DE VISIBILI

MONARCHIA Ecclesiæ,

LIBRI OCTO.

IN quibus diligens instituitur disputatio de certa & perpetua Ecclesiæ Dei tùm Successione, tùm Gubernatione Monarchica ab ipso mundi initio vsq; ad finem.

DEINDE etiam Ciuitatis Diaboli persæpè interrupta progreßio proponitur, Sectæq; omnes & Hæreses confutantur, quæ vnq; contra veram fidem emerserunt.

DENIQVE de Antichristo ipso & membris eius: deq; vera Dei & adulterina Diaboli Ecclesia, copiosè tractatur.

SI quid præterea difficile & scopulosum vel in Pontificum Romanorum Historia, vel in Conciliorum Generalium ratione accidit; idipsum ex proposito discutitur & examinatur.

Cum INDICE Rerum & Personarum locuplete.

AVCTORE NICOLAO SANDERO, Sacræ Theologiæ Professore.

Singulorum Librorum Argumenta sequens Pagina indicabit.

PSALMO 118. *Ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque: quia in iudicijs tuis supersperaui.*

LOVANII,
Sub Capite Deaurato.
Ioannis Fouleri cura & impensa excudebat
REYNERVS VELPIVS TYP. IVR.
M. D. LXXI.
CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

¶ *Singulorum huius Operis Librorum Argumenta.*

Primus demonſtrat, Eccleſiæ Gubernationem non eſſe popularem.

Secundus, Eccleſiæ Gubernationem non eſſe penes Optimates.

Tertius probat, Monarchiam eſſe præſtantiſsimum optimumq; Gubernationis genus, atq; ideo optimè viſibili quoque huic Dei Ciuitati conuenire.

Quartus oſtendit, Monarchiam Eccleſiæ ab initio mundi vſque ad Chriſtum, præfiguratam & prædictam fuiſſe.

Quintus, eandem à Chriſto & Apoſtolis eſſe inſtitutam.

Sextus, Viſibilem hanc Eccleſiæ Monarchiam vni Petro delatam eſſe.

Septimus complectitur, & vnum Paſtorem Primum ſemper Eccleſiæ Dei ad Chriſtum vſq; præfuiſſe, & eum à Chriſto & D. Petro Romanum Pontificem perpetuò & fuiſſe, & ad finem vſq; mundi fore. In quo etiam & Ciuitatis Dei, ſimulq; Diaboli deſcriptio quædam dilucida ob oculos proponitur, Hæreticiq; omnes ordine recenſentur, quorum peruerſa dogmata ab Eccleſiæ Doctoribus, tanquàm à fortiſsimis Diuinæ Ciuitatis murorum Cuſtodibus, obſeruata temporum ratione, paſsim repelluntur ac confutantur.

Octauus & vltimus, Antichriſti nomen à Summo Eccleſiæ Dei Paſtore, in quem ab Hæreticis iam diu calumnioſiſsimè impoſitum eſt, in ipſos authores retorquet; ac quis ſit verus Antichriſtus, & qui ſint vera eius membra, ex ſacræ Scripturæ Sanctorumq; Patrum teſtimonijs ſigillatim inquirit, conclud itq;.

BEATISSIMO PATRI,

ET SANCTISSIMO DOMINO PIO QVINTO, PONTIFICI MAXIMO.

CVM duæ sint res, Pie Quinte Pontifex Maxime, quæ in qualibet Epistola dedicatoria breuiter saltẽ attingi, ac interdũ etiã plenius aliquãtò soleãt vberiusq́; tractari: vna, cur tale opusculũ, hoc tempore, ab hoc autore conscriptũ sit: altera, cur id sub illius potißimũ nomine, cui offertur, in lucẽ prodeat & emittatur: ego sanè tot tãtisq́; causis ad scribendũ hos de visibili Monarchia libros adductus sum, vt plerasq́; earũ in aliũ opportuniorẽ locũ differendas putauerim, ne præter modũ hæc Epistola cresceret. Illã verò, quæ prima fortè omniũ ad hanc rem suscipiendam me cõmouit, ne hoc quidem in loco prætermittendã esse arbitrabar.

Cùm ergo animaduerterẽ, quã horrendis ignorãtiæ tenebris & Anglia patria mea & vniuersa penè Germania offunderetur: nec ignorare possem, quàm malè isti duo populi de Romana Ecclesia, quæ illos in Christo genuerat, meriti essent: quod officij mei erat mihi facturus videbar: si, cùm peccata populi mei, Danielis prophetæ exẽplo prius cõfessus essẽ, operã postea darẽ, vt inter tot millia hæreticorũ, qui Sedẽ Apostolicã iniustissimè oppugnãt, extaret mea pro eiusdẽ Sedis honore qualiscũq́; testificatio & defensio: vt, si clamarẽt in cœlũ cõtra duplicẽ quodãmodo hanc patriam meã (Angli enim ex Germania oriundi sunt) Lutheranorũ & Caluinistarũ in illis gẽtibus schismaticæ voces: nõ deesset etiã Angli cuiusdã Catholica vox, oĩm Sanctorũ testimonijs instructa et corroborata, quæ vtriq́; gẽti ac populo misericordiã Dei humillimè peteret, cõstantissimeq́; imploraret. Negare nec Angli, nec Germani possunt, se per Legatos ab Ecclesia Romana iã olim missos, abiectis Idolis, quibus antè seruiebãt, Christũ Dei virtutẽ & Dei sapientiã accepisse. Anglis Augustinus, Germanis Bonifacius, vterq́; aũt à Põtifice Rom. missus, hũc lætissimũ verbi vitæ nuntiũ attulit. Ab illo fonte Sedes tã Archiepiscopales, quã Episcopales in vtraq́; natione profluxerũt. Inde Academiarũ autoritas petita, inde Collegiorũ societas instituta, inde militũ, qui pro fide Christiana pugnârunt, potestas deriuata: postremò Imperiũ ipsum, quod tot seculis in Occidẽte floruit, à Græcis ad Frãcos, à Frãcis ad Germanos Apostolicæ potißimũ sedis ministerio trãslatũ fuit, ibiq́; septem Electoribus cõstitutis, fixũ ad hunc vsq́; diẽ & stabilitũ perseuerat.

Quã igitur gratiã pro his tantis beneficijs Angli Germaniq́; Sedi Apostolicæ rependunt? quã vicẽ reddunt? Dißimularẽ sanè, si res apertior nõ esset, quàm vt dißimulari poßit. Matrẽ, quæ illos in Christo genuit, quæ multis præterea seculis nutriuit et educauit: Matrẽ ætate iã penè confectã, a Turcis & Saracenis vexatã, à domesticis Tyrannis persæpe oppressam, ob easq́; causas ope filiorũ nũc in primis egentẽ, honore aliquo nõ afficiunt. Parũ est hoc. Honore nullo afficiendũ esse cõtendunt. Quid quòd nec Matrẽ quidẽ omnino eã volũt agnoscere? Imò Sedẽ Principis Apostolorũ, Sedẽ cũ qua oẽs Catholici Patres omni ætate neceßariò cõmunicandũ esse docuerũt, quæ iã inde à tẽporib. promulgati primũ Euangelij, tot gẽtibus verbũ salutis tanto cũ fructu prædicauit, quæ semper oĩbus hæreticorũ sectis cõstantißimè se opposuit, Sedẽ Antichristi esse, tùm sibiipsis stultißimè persuadẽt, tũ alijs impudentißimè prædicãt. Hoc illud populorũ Angliæ Germaniæq́; peccatũ est, quod cæteras eorũ iniq̃tates lõgo interuallo superat, easq́; in vnũ quasi cumulũ collectas numeris omnib⁹ implet et cõsummat. Quid enim potest in filijs gratiæ, Deo hoĩbusq́; magis inuisum aut ingratũ esse, q̃ ingrat⁹ & ĩmemor accepti beneficij animus? Hoc peccatũ etsi cõmune sit Germanis cũ Anglis, atq́; ab illis ad hos primùm trãsijsse videatur: tamẽ eò grauius Anglorũ gentẽ premit, quò insignius Ioãnes

Episcopus Roffensis, Thomas Morus Angliæ Cãcellarius, cõcionator insignis Reginaldus Monachus Birgittensis, Carthusiani octodecim, Sedis Romanæ Primatũ nõ verbis modò & scriptis longè doctißimis, verùm etiã sanguinis sui effusione notũ omnibus & testatũ reddiderũt: cuiusmodi testimonia Germanis domi suæ data esse, nunq̃ intellexi.

Quæ cùm ita esse perspicerem, grauiorique Anglorum vulneri efficaciorẽ adhibendã esse medicinam cõsiderarem, haudquaquã satis mihi visum est, vt in ista fidei Catholicæ confeßione, quã aduersus tam immanẽ & barbaram hæreticorũ Angliæ opinionẽ hoc tempore scribendam edendamq́; suscepi, pauca quædã vel Scripturarũ, vel Sanctorum Patrum testimonia extarent: ne fortè plus operæ in mendacio disseminando hæretici posuissent, quàm nos in veritate asserenda poneremus. Meminerã enim, Mathiam Flacium Illyricũ ante aliquot annos edidisse librum, quẽ inscripsit Catalogum Testium veritatis, *quo in libro nullũ non mouet lapidẽ, vt ostendat, Sedẽ Romanã quiduis esse potius, quàm (sicuti verè est) Cathedrã Petri & Thronũ Iesu Christi. Quò libẽtius feci, vt omniũ ætatũ ea, quæ mihi occurrißent, vel verba, vel facta, ordine temporũ obseruato, in vnũ cumulũ aggregarẽ, quibus Ecclesiastici Primatus authoritas sarcta tecta cõseruari posset. Quæ aũt huius generis in his libris desunt (quæ fateor esse permulta) possunt ab alijs, qui huic rei vacandũ esse putauerint, in suã classem atq́; ætatẽ posthac reponi, donec plenius quoddã testimoniorũ omnis generis corpus effectũ fuerit, quod Lectorẽ nõ docere modò & instruere, sed oblectare etiã poßit, & lætitijs omnibus perfundere. Atq́; hæc quidem de causa, quæ me ad scribendum impulit, sint dicta.*

Quod verò ad alterã illã orationis meæ partẽ attinet, in qua dicendũ est, cur tuæ Sanctitati, Pie Quinte, hos de visibili Ecclesiæ Monarchia libros dedicârim, nõ est opus, vt eius rei valde accuratã rationẽ reddã. Multò sanè magis instituti mei ratio tũc reddẽda fuisset, si tua Sanctitate præterita, sub alterius cuiuspiã patrocinio eosdẽ libros prodire voluissem. Cui enĩ potius, quæ de visibili Primatu Ecclesiæ scripta sunt, dedicari oportuit, q̃ totius Ecclesiæ primo in terris Pastori, & maximè visibili Primati? Quòd si neq́; rei, quã explicandã suscepi, natura, nec Magistratus Ecclesiastici, quẽ Pius V. iure optimo administrat, dignitas & magnitudo, qualecunq́; hoc munusculũ sibi deferri postularet: certè beneficia, quæ vel in me priuatim, vel cõmuniter in patriã meã contulit, id officij genus à me neceßariò extorquerent. Nam vt de beneficio pecuniario, quod tua Beatitudo per Ill.mi Cardinalis Hosij operã nuper mihi cõtulit, nihil dicã: si quid in hæresibus aut colligẽdis, aut cõfutandis Ecclesiæ Dei profui: hoc omne tuæ Sanctitati acceptò ferendũ est, cuius primũ benignitate facultas mihi facta est, tã habendi, q̃ legẽdi hæreticorũ libros. Quorũ si plures nactus eßem, nõ dubito, quin per Dei gratiã plus aliquantò fidei Catholicæ causam adiuuißem. Vix enim credi potest, quantopere oẽs illi nõ modò cũ Scripturis S. & antiquis Patribus, sed etiã cũ sodalibus suis, atq́; adeo singuli cũ seipsis pugnent. Iam verò cõmunis illa tua in Anglos beneficentia tùm ex ea eleemosyna elucet, quã singulis annis in Religiosorũ Ordines, atq́; aliâs præterea in alios Catholicos cõfers, tùm ex illa solicitudine Pastorali, qua nõ multis abhinc annis ad Anglos domi cõmorantes misisti, testificans illis, quanto studio cuperes, Angliam iterũ ad gremiũ Catholicæ Ecclesiæ reuocari, oẽmq́; curam tuã & industriam ad eam rẽ vltrò deferens & promittens. Cuius Legationis qui fructus fuerit, tã Nobiles, q̃ plebeij, qui relicto schismate ad Ecclesiam quotidie redeunt, fidem indies pleniorem faciunt. Nec parua spe ducor, propediem fore, vt suus etiam locus Catholicis Angliæ Pastoribus pateat, in quo verbum vitæ liberè prædicent, & Sacramenta Christi ritè administrent.

Qua in re procuranda efficiendaq́;, vt Tua Beatitudo curam, studium, cogitationẽq́; omnem impendat, per eum Pastorum Principem, qui pro ouibus suis animam ponens,

Princi-

Principẽ Apostolorũ seipsum sequi præcipuè iussit, iterum atq; iterum rogo. Qui enim ne vitæ quidem Pastoris parcendum duxit, vt saluti gregis consuleretur: quantò mag voluit, nullam vel pecuniæ, vel famæ conseruãdæ rationem hac in causa haberi? Verùm vt hæc scriberem, officij potius & consuetudinis ratione adductus sum, ne patriæ meæ causam videar neglexisse: quàm quòd cuiquàm in mentem venire queat, Tuam Sanctitatem hac in re admonitore aliquo indigere.

Cùm autem hæ tot ac tantæ causæ mihi necessitatem quodammodo imposuerint, vt hos libros Tuæ Beatitudinis nomini dedicarem: mentiar tamen, nisi & aliam præterea causam attulero, quæ vt hoc facerem, fortius adhuc atque efficacius me commouit. Cui enim viro munus & donum, præsertim quod quisque optimum maximumq; habet, dare mitteréue solet, nisi ei, quem non modò seipso, verùm etiam cæteris hominibus penè omnibus præstantiorem esse, verè sibi persuaserit? Nam cùm munera in primis DEO immortali, tanquàm omnium bonorum largitori debeantur: eadem certè deinceps ita cuique maximè offerri solent, vt is ad Deum proximè accesserit. Diuinum verò quiddam est, præesse multis. Tu, Pie Quinte, præes non modò multis populis, verùm etiam ijs ipsis Principibus viris, qui plurimis Regnis & Prouincijs præsunt. Diuinum quiddam est, benefacere multis etiam priuatis. Tu, Pie Quinte, præterquàm quòd de priuatis hominibus penè infinitis optimè præclarissiméque meritus es, etiam florentissimum Galliæ Regnum contra impetum Hugonistarum auxiliaribus copijs tuis ita defendisti, vt quicquid Catholicæ Religionis in Gallia reliquum est, tuo in primis præsidio sustentatum sit, patrocinioq; in hodiernum diem constet. Omnis potestas à Deo est, qui solus omnium eorum, quæ sunt, causa prima & origo vnica existit, Tua verò potestas, Pie Quinte, à Filio Dei Iesu Christo sic instituta est, vt non solùm à Deo ipsa promanauerit, verùm etiã ad Deum illos perducat, qui rectè atq; ordine seipsos ei subiecerint. Multa igitur maximaq; dona tibi Deus cõtulit, Beatissime Pater, ob quæ maximum quoq; munus iure optimo Tuæ Sanctitati offerendum esse videretur. Cæterùm habes alia in te maiora, & Diuinitati propius coniuncta, fidei, timoris Domini, Castitatis, & Humilitatis dona. Habes donum Prudentiæ, qua summa in rebus gerendis vteris: Donum fortitudinis, vsque ad contemptum seculi totius, cui permultis abhinc annis renunciasti: habes donum iustitiæ, qua viros idoneos Ecclesiæ DEI præficis, indignos autem repellis: Donum Clementiæ, qua etiam hostium Ecclesiæ animos tibi deuinxisti, cùm eos diuinitùs in manus tuas traditos humanissimè dimitteres. Denique habes donum charitatis erga Deum & omnes homines, quæ perfectionis vinculum est, & totius legis plenitudo.

Hæc animi tui bona, Pie Quinte, efficiunt, vt non modò cum D. Petro Antecessore tuo in altum ducas fluitantem nauim illam, in qua præ multitudine Piscium rete, quod Petrus laxauerat, fractum fuisse legitur (tale enim est militantis iam Ecclesiæ verriculum, quod quia tam malos, quàm bonos pisces comprehendit, interdum scinditur & dirumpitur) verùm etiam vt postquàm eadem nauis ad terram, hoc est, ad seculi finem appulerit, cum eodem D. Petro post Resurrectionem Domini ascendas, & trahas rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus: & cùm tanti essent, non est scissum rete. Omnes quidem Pontifices Romani laxant retia in capturam, omnes etiam trahunt pisces ad terram, licet interim rete ipsorum nonnunquàm rumpatur: sed non omnes per dona spiritalia eò vsque ascendunt, vt rete illud piscibus immortalitatis refertum, quod ampliùs non rumpitur, neq; scinditur, ad terram

ram cœlestem attrahant. Beati pisces illi, quos rete illud non ampliùs rumpendum continebit. Beatus, qui hoc rete ad terram viuentium pertraxerit.

Porrò, quia non leuibus indicijs deprehendi, te, Pie Quinte Pontifex Maxime, inter huius retis ductores per DEI gratiam numerandum esse: non, opinor, temerè feci, vt quod ex ijs, quæ mihi Deus hactenus contulisset, maximi pretij habere videbar, id tuo in primis nomini consecratum sub tua potissimùm tutela exiret in lucem. Licet enim multa sint alia, quæ speciem quandam honoris consectantur: tamen sola virtus atque integritas & amorem verum efficit, & verum honorem promeretur.

Nunc autem ab æterno Pastore Iesu Christo, in cuius verbo rete omnium Episcorum, & præsertim Romanæ Ecclesiæ, laxari solet, humillimè precor: vt & piscium multitudinem copiosam, ex magno mari huius mundi eductam, intra tuum hoc vnitatis rete concludas, & eosdem ad terram illam perducas, quæ fluit lacte Humanitatis, & melle Diuinitatis Iesu Christi, qui tuam Sanctitatem pro nobis orantem in æternum tueatur & conseruet. Datum Louanij, in ipso die Festo SS. Apostolorum Petri & Pauli, Anno Domini. 1571.

Tuæ Sanctitatis obseruantissimus filius, & humillimus seruus,

Nicolaus Sanderus, Presbyter.

Reuerendiß.mis & Ill.mis Cardinalibus, Iohanni Morono, Angliæ Protectori, Stanislao Hosio, Episcopo Varmiensi, & Ioanni Francisco Commendono, Episcopo Zacynthi, Patronis suis omni obseruantia colendis,

Nicolaus Sanderus summam fœlicitatem exoptat.

TANTA est, Ill.mi Cardinales, & obseruandißimi Domini, habendæ gratiæ, atq; etiam, quoad fieri potest, referendæ obligatio: vt non tam hoc spectandum sit, quanta cum opportunitate memorem se aliquis accepti beneficij ostendat, quam illud cauendum, ne vlla occasio, qua huic officio vel mediocriter satisfieri queat, prætermissa esse videatur. Ego autem me omnibus vobis tot nominibus obstrictum esse fateor, vt etiamsi referre gratiam non poßim, quia peregrinus & inops; habere tamen & poßim, & debeam, quia nec immemor sum accepti beneficij, nec ingratus. Ac nimirum, si (per causas in mea priore Dedicatoria Epistola commemoratas) vllo modo fas mihi fuisset, Summum Pontificem Pium Quintum præterire: vestro potißimùm Splendori & Amplitudini, huius operis primitiæ debebantur.

Nam vt à te incipiam, Ill.me Cardinalis Morone; satis constat, Anglos quidem omnes plurimùm semper tuæ R.mæ Dominationi deuinctos fuisse, vel ob hoc imprimis, quòd ipsorum causas iam olim à S. memoriæ Cardinale Polo, dum adhuc viueret, cõmendatas, in tuam fidem ac tutelam benignißimè suscepisses, fidemq; quam viuo dederas, etiam mortuo (si tamen moritur Polus) insigni pietate & religione exolueres.

Iam verò præter commune illud gentis Anglicanæ patrocinium, ijs me priuatim beneficijs prosecutus es, vt & peregrinum adhuc in vrbe Roma, hospitio apud Anglos, quibus tu præeras, excipiendum; & Thomam Butlerum iuris vtriusque Doctorem (quem virum ego non modò meum, sed & alterum me semper iudicaui) in ordinem eorum Iudicum, qui cognoscendis administrandisq; Territorij Ecclesiastici causis præsunt, cooptandum curares. Ob quæ iudicij tui non leuia tùm in nos, tùm in omnes nostros testimonia, committere noluì, quin omnium nomine, quoquo modo poßem, gratam animi nostri erga te significationem quàm plurimis testatam efficerem.

De tua verò Amplitudine, Cardinalis Hosi, quid dicam? Cui, quicquid habeo, quicquid sum, semper ascribendum esse, vltrò præ me feram. Tua me fama & Dignitas Roma Tridentum deduxit. Tuus amor & gratia Tridento in Prußiam attraxit. Tua Beneficentia & liberalitas non solùm fouit me atque aluit domi suæ, dum in Varmiensi agro degerem; verùm etiam ad Belgas properantem comitata, & apud Belgas agentem prosecuta est vsq; in hodiernum diem. Abs te accepi multa, quæ corporis & vitæ neceßitatibus seruierunt: apud te cognoui plura, quæ animum ad scientiam & virtutem informarunt.

Cùm tamen à teipso discesserim, nihil aut maius abs te accepi, aut libentius apud te cognoui, quàm Reuerendißimum Cardinalem Commendonum, qui eo tempore, cùm apud Serenißimum Poloniæ Regem Sedis Apostolicæ nuntium ageret, te visendi ac salutandi causa in Prußiam diuertens, à me antea quidem visus, sed tunc primùm plenè cognitus est, & intimè dilectus. Nam quid eo viro ad imitationem præclarius, ad fructum consuetudinis iucundius, ad omnem ingenij & doctrinæ laudem admirabilius? Qui præterquàm quòd magno sumptu suo me Augustam Vindelicorum, vbi ad Imperialia Comitia legatione pro Sede Apostolica tunc fungebatur, humanißimè accersiuit, ibique omni beneficentia per menses ferè quatuor sustentauit ac demum liberalißimè auctum, & maximis donis cumulatum dimisit, ob easque res à me summa obseruantia coli semper & suspici debet: etiam huius operis mei præcipuam quandam partem proprio quodam iure sibi meritò vendicauerit. Iam inde enim ab illo die, quo apud tuam Illustriss.mam Dominationem, Cardinalis Hosi, vnà in Warmia fuimus, ego & illustrißimus Commendonus; iam inde recordor, cùm per agros tuos oblectationis suæ causa inequitaret, Commendonum certa mihi argumenta nominasse ac proposuisse, quæ si plenè copioseque tractarentur, cætera non difficulter vel ad illa necessariò reduci possent, vel certè sua sponte sequerentur.

In ijs argumentis (quæ ad summum quatuor fuisse memoria teneo) primas omnino tulit controuersia illa de vnius Pastoris Primatu; nec iniuria. Si enim certum est, vnū aliquem Pastorem à Christo sic præpositum esse ouium atque agnorum toti gregi, vt Christus ipse pro fide eius ne deficeret, orauerit; nec minus ei adhærere tùm omnes, tùm singuli Christiani debeant, quàm in ædificio quopiam lapides minores grandi alicui saxo, quod fundamenti loco substernitur, & petræ solidissimæ adhærescunt: quid opus est, vt priuati de reliquis postea controuersijs soliciti sint, cùm satis illis esse debeat, vt quod à Pastore primo propositum, constitutum, ac definitum fuerit, id corde credant, ore confiteantur, & opere ipso præstent? Addebat præterea Commendonus, hanc Primatus Ecclesiastici tractationem id fructus secum afferre: vt qui hoc argumentum persequeretur, totam historiæ Ecclesiasticæ rationem percurrere, & exhaurire necesse habeat; quod sanè sine ingenti tam authoris, quàm lectorum vtilitate euenire non posset.

Quæ omnia grauissimè à tua prudentia, Ill.me Cardinalis Commendone, cogitata & perpensa cùm ego notassem, eaq; patriæ meæ, cui natum me esse nunquàm obliuiscor, summam vtilitatem afferre posse animaduerterem: simul ac à peregrinatione alijsq; negotijs, quæ amici quotidie noua imponebant, liberum me ac solutum sensi, ad illam curam adieci animum, vt quæ Primatum Ecclesiæ confirmabant, ea primo quoque tempore in vnum colligerem atq; aggregarem. Res tandem ad eam summam peruenit, quam nunc videmus. Quæ si alijs aliquando vsui esse poterit, nescire eos nolui, quibus & quantis viris huius rei vel primas occasiones, vel adiumenta reliqua potissimùm accepta ferre deberent.

Vos igitur, Amplissimi Domini, pro mutuis inter vos officijs, quæ studiosissimè præstatis atq; exercetis, vehementissimè rogo, vt quia hunc Librum patriæ meæ causa præcipuè scribendum suscepi, nō modò librum ipsum in vestram fidem suscipiatis, verùmetiam, idq; multò magis, patriam meā amore eo cōplectamini, quem illa Insula meretur, quæ penè sola hodie in orbe Christiano Martyrū ferax est & fœcunda. Nam etsi aliquot millia virorū pro Catholica fide in Gallia mortem oppetierunt, tamen id potius per tumultum & rabiem quandam popularem accidit, quàm legitimæ cuiusdam viæ ac rationis obtentu. Verùm in Anglia (vt de illis, taceam, qui ob arma in causa fidei contra Tyrannos suscepta crudelissimè passim necati sunt, quiq; ob fidei Catholicæ confessionem per vniuersam Europam in exilio degunt) non modò Iohannes Roffensis Episcopus, Thomas Morus, & Carthusiani olim; verùm etiam nuper Ioannes Feltonus, atque hoc ipso anno Ioannes Storæus ob fidem Catholicam secundùm impias eius Regni leges ad mortem palàm publiceq; adiudicati sunt. Quid quòd eadem sola Insula grauissimum hæreseos iugum à paucis & ijs obscuris homuncionibus impositum inuita prorsus & coacta sustinet? Nam in Germania, si cui libet, Catholico esse impunè licet. Porrò in Gallia etiam præmium, non modò impunitas, Catholico viro constituitur. In sola verò Anglia nemini licet fidem Maiorum, in qua baptizatus est, profiteri, vel aliud in Religione sapere, quàm lex terrena, imò tyrannica, permittit. Nec qualibet pœna intenditur, si reclamaueris. Morte luendū est, quicquid contrà vel scripseris, vel dixeris, vel etiam senseris.

Ab hac ergo tam immani Tyrannide, vt fratres vestros idipsum à vobis omni studio contendentes, quod in vobis est, liberetis, operam sedulò dabitis, si rectè vos cognoui, Ill.mi Cardinales: quibus omnibus cùm meipsum meaq; omnia humillimè subiecero; tùm vitam illis valetudinemq; in hoc seculo prosperam, in futuro autem æternam pro eo ac debeo, summis viribus opto & precor. Datum Louanij pridie Calen. Iulij. Anno Domini 1571.

PRAE-

PRÆFATIO AD LECTOREM DE VTILITATE HVIVS OPERIS; DE'QVE CIVITATIS DEI AC DIABOLI DIFFERENTIA ET DISCRIMINE.

NON eo conſilio, ſtudioſe Lector, hos de viſibili Monarchia Libros con-
ſcripſi, quò putarim, alios, qui prius in hoc argumenti genere inſigni cum
laude verſati eſſent, minus doctè cumulateq́;, quod res poſtulabat, præſti-
tiſſe. Quinimò vix vnquàm ſatis admirari poſſum Roffenſes, Polos, Caieta-
nos, Hoſios, Eckios, Pighios, Contarenos, Rufos, Campegios, & alios
præterea ex omni gente & lingua permultos, qui ad iſtam cauſam excellẽs
ingenium, præſtantem doctrinam, ſingulare ſtudium, inſignem laborem
atque induſtriam attulerunt. Sed cùm hi omnes nihil ferè aliud ſibi propoſuiſſent, quàm vt
Primatus Eccleſiaſtici rationem à Chriſto primùm in Petro Apoſtolorum Principe inſti-
tutam; deinde à Petro in vrbe Romana ex Dei voluntate poſitam, & collocatam, atq; ibi
demum à fidelibus populis creditam ſemper & obſeruatam docerent; huic autem propoſi-
to ſuo diligenter ſanè accurateq́; ſatisfeciſſent: ego in his Libris non ſolùm eandem vnius 1.
Paſtoris Præfecturam plenius aliquantò confirmaui, ſed etiam omnem popularem, itemq́ue 2.
Optimatum, in ſummo ſaltem gradu, gubernationem, ab Eccleſia Chriſti longè remotã eſſe,
ex propoſito planum feci; vt eò facilius aliqui ſaltem ex Proteſtantibus vnitati Eccleſiæ
conciliarentur, quò apertius viderent, non modò noſtras partes optimè ſtabilitas, verùm
etiam ipſorum fundamenta prorſus conuulſa eſſe & deiecta. Deinde cùm alij ferè omnes
à Chriſti ſolùm temporibus (quod quidem ſatis erat) vnius Paſtoris Primatum deduxerint:
ego etiam à Prophetis & Patriarchis, atque adeo ab Adamo ipſo eiuſdem Primatus origi- 3.
nem repetendam duxi; vt eò firmius id genus regiminis in Eccleſia Chriſti poſitum eſſe
crederetur, quò manifeſtius non cum Lege tantùm cærimoniali, ſed etiam cum prophetico
ſpiritu & naturali iure (quæ vtraq; cum nouo Teſtamento communia, & ab omni mutatio-
ne ſunt libera) conuenire cerneretur.

Iam verò cùm ad ipſum Romanæ Eccleſiæ Primatum perueniſſem: & Patrum antiquo-
rum grauiſsima teſtimonia, & rerum in Eccleſia geſtarum certiſsimas authoritates ea ſerie 4.
atque ordine in medium protuli, vt iam inde à Petro, qui primus Romæ ſedit, vſq; ad Pon-
tificatus Pij Quinti annum ſextum, non multos ſanè Pontifices prætermiſerim, quin illis
aliquod ſui Primatus teſtimonium aut à rebus eo tempore geſtis, aut ab aliquo graui eiuſ-
dem ætatis Authore dictum eſſe, oſtenderim.

Accedit eòdem, quòd ſi quæ ſcopuloſa & difficilia (quæ multa ſunt) in illa perpetua Põ- 5.
tificum ſerie occurrebant: de illis etiam pro meis viribus ita egi, vt res obſcuras, dilucidè;
ambiguas, diſtinctè; implicatas & tortuoſas, planè aperteq; proponere conarer & explicare.

Quid quòd hæreticorum etiam nomina & ſingulas opiniones tùm (quoad aſſequi licuit)
ſigillatim ſum proſecutus, tùm ex eorum, qui aut ſimul, aut quàm proximè vixerunt, autho- 6.
ritate eaſdem confutaui; quod ab alijs eodem ordine hactenus factum eſſe, nunquàm intel-
lexi. At plurimùm certè intererat noſtrâ, vt ſciremus, nullam hæreſim vllo tempore tam
ſubitò emerſiſſe, quin reperti fuerint viri docti & graues, qui ſeſe mox velut murum quen-
dam pro domo Dei opponerent. Quanquàm igitur de illa re diſputauerim, quam alij præ-
terea multi egregiè prius ornârunt: tamen eam rationem & viam in hac diſputatione mea
ſecutus ſum, quæ vtiliſsima cùm ſit, ab alijs prius (quod ſciam) tradita nõ fuit aut obſeruata.

Caput omnium eſt, quod ab orbe condito vſque ad hodiernum diem, hinc perpetua Ec-
cleſiæ Dei exædificatio & structura; inde Ciuitatis Diaboli perpetuum ſchiſma & ruina, 7.
ob oculos Lectoris velut in breui tabella proponitur. Qua ex re prudenter animaduerſa non
parum adiumenti ad Catholicam fidem confirmandam aſſumi poteſt. Cùm enim conſtet,
duas eſſe ac ſemper in mundo fuiſſe hominum ſocietates; vnam Deo, alteram diabolo ad-
dictam; quarum vtraque pari ferè curſu, diſpari autem fructu, ab initio mundi vſq; ad ſeculi
conſummationẽ progreditur; illa quærens quæ ſua ſunt, hæc verò quæ Ieſu Chriſti: cumq;
ſi vtriuſque Ciuitatis initia, progreſsiones, & fines inter ſe conferantur, facillimè intelligi
queat,

queat, quid fidei Catholicæ, quidúe hæreticæ perfidiæ proprium sit; quid præterea in vitæ ac morum institutis fugere, & quid ex altera parte amplecti debeamus: quis negauerit, rem inprimis vtilem esse, vt ista vtriusque populi discrimina, quæ dum intus in solo mentis ærario recluduntur, & obliuioni sæpe mandantur, & nimis angustè conclusa iacent, nec perinde nos delectant: eadem foris ob oculos corporis in libro quopiã explicata, tùm maiore cũ voluptate spectentur, tùm memoriam nostram rerum optimarum exemplis vberius pascant & confirment? Ac sanè dum hanc duplicem generis humani seriem descripsi, multa mihi occurrerunt, quæ tùm ad Catholicam fidem commendandam vtilia, tùm aliâs notatu digna videbantur.

8. Principio, Dei Rempublicam prius & in Angelis, & in hominibus inchoatam vidi, quàm Diabolus vllam in vtrouis genere partem sibi suffuratus esset. Quicquid verò in diaboli ciuitate vnquàm repertum esset, id non nisi à Dei Ciuitate primùm defecisse animaduerti. Vt igitur posterior est Diaboli populus, sic etiã totus ex perduellibus & Apostatis constat. Hoc me primùm non mediocriter oblectauit. Ita enim (vt Tertullianus egregiè ait) *ex ipso ordine manifestatur, id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum: id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum.* Negare non possunt Lutherani, quin *fides Romanorum, quam suo tempore in vniuersõ mundo annunciatam fuisse Paulus attestatur,* semel vera & laudabilis extiterit. Nam quòd illam postea mutatam esse dicunt, cùm hoc sine Pauli, atq; etiam sine vllius probatæ historiæ testimonio, quinimò contra omnium Scriptorum & Historiarum fidem impudentissimè dicant: mendacijs illorum omissis, quod in ipsorum confessione à nobis est, libenter accipimus, *fidem Romanam semel veram fuisse*; & ideo hæresim esse non dubitamus, quicquid fidei Romanæ, quæ semper eadem mansit, vlla ex parte contradicit. Certè in hoc non immeritò gloriamur, quòd vt Ecclesia Dei fuit ante diaboli Synagogam: sic Romana fides fuit antiquior Waldensium, Hussitarum & Lutheranorum hæresibus. Nam & hi omnes non negabunt, *primam illis fidem fuisse cum Romanis communem, vt hinc iam destinari possint Hæretici, qui deserto quod prius fuerant, id postea sibi elegerunt, quod retrò non erant. In tantum enim* (si Tertulliano credimus) *hæresis deputabitur, quod postea inducitur: in quantum veritas habebitur, quod retrò & à primordio traditum est.*

9. Deinde in illa duplici generis humani serie animaduerti, Ciuitatem Dei semel inchoatam, semper aliquam extitisse, nec totam simul interijsse vnquàm; cùm tamen diaboli ciuitas (quæ saltem ex hominibus in hoc mundo conflata erat) ita in Diluuio Noë tota interierit, vt nisi per maledictum à patre suo Cham, aut certè alium illiusmodi de nouo inchoata esset, aliqua omnino in terris iam esse non posset. Fuit etiam istius rei nec ingrata, nec inutilis consideratio. Etenim omnium hæreticorum Congregationes videmus fuisse interruptas: nec aut Arianos perpetuam successionem sortitos, aut Lutheranos cum Donatistis, aut Caluinistas cum Berengarianis, continua Pastorum & ouium, ceu patrum & nepotum serie, fuisse coniunctos: cùm tamen Ecclesiæ Romanæ tam in Pontificibus, qui præfuerunt, quàm in multarum simul Gentium Episcopis & populis, qui Romanæ Sedi adhæserunt, continua semper fuerit & nunquàm intermissa successio. Christus enim *venit in mundum, vt dissolueret opus Diaboli*, vt arma eius, in quibus confidebat, auferret, vtq; perpetuam Regni eius cõtinuationem amputaret, ac gloriam præcideret. *Iugum quippe oneris Diaboli, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius Christus superauit.* At verò de Ciuitate Dei quid prædixit Spiritus sanctus? *Vsq; in æternum præparabo semen tuum, & ædificabo vsque in generationem & generationem Sedem tuam. Ponam in seculum seculi semen eius* (vtique Christi) *& Thronum eius sicut dies cæli. Semel iuraui in sancto meo: semen eius in æternum manebit, & Thronus eius sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum.* Et alibi: *Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus amodo, & vsq; in sempiternum.* Quod verò toties fit mentio *seminis, & Throni, & Sedis Christi*, atq; etiã verborũ, quæ *in ore seminis eius ponũtur:* quid aliud significatur, quàm in Ecclesia eius perpetuam fore successionem eorum, qui è Throno, Sede & Cathedra, quam ipse fixit, docent ac prædicant Euãgelium ipsius? *Sedes enim Christi, quæ ædificatur à generatione in generationem,* visibilis vtique & militans aliqua Sedes est. Quæ porrò in terris Sedes potius dicetur Christi esse, quàm illa Principis Apostolorum, de qua ipse ad Petrum dixit: *Tu es Petrus & super*

hanc

hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,& portæ inferi non præualebunt aduersus eam . Hæc igitur inuicta Ecclesiæ Petri successio , primitiæ sunt *seminis , quod in seculum seculi positum est,quodq; in æternum præparatur & manet.* Quæcunque autem secta ab hac perpetua successione discedit,ad confracta,disiectaq; regni diabolici rudera pertinere intelligitur.

Præterea video in Ciuitate Dei nec vnquàm defuisse,qui tam Sacrificium externū Deo 10.
palàm offerrent, quàm controuersias in populo Dei ortas ex authoritate summa deciderēt, nec alios ad eum honorem ritè atq; ordine aspirasse , quàm qui vocatione quidem diuina, humano tamen ministerio *tanquàm Aaron* assumerentur . Populus autem nunquam habuit legitimam potestatem aut Prophetas sua authoritate mittendi,aut Sacerdotes consecrandi. Nam vel Primogeniti sub Lege naturæ(tanquàm Maiores natu, & summa dignitate vi natiuitatis suæ ornandi)Sacerdotio fungebantur: vel minores natu diuinitus ad eam dignitatē selecti aliquando sunt & segregati; qua etiam ratione Leuitica Tribus Sacerdotij honorem acquisiuit. Verùm vt populi multitudo,quos vellet,Pastores & Prophetas vel mitteret,vel institueret: hoc in Ecclesia Dei per omnes hominum ætates omnemq; memoriam prorsus inauditum est. Cùm igitur Ecclesia Romana eam formam in hodiernum diem obseruet,vt nemo vel Dei Euangelium cum authoritate prædicet , vel publicum Sacrificium offerat, præterquàm si ab antecessoribus suis(velut Aaron à Moyse)ad id munus obeundum mittatur & consecretur : Lutherani verò partim non aliter Pastores à plebe mittendos dicant, quàm si(vt Aristoteles in Libris suis de Repub.opinatur)Sacerdotes & Prophetæ Dei,ciuitatis politicæ, ac non potius diuinæ tantùm cælestisq; Reipub. partes forent ; partim etiam nullum omnino publicum Sacrificium Deo iam offerendum esse,contendant : certissimum est,eos ad ciuitatem Diaboli(quæ tùm Deo nullum vnquàm Sacrificium rectè obtulit, tùm Sacerdotes & Prophetas suos humana tantùm authoritate semper creauit) pertinere : Romanam verò Ecclesiam,quæ Deo summum Corporis Christi Sacrificium non nisi per Ministros diuinitus institutos offert , cum Angelorum & Patriarcharum societate vnicè conuenire.

Singula hoc modo si enumerarem , quæ in tota vtriusque Ciuitatis serie vel Catholicis cum Dei populo,vel Protestantibus cum diaboli membris communia sunt ; vix vllum dicendi finem facturus viderer. Illud autem necessariò commemorandum est, quod Monarchiæ causam,de qua iam agimus, vnicè commendat. Constat ex ipso Ciuitatis Dei pro- 11.
gressu & decursu,nullum vnquàm tempus fuisse,in quo vnus aliquis dux certus & Summus Pastor Ecclesiæ Dei non præesset.Nam quis cum Adamo,quoad ille vixit, quis postea cum Seth,cum Noë, cum Melchisedech, cum Abraham, Isaac, Iacob , cum Aarone & Summis Sacerdotibus pro illo tēpore,quo singuli ordine suo in terris egerūt,in sacris causis moderādis cōferri vnquàm potuit aut exæquari? Præfuerunt quippe singuli summo in gradu. At ex altera parte in diaboli Synagoga,quis nescit, innumerabiles fuisse tùm Reges,tū Sacerdotes æquali potestate præditos,qui nullū Pontificē aut Regem vnū supra se agnouerint,& obseruarint? Nec enim Chaldæorum aut sacri aut prophani Magistratus ab AEgyptiorum Dynastis,vel etiam AEgyptiorum Præsides ab Hispanis aut Gallis , aut ij omnes ab vno quopiā Præfecto gubernabātur.Neq; mirū.Si enim gentes,quæ Idola colebant,ne de ipsis quidē Dijs suis inter se consenserunt: quātò minus pluriū & dissimiliū Deorū,diuersi dissimilesq; Sacerdotes & Pontifices vni alicui Regulo aut Pontifici subesse potuerunt? Vnitas igitur visibilis & perpetua series in hoc mundo tam corporis,quàm Capitis Ecclesiastici,præcipua nota est,qua fides Catholica discernitur ab omni schismate & hæresi. Cùm autem vir quispiam grauis & prudens,vtriusque Ciuitatis initia,progressum,mores, instituta,res gestas & earum exitus perpenderit : facilè non modò hæc, quæ iam proposui, discrimina, sed multò etiam plura colliget, vnde tùm fidem Catholicam corroboret , tùm hæresim fugiat & odio prosequatur . Quæ cùm ita se habeant,non temerè, opinor,adductus sum,vt de visibili Ecclesiæ Monarchia post tot insigniū virorū tam vtiles operas,hæc ipsa literis cōmendarem.

Nam vt,quod in hoc Opere præcipuum est,non prætermittam: *ordo ipse rerum,quem se-* 12.
quor,ipsis rebus explicatis mihi præferendus videtur.Nec tamen ordo eiusmodi est,vt eum putem ab alijs doctioribus viris emendari & suppleri non posse . Nam vt facillimum est, inuentis alienis nouum aliquid de suo adijcere; sic viros pios & doctos per fraternam, quæ in ipsis est charitatem rogo , vt si quid ad hoc Opus adijciendum putabunt, aut vlla alia ratio

illis

illis occurret, qua plus vtilitatis Religioni Catholicæ afferri posse videatur, ijs nostris non secus ac suis ad eam rem vtantur; demant, apponãt, commutent, quicquid libuerit. In commune enim omnes laboramus, à communi Domino vnum eundemque denarium, licet nõ in eodem honoris & claritatis ordine, percepturi. Equidẽ non ignoro, multa esse à me prætermissa, vel quòd ijs libris carerem, in quibus ea continentur; vel quòd magis festinatò hæc edidi, quàm res tanta prodire debuerat, si me solum auctorẽ habitura esset. Cæterùm quia nõ mihi hoc sumo, vt perinde ac alij, nedum melius alijs hanc causam iuuare possim: quicquid est quod animo conceperam, in lucem primo quoque tempore proferendũ curaui, vt aliorum etiam opera, si res ita postularet, cõsummaretur. Siue enim aliquid, quod ad Primatum Pontificis Romani, seu etiam quod ad hæresim aliquam vel cognoscendam, vel cõfutandam spectat, in sanctis Patribus reperietur; ordine temporis & loci obseruato, non deerit in hoc Opere locus, vbi reponatur, memoriæq; instruendæ causa conseruetur. Tantũ verò abest, vt putem, me vel dimidia ex parte præstitisse, quicquid in hoc genere fieri potest, vt potius iam nunc videam, permulta potuisse adijci, partim ornandi, partim supplendi gratia, quæ me antea fugerunt. Nam vt in posterioribus consilijs cogitationibusq; plus fere prudentiæ inest, sic iam si omnia essent ab initio retexenda, supplerem nonnulla, commutarem multa; distinctius penè singula & explicatius proponerem.

Ac dubitaui sanè diu, consultiúsne foret, sententiam veterũ Auctorum de Romani Pontificis Primatu (verbi gratia, Hieronymi, aut Augustini) simul eadem serie continenter exponere; an potius ea Hieronymi verba, quæ ad singulos ordine Pontifices pertinebant, ita distribuere, vt quæ Damasi Primatum confirmabant, è regione Damasi, quæ verò Siricij aut Innocentij, etiam iuxta illorum nomina collocarem. Quod posterius consilium ad postremum me secutum esse, res ipsa loquitur. Illud memoria teneri percupio, nulla planè mea culpa, verùm potius (toto illo tempore) absente me, siue operarum vel incuria, vel incogitantia, siue operius ipsius ac paginarum aptè collocandarum difficultate, siue alia quauis causa factum esse, vt nomina quorundam Pontificum (à temporibus videlicet Damasi vsque ad Gregorium Magnũ) adeo dissolutà peruerseq; disposita sint, vix vt vnquàm testimonijs, quæ de illorum Primatu dicuntur, aptè cohæreant, & velut ex altera parte respondeant. Quicquid autem in hoc genere, aut alio præterea quopiam, erratum est: id æqui boniq; consulet qui meminerit, nec aliquid in hac vita perfectum, omnibusq; numeris absolutum reperiri, nec ob parua quædam errata maioribus multò commodis carendum esse.

De reliquo, bonis omnibus & prudentibus viris, ac potissimùm Sedi Apostolicæ ita meũ hunc laborem, imò totum me commendo & committo, vt si quid in hoc Opere laudãdum esse duxerint, Deum imprimis, cuius dono illud effectum est, ob id laudandum esse fatear. Si quid autem reprehenderint, me etiam idipsum vnà secum reprehendere, contester. Nolo enim, cùm Christi Sacramentis initiatus sim, à Christi corpore, aut Sanctorum communione, vlla in re prudens ac sciens discrepare.

DE VISI-

DE VISIBILI

MONARCHIA Ecclesiæ,

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI PRIMI.

TRES sunt laudabiles regendarum Ciuitatum formæ: Monarchia, seu Regnum: Aristocratia, seu status Optimatum: Democratia, seu popularis Dominatio. Regnum degenerat sæpe in tyrannidem, Aristocratia in factionem, Democratia in tumultũ. Has tres vitiosas formas tam Catholici quàm Protestantes à Republica Christiana vno consensu reijciunt, sicuti etiam negant, illud absolutum atque æternum Dominium, quod solus Christus in Ecclesiam habet, ad vllos Christi ministros translatum esse, tanquàm quod longo interuallo superet vires humanas. Ex tribus igitur honestis Gubernationum formis, quæ ab hominibus obtineri, & administrari possunt, Protestantes Popularem Dominationem ex Aristocratia temperatam in Ecclesia positam esse tradunt. Catholici verò Monarchiam quandam paternam, hoc est, lenem, benignam & facilem, cui Optimates in partem solicitudinis adiungantur, in Ecclesia institutam esse credunt. In primo igitur Libro demonstratur, politiam Ecclesiæ non esse popularem, tùm in genere, quia Christiani Magistratus præficiebantur à Christo dum viueret, citra vllum populi consensum: tùm in specie, quia nullæ vnquam partes fuerunt infimæ plebis Christianæ, vel in statuendo de causis fidei, vel in cogendo Pastores magistratum suum ritè deponere. Nam quòd plebs Magistratuum electioni aut interfuit, aut assensit, permissioni Pastorum ob certas causas, non autem potestati, quam plebs suo iure haberet, tribuendum est.

Tria esse omnino gubernandæ alicuius Reipublicæ genera.
CAPVT PRIMVM.

QVONIAM mihi hoc tempore quærendum, tractandumq́ue proposui, quodnam gubernationis genus in tota Rep. Christiana primas teneat: sequentem orationem illustriorem fore iudicabam, si ab initio de toto regendarum ciuitatum genere paucis agerem. Ita enim fiet, vt ad eam quam institui de primatu disputationem non casu dilapsus, sed certo iudicio videar adductus. Nam qui omnes gubernandæ Reip. modos primùm ob oculos posuerit, ac deinde singulorum rationes cum Dei Monarchia, cum rerum ab illo conditarum natura, cum Euangelij veritate atq; institutione Christi contulerit: is facillimè animaduertet, vniuersum & Dei & Christi propositum, totamq́; Ecclesiæ primitiuæ formam ad vnius Pastoris primatum stabiliendum spectasse. Sunt igitur gubernandæ ciuitatis & Reipublicæ cuiusq; tria gene-

Vide Aristo telem.3. Politiorum.c.5. tria genera, quæ meritò in laude ponũtur. Nam vel vnus Princeps, vel pauci Optimates ad gubernacula Reip. sedent: vel certè ipsa multitudo seipsam communibus suffragijs regit. Quanquam enim hæc genera inter se pluribus etiam modis commisceri queant, tamen quicunque modus ex his tribus primas obtinet, ab eo Rempub. potissimùm gubernari, statuendum est. Ac vt scias hæc gubernationum genera non à Philosophorum ingenijs, verùm partim à natura, partim à iure Gentium & à rebus ipsis promanasse: tota mente repete hominem sic esse conditum, non vt sibi soli, verùm etiam alijs viueret. Gen. 2. Deus enim ab initio mulierem produxit, vt primo homini *adiutorium simile* adijceret, eo ipso docens, alterum alterius ope indigere, ac propterea homines in communi quadàm societate debere viuere. Vnde & Salomon Ecclesiast. 4. ait: *Melius est duos esse simul, quàm vnum. Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur: funiculus triplex difficilè rumpitur.* Quòd si pluribus hominibus in publica quadam societate viuendum est, iam necessariò ad hoc deuenitur, vt vel ea ratione, qua eos natura & sanguinis series deuinxit, cohabitent & regantur: vel certè alia quapiam ex arte & ingenio profecta. Regimẽ maximè naturale. Si naturam ducem optimam sequi volunt, in vnius parentis tutela omnes filij ac nepotes permanebunt: illoq; defuncto ad eum, qui primogenitus ex fratribus ac maior natu cæteris fuerit, summam rei perpetuò deferent. Hac enim eos agnationis ratio & naturæ ordo vocat. Sed quoniam pessimi quique (vt Cain & Nemrod) ambitione & dominandi libidine ducti, eò citius paternum hoc gubernationis genus contemnunt, quò id lenius est & facilius: fit interdum, vt alia consilia necessariò capienda videantur. Si ergo malint homines aliam sequi rationem à suo ingenio profectam: certè vel ipsa multitudo per se ac suo iussu, maiorisue partis consensu, Status popularis. omnia vult administrari, (qui status vocatur popularis) vel certis quibusdam viris eiusdem societatis publicam administrationem committet. Hi autem viri si ab initio sciantur vel sperentur boni viri esse, iam ille status appellabitur Aristocratia, hoc est, Optimatum gubernatio. Status Optimatum. Quòd si vnus tantopere putetur cæteris anteponendus, vt ei potissimùm gubernacula Reipu. Vnius Principatus. credantur, hic Reipub. status appellabitur Monarchia. Nam si duo genera ex istis, aut etiam omnia tria alicubi retinenda videbuntur, quanquam illius Reipub gubernatio mixta erit, tamen Mixta Gubernatio. (vt antè dixi) vix vnquam fiet, vt non aliqua vna ex ijs rationibus cæteras vincat, ob quam verè possit dici, vel *Popularis*, vel *Optimatum status*, vel denique *Monarchia* in ea Repub. potissimùm vigere. Vitiosę Gubernationes. Porrò sciendum est, hæc omnia genera gubernationum apud plerasque gentes degenerasse, & vel in tumultum, vel in factionem, vel in tyrannidem conuersa esse. Nam Monarchia facillimè degenerat in tyrannidem: Optimatum præfectura, in factionem: popularis gubernatio, in plebeium furorem ac tumultum. Cùm igitur tot sint genera ciuitatum regendarum, nec ad eam rem probandam alio teste aut iudice, quàm recta ratione & communi omnium gentium iure atque vsu opus sit: cumque ij omnes, qui Christo nomen Apocal. 21. Ephe. 2. Heb. 12. dederunt, *Ciuitas Dei*, & Respublica quædam sancta & dicantur, & sint: necesse est, aut nullam omnino esse in hac Dei ciuitate visibilem gubernationem, aut hanc Dei ciuitatem vel ab vno Principe, vel à pluribus Optimatibus, vel ab ipso populo Christiano, vel deniq; à duobus horum generum, omnibúsue his generibus regi & administrari. Cùm enim Christus cum hominibus eo modo agat, quem illi capere, intelligere, & moribus exprimere queant, nec sint apud homines plura, quàm hæc tria gubernandi genera: certum est, aut aliquo, aut pluribus istorum modorum, aut ijs omnibus eos gubernari, qui saltem vllum omnino visibilem rectorem habent. Quibus ita constitutis, quod in rebus ad Deum pertinentibus faciendum esse De cœlesti Hierarch. c. 2 Dionysius censuit, vt primùm quidnam Deus non esset, ac tum demum quidnam esset, indagaret: hoc mihi quoque imitandum proponam. Primùm enim quænam potestas in Ecclesia Dei non esse ab omnibus concedatur, tunc verò quænam potestas in eadem Ecclesia vel ab alijs putetur, vel certò deprehendatur esse, patefaciam. Faciliùs enim in ijs quæ Dei sunt, quid tollas, quàm quid ponas, inuenies. Cùm autem sustuleris ea, quæ minimè omnium in res Diuinas cadunt: ea ratione perspicies, quid eisdem maximè omnium, & demum quid solùm ac necessariò cõueniat. Etsi verò tam Catholici quàm Protestantes in reijciendis generibus ijs, quæ maximè vitiosa sunt, inter se conueniant: non est tamen otiosum, aliquid de ijs rebus dicere, tùm quia disputatio, quæ ordine progreditur, magis perspicua fiet: tùm præcipuè, quia Protestantes per calumniam nobis interdum imponunt, modò, quòd Christum Vicario indigere dicamus, modò autem quòd eam gentium dominationem, quam Christus prohibuit, amplectamur. Ex ijs ergo quæ dicam, & rei veritas, & nostra fides omnibus manifesta erit.

Nec domi-

Nec dominium liberum & absolutum (quod solius Christi proprium est) nec dominatum eiusmodi, qualis est inter gentes, in Christi Ecclesia ex ipsius institutione esse: quantumq; inter profanum Dominatum, & Ecclesiasticum Primatum intersit.

CAPVT II.

Potestas omnis videtur in spiritalem & secularem rectè diuidi posse. Spiritalis rursus aut absoluta est, & omnino libera (qualem Christus secundùm humanam naturam accepit) aut certis legibus & finibus conclusa, qualis illa est, quam Christus ministris suis largitur. Ita omnino triplex potestas constitui potest, spiritalis eademque absoluta, quæ à principio Ecclesiæ vsque ad finem pertingit: Spiritalis, quæ ad tempus Ecclesiæ inseruit: & secularis, quæ tam extra Ecclesiam est, quàm in ea. Scimus Dominũ de suo dominio in Euangelio dixisse: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Apostolũ etiã videmus ad Romanos scripsisse: *In hoc Christus mortuus est & resurrexit, vt & viuorum & mortuorum dominetur.* Porrò secularem dominatum, qualis ille gentiũ esse solet, Apostolis in Euangelio prohibitum esse fatemur in his verbis: *Reges gentium dominantur earum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos. non ita erit inter vos.* Nec ignoramus D. Petrum iussisse *presbyteros pascere gregem Dei, non velut dominantes in cleris, sed velut formam gregis factos ex animo.* Ob quas causas nec absolutam illam potestatem, quæ solius Christi propria est, nobis arrogamus: & dominatum illum secularem ministris Ecclesiæ Christi prohibitũ esse, credimus & cõfitemur. Per dominatum verò secularem (qualis est inter gentes) intelligimus talem potestatẽ, cuius acquisitionẽ pleriq; Principes nõ tam diuino muneri, quàm suis aut meritis, aut natalibus tribuunt: quæ plerumq; non præcipuè ad subditorum, sed ad Principum vtilitatem ac dominandi libidinem refertur: quæ semper non nisi ob pacem terrenam humanis consilijs & rationibus exercetur: cuius summa vis est, *vt corpus duntaxat occidere*, nõ autem animam diuini ministerij virtute à peccatis absoluere, aut etiam ligare queat. Talem ergo dominatum liberè fatemur à Christo in Ecclesia sua institutum non esse. *Ministri enim Christi & dispensatores mysteriorum eius quicquid possunt*, nõ id aut splendori natalium, aut suis meritis, verùm gratuitæ vocationi Dei per interpositã vim cuiusdam cœlestis ordinationis acceptum ferunt, nec sua, sed ouium causa præsunt: nec pacem terrenam, sed cœlestem per modos & vias etiã cœlestes quærunt: nec potestatẽ vltimã in corpus, sed in animã acceperunt, ad cuius ædificationẽ (salua corporali vita) corpus atq; bona externa dirigere ij possunt, quos in sublimiore gradu Dominus cõstituit super familiam suam. Caput omnium est, quòd solus Christus Deus & homo directum dominium vt orbis totius, ita multò magis Ecclesiæ suæ habeat. Ille toti semper iure suo præest ab initio mundi vsque ad finem. Ministri autem eius non nisi portiunculis quibusdam vice Christi ad tempus præficiuntur de credita sibi Gregis parte rationẽ Domino vniuersalis Ecclesiæ reddituri. Nam etiamsi vnus quispiã vice Christi ad annos fortè decem, aut etiã viginti totã, quæ in terris eo tempore agit, Ecclesiam moderetur & gubernet: tamen quantulum est hoc aut ad totum totius Ecclesiæ corpus, aut ad immensam Christi dignitatem, qui non ad annos decem, imò nec ad mille, aut bis mille, sed in æternum, nec tantùm particulæ militantis iam Ecclesiæ, sed & huic ipsi, & præterea vniuersæ, quæ aut fuit, aut vnquam futura est, non alieno sed proprio iure, suoq; merito præest? Ita nec dominium seculare, quod infra Ecclesiæ dignitatem est, nec etiam vniuersale & absolutum, quod longè superat hominum vires, Præpositis Ecclesiæ Christi vendicamus: sed medium quiddam à Christo ipso institutum asserimus quod non propriè dominiũ, sed potius sacra præfectura & Primatus Ecclesiasticus appelletur. Primus enim Apostolorũ, Matthæo teste, Simon Petrus fuit. à primo autem Primatus denominatur. Superest ergo vt ostendamus, talem Primatum in Ecclesia Christi esse debere. Ac nimirum si viris non doctis tantùm, sed etiam spiritu Dei præditis fides haberetur: si valeret illa D. Pauli regula, *sic prædicauimus, & sic credidistis*: qui etiam pro absurdissimo habet, vt vel Pastorum prædicatio, vel Christianorum fides inanis sit: si auctoritas Conciliorum, si mos populi Dei & instituta Maiorum vllius apud Aduersarios auctoritatis essent: iam olim finita erat ista controuersia. Quis enim nescit, iam inde ab initio Ecclesiæ vnum presbyterum multis Fidelium familijs, vnum Episcopum presbyteris etiam multis, itemq; multis Episcopis vnum præfuisse Primatem, ita vt Ordo Ecclesiæ ipsius ab infimo ad summa gradatim ascendens, magis magisq; semper à diffusa

Marginal references: Matth. 28. — Cap. 14. — Matth. 28. — 1. Pet. 5. — Matth. 10. — 1. Cor. 4. — Heb. 5. — 1. Timoth. 4. — Ioan. 20. — Matth. 24 — Matth. 10. — 1. Cor. 15.

fusa multitudine ad vnitatem singularem appropinquaret, donec tãdem in vnius pastoris primatu tota militans Ecclesia colligeretur *in vnum gregem & ouile vnum*. ? Quis porrò nescit, orbem Christianum iam diu ab vno Pontifice Romano, qui Christi Vicarius in terris & dicebatur, & erat, quietè tranquilleq; gubernatum esse? Deinde Gregorius Magnus cùm inter Christi Vicarios Sacerdos non vulgaris quidam, sed planè singularis Diuinorum Mysteriorum dispensator esset, suam Maiorumque & Posterorum suorum moderatam & rationi consentaneam auctoritatem describens, ita habet: *Si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis Episcopus Sedi Apostolicæ subiectus non sit. Cùm verò culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt.* Et alibi: *Summus locus benè regitur, cùm is qui præest, vitijs potius (fratrũ, ac multò magis suis) quàm fratribus dominatur.* Ergo & quendam Principatum in Ecclesia, & eũ non absolutum, aut tyrannicum, sed moderatum & spiritalem, vt cæteri Patres, ita & ipse Romanus pontifex agnouit. Cui assentiens D. Bernardus, ad Eugenium Pontificem Romanum in hæc verba scribit: *Parentes tui* (Apostoli) *constituti sunt Principes super omnem terram. Eis tu successisti in hæreditatem.* (eis dicit, non Christo) *Ita tu hæres* (Apostolorum) *& orbis* (est) *hæreditas. At quatenus hæc portio te contingit, aut cõtigerit illos, id sobria consideratione pensandum. Non enim per omnem reor modum, sed sanè quadamtenus (vt mihi videtur) dispensatio tibi super illũ credita est, non data possessio. Si pergis vsurpare & hanc, contradicit tibi, qui dicit: Meus est orbis terræ, & plenitudo eius. Non tu ille, de quo Propheta: Et erit omnis terra possessio eius. Christus hic est, qui possessionem sibi vendicat, & iure creationis, & merito redemptionis, & dono Patris. Cui enim alteri dictum est: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam & possessionem tuam terminos terræ? Possessionem & dominium cede huic, tu curam illius habe. Pars tua hæc, vltrà ne extendas manum. Quid, inquis? Non negas præesse, & dominari vetas? Planè sic. quasi non benè præsit, qui præest in solicitudine. Nunquid non & villa villico, & paruus Dominus subiectus est pædagogo? Nec tamẽ villæ ille, nec is sui Domini Dominus est. Ita & tu præsis vt prouideas, vt consulas, vt procures, vt serues. Præsis vt prosis, præsis vt fidelis seruus & prudens, quẽ constituit Dominus super familiam suã. Ad quid? Vt des illis escã in tẽpore: Hoc est, vt dispenses, non imperes. Hoc fac, & dominari ne affectes hominũ homo, vt nõ dominetur tui omnis iniustitia.* (& pòst) *Nullum tibi venenũ, nullum gladiũ plus formido quàm libidinem dominandi.* Ex ijs perspicere licet, neque secularem dominatum, neq; absolutum illud Ecclesiæ totius dominium cuiquam Christiano in Ecclesia Christi vnquàm esse concessum. Præterea ex communi tam Catholicorum, quàm Protestantium consensu reijciuntur ab Ecclesia Christi tùm confusæ dominationes plebeiæ, tùm illa paucorum præfectura, qui omnia dirigunt ad suum priuatum commodum, & non ad vtilitatem publicã. Cùm igitur de quatuor ijs generibus reijciendis inter omnes cõueniat, sequitur vt quæramus primùm, an vlla omnino communis gubernatio tam à nobis, quàm ab Aduersarijs concedatur: Deinde, quoniam licet aliqua vtrisque, non tamen eadem gubernatio placet, quænam illa sit, quam Aduersarij ponant. Illorum enim opinione in duobus primis libris confutata, sic demũ ad nostram fidem in sequentibus libris stabiliendam accedemus.

Ioan. 10. | Lib. 7. indict. 2. Ep. 64. | Lib. 1. ep. 24. | Lib. 3. de consideratione ad Eugeniũ. | Psal. 2.

Vniuersalem Ecclesiam Christi non carere omni externa & visibili gubernatione, & de ea re inter Catholicos & Protestantes saltem verbo tenus conuenire.

CAPVT III.

Qvanquam nec summum illud & absolutum Christi dominium, nec tyrannis eiusmodi, qualis inter gentes exercetur, nec etiã plebeia gubernatio aut Optimatũ factio in Ecclesia Christi sit: non tamen caret populus Christianus omni externa & visibili præfectura, cùm Paulus adhortetur presbyteros Ecclesiæ Ephesiorum, *vt attendant vniuerso gregi, in quo Spiritus Sanctus eos posuit Episcopos ad regendum Ecclesiam Dei.* Idem ad Timotheum scribens, *presbyteros, qui bene præsunt, duplici honore dignos iudicat.* Quin etiam Apostolus iubet nos *obedire, atque adeo subiacere Præpositis nostris.* Quomodo autem obedire Præpositis nostris possemus, si nulli omnino essent nostri Præpositi? Aut quomodo alibi dixisset, *Qui præest, in solicitudine* præsit: si nullus omnino in Ecclesia præesset? Non enim alloquebatur tunc Paulus ciuiles Ecclesiæ magistratus, quia nulli erant adhuc in Ecclesiam recepti: sed illud totum de spiritali & Ecclesiastica præsidentia intelligendum est. Nec tantùm singulæ particulares Ecclesiæ, verùm etiam totus Christi grex, qui eodem tempore in terris agit, aliquo visibili genere

Actor. 20. | 1. Tim. 5. | Heb. 13. | Rom. 12.

nere gubernationis in officio contineri debet. Nam si gubernatio aliqua in particulari quapiam Ecclesia ob salutem eius constituitur: ipsa vniuersalis Ecclesia multò minus tueri se potest, absque aliqua communi gubernatione. Quò enim maior est ciuitas, eò magis regimen aliquod flagitat. Nam necesse est verum esse quod Spiritus Dei per Salomonem dixit: *Vbi non sunt gubernacula, populus corruet.* Et per Ezechielem: *Dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non esset Pastor.* Et Micheas Propheta cùm magnum malum populo suo imminere significaret: *Vidi* (inquit) *cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oues non habentes Pastorem.* Contrà verò cùm Dominus benefacere vellet populo, id ita enunciauit per Ieremiam Prophetam: *Qui dispersit Israël, congregabit eum, & custodiet sicut Pastor gregem suum.* Quid quòd Apostoli non modò per singulas Ecclesias constituerunt presbyteros, verùm etiam, tanquàm eorundem iudices & moderatores, reuersi sunt ad easdem Ecclesias, *vt viderent, quomodo se haberent, præcipientes custodire præcepta Apostolorum & seniorum*: atque adeo Paulus ipse putauit se *in vanum & antea cucurrisse, & postea cursurum esse, nisi Petrus, & qui vnà cum illo erant Apostoli, dextras societatis ei dedissent, atque cum illis contulisset Euangelium quod in gentibus prædicabat.* Omnia enim membra vnius corporis pro se inuicem solicita esse oportet, *vt seruent vnitatem spiritus in vinculo pacis.* Deniq; Paulus fatetur, *solicitudinem omnium Ecclesiarum sibi incubuisse*, ac non vni tantùm ciuitati aut regioni se operam suam dedicasse. Alioqui si liceret singulis Episcopis quicquid ipsis libet, nec à socijs & fratribus suis coërceri aliquo modo possent, actum prorsus esset de Repub. Christiana. Tot enim tyrannides, aut saltem sectæ aut schismata futura essent, quot sunt Diœceses. Nullum restaret externum communionis Ecclesiasticæ vinculum, nulla Episcoporum inter se connexio, nulla prouinciarum & gentium visibilis concordia & vnio, denique nulla esset de fidei quæstionibus iudicandi, vel Episcopos in delictis pertinaciter degentes à communione separandi potestas: cùm tamen Paulus dicat, *in promptu se habere, vt vlciscatur omnem inobedientiam.* Nam neque iudicium Ecclesiasticum exerceri, neque excommunicatio fieri potest, præterquàm ab aliquo Superiore, qui potestate à Christo accepta in eos vtatur, de quorum re agitur. Atqui abundè constat, & iudicium de causis fidei ab ipsis Apostolis (vt in eorum Actis legitur) interpositum fuisse: & Episcopos alios ab alijs in ipsa primitiua Ecclesia fuisse tùm excommunicatos, tùm depositos. Nam & Petrus Apostolorum Princeps *Iudam Coapostolum ab Episcopatu suo excidisse pronunciauit*, aliumque in eius locum substituendi auctor fuit: & Victor Pontifex Romanus excommunicauit Episcopos Asiæ, eò quòd in obseruatione Paschatis Decreto Pij Pontificis, ac suo, quod ipsi de fratrum Concilio ad pacem Ecclesiæ stabiliendam promulgârunt, non parebant: & Cornelius Papa eos Italiæ Episcopos deposuit, qui cōtra ius ac fas manus Nouatiano imposuerūt. Quare necessariò fatendū est, non modò in singulis Ecclesijs particularibus, verùm etiam in tota militante Ecclesia sacram quandam gubernationem existere. Ac vt quilibet Episcopus quanquàm in sua Ecclesia (si ad inferiores eiusdem Ecclesiæ Diaconos & Presbyteros aspicimus) summus Sacerdos sit, tamen se non suo duntaxat iure, verùm alieni etiam beneficij participatione præsidere meminisset: ab ipsis Apostolis præclarè institutum, ac semper in Ecclesia retentum est, *vt non nisi à duobus aut tribus alijs Episcopis ordinaretur* (vnde etiam Paulus *cum impositione manuum Presbyterij*, Timotheum ordinauit) vtque communicatoriæ literæ aut per omnes Prouincias, aut saltem ad eos, quorum maximè intererat, de cuiusque ordinatione darentur: qua ex re singuli admonebantur, se necessariò debere cum alijs omnibus Episcopis, qui saltem in radice & matrice permanerent, communicare. Quid multis? Ne Aduersarij quidem apertè negant aliquam gubernationem vniuersalem in Ecclesia esse debere. Vnde Magdeburgenses in qualibet Centuria (sub Capite septimo) de *communi gubernatione & vniuersali regimine totius Ecclesiæ* nominatim tractant. Caluinus etiam cùm illum de Pastoribus & Doctoribus locum Apostoli apud Ephesios proposuisset, ita subiunxit: *Hominum ministerium, quo Deus in gubernanda Ecclesia vtitur, præcipuus est neruus, quo fideles in vno corpore cohæreant. Neque enim vel solis lumen ac calor, vel cibus ac potus, tam sunt præsenti vitæ fouendæ ac sustinendæ necessaria, quàm est conseruandæ in terris Ecclesiæ Apostolicum ac Pastorale munus.* Denique Beza *vniuersi corporis Ecclesiæ potestatem aliquam esse dicit*, deq; illa tractat in Libello suæ Confessionis. Conuenit igitur Catholicis saltem verbo tenus cum Lutheranis & Caluinistis hac in re, quòd sit in Ecclesia militante aliqua visibilis & externa gubernatio. Verbo tenus conuenire dixi, quia vereor ne cùm ad rem ipsam ventum est, Protestantes deprehendantur nullam gubernationem omnino in Ecclesia relinquere, id quod suo loco patefaciam.

Prouerb. 11.
Ezech. 34.
3. Reg. 22.
Ieremiæ. 31.
Actor. 14.
Galat. 2.
Ephes. 4.
2. Cor. 11.
2. Cor. 10.
Actor. 15.
Actor. 1.
Euseb. lib. 5. c. 24. & lib. 6 c. 35.
Can. Apost. 1
1. Tim. 4.
Cyp. ad Corneliū Papā. lib. 2. ep. 10.
Magdeburg. In Centurijs.
Caluinus Institut. c. 8. artic. 35.
Beza in c. 5. suæ confessionis.

Quænam sit ea communis gubernatio, quam Protestantes in militante Ecclesia esse dicant.

CAPVT IIII.

Illyricus sub verbo Ecclesiæ.

PRotestantes mihi videntur in ea ferè opinione consentire, quòd politia Ecclesiæ sit ordinata quædam Democratia. Nam Flaccius Illyricus in libro de sermone sacrarum literarum dicit, *politiam populi Dei esse quidem Democratiam, sed tamen non confusam, verùm ordinatam*. Caluinus verò tametsi putet vtrumque statum in Ecclesia concurrere, tamen in constituendo Ecclesiæ statu, plus Optimatum, quàm populari gubernationi tribuere videtur. quod haud scio an Illyricus sit concessurus. Nam Illyricus in libello, quem de Episcoporum electione conscripsit, vbi affirmasset omnes concionatores, Ecclesiæ ministros esse: addit, *summū iudicium, tribunal aut potestatē ipsius Ecclesiæ esse. atq; inde cōcludit, Episcopos non minus à plebe, quàm à clericis eligendos.* At Caluinus, quanquàm velit plebem Episcoporum electioni necessarium quendam assensum præbere, tamen clarissimè testatur, quòd in Primitiua Ecclesia non plebs, verùm *soli clerici Episcopos eligebant. nec stultis* (inquit) *populi desiderijs obsequi necesse habebant. optimaq; ratione sancitum in Laodicensi Concilio fatetur, ne turbis electio permittatur. vix enim* (inquit) *vnquàm euenit, vt tot capita vno sensu rem aliquam bene componant.* Hoc ergo inter Lutheranorum & Caluinistarum opinionem interesse videtur, quòd Lutherani velint Ecclesiæ statum Democratiam potius esse quàm Aristocratiam, tametsi vtrumque statum admittant: verùm Caluinistæ malint eundem statum potius ad gubernationem Optimatū, quàm ad popularem spectare: quamuis nec illi populum ab omni administratione remoueant. Id ergo vtrique sedulò agunt, vt rem à Primatu longissimè abducant, quem tamen præcipuum Reipub. Christianæ statum esse in ijs libris, qui sequuntur, patefaciam, si prius de origine, de legibus, deque Magistratibus Ecclesiæ Dei nonnihil dixero, & popularem istam Reipublicæ Christianæ administrationem, quam Aduersarij constituunt, ex authoritate Diuinarum Scripturarum confutauero.

Institut. ca. 8. Articulo. 63.

Can. 13.

De statu & cōmuni politia totius Ciuitatis Dei: in quā nemo vtiliter ingreditur absque charitate fidem ipsius consummante, in qua leges aliæ scriptæ sunt, aliæ non scriptæ, quas qui faciendo quod potest, & petendo quod non potest, adimplet, vitam æternam ex instituto Dei promeretur. Sacrificium verò publicum & externum Ecclesiæ Dei Eucharistia est, cuius Mysterij dispensatores necessariò sunt Sacerdotes, inter quos vnus visibilis Pastor ex institutione diuina Primatum tenet, multis alijs & in partem solicitudinis, & in consilij communicationem vocatis, ac nemine penitus ex plebeijs ita excluso, quin, si visus fuerit idoneus, ad summum etiam magistratum gerendum eligi possit & cooptari.

CAPVT V.

NVllam hominum societatem perinde aspectabilem pulchramque esse, ac Dei Ecclesia sit, semperque fuerit, tùm Catholici rebus ipsis demonstrant (vti deinceps planum fiet) tùm Protestantes verbo saltem cōfitentur. Cæterùm si noua Protestantiū opinio, quam de toto Ecclesiæ Dei statu animo suo conceperunt, & literis prodiderunt, cum antiqua Catholicorum fide conferatur: mox constabit, quanto interuallo pulchrior sit illa Ecclesiæ facies & conditio, quam Catholici per longissima decurrentium temporum spatia ritè atque ordine à Maioribus acceptam in hodiernum diem sartam-tectam conseruârunt, quàm ea, quæ nuper à Protestantibus excogitata, nouis & hactenus inauditis tùm doctrinis tùm moribus, non prius imbui cœpit, quàm deformari. Quanquam enim ab initio statueram agere non nisi de illa potissimùm gubernatione communi, quæ per vnum visibilem summum Pastorem administratur: tamen quia non ab illo solo, verùm ab alijs tam legibus diuinis, quàm sacris Magistratibus Ecclesia Dei regitur: non erit à proposito nostro alienum, si plæraque illorum, quæ ad ciuitatem constituendam maximè necessaria videntur, in medium proferentes, eadem opera ostenderimus, illam Ecclesiæ conditionem, quam Catholici & credunt & tenent, longè pulcherrimam esse & perfectissimam. Quælibet igitur Ciuitas constat ex multitudine hominum communi quodam fœdere in vnum congregata, cui propositum est, vt pacem domi conseruet, hostes arceat,

Descriptio Ciuitatis seu Reipublicæ.

arceat, fines propaget, omniumque rerum, quoad fieri potest, copiam assequatur. Quas res quoniam homines videbant nec absque Dei præsidio fieri, nec absq; legum præceptis ac prudentum consilijs rectè administrari posse: partim Sacra & Sacerdotes constituerunt ad beneuolentiam numinis conciliandam, partim & leges ipsis magistratibus cæterisq; ciuibus regendis, & magistratus quosdam rebus gerendis præfecerunt. Ciuitas autem Dei cum cæteris hominum societatibus ita consentit, vt nihil habeat minus, quàm illæ: multa verò habeat infinitis partibus præclariora, quàm vlli earum contigerunt. Ecclesia enim Christi nihil est dignius, quæ non nisi Deo Authore nititur: nihil antiquius, quæ lapsum primorum Parentum in paradiso antecessit: nihil beatius, quæ Deo ipso, *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi*, in æternum fruitura est. Dicendum ergo erit, primùm quo pacto ad hanc Dei Ciuitatem aditus pateat: deinde quas leges eadem Ciuitas acceperit, & quæ præmia sint ijs, qui leges obseruant, constituta: tum autem quæ Sacra, quos hominum Ordines, quos Magistratus ac postremò quam gubernationis formam & nunc certissimò teneat, & semper tenuisse videatur. Principio conuenit Catholicis cum Protestantibus, neminem posse vllis operum præcedentibus meritis locum sibi aliquem in Republica Dei comparare: sed hoc totum *ex vocante esse*, qui nos peccatores & iniustos in suam familiam gratis propter Christum adoptat. Conuenit etiam, neminem sine viua fide iustificari posse. Verùm in eo tota versatur quæstio, *quæ sit fides viua*. Protestantes dicunt illam fidem esse viuam, quæ Christum vitam nostram credendo tantùm, ac non etiam amando comprehendit. Adeo vt apertissimè doceant, *prius nos iustificari debere, quàm diligamus*. Atqui Paulus dicit: *Si charitatem non habuero, nihil sum*. Ioannes verò: *Qui non diligit, manet in morte*. Cùm igitur nemo iustificetur nisi per fidem viuam, *qui verò charitatem non habeat, nihil sit*, sed *in morte*, hoc est, in statu damnationis *maneat*: impossibile est illam fidem esse viuam, aut vim iustificandi habere, quæ Christum credendo tantùm comprehendit. Iustificatus enim nec nihil est, nec in morte manet. Quapropter Catholici definiunt, non aliam fidem esse viuam, quàm quæ Christum vitam nostram & credendo, & amando comprehendit. Et hæc est illa *fides, quæ operatur per Charitatem*, non per illã velut per instrumentum suum (vt Protestantes interpretantur Apostoli verba) sed fides operatur per charitatem, velut per formam ac perfectionem suam, à qua vim sese mouendi atque vtiliter agitandi accipit. Cùm enim Apostolus *fidem, spem, & charitatem*, non vnum quoddam donum, sed *tria esse, maioremq; fide ac spe charitatem esse* doceat, imò illis euacuatis, *charitatem nunquàm excidere* testetur: profectò nec fides necessariò complectitur atque in se comprehendit charitatem velut arbor fructum suum, nec per Charitatem velut per instrumentum suum operatur. Nam nec fructus vllus, qui non nisi pars est arboris, ab arbore ipsa numero & specie distinguitur, aut arbore dignior, magisque æternus atque immortalis censetur: nec vllum instrumentum excellentius est eo, qui per illud operatur. Charitas verò & distinguitur à fide, velut aliud genus doni, & *maior fide* vocatur, & fide post hanc vitam cessante, in æternum perseuerat in cœlo. Non igitur instrumentum, aut fructus, sed forma & perfectio fidei charitas est. Quid quòd, charitatem vnà cum fide in ipsa radice & fundamento iustificati hominis Apostolus collocat? Nam cùm dixisset, *se flectere genua ad Patrem Iesu Christi, vt ex eius dono Christus habitaret per fidem in cordibus nostris*: mox declarans, se talem fidem intelligere, in cuius non modò fructu, sed etiam radice charitas velut fundans iustificationem nostram adesset, continuò subiecit, *in charitate radicati & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum, scire etiam supereminentem scientiæ charitatẽ Christi, vt impleamini in omnem plenitudinẽ Dei.* In quorum igitur cordibus Christus per fidem habitat, ij non charitatem velut fidei solius fructum proferunt, sed in charitate radicantur & fundantur, adeo vt fructus bonorũ operum, qui postea producuntur, non minus ex charitatis, quàm ex fidei radice & fundamento generentur.

Gen. 2. & 3. Coloss. 2. Ephes. 2. Tit. 3. Rom. 9. Iacob. 2. Status quæstionis. 1. Cor. 13. 1. Ioan. 3. Viua fides. Galat. 5. 1. Cor. 13. Ephes. 3.

Ineptissimè igitur dicunt Protestantes, fidem operari per charitatem velut per fructum à se prolatum, aut per instrumẽtum suum. Aptissimè verò docent Catholici, fidem operari per charitatem velut per formam extrinsecus ei de cœlo adiunctam, à qua vim bene operandi capit, vt corpus vim operandi ab anima vel spiritu accipit. Nam & D. Iacobus fidẽ cũ corpore, opera verò bona cum spiritu comparauit, dicens: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est*. Quemadmodum igitur corpus hominis non à se, verùm ab insufflatione Dei spiritum accipit: sic etiam fides non à seipsa, verùm à charitate, quam Deus illi adiungit, vitam, seu vim iustificandi habet. Nam si natura fidei hæc esset, vt ex se viueret, ac per se

Iacob. 2. Gen. 2.

per se iustificandi vim haberet, iam nulla esse posset mortua fides. Etenim quæ non viueret, nec omnino esset fides. Verùm quia aliud est fidem esse (quæ etiam est in dæmonibus) aliud verò fidem viuere, seu operari & prodesse: hinc apparet, vitam fidei iustificantis non à se, verùm aliunde esse, nimirum à charitate. Nam vbi charitas à fide abest, illic videmus fidem inutilem esse & velut mortuam. *Ex Principibus* (inquit Ioannes Euangelista) *multi crediderunt in Iesum.* Fidem igitur isti habuerunt. sed nunquid iustificati sunt? Nihil minus. Nam ijdem Principes metu Pharisæorum repressi, *non confitebantur, vt è Synagoga non eycerentur.* Ecce, quia charitatem non habebant, fides illorum ipsis non profuit. Etenim cum periculo honoris aut commodi alicuius amittendi Christum confiteri, hoc sanè opus à charitate, ac non à fide sola procreatur. Vnde causam reddens Euangelista, quare *Principes qui credebant in Iesum, non confitebantur*, ita subiecit: *Dilexerunt enim gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei.* Confiteri ergo Christum, in quem credebant, vi solius fidei non poterant, quia magnum illud charitatis donum, quo Deus super omnia diligitur, nondum acceperant. Confessio igitur gloriæ Dei, quæ ad salutem fit, non tam fidei, quàm charitatis fructus est: vt vel hinc certum sit, illa verba Apostoli: *Omnis qui credit in illum non confundetur* (seu, non pudefiet, quò minus ore confiteatur, quod corde credit) de illa tantùm fide intelligi posse, cum qua dilectio in ipsa cordis radice coniungitur. *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Sed cuius ore? Nónne illius, *qui diligit gloriam Dei magis, quàm gloriam hominum?* Non alio igitur corde ad iustitiam creditur, quàm in quo dilectio Dei magis quàm vllius alterius rei viget. Nam *cùm ex abundantia cordis os loquatur*, vbi est magna Dei charitas in corde, ibi est in ore libera nominis diuini confessio. vt illud iam Dauidis: *credidi propter quod locutus sum:* & illud Apostoli verbum, *credimus propter quod & loquimur*, non posit intelligi præterquàm de illo, qui non minus diligit Deum, quàm credit in Deum. Ac sanè cùm *accedentem ad Deum oporteat credere* non solùm *quòd Deus sit* (nam hoc etiam *dæmones credunt*) sed præterea quòd *inquirentibus se remunerator sit* (à qua spe dæmones longissimè absunt) cumq; *Ethnici & Publicani*, multoq; magis iustificati, necessariò ament eū, quē *vt remuneratorem* agnoscunt: profectò qui nondum amat, is nec adhuc credidit, *quòd Deus inquirentibus se remunerator sit*, & ideo *nec ad Deum accessit*. Oportet enim *accedentem* ad Deum, *accedentem*, inquam, oportet credere quòd remunerator sit. Nemo autem iustificatur, antequam ad Deum accedat. nemo igitur iustificatur, antequam Deum vt remuneratorem suum apprehendat. quod fit Deum etiam diligendo, ac non tantùm credendo in Deum. Illa ergo sacræ Scripturæ loca, in quibus *ex fide iustificari, viuere, purificari, aut saluari dicimur*, de illa *fide non ficta* intelligi debent, quæ per charitatem diuinitus adiunctam informatur & perficitur. Augustinus enim *fidem non fictam* rectè definit eam esse, *quæ nec diligit quod non est diligendum, & rectè viuendo id sperat, vt nullo modo spes nostra fallatur.* Nam illa fides, quæ dilectione Dei caret, ficta est & mendax, vel quia non amat eum in veritate, quem verè amandum esse per fidem didicit, vel quia credendo putat se Deum satis probè nôsse, qui non prius rectè cognoscitur, quàm si super omnia diligatur. Ait enim Ioannes: *Qui non diligit, non nouit Deum, quoniam Deus charitas est.* Etsi ergo multa præter fidem & charitatem ei necessaria sunt qui iustificatur, vt timor Domini, Pœnitentia, spes, aliaq; eiusmodi Spiritus sancti dona: tamen donec tanta charitas in corde iustificati diffundatur, *vt diligat gloriam Dei magis quàm gloriam hominum*, coram Deo iustus non habetur. Nec iniuriâ. Iustificationis enim nostræ tùm causæ omnes, tùm instrumenta, & ab amore promanant, & per amorem fiunt, & ad amorem tendunt. Stupendum planè vt foret, si actus ille, in quem tantæ amoris causæ concurrunt, absque omni tamen creato in nobis Dei amore consummaretur. Quis est primus iustificationis nostræ author? Nónne Deus? sicut scriptum est: *Deus qui iustificat.* Porrò *Deus est charitas.* At fortè non iustificat nos propter charitatem suam. Imò *propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, conuiuificauit nos Christo*, id est, effecit nos viua membra Christi capitis nostri. quod vtique fit, dum nos ab eo iustificamur. Iam verò exemplar, ad cuius formam iustificamur, Christus est. *Quos enim Deus prædestinauit, hos & vocauit: quos autem vocauit, hos & iustificauit. Prædestinauit verò nos conformes fieri imaginis Filij sui.* De Filio autem suo Pater de cœlis dixit, *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui: In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum.* Summa ergo est Patris charitas non modò in sua ipsius natura, sed etiam erga nos. Quid verò Filius? Nónne eodem modo erga nos secundùm humanam suam naturam affectus erat? *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem &*

Marginalia: Iacob. 2. — Ioan. 12. — Rom. 10. — Ioan. 12. — Matth. 12. — Psal. 115. — 2. Cor. 4. — Heb. 11. — Iacob. 2. — Matth. 5. — Heb. 11. — Rom. 3. — Abacuc. 2. — Actor. 15. — De doctrina Christiana lib. 1. c. 40 — Prouerb. 1. — Luce. 13. — Rom. 8. — Rom. 5. — Ioan. 12. — Rom. 8. — 1. Ioan. 4. — Ephes. 2. — Rom. 8. — Matth. 3. — 1. Ioan. 4. — Ephes. 5.

nem & hostiam Deo in odorem suauitatis. Nec tantùm in eo *commendauit charitatem suam Christus erga nos, vt cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis moreretur*, sed illa etiam Sacramenta ex amore instituit, per quæ redemptionis eius participes reddimur, dum *mundamur lauacro aquæ in verbo vitæ. Cùm enim benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei, nō ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundùm suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum Saluatorem nostrum, vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundùm spem vitæ æternæ.* Quid quòd etiam Christus ostendens qua maximè in re illum referre & exprimere debeamus, dixit: *Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* Rom.5. Ephe.5 Tit.3. Ioan.15

Præterea, nec ob aliud æquè cecidit primus pater orbis terræ, quàm quòd in dilectione Dei non mansit (*non enim seductus est Adam*, sed vxoris vocem diuinæ dilectioni prætulit) nec post lapsum alia re magis indigebat, quàm vt Dei charitas in illo renouaretur. Et *Filius Dei, qui in hoc apparuit, vt dissoluat opera diaboli*, nihil magis prauum in mundo reperit, quàm quòd, cùm *lux venisset in mundum*, tamen *homines dilexerunt tenebras magis quàm lucem. Erant enim corū mala opera.* Quos ergo Filius volebat à peccati lege, & æterna morte liberare, illorum morbis & vulneribus tanquàm peritissimus medicus tale remedium attulit, vt contraria contrarijs commodè sanaret. Hinc Apostolus ait, *eratis aliquando tenebræ, nūc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate.* Et alibi: *Fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in qua traditi estis. Liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Non modò igitur mentem atque intellectum nostrum ab ignorantia purgauit Christus, reuelans nobis viam iustitiæ: verùm etiam *operatus est in nobis et velle, & perficere pro bona voluntate.* Voluntatis autem sanatio in eo consistit, vt qui antea mundum, & ea quæ in mundo erant, supra Deum dileximus, nunc diligamus Deum super omnia, & proximum sicut nosipsos. *Plenitudo enim legis est dilectio.* Denique cùm *vita æterna hæc sit, vt cognoscamus vnum solum verum Deum, & quem ille misit Iesum Christum*: hic ipse finis totius iustificationis nostræ adeo à charitate dependet, vt *nec oculus viderit, nec auris audierit, nec in cor hominis ascenderit, quæ præparauit Deus ijs qui diligunt illum. Deus enim repromisit coronā vitæ diligentibus se.* Contrà verò *qui non diligit, non nouit Deum. Si quis autem diligit Deum, hic cognitus est ab eo & nouit eum, quoniam Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Quòd si Deus, qui efficit nostram iustificationem, tùm *charitas est*, tùm *propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, & filium suum in mundum misit, & nos membra Filij sui effecit*: si *Christus, ad cuius exemplum & formā iustificamur, dilexit nos, atque ex illa dilectione sua tùm tradidit semetipsum pro nobis, tùm lauit nos à peccatis nostris, & super omnia præcepit, vt in eius dilectione maneremus*: si nos ipsi nulla re magis indigemus, quàm dilectione Dei, & proximi, qua potissimùm virtute *legem implemus*: si tùm *qui diligit Deum, nouerit illum, tùm qui non diligit, non nouerit*: quomodo fieri potest, vt nostra iustificatio, quæ diuini amoris & redemptionis Christi effectus est, quæque implendæ legis & adipiscendæ gloriæ potissima in nobis causa est, tamen dilectionis dono careat, cùm & ab amore Dei tota proficiscatur, & per amorem Christi tota peragatur, & in dilectione Dei & proximi perpetuò versetur, & ad vnionē diuini amoris toto impetu feratur? Aut potest tot præcedentium, tot coniunctarum, & tot subsequentiū dilectionū nexus ipse, omni amoris actione carere, & sola fide cōstitui? Fides nec in Deo, qui iustificat, nec in Christo, qui meretur nostram iustificationem, nec in cœlo, quod iustificationis nostræ finis est, reperitur. Ex quo manifestè intelligitur, fidem non esse illam virtutem, qua potissimùm, aut *secundùm Deum creamur*, aut *Christo conformes reddimur*, aut *regni cœlorum ciues efficimur.* Deus est Charitas, & propter Charitatem suam iustificat nos, & dum iustificat, reddit nos conformes Christo dilecto Filio suo, qui etiam *nos diligit, & mundat lauacro aquæ in verbo vitæ*, & omnes tùm Angeli, tùm Sancti per vinculum charitatis tùm vnà cum Deo, tùm inter se perfectè vniuntur. Charitas igitur est illa virtus, quæ ad donum fidei accedens, verè nos efficit filios Dei, secūdùm quod scriptū est: *Omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.* Hæc est *noua creatura*, quam in Christo aliquid valere Apostolus dixit. Hic est *nouus homo, qui secundùm Deum creatur in iustitia & sanctitate veritatis, qui etiam renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius, qui creauit illum.* Qui nouus homo *creatur in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis ambulemus.* Creatur, inquam, non solùm *ad opera bona*, in quibus deinceps ambulet, sed etiam *creatur in operibus bonis*, id est, in fide & dilectione Dei. 1. Tim. 2. 1.Ioan.3. Ioan.3. Ephes.5. Rom.6. Philip.2. Rom.13. Ioan.17. 1.Cor.2. Iacob. 1. 1.Ioan.4. 1.Cor. 8. 1.Ioan.4 Ibidem. Ephes.2. Ioan 3. Rom.8 Ephe.5. Ioan.15 Ioan.3. Rom.13. 1.Ioan.4. Ephes.4. Rom.8 Ephes.2. 1.Ioan 4. Ephes.5. 1.Ioan.4. Galat.6. Ephes.4. Colos.3. Ephe.2

B Nam

Ioan 6. Nam quemadmodum *hoc est opus Dei, vt credamus in eum quem ille misit*: sic etiam hoc opus Dei est, vt diligamus eum, *qui dedit nobis potestatem filios Dei fieri*. Hæc ergo fidei & dilectionis opera Deus creat in nobis, dum iustificat nos, & creando illa in nobis, seu nos in illis, simul etiam *præparat* illa bona opera, in quibus ambulemus. Vbi enim alioqui *præpararet* illa, nisi dum creamur in illis? Nec aliter eum locum aut Hieronymus, aut Augustinus intellexit. Huius noui hominis iustitiam Christus describens, dixit: *Nisi abundauerit iustitia vestra plusquàm Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum*. Et mox declarans, quibus ex rebus nostra hæc iustitia conflari debeat: *vetat non solùm occidere, sed etiam sine causa irasci, vel maledicere, ac ne in corde quidem permittit alienam mulierem concupiscere, nec dimittere vxorem, præterquàm ex causa fornicationis, nec iurare, nec inimicum vlcisci, sed potius admonet, eleemosynam dare, mutuare, inimicos diligere, & denique estote* (inquit) *perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est*. Talis igitur est nouus ille homo, qui ad imaginem Dei creatur in nobis. Vnde toties repetit, hæc & hæc *antiquis*, id est, carnalibus Iudæis dicta esse, tanquàm videlicet ij, quos ibi format, noui sint, & non antiqui homines.

Ioan. 1.

Hieron. in c. 2 Ephes. Augustin. de gratia & lib. arb c. 8. Matth. 5.

Hactenus dictum sit de ingressu Ciuitatis Dei, quem non nisi per charitatem fidei adiunctam vtiliter fieri posse iam planum fecimus. Etenim cùm *Charitas vinculum perfectionis* ab Apostolo vocetur, absurdum est, vt eum dicamus cum perfectis Ecclesiæ membris colligatum esse, qui vinculo ipso, per quod cum illis colligaretur, penitus caret. Nec minus absurdum, atque ab Ecclesiæ præclara & eximia specie, imò etiam à Christi gloria & honore alienum est, vt putemus peccatum sub vera peccati ratione in eo inhabitare, qui sit in numerum Sanctorum cooptatus. Docent enim Protestantes, nihil aliud per Christi gratiam in mente ac spiritu nostro effici, quàm vt peccatum non imputetur nobis ad pœnam aut condemnationem. Atqui Apostolus de Baptismo agens, dicit nos per Baptismum *consepeliri cum Christo, & veterem nostrum hominem simul crucifixum esse, vt destruatur corpus peccati, vt vltrà non seruiamus peccato (qui enim mortuus est (in Baptismo) iustificatus est à peccato) sed vt quemadmodum Christus resurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus*. Hæc autem est similitudo Apostoli: Quemadmodum Christus veterem ac mortalem vitam suam in Cruce deposuit, aliamq; nouam & immortalé in resurrectione assumpsit: sic nos in Baptismo deponimus veterem hominem, qui totus ex peccatis constabat, nouumque ex iustitia constantem accipimus: ita vt mortui simus peccato, viuentes autem Deo. Sed Christus post resurrectionem suam prorsus caruit omni conditione mortali: nos ergo post Baptismum dignè perceptum prorsus omni peccato in spiritu caremus. In spiritu dixi, quia etiam post Baptismum, vt Apostolus ait, *habitat in me peccatum*, hoc est, in carne mea: *Scio enim*, inquit, *quod non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum*. Etenim vt Christus absque omni peccato conceptus & natus, *plenus etiam gratiæ & veritatis*, tamen dum viueret speciem peccatoris in carne sua portauit, ac non obstante iustitia mentis suæ, carnem suam passibilem esse permisit & mortalem: sic & nos ita in spiritu mentis nostræ ad exemplum iustitiæ Christi renouamur & iustificamur, vt interim portemus in carne nostra imaginem peccati & mortis, donec & ipsa caro nostra in resurrectione iustorum ad gloriam carnis Christi conformetur. Manet igitur in carne nostra species & fomes peccati, partim vt vita & salus nostra, quæ in Deo abscondita est, fide potius quàm sensu comprehendatur, partim vt humiliores efficiamur, dum per aduersarium tam familiarem, & veteris inobedientiæ admonemur, & ne iterum labamur, tùm timere, tùm cauere cogimur, vt ita *cum timore salutem nostram operemur*: partim etiam eo modo fit, vt ampliorem gratiam per libidinum refrænationem assequamur. Vt interim nec id omittam, ea re fieri, vt ij qui secundùm carnem, & non secundùm spiritum ambulant, ex iusto Dei iudicio in peccatum facillimè recidant. Sed interim *lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit nos* (hoc est, spiritum nostrum & animam) *à lege peccati & mortis*. Vt tam verum iam sit, peccatum non esse in spiritu nostro, quàm verum est, mortem æternam ibi non esse. *Nihil quippe damnat onis est ijs, qui sunt in Christo Iesu. An nescitis* (inquit Apostolus) *quia iniqui regnum Dei non possidebunt?* At si peccatum in nobis, hoc est, in animo nostro maneret: adhuc essemus iniqui, nec possidere possemus Regnum Dei. Nunc autem Regnum Dei promittitur nobis, *si credimus, & compatimur*. Non igitur sumus iniqui, aut peccatores. Itaque cùm Apostolus ibidem dixisset, *neque adulteros, neque fornicarios, neq; idolis seruientes, neque maledicos Regnum Dei possessuros*: mox addit, *& hac quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri*. Quàm apertè significat, eos, qui

Colos. 3.

Peccatũ non manere in spiritu iustificatorum.

Rom. 6

Ioan. 1.

Rom. 8.

1. Cor. 6.

Rom. 8.

1. Cor 6

qui abluti sunt, non manere iam peccatores, sicut antea fuerunt? Iustitia enim, quam Christus illis donauit, peccata ipsorum sustulit, & veterem hominem commutauit in nouum, qui *secundùm Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.* Ephes. 4.

At enim Protestantes, vt Ecclesiæ statum adhuc deformiorem (quod in ipsis saltem est) reddant, iustitiam nullam à Christo nobis donatam aut infusam esse respondent, verùm Christi iustitiam nobis tantùm imputari. Quasi verò Apostolus cum Adamo Christum conferens, non dixerit: *Si in vnius delicto mors regnauit, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes in vita regnabunt per vnum Iesum Christum.* Si ergo peccatum ab Adamo commissum non fuit in illo tantùm, sed etiam in singulos ab illò natos propagatum est: multò magis iustitia non in Christo tantùm fuit, sed etiã ab illo in singulos, qui ex ipso nati sunt, *secundùm mensuram donationis eius* deriuata est. *Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per vnius obeditionem* (inquit Apostolus) *iusti constituentur multi.* Quid potuit dici planius? *Multi constituentur iusti.* Quo tandem modo? *Sicut multi constituti sunt peccatores.* An in singulis peccatoribus peccatum suum proprium non insedit? Eodem igitur modo & iustitia sua cuique propria donabitur illis à Christo, qui constituuntur iusti. ex eoque idem Apostolus ait, *eos accipere abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ,* & quidem multò magis, quàm peccatores acceperãt abundantiã iniustitiæ. *Non enim sicut delictum, ita & donum, sed multò magis gratia Dei & donum abundauit. Nam vbi abundauit delictum, superabundauit gratia.* Tamenne iustitia, quam Deus nobis donauit, in nobis non inhæret? Quid ergo? *An fides per charitatem operans* non inhæret in nobis? Illa enim est iustitia nostra, quam Deus donat nobis. An illa charitas in nobis non insidet, *quam Deus diffudit in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis?* An illa charitas in nobis fixa non manet, *in qua radicati & fundati sumus? An fons ille aquæ salientis in vitam æternam, quem Christus in ijs, qui credunt, fieri dixit,* in ijsdem non est situs? An denique ille *homo nouus* non est in nobis, *qui creatus est in iustitia secundùm imaginem Dei?* An ipsi nos per gratiam Dei *credentes, & bonum operantes ad omnes,* ille homo nouus non sumus? *In Christo enim, qui fecit omnia noua, nos etiam sumus noua creatura.* An ergo sumus nos extra nosmetipsos? Quæ cæcitas obdurati cordis est hæc, vt cùm *noua creatura* in nobis ex fide per charitatem operante dicatur fieri, cumque *nouus homo in iustitia & sanctitate veritatis creatus ab Apostolo affirmetur:* tamen Christiani ausint negare, iustitiam aliquam in nobis inhærere? Scilicet ijs, qui iustificantur per Christũ, inhæret vetus creatura peccati: non inhæret noua creatura iustitiæ? Vtrum hoc non est asserere, Christi donum longè minus fuisse, quàm fuerit delictum Adæ? Nisi fortè minus potens, quàm peccatum fuit, illud donum non est, quod neque peccatum verè aufert, neque iustitiam in nobis verè cõstituit. Ad eandem blasphemiam pertinet, quod negant Baptismum in Christi nomine collatum, gratiam nobis conferre, cùm tamen & Paulus dixerit: *Deus saluos nos fecit per lauacrũ Regenerationis & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum:* & Petrus scripserit: *Saluos nos facit Baptisma, nõ carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi.* Sed hæc sint satis de ijs, quæ ad primam communicationem Ciuitatis Dei pertinent. Communicatur enim Ciuitas Dei non nisi ijs fidelibus, qui de nouo per Christi gratiam creati & peccata exuunt, ac sanctitatem veram accipiunt per Sacramentum Regenerationis, quod Christus instituit.

Marginalia: De iustitia inhærente. — Rom. 5. — Ephes. 4. — Rom. 5. — Rom. 5. — Galat. 5. — Rom. 5. — Coloss. 3. — Ioan. 4. — Ephes. 4. Coloss. 3. — Galat. 6. — 2. Cor. 5. — Gal. 6. & 5. Ephes. 4. — Rom. 5. — Baptismum conferre gratiam. — Tit. 3. — 1. Pet. 3.

Postquam verò ciues Sãctorum & domestici Dei per primam iustificationem facti sumus, non iam deinceps licet nobis otio indulgere, sed *ambulare debemus dignè Deo qui vocauit nos in regnum suum. Dei enim factura sumus, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis ambulemus.* Quemadmodum enim qui manent in peccato, per quod *nati sumus filij iræ,* illud per noua peccata ab ipsis adiecta, maiorem in modum augent, & diaboli Regnum stabiliunt, ex eoque impletur in illis quod scriptum est, *Qui in sordibus est, sordescat adhuc:* Sic qui liberantur à peccatis per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti, iustitiam à Christo ipsis donatam augere debẽt, sicut ibidem est scriptum: *Qui iustus est, iustificetur adhuc, & qui Sanctus est, sanctificetur adhuc.* Et iterum: *Filioli, nemo vos seducat, Qui facit iustitiam, iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam ab initio Diabolus peccat. In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera Diaboli.* Cùm ergo vnaquæque res aptissimè augeatur & confirmetur per illa, ex quibus consistit: quemadmodum iusti non sumus absque charitate, sed per eam fidem, cui charitas vitam & operationem tribuit: sic neque de virtute in virtutem imus, absque eadem charitate. *Quicunque enim totam legem seruauerit, offendat aũt*

Marginalia: 1. Thessal. 2. — Ephes. 2. — Apocal. 22. — Rom. 6. — Tit. 3. — Apocal. 22. — 1. Ioan. 3. — Galat. 5. — Iacob. 2.

Vide Augustin. in ep. 29 · Ioan. 15 · Ibidem · Ibidem

in vno (id est, in charitate) *factus est omnium reus.* quia nimirum omnia præcepta continentur in Charitate. Vnde ibidem Iacobus præfatus est: *Si legem perficitis Regalem secundùm Scripturas* (*diliges proximum tuum sicut teipsum*) *bene facitis.* Itaque cùm Christus dixisset, *se vitem, Discipulos verò esse palmites*, atque addidisset, *eos mundos esse propter sermonem quem locutus est illis*: mox declarans, quid ille sermo in eis effecisset, aut quo nexu tùm ipsius membra primùm facti essent, tùm in ipso postea manere deberent: *Sicut* (inquit) *dilexit me Pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea.* Pater Filium dilexit, Filius verò non solùm dilexit Discipulos suos, verùm etiam eos diligendo, per sermonem suum operatorium effecit, vt & crederent in eum & redamarēt ipsum, ex eoque amore illi in Christo tanquam palmites in vite inserti sunt. Nec enim dixisset illis, *manete in dilectione mea*, nisi etiam tunc dilectionem habuissent, quando mundati sunt, & in illo tanquam in vite inserti. Per dilectionem igitur fidei adiunctam, & inserimur in Christo, & in ipso manemus. Porrò ne ista dilectio, per cuius potestatem in illo manemus, otiosa esse aut cogitatione tantùm, & non opere impleri posse putetur, audi quid Christus adijciat: *Si præcepta mea* (*inquit*) *seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.*

Quæ sint leges ciuitatis Dei.

Nunc ergo locus postulat, vt de ijs legibus Dei & præceptis agamus, quæ ab ijs, qui ciues Sanctorum effecti sunt, credi & obseruari debent. Illa verò partim sunt Decalogi præcepta, quæ ab initio natura duce primorum Parentum animis innata, & deinde post lapsum eorum, per Dei gratiā in animis iustorū renouata erant: partim etiā sunt instituta quædam Christi ad Ecclesiæ salutem pertinentia, quorum alia in sacras Literas relata sunt, alia verò ex iure non scripto per Maiorum traditionem ad nos deuenerunt. Qui autem vel præcepta legis, *ad quam non soluendam, sed implendam Christus venit*, violauerit, vel ea quæ aut credenda, aut facienda instituit, credere ac facere contempserit: non poterit tanquam *filius manere in domo eius in æternum, sed tanquam seruus eijcietur foras. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionē retrorsum reuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato.* Nec ad mandatorum obseruationem satis est, vt credamus ea per Christum impleta esse. Nam etsi hoc verissimum sit, nec absque impletione ac merito illius nostra qualiscunque impletio vllius vtilitatis futura esset: tamen & *nos compati oportet, si volumus conregnare, & iugum illius tollere, onusq́ ferre debemus.* scientes illum tam potenter nostram salutem operatum esse, vt nos etiam pro nostra parte & possit, & velit *suos cooperatores*, legisque Dei obseruatores per gratiam suam efficere, & ea ratione tùm iustiores fieri, tùm vitam æternam promereri. Neque verò lex eiusmodi nobis imponitur, quæ nullo modo possit à nobis impleri. Nam de parentibus Ioannis Baptistæ scriptum est: *Erant iusti ambo ante Deum* (non modò ante homines) nec tantùm iusti, quia crederent, sed *incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* Ac magnus omnino cuiusque Ciuitatis honor est, vt ciues ex præscripto legis viuentes, eam quoquo modo impleant. Nam ob eam causam Lycurgus nullam legem in Sparta scriptam extare voluit, vt cùm sola populi consuetudo lex ipsorum esset, nullam prorsus legem sui ciues haberent, quam non obseruarent. Nec enim fieri poterat, vt consuetudines ciuium non obseruarētur ab ipsis, cùm si desinerent obseruari, ne consuetudines quidem omnino futuræ essent.

Matth. 5. · Ioan. 8. · 2. Pet. 2 · Rom. 8. · Matth. 11. · 1. Cor. 3. · Christi leges impleri posse. · Lucæ 1. · Vide Plutarchum in Lycurgo.

Verùm ne hic tantus honor incolumis maneret Ecclesiæ Christi, tanquàm illa Dei legem obseruaret, Protestantes dicunt, legem Diuinam impleri à nobis non posse: cùm tamen scriptum sit, *quicunque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur.* Nec timent, ne in Deum blasphemi sint, dum affirmant, illum ea præcepisse sub æternæ damnationis pœna, quæ tamē secundùm aliquam rationem fieri non queant. Nam nec nos dicimus, legem in hac vita tam perfectè impleri posse, quàm in futura: nec dubitamus, quin alia sit viæ, & alia patriæ perfectio. Sed si lex Dei non potest eo modo, qui huic vitæ conuenit, impleri, quorsum dixit Apostolus, *legem per dilectionē impleri? Dilectio enim est plenitudo legis* Sed qui animā suā ponit pro amicis suis, habet summū gradum dilectionis (Christo attestante, quòd *nemo habet maiorē charitatē*) multa verò millia Christianorum & posuerunt, & quotidie ponunt animam suam pro fratribus suis. Potest igitur impleri lex, quæ toties & antè impleta fuit, & quotidie à Martyribus impletur. Quid loquor de Martyrum tot millibus? *Omnes qui proximum diligunt, legem implent*, vt idem Apostolus ait. Quid ergo? Nullúsne proximum diligit? Hoc si dicas, respondet Ioannes: *Qui non diligit fratrem suum, non est ex Deo.* Et iterum. *Hæc est charitas Dei, vt mandata eius*

Rom. 2 · Rom. 13. · Ioan. 15 · Rom. 13. · 1. Ioan. 3.

data eius custodiamus, & mandata eius grauia non sunt: quoniam omne quod natum est ex Deo, vincit mundum. Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra Non vtique sola fides. Nam illa non seruat mandata Dei, sed grauia & obseruatu impossibilia esse iudicat. Verum illa fides Apostolorum vincit mundum, *quæ non separatur à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu.* Quantum iam interest inter Spiritum Apostolorum, qui *mandata Dei grauia non esse* attestantur, & Protestantium, qui mandata Dei non posse impleri asseuerant? Vnde hæc tanta discordia? Profectò quia Protestantes Charitatem, per quam Dei mandata custodiuntur, non habent. Nihil enim difficilè amanti, secundùm quod scriptum est, *viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meum.* Et iterum. *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Custodiuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea vehementer.* Vnde etiam Apostolus scripsit: *Condelector legi Dei secundùm interiorem hominem. Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium suum misit in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundùm carnem ambulamus, sed secundùm Spiritum. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Omnia verò possumus in eo, qui nos confortat Christus, qui non patitur nos tentari vltra id quod ferre possumus, sed dat cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Scimus autem, quòd diligentibus Deum omnia cooperántur in bonum.* Nec Christus dixisset, *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata,* si nemo illa potuisset, quantum huic vitæ satis est, obseruare. Quod enim vel difficillimum in mandatis est, petenti dabitur, si vt oportet petierit: quia *omnis qui petit accipit, & pulsanti aperietur.* Qui autem non facit quod in se est, non petit quemadmodum oportuit eum petere. Præterea cùm eò facilius mandata Dei custodiantur, quò minus quis *implicatur negocijs huius seculi,* ob eamque causam fuerint iam inde ab initio *Eunuchi* spirituales, *qui se castrauerunt propter regnum cœlorum,* hoc est qui effecerunt, vt tam impossibile esset ipsis iure diuino liberos procreare, aut Matrimonium inire, quàm impossibile est, vt Eunuchus, aut per naturam sic natus, aut per vim factus liberos gignat: cumque hæc spiritualis castratio sine voto continentiæ fieri non potuerit (quoniam qui non vouit, nondum se castrauit, aut omnino impotentẽ reddidit, quò minus iure liberis operam det) cùm præterea multi secundùm Christi consilium vendiderint omnia quæ habebant, & pauperibus dederint, vt *perfecti fierent:* multique ad eorum qui primi crediderunt exemplum, omnia sua bona se relinquere, voto apertissimo professi fuerint, vt Christũ eò facilius sequi, & mandata eius implere possent: hæc ipsa cõtinentiæ & paupertatis vota vsq; eò displicent Protestantibus, vt neminem in suis regionibus viuere patiantur, qui hæc Euangelij consilia sit amplexus. Quasi verò quod Lycurgus in sua Repub. tentauit, vt nummo argenteo inde excluso, ciuibus pecuniæ contemptum persuaderet, hoc ipsum honestissimè non fiat, & palam præ nobis ferendum non sit in Christiana Repub. dum ordines quidam hominum sanctorum constituũtur, qui ab eo etiam quod licet, ideo abstinent, quoniam *non omnia quæ licent* etiam *expediunt aut ædificant.* Quid enim, si pauci præ tota multitudine Christianorum hæc faciunt? *Quid si pauciores rectè prudenterq́; faciunt? Tamen dum primi ea probant, audiunt, fauent, diligunt: fit vt populi suam imbecillitatem, quòd ista non possunt, nec sine prouectu mentis in Deum.* (vt Augustinus ait) *nec sine quibusdam scintillis virtutis accusent.* At verò vt talia continentiæ & paupertatis vota & exercitia doceantur illicita esse, in qua hoc tandem præterquàm in terrena & diabolica ciuitate euenire potest? Adeóne abhorretis ab impletione mandatorum Dei, vt neque modos quibus ea facilius impleri possint, ferendos iudicetis? Non enim (vt falsò nobis imponere soletis) relinquimus mandata Dei, vt Regulas Benedicti aut Francisci obseruemus: verùm ideo has regulas & permittimus, & approbamus, quoniam illæ eas occasiones peccatorum amputant, quibus plerique in laqueum Diaboli pertrahuntur. Sed iam pergamus ad reliqua.

1. Ioan. 4. Rom. 8. Psal. 118. Rom. 7. Rom. 2. Philip. 4. 1. Cor. 10. Rom. 8. Matth. 19. Iacob. 4. Lucæ. 11. 2. Tim. 2. Matth. 19. Matth. 19. Actor. 4. & 5. 1. Cor. 10. Ad Honoratum de Vtil. cred. c. 17.

Protestãtes enim vt negant mandata Dei posse à nobis obseruari, sic negant vllas esse leges non scriptas, vllósue mores aut consuetudines à populo Dei ex necessitate obseruandas, præter illas quæ in sacris codicibus perspicuè describuntur. An hoc non est ad seruitutẽ legis Mosaicæ Christi Rempublicam detrudere? Illa quippe lex, quia nõ in cordibus rebellium Iudæorum, sed *in lapideis eorum tabulis* conscripta fuit: tantùm foris, & non etiam intus legebatur. & ideo soli Prophetæ & iusti homines quædam faciebant quæ intus tantùm, & non foris legerant. quale erat, quod *Elias in Carmelo sacrificabat.* Quodque *David comedebat panes propositionis, quos licebat solis sacerdotibus (per legem foris scriptam) comedere.* Machabæi etiam per eandem legem intus scriptam, & foris per singulorum verba in vnum collata recitatam & lectam, in Sabbatis aduersus

Esse quasdã leges non scriptas in Ciuitate Dei. Exod. 34. 3. Reg. 18. 1. Reg. 21. Matth. 12.

1. Machab. 2. aduersus hostes pugnare didicerunt. *Dixit enim vir proximo suo, si non pugnauerimus aduersus gentes pro animabus nostris, & iustificationibus nostris, nunc citius disperdent nos à terra.* Ex ea-
2. Mach. 12. dem etiam non scripta lege, sed à Maioribus (vt videtur) per traditionem accepta, pro fidelibus defunctis Sacrificium offerre didicerunt. Iam si tota nostra lex in charta vel membrana hodie concluditur, neque licet nobis Epistolam Christi in cordibus omnium Fidelium longè clariùs conscriptam, & tùm Concilijs generalibus, tùm in Christianorum moribus prolatam & legere, & tanquàm verum Dei verbum, quoties opus est, in medium produ-
1. Cor. 2. Rom. 8. cere: Sine controuersia nos quoque literam, quæ occidit, instar Iudæorum habemus, at *spiritum qui viuificat*, instar Apostolorum & Prophetarum non habemus. Spiritus enim, *qui scrutatur profunda Dei*, reuelat etiam nobis quæ nostrâ scire interest, siue ea scripta sint, seu non. Si ergo *spiritus Christi habitat in nobis*, profectò etiam in nobis loquitur Christus, & verbum eius id omne est, quod Pastores in omnibus gentibus prædicant, quodque fideles populi credunt, & secundùm prædicationem Pastorum faciunt, siue in vetere aut nouo Instrumento scriptum id
2. Thessal. 2. sit, seu non sit ibi scriptum. *State* (inquit Apostolus) *& tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per Epistolam nostram.* Non igitur sola Scriptura, sed sermo etiam & prædicatio Apostolorum est regula nostræ fidei. Vnde alibi Paulus resurrectionem Christi Corinthijs
1. Cor. 15. probaturus, hanc illis regulam tradit: *Sic prædicauimus, & sic credidistis. Si autem Christus non resurrexit: inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra.* quasi dicat, fieri non posse, vt quod ab Ecclesiæ Pastoribus vno consensu prædicatur, quodque à Fidelibus passim creditur,
2. Cor. 3. illud sit inane aut falsum. Imò dicit, *ipsos Corinthios Epistolam & Christi & prædicatorum Euangelij esse, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.* Et Christi quidem Epistola erant, quia Christus veritatem Euangelij & gratiam rectè viuendi scribens in cordibus eorum, voluit illam fidem ac sanctitatem illorum velut Epistolam à se conscriptam ab alijs ad eorum eruditionem legi & cognosci, quod idem de omnibus alijs fidelibus populis sentiendum est. In omnium
Heb. 8. enim cordibus Christus legem suam describit, vt per eorum fidem & mores, sciatur & legatur lex Dei ab omnibus hominibus. Apostolorum verò Epistola ijdem Corinthij erant, omnésque alij Fideles ministrorum Christi Epistola sunt, quia illi sunt ministri eius scriptionis, quam Christus per eos operatur. Nunc audiamus ipsum Apostolum loquentem. *Epistola* (inquit)
2. Cor. 3. *nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus, manifestati quòd Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta non atramento, sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.* Quòd si fideles Epistola Christi sunt: Epistola verò Christi verbum Dei necessariò est: Fideles verò non sint scriptum Dei verbum, sed verbum alterius generis: profectò est in Ecclesia aliud Dei verbum, præter id quod in vetere ac nouo Testamento scriptum extat. Huius generis est illud verbum Dei, quod in factis Fi-
Verbū Dei nō scriptum. Vide Aug. de Baptismo contra Donatistas. lib. 2. ca 7. & in Epist. 118. 2. Mach. 12. delium vbique degentium cernitur. Veluti *quod infantes suos baptizari petunt*, quòd Eucharistiam extra necessitatis articulum non nisi ieiuni accipiunt, quòd Festa Natiuitatis Domini, Resurrectionis, Ascensionis, aliaque similia celebrant, quòd ieiunant quadraginta diebus, atq; alijs quatuor anni temporibus, quòd Sanctos velut cum Christo viuentes inuocant, quòd pro fidelibus defunctis velut emendatorio igne ad tempus detentis orant, *vt à peccatis*, id est, à peccatorum pœnis *soluantur*, quòd in Ecclesijs canunt, & in symbolo profitentur *Filium Patri consubstantialem esse, Spiritum Sanctum ab vtroque procedere*, etiamsi non magis legantur ea verba in Euangelio, quàm Missæ, aut Purgatorij, aut indulgentiarum nomina ibi leguntur, cùm tamen res ipsæ, quas omnia hæc nomina significant, in Euangelio satis manifestè reperiantur. Eodem pertinet, quòd fideles populi & Pastores *Virginem Mariam Dei genitricem nominant*, perpetuamque eius Virginitatem credunt, quòd venerantur Imagines, & memorias Sanctorū,
Psal. 5. & 98. non aliter quàm olim Prophetæ adorabant arcam fœderis, & templum Salomonis. Dum enim fideles populi hæc & alia permulta eiusmodi secundùm prædicationem Ministrorum Christi, & facere se vbique ostendunt, & credere profitentur: certè in ea re *sunt Epistola Christi, quæ*
2. Cor. 3. *scitur & legitur ab omnibus hominibus, ministratur verò ab Episcopis & Pastoribus Ecclesiæ.* Quæ Epistola per ministerium Ecclesiæ Pastorum scripta est, non in tabulis, aut in charta, membranáue, *sed in cordibus carneis* eorum, qui Spiritum sanctum in Sacramentorum Christi participatione acceperunt. secundùm quod apud Ieremiam Dominus ait: *Dabo leges meas in mentem*
Ier. 31. Heb. 8. *eorum, & in corde eorum superscribam eas.* Cùm autem duo sint legum genera, vnum quod scripto comprehenditur, alterum quod sine scripto moribus vtentium & maiorum traditione retinetur: aut vtrumq; genus in qualibet præstante Republica ponendum est (sicut in Romana

vtrumque receptum erat) aut si non nisi alterum ex his duobus in aliqua præstante Repub. ponitur: id necessariò debet esse genus illud, quod sine scripto recipitur. Hoc enim genus potest per se consistere, sicuti manifestè constat, Ecclesiam Dei ab exordio mundi vsq; ad Mosen per bis mille quadringentos annos & amplius absque vlla scripta lege stetisse. Eodemque modo Respub. Romana (vt Pomponius auctor est) annis propè viginti, Lacædemoniorũ verò multis etiã seculis absque scripta lege floruit. Nec iniuriâ. Consuetudines enim nõ ferè possunt esse ambiguæ, nec aliqua lis oritur circa earum interpretationem, quia omnibus ex æquo notæ sunt: quod in scriptis legibus longè secus se habet. Quid quòd nulla vnquàm lex (Iuliano iurisconsulto attestante) ita scribi potest, vt omnia, quæ aliquãdo euentura sunt, definiat & comprehendat? Si ergo per solas cõscriptas leges Dei Ciuitas gubernaretur, in valdè magna parte eorum, quæ passim contingunt, quid faceret nesciret, quia legem de his loquentem non haberet. Imò si tantùm vna lex toti Reipub. necessaria esse posset, eaq; ipsa scriberetur à prudentissimis viris, ac singulis annis ab orbe condito nouæ interpretationes eidem adderentur: tamen nunquam eueniret, vt ea lex tam plenè interpretata foret, quin causæ nouæ possent interuenire, ob quas & lex, & legis interpretatio nouam iterum postularet interpretationem: adeo & fœcunda est natura in suis euentis, & angustum ingenium humanum, & varia Iurisperitorum sententia, & verba tùm pauca, tùm ambigua. Quicquid enim scripseris, semper manebit æquitati suus locus, & semper viua quadam voce opus erit, quæ legis mentem, cui nulla verba paria esse possunt, pro re nata patefaciãt. Taménne Ciuitas Dei sub tanta Euangelij luce, & tam copiosa Spiritus sancti effusione, ad solum scriptum ius restringitur?

Vide Pandectas Iustiniani De Legibus.

Vide Pomponium de origine Iuris in Pandectis.

Plutarchus refert, Anacharsim (prudentem certè virum) vehementer operam Solonis irrisisse, quando eum intellexit leges Atheniensibus conscriptas dare velle. *Quasi verò* (inquit) ciuium iniuriæ ac cupiditates literis coërceri possint. Quinimo Scriptæ leges velut aranearũ telæ, debiles tantùm viros tenent implicatos, *à potentioribus verò statim rumpuntur*. Et addit Plutarchus, rem in Atheniensium ciuitate eum exitum habuisse, non quem Soloni sperarat, sed quem Anacharsis coniecerat. Contrà verò Lacedæmonij ex institutione Lycurgi, legem, nec illam quidem nimis laudabilem, tulerunt, *vt scriptis legibus vti non liceret*. Quanquam enim præclarè conabatur Lycurgus, vt optima quæque instituta in mores ciuium suorum penitus inueterascerent, ac velut in animis ipsorũ insiderent, & corroborarentur: non tamen opus fuit scriptionem ipsam tollere quæ saltem admonere doctum virum poterat, qui alioqui cupidus officij præstandi, quidnam illud esset, quod præstare deberet, forsitan ignorasset. Itaque longè melius Aristoteles, qui scriptas leges non reprehendens, eas tamen præfert, quæ in mores transierunt. *Leges* (inquit) *quæ moribus, quàm quæ literis continentur, maiorem auctoritatem habẽt, & de rebus grauioribus sunt*. Sed cùm neque Legum-latores, neque Philosophi possent efficere, vt leges ipsorum, id quod maximè optabant, in perpetuam hominum consuetudinem conuerterentur: solus extitit Christus, qui dans de cœlo Spiritum Sanctum, *scripsit leges suas in cordibus nostris*: atque ita perfectam, atque in æternum duraturam, omnibusque numeris consummatam Rempub. stabiliuit. Hoc autem sacrosanctæ Legis genus cum omnibus regni cœlorũ ciuibus commune iam inde ab initio fuit, & per omnia tempora perseuerat: cùm interim scriptæ leges in Ciuitate Dei non nisi post aliquot annorum millia inceperint, ex eoque nec semper extiterint, nec postquàm datæ sunt, ab omnibus legi potuerint, quia permulti atque adeo plerique fideles viri tales literas nesciẽrunt. Cæterùm ne aliquid ad Reipub nostræ perfectionem deesset, accessit etiam per suas vices lex à Prophetis & Euangelistis perscripta, quæ doctis viris materiam suppeditaret tùm ingenij exercendi, tùm alijs veritatem vberius prædicandi. *Sacræ enim literæ per fidem, quæ est in Christo Iesu, possunt instruere nos ad salutem*. Cæterùm ne vllum Ecclesiæ Christi decus & ornamentum violentas Protestantium manus effugeret: de ipsa scripta lege, quam solam approbant, multos tamen libros desecuerunt, & à Canone reiecerunt Tobiam, Hester, Iudith, Sapientiam Salomonis, Ecclesiasticum, & duos libros Machabæorum. Qua in re magis Iudæorum, quàm Ecclesiæ Christi Canonem approbârunt.

Vide Plutarchum in Solone.

Plutarchus in Lycurgo

Politic lib. 3. cap. 12.

Heb. 8.

Lex scripta

2. Timoth. 3.

His igitur duabus rebus iam constitutis: priore, quòd legem per Dei gratiam (Deum & Proximum diligendo) implere possumus: altera, quòd leges & instituta Christi partim scripto, partim non scripto iure ad nos peruenerunt: id restat iam quærendum, quæ pœnæ, aut quæ præmia sint ijs, qui leges Dei vel violant, vel implent, constituta. Conuenit quidem Catholicis cum Protestantibus, pœnas violatarum legum esse ignem æternum. quia scriptum est, *Stipendium peccati, mors*. Verùm Protestantes negant, vitam æternam esse mercedem bonorũ operum, quia

Rom. 6.

rum quia ibidem scribitur, *Gratia Dei vita æterna*. Quod Apostoli verbum ante nos ita intel-
In epist. 105. lexit S. Augustinus, vt dixerit: *Ipsa vita æterna, quæ meritis præcedentibus redditur, gratia nuncupatur, non ob aliud, nisi quia gratis datur: nec ideo, quia meritis non datur, sed quia data sunt & ipsa merita, quibus datur* Ex his intelligimus, æternam vitam & esse mercedẽ, quia meritis præcedentibus redditur, & esse *gratiam*, quia merita, quibus redditur, gratis data sunt. Iam ergo nos Aduersarijs concedimus, *vitam æternam esse gratiam*, quia hoc Apostolus dixit: concedant & illi, vitam æternam esse mercedem, quia etiam hoc in Scripturis sæpissimè legitur. Verùm quoniam id illi nolunt facere: proferamus aliquot loca sacræ Scripturæ, ex quibus appareat, illos Euangelio Dei restitisse vsque adhuc. Etsi ergo postquàm totum quod in nobis est fecimus, *nihil aliud fecimus, quàm quod facere debuimus, imò cum nihilominus serui inutiles futuri simus* illi Domino, *qui bonorum nostrorum non indiget*: tamen quoniam (vt scriptum est) *qui arat, in spe arare debet, & qui triturat, in spe fructus percipiendi triturare: vt labor noster non esset inanis in Domino, sed esset operi nostro merces*: placuit Domino, cui plus debemus, quàm vnquam ex nobis persoluere poteramus, secũdùm diuitias bonitatis suæ seipsum nobis debitorem constituere, ac velut *operarios in vineã suam mittere conuentione prius facta ex denario diurno*, id est, ex vita æterna. Hinc ad Abrahãm, *quem egredi iusserat de terra & de cognatione sua*, dixit: *Noli timere Abram, Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis*. Et pòst: *Ambula coram me, & esto perfectus, ponamq́ fœdus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis*. Deũ autem esse mercedem nostram, nihil est aliud, quàm vitam æternam esse mercedem nostram, *Quia hæc est* (inquit Christus) *vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verũ, & quem misisti Iesum Christum*. Itaque cùm Legisperitus quidam diceret Christo *Quid faciendo vitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum: In Lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens, dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum. Dixitq́ illi, rectè respondisti: hoc fac, & viues.* Et iterum, iuueni cuidam de eadem re interroganti, dixit: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*. Et ad Apostolos suos: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum: beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Denique beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Quanquàm igitur *non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*: tamen quia placuit Deo promittere vitam æternam, & ijs qui persecutionem propter nomen eius paterentur, & illis qui seruarent mandata ipsius, & quoniam (vt Apostolus ait) *fidelis est qui repromisit*: necessariò iam fatendum est, vitam æternam esse mercedem promissam illis, qui patiuntur mala, vel operantur bona. Merces autem dicta est à merendo, nec alijs datur, quàm ijs qui eam merentur. Cùm ergo vita æterna sit merces nobis bene operantibus promissa, & ab eo, *qui solus verax est*, constituta: quis, nisi infideli deterior, negauerit, nos bonis operibus, quæ absque fide nunquam sunt bona, mereri vitam æternam? Vtrum enim, quia Deus gratis dat nobis gratiam qua bene operemur, ideo nõ meremur vitam æternam illis operibus, tùm quibus ille promisit vitam æternam, tùm quæ ille talia fecit, vt vitam æternam mererentur? *Fons enim gratiæ, qui factus est in nobis*, de cœlo descendit, quia *omne datum bonum de sursum est descendens de Patre luminum*. Porrò hæc est aquæ viuæ ac scaturientis natura, vt non minus altum locum petat, quàm is est vnde oriebatur. quò respiciens Saluator, ait: *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam*. Et iterum, *qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de Spiritu sancto, quem accepturi erant credentes in eum.*

Luc. 17. Psal. 15. 1. Cor. 9. 1. Cor. 15. 2. Paralip. 15. Matth. 19. & 20. Gen. 12. 15. & 17. Ioan. 17. Lucæ. 10. Matth. 19. Matth. 5. Rom. 8. Heb. 10. Rom. 3. Ioan. 4. Iacob. 1. Ioan. 4. Ioan. 7.

Ob duplicem igitur causam opera nostra in gratia Dei facta merentur vitam æternam, & quia Deus promisit vitam æternam ijs qui mandata seruarent, & quia cùm Spiritum sanctum credentibus daret, talem in illis fontem operatus est, vt haberent domi suæ, vnde possent vitã æternã promereri, *si tamen Spiritus Dei habitaret in illis*, & non eum contristarentur per mala opera sua. Inde Paulus dicit: *Scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem*. Et iterum: *Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem.* Quid potuit planius dici? Voluntatem Dei facientes reportabunt promissionem. Quam, obsecro, promissionem, nisi vitam æternam? De hac enim idem Paulus alibi dixerat: *Exerce teipsum, ô Timothee, ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ. fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia speramus in Deum viuum, qui est Saluator omnium*

Rom. 8. 1. Tim. 1. Heb. 10. 1. Tim. 4.

omnium hominum, maximè fidelium. Vita igitur, quæ futura est, exercitationi pietatis, & labori Fidelium promissa est. Vnde iterum legimus in eadem Epistola ad Hebræos: *Non segnes efficiamini, verùm imitatores eorum, qui fide & patientia hæreditabunt promissiones.* Et alius Apostolus ait, *Deum vitam æternam promisisse diligentibus se:* diligentibus, inquam, & non tantùm credentibus. Hæc est etiam *plena merces*, de qua Ioannes ait: *Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis, sed vt mercedem plenam accipiatis. Itaque Charissimi* (inquit Apostolus) *cum metu & tremore vestram salutem operamini.* Nunquid salus nostra, vita æterna non est? D. autem Iacobus cùm dixisset, *Estote factores verbi, & non auditores tantùm:* postea subiecit, *Qui autem perspexerit in lege perfectæ libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliuiosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit.* Quid est aliud *beatum esse*, quàm vitam æternam adipisci? Quid autem aliud est *factorem operis in facto suo beatum esse*, quàm factorem operis propter ipsum illud quod facit, vitam æternam adipisci? Itaque Paulus de seipso in hunc modum scribit: *Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, iustus Iudex: non solùm autem mihi, sed & ijs qui diligunt aduentum eius.* Certanti, hoc est, operanti reponitur corona, & illa non gratiæ tantùm, sed etiam *iustitiæ*, neque solùm danda, sed & *reddenda*, nec reddenda modò à Domino Saluatore, sed à Domino *iudice*, & *iusto iudice*. Nec tantùm Paulo reddenda, sed *& alijs qui diligunt aduentum Christi.* Quid multis? *Deus* (inquit Paulus) *reddet vnicuique secundùm opera eius, ijs quidem, qui secundùm patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam: ijs autem, qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio. Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primùm & Græci: gloria autem, & honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primùm & Græco. Non enim est acceptio personarum apud Deum. Quicunque enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt: & quicunque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.* In his verbis clarissimè dicitur, *vitam æternam* ijs non dari tantùm, sed etiam *reddi, qui bene operantur secundùm patientiam*, seu ijs qui perseuerant in bene operando.

Heb. 6. Iacob. 4. 2. Ioan. Iacob. 1. 2. Tim. 4. Rom. 2.

Atque vt nec id quidem prætermittamus, non solùm vita æterna dabitur ijs, qui operantur bene vsque ad finem, sed etiam qui bene operantur, & possunt, & debent vitam æternam expectare, tanquam mercedem operibus suis à Deo præparatam. Paulus enim docet, Deum *vitam æternam redditurum ijs, qui secundùm patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem quærunt*, ijs inquam, *qui gloriam quærunt*, sicuti de Moyse scriptum est, *quòd improperium Christi prætulit thezauro Aegyptiorum.* Cur ita? *Aspiciebat enim in remunerationem.* Imò si Christus ipse *proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet:* si Paulus *sic currebat, non quasi in incertum, sed ad brauium supernæ vocationis Dei seipsum extendebat, & toto nisu sequebatur, vt comprehenderet: si alios hortatus est sic currere, vt comprehenderent*, idque, *non corruptibilem, sed incorruptam coronam:* Si Iob dicebat, *diem hominis super terram esse sicut diem mercenarij, qui præstolatur finem seu mercedem operis sui:* qua mente, aut quo sensu præditi sunt, qui perhibent, nos mercedem nostram præstolari non debere, aut *prospicere in authorem fidei & consummatorem Iesum*, atque ad illius exemplum proposito nobis æternæ vitæ gaudio sustinere crucem, confusione contempta, & cum Apostolo Paulo cæterisque iustis non modò currere, vt brauium incorruptæ coronæ toto nisu sequamur, verùm etiam sic currere, vt comprehendamus?

Heb. 11. Heb. 12. 1. Cor. 9. Philip. 3. 1. Cor. 9. Iob. 7. Heb. 12.

Duo iam mihi supersunt explicanda. Prius est, quæ sacra sint præcepta in Ciuitate Dei: alterum, qui Magistratus, & quæ totius Reipub. forma sit constituta. De Sacris omnibus sigillatim non agam, quia infiniti laboris id esset. Quid enim potest in Ciuitate Sanctorum esse, quod sacrosanctum non sit? Agam igitur tantùm de summo genere Sacrorum, hoc est, de sacrificio Publico, & de Sacerdotibus qui ad eam rem constituti sunt. Nec iam persequar illa, quæ vel Isaias, & Ieremias de externis Sacerdotibus: vel Salomon & Malachias de mundo & incruento Sacrificij nostri genere, tot seculis ante aduentum Christi prædixerunt. Non repetam iam inde à iusto Abele aut à Melchisedech Sacerdote Dei Altissimi, quomodo aut ille prius faciendo sacrum de agnis suis, ac deinde patiendo mortem in carne sua, ex duplici genere Sacrificij, tam Sacrificium Cœnæ Dominicæ, quàm Sacrificium Crucis Christi, significantissimè repræsentârit: aut etiam quomodo Melchisedech à vino & pane, antiqua Sacerdotij sui materia quam ipse protulerat, subitò transiuit ad benedicendum Abraham, & ad

Isaiæ. 66. Ierem. 33. Prouerb. 9. Malach. 1. Gen. 4. Genes. 14.

offerendum illum Deo in gratiarum actionem pro victoria ipsius. Nec denique immorabor
Exod. 12. in ea re explicanda, quòd Eucharistia est *nouũ Phase* nouæ Legis, id est, *Sacrificium transitus Do-*
Ioan. 13. *mini*, & quidem tantò nobilius vetere Israëlitarum Paschali Agno, quantò maior est Christus
Lucæ. 22. Moyse, & veritas figura. Atque hæc sanè omnia in statu Noui Testamenti apertissimè vide-
mus per Eucharistiæ celebrationem impleri. Illud tantùm dicam hoc tempore, Deum adeo
Gen. 22. mirabiliter (sicut olim Abraham propheticè dicebat ad filium suum Isaac) prouidisse sibi de
Eucharistiã esse publicũ Sacrificium. victima, vt ipsi Protestantes, qui nihil aliud agunt, quàm vt Sacrificium publicum de Ecclesia
tollant, aliud in Eucharistia celebranda agere non possint, quàm vt Sacrificium publicum in
Ecclesia stabiliant.

Illud primum constat inter omnes, Sacrificium quod Christus in Cruce peregit, fuisse pu-
1. blicum & externum opus, *in quo seipsum obtulit Deo, factus propitiatio pro peccatis totius mundi.*
Ephes. 5. *Extra portam enim passus est* in conspectu omnium: & dum in Cruce penderet, pro crucifixo-
1. Ioan. 2. ribus suis, qui nescirent quid facerent, palàm orauit, ac demum magna voce exclamans,
Heb. 13 Lucæ. 23. dixit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*: quod opus expirationis suæ, fuit ipsa per-
2. fectio & consummatio totius Sacrificij Propitiatorij. Quò autem vnumquodque aliud ex-
ternum & publicum opus ad illud Sacrificium propitiatorium, quod Christus in Cruce per-
egit, propiùs accedit: eò veriùs cum vera publici & propitiatorij Sacrificij natura necessa-
riò communicat. Per illud enim, quod primum est in quoque genere, cætera eiusdem gene-
ris metiri debemus. Sacrificia verò omnia, quæ in vera Religione Deo fiebant, imaginem ali-
3. quam propitiatorij Sacrificij, quod Christus in Cruce obtulit, semper gesserunt. Ex quo fa-
Leuit. 4. & 9. ctum est, vt aliqua illorum dicerentur *pro peccatis & pro delictis offerri*: non certè quòd ipsa pos-
sent expiationem peccatorum ex se operari, sed quòd eius rei signum erant. Eucharistia pro-
4. piùs accedit ad repræsentandam mortem Domini per opus publicum quod in ipsa fit, quàm
Ioan. 1. vlla veterum Leuitarum sacrificia. Nam cùm illa per Moysen data fuissent, hæc instituta est
per Christum. Illa figurabant mortem Domini potius in prædestinatione Dei, & iustorum fi-
de, quàm ex vlla satis aperta ratione quæ in celebratione ipsorũ cõtestata fuit. Verùm Eucha-
ristia palàm vocatur *Corpus quod pro nobis datur, & sanguis pro nobis fusus in remissionem peccato-*
Lucæ. 22. *rum*. Illa igitur futuram veritatem obscurè obumbrabant: hæc præteritam, imò & præsentem
Heb. 10. veritatem *per ipsam rerum imaginem* exprimit. Illa pertinebant ad vetus Testamentum, quod
Exod. 24. in sanguine animalium erat stabilitum: Eucharistia pertinet ad nouum Testamentum, quod
Sanguine Christi confirmatur. Vnde Calix Eucharistiæ appellatur *sanguis noui Testamenti*, vel
Matth. 26. etiam *Nouum Testamentum in Sanguine Christi*, vt Lucas & Paulus loquuntur. Eucharistia
Lucæ. 22. igitur (vt iam loquar secundùm errorem Zuinglianorũ) saltem est Imago Sacrificij verè propi-
1. Cor. 11. tiatorij. Idq; propter necessariam relationem, quam ex forma verborũ Domini ad sacrificiũ in
Lucæ. 22. Cruce peractũ habet. Quid enim aliud significant hæc verba, *Hoc est corpus meũ quod pro vobis*
datur, quàm, hoc esse Corpus Christi, aut hoc significare Corpus Christi, nõ modò qua ratione
Corpus Christi est, verùm qua ratione pro nobis datum & sacrificatũ fuit? Eucharistia igitur
proprijssimè sacrificati Corporis Christi signum est, signũ, inquam, à Christo *Sacerdote summo*
Heb. 7. *sub hora Sacrificij vespertini post cœnam Paschalis Agni, in pane & vino Melchisedech Sacerdotis Dei*
Exod. 12. *Altissimi, penè in ipso mortis Domini agone, ad eandem mortem annuntiandã per gratiarum actionem*
Gen. 14. Matth. 26. *& benedictionem, institutum*. Et signum tale, à tali Sacerdote in tali materia, sub tali hora, post
1. Cor. 11. talem Cœnam, in tali articulo instantis mortis, sub tali forma verborum, ad finem talem, id est,
ad mortem Domini tali modo, id est, opere publico, per ministerium etiam publicum annunti-
andam, adeo solenniter institutum, non erit tamen publicum Sacrificium? Quid ergo erit?
Sacramentum, inquiunt. Equidem fateor, Eucharistiam Sacramentum esse, quia omne Sacri-
ficium est etiam Sacramentum, id est, signum rei sacræ, nimirum Dominicæ mortis. Quod
ergo veritatis aut honoris Sacramentarij tribuunt Eucharistiæ, dum illam credunt Sacramen-
tum esse, idem ipsum tribuimus & nos. Verùm nos præterea huic Sacramento honorem Sa-
Quomodo Sacramentũ differat à Sacrificio. crificij publici tribuimus, quod non faciunt illi. Sacramentum autem in eo differt à Sacrificio,
quòd Sacramentum *nobis* tantùm diuinitus *datur*: Sacrificium verò & nobis datur, & etiam
pro nobis. Sacramentum, quod nihil nisi Sacramentum est, in vsu tantùm sacro consistit: nec
prius aut diutius est Sacramentum, quàm dum accipienti administratur. Baptismus enim tunc
Matth. 28. demũ est Baptismus, quando inuocatur nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti super eum, qui
eodẽ tempore aqua tingitur. Præterea quod tantùm est Sacramentũ, non potest cuiquã à se ipso
ministrari: sed ab altero, qui personam Christi gerit, accipiendum est, vt admoneatur is, qui

Sacramentum accipit, se consequi salutem suã non à se, verùm aliunde, hoc est, à Christo Iesu. Et ideo publici Ministri & *Mysteriorum Christi dispensatores* constituti sunt. 1.Cor.4.

Iam si demonstrauero Eucharistiam, etiam secundùm Sacramentariorum opinionem, & *pro nobis* offerri debere, & significare mortem Domini, antequàm eo Sacramentarij vtantur, & præterea participari, non ab alterius lingua & manu, sed ab ipso Ministro Sacramentariorum per suam ipsius manum & administrationem sibi ipsi factam: nónne adhuc multò fortius ex ipsorum Protestantium principijs factísque publicis euicero, Eucharistiam Sacrificium publicũ esse? Ostendamus primùm, quòd Eucharistia pro nobis offertur, & non tantùm pro nobis datur. Eucharistia ob id potissimùm instituta est, vt esset signum Sacrificij verè propitiatorij, hoc est, vt significaret Corpus Christi pro nobis datum esse vsque ad mortem. Nam & forma verborum Christi, per quam Mysterium operatus est, & finis totius operis huc tendunt. *Hoc est*, inquit, *corpus meum, quod pro vobis datur*: Et, *Hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* Et demum subiunxit, *hoc facite in meam commemorationem.* Cùm igitur Eucharistia ex principali proposito Saluatoris, gerat imaginem & similitudinem Corporis dati pro nobis, & Sanguinis fusi pro nobis: vtiq; ipsa Eucharistia pro ea similitudine, quam ab illa Saluatoris morte accepit, etiam pro nobis aliqua ratione datur. Si enim nullo pacto daretur pro nobis, nec signũ quidem omnino esset Corporis dati pro nobis. Nam quomodo illa oblatio Crucis pro nobis facta exprimeretur in Eucharistia, si Eucharistia nullo modo offerretur? Potéstne Sacrificium publicum & propitiatorium per id principaliter & dedita opera significari, quod nihil in se habet, quo tale aliquid significet? Certè ipsi Protestantes fatentur, Eucharistiam significare *Corpus datum pro nobis*, & *sanguinem fusum pro nobis*. Ipsa igitur Eucharistia gerit aliquam Corporis dati similitudinem, secundùm quam etiam ipsa non quidem in tota rei veritate, sed in aliqua eius similitudine datur atque offertur pro nobis. Nam *si vitulus olim pro peccato Aaronis immolari dicebatur*, & tamen non ob aliud id fiebat, quàm quòd is vitulus figura esset futuræ mortis Christi, in qua verè fieret immolatio pro peccatis nostris: quantò magis Eucharistia, quæ eiusdem Christi mortis multò præstantior figura est, offerri etiam pro nobis & potest, & debet? *Nec vtique mentitur* (inquit Augustinus) *qui interrogatus responderit, Christum (qui semel immolatus est in seipso) omni die populis in Sacramento immolari.* Hoc autem de nulla re alia, quæ tantùm est Sacramentũ, verè dici posset. Nec enim Christus pro nobis in Baptismo immolari vlla ratione dici potest. Licet enim Baptismus figuram quandam Dominicæ mortis gerat, dum is qui moritur prioribus peccatis, consepelitur cum Christo, vt postea resurgens cum illo per nouitatem vitæ ambulet: tamen neque illud significatur per verba, quibus in baptizando vti Christus iussit, neque ille præcipuus est finis Baptismi, vt mors Domini & resurrectio significetur, sed potius vt per Spiritũ sanctũ intus renouetur is, qui foris abluitur aqua, ideoque Baptismus non à Christi morte, sed à nostra exteriore tinctione, & interiore mundatione, *regenerationis & renouationis*, atque adeo Baptismi, seu lotionis nomen accepit. Neq; verò circumcisio vnquam habita est Sacrificium, etiãsi dum illa celebraretur, sanguis eius qui circũcisus erat, fundebatur. Cùm ergo Eucharistia longè superet alia Sacramenta, in propinquitate quam habet ad mortẽ Christi, adeo vt oblationis & Sacrificij nomen iam inde ab Apostolorum temporibus ei tributũ sit, cumq; per ea verba primùm instituta sit, quæ *Corpus Domini pro nobis datũ* enunciant, & multò significantius Crucem Domini repræsentet, quàm omnia vel naturæ, vel Mosaicæ legis Sacrificia: fieri non potest, vt similitudinẽ atq; imaginẽ Sacrificij Crucis ex eo solo, quòd Sacramentum est, implere posit. Nam si Leuitica munera, quæ in rei veritate minus similia erant Christi sacrificio, tamen publici Sacrificij, ac non solùm Sacramenti nomen honoremq; participârunt: quantò magis Eucharistia & Sacrificium publicum verè erit, & pro nobis dari atque offerri dicetur?

Lucæ 22. Matth.26. 1.Cor.11. Leuit.9. Augustin. in Epist.23. Rom.6. Ioan.4 Tit.3. Actor.2. Ephe.5 Vide Irenæ. lib.4.cap.32. Et Iustinum Martyrem in Tryphone.

Deinde cùm Sacramenti ratio postulet, vt neq; prius neque diutius sacræ rei signũ sit, quàm dum celebratur: ostendemus iam Eucharistiæ proprium esse, vt significet mortem Christi, antequam ab vllo mortalium participetur. Christus enim de pane, quem Apostoli nondum acceperant, dixit, *Hoc est corpus meum quod pro vobis datur*. Ponamus nunc eum voluisse dicere, Hic panis significat corpus meum pro vobis datum. Tamen cùm hoc non interim, dum panis comeditur (quæ comestio est huius Sacramenti vsus, vt lotio est vsus Baptismi) sed antea dicatur: certè fatendum est, non solùm Sacramenti, verùm etiam Sacrificij rationem in Eucharistia obseruatam esse. Nam Eucharistia significat mortem Christi, antequam percipiatur à Fidelibus. Huc etiam spectat *gratiarum actio*, quam Dominus statim post acceptum

Luc.22 Matth.26.

acceptũ panem peregit, vt ostenderet se non solùm Deo potissimùm id quod ageret dedica-
Marci.14. re, sed etiam se dedicare illi rem externam per opus & *benedictionem externam*. Tum autem
sequitur *fractio* panis benedicti, quæ etiam ipsa repræsentat Dominicæ carnis fractionem per
flagella susceptam. Est igitur in ipso pane, & non tantùm in nobis qui panem illum postea co-
medimus, annunciatio mortis Domini. Nam & prius frangitur cœlestis ille panis, quàm man-
ducetur, & prius mortem Domini significat, quàm frangatur. *Panis quẽ frangimus* (inquit Pau-
1.Cor.10. lus) *nonne communicatio Corporis Domini est?* Præterea cùm Paulus Domini Calicem nomi-
nat *Calicem benedictionis*, quid aliud quàm docet nos per ipsum calicem Deum laudare, eique
gratias agere, prius etiam quàm vllus de Calice bibat? Nec tantùm dicit, *Calicem Domini
Calicem Benedictionis esse*, verùm etiam addit, *cui benedicimus*: vtique ostendens quòd Chri-
stus Calici, hoc est, liquori quem calix continebat, benedixit, dum adhuc in Calice esset
liquor. Imò idem Paulus & Lucas verba, quibus calix benedicebatur, ita enuntiant: *Hic Ca-*
Lucæ.22. *lix nouum Testamentum est in meo sanguine*. Verba nunc, vt libet, accipite: Id interim effi-
1.Cor.11. citur, vt *Calix*, id est, liquor in calice contentus, vel sit, vel significet nouum Testamen-
tum in Christi sanguine, dum adhuc in Calice est. Iam præcipuus rei cuiusque vsus ille
Ioan.6. est, quem primùm accipit, dum verba Domini (*quæ vtique spiritus & vita sunt*) elementis
applicantur. Ac in cæteris omnibus Sacramentis verba Christi ad homines pertinent. *Ego
te baptizo* (inquit minister Christi) *ego te absoluo, te vngo, aut confirmo. Accipe tu potestatem
offerendi: vel te accipio in vxorem, virúmue meum*. In sola Eucharistia, Domini verba non
referuntur ad hominem, sed ad elementa ipsa. Nam illud verbum: *Hoc est corpus meum*, ad
panem refertur: *Hic est sanguis meus*, ad Calicem refertur. Præcipuus ergo & primus huius
panis & calicis vsus est, vt significet Domini mortem & sanguinem in se, antequam ab homi-
nibus sumatur.

Quemadmodum igitur alia Sacramentorum verba operantur in hominem, qui baptiza-
tur, vel cui manus imponuntur: sic verba Eucharistiæ operantur in res propositas, id est, in
panem & vinum. Et quid tandem operarentur in has creaturas verba Christi, nisi quod si-
gnificant? Verba enim nullo alio modo, quàm per significationem suam operari possunt. Si-
gnificant autem verba Christi, hoc, quod prius erat panis, iam per ipsius benedictionem es-
se Corpus suum: nec id tantùm, sed *Corpus suum pro nobis datum*: id est, ea ratione suum cor-
pus esse, qua id Sacrificium est. velut dixisset, suum Corpus hoc esse in quodam typico &
figurali immolationis modo. Hinc meritò credimus, substantiam panis & vini conuerti in
substantiam Corporis & Sanguinis Christi, tùm quia sic nobis tradiderunt Patres antiqui, quos
hoc ab Apostolis accepisse nõ dubitamus: tùm quia hæc verba Christi, *Hoc est corpus meum*, &,
Hic est sanguis meus, cùm operatoria sint, & in elementa proposita operentur, non aliter vtique
nunc operantur, quàm ignis in altari Leuitarum accensus in vetera sacrificia olim operaba-
Psal 118 tur *Ignitum enim est eloquium Domini*. Ignis autem proprium est, conuertere id, ad quod acce-
Chry. de Eucharistia in Encenijs. dit, in suam naturam. Vnde D. Chrysostomus de Mysterijs ait: *Num panem vides? Num vi-
num? Num sicut reliqui cibi in secessum vadunt? Absit. Ne sic cogites. Quemadmodum enim si
cæra igni adhibita illi assimilatur, nihil substantiæ remanet, nihil superfluit: sic & hic puta myste-
ria consumi Corporis substantia*. Præterea si hoc, quod demonstratur à Christo, est corpus eius,
vt ipse dicit: mox consequetur, vt nec sit lapis, nec agnus, nec vitis, nec panis, nec vinum,
nec aliquid aliud à corpore Christi separatum, sed tantùm Christi Corpus, & Christi Sanguis.
Ex quo inferri potest panis & vini substantiam nõ secùs abijsse in carnem & sanguinem Chri-
Ioan.2. sti, quàm *aqua in Cana Galilææ vinum facta est*, licet species panis & vini maneant, vt inde osten-
Heb.7. datur, hoc Sacrificium pertinere ad religionem & cultum illius, *qui est Sacerdos in æternum se-
cundùm ordinem Melchisedech*.

1.Cor.11. Iam verò etiam illa verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, cùm sint statim adiecta
post horum verborum enunciationem (*hoc est corpus meum*) profectò prius docent Corpus
Domini faciendum esse, quàm comedendum, ad mortis Dominicæ commemorationem.
Atque ideo in illis verbis meritò dicimus, principaliter præcipi corporis Domini confectio-
nem: vt per corporis quod moriebatur præsentiam, mors ipsa quàm significátissimè represen-
Lib.5. aduersus hæreses. tetur. Hinc illud Irenæi: *Quando mixtus Calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucha-
ristia Corporis & Sanguinis Christi*. Hinc Tertullianus dicit: *Acceptum panem & distributum Di-
Aduersus Marcion li.4 scipulis Corpus suum illum fecit, dicendo: Hoc est corpus meum, id est, figura corporis mei*. Et Am-
De ijs qui initiant. c.9. brosius: *Sacramentum istud, quod accipis, Christi sermone conficitur*. Et iterum. *Hoc quod confi-
cimus,*

cimus, corpus ex Virgine est. *Absit* (inquit Hieronymus) *vt de ijs quicquam sinistrum loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt.* Et Chrysostomus: *Non homo est, qui Corpus Christi facit & Sanguinem, sed ille qui crucifixus est pro nobis Christus. Sacerdotis ore verba proferuntur, & Dei virtute consecrantur & gratia. Hoc est enim, ait, corpus meum: hoc verbo proposita consecrantur.* Denique Augustinus ait: *Panis noster & Calix certa consecratione mysticus fit nobis, non nascitur.* Hi omnes dicunt, confici Eucharistiam, non sumptione rerum, sed pronunciatione verborum. Dicunt, *Panem & Calicem percipere verbum Domini, panem fieri Corpus, confici corpus Christi, & res propositas consecrari, & corpus Christi ore Sacerdotis confici, & panem fieri mysticum nobis.* Primus ergo & præcipuus Eucharistiæ vsus est in confectione ipsius mysterij, antequàm à nobis percipiatur. Quòd profectò non eueniret, nisi quia Eucharistia Sacrificium etiam est, & non modò Sacramentum. Ex eo enim quòd Sacrificium est, confectio eius prius ad Dei cultum & honorem refertur, quàm ad nostram sanctificationem: vt impleatur verbum Domini quo per Malachiã prædixit, *In omni loco mũdam oblationem offerendam esse nomini suo, quia magnũ est nomen eius in Gentibus.* Et egit eo in loco Malachias de publicis Sacrificijs tam Iudæorum quàm Gentium, vt ex ipsa verborum lectione cuiuis constare potest. Iam verò cùm omne Sacrificium pacificũ debuerit etiam ab alijs participari: secundarius Eucharistiæ vsus est, vt participetur à fidelibus Christianis. Et quia non est nudum Sacramẽtum, sed præterea Sacrificium, quod Christiani participant: hinc Apostolus dixit, *Quotiescunque manducabitis panem hunc, & Calicem Domini bibetis, mortem Domini annunciabitis donec veniat.* Annuntiatio mortis Domini per comestionem, est tale Sacrificium, quale tota multitudo filiorum Israël offerebat, dum comederet Agnum Paschalem antea immolatum. *Qui enim comedunt hostias, participes fiunt Altaris,* & quia non comeditur victima vel sacrum quodcunque epulum, donec oblatio peracta sit, necesse autem sit, vt illa caro, quæ velut sacrificata comeditur, prius fuerit immolata per mortem: hinc Apostolus ait, eos qui comedunt non quemlibet, sed *hunc panem,* qui prius est factus Domini corpus, annunciare Domini mortem. Nam ipsa comestio rei vsque ad mortem consecratæ, annunciat mortem ex necessitate præcedentem. Videmus igitur ante sacramentalem Eucharistiæ comestionem multa præcedere, quæ demonstrant Sacrificium esse quod agitur. Præterea tàm Zuingliani quàm Lutherani hoc more vtuntur, vt eorum ministri, quos ad Eucharistiam dispensandam constituunt, sibi ipsis ministrent panem & poculum. Cæterùm si Eucharistia nihil nisi Sacramentum esset, nemini liceret sibi ipsi hoc ministrare, sicut nemo se vnquam iure circũcidit, nemo se baptizauit, nemo se vnxit, nemo sibi manus imposuit. At in eo Sacramento participando, quod præterea Sacrificium sit, secùs se res habet, propterea quòd, cùm Sacrificium Deo prius dedicatum atque in vsu illo cœlesti & præcipuo perfectum & absolutum fuerit: qui iam deinceps illius partem tulerit, non id sumit, quod tunc perficiendum aut consecrandum in se restet, verùm quod prius consecratum & perfectum erat in ipso Diuini Sacrificij vsu. Est autem omne Sacrificium etiã Sacramentum, quia tam hoc quàm illud rei sacræ signum est. Sed non omne Sacramentum est continuò Sacrificium. Qui ergo sumit partem Sacrificij alicuius, vtiq; Sacramentum verè sumit: sed tale Sacramentum, quod simul sit Sacrificium. Et quia dignior est ratio Sacrificij, quàm Sacramenti: propterea non tam consyderatur tale Sacramentum sub Sacramenti, quàm sub Sacrificij ratione. Vnde Sacerdos, qui prius Deo secundùm eius legis ritum cui seruit, sacrum facit, licitè postea ipse non ab alio, sed per seipsum sumit tale Sacramentum: velut quod non iam incipiat Sacramentum esse, quando ab ipso sumitur, verùm quòd tunc factum sit Sacramentum, quando ad honorem Dei consecratum erat.

Ad Heliodorum. De proditione Iudę. Proposita consecrantur .i. panis & vinum. Cõtra Faust. Manich. lib. 20. cap. 13. Malach. 1. 1. Cor. 11. Exod. 12. 1. Cor. 9.

Hinc etiam Iustinus Martyr, qui tam propinquus fuit Apostolicis temporibus, testatur antiquissimæ Ecclesiæ vsum hunc fuisse, vt postquàm panis & vinum per Pontificem fuissent cum gratiarum actione consecrata, & ab ijs, qui aderant, participata: eadem ad alios qui aberant, per Diaconos portarentur: cùm tamen ex Niceno Consilio certum sit, Diaconos non habuisse ius consecrandi seu offerendi. Vt planè videas semper Eucharistiam velut Sacrificium, & non velut merum Sacramentum habitum esse, hodieque ex necessitate rei, licet non ex opinionis assensu, eodem modo apud Protestantes haberi. Nam quòd idem Protestantes clamitant, nos derogare vnico Crucis Christi Sacrificio, qui aliud aliquod propitiatorium Sacrificium constituimus: respondemus, annuntiationem mortis Christi, quocunque modo in fide non ficta fiat, propitiatorium Sacrificium necessariò esse. Nam qui recolens Domini passionem dolet de peccatis in tam benignum Redemptorem commissis, ac simul petit

In Apologia. 2. Can. 14.

Psal.50. illa sibi remitti: profectò sacrificat Sacrificium iustitiæ, & propitium sibi Deum intus facit, quia scriptū est: *Sacrificiū Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Qui verò Domini charitatem in morte ipsius erga nos exhibitam publicè laudat, eiq; gratias agit, vel etiam inde commouetur, vt proximo suo Eleemosynam vel corporalem, vel

Heb.13. spiritalem det: is etiam offert Deo *hostias laudis & beneficentiæ, quibus Deum conciliari seu promereri* Apostolus dicit.

Cùm ergo id opus externum & publicum quod Christus instituit, quodq; nomen & imaginem gerit Corporis dati pro nobis, & Sanguinis fusi pro nobis, non possit minoris pretij esse, quàm id quod nos authoritate priuata vel in corde nostro domi, vel in opere foris peragimus: non temerè opinor dicimus, Eucharistiam ex vi eius quod fit, Sacrificium esse in suo genere propitiatorium, id est, eiusmodi, per quod Deus conciliari seu propitius nobis fieri queat, non velut in causa præcipuè meritoria, vel in ea quæ consummauerit & promeruerit

Heb.10. redemptionem nostram (hoc in Cruce tantùm semel factum est) sed velut in causa instrumētali, exequente & applicante nobis redemptionis factæ beneficium & fructum. Nam si Christus in Cruce pro omnibus & viuentibus, & defunctis, qui vnquam crederent & obedirent sibi, seipsum obtulit, in Eucharistia verò fit commemoratio eorum omnium, quæ in Cruce fiebant: profectò etiam in Eucharistia ex ipsius rei natura & institutione Christi, fit commemoratio tam viuentium quàm defunctorum, qui credunt & obediunt Christo. Quicquid enim agebatur semel in Cruce, commemoratur quotidie in Eucharistia. In Cruce ita pro nobis offerebatur Christus, vt à nobis in ea forma nec offerri posset, nec corporaliter accipi, & manducari. In Eucharistia verò sic offerebatur Christus à seipso, vt semper debeat eodem modo & à ministris Ecclesiæ offerri, & ore alicuius participari. Illic erat proprium solius Christi Sacrificium: hîc est commune Christi & Ecclesiæ Sacrificium. Ibi Christus erat velut agnus Paschalis, ad cuius Sanguinem in liminibus ædium conspectum Angelus Domini transilijt, & Israëlitis pepercit: hîc autem est velut Agnus Paschalis, qui quotannis postea immolabatur ab Israëlitis ad gratias ob priorem liberationem agendas. Itaque Agnus idem & in Cruce, & in Eucharistia offertur, sed non penitus ad eundem finem. Ibi, vt liberaret nos: hîc autem, vt nos haberemus vnde grati animi significationē Deo redderemus. Quid multis? Semper in qualibet gente, in qualibet lege, in qualibet religione, Deus externo aliquo ritu colebatur. qui ritus dicebatur Sacrificium ab eo sacro, quod publicè fiebat, & consecrabatur Deo.

Genes. 4. 9. & 22. Hic erat semper, & in æternum est proprius Dei cultus. quem Abel, Noë, Abraham, omnésque Patriarchæ Deo exhibuerunt. De hoc genere cultus diuini Dominus iussit Moysen ad

Exod. 4. & 5. Pharaonem dicere: *Dimitte filium meum Israel, vt seruiat mihi.* Et iterum: *Dimitte populum meum, vt sacrificet mihi.* Quis, obsecro, est populus Dei, aut quis Dei filius, si non Christiani,

Matth. 6. quibus datum est, vt dicerent: *Pater noster qui es in cœlis. sanctificetur nomen tuum.* Hic ergo Dei filius, hic, inquam, populus Dei cùm in societate sanctissima viuat, ac publicos ministros habeat: non tantùm debet priuatim Deum colere, sed etiam publicè. Alioqui quod in quauis societate præcipuum est, id in Christiana deesset: Sacrum videlicet publicum, quod Deo vero & viuo totius gentis nomine per ministrum publicum fieret.

Quæ cùm ita sint, facilè apparet, nec Sacrificium publicum & externum deesse Ecclesiæ Dei, nec etiam Sacerdotes & Ministros, qui publicè id offerant. Nam si meritò habebantur Dei sacerdotes, qui Leuitica tantùm sacrificia ministrabant: quantò magis illi verè erunt sa-

1. Cor. 23. cerdotes Christi, qui (vt D. Paulus docet) *vitam, iustitiam, & Spiritum administrant?* Quid enim? Vtrum nomen Sacerdotum honoris est, an dedecoris? Si honoris, cur Ministris noui

Heb. 7. Testamenti negatur? Si dedecoris est, cur dicitur *Christus Sacerdos?* Imò & ἀρχιερεύς, id est, *Sacerdotum Princeps*, velut qui Sacerdotes alios sub se habeat. Et certè cùm Sacerdos *secundùm Ordinem Aaron* dici noluerit: verius est, vt non tam aliorum, quàm eorum Sacerdotum Prin-

Ibidem. ceps censeatur, qui Sacerdotio illius, quod est *secundùm Ordinem Melchisedech*, subseruiunt. Sunt igitur & hi non modò sacerdotes multò veriùs quàm Leuitici illi, verùm etiam Leuiticis

Act. 20. sacerdotibus antiquiores. Vnde forsan *Presbyteri*, hoc est, Seniores olim nominabantur, non

1. Pet. 5. Ioan. 2. & 3. quòd Sacerdotes non essent, sed quòd tam noui ac recentes non essent, quàm Leuitici fuerunt, sed essent veri sacerdotes, Leuiticis illis multò antiquiores: vtpote quorum ministerium iam inde à Melchisedech petitur, cùm & Christus voluerit secundùm illius Ordinem Sacerdos dici, & Presbyteri sint ministri Christi, hoc est, ministri eius, qui fuit Sacerdos verus & æternus secundùm Ordinem Melchisedech. Maioris autem dignitatis est, vel Hypodiaconum, hoc

est, infimum

est, infimum ministrum Ecclesiæ Christi esse, quàm vel Principem Synagogæ veteris extitisse. Qua igitur fronte nomen Sacerdotum *ministris Christi, & dispensatoribus Mysteriorum eius* negatur, quod ijs tribuitur, qui mortis & condemnationis occasionem Iudæis ministrabant? Miror si Protestantes non animaduertunt, eiusmodi cogitationes, quæ sic eleuant & deprimunt Euangelij dignitatem & ministeriũ Christi, non nisi à maligno spiritu manare potuisse. 1. Cor. 4. & 2. Cor. 3.

Quibus ita constitutis: facilè euincitur, non vnum duntaxat, sed plures hominum Ordines in Ciuitate Dei existere. Sunt enim Sacerdotes publici, & *dispensatores Mysteriorum Christi,* 1. Cor. 4. *quibus gratia datur per impositionem manuum Presbyterij*: & sunt *Sacerdotes priuati*, qui non benedicunt aut gratias publicè agunt, sed tantùm respondent, *Amen*, qui est locus idiotarum, id est, eorũ qui nullo munere publico in Ecclesia funguntur. Atque ex ijs ne permittitur quidem aliquibus (vtpote fœminis) in Ecclesia cũ authoritate loqui, sed *iubentur domi viros suos interrogare, si quid volunt discere.* Alij verò nec omnino in Ecclesia Mysteriorũ tempore manere sinũtur, quia rudes & Catechumeni adhuc sunt, nec ad Eucharistiæ vel solũ aspectũ admitti possunt, priusquàm per Baptismũ in membra Christi transeant. Porrò vt olim Leuitæ Sacerdotibus ex ordine Aaron, sic hodie Sacerdotibus Christi subseruiunt *Diaconi*, quo verbo cæteri quoq; minores Ordines cõprehenduntur. Nam fit apud Ignatium mẽtio *Subdiaconorum, Lectorum, Exorcistarũ, & Ostiariorum*, atq; etiam Laicorum. Iam inde ab initio igitur alij fuerũt Clerici (quos Hieronymus definit esse, *qui seruiunt Ecclesiæ Christi*) alij verò Laici, hoc est, de populo, qui nõ vocabantur, *tanquam Aaron*, ad publicũ aliquod Ecclesiæ ministerium. Sunt qui mediũ quendam Ordinem ex Monachis constituunt, vtpote qui & Laicis perfectiores iudicantur (propterea quòd licito earum rerum vsui renunciàrunt, quæ Laicis interdictæ non sunt) & ijdem Clericis minus perfecti quò ad Ordinem habentur: propterea quòd Clericis etiam alios erudiendi & perficiendi cura committitur. Ac de Ordinibus Fidelium scio longè accuratiorem disputationem institui posse: verùm nos ad alia festinamus. 1. Tim. 4. Apocal. 5. 1. Cor. 14. Ibidem. Num. 3. 1. Tim. 3. Actor. 6. In Epist. ad Antioch. & Smyrnenses. Hieronymus in Epist. ad Nepotianũ. Heb. 5. Vide Dionys. Areopagitã, de Eccles. Hierar. cap. 6. Et Euseb. lib. 2. cap. 8.

Vltimum ergo ex his quæ ad Dei Ciuitatem spectant, quodque ad propositum nostrum maximè omnium spectat, illud est, vt doceamus, quæ sit secundùm Catholicam fidem communis Ecclesiæ gubernatio & visibile regimen. Credimus quidem omnes & confitemur *vnam Sanctam Catholicam Ecclesiam*. Ac tametsi Ecclesia ob plures causas *Catholica* dici potest, vel quòd per vniuersum orbem propagata sit, omnesque Gentes in suum sinum velut communis omnium mater colligat, vel quòd nihil eorum quæ credenda sunt, omittit, sed totum in corde complectitur, & cum opus est, ore profitetur: tamen non dubito, Ecclesiam ob id potissimũ Catholicam dici, quòd per omnia secula sine vllius tẽporis intermissione ab initio mundi vsq; ad finem vna semper eademque perseueret. Nam cæteræ societates hominum, omnes omnino ad tempus aliquod cessàrunt, nec vlla prorsus earum, præter vnam Dei Ciuitatem, catholica fuit, aut per omnia tempora perdurauit. Primum autem Ecclesiæ fundamentum in Angelis inchoatum est, quando *Astra matutina Deum simul laudauerunt, & iubilarunt omnes filij Dei.* Deus autem Angelos omnes creauit bonos, quia *vidit cuncta quæ fecit, & erant valdè bona.* Nec statim ab initio clarè viderunt Dei faciem (alioqui nunquam potuissent summum illud bonum semel euidenter cognitum despexisse) verùm per fidem Charitate consummatam (qui saltem ex Angelis boni erant) ad tempus aliquod ambulantes, eam Ecclesiæ speciem inchoârunt in cœlis, quæ postea est per homines continuata in terris. Atque vt dæmones, *qui non steterunt in veritate*, mox post primorum hominum creationem eorum fœlicitati inuiderunt: sic Angeli boni eandem omni ratione procurârunt. *Sunt enim administratorij Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis.* Ob quot causas Ecclesia dicatur Catholica. Iob. 38. Gen. 1. Heb. 1.

Fundamenta igitur Ecclesiæ *in montibus Sanctis*, id est, in Angelis Dei. Et quæ Ciuitas alia tam antiqua? Nam dæmonum & malorum hominum coitiones & conspirationes multò recentiores fuerunt. Deinde nulla hominum societas à lapsu primorum Parentum vsque ad hanc diem cõtinuata est. Nam & primi parentes pœnitentiam de peccato suo egisse, ac sanctæ Ecclesiæ Dei perfecta membra extitisse meritò creduntur, tùm quòd scriptum sit, *Sapientiam eduxisse illum à delicto suo, qui formatus est à Deo pater Orbis terrarum*: tùm quòd Euam in partu filij sui Seth Prophetasse videmus, dum diceret, *Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain.* Videtur enim præcognouisse, quòd Seth futurus erat vir fidelis & iustus, qualis fuerat Abel. Quapropter vsque ad *egressionem Cain à facie Domini*, sola Dei Ciuitas in terris fuit. Illo autem egresso, cœpit ea malorum societas iniri, quæ per Ciuitatem ab ipso ædificatam, & à filij eius nomine appellatam, non obscurè significata est. Verùm & illa societas per diluuium Psal. 86. Sap. 10. Gen. 5. Gen. 4. Gen. 7.

2.Pet.2 luuium Noë penitus deleta est, solis octo personis in Arca Noë conseruatis, quæ omnes illo tempore in familia præconis iustitiæ, atque in Ecclesia Dei censebantur. Post diluuium autem quanquam malorum hominum societas nunquàm tota simul dissoluta & perdita est: tamẽ nulla prorsus Respub. præter Dei Ciuitatem nominari potest, quæ ab illo diluuio vsque ad hæc tempora semper eundem politiæ statum tenuerit, aut stabilem in eadem regiminis forma successionem sortita sit. Isaiæ. 60. Oportuit quippe impleri Prophetiam Isaiæ, dicentis: *Gens & Regnum, quod non seruierit tibi, peribit*. Itaque in omnibus Rebuspub. totius mundi, tot ac tantæ mutationes factæ sunt, vt cùm nullum gubernationis genus tam diuturnum fuisse videatur, quàm Regna & Monarchiæ: tamen Monarchia nulla commemorari queat, quæ bis mille annos absq; vlla eiusdem status permutatione impleuerit. Sola interim Dei Ciuitas, vt eandem semper in Deum fidem ac spem custodiuit, 1.Cor.12. *& in vno spiritu potata est*: sic eundem publicæ gubernationis modum, eandemque politiæ formam ab initio mundi vsque ad hanc diem obseruauit. Neque verò, vt certum est, Sacramentorum ritus aliquando fuisse mutatos, sic etiam demonstrari potest, formam externæ gubernationis mutatam fuisse. Nec iniuriâ. Cùm enim Sacramenta rerum sacrarum signa sint, res autem sacræ non omnibus eodem modo, sed alijs aliter significari debuerint: meritò comparatum est, vt Christus aliter venturus prædiceretur, Vide Augu. in Psal.39. aliter præsens demonstraretur, & aliter in cœlo regnans commemoraretur. Sed cùm Ecclesia semper fuerit vna & eadẽ Ciuitas, semper Sancta, semper Catholica: oportuit aliquid externũ & visibile semper in Ecclesia extare, quod perpetuam & semper sui similem Ecclesiæ formam esse ac permansisse, contestaretur. Nam si Ecclesia modò fuisset à Monarchis, modò autem ob Optimatibus, ac tandem à toto populo gubernata: meritò dubitare posses, an illa interim perpetuò fuisset vna & eadem Ciuitas.

Ac sanè quoniam homines sumus, nec aliter nobiscum Deus, quàm cum hominibus agit: multò verisimillimum est, Deum hac in parte nihil præter communes Iurisgentium leges ac mores ordinasse. Ius autem Gentium ita rem accepisse videtur, vt mutata communi Ciuitatis gubernatione, tota Respub. censeatur mutata, & non iam eadem esse, quæ antè fuit. Aut quid aliud sentiunt, qui dicunt Iulium Cæsarem perdidisse Romanam Rempub. nisi eum permutasse formam eius, ac popularem statum in Regnum & Monarchiam conuertisse? Nam quod anima est corpori, quodq; mens & ratio legi: hoc idem alicui hominum societati commune ipsius regimen esse putant. Itaque vt anima semel è corpore hominis egressa, iam is non est amplius homo: sic mutata Reipublicæ Politia, nõ amplius est eadem Ciuitas quæ fuit, sed prorsus alia. Itaq; omnes, qui vnquam de Republica scripserunt, in eo summè consentiunt, quòd modus is, quo Respublica regitur, forma ipsius & est, & dicitur. Forma verò est vniuscuiusq; rei intima ratio. Si ergo ex Regno fit status Optimatum, iam forma Reipub. mutata est. eodemque modo fit, si ex Optimatum statu fiat popularis Dominatio. Quid multis? Audiamus hac in causa prudentissimi Philosophi sententiam: *Sermo* (inquit Aristoteles) *propriè ad* Politicorum lib.3.cap.2. *hanc quæstionem pertinet, qua tandem ratione Ciuitas eadem, aut non eadem, sed diuersa esse dici debeat.* Cumq; significasset, siue homines dũtaxat, seu etiã locus mutetur, ciuitatẽ tamẽ manere eandem: eò tandem accedit, vt dicat: *Cùm ciuitas sit societas quædam, societas autem ciuium: vtique si Republica altera fiat specie, cùm sit Respublica diuersa, necessarium esse videri potest, ciuitatem quoque non esse eandem: vt Chorus, qui modò Comicus est, modò Tragicus, licet sæpe eisdem hominibus constet, diuersus tamen esse dicitur. Eodémque modo quamlibet aliam societatem & cõpositionem diuersam esse dicimus, si species compositionis sit diuersa: vt concentum earundem vocum diuersum esse diceremus, si nunc Doricus esset, aliàs Phrigius. Quod si ita est, satis intelligitur, Ciuitatem, ad Republicæ formam spectantibus, esse dicendam, quæ tùm diuersa, tùm eadem dici potest, siue ab eisdem hominibus, siue à prorsus diuersis incolatur.* Hæc ille.

Specie seu forma Reip. mutata, mutatur Ciuitas

Nulla igitur alia eorum, qui in eadem societate viuunt, mutatio facit ciuitatem aliam atque aliam esse, præterquàm si forma Reipub. id est, commune gubernationis genus commutetur. Ac multi quidem sunt, qui ciues fieri cupiunt in ea societate, quæ à populo administratur, qui ijdem sub Regibus aut Optimatibus nollent degere. Nec desunt, qui mallent agere sub Regibus, aut Optimatibus, quàm sub populi dominatu. Tam diu igitur quæque Ciuitas, quæ communi plurium fœdere inchoatur, eadem esse putari debet, quàmdiu ea forma seruatur, in quam ab initio consensum est. Quæ forma si mutatur, iam alia Ciuitas inchoata esse intelligitur. nec ea rectè stabiliri potest, nisi nouis populi pactis & fœderibus initis, quæ in commune omnes obligent. Hinc videmus tot ciuium migrationes & voluntaria quædam exilia suscipi,

vt ne

vt ne compellantur sub alia Reipubl. forma viuere, quàm quæ illis antea probata erat. Hoc in diebus nostris Florentiæ vsuvenit, vnde aliquot millia Ciuium partim Romam, partim Venetias, partim in alia loca se contulerunt habitatum, vt ne in patria sua vnius principatui subessent. Porrò ne hoc de Ciuitatis mutatione iudicium, vnius Aristotelis, aut etiam Græciæ solius existimetur esse: prodibit etiam Latinus testis, eandem veritatem confirmans. *Proponebatur* (inquit Alphenus) *ex his Iudicibus, qui in eandem rem dati essent, nonnullos causa audita excusatos esse, inq; eorum locum alios esse sumptos: & quærebatur, si singulorum Iudicum mutatio eandem rem, an aliud iudicium fecisset. Respondi, non modò si vnus aut alter, sed etsi omnes Iudices mutati essent, tamen & rem eandem, & iudicium idem, quod antea fuisset, permanere: neque in hoc solùm euenire, vt partibus commutatis, eadem res esse existimaretur, sed & in multis cæteris rebus. Nam & legionem eandem haberi, ex qua multi discessissent, quorum in loco alij subiecti essent: & populum eundem hoc tempore putari, qui abhinc centum annis fuisset, cùm ex illis nemo nunc viueret: Itémque nauem, si adeò sæpè refecta esset, vt nulla tabula eadem permaneret, quæ non noua fuisset, nihilominus eandem esse existimari. Quòd si quis putaret, partibus commutatis, aliam rem fieri: foret vt eius ratione nos ipsi non ijdem essemus, qui abhinc anno fuissemus: propterea quòd, vt Philosophi dicerent, ex quibus particulis minimis consisteremus, hæ quotidie ex nostro corpore decederent, aliæq; extrinsecus in earum locum accederent. Quapropter cuius rei species eadem consisteret, rem quoque eandem esse existimari.* Hæc Alphenus. Mutata igitur specie rei, nec Alphenus quidem putat eandem esse rem. Species autem seu forma Ciuitatis est, non hominum multitudo, sed genus administrationis Reipublicæ.

In Pandectis de iudicijs.

Res manet eadem, donec species eius commutetur.

Nunc si ad rem nostram hæc volumus accommodare: primùm intelligimus, nullius loci aut hominum vicissitudinem ac mutationem effecisse, vt Ecclesia Dei alia & alia fuisse putari debeat. Siue enim vixit in Mesopotamia, seu in AEgypto, seu in Syria, seu diffusa est in omnes terras, & siue ex vna gente & lingua, seu ex pluribus atque adeò ex omnibus constitit, aut non constitit: tamen hæ mutationes non impediuerunt, quò minus vna & eadem Ciuitas Dei semper fuerit. Quod longè secus habendum esset, si mutata fuisset forma Ecclesiasticæ gubernationis. Nam si nobiscum Deus tanquàm cum hominibus agit, si populo suo neque ius Naturæ, neque Gentium violare vnquam permisit: imò si nulla hominum societas in mundo vnquam vixit, quæ iuris Gentium leges & pacta communia tam diligenter obseruauit, quàm solus Dei populus: quid aliud sentiendum est, quàm vel Ecclesiam semper ab initio mundi vsque ad finem vno & eodem regiminis modo gubernatam esse, vel non semper vnam eandemque societatem extitisse? Credimus autem omnes, *vnam semper fuisse Dei Ciuitatem, vnámque Ecclesiam*, nec vnquam dici eam potuisse aliam atque aliam. *Vna est* (inquit Sponsus) *columba mea, perfecta mea, vna est matri suæ, electa genetrici suæ*. Habuit igitur eadem Ecclesia vnam semper administrationis formam, & semper in hoc mundo eundem communem gubernationis modum. Cant.6

Quibus ita constitutis, id inuestigandum restat, quænam fuerit hæc perpetua & semper suî similis Ecclesiæ gubernandæ forma. Et sanè cùm secundùm rationem iam propositam eadem semper fuerit Ecclesiastici regiminis conditio, quia videlicet vna semper & eadem fuit, atque adhuc est Christi Ecclesia: si manifestè ostendero, quòd tota militans Ecclesia per vnum visibilem Pastorem, vel vno duntaxat anno ita gubernata fuit, vt id negari à nemine posit: mox euicero, Ecclesiam, quæ semper eadem permanet, semper ab vno visibili Pastore primo & gubernatam fuisse, & adhuc gubernari debere. Quis ergo negabit, Christum Iesum, quo tempore in terris apparuit, legem impleuit, turbas docuit, Discipulos collegit, ad euangelizandum misit, Sacramenta instituit, Spiritum sanctum dedit, pro ijs qui crederent, aut postea credituri essent, orauit, ac denique semetipsum vsque ad mortem pro nobis obtulit: quis, inquam, negabit, illum eo tempore totius Ecclesiæ primum visibilem Pastorem, & vnicum summumque Caput extitisse? Qualis ergo Ecclesia militans fuit sub Christo Iesu, talis & antè fuit, & in æternum permanebit, quia non nisi vna esse potest: Essent autem Ecclesiæ plures, si forma Ecclesiæ administrandæ alia atque alia extitisset. Ac ne solis diebus illis confidere videar, quibus in terra Christus fuit: audi porrò quid dicam, idq; suo postea loco planum (vti spero) faciam.

Matth.5. Matth.26. & 28. Ioan.17 Ioan.10 Ephes.1.

Vnus Adam, vnus Seth, vnus Noë, vnus Sem, vnus Abraham, vnus Isaac, vnus Iacob, quisque pro sua vice illi multitudini præfuit, quæ ipsius ætate in terris Ecclesiæ Dei nomen seruauit. Iam ab initio Synagogæ vsque ad Christum semper extitit vnus Ponti- Deut.17.

sex Leuitici generis, penes quem summa rerum Sacrarum potestas esset. Christus dum viueret, præfuit solus. Idem à terra discessurus reliquit Petrum plus alijs amantem sui erga nos amoris Vicarium, id est, Pastorem primum totius Gregis sui. Et Petro Pontifices Romani tam vsque in finem seculi succedent, quàm iam per annos mille quingentos & amplius ordine successerunt. Quòd si tempus vllum fuit, in quo non possit nominari, quis vnus illi, aut illi Fidelium cœtui sacris in causis præfuit: audacter dixerim, multò minus nominari posse, qui Optimates absque vno Pastore primo rebus sacris præsidente, aut quæ popularis multitudo cum summa potestate eidem cœtui eodem tempore præfuerit. Verbi gratia: Si quæras quis vnus præfuerit sacris rebus in AEgypto post mortem Patriarchæ Iacobi, dico vnum Leui, filium eiusdem Iacobi illis rebus præfuisse. Aut si hoc non possum tibi tam clarè ostendere, quàm tu postulabis: multò minus tu poteris mihi ostendere, quòd plures Optimates, aut quòd totus populus eodem tempore sacris rebus præfuerit. Ego ex ijs temporibus, quæ sub Iacob præcesserunt, quæque sub Moyse & Aarone consecuta sunt, nō temerè, opinor, conijciam, eodem modo per interiectos illos seruitutis annos fuisse populum Dei sacris in causis gubernatum, quo & paulò antè, & paulò pòst gubernatus fuit. Tu verò pro tua populari, aut Optimatum gubernatione, quam afferes coniecturam? Et quidem de Monarchia Ecclesiæ Dei (eodem adspirante Deo) plenissimè posthac agetur. Ac tametsi nihil probabilius vel dici, vel cogitari potest, quàm vniuersalem Ecclesiam, vt semper ab vno inuisibili spiritu Christi, & semel per visibilem præsentiam ipsius, sic semper ab aliquo visibili eius Vicario summa potestate reliquo Gregi præsidente administratam fuisse: tamen vt illa, quæ sunt certissima, distinguantur ab alijs, quæ licet certa videantur, tamen æquè certa, ac perinde nota non sunt: quocunque modo ante Christi aduentum in carnem, ipsius Ecclesia gubernata est (nec enim de cuiuslibet particulæ eius gubernatione adeo certi sumus, quin dubitare aliquousque liceat) certè post aduentum Christi certissimum est, vnius Principatum in Ecclesia fuisse ab ipso institutum, & semper postea retentum.

Ioan. 21 Vide Augu. Epist. 165. & in Præfatio. Tom. 7

Matth. 16. Lucæ 22. Ioan. 21

Nec verò ad id, quod nūc agitur, explendum, alterius rei probatio nobis necessariò imponenda est. Meminisse enim Lectorem oportet, non sic ab initio hāc fuisse cum Protestantibus institutam disputationem, vt de totius Ecclesiæ politia iam inde ab orbe condito quæreretur, sed tantùm vt de illo tempore quæreretur, quod post Christi aduētum in mundum vsq; ad nos defluxit. In hac autem re nihil dubitauerim affirmare, communē totius Ecclesiæ gubernationem ab ipso Christo institutā, & ab eius ascensione in cœlū ad nostra vsq; tempora continuatā, non aliam fuisse, quàm vnius primi Pastoris vt visibilem, ita suauem, fraternam, & clementem præfecturam: Cui necesse fuerit alios Pastores tanquā fratres & cooperatores in partem solicitudinis adiungi, quorum etiam consilium, iudicium, & sententiam in eo numero, modo, & genere, quod boni viri arbitratu Ecclesiæ Dei necessarium videretur, in grauissimis quibusque negotijs ita adhibere primus ille Pastor debuerit: vt interim nec infimum quidem ex fideli populo contemnere, illius consilium, admonitionemque fraternam reijcere, aut etiam eundem (si tamen idoneus esset) à suscipiendo magistratu, ad quem ritè eligeretur, penitus reijcere vnquam licuerit. Eo quippe modo temperata est Ecclesiæ Monarchia, vt quæ in quoquo gubernationis genere optima sunt, in eam simul aggregentur. In Optimatum statu nihil est melius, quàm plurium consiliorum collatio. In populari autem statu nihil est dignius, quàm vt aditus ad gerendos Magistratus cuiuis bono & prudenti viro ex æquo pateat. Vt autem vulgus ipsum per se dominetur, hoc neque ipsi quidem vulgo est vtile, propterea quòd maior plebeiorum pars rudis est, atque ignara tùm diuinæ legis, tùm earum literarum, in quibus ea lex vel primùm scripta, vel postea interpretata & explicata est. Nihil ergo maius à plebe secundùm rectam rationem optari potest, quàm vt si quis in ea est, qui supra cæteros dona sapientiæ & scientiæ diuinitus accepit, is segregetur ab ea: nec ob id reijci queat, quòd vel idiotæ sit filius, vel non ex tribu Sacerdotali natus, vel ob quampiam eiusmodi minus liberalem causam.

Actor. 15.

Matth. 18.

Itaque cùm vnus ita præficitur alijs omnibus, vt neque in eos tyrannicè dominari permittatur, & præterea Sapientium consilia necessariò audire, & quando id æquum est, sequi debeat: itemque vt neminem idoneum ex plebeijs à summo etiam Magistratu gerendo repellere queat: hinc obtinetur illa perfecta Reipublicæ forma, quam veteres Philosophi optare fortasse poterant, sperare verò nunquam audebant: propterea quòd ignorabant, sapientiam

Matth. 20. Lucæ 22.

Dei

Dei tantùm bonum hominibus esse collaturam. Per hunc verò gubernationis modum ante omnia Gentium Tyrannides ab Ecclesia remouentur: vtpote in qua non propriè Dominorum & seruorum, non Regum & subditorum, sed *Patrum, Fratrum, & Filiorum* nomen audias. [Matth. 23. 1. Pet. 5. Rom. 1.] Patres enim appellantur, qui præsunt: Filij verò ij, quibus præsunt: fratres verò dicuntur partim omnes Fideles inter se, cùm Dei communis omnium patris ratio habetur, partim qui sunt eiusdem gradus, & Ordinis, quando hominum distinctæ classes, ac variæ ipsorum vocationes ac dignitates considerantur. [Vide Augu. in Psal. 44.] Neque primus Pastor, qui omnibus Christi membris in terra præponitur, quique tam Reges, quàm Imperatores in ouili suo numerat, quos etiam, cùm vtilitas Ecclesiæ postulat, vel deponit à priore dignitate, vel euehit ad maiorem, sedemque Imperij transfert, ac terminos rerum, non pro arbitrio suo, verùm ad Ecclesiæ ædificationem mutat: tamen neque ille insolentius nomen sibi sumit, quàm vt *Seruum seruorum Dei se scribat*, Papamque, hoc est, Patrem ab alijs appellari se velit. Hinc videas, quàm Barbarico fastu nonnulli Principes viri post exortum schisma Lutheranum (quo nunc implicantur) Pontificis Romani literas ideo reiecerint, quòd in eis tanquam filij salutarentur. Dicebant enim, se spurios non esse, nec Papam se pro patre suo agnoscere. Quid ergo? an *Comes Bonifacius* ideo fuit Spurius, quia *Sanctus Augustinus eum appellauit dilectissimum filium?* [Vide 50. epi. Augustin. & epist. 62.] Aut ideo plebs Christiana tanquam spuria ab eodem Augustino habita est, *quia Melchiadem Papam vocauit & Filium Christianæ pacis, & Patrem Christianæ plebis?* An spurij erant omnes Episcopi Orientis, ad quos in secunda Synodo congregatos cùm Damasus Papa scriberet, eos appellauit *Filios honoratissimos?* [Vide Theodoretum lib. 5. Ecclesiast. histor. ca. 10.] Imò an D. Marcus Euangelista spurius fuit, quoniam D. Petrus Apostolorum Princeps eum appellauit Filium, dum in fine prioris Epistolæ suæ scriberet: *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus Filius meus?* [1. Pet. 5.] Eodem etiam modo Paulus Timotheum & Titum appellat dilectos filios, secundùm communem fidem. Oportuit quidem illos, qui secundùm Euangelij regulam se credere profitebantur, filiorum appellationem benignè amplecti, nec dedignari eum agnoscere Patrem, quem Petrus suum Successorem, & Christus non dedignatur suum esse Vicarium.

Cæterùm quid his hominibus agas, qui & meritò clamant, non sic fieri oportere in Ecclesia Dei, vt in Gentium Dominationibus euenit, & tamen quando amabile Filiorum nomen à Pontifice Romano audiunt, id quoque odiosè interpretantur, velut si Presbyterorum filij, aut spurij vocarentur. Quemadmodum verò dulcissima istorum nominum consuetudo Pastores admonet, vt omnes Christianos velut fratres ac filios suos & ament, & colant: sic inter multos Coëpiscopos vnius præsidentia efficit, vt Optimatum studia & variæ sententiæ in factiones desinere non possint. Simulac enim ab illius communione, qui primus omnium est, quisquam defecerit, mox à cæteris Schismaticus & Ecclesiasticæ pacis violator habetur, veluti qui Cathedram adulterinam *contra vnicam ac singularem Petri Cathedram erigat*. [Vide Optatum lib. 2. de schismate Donatistarũ.] Ita nec desunt consilia varia, quibus Ecclesia iuuetur, nec timentur factiones Optimatum, quibus Respub. discerpatur. Imò verò Christus promisit fore, vt *quoties duo vel tres congregarentur in nomine ipsius, ibi esset in medio ipsorum*. [Matth. 18.] Dixit autem hoc non ad quoslibet Christianos, verùm ad Apostolos suos, & ad illos eo tempore, quo dixerat, *Quicquid ab ipsis ligaretur in terris, id ligandum esse & in cælis.* Ad Pastores igitur Ecclesiæ hoc verbum promissionis pertinet. Qui etiam tunc intelliguntur in Christi nomine congregari, quando per eam potestatem congregantur, quam Christus ad congregationes faciendas instituit. Illa verò potestas tunc data est Petro Apostolorum Principi, quando plus alijs amans, agnos & oues pascere iubebatur. [Ioan 21.] Pastoris enim est, oues vocare nominatim, & eas educere, & in quocunque loco vtile illis esse putauerit, eas congregare. [Ioan 10.] Imò quis iam non modò reipsa ostenderit, sed vel cogitando sibijpsi formauerit pulchriorem Reipub. ordinem, quàm hic est? In quo Plebeij, qui bene se gesserint, ad summos honoris Ecclesiastici gradus quotidie ascendunt, & ideo in liberrima Republica degunt: in quo plurimi existunt Optimates, vt *vbi sunt multa consilia*, illic secundùm Sapientis dictum, sit salus: [Prouerb. 11.] in quo denique vnus omnium est primus, cuius fides (Christo pro illo rogante) cæteros aberrantes ad ouile reuocet, dubitantes instruat, fluctuantes confirmet, ac in omni re, qua indigere possunt, in verbo atque auctoritate Christi pascat. [Luc. 22.]

Si enim Plato, si Aristoteles, cæterique ferè omnes, qui de Repub. scripserunt, tunc putauerunt Monarchiã cæteris omnibus Dominationũ generibus anteponendam, quando vir aliquis [Vide Aristo. Politic. lib. 1. cap. 1.]

 tam præ-

tam præstans atque excellens in Ciuitate reperiretur, cui nemo alius par esset: quantò magis in Dei Ciuitate Monarchiam constitui pulcherrimum fuerit, vbi non tantùm vir quispiam præstantissimus ad primæ Sedis moderationem ex instituto Christi eligitur, sed præterea is qui eligitur, tam singulariter à Diuina prouidentia gubernatur, vt quamuis in moribus vitæq; priuatæ institutis, ab æternæ vitæ scopo aberrare posit, nō posit tamen sui Decreti auctoritate alios abducere ab ea fidei & Euangelij veritate, per quam Ecclesiæ ædificatio velut per firmissimam Petram stabilitur & confirmatur.

Nec mihi iam opponat quispiam, hoc quod dico falsum esse. Nam & me postea demonstraturum non dubito, verè ita se rem habere: & interim nihil aliud quæro, quàm vt denunciem, eam communem Ecclesiæ gubernationem, quam nos à Maioribus acceptam in vsu cōtinuo retinemus, in se pulcherrimam, Christo auctore dignissimam, Sponsæque ipsius accommodatissimam existere. Cùm enim illud à Philosophis prudentissimè traditum sit, pro eorum qui reguntur natura, vel vnum, vel paucos Optimates, vel totum populum imperio præfici debere: cumque addant, eam Ciuium multitudinem vnius dominationi accommodatā esse, quæ apta est, vt ferat præstantissimi cuiusdam viri præfecturam: nec sit, vnquámue fuerit, aut vllo modo esse posit vlla multitudo hominum tàm apta ad ferendum præstantis viri Principatum, quàm Christiani sunt, qui & Deum vnum super omnia colunt, & vnum Mediatorem Christum tanquam Regem suum æternum agnoscunt, & promptissimi sunt ad illius voluntem iussumque exequendum, & ita quemque honorant maximè, vt is vel integritate morū, vel ministerij dignitate ad Christum proximè accedit: profectò nulla communis gubernatio Christianæ multitudini accommodatior excogitari potest, quàm vt vnus non tam humana quàm diuina virtute corroboratus, toti Ecclesiæ militanti, sub Christo præsit.

Vide Aristo. lib. 3. Politicor. cap. 12.

Nostra ergo Ecclesia infinitis partibus antecellit Protestantium congregationem. In ciuitatem suam ingrediuntur illi per fidem solam: nos autem in Ciuitatem Dei, qui charitas est, non nisi per fidem charitate consummatam ingredimur. Quòd si charitas fide maior est, quantò plenior est nostra iustificatio, quæ tùm ex fide, tùm ex charitate constat, quàm Protestantium sit, qui sola fide iustificari se opinantur? Peccata nostra in iustificatione ipsa tolli, nos rectè ac decôrè credimus: illi peccata sua manere, ac tantùm ipsis ad pœnam non imputari, quàm turpiter docent? Iustitiam illi nullam sibi propriam inesse fatētur, sed in sola Christi iustitia confidunt: Nos cùm iustitiam Christi non minus quàm illi, & amplectamur, & veneremur: præterea dicimus, propriam iustitiam cuique nostrūm à Christo donari, dum dona Spiritus sancti ab ipso diffusa in corda nostra cum gaudio & gratiarum actione accipimus. Illorum Baptismus nudum signum est: noster verò signum quidem, sed operatorium, quod gratiā & salutem dignè baptizato affert. Leges scriptas ostentant illi: easdem ipsas nos quoque recipimus, & quidem multò plenius quàm illi, cùm plures Sacri codices in nostro Canone sint, quàm in illorum. Sed leges non scriptas (quæ scriptis illis tantò præclariores sunt, quantò dignior materia est cor humanum, quàm lapidea tabula) soli nos habemus, cùm illi nec verbo saltem dicant se tales aliquas habere. Legem se facere aut implere posse, illi negant: nos per gratiam Dei & facimus, & implemus, quantum huic vitæ satis est. Nos Christi Corpus & Sanguinem, quo vnico Sacrificio cœlum impletur, offerimus Deo: illi panem & vinum inanes Legis vmbras proferre se, non offerre gloriantur. quas tamen ipsas vmbras, velint nolint, offerunt, quia publicum opus per ministrum publicum in mortis Christi solennem commemorationem exercent. Illi Ecclesiam à populo multorum capitum bellua: nos ab vno præstante Vicario Christi eandem administrari docemus. Postremò nostra fides cum cœlesti Ierusalem consentit: Protestantium hæresis ad societatem dæmonum sese adiungit. Nam vt nemo ingreditur in Regnum cœlorum, qui non sit præditus charitate Dei & proximi: sic nos docemus, neminem in corpus Ecclesiæ inseri, aut iustificari coram Deo, præterquàm si charitatis donum diuinitus acceperit. Protestantes verò non modò primas in iustificatione hominis charitati non dant, verùm seclusa prorsus omni charitate, vniuersam iustificationem nostram nudæ fidei acceptam ferunt: cùm tamen fides nec sit omnino aut in Deo, aut iam in Angelis & Sanctis, qui Deum clarè vident, nec in nobis ad alium finem sit, quàm vt ostendat nobis illa, quæ aliter quàm per fidem cognoscere non possumus, quò semel agnita vel vitemus (vt idololatriā, hæresim, infernum, & peccata omnia) vel amplectamur, & toto corde amemus, vt Dei cultum, fidem Catholicam, cœlum, & omnem iustitiam. *Est enim fides substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium*. Quàm fœdè igitur comparatum est, vt in iustificatione

Heb. 11.

tione hominis omnia tribuantur ei virtuti, quæ magis propter alia, quàm propter seipsam datur, vtque virtus charitatis (propter quam cætera omnia inseruiunt, & quæ propter seipsam infunditur, quæq; in æternũ perseuerat in cœlis) penitus à nostra iustificatione submoueretur?

Equidem sic statuo, Dæmones habere quandam fidem, eosdem nullam penitus habere charitatem: contrà verò Sanctos in cœlo solam habere charitatem, nec vllam penitus iam habere fidem, quia visio Dei perfecta vacuam reddidit imperfectam fidei visionem. Quapropter illa congregatio in terris, quæ solam fidem, absque dilectione Dei, iustificare tradit, ad Dæmonum Rempublicam pertinet. Illa verò Ecclesia & Societas, quæ ita fidem non excludit à iustificatione (propterea quòd adhuc *ambulamus per fidem, & non per speciem*) vt tamẽ primas in eadem iustificatione tribuat charitati, ad cœlestem Ciuitatem velut ad eam, quæ tota in Dei amorem exardet, aggreganda est. Deinde, vt *nihil coinquinatum intrabit in æternam Dei Ciuitatem*: sic in hanc militantem Ecclesiam nihil intrare Catholici credunt, quod non sit *sanctum & immaculatum: quia Christus nos mundat lauacro aquæ in verbo vitæ, ita vt peccatum non dominetur nobis, quia non sumus sub Lege, sed sub Gratia.* Protestantes verò docent, peccata manere in ijs, qui fiunt membra Ecclesiæ, ac tantummodo ad condemnationem non imputari. Manent sanè peccata Dæmonum, non manent peccata Sanctorum, quoniam Agnus Dei non solùm tegit, sed etiam *tollit illa.* Protestantes igitur, qui peccata Fidelium habitare in Spiritu illorum adhuc volunt, Dæmonum in ea re socij fiunt: Catholici autem de illa Ecclesia sunt, quæ non habet maculam neque rugam.

Iacob. 2. Apocal. 21. Ephes. 5. Rom. 6. Ioan. 1.

Sancti in cœlo tùm alio, tùm digniore modo legem Dei cognoscunt, quàm per sacros Codices. Et Catholici credunt, legem Dei clariùs ac digniùs *conscriptam esse in cordibus suis*, quàm per chartam & atramentum. Protestantes verò ad solam Scripturam, quæ foris legitur, Ecclesiam restringentes, non nisi tale Dei verbum agnoscunt in Ecclesia, quo etiam Dæmones abuti soleant, dicentes: *Scriptum est.* Christus in cœlo (vt verbis Magni Leonis vtar) *in eadem carne, quam sumpsit ex Virgine, Sacramentum propitiationis exequens, interpellat pro nobis.* Catholici credunt, eandem Christi carnem (quæ non solùm fuit, sed etiam *est propitiatio pro peccatis totius mundi*) in Eucharistia exhibitam eiusdem propitiationis Sacramentum etiam in terris eodem tempore exequi, & ideo publicum Ecclesiæ Sacrificium optimo iure habendum esse. Protestantes omne publicum & externum Sacrificium de Christi Ecclesia exterminantes, partim negant eam Christi carnem in Eucharistia exhiberi, de qua Christus dixit: *Accipite, & comedite, Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur:* partim etiamsi concedant, eandem carnem præsentem fieri: tamen vsque eò (ad imitationem Dæmonum) Diuinæ gloriæ inuident, vt nolint idipsum, quod fit exterius, pro dignissimo factorũ genere ac modo ad Dei cultum referri. Summus enim modus Diuini cultus est Sacrificium: ac interni quidem cultus, internum Sacrificium: externi verò, externum. *Vnde Christiani* (vt ait Augustinus) *Sacrificij, quod Christus obtulit, memoriam celebrant.* Quo tandem pacto? An sine alio Sacificio? Imò (inquit) *Sacrosancta oblatione & participatione Corporis & Sanguinis Christi.* Manichæi verò (qui olim, eodem Augustino Auctore, dicebant, sicuti nunc Protestantes dicunt, *Sacrificia sua esse simplices ac puras orationes*) *nescientes quid tenendum vel obseruandum sit in Sacrificio Christianorum, vanitatem suam Sacrum offerunt Diabolo, qui eos decepit, recedentes à fide, intendentes spiritibus seductoribus.* Vtinam Protestantes non commisissent, vt idem ipsum de ipsis necessariò dicendum fuerit ac sentiendum.

Heb. 8. 3. Cor. 3. Matth. 4. In Epist. 40. ad Anatol. Cõstãtinop. Rom. 8. 1. Ioan. 2. Lucæ. 22. Contra Faustũ Manich. lib. 20. c. 18. Ibidem.

Denique in cœlo Ecclesia tota regitur ab vno Capite Summo, quod in æternum omnibus & Angelorum, & hominum Ordinibus præsidet. Ad cuius veritatis imaginem in terris depingendam Christus post duodecim Apostolos, & septuaginta Discipulos designatos, & in messem Domini missos, vni Petro plus alijs amanti dixit, *Pasce Agnos & Oues meas.* Vnde Catholici credunt, ab illo die vsque ad secundum Christi aduentum non defuisse, nec defuturum esse in Sede Petri vnum totius Ecclesiæ Summum Pastorem, qui vice Christi præsit reliquo Gregi. Protestantes tantopere ab hac veritate abhorrent, vt credant potius concedendũ esse, Petrum ipsum fuisse Antichristum, quàm vt hîc vnius Pastoris Primatus debeat concedi. Hæc enim sunt Magdeburgensium verba: *Necesse est, aut Petrum non vniuersalem Ecclesiæ Episcopũ diuinitus constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Nónne facilè videas, quò hæc verba pertineant? Etsi enim non putem Magdeburgenses dicere voluisse, *quòd Petrus fuit ipsissimus Antichristus*, tamen & hoc video eos dicere, quòd potius habituri sunt Petrum pro Antichristo, quàm pro totius Militantis Ecclesiæ Summo Episcopo: & præterea video, Satanam & posse, &

Matth. 10. Lucæ. 10. Ioan. 21. Centur. 1. lib. 2. c. 7. pag. 527.

posse, & cupere abuti verbis illorum ad hunc finem, vt etiamsi posthac Primatus Petri euidentissimis rationibus, quibus nemo ipsorum contradicere queat, ex Dei verbo demonstretur: Protestantium tamen discipulos potiùs ad postremum respondere cogat, *Petrum fuisse ipsissimum Antichristum*, quàm vt concedant, eum fuisse totius militantis Ecclesiæ Summum Pontificem. Oportet enim nos dare operam, *vt non circumueniamur à Satana, atque vt non ignoremus cogitationes eius.* Nam quis dubitat, illa Magdeburgensium verba mirum in modum Satanæ placuisse, vtpote cui propositum sit, non modò Petri, sed per Petri personam & nomen etiam Christi authoritatem imminuere? Sed quoniam vel hoc solum argumentum iusti voluminis mensuram expleturum esset, si quis sigillatim declarare vellet, quàm expressa Diabolicæ societatis vestigia in Protestantiũ congregatione cernantur, nec id mihi propositum hoc tempore fuit: pergamus iam in eo, quod ab initio instituebamus, vt popularem illam dominationem confutemus, quam in Ecclesia Christi positam esse Protestantes falsò affirmant.

2.Cor.2.

Regimen Ecclesiæ Christi non esse populare, quia Christus ei præposuit Pastores & Doctores vnitatis vinculo copulatos, non ab Ecclesia ex authoritate ipsius per temporum vices constituendos, verùm ab Apostolis & eorum Successoribus per Sacramentum Ordinis à Christo institutum consecrandos, & Apostolica authoritate in opus Domini mittendos.

CAPVT VI.

OPinionem Protestantium, qui, vt quàm minimùm loci D. Petri & Apostolorum Successoribus relinquant, ad totum Dei populum regimen Ecclesiæ reuocant, duobus potissimùm modis statui confutare. In quorum priore, de toto Dei populo in vniuersum: in posteriore, de eiusdem populi membris ac partibus sigillatim disputabo. In regimine populari (sicuti & ratio postulat, & experientia docet) nullus est Magistratus, qui non & ex consensu totius, maiorisue partis populi, constitui debeat, & pro eiusdem populi arbitratu remoueri queat. Cùm enim populus ipse & dominari ponatur, & tamen per se non possit Rectoris officio semper defungi, sed omnino suis negotijs priuatis plerumq; vacare debeat: saltem per alios eo munere defungatur oportet, si omnino ius suum retinere vult. Siue igitur populus ius dicat, seu decernat, seu deliberet, seu iudicet per alios: illi alij necessariò debent ex voluntate populi ad id munus obeundum vocari, atque assumi. Alioqui aut iniuria populo fieret, aut certè totius Reipub. regimen penes populum iure ipso non esset. In Ecclesia verò Christi, nõ omnes qui præsunt, ex voluntate populi Christiani, aut solùm, aut potissimùm præsunt. Nam neque necesse est, quemlibet Magistratum seu Pastorem Ecclesiæ per Christiani populi suffragia constitui (cùm & Apostoli, & Septuaginta duo, quos Christus ad prædicandum misit, ab ipso tantùm, & non à turbis fidelium constituti fuerint) nec Christianus populus vllum Sacerdotem Dei Pastorémue Gregis pro arbitratu suo remouere à dignitate poteit. Alioqui in potestate Corinthiorum, Galatarum, & reliquorum Fidelium fuisset, D. Paulum priuasse Apostolatu suo. At cùm Paulus, *non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum Patrem sit ad Apostolatum* etiam post ascensionem Domini vocatus: quem Deus in honore collocat, quis eum de illius honoris gradu poterit deturbare?

Matth.10. Luc.10. Galat. 1.

Non potest autem certior norma, secundùm quam Ecclesia gubernetur, ex vlla re alia peti, quàm ex ipsius Christi factis atque institutis. Cùm igitur Christus omnes Magistratus Ecclesiæ suæ non per suffragia Discipulorum, sed authoritate sua creauerit, *vocans ad se* (vt Euangelium ait) *quos voluit ipse*: miror nunc esse, qui eandem Magistratuum creationem totius populi Christiani arbitrio committendam docent. quod certè perinde est, ac si dicerent, hanc Ecclesiam, quæ iamdiu in terris degit, non esse illam Ecclesiam, quæ à Christo, dum viueret, constituta & gubernata fuit. Nam cùm Ecclesia sit quædam Ciuitas Dei, & Fidelium societas: In omni autem ciuitate nihil sit maius ipsa regiminis forma, secundùm quam quælibet ciuitas & in ordine certo constituitur, & ab eodem ordine vel Regnum, vel Aristocratia, vel Dominatio popularis denominatur: profectò si forma Regiminis, quod Christus primùm in Ecclesia posuit, vllo vnquam tempore mutata est, iam illa non erit eadem Ciuitas, quam Christus instituebat, sed prorsus alia. Nec enim eadem est, vel Philosophorum iudicio, illa Ciuitas, quæ à Rege, & illa quæ à populo gubernatur: cùm specie Reipub. mutata,

Marci 3.

mutata, non magis posſit Ciuitas eadem quæ prius fuit manere, quàm aqua in vinum mutata poteſt adhuc aqua eſſe. Chriſto autem in terris viuente, Ciuitas Dei fuit *Regnum*, & non popularis ſtatus: igitur adhuc eadem Ciuitas Dei Regnum eſt, & non ſtatus Popularis. Regnum autem hoc adminiſtratur à Chriſti ſpiritu in æternum. Sed cùm Ciues huius Regni tam ex corporibus, quàm ex animis conſtent: Chriſtus ad viſibilem corporis ſui abſentiam compenſandam, Vicarium loco ſuo reliquit, per cuius viſibile miniſterium ea diſponeret, quæ neceſſaria ſunt. Ita non mutatur forma Reipublicæ à Chriſto ſemel inſtituta, ſed perpetuò eadem manet. Quòd ſi dicas, neminem vnum tantæ Ciuitati regendæ ſufficere: fatebor quidem hoc ita futurum fuiſſe, niſi Chriſtus (ſicuti antè in Moſaica præfectura deſignauerat) multos ei tùm Fratres, tùm Miniſtros addidiſſet. Nunc autem per aliorum opem, qui vocantur in partem ſolicitudinis, hoc maximum onus multò melius per Chriſti gratiam ab vno homine ſuſtineri poſſe contendo, quàm ab vno Imperatore Orbem Romanum videmus fuiſſe gubernatum.

Vide Ariſtotelem in 3. Polit. c. 2.

Nota.

Exod. 18.

Porrò, ne ante locum huic rei deſignatum in quæſtionem de vnius Primatu incidamus: nihil aliud hoc tempore dico, quàm Chriſtum, qui præuidit vnum Petrum non poſſe tantam molem ſuſtinere, duodecim Apoſtolos elegiſſe, qui vnà cum Petro ipſorum Principe Eccleſiam ipſius gubernarent. Cur igitur ſaltem non fatemur, ab alijs duodecim Eccleſiam nunc debere gubernari? Nam ea ſaltem ratione conſtabit, regimen Eccleſiæ penes Duodecim viros, ac non penes totum corpus Eccleſiæ debere eſſe. Sin & illos non ſufficere huic oneri dices: adiungantur & alij Septuaginta. & per numerum Septuagenarium intelligantur tot Rectores adiungendi, quot populo Chriſtiano per vniuerſum orbem neceſſarij ſunt, vt ita ſaltem aliquid ſit in Eccleſia noſtra ſimile tùm Moſaicæ, tùm Eccleſiæ Primitiuæ. Ac ne ſic quidem regimen Eccleſiæ Dei populare erit, cùm vniuerſa Chriſtianæ gubernationis regula & ab vno Chriſto pendeat, & ab exemplo viſibili externoq; illius tēporis pendeat, in quo Eccleſia Chriſti ex nulla parte à toto populo gubernata eſt. Affirmare verò, quòd omnes Eccleſiaſtici Magiſtratus à populo Chriſtiano eligēdi ſunt, eſt tale regimen præſcribere, cuius nulla forma in tota Chriſti vita præceſsit. Imò de hoc regiminis modo nihil vſpiam in Euangelijs docetur, vti poſtea oſtendam. Ergo in conſtituendo Eccleſiæ regimine hactenus nos longè ſuperiores ſumus, quòd credimus, Eccleſiam illa ratione gubernandā nunc eſſe, qua Chriſto adhuc viuente, gubernata eſt. Vt enim Baptiſmus Chriſto viuente inſtitutus & collatus, etiam à nobis obſeruandus eſt, itemque vt Euchariſtiam ad exemplum Chriſti conficere, & celebrare debemus: ſic etiam credimus, eodem modo Eccleſiam regendam eſſe, quo Chriſtus eam & rexit & regendam docuit. Aduerſarij verò noſtri neceſſariò ab illius temporis exemplo diſcedunt, & ad alia ſubſecuta ſe cōferunt, tantò vtique deteriorem cauſam ſuſtinentes, quò longius à Chriſti ætate coguntur abire, vt cauſæ ſuæ patrocinium aliquod acquirant.

Matth. 10.

Exod. 18.

Matth. 28.
1. Cor. 11.
Ioan. 13. & 21

Sed age, cùm in prima origine Eccleſiæ victoriam reportauerimus, conferamus nos etiam ad progreſſum & incrementum eiuſdem Eccleſiæ. Poſt Chriſti aſcenſionem ad cœlum, *Mathias annumeratus eſt cum vndecim Apoſtolis*. Quis huius rei poſt Deum auctor fuit? Diuinitùs enim factum eſt, vt, cùm duo ſtatuerentur, *ſors caderet ſuper Mathiam*. Sed Chriſto excepto (quem omnes vna voce fatemur omnia etiam nunc inuiſibiliter gerere) quis poſtea dedit maximam authoritatem huic negotio? Nónne *Petrus, qui exurgens in medio Fratrum, & Iudam ex Epiſcopatu excidiſſe* pronunciauit, & alium dixit in eius locum ſubſtitui oportere? Nam quòd Petrus conſenſu aliorum, qui aderāt, in ea cauſa vſus eſt, nihil hoc ad rem pertinet: quia neque nos negamus, quin is, qui vel ſuo iure, vel ex alterius mandato, præſit, ſubditorum conſenſum ad quācunq; rem velit, adhibere poſsit. In eo autem tota quæſtio verſatur: cùm Deus aliquo ſaltem hominum miniſterio in electione Mathiæ vſus ſit, vtrum præcipui eius miniſtri totus Fidelium cœtus fuerit, an potius pauci ex eo cœtu, an etiam vnus ſolus? Nam ſiue Deus paucorum, ſeu præcipuè vnius miniſterio vſus eſt: conſtat præcipuum regimen vtrouis modo non eſſe penes populum Chriſtianum. Petrus authoritatem rei dedit, Prophetias in medium protulit, quid faciendum eſſet, edixit. Reliquus verò cœtus non iudicauit de oratione Petri, nec an verum dixiſſet, inquiſiuit, ſed paruit verbo eius, & ſtatuit duos, quorū alter diuinitus eſt electus. Deus igitur Petri miniſterio principalius, quàm reliquæ multitudinis vſus eſt: niſi fortè principalius non eſt præire, quàm ſubſequi: prædicare, quàm audire: auctorem eſſe, quàm alterius auctoritate confidere. Quòd ſi miniſterium Petri præclarius & glorioſius fuit, quàm reliqui cœtus miniſterium: iam iterum dicta eſt cauſa, iam tota res finita eſt. quia ſi regimen Eccleſiæ eſſet populare, nihil ipſo populo Magiſtratibus deſignandis maius, aut plenioris poteſtatis eſſe

Actor. 1.

Pſalm. 40.

Actor. 1.

statis esse potuisset. Nunc verò cùm Deus Petri potiùs, quàm reliqui cœtus authoritate ad Mathiæ electionem faciendam & testificandã vsus fuerit: clarum est, Deum prætulisse vnius ministerium ministerio multitudinis. Cuius autem ministerio Deus magis vtitur, per illum magis regit Ecclesiam suam. Iam verò cùm omne regimen ab illa parte, quæ in ipso dignior & magis præcipua est, nominari debeat: sine controuersia regimen Ecclesiæ potiùs dicendũ est vnius regimen, quàm populare. Nec enim adhuc in illam difficultatem intro, vtrum aliquæ omnino partes multitudinis in regẽdã Ecclesia sint, nec ne. Ac profectò si multitudinẽ accipimus, omnes Christianos præter vnum: vtiq; sunt aliquæ partes multitudinis in Ecclesia regẽda. Necesse enim est, vt sint plures Rectores præter vnum, etiamsi nullus omnino par & æqualis illi vni esse possit. Sin per multitudinem intelligimus infimam plebem, quæ rudis est & ad Clerum penitus non assumpta: iam dico, nullas esse istius multitudinis partes in domo Dei gubernanda. Verùm quia nondum eò vsque progressa est oratio nostra: demus interim, quosuis de plebe aliquid posse in Magistratibus eligendis. Si tamen aut pauci aliquot, aut vnus solus plus tota eadem plebe efficere potest, regimen Ecclesiæ iudicandum est secundùm potiorem, & non secundùm imbecilliorem ipsius partem. Ita omni ratione verum est, vniuersale regimen Ecclesiæ non esse populare. Hoc idem ostendi potest in septem Diaconorum electione. *Duodecim enim Apostoli conuocantes multitudinem Discipulorum, iusserunt illam considerare viros septem boni testimonij, quos ipsi Apostoli constituerent super hoc opus.* Apostoli præscribunt quid fieri debeat, itemque sibi seruant potiores partes, vt videlicet *constituant* Diaconos super opus ob quod eligebantur. Non igitur huius Ecclesiastici regiminis prærogatiua penes populum est.

Exod. 18.

Actor. 6.

Tertium exemplum ab electione aut segregatione Pauli Apostoli ad certum opus, petatur licet. *Erant autem in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ, Prophetæ & Doctores. Ministrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam ad opus, ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes, & orantes, imponentesq́; eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto, abierunt Seleuciam.* Erat Ecclesia Antiochiæ, & erant in ea Prophetæ & Doctores. Ecclesia ex multis Fidelibus constitit, Prophetæ & Doctores erant pauci. Nunc si regimen Ecclesiæ fuisset populare, Spiritus sanctus plus detulisset multis Fidelibus, quàm paucis: quia maior populi pars in pluribus continebatur, quàm in paucioribus. At nunc pauciores illi iubentur id facere, quod maximè pertinuit ad rationem gubernandi. Gubernatoris enim est, aut per seipsum regere, aut alium qui regat mittere. Paulus verò missus est ad opus Domini, vt eò iam deinceps cum authoritate aliqua maiore fungeretur: & missus est à paucioribus, reliqua Ecclesia non modò non præeunte, sed neque omnino vt suffragaretur, interrogata. Ex quo apparet, in Prophetarum & Doctorum arbitrio positum esse, velintne an nolint multitudinis consensum in Magistratu creando adhibere, nisi quòd quando mores eorũ, quos in opus Domini missuri sunt, ignorant, nec eos ab alijs præterquàm ab hominibus plebeijs cognoscere possunt: tunc quidem necessariò testimonia etiam plebeiorũ requirenda sunt. quanquàm in tali causa id non ad authoritatem rei dandam, sed tantùm ad securitatem præsidentium sit, *vt nemini citò manus imponant*, atque vt non nisi homines probatæ fidei & vitæ in opus Domini mittant. Quæ cùm adeo clara sint: quanta cæcitate illos teneri putabimus, qui nec Monarchiam, nec Aristocratiam, sed potissimùm Democratiam in Ecclesia constitutam affirmant? Quæ opinio si vera esset, oporteret commutatam esse etiam illius regiminis formam, quæ post Domini ascensionem constituta fuit. Nec liceret Apostolo iam dicere: *Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis*: aut, *quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere:* Sed ad posteriora secula recurrendum esset, vt sciremus, quo pacto Ecclesia Dei gubernaretur. Et quænam erunt illa secula, ad quorum testimonia sciscitanda nos conferemus? Nam vsque ad ducentos & amplius annos à Christi ascensione, non erat immutata vetus illa & Apostolica Episcoporum ordinatio. Cuius rei locupletissimus testis D. Cyprianus est. *Dominus noster* (inquit) *cuius præcepta metuere & obseruare debemus, Episcopi honorem & Ecclesiæ suæ rationem disponens, in Euangelio loquitur, & dicit Petro: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super istam Petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferorum non vincent eam. Inde per temporum & successionum vices Episcoporum ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, vt Ecclesia super Episcopos constituatur* (id est, fundetur & stabilis reddatur) *& omnis actus Ecclesiæ per eosdẽ Præpositos gubernetur. Cùm hoc itaq; Diuina lege fundatũ sit, miror quosdã audaci temeritate mihi scribere voluisse, cum Ecclesia in Episcopo, & Clero, & omnibus stantibus sit constituta.* Hactenus Cyprianus, qui non aliam nouit originem Episcoporum, quàm fuerat olim Apostolorum,

Actor. 13.

Actor. 14.
1. Tim. 3.
1. Tim. 5.
1. Cor. 11.
2. Tim. 2.
Lib. 5. epist. 6 ad Lapsos.
Gubernatio Episcoporũ diuina lege fundatur.

vtriusque

vtriusque Ordinis originem ad Christum auctorem ex æquo referens. Quæro igitur, quo
tempore eius ordinis, quem Christus in Ecclesia primùm posuit, mutatio facta sit? Ille con- Ephes. 4.
stituit Apostolos primo loco, tãquam præcipuum totius Ecclesiæ membrum. Illos velut ope-
rarios misit, qui congregarent messem in horrea Domini; per illos plantauit Ecclesias, illi ge-
nuerunt filios Christo, & filiolos iterum ei parturiêrunt. Certè priores filijs patres sunt, &
dignior quàm vinea, is est, qui vineam plantat. Quæro igitur, quando Ecclesia cœperit ipsa
sibi constituere Pastores, & maior toto Pastorum collegio haberi? Apostoli certè constitue-
runt in Ecclesia Presbyteros, & Episcopos: idque non ad nutum Ecclesiæ, sed ad inspiratio- Act. 14. & 20.
nem Dei. Nam si quando interrogârunt consensum Ecclesiæ, vt scirent quinam essent, qui-
bus testimonium bonæ vitæ diceretur: tamen ille consensus non fecit, vt ij, de quibus inter-
rogabant, mox Presbyteri, aut Episcopi essent: sed quod longè maximum in ea causa erat,
penes Apostolos aut alios Gregis Præfectos restabat, *vt ys manus presbyterij imponerent*, & præ- 1. Timoth. 4.
terea *mitterent* eos, qui iam consecrati essent, *in opus Domini*. Consecratio & missio sunt illa,
quæ potissimùm pascendi & regendi authoritatem dant. Soli *Prophetæ & Doctores Antioche-* Act. 13.
ni segregârunt Paulum & Barnabam in opus, ad quod Dominus assumpsit eos: etiamsi esset eo tem-
pore cœtus Fidelium in Antiochia. Et qui dimittebantur ab illis Prophetis & Doctoribus,
dicebantur *mitti à Spiritu sancto*. Idem dicamus licet de Tito, *quem Paulus reliquit Cretæ, vt* Tit. 1.
constitueret Presbyteros per Ciuitates, secundùm quod Paulus disposuerat illi. Cùm ergo Apostoli nõ
cessârint ab Episcopis creandis, & à Presbyteris mittendis, postquàm Ecclesia iam aliquò vsq;
dilatata erat, imò cùm Paulus iusserit Titum *constituere Presbyteros, &* Timotheo præceperit,
ne citò manus imponeret, eo ipso significãs, posse illũ alijs manus imponere, modò id ritè atq; or- 1. Tim. 5.
dine faceret, eademq; regula in æternũ seruata sit, vt nos credimus: quæro ab Aduersarijs, quã-
dò mutata sit hæc ratio Ecclesiastici regiminis, quando, inquam, effectum sit, vt non licuerit
Episcopis, qui Apostolis successerunt, & Presbyteros per impositionem manuum Presbyterij
consecrare, & illos constituere per Ciuitates? Nam si hoc ab Apostolis per manus acceptum
semper licuit: semper etiam fuit regimen Ecclesiæ Christi vt penes ipsos Apostolos, dũ viue-
rent, sic penes eorũ Successores, & nõ penes populum Christianũ. Nec hîc disputo de consen-
su populi. Nam etsi non semper necessarius is erat, nec semper est adhibitus, vt in Pauli conse- Act. 13.
cratione apparet: tamen demus, eũ semper fuisse adhibitũ. An hoc satis est, vt penes populum
præcipuè regimen Ecclesiæ esse dicatur? Qui ius regiminis verè in se habet, nõ modò vnã par-
ticulam, sed aut totã prorsus gubernationem, aut certè maximã eius partem in sua manu habet.
Sed consensus populi præterquã quod non semper est necessarius, etiam minima pars est eorũ,
quæ ad constituendum Ecclesiæ Pastorem concurrunt. Restat enim manus impositio, quã po- 1. Timoth. 4.
pulus exercere non potest: restat missio illius, cui manus imponuntur, in opus Domini, quæ
etiã ipsa non fit à populo, sed ab eo, qui manus imponit, aut eas imponi iubet. Consecratio autẽ
& missio Sacerdotum, verè dat illis potestatẽ quam habent. Consensus verò populi nihil aliud
dat, quàm vt is gratiosior sit & charior populo, quem populus ipse & expetiuit, & cooptauit.
Nam & populum Israëlis non dubito consensisse, vt Aaron in Pontificem consecraretur: sed
non ille consensus, verùm consecratio Moysis & missio ad sacrificandũ, fuit illud opus, quod Exod. 28.
Aaronem effecit Sacerdotem. Quæ cùm ita sint, nihil video, quin vsque in hodiernum diem
regimen Ecclesiæ maneat penes Apostolorum Successores, nec sit conuersum in aliam politiæ
formam. Ac nimirum, si res aliter se haberet, oporteret non multitudinem per suos Opti-
mates, verùm Optimates ipsos per Christiani populi multitudinem pasci & doceri, quod lon-
gè secùs se habet. Nam Christus Ecclesiæ regimen ita disposuit, vt non quemlibet statim per
seipsum, sed plærosque per alios necessaria cognitione imbuat. Vnde Apostolus ad Galatas Galat. 6.
scribit: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in*
spiritu lenitatis. Quò autem quisquam propiùs à Christo abest, & coniunctiùs ab eo instruitur
ad hunc finem, vt alios iterum publicè pascat: eò sublimiorem in Ecclesiastico regimine locũ
tenet. Cùm enim *Princeps Pastorum sit ipse Christus*, & ille non omnes ex æquo per se, verùm 1. Pet. 5.
plerosque per aliorum hominum operam & ministerium doceat: primus Pastor post Chri-
stum is erit, per quem Christus potissimùm Ecclesiam suam pascit. Esse autem proximum
Christo in Ecclesia pascenda, hoc vtique est primum Christi Ministrum esse, & eadem ope-
ra maximum omnino Rectorem esse in Ecclesia Dei. Nam si quis accuratè velit indagare,
quid sit regere Ecclesiam, inueniet omne regimen Ecclesiasticum in verbo *pascendi & mini-*
strandi cõprehensum. Ait enim Ezechiel de Christo Iesu: *Et seruus meus Dauid Rex super eos, &* Ezech. 37.

 Pastor vnus

Pastor vnus erit omnium eorum. Idem ergo est, Regem super Ecclesiam, & Pastorem esse.
Matth.13. Ioan.10. Vnde Christus, qui Ecclesiam suam persæpè appellauit *Regnum cœlorum*, de Rege illius, hoc est, de seipso dixit: *Ego sum bonus Pastor.* Et alibi de ministerio Ecclesiæ loquens: *Ego* (inquit)
Matth.20. *in medio vestrûm sum, sicut qui ministrat. Et Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare:*
Ioan.13. cùm tamen aliàs dixerit, *se Dominum & Magistrum omnium nostrûm esse.* Quando igitur de
Ephes.1 1.Pet.5. Ecclesia regenda loquimur, vt omnes fatemur Christum Regem esse *Caput Ecclesiæ super omnia, & Principem Pastorum, & eum qui subministrat Spiritum suum Sanctum, & Magistrum vnũ*
Philip.1. Matth.23. Apocal.3. *in cœlis, & qui habet clauem Dauid, quiq; tollit peccata mundi:* sic necesse est fateamur, eum sub
Ioan.1. Christo maximum in terris, & summum visibilis Ecclesiæ rectorem esse, qui est primus Pastor
Matth.10. Ioan.21 inter homines, & primus Minister Iesu Christi, & primus Clauium Regni cœlorum susceptor,
Matth.16. & Magister summus in terris. Hoc autem officium non pertinet præcipuè ad totum populum Christianum (nec enim is ipse à Christo sic docetur aut mittitur, vt iterum alios mittat, aliosque doceat in summo visibilis ministerij gradu): non igitur populare est regimen Ecclesiæ Dei. Quòd verò totus Fidelium cœtus non sit primus Minister Iesu Christi, & is Magister, per quem singuli Pastores doceantur, vt alios iterum doceant, sic demonstro.

Matth.10. 1.Cor.2 Deus per Spiritum suum sanctum nos docet, secundùm quod scriptum est: *Spiritus Patris vestri loquitur in vobis.* Et alibi: *Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum.* Spiritus
Luc.24. verò sanctus non primùm datus est toti Fidelium cœtui, sed Apostolis tantùm. Nam *cùm vndecim congregati essent, Iesus stetit in medio eorum, & aperuit illis sensum, vt intelligerent Scripturas.* Et dixit eis: *Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Et cùm hoc dixisset, insufflauit,*
Ioan.20. *& dixit eis, Accipite Spiritum Sanctum: quorũ remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Primitias igitur Spiritus sancti non nisi vndecim Apostoli acceperunt.
Rom.8. Itemque illi soli *mittuntur à Christo*, & sic mittuntur, *vt ipse missus est à Patre suo*, id est, cum tãta authoritate, vt alios iterum possint mittere, vtque *ad impositionem manuum ipsorum Spiritus sanctus & gratia Dei alijs detur.* Vni ex illis Claues Regni cœlorum ante omnes alios promittuntur, & ille idem solus à Christo nominatur ouium & agnorum Pastor. Non igitur totum Ecclesiæ corpus, velut status quidam popularis, summam potestatem primo statim loco à Christo accipit, sed partim pauci, partim vnus reliquæ multitudini præferuntur. Quòd si obijcias, & Petrum, & cæteros Apostolos pro Ecclesia potestatem illam accepisse, velut qui personam totius mystici corporis sustinuerint: meminisse debes, id quidem habere in se vt aliquã veri partem, sic multum fraudis occultatum. Sunt enim omnes Apostoli Ministri Ecclesiæ, id est, ij, qui iubeantur à Domino ministrare ipsius Ecclesiæ. Ideoque personam Ecclesiæ gerunt, sed à quo impositam? Vtrum ab Ecclesia? Hoc illud est, in quo venena sua Protestantes rudi populo propinant. Ita enim rem efferunt, velut Ecclesia Apostolos & Pastores omnes constituisset suos Ministros: quod prorsus ab omni veritate abhorret. Non enim Ecclesia misit Apostolos Christi: sed Christus fecit Apostolos Ecclesiæ procuratores & ministros. Itaque sunt quidem Pastores omnes ministri totius Ecclesiæ, sed non ab illa, verùm ab illius Domino constituti. Manet igitur firmum quòd dixi, Ecclesiam non esse illam, cui primùm Deus in seipsa, ac per illam Apostolis dedit Spiritum suum: sed Ecclesia est illa, propter quam Deus Apostolis suis primùm dedit Spiritum sanctum, ac per illos Ecclesiæ reliquæ eam gratiam contulit. Vnde D. Paulus appellat ministerium suum, *Ministrationem spiritus, ministrationemq; iustitiæ*, videlicet quia ministrabant Apostoli spiritum & iustitiam alijs Fidelibus.

Actor.8 1.Timoth.4. Matth.16. Ioan.21

Quomodo Pastores ministri sint Ecclesiæ.

2.Cor.3.

Porrò ne illuc tandem confugias: Christum in terris agentem fecisse, quod ipsi videbatur, & ideo constituisse Apostolos Ecclesiæ suæ Rectores, verùm iam in cœlis agentem aliter Ecclesiam suam gubernare, & nunc per Ecclesiam suam, hoc est, per totam Fidelium multitudinem omnes noui Testamenti Ministros constituere & mittere: audi quid Apostolus Paulus de gubernatione Ecclesiæ in æternum duratura conscribat. *Vnicuique nostrûm data est gratia secundùm mensuram donationis Christi: Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationẽ Sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi.* Quibus in verbis Apostolus de gubernatione Ecclesiæ agit, eosque commemorat gradus atq; Ordines Pastorum, per quos Ecclesia regitur. Illos autem omnes dicit *Christum dedisse.* Tu fortè supplebis, quòd per Ecclesiam interiectam illos dederit. Cæterùm si hoc ita comparatum fuisset, oportuit ante omnia dici, quòd Christus dedisset Ecclesiam, quæ postea dedisset Apostolos & Pastores. Deinde constat, Apostolos ab ipso Christo & electos, & missos fuisse, nulla prorsus persona interposita, cùm Christus ipse

Ephes.4.

Marc.3. Ioan.20.

stus ipse insufflauerit in eos, & iusserit eos accipere Spiritum sanctum. Tertiò, vt Christus dedit Apostolos absque vllius personæ interuentu, sic & *Prophetas dedit*, aut nullo interposito, aut certè non nisi Apostolorum personis interpositis. Eodemq; modo *Pastores alios* aut statim à seipso dedit, aut eos non nisi per Apostolos, Prophetas, & Euangelistas interiectos, dedit. Non enim libenter hoc tempore in alienam disputationem deflecto, vt quæram, quibus modis omnia sunt disposita & ordinata. Id tantùm dico, Pastores, quibus Ecclesia regitur, aut ab ipso Christo sine medio datos esse (vt etiam Apostoli per se ab ipso dati sunt) aut tantùm per illos Ordines, aliquémue eorum, quos Apostolus recensuit, esse datos. Nulla enim ratio patitur, vt id quod Apostolus dicit, abijciamus, & id quod non dicit, de nostro apponamus. Ille dicit, *Christum dedisse primùm Apostolos, deinde Prophetas, postea Euangelistas, & denum Pastores atq; Doctores.* Quemadmodum ergo Apostolos per se, & non per Ecclesiam suam dedit, sic etiam dedit Pastores & Doctores vel per se, vel certè non nisi per Apostolos, Prophetas seu Euangelistas suos. Verùm vt Ecclesia non interuenit inter Christum & Apostolos: sic neq; interuenit inter Christum & Pastores Doctoresque.

Porrò Pastores & Doctores, quos Apostolus nominat, in Ecclesia perseuerant vsque ad consummationem seculi, quod nec Aduersarij negant. Semper igitur Christus dat Pastores & Doctores, absque interuentu Ecclesiæ. Si ergo inter Christum & reliquam Ecclesiam, Pastores ac Doctores interueniunt: iam profectò non est regimē populare in Ecclesia, sed vel paucorum, vel tantùm vnius: paucorum, si plures Pastores à Christo absque vllo qui sit eorum Princeps, dantur: vnius, si plures per vnius authoritatem interiectam dati sunt. Etsi enim Apostoli omnes à Christo absque vlla persona interiecta sunt missi: tamen & ipsos ita præparauit ad Apostolatum, vt primùm vocaret Petrum: & ipsis ita dedit potestatem Clauium, vt eas vni Petro priùs promitteret: & ad postremum ita eos misit in vniuersum mundū, vt priùs Petro soli diceret, *Diligis me plus his? Pasce Agnos, Pasce Oues meas.* Itaque cùm omnes ab illo mitterentur, tamen non omnes absque vllo Principe inter ipsos constituto, sed vnà cum Petro ipsorum Principe mittebantur. Verùm de Primatu aliàs. Nunc animaduerto, Pastores & Doctores non magis habere totam Ecclesiam inter ipsos & Christum constitutam, quàm Apostoli totam Ecclesiam inter ipsos & Christum constitutam habent. Pastores igitur, qui mittuntur à Christo absque Ecclesiæ medio, non subsunt fidelium multitudini quoad authoritatem prædicandi & regendi, licet eidem subsint quoad voluntatem eius, qui iussit eos ministrare & seruos Ecclesiæ esse. Quod perinde se habet, ac si Rex aliquem mittat in publicam custodiam, vt ibi ministret atq; inseruiat ijs, qui vinculis alligantur. Is enim obsequitur & subest vinctis, non tanquam ij ad hoc vocauerint aut miserint eum, aut hoc ei præceperint, sed tanquam ex præcepto sui Regis.

Matth. 10. & 16.

Ioan. 20.

Matth. 20.

Hoc idem adhuc multò magis cōfirmatur ex ijs quæ sequuntur apud Paulum. Ait quippe, istos *Pastores & Doctores datos esse in ædificationem Corporis Christi, & in opus ministerij, & ad cōsummationem Sanctorum*, id est, ad redintegrationem & refectionem Fidelium, qui absque eo quòd isti Pastores interuenirent, confracti & disiecti iacêrent. Nunc autem (vt Dominus apud Ezechielem ait) *Ecce ego ipse super Pastores, requiram Gregem meum de manu eorum. Ego pascam oues meas. Quod perierat, requiram, & quod abiectum erat, reducam, & quod confractum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, consolidabo.* Hoc vtiq; officio ipse Christus, dum in terris ageret, per se ipse functus est. Iam verò idem ipsum facit per externam Pastorum operam & ministerium. Si ergo Pastorum est Ecclesiam iacentem erigere, collapsam reficere, disiectam consolidare, & dispersam vnire: Christus autem sit robur, & fortitudo, & lapis angularis Ecclesiæ suæ: profectò inter Christum & dispersos Ecclesiæ lapides, interueniunt Pastores ac Doctores Ecclesiæ, velut fabri & structores quidam, quorū visibilis, & temporalis, ac Vicarius Architectus sit Petri Successor, inuisibilis verò æternusque Architectus, & sua potestate præsidens, Christus Iesus. Quòd si Pastores ab Ecclesia mitterentur, atque ab illa potestatem acciperent: illa necessariò deberet esse fortior, solidior, & magis integra perfectaque quàm ij sunt, quos mitteret. *Apostolus enim non est maior eo qui misit illum.* Neque verò Christus per Ecclesiam Pastores mitteret, nisi etiam per eādem vires, robur, & Spiritum sanctum illis suppeditaret. Cùm verò Pastores Ecclesiam consolident, stabiliant, & ædificent, hoc est, vniant, & in corpus perfectum compingant & coagmentent: nónne manifesta insania est, Pastores reliquæ multidudini subijcere, & eos, qui longiùs à Christo absunt, ijs qui fortitudinem ab ipso in sublimiore gradu etiam ad alios corroborandos participant, præponere? Sed quid

Ephes. 4.

Ezech. 34.

Ephes. 2.

Ioan. 13.

Ephes. 4.

argumentor? Ipse Apostolus nudè omnia & perspicuè explicat in his verbis: *Christus dedit Pastores & Doctores in ædificationem corporis sui, donec veritatem facientes, in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundùm operationem in mensuram vniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem suî in charitate.* Principiò, si totum Ecclesiæ corpus compingitur & connectitur ex Christo, non igitur dissolutum est Ecclesiæ corpus, sed ordine constructum est & coagmentatum. Quo autem pacto coagmentatur? *Per omnem iuncturam*, siue, *per omnẽ tactum & commissuram subministrationis Christi.* Vna enim pars Ecclesiastici corporis non aliter cum alia parte vndique connectitur & aptè cohæret, quàm aut vna pars domus cum alia

Ephes. 1. eiusdem domus parte, aut animalis vnum membrum cum alio membro. *Caput verò Ecclesiæ Christus est.* Non ergo statim venter aut pedes capiti adiunguntur, sed intercedunt alia membra, quæ per naturam inter caput, ventremque, & pedes debeant interponi. Quid ergo capiti proximè adhæret? Vtique collum. Quid collo? Pectus. atque ita *per omnem iuncturam* & commissuram peruenitur ad imos pedes.

Ac sanè conuenit nobis cum Aduersarijs, quòd Caput Ecclesiæ Christus est, ex quo Capite profluit, quicquid Ecclesiam vel conglutinat, vel pascit. Sed Ecclesia pascitur non tota simul, verùm *per operationem* & occultam vim, quam Christus subministrat vnicuique mẽbro, non ex æquo, sed *pro mensura* quæ illi membro conuenit. Alia enim est mensura & dignitas colli, alia pectoris, alia ventris, alia crurum, alia postremò pedum. Atque ita corpus totum ordinatè ac secundùm proportionem debitam *augetur & crescit in Christo*. Illud autem mem-

Ioan 1. Ephes. 4. brum maiore gratia refertur, quod in ista connexione propiùs capiti adhæret. *De plenitudine enim capitis omnia membra participant, vnumquodque pro mensura sua.* Quemadmodum enim caloris, qui ab igne proficiscitur, eò magis quidque fit particeps, quò propinquiùs ad ignem accedit: sic fit in mystico Ecclesiæ corpore, vt illud membrum gratia capitis copiosius perfundatur, quod à capite propius abest. Cùm ergo vnũ Ecclesiæ membrum vicinius Christo quàm aliud sit (quomodo alioqui cõnecteretur Ecclesiæ corpus ex Christo, per omnem iuncturã sub-

Ephes. 4. ministrationis) cũq; Apostolus ibi nominatim agat *de Pastoribus, & Doctoribus, quos Christus dedit ad consummationẽ Fideliũ, & ad ædificationẽ corporis sui*, atq; ideo necesse sit, vt ipsos Pastores & viciniores Christo esse, & de potestate gubernãdi plus reliqua multitudine participare intelligat: manifestè euincitur, non Pastores per Ecclesiam, sed Ecclesiam per suos Pastores interpositos cum Christo coniungi, & vniri. Nam membrum minus dignũ per aliud membrũ dignius & præclarius cũ capite cõnectitur. Cæterùm si status Ecclesiæ esset popularis: Christus dona gratiæ illius, qua Ecclesiam regit, in totam populi turbam, & tanquàm in ventrem & medium Ecclesiæ primùm diffudisset: vt Ecclesia deinde vnicuique Magistratui, quantum ei satis videretur, de illo, quod à Christo accepisset, distribueret. Atque ita corpus Ecclesiæ non esset aptum & connexum ex Christo, sed hinc emineret Christus super totum corpus Ecclesiæ diffusus, & nullo ordine cum illo connexus: inde separata iaceret tota Ecclesiæ multitudo, non in manus, aut pedes, articulósue distincta, sed velut chaos quoddam immensum, cui Christus non per collum aut pectus, verùm absque vllo membro interiecto suum spiritum impartiret. Tertiò Ecclesia ipsa ingentem hãc molem suam postea in membra quædam minora formaret: vnde alij Pastores fierent, alij Oues, atque ita quoddam Ecclesiæ collum, & vbera, & manus, & crura, & pedes apparere inciperent. Ipsa enim distinctio Ecclesiastici corporis in Prouincias, in Diœceses, atque in Parochias, hoc vtique est in hoc mundo membra illi & partes quas-

Basilius in Epist. 77. dam distinctas addere. Itaq; cùm Basilius Magnus ad Occidentales Episcopos scriberet: *Siue* (inquit) *Caput vos ipsos vniuersalis Ecclesiæ reputatis, nõ potest pedibus dicere caput, non est mihi opus vobis: siue in reliquum vos Ecclesiasticorum membrorum ordinem locatis, non potestis nobis dicere, qui in eodem vobiscum corpore constituti sumus, non estis nobis necessarij. Nam & manus mutuam inter se operam necessariam habent, & pedes mutuò sese firmant, & oculi per concordiam habent, quòd obiecta clarè & dilucidè apprehendunt.* Vbi perspicuè declarauit, secundùm exteriorem Ecclesiæ formam, alias Prouincias velut manus, aut caput, alias autem velut pedes aut

Vide Greg. Nazianzen. in Monodia. brachia esse. Porrò constat, distinctionem Prouinciarum ab Episcoporum iurisdictione promanasse.

Quibus ita positis, si connexio ista membrorum & partium Ecclesiæ, quam Pastores & Doctores efficiunt, non fit ab ipso Christo absque vlla re interiecta, sed fit ab illo per vniuersalis Ecclesiæ interuentum: iterum efficitur, vt duplex quodammodo Ecclesiæ corpus poni debeat:

debeat: vnum incompositum & confusum, quod nullos adhuc Doctores habeat, sed à Christo solo irrigetur (Nam si Ecclesia constituit Pastores, necesse est, vt prius Ecclesia sit, quàm Pastores vllos habeat) ac deinde aliud erit corpus Ecclesiæ coagmentatum & pulchrè dispositũ, quod Christus secundariò per Ecclesiam suam operetur. Nemo quippe negare poterit, quin corpus Ecclesiæ lõgè illustriùs & aptiùs futurum sit, postquàm acceperit Pastores & Doctores, quàm prius fuerat: cùm illi sint, qui ædificant & perficiunt Ecclesiam, quique spiritum in illa & iustitiam administrant. Hinc autem plura sanè absurda consequentur. Nam primùm secundaria Christi actio, quam per alium operatur, longè perfectior erit, quàm prima illa actio, quam per seipsum operatus est. Christus per seipsum (vt Protestantes aiunt) vniuersalem Ecclesiã regit, & per illã postea constituit Episcopos, Presbyteros, & alios Ecclesiæ Præfectos. Perfectius est autem opus illud, per quod Ecclesia Presbyteros & Episcopos accipit, quàm illud in quo ijsdem caret. Ex eoque etiam Christus rem perfectiorem operaretur per Ecclesiam suam, quæ Pastores constituit, quàm per seipsum, qui Ecclesiam Pastoribus adhuc carentem producit. Deinde contrariæ repugnantesque essent ipsius Christi actiones. Nam primùm genuit Apostolos, vt illi gignerent plures Ecclesiæ filios: nunc autem gigneret primùm Ecclesiam, vt illa postea gigneret Pastores & Doctores.

Ephes. 4.
2. Cor. 3
1. Cor. 4.

An fortè illud dices, primùm à Christo genitos esse Apostolos velut Ecclesiæ Patres: deinde vniuersalem Ecclesiam velut Apostolorum filiam procreasse Pastores & Doctores velut filios quidem suos, Apostolorum verò nepotes? Atqui nec ista inter se cohærent. Vniuersalis quippe Ecclesia non coit aliquando in vnum, vt vnum aliquem Pastorem aut vniuerso corpori, aut vni cuipiam membro præficiat. Nam etsi Pastores Ecclesiarum aliquando in vnum coëant, & vniuersalem Ecclesiam repræsentent: tamẽ hoc nihil adiuuat causam Protestantium: quia Pastores illi non coëunt ad multitudinis imperium, sed sponte sua, ac sese mutuò prouocantes: & quicquid inter se decernunt, id potius probat, regimen Ecclesiæ statim sub Christo penes ipsos esse, quàm penes reliquam Ecclesiam. At per se vniuersalis Ecclesia nec vnquam congregata est, nec aliquando aut Pastores ipsa fecit, aut deinceps quo ordine fierent, præscripsit. Proferes fortè illud Augustini ad Ecclesiam dicentis: *Genuerunt te Apostoli: ipsi missi sunt, ipsi prædicauerunt, ipsi Patres. Pro Apostolis nati sunt tibi filij, constituti sunt Episcopi. Hodie enim Episcopi, qui sunt per totum mundum, vnde nati sunt? Ipsa Ecclesia Patres illos appellat, ipsa illos genuit, & ipsa illos constituit in sedibus Patrum*, id est, Apostolorum. Ad Augustinum igitur, id est, ad hominis testimoniũ confugies, cùm ego te verbo Dei premam? Ostendamus ergo, quæ fuit Augustini mens & iudicium in hac re. *Ecclesia* (inquit) *genuit Episcopos*: hoc est, Ecclesia illos genuit in Baptismo, qui postea ex ipso Fidelium corpore assumpti sunt ab alijs Episcopis ad honorem Episcopalem. Iam si quæras, quomodo Ecclesia illos genuit: ipse Augustinus tibi respondebit, Ecclesiam illos genuisse, dum à Presbyteris aut alijs Ecclesiæ ministris baptizarentur. Nec tamen cùm baptizantur Fideles, Ministri necessariò conuocant Ecclesiam, velut absque illius iussu Baptismum administrare non possint: sed quia quod Pastores Ecclesiæ faciunt, cum summo bonorum consensu & voto id semper faciunt: id ipsum, quod à paucis verè fit, ab omnibus fieri, meritò interpretamur. Non enim per se baptizatos gignit Ecclesia, sed voto quidem suo, lingua verò & manu ministrorum suorum eos gignit. Nunc adde quod sequitur: *Ecclesia constituit Episcopos in sedibus Apostolorum*. Quo tandem modo? Nónne per interpositam Episcoporum potestatem, qui manibus de more impositis ad pascendum Dei populum eos miserunt? Per alios igitur Ecclesia genuit Episcopos, & per alios constituit eosdem in sedibus Apostolorum. At ipsa (inquies) hoc fecit per alios, velut per suos ministros. Equidem fateor. Sed isti ministri non ex institutione ipsius Ecclesiæ, sed ex institutione Domini hoc ministerium Ecclesiæ præstant. Itaq; in hoc versatur summa rei: vtrũ Augustinus putauerit Ministros Ecclesiæ fuisse ab ipsa Ecclesia primùm institutos, an potius à Christo Iesu, non per interpositam Ecclesiæ authoritatem, sed per institutum ab ipso Christo aliquod Sacramentum. Neq; verò vllus vnquam Theologus grauis & doctus iudicauit, Sacramenta Christi per Ecclesiam esse omnino instituta, sed tantùm per Christum Ecclesiæ totius Caput. Cùm igitur quidam Donatistæ dicerent, quosdam rebaptizari posse, quia licet ipsorũ ministrorum is, quem acceperunt, baptismus amitti non possit, tamẽ Presbyter vel Episcopus, qui recedit ab vnitate Catholica, *ius dandi Baptismi* (vt illi putabant) amittit, tanquam si ille postea conetur baptizare, nihil faciat: Augustinus respondit in hunc modum: *Nulla ostenditur causa, cur ille, qui ipsum Baptismum amittere non potest, ius dandi amittere possit. Vtrumq; enim Sacra-*

Psal. 44.
Actor. 13.
1. Timot. 4.
Contra epist. Parmen. lib. 2. cap. 13.

Sacramentũ ... Te- ... n.quæ- stio.55.

mentum est & quadam consecratione vtrumque homini datur: illud cùm baptizatur, istud cùm ordinatur. Ideoq́ in Catholica vtrumq́ non licet iterari. Et alibi: *Illud autem quod insflasse in Discipulos Dominus legitur post paucos dies resurrectionis suæ, & dixisse, Accipite Spiritum Sanctum: Ecclesiastica potestas collata intelligitur esse. Quia enim omnia in traditione Dominica per Spiritum Sanctũ aguntur, idcirco cùm regula eis & forma traditur huius disciplinæ, dicitur eis: Accipite Spiritum sanctum. Et quia verè ad ius Ecclesiasticum pertinet, statim subiecit, dicens: Cuius tenueritis peccata, tenebuntur, & cuius remiseritis, remittentur ei. Inspiratio ergo hæc gratia quædam est, quæ per traditionem infunditur ordinatis, per quam commendatiores habeantur. Vnde Apostolus dicit ad Timotheũ: Noli (inquit) negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij. Semel ergo fieri oportuit, vt de cætero traditio ista non sine dono Spiritus Sancti esse crederetur. Sicut enim in Saluatore forma data est visibiliter, vt post Baptismum Spiritus Sanctus credentibus de cætero inuisibiliter dari non ambigeretur: ita & in supradicta causa forma data est in principio, vt ex eo traditioni Ecclesiasticæ Spiritus Sanctus infusus credatur.* Cùm igitur Augustinus crediderit, non minus esse aliquod Sacramentum Ordinis, quàm Baptismi, nec potuerit ad Episcopatum cõscendere, qui prius non esset presbyter ordinatus: manifestũ est, illum non eo sensu dixisse, quòd *Ecclesia Episcopos constituit in sedibus Apostolorum*, velut illa hoc faciat ex iure suo atque ex sua institutione: verùm quia id agit per Præfectos suos, quibuscum *vnum corpus & vnus spiritus est.* Sic enim credimus, totam Ecclesiam ex varijs membris consistere: potiora verò eius membra, Episcopos & Presbyteros esse: qui ab Apostolorum Successoribus ordinati, alios iterum ordinant, vt ita semper Principatus Ecclesiæ maneat apud illa digniora Ecclesiæ membra, & non penes totam multitudinem Fidelium: qui tamen Fideles, quia vnum corpus cum ipsorum Pastoribus efficiunt, atq; in eodem corpore omnia sunt communia, rectè id totum facere dicuntur, quod vllum Ecclesiæ totius membrum facit.

Gratia infunditur ordinatis per traditionem, id est, per Episcopos ordine sibi succedentes.
1. Tim. 4.
Matth. 3.
Ephes. 4.

Ecclesia igitur constituit Episcopos in Sedibus Apostolorum, quando Patres Ecclesiæ id agunt, & singuli in Ecclesia loquuntur linguis omnium gentiũ, quia de eo corpore sunt, in quo sunt aliqui ex omnibus gentibus. Verùm aliter loquendum est, quando Hæretici ea confundere nituntur, quæ sunt alioqui distincta. Itaque cùm Aërius diceret, Presbyteros ab Episcopis nulla debere differentia discerni: Epiphanius rectè Catholicã fidem tutatus est, dicens: *Episcoporum Ordo Patrum generator est: Patres enim generat Ecclesiæ. Presbyterorum verò cùm non possit generare Patres, per lauacri regenerationẽ generat filios Ecclesiæ, nõ tamen Patres, aut Doctores.* Ecce Ordo Episcoporum est, qui generat Episcopos, constituendos in Sedibus Apostolorũ. Gregorius etiam Nyssenus Sacerdotum ordinationem non ad populi suffragia, sed ad Sacramenti sanctificationem refert. Cùm enim de Sacramentis Baptismi & Eucharistiæ disputaret, eaq́; vi diuinæ benedictionis sanctificari declarasset: *Eadem* (inquit) *vis etiam Sacerdotem augustum & honorandum facit, nouitate benedictionis à communitate vulgi segregatum. Quum enim heri ac tempore superiore vnus è multitudine ac plebe esset, repentè redditur Præceptor, Præses, Doctor pietatis, Mysteriorum latentium Præsul, eaq́ contingunt ei, quum nihil vel corpore, vel forma mutatus sed quod ad speciem externam attinet, ille sit, qui erat, inuisibili quadã vi ac gratia, inuisibilem animã in melius transformatam gerens.* Magnus autem Leo Sacramentũ Ordinis duplici columna stabilitũ fuisse testatur his verbis: *Præter authoritatem consuetudinis, quam ex Apostolica nouimus venire doctrina, etiam sacra Scriptura manifestat, quòd cùm Apostoli Paulum & Barnabam ex præcepto Spiritus Sancti ad Euangelium Gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes & orantes imposuerunt eis manus: vt intelligamus, quanta & dantium, & accipientium deuotione curandũ sit, ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo piè & laudabiliter Apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Ecclesias, quibus Dominus præesse te voluit, etiam ipse seruaueris, vt his qui consecrandi sunt, nunquam benedictio nisi in die Resurrectionis Dominicæ tribuatur.*

Augustinus Hær. 53.
Epiphan. in Hær. 75.
De sancto Baptismate.
In epistol. 81. alias 83 ad Dioscorum Alexandrinũ cap. 1

Tam igitur ex Græcorum Patrum, quàm ex Latinorum testimonijs, imò etiam ex diuina Scriptura constat, Sacramentum quoddam sacrorum Ordinũ esse. Totius autem Ordinis Ecclesiastici capita Episcopi sunt, attestante D. Ambrosio, cuius hæc sunt verba: *In Episcopo omnium Ordinationum dignitas est. Caput est enim cæterorum membrorum.* Quæ cùm ita sint, putabimúsne illos Magistratus ad arbitrium plebis aut constitui, aut remoueri posse, quos diuina benedictio consecrauit, & vt D. Cyprianus loquitur, *quos Deus ordinauit? Christus* (inquit) *arbitrio, nutu, ac præsentia Præpositos ipsos, & Ecclesiam cum Præpositis gubernat.* Præpositi ergo proximè adhærent Christo, illis verò adhæret Ecclesia, & ita per suos Præpositos

Ambros. in pri. Cor. c. 1.
Cyprian. lib. 4. epist. 9.

Ecclesia

Ecclesia Christo adhæret. Atq; in ipsis etiam Præpositis ordo est. Nam cæteri adhærent primo, id est, Petro, & Petrus Christo, quæ omnia D. Cyprianum sensisse videmus in eodem loco. Cùm enim Puppianus obijceret D. Cypriano, quòd propter eum Ecclesia portionem sui in disperso haberet: respondit Cyprianus, *eam esse Ecclesiam, quæ adhæret Episcopo. Dominus* (inquit) *in Euangelio, cùm eum loquentem Discipuli derelinquerent, conuersus ad duodecim, dixit: Nunquid & vos vultis ire? Respondit ei Petrus, dicens: Domine, ad quem imus? Verbum vitæ æternæ habes, & nos credidimus & cognouimus, quoniam tu es Filius Dei viui. Loquitur illic Petrus, super quem ædificata fuerat Ecclesia: Ecclesiæ nomine docens & ostendens, quia etsi contumax ac superba obaudire volentium multitudo discedat, Ecclesia tamen à Christo non recedat, & illi sunt Ecclesia, plebs Sacerdoti adunata, & Pastori suo grex adhærens. Vnde scire debes, Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, & si qui cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse, & frustrà sibi blandiri eos, qui pacem cum Sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, & latenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesia, quæ Catholica vna est, scissa non sit, neque diuisa, sed sit vtique connexa, & cohærentium sibi inuicem Sacerdotum glutino copulata.* Sacerdotes igitur glutinum Ecclesiæ sunt, sine quibus cùm Ecclesiæ corpus connexum ex Christo & compactum non sit, per illos verò conglutinetur & compingatur: necesse est vt dicamus, totam Ecclesiam esse ita compositam, vt in ipsa prima eius institutione, atque in omni progressu & incremento, Pastores & Doctores tanquam præcipua Ecclesiæ membra, & glutinum Ecclesiæ è Christo ipso per successionum vices, & ordinationes Episcoporum, vnà cum cæteris Ecclesiæ membris procedant, non autem ab Ecclesia per ipsius Ecclesiæ authoritatem creentur & præponantur. Ac nimirum si Ecclesia neque agnos quidem & oues per authoritatem suam absq; Dominica institutione per Sacramentum Baptismi operante, creare potest: quantò minus per se potest creare Pastores ipsos & Doctores? Nos credimus, & agnos, & oues, & ouium Pastores ita ex ipsius Christi propria, &, vt ita dicã, immediata institutione procedere, vt quemadmodum pater totum hominem, tam caput & cor, quàm manus & pedes simul quidem, sed tamen iuxta cuiusque mensuram & existendi ordinem generat: sic Christus totum Ecclesiæ corpus simul producat, iuxta mensuram cuiusque membri. Et quemadmodum monstri loco haberetur, vt pater quispiam generaret hominem sine capite, & corde, & neruis: sic instar monstri esset, vt Pater Ecclesiæ Christus generaret Ecclesiam sine Pastoribus, qui sunt velut caput, & cor, & nerui Ecclesiæ. Postremò quemadmodum corpus aliquod sine capite, aut corde, aut neruis, ex materno vtero prodiens, non posset postea caput, cor, aut neruos sibi coaptare: sic neque Ecclesia posset sibi Pastores & Doctores eligere, si Christus eam sine Pastoribus à seipso immediatè institutis reliquisset. Porrò si corpus Ecclesiæ vnà cum neruis, corde, capiteque suo producta est: quemadmodum quodlibet animalis corpus ita crescit & augetur vsque ad vltimam perfectionem, prout ab initio formatũ est: sic etiam Ecclesiæ corpus in ea forma progreditur, quam à Christo primùm accepit. nec modũ incrementi sui aliter potest nunc operari, quàm à Christo formari cœpit, dum adhuc in Ecclesia primitiua velut in vtero materno coagmentata est. Quemadmodum igitur Pastores ab initio, non per interiectã Ecclesiæ authoritatem, sed ab ipso Christo per vim ac potestatem æterni Pontificatus sui, propriè & per se instituti sunt: sic semper postea, non per interiectam ipsius multitudinis authoritatem, velut cui Christus hoc commisit, sed per Sacramentum Ordinis à Christo ipso institutum, atque ab Episcopis Christi ministris vice Christi administrandum, præficientur ijdem Pastores Fidelium gregi.

Li. 4. epist. 9.

Diuinitus ante annos mille & penè ducentos hoc totum docuit D. Gregorius Nazianzenus, dum eum ipsum locum D. Pauli explicans, quo nos hoc tempore nitebamur: *Quemadmodum* (inquit) *in corpore aliud membrum principatum tenet, ac velut præsidet, aliud subest ac sequitur: ad eundem quoque modum Deus vel æquabilitatis lege, quæ meritum cuiusque perpendit, vel etiam prouidentiæ, qua vniuersam rerum molem velut quibusdam vinculis adstrinxit, hoc in Ecclesiis constituit, vt alij pascantur, imperiumq́; accipiant (quibus id vtilius est) ac tùm sermone, tùm opere ad officium dirigantur; alij contrà ad concinnitatem perfectionemq́; Ecclesiæ Pastorum magistrorumq́; munere fungantur, nimirum qui virtute necessitudineq́; ad Deum & familiaritate vulgus antecellunt, rationem animæ ad corpus, aut mentis ad animam sustinentes: vt hæc duo inter se composita atque compacta (hoc est, tam id quod minus plenum est, quàm quod exuberat, vt in membris intueri licet) ac spiritus compage & commissura inter se connexa, & conglutinata, vnum corpus omni ex parte perfectum, atq; ipso Christo, qui Caput nostrum est, omnino dignum efficiant.* Tantus Theologus ex

Gregorius Nazianzen. In Apologet. cur in Pontũ fugerit.

Pastores ad Ecclesiã sunt velut anima ad corpus.

Ephes. 4.

logus ex tota Ecclesia vnum corpus facit, cuius corporis velut anima & mens Pastores sint. Nónne hinc argumentari licet, vt mentem à corpore nunquam produci, aut creari, sed tantùm ab ipso Deo fieri & insufflari: sic etiam Pastores nũquam præponi ac institui ab ipsa multitudine Fidelium, sed tantùm ab ipso Christo, qui visibiliter insufflauit in Apostolos, iubens eos accipere Spiritum sanctum, ac ad effectum eundem Ordinis Sacramentum instituit, eiusq; ministros fecit Apostolos, atque Episcopos Apostolorum successores? Sic in æternum progreditur Ecclesia eo modo crescens, quo primùm producta est. Producta est non absque Pastoribus, sed potius ita, vt Pastores initium formationis eius essent: atque ita in æternum perseuerat. Alioqui si Dominus nunc Ecclesiam dissolutam produceret, illa verò postea conglutinaret sua ipsius membra: Domini opus dissolutum & valdè imperfectũ, Ecclesiæ autem opus pulcherrimum & perfectissimum reperiretur. Aut nunquid appositio glutini, quo res alioqui disiectæ confractæq; compinguntur, ad corporis totius compositionem adeò necessaria non est, vt sine eo nullum corpus, quod ex pluribus particulis efficitur, coalescere queat? Christus ergo Ecclesiam ex viuis lapidibus constantem, ex latere suo non produxit, si eam sine Sacerdotibus, hoc est, sine glutino produxit. Neque enim omnino visibilis Ecclesia est, cuius membra per totum mundum visibilis vnitatis vinculo non copulantur. Visibile autem vinculum Ecclesiæ, Sacerdotes sunt. Quæ si luce meridiana clariora sunt, quid consilij, quid mentis, aut quid sensus communis reliquum habent, qui dicunt totam multitudinem Fidelium suis Præpositis superiorem esse, vtpote quæ Præpositos ipsa sibi sua authoritate constituat? Quæ opinio cum viritate Euangelij consistere non potest, vti multis iam modis ostendimus. Nam Christus, non autem Ecclesia, constituit, & misit Apostolos in vniuersum mundum. Apostoli porrò (& non multitudo Ecclesiæ) consecrârunt per Sacramentum Ordinis à Christo institutum, & miserunt Episcopos & Presbyteros in opus Domini. Isti sunt Pastores, qui ab ipso Iesu Christo Architecto iubentur *pascere gregem*, *& ædificare Ecclesiam*, & glutinum Ecclesiæ esse, per quos totum corpus non ex authoritate multitudinis Fidelium (velut Christo per eam operante) sed ex authoritate ipsius Christi compingitur & coagmentatur, donec in virum perfectum crescat, vt eum facie ad faciem videre, & gloria ipsius in æternũ frui posit. Sed hæc sint satis de toto genere gubernationis Ecclesiasticæ, quam ex ijs, quæ dixi, popularem non esse, liquidò apparet. Nunc totum corpus Ecclesiæ in tria membra partientes, in Ministros Ecclesiæ, in Magistratus ciuiles, & in plebem infimã: demonstrabimus iuxta Euangelij veritatem, nec plebem, nec Magistratus ciuiles, nec ipsos Episcopos in summo præsidẽtiæ gradu positos esse, & constitutos: sed potius vnum omnibus ad supplendam visibilem Christi præsentiam præesse. Episcopos autem, velut Optimates, in partem solicitudinis vocari: reliquam verò multitudinem per Presbyteros & Diaconos ab Episcopis regi.

Ioan. 20. | 1. Pet. 2. | Matth. 28. | 1. Tim. 4. | Tit. 1. | Ioan. 21. | Ephes. 4.

Politiam Ecclesiæ Christi non esse Democraticam, hoc est, eiusmodi, vt Ecclesia Dei à toto populo Christiano gubernetur, cùm plebs infima sic ab alijs regatur, vt ipsa neminem regere queat.

CAPVT VII.

Populus quis sit. | Plebs.

CVM populi appellatio tam Principes & Patritios, quàm infimam ciuium multitudinem, quæ plebs propriè dicitur, cõplectatur: ille status non potest popularis esse, in quo plebs aliquam gubernandi facultatem non obtinet. Alioqui enim popularis gubernatio non distingueretur ab Optimatum statu & gubernatione. Plebem verò Christianam, quæ in plebis ordine manet, nec ad altiorem dignitatẽ assumitur, ab omni Ecclesiastica gubernatione remotam esse, contendo. Ac tametsi Christianæ plebis nomine omnes ij cõprehendantur, qui aliqua dignitate Ecclesiastica præditi non sunt, ex eoq; tam cæteri ciuiles Magistratus, quàm ipsi Reges ac Imperatores (quando Ecclesiastici regiminis causa expenditur) non nisi priuatorũ loco, & de Christianæ plebis numero existant: tamen partim vt Principes politici non se in ordinẽ redigi querãtur, partim vt sequens disputatio planior fiat, Reges ac Magistratus ciuiles à reliqua Laicorũ multitudine destinguam. Principio igitur dico, plebem illam, quæ omnis Magistratus tam ciuilis, quàm Ecclesiastici expers est, non sustinere vllã Ecclesiæ gubernationem: id quod tribus potissimùm modis planum faciam: vno, quia nullum tale regimem à Christo institutũ reperitur: altero, quia nullum tale regimen in vsu Ecclesiastico vnquam fuit: ac postremo, quia id

quia id genus regiminis minimè omnium laudabile aut præclarum existit.

Ac primùm si qua Ecclesiam gubernandi potestas in plebe Christiana residet, illa necessariò profecta est à Christo, qui solus in æternum totius Ecclesiæ Caput ac moderator est: nec quisquam in mysticum Ecclesiæ corpus quicquam iuris habere potest, quod à Christo eiusdem Ecclesiæ Domino & Sponso non acceperit. Alioqui nónne hostis est Sponsi, qui præter ipsius voluntatem, in Sponsam cum vno Christo iure matrimonij copulatam aliquid sibi authoritatis arrogat? Christus igitur vbi iussit plebem ad suæ Reipub. gubernacula sedere? Quo in Euangelio tale quippiam legitur institutum? Scimus quidem, vbi *Petrus iubeatur agnos & oues Domini pascere*: verùm vbi oues & agni iubeantur, aut se, aut Pastores suos pascere, hoc ipsum est quod quærimus. *Ouium esse Christus dicit, vt audiant vocem Pastoris sui, & vt sequantur ipsum.* Qui verò alterum sequitur, & alterius ipsum docentis vocem audit: non vtiq; præest, sed potius paret atque obedit. Vnde Apostolus *gratias Deo agit, quòd Romani obedirent ex corde in eam formam doctrinæ, in qua traditi erant.* Cùm ergo certissimum sit, nomen agnorum & ouium, maximè omnium in plebem infimam cadere: non video, qua ratione plebs, *quæ Pastoris vocem audire & ipsam sequi iubetur,* vllum omnino regimen sibi vendicare queat. Quos enim regeret plebs? Vtrum Pastores suos? Atqui Pastores ob hunc finem constituuntur, vt plebem regant. *Nónne greges* (inquit Propheta Ezechiel) *à Pastoribus pascuntur?* Qui verò sunt greges Domini magis, quàm ipsa plebs Christiana? Idem enim Propheta parabolam istam interpretatus, ad Israëlem in persona Dei ait: *Vos aūt greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis.* Homines igitur sunt greges Domini, & greges à Pastoribus pascuntur. Porrò pascere nihil est aliud, quàm sine omni austeritate gregem Domini regere, atque ad vtilitatem ouium potius, quàm ad suam, ouibus præesse. Sic enim Dauid Propheta & Rex Israël *ad pascendum Iacob* constitutus est, dicente ad illum Domino: *Tu pasces populum meum Israël, & tu eris Dux super Israël.* Pascere igitur in se complectitur etiam ducendi seu ducatum præstandi authoritatem, & totius gregis moderationem.

Ephes. 1. Ioan. 21. Ioan. 10. Rom. 6. Ezech. 34. Psalm. 77. 2. Reg. 5.

Quis iam (nisi insaniat) ad plebem Christianam pertinere statuet, vt eos Pastores, qui ad plebem in officio continendam præficiuntur, ipsa plebs regat & gubernet? Nam si Pastores suos plebs non regit, quem tandem alium reget? An seipsam? Atqui ob eam potissimùm causam Pastores plebi dantur, quia plebs non potest seipsam regere. Imò absque Pastoris præsidentia non erit vllus Grex aut plebs, quæ vel à se, vel ab alio quopiam regi possit. Ita enim ait Dominus apud Ezechielem: *Dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non esset Pastor, & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. Errauerunt greges mei in cunctis montibus, & in vniuerso colle excelso, & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret. non erat, inquam, qui requireret.* Neque negari potest, quin hæc tam de visibili Pastore, quàm de visibili grege sint dicta. Quum igitur plebs neque seipsam, neque Pastores suos regere possit: imò cùm absque Pastoribus erratura, & in omnes hæreses ac superstitiones præceps itura sit: profectò superest, vt plebs Christiana nullam omnino regiminis Ecclesiastici partem obtineat. Qui enim regit, oportet vtique vt aliquem regat: quia regere eorum est, quæ ad aliud quippiam sunt & dicuntur. Non potest autem excogitari, quem potissimùm plebs regeret: non igitur omnino præest. Verùm si Ecclesiæ status popularis est, etiam plebs in aliqua saltem parte dominatur. Democratia enim significat totius populi Dominatum & Imperium. Populi autem non minima pars est ipsa plebs. Vbi ergo plebs ex nulla parte dominatur, ibi non est Democratia, hoc est, regimen populare. Falsum igitur est, quod Protestantes dicunt, Ecclesiam totam ab vniuerso populo Christiano regi & administrari.

Ezech. 34. Democratia

Præterea qui non potest rectè pascere populum Dei, non potest eum omnino regere. Nam vel regere populum Dei, nihil omnino aliud est, quàm illum pascere: vel certè recta pascendi ratio tam necessariò cum regendi potestate cohæret, vt absque pascendi facultate nemo sit idoneus, qui gregem Christi regat. Etenim si rectè non pascatur grex, aut prorsus dispergitur, ita vt desinat esse grex, aut ab ipso Pastore ita deglubitur, & deuoratur, vt potius mactetur ad Pastoris commodum, quàm ad suam vtilitatem conseruetur. Rectè autem pascere non potest, qui rectè docere non nouit. Nam modus pascēdi maximè necessarius, & sine quo nullum regimen exerceri potest, is est qui doctrina constat. Vnde apud Ieremiā Dominus ait: *Dabo vobis Pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina.* Et alibi ostendens quinam habeant istam doctrinam: *Labia* (inquit) *Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius.*

Ierem. 3. Malach. 2.

Osee. 4. Ex altera verò parte in Osee Dominus dicit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sa-*
Isaię. 5. *cerdotio fungaris mihi.* Et apud Isaiam legimus: *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam.* Deniq; Paulus Apostolus ita *Pastores & Doctores* coniungit, vt per nomen *Doctorũ* velut interpretatione quadam declarauerit, quid nomine *Pastorũ* intelligi voluerit. Ait
Ephes. 4. enim, *Christum dedisse Pastores & Doctores in opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi.* Non alius igitur pascit, nisi qui docere potest, & ita docere, vt *ædificet Ecclesiam. Qui autem*
1. Cor. 14. *prophetat* (inquit Apostolus) *hominibus loquitur ad ædificationem, & exhortationem, & consolationem, & Ecclesiam ædificat.* Pascere igitur non potest, qui docere ac docendo populum ædi-
August. in Ep. 59. q. 4. ficare non potest. *Pastores & Doctores* (ait ad Paulinum Augustinus) *eosdem puto esse, sicut & tibi visum est, vt non alios Pastores, alios Doctores intelligamus. Sed ideo cùm prædixisset Pastores, subiunxit & Doctores, vt intelligerent, ad suum officiũ pertinere doctrinam. Ideo enim non ait, Quosdam autem Pastores, quosdam verò Doctores, sed cùm superiora ipso locutionis genere distingueret, dicendo, quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, quosdam verò Euangelistas: hos tanquam vnum aliquid duobus nominibus complexus est.* Quòd si rectè non regit Dei Ecclesiam, qui eam non nouit pascere, nec rectè pascit, qui eam docere, docendoque ædificare non potest: docere autem non posit, qui scientiam non habet: profectò si quis est in Ecclesia, in quo non sit scientia, idem ab Ecclesiastica gubernatione repelli omnino debet. Apostolus verò dicit,
1. Cor. 8. *non in omnibus est scientia.* Nam quòd antea dixit, *Scimus, quoniã omnes habemus scientiã,* D. Ioannnes Chrysostomus id non de imbecilliorib⁹, verùm de doctioribus dictum esse interpretatur. De imbecillioribus igitur dictum est: *Non in omnibus est scientia.* Vnde etiam sequitur, non in omnibus esse potestatem gubernandi Ecclesiam Dei: ex eoque nec penes populum esse regimen Ecclesiasticum. Nam quod populare est, omnibus commune sit oportet.

Ac licet sanè in profanis rebus permultis plebs abundè instructa sit, & ideo in illis diju-
Leuit. 10. dicandis permultum in populari statu posit: *tamen scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter mundum & pollutum* (quæ solis in Lege Sacerdotibus credita est) plebs Christiana non sic assecuta est, vt quid æquum, aut iniquum sit, alijs nouerit præscribere. Vnde cùm De-
Theodoret. lib. 4. c. 17. mosthenes (qui & baptizatus, & Valentis Imperatoris culinæ præfectus erat) Magnum Basilium de rebus Diuinis Episcopali authoritate disputantem barbaro more interpellaret, conuersus ad eum Basilius: *Tuum est* (inquit) *iusculorum curare condimenta. Nam cùm aures habeas*
De vtilitate credendi ad Honora. c. 17 *oppletas sordibus, sacrosancta dogmata audire non potes.* Et, *Si vnaquæque disciplina* (inquit B. Augustinus) *quanquam vilis & facilis, vt percipi posit, Doctorem requirit aut Magistrum: quid temerariæ superbiæ plenius, quàm diuinorum Sacramentorum libros & ab interpretibus suis nolle cognoscere, & incognitos velle damnare?* Quomodo autem plebs, quæ neque literas plerumque nouit, aut ipsos diuinos Libros, aut interpretes eorum legere potest? Porrò scientia, quæ audiendo sacras conciones acquiritur, licet ad fidem sufficiat, tamen tanta non est, vt hæreti-
In Epist. ad Paulinum. Presbyt. corum fraudes detegere, & veritatem à falso in omni causa distinguere queat. Itaque D. Hieronymus pro absurdissimo habet, vt cùm minores artes, quæ non tam lingua quàm manu administrantur, absque Doctore esse non posint quod cupiunt: tamen *solam Scripturarum artem sibi passim omnes vendicant. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc Sophista verbosus, hanc vniuersi præsumunt, lacerant, docent antequam discant. Alij discunt, proh pudor, à fœminis, quod Viros doceant: imò edisserunt alijs, quod ipsi non intelligunt. Puerilia sunt hæc, & circulatorum ludo similia, docere quod ignores, imò vt cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.* Hæc Hieronymus. Cùm igitur sint aliqui etiam inter Christianos artis Scripturarum ignari, & cum naturali ratione pugnet, vt cùm fidei causæ potissimùm à Scripturis petantur, de eo iudices quod ignoras: planè barbarum & insanum est, plebi tribuere facultatem iudicandi & statuendi de rebus grauissimis, quæ ingenium & vires illius omnino superant. Sed redeamus ad
1. Cor. 12. Apostolum. In eadem enim Epistola, de qua paulò antè locuti sumus, Paulus dicit: *Nunquid omnes Apostoli? Nunquid omnes Prophetæ? Nunquid omnes Doctores? Nunquid omnes Virtutes? Nunquid omnes gratiam habent curationum? Nunquid omnes linguis loquuntur? Nunquid omnes interpretantur?* Quibus verbis quid aliud quàm docet, non omnes linguis loqui, aut prophetare, aut esse Doctores. At enim qui Doctores non sunt, regere Ecclesiam non possunt, quia carent maximè necessario dono, per quod populus in viam salutis æternæ perducatur. Non igitur omnium est Ecclesiam Dei regere. Omnium verò esset, si populare fuisset Ecclesiæ regimen.

Ac sanè si Deus commisisset Ecclesiæ suæ gubernationem vniuerso populo: dedisset etiam

vniuerso populo eam docendi facultatem, sine qua nullum regimen, quod Ecclesia dignum sit, intelligi potest. Non satisfaciet huic argumento, si quis dixerit, nonnullos in plebe doctos inueniri, quorum ope cæteri adiuti officio suo fungi queant. Hoc enim perinde est, ac si dicas, nonnullos in plebe inueniri, quibus regimen Ecclesiæ committi queat, quod neque nos negamus. Ex plebe enim ferè sumuntur ij omnes, qui ad quamcunq; dignitatem Ecclesiasticam vocantur. Verùm si tota plebs docta non est, tota non est apta quæ regat. Si pars aliqua plebis docta est, illa certè quidem ex ea parte apta est vt regat, sed non statim reipsa Ecclesiã reget, nisi tùm cætera omnia concurrant, tùm per signum aliquod externum à vulgo segregetur, & tanquam Aaron vocari, atque ad regimen assumi declaretur. *Omnia enim honeste & secundùm ordinem in Ecclesia fieri debent.* Quanto igitur tempore, qui ex plebe docti sunt, inter plebeios manent, Ecclesiam non regunt: quia non sola doctrina facit, vt quis Ecclesiæ præsit. Alioqui etiam Neophyti, id est, nuper ad fidem conuersi, quos interdum doctrina excellere videmus, Ecclesiæ Dei præessent, quod tamen D. Paulus vetat. Deinde cùm *Scientia*, quam Charitas non cohibet, *inflare* ab Apostolo, *non autem ædificare* dicatur, talis verò scientia in Præfectis Ecclesiæ desideretur, non quæ inflet, sed quæ Ecclesiam ædificet: necessariò iudicium aliquod interponi debet, vt sciatur, quínam ex ijs, qui docti sunt, ad Ecclesiam ædificandam præponi debent. Nos autem non iam de singulis hominibus, verùm de ordine quodam hominum agimus, qui ordo Plebs vocatur. Hic autem non ex vno aut altero, sed ex maiore ipsius parte iudicandus est. Maior verò vulgi pars absque omni controuersia est indocta, & prorsus ad regẽdi facultatem inepta. Accedit eòdem, quòd Ecclesia Dei ab Apostolo cõfertur cum humano corpore. *Sicut enim in vno corpore multa membra, omnia autẽ membra non eundẽ actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, habentes donationes secundùm gratiam, quæ data est nobis, differentes: siue Prophetiam secundùm rationem fidei, siue ministerium in ministrando, siue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit, in simplicitate, qui præest, in solicitudine, qui miseretur in hilaritate.* Si hæ donationes differunt, profectò vt aliqui sunt, qui non habent Prophetiæ donum: sic etiam sunt, qui non habent donum *præsidendi*. Nam si omnes præessent, non diceretur, *qui præest, in solicitudine præsit* sed potiùs cùm omnes præsint, id faciant in solicitudine. Nec enim hîc enumerantur dona, quæ sunt ex æquo omnibus communia, sed quæ aliqui sic habent, vt alij careant ijsdem. *Nec omnes* (inquit) *eundem actum habent.* Actus autem vnus ex his, qui iam enumerantur, est *præesse*. Sunt igitur qui hunc actum non habent, sicut etiam sunt qui nõ prophetant. Quicunque verò non præsunt, ij repelluntur à gubernatione Ecclesiæ.

Obiectionis remotio.

Heb.5. Act.13. 1.Timoth.4. 1.Cor.14.

1.Timoth.3.

1.Cor.8.

Rom.12.

Sunt in Ecclesia, qui actum præsidendi non habent.

Atq; vt in similitudine eadem pergamus, cùm Ecclesiæ corpus humano corpori simile sit, etiam in eo quòd officia membrorum distincta sunt (nam qui est oculus, non est auris, & qui est odoratus, non est tactus, & qui est caput, non est pes) efficitur, vt quemadmodum in humano corpore multa membra sunt, quæ nullam omnino præsidentiam exercent, sed quorum ordo & locus postulat, vt tantùm pareant & obediant: sic etiam in Ecclesiæ corpore multi sint, qui non præsunt omnino, sed tantùm obediant, idque quoniam in tali ordine & loco Ecclesiæ statuuntur. Quicunque verò illi sunt, à nobis hoc tempore infima plebs appellantur. Plebs igitur non regit Ecclesiam Dei vlla ex parte. Licet enim caput pedibus, & Rector plebe ob officia mutua necessariò indigeat, *vt non sit schisma in corpore, sed pro inuicem solicita sint membra*: tamen non potest aut vnumquodque membrum seorsim, aut omnia simul præter caput, vnius capitis honorem, ac in gubernando potestatem sibi, absque eiusdem capitis iniuria, vendicare. Aliud est enim officium præstare, aliud præsidere. Officio pedum & auxilio caput etiam indiget, sed pedes non tantùm communi officio & auxilio capitis, verùm etiam moderatione eius ac præsidentia opus habent, quod non est officium vulgare, sed eximium, & vnius mentis proprium. Ratio igitur auxilij, non autem præsidentiæ, per totum Ecclesiæ corpus communis est. At in omni Democratia plebs etiam infima quarundam rerum cognitionem vnà cum Patritijs & Senatoribus iure publico habet. Nam plebs tam Atheniensis, quàm Romana, æquè ac Senatus, aut Equestris ordo, ius habebat iubendi & antiquandi leges, & Iudicia publica in grauissimis quibusque causis exercendi. Habebat igitur Plebs ipsa publicam administrationem in populari statu. At in Ecclesia Dei nihil tale publicè ac suo iure administrare potest Christiana plebs, quia nec scientiam habet, nec potestatem vel se, vel alios regendi, cùm sit instar agnorum & ouium, quæ ita Rectore indigent, vt nec seipsas, multò minus Pastores suos regere possint. Verùm de tota hac re audiamus doctissimum Gregorij Nazianzeni

1.Cor.12.

Vide Plutarchum in Solone.

zianzeni

In oratione de moderatione in disputationibus seruãda. Alius caput, alius pes.

zianzeni Commentarium: *Ordo* (inquit) *in Ecclesiis constituit, vt alij oues sint, alij Pastores, alij præsint atque imperia accipiant, alius caput sit, alius pedes, alius manus, alius oculi, alius aliud quoddam corporis membrum ad totius Ecclesiæ concinnitatem, & ornatum, vtilitatemq́ subditorum, vel Præfectorum. Et quemadmodum in corporibus licet membra inter se abrupta atque distracta non sint, verùm tota illa congeries vnum corpus sit ex diuersis membris conflatum: non tamen eadem est omnium vis atque facultas (tametsi alioqui ad beneuolentiæ concordiæq́, necessitatem, honorisq́, parem in disparibus rationem, alia aliorum opera ex æquo indigeant: Neque enim oculus incedit, sed viam demonstrat: nec pes prospicit, sed ingreditur ac loca permutat: nec lingua voces accipit, id enim aurium munus est, nec rursus auris loquitur, quod linguæ officium est: Et naris quidem eorum, quæ olfactu sentiuntur, organum est: guttur autem, sicut Iob ait, cibos degustat: manus porrò dandi atque accipiendi instrumentum est: mens denique omnibus præest, atque imperat, nimirum à qua vis sentiendi proficiscitur, & ad quam sensus omnes tendunt & referuntur) ad hunc quoque modum apud nos, hoc est, in communi Christi corpore, res se habet. Omnes enim corpus vnum in Christo sumus, singuli autem Christi, atque alij aliorum membra. Alij enim dominantur & præsunt, alij parent & reguntur. Et quàquam eadem non sit vtrorumque actio (nisi quis idem esse contendat præesse, quod parère) fiunt tamen vtriq́, in vnum Christum ab eodem Spiritu constructi atque compacti. Ac rursus quemadmodum inter eos qui subsunt, permagnum discrimen reperitur, vt qui & doctrina, & vsu atque exercitatione, & ætate inter se distent: eodẽ modo inter Præfectos quoq́, nõ parua differentia est.* Hæc Nazianzenus.

Operæ mẽbrorum mutua est, non præsidentia.

Iob. 34.

Sola mens præest.

Vt autem propiùs ad rem ipsam intremus, atque ad secundam huius orationis partem accedamus, animaduertendum est, nos iam agere non de particulari alicuius ciuitatis, verùm de communi totius militantis Ecclesiæ gubernatione. Quæ communis gubernatio, si ad vniuersum populum iure diuino spectat: certum est, per annos mille quingentos aliquam talem occasionem sese interdum obtulisse, vt oportuerit ad summum hoc Tribunal perueniri. Quæro igitur ab Aduersarijs, an vllum tempus proferre queant, in quo vllius cõmunis causæ cognitionem dijudicationemq; Populus Christianus in se susceperit? Fuítne vnquam in locum aliquem ob eiusmodi causam euocatus? Congregatúsne est aliquando? An positæ sunt illi Sedes iudiciariæ? An suffragia tulit? An ad sententiam vltimam peruenit? An secuta est executio? Vbi hoc factum est? Quo seculo? Quibus Imperatoribus? Quo moderante? Quòd si nihil tale actum est vnquam: nónne frustrà prætexitur à Christo institutum, quod nullo modo per tot secula in vsum aliquem fuerit deductum? Aut est quippiam in toto regno cœlorum (quod est Ecclesia) maioris ponderis & momenti, quàm totius mystici corporis Christi publica gubernatio? Quomodo igitur Ecclesia dicitur in commune à populo Christiano gubernari, cùm totus populus nunquam hactenus quippiam tale fecerit, per quod iurisdictionẽ hanc suam orbi Christiano testatam redderet? Nec hoc dico, quasi velim vniuersum populum de omnibus locis in vnum conuenisse. Nam sufficeret, vel paucos nomine aliorum comparuisse: modò tamen vocarentur omnes, nec vllus qui se obtulisset, excludi posset: nullaque Regio, Ciuitas, Oppidum, Ecclesiáue sic prætermitteretur, quin suffragium suum per Legatum aliquem ex ea Orbis terrarum parte missum, interposuisse censeretur. Hoc verò tantum à veritate atque ab vsu omni abest, vt nihil tale vel tentatum vnquam fuisse acceperimus. Testatur quidem Eusebius, Constantinum Imperatorem Concilium generale (tanquam quendam Dei exercitum institueret) in vnum locum coëgisse. Sed quid? An vniuersum populum Christianum eò vocauit? Aut vt suo nomine Legatos mitteret, præcepit? Nihil minus. *Episcopos* (inquit Eusebius) *vndiq́, per literas honorificè scriptas acciuit. Atq́, vna ciuitas eos omnes, tanquam maximã Sacerdotũ coronam ex multiplici nitidorum flosculorum varietate contextam, excepit.* Consentit cum Eusebio Ruffinus sub his verbis: *Constantinus ex Sacerdotum sententia apud vrbem Niceam Episcopale Concilium conuocat, ibiq́, Arium, trecentis decem & octo Episcopis residentibus, adesse iubet, ac de eius propositionibus & quæstionibus iudicari.* Ecce non populus, verùm Episcopi sunt conuocati. quod idem in omnibus postea Concilijs factitatũ esse, nemo in historijs Ecclesiasticis versatus ignorare potest. Episcopi verò quid aliud sunt, quàm Optimates populi? At si cognitio ista vel æquè spectabat ad plebem, ac ad Episcopos, vel ex vlla omnino parte ad plebem spectabat: quî factum est, vt negligeretur plebs vniuersa? Nam si dicas, eam non per se, verùm per Episcopos suos comparuisse: eodem modo dicas, plebem non per se, verùm per Episcopos suos Ecclesiam Dei regere. Cùm enim Episcopi Concilio affuerint, non plebis nomine, verùm suo iure tanquam Optimates Reipubl. Christianæ: aut alij doceantur plebis nomine ad Synodos missi, aut doceantur Episcopi duplices in Synodis partes obiuisse, vnam suo, aliã plebis

De vita Cõstanti. li. 3. c. 6

Ruffinus lib. 1. cap. 1.

nomine

nomine. Qui aūt aliorum nomine Synodis affuerūt, eorum nomine, quorū Legati erāt, subscribere solebant. Ita Victor & Vincentius Presbyteri vrbis Romæ dicebāt, *se Nicenæ Synodo subscribere pro venerabili viro Papa & Episcopo suo Siluestro.* Idemq; aliorum Episcoporū Legati fecerunt. Dic mihi igitur, an vllus vnquā Primas pro plebe suæ Prouinciæ, aut Episcopus pro suæ Diœcesis vel Ciuitatis plebe subscripserit. Percurre veteres Historias, & acta Conciliorum omnium: nihil tale factum reperies. Pro Episcopis verò alicuius Prouinciæ aut Regionis, alios eiusdē loci Episcopos cōparuisse, non ignoramus. Nā Patres in secunda Synodo Generali apud Cōstantinopolim cōgregati, *cùm à Damaso Pōtifice Romano vrgerentur, vt Romā se cōferrent, inter alias causas cur id facere nō possent, hanc attulerūt: propterea quòd per eiusdē Damasi literas ad Theodosiū Imperatorē scriptas ita essent euocati, vt ad iter dūtaxat Cōstantinopolim vsq; faciendū se prapararent. Atque de hoc vno* (inquiunt) *Concilio celebrando consensum Episcoporum, qui in Prouincijs manserunt, vnà nobiscum attulimus.* Qui ergo ad Synodos conuenerunt, *Episcoporum, qui domi remanserant, consensum vnà secum attulerunt.* Verùm de plebis consensu vel domi per Episcopos nominatim petito, vel in Synodos allato, quis vnquam legit, aut quis audiuit? Quod certissimum indicium est, nihil vnquam negotij (saltem suo iure) cuiquam de plebe cum Concilijs aut Prouincialibus, aut Generalibus extitisse. Nam quæ ratio cogeret, vt plebs tota Christiana in Concilijs Generalibus vnà cum Episcopis per Legatos suos præesset, eadem cogeret, vt in Prouincialibus Concilijs plebs illius Prouinciæ per aliquos ipsius nomine delegatos adesset. Nunc autem cùm nihil tale sit factum, meritò dicimus, nullum tale ius plebis in Ecclesia Primitiua cognitum fuisse. Nam cùm nihil minus latêre possit, quàm ipsa Ecclesiæ præfectura, quæ omnium se oculis exponit: si Christiana plebs gubernationem aliquam suo iure olim consecuta esset, nunquam potuisset illa res latêre, aut in omnibus, quæ vspiam extant, Historijs prætermitti. Omittamus alia Concilia: Illud primum, & antiquissimum, quod ab ipsis Apostolis celebratum est, vtrum plebem Christianam vnà cum Episcopis & Presbyteris iudicantem ac definientem vidit? Audiamus quid sacræ Scripturæ in ea re commemorent. Primùm *Paulus, & Barnabas, & quidam alij ascenderunt in Hierusalem.* Ad quos tandem? An ad vniuersam plebem? *Ad Apostolos* (inquit Lucas) *& Presbyteros.* Ascenderunt ergo ad Apostolos & Presbyteros, & tamen non solùm ab illis, verùm etiam *ab Ecclesia*, id est, à tota Fidelium multitudine suscepti sunt. Suscipere enim Legatos, qui ob causas Ecclesiasticas mittuntur, cùm hoc non ad iurisdictionem Ecclesiasticam, verùm ad officium vrbanitatis spectet, æquè ad omnes extendi potest. Deinde, *Conuenerunt Apostoli & Seniores videre de verbo hoc.* Per Seniores autem intelliguntur Pastores populi, & Presbyteri tales, cuiusmodi Timotheus erat, *cui data est gratia per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterij.* Sic enim Presbyterorum & Seniorum nomen sub nouo Testamento accipi, abundè constat ex illis Petri verbis: *Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior & testis passionum Christi, pascite qui in vobis est gregem Dei.* Atque etiam Ioannes Apostolus ita de se scribit: *Senior electæ Dominæ*, &, *Senior Gaio charissimo.* Ad Apostolos ergo & Presbyteros ascendebatur. *Apostoli & Presbyteri conuenerunt videre de verbo hoc.* Nam alij etiam Fideles conuenerunt quidem, *sed non vt viderent*, aut iudicarent de re proposita, sed tantùm vt audirent Apostolorum sententias, & ita fidem suam confirmarent. *Cùm enim magna conquisitio fieret, surgens Apostolus Petrus dixit: Quid tentatis Deum, imponere iugum super ceruices Discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus?* Quis verò post Petrum locutus est? Vtique *Barnabas & Paulus Apostoli.* Quis deinceps? An quispiā de plebe? Nihil minus. *Tacuit enim omnis multitudo, & postquam tacuerunt, respondit Iacobus, dicens: Ego iudico* (id est, inquit Chrysostomus, *cum potestate dico*) *non inquietari eos, qui ex Gentibus conuertuntur ad Deum, sed scribere ad eos*, et quæ sequuntur. *Tunc placuit Apostolis & Senioribus cum omni Ecclesia, eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam.* Ecce cùm sententia de causa fidei dicenda est, eam soli dicunt Apostoli, quorum in loco iam Episcopi successerunt. *Omnis autem multitudo tacuit.* At in eligendo viros, qui Antiochiam mittantur, ne plebis quidem consensus prætermittitur. Hinc discimus, in his quidem quæ facti sunt, multum omnino plebi olim concessum esse: in his autem, quæ ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinent, nihil eidem plebi esse delatum. Licuit plebi *suscipere venientes Legatos*, licuit *adesse in Concilio*, licuit ad eorum legationem *suffragari*, quos à Concilio ad rei decisionem promulgandam mitti oportebat. Verùm in ijsdem Concilijs dictionem sententiæ, in rebus præsertim Ecclesiasticis, olim plebi permissam fuisse, id prorsus negamus. Nisi enim plebs in Concilijs iudicium suum interponat, nihil video, cur per suam in illis præ-

[Margin notes: In 1. Tomo Concil. sub fine Concilij Niceni. — Theodoret. in lib. 5. c. 9 — Actor. 15. — 1. Tim. 4. — 1. Petr. 5. — Actor. 15.]

ſentiam Eccleſiæ regimen vlla ex parte ſuſtinere exiſtimetur. Ita enim iudicijs intereſſe, vt in iiſdem nullũ dicendæ ſententiæ ius tibi ſit, hoc nihil aliud eſt, quàm te priuati loco adeſſe, tuo ipſius facto declarare.

Nota. Cæterùm vt quod præterea in iſto Apoſtolorum Concilio animaduerſione dignum eſt, non omittamus, illud inprimis obſeruo, reliquam plebem, quæ in alijs regionibus agebat, ne vocatam quidem fuiſſe ad hanc Synodum. Neque enim Chriſtiani omnes ex Epheſo, Galatia, Corintho, aut ex alijs vrbibus vicinis ad Synodum accerſiti ſunt. Cur ita obſecro? Niſi quia non erat neceſſe, vt omnes Chriſtiani conuocarentur. At ſi omnium erat cognitio, ſaltem in eo illata illis eſt iniuria, quòd non modò non ſunt expectati, ſed neque omnino illis denunciatum eſt, vt ſaltem adeſſe poſſent, ſi hoc illis videretur. Apoſtolos verò plebi Chriſtianæ iniuriam intuliſſe, nemo ſapiens iudicabit. Tantùm igitur abeſt, vt iure diuino aut Eccleſiaſtico plebs Chriſtiana locum ſententiæ dicendæ in cauſis fidei obtineat, vt neque adeſſe illam neceſſe ſit. Quòd ſi iam illud mihi opponas, ne Presbyteros quidem omnes, aut Epiſcopos fuiſſe conuocatos, cùm tamen Epiſcopis ius definiendi, & in Concilijs iudicandi tribuamus, audi quid reſpondeam. Non minus enim à me ſtat iſta conuocandi Epiſcopos, quàm illa conuocandi Laicos prætermiſsio. Nam ego neque Democratiam in Eccleſia eſſe, (quod ipſa conuocandi Laicos prætermiſsio docet) neque Optimates ſupremum gubernationis Eccleſiaſticæ locum tenere puto, quod etiam conuocandi Epiſcopos prætermiſsio docet & confirmat. Etſi enim tùm Epiſcopi omnes, vt ad Synodum veniant, inuitari poſſunt, tùm quoties adſunt (neque ob hæreſim, aut crimen aliquod grauiſsimum excluduntur) ſententiæ dicendæ ius neceſſariò habeant, tamen quia primus Eccleſiaſticæ gubernationis gradus ex inſtitutione Chriſti penes vnum Epiſcopum eſt: ad Concilij iuſti & legitimi (non etiam ad Oecumenici) perfectionem atque adeo ſolennitatem ſatis eſſe dico, vt ille vnus Epiſcopus cum aliquot alijs Epiſcopis & Presbyteris rem cognoſcat & definiat. Quæ ipſa res Apoſtolorum factis confirmatur, qui nihil aliud curârunt, quàm vt ad Apoſtolos ac Presbyteros in Hieruſalem, vbi Princeps Apoſtolorum D. Petrus erat, aſcenderent. verùm de his poſtea. Nunc nihil aliud quærimus, quàm vt oſtendamus, plebem Chriſtianam ab omni gubernatione remotam eſſe. Primùm, quoniam ſit inſtar ouium & agnorum, qui neque ſe, neque alios regere poſſunt. Deinde, quoniam maior plebis pars ſcientia & doctrina ſemper caret, ſine qua nullum regimen Eccleſiaſticum exerceri poteſt. Tùm autem, quia cum in corpore Eccleſiæ locum tenet, qui parêre tantùm debeat: quemadmodum pedes & crura in corpore humano tantùm parent nec vlla ex parte imperant. Poſtremò vſus Eccleſiæ docet, nullum ius plebi eſſe in cauſis fidei diſceptandis, propterea quòd plebs tota nec vnquam ſit ad Synodos conuocata, nec pro ſe Legatos, qui nomine ipſius ſubſcriberent, vnquam miſerit, nec ſi quando adfuiſſet, ſententiam ſuam ritè atque ordine interpoſuerit.

Tertio demum loco ſupereſt, vt oſtendam, hoc genus popularis regiminis in Eccleſia Dei conſtitutum non eſſe, propterea quòd minus laudabile, ac minus præclarum cæteris gubernationum generibus exiſtit. Nam ſi profani vrbium conditores, & earum impij atque Idolis dediti Legumlatores nihil magis optauerunt, quàm vt Ciuitates ab ipſis creatæ aut conſtitutæ perpetuò ſtarent ac florerent, ob eamque cauſam in Ciuitatibus gubernationem atque ordinem poſuerunt, quem longè optimum iudicarent: quis dubitet, quin ſapientia Dei Patris Rempub. in terris erectura, eandem & optimis legibus, & optimo genere gubernationis muniuerit ac firmârit? Neceſſe iam vt ſit, eos, qui Eccleſiam democraticè gubernari defendunt, ſimul etiam defendere, quòd popularis gubernatio ſit humano generi & omnium vtiliſsima, & longè optima. Tantum verò abeſt, ne Caluinus id affirmare auderet, vt omnes

Inſtitut. c. 20 gubernandi formas inter ſe conferens, non dubitauerit ſcribere: *Procliuis eſt à regno in tyrannidem lapſus: ſed non multò difficilior ab Optimatum poteſtate in paucorum factionem: multo verò facillimus à populari dominatione in ſeditionem.* Ab ijs igitur, quæ mihi Caluinus concedit, ita concluſerim. Chriſtus in ſua Eccleſia non poſuit eam regiminis formam, à qua lapſus multò facillimus in ſeditionem exiſtat, quia *pacis, non diſſenſionis auctor eſt*: ſed ex Caluini ſententia multò facillimus eſt lapſus à populari dominatione in ſeditionem: non igitur poſuit Chriſtus in Eccleſia ſua dominationem popularem. Et hoc quidem Caluini verbum tantopere aduerſatur Lutheranorum ſententiæ, vt quid reſpondere aliud poſſint, quàm Caluinum falli ac decipi, prorſus non intelligam. Caluinus verò ipſe non fatebitur aliquando, ſeipſum in hac re deceptum eſſe. Quid ergo dicet? Vtiq; ſe non prorſus popularem Dominationem in Eccleſia

ponere,

ponere, see mixtam ex populari & Optimatum potestate. Ita enim vbique docet.

Primùm ista commixtionis ratio, quam Caluinus excogitauit, abundè ostendit, nullum certum politiæ genus huic homini placuisse: cùm tamen Lutherani apertè fateantur, Ecclesiæ Regimen Democraticum esse ac populare. Iam verò si Caluinus omnino voluit mixtam ex pluribus formis gubernationem vni alicui formæ præferre, saltem debuit suum illud regimen aut ex omnibus tribus gubernandi formis componere, aut duas meliores formas, ac non duntaxat duas peiores miscuisse. Ipse autem fatetur, *facilem quidem esse lapsum à regno in tyrannidem, sed facillimum à dominatione populari in seditionem.* Debuit igitur genus aliquod medium ex Regio & Optimatum statu conflasse, propterea quòd ab illis formis non nisi facilem lapsum in contraria vitia esse arbitratur, ac non prætermisso Regno (à quo fatetur non nisi facilem esse lapsum in tyrannidem) ad popularem dominationem cum Aristocratia temperandam se conferre, *à qua facillimum in seditionem lapsum esse* concedit. Nam si omnino voluit populo suũ quendam locum ac potestatem concedere, etiam visibili vnius gubernationi debuit suum locum reliquisse, quod vtiq; si fecisset, non tãtopere à vero aberrasset. Omnes enim fatentur, vnius principatum, cui Senatus Optimatum adiungitur, longè pulcherrimum esse inter homines gubernationis modum. Nunc autem nec vnum aliquod regiminis genus cæteris omnibus præfert, & cùm plures gubernationum formas confundat, nec omnia tria, ac neq; duo præstantiora in mixtionem suam adhibet, sed prætermissa Monarchia, quæ (vtpote Dei ac naturæ propria) omnium dignissima est: reliqua duo ita commiscet, vt multitudini tamen potiores partes necessariò deferat. Cùm enim plus quidem possit, minus autem plebeijs concedi non possit, quàm vt suffragia sua ad id de quo agitur conferant, & suffragia plerumq; ex numero æstimentur, nec aliter ea vnquam in Ecclesia Dei æstimata fuisse doceri possit, necesse autem sit vt plebs numero vincat Optimates: profectò euenit, vt si plebs cum Optimatibus in Ecclesia regenda concurrit, prærogatiua semper sit plebis. Etenim quanquam Optimates bonis ac salutaribus consilijs populo præeant, tamen cùm ad sententias & consensum semel ventum est, illa causa vincet, quæ maiori multitudinis parti probabitur. Quæ cùm ita se habeant, frustrà vult Caluinus, Pastores præesse populari electioni, *ne quid vel per leuitatem, vel per mala studia, vel per tumultum à multitudine peccetur.* Quomodo enim ista in populari statu vitari possunt, cùm rei summa non penes illos, qui præsunt, sed penes ipsum populum sit, cuius pars maior & leuis semper est, & plerumq; in peiora procliuis?

Graue D. Chrysostomo visum est, vt Magistratus aliquis populo seruiat, vel solùm captandæ gloriæ causa. *Si enim ab eodem Magistratu, quid populus sit, percontaberis: quiddam (inquit) tumultus perturbationisq; plenum, è stultitia maiori ex parte constans, atque temerè compositum, ad instar fluctuum maris varia & pugnante sententia sæpenumero iactatum. Qui igitur sub eiusmodi Domini seruitio premitur, nónne omnium est sanè miserrimus?* Hæc Chrysostomus. Quòd si vir tam sapiens miserum illum & seruum iudicauit, qui solùm ob auram popularem captandam, populo seipsum priuatim subijcit, propterea quòd populus perturbationum plenus est, atque è stultitia maiori ex parte constat: quid de illo dicturus esset, qui regimen ipsius Ecclesiæ populo subijciendum prædicaret? Nónne illum & seruum, & stultum iure assereret? Nam si populus, etiam cùm non sedet ad Reipub. gubernacula, tamen ex ipsa vi multitudinis in animos non æqualium modò, sed etiam magistratuum suorum ita dominatur, vt eos ad studia vulgi effusis sumptibus venanda pelliciat: quid faciet hæc bellua, si in Regio etiã solio collocetur? Quàm tunc arrogans, quàm seditiosa, quàm inconstans & vana euadet? Dicant sapientes quicquid ipsis videbitur, suadeant, dissuadeant, minentur, blandiantur: si tamen semel cõcesserint iuris aliquid in re statuenda populo competere, præterquã quòd nõ deerunt vnquam Pastores, qui ambitione aut auaritia ducti, sub specie honesta populo peiora quæque amplectenda proponant: etiam ipse populus partim non intelligens rei grauitatem, partim gratia & studijs delinitus, partim libidine & impetu commotus id faciet, quod ex ipsius aut commodo, aut cupiditate futurũ apparebit. Itaq; illud in Christiana Repub. eueniet, quod sapientissimi quique in ipsis gentilium ciuitatibus vituperandum meritò iudicabant. Etenim Anacharsis professione Philosophus, natione Scytha, cùm interfuisset concioni Atheniensiũ, quorum status erat popularis, vidissetque grauissimos viros in hanc illámue partem suadere, populum verò decernere: ad Solonem conuersus, *admirari se dicebat, quòd apud Græcos viri sapiẽtes dicerent, stulti verò iudicarent.* Eleganter sanè per ipsius naturæ lumen animaduertit, plus sapientiæ in illis requiri, ad quos decernẽdi & statuendi potestas, quàm in illis ad quos suadendi officium

In Ioan. Homil. 2.

Plutarchus in Solone.

officium pertineret. Satis enim est vt is, qui suadet, probabiliter in vnam partem dicat. Oportet verò vt is, qui decernet, vtramque partem non tantùm probabili, sed vera etiam ratione dijudicet, sciatque, præsertim in causa fidei aut morum, quid vel amplectendum sit, vel euitādum. At longè maior populi pars tantum ab isto acumine abest, vt vix nouerit verum videre, quando à sapiente viro clarissimè proponitur, & ante oculos omnium constituitur: id quod (omisso Anacharsi) à Philosopho Christiano confirmatum audiamus. Is erit D. Augustinus omnium ferè Theologorum sapientissimus, qui ad Honoratum Manichæum de vtilitate credendi scribens, quodam in loco sic habet.

De vtilitate credēdi.c.12.

Nemini dubium est, omnes homines aut stultos, aut sapientes esse. Nunc autem sapientes voco, non cordatos aut ingeniosos homines, sed eos quibus inest, quanta inesse homini potest, ipsius hominis Deiq́; firmissimè percepta cognitio, atque huic cognitioni vita moresq́; congruentes: cæteros autem, cuiusque modi artibus inertiisq́; affecti sint, quolibet victu probandi siue improbandi stultorum in numero deputauerim. Quæ cùm ita sint, quis mediocriter intelligens non planè viderit, stultis vtilius atque salubrius esse, præceptis obtemperare sapientium, quàm suo iudicio vitam degere? Nam factum omne si rectè factum non est, peccatum est. Nec rectè factum esse vllo modo potest, quod non à recta ratione proficiscitur. Porrò recta ratio est ipsa virtus. Cui autem hominum virtus, nisi sapientis animo præsto est? Solus igitur sapiens non peccat. Stultus ergo omnis peccat, nisi in his factis, in quibus sapienti obtemperauerit: à recta enim ratione talia facta proficiscuntur, nec, vt ita dicam, dominus sui facti stultus existimandus est, cum est tanquam instrumentum ministeriumq́; sapientis. Quare si omnibus hominibus non peccare, quàm peccare melius est: melius profectò stulti omnes viuerent, si serui possent esse sapientium. Atque hoc si in rebus minoribus, vt in mercando vel colendo agro, in vxore ducenda, in suscipiendis educandisq́; liberis, in ipsa denique re familiari administranda expedire nemo ambigit, multò magis in Religione. Nam & res humanæ promptiores ad dignoscendum sunt, quàm diuinæ: & in quibuscūque præstātioribus & sanctioribus (rebus) quò magis eis obsequium cultumq́; debemus, eò sceleratius periculosiusq́; peccatur. Nihil igitur nobis restare amodò vides quàmdiu stulti sumus, si nobis vita optima & religiosa cordi est, nisi vt quæramus sapiētes, quibus obtēperando Dominationem stultitiæ neq; ita multum sentire, dum inest nobis, & euadere aliquando possimus.

Stultis vtilius est obtemperare.

Stultus non est sui facti dominus: non ergo regit.

Argumentatio Augustini etiā in Religione valet.

Ex hac D. Augustini grauissima disputatione facilè addiscimus, & quàm pauci verè sapiētes inueniātur, & qui sapiētes nō sunt quàm longè ab omni Dominatione arceri debeant etiā in causis ciuilibus, ac multò magis in ijs quæ Religionis sunt. Nec est quòd quispiam opponat, Spiritum Dei etiam in mulieres & pueros effusum esse. Hoc enim & nos fatemur: easque mulieres, & eos pueros in numero sapientium habemus. Verùm vnde cognosces quis ille sit, cui spiritus præ cæteris donetur? Hoc enim est quod Augustinus mox inuestigat, cùm ait: *Difficillimam oriri quæstionem, quomodo stulti sapientem inuenire possent, cùm nomen sapientis & plærique ex obliquo sibi vendicent, & tamen de rebus ipsis, quarum cognitione constat sapientia, ita inter se dissentiant, vt aut nullum eorum, aut certum vnum necesse sit esse sapientem.* Quid ergo est? *Huic* (inquit Augustinus) *tam immani difficultati quoniam de Religione quærimus, Deus solus mederi potest.* Is igitur quo pacto medicinam istam adhibuit? Respondet Augustinus. *Christus afferens medicinam, miraculis conciliauit authoritatem, authoritate meruit fidem: fide contraxit multitudinem: multitudine obtinuit vetustatem: vetustate roborauit Religionem, quam non solùm Hæreticorum ineptissima nouitas fraudibus agens, sed nec Gentium quidem veternosus error violenter aduersans, aliqua ex parte conuelleret.*

Ibidem.c.13.

Ibidem.c.14

Christus igitur per miracula sua sibi authoritatem ac fidem apud turbas conciliauit, qua semel parta, Discipulis etiam ipsius, partim quòd à Christo mittebantur, partim ob miracula quæ ipsi fecerunt, & ob sanctissimam ipsorum vitam credebatur. Discipulis Christi mox alij, ac deinceps alij tamdiu successerūt, donec ipsa iam vetustas instar miraculi esset. Verùm vt Christus ipsa Dei sapientia fuit, sic post illum nihil Apostolis ipsius, nec post illos aliquid Apostolorum Successoribus sapientius aut in Ecclesia esse, aut ab hominibus cognosci potest. Ad hoc enim non cuilibet de turba, sed paucis potissimùm & miraculorū & linguarum dona cōcessa sunt, vt cæteri scirent, per illorum sapientiam imperitæ multitudinis turbam esse moderandam. Ex quo apparet, minimè omnium debere populum Christianum præesse, cùm omnino ei expediat non dominari, sed obedire etiam in profanis negotijs. quantoque magis in sacris & Ecclesiasticis? Et quia semel in Augustini grauissimam authoritatem incidimus: à quibus ille sapientiam istam petendam iudicauerit, attendamus. Nam vt nunc docuit, longè maximam hominum partem stultorum numero habendam, & solam esse authoritatem quæ stultos mouet,

authoritatem

authoritatem verò miraculis primùm conciliatam, ac deinde sequentium multitudine & temporis vetustate firmatam esse: sic in eodem libro declarat, *huius multitudinis Primates quærẽdos esse*, vt ab his potius de sacris literis aliquid discatur. *Qui Primates* (inquit) *si non essent, discendum omnino esse nescirem.* Ita, quanquam ipsa multitudo fidelium multum momenti ad fidem de aliqua re faciendã afferat, sapientia tamen Dei, quæ authoritatem fidei Christianæ per multitudinem credentiũ attulit, multitudinem per *Primates ipsius* & ad fidem perduxit, & in Ecclesia tenuit. Vnde alibi Augustinus manifestè affirmat, *paucos spiritales in Catholica Ecclesia ad sincerissimæ sapientiæ cognitionem peruenire. cæteram* (inquit) *turbam non intelligendi viuacitas, sed credendi simplicitas tutissimã facit.* At certè si regimen vniuersalis Ecclesiæ penes populũ esset: oporteret ipsam multitudinem tanta viuacitate intelligẽdi pollere, vt Primates suos instruere ac docere posset. Par enim est, vt qui summũ in Ecclesia locum tenet, summũ etiam sciẽtiæ donum possideat: vt possit rationem de ea fide reddere, quam à tota Ecclesia retinendam pro authoritate dominationis suæ asserit. Verùm vt breuiter ista concludã, præterquam quòd nulla Scripturarũ authoritas producitur, in qua Christus populo Christiano suam Ecclesiã cõmisit: præterquã quòd Christianus populus nunquã ab Ecclesia primũ instituta in vnũ locũ, aut per se, aut per Legatos suos cõuẽnit, vt regiminis sui specimẽ in cõmune ederet: præterquã quòd hoc genus regiminis & plenũ tumultu, & male ex duobus tantùm, iisq; minus præclaris generibus cõmisceretur: etiã status popularis à natura ipsa lõgissimè recedit, quæ vbiq; Primatum, & non multitudinis dominationẽ & instituit, & amplectitur. Neq; verò aut Angeli, aut cœli, aut stellæ, aut Patriarchæ, aut Iudæi à maiore multitudinis parte regebantur, aut ipsæ Gẽtes tam approbârunt popularem statũ, quàm Regiũ, qui etiã status à Deo Monarchias ingẽtes ob totius mundi bonũ erigente supra omnes alios cõmendatus est. Vt mirer quod exemplũ aut Dei, aut naturæ sequantur, qui velint Ecclesiã à bellua multorũ capitum regi. Sed si veritatẽ amamus, præ odio Primatus Romani, ad hãc cœcitatem detrusi sunt. Cùm enim illũ Principatum, qui tam clarè in Petro institutus, & tã manifestè in Ecclesia Romana propagatus est, omni ratione oppugnandũ susciperent, omnia etiam absurdissima dicere maluerũt, quàm vt aliquid cõtra vnius Primatum nõ dicerent. Sed nũc argumenta illorũ audiamus, ne se inaudita causa cõdemnatos querantur.

Ibid. c. 14.

Contra Epist. fund. cap. 4.

Rationes eorum confutantur, qui statum & gubernationem Ecclesiæ Christi volunt esse popularem.

CAPVT VIII.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cùm Ecclesia (secundùm Illyrici mentem) non quemuis confusum populi conuentum (vt agora) sed ordinatũ & per classes suas distinctũ, maximè apud Athenienses significet: Apostoli nomẽ Ecclesiæ in vsum assumpserũt, vt ostenderẽt, politiã Ecclesiæ esse quidẽ Democraticam, non tamen confusam, verùm ordinatam.

REPONSIO.

QVID afferunt isti homines præter sua placita, cur Apostoli, quando nomen Ecclesiæ in vsum assumebant, ad Atheniensiũ præcipuè cœtus atq; instituta respicerẽt? Scilicet Hebræi homines, nec aliunde ferè quàm à Spiritu Sancto per miraculũ edocti, dederunt operam, vt scirẽt quo verbo populus Atheniẽsis cœtus suos, vel confusos, vel ordinatos distingueret. Quantò rectius iudicabimus, Apostolos hoc ipsum *Ecclesiæ* nomẽ à Septuaginta duobus Interpretib. accepisse? Cùm enim sacras Literas gẽtibus Hebrææ linguæ ignaris tùm in cõcionibus exponerẽt, tùm descriptas traderent: necessariò illas in Græca lingua, vt à Septuaginta Interpretibus ante aliquot secula cõuersæ fuerãt, & ipsi legerũt, & gentibus legẽdas tradiderunt. Apud Septuaginta verò Interpretes quanquam Synagogæ nomen multò frequẽtius quàm Ecclesiæ reperiatur, tamẽ non rarò etiã Ecclesiæ vocabulũ occurrit. Verbi gratia: In Libro *Deuteronomij* quater apud Septuaginta Interp. Ecclesiæ nomen eodem in loco legitur. Vbi certè non significat popularẽ aliquẽ statũ, sed eũ potius, qui sub vnius Moysis principatu degebat. Sic etiã cùm Saul Israëlitici populi Rex esset, Dauid de populo sub illius principatu agẽte dixit, γνώσεται πᾶσα ἡ ἐκκλησία αὕτη. *cognoscet vniuersa Ecclesia hæc, quia nõ in gladio, nec in hasta saluat Dominus.* Et postea: Cùm Salomon Rex benediceret populo in dedicatione Templi, Septuaginta fre-

Deuter. 23.

1. Reg 17.

quentem populi sed maximè Seniorum conuentū per nomen Ecclesiæ expresserūt, dicentes: *Omnis Ecclesia Israël stabat.* Ecclesiæ igitur appellatio non repugnat statui Regio, sed cōuentum populi significat, siue is cōuentus sub Rege, seu etiā sub Optimatibus celebretur. Ac tametsi quò quisq; conuentus magis ordinatus est, eò laudabilior sit: tamen Ecclesiæ nomen ad confusum etiam conuentū à Diuo Luca in Actis Apostolorū describendis accōmodatur. *Et erat* (inquit) *Ecclesia confusa.* Nihil ergo solidi ex Ecclesiæ vocabulo ad stabiliendā populi Christiani Democratiam cōcluseris. Quinimò cùm *Ecclesia* primùm *ab euocando* sit denominata, cumq; & is, qui nos euocat, *Deus vnus* existat, & is, per quem nos euocat, vnus Christus sit, & modus, quo euocamur, *vna sit fides* & nexus, quo euocati coniungimur, *vnū sit corpus, vnus spiritus, eadem charitas, vnaq; spes vocationis nostræ,* & finis quo tendimus, vna sit æterna vita: rectius meo iudicio dixeris, per Ecclesiæ nomen statū eum, in quo vnus sit Princeps, designari. Nā omnis Ecclesiæ ratio ab vno Principe profluit, vno vinculo continetur, & in vnū finem destinatur. Cùm verò tam Synagogæ, quàm Ecclesiæ nomen apud Septuaginta Interpretes in vsu fuisset, Augustinus eam rationē attulit, cur noster status Ecclesia potius appelletur, quòd videlicet *Ecclesia ex vocatione, Synagoga verò ex congregatione appelletur. Conuocari, magis hominibus conuenit: congregari, magis pecoribus.* Quòd si prophani vsus aliqua ratio habenda est, cum Iacobo Tusano dicerē, *Ecclesiam* propriè apud Athenienses appellari conuentum eorum, qui non foris, sed intus habitant. Nam quoties ad magnæ alicuius rei spectaculum homines ex agro accersebant, illā rem Athenienses non Ecclesiam, sed Διάκλησιν appellabant. Et sanè magna cum ratione cœtui Fidelium nomen illud imponitur, quod ciues illos ac domesticos, non aūt rusticos & peregrinos esse designet. *Sumus enim iā non hospites & aduenæ, sed ciues Sanctorū & Domestici Dei.* Verùm vt Sancti iam facie ad faciem Deum in cœlo videntes potissima pars Ecclesiæ sunt, neq; tamē propterea regūtur à seipsis populariter, sed regio & monarchico vnius Dei Principatu gubernātur: sic altera Ecclesiæ pars, quæ adhuc in terris agit, potiorem suam partem, quæ in cœlis agit, quantum potest imitans, non populariter, sed ab vno Pastorum Principe gubernari debet.

1. Reg. 8.
Actor. 19.
Philip. 2.
August. in Inchoata expositiōe. episto. ad Roman.
In Lexico Tusani sub verbo, ἐκκλησία.
Ephes. 2.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Pergit Illyricus in illo suo commento: & vniuersam rationem Ecclesiasticæ Politiæ describens, eam dicit esse Democraticam quidē, verùm ordinatam, *vt quæ habeat suū regem Christum, & suam Aristocratiam Doctorum, ac præcipuorum membrorum, quem ordinem aut harmoniam etiam Paulus, Rom. 12. & 1. Cor. 12. & Ephes. 4. describit.*

RESPONSIO.

Quid Paulus in duodecimo capite tam Epistolæ ad Romanos, quàm prioris ad Corinthios, itemque in quarto ad Ephesios sibi voluerit, iam antè declarauimus. Etenim cùm in illis locis Ecclesiā corpori humano similē esse dicat, nec politia corporis humani aut animalis cuiuspiam sit democratica, verùm regia & monarchica, vtpote in qua principatus penes vnum est, siue id cor, seu cerebrū existat: cumq; si rationē, quæ potissima hominis pars est, cōsideremus, membra corporis omnia sic ei subsint, vt nullo modo ad cōmunem corporis gubernationem illa cōcurrant, sed vniuersa regantur ab vna mente ac ratione, quæ sola præsidet: quis non eodem modo politiā corporis Ecclesiastici diuinitus ita ordinatā esse dicat vt vnus in ea primas teneat, cætera verò mēbra, secundùm quod vel nobiliora, vel ignobiliora sunt, sic magis aut minus de Principatu capitis vnius participēt, cùm interim omnia vni potissimùm Principi obediant? Deinde in his Illyrici verbis id summa reprehēsione dignū esse nō dubito, quòd dum Ecclesiæ politiā ex Christo ex Optimatibus, & ex tota plebe Christiana cōstare vult: interim Christianorum plebem infimam ipsi Christo parem in aliqua saltem gubernationis parte facit. Nisi enim in aliquo ciuitatis negotio tantum efficiat plebs, quantum non modò Pastores alij, verùm etiam ipse Rex Christus: frustrà status Ecclesiæ vocatur popularis. Neq; verò vllam puto Rempub. (quæ saltem rectis legibus aut moribus regeretur) aliquando extitisse, in qua gubernandi ratio non fuerit aliquantulum mixta. Quis enim Rex bonus caruit vnquam Senatu suo? Porrò Senatores quid aliud sunt, quàm Optimates? Aut qui Optimates vel in cōstituendo Magistratu, vel in tributis exigēdis, vel in rogādis legibus, similibúsue causis nō aliquid saltē loci plebeis reliquerunt? Quemadmodum igitur Monarchia vel Regnum vocatur, non solùm vbi Optimates aut plebs nihil omnino possunt, verùm etiam vbi Rex plus illis potest: & quemadmodum status Optimatum ap-

matum appellatur, non vbi vulgus ab omni actione publica prohibetur, verùm vbi summa rei paucis Principibus potissimùm administranda committitur: sic popularis status erit, non vbi Rex aut Nobiles nihil possunt, verùm vbi plebs in aliqua saltem gubernationis parte aut plus illis, aut certè non minus potest. *Iudicauit Populus Romanus de perduellione etiam sub Regibus, si quis à Duumuiris ad populum prouocasset:* nec tamen propterea is status dicebatur esse popularis. In omni enim mixto statu id potissimùm attenditur, quod cæteris partibus antecellere videtur Quid ergo sibi voluit Illyricus, quando politiam Ecclesiæ *ex Christo velut Sũmo Rege, atque ex Doctoribus & præcipuis membris velut Optimatibus constantem*, nihilominus popularem appellauit? Fac nonnullas causas ad plebis non minus, quàm ad Optimatum cognitionem pertinere. An tamen quisquam vsque adeo desipit, vt in illis ipsis causis plebem, atq; etiam Optimates plebi adiunctos, non minus quàm Christum efficere putet? Si plebs atque Optimates cum Christo in vlla parte administrationis ex æquis partibus cõcurrunt, concedo statum Ecclesiæ ex illa parte popularem dici posse. Verùm si nihil omnino proferri potest, in quo plus infinitis partibus soli Christo. quàm toti prætere a populo tribuẽdum non sit: quomodo tanta erit in vlla re plebis atque Optimatũ facultas, vt status Ecclesiæ vniuersus potius à populi administratione, quàm ab ipsius Christi Principatu nominetur? Cur nõ potius, quia quicquid populus Dei habet, Christi dono habet: ad honorem Christi Regis nostri dicimus, Reipub. Christianæ statum aut non nisi regium, aut certè magis regium esse, quàm popularem? An id fortè intellexit Illyricus, inuisibilem Ecclesiæ Dei politiam ab vno Rege Christo pendêre: visibilem verò à toto populo Christiano? Nam si hoc ipsum non sensit, blasphemè nimium de Christo sensit, cui plebem in vlla parte gubernandi adæquauit. Si ergo Christum inuisibili, populũ visibili modo præesse vult: cur quæ dissimilia erãt, simul in oratione sua coniunxit? Cur visibilem gubernatorem cũ inuisibili, mortalem cũ immortali confudit? Duplicem igitur politiã Ecclesiæ Illyricus ponat, necesse est: vnam inuisibilem & regiam, secundùm quam solus Christus omnia per ministeriũ eorum, quos ad eam dignitatem vocauit, moderatur: alterã visibilem & democraticã, in qua populus totus, hoc est, tam Pastores & Doctores quàm vulgus Ecclesiam Dei ex æquo regit. Omittamus illud *ex æquo*: vt reliqua oratio tam Caluini, quàm Illyrici opinionem confutet. Nam Caluinus plebi minus quidem quàm Optimatibus, sed aliquid tamen necessariò in ratione gubernandi concedendum existimauit. Ergóne duplicis generis & conditionis, Ecclesiæ regimen est? Aut alia est, quæ videtur foris, & alia, quæ intus latet, Reipub. Christianæ forma? Nónne prima statim facie pulchrius, magisq; decorũ esse iudicares, si cùm externa politia Ecclesiæ ab illa inuisibili Monarchia Christi profluat, altera potius alteri similis, quàm dissimilis foret? Aut tu aliam Democratiæ tuæ originem edes, præter ipsius Christi Principatũ? Quod ergo generat, nónne potius aliud sibi simile generat, quàm diuersum? Monarchia (inquam) inuisibilis, quæ in Christo iam latet, potius visibilem Monarchiam, qua populus Dei regatur, generabit, quàm Democratiam quæ longiùs etiam à Monarchia, quàm Optimatum status, abest: nisi fortè monstri similem vis esse diuinam Ecclesiæ Dei gubernationem. Quando enim proles non refert imaginem & similitudinem generãtis, iam certè ad mõstri naturam ea res vergit. Quæcunq; aũt sit ratio & forma Ecclesiasticæ gubernationis, illa non nisi proles eius Monarchiæ est, per quam Christus in totam Ecclesiã dominatur. Antequam Filius Dei carnem assumpsisset, in honorẽ visibilis Monarchiæ suæ adhuc futuræ, Ecclesiã suam non per populũ vniuersum, sed potissimùm per Pontificem vnũ vniuerso populo visibiliter præsidentem gubernauit. Et tu nunc postquam Christus carnem & assumpsit, & in immortalitatem transtulit, non modò vnũ Pontificem, ac neq; solam Pastorũ multitudinem visibiliter vis præesse, verùm etiã totam plebem ad visibile Ecclesiæ regimen vocas? Obsecro te, qui ad tempus regit Ecclesiã Christi, nũquid in ea re minister non est æterni Principatus, quem solus Christus accepit? *Sic nos existimet homo vt ministros Christi & dispensatores Mysteriorũ Dei.* Nũquid ergo prorsus omnes Christiani aliqua Mysteria dispensant? aut simul omnes Christi sunt ministri? Nunquid omnes aliquo ministerij genere fungũtur? Verùm de his rebus iam antè satis copiosè dictum esse puto.

[Margin notes: Vide T. Liuium Decadis. 1. lib. 1. — Deutr. 17. — 1. Cor. 4. — 1. Cor. 12.]

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Iubet Christus eum, qui neq; fratrem admonentem, neq; duos testes audierit, denunciari Ecclesiæ, velut supremo tribunali. Ecclesiæ verò pars Laici & plebs infima sunt. Habent igitur & illi ius suum in controuersijs cognoscendis. Matth. 18.

RESPONSIO.

Matth.18. Cum Christus iubet peccatorem contumacem Ecclesiæ denunciari, per nomen Ecclesiæ publicum aliquod (fateor) Ecclesiæ forum intelligit. Nam primùm, inter eum qui deliquit, & eum in quem delinquitur, priuatim agi vult, vt famæ delinquentis parcatur: mox autem si non emendetur, neque ex toto priuatim, neque publicè, verùm media quadam ratione coram *duobus aut tribus testibus* agendum est. Quòd si delinquens neque sic pœnitentiam agat, Publicum forum. prorsus ad publicum Iudicium acceditur. Sed quodnam est hoc publicum Iudicium? Certè illud, in quo Præsules populo adstante causas cognoscũt, & sententiam ferunt. Populum adstare dixi, non quòd necesse sit, aut singulos de plebe, aut maiorem partem, aut quenquam, præter eos quorum interest, adesse: verùm quòd nemo arceri facilè posit ab eo loco, in quo Iudicium publicum exercetur. Item interesse iurisdictioni quidem plebs potest, præesse non item. Apo-1. Cor. 6. stolus enim cùm de ciuilibus causis ageret, certos Iudices etiam minimos quosque *& contemptibiles*, potiùs quàm nullos, *ab Ecclesia constitui voluit*, vt Christiani apud suos potius, quàm apud infideles iudicarentur, si omnino volebant litigare. Quòd si non omnis populus in causis seculi iudicat, sed ij tantùm *qui constituuntur*: quantò minus idem ipsis permittetur in causis spiritalibus & Ecclesiasticis? Nam vt cùm certi ministri constituti sunt, omnis populus promiscuè ministrare non potest: sic postquàm certi Iudices in Ecclesia sunt constituti, nullus 1. Cor. 7. præterea debet se huic negotio ingerere. *Vnusquisque* (inquit Apostolus) *maneat in ea vocatione, in qua vocatus est.* Quid quòd D. Ambrosius eum locum Apostoli, in quo sapientem si Ambros. in 1. Cor. 6. quis est constitui voluit, vt inter fratres iudicet, ita interpretatur: *Ideo fratrem iudicem eligendum dicit, quia adhuc rector Ecclesiæ illorũ non erat ordinatus*: quasi dicat: ordinato semel Rectore, iudicandi potestas penes illum solum existet, donec ipsa Ecclesia ciuiles Magistratus sortita sit, qui de secularibus causis cognoscat. Quæ omnia D. Chrysostomus probè sciens, hæc verba Christi (*Dic Ecclesiæ*) in hunc modum interpretatur: *Dic Præsulibus, & Præsidentibus.* Imò Chrysostom. homil. 61. in Matthæum. Illyricus, qui Democratiam supra cæteros vrget, in libro de sermone Scripturarum, dicit: *Nonnunquam Ecclesia videtur significare tantùm ministros Verbi & Sacramentorum, & aliquos Seniores & intelligentiores: sicuti Chrysostomus interpretatur dictum Christi, Matth. 18. Dic Ecclesiæ. Sed tamen potest exponi de toto cœtu vnius loci, cùm ei quid publicè indicatur* Si hæc omnia essent vera: non tamen conuinceret hic locus, regimen vniuersalis Ecclesiæ ad populum pertinere. Nam quod de vnius loci cœtu nominatim dicitur, non vtique continuò pertinet ad omnium locorum cœtus Ecclesiasticos. Verùm nunc quale est, vt Illyricus à D. Chrysostomi sententia, & ab vsu Ecclesiarum omnium recedat, & suum somnium nobis pro Euangelio obtrudat? Nam si D. Petrus cognito Ananiæ ac Saphiræ mendacio, ac voti violatione, homines casti-Actor. 5. gauit, non expectato vllius præterea consilio vel consensu: itemque si D. Paulus fornicato-1. Cor. 5. rem Corinthium excommunicauit, non adhibito in consilium cœtu Corinthiorum (aberat enim corpore ab illorũ cœtu) quid hoc est, quòd Protestãtes causarum eiusmodi cognitionem ad vniuersum cœtum necessariò spectare dicunt? Quasi verò postquàm Christus dixerat: *Dic* Matth. 18. *Ecclesiæ*: non statim subiecerit, *Quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis*: perspicuè declarans, nomen Ecclesiæ ad Apostolos tunc, qui soli poterant ligare & soluere, & ad Apostolorum Successores, atque ad eos qui vicem Episcoporum gererent nunc spectare. Vnde Ignatius tam præclarus Apostolicorum temporum, ac eorum, quæ in Primitiua Ecclesia Ignatius in Ep. ad Smyrnenses. gerebantur, testis, affirmat *nihil in Ecclesia Episcopo maius esse, vtpote qui Sacra Deo facit pro totius mundi salute.* Quòd si nihil in Ecclesia maius Episcopo est, profectò nec ipsius plebis Christianæ Clericorumque omnium eiusdem Ecclesiæ maius tribunal esse potest. Nam quod Cyprianus ad Presbyteros & Diaconos scribit, *à primordio Episcopatus mei statueram nihil sine* Lib. 3. ep. 10. *consilio vestro, & sine consensu plebis meæ priuata sententia gerere*: nónne apertè ostendit, primùm inter Presbyteros & plebem, deinde inter Episcopum & Presbyteros magnum discrimen intercessisse? Presbyteri dabant consilium, non tamen iudicabant, vel præscribebant præsente Episcopo. At plebs tantum aberat à præsidentia, vt neq; consilium quidem, sed tantùm consensum suum impertiret. Nec enim plebis consensum necessariò expectare debebat Episcopus: alioqui non dixisset Cyprianus, *se statuisse nihil gerere absque plebis consensu.* Nam eo verbo docet, licuisse quidem sibi aliud facere, verùm se illa mente fuisse, vt vellet ad eam rem sese obligare. Interim verò Episcopus, aut de mandato eius alius quispiam, modò aliundè in causa instructus esset, omnia quæcunque ad Presbyteros, plebémue in commune non pertinebant, poterat vel

terat vel sine Presbyterorum consilio, vel plebis consensu peragere: idque in *persona Christi*, tam D. Petri, quàm D. Pauli exemplo. Et sanè fateor, magnæ cuiusdam tùm humilitatis, tùm perfectionis fuisse, atque adhuc esse, vt Episcopus omnia cum Presbyteris & grauioribus ex plebe conferat, & communicet. Sed oportet ea quæ consilij sunt, ab ijs quæ sub præceptum cadunt distinguere. Consilij autem fuit, vt Episcopus nihil magnum sine Presbyterorum Senatu ageret. Vnde D. Ambrosius ita scribit: *Et Synagoga, & postea Ecclesia Seniores habuit, quorum sine consilio nihil agebatur in Ecclesia. Quod qua negligentia obsoleuerit, nescio, nisi fortè Doctorum desidia, aut magis superbia, dum soli volunt aliquid videri.* Hæc ille. Siue autem desidia, siue superbia factum sit, vt Doctores soli præsideant: certè D. Ambrosius non dicit omnino illegitimum illicitúmue esse, vt soli Episcopi aut eorum Vicarij præsint Ecclesiasticis causis. Nec solos cùm dico, id ita intelligo, velùt nulli debeant ipsis adesse: verùm quòd neque solenne sit Presbyteros omnes conuocari, neque necessarium: modò tamen ij adsint, quorum consilijs iudex plenè instrui queat.

Actor. 5. 2. Cor. 2.

In c. 3. prioris ad Tim.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Scribit Lucas, Presbyteros Ecclesiæ, Christianorum Suffragijs electos. Ac Mathias, & septem Diaconi suffragio vniuersi cœtus ad ministerium vocati sunt. Et antiqui Patres (vt Cyprianus & Leo) testantur, Episcopos à Laicis electos. Cùm autem eligere Episcopos, nonnulla regiminis Ecclesiastici pars sit, regimen Ecclesiæ penes Laicos etiã est, & ideo democraticum.

Actor. 14.

RESPONSIO.

Etiamsi daremus, Episcopos tam olim fuisse electos, quàm nunc à Laicis necessariò debere eligi: non video tamen quòd ex ea re concludi queat, Ecclesiæ regimen populare esse. Nam in regnis aliquot Reges non succedunt per cognationem, sed eliguntur (vt in Polonia fit) aut in Comitijs Nobilium, aut in plebeijs: neque tamen propterea is status aut Optimatum, aut popularis est. Nam qui necessariò eligit eum, qui futurus est aut Rex, aut Pastor suus, etsi agat id quod aliquo modo ad regimen pertinet: tamen si finis agendi (quæ potissima ex causis est) spectetur, non tam agit vt regat, quàm vt regatur. Itaque si vnum solum qui præsit eligat, per electionem declarat, se vnius Principatui: sin autem plures eligat, Optimatum gubernationi subiectum esse. Sozomenus refert, Valentinianum iam recens ad gubernacula Imperij electum, *ad milites, vt alterum sibi velut imperij socium adiungeret, clamantes respondisse: Me ad imperandum eligere penes vos erat. Sed cùm iam à vobis delectus sim, consortem imperij quem postulatis, non in vestra, sed in mea solius potestate eligere situm est.* Eodem modo si penes Laicos esset eligere Episcopos suos, dicendum esset, eosdem Laicos post electionem confectam, regere Ecclesiam non posse. Verùm enimuerò permultum interest inter diuinas res, & humanas. Illæ descendunt de cœlo: hæ oriuntur de terra. Illæ igitur per Deum interueniente Christo primùm, deinde Apostolis Christi: hæ autem per Deum interueniente Gentium aut Ciuili iure disponuntur. Christus verò non legitur aut facto aut verbo aliquo suo detulisse plebi necessariam Episcoporum electionem. Nam primùm Christus Apostolos ac Septuaginta Discipulos, dum in terris ageret, solus absque plebis cuiusquam consensu elegit, atque ad prædicandum misit. Vnde Cyprianus: *Meminisse* (inquit) *Diaconi debent, quoniam Apostolos, id est, Episcopos & Præpositos Dominus elegit.* Episcopi ergo ad eius electionem maximè pertinent, qui vicem Domini potissimùm in terris sustinet. Post Domini verò ascensionem in cœlum, Paulus Titum in Creta reliquit, *vt per ciuitates constitueret Presbyteros*, nihil quicquam vel de interposito plebis alicuius consensu ad Titum in Creta relinquendum, vel ad plebis consensum in Presbyterorum electione adhibendum, interponens. Iam verò Mathias non prius in Apostolum ab ijs, qui aderant, eligi cœptus est, quàm D. Petrus Apostolus (penes quem D. Chrysostomus eligendi ius potissimùm fuisse attestatur) eius rei author extitisset. Ac tunc etiam non tam ab eis electus, quàm vnà cum Barnaba nominatus est, *Deo interim per sortem ostendẽte, quem ex duobus elegisset.* Electio igitur illa primùm Dei fuit, deinde Petri, nominatio autem totius multitudinis. Præterea Apostoli permiserunt multitudini Discipulorum, *vt considerarent*, non quos ipsi, sed *quos Apostoli constituerent ad ministrandum.* Consideratio plebi permittitur, constitutio Apostolis reseruatur. Illa proponit vota & desideria sua: hi iusta plebis desideria me-

Sozomenus lib. 6. c. 6.

Marci. 3. Luc. 6. & 10. Cyprianus lib. 3. epist. 9

Titum. 1.

Actor. 1.

Actor. 6.

ſideria meritò implent, iniuſta verò, cum opus eſt, repellũt. Verùm ſi noluiſſent Apoſtoli hanc rem ad plebem referre, ſed ſua in hac re authoritate vſi eſſent: iam nihil ſibi vendicare multitudo potuiſſet. Expectẽt igitur populi Epiſcoporũ ad ſe relationẽ, & tunc iure poterũt facere, quod in Diaconis eligendis plebem Chriſtianam tẽpore Apoſtolorũ feciſſe vident. Neq; verò

Actor.13. ſemper Paſtores & Doctores plebi ſuffragia permiſerunt. Nam *Prophetæ & Doctores, qui Antiochiæ erant, manus Paulo & Barnabæ impoſuerunt, & dimiſerunt illos in opus ad quod aſſumpſit eos Dominus*, non expectato plebis conſenſu aut ſuffragio. Quin imò nec Diaconos elegerunt populi ex iure ſuo, verùm ex authoritate ab Apoſtolis conceſſa. Ideoque *electos ſtatuerunt ante*

Actor.6. Actor.14. *conſpectum Apoſtolorum, qui orantes impoſuerunt eis manus*. Quod autem objicitur, *Presbyteros Chriſtianorum ſuffragiis electos*: id tametſi eſſet certum (vt non eſt, quia nihil frequentius accidit, quàm vt verbis interdum abutamur, quod idem de Græco verbo χειροτονεῖν apud Lucam cenſeri poteſt) tamen is locus ita intelligi debet, quòd Paulus & Barnabas Presbyteros fidelibus populis conſtituerunt eos, qui teſtimonium honeſtæ vitæ ab iiſdem populis accepiſſent. Cùm enim Apoſtoli non manerent in aliqua certa ciuitate, ſed per omnia loca peragrarent: mirandum non eſt, ſi eorum vitam ignorarent, quibuſcum educati non eſſent. Oportuit ergo non quoſuis, verùm eos, qui iudicati fuiſſent à ciuibus ſuis idonei, ad publicum miniſterium cooptare. Ac ſanè recta ratio docet, vt, ſi hodie ob alicuius Eccleſiæ neceſsitatem cogeretur Epiſcopus creare Presbyterum & Diaconum, de cuius moribus & inſtitutis aliunde edoctus non eſſet: omnino plebis, quæ tunc adeſſet, teſtimonium depoſceret, ne minus idoneum or-

1.Timoth.5. dinando, & *nimium citò manus imponendo*, tam ſuo nomini conciliaret notam infamiæ, & cum alienis peccatis communicaret, quàm Eccleſiæ, cui conſulere debebat, iniuriam inferret. At verò vt electio ſic penderet à plebe, tanquam Paulus aliquem ſibi notum ſine plebis ſuffragio

Ioan. 20. creare non poſſet: hoc prorſus à veritate abhorret, cùm Dominus dixerit, *ſe ita mittere Apoſtolos ſuos, ſicut ipſe à Patre eſt miſſus*. Conſtat verò Chriſtum ita miſſum eſſe à Patre ſuo, vt ſine cuiuſquam ſuffragio quemlibet, dum in terris ageret, vel Presbyterum, vel Epiſcopum, vel

2. Cor. 5. Apoſtolum creare poſſet. *Ac Deus quidem erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi. Apoſtoli autem pro Chriſto legatione fungebantur.* Apoſtolis in iuriſdictione omni, quæ ſaltem Eccleſiæ neceſſaria eſt, Epiſcopi ſucceſſerũt. Quemadmodũ igitur plebs, atq; adeo totus populus Chriſtianus in Chriſtum nihil iuriſdictionis habuit, ſic neque in Apoſtolos eius, neque in Epiſcopos aliquid poteſtatis accepit. Aut quod minimum verbum è Scripturis proferri poteſt, vbi conſtet, Chriſtum turbam & multitudinem in vlla re feciſſe totius Eccleſiæ ſuæ inſpectorem ac moderatorem? Quod autem Cyprianus & Leo populi conſenſum in electione Epiſcopo-

Locus populi in electionibus ſacris. rum adhiberi ſolitum eſſe teſtantur: fatemur id ita factum eſſe ex decoro ferè ſemper: non autem ex neceſsitate iuris diuini, præterquam ſi aliter vita ordinandi ſciri non potuit. Nam nec hodie fas habetur, ſolenni ritu aut ordinari Presbyterum, aut Epiſcopum conſecrari, præter-

Cyprianus lib.1.epiſt.4. quàm in conſpectu populi, cui populo ſuus etiam locus conceditur, vt ſi quid afferre poteſt, cur hic homo ad talem dignitatem aſſumi non debeat, liberè id audacterque proferat. Nec aliter intelligenda ſunt D. Cypriani verba. Nam cùm dixiſſet, *Plebs maximè habet poteſtatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recuſandi*, è veſtigio ſeipſum interpretatus adiunxit: *Quod & ipſum videmus de Diuina authoritate deſcendere, vt Sacerdos plebe præſente ſub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio ac teſtimonio comprobetur, ſicut in Numeris*

Numer.20. *Dominus Moyſi præcepit, dicens: Prehende Aaron fratrem tuum, & Eleazarum filium eius, & impones eos in monte coram omni Synagoga, & exue Aaron ſtolam eius, & indue Eleazarum filium eius. Inſtituit & oſtendit, ordinationes ſacerdotales non niſi ſub populi aſſiſtentis conſcientia fieri oportere: vt plebe præſente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur. Et ſit ordinatio iuſta & legitima, quæ omnium ſuffragio ac iudicio fuerit examinata, quod poſtea ſecundùm diuina magiſteria obſeruatur in Actis Apoſtolorum.* Hæc Cyprianus. Cuius verba qui rectè perpendit, is facilè videt, eum non aliter putaſſe conſenſum plebis ad conſtituendum Epiſcopum in Nouo Teſtamento neceſſarium eſſe, quàm in vetere Teſtamento neceſſarius fuit. Nam diuinam authoritatem ab Eleazari conſecratione repetitam ad ſtatum nouæ Legis trahit. At in vetere Teſtamento res non pendebat vel præcipuè vel neceſſariò à populi cõſenſu. Nam Deus ipſe per Moyſis operam conſtituerat Aaronẽ Põtificem, & Eleazarum voluit ei ſuccedere in Pontificatu, ſiue plebs conſentiret, ſeu recuſaret. Rem verò in conſpectu populi voluit geri, tùm vt is non ignoraret quis eſſet ſuus Pontifex, tùm vt libentius ei parẽret, cuius cõſecrationi aſſenſiſſet. Quod idem in Nouo Teſtamento ſemper eſt obſeruatum, adeo vt hodie liceat plebi

Epiſcopatum

Episcopatum alicuius impedire, si ea crimina Episcopo consecrando potest intendere, ob quæ indignus Episcopatu appareat. Si autem plebs ordinari Episcopum videns, nihil ei opponat, sed prorsus tacet, cum loquendi tempus est: in consecrationem eius meritò videtur consentire. Præterea in omnibus regnis Christianis videmus hoc fieri, vt Rex eum prærogatiua suffragij sui donet, quem Episcopatui præesse optat. Rex autem per tacitum populi consensum, in ea re, totius populi, cuius gubernator à Deo constitutus est, personam gerit. Si ergo quem Rex nominat, eundem postea Clerus elegerit: iam salua sunt omnia, nec aliquid aut de populi, aut de Cleri priuilegijs perit. Nam loco plebis & omnium Laicorum Rex interponit authoritatem suam. Sin ea res Populo non satisfacit: cum Rege potius, qui & suam, & populi vicem supplet, quàm cum Clero, qui vix locum suum tuetur, iniuriarum agere debet. Nam si omnia reuocabimus ad nudam veritatem: potius Clerici, quàm Laici hodie priuantur suis suffragijs. Etenim parum abest, quin vbique Rerumpublicarum Principes tantum non cogant Clericos, vt eum eligant, qui ab ipsis fuerit expetitus. Si autem quæritur, quid ex necessitate iuris diuini ad Presbyteri aut Episcopi creationem spectet: neque altiùs hanc rem repetere possumus, quàm à Christo ipso, qui solus absq; vllius electione ex authoritate sua misit Apostolos & Septuaginta Discipulos ad prædicandum: neq; tutiùs in vllius præterea exemplo conquiescere. Illius vestigia insequentes Apostoli & antiqui Patres, nunquam dubitàrunt absentibus etiam populis Presbyteros vel Episcopos iam prius consecratos mittere. sicuti B. Marcus Alexandriam, B. Martialis Rauennam, B. Valerius Treuerim à B. Petro est missus & postea Eleutherius Pontifex Romanus Fugatium & Damianum ad Lucium Regem Anglorum: Celestinus Palladium Episcopum ad Scotos: Aegyptij Episcopi B. Moysen Episcopum ad Saracenos miserunt. Quos omnes atq; alios innumerabiles certum est, non ex illorum populorum, ad quos mittebantur, suffragijs, sed ex eorum, qui eos consecrârunt iudicio, creatos esse. In summa, talium Episcoporum electio, quorum vita & doctrina ijs, qui præsunt, satis cognita est, non est plebi necessariò committenda, cùm sufficiat, vt Apostoli & eorum Successores, quorum curæ Ecclesia est credita, eligant & mittant aliquem, à quo plebs regatur. Ex decoro autem suffragatio quædam plebi Christianæ permitti potest, vt eum amet studiosiùs, quem inuita rectorē non accipit, quanquā nullum, qui mittitur ab ijs, quorum interest, inuita deberet accipere. Cæterùm si plebs aut non petat hunc suffragij locum (vti iam fit in Ecclesia Catholica) aut sufficere putet, vt suo loco Rex aut primus Magistratus aliquem idoneum designet: iam nihil iniuriæ nō modò iuris necessitati, verùm neque ecclesiastici moris vsui & decoro infertur. Postremò cùm Laodicenum Concilium iam olim statuerit, *non esse populis concedendum, vt electionē faciant eorum, qui Altaris ministerio sunt applicandi*: manifestissimum est, populorum electionē nunquam tantæ necessitatis in Ecclesia Christi habitam esse, vt aliter facta electio non subsisteret, sed potius totum quod in ea re agebatur, decoro & temporū illorum opportunitati cōcessum esse. Atque hæc sint satis de eo, quòd plebs Christiana Ecclesiam Christi ex aliqua parte iure Diuino regere non debeat.

Qui tacet cōsentire videtur.

Episcopi ad absentes missi.

Laodiceni concilij c. 13.

ARGVMENTVM

Libri Secundi.

QVemadmodum in superiore infimam Laicorum plebem, sic in hoc libro potiorem Laicorum partem, hoc est, Reges, Imperatores, atque omnes ciuiles Magistratus à rerum Ecclesiasticarum dijudicatione tùm iure Diuino, tùm more Maiorum remoueri ostendam. Vbi etiam de Ciuilis & Ecclesiasticæ potestatis differentia, deque ijs erroribus agetur, qui versantur circa spiritalem potestatem, quam Reges in rebus sacris sibi non rectè vendicāt. Ad postremum, nec Episcopos quidem summæ rerum præfectos esse, planum faciā. Itaq; totus hic Liber in eo versatur, vt Ecclesiam Christi neget ab Optimatibus in summo gradu regi & administrari: cùm alioqui non neget, Episcopos pro suæ solicitudinis parte ad Ecclesiæ gubernacula sedere.

DE VISI-

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiæ,

LIBER SECVNDVS.

Quid intersit inter Ciuilem & Ecclesiasticum magistratum: quodq́, origine, vsu, & fine differunt: & quot errores in ea re hoc tempore deprehendantur. Vbi etiam obiter declarabitur, quomodo Christi regnum de hoc mundo, vel ex eo non sit, cùm tamen in eo sit.

CAPVT. I.

DE PLEBE Christiana sic hactenus disserui, vt eos, qui nullum gererent
Ecclesiasticum aut ciuilem Magistratum, vel ob ignorãtiam, quæ in longè maxima ipsorum parte est, vel ob infimum quem in Ecclesia Christi locũ tenent,
ab omni Ecclesiastica gubernatione remotos esse ostenderem: nisi quòd si qui
ex plebe ad Magistratũ in Ecclesia gerẽdum idonei sunt, per Præpositos Ecclesiæ ad eum honorem vocari & possunt, & debent. Nunc dicendum est de altera illa plebis Christianæ parte, quæ non Ecclesiasticum, sed ciuilem Magistratum gerit. Huius autẽ rei
explicatio eò difficilior videbitur, quò pauciores nouerunt, quid inter Ciuilẽ & Ecclesiasticũ
Roman. 13. Magistratũ intersit. Cùm enim vtraq; potestas à Deo sit, multi putãt, aut vtramq; in omnibus
causis ex æquo agnoscendam esse, aut primas Regibus & Imperatoribus, tùm nonnunquam
in Ecclesiasticis, tùm semper in ciuilibus causis deferendas. De singulorum autem erroribus
deinceps agetur, si prius vtrique potestati suos fines & limites iure Diuino præscriptos esse
demonstrauero. Differunt autem hæ duæ potestates nõ tam in primo principio, aut in vltimo
fine (vbi rectè saltem exercentur) quàm in medijs quibusdam causis, officijs, & finibus. Etsi
enim ab vno principio quod est Deus, tam ciuilis quàm Ecclesiastica potestas promanet: tamẽ
ciuilis potestas per alia media, & rursus Ecclesiastica per alia ad nos plerumque deriuatur. Nã
ciuilis potestas per media iuris naturalis, gentium aut ciuilis ad homines plerumq; deducitur.
Etenim vt pater in filium, auus in nepotẽ, atq; ita deinceps maior natu in minorẽ aliquid potestatis habeat: hoc vtique Deus per ius naturale effecit, dum ex nascendi modo & ordine declarauit illum superiorem me esse, qui vel causam, vt ego nascerer, præbuit, vel cum eo, à quo
natus essem, cognatione quadam coniunctus sit. Patruus enim, qui patris mei frater est, meus
quodammodo est pater.

Exod. 20. Potestas hæc naturalis in eo Dei præcepto patefit, quo dictum est: *Honora patrem tuum &
matrem tuam, vt sis longæuus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.* Potestas verò
dominorum in seruos, & Regum in subditos, à Deo per ius Gentium videtur instituta. Nam
ius integræ atque incorruptæ naturæ nullum aut mortalis domini seruum, aut Regis terreni
Genesis 10. subditum agnouisset. Vnde nec ante diluuium, nec etiam post, vsq; ad Nemrodum, vlla Regiæ
potestatis facta est mentio. Et ipse Nemrod (*cuius regni principium Babylon erat*) *tanquam robustus venator coram Domino*, vi potiùs rapuisse, quàm diuinitus regnum sortitus esse videtur.
Certè Moyses prædicens, Iudæos velle sibi Regem optare, eam rem ita descripsit, vt diceret,
Deuter. 17. *eos velle sibi Regem constituere, sicut habent omnes per circuitum nationes.* Itaque secundùm id
quod Moyses præuiderat, post aliquot secula Iudæi ad Samuelem venerunt, dicentes: *Consti-
1. Reg. 8. tue nobis Regem, vt iudicet nos, sicut & vniuersæ habent nationes.* & iterum: *Rex erit super nos,
& erimus nos quoque sicut omnes Gentes. Et iudicabit nos Rex noster, & egredietur ante nos, &
pugnabit bella nostra pro nobis.* Gentium ergo similes in Rege constituendo Iudæi esse voluerunt. Ex quo apparet, potestatem regiam à Deo quidem esse, verùm non immediatè, sed potius per interpositum ius Gentium. Si qua verò iusta & legitima potestas ita in vna aliqua ciuitate aut regione recepta erat, vt eadem apud plerasque Gentes non esset in vsu: talis potestas etiam à Deo erat, sed propriè ad ius ciuile aut municipale referebatur, hoc est, ad consen-

sum & legem eius populi aut societatis, in qua illud ius constitutum erat: vt semper verum sit quod Apostolus ait: *Non est potestas nisi à Deo.* Neque tamen negandum est, quin Deus fortè reuelauerit aliquid etiam immediatè de cœlo, quod in seculi huius regimine obseruari vellet, quale nõnulli putãt esse illud: *Quicunq; effuderit sanguinem humanum, fundetur sanguis illius.* Et certè quidẽ permulta, etiã circa res terrenas, in lege Mosaica diuinitus instituta fuerũt, nullo eius populi consensu ad eam rem interposito. Sed quoniam ea lex, præterquàm in his quæ iuris naturalis sunt, abrogata intelligitur: nihil est quòd circa illã diutius iã immoremur. Rom. 13. Genes. 9.

Illud ergo inter omnes, opinor, cõstat, Regiam atq; Imperatoriam potestatẽ, etiã quæ hodie in Ecclesia Christi exercetur, in omni causa, de qua in nouo testamento aliter dispositũ nõ sit, vel iuris Gentiũ, vel iuris ciuilis habendã esse. At verò potestas Ecclesiastica tota est à cœlo, nec per interiectũ ius naturale, Gentiũ, aut Ciuile, sed tantũ per Mediatorẽ Dei & hoĩum, hominem Iesum Christũ ad nos dimanauit. Licet igitur tã ciuilis quàm Ecclesiastica potestas à Deo sit: tñ ciuilis à Deo plerunq; est per media quædã, vel naturæ, vel ingenij humani interposita. Ob eã causam ciuilis potestas apud Gentes, quæ Deũ non cognoscunt, eadẽ reperitur, quæ apud fideles Reges existit, licet Christus talem in sui regni ministris esse noluerit. Dicebat enim: *Principes gentiũ dominantur eorũ, & qui iuniores sunt, potestatẽ exercent in eos. Non ita erit inter vos.* Principes ergo Gentiũ eos vocat, qui secundùm morẽ & ius Gentiũ imperabant. Potestas verò Ecclesiæ per nulla naturæ aut ingenij humani media interiecta, sed immediatè à Deo ipso instituta fuit. *Nec enim animalis homo percipit ea quæ sunt spiritus Dei.* Itaque Christ⁹, qui fatetur Ecclesiã regnũ suũ esse (*nã regnabit in domo Iacob in æternũ*) quiq; seipsum Regẽ esse nunquã negauit, negat tñ regnũ suũ esse de hoc mũdo, quia nimirũ de cœlo, ac nõ de hoc mundo, regnũ ipsius profectũ est. Vnde cõstat, & regnum seu spiritalem potestatẽ Ecclesiæ nõ esse de hoc mũdo, & cætera terrena regna seu terrenas potestates de hoc mũdo esse. 1. Timot. 2. 1. Cor. 2.

Animaduertendũ verò est, permultũ interesse, vtrũ dicas, Regnũ Christi nõ est in hoc mundo (nam hoc falsò diceretur) an verò regnum Christi non est de hoc, vel ex hoc mundo, quod vtiq; verissimè dicitur. Hîc enim est regnum Christi, sed hinc non est. In mundo est: de mundo, vel ex mundo non est. Regnum verò terrenũ & hîc est, & hinc est, tam ex hoc mundo productum per ius gentium & humanam consensionem, quàm in hoc mundo finitum & conclusum. Infinito ergo interuallo regnum Christi, regna huius mundi antecellit. Cumque potestas spiritalis & Ecclesiastica ex sola Christi potestate profluat, quid illis ingenij reliquũ esse putabimus, qui Reges terrenos Pastoribus Ecclesiæ in vlla re spiritali administrãda præferũt? Imò cùm nulla sit cõparatio inter Christum Dei filiũ, qui Deus ipse est, & creaturã iuris naturalis, aut gentium, aut ciuilis: nulla est etiã cõparatio inter potestatẽ Ecclesiasticã, quæ tota solùm est per Christũ Mediatorem nobis collata, & potestatẽ Regiã, quæ vel tota, vel penè tota non nisi per ius gentiũ aut ciuile à Deo instituta est. Nam etiàmsi Deus reuelauerit aliquid de cœlo, quod ad potestatẽ Regiã pertinuit: si tamen id nõ pertinuit ad æternã salutem, quæ in Christo abscondita est, verùm ad pacẽ inter hoĩes conseruandã: id vtiq; nõ aliter putandũ est reuelatũ fuisse, quàm vt esset declaratio quædã iuris eius, quod vel natura nobis inseuerat, vel necessitas exprimere, vtilitásue secundũ naturæ semina in lucẽ producere debuerat. Atq; hæc de origine vtriusq; potestatis dicta sint. Quòad vsum verò & officium earundẽ rerum, scimus eã distinctionẽ in illis obseruatã esse, vt qui plenã potestatem Ecclesiasticam habuisset, etiã ciuilem in gubernando populo Dei, absq; speciali quapiam cõsecratione habere posset. Sicut in Noë, in Melchisedech, in Abrahamo, in Moyse, in Heli, atq; in Samuele, & Machabæis euenit. Cæterùm non eodẽ modo verũ erat, vt qui ex iure gentiũ aut ciuili Rex fuisset (qui summus est gradus honoris in eo genere) mox etiã potestatẽ Ecclesiasticã haberet, nisi per specialem cõsecrationem id sibi iuris collatum esset. Hinc cùm Ozias Rex adolere vellet incẽsum super altare thymiamatis, statim *ingressus post eum Azarias Sacerdos, & cum eo Sacerdotes Domini restiterunt Regi, aq; dixerunt: Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium.* Itemq; Iosaphat Rex Iuda vtrãq; potestatem distinguens, dicebat ad Leuitas & Sacerdotes: *Amarias Sacerdos & Pontifex vester in his, quæ ad Deũ ptinent, præsidebit. Porrò Zabadias filius Ismael, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent.* Ecce alia pertinent ad Pontificis, alia verò ad Regis officiũ. De fine aũt vtriusq; potestatis (nõ vltimo, sed medio) id tãtùm notauerim, quòd potestas ciuilis nõ nisi hanc vitã attingit, dicẽte Christo: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem nõ possunt occidere.* Et iterum Apostolus iubet nos *orare pro Regibus, & ijs qui in* Genes. 9. 2. Parali. 26. 2. Paralip. 19. Matth. 10.

sublimitate sunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus. Vita igitur quieta est finis vltimus potestatis ciuilis extra Ecclesiam degentis: eius verò, quæ in Ecclesia est, non vltimus quidé, sed tamen proprius finis est. Cùm interim potestas Ecclesiastica pertingat ad futurã vitã, dicente

Matth.18. Christo: *Quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo.* Quòd si Ecclesiastica potestas à ciuili differt origine, vsu & fine: & Ecclesiasticæ potestatis tã origo, quàm vsus & finis longè dignior sit: nónne à viris prudẽtibus insani iudicabũtur, qui vel cõfundi has potestates, vel Regiã, hoc est, ciuilẽ Ecclesiastica superiorẽ esse volunt? * Cæterùm ne illa, quæ iam diximus, ex

Chrysost. De verbis Esaiæ, Homil.4. nostro, ac nõ etiã ex antiquorũ Patrum iudicio locuti esse videamur, operæpretium est audire, quid D.Chrysost. de Regni & Sacerdotij discrimine cõscripserit. *Alij sunt* (inquit) *termini Regni, alij termini Sacerdotij. Hoc Regnum* (id est, Sacerdotiũ) *illo maius est. Neq. enim ex his, quæ videtur hîc, declaratur Rex: neq, è gemmis illi affixis, neq, ex auro, quo amictus est, debet æstimari Rex. Ille*

Origo Sacerdotij è supernis. *quidẽ ea, quæ sunt in terris, sortitus erat administranda: cæterùm Sacerdotij ius è Supernis descendit: Quæcũq; ligaueritis super terrã, erũt ligata & in cœlo. Regi ea, quæ hîc sunt, cõmissa sunt: mihi cœlestia. mihi quũ dico, Sacerdotẽ intelligo. Itaq; quũ videris Sacerdotẽ indignum, ne traducas Sacerdotiũ. Nõ enim oportet dãnare res, sed eũ qui re bona malè vtitur. Quandoquidẽ & Iudas proditor fuit, verùm nõ ob id accusatur ordo Apostolicus, sed illius animus: nec crimen est Sacerdotij, sed malũ animi. Et tu igitur ne Sacerdotiũ vituperes, sed Sacerdotem malè re bona vtentẽ. Etenim si quis tecum disputet, dicatq;: vidisti illũ Christianum? respondeto: at ego non de personis, sed de rebus tibi loquor. Alioqui quot medici facti sunt carnifices, ac venena pro pharmacis dederunt? Non tamen artem vitupero, sed malè vtentem arte. Quot nautæ malè rexerunt nauigia? Verùm non ars nauigandi mala est, sed illorũ animus. Si Christianus fuerit improbus, ne incuses professionem ac Sacerdotium, sed re bona vtentem malè. Regi corpora commissa sunt: Sacerdoti animæ. Rex maculas corporum remittit, Sacerdos maculas peccatorum. Ille cogit, hic exhortatur. Ille necessitate, hic consilio. Ille habet arma sensibilia, hic arma spiritualia. Ille bellum gerit cum Barbaris, mihi bellum est aduersus dæmones. Maior hic principatus: propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis, & vbique in veteri Scriptura Sacerdotes inungebãt Reges.* Hactenus Chrysost. de Sacerdotij & regni differẽtia disseruit. Tres aũt errores in hoc genere deprehendũtur. Primus error est eorũ, qui dicunt Regiã potestatẽ in Christiano Principe quauis Ecclesiastica superiorem esse, quam opinionẽ Protestãtes Anglicani tuentur. Secundus error est eorũ, qui Regiã potestatẽ ad quasdã causas Ecclesiasticas regio iure cognoscẽdas & diiudicandas extendũt. Tertius deniq; eorum est, qui putãt Principẽ Christianũ saltẽ in oĩ negotio ciuili atq; in suo regno semp, & sine oĩ exceptiõe quouis Ecclesiastico Magistratu maiorẽ esse, nec ob vllum peccatũ, quod in Ecclesia Dei cõmittet, à regni administratione remoueri posse.

Nullum Regem Christianum in suo regno supremum Ecclesiæ Caput aut Gubernatorem summum in causis Ecclesiasticis immediatè sub Christo esse.

CAPVT. II.

QVI supremum Caput, aut summus Gubernator vllius congregationis iure, ac meritò dici potest, is necessariò habet potestatem omnia illa faciendi, quæ ab inferioribus eiusdem congregationis Magistratibus ex officio, aut munere aliquo ad eam cõgregationẽ propriè spectante, obiri possunt. Fiet hoc planius per exempli appositionẽ. Qui est in exercitu Imperator, non modò habet potestatem Imperatoriam supra omnes Tribunos & Centuriones, sed præterea id sibi vendicare iure potest, vt locum Tribuni occupet, atque vt centum militum ductor fiat, si quando id ei faciendum videbitur. Qui toti Reipub. dominatur, potest, si velit, causam infimi cuiusque cognoscere, & non solùm Principis omniũ, verùm etiam Prætoris sui, aut etiã Iudicum minorum vices sustinere ac munere defungi. Qui est Episcopus, habet potestatẽ & baptizandi, & claudẽdi ostia, & thesauros Ecclesiæ distribuendi, quanquã ea

In 1.Timo.3 soleãt fieri ab inferioribus ministris. Verum enim est, quòd D. Ambrosius dixit, *Episcopus primus est: vt omnis Episcopus Presbyter sit, nõ omnis Presbiter Episcopus*. Deniq; quælibet potestas, quæ certis limitibus nõ coercetur, sed summa & maxima est, aliã quamlibet inferiorẽ ita sub se cõtinet: vt qui summa potestate sit præditus, etiã inferiorem Magistratũ gerere, nec vllo iure prohiberi possit, quò minus illũ administret. Non dico eũ, qui summa potestate sit præditus, habere statim peritiã minoris cuiuslibet officij: hoc quippe facti est, non iuris. nec etiam dico, semper decorũ esse, vt inferius illud officium ipse per se exæquatur: sed dico, ius nõ obstare, potestatemq; non deficere, quò minus Magistratus summus ea faciat, quæ inferiores in eadẽ Repub. facere solẽt.

Quibus ita prælibatis, addo iã supremum alicuius Ecclesiæ Caput aut Gubernatorẽ esse supremum eius Reipub Magistratum, quod nemo sanus negauerit. Si ergo Rex poterit iure ac

meritò

meritò dici supremũ illius Ecclesiæ, in qua degit, Caput & Gubernator, vt in Anglia iã diu fit? necessariò idem Rex habebit facultatem illa omnia obeundi, quæ ab illo Magistratu eiusdem Ecclesiæ obiri possunt. Alioqui eius Ecclesiæ, quatenus Ecclesia est, summus Gubernator non erit. In Regno autem quolibet Christiano permulti & sunt, & esse debent, qui verbum Dei Fidelibus prædicent, qui gentes conuersas in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti baptizent, qui remittant peccata, qui Eucharistiam conficiant ac distribuant. Qui ergo est supremus Gubernator alicuius Ecclesiæ, debet etiam tali potestate præditus esse, vt nullum ius obstet, quò minus hæc omnia implere ac præstare queat. Rex autẽ secularis, etiamsi Christianus fuerit, nõ potest ista præstare ex vi Regiæ suæ potestatis. Alioqui etiam mulier posset tùm in Ecclesia docere, tùm peccata remittere, & Baptismum ordinariè ac solẽniter conferre, Eucharistiámq; administrare. Cùm enim & iure gentium sit receptum, vt mulier ad Regni gubernacula posit admitti, & in lege Moysis scriptum sit: *Homo cùm mortuus fuerit absque filio, ad filiam eius transibit hæreditas:* in hæreditatis verò appellatione, etiam Regnum apud plerasque Gentes veniat: Cúmq; *Debora Prophetis iudicauerit populum Israel,* & tùm Athalia, tùm Alexandra in Iudæa regnauerint: planè appareat, ius regium non minus ad fœminas, quàm ad viros spectare. Quod idem de pueris etiam dicendum est: quia secundùm Apostolum, *hæres etiamsi paruulus sit, tamẽ Dominus est omnium. Et Ioas regnare cœpit anno septimo: Iosias autem anno octauo ætatis suæ.* Puer autem propter iudicij defectum, fœmina verò propter sexus imbecillitatem, ad Verbi Dei prædicationem, aut ad solennem Sacramentorum administrationem non admittitur. *Docere* (inquit Apostolus) *mulieri non permitto. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Atque idem ait, *hæredem paruulum nihil differre à seruo.* Non est autem Ecclesiastici moris, vt qui seruus adhuc manet, minister Ecclesiæ fiat.

Matth. 28. Ioan. 20. 1. cor. 11. Num. 27. Iud. 4. 4. Reg. 11. Galath. 4. 4. Reg. 11. 4. Reg. 22. 1. Timoth. 2. 1. Cor. 14. Galat. 4.

Cùm igitur eadem sit causa in Regni iure, viri, fœminæ, ac pueri: de paribus autẽ causis par atq; idem iudicium existat: constet verò, nec puerum, nec fœminam, ex eoq; etiam nec virum (qui nihil nisi Rex sit) posse illa præstare in Regno suo, quæ ab alijs Ecclesiæ Dei ministris necessariò præstanda sunt: efficitur, vt nec idem Rex iure dici queat supremus Ecclesiæ, in qua degit, Gubernator & Caput. Quomodo enim summus erit Ecclesiæ Gubernator, qui alium supra se in Ecclesiastico ministerio habet? aut quomodo non habet alium supra se, qui per ius diuinum ab eo munere ac ministerio implendo arcetur, quod prorsus spirituale & cœleste est? Aut nũquid *nõ debet homo Apostolos & eorũ* successores *sic existimare, vt ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum eius*? Hoc ergo ministerium cui creditum non est: aut ideo creditum non est, quia tam vile sit, vt ab eo geri non debeat, (quod quis dixerit de ministerio Christi & Apostolorum eius?) aut certè maius ac diuinius est, quàm vt Reges seculi, ex vi Regiæ potestatis, ad illud aspirari queant, idque quoniam ad hoc sanctificati, & *velut Aaron*, legitimè vocati non sunt, secundùm quod Azarias Pontifex ad Oziam Regem dixit: *Non est tui officij, Ozia, adolere incensum Domino, sed Sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Egredere de Sanctuario.* Cúmq; Ozias nihilominus adoleret incẽsum, *statim orta est lepra in fronte eius, & Sacerdotes festinatò expulerunt eum.* Si autem Ecclesiæ ministerium Regio ministerio minus atq; inferius esset: profectò potius gratiæ essent Regibus agendæ, si quãdo se ad humile ministerium Ecclesiæ demittere dignarentur, quàm vt ob eam rem è Sanctuario expellendi, aut instar Oziæ lepra feriẽdi essent. Nunc verò quantò sublimius est, Christianum esse, quàm esse hominem, tantò etiam maius est, ministrum esse Christianæ, quàm humanæ Reipub. Si ergo Minister Ecclesiæ Christi maius ac diuinius ministeriũ exercet, quàm Rex, aut quilibet alius Princeps: quomodo Rex illius Ecclesiæ supremũ Caput est, in qua quosdam ministros Christi maiores seipso videt? Maiores, inquam, non quà homines sunt, sed quà *dispensatores mysteriorum Christi sunt.* Ac nimirũ illud meo iure mihi sumpturus videor, non esse Christianis cuiusquã Regis maiorẽ auctoritatem in suo regno Christiano, quàm fuerit olim auctoritas Iudaici alicuius Regis in populo Iudaico. Si enim Dei Ciuitas, cui Christus *nomen nouum ex suo nomine imposuit*, dignior quidẽ esse potest, inferior autẽ Synagoga Iudæorum esse non potest: profectò sequitur, vt Rex Christianus in regnũ suũ Christianum plus potestatis obtinere nõ posit, quàm Rex Hebraici generis in Hebræos olim obtinebat. Quò enim magis subest aliqua Resp. suo Regi terreno, eò minor est eius Reipublicæ auctoritas. Non potest autem minor esse Ecclesiæ Christi, quàm Synagogæ Iudæorum auctoritas, quia in Ecclesia Christi, *vsque ad ipsam rerum imaginem* complentur, quæ in Synagoga Iudæorum per nudas ferè vmbras figurabantur. Est sanè vt veritas imagine, ita & imago, vmbra sua, maior.

Heb. 5. 2. Paral. 26. 1. Cor. 4. 1. Cor. 4. Isaiæ 62. Hebr. 10. 1 Cor. 10.

Cõstat verò, minorem olim fuisse solius Regis Iudæorum, quàm vel totius populi Iudaici, vel summorum Sacerdotum auctoritatem: minor est igitur etiam Christiani Regis, quàm regni sui Christiani, aut Episcoporum suorum auctoritas. Quod ita si est, Rex Christianus, qui & Ecclesia, & Episcopis regni sui minor est, supremum eiusdem Ecclesiæ Caput immediatè sub Christo esse non potest. Nam inter Christum & Regem, populus ipse Christianus, ac rursus inter populum & Christum, Episcopi & Presbyteri interijciuntur, velut inferiores Christo Rege omnium, maiores autem populo & Rege Christiano. Restat ergo, vt Regem Hebraicæ gentis probemus, & gente sua, & suo Pontifice minorem extitisse. Quis melior in hac causa iudex erit, quàm ipse Deus? Is enim de sacrificijs pro peccato per ignorantiam commisso agens, quatuor genera hominum distinguit. Aut enim vnctus Sacerdos, aut populus, aut Princeps, aut priuata persona peccat. Ex his quatuor generibus primas tenebat *Sacerdos vnctus*, secundas *Populus Israel*, tertias *Princeps*, vltimas *priuatus*. *Si sacerdos, qui vnctus est, peccauerit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino. Quòd si omnis turba filiorum Israel per imperitiam fecerit quod contra mandatum Domini est, & postea intellexerit peccatum, offeret pro peccato suo vitulum. Si peccauerit Princeps, & fecerit vnum è pluribus per ignorantiã quod Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatum suum: offeret hostiam Domino hircum de capris immaculatum. Quòd si peccauerit anima per ignorantiam de populo terræ, offeret capram immaculatam.* Ecce quatuor Sacrificia: ex quibus dignissimum est *vitulus*, qui tam pro Sacerdote, quàm pro toto populo immolatur. Proximæ autem dignitatis est *hircus*, quem Rex offerebat: vltimæ sortis est *capra*, quam priuati offerebant.

[Leuit. 4. — Leuit. 4. 1. 2. 3. 4.]

Quemadmodum igitur Princeps priuatis, ita Principi omnis turba: his autem vtrisq; vnctus Sacerdos præfertur. Vnde Philo, qui harum rerum (vtpote Iudæus) necessariò peritissimus fuit: *Decebat* (inquit) *Principem priuato homini præferri vel in Sacrificio, sicut Principi populum, quãdoquidem totum est sua parte maius: Pontificem verò æquiparari populo in expiatione, impetrandaq; peccatorum venia. Habetur tamen is honor Pontifici, non propter ipsum, sed quia minister est populi, publicè vota faciens soluenda totius gentis nomine.* Quòd verò Pontificem æquiparari populo dicit: hoc quidem intelligendum est ita euenisse in re immolata. Nam vterque *vitulum* offerebat. Cæterùm cùm personæ offerentes ibi commemorentur secundùm dignitatẽ suam: ex eo quòd Sacerdos primo loco nominatur, eum aliqua de causa digniorẽ populo esse perspicitur. At dices: Philonem addere, *quòd is honor habetur Pontifici, non propter ipsum, sed quia minister est populi.* Fateor ita esse: nec in eo deceptus est Philo, quòd Pontificem populi ministrum esse iudicauit. Verùm quòd Philoni adhuc Iudæo reuelatum non erat, id nos Christiani ignorare non debemus, Pontificem videlicet fuisse ministrum non populi tantùm, sed etiam Dei, ac præterea figuram Christi. Nam & hoc ipsum significatur, quando non simpliciter *Sacerdo*, sed χρισὸς, hoc est, *Sacerdos vnctus* appellatur. Christus enim ab vnctione denominatus, ministros suos voluit dici *vnctos*. Vnde illud Dauidis: *Nolite tangere Christos meos.* Nam si Moyses, *tanquàm famulus in domo Dei*, hoc est, in populo Iudaico, *fidelis fuit in testimonium eorum, quæ dicenda erant:* vtique cùm cæteri Pontifices ex genere Aaronis descendentes, Moysis legem obseruârint, etiam ipsi fuerunt *tanquàm famuli in domo* Dei & Christi, vt ea quæ dicenda erant testata facerent. Famuli autem fuerunt non tantùm populi, sed multò magis Christi. Vnde apud Moysen Deus ait: *Leuitæ mei sunt, ego Dominus*. & apud Ieremiã: *Multiplicabo semen Dauid serui mei, & Leuitas ministros meos.*

[Philo in lib. de victimis. — Psal. 104. — Heb. 3. — Num. 3. — Ieremiæ. 33.]

Quemadmodum igitur Pontifices, ex eo quòd erant ministri Synagogæ, minores populo, cui ministrabant, fuisse debebant: sic ex eo quòd erant ministri Christi, atq; ab illo Synagogæ præfecti, etiã maiores erãt eadem Synagoga. Nã cùm Christus fuerit verus Dominus tã Synagogæ, quàm Ecclesiæ: licuit ei facere de suo, quod ipsi bonũ videbatur, & *constituere seruum fidelem supra familiam suam*. Neque verò Dominus tantùm, sed is præterea, quem Dominus super familiam cõstituit, eadem familia maior est. Quapropter *Sacerdos vnctus* tanquàm Christi minister, in loco primo ante ipsum populum constituitur, cùm interim Rex tertio demum loco subsistat, nec multum à priuato in ratione sacrificandi absit. Vnde Iosephus de ijsdem rebus ita scriptum reliquit. *Principes quoque cùm pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum masculum.* Quibus verbis Iosephus significat, priuatos vaccam, non taurum, caprámq;, & non hædum obtulisse. Theodoretus verò de hac eadem re his vtitur verbis: *Docet quanta sit Sacerdotij dignitas, quam vniuerso populo parem facit. Principem autem qui præiergressus fuerit legem aliquam, non vitulum, sed hircum,*

[Ioan. 13. — Matth. 24. — Iosephus de antiq. Iudaic. lib. 3. c. 10. — Theodoretus in Leuiticũ. quęst. 1.]

aut caprum

aut caprũ anniculum offerre iubet. Tam procul abest à Sacerdotali dignitate is, cui corporeum Imperium commissum est. Postremò Procopius Gazæus in eundem locum ita scribit: *Hinc colligere licet, Sacerdotem esse honoratiorem Principe: etiam populum maiore dignitate, quàm Principẽ, splendere. Quapropter priscis temporibus quidam Reges Sacerdotali dignitate semetipsos ornauerunt.* Si ergo Princeps tam populo quàm Sacerdote inferior est, vtpote qui post vtrũq;, in tertio demũ loco recẽsetur, ac debilius animal, & minus dignum offert: quomodo summũ Ecclesiæ Caput immediatè sub Christo existimatur, qui inter se & Christum, tam populum Christianum, quàm Episcopos Christi ministros habet? Præterea *sine vlla contradictione* (inquit Apostolus) *quod minus est, à meliore benedicitur. Aaron verò extendens manum ad Populum, benedixit ei:* maior igitur erat Aaron, quàm populus, & ideo vt populus ante Regem, sic Sacerdos vnctus ante populum collocatur. Quòd si dicas, etiam *Salomonem benedixisse Synagogæ Israel*, atque ideo maiorem Synagoga fuisse: sine vlla contradictione in ea re maior fuit Salomon, quàm Synagoga. *Solui enim Scriptura non potest, quæ dicit, minus à meliore benedici.* Verùm Salomon duplicem personam sustinuit: vnam Regis, alteram Prophetæ. Vt Propheta verò, erat insignior minister Christi, quàm ob regiam dignitatem: & hac ratione maior illis fuit, quibus prophetabat: & ita non ex Regio, sed ex Prophetico munere benedixit populo. Verùm Sacerdotes non ex alieno munere, sed ex officio Sacerdotali benedicunt tùm vniuerso populo, tùm multò magis Regi, qui populo toto inferior est.

Nota. Procopius in Leuiticum. Heb. 7. Leuit. 9. 3. Reg. 8. Heb. 7.

Ac sanè cùm Deus maluisset, populum suum à Sacerdotibus Leuitici generis & Prophetis benedici, quàm à Rege gubernari: tamen populus contra beneplacitum Dei petijt Regem: quam petitionem Deus permisit quidem impleri, cùm tamen eam ad sui nominis contemptũ ferri videret. Vnde ad Samuelem dicebat: *Non te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Quanquàm enim Deus super populum regnabat, etiam quando Reges illi præerant: tamẽ multò significantiùs & apertiùs regnare visus esset, si populus alicui Prophetæ, Sacerdoti aut Leuitæ obedisset. Nec enim quisquàm sanæ mentis vnquàm dubitauit, quin *Sacerdos Dei* magis Deum suum, cuius Sacerdos dicitur, in gubernando exprimat & repræsentet, quàm Rex, cuius nomen ad populum potius, quem regit, quàm ad Deum cui subest, refertur. Regnante igitur aliquo Sacerdote aut Propheta, Deus palam regnasset Abiecto autem Sacerdote aut Propheta: etiam Dei ipsius Imperium, cui is Propheta & Sacerdos obediebat, abiectum intelligitur. Quid quòd Rex ad Idololatriam abducturus erat populum? At summi Sacerdotes & Prophetæ in solo Salomonis templo ritè sacrificabant Domino Deo. Vnde Gregorius de hac Regis postulatione agens: *Meritò* (inquit) *se abiectum Dominus conqueritur. Meritò Regiam dignitatem concedit, indignatus. Tanta quidem erat iniquitas postulantium, vt cùm illud peterent, per quod à Deo recederent, ex Dei iudicio permitti posset, prohiberi* (forte rectius legeretur, *probari*, seu *approbari*) *non posset.* Et iterum: *His autem, qui viuebant sub spiritali regimine, Regem petere quid aliud est, quàm eandem spiritalem prælationem in secularem dominationem transferre, gestire?* Quapropter cùm Sacerdotum institutio à Dei beneplacito, & à gratuita ipsius misericordia sit profecta, Regis autem dignitatem Deus nõ nisi ad populi petitionem iratus concesserit: meritò Regis quàm populi minor ratio habetur, tùm quia Rex populi tantùm causa, tùm quia ad populi tantùm petitionem constitutus est. Verùm Sacerdotes, etsi populi causa constituti sunt, tamen nec tantùm illius causa, verùm multò magis ob Christi honorem: nec omnino ad petitionem populi, sed potiùs ex gratuita Dei misericordia constituti sunt, idque ob illam æternam Dei prædestinationem, quæ circa nostram salutem ordinata fuerat ad effectum suo tempore perducendam.

1. Reg. 8. 3. Reg. 12. In 1. reg. lib. 4. c. 4.

Cùm igitur Episcopi Ecclesiæ Christi non sint hodie minoris dignitatis, quàm Leuitici Sacerdotes olim fuerunt: imò cùm Apostolus de ministris noui Testamenti agens, atque illos cũ veteribus Leuitis cõferens, dicat *illos ministrasse mortẽ & literam quæ occidebat, hos verò ministrare spiritũ qui viuificat, & iustitiam*, atq; ideo ministros noui Testamenti digniores veteribus Leuitis esse: qualem eum Regem putabimus, qui ministris noui Testamẽti contemptis, seipsum dicit esse *supremum regni sui Christiani Caput, idq́; immediatè sub Christo?* Nam si ministros Christi non agnoscit supra se: benedici ab illis non potest, ex eoque nec illum spiritum sanctificantem participare, cuius illi sunt ministri. Dauid clamat: *Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore: Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.* Quòd si regum est, erudiri: est etiam illorum, eatenus subesse. Qui enim eruditur, à magistro aliquo eruditur, & fit illi discipulus à quo eruditur. *Discipulus autem non est*

2. Cor. 3. Psal. 2. Matth. 10.

supra magistrum suum, sed in ea re, quam à magistro suo discit, illo inferior necessariò est. Cùm
Matth.28. igitur Apostolis dictum sit: *Ite, docete omnes gentes*: cumque gentium nomine reges etiam earum comprehendantur: & Episcopi ac Presbyteri Apostolis in officio docendi successerint: profectò in docẽdi munere maior est Episcopus Rege suo: tãtum abest, vt rex Episcopi Caput in omnibus rebus & causis esse queat. Qui tamen titulus non Regi modò, sed etiam Reginæ
Isaiæ 49. ab istis hominibus, in Anglia nuper decreto publico tributus est. Isaias prædixit, *Reges fore nutritios Ecclesiæ Christi, & vultu in terram demisso adoraturos illã*, & mox subiungit: *Scies, quia ego Dominus?* Hoc enim verè signum est, Dominum regnare in nobis, si tantum deferamus Ecclesiæ ipsius, vt palàm appareat, ministros Christi maiores quolibet Rege ac Regina esse. Verùm si Rex in solio suo sedeat, seque vt supremũ illius Ecclesiæ Caput, ab Episcopis, hoc est, à præcipuis eiusdem Ecclesiæ Pastoribus & Doctoribus adorari iubeat: idque quoniam Rex est, ille
1. Petri. 2. Matth. 17. & 22. videlicet, quem Petrus *præcellentem* vocat & cui Christus *tributum dari* iussit: vtrum hoc modo scimus Reges adorare sponsam Christi, aut Christum esse Dominum? Imò verò mundus hoc modo creditur & agnoscitur Dominus esse: non quòd putem Regem esse mundi ministrum, & non Dei: sed quòd sciam Deum, qui fecit etiam mundum, dedisse Reges, vt mundũ tanquàm ministri eius gubernarent: ex mundo autem segregasse sibi Ecclesiam, in qua reges mundi fa-
Matth. 28. Joan. 20. terẽtur, aliquem seipsis superiorem in hoc mundo esse, illum videlicet, à quo Baptismum peterent, à quo fidem docerentur, & à quo peccatorum remissionem acciperent. Qui autem petit & accipit aliquid per ministerium alterius, quod ministerium regia sua conditione maius & nobilius sit: is facto ipso agnoscit, illum, qui talia dona ministrat, se digniorem esse, quanquam verbo seipsum prædicet *supremum Ecclesiæ Caput*. Nã vt qui sub Rege aliquo iubetur ius suum cuique distribuere, & ita publicæ iustitiæ minister esse, eo ipso fit quouis alio Regis subdito, qui simili ministerio nõ fungitur, dignior & honorabilior: sic omnino qui iustitiæ spiritalis in Christi Ecclesia minister est, quouis alio ad simile ministeriũ nõ prouecto, ipsius officij sui ratione dignior est, & maiore honore prosequendus. Cùm igitur Rex nec ad Sacerdotale, nec ad maius aliquod ministerium sit prouectus: necesse est, vt Sacerdos ipso dignior existat. Maius autẽ ministerium quàm Sacerdotale sit, nec (Augustini quidem iudicio) vllum omnino esse potest in hac vita. Augustinus enim cùm de Moyse Aaronem consecrante disputaret, fatetur Moysen verbo quidem in Lege sacerdotem non dici, cùm tamen reuera & esset Sacerdos, & alibi sic
Psal. 98. in Sripturis diceretur. *David quippe ait, Moysen & Aaronem fuisse in Sacerdotibus Domini.* Vbi Augustinus: *Si hoc* (id est, Sacerdos) Moyses *non erat, quid erat? Nunquid Sacerdote maior esse poterat?* Quasi dicat, nihil Sacerdote maius in hoc mundo esse posse. Cùm igitur Rex non sit Sa-
1. Cor. 4. cerdos talis, qui publicè Mysteria dispenset: cumque habeat plurimos Sacerdotes *qui Mysteria Christi dispensant in regno suo, nihil autem Sacerdote maius esse queat:* nullo modo intelligi potest, quomodo Rex supremum regni sui Caput verè appelletur.

Id autem in hac causa multos decepit, quòd & Regem Christianum esse, & Christianis præesse vident. Nesciunt enim, aut saltem nolunt scire, quantum intersit, vtrum homini Christiano præsis, quia homo, an quia Christianus est. Rex quidẽ præest hominibus Christianis, verùm nõ
Vide Chrysostomum in c. 13. ad Ro. quia sunt Christiani, sed quia hoĩes sunt. Et quoniã ipsi Episcopi sunt homines, Episcopis etiã ex ea parte Rex præest. Quod inde quidẽ clarissimũ euadit, si cõsideramus, Reges Christianos nõ modò Christianis hominibus, verũ persæpe Iudæis, interdũ Mauris, & Tartaris ex æquo præesse, idq; ob hoc solũ, quòd Reges sunt. Episcopi verò sic præsunt Christianis, vt alijs vllis præesse tanquã Episcopi non possint. Cùm igitur Imperiũ Regis ad omnes homines ex æquo, Episcoporũ verò principatus ad solos Christianos porrigatur: ipsa res clamat, Regem præesse nobis, vt sumus homines, & ob eam conditionem qua Turcis, Mauris & Tartaris pares sumus Episcopum verò non nisi ob id, quòd sumus Christiani. Cumq; conditio Christianitatis nostræ, humanam, quæ in nobis est, naturam in immensum superet: quo sensu præditus est, qui Rectorem corporeæ & animalis naturæ nostræ, anteponit illi Episcopo aut Presbytero, *qui vigilat pro ani-*
Heb. 13. *mabus nostris, quiq; vel soluit peccata nostra, si dignos pœnitentiæ fructus agamus, vel eadem ligat, si*
Lib. 3. de Sacerdotio. *cor impœnitẽs circumferimus? Habent* (inquit) *Chrysostomus etiam terreni Principes vinculi potestatem, verùm corporum solùm. Id autem, quod dico, Sacerdotum vinculum ipsam etiam animam contingit, itaque ad cœlos vsque peruadit.* Iam verò quòd Reges etiam Christiani sint terreni Reges,
Episto. 48. D. Augustinus demonstrat, qui Donatistas ab Episcopis iudicibus ad Cõstantinum appellationem interponentes dixit *accusasse datos sibi Episcopos iudices apud terrenum Regem*. Ergo Magnũ Constantinum tanta pietate, fide, ac integritate virum, Augustinus *terrenum Regem* vocauit.

Et Ambro-

Et Ambrosius cùm intelligeret, *Flauianum*, qui Antiochiæ Episcopatũ ambiebat, ad Theodosij opem in ea causa confugisse: *frustra ergo* (inquit) *tãtorum Sacerdotũ fusus labor: iterũ ad huius seculi iudicia reuertendũ.* Theodosij Maioris Christianissimũ tribunal *huius seculi iudiciũ* appellat, quia licet tã pius is Princeps fuerit, nõ tamen ob pietaté regnauit (alioqui fortasse D. Ambros. aut etiã D. Hieron. potius quàm Theodosius regnasset) verùm cùm sorte, aut suffragio ei delatũ esset Imperiũ, Dei benignitate aut pius fuit, aut postea factus est etiã pius. At nuper vnius Regis ambitio effecit, vt dogma nouũ, & ante hæc tempora inauditum, prodiret: *Vnumquemq; Regem Christianũ esse in suo regno supremũ eius Ecclesiæ Caput immediatè sub Christo.* Scilicet hoc nesciebat olim Cõstantius ille Arianus, qui reprehensus à Leontio Tripolis Lydiæ Episcopo, *quòd ea in causis spiritalibus dijudicandis tractaret, quæ ad solos Episcopos pertinebant*, non ausus est respõdere, se immediatè sub Christo supremũ Ecclesiæ Caput esse: verùm (vt Suidas testatur) *verecundia quadã affectus, eiusmodi edictis abstinuit.* Nata quippe non erat illo in seculo, ac neq; apud Arianos cognita hæc Regis Christiani celsissima dignitas & Præsidentia.

Lib. 10. Epistol. 78.

Suidas in nomine Leõtij.

Nostro primùm seculo exorti sunt, qui hunc immoderatum honoris titulũ sibi non timuerunt arrogare. At si quo successu id factum sit, animaduertimus: habebunt fortasse alij Reges nõ tam quod imitentur in ea re, quàm quod fugiant & exhorreant. Cùm enim Henricus Octauus Angliæ Rex omnium hominum (quod equidem scio) primus appellasset seipsum *totius Anglicanæ & Hybernicæ Ecclesiæ summum Caput immediatè sub Christo*, præterquàm quòd ille postea nihilo augustior, sed potius multò infelicior, & propter vxorum, quas plures duxit, adulteria, & propter pecuniæ publicæ adulterationem, ac subditorum suorum expilationẽ habitus est: etiam eo defuncto Deus mirabili quadam ratione toti orbi ostendit, quàm parum Regibus conueniret Ecclesiasticus ille Primatus & sublimis appellatio. Mortuo enim Henrico Octauo, successit in Regnum filius Eduardus nouem ferè annorum natus. Si ad ius, quod puer iste in regno habebat, aspicimus: non minus fuit ille Rex, quàm pater ipsius. Verùm si conuertimus oculos ad statum Ecclesiæ: multùm sanè interest, vtrũ ea regatur à puero, an ab homine perfectæ ætatis. Nam si ne Christus quidem regimen Ecclesiæ sibi assumpsit, antequàm trigesimum ætatis annum attigisset: quantò minus voluit, eandem Ecclesiam ab impubere gubernari? Quid quod puer, quamdiu paruulus est, *sub tutoribus ac rectoribus degit*: atque ita supremum Ecclesiæ Caput alio superiori capite, non tam casu aut fortuitò, quàm ex imbecillitate propriæ naturæ, & ipsius rei necessitate indiget, à quo regatur & gubernetur. Quomodo ergo supremum Ecclesiæ Caput est, qui sub alio capite agit? Nam si dicas, eadem ratione illũ ne regni quidẽ sui caput summum esse, propterea quod illud quoque per alios regere cogitur: facilis est responsio, non esse mirum, si lex humana, quæ pueros regnis vi successionis præfecit, imperfecta deprehendatur. Esset verò valde mirandum, si lex etiam Christi, qua Pastores Ecclesiæ suæ præfecit, vlla ex parte imperfectionis accusari posset. Nam vt lex Mosaica *nihil ad perfectum adduxit*: sic è contrario lex Christi nihil imperfectũ reliquit, vtpote quẽ decuit *omnẽ iustitiam implere*. Non ergo erit vllum, ac multò minus summũ in Ecclesia Christi Caput, qui capitis Ecclesiastici officium obire per naturam non potest. Puer autem nec docere, nec baptizare, nec difficiliores Euãgelij quæstiones dissoluere vlla ex ratione potest.

Henricus octauus.

Eduar. puer.

Galath. 4.

Ephes. 4.

Hebr. 7.

Matth 3.

Itaque cùm Deus viro non optimo supremum se Ecclesiæ Caput appellanti puerum substituit, rebus ipsis nos admonuit, eum honorem non rectè patri conuenisse, qui tã male filio coaptatus est. Quid quod, cùm ne sic quidem homines euigilassent: puero etiam post sextum imperij annum defuncto, fœminam Deus regno Angliæ præfecit, quæ longius etiam ab Ecclesia gubernãda, quàm puer abesse debuit? Etenim sexus, qui saltem nõ displicuit in puero, sic in fœmina quoad Ecclesiæ gubernationem Spiritui sancto displicuit, vt is, in quo Christus loquebatur, non dubitarit scribere: *Mulieri docere in Ecclesia non permitto.* Accedit eòdem, quòd immensa Dei benignitas talem fœminã ad Anglicani regni gubernacula vocauit, quæ hoc ipsum & vidit, & confessa est. Maria enim Regina non modò non assumpsit superbum illum supremi Ecclesiæ Capitis titulum, sed etiam cùm ab alijs, vt patri similis esse vellet, admoneretur, grauissimas rationes attulit, cur id facere non deberet. Quapropter ipsa inprimis adhortante, Titulus ille omissus, ac suus honor D. Petri Successoribus est restitutus.

1. Timoth. 2.

Maria.

Sed cùm permulti hæresibus dediti, hanc insignem Reginæ modestiam ægrè ferrent, nec Dei consilium in Ecclesia ipsius moderanda etiam adhuc intelligere vellent: effecit Deus, vt mortua etiam fœlicis recordationis Regina Maria, regnũ Angliæ ad talem fœminam deuolueretur, quæ nunc seipsam inscribit *supremam Ecclesiæ Gubernatricem in omnibus rebus & causis tam*

Elizabetha.

sis tam Ecclesiasticis, quàm secularibus, vt vel ita demũ per successum ipsum homines duri cordis & obstinatæ ceruicis animaduerterent, quàm male id officij sibi sumpsisset Rex Henricus, quod ab ipsius hærede & successore ritè atque ordine impleri non posset. Cui enim docere non permittitur, quod maximè necessarium Ecclesiastici Capitis officium est: quomodo illa maioribus illis muneribus defungetur, quæ in eorum, qui populum docere debent, castigatione & reprehensione versantur? Aut nunquid quæ indigna est, vt vel infimo in gradu ipsa publicè doceat, alios in summo gradu publicè docentes cum auctoritate legitima moderabitur atque reprehendet? Aut si reprehendere illos iure non potest, iure tamen erit suprema Ecclesiæ Gubernatrix? Omitto hîc quæ in his annis, qui proximè præterierunt, sub eiusmodi supremis Ecclesiæ capitibus in Anglia nescio quàm indecorè facta & prædicata sint. Parco eorum, qui præsunt, dignitati: aliâs, si Deus volet, sigillatim demõstraturus, quàm vehementer & à lege Dei, & ab Ecclesiæ antiquæ sententia, & à recta ratione ille status Reipublicæ absit, in quo Rex aliquis supremi Ecclesiæ Capitis officium ac nomen sibi arrogat.

Nullum Regem aut Magistratum ciuilem in causis fidei diiudicandis, quicquam sibi vendicare posse. In propugnanda verò Ecclesia, & in promulgandis exequendisq́; Episcoporum Decretis, omnes Christianos Magistratus operam suam interponere & posse, & debere. Vbi de imperatoria Synodorum conuocatione, deq́; iudiciali Episcoporum cognitione, cæterisq́; similibus causis agetur.

CAPVT. III.

EX ijs erroribus, qui circa Regum & Magistratuum potestatem versantur, secũdus error illorum est, qui putant Reges non quidem Ecclesiarum, in quibus regnant, præcipua Capita, sed tamẽ in quibusdã causis Ecclesiasticis mẽbra æquè digna esse, ac Episcopi sunt. Nam etiamsi fortè in vna quapiam re (vtpote in docendi officio) Episcopos Regibus anteponunt: certè partim in alia re Ecclesiastica (vtpote in deponendo Episcopum de sede sua, vel in moderanda Synodo aliqua) Reges Episcopis præferunt: partim liberum esse Regibus volunt, vt penè in omni re Ecclesiastica tanquam iudices & cognoscant, & decernant. Cuius erroris confutandi hæc erit ratio, vt ostendam Reges in omni causa Ecclesiastici iuris cognoscenda & dijudicanda vsque adeo priuatorum loco esse, vt ista disceptatio ne possit quidẽ illis ab Ecclesiastibis iudicibus delegari: quanquam non negem, quin facti alicuius, quod ad ius Ecclesiasticum spectat, cognitio Regibus aut Magistratibus mandari possit. Antequam verò causa Ecclesiastica cognoscatur, Rex ad eum finem authoritatem suã ritè interponit, vt locus quietus, vbi iudicent Episcopi, cõcedatur. Itemque vt Episcopi ad eum locum certo die conuocẽtur. Vtque interim, dum causa Ecclesiastica cognoscitur, pax publica in ipso etiam Sacerdotũ consessu conseruetur. Denique post causam cognitam & à Sacerdotibus iudicatam, Rex vel *gladio, quem frustra non portat*, vel alia pœna corporea in eum animaduertere potest, si quis recusauerit Sacerdotũ sententiæ obedire. Itaque nõ negamus, quin & ante, & circa, & post Episcopale iudiciũ, aliquæ Regum partes sint. At in ipso munere iudicãdi nihilo plus Reges, quàm priuati possunt. Nam vtrique rectè & consilium impartire, & quid sibi videatur ostẽdere: neutri verò, quid in ea re ius diuinum aut Ecclesiasticum statuat, definire possunt. Quibus ita declaratis, nunc ad ipsius rei probationem nos conferemus.

De ijs, quæ Dei sunt, homines aliter disponere non possunt, quàm si Deus illis talem authoritatem concedat. Causæ autem fidei maximè omnium Dei sunt: quia fides maximè necessariũ Dei donum est, quod nullus hominum sibi vllis viribus aut naturæ, aut artis acquirere queat: Causæ igitur fidei non possunt ab alijs iudicari, quàm quibus eam potestatem Deus concessit. Deus verò talem potestatem certis hominibus, & non passim toti populo Christiano concessit. Nam Deus alios constituit Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios Pastores, & Ephes. 4. Doctores in ædificationem mystici corporis sui, quod est Ecclesia: alios verò constituit velut Ioan. 21. oues & agnos, qui per Pastores & Doctores suos *ædificarentur, & quibus Pastores attenderent, ne* Actor. 20. *circumferrentur omni vento doctrinæ per astutiam hominum*. Pastores verò soli iudicant, quid oui- Ephes. 4. bus idoneum sit, aut non sit. Nam oues æquali cum Pastoribus potestate donatas contendere, hoc

hoc nihil est aliud, quàm discrimen, quod Christus inter Pastores & oues posuit, tollere, ac quæ ille distinxit, commiscere & confundere. Reges igitur ac Magistratus, si tanquam oues in Christi grege habentur (sicuti verè sunt oues) vnà cum Pastoribus non iudicant. Sin habentur velut pastores: quæro vnde probent, Christum eis talem potestatem contulisse? *Quid enim habent, quod non acceperunt?* Christus verò, vt antiquam Regum potestatem iure gentium concessam non sustulit, aut imminuit: sic neque eis nouam pascendi oues suas potestatem annexuit.

Porrò antiqua Regum potestas etsi à Deo sit, tamen ab illo est per modum iuris Gentium & Ciuilis, ac non per aliquam specialem & præcipuam Euangelij constitutionem, sicut antea declaratum est. Si ergo Reges & politici Magistratus vllam habent potestatem in causis fidei: aut illam à iure naturali, gentium & ciuili, aut à iure diuino, quod Ecclesiæ reuelatum est, acceperunt. Atqui (vt à posteriori membro prius incipiam) à iure Diuino, quod Ecclesiæ reuelatum est, nihil tale Regibus conceditur. Nihil quippe aliud in nouo Testamento de Principum potestate reuelatum est, quàm *vt dentur Cæsari quæ sunt Cæsaris, vt tributa soluantur, vt pro Regibus oretur, vt tam Regi quàm Ducibus ab eo missis obtemperetur, ac denique, vt omnis potestas à Deo promanare, & quilibet magistratus non frustrà gladium portare, sed in ea re minister Dei esse agnoscatur.* Matth.22. 1.Timot.2. 1.Pet.2. Rom.13.

Porrò nihil horum est, quod Regem nominatim iubeat de CHRISTI Ecclesia disponere, vel in causas fidei quicquam sibi arrogare. Nisi igitur iure naturali, Gentium, aut ciuili talis potestas Regi permittatur: clarum est, eum nullam omnino potestatem in eas res habere. Certum verò est, ea iura non posse Regi tribuere vllam potestatem in res, quæ iisdem iuribus non sunt subiectæ. Nullum enim ius de alijs aut rebus, aut personis, aut actionibus constituere aliquid potest, quàm quæ sub ipsius ambitum cadunt. Res verò Ecclesiasticæ in immensum excedunt potestatem iuris Naturalis, Gentium, & Ciuilis. Nam ex his tribus facilè constat, ius Naturale & primum, & maximum esse. At nec illud, quum in terris ortum sit, in CHRISTI Mysteria, quæ solùm è cœlo ducunt originem, quicquam statuere potest. Nam vt de viribus naturæ integræ nihil nunc dicam, certè quidem postquàm per peccatum Adæ natura totius humani generis corrupta est, & mors *per vnum hominem intrans in omnes pertransiit:* fieri non potest, vt ab illa origine infecta quicquam boni promanet. *Arbor enim mali non potest bonos fructus facere: Nec animalis homo* (quales per naturam omnes sumus) *percipit ea quæ sunt Spiritus Dei.* Iudicare verò de rebus Ecclesiasticis non mediocre bonum est, sed vnum ex præcipuis quæ CHRISTVS Ecclesiæ suæ donauit: Quia pascendi *& soluendi ligandíque potestatem Apostolis*, hoc est, summis Ecclesiæ suæ Magistratibus, velut donum maximum contulit. quod vtique munus, nisi iudicio vel præcedente, vel comitante nunquam rectè possent exercere. Qui enim ligabit non nisi quod ligandum, & soluet non nisi quod soluendum est, is necessariò prius & deliberabit, & statuet hoc ligandum, illud soluendum esse. Rem verò talem faciendam, aut non faciendam in Christiana religione statuere, hoc vtique est, quod appellamus de causa fidei iudicare. Rom. 5. 1.Cor. 2. Matth.18.

Cùm ergo potestas tam cœlestis & præclara non possit ex naturæ corruptæ principijs oriri: sequitur, vt tantùm à gratuita Dei misericordia proficiscatur. Illa verò DEI misericordia sub tempore noui Testamenti partim scripto, partim non scripto iure manifestata est. Neutro autem modo vlla potestas Regibus in causis Ecclesiasticis conceditur. Neque verò aut vlli Reges ab initio Christiani erant, quibus vllam potestatem CHRISTVS commiserit, aut Apostoli regulam vllam tradiderunt, secundùm quam Reges, qui ad fidem pòst accederent, de causis Ecclesiasticis iudicarent. Nam si quis ob id solùm Reges dicat in causa fidei iudices constitutos, quia per Baptismum effecti sunt *spirituales, qui omnia iudicant, & spiritus probant qui ex Deo sint*: hoc quidem fateor verum esse in priuati, non autem in publici iudicij genere & modo. Aliud est enim, quum Catholicæ Ecclesiæ membrum sis, nec Pastoribus tuis te anteponas, quid tibi priuatim necessarium sit, iudicare (atque hoc quidem vnctio docet): & aliud, quum ad publicum Ecclesiæ ministerium, tanquam Aaron, non sis vocatus, tibi tamen docendi alios potestatem sumere, & Pastoribus tuis, quid ipsi facere, aut docere debeant, præscribere. Verùm de priuati iudicij ratione partim dicetur latiùs postea, partim, quod satis erat, iam antè dictum est in eo loco, vbi aliquot Christianos probauimus ita esse velut brachia, manus, latera, crura, pedes, aliáue inferiora corporis 2.Thessal.2. 1. Cor. 2. 1.Ioan.2. Heb. 5.

membra, vt nunquã regendi facultatẽ, quæ solius rationis propria est, consequantur. Quod autem est ratio in homine, hoc vtiq; est in Ecclesia ministeriũ Episcopale, & Sacerdotalis Ordo. Reges verò & làici omnes, tametsi quoad seipsos priuatim regẽdos per Baptismi sacramẽtum *Sacerdotes quidam facti sint*: non tamen publico sacerdotũ ministerio funguntur, & ideo *scientiam distinguendi inter sacrum & prophanum, aut inter mundum & pollutum eousque* nõ habent, vt etiam Cathedram inuadere debeant, & de publica Ecclesiæ doctrina iudicare. Verùm vt præcipuum caput huius quæstionis clarius intelligatur, libuit aduersariorum argumenta ex verbo Dei petita & breuiter proponere, & ex eodem Dei verbo confutare.

Apocal. 5.
Leuit. 10.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

In toto veteri testamento videmus, Duces & Reges tùm præscripsisse Sacerdotibus, quid in rebus Ecclesiasticis agere deberent, tùm ipsos officium suum negligenter obeuntes à ministerio abdicasse.

RESPONSIO.

Si hoc ita euenisset in veteri testamento, tamen nulla ratio cogeret, vt idẽ in nouo testamẽto fieret, quum mutata sit ratio Ecclesiastici regiminis. Nec iniuriâ. Synagoga quippe Iudæorũ licet verè Israelitas & iustos aliquos in se contineret, tamen & fuit, & dicebatur terrenum potius, quàm cœleste regnum: adeo vt Augustinus dubitet, an vnquam in veteri Testamento regnum cœlorum vel nominetur, nedũ in mercedẽ promittatur. Ea enim quæ gerebantur, significabant quidẽ res diuinas (vt & Lex ipsa erat etiam spiritualis) verùm ipsæ res in se nõ perinde erant diuinæ, ac nostræ sunt: adeo vt gloriã Synagogæ ne gloriam quidem omnino fuisse Apostolus doceat, præ excellẽte gloria eius ministerij, quod iam in Ecclesia per ministros noui Testamẽti non litera, sed spiritu exercetur. Itaq; quum populus Dei constet ex corpore & anima seu spiritu: carnalis pars in vetere populo primas interdũ obtinebat, & ad spiritualia significãda constituebatur. Vnde vt mõs Synai, ignis accẽsus, turbo, caligo, procella, & tubæ sonus, & vox verborũ, erat ex terra tantùm, & carnalis: sic iam omnia sunt spiritualia & interna. Illic regnauit seruilis timor Dei, & gladius corporeus: hîc aũt amor intimus, & gladius spiritualis. Abutuntur ergo Scripturis sanctis, qui propter illa, quæ in vetere Testamento à regibus gerebantur, nũc etiam putant regnum cœlorum (quod est Ecclesia) regibus terrenis subiectum esse. Alioqui si regum antiquorum status ad tempus noui testamenti trahetur, nónne etiã pontificum Leuitici generis status eadem ratione ad nostra tempora trahetur? Sit ergo vna tantùm Tribus Sacerdotio externo addicta, sit vnum in mũdo Templum, sit vnicus Episcopus, & cruenta repetantur sacrificia. Sin istâ concedis irrita esse facta: cur non etiam illa concedis irrita esse, quæ Reges circa diuinas causas egerunt? An verò solæ regum res gestæ æternæ sunt, nec à Christo (quoad rerum sacrarum dispositionem) mutari potuerunt?

2. Cor. 3.
Exod. 19. & 20.
Hebr. 12.
Num. 3.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Si quæ in lege veteri fiebant, ad tempus noui testamenti non trahuntur: cur pro Pontificis Romani Primatu Papistæ ad exemplum vnius Leuitici Pontificis, itemq; pro externo Sacrificio ad vetera sacrificia confugiunt?

RESPONSIO.

Quicquid in Lege excellens & perfectum fuit, id meritò in Ecclesia Dei multò magis existere debere, concedimus. Est enim Ecclesiæ status multò perfectior Synagogæ statu. Verùm secus est in ijs, quæ imperfecta & minus eximia fuerunt. Sacrificare Deo etiam exterius perfecta est res, ideoque nec in lege Mosaica tantùm, sed etiam in naturæ melioris statu recepta erat. Perfectionis etiam erat, vt populus Dei ab vno Pontifice regeretur. Sic enim & finis litibus imponebatur, & pax in populo Dei conseruabatur. Modus autem Sacrificiorum per cruorem pecorum & ignem externum, erat imperfectus, itemque successio Pontificum secũdùm carnem & sanguinẽ, erat imperfecta. Illis igitur abiectis, quæ imperfectionis erãt, rectè dicimus ea, quæ olim ad perfectionẽ pertinebãt, retinẽda esse: nõ illa quidẽ in eodẽ genere & ordine, sed in sublimiore. Nã Pont. summus in statu Euãgelij nõ secundùm carnis propagationẽ nascitur, sed eli-

Gen. 4. & 14.
Deutero. 17.

sed eligitur secundùm dona spiritualis gratiæ. Itemq; sacrificia nostra non in sanguine pecorũ fundendo, sed in immaculati Agni sanguine, qui semel fusus est, commemorando, & per eiusdẽ Agni substantiam incruento modo exhibitam quotidie annuntiando consistunt. Ita quod erat in Lege perfectum & spiritale, non amisimus: quod verò erat imperfectum & carnale, non retinuimus. Vt autem Rex in negotijs ecclesiasticis procurandis Sacerdote Dei maior haberetur (si tamen vnquam sic habitus est) magnæ imperfectionis fuisset. Primùm, quia Sacerdotium Regio iure antiquius fuit. Sacerdotum enim creatio partim ab initio recepta est sub lege naturali etiam ante diluuium, quando nulli adhuc erant Reges: partim aliquot seculis post Moysen secundùm legem ab ipso latam obtinuit, quum nulli adhuc Reges in populo Dei extitissent. Quò autem quidq; in religione antiquius est eò etiam dignius meritò censetur. Deinde Sacerdotium prorsus necessarium erat, vt nõ deesset in populo Dei aliquando figura, per quã æterni Sacerdotij Christi admoneremur: quum tamen idem Dei populus adeò potuerit Rege carere, vt Deus abiectum se conquereretur, quando Samuele Leuita ipsius neglecto, Rex terrenus deposcebatur. Præterea Rex à Deo ad populi petitionem concessus est, *vt ad bellum egrederetur ante populum*, non autem vt res Ecclesiasticas administraret. Illis enim Deus iam prius per Leuitas & Sacerdotes suos consuluerat. Quid quòd Regis potestati acceptam ferre Iudæi potuerunt diuisionem populi, Apostasiam regni Samariæ, & Captiuitatem Babylonicã? Vnde ab illa Captiuitate reuersi, non iterum sibi regẽ qui maior Põtifice haberetur, sed ducem coaptârũt, qui nõ minus præesset in rebus prophanis, quàm Põtifex in sacris principatũ gereret. 1. Reg 8.

Illud verò in hoc genere primarium dixerim, quòd Christus in hoc mundo quum esset, totamque legem atque *omnem iustitiam impleret*, tamen rebus ecclesiasticis tantùm vt sacerdos, ac nullo modo vt rex terrenus, præesse voluit. Recusauit enim regnum terrenum palam administrare, ideoq; se fugit, quum turbam hoc agere videret, vt eum constitueret regem, seque diuisorem inter fratres constitutum negauit. Si verò secundùm perfectam legis Mosaicæ rationem & mentem decorum saltem fuisset, vel Ecclesiam, vel ipsum Pontificem à rege terreno gubernari: nec eam rem Christus inexpletam reliquisset. Neque enim difficile illi fuerat, etiam terrenum regnũ ad breuissimum aliquod tempus administrasse. Quod quum non fecerit, nec tamen aliquid omiserit, quod ad perfectum Ecclesiæ suæ regimen iustè desiderari posset: eo ipso declarauit, nullius omnino perfectionis vnquam fuisse, aut etiam adhuc esse, vt rex terrenus in res ecclesiastcas vllam aliam sibi potestatem arroget, præterquam vt gladio suo tueatur & propugnet, quod sacerdotum sententijs definietur. Atque hæc ita se haberent, etiãsi olim reges Iudæorum in res ecclesiasticas, aut in ipsos Pontifices summam quandam potestatem exercuissent. Nunc autem nec id verum est, quòd Reges Iudæorum Leuitici generis sacerdotibus maiores habiti sint in ijs, quæ ad res Ecclesiasticas pertinebant, administrandis: id quod sigillatim monstrare non grauabor. Ac primùm Moyses præcepit, vt postquam rex in solio regni sui sederet, *describeret sibi Deuteronomium legis suæ in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Leuiticæ Tribus*. Quòd si pro describenda Lege ad sacerdotes non modò à cæteris, verùm etiam à Rege ipso eundum erat: quomodo rex in ea lege interpretãda Princeps fuit, cuius exemplar ab alijs petere cogebatur? An non hoc ipso admonitus est, vt meminisset, Sacerdotes in ijs, quæ ad legem spectabant, superiores se esse? Nam vt quilibet Magistratus à rege gladium petẽs & accipiens, eo ipso regem in iure gladij seipso maiorem agnoscit: eodem modo fit, quum rex à Sacerdotibus exemplar diuinæ legis accipit. Deuteron.17.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Moyses quum esset ipse Legislator & Princeps nõ solùm totius populi, sed etiam Leuitarũ omnium & sacerdotum: tamen non fuit summus sacerdos, sed eum honorem fratri suo Aaroni contulit. Præfuit igitur velut politicus Princeps, qui populum Dei ad finem cœlestem dirigeret, quod procurare cuiuslibet fidelis Principis officium est.

RESPONSIO.

Vix dici potest, quàm ineptè hoc totũ nobis de Moyse obiicitur. Si enim Moyses, quando legem promulgauit, terrenum quendam Principatum gessit: vtiq; ad reges Iudaicos etiã pertinuit, sacerdotibus mitras imponere, eorum manus initiare, Pontificem induere, docendi munus arripere, altare vngere, & sacrificium offerre? Nam hæc omnia Moysen fecisse legimus. Exod. 28. & 29.

Dixit enim Dominus ad Moysen: *Septẽ diebus consecrabis manus Aaron & filiorũ eius, & vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum, mundabisq́. altare quum immolaueris expiationis hostiam, & vnges illud in sanctificationem*: & quæ sequuntur. Sin constet hæc non Regũ, sed Pontificum & Sacerdotum officia fuisse: profectò nec Moyses ista fecit velut Rex, aut politicus Princeps, verùm vt Propheta & Sacerdos Dei. Nam quòd Moyses etiam fuerit Sacerdos, Dauid attestatur, quum ait: *Moysen & Aaron in Sacerdotibus Domini fuisse: Samuelem verò inter eos fuisse, qui inuocabant nomen Domini.*

Psal. 98.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Per Sacerdotum nomen sæpe intelliguntur Principes & Heroës, sicuti in Samuelis lib. secundo legitur: *Filij Dauid Sacerdotes erant*: eodemque modo etiam Sacerdos dicebatur, quia Princeps totius Populi erat.

RESPONSIO.

Fatemur, Sacerdotum nomen aliquando porrigi ad primarios quosq; viros. Verùm quòd Moyses non ea tantùm ratione Sacerdos fuerit dicendus, ex ipsa definitione Sacerdotum constabit. *Omnis Pontifex* (inquit Apostolus) *ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ijs, quæ sunt ad Deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis*. Cæterùm Deus ipse dixit ad Moysen: *Aaron loquetur pro te ad populum, & erit os tuum, tu autem eris ei pro Deo, vel in ijs quæ ad Deum pertinent*. Si ergo Moyses etiam ipsi Aaroni erat pro Deo, vel in ijs quæ ad Deũ pertinebant: si Moyses eum cõsecrauit, sacrificiaque pro peccatis eius obtulit: vtique non nomine tenus, sed re ipsa Moyses Sacerdos fuit. Iam quòd Propheta Dauid non acceperit nomẽ Sacerdotum pro nomine Principum aut Heroum, quando scripsit, *Moysen & Aaronem fuisse in Sacerdotibus Domini*, manifestissimè apparet: primùm, quia Moysen cum Aarone coniunxit. Notum est autem, quo Sacerdotij genere Aaron functus sit. Deinde, quia dixit eos fuisse non simpliciter in numero sacerdotum, sed in numero *Sacerdotum Domini*: Doctores verò Iudæorum eam differentiam animaduerterunt, vt quoties nomen *Domini aut Dei* ad Sacerdotum appellationem adiungitur (veluti cum Melchisedech dicitur Sacerdos Dei altissimi) toties non de primarijs viris tantùm, sed de ijs accipiatur, qui offerunt sacrificia pro peccatis. Postremò Dauid Samuelem ab eadẽ appellatione Sacerdotali seiunxit. Ita enim dixit: *Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius*, id est, Domini, & *Samuel inter eos qui inuocant nomen eius*. Quòd si nomen Sacerdotum pro viris primarijs caperetur: iam & Samuel in Sacerdotibus Domini fuit, quia & is fuit primarius Propheta, & Iudex totius populi. Verùm is non in Sacerdotibus, sed in ijs qui inuocant nomen Domini recensetur. Aaron verò & Moyses numerantur inter Sacerdotes, non quoslibet (vt filij Dauidis) sed inter Domini Sacerdotes. *Noscendũ* (inquit Hieronymus) *quòd Samuel Leuita, non Sacerdos, non Pontifex fuerit. Vnde & in Psalmis non nominatur inter Sacerdotes, sed inter eos qui inuocant nomen Domini: Moyses* (inquit) *& Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius*.

Heb. 5.
Exod. 4.
Rabbini.
Gen. 14.
Hieronymus Aduersus Iouini. lib. 1.

Nec aliter sanè Augustinus sentit, dum eadem Psalmi verba interpretatur. Quinimò Philo Iudæus *duas* (inquit) *partes vitæ Moysis descripsimus, quæ ad Regnum & leges latas attinẽt: superest tertia, in qua dicetur de Sacerdotio*. Ac ne dicas, de Sacerdotio quidem agere Philonem, sed non de Sacerdotio quo Moyses ipse fungebatur, sed de eo quod Deus per illum instituit: audi quomodo idem Philo totam orationem suam de vita Moyses concludat. *Huiusmodi fuit vita obitusq́. Moysis, Regis, legislatoris, vatis & Pontificis, sicut sacris literis proditur*. Ecce tam Põtifex fuit Moyses, quàm Rex, idque sacris literis proditum esse, Philo Iudæorum omnium doctissimus affirmauit. Quid quod Dionysius Areopagita Moysen appellat *primum Pontificum, legaliũ Mysten & Doctorem*: eundemque ait consecrationis munus erga fratrem exequutũ esse ἱεραρχικῶς, id est, vt eum decuit, qui Pontifex verè esset. Gregorius etiam Naziãzenus quum Moysen & Aaronem inter se cõferret, ambos dicit *similiter Sacerdotes fuisse*, idque probat, quoniam scriptũ sit, *Moyses & Aaron inter Sacerdotes eius. Moyses* (inquit) *principum Princeps, & sacerdotum Sacerdos Aarone pro lingua vtens, ipsi vicissim in ijs rebus operam nauauit, quæ ad Deum pertinebant*.

Augustin. in Psal. 98.
Philo in lib. 3. de vita Moysis.
Eccles. Hier. cap. 5.
In oratione ad Gregoriũ Nyssenum.

Denique Leo primus ita scribit: *Solus Moyses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit, qui vtique summus Sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo: Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius*. Post tantam verò testium & rationum copiam, si quis adhuc Moysen negat Sacerdotẽ fuisse,

Leo Epist. 86 alias, 88.

fuisse, is mihi & rationis expers, & ab illa fide, quæ sacris scripturis debetur, omnino alienus videbitur. Principatus igitur Moysis probat quidem eum, qui Pontifex sit, posse etiam res terrenas per aliorum operam gubernare, vt & Moyses per operam Iosue bellum gessit, multaque alia per alios administrauit. Verùm ex ijs, quæ Moyses Propheta & Pontifex gessit, non rectè concluseris, alios Reges & Principes quicquam in rebus sacris facere aut tentare posse, nisi vt Sacerdotum decreta comprobent & exequantur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Post mortē Moysis Iosue duxit populum, & præscripsit Leuitis & Sacerdotibus, quando vel Arca Dei mouenda esset, vel populus circumcidendus. Itemque Dauid Sacerdotes reprehendit, quòd humeris suis non imposuissent Arcā Dei: constituit Cantores, & benedixit populo in nomine Domini. Salomon etiam abiecit Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini, & Sadoch Sacerdotem posuit pro eo. Similia quoque & Iosaphat, & Ezechias cæterique Reges fecerunt in rebus & causis spiritualibus. Paral. 15. & 13 3. Reg. 2.

RESPONSIO.

Qui non totam rem, sed partem aliquam duntaxat contemplantur, nihil miror, si eos contingat falli plerumque & decipi. Non negamus, quin optimi quique Iudices & Reges permulta omni ætate fecerint, quæ ad Dei Religionem ornandam pertinerent. Sed aliud est, Regem ea quæ Dei sunt promouere, & aliud, illis ex Regia potestate præesse. Isti autem ferè omnes, qui iam numerati sunt, non solùm Reges fuerunt, verùm etiam Prophetæ, quos Deus rerum sacrarum ministros etiam extra ordinem interdum constituere solitus est. Ita enim Elias non in Templo Hierosolymitano, vt lex præscripserat, sed in monte Carmelo, secùs quàm lex iusserat, bouem sacrificauit, quemadmodum Spiritus Dei & voluit eum facere, & factum eius insigni miraculo comprobauit. Frustra ergo in ijs, quæ extra ordinem, & præter solitum fiunt, ordinaria Principum iurisdictio & potestas inuestigatur. Nam si ordinem diuinitus constitutū sequimur, audi quàm perspicuè Dominus ad Moysen de Iosue filio Nun locutus est: *Pro Iosue si quid agendū erit, Eleazar Sacerdos cōsulet Dominū. Ad verbū eius egredietur, & ingreditur ipse & oēs filij Israël cū eo & cætera multitudo.* Siue igitur Arca Dei tollebatur, seu populus circūcidebatur, seu quid aliud ex ijs, quæ ad cultū Dei pertinebant, ex mandato Iosue fieret: aut ad verbum Eleazari hoc mandatum est, aut per extraordinariam Spiritus sancti reuelationem disponebatur. Nam in vniuersum Malachias Propheta dixit: *Labia Sacerdotis custodient scientiam & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.* Si quid verò Deus aliquando Regi cuipiam (qui aliâs Propheta esset) reuelauit, hoc non irritam fecit ordinariam regulam, quæ ad Sacerdotes ascendi, & summorum Sacerdotum vltimam sententiam sub pœna mortis obseruari iubebat: sed tantùm demonstrauit, Deum non semper astringi ad ea media, quæ per Moysen famulum suum constituerat. Ac sanè quod in his, quæ obijciuntur, longè maximi momenti videtur esse (eiectio videlicet Abiathar Sacerdotis per Salomonem Regem) manifesta fuit eius prophetiæ, quam Deus antè reuelauerat, executio: idque in ipsa Scriptura sacra perspicuè his verbis exprimitur: *Eiecit Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini.* Cur ita? *Vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.* Ecce quod Dominus faciendum antè prædixerat, id iam exequendum Salomoni reuelat. Salomon ergo non authoritate Regia, sed diuina, & ea non ordinaria, sed inspirata vtebatur, quando Abiathar abiecit à ministerio, & Sadoch pro eo substituit. Vt ergo semel concludam hunc locum, qui ad res veteris testamenti spectat: partim nō obligamur ad illam rudem & imperfectam rerum diuinarum dispositionem, quæ sub Lege fuerat: (nihil enim ad Perfectum adduxit Lex) partim ea ipsa in rebus diuinis constituendis plus Pontificibus, quàm Regibus ex ordinaria saltem via & ratione detulit. Cæterùm Christus, qui omnis iustitiæ & in seipso impletor, & in Ecclesia instaurator est, ita res omnes Ecclesiasticas perfectè solus impleuit atque ordinauit, vt neque Regiam potestatem ob eam causam ipse exerceret, neque regibus primatum in Ecclesia legaret. Imò ne Reges quidem vllos ad aliquot secula sui corporis mēbra esse voluit, vt eò apertius liqueret, Ecclesiam suam, quando sub Apostolis perfectissimè gubernata, & omnibus numeris absoluta fuit, tamen Rege terreno caruisse, atque eodem modo in æternum carere posse, nisi quia nec 3. Reg. 18. Num. 27. Malachi. 2. Deuter. 17. 1. Reg. 2.

 illos ab

illos ab æterna redemptione sua penitus excludi voluit. Intrauerunt ergo Reges & Imperatores in Ecclesiam Christi suo tempore, sed aut nihil vnquam sibi circa res Ecclesiasticas arrogârunt, aut ob eam rem tyranni & persecutores potius habiti sunt, quàm nutritij & cultores Ecclesiæ, cuiusmodi eos debere esse Isaias prædixit.

Isaiæ 49.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Imperatores Christiani semper licere sibi existimârunt, vt de causis Ecclesiasticis iudicarent, adeò vt Constantinus Magnus causam Donatistarum & ipse audiuerit, & Episcopis tanquam eius vice iudicaturis sæpius delegauerit. Idem Imperator & Nicenam Synodum conuocauit, & in illa præfuit. Quod eius exemplum Theodosius, Martianus, Theodoricus Italiæ Rex, atque alij Imperatores & Reges sequuti sunt, qui nunquam aut hoc sibi sumpsissent, aut ab Episcopis id facere permissi essent, nisi iure diuino & Ecclesiastico talis potestas eis credita fuisset & collata.

RESPONSIO.

Quicquid Constantinus in causa Donatistarum fecit, non eo animo id fecit, tanquam se putaret iudicem legitimum esse, ad quem ab Episcopis in causa Ecclesiastici ordinis appellari deberet: verùm quòd aliter pacē Ecclesiæ tueri conseruareq; non posset, quodq; videbat, Donatistas Episcoporũ iudicio non acquiescere. Cæterùm quid Constantinus de eo Donatistarũ facto iudicârit, illa eius verba testâtur, quæ apud Optatũ extât: *O rabida* (inquit Cõstantinus) *furoris audacia: sicut in causis gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt*. Præterea Augustinus eandem historiam tractans: *Donatistas* (inquit) *magis hinc arguimus, quia quum apud Imperatorem vltrò Cæcilianum accusassent, quem primò vtique apud collegas transmarinos conuincere debuerant, ipso autem Imperatore longè ordinatius agente, vt Episcoporum causam ad se delatam ad Episcopos mitteret: nec victi pacem cum fratribus habere voluerunt, sed rursus ad eundem Imperatorem venerunt, rursus non Cæcilianum tantùm, verùm etiam datos sibi Episcopos Iudices apud terrenum regem accusauerunt, rursus ab alio episcopali iudicio ad eundem Imperatorem appellauerunt.* Duo in his Augustini verbis notanda sunt. Nam primùm, ait: *Donatistas debuisse primò apud collegas transmarinos agere*: ostendens vtique, ab Episcopis Africæ rem fuisse ad Episcopos orbis terræ deferendam. Deinde reprehendit eosdem Donatistas, quòd Episcopos Iudices apud *terrenum Regem* accusauerunt. Quem appellat *terrenum Regem*, profectò illum significat iudiciũ interposuisse non ob vllam authoritatem, quam propriè ab Ecclesia, vel etiam vt membrum Ecclesiæ accepisset (nam illa non esset potestas terrena) sed ob illam, quæ non minus gentiliũ, quàm Christianorum Regibus iure gentium competit. Accedit eodem quod Augustinus alibi quoque de illa Donatistarum ad Imperatorem appellatione disputans: *Qua in re* (inquit) *quemadmodum detestetur illos Constantinus, audistis. Atque vtinã saltem ipsius iudicio insanissimis animositatibus suis finem posuissent: atque vt eis ipse cessit (vt de illa causa post Episcopos iudicaret, à sanctis Antistitibus veniam postea petiturus) sic & illi aliquando cederent veritati.* Videmus ergo, & Constantinum cessisse Donatistarum furori in ea cognitione, quam post Episcopos suscepit, & eam rem eiusmodi fuisse, *vt veniam postea deberet à sanctis Antistitibus petere*. Nihil igitur inde quoad legitimi iudicij potestatem colligere potes, vbi omnia hinc per *Donatistarum furorem*, inde verò per Constantini piam & quodammodo necessariam alieni iuris occupationem facta sunt. Nam & Donatistæ peccârunt ob id ipsum, quia venerunt ab Episcopis *ad Regem terrenũ*: & Rex non suo iure, verùm ea spe iudicauit, quòd sancti Antistites veniam illi postea concessuri essent, eò quòd paci Ecclesiasticæ (quam procurare Imperator & suo iure potest, & ad beneficium Ecclesiæ debet) optimè illo modo consultum fore existimauit. Quàm iniquè igitur tale factum Constantini citatur ab Aduersarijs, vt probent laicos in causis Ecclesiasticis legitimos esse iudices? Quòd si mentem Constantini extra necessitatis articulum liberè pronunciatam scire volumus: ecce quũ in media Episcoporum Synodo apud Niceam sederet, & Catholici Episcopi vltrò ad eum querelas detulissent, apertè omnibus Episcopis dixit: *Deus vos constituit Sacerdotes: & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari: propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia, quæcunque sunt, ad illud diuinum reseruentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis Dij, & conueniens non est, vt homo iudicet Deos, sed ille solus, de quo scriptum est: Deus*

De schismate Donatist. lib 1.

Epist. 48.

Apud terrenu Regem.

Epist. 162.

In Eccle siast histo. Ruffini lib. 1. cap. 2.

stetit in

stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos discernit. Hæc Constantinus.

Quòd verò idem Imperator Synodum Nicenam, aliique eius Successores alias Synodos indixerunt, nihil id præiudicij causæ nostræ adfert. Aliud enim est conuocare Concilium, & aliud in eodem Concilio iam indicto cum authoritate iudicare. Neq; verò quicunque aliquos conuocat, continuò Iudex in ea causa est, ob quam illos conuocat, nisi tam causa, quàm personæ ex æquo subsint cōuocantis potestati. *Præcepit Rex Nabuchodonosor, vt conuocarētur Arioli, & Magi, & malefici, & Chaldæi.* Sed cur tandem? *Vt indicarent Regi somnia sua, quæ ab illius memoria recesserant.* Quid ergo? An postquam accesserūt Magi & Chaldæi, etiam Rex, qui eos conuocauerat, aut præscribebat ipsis quid agerent, aut vnà cum illis iudicabat? Nequaquam. Etsi enim personæ istorum hominum Regi subiectæ fuerunt, tamen in eorum scientiam non perinde potestatem vllam habuit. Sic omnino euenit in Episcoporum conuocatione. Conuocat enim eos Imperator, vt de illa fidei causa iudicent, in qua ipse rudis est, & quam ab ipsis edoceri cupit. Ineptè igitur à conuocandi more iudicandi potestatem Imperatoribus competere, Aduersarij nostri colligunt. Nihil enim aliud ex ea re inferas, quàm personas eorum Episcoporum, qui in orbe Romano fuerunt, Romano Imperatori subiectas fuisse, quod nos non negamus, saluo tamen honore, quem Patribus spiritualibus Christiani Reges ac Imperatores debent. Daniel. 2.

Imperatorum verò authoritas in Synodis conuocandis multas ob causas pernecessaria olim fuit. Primùm, vt Episcoporum ex orbe terrarum coitio speciem illiciti Collegij, & seditiosæ conspirationis non haberet. 1. Nam quæ ratio patitur, vt tot Præsules cum tanto comitatu in vrbe Imperiali absque Imperatoris consensu conueniant? Consensus verò illius optimè intelligitur, si non modò patiatur, verùmetiam inuitet Episcopos, vt certa in Vrbe coëant. Deinde 2. Imperialis conuocatio effecit, vt cæteri gentiles ac præsertim Magistratus, qui nondum erant Christiani, & tamen Romano parebant imperio, transitum liberum & quietum Episcopis per singulas prouincias concedere cogerentur. Tum autem, vt equi & iumenta, secundùm quod 3. Constantinus iusserat, Episcopis publicè præberentur. Præterea isto modo Imperatores (vt in 4. Aquileiēsi Cōcilio dicitur) *fidei suæ studium probant, dum ad remouendas altercationes congregare student sacerdotale Concilium, & Episcopis honorificentiam reseruare, vt nemo deesset volens, nemo congregaretur inuitus.* Atque hac quidem in re Imperatores verè præstiterunt se *Aduocatos Ecclesiæ.* Nam sic D. Bernardus Conradum Imperatorem appellat. Quid quòd hoc modo Cō- Epist. 243. cilia firmiora & sanctiora esse existimantur, dum vtraque potestas tam Ecclesiastica, quàm 5. secularis ad illorum coitionem suffragatur? Postremò Imperatores & alij Principes eò promptius Concilij eius Decreta exequuntur, cui & ipsi conuocando operā dederunt, & conuoco interfuerunt. 6. Cæterùm illud prorsus absurdum est, vt ratum esse Concilium negetur, quod Imperator nō indixerit. Quomodo alioqui conuenerunt Apostoli & presbyteri Hierosolymis? Actor. 15. Quomodo aliæ Synodi omnes congregatæ sunt in Italia, in Hispania, in Asia, & Africa ante Synodum Nicenam? Ac neque necesse est, vt Episcopi ad solam Imperatoris vocem ex toto orbe terrarum conueniant: partim quòd Imperator in totum orbem terrarum non acceperit potestatem, sed tantùm in orbem Romanum: partim etiam, quòd Episcoporum consensus necessariò requiritur ad id Concilium, quod Episcopale sit futurum. Nam si neque seruus cogi potest vt hæreditatem adeat, nisi ipse velit consentire: quàm abhorret à recta ratione, vt Patres Christianæ plebis ab ipsorum filijs in vnum etiam inuiti congregentur? Itaque Ruffinus testatur, *Constantinum ex Sacerdotum sententia episcopale Concilium apud Nicæam conuocasse.* Theodoretus etiam narrat, Constantinum non quidem cum authoritate in Cōcilio præsedisse, aut sententiam dixisse, sed *& vltimum ex omnibus esse ingressum, & ab Episcopis postulasse, vt sella parua in medio posita considere sibi permitteretur.* Qui postulat ab altero, vt sibi cōsidere liceat, an ille tibi videtur suo iure tanquam Iudex in Concilio adesse? Ambrosius verò addit, *tam liberam fuisse Concilij congregati disputationem, vt Constantinus nullas ei leges imponeret. Si conferendū est de fide:* Lib. 5. in epistol. 32. (inquit Ambrosius) *sacerdotum debet esse ista collatio, sicut factum est sub Constantino Augustæ memoriæ Principe, qui nullas leges antè præmisit, sed liberum dedit iudicium Sacerdotibus.* Ex altera verò parte si aut Imperator per edicta cogit, aut magistratus seculares præsideant cognitioni alicuius causæ Ecclesiasticæ: etiamsi Episcopi adsint, non habebitur Episcopale iudicium, vel Athanasio teste, qui sic ait. *Præclari Eusebiani, quò veritatem scriptáque sua obliterent, nomē Synodi* In Apolog. 2 *suis actis prætexunt, quum res ipsa negotium imperatorium, nō Synodale haberi debeat: quippe vbi Comes præsideat, & milites suo satellitio Episcopos cingant, & Imperatoria edicta, quos ipsi volunt, coire compellant.* Distincta igitur sunt iudicia Episcoporum ab Imperatorijs: illa sunt Ecclesiastica,

hæc

hæc secularia: illis Episcopi præsident, his Tribuni & Comites.

Ac mortuo quidem Constantino, filius eius Constantius tùm patri suo, tùm fratri Constāti perdissimilis, vim Episcopis adhibere cœpit, eosq; ad suam sententiā exilij tædio pertrahere. Verùm Hosius Cordubensis Episcopus tam liberè illius tyrannidi restitit, vt (quemadmodum Athanasius commemorat) ad Constantium Imperatorem in hæc verba scripserit: *Ne te misceas Ecclesiasticis, neque nobis in hoc genere præcipe, sed potius ea à nobis disce. Tibi Deus imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit.* Et pòst paulò ipse Athanasius ex sua sentētia dicit: *Si istud est iudicium Episcoporum, quid commune cum eo habet Imperator? Sin contrà, ista minis Cæsaris conflantur, quid opus est hominibus titulo Episcopis? Quando à condito æuo auditum est? Quādo iudicium Ecclesiæ authoritatem suam ab Imperatore accepit? Aut quando vnquam hoc pro iudicio agnitum est? Plurimæ antehac Synodi fuêre, multa iudicia Ecclesiæ habita sunt. Sed neque Patres istiusmodi res Principi persuadere conati sunt, nec Princeps se in rebus Ecclesiasticis curiosum præbuit. Paulus Apostolus habebat amicos in Cæsaris familia, & per eos in literis salutabat Philippenses, non tamē eos in iudicio socios assumpsit. Nunc autem nouum quoddam spectaculum ab Ariana hæresi editur. Conuenerunt enim in vnum Hæretici & Imperator Constantius, vt ille quidem sub prætextu Episcoporum sua potestate aduersus eos, quos velit, vtatur, & tamen in persequutione mouenda persequutor non appelletur: illi verò succincti Principis potestate, insidias faciunt quibus volunt: volunt autem omnibus, qui non eadem impietate, qua ipsi vtuntur, vti velint.* Vixit ijsdem temporibus Leōtius quidam Tripolis Lydiæ Episcopus. Is quum videret aliquādo Constantium inter Episcopos præsidentem, & Ecclesijs præscribere volentem: cæteris Constantij dicta cum plausu excipientibus, solus tacuit. A Constantio igitur cur taceret interrogatus: *Miror* (inquit) *qui fiat, vt cùm alijs curādis destinearis, alia tractes. Quum enim rei militari & ciuilibus negotijs præsis, tamen Episcopis ea præscribis, quæ ad solos pertinent Episcopos. Verecundia igitur tactus Imperator, eiusmodi edictis in posterum abstinuisse fertur.*

In epist. ad solitariam vitā agentes.

Vide Suidā in verbo Leontij.

Valens autem Constantij tā in imperio, quàm in hæresi successor, Beato Barsa Edessæ Episcopo in exilium misso, Lupum Arianum in eius locum substituens, Presbyteros & Diaconos Edessæ, vt hæresi Arianæ fauerent, vi ac minis agere cœpit. Quum ergo ad Eulogiū Modestus Præfectus dixisset, *cōmunica cū Imperatore:* Eulogius facetè respōdit: *Nunquid cū imperio est etiā Sacerdotij dignitatem consequutus?* Non istud, dixi, ô stupide (inquit Præfectus) sed vos hortatus sum, vti communicetis cum ijsdem, quibuscum Imperator communicat. Vbi autem Eulogius dixit, *se habere Pastorem, cuius nutum sequeretur:* Præfectus octoginta pariter comprehensos in Thraciam amandauit. Quemadmodum verò absurdissimum beato Eulogio visum est, vt quis iubeatur communicare cum Imperatore, quia principium communionis Ecclesiasticæ non à Regibus, verùm ab ijs, qui mysteria Christi dispensant, petendum est: sic prorsus est absurdum, vt alij iudicent, quid inter sacrum & prophanum intersit, præter Episcopos & Presbyteros, quibus sacrorum potestas diuinitus creditur. Ex his ergo, quæ tùm Patres Catholici rectè senserunt, tùm Ariani iniquè patrârunt, perspicuè constat, nullam omnino potestatem Imperatoris, ac multò minus plebis in Ecclesiasticis negotijs in Ecclesia Catholica fuisse. Ob eamque causam quum Imperator hæresi Arianæ fauens volebat Arianorum hostes vlcisci, non per suū & plebis, sed tantùm per nomen & speciem iudicij Episcopalis id poterat agere. Itaque quum sanctus Imperator Valentinianus videret, Ecclesiam per eiusmodi tyrannidem multum detrimenti accepisse, meritò dicebat: *Non est meum iudicare inter Episcopos.* Sic enim eum dixisse testatur Ambrosius. Si ergo totius populi caput Romanus Imperator, non modò Episcopos nō iudicat, sed neque iudicat inter illos: quis iudicij locus iam plebi relinquitur in vllo Concilio quantumuis generali. Præterea Seuerus Sulpitius sacræ historiæ lib. 2. *Martinus*, inquit, *vir planè Apostolis conferendus satus superq́; sufficere dicebat, vt Episcopali sententia hæretici Priscillianistæ iudicati Ecclesijs pellerentur. Nouum esse & inauditum nefas, vt causam Ecclesiæ iudex seculi iudicaret.* Hæc Martinus. Cùm verò Priscillianus ne ab Episcopis audiretur, ad Principem prouocasset: Sulpitius id nostrorum inconstantia permissum esse dicit, cùm potius Episcopi debuerint sententiam in refragātem ferre, nec Imperatori causam de tam manifestis criminibus permittere. Denique D. Ambrosius refert, Valentinianum Imperatorem non solùm sermone respondisse, verùmetiam legibus suis sanxisse, *in causa fidei vel Ecclesiastici alicuius Ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis. Hoc est* (inquit Ambrosius) *Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiam, si aliâs quoque argueretur Episcopus, & morum esset examinanda causa: etiam hanc voluit ad Episcopale iudicium pertinere.* Hoc idem Sozomenus de eodē

Theodoritus lib. 4. cap. 15. & 16.

Epist. 32.

Sulpitius sacræ histor. lib. 2.

Ambros. li. 5. Epist. 32.

Sozome. li. 6 cap. 7.

Imperatore cõmemorat his verbis: *Petentibus Episcopis vt sibi de doctrina fidei rectè constituenda in vnum conuenire permitteretur, Valentinianus respondit, sibi qui vnus è Laicorũ numero esset, non licere eiusmodi negotijs se interponere. Et ideò (inquit) Sacerdotes & Episcopi, quibus hæc curæ sunt, per se, vbicunq; ipsis libitum fuerit, in vnum conueniant.* Ratio autẽ, quam Valentinianus attulit, non Imperatorem modò, sed præterea omnes *Laicos* à rerum Ecclesiasticarũ cognitione remouet. Nã si non licuit Cæsari suam authoritatem interponere ad doctrinã fidei constituendã, idque *quoniam Laicus esset:* nõ video qua ratione alij Laici, quorũ minor est authotitas, aliquid sibi iuris in eadem re vendicare queant. Sozomenus lib. 6. cap. 7.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

At enim Ambrosius in illa Epistola, quã toties laudatis, & in oratione subsequente fatetur, *quòd de fide in Ecclesia coram populo debet tractari:* & iterũ, *Causam fidei in Ecclesia agendam quis abnuat? Si quis cõfidit, huc veniat.* & pòst: *Iste populus iudicat, cuius in corde lex diuina est, nõ humana: lex non atramento scripta, sed spiritu Dei viui.* Quibus in verbis Ambrosius iudicandi facultatem populo tribuit in causis fidei. Lib. 5. ep. 32.

RESPONSIO.

Vt huic authoritati satisfaciam, non alterius quàm D. Ambrosij iudicio, quàm variè nomen iudicij accipiatur, patefaciã. Iudicium quippe aliud est priuatũ, aliud publicũ: & priuatum quidẽ illud est, quum quisq; rationem eam sequitur, quæ ipsi recta apparet, quocunq; modo ad eã mentẽ ac sententiam sit adductus. Publicũ verò iudiciũ est, quũ nõ quisq;, sed Magistratus aut Iudex legitimus id solùm sequitur, quod pro tribunali sedẽs legitimè probatũ ac testificatum audiuit. De priuato iudicio Ambrosius in illa verba Apostoli (*Nonne de ijs, qui intus sunt, vos iudicatis*) ita scribit. *Iudicat quis, dum discernit cui fratri adhæreat, quẽ arguat, quẽ deuitet.* De publico aũt iudicio non multò pòst sic ait: *Quia sunt sapientes fratres, aliqui horũ eligantur ad iudicandum. Magnus enim pudor est, si inter eos, qui dicuntur Deũ cognouisse, non inueniatur qui examinare possit negotium iuxta ius Euangelicum.* Discernere aũt cui adhæreas, & quẽ deuites, hoc priuati iudicij genus est: verùm examinare negotiũ iuxta ius Euangelicum, hoc non est cuiuslibet, verùm eius, qui ad hoc authoritate publica eligitur & constituitur. Prius ergo iudicij genus permittitur populo in causis fidei, posterius aũt solis Episcopis & Iudicibus Ecclesiasticis. Et quòd Ambrosius de priuato iudicio in illa Epistola senserit, de qua iã disputamus, perspicuè cõstat. Sic enim ait de Iudicibus, quos Auxentius dicebatur elegisse. *Veniant planè, si qui sunt, ad Ecclesiam: audiant cũ populo: non vt quisquã Iudex resideat, sed vnusquisq; de suo affectu habeat examen: eligat quem sequatur. Agitur de istius Ecclesiæ sacerdote. Si audierit illum* (id est, Auxentium) *populus, & putauerit melius disputare, sequatur fidẽ eius: non inuidebo.* Hîc videmus, nihil aliud intelligere Ambrosiũ per iudiciũ populi, quàm vt domi apud se discernat vnusquisq; cuius velit esse fidei, vtrũ Catholicæ, an Arianæ: & quẽ Episcopũ sequi malit, Ambrosiúmne, an Auxentiũ: non quòd Ambrosius quenquã vellet suæ prudẽtiæ in hac re inniti, verùm quòd nec aliud obtineri tunc potuit, quũ Imperator potius faueret Arianis, quàm Catholicis, & Ambrosius probè nouerat, populũ suum esse Catholicũ. Mox enim subiungit: *Omitto quòd iam ipse populus iudicauit. Taceo quia eum, quem habet* (id est, Ambrosium) *de Patre tuæ Clementiæ postulauit.* Et iterũ postea: *Hæc ego, Fratres, coram Auxentio apud vos plenius disputarem:* sed (Auxentius) *certus, non ignaros vos esse fidei, vestrum refugit examen, & gentiles quosdam quatuor aut quinq; fermè homines elegit cognitores sibi, si tamen aliquos elegit, quos vellem adesse in cœtu omnium, non vt de Christo iudicent, sed vt Maiestatem audiant Christi. Tamẽ illi iam de Auxentio pronunciauerunt, cui tractanti quotidie non crediderunt. Quæ maior eius condemnatio, quàm quòd sine aduersario apud Iudices suos victus est? Ergo & ipsorum sententiam contra Auxentium iam tenemus, & quòd gentes elegit, iure damnandus est, quia Apostoli præcepta dimisit.* In 1. Cor. c. 5. In 1. Cor. c. 6. Li. 5. epi. 32.

Quibus ita constitutis, videmus non hoc sensisse Ambrosium, vt populus de causa fidei publicum iudicium susciperet, aut alij cuipiam, quid esset credendum, præscriberet (qua de re nos cum Aduersarijs cõtendimus): sed tantùm vt quisque iudicaret, quid ipsi ad salutẽ consequendam magis expedire videretur. Quod priuati iudicij genus etsi ad iudicium Catholicæ Ecclesiæ conformari semper deberet tamẽ ea tẽpora interdũ accidunt, vt ob Magistratuũ, qui ius gladij habent, aut socordiam aut hæresim, plebs iudicio suo relinquenda sit. De eodem Theodosio D. Ambrosius in Aquileiẽsi Concilio post rescriptũ ipsius recitatũ, dixit: *Ecce quod*

Christianus cõstituit Imperator. Noluit iniuriam facere Sacerdotibus, ipsos interpretes cõstituit Episcopos. Nónne tibi nũc videtur Ambrosius dixisse, illũ Imperatorẽ, qui Episcopos nõ constituit interpretes, iniuriã sacerdotibus facere? Nõ enim laudat Theodosiũ, quasi de suo iure aliquid Sacerdotibus cõcesserit, verùm quòd ius alienũ, vt Imperatores quandoq; solent, nõ inuaserit. Præterea quũ Ambrosius intellexisset, Flauianũ de Episcopatu Antiocheno cũ Euagrio cõtendentem non acquiescere Sacerdotali iudicio, sed Imperatorũ implorare auxiliũ, hoc modo ea
Lib.10.epist. 78. de re ad Theophilũ Alexandrinũ scripsit: *Quũ ex ijs æquissima Synodi cõstitutis speraremus iam remediũ datũ, finemq́; oblatũ discordiæ: scribit Sanctitas tua, iterũ fratrẽ nostrũ Flauianũ ad precũ auxilia, & Imperialiũ rescriptorũ suffragia remeauisse. Frustrà ergo tantorũ sacerdotũ fusus labor: iterũ ad iudicia huius seculi reuertẽdum, iterũ ad rescripta, iterũ vexabũtur Sacerdotes senes*, & quæ sequuntur. Quàm perspicuè iudicia Imperialia vocat *iudicia seculi*, eaque Episcopalibus iudicijs tanquàm cõtraria opponit? Nã vtcunq; Theodosius fuerit Imperator Christianissimus & vir sanctus: tamen potestas, in qua Iulio Cæsari & Augusto ac Tiberio succesit, seculi potestas fuit, ac non Ecclesiastica. Quòd aũt Flauianus ad fidẽ ac patrociniũ Theodosij confugerit, Theo-
Lib.5.ca.23. doretus in historia sua apertissimè docet. His temporibus floruit Magnus ille Chrysostomus, qui potestatem Regiam cum Sacerdotali conferens: *Habent* (inquit) *& terrestres Principes*
Chrysost.lib. 3. de Sacerd. *vinculi potestatẽ, sed corporũ solùm. Id aũt, quòd dico, Sacerdotũ vinculũ ipsam etiã animã contingit, atq; ad cœlos vsq́; peruadit: vsque adeò vt quæcunq́; infernè Sacerdotes confecerint, illa eadẽ Deus supernè rata habeat ac seruorũ sententiã Dominus cõfirmet. Etenim quidnã hoc aliud esse dicas, nisi omnium rerũ cœlestiũ potestatẽ illis à Deo concessam?* Quòd si ex D. Ioãnis Chrysostomi iudicio Reges non nisi corporũ potestatẽ habẽt, potestas verò Ecclesiæ ad animas pertingat: certũ est, reges non habere vllã potestatẽ Ecclesiasticã, ac multò minus plebẽ, quæ regibus minor est atq;
Distinct. 79. inferior. Bonifacius aũt Pont. Romanus quum ad Honoriũ Augustũ scribens, diceret: *Honoriũ res humanas regere, suũ verò sacerdotiũ Ecclesiæ Romanæ deputari*: adeò nihil ea distinctione Imperator offensus est, vt mox rescriberet, *se scripta Beatitudinis illius debita reuerentiæ cõgratulatione suscepisse, ac petere, vt Apostolatus eius studiũ ac votũ suũ quotidianis orationibus circa salutẽ Imperij dignaretur impendere.* Nam quòd idẽ Honorius Episcopali collatione, quæ in Aphrica est habita, *Marcellinũ* cognitorẽ dedit: id non nisi ad Episcoporũ Catholicorũ petitionẽ est factũ, qui iam diu experti erant, alio modo quàm brachij secularis metu, ac manu militari, Donatistas in officio contineri nõ posse, aut ab iniuria Catholicis inferenda cohiberi. Quod ergo in Episcoporũ gratiã, quò securius cõuenirent, factum est, stultè obijcitur nobis, velut ex ea re probetur, quòd Imperialis potestas Episcoporũ disputationibus Præsidẽ iure suo cõstituere posit. Præsidet quidẽ imperator Episcopis ad pacem ac concordiã retinendã, non aũt ad sententiam in rebus diuinis ferendã. Itaque Theodosius Iunior, qui Honoriũ sequutus est, partes tùm suas, tùm Episcoporũ præclarè discernens, sibi quidẽ sumit, vt pacẽ Ecclesiæ tueatur: Episcopis aũt rerũ Ecclesiasticarũ disceptationẽ & iudiciũ relinquit. Eius enim hæc sunt verba in Epistola qua-
In 4. Tomo operum Cyrilli. epist. 4. dã ad Cyrillum Alexandrinũ: *Volumus illã* (pietatis doctrinã) *coacta sacra Synodo ventilari & hactenus præualere, quatenus decere videbitur. Siue aũt veniæ participes futuri sint, siue nõ sint, qui à patribus victi fuerint, nos sanè nõ patiemur, vt simul & vrbes & Ecclesiæ turbẽtur, neq́; vt inexcussa sit nobis ea doctrina, cui diiudicandæ præfici oportet eos, qui circũquaque sacerdotio præsident, & per quos*
Dist.96.cap. Satis euidenter. *in sententia veritatis firmiores & sumus, & posthac erimus.* Idẽ Theodosius quum sanctæ Synodo Ephesinæ primæ scriberet, dixit: *Deputatus est Candidianus magnificẽtissimus Comes strenuorũ domesticorũ transire vsque ad sanctissimã Synodũ nostrã: & in nullo quidẽ, quæ faciẽdæ sunt de pijs dogmatibus quæstiones, seu potius expositiones, cõmunicare. Illicitũ nãque est eũ, qui nõ sit in Ordine sanctissimorũ Episcoporũ, Ecclesiasticis intermisceri tractatibus.* Idẽ in Cõmonitorio ad Elpidiũ, quod extat in Actione prima Chalcedonẽsis Cõcilij, officiũ secularis magistratus in Cõcilio præsentis ea ratione describit, *vt nullũ fieri tumultũ permittat, tumultuantẽ verò custodiæ mancipet denique vt intersit iudicio, & operã det, celerẽ & circũspectam probationẽ* à Synodo *fieri, ac de his rebus Imperatorẽ faciat certiorẽ. atq́; ad hos effectus cõplendos tã ciuile, quàm militare auxiliũ illi delegauit.* Nihil hîc dicitur de Imperatoris præsidẽtia, nihil de suffragio quod Laicorũ nomine vnà cũ Episcopis interponat, nihil de iudicãdi authoritate præcipitur. Adeo enim illa fuerũt ab vsu Ecclesiastico remota, vt ne fœminã quidem sanctissimam hæc res, qua de agimus, latuerit. Pulcheria quippe Augusta quum sedulò curasset, vt vndique multitudo Episcoporum congregaretur, primùm in Nicea, deinde Chalcedone, scripsit ad Consularem Bithyniæ Strategum, *vt monachos atque laicos, quos nulla ratio ad Concilium vocat, omnimodo de ciuitate & ipsis locis expelleret,*
vt cum

vt cùm omni disciplina considente sancta Synodo , sine aliqua commotione atque contentione , quæ à Domino Christo reuelata fuerint, communiter ab omnibus confirmentur. Ecce antiqua Ecclesia passim credidit, *nullam rationem vocare laicos ad Concilium.*

Iam verò si opponatur, quòd ipse Imperator Martianus,qui Laicus erat, tamen Concilio interfuit : respondemus, eum non ad ius in rebus Ecclesiasticis dicendum, sed ad pacem ciuilẽ conseruandam interfuisse. Etenim quum Episcopi paulò ante Chalcedonẽsem Synodũ Ephesi conuenissent , ibiq; Dioscori minis & iniurijs omnia fuissent perturbata (vnde & illa *Synodus prædatoria* dicta est) ne quid simile Chalcedoni eueniret , reuerendi Episcopi & Præsbyteri à reuerendißimo Leone Archiepiscopo vrbis Romæ venientes,à Martiano (quẽadmodum ipse in sacris literis ad Episcopos transmißis attestatur) petierunt, *quatenus omnino adesset sancto Cõcilio, alioquin enim nec se affuturos,aiebant.* Martianus ergo quum in Synodum vnà cum Augusta Pulcheria introiuisset, præfatus est, *se non ad ostendendã potentiam, sed ad confirmandam fidẽ exemplo Imperatoris Constantini adesse,ne in posterum multitudo populi institutionibus prauis attracta inueniatur dissentiens. Quare properarent Episcopi concordantibus animis fidem Catholicam secũdùm doctrinam Patrum exponere.* Martiani ergo & Iudicum,qui ab eo secundùm petitionẽ Episcoporum dabantur,illæ tantùm partes erant,vt curarent ea fieri, atq; (vt ipsi sæpe interlocuti sunt) vt effectui mãciparentur ea,quæ Episcopi vel fieri petijssent, vel faciẽda esse iudicassent. Nã quum Legati Leonis Papæ nõ paterentur Dioscorũ vnà cũ ipsis cõsidere: Iudices curârũt, vt absq; omni tumultu in medio consessu statueretur , quum alioqui illis absẽtibus timẽdum erat,ne Dioscorus vim potius intentasset, quàm vt vel tantillũ de honore discederet. Verùm quod ad fidei quæstionẽ attinet, iidẽ gloriosißimi Iudices palã dixerunt ad Episcopos: *Scientes, quia Deo rationem reddituri estis, tã pro proprijs animabus singuli vestrũm, quàm pro nostris omnibus: doceri, quæ ad religionẽ pertinent, rectè desideramus, & omnẽ ambiguitatẽ auferri.* Et iterum. *Quod placuit reuerendo Concilio de sancta fide ipsum nos doceat.* Nõ opinor de fidei causis iudicaturi venerant,qui desiderabãt doceri, quæ ad religionẽ & fidem pertinerẽt. Iudicaturus enim quæ sit recta fides,non debet fidei veræ ignarus esse: Ignarus est aũt,qui expetit doceri. Præterea quũ Episcopi ad Imperatores Valentinianũ & Martianũ scriberẽt, illosq; velut medicos à Deo cõstitutos agnoscerẽt: nihil tamẽ maius eis tribuerũt,quàm *quòd omne cõmodassent auxiliũ, vt factæ interimerentur discordiæ & paternæ fidei doctrina roboraretur.* Discordias tollere , & fidẽ nõ quidem docere aut tradere , sed ab Episcopis traditam roborare, hoc propriũ est secularis Magistratus. At verò definire, quæ sit vera fides,hoc vsq; adeo Episcoporũ est, vt Martinus quãuis & præsbyter & Archimandrita esset, id sibi non sumpserit tamẽ, verùm dixerit: *Non est meum subscribere, Episcoporum tãtùm est, & eorum qui digni sunt.* In ea enim responsione patefecit Ecclesiæ morẽ patrium atque auitum , in quo soli Episcopi velut definiẽtes, solebant subscribere.

Hæc Martianus.epist.penult.est inter eas quæ præambulares in Synodum Chalcedonẽsem dicuntur.

Preter actionem primá Concil. Chalcedonens. vide Euagriũ li.2.cap.4.

In Actione secũda Chalcedonens.

Action.4.

Action.5.

In 1. Actio. Chalcedon. vbi Actio. 5. Constantin. Concilij recitatur.

Porrò siquando alij Catholici viri præter Episcopos vllã de rebus Ecclesiasticis tulerũt sẽtẽtiam, id aut non nisi ex Sacerdotum expresso cõsensu fecerunt, aut certè ea mente fuerunt, vt sententiã suam Episcoporũ iudicio subijcerent, aut veniã ab illis, aut confirmationẽ secundùm rei qualitatem petituri. Nã in Synodo Chalcedonensi præclarum discrimẽ inter Episcopos & Imperatores seu alios quoscunq; laicos Ioãnis Episcopi Germaniciæ verbis, quibus ille ad Dioscorum vsus est ,constituitur : *Gloriosißimi iudices* (inquit) *& sacratißimus Senatus vnà cũ sancta Synodo examinationẽ de peccatis Dioscori fecit, & decernens promulgauit sententiã, si hoc placuisset sanctißimus Episcopis, quibus hanc inferre à Domino Deo creditum est. Sed quod ipsam decet sancta & magna Synodus concipiens, hactenus Dioscoro dedit inducias.* Ecce Laici, & fortè etiam Diaconi & Presbyteri volebant sententiam in Dioscorum promulgare , si penes se rei summa extitisset. Verùm si maximẽ sententiã tulissent, tamẽ non ea mente id fecissent, velut iure diuino ipsorũ sententiæ Dioscorus parêre obligatus fuisset. Perspicuè enim dicitur, *sanctißimis Episcopis à Domino Deo traditũ esse, vt sententiã inferant.* Iudicũ igitur aliorum sententia iuris humani, hoc est, vel naturalis, vel gentium, vel ciuilis tantùm fuisset, ac non etiam eius diuini iuris, quo Ecclesiastica negotia terminantur. Hoc enim sciẽtes iudices, qui Concilio asidebãt, etsi votũ ac desideriũ suũ in ferendo sententiã cõtra Dioscorũ Episcopũ declarârũt, tamẽ omnia permiserũt Episcopis, velut ijs quibus ea res à Domino Deo esset credita. Itaq; sentẽtia in Dioscorũ nõ in Imperatoris aut Iudicũ , sed in Papæ Leonis nomine (per legatos suos & per Synodũ iudicãtis) lata est. Imò verò Cecropius Episcopus Sebastopolitanus Dioscoro petẽti, vt magnificẽtißimi Iudices & Senatus adesset, respõdit : *Quãdo regularia quædã examinãtur, neq; Iudices, neq; alios Laicos interesse oportet, nisi tantummodo tuam sanctitatẽ, quæ in propria accusatur persona.*

Actio. 3. post tertiam vocationem Dioscori.

In Act. 5. quãdo Dioscorus secundò vocatus est.

Hinc apparet, dum excutitur causa fidei, Laicos quidem adesse posse, quia potest is tractatus eis prodesse, dum confirmantur in fide, & addiscunt quæ antè nesciebant. Verùm quando causa morum Episcopi alicuius examinatur, *ne interesse quidem Laicos debere*, multò minus præesse: ne incipiant ex ea re magis magisque contemptui habere ministros Ecclesiæ Dei, & ex humano errore putent Mysteria ipsa Christi minoris esse virtutis, quæ per homines interdum pessimos dispensantur.

In Synod. 3. sub Symmacho.

In Synodo aũt sub Papa Symmacho Romæ habita quũ Basilius Patritius vices Regis Odoacris agens, edixisset de rebus Ecclesiasticis, nõ quidem quatenus Ecclesiasticæ fuerunt, verùm sub hac specie, *ne per occasionem seditionis status ciuilis vocaretur in dubium*: tamen Episcopi omnes id statutũ seruari prohibuerunt, *quòd contra Patrum regulas esset, aliquid de Ecclesiasticis facultatibus disponi à Laicis quãuis religiosis, quibus nulla de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponẽdi legitur vnquam attributa facultas*. Hæc Eulalius, cui omnes alij Episcopi assensum præbuerunt. In quarta autẽ Synodo, quæ sub eodem Papa Symmacho habita est, ne Theodoricus quidem Rex, licet Arianus esset, sibi iudicium in Episcopos arrogauit, sed postquàm ab Episcopis plurimis audisset, *Papam Symmachum ob prærogatiuã suæ Sedis non posse compelli, vt minorum iudicio se subijceret*, respondit *in Synodali esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reuerentiam de Ecclesiasticis negotijs pertinere*. O miram veritatis vim! Conuocat Theodoricus Episcopos, vt nescio quid cõtra Papam Symmachum moliretur. At nunc libertate admonitionis Episcoporum conterritus, omnia Episcoporum iudicio relinquit, *nec ad se quicquam de rebus Ecclesiasticis pertinere ait, nisi vt eas, qua par est, reuerentia prosequatur*.

De Vandalica persecutione lib. 2.

Porrò quum Rex Vandalorum Hunericus Episcopos Africæ ad rationẽ fidei Catholicæ reddendam cogere inciperet, *Eugenius Carthaginẽsis Episcopus* (vt Victor scribit) *causam fidei communem esse respondit, & ideò se scripturum*: cui tandem? An omnibus per vniuersum orbem Catholicis? Nihil minus, sed *Fratribus suis, hoc est, Episcopis, vt in Africam veniant*. Communis igitur omnium causa per solos Episcopos expediri & potest, & debet.

In Collatione 5. Synodi quintæ.

Iam verò in quinta Synodo, quæ sub Iustiniano Constantinopoli habita est, postquàm Clericorum testimonia de quæstione, quæ tunc agitabatur, audita fuerant, iamque oportebat laicos etiam suum testimonium dicere, sanctissimi Episcopi dixerunt: *Superest, vt rem præsentem testimonium consequatur eorum, qui extra sacrum Concilium sunt: & mox Comitum ac Palatinorum* testimonia sequũtur. Qua ex re manifestò liquet, Laicos omni maiorum memoria semper extra sacrum Concilium habitos esse, præterquam si ad fidem suam confirmandam, vel ad pacem Ecclesiæ conseruandam adfuissent. Ab hoc tanto clarissimorum testium numero Gregorium Magnum abesse non patiemur. Cùm igitur Episcopus quidam Salonitanus de symonia & alijs criminibus apud D. Gregorium Pontificem accusatus, & ideo Romam ad causam dicendã accersitus, respondisset: *Serenissimos Dominos* (Mauritium Augustum, & Constantiam) *præcepisse, vt domi suæ, hoc est, in Illyrico eius causæ cognitio haberetur*: Diuus Gregorius respondit, *Nobis & omnibus notum est, piissimos Dominos disciplinam diligere, & Ordines seruare, Canones venerari, & se in causis sacerdotalibus non miscere*. Quod ob eam causam in medium protuli, vt tam pietas Maurícij Imperatoris, quàm iudicium Gregorij Magni de hac etiam re cognosceretur. Ne aũt ista oratio in infinitum euadat, finem huic quæstioni verba Basilij Imperatoris imponent, qui quum orationem grauissimam in Octaua Synodo haberet: *vobis* (inquit) *laici tam qui in dignitatibus, quàm qui absolutè* (hoc est, absque dignitatibus) *versamini, nullo modo licet de Ecclesiasticis causis sermonem mouere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & vniuersali Synodo aduersari. Hæc enim inuestigare & quærere, Patriarcharum, Pontificum & Sacerdotum est, qui regiminis officiũ sortiti sunt, qui sanctificandi, qui soluẽdi & ligandi potestatẽ habẽt, qui Ecclesiasticas & cœlestes adepti sunt Claues: nõ nostrùm, qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel à ligamẽto solui egemus. Quantæcunq; enim religionis & sapiẽtiæ laicus existat, vel etiamsi vniuersa virtute interius polleat: donec laicus est, ouis vocari non desinet. Rursus Episcopus quantacunq; sit irreuerẽtia plenus, & nudus omni virtute: donec Antistes est, & veritatis verbum rectè prædicauerit, Pastoris vocationis & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio est in ordine ouium constitutis? Pastores verborum subtilitatem discutiendi, & ea quæ super nos sunt, quærendi & ambiendi habent. Oportet nos ergo cum timore & fide syncera hos audire, & facies eorum vereri, (quum sint ministri Domini omnipotentis, & huius formam possideant) & nihil amplius, quàm ea quæ ordinis nostri sunt, requirere.* Hæc Basilius Imperator. Etenim Imperatorum potius, quàm Præsulũ hac in re sentẽtias in mediũ produxi, partim ne Episcopi & Presbyteri talia docẽtes causam suã egisse viderentur,

In registro lib. 5. indict. 14. epist. 25.

Laicus est ouis.

rentur,partim vt hæc res tam nota olim fuisse intelligeretur, quam nec ij quidem ignorarent, qui minimè omnium Theologiæ aut diuinarum rerum scientiæ operam dedissent:vt minus hodie ferendi sint Theologi (si tamen sunt Theologi) qui rerum sacrarum non modò scientiam, sed præterea cognitionem & iudicium ijs concedunt, qui per nullum visibile signum à Christo institutum in res sacras potestatem acceperunt.

Reges & Imperatores Christianos,qui populis Christianis præsunt ,licet aliâs in causis & rebus seculi non subsint Ministris Christi,per illos tamen vi Clauium regni cœlorum tunc demum coërceri ac deponi posse , quando ipsorum Præfecturæ veritatem fidei ac salutem animarum lædunt. Ad quam fidem salutémque promouendam omnium Christianorum regna & bona quæcunque ex eo ipso,quòd Christiani sunt,necessariò instituuntur & ordinantur.

CAPVT. IIII.

QVemadmodum est homo terrenus,& homo cœlestis:ita etiam est regnum terrenum,& regnum cœleste. Homo terrenus est Adam,qui de terra factus est. Homo cœlestis est Christus Dei Filius, qui secundùm diuinam suam naturam de cœlo descendit, dum humanam naturam de Virgine Maria acceptam sibi vniuit. Regnum verò terrestre illud est, quod homines de terra facti per consensum humanum Principi suo detulerunt. Sic *Nemrod* factus est Rex primus per consensum quorundam posterorũ Noë.Sic alij Reges alibi sunt facti, adeo vt in diebus Abrahæ quælibet ferè magna ciuitas Regem suum proprium haberet. Cœleste autem regnum est illud,quod Christus in terra stabiliuit, dum homines terrenos fide,spe & charitate donatos in nouam creaturam gratiæ suæ potentia cõuertit,& membra sua effecit. Etsi enim Christus per incarnationem suam omnium prorsus hominum Rex est(quia,quod in vnoquoque rerum genere præcipuum est & dignissimum, id per naturæ vim cæterarum eiusdem generis rerum caput est & principium) tamen non ferè aliorũ Rex dici vult,quàm eorũ, qui ad imaginem ipsius animo tenus conformantur. Vnde Angelus prædixit,eum *in domo Iacob regnaturum in æternum.* Per Iacob autem intelligitur quicunque fidelis populus. Iam verò vt Christus in mundum veniens, non destruxit priorem hominis naturam ab ipso formatam, sed peccata, in quæ sua negligentia & culpa homines ceciderant,in ijs qui eum recepissent,abstulit: sic etiam non euertit regnum terrestre,quod ipse per hominem rationis compotem non sine admirabili prouidentia erexerat:sed vitia,in quæ terreni Reges sua culpa ceciderant,in ijs qui sese regno ipsius cœlesti subijcerent, emendanda curauit.

1. Corin. 15. *Genes. 10. & 14.* *Genes. 14.* *Luc. 2.* *Ioan. 1.*

Non tantùm igitur possunt terreni reges,Ecclesiæ Dei ciues fieri,verùm etiam iure suo veteri,& principatu liberrimo vtentur in ijs causis omnibus, quæ fidem religionemque Christi non imminuũt.Præficient enim idoneos Magistratus ciuiles quos volent,pœnas legitimas pro arbitrio suo in malefactores constituent: omniaque alia, quæ iure naturali,gentium, aut ciuili seu municipali probata fuerint,liberè administrabunt:nec Pastores Ecclesiæ in ijs rebus authoritatem suam interponent,præterquã vt eos admoneant interdum, ac fidele consilium præbeant.Neq; verò Dominia & Regna omnia pastoribus Ecclesiæ diuino iure vbiq; & in omnibus subiecta esse defendimus:sed in ijs tantùm causis,quæ fidem ac salutem Christianã impeditura essent,nisi partim prohiberentur(vt diuortia,vsuræ, ac alia eiusmodi peccata, quæ gentes impunè committunt)partim præciperentur, vt eleemosynarum largitio, proximorũ & maximè inopum defensio, Ecclesiæ Christi & Religionis Christianæ propugnatio:ac denique alia omnia, quæ ius Diuinum velut res ad salutem necessarias Regibus imperat & præscribit. Nec mirum cuiquã videri debet,vt Reges in iis rebus Christo pareant. Ipsorum enim hoc maximè interest,cùm aliter vitam æternam adipisci non possint. Cùm igitur dicimus, terrenos Reges Christi ministris subesse, id tantùm dicimus,eos aliter neque saluari posse,neque à Christianis populis aut ad regnũ assumi,aut in regni administratione tolerari debere,quàm si ea & faciant, & prætermittant,quæ lex Christi vel fieri,vel prætermitti iubet. Quæ autem sit Christi lex,& quid præcipiat, nullibi melius cognosci potest,quàm ex eorum ore,quibus Seruator dixit: *Ite, docete omnes gentes:*&, *qui vos audit,me audit:qui vos spernit,me spernit.* Nunquam enim desunt in Ecclesia, qui *legatione pro Christo fungantur, tanquam Deo exhortante per ipsos.* Quemadmodum enim tam alij homines, quàm ipsi terreni Reges Christo per ministros eius, per Christum

Potestas Christiani Principis. *Matth. 5.* *Luc. 6.* *Matth. 25.* *Isaie 60.* *Psal. 2.* *Matth. 28.* *Luc. 10.* *2. Cor. 5.*

stum autem Deo reconciliantur: sic non tantùm Deo, sicut & antea, sed etiam Christo, atque adeo ministris Christi nunc subesse debent. Frustra enim se Christo subijcit, qui recusat ministris Christi parêre.

1.Cor.7. Ephes.4. Porrò non satis est Regi Christiano, vt faciat ea quæ priuati solent, nisi etiam ea præstet, quæ ad Regis officium ac dignitatem propriè spectant. Vnusquisque enim Domino seruire, ac dignè ambulare debet *in ea vocatione, in qua vocatus est*. Vocatus es in statu matrimonij? Seruias Deo, non tantùm vt homo, sed etiam vt maritus. Vocatus es in statu Regio? Seruiendum tibi est vt Rex es, ac non tantùm vt homo. Alia verò sunt Regum, & alia priuatorum officia. Vnde in Epist.50. Augustinus eleganter ait: *Aliter seruit quia homo est, aliter quia etiam & Rex est. Quia homo est, ei seruit, viuendo fideliter: quia verò etiam Rex est, seruit, leges iusta præcipientes, & contraria* 4.Reg.18. 4.Reg.22. Ionæ.3. Daniel.14. Daniel.3. *prohibentes, conuenienti vigore sanciendo. Sicut seruiuit Ezechias, lucos & templa idolorum, & illa excelsa, quæ contra Dei præcepta fuerant constructa, destruendo. Sicut seruiuit Iosias, talia & ipse faciendo. Sicut seruiuit Rex Niniuitarum, vniuersam ciuitatem ad placandum Dominum compellendo. Sicut seruiuit Darius, Idolum frangendum in potestatem Danieli dando & inimicos eius leonibus ingerendo. Sicut seruiuit Nabuchodonosor, omnes in regno suo positos à blasphemando Deo lege terribili prohibendo. In hoc ergo seruiunt Domino Reges, in quantum sunt Reges, cum ea faciunt ad seruiendum illi, quæ non possunt facere nisi Reges.* His ita constitutis, iam nunc planũ fiet, quanta cum æquitate defendamus, Christianos Reges, qui populis Christianis præsunt, ministris Christi saltem in ijs, quæ ad fidem Religionemque pertinent, etiam sub pœna regni amittendi subesse debere, si prius hoc vnum proposuerimus.

1. Principio, & ius diuinum, & naturalis æquitas manifestè docet, non alium Regem à Christianis ad ius regni administrandum sponte vocari debere, quàm eum, qui sit ipse Christianus. Hoc enim est, quod Dominus per Moysen Israelitis dixit: *Cùm dixeris, constituã super me Regẽ* Deuter.17. *sicut habẽt omnes per circuitum nationes, cum constitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus.* Per fratrem verò intelligimus eum, qui sit fidelis, & Christianus. Quanquàm verò Christiani olim cogebantur Imperatoribus Ethnicis parêre: tamen ipsi nunquàm commisissent, vt eiusmodi homines ad Imperij administrationem vltrò accerserent. Quis enim ferat, vt membra Christi præficiant sibi membrum diaboli? Certè Iouianus, cùm post mortem Iuliani Apostatæ saluta- Theodoretus lib.4.c.1. retur Augustus & Cæsar: *non possum* (inquit) *cùm sim Christianus, Iuliani exercitum regere, qui tam pestiferæ doctrinæ præceptis imbutus sit.* Tum milites respõderunt, se à Christiana Religione alienos non esse. Verùm si tanta esse debet inter caput & membra similitudo & cohærentia, vt Christianus Imperator non nisi Christianis militibus præesse vellet: quantò magis iniquum atque indecorum est, vt Christiani milites Paganum aut hæreticum hominem spontè ad imperium accersant? Nam quid hoc aliud est, quàm seipsos in discrimen fidei amittendæ inijcere?

2. Ius autem Dei, quod præcepit, vt à Christianis non nisi Christianus præficiatur: idem ipsum iubet, vt à Catholicis populis non alius, quàm Catholicus ad regni gubernationem assũmatur. Qui enim Catholicus non est, licet verbo se Christianum vocet, tamen reipsa viuum Ecclesiæ

3. Christi membrum esse desijt. Quæ cùm ita sint, id porrò addendum est, etiamsi aliquis cùm Rex primùm fieret, Christianus & Catholicus fuit, si tamẽ postea fiat Apostata vel hæreticus: rectam rationem postulare, vt is inter Catholicos populos à regni administratione remoueatur. Tanti enim momẽti est Rex fidelis & pius, vt neq; infidelis fidelibus præfici, neq; Apostata fideliũ Princeps manere debeat. Neq; verò minus periculi subditis creatur ab eo, qui postquàm in solio Regio collocatus est, ad hæresim deficit, quàm ab illo, qui antequam Rex fieret 1.Cor.6. hæreticus extitit. Ac nimirũ si Apostolus indignè tulit, vt Christiani apud infideles magistratus iã prius publica lege cõstitutos litigarent: quantò indignius ferret, vt ijdem Christiani vel 2.Ioan.ep. spõtè sibi præficerẽt infidelẽ, vel hæreticũ pertinacẽ regnare paterẽtur? Cui enim nec *Aue* dicere debẽt, *ne communicent cum operibus eius malignis*: quomodo illum tanquàm Regẽ suũ colere absq; insigni peccato possunt? Aut nónne plus est hæretico parêre, quàm ei salutem dicere?

Huc igitur iam tandem res deducta est, vt Regem hæreticum à regno, quod in Christianos obtinet, remoueri oporteat. Et quoniam crimen ob quod remouendus est, in fidem committitur, iamque abundè satis paulò antè probatum est, eiusmodi causas non à populo, qui instar oui- Leuit.10. Malach.2. um regitur, sed ab ijs Pastoribus iudicandas esse, *quorum est inter mundum & immundum discernere, & quorum labia ideo scientiam custodiunt, vt populi ex eorum ore legẽ Domini requirant*: vtique ad Episcopos in primis spectat, tùm vt regẽ ipsum pronũcient hæreticũ, aut alioqui Apostatã: tùm vt

tùm vt subditos eius declarent ab omni deinceps obediētia illi præstanda liberos esse, ipsosq; operam dare debere, vt alius in eius locum quàm primùm surrogetur. Quòd si nec subditi hac in re officio suo consulant, Pastorū est, quacunq; ratione possunt, prouidere, vt qui sedet in cathedra pestilentiæ, nō regnet in Ecclesia Dei. Nónne ita se res habet? Nōne *vigilant Pastores pro animabus* tam Regum, quàm eorum qui Regibus parent? Illorum igitur est nihil eorum prætermittere, quæ saluti animarum expedire cognouerint. Quis autem non videt à salute animarum prorsus abhorrere, vt is regnare super Fideles permittatur, qui ipse est infidelis? Nónne tunc necesse est, populum quoque infidelem euadere? Atqui cùm Ieroboam Samariæ Rex idola duo in Dan & Bethel erexisset, scimus ex ea re decem Tribus penè vniuersas in idololatriam dilapsas esse, ac vnius Dei fidem paulatim abiecisse. Eritne igitur hominis appellatione dignus, qui asseuerabit, impium Regem cogi non debere, vt sese à magistratu abdicet? Sin omnino, saltem ob hæresim, deponendus erit: quomodo ea lis absque Doctorum Ecclesiæ cognitione iudicabitur, qui soli ordinariam & legitimam ex officio suo potestatem habent, *vt attendant gregi in quo eos posuit Spiritus sanctus ad regendam Ecclesiā Dei?* Iudices autem Regis alicuius, Pastores & Doctores Ecclesiæ non essent, nisi Rex illis ea in re minor atque inferior esset. Nam *neque par in parem, nec inferior in superiorem potestatem habet*. Meritò igitur asserimus, quoscunque Reges Christianos in ijs, quæ ad fidei negocia pertinent, ita Episcopis & Presbyteris subesse, vt cùm in religionem Christianam *post vnam & alteram correptionem* pertinaciter delinquentes perseuerauerint, ob eam causam à temporali sua præfectura, quam in Christianos tenent, per sententiam Episcoporum deponi & possint, & debeant. Deus enim, qui cœleste regnum suum ita primùm à terreno regno disiunxit, vt pateretur *Reges terræ conuenire in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius*, ex eoque potentiam suam insigniter ostendit, dum *per infirma mundi*, hoc est, per Apostolorum paupertatem, & tormenta Martyrū, *fortia deuicit*: idem paulò pòst ita coniunxit regnum suum cœleste cū terreno regno, vt ibi quoque non minorem & potentiam, & misericordiam ostēderet: dum alij Reges pauperibus Christi ministris sese vltrò subijcerent: alij verò ijsdem subijci primùm recusantes, per illorum tamen spiritalem potestatem vel postea conuerterentur ad pœnitentiā, vel deijcerentur de sublimi gradu imperij quod possidebant: vt vndique verum sit, quod Danieli reuelauit Deus: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum.* Hoc vtique est regnum cœlorum, seu potestas Ecclesiæ Dei.

Heb. 13.
3. Reg. 12.
Act. 20.
Tit. 3.
Psal. 2.
1. Cor. 1.
Dan. 2. & 7.

Ergóne (inquies) Episcopi & Pastores ouium Christi regnis temporalibus præsunt? Propriè quidem, & ex se, nullo modo. Sed ita demum præsunt Episcopi regnis temporalibus, si talia regna subijciant se fidei Christianæ. Hoc enim ipso, quòd Reges & nationes Christi fidem & sacramenta postulant, hoc ipso promittunt, se aut diutius imperare, aut imperio cuipiam terrestri parêre nolle, quàm fides & Religio Christiana patiatur. Si ergo aut Regis imperium, aut populi obedientia incipiat aliò dilabi: ex vi siue taciti, seu expressi pacti, quod ab initio cū Ecclesia Christi fecerunt, aut deponi ab imperio, aut etiam à potestate eligēdi Regem iustissimè excludi possunt. Quicquid enim vsque adeo est ex natura eius quod agitur, vt si fortè illius mētio ab initio facta esset, aliter de illo quàm vno modo cōuenire nō posset: id etiamsi expressum inter cōtrahentes non fuit, pro expresso tamen habetur: quia in eius, quod fiebat, natura necessariò continebatur. Verbi gratia: dicit vir mulieri, Ego te accipio in vxorē, illa vicissim respōdente, & ego te accipio in virum. Quòd autem vsque ad mortem simul victuri sint, hoc quāquàm in pactum expressè non sit deductum: tamen ita in ipsius rei natura comprehenditur, vt necessariò intelligatur. Eodem modo fit, cùm siue Rex, siue priuatus aliquis Ecclesiæ membrū per fidem & Baptismum efficitur. Eo enim ipso, quòd *abrenunciat mundo & pompis eius*, vtique promittit, se regni sui terreni potestate contra fidem & Ecclesiam Christi nunquàm abusurū. Sin id fecerit, se non recusaturum, quin eodem regni sui iure priuetur. Quæro enim, si hoc nominatim veniret in quæstionem, vtrum hoc necessariò respondendum ei Regi nō sit, qui velit fieri Christianus? Esto. Veniat Rex Lucius ad B. Eleutherium Papam, aut etiam Rex Clodoueus ad B. Remigium, & postulent se in societatem plebis Christianæ admitti. Demus autem, B. Eleutherium aut Remigium alteri eorum respondere: Gratū nobis est, charissime fili, quòd ciuis regni cœlorum fieri exoptas, verùm enimuerò id scire debes, non ita in regno cœlorum, sicut in seculo agi. Nam in Ecclesia sic viuēdum est, vt & *captiues intellectum in obsequium fidei, & serues mandata*. Tu autē quò maior es in hoc seculo, eò magis nocere potes Ecclesiæ Dei, si

Huc facit quod Pōponius ait l. Cū quid mutuū, de rebus creditis.
2. Cor. 10.
Matth. 19.

iure

iure gladij tui ad Hæreticorum defensionem contra fidem Catholicam abutereris. Non aliter igitur tibi aditus ad Ecclesiam patêre potest, quàm si promiseris, te in ea fide permansurum, eamque Ecclesiam totis viribus tuis defensurum, quæ ab Apostolis accepta, per successiones Episcoporũ in hunc vsq; diẽ propagata, & per orbem terrarum diffusa est. Sin aliter te facere contingat, te non recusaturum, quin regni iure decedas, & priuatam vitam agere spondeas. Hîc si Rex Lucius respondeat: Ego fidem Christianam agnoscere paratus sum: sed nec promitto, me fidem Catholicam meo gladio propugnaturum, nec vestro me arbitratu regni ius, quicquid fecero, depositurum: poteritne Episcopus huic homini sic affecto Baptismum conferre, & Eucharistiam tradere? Ergóne ille fiet membrum Christi, qui sceptrum suum Christo subij-
Daniel. 7. cere, ac illi seruire abnuit? Quomodo igitur Dominus apud Danielem dixit, *Regnum, & potestas & magnitudo regni, quæ est subter omne cœlum, detur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnum regnum sempiternum est, & omnes Reges* (seu potestates) *seruient ei & obedient*? Quomodo apud
Isaiæ 60. Isaiam dixit Dominus Ecclesiæ suæ: *Ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi: & venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi?* Quomodo verbum Christi verum erit, in quo ad Di-
Lucæ 10. scipulos dixit? *Qui vos spernit, mẽ spernit?* Aut illud, quod ad Petrum ait: *Tu es Petrus, & su-*
Matth. 16. *per hunc Petram ædificabo Ecclesiã meam: & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Etenim si Episcopus illum baptizabit, quem audit nominatim dicentem, se nolle Diadema suum Christo submittere, aut (quod idem est) se nolle ministris Christi regnũ suum etiam in causa fidei subij-
Rom. 1. cere: Vbi est illa *obedientia fidei*, ad quam in omnibus gentibus procurandam Apostoli missi sunt? Æquúmne est, vt is, qui denunciat se ob nullum omnino crimen velle imperio suo carere, tamen nomine Christiani ac Sacramentis Christi armetur ad maiores insidias Ecclesiæ ipsius struendas? Quis enim dubitat, maius discrimen esse ab hoste domestico, quàm ab externo?

Quòd si omnes fatebuntur, non posse Episcopum aliquem illi Regi absque graui peccato Baptismum conferre, quem tam superbum esse viderit: profectò etiamsi Episcopus per negligentiam aut obliuionem nihil Regi de ea re dixerit: tamen talis est illa obedientia, quam Rex ipse Euangelio Christi præbet, quãdo se membrũ illius facit, ab eoq; saluari petit: vt, velit, nolit, in eo facto cõtineatur hæc promissio, quòd *Christo atq; Ecclesiæ Christi ministrabit* vel in legibus pro ea ferẽdis, vel in armis pro ea suscipiẽdis, vel in anima pro fratribus suis ponẽda, multoq; ma-
Luc. 14. gis in regno suo pro eorũ salute vel impendẽdo, vel deponẽdo. *Si quis venit ad me* (inquit Christus) *& nõ odit patrem suũ, & matrẽ, & vxorẽ, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animã suam, nõ potest meus esse discipulus.* Regnũ verò quodcunq; charius Regi esse non debet, quàm vita sua. Cùm igitur animam pro Christo quiuis Christianus odisse debeat: quantò magis Rex aliquis regnum suum odio potius habere debet, quàm committere, vt Christũ deserat? Quòdsi aliter quispiam, qui ad Christum venit, apud se statuerit, nihil aliud quàm seipsum decipit. Ex eo enim, quòd Christus hanc legem in Euangelio posuit, vt nemo ad ipsum accedere, hoc est, in Ecclesiam eius ingredi queat, quin paratus esse debeat huius mundi bona omnia potius deserere, quàm Christi fidem relinquere: eo ipso quòd Rex aliquis fit Christianus, pollicetur se non modò regnum, sed & vitam potius depositurum, quàm vt scandalum fratribus afferat. Si ergo postea idem Rex in fidem Christianã ita peccet, vt nullo modo emendari velit, per Christi ministros regno suo priuari potest: non quòd omnia regna temporalia ministris Christi subsint, sed quoniam Christianorum Principum regna ex rei quæ agitur natura, iisdem subijciuntur, quoties ea ob fidelium populorum salutem vel hoc vel illo modo transferri expedit.

Quid quòd fidelium Principum regna, quorum populi Deum timent, non prorsus terrena sunt aut secularia? Qua enim parte in Christum crediderunt, de hoc mundo esse quodammodo desierunt, ac æterni regni membra cœperunt esse. Nam tametsi externa rerum facies in regno Christiano sit, quæ in regnis merè secularibus inuenitur: cùm tamen spiritus hominis longè potissima eius pars sit, isque totus Christum Regem ac solum Dominum agnoscat:
Christianorũ regna merè secularia nõ sunt. nihil video, cur Christiana regna secundùm potiorem suam partem spiritalia potius, quàm terrena iudicari non debeant. Atque hæc est causa, cur iam olim, qui populo Dei præfuerunt, à ministris eius, nõ aliter quàm Prophetæ, aut Sacerdotes, inungi solebãt. Fiunt enim & ipsi Re-
1. Reg. 15. ges ministerij spiritalis aliquo modo participes, quando inunguntur: non vt illa faciant, quæ
2. Paral. 26. solis Sacerdotibus ad hoc ritè consecratis committuntur, sed vt ea, quæ alij Reges tantùm ad finem prophanum & terrenum referunt, isti iam ad sacrum finem se dirigere debere meminissent. Nam cùm ipsi facti sint spiritales, par est, vt omnia sua velut spiritalia etiam haberi velint.

Iam verò spiritalia omnia Ecclesiæ Christi ita subsunt, vt liberè de illis ad totius mystici corporis commodum disponere ac statuere queat. Cùm ergo populus Israël omnino Regem sibi concedi postularet: ex iussu Dei *Samuel tulit lenticulam olei & effudit super caput Saulis, & deosculatus est eum, & ait: Ecce vnxit te Deus super hæreditatem suam in Principem.* Quod perinde mihi significare videtur, ac si dictum esset: nisi Dominus te vngeret in Principem, non posses rectè atque ordine Princeps esse in populum suum, quem instar peculij de toto mundo sibi elegit & reseruauit. In id quippe, quod est Dei, nullus homo potestatem sibi sumere absque diuina permissione potest. Dominus autem non per se, verùm per ministrum suum Samuelem, Saulem vnxit in Principem. Quapropter quisquis dominatur in populum Christianum (qui non minus Deo gratus est, quàm Iudæorum populus fuerat) is præter ius, quod à Deo per cōsensum populi accepit, etiam à Christo per ministros eius agnoscere suum imperium debet, si tamen is est, qui fidem Christianam colit. Vnde in hodiernum diem omnes Christiani Reges ab Episcopo aliquo Christiano, aut ab alio Dei ministro vnguntur, eo ipso referentes principatum suum non modò ad populum, & ita ad Deum, sed præterea per Christi Sacerdotes ad Christum, cuius illi sunt ministri. Nam Leo Papa eleganter ad Leonē Augustum scripsit: *Debes incunctanter aduertere, regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam: vt ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas.* 1. Reg. 15. Leo in epist. 73. alias 75.

Quòd autem Christiani Regis imperium Christo acceptum feratur: non nisi à Mysterio Incarnationis Christi profluxit, vt omnes Christiani Reges humanam Christi naturam suo principatu superiorem agnoscerent, & ideo ministris etiā Christi in ijs rebus, quæ ad fidē Christi, aut ad salutē æternā pertinēt, se inferiores esse intelligerent. Quorsum alioqui spectat illa Regum inunctio solennis & consecratio, quæ præstari solet per Sacerdotes Christi? *Maior est* (inquit Chrysostomus) *Sacerdotis, q̄ Regis Principatus. Propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis: & vbiq. in veteri Scriptura Sacerdotes inungebāt Reges.* Ac sanè vt populus Dei à cæteris omnibus populis per fidei donum differt, vtque fidei promulgandæ ministri Sacerdotes sunt: sic Sacerdotum benedictio & consecratio, quam Regibus impertiunt, peculiare quoddam signū est, quo mysterium Incarnationis Christi, & ministrorum eius in eodem mysterio dispensando principatus agnoscitur. Ponamus Christum ipsum in terris hodie versari, vt olim versatus eit. Quisquámne dubitare potest, quin omnes Christiani Reges illius imperio (vt homo est) tùm in omnibus Ecclesiasticis, tùm in ijs secularibus causis, quæ causam Ecclesiæ promouere possent, subesse deberent? *Regnabit quippe in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Si ergo Reges terreni pars domus Iacob fiant, super illos regnabit Christus, illorumque regna suo regno spiritali subijciet. Quæcunque autem potestas ad æternam salutem necessaria Christo inerat: illius externum & visibile ministerium ad Apostolos transtulit, cùm diceret: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Apostoli ergo & eorum successores non minus in spiritalibus causis præsunt Regibus Christianis, quoad visibile ministerium: quàm Christus ipse, quoad sacram humanæ suæ naturæ potestatem, iis in veritate præest. Vnde Epiphanius ait: *Largitus est Christus sub se constitutis regnum, vt ne diceretur à paruis ad maiora procedere. Manet Thronus Christi, & regni eius non erit finis, & sedet super Thronum Dauid, ita vt regnum Dauid vnà cum Pontificatu transtulerit ac largitus sit seruis suis, hoc est, Pontificibus Catholicæ Ecclesiæ.* Ecce, tam sacerdotalis, quàm Regia potestas communicata est Pastoribus Ecclesiæ Christi, vt eo modo Christus in æternum, etiam velut homo spiritalis & cœlestis, regnare ostendatur. Atque hoc quidem vnctio illa testatur, quam Reges à Sacerdotibus accipiunt. Chrysostom. Homilia 4. in verba Isaiæ. Luc. 1. Ioan. 20. Epiphanius in Hær. 29. 1. Cor. 15.

Quapropter cùm duplex in Ecclesia potestas existat: vna tantùm spiritalis, cuiusmodi est illa Ministrorum Christi, quibus præceptum est, *vt docerent ac baptizarent omnes gentes*: alia verò mixta, hoc est, origine quidem secularis, quæ tamen ad finem spiritalem referenda iam sit: licet hæ potestates origine, vsu, ac medio quodam fine differant (vt antea declaratum est) tamen cùm & in eodem Ecclesiæ corpore concurrant, & ad vnum æternæ salutis finem ferantur: ob eas res velut vna quædam subordinata potestas haberi debent. Quemadmodum enim *In Christo Iesu non est Iudæus neque Græcus, non est seruus neque liber, non est masculus neque fœmina, sed ij omnes vnum sunt in Christo*: sic in regno Dei non sunt velut prorsus distinctæ potestates vel patris in filium, vel viri in vxorem, vel Domini in seruum, vel Principis in subditum, vel Pastoris in gregem suum, sed hæ omnes potestates in Ecclesia DEI vnum sunt. Ac inter omnes opinor constat, has omnes potestates ab immensa illa gloria, quæ in futura vita in filios Matth. 28. In c. 1 huius libri. Galat. 5.

Heb.10. ta in filios adoptionis effundetur, sic absorbendas esse, vt nihil seculare futurum sit in regno Dei. Cumq; Ecclesia Christi futuræ vitæ expressa quædã imago sit, etiamsi manet adhuc (propter mixtã huius vitæ conditionẽ) istarũ potestatũ certa discrimina: tamẽ sic inter se disponũtur, & ordine suo collocantur, vt quemadmodũ vnaquæq; earũ ad futurã vitã propiùs accedit, sic alijs omnibus magis ac magis imperare debeat. Manifestum autẽ est, regiã & ciuilẽ quãlibet potestatem apud eos etiã esse, qui non sunt membra Christi. Nec minus liquidò patet, Pastorũ & Doctorum potestatem in sola Dei Ecclesia (ob ipsius ædificationem in Christo Iesu) positã esse & constitutam. Ex quo euincitur, spiritalem Pastorũ Ecclesiæ potestatẽ propiùs accedere ad futuræ vitæ statum, quàm alia quæpiã vel familiæ, vel Reipublicæ terrenæ potestas accedit. Nã ad hoc Pastores in Ecclesia præpositi sunt, *vt vigilent pro animabus nostris, vt doceant, baptizent, mysteria Christi dispensent, manifestos peccatores Satanæ tradant, eisdemq́ secundùm Deum ob peccata sua dolentibus in Christi persona condonẽt*, denique vt per Claues suas in regnũ cœlorum tam Reges terrenos, quàm alios homines introducant. Cùm igitur Christus tã spiritali, quàm terrenæ potestati meritò velut Dominus omniũ imperet: cumq; spiritalis potestas à Christo, non nisi vt is Redemptor humani generis est, promanet: eaque potestas ob æternæ vitæ consecutionem propriè sit instituta & comparata: nec vllo modo dici, aut cõgitari à sapiente viro possit, velle Christum, vt potestas terrena spiritali præsit in sua ipsius Ecclesia, quæ tota *spiritu agi*, ac super terrena omnia eleuari debet: profectò necesse est, vt in Ecclesia Christi, quæ vna est, sola spiritalis potestas dominetur: vtque patris, viri, domini, atq; adeo Regis ipsius potestas vnicæ Pastorum à Christo constitutorum potestati, cùm de rebus futuræ vitæ agitur, omnino subsit. Nam vt *animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei*: sic neque animalis potestas moderatur & gubernat ea, quæ sunt spiritus Dei. Nam etsi Reges præsunt membris Christi: nõ tamen ea ratione ijs præsunt, qua sunt membra Christi, sed qua secularibus negotiis adhuc vacant. Mẽbra enim Christi Rege carere possunt, vt quondam per tria ferè annorum millia, iam inde ab orbe condito vsque ad regnum Saulis, terreno Rege caruerunt. At verò, Pastore aliquo nunquam caruerũt Christi membra: quia semper *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*. Qui autem verbũ Christi prædicàrunt, ij fuerunt Pastores gregis.

Ephes.4.

Heb.13. Matth.28. 1.Cor.4. 1.Cor.5. 2.Cor.2.& 7 Matth.16.

Rom.8.

1.Cor.2.

Rom.10.

Quapropter cùm Reges & Pastores in vnum Ecclesiæ corpus iam conuenerint, eorumque distinctæ antea potestates, nũc vni Christo inseruire debeant, quæque videlicet in suo loco & ordine: certißimum verò sit, potestatẽ spiritualẽ, quæ ob Ecclesiam instituta est, cum Christo propiùs connecti, quàm Regum terrenorum potestatem, quæ ob homines in pace terrena cõtinendos, non modò intra, sed etiam extra Ecclesiam Christi comparata est: nõ video, quin cõmunem sensum in rebus Dei diiudicãdis perdiderit, si quis contendat, spiritalem Ecclesiæ potestatem terrenæ Regum potestati non præesse. Nam si neutra præsit alteri, quomodo in vno Ecclesiæ corpore duæ potestates manent non vnitæ? Aut quomodo vniuntur, si adhuc ita distinctæ manent, vt neutra possit alteri imperare? Aut quis vnquam in vno corpore animalis, duo prorsus distincta mẽbra in eodem loco & honore disposita vidit? Quis (præterquã in corpore prodigioso) pedem brachio, femur collo, tibiam lateri adæquatam conspexit? Quòd si regia & spiritalis potestas non sunt aut prorsus paria membra solo numero distincta, vt duæ manus, duo pedes, atque oculi duo (quæ enim origine, vsu, ac fine differunt, nunquã paria esse possunt) aut etiã prorsus separatæ res, quia in eodẽ corpore Ecclesiæ vniuntur, & coaptãtur: omnino fatendum est, eas & situ differre, & vnius corporis ambitu contineri. Vtra ergo priores partes in corpore Ecclesiæ obtinebit? Nónne spiritalis potestas, quæ ab ipso Deo per Iesum Christũ in eũ finẽ data est, vt nobis *iustitiã, spiritũ, & vitã ministraret*? Nam regia potestas à Deo quidẽ profluxit, nõ solùm ac propriè per Christũ, vt is saluator est, sed per populi etiã (siue is sit fidelis, seu infidelis) conspirantẽ animi sensum & voluntatẽ: nec ad cœlũ sola pertingere vnquã potuit, aut spiritũ & vitã subditis suis ministrare. Si ergo priores partes in corpore Ecclesiæ spiritali potestati debẽtur: illa profectò regiæ, omniq; terrenæ potestati, quæ in eodẽ Ecclesiæ corpore inuenitur, meritò præsidebit & dominabitur. Nam vt in eodem corpore hominis omnia membra, vnius rationis & mẽtis imperio debent obedire, quia nihil est ipsa mente in eodẽ corpore sublimius: sic etiam in Ecclesia, quæ instar humani corporis est, cùm spiritalis potestas tanquam mens & ratio præsideat, quæcunque alia potestas in eadem Ecclesia reperitur, spiritali potestati necessariò subiiciẽda est. Subiicienda, inquam, non vbique, nec omnino: sed in iis rebus, quæ ad animarum salutem, & propriam Ecclesiæ iurisdictionem spectant. Si enim terrena potestas aut iniuriam sponsæ Christi fecerit, aut eam ab alterius iniuria, cùm potest, non

2.Cor.3.

1.Reg.8.

Rom.12. 1.Cor.12. Ephes.4.

tuetur

tuetur, aut in quapiam re deficiat à iustitia & veritate: qui præsunt Ecclesiæ Dei, debent admonere ciuilem magistratum, vt *declinet à malo, ac faciat bonum*. Quòd si magistratus ciuilis neque sic quidem sese emendauerit, ad alia remedia properandum est. Nec enim fieri potest in bene constituta ciuitate, quin cuicunque malo, quod occurrere queat, remedium sit præparatum. Si quis verò admonitus nõ emendat sese, iubemur eum *denunciare Ecclesiæ. Qui si Ecclesiam non audierit, habendus est tanquam Ethnicus & publicanus.* Iam verò si Rex aliquis Ecclesiã non audiens, tamen regnum in Christianos tenere atque administrare permittatur: quis nõ videt, totum populum, cui Rex ille præest, in periculum certissimum amittendæ fidei venire? Nec enim minus verum quàm tritum est illud: Psal.36. Matth.18.

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Sic [illegible] Ieroboam, vt antè dixi, adorante duos vitulos, vnum in Bethel, & alterum in Dan, & constituente Sacerdotes, *non de filijs Leui, sed de extremis populi*: facta est res hæc in peccatum decem Tribubus, & perijt fides de longè maxima parte Israëlis. 3.Reg.12.

Cùm igitur sapientia Dei non reliquerit Ecclesiam suam (quæ est ciuitas optimè fundata & munita) sine medicina, quam tali morbo adhibeat, nec tamen alia medicina opem ferre possit, quàm quæ *auferat Regem adeo malũ de medio populi*, & regnum viro meliori tradat: credendum est, talem potestatem saltem summo Pastori Ecclesiæ concessiam esse in his verbis: *Pasce oues meas*, &, *quicquid ligaueris in terra, erit ligatum & in cælis*: vt summus Pastor possit nõ modò excommunicare impium Regem, sed etiam subditos eius ab omni obseruãtia ipsius liberos reddere. Si enim *quicquid soluit Petrus, aut Petri Successor in terra, solutũ etiam sit in cælis*: profectò cùm ritè atque ordine soluit subditos fideles ab obedientia impij Regis in terra, illi subditi etiã in cœlis ab eiusdẽ Regis obedientia soluti sunt. Præterea *si quicquid Petrus, aut Petri Successor ligat in terra, ligatum etiam sit in cælis*: quandocunque Petri successor ex æquo & bono iubet aliquem Regẽ aut cedere magistratu, quẽ iniustè (vt sic affectus) detinet, aut alium Regem qui fidelem populum ab æterna vita retardat, quibus potest modis impedire, ne in impiè agẽdo pereat: is Rex obligatur etiã in cœlis, id est, corã Deo, & Angelis eius, vt summi Pontificis decreto pareat, nisi velit sua peccata coram Deo retineri, & non remitti. Si enim quicquid potestatis Rex quispiam habet, id totum in honorem Christi cõuertere & accõmodare debet: qui secus fecerit, rationẽ de peccato suo in die iudicij redditurus est, quando is ipse gladius (quem olim aut contra Christum strinxit, aut pro Christo stringere noluit) ipsum inobedientiæ accusabit. Itaque si rectam rationem sequeremur: vt Christi minister non deberet eum in Principẽ consecrare, quem videret Christianũ, aut Catholicum non esse: ita nec eũ in Christianos principatũ diu gerere pati deberet, quẽ ab eodem legitima quapiam ratione remouere posset. Etenim Dominus ministro suo Ieremiæ tam personas regias, quàm regna eorum subiecit, dicens: *Ecce dedi verba mea in ore tuo: Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Quæ verba in Christi personam aptissimè cadere, ab eo autem per ministros eius quotidie in Ecclesia impleri, nemo Catholicus dubitat. Psal.86. Matth.16. 1.Cor.5. Ioan.21. Matth.16. Matth.16. Ioan.10. Ierem.1.

Verùm Protestantes, qui ferre non possunt, vt caro spiritui, aut vt regnũ temporale spiritali cedat, (nimiũ enim vbique carni & seculo fauent) ante omnia nobis opponunt illud verbum Christi: *Regnum meum non est de hoc mundo.* Videndum est igitur, quid Christus in illis verbis intelligi voluit. Protestantes enim huc ea detorquent, velut ministri Ecclesiæ Christi, *quæ est regnum cælorum*, nullã potestatem in Reges Christianos, aut in eorum terrena regna causasque illis subiectas vllo vnquam tempore habeant, quia regnũ ipsius Christi non sit de hoc mundo. Sed nimium fœdè in hac re falluntur. Aliud enim est *Christi regnum non esse de hoc mundo*, & lõgè aliud, regnum Christianum, quod in hoc mundo est, Christo & ministris Christi non subijci. Quando Christus negat, regnũ suum de hoc mundo esse: aut per *mundi* nomen, peccatum peccatiq; tyrannis, & reproborũ massa intelligitur (sicut alibi Dominus ait, *de mũdo non estis, alioqui mundus, quod suũ est, amaret: sed ego elegi vos de mũdo*) aut per mundi nomẽ tota creatura ista visibilis intelligitur, cuius pars etiam fideles sunt, quãto tẽpore hìc degunt. Si ergo per mundum intelligimus tenebras, & peccata, & reprobos huius mundi: certum est, regnũ Christi *nullo modo esse de hoc mundo*, quia totũ Christi regnũ lux est, & tenebræ nõ sunt in regno eius, *qui illuminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundũ.* Sin per mundũ, visibiles creaturas accipimus, in ijsq; Ecclesiã Dei cõprehendimus: nõ vtiq; negat, illas creaturas sibi subiectas esse, aut etiam temporalia hæc regna, quæ in ipsum credunt, sub regno suo æterno comprehendi. Sed negat suum regnum *hinc esse*, id est, ex hoc mundo (vti alia regna solent) originem trahere. Ioan.18. Matth.13. Ioan.15. Ioan.1.

Nec enim à iure Gentium (vt alia regna) sed à iure diuino, & naturali, atque adeo supernaturali regnum Christi ortum est. Vnde Augustinus animaduertit, Christum dixisse, non quidē, *regnum meum non est hic*, sed, *non est hinc*. In mundo quippe est, de mundo non est, sed de cœlo. Et quanquam Christus supra naturæ ordinem de Virgine sit natus: cùm tamen & verus homo, & verè natus fuerit, ac per naturam is debeat esse omnium Rex & Princeps, qui in eo rerum genere primus & vnicus sit: mihi valde probatur eorum sententia, qui Christum, vt homo est, verum Regem, & totius humani generis Monarcham esse docent, licet regnum eius nō sit eiusmodi, vt rebus terrenis vnquam se immisceat, præterquàm vbi ad finem spiritalem vsui esse possunt.

In c. 18. Ioā.

Matth. 28. Regnum ergo Christi & de cœlo venit, & ad cœlum tendit. Nam & *omnis potestas data est ei*, vt homo fuit, & mortuus est, ac resurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur, atque *constitueretur super opera manuum Dei*, & *omnia subijcerentur sub pedibus eius, oues, & boues, insuper & pecora campi*. Quinimò D. Cyrillus dicit, etiam impios in die nouissimo ad pœnam resurrecturos *propter Christum, qui primus resurrexit, & omnes, vt homo, in seipso continebat*. Cùm igitur etiam terreni Reges administrent ea, quæ pertinent ad oues, & boues, & ad pecora campi: etiamsi maneant Ethnici & infideles, tamen Christo Regi tanquā homini dignissimo, qui principatum in res omnes huius mundi, non à terra, sed à cœlo acceperit, verè subsunt, eiq̄ue male administratæ Reipublicæ rationē ob id ipsum reddēt, quòd regna sua non retulerunt ad finē spiritalem, id est, ad gloriam vnius Dei. Christus autem, quoad naturam humanam, *minor Angelis*, regnum illud (quod primus Adam in omnes creaturas ad vnius Dei gloriam administrasset, nisi à gratia excidisset) mihi videtur accepisse, & in seipso instaurasse, atque ad spiritalem finem direxisse, vt cùm *subiecta fuerint Filio hominis omnia, tunc & ipse Filius subijciatur ei, qui subiecit sibi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus*. Cùm ergo Christus per naturam humanā sit Rex omnium, omnia vtique dirigit ad finem spiritalem, id est, ad gloriam Dei. Nam DEVS etiam in ijs, qui damnantur, gloriam meretur, tùm ob potentiam, tùm ob iustitiā suam. Nec ista dico, vt inde ostendam, potestatem in vniuersum mundum Pontificibus Ecclesiæ concessam esse, tanquam illi sint in omnibus Christi hominis ministri, & vicarij: neque enim totam Christi potestatem administrandam acceperunt, sed eam partem, quæ ad credentes propriè spectat. Pastori enim primo dictum est, *Pasce* non omnes homines, sed *oues meas*, & *tibi dabo claues*, non totius mūdi, sed *regni cœlorum*. Cùm igitur Christus regnum quoddam cœleste acceperit, quòd etiam terrenis rebus vniuersis ad gloriam Dei vtatur: cumq̄ue ex rebus totius mundi societatem quandam hominum segregauerit, quæ præcipua quadam ratione Deum in fide & charitate colat: in hoc tantùm secundo rerum genere vicarios Pastores instituit. Totum ergo Christi regnum de cœlo venit, id est, de illa dignitate, quæ humanæ ipsius naturæ, propter vnionem ad diuinam, data est. Nec vllò modo ipsius regnum à iure gentium, aut ciuili originem traxit. Recusauit enim populi suffragijs Rex creari, aut hæreditatem inter fratres diuidere, dicens: *Quis me constituit Iudicem, aut diuisorem super vos?* tanquam diceret: neque Respublica, neque Imperator me constituit iudicem: & tamen illi fratres de tali iudice cogitabant. Qua verò ex parte Christus fuit constitutus à Deo Iudex per incarnationem suā, ex illa dixit illis fratribus: *Cauete ab omni auaritia*. Videbat quippe, illos nondum ita hæreditatem suam ad finem spiritalē retulisse, vt cœleste Christi iudicium ferre possent. Itaque ostendens in quē finem omnia, quæ in mundo sunt, referri debent: *Quærite* (inquit) *regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis*: vbi non negat, etiam res terrenas pertinere ad regnum Dei: sed illas non vult propter seipsas, sed tantùm propter Dei regnum quæri. Regnum verò quod in Christum credit, de hoc mūdo ex ea parte esse desijt, qua ex parte Christus regnum suum de hoc mundo esse negauit. *Factum est* (inquit Augustinus) *regnum non iam de mundo, quicquid inde in Christo regeneratum est*.

Rom. 14.
Psal. 8.
In Ioan. li. 4. cap. 12.
Psal. 8.
1. Cor. 15.
Rom. 9.
Ioan. 21.
Matth. 16.
Ioan. 6.
Lucæ. 12.
Lucæ. 12.
In Ioan. tractatu. 115.

Cùm ergo nos non dicamus, alia regna ministris Ecclesiæ Christi subesse, quàm illa quæ in Christum iam credunt, aut aliquando crediderunt: vtique stultissimè nobis opponitur, Episcopos nihil potestatis habere in Reges Christianos, eorúmue regna, quia scriptum sit, *Regnum Christi* (quod ministris eius pro parte, qua hic agit, committitur) *non esse de hoc mundo*. Nam nec nos quærimus de regnis, quæ sunt de hoc mundo, sed de ijs, quæ licet in hoc mundo sint, tamen per fidem in Christum de hoc mundo esse desierunt. Si ergo tale regnum, quod Christo dicatum est, ita gubernari videmus, vt Rex per abusum gladij, quē portat, ciues Christianos in peccata grauissima, imò in schisma & hæresim abducat, si Christum non nisi creaturam esse dicit, si diuortia passim permittit, vsurasq̄ue esse licitas affirmet: nunquid nefarium

erit,

erit, hunc Regem *post vnam & alteram correptionem*, primùm à communione fidelium remouere, deinde si adhuc sese non emendet, eundem per aliorum Principum operam à sui regni gubernaculis prorsus repellere? Tit.3.

At nulla (inquiet aliquis) Reges coërcendi, aut ab officio remouendi potestas Ecclesiæ data est. Itaque si Reges spontè emendari nolunt, omnino ferẽdi sunt, nec aliud aliquid in eos tentari legitimè potest. Ita quidem nonnulli prædicant. Verùm ego non dubito, quin quælibet necessaria & vtilis potestas Pastori detur in omnes oues suas, siue sint agni, seu agnorum matres, seu arietes, idque, *vt quod infirmum est, consolidet: quod ægrotum, sanet: quod confractum, alliget: quod abiectum, reducat: quod perierat, quærat, modò cum austeritate, & potentia non imperet.* Deinde menti ac rationi datur potestas in omnia membra corporis, adeo vt putridum illud membrũ de corpore amputari iubeat, à quo reliquis membris, ne inficiantur, timeri possit. Pastores autẽ in Ecclesia sunt velut mens in humano corpore, vt D. Gregorius Nyssenus annotauit. Præterea Paulus nominatim docuit, potestatem Ecclesiæ datã esse in bona, seu in res corporeas Fidelium. Persuadet enim Corinthijs, vt si omnino litigare volunt, apud Christianos, & non apud Ethnicos litigent. Et quia dici poterat, nullos ex Christianis constitutos esse publicos magistratus aut iudices: monet Fideles, *vt ipsi constituant iudices ex seipsis*: &, si fortè sapientes in eo genere non essent (quod tamen non erat verisimile) saltem vt potius *contemptibiles ad iudicãdum cõstituerent*, quàm apud infideles litigarẽt. Porrò ne quis diceret, nihil esse Ecclesiæ Christi cum negotijs huius mundi, expressè ait: *An nescitis, quoniam Sancti de hoc mundo iudicabunt? &, si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus? Quantò magis secularia?* Ecce argumentatur Apostolus à spiritali potestate ad temporalem, in hunc modum: Cui licet quod plus est, licet quod est minus. verùm nos Christiani iudicabimus de hoc mundo, & Angelos Apostatas, dæmonesque ipsos iudicabimus: (quod quidem euenit per spiritalem potestatem, qua facti sumus *filij Dei, & cohæredes Christi*) multò igitur magis possumus exercere iudicia secularia. Ex quo apparet, secularia spiritalibus & inferiora esse, & à spiritali potestate non esse aliena, verùm sub illam cadere tunc præsertim, quando agitur de ijs hominibus coërcendis aut iudicandis, qui Ecclesiæ Christi membra sunt. Illorũ enim bona vsque eò subsunt Ecclesiasticæ potestati, vt liceat Ecclesiæ ex priuatis constituere magistratus, qui de secularibus causis, ac nõ solùm de Ecclesiasticis iudicent. *Nemo autem plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habet.* Ecclesia igitur, quæ habet potestatem eos constituendi iudices, qui prius priuati erant: ipsa multò magis in easdem seculares causas potestatem per eos ministros Dei accepit, qui *tanquam Aaron* ad Iesu Christi publicum ministerium vocãtur. Quicquid enim à Christo ad Rempublicam Christianam in commune defertur, per eos defertur, qui *legatione pro Christo funguntur, & Mysteriorum eius dispensatores sunt.*

Obiectio. Responsio. Ezech.34. In orat. de moderat. in disputat. seruanda. 1.Cor.6. 1.Cor.6. Rom.8. De regulis iuris. Heb.5. 2.Cor.5.

Iam verò si potius constituendi sunt noui iudices ab Ecclesia, quàm vt apud infideles in secularibus causis litigemus: nónne potius etiam constituendi sunt noui Reges ab Ecclesia, quàm vt apud hæreticos & schismaticos Reges causas agere cogamur? Certum quippe est, lõgè plus periculi esse ab hæreticis regibus, quàm sit ab infidelibus iudicibus. Nam infideles iudices non nisi de seculi rebus iudicant, idque secundùm ius aut naturæ, quod semper est æquum: aut ciuile, quod rarò iniquum est. Deinde, quid si paterer iniuriam apud tribunal Pagani Iudicis? Parum damni est *pati rapinam bonorum temporalium, quam viri boni cum gaudio suscipiunt.* At verò hæretici reges cogunt suos subditos, vt abiecta fide Catholica, ipsorum hæresim amplectantur, quod sine detrimento æternæ salutis fieri non potest. Prorsus igitur licet Ecclesiæ Christi, Regem hæreticũ, schismaticum, symoniacum, eum denique, qui se corrigere non vult, à regimine suo amouere, & alium eius loco inter Christianos præficere. Nam si regnum Saulis non stetit ob hoc ipsum, quòd Samuelis præceptum in expectando eum septem diebus antequam sacrificaret, non obseruasset: imò si Dominus *proiecit Saulem ne Rex esset*, eò quòd etiã aliud præceptum Domini, per ministeriũ Samuelis annunciatum in occidendo Agag, non impleslet: si ob hanc Saulis inobedientiam, illo adhuc regnante, *Samuel iubebatur Dauidem vngere in Regem Iudæorum*, idque Samuel in Bethleem occultè fecit: nec post Spiritum sanctum de cœlo missum, minor possit esse nunc in Ecclesia Christi spiritalis potestas, quàm in Synagoga olim fuit: etiam nũc fatendum est, eum Regem, qui Dominum per summi Pontificis os loquẽtem audire contempserit, regni iure ita priuari posse, vt alius interim ab eodem Pontifice in Regem vngatur, vtque ab illo die is verè sit Rex, quem Pontifex ritè inunxit, aut aliâs consecrauit, & non is, qui manu satellitum armatus regni solium occupat. De talibus enim propheta

1.Cor.4. Nota. Heb. 10. 1.Reg.10. & 13. 1.Reg.15. 1.Reg.16. Oseæ.8.

Osee.8. 1.Reg.23. dicit: *Ipsi regnauerunt, & non ex me.* Quod vsque adeo verum est, vt etiam Ionathas Saulis filius agnouerit, regnum ad Dauidem post mortem sui patris deuoluendum, & percusserit fœdus cum eo. *Et conuenerunt ad Dauidem omnes qui erant in angustia constituti, & factus est eorũ Princeps, fueruntq́ cum eo quasi quadringenti viri.* Cumque Achimelech Sacerdos *consuluisset Dominum pro Dauide*, & Saul ea re intellecta, iussisset seruos suos irruere in Sacerdotes Domini: nemo tam crudele imperium exequi ausus est, præter vnum Doeg Idumæum. Iam verò ne quis putet, saltem eorum Regum, qui ex Dauide orti essent, potestatem spiritali Synagogæ potestate maiorem extitisse: animaduertat præterea, quod *Ahias Silonites* viuo adhuc Salomone, prædixit, Ieroboam decem Tribubus præfuturum. Ex quo intelligitur, vel totum regnum, vel partem aliquam ab iniquo Rege per spiritalem Ecclesiæ potestatem auferri posse. Quæ enim potestas olim fuit in Sacerdotibus & Prophetis: eadem nunc est in Pastoribus & Doctoribus Ecclesiæ, quorum est ita saluti animarum consulere, vt non patiãtur, per impij regis inobedientiam & tyrannidem infinitæ multitudinis populum ad schisma & hæresim cõpelli & pertrahi.

1.Reg.22. (margin)

3.Reg.11. (margin) Ephes.4. (margin)

3.Reg 19. Eódem pertinet, quòd *Elias vnxit Asael Regem super Syriam, & Iehu Regem super Israel, & Eliseum vnxit in Prophetam pro se* ea conditione, *vt qui fugisset manus Asael, occideret eũ Iehu, qui autem fugisset manus Iehu, interficeret eum Elizæus.* Qua figura quid aliud significatum est, quàm complures potestates idcirco in Ecclesia Dei excitatas erectasque esse, vt quod per vnã earum non fit, per alteram fiat: quarum potestatum vltima & suprema sit penes Prophetas, hoc est, penes Ecclesiæ Dei Pastores & Doctores? Nam vt Elisæi gladius vltimo loco enumeratur, velut quem nemo effugere posſit, etiamsi gladium vel Asaëlis, vel Iehu effugerit: sic spiritalis potestatis censura euitari nullo modo potest, etiamsi quis potestatis secularis gladium effugerit. Spiritalis enim potestas non vtitur corporali aut visibili gladio, qui certis modis impediri potest, sed vtitur gladio spiritus, qui pertransit omnia loca, & vsque ad animam illius pertingit quem petit. Quid quod spiritali huic gladio paret etiam alius materialis gladius, qui & ipse pœnas de eo sumit, qui gladio spiritali se opponit? Nam Elias per gladium spiritus, hoc est, per preces suas præcepit igni, vt de cœlo descenderet, atque eos Quinquagenarios consumeret, qui despecta Prophetæ spiritali potestate, dicebant ad eum in terrenæ potestatis nomine: *Homo Dei, Rex præcepit, vt descẽdas.* & iterum, *hæc dicit Rex: festina, descende.* Confidebãt enim isti *Quinquagenarij* in terrena potestate sua, hoc est, tã in militũ qui sub ipsis erãt numero, quàm in Regis authoritate pro quo legatione fungebãtur, & præ ista potestate contẽnebant illã spiritalẽ potestatẽ, qua Elias præditus erat. Et ideo cũ irrisione salutarunt eum, *hominẽ Dei.* At cùm ad verbum Eliæ descẽdisset ignis de cœlo, & deuorasset duos Quinquagenarios, & bis quinquaginta viros, qui erãt cum eis: tertius Quinquagenarius à Rege Ochozia missus, agnouit gladiũ Eliæ, & ideo nõ imperauit ei (vt alij fecerãt) sed *precatus est eum, & ait: Homo Dei, noli despicere animã meã, & animas seruorum tuorum qui mecum sunt.* Quid autem est, quòd regis imperio non curauit Propheta obedire, nisi quia ipse fuit in ea causa ipso rege maior, ac spiritalem Ecclesiæ potestatem terrena maiorem esse, rebus ipsis docuit? Nec enim à tertio etiam Quinquagenario humillimè rogatus, ad Regem prius descẽdit, quàm Angelus Domini iussisset eum non timere, sed descẽdere. *Sedebat quippe in vertice montis*, hoc est, in loco summo Ecclesiæ. quem locum terrenus Rex honore potius afficere debuit propter Christum, cuius personam Elias gesſit, quàm ex imperio iubere, vt vir Dei relicta Cathetra sua ad regem, velut subditus, accederet. Nam & D. Ambrosium legimus questum esse, quòd *staret inter Consistorianos Episcopus*, atque Imperatori dixisse: *Si me agnouisses, non hoc loco videres.* Non quòd negem, Prophetas & Pastores Ecclesiæ, quoad bona & corpora sua, Regi subiectos esse: verùm quòd potestatem illorum non modò æqualem, verùm etiam ipsa regia iurisdictione superiorem esse contendam, quoties de animæ salute agitur. Nam nec illud ignorandum est, ideo Eliam noluisse obedire Ochoziæ regi, sed potius duces & milites eius interfecisse, propterea quòd Rex ægrotans consuluisset non Domini Prophetam, sed *Beelzebub Deum Accaron.*

4.Reg.1. (margin, beside "nas de eo sumit") 4.Reg.1. (margin, beside "nõ imperauit ei") Ambros. lib. 5. Epist. 27. Rom. 13. (margin, beside "Ambrosium legimus") 4.Reg.1. (margin, beside "Prophetam, sed Beelzebub")

Si ergo Rex aliquis ad hæresim & schisma pertinaciter dilabitur, non modò non parebit ei Episcopus & Propheta, verùm etiam puniet eum, non solùm negando illi bona spiritalia, verùm & auferẽdo bona illius corporalia, debito modo & ordine. Indignum autem fuit persona Eliæ, vt manibus suis centum ac duos Regis milites interficeret, ideoque verbo tantùm dixit, & descendit ignis de cœlo, qui deuorauit duos Quinquagenarios cum militibus ipsorum. Nunc demus, affuisse Eliæ Principem aliquem virum, qui potestate gladij accepta sese illo pro Elia vsurum esse obtulisset. Aut etiam demus, ei ab Elia dictum esse: quia isti milites me, ac in me

Deum,

Deum, cuius Propheta sum, contemnunt: irrue in eos, & occide eos. Nunquid peccasset ille Princeps, si ad verbum Eliæ, regis subditos occidisset? Aut quod ministerium ignis de cœlo præbuit, idipsum non poterat gladius terrenus præstitisse? Nihil sanè apud prudentes viros refert, quid ex ijs fiat, quæ eiusdem ponderis & momenti sunt. Si ignis nobilius elementum est, quàm terra vel etiam ea metalla, quæ ex terra effodiuntur: non video quin is, qui ignem euocauit de cœlo, qui imperio ipsius satisfaceret, multò magis potuerit magistratui gladium portanti dixisse, vt eum gladium pro se contra quemcunque regem exereret, ac stringeret. Quanquam verò Principes seculi huius non videant potentiam gladij spiritalis, tamen si orante Elisæo, Deus dignabitur oculos eorum aperire: videbunt plures exercitus esse cum Pontifice, quàm cum quouis Imperatore. *Ecce enim mons plenus equorum & curruum igneorum in circuitu Elisæi.* Cùm autem rex Israël famis magnitudinem videns, iurasset, *caput Elisæi non staturum illo die super illum:* Elisæus, qui sciebat hoc regis iuramentum fuisse illicitum, in spiritu præuidens nuntium adesse, qui iussum Regis exequeretur, dixit ad senes qui erant secum: *Nunquid scitis, quòd miserit filius homicidæ hic, vt præcidatur caput meum? Videte ergo, cùm venerit nuntius, claudite ostium, & non sinatis eum introire.* Imò Sãctes Pagninus ita vertit posteriora hæc verba: *Opprimite eũ in ostio.* Quibus verbis non tantùm exclusio nuncij regis, verùm etiam vis quædam ei significatur illata. Quæ omnia in hunc finem adduxi, vt ostenderem, Pastores Ecclesiæ potestatem habere non tantùm in animas, verùm etiam in corpora & bona fidelium, quoties ex ea re salus animarum promoueri potest. Scimus enim *& duo vrsos de saltu egressos lacerasse quadragintaduos ex iis pueris qui Elisæo illudebant.* Quo etiam declaratum est, omnes Dei creaturas in eorum iniuriam vindicandam insurgere, quos Deus spiritali potestate ornauit. Et quidem cùm Reges boni deerant, qui contumeliam Pastoribus Ecclesiæ illatam vlcisci vellent, elementum ignis, & feræ syluestres eam curam sibi sumpserunt.

Ex paribus non refert quid fiat.

4. Reg. 6.

Ibidem.

4. Reg. 2.

4. Reg. 1.

At nunc postquàm venit tempus acceptabile, in quo multi reges Christiani sint, quorum aliqui semper obediunt Vicario Christi: iam non est opus miraculis, aut creaturarum rationis expertium ministerio, cùm non desint Principes fideles, qui hoc totum efficiant & exequantur. Cùm enim Zacharias Propheta Dei tantum fontem gratiæ diuinæ post Christi aduentum omnibus patentem fore prædixerit, vt etiam *pater & mater eum sint confixuri, quem intellexerint locutum esse mendacium*: quantò magis non deerunt hodie, qui eum viuere non patientur, quẽ *summi Sacerdotis imperio nolle obedire perspexerint?* Tantò enim maior est Ministrorum Christi, quàm Sacerdotum Leuitici generis potestas: quanto interuallo, *iustitia, spiritus & vita, quam nos ministramus, damnationi, literæ ac morti præstant*, quas res Leuitici Sacerdotes per occasionem ministrabant. Et tamen etiam in Leuitico sacerdotio tanta Ecclesiasticæ potestatis sublimitas figurabatur, vt tunc quoque videamus, reges à sacerdotibus coactos esse, quò sese magistratu abdicarent. Nam *cùm Ozias roboratus esset: eleuatum est cor eius in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum, ingressusq́; Templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Tunc Azarias Pontifex, & alij Sacerdotes viri fortissimi post eum ingressi, restiterunt regi.* Cúmque ille nihilominus *tenens in manu thuribulum, vt adoleret incensum, minaretur Sacerdotibus: statim orta est lepra in fronte eius, quam sacerdotes respicientes festinatò expulerunt eũ.* Quid ergo subsecutum est? *Habitauit Ozias in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo Domini. Porrò Ioatham filius eius rexit domum regis, & iudicauit populum terræ.* Quis nõ videt, corporalem illam Regis è domo Domini eiectionem, liquidò exprimere potestatem illam Ecclesiasticam, qua Reges officia Sacerdotum sibi sumentes, è regno cœlorum eijci possint per summi Pontificis excommunicationem?

Zachariæ 13.

Deutero. 17.

2. Cor. 3.

2. Paral. 26.

Præterea si quia rex Ozias leprosus est redditus, regiæ domus administratio, totiusq́; populi gubernatio ad filium regis deuoluta est: quantò magis infectio hæresis, quæ per lepram (auctore Augustino) significatur, efficere debet, vt Princeps aliquis ad priuatæ vitæ conditionem redactus, cogatur vacuam domum successori suo relinquere? Atque vt leprosi à solis Sacerdotibus discernuntur, vtrum sani sint, an infecti: sic hæresum dijudicatio ad solos Dei Sacerdotes spectat. Manifesto igitur diuinæ Scripturæ testimonio euincitur, Regem hæreticum deponi & posse, & debere, ne subditos omnes eo morbi genere inficiat. Nec enim communi sensu præditus videri poterit, qui hoc infectioni animorum putabit indulgendum, quod infectioni corporum fateatur esse denegatum. De lepra corporali sic scriptum est: *Quicunque maculatus fuerit lepra, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis: omni tempore, quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra.* Quæ omnia cùm *in figuram contigerint Iudæis, scripta*

Quæstion. Euang. li. 2. q. 40.

Leuit. 13.

1. Cor. 10.

ſint autem propter noſtram doctrinam : res ita prorſus accipienda eſt, vt negetur eorum cohabitatio cum fidelibus permittēda, qui doctrinas peregrinas velut lepræ maculis diſtinctas, in Eccleſiam afferunt. Iam ſi neque priuati ſoli, verùm etiam Reges hac lege tenebantur, (vti de
2.Paral.26. Ozia rege Scriptura ſacra teſtatur) profectò etiam Reges hæretica prauitate maculati à Chriſtianorum conſortio, & omni regiæ poteſtatis vſu atque adminiſtratione, Sacerdotum iudicio
3.Reg.11. arcendi ſunt. Sed quid argumentor? *Athalia Ochoziæ mater interfecit omne ſemen regium præter Ioam*, quem Ioſaba in domo Domini abſconderat. Porrò Athalia regnauerat ſuper terram annis ſeptem. *Anno autem ſeptimo Ioiada pontifex aſſumens Centuriones, Duces & milites, pepigit cum eis fœdus, & adiurans eos in domo Domini, oſtendit eis filium regis. Et præcepit illis quid facere deberent. Produxitq́; filium Regis, & poſuit ſuper eum diadema, & teſtimonium. feceruntq́; eum Regem, & vnxerunt. Athalia verò cùm vidiſſet Regem ſtantem ſuper tribunal iuxta morem, exclamauit: Coniuratio, coniuratio. Præcepit autem Ioiada Sacerdos Centurionibus, & ait: Educite eam extra ſepta Templi, & quicunque eam ſecutus fuerit, feriatur gladio: & Athalia interfecta eſt in domo regis. Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dominum & regem, & inter populum, vt eſſet populus Domini,*
3.Reg.12. *& inter populum & regem: fecitq́; Ioas rectum coram Domino cunctis diebus quibus docuit eũ Ioiada Sacerdos.* Nónne hîc perſpicuè videmus, totam regiæ cauſæ cognitionem penes vnũ Pontificem Ioiadam extitiſſe? Is milites conuocat, Reginam, quæ ſeptem annis præfuerat, iniuſtè regnaſſe iudicat, eãq; & deponi, & occidi iuſsit, in eiuſque locum Ioam regem ſubſtituit, eũq; & Domino ſubiecit, & populo præfecit. Quæ omnia cùm rectè facta ſint, nónne iam verum eſt ſecundùm Scripturæ diuinæ ſententiam, Pontificem debere cognoſcere etiam de regum & Imperatorum cauſis, vtrum iuſtæ, an iniuſtæ ſint? Quicquid enim Pontifex in hoc genere
Malach.2. facit, ſiue regem eſſe deponendum, ſeu præficiendum definit: nihil aliud quàm *Angelus Domini exercituum eſt, de cuius labijs legem Domini requirere* tam reges, quàm priuati debent Summus Sacerdos, vt inter Dominum & regem, ſic etiam inter regem & populum velut ſequeſter eſt, apud quem tam rex quàm populus eas querelas deponat, quibus iniuriã ſibi fieri aſſeuerat. Ita dum vnus iudex in Eccleſia tùm inter ipſos reges mutuis litibus agitatos, tùm inter eoſdem & populos ſuos conſtituitur, infinitæ bellorum & tumultuum occaſiones præciduntur.

Si quis verò dicat, hæc omnia in vetere Teſtamento ita eueniſſe, aliam verò eſſe noui Teſtamenti rationem: is primùm meminerit, ampliorem eſſe miniſtrorum Chriſti poteſtatem in nouo Teſtamento, quàm Sacerdotum Leuitici generis in vetere Inſtrumento
2.Cor.3.&4. fuerit, ſicuti paulò antè ex ipſo Apoſtolo docui, qui hoc argumentum ex propoſito tractans, docet miniſterium noui Teſtamenti Leuitico infinitis propè interuallis præſtare. Quicquid ergo poterant Leuitici Sacerdotes: hoc ipſum, & multò plura efficere poſſunt Paſtores Eccleſiæ Chriſti. Deinde nec in nouo quidem Inſtrumento exempla deſunt, quibus oſtendatur, vitam corporalem (ac multò magis bona Fidelium) ſpirituali poteſtati toties ſubiecta eſſe, quoties harum rerum diſpoſitio ſaluti vel eorum, de quibus agitur, vel certè aliorum fidelium prodeſſe intelligitur. Ac conſtat quidem Saluatorem noſtrum ob ſalutem
Marci 5. vnius hominis, aut certè duorum, qui legionem dæmonum in ſe habebant, duo millia porcorum in mare præcipitari paſſum eſſe. Vt enim ſpiritus immundi exirent ex anima homi-
Beda in c.8. Matthæi. nis, conceſsit eis vt in gregem porcorum intrarent. Vnde Beda D. Auguſtini abbreuiator eleganter ait: *Erubeſcat Manichæus, qui hominum & beſtiarum vnam dicit eſſe ſubſtantiam, dum pro vnius hominis ſalute duo millia porcorum ſuffocantur.* Dignum verò ponderatione etiam illud eſt, quòd non modò porci eorum, qui tenebantur à Dæmonibus, verùm etiam aliorum, qui in ea regione habitabant, ob proximi ſalutem iuſtiſsimo & clementiſsimo Chriſti iudicio perierunt. Quo admonemur, tanti eſſe ſalutem proximi, vt non tantùm ipſius, verùm etiam aliena bona negligi debeant, vt vel animæ, vel etiam corpori hominis parcatur. Itaque cùm Chriſtus,
Matth.28. *penes quem fuit omnis poteſtas*, ita regnum ſuum ſpiritale adminiſtrauerit, vt animæ ſeruãdæ cauſa tot porcos nihili æſtimauerit: ex ea re miniſtris ſuis exemplum reliquit, vt dummodo animas Fidelium à laqueis Diaboli eximant, nihili æſtiment vel Principum à magiſtratu ſuo abdi-
Marci 8. cationem, vel damna, quæ ex bellis aut tumultibus plebeijs inferri ſolẽt. *Quid enim prodeſt vniuerſum mundum lucrifacere, ſi quis animæ ſuæ detrimentum patiatur?* Huc etiam ſpectat, quòd
Ioan.2. *Chriſtus facto de funiculis flagello, eiecit de Templo eos, qui vendebant oues, & boues, & columbas, & nummulariorum effudit æs, & menſas ſubuertit.* Quanquàm enim Chriſtus temporale aliquod regnum adminiſtrare noluit, tamen quum omnia temporalia & propter ſpiritalia fieri, & illis per naturam ſubijci probè ſciret: ſpiritalis regni ſui partem hanc eſſe oſtendit, vt quoties ea, quæ

tempora-

temporaliter fiunt,& administrantur, æternæ saluti cuiuscunq; hominis obsunt, ea disponi ab his debeant,quorũ curæ salus animarũ cõmissa est. Nam & Apost.Paulus neglexit interitũ seu vexationẽ carnis præ salute spiritus in eo Corinthio, qui Patris sui vxorem habebat. *Tradidit enim hunc fornicatorẽ Satanæ in interitũ carnis,vt spiritus saluus esset in die Domini nostri Iesu Christi.Tradidit etiã Hymenæũ & Alexandrũ Satanæ,vt disceret nõ blasphemare.* Quomodo autẽ Apostolus tradidisset hos Satanæ,vt in carne affligerẽtur,ad spiritus emendationẽ:nisi quia idẽ Apostolus potestatẽ habebat etiã in corpora Fideliũ? Et tamen Christus nusquã legitur tradidisse Apostolis suis potestatẽ in corpora Christianorũ. Quid ergo est? Certè cũ dedit illis potestatẽ in aĩas nostras: simul vtiq; potestatẽ in bona,in corpora,& in oĩa illa dedit,quorũ ministerio aĩa possit ad sanitatẽ reuocari. Vnde B.Chrysost.de ipso Paulo sic scribit: *Ipsi nõ deerat authoritas puniẽdi,sicut cũ dicit: Quid vultis? In virga veniã ad vos?* Qui aũt cõcedit alicui facultatẽ faciendi quippiã:cõcedit vtiq; & illa oĩa,sine quibus id effici & cõsummari nõ potest. Cùm igitur Christus dederit Apostolis & eorũ Successorib.potestatẽ in animas nostras,dicens: *Quorũ remiseritis peccata,remittũtur eis,&c.* cúmq; nulla res frequẽtius animarũ saluti obsit, quàm dũ hoĩes quærũt quæ sua sunt,& nõ quæ Iesu Christi:certè bonus Pastor habet potestatẽ remouendi hæc terrena impedimenta: siue id fiat per pœnã corporalẽ,dũ nos *tradit Satanæ in interitũ carnis*,seu per dãna fortunarũ,dũ aut capere aliquid ex testamento,aut in hæreditatẽ succedere,aut beneficij Ecclesiastici fructus percipere,aut in Ecclesia terrenũ magistratũ administrare per pastoralis virgæ suæ potestatẽ vetat. Atq; vt de potestate Pastorũ in alias res minus dubites,audi Petrum Apostolũ vita etiã priuantẽ eos,qui nõ implebãt vota,quæ Deo promiserãt. *Vir enim quidã noĩe Ananias cũ Saphira vxore sua vẽdidit agrũ,& fraudauit de pretio agri,cõscia vxore sua.& afferẽs partẽ quandã ad pedes Apostolorũ posuit. Dixit autẽ Petrus: Anania, Cur tẽtauit Satanas cor tuũ,mẽtiri te Spiritui Sãcto,& fraudare de pretio agri? Nõne manẽs tibi manebat,& venũdatũ in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hãc rẽ? Nõ es mẽtitus hoĩbus,sed Deo. Audiẽs autẽ Ananias hæc verba,cecidit & expirauit. Et factus est timor magnus super oẽs qui audierũt. Surgentes autẽ iuuenes amouerũt eũ,& efferentes sepelierunt. Factũ est autẽ quasi horarũ triũ spatiũ,& vxor ipsius nesciens quod factũ fuerat,introiuit. Respondit autẽ ei Petrus: Dic mihi mulier,si tanti agrũ vendidistis? At illa dixit, Etiã,tanti. Petrus autẽ ad eã: Quid vtiq; conuenit vobis tentare Spiritũ Domini? Ecce pedes eorũ qui sepelierũt virũ tuũ ad ostium,& efferent te. Confestim cecidit ante pedes eius,& expirauit. Intrantes autẽ iuuenes inuenerunt illã mortuã,& extulerunt,& sepelierunt ad virũ suũ. Et factus est timor magnus in vniuersa Ecclesia,& in omnes qui audierunt hæc.* In hac autẽ historia D. Chrysostomus multa valde insignia annotauit. Primùm,quòd Petrus cognouit ea,quæ in mente istorũ erant, quantumuis illi clã ea esse voluissent. Deinde,quòd *præcepto illos occidit*:nec id iniustè. Nam (vt Chrysost.ait) *Si is qui ligna collegerat,lapidatur: quantò magis qui sacra diripit,sacrilegus* (est)? *Etenim pecuniæ illæ iam sunt sacræ. Quare accipis,quod promisisti? Neq; vẽdere coëgimus,neq; pecunias, postquã vendidisti,dare. Tu verò ex tua voluntate fecisti. Cur igitur furatus es de sacris pecunijs?* Tertiò,Chrysostomus ostẽdit vtilitatẽ huius occisionis. *Nõ oportet* (inquit) *quod fiebat,omnino cõtemni,sed vt putrefactionẽ quandã excindi,vt ne postea totũ corpus incõmodet. Nam nunc quidẽ & ille* (Ananias) *vtilitatẽ accepit,ne vltrà pergat in malitia,& cæteri magis studiosi facti sunt. Et ortus est timor magnus super eos qui audiebãt hæc. Ille punitus est,& alij lucri facti sunt.* Quartò,notat quãto cũ timore Christiani Apostolũ obseruabant. Cùm enim vir solus primò esset mortuus,ac triũ horarũ spatio intercedente,vxor intrasset,tamẽ toto hoc tempore tanta res illi non fuerat nũciata. *Hoc erat metus magistri,honor Discipulorũ,& obedientia.* Postremò, prudentissimè notat, *quòd Apostoli in suos erãt austeri,in alios autem potentia non vtebantur.* Si ergo potestas Apostolorum vsq; ad vitã corporalẽ verbo solo, ac non exteriore gladio auferendam se extendit (nec enim decet incruenti Sacerdotij ministrũ cruorẽ manu sua fundere & haurire) idq; ob id potissimùm comparatũ est, vt alij cautiores in posterũ fiant, atq; à similibus peccatis abstineant: profectò etiam hodie licet Episcopo Romano, qui D.Petro successit, certis vijs & rationibus corporalem aliorũ vitam (vbi alia remedia nõ sufficiunt) ad reliqui gregis vtilitatem auferre, modò id verbo ipsius,absq; externo suæ manus ministerio effici queat. Verbo autem ipsius fit, si Principes Christiani, *qui gladiũ frustra non portant*, eius rogatu bellũ schismaticis Regibus indicant,ex eaq; occasione vel tyrannos ipsos,vel defensores eorũ interficiant. Id tantùm summopere à Põtifice cauendũ est,ne aliud in ea re quærat,quàm sui gregis cõmodum & salutẽ.

Ac profectò cùm Christus iusserit Petrum *pascere agnos & oues suas*, atq; ad rationem pascendi pertineat,tùm vt lupi quocunq; modo arceantur,tùm vt salutaria pabula ouibus ministrentur:

Marginal notes: 1.Cor.5. — 1.Timoth.1. — 1.ad Timot. Homil.5. — 1.Cor.4. — Ioan.20. — 1.Cor.5. — 1.Cor.4. — Actor.5. — Chrysosto. in Acta Apost. Homil.12. — Num.15. — Vtilitas mortis Ananiæ. — Rom.13. — Ioan.21.

ſtrentur: non eſt cõmittendum,vt vlla corporea paſcendi oues via legitima habeatur,quæ eadem in ſpiritali modo paſcendi putetur illegitima Ideo enim à paſcẽdis ouibus corporeis metaphora ſumpta eſt,vt inde admoneremur,quid in regendis animabus faciendũ eſſet.Ponamus ergo,pecora quædã noſtræ curæ cõmiſſa eſſe.Sit prætereà quidã aries dux & caput reliqui gregis qui furore quodã percitus,aut morbo afflictus,cæteras oues vel cornibus petat,vel tabe inficiat. Nunquid non & licebit nobis,& neceſſe erit(ſi paſtores boni eſſe volumus) hũc arietem (etiámſi primus in toto grege ſit)de ſuo principatu deponere,aliumq́; in eius locũ ſubſtituere? Aut poſſumus præſtantiorẽ ſimilitudinẽ ab vlla re,quàm ab ouibus & paſtoribus petere, cùm Christus gregẽ ſuũ vocet oues: miniſtros autem ſuos,eiuſdem gregis paſtores appellet? Quod autem in grege ouium eſt aries,hoc in magna multitudine hominũ eſt rex,aut quiuis alius magiſtratus.Pontifex igitur non minus dabit operã,vt regẽ,qui populũ Chriſtianũ falſa doctrina imbuit,à regimine populi remoueat,quàm Paſtor operã dat, vt malè affectũ arietem de medio auferat.Tũc enim tantùm poteſtas regia põtificis iuriſdictioni ſubijcitur,quando ſalutẽ animarũ,cui promouẽdæ Pontifex præficitur,Chriſtianus rex impedit.Nam ſi Rex,qui terreni regni miniſter eſt,omnes ſuas actiones ad ſalutis æternæ conſecutionẽ dirigat:præclarè cum illo agitur,nec quicquã eſt,cur diſpenſator Myſteriorũ Chriſti ſeſe in illius regis adminiſtrationẽ ingerat.Ita enim illa intelligenda ſunt,quæ paſsim apud Sanctos reperias,*diſtinctas inter ſe res eſſe Regnũ,& Sacerdotiũ:illud regibus,hoc Epiſcopis concreditũ eſſe:nec aut reges Epiſcoporũ officiũ inuadere,aut Epiſcopos Regũ poteſtatẽ imminuere debere.Deus enim vtriq; officio ſuos limites appoſuit, quos tranſgredi non liceat.* Sin Rex miniſteriũ ſuũ terrenũ ad perniciẽ ſalutis æternæ conuertat, ipſumq́; ſpiritale miniſteriũ ad ſuum cõmodum & honorem, transferre cupiat: quid obſecro tunc facient Paſtores gregis Chriſti? Nónne ſumma cũ ratione ad talẽ regẽ dicent?Fili,tu ſemel gladium tuũ Chriſto ſubmiſiſti,ac Satanæ pompiſq́; eius renunciaſti.Cæterùm quia videmus,te iam abuti gladio tuo ad perniciem animarũ,ac ad noſtrũ officium pertinet,vt quia *modicũ fermenti totã maſſam corrumpit,malũ quoad poſſumus,de nobis ipſis auferamus*: monemus te,vt hæc celeriter emendes: quod ſi non facis,à communione Sacramentorũ te repellimus. Iam ſi rex ille miniſtris ipſis vim inferet,ſi rectè monẽtes de regno ſuo expellet,ſi alios,qui vitia eius adorent & defendant,ſubſtituet,ſi hoc pacto periculũ ſit,ne regnũ totũ à Chriſti Euãgelio diſcedat:vtrũ nihil maius tentabit Eccleſia? Nónne de manu furentis huius regis gladium,ſi poteſt,extorqueri curabit? Nónne,inſtar *Pauli contra Iudæos in ſe conſpirantes ad militarem Tribuni poteſtatẽ confugientis*,Eccleſia quoq; aliorũ fideliũ Principũ opem ad eam rem corrigendã implorabit? Si nihil horum facere Eccleſia poteſt,eò quòd maior ſit iſtius inſani regis terrena potentia,quàm vt ei vllo pacto reſiſti queat:fateor Eccleſiã ferre neceſſariò debere,quod emendare non poteſt,ſicuti ab initio per ſecula multa factũ eſt,quando aut vnus Imperator tantùm fuit,aut certè ſi qui erant prætereà reges Chriſtiani,vel ijdẽ fuerunt ſchiſmatici,vel non ea potentia præditi fuerunt,vt tantis Imperij viribus ſe tutò poſſent opponere.

Ioan.21. Ephes.4. 1.Cor.4. Vide diſtin. 96. cap. Duo ſunt quibus principaliter hic mundus regitur. 1.Cor.5. Actor.23.

Idem ergo iſtis reſpondemus,qui nunc arma regum Eccleſiæ Chriſti ſeruire nollent, quod Auguſtinus olim reſpondit Donatiſtis,qui dicebant Apoſtolos non petijſſe à regibus terræ,vt iuſtas leges contra hæreticos ferrent. *Non cõſiderant*(inquit Auguſtinus) *aliud fuiſſe tũc tempus, & omnia ſuis tẽporibus agi. Nondũ enim agebatur,quod in ſecundo Pſalmo dicitur: Et nunc Reges intelligite:erudimini qui iudicatis terrã.Seruite Domino in timore,& exultate ei cũ tremore. Quomodo reges Dominò ſeruiũt in timore,niſi ea quæ cõtra iuſſa Domini fiunt,religioſa ſeueritate prohibendo atq; plectẽdo?* Hæc Auguſtinus. Quando autẽ plures eodẽ tempore ſunt reges,quorum aliqui fidem oppugnant: tantò magis alij Reges Catholici Domino ſeruient,ſi eandem fidem gladio,quem portant,tueantur & defendant.Nam & Magnus Athanaſius nihil dubitauit,Conſtantis Imperatoris Catholici fidem atq; opem contra Cóſtantij Cæſaris vim ac perfidiã implorare. Et tamen Conſtantius erat Orientis, hoc eſt, eius regionis Imperator,in qua ſedes Athanaſij poſita fuit.Ergo tantus Epiſcopus & athleta Dei nõ putauit illicitum eſſe, vt cõtra ſuũ Imperatorẽ ab alieno in cauſa bona ſubſidium poſtularet. Ac nimirum ſi militem Epiſcopus per plateas gladio ſtricto incedẽtem, & turbã,quæ occurrit,paſsim cædentem videt: vtrũ natura non docet,quòd fas ei erit, vt ciues iubeat gladiũ de militis huius manu vi potius exprimere atq; auferre,quàm vt ſanguinem innocentẽ temerè fundi patiatur? Quæ autẽ ratio in cohibendo gregario milite eſt,cui gladium ſemel commiſit terrenus Imperator:eadem eſt ratio in reprimendo Centurione aliquo,atque etiam Tribuno, imò & in Cæſare,ſi gladio ſecus vtatur, quàm ei à Chriſto imperatum erat. vt mihi propè inſanire videantur, qui putant Pontifici non licere, illum

In epiſt.50. Theodoret. lib.2.c.5.

illum regem & ex Ecclesia eijcere, & à regni administratione per aliorum operam (si potest) repellere, quem gladio suo contra Christum abuti videt. Nam cùm tota societas Fidelium (vt antè dixi) vnum corpus in Christo sit, cumque hoc corpus à Spiritu sancto regi totum debeat: Christus verò dispensatores Mysteriorum suorum idoneos noui Testamenti ministros non litera, sed spiritu fecerit: absque omni controuersia quemadmodum dignior est in Ecclesia Christi ministrorum noui Testamẽti, quàm Regum aut Imperatorum potestas: sic illa huic in rebus diuinis præscribere debet, per quod vtraq; Domino fideliter seruiat. Nam & in eodẽ humano corpore cùm sit duplex potestas, vna rationis, altera concupiscentiæ: nónne quemadmodum si concupiscentia rationi cedat, præclarè cum toto corpore agitur: sic ex altera parte si concupiscentia, quam rationi parêre oportebat, imperiũ in rationem sumit, à recta ratione reprimi & cohiberi debet? Ad eundem modum si rex terrenus egrediatur fines suos, & obsit saluti æternæ, ad quam dispensatores Mysteriorum Christi nos ducunt: nónne à spiritali dignioreque potestate, quantum fieri potest, vel in officio continebitur, vel ab iniusta gubernatione repelletur? 2.Cor.3.

Ex his igitur, quæ tùm diuinum ius, tùm ipsius naturæ lumen reuelat, abundè apparet, quãtopere aberrent à veritate, qui putant Reges Christianos in suis regnis supremam semper potestatem habere, nec vnquam Episcopis ita subesse, vt cùm in fidem obstinatè peccant, à regno remoueri queant. Cur ergo Ambrosius Episcopus Theodosium, cur Innocentius Põtifex Arcadium Imperatorem excommunicauit? Et Ambrosius quidem excommunicauit Theodosiũ, non ob crimen Ecclesiasticum (qualis fuit Arcadij causa, qui D. Ioannem Chrysostomum iniustissimè persequebatur) sed ob hoc solum, quòd Thessalonicæ homicidium iniustè perpetrasset. Si ergo licuit Ambrosio ob homicidij crimen Theodosium punire, licuit eidem Ambrosio causam eiusdem homicidij cognoscere. Nemo enim rectè condemnat, antequam cognouerit causam. Licuit igitur Episcopo iudicare de ciuilibus aut criminalibus cõtrouersijs, etiam illis, quæ ad ipsius Imperatoris personã spectabant: non tamen ea ratione, qua cædẽ causæ fuerunt ciuiles aut criminales, verùm qua reus earũ rerũ Christianus fuit, & Christi Mysteria nondum ritè expiatus percipere volebat. Cùm enim Theodosius post cædẽ illã peractã in templũ ingredi cuperet, Ambrosius obuiã procedens, interrogat qua fronte *manus iniusta cæde & sanguine respersas extendere auderet, vt eisdẽ sacrosanctũ Corpus Domini acciperet?* Post octo autem menses (tanto enim spacio Imperator à templo abstinuit) cùm Theodosius obsecrasset Ambrosium, vt vincula sibi solueret: is legem cõscribi iubet, *qua cædis & publicationis bonorũ cognitiones ac sententias nõ nisi post triginta dies ratas esse pateretur:* vt ita si quid per iracundiã pronuntiasset, intra tot dierũ spatiũ pœnitentiã agere, ac decretũ reuocare posset. Quã legẽ postquàm Imperator subscriptione sua confirmauerat, tùm demùm Episcopus vincula eius soluit, & Mysteriorum participẽ vnà cũ reliquis Laicis extra cancellos reddidit. Theodosius autẽ reuersus Constantinopolim, nec ibi quidẽ intra cancellos mansit, sed Nectario Episcopo fassus est, *ægrè se tandem didicisse, quid inter Imperatorẽ & Episcopũ interesset: ægrè tandẽ reperisse veritatis magistrum. Nam solũ Ambrosiũ Episcopi nomine sibi dignum videri.* Iam verò qua potestate Ambrosius effecit, vt Imperator legẽ ad ipsius arbitriũ conscriberet: eadem efficere posset alius quiuis Episcopus, vt arma caperet Princeps Catholicus ad obstinatũ alterius regis animũ reprimendũ. Neq; verò hæc efficiunt Episcopi tanquã ciuiliũ causarũ & potestatũ vndiq; Domini, sed per censuras Ecclesiæ, quibus obnoxij esse boni & Catholici Principes nullo modo volũt. At si restitisset Ambrosio Theodosius, ac nõ modò nullã de homicidio pœnitentiã agere, verùm etiã hæresim docere cœpisset, videlicet quòd impunè liceat Imperatori cædẽ cõmittere, nec ob eam rẽ aut ab Episcopis coërceri, aut à Deo iudicari debeat: profectò si ea tempora id tulissent, licuisset etiã Sancto Antistiti eos, quorũ erat Imperatorẽ creare, ad noui Imperatoris creationẽ adhortari. Indignus enim erat imperio in Christianos, qui Christianus cùm esset, tale crimẽ pertinaciter defenderet, ob cuius impiã defensionẽ cõmunicare cũ Christianis amplius non poterat. Sed ea tũc tẽpora nõ erãt, in quibus tale aliquid tẽtandũ fuerit: propterea quòd cùm Comites Palatini & milites nondũ essent omnes Christiani, forsitã Ecclesia plus detrimẽti, quàm cõmodi ex ea re captura esset. Cùm autẽ cõmutata iã sint tẽpora, & omnes Christiani probè nouerint, Episcopos ad regendũ Ecclesiã Dei constitutos esse: non immeritò Ecclesiastici regiminis ratio aliquantulũ cõmutata est. Itaq; & Chilpericũ Franciæ regẽ ob solã socordiã à regno suo legimus (per Zachariæ põtificis authoritatẽ rogatu Francorũ interpositã) fuisse remotũ, substituto Pipino: & Cõstantinopolitanũ Imperatorẽ partim ob hæresim Iconomachorũ, partĩ ob Italiã nõ

Vide Georgium Patriarcham Alexandrinum in vita D. Chrysostom.

Vide Theodoretum li. 5. Eccles. histor. ca. 17.

Interesse inter Imperatorẽ & Episcopum.

Ado Vienẽs. & Regino in Chron. Cedrenus in compend. histor.

 defen-

defensam, parte Imperij sui mulctatum vidimus, translato in Occidentem, vel potius restituto Occidentis Imperio. Nec dubium est, quin Deus vtramque translationem sibi valde placere, ex prospero vtriusque rei successu reuelauerit. Certè Gregorius Magnus, postquàm priuilegia quædam monasterio in Gallijs per Brunichildam Reginam constructo donasset, non dubitauit ad extremum adijcere: *Si quis Regum, Sacerdotum, Iudicum, ac personarum secularium, hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tentauerit: potestatis honorisque sui dignitate careat, reúmque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat.* Tantus ergo Pontifex iudicauit, fieri posse, atque interdum debere, vt tam Reges, quàm sacerdotes ob iniquitatem perpetratam *carerent potestate honoréque suo*. Non me latet, D Gregorium Papam appellare se *famulum Imperatoris Mauritij*, eademque ratione illum agnoscere Mauritium *Dominum suum*, & ipsius iussioni se profiteri subiectum. Scio tamen, eundem Gregorium eiusdem Mauritij legem iniustam reprehendisse, & ad Imperatorem scripsisse in hæc verba: *Ad hoc potestas super omnes homines Dominorum meorum pietati cœlitus data est, vt qui bona appetunt, adiuuentur, vt cœlorum via largius pateat, vt terrestre regnum cœlesti regno famuletur.* Quòd ergo Gregorius Imperatori se tam humiliter subiecit, vtique id fecit, vt quantò apud homines humilius se gessisset, tantò & facilius fratribus prodesset, & maior coram Deo euaderet. Neque verò mirandum est, si is, qui se vbique & passim *Seruum seruorum Dei scribebat*, tanti Regis famulum se agnouit. *Omnibus enim debitor fuit, vt omnes lucrifaceret.* Quòd verò Imperatorem tùm de officio ipsius admonuit, tùm etiam dixit, *terrestre regnum cœlesti regno famulari debere:* satis manifestè insinuauit, Regni terrestris ministrum cœlestis regni ministro secundùm rectã rationẽ subesse. Quæ enim ratio est regni ad regnũ, eadẽ est eorũ inter se, qui vel hoc, vel illud administrãt. Mauritius regẽ & Dominũ habebat in cœlo nõ minus, quàm Gregorius. Rex verò cœlorũ in terra non tam duplex regnum, quàm vnum duplicis conditionis & naturæ habet: cuius vna pars terrestris vocatur, altera cœlestis. Illam per Mauritium, hanc per Gregorium administrauit. Nam si prorsus diuersa essent hæc duo regna, quomodo scripsit Gregorius, *Regnũ terrestre ad hoc esse constitutum, vt cœlesti regno famuletur?* Famulus enim ab hero suo alienus nõ est, verùm aut conciuis eius, aut certè domesticus. Quòd si terrestre hoc & cœleste regnum ita vniantur, vt in eadem Dei domo conhabitare possint: illaque domus Dei à Gregorio potius regatur, quàm à Mauritio, quia Gregorij est, velut Pastoris, Mauritium velut ouem Christi pascere: profectò iam constat, eam esse Gregorij Pontificis causam, vt quibuscunque verbis quàmlibet humilibus vtatur, eius tamen monitis & præceptis Mauritius aut in re grauissima parêre, aut regno cœlesti excidere necesse habeat. Si ergo Gregorius Mauritiũ magni peccati reum iudicasset, nec id vellet emendare Mauritius: quis neget, iustè illum ab eo Imperio deponi posse, quod sub nomine Christiani potius contra Christum, quàm pro ipso exerceret? Auferendus enim est gladius ab eo, qui non rectè illo vtitur, & alteri dandus, qui (vt Gregorij verbis vtar) *bona appetententes adiuuet, qui cœlorum viam largius patefaciat, quíque regnum suum terrestre cœlesti regno Christi subijciat.*

Lib.11.epi.10

Li.2. indict. 11.epi. 61.

Rom.1.

Ioan.21.

Supremum Ecclesiæ regimen nec olim fuisse, nec adhuc esse debere penes Optimates, cùm neq; qui sint Optimates Ecclesiæ satis perspicuè adhuc definitũ sit, nec doceatur, vbi Christus illos præfecerit, nec illud regimen iuge vnquàm assiduúmue in Ecclesia fuerit, aut satis opportunum sit ad hæreses & schismata tollenda: & quæ sit vtilitas consociationis Ecclesiarum sub vno Pastore primo, de qua Magdeburgenses tam multa (ob vnius Primatum remouendum) ineptè scribunt.

CAPVT. V.

NON me fugit, Protestantes verbo quidem non tam solis Optimatibus, quàm toti populo Christiano in communi vniuersalis Ecclesiæ gubernatione summam tribuere potestatem. Sed cùm ad rem ventum est, nihil prorsus afferunt, vnde vel tenuis coniectura capiatur, plebis Christianæ vllas omnino partes in gubernanda vniuersali Ecclesia extitisse. Contrà verò in omnibus Magdeburgẽsium Centurijs, vbi de politia & communi Ecclesiarũ guberna-

gubernatione agitur, quid tantopere proponitur, quid toties tantoque cum tædio repetitur, Cab.4.7.
ac mutuæ illæ operæ, quas Episcopi & Doctores vel eiusdem regionis, vel plurium prouinciarum, in moderanda Christi Ecclesia communiter tradiderunt? vt nihil dubitem affirmare, multò plures ex ijs, qui vnitate Ecclesiæ deserta Centurias Magdeburgensium legunt, in eum errorem trahi, vt putent Ecclesiam olim aut à solis Optimatibus, aut ab illis præcipuè administratam fuisse: quàm sint qui vel suspicentur, plebem vnà cum Optimatibus ad commune regimen Ecclesiæ vlla vnquàm in re concurrisse. Quis enim (nisi insanit) vnquàm sibi persuadebit, tabernarios, opifices, & sedentarios de causis Episcoporum, & dogmatibus Ecclesiasticis inter Præpositos Ecclesiæ cognouisse, ac iudicasse? Verùm vt permulti etiam docti viri arbitrentur, Episcopos & doctores inter se de Ecclesiæ dogmatibus contulisse, controuersiasque ortas communibus studijs, causa cognita, ex bono & æquo decidisse: hæc vtique opinio tam sanis iudicijs conuenit, vt verissimè ita factum fuerit, nec in alia re isti decipiantur, quàm quòd nesciant talia nihil derogare primæ Sedi: sed sub vnius Pastoris primatu à cæteris Episcopis & semper posse, & interdũ necessariò fieri debere. Sic enim ferè argumentantur Magdeburgenses, vt quicquid ab alio præterquàm à Romano Pontifice fit, id contra illius Primatum esse aut ipsi putent, aut alios putare velint. Licet isto modo negent Christum, dum in terris ageret, maiorem Apostolis & Discipulis suis fuisse, quia quod Euangelium Christus docuit, hoc ipsum etiam & Apostoli, & Discipuli eius prædicàrunt. At verò vt quanquàm Christus & Apostoli eius interdum eandem rem facerent, alia tamẽ auctoritate Christus, & alia Apostoli eam faciebant: eodem modo licet alij Episcopi hoc persæpe fecerint, quod Romanus Pontifex in gubernanda Ecclesia fecit, nunquam tamen illi cum tanta Ecclesiasticæ iurisdictionis auctoritate quicquam administrârunt, quanta soli Romano Pontifici diuinitus competebat. Neque verò nos negamus, quin sententia & consensus Optimatum, magni omnino momenti, tùm in quolibet regno, tùm multò magis in Christi Ecclesia semper habitus fuerit, haberique in perpetuum debeat. Sed aliud est, magno in pretio haberi, & aliud, summum honoris gradum obtinere. Illud semper in Ecclesia Optimatibus concessum est, hoc non item. Nec iam illa profero, ex quibus euincitur, vnum Pontificẽ ex institutione Christi cæteris omnibus in Ecclesia præponendum esse. Quanquàm enim ea ratio maximè omnium Aristocratiam, hoc est, supremam primarij cuiusque viri gubernationem expugnet: quia tamen proprius de Monarchia dicendi locus à sequẽte primùm libro incipit: hoc tempore istam plurium & maximè insignium virorũ communem præfecturam non nisi ex iis, quæ ad hoc genus regiminis propriè pertinent, confutabo.

Methodus tenenda in hac re.

In hac igitur quæstione, hæc ferè spectanda sunt. Primùm quinam sint isti Optimates: 1.
Deinde, quibus verbis summum totius Ecclesiæ regimen illis à Christo sit commissum? Pòst 2.
autem, qua ratione id muneris executi sint: quot, quando, & vbi iudicauerint, qua via sciri pos- 3.
sit, rem semel ab illis iudicatam ritè atq; ordine decisam esse: Denique an regimen hoc eum fi- 4.
nem pacis & vnitatis in Christiana Republica vel assecutum sit, vel assequi potuerit, ad quem 5.
omne regimen potissimum referri debet.

Inepta ratiocinatio. (margin, beside "Sic enim ferè argumentantur Magdeburgenses")

Prima quæstio.

Quinam igitur sunt isti Ecclesiæ Optimates? aut vnde huius rei notionem intelligentiãq; recipiemus? Certè quicunque erunt, necesse est, vt maior illis in Ecclesia nemo sit. Alioqui quomodo erunt summi Iudices, qui alios supra se agnoscunt? Vtrum igitur solos quatuor Patriarchas totius Ecclesiæ Optimates fuisse dicemus? Illos enim constat, supremum locum in Ecclesia Dei olim tenuisse. (Nicen. Concil. Can. 6.) Atqui non illi soli iudicabant in Synodis: verùm omnibus præterea Episcopis & adesse, & sententiam cum potestate dicere licebat. Constabitne igitur Optimatum òrdo ex omnibus omnino Episcopis? Verùm si hoc demus, cùm positum sit Optimates iure suo præesse toti Ecclesiæ: quomodo factum est, vt ipsis Optimatibus alij rursus præsint? Aut nunquid Metropolitani, atque etiam Archiepiscopi maiores in iure dicendo Episcopis non sunt? (Arg. Heb. 1.) Vnde alioqui tam eximium præ alijs Episcopis nomen atque officium sortiti sunt? Vnde factum est, vt in Synodo Nicena decernatur, *eum non debere Episcopum esse, qui præter voluntatem & conscientiam Metropolitani Episcopi fuerit ordinatus?* (Can. 6.) Vnde aliæ Episcopales Ecclesiæ præ alijs tanto honore afficiuntur, atque etiam ante Synodum Nicenam affectæ sunt, vt Alexandrini Episcopi iurisdictio & potestas per totam AEgyptum, Lybiam, & Pentapolim extenderetur? Hinc certè apparet, Episcopos non fuisse olim summos Ecclesiæ Dei Magistratus. Nos verò de summis quærimus, quos iam appellamus Optimates. (*Obiectio.*) Dices fortè: Optimatum nomen plures hominum gradus comprehendere, quorum primus Patriarcharum sit, secundus Primatûm, & Archiepiscoporum, tertius denique Episcoporum: qui omnes ad cõ-

munem Ecclesiæ gubernationem ita ordine suo concurrant, vt nemo istorum omnium à sententia dicēda excludi poßit. *Responsio.* Fac ita esse, tamē ex altera parte occurret noua difficultas, vtrū in solis Episcopis Optimatum nomen concludatur, an porrigatur etiam ad Presbyteros, Diaconos, Abbates, atque omnes Ecclesiæ Pastores & Doctores. Nam Presbyteros, & interdum Diaconos (alieno saltem nomine) Synodis non modò interfuisse, verùm etiam aliquando præfuisse, constat. Et Archimandritas, atque Abbates ad Synodos conuenire solitos, ex multarum Synodorum actis apparet.

Vide Synodum Chalcedonensem.

Accedit eódem, quòd Protestantes (falsò quidem) sed tamen docent, Presbyteros iure diuino pares Episcopis esse. Qua opinione semel posita, necesse est non minus Presbyteros, quàm Episcopos in Optimatum numero haberi. Et quoniam hæc disputatio cum Protestantibus potißimū initur, cōtra illos ipsorū sententia rectè vtimur. Nec tamen illorū opinio facit, vt mox quod opinātur verū sit, cæterùm id omnino facit, vt magis incerta & minus explorata sit Optimatū Ecclesiæ cōditio & natura. Quid ergo, aut quæ tandē est Optimatū plena & perfecta descriptio? Quæ, inquā, regula in huiusmodi causa ob rē tā cognitu necessariā, à Christo, ab Apostolis, aut alioqui à maioribus tradita est? Vtcunque sit, illud audacter notauerim, vt nihil satis explicatè in Ecclesia de tota Optimatū qualitate & statu esse traditū: sic ex eo ipso non leuem coniecturā capi, quòd Christus Ecclesiā suā Optimatibus in summo gradu regēdam non cōmiserit. Nihil enim minus hominū etiam infimorū notitiā effugere solet, quàm id genus regiminis, quo vniuersum Reipub. corpus in summo potestatis gradu administratur. Neque verò illa hominum societas Reipub. nomine vnquàm digna erit, quæ post aliquot etiam secula, nō accuratißimè nouit supremum tribunal suum. Nouerant Aßyrij & Persæ Regis sui solium. Nouerāt Athenienses, & modum leges ferendi in sua Republica, & ordinem dicendi iuris, & necessariū vel iudicum vel ciuium numerum, sine quo nihil iure agi poterat. Nec vllus vnquam populus naturam illius vltimi & summi fori, cuius auctoritate lites omnes finiebantur, ignorauit. Ac profectò si Pontifex Romanus, vt verè totius militantis Ecclesiæ caput per tot iam secula ab omnibus Christianis habitus est, ita hodie ab Aduersarijs supremus Ecclesiæ Pastor esse agnosceretur: nemo etiam ex Christianis summum Ecclesiæ Tribunal ignoraret. Verùm quoniam & Pontifex Romanus negatur esse totius Ecclesiæ primus Pastor, & Optimates illius loco supponuntur: nec tamen post quindecim secula satis inter doctos viros conuenit, quinam sint isti Optimates: vel id solum satis argumenti est, vt eos certò sciamus nunquam in summo loco & gradu Ecclesiæ Dei præfuisse.

Nulla Respublica ignorat supremū iudicem suum.

2. *Quæstio* Veniamus iam ad illud alterum; vt istorum Optimatum primam institutionem inuestigemus. Cùm nemo sibi vendicare iuris aliquid in Ciuitatem Dei & sponsam Christi poßit, præterquàm si Christus ipse eius rei fecerit potestatē: quæro vbinam Christus, aut quibus verbis Ecclesiam suam alicui vel Episcoporum, vel alterius generis hominum Congregationi gubernandam commiserit. Nam quòd Apostolos omnes iußit *docere, baptizare, corpus suum conficere, ligare soluere & peccata vel retinere vel remittere*, & quæ sunt eius generis: certè illa eiusmodi sunt, vt singula poßint, atque etiam interdum debuerint à singulis obiri, absque vlla Episcoporum congregatione. Nisi fortè nemo prædicabit, Sacrum faciet, Baptismum cōferet, aut peccata cuiquā remittet, præterquàm in Episcopali Concilio: quod neminem puto vnquam vel somniasse. Quòd si ea, quæ omnibus ex æquo Apostolis præscripta sunt, à singulis seorsim expediri poterant: nunquam ex ijs, quæ Christus Apostolis in vnum congregatis præcepit, necessitatem vllam inferre queas, quòd alicui Optimatum congregationi administratio Ecclesiæ potißimùm credita sit & commissa. Iam quòd Christus alicubi dixit: *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum:* hoc vtique non præscribit, quomodo ab Episcopis potißimùm regenda sit Ecclesia: sed quomodo in charitate & pace continēda sit. Nō enim dictum est, vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi est Principatus Ecclesiæ meæ: sed ibi sum in medio eorū. perinde ac si diceret: ibi est spiritus Christi. Quod verum est, etiāsi illi eo modo congregati, omnium infimi sint & idiotæ. Præterea Christi præsentia eò loci non tam ab ipsa congregatione pendet, quàm *à nomine ipsius Christi, in quo duo aut tres congregantur.* Illud ergo ante omnia quærendum est, quid sit *nomen Christi,* in quo nos congregari oportet. Id autem si de gratia & virtute, *quam in cordibus nostris diffundit,* intelligatur: nihil ea res ad visibile regimen Ecclesiæ spectat. Nam quæ in animo cuiusque fiunt, ea nullam ijs, quæ foris geruntur, formam aut regulam imponunt. Sin velis ea verba ad visibilem aliquam congregationē referri, *nomenq́ illud Christi, in quo duo aut tres congregantur,* per signum visibile patefieri: pro-

Matth. 28. Luc. 22. Matth. 18. Ioan. 20. Matth. 18. Rom. 5.

fectò inuestigandum est, quod nomen, quamq; potestatem Christus instituerit, in qua duo aut tres congregarentur. Equidem video, *Pastoris nomen* aptissimum esse ad congregandas oues, cùm Christus ipse dixerit: *Pastor proprias oues vocat nominatim, & educit eas, & oues illum sequũtur, quia sciunt vocem eius.* Si ergo per nomen Christi, in quo duo aut tres congregantur, potestatem vllam externam intelligimus: meritò affirmauerim, Christum esse in medio illius congregationis, quam is conuocat, quem Christus primum sui gregis Pastorem instituit. Is verò vnum Petrum, *plus alijs amantem*, in eo gradu Pastorem instituit, ad quem nullus alius Apostolorum pertingebat. Alioqui eum vt plus aliis amantem non donasset illa potestate. Si ergo in Petri potestate oues conuocantur, tunc demùm in earum medio est Christus, quando à Petro aut Petri successore Christiani congregantur. Atqui talis congregatio non ipsa summum in Ecclesia locum tenet, sed supra se Pastorem primum, à quo in vnum vocetur, recognoscit. Aut igitur ista verba (*vbi sunt duo congregati in nomine meo*) nihil pertinent ad declarãdum gubernationis Ecclesiasticæ modum, aut potius Principatum vnius, quàm plurium confirmant. Non enim congregatis absque omni adiunctione, sed *cõgregatis in Christi nomine* spiritus Christi promittitur. Prius ergò definiendũ est, quid sit nomẽ Christi eo in loco, quàm ex illa oratione quicquam concludas. Oportet autem non modò perspicua esse verba, quæ rem tantam decidant, verùm etiam eadem tùm prædicatione Pastorum, tùm fide ac moribus fidelium planissima fieri, quia regimen Ecclesiæ, quod ad omnes & singulos spectat, nunquàm in obscuritate vocis alicuius latêre potuisset. Da ergo aut perspicuum Scripturæ sacræ locum, aut clarã experientiam quæ testetur, cuinam Optimatum cõgregationi Ecclesiæ gubernacula sint credita. Sin nihil tale proferri potest: quod Christus non fecit, vt congregationem aliquam Ecclesiæ suæ præponeret, si quis hoc postea faciendum docet: sciat se de suo id ingenio docere, nec doctrinam illam suam Dominica niti auctoritate. Illa verò verba: *Dic Ecclesiæ*, &: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*, partim à Catholicis ad singulos cuiusque loci Præsules (vt antea declaraui) partim ad particularem cuiusque Ecclesiæ cœtum (vt Protestãtes ipsi docent) ac non ad solos Episcopos in vnum conuenientes pertinent. Alioqui nemo delinquens alij, quàm Synodo Episcoporum ex toto orbe collectæ, denunciaretur: quod absurdissimum esse, nemo nõ videt. Cùm igitur nihil aut in sacris Euangeliis perscriptum, aut à maioribus traditum sit, quo doceatur, communem totius Ecclesiæ gubernationem pluribus Episcopis aut Optimatibus commendatam esse: non video qua auctoritate dicatur, summam Ecclesiæ potestatem penes Optimates esse.

Ioan. 10. | Ioan. 21. | Arg. 1. Cor. 15 | Matth. 18.

Præterea, si penes Optimates summa rei Christianæ foret: oportebat vel hoc genus semper exercendo muneri suo vacare, vel certos homines fuisse aut à Christo, aut à maiore Optimatũ parte designatos, qui perpetuò inseruirent maximis quibusque controuersijs, quæ domi decîdi non possent, ex illa summa Optimatum potestate finiendis. Scimus autem, nullos vnquam aut Episcopos, aut alios primarios viros tali causarum cognitioni perpetuò vacasse. Scimus OEcumenicas Episcoporum Synodos non fuisse vnquam perpetuas, sed post certa temporum interualla coijsse. At certè regimen Ecclesiæ, quodcunque illud erit, oportet vt non per interualla quædam suscipiatur, sed statum ac certum sit: vt ciues Christiani semper sciant, vnde in rebus dubijs tale responsum ferãt, in quo securè possint ac debeãt acquiescere. Quòd si & Episcopi dicantur esse Optimates, & illorum curia & forum (quoad vniuersalis Ecclesiæ regimẽ) non nisi Oecumenicæ Synodi fuerint: efficietur, vt necessariò fatendum sit, tùm regimen illud non nisi per longissima sæpe interualla exerceri solitum esse, tùm per totos trecentos annos, hoc est, ab illo tempore, quo Hyerosolymis Apostoli conuenerunt, vsque ad Constantinũ Magnum Ecclesiam prorsus vniuersali suo regimine orbatam fuisse. Tanto enim spatio temporis Episcopi totius orbis, nullibi ad vllas totius Ecclesiæ cõtrouersias publica auctoritate decidẽdas, conuenerunt: cùm tamen interim grauissimæ quæstiones inter maximas Ecclesias & Episcopos ortæ essent, *de solenni Paschatis obseruatione, de pœnitentium reconciliatione, de illorum qui ab Hæreticis baptizati essent, rebaptizatione, de schismate Donatistarum*, atque alijs eiusmodi rebus. Nam multæ etiam hæreses interim disseminatæ sunt, Valentini, Marcionis, Origenistarum, & Manichæorum. Quid ergo potest absurdius cogitari, quàm vt Ecclesia, cùm adhuc recens esset, maximeque omnium rectore indigeret, ac tot scandalis premeretur, tamen omni regimine vniuersali per tot secula caruisse existimetur? Et tamen vt hoc dicant necesse est, qui putant Ciuitatem Dei ab Optimatibus potissimùm administrari. Optimates enim ex toto orbe ad cõtrouersias totius Ecclesiæ finiendas, alibi quàm Niceæ, iam inde à temporibus Apostolorum

3. Quæstio | Acto. 15. | Euseb. lib. 5. ca. 23. & 24. Item lib. 7. ca. 7. & 8.

vsque ad Constantini tẽpora non conuenerunt. Quis ergo per annos ferè trecentos Ecclesiam toto orbe diffusam in vnitate ac pace continuit? Vtrum nullus omnino? At & Petro dictũ est:

Ioan. 21. *Pasce oues meas*, & ab Ezechiele scriptum est: *Despersæ sunt oues meæ, eò quòd non esset Pastor.*

Ezech. 34. Atqueam remedium eius mali subiectum est: *Ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas. Sicut visitat Pastor gregem suum in die, quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum: sic visitabo eas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis*. Quo ex loco intelligitur, Christum non relinquere oues suas absque Pastore, hoc est, absque aliqua summa & certa gubernationis forma, & tam Protestantes, quàm Catholici de visibili regimi-

Prou. 11. ne iam agunt. Nam semper apud homines verum est, quod Sapiens ait: *Vbi non sunt gubernacula, populus corruet*. Non corruit verò Ecclesia Christi, quia super Petram ædificata est, *& portæ*

Matth. 16. *inferi non præualebunt aduersus eam*. Erãt igitur in illis primis tribus à morte Christi seculis quædam vniuersalis Ecclesiæ gubernacula, licet Optimates ad illa non sederint. Quòd si dicas, in-

Obiectio. terim Prouinciales aliquot Synodos extitisse, ac præterea Episcopos mutuis literis & coniunctis consilijs Rempublicam gubernasse (hoc enim Magdeburgenses passim repetunt) id abs te

Responsio. quæro: vtrum Optimates ita præesse velis, vt domi suæ manentes, alijs quid ex necessitate sequendum sit, præscribere queant: an verò, vt tantùm in Synodis suis eam auctoritatem exercere possint. Si dum in suis Ecclesijs singuli Episcopi agunt, fratribus suis præcipere aliquid possunt: mirabor, quis cui præcipiet. Cur enim non æquè præcipiat Irenæus Polycrati, ac Polycrates Irenæo? Aut vbi omnes asseruntur æquales, quis præcipiendi locus vni alicui relinquitur? Et certè vtcũque aliquis Patriarcha vel Primas alteri eiusdem Prouinciæ Episcopo præcipiat: quomodo tamen toti Ecclesiæ præcipiet? Aut qua pœna præceptum suum muniet, ne id contemptui habeatur? Præterea, quid potuit ab aliqua Prouinciali Synodo ita definiri, vt alteri Prouinciæ liberum nõ fuerit ab eodem recedere? Testatur hoc Synodus octoginta & amplius Episcoporum in Africa sub Cypriano habita, quam cæteræ omnes Ecclesiæ non modò liberè potuerunt, sed necessariò etiam debuerunt reijcere, & omni auctoritate vacuam decernere. Non igitur aut Episcoporum domi suæ agẽtium, aut Prouincialium Synodorũ auctoritas Ecclesiam Dei regere, & ab errore liberam seruare potuit. Nõ ignorant Catholici quomo-

Eusebius in Chron. & li. 5. c. 24. & li. 7. c. 7. & 8. do illis trecentis annis Ecclesia tota regebatur. Sciunt, Pij & Victoris Pontificum Romanorum decreto causam Paschatis esse decisam, adiecta excommunicationis pœna, si quis nõ obediret. Nouerunt, Cornelij Põtificis decreto & auctoritate, Nouatianorum schisma & hæresim esse depressam. Sciunt Stephanum Papam decreuisse, ne rebaptizarentur in Ecclesia, qui fuissent ab hæreticis baptizati, atq; ita oues Christi pauisse, vt in hæreses aliquas non dispergerentur. Sed qui negant clarissimam illam vnius Romani Pontificis præsidentiam, & ad Optimates omnia reijciunt, nullum habent vniuersale regimen, quod totis annis trecentis in Ecclesia Dei vel fando auditum sit.

4. *Quæstio* Postulat iam locus, vt de via & ordine, quo in Optimatum Synodis vtendum fuerit, quæramus. Hoc enim semel posito, quòd omnes Ecclesiæ Pastores pari potestate sint præditi, quis primùm cõuocabit Concilia? Nam olim constat, Metropolitano in sua Prouincia hoc iuris cõcessum esse. Vnde Polycrates Metropolita Ephesius, per Victoris Romani Põtificis literas ad-

Euseb. lib. 5. cap. 24. monitus, Episcopos Asiæ ad Synodum conuocauit. Quodque iuris in vna Prouincia Metropolitano ratione primæ Sedis, quam ibi tenebat, datum fuerat: hoc idem concessum est Pontifici Romano in omnibus Prouincijs, ratione potestatis, quam in vniuersam Ecclesiam acceperat: qui tamen potestatem suam in Synodis indicendis exercere non potuit, quàmdiu Imperatores nondum fidem Christi amplexi fuerant, sed potiùs eandem persequebantur. Verùm Christus non ita defuit Ecclesiæ suæ, quin quod vna via fieri non poterat, alia fieret. Ob hoc enim ipsum oportebat vnum, vice Christi, Ecclesiæ præesse, vt quia semper indici Concilia nõ poterant, semper tamen esset à quo Ecclesia regeretur. Cæterùm si, vt cœpi dicere, nullus Metropolita in qualibet prouincia, nullusque in tota Ecclesia primus Pastor esset: quis Concilia indixisset? Vtrum Imperator? At per annos trecentos nullus fidem Christianam publicè profiteri ausus est. Nec opinor ab Idololatris obtineri potuit, vt Synodum Episcopalem indicerent. Et quod aliquando euenit, quin iterum euenire possit, quis denegabit, vt Imperator sit maximus ac seuerissimus Ecclesiæ & fidei totius hostis & persecutor? Quis ergo tunc illa Concilia indicet, quibus tota Ecclesia in commune gubernetur? Quid quòd res ipsa docuit, Imperatores ad illas angustias iam reductos esse, vt vix paruam orbis Christiani partem administrẽt, nec illorum edicto ij parêre velint, qui extra ipsorum iurisdictionem degunt? An igitur omnes

Christiani Principes communibus studijs Concilia generalia indicēt? At quæ spes vnquā erit, vt in ea re Principes inter se dissentientes conueniant, cùm tam ægrè, etiam nunc per auctoritatem summi Pontificis ad id perduci queant, vt Synodo per ipsum indictæ non se opponāt, liberúmue aditum Episcopis per suas regiones transeuntibus præbeant? Cùm autem ad Synodum iam conuentum esset: quis inter omnes æquali dignitate deliberaturos præsideret? Si nullus: nónne omnia perturbata forent & confusa? Vult tamen Apostolus *omnia inter Christianos secundùm ordinem fieri*. Si ergo primæ partes alicui deferendæ videbuntur: quantum in ea re schisma expectandum erit, antequam definiatur, cui primus ille præsidendi locus, omnium aut maioris partis suffragio, deferatur? Quòd si Principum Legati ad Synodum capite visibili carentem accederent: quantas etiam contentiones de eorum Legatorum præsidentia oriri necesse esset? Imò in re nondum constituta, iure timeri posit, ne Dioscorus quispiam, assumptis vel Cæsaris, vel Principum, qui adessent, copijs, Primatum sibi manu militari assereret. Vnde fieret, vt latrocinio quàm Synodo ea coitio similior futura esset. Fac de locis inter Episcopos conuenire. Quid fiet, cùm ad sententias dicendas venietur, dum vnus hoc, alius illud primùm proponi vult & expediri?

1. Cor. 14.

Vide Leonis epistolas de prædatoria Dioscori synodo.

Conuenerunt Seleuciæ centum & sexaginta Episcopi, nec illis nomine Pontificis Romani quisquam præerat (quia erant Ariani) sed præerat *Leonas vir illustris ex aula Constantij*. Nam nec Ariani quidem aliquo Præside carere poterant: nunquam alioqui vel in suo scelere concordes ad vnam horam extitissent. Verùm quia Episcopi timere Leonam poterant, reuereri velut patrem suum non poterant: vide quid sit consecutum. Primùm aliquot Episcopi negabant, quicquam in quæstionem vocari debere, donec qui desiderabantur, aduentarent. Hæc lis vtcunque per Leonæ interloquutionem finita est, qui absentes expectandos negabat. Sed maior quæstio mox orta est, vtrum prius agendum esset de criminibus eorum, qui accusabantur, an de causa fidei? Ex huius enim rei contentione Synodus illa in duas partes distracta est, quarum alteri Acacius Cæsareæ Palestinæ Episcopus, alteri Georgius Laodiceæ vrbis Syriæ Episcopus præerat. Cùm tandem vicisset illa factio, quæ primùm de fide quæri voluit: ecce è vestigio tertia lis orta est, dum alia pars fidem Nicenam abrogari, nouamque fidem scribi postulat, alia verò cætera in Concilio Niceno Decreta confirmari vellet, sublato solo *Consubstantialis* vocabulo, in quo nimirum omnia continebantur. Itaque licet vtraque pars hæresim Arianam promoueret, adeo tamen Acatianis alterius partis contradictio displicuit, vt prorsus è Concilio se subducerent: eorumque Aduersarij postridie foribus occlusis, fidei formulam subscriptionibus ratam facerent. Cumque tertia die Leonas conaretur Acatianos in concordiam cum alijs reuocare, nihil aliud obtentum est, quàm vt noua fidei formula proposita, etiam nouæ quæstiones quotidie orirentur, atque ita Conciliabulum illud (vt eorum qui Ecclesiastico præside carebant) incertius multò dimissum est, quàm ab initio fuerat. Illud adhuc longè periculosius foret, si (quod etiam aliâs factum est) postquam ducenti aut trecenti Patres vno in loco quippiam decreuissent, in alio interim loco alij trecenti conuenirent, ac prorsus in contrariam sententiam concluderent. Nam si nullum primum Ecclesiæ Caput est, ad cuius cōmunionem præcipuè retinendam omnes obligentur: nónne tanta erit Ariminensis, quanta Nicenæ Synodi auctoritas? Inde ergo factionum & discordiarum vel origo, vel certè maximum fomentum proficiscetur, vnde pax & tranquillitas expectanda erat. Notum est, quot Synodos Ariani congregârint, & quantum damni Ecclesiæ Christi per eius rei speciem intulerint. In quibus certè grauissimis Ecclesiæ perturbationibus, ad Pontificem Romanum velut ad portum fidei Catholicæ semper confugiebatur, vt inde remedium peteretur, *vnde vnitas sacerdotalis esset orta*. Verùm sublata vnius primi Pastoris præsidentia, nullus vnquā portus erit, ad quem se Catholici recipiāt: sed eueniet illud, de quo apud Ezechielē Dominus conqueritur, *vt dispergantur oues, quia non habent Pastorē*.

Socrates lib. 2. cap. 31.

Hæc omnia habentur ibidē apud Socratem.

Cyp. lib. 1. epist. 3.

Cap. 34.

Neque verò leges aliquæ constitutæ vnquàm sunt, per quas intelligatur, quæ Optimatum Synodus, ex eo quòd Optimatum sit, legitima, vel adulterina haberi debeat. Nam si qua Synodus ideo recipitur, quoniam vnà cum Optimatum consensu primi Pastoris auctoritas coniuncta est: ista Synodus non ex auctoritate sola Optimatum, sed potius ex auctoritate vnius Præsidis, Optimatum consensui adiuncta, vim capit. Verùm ego regulam quæro quæ doceat, quale id Decretum esse debeat, quod sic ab Optimatibus interpositum dicatur, vt propter illorum summam auctoritatem ab eo recedi non possit. Talem regulam hactenus non audiuit Ecclesia Dei. Conuenerant multi Optimates ad Polycratis Ephesij Synodum, in Asia: 5. *Quæstio*

Socrates lib. 2. ca. 24. 29. & 32.

multi ad Cypriani synodum, in Africa: multi ad Constantij Imperatoris synodos, Syrmij, Arimini, Seleuciæ: ac sanè centum & sexaginta Episcopi Seleuciæ, Arimini autem amplius quàm trecenti conuenerant. Quæ tamen omnes Synodi nullius vnquàm auctoritatis in Ecclesia sunt habitæ: non profectò quòd Optimatum concursu, aut numero, aut consensu carerent: sed quòd Optimatum concursus ad plenarium Concilium constituendum satis virium non habuit: quia Christus in summo saltem gradu non præfecit Optimates gregi suo. Itaque cùm nulla vnquàm Synodus absque Optimatibus celebrata fuerit: qui nesciunt inter veras rerum causas distinguere, putant ideo præcipuè Synodos omnes ratas fuisse, quòd Optimates in illis affuissent. Ideo quidem Synodi fuerunt, quia Optimates in illis erant: sed non ideo legitimæ ratæque Synodi fuerunt, quia illis aderant Optimates (alioqui omnes Optimatum Synodi ratæ fuissent) verùm quia illis aderat summi Pastoris vel auctoritas & consensus, vel saltem rati-habitio & confirmatio. Cuius auctoritas plerumque aderat, vt conuocarentur: consensus verò semper, dum res agebatur: semper autem rati-habitio, dum quod actum antea esset, postea vel tacita, vel expressa Pontificis voluntate confirmabatur. Auctoritas conuocandi prætermitti aliquando poterat ob rei necessitatem: consensus nunquàm defuit Concilijs Generalibus, dum celebrarentur, quamuis defuerit alijs: rati-habitio saltem tacita nec Generalibus, nec Prouincialibus Synodis deesse vnquam potuit, si alicuius auctoritatis in Ecclesia DEI futuræ erant.

Papæ auctoritas, consensus, confirmatio.

Obiectio. Nec tamen dicat quispiam, superuacanea esse Concilia, si hoc modo à summi Pontificis *Responsio.* auctoritate potissimùm pendent. Nihilominus enim maximè vtilia, & interdum necessaria sunt. Primùm, hac ratione intelligitur, quòd eadem sit fides Romanæ Ecclesiæ, cæterarumque omnium, quæ saltem à Patrum regula non degenerant. Nam fideles & ignari populi permultum ædificantur in illa fide, quam omnibus Episcopis ex æquo probari vident. Paulus enim & Barnabas ad Apostolos & Presbyteros, Hierosolymas venerunt, non quòd ipsi dubitarent de proposita quæstione, sed vt omnes scirent, illam suam esse communem omnium Apostolorum fidem. Deinde, si in Scripturis difficile quid occurrit, quod Hæretici ad suas partes trahant: vera Scripturarum interpretatio per ingenia & doctrinam plurium faciliùs inuenitur, solidiùs confertur, clariùs explicatur, & maiore cum auctoritate alijs traditur. Præterea, ex ipsa Episcoporum inter se collatione, multi Episcopi & docti viri, aut ab hæresi reuocantur, aut in recta fide stabiliuntur, ac multò doctiores domum redeunt. Quid quòd de moribus omnium plenior fit inquisitio, & abusus particularium locorum multò diligentius & deteguntur, & emendantur? Imò si quid in Pontifice Maximo, aut in Collegio Cardinalium, aut in familia Pontificis, aut denique in Primatibus, & Metropolitanis corrigendum est: maiore cum auctoritate omnes eius rei admonentur à pluribus Collegis suis, & eò facilius ad emendationem prouocantur. Reges etiam & Principes ex ea re excitantur ad vindicandum in eos, qui conturbant Ecclesiam, dum promittunt se velle exequi, quod ab omnibus Dei Sacerdotibus confirmabitur. Postremò, si Pontifex nullus est, aut si quod schisma in Romana Ecclesia euenerit, quod aliàs difficulter tolli queat: plurimum in ea causa valet Episcoporum auctoritas & consensus. Quò enim minus de vero Ecclesiæ capite constat, aut quò illud infirmius est & debilius: eò magis vel constituitur caput, vel declaratur, vel ad valetudinē reducitur, per præcipuorum mēbrorum Ecclesiæ auxilium & consilium. Sit igitur (vt re vera est) maxima Optimatum necessitas vtilitasque in Ecclesia, sint Synodi perutiles, & necessariæ: non tamen propterea primas partes in moderanda Ecclesia vel hodie tenent, vel aliquando tenuerunt.

Actor. 15.

6. Quæstio Illud demum restat inquirendum, an Optimatum Præfectura possit illū pacis, amoris, atque vnitatis Ecclesiasticæ finē conferre, ob quem præcipuè omnis externa gubernatio instituitur. Christus enim ad mortē (qua pacificaturus erat omnia, quæ in cœlis, quæq; in terris erant) iam trāsiens, *pacē Apostolis suis dedit, pacē* (inquā) *non huius mundi, sed suam illis reliquit.* Et Apostoli nec aliquid frequentius, quàm Christi pacem Christianis cōmendàrunt, nec aliquid seuerius in eis reprehenderūt, quàm schismata & factiones. Pax aūt Christi duplex est: externa, & interna. De interna pace iam nō agimus, nisi pro ea parte, qua illa per externæ pacis vinculū promouetur & adiuuatur. Videndū igitur est, vtrum Præfectura Optimatū sit vel optima, vel saltē satis cōmoda ratio pacem & vnitatē externā in Ecclesia efficiēdi, nécne. Tantum certè abest Præfectura Optimatum ab isto effectu constituendo, vt ferè nulla res alia cogitari possit, qua pax & vnitas Ecclesiæ faciliùs dissoluatur. Nā externa Ecclesiæ pax dissoluitur maximè per hæreses & schismata: vnde tā Christus prædixit, vt *à Pseudoprophetis Ecclesia sibi caueret,* quàm Apostolus

Ioan. 14.

1. Cor. 1. & 3.

Matth. 24. Rom. 16.

stolus monuit, vt *declinaremus ab illis, qui præter doctrinam, quam didicimus, dissensiones & offendicula faciunt*. Cùm verò sint tria gubernationum genera, hoc est, vel vnius, vel Optimatũ, vel populi totius Præfectura: ex ijs tribus generibus nullum vsque adeo subiectũ est periculo hæresum, quàm status Optimatũ. Cùm enim hæreses & schismata nihil aliud sint, quàm Ecclesiasticæ quædam partes ac factiones, facillimum verò sit, vt Optimatũ status in factiones cadat, propterea quòd *factio* vicinum illud vitium est, in quod Optimates per vitiosæ naturæ inclinationẽ velut præcipiti cursu feruntur: profectò, vt tyrannis ab vnius Principatu, & seditio à populari statu difficillimè arcetur, sic etiam longè difficillimùm est, vt si Ecclesia per Optimates regitur, ab hæresibus & schismatis non penitus absorbeatur. Imò etiam multò magis Ecclesiæ timendum esset ab hæresibus ac schismatis, si ab Optimatibus regeretur, quàm ab ijsdem timeri posset, si penes populum totius rei summa foret. Nã hæreses nõ aliunde magis oriuntur, quàm ab illa *scientia*, quæ charitatis expers *inflat potius, quàm ædificat*. Illa verò scientia non in vulgo aut infima plebe, sed tantùm in Optimatibus reperitur. Vnde vix vllæ vnquàm hæreses in Ecclesia ortæ sunt, præterquam ab illis, qui vel doctrina insigni, vel dignitate quapiam Ecclesiastica præditi erant. *Simon Magus fuit aliquis magnus* in sua scientia Magica. Nicolaus fuit vnus ex septem Diaconis. Marcion & Valentinus Philosophi fuerunt. Origenes, Tertullianus, Arius, Presbyteri: Eutyches fuit Abbas. Paulus Samosatenus, Macedonius, Nestorius, Dioscorus, Episcopi erant. Roman. 16. 1. Cor. 8. Acto. 8.

Cùm igitur hæreses ab inflante scientia promanẽt, illa verò non sit in idiotis & rudi populo: ex altera verò parte, cùm adeo sit in Optimatibus, vt nullus propè ad honorem Optimatũ aspirare queat, nisi aliquousque doctus habeatur: sine dubio non tantum esset periculum ab hæresibus in populari, quàm in Optimatum statu. Iam verò ab hæresibus præcipuè labefactatur Ecclesia, adeo vt illas præcipuè *portas inferorum* à Christo dictas esse, sancti Patres docuerint. Cùm ergo credendum sit, Christum, qui promisit, *portas inferorum aduersus Ecclesiam non præualituras*, talem gubernationem non reliquisse, quæ ad hæreses & excogitandas, & alendas aptissima sit: non est etiam credẽdum, quòd Ecclesiam voluerit ab Optimatibus potissimùm administrari. Vt enim homines *non colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus*: sic neque de seminario factionũ & hæresum pacem Ecclesiasticã metere possunt. Aut quis, obsecro, finis contentionũ ibi erit, vbi quò plura factionum capita sunt, eò semper longiùs ab vnitate ac pace receditur? Ac alij quidẽ Optimates vnius ferè Prouinciæ ambitu cõtinentur, & vna in Vrbe ad deliberandum adeo frequenter cõueniunt: vt tùm ex vicinitate loci, tùm ex frequentia coitionũ, nõ leuis ratio ad factiones, aut ne oriãtur prohibẽdas, aut statim ab initio extinguẽdas, inde nascatur. Verùm Ecclesiæ Catholicæ Principes & tã sunt locorũ interuallis per totũ orbẽ distincti, & tã raro in vnũ coeũnt, vt nõ eadẽ sit facultas cohibẽdi hæreses in Ecclesia, quæ alibi est ad factiones reprimẽdas. Præterea multò plures in Ecclesia sunt Optimates, quàm in vlla vnquàm Repub. extiterũt. Senatores enim quàmlibet multi, tamen certo ferè numero comprehenduntur. Verùm Episcopi, Doctores, atq; alij Ecclesiæ primarij viri tot sunt, vt nunquã putẽ vllius ætatis Optimates ad certũ numerũ hactenus redactos fuisse. Quò autem plures sunt Principes, eò citius inter multos aliqui reperiuntur pertinaces, & contentiosi. Accedit eòdem, quòd cæterorum Optimatum discordiæ statim apparent atque cernuntur. Hæresis autem *serpit vt cancer*, nec statim ab initio animaduertitur: eoque periculosiùs ille status gubernationis permitteretur, qui maximè idoneus est ad hæreses fouendas. Si ergo Ciuitas Dei per Optimates regeretur: quis contentionum finis esset, aut quod aduersus hæreses ac schismata remedium excogitari posset? Aut quid in eo genere præstitit antiqua Ecclesia? Equidẽ scio, Magdeburgẽses plurimũ in hac causa deferre Ecclesiarũ, vel in eadẽ Prouincia, vel in vniuersali Ecclesia cõsociationi. Vnus (inquiũt) Episcopus alij ab exilio reuertẽti gratulabatur: vnus aliũ nominabat fratrẽ suũ. Itemq; literis ad se inuicem datis, alius ab alio petebat consilium, alius alium obiurgabat, & vel de officio suo monebat, vel de statu Ecclesiarum, siue tranquillo, siue turbulento, certiorẽ faciebat, vel fidem propugnabat, vel hæresim detegebat. Quasi verò hæc omnia non potuerint fieri, etiamsi vnus toti Ecclesiæ præsit. Hæc enim non sunt supremi regiminis indicia, sed tantùm ostendunt, omnes Episcopos in partem solicitudinis vocatos, eoq; munere suo diligẽter esse functos. Nec ego vnquam negauerim, fuisse talẽ aliquã Ecclesiarũ inter se consociationem. Sed quòd supremũ Ecclesiæ regimen penes istarũ Ecclesiarũ inter se consociationẽ fuerit, idipsum est quod pernegamus. Alioqui fuissent certæ leges isti consociationi vel ex Apostolorum institutis, vel omnium consensu præscriptæ, vt scirent cæteri, quæ causa legitimè Epiphanius in Ancorato. Matth. 16. Matth. 7. 2. Tim. 2. Magdeburgensium cõsociationes deteguntur.

definita esset, vel quæ adhuc discutienda restaret. Verùm nihil tale vnquàm præscriptum est, nec in Ecclesia Dei promulgatum. Imò hæc ipsa Ecclesiarum consociatio à principio quodam visibili, & certo huius societatis authore necessariò pendebat, quocum nisi Episcopi alij communicassent, frustrà inter se communem societatem inibant. Fiet hoc totum illustrius per exemplorum appositionem.

Caput consociationis.

Episcopi Asiæ celebrabãt Pascha non in Dominica die, sed in decima quarta primi mẽsis Luna, quocunque ea die obuenisset. Habebant aliæ Ecclesiæ aliam consuetudinem: ex quo factũ est, vt Ecclesia nec in Paschate, nec in Ascensione Domini, nec in Pentecoste, imò neç in Dominicis diebus postea per totum annum celebrandis ipsa sibi consentiret. Si ergo iam quæratur, quomodo hæc lis componi, & hæc dissensio tolli posit: inueniemus, solam Ecclesiarum consociationem non satis auxilij ad eam rem conferre. Nam vt aliæ Fidelium Ecclesiæ, sic etiã Asiaticæ habebant inter se mutuam societatem. Nec minus Asiaticæ laborabant, vt in sua illa vetere consuetudine relinquerentur, quàm aliæ Ecclesiæ operam dabant, vt totũ corpus mysticum in præcipuis festiuitatibus celebrandis eandem regulam teneret. Ac erat sanè duplex inita societas ad Asiæ defensionem: vna, quæ omninò retinendam consuetudinem pristinam, velut longè optimam, in Prouinciali etiam Synodo contenderet, quæ fuit Polycratis & sociorum eius opinio: alia, quæ tametsi consuetudinem illam non valdè laudabat, tolerari tamẽ posse, ac etiam debere arbitrabatur: quæ mens fuit Irenæi, & Gallicanæ Ecclesiæ. Interim Romana Ecclesia (cui semper aderant permulti Italiæ Episcopi) scandalum hoc diutius non esse tolerandum, iudicauit. Quàm enim absurdum erat, eodem die alios Christianos ieiunijs Quadragesimæ affligi, alios verò festum Paschatis celebrare, alios Crucem & mortem Domini, alios eiusdem Resurrectionẽ publicè colere, alios adhuc in Ascẽsione occupatos detineri, alios iam descensum Spiritus sancti repræsentare? Imò fiebat interdum, vt in eodem anno bis cõmemoraretur Domini resurrectio, in alio autem hec semel. Id omnium erat pesimum, quòd Asiatici Iudaico more Festum Paschatis agẽtes, illorum errori fomentum præbere videbantur, qui Legem cum Christi Religione coniungendam dicebant. Cùm hæc scandala tolli oporteret, non tantùm cõsociatione Ecclesiarum (quæ vtrinque adhibebatur, & ea multiplex) sed multò magis duce quopiam & auctore certo opus erat, ad cuius societatem cæteri necessariò deberẽt cõuenire, ne alioqui dissensio euaderet infinita. Posito igitur duce vno, quẽ in dubio sequi necesse sit: iam Ecclesiarum consociatio multum planè prodest, quæ alioqui potius auget schisma, & dissentiones nutrit. Nec enim dubium est, quin hodiè tam Lutherani, quàm Zuingliani, & Caluinistæ quandam ineant societatem. Sed quo duce? Non vno aliquo. Alioqui non tantopere inter se disiderent. Nunc autem dum Lutherani ad Lutherum, Zuingliani verò ad Zuinglium, Caluinistæ ad Caluinum aspiciunt: fit, vt quotidiè magis magisq; secum ipsi pugnent. Vnum enim ducem oporteret statui ob hoc, vt duæ sectæ ad vnitatem reducerentur.

Euseb. lib. 5. cap. 23.

Euseb. lib. 5. cap. 24.

De his vide Eusebium in vita Constantini.

Verùm vt ad priorem quæstionem reuertar, cùm omnes Ecclesiæ fidelium scirent, Ducem ac Principem Ecclesiasticæ communionis Petrum Petrique successorem esse debere: tandem Fratrum societas vniuersa in hoc incubuit, vt principalem Ecclesiam cæteræ sequerentur. Quæ autem Ecclesia id recusaret facere: vt ea priuaretur cõmunione totius Christiani orbis. Hinc præualuit Ecclesiæ Romanæ consuetudo: & qui pertinaciter ei repugnabant, Hæreticis annumerati, dicebantur *Quartadecimani*. Idem prorsus dicendum est de altera illa quæstione, an rebaptizandi sint, qui semel ab hæreticis baptizati, ad Ecclesiam postea se conferunt. Neque verò hac in re consociatio Ecclesiarum Africæ nobis ob oculos ponenda est, quia verus Princeps totius Ecclesiasticæ societatis non in Africa, verùm Romæ sedebat, cuius societatem qui sequebantur, illi tenebant caput communionis Ecclesiasticæ, ac propterea societatem rectam & sinceram contrahebant. Alij verò aut errabant ad tempus inuiti, non ea pertinacia errorẽ suum defendentes, vt ob eam rem primæ Cathedræ societatem relicturi essent (quæ D. Cypriani causa fuit) aut si ad errorem primum pertinaciam vsque ad primæ sedis reiectionem addebant (id quod Donatistis aliquibus accidit) in hæresim perniciosam omnium Patrum iudicio inciderunt. Vnde Optatus de Donatistis ait: *Contra Cathedram Petri sacrilegio militatis*. Cõsociatio igitur Ecclesiarum præclara est, si Ducem à Christo datum sequitur: alioqui perniciẽ potius affert. Vnum præterea exemplũ si adiecero, de hac re plura non dicam. Surrexit Arius, & Filiũ Patri consubstantialem negauit. Num, obsecro, ille omni Ecclesiarum consociatione caruit? Nónne tùm Alexandriæ, tùm alibi multos habuit vel socios, vel sectatores? Nónne mox Ecclesia Nicomediensis, paulò aũt pòst etiã Constantinopolitana ei se adiunxit?

Vide Optatũ lib. 2. vbi Petrum appellat Principẽ nostrum.

Epiphanius hær. 50.

Li. 2. de schismate Donatistarum.

Nónne

Nónne tandem vniuersus propè Oriens in eam partem inclinauit? Imò adeo non deerat Ario Ecclesiarum consociatio, vt decem Synodi ab eius parte breui spacio fierent, Imperatores eius doctrinam propugnarent, Orbis contremisceret, ac Arianum se factum admiraretur. Quid ergo est? Nónne ab altera etiam parte inibatur Ecclesiarum societas contra Arium? Nónne Occidens fidem integram seruabat? Maximè. Sed cùm maior pars orbis videretur Arij perfidiam sequi, nec illa etiam Scripturarum testimonijs (malè tamen productis) careret: vnde scimus, illam partem, in qua Ecclesiæ pauciores coëunt, veritatem tueri ac propugnare, nisi quia illic est Sedes Petri, nexus & vinculum communionis Ecclesiasticæ? Consociationem igitur Ecclesiarum & semper fuisse, & adhuc esse debere, asseueramus. Verùm huic ipsi consociationi ducè quodam & Principe opus est, vt sciat se non impiam, sed sanctam inire societatem. Hunc ducem ac Principem si tollas, consociatio ad hæresim fouendā plus virium habet, quàm ad rectam fidem conseruandam.

Vide Hieronymum aduersus Luciferianos.

Protestantes verbo quidem aliquam, re vera nullam communem vniuersalis Ecclesiæ gubernationem in rebus fidei dijudicandis constituere.

CAPVT VI.

MEminerit Lector, me iam non agere de particulari singularum Diœcesium, sed tantùm de communi vniuersalis Ecclesiæ gubernatione. Cùm igitur omnes tam Lutherani, quàm Caluinistæ verbo saltè cōcederent, cōmune aliquod esse totius militantis Ecclesiæ regimen: seriò inuestigare cœpi, quale tandem hoc regimē esse tradidissent. Occurrit mox Caluinus, qui postquàm communem hanc Ecclesiæ potestatē in Concilijs vel Prouincialibus, vel Generalibus spectari, eamque potestatem vel in doctrina, vel in iurisdictione, vel in legibus ferendis, consistere dixisset: tandem de facultate interpretandi sacram Scripturā agens: *Nos* (inquit) *libenter concedimus, si quo de dogmate incidat disceptatio, nullū esse nec melius, nec certius remedium, quàm si verorum Episcoporum Synodus conueniat, vbi controuersum dogma excutiatur.* Si nullum est melius, aut certius remedium ad excutienda dogmata, quàm Episcopalis alicuius Synodi auctoritas: certè nulla est (Caluini saltem iudicio) maior in Ecclesia, quàm Synodorum vniuersalium potestas. Maxima enim Ecclesiæ potestas certissimum est remediū ad quæstiones grauissimas, quæ de Religione oriuntur, decidendas. Nam ob hoc ipsum oportuit olim Iudæos ex omni Tribu & gente, in qua degerent, ad summum Sacerdotem ac Iudicem venire, vt inde certam auferrent de lite orta sententiam. Nec dubium est, quin dum Christus viueret, ille tùm summus Ecclesiæ Pontifex esse à suis Discipulis agnosceretur, tùm ad decidendas cōtrouersias de quacunq; re motas, certissimum remedium afferret, nec id ob aliud, quàm quòd maxima polleret potestate. Neque verò magis ob vllam rem aliam institutum est summum in qualibet Ciuitate regimen, quàm vt omnibus causis (quatenus inter homines fieri potest) vltimus finis imponatur. Cùm ergo ex sententia Caluini *certissimum sit remedium in Concilijs ad excutienda dogmata*: in Concilijs etiam maxima Ecclesiæ militantis potestas necessariò cernitur. Nam si qua sublimior potestas in Ecclesia diuinitus constituta esset: ibi profectò melius & certius remedium ad dogmata excutienda foret: quod secus esse Caluinus iudicat. Si ergo est aliqua gubernatio, quæ in quæstionibus de fide ortis ad totam Ecclesiam pertinet: illa in Synodis quærenda est. At illa communis gubernatio, quæ à Synodis petitur, eiusdem Caluini iudicio vel nulla, vel incerta est. Ait enim: *Hoc perpetuum esse Nego, vt vera sit & certa Scripturæ interpretatio, quæ Concilij suffragijs fuerit recepta.* Et paulò antè: *Dum numerantur* (inquit) *non appenduntur sententiæ, meliorem partem à maiore vinci sæpius necesse fuit. Certè multas impias sententias protulerunt.*

Instit. c. 8. artic. 136.

Deutero. 17.

Ca. 8. Ar. 167 Optimatum præfectura reijcitur.

Ex quibus Caluini verbis rectè concluseris, Ecclesiam in commune per Synodorum auctoritatē diuinitus non gubernari. Nam omnis gubernatio, maximè autem quæ diuinitus cōstituitur, est certa: semperq; ei obedire nos oportet, si nolumus carere æterna vita. Verùm Caluinus nō vult, vt semper pareamus interpretationi Scripturarū, quam Synodi adhibent: imò putat, meliorem partem sæpius in Synodis vinci. Vult igitur Ecclesiam in causis fidei nō gubernari per Synodos. Idem tamen melius remedium ad executienda dogmata esse negat: nullum igitur certum remedium ad excutienda dogmata in Ecclesia relinquit. Atqui fides nostra in dogmatum certa & cognita veritate omnino consistit. Oportet enim confiteri fidem, cum

Rom. 10.

Heb.11. opus est. Quod vtique non possumus, nisi eam prius accuratè nouerimus. *Absque fide autem impossibile est placere Deo*, quia quoad nostram eruditionem, fides est fundamentum id, præter quod nemo potest in animis nostris aliud ponere. Cùm igitur fides à dogmatum Ecclesiasticorum scientia pendeat, dogmata verò excutiantur optimè ac certissimè in Synodis: nihil autem in Synodis frequentius tractetur, quàm quis legitimus sit de qualibet controuersia Scripturarum sensus: & tamen Synodorum interpretatio non semper sit certa & vera, imò pars melior sæpius in Synodis vincatur: efficitur ex Caluini iudicio, vt nulla sit ratio, qua vniuersalis Ecclesia in causis fidei vel per Synodos, vel per alium quempiam modum gubernetur. Quod ipsum liberè fatentur Ecclesiarũ ministri Tiguri, Bernæ, Scaphusij, Sangalli, & alij plures in Confessione fidei suæ. *Non patimur* (inquiunt) *nos in controuersiis Religionis, vel fidei causis, vrgeri nudis Patrum sententiis, aut Conciliorum determinationibus, multò minus receptis consuetudinibus, aut etiam multitudine idem sentientium, aut longi temporis præscriptione.* Ecce omnes vias remouent, per quas communis aliqua gubernatio exerceri queat. Nam Patribus quid vnquam erat in Ecclesia sanctius, vel doctius? At illorum sententijs vrgeri aut cogi nolunt. Cōcilijs quid magis vnitum & consentiens? At nec illis patiuntur se vrgeri. Porrò per consuetudinem, per multitudinem idem sentientium, & per longi temporis præscriptionem, à Neotericis exclusam, eadem opera excluduntur suffragia non eorum modò fidelium, qui iam in terris agunt, sed omnium præterea Fidelium, qui vnquam extiterunt. Quis ergo modus restat, per quem gubernetur Ecclesia? Democratia vel regimen populare ibi valere non potest, vbi multitudo idem sentientium, consuetudines populorum fidelium, & tam Patrum sententiæ, quàm Conciliorum determinationes remouentur. Nam ex his tantùm partibus conflatur Ecclesiæ populus. In singulis Ecclesijs Patres præsident, velut *lumina in candelabris constituta*. In Concilijs eorundem Patrum consensus eminet. Domi verò plebs Christiana in multitudine consistit, & per consuetudines optimè suam fidem ac sententiam testatur. Si ergo nulla ratione ex his omnibus vrgeri se Protestantes patiuntur, nullam omnino admittunt vniuersalem gubernationem. Alioqui necesse erat, vt diuinæ ordinationi cederent. *Qui enim potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*

(Margin: In cap. 2. — Democratia reijcitur. — Matth. 5. — Rom. 13.)

Scriptura. Scio quid hoc loco respondebunt. Scriptura sacra erit id, quod omnem Ecclesiã reget. Sit ita, quando est perspicua. Verùm vt Caluinus, ita & nos de interpretatione Scripturæ iã quærimus. Quis ergo interpretabitur illam, quando est obscura? Vtrùm ipsa seipsam explicabit? At quo pacto id fiet? Per collationem, opinor, vnius loci cum alio. Sed quis erit iudex, vtrum rectè, an secus fiat collatio? Nam & Lutherus contulit Scripturam, cum affirmabat Domini corpus in Eucharistia contineri: & Zuinglius, cum idem ipsum negabat. Nec cessant in hodiernum diem aut Lutherani conferre illam, aut Zuingliani & Caluinistæ. Ad quod ergo Tribunal tandem venietur? Respondent ijdem ministri eodem in loco: *Non alium sustinemus in causa fidei Iudicem, quàm ipsum Deum per Scripturas sanctas pronunciantem, quid verum sit, quid falsum, quid sequendum, quidue fugiendum.* Audio: sed quî sciam, vtrum Deus intelligat verba ista (hoc est Corpus meum) propriè, atq; vt voces ipsæ significant, an tropicè, & aliter quàm voces significant? Respondent Ministri: *Iudicijs non nisi spiritualium hominum ex verbo Dei petitis acquiescimus.* Verùm istos spirituales homines, aut hoc Dei verbum, quando absque ambagibus nobis exponetis? Nam Dei verbum esse nescitur, quod quo sensu accipiendum sit, ignoratur: quia verbũ Dei nō pro sono, verùm pro sensu accipiendũ esse vnà cum D. Hilario, opinor, cōcedetis. At neq; certam regulam profertis, qua sensum verbi diuini cognoscam: & eos Patres, Concilia, multitudinem, consuetudinesq;, & longi temporis præscriptiones tollitis, quibus potissimùm vijs ad cognitionem diuinæ sententiæ perueniendum erat. Non igitur verè communem vllam gubernationem in Ecclesia relinquitis, vtcunq; verbis aliquã reliquisse videri velletis. Quæro enim talem gubernationem, quæ finem vltimum imponat litibus & controuersijs de fide ortis. Talem verò aliquam nondum protulistis. Nam quicquid Magdeburgenses de consociatione plurium Ecclesiarum, & Episcoporum collatione, vel in Synodis, vel extra Synodos afferunt: totum hoc amicabile quoddam colloquium esse potest: verùm communis quæpiam gubernatio diuinitus constituta esse non potest. Nam quomodo habetur illa gubernatio à Deo profecta, cui non parêre impunè licet?

(Margin: Collationis Iudex. — Consociatio Episcoporũ.)

Nam si Concilio maximè vniuersali, sacram Scripturam certo modo interpretanti, quispiam responderit, non eam esse veræ sacræ Scripturæ interpretationem: Deum enim ipsi permisisse, vt cuiusuis Concilij Decreta cōferret cum sacris literis: ibi autem se animaduertere,

quòd Conciliũ ipsam verbi medullã & Spiritũ Dei non sit assequutũ: sed quòd maior Concilij pars meliorẽ vicit, in eãq; sententiã multa ex Lege, ex Prophetis, ex Euãgelijs proferre incipiat: quid huic homini facies? Vtrũ, vt Cõcilio pareat, cogendũ dices? At lõgè aliter scriptũ reliquisti. Negas enim, veram semper & certã esse interpretationem, quæ Cõcilij suffragijs recipitur. Fateris meliorem partem sæpius vinci. Quod tu sæpius fieri cõcedis, ille hoc tempore factum esse affirmat. Iam si & ipse multòs habet sectatores, si regẽ fortè aliquẽ secũ sentientem habet: quis dubitat, quin mox Conciliũ aliquod, quod tuo opponatur, obtenturus sit: vt ita nõ verbis modò, sed rebus etiam ipsis fateri cogaris, non omnino Conciliorum Decretis standum esse. Quid ergo fiet? Vtique in fide liberum cuique erit, quid velit, sentire ac docere. Quòd si ad certum dogma quenquam astringes, tyrannidem manifestam secundùm tuæ doctrinæ principia exercebis. Nam vt velis & cuique liberum esse quò dijudicet quod ab alio profertur, & sub pœna capitis quos potes cogas, vt tecum sentiant: hoc sanè perinde est, ac si dicas, liberè crede ac doce quicquid vis, modò ne credas aut doceas, quod meo iudicio falsum existat. Ita tollitur ex vniuersali Ecclesia omne regimẽ, vt plenum totius Ecclesiæ regimen singulis quibusque Superintendentibus permittatur. Nam si quisquàm in Caluini regno aliter, quàm ille sentit, docere audet: mox igni hominem tradendum curabit. Sin ipse aliquid igne dignum commiserit, iam de ipsius sententia nullus est Iudex in terris, qui hoc pronunciet, præter Dei verbum, quod Caluinus à se totum esse contendit. Verùm si Seruetus in suo regno Caluinum nactus fuisset, non dubito quin & ille iudicem aliquem viuum & mortalem interposuisset, cuius opera Caluinus quoque in ignem coniectus esset. Res ipsa clamat, hos homines (si tamen sunt homines) nihil aliud agere, quàm vt confusa vel sublata potius omni Ecclesiastica gubernatione, ipsi tyrannidem soli occupent. Verbo enim admittunt communem aliquam gubernationem: re vera nullam omnino admittunt, sed ἀναρχίαν constituunt, & ordinatissimum Ecclesiæ statum à Christo relictum miserrimè perturbant & dissipant.

ARGVMENTVM
Libri Tertij.

CVM viderem, Caluinum cæterosq; Protestantes adeo parum Monarchiæ deferre, vt alias Reipublicæ formas huic etiam in Ecclesia Dei regenda præponere non erubescerent: operæpretium me facturum putaui, si Monarchiæ laudes paulò plenius persequerer, ostenderemq; multò verisimillimum esse, Christum id genus regiminis in Ecclesia sua instituisse, quod & optimum est in se, & maximè aptum toti rerum visibilium naturæ. Magna quippe est inter Ecclesiam, & alia Dei opera vicinitas & similitudo. Quæ igitur de cœlis, de syderibus, de plantis, de animalibus, deq; hominum & naturali, & ciuili regimine dicentur, quanquam fortè seorsim non efficiunt necessariò, vt Primatus visibilis in Ecclesia constituendus fuerit: tamen & Monarchiæ præstantiam (cui rei hic liber præcipuè destinatur) necessariò demonstrant, & reliquam de vnius Pastoris Primatu disputationem probabiliorem constituent. Sed ante omnia declarandum est, nec in se impossibilem esse, nec gloriæ Christi quicquam detrahere, vnius Pastoris Primatum.

DE VI-

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiæ,

LIBER TERTIUS.

Non esse impossibile, vt vnus summus Episcopus vice Christi totam militantem Ecclesiam, ab alijs inferioribus Episcopis pro parte cuiusq; gubernatam, in grauioribus causis dirigat, & velut ex altiore quadam specula moderetur. Imò nullum aliud visibile gubernationis genus aut facilius, aut suauius excogitari posse: quódque solicitudo omnium Ecclesiarum vni, aut potius vnicuique ex Apostolis incubuerit.

CAPVT I.

QVONIAM quod fieri non potest, frustrà factum esse contenditur: ante omnia probandum mihi est, eam vnius Præfecturam, quam Aduersarij prorsus impossibilem asserunt, rectè in Christi Ecclesia institui & collocari posse. Hinc apparebit, quàm ineptè vel in Apologia Ecclesiæ Anglicanæ scriptum sit: *Neminem vnum esse posse, qui summæ rerum vniuersæ præsit*: vel in Bezana Confessione legatur, *Deum solum esse, qui huic oneri sustinendo par esse posit.* Ac primùm quis non videat, hanc ipsam obiectionem à spiritu Antichristi atque à rectæ fidei defectu proficisci? Quis enim locus apud Fideles relinquitur de eo disputandi, *possitne Christus vnum supra omnes alios præficere in tota Ecclesia sua?* Nam si fatentur, Christum posse id facere: cùm nos dicamus, id non à Nerone, aut à Iuliano, sed tantùm à Iesu Christo factum esse: frustrà eum vnius Primatum velut impossibilem oppugnant, quem nos non nisi à Christo & optimè institui potuisse, & verè institutum esse defendimus. Aut igitur ea, quæ de impossibili vnius Præsidētia dicunt, nihil ad rem pertinent: aut negant Christum posse facere, vt vnus homo totius Ecclsiæ administrationem sustineat. Quòd si Christus hoc non potest efficere: aut ea res omnipotentiam Dei vincit, aut Christus non creditur verè esse Deus. Est autem Christus verè Deus, quia ipse & Pater vnum sunt, nec Deo quicquam est impossibile. Quare si Christus instituit vnum præcipuum totius Ecclesiæ suæ Pastorem (sicuti posteà planum fiet) quàm ineptè nunc ratiocinantur, qui negant, vnum hominem totam Ecclesiam regere posse? Etenim quanquam ordinariæ hominis vires eò vsque pertingere non possint: tamen Dei Filius de suo id quod deest suppleret, ita saltem verbum ipsius impleatur, quo vni Petro *plus aliis amanti dixit: Pasce oues meas.* Quibus ita positis, oportet iam non amplius de potentia, sed tātùm de voluntate Christi reliquam disputationem instituere. Verùm quoniam Deo placuit alijs etiam exemplis planum facere, non modò quàm non impossibile, verùm etiam quàm facile fuerit, vnum hominem per multas gentes & prouincias gubernare: non abs re fuerit, istius generis nonnulla ob oculos Lectoris proponere.

Cap.5.arti.5. (margin, beside "legatur")

Ioan.10. (margin, beside "Pater vnum sunt")

Ioan.21. (margin, beside "pleret")

Summus Sacerdos, qui ex Leuitarum genere olim fuerat, in vno quidem loco iuxta Domini Templum assiduus erat, nec longè vnquàm à Sancta Ciuitate recedebat. Is tamen cùm Pontifex vnicus in toto orbe esset, non modò illos Iudæos, qui propiùs à Templo aberant, verùm etiā illos regebat, qui per vniuersum orbem terrarum dispersi quocunque in loco habitabant. Quanquàm enim Sacrificij locus omnibus Iudæis vnus erat, tamen constat eos in omni natione, quæ sub cœlo est, Synagogas habuisse. In quibus si aliqua causa (vt sæpè accidit) per inferiores iudices definiri non poterat, inde ascendebatur *ad locum quem elegerat Dominus, & ad Sacerdotem Leuitici generis, cuius imperio qui non paruisset, eum oportebat mortem subire.* Vnde

Deutero.17. (margin, beside "inferiores iudices")

statim apparet, quàm falsò ac ineptè philosophentur Pseudoëuangelici, dum dicunt fieri non posse, vt vnus quispiam Episcopus Ecclesiæ per totum mundũ diffusæ Iudex & Pastor existat. Si enim vnus Pontifex Leuiticus omnes grauiores Iudæorum controuersias, in quacunq; regione sub cœlo habitassent, & poterat & debebat tùm cognoscere, tùm finire, cùm tamẽ is neque vllos foris collegas haberet, nec ferè in alias Prouincias legatos mitteret, nec generale Cõcilium ex pluribus gentibus conuocare posset, nec tantam diuinæ gratiæ pollicitationem (quãta nouæ legis Pontificibus & Petri successoribus iam data est) accepisset: profectò etiam Pontifex Romanus tot coëpiscoporum fide industriaque adiutus, qui semper Legatos in maximis quibusque Prouincijs constituit, vt eiusmodi rebus prouideant: quique non modò Senatũ grauissimum in Vrbe, verùmetiam Synodum ex orbe toto collectam sæpissimè adhibet: profectò etiam ille potest omnium Ecclesiarum grauiores duntaxat causas ex æquo & bono decidere. Quantò enim maior est Ecclesia Christi, quàm Iudæorum Synagoga fuerat: tantò etiam plus & gratiæ, & auxilij Christianorum Pontifici præbetur, vt onus, quod Christus D. Petro imposuit, vires eius, qui Petro in eadem Cathedra succedit, non excedat.

Præterea, qui negant vnũ Pontificẽ tam insigniter adiutũ, toti Ecclesiæ in causis grauioribus cõstituendis, præesse posse, clarissimè conuincuntur, & omniũ Monarcharũ, & præcipuè Romanorũ exemplo: qui licet spiritum gratiæ ac donum fidei non accepissent, tamen latissimas & maximas Prouincias per Proconsules, Præsides, & Prætores suos multis etiã seculis gubernârunt, & ita gubernârũt, vt nunquã pacatius & tranquillius ageretur in terris, quàm cùm plurimæ regiones vni primo Regi aut Imperatori parêrent: adeo vt Christus tunc demum nasci elegerit, quãdo totus penè orbis vni viro parebat, hoc est, Cæsari Augusto, qui per annos plurimos totum orbem Romanum tranquillè gubernauit. Audiamus in hac re Eusebium: *Quis* (inquit) *non obstupescat secum cogitans atque animo versans, nõ humanum hoc fuisse opus, vel ex eo, quòd nunquã aliâs sub vno Romanorum Imperio plurimæ orbis gẽtes esse potuerũt, nisi secundùm Iesu tempora? Nam simul ac ille admirabiliter ad homines venit, atque inter homines versatus est: etiam res Romanas ad summũ peruenisse contigit, quo primùm tempore videlicet Augustus plurimarũ gentium Dominus euasit. Id verò fuit, cùm & Cleopatra capta est, & Ptolemæorum Successio in Ægypto dissoluta, atque ex illo in hunc vsque diem, quod ab initio orbis, & ab ipsa (vt ita dicam) hominũ origine steterat, Ægypti regnũ euersum est. Ex illo Iudæorum quoq; natio à Romanis in seruitutem redacta, Syrorum item, & Cappadocum, & Macedonum, & Bithynorũ, & Græcorum ac deniq; reliquorũ omnium, qui Romano Imperio cesserunt. Hoc aũt non sine Deo vnà cum doctrina, quæ de Saluatore nostro ferretur, intrôijsse in orbem, quis non fateatur? reputans, non facilem Iesu Discipulis externarum regionum peragrationẽ futuram fuisse, si gentes inter se diuisæ, discordésque fuissent, neq; vllũ prorsus ob multiplices Principatus inter illas cõmercium: quibus sanè sublatis Principatibus, intrepidè iã atque impunè negotium propositũ cõpleuerunt, cùm supremus Deus & iter illis expeditũ ac facile cõpararet, & superstitiosorũ in ciuitatibus animos terrore maioris Imperij cohiberet. Reputa enim tecũ parũper, si nulla res impedimẽto fuisset ijs, qui errore colẽdi multos Deos tenebãtur, ne doctrinã Christi oppugnarẽt: quàm multas antehac ciuiles seditiones & in vrbibus, & in agris vidisses, quot vexationes, quot bella nõ mediocria illa quidẽ, si superstitiosi illi suæ ipsorũ potestatis fuissent, ac penes se ius imperij habuissent? Nunc aũt hoc quoque supremi Dei fuit opus, maiore quodam terrore supremæ alicuius potentiæ proprij Verbi inimicos habere iã domitos: id enim proficere indies, & apud cũctos homines crescere volebat.* Eusebius de Demonstratione Euãg. lib. 3. cap. 9.

Si ergo Principatus politicus & tã opportunus instituto Christi fuit, & tã facilè ab vno, etiã nulla æternæ vitæ gratia imbuto, regebatur: quãtò faciliùs hoc idẽ in Ecclesia Christi fiet ab illo, qui talẽ à Christo potestatẽ accepit, vt plus alijs tũ amaret, tũ pasceret gregẽ Christi? Et tñ quòd in Rep. seculari summo Dei beneficio sæpius factũ esse, hisce oculis vidimus, id vt in Dei Rep. fiat, prorsus obtineri nõ posse statuemus? Eritne igitur minor Ecclesiæ Christi iã gratia, quàm olim fuerit terreni regni potẽtia? Cur nõ potius credimus, in hoc præparatã esse Monarchiarũ veterũ potentiã, vt illæ ipsæ viã Euangelio Christi sternerẽt? Certè magnus Leo ita iudicauit. *Verbum* (inquit) *caro factũ ita diuinã naturã naturæ vniuit humanæ, vt illius ad infima inclinatio, nostra fieret ad summa prouectio. Vt aũt huius inenarrabilis gratiæ per totũ mundũ diffunderetur effectus, Romanũ regnũ diuina prouidẽtia præparauit. Cuius ad eos limites incremẽta perducta sunt, quibus cunctarũ vndiq; gentiũ vicina & contigua esset vniuersitas. Disposito namq; diuinitus operi maximè cõgruebat, vt multa regna vno cõfœderarẽtur Imperio, & citò peruios haberet populos prædicatio generalis, quos vnius teneret regimẽ ciuitatis. Hæc aũt ciuitas ignorãs suæ prouectionis auctorẽ, cùm penè omnibus dominaretur gẽtibus, omniũ gentiũ seruiebat erroribus, & magnã sibi videbatur assumpsisse* In serm. i. de natali Petri & Pauli.

religionem, quia nullam respuebat falsitatem. Vnde quantum erat per diabolum tenacius illigata tantum per Christum est mirabilius absoluta. Nam cùm duodecim Apostoli, accepta per Spiritũ sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus, suscepissent: beatissimus Petrus Princeps Apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac tunc vrbe non essent? Aut quæ vsquã gentes ignorarent, quod Roma didicisset? Hîc conculcandæ Philosophiæ opiniones, hîc dissoluendæ erãt terrenæ sapientiæ vanitates, hîc confutandi Dæmonum cultus, hîc omnium sacrilegiorum impietas destruenda, vbi diligentissima superstitione habebatur collectum, quicquid vsquam fuerat vanis erroribus institutum. Ad hanc ergo Vrbem tu, beatissime Apostole Petre, venire non metuis, & (consorte gloriæ tuæ Paulo Apostolo, aliarum adhuc Ecclesiarum ordinationibus occupato) syluam istam frementium bestiarum, & turbulentissimæ profunditatis oceanum constantior, quàm cùm supra mare gradereris, ingrederis. Nec mũdi Dominã times Romã, qui in Caiphæ domo expaueras Sacerdotis ancillã.

Flumen eloquentiæ, quod è labijs Magni Leonis prorupit, longiùs quàm cogitaui, me in eius oratione detinuit. Id tantùm hoc in loco dicere volui, non modò impossibilem Deo vnius Pastoris Primatum in hoc mundo non esse, verùm etiam veteres Monarchias, ac potissimùm Romanam, in hoc esse præparatam, vt dum orbis totus in vnam quasi vrbem colligeretur, illaque vrbs primo Ecclesiæ Pastori per Christi potentiam cederet: interim & facilis, & suauis esset vnius Episcopi super militantem Ecclesiam Præfectura. Qui enim tota mente secum cogitat, quantum intersit inter potentiam Christi, & naturam hominum: inter statum peccati, & statum gratiæ: inter hominem suis viribus relictum, & hominem diuina virtute renouatum: & tamen viderit hominem vnum adhuc in statu peccati agentẽ (quales erãt Octauianus Augustus, & Tiberius Cæsar) potuisse orbem Romanum, cui tot gentes & linguæ suberant, non modò regere, verùm etiam pacificè & tranquillè regere: is nisi malitia occæcatus fuerit, ex eo perspiciet, quãtò faciliùs ab vno Dei Sacerdote nõ tantùm (instar cæterorũ Fidelium) per gratiã renouato, sed etiã iussu & authoritate ipsius Christi ad hoc, vt oues, suas pascat, ornato & prædito, vniuersus orbis Christianus regi & administrari queat. Itaque si orbis Christianus etiã decies orbe Romano maior esset (quod nondũ vidimus extitisse) tamẽ facilius esset vni Pontifici, quem Christus gregem suum pascere iuberet, totũ orbẽ Christianum per Fratrũ opem atque auxilium pascere, quàm vni Cæsari vel tertiam partem orbis Romani gubernare.

Ioan. 21.

Cuius rei ratio non modò à Christi potentia, quam suo Vicario eximiam tribuit, verùm etiam ab ijs Fidelibus peti potest, qui parent Vicario Christi. Quantum enim ad regendi facilitatem inter feras, & cicures bestias, tantùm discriminis est inter Paganum, & Christianum. Ille nihil facit, nisi coactus: hic omnia spontè ac voluntariè. Ille metu, hic amore Ille non nisi suũ commodum honoremq;: hic in primis Dei honorem, & commodum proximi spectat. Iam abs te quæro, quicunq; putas Ecclesiã ab vno supremo Iudice regi nõ posse: malléſne decẽ millia ouiũ, an vnũ vrsum aut leonẽ regere? Quòd si multò securius est, etiã centũ millia ouiũ, quàm vnũ leonis catulũ in agris educare & pascere: dic mihi, vtrum Christiani nõ sint agni & oues, Pagani aũt vrsi & leones? Itaq; Christus ad Petrũ loquẽs: *Pasce* (inquit) *oues meas.* At Isaias cùm gentes nondum ad fidẽ conuersas, vrsis, lupis, & leonibus comparasset, Christi aduentũ & gratiam, qua gentes feræ in mitissima animalia transmutarentur, consyderãs: *Habitabit* (inquit) *lupus cũ agno, & pardus cum hædo accubabit: vitulus, & leo, & ouis simul morabuntur & puer paruulus minabit eos.* Audi Hæretice: puer paruulus, hoc est, is qui ex se imbecillis, & secundùm seculũ contemptibilis est, per Christi gratiam minabit non modò mansueta animalia, vitulum & agnũ, sed etiam *leonem, vrsum, & pardum*, simul tamen cum vitulo & agno in vna Christi Ecclesia morantes. Id est, homo non ideo magnus, quia seculari potestate eleuatur, sed quia spiritali auctoritate præditus est, gẽtes quãtùmlibet feras Christo collum subijciẽtes facilè ducet quò volet, ac tranquillè gubernabit. Hæc quidẽ fateor permiranda esse. Nam & ab Isaia pro mirandis rebus prædicuntur. Sed nihilominus ita fient, vt cùm aliquam visibilem Præfecturam nõ modò in singulis partibus, verùm etiam in toto corpore Ecclesiæ esse oporteat: nullum tamen aliud Præfecturæ genus excogitari queat, quod minus difficile aut impossibile sit, quàm iste vnius Pastoris Primatus. Cùm enim sint tria gubernationum genera, vnum populare, alterum Optimatum, & tertium quod præcipuè vnius est: multò difficiliùs est, Ecclesiam totam vel à populo, vel ab Optimatibus, quàm ab vno solo administrari.

Isai. 11.

A populo difficilius regi Ecclesiã, quã ab vno.

Ac primùm, si popularis esset Reipub. Christianæ status: quo tandem pacto fieri posset, vt

vniuersus

vniuersus Dei populus per totum orbem diffusus in vnum aliquem locum ad ferenda suffragia conueniret? Aut quis locus tantam multitudinem capere, quod tempus tot hominum suffragijs colligendis sufficere, quis modus eorum animis, aut cùm rudes sunt informandis, aut cùm dissentient, conciliandis adhiberi posset? Caput est, quòd hactenus nulla Ecclesiæ lex fuit, quæ his rebus modum, ordinemque præscriberet. Porrò si ad Optimates eadem dominatio deuoluetur, qui primùm erunt isti Optimates? Vtrum soli Episcopi? At nonnulli hodie hæresim Aërij renouantes, putant Presbyteros Episcopis iure diuino pares esse, ob eamque causam volunt Presbyteros Optimatum numero haberi. Taceamus de Presbyteris. Erúntne saltem Cæsares Augusti, Reges, & cæteri magistratus, qui fidem in Christum profitentur, ex Optimatum numero? Catholici negant, præsertim quoad definiendum id, quod in quæstionem de regula fidei cadit. At cùm Lutherani aliter sentiant, quis interim statuet de hac ipsa quæstione? Fac de Optimatibus ipsis inter nos conuenire. Quomodo tamen iudicabunt de maximis quibusque controuersijs? Qua lege? Qua forma? Quo exemplo? Vtrum singuli cognoscēt seorsim? At hoc modo non deliberarent in commune (quod tamen Optimatum est) nec quisquā alium suo consilio iuuaret. Deinde quis rem ad cuiusque domum referet? Quis suffragia excipiet? Quis recensebit? Quid si alius ab alio (vt ferè semper euenit) dissentiat? Cuius officium erit supremam controuersiæ manum imponere? Quòd si dices, Optimates ipsos debere in vnum coire: quo duce, quo die, in quem locum coibunt? Nam & probè scimus, quantopere homines de his rebus dissentiant, & penes quemcunque erit hoc totum decîdere, is vtique supra cæteros erit, & eo ipso ad Primatum quendam aspirabit. Sin hæc omnia de omnium aut plurimorū Optimatum consilio fient: iam non puto rem vnquam ad exitum peruenturam: adeo difficile est vel omnium per orbem Episcoporum sedes adire, vel eorum sententias exquirere, vel an tunc etiam, cùm res definienda est, in hoc mundo supersint, cognoscere, vel modum reperire, quo hæc integrè casteque tractari & expediri queant. Age, conuenerint Optimates de loco & tempore: quot ad minimum necesse erit ad Synodum conuenire, vt retractari postea res non posit? Nam si quod iudicatum semel fuit, postea rescindetur: quis non videt, hoc iudicij genus omnium risui expositum esse? Quot ergo in vnum conuenient? Vtrùm omnes? At quæ vnquam spes erit, vt omnes per orbem Episcopi, Presbyteri, & Principes Christiani coëant. Quot annis ad tale opus conficiendum opus erit? Quàm raro conuenient? Et tamen controuersiæ in tam immensa Repub. quotidianæ sunt. Conuenient igitur plerique? Eadem ferè difficultas existet. Quid quòd vix vnquam sciri potest, quæ sit omniū Episcoporum maior pars? Satisne igitur erit, vt pauci rem decîdant? Cæterùm qua lege pauciores pluribus præiudicabūt? Quid si, dum triginta Optimates vno in loco sedent, interim alij triginta in alium locum confluentes prorsus in contrarias sententias eant? Imò quid si eiusdem Synodi Patres varia & repugnantia statuant? Quæ spes concordiæ? Aut quis exitus iudicij erit? Neque verò negari potest, quin talia impedimenta passim occurrant. Denique ex omnibus gubernationum generibus nullum æquius, melius, facilius à Deo comparatum, & vel iure Naturali, vel Mosaico, vel Euāgelico reuelatum fuit, quàm illud, in quo summa rei penes vnum est. Quapropter ineptissimè sentiunt, qui & aliquam omnino Præfecturam in commune statuunt, & tamen vnius Præfecturam, quæ sola omnibus controuersijs finem facillimè imponit, imposibilem esse arbitrātur. Nam si nulla ratio alia, certè illa sola deberet apud prudentes viros valere, vt ideo vnius Pastoris Primatus in Ecclesia poneretur, quoniam omnes alij gubernationum modi in tā immensa Repub. tùm minus faciles, tùm multò absurdiores forent. Nemo faciliùs cōsulitur, quàm vnus Princeps, nec quisquam potest ab altero minus dissidêre, quàm idem à seipso: vnde meritò dixit Pomponius, Romæ *euenisse, vt necesse esset Reipub. per vnum consuli. Nam Senatus* (inquit) *non perinde omnes Prouincias commodè regere poterat.* Quod igitur plures facere non poterant, id necessariò ad vnum esse delatum Pomponius refert, vt ita demum rectè fieret. Etenim cùm vnus Princeps adhibuerit Optimates in consilium, omni periculo ea res vacabit, tùm quia satis erit, viros prudentes & bonos conuocare, nec aut de numero, aut de genere hominū, aut de modo sententiā ferendi vlla erit difficultas, propterea quòd si qua impedimenta occurrent, ea omnia vnius arbitrio, quē Christus ipse gregi suo præfecit, ritè atq; ordine expedietur, sicuti res ipsa per tot secula in Ecclesia factū esse demōstrat. Hactenus de eo sit dictū, quòd nullum dominationis genus aut minus imposibile, aut facilius existat, quàm vnius Pōtificis Primatus.

Difficultates quæ sunt in Optimatum regimine.

Nōdum esse definitum, quot Optimatum suffragia sufficerint.

Inter cæteros modos illū minus difficilem esse, vt ab vno regatur Ecclesia.

In Pandectis de origine Iuris.

Praxis Ecclesiæ.

Cæterùm qua fronte audent Protestantes id pro imposibili habere, quod non modò fieri posse, tùm Lex Mosaica docet, tùm experientia Monarchiarum probat: verùm

O ij etiam

etiam re ipsa nouæ Legis tempore factum esse, verbum Dei pronunciat? Nónne Paulus Apostolus fatetur, *solicitudinem omnium Ecclesiarum sibi incubuisse?* At quo tempore incubuisse? Cùm omnia essent adhuc in ipsa herba, cùm totus orbis Idolorum cultu plenus esset, cùm Iudæorum Templum nondum esset euersum, nec deformata religio, cùm Principes gentiũ, magistratus Iudæorum, populi propè omnes aduersarentur fidei Christianæ, cùm Euangelia nondum essent in scriptum relata, cùm *in omnem quidem terram exirent verba Apostolorum*, sed nondum altas radices agere possent, cùm nondum essent Ecclesiæ constitutæ, sed multa restarent disponenda, cùm fides nouella perpaucos reperiret, qui scirent Euangelij veritatem, nedum qui alios eam docerent, cùm surgerent falsi fratres, ac teneros adhuc Christianorum animos Legis ac Prophetarum nomine concuterent, ac *Satanas in Angelum lucis seipsum transfiguraret, multiq́; Antichristi in mundo essent.* His tot impedimentis (quæ iam olim aut penitus cessarunt, aut maxima ex parte sunt imminuta) non obstantibus, tantus Apostolus non dubitauit dicere, *omnium Ecclesiarum solicitudinem sibi incumbere*. Et nunc postquam Idola gentium confracta sunt, postquam Templum Hierosolymitanum est euersum, & Iudæorum religio translata, postquam Principes gentium ac populi penè omnes facti sunt Christiani, postquam non modò Euangelia sunt scripta, verùm multæ etiam Synodi OEcumenicæ sunt celebratæ, postquam tot Episcopi & Primates in vinea Domini cooperantur, postquam Ecclesiæ sunt tot seculis confirmatæ: postquam tot hæreses tot modis confutatæ sunt, vt potius improbissimi quique veteres hæreses ab inferis reuocare cogantur, quàm nouas excogitare possint: nunc impossibile habetur, vt *vni Episcopo incumbat solicitudo omnium Ecclesiarum?* Quod ergo in difficillimis Reipub. Christianæ temporibus factum esse, nec ipsi Protestantes negare possunt, hoc in alijs facilioribus eiusdem Reipublicæ temporibus fieri posse, negabunt?

2. Cor. 11.

Rom. 10.

Actor. 20.

2. Corin. 11.

Neque verò Paulus talem solicitudinem intellexit, quæ solo animo, ac non etiam exteriore opere exerceretur. Nam postquam disseminauerat Euangelium in varijs regionibus, dixit ad Barnabam: *Reuertentes visitemus fratres per vniuersas ciuitates, in quibus prædicauimus verbũ Domini, quomodo se habeãt.* Idẽ scripsit Epistolas ad Romanos in Italia, ad Corinthios in Achaia, ad Galatas, Colossenses, & Ephesios in Asia, ad Philippenses & Thessalonicenses in Macedonia, ad Titum in Creta, ad Hebræos siue in Syria, seu alibi degentes: in quibus Epistolis, tùm quæstionibus, quæ ab alijs mouebantur, Apostolica authoritate respondet, tùm facilè ostẽdit, quòd non aliter cum illis Ecclesijs, quàm ex *persona Christi agit, legatione pro illo fungens*, & potestate vtens, quam non in destructionem, sed in ædificationem acceperat.

Actor. 15.

2. Cor. 2. & 5.

Cùm igitur Pauli solicitudo talis omnino fuerit, qualem nos hodie Pontifici Romano vindicamus: cur hodie, quando res pacatiores sunt, id in vno Pontifice iudicatur impossibile, quod in tristissimis Ecclesiæ temporibus non perinde habebatur? Si Pontificem Romanum dicas idẽ non posse præstare, quod præstitit Paulus (cùm tamen vterque non sua, verùm Christi potentia confidat) iam à prima assertione dilapsus es, qua dicebas, Deum solum esse, qui totius militantis Ecclesiæ oneri sustinendo par esse posit. Paulus verò non erat Deus, & tamen cùm *ei solicitudo omnium Ecclesiarum incumberet*, adeo sub hoc onere non defecit, vt paulò ante mortem suam diceret: *Fidem seruaui, cursum consummaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Nec ad rem attinet, si dicas Paulum habuisse multos Coapostolos, pari cum illo potestate præditos. Hoc enim probat, duodecim fuisse viros, à quibus singulis omnium Ecclesiarum cura suscepta est. Neque enim propterea de Ephesiorum Ecclesia solicitus non fuit Paulus, quia illic tã Ioannes Apostolus, quàm Timotheus Episcopus prædicabant: sed singuli Apostoli tùm in totum orbem ex æquo mittebantur, tùm de tota Ecclesia soliciti ex æquo erant, licèt ea cura Petro, tanquam omnium Principi maximè imposita fuerit, sicut suo loco planum fiet. Porrò Episcopus Romanus in hac generali cura & solicitudine tùm omnibus communiter Apostolis, tùm specialiter Petro successit. Quid multis? Nondum quæritur de Pontificis Romani Primatu, sed tantùm id volui demonstrare, ac iam demonstrasse me non dubito, quòd non sit impossibile, vnum hominem toti militanti Ecclesiæ Christi eo modo præesse, quo iam declaraui.

2. Co. 3. & 4.

2. Timo. 4.

Marci. 16.
Ioan. 21.

Prima-

Primatum vnius Pontificis, qui se Vicarium Christi profitetur, non imminuere, sed potius augere gloriam Christi in hoc mundo: & Catholicos, qui Pontificis Romani Primatum agnoscunt, multò pluribus modis, quàm Protestantes, Primatum & gloriam Christi colere & præferre.

CAPVT II.

QVia Christus *Caput corporis Ecclesiæ* passim in Scripturis sacris appellatur, & *in omnibus Primatum tenere dicitur:* sunt qui putant, nonnihil de Christi gloria detractum, si alius aliquis vel *Caput Ecclesiæ sub Christo* vocetur, vel Primatum aliquem in terris respectu [Ephes. 1. Colos. 1.] eorum, quos ad tempus gubernat, tenere statuatur. Qui homines si ad sobrietatem saperent, iã olim animaduertere debuerant, permultum referre, non quibus verbis, sed qua mente quidque dicatur, aut nominetur. Cùm enim verba pauca, res autem multæ sint: fit vt eadem verba diuersis rebus plerumq; inseruiant, cùm tamen non eodem sensu de illis omnibus enuntientur. Vnus Christus inter omnes homines verè est *lux mundi*: & tamen Apostolis idem ipse dicit, [Ioan. 8.] *Vos estis lux mundi:* non quòd eodem modo Apostoli sint lux mundi, quo & Christus: sed quòd [Matth. 5.] illi quoque aliquo modo lux mundi sint, licet non sint vnà cum Christo illa æterna lux, *quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* [Ioan. 1.] Eodem modo, si nos diceremus, aliquem præter Christum hîc esse Caput Ecclesiæ, vt Christus est, aut talem Primatum tenere, qualem Christus tenet: meritò blasphemiæ accusari posset nostra oratio. Nunc autem dicimus, Christũ suo iure esse totius corporis Ecclesiæ æternum Caput: Petrum verò, & Papam Romanæ Ecclesiæ, non nisi eius partis Ecclesiæ Caput esse, quæ ad tempus aliquod in terris agit, idque non suo, sed alieno iure, quod ius ipsi Christus delegauit. Quo posito: quæri fortè potest, vtrũ Christus tale aliquod ius Petro, aut Pontifici Romano delegauerit, néc ne. [Ioan. 21.] Cæterùm etiamsi Christus nihil tale cuiquã delegasse probaretur: non tamen video, cur illius oratio in Christum cõtumeliosa videri debeat, qui dicit hoc ius alteri delegatum esse, quod à Christo absque detrimento gloriæ suæ delegari posset, etiamsi delegatum non fuisset. Aliud est enim falsò loqui: & aliud contumeliam Christo irrogare. De rei ergo veritate agetur postea. Interim illud affirmo nullam Christi gloriæ iniuriam ex eo fieri, quòd Christus dicatur temporale quoddam Caput in Ecclesia sua præfecisse, quod visibilis præsentiæ ipsius locum & vicem suppleat. Nam si nullus omnino particularis alicuius loci aut societatis Caput absque contumelia Christi esse, aut dici potest: concedo, illam opinionem blasphemam esse, quæ ponit aliquod sub Christo esse militantis Ecclesiæ Caput, & primarium Pontificem. Sin Moyses dicat, Israelem mandata Dei [Deutero. 18.] custodientem, præ alijs gentibus *constituendum esse in caput, & non in caudam:* Propheta etiam Osee testetur, filios Iuda & filios Israël, quando post Captiuitatem Babylonicam pariter con- [Osee. 1.] gregabũtur, *posituros sibimet Caput vnum,* idq; secundùm literam intelligi possit de Zorobabele, quo duce Iudæi redierunt in terram suam: itemque si Propheta Isaias, præterquam quòd *Rasin* [Isaiæ. 9.] *Caput Damasci* vocat, etiam *longæuum & honorabilem in populo Israelis Caput esse* definiuit: certè non statim blasphemus est, qui aliquem dicit Caput Ecclesiæ sub Christo esse. Videmus enim capitis appellationem, licet non prorsus in eodem significationis gradu, tamen aliquo modo in alios, præterquam in Christum ipsum cadere. Vnde Magnus Athanasius *eximiarum vrbiũ Episcopos, tantarum Ecclesiarum capita vocat.* [In Apologia secunda.] Non igitur gloriæ Christi repugnat, vt aliquis dicatur sub ipso Caput Ecclesiæ constitui. Nam & Caput quoddam esse alius præter Christum potest: & sub Christo Caput esse, potius Christi Dominium & Principatum, quàm vllam eius ignominiam aut contumeliam indicat. Qui enim sub Christo Ecclesiæ Caput esse dicitur, vtique sic dicitur Ecclesiæ Caput esse, vt eo ipso Christus longè magis, longeque excellentiore modo & via, eiusdem Ecclesiæ Caput esse declaretur.

Quibus ita constitutis, audacter dico: Christi gloriam in hoc mundo augeri, dum aliquis vnus dicitur sub illo totius militantis Ecclesiæ Caput esse. Si enim gloria Christi est (vt verè est) Caput Ecclesiæ suæ esse: quantò pluribus vijs hæc gloria prædicatur, & in omnium notitiã perducitur, tantò maior gloria Christo in hac vita defertur. Sint autem quotcunque erũt modi, quibus Christi Primatus annuncietur: certè pauciores erunt, quàm nunc sunt, si negetur vnus aliquis Episcopus in tota Ecclesia militante primus omnium, qui in terris agunt, & sub [Christi gloriam augeri per capitis vicarij substitutionem.]

 Christo

Christo reliquorum Caput existere. Quotiescunque enim vnus in terris Vicarius Christi creditur, quotiescunque vnus summus sub Christo Pontifex cogitatur, quotiescunque Caput vnū & vnus Ecclesiæ Iudex ad tempus in hoc mundo nominatur, quoties in eam sententiā aliquid scribitur, quoties ad vnum tanquàm ad vice Christi præsidentem ob quamcunque causam acceditur: toties Christus fide, mente, verbo, scripto, aut facto summum Ecclesiæ Caput agnoscitur, & eo ipso tanquàm Primatum in omnibus tenens, & fratribus suis benignissimè consulés, piè colitur & adoratur. Quis ergo magis fauet gloriæ Christi? Vtrum ille, qui eos modos quibus honor Christi prædicetur, quàmplurimos esse cupit: an ille, qui multos ex his modis, quibus iam honor Christo defertur, auferre & præripere conatur? Honor Christi permagnus in hoc mundo ille est, vt profiteamur eum totius Ecclesiæ Caput esse. Hoc ipsum Catholici profitentur, & alijs quidem omnibus, & præterea ijs rationibus, per quas vnum Pontificem vice Christi præsidentem agnoscunt. Est enim firmissima hæc conclusio: *Pontifex Romanus est Caput Ecclesiæ militantis sub Christo:* igitur Christus nō modò est Caput eiusdem militantis Ecclesiæ, verùm etiā est sublimius & honorabilius Caput, quàm Pōtifex Romanus sit. Alioqui Pontifex Romanus nō esset Caput Ecclesiæ sub illo, sed ante illum, vel vnà cum illo. Quicunque ergo credunt, cogitant, dicunt, aut opus aliquod faciunt, per quod Pontificis Romani vicarius sub Christo Primatus agnoscatur: ij omnes tātò pluribus modis Christi Primatū prædicāt & profitentur, quàm illi, qui negant eundem vicarium Pontificis Romani Primatum. Illi enim licèt aliàs fateantur, Christum Ecclesiæ Caput esse, tamen recusant Christum Ecclesiæ Caput per illas omnes vias confiteri, quæ à vicaria Romani Pontificis sub Christo Præsidentia, ad concludendum Christi supra vniuersalem Ecclesiam Principatū, necessariò deducuntur. Quotcunque autem modis Protestantes agnoscunt aut confitentur Christi Primatum, ijsdem ipsis nos etiam eundem Christi Primatum confitebimur, & præ nobis feremus. Contrà verò nos primatum Christi per vicarium eius Pontificem Romanum colimus, & adoramus illo modo, quem Protestantes non tantùm nolunt agnoscere, verùm etiam oderunt & detestantur. Catholici ergo manifestant pluribus modis Christi Primatum, quàm Protestantes, & propterea Catholici Christum etiam, eiusque Primatum pluribus modis honorant, quàm Protestantes. Vnde fit, vt ex nimia cordis cœcitate laborent, qui eum modum, quo Christi gloria non mediocriter augetur, ad Christi contumeliam pertinere opinantur.

Catholicos pluribus modis Christi Primatū agnoscere, quā Protestātes.

Multò plura de hac re dici possent, quæ videntur in alium locum opportuniorem differēda: quale illud est, quòd cùm ex Protestātium iudicio, multi sint Episcopi & Rectores in Ecclesia prorsus æquali potestate præditi, nec sub vnius alicuius visibili præsidentia in vnitatem visibilem collecti: ex ea re falsum aliquid insinuatur, videlicet non vnicum Christum præsidere toti Ecclesiæ, sed eum habere consortes æterni Principatus sui. Cùm enim Ecclesia, quæ in hoc mūdo agit, imago quædam sit Ecclesiæ, quæ in cœlis cum Deo viuit: sicuti Pastores multi sunt in hac vita, & ij æquales absq; vno qui omnibus præsit: sic in futura vita nō vnus Christus gregi vniuerso præfuturus, sed multi Christi ex æquo præfuturi videri possent. Non solùm autem hoc de Christo credendum non est, verùm neque in suspicionem eius rei aliquo modo adduci deberemus. Talis enim vel suspicio sola non minimam Christi gloriæ iniuriam inferret. Verùm de his aliàs. Tantùm addemus in hoc loco: si quia Christus totius militantis Ecclesiæ Caput est, alius sub Christo eiusdem Ecclesiæ caput esse non posset: profectò neque particularis alicuius Ecclesiæ quisquàm sub Christo Caput futurus esset. Christus enim vt totius militātis Ecclesiæ, sic etiā singularum Diœcesium, & Paræciarū Caput est. Tam firma igitur in genere suo est hæc cōclusio: *Christus est Caput Parisiēsis, aut Londinēsis Ecclesiæ: igitur alij sub Christo earundē Ecclesiarū Capita esse non possunt:* quàm illa putatur firma esse: *Christus est Caput totius militantis Ecclesiæ, igitur alius sub Christo eiusdem militantis Ecclesiæ caput esse non potest.* Si ergo nihil honori Christi derogat, qui fatetur alium sub Christo Londinensis Ecclesiæ Caput esse: profectò nec ille honori Christi derogat, qui credit alium sub Christo militantis Ecclesiæ caput esse. Imò si gloriæ Christi pars in eo cernitur, quòd singulis gregibus, qui aut Londini, aut Parisijs, aut Venetijs degūt, singulos Pastores præter seipsum præposuit: quātò maior eiusdem gloriæ Christi pars est, vt sciatur, vniuerso gregi suo per tot Prouincias & regiones diffuso, & ideo in maius errandi periculum incursuro, vnum Pastorem præter seipsum præposuisse, qui omnes oues in vnum ouile Christi colligat? vt dum omnes Pastores vnum inprimis agnoscere, & vni obedire tenentur, oues interim sciant, eum, qui vnitatem primi Pastoris non seruat, schismaticum esse, & ideo cum Chore, Dathan & Abyron, ac non cum Moyse & Aarone

Heb. 10. Apocal. 22.

Infirmę sunt vtræque cōclusiones.

Ioan. 10.

Num. 16

Christi

numerandum. Hæc est vera Christi gloria, qua gregi suo consulit, eumque ad salutem æternã perducit. Quam Christi gloriam soli Catholici & nouerunt, & agnitam colunt: Protestantes verò ab hoste ipsorum & nostro circumuenti, eandem veram Christi gloriam & oderunt, & contumelia afficiunt, aliamque falsam gloriæ vmbram sequuntur & amplexantur, dum putant inglorium esse, vt Christus gregi suo per vnum visibilem Pastorem alijs omnibus præsidentem consulat, cùm tamen ille in aliquot Apostolorum præsentia vni Petro dixerit: *Amas me plus his? Pasce oues meas.* Ioan.21.

Monarchiam esse optimum & dignissimum gubernationis genus: vnde meritò iudicare debemus, id à Christo in Ecclesia ipsius positum esse & constitutum.

CAPVT III.

Omnes mihi facile concessuros puto, Christum filijs ac fratribus suis, hoc est, Christianis hominibus multa longè præclariora dona contulisse, quàm in rerum natura poterant vspiam inueniri. *Est enim eminens gratia Dei in nobis, & donum inenarrabile. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.* Vt verò ex altera parte aliquid in rerum natura excellẽs & præstans fuerit, quo Christus Ecclesiam suam nõ exornarit, id nunquam cõcesserit is, qui sano iudicio sit præditus. *Qui enim proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Constat sanè, nullum gubernationis genus tam præclarũ esse, quàm id quod vnius est. Nam & *vnus est Deus* Conditor ac gubernator omnium rerum, & *vnus Christus* omnium hominum Redemptor, *quem Deus dedit Caput super omnia, ipsi Ecclesiæ*, & ab *vno homine* omnes prognati sumus, cuius paternæ gubernationi per naturæ ipsius vim subijciendi eramus. Et in cœlo igitur, & in Paradiso, & in Mysterio Ecclesiæ per Christum renouatæ, certi Principis vnitas, & vnius potissimùm Principatus nobis commendatur: vt dubitari iam non possit, quin illud longè optimum genus regiminis habendum sit, quod & ante peccatum in Paradiso fuit, & post peccatorum remissionẽ in Christo renouatum est, & à principio vsque ad omnẽ æternitatem in cœlo perdurat. Ac Deus quidem cùm sit in essentia vnus, in personis verò trinus, quemadmodum tota Trinitas eorum, quæ creata sunt, vnum omnino idemque principium est: sic in ipsa Trinitate cùm summa sit naturæ simplicitas, tamen personarum talis est ordo, vt Spiritus sanctus à Patre Filioque, tanquàm ab vno principio procedat, Filius autem à Patre generetur, velut à principio, non quidem per temporis interuallum antiquiore, sed quod propter causæ originisque solùm rationem, principium Filij nominetur. Pater denique, & Filij, & Spiritus Sancti vnum quoque principium est ingenitum, quod à nullo prorsus principio originem trahit. Adeo enim ab vnitate omnia & pendent, & profluunt, vt & tota Trinitas eorum, quæ extra ipsam sunt, vnum sit principium: & duæ personæ Pater & Filius non duo, sed vnum Spiritus sancti principium sint, & Pater solus principium ingenitum existat, à quo tùm Filius generetur, tùm Spiritus sanctus procedat.

2 Cor.9. 1.Cor.2. Rom.8. Deutero.6. 1.Cor.8. Ephes.1. Actor.17. Vnitas in Deo & in Trinitate.

Vndique igitur vnum principium, & vnius Principis vnitas in ipso Deo & erga se, & erga illa, quæ extra Deum sunt, nobis intuenda & admiranda proponitur. Quod autem regiminis genus in se est optimum, id etiam nobis, quoties obtineri potest, vtilissimum euadit. Posse autẽ Monarchiã apud nos obtineri, iam planũ feci. Etenim si nõ aliud vtile est, quàm quod honestũ sit, quodq; est honestissimũ, id etiã vtilissimũ sit: non potest fieri, vt vlla regiminis forma sit nobis vtilior, quàm Monarchia, cùm illa sit lõgè honestissima, & optima: vt mirer, Caluinũ scribere ausum esse in hæc verba: *Si ipsos status citra circũstantias inter se cõpares, nõ facile sit discernere, quis vtilitate præpõderet, adeo æquis cõditionibus contendũt. Et quidem si in se considerentur tres illæ, quas ponunt Philosophi, regiminis formæ: minimè negauerim, vel Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa & Politia statum alijs omnibus longè excellere.* Itáne? Tu ergo faues aut multitudini Deorum, aut duobus tribúsue principijs, quæ Marcion, Lucianus, Manichæi, atque alij hæretici ponebãt? Tu nõ legisti: *Vnus Deus, & vnus Christus?* Aut non credis *vnam Ecclesiam?* Quod enim in Deo excellit, profectò excellit etiam in nobis, quia nos iubemur *perfecti esse, sicut Pater noster cælestis perfectus est.* Quicquid ergo in tuæ insaniæ probationem partim ab experimento, partim ab auctoritate affers, vanum est & nugis plenum. Nam quod experimento probatum esse dicis, Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa & Politia statum excellere: eadem facilitate hoc à nobis negatur,

Institut.c.20. Vide Epiphanium de his heresibus. Ephes.4. Matth.5.

negatur, qua est à te positum. Imò vsus rerum à nobis totus est, quia & Angeli & homines optimè ab vno Principe gubernātur. Nam quod in Aristocratia longè optimum est, vt multa videlicet consilia in re ardua & graui adhibeantur: hoc omnes Monarchæ, non Hebræi modò & Greci, verùm & barbari obseruārunt, sicut scriptum est: *Rex Assuerus interrogauit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, scientium leges ac iura Maiorum.* Vbi autem multa sunt consilia quibus præest vnus, ibi perfectissima est Reipublicæ forma. Nā nec prudentia, quæ in pluribus maior esse solet, ab illa Republica abest: & factionum, quæ inter Optimates plerumque seminantur, periculum propter vnius, quem omnes obseruant, Præfecturā prorsus tollitur. Sed tu, Caluine, cœlo bellum indicis, & Ecclesiam à Deo impiè diuellis, cùm aliud aliquod regiminis genus in populo Dei, Monarchiæ præfers. quod tamen facis, non tantùm quoties certarum rerum circumstantiæ id cogunt, sed omnino *etiamsi res in se citra circumstantias consyderetur*. O quantum abest istorum hominum sensus & mens ab omni veritate, qui præ odio in Papatum, nec Monarchiam quidem, quæ ipsius Dei tam propria est, alijs administrandæ Reipub. formis apud nos excellere, aut etiam adæquari volunt? Quasi verò Fideles, ad quos Dei sermo factus est, *non sint etiam Dij*, ac non debeant se, quantum possunt, in sua Ciuitate moderanda ad eius imitationem conformare, ad *cuius imaginem facti sunt. Mundi vnus est Rector* (inquit Cyprianus) *qui vniuersa, quæcunque sunt, verbo iubet, ratione dispensat, virtute consummat.* Hunc ergo naturæ auctorem, hominum Politiæ imitari debent, vt etiam apud illos vnus sit sub Deo cuiusque Reipublicæ summus Rector & administrator. Ac sanè Aristoteles etiam inter homines *illam esse primam & maximè diuinam Reipublicæ formam non dubitat, in qua vnus præstantissimus vir summa rerum omnium potestate defungitur* Præterea si de cœlo exemplū Monarchiæ tam excellens non ostenderetur nobis, si natura infideles Philosophos hanc eandem veritatem non docuisset: nónne ipsa experientia nos docet, quòd homines ob pacem vnitatemque conciliandam, in societate degunt? Finis igitur præcipuus (in hac saltem vita) totius humanæ societatis & omnium Rerumpublicarum est, pax & tranquillitas tùm totius Ciuitatis, tùm singulorū ciuium. Hic verò finis à qua gubernationis forma optimè conficitur? Nónne ab vnius Principatu? Nam si plures præsint, dissentire in modo gubernandi plerumque solent. Quapropter ab ijs belli & discordiarum semen oritur, qui ad pacem procurandam constituebantur. Quod malum Vlysses apud Homerum perpendens, dicebat:

Multos imperitare malum est, Rex vnicus esto.

Quod carmen cùm Iustinus Martyr laudasset, de suo adiecit: *Non esse multorum Principatum salutarem, sed contra noxium, reipsa declarandum docendumq́ue suscepit, dum eorū & bella propter multitudinem, & pugnas, & dissidia, & insidias inter se exponit. Vnius enim Principatus à bellis dissidijsq́ue solutus & liber esse solet.* Atque hæc quidem fiunt, si plures illi, qui præsunt, dissentiant. quod nunquam ferè aliter euenit. Et quàm difficulter pax per multitudinem Principum nunc efficienda speratur, quæ tam raro hactenus eo modo effecta est? Sed ponamus multos consentire in regimine suo: tamen vtrum instar vnius hominis in ea re non fiunt? Perfectior igitur vnitas & pax ab vno, quàm à multis efficitur. Nam vnus necessariò non nisi vnus est Multi verò cupiunt esse tanquam vnus. Ibi ergo est vnitas naturæ, quæ nunquam mutatur: hîc autem artis, quæ raro summā perfectionem adipiscitur. Nam perfectius est exemplar ipsum, ad cuius imitationem aliud quippiam refertur, quàm id sit, quod per imitationem ab alio deducitur. At multi Principes, vt etiam optimi sint, nihil magis cupiunt, nec aliquid diuinius vnquàm assequuntur, quàm vt sint tanquàm vnus Princeps. Exemplar ergo, quod multi Principes sibi proponunt imitandum, est vnitas, & constans in gubernando ratio vnius Principis. Ex quo liquet, natura ipsa perfectiorem esse vnius Principis, quàm multorum gubernationem. Ac sanè inter multos si vel vnus fuerit malus, solus totam Rempub. perturbauerit: vnus autem Monarcha etiamsi pessimus fuerit, eò tamen minus lædet Rempublicam, quò minus aut à se ipso dissentire potest, aut alium reperire æquali potestate præditum, à quo dissentiat. Denique etiam tyrannis quanquàm singulis interdum plus noceat, tamen minus nocet publicæ paci, quàm Optimatum factiones: adeo vt multæ Respub: coactæ sint potius tyrannorum imperio se subijcere, & vni vtcunque iniusto placere, quàm infinitos Dominos ita pati, vt cui potissimùm seruire aut placere debeant, incertum sit. Quia enim filij Samuel, *quos ille posuerat Iudices, acceperunt munera, & peruerterunt iudicium* Hebræi postulauerunt Regem sibi constitui, quamuis ius Regis durū ac propè iniquum fore, ab ipso Samuele audissent. Nec Respub. Romana poterat vnquàm bellorum ciuilium finem sperare, nedum adipisci, præterquā si ceruicem vnius Imperio subijcere

in ani-

Esther 1.

Ioan 10.

Cyprianus. De vanitate Idolorum

Aristoteles politicorum lib.3.cap 11. & lib.4.c.2.

In oratione exhortatoria ad Gentes.

1.Reg.8.

in animum induxisset. Alioqui semper Syllæ Marijs, Cæsares Pompeijs, Antonij Brutis & Casisijs, vsque ad omnem posteritatis successionem restitissent. Itaque vt de tota vniuersitate prudentisimè à Philosopho scriptum est: *Multos esse Principes non est bonum, vnus ergo sit Princeps:* Sic de hominum societate, quæ præcipua quædam totius vniuersitatis pars est, verisimè dixerim: Etsi bonum aliquando sit, multos esse in Republica Principes, tamen semper melius est, vnum constitui Principem. Ecclesia verò longè perfectisima Respublica est, vtpote quæ *Ciuitas D E I & Regnum cælorum* appellatur. Toto igitur cœlo errant, qui negant Christum, qui optima quæque Ecclesiæ suæ contulit, præfecisse ei vnum Principem eiusdem conditionis & naturæ, cuius Ecclesia ipsa est, à quo & in hac vita tranquillè regi, & in futuram rectà deduci queat, gratuito Christi dono habitante in cæteris quidem, sed maximè in eò, qui visibilem ipsius speciem, æternamque Monarchiam in terris repræsentat. Ac ne quis dicat, hanc de qua loquimur Monarchiam soli Deo propter simplicisimam eius naturam conuenire, in alijs verò creaturis eundem gubernationis modum non seruari: age, ostendamus in ipsis creaturis eandem Monarchiæ rationem diuinitus ita esse constitutam, vt inde etiam aliqua gubernandæ Ecclesiæ forma peti non immeritò posset. Apocal. 21. Matth. 13.

Quòd in cœlis Principatus quidam & Monarchia sit, quódque Pastores Ecclesiæ cœlorum sint similes.

CAPVT IIII.

COElestia corpora plura esse, & oculi demonstrant, & Diuinæ literæ tradunt: cùm in principio cœli sint creati, secundo autem die Firmamentum, & quarto Luminaria sint facta in Firmamento cœli. Et alibi Moses ait: *Domini Dei tui cælum est, & cælum cæli*. Atque etiam D. Paulus *raptum se fuisse dixit vsque ad tertium cælum*. Vt igitur ab eo corpore cœlesti, quod primum omnium mouetur, incipiam: nónne omnes Planetarum orbes ab vno Mobili primo tam perspicuè reguntur, vt etiamsi aliàs ab Occidente versus Orientem proprio motu suo ferantur, interim tamen, ad primi mobilis impetum, velint, nolint, ab Oriente in Occidentem rapiantur, primique Mobilis velut Principis sui viam & reuolutionem tanquam honoris causa comitentur & obeant? Præter Philosophos Græcos retulit hoc Plinius in historia naturali. *Certum est* (inquit) *omnium errantium syderum meatus, interq́; ea Solis & Lunæ, contrarium mundo agere cursum, id est, læuum, semper illo in dexteram præcipiti. Et quamuis assidua conuersione immensæ celeritatis attollantur ab eo, rapianturq́; in Occasum, aduerso tamen ire motu per suos quæque passus.* Vt autem inter cœlos primum Mobile, sic inter Ecclesiæ Pastores, primus Pastor Principatum obtinet. Sunt enim Ecclesiæ Pastores instar cœlorum, id quod Apostolus Paulus manifestè docet in his verbis: *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? sicut scriptum est: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona? Sed non omnes obediunt Euangelio. Isaias enim dicit: Domine, quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Sed dico, nunquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Ecce quod Propheta Dauid de cœlis dixerat in libro Psalmorum, id Apostolus ad prædicatores Euangelij ita accommodat, vt hos illorum similes existere intelligamus. Est igitur inter eos, qui prædicant Euangelium, vnus quispiam Princeps, quemadmodum inter cœlos vnum est quod cæteris dominatur. Nam si Pastores Ecclesiæ cœlorum similes sunt, par est vt in eo sint simillimi, quod in cœlis ipsis maximè suspicimus & admiramur. Id autem est non modò ipsorum magnitudo, qua vniuersitatem rerum complectuntur, sed præterea ordo inter ipsos, & pulchritudo. Vnde & Moses nominat *exercitus cælorum*, & Dominus apud Iob ait: *Nunquid nôsti ordinem cæli?* Cùm igitur Ecclesia Christi, ob quam hic mundus est factus, toto mundo sit præstantior: absurdum est, eum Primatum in Ecclesia non esse, quem singulæ mundi partes in suo quæquæ genere consecutæ sunt.

Genes. 1. Deut. 10. 2.Cor.12. Plinius lib. 2. cap. 8. Rom. 10. Isai. 52. Psal. 18. Genes. 2. Iob. 38.

præ inuidia in veram Dei Ecclesiam excœcatus) hoēm, qui velut paruus mundus, imò totius inferioris creaturæ Dominus maximè per fidem in Christum est constitutus, ita non in ordinem, sed infra omnem ordinem ad ἀταξίαν & perturbationem miserrimam redigat, vt inordinatiùs agat, quàm ignis, quàm aër, quàm aqua, aut etiam terra? Si enim elementa præter vnius Dei Principatum, etiam ex seipsis vnum cæteris dignius agnoscunt, si & sydera, & cœli hoc idem faciunt: quæ cæcitas hæc est, vt solis hominibus Christianis fas non sit, alium Pastorem primum sub Christo præsidentem agnoscere?

In singulis plantis atque arboribus primum aliquid & id vnicum esse, per quod Primatus Ecclesiæ à D. Cypriano velut per similitudinem quandam declaratur.

CAPVT VII.

Cyprian. de vnitate Ecclesiæ.

DIuus Cyprianus de vnitate Ecclesiæ nominatim agens, eam Soli & arbori comparat in his verbis: *Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quo modo Solis multi sunt radij, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed arbor vna, tenaci radice fundata. Auelle radium Solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit.* In primis ponderandum est, quòd Cyprianus non de vna quapiam particulari Ecclesia iam loquitur, sed de illa, *quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur.* Tota igitur per Orbem Ecclesia vna est. Quo tandem modo? Per fidem (inquies) & charitatem. Quis negat? Verùm Cyprianus de illo vnitatis modo iam non agit, vt neque de illo, secundùm quem spiritaliter in Christo vnum omnes sumus. *Episcopatus* (inquit) *vnus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur.* De tali ergo vnitate Ecclesiæ agitur, quę fit per Episcopos, qui licet singuli totum Episcopatus officium pro parte sua in solidum obeant: sic tamen ab vno Pontifice primo pendent, vt multi radij Solis ab vno corpore Solis, ac multi rami arboris ab vna eiusdem arboris radice. Nam & singuli radij Solis lumen Solis, quod vtique non nisi vnū est, communicant: & singuli rami arboris illam arboris vegetantem vim, quæ & ipsa vna est, participant. Sed vt radij Solis à Sole, & rami arboris ab eius radice vim illam trahunt: sic & Episcoporum diffusa & fœcunda multitudo per vnam radicem, qui est summus Pontifex, Episcopalis officij sui partem in solidum tenent. Atque vt ramus non minus viuit, quàm arbor cuius est ramus, eádemq; vita viuit, quæ in arbore ipsa inest: sic & Episcopi omnes per totum mundum non minus sunt Episcopi, quàm summus Pontifex, nec aliam Episcopatus naturam, sed eandem prorsus cum illo tenent. Cæterùm vt alia est potestas radicis, alia ramorum, vtque radix alit ramos, non autem rami radicem: sic Dominus noster Iesus Christus non per alios Episcopos primum Pontificem vel vegetat, vel confirmat, sed per communionem cum primo Pōtifice alios omnes gregi suo præficit, & in fide stabiles reddit. Quod autem hoc tempore institui tractare, nihil aliud erat, quàm vt demonstrarem, per hanc similitudinem, quæ ab arbore sumitur, in Ecclesia quoque Primatū quendam declarari. Nam vt arbor ab vna radice in plures ramos extenditur: sic Ecclesia ab vno Pastore primo in plures Coëpiscopos diffunditur. Ac dum Christus in terra vixit, ipse vnus & solus radix ista fuit, ipse plures Apostolos, qui etiam Episcopi erant, instituit, ijque omnes ab illo velut ab æterna radice pendebant. Postquàm verò Christus in cœlum ascendit, ipse quidem retinuit & veritatem radicis, & vegetandi vim, sed ministerium visibile huius rei Petro cōmisit. Petrus verò Cathedram suam posuit in vrbe Roma. Ex quo factum est, vt Romana Ecclesia fieret *radix & matrix*, quemadmodum à Cypriano sæpius appellatur. Atque etiam idem Cyprianus ob eandem causam appellat Romanam Ecclesiam, *Petri Cathedram & Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est.* vt planè aut cæcus, aut diabolica pertinacia præditus sit, qui negat Cyprianum sensisse, quòd Romanus Pōtifex fuerit primus Pastor, & radix præ alijs omnibus Episcopis. Cypriani ergo mentem ex hac occasione declarauimus: cùm alioqui non id præcipuè ageremus, sed tantùm in omni re naturali aliquid primum, & id vnicum cuperemus demōstrare. Cumque Ecclesiasticum ius & ordo nunquam violet naturæ ius, sed semper id exprimat & confirmet: par est etiam, vt quemadmodum in omnibus plantis vna est radix, ita & in omnibus qui in terris agunt Episcopis, vnus putetur in terris etiam primus, instarque radicis esse.

Cyprian de vnitate Ecclesiæ.

Matth. 10.

Lib. 2. epi. 10.

Lib. 1. epi. 3.

In ani-

In animantibus singulis certum esse membrum, cui ex vi naturæ cætera pareant, & Ecclesiam corpori Animalis ab Apostolo comparari.

CAPVT VIII.

Singula seorsim animalia si spectamus, certum est, in ijs vnum aliquod esse, quod cætera omnia regat, & id ipsi corpori per omnia aptum esse & cōsentaneum, vtpote quod & crescit & minuitur vnà cum corpore, eique secundùm motum & sensum perpetuò adest, atq; ad id siue cor, seu caput existat, alia membra naturæ ipsius vi potissimùm respiciūt. Vnde Aristoteles in animali tùm herile, tùm ciuile regiumque Imperium animaduertit. Herile, dum animal suo corpori: ciuile verò, dum mens appetitui præest. Iam verò Apostolus ait: *Multi vnum corpus sumus in Christo, singuli aūt alter alterius mēbra.* Quæ verba licet ad vniuersam Ecclesiam, quæ aut ab orbe condito fuit, aut vnquam posthac erit, referri possint, eaque ratione Christum solum vniuersalis Ecclesiæ Caput in æternum agnoscant: tamen ita de vniuersali Ecclesia vniuersaliter intelliguntur, vt interim ad singulas Ecclesiæ partes pro ea conditione, quæ cuique parti ad tempus propria est, simul etiam accomodari debeant. Quatenus enim corpus Ecclesiæ, quod morti adhuc in hoc mundo subiectum est, propriam quādam conditionem, & ab Ecclesia, quæ in cœlis degit, separatam habet: eatenus hoc mortale corpus Ecclesiæ & membra mortalia, & inter illa vnum velut præcipuum habet, siue id cor, seu caput appellatur, ad quod ante omnia respiciat, à quo exterius gubernetur. Cùm igitur Ecclesia corpori animalis, quod ex pluribus membris constat, ab Apostolo comparetur, cùmque in corpore Ecclesiæ visibili & mortali necesse sit, id membrum, quod cæteris secundùm huius vitæ conditionem excellit, visibile quoque esse & mortale, ne alioqui res monstri similis euadat, si corpori mortali nullum aliud vicarium & mortale caput apponatur: profectò ex ista ratione efficitur, vt quēadmodum in vno corpore mortali non nisi vnum caput est: ita & in tota militante Ecclesia nō nisi vnum sit militans caput, quod militantem Ecclesiam externo & visibili modo regat. Quāquam enim Christus totum corpus Ecclesiæ spiritu suo vegetat, tamen quia nos non solùm ex spiritu, sed etiam ex corpore constamus, *nec iam secundùm carnem Christum nouimus*: ab alio, quem Christus inuisibiliter pascat, nos pasci debemus, qui secūdùm carnem à nobis cognoscatur, & is erit militantis Ecclesiæ sub Christo Princeps, & summus Pastor.

Aristoteles lib. 1. politic. cap. 3.

Rom. 12.

2. Cor. 5.

In animalibus ijs, quæ gregatim pascuntur, ac multò magis in Ecclesia, quæ grex Domini est, certum esse Ducem & Principem: & quid Caluini circa eam rem cauillationi respondendum sit.

CAPVT IX.

Qvantopere author naturæ Deus res omnes creatas incitauerit, & commouerit, non modò vt ipsius Monarchiæ obediant, verùm etiā vt propriam in suo genere Monarchiam exerceant: tùm ex alijs quæ iam commemoraui, tùm præcipuè ex eo perspicitur, quod nunc dicam. Cùm enim ex animalibus quædam seorsim ac sola degant, alia verò gregatim pascātur: in his, quæ pascuntur gregatim, animaduertas ferè vnum quendam ducem ac Principē, non quidem electione, sed instinctu naturali constitutum, ad cuius vel motum, vel quietem cætera vel moueantur, vel quiescant. Hoc in gruibus, plurimisque auium generibus, in ceruis, in ouibus, multoq; magis in apibus cernitur. Vnde & Virgilius *ducem gregis arietē* vocat, & *Rex vnus est apibus* (inquit Cyprianus) *& dux vnus in gregibus, & in armētis.* Astipulatur etiam Cypriano Hieronymus, dicens: *Muta animalia & ferarū greges, duces sequūtur suos: in apibus Principes sunt. Grues vnā sequūtur ordine literato.* Cùm igitur homo sit animal sociale, nec vlla præclarior societas in hoc mundo sit, quàm illa Ecclesiastica, quā per fidē in vnum Deum & Christum Filium eius inter nos cōtrahimus: nónne par est, vt tota Ecclesiæ societas vnū ad tempus Ducem sui generis conditionisque habeat, ad cuius vocem vel moueatur ad agendum, vel quiescat ab opere? Certum quippe est, quòd Ecclesia etiam grex quidam sit, dicente Domino apud Ezechielem Prophetam: *Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis, & ego Dominus*

De Idolorū vanitate.

Tom. 1. Epist. 4.

Ezech. 34.

Joan.10. *Deus vester, dicit Dominus Deus*. Et Christus in Euangelio ait: *Fiet grex vnus, & vnus Pastor*. De quibus verbis plura dicam, cùm ad Euangelij tempus ordine peruenero. Nunc autē si Ecclesia Christi grex Domini est, nunquid solus Domini grex illo Duce ac Principe visibili carebit, quem bruti greges non sine hominum admiratione consecuti sunt? Plinius enim ita scribit: Natural.hist. lib.11.cap.5. *Inter omnia insecta principatus Apibus, & iure præcipua admiratio. Rēpublicam habent, consilia priuatim, ac duces gregatim*. Quod ergo gregibus Apum Deus concessit, id gregi suo Christus negasse putabitur?

Caluini responsio ad prædicta. Nec vllius momenti est illa Caluini respōsio, qua dicit, *non ex toto orbe confluere apes, aut etiā grues, vt Regem vnum eligant, sed singulos Reges suis aluearibus aut cateruis contentos esse*: ideoque nihil aliud inde euinci, quàm singulis Ecclesijs debere suos Episcopos attribui: hæc, inquam, Eiusdem re- spōsionis cō futatio. Caluini responsio nullius momenti est: propterea quòd non modò quælibet particularis Ecclesia per se vna est, verùm etiam tota militans Ecclesia est etiam vna, quod in apibus & gruibus secùs se habet. Illorum enim cateruas Christus non ita collegit in vnum aliquod corpus, sicuti vniuersam Ecclesiam, quæ in terris agit, vnam & dici, & esse voluit. *Iesus enim mortuus est, vt* Joan.11. *filios Dei, qui erāt dispersi, cōgregaret in vnū*. *Deus vnus est* (inquit Cyprianus) *& Christus vnus, &* Cyprianus lib.1.epist.8. *vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrū Domini voce fundata. Aliud Altare cōstitui, aut Sacerdotium nouum fieri præter vnum altare, & vnū Sacerdotium non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit*. Audis, Caluine, quid dicat? *Colligísne tu cum Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata?* At spargis potius, tot vnas Ecclesias in mundo constituens, quot sunt apum aut gruum vni greges. Tibi satis est, vt quælibet particularis Ecclesia sit in se vna. Verùm nos contendimus, totam Ecclesiam militantem non nisi vnum esse gregem, & ideo Pastorem quoque & ducem spiritalem in summo gradu non nisi vnum habere. *Vt per totum mundum* (inquit Leo) *vna nobiscum sit* Leo in Epist. ad Anatholium Constātinop. *vnius castæ communionis integritas*. Vt igitur in vno apum aut gruum grege vnus tantùm est Rex, ita & in tota militante Ecclesia (quæ magis vna est, quàm vllus grex apum aut gruū) vnus visibilis Præpositus esse debet, quem cæteri velut Regem ac ducem suum ordine literato instar gruum sequantur. Eodem vitio laborat & altera, quæ mox adiungitur, Caluini responsio. Nam cùm Catholici Doctores Monarchiam pluriū Dominationi præstare dicerent, idque ex Homero cōfirmarent qui dixit οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, non est laudabilis multorū Principatus: Altera Caluini confutatio. Caluinus respondet, *Homerum nihil aliud voluisse, quàm regnum duos non capere*. Imò (inquā) plus dixit. Nam & multorum Dominationem reprehendit, & ex contrario illum Reipub. statum laudauit, in quo plures æquali potestate non præsunt. Ergo & regnum supra cæteros gubernādi modos extulit, & præ illo plurium dominationem præclaram esse negauit. Cùm autem pulchritudo Ecclesiæ Christi apud Salomonem & Isaiam valdè prædicetur: necesse est, vt præ- Salomon in Canticis Cāticorum. clarissimam quamque gubernationem in Ecclesia constitutam existimemus. Verùm sit ita, vt Isaias ca.60. 61.62. Caluinus ait: non capiat duos regnum. An oblitus est, Ecclesiā regnum esse, ac *regnum cœlorum* Matt.13. à Christo vocari? Verùm de eo postea. Interim animaduertere oportet, non modò singulis animalium generibus, quæ saltem in societate viuunt, singulos duces præesse: verùm etiam toti Plinius li.10. cap.3. auium generi Aquilam, toti verò animalium terrestrium Leonem dominari. Vnde & Plinius *ex his auibus, quas nouimus, Aquilæ maximum honorem esse dicit, maximámque vim*: & Epiphanius Epiphan. hæresi.74. *leonum genus super alia animalia maximè regale esse attestatur*.

Hominem omnibus animantium & piscium generibus ex Dei voluntate dominari.

CAPVT X.

NE illæ innumerabiles piscium, auium, cæterorumque animalium species, quas author naturæ condidit, hac saltem ex parte viderentur inordinatæ, quod ijs omnibus nullus dux Gen.1. vnus præponeretur: *Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam fecit, vt præesset piscibus maris, & volatilibus cœli, & bestijs, vniuersæq; terræ, omniq; reptili quod mouetur in terra*. Quæ igitur in genera penè infinita sigillatim distinguebantur, quæque locis longissimè disiūcta erant, cùm alia in cœlo, alia in terra, & alia in mari degerēt: hæc omnia in vnum Deus collegit, quando ea iterū vniuersa vni homini, hoc est, præcipuo & primo *omniū animantiū* generi subiecit. vt ita non modò singula animalium corpora in seipsis, nec tantùm singuli greges aut genera singula, verùm etiam tota vniuersitas animalium haberet præter Deum & sub Deo certū Ducē & Principem, cui parēret. Quò minus dubitare licet, quin præter caput, quod in hominū singulorum

singulorum corpore eminet, ac præter Duces Præpositosque Ecclesiasticos, qui in singulis Ecclesijs cernuntur: sit etiam vnus dux primus omnium quæ in mundo sunt Ecclesiarum, cui cæteræ omnes Ecclesiæ debeant obedire. Quemadmodum enim cæteræ omnes creaturæ Monarchiam vnius Dei agnoscunt non absque vlla re interiecta, sed primùm per interpositam suorum in vnoquoque genere Ducum, deinde per interpositam hominis communem Præfecturam: sic etiam Christiani homines vnius Christi Monarchiam in Ecclesia ipsius agnoscunt, nō absque vlla re alia interiecta, sed primùm per interpositos in singulis quibusque Ecclesijs singulos Pastores, ac deinde per vnum Pastorem visibilem omnibus communiter interpositum, qui locò visibilis præsentiæ Christi omnibus præest.

Monarchia Dei per medios quosdā Principatus agnoscitur.

Homines ita conditos fuisse, vt omnes, qui simul in terra viuerent, vni subesse debuerint, atque inde gubernationis Ecclesiasticæ exemplum petendum esse,

CAPVT XI.

GReges animalium suis singuli Ducibus: Duces verò ipsi, omniaque omnino animalia per Dei legem vni homini subijciuntur. Iam verò ne cùm plures sint homines, illi saltem putentur non iterum alij Duci, verùm absque vlla re interposita vni Deo, atq; vni Christo subesse: restat, vt & ipsos homines numerosa propagatione diffusos vinculo quodā naturali cohærere declarē, vt tā in terra, quàm in cœlo nulla reperiatur multitudo, quæ non reuocetur ad certā suæ naturæ cōgruentem vnitatē & Primatū. *Deus* (inquit Apostolus) *ex vno fecit omne genus hominum*. Primùm ergo (vt etiam D. Chrysostomus admonet) *Deus Caput vnum omnibus dedit ipsum Adā. Cur enim è terra (quemadmodū ille) perfecti nō sumus? nēpe vt partus, vt nutricatio, vt succeßio generādi nos inuicē ligarent. Hāc ob causam nec mulierē ex terra fecit. Itaque velut à capite quodam vno totum humani generis corpus dependet. Et quia iam à principio parentes duo fuisse videri possunt, vide quî conglutinet, quî in vnum lege connubij coniungat. Et eum ex quo facta est, maritum mulieri tradit. Deinde hunc imperare, illam subesse iußit: esse enim inter æquales æmulationē nouit: itaque noluit esse Democratiam, sed Regnum: & quod videre in exercitu licet, id in omni bene custodita domo deprehendas. Regis locum obtinet maritus, vxor Primatis & Ducis: imperium proximum liberi tenent, infimum familiares: nam & hi in subiectos similiter imperium tenent. Et vnus quispiam cæteris omnibus præfectus, heri vicem tenet, sed vt seruus. Atque aliud est rursus imperium inter ipsos, vxorū & liberorū dico: in ipsis denique liberis aliud, prout cuiusque ætas aut natura tulit: nā nec in pueris quidē æquale imperiū fœmina tenet. Aßiduis igitur & cōtinentibus vndique vinculis, ad concordiā nos Deus disciplinamq; coëgit.* (Et pòst) *Denique quòd ex viro sit mulier, & liberi item ex vtroque, hinc multi nascūtur affectionis modi: hūc, quia pater est, amamus: illū, quia auus: hanc, quòd sit mater, illam, quòd nutrix: hunc, quod filius, illū quòd nepos, & illum item, quòd pronepos: hāc quia filia, illam quia neptis: hunc quia frater, illum quia ex fratre nepos: hanc quia soror, illam ex sorore neptem. Et quid recensere vniuersam cognationis seriem attineret? Aliam coniunctionis formam commentus est insuper: cognatorum connubio interdicto, ad alienos nos eduxit, illos vicißim ad nos pellexit, & quos naturali neceßitudine copulari non licet, hos nuptijs conglutinauit, integras sæpè familias vnius nymphæ gratia conciliando, genus generi totum permiscet.* Ac ne tantùm in rebus politicis, non item in Ecclesiasticis hāc Primatus & vnitatis legem institutam dicas, audi etiam quid porrò Chrysostomus dicat. *Obedite* (inquit Apostolus) *illis, qui vobis præpositi sunt. Malum quidem est, vbi nullus est Principatus, & multarum cladium hæc res existit occasio, & confusionis est turbationumq; principium. Sicut enim si ex Choro ipsum Coriphæum auferas, nequaquam modulatus chorus vel ordinatus existit: & phalanx militum, si ducem non habeat, nullo modo acies illa numero vel ordine procedit: & nauis, si gubernatore priuetur, pessum eat necesse est: sic & gregi si Pastorem abstuleris, cunctus dispergetur & peribit.*

Actor. 17.
In 1 Cor. Hom. 34.

Caput vnum humani generis.

Noluit Democratiā, sed Monarchiā.
Sic Papa Christi vicē tenet, sed vt seruus.

Chrysostom. in Hebræ. 13. Homel. 34.

Ne autem morbo huic medicinam esse factam putes, si plures simul in alijs atque alijs Ecclesijs constituantur Pastores: subijcit ibidem Chrysostomus. *Malum igitur est, vbi nullus est Principatus.* Nisi ergo ipsi Pastores (cùm præsertim & plurimi sint, & linguis, regionibusque disiungantur) sub certo Principatu alterius visibilis Pastoris degant: ei rationi, qua D. Chrysostomus vtitur, nullo modo satisfactum est. Nam si tot millia Pastorum quot in Ecclesia sunt, Pastore summo, cui obediant, priuentur: nónne cùm ipsi Pastores in varias hæreses discedunt, necesse

Inter Pastores ipsos debet esse Principatus.

necesse erit greges illis subiectos multò etiam magis diuelli, & dissipari? *Malum est igitur, vbi nullus est inter ipsos etiam Pastores Principatus*. Sicut autem cum de vna sola naui agitur, eam si gubernatore careat rectè cum D. Chrysostomo perituram dicimus: eodem modo si classis nauium instruatur, ipsam classem dicimus multò magis perituram, si & illa certum ducem non habeat, cuius auctoritate in hanc illámue partem feratur, & cuius arbitrio vel pugnam ineat, vel declinet. Singulæ autem Fidelium Ecclesiæ cum naui vna, verùm ipsa Catholica Ecclesia meritò cum classe nauium comparatur. Quemadmodum igitur qui nec vnam nauim absq; gubernatore incolumem fore dicit, multò magis intelligit, classem integram absque duce aut principe vno, cui pareat, saluam esse non posse: eodem prorsus modo qui nec singulas Ecclesias absq; Pastoris alicuius Præsidentia in recta fide atque vnitate contineri posse dicit, multò magis intelligit, totam Fidelium multitudinem, quæ per vniuersum orbẽ diffunditur, ab hæresibus & schismate immunem permanere non posse, præterquam si Pastorem vnum habeat, qui totius corporis Pastorumque omnium curam gerat.

Augustin de vera religione.cap.25.

Hæc sæpius repetenda iudicaui, propterea quod non ignoro, Aduersarios nostros illa, quæ de Pastorum Principatu vel in Scripturis sanctis, vel in Patrum libris leguntur, ad particularem quamque Ecclesiam sic referre, vt nolint vniuerso Ecclesiæ corpori illis modis consuli, quibus consultum est singulis quibusque membris. Quasi verò Deus maiorem rationem totius Ecclesiæ non habeat, quàm singularum eius partium. Quantò præclariùs sensit D. Augustinus, cùm diceret? *Deus non solùm singulis hominibus quasi priuatim, sed vniuerso generi humano quasi publicè consuluit*. Deus ergo in gratiam totius generis humani Principatum quendam naturalem ab initio instituit, & sic instituit, vt inde gubernandæ Ecclesiæ suæ exemplum peti vellet. Nam vt vnus erat omnium hominum pater, qui dictus est à Sapiente pater non paucorũ hominũ, sed pater orbis terrarum: sic vnus est omnium Fidelium Pastor Christus Iesus. *Adam enim erat forma futuri. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de cœlo cœlestis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cœlestis, tales & cœlestes*. Iam verò quemadmodum moriente Adamo non perijt de terra gubernatio paterna aut Principatus ille naturalis, verùm ad liberos Adæ, qui successerunt in ius paternum, pertransijt: idemque fuit primùm Seth, deinde Noë & Abraham cæteris mortalibus, quod Adam ipse futurus erat, si perpetuò vixisset: ad eandem rationem cùm placuisset Christo, vt postquam visibiliter in hoc mũdo præfuisset ex hoc mundo trãsiret ad Patrem, non perijt de genere humano visibilis præfectura vnius Pastoris. Verùm licet Christus maneat Ecclesiæ suæ Caput in æternum, & ob eam rem longè superet veterem Adamum, tamen quia visibiliter & manifestè hoc officium iam nõ exercet, loco visibilis præsentiæ suæ, alium substituit, per quem Ecclesiam vsque in finem seculi administret. Loco spiritus Christi non dico quenquam substitutum, sed tantùm loco visibilis præsentiæ eius. Spiritu enim adhuc nobiscum adest: visibili autem corporis sui ratione abest. Mirabilis sanè est Deus in operibus suis, & sapientia mirabili cuncta disposuit. Adam vnus omnium parens factus est, tùm vt præterita imitaretur, tùm vt futura præfiguraret. Præterita imitabatur, dum ea Monarchia, quæ in cœlo præcesserat, in ipso exprimebatur. Futura verò præfigurabat, dum ea, quæ in Ecclesia quandoque futura erant, per ipsius originem & filiorum eius progressum adumbrata sunt. Ita vltimis prima, vltimaque primis, & media vtrisque respondent. *An ignoratis* (inquit Apostolus) *quoniam Sancti de mundo hoc iudicabunt? Ideo hunc mundum* (teste Ambrosio) *dixit, vt ostendat & alterum. Hic ergo mundus ad superioris similitudinem factus est. Vnde homo hic positus est, ad imaginem DEI factus, vt sicut in superiore mundo ab vno DEO sunt omnia, ita & in hoc ab vno homine omnes haberent originem. Hinc est vnde Moses in Deuteronomio: Cùm diuideret* (inquit) *Altissimus Gentem, quemadmodum dispersit filios Adæ, statuit fines gentium secundùm numerum Angelorũ Dei. Quid tam apertum, hunc mundum superioris esse imaginem certa ex causa? Est enim & Hierusalẽ inferior & illa superior, quam matrem nostram vocat idem Apostolus. Est & inferior Paradisus, in quo homo positus, mãdatum, & vt operaretur, & vt custodiret, accepit. Est & ille cœlestis, in quo raptus Apostolus audiuit verba arcana*. Hæc Ambrosius. Quæ ego in eum finem protuli, vt appareret, tùm magnã esse consensionem inter iura & cœlorum, & naturæ, & Ecclesiæ, tùm illa omnia iura vnius Præfecturam vbique constituere. Transeamus iam à naturali hominum Monarchia, cui Ecclesiastica similis esse debet, ad illud Monarchiæ genus, quod ab ipsis hominibus secundùm naturam institutum est, vt ab illa etiam Ecclesiasticæ Monarchiæ quoddam adminiculum petamus.

Sapient.10.

Rom.5. 1.Cor.15.

Matth.28.

1.Cor.6. Ambros. ibidem Omnes ab vno.

Hic mundus est imago cœlestis Curiæ.

Gal.4.

Monarchiam in gentibus regendis iure ciuili, gentium, & diuino receptam esse: cùm interim non minus Ecclesiastico regimini, quàm ciuili necessaria sit.

CAPVT XII.

SEquitur, vt quæramus an hominum gubernatio iure gentium & ciuili recepta, non perinde etiam præferat Monarchiam cæteris omnibus gubernãdi modis. Optãdum sanè fuerat, vt nemo relicta clementissima illa Patrumfamiliâs gubernatione, quam Deus per naturam ipsam instituit, ad aliam se contulisset. Verùm quoniam post peccati corruptelam, cæcum est genus hominum, nec vnquam in vllo viuendi genere acquiescit: factum est, primùm vt *Cain à domo sui patris discedens, habitaret in terra profugus, ciuitatemq; à se ædificatam ex filij sui nomine Henochiam appellaret*, vbi videlicet ipse gereret principatum à se excogitatum, postquàm paternum iugum à Deo institutum excussisset. Cuius exemplum *Nemrod* etiam, post Diluuiũ secutus, cœpit esse potens, non in Domino, sed *in terra*, factusque est tam robustus venator, vt quẽadmodum insignia quæque Domini esse apud Hæbreos dicebantur, sic etiam ipse diceretur *venator coram Domino*, vnde Prouerbium exiuit, *Quasi Nemrod robustus venator coram Domino.* Hic autem primus erat Rex in terra. *Principium enim regni eius Babylon.* Quamuis autem hoc regni constituendi principium eatenus à malo videatur esse, quatenus aut Cain, aut Nemrod à meliore alterius Principatu defecerunt: tamen hoc posito quòd semel deficere voluerunt, magnum sanè bonum generi humano ex hoc nouo gubernationis Regiæ modo creatum est. Factum quippe est, vt qui nolebant ministris Dei obedire, tamen sine omni obedientia non viuerent, sed obedirent saltem ei viro, in cuius Principatum ipsi consensissent. Ita per Dei prouidentiam effectum est, vt licet inordinata hominum ambitio præclarissimum ordinem diuinitùs institutum violasset, in ordinem tamen alium inferiorem illum quidem, sed tamen etiam diuinum redigerentur. Nata est ergo in diebus Nemrod terrestris Monarchia. Sed cùm alij quoque viri audaces & bellicosi eam rem animaduertissent, volebant & ipsi non amplius alteri subesse, verùm alijs in locis regnare, prout quisque multitudinis alicuius assensum ad eam rem conciliare potuit. Itaque cùm plures iam reges in omnibus penè Vrbibus existerent, eaq; res humanum genus, quod in vna societate contineri totum debebat, nimium disiungeret, atque in diuersa studia traheret: immensa Dei misericordia *regnum Assyriorum in diebus Nini Regis excitauit*, quod fines suos propagans, multa alia regna vniret atque inter se complecteretur. Successit postea huic Assyriorum Monarchiæ primò Persarum, deinde Græcorum, ac deniq; Romanorũ Monarchia, sub cuius initio Christus nasci voluit. Ac quantũ quidẽ bonũ Orbi terrarũ ex his Monarchijs prouenerit, tùm ex Prophetia Danieli de ijsdẽ reuelata, tùm ex ijs, quæ antè ex *Eusebio & Leone Papa* in mediũ protulimus, abũdè intelligi potest. Sic enim ait Daniel ad Nabuchodonosor: *Tu Rex Regum es, & Deus cœli regnũ, & fortitudinẽ, & Imperiũ, & gloriã dedit tibi: & omnia, in quibus habitant filij hominũ & bestiæ agri: volucres quoq; cœli dedit in manu tua, & sub ditione tua vniuersa constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te cõsurget Regnum aliud minus te: & regnũ tertiũ aliud æreum, quod imperabit vniuersæ terræ. Et regnũ quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminuit & domat omnia, sic comminuet & conteret omnia hæc.* Et pòst: *In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cœli Regnum, quod in æternũ non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum. Secundùm quod vidisti, quòd abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum: Deus magnus ostendit Regi, quæ ventura sunt postea, & verum est somnium, & fidelis interpretatio eius.*

Genes. 4.

Genes. 10.

Luc. 2.

Huius lib. c. 1

Danielis, 2.

Hic autem duo præcipuè notanda sunt: vnum, quòd de Regnis potius, quàm de vllis alijs Ciuilium gubernationum generibus cura est Deo. De ijs enim rebus Prophetias maximè reuelat, quarum maximam rationem habet. Alterum verò, quod insigniter animaduerti velim, illud est: ista Regna, quæ Daniel prædicat, minora esse regno Christi: quod tamen *Christi Regnum Ecclesia eius* intelligitur esse. Quæ Christi Ecclesia, vt visibiliter in hoc mundo agit, etiamsi ad cœlestia & inuisibilia suspiret: sic non est dubitandum, quin visibilem cœlestis quidem, sed tamen Regni formam in hoc mundo præ se ferat: verùm de hac re postea. Cùm igitur penè omnes per orbem nationes regibus quæque suis parérent, populus Dei eò tardius in regnum terrenum concessit, quò præclarius ad regni cœlestis modum à spirituali

Matth. 13.

Pastore, quem Deus ei præfecerat, regebatur. Nunc illud in primis vrgeo, Monarchiam omni generi hominum adeò fuisse non solùm vtilem & opportunam, sed præterea necessariam, vt neq; Dei populus in sacris rebus vllo vnquam tempore, nec ferè quidē in profanis vno caruerit Rectore ac Duce, quocunq; is nomine vocabatur. Nā si fortè post obitū Iosue, Dux qui præcederet in bello, defuerat (nam, qui præcederet in sacrificio atq; in alijs templi ceremonijs, nunquam defuit) mox aut ad oraculum Dei, aut ad consensum populi properatum est, vt Dux vnus constitueretur, sine quo neq; pax in exercitu proprio, neq; victoria de hoste sperari
Iudicum 1. poterat. *Post mortem Iosue consuluerunt filij Israel Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananæum, & erit Dux belli? Dixitq́, Dominus: Iudas ascendet. Ecce tradidi terram in manus*
Iud. 20. *eius.* Et iterum: *Israelitæ surgentes venerunt in Domum Dei, hoc est, in Silo, consuluerunt q́, Dominum, atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro Princeps certaminis contra filios Beniamin? Quibus respondit Dominus: Iudas sit Dux vester.* Erāt quidē singulis Tribubus sui Principes & Duces. Cæterùm nisi Dominus nominatim designasset, cuinam potissimùm totius rei summa cōmitteretur, periculum erat, ne prius inter se de Principatu, quàm cum hostibus de victoria dimicarent. Neq; verò quisquam facilè patitur Imperij consortem. Vnde Alexander Magnus Dario, cùm is dimidium regni sui obtulisset, respondisse dicitur: Vnum Regnum nō magis fert duos Reges, quàm vnus mūdus duos soles. Itaq; cùm etiā D. Cyprianus vnicū esse Deū contenderet: *Ad Diuinum*, inquit, *Imperium etiam de terris mutuemur exemplum. Quando vnquā Regni societas aut cum fide cœpit, aut sine cruore desiit? Sic Thebanorum germanitas rupta, & permanens rogis dissidentibus etiam in morte discordia: & Romanos geminos vnum non capit regnum, quos vnum vteri cepit hospitiū. Pompeius & Cæsar affines fuerunt, nec tamen necessitatis fœdus in æmula potestate tenuerunt. Nec tu de homine mireris, cùm in hoc omnis natura consentiat.* Et Cypria-
Tom. 1. Epistol. 4. no Hieronymus assentiens, *Imperator*, inquit, *vnus, Iudex vnus Prouinciæ. Roma vt condita est, duos fratres simul habere reges non potuit. In Rebeccæ vtero Esau & Iacob bella gesserunt.* Nec aliter
Lib. 2. de ordine. existimauit Augustinus: *Nónne quæuis*, inquit, *multitudo eò minus vincitur, quò magis in vnū coit? Vnde ipsa coitio in vnum, cuneus nominatus est, quasi coüneus.*

Quòd si tanta est necessitas vnius Ducis in bello, quod aduersus carnē & sanguinē geritur, si tot modis vnitati & concordiæ ciuili, per vnius præfecturā consulitur: quantò magis nos, qui nō cum carne & sanguine, sed cū spiritibus tartareis, & cū principibus tenebrarum de fide ac spe dimicamus, vnius Ducis præsidentia muniri debemus, vt ne vexillum diaboli transfigurā-
Cantic. 6. tis se in Angelum lucis, putemus esse vexillū Christi. Etenim sponsa Christi à Salomone aciei castrorum ordinatæ cōparatur, & ideo non minus Duce visibili in hac spiritali militia sua indiget, quàm olim populus Iudæorū Duce aliquo in bellis externis indigebat. Semper igitur Dominū rogare debemus, vt certū Ducem, cuius vexillum in cōspectu nostro sit, nobis præbeat, dū in hoc mundo militamus. Ac sanè si quis dixerit, corporalia Israëlitarum bella, & singulos Duces bellorū, figuram fuisse eorum, quæ nunc in Ecclesia Christi fiunt, non errabit: cùm Pau-
1. Cor. 10. lus dicat, *omnia in figuram contigisse illis.* Plus dico: Visibiles & terrenæ Monarchiæ tùm cæteræ omnes, tùm potissimū Romana, licet ob multas causas à Deo sint cōstitutæ, quas antè ex parte commemoraui: tamen ob nullam potius causam constitutæ sunt, quàm vt pacificū iter Euangelio Christi prępararēt. Qua in re, vt Eusebij & Leonis testimonia, quæ antè posui, nūc omit-
In Epist. ad Valerianū. tā, ita elegātissimè scribit Eucherius Lugdunēsis Episcopus: *Illa* (inquit) *externa omnia, id est, nationes & regna, putásne ob aliud in ditionem ac ius cessisse Romanum, & ob aliud magnam partem generis humani in vnum transisse populum, nisi vt facilius tanquam medicamentum per corpus vnum, ita per vnam gentem fides infusa penetraret, & vt capiti ingesta velociter se per membra diffunderet? Alioqui non ita cucurrisset inter crebras & discrepantes ritibus linguisq́, gentes, nec*
Rom. 15. *tam longè per nouorum semper graduum obiecta transisset.* Denique *B. Paulus per hunc eundem populum disterminans fidē, scribit se ab Hierosolymis vsque ad Illyricum Euangelio Christi cuncta repleuisse. Quando autem istud inter nationes, aut multitudine innumeras, aut immanitate barbaras extitisset? Inde est, quòd nunc terra à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christum resonat, quod ad vitā omnia mundi latera concurrunt, dum fidem Thrax, fidem Libys, fidem Syrus, fidem receptat Hispanus. Magnum ergo ex hoc diuinæ pietatis argumentum est, quòd sub Cæsare Octauio, cùm vtiq. Romana possessio verticē tenuit, tunc se Deus terris dedit. Itaq, vt tua apud te proferā, cùm ab ortu regni huius centesimus & octogesimus quintus ferè supra millesimū vertatur annus, quicquid vel sub illa dominatione regū vetusta, vel sub illa deinde gemina administratione Consulū Roman. accessit Imperio, omnia Christi aduētui præparata, & diffundēdæ fidei prouisa, potest, si quis est idoneus assertor, ostēdere.*

Quòd

Quòd si Monarchiæ ciuiles tantum vtilitatis Euangelio propagando attulerunt, idq; quoniam per illas multi populi sunt in vnam gentem redacti & collecti: quantò magis necessarius est nunc aliquis Pastorum Princeps, qui eosdem populos in tam diuersis Prouincijs degẽtes in vnitate vnius ouilis & semel constituat, & semper conseruet? Nam si Monarchia ciuilis, quæ foris constituta est, tantum Ecclesiæ profuit, dum viam Euangelio prædicando per aliarum gentium concordiam patefecit: quantò magis Monarchia Ecclesiastica, quæ ipsum corpus Ecclesiæ intus vegetat & nutrit, eidem Ecclesiæ ad concordiam domi stabiliendam proderit? Sed nunc relicta & naturali gubernatione, & ea quæ secundùm naturam maximè est, ad eam Reipublicæ formam accedamus, quæ ab ipso Deo in Ecclesia ipsius instituta est.

ARGVMENTVM Libri Quarti.

ETSI tota Dei Ecclesia verè vna est, quia & ab vno Deo est constituta, & vnico eius Spiritu conseruatur, & in eiusdem summi boni æterna fruitione acquiescit: tamen cùm alia sit Angelorum, aliaque hominum natura, & ij vtrique non statim à creatione sua Deum facie ad faciem viderint, sed prius probati fuerint, quàm ad contemplandam Dei Maiestatem admitterentur, cumq; homines pro varia temporum occasione aliter sub Lege Naturæ, aliterq; sub Mosaica vixerint: Ecclesiam Christi cum singulis & Angelorum & hominum degendi modis ita conferam, vt vbique vnius Primatum diuinitus institutum, & à Prophetis vnicè commendatum fuisse declaraturus sim, eádemque opera ostensurus, eandem regiminis rationem in Ecclesia Christi collocandam fuisse.

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiæ,

LIBER QVARTVS.

Inter Angelos, cùm ab initio crearentur, vnum extitisse Principem, qui postea, vt Sancti Patres ex diuinis Scripturis collegerunt, defecerit à Deo, eandémque esse nunc Ecclesiæ Christi conditionem, quæ Angelorum ab initio fuerit, nisi quòd Christus pro nostri Principis fide rogauit, vt ea non deficeret.

CAPVT I.

PLACVIT Deo, *qui Spiritus est, & in Spiritu coli vult,* de nihilo quosdã Spiritus purissimos mox ab ipso mundi exordio creare, qui luminis & claritatis diuinæ non ita multò pòst (si tamen *in veritate persisterent*) participes redderẽtur. De quorum cõditione & agendi modo antequã aliqui ex illis beati fierent, etsi nihil in Scripturis diuinis satis perspicuè dictũ videatur: tamẽ multi Prophetæ & Apostoli quasi aliud agentes scripserunt multa, ex quibus viri sancti diuinitus inspirati, quædam ad Angelorũ conditionẽ pertinentia in vnum collegerunt. Quorum ego vt ingenium admiror, industriã laudo, fidem suspicio: sic argumenta & collectiones in hoc genere maximi quidem, non tamen pluris facio, quàm vt intra limites humanæ authoritatis (à qua tamen recedendum facilè non sit) eas hac in re consistere existimem. Neque enim puto, illum vnius Angeli supra cæteros Principatum, de quo nunc ago, tam clarè aut in Scripturis proponi, aut ab Ecclesia hactenus definitum esse: vt hæreticus, aut infidelis haberi debeat, si quis contradixerit. Sed tamen qui ex altera parte id contemnet, quod ex diuinæ Scripturæ authoritate per ingenia grauissima, tanto fidei & charitatis dono exculta, conclusum fuerit: eum puto non instar magistri sui *mitem esse aut humilem*, sed inani superbiæ typho temerè inflari.

Ioan. 4. Ioan. 8. Iob 40. Isai. 14. Ezech. 28. Ephes. 3. Matth. 11.

Q ij Ego autem

Ego autem cùm in omni rerum vniuersitate, atque etiam in singulis penè rerum generibus Principatum quendam diuinitus institutum esse demonstrare conatus sim, non potui in Angelica natura hunc ipsum Principatum non inuestigare.

Ephes.3. D. Paulus scribens ad Ephesios, ait, se impetrandæ cuiusdam rei gratia *genua flexisse ad Domini nostri Iesu Christi Patrē, ex quo* (inquit) *omnis paternitas in cœlis & in terra nominatur.* Quod autem Latinus interpres vocauit paternitatem, posset etiam verti familia, tribus, aut cognatio. Sed interpres ad nomen æterni Patris allusit, *vt ex Iesu Christi Patre omnem paternitatem, siue quæ in cœlo, seu quæ in terra est, nominari diceret.* nominatur enim à patre paternitas. Nec erat cur

Erasmi temeritas. Erasmus ex ista interpretatione sententiam Pauli perijsse diceret, aut etiam cur D. Thomam Aquinatem notaret ob ea, quæ de paternitate in Angelis existente inquirit. Nam Theophy-

Theophylactus in 3. ad Ephes. lactus vir doctissimus atq; etiā natione Græcus, in hunc ipsum locū scripsit, πατριάς, quo verbo Apostolus est vsus, *à patrū nomine appellatas.* Quo igitur pacto quod à patre deducitur, significātiùs vertas, quàm per nomē paternitatis? adeo vt D. Hieronymus dicat: πατριὰν *Latini pater-*

In libro aduersus Heluidiū. & in 3. c. Epist. ad Ephes. *nitatē interpretantur, cùm ex vna radice multa generis turba diffunditur.* Qui etiam sensum Pauli reddens: *Solus pater* (inquit) *præstat cæteris, vt patres esse dicantur. De terrenis cœlestia contemplemur. Adam* (*quem primùm plasmauit Deus, & Creator ipsius & Pater fuit*) *certè Deo Patri scit se debere, quòd substitit. Rursum hi qui geniti sunt ex Adam, patrem illum intelligunt, ex quo orti sunt.*

Deus pater Adæ, Luc.3. *Vnde & in Euangelio secundùm Lucam cùm paulatim à Christo, Dauid & Abraham retrorsum esset generatio supputata, ad extremum Scriptura ait, filij Seth filij Adam filij Dei: vt paternitatis in terra*

Paternitas in terris. *vocabulum à Deo primùm esse demonstraret. Quæritur verò, quam ob causam & in cælis ab eo omnis paternitas appelletur. Quomodo nos qui non sumus de genere Abraham, si fidem illius habuerimus, filij vocamur Abraham, Patriarchas quoque & Prophetas* (*si tamen nos ab eis peccata non separent*) *nostros patres dicimus: ita puto Angelos cæterasq; Virtutes habere Principes sui generis in cœlestibus,*

Paternitas in cœlis. *quos patres gaudeant appellare. Archangelus enim nisi Angelorum dici non potest, & Dominatio, & Principatus & Potestas, nisi inferiores subditos habeant, non vocantur.* Licuit ergo D. Hieronymo paternitatem inter Angelos & inquirere, & inuenire: & D. Thomæ Aquinati hoc ipsum inquirere non licuit, nisi mox audiat ab Erasmo: *Thomas Aquinas vocem, vnde quæstionem om-*

Erasmus in Annotat. *nem elicit, non intellexit?* Atqui, ô bone vir, nec aliud in hac re inuestigauit, nec aliud respondit D. Thomas, quàm vel D. Hieronymus, vel D. Chrysostomus. Vnde igitur scis, Thomā non intellexisse illam vocem, vnde quæstionem elicit? An vocem satis perfectè nō intellexit, qui rē voce significatam eodem modo explicauit, quo doctissimi quique tùm ex Græcis, tùm ex Latinis Patribus eandem intellexerunt, atque explicârunt? Hieronymus igitur putauit, paternitatem illam, quæ in cœlo est, ita intelligi, vt Angeli, qui sunt alijs superiores, patres inferiorum dicantur: quod etiam ipsum nomen Archangelorum, Principatuum, Potestatum, & Dominationum significat. Omnia enim illa nomina referuntur ad aliud, cui dominētur & præsint, quém-

In epistol. ad Ephes. Hom. 7. admodum pater suæ familiæ dominari solet. Chrysostomus etiam quærens, *quæ sint istæ paternæ cognationes: In hoc seculo* (inquit) *paternæ cognationes sunt generationes: in cælis verò cognationes vocat Ordines ac familias cœlestes.* Sunt igitur familiæ quædam Angelorum. In omni verò familia ac Tribu vnus est velut paterfamiliâs, & Princeps illius Tribus. Iam hos patres omnium

Vide Haimonem & Theophyl. doctissimos plerique alij tam Latini quàm Græci imitati, tradiderunt Paulum hoc in loco significasse, quasdam esse Angelorum familias & cognationes, non quidem per carnis, & sanguinis generationem propagatas (nam neque hoc D. Thomas sensit) verùm ita dispositas, vt non temerè ac fortuitò facti, sed ordine quodam certo procreati sint Angeli, cuius ordinis rationem homines melius intelligere non possunt, quàm per nomen Paternitatis. Quemadmodū enim videmus, maximam illam hominum multitudinem, quæ iam diu in mundo extitit, non simul productam, sed ab vno principio primùm exortam, ac deinde in plures familias per patrum diuersorum generationes esse diffusam: sic in productione Angelorum talis procreandi modus à Patre omnium obseruatus intelligi potest, vt etiamsi omnes Angeli eodem tempore conditi sint, alius tamen alio dignior, atque ob id prior etiam esset per naturam: donec ad vnū accederetur omnium omnino primum, hoc est, dignissimum, qui ob eā causam *Pater ac Princeps omnium Angelorum* censeri posset. Sic nimirum omnis paternitas, tàm in cœlis, quàm in terris à Patre Iesu Christi aptè nominatur. Ac de Patre quidem cœlesti constat, eum ita esse Patrem Filij sui, vt quanquam Filius tempore posterior Patre non fuerit, nec in substantia minor: sit tamen à Patre suo, tanquàm à principio, à quo ab æterno generatus est. Nam & eo modo Græci Doctores intellexerunt illud: *Pater maior me est.* Atque vt Filius rectè à Patre esse

creditur,

creditur, licet nec illo sit minor, nec iunior: sic nihil obest, quin aliqui Angeli ab alijs velut à patribus suis, ac ij deinde omnes ab vno Angelo velut ab omnium Principe dependeant, quicunque sit ille nexus spiritalis, quo in vnum colligantur. Nam si nec in simplicissima Dei essentia ordo Personarum deest, cùm cæteræ creaturæ, quæ rationis participes sunt, ac præsertim spirituales & dignissimæ quæque ad similitudinem & imaginem Trinitatis factæ sint: magna ratione ducimur, vt etiam in Angelis ordinem quendam velut cuiusdam communis originis seu paternitatis esse putemus, iuxta quem sic omnes Angeli ab vno sui generis Principe in gradu creationis suæ dependeant, quemadmodum Filius & Spiritus sanctus à Patre, velut ab vno principio sunt. Nam cùm & in Trinitate ab vno principio reliquæ duæ personæ existāt, & in hominibus omnes ab vno procreentur, Angeli verò propiùs ad imaginem Trinitatis per naturam accedant, quàm homines: plusquàm probabile est, inter Angelos etiam vnum Principem extitisse, qui tanta fuerit dignitate præditus, vt omnibus emineret, omniumq; primus & supremus meritò appellandus esset. Ioan 1. & 14. Vide epistolā Alexandri apud Theodoretum lib. 1. cap. 4.

Certè quidem Tatianus Iustini Martyris Discipulus in Oratione, quam contra Græcos edidit, sic habet: *Angelus ille primogenitus in Dæmonem mutatur, & alij phantasmata eius secuti, Dæmonum exercitui deputantur, & propter arbitrij libertatē stultitiæ suæ permittuntur.* Fuisse igitur *Angelum aliquem primogenitū* existimauit. Vnde etiam D. Gregorius in hunc modum scripsit: *Ipsi Angelo, qui primus est conditus, per Prophetam dicitur: Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, & perfectus decôre, in delicijs paradisi Dei fuisti. Vbi notandum est, quòd non ad similitudinē Dei factus, sed signaculum similitudinis dicitur, vt quò in eo subtilior est natura, eò in illo imago Dei similius insinuetur expressa.* Et pòst: *Dum cunctis agminibus Angelorum prælatus est, ex eorum comparatione clarior fuit.* Illum igitur Angelum, qui postea *tanquam fulgur è cælo cecidit.* D. Gregorius ab initio cunctis agminibus Angelorum putat fuisse prælatum. Nec sanè id ipsum ratione caret. Quò enim maiora dona primus Angelorum acceperat, eò citius à Dei obedientia illum defecisse, verisimile est, postquàm semel propriæ naturæ excellentiam contēplatus, non Deo, sed sibi eius rei gloriam attribuisset. *Initium quippe omnis peccati superbia ob id vocatur,* quoniā diabolus, qui primus peccauit, per mentis elationem Deo subesse recusauit. Iam verò superbiæ fomes malis ingenijs est Principatus. Vnde *Apostolus vetat Neophytum fieri Episcopum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat Diaboli.* Ex quibus Apostoli verbis colligere licet, Diabolum ob id cecidisse, quòd dum adhuc *Neophytus* id est, recens creatus erat, alijs spiritibus digniorem se vidēs, Deum etiam ipsum, non modò cæteros omnes, contempsit. Ne igitur Episcopus, qui in sua Ecclesia semper primus est habitus, eadem sui Primatus occasione, quæ Diabolum decepit, in superbiam elatus, in eandem cum Diabolo damnationem incideret: Apostolus prohibet, eum ex his eligi, qui nuper ad fidē conuersi essent. Rectè igitur, opinor, ex his Pauli verbis conijcimus, inter Angelos, dum adhuc Neophyti essent, fuisse vnū aliquē velut Episcopū, id est, maximum, & dignissimum, cui superbia causa fuit vt caderet. Quid quòd non facilè vllis, nedum tot spiritibus persuasisset, vt à Creatoris sui obedientia se subducerēt, atque ei adhæreścerēt, nisi omnium Princeps extitisset? Si enim alius quispiā ex Angelis maior illo & dignior in veritate perstitisset, cæteri Angeli duplicem causam habuissent, cur istum nō sectarentur. Vnam, quia conditorem suum & Dominum cuicunque socio & æquali anteponere debebant: alteram, quia inter ipsos viderent alium digniorē, cui potius obediendum esset, quàm nescio cui minus digno. Nunc autem dum nec faciem Dei Patris, adhuc igne tentationis probati, clarè contemplarētur, nec etiam alium inter se digniorem illo viderent, qui per superbiam cœpit deficere atque apostatare à Deo: factum est, vt multi Angeli abutentes proprij arbitrij libertate, non ea, quæ per fidem reuelebantur, sed quæ per naturam ob oculos mentis ipsorum posita erant, intuētes, mallent eum; qui coràm pulcherrimus erat, in perpetuum Principem absque vlla reuocatione eligere, quàm visionem Dei, quæ nondum illis concessa erat, per patientiam expectare. Quibus constitutis, non miramur, Satanam ita cecidisse de cœlo, tanquam fulgur, *vt cauda eius tertiam partem stellarum cæli secū traheret. Ipse enim Diabolus* (inquit B. Thomas) *cùm primò esset omnibus excellentior, vidēs suam naturalem excellentiam, superbiuit. Multi autem ex alijs videntes eum tam excellentem, consenserunt eius superbiæ, & ei adhæserunt.* Hinc legimus in Euāgelio, *æternum ignem paratum esse Diabolo & Angelis eius.* Et in Apocalypsi maligni spiritus vocātur *Angeli Draconis*, id est, Diaboli, nō quòd eius fuerint creatione, sed tantùm voluntatis propriæ subiectione. Nunquam autem se Diabolo subiecissent, nisi eum natura ipsis digniorem conspexissent. Imò Isidorus Hispalensis Episcopus ne Diabolum quidem ipsum putat vlla re ma-

Tatianus.
Homilia 34. in Euangel.
Ezech. 28.
Luc. 10.
Ecclesi. 10.
1. Tim. 3.
Vide Theodoretum in diuin. Decretorum epitome.
Apocaly. 12. & ibidē D. Thomas.
Matth. 25.
Cap. 12.

Isidorus de summo bono li. 1. c. 12.

gis incitatum vt peccaret, quàm ex Primatu suo: *Dum* (inquit) *apostata Angelus ad nouem Angelicorum ordinum comparationem, se clariorem cunctis aspexit, confestim intumuit, & cor suum ad superbiam eleuauit.* Et paulò antè: *Primatum habuisse inter Angelos Diabolum constat excellentia prælationis: ex qua fiducia cecidit, ita vt sine reparatione laberetur.*

Ac ne quis dicat, vel Isidorum, vel cæteros Patres hæc absque diuini verbi authoritate docere, audiat etiam quibus Scripturis ad eam sententiam adducti sint. Ab Isidoro incipiamus, quoniam is iam est in manibus. *Ante omnem* (inquit) *creationem Angelorum, diabolus conditus est, sicut scriptum est: Ipse est principium viarum Dei. Primus enim creatus extitit ordinis Prælatione, non temporis quantitate.* Illud igitur propheticum, quod apud Iob perscriptum est (*Ipse est principium viarum Dei*) citatur à Sanctis, velut in eo verbo Diabolus vocetur principium viarum, id est, operum Dei. Extat verò Commentarius in eũdem Prophetam sub D. Hieronymi, atque etiam sub venerabilis Bedæ nomine, in quo ita legimus. *Diabolus inter cæteras creaturas primus à Deo est conditus, & inde dictum est: Ipse principiũ est viarũ Domini. Nam in Ezechiele Propheta in capite lapidum ignitorum refertur, quòd primus fuerit omnium Angelorum, & corona in manu Domini.* Hæc ibi. Ac sanè D. Hieronymus Diabolum per *Behemoth* intelligendũ esse tradit in eo opere, quod ad Damasum Papam de filio prodigo scripsit. Eodem pertinet, quod Isaias *de Lucifero, qui manè oriebatur, scribit.* Omnium enim qui vspiam ferè scripserunt consensu, illa Isaiæ verba ita referuntur ad Regem Babyloniæ, vt interim mores & ingenium Diaboli depingant. Ille enim est, *qui dicebat in corde suo: Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Sub figurata persona Principis Babylonia* (inquit Augustinus) *Diabolum notat.* Idem etiam sentit de altero loco Ezechielis, quem mox proferam, non solùm Augustinus, verùm etiam Hieronymus, & Theodoretus in Epitome diuinorum Decretorum. Cyrillus autem refert, Draconem, hoc est, Diabolum *insignem inter Angelos, & superis Potestatibus spectabilem extitisse*, omniaque illa, quæ Isaias de Rege Babyloniæ dixit, valdè meritò in Diabolum cadere. Cùm igitur Isaias Diabolum vocet *Luciferum, qui manè oriebatur*, videtur significasse, quòd vt Lucifer inter stellas, sic etiam Diabolus inter spiritus Angelicos primas tenuerit. Ezechiel verò eiusdem spiritus excellentem ab initio Primatum in figurâ Tyrij regis ita depingit: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decôre in delicijs Paradisi Dei fuisti. Tu Cherub extentus & protegens, & posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti, perfectus in vijs tuis à die conditionis tuæ donec inuenta est iniquitas in te. Quo sermone demonstrat* (inquit Hieronymus) *ad hominem vrbis Tyriæ Principem hæc pertinere non posse, sed ad sanctam quondam & præcipuam fortitudinem, quæ vrbis Tyriæ Princeps posita sit.* Iam verò D. Gregorius interpretans hæc verba (*Ipse est principium viarum Dei*) totam hanc rem hoc modo concludit: *Quid vias Dei, nisi eius actiones accipimus? de quibus per Prophetam dicit: Non enim sunt viæ meæ, sicut viæ vestræ. Et principium viarum Dei Behemoth dicitur: quia nimirum cùm cuncta creans ageret, hunc primùm condidit, quem reliquis Angelis eminentiorem fecit. Huius Primatus eminentiam conspicit Propheta, cùm dicit: Cedri non fuerunt altiores illo in Paradiso Dei, abietes non adæquauerũt summitatem eius, platani non fuerunt æquæ frondibus illius. Omne lignum Paradisi Dei non est assimilatum illi, & pulchritudini eius, quoniam speciosum fecit eum in multis condensis frondibus. Qui nãque accipi in cedris, abietibus, & platanis possunt, nisi illa Virtutũ cœlestium proceræ altitudinis agmina in æternæ lætitiæ viriditate plantata? Quæ quãuis excelsa sint condita, huic tamen nec prælata sunt, nec æquata. Qui speciosus factus in multis condensisq́; frondibus esse dicitur, quia prælatum cæteris legionibus tanta illum species pulchriorem reddidit, quanta & supposita Angelorum multitudo decorauit. Ista arbor in Paradiso Dei tot quasi condensas frondes habuit, quot sub se positas supernorum Spirituũ legiones attendit. Qui idcirco peccans sine venia damnatus est, quia magnus sine comparatione creatus fuerat. Hinc ei rursum per Prophetam dicitur: Tu signaculum similitudinis Dei, plenus sapientia, & perfectus decôre, in delicijs Paradisi Dei fuisti. Multa enim de eius magnitudine locutus, primo verbo cuncta complexus est. Quid namque boni non habuit, si signaculum Dei similitudinis fuit? De sigillo quippe annuli talis similitudo imaginaliter exprimitur, qualis in sigillo eodem essentialiter habetur. Et licet homo ad similitudinem Dei creatus sit, Angelo tamen quasi maius aliquid tribuens, non eum ad similitudinem Dei conditum, sed ipsum signaculum Dei similitudinis dicit, vt quò subtilior est in natura, eò in illo similitudo Dei plenius credatur expressa. Hinc est, quòd Primatus eius potẽtiam adhuc insinuans idem Propheta subiungit: Omnis lapis pretiosus operimentum tuum, Sardius & Topazius, & Iaspis, Chrysolithus, Onyx, & Beryllus, Sapphirus, Carbunculus & Smaragdus. Nouem dixit genera lapidum, quia nimirum nouem sunt Ordines Angelorum. Nam cùm per ipsa sacra eloquia Angeli,*

Margin notes: Iob. 40. — In Tom. 7. operum Hieronymi. — Tom. 3. Epistol. 146. — Isaiæ 14. — De Ciuitate Dei. lib. 11. cap. 15. — Cyrillus in ca. 14. Isaiæ. — Ezech. 28. — Hieronymus in cap. 28. Ezechielis. — Gregorius in 40. cap. Iob. lib. 32. c. 18. — Isaiæ 55. — Vnus Angelus eminentior alijs. — Ezech. 31. — Prælatus cæteris. — Sine comparatione. — Ezech. 28. — Signaculum similitudinis Dei. — Primatus Angeli. — Nouem ordines Angelorum.

Angeli, Archangeli, Throni, Dominationes, Virtutes, Principatus, Potestates, Cherubin, & Seraphin, aperta narratione memorantur: quantæ sint supernorum ciuium distinctiones, ostenditur. Quibus tamen Behemoth iste opertus fuisse describitur, quia eos quasi vestem ad ornamētum suum habuit: quorum dum claritatem transcenderet, ex eorum comparatione clarior fuit. Deniq; Petrus apud Clemētem ita loquens introducitur: *Deus cùm fecisset mundum, tanquam vniuersitatis Dominus singulis quibusque creaturis Principes statuit. Statuit ergo Angelis Angelū Principem, & Spiritibus Spiritum.* Lib. 1. recognitionū Clementis, Ruffino interprete.

Ex his, quæ iam diximus abundè liquet, Spiritus Angelicos ita fuisse conditos ab initio, vt vnus cæteris omnibus emineret, ac velut *Lucifer* quidam esset, *principiumq́, viarum seu operum Domini.* Iob. 40. Vnde intelligimus, Deum voluisse creaturas rationis compotes, non tantùm à seipso, verùm etiam sub se, ab aliquo alio, qui eiusdem cum ipsis creaturis cōditionis esset, regi ac gubernari. Christus verò à vetere peccati statu ad nouitatem vitæ nos vocās, instaurauit omnia, Matth. 19. sicut à Deo creata erant *à principio*, & ob eam causam putandus est Ecclesiam militantem regere, non solùm per seipsum, verùm etiam per alium sub se, qui eiusdem cum Ecclesia conditionis existat: qui visibilis videlicet & mortalis sit, prout Ecclesia mortalis adhuc est, & oculis mortalium exposita. Ac neque parua est inter Angelorum primam creationem, ac nostrā hodie conditionem similitudo. Quemadmodum enim Angeli, cùm crearentur, non mox ad contemplandam Dei faciem assumpti sunt, (alioqui tantam Domini gloriam nec potuissent quidem contemnere) sed suo arbitrio ad tempus aliquod relicti, partim *perstiterunt in veritate*, Ioan. 8. partim declinauerunt ad mendacium: sic homines per Christi gratiam iustificati, non statim æterna beatitudine fruuntur, sed in eo statu degunt, vt *per fidem, non per speciem ambulantes*, partim stent, partim verò cadant. 2. Cor. 5. Itaque cùm hæc vita tempus probationis nostræ sit, non minus credendum est, vnum aliquem peregrinationis nostræ ducem à Christo constitutū esse, quàm Angelorum Ordines vnum suæ naturæ Principem, dum adhuc de futura gloria decertarent, acceperunt: Præsertim cùm is Dux & Princeps longè magis necessarius nobis hodie sit, quàm olim fuerit Angelis. Nam & nostra natura minus digna est, quàm Angelica, & pronitas ad peccandum eò maior in nobis est, quò & grauius ab ipso diabolo tentamur, & diutius in peccato versati sumus, fomitemque peccati nobiscum perpetuò circumferimus. Nec ad rem pertinet, quòd primus ille Angelus auctor nonnullis fuit, vt à Dei obedientia deficerent. Etenim neque ille ad eum finem, sed potius ad decus & ornamentum naturæ Angelicæ à Deo cæteris præpositus est: neque idem in Ecclesia timeri potest, cùm Christus ipse *orauerit pro fide Petri, vt ea non deficeret, sed iusserit vt is aliquando conuersus, confirmet fratres suos*. Luc. 22. Licet igitur Successor Petri, quoad suam ipsius personam, ab æterna salute non minus quàm Princeps Angelorum possit excidere: tamen propter Christi orationem, & Ecclesiæ salutem, confirmator fratrum, non subuersor constitutus est. Ac nostra quidem conditio primæ Angelorum conditioni ad hunc modum respondet.

Ecclesiam militantem, quæ est Ciuitas noua de cœlo descendens ab vno visibili Pastorum Principe in hac vita regendam esse, quemadmodum triumphans Angelorum Ecclesia ab vno Deo, quem facie ad faciem videt, in cœlis gubernatur.

CAPVT II.

POstquàm ille Angelorum Princeps *in veritate stare desiit, & tanquam fulgur de cœlo* cū suis turmis decidit: Ioan. 8. Luc. 10. cæteri spiritus, qui manserunt in veritate Dei, ad eam fœlicitatem translati sunt, vt *faciem* substantiamque *Dei Patris in cœlo viderent*, Matth. 18. æternamque eius sapientiam & bonitatem perpetuò contemplarentur. Nec tamen propterea vel confusa in illis est naturæ prioris dignitas, vel eadem gratiæ dona omnibus ex æquo sunt collata. Si enim ordo tam præclara est res, *vt nec mala (quæ neque fecit, neque diligit Deus) præter ordinem sint, ipsumq́, ordinem Deus in iis diligat*: Vide Augustinum lib. 1. & 2. de ordine. quantò minus bona illa, quæ fecit Deus, quæque (vtpote à seipso facta) vehementer diligit, ordinis expertia esse permittuntur? Ac sunt quidem in cœlo Angelorum permulta millia, vel ipso Daniele attestante, *quòd millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei*. Daniel. 7. Porrò inter hos tot Angelos, ordinem quoq; aliquem ipsorum naturæ congruentē existere, inde clarissimè constat, quòd *cùm omnes administratorij spiritus sint*, Hebr. 1. ex eoque Angeli seu nuncij appellentur: tamen Apostolus Paulus *Archangelum* nominat, cùm

ait, *in voce*

1. Thessal. 1. Iudas in Epistol. Basilius in epist. 141. Nazianzenus in sanctum Baptisma. Psal. 98. Isaiæ. 6.

ait, *in voce Archangeli Dominum de cœlo descensurum*: & Iudas *Michaëlem Archangelũ cum Diabolo altercatum esse dicit de Moysis corpore*. Scimus nihil esse aliud Archangelum, quàm eum qui cæteris Angelis maior sit. Vnde tùm Magnus Basilius *vnum Angelum alio maiorem esse* dicit, tùm Gregorius Nazianzenus *classes ordinesq́; Angelorum* agnoscit. Præterea quando Paulus, *Thronos, Dominationes, Principatus, Potestatesq́; distinguit*, & quando regius Propheta *Cherubim*, Moyses autem atque Isaias *Seraphim* nominant: vtique omnes hi per varias Angelorum appellationes docent, esse quasdam Angelorum classes atque ordines in cœlo. Neque enim distinguerentur tot nominibus, si ratione aliqua inter se non differrent. Postremò, quoties Deus in Scripturis appellatur *Dominus Sabaoth*, hoc est, exercituum: toties ordinatissima multitudo Angelorum in cœlo nobis insinuatur, qui tanquàm acies in exercitu sub certis Decurionibus, Quinquagenarijs, Centurionibus, Tribunis, in classes atque ordines distinguantur. Vnde B. Ignatius: *Non quemadmodum vinctus sum, ita cœlestia intelligere possum, Angelicos ordines, Archangelorum & exercituum diuersitates, Virtutum, & Dominationum differentias, Thronorũ & Potestatum distantias, æuorum magnificentias, Cherubin & Seraphin excellentias, spiritus sublimitatem, Domini regnum, & præter hæc omnia, omnipotentis Dei incomparabilitatem*. Dionysius verò ex Apostolica doctrina *nouẽ esse Angelorum ordines accepit*, eosq́; in tres sanctos Principatus (quos Hierarchias vocat) distingui tradit. Cumque singulæ Hierarchiæ externis choris, hoc est, ex primis, medijs & infimis quibusdam ordinibus cõsistant, prima Hierarchia sic à solo Deo absq; vlla re alia interiecta illuminatur & perficitur, vt ipsa iterum mediam Hierarchiam, media verò infimam illuminet, omnique salutari mysteriorum cognitione imbuat. Infima verò Hierarchia hominibus nunciat ea, quæ Dei sunt, nõ quidẽ omnia passim omnibus, sed maxima quæq; præcipuis Patriarchis, aut Prophetis, vt rursum illi alijs hominibus, qui eius rei capaces sunt, eadem exponant, atque interpretentur. Atque in his rebus cum Dionysio consentit etiã Magnus Athanasius. Ita ab ingenito Patre, per genitum Verbum, in Spiritu sancto, qui ab vtroq; velut ab vno principio procedit, primùm ad Seraphim, Cherubim, ac Thronos: deinde per hos ipsos ad Dominationes, Virtutes, ac Potestates: inde autem ad Principatus, Archangelos, atq; Angelos: denique per istos ad homines ea cognitio defertur, qua & purgamur ab inscientia, & imbuimur necessaria doctrina, & salutari Mysteriorum scientia perficimur.

Ad Trallianos Epist. 2.

Dionysius de cœlesti Hierarch. cap. 6.

Athanas. de cõmuni essentia Patris & Filij prope finem.

Ac sanè si etiam in simplicissima Trinitatis essentia ordo quidã perspicitur, si Pater à nullo, Filius autem à Patre generatur, Spiritus verò sanctus à Patre filioque velut ab vno principio procedit: quis postea mirabitur, si & Dominationes Seraphinorum classi, & Principatus Dominationum choro sic subijciuntur, vt à superioribus per media quædam interiecta vsque ad infimos gradus ritè omnia ordineque perueniant? Mirarer potius, si omnia non imitarentur & id principium, à quo profluxerunt, & eum finem, ad quem tendunt. Præclarè igitur D. Gregorius ait: *Ad hoc diuinæ dispensationes prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordiæ fieret ex diuersitate contextio, & rectè officiorum gereretur administratio singulorũ. Neque enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Quia verò quæque creatura in vna eadémq; qualitate gubernari, vel viuere non potest: cœlestium militiarum exẽplar nos instruit: quia dum sunt Angeli, sunt Archangeli, liquet quòd nõ æquales sunt, sed in potestate & ordine, sicuti nostis, differunt vnus ab altero*. Illud ergo certum est, & esse maximam Angelorum multitudinem in cœlo, & esse inter eos quoddã sacræ Præfecturæ genus ipsorum naturæ conueniens, & quocunque modo inter se vel per classes distinguãtur, vel per Principatus in vnum iterum coëant, omnes omnino vni Deo velut auctori summo parêre: vt hoc modo tota cœlestis Curia & varijs Angelorum ordinibus repleatur, & cuiq; ordini sua quædam particularis vnio concedatur, & illi omnes in vno Capite primò conueniant, *qui est Deus benedictus in secula*. Sed vt antequam ijdem Spiritus diuinæ gloriæ participes effecti erãt, alium Principem suæ naturæ conditionisq; supra se agnouerunt: sic nos, & dum faciẽ Dei clarè non videmus, nostræ naturæ conditionisque vnum aliquem principem agnoscere debemus, & vbi semel Dei faciem viderimus, ab illo mortali Principe, sub quo nunc agimus, liberabimur, & æterno vnius Dei Principatu clarissimè fruemur. Postquàm enim *Christus tradiderit regnum Deo & Patri, cùm euacuauerit omnem Principatum, & Potestatem, & Virtutem: tunc & ipse Filius*, (secũdùm eam naturam, qua cõmunicat cum Ecclesia, quæ Filij corpus & sponsa est) *subijcietur ei, qui subiecit sibi omnia*. Interim verò dum Ecclesia in terris agit, quod in se est, imitari atq; exprimere debet cœlestem illam Hierusalem, *quæ est mater nostra*, præsertim cùm ad illius exemplar

Gregor. lib. 4. indict. 13. Epist. 52.

1. Cor. 15.

Galat. 4.

emplar *velut in monte ostensum* noster cœtus ab initio conformatus sit. Nihil enim est aliud *Ciuitas illa sancta, quam Ioannes de cœlo descendentem conspexit, nisi ordo Ecclesiæ militantis, ad exemplum cœlestis Ierusalem conformatus.* Illa igitur vera Christi Ecclesia in terris censenda est, quæ varios Laicorum, Monachorum, & Clericorum Ordines ita distinctos habet, vt & singulis Ordinibus suus quidam præcessor & Primas cõstituatur, & ij deinde omnes vni primo Pastori subsint, qui vice Christi omnibus præsit, omnesque illos in Christo vnum corpus mysticum esse demonstret. Itaq; B. Ignatius cœlestẽ statum ad homines accommodans: *Quid enim* (inquit) *est Episcopus, nisi qui Principatum omnem & potestatẽ supra omnes obtinet, vt obtinere homo potest, qui est pro viribus Christi Dei imitator? Quid verò Presbyterium, nisi Collegium sacrum, consiliarij & consessores, Episcopi? Quid item Diaconi, nisi imitatores Angelicarũ virtutum? & ministrãtes ministerium purum & immaculatum, vt Sanctus Stephanus B. Iacobo, & Timotheus ac Linus Paulo, & Anacletus atque Clemens Petro? Qui igitur his inobediens fuerit, atheus & impius omnino fuerit, & Christum improbans, ac eius ordinationem imminuens.* Hæc Ignatius. In cuius verbis id eximiè animaduerto, quòd in Ecclesia vult non solùm ordines Angelorum, sed etiam ipsius Christi Dei præsidentiam exprimi. Angelorum quippe imitatores facit Diaconos, Apostolorum verò Presbyteros. *At Episcopum vult supra omnes Principatum obtinere, instar Christi Dei.*

Exod. 25. Apocal. 21.

Ad Trallianos Epist. 2.

Porrò quem ordinem in vnaquaq; particulari Ecclesia obseruari vir iste Apostolicus testatus est, eundem multò magis in vniuersali Ecclesia retineri oportuit, cùm singulæ quæque Ecclesiæ aut Diœceses nunquam perinde posint cœlestem ordinem exprimere, ac tota Fidelium, quæ per orbem diffusa est, multitudo. Nam quod singulæ Fidelium societates ex parte adumbrant, id vniuersalis Ecclesia plenisimè exprimit & repræsentat. Vnde Gregorius Magnus, postquam de Angelorũ distinctione locutus illa esset, quæ antè citaui, ad vniuersale totius Ecclesiæ regimen orationem conuertens: *Si ergo* (inquit) *inter Angelos, qui sine peccato sunt, istam constat esse distinctionem: quis hominum abnuat, huic se dispositioni libenter submittere, cui nouit etiam Angelos obedire? Hinc enim pax & charitas mutua se vice complectuntur, & manet firma concordiæ, in alterna & Deo placita dilectione, sinceritas. Quia igitur vnumquodq; tũc salubriter completur officium, cùm fuerit vnus, ad quem posit recurri, Præpositus: idcirco opportunũ esse perspeximus, in Ecclesiis, quæ sub regno præcellentissimi filij nostri Childeberti regis sunt, secundùm antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatensis ciuitatis Episcopo vices nostras tribuere: quatenus & Catholicæ fidei integritas, id est, sanctarum quatuor Synodorum, Deo protegente, sollicita deuotione seruetur: & si inter fratres consacerdotésque nostros aliqua euenerit fortè contentio, authoritatis suæ vigore, vicibus nempe Sedis Apostolicæ functus, discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunximus, vt si quarundam causarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præsentia opus sit: congregatis sibi in numero competenti fratribus, & coëpiscopis nostris, salubriter hoc, seruata æquitate, discutiat, & Canonica integritate definiat. Si quam verò contentionem, quod longè faciat Diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit: aut negotium emerserit, cuius vehemens sit fortasè dubietas, & pro sui magnitudine, iudicio sedis Apostolicæ indigeat: examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari.* Nunc si tam Ignatij, quàm Gregorij verba mentemq; coniungimus: planè constat, illos hac mente fuisse, vt vellent vniuersalem Ecclesiã, singulasq; eius partes ad exemplum cœlestis Ierusalem non aliter ab vno Episcopo, cui varij ordines hominum subijcerentur, gubernari, quàm cœlestis curia ex varijs Angelorum Ordinibus constans, ab vno Deo, qui omnibus superior est, gubernatur. De militante igitur Ecclesia ad Monarchiam triumphantis conformanda, hæc sint satis.

Lib. 4 indic. 13. Epist. 52.

Vnus Præpositus.

Legatus Papæ in Gallia.

Synodus prouincialis.

Relatio ad sedem Apostolicam.

Ab Adam vsque ad Moysen non nisi vnum Patriarcham ac Pastorem summum simul præfuisse ei populo, in quo Deus fidem atque Ecclesiæ successionem conseruauit, & de quo Christum nasci voluit: nec alios Apostatas, aut Idololatras factos esse, præter illos, qui ab eius Patriarchæ vnitate & communione defecerunt.

CAPVT III.

NIhil præclariùs Monarchia, quæ in Deo, in Angelis, in cœlis, in syderibus, in elemẽtis in plãtis, in corporibus animaliũ, in gregibus, in toto creaturarũ inferiorũ genere, quod vni

homini subiicitur: præterea in hominis ipsius naturali erga primū parentē suum subiectione, ac deniq; in ea gubernatione, qua homo homini se spōtè subiecit, ita excellere & præstare cernitur, vt nihil suprà. Iam verò militans Ecclesia Christi Deum imitatur, cuius etiā nomē imagineṁq; participat: Angelorum vt societatē expectat, sic & gubernationē exprimit: cœlos etiā suos habet, hoc est, Pastores & Doctores, inq; ijs mobile quoddā primum, qui est summus Pontifex, à quo cæteri Pastores velut luminaria minora iurisdictionem nō aliter participant, quàm cætera sydera lumen à sole mutuantur. Ecclesia etiā instar plantarū est, in quibus radix primas tenet: instar corporis animati, quod à capite vel corde regitur: instar gregis, qui ducē certum & visibilem habet: instar regnorū, quæ ab vno potissimū gubernantur. Porrò ex hominibus ijs tota cōstat, qui maximè omnium, ius naturæ obseruant, per quod vni visibili parenti oēs subijci debebant, si ordinem à natura institutū ob alias causas nō mutassent. Magnæ profectò rationes ex ijs omnibus rebus, quæ præcesserunt, petuntur, ad stabiliendam visibilem Ecclesiæ Monarchiam. Cæterùm quæ nunc sequuntur, adeo ipsius causæ arcem inuadunt, iugulumq; petūt vt vnde illis queat satisfieri, nihil prorsus videam. Rectà enim procedunt ab ipsius Christi bona illa voluntate, qua Ecclesiā suam ab initio mundi fundauit erexitq;, & eandem vsq; ad consummationem seculi exædificare non cessat. Semper, inquam fuit in Ecclesia Christi vnus visibilis Pastor tam naturæ, quàm legis, atque Euangelij tempore. Incipiamus primùm à natura, hoc est, à tempore fidelium Patriarcharum.

Ioan. 10. Genes. 1. Ephes. 2. Rom. 10. Ephes. 4. Rom. 12. Ioan. 10. Matth. 13.

Dum Adam solus erat in mundo, nō propriè aut reipsa poterat dici Ecclesia quædā extare, cùm ea ex pluribus personis cōstet. Erat tamen Ecclesiæ principiū, idq; in vno, vt sciremus nō minus fidem, quàm naturā nostrā ab vno profluxisse. Adam quippe ita cōditus est, vt in Deum crederet, eumq; factorē & Dominū suum agnosceret. Quomodo enim mox è somno euigilans de Christo & Ecclesia, vel etiā de matrimonij lege tā insigniter prophetasset, nisi antequā obdormisset, omni scientia tùm diuina, tùm humana præditus fuisset? In vno igitur fides, in vno prophetia, in vno principiū Ecclesiæ fuit: vt iam inde ostēderetur, per vnū hoīem Iesum Christum, nos oēs salutem consecuturos. Deus enim, qui & lapsum hominis, & incarnationem Filij sui præuidebat, ita rē disposuit, vt quæ tantò pòst futura erant, ab ipso mundi exordio prænūciarentur. Postquā verò Deus ex Adæ costa Euam formauerat, iā congregatio aliqua cœpit esse, nec illa tamē, quantūuis parua, capite suo caruit, quia *caput mulieris vir, caput viri Christus, Caput Christi Deus. Adam enim primū formatus est, deinde Eua. Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro. Etenim nō est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum*: vt esset nimirū *Adæ adiutor similis eius*, vel corā eo qui scilicet ministraret ei. Si ergo nec duæ quidem personæ in mundo esse poterant, quin altera esset alterius caput, idq; ita in paradiso cōparatum est, quādo humanū genus nondum peccauerat: quid post peccatū commissum in tā infinita hominū multitudine futurū putamus? Nónne multò magis vnum Caput illis omnibus præponetur, quos à peccato cohibere volumus? Ac nimirū si mulier, quādo primùm tentabatur, non ipsa præbuisset aurem serpenti, sed rem totā ad caput suum retulisset, non eo modo fuisset seducta. *Adam quippe nō est seductus. Mulier aūt seducta in præuaricatione fuit.* Nec dubito, quin idem possit dici de Cain, qui non patris, sed Diaboli monitis paruit, quando fratris occidendi consilium cepit. Occiso autem per Cain Abele, *Adam cognouit vxorem suam, & posuit ei Deus semen aliud pro Abele, vocauitq; nomen eius Seth. Sed & Seth natus est filius, quem vocauit Enos. Ipse cœpit inuocare nomen Domini.* Etsi autem dubitari non debeat, quin Adam (*quem sapientia eduxerat è delicto suo*) inuocauerit etiam nomen Domini: tamen propterea de cultu, quem ille Deo exhibuit, non fit mentio, quia (vt etiam Diuus Augustinus sensit) ille per naturam fuit commune principium tam ad filios Cain, quàm ad Posteros Seth. Cultus verò Dei cùm suo proprio & peculiari principio carere non debuerit, primùm per se constitit in Abele, deinde illo sine liberis defuncto, in Seth, ac filijs eius. Nam *Cain egressus à facie Domini habitauit profugus in terra*, nec diuinæ Religionis aut ipse, aut semen eius vllam curam videtur habuisse: vnde ipsius posteri vocabantur *filij hominum*, sicuti ex altera parte procreati ex Seth (quem Theodoretus *ob pietatem rectè putat vocatum esse Deum*) vocabantur *filij Dei*. Seth igitur omnium Fidelium Caput erat in illo primo seculo, dum viueret. Eò autem defuncto, primogeniti filij Seth locum patris sui ordine suppleuerunt, nec vnquam duo simul pari potestate præerant: quia ætas illa secuta est ordinem naturæ: quæ etiam inter geminos (Esau videlicet ac Iacob) nouit Primogenitum. adeo vt cùm posteri Seth non permanentes in vnico eius ouili & sacra communione, cœpissent sacra profanis miscere, filiasq; hominum, hoc est mulieres ex Caino

Genes. 2. Ephes. 5. 1. Cor. 11. 1. Tim. 2. Genes. 2. 1. Timo. 2. Genes. 4. Sapient. 10. Lib. 15. De ciuitate Dei cap. 17. Genes. 4. Genes. 6. Theodoret. in Genes. q. 47. Genes. 25.

Caino procreatas in vxores sibi accipere, mox Deus id sibi magnopere displicere declarans, constituerit vniuersam carnem delere, excepto Noë, qui fuit *vir iustus atque perfectus in generationibus suis.* Manifestum enim periculũ erat, ne postquam filij Seth nuptias contraxissent cũ genere Cain: Fideles non iam sub vno capite Catholico, sed aut sub sola Caini posteritate, velut sub filio maiore natu, aut certè sub duobus capitibus, quorum neutrũ alteri cessurũ erat, hoc est, tã sub Caino & eius primogenitis ordine succedentibus, quàm sub Seth & eius posteris victuri, vel fidem & spem de Christo mediatore prorsus amitterent, vel in varias partes & sectas distracti, eam indignissimè contaminarent. Itaque *Theodoretus* in eodẽ loco reprehendit *filios Seth, quòd impurarũ mulierũ pulchritudine capti, confuderũt familias alioqui distinctas.* Quòd si confusio familiarum vitio illis dabatur, profectò virtutis erat, distinctas perpetuò familias retinuisse. Distinctio autem optimè conseruatur per vnius Primatum. Nam vel nullius, vel plurium æqualis Præfectura confusionis & perturbationis initium existit. Genes. 6. In Gene. q. 48.

Præterea quis dubitet, eam legẽ inter posteritatẽ Seth ante Diluuium in patrum ac filiorum Præfectura & successione seruatam esse, quæ postea seruabatur in Abrahamo, ac filijs eius? Nã vt Abrahamo solus Isaac, velut is primogenitus quem Deus elegisset, itemq; Isaaco solus Iacob in gubernanda familia Dei succeßit: sic nihil dubito, vnum aliquem ex filijs Seth aut naturæ ordine, aut diuina electione Primogenituræ ius adeptum patri successisse in gubernanda Ecclesia Dei. Certè quidem solus Noë illam Arcam gubernauit, quam D. Petrus militãtis Ecclesiæ Christi figuram gessisse demõstrat, cùm ait, *Baptismum non aliter nos facere saluos, quàm illi octo in Diluuio conseruati sunt.* Quid igitur? Arcam, quæ figura est Ecclesiæ, vnus paterfamiliâs gubernabat: & familiam Christi, quam illa figura obscurè adumbrauit, vnus ante alios non gubernabit? Solus Noë minister Dei factus in eo est, vt colligeret in Arcam suã, non solùm vxorem & filios, verùm etiam *animalia omnia*: ea re significans, Christum vnius potissimùm Pastoris ministerio collecturum, non modò Iudæos, velut filios regni, verùm etiam omnium gẽtium aliquos in Ecclesiam suam. Animalium quippe ingressus in Arcam sub vnius Noë ducatu, gentium ingressum in Ecclesiam Christi sub vnius Pastoris Primatu designabat. Et nũc dicemus, gentes in Ecclesiam Christi non vnius præcipuè auctoritate, sed innumerabiliũ æquali Præfectura intrare? Hoc si Christus effici voluit, quàm facilè fuerat octo hominibus æquali potestate præditis Arcã illã credidisse? At nunc vt vna est familia Noë, vtque nauis vna est: sic vnus est præter Deũ, sed sub ipso visibilis Pater totius familiæ, vnus visibilis gubernator totius nauis, vnus visibilis omniũ animalium Rector & Pastor, vnus ante alios cõgregat ea in nauim, vnus congregata conseruat & regit, vnus emittit & coruum & colũbam, vnus ante alios egreditur, vnum alloquitur Deus, ad sacrificiũ vnitatis respicit, cum vno paciscitur, vni benedicit, vt is postea vel benedicat bonis filijs, vel maledicat sceleratis Apostatis, nec tãtùm ijs qui tunc erant, sed nepotibus & pronepotibus suis, quãdiu viueret in hoc mundo. Cùm igitur Deus extincto schismate, quod per Caini & Sethi familias, nuptiarum ratione confusas, oriri cœperat, deletoq; per Diluuiũ reliquo humano genere, totũ velut de nouo in solo Noë *iustitiæ pracone*, atque in eius familia inchoasset: iterum extitit *vnus visibilis Pastor sub Deo* & vnũ militantis Ecclesiæ caput, cuius vocem oues Christi audire, ac Dei voluntatem per illum annunciatã, facere deberent. Nec ad rem pertinet, quòd ex eius etiam filijs & nepotibus aliqui primùm tyrannidem exercere, ac postea fidem veram deserentes, idolis seruire cœperunt. Non enim ad eam impietatem prius decidere potuerunt, quàm vnius Noë mitißimam præfecturam recusassent. Totius igitur Idololatriæ caput ac fons erat apostasia illa & defectio, qua vnius Pastoris à Deo constituti Præfecturam filij rebelles & superbia inflati reiecerunt. Nã quis, obsecro, in terris tunc esse poterat, qui Patriarcham Noë non & Patrem suũ, & Pastorem debuisset agnoscere? Vixit autem Noë post diluuium *trecentis quinquaginta annis.* Porrò cùm Abraham ducentesimo nonagesimo secundo anno post diluuium sit natus, necesse est vt annum quinquagesimum octauũ attigerit, antequam Noë moreretur. *Abraham verò septuaginta quinque annorũ erat cùm egrederetur de Haran.* Septẽdecim igitur anni fuerũt à morte Noë, ad egressum Abrahæ ex terra sua & cognatione sua. In illis verò diebus qui volebãt seruare vnitatẽ Spiritus in vinculo pacis (quia Deus nondũ patefecerat Abrahami dotes & Propheticũ Spiritũ) ante omnia debebãt ad *Sem filium Noë* aspicere, illiusq; monitis obedire. Is enim tãtus fuit Propheta, vt & Hebræi tradãt, & multi Catholici patres assentiantur, eum fuisse illum Regẽ ac Dei altißimi Sacerdotẽ, qui dictus est *Melchisedech.* Vixit verò Sem post Diluuiũ propè quingẽtis annis, quẽ Abrahã Propheta, qui originem de stirpe Sem (interiecto etiam Hebero Propheta) traxerat, vsque eò

1 Pet. 3. Gene. 7. Gene. 8. 2. Pet. 2. Gene. 10. Gene. 9. Gene. 11. Genes. 12. Vide Hieronymum ad Euagrium. Genes. 11.

Geneſ. 14. Heb. 7. veneratus eſt, vt ab illo (ſi tamen is fuit Melchiſedech) iam victoria de hoſtibus parta, *benedictionem acceperit, decimaſq́ omnium ei dederit.* Vnus autem idemque Dei ſpiritus tam in Abrahamo, quàm in Noë, ac Melchiſedech fuit. Sed defuncto iam Noë, auctoritatis culmen in Melchiſedech potiſsimùm reſedit. Quid verò poſtea vel de Sem, vel de alijs Noë poſteris (præterquàm de Abrahamo) factum ſit, ſacra Scriptura memoriæ non prodidit. *Propoſitum quippe Moyſis fuit* (atteſtante Auguſtino) *per ſucceſsiones certarum generationum ex vno homine propagatarum peruenire ad Abrahã: ac deinde ex eius ſemine ad populũ Dei, in quo diſtincto à cæteris gentibus, præfigurarentur & prænunciarentur omnia, quæ de Ciuitate, cuius æternum erit Regnum, & de Rege eius eodemq́ conditore Chriſto in Spiritu præuidebãtur eſſe ventura.* Feſtinatio igitur Moyſis ad Abraham & ſemen eius fecit, vt de rebus, quæ ab alijs Noë filijs gerebãtur, tãtum in ſacra Scriptura ſilentium eſſet. Cæterùm cùm ipſe Abraham (tantus Dei Propheta) non ſit dedignatus ſuperiorem agnoſcere Melchiſedech, ſiue ille fuerit Sem, ſeu alius quilibet: quis nõ videt, alios omnes multò magis eidem Sacerdoti ſubijci, ac parêre debuiſſe? Fuit igitur Sem Melchiſedech primus Patriarcha & Paſtor in toto mundo: Abraham verò, quàm diu vixerat Melchiſedech (vt etiam alij fortaſſe nonnulli) inferior quidam Patriarcha & Paſtor. *Benedixit enim Melchiſedech Abrahæ. Sine vlla autem contradictione quod minus eſt* (inquit Apoſtolus) *à meliore benedicitur.* Iam verò ponamus, fuiſſe eodem tempore in mundo centum aut etiam mille Patriarchas & Paſtores, qui fidem Chriſti caſtè integreque ſimul conſeruârint: Hi omnes aut Prophetiæ Spiritum habebant (vt Sem, Abraham, Iob, & ſi qui alij erant chari Deo) aut regula quapiá alia in vera fide continebantur. Si prophetico Dei Spiritu præditi erant, quanquam in tali re cùm alter ab altero diſſentire non poſſet, non multũ referat, quis prior alijs foret: tamen vt videmus Abrahamum Prophetam Primatum quendam in Melchiſedech Sacerdote Dei agnouiſſe: ſic nihil vetat, quin hoc etiam modo alius Propheta potuerit alio maior perpetuò extitiſſe: ita vt vnus velut Princeps Prophetarũ, alij verò velut filij Prophetarũ eſſent, ſicuti videmus in diebus Eliæ atq; Elizæi factũ eſſe. Verùm ſi omnes Paſtores nõ habebant ſingulare illud Prophetiæ donum: quis dubitat, quin ij neceſſariò debuerint obedire ei, quem ſcirent diuino Spiritu gubernatum eſſe? Ac nimirum ſi nullus in mundo Pſeudopropheta vllo tempore fuiſſet, ſatis erat quemcunque audire, qui ſe Prophetam nominaſſet. Cæterùm cùm non ſit veriſimile, vnquàm defuiſſe multos Pſeudoprophetas: is, qui ſpiritũ Prophetiæ nõ acceperat, nunquàm ſcire poterat, quis verus, & quis falſus Propheta eſſet, niſi regula quæpiam ei, quæ hanc rem indicaret, præſcriberetur.

Lib. 15. de Ciuitate Dei cap. 8.

Geneſ. 14. Heb. 7.

4. Reg. 2.

Porrò cùm videamus ante Abraham, Seth, Noë, Sem, ac Primogenitum quemque fuiſſe totius poſteritatis ſuæ Principem: poſt Abraham verò ſub Moyſe regulam talem fuiſſe, vt ſemper ei *Sacerdoti obediretur, qui præfuiſſet loco, quem elegerat Dominus:* credendum eſt, eandẽ regulam alijs etiam, qui ſeorſim ab Abrahamo vixerunt, præſcriptam eſſe, vt in rebus dubijs oportuerit ad certum aliquem hominem aſcendere, qui indicaret iudicij veritatem, cuiuſque imperio parêre neceſſe eſſet. Ac ferè quidem *Primogenitus quiſque* alijs præferebatur, niſi Deus aliud quippiam reuelaſſet. Fuit autem Abraham de poſteris ipſius Sem, ad quem (cæteris anteceſſoribus ſuis defunctis) ordine tandem peruenturus erat totius Eccleſiæ Primatus. Quicquid porrò cæteris Noë poſteris accidit, illud & certum, & omni ratione obſeruandum nobis eſt: non alios diu fidem veram coluiſſe, aut ſe in Eccleſia Chriſti continuiſſe, præter illos, qui ſub Paſtore quopiam certo vixerunt, & illo tantæ authoritatis, vt omnes controuerſiæ, tam de fide, quàm de moribus ortæ, illius arbitrio decîdi & finiri poſſent. Quibus enim populis Deus vnum talem Paſtorem non dedit, verè ijs euenit, quod Paulus & Barnabas dixerunt: *Deus in præteritis generationibus dimiſit omnes gentes ingredi vias ſuas.* Quomodo enim congregarentur in vnum ouile, quibus aut nullus omnino Paſtor, aut certè non vnus ſupra cæteros præerat? Nam ſi multos Paſtores æquali auctoritate abſque vllo, qui omnes in officio retineat, cõſtituas: breui futurum eſt, vt in tot ſectas abeant, quot ſunt Paſtores. Aut quid aliud magis in cauſa fuit, cur cæteri populi ex Noë oriundi fidem amitterent, niſi quòd per totum orbem diſperſi liberè colebant Deum, ſuo quiſq; more & ritu, non attendentes, quid primus quiſpiam Propheta vel Sacerdos Dei prædicaret ac doceret? Neque verò dubitãdum eſt, quin Patriarcha Noë, quo ad vixit, omnes ad fidem veram ſit exhortatus, ac ſingulis familijs ſingulos commendauerit Sacerdotes, ac ferè quidem eos, qui ius primogenituræ adepti eſſent. Sed quantum profuit aliquos habuiſſe Sacerdotes, tantum obfuit nullum eos Primatem agnouiſſe, in cuius voluntate diuinitus inſpirata, omnes idem ſaperent ac ſentirent. Id ergo

Deutero. 17.

Hieronymus in quæſtion. in Gene.

Actor. 14.

Hieronymus in quæſtion. in Gene.

ſemper

semper nobis ob oculos versari debet, quòd ab Adam vsque ad Diluuium, primùm ipse Adam, qui Propheta fuit, deinde Seth, atque illius semẽ proponebatur à Deo velut lucerna quædam, cuius splendore sancta Fidelium societas illustrari, ac ad vitam æternam dirigi posset. A Diluuio autem vsque ad Abraham, Noë primùm, deinde Sem idẽ officium erga populum Dei præstabãt. Ab eo autem die, quo placuit Deo *segregare Abrahamum de cognatione sua*, & eum populi ex ipsius semine procreandi patrem ducemque constituere, scimus nunquàm defuisse vnum quendam de semine Abrahæ vel Patriarcham, vel Prophetam, vel Sacerdotem, vel Ducem (nam de nomine parum soliciti sumus) qui verbum salutis populo Dei ministraret, eumque ad vitam æternam cœlestibus monitis accenderet vsque ad Christi aduentum. Genes. 12.

A Moyse vsque ad Christum ex instituto Dei, vnum Pontificem summum rebus sacris perpetuò præfuisse: ac simul Caluini rationes confutantur, ob quas idem iuris in Christi Ecclesia statuendum fuisse negat.

CAPVT IIII.

ANTE ingressum filiorum Israël in AEgyptum, nemo ignorat, Abraham, Isaac, & Iacob primi Pastoris officio rectè atque ordine functos esse. In ipsa verò captiuitate constat, fidem in vnum Deum ita mansisse incolumem (præsidente rebus Ecclesiasticis Leui, prophanis autem Iuda) vt non modò viuente adhuc Iosepho, fides in Deum castè integreq; seruaretur, verùm etiam postea ipsæ nutrices Hebræorum mallẽt Deo placere, quàm Pharaoni. *Et quia timuerunt obstetrices Deum, ædificauit eis domos*, id est, familias, & posteritatem fidelem. Nec Tribus adhuc confusè miscebantur, sed *egressus vir de domo Leui, accepit vxorem* Exod. 1. *stirpis suæ, quæ peperit Moysen, cuius parentes propter fidem occultabant eum mensibus tribus*. Moy- Exod. 2. ses verò etiamsi ab infantia sua educatus fuisset in domo Pharaonis, non tamen ignorauit etiam ipse veram fidem in Christum. Imò cùm adoleuisset, *negauit se esse filium filiæ Pharaonis, ma-* Hebr. 11. *gis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem: maiores diuitias æstimans thezauro Ægyptiorum, improperium Christi. Aspiciebat enim in remunerationem.* Quæ cùm ita se habuerint, manifestum est, nec fidem à populo Dei perijsse in AEgypto, minimeq; omniũ defecisse in Tribu Leui, de qua Moyses ortus est. Iam verò frater Moysis Aaron erat, de quo Dominus ad Moysen dixit: *Applica ad te Aaron fratrem tuum cum filijs suis de medio fi-* Exod. 28. *liorum Israel, vt Sacerdotio fungantur mihi, eruntq; Sacerdotes mihi Religione perpetua. Vestẽ san-* Exod. 29. *ctam, qua vtetur Aaron, habebunt filij eius post eum, vt vngantur in ea, & consecrentur manus eorum. Externus, qui ad ministrãdum accesserit, morietur.* Quid quòd Deus insigni miraculo decla- Numer. 3. rauit, se in æternum elegisse Aaron & semen eius in Sacerdotes sibi, quando *germinare fecit virgam Aaron in domo Leui, & turgentibus gemmis erumpere flores, qui folijs dilatatis in amygdalas* Numeri. 17. *deformati sunt.* Quæ virga in tabernaculo testimonij seruata est in signum rebellium filiorum Israel. Core autem, Dathan & Abiron, qui steterunt aduersum Moysen & Aaron, terra dirupta sub pedibus eorum, deuorati sunt cum tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorum. Numer. 16.

Mortuo autem Aarone in supercilio montis Hor, Moyses Eleazarum filium eius induit ve- Numer. 20. ste ipsius, atque ita Sacerdotium in genere Aaron stabilitum fuit, quàm diu lex Mosaica vigeret. A summo autem Pontifice Leuitico causæ omnes ambiguæ & difficiles, quæ ad Ecclesiastica negotia pertinebãt, definiri debebant, Moyse in hunc modum præcipiente filijs Israel: Deuter. 17. *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudicum inter portas tuas videris verba variari: surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesq; ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem qui fuerit illo tempore: quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcunque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequérisq; sententiam eorum. Nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo: ex decreto Iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel: cunctusq; populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia.* Hinc apparet, nõ ad quoslibet Sacerdotes Leuitici generis, verùm ad illos tantùm Israelitas venire iussos, *qui præessent loco, quem eligeret Dominus* hoc est, qui tabernaculo testimonij tùm alibi, tùm maximè Hierosolymis inseruirent. Qui verò ab ista successione Aa-

3.Reg.12. ronis, quæ in templo Salomonis Deo ministrabat, defecerunt, aut Idololatræ (vt Ieroboam & posteri eius) aut hæretici & schismatici (vt Samaritæ) meritò habiti sunt. Itaque cùm Manasses Iaddi Pontificis frater per operam Sanaballetis, cuius filiam contra legem in matrimonio habebat, Templum in monte Garizim ædificandum curasset, ac Samaritæ illud templum Dei verum & legitimum esse contenderent, Iudæi verò contradicerent: prouocatum est ad Ptolomæum Philometorem AEgypti Regem. Cumq; Andronicus, qui templo Hierosolymitano patrocinabatur, *per continuas Pontificum successiones, Sacerdotij vsque ad sua tempora propagationem ostendisset, & ab omnibus Asiæ Regibus maiestatem eius loci honoratam donarijs: persuasit Regi, vt decerneret templum Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum.* Quinimò cùm Christus ipse in mundum venisset, ac mulierem Samaritanam audisset dicentem: *Patres nostri in monte hoc* (nempe Garizitano) *adorauerunt*, respondit ei: *Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est.* Et alibi: *Super Cathedram* (inquit) *Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo, quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite: secundũ opera verò eorũ nolite facere. Dicunt enim, & non faciunt.* Ex his omnibus perspicuè liquet, fuisse olim Hierosolymis vnum Sacerdotem summum, qui sedebat in Cathedra Moysis, hoc est, qui Aaroni, quẽ Moyses vnxerat, succesit, à cuius Cathedra consortioque nemini licuit recedere, qui per Christum saluari confideret. Hæc olim. Porrò Hebræorum facta semper quidem, sed multò maximè à tempore Moysis (in quo propria & stata quædam ipsorum Respublica constituta est) Ecclesiam Christi, quam in gentibus quandoque habiturus erat, figurabant. *Omnia enim* (ait Apostolus) *in figura contingebant illis.* Ac Iudæorum quidem Sacerdotium figurabat Sacerdotium Ecclesiæ Christi. Etenim D. Paulus vtrumque inter se confert, ita scribens ad Corinthios: *Epistola estis Christi, ministrata à nobis & scripta, non atramento, sed spiritu Dei viui: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum: non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui Testamenti: non litera, sed spiritu: litera enim occidit, spiritus autem viuificat. Quòd si ministratio mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intendere filij Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est: multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.*

Iosephus antiquit.lib. 11. cap.8.

Et lib.13.c.6.

Ioan. 4.

Matth.23.

Exod.28.

1.Cor. 10.

2.Cor.3.

Apostoli ergo & eorum successores nõ minus hodie ministri sunt noui Testamenti, quàm olim Moyses & Leuitæ fuerunt ministri veteris Testamenti. Res aũt, quæ nũc ministratur, longè præclarior est & excellentior. Moyses enim ministrabat literam Legis, Apostoli verò & eorum Successores ministrant Spiritum sanctum, & iustitiam. Illa enim secundùm Apostolum fuit administratio damnationis & mortis: hæc autem spiritus & iustitiæ. Licèt enim Lex, quam Moyses attulit, spiritualis erat: tamen (vt hoc in loco rectè declarat Chrysostomus) *eadem Lex non præbebat spiritum. Nobis autem*, inquit idem Chrysostomus, *credita est potestas dandi spiritum. Spiritum enim vocat gratiam, quæ per Baptismum viuificat à peccatis mortificatos. Nam in Baptismate sepeliuntur peccata, delentur priora, viuificatur homo, velut in tabula, ita in corde illius describitur omnis gratia.* Et pòst: *Deus alijs quoque præstat remittendi peccata potestatem: Accipite*, inquit, *Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Hæc Chrysostomus. Apostolus igitur videns tantam dignitatem & præeminentiam præ veteribus Leuitis collatam esse ijs, qui ministri sunt noui Testamenti, sæpiùs repetit atque inculcat, *hanc sufficientiam non esse ex nobis, sed ex Deo, qui fecit nos idoneos*, hoc est, tales *noui Testamẽti ministros, vt ei ministerio obeundo sufficere possemus.* Paulus igitur confert ministerium veteris Testamenti cum ministerio Noui, Moysen cum Apostolis, literam Legis, quam Moyses ministrabat, cum Spiritu sancto & iustitia, quam Apostoli ministrant, gloriam vultus Moysis, cum gloria ministrorũ Christi, quia *Deus* (vt idem Apostolus paulò antè dixerat) *odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo, in ijs, qui salui fiunt, & in ijs, qui pereunt.* Et iterũ: *Ideo habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiam consecuti sumus, non deficimus* & quæ sequuntur. Summa rei hæc est, ministerium noui Testamenti longè superare in omni honore, gloria, & dignitate veteris Testamẽti ministerium. Cùm ergo in vetere Testamento gloriosum fuerit Iudæorum Ecclesiæ, vt totius gentis ac omnium Synagogarum, quæ per mundum dispersæ fuerunt, vnus esset Summus Pontifex, qui reliquis Sacerdotibus præesset: eadem ipsa res cum gloria maiore in tempus noui Testamẽti translata esse intelligitur. Nam inter Leuitas & ministros veteris testamenti nihil fuit excellentius ipso Pontifice Maximo, qui caput erat &

1.Corinth. Hom.6.

Ioan.20.

2.Cor.2.

erat & Sacerdotum,& Synagogarum omnium: atque vt ille Pontifex Leuiticus non nisi figuratiuum & visibile Caput Iudæorum erat,cùm interim verũ atque inuisibile ipsius populi Caput solus Christus esset: sic inter noui Testamenti ministros, qui sub Christo capite inuisibili degunt,nihil potest excellentius in hac vita cogitari,quàm eorundem ministrorum visibile, ac typicum,seu vicarium sub Christo Caput. Nam si corpus & societas ministrorum visibilium veteris Testamenti,præter inuisibile Caput Christum Iesum *(in cuius domo* & Ecclesia *Moyses non nisi famulus fuit)* habebat aliud visibile Caput in hoc mundo: ex altera verò parte corpus & societas ministrorum noui Testamenti non habeat vnũ aliquod visibile Caput sub Christo Iesu,in cuius domo & Ecclesia se famulos esse agnoscunt: profectò maior est gloria Synagogæ,quàm Ecclesiæ. Nam Christus vtrique ministrorum corpori & collegio Caput cõmune est,quem Synagoga per fidem aduenturum vidit,quem nos per eandem fidem aduenisse videmus. Verùm neque illi,neque nos,eundẽ Christum oculis nostris aliquãdo vidimus,licet Apostoli tam pro illis,quàm pro nobis viderint. *Habemus quippe omnes eundem spiritum.* Heb. 3. 2.Cor. 4.

Si ergo Synagoga sub Christo habuit visibile Caput, nos verò sub eodẽ Christo nullũ visibile Caput habeamus: maior fuit gloria Synagogæ, quàm Ecclesiæ. Præcipua enim gloria corporis alicuius in capite continetur. Vnde sponsa apud Salomonem vocat *Caput sponsi aurum optimum* siue obrizum: Cætera verò membra corporis non tantæ dignitatis habẽtur. Et Apostolus cùm dicit, *virum caput esse mulieris,caput viri Christum,caput verò Christi Deum esse.* vtiq; per caput intelligit id,quod reliquis omnibus maius atque præstantius sit. Fieri autem non potest,vt visibilium ministrorum veteris Testamẽti maior fuerit olim gloria, quàm hodie sit ministrorum visibilium noui testamenti. Nam de visibili ministerio Apostolus agit,dignitatemq; suã in posteriore ad Corinthios Epistola præ Pseudoapostolis inde potissimùm declarat, quòd sit vnus ex ministris noui testamenti. Omnes verò ministri in vnum collecti corpus quoddam & societatem efficiunt. Hæc ergo societas aut Caput in terris sub Christo habet,aut non habet. Si habet: nostra causa est melior,& ij errant à fide vera,qui negant vnum aliquem in terris esse Pastorem primum,& summum ministrum Iesu Christi. Per Caput quippe nihil aliud iam intelligimus. Quod si ministrorum noui Testamenti societas & collegium non habet aliquod Caput in terris: est vtique eadem societas confusa,& inordinata,quia nihil in ea primũ est,sed omnia sunt æqualia. Porrò ministrorum noui Testamenti societas infinitis partibus maior est, quàm fuerat societas veterum Leuitarum. Nam loco vnius templi Hierosolymitani,successerunt innumerabilia per orbem Christianum templa:& loco vnius gentis non maximæ,successerunt plurimæ gentes, & illæ multò maximæ. Nam quæ comparatio est aut solius Italiæ, aut solius Galliæ,aut solius Germaniæ,aut Hispaniarum,ac multò magis totius Asiæ, atq; Africæ, cum vna Iudæa? Cùm ergo nullum omnino templum in orbe Christiano sit,quod aliquot ministros nõ habeat,plurima verò habeant permultos: necessariò efficitur,vt plures iam sint ministri sub nouo Testamento, quàm fuerint sub vetere. Quò autem plures homines eiusdẽ conditionis in hac vita visibili Capite careant,eò minus ordinata & magis confusa est illa societas. Itaque minus absurdum fuisset,vt Leuitæ olim caruissent summo Sacerdote, quàm vt nos careamus. Præterea si verbum Dei, cùm adhuc non venisset in carnẽ, tamen non per solum spiritum,sed præterea per hominem vicarium,Leuitas regebat: quantò magis conuenit,vt idẽ *Verbum caro factum*, per alterius vicariam carnem,ac non solo spiritu suos ministros hodiè regat? Nónne maior est vicinitas carnis Christi ad carnem Petri,quàm spiritus Christi ad carnẽ Aaronis? Quod ergo verbum Dei per carnem effecit antequàm assumpserat carnem,id iam,assumpta carne, per carnem facere negabitur? Habuit Synagoga duplex Caput, vnum in cœlo vniuersale,Filium Dei aliud in terra particulare,Aaronem,aut Eleazarum. Et nunc Ecclesia Christi habebit tantùm suum vniuersale Caput Christum,qui est in cœlo? aliud verò particulare,quod in terra manet, non habebit? Si ergo nullum particulare Caput sub Christo esse potest: cur in qualibet particulari Ecclesia vnus Presbyter,atque in qualibet Diœcesi vnus Episcopus cæteris presbyteris præponitur? Cur solus *Iacobus* ab Apostolis constituitur Caput & Episcopus in Hierosolymitana Ecclesia? Cur Ignatius in Antiochena, Marcus in Alexandrina, Timotheus in Ephesina præficitur? Sin constet,particulare aliquod Caput sub Christo constitui posse, cur non supra totam militantem Ecclesiam (quæ pro parte sua multò magis indiget tali Capite) aliquod particulare caput non præficitur? Anne & illud particulare Caput nõ erit,quod toti Ecclesiæ militanti præponitur? Atqui omnes Christiani,qui vllo tempore simul in terris viuunt,non nisi pars quædam Ecclesiæ Christi sunt,si conferantur cum ijs,qui ab Adã

Cant. 5. 1.Cor. 11. 2.Cor. 3. Ioan. 1. Euseb. lib. 2. cap. 1.

vsque ad

vsque ad finem seculi fuerunt, aut futuri sunt. De particulari ergo capite iam agitur, ac non de vniuersali, quod solum Christum fatemur esse.

Quibus ita declaratis, non dubito, quin rectè concludere liceat, ministrorum Christi dignitatem esse duplicem: vnam sub vetere, aliam sub nouo Testamento. Illam præ ista non esse dignitatem, licet alioqui etiam ministrorum veterum fuerit magna dignitas. Illorum verò qualiscunq; dignitas præfigurabat dignitatē ministrorum noui Testamenti. Nam vt Lex, quam illi ministrabant, erat sancta & bona, & spiritalis: ita illi non nisi literam eius à Moyse acceptam ministrantes, significabant futuros quandoque ministros, qui Spiritum à Christo accipientes, etiam Spiritum, hoc est, gratiam per Sacramenta nouæ Legis ministrarent. Illi erant homines, & nos etiam homines sumus. Illi ab alia plebe separati, & nos itidem *segregati in ministerium Christi.* Illi plebem erudiebant, & nos plebem erudimus. Illi ministrabāt Sacramenta sua, & nos nostra: illi Circuncisionem, nos baptismum. Illorum alij erant Leuitæ, alij Sacerdotes, vnus autem summus Sacerdos. Et ex nostris ministris alij sunt Diaconi, alij presbyteri, alij Episcopi, vnus autem summus Episcopus. Hoc vltimum (inquies) non ita se habet. At hoc vltimum (inquam ego) in tota collatione est optimum & pulcherrimum. Nisi ergo in eo saltem similes illorum simus, non video cur aut Sacramenta nostra illorum Sacramentis, aut nostri Diaconi respondeant illorum Leuitis, aut nostri presbyteri & Episcopi illorū Sacerdotibus. Nam vincere illos possumus, inferiores illis esse non possumus, quia *illi vmbram, nos verò imaginem ipsarum rerum habemus.* Vincimus eos in hac re, quòd pro paucis illorum Sacerdotibus, habemus multos presbyteros, atque etiam Episcopos. At melius erat, nullos omnino habere Episcopos, ac per totum orbem non nisi vnum Episcopum esse, quàm vt tantus numerus Episcoporum suo quodam Capite ac Principe careret. A capite enim reliquum corpus præcipuè dependet. Valde autem vtilè fuit Iudæorum Reipub. vt haberet vnum Pontificem alijs Leuitis & Sacerdotibus præsidentem. Primùm vt ne omnes Iudæi essent, *velut oues non habentes Pastorem.* Deinde, vt Leuitæ melius illo modo in officio continerentur. Accedit eódem, quòd totius populi difficiliores causæ ac lites, quæ alioqui de rebus sacris infinitæ fuissent, eò & citius, & certius decidebantur. Tum autem, si aliquod aliud Templum sub nomine veri Dei ab aliquo Leuitarū erigi cōtingeret (vt sanè cōtigit tùm in Garizim, tùm in AEgypto) facile erat scire, illud solum esse verum & legitimum Templum, vbi summorum Pontificum ordinaria successio extitisset. Præterea Pagani facilius ad fidem vnius Dei alliciebantur, quando religionem ritè atque ordine constitutam videbant. Etenim apud ipsos quoque erant summi Pontifices, & Reguli quidā sacris rebus præfecti. Quid quòd non paruum ornamentum hoc erat Synagogæ, vt & exteri scirent, esse Caput aliquod religionis Iudaicæ? Vnde tam Asiæ Reges, quàm alij Principes sæpe honorârunt summum Pontificem Iudæorum. Denique vnus summus Pontifex in illa particulari Iudæorum Ecclesia significabat, vnum esse vniuersale Caput Ecclesiæ totius, quæ vnquam fuit, aut in posterum futura est. Atq; hæ omnes causæ multò nunc & vtiliores Christianis, & magis necessariæ sunt. Illi sunt oues plures, quàm Iudæi erant, eoque magis indigent Pastore vno. Illis plures ministri Ecclesiarum sunt, ad quos in officio continendos vnum Caput magis est necessarium. Nostræ lites in tanta multitudine variarum gentium plures sunt ac difficiliores, vt tantò magis ab vno Iudice finiri eas oporteat. Multi sunt hodie, ac semper fuerunt Episcopi & Presbyteri, qui nouas hæreses docent, & nouas sectas excitant, quibus nulla ratione melius, ac manifestius, aut ad vulgi sensum accommodatius accurritur, quàm per visibilem summorum Pōtificum Ecclesiæ successionem. Propagatio etiam Euangelij & Ecclesiæ Christi postulat certum aliquod Caput, quod à Persis, à Turcis, ab Indis, & alijs Paganis consulatur de fide: quodque ab ijs interdum honoretur per munera & legationes. Postremò nūc valde necessarium est, vt per vnum Pastorem summum eius particularis Ecclesiæ, quæ ad tempus in terra peregrinatur, Christus significetur vnicus vniuersalis Ecclesiæ suæ ab initio mundi vsque ad finem Pastor esse. Ita veritas noua veteri figuræ, Euāgelium legi, Ecclesia gētium Synagogæ Iudæorum, suauissimè respondet per vnum Pastorem summum vtrobique præpositū. Vtraque vnum Deum, vnum Christum, vnamque Ecclesiam esse, non verbo tantùm, sed factis operibusque demonstrat. Huic argumento Caluinus in hunc modum satisfacere conatur.

2.Cor.3. Num 3. Acto. 13. Heb. 10. Ezech 34. Deuter. 17. Iosephus li. 13. ca 6. Antiquit. Iudai. Ioan. 10.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Quod in vna natione fuit vtile, id in vniuersum orbem extendere nulla ratio cogit.

RESPON-

RESPONSIO.

Quinimò si fuit vtile, vt in natione vna Pontifex vnus præesset, idq; ne populus Israëliticus dispergeretur in montibus Idolorum cultu dedicatis, *velut oues Pastore carentes*: profectò recta ratio vtilius etiã esse demonstrat, vt Pontifex vnus toti Ecclesiæ multò latiùs iã per orbem diffusæ præponatur, ne quantò plures sunt Pastores, & oues, eò magis in montibus atq; hæreticorum latibulis errent, si Pastore vno carent, ad cuius supremum ouile congregentur, vt ibi saltem seruent vnitatem. Nam quos in gregibus particularibus, hoc est, in Antiochia Paulus Samosatenus, in Constantinopoli Macedonius, in Alexandria Dioscorus, in Nicomedia Eusebius, in Mediolano Auxentius, in Britannia Pelagius, atq; alijs in locis alij lupi dispergunt: ij omnes nisi vnum Pastorem primum habeant, ad cuius ouile supremum concurrant, quæ spes foret, vel ad paucos annos conseruandi Ecclesiasticam vnitatem? Toto igitur cœlo aberrauit Caluinus, quando minus vtilem toti orbi, quàm nationi vni Pastorem vnum iudicauit. *At Iudæi* (inquit) *Idololatris vndique septi erant. Ideo Deus illic vnum Antistitem præfecit, quem omnes respicerent, quò meliùs in vnitate continerentur.* Et Christiani (inquam ego) non modò foris vndique ab Idololatris obsidentur, à Tartaris, Mauris, Saracenis, Turcis, nouisque Indorum populis: verùm etiam intus ab hæreticis deuorantur, à Simoniacis, Manichæis, Arianis, Donatistis, Pelagianis, Nestorianis, Eutychianis, Anabaptistis, Libertinis, vt de Lutheranis & Caluinistis nihil dicam. Igitur iam multò magis opus est, vt præficiatur vnus Antistes, ad quem omnes respiciant, quò melius contineantur in vnitate. Quære aliam, Caluine, responsionem. Etenim hæc, quã hactenus attulisti, à nobis tota est. Ait igitur: *Summum illum Pontificem typum fuisse Christi, nemo ignorat. Nunc translato Sacerdotio, ius illud transferri conuenit. Translatum porrò est, non ad Papam, sed ad Christum.* Hæc ille. Conuenit mihi tecum, vir bone, Leuiticum Pontificem typum fuisse Christi, itemque *translato Sacerdotio, ius Leuitici Pontificis in Christum esse translatum*. Quod verò addis, *ad Papam idem ius translatum non esse*: equidem à Pontifice Leuitico mox ad Papam non esse idem ius translatum, fateor. Nam inter Leuiticum Pontificem & Papam intercessit Christus, impletor veteris Pontificatus, & author noui. Christus ergo ius tam Leuitici Pontificis, quàm veteris Ecclesiæ in semetipsum transferens, non reliquit orbem terrarum aut sine aliqua Ecclesia, aut sine aliquo Pontifice. Verùm vt Ecclesiam voluit à seipso nominari, non Mosaicam, sed Christianam: sic Pontificem à semetipso voluit, non iam Aaronem, sed Petrum vocari. A Christo enim Petra Simon Petrus nomen accepit, super quem Christus Ecclesiam suam ædificaturum se promisit. Vnde D. Hieronymus in illa Isaiæ verba, quibus Ecclesiam affatur, dicens: *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit*, ita scribit: *Nequaquàm vocabitur Ecclesia Ierusalem, aut Sion, sed nomen nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebũt aduersus eam. Quod vocabulum à nomine Domini deriuauit, vt dicatur Dominicum: & populus illius nequaquam veteri nomine appelletur Israël, sed nouo, id est, Christianus.* Hæc Hieronymus.

3. Reg. 22. Ioan. 10. Alia Caluini Obiectio. Alia Caluini ad prius Argumentum responsio. Eiusdem responsionis confutatio. Matth. 16. Isaiæ 62. Matt. 16.

Quemadmodũ igitur à populo vetere ad nouũ, Christo angulari lapide interposito, peruentum est: sic à Pontifice Leuitico ad Papam est peruentum, non quidem absque vllo interiecto lapide, sed per Iesum Christum, qui finis erat Legis, & initium Euangelij, perfector veteris, & instaurator noui Testamenti. Nam si propterea quòd Christus transtulit in se ius Leuitici ministerij, & veri Tabernaculi minister factus est, hodie nulli erunt amplius in Ecclesia ministri: frustrà dixit Apostolus, *sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei*, frustrà etiam sunt Prophetæ in nouo Testamento. Nam *Lex & Prophetæ vsque ad Ioannem*. His nugis miseros & infelices Discipulos tuos, non item Ecclesiam Christi, *quæ columna & firmamentum veritatis est*, seducere potes, Caluine. Longè ante Hieronymum D. Cyprianus dixerat, *Dominum (vt vnitatem manifestaret) vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua authoritate disposuisse*. In quibus verbis & factum ipsius Domini, & simul facti ratio proponitur. Quoad factũ, *Dominus sua authoritate disposuit vnitatis originem ab vno incipientem*. Non igitur in seipso tantùm conclusit Dominus omnẽ vnitatẽ Pontificiam, sed eandẽ (quoad visibilẽ externamq; formã) disposuit in Ecclesia sua. Nec in tota Ecclesia sic eã disposuit, vt in nullo præter cæteros appareret, sed vnitatem ita disposuit, *vt certa eius origo extaret*, & ea origo extaret, nõ simul in pluribus, verũ in vno, videlicet in Petro, de cuius Primatu Cyprian⁹ eo loco agit. Nunc aũt nihil aliud vrgeo, quàm vnitatẽ eius hominis, in quo Dominus originẽ Ec-

1. Cor. 4. 1. Tim. 3. De Vnitate Ecclesiæ.

clesiasticæ vnitatis disposuit. Illius enim vnitatis origo ab vno, ab vno, inquam, ex Domini dispositione incepit. Atque hæc sint dicta de facto & dispositione Domini. Ratio autem huius facti erat, vt *Dominus vnitatem manifestaret*. Oportebat quippe non tantùm esse vnitatem quandam Pastoralem in terra, nec tantùm illius originem esse in vno Discipulo Domini, sed ita esse in vno, vt per eam rem *manifestaretur vnitas*: hoc est, vt omnes scirent, atque intelligerent, vnum à Deo reliquis in Ecclesia præponi, quo Ecclesia crederetur verè vna esse. Nam & iterum Cyprianus eodem in loco ait: *Exordium ab vnitate proficiscitur, vt Ecclesia vna monstretur.* Quòd si Ecclesiam oportet non modò esse vnam, verùm præterea *vnam monstrari*, vt ita vnitas illa intima, quam Ecclesia in CHRISTO habet, per visibilem Pastorem vnum, qui foris præest, manifestetur: cùm ista vnitatis manifestatio tam sit omnibus seculis necessaria, quàm Apostolico æuo fuit opportuna, imò cùm Apostoli, qui CHRISTVM in terris viderunt, faciliùs potuerint absque alio vno Pastore vnitatem Ecclesiæ in CHRISTO & credidisse, & meminisse, quàm nos, qui CHRISTVM corporeis oculis non vidimus: sine omni controuersia in hodiernum diem oportet vnitatis Ecclesiasticæ originem in vno potissimùm authoritate Dominica disponi, vt eo modo *Ecclesia semper monstretur vna*. Cæterùm istius rationis nerui faciliùs explorabuntur, si Caluini friuola responsio apponatur, & quàm inepta sit, declaretur. Ait Caluinus. *Quid si cum Cypriano & Augustino respondeam, non ideo CHRISTVM & communiter cum reliquis Apostolis, & scorsum Petro Claues regni cælorum dedisse, vt hominem vnum alijs præferret, sed vt Ecclesiæ vnitatem sic commendaret?*

Responsio Caluini.

Primùm, Caluine, Lectorem decipis in eo, quòd scribis, cum Cpyriano & Augustino te dicturum, quòd *Dominus Petro seorsum Claues non dedit, vt hominem vnum alijs præferret.* Vis enim, vt Lector suspicetur, tale quid à Cypriano & Augustino dici. Dicunt illi quidem, Claues vni Petro dari, vt Ecclesiæ vnitas commendetur: sed non negant, vnum hominem ex ea re alijs prælatum fuisse. Nam ista duo non possunt separari, sed necessariò cohærent, vt is vnus præferatur alijs, cui aliquid seorsum in eum finem confertur, quò per eam collationem vnitas commendetur. Nam si nemo ei vni viro, de quo agimus, par est: vtique iam præfertur alijs. Sin ille vnus homo in re collata parem aliquem habet, iam per eam rem, quam alius perinde ac ille vnus habet: nulla vnitas commendari potest, quia non commendatur vnitas, præterquàm vbi est vnitas. Non est autem in illa re vnitas, per quam duodecim sunt vni æquales. Vbi ergo non est vnitas, ibi vnitas monstrari quomodo potest? Nisi fortè dices, vnitatem quandam Ecclesiasticam nomine tenus in Petro fuisse, re autem vera non fuisse. At neque hoc ipsum aut de Domino cogitari debet, aut cum Cypriani verbis consistit. Dominus enim, qui dixit & facta sunt, quique *vocat ea quæ non sunt, tanquàm ea quæ sunt*, & nominando facit quidque esse id, quod ab eo nominatur, non solet vnitatem verbi nudi, absque omni re subiecta cuiquam conferre. Deinde Cyprianus de vnitate Ecclesiastica tractat, quam re ipsa esse, & non solo verbo nominari, omnes credimus. *Vt Dominus* (inquit Cyprianus) *vnitatem manifestaret, vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua authoritate disposuit.* Vnitatis igitur origo ab vno incipiens, authoritate Dominica disponitur. At cuius vnitatis origo? Eiusdem, quam Dominus manifestare voluit. Quænam illa est? Non alia, quàm subiecta verba demonstrant, vbi scribitur, *exordium ab vnitate proficisci, vt Ecclesia vna monstretur*. Illius igitur vnitatis, quæ in Ecclesia est, origo disponitur ab vno incipere. Is ergo vnus re vera in se habet aliquem vnitatis Ecclesiasticæ gradum, quem gradum nemo alius Apostolorum (qui cæteris in rebus pari sunt præditi honore & potestate) in se habet. Nam si & in hac ipsa re forent pares, iam *nulla origo vnitatis in vno esset, nec vllum vnitatis exordium ab vno proficisceretur, nec manifestari per eum illa vnitas posset, quæ in ipso prorsus non esset*. Sin hæc omnia sint absurdissima, inepta, & minimè inter se cohærentia: desinat Caluinus negare, vnum hominem alijs Apostolis superiorem esse factum, etiam in nouo Testamento. Nec putet, vnitatis Ecclesiæ manifestationem in terris finitam esse, quia CHRISTVS in se transtulit veteris Sacerdotij iura. Faciliùs enim à CHRISTO instituitur, & ab illo deriuatur noui Testamenti vnitas in vno Pastore cæteris prælato manifestanda, quàm eadem primi Pastoris vnitas à Moyse in vetere Testamento deducebatur.

Roman. 8.

De Vnitate Ecclesię.

Cæterùm vix dici potest, quàm turpiter se gerat Caluinus in istiusmodi rerum discussione. Citat enim ex Augustino, *quòd in Petro erat Ecclesiæ Sacramentum, quodq; cùm Claues regni*

In Ioan. Tracta. 50. 11. & 124.

regni cœlorum acciperet, Ecclesiam totam designauit, quódque in ea re personam gesserit ipsius vnitatis. Et hæc omnia citat Caluinus in eum finem, vt doceat, vnum hominem Claues pro omnibus alijs accepisse, non quia verè alijs maior esset, verùm vt ex ea re vnitatem in Ecclesia esse ostenderetur. Atque Augustinus hæc quidem dicit, quæ à Caluino citantur, verùm sui dicti causam adiungit, quæ à Caluino prætermittitur. & meritò. Nam ratio ab Augustino allata sic expugnat Caluini propositum, vt nihil magis contrarium cogitari queat. Dicit enim Augustinus, *Petrum, cùm acciperet claues Regni cœlorum, significasse Ecclesiam totam*. Sed cur? *Propter Apostolatus sui Primatum*. Et hoc dicit Augustinus in illa 124. Homilia in Ioannem, quam Caluinus citat. Vide nunc Hæreticorū impudentem audaciam. Augustinus ait: *Petrus figurata generalitate propter Apostolatus sui Primatum personam Ecclesiæ gessit, atque ita dum claues accepit, vniuersam significabat Ecclesiam*. Tria igitur dicit: vnum, quòd *Petrus accepit Claues*. alterū, quòd *in ea re Petrus gesserit personam Ecclesiæ totius*: tertium, quòd *eam generalem personam gesserit ob Apostolatus sui Primatum*: quia videlicet generaliter omnes in eo figurantur, qui primus omnium sit. Caput enim pro cæteris membris & loquitur, & annuit ijs, quæ donantur. Nūc ex altera parte Caluinus dicit, Dominum dedisse claues Petro, non quia vnum hominem alijs præferret, hoc est, non ob Apostolatus sui Primatum, sed vt Ecclesiæ vnitatem cōmendaret. Atqui Augustinus credidit, Petrū non aliam ob causam accepisse Claues pro omnibus, quàm *ob Apostolatus sui Primatum*. Præcessit igitur Primatus Petri (saltem in mente Domini) Clauium donationem. Ei enim primo, & ei vni dedit Claues, quem vnum & statuerat, & iam cœperat facere primum Pastorem totius Ecclesiæ. Itaque cùm Augustinus ita ratiocinetur: Petrus accepit Claues pro omnibus, quia Caput erat omnium, & ita significabat omnes: Caluinus eum in contrariam sententiā detorquet, vt dicere eum velit: Petrus accepit Claues pro omnibus, quia significauit omnes, verùm non quia Caput omniū erat. Quid ab isto boni & æqui vnquàm expectes, qui tam manifestè Augustini verba sententiamque deprauat? Vnus accipit Claues pro omnibus. Cur ita? Quia personam omnium gerit. At cur eam personam gerit? *Propter Apostolatus sui Primatum*, inquit Augustinus. Imò (inquit Caluinus, Augustinū laudans auctorem) non propter Apostolatus sui Primatum, sed vt vnitas sic commendaretur. De Augustini sententia circa Primatum Petri sæpius mihi dicendum, eademq; sæpius repetenda erunt, quia tā Lutherani, quàm Caluinistæ nunquam cessant doctissimi viri nomine ad suam hæresim stabiliendam abuti: cùm is nihil minus velit, quàm id quod isti de eo fingunt. Hactenus constitit, Christum in se quidem Pontificatus veteris honorem ac iura omnia transtulisse, verùm non ita, vt neminem vnum vellet deinceps in Ecclesia sub se vicarium quēdam Pontificatū gerere. Quinimò non Mosaica, sed *sua authoritate Dominus disposuit vnitatis Ecclesiasticæ originem ab vno incipientem, vt ita per vnum Pastorem primum Ecclesia monstraretur vna*. Maneat igitur firmum, quòd quicquid Deus per Moysen præstitit Synagogæ, hoc ad minimum, idq; multò magis Deus per Christum exhibet Ecclesiæ suæ. In Synagoga verè fuit vnus Pontifex supra omnes Leuitas, Sacerdotes, & Archisynagogos per totum orbem dispersos: igitur nunc multò magis est vnus primus Pastor supra omnes Diaconos, Presbyteros, & Episcopos in vniuerso mundo diffusos. Et quemadmodum Prophetæ omnes, quantacunque peccata in Leuitis & Sacerdotibus conspexerunt, nunquam deseruerunt eorum Cathedram, Religionem, & vnitatem: sic quantacunque essent hodie flagitia summorum Pontificum, non tamen propterea liceret eorum Cathedram, Religionem & vnitatem deserere. Ac ne, cùm ex omni rerum atque hominum genere tanta pro vnius Pastoris Primatu colligantur testimonia, nihil ex Prophetis allatum esse Aduersarij conquerantur: age, audiamus quid Salomon, Ezechiel, Ieremias, Daniel, & Osee de vno Capite, vno Rege, & Pastore vno, in Spiritu Dei prædixerint.

In Ioan. tractatu 124.

In Ioan. tractatu 124.

Sanctos Prophetas prædixisse, quòd Ecclesia Christi vnum quoddam Caput præter Christum, sub illo tamen, habitura esset.

CAPVT V.

APud Salomonem Sponsus animarum fidelium Christus Iesus dixerat ad Ecclesiam Spōsam suam: *Pulchra es amica mea, suauis & decora, sicut Ierusalem: terribilis vt castrorum acies ordinata*. Et iterum: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* Vel ex his verbis apparet, Spiritum DEI tùm Cant. 6.

voluisse, varios in Ecclesia sua Ordines extare (sicut in exercitu varij sunt equitũ, peditũ, Centurionum & Tribunorum gradus) tùm præterea significasse, quòd Ecclesia ista militans, quæ instar aciei castrorum ordinatæ habetur, non minus ab vno visibili Pastore sit regenda, quàm quilibet exercitus ab vno visibili Duce gubernatur. Aut quomodo appellabitur *acies castrorum ordinata*, in qua nullus est ordo? Aut quis ordo erit, vbi certum aliquod principium, & id vnicũ non est? *In, quãuis grandi exercitu* (inquit Hieronymus) *vnius signum expectatur.* Et meritò. In omni quippe exercitu bene ordinato, adeò vnus est præcipuus & generalis Dux, vt etiam Respublicæ, quæ domi vel à pluribus Optimatibus, vel ab ipso populo reguntur, tamen militibus suis vnum præponant, qui summam rei solus moderetur. Cùm igitur Ecclesia militans (nam de illa Salomonem agere mox planum faciam) aciei castrorũ ordinatæ assimiletur: vtiq; apertè denunciatur, velut in exercitu, sic etiam in Ecclesia militante vnum præesse, qui alijs quibuscunque maior sit. Verùm propiùs ad causam intremus. Nec enim Christus apud Salomonem Ecclesiam aciei castrorum ordinatæ solùm comparauit, sed præterea singulas huius mystici corporis exercitusque partes recensens: *Quid videbis* (inquit) *in Sulamite* (hoc est, in Ecclesia) *nisi choros castrorum? Quàm pulchri sunt gressus tui in calceamẽtis, filia Principis? Iuncturæ feminum tuorum, sicut monilia, quæ fabricata sunt manu artificis. Vmbilicus tuus crater tornatilis nunquam indigens poculis, venter tuus sicut aceruus tritici vallatus lilijs. Duo hubera tua sicut duo hinnuli gemelli capreæ. Collum tuũ sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, quæ sunt in porta filiæ multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit cõtra Damascum. Caput tuum vt Carmelus, & comæ capitis tui, sicut purpura Regis vincta canalibus. Quàm pulchra es & quàm decora, charissima, in delicijs? Statura tua assimilata est palmæ, & hubera tua botris.* Ecce Christus Ecclesiam suam alloquens, eam vni cuipiã eximiæ pulchritudinis personæ similem pronunciat. Quamuis enim Christus & Ecclesia vniuersalis non nisi vnum Corpus mysticum existãt, tamen cùm eã in terris degentem considerat, habet eam velut sponsam, quæ deducta quidẽ sit ex latere suo, verùm quæ (propter conditionem suam adhuc morti & peccato obnoxiam) in consortiũ gloriæ Christi non plenè admittatur, sed interim per se, ac in sua quadã proprietate subsistat, aliaq; persona & sit, & dicatur. Nam quòd de militante Ecclesia iam apud Salomonẽ agatur, perspicuum est ex his sponsæ verbis: *Nigra sum, sed formosa filiæ Ierusalem.* Nigra enim Ecclesia dicitur ob eas persecutiones & maculas, quibus ad tempus in hac vita, velut in medio prauæ nationis habitans, propter mortalis conditionis necessitates inquinatur.

Quid quòd etiam Sponsus ad sponsam dicit: *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum tuorum & pasce hædos tuos iuxta tabernacula pastorũ.* Egressus verò membrorum Ecclesiæ ab ipsa Ecclesia, & assectatio Pastorũ falsorum (de quibus ibi agitur) non potest alibi, præterquàm in hoc seculo cogitari. Cùm igitur Christus de militante Ecclesia loquatur, valde perpendendum est, quòd vt *pedes eius & femora, vt vmbilicum & ventrem, vt hubera & oculos, vt collum & nasum: ita etiam caput eius* nominat. *Caput tuum* (inquit) *vt Carmelus, aut* (quemadmodum alij legunt) *vt coccinum.* Militans igitur Ecclesia Caput quoddam habet, idque sub Christo quidem, & ab ipso constitutum, sed tamen præter ipsum. Ipse enim Christus, qui Ecclesiæ Caput æternum est, ad sponsam non de seipso, verùm de ea loquens planè dicit: *Collum tuum sicut turris eburnea, oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, nasus tuus sicut turris Libani. Caput tuum sicut Carmelus aut coccinum, comæ capitis tui sicut purpura Regis vincta canalibus.* Ecclesia igitur militans habet vt oculos, nasum, & collum à Christo distinctum, sic etiam Caput à Christo Capite suo distinctum. Nam Sponsa Christum antea laudans, de illo dixerat: *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Caput eius aurum optimum.* Quanto autem interuallo *Carmelus mons aut coccinum* ab auro purissimo abest, tanto etiam Caput vicarium Ecclesiæ militantis, quod coccino assimilatur, inferius est illo Capite, quod Christus in se est, cuius Caput *auro* comparatur. *Caput enim Christi Deus*, quo nihil sublimius aut dignius. Caput verò Ecclesiæ velut granũ illud est, ex quo purpura fit, quæ habet aliquid se præclarius, ipsum scilicet aurum, hoc est, Deitatem, quæ est Caput Christi. Quæramus igitur, quodnam sit proprium hoc & temporale Caput Ecclesiæ militantis? Ac primùm quidem illud non nisi vnum esse potest. Vnum quippe corpus militantis Ecclesiæ vnico etiam Capite militante contentum est. Neque vt crines sunt plurimi, oculi autem duo, genæ duæ, labia duo, vbera duo, ac pedes duo, sic etiam sunt in eodem corpore capita vel plura, vel saltem duo. Verùm vt est *vnicum collum, vnicus nasus, & vnicus vmbilicus: ita est etiam vnicum caput.* Efficitur ergo ex mente Spiritus sancti per sacras Scripturas reuelata, vt vnicum Ecclesiæ militantis Caput eodem tempore esse

Marginalia: Hieronymus Tom. 1. Epistola 4. Vide Aristotelem lib. 3. Polit. ca. 12. in principio itém que in cap. 10. — Cantic. 7. — Caput Ecclesiæ. — Cantic. 1. — Cant. c. 1. — 1. Corin. 11.

re esse debeat. Porrò cùm oculi, cùm nasus, cùm labia Ecclesiæ, ex omnium quos vnquam legerim consensu, Episcopi, Presbyteri, ac reliqui Pastores ac Doctores existant, nihilque ferè sit illo euangelizandi munere in Ecclesia maius & excellentius, nec fieri posit, vt vllum corporis membrum ipso Capite sublimius aut dignius habeatur: necessariò fit, vt Caput illud vnicũ Ecclesiæ sit etiam Episcopus, qui summus honoris Ecclesiastici gradus est. Inter omnes igitur Episcopos, vnus primus & summus Episcopus militantis Ecclesiæ Caput apud Salomonem vocatur. Atque hæc satis clarè ex Salomone deducuntur.

Transeamus nunc ad Ezechielem, apud quem hæc verba legimus: *Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum, ad quas abierunt, & congregabo eos vndique, & adducam eos ad humum suam, & faciam eos in gentem vnam in terra, in montibus Israël, & Rex vnus erit omnibus imperans. Et non erunt vltrà duæ gentes, nec diuidentur amplius in duo Regna.* Et pòst: *Seruus meus David Rex super eos, & Pastor vnus erit omnium eorum.* Equidem concedo, hunc Regem & Pastorem vnum de quo Ezechiel prædicit, esse Christum, qui est *filius David* secundùm carnem, & *Dominus David*, secundùm Deitatem. Cæterùm Ezechiel de Christo agit ea ratione, qua carnem in plenitudine temporis accepturus erat. Alioqui non dixisset: Rex vnus *erit*, sed, Rex vnus *est*. Nec etiam Christum vocasset *Davidem seruum Dei*. Nam verbum Dei *non seruit*, sed *In principio erat apud Deum, & Deus erat*. Præterea Ezechiel significat, Fideles aliter futuros vnam Gentem & vnum Regnum post Christi aduentum, quàm priùs fuerunt. Cùm enim antea vnum fuisset regnum Iudææ, & alterum Samariæ: *Non diuidentur*, inquit, *amplius in duo Regna sed faciam eos in gentem vnam, & vnus erit Pastor omnium eorum.* Porrò etiam ante Christi aduentum Fideles, qui vel in Iudæa noti erant, vel in Samaria latebant, duo Regna in Deo, seu in spiritu Christi non erant: sed erant duo Regna per externum & visibile regimen duorum Regum, & duorum aut plurium Pontificum. Nam vt alius erat Rex in Ierusalem, & alius in Samaria: sic alij erant Sacerdotes in Templo Hierosolymitano, & alij in Dan & Bethel. Nec isti aut de Tribu Leui fuerunt, aut parebant Pontifici Maximo, qui Hierosolymis in Cathedra Moysis sedebat. Post aduentum ergo Christi Propheta significat, nõ futura duo Regna, id est, duo separata ouilia. Nam vt idem est hoc in loco, *Rex vnus, & Pastor vnus*: sic idem est Regnum Christi & Ouile. Nec enim de seculi regnis agitur, quæ sub Ecclesia Christi possunt esse etiam mille, si res ita ferat: sed agitur de ouilibus, quæ non diuidentur ampliùs in duo, sed *vnus erit Pastor, & vnum ouile*, etiam quoad visibilem externáq; speciem. Vnus enim Christus imperabit omnibus. Quo tandem pacto? Vtrum spiritaliter tantùm & inuisibiliter? Imò sic ab initio mundi solus semper imperauit. Ezechiel ergo, qui de Christi regno velut tunc futuro prophetabat, docuit Christum, quem etiam *seruum Dei* appellauit, imperaturum omnibus secundùm carnis, quam accepit, rationem. Hoc autem impletũ est ad literam, dum Christus in terris visus, Euangelium Regni prædicauit, & ab eadem terra corporaliter discessurus, in vno potissimũ Petro visibile regimen Ecclesiæ suæ, quod in æternum perseueraret, instituit. Ista enim ratione & vnus Christi spiritus nunc imperat nobis, sicuti olim etiam Patriarchis ac Leuitis imperauit: & præterea secundùm carnem aliter nobis imperat, quàm illis imperauit: quia ille visibilis Præfecturæ modus, qui iam in Ecclesia obseruatur, ab ipso Christo, dum in carne esset, ore carnis suæ institutus est, & voce corporali commendatus. Etenim quem Principatum ipse in suo corpore gessit, ac dum viueret in oculis omnium administrauit, eundem (per spiritum non alterius cuiuspiam, sed suum, in carne tamen alterius à se constituti reuelatum) perpetuò gerit, sicut etiam *Christus est, qui baptizat*, dum alter, potestate ab illo accepta, Baptismum, quem Christus in carne sua instituit, adminstrat. Nam quemadmodum *Cathedra Moysis* rectè dicitur, quæ per Moysen constituta est, etiamsi ex alterius, hoc est, ex Dei potestate constituebatur: sic multò magis ille dicendus est Primatus Christi, quem & ipse in terra semel exercuit, & ex potestate suã alij sub se administrandum reliquit. Omnium autem perfectissimus erit, hodieq; est in cœlo Christi Primatus, vbi tam in spiritu, quàm in carne vnus Rex manet, vnusq; Pastor omnium nostrûm. Sed quæ in cœlis perficiuntur, ea in terris inchoãtur: quia Regnum Dei etiam intra nos est, qui adhuc peregrinamur à Domino, per fidem, & non per speciem ambulantes.

Qui verò sic intelligit verba Ezechielis, vt velit Christum aut in solo spiritu (*quia eũ iam secundum carnem non nouimus*) regere Ecclesiam suam, aut per plures Pastores ex æquo præsidentes, & vni summo Pastori, eidemq; visibili non subiectos, eandem regere: is prorsus aberrat ab instituto Prophetæ, qui & Præfecturam Christi secundùm formam serui, hoc est, corpora-

S iij lem, &

Ezech. 37.
Matth. 22.
Ioan. 1.
3 Reg. 12.
3 Reg. 12.
Ioan. 10.
Ioan. 21.

lem, & eam non plurium, ac ne duorum quidem, sed vnius Regis, & vnius Pastoris in æternum fore prædixit. A qua corporali vnius præfectura qui vel ipsi discedunt, vel Fidelis alicuius animam diuellunt ac separāt, hi dispergunt & diuidunt gregē Christi, & propterea contra Christum sunt. Vnde alius propheta Pastorum multitudinem, quæ ad vnitatem aliquam visibilem nō reducitur, ruinæ potius, quàm exædificationis causam fore præuidens: *Pastores* (inquit) *multi demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis.* Quantum ergo in laudem vnius Regis, & vnius Pastoris Ezechiel, tantum in reprehensionem multorū Pastorum (qui Superiori alicui non obediunt) Ieremias dixit: vt in eo vterque consentiat, longè optimum Ecclesiæ statum esse, quando multi Pastores vni diuinitus constituto parent. Eòdem pertinet, quòd Osee Propheta dicit: *Congregabuntur filij Iuda, & filij Israël pariter, & ponent sibimet Caput vnum: & ascendent de terra, quia magnus dies Iesrahel.* Ecce postquā filij Iuda, & filij Israël per Dei filium liberati fuerint de captiuitate peccati, quæ per captiuitatem Babylonicam figurabatur, ponent duo populi sibimet vnum Regem, & *vnum Caput.* Christum, inquies. Equidem concedo. Aliud enim Caput, præter ipsum, & quod ab ipso constituetur, ego nunquam admiserim. Cæterùm Christus ita per *Caput vnum* hoc loco intelligitur, vt alius tamen præter illum, & sub illo in ijsdem verbis comprehendatur. *Hæc* (inquit Theodoretus) *typicè & adumbraticè sub Zorobabel acciderunt: expressè verò & veritate ipsa, vbi Christus se hominem fecit, ac sibi Ecclesiam despondit in æternum.* Et post. *Decem Tribus, quæ à Regibus ex posteritate Dauid profectis defecerant, post reuersionem ex Babylone, vnum habuerunt Ducem Zorobabel, ex Dauidica Tribu procreatum.* Et iterum. *Hoc enim finem inuenit temporibus Zorobabel.* Hæc Theodoretus. Duo igitur nobis in huius Prophetæ verbis animaduertenda sunt: quorum prius est, quòd in magna laude ducitur, vt filij Iuda, & filij Israël, qui ante captiuitatem habebant duos Reges, post reuersionem suam *ponant sibimet Caput vnum.* Quod perinde est, ac si diceretur: multò præstantius est *ab vno Capite*, quàm à duobus gubernari. Alterum verò illud, quod iam perpendo, hoc ipsum est, quòd ista verba (*Vnum Caput*) simul intelliguntur de duobus quidem; non tamen ex æquo præfuturis, sed quorum vnum alteri subsit. Nam per *Caput vnum*, intelligitur primùm Zorobabel, deinde Christus: Zorobabel velut figura Christi, Christus autem velut res ipsa, & veritas figurata. Cumque Propheta de gubernatione populi Dei, & Ecclesiæ Christi loquatur, meritò hinc concludam, & Monarchiam seu Primatum vnius Pastoris cuilibet alteri politiæ in Ecclesia Christi præferendam esse, & vnum Caput toti Ecclesiæ tunc præesse, quando is, qui præest, non suo, sed Christi nomine præest. Nam vt Zorobabel figura Christi, & Christus ipse, non duo, sed vnum Caput constituunt: sic multò magis Christus, & Vicarius CHRISTI non duo Capita, sed vnum constituunt. Longiùs quippe abest à Christo figura, quàm Vicarius Christi: propterea quòd illa obscurior imago Christi est, quàm hæc. Nam Vicarius Christi etiam nomen Christi præ se fert, & vbique se fatetur Christi ministrum esse. At figura Christi fert quidem obscuram Christi speciem, non tamen præ se fert Christi nomen, adeò vt multi Iudæi nunquàm intellexerint, Zorobabelem esse figuram Christi. Cæterùm non modò Christiani omnes, verùm & Iudæi, & Pagani per vniuersum orbem, qui saltem nobis inter nos cognitus fuit, probè nouerunt, Pontificem Romanum non nisi in persona Christi, & velut Vicarium eius, toti Ecclesiæ præesse.

Margin notes: Ierem. c. 12. — Osee 1. — 1. Cor. 3. — Theodor. in cap. 1. Osee. — Figura & veritas vnum sunt.

Quàm longè verò à Spiritu Prophetæ huius remoti sunt, qui statum popularē cum Aristocratia temperatum in Ecclesia Dei regenda præferunt? Hoc quippe est, non vnum Caput, sed infinita Capitum millia sibimet ponere. Si enim quilibet Episcopus, quilibet Presbyter, quilibet Diaconus, atque etiam quilibet de plebe Christiana (sic enim Protestātes volūt) ex æquo ad gubernandam Dei Ecclesiam concurret: nónne infinita millia Capitum erunt? Nónne igitur peiùs cum Christianis agetur, quàm actum est cum Iudæis ante Captiuitatem Babylonicam? Graue ac pernitiosum illis fuit, à duobus Regi Capitibus: & ideo Propheta in magno beneficio duxit, quòd post Captiuitatem finitam sibimet ponerent *Caput vnum.* Et nunc vno Capite visibili relicto, ad Capita non duo, sed infinita reuertemur? Idq; faciemus illis auctoribus, qui se reformatores Ecclesiæ haberi volunt? O tempora, ô mores! Quis non videat, istos homines præ odio, quod contra legitimum Pastorem & Pontificem suum conceperunt, recti iudicij examen perdidisse, & pro veritate mendacium amplexos esse? Quantum verò bonum Ecclesiastica Monarchia sit, non tantùm Osee & Ezechiel, verùm etiam Daniel prædixit. Postquàm enim de quatuor Monarchijs ordine sibi succedentibus apud Regem Nabuchodonosor

Margin note: 3. Reg. 12.

nosor prophetasset, mox adiunxit: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem, & cõsumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum, secundùm quod vidisti, quòd de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum.* In quæ verba Danielis B. Hieronymus ita scribit: *In fine horum omnium regnorum auri, argenti, æris, & ferri, abscissus est lapis Dominus atque Saluator sine manibus, id est, absque coitu & humano semine de vtero virginali, & factus est mons magnus, & impleuit vniuersam terram.* Regnum igitur Christi, quod alia omnia regna comminuet, ab illo die ortum est, in quo *lapis abscissus est de monte,* id est, Christus de Maria, *sine manibus,* id est, absque humano semine. Ortũ, inquam, est regnum Christi ab ipsa natiuitate eius, quod nunquam finietur. Nam *regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* In fine aũt seculorum omniũ, hoc ipsum Christi regnũ manifestabitur vniuerso mundo. *Tunc enim* (vt etiam Daniel prædixit) *regnũ, & potestas, & magnitudo regni, quæ est subter omne cœlum, dabitur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnum, regnum sempiternum est, & omnes Reges seruient ei & obedient.* Cæterùm illud Christi regnum, quod in die iudicij cunctis manifestum erit, non negabitur, opinor, iam nunc incœptum esse, & ab ipso Christi aduentu in carnem, quotidie augeri & propagari. Regnat ergo Christus in terris etiam nunc. Quòd si iam in terris regnat: quo in loco habendi sunt, qui putant Ecclesiam Christi aut populariter, aut saltem partim populariter, & partim ab Optimatibus gubernari? Aliud quippe regnum in terris Christus non habet, præter Ecclesiam suam, quæ regnum cœlorum est.

Daniel.ca 2. Lucę.1. Danielis.7.

Si ergo Ecclesia regnum est, quàm blasphemè Protestantes docent, Ecclesiam Christi non ab vno, sed à pluribus, atque adeo ab infinitis simul & ex æquo præsidentibus administrari? An illud regnum est, quod à populo, aut etiam à multis æquali potestate præditis gubernatur? An ipsa natura nos non docet, vt Rempublicam à pluribus, sic regnum ab vno præcipuè regi? Daniel cùm enumerasset Assyriorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum regna, subiunxit: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur.* Regnum verò, quod in diebus Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum Deus cœli suscitauit, non est aliud, quàm Christi Ecclesia. Quemadmodum igitur illa regna quatuor ab vno potissimùm Rege, & illo visibili gubernabantur: sic etiam Ecclesia gubernabitur ab vno Rege Christo, & illo visibili. Ac visibili quidem in seipso, tùm ab initio regni sui, quod in terris olim plantauit, tùm in fine seculorum, quando in carne rediens, regnum suum ad æterna habitacula transferet: visibili autem, per hoc interiectum tempus, in Vicario suo, qui vices visibilis eius personæ gerit, & nomen Domini sui profitetur. Ita fit, vt & regni forma in Ecclesia conspiciatur, & per ea, quæ videntur, ea quæ non videntur intelligantur. Postremò quæ apud Prophetas de collectione & congregatione dispersorum in vnum leguntur, eò pleraque pertinent, vt significent, omnes Gentes post Christi aduentum non futuras sub diuersis Religionibus & Sacerdotibus Idolorum, sed seruituros Christo in vna fide, & religione, sub vno Pastore inuisibili Christo IESV, & vno visibili Vicario eius, cui ipse oues & agnos suos commendauit. Proferamus in mediũ pauca vnius Prophetæ verba, vt inde sciatur, quid etiam de similibus sacræ Scripturæ locis iudicandũ sit. Ieremias ait: *Audite verbũ Domini gentes, & annunciate in Insulis, quæ procul sunt, & dicite: Qui dispersit Israël, congregabit eum, & custodiet eum, sicut Pastor gregem suum. Redemit enim Dominus Iacob, & liberabit eum de manu potentioris.* Nõ ergo quælibet cõgregatio dispersorũ in Prophetis intelligitur, sed eiusmodi, vt tanquam Pastor gregem suũ, sic Christus populum ad se congregatum custodiat. Nónne vnius gregis vnus est Pastor? Nam si fortè plures fuerint Pastores: aut sub vno Pastore primo sunt, aut certè non est eorũ vnus grex. Quòd si greges diuersi ad nullam visibilẽ vnitatem collecti in Ecclesia fuerint, iam nõ congregantur Fideles in vnũ, nec custodiũtur, sicut Pastor custodit gregẽ suum. Bonus enim Pastor vult gregem suum esse vnum, nec eadem pascua duos greges pacificè ac tranquillè ferunt. Ac nimirum, si tam insignes viri, tã iusti, & perfecti, quales Abrahã, & Lot erant, nõ poterant suos greges simul pascere, quin iurgiũ inter ipsorum Pastores futurum esset (ideoq; *Abram dixit ad Lot: ne quæso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos: fratres enim sumus*) quæ spes est, pacem inter alios Pastores, qui minus iusti, & minus perfecti sunt, vel ad paruum tempus duraturam, nisi vni Pastori primo, & ei visibili subijciantur, in cuius vnitate & vnum sint, & vnitatem seruent? Atque hæc de vetere Testamento sumpsisse satis erit.

Danielis 2. Psal.105.146 Isa.11.&49. Ioan.21. Ierem.31. Genes.13.

ARGVMEN-

ARGVMENTVM
Libri Quinti.

QVIA Christus cœpit facere & docere: *primùm ex factis, ac deinde ex doctrina eius ostendemus, vnũ visibilem Pastorem toti Ecclesiæ militanti præesse debere. Tum autem Apostolorum & verba, & facta, quæ ad hoc propositum spectabunt, in medium proferemus: id præcipuè intuentes, vt non ferè admisceamus ea, quæ propriè pertinent ad Primatũ Petri, de quo in Sexto libro dicetur. Deniq; rationes plerasq; in vnũ colligemus, ob quas oporteat vnum Pastorẽ cæteris omnibus præponi.*

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiæ,

LIBER QVINTVS.

Vnum Pastorem cæteris omnibus, qui Euangelium per Orbem prædicant, præesse debere: quia Christus, dum in terris agebat, cæteris Apostolis & Discipulis visibili ratione præfuit. In quo visibili Primatu suo nisi Christus Vicarium instituisset, aliter nunc ab ouibus suis cognosceretur, quàm cognitus est in primitiua Ecclesia.

CAPVT I.

Primitiua Ecclesia.

ETSI non negem, quin primitiuæ Ecclesiæ nomen multô latiùs accipi queat: tamen sine omni controuersia per primitiuam Ecclesiam nihil priùs, aut magis propriè intelligitur, quàm illa Ecclesia, quæ sub ipso Christo adhuc apud homines agente, nata ac enutrita est. Nihil enim magis primitiuum eo, quod omnium est primum, cogitari potest. Quid verò priùs in religione ac fide Christiana extitit, quàm illa Ecclesia, quæ Christum audiuit prædicantem, quæque ipsum noui Testamenti Sacramenta instituentem coràm aspexit? Quæcunque igitur gubernatio in Ecclesia Dei esse debet, ea nec ab alio principio primo, quàm ab ipso Christo meliùs deduci, nec ad aliud exemplar conformari securiùs potest, quàm ad illud, quod Christus ipse primus in seipso, atque in primitiua Ecclesia sua expressit. Decuit enim, tùm *vt omnem impleret iustitiam*, tùm vt Ecclesia subsequens primitiuæ illius imitaretur exemplum. Quæ res in alijs omnibus causis permultùm, in illa verò, quæ maxima omnium est, meritò plurimùm valere debet. Quid autem in Christi factis maius vel obseruatu dignius inueniri potest, quàm ordo & modus, quo, dum in terris ageret, Rempublicam Christianam gubernauit? Cætera enim Christi facta pertinent ferè ad singulos, alia (vt fit) ad alios: verùm ordo & modus gubernandi complectitur planè tam singulos, quàm vniuersos: nisi fortè membrum Ecclesiæ Christi esse ac manere potest, qui vel nesciat, quod sit Caput suum, vel eius imperio non obediat. Deus autem dedit *Christum Caput Ecclesiæ super omnia*. Non temerè igitur, opinor, sed grauissimis de causis affirmo, illum in primis ordinem ac modum nobis obseruandum esse, quem Christus in gubernanda primitiua Ecclesia sua tenuit. Nam vt omnibus mystici corporis sui membris, cuique in suo genere consuleret: tam cùm iis, qui mortales erant, mortalis & ipse, vsque ad mortem suam versabatur: quàm eos, qui iam ad immortalitatem transierant, per resurrectionem immortalis factus ad se collegit. Quid verò fiat in illo immortali statu, quo iam Christus cum suis fruitur, nos adhuc nescimus: sciemus autem per gratiam Dei suo

Matth. 3.

Ephes. 1.

suo tempore. Quid verò in hac vita Christus gesserit, hoc in primis ob oculos nobis, qui adhuc viuimus, proponi debet.

Nemo sanè ignorat, Christum in hoc mundo agentem rexisse Ecclesiam suam ritu eo, qui propriè ad vnius principatum pertinet. Nec enim aut ipse, dum vixit, populo suo Ecclesiam commisit gubernandam: aut Optimates aliquos in societatem æqualem sui Principatus admisit. Solus vocauit ad se Discipulos, solus binos & binos ad prædicandum misit, solus duodecim Apostolos, non in quandam æqualitatem regiminis, verùm in ministerium dispensationis adsciuit. Solus instituit Sacramenta, quibus cæteri fideles initiarentur. Habemus igitur, quod maximè optandum erat, formam & exemplum ipsius Christi, ad visibilem Ecclesiæ Primatum, quem iam defendimus, stabiliendum. Negare non potes Lutherane, militantem Dei Ecclesiam fuisse in longè perfectissimo statu ea die, qua Christus eam velut manibus suis formabat, & ore proprio moderabatur. Tunc autem regebatur ab vno Pastore primo, & eo visibili ac mortali. Qua ergo audacia tibi sumis, vt illam Reipublicæ formam, quæ Christo placuit, euertere, ac in aliam transferre velis? Putásne meliùs regi Ecclesiam nunc posse, quàm à Christo adhuc mortali regebatur? Ille rexit militantem Ecclesiam, velut Princeps vnus ad vniuersæ Reipublicæ gubernacula præsidens. Et nunc vis plures simul, atque adeò penè innumerabiles Episcopos ac Presbyteros, imò plebem totam ad eiusdem Reipublicæ gubernacula sedere? At nos ab ipsius Christi rebus in Ecclesia primitiua gestis docemur, qualem postea gubernationem in reliqua Ecclesia ipsius expectare debeamus. Nam vt Christus, dum in carne ambularet, Apostolos primùm, deinde alios Septuaginta Discipulos instituit, fratres quidem vocans quoscunque Fideles, verùm ipse interim summam rerum solus administrans: sic eo in cœlum ascendente, alius Ecclesiæ Pastor, qui ab ipso institueretur, expectandus erat, qui vice ac nomine Christi & Episcopos sibi instar Apostolorum tanquàm fratres adiungeret, & Presbyteros instar Discipulorum Domini certis Ecclesijs præficeret, cùm interim solus ipse grauissima quæque negotia expediret. Nondum eò peruenimus, vt doceamus, quid Christus in huius primi Pastoris institutione dixerit ac præceperit. Illud ostendetur suo loco. Nunc manifestissimam Christi gubernationem ab Ecclesia imitandam esse, non abs re mihi vrgere videor. Nam vnde possumus sperare sapientiorem Magistrum? Aut nónne cœpit IESVS *facere* primùm, ac postea *docere*? Doctrinam mox audiemus: nunc facta eius perpendamus. Ex magna auditorum turba quosdam vocauit ad fidem in se habendam, qui dicebantur eius Discipuli. Ex illis elegit *Duodecim Apostolos*, velut Senatum fidelem, cuius ministerio maiora quæque perficeret: mox alios etiam *Septuaginta*, inferiore quadam potestate præditos misit ad prædicandum, velut qui viam ei apud rudem populum præpararent. His omnibus ipse vnus præfuit, vtpotè qui *verba vitæ æternæ habebat*. Hunc gubernationis modum Ecclesia Catholica hodie tenet, eundemque tenuit permultis iam seculis, etiam ex Aduersariorum confessione. Multi enim Presbyteri mittuntur, velut Segtuaginta Discipuli, ad prædicandum in minoribus oppidis IESV Christi Euangelium. Illis maiores sunt Episcopi, velut Apostolorum chorus. Demum Pontifex vnus, instar Christi, præest omnibus, omnesque in vnum Ouile, non suum, sed Christi congregat. Nec enim Vicarius Christi de suo, sed tantùm de Christi nomine, nos Christianos vocat. Nam qui aut à Donato Donatistæ, aut à Luthero Lutherani, aut à Caluino Caluinistæ appellantur: ij vel ex ipso nomine produnt, se non Christi, verùm Antichristi gregem factos esse.

Matth. 4. Lucæ. 10. Matth. 4. Ioan. 3. & 4.

Prima ratio.

Actor. 1. Ioan 2. Marci. 3. Lucæ. 10. Ioan. 6.

Quid tibi videtur, ô amice? Vtrum Apostolis transeuntibus, nulli Pastores succedunt in eorum loca? Nónne alij iam sunt, qui doceant & baptizent omnes gentes? Nónne sunt, qui iam prædicent instar Septuaginta Discipulorum? Ex forma igitur illa, quæ, Domino in terris agente, recepta est, duas partes infimas retinebis: & illam, quæ fuit prima omnium, relinques? Erant Discipuli Pastores gregis Domini: erant Apostoli eiusdem gregis in altiore quodam gradu Pastores. Erat Pastorum omnium primus, Pastor IESVS Christus. Tu ergo in Ecclesia hodie das mihi Episcopos, & Presbyteros instar Apostolorũ & Discipulorũ Domini: & nõ das aliquem summum Pontificem instar ipsius Christi? Das quod minus, quodque in Ecclesiæ gubernatione erat inferius: & non das, quod totius gubernationis principium est & caput? Respondebis (opinor) Christum nõ amisisse Pontificatum suum, sed manere, in æternum Ecclesiæ Caput: & ideò neminem aut personam eius, aut vicem gerere. At Paulus cùm dixisset, *se illi donare, cui Corinthij donarent*, addidit se id facere, *propter illos in persona Christi.*

Ephes. 4.

Obiectionis remotio. 2. Cor. 2.

Cùm igitur Paulus personam Christi gesserit, est profectò modus quidam, per quem ma-
2.Cor.5. nente in æternum Pontificatu Christi, visibilem eius personam alij sustinere possunt. Lega-
ti enim personam eius gerunt, à quo mittuntur. Apostoli verò *fungebantur legatione pro Chri-
sto*. Si ergo multi poterant personam Christi repræsentare: multò minus à verò abhorret, vt
vnus quispiam id ipsum præstare potuerit. Vnus enim ab vno, quàm à multis, significantius
exprimitur & repræsentatur. Deinde quemadmodum Christus in æternum solus manet Ca-
put Ecclesiæ suæ secundùm infusionem spiritalis gratiæ omnemque actum internum & invi-
sibilem: ita hodie non manet secundùm carnem & aspectum exteriorem Caput Ecclesiæ
suæ, illo visibili administrandi Principatus sui modo, quem olim, dum viueret, exhibuit. Au-
dísne hodie prædicantem in auribus tuis Christum? Vidésne castra & ciuitates obeuntem,
cõuocantem Apostolos, mittentem Discipulos, expellentem dæmones, administrantem Sa-
cramenta Corporis & sanguinis sui? Et tamen hæc omnia gesit in carne secundùm visibilem
Principatum suum. Quid ergo iam actum est de illo visibili & externo Principatu Christi?
Vtrum perijt? Ergóne periturum aliquid Christus (vt Caput Ecclesiæ suæ) aut vnquàm ges-
sit, aut in Ecclesia gerendum præ se tulit? An verò idem Principatus in cœlum transijt? At
quis ibi dicat prædicatores mitti, dæmones expelli, aut Sacramenta ministrari? Denique si
Visibilis Principatus, quē Christus semel gessit, semper durat. Apostolorum & Discipulorum dignitas, quæ minor fuit, non perijt, sed in Ecclesia hodie ex-
tat: cur ille dignior Principatus Christi pro illa parte, qua visibilis fuit, perijsse dicitur? Nam si
Apostolorum visibilis dignitas reperit visibiles Successores, in quibus vigeret: quantò magis
illa visibilis dignitas Christi, quam nunc nec in cœlo (quia ibi non est necessaria) nec in ter-
ris per seipsum exercet (quia hîc ipse non videtur) quantò magis, inquam, illa visibilis digni-
tas Christi nõ perijt funditus, verùm in vno Pontifice instar Christi præsidente, vsq; ad con-
summationem seculi perseuerat? Nihil enim eorũ, quæ Christus in terris gesit, multoq; mi-
nus id, quod omnium ferè Caput erat, ita perire potuit, vt non impleretur in Christi corpo-
re, quod est Ecclesia. Quæ (obsecro) est, si hæc non est profunda cæcitas? Felicissima erat
Ecclesia Christi, dum visibiliter ab ipso regebatur: & beata hodie meritò creditur illa Ec-
clesia, quæ saltem quàm proximè ad tempus visibilis præsentiæ Christi accedit. Verùm illa
Nota. Ecclesia propiùs ad Christi tempus accedit, quæ instar temporis Christi vnum Pastorem alijs
omnibus præsidentem habet, quàm quæ non habet: Romanæ igitur Ecclesiæ Societas, in qua
vnus Pastor alijs omnibus præsidet, felicior est Lutheranorum & Caluinistarum ecclesijs, in
quibus Pastor vnus alijs omnibus non permittitur præsidere.

Frustrà nunc mihi occinis de Spiritu Christi, à quo totum corpus Ecclesiæ regitur. Ego
enim illud tibi nunquàm negauerim. Spiritus Christi regebat Ecclesiam, ipso in terris degen-
te. Idem Spiritus eandem Ecclesiam & rexit, antequàm carnem assumeret, & iam regit, Chri-
sto in cœlum assumpto. Cæterùm vt Spiritus & Deitas Christi carnem in personam Filij Dei
assumpsit, ac per eam velut per instrumentum vnitum visibiliter ad tempus Ecclesiam rexit:
sic *in honorem illius carnis*, credimus eundem Spiritum Christi semper adhibere visibilem al-
terius hominis carnem, velut instrumentum remotius quidem, sed tamen instrumentum, per
quod visibiliter regat Ecclesiam suam. Nam si Christus ipse nunquam in carne cum grege
suo versatus fuisset, si palàm non prædicasset, si ad prædicandum alios externæ vocis instru-
Ioan.20. mento non misisset, dicens: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: si denique redemptionem
nostram per carnem & sanguinem suum non fuisset operatus, verùm Spiritu hæc omnia iam
indè ab initio peregisset: profectò nunc etiam diceremus, solum Spiritum Christi ad omnia,
quæ in Ecclesia peragi debent, sufficere, absq; eo quòd alius quispiam visibiliter hæc in ipsius
Christi nomine administraret. Cæterùm quia dum Christus in terris agebat, eam Ecclesiæ
gubernationem, quæ in æternum duratura esset, tam verbo, quàm exemplo, per visibilem Prin-
cipatum suum primus inchoauit: qua iam ratione asseritur, Ecclesiã Christi aliter postea gu-
bernandam esse, quàm sicut ab ipso, dum viueret, gubernata est? nónne ideo de cœlo descendit,
vt nos doceret tùm alia omnia, quæ sciri expediebat, tùm in primis fidei veritatem, quæ co-
gnitu maximè necessaria est? Libet enim non solùm in rem gestam, verùm etiã in rationem
rei paululum inquirere. Multi erant Pseudoprophetæ in mundo. Multi surrexerunt Ma-
1.Ioan 3. gistri mendaces, qui plebem seducebant. Ad mendacia illorum refellenda, & *ad opus diaboli*
Ioan.10. *dissoluendum*, Christus in mundũ venit. *Omnes* (inquit) *quotquot venerunt*, (à seipsis, & antequàm
ego mitterem eos) *fures sunt & latrones. Fur non venit, nisi vt furetur, & mactet, & perdat.* Quid
ergo medicinæ attulit Christus cõtra hoc malum? *Ego* (inquit) *veni, vt oues vitam habeant, &*
abundantius

abundantiùs habeant. Ego sum Pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Nemo autem ignorat, modum quo efficitur, vt oues Christum cognoscant, fidem esse. *Fides autem est ex auditu, auditus verò per verbum Christi.* Quapropter si auditus Euangelij ad hoc necessarius est, vt oues Christum cognoscant, & id non solùm intelligitur de interiore, verùm etiam de exteriore auditu (secundùm quod scriptum est: *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*) profectò exterior auditus, per quem Christi vox in auribus multitudinis insonuit, ita pertinuit ad cognitionem Christi, vt in hodiernum diem Christus non aliter secundùm vsitatam rationem cognosci queat, quàm per auditum Euangelij. Atqui cùm Christi vox hodie non sonet in auribus nostris: quomodo iam illum cognoscimus, nisi quia alius quispiam à Christo missus, hanc vicem supplet? Rom. 10.

Dices, multos Pastores hanc vicem supplere. Fateor. Sed nisi inter istos multos vnus quispiam emineat, qui personam visibilem Christi supra cæteros gerat: nego huic rei satisfactum esse. Nam dum Christus vixit, erant permulti Apostoli & Discipuli, qui baptizabant, & Euangelium prædicabant, vt ex ipsis Euangelijs manifestè liquet. Sed præter illos omnes erat vnus Christus omniũ moderator ac Princeps. Da mihi ergo multos prædicatores Euangelij sub vno prædicatore primo: & video imaginem Ecclesiæ primitiuæ. Sin des mille prædicatores, qui nullum superiorem agnoscant, sed in mille sectas plebem diuidant: tu hanc defendis veram Ecclesiæ formam ac typum esse? Erras, si ita putas. Nam vt eo tempore, quo Christus apud nos vixit, *oues cognouerunt vocem eius*, non solùm per internam operationem, sed præterea per auditum auris, & per visibilem ipsius Principatum: sic in æternum oportet vt sit vnus visibilis Pastor supra cæteros, per cuius exteriorem auditum Christus cognoscatur. vt ita oues Christi & audiant vocem primi Pastoris, & per communionem, quàm cæteri Pastores cum illo habent, in æternum sciant, qui sint veri Pastores gregis Domini. Qui enim non colligit cum primo Pastore, qui vice Christi secundùm carnem olim prædicantis præsidet, is vtique dispergit gregem, & Antichristus est. Etenim quemadmodum Christus non spiritum, sed carnem ab oculis nostris abduxit: sic Vicarium accepit, non secundùm Deitatis spiritum, qui vbique est præsens, verùm secundùm carnis suæ repræsentationem, quæ sua caro à nobis hoc tempore abscondita est. Etenim *iam non nouimus Christum secundùm carnem*. Est igitur præsens nobiscum vsque ad consummationem seculi secundùm spiritum. At secundùm carnem videmus & audimus Christum in Vicario eius, qui Principatum ipsius externum & visibilem in oculis auribusque nostris, non in mentibus supplet. Si multos das Vicarios vnius Christi, non eius omnino prædicationem & officium (quia is & vnus Princeps erat, & supra cæteros omnes visibili voce ac ritu suam Ecclesiam gubernauit) sed nescio quam prædicationem aliam, quæ ab vnitate non regitur, exprimere conaris. Non igitur potest cognosci Christus, hoc est, veritas & fides per talem prædicationem, nec in Christi nomine venit, qui vnitatem ipsius personæ propriam, in eius Ecclesia non admittit. Quid hoc in loco prætexent Magdeburgenses? Vtrum negabunt, Christum toti Ecclesiæ suæ omnibusque eius Pastoribus velut summum Pastorem olim præfuisse? At in priore Libro primæ Centuriæ, visibilem Primatum Christi vltrò concedunt, nec vel vno verbulo eum labefactare conantur. *Etsi verè* (inquiunt) *esset summus Sacerdos (Psalm. 110.) tamen titulum sibi arrogare noluit, sed res ipsas ad Pontificem pertinentes exequitur. Primò tradit cælestem doctrinam illustriùs, quàm vllo vnquàm seculo factum erat: administrat Claues regni cælorum, Matth. 9. quæstiones perplexas & obscuras tam Apostolis, quàm aduersarijs soluit. Secundò, orat pro toto mundo, Ioan. 17. Tertiò, Sacrificium præstat pro toto mundo. Alios quoque ad iuuandum ministerium docendi, è reliquo cætu adsciscit, nempe duodecim Apostolos, & Septuaginta quos ante se binos ablegat. Hæc Magdeburgenses.*

2. Ratio. Ioan 3.

Nota.

2. Cor. 5.

Magdeburgẽses in Centuria. 1. lib. 1. c. 7. pa. 268. 269. 270.

Benedictus Deus, qui tam perspicuè visibilem vnius Pastoris Primatum in ipsa radice ac origine prima reuelauit, vt ea res negari nec ab ijs queat, qui eundem visibilem Primatum in Ecclesia, quæ ab eadem radice pullulat, vehementer oppugnant. Magdeburgenses Ecclesiæ Christianæ historiam per singula secula in singulis Centurijs memoriæ prodituri, nec aliud æquè molientes, quàm vt negent, Primatum aliquem visibilem in Ecclesia primitiua extitisse, coguntur à Christo primùm incipere. *Quis enim potest aliud ponere fundamentũ, præter Iesum Christũ?* Aut quæ fuit Ecclesia primitiua, si nõ illa primùm, quæ Christũ in carne vidit? A Christo autẽ incipientes, visibilẽ vnius Pastoris Primatũ in eo primũ & vident, & quanquã inuiti, tamen necessitate cõpulsi cõfitentur. Deinde cùm dicãt, se velle omnia reducere ad 1. Cor. 3.

origines primas, & ad Ecclesiam primitiuam, nec poßint negare, quin totius Ecclesiasticæ gubernationis origo prima Christus existat, & Ecclesiæ primitiuæ forma & regula ab ipso Christo peti maximè debeat: tamen & fatentur, Christum omnibus Apostolis, & Septuaginta Discipulis visibili quadam ratione solum præfuisse, & super hoc fundamentum ædificare conantur istam propositionem spuriam & adulterinam, *quòd vnus Pastor supra cæteros in tota militante Ecclesia esse nō debeat.* O præclaram Magdeburgensiū conclusionem! Nā ita mihi concludere videntur: Christus fuit primus Ecclesiæ Christianæ Pastor: Illius exemplū cæteri Pastores, nisi perire in æternum velint, sequi necessariò debēt: Is dum viueret, Pastoribus multis in ipsa primitiua Ecclesia vnus præfuit: Ad primitiuam Ecclesiā omnia quæ sequuntur secula reduci debent: Ergo hodie in Ecclesia nō vnus Pastor supra cæteros (vt sub Christo factū est) verùm innumerabiles æquali potestate præditi (quod sub Christo factum non est) præesse debent. Nónne ista est Magdeburgensium & omniū Pseudoëuangelicorū ratiocinatio? Certè cōclusionem ipsorum esse, nunquàm negabunt. Negant enim, & constanter negant, vnū Pastorē hodie cæteris Episcopis visibili forma præesse debere. Confitentur verò, & Christum in carne apparentem fuisse primum Ecclesiæ primitiuæ Pastorem, & illum omnibus Discipulis atque Apostolis vnum præfuisse, quæstionesq; perplexas & obscuras ab illis propositas soluisse. Porrò vbiq; clamitāt, & vociferantur, omnia debere in Ecclesia hodie geri, sicut gesta sunt in Ecclesia primitiua: nec possunt Christi Primatū à tempore primitiuæ Ecclesiæ separare, aut aliunde veriùs, quàm à Christo Ecclesiam primitiuam incipere. Concludunt igitur, ideo non debere vnum Pastorem in Ecclesia hodie Primatum gerere, quia vnus Pastor Christus in Ecclesia primitiua Primatum gesßit.

Inepta Magdeburgensiū conclusio.

Dicet aliquis, quòd Ecclesiā primitiuā non inchoant Magdeburgēses nisi à tempore Apostolorum. At Centuriæ Magdeburgensium omnes ad Ecclesiam Christianam solùm pertinēt, & prima Centuria nominatim prosequitur Ecclesiam primitiuam. Cēturiæ autem primæ Liber primus proponit nobis visibilem gubernationem, qua Christus in Ecclesia præfuit. Igitur Præfectura Christi ex Magdeburgensium confeßione pertinet ad Ecclesiam primitiuam. Quanquàm enim Christus nondum manifestè dissoluerat totum legis Mosaicæ ritum: tamen & ipse instituerat iam nouæ legis Sacramenta, & Discipulos misit ad prædicandum, & illi baptizabant alios, & omnes veniebant ad Christum, *& Iesus plures Discipulos faciebat & baptizabat, quàm Ioannes.* Baptismus verò, qui non datur nisi ad petitionem eorū, qui credunt in Christum, est ipsa ianua, per quam ingrediuntur, qui Ecclesiæ Christianæ membra fiunt. Erat igitur Ecclesia quædam sub Christo, & ea erat primitiua, & regebatur à Pastore vno, qui alijs multis Pastoribus præsidebat. Sic hodie fit in Ecclesia Romana, hoc est, in societate illa, quæ agnoscit Romanum Pontificem, non quidem vnicum, sed tamen primum Pastorem suum. Sic non fit in Ecclesia Lutheranorum, Caluinistarum, & Anabaptistarum. Igitur Ecclesia Romana gerit similitudinem Ecclesiæ primitiuæ, non item Ecclesiæ Pseudoëuangelicorum. Nam quod obijcitur de tempore Apostolorum, déque primitiua, quæ sub illis fuit, Ecclesia, tanquam ea fuerit à multis Pastoribus æquali potestate gubernata: certò sciat Lector, me in sequēte Libro non minus clarè ostensurum, quòd solus Petrus alijs Apostolis præfuit, quàm nunc clarum est, quòd solus Christus & alijs Apostolis, & ipsi Petro etiam secundùm visibilem externámque gubernationē præfuit. Relinquamus igitur Primatum Petri suo loco. Nunc vrgemus visibilem Christi Primatum. Nec dicat quisquā, aliam esse hodie rationē Ecclesiæ, quàm sub Christo fuit: quia tunc in sola Iudæa, nunc autem in omnibus gentibus Euangelium prædicetur. Nā si nunc in terris ageret Christus: quæro, vtrum secundùm carnem & visibilem Præfecturam futurus esset Ecclesiæ totius Pastor primus, nécne? Si hodie futurus esset totius Ecclesiæ Pastor primus: iam videmus, illam differentiam, quæ allata est, nullius momenti existere. Quanquàm enim sit aliqua differentia inter tempus illud, quo Christus solis Iudæis euangelizabat, & hoc, in quo etiam toti mundo euangelizatur: tamen illa differentia non est talis, quæ visibilem Primatum Christi etiam hodie à tota Ecclesia remouere poßit. Positum enim est, quòd Christus etiam hodie, si in terris ageret, omnium gentium primus Pastor secundùm visibilem gubernationis modum futurus esset. Ad illum enim ascenderetur ex omnibus gentibus, vt quæcunque caussa nō posset ab alijs Pastoribus dissolui, saltem à Christo ipso definiretur. Sin dicas, Christum, etiamsi hodie in terris ageret, non fore supremum totius Ecclesiæ Pastorē: iterum abs te quærā, quis futurus esset etiā in externa & visibili gubernatione æqualis Christo? Quòd si nemo posset æqualis ei esse, profectò solus foret supremus omniū. Cùm igitur si hodie Christus

Ioan. 4.

Obiectionis remotio.

stus apud nos ageret, futurus esset omnium supremus Pastor: nihil ad rē pertinuit, vt diceretur, Christum ideo fuisse in Iudæa supremum Pastorem, quia tunc Ecclesia parua erat. Nam quantumuis magna vel hodie sit, vel vnquam fuerit Ecclesia: tamē concedis, eum, si nobiscum ageret, solum ei fuisse præfuturum.

At ineptè (inquies) totum hoc iam quæritur, quia Christus noluit in terris agere post Ecclesiam vsque ad Orbis terminos dilatatam. Equidem fateor, noluisse Christum iam inter nos mortalem agere. Sed ad hoc proposita est quæstio, vt tu ipse videres, non ideo eum recusasse in terris agere, velut qui non potuerit totam Ecclesiam suam ex prima & principali Cathedra sua regere, si adesset: verùm ob alias causas partim ipsi melius notas, partim nobis in Euangelio reuelatas. Dicebat enim: *Expedit vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos. Si autem abiero, mittam eum ad vos.* Ecce cur Christus discesserit: nō quia totam Ecclesiam vsque ad fines terræ propagatam regere secundùm carnis assumptæ instrumentum, aut non potuerit, aut noluerit: sed quia expediebat nobis, vt accepto Spiritu eius sancto, non iam in carne eius, oculos corporis, sed in Deitate eius, oculos mentis nostræ figeremus. Nā quicquid videtur ab hominibus, id non diuinum, sed humanum potius existimatur. Caro autē Christi non fuit hominis nudi, verùm filij Dei caro. Vt igitur caro, quæ videbatur, nostram fidem non impediret, ablata est ab oculis nostris, & ibi posita, vbi crederetur potius per donum Spiritus sancti, quàm videretur per oculos corporeos. Cæterùm qui totam militantem Ecclesiam per vnum Pastorem primum, in Christi nomine præsidentem, regi & administrari vident, eo ipso facilius admonentur, vt credant, Christum esse Deum, qui gentibus vsque adeò & fide, & moribus, & municipalium legum varietate, & tanta linguarū confusione diuisis, tantum beneficij contulerit, vt iam sit in toto mundo *vnum ouile Christi, & vnus Pastor*. Nec enim ab orbe condito vllum miraculum tam diuturnum extitit, quàm hoc ipsum est, quòd, ex aduersariorum etiam confessione, ad minimum per mille annos, tot gentes & Respublicæ vsque adeò secundùm externos ritus diuisæ, ab vno visibili Pastorum Principe Christi vicario gubernari se passæ fuerint. Nos autem hunc visibilem vnius Pastoris Primatum etiam per mille quingentos annos perseuerasse, planum facturi sumus. Verùm de his aliàs. Quod propositi nostri hoc in loco fuit, id iam absoluamus. Cœpimus enim demonstrare, nostram Ecclesiam debere ab vno visibili Pastorum Principe gubernari, quia Christus Pastorum omnium Princeps Ecclesiam primitiuam supra cæteros Pastores vnus gubernauit, nobis relinquens exemplum, quod intueri & imitari deberemus. Nihil enim primo cuiusq; rei principio (maximè quod à Deo constituitur) perfectius esse potest. Principium autem gubernationis Ecclesiasticæ in vnius Pastoris visibili Primatu collocatum est. Ex quo visibili Primatu procreatur vnius Pastoris supra cæteros omnes perpetuus quidam & semper visibilis Primatus. Omne enim quod generat, vtique generat id, quod sibi simile sit, & non quod dissimile. Is autem visibilis & externus vnius supra cæteros omnes Pastoris Primatus, qui fuit in CHRISTO IESV, generauit omnem Ecclesiasticam gubernationem, quæ vnquàm postea extitit, quod nec Aduersarij negant. Visibilis ergo Primatus Christi alium visibilem Primatum genuit, à quo primum in Petro, deinde in Successoribus Petri, Ecclesia vsque ad consummationem seculi gubernaretur. *Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam? Nunquid potest, fratres mei, ficus vuas facere, aut vitis ficus?* Sic neque vnius Pastoris Primatus potest rectè atque ordine producere vel Optimatum, vel popularem gubernationem, ita vt ea sit omnium suprema, & vnus interim toti Reipublicæ non præsit. Nam Christi Primatus non caruit quidem Optimatum gubernatione, cùm & Apostolos plures elegerit, & (quoad Apostolatus officium) pares omnino esse voluerit. Verùm ea visibilis Apostolorum gubernatio primùm visibili vnius Christi gubernationi, dū is vixit, ac deinde post Christi mortem, visibili vnius Petri gubernationi suberat. Poterit igitur semper in Ecclesia quædam esse Optimatum gubernatio, modò ea sit Primatui cuidam subiecta. Cæterùm vt visibilis ille Primatus Christi producat aliam gubernationem in Ecclesia, in qua non sit alicuius Pastoris Primatus, hoc illud est, quod nego factū esse. At quælibet visibilis Ecclesiastica gubernatio à Christi visibili Primatu profecta est. Quò magis admiror, quo sensu præditi sint qui negant, hodie aliquem esse visibilem in Ecclesia Primatum. De facto & exemplo Christi hæc sint dicta: nunc ad ipsius doctrinam accedemus.

Obiectionis remotio.

Ioan. 16.

Ioan. 10.

5. Ratio

Iacob. 3.

Christum per parabolas Euangelicas docuisse, quòd vnum sub se Ecclesiæ suæ militanti præesse voluerit.

CAPVT II.

CHristus vocauit Ecclesiam suam militantem, *regnum cœlorum*, dicens: *Simile est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo: inimicus autem superseminauit Zizania. Ager est mundus: bonum semen, ij sunt filij regni: Zizania filij sunt nequam.* Ex his cō-
Matth.13. stat, quòd per *regnum cœlorum* nihil aliud intelligitur, quàm Ecclesia in hoc mundo adhuc militans, in qua & boni, & mali vsque ad messem, hoc est, vsque ad consummationem seculi commiscentur. Quòd si militans Ecclesia *regnum quoddam est*, (in sola enim Ecclesia militante Zizania sunt) vtique Ecclesia militans ab vno tantùm Rege gubernatur. Neque enim natura regni magis duos Reges, quàm mundi fabricatio duos Soles patitur. Iam verò tametsi Christus solus militantis Ecclesiæ suæ Rex & Gubernator supremus existit, gratiamque inuisibilem solus in cordibus nostris diffundit: tamen quatenus ea est visibilis & mortalis, visibiliaque & morti obnoxia membra complectitur, eam sine visibili & mortali Capite non administrat. Est
Sap.8. enim Christus *sapientia Dei, quæ disponit omnia suauiter.* Atqui perabsurdum videretur, vt Ecclesia militans, quæ propriam regni conditionem per se habet, non etiam tali modo regeretur quo ipsa regnum est. Non modò enim Rex regno, sed præterea tali regno Rex talis respondere debet, ibi præsertim, vbi nihil omnino aliter fit, quàm recta ratio statuit fieri oportere.
1.Reg.8. Quod, obsecro, est officium Regis? *Nonne vt ius dicat subditis? vtq; ante eos egrediatur, & bella ipsorum pugnet?* Vt verò Ecclesia regnū spiritale est, sic & spiritale ius in ea dicēdum, & bellum spiritale in eius defensionē faciendū est Verùm neq; ius, neq; bellum, quo de agimus, eo modo spiritale esse intelligitur, vt solo spiritu absque omni corporis adiumento administrari queat. Nam in hoc spiritali regno verbum Dei corporalibus hominum auribus dispēsandum est, quia
Rom.10. 1.Cor.4. Actor.15. *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.* Itēmque Sacramenta non aliter spiritui, quàm per corpora & dantium & suscipientium exhibētur. Quin etiam bellum, quod pro fide contra hæreticos suscipitur, palam gerendum est per interposita Decreta & sanctiones publicas. De-
Matth.18. nique tam Hæretici, quàm impij excommunicantur gladio spiritali, sed eo, qui per os Pastoris
2.Cor.5. in Ecclesia enuncietur, & in totius populi conspectu proferatur.

Nunc quæro à Protestantibus, an eam putent esse conuenientem & suauē Ecclesiæ militantis gubernationē, vt cùm expectat vel iudicium, vel consilium, vel auxilium sui regis: eū tamē neq; videre, neq; audire, vel per se, vel per Vicarium aliquem suum possit. Nam quòd Christum ipsum in hoc seculo neque videat iam, neque audiat Ecclesia, certū est, quia vt Apostolus ait,
2.Cor.5. Actor.2. *iam non cognoscimus Christum secundùm carnem.* Ascendit quippe in cœlum, sedetque ad dexteram Patris, donec ad iudicium in fine mundi reuertatur. Quòd si Christum per Vicarium aliquem suum Ecclesia militans audit, iam si Vicarius ille per totam militantem Ecclesiam, erga cæteros Pastores eorumque greges visibilem personam Christi gerat, vicemque suppleat: efficitur, vt sit vnus aliquis primus, & supremus Pastor, cui tota militans Ecclesia tanquam regnū regi suo subesse debeat. Et hoc illud est, quod solum & quærimus, & probamus. Sin dicas multos esse tales Christi Vicarios, qui locum visibilis præsentiæ ipsius teneant, nec interim vnum aliquem ijs omnibus præesse concedas: vtique tu mihi non vnius regis, sed plurimorum potius Optimatum gubernationem describis. At ego probaui tibi, militantem Ecclesiam *regnum cœ-*
Matth.13. *lorum* à Christo appellari, nec id frustrà, sed quia verè ab vnico rege Christo gubernatur. Ab illo autem per seipsum visibili quopiam modo non gubernatur. Superest igitur, vt ab illo quidē solo, quoad inuisibilis gratiæ infusionem: ab illo autem per alium, & eum non nisi vnum, quoad visibilem Præfecturam, gubernetur. Ac ita quidē & regni naturæ, & Regis honori, & militātis Ecclesiæ necessitati optimè satisfit. Illud nempe & moribus est receptum, & magna ratione introductum, vt quoties vnus atque idem Rex plura sibi regna subiecta habet, quæ longè inter se distant, variamque & diuersam administrationem requirunt, in maximo ex illis ipse Rex assiduus sit: alia verò per Legatos & Vicarios suos gubernet. Quis nescit, Christum *in longinquam*
Lucæ.19. *regionem profectum esse, vt regnum sibi maximum accipiat, & deinde reuertatur?* Longinqua regio cœlum est. Quid enim ab altero longius, quàm cœlum à terra distat? In cœlo autem regnum
Psal.109. Christo defertur. *Dixit* enim *Dominus Domino meo: sede à dexteris meis.* Interim ergo, donec reuerta-

reuertatur, per alium regit Ecclesiam suam, quoad illa, quæ visibilem eius præsentiam postulant. Nam inuisibilia ipse opportunè suppeditat, quia in spiritu *nobiscum est vsque ad consummationem seculi.* Quod sæpius repeto, ne maledicentißimi Protestantes illam mihi sententiam affingant, quasi negem, Christum absentem posse gubernare Ecclesiam suam. Verùm ad hoc mihi cupio vt respondeant. Si pro gubernanda militante Ecclesia, quæ Regnum quoddam est, prorsus ad omnipotentiam Christi confugiunt: cur vllum omnino Pastorem in vlla Ecclesia ferunt? quasi verò Christus absque vllius ope aut ministerio non poßit regere Ecclesiam suã. Sin aliquos volunt in singulas Ecclesias Pastores præfici: cur nõ multò magis vnum toti Ecclesiæ præfici patiuntur, præsertim, quia ille vnus vnitatẽ Regis & Pastoris nostri æterni solus repræsentat? cùm interim plures Pastores, per nullum superiorem ad vnitatem reducti, nihil aliud repræsentent, quàm plures esse Christos, pluresq; Ecclesiæ militantis inuisibiles atque æternos Pastores: quæ res prorsus aliena est à fide Catholica. Christus vero alibi aßimilauit Ecclesiam suam *diuersorio cuidam*, in quod *Samaritanus, dum iter faceret, hominem de via vulneratum duxit, ac duobus denarijs prolatis, eum hospiti seu stabulario curandum & fouendum, donec ipse rediret, commendauit.* Ac nimirum Ecclesia velut hospitium ac diuersorium est, in quod homines, *per fidem, non per speciem ambulantes*, ad tempus diuertunt, donec ad æterna tabernacula transferantur. Christus verò est Samaritanus, qui per hanc vitam vsque ad cœlum pertransijt. Stabularius aut hospes quis, obsecro, erit? nónne alius præter Christum? Illius enim fidei & industriæ Christus hominem à latronibus cæsum commisit. Porrò licet in magno diuersorio multi sint ministri, quorum alij stabulo, alij coquinæ, alij alijs cubiculis præponuntur: illis tamen omnibus hospes vnus præest, qui solus omnium aliorum curam gerit, negligentiamque supplet. Per hunc igitur hospitem Christus vnum aliquem significauit suo diuersorio (quod est Ecclesia) cum eminentiore quadam auctoritate præponendum. Hic est ianitor, de quo alibi ait: *Sicut homo, qui peregrè profectus reliquit domum suam, & dedit seruis suis potestatem cuiusque operis, & ianitori præcepit, vt vigilet.* Ecce multos seruos, id est, ministros Ecclesiæ multos reliquit cum potestate. Sed vni præcepit, vt vigilet, eumque appellauit ianitorem. Quis, obsecro, potiùs dicetur domus Dei Ianitor, quàm is, cui præcipuè ac ante alios *Claues regni cœlorum* & promisit, & dedit? Is verò vnus Petrus erat.

Matth.28. Ephes.4. Lucæ.10. 2.Cor.5. Marci.13. Matth.16.

Omnium autẽ manifestißimè per similitudinem gregis vnius, & vnius Pastoris hæc res significata extitit. In Euãgelio enim dictum est, *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile* (siue vnus grex) *& vnus Pastor.* Quæ verba licet de Christo Pastore vno intelligenda esse, nemo negare debeat: tamen eo modo sunt de illo intelligenda, quo res ipsa fert. Constat nimirum *alias illas oues* fuisse gentes, quæ crediturae erant in Christum. Sed antequàm crederent, de ouili eius non erant. Vocem verò Christi gentes audierunt, non tam ex ipsius ore corporali, quàm in spiritu ipsius per os Apostolorum manifestato. Rursus gentes venerũt primùm ad ouile militans, quod erat in hoc mũdo, vt ita in gloriosum illud Christi ouile, quod in cœlis degit, transirent. Hæc enim duo in Christi verbis mutuò se respiciunt, & velut ex altera parte sibi respondent, *non sunt ex hoc ouili*, & *fiet vnum ouile.* Quod, obsecro, *vnum*? nisi quod antè appellauit *ouile hoc*? Oues igitur, quæ nõ sunt ex hoc ouili, fient de hoc ouili, & ita fiet *vnum ouile siue vnus grex.* Nam hoc ouile, quod ex Iudæis cõstabat, semper vnum erat, semperque sub Christo de genere Leuitarum vnus erat eiusdem gregis Pastor. Porrò cùm gentes ad illud ipsum ouile transierint, erit tam ex Iudæis, quàm ex gentibus non nisi vnum ouile, & vnus Pastor. Quemadmodum igitur ouile, de quo agitur, militans ac temporale erat (cui Christus inuisibiliter præfuit) ita & vnus ille Pastor, quẽ Christus ibi designat, militans Pastor fuisse intelligitur, qui tamen non nisi sub Christi signis militat. Quæ cùm ita sint, manifestè prædictum est à Christo, vt vnum ouile suum in terris, ita & vnũ Pastorem sub ipso in terris futurum, per cuius temporale ministerium oues ad ipsum, vtpote Pastorem verum æternumque adducerentur. Itaque D. Cyprianus hæc verba Christi de vicario Pastore intellexit: *Et erit vnus grex, & vnus Pastor. Et mox Pastor haberi quomodo potest, qui (manente vero Pastore, & in Ecclesia Dei ordinatione succedanea præsidente) nemini succedens, & à se ipse incipiens, alienus sit & profanus?* Et alibi: *Erunt vnus grex, & vnus Pastor. & esse posse vno in loco aliquis existimat aut multos Pastores, aut plures greges?* Tota verò terra locus est vnus: in terra verò Ecclesia militans, quandam peculiarem & propriam conditionem sortitur, quæ eadem conditio in cœlo nõ existit. Est igitur absurdũ, vel Cypriano authore, in tota terra sic esse multos Pastores, vt interim hi omnes vni visibili Pastori non subsint. Alioqui nec est vnus in terra grex, nec ouile vnum.

Ioan.10. Augustin. in Ioannem tract. 47. Lib. 1. Epist. 5. De vnitate Ecclesiæ.

Ex Apo-

Ex Apostolorum & verbis, & institutis constare, quòd Ecclesia vni primo eidemq; visibili Pastori subsit.

CAPVT III.

Rom.12. APostolus Paulus comparat Ecclesiam Christi visibilem corpori humano. *Sicut* (inquit) *in vno corpore multa membra non eundem actum habent: ita multi vnū corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra: habentes donationes secundùm gratiam, quæ data est nobis, differentes.* Quemadmodum igitur in membrorum multitudine vnum caput est, quod omnia membra vnit & regit: sic etiam se res habet in visibili Ecclesia Christi. Dices, nos quidē esse vnius corporis membra, sed eius corporis Caput esse Christum. Fateor, & addo, Christum nō 1.Cor.12. tantùm esse Caput, sed & membra eiusdem corporis. Nam alibi idem Paulus ait: *Sicut corpus vnum est, & membra habet multa: omnia autem membra corporis cùm sint multa, vnum tamen corpus sunt: ita & Christus. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum baptizati sumus.* Ecce Christū Augustin. in Psal.30. hîc ita *vnum* esse dixit, quemadmodum corpus ex multis membris constans vnum est. *Totus Christus* (inquit Augustinus) *Caput & corpus.* Vnde Chrysostomus etiā dicit, *nomen Christi pro* Chrysosto. homil. 30.1. ad Cor. *Ecclesia, quæ corpus Christi est, positum esse.* Quemadmodum igitur licet Christus dicatur non solùm esse Caput, verùm etiam corpus Ecclesiæ, tamen præter Christi personam alia sunt Ecclesiæ membra, quæ Christum per gratiam induerunt: sic etiam præter Christū, qui solus æternum totus Ecclesiæ Caput est, alia sunt Ecclesiæ ad tempus capita, quæ sub Christo nos regūt. 1.Cor.12. De quo genere Capitum Apostolus ibidem ait: *Non potest Caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij.* Vtique Caput æternum, quod est Christus, potest & pedibus, & manibus mystici corporis sui dicere, non estis mihi necessarij. Verùm Caput temporale, quod est vnus quispiam visibilis Pastor sub Christo, non potest fratribus suis infimis dicere, non estis mihi necessarij. Itaq; Basil. in Ep. 77. Basilius Magnus hæc ipsa Pauli verba ad tēporale Caput vniuersalis Ecclesiæ accommodans, ad transmarinos (hoc est, ad Occidentales, quorum Princeps Pontifex Romanus erat) scribens: *Si vosipsos* (inquit) *Caput vniuersalis Ecclesiæ reputatis, non potest pedibus dicere Caput: non est mihi opus vobis.* Corpus igitur Ecclesiæ, quod in terris agit, partim est visibile & mortale, partim inuisibile & immortale. In externis quippe actionibus (etiam sacris & Ecclesiasticis) visibile est Ecclesiæ corpus. At per spei expectationem & charitatis internæ flammam, inuisibile quodā Colossen.3. modo est corpus Ecclesiæ & immortale, *quia quæ sursum sunt quærit, vbi Christus est ad dexterā Dei sedens, & non quæ super terram, & vita eius abscondita est in Christo.* Qua igitur ex parte corpus Ecclesiæ morti & externo aspectui subijcitur, visibili Capite indiget, vt ne corpus in vllo gradu sit sine capite, quod in eodē gradu sibi aptum sit & congruens. Qua verò parte Ecclesiæ corpus spiritale est, à solo Christo regitur. Cùm ergo Ecclesiæ corpus, quod in terris adhuc agit, vnum sit corpus, & non multa corpora: vnum in terris caput habet, & non multa simul æqualia capita. Nam etiamsi multa in diuersis prouincijs capita habere videatur: quàmdiu tamen illa omnia vni primo Pastori subsunt, vnum Caput sunt, & nō multa. Et rursus, licet multi sunt in diuersis temporibus primi Pastores: tamen quàmdiu omnes vnius Petri officiū potestatemque per vices suas exercent, Christoque Pastorum Principi vnà cum Petro subiecti sunt: non sunt multa Ecclesiæ Capita, sed vnum, quod est Christus, qui est omnia in omnibus. At verò si corpus Ecclesiæ, quod in terris agit, nō haberet in terris vnū aliquod primū sui status Caput: instar corporis ritè atque ordine dispositi non esset, quia caput suo statui & peregrinationi accommodatum, quod manuum ac pedum ministerio indigeat, non haberet. Præterea Apo- 1. Timoth 3. &.2.Tim 2. stolus militantem Ecclesiam vocat *domum Dei viui*: & *in magna domo non solùm esse* ait *vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Si quis verò emūdauerit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum.* De illa igitur domo agit, in qua & mali sunt, & boni à malorum inquinamentis emundare se possunt, quod solùm fit in hac vita. Domus verò quantumuis magna non à duobus, verùm ab vno tantùm patrefami- Tom.1.ep.4. liâs regi solet. *In naui* (ait Hieronymus) *vnus gubernator: in domo, vnus Dominus.*

Tot igitur similitudinibus diuina Scriptura vnius Pastoris præfecturam nobis commēdauit: Actor.14. videamus porrò quid Apostoli constituerint hac in causa. *Illi quidem constituerunt per singulas Ecclesias Presbyteros.* At quot? Vbique aut vnum solum, aut vnum supra cæteros. Presbyteri quippe nomen cùm ad Episcopum, atque etiam Episcopi ad Presbyterum interdum referatur:

si Epi-

si Episcopus alicubi constitutus est, is constituebatur solus, vt Hierosolymis D. Iacobus, &(eo defuncto) Symeon, Ephesi Timotheus, Athenis Dionysius Areopagita, Marcus Alexandriæ, & Euodius Antiochiæ, eodemque modo in cæteris ciuitatibus. Sin aut Presbyterum propriè, aut Episcopum abusiuè dictum accipimus: tunc vno ante alios prælato, multi poterant eodem in loco esse Præsbyteri seu Episcopi. quemadmodum Ephesi contigit, vbi Apostolus maiores natu Ecclesiæ allocutus, iussit eos *attendere sibiipsis, & vniuerso Gregi, in quo Spiritus sanctus posuerat eos Episcopos regere Ecclesiam* Dei. Cæterùm propriè Episcopus Presbytero maior fuit, quia permisit Apostolus Timotheo, qui verè ac propriè Episcopus fuit, *accusationem aduersus Presbyterum sub duobus testibus admittere*, quod tamen facere, nisi Presbytero superior esset, Epiphanij etiam iudicio non posset. Accusatio enim fit non apud parem, sed apud superiorem, quia *par in parem potestatem non habet, sicuti nec inferior in superiorem.* Philip. 1. Actor. 20. 1. Timoth. 5. Epiphanius hæres. 75.

Quod ad nostrum propositum attinet, singulos tantùm seu Episcopos, seu Presbyteros in singulis Ecclesijs locum primum tenuisse, constat. *Singulis Pastoribus* (inquit Cyprianus) *portio gregis est adscripta*. Quod idem D. Hieronymus attestatur: *Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis Ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur*. Hinc mihi rectè videor inferre posse, quòd Apostoli singulos Rectores in singulis Ecclesijs constituentes, manifestè docuerunt, in tota militante Ecclesia vnum præesse Rectorem primum, & eum non aliter visibilem in tota Ecclesia, quàm in singulis Parœcijs vnus is, qui præest, à suis tribulibus & ciuibus videtur, atq; cognoscitur. Eadem quippe ratio est totius Ecclesiæ in toto corpore ipsius, quæ est partium singularum in singulis ipsius partibus. Ex partibus enim totũ conflatur. Quæ si dissimiles toti suo existant, non erit illud corpus pulchrum & spectabile, sed turpe ac indecorum. Libro prim. Epist. 3. Tom. 1. Ep. 4. Analogia.

Ponamus igitur ante oculos, hinc vnum Pastorem totius Ecclesiæ tam triumphantis, quàm militantis Iesum Christum: inde autem, singularum Parœciarum singulos rectores, Presbyteros, itemque singularum ciuitatum maiorum singulos Rectores, Episcopos. Inter vniuersalem Ecclesiam, quæ ab orbe condito vsque ad diem iudicij vnum Christum habet æternum Rectorem; & inter singulos particularium in hoc mundo Ecclesiarum Pastores, velut medio loco interponitur tota Ecclesia militans: quæ ad partes eas omnes, quæ fuerunt, futuræque sunt, collata, particularis cuiusdam Ecclesiæ locum tenet: ad eas verò partes, quæ vnà cum ea in singulis sub cœlo nationibus seorsim degunt, collata, vniuersalis non immeritò appellatur. Ea verò magis vna est in illa sua vniuersali conditione, qua permultas Ecclesias particulares sub se complectitur: sic, inquam, magis vna est, quàm singulæ Parœciæ, aut Cathedrales Ecclesiæ, in seipsis vnæ sunt. Id inde planum fit, quia tota militans Ecclesia, velut omnium aliarum Mater, omnes alias particulares locis & linguis diuisas, in vnum corpus mysticum congregat, magisque eas vnit in se, quàm in seipsis vniebantur. Nam si diuersos in singulis Ecclesijs Rectores aspicimus, Ecclesiæ diuiduntur magis ea ratione, quàm vniuntur. Nam vt regnum Israëlitici populi magis diuisum sub Roboam & Ieroboam fuit, quando pro vno Rege duos accepit: sic etiam fit in illis Ecclesijs, quæ reguntur æquali potestate à diuersis Pastoribus. Atqui cùm omnes eædem particulares Ecclesiæ agnoscunt, se cognatas esse inter se, ac singulæ omnium aliarum, quæ in toto mundo sunt, se fratres & membra sub vno visibili Capite esse perpendunt: tunc verè vnum corpus militans hæ omnes constituunt. Et hæc est illa Radix & Matrix Ecclesia, ad cuius communionem retinendam, & Cyprianus, & cæteri Patres tantopere Christianos hortantur. 3. Reg. 12. Lib. 4. ep. 8.

Si ergo tota militans Ecclesia & magis vna est in seipsa, & magis vnit alias particulares Ecclesias in se, quàm illæ in seipsis vnitæ erant: necessario efficitur, vt ob quascunque causas illæ particulares Ecclesiæ dicuntur & sunt vnæ, ob illas etiam ad minimum, tota militans Ecclesia dicatur & fiat vna. Illæ autem particulares Ecclesiæ dicuntur & sunt vnæ potissimùm, quia vnum Rectorem habent. Licet enim multæ præterea causæ sint, cur & singulæ Parœciæ & tota Ecclesia rectè dicatur vna esse (nimirum, quia vno spiritu Dei potatur, vna fide inseritur Christo, vnaque spe & charitate ad æternam vitam tendit) tamen nulla causa est, cur Hipponensis dicatur vna, & Constantinopolitana dicatur etiam vna Ecclesia, nisi quia Hipponensis alium, Constantinopolitana verò alterum, sed 1. Cor. 12. Ephes. 4.

Ioan 10. Theodoret. Eccles. hist. lib 2. cap. 17. Vide Epiph. Hæres. 68.

vtraque vnicum Rectorem sortita est. *Docet Christus in Euangelio* (inquit Cyprianus) *dicens: Et erunt vnus grex, & vnus Pastor. Et esse posse vno in loco aliquis existimat aut multos Pastores, aut plures greges?* Hinc etiam fideles Romani clamabant contra Constantij Ariani literas (qui volebat, duos Episcopos Romæ simul præesse) *Vnus Deus, vnus Christus, vnus Episcopus.* Cæterùm hoc nulla ex re clariùs ostenditur, quàm ex Meletianorum secta, qui nulla hæresi ab initio maculati, ob hoc postea notati sunt velut schismatici, quòd non dubitarent, Episcopos & Presbyteros ibi constituere, vbi iam antea Episcopi & Presbyteri à Catholicis constituti fuissent. Nam hinc factum est, vt Ecclesia, quæ prius vna fuerat, diuideretur in duas. Atque hoc est, *Altare contra altare, & Cathedram erigere contra Cathedram.*

Vide Optatum lib. 1.

Apud Augustinum Epistol. 162.

Quid quòd Miltiades Pontifex Romanus, cùm ageret de tollendo schismate Donatistarum (qui alios Episcopos in ijsdem locis, vbi Catholici prius erant, constituerant) non est ausus decernere, vt vel pacis Ecclesiæ causa duo simul Episcopi perpetuò manerent in eadem Ecclesia, sed ita sententiam tulit, *vt qui prius fuisset ordinatus in quacunque Ecclesia Episcopus, is in ea Sede solus persisteret, alteri verò plebs altera regenda prouideretur.* Quam Melchiadis Papæ sententiam D. Augustinus magnoperè laudauit. Si ergo quælibet particularis Ecclesia ob id potissimùm visibiliter vna est, quia vnum Rectorem habet: cùm tota militans Ecclesia, quæ omnium particularium Mater & radix est, magis vna visibiliter in se esse debeat, quàm vlla particularis Ecclesia: profectò nec militans Ecclesia vno quopiam visibili Rectore carere potest, per cuius visibile ministerium vna & fiat, & conseruetur. Et hoc quidem Apostolorum facta manifestè docebant, dum cuique Ecclesiæ non duos, aut tres æquali potestate, sed vnum præcipuè Rectorem constituerunt. Illi enim & Christi Primatum vniuersalem probè scientes, & non ignari, quòd vni quoque præ cæteris totam, quæ in terris agebat, Ecclesiam commisisset: ita & pluribus eiusdem Parœciæ familijs vnum Presbyterum, & pluribus Parœcijs vnum Episcopum, & pluribus Episcoporum Cathedris vnum Primatem per totum orbem præfecerunt, vt ijs gradibus ad Pontificis Maximi Primatum agnoscendum omnes adducerentur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

In cap. 1. Epist. ad Titum.

Hieronymus dicit: *Antequàm Diaboli instinctu studia in Religione fierent, & diceretur in populis: Ego sum Pauli, Ego Apollô, ego autem Cephæ: communi Presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur.* Ex quo apparet, singulos Pastores, qui singulis Ecclesijs præsunt, nihil minus probare, quàm quòd Apostoli Primatum aliquem supra totam Ecclesiam constitutum crediderint. Apostoli enim ab initio non vnum, sed plures simul Presbyteros eidem Ecclesiæ præfecerunt.

RESPONSIO.

Primùm, hæc Diui Hieronymi verba de particularibus tantùm Ecclesijs, & non de tota Ecclesia, quæ per orbem diffusa erat, accipienda sunt. Deinde non de omnibus Ecclesijs particularibus, verùm de quibusdam solùm accipienda sunt. Denique idem Hieronymus fatetur, in omnibus tandem Ecclesijs singulos vel Presbyteros, vel Episcopos ab ipsis Apostolis, vel saltem ex eorum voluntate ab alijs præfectos fuisse. Hæc tria ordine deinceps confirmanda sunt. Primùm quod ad vniuersalis Ecclesiæ regimen attinet, certum est, Apostolos cum summa potestate in orbem vniuersum missos esse, quibus si Christus aliquem præfecit, eum necesse est orbis Christiani Caput & summum Pastorem omnium Fidelium extitisse. Certum etiam est, Diuum Hieronymum de facto ipsius Christi agentem ita scripsisse: *Propterea inter Duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Et mox, cùm quæsisset, cur hoc honoris Ioanni Euangelistæ delatum non esset, subijcit: Aetati delatum est, quia Petrus senior erat, ne Ma gister

Marci. 16.

Libro primo aduersus Iouinianum.

ne Magister bonus in Ioannem adolescentem causam præbere videretur inuidiæ. Bonus ergo Magister Christus inter duodecim Apostolos constituit vnum Caput, vt schismatis tolleretur occasio.

Quicquid ergo D. Hieronymus de particularibus quibusdam Ecclesijs senserit, tanquã illæ ab initio plurium Presbyterorum communi consilio gubernatæ fuissent: certè nunquam sensit, totam, quæ in mundo erat Ecclesiam ita communi Apostolorum consilio gubernatam fuisse, quin prætereà Petrus ab ipso Christo *Caput inter duodecim constitutus fuerit, vt schismatis tolleretur occasio.* Postquam verò vnum Caput supra cæteros constitutum est, eò facilius etiam illa schismata, quæ in singulis Ecclesijs orientur, per illum vnum tolli possunt. Deinde, quod secundo loco me ostensurum promisi, non sensit Hieronymus, quòd omnes omnino particulares Ecclesiæ plurium communi consilio gubernatæ fuerunt. Ita enim ipse scribit: *Iacobus frater Domini (cognomento Iustus) post Passionem Domini statim ab Apostolis Hierosolymorum Episcopus ordinatus*, & quæ sequuntur. Cùm ergo Hieronymus crediderit, Iacobum ab Apostolis ordinatum esse Hierosolymorum Episcopum, idque *statim post Passionem Domini*: cumque idem scribat in eodem Libro, *Simonem Cananæum Iacobo successisse in Episcopatum*: ex eoque intelligatur, Iacobum, quàm diu viueret, consortem in Episcopatu non accepisse, verùm ita solùm præfuisse, vt ei defuncto, vnus etiam Successor daretur: opinor, satis manifestum est, D. Hieronymum existimasse, aliquas particulares Ecclesias (qualis Hierosolymitana fuit) *statim post Passionem Domini* ab vno solo, & non de tali plurium communi consilio, cui vnus non præfuerit, gubernatas fuisse. Postremò, idem Hieronymus in eodem loco, vbi dixerat Ecclesias communi Presbyterorum consilio gubernatas esse, euestigio adiunxit: *Postquam verò vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, vt vnus de Presbyteris electus præponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, & schismatum semina tollerentur.*

In Catalogo Scriptorum Ecclesiast.

In Commentarijs ad Titum. cap. 1.

Cùm ergo viuentibus adhuc plerisque Apostolis dici cœptum sit: *Ego sum Pauli, ego verò Cephæ*: efficitur, vt ab ipsis Apostolis maiore ipsarum rerum experimento iam edoctis decretum sit, vt in singulis per totum orbem Ecclesijs præessent singuli, quorum opera & studio schismata minora de ipsorum particularibus Collegijs tollerentur: quemadmodum vnus in tota Ecclesia toti fratrum Collegio, atque adeo ipsis Apostolis ab ipso CHRISTO Præpositus erat, vt Capite inter Duodecim constituto, schismatis tolleretur occasio. Quid quòd Caluinus non tantùm fatetur, sed etiam affirmat, *non humanum esse inuentum, sed DEI ipsius institutum, vt singulis assignentur suæ Ecclesiæ*. Legimus (inquit) Paulum & Barnabam creasse per singulas Lystrensium, Antiochenorum, Iconum Ecclesias, Presbyteros: & Paulus ipse Tito præcepit, vt oppidatim Presbyteros constituat.

1. Cor. 1.

Institut. c. 1.

Actor. 14.

Tit. 1.

Tam igitur ex Diui Hieronymi sententia, quàm ex Aduersariorum confessione clarum est, Apostolos singulis Ecclesijs ab initio singulos plerunque Presbyteros præfecisse. Et cùm totius Ecclesiæ regimen, suis partibus singulis consonum ac aptum iudicari debeat: oportet vniuersam militantem Ecclesiam (quæ maximè vna in suo genere est) ab vno etiam Pastore gubernari. Alioqui nec secum quidem ipsa Ecclesiæ gubernatio consentiret.

Nec Dæmoniorum quidem conspirantem factionem, multóque minus Lutheranorum, aut Caluinistarum Synagogam absque vnius Pastoris alteriúsue generis visibili Primatu stare ac florere posse.

CAPVT IIII.

Tantum bonum ac tam necessarium cuique societati vnitas, & vnitatis externæ vinculũ, vnius aut Dæmonis aut hominis primatus est, vt Dæmonia ipsa & eorũ seruitia & ministeria, quæ in hoc mundo agunt, vnitatẽ Ecclesiæ Christi non aliter, quàm per contrariã in seipsis institutã vnitatem labefactare possint. Quòd autem Satanas regnum quoddã habeat,

 proba-

Matth.12. probatur ex Euangelio Christi dicentis: *Omne regnũ diuisum contra se, desolabitur: & omnis ciuitas vel domus diuisa cõtra se, nõ stabit. Et si Satanas Satanã eijcit, aduersus se diuisus est. Quomodo ergo stabit regnum eius?* Satanas ergo regnum habet, in quo ipse velut rex alijs tùm spiritibus, tum hominibus malis ita præsidet, vt interim alios etiam sub se regulos permittat. Dum enim Apostolus ait, *non esse nobis colluctationem aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, & aduersus mundi rectores tenebrarum harum, & contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus:* vtiq; docet, plures tenebrosi huius mundi Principes & rectores esse, non tamen æquali potestate præditos, verùm vni potissimùm, non charitatis gratia, nec obedientiæ bono, sed naturæ ordine subiectos, vt ita ex multis inferioribus vni primo obedientibus regnum Satanæ coalescat. Nec istud regnũ Satanæ (saltẽ quoad voluntatẽ Dæmoniorum) alio vnitatis vinculo continetur, quàm quod omnia in oppugnanda Ecclesia Dei conspirant & consentiunt. Relinquamus Dæmones, & ad hominum malorum, ac præsertim Hæreticorũ regna transeamus. Nónne quælibet secta hoc ab initio vsque ad hodiernum diem obseruauit, vt noui cuiusque dogmatis inuentor omnibus ijs præesset, qui ad eius sectã accessissent? Nónne à Simone Mago Simoniani, à Valentino Valentiniani, à Marcione Marcionistæ, & ita deinceps dicti sunt? Hoc verò perinde euenit, ac videmus Assyrios ab Assur, Chananæos à Chanaan, Idumæos ab Edom, hoc est, ab Esau, ac denique singulos populos à primo suo Duce ac principe denominatos esse. Cùm igitur quilibet vnus per se nimium sit infirmus ad potentissimam Dei Ecclesiam oppugnandam, conuocat ad se multitudinem hominum, quantam potest, vt ita velut agmine facto fortius in vnicam Christi columbam irruat, faciliusque eam, quoad potest, lædat.

Ephes.6.

Vide Iustinum martyrem in Tryphone.

Et quoniam nulla in re vtilius hoc totum, quàm in ipsa nostrorum temporum hæresi declaratur, operæpretium est animaduertere, quòd vt cæteri olim Hæretici, ita & Lutherus pedetentim ab initio in aciem progressus fuerit, eo nimirum consilio, vt dum pugnam detrectabat, noua, quæ quotidiè confluebant, auxilia colligeret. Ita cùm Pontifici Romano & Cæsari visus esset primùm se paululum submittere: posteà reuocauit eam humilitatem suam, & pœnitentia de illa egit: ac demum vbi satis numerosum exercitum se comparasse putabat, in bellum totus exarsit. Lutherus igitur omnium, qui vocem ipsius audire tubamque sequi volebant, Dux & Princeps factus est. Quid enim? Nónne solus voluit regere? An fortè consortem imperij admisit? Imò verò Carolstadium sese in Ecclesiæ administrationem vnà insinuare conantẽ, adeo tyrannicè ex Wittenbergensi, hoc est, ex sua sede eiecit, vt omnes viderent, Papatum quendã Saxonicum in animo Lutheri iam olim fundatum esse. Itaq; vt augeri suos subditos in immensum ambiuit, sic eosdem vlla ex parte imminui egerrimè tulit. Vnde agens de Sacramentariorũ ab ipso discessione, ait: *Quamuis multa ac varia quidem in vita sum perpessus, tamẽ illud adhuc experiendum restabat. Meus Absalon, qui suum patrem regno suo expulit: Meus Iudas, qui & Dominum prodidit, & dissipauit cœtum piorum Discipulorum, nondum etiam in me idem designauerant.* Habet ergo Lutherus regnum suum, habet cœtum Discipulorum suorum: est pater, est Dominus, habet filium Absalon, hoc est, Zuinglium, qui eum regno suo expulit, habet Iudam suũ, hoc est, Zuinglium, qui Discipulorum suorũ cœtum dissipauit. Nec aliquid in vita molestius huic tyranno accidit, quàm quòd vidit se expulsum è regno, & Zuinglianos in locum eius ex parte quadam surrogatos. O cæcitatem incredibilem! Lutherus vult regnum in terris habere, in quo solus regnet, à quo nullus dissentire audeat: & Christi sponsa tale regnum non habebit? Factus est Zuinglius velut alter Iudas Luthero: & non est factus Lutherus velut Iudas impijssimus Ecclesiæ Christi, quæ ipso antiquior necessariò fuit? Lutherus regnauit quidem, sed Hæreticorum more, hoc est, *nemini succedens*, verùm à seipso ad regnum hoc nouum absque legitima & ordinaria vocatione ascendens. Atqui Ecclesia Christi perpetuos habuit Pastores & Reges spiritales iam inde à Petro, quem Christus gregi suo præfecit, vsque ad Pium Quintum Pontificem maximum, qui nunc in Petri Cathedra sedet. Verùm de his aliàs.

In responsione ad regem Angliæ.

Heb.5.

Ioan.21.

Nunc id demũ ostendere volui, nõ modò veram Christi Ecclesiam visibili quodam Primatu in vnitate fidei contineri: verùmetiam hæresim omnem (quæ velut simia Ecclesiam Christi conatur imitari) hoc agere, vt per Primatum quendam inordinatum, perfidiam suam stabiliat. Quò alioqui spectant singulorum cœtuum singuli ministri? Quò *Superintendentes*, qui singulis vrbibus tantùm singuli per totam Germaniam præponuntur? Quò præterea nisi ad Primatum referri potest, quòd quamuis Anglicani Superintendentes doceant, se omnia secundùm ius diuinum administrare, & iure diuino pares Episcopos ac presbyteros esse: tamẽ non modò ipsi presbyteris crudeliter imperant, sed etiam duos inter se Archiepiscopos tolerãt, quorum vnus

Angliæ

Angliæ totius Primas appelletur? Quod denique nisi ad Primatum spectat supremum illud regimen, quod in Anglia Regi soli defertur? & ita defertur, vt etiamsi puer atq; adeo fœmina regnum occupet, tamen *omnes sub pœna capitis teneantur non modò profiteri, verùm iurato affirmare, quòd credant, idq; corã Deo, aut puerum, aut fœminã, quæ pro tẽpore ad regni gubernacula sedet, in omnibus causis, etiam spiritualibus & Ecclesiasticis, supremum Caput aut Gubernatorem totius Ecclesiæ Anglicanæ sub Christo esse?* Et hoc iuramentũ ibi præscribitur, vbi omnia secundùm ius diuinũ, & id scriptum, atque adeo expressum, agi simulantur. Ac sanè illud omni animaduersione dignum est, quòd postquam Rex Henricus Octauus, legitima cõiuge repudiata, alteram superinduxisset, & (quia Romanus Pontifex, qui tale Euangelium à Petro nunquam didicisset, secũdas ipsius nuptias, prima vxore viuẽte initas, ferre non poterat) eum quoque nec Petri Successorem, nec militantis Ecclesiæ sub Christo Caput esse docens, eundem Primatus honorem sibi in regno suo arrogasset: eò per Dei prouidentiam res deducta est, vt Henrico succederet Edouardus puer, & is tamen Ecclesiæ Anglicanæ supremum Caput & dictus, & creditus est, quanquam ipse per ætatem *sub tutoribus & curatoribus* necessariò degeret. Itaq; huic supremo Capiti alio superiore Capite opus fuit, non modò vt Ecclesiam Christi, verùm vt sese ipse gubernaret. Sed quia nec adhuc quidem euigilabãt homines ex graui somno suæ perfidiæ, decedente è vita puero Edouardo, itemque fœlicis memoriæ Regina Maria, regnum delatum iam est ad fœminam Elizabetham, quæ & ipsa non quidem supremum Caput (inuidiosum enim hoc nomẽ iam cœpit esse) sed quod reipsa idẽ prorsus est, *suprema Gubernatrix Ecclesiæ Anglicanæ in omnibus causis etiam spiritalibus & dici, & iurato affirmari voluit* ne de nouo nouæ Synagogæ Primatu aliquid periret. Hæc alijs prædicatoribus silentium indicit, alios ad prædicandum mittit, alios in vincula conijcit.

Cantuariẽsis archipræsul.

Oh qua le iuramentũ.

Galat. 4.

Elisabetha Fœmina Schismaticorũ Caput.

Iam verò quale hoc est, vt *fœmina, quæ in Ecclesia Dei* tanquam magistra & doctrix etiam *loqui prohibetur*, tantum sibi in Caluinistarũ cætu sumat, vt presbyteris & Episcopis præscribat, qua de re in visitationibus inquirãt, quid apud populum in concionibus tractent, quid è Cathedra sacerdotali doceant, imò quid credant? Ergo Caput illud muliebre, quod prorsus mutum in vera Dei Ecclesia esse debet, tam eloquens in adulterina malignantium Ecclesia factum est, vt ad vocem fœminæ de Sedibus suis deturbentur, atque adeo in vincula conijciantur veteris fidei Sacerdotes, creẽtur nóui, deijciantur Altaria, Sacrificium publicum cesset, noua Religionis formula contradicẽtibus Episcopis, & Clero vniuerso, componatur, deniq; hæresis & apostasia regnet. Et hoc totum fit, ne illa hæresis, quæ Petri Primatum à Christo institutum velut sibi aduersarium tollit, alio ipsa Primatu à seipsa excogitato careat. Nam si quid in Anglia profecit siue Lutherana, seu Zuingliana, seu Caluiniana hæresis, profectò id totum huic nouo Primatui acceptum ferre debet Nisi enim *is, qui gladium portat*, & quem homines terreni valde timent, supremum Ecclesiæ Caput in Anglia factus esset: neque ista hæresis tam generaliter vnquam ab initio recepta fuisset, nec tam altas postea radices egisset, nec tã diu ab innumerabilibus sectis libera extitisset. Nam si adhuc, etiãsi passim omnes sub pœna capitis iurare cogantur se credere, quod omnis iurisdictio Ecclesiastica & spiritalis à seculari potestate proficiscatur & pendeat, tamen sectæ nouæ apud ipsos nascuntur & fiunt, adeò vt *Puritani* nuper in Anglia orti negent, fas esse, vt orent in templis, quæ Catholicorum olim erant, aut etiã vt clericali vestitu induantur, & eandem opinionem vsque ad bonorum amissionem & vinculorum perpessionem defendant: quid futurum erat, si cuique liceret impunè id prædicare, quod in mentem ipsi venit? Præterea si quanquam vni Capiti subsunt, tamen per gradus quosdam ab vna hæresi ad aliam profecerunt: quid euenisset, si nulli omnino Capiti paruissent? Nam Henricus rex etiam si Pontificis Romani Primatum abrogaret (quòd ab illo veniam ducendi secundã vxorem, prima viuente, non impetrasset) tamen vlterius non est progressus, quàm vt Monasteria euerteret ac bona ecclesiastica in suum fiscum conuerteret. Missæ verò Sacrificium, orationẽ pro fidelibus defunctis, inuocationem Sanctorum, aliosque Catholicæ fidei articulos vsque eò tutatus est, vt pœnam capitis in eos, qui secus docerent, constitueret. Henrico autem defuncto successit puer Edouardus, cui Cranmerus Cantuariensis Archiepiscopus Catechismum dedicauit, in quo docuit, verbum Dei esse, *quòd vera & realis corporis Christi substantia in Eucharistiæ Sacramento contineretur*. Quod ipsum Petrus Martyr & credidit, & docuit Oxonij, quando primùm ex Argentorato (vbi Lutherana hæresis docetur) in Angliam euocabatur. Cæterùm postquam hi duo intellexissent, supremum Caput Ecclesiæ, hoc est, Regiam pueritiam, hoc est, regis adhuc impuberis curatorem & Protectorem Somerseti Ducem (qui per inuidiam ger-

1. Cor. 14.

Rom. 13.

Noua secta Puritanorũ.

Henrici fides

Petri Martyris & Cranmeri fides.

Petri Martyris & Cranmeri inconstantia. manum fratrem suum securi percutiendum curauit) aliud credere & sentire: subitò magni
doctores ad aulæ voluntatem suam fidem accommodantes, docere cœperunt: *Corpus Christi*
aliter quàm signo tenus in Eucharistia existere: idque tã Cranmerus nouo libro edito, quàm Pe-
trus Martyr publicè Oxonij professus est. Imò etiam Bucerus, quem Cantabrigiæ docentem
Buceri silentium. Lutheranæ sectæ constabat esse, tamen propter huius regij Primatus siue timorem, seu reuerentiam, non est ausus fidem suam palam apertéque prædicare. Ac nimirum si per talem Prima-
hi omnes non fuissent cohibiti, certum est, in Angliæ regno contrarias Cathedras, & diuersas
tùm de Eucharistia, tùm de cæteris Articulis doctrinas palam erupturas fuisse.

Quod igitur ab initio dicebam, etiamsi contra expressum Dei verbum sit, vt Rex aut secu-
2. Paral. 26. laris Princeps *adoleat incensum*, hoc est, vt sacerdotale officium sibi arroget, tamen si Primatus
iste secularis tam vtilis & necessarius est, etiam illi sectæ, quæ negat, vllum in Ecclesia Primatum
esse debere: quid putandum est de vtilitate ac necessitate illius Ecclesiastici Primatus, quem
Christus ipse instituit? Hoc enim restat vt doceam, si prius ostẽdero, & Lutherum, & Caluinum
partim docere, quòd sæcularis Magistratus præesse in Ecclesia non debeat, partim ipsos, qui
Contra Articulos Loua. omnino præesse ambiunt, nihil aliud quàm seculares Magistratus esse posse. Lutherus ergo
clamat, *non est Regum aut Principum, etiam veram doctrinam confirmare, sed ei subijci & seruire.*
Cui Philippus adstipulatur, dicens, *non sunt confundendæ functiones.* Porrò Caluinus ita scribit:
Cap. 7. in Amos. *Qui in initio tantopere extulerunt Henricum Regem Angliæ, certè fuerunt homines inconsiderati. De-*
derunt illi summam omnium potestatem: & hoc me semper grauiter vulnerauit. Erãt enim blasphemi
cùm vocarent ipsum summum Caput Ecclesiæ sub Christo. Denique Magdeburgenses vehementer
In præfatione Centuriæ. 7. inuehuntur in eos magistratus politicos, & prorsus *Antichristos vocant, qui hanc tyrannidem si-*
bi sumunt. Docent igitur omnes Lutherani & Caluinistæ, qui extra regnum Angliæ degunt, non
licere politico magistratui, supremum in Ecclesia locum tenere. At eorum fratres, qui sunt in
Anglia, Bucerus, Petrus Martyr, & Cranmerus, ac reliqui eius Prouinciæ Pseudoëpiscopi, si-
ue metu deterriti, seu commodo aliquo ducti, aliter docent. Nec vlli aut frequentius, aut seue-
rius id iuramentum, quo Regina Ecclesiæ suprema gubernatrix cõstituitur, exigunt, quàm isti
noui ministri Ecclesiarum. Cæterùm quid agerent miseri? Cùm enim ipsorum Religio non à
Deo per miracula, & bona opera eorum, qui promulgabant ipsam, verùm à regibus & politicis
magistratibus per gladios & spem lucri temporalis ex bonis Ecclesiasticis acquirendi, fundata
sit: aut eã religionem ferre illos oportet, quæ Regibus & Magistratibus inseruiat, aut omnino
exulandum est ipsis, & in ea loca eundum, vbi minus commodi assequentur. Nec iam illud di-
co, Lutherum, Caluinum & Magdeburgenses eo potissimùm consilio negasse, Magistratibus
politicis supremum Synagogæ suæ regimen, quòd ipsi cuperent suas fimbrias dilatari, primum-
que in liberis ciuitatibus locum sibi deferri, quod fortè si dicerem, multis etiã Caluinistis per-
suaderem, me, quod res ipsa est, dixisse: verùm illud & dico, & vehemẽter animaduertẽdum es-
se prædico, quòd tam Lutherus, quàm Caluinus cæterique omnes omnium huius hæresis Ec-
clesiarum ministri, nihil aliud sunt, quàm sæculares & politici Magistratus. Cùm enim omnis
potestas, quæ à Deo est, vel per ius naturale, gentium aut ciuile, vel per ius diuinũ & Ecclesia-
sticum ad homines delatum sit: ius verò Ecclesiasticũ à Christo primùm ad Apostolos, deinde
1. Timoth. 4. Matth. 23. ab Apostolis ad Episcopos & Pastores per manuũ impositionẽ, & Cathedrarũ Successionẽ ritè
atq; ordine peruenerit: constet verò etiã ex ipsius Lutheri, & Caluini cæterorumq; cõfessio-
ne, nec manum ipsis ab vllo Apostolorum Successore ad hunc finem impositam, nec manda-
tale datum esse, vt istam fidem, quam docent, prædicarent: prorsus necesse est, aut ipsos nullam
omnino prædicandi potestatem habere, aut eam à Magistratu aut plebe seculari accepisse. Iam
verò neque Magistratus, neque plebs vllam potestatem habent, quam non à iure aut naturali,
aut gentium, aut ciuili acceperint. Neque verò Christus vnquam dedit Claues regni cœlorum
alicui Principi (Cùm nullus princeps etiam aliquot postea seculis Christi fidem suscepisset) aut
Actor. 1. plebi: aut hanc, illúmue iussit suum gregem pascere & gubernare. Nec ad rem facit, quòd Fide-
les in locum Iudæ Mathiam surrogârunt. Id enim fecerunt & Principe Apostolorum ad id eos
conuocãte, & ipsis postea Apostolis id, quod fiebat, confirmãtibus. Ita enim authoritas Eccle-
siastica & initium huic rei bonum, & consummationẽ perfectam dedit. Cæterùm Lutherus
& Caluinus à solo aut Magistratu, aut plebe creabantur, neque præeunte aliquo Apostolo, aut
Apostolorum successore, neque ratum habente id quod fiebat. Quomodo enim ab aliquo eo-
Rom. 10. rum, qui sedent in Cathedris Apostolicis, legitimè ordinari aut mitti poterant, qui negant ip-
sorum Apostolorum Cathedras & Successiones? Porrò, *nisi mittantur, quomodo prædicabunt?*

Cùm igi-

Cùm igitur tam Lutherani, quàm Caluinistæ dicant, seculares magistratus præesse Ecclesiæ nō posse, & ipsi tamen nihil aliud quàm sæculares Magistratus esse posśint: vtique ex ipsorum doctrina concludendum est, nec ipsos in ijs vrbibus præesse posse, quas per fraudē & simulationē occuparunt. Ac ista quidem attigi, quoniam res ipsa eò me prouocauit. Ab initio autem id solum mihi erat propositum, vt ostenderem, Primatum vi naturæ ipsius, quā Deus creauit, adeo vtilem esse cuilibet hominum societati, vt neque hæretici, qui eum in Ecclesiā oppugnant, eodem in suis synagogis carere queant.

Summa omnium eorum, quæ præcesserunt in Tertio, Quarto, & Quinto Libro, ex quibus demonstratur, supremam vnius Pastoris Præfecturam & ob rerum vniuersarum consonantiam inter se, & præterea ob externam pacem in Ecclesia conseruandam, summè necessariam esse.

CAPVT V.

RAtio vult (inquit Philo Iudæus) *vt parens ac procreator curam illius suscipiat, quod procreatū est. Vt enim pater ad liberorum & posteritatis, sic opifex ad rerum fabricatarum diuturnitatem cogitationes suas dirigit: & quæ illis damni quicquam incommodiue allatura videantur, omnibus viribus opibusq; propulsare: quæ autem vtilitatis & commodi, omni ratione suppeditare contēdit.* In li. de mūdi fabricatione. Cùm igitur Christus eò vsque sit Ecclesiæ suæ parens & author, vt illam velut nouus Adam, de latere suo, dum in Cruce dormiebat, eduxerit, & procreârit: fieri non potest, quin summam exhibuerit prouidētiam in eadem filia sua & sponsa nutrienda conseruandaque. Nam si *volatilia cœli, quæ neque serunt, neque metunt, à Patre tamen nostro pascuntur: nos autem volatilibus longè pluris, longeq; maioris pretij simus:* Matth. 6. sine omni controuersia, maximam nostri curam Deus suscipit, nostræque paci & quieti velut pius Pater & misericors Dominus benignisśimè omnino cōsulit. Porrò manifestè videmus, non ita Deum agere cum Christianis, vt eos ab humanæ cōditionis aduersis casibus calamitatibusque omnino eximat aut vt quotidiana quædam miracula ob externam pacem in Ecclesia tuendam operetur. Miracula enim infidelium potius, quàm 1. Cor. 14. Fidelium causa olim fiebant. Prouidentia igitur Dei erga Ecclesiam suam non in miraculosa quapiam tutela & cura Ecclesiæ, sed in ordinaria Ecclesiasticæ pacis vnitatisque procuratione consistit. Quando enim per eam prouidentiam, qua volatilibus cœli & fœno agri consulit, se nobis multò magis consulturum dixit: vtiq; insinuauit, vt illarum rerum, sic etiam nostrî apud illum curam esse statam & certam. Ratio autem, qua Deus tuetur ea, quæ in multitudinem numerosam diffundūtur, illa potisśimùm est, vt per vnū eius multitudinis caput & principium reliquis partibus vires suppeditet, roburque administret. Sic multi radij Solis ab vno Sole vim capiunt, multi arboris rami ab vna radice aluntur, multi riuuli ab vno fonte profluunt, multa eiusdem animalis membra ab vno corde reguntur, multaque animalia, quæ gregatim pascūtur, ab vno principe in hanc illámue partem mouentur, & inclinantur, multi homines ab vno solo homine & nascuntur, & secundùm ius naturæ ab vno patrefamiliâs gubernantur. Multæ familiæ ab vno Principe, quē ipsæ sibi præfecerunt, in pace ac trāquillitate cōseruantur. Nec singulæ tantùm creaturæ ab aliquo sui generis principio vim quandam capiūt, sed præterea vniuersa corpora inferiora & superioribus cœlis, & ipsi homini, ob cuius ministerium condita sunt, ita subijciuntur, vt ab illis naturaliter, ab homine autem secundùm ipsius voluntatem (saltem quoties ea Dei voluntate & iudicio non impeditur) ordinatisśimè regantur & administrentur.

Quid quòd ipse Deus hunc mundum ex rebus tam diuersis atque ex elementis planè contrarijs conflatum ita gubernat, vt ex ipsa inter se plurium rerum aptatione & ordinatisśima connexione, vnum ac solum se esse, qui rerum vniuersitati præsit, perspicuè declaret? *Pugnantia* (inquit Athanasius) *& contraria ex ipsa natura in vnum non coalescerent, nisi præstantior aliquis esset, & Dominus, qui ea coniungeret, cui & ipsa elementa (tanquam ancillæ Dominæ suæ obsequentes) cedant & obtemperent. Non enim singula ad suam ipsorum naturam respectantia cum alijs depugnant, sed eum, qui ea ita coagmentauit, Dominum agnoscentia, concordiam inter se fouent, & naturaliter quidem inter se contraria gubernatoris tamen voluntate in amicitiam conciliantur.* Athanasius In oratione cōtra Idola. Et pòst: *Si videas ciuitatem ex multis varijsq; hominibus constantem, paruis, magnis, opulentis, pauperibus, senibus, iunioribus, maribus, fœminis bono ordine rectaq; disciplina coli, eosq;, qui ibi degunt, tametsi diuersos inter se, animo tamen consentire, neque opulentiores contra pauperes, neq; magnos contra paruos, neque*

iuuenes contra senes insurgere, sed omnes æqualitate iuris pacem tueri: si hæc inspiciamus, fieri nequit quin in mentem veniat, Principis inibi præsentia hanc concordiam foueri, tametsi ille in conspectum non prodeat. quum immodestia pro signo habeatur, sine Capite Rempublicam esse: ordo autem contra Principis curam moderationemq́ demonstret. Vt enim cum in corpore membrorum inter se congruentiam videmus, neque oculos cum auribus pugnare, neque manus contra pedes seditionem mouere, sed vnumquodque proprium perficit negotium absque seditione, prorsus ex illo ipso intelligimus, esse animam in corpore, quæ ista ad istum modum temperet ac regat, etiamsi illa oculis non pateat: ita quoque in vniuersitatis istius ordine & harmonia, necesse est vt animaduertamus, omnium istorum Principem esse Deum, eumq́ vnum, & non plures. Nam ille dispositionis ordo & rerum omnium consentiens harmonia non multos, sed vnum sibi ducem Principemq́ esse declarat, nimirum Verbum Dei. Non enim, si plures essent rerum naturæ Principes, seruaretur eiusmodi vniuersitatis ordo, sed omnia confusa & inordinata forent, propter multos istos: cùm vnusquisque omnia ad suum arbitrium traheret, & cum alieno depugnaret. Vt enim diximus, multitudinem numinum nullitatem esse numinum: ita quoque necesse est, multitudinem Principum id efficere, vt nullus esse Princeps videatur (cum enim quisque alterius regnum tollebat, nullus reliquus conspiciebatur Princeps) sed interregnum potius sine Capite erat. vbi autem Princeps non est, ibi prorsus disturbatio nascitur. E diuerso in multis, vsq́ diuersis, ordinis & concordiæ obseruantia, vnum quoque moderatorem ostendit, vt si quis è longinquo citharam audiat ex multis & diuersis neruis compositam, & ex ijs concentus harmoniam admiretur, quòd non solùm grauis suum sonum absoluit, neque solus acutus, neque solus medius, sed omnes pariter pari modo inter se consonant, planè ex eo intellexerit, non à seipsa citharam moueri, aut à pluribus pulsari, sed vnum esse Musicum, qui vniuscuiusque nerui vocem ex arte ad concentum harmoniæ misceat, etiamsi illum non contueatur: ita quoque ex consona vbique & concinna mundi dispositione, nec superioribus contra inferiora, neque inferioribus contra superiora insurgentibus, sed omnibus in commune vnum ordinem conficientibus, consequens est, vt non plures naturæ Principes & Reges, sed vnum intelligamus, sua luce omnia illustrantem & mouentem. Hæc Athanasius: apud quem (vt etiam apud reliquos Patres) multò plura huius generis legi possunt.

> Vbi ordo, ibi princeps.
> Animæ præsidentia.
> Vnus princeps.
> Multi Principes confusionis causa.
> Vbi non est princeps, ibi disturbatio.
> Vbi concentus Citharæ, ibi vnus musicus.

Si ergo in Ecclesia visibili ordinem aliquem obseruari oportet, si ob ordinem in Ecclesia diuinitus constitutum, Apostolus eam corpori humano comparat, in quo non totum corpus est vnum membrum, sed aliud est oculus, aliud auris, itemque aliud manus, & aliud pes: si ob eundem ordinem Salomō Ecclesiam comparat aciei Castrorum ordinatæ, & Ioannes Apostolus Ecclesiam vocat *Ciuitatem nouam de cœlo descendentem, & Tabernaculum Dei cum hominibus*: si Christus ob eundem ordinem vocat Ecclesiam *Regnum cœlorum*, & eam comparat familiæ seruorum, in qua Dominus constituit ianitorem, vt vigilet, & in qua hospes præest, cuius cura hominis à latronibus vulnerati commendetur: si hæc omnia ducunt nos non modò ad ordinem, sed etiam ad ordinem eiusmodi, qualis est in domo, vbi vnus paterfamiliâs præest, qualis in corpore humano, vbi vnum membrum præ alijs dominatur, qualis in exercitu ordinato, vbi vnus Dux imperat, qualis denique in regno, vbi vnus Rex ad gubernacula sedet: in quo tandem hominum ordine illos collocandos censebimus, qui cùm hæc audiant, legant, videant, tamen in militante Ecclesia negant, vllum debere esse Præpositum vnum, qui præ cæteris Rempublicam Christianam moderetur: sed infinitos Episcopos æquali omnes potestate constitui volunt, illisque omnibus aut nullum omnino in hac vita, aut certè non nisi totius Ecclesiæ indoctam multitudinem & infinitam præponi affirmant? Quid, obsecro, ab vnius Primatu, quem natura, & sacræ Literæ tantopere commendant, longiùs recedere potest, quàm vt nemo vnus, ac non nisi vniuersa multitudo Christianorum militanti Ecclesiæ præsit? Quòd si quicquid nos pro vnius Principatu afferimus, Aduersarij nostri ad Christum solum referunt, nec alium Ecclesiæ præesse patiuntur præter vnum Christum: cur saltem sub Christo vniuersum populum Christianum toti Ecclesiæ præficiunt? Docent enim, regimen Ecclesiæ populare ac Democraticum esse. Nunquid indecorum Christo est, vt vnum virum Ecclesiæ suæ moderatorem sub se habeat: & eidem non est indecorum, vt innumerabiles Christianos Ecclesiæ suæ moderatores sub se constituat? Præterea si omnino ferri non potest, vt vnus aliquis Pastor toti Ecclesiæ præsit: cur illud saltem toleratur, vt vnus Pastor particularis cuiuspiam Ecclesiæ curam gerat? Nónne etiam tota militans Ecclesia quædam particularis Ecclesia est, si cum illo immenso Ecclesiæ corpore, quod ab initio mundi ad finem pertingit, conferatur? Si tempus vniuersum, quo Ecclesia in terris ab Adam vsque ad nos egit, primùm in secula ætatesque partiamur, ac deinde quantulo temporis spatio quisque Pontificum Romanorum in Cathedra

> 1. Cor. 12.
> Cantic. 6.
> Apocal. 21.
> Matth. 13.
> Marci. 13.
> Lucæ. 10.
> Osee. 1.
> Ezechiel. 32.

Cathedra Petri sedeat,computemus: nónne apparebit, vnum aliquẽ Pontificem neque trecẽtesimam quidem Ecclesiæ totius partem simul regere,atque ideo longè ab eo esse, vt vniuersalis Ecclesiæ vniuersalis rector propriè appellari queat? Vis igitur particularem Ecclesiam, quæ parua est, vnum habere Præpositum: illam verò,quæ maior est, vni cuipiam non parêre? Cur ergo non solùm vnus Pastor vni Parœciæ,sed etiam toti Diœcesi vnus Episcopus præponitur? Ac vna quidem Diœcesis octingentas interdum Parœcias continet,quemadmodum de sua Diœcesi Theodoretus attestatus est. In epist. ad Leonẽ Papã

Quid quòd etiam multis Episcopis vnus Archiepiscopus more Maiorum, atque etiam multis Archiepiscopis vnus Patriarcha præfuit? Nicæni Concil.Can. 6. Imò nec illud negari potest,vnum Pontificem Iudæorum omnibus,quæ per totum orbem dispersæ erant, synagogis iure diuino præfectum fuisse. Deute.17. Si ergo Apostoli,atque illorum exempla secuti antiquæ Ecclesiæ Patres, non solùm singulos Pastores in singulis Ecclesijs constituerunt, verùm etiam vnum Episcopum permultis Parœcijs,& multis Episcopis vnum Primatem præfecerunt: nónne eo ipso testati sunt,quamlibet particularem Ecclesiam, siue illa minor, seu maior sit, pro ratione tamen suæ partis, ab vno visibili Pastore instar triumphantis Ecclesiæ moderandam esse? Quòd si & vniuersa Ecclesia, quæ vnquam fuit, eritve, soli Christo,& singulæ Parœciæ Pastoribus singulis, & Diœceses singulæ singulis Episcopis, & singulæ Prouinciæ singulis Primatibus, & omnibus in mundo Synagogis, vnus Iudæorum Pontifex præfuit: soláne militans Christi Ecclesia, quæ ab ijs omnibus distinctam & separatam conditionem habet, non regetur ab vno aliquo Pastore primo,sed ab ipsa Fidelium numerosa multitudine,cui ne vnius quidem etiã minimæ Ecclesiæ regimen à Christo aut Apostolis commissum vnquam fuit? Proportio. Ergo decorum atque ordinem suum sub vno Duce ac Principe Angeli,cœli,sydera,elementa,plantæ,animalia,ipsiq; homines tam sponte sua,quàm ex legis & Prophetarũ institutis obseruabunt: sed soli Christiani sic regimen Ecclesiæ absque certo Præfecto confundent,& perturbabunt,vt neq; prima vltimis,neque media extremis, neque noua veteribus congruant? Quale enim monstrum illud esse statuemus,quod in toto corpore suo vnicum æternum caput habet Christum Iesum,& in singulis minoribus membris(id est,in Parœcijs) vnum temporale caput,itemq; in singulis paulò maioribus membris(id est,in Diœcesibus) vnum, & adhuc in alijs multò maioribus(id est, in Prouincijs) etiã vnum,ac deniq; in omnibus mẽbris,quæ per vniuersum mundum sub lege degebant,non nisi vnum temporale Caput(id est,vnũ Pontificẽ)olim habuit: & nunc tamen idẽ ipsum corpus Ecclesiæ,si Protestãtibus credere libet, in vno quodã præcipuo militante mẽbro suo(quod inter hæc omnia membra interijcitur, & propè mediũ totius corporis locum tenet, quodq; & maximo corporis sui mẽbro,id est,Ecclesia triũphãte est lõgè minus,& minimo eiusdem,corporis mẽbro,id est,Ecclesijs parochialibus,est longè maius,& vmbra sua,id est,vetere synagoga Iudæorũ,est lõgè plenius & perfectus)in hoc,inquã,mẽbro tã singulari,tam pulchro, tam ad impletionẽ legis accõmodato,& ad imitationem cœlestis curiæ fabrefacto, in eo tamẽ solo mẽbro,quod nunc in toto mundo militat, vnum suæ naturæ cõditionisq; tẽporale Caput nõ habet? Sed & ab inferioribus mẽbris,quæ militãt,& à supremo illo,quod triũphat,tota politia disiunctũ,interq; cognatas sibi & coniunctissimas partes degẽs,cũ neutris cohæret: sed & hæc, & illa(vt leuissimè dicã)pudore quodã afficit, quia inordinatã quandã formã vtrisq; imparẽ & multò dissimillimã gerit? Satis erat indecorũ,vt Ecclesia sola cũ cæteris mũdi partibus in modo regiminis sui nõ cõsentiret. At nũc ne secũ quidẽ ipsa cõsentit,si Protestantiũ doctrinæ fidẽ habemus. Qui vtinã tota mẽte perpenderẽt,eã doctrinã,quæ vnius Dei præcipuã creaturam ita non solùm ab alijs rebus creatis,verùm etiã à seipsa distrahit,nõ posse ab vno illo cœli & terræ cõditore proficisci,verùm hãc ab Aduersario Dei & nostro,ad odiũ Dei,& nostrã perniciẽ, esse inuentã. Quæ enim Deus fecit,non solùm singula erant in se bona,sed etiam simul collata *erant valde bona*:adeo vt tã Græci,quàm Latini hanc molẽ ab ipsa pulchritudine & cõsensione singularum partiũ inter se, κοσμὸν, & mundum appellarint,quasi quo nihil sit *mundius aut ornatius*. Gen.1. Et nũc soli homines,qui nexus & vinculum huius mũdi sunt,imò Christiani homines,qui mediũ locũ inter creaturas & Deũ tenẽt, quiq; ipsius Dei Tabernaculũ,& Tẽplũ Spiritus Sãcti appellãtur,illi iã soli neq; cũ cæterarũ rerũ ordine pulcherrimo,neq; etiã cũ cœlesti Angelorũ & hominũ Ecclesia, neq; cũ vetere Patriarcharũ statu,neq; cũ Synagoga Mosaica, neq; cũ alijs militãtibus Ecclesiæ Christianæ mẽbris cõsentiũt. Certè quidẽ si militãs Ecclesia ob hoc in terris à Christo posita & cõstituta esset,vt imaginem inferni gereret, vtque ex turpitudine sua,turpitudinem peccati veteris ostenderet, ac omnibus patefaceret,ex eoq; Ciuitas nõ Dei,

sed

sed Dæmonum haberetur: tunc faterer, optimè comparatum fuisse, vt aliter eiusdem corporis pes, aliter manus, atq; aliter pectus regeretur. Nullus enim est aut in peccatis ordo, aut in loco vbi peccata puniuntur, species & pulchritudo. Ac sanè cùm peccata omnia per Dæmonũ & hominum liberas voluntates excogitata & orta sint: recta ratio monet, ibi deformitatem non iniustè spectari, vbi pœna violatæ legis Dei spectanda proponitur. Cæterùm cùm Ecclesia Christi non iræ diuinæ, sed reconciliationis humanæ pignus ac testimonium existat, cũq; eius gubernatio non à voluntate humana, sed ab institutione diuina promanauerit: nunc illius regimen tale constituere, quod neque cum Angelis, neque cum cœlestibus corporibus, neq; cum gregibus animalium, neque cum Patriarchis, neq; cum Lege, neque cum alijs eiusdem vnitatis partibus consentiat: hoc vtique non nisi ab illo spiritu maligno profectum est, qui veram Dei Ecclesiam, quantis maximè viribus potest, assiduè oppugnat. Scio hæc à me antè ex parte quadam cõmemorata esse. verùm quia nondũ fidẽ ijs fecimus, ad quos hanc orationem habemus: faciendum putaui, vt rem quàm maximè possem nudam & apertam iterum atque iterũ proponerẽ. Quis enim scit, an aliqui fortè eorum conuertentur, & pœnitentiá agent de errore suo?

Adijcere istis volui etiam alias rationes aliquot, ob quas necesse sit, vnius Primatum in Ecclesia constitui, si tamen pacem vllam, quæ plurimi omnino facienda est, in illa conseruari volumus. Nam si de Baptismo Paruulorum & Eucharistia lis aliqua inciderit, totaq; Ecclesia in duas plurésue partes discedat, nec in alterutra parte, vel Scripturæ sanctæ, vel Episcopi, vel populi, vel Concilia desint: qua vnquam ratione sciemus, quænam sit vera Ecclesia? Iam si hoc non scimus: cùm illa sola, quæ vera Ecclesia est, sit corpus Christi: Christus verò non nisi *corporis sui saluator* existat: prorsus de ipso fundamento salutis nostræ incerti sumus. Atqui Christus ideo dixit vni: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, vt siue pluuia decidat, seu flumina inundent, seu irruant venti, seu quodcunque aliud malum in Ecclesiã irrumpat, nos tamen visibilem Petram haberemus, cui adhærescere, & in qua pedes figere tutò semper liceret. Nec sanè ad charitatem vnici atq; æterni Rectoris aliquid magis pertinere potuit, quàm vt mortali & visibili suo gregi de visibili Pastore sic prouideret, vt quanquam is Pastor naturà mortalis esset, per gratiam tamen Dei ad immortalem vitam Christianos pasceret: *non quòd sufficiens sit cogitare aliquid à se, quasi ex se, sed sufficientia eius ex Deo est, qui & idoneũ facit illum ministrum noui Testamenti, non Literæ, sed Spiritus*. Res nempe ipsa docuit, non hoc esse homines per fidem consecutos, vt iam non appareat in eis humana infirmitas. Videmus non modò Presbyteros, Episcopos, Primates, & Patriarchas in errorem, atq; adeo in hæresim cadere potuisse: verùm etiam non ferè aliundè ortas esse hæreses, quàm ab ordine Sacerdotali. Videmus plurimas dissensiones tùm de personis Ecclesiasticis, tùm de morum & vitæ disciplina etiam inter Catholicos interdum extitisse, qualis illa fuit inter Epiphaniũ Cyprium, & Ioannem Chrysostomum Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum. Videmus orbẽ Christianum propè in duas partes abijsse, dum Ecclesia Græca de certis fidei Capitibus à Latina dissentiens, communionem Ecclesiasticam in vniuersum abrumpit. Quinimò videmus Asiam, Africam, & Græciam propè vniuersam à fide Christiana excidisse, & ab infidelibus occupatam esse, dum homines obstinati malunt partium studijs indulgere, quàm de ingenio aut honore suo quicquam decedere.

Ephes 5.

Matth. 7.

2. Cor. 3.

Socrat. lib. 6. cap. 12. & 14.

Quæ nunc spes restare posset, vt vllæ duæ Episcopales Cathedræ, aut etiam vt duæ quæpiã Parœciæ in terris vel ad vnum annum consentirent, nisi vinculo quopiam visibili, & eo maximè conspicuo, in vnitate & pace retinerentur? Aut vnde factum est, vt Romana Ecclesia in hodiernum diem stet ac floreat, nisi quia Pastore vno fideli vel nunquam, vel non diu caruit, qui omnes oues intra Dominicum ouile diligẽtia & industria sua contineret? Quæ autẽ gẽtes cum Romana Ecclesia communicant, illæ tantò magis in Ecclesiastica pace florent, quò magis communicant cum illa. Si penitus cum illa communicant, penitus à schismate ac hæresi liberæ sunt: vt Sicilia, vt Neapolitanũ Regnũ, vt reliqua Italia, vt Hispaniæ, vt Lusitania, vt Inferior Germania. Ex altera verò parte gẽtes illæ, quæ aut penitus, aut ex parte recesserũt à Romana fide: aut Saracenis subiectæ sunt, vt Afri & Numidæ in pœnã hæresis Manicheorũ, Donatistarũ, Arianorũ & Pelagianorũ: aut Turcis parẽt, vt Aegyptus, Asia, Græcia, in pœnã schismatis, quo ab Ecclesiæ Romanæ vnitate discesserũt: aut certè nec secũ quidẽ ipsæ consentiunt, vt Galliæ, Germania, Polonia, Suecia, Gothia, Anglia, & Scotia, quæ domesticis inimicitijs ob fidẽ & religionẽ susceptis, ita debilitãtur, vt planè hosti externo viã strauerint, qua facilius eos in seruitutẽ redigat. *Gens enim & Regnũ, quod Ecclesiæ Dei nõ seruierit, secundũ Isaiæ prophetiã peribit.*

Nota

Esaiæ 60.

Non

Non perijt vnquam illud regnum, quod vni Pastori in Petri Cathedra sedenti obediuit. Perierunt autem illa omnia, & in futurum peribunt, quæ Petri fidem & sedem abdicantia, Cathedram alteram contra vnam illã Petri Cathedram erigunt, quæque inconsutilem Domini tunicam, cui milites pepercerunt, diuidere ac partiri conantur. Quid? Tot ista sectarum, quæ hodie regnant, monstra nónne ob id orta sunt, quia vni potissimùm Pastori non obeditur? Nemo iam ferè est qui ignoret, D. Cyprianum scripsisse: *Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut natæ sunt schismata, quàm inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur: cui si secundùm magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa: nemo aduersum Sacerdotum collegium quidquam moueret, nemo post Diuinum iudicium, post populi suffragium, post Coëpiscoporũ consensum iudicem se iam non Episcopi, sed Dei faceret, nemo dissidio vnitatis Christi Ecclesiã scinderet, nemo sibi placens ac tumens seorsum, foris hæresim nouam conderet.* Nec mihi iam curæ est, vtrum illa Cypriani verba, quæ in Epistola ad Cornelium Papam scripta extant, ad Pontificem Romanum nominatim, an potius ad Cyprianum, & quemcunque alium Episcopum referri debeant. Non enim iam de Pontificis Romani Primatu loquor, sed tantùm de summa illa necessitate, quæ cogit, vt vnum in Ecclesia militante cæteris omnibus anteponi debere credamus. Nam si nec vna Diœcesis aut Prouincia pacem atque vnitatem in fide ac Religione seruare potest, *nisi fraternitas vniuersa illius Prouinciæ vnum ad tempus iudicem vice Christi cogitet, illiq; secundùm magisteria diuina obtemperet*: quantò minus potest Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, & in tot populos tam diuersis linguis vtentes; ac tam diuersis legibus & moribus gubernatos propagata, eandem fidei regulam perpetuò tenere atque obseruare, nisi vnum sacerdotem & ad tempus Iudicem vice Christi cogitet, illique obtemperet fraternitas vniuersa? Lib. 1. epi. 3.

Deus vnicuique diuidit gratiam suam pro mensura vniuscuiusque membri, ad vtilitatem & ædificationem totius Ecclesiæ. Pastoribus verò populi sui eò maiorem gratiam impertit, quò magis *ad alios regendos vocantur, & peruigilant quasi rationem pro animabus aliorum reddituri*. Cæterùm si omnes in mundo Pastores tam Episcopi, quàm Presbyteri æquali potestate secundùm ius diuinum præditi essent, (vti Protestantes docent) nec alteri quisquam subesse deberet: peius cum Pastoribus, quàm cum alijs Ecclesiæ membris ageretur. Quia cùm in toto mundo innumerabiles Pastores sint, & longè maximum Dei exercitum constituant, nec tamen vllum ducem vnum ipsis in hac vita sibi præpositum cogitent: quomodo vnquàm scient in tantis opinionum fluctibus, & sententiarum contrarijs placitis, quid aut ipsis credendum sit, aut populis prædicandum? Aut quid interest, nullúsne omnino Pastor in Ecclesia constituatur, an verò constituantur infinita millia, quorum nullus alteri obedire teneatur? Licet enim vulgus Christianum Pastoribus nomine tenus non careat: cùm tamen ipsi Pastores & possint, & soleant errare: profectò populus Christianus per huiusmodi Pastores eum finem non consequitur, ob quem Pastores gregi Christiano præfici solent. Hæc est enim Pastorum vtilitas, *vt educant oues, vt ante eas vadant, vt pascua illis procurent*, ac *denique vt vitam potius pro illis ponant, quàm à lupis mactari & dispergi sinant*. Cæterùm si Pastores ipsi cæcitate percussi, nesciant vbi sint salutaria pascua, sed ipsi potius indigeant Pastore visibili, cuius vocem audiant & sequantur, nec tamen vllum in terris reperiant, qui cæteris firmior in fide aut constantior sciatur esse: ijdem ipsi Pastores, qui debebant duces plebi esse ad vitam, fiunt ei duces ad infernum, (vt de Pharisæorum & Scribarum proselytis Christus dixit) ex quo melius multò fuerat, aut nullos, aut paucissimos accepisse Pastores, quàm tot accepisse, qui nullo inter se obedientiæ vinculo copulentur. Si bellum alicui populo cum hoste ineundum esset: nunquid is populus congregato exercitu maximo, commissurus esset, vt infiniti Duces constituerentur, quorum nullus alteri parêre cogeretur? Aut ibi speranda vnquam esset victoria, vbi cùm nullus ordo existeret, timeri potius posset, ne Duces exercitus in seipsos arma conuerterent, quàm contra hostes bellum facerent? Acto. 20. Heb. 13. Ioann. 10. Matt. 23.

Si Deus nobiscum vt cum hominibus agit, si nos in Ecclesiam suam cooptans non mutauit naturam nostram, sed quod in ea vitiosum erat, deleuit, quodq; virtutis capax erat, perfecit: si *dedit Pastores & Doctores*, tanquã Duces in spiritali certamine, quod aduersus hæreses & peccata gerimus, futuros: si appellauit Israëlẽ, id est, populũ in se credentẽ, *potestatem suã* & exercitũ: si exercitus ille in figurã Ecclesiæ accepit Mosen Ducẽ ab ipso Deo tanquã quo prorsus carere non poterat. cùm tamẽ inferiores alij duces à Mose ex cõsilio soceri sui fuerint postea designati, velut vtiles quidẽ futuri, nõ tamen perinde necessarij, ac primus ille totius multitudinis du- Ephes. 4. Psal. 113.

ctor ac rector: si Christus, dũ viueret, hanc visibilem Præfecturam in seipso expressit, cumque
Ioann. 21. hinc ad cœlos ascensurus erat, vni Petro dixit, *Pasce*, id est, Rege *agnos & oues meas*, vt ne illo quidem abeunte, visibilis Præfectus vnus gregi suo deesset: si Petrus postea & alij Apostoli singulis Ecclesijs Pastores præfecerunt, nõ quidem velut perinde necessarios, ac vnus ille Pastor fuerat, sed tamẽ vtiles & opportunos, qui vnius primi Pastoris vocem audire & sequi debebãt: quæ nunc insania est, vt gregem ouium in immensum iam multiplicatum & auctum, dicas adhuc manere incolumẽ, dicas etiam non deesse multa illa Pastorum millia, quæ singulis Ecclesijs præposita sunt: & interim neges, vllum primum & visibilẽ Pastorem in Ecclesia superesse, quem cætera turba vel ouium vel Pastorum velut Ducem à Deo constitutum agnoscat & sequatur? Si Pastorem primum è terris omnino tollas, & in cælo tantùm reponas: cur manent secundi ac tertij Pastores in terris? Cur etiam oues ipsæ in cœlo tantùm non collocantur? Sin hîc sint oues visibiles, hîc sint infimi & medij Pastores visibiles: cur hîc etiam primus aliquis Pastor & ille visibilis non creditur esse constitutus? Cur autem vnus Pastor cæteris fidelibus à Christo præpositus putari debeat, nos tot ac tantas rationes afferimus.

1. Primùm, ne longè præclarissimum gubernationis genus (qualis est Monarchia) à Christi Ecclesia abesse censeatur, in qua secundùm ordinem omnia fieri debere Apostolus docet. 1. Cor. 14.

2. Deinde, vt status Ecclesiæ cohæreat cum eo gubernationis modo, qui obseruatur in cæteris omnibus creaturis, quæ ad vnum suæ naturæ conditionisque principium referri solent, vt constat de cœlis, sideribus, animantiumque & corporibus & gregibus.

3. Tum autem, vt Ecclesia militans in suo genere sit similis triumphanti Ecclesiæ, quam nemo negat ab vno Christo ita gubernari, vt Christus ab eadem Ecclesia facie ad faciem videatur. Apocal. 22. Vnde & huic militanti Ecclesiæ vnus militans Pastor præesse debet, qui ab eadem Ecclesia videri queat.

4. Præterea, vt regimen Ecclesiæ Christi respondeat statui, quem eadem Ecclesia sub Patriarchis habuit, quorum non nisi vnus eadem ætate eodemq; tempore primas tenuit, & cui cæteri omnes velut Primati suo cedebant, sicuti constat de Melchisedech, qui benedixit Abrahã, tanquam inferiori Patriarchæ. Gene 14. Heb. 7.

5. Atque etiam, vt status Ecclesiæ Christi respondeat statui legis Mosaicæ, sub qua vnus tantùm Pontifex omnibus, quæ in mundo erant, Synagogis præfuit. Deutero. 17.

6. Vt status Ecclesiæ Christi nõ dissentiat à Prophetarum doctrina, qui prædixerunt, eam fore similem aciei castrorum ordinatæ, in qua vnus est Primus Dux seu Imperator. Cantic. 6.

7. Vt respondeat Christi doctrinæ, qui Ecclesiam appellauit *regnum, ouile, hospitium, seu diuersorium*: in quo vnus Rex, Dominus, aut Pastor, isque visibilis, & eiusdem conditionis cum subditis suis, præest. Matt. 13. Ioan. 10. Luc. 10.

8. Vt respondeat doctrinæ Apostolorum, qui Ecclesiam dixerunt similem esse corpori, cuius vnum est præcipuum membrum, & similem domui, in qua vnus Paterfamiliâs dominatur. 1. Cor. 12. Eph. 4. 1. Timoth. 3.

9. Vt Ecclesiæ gubernatio consentiat ipsa secum, sitque non minus in tota militante Ecclesia vnus militans Pastor, quàm in singulis militantibus prouincijs & parœcijs singuli sunt militantes Pastores. Acto. 14. Tit. 1.

10. Vt æterna Monarchia Dei per vnum ad tempus Pastorem demonstretur. Nã Ignatius tradit, Episcopum figuram Dei in Ecclesia gerere, in Epistola ad Smyrnenses. Sit ergo vnus in Ecclesia summus Pontifex, qui figuret vnitatem Dei.

11. Vt visibilis Monarchia, quam Christus in terris agens per seipsum inchoauit, & qua in hodiernum diem Ecclesiam gubernat, in terris per Vicarium ipsius continuetur, & perseueret: nec alia nunc Ecclesia esse putetur, quàm sub Christo fuit. Esset quippe alia, & non vna eademque Ecclesia, si forma regiminis, quæ sub Christo in terris agente non nisi regia fuit, nunc in Aristocratiam vel Democratiam mutaretur.

12. Vt Christi vnius in æternum Pastoris vnitas hoc modo figuretur. Nam cùm Ecclesia sit imago rerum ipsarum, quæ in cælis elucent: vt ibi constat, vnum Christum esse totius Ecclesiæ suæ æternum Pastorem, sic oportuit illam Christi Præsidentiam per vnius Pastoris Primatum in terris figurari. Heb. 10.

13. Vt etiam inuisibilis vnitas Ecclesiæ, hoc visibili vnius Pastoris Primatu designetur, quæ Cypriani est ratio in Libro de vnitate Ecclesiæ. Ex illa enim visibili connexione, qua cohærẽt inter se Presbyteri, Episcopi, Primates, & summus Pontifex, facilè intelligitur, quãta sit illa spiritalis vnitas, quæ intercedit Ecclesiæ tam cũ Christo Capite, quàm cũ reliquis ipsius mẽbris.

Vt mi-

Vt militantis Ecclesiæ externa vnitas & pax per vnum Pastorem conseruetur, schismataque tollantur, quæ est Optati ratio in Lib.2. de schismate Donatistarum: & D. Hieronymi aduersus Iouinianum. 14

Vt non desit in Ecclesia, qui iure diuino peccata inferiorum Pastorum Ecclesiæ puniat, & negligentiam Prælatorum suppleat, quæ est Gregorij Magni ratio, Lib.7. Epist.8. 15.

Vt quando Synodus propter externam persecutionem congregari non potest, sit tamen qui *pro authoritate sua* causas singulorũ cognoscat, & decîdat, quæ est Basilij Magni ratio in Ep.78. 16.

Vt cùm singulis Pastoribus portio gregis aliqua sit asignata, nec illi teneantur curã suscipere eorũ, qui non sunt ipsis commendati: non desit tamen, qui & propagandi Euangelium curã gerat, & Episcopos nouos illis constituat, qui de nouo ad fidem conuertuntur. Hæc enim cura nisi ad vnum aliquem ante alios omnes spectaret, non tot nationes, post Apostolorum ex hac vita migrationem, Christi fidem suscepissent. 17.

Vt sit, qui Episcopatus antea constitutos vel diuidat, vel vniat, prout res ipsa videbitur postulare. Quod nisi ab vno præcipuè fieret: vel non fieret id omnino, vel cum graui scandalo sepè fieret. 18.

Vt certum sit, quæ Concilia sint legitima: & quis vel congreget, quemadmodum oportet, vel quis econtrà disipet: quæ est ratio Damasi contra Concilium Ariminense. 19.

Vt quæ de vno inter Apostolos maiore & præcessore, in Euangelio scribuntur, vera, & in Ecclesiæ gubernatione, perpetua esse credantur, vt quæ de Primatu Petri tam perspicuè in Euangelio narrantur, & à sanctis Patribus ita exponuntur, vana esse non existimentur. 20. Lucæ.22. 21.

Vt Ecclesia Christi, Dæmonum societate inferior nõ iudicetur, si eo visibili vnius Primatu careat, quem Princeps Dæmoniorum sortitus est. 22.

Vt quæ de Romani Pontificis Primatu sancti Patres & œcumenica Cõcilia tanto consensu docent, vera esse non dubitetur. 23.

Postremò, vt eorum, qui prædicant, & eorum, qui credunt, in omnibus gentibus inanis & vacua fides non sit, qui Primatum vnius visibils Pastoris Romæ diuinitus constituũ esse, tùm semper annunciarunt, tùm semper crediderunt, de quibus rebus in sequentibus libris abundè copioséque agetur. 24.

ARGVMENTVM
Libri Sexti.

HActenus demonstratum est, aliquem vnum Pastorem cæteris Ecclesiæ membris atque etiam Pastoribus ipsis præfici debuisse: Nunc ostendam, illum vnum & ex numero Apostolorum fuisse, & Petrum nominatim extitisse: idque tùm quia Petrus accepit multa dona in Ecclesiæ ædificationem, quæ alij Apostoli vnà cum illo non acceperunt, tùm quia Petrus etiam illa, quæ alij ex æquo acceperunt, priùs accepit, eademque ordinario iure ad posteros transmisit.

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiæ,

LIBER SEXTUS.

Christum in Euangelio docere, quòd inter ipsos Apostolos quispiam fuerit maior cæteris, quem suo exemplo ad humiliter se gerendum exhortatus est.

CAPVT PRIMVM.

QVEMADMODVM illa vnius Pastoris super gregem reliquũ Præfectura,
Matth.25. quam in Ecclesia militante esse defendimus, non propriè dicitur Dominatus, aut
dominandi potestas, ita Primatus non immeritò vocatur. Est enim dominiũ pro-
Gen.49. priè in seruos. *Omnes autem nos Fratres sumus.* At Primatus etiam inter fratres in-
uenitur. Cùm enim oẽs filij Iacob fratres inter se essent, tamen Patriarcha ipse,
quid primogenito suo (nisi per peccatũ iure hæreditario excidisset) deberetur, exponẽs: *Ruben*
(inquit) *Primogenitus meus. Tu fortitudo mea, & principiũ doloris (seu roboris) mei: prior in donis, ma-
ior in imperio.* Quod Sãctes Pagninus ita vertit: *Excellẽs dignitate, excellẽs fortitudine.* Ac eòdem
In Traditionibus hebraicis. sanè recidit, etiãsi Hebraica cũ Oleastro sic reddas, *residuũ eleuationis, & residuũ fortitudinis*, id
est, is in quo honor meus & fortitudo potissimùm perstare debeat. Ostendit aũt Hieronymus
in hũc locum, *Primogenito Regnum & Sacerdotium fuisse obuenturũ*, si nõ peccasset in patrẽ. Cùm
igitur, nõ obstante fraternæ æqualitatis iure, potuerit vnus quispiam eorum in Sacerdotio ma-
ior, seu in dignitate & honore excellentior esse: inde satis liquidò apparet, etiamsi omnes Chri-
stiani sint fratres, posse tamẽ vnum aliquem inter eos eminere, qui par natura, maior sit voca-
tione, & sacerdotali honore. Neque enim aut Moyses, aut Aaron magis erant de filijs Israel,
Num.17. quàm quiuis alius de plebe infima eius populi: & tamen videmus, Moysen atque Aaronem cæ-
teris fratribus suis vsque eò prælatos esse, vt eorum præfecturam sibi placere Deus manifesto
Num.16. miraculo sit testatus, cum fecit, *vt virga Aaron germinaret*, atque vt terra deuoraret schismati-
cos viuentes: ignisque à Domino egressus interficeret ducentos quinquaginta viros, qui an-
tea dixerant ad Moysen & Aaronem: *Sufficiat vobis, quòd omnis multitudo Sanctorum est: cur ele-
Matth.24. uamini super populum Domini?* Nec tantùm inter filios aut posteros eiusdem Patriarchæ, ve-
rùm etiam inter eiusdem Domini seruos Primatus quidam secundùm Christi Euangelium es-
se potest. *Quis putas* (inquit Christus) *est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super
familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Quid aliud est constitui super familiam Domini,
quàm inter conseruos suos Primatem fieri? Quamuis enim, cùm ad communẽ Dominum ad-
spicimus, omnes ex æquo serui simus: tamen non modò in eius potestate est, vnum aliquem
ex seruis suis cæteræ multitudini præficere, verùm etiam id se re ipsa fecisse manifestissimis
indicijs declarauit.

Sæpius inter Discipulos quæri atque etiam litigari cœptum est, quis eorum videretur esse
maior. Animaduertebant enim ex multis indicijs, nõ omnes in eodẽ honoris gradu aut ab initio
fuisse, aut postea futuros esse. Etenim videbant, ex omnibus primùm gentibus vnicam Iudæo-
Lucæ.6. rum gentem electam esse, ad quã Christus ipse venisset, eiq; viã salutis prædicasset. Deinde ex
Lucæ.10. omni turba Iudæorũ nõ nisi aliquos ad Discipulorũ honorẽ vocari, ex reliqua verò discipulorum
turba Duodecim præcipuè eligi, quibus Apostolorũ nomen imponebatur, tum aũt & alios Se-
ptuaginta duos designari, quos in messem suã binos mittebat. Præterea ex ipsis Duodecim a-
nimaduertebãt tres potissimùm Apostolos, nouẽ reliquis longè anteponi, hoc est, Petrũ & duos
filios Zebedæi, quos & in Iairi domum, & in montẽ vbi trãsfiguratus est, & in hortũ seorsim à
reliquis vnà secũ duxit. Iam verò ex ijs etiam tribus licet non semper idem, tamẽ vnus quispiam
alijs duobus præferebatur. Ac tametsi plurima huius Præfecturæ signa in D. Petrũ caderent,
tùm ea

tùm ob nomẽ Petræ, quod solus accepit, tùm ob Claues regni cœlorũ illi potissimũ promissas, tùm etiam ob staterem Christi & Petri solius nomine solutum: ob eamque causam Petro tantũ fiduciæ accreuisset, vt plerumq; cæterorũ os vel in quærendo, vel in respondẽdo fieret: tamẽ interdum apparebat, vel eundẽ Petrũ à Primatu etiã deijci (eò quòd Satanas vocaretur, & post Christum ire iuberetur) vel certè nunc duos filios Zebedæi, nunc saltẽ vnũ ex illis in gratia & fauore apud Dominum Petro anteponi. Quæstio igitur illa, quæ ad minimum quater de Primatu inter Discipulos mota est, quemadmodum in illis, qui nondum accepissent Spiritum sanctum, ab humana quapiam infirmitate proficisci poterat: sic non ferè accidisse legitur, præterquàm cùm aut pauci pluribus, aut vnus reliquis anteponi videbatur. Etenim cùm in monte transfiguratus fuisset Christus, quem in locum soli tres eum comitati essent: ex ea occasione (id quod Beda etiam docet) dum irent Capharnaum, tractabant, *quis eorum maior esset*. Deinde cùm Petrus pro Christo & seipso staterem dare iubebatur, *in illa hora* accesserunt Discipuli ad Iesum, dicentes, *quis putas maior est in regno cœlorum?* Præterea postquàm mater filiorum Zebedæi petijsset, vt vnus filiorum suorum ad dexteram Christi, & alius ad sinistram in gloria ipsius sederet: iterum reliqui cœperunt indignari de duobus, velut ægrè laturi, vt eis in loci aut Sedis dignitate postponerentur. Denique postquàm in vltima cœna vidissent, tantum honoris Diuo Ioanni delatum esse, vt in sinu Iesu recũberet, adeo vt ipse Petrus non iam auderet Christũ interrogare, sed innueret Ioanni, vt (eo interrogante) sciret, quis esset Iesum traditurus: ex illa occasione iam finita cœna, non tractatus aut disputatio quælibet, sed *contentio facta est inter eos, quis eorum videretur esse maior*. Comparabant quippe inter se res varias, & nunc Petrum, nunc Iacobum, nunc Ioannem pluris à Domino fieri suspicabantur. & fortè, vt fit in tali causa, vnus huic, alter illi magis fauebat. Lucæ.9. Mar.9. Mar.10. Ioan.13. Lucæ.22.

Vidimus ergo varia Discipulorum studia (verius fortè dixerim) varias eorum perturbationes & morbos: nunc, quodnam pharmacum bonus magister & dulcis medicus exhibuerit, attendamus. Hoc sanè vbique obseruatũ est, vt eorum animos à dominandi libidine auocaret, & ad veram humilitatem conuerteret. Nec enim rectè præerit vnquàm, qui priùs parêre non didicit. Ac primùm quidem ait: *si quis vult primus esse, erit omniũ nouissimus & omniũ minister*. In quibus verbis regulã præscribit, qua nitentes ad verum Primatũ ascendere non vetantur. Ait enim alibi manifestius: *Qui minor est inter vos, hic maior erit*. Via quippe ad verum honorem non alia est, quàm per veram humilitatem. Nam qui se humiliat, exaltabitur. Deinde puerum in medio statuens & complexus, ait illis: *Quisquis vnum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit: & quicunque me susceperit, non me suscipit, sed eum qui me misit.* Vbi vel hospitalitatẽ & beneficentiã cũ humilitate coniungi vult, vel ipsam puerilẽ innocentiã & animum ab omni ambitione & auaritia vacuũ nobis imitandũ proponit: sicut & alibi dicit: *nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnũ cœlorũ*. Postquàm verò ter illos ad humilitatem hortatus esset, primùm post transfigurationem suam in monte, deinde post petitionem vxoris Zebedæi pro filijs suis, ac demũ post staterem pro se ac Petro datum: tandem in vltima illa contentione, quæ in ipsa nocte Passionis Dominicæ accidit, non solùm (vt semper antea) à seculari & prophana dominandi cupiditate illos deterruit, humilesque esse iussit, vt magni fierent: sed præterea quendam cæteris maiorem inter eos esse, palàm dixit, eique præscripsit, quemadmodum in Primatûs officio se gerere deberet. *Qui maior est* (inquit) *in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. Nam quis maior est: qui recumbit, an qui ministrat? Nónne qui recumbit? Ego autem in medio vestrûm sum, sicut qui ministrat.* Cæterùm quò incredibilior est aduersariorum pertinacia, qui tam perspicuæ veritati obstinatè aduersantur, eò diligentius hæc verba examinanda & exponenda sunt, vt vel corrigantur quidã eorum, si fieri potest, vel saltem Catholicam fidem solidissimis fundamentis niti & confidere animaduertant. Marci.9. Lucæ.9. Matth.18. Lucæ.22.

Principiò sciendum est, Christum ostendisse, quid in quæstione de Primatu, Apostoli & cæteri Fideles vitare debuerint. *Reges* (inquit) *gentium dominantur eorum, vos autem non sic*. Hoc est, vos non dominabimini instar regum, qui gentibus præsunt, nec illo modo potestatem pro imperio vestro exercebitis in eos, qui vobis subsunt. Qui verò dicit, non sic dominabimini, vtique non omnem gubernandi modum, sed illum duntaxat prohibet, qui sit similis tyrannidi gẽtium, de qua iam satis me puto dixisse. Illa enim Diui Lucæ verba, ὑμεῖς δὲ οὐκ οὕτως, ad literam significant: vos non ad eum modum dominabimini. Ex quo statim rectè colligas, aliquo saltem modo Apostolos præfuturos esse. Etenim eo ipso quòd certus quispiam dominandi modus vetatur, alius aliquis permitti videtur. Quis igitur est ille dominandi modus, qui permittitur

Apostolis?

Apostolis? Ante omnia oportet ista Christi verba, quæ nunc ex D. Luca citauimus, cũ alijs eiusdem verbis, vel quæ apud eundum Lucam alibi, vel quæ apud cæteros Euangelistas in simili causa extant, cõferre: vt ita per singulorũ inter se collationẽ perspicuè diiudicetur, in quo aut similia sint, aut inter se differant. Tã igitur Matthæus & Marcus, quàm ipse Lucas, vbi de Primatu antea disputatum esset, ita Dominum eã litem repressisse demõstrant, vt diceret: *quicũq; voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister.* Nã qui minor est inter vos, hic maior est. Vbi vt antè declarauimus, Christus nõ tã de Primatu in hac vita, quàm in futura cõsequendo agit. Verùm in ista disputatione vltima, quæ post institutionem Eucharistiæ contigit, ad solitam de humilitate admonitionem longè plus adiecit: vtpote in ipso transitu ex hoc mundo animi sui consilia magis magisque aperiens. Iam ergo dicit non (vt antè) *si quis vult magnus fieri, aut primus esse:* verùm *qui est maior in vobis, & qui præcessor est, fiat sicut minor, & sicut ministrator.* Quamquàm enim Latina exemplaria legant etiam priore in loco: *Quicunque voluerit inter eos maior fieri,* & iterum, *qui minor est, hic maior est:* tamen in Græcis exemplaribus vtrobique legitur, non μείζων maior, sed μέγας magnus. Vbi enim de regno cœlorum agitur, verè magnus fit, qui humilitate præditus est. At in hoc mundo potest quidem aliquis per Primatum suum alijs esse maior, qui verè tamen magnus non est, nisi humilitatem vnà cum Primatu suo coniunxerit. Et antè quidem Christus neminem Discipulorum præ cæteris designabat, sed indefinitè, aut potius in vniuersum dixit, ὃς ἐὰν θέλει γενέσθαι μέγας, *quicunque voluerit esse magnus.* Quasi dicat: Do potestatem vobis, & omnibus, & singulis, & nunc, & in posterum tendendi ad verum Primatum per viam humilitatis & subiectionis. At nunc de certo quodam viro nominatim ait, ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, *ille qui maior est in vobis:* & rursus, ὁ ἡγούμενος, *ille qui præest,* vel qui est Dux & Rector, ille fiat sicut minor. Ille igitur Primatus ambiri & potest, & debet: hic non item. Ille omnibus ex æquo permittitur: hic vni tantùm tributus innuitur. Ibi Primatus nondum acquisitus est, & ideo dicitur, *qui voluerit fieri magnus:* fieri, inquam, licet adhuc talis non sit. Nemo enim in hac vita quisquam certus esse potest de magnitudine sua, quam obtinebit in cœlo, nisi Deus ei hoc ipsum reuelet. *Qui enim perseuerauerit vsq; in finẽ, hic saluus erit.* Interim verò *qui stat, videat ne cadat.* Verùm in hac postrema Discipulorum litigatione, Christus docet, Primatum de quo agit, in hac vita geri præsentemque esse. Ait enim, *qui est maior,* non qui erit, aut qui cupit esse. Ibi humilitas Primatum necessariò antecedit, veluti sine qua Primatus cœlestis non daretur omnino: hìc autem licet optabile sit, vt humilitas concurrat, tamen ad Præfecturam constituendam prorsus necessaria non est. quia multi ad tempus præficiuntur in Ecclesia Dei, quorum animi superbia & ambitione in æternum tument. Atque ideo Christus eum, *qui iam est maior,* ad humilitatem hortatur, dicens, *fiat sicut minor.* Hic igitur Primatus tribuitur, siue sequatur humilitas, seu non sequatur: quia non agitur de Primatu æterno, sed de tẽporali. Non enim obliuisci debemus, Apostolos contendisse, non quis in cœlo, verùm quis in hac vita maior futurus esset. nec enim de humilitate iam illi, sed de Præfectura temporali cogitabant.

Itaque cùm Christus illorum cogitationibus respondens pronunciat, quendam *esse maiorem* inter ipsos, eumque iubet fieri sicut ministrum: vtique non hoc dicit, aliquem vnum inter ipsos in humilitate & animi demissione maiorem esse. Nam licet hoc verè ita potuerit euenire, vt esset vnus aliquis humilior cæteris: tamen is minimè omnium indigebat admonitione, vt iuberetur se gerere velut esset minor, cùm iam tum verè fuerit minor, potiusque exhortandus esset, vt in humilitate perseueraret, quàm vt sicut minor fieret. Nam Christus in his verbis libidinem potius eorum, qui præfuturi erant, repressit, quàm eos, qui ab hac libidine alieni essent, collaudauit. Omnium quippe interpretum confessione medicinã potius faciebat Apostolorum vulneribus, quàm eorum certaminibus & victorijs præmia reddebat. Quapropter Christus palàm confessus, aliquem inter Apostolos *maiorem esse,* etiam secundùm temporalem hunc Primatum, de quo illi iam tum cogitabant, exhortatur eum, vt ita gerat Primatum suum temporalem, ne amittat æternum. Quòd si dicas, neminem iam tum fuisse maiorem: ergóne illi, qui nusquàm est, Christus præcepta dat? Aut potest ille Dux & Præfectus gerere se, velut si esset minor, qui omnino Dux aut Rector non est? Hæc enim verba, *fiat sicut minor,* cui tandem præcipiunt humilitatem? Nónne illi, *qui est maior, & qui est Dux aut præcessor?* Est igitur inter Apostolos vnus aliquis maior & Rector. Nam ei, quod non est, nihil omnino imperari potest. Est igitur duplex magnitudo seu dignitas: vna temporalis, altera æterna. Temporalem quis habere potest, etiamsi æternam non habuerit: ob eamque rem Christus eum, qui maior est temporali Præfectura, hortatur & iubet etiam pro æterna Præfectura contendere & laborare. Nec

præterm

Matth. 20. Mar. 9. Lucæ. 9.

prætermittendum est, quòd Christus hunc maiorem, de quo post cœnam suam agit, non iubet omnino fieri seruum, aut minorem, aut ministrum, sed magna cum moderatione particulam (ὡς) adijciens, iubet eum fieri *velut minorem*, & *velut Diaconum aut ministrum*: cùm tamen eum, qui Primatum æternum quærit, absolutè iubeat *esse & seruum, & ministrum Apostolorum* (vt apud Matthæum legimus) *& omnium nouissimũ*, vt Diuus Marcus rem exponit. Simpliciter necessarium est, vt qui velit omnium primus esse in cœlo, fiat omnium vltimus in hoc mundo: quia maiori humilitati maior dignitas, & maximæ humilitati maxima dignitas reddetur. Cæterùm qui maior est, & primus, seu præcessor in hac vita, is quidem minor fieri debet, si vult in cœlum ingredi. Sed tamen ad hunc Primatum vel acquirendum, vel administrandum, non est necesse, vt fiat omnium vltimus, quia etiámsi minimum humilitatis gradum teneat, tamen primus & maior est. Matth 10. Marc. 9.

Accedit eódem, quòd Diuus Lucas hæc verba inter se opponit, ὁ μείζων, maior, & ὁ νεώτερος, iunior. Ex qua collatione intelligimus, Christum de illo maiore egisse, qui præ alio iuniore sit maior. Nec tamen de eo tantùm locutus est, qui sit maior annis (neque verò de eo litigabant Apostoli, quis eorum ætate maior, aut senior foret) sed de eo, qui maior in authoritate ac potestate esset. Nouerant quippe, solitum esse patremfamiliâs, vnum aliquem ex liberis suis à cæteris segregare, eique Primogenituræ ius tribuere. Christus autem, qui corda illorum viderat, cùm prius admonuisset, Primatum à se instituendum non esse similem illius, qui apud Gentes exerceretur: (*Vos*, inquit, *non sic* dominabimini) postea declarauit, quemadmodum ille dominaretur, qui inter eos maior futurus erat, dicens: *Qui maior est in vobis*, hoc est, qui ius Primogenituræ adipiscitur, ita se gerat, ac si minor esset inter omnes fratres suos. Talem igitur Primatum se insinuasse docuit, qualis erat inter filios Patriarcharum, vbi solus Isaac fuit hæres, cùm cæteris munera tantùm darentur. Vbi solus Iudas potestatem Regiam retinuit, cùm fratres ipsius ipsum collaudarent, & Ducem Regemque suum agnoscerent. Vbi omnes primogeniti à Noë vsq; ad Aaronem (vti Hieronymus ex Hebræorum traditione asserit) Pontifices & Sacerdotes fuerint. Non igitur de futuro in vita æterna, sed de temporali Primatu Christus tractabat, quem iam tunc vni Discipulorum suorũ & in animo suo destinârat, & verbo suo promissum ex magna parte præstiterat. id quod postea (si Deus volet) planum faciam: nunc in eo, quod instituimus, pergamus. Apud Lucam igitur subiungit Seruator noster hæc verba: *Ego autem in medio vestrûm sum, sicut qui ministrat*. Suo enim exemplo Dominus illum, qui maior erat inter Apostolos, ad humilitatem ita informandum putauit, vt in hunc modum ratiocinaretur. Si ego, qui verè sum maximus & Dominus omnium, quique sum solus vniuersale Caput totius Ecclesiæ ab initio mundi vsque ad finem, tamen adeo demissè, humiliterque inter vos versor, vt ministrare potius, quàm recumbere videar (paulò enim antea etiam pedes Apostolorum lauerat) quantò minus ei, qui maior est inter vos, molestum esse debet, vt instar ministri gerat se inter conseruos suos? Hîc ab Aduersarijs (qui ministerium, de quo Iesus agit, Primatui ecclesiastico, velut ex diametro repugnare dogmatizant) libenter quærerem, vtrum non fateantur, Christum verè, absolutè, ac omnino Caput totius Ecclesiæ suæ semper existere? Scio quòd eum hac honore spoliare non audebunt. Inde igitur vide quid inferam. Si ministerium, quod in se Christus, dum viueret, humillimè suscepit, non repugnat sublimi & absoluto illi Dominio, quod in totam Ecclesiam, siue in cœlis, seu in terris, constitutam habet: multò minus ministerium, quod ei, qui maior est inter Apostolos, præcipitur, huic particulari & Vicario Primatui repugnat, quem in terris ad breue tempus non suo, sed Christi nomine administrat. Sed contrà, quemadmodum Christus, etiámsi gessit se apud nos instar ministri, verè fuit Dominus omnium: sic & ille, quem Christus inter Apostolos maiorem facit, etiámsi iubeatur se ad Christi exemplum humiliter gerere, interim tamen verè maior est, in illo saltem Primatus gradu, qui decet seruum super familiam reliquam, ex Domini voluntate constitutum. In quæstionibus Hebraicis.

Potéstne aliquid adhuc ex Diui Lucæ verbis pro vnius Primatu produci? Potest quidem, & id eiusmodi, vt cætera omnia longè superet. Mox enim subiecit: *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in Regno meo, & sedeatis super thronos iudicantes duodecim Tribus Israel*. His quippe verbis Dominus declarauit, si non temporalem, at certè perpetuum quendam Primatum singulis Apostolis in cœlo reddendum esse: vt

ſe: vt ita conſolaretur & eos, qui eodem Primatu in hac vita cariturі eſſent, & eum præ-
ſertim, qui talem Primatum hîc deberet gerere, vt ea res rectè perfuncta plus illi ope-
ris & laboris, quàm gloriæ & vtilitatis in hoc mundo allatura eſſet. Animis igitur om-
nium hoc modo in ſpem longè maximam erectis, ipſum illum nominatim compellat, quem
inter Apoſtolos maiorem ex magna parte iam antea deſignatum, perfectè poſt Reſurre-
ctionem ſuam in ea Præfectura confirmare in animo habebat. Ait ergo Dominus Simo-
ni: *Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum: Ego autem rogaui pro
te, vt non deficiat fides tua. & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.* Ecce quò tandem
1. peruenimus. Facta eſt contentio inter Apoſtolos, quis eorum videretur eſſe maior: Chri-
2. ſtus dixit eis: *Vos non dominabimini, ſicut Reges Gentium.* Hinc primò deducitur, vt ſaltem [2] a-
3. lio quopiam modo ſuorum aliquis dominaturus videatur. Quid ergo ſequitur? *Qui* (vel
potius, [3] ille qui) *maior eſt in vobis*: eſt igitur aliquis vnus maior inter Apoſtolos. Non e-
nim dictum eſt, quicunque (vt alibi) ſed ille qui: non qui voluerit eſſe, aut fieri (vt antea) ſed
4. ille qui [4] eſt. Non qui voluerit eſſe magnus (vt antè) ſed ille, qui eſt [5] maior in vobis. Ille
5. ergo, qui eſt maior inter vos, fiat ſicut minor, vel potius, ſicut iunior. Non fiat minor aut
6. iunior omnino, ſed [6] ſicut minor & iunior, cùm interim verè ſit maior. Nec tantùm ætate
7. aut humilitate maior, ſed etiam [7] authoritate & Primogenitura maior. De tali enim Pri-
8. matu & Apoſtoli primùm contendebant, & Chriſtus [8] poſtea diſputabat: præſcribens vtique
modum & conditionem illi viro, qui verè maior erat, & non ei, qui nuſquam extabat.

9. Adde his, quòd ipſe Chriſtus, qui longè [9] maximus naturâ erat, ſuam humilitatem in ex-
emplum ei Apoſtolo, qui maior inter cæteros erat, proponit: vt inde ſciret, humilitatem
10. in quamuis excellente Primatu rem valde pulchram fore. Poſtremò *Simonem* [10] demon-
ſtrat hoc Primatu donandum, & eum, poſt pœnitentiam de Domini ſui negatione actam, iu-
bet confirmare fratres ſuos. quod vtique proprium eſt illius, qui maior eſt in Eccleſia Chri-
Ad imbecilliores enim confirmandos, vnus inter cæteros maior efficitur. Sed de tota Simo-
nis Petri prærogatiua iam accuratiùs (Deo adiuuante) pertractabo, ſi prius illud admonuero
Diſcipulos Chriſti nondum accepto Spiritu ſancto, de Primatu ſæpe contendiſſe: verùm po-
ſtea non item: non quòd nullius omnino Primatum inter ſe agnouerint, ſed quòd tùm de-
In Matth. Homil. 51. mum Petro eum deberi, omnes probè intellexerint. Hinc Diuus Chryſoſtomus ait, cæ-
teros Diſcipulos ſolamen ex eo conſecutos eſſe, quòd Petrus ſuper mare ambulans, mergi
cœpiſſet. *Nondum enim gratia Spiritus* (inquit) *corroborati, facile mouebantur. Gratia verò acce-
pta, non tales nempe fuerunt, ſed vbique Primatum Petro præbent, & in concionibus eum antepo-
nunt, quamuis cæteris rudior videretur.* Hæc Chryſoſtomus.

Eorum, quæ ad Primatum Petri pertinent, breuis & dilucida explicatio.

CAPVT II.

Ioann. 1. Matth. 16. Luc. 22. Matth. 17. Luc. 5. Ioann. 21. Mat. 13. & 14 Ioann. 21.

DICTVRVS nominatim de Petri Monarchia, illas tantùm ſimilitudines breuiter
colligam, quæ ad Petrum & Eccleſiam ita pertinent, vt Petrum Eccleſiæ Caput ſub
Chriſto futurum eſſe inſinuent. Eccleſia igitur militans in eo ſermone, quem Do-
minus aut ad Petrum ſolùm, aut ad eum præcipuè habet, nunc per ædificium, quod à Do-
mino conſtruitur, nunc per familiam, aliàs per nauim, aliàs per mare, aut rete, aut etiam
piſcationem, nonnunquàm per Regnum, ac denique per ouium atque agnorum gregem de-
ſignatur. Quando Eccleſia comparatur ædificio, intelligitur, omnes Chriſtianos debere
1. inter ſe ritè atque ordine haud aliter cohærere, quàm multi lapides in vna eademque do-
mo affabrè cohærent. In domo autem qualibet quoddam huius connexionis principium
eſt & fundamentum, cui reliqui lapides adhærent. Hoc fundamentum in Eccleſia Chri-
ſtus eſt, non pro ſola militante, ſed etiam pro militante & triumphante Eccleſia.
Ioann. 1. Matth. 16. Verùm Chriſtus partem ſuæ immenſæ dignitatis Petro largiturus, dicit ad eum: *Tu vo-
caberis Cephas.* Et iterum: *Tu es Petrus.* Et mox rationem nominis ac ſimilitudinis de-
clarans, ait: *Et ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, id eſt, Tu poſt me eris
primus Lapis Eccleſiæ illius, quam in terris ædificabo. Ego te ſuſtentabo, tu reliquos
ſuſtinebis.

sustine. Omnes enim Christiani sunt viui quidam lapides, qui tali ordine inter se coniun- 1.Pet.2.
guntur, vt maximus in ædificio lapis post Christum Petrus sit. De Successore autem Pe-
tri non aliter, quàm de ipso est sentiendum. Semper igitur domus Dei, quæ in terris ædifi-
catur, vnum quendam maximum lapidem habet, cui reliqui adhærent, & *aduersus quem por-
tæ inferi non præualebunt*. Præterea secundùm hanc ædificij similitudinem ad eundem Pe-
trum dicitur: *Tibi dabo claues regni cælorum. Quodcunque ligaueris, aut solueris in terra, erit liga-* Matt.16.
tum & solutum in cælis. Claues verò soluunt, & ligant seras ostiorum portarumque: & habere
claues alicuius oppidi aut domus, est signum certum Primatus & Præsidētiæ in eadem domo.
Si dicas & alios Apostolos habuisse easdem claues: dico, eos nec ante Petrum, nec statim vnà
cum illo, sed postea illas habuisse: vt intelligerent, Petrum eas habere velut omnium Princi-
pem, iure ordinario: se autem, velut ex speciali delegatione Christi, & extraordinario iure,
quod ad posteros transmitti totum non posit.

Deinde Ecclesia comparatur familiæ cuidam, in qua sunt fratres, atque etiam serui & an- 2
cillæ. Secundùm hanc similitudinem Petro tanquàm primogenito inter Discipulos dictum
est: *Da staterem pro me & te*. Nam paterfamiliâs aut Primogenitus potissimùm dabat tribu- Matt.17.
tum, non autem cæteri perinde. Iterum verò secundùm hanc similitudinem dictum est:
Satanas expetiuit, vt cribraret vos: ego rogaui pro te, tu confirma fratres tuos. Primogenitus e- Luc.22.
nim cæteros fratres natu minores confirmare solet. Eódem etiam pertinet, quòd cæte-
ri Discipuli, bis præsente, ac semel absente Domino, dicuntur in Scripturis *cum Petro* esse, Marc.1.
nimirum velut cum Duce ac Primogenito fratre suo. Denique ad eandem de familia & do- Luc.8.& 9.
mo similitudinem illud referendum est, quod apud D. Lucam Petro nominatim est dictum:
Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus supra familiam suam, vt det Luc.12.
*illis in tempore tritici mensuram? Quòd si seruus ille cœperit percutere seruos & ancillas, Dominus
veniens partem eius cum infidelibus ponet. Omni cui multum datum est, multum quæretur ab eo.*
Hæc sint dicta de similitudine domus ac familiæ, in qua Christus est Paterfamiliâs: Petrus
autem Primogenitus inter fratres, & confirmator illorum, idemque seruus supra familiam Do-
mini, hoc est, supra conseruos suos constitutus.

Sequitur similitudo nauis, quæ etiam significat Ecclesiam, vti constat de illa naui, quæ
olim octo animas seruauit. Christus verò *intrans in vnam nauim, quæ erat Simonis, inde turbas* 3 Luc.5.
docet, idque non stans, sed *sedens*. Vt cessauit autem loqui, *dicit Petro: Duc in altum*. eo ipso
significans, tùm Christianos debere non aliter in vnum coniungi, quàm ex pluribus tabu-
latis vna fit nauis: tùm se turbas in æternum docere ex Petri nauicula. Porrò Petrum *du-
cere in altum*, est nauim, hoc est, Ecclesiam visibiliter gubernare: idque facere ex Christi
præcepto, qui in naui eius sedens, dixit ei, *Duc in altum*, id est, Tu sis gubernator. & hoc
totum ad Ecclesiam spectare Christus docuit, dicens eodem tempore: *Posthac eris homines
capiens*. Ecclesia verò Christi non mutat conditionem suam. Adhuc igitur est quidam Petrus
in Ecclesia, qui gubernat eam.

Quartò Ecclesia comparatur mari, & reti, & piscationi. Super mare solus ex Disci- 4
pulis Petrus ambulat, & quamuis incipiat mergi, tamen à Christo sustentatur. Item solus Matt.14.
mittit se in mare, vt ad Dominum veniat, cæteris nauigio venientibus. Mare significat orbem Ioan.21.
Christianum, qui totus Petro sic subijcitur, vt præter nauigium, hoc est, Ecclesiam suam
particularem, habeat etiam vniuersi mundi ordinariam curam, cùm cæteri Discipuli non ni-
si intra nauigium, hoc est, intra certos limites ordinariè contineantur: quanquàm extra ordi- Marc.16.
nem ex iure legationis singuli Apostoli habuerint *potestatem eundi in vniuersum mūdum*, & ta- Matt.10.
men etiam sic Matthæus Petrū vocat Primum Apostolum. Præterea secundùm eandem simili- 5
tudinem Petrus dicit: *Vado piscari*. Et cæteri Discipuli respondent: *Ibimus & nos tecum*, quia Ioann.21.
Petrum vbique sequuntur velut Ducem suum. Et licet omnes *traherent rete plenum piscibus*,
tamen ad terram non attraxerunt, antequàm Petrus iterum *in nauim ascenderet*. Ille enim
vbique aut primus est, aut solus.

Ecclesia etiam comparatur regno, & inde *regnum cælorum* nominatur. In regno autem is 6
primas tenet, qui *gladium* iure suo *portat*. Merum quippe imperium ab Vlpiano definitur esse, Matt.13.
quando aliquis *gladij potestatem habet ad animaduertendum in facinorosos homines*. Porrò Rom.13.
cùm *Apostoli duos haberent gladios*, nec id Christus nimium, sed *satis esse* diceret, eorumque In Pandectis de iurisdicti-
vno spiritalis potestas, altero secularis figuretur: Primus ex Apostolis Petrus tùm gladij one.
spiritualis plenissimum & ius & vsum accipit, quando ei dicitur, *Pasce oues meas*: tùm ei se- Lucæ 22.

culari gladio, qui saltē intra ouile ipsius continetur, præesse manifestatur, quādo ad eum Christus dicit: *Conuerte gladium tuum in locum suum.* Quibus verbis quemadmodum gladij secularis vsum Petro Christus inhibuit, sic eiusdem gladij ius penes eum esse docuit, in eo quòd *suum* appellauit. Suum vtique non solius dominij secularis, verùm etiam Euāgelicæ authoritatis iure, quò sanè omnia Christi verba referri debent. Nec enim quicquàm fecit aut dixit Christus, nisi ob finem spiritalem.

Matt. 26.

7. Postremò Ecclesia comparatur ouium & agnorū gregi, secundùm quam similitudinem soli Petro dicitur: *Amas me plus his? Pasce agnos meos, pasce oues meas,* id est, sic pasce, vt amas plus his, hoc est, in eo gradu te Pastorem constituo, in quo reliquos Apostolos excellis. Vt planè impossibile sit, alium in pascendi potestate æquari Petro: alioqui non ad eum fieret sermo, vt ad hominem *plus alijs* amantem. Si ergo agitur de ædificio domus Dei, Petrus *vocabitur Cephas, & Petrus est Petra, super quam ædificabitur Ecclesia.* Ille *primus Claues accipit,* cæteri post illum. Si de naui agitur, *Petrus est ductor & gubernator:* si de familia, pro solo Petro ex omnibus Discipulis didrachmum soluitur, solus cōfirmat fratres, Discipuli Iesu dicuntur esse *cum illo* solo. Si ad mare ibimus: solus super mare ambulat, solus in mare se mittit, cæteris nauigio venientibus. Si ad rete & piscationem nos conferemus: dux est itineris, tractorq; retis. Si de ouibus & agnis sermo habetur: *vt plus alijs amans, iubetur pascere.* Quid ergo non eximium in Petro? Ecclesia est domus Dei. Primus lapis in ea est Petrus, & clauium primus susceptor. Ecclesia est nauis: gubernator eius est Petrus. Ecclesia est familia: cuius familiæ vel secundùm quidam paterfamiliâs, vel Primogenitus frater est Petrus. Ecclesia est instar maris: calcatur & transnatatur à Petro. Ecclesia est rete: ad terram extrahitur principaliter à Petro. Ecclesia est ouile: Pastor plus alijs amans, est Petrus. Denique *primus* Apostolus est Petrus, primus intrat in monumentum Domini, primus ex viris videt Christum resurgentem, primus loquitur, idque pro cæteris omnibus, primus Apostoli in locum Iudæ substituendi est author, primus prædicat Euangelium in die Pentecostes, primus conuertit Iudæos, primus Gentes, primus sententiam dicit in Apostolorum Concilio, idque non velut deliberans, sed vt definiens. Illius præcipua ratio habetur à Paulo, qui etiam ascendit Hierosolymam, *vt videret Petrum, & mansit apud eum diebus quindecim.* Primatus illius celebratur ab omnibus, tam Græcis quàm Latinis Patribus. Et tamen à Protestātibus nuper natis passim dicitur, nullam esse dignitatis prærogatiuam, nullum Primatum Petri. O cæcas hominum mentes & saxea corda! Sed nunc præcipua quæque ex his, quæ commemorauimus, sigillatim persequamur.

Ioan. vlt. Ioan. 1. Mat. 16. Luc. 5. Matth. 17. Luc. 22. Marc. 1. Matt. 14. Ioan. 21. Ibidem. Matt. 10. Ioan. 20. Marc. 16. Ioan. 6. Matt. 19. Acto. 1. 2. 10. & 15. Gal. 1. & 2.

Quot modis hæc verba (Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam *) exponantur à Patribus, & quidnam de illis Augustinus senserit. Quodq́; nec ipse Christus, nec fides in Diuinam eius naturam propriè sit illa petra, de qua in his verbis agitur.*

CAPVT III.

Antequam ad plenam interpretationē eius promissionis, quæ Petro facta est, accedo: necessarium duxi, omnes, quæ vspiam occurrerunt, Patrum interpretationes in mediū proponere, non vt vllam omnino reijciam, sed vt declarē, quæ sit maximè literalis & maximè propria. Augustinus igitur, & alij nonnulli, non quidem semper, sed interdū sic interpretantur ista verba (*Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*) vt dicant, Christum esse, qui petra iam appelletur, velut si dictum esset à Christo, super hanc petram, quam tu Petre confessus es, dicens me esse Christū Filium Dei viui, ædificabo Ecclesiā meā. Quam interpretationem Augustinus ideo potissimùm secutus est, quòd eam sciret in se veram esse, licet fateatur se nescire, an eius loci maximè propria & germana interpretatio fuerit. Nam & ipse narrat se dixisse alio quodā in loco, *quòd in Petro tanquā in Petra fundata sit Ecclesia:* & iam tūc vtraque interpretatione ob oculos posita, Lectori permittit, *vt ex duabus eā sentētiam, quæ sit probabilior, eligat.* Illud ergo primùm ex Augustini iudicio certū est, *probabilem sententiā esse, vt ipse Petrus credatur illa Petra esse, super quā Dominus promittit se Ecclesiam suā ædificaturum.* Verè igitur credidit Augustinus, non repugnare fidei Christianæ, vt in Petro, velut in Petra, fundari Ecclesia credatur: alioqui nunquàm fassus esset, illā sententiam esse probabilem, quæ veram fidem oppugnaret.

In Ioan. tractatu 124. Lib. 1. Retract. cap. 21.

gnaret. Quo primum constituto: iam vlterius dico, longè probabiliorē eam interpretationem esse, quæ Petrum, quàm quæ Christum, hoc in loco Petram dici statuit. Cuius rei duas tantùm nunc rationes afferam, postea multò plures allaturus. Certum est, in Christi verbis *hanc petram* demonstrare, non quamlibet petram, sed eam de qua sermo antè fuerat. Verùm in sermone, qui prius inter Christum & Petrum habebatur, Petrus non dixit nominatim, Christum esse Petrā, licet Christum, *qui verè fuit Petra*, filium Dei esse dixerat. Aliud enim est si non re, saltem verbo tenus, dicere, Tu es Christus filius Dei viui, & dicere, Tu es Petra. Nam de respectu, qui ad verba habetur, nunc agitur: verbo autem Petrus nō dixerat, Christū esse petram. Ex altera verò parte Christus dixerat Simoni, *tu es Cephas*, hoc est, Petra. moxq; addidit: *& super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Super hanc videlicet, quæ nominata est. Nam ad nihil aliud hæc demonstratio, quæ verbo fit, quàm ad Petrā verbo expressam referri potest. Nulla enim ibi Petra fuit, quæ oculis exhiberetur. Sed tota demōstratio & verbo facta est, & quænā ea sit, à præcedētibus verbis repeti debet. Cùm igitur ædificare Ecclesiam Christi super hanc petram, sit eam ædificare super petram, quæ verbo antea demonstrabatur: Petrus verò ad Christum loquens, nullam petram in verbis suis nominauerit: Christus verò Petrum alloquens, manifestissimè dixerit, *tu es Petrus*: efficitur, vt illa verba, quæ sequuntur. *& super hanc Petram ædificabo Ecclesiam*, sic intelligi debeāt, *super te, ô Simon, quem iam nunc Petrum cognominaui, ædificabo Ecclesiam meam.* Idem est enim, siue dicatur *super te, qui es Petrus*, vel *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quia & Petrus denominatur à Petra, & hæc Petra non ad alium refertur, quàm ad eum, de quo dictum est, *tu es Petrus*. Deinde animaduertendum est, Christum non dicere, ædificaui, aut ædifico, sed *ædificabo.* Super Christum verò iam inde ab incarnatione ipsius ædificata erat Ecclesia. Vt non satis propria & germana sit illa interpretatio, quæ super Christum Ecclesiam in posterum ædificandam affirmat. Super Petrum verò in posterum optimè & potest ædificari Ecclesia, & reipsa ædificata est, cùm ad eum *plus cæteris amantem* Christus dixit, *Pasce oues meas*. Non igitur Christus propriè ac primùm dictus est Petra hoc in loco, quamuis ipse per naturam solus verè sit Petra. Sed non quicquid Christus verè est, id statim quocunque in loco vocari intelligitur. Ex verbis verò istis (*Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*) rectè etiam (sed secundariò) deducitur, ipsum Christum esse Petram. Neq; verò Simonem Petrum posset Petram facere, nisi & ipse multò dignius per se Petra esset.

1. Cor. 10.

Ioan. 21.

Scio nonnullos quandoque opinatos fuisse, quòd Augustinus alicubi putasset, ipsam Ecclesiam hîc vocari petram. verùm si rem accuratè inspexerimus: reperiemus, Augustinum sensisse quidem, quòd per Petrum Ecclesia intelligebatur, non tamen putasse, quòd Ecclesia hoc in loco vocetur Petra, super quam ipsa ædificari dicitur. Aliud est enim apud Augustinum Petra, hoc est, Christus, & aliud Petrus, hoc est, Ecclesia. Vult igitur, Petrum, hoc est, Ecclesiam ædificari super Petram, hoc est, super Christum. & rectè quoad rei veritatem, licet is non sit germanus istorum verborum sensus. Cæterùm omitti non debet, quòd Augustinus iudicauit, Petrum significare Ecclesiam, & illius personam gerere, non ob aliud, quàm quia Petrus erat *Princeps Apostolorum.* Ita enim scribit: *Petrus Apostolus propter Apostolatus sui Primatū figurata generalitate personam Ecclesiæ gerebat. Quod enim ad ipsum propriè pertinet, naturâ vnus homo erat, gratia vnus Christianus, abundantiore gratia vnus, idémque primus Apostolus. Sed quando ei dictum est, Tibi dabo Claues regni cœlorum*: &, *quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis: vniuersam significabat Ecclesiam.* Et alibi: *In illo vno Apostolo, id est, Petro in ordine Apostolorum primo & præcipuo, figurabatur Ecclesia.* Hæc eò adduxi, quòd sciam, Pseudoëuangelicos hac authoritate Augustini fraudulentur abuti. Dicunt enim, hæc verba Domini, quæ dicta sunt ad Petrum (Tibi dabo Claues regni cœlorum) ad Ecclesiam dicta esse, quia Petrus Ecclesiæ personam gerebat: nec in hoc peccant. Sed addunt, nullum significari Primatum Diui Petri in illis verbis Augustini: in quo turpiter mentiuntur. Neque enim Augustinus dicit, Petrum significare Ecclesiam, vel quia homo est, vel quia Christianus, vel etiam quia vnus quilibet est ex Apostolis: verùm quia *vnus, idémque primus Apostolus est*. propter *Apostolatus* (inquam) *Primatum* in vno cōstitutum Petrus Ecclesiæ personam gerit. Iam Pseudoëuangelici nostri negant, Petrum esse primum Apostolum, aut vllum Apostolatus Primatum vnquàm adeptum esse. Imò eum cæteris Apostolis, velut ab illis in Samaria missum, subijciunt potius, quàm anteponunt. Non igitur Augustini sententiam, sed sua mendacia imperitis ipsorum auditoribus propinant, cum docent, Petro claues promissas non sui Primatus causa sed velut qui significauerit totam Ecclesiam: non enim significauit Ecclesiam aut personam Ecclesiæ gessit, nisi

In psal. 30.

In Ioan. tractatu. 124.

In Ioan. tractat. 124.

De verbis Dom. ser. 13.

sit, nisi

sit, nisi quia primum Ecclesiæ membrum fuit. Primum verò membrum cuiusque corporis aut naturalis, aut politici, aut mystici, Caput rectè nominatur, & ob rationem illā Primatus totum reliquum corpus meritò & in se colligit, & repræsentat. Verùm de Augustini mente, atque hæreticorum impudentia hæc sint satis.

Sequitur interpretatio altera, quæ non propria & germana, sed tota spiritalis & mystica est, quales pleræque interpretationes Origenis esse solent. Origenes quippe ait, *Petrum esse, quisquis Christi Discipulus est*. Licet verò ista ratione dicat, etiam quemlibet Christi Discipulum Ionæ, seu Ioannis filium esse: quia Christus non nisi eum iam vocat Petrum, cui prius dixit, *Beatus es Simon Bar-Iona: & ego dico tibi, quia tu es Petrus*. Tu nimirum, qui es filius Ioannis. Hanc verò tam significantem personæ Petri designationem superuacaneam eò vsque facere nō licet, vt dicamus, hac in re nihil inter Petrum, & alios Christi Discipulos interfuisse. Talis igitur verborum Christi sententia necessariò quærenda est, in qua reperiatur aliquid, quod non aliud quidem præcipuè, sed tamen quod in ipsam personam Petri (qui filius Ioannis tam significanter hîc dicitur) aptè cadat. A persona enim Petri non potest omnino separari, quod velut Ionæ filio attribuitur. Vnde idem Origenes postea dicit: *Petrus per promissionem meruit fieri Ecclesiæ fundamentum*. Tertia igitur verborum Christi, de quibus iam agimus, interpretatio est, vt *fides Petri*, hoc est, fides quam ille confessus est, dicatur illa Petra esse, super quā Christus promisit se ædificaturum esse Ecclesiam suam. Christus enim (sicut docet D. Chrysostomus) *super fidem atque confessionem* Petri *se Ecclesiam suam ædificaturum promisit*, quando dixit: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quæ sententia non modò vera in se, verùm etiam propria huius loci est, si eo modo accipiatur, vt à Chrysostomo intelligitur. Is enim ait *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, id est, *super fidem atque confessionem*, siue vt alij codices legunt, *super fidem confessionis*. *Hîc* (inquit Chrysostomus) *apertè prædixit, magnam eorum qui credituri & erant, & sunt, multitudinem fore, & sublimiora sapere ipsum facit, & Ecclesiæ Pastorem constituit.* (Et pòst:) *Deus concedere solus potest, vt Ecclesia, tot tantisq; fluctibus impetu irrumpentibus, immobilis maneat, atque vt homo piscator quauis Petra firmior reddatur, vniuerso terrarum orbe reluctante. Et Hieremiam quidem genti vni Pater, Petrum autem vniuerso terrarum orbi Christus præposuit*. Et alibi: *Christus super confessionem Petri Ecclesiam ita fundauit, atque muniuit, vt nullum periculum, neq; mors ipsa posset eum superare.* Si ergo Chrysostomi iudicium sequimur, Ecclesia ædificatur super fidem & confessionem, non quamlibet, sed Petri, nec super fidem eius quatenus homo est, verùm quatenus vniuersi orbis *Pastor* est. At qualis Pastor? Nunquid inter cæterorū Apostolorum? De hac re non alterius hoc tempore, quàm Chrysostomi iudiciū proferemus. *Petrum* (inquit) *authoritate præditum esse Christus voluit, & reliquos item Apostolos longè præcellere*. Super fidem igitur & confessionem *Petri*, hoc est, talis Pastoris, *quem auctoritate præditum esse & reliquos Apostolos longè præcellere Christus voluit*, nō tantùm Chrysostomus, verùm etiam omnes Catholici Ecclesiam ædificatā esse & credunt, & confitentur. Possem verò etiam multis præterea locis demonstrare, quid B. Ioannes Chrysostomus de Petri senserit prærogatiua. Cæterùm Protestantes ita hoc sanctissimi Patris testimonio abutuntur, velut ille putauerit, Ecclesiam ædificatam esse super fidem, quæ confitetur Christum esse filium Dei viui, nulla omnino Petri confitentis ratione habita.

In cap. 16. Mat. tract. 1.

In Matt. tract. 3.

Chrysost. in Matt. homil. 55. & 83.

In Matt. homil. 55.

In Matt. homil. eadem.

In Matt. homil. 83.

De Sacerdotio. lib. 2. c. 2

In Ioan. homil. 88. & in Act. Apost. homil. 3. &c.

Equidem concedo, *fidem & confessionem Diuinæ in Christo naturæ* petram in suo genere esse, & super illam petram inter cæteros fidei articulos ædificari Ecclesiam, non nego. Cæterùm illa fides & confessio sola non satis habet virium ad pondus Ecclesiæ sustentandū. Nam & Nicolaitæ, & Nouatiani, & Eutychiani, & Pelagiani, & maxima Donatistarum pars credebant, & confitebantur, *Christum esse Filium Dei viui*: & tamen super illorum fidem Ecclesia ædificata non est. Deinde si nihil aliud dicitur, quàm Ecclesiam ædificandam esse super fidem, qua Christus creditur Deus: nō tam dicendum erat *ædificabo*, quàm aut ædifico, aut ædificaui. Nam cùm illa fides iam nunc ad gloriam Dei prolata sit, atque ideo ex Aduersariorum iudicio nulla fundamenti pars absit aut desyderetur: cumq; Christus posito semel fundamento, nō cesset ab ædificatione, quia *vsque modò tam ipse, quàm Pater eius operatur*: si hæc sola fides Petra esset, dicendum fuit, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Imò cùm Ioannes Baptista iam ante fidem suam in Diuinam Christi naturam confessus fuerit, dicens: *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi: & prior me erat, & hic est, qui baptizat in Spiritu sancto, & hic est filius Dei*: cùm præterea Nathanael dixerit, *Tu es filius Dei, tu es rex Israel*: imò cùm omnes Apostoli, postquā ventus cessasset, adorauerint Iesum, dicentes: *verè filius Dei es*: nec vnquā ab illo die cessauerit Christus à præ

Ioann. 1.

Ioann. 1.

à prædicando, aut à colligendo Discipulos: si tantùm de illa ædificatione agebatur, quæ fieret super fidem Deitatis Christi: dicendum fuit *super hanc Petram ædificaui Ecclesiam meam*, & non tantùm, ædificabo. At nunc *solui Scriptura non potest*, nec aut ei addere licet, aut detrahere. Illa verò sic habet: *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Non igitur de solo fidei (quæ iam sæpe confessione publica in medium efferebatur) fundamento agitur, sed præterea de persona illius, qui multis modis ad hoc præparatur & effingitur, vt aptus demum per longam Christi eruditionem fiat, qui Ecclesiam non totam, sed militantem, hoc est, totius Ecclesiæ partem aliquam stabiliat ac sustentet, ob eamque causam licet ædificatio Ecclesiæ super Christum ipsum Deum & hominem, iamdiu cœpta fuerat per fundamentum fidei, qua Christus credebatur Deus (nam hoc Prophetæ omnes & Patriarchæ ab initio mundi crediderant) tamen ædificatio adhuc restabat facienda *super Petrum*, qui non nisi post Christi visibilem præsentiam ab oculis nostris ablatam, futurus erat visibile fundamentum militantis Ecclesiæ. Non enim iam agitur de fundamento illo maximo, quod est Christus, qui semper fuit, atq; est petra Ecclesiæ solidissima: verùm agitur de fundamento futuro, id est, de temporali fundamento, quod posthac sustineat Ecclesiam visibilem, sicut antea Seth, Noë, Abraham, Moyses, Aaron, & posteritas eius eandem Ecclesiam in potentia & virtute Christi sustinuerant. Quid multis? Semper fuerat Christus fundamentum Ecclesiæ, semper fides in Christum eandem Ecclesiam sustinebat. Sed non semper fuerat Petrus vllum omnino fundamentum, & hinc dictum est: *ædificabo*. Ioan.10. 1.Cor.3. 1.Cor.10.

Is igitur, super cuius fidem Ecclesia ædificabitur, debet non modò hunc vnum fidei articulum confiteri, quo Christus creditur Deus, sed per omnia esse Petrus: hoc est, talis Pastor, qui gratia Christi vsque eò præueniatur, vt & nomẽ Petri promissum ei sit antequàm confiteatur, & gratia detur confitendi, quoties hoc Ecclesiæ expedit, & pro eius fide Christus rogauerit, quò is cõfirmet fratres suos, & is deniq; cui amãti plus cæteris Christus dicat, *Pasce oues meas, pasce agnos meos*. Dicam breuius: Debet in officio pastorali successor esse Petri, super cuius fidẽ Ecclesia ædificabitur. Cùm igitur tres ad minimum interpretationes huius loci proponantur: prima, vt Christus ipse dicatur & sit Petra: secunda, vt quiuis Christi Discipulus Petra dicatur, & sit: tertia, vt fides Diuinæ in Christo naturæ dicatur & sit petra, super quam ædificabitur Ecclesia: istarũ nulla est propria & perfecta verborũ Christi interpretatio, sed ea tantùm, quæ statuit, Ecclesiam posthac noua quadam ratione ædificari super ipsum Petrum non quocunque modo affectum, sed confitentem, nec id quandocunque, aut qualibet ratione, sed quãdo Ecclesiæ fidem in mediũ proferri opus est. Tunc enim nec Petro Christus deerit, quin confitendi gratiam (Ecclesiæ saltem causa) sit habiturus: nec Petrus deerit Ecclesiæ, quin quod ei reuelatum est à Patre, palàm prædicaturus sit, ac denunciaturus. Hæc igitur veritas rebus rationibusque ab initio repetitis, iam docenda est & confirmanda. Ioann.1. Lucæ.22. Ioan.21.

Primatum Petri manifestissimè in Euangelio elucere, id quod permultis sacræ Scripturæ testimonijs euincitur. Et Christum in his verbis (super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam) *promisisse, quòd ædificaret militantem suam Ecclesiam super ipsum Petrum, non personæ suæ causa, verùm vt is* Pastor ouium Christi, *&* fratrum confirmator *à Christo constitutus, veram fidem, ad instructionem & confirmationem Christianæ plebis, quandocunq; expediret Ecclesiæ, confiteretur. Quæq; contra hunc Primatum iure Diuino stabilitum à Protestantibus afferri solent, ex iuris Diuini circumstantijs & rationibus confutantur.*

CAPVT IIII.

Constat, Christum promisisse Petro nomen petræ seu saxi, quando eum nondum fidem in se confitentem gratiosè intuitus, dixit: *Tu es Simon filius Iohanna: Tũ vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*. Præuenit igitur gratia & promissio Christi, confessionem Petri: nec tam promissio facta est ob præuisam confessionem, quàm confessio subsecuta est ob præcedentem promissionem. *Misericordia enim Dei præuenit nos: & ipse prior diligit nos. Honorificè (inquit Chrysostomus) de eo prædicit. Certa autem prædictio futurorum, immortalis Dei dũtaxat opus est.* Ioan.1. Psal.58. 1.Ioan.4. In Ioa.ho.18.

opus est. Animaduertendum autem, quòd non omnia, quæ euentura ei erāt, hoc primo congressu prædixit. Nō enim appellauit eum Petrum, non dixit super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Sed dixit: Tu vocaberis Cephas. Illud enim maioris erat & potestatis, nec non etiam authoritatis. Duo hic notanda sunt: vnum, quòd prædicitur aliquid, nimirum, quòd Simon filius Ioannis vocabitur Petrus: alterum, quòd non omnia prædicuntur. quia non prædicitur adhuc, quòd *super hanc Petram Christus ædificabit Ecclesiam suam.* Quod cùm sit maioris potestatis, non in primo congressu prædicitur, licet postea præstetur. Habes ergo ex Chrysostomo, ad illũ ipsum pertinere hoc verbum, *Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,* ad quem pertinet illud, *Tu vocaberis Cephas.* Ad personam igitur Petri (quanquàm non suæ personæ, sed totius Ecclesiæ causa) vtrumque spectat. Deinde habes, hæc verba, *Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,* verba potestatis & authoritatis esse. Non igitur tantùm ad confessionem fidei, sed etiam ad officium aliquod pastorale referenda sunt. Cyrillus etiam in eundem locum dicit: *Nec Simon fore iam nomen sibi sed Petrus prædicit, vocabulo ipso commodè significans, quòd in eo, tanquàm in Petra lapideque firmissimo suam esset ædificaturus Ecclesiam.* In eo, inquam, ac non tantùm in illa fide, quam de Christo confessus est: vt & certa quædam persona vocetur ad hoc officium confitendi pascendique, & illa persona veram fidem, velut Petra per Christum fundata, Ecclesiæ causa in æternum confessura sit. Hoc quippe est in Petro, tanquam in lapide firmissimo, Ecclesiam ædificari. Nec tantùm vrgeo Sanctorum Patrum verba & authoritatem, sed multò magis rationē & vim prædictionis Christi. Verbum enim promissionis hoc est, *Tu vocaberis Cephas.* Quemadmodum igitur cùm Deus dixisset ad Abraham: *Sara vxor tua pariet tibi filium,* inde Chrysostomus rectè intulit, *hæc promissio & Dei verbum hoc ipsum Isaac effinxit & genuit:* sic cùm Christus dixerit ad Petrum, *Tu vocaberis Cephas,* ipsa illa promissio ipsum Simonem effinxit & adaptauit, vt Petrus saxumque immobile fieret suo tempore. Itaque vt, quanquàm Abraham postea cognouerit vxorem suam, tamen causa generandi filium non tam effœtis & confectis naturæ suæ viribus, quàm verbo promissionis attribuitur: sic tametsi Petrus postea dixerit Christo, *Tu es Christus filius Dei viui,* tamen non ob id primùm aut præcipuè factus est Petrus, quia iam confessus erat veram fidem in veram Petram Christum Iesum: sed potius ideo gratiam confitendi hanc veritatem consecutus est, quia prius acceperat promissionem, vt Petrus vocaretur. Prima enim omniũ & potissima causa fuit diuina prædictio & promissio, quæ cæteras deinde causas & suo tempore disposuit, & suo loco adhibuit. Hinc illud efficitur, non satis esse cuiquam, fidelem esse ad hoc, vt sit Petra, super quam Ecclesia ædificatur, nisi prius etiam promittatur ei hoc ipsum, quod soli contigit Petro. Nulli enim hominum, præterquam Simoni filio Ioannis, dictum est: *Tu vocaberis Cephas.* Illius ergo vices oportet vt subeat locumque teneat (id quod Romanus Pontifex facit) qui eodem prorsus modo Petra sit futurus.

Deinde vt soli Simoni nomē Cephæ ac Petri promissum est: ita ei soli etiã id nomē impositũ est. Cùm enim Christus cōuocaret duodecim Discipulos, quos & Apostolos nominauit (authore D. Marco Euãgelista) *imposuit Simoni nomē Petrus.* Vnde Euthymius, *verisimile* (inquit) *est* (ca.1.apud.Ioan.) *Christum dixisse, Simonē vocandum esse Petrum, nunc aũt* (apud Marcũ ca.3.) *vocare eũ Petrũ.* Christi aũt vocatio facit, rē ita esse, vt vocatur. *Vocat enim ea, quæ nō sunt, tanquam ea quæ sunt* quia *vocando* facit ea, quæ antè aliud erant, deinceps illa esse, quæ ab illo dicuntur & vocantur. Quapropter Simon filius Ioannis aliquo modo fuit Petrus, tùm ex certitudine promissionis diuinæ, tùm ex nominis impositione, antequàm adhuc (externa saltem voce) confessus esset, Christum esse filium Dei viui. Antea enim aliquo modo factus est Petrus, vt intrepidè postea fidem confiteri posset: quia ex præcedente promissione confessio subsequens vires magnas accepit. Postquàm ergo & præcessit nominis gratuita promissio, & subsecuta est vera Petri denominatio: Matthæus Apostolorum nomina recitaturus, meritò Simonem primo loco velut dignissimũ collocat. *Primus* (inquit) *Simon, qui dicitur Petrus.* Vnde Cyprianus dicit, quòd *Petrum Dominus primum elegit.* Et Epiphanius: *Ipse* (inquit) *Dominus constituit Petrum primum Apostolorum.* Itemque Gregorius: *Primus in Apostolatum Petrus vocatus est.* Nec enim primus ille ideo est dictus ab Euangelista Matthæo, velut qui Christum sequi ante alios omnes cœperit (cùm Andreas prior Dominum secutus, postea fratrem suum *Simonem ad Iesum adduxerit*) sed quia verè omnium Princeps & Dux fuit. Vnde Ambrosius: *Prior* (inquit) *secutus est Andreas Saluatorem, quàm Petrus, & tamen Primatum non accepit Andreas, sed Petrus.* Vbi autem Simō Petrus ita nominatur primus, vt neque tempore accessionis ad Christum alios antecesserit, neque alius quispiam in eodem ordine propriè appelletur secundus, aut tertius: ibi sine controuersia primus

In Ioannem Lib.2.

Gen.17. Rom.9. Ad Roman. hom.16.

Marci.3.

Rom. 4.

Matt.10. Cyprianus ad Quintũ. Epiphan. in Ancorato. Gregorius in Ezech. ho.18 Ioann 1. In 2.Cor.ca. 12.

primus intelligitur dici, velut dignißimus, & omnium aliorum Princeps. Vnde Albertus Magnus negat, Andream velut secundum, aut Philippum velut tertium esse numeratum: quia *omnes*, inquit, *subditi Petro, sunt æquales*. Et iterum postea: *Attende, quòd licet Petrus vertex dicatur primus, non tamen dicitur Andreas secundus, nec Philippus tertius, & sic deinceps: sed omnes secundi sunt Petro ad iurisdictionem, quia non vnus sub alio, sed omnes sub Petro*. Hæc ille. Petrus igitur non ob ordinem numeri, sed ob dignitatem officij Pastoralis, ad quod iam incipiebat vocari, dictus est primus. Quod vt certiùs constet, collige omnes Euangelij locos, vbi omnes Apostoli recensentur, & vbique *Petrum* primo loco, *Iudam* verò *proditorem* in postremo constitui reperies: ex alijs autem Apostolis modò hunc, modò illum in interiectis locis poni. Quemadmodum igitur certißimè constat, Iudam in postremum locum ob hominis indignitatem reijci: sic ex altera parte non minus certò constare debet, Petrum omnibus vbique anteponi ob ipsius hominis præeminentem excellentiam & dignitatem. In Matthæo secundus à Petro collocatur Andræas, idque, vt arbitror, quia frater Petri erat: nec post Principem Apostolorum alius videbatur magis honorandus esse, quàm frater Principis. Verùm ne, si hoc perpetuum fuisset, tam Petrus videretur ex eo, quòd primo loco ponebatur, nihil supra cæteros dignitatis adeptus, quàm certum esset, Andræam propter secundum enumerationis locum non fuisse alijs Apostolis maiorem: propterea locus quidem Andreæ mutatus est apud Marcum Euangelistam, qui post Petrum proximè recenset *Iacobum*. Imò & ipse Lucas, qui in Euangelio Andræam adiunxerat Petro, in Actis Apostolorum ita eorundem Apostolorum nomina percurrit, vt *Ioannem* in secundis collocet. Quanquam verò Ioannes Euangelista non recenseat ordine omnium Apostolorum nomina, tamen vbi aliquos recenset, inter quos Simon Petrus fuerat, eum semper anteponit cæteris. *Erant simul* (inquit) *Simon Petrus, & Thomas, & Nathanaël*, & *filij Zebedæi, & alij ex Discipulis eius duo*. Et in cœna refert Dominum venisse ad *Simonem Petrum*, vt pedes eius lauaret, nulla nominatim mentione de alijs, quorum pedes lauarentur, facta: cùm tamen adessent omnes, omniumque pedes loti fuerint. P*rimus* (inquit Hilarius) *lauari sibi pedes Petrus prohibuit*. Item Augustinus, negans, Christum in lotione pedum post aliquos ad Petrum venisse: *Quis enim* (inquit) *nesciat, primum Apostolorum esse beatißimum Petrum? Cùm sederet Iesus* (inquit Marcus) *in monte Oliuarum contra templum, interrogabant eum separatim Petrus, & Iacobus, & Ioannes, & Andræas*. Misit Iesus *Petrum & Ioannem* (inquit Lucas) eandemq; rationem in Actis Apostolorum perpetuò seruat.

Albertus Magnus in c.10. Matth. B.

Matth. 10.

Marci 3.

Act. 1.

Ioan. 21.

Ioan. 13.

Hilarius in Matth. Can. 16.

Augustin. in Ioan. tra. 56.

Marci 13.

Luc. 22.

Act. 3. & 4.

Vtrum temerè aut fortuitò factum hoc esse putabimus, vt cùm toties occurrant in Euangelijs plurium simul Apostolorū nomina, semper primas teneat Petrus? An potius hoc ipsum diuinitùs comparatum esse credemus, quia indignum ipsis Euangelistis videbatur, vt omnium Apostolorum Principi quemlibet alterum anteponerent? Scio quidem Paulum Apostolum ita commemorare vno tantùm in loco Iacobi, Cephæ, & Ioannis nomina, vt in medio Petrum locans, Iacobum ei præponat. Verùm quòd id non eo animo fecerit, velut Iacobum parem per omnia Petro existimauerit, ex eadem Epistola manifestißimè intelligitur: quia cùm in eadem vrbe tam Iacobus, quàm Petrus esset, tamen Paulus ait, *Post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim. Alium Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum Fratrem Domini*. Ecce vt solum Petrum videret, ascendit: apud eum solum diebus quindecim manet. Iacobum vidit quidem, sed ita, vt non magni hoc videatur æstimasse, præ officio & studio, quod exercuit in Petro inuisendo. *Honorat Petrum* (inquit Chrysostomus) *& diligit plus omnibus. Nec enim ob vllum aliorum Apostolorum narrat se ascendisse Hierosolymam, sed propter hunc solum*. Quando autē aliunde constat de voluntate scribentis, non refert quo in ordine scribantur personarum nomina. Deinde quod semel aliter ab vno fit, nō præiudicat perpetuo instituto reliquorū Euangelistarum. Quid quòd ipse Paulus alibi Cepham nominans, eum & sibi, & alteri cuidam anteponit in ijs verbis? *Vnusquisque vestrûm dicit, Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollô, ego verò Cephæ, ego autem Christi*. ab ijs, quos minores haberi voluit, gradatim ad maiores ascendens, in Christo, qui est maximus omnium, desinit, & secundum à Christo Cepham collocat.

Galat. 2.

Galat. 1.

In Epist. ad Galat. cap. 1.

Age verò, ne Petrus ordine tantùm præiuisse alijs Apostolis putetur: illud etiam considerandum est, quòd palàm se gesſit velut omnium Principem, etiā adhuc in terris agente Christo. Nec enim suo tantùm, vt alij, sed planè omniū Apostolorū nomine, & interrogare, & ad interrogata solebat respondere. Christo enim ad perfectionē adhortāte, Petrus pro oībus ait:

 Ecce

Matth.19. *Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* Itemque cùm alibi pluribus
Ioann.6. Discipulis abeuntibus, Christus quæreret: nunquid & vos vultis abire? Petrus omnium personam gerens, dixit: *Domine ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus, & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei.* Rursus Domino interrogante Apostolos, vos au-
Matth.16. tem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus, dixit: *Tu es Christus filius Dei viui.* Præterea cùm Dominus ad turbas locutus esset, vt vigilarent, & parati essent in aduentum
Lucæ. 12. Domini: Petrus omnium nomine interrogauit, *Domine ad nos dicis hanc parabolam, an & omnes?* Cui Dominus: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram?* Quasi dicat, omnibus quidem loquor, sed tibi maximè, quem supra familiam meã constitutum, etiam aliorum curam suscipere volo. Tres Apostoli dormierunt, & ad solum Petrum dicitur, *Simon dormis?* Ad eum præcipuè An-
Marci.16. gelus perferri iubet nũcium resurrectionis Christi: *Ite, dicite Discipulis eius, & Petro,* quia præcedit vos in Galilæam. Cùm is post resurrectionem Domini dixisset, *Vado piscari*, mox qui aderant Apostoli, & Discipuli responderunt, *Venimus & nos tecum.* Eodemq; modo etiam Iu-
Actor.2. dæi ad Christi fidem iam recens conuersi dixerunt ad *Petrum, & ad reliquos Apostolos.* Quid faciemus, viri fratres? Petrus autem solus omniũ nomine respondet, *Pœnitentiam agite,* & quæ sequuntur. Hanc Petri supra cæteros prærogatiuam Ignatius animaduertens, dicit Christum venisse πρὸς τοὺς περὶ πέτρον, ad eos qui circa Petrum erant, id est, ad discipulos Christi, quorum Princeps & Caput Petrus erat. Vtrum hæc omnia, & alia his similia casu tantùm acciderunt? An fuit insolentior cæteris Petrus, vt seipsum importunè ingereret? Hoc de tanto viro Spiritus sancti gratia prædito piè cogitari non potest. Quid ergo est? Vtique primus omnium
In Ioan.li.4. cap.28. agit, quod ad omnes suæ curæ commissos spectat. Vnde B. Cyrillus in illa verba Petri, *Domine*
Ergerat vnus *ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes,* ita scribit: *Per vnum qui præerat, omnes respondent. Ita etiam profectò, Sanctisq. congruentem disciplinam optimè conseruantes, & posterioribus prudentiæ atque modestiæ laudabilia præbentes exempla. Decet enim non omnes confusè, nec prosilientes imprudenter, quasi rapta vti oratione: sed cedere ijs, qui & consilio, & ordine præpositi sunt. Propterea Pau-*
Ordie maior *lus quoque ait: Prophetæ duo aut tres, & vicissim loquẽtur. Opus igitur erat diuinitus comprobatæ pru-*
De verbis Domini sermone. 13. *dentiæ, soli responsionem committere illi, qui ordine maior est.* Idem etiam Docet Augustinus dicens: *Petrus in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promptissimus, sæpe vnus respondit pro omnibus: vnus pro multis dedit responsum, vnitas in multis.* Et pòst: Ecclesiæ figuram portans, *Apostolatus Principatum tenens.*

Iam illud quàm insigniter declarat Præfecturam Petri, quòd reliqui Discipuli post Christum etiam velut de familia & comitatu Petri habẽtur? Nam cùm D. Marcus Petri, Andreæ,
Marci.1. Iacobi, & Ioannis vocationem exposuisset: postea narrat, Iesum adijsse in desertum locum vt oraret. *Et prosequutus est* (inquit) *cum Simon, & qui cum illo erant.* Quid aliud significat illud, qui cum Simone erant, nisi reliquos Discipulos post Christum agnouisse Simonem ve-
Lucæ.8. lut Ducem aut Rectorem suum? Consentit cum Marco Lucas. *Cùm Iesus comprimeretur turbis, & mulier* quædam fimbriam vestimenti eius tangeret, ait Iesus: Quis est, qui me tetigit? Negantibus omnibus, *dixit Petrus, & qui cum illo erant:* Præceptor, turbæ te comprimunt & affligunt: & dicis, quis me tetigit? Eandem verò historiam Marcus his verbis explicat: Dice-
Mar.5. bant ei Discipuli sui, vides turbam comprimentem te, & dicis, quis me tetigit? Discipuli Iesu ij sunt, qui cum Petro esse dicuntur. Et cur, obsecro, dicuntur Discipuli Iesu *cum Petro* tam absente, quàm præsente Christo, nisi quia Petrus, tanquam primogenitus, illis velut fratribus suis sub Christo communi omnium Patre ac Domino præerat? Vnde iterum Diuus Lucas cùm ostendisset, Christum in montem, vbi transfiguratus erat, secum assumpsisse
Lucæ.9. Petrum, Iacobum & Ioannem: *Petrus,* inquit, *& qui cum illo, grauati erant somno.* Ex quo perspicitur, etiam filios Zebedæi, hoc est, eos Apostolos, qui cæteris maiores habebantur, tamen
In epist ad Smyrnenses. solitos esse dici *cum Petro esse*, quia illum velut seipsis maiorem obseruantia quadam fraterna colebant. Vnde etiam Ignatius ait, Christum à mortuis resurgentem venisse ad eos, qui circa
Matth.17. *Petrum erant.* Cur *circa Petrum* dicuntur esse, nisi quia Princeps eorum erat Petrus? Quis nunc rationem perspicuam non videat, cur ij, qui didrachmum Capharnai colligebant, *ad Petrum* præcipuè dixerunt: Magister vester non soluit didrachmum: ait Petrus, etiam. Ad vnum loquuntur Petrum, & tamen dicunt: Magister vester. Vtique propterea, quòd totum Christi comitatum sub vnius Petri persona comprehendendum non ignorarent, quòd is velut Antistes eius familiæ atque Antesignanus haberetur.

Eòdem

Eodem etiam pertinet, quod Christus dixit ad Petrum: *Aperto piscis ore inuenies staterem, illum sumens da eis pro me, & te*. Stater autem duo didrachma complectitur. Cùm ergo Christus pro se vnum didrachmum, & pro Petro alterum solueret: vtique significat, etiam Petrum fuisse cuiusdam familiæ Caput, aut certè velut Primogenitum quendam, qui sacrum illud tributum soluere deberet. Iosephus enim appellat id *sacrum didrachma, quod Iudæi solebant Deo ex more offerre*. Hilarius etiam in hunc Matthæi locum, itemque Chrysostomus rem ad tributum ex lege Moysis primogenitorum nomine debitum referunt. Hieronymus idem tributum ab Augusto Cæsare indictum putat. Origenes vtrunque sensum recipit. Ac sanè poterat id ab Augusto Cæsare in ærarium Imperatoris rapi, quod antè Deo solebat offerri. Vtcunque id sit, siue soli Primogeniti cuiusque familiæ hoc didrachma debebant soluere, siue etiam soli patresfamiliâs, seu paterfamiliâs debebat vnum pro se, & alterum pro familia exoluere: quolibet modo Primatus quidam Petri ex ea re intelligitur. Nam siue Primogenitus in Christi comitatu Petrus habetur, nihil est primogenito per naturam prius: siue ipse velut secundus paterfamiliâs sub Christo numeratur, qui secundus à Christo est, Discipulorum vtique primus est: siue Petrus ipse totam Christi familiam solus repræsentat, ne hoc quidem facere posset, nisi totam Christi familiam sub se complecteretur. Etenim in singulorum capita non fuisse hoc tributum à Christo redditum, constat, cùm pro duodecim Apostolis nō duodecim didrachma, vel sex stateres, sed tantùm duo didrachma (quodque idem est) vnum staterem soluerit, & eum pro se, & pro Petro. vt meritò Diuus Chrysostomus dixerit, *Primogenitus erat Christus. Petrus quoque Discipulorum primus esse videbatur*. Et iterum: *Ingens hic honor Petro deferebatur.* Et pòst: *Pro me* (inquit) *& te, quoniam & Petrus primogenitus erat.* Et paulò pòst: *In illa hora cæteris omnibus Petrum prætulit*. Ex eadem re Nazianzenus asserit, *Petrum Discipulorum omnium fuisse charissimum*. Imò tam Origenes, quàm Chrysostomus putant, contentionem de Primatu inter Discipulos mox ortam, inde potissimùm fluxisse, quoniam *maximum hunc existimabant honorem in Petrum à Christo collatum, quasi per hoc indicasset eum cæteris Discipulis meliorem.* Addit Chrysostomus: *Cùm ex Iacobo & Ioanne alter primogenitus esset, nihil tamen tale pro ipsis fecisse videtur*. Ac sanè cùm ab Augustino quæreretur, cur Saluator pro se tantùm & Petro, ac non etiam pro cæteris Apostolis didrachma soluisset, respondit: *Saluator cùm pro se & Petro dari iubet, pro omnibus exoluisse videtur, quia sicut in Saluatore erant omnes causæ magisterij, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur. Ipsum enim constituit esse Caput eorum, vt* Pastor esset gregis Dominici. Denique alibi Augustinus *vnum didrachmum pro Christo, alterum pro Petro, id est, pro Ecclesia, datum docet.* Petrus ergo totam familiam Christi, id est, Ecclesiam repræsentat: & cur, obsecro, nisi quia totius Ecclesiæ sub Christo Caput est? Atque hæc sunt dicta, vt obiter ostenderem, Primatum Petri non tantùm verbis Christi, sed præterea rebus ipsis innixum, ab omnibus Euangelistis pro certissimo vbique habitum esse. Mihi enim ab initio illud præcipuè propositum fuit, vt ostenderem, quid primùm Christus Petro prædixisset, ac deinde, quomodo illam priorem prædictionem re ipsa præstans, mox aliud quippiam de nouo promisisset, donec tandem omnia complesset.

Iosephus antiquit. lib. 18. cap. 12.
Chrysost. in Matth. hom. 28.
Hieron. in c. 17 Matth.
Origenes in Matth. ho. 5.
In Matth. homil. 59.
Nazianzenus ad Iulianū.
Origenes in Matt. tract 5.
In Matth. homil. 59.
Augustin. in quæst. ex nouo Testamē. to q. 75.
De verbis Apost. serm. 6.

Primùm Simoni filio Ioannis prædictum est: *Tu vocaberis Cephas*. Deinde, re ipsa Christus *imposuit ei nomen, Petrus*. Tertiò, inter Apostolos *primus eligitur Petrus*. Cæteri verò idem Apostolatus officium vnà cum Petro assecuti, & eatenus pares, tamen dignitate inferiores erant: quia solus Petrus præter ipsum Apostolatus officium, ex omnibus Apostolis primus est & maximus: ob eamque causam & os eorum omnium erat Petrus, & *supra familiam Domini constitutus* significatur, & Discipuli *cum Petro*, velut cum Principe suo esse dicebantur, cæterisque præsentibus, Christus pro se ac Petro solo didrachmum soluit. Nunc sequitur, vt ea persequamur, quæ ad propriam Petræ naturam officiumque in Principe Apostolorum spectant. Nam licet inchoata iam ex parte aliqua sit Petræ huius fabricatio, tamen multò maiora sunt, quæ adhuc restant. Christo igitur interrogante Discipulos suos: *Vos autem quem me esse dicitis?* Petrus respondet: *Tu es Christus filius Dei viui.* De quibus verbis Cyrillus ita scribit: *Petrus vt Princeps Caputq́ cæterorum primus exclamauit: Tu es Christus filius Dei viui*. Petrus non tantùm dixit, sed *exclamauit*, nec tantùm vnà cum alijs, sed *primus*, hoc est, ante omnes, nec id velut sola voce ex priuato studio præcurrens, verùm vt *Princeps Caputq́ cæterorum.* Fuit ergo iam tunc Princeps, & Caput Apostolorum ex aliqua parte, antequam confessus est Christū esse Filiū Dei viui. Nam *vt Princeps, Caputq́ cæterorum exclamauit*, hoc est, confiteri cœpit. Ac tametsi eadem potestas pleniùs postea Petro conferatur, tamen etiam id, quod præcessit,

Ioan. 1.
Marci 3.
Matth. 10.
Ioan. 6.
Matth. 16.
Marci 1.
Luc. 9. & 12.
Matth. 17.
Matth. 16.
In Ioan. lib. 12. cap. 64.

cessit, magni momẽti ad eam authoritatem stabiliendam fuit. Quod ob eam causam sæpius repeto, vt Lector animaduertat, non totam rem à sola confessione pendêre, sed multò magis ab illo viro, qui iam antè nominatus est Cephas, & factus est Petrus, vt postea confiteri, & Ecclesiam Christi per confessionem suam in fide Catholica stabilire posset. Christus ergo, audita Petri confessione, dixit ei: *Beatus es, Simon Bariona.* Ecce non sola confessio, sed etiã persona confitens appellatur beata. Pergit Christus: *quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus qui in cœlis est. Et ego dico tibi* (non item alijs, qui minore authoritate & dignitate, quàm tu affecti sunt) sed *dico tibi*, cui iam antè & promisi, & imposui nomen Cephæ, quemque primum Apostolorum constitui, *tibi dico: Tu es Petrus*. Non dico tantùm, quòd confessio hæc tua est petra, sed *tu ipse es Petra*, vt possis tam aliâs confiteri veram fidem pro confirmandis fratribus tuis, quàm nunc eam confessus es.

Simon. Tibi. Tu. Petra.

Nec mirum videatur cuiquam, si dico Simonem esse *Petram*. Nihil quippe aliud interest inter Petrum, & petram hoc in loco, nisi quòd alia est proprietas linguæ Latinæ, quàm fuerat Syricæ aut Hebrææ, in qua Dominus loquebatur. Nam Latini vocabulum commune ad certam personam accommodantes, velut proprium efferũt, quod alioqui solo terminationis charactere, & figura vocis (non item re ipsa) differt à petra, siue à lapide solidissimo. Christus verò dixerat: *Tu es Cepha*. hoc est, *petra*, seu Petrus. *Non aliud* (inquit Hieronymus) *significat Petrus, aliud Cephas: sed quam nos Latinè & Græcè* petram vocamus, *hanc Hebræi & Syri propter linguæ inter se viciniam Cepham nuncupant.* Si ergo idem est petra, & Petrus, & Cephas: consequitur, vt Christus dixerit ad Simonem Filium Ioannis, *tu es petra*: & quando addidit, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, profectò significauit, se super Simonem ipsum quem vocauerat petram, ædificaturum Ecclesiam suam. Nam vt iam antè declaraui, hæc petra (de qua dictum est, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*) necessariò refertur ad petram priùs iam aut oculis, aut auribus demonstratam. Ad oculum autem nulla omnino petra demonstrabatur. Porrò quæ ad aurem demonstrabatur, non alia fuit, quàm Simon filius Ioannis, cui Christus dixerat, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Super hanc, inquam, quæ tu es. Nam alia nulla erat, ad quam pronomen demonstratiuum (*hæc*) referri poterat: vt mihi videantur Protestantes aut communi sensu carere, aut malitia prorsus excæcati esse, cùm negant, *hanc petram* ad illum solum referri, qui solus verbo præcedente dictus est *Petra*. Nec mihi opponant Augustinum. Is enim tametsi linguæ Hebrææ ignarus, putauit aliud esse petram, & aliud Petrum: tamen nunquam negauit, Simonem Petrum hoc in loco petram vocari: sed liberum cuique reliquit, vt vel Christum, vel Petrum alio atque alio modo petram vocari existimaret. Cæterùm Lutherani & Caluinistæ pertinaciter negant, Petrum hoc in loco per nomen Petræ intelligi. At Christus vbique vsus fuerat vocabulo *Cephæ*, quod ipsi Protestantes, linguarum satis iam periti, non ignorant, lapidem ingentem & petram significare. Accedit eódem, quòd ædificatio de qua Christus agit, in futurum differtur: quæ res nec in Christum, nec in fidem aptè conuenit. nam super Christum, & super fidem in illum semper fuit ædificata Ecclesia, verùm nunc promittitur alia quædam ædificatio, quæ futura est, quæque nondum est completa.

Hieronymus in commentarijs cap. 2. ad Galat.

Hanc

Retractat. lib. 1. cap. 21.

Ædificabo.

Petrus (inquit Origenes) *per promissionem meruit fieri Ecclesiæ fundamentum. In Petro* (inquit Theodoretus) *Apostolorum Principe Dominus in Euangelijs se Ecclesiam suam ædificaturum promisit.* Promissionis ergo hoc verbum est, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quo modo autem super Christum, aut super fidem in Christum promittitur in posterum ædificanda Ecclesia, quæ semper ab origine mundi illis modis ædificata fuit? *Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam*: hoc est (inquit Origenes) *neque aduersus hanc petram, neque aduersus Ecclesiam, quæ super hanc petram ædificabitur*. Nimis autem absurdum videtur, vt Christus promittat, portas inferi non præualituras aduersus seipsum. Quasi verò fidelium quisquã de Christo, quem credit filium Dei existere, solicitus esse, aut vllo pacto dubitare queat, an portæ inferi aduersus ipsum præualituræ sint. Nec etiam quisquam dubitat, quin portæ inferi non sint præualituræ aduersus fidem, quæ est in Christum IESVM, qui *Saluator est omnium fidelium*. Sed quoniam infirmitatis nostræ conscij, meritò poteramus de nobis ipsis, ac de visibili Pastore nostro soliciti esse: Christus per hoc verbum promissionis (*portæ inferi non præualebunt aduersus hanc Petram*) id egit, vt nos de vna quapiam petra visibili à se constituta securos redderet: promittens *portas inferi*, hoc est (inquit Epiphanius) *hæreses & Hæresiarchas* non præualituras aduersus Petrum, hoc est, aduersus primum Ecclesiæ Pastorem, quatenus ii

In Matth. tractat. 3. In Cantica Canticorũ.

In Matth. Tractat. 1.

1. Timot. 4.

Epiphan. in Ancorato.

nus is Pastorali suo officio in decernendo ea, quæ ad fidem spectant, fungetur. Nam quòd hactenus de Petro locutus sit, & adhuc loquatur, subiecta etiam verba declarant: *Et tibi dabo Claues regni cælorum*. Quid est hoc, *tibi dabo*? Vtrúmne id significatur, quòd Christo, aut quòd fidei Christianæ dabuntur Claues regni cœlorum? Et certè *cui promittuntur Claues regni cælorum*, is etiam appellatur *petra*, *super quam Ecclesia ædificari promittitur*. Ab initio quippè orationis eius, quæ ad Petrum habetur, vsque ad finem omnia Christi verba diriguntur ad vnam personam. *Beatus es Simon Bar-Iona: & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo Claues regni cælorum*. Nónne ad eandem personam spectant omnia, quæ hoc in loco sub demonstrationis modo proferuntur? Nónne is dicitur *beatus*, qui est *Simon Filius Ioannis*? Nónne eidem Simoni dicitur, *tu es Petrus*? Nónne qui est *Petrus*, idem appellatur *hæc petra*? Nónne super eũ, qui est *hæc petra*, *ædificabitur Ecclesia Christi*? *Nónne portæ inferi negãtur præualituræ aduersus hanc petram*? Nónne *ei promittuntur Claues regni cælorũ, qui & Simon, & Petrus, & hæc petra dicebatur*? Ostendant Protestantes rationem aliquam, si possunt, qua doceant, Christum orationem suam à Simone Petro aut ad seipsum, aut ad fidem in se habendam deflexisse. Vbi hoc fieri cœptum est? Nónne à persona Petri manifestè inchoatum est, cum dicebatur, *Beatus es Simon Bar-Iona*? Nónne in eandem personam ad postremum finita est oratio, vbi dicebatur, *Et tibi dabo Claues regni cælorum*?

1. Beatus es. 2 Tibi dico. 3 Tu es Petrus. 4 Super hãc petram. 5 aduersus eam. 6 Tibi dabo.

Quæ igitur inter principium orationis & finem interiecta sunt, frustra torquentur ad alienum quippiam, quod neque ab initio nominatum, neque ad finem orationis vllo modo cõclusum est. Aut vbi facta est in oratione Christi vel sui ipsius, vel fidei, quæ in se habenda esset, vlla mentio? Vbi dixit Christus, *Ego sum Petrus, & super hanc petram ædificabitur Ecclesia mea*? Vbi dixit, *fides qua tu, Petre, dixisti, me Filium Dei viui esse petra est, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*? Hoc in Euangelio nusquam legitur. Ibi legitur, Christum ad Simonem, qui suam Deitatem confessus erat, dixisse: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Hinc rectè concluseris, *super Petrum fidelem*, *super Petrum veram fidem fratrum nomine confitentem*, Christi Ecclesiam ædificandam promitti. Hoc in Euangelio, hoc in fide Catholica, hoc in Sanctorum Patrum consensu inuenitur. Verùm quòd fides à persona Petri separata, in quocunque alio, qui officium sedemq; Petri non teneat, dicatur petra, super quam Ecclesia ædificabitur, id prorsus non inuenitur aut in Euangelijs, aut in Maiorum doctrina. Ac nimirum quænam erit ista fides, super quam ædificabitur Ecclesia? Num absque subiecto quopiam erit, in quo & ab initio sit, & cum opus est inuestigetur? Oportet enim vt & in homine aliquo existat, & certa ac stata sit, quoniam per demõstrationem *huius Petræ* designatur. Si ergo dicas, Ecclesiam ædificari super fidem illam, quæ cõfitetur, Christum esse filium Dei viui, in quocunque homine ea sit: confessus est hoc Nouatianus, Donatus, Eutyches, & hodie Anabaptistæ eandem veritatem confitentur, nec tamen super illorum fidem ædificata est Ecclesia. Quid multis? Cui promissæ sunt Claues regni cœlorum, super eum promittitur ædificanda Ecclesia. Petro Claues datæ sunt: super Petrum igitur ædificata iam est Ecclesia. Nec enim maius est instar petræ molẽ militantis Ecclesiæ sustentare, quàm triumphantis Ecclesiæ Claues possidere. Nam vt *nemo potest aliud fundamentũ ponere præter Christum Iesum: sic solus Christus habet Clauem David, qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit*. Cæterùm vt Christus, qui solus iure suo Claues regni cœlorum habet, eas Petro & Successoribus Petri concedit ad Ecclesiæ militantis vtilitatem: sic idem Christus, qui solus per naturã suam est vniuersalis Ecclesiæ fundamentum, Petro & Successoribus Petri cõcedit, vt ad tempus sint militantis Ecclesiæ fundamentum. *Nunquid enim non licet Christo, quod vult, de suo facere? Aut oculus Protestantium nequam est, quia Christus est bonus?* Qui habet Claues regni cœlorum, is digno aperit, indigno autem claudit cœlum. At hoc quid aliud est, quàm in ipsum cœlum potestatem accipere? Per claues enim tam domus, quàm ciuitatis, alicui traditas, insignis quædam authoritas & potestas in illam domum ciuitatemque donatur. Sicuti ergo *qui minor est in regno cælorum, maior est Ioanne Baptista*, hoc est, quouis homine extra cœlum agente: sic etiam qui vel minimam potestatem in regnum cœlorum habet, maior est quolibet Ecclesiæ militantis magistratu, qui saltem in regnum cœlorum potestatẽ non habeat: si tamen talis esse vllus magistratus in Ecclesia militante potest. Nam id tãtùm dicere volui, plus quodammodo videri esse, vt Claues regni cœlorum quis habeat, quàm vt Ecclesiam militantem in terra sustineat: cùm tamen reuera hæ duæ potestates non separentur à se mutuò, sed omnino in eundem ho-

Non dicitur ego sum Petrus, sed tu es.

1. Cor. 3. Apocal. 3. Vide Augu. tracta. 50. in Ioan.

Math. 20.

Claues.

Luc. 7.

 minem

minem coëant, atque adeò vna quædam poteſtas exiſtant. Niſi quòd ſub nomine fundamen- aut petræ, talis poteſtas indicatur, quæ aliquem in Eccleſiã admiſſum fouet ac regit: ſub nomi- ne verò Clauium, etiam illa poteſtas continetur, quæ & aliquem ab Eccleſia Dei prius alien- in eam iuſtè recipit, & aliquem iam prius communionis Eccleſiaſticæ participẽ ab eadem iu- ſtè repellit. *O beatus cæli ianitor* (exclamat Hilarius) *cuius arbitrio Claues æterni aditus traduntur, cuius terreſtre iudicium præiudicata authoritas ſit in cælo, vt quæ in terris aut ligata ſint aut ſoluta, ſtatuti eiuſdem conditionem obtineant & in cælo. Magna erat poteſtas* (inquit Chryſoſtomus) *& doni magnitudo ineffabilis: & ego tamen dabo tibi, inquit.* Denique Auguſtinus ait, *Petrum digni- extitiſſe, qui ædificandis in domo Dei populis lapis eſſet ad firmamentum, columna ad ſuſtentaculum, Clauis ad regnum.*

In Math. Cap.16.

In Matth. Hom.55.

De Sanctis Serm.29.

Si ergo non minus eſt, Claues regni cœlorum accipere, quàm fieri petram, ſuper quam æ- ficetur Eccleſia, cùm certò conſtet, Claues regni cœlorũ Petro, & ſoli Petro nominatim pro- miſſas eſſe: cur negatur, etiam illud eidem Petro eſſe promiſſum, quòd ſuper eũ ædificabitur Chriſti Eccleſia? præſertim cùm eodem tempore, eidem homini, ex eadem occaſione, tam di- catur, *tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,* quàm illi dicitur, *& tibi dabo Claues regni cœlorũ?* Aut quid aliud ſibi vult illud (*Et tibi dabo*) niſi vt declaret, præcedẽtia Chri- ſti verba pertinere ad eundem Simonem, ad quem pertinent ſequentia? Cùm igitur clarum ſit, hæc verba, *Et tibi dabo Claues regni cœlorum,* ad ipſum Petrum dici: conſtare etiam no- debet, eundem Petrum appellari *hanc petram, ſuper quam ædificabitur Eccleſia Chriſti.* Hæc om- nia dicta ſunt, vt Euangelij veritatem, quæ ſuper Petrum ædificari Eccleſiam docet, contra Proteſtantium calumnias defenderemus. Nam ſi pro ipſa Euangelij veritate non certaremus, profectò ſat erat nobis, quòd ſoli Petro claues regni cœlorum ante alios omnes & promittun- tur, & ſecundùm eandem promiſsionem abſque omni cõtrouerſia donantur. *Fidelis enim qui repromiſit.* Porrò vel hoc ſolum ad Primatum Petri ſtabiliendum ſatis habet virium. Nam vt ante Apoſtolos omnes accepit Clauium promiſsionem, ita & Princeps eorum in hoc ip- eſt factus, quòd illi non niſi poſt illũ eaſdem Claues ab eodem Chriſto accipiũt. Nec enim ni- hil eſt, originem & principium alicuius poteſtatis in aliquo fundatum eſſe, etiamſi poſtea ea- ipſa poteſtas cum alijs ex æquo communicetur. Nam etſi reliqua poteſtas plena & tota in ſe- cundum, aut tertium tranſeat: tamen hoc vtique tranſire non potuit vt ille ſecundus aut ter- tius fieret etiam primus, qui Claues regni cœlorum accepiſſet. Facta quippe infecta fieri non poſſunt Negari non poteſt, quin ſoli Petro ab initio dictum ſit, *tibi dabo Claues regni cœlorum.* Fuit ergo poteſtas Clauium ſaltem vi promiſsionis Diuinæ ad aliquod momentum in ſolo Pe- tro. Saltem ergo hic Primatus in Petro fuiſſe concedatur, vt ab vna viſibili origine omnis Ec- cleſiaſtica poteſtas promanet. Si dicas, *Petrum Eccleſiæ perſonam in accipiendis regni cœlorũ Cla- uibus geſſiſſe:* fatebor, ac ſimul quæram, quis Petro hanc perſonam impoſuerit? Si Eccleſia conſtituit Petrum velut procuratorem ſuum in hac re, minor vtique eſt Petri, quàm Eccleſiæ authoritas, quæ vice ſua ſubſtituit illum. Sin certò conſtet, Eccleſiam nihil tale Petro com- miſiſſe, verùm hanc perſonam Petro non niſi ab ipſo Chriſto impoſitam eſſe: iam videndum eſt, quo iure ac nomine Chriſtus conſtituerit Petrum, Eccleſiæ totius procuratorem. Si enim Chriſtus conſtituit Petrum velut manum aut pedem in Eccleſiæ corpore: erit ſanè aliquid in eadem Eccleſia maius Petro. Sin Chriſtus conſtituit Petrum velut primum Eccleſiaſtici corporis membrum: iam etiamſi perſonam Eccleſiæ gerat, erit tamen Caput ac Princeps in toto Eccleſiaſtico corpore.

Et

Heb.10.

Obiectionis proteſtantiũ confutatio.

Videamus ergo Petri nomina: & inde perpendamus viri dignitatem. *Tu vocaberis Cephas,* hoc eſt, *petra.* Quid, obſecro, aliud eſt petra, quàm prima & ſolidiſsima ædificij pars, quæ alio nomine dicitur fundamentum? Quod autem in corpore animalis eſt caput, hoc idem eſt fun- damentum in ædificio. Accedit eòdem, quòd omnes Fideles tanquam *viui quidã lapides ſunt, qui ædificantur ſuper Chriſtum maximum & angularem lapidem,* vt ipſe Petrus in Epiſtola ſua do- cet. Petrus verò non fruſtrà & ſolus *accepit promiſsionem,* vt vocaretur Cephas, & ſolus re ve- ra eſt cognominatus Cephas ſeu Petra. Eſt igitur & ipſe lapis ſuper Chriſtum ipſum ædifica- tus, non inſtar aliorum, ſed tantò maior, *quantò differentius nomen præ illis accepit.* Nam illi ſunt lapides tantùm communes, ille verò eſt petra, id eſt, lapis magnus & rupes firma. Illi dicuntur lapides, quia ſuper Chriſtum lapidem angularem ædificantur. Petrus verò & hoc cum illis com- mune, imò & præ illis proprium habet, quia Chriſto proximus eſt: & præterea propriè cogno- minatur *Cephas,* id eſt, petra, velut etiam alios peculiari quadam ratione ſuſtentans, ſicut ipſe Chriſtus

1.Pet.2.

Heb.1.

Christo peculiari quadam ratione sustentatur. Vt ergo solus cognominatur Petrus, ita solus aliquid veri lapidis proprium habet, in quo tam reliquos Fideles, quàm ipsos Apostolos vincit. Item Petro dicitur postea, *Pasce agnos, pasce oues meas.* Pastor ouium, Caput illarum,& gubernator est. Petro igitur vt lapidi firmissimo, eidemque vt Pastori & ouium, & agnorum, Claues regni cœlorum promittuntur. Hoc iure qui Claues pro tota Ecclesia primus habet, profectò velut totius Ecclesiæ firmissimus lapis, & ouium agnorumque omniũ Pastor, eas habet. Accepit ergo Petrus à Christo Claues pro cæteris, vt Moyses pro populo Israël accepit à Deo Legem, atq; vt Aaron pro eodem populo Sacerdotalem potestatem accepit: qui modus accipiendi Claues regni cœlorum, reddidit Petrum illis omnibus maiorẽ, pro quibus dictas Claues accepit. Nec aliter hãc rem intellexit Augustinus, vti iam antè planum fecimus, qui Petrum in accipiendis Clauibus ait *propter Apostolatus sui Primatum, Ecclesiæ personam gessisse.* Ioan. 21. In Ioan. tractat. 124.

Quid illis hominibus iniquius aut miserius cogitari potest, qui cùm verba ex subiecta ratione interpretari debeant: verba primùm separant ab ipsa illorum ratione, ac deinde id per illa verba concludunt, quod ab eorundem verborum ratione longissimè abest? Quid crebrius apud Lutheranos & Caluinistas legitur, & auditur, quàm quòd Petrus accepit Claues regni cœlorum *pro Ecclesia*, & velut *personam Ecclesiæ gerens?* Imò adddunt, Augustinum ita dicere, ita sentire: ac mox inde concludunt, Petrum non fuisse Caput Ecclesiæ, sed potius vnũ quẽdam de turba Apostolorum, qui etiam fuerit inferior toto Apostolorum collegio. Atqui cùm Christus fecerit eum Petram, & Pastorem, & confirmatorem fratrum: cumque Augustinus, qui dicit eum in accipiendis Clauibus gessisse personam Ecclesiæ, dicat id eum fecisse *propter Apostolatus sui Primatum*: quantæ impudentiæ hoc est, vt vrgeant illa verba (*gessit personam Ecclesiæ*) & omittant, imò, etiam negent illa alia, *propter Apostolatus sui Primatum?* Atque vt adhuc, si qui ex illis conuertendi sunt, faciliùs conuertantur, sin autem illi nolunt conuerti, tamẽ alij sciant, eos certissimò à veritate Euangelij aberrare: perpendant mihi illud, quod alibi Augustinus scribit: *Quando super Christum baptizatum Spiritus Sanctus velut columba descendit, tũc corpus suum, id est, Ecclesiam suam præfigurare dignatus est.* Si Christus præfigurauit Ecclesiam suam, in ea ipsa re necessariò etiam comprehenditur, quòd figurauit illam. Christus ergo gessit figuram seu personam Ecclesiæ suæ, dum quod toti Ecclesiæ præstandum quandoq; erat, interim ostenditur & figuratur in ipso Christo. Vnde Augustinus eodem in loco figuram cũ persona coniungens, dicit, *Petrum Apostolum propter Apostolatus sui Primatum gessisse Ecclesiæ personam figurata generalitate.* Cùm ergo etiam Christus, dum baptizabatur, personam seu figuram Ecclesiæ gesserit: vtrum dicemus, Christũ propterea non esse Caput Ecclesiæ, verùm esse Vicarium & procuratorem eius? Sin vltrò conceditis, Christum etiamsi personam Ecclesiæ ad tempus in accipiendo Baptismo gessit, tamen æternum eiusdem Ecclesiæ Caput esse: profectò etiam illud verum erit, Petrum in accipiendis regni cœlorum Clauibus gessisse personam Ecclesiæ, & tamen eiusdem Ecclesiæ Caput ad tempus extitisse. Accepit enim Claues pro Ecclesia quidem, sed nec ab illa, verùm à Christo: nec velut inferius quoddam illius membrum, sed vt primum & principale totius Ecclesiastici corporis membrum, idq; ab ipso Christo eiusdem corporis æterno Capite constitutum. Quæ cùm ita sint, certum est, in Petro velut in Principe Apostolorũ totius Ecclesiasticæ iurisdictionis originem sub Christo, ac plenitudinem extitisse: illumq; fuisse fundamẽtum Ecclesiæ militantis, & petram fidei, cuius rei, præter grauissimas rationes ex ipso Euangelio iam allatas, testem citabo vniuersam & Græcorum & Latinorum Patrum antiquitatem. In lib. 15. de Trinit. c. 26. In Ioan. tractat. 124.

Clemens in Epistola. 1. ad Fratrem Domini: *Simon Petrus veræ fidei merito, & integræ prædicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiæ definitus est: qua de causa etiam Domini ore cognominatus est Petrus.*

Tertullianus de præscriptionibus aduersus Hæreticos: *Latuit aliquid Petrum ædificandæ Ecclesiæ petram dictum?* Adhuc autem infectus hæresi Tertullianus non fuerat, quando librum de præscriptionibus conscripsit.

Origenes Hom. in Exodum 5. *Vide, magno illi Ecclesiæ fundamento, & petræ solidissimæ, super quam Christus fundauit Ecclesiam, quid dicatur à Domino: Modicæ* (inquit) *fidei quare dubitasti?*

Hippolytus de consummatione mundi: *Princeps Petrus, fidei petra.*

Cyprianus lib. 1. epist. 3. & 12. & lib. 4. epist. 9. *Super Petrum ædificata à Domino fuerat Ecclesia.* Et ad Iubaianum: *Ecclesia, quæ vna est, super vnum, qui & Claues eius accepit, Domini voce fundata est.* Et

est. Et ad Quintum: *Petrum Dominus primum elegit, & super eum ædificauit Ecclesiam suam.* Hilarius lib.6.de Trinitate. *Petrus ædificationi Ecclesiæ subiacet.* Et in cap.16. Matthæi. *O in nuncupatione noui nominis fœlix Ecclesiæ fundamentum, dignaq; ædificatione illius petra, quæ infernas leges dissolueret!*

Ambrosius in Hymno, quem Augustinus citat Retractationum lib.1.cap.21. *Hoc* (id est, gallo gallinaceo) *canente, ipsa petra Ecclesiæ culpam diluit.* Non modò Petrum vocat petram, sed petram Ecclesiæ, atque adeo *ipsam Ecclesiæ petram.*

Basilius in concione de pœnitentia: *Petrus petra est propter Christum petram. Largitur enim Iesus suas dignitates: petra est, petram facit.*

Gregorius Nazianzenus in Oratione de moderatione in disputationibus conseruanda: *Petrus petra vocatur, atq; Ecclesiæ fundamenta fidei suæ credita habet.*

Hieronymus in illa verba: *Super hanc petram,* Matthæi 16. *Ædificabo Ecclesiam meam super te.*

Chrysostomus Homil.27.ex varijs in Matthæum locis: *Princeps Apostolorum Petrus, super quē Christus fundauit Ecclesiam, verè immobilis petra & firma confessio.* Hinc videre licet, quo sensu idem Chrysostomus antea dixerat, Christum promisisse, quòd ædificaret Ecclesiā super fidem confessionis Petri. Non enim aliter hoc intellexit, quàm quòd Ecclesia ædificaretur super ipsum Petrum, quatenus is fidem inconcussè confiteretur.

Epiphanius in Ancorato: *Ipse Dominus constituit Petrum primum Apostolorum, petram firmam, super quam Ecclesia Dei ædificata est, & portæ inferorum non valebunt aduersus illam. Portæ autem inferorum sunt hæreses & hæresiarchæ. Iuxta omnem enim modum in ipso firmata est fides, qui accepit Clauem cœlorum.*

Paulinus ad Seuerum Epist.4. *Petra est Christus: bibebant enim de spiritali sequente eos petra, petra autem erat Christus. Etiam Discipulo suo huius vocabuli gratiam non negauit, cui dicit: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

Augustinus in Psal. 69. *Petrus Christū confessus erat Filium Dei, & in illa cōfessione appellatus erat petra, supra quam fabricaretur Ecclesia.* Augustinus Lib. Retractationum 1.cap.21. *Dixi quodam in loco de Apostolo Petro, quòd in eo tanquam in petra fundata sit Ecclesia. Qui sensus etiam cantatur ore multorum in versibus beatissimi Ambrosii.* Et in Ioan. Tracta.11. *Respondit Petrus, petra illa, voce omnium: Domine, ad quem ibimus?* Et in Ioan. Tractat.7. *Petro dicente, tu es Christus Filius Dei viui, ibi* (Dominus) *nominauit petram, & laudauit firmamētum Ecclesiæ in ista fide.* Et serm.124. De tempore: *Petrum* (quando Christum negauit) *Dominus paululum subdeseruit, vt Ecclesiæ Rectori futuro ignoscendi peccatoribus quædā regula poneretur.* Et pòst: *Totius corporis morbum in ipso Capite curat Ecclesiæ, & in ipso vertice componit membrorum omnium sanitatem, in ipsa confessionis Christi crepidine, in ipso immobilis fidei fundamento, in Petro scilicet.* Et de Sanctis, Sermo.29. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Dignus certè, qui ædificandis in domo Dei populis lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum.*

Maximus Taurinensis in Natali Petri & Pauli Homilia.1. *Petro Christus communionem sui nominis libenter indulsit. Vt enim, sicut Apostolus Paulus edocuit, petra erat Christus: ita per Christum Petrus factus est petra, dicente ei Domino, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meā.* Et in Homilia de fide Petri, quæ apud Ambrosium inter Sermones 47.est: Petrus (inquit) pro soliditate deuotionis Ecclesiarum Petra, tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem molemque continet.

Cyrillus in Ioan. Lib.2.Cap.2. *Nec Simon fore iam nomen sibi, sed Petrus prædicit, vocabulo ipso cōmodè significans, quòd in eo tanquam in petra lapideq; firmissimo suam esset ædificaturus Ecclesiam.*

Theodoretus in Cantica Canticorum. *In Petro Apostolorū principe Dominus in Euangelijs se Ecclesiam suam ædificaturum promisit.*

Prosper de vocatione gentium Lib.2.Cap 28. *Hæc fortissima Petra ab illa principali petra communionem & virtutis sumpsit, & nominis.*

Leo in anniuersario assumptionis suæ ad Pontificatum, Serm.3. *Cùm ego sim inuiolabilis petra, tamen & tu quoq; petra es, quia mea virtute solidaris.*

In Actione 3. Concilij Chalcedonensis. *Petrus Apostolus est petra & crepido Ecclesiæ Catholicæ.*

Gregorius Magnus Lib.6.Epist.37. *Quis nesciat, Sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principis soliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine, vt Petrus à petra vocaretur?*

Constantinus 4. Imperator in Edicto pro sexta vniuersali Synodo, quod extat in Actione 18. eius-

eiusdē sextæ Synodi: *Hæc* (inquit) *Petrus, qui & Petra fidei, & Princeps Apost. intemerata seruauit.*
Damascenus in historia Iosaphat & Barlaam. *Princeps Apostolorum Petrus fidei petra.*
Theophylactus in Cap. 22. Lucæ. *Post me, Ecclesiæ petra es & firmamentum.*
Euthymius in 16. Matthæi. *Fidei petra futurus es, siue, te ponam fundamentum credentium: ædificabo super te Ecclesiam meam.*
Andræas Episcopus Cretæ in oratione in Domini transfigurationem. *Petrus supra petram* (id est, Christum) *stabiliter fundatus, & fidei fundamentum, & eam, quæ fit per virtutes, Ecclesiæ dispēsationem in se suscipit.* Græcos autem recentiores eò libentius adduxi, vt animaduerteretur, etiam illos non dubitasse vnquam de ipsius Petri eximia Prærogatiua. Nam de Latinis recentioribus nec Aduersarij dubitant.

Quanquàm ergo tot modis constet, Petrū fuisse tùm Petrā, super quam ædificata est militans Ecclesia, tùm aliorum Apostolorum Caput & verticem, vt salua fide in Euangeliū Christi, & salua vnitate Catholica, nullo modo iam liceat de ista veritate dubitare: tamen quia nec ista sola hoc probant, etiam ad alia, quæ præcipuo quodam & singulari iure Dominus Petro largitus est, progrediatur oratio. Vix enim dici potest, in quot locis Petri Primatus elucet. Cùm igitur litigassent Apostoli, *quis eorum videretur esse maior*, Dominus vbi eos omnes à libidine dominandi reuocasset, iussissetq; vt qui maior inter eos erat, fieret tanquam iunior: mox quisnam ille maior esset, non obscurè demonstrans, ad Simonem Petrum dixit: *Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Ecce licèt omnes Apostoli tententur à Satana, tamen pro solius Petri fide rogatur, vt ea non deficiat: vtique vt non deficiat in ijs, qui succedunt in Cathedra eius. Nam ibi sic pro illo rogatum esse docetur, vt pro alijs Apostolis eodem modo non sit rogatum: & tamen pro personis omnium (excepto Iuda) Christus etiam illa ipsa nocte rogauit, qua hæc ad Petrum dixit. Nam & hæc dixit post vltimam cœnam, & tunc (teste D. Ioanne) precatus est ijs verbis: *Pater, manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt, quia omnia, quæ dedisti mihi, abs te sunt: quia verba, quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt, & cognouerunt verè, quia à te exiui, & crediderunt, quia tu me misisti. Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo. Sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt. Et mea omnia, tua sunt: & tua mea sunt: & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo: & hi in mundo sunt: & ego ad te venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi: vt sint vnum sicut & nos. Cùm essem cum eis, ego seruabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi custodiui: & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, vt Scriptura impleatur.* Et pòst: *non pro eis rogo tantùm, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbū eorū in me.* Luc. 22. Ioan. 17.

Si ergo & pro Apostolis, & pro alijs Fidelibus tam studiosè orauit Christus, & tamen cùm Satanas expetisset *omnes Apostolos cribrare*, non nisi *pro Petro* se rogasse dixit: vtiq; intelligit, se nō rogasse pro quoquā, velut qui Caput militātis Ecclesiæ solus futurus sit, nisi pro solo Petro. Nam & hoc apud Augustinum legimus annotatum: *Quid* (inquit) *ambigitur? Pro Petro rogabat: & pro Iacobo & Ioanne non rogabat, vt cæteros taceā? Manifestū est, in Petro omnes cōtineri. Rogans enim pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur. Semper enim in Præposito populus aut corripitur, aut laudatur. Quia & in alio loco dicit: Ego pro his rogo, quos mihi dedisti, Pater: & volo, vt vbi ego sum, et ipsi sint mecū.* Ecce Augustinus pro cæteris etiā Apostolis rogatū esse nō dubitat, verùm pro illis rogatū esse, dum pro Capite illorū rogabatur: in capite enim membra cōtineri. Quòd si pro Petro solo tanquā cæterorum Capite rogatum est, vt illius fides non deficeret: cùm successores Apostolorū multò magis indigeant Capite, quàm ipsi Apostoli: vtiq; hoc rogatū est, vt Capitis Ecclesiæ fides nunquam deficeret, sed vt omnes Apostoli, hoc est, vt Apostolorum Successores Episcopi cōfirmarentur in æternū per stabilē Petri & Successorum eius fidē ac firmitatē: vt ita Petri fides in Sede ipsius non deficeret aliquando, sed tam is, quàm Successores eius confirmarent fratres suos vsque ad consummationem sæculi. Nam quòd ista confirmatio fratrum potestatem quandam eminentem Petro datam esse significet, tùm ipsum *confirmationis* nomē abundè probat, tùm Sancti Patres idipsum contestantur. Quid enim est confirmare fratres, nisi eos Fideles, qui per gratiam Christi etiā ipsi quidam lapides viui sunt, sua doctrina & confessione firmiores in fide reddere? De fide enim iam agitur, & in fide confirmari fratres iubentur. Nec ad rem pertinet, quòd Apostoli Spiritu sancto repleti in fide non errabant. Nam partim ideo non errabant, quòd sciebant se eadem omnino docere, quæ Petrus docuit: partim verò non tam ipsis nominatim Apostolis, quàm per eos toti secuturæ Ecclesiæ Quæstio. ex nouo testamento quæstio. 75. 1. Pet. 2.

forma hæc præscripta erat, vt omnes aliorum Apostolorum Successores in æternum scirent, se non erraturos in fide, si cum Successore Principis Apostolorũ eadem sentirent & prædicarent. Sed de Successoribus Petri agetur postea: nunc audiamus, quid ter maximus Leo, cui quarta Synodus tantũ detulit, vt *Petrũ in eo locutum esse agnouerit*, de hac Petri auctoritate dicat. *Commune erat omnibus Apostolis periculũ de tentatione formidinis, & Diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniã Diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen specialis à Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri propriè supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & Diuinæ gratia ita ordinatur auxiliũ, vt firmitas, quæ per Christũ Petro tribuitur, per Petrũ Apostolis cõferatur.* Leoni assentitur Bernardus: *Hæc* (inquit) *Prærogatiua sedis Petri, vt ibi non possit fides sentire defectũ. Cui enim alteri aliquando dictum est: Ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua? Ergo quod sequitur, à Petri Successore exigitur: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Chrysostomus eodem modo hanc ipsam rem interpretatur, sicuti postea suo loco ex ipsius verbis planũ fiet.

Leo in serm. 3. assumptionis ad Põtificatum.

Epist. 150.

In Acta Apo. Homil. 3.

Quibus ita positis, omnino efficitur, vt Petrus illis omnibus præpositus sit, quos iubetur cõfirmare. Iubetur autẽ cõfirmare fratres suos. Fratres verò Petri, & alij Christiani, & ipsi etiam Apostoli sunt. Vnde & ipse appellat *D. Paulũ charissimũ fratrẽ suũ*. Iubetur ergo Petrus reliquos Apostolos confirmare. Ex quo sequitur, vt maior & fortior illis omnibus fuerit, non tam personali fortè profectu (nam sic *plus omnibus laborauit Paulus*) quàm pastorali auctoritate. Nec enim tam quæritur, quantum Petrus in laborando fecerit, quàm quantum facere in gubernãdo potuerit. Nec tam ideo prælatus est, quia plus omnibus aut credidit, aut dilexit: quàm ideo & dilexit & credidit plus omnibus, quia Christus eum voluit omnibus anteponi. Nam & antequã confitebatur, factus est Petrus, & postquam negasset Christũ, iussus est cõfirmare fratres suos: vt neq; confessio sit sola & prima causa, cur fiat Petrus, neq; negatio sit vltima ratio, cur desinat esse Petrus: sed hoc totũ pendeat à voluntate Christi, qui & Simonẽ fecit *Cephã*, vt confiteri eum posset: & negare se permisit, vt sciretur, eum aliunde quàm à sola confessione Primatum suum accepisse. alioquin Primatus nec præcessisset eius confessionem, nec post negationẽ perdurasset, cùm nunc vtrumq; contrario modo euenerit: vt verum sit quod D. Paulus ait: *Sine pœnitentia esse dona & vocationem Dei.* Deniq; cùm D. Gregorius diceret, *curam totius Ecclesiæ & Principatum Petro committi*, inter cætera etiam illud confirmandæ rei gratia protulit: *Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.*

Epist. 2. ca. 3.

1. Cor. 15.

Ioan. 1. Marc. 3. Luc. 22.

Ioan. 1.

Rom. 11. Gregor. lib. 4 epist. 32. & in lib. 6. epi. 37.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Si Ecclesia super Petri personam ædificata est: illo negante Dominum suum, tota Ecclesiæ ædificatio perijt, quia fundamentum ipsum defecit.

RESPONSIO.

Quàm friuola sit hæc obiectio, ipsa Euangelij verba declarãt. Non enim ante Passionẽ Domini factus est Petrus Ecclesiæ militãtis fundamentũ, sed promissionẽ accepit, vt quandoque fieret fundamentum. Nam dictũ est: *Super hanc petram ædificabo, non autem ædifico Ecclesiã meã.* Deinde nominatim expressum est, Petrum non esse confirmatorem fratrum antequam pœnitentiam de negatione Christi egisset. Nam ita habet Euangelium Lucæ: *Et tu aliquando cõuersus, confirma fratres tuos.*

Matth. 16.

Luc. 22.

REPLICATIO PROTESTANTIVM.

Etiam post conuersionem illam Petrus non in modica re errauit, & à Paulo est reprehensus.

RESPONSIO.

Non erat illa fidei aut doctrinæ, sed tantùm conuersationis & facti simulati reprehensio. Nam idem prorsus & docuit, & fecit ea in re Petrus, quod & Paulus. Etenim Petrus docuit, legalia non esse necessaria in Concilio primo Apostolorum Hierosolymis habito. Et Paulus, nõ obstante illa sua doctrina, caput aliquando raserat, Timothæumq; circunciderat, & omnia omnibus factus erat, vt omnes lucrifaceret. Sed cùm vterq; illas cæremonias non esse necessarias doceret,

Actor. 15.

Actor. 16. 1. Cor. 9.

doceret,& vterq; eas breui cessaturas sciret,& vterq;,cùm opportunum videretur, eas omittere in animo haberet: Paulus rectè iudicauit,iam aduenisse ipsum tempus,in quo statim cessare atq; omitti deberent:cùm interim Petrus putauerat,eas adhuc aliquantò diutius ob Iudæorum cõciliationem tolerari posse. Verùm postquàm à Paulo admonitus,eum veritatem Euangelij rectè vrgere animaduertit : non ei restitit,sed tùm ei mox dexteram dedit,tùm postea epistolas eius insigniter collaudauit. Quod ipsum D.Gregorius omni animaduersione dignum esse testatur, *quatenus qui primus erat in Apostolatus culmine,esset primus & in humilitate.* (2.Pet.3.) Tertullianus verò ait de hoc D. Petri facto loquens: *Conuersationis fuit vitium , non prædicationis.* (In Ezeche. Hom.18.) Itemq; Augustinus: *Neq; enim negamus,in hac sententia fuisse iam Petrum,in qua & Paulus fuit. Non itaq; tunc eum,quid in ea re verum esset,docebat, sed eius simulationem, qua gentes Iudaizare cogebantur,arguebat.* (In lib.de pręscript. Epist. 19. ad Hieronymũ.) De facto igitur, non de prædicatione Petri agebatur. Facta verò ad mores potius,quàm ad fidem pertinent. At Christus non rogauit Patrem,vt Petrus nunquam erraret in moribus,sed vt *fides eius non deficeret.*

Nihil iam opinor impediunt hæ friuolæ obiectiones,quò minus credamus,Petrum post resurrectionem Domini verè accepisse potestatem illam confirmandi fratres suos,quam Dominus ei promisit ante mortem suam. Porrò nihil est aliud,fratres,*qui & ipsi lapides viui sunt*, cõfirmare, quàm *petræ* loco illis esse : adeo vt si tam apertè non dixisset Dominus Petro : *Tu es Petrus,& super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam* : tamen vel iste locus,in quo iubetur fratres suos(qui lapides viui sunt) confirmare,manifestè ostenderet, Petrum fuisse lapidé firmiorem,quàm vllus alius Apostolus extitisset. nisi fortè is,qui alios confirmat,ijs qui cõfirmantur, firmior omnino esse non debeat. Hoc totum adhuc manifestus euadet,si perpendamus,quòd Christus post resurrectionem suam Simoni Petro coram multis Discipulis dixit : *Simon Ioannis,diligis me plus his? Dicit ei,etiam Domine tu scis,quia amo te. Dicit ei,pasce agnos meos.* Et postеà : *Pasce oues meas.* Idem est Pastor erga suum gregem,quod petra erga reliquum ædificium. Nam ille gregem regit defenditq;:& ista ædificium sustentat & confirmat. Iam verò vt agni Christi sunt cæteri Fideles,qui sunt in fide infirmiores, & lacte potius quàm solido cibo indigent:sic oues Christi sunt ipsæ matres agnorum, Apostoli videlicet ipsi,multoq; magis alij Episcopi & presbyteri. Cùm ergo Petrus ouium & agnorum sit pastor,clarum est,nec vllum Fidelem ab ipsius Præfectura excludi,& eum,qui excluditur,nec ouem,nec agnum Christi esse. Nec obstat,quòd Apostoli eandem & prædicandi,& remittendi peccata,& miracula operandi potestatem acceperunt. Hoc enim probat,illos in multis,non tamen in omnibus causis fuisse æquales . Ne longè abeam , hoc ipso in loco Euangelium perspicuè docet , Petrum omnibus Apostolis in pascendi auctoritate prælatum esse. Primùm in eo,quòd Petrus *nominatim*,idque *trina vice*,iubetur pascere,*tam agnos quàm oues* Christi:quod idem cæteris Apostolis eodẽ modo dictum esse,nusquam legitur. Quod verò non est scriptum,Pseudoëuangelici tenentur nõ credere,ex eo quòd hanc seruitutem ipsimet sibi iamdiu imposuerunt . Sub pœna igitur infidelitatis non licet hæreticis credere,quòd vlli Apostolorum,præterquã Petro, dicebatur vnquam,*Pasce agnos meos,pasce oues meas.* Iam verò si per Petri personam hoc etiam alijs dictum est:vel ex eo ipso Petrus illos superat. Nam cùm alij aliquot eo tẽpore adstitissent(vt Thomas, Iacobus,& ille Discipulus,quem diligebat Iesus)tamen soli Petro *ter* dictum est:*Pasce.* (Ioan.21.) Certè si omnes Apostoli fuissent hac in parte æquales Petro:ijs saltem,qui simul aderant,ex æquo dictum fuisset,*Pascite agnos,& oues meas.* Verùm quia Princeps omnium Petrus personam gessit omniũ:ideo soli Capiti pro cæteris fratribus & membris hoc dicitur. Nec potest æqualis illa potestas esse,quæ à Christo ad Apostolos in gradu inæquali deriuatur. Est autem gradus inæqualis,vt hæc potestas pascendi à Christo mox ad Petrum:à Christo autem ad alios Apostolos non mox,verùm Petri demũ persona & auctoritate interposita,perueniat. Et hoc quidem necessariò ita se habet,si per hæc verba soli Petro dicta(*Pasce oues meas*)Pseudoëuangelici volunt,cæteros Apostolos accepisse potestatem pascendi oues Christi . Sin ad alia fortè verba confugient,quæ omnibus ex æquo Apostolis dicta sunt(veluti,*Docete omnes gentes,& ite in vniuersum mundum,& prædicate Euangelium omni creaturæ*) (Matth.28. Marci.16.) saltem hoc interim cogentur fateri , Petrum tam esse missum in vniuersum mundum ad docendum omnes gentes,& ad prædicandũ Euangeliũ omni creaturæ,quàm cæteros Apostolos:cùm tamẽ præterea solus acceperit potestatẽ pascẽdi agnos & oues Christi. Si dicẽt,nihil interesse inter,*docere omnes gentes*,& *pascere agnos & oues Christi*:quærã ab illis,an Christũ Dei sapientiam putent frustrà distinxisse illa, inter quæ nihil discriminis est,& ita significanter distinxisse, vt dissimulari ea differẽtia nullo

 modo

Margin notes: 1.Pet.2. Matth.16. Ioan.21. Matth.10.& 18.

Ioan.21. modo queat? Aderant alij Apostoli,& tamen vni Petro Dominus loquitur: & ei loquitur,non tanquā Apostolo(quod erant & cæteri)sed tanquàm *filio Ioannis*,quod cæteri nō erant. Est igitur aliqua,& ea grauissima causa,ob quā cæteris astātibus, tamē soli Petro Dominus hæc dicit. Quæcunque verò illa sit,vtique testatur,in authoritate pascendi competere aliquid Petro seorsim à cæteris. Nec enim frustrà quicquam agit Dominus. Quanquam quid opus est tot verbis? Ipse Dominus apud Ioannem manifestè declarat,hæc verba(*Pasce agnos & oues meas*) ita Petro dicta esse,vt cæteris Apostolis in eodem gradu conuenire non possint. Ait quippe Plus his. Dominus: *Simon Ioannis,diligis me plus his?*

Audite,ô cæci Protestantes,Euangelij verba, in quibus vos putatis vitam habere, sed ipsi vos fallitis. Nam si Euangelio crederetis,non ita confunderetis illa,quæ Dominus tam insigniter distinxit. Audite Dominum dicentem: *Diligis me plus his?* Cogitate seriò,quidnam sit illud,*plus his*. Hoc enim verbo separatur Petrus à cæteris,& in superiore quodā gradu constituitur,quo nullus aliorū adhuc ascendit. Non tantùm dicit Dominus,*diligis me*,sed diligis me *plus,quàm isti?* Respondet Petrus se amare Dominum: sed quòd amet plus his,hoc quidem sibi non sumit. Sed dum Dominus Petrum interrogat,an plus alijs amet, nihil aliud quàm nos In 24.c.Luc. docet,quòd Petrus eum plus alijs amabat. *Interrogabat* (inquit Ambrosius) *non vt disceret,sed vt doceret.* In eo igitur gradu,in quo plus alijs Petrus amat,dictū est ei, *Pasce oues meas*. Et cùm nullus alius Apostolorum in eodē gradu amârit Dominū (alioqui non plus alijs eum amasset Petrus) efficitur necessariò,vt Petrus ex hoc verbo (*diligis me plus his,pasce oues meas*) plus potestatis ad pascendū,quàm vllus alius acceperit. Idem quippe est siue dicatur,vt iam dictum est, *diligis me plus his, pasce oues meas*: siue ita res efferatur, *si diligis me plus his*, vel *cùm diligas me* In Ioan. Ho. 87. *plus his pasce oues meas*. Vnde Chrysostomus verba Domini ad hunc modum explicat: *Si amas me,fratrum curam suscipias*. Cùm autem maior iste amor non iam propter se tantùm,sed multò maximè propter gregem Domini pascendum postuletur: vtiq; eadem excellentia & dignitas, quæ in amādo requirebatur,multò magis in pascēdo intelligitur deposci. Propter quod enim quidq; fit,illud magis spectandū est. Cùm ergo à D. Petro duæ res hoc tempore flagitētur: vna, vt *amet Dominum gregis*, altera, vt *pascat gregem Domini*: cumq; cura gregis Domini sit finis amandi illum: nō potest fieri,vt plus iubeatur amare,quàm pascere. Amat enim vt pascat. Sed *amat plus alijs*: ergo & *pascere iubetur plus alijs*. Quod autem à Domino iubetur facere,vt id verè faciat,potestatem ab illo accipit. Vnde Augustinus in persona Domini sic loquitur ad Pe- De tempore Serm.144. trū: *Si dilectionem tuā erga me habes,vbi ostendas habes, vbi exerceas: pasce agnos meos*. Et pòst: *Modò iam vt possit hoc implere,charitate impletur*. Et in hoc ipsum Euangelium ita scribit: *Scie-* In Ioan. tractat.124. *bat Dominus,non solùm quòd diligeret,verùmetiam quòd plus illis diligeret eum Petrus.*

Quis verò iam non videt,parum cohærere orationem Christi, si potestatem pascendi oues suas Petro commissurus,plus amoris ab illo,quàm ab alijs Discipulis postulet,& non simul iubeat,vt plus illis, verùm vt æqualiter cum illis pascat? Nam quorsum requiritur plus amoris ob æqualem pascendi auctoritatem? Longè aliter Christus, longeq; aliter Sancti Patres cogitârunt. Nam vt ab eo primùm incipiam,Chrysostomus hæc ipsa Domini verba tractans: *Chri-* De Sacerdotio lib.2. *stus* (inquit) *Petrum authoritate præditum esse voluit,ac reliquos item Apostolos longè præcellere. Petre enim(ait) amas me plus quàm hi omnes?* Ecce Christus voluit Petrum *longè præcellere Apostolos reliquos*. Vnde id probas? Quia Dominus ait *Petre amas me plus,quàm hi?* Eandem ergo interpretationem,quam ego nunc attuli,sanctissimus hic & doctissimus Pater omnino comprobauit. Ex quo rectè infertur,Petro maiorem gubernandi gregem Domini potestatem commis- Psalm.77. sam fuisse,quàm vlli alij Apostolorum. Idem enim est pascere,quod regere,sicuti *Dauid se testatur electum,vt pasceret Iacob seruum Dei,& Israël hæreditatem eius*, id est, vt regeret Israëlitas Dei seruos: *& pauit eos in simplicitate cordis sui,& in intellectibus manuum suarum deduxit eos.* Lib.10. in c. Luc.24. Hæc omnia D. Ambrosius confirmat. Cùm enim dixisset, *Dominum interrogasse Petrum,non vt disceret, sed vt doceret, quem eleuandus in cœlum amoris sui velut Vicarium relinquebat*: et pòst: *Quia solus Petrus non ad tempus, assumptum, sed iamdudum Deo cognitum testificatur affectū,ideo omnibus antefertur*: demum subijcit: *Tertiò Dominus,non iam,diligis me, sed amas me, interrogauit. Et iam nō agnos (vt primò) quodam lacte vescendos, nec oniculas (vt secundò) sed oues pascere iubetur,perfectiores vt perfectior gubernaret* Audisne,Petrū à Christo cùm in cœlū eleuādus esset, *vicariū amoris sui relictum?* Et vt Christus nos id ipsum *doceret*, ideo eum de amore suo Petrū interrogasse? Audisne præterea, *Petrum omnibus antepositum*,quia solus ex omnibus hunc amoris affectum profitetur? Audisne tertiò, *Petrum iuberi,vt non agnos tantùm,aut oniculas,verùm*

etiam

etiam vt oues, id est, perfectiores pasceret, hoc est (inquit Ambrosius) *gubernaret?* Vicarius ergo amoris Christi Petrus est. At cuius amoris? Nunquid Christus ipse iam gregem suum nō amat? Imò verò quò magis gregē amat, eò magis *iā eleuandus in cælū, amoris sui Vicariū relinquit*: ostēdēs videlicet, se vsq; eò gregē amare, vt non satis putarit, nos per seipsum inuisibili modo pascere, nisi etiā, quia corporali eius aspectu carituri eramus, eā rem suppleret per visibilē *Vicarium sui amoris*, hoc est, per alium, qui Pastor agnorum & ouium vice Christi & sit, & dicatur. Nam cùm iste visibilis ac vicarius Pastor & ipse à Christo in causis fidei gubernetur, & reliquo gregi gubernando ab eodem Christo præponatur: fit, vt non minus consultum gregi sit, tùm intus per ipsum Christum, tùm foris per hunc Vicarium amoris Christi, quàm si Christus ipse adhuc in terris nobiscum versaretur. Deinde Petrus *antefertur omnibus*. Cur? Quia se vehementius cæteris amare profitetur. Vnde autem ille tam vehemens amor in Petro? Vnde, præterquàm à Christo ipso? Nisi enim Christus prius amasset Petrum plus quàm alios: non poterat fieri, vt Petrus amaret Christum plusquàm alij, *quoniam Deus prior dilexit nos*. Christus ergo prius dedit Petro maiorem erga se charitatem, vt postea securè maiorem illi potestatem in oues suas dare posset. Dices, Ioannem fuisse *Discipulum, quem diligebat Iesus*. Fateor: sed vt cùm vnus atque idem homo esset *Rex Alexander*, tamen de duobus amicis suis eleganter dixit, *Craterus amat Regem, Hephæstion Alexandrum*: sic mihi rectè videor dicturus, Christum amasse D. Ioannem plus alijs amore quodam personali castissimo, & integerrimo. Nā hoc videtur significari ex eo, quòd *in sinu Domini recūbebat, itemq; ex eo, quòd Dominus iam moriens matrem suam ei, velut virginem virgini, commendauit*. Cæterùm quoad amorem Domini vniuersalem erga totum gregem suum, in ea causa & Christus Petrū, & Petrus vicissim illum, *vt Principem Pastorum & Episcoporum animarum nostrarum, plus alijs amauit*. Itaque Diuus Nazianzenus vtramque dignitatem egregiè distinguens: *Vides* (inquit) *quemadmodū ex Christi Discipulis Petrus petra vocetur, atque Ecclesiæ fundamenta fidei suæ credita habeat: Ioannes verò impensius ametur, & supra pectus Iesu requiescat, ac reliqui Discipuli posthaberi se tranquillo animo ferant?* Ecce quæ totius Ecclesiæ sunt, Petro: quæ autem amoris priuati, ea Ioanni potius tribuuntur. Nam & alibi idem Nazianzenus de persoluto didrachmo agens, dicit *Petrum fuisse omnium Discipulorum Christi charissimum*. Charitatem igitur vniuersali Ecclesiæ communem, ac non Petri personæ propriam intelligit.

Amoris Christi vicarius.

Petrus antefertur omnibus.

1. Ioan. 4.

Diodorus libro 17.

Ioan. 13. & 19.

1. Pet. 5.

In oratione de moderatione in disputationibus seruanda.

In oratione ad Iulianū.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Petrus ter nominatim iubetur pascere oues Christi, non quòd præferatur cæteris, verùm vt non dubitet, sibi iā restitutū munus Apostolicum, quod Dominum ter negando, amiserat.

RESPONSIO.

Etiamsi Petrus, Dominum ter negando, amisisset Apostolatum: tamen nunc non modò idem Apostolatus ei restitutus foret, sed etiam ob hoc ipsum esset cæteris Apostolis prælatus, quòd cùm plus quàm illi, amaret, etiam maiore authoritate, quàm illi, pascere iuberetur. Nam ad restituendum ei Apostolatum satis fuisset, vt non minus quàm alij amaret, vtque ei ob trinam negationem, ter ad summum diceretur: *Pasce oues meas*. At cùm dictum sit etiam, *Amas me plus, quàm hi?* per hoc verbum (*plusquàm hi*) Petrus nunc prælatus fuisset ipsis Apostolis, etiamsi antè amisisset Apostolatum. Vnde B. Ambrosius ita Petrum alloquitur: *Postquam fleuisti, erectus es, vt alios regeres, qui te ipse antè non rexeras*. Et Arnobius ait: *Apostolo pœnitenti succurritur, qui est Episcoporum Episcopus. & maior gradus redditur ploranti, quàm sublatus est deneganti*. Et pòst: *vt non solùm recuperasse, quod amiserat, probaretur, verùm etiam & multò amplius pœnitendo, quàm negando perdiderat, acquisiuisse*. Atque hæc Arnobius. Cæterùm hoc quod ait *de gradu* Petro deneganti *sublato*, potius de gratia ad tempus sublata, quæ antè fuerat diffusa in corde ipsius, quàm de sublato Apostolatus officio accipiendum est. Nam Cyrillus Hierosolymitanus de Petro sic scribit: *Petrus Princeps Apostolorum excellentissimus, non solùm negationis illius accepit condonationem, verùm etiam dignitatem Apostolicam non ablatam retinuit*. Quinimò beatus Augustinus sic de eadem causa scribit: *Sanctus Dauid de criminibus mortiferis pœnitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et Beatum Petrū, quādo amarissimas lachrymas fudit, vtique Dominum negasse pœnituit, & tamen Apostolus mansit*. Et pòst: *Apostolus Petrus quando*

Ambros. in 22 ca Lucæ.

Arnobius in Psal. 138.

Cyrillus in cathe. 2.

August. epi. 50.

Petrus Apostolus mansit.

quando Saluatorem negauit, & fleuit, & Apostolus mansit, nondum acceperat promissum Spiritum sanctum. Idem ipsum docet Optatus: *Petrus ter solus negauit, & tamen bono vnitatis de numero Apostolorum separari non meruit.* Et Bernardus: *Peccauit* (inquit) *peccatum grande Petrus Apostolus, & fortassis quo grandius nullum est, & tam velocissimè, quàm facillimè veniam consecutus est, & sic, vt nihil de singularitate sui Primatus amitteret.* Nec igitur Apostolatum amisit Petrus, & quamuis amisisset, tamen quia plus alijs amans oues Christi pascere iuberetur, omnibus alijs in pascendi potestate fuisset antepositus.

Optatus lib. 7. de schis. Bernardus in Die Petri & Pauli.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Augustinus ait: Cùm Petro dicitur, ad omnes dicitur, pasce oues meas: non igitur debet Petrus ea in re cæteris Apostolis anteponi.

RESPONSIO.

De agone Christian.

Antequàm hoc diceret Augustinus, præmisit: *Non sine causa inter omnes Apostolos, huius Ecclesiæ Catholicæ personam sustinet Petrus. Huic enim Ecclesiæ Claues regni cœlorum datæ sunt, cum Petro datæ sunt. Et cùm ei dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oues meas.* Si Petrus inter omnes Apostolos, hoc est, si præ omnibus Apostolis potissimùm Petrus Catholicæ Ecclesiæ personam sustinet: certè vel in eo ipso præfertur omnibus. Non enim paruus est hic honor, vt Catholicæ Ecclesiæ personam quis sustineat, nec sine causa id cuiquã euenire potest. Causam verò alibi Augustinus exprimit, *dicens, eum gessisse personam Ecclesiæ propter Apostolatus sui Primatum.* Et alibi ex Cypriani sententia dicit: *In Petro Primatum Apostolorum excellenti gratia præeminere.* Et iterum: *Petrus Ecclesiæ figuram portat, Apostolatus Principatum tenet.* Si ergo Petrus propter Primatum Apostolatus, personam Ecclesiæ Catholicæ gessit: verè fuit Princeps Apostolorum, & ita cæteris omnibus eum fuisse antepositum, Augustinus credidit. Cùm igitur Augustinus ait, *quòd Petro dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oues meas:* hoc absque omni cõtrouersia sic intellexit, Petrum vtpote Principem omnes Apostolos, & omnes, qui vnquàm futuri erant, Pastores in seipso comprehendisse, & ideo per eum omnibus, sed non omnibus in eodem gradu, sed cuique in suo gradu dictum esse, *Pasce oues meas.* Alioqui per hoc mandatum quilibet præsbyter, cui Parœcia minima commissa est, tantam omnes oues pascendi auctoritatem haberet, quantam ipse Petrus habuit, quod Augustinus nunquàm sensit. Nam inter Aërij hæreses hoc enumerat, quòd Aërius *diceret, presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni.* Præterea nec Episcopum vllum putauit Petro æqualem extitisse. Dicit enim: *Quis nescit, illum Apostolatus Principatum* (de Petro loquitur) *cuilibet Episcopatui præferendum?* Imò Augustinus nec Episcopum, nec etiam Archiepiscopum aliquem tãta præditum esse auctoritate credidit, quantam successor Petri haberet. Conferens enim Cathedram, hoc est, successionem Petri cum Cathedra Cypriani, quem totius Africæ Primatem fuisse constat, dicit: *Et si distet Cathedrarum gratia, vna est tamen martyrum gloria.* Distat ergo Cathedrarum gratia.

In Ioan. tractat. 124. De baptis. contra Donatist. lib. 2. cap. 1. Hæresi. 53. De Baptismo contra Donatistas lib. 2. cap. 1. Ibidem.

Quæ cùm ita sint, quod Petro dicitur, *Pasce oues meas*, ad omnes quidem dicitur, quia omnes in Petro continentur, sed pro eo gradu & auctoritate ad singulos dicitur, quam sub Petro amoris Christi Vicario, variam & distinctam singuli obtinent. *In vno enim Petro* (auctore eodem Augustino) *figurabatur vnitas omnium Pastorum.*

De Sanctis serm. 24.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cùm omnes Apostoli in vniuersum mundum æquè ac Petrus missi fuerint, ac omnes gentes docuerint: quid amplius potuit Petro committi?

RESPONSIO.

Vtique hoc ipsum, vt Petrus non modò cæteris omnibus Christianis, verùm ipsis etiam Apostolis præesset. Nam etsi Apostoli, cùm essent pleni Spiritu sancto, nõ indigebant alio moderatore: tamen quia eorum Successores tales futuri erant, vt absque vnius præcipui Pastoris Præfectura in sectas infinitas abituri essent, id primò institutũ est in Apostolis, quod posteris

ipsorum non vtile tantùm, sed etiam prorsus necessarium futurum erat. Vnde Leo sapienter scripsit: *Inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis: & cùm omnium par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris praemineret. De qua forma Episcoporū quoque est orta distinctio.* Hæc ille. Atque hinc sanè & à D. Matthæo, cùm Apostolos enumeraret, *primus collocatur Simon, qui dicitur Petrus*, & ab omnibus tam Græcis, quàm Latinis patribus, Apostolorum *Coryphæus, os, vertex, caput, Princeps, & Dux* appellatur. Ac nimirum quicquid cæteris Apostolis à Domino collatum est in commune, id prius Petro soli collatum est, vt in vno totius rei origo, & ius ordinarium constitueretur, ac tūc demum etiam alijs exercitium æquale in cæteras oues tribueretur. Hinc Petro soli Claues regni cœlorum ab initio promittuntur: & quodcunque ligaret aut solueret in terris, ligandum soluendumque promittitur in cœlis. Postea verò etiam alijs idem ferè concessum esse fateor. Sed hoc nihil erat aliud, quàm Petrum omnibus præferre in eo, quòd Christus illum constituerat ordinarium istarum rerum possessorem, ad cuius formam & exemplar alij postea idem ministerium ab eodē Christo acciperent. Vnde Optatus ait: *Petrus præferri Apostolis omnibus meruit, & Claues regni cœlorum communicandas cæteris solus accepit.* Claues autem cæteris Apostolis intelligo non per solum Petrum, sed multò magis per Dominum communicandas. Dominus enim ipse quas Claues primùm soli Petro dedit, vt origo totius Ecclesiasticæ iurisdictionis ab vno duceretur, easdē ipse Apostolis alijs dedit, sed iam non nisi participes eos fecit eius potestatis, quam totam prius Petro dedisset. Nam quemadmodum olim *Deus tulit de spiritu Moysis, tradiditq; eum septuaginta viris de Senibus Israël,* ne in sustentando populi onere solus Moyses grauaretur: ita etiam nunc tulit de potestate Petri, tradiditque eam duodecim viris, quos elegit, vt vnà cum Petro sustentarent onus populi, ne Petrus solus grauaretur. Hanc originē potestatis Apostolicæ in Petro primùm constitutam, ac deinde eiusdem potestatis exercitium ad alios extensum etiam Diuus Cyprianus multum ac sæpe vrget, de cuius sententia & antea dictum est, & posthac dicendum erit.

Apostoli ergo non inter se pares (quia prior omnibus Petrus) tamen præcipuo quodam & extraordinario iure parem in cæteras oues exercent potestatem, quam impari modo, sed tamen ad eundem effectum omnes à Domino acceperunt. Verùm defunctis Apostolis, sola Episcopalis & Pastoralis potestas, quæ ordinario iure Apostolis collata erat, remansit in Ecclesia Christi, in qua potestate Petri Primatus eximiè cernitur. Nam ista ratione non modò maior potestas fuit Petri, quàm aliorum Apostolorum, verùm etiam eiusdem potestatis exercitium longè sublimius in ipso Petro resedit. Nam alij Apostoli (quatenus Pastores ordinarij & Episcopi erant, eandemque potestatem ad successores suos transmittere debebant) non nisi limitatam in has aut illas oues acceperunt iurisdictionem. Nam siue illa ordinaria potestas dicatur Pastoralis, seu Episcopalis, seu Archiepiscopalis: tamen ad omnes oues Christi sese non extendit. Nec enim Diuus Iacobus ex eo quòd fuit Hierosolymorum Episcopus, vllam in Ephesios, aut Corinthios potestatem habuit. Verùm Petrus etiam *vt Episcopus & ordinarius Pastor,* accepit potestatem non modò in has aut illas oues, quas vt proprias propriè pasceret, verùm etiam in omnes oues totius mundi, adeo vt ipsi Pastores, cùm opus esset, ab eodem corrigi, & ab officio remoueri possent. Et hoc est propriè, *plus alijs pascere*, quod Petro commissum fuisse, iam docuimus. Vnde cùm Arnobius Petrum dixisset esse *Episcoporum Episcopum: Quod vt doceā* (inquit) *illud ostendo, quòd nullus Apostolorū nomē Pastoris accepit. Solus enim Dominus Iesus Christus dicebat: Ego sum Pastor bonus. Et iterum: Me (inquit) sequuntur oues meæ. Hoc ergo nomē sanctum, & ipsius nominis potestatem post resurrectionem suam Petro pœnitenti concessit; & ter negatus, negatori suo hanc, quam solus habuit, tribuit potestatem.* Hoc, inquam, totum de Pastorali seu Episcopali potestate, quæ perpetuò in Ecclesia manet, intelligēdum est. Quàm diu enim oues Christi sunt in hoc mundo, tam diu etiam suos Pastores habēt *ad ædificationem corporis Christi,* vt Diuus Paulus in spiritu prædixit. Inter Pastores autem manifestè audimus, vni dictum esse, *amas me plus, quàm hi? Pasce oues meas.* Quod perinde est, ac si dicat: In illo gradu pasce, in quo plus alijs amas. Hinc Eusebius ad Episcopalem Petri potestatem intuens, ait *Petrum fuisse Christianorum Pontificem primum.* Quàm diu ergo manent Christiani, semper etiam erit aliquis primus Christianorum Pontifex. Hinc Optatus testatur, *in vna Episcopali Cathedra Petri, vnitatem ab omnibus seruari debuisse, ne cæteri Apostoli singulas (sibi quisque) defenderent, vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret.* Petrum (inquit Leo ter Magnus) *omnium Episcoporum nouerunt esse* Prima-

Ad Anastasium Thessalonicēsem. Matth. 10. Dionysius de Diuinis nomin. ca. 3. Cyrillus in Ioan. lib. 12. cap. 64. Chrysostomus in Ioa. homil. 87. Matth. 16. Ioan. 20. De schismate Donati lib. 7. Num. 11. Vide Augu. 5. de trinit. c. 14. De vnitate Ecclesiæ. Episcopalis Apostolorū potestas. In Psal. 138. Ioan. 10. Ioan. 21. Ephes. 4. Eusebius in Chronicis In lib. 2. de schismate. In anniuers. assumpt. serm. 2.

De Ascens. Dom. ser. 1. *Primatem*. Et iterum: *Petro supra cæteros post regni Claues, ouilis Dominici cura mandatur*. Nec aliud sensit D. Gregorius, qui tametsi aliâs fateatur, singulos Apostolos ex Apostolatus ratione in vniuersum mundum plenissimam authoritatem consecutos, ac nominatim *Paulum* In 1. Regum lib. 4. *dicat effectum esse Caput nationum, & obtinuisse totius Ecclesiæ principatum:* tamen Episcopalem tam Pauli, quàm cæterorum potestatem perpendens, longè infra Petrum eos collocat, dicens: Lib. 4. Epist. 38. *Certè Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quàm singularum sunt plebium Capita?* Ecce quando agitur de Apostolorum Episcopali potestate (quæ potestas clarissimè in eorum successoribus ab ipso Apostolatu discernitur) tunc *Petrus est primum membrum vniuersalis Ecclesiæ:* cæteri Apostoli non item, sed tantùm eius Ecclesiæ, quam administrant, primum membrum sunt. Denique D. Bernardus ait ad Lib. 2. de cōsyder. ad Eugenium. Eugenium: *Pastorum tu vnus omnium Pastor. Vnde id probem, quaris? Ex verbo Domini. Cui enim nō dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè & indiscretè tota commissæ sunt oues? Si me amas Petre, pasce oues meas. Quas? Illius vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certi regni? Oues meas, inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed adsignasse omnes: nihil excipitur, vbi distinguitur nihil*. Ex verbo igitur Dei probatur, omnes oues vni Petro & Successoribus eius absolutè commissas esse.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Hæc verba, quæ Christus Petro dixit, P*asce oues meas*, de solis Iudæis, & non etiā de gentibus intelliguntur, tanquàm dictum Petro fuerit, Pasce Iudæos, qui credituri sunt in me.

RESPONSIO.

1. Ergóne oues Christi non sunt, qui ex gentibus in Deum per Christi gratiam credunt? Aut si & illi oues Christi sunt, quomodo nō iure pascentur ab illo, cui Christus oues suas nominatim nulla distinctione adhibita, commendat? Deinde si Iudæi tantùm per agnos & oues
2. Christi intelligerentur: tamen cùm Apostoli omnes, atque adeo Paulus ipse Iudæus fuerit, certè vel hoc modo Petrus potestatem acciperet pascendi ipsos Apostolos. Et quoniam Apostoli omnes Petro subsunt, etiam ij quibus Apostoli præsunt, multò magis Petro suberunt. Sed quàm noua & inaudita est hæc interpretatio, vt oues Christi dicātur soli Iudæi esse, cùm Christus nominatim antè dixerit: *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere?* Hoc autem de ouibus inter gentes congregandis nemo dictum esse ignorat. Cùm igitur illas oues Christus pro suis habuerit, antequàm Petro diceret, *Pasce oues meas*: in illo verbo nec illas quidem oues exclusit, quæ longè maxima ouilis Dominici portio existūt. Itaq; Chrysostomus ait: *Magna Christus Petro communicat, orbis terrarum curam demandat, martyriū prædicit, & maiorem erga eum dilectionem testatus est.* Ecce orbis terrarum cura Petro demandatur in his verbis, *Pasce oues meas*. Non igitur de Iudæis tantùm pascendis intelligenda sunt. Arator etiam omnes oues Petro commissas his carminibus declarat.

Ioan. 10. — In Ioan. homil. 87.

Primus Apostolico, parua de puppe vocatus,
Agmine Petrus erat. Et pòst. *Cui tradidit Agnus*
Quas passus saluauit oues, totúmque per orbem
Hoc auget Pastore gregem, quo munere summus *Surgit.* & quæ sequuntur.

Si Christus Petro tradidit oues, quas saluauit, gregemque Domini per totum orbem Petro Pastore auget: non potest dici, quòd solos Iudæos Petro commiserit: nisi fortè illi etiam soli à Christo saluati esse existimandi sunt. In cap. 21. Ioan. *Totius orbis ouium Præfecturam* (inquit Theophylactus) *Petro committit. Non autem alij, sed huic tradit. Primùm quidem, quia omnes præcellebat, & totius cœtus os erat. Deinde, ostendens ipsi fiduciam esse sumendam velut negatione deleta.* Eò libentius hunc Theophylacti locum adduxi, quòd & is mentem Chrysostomi fidelissimè referre soleat, & præterea testetur, duas causas extitisse, cur Petro Dominus oues suas commendârit. Vna verò, & illa prima fuit, quoniā Petrus omnes præcellebat. Altera verò, sed illa nō nisi posterior fuit, quia ter Dominum negauerat. Hæc enim secunda causa potius numeri, quàm rei ipsius rationem reddit. Nam oues Petro commendantur simpliciter, quia Petrus omnes præcellebat. Ter verò cōmendantur, quia ter negauerat. Male igitur sentiunt, qui totā rem in priorem negationem reijciunt, cùm non nisi minima rei pars eò pertineat. Facillimum mihi esset

esset hoc in loco illa omnia repetere, quibus antea probaui, Petrum Episcopis omnibus, nedum ouibus, hac Domini voce (*amas me plus his, pasce oues meas*) prælatum fuisse. Verùm eadem vbique inculcare superuacaneum fuerit. Id tantùm diligenter animaduerti velim, quo pacto fieri potuit, vt, cùm singuli Apostoli in totum orbem missi fuerint, atque ideo in omnes Domini oues potestatem plenam acceperint, interim solus Princeps Apostolorum intra Iudææ limites concluderetur? quasi ob hoc Princeps fuerit, vt minus authoritatis, quàm vllus alius Apostolorum, haberet. Omitto iam, quòd Petrus omnium primus ijs gentibus, quæ circuncisæ non erant, prædicauit, quòd Cornelium baptizari iussit, quòd Antiochiæ sedit, quòd Romæ Cathedram posuit: de his quippe omnibus erit postea dicendum. Certè si Petrus cognouisset, se à Christo non nisi Iudæorum Episcopum fuisse constitutum, nunquàm pòst acceptum Spiritum sanctum, tam ipse, quàm Iacobus & Ioannes (vt Clementem in sexto Hypotyposeων libro narrasse, Eusebius refert) vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designassent. Hierosolymorum enim Episcopus adeo & in Metropoli Iudæorum sedit, & Iudæorum Episcopus est habitus: vt quindecim primi eius ciuitatis Episcopi de circuncisione omnes fuerint, primusque ex gentibus fuerit Marcus, qui fuit à Diuo Iacobo non nisi decimus sextus. Nunquid ergo Petrus, quem aut solum, aut præcipuum à Domino Episcopatum acceperat, eum tam citò alteri moderandum tradidisset? Imò verò ex ea re intelligitur, Petrum potius alibi præficiendum fuisse. Vnde sedem Antiochiæ semel posuit, quæ Caput erat Orientis: postea verò etiam Romæ eandem fixit, quæ orbis terrarum Caput erat, qua de re posteà. Acto. 10. & 15. Euseb. Eccles. histor. lib. 2. cap. 1. Eusebius lib. 4. cap. 5. & 6.

Nunc illud vnum consideremus, quod Augustinus & sæpe, & multis verbis repetit: *In ipso Petro* (inquit) *Dominus vnitatem commendauit. Multi erant Apostoli, & vni dicitur, Pasce oues meas. Absit, vt desint modò boni Pastores. Sed omnes boni Pastores in vno* (Christo) *sunt, vnum sunt. Christus ipse pascit, cum ipsi pascunt. Nam & ipsum Petrum, cui commendauit oues suas quasi alter alteri, vnum secum facere volebat, vt sic ei oues commendaret, vt esset Christus Caput, Petrus figuram corporis portaret, id est, Ecclesiæ, & tanquam sponsus & sponsa essent duo in carne sua. Proinde vt oues commendaret, quid illi prius dicit, ne illi tanquàm alteri commendaret? Petre, amas me? Et respondit, amo.* Quibus verbis Augustinus docet, Petrum Domino per amorem vnitum, figuram gestare totius Ecclesiæ: profecto quia, dum totam Ecclesiam iubetur pascere, totam non immeritò repræsentat. Verùm si vnam duntaxat partem pascere iuberetur (vt hæretici volunt) diuideretur vnitas, & iam ab ipso initio præberetur occasio schismatis, quod à Domino longissimè abest. *Nisi cognoueris temetipsam* (inquit ad Ecclesiã in persona Domini Augustinus) *exi tu: non ego te eijcio. sed exi, vt dicatur de te: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Exi tu in vestigijs gregum: nõ in vestigijs meis, sed in vestigijs gregum: nec vnius gregis sed gregum diuersorum & errantiũ: & pasce hædos tuos (non sicut Petrus, cui dicitur, pasce oues meas) sed pasce hædos tuos, in tabernaculis pastorum, non in tabernaculo Pastoris, vbi est vnus grex, & vnus Pastor.* Petri gregem Augustinus nõ dubitat & vnum, & per totam Ecclesiam diffusum fuisse. Vbi verò sunt multi greges non sub vno Pastore, illos putat esse schismaticos hædos, non Catholicas oues. Et tamẽ noui isti Euangelici gregẽ Domini ab ipso initio ita diuisum fuisse volunt, vt ne Petro quidem, *in quo figurabatur vnitas omnium Pastorum*, integer ac totus commendaretur. Hactenus ea omnia protuli & cõfutaui, quæ ab hæreticis vspiam adducta reperi, vt illa Domini verba (*Petre amas me plus quàm hi, pasce oues meas*) aliorsum traherẽt, quàm ad Primatum vnius Petri, quem sanè illa manifestissimè confirmant. Nunc verò illud ipsum à viris prudentibus ponderari velim, quòd Protestantes hac in re ne secum quidem ipsi consentiunt. Modò enim sic aiunt, Petro commendari oues Christi, vt ea, quæ propria sunt soli Petro, animaduerti velint, vtpote trinam negationem Domini, & quòd Apostolus erat circuncisionis, non etiam gentium: modò autem ea in Petro spectant, quæ illi cum cæteris omnibus Apostolis communia fuisse volunt, qualia sunt, vt cùm Petro dicitur, ad omnes dicatur: *Pasce oues meas*, atque vt omnes ex æquo ad vniuersum mundum missi fuerint. Illud igitur inprimis quærendum ab ipsis esset, cui potissimùm sententiæ adhærere statuissent. Vtrum illi, quæ proprium aliquid in Petro, an illi, quæ omnia omnino communia in illo spectari volunt? Si ad communia prouocant, admoneo illos, vt meminerint, hæc verba, *Amas me plus, quàm hi*, non permittere, vt ea iam in Petro spectentur, quæ illi cum alijs Apostolis communia sunt. Quocum enim agitur, vt cum amante plus alijs, cum eo non communi, sed propria quadam ratione agi, certissimò scimus. Si ergo ab altera parte proprium aliquid in Petro specta-

In homil. de Pastoribus. In Epist. 48. Cant 1. 1. Ioan. 2. Ioan. 21. August. de sanctis serm. 24. Ioan. 21.

ſpectabunt, quicquid illud ſit, cùm in paſcendo, hoc eſt, in regendo agnos & oues Domini cō ſiſtat: vtiq; inde conſtabit, fuiſſe in Petro poteſtatem aliquam propriam, qua plus alijs gregem Domini paſceret. Atque hoc nihil eſt aliud, quàm Petrum Paſtorum omnium fuiſſe Primatem. Fuit ergo Primatus aliquis ab ipſo Christo in Eccleſia ſua inſtitutus, quem vt Petrus primùm geſſit, ita Petri Succeſſores eum deinceps iure diuino gerere debuerunt.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

De vnitate Eccleſiæ.

Cyprianus affirmat, hoc eſſe cæteros Apoſtolos, quod fuit & Petrus, pari conſortio præditos & honoris, & poteſtatis: is igitur non intellexit, Petrum iure Diuino talem Primatum geſſiſſe.

RESPONSIO.

Hoc fuerunt cæteri Apoſtoli in exercitio authoritatis Apoſtolicæ erga cæteras oues, quod fuit & Petrus, parique conſortio & honoris, & poteſtatis præditi ſunt erga quoſcunque alios Fideles in vniuerſo mundo. Sed Cyprianus manifeſtiſsimè declarat, ſe non intellexiſſe, quòd in origine poteſtatis æquales Petro fuerint Apoſtoli. Subinfert enim eodem ipſo in loco: *Sed exordium ab vnitate proficiſcitur, vt Eccleſia vna monſtretur.* Vnitatem verò, vnde exordium ſit profectum, non aliam, quàm ipſum Petrum intelligit, cui eodem etiam in loco ait Dominum poſt reſurrectionem ſuam dixiſſe, *Paſce oues meas.* Et alibi: *Petrum* (inquit) *primùm Dominus elegit, & ſuper eum ædificauit Eccleſiam ſuam.* Itemque: *Eccleſia vna eſt, & ſuper vnum, qui & Claues eius accepit, Domini voce fundata eſt.* Neceſſe autem eſt, vt exordium & fundamentum, & is, qui primus eſt electus, cæteris, qui poſtea idem ius accipiunt, ſaltem ratione Primatus & originis ſuæ anteponatur. Deinde quàm perſpicuè docet Cyprianus *Cathedram Petri eſſe Eccleſiam principalem, vnde vnitas Sacerdotalis exorta eſt?* Vt prorſus abutatur bonis literis, qui hoc affingere Cypriano conatur, quod ille nunquàm cogitauit. Cyprianus autem docuit id, quod & nos credimus, Apoſtolos non inter ſe (nam ſic primus electus, & omnium princeps eſt Petrus) verùm quoad alias oues Domini regendas fuiſſe pares: itemque non exordium, ſed exercitium Apoſtolicæ poteſtatis æquale ſortitos eſſe: Denique in Apoſtolatu, ac non in Cathedris Epiſcopalibus, idem Iuriſdictionis exercitium omnes Apoſtolos eſſe conſecutos. Nam hæc omnia ſuis quæque locis abundè probata ſunt.

Ad Quintū. De rebaptizādis hæret. Lib. 1. epiſt. 3.

OBIECTIO ALIA EX EODEM CYPRIANO.

Ad Quintū.

Cyprianus dicit, neque quiſquam noſtrûm Epiſcoporum Epiſcopum ſe conſtituit.

RESPONSIO.

Hoc dixit ex humilitate, cùm alioqui reipſa Epiſcoporum Synodo etiam ipſe non ſemel præeſſet, in eoque Epiſcopum Epiſcoporum ſe quodammodo gereret. Nam etiam Gregorius Magnus, qui omnes Epiſcopos ſuæ Sedi Apoſtolicæ ſubiectos eſſe affirmauit, tamen *vbi nulla in Epiſcopis culpa ſubeſſet, omnes ratione humilitatis æquales eſſe dixit.* Humilitatem igitur, quæ in Gregorio Magno fuit, in Cypriano etiam fuiſſe fatemur. Vnde & Auguſtinus ait: *Cyprianus Catholicus Epiſcopus, quantò magis magnus erat, tantò ſe in omnibus humiliauit, vt coram Deo inueniret gratiam.* Deinde ait, *neminem ipſorum ſe conſtituiſſe Epiſcoporum Epiſcopum:* non autem negat, aliquem à Deo totius Eccleſiæ, atque ideo Epiſcoporum etiam conſtitutum eſſe Epiſcopum. Vnde Arnobius, *Petro* (inquit) *pænitenti ſuccurritur, qui eſt Epiſcoporum Epiſcopus:* Et Leo: *Petrum omnium Epiſcoporum nouerunt eſſe Primatem.* Poſtremò, cùm ad Stephanum Pontificem Romanum Cyprianus ſcripſit, *vt abſtento per literas ipſius Martiano Arelatenſi Epiſcopo, alium in eius locum ſubſtitui curaret:* nónne tunc egit, vt Epiſcopus Romanus Epiſcoporum Epiſcopum ſe oſtenderet? Niſi fortè per literas ad Prouinciam & plebem Arelatenſem ſcriptas Epiſcopum de Sede ſua deijcere, & alium ſubſtitui iubere, hoc non ſit Epiſcoporum Epiſcopum agere. Extra propoſitum igitur Cypriani verba detorquent, qui putant, eum negaſſe Primatum vnius Pontificis in Eccleſia Chriſti.

Lib. 7. indi. 2. epiſt. 64. De baptiſ. contra Donatiſtas li. 2. cap. 3. In anniuerſ. aſſumpt. ſerm. 2. Lib. 3. ep. 13.

OBIECTIO

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Super Petrum (inquit Hieronymus) fundata est Ecclesia, licet idipsum alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti Claues regni cœlorum accipiant, & ex æquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur. Lib. 1. aduersus Iouinia.

RESPONSIO.

Hæc quidem omnia Hieronymus, sed non hæc sola scribit: mox enim, etiam nondum expleta præcedentium verborũ periodo, sequitur apud Hieronymum: *Tamẽ propterea inter Duodecim vnus eligitur, vt Capite constituto schismatis tollatur occasio.* Si prima igitur cum postremis coniungas, necessariò dicendum est, ex Hieronymi sententia, fuisse Apostolos æquales, præterquàm in eo, quòd vnus inter eos electus est, *qui Caput cæterorum constitueretur*. Quod perinde est ac si dicat, quoad plebem regendam pari eos potestate præditos fuisse: verùm inter se non fuisse pares. Quomodo enim vlla membra capiti paria esse possunt? Dices, pares eos fuisse iure diuino, cæterùm humano consilio vnum cæteris præpositum fuisse. Imò verò Hieronymus ibidem subiungit, Petrum fuisse illum, qui ab ipso Christo electus est in Caput. *Cur nõ Ioannes electus est virgo? Ætati delatum est* (inquit) *quia Petrus senior erat, ne magister, bonus, qui occasionem iurgij debuerat auferre Discipulus, in adolescentem, quem dilexerat* (id est, in Ioannem) *causam præbere videretur inuidiæ.* Ergo magister bonus, qui est Christus, prætulit Petrum Ioanni, *& inter Duodecim vnum Petrum elegit, vt Capite constituto, schismatis tolleretur occasio.* Lib. 1. aduersus Iouinia. Accedit eòdem, quòd Hieronymus in sequente etiam Libro aduersus Iouinianum scribit in hæc verba: *Et in veteri & in nouo Testamento alium Ordinem Pontifex tenet, alium Sacerdotes, alium Leuitæ, alium Ianitores, alium æditui.* Est ergo Pontifex tam in nouo, quàm in veteri Testamento, & vt ibi vnus, sic etiam hîc vnus, per cuius Primatum cæteri Sacerdotes, hoc est, Episcopi & presbyteri in pace ac vnitate conseruentur. Lib. 2. aduersus Iouinia.

Hactenus declaratum est, ex iure diuino Petrum cæteris Apostolis maiorem esse tribus ferè modis: vel quòd primus tam Apostolatus officium, quàm claues regni cœlorum accepit, quæ res cæteris Apostolis postea sunt donatæ: vel quòd accepit plus quàm illis donatum est, (quia nunquam illis donatum est, vt *plus alijs amarent, aut pascerent*, neque vt quilibet eorum aut *Petrus* vocaretur, aut *primus Apostolorum* esset, aut petra fieret, super quam ædificaretur militans Ecclesia) vel quòd illa eximia Petri potestas fuit ordinaria, Sedesque perpetua, & successio nunquam deficiens, quò Christus respexit, quando aiebat, *se pro fide illius rogasse, vt ea non deficeret:* cùm tamen res ipsa clamet, cæterorum Apostolorum Cathedras defecisse. Mat. 10. & 16. Matth 16. 18. & 28. 102. 20. Ioann. 21. Lucæ. 22. Hæc autem in ipsius Petri dignitate personali, & non tantùm in fide, & confessione sua singulare quiddam *designasse*, multis rationibus probaui. Primùm, quia soli Petro facta est promissio, quòd *vocaretur Cephas*, id est rupes, aut saxum ingens. Cognomina verò personis, & non solis ipsarum actionibus imponuntur. Deinde quòd *cognominatus est Petrus*, antequam confiteretur: quòd *primus* in Apostolum est electus: quòd cæteri Apostoli dicebantur *cum illo esse*, velut is eorum Dux, & tanquam primogenitus fuerit: quòd *pro illo* tantùm, & pro se Christus didrachmum dederit: quòd confessus est vt petra, *& vt caput, atque os cæterorum:* quòd *super illum* eiusmodi promissionibus Christi, & alijs donis (inter quæ fides sua primas tenebat) *Ecclesia promittitur ædificanda.* Nam ædificatio, quæ futura esse dicitur, nec ad Christum solum, super quem Ecclesia semper fuit ædificata, nec ad fidem solam, quæ semper etiam in Patriarchis & Prophetis fuit, referri potest, sed potius referenda est ad Pastorem Ecclesiæ Christianæ iam deinceps constituendum, qui gratia tanta per Christum donetur, vt ad Ecclesiæ vtilitatem in æternum veram fidem confiteri, & ita molem Ecclesiæ militantis visibili modo sustentare queat. Deinde soli Petro promittuntur Claues, nec alijs dantur, nisi postquàm illius potestas constitui cœpta est, vt in illo potestas ordinaria, velut in vno & primo, constituta intelligatur. Pro illius fide rogatur, ne deficiat, sicuti etiam Petræ proprium est non deficere aliquando. Is iubetur confirmare fratres, quod & ipsum firmissimæ petræ officium est. Is plus alijs amans, propterea etiam maiore, quàm alij, authoritate, pascere iubetur. Atque hactenus ex manifestissimis promissionibus & institutis Christi declaratum est, Petrum fuisse, & Apostolorum Principem, & totius militantis Ecclesiæ pri- Marc. 3. Matth. 10. Matth. 16. Lucæ 22. Ioann. 21.

mum Pastorem. Sed quoniam ea, quæ maximi ponderis & momenti in Christiana religione sunt, non solùm verbis, verùm etiam factis quibusdam significantissimis commendari nobis à Christo solent: videamus iam deinceps, quid fecerit Christus, aut quomodo ita se gesserit erga Petrum, vt eum appareat longè cæteris Apostolis antepositum fuisse. *Quæcunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.*

Rom. 15.

Professus fuerat Petrus artem piscandi, priusquàm illum Dominus in Discipulum elegisset. Vnde vt Magi per stellam, sic ille per piscationem mirabilem, ad Domini fidem adducitur. Christus ergo ad Petrum pisces antè capientem, dixit: *Ex hoc iam eris homines capiens.* Vnde nobis occasionem iustissimam præbuit, vt quicquid à Petro fieret circa piscium capturam, id auderemus ad conuersionem Fidelium accommodare. Nam Christus apertè declarauit per hæc visibilia & externa signa, quòd interim vnum Petrum supra omnes alios Apostolos Ecclesiæ toti præficeret. *Iesus igitur cùm vidisset duas naues stantes secus stagnũ Genezareth, ascendens in vnam nauim, quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pusillum, & sedens docebat de nauicula turbas.* Cur dicuntur duæ naues secus stagnum affuisse, nisi vt inde clarius appareret, Dominum ascendisse in nauim Simonis, nõ velut in solam, quæ casu tunc affuisset, sed velut in eam, quæ mysterij causa præ altera naui studiosè electa esset: idq; etiamsi altera illa filiorum Zebedæi, ac propterea fideliũ quoque Discipulorũ nauis esset. In *nauim* ergo, & *vnam* nauim, & illam *Simonis*, Dominus ascendit: *ibi sedet, inde turbas docet.* Nunquid hæc omnia nihil significârunt? Longè aliter Sancti Patres de Christi rebus gestis nos docuerunt. *Dominus noster Iesus Christus* (inquit Augustinus) *ea, quæ faciebat corporaliter, etiam spiritualiter volebat intelligi.* Et pòst: *vt excepto eo, quòd mira, & magna, & diuina erant, aliquid inde etiam disceremus.* Ac multa sanè in eam sentẽtiam ibidem adducit. Nauis ergo Simonis, in qua Christus sedet, & vnde docet turbas, nihil aptius quàm Christi Ecclesiam Petri curæ commissam, significare intelligitur. Iam inde enim ab arca Noë edocti sumus, *nauim Ecclesiæ typum ac figurã esse. Nauis* (ait Hilarius) *Ecclesiæ typum præfert, intra quam verbum vitæ positum & prædicatum, hi qui extrà sunt, & arenæ modo, steriles atque inutiles adiacent, intelligere non possunt.* Nauis verò Simonis, in qua Christus sedet, atque inde turbas docet, id manifestissimè innuit, Christum in illo cœtu Fidelium, qui communionem ac fidem Petri seruat, quique sequitur Petri monita, sedere & commorari, atque ex Petri Ecclesia velut ex Cathedra pastorali, salutarem Euangelij doctrinam populis prædicare, *quia* (inquit Beda) *de authoritate Ecclesiæ docet vsque hodie gentes.*

Luc. 5.

Luc. 5.

De verbis Domini homil. 44.

Gen. 7.
1. Pet. 3.
In Matth. cap. 13.

Beda in 5. cap. Lucæ.

Matth. 14.

Fit autem mentio apud Matthæum alterius etiam nauis, quæ in medio mari iactabatur fluctibus, in qua etiam Petrus vnà cùm reliquis Discipulis nauigabat. Vtramque igitur Diuus Ambrosius inter se comparans: *Non turbatur* (inquit) *ista nauis, quæ Petrum habet, turbatur illa, quæ Iudam habet. In vtraque Petrus. Sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Caueamus igitur perfidum, caueamus proditorem, ne per vnum plurimi fluctuemus. Ergo non turbatur hæc nauis, in qua prudentia nauigat, abest perfidia, fides aspirat. Quemadmodũ enim turbari poterat, cui præerat is, in quo Ecclesiæ firmamentum est?* Quàm perspicuè docet Ambrosius hoc in loco, & *nauim Petri significare Ecclesiam*, & Petrum *huic naui præesse*, & in ipso esse *firmamentum Ecclesiæ?*

Lib. 4. in 5. cap. Lucæ.

In Petro est Ecclesiæ firmamentum.

Vt autem cessauit Christus è nauicula Petri turbas docere, dixit ad Simonẽ: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.* Quid hæc significent, dicat idem Ambrosius: *Etsi alijs* (inquit) *imperatur vt laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur: Duc in altum, hoc est, in profundum disputationum.* Et pòst: *Apostolorum, quæ laxari iubentur retia, sunt verborum complectiones, & quasi quidam orationis sinus, & disputationum recessus, qui eos, quos ceperint, non amittant.* Hæc ille. Si ergo retia quidem sua omnes Apostoli iubentur laxare, soli autem Petro dicitur, *Duc in altum:* nõnne ex ea re manifestè cernitur, quòd tametsi omnes Apostoli verbum Dei prædicando animas Christo conciliant, eius tamen chori *dux* & Antecessor solus Petrus est! Illi retia sua laxant æquè, ac iste. Sed *iste ducit in profundum*, id quod illi facere non iubentur. Eleganter sanè Beda putat, *ducere in altum, & retia laxare in capturam, ad remotiores gentes, quibus Euangelium annunciandum est, pertinere.* Qui ergo Apostoli etiam ad gentes conuertendas retia laxabant, *Petro Duce* idipsum egerunt. Quinimò Apostolis iam olim defunctis, tamen Petri Ecclesia in altũ ducere nunquàm cessauit, quin sub Eleutherio Pontifice Britános, sub Celestino Scotos, sub Gregorio Magno Anglos, postea Germanos, Bohemos, Hungaros, Polonos, Pruthenos, Lituanos, ac demum incognitas prius mundo Indorum gentes ad Christum adduceret. Simon autem Petrus Christo respondens, dixit: *Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete: & cùm hoc fecissent, concluserunt*

Ibidem.

In 5. cap. Lucæ.

Luc. 5.

cluserunt piscium multitudinem copiosam. Facilis est interpretatio huius loci, quo docemur, absque Christi gratia præueniente & cooperante frustrà nos in hominibus ad fidem conuertendis laborare. Illo autẽ præeunte, mox multitudinem copiosam ad Euangeliũ confluere. *Rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt socijs, qui erant in alia naui, vt venirẽt, & adiuuarent eos: & venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerentur.* *Rete* (inquit Augustinus) *propter significanda schismata rumpebatur: Oportet enim & hæreses esse* (ait ex Paulo Ambrosius) *vt probentur boni.* Quæcunque autem hæreses aut schismata oriuntur, vtique rete Petri est quod rumpitur, quia semel omnes pisces, hoc est, omnes Christiani erant intra illius rete conclusi, quod & hæc ista res gesta significat, & illa parabola Domini, in qua dixit: *Simile est regnum cælorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti.* Omne igitur piscium genus intra vnum rete, quod est Simonis Petri, concluditur. Vnde cùm aliqui recedunt, rete Simonis rumpitur. Quod quando euenit, *Petrus, & qui cum eo sunt annuũt socijs* id est, coëpiscopis & fratribus suis, vt veniant (ad Synodum œcumenicam) & adiuuent eos: vt vniuerso mundo testatum sit, non solam Petri Ecclesiam hoc docere & credere, quod Hæretici oppugnãt: sed omnes præterea fideles Ecclesias, quæ nondum ruperunt rete, nec vnitatem deseruerunt, idem omnino sentire. Atque hoc quidem fit ob eos, qui rumpunt rete. Ob illos verò, qui manent in reti, ad littus, hoc est, ad cœlum trahendos, alij etiam vocantur in auxilium, quia solus Petrus non satis habet in se virium ad totam militantem Ecclesiam absque sociorum ope gubernandam. Vocantur ergo in partem solicitudinis etiam alij ex alia naui, *quam D. Ambrosius putat primò significare Iudæam, ex qua Ioannes & Iacobus allecti de Synagoga ad nauem Petri, hoc est,* (inquit) *ad Ecclesiam conuenerunt, vt implerent ambas nauiculas.* Posteà verò addidit: *Possumus tamen & aliam Ecclesiam intelligere nauem alterius: ab vna enim plures Ecclesiæ deriuantur.*

In Ioan. tractatu 122.

1. Cor. 11.

Math. 13.

Lib. 4. in Lucam.

Siue ergo per nauem Iacobi & Ioannis, Synagoga, seu etiam alia quæcunq; Ecclesia præter eam, quæ propriè à Petro gubernatur, significetur: profectò nauis Petri nauis illa principalis est, ad quam cæteræ naues venire, atque in eius communione & societate manere debent, si volunt suos vectores *tanquam bonos pisces in vasa Christi ad extremum colligi.* Nec sanè vnquam deerant Ecclesiæ Petri tot socij, quin ambæ naues penè mergerentur præ multitudine Fidelium, inter quos necesse est multos fore malos, quorum turpis vita premit Ecclesiam vsq; eò, vt in periculum mersionis venire videatur. Quod cùm videret Simon Petrus, *procidit ad genua Iesu, dicens: exi à me Domine, quia homo peccator sum. Stupor enim circumdederat eum, & omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam ceperant. Similiter autem Iacobum & Ioannem filios Zebedæi, qui erant socij Simonis. Ecce* (inquit Ambrosius) *alia solicitudo Petri, cui sua iam præda suspecta est. Sed nouit perfectus, quemadmodum seruare possit reconditos, qui scit quemadmodum capere possit dispersos. Quos in verbo capit, verbo credit* (id est, *Filio Dei committit*)*: negat suum munus: Exi, inquit, à me Domine, quia homo peccator sum. Admirabatur enim dona diuina, & quò plus meruerat, hoc præsumebat minus.* Huc vsque Ambrosius. Verè Petri Ecclesia non sibi, sed gratiæ diuinæ tribuit hanc ingentem piscium capturam, qua nauis Petri vsque in hodiernum diem repletur. Nec enim se pro Christo (vt Aduersarij calumniantur) sed pro Christi Vicario semper gessit. Imò peccata sua fatetur, & licet ministerio dignissimo fungatur, tamen non ex suis meritis illo se fungi, vbique præ se fert & confitetur. Cæterùm qui iam ruperunt rete Petri, quòd graue ipsis videretur ab alio regi, maluerunt que in magno huius vitæ mari animalem sequi libertatem, quàm intra Simonis rete coarctari: videant saltem, non deesse in Ecclesia Iacobum aliquem & Ioannem, qui sint *socij Simonis*, quique vnà cum illo ad pisces Domini colligendos in nauem suam seriò laborent. Quos omnes non minus quàm ipsum Petrum ingens stupor circundedit, dum vident, per annos iam mille quingẽtos tam innumerabilem piscium multitudinem à Petro quotidie captam, & Christi Sacramentis imbutã esse. Agnoscunt enim virtutem verbi, quod ad Petrũ Dominus iam dixit: *Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens.* Ita enim placuit ipsi Christo rem prius gestam interpretari, vt manifestè intelligamus, id omne, quod circa pisces capiendos gestum est, ad homines postea capiendos spectasse, vt minus indignari hostes Petri debeant, si authoritatem Christi sequentes, dicimus, *Nauem Simonis Ecclesiam Petro commissam esse: in qua licet plures Apostoli & Episcopi retia laxent, vnus tamẽ Petrus in altum ducit, & quicquid piscium est captum, intra illius rete vsque ad rupturam retis conclusum est: quos pisces, quia solus ad terram trahere non potuit, alij vocantur & veniunt in eius auxilium, sed omnes sunt socij Simonis, & cùm adessent plures Apostoli, tamen soli Petro dicitur: Ex hoc iam eris homines capiens.*

Matth. 13.

Augu. in Ioan. tract. 122.

Luc. 5.

Ibidem.

Ibidem.

Nam quòd obijcere poßis, hoc idem Andreæ Simonis fratri dictum esse: equidem cõce-
Matth. 4. do, tàm Petro, quàm Andreæ dictum esse, *faciam vos fieri piscatores hominũ*. Sed iam prius Pe-
Lucæ. 5. tro soli dictum erat, *Ex hoc iam eris homines capiens.* Vt cuicunque postea hoc idem fuerit di-
ctum, is intelligatur socius quidem Petri esse, atque in auxilium ei venire, sic tamen, vt Petrus
De consensu Euãgelistarũ lib. 2. cap. 17. interim totius rei dux & origo sit. *Tantùm Petro* (inquit Augustinus) *Lucas à Domino dictum commemorat, Ex hoc iam homines eris capiens: quòd Matthæus & Marcus ambobus fratribus dictum esse narrarunt. Sed potuit vtique prius hoc Petro dici, cùm ille capta ingenti multitudine piscium miraretur, quòd Lucas insinuauit, & ambobus postea, quod illi duo commemorauerunt.* Con-
Prius soli Petro.
In. 5. c. Luc. sentit cum Augustino Beda: *Non* (inquit) *Lucas Petrum & Andræam nunc à Domino vocatos, sed tantum Petro fuisse prædictum, quòd homines esset capturus, insinuat. Quod non ita dictum est, quasi iam pisces nũquam esset capturus. Nam & post resurrectionẽ Domini legimus eos esse piscatos. Vnde datur intelligi, eos ad capturam piscium ex more remeasse, vt postea fieret quod Matthæus & Marcus narrant, quando eos binos vocauit. Tunc enim, non subductis ad terram nauibus tanquã cura redeundi, sed ita eum secuti sunt, tanquam vocantem & iubentem sequerentur.* Hæc Beda. Cuius tùm authoritas, tùm præcipuè rationes conuincunt, soli Petro ab initio dictum esse, *Ex hoc iam eris homines capiens.* Ac nimirum quod iam factum & dictum esse D. Lucas narrat, id persuasit tam Petro, quàm Andreæ, atque etiam duobus filijs Zebedæi, vt tam facilè postea Chri-
Matth. 4. stum sequerentur, *quando ambulans iuxta mare Galilææ, vocauit eos.* Apud Lucam enim *sedet in*
Marci. 1. *naui Simonis*: apud Matthæum, & Marcum *ambulat iuxta mare.* Ibi *ad vnum Simonem loquitur:*
Lucæ. 1. hîc etiam *alios tres vocat.* Apud Lucam *simul aderant cum Simone Iacobus & Ioannes, quando subductis ad terram nauibus, secuti sunt Iesum.* Apud Matthæum verò & Marcum, *vno in loco erant Simon & Andræas, in alio autem Iacobus & Ioannes.* Nam post Simonem & Andræam vocatos, ait Scriptura: *Et procedens inde, vidit alios duos fratres.* Denique apud Lucam *post retia*
Matth. 4.
Marci. 1. *subducta, piscesq́; captos, & impletas naues, secuti sunt Iesum.* Sed apud Matthæum & Marcum, *Simon & Andræas iam erant mittentes retia, quando eos Dominus vocauit, Iacobus verò & Ioannes reficiebant retia sua.* Vt manifestißimum sit, aliam esse historiam, quæ apud Lucam, & aliam, quæ apud Matthæum & Marcum narratur. Ac verisimillimum est, eam prius gestam esse, quæ narratur apud Lucam: propterea quod & illo miraculo eorum animi sunt Christo conciliati, & post vocationem Christi non est putandum, quòd amplius reliquerint eum vsque ad
Lib. 3. cap. 12 mortem eius. *Vbiq; enim* (ait Irenæus) *simul cum Christo aßistentes inueniuntur Petrus, & Iacobus, & Ioannes.*

Narrant prætereà Euangelistæ, quòd cùm Petrus vidisset Dominum super mare ambulan-
Matth. 14 tem, dixit: *Domine, si tu es, iube me venire ad te super aquas. Et ipse ait: Veni. Et descendens Petrus*
In Matth. homil. 51. *de nauicula, ambulabat super aquam, vt veniret ad Iesum. Nemo enim* (ait Chrysostomus) *ita vt Petrus, Iesum amabat. Videns verò ventum validum, timuit: & cùm cœpisset mergi, clamauit, dicẽs:*
Serm. 13. de verbis Domini. *Domine, saluum me fac. Et continuò Iesus extendens manum, apprehendit eum, & ait illi: Modicæ fidei, quare dubitasti? Et cùm ascendissent in nauiculam, cessauit ventus. Euangeliũ hoc* (inquit Augustinus) *admonet nos intelligere, mare præsens sæculum esse, Petrum verò Apostolum Ecclesiæ vnicæ typum. Ipse enim Petrus in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promptißimus*: & quæ
De consideratione ad Eugenium Lib. 2. sequuntur. Augustino assentiens Bernardus: *Mare* (inquit) *sæculum est: naues, Ecclesiæ. Inde est quòd Petrus instar Domini gradiens super aquas, vnicum se Christi Vicarium designauit, qui non vni populo, sed cunctis præesse deberet. Siquidem aquæ multæ, populi multi. Ita cùm quisque cæterorum habeat suam, tibi vna commissa est grandißima nauis facta ex omnibus, ipsa vniuersalis Ecclesia toto orbe diffusa.* Audiuimus iam & Dominum è nauicula Petri docẽtem turbas, & Petrum super mare ambulantem, vt veniret ad Iesum. Ibi Petro prædicitur, quòd fiet piscator hominum: hîc admonetur, vt & magna fide præditus sit, & hominem se adhuc esse meminerit. Ibi
Vide Augustin. de agone Christiano cap. 30. *solus in altum ducere*, & hîc *solus ad Christum super aquas venire* iubetur, vt vtrobique aliquid in illo singulare animaduerteremus. Et titubat quidem in mari, quia personam gesit Ecclesiæ illius, quæ adhuc inter huius vitæ fluctus crebrò labitur, & interdũ cadit, nec sine gratia Christi vnquam resurgit. Illud sanè prætermittendum non est, quòd cùm Christus à Iudæis apprehenderetur, Petrus exemit gladium suum, & percutiens seruum Principis Sacerdotũ, am-
Matth. 25 putauit auriculam eius. Tunc ait illi Iesus: *Conuerte gladium tuum in locum suum.* Duo hîc sunt animaduertenda: vnum, quòd gladius iste secularis & communis, quo Petrus iam vsus est, ipsius esse non negatur: alterum, quod eodem gladio per se vti prohibetur. Maior est enim dignitas Petri, quàm vt seipsum debeat immiscere secularibus negotijs, quorum caput est po-

testas gladij. Nihil quippe gladij potestate sublimius est in tota ciuili Repub. cùm in ea re *merum imperium* consistere Vlpianus dicat. Sed quanquam vsus gladij abiectior sit, quàm vt Petrus ad spiritalem gubernationem assumptus, eum exercere permitti debeat: tamen etiam ille gladius rectè dicitur esse Petri, quia omnes Christiani Principes ius gladij habentes, Petri oues sunt, & ideo gladium etiam suum Petro submittere debēt in ijs causis omnibus, quæ ad fidem Christi spectant. Quam vtramq; rem D. Bernardus animaduertens, ita scribit ad Papā Eugenium Petri successorem. *Quid tu denuò vsurpare gladiū tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non manu euaginandus. Alioqui si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis, Ecce gladij duo hic: nō respōdisset Dominus, satis est, sed nimis est. Vterq; ergo Ecclesiæ, & spiritalis scilicet, & materialis. sed is quidem pro Ecclesia; ille verò & ab Ecclesia exerendus est. Ille Sacerdotis, iste militis manu: sed sanè ad nutum sacerdotis, & iussum Imperatoris.* Cùm igitur summæ potestatis signum gladius sit: gladius verò sit duplex, vnus spiritalis, alter materialis: inter cæteras Petri prærogatiuas etiam illud non immeritò recenseas, quòd solus ex Apostolis etiam materialis gladij summam potestatem accepit, qui nutu quidem suo, sed manu alterius exeri debeat. Discernere enim quādo Christi Ecclesia materiali gladio defendenda sit, meritò non cuiuslibet, sed primi Pastoris officium est. Sed pergamus ad reliqua.

Bernard. lib. 4. de Consideratione ad Eugenium.

Post resurrectionem verò Domini hoc primū in Petro singulare est, quòd ex omnibus viris *primus in Christi monumentum est ingressus*, idq; tametsi Ioannes ad monumentum prior venisset. Deinde *primus virorum dignus fuit habitus, qui Dominum post resurrectionē suam videret.* Nam vt Angelus nominatim iussit Christi resurrectionem *Petro* annūtiari: sic etiam duo Discipuli, qui cognouerant Dominum in fractione panis, ad Discipulos reuersi, didicerunt ex illis, *quòd surrexerat Dominus verè, & apparuerat Simoni.* Vt meritò Ambrosius dixerit: *Sicut ex mulieribus Mariæ, & alij Mariæ Magdalenæ, ita ex viris Petro visus est primò manè. Et Paulus sic ait: Resurrexit tertia die secundùm Scripturas, & visus est Cephæ. Et ideo Marcus specialiter induxit iuuenem mandantem, vt Petro & Discipulis dicerent mulieres, quia surrexit Dominus. Petrus ergo vidit solus Dominum, alibi cum Ioanne, alibi solus, vbiq; tamen impiger currit, vbiq; aut solus, aut primus.* Hæc Ambrosius. Petrus ergo perfectior iam ob crebrum humanæ infirmitatis experimentum factus, & perfectiorem Ecclesiæ futuræ statum significans, dicit ad fratres suos, *Vado piscari: dicunt ei, venimus & nos tecum.* Et meritò quidem eunt cum Petro, quia Primogenitum reliqui fratres sequuntur, eique adhærent. Cùm autem illa nocte nihil prendidissent, *dicit eis Iesus: Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. Mittere iubet rete* (inquit Augustinus) *in dexteram nauigij, vt significaret eos, qui stabant ad dexteram, solos bonos.* In priore enim Petri piscatione tam boni, quàm mali pisces in rete intrârunt. Sed in hac posteriore tantùm boni pisces intrant, quia de ijs tantùm agitur, qui perseuerāt in fide ac dilectione Dei vsq; in finem. Miserunt ergo rete in dexteram, *& iam non valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dicit ergo Discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro: Dominus est. Simon Petrus cùm audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) & misit se in mare.* Vt esset (teste Petro Chrysologo) primus in reditu, qui acceperat in ordine Principatū. *Vidit cùm piscaretur* (inquit Ambrosius) *sed non vidisse contentus, impatiens desiderij, negligens captionis, immemor periculi, non tamen immemor reuerentiæ, vbi Dominum vidit in littore, veste se texit, serum æstimans, si cum cæteris nauigio perueniret. Sic cùm in mari Dominus ambularet, super vndas maris naturæ suæ oblitus, occurrit. Sic cùm à Iudæis Dominus teneretur, aduersum turbas gladium solus exeruit. Sic & nunc cùm Dominus stetisset in littore, periculoso compendio religiosum maturauit obsequium. In omnibus locis* (inquit Hieronymus) *ardentissimæ fidei inuenitur Petrus. Interrogatis Discipulis, quem homines dicerent Iesum: Dei filium confitetur. Volentem ad Passionem pergere, prohibet, & licet erret in sensu, tamen non errat in affectu: nolens eum mori, quem Filium Dei fuerat paulò antè cōfessus. In montem cum Saluatore inter primos primus ascendit, & in Passione solus sequitur. Peccatū negationis, quod ex repentino timore descenderat, amaris statim abluit lachrymis. Post passionem cùm essent in lacu Genezareth, & piscarentur, & Dominus staret in littore, alijs paulatim nauigantibus, ille non patitur moras, sed accinctus ependyte suo, statim præcipitatur in fluctus. Eodem igitur fidei ardore, quo semper, nunc quoque cæteris tacentibus, credit, se posse facere per voluntatem magistri, quod ille poterat per naturam: Iube me venire ad te super aquas. Tu præcipe, & illico solidabuntur vndæ: leue fiet corpus, quod per se graue est.* Denique Bernardus ait: *Discipuli nauigabant, & Dominus appa-*

Ioan. 20. Marci. 16. Lucæ. 24. Li. 10. in. 24. cap. Lucæ. 1. Cor. 15. Marci. 16. Ioan. 21. In Ioan. tractat. 122. Chrysologus in serm. 78. Ambrosius lib. 10. in cap. 24. Lucæ. Lib. 2. in ca. 14. Matthei. Ioan. 21. De considerat. lib. 2.

apparebat in littore: quodq́ iucundius erat, in corpore rediuiuo. Sciens Petrus, quia Dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, alijs nauigio peruenientibus. Quid istud? Nempe signum singularis pontificij Petri, per quod non nauem vnam, vt cæteri quiq́ suam, sed sæculum ipsum susceperit gubernandum. Adscendit ergo Simon Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piscibus, centum In Ioan. tract. 122. *quinquaginta tribus, & cùm tanti essent, non est scissum rete. Quoniam* (inquit Augustinus) *in illa summa pace Sanctorum nulla erunt schismata: pertinuit ad Euangelistam dicere, & cùm tanti essent, id est, tam magni, non est scissum rete. tanquam illud respiceret vbi scissum est, & in illius mali compa-* In Euangelia, hom. 24. *ratione commendaret hoc bonum. Petrus rete* (inquit Gregorius) *ad terram trahit: ipsi quippe Sancta Ecclesia est commissa, ipsi specialiter dicitur: Simon Ioannis amas me? pasce oues meas.* Atque hoc sanè diligenter ponderandum est, quòd Spiritus sanctus ita nos voluit in Scriptura sancta versari, vt prima cum postremis conferentes, alia etiam interiecta non omitteremus.

Lucæ. 5. Matth. 14. Ioan. 21. Ter igitur negocium singulare D. Petro fuit cum mari. Semel, quando Christus è naui eius docebat turbas, vbi & ruptum est rete præ multitudine piscium. Iterum, quãdo ambulabat super aquas, & mergi cœpit. Tertiò autem, quando misit se in mare, & rete integrum ad littus, hoc est, ad consummationem sæculi perduxit. Vt planè appareat, Petri nauim & piscationem ab initio primitiuæ Ecclesiæ Christi, vsque ad finem sæculi sic perseueraturam esse, vt quanquam interdum & peccet Petrus, & titubet, & Petri nauis fluctibus agitetur: non tamen submergatur, aut deficiat vnquam, sed omnes, qui ad vitam æternam peruenturi sunt, sub Petro Gubernatore ad illam sint peruenturi. *In illius naui Christus docet turbas, ille ducit in altum, illius piscatio implet nauiculas, in illius nauim ascendit Christus vt sedetur tempestas, ille rete ad terram trahit, ille amat plus alijs, illi plus alijs amanti cõmendantur agni & oues, ille deniq́ Domini mortem supra omnes alios imitatur.* Nam hoc planè postremum est inter omnia Petri priuilegia, quòd solus inter Apostolos inuentus est, cuius non dico mortem, sed mortis genus & modum Chri-

Ioan. 21. stus ipse tantò antè prædiceret. *Cùm senueris,* inquit, *extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Pro Christo*

De Sanctis serm. 24. (inquit Augustinus) *fuerat crucifigendus, hoc est enim, Extendes manus tuas. Petrus* (inquit Ter-

De præscr. aduers. hær. tullianus) *Passioni Dominicæ adæquatur.* Post hæc ait Dominus Petro, *sequere me. Nõ sic* (ait Au-

Serm. 66. gustinus) *quomodo prius, quando vocauit Discipulos. Nam & tunc dixit: Sequere me. Sed tunc ad doctrinam, modò ad coronam. Petrus* (inquit Ambrosius) *crucis, sicut Saluator, exitum tulit, & à Dominicæ deuotionis similitudine nec morte discretus est, scilicet vt quem imitabatur fide, imitaretur & passione.* Nec tantùm Euangelia, sed etiam res gestæ Apostolorum varijs modis Primatum Petri commendant. Atque erit sanè operæpretium iam deinceps animaduertere, quẽ in modum Petrus acceptum à Domino Primatum exercuerit, ac potestatem sibi diuinitus collatam gesserit.

Primatus Petri etiam ex ijs, quæ post Ascensionem Domini gessit, confirmatur.

CAPVT V.

Actor. 1. PEtrus & primus, & solus, post Ascensionem Domini pronunciat, Iudam ab Episcopatu suo depositum esse, aliumque in eius locum substitui oportere, definit. Ex cuius authoritate cæteri eligunt Matthiam, quod ipsum Petri factum D. Chrysostomus Primatui eius

In Acta Apostolorum Hom. 3. acceptum fert. *Quàm est* (inquit) *feruidus? Quàm agnoscit creditum à Christo gregem? Quàm in hoc choro Princeps est? Et vbique primus omnium incipit loqui.* Et pòst: *Primus omnium authori-*

Lucæ. 22. *tatem vsurpat in negotio, vt qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Ecce, *Princeps in choro Apostolorum* est Petrus, ei *grex à Christo creditur*, is *omnes habet in manu*, & *fratrum est confirmator*. Quæcunque autem sunt Apostolorum prærogatiuæ, eas omnes primus, ac propè ab initio solus exercet atque exequi-

Matth. 28. I. tur Petrus. Nam cùm ad Euangelium prædicandum, & ad baptismum in Christi nomine ministrandum præcipuè mitterentur: Petrus accepto Spiritu sancto, primus omnium hominum Ecclesiam Dei, verbo Euangelij fundat in fide Iesu Christi. *Stans enim Petrus cum vndecim,* & fidem in Christum Deum & hominem primus promulgat, & quid conuersi facere debeát,

Actor. 2. præscribit, ex cuius auctoritate baptizantur ferè tria millia. Verè igitur prima Christi Ecclesia fundatur à primo Christi Apostolo, tam quoad verbum fidei, quàm quoad Sacramenta noui Testa-

Testamenti. Vnde Tertullianus ait: *Primus in Christi baptismo Petrus reserauit aditum cœlestis regni.* Cùm Apostoli acceperint potestatem *curandi omnem languorem, & omnem infirmitatē*, primus omnium Petrus visibili miraculo prædicationem suam confirmat, sanans claudum in nomine Iesu Christi, admirãte omni plebe. *Si Petrus petra est* (inquit Ambrosius) *super quam ædificatur Ecclesia: rectè prius pedes sanat, vt sicut in Ecclesia fidei fundamentum continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet.* Hoc etiam primum fecisse Petrum, Tertullianus animaduertit. Cùm Apostoli ad hoc assumerentur, vt *testes omnium gestorum Christi essent, vtq; confiterentur Christum coram hominibus*: primus omnium Petrus coram Principibus Sacerdotum Anna, & Caipha, & Scribis fidem in Christum publicè confessus, & ad eum finem Spiritu sancto repletus est.

Tertull. in lib. de pudicitia.
2.
Matt. 10.
Actor. 3.
Serm. 66.
In lib. de pudicitia.
Ioan. 15.
Matth. 10.
Actor. 4.

Quid vnquam homini sublimius collatum est à Deo, quàm vt alterius hominis cor secretaque consilia inspiceret, qui suum ipsius cor interdum non videt? Hoc ergo, quod Sanctis in cœlo constitutis ex gratia Dei maxima confertur, Christus Vicario etiam suo in hac vita contulit, vt melius sciret, quomodo rudem adhuc & recens inchoatam Ecclesiam gubernaret. Videns ergo Petrus, Ananiam & Saphyram de pecunia, quam semel ex voto consecrârant, partem abstulisse: & cognouit ea, quæ in mente erant, & occidit eos præcepto, quod vtrumque D. Chrysostomus annotauit. *Petrus authore Deo* (inquit Gregorius) *Ecclesiæ sanctæ principatum tenens à benè agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente, immoderatius venerari recusauit, séque illi similem recognouit, dicens: Surge, ne feceris, & ego homo sum. Sed cùm Ananiæ & Saphyræ culpam reperit: mox quanta potentia super cæteros excreuisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam perculit, quam spiritu perscrutante deprehendit, & summum se intra Ecclesiam contra peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso, coram benè agentibus fratribus non agnouit.* Quin & in hac re Primatum solius Petri Tertullianus agnouit. Nihil diuinius Apostolis à Christo vnquam promissum est, quàm quòd *opera, quæ ipse fecisset, illi quoque facerent, & maiora illis facerent.* Nec vllibi hoc verbum aut prius, aut excellentius impletum est, quàm in Apostolo Petro, *cùm in plateas eijcerentur infirmi, & ponerentur in lectulis & grabatis, vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret quenquam illorum. Hoc in Christo* (inquit Chrysostomus) *non est factum, quamuis in virtute Christi fieret. Educti è carcere Petrus & Apostoli, dixerunt Principi Sacerdotum: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.* Cur autem *Petrus* nominatur seorsim ab Apostolis, cùm & ipse Apostolus fuerit, nisi quia fuit etiam in illo nonnihil, quo Apostolos superabat? Ne igitur putaretur solus Princeps Apostolorum hoc dixisse, additum est, quòd *Petrus & Apostoli* hoc dixerunt. Et sanè quamuis hic loquendi modus non vbique repetatur, tamen vbique intelligi debet. Erat enim ordo inter Apostolos. Neque verò *cùm Duodecim Apostoli conuocârunt multitudinem Discipulorum* ad septem Diaconos eligendos, tunc putandum est, eos perturbatè locutos, verùm ita vt præiret suffragio vel saltem authoritate Petrus, atque assentirentur cæteri. Parum quippe interest, vtrum ipse nominet aliquos, an alios iubeat id authoritate sua facere: quia vtrouis modo Petrus est, qui authoritatem negotio præstat. Ineptè igitur obijciunt Protestantes, quòd septem Diaconi ab omni multitudine sunt electi, & ab omnibus ex æquo Apostolis confirmati. Neque enim multitudo prius eligit, quàm Duodecim Apostoli eos conuocassent, & eligendi potestatem fecissent, qui etiam confirmârunt electos, eis imponentes manus. Nec inter Duodecim quisquam poterat prior esse primo, quem infinitis iam argumentis constat fuisse Petrum. Si ergo Duodecim Apostoli & conuocârunt multitudinem, & septem Diaconis manus imposuerunt, cùm non modo inter Duodecim fuerit Petrus, verùm etiam illis præfuerit: vtique Petrus omnium primus & conuocauit turbam, & confirmauit eos qui eligebantur.

Actor. 5.
In Acta Apostol. Ho 12.
Gregor. lib. 1. epist. 24.
Actor. 9.
Super cæteros.
In lib de pudicitia.
Ioan. 14.
Actor. 5.
In Acta Apo sto Hom. 12.
Actor. 5.
Actor. 6.
Actor. 6.

Age verò, cùm & Euangelium Christi primò per ipsum Petrum sit prædicatum, & Baptismus primò sit ipsius authoritate ministratus, & miracula maxima per illum sint facta: consideremus & illud, Spiritum sanctum effecisse, vt primus etiam Petrus confirmationis Sacramentum (in quo Episcopalis Ordo eximiè cernitur) non solùm in Ierusalem, sed in *Samariæ*, hoc est, extra Iudæam conferret. Licet enim quiuis Apostolus potuerat illud conferre, quia singuli erant Episcopi (dicente Propheta de Iuda omnium infimo, *Episcopatum eius accipiat alter*) nec Petrus videatur se huic muneri spontè obtulisse: tamen factum est, vt à cæteris Apostolis in Samariam mitteretur, vt ijs qui prius baptizati erant, vnà cum Ioanne manum imponeret, quò acciperent Spiritum Sanctum ad robur confitendæ fidei, quem prius in

Actor. 8.
Actor. 2.

Rom.5. Baptismo ad remissionem peccatorum & charitatem in cordibus diffundendam acceperant. In Samaria verò dum Petrus esset, opportunè Simonis Magi nequitiam cognouit, & quoniam Actor 8. donum Dei pecunia existimauit possideri, Petrus dixit ad eum: *Pecunia tua tecum sit in perditionem. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse.* Atque hinc originem traxit illa contentio, quæ postea inter Simonem Petrum, & Simonem Magum consecuta est. Par enim erat, vt fidei Petra & Princeps Apostolorum fontem omnis hæresis & radicem omnium sectarum & primus detegeret, & ad postremum damnaret. *Simonianæ Magiæ* (inquit Tertullianus) *disciplina Angelis seruiens, vtique & ipsa inter idololatrias deputabatur, & à Petro Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Itaque tam D. Hieronymus, quàm Theodoretus Petrum asseuerant Romam se contulisse, ad Simonem Magum expugnandum. Ac ne id quidem mysterio vacat, quod in ipsa vrbe Roma hæresis extinguendæ initium est factum, vbi omnes postea hæreses per Diui Petri sedem reprimendæ erant. Quin etiam Augustinus ait: *In vrbe Roma Beatus Apostolus Petrus Simonem Magum vera omnipotentis Dei virtute extinxit.*

(De præscrip. aduer. hæres. Hierony. in Catalogo. Theodoret. hæret. Fab. lib. 1. De hæresib. 1. hær.)

Actor. 9. Factum est autem, vt *Petrus, dum pertransiret vniuersos, deueniret ad Sanctos qui habitabant Liddæ: vbi cùm paralyticum sanasset, in Ioppen veniens, excitauit Tabithan à mortuis* quod genus miraculi etiam ille primus omnium Apostolorum edidit. *Quemadmodum Dux in exercitu* (inquit Chrysostomus) *obambulans, considerabat, quæ pars sit coadunata, quæ ornata, quæ suo aduentu egeat. Vide vbique illum circumcursare, & primum inueniri. Quando eligendus Apostolus, hic primus: quando loquendum Iudæis, non Apostolos esse ebrios, quando curandus claudus, quando concionandum, hic præ aliis est: quando agendum contra Principes, quando contra Ananiam, quando ab vmbra sanationes fiebant, hic erat. Et vbi quidem erat periculum, hic: & vbi moderatio. Vbi autem tranquillitate res erant plenæ, communiter omnes. Sic non exigit honorem maiorem. Iterum quando fieri miracula opus erat, ipse prosilit. Et hic iterum ipse per se laborat, ac iter facit.* Longè adhuc præclarius est, quòd Petrus omnium primus in gentibus fidem Christi plantat. Quando enim placuit Deo, Cornelium Centurionem in Sanctorum cœtum aggregare, *iussit accersiri Petrum, vt per os eius gentes Euangelium audirent & crederent.* Vnde Chrysostomus ait: *Dominus non Ananiam, sed præcipuum* (id est, Petrum) *adducit ad Cornelium.* Et in illa verba, *quæ Deus purificauit, tu ne communia dicas: Hoc* (inquit) *videtur quidem ad Petrum dici, totum autem Iudæis dicitur. Nam si magister increpatur, multò magis hi.* Et pòst: *Vides vnde initium sit Gentium?* Et iterum: *Vide etiam quanti fecerit, quòd credat Cornelius, vt & Angelus missus, & spiritus operatus, Et Princeps Apostolorum accersitus.* Et in alia Homilia: *Petrus ferè simpliciter adest, vt discat, quòd oporteat posthac illos accedere ad Gentes.* Hieronymi verò de hac re iudicium tale est, vt ob Cornelium à Petro baptizatum, dicat, *Petrum de Circuncisionis angustiis translatum ad præputij latitudinem.* Meritò igitur & hoc inter Petri singulares Prærogatiuas numerandum est, quòd primus Euangelij minister fuit inter gentes. Nam Eunuchus ille AEthiops, qui iam antè per Philippum erat baptizatus, non propriè de præputio habebatur, quia & circuncisus erat, & proselitus, hoc est, Iudæorum Synagogæ insertus, vtpote qui secundùm Legem venerat adorare in Ierusalem.

(Hom. 21. in Acta Apost. Primus. Præ aliis. Actor. 10. In Acta Apostolo. Hom. 22 Præcipuus. Hom. 24. in Acta Apost. In episto. ad Saluinam de seruanda viduitate. Actor. 8.)

Actor. 12. Dum autem Petrus ab Herode Rege, qui & Agrippas nominabatur, in carcere seruaretur, *oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.* Vide quàm soliciti Fideles erant de Principe Apostolorum? Nam licet Iacobus Hierosolymorum propriè Episcopus esset, tamen cùm scirent, Petrum etiam totius Chori Apostolici esse Principem: meritò pro Pastore primo continuas preces fuderunt. Nec enim pro alio quoquam idem factum esse legitur. Orta verò inter fratres quæstione, vtrum necesse foret, credentes circuncidi secundùm legem Moysis: Paulus & Barnabas, & quidam alij super ea re *ascenderunt ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem.* Illa verò fuit potissima causa, cur in Ierusalem ascenderent, quòd Petrus Princeps Apostolorum ibi esset. Vnde Theodoretus ita scribit: *Paulus præco veritatis, tuba Sanctissimi spiritus ad magnum Petrum cucurrit, vt ijs, qui Antiochiæ de institutis legalibus cõtendebant, ab ipso afferret solutionem.* Quod vtiq; non eo sensu dixit, quasi Paulus ipse Petri doctrina indigeret: sed quia Petri nomen & auctoritas ad alios compescendos necessariò interponẽda erat. Vnde etiam *cùm magna conquisitio ab aliis fieret,* surgens Petrus totam rem ex eorum, quæ Deus per illũ in Cornelij conuersione gesserat, animaduersione definiuit: solusq; voce ac sententia sua præiuit toti Concilio, docens quid absq; omni dubio credendum & statuendũ esset.

(Actor. 15. In epistol. ad Leonem. Actor. 15.)

Secun-

Secundùm cuius Concilij formam, Successor Petri, vsq; in hodiernum diem & omnibus Oecumenicis Concilijs præest, & illis, quoties videtur, fidei veritatem aperit, quidq; sequendum sit & confitendum, primus definit.

Omnium verò, quæ Primatum Petri demonstrant, illud sit vltimum, quòd D. Paulus, qui *neq. ab homine, neq. per hominem, sed per Iesum* Christum vocatus est ad Apostolatus dignitatē, (Galat. 1.) quiq; non quidem ob animi superbiam, sed ob gratiæ Diuinæ, qua imbutus erat, copiam, non magni æstimauit quenquam Apostolorum videre, aut alloqui (ne fortè ab illis Christi fidem aut Euangelium didicisse putaretur) tamen adeò præclara iudicia de solo Petro fecit, vt *ascenderet Hierosolymam videndi Petri causa, & maneret apud eum diebus quindecim*. Posteaq; cùm (Galath. 2.) suæ doctrinæ contradiceretur, *iterum ascendit Hierosolymam, vt dexteram societatis à Petro & ijs Apostolis, qui cum Petro erant, acciperet, ne in vanum aut in posterum curreret, aut antè cucurrisset*: si aliter quàm Princeps Apostolorum, & reliqui eius socij docuissent, docere putaretur. Verùm de hac grauissima quæstione latius paulò pòst agam. Nunc orationem hanc de Petri prærogatiua institutam his Bernardi verbis terminabo. *Quid Petro potentius, cui & terra obediuit, cum mortuos reddit, & mare sub pedibus eius se calcabile præbuit? qui Simonem Magum spiritu oris sui in aëre attigit, qui Claues regni cœlorum tam singulariter accepit, vt præcedat sententia Petri sententiam cœli?* (In die Petri & Pauli sermon. 1.) Primatum igitur Petri, quem soli Hæretici ac Schismatici oppugnant, terra, mare, inferi, aër, atque adeo cœli cœlorum agnouerunt. Cæterùm diluamus etiam illa, quæ in contrariam partem citari solent.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Apostoli miserunt Petrum & Ioannem in Samariam. Non mittit inferior superiorem, (Actor. 8.) sed contrà: quare sequitur, Petrum fuisse singulis Apostolis æqualem, toto autem Concilio inferiorem.

RESPONSIO.

Varia sunt misionum genera. Vnum, quod à sola mittentis authoritate proficiscitur, veluti cùm Christus *misit Apostolos* ad prædicandum, & ad peccata remittenda. Nihil e- (Matth. 28.) nim fuit præclarius in Apostolis, quàm quòd *pro Christo legatione fungebantur*. Aliud autem (Ioan. 20.) misionis genus est, cùm par parem mittit, non ex authoritate aliqua maiore, sed ex pa- (2. Corint. 5.) ri consensu & astipulatione eius, qui mittitur, veluti cum *Herodes rex Magos, in quos nullam potestatem habebat, in Bethleem misit*, vtique quia ipsi iamdudum cò properabant. (Matth. 2.) Est verò & tertium genus misionis, in quo non tam authoritas mittentis, quàm eius qui mittitur spectanda est. veluti cùm Senatus aut populus mittit suum Principem ad fœdus cum potentissimo aliquo rege ineundum. Maior quidem est Princeps, quàm Senatus Principis. Porrò licet totus populus eo Principe, qui suffragijs populi creatur, maior putari debeat: tamen secus est in illlo Principe, quem non hominum suffragia, sed auctoritas Dei præfecit, ac præsertim si rebus non profanis, sed sacris præsit. Talem Principem si quando Senatus aut populus mittit, non tam pro authoritate sua iubet, quàm ex certa ratione persuadet, vt iter illud suscipiat, ne rei gerendæ authoritas vlla defuisse videatur. Atque isto modo *Israelitæ ad Galaditas miserunt Phinees Principem suum* (eundemque non hominum, sed Dei Sa- (Iosue. 22.) cerdotem, id est, à Deo, non ab hominibus constitutum) *& decem Principes cum eo*, vt eos ab altari ædificando authoritate sua reuocarent. Cùm ergo & superior inferiorem, & par parem, & inferior nonnunquam superiorem mittat: facilè intelligitur, quàm infirma sit ista ratiocinatio: Apostoli miserunt Petrum ad gratiam Spiritus sancti Samaritanis conferendam, igitur Petrus aut inferior Apostolorum collegio, aut saltem non superior fuit. Nam si causa mittendi perpendatur, apparebit eam non ab alia origine proficisci, quàm ab eximia Diui Petri potestate. Tanta enim res in tali regione nuper ad fidem conuersa, non poterat melius à quoquam perfici, quàm ab eo, qui foret omnium Princeps. Missus est igitur Petrus ad rem maximam obeundam, vt Princeps Apostolorum à Deo constitutus, qui auctoritatem suam in re tanta interponeret: ac non vt inferior ijs, à quibus est missus.

Nam cùm Samaritani tantùm baptizati fuissent in nomine Christi, nec adhuc Spiritum sanctum in confirmationem spiritalem (quæ à solis Episcopis conferri potest) accepissent: poterāt (De confirm. vide Bedam in cap. 8. Actorum.)

quidem vel singuli, vel simul plures Apostoli sine cæterorum inuidia mox ad eos iuisse, vt imponerent eis manus, fuissetque ratum, quod is gessisset, qui primus vacuum munus occupasset. Verùm quia res adhuc nouæ, & non satis constitutæ erant, Samariaque iam diu schismatica fuerat: in commune deliberatum est, quis hoc tam magno munere primus fungeretur. Ac Petrus quidem nō minus humilitate, quàm potestate multò maximus, alijs ex fratribus suis huius legationis honorem deferri facilè passus esset. Illi verò contrà putabant, rem tantam non nisi à præcipuis quibusdam subeundam, quò maior auctoritas rei adderetur. Ita factum est, vt cùm Petrus ob suam humilitatem hoc sibi non arrogaret, tamen alij Apostoli (non oneris imponēdi, sed potius honoris deferendi causa) eum ad hoc munus obeundum eligerent. Quæ res ab Euangelista Luca *missionis* vocabulo exprimitur. Sic interdum Presbyteri Episcopum suum ad Sedem Apostolicam mittunt, non quia iubere possunt, sed quia rogare solent, vt grauiorē aliquam Ecclesiæ causam in se suscipiat. Suffragiorum igitur desiderio ac voto potius, quàm superioris alicuius potestatis vi missus est Petrus. Atq; hac sanè in causa fidem bonam in Aduersarijs requiro. Si enim plurima & penè infinita Scripturæ sanctæ loca non essent, quæ abundè testatum redderent D. Petri Primatum: alicuius fortè ponderis apud eos vnus hic locus esse posset. Nūc autem fas non est, ob vnum *missionis* vocabulum, quod & ambiguum esse videmus, & alio modo rectè interpretari possumus, tantas Petri prærogatiuas irritas reddere. Cedāt potius verba rebus, ambigua perspicuis, incerta certis, paucissima plurimis, facta legibus, temporalia rerum gestarum exempla, æternis Euangeliorum Decretis. Hoc enim totum, quod de missione D. Petri opponitur, cùm & ab ambiguo missionis vocabulo, & ab occulta mittētium mente, & non à iure, quod Christus statuit, sed ab eo, quod pro temporis occasione gerendum inter homines videbatur, petitum sit: eò vsq; mouere sapientē non debet, vt propterea Primatum Petri tam insigniter in Euangelio fundatum aut negare, aut in dubium vocare audeat.

Actor. 8.

Petrum non modò Circuncisionis, sed præterea Gentium fuisse Apostolum iure diuino, & humano.

CAPVT VI.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Gal. 2. Paulus in Epistola ad Galatas dicit, sibi concreditum esse Euangelium præputij, sicut Petro circuncisionis. Qui enim efficax fuit in Petro ad Apostolatum circuncisionis, efficax fuit in me (inquit Paulus) erga gentes. Ecce metas diuinitus Petro circunscriptas, vt sit circuncisorum Apostolus, id quod etiam dextris datis, ac sancto pacto Cephas, Iacobus, & Ioannes confirmârunt. Ergo Petrus diuino & humano iure particularis tantùm Episcopus (circuncisorum videlicet) est constitutus, quamuis de facto per occasionē prædicauerit aliquando tam ille gentibus, quàm Paulus Iudæis.

RESPONSIO.

Vel hic vnus locus declarat, quòd Protestātes pessima fidè versantur in sacrosancto Verbo Dei. Quod enim D. Paulus de factis Apostolorum (quæ Deus approbauit, & prospera ex ipsis effectibus reddidit) & nō de ipso iure diuino dixit, id ipsi ad iuris diuini ordinationē velut obtorto collo trahūt. Cumq; relicto Euāgelio (vbi ius diuinū ab origine aperitur, & dedita opera memoriæ proditur) ad ea, quæ Paulus per occasionem commemorat, se conferant: tamen ita hunc locum Apostoli Pauli vrgent, velut is esset locus institutæ primùm Iurisdictionis Apostolicæ, cùm potius exercitium illius, & non institutionem contineat. Ius ergo diuinum explicatur in Euangelio, vbi Dominus primùm Simoni Petro dicit: *Tu vocaberis Cephas, & tibi dabo Claues regni cælorum.* Origo igitur totius rei est in ipso Petro, licet reliquis deinde Apostolis Christus det eandem potestatem ligandi & soluendi. Et iterum Petro ait: *Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* At illis Petrum confirmare nunquam iussit. Denique Petro ait: *Diligis me plus his? pasce oues meas.* Et posteà omnes in totum orbem terrarū ex æquo mittit, dicens: *Ite in vniuersum mundum, & prædicate Euangelium omni creaturæ.* Ex quo firmiter credendum est, Petro & prius omnia esse concessa, quæ postea reliquis Apostolis in commune data sunt, & illi nonnulla esse concessa, quæ nulli præterea sunt data: & tamen

Ioan. 1.
Matth. 16.
Luc. 22.
Ioan. 21.

omni-

omnibus hoc esse diuino iure concessum, vt in vniuersum mundum ex æquo ad prædicãdum Euangelium proficiscerentur, omnesque tam Iudæorum, quàm gentium Apostoli, si non sorte, saltem iure, essent. Ista verò Protestantium obiectio, quæ negat, Petrum fuisse Apostolum tam gentium, quàm Iudæorum, negat eum habuisse *ius eundi in vniuersum mundum, vt prædicaret Euangelium omni creaturæ*, id est, tam gentibus, quàm Iudæis, quod prorsus repugnat expresso Dei Verbo. Nam si Petrus iure diuino Circumcisionis tantùm Apostolus constituitur, nihil ei legitimæ iurisdictionis in eos competit, qui non sunt circũcisci. At longè maxima pars mundi circuncisionis expers fuit (vnde Apostolus Paulus frequentissimè appellat gentes præputium, idque circuncisioni opponit) igitur secundùm Protestantes primus Apostolus, *Pastor agnorum & ouium Christi, & confirmator fratrum, atque adeo Petra Ecclesiæ* à longè maxima parte mundi remouetur, & ad Iudæorum angustias coarctatur. Quodque singulis Apostolis à Christo non permittitur tantùm, sed & præcipitur, *vt omni creaturæ prædicent*, id primo Apostolorum prohibetur. O planè diabolicam Protestantium opinionem. Vide quid odium & inuidia in Romanum Pontificem Petri Successorem effecerit. Iure autem diuino circa potestatem omnium Apostolorum ex Euangelijs cognito, iam deinceps ad actiones Apostolicas progrediatur oratio. Marci. 16. Matth. 28.

Cùm Euangelio inter Iudæos Petri opera præcipuè disseminato, gentium etiam primitiæ maturescerent, quanquàm Paulus iam esset conuersus ad Christi fidem, tamen Angelus Dei ad Cornelium Centurionem venit, iubens vt *accersat, non Paulum, sed Simonem, qui cognominabatur Petrus, quia hic dicturus erat illi, quid eũ oporteret facere*. Interim dũ Cornelius ad Petrũ mittit, Dominus eidem Petro *visionem eandem ter ostendit*, in qua iubetur occidere & manducare omnis generis animantia: quo videlicet significatum est, vt quemcunque siue ex gẽtibus, siue ex Iudæis, in Christum credentem in ouile Domini aggregaret. Vnde Petrus ipse ad Cornelium fatur: *Mihi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem.* Et iterum: *In veritate comperi, quòd in omni gente, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi*. Petro autem ea, quæ fidei erant, explicante, cùm Spiritus sanctus in eos, qui audiebant verbum, cecidisset: *Iussit Petrus, eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi*: & in Concilio Hierosolymitano eandem historiam Petrus attingens: *Vos scitis* (inquit) *quoniam ab antiquis diebus elegit Deus per os meum audire gentes verbum Euangelij, & credere*. Quid hoc testimonio clarius excogitari potest? Venit *Angelus de cælo* ad Cornelium, iubens Petrum accersiri: ostenditur *cælestis visio*, & soli Petro *ter ostenditur: elegit Deus, elegit*, inquam, *vt gentibus annunciaretur verbum Dei per os Petri*: & tamen Petrus negatur iure diuino Apostolus gentium esse. Quodnam igitur ius hoc fuit, quod Angelus annũciat, visio testificatur, & electio Dei confirmat? Fuitne hoc humanum ius? At factum (inquies) hoc, non autem ius est. Fateor. Sed quia iniustum factum hoc nõ est, profectò factum hoc iuris diuini testificatio est, & ea tanta, vt D. Hieronymus nõ dubitauerit dicere: *Omne mysterium, quo Petrus de circuncisionis angustijs transferebatur ad præputij latitudinem, ad Cornelij Centurionis merita pertinet, qui primus ab Apostolo baptizatus salutem gentium dedicauit*. Ecce per hoc mysterium Petrus *de circũcisionis angustijs translatus est ad præputij latitudinem*. Quòd nõ eò dicitur, quasi Petrus nũc primùm ius acceperit pascendi gentes, quæ ad Christum cõuerterentur: sed quia ius antè donatum nunc perspicuè in vsum & exercitium deducitur. Sed tanti momenti res fuit, gentibus Euangelizare, vt non modò ab initio Apostolis omnibus ista potestas à Domino concederetur: verùm etiam, quando primùm exercenda in gentes fuit, eidem antè omnia committeretur, cui semper in omni authoritate Ecclesiastica primas fuisse datas, nemo Apostolorum ignorabat. Et adhuc Petrus negatur esse gentium Apostolus? At enim Pauli verbis respondendum est. Optimè. Act. 9. Act. 10. Act. 15. Ad Saluinã de seruanda viduitate.

Principiò certum est, quicquid Paulus dicat, id Euangelio Domini contrarium non esse. Cùm igitur Euangelium Domini Petro, nec tantùm Petro, sed etiam singulis Apostolis det potestatem *Euangelizandi vniuerso mundo, & baptizandi omnes gentes*: certum est, eam potestatem per D. Pauli quæcunque verba non esse reuocatam. Talis ergo verborum Pauli quærenda est interpretatio, quæ non destruat Euangelium Iesu Christi. Ea verò est commodissima, vt dicamus, licuisse quidem iure diuino singulis Apostolis, ac propterea multò etiã magis Petro, cuicunque populo verbum salutis & Christi Sacramenta ministrare. Verùm ne si quisque vel fortuitò, vel quocunque vellet, absque aliorum consensu iuisset, aut omnes in Iudæa mansissent, aut plerique in eundem locum profecti essent, atque in Euangeliũ Christi Marci 16. Matth. 28.

minus longè lateque diffunderetur: instinctu Spiritus sancti factum est, vt sortirentur prouincias, & alius aliam regionem Christo conciliandam capesceret. *Thomas* (inquit Eusebius) *vt memoriæ proditum est (ab Origene) Parthiam obtinuit, Andræas Scythiam, Ioannes Asiã obijt. Petrus autẽ, vt videtur, Iudæis, qui in Ponto, Galatia, Bithynia, Cappadocia & Asia dispersi vixerũt, verbũ Dei prædicauit. Qui ad extremum cùm Romæ versaretur, capite deorsum statuto (sic enim perpeti cupiebat) cruci suffixus est. Quid attinet de Paulo dicere, qui simul ab Ierusalem ad Illyricum vsque, fuerat Euangelij Christi prædicandi munus plenè executus: pòst Romæ, Nerone summam rerum administrante, martyrio occubuit.* Hinc facilè intelligimus, Petrum *Circuncisionis Apostolum* dictum esse, propterea quòd ea sors illius ab initio fuisset, vt Iudæis per Asiam dispersis prædicaret. Hæc enim meritò habebatur prima sors, & longè dignissima, vt queadmodum Christus ipse *ad oues, quæ perierãt domus Israël, primùm est missus*, ita & Vicarius Christi ad easdem oues ante omnes alios mitteretur: præsertim cùm ex Paulo etiam didicerimus, Iudæos velut *radicem & oleam esse*, gentes verò velut *oleastrum* in oliuam insertas, socios radicis & pinguedinis oliuæ factos esse. Cùm igitur non facilè possent singuli Apostoli facto ipso totum orbem terrarum obire, licet iure id ipsis permissum, atque adeo commissum erat: sors omnium dignissima in honorem Primatus sui Petro delata est. vt ille radicem atque oliuam ipsam coleret, alij verò Apostoli velut nouos surculos in Petri oliuam insererent, atque ita ex toto mundo vnum gregem sub visibili Pastore vno congregatum, vni Pastorũ Principi Christo Domino in æternum aqua viua potandum incorporarent. Cæterùm quia Paulus post Ascensionẽ Domini ad fidem vocatus est, nec postea Hierosolymam statim venit, sed abijt in Arabiam: is non videtur sorte aliqua per consensum Apostolorum iacta certarum gentium Apostolus fuisse factus, verùm ab ipso Domino (præter curam Iudæorum) totam Prouinciam gentium absque limitibus vllis accepit per reuelationem de cœlo factam. Dicebat quippe Dominus ad Ananiam: *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram gentibus, & Regibus, & filijs Israël.* Ecce non excluduntur à Pauli cura & potestate filij Israël, etiamsi primùm omniũ fiat mentio gentium & regum. Nam & ipse testatur, se vocatum per gratiam Dei, *vt reuelaret Christum in gentibus.* cùm tamen prædicationẽ suam apud Iudæos inceperit, & aliâs in Actis Apostolorum sæpissimè legamus, illum *Iudæis primùm vbique ferè prædicasse*, atque adeò palam cõtestatum esse Iudæis in Synagoga ipsorum: *Vobis verbum salutis huius missum est.* Et iterum: *Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis, & indignos vos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes.* Deniq; Paulus ipse fatetur, sibi *solicitudinem omnium Ecclesiarum incubuisse.* Nunquid igitur Iudæorum aliquæ non erãt Ecclesiæ? Aut solas illas à cura sua pastorali exclusera? Nunquid *ad Hæbreos* etiam non scripsit epistolam? Quid multis? Vt singuli Apostoli alij, sic & Paulus tam Iudæorum, quàm gentium Apostolus fuit, quia singuli *fungebantur legatione pro Christo ad* vniuersum mundum. Atque hæc de iure ita se habent.

Historiæ Eccles. lib. 3. cap. 1. — Galat. 1. — Actor. 9. — Gal. 1. — Actor. 9. — 2. Cor. 11. — 2. Cor. 5.

Quoad vsum verò & praxim, exercitiumque istius muneris: Paulus erat Iudæorum Apostolus vnà cum multis, atque adeo post multos, qui ante illum Iudæos ad Christum conuerterant. Idem erat gentium Apostolus, & vnà cum multis, & post Petrum, qui Cornelium prius ad fidem conuerterat. Sed tamẽ in eo *Paulus erat princeps omnium, & planè Primatum gerebat:* primùm quòd ad multas gentes profectus, ibi Christum prædicasset cum summo fructu & lucro animarum, vbi nemo ante illum fidei fundamenta iecerat. *Sic* (inquit) *prædicaui Euangelium hoc, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem, sed sicut scriptum est: Quibus non est annunciatum de eo, videbunt: & qui non audierunt de eo, intelligent.* Deinde alijs Apostolis certæ potissimùm Prouinciæ sorte committebantur. Sorte, inquam, non iure diuino. Etenim iure diuino singulis subijciebatur totus mundus. Vnde etiam quãdo Andreæ Scythia, vel Ioanni Asia committebatur: non tamen ex ea re prohibiti sunt alibi prædicare, sed ibi potissimùm munere suo defungebantur. At cùm ad Paulum est ventum, non ei dictum est, vade in Asiam, aut in Thraciam aut in Italiam, velut in prouinciam tibi sortitò præ cæteris obtingentem: Sed vade ad omnes gentes, percurre, atq; adeo transuola per Arabiam, Syriam, Asiam, Macedoniam, Græciam, Italiam, Hispaniam, Illyricum, & denique per omnes gentes quò te Spiritus sanctus deducet. Præterea licet aliorum Apostolorum sortes à Spiritu sancto promanauerint, tamen ea gratia videtur non immediatè à Deo, sed per conspirantem Apostolorum voluntatem reuelata, quando tractabant inter se de Euangelij disseminatione. Paulus verò ab ipso Christo præter potestatem iuris Apostolici, etiam sortem suam videtur nominatim accepisse, dicẽte Spiritu sancto ad Prophetas & Doctores Antiochenæ Ecclesiæ:

Rom. 15. — Vide Hieronymi cap. 5. in Amos Prophetam.

Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes & orantes, imponentesq́; eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto abierunt Seleuciam, & inde nauigauerunt Cyprum. Ab illo igitur die non cessauit Paulus *replere Euangelium Christi ab Ierusalem per circuitum vsque ad Illyricum.* Per circuitum autem dixit, ne solùm recta via processisse Paulum putaremus, cùm ille omnes etiam circumiacentes regiones Euangelio repleuerit. Hic est ille Primatus gentium, qui meritò soli *Paulo plus omnibus laboranti* deferendus est. *Hæc est gratia Dei, quàm cùm Petrus, Iacobus, & Ioannes datam Paulo cognouissent, dexteras ei* societatis dederunt. Verùm hic Primatus licet iure Apostolico non destituatur, tamen non ob iuris Apostolici & pastoralis Prærogatiuam (vt Primatus Petri) verùm ob facta eximia, & ob gratiæ personalis prærogatiuam Primatus quidam & erat, & interdum à sanctis Patribus ita vocatur. Quemadmodum igitur Paulus iure diuino & Iudæorum, & Gentium Apostolus erat (licet ministerium ipsius magis eluceret in Gentibus, propterea quòd à Ierusalem ad Illyricum ibi fundasset Ecclesias, vbi prius nullæ omnino fuerant: cùm tamen multa millia Iudæorum crederent in Christum & ante Pauli conuersionem, & postea per Petri & Iacobi studium & laborem) sic etiam Petrus tam erat gentium, quàm Iudæorum, tam præputij, quàm circuncisionis Apostolus, quãquàm ipsius ministerium ab initio saltem magis eluceret in fundandis Iudæorum Ecclesijs. Nam ad ipsius prædicationem in die Pentecostes baptizatæ sunt & appositæ ad ouile Christi animæ circiter tria millia: nec ab eo die cessauit Euangelium Christi propagare, donec omnia compleſſet, ita vt ex ipso rerum euentu manifestum fieret, creditum esse Petro Euangelium præputij. Paulus igitur in eo loco Epistolæ ad Galatas, qui contra Primatum Petri non modò impiè, verùm etiam ineptè citatur, nihil aliud dicit, quàm Deum dedisse fœlicem cursum & prosperum Euangelij successum tam ipsi & Barnabæ inter Gẽtes, quàm Petro, Ioanni & Iacobo inter Iudæos. nec de iure toto ministerij, verùm de particulari executione sortis, tam suæ, quàm Petri agit. Nũc Pauli verba põderemus. Actor. 13. Rom. 15. Actor. 2. Galat. 2.

Cùm vidissent (inquit) Iacobus, Cephas & Ioannes, qui existimabantur columnæ esse, quòd creditum est mihi Euangelium præputij, sicut & Petro circuncisionis: dexteras dederũt mihi & Barnabæ societatis. At quomodo viderũt ij tres Apostoli, quòd Paulo creditũ erat Euangelium præputij, sicut Petro creditum erat Euangelium circuncisionis? Id Paulus demõstrat ex euentu ipso, & rerum ipsarum felici exitu. *Qui enim operatus est* (inquit) *Petro* (id est, per Petrum) *in Apostolatum circuncisionis, operatus est & mihi* (id est, per me) *inter Gentes.* Quid sibi vult illud, *qui operatus est?* Vtique nihil aliud, quàm quòd Deus efficaciam dedit Euangelio per Petrum inter Iudæos, & per Paulum inter Gentes prædicato. Fecit enim, vt neq; Petrus inter Iudæos, neque Paulus inter gentes frustra prædicaret. Vnde iterum subinfert Apostolus, *& cognouerunt gratiam quæ data est mihi.* Sed vnde cognouerunt? Non ex auditu, sed ex ipsis (inquit Chrysostomus) factis didicerunt. Nec aliter hæc Pauli verba intellexit Beatus Irenæus, qui totum hoc ad id, quod fiebat, non ad id, quod iure fieri poterat, referens, ex Paulo refert: *Vnum & ipsum Deum operatum Petro in Apostolatu circuncisionis, & sibi in gentes.* Ipsius ergo Dei Petrus erat Apostolus, cuius & Paulus. Et quem Petrus in circuncisione annunciabat *Deum & Dei filium, hunc & Paulus in gentes.* Ecce totam rem: Tametsi Petrus, Iacobus, & Ioannes inter Iudæos hactenus prædicantes, legalia diutius tolerauerunt, cùm Paulus interim, qui apud gentes Apostolatu potius fungebatur, legalia post certum spacium temporis toleranda non putaret: tamen Petrus, Iacobus & Ioannes inierũt societatem cum Paulo, & doctrinam eius approbârunt, eo potissimùm argumento persuasi, quòd viderent Deum nõ minus secundare prosperumq́ue reddere conatum Pauli inter gentes, quàm Petri inter Iudæos. Quòd si redijsset etiam Thomas Apostolus ex Parthia, itemq; Andræas ex Schythia vel Thracia, ostendissentq́ue non expedire, vt quisquam ex illis gentibus iudaizare cogeretur: nihil dubito, quin etiam Petrus, Iacobus, & Ioannes illis daturi erant dexteras societatis, præcipuè si vidissent, & ex rebus ipsis cognouissent, Deum per illos quoque operatum fuisse inter gentes: fuissentq́ue cum illis pacti, vt illi iterum in gentes, Petrus verò in circuncisionem seu ad Iudæos conuertendos se conferret. Quibus ita probatis, apparet quàm vanum atque adeo stupidum argumentum contra Primatum Petri ab hoc Pauli testimonio deductum sit. Et tamen hoc ipsum verbis vsque eò augetur, velut permultum ad rem faceret. Insignia igitur Protestantium circa hanc rem mendacia hæc sunt. In Epist. ad Galat. cap. 2. Irenæus lib. 3. cap. 13.

Primùm dicunt, metas Petro *diuinitus* circunscriptas esse. At hoc nusquàm in verbo Dei legitur. Nam & *Christus minister fuit Circũcisionis,* sicut Paulus docet. Nec plus est ministrum Rom. 15.

circun-

prædicationi à nonnullis contradiceretur, ascendit Hierosolymam, & contulit cũ illis Euangeliũ quod prædicauit in Gentibus. seorsim autẽ cũ ijs, qui erant magni nominis: ne quo pacto in vanũ curreret, aut cucurrisset. Quid aliud hæc verba significant, quàm necessarium fuisse, vt Apostoli conferrẽt inter se id, quod prædicabant, ne schisma inter ipsos contingeret. Porrò ne si fortè sex in hanc, & sex in illam partem inclinassent, infinita esset dissensio: principium communionis & collationis huius non nisi Petrus fuit, in cuius velut in primi Pastoris authoritate omnes acquiescere debebant. *Tantæ authoritatis* (inquit Hieronymus apud Augustinum Epist. 11.) *Petrus fuit, vt Paulus in Epistola sua scripserit: Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus xv. Rursúmque in consequentibus: Post annos xiiij. ascendi iterum Hierosolymã cum Barnaba, assumpto & Tito: Ascẽdi autẽ secundùm reuelationem, & exposui eis Euangelium, quod prædico inter Gentes: ostendens se non habuisse securitatem Euangelij prædicandi, nisi Petri, & qui cum eo erant, fuisset sententia roboratum.* Petrus ergo, & qui erant cum eo, Iacobus, & Ioannes, cùm vidissent Dominum efficaciam dedisse Pauli doctrinæ, & cognouissent gratiam, quæ data est illi (nam & Barnabã, & Titum assumpserat secum Paulus, ex quorum testimonio res tota sciri poterat) demum dexteras societatis illi dederunt, nec doctrinam illius vlla in re vituperârunt, sed tantùm ab ipso postulabant, vt pauperum, qui Hierosolymis erant, memor esset. Apostolis verò (qui & Episcopi fuerant) ex hac vita discedentibus, quia iam fundatæ & vbique constitutæ erant Ecclesiæ, non successerunt aliqui in Apostolicam, sed tantùm in Episcopalẽ auctoritatẽ. Qui ergo successit Petro, non minus erat primus Episcopus, & totius Dominici gregis Pastor, quàm ipse Petrus fuerat Princeps Apostolorũ, & cõfirmator fratrum. Qui verò in aliorum Apostolorũ Cathedras successerunt, vnitatem & communionem primi Pastoris, exemplo Apostolorum commendatã, tantò magis retinere tenebãtur, quantò minus erant certi de tanta fidei & perseuerantiæ gratia, quantã Apostoli habuerant. Atque hoc quidem postea luce meridiana clarius demonstrabitur. Ex ijs quæ dixi, arbitror constare, quàm parũ hic locus Epistolæ ad Galatas Aduersariorũ causam promoueat. Gal. 2. Gal. 1.

Accedit eòdem, quòd Paulus in eadem Epistola narrat, se antè etiam ascendisse Hierosolymã, vt videret Petrum. Cur obsecro? Vt potissimùm videret Petrũ? ac non perinde etiam, vt videret Iacobũ, aut Ioannẽ? Certè non de nihilo tanti fit à Paulo Petrus. Nã fatetur, se tunc etiam vidisse Iacobum fratrem Domini: cæterùm non ascẽdit vt Iacobum, sed vt Petrum videret. *Alium* (inquit) *Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini.* Quòd si non fuisset Petrus alijs Apostolis maior, nihil video, cur Paulus tam seriò in Euangelij prædicatione occupatus, ad Petrum videndum ascenderet. Ascendit Hierosolymã (inquit Tertullianus) cognoscendi Petri causa, ex officio & iure scilicet eiusdem fidei & prædicationis. Itaque & dexterã ei dederunt signum concordiæ & conuenientiæ, & inter se distributionem officij ordinauerunt, non separationem Euangelij. Dignum erat (inquit Ambrosius) vt cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curã Ecclesiarũ. Et pòst: Et vt sciret Petrus, hanc illi datam licentiã, quã & ipse acceperat. *Paulus* (inquit Hieronymus) *iuit Hierosolymam studio honoris priori Apostolo deferendi. Apostolorum Principi* (ait Theodoretus) *quem par erat, honorem tribuit.* Si quis iam contulerit rem cum re, causam cũ causa & rationẽ cũ ratione: is animaduertet, Paulum fuisse dictum Apostolum Gentiũ, non ad coarctãdam Petri potestatem, nec ad metas Petro circumscribendas, verùm ad Euangeliũ dilatandũ, saluo interim Primatu Petri, quem Paulus etiam post tot gẽtes Christo subiectas agnouit, & honore, quo par erat, affecit, ab eoq; & dissolutionem controuersiæ, quæ Antiochiæ orta erat, & dexteras societatis expetijt. non quòd ipse de sua doctrina (quam à Christo immediatè acceperat) dubitaret, sed vt tota Ecclesia sciret, illum vnitatem amare, Primatum Petri agnoscere, & eundem Spiritum sanctum in se, atque in alijs Apostolis esse, confiteri. Galat. De præscript. aduersus hæret. In. 1. cap. ad Galat. In. 1. cap. ad Galat.

❧ *Confutantur eæ causæ, ob quas Magdeburgenses dicunt, tantum Petro in Scripturis delatum esse.*

CAPVT VII.

CVM sancti Patres ex ijs Prærogatiuis, quæ in Euangelijs tã multæ ac tã singulares extãt, meritò concludant, Petrũ fuisse Coryphæum ac Principem Apostolorũ, Hæretici verò nullum visibilem in Ecclesia Principem ferre queant: oportuit saltem illos aliquam causam afferre, cur Petrus vbique & in nominis dignitate, & in Clauium acceptione, & in Pastoris honore, primas tulerit. Sic ergo habent.

circuncisionis, quàm Apostolum circũcisionis esse. Nam etsi quilibet Apostolus sit minister, non tamen quiuis minister est Apostolus, quia summus ministerij gradus in Apostolatu cernitur. Vnde etiam Christus dictus est *Apostolus & Pontifex confessionis nostræ*. (Hebr. 3.) Quemadmodum igitur licet Christus fuerit *minister circuncisionis*, inde non rectè concluseris, eum nihil habere iuris aut potestatis in gentes: ita nec quia *Petrus Circuncisionis Apostolus* fuit, propterea licet inferre, metas ei *diuinitus* esse circunscriptas, vt gentium etiam Apostolus iure diuino minimè fuerit. Nam illud secundum (& id valde impudens) mendacium est, apud Paulum *nõ tam de facto, quàm de iure diuino* agi. Paulus enim penitus de facto ipso disputat: vtique secundùm ius non negaturus, aut se circuncisionis, aut Petrum esse gentium Apostolum. Imò vt hoc mendacium rebus ipsis confutaretur, effecit Deus, vt Petrus ipse in Italiam, atque adeo in vrbem Romã se conferret, ibique expugnaret Simonem Magum Samaritanũ, Ecclesiamq; Christi & ipse illic regeret vnà cum Paulo: eandemque Lino ac Cleto sub se, post se verò etiam Clementi regendam, ritè atque ordine committeret. (Hieronymus in catalogo.) Cuius Cathedram in Gentium capite constitutam Irenæus, Caius, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius & vniuersi tã Græci, quàm Latini Patres agnouerunt, quorum testimonia suo loco proferentur. Tantum igitur abest, vt aut diuino, aut humano iure Petrus non fuerit gentium Apostolus, vt etiam vtroque iure Gentibus in summo gradu præfuerit, ac per suos successores cum omnium fideliũ summa gratulatione in hodiernum vsque diem perpetuò præsit. Est ergo & illud tertium mẽdacium, quòd Petrus fuerit *particularis circuncisorum Episcopus*. Nunquid enim aut soli circuncisi Petrum Romæ prædicantem audierunt, aut ij soli Cathedram eius ab illo die vsque ad istum Romæ obseruant? Certè si consensus omnium gentium, quæ Christi fidem amplexæ vnquàm sunt, ius humanum constituere potest: etiamsi iure diuino careret (non caret autem) saltem iure humano Princeps totius Ecclesiæ tam Petrus, quàm Successor eius esset.

Est ergo quartum illud mendacium, *quòd iure humano Petrus non fuit Apostolus gentium*. Neque verò per dexteras id egerunt Petrus, Iacobus, & Ioannes, vt se ab Apostolatu gentium excluderent, sed vt Paulo illum suo consensu stabilirent. Iam illud quantæ cæcitatis est, quòd ab ipso exordio diuidunt Ecclesiam in duos greges, & in Pastores ad minimum duos, quorum vnus Iudæorum, alter sit gentium Apostolus? Cæterùm Augustinus Ecclesiam illam, quæ ab ouili vnius Pastoris Petri discedit, schismaticam esse non dubitat, eamque ijs verbis, quæ superiùs etiam citaui, alloquitur: (In Epist. 48.) *Exi tu in vestigijs gregum: non in vestigijs meis, sed in vestigijs gregum: nec vnius gregis, sed gregum diuersorum, & errantium: & pasce hædos tuos (non sicut Petrus, cui dicitur: Pasce oues meas) sed pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum, non in tabernaculo Pastoris, vbi est vnus grex, & vnus Pastor*. (Ioan. 21.) Pro absurdissimo atque adeo pro certo schismatis indicio habet Augustinus, vt sint in Ecclesia militãte diuersi greges, qui rursum vnius Pastoris vinculo inter se non vniantur. Petri verò gregẽ non dubitat & vnum fuisse sub ipso Pastore vno, & per totum terrarum orbem fuisse diffusum, quia *omnes Domini oues vnum gregem fuisse statuit*. Vbi verò sunt multi greges non sub vno Pastore, illos putat hædos esse, non oues, id est, hæreticos aut schismaticos, & non Catholicos. Et tamen noui isti Euangelici ab ipso initio Petrum vnius, Paulum verò alterius gregis Pastorem fuisse volunt, illum circuncisionis, hũc præputij: à quibus interim si quæras, vbi sit grex Matthæi, Thomæ, Ioannis, & aliorum Apostolorum: adeo non habent quod respondeant, vt necesse sit ipsis, aut reliquos omnes Apostolos in ordinem redigere, aut Petrum circuncisionis, Paulum verò præputij Principatu aliqua saltem ex parte spoliare: adeo nihil apud illos honestè aut secundùm ordinem fit. Nostra verò fides & doctrina mirabili constat rerum pulchritudine ac decôre.

(1.Co.3.& 10. Ioan. 21. Matth. 28. Act.6.& 8.) Christus primùm solus totam Ecclesiæ molem ab initio mundi vsque ad finem sustentat. Is ex hac vita discessurus, Petrũ solum ab initio legitimè ac ordinariè toti suo gregi præficit. Mox Duodecim socios extra ordinem Petro adiungit, nõ ipsius Principatum irritũ faciens, sed oneris grauitatem imminuens. Ii cõmuniter omnes totum gregem pascũt, nulla in re graui dissentientes, quia omnes replebantur Spiritu sancto. Verùm si contingeret, eos dissentire: ad Petri vnitatem confugiendum erat, vt cuicunque ille dexteras societatis dedisset, eum totus grex pro legitimo Pastore agnosceret. Quem verò Petrus à communione sua repulisset, is vitaretur tanquàm schismaticus & factionum author. Hinc ad Petrum & ad reliquos Apostolos, qui cum ipso Hierosolymis erant, itum est, vt ortã de legalibus quæstio dissolueretur. (Actor. 15.) Et mox dissoluta est ab ipso Petro, qui voce sua præiuit omnibus, ac sententiam tulit, vt Gentes à legalium obseruatione immunes & liberè manerent. Eodem modo Diuus Paulus cùm eius

prædica-

Magdeburgensium verba in Centuria. 1. Lib. 2. C. 7. Pag. 524.

Petrus videtur præcipuus inter Apostolos fuisse, siue propter insignia sua dona, siue propter ætatem.

RESPONSIO.

Duas ergo causas Magdeburgici afferũt, ob quas Petrus videtur inter Apostolos præcipuus
De Petri donis. fuisse. Prior est, eò quôd insignia dona ei collata sunt. Et quæ sunt, obsecro, ista dona? Vtrum personæ ipsius propria: an potius ad officiũ, quod Petrus in Ecclesia gerebat, spectãtia? Si dona Petri talia sunt, quæ tãtùm personã eius, & non etiã officiũ atingebant: tunc aliquid dicunt Magdeburgici. Sin dona Petri aut omnia, aut plurima pertinebãt ad officiũ eius, & nõ nisi propter Ecclesiã in eũ collata sunt: nihil omnino, quod ad rem faceret, mihi videntur dixisse Magdeburgici. Petrũ enim fuisse præcipuũ inter Apostolos propter insignia sua dona, est fuisse præcipuũ, quia Christus plura ei contulit, quàm vlli præterea Apostolo. Iam verò si ob Ecclesiã ea illi cõtulit Christus: vtiq; in Ecclesiæ gratiã Christus fecit eum præcipuũ inter Apostolos. Itaq; ob insignia dona, quæ ad Ecclesiasticam administrationẽ pertinebant, Petrus fuit præcipuus inter Apostolos tanquã primus minister Ecclesiæ. Voluit igitur Christus inter Apostolos vnũ aliquẽ ministrum præcipuũ esse, cui magis insignia dona in Ecclesiæ gratiã largiretur, quã vlli alij. Ex his omnibus, quæ dixi, nihil est difficile aut obscurũ, præter vnũ id, an dona Pe-
Ioann. 1. tri ad Ecclesiã spectauerint. Id verò quàm facilè demonstratur? Ait Christus ad eũ: *Tu vocaberis Cephas*, id est, lapis ingens. Cur, obsecro, vocatus est ingẽs lapis? Nónne quia in Ecclesia, quã Christus ædificat, eũ locũ occupat, vt alios etiã possit sustentare? Hoc quippe lapidis ingentis officiũ est in construẽdis ædibus. Itaque Christus ipse rẽ interpretatus, nominisq; impositi ra-
Matth. 16. tionẽ reddẽs: *Ego* (inquit) *dico tibi, quia tu es Petrus, & super hãc petrã ædificabo Ecclesiã meam, & portæ inferi nõ præualebũt aduersus eam.* Hoc donũ Petri nónne ad Ecclesiã pertinuit? Nisi fortè totius Ecclesiæ plurimi nõ interest, vt super firmũ lapidẽ ædificetur. Deinde Christus addit: *Et tibi dabo Claues Regni cœlorũ.* Nunquid & hoc donũ ad Ecclesiã nõ pertinet? Nónne claues
1. Timoth. 3. regni cœlorũ datæ sunt propter *Domũ Dei, quæ est Ecclesia*? Primus earũ promissionẽ accipit Petrus, & solus eas accipit, cùm alij Apostoli adessent, nec tamen adhuc eius doni participes redderentur. Nunquid ipsi Protestantes non dicunt, Petrum hoc tempore personam Ecclesiæ gessisse? Hoc ipsum donũ (vt, multis præsentibus, tamen vnus aut solus, aut primus personam Ecclesiæ gerat) nónne & maximum donũ est, & ad totam Ecclesiam spectat? Ad Petrum præ-
Lucæ. 22. terea dictum est: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Quale donum est hoc, vt pro vnius fide oretur, & is alios fideles confirmare iubeatur? Poterítne fieri, vt hoc donũ ad fra-
Ioann. 21. tres, hoc est, ad Christianos, qui confirmãdi sunt, non pertineat? Postremò Christus ad Petrum dicit: *Diligis me plus his? Pasce oues meas.* Pascere oues ad Ecclesiam præcipuè pertinet. ita verò pascere, vt non aliter iubearis pascere, nisi plus diligas alijs: est pascendi potestatem accipere in summo gradu, ad quẽ nullus hominũ, qui vnus cũ Petro nõ habeatur, aspirare possit. Ideo enim Petrus an plus alijs amet, interrogatur: vt nos sciamus, eũ ad talẽ dignitatẽ vocari, in quã requiratur maior amor & Christi, & ouium, quàm in vllo præterea homine: quia videlicet altius in officio pastorali præsidere iubetur, quàm alius quispiam. Hæc omnia ostendũt, insignia illa dona Petri ad Ecclesiam spectasse, idque vt illa stabiliatur, cõfirmetur, & pascatur. Ob illa igitur ipsa dona cùm Petrus fuerit præcipuus inter Apostolos, fuit vtiq; princeps illorũ & caput ex ipsa vi pastoralis officij. Nihil ergo aliud in ista causa dixerunt Magdeburgici, quàm
Confutatio secundæ causæ. quòd ipsos manifestè condemnet. Veniamus ad alteram causam. *Petrus* (inquiunt) *videtur præcipuus inter Apostolos fuisse propter ætatem.* O egregiam causam, ob quam tot ac tantæ prærogatiuæ in Petrum conferantur. Nesciebant ergo isti, aut certè non meminerunt, scriptum esse: *Senectus venerabilis est.* Quæ tandem? οὐ τὸ πολυχρόνιον, id est, *non illa, quæ longi temporis est, neque annorum numero computata.* Quænam igitur alia? πολιὰ δέ ἐστι φρόνησις ἀνθρώποις. *Canities*
Sapient. 4. *verò hominibus sapientia est, & vita immaculata est senectutis ætas.* Qui ergo sapientior alijs, & vitæ integrioris est, eum certè Deus pro illo sene habet, cui honor & reuerentia debeatur. Vnde etiam *præsbyteri* Ecclesiæ nominati sunt ab Ordinis potius dignitate, quàm ab annorum
1. Timoth. 4. numero. Timothæus quippe, cùm adhuc esset adolescẽs, præsbyter & Episcopus est factus, non ob senectutẽ quã tunc nõ attigit, sed ob scientiã & morũ grauitatẽ qua senes etiam superabat. Nam & Dauid longè antè scripserat, *super senes se intellexisse, quia mãdata Domini quæsiuisset seu*

obseruasset

obseruasset: Hieronymus autē notârit, apud Hebræos *triginta annorum fieri Sacerdotē*. Itemq; ad Timothæum perscriptum esse: *Adolescentiam tuam nemo contemnat.* Quæ cùm ita sint, miror eos, qui tantam scientiam Scripturarum præ se ferunt, putasse ætatem Petri satis causæ fuisse, cur tot præcipuis donis ornaretur. Nam si præter ætatem prouectam habebat etiā maiora sapientiæ & immaculatæ vitæ dona, quàm alij Apostoli: eò iterū redibit oratio, vnde paulò antè deflexit. Quærā enim, quæ fuerint ista dona? Et cùm reperero, illa tùm esse propria solius Petri, tùm illi data esse, non sua solùm, sed totius Ecclesiæ causa, vt eam *sustentet, confirmet, pascat*: necessariò concludam, Petrum fuisse præcipuum inter Apostolos ob illud ministeriū, quod in Ecclesia exercendum accepit, ex eoq; etiam fuisse Caput Apostolorū & Principem: eademq; ratione Successorē Petri debere inter omnes Episcopos Primatū tenere. Sola igitur ætas Petri nō poterat satis magna causa esse, cur tā excellēter alijs omnib⁹ Apostolis vbiq; præponeretur. — Aduersus Ioannem Hierosolym.

Præterea vnde nobis probāt Magdeburgenses, Petrum alijs omnibus Apostolis maiorē natu fuisse? Fuit quidē maior natu Ioanne Euangelista, ob eamq; causam *D. Hieronymus ætati delatū esse dicit, vt Petrus potius quam Ioānes à magistro bono inter duodecim Apostolos Caput cōstitueretur ad tollendam schismatis occasionem.* Verùm quòd omnibus Apostolis senior fuit Petrus, nō perinde clarū est. Debuit certè clarissimū id esse, quod tāti Historici velut fundamētum narrationis suæ esse voluerūt: *Petrus* (inquiunt) *videtur præcipuus inter Apostolos fuisse propter etatē.* Quam ætatem dicitis, ô boni viri? Nō teneram, opinor, sed adultā: non tantùm adultā, sed prouectam, & propè exactam. Constátne igitur vobis, ô boni viri, qua ætate Petrus, & qua reliqui Apostoli fuerunt? Nam si neque in Sacris literis perscriptum est, maiorem natu cæteris Petrū fuisse, neque aliunde singulorum ætatem didicistis: quo pacto cognoscitis, Petrum alios Apostolos ætate superasse? Ergóne super arenam ædificāt nostri Magdeburgenses? Et in causa tam graui, per ædificium in arena constructum, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum in petra collocatum se concutere, aut labefactare posse, arbitrantur? Cùm tot Scripturæ Petro Primatum deferant. cùm solus ex omnibus *Cephas*, id est, lapis cognominetur, cùm etiam Apostolis duodecim à Christo electis, ille dicatur esse primus, cùm cæteri Discipuli sæpe dicantur cum illo esse, cùm ille sit os eorum, cùm de illius naui Christus doceat, eumque iubeat eandem gubernare, seu in altum ducere, cùm illi permittat Claues regni cœlorum, illum iubeat ad se venire super aquas, pro illo soluat didrachmum, pro illius fide oret, eumque fratres confirmare velit, cùm Petrum plus alijs amātem, iubeat agnos & oues pascere, cùm Petrus omnium primus totam Ecclesiam rexerit in eligendo Matthia, in conuertendis Iudæis, in Euangelizando gentibus, atque in decidenda quæstione de legalibus orta, cùm tot & tam eximia sint Petri vel solius, vel ante alios omnes priuilegia: nunc istæ Scripturæ omnes ex mera coniectura Magdeburgensium euacuabuntur? Adeóne leuiter, ô Germani & Angli, fundata est fides vestra in Euangelio Iesu Christi, vt somnio paucorum hominum, quàm quatuor Euangelistarum testimonio, plus fidei adhibeatis? Clamante Euangelio, Petrum esse primum inter Apostolos, proximum Christo, cui & nomen suum & potestatem Christus præcipuè communicauit, idq; varijs tùm verbis, tùm factis adeo testatum reliquit, vt id animaduerterint omnes omnino Patres Græci Latini, & Barbari: nihilominus iam exurgent ætate nostra homines pauci, atq; (vt nihil grauius dicam) neque signis, neque moribus Apostolicis commendati, & ij vobis prædicabunt, *Petrum quidem visum fuisse præcipuum inter Apostolos* verùm id ita euenisse, non quòd vèrè maior illis fuerit, sed propter ætatē? tanquàm videlicet, quia senior alijs fuit, ideo maximè fuerit tam excellenti honore præ cæteris affectus? Primùm dico, istam senectutis causam, si vera fuisset, non fuisse satis grauem, cur Deus senectutem nō annorum numero, sed virtutū pōdere æstimet. Deinde nec mihi, nec Magdeburgēsibus cōstat, an Petrus fuerit prouectioris ætatis, quàm alij omnes Apostoli. Ratio igitur ista prorsus incerta cùm sit, quis ferat, certissimā Scripturarū authoritatē per id, quod penitus incertū est, irritā fieri? Quid verò quod Epiphanius, auctor antiquus & grauis, scriptum reliquit, Petrum fuisse minorem ætate, quàm Andræam? *Andræa* (inquit) *primus obuiam venit Iesu, deinde Petrus & per ipsum vocatus est, neque hoc ægrè ferre incipiat. Occursus enim Andreæ primus contigit, cùm minor esset Petrus tempore ætatis. Postea enim rursus, quando perfecta renunciatio facta est, à Petro facta est: ipse enim fratrem suum præcessit. Insuper autem & in hoc Deus est, qui nouit vocationes cordium, & scit, qui dignus sit primò locari, & elegit Petrū, vt dux esset sacrū Discipulorum.* Non igitur tātùm super coniecturā, sed etiam super mendaciū ædificant Magdeburgenses, qui Petrum dicunt præcipuum fuisse visum *propter ætatem*, cùm Epiphanius attestetur, Petrum ætatis tēpore minorem fuisse, quàm

Marginalia: Aduersus Iouinianum. — Ioan. 1. Matth. 10. Marci 1. Ioan. 6. Lucæ 5. Matth. 16. & 14. & 17. Lucæ 22. Ioan. 1. Actor. 1. 2. 10. & 15. — Matth. 10. & 16. & 17. Ioan. 1. & 21 — Epiphan. hæret. 51. Minor natu Petrus. Petrus præcessit. Dux Petrus.

Andræam, licet Christi electione Petrus sit primus & Dux Discipulorum constitutus.

Postremò, demus Petrum fuisse maiorem natu alijs omnibus, & eam satis grauem causam esse, cur maioribus donis, quàm alij, ornaretur. Tamen etiamsi ob dona & ætatem primus fuit, nónne vel sic saltem primus fuit? Aut firma hæc argumentatio non est: Petrus ob ætatem & dona quædam insignia præcipuus fuit inter Apostolos: fuit igitur quidã Primatus inter Apostolos? Quod ergo semel inter Apostolos institutum fuit, quia non propter illos, verùm propter nos institutum fuit, perpetuò in Ecclesia manere debet. *Omnia enim vestra sunt* (inquit Apostolus) *siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura, omnia vestra sunt: vos autem Christi, Christus autem Dei. Omnia enim propter vos.* Vbi est ergo nunc in Ecclesia Primatus ille, qui referat Primatum Petri? Vbi sunt illa dona insignia in alio cernenda, quæ olim cernebantur in illo venerabili sene D. Petro? Habéntne Protestantes talem Primatum in sua congregatione? Certum est, eos non modò nullum talem habere, sed neque vllum talem ferre posse. At Ecclesia Catholica talem & habet, & semper habuit nec habere vnquam desinet vsque ad consummationem seculi. Nam *portæ inferi non prævalebunt aduersus Petram à Christo erectam & confirmatam.* Scripturæ ita prædicant, res ipsa hoc demonstrat: & tamen Protestãtes duri cordis ac duræ ceruicis semper resistũt Spiritui sancto.

1. Cor. 3.
2. Cor. 4.
Matth. 16.

Primatum D. Petri nec suæ tantùm personæ causa, nec extra ordinem ad certum aliquod tempus, sed ordinario ac legitimo iure in æternum totius Ecclesiæ causa institutum fuisse.

CAPVT VIII.

Principio illud certum est, eximium illud Cephæ ac Petri cognomen, Primatum Apostolicæ dignitatis, Clauium regni cœlorum promissionem, confirmandi fratres mandatum, pascendique agnos & oues authoritatem, non ad solam Petri personam, sed ad Ecclesiasticam potestatem in illius persona fundatam & stabilitam spectasse. Ista quippe omnia, quæ modò enumeraui ad aliud quippiam referuntur. Nam Petræ nomen ad ædificium, quod sustentat: Principis Apostolorum, ad eos Apostolos, quorum est Princeps: ianitoris, ad eos, qui excluduntur à domo, vel in eam per Petri ministerium intromittuntur: confirmatoris nomen ad eos, quibus ex alieno robore plus firmitatis accedit: Pastoris, ad populos, qui ab ipso reguntur & gubernantur, perspicuè refertur. Cùm igitur hæ omnes Prærogatiuæ non tantùm ad Petrum, sed multò magis ad Ecclesiam totam pertineant: quis non videt, potestatem illã, quæ semel Petro data est, tam diu perseuerare in Ecclesia debere, quàm diu eadem Ecclesia in eo statu est, in quo eam Christus ab initio posuit & reliquit? Ecclesia verò Christi ab eo die, quo post Resurrectionem ipsius, in terris primùm constituta est, quoad eos, qui docebũt & baptizabunt omnes gentes, quique Pastores & Doctores Ecclesiæ erunt, in eodem statu omnino permanebit vsque ad secundum ipsius aduentum. *Ite* (inquit Christus) *docete, & baptizate omnes gentes: & ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi.* Quis verò de nouo condere Testamentum Christi, aut vltimam eius voluntatem sua ipsius morte & sanguinis effusione confirmatã, deinceps irritam facere audebit? Vnde etiam Apostolus testatur, Christum *Ecclesiæ suæ dedisse quosdam quidem Apostolos, quosdã autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis sui.* Sed quousque? *Donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi,* hoc est, vsque ad consummationem seculi. At qua tandẽ de causa dedit Christus Ecclesiæ suæ hos Pastores & Doctores? *Vt iam* (inquit) *non simus paruuli fluctuantes, & circũferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia ad circumuentionem erroris: veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est Caput Christus: ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundùm operationem in mensuram vniuscuiusque membri augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.*

Ioan. 1.
Matth. 10. & 16.
Lucæ 22.
Ioan. 21.
Matth. 16.
Matth. 10.
Matth 16.
Lucæ 22.
Ioan. 21.
Matth. 28.
Ad Galat. 3.
Ephes. 4.

Si ergo Pastores & Doctores, qui ab initio Ecclesiæ erant, vsque ad finem mundi perseuerabunt, idq; vt doceant nos, vt baptizent, vt efficiant ne decipiamur à falsis Prophetis, verùm vt in fide integra & charitate vera per Christi capitis nostri gratiã vsque ad perfectionẽ crescamus & ædificemur: profectò cõstat, eundem baptizantium ac Pastorũ Ordinem in Ecclesia

Christi vsque ad hodiernū diem permanere, qui temporibus Apostolorū institutus fuit. Nam præclarè D.Pacianus: *Quæcūque Ecclesiæ nascenti dicta sunt, ad plenitudinē Ecclesiæ pertinent.* Tūc autem inter Duodecim Apostolos, qui docebant, & baptizabant omnes gentes, Petrus fuit institutus Princeps, vt ille confirmaret fratres suos, agnosq; & oues Domini maiore, quàm alij, authoritate pasceret, gregemque Domini à peruersa Doctrina tueretur, & eum in veritate & charitate exædificaret: igitur nunc etiam vnus aliquis Pastor ratione ministerij sui alijs omnibus comministris sub Christo præfici debet, ad eosdem fidei charitatisque effectus per gratiam Christi principalis ac æterni Capitis, in reliquo Ecclesiæ corpore efficiēdos, & consummandos. Nam si quàm diu permanet ratio institutionis Christi, tam diu etiam res instituta necessariò permanere debet: fieri non potest, vt id officium temporale sit, cuius ratio æterna est. Pastor instituitur propter oues: quamdiu ergo manent oues Christi, manebit & Pastor, quem Christus illis præfecit. Christus verò Petrum semel præfecit suis agnis & ouibus, manentque oues aliquæ Christi vsque ad finem seculi: manet igitur & Primatus Petri vsque ad finem sæculi. Nam vt illis Ouibus, quæ Petro suberant, aliæ per temporum spatia surrogatæ sunt: ita & illi Pastori alius surrogatus est Pastor: vt semper verum sit, quod D. Chrysostomus dixit: *Christus sanguinem fudit, vt pecudes eas acquireret, quarum curam tùm Petro, tùm Petri Successoribus committebat. Sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit: ita permanet* (inquit Leo) *quod in Petro Christus instituit.* Et pòst: *In Petri Sede, sua viuit potestas, excellit auctoritas.* Quanquam ergo Apostolica dignitas extra ordinem instituebatur & temporalis fuit, quia potius ad fundandam Ecclesiam in multis Gentibus, quàm ad exædificandam Ecclesiam destinabatur: tamen Primatus Petri est ordinarius, & in Successoribus Petri vsque ad consummationem sæculi perseuerat, nec iniuria. Petra enim fidei, & Petra Ecclesiæ non potest cessare, donec ipsa fides Ecclesiaque cesset. Petrum verò fidei petram Hippolytus, petram Ecclesiæ Ambrosius nominat, vterque interim ad Euangelium aspiciens, vbi legitur: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Deinde nònne quamdiu aliqui sunt in regnum cœlorum introducendi, tamdiu aliquis ianitor regni cœlorum erit? Nònne etiam fratres, qui nunc in Ecclesia sunt, multò magis opus habent confirmatore, quàm ipsi Apostoli, qui primitias Spiritus Sancti, potestatemque in ædificationem, & non in destructionem acceperant? Quapropter absque omni controuersia munus Petræ, munus ianitoris regni cœlorum, munus confirmatoris fratrum, ac deniq; munus primi Pastoris, vsq; ad finem mundi perdurabit.

Ad Sympro. epist.3. Matth.10. Luc.22. Ioan.21. Lib.2.de Sacerdotio. Serm. 2. assumptionis ad pontif. Matth.16.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Apostolatus nomen & officium iamdiu in Ecclesia Christi esse desijt: ac propterea etiamsi vnus inter Apostolos primus fuit, tamen vt post mortem Apostolorum alij Apostoli non sunt: sic neque alius Apostolorum Princeps esse debet.

RESPONSIO.

Apostoli præter amplissimam & extraordinariam Apostolatus dignitatem, habebant etiam authoritatem Episcopalem, quæ certis limitibus restringebatur, sicuti D.Iacobus Iustus frater Domini & Apostolus, per Petrum, Iacobum Zebedæi filium, & Ioannem, Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfectus fuit. eundemque locum post D. Iacobi mortem Simeon Apostolus tenuit. Atq; etiam Petrus nunc Antiochiæ, nunc Romæ, velut in suo proprio Episcopatu sedebat, Antiochiæ ad tempus, Romæ vsque ad finem vitæ. Denique Ennodius Diaconus ius Episcopatus singulis Apostolis vendicat ex illo Dei Verbo, quod in Iudam propheticè dicebatur: *Episcopatum eius accipiat alter.* Hinc Theodoretus factum putat, vt *qui nūc vocātur Episcopi, olim nominarentur Apostoli.* Ita D.Paulus *Epaphroditum* vocat *Philippensium Apostolum.* Quibus ita constitutis, dico, Primatum Petri non sola ratione Apostolatus, imò verò longè magis ratione potestatis Episcopalis, quàm Apostolicæ, institutum fuisse. Apostoli enim habebant aliunde, vt neque falli possent, neque alios fallere, quia illis datum erat *nosse mysteria regni cœlorum: ipsis aperiebatur mens, vt intelligerent Scripturas. Illos Christus amicos dixit, omniaq; illis nota fecit, quæ à Patre audiuit.* Verùm eadem priuilegia non sunt eodem modo Episcopis etiam omnibus cōmunicata. Id quod res ipsa probat, cùm plurimi etiā ex maximis Episcopis non modò seducti, verùm etiam seductores fuerint, vt Paulus Samosatenus Antiochiæ Patriarcha, Macedonius

Euseb.lib. 2. cap.1. Psalm.68. Theodoret. in 1. Timot. cap.3. Philip.2. Matth.13. Luc.24.

& Nestorius Constantinopolitani Patriarchæ, Dioscorus & Petrus Mongus Alexandrini Patriarchæ, Ioannes Hierosolymitanus Patriarcha, Eusebius Nicomediæ, Auxentius Mediolani, atque alij penè innumerabiles tam Orientis, quàm Occidentis Episcopi. Cùm igitur cõfirmator, maximè eorum fratrum causa, qui minimè ipsi firmi sunt, constitutus fuerit: necesse est, vt Luc. 22. dicamus, illam potestatem, qua Petro mandatum est, vt fratres suos confirmaret, multò magis ad Apostolos quatenus Episcopi, quàm quatenus Apostoli erant, spectasse. Imò cùm D. Paulus Ephes. 4. ait, Deum dedisse quosdam Apostolos, quosdam verò Prophetas, alios Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores vsque ad consummationem seculi: certum est, eum per Apostolorum nomen non modò illos Duodecim primos, verùm etiam Episcopos, qui illis in ordinaria & Episcopali potestate successuri erant, comprehendisse. Quomodo alioqui dedisset Christus Apostolos, donec ei occurreremus in die iudicij? Porrò in auctoritate Episcopali, Apostolatus non est extraordinarium, sed ordinarium officiũ, & munus Ecclesiæ Christi. Ac propterea vt omnes Episcopi succedunt Apostolis in Cathedris Episcopalibus: sic etiam Petro in Cathedra ipsius Archiepiscopali, & omnium Cathedrarũ prima Episcopus alius succedit, qui In Psal. 44. confirmet fratres suos, donec Christus ad iudicium reuertatur. Vnde Augustinus, vt *pro Apostolis Episcopos constitutos* alicubi dicit, sic etiam de Romana Ecclesia non dubitauit dicere, *in* Lib 3. Cap. 3. *ea semper viguisse Apostolicæ Cathedræ Principatum.* Imò longè ante illum Irenæus dixerat, *Petrum & Paulum Apostolos Lino suum ipsorum Magisterij locum tradidisse.* Licèt igitur proprium Apostolatus officium, ex eoque etiam Primatus Apostolicus cessauerit: tamen & authoritas, & Primatus Episcopalis in Ecclesia Christi perdurat.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Ratio cur Petrus inter Duodecim primus est cõstitutus, non alia videtur fuisse, quàm quia ille numerus perexiguus extitit quem vnus commodè gubernare poterat. Quæ ratio cessauit post propagationem Ecclesiæ vsque ad terminos orbis terrarum.

RESPONSIO.

Quasi verò cùm dicimus, Petrum inter Duodecim Apostolos primum fuisse constitutum, dicamus tantùm Duodecim homines Petri curæ commissos fuisse: ac non potius omnes, qui tam ex Iudæis, quàm ex Gentibus ad Christi fidem per eosdem Apostolos sunt conuersi. Nam cùm isti Duodecim viri Ecclesiam Christo congregaturi essent ex toto mundo, atq; id ipsum per Dei gratiá reipsa fecerint: si Petrus inter eos Caput extitit, vtiq; totius militãtis Ecclesiæ sub Christo Caput eadem opera extitit. Itaque cùm circumcisionis hinc necessitas, inde abrogatio apud Gentes prædicaretur, licet vna tantùm pars ex duabus contrarijs vera esse posset, eandemq; D. Paulus rectè defenderet: tamen vt orbi vniuerso testatum faceret, se veri- Actor. 15. tatem Euangelij asserere, non recusauit *Doctor gentium ad Apostolos ac Presbyteros, qui Hierosolymis erant, ascendere*, ibique responsum Petri etiam in alieno Episcopatu expectare, *ne in vanum curreret, aut cucurrisset.* Quanquam enim Iacobus Domini frater Episcopus Hierosolymorum esset, magnaque inter alios conquisitio fieret: tamen Petrus non Iacobi, sed sua fretus authoritate, primus sententiã dixit, idq; non velut dubitans, aut consilium à fratribus quærens, verùm vt definiens, & toti Concilio normam proponens, quam imitaretur, ex eaque re fratres suos confirmans. Quamobrem inter Duodecim tales Caput constitui, nihil est aliud, quàm totius Ecclesiæ, quæ simul in terris agit, primùm Pastorem & Vicarium sub Christo iudicem constitui.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

De vnitate Ecclesiæ. Episcopatus vnus est (inquit Cyprianus) cuius à singulis in solidum pars tenetur. Et Hieronymus ad Euagrium: Omnes (inquit) Apostolorum successores sunt. Vbicunque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, eiusdem meriti, eiusdem est & Sacerdotij.

RESPONSIO.

Quoad Ordinem Episcopalem, qui per consecrationem confertur, omnes ex æquo Episcopos esse, atque vnius Episcopatus partem à singulis in solidum teneri, facilè concesserim. Nec

enim

enim minus verè aut confirmabit baptizatos, aut per manus impositionem Presbyteros ordinabit Episcopus Eugubinus, quàm Romanus. Cæterùm de gradu, & dignitate, seu iurisdictione Episcopali, neq; Cyprianus, neq; Hieronymus locuti sunt: cùm Cyprianus Ecclesiā Romanā non nisi ob Cathedrā Petri, quæ illic erat, *Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est*, vocauerit, ac *Fabiani Pontificis Romani locū, Petri locum, Cathedramq; sacerdotalem appellârit.* Porrò Hieronymus tantū Romano Pōtifici præ omnibus alijs Episcopis defert, vt eum appellet *profanum, quicunq; cum illo Agnum non comedit*, hoc est, qui in eadem cū illo fide ac societate non cōmunicat. Frustrà igitur quod nō nisi de ordine Episcopali dictum est, ad Episcopalem dignitatem trahitur, cùm Ordo sit æqualis & idem omnibus Episcopis, dignitas verò sit maior in Archiepiscopo seu Metropolitano, & in Primate seu Patriarcha, quàm in cæteris Episcopis, quod tam Cyprianus per Ecclesiā principalem, quàm Hieronymus per patremfamiliâs, extra cuius domum Agnus legitimè nō comeditur, intellexit. Cùm igitur maximam illam dignitatem, quæ Petro in cæteros Episcopos data est, ordinariā potestatem fuisse docuerim: nunc restat, vt ab vno solo eam exerceri debere ostendam. Lib. 1. epist. 3. & lib. 4. epist. 2.

Legitimum & ordinarium D. Petri Primatum non ad plures Episcopos, sed ad vnum solum deriuari.

CAPVT IX.

CVM Petrus fuerit Princeps Apostolorum, & primus Ecclesiæ Pastor: fieri nō potest, vt in ea potestate plures Episcopi simul ei successerint. Nā si non sunt primi omnium, qui Petro succedūt, illius in Primatu Successores nō sunt. Sin autem sunt primi: iam sunt etiā soli & vnici. Nam quod in vllo rerū genere primū est, vtiq; etiam solum est. Alioqui quomodo est primum id, cum quo alia paria & æquè prima sunt? Ac possunt quidē omnes Episcopi aliquo modo Petri Successores appellari, quatenus totum Domini gregem solius Petri curæ principaliter commissum, singuli pro parte sua pascunt & regunt. Sed hoc nō est omnino, sed tantùm ex parte aliqua Petri Successorē esse. Verùm qui penitus Petri Successor sit futurus, debet tùm vnus & primus esse, quemadmodū Petrus ipse vnus fuit & primùs, tùm in totum Domini gregē ad exemplum Petri potestatem accipere. Hoc enim & authoritas Euangelij, & ratio, quæ inde ducitur, & antiquorum Patrum consensus, & vsus Ecclesiæ insigniter cōprobat. Euangeliū primas vbiq; Petro defert, nō solùm in ijs, quæ soli Petro sunt propria, sed etiam in ijs, quæ reliquis Apostolis & Episcopis cum ipso Petro sunt cōmunia. Ac nimirum quod nulli Apostolorū concessum est, nec Episcopo alicui cōcessum fuisse intelligi potest. Sunt enim Episcopi Successores, nō Antecessores Apostolorum. Quæcunq; autem ordinaria potestas in Ecclesiam Christi collata est, illa sic est collata in Episcopos, vti prius cōcessa erat ipsis Apostolis. Verùm inter Apostolos constat, omnem Ecclesiasticā potestatem vni Petro prius concessam, ac deinde alijs Apostolis eandem fuisse eatenus cōmunicatam, quatenus Christo visum est. Nam Petro soli dictū est: *Tu vocaberis Cephas*, antequā adhuc quisquā vocaretur ad Apostolatum. Illi dicebatur: *Posthac eris homines capiens*, antequā adhuc alijs dixerat: *Faciam vos fieri piscatores hominum.* Ille primus Apostolus est electus. Ille primus, tanquam os & Caput cæterorum, fidem in Christum est confessus. Illi soli dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non præualebunt aduersus eam.* Cæteri Discipuli *cum Petro*, velut cum Duce quodam suo esse, in multis Euangelij locis significantur: Petrus verò cū aliquo illorum eo modo esse nusquam legitur. Imò nec ipsi cum vllo vnquam alio, præterquàm cum Simone Petro fuisse memorantur. Itaq; *pro Christo & Petro didrachma solui iubetur*, velut pro ipso patrefamiliâs, & primogenito ipsius, aut familiæ reliquæ Præfecto & Curatore. Soli Petro *Claues regni cælorū* promittuntur, & ligandi soluendiq; potestas illi primùm, ac deinde alijs conceditur. Ille solus iubetur *cōfirmare fratres*, idq; postquā pro ipsius fide Christus seipsum speciali modo rogasse docuisset. Petrus potestatē in agnos & oues primus & solus, etiam veluti *plus alijs amās*, accepit, nec nisi postea reliquis Apostolis dictum est: *Ite in vniuersum mundū, & prædicate Euangelium omni creaturæ.* Doctissimi enim viri ex magna ratione iudicârunt, illam reuelationem, quæ Petro ad mare Tiberiadis (vbi solus agnos & oues Christi pascere iubebatur) facta est, antecessisse illam reuelationē, qua omnibus simul Apostolis præceptum

Matth. 16. Ioan. 21. Ioan. 1. Luc. 5. Matth. 16. Matth. 16. Marci. 1. Lucæ 9. Matth. 17. Matth. 16. Lucæ 22. Ioan 21. Matth. 18.

est, vt docerent & baptizarent omnes gentes. Id quod ex Euangelio D. Marci perspicuè ap-
Marc.16. paret, qui Dominũ Iesum, postquam in vniuersum mundum iussisset Apostolos ire, *assum-ptum esse, ait, in cœlum, & sedere à dextris Dei.* Cùm ergo iam prius cõmisisset oues suas Petro, certum est, quòd etiãsi posteà cæteri Apostoli fiebant Pastores totius gregis Dominici: tamẽ ea potestas data est primùm vni Petro, nec id frustrà, sed vt omnis Ecclesiastica potestas sciretur in vno ante cæteros cõstituta esse. Deniq; de genere mortis solius Petri nominatim
Ioan.21. prædicitur: ac solus Petrus *Christum sequi iubetur vsq; ad mortem Crucis.* Vt ergo cætera nũc priuilegia omittam, quæ soli Petro, & non etiam alijs postea vnquã data sunt; quicquid Ecclesiasticæ potestatis concessum est Apostolis omnibus, id prius soli Petro est con-
In Serm. 2. assumpt. ad Pontificat. cessum: vt meritò dixerit Leo: *Cùm Petrus multa solus acceperit, nihil in quenquam sine illius participatione transit.* Ex his ita, opinor, necessariò concluserim:

Est potestas quædã in Ecclesia Christi, qua docere & baptizare, soluere ac ligare, itemq; regere & coërcere alios ij possũt, qui Pastores & Doctores Ecclesiæ sunt. Illa verò potestas, quæ ad Successores Apostolorũ pertransiit, necessariò dicẽda est ordinaria & legitima fuisse. Id enim vocamus ordinariũ, quod certo ac solenni quodam ordine à primis Magistrati-
Ordinarium quid. bus ad sequẽtes iure officij peruenit. Non potest autem fieri, vt ordinaria potestas Rectorũ Ecclesiæ in vllo æquè, ac in ipso Petro instituta per Christũ, & stabilita fuerit: quia ordinarium ab ordine denominatur: in ordine autem nihil potest eo prius esse, quod primum est. Primus verò Petrus accepit potestatẽ ligãdi & soluendi, atq; etiã pascendi, sicut iã antè planum fecimus, atq; vt ipse ordo Euangeliorũ demonstrat. Igitur ordinaria ligandi, soluendi, & pascendi potestas in solo Petro primùm instituta fuit, eademq; postea cæteris Apostolis per voluntatẽ Christi communicata est, sic tamen vt nõ mutaret, aut reuocaret, quod prius dederat Petro. Si ergo potestas, qua omnes Episcopi iam funguntur, in vno Petro ab initio fuit: vtiq; Sacerdotalis potestas, quæ originẽ ab vno traxit, non nisi ad vnũ secundùm ordinariam rationem pertransibit. Oportet aũt res rationesq; omnes ad originẽ reuocare, si volumus scire, quid legitimũ & solẽne primùm fuerit, & quid deĩde extra ordinẽ accesserit. Et-
Matth.16. enim Christus de matrimonio agẽs, cùm quid verè ad illud Sacramentũ pertineret, ostẽdere vellet: *Ab initio* (inquit) *non fuit sic:* quasi diceret: Illa est vera & legitima natura matrimonij, quæ ab initio diuinitus instituta fuit. Quod autẽ postea ob duritiã cordis Iudæorũ accessit, id præter legitimam matrimonij naturam est. Eodem modo nunc dicimus, ordinariam Cla-
Matth.16. uium potestatem in vno ab initio fuisse, & ideo ad vnum semper secũdùm veram Clauium naturam pertinere debuisse: nec obstare, quòd Apostoli omnes, quoad alios fideles cõuertendos, postea pares facti fuerint, cùm & id extra ordinem grauissimis ex causis cõtigerit, & nihilominus eorum omnium Princeps Petrus fuerit. Decedentibus ergo Apostolis, ordinaria pascendi potestas in vno primùm consistit, quocum reliqui omnes velut mẽbra cũ suo Capite communicare debent. Etenim quicunq; in vniuersa Ecclesia Episcopi aut olim facti sunt, aut adhuc fiũt, ab alijs nec eligi, nec legitimè consecrari possunt, quàm ab ijs, qui manẽt in eius Ecclesiæ cõmunione, quæ ob Cathedrã Petri illic constitutã, *Sacerdotalis vnitatis ori-
In Epist. ad Damas. go est.* Hinc Hieronymus Cathedram Petri censuit sibi consulendam: *Super illã Petram* (inquit) *ædificatam Ecclesiam scio. Quicunq; extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Qui cum Successore Petri non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Ecclesia ergo
2 Ratio cur vnus primus Pastor esse debeat. Christi velut vna ingens domus est, in qua sint multi quidem, qui Agnum Paschalẽ comedant, sed ij omnes necessariò debẽt communicare cum primo Agni Discipulo, hoc est, cum Petri Successore. Cuius etiam rei plures rationes reddi possunt: quarũ illa primum teneat locũ, quod isto modo fidei veritas, & Christi gloria potissimùm prædicetur. Tota enim Ecclesia sub vno Capite Christo ab initio mũdi vsq; ad finem vna & semper fuisse, & nũc esse, & in æternum fore monstratur, dum in hoc mundo per vnum Pastorem primũ Ecclesia militãs regitur & gubernatur. Visibilis ergo ista vnitas primi Pastoris, qui ad breue tempus Ecclesiam regit, signum est alterius inuisibilis vnitatis, in qua vnus Pastor Christus Ecclesiã suam totam in æternum regit. Cumq; ad gloriam Christi valde pertineat, vt ipsius æterna vnitas & præfectura, visibili quopiam signo prædicetur, & contestata fiat: qui negant hunc temporalem vnius primi Pastoris Primatum, inuident æternæ vnius Pastoris Præfecturæ.

Deinde non solùm Ecclesia vniuersalis hoc modo vna in se esse monstratur, sed etiam in hoc mundo vna optimè efficitur per vnius primi Pastoris gubernationem. Nam si rectè à
Lib.1.epist.3 Cypriano dictum est, non aliũde ortas esse hæreses, aut nata schismata, quàm quòd vnus Iudex ad

dex ad tempus vice Christi non agnoscitur, cui fraternitas vniuersa obediat: idque secundùm Aduersariorum confessionem de singulis Episcoporum Diœcesibus dictum sit, in quibus nisi vniuersa Presbyterorum fraternitas pareat vni Episcopo, necesse sit infinita schismata nasci, & hæreses oriri: quantò magis certum est, innumerabiles in tota Ecclesia hæreses oborituras, nisi vniuersa Episcoporum fraternitas vni primo Pontifici vice Christi ad tempus iudicanti obediat? Vt meritò idem Cyprianuus alibi dixerit: *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra Vna super Petrum Domini voce fundata.* Quid, obsecro, aliud vna Cathedra in Ecclesia significat, quàm quòd vna sit alijs omnibus Cathedris prior & sublimior, cuius communionem & societatem reliquæ omnes tenere atque obseruare debeant? Vnde Optatus etiã ait: *In vna Cathedra, in qua sedit Petrus, vnitatem ab omnibus seruandam, ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, vt iam* (inquit) *schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocaret*. Eòdem respicit Pacianus, de Petro, ad quem Dominus loquebatur, sic dicens: *Locutus est Dominus ad vnum, vt vnitatem fundaret ex vno: mox idipsum in commune præcipiens, qualiter tamen ad Petrum incipit*. Itemq; Hieronymus: *Inter duodecim vnus eligitur, vt Capite constituto schismatis tollatur occasio.* Deniq; Leo in hæc verba scribit: *Magna dispositione prouisum est, vt essent in singulis Prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, & rursus quidam in maioribus vrbibus constituti, solicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri Sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vnquam à suo Capite dissideret.* Adde his omnibus illam *perfectionem, quam in vnitate esse* & ratio naturalis clamat, & authoritas Sanctorum attestatur. Nam *perfectio* (inquit Bernardus) *est in vnitate*. Quis enim dubitet, quin Christus illum gubernandi modum in Ecclesia sua instituerit, qui sit longè optimus tùm in se, tùm ad stabiliendam Ecclesiæ pacem? Postremò (vt omittã plurimas alias rationes iam antè propositas) ipse vsus, qui magister satis bonus etiam rudibus & ignaris esse solet, nos docet, Ecclesiam Christi longè optimè ab vno semper gubernatam fuisse. Nam vnum in terris Iudicem vice Christi & olim vera Dei Ecclesia cõfessa est, & adhuc confitetur: adeo vt si quæ Prouinciæ, aut Ciuitates vnius Pastoris Primatum repulerint, illæ per schisma & hæresim ab ipsa fide breui collapsæ fuerint. Quæ autẽ regiones aut semper, aut diutissimè in vnius primi Pastoris obedientia permanserunt, apud illas & fides, & religiò maximè semper floruerit: id quod ex his, quæ postea dicemus, planissimum fiet. Nunc restat, vt doceamus, Romanum Pontificem, & Petri Successorem, & illum vnum Iudicem esse, quem vniuersa Episcoporum fraternitas agnoscere, ab illoque in fide confirmari debeat.

Lib. 2. ep. 8.
De schismate Donatistarum.
Ad Sympronianũ epi. 3.
Hiero. aduersus Iouini.
Epist. 82. ad Anastasium Thessalon.
4. Ratio.
5. Ratio.

Petrum fuisse Romæ, atq; ibi Cathedram suam collocasse.

CAPVT X.

PEtrum fuisse Romæ, ipse in primis testatur in Epistola sua priore his verbis: *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Nam quòd per Babylonẽ hoc in loco Romã intellexerit, & Scripturæ sanctæ ratio, & Patrum authoritas docet. Scriptura enim noui Testamenti per Babylonis nomen Romam solet describere, vt ex Apocalypsi constat, secundùm Tertulliani & Hieronymi interpretationem. Nec verò vnquàm aut in libris sacris, aut in veteris Ecclesiæ historijs legimus, D. Petrum in alia Babylone fuisse, quàm in vrbe Roma, quæ idcirco Babylon appellata est, quòd ibi & Monarchia, & insignis ædificiorum pulchritudo, & linguarum nationumque velut quædam congeries & confusio, & idololatriæ caput tunc fuerit, & inde grauissima in Ecclesiam Christi persecutio per Imperatores in posterum mouenda præuideretur. Accedit eòdem, quòd *Marci* nomen adiunctum sit, quem Romæ vnà cum Petro fuisse, ex antiquissimis Ecclesiæ historijs constet, ibique Euangeliũ, quod à Petro Apostolo cõfirmaretur, scripsisse. Quid quòd Papias Hieropolitanus Episcopus Apostolorum ipse Auditor, priorem Petri Epistolam Romæ scriptam fuisse, ipsamque Romam verbi trãslatione Babylonem appellari testatur? Quod ipsum & Eusebio, & D. Hieronymo visum est quorum auctoritatem cùm Græca scholia sequendam putarent, ita scriptum reliquerunt: *Babylonem vocat Romam, eò quòd adeo insignis ac præclara esset.* Est igitur in verbo Dei satis apertè significatum, quòd Petrus Romæ fuerit, vt iam sciant, se oppugnatores codicum sacrorum esse, qui hoc negare audent.

1. Pet. 5.
Tertullianus in lib. aduersus Iudæos. Hieronymus
Vide Euseb. lib. 2. cap. 14. Hieronymus in Catalogo. in verbo Marcus.

Cæterum tametsi hoc in Scriptura sacra nusquam significaretur, tamen vniuersalis Ecclesiæ traditio ad fidem huic rei faciendam ijs, qui sano cerebro præditi essent, sufficere deberet. Romæ sub Claudij dominatu (inquit Eusebius) fama est, *Philonem Iudæum* in colloquium Petri, qui Romanis eodem tempore verbum Dei prædicabat, venisse. Porrò hæc fama de prædicatione Petri in vrbe Roma non temerè orta, verùm ab antiquissimis prodita est Scriptoribus.

Euseb. lib. 2. cap. 15.

Papias D. Ioannis auditor hoc in primis memoriæ prodidit. Nisi enim Petrum Romæ fuisse credidisset, nunquàm ita interpretatus esset illam priorem D. Petri Epistolam, velut is per Babylonem figuraliter (vt Hieronymus loquitur) significasset Romam. Deinde Caius apud * Eusebium ita scripsisse perhibetur: Si lubet in Vaticanum proficisci, aut in viam, quæ Hostiensis dicitur, te conferre, trophæa Apostolorum (Petri & Pauli) qui istam Ecclesiam suo sermone & virtute stabiliuerunt, inuenies.

Euseb. lib. 2. cap. 14.

*Eccles. hist. lib. 2. ca. 24.

Dionysius Corinthiorum Episcopus in Epistola ad Romanos apud Eusebium Lib. 2. Ecclesi. histor. cap. 24. Petrum & Paulum, qui Romanos & Corinthios primùm in Ecclesiā Christi inseruerunt, prudenti quadam admonitione impulsi, in vnum locum conclusistis. nam ambo cùm & nostrā Corinthi, & vestram Romæ Ecclesiam fundassent, & eiusdem doctrinæ præceptis tùm nostros animos, tùm vestros imbuissent, eodē tempore pariter martyriū subierūt.

Irenæus lib. 3. cap. 3. Maxima, & antiquissima, & omnibus cognita à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundata & constituta est Ecclesia. Et in eodem libro ca. 1. Petrus & Paulus Romæ euangelizabant & fundabant Ecclesiam.

Tertullianus de præscriptionibus aduersus Hæreticos: Si Italiæ adiaces, habes Romam, vnde nobis quoque authoritas præsto est. Felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, postea quàm in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur.

Cyprianus ad Cornelium lib. 1. Epist. 3. dicit eos, *qui Romam ex Africa nauigabant, ad Petri Cathedram* iuisse. Quomodo autem Petri Cathedra est Romæ, si nunquàm Romæ sedit Petrus?

Athanasius in Apologia de fuga sua: Petrus & Paulus cùm audissent, oportere se Romæ martyrium subire, cum gaudio abierunt.

Eusebius Eccles. histor. lib. 2. cap. 13. sub ipso Claudij Imperio Dei prouidentia fortem ac præpotentem, & reliquorum omnium Apostolorum propter virtutis amplitudinem facilè Principem Petrum Romam versus ad Simonem Magum delendum quasi manu deduxit. *Et lib. 2. cap. 24.* Paulum Romæ Nerone regnante securi percussum, & Petrum etiam suffixum crûci, historiarum monumentis proditum est. Quin etiam insignis ac testata Petri & Pauli inscriptio, quæ in cœmiterijs Romæ ad hoc vsque tempus manet, huius rei gestæ fidem facit.

Dorotheus in Synopsi: Petrus Apostolorum Coriphæus tandem Romæ prædicauit, ibique crucifixus & sepultus est.

Lactantius de vera sapiētia lib. 4. cap. 21. Christus decedens, aperuit Discipulis suis futura omnia, quæ Petrus & Paulus Romæ prædicauerunt, & ea prædicatio in memoriam scripta permansit. Et pòst: Cùm eos Nero interemisset, Iudæorum nomen & gentem Vespasianus extinxit, fecitque omnia, quæ illi futura prædixerant.

Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum. Simon Petrus Princeps Apostolorum post Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ, ad expugnandum Simonem Magum Romā pergit, ibique viginti quinque annis Cathedram sacerdotalem tenuit vsque ad vltimum, hoc est, decimum quartum Neronis annum, à quo & affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram verso, & in sublime pedibus eleuatis, asserens se indignum, quòd sic crucifigeretur vt Dominus suus.

Ambrosius lib. 5. post Epistolam 32. de Basilicis tradendis: Petrus victo Simone, cùm præcepta Dei populo seminaret, doceret castimoniam, excitauit animos Gentilium: quibus eum quærētibus, Christianæ animæ deprecatæ sunt, vt paulisper cederet. Et quamuis esset cupidus passionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus est. Rogabatur enim, vt ad instituendum & confirmandum populum se reseruaret. Quid multa? Nocte muro egredi cœpit, & vidēs sibi in porta Christum occurrere, vrbemque ingredi, ait: Domine, quo vadis? Respondit Christus: venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus, ad suam crucē diuinum pertinere respon-

responsum. Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem Passione susceptæ mortis exuerat. Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel: quod autem viuit, viuit Deo. Intellexit ergo Petrus, quòd iterum Christus crucifigendus esset in seruulo. Itaque spōte remeauit, interrogantibus Christianis responsum reddidit, statimque correptus, per crucem suā honorificauit Dominum Iesum.

Hegesippus Lib.3.c.2. Dato à Nerone, vt Petrus & Paulus comprehenderentur, præcepto, rogabatur Petrus, vt alio se conferret. Proxima nocte salutatis fratribus, & celebrata oratione, proficisci solus cœpit. Vbi ventum est ad portam, videt sibi Christum occurrētem, & adorās eum, dixit: Domine quo vadis? Dicit ei Christus: Iterum venio crucifigi. Intellexit Petrus, de sua dictum passione, quòd in ea Christus passurus videretur, qui patitur in singulis: non vtique corporis dolore, sed quadam misericordiæ compassione, aut gloriæ celebritate. Et cōuersus in vrbem redit, captusque à persecutoribus, cruci adiudicatus, poposcit, vt inuersis vestigijs cruci affigeretur, quòd indignus esset, qui simili modo crucifigeretur, vt passus est Dei Filius. Quo impetrato, vel quia ita debebatur, vt Christus prædixerat, vel quia persecutor non inuitus indulget pœnarum incrementa, & ipse, & Paulus, alter cruce, alter gladio necatus est.

Optatus lib. 2. de schismate Donatistarum. Negare non potes, scire te, in vrbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput Petrus.

Chrysostomus in Psalm. 48. Piscator Petrus, quoniam virtutem est persecutus, & ciuitatem maximè regiam occupauit, etiam post mortem resplendet sole clarius. Et in Homil. 32. ad Romanos: Non ita cœlum splendescit, quando radios suos sol ex sese dimittit, quemadmodum Romanorum vrbs duas illas lampades vbique terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet repētè ex theca illa cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittet Roma? Qualibus coronis duabus ornatur vrbs ista? Qualibus cathenis aureis cincta est? Quales habet fontes? Propterea celebro hanc vrbem, non propter copiam auri, non propter columnas, neque propter aliam phantasiam, sed propter columnas illas Ecclesiæ.

Orosius lib. 7. cap. 6. Exordio regni Claudij Petrus Apostolus Domini nostri Iesu Christi Romam venit, & salutarem cunctis fidem fideli verbo docuit, potentissimisque virtutibus approbauit, atque exinde Christiani Romæ esse cœperunt.

Epiphanius, Hæresi 27. In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus, Apostoli ijdem, ac Episcopi.

Prudentius in hymno S. Laurentij:

Romæ iam regnant duo Apostolorum Principes:
Alter vocator gentium, Alter Cathedram possidens
Primam, recludit creditas Æternitatis ianuas.

Maximus Taurinensis Homil. 5. in Natali Apostolorum: Petrus & Paulus martyriū pertulerunt in vrbe Roma, quæ principatum & caput obtinet nationum: scilicet, vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis.

Sulpitius Seuerus in sacræ historiæ Lib. 2. Diuina apud vrbem religio inualuerat, Petro ibi Episcopatum gerente, & Paulo postea Romam deducto. Etenim tum illustris illa aduersus Simonem Petri ac Pauli congressio fuit. Et pòst: Paulus ac Petrus capitis damnati, quorum vni ceruix gladio desecta, Petrus in crucem sublatus est.

Augustinus de consensu Euangelistarum Lib. 1. Cap. 10. Merita Petri & Pauli propter eundem passionis diem celebrius & solenniter Roma commendat. Et contra literas Petiliani, Lib. 2. Cap. 51. Cathedra tibi quid fecit Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedit?

Leo in Natali Petri & Pauli, Serm. 1. Petrus princeps Apostolici Ordinis, ad arcem Romani destinatur Imperij.

Theodoretus in Psalm. 116. Magnus Petrus ab Hierosolyma vsque ad Romanorum vrbem percurrit.

Prosper in carminibus de ingratis: *Sedes Roma Petri.*

Arator in fine Actorum Apostolorum:

Venit ad excelsæ sublimia culmina Romæ
Petrus in Ecclesia sacrato corpore Princeps.

Iornandes (aliàs Iordanus) Episcopus Gothorum in Lib. de Regnorum ac temporum succesſione. Nero ipſos Doctores fidei Petrum & Paulum in vrbe interemit, alterum Cruci affigens, alterum capite plectens.

Gregorius Magnus lib. 6. Epiſt. 37. Petrus ſublimauit Sedem, in qua etiam quieſcere, & præſentem vitam finire dignatus eſt.

Gregorius Turonenſis Lib. 1. Cap. 25. B. Petrus Apoſtolus ſub Imperatore Claudio, quarto ab Auguſto, Romam aggreditur, ibique prædicans in multis virtutibus manifeſtiſsimè Chriſtum eſſe Dei filium comprobauit. Ab illis enim diebus Chriſtiani apud Ciuitatem Romanam eſſe cœperunt. Et pòſt: Nero Petrum cruce, Paulum gladio iubet interfici.

Huc tandem, ſtudioſè Lector, deductam eſſe rem vides, vt ex tribus gubernandi generibus nec populare, nec Optimatum in Eccleſia Chriſti, aut ab initio inſtitutum, aut vnquam receptum eſſe, declaratum fuerit. Porrò quemadmodum vnius cuiuſpiam Principatus in ſe longè præclariſsimam gubernationis formam complectitur, tùm quia Dei proprius, tùm quia per vniuerſitatè rerum diffuſus eſt: ſic vnius Paſtoris viſibilem Primatum in Paradiſo, & ſub Patriarchis, & ſub Lege Moſaica, & ſub Chriſto in terris agente, & ſub Apoſtolorum temporibus in Eccleſia Dei fuiſſe, ac eatenus omni ætate floruiſſe, iam ſatis perſpicuè, opinor, demonſtrauimus. Id ſolùm reſtat, vt illam inſtitutionem Chriſti de vnius Paſtoris ſupra cæteros Primatu, non in Petro Apoſtolorum Principe finitam, ſed in Romanis Pontificibus D. Petri Succeſſoribus ad noſtra vſque tempora continuatam eſſe, oſtendam. Id quod in Libro ſequente, ſi Deus adfuerit, ita præſtabitur, vt à prima vniuerſitatis origine vnius Paſtoris Primatum repetentes, eundem ſtabilem & perpetuum in Eccleſia DEI eſſe oſtenſuri ſimus.

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiæ,

LIBER SEPTIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI SEPTIMI.

INstituti operis ratio postulabat, vt explicato iã D. Petri certissimo Principatu, Episcopos Romanos in eodem Ecclesiæ militantis Primatu D. Petri Successores esse, demonstrarem. Verùm vt plenior esset & cumulatior tùm voluptas, tùm vtilitas Lectoris, visum est eundem vnius Pastoris Primatũ nõ tantùm à Christo per D. Petrum, sed etiam ab Adamo per filios & posteros eius ita persequi, & ad Apostolorum vsq; tempora deducere: vt nulla ætas vnquã fuisse intelligeretur, in qua non extarent huius Ecclesiastici Primatus & ante Christi aduentum haud obscura vestigia, & post eius resurrectionem manifestissimæ demõstrationes. Iam verò vt Ciuitatis Dei successio per aduersariæ ciuitatis comparationem illustrior fieret, paucis etiam exemplis patefeci, quinam singulis ætatibus ante aduẽtum Christi, relicta Dei ciuitate, ad Idololatriam, hæresim, aut schisma delapsi essent. Postquàm ad Natiuitatem Christi peruentũ erit, paulò diligentius de hæresibus agam, earumq; confutationem non ferè nisi ex ijs Patribus adiungam, qui hæreticorum ipsorum temporibus vixerunt, ijsq; aut coram, aut libris non multò postea conscriptis, palam aperteq; restiterunt. Itaq; constabit, non modò semper fuisse aliquam Dei Ecclesiam, verùm illam omni ætate illis, qui tunc viuerent, probè cognitam fuisse: tùm quia notissimi erant aduersarij, quorum vi & fraude oppugnabatur, tùm quia in oculis omnium erant & primi Sacerdotes, & cum ijs communicantes alij Ecclesiæ Pastores, quorum fide, studio, & diligentia defendebatur. Interim etiam quædam hæreses antiquæ detegentur, quas ab inferis reuocatas Lutherani & Caluinistæ nobis iterum his temporibus obtruserunt, quales sunt hæreses Simonis Magi, & Manichæorum de sublata liberi arbitrij potestate, Nouatianorum de Chrismatis contemptu, deq; Sacramento Pœnitentiæ reiecto, Donatistarũ de altarium euersione, & Ecclesia Christi ad angulos & latebras nescio quas redacta, Aërianorũ de spretis tùm Ecclesiæ ieiunijs, tùm precibus quæ pro defunctis fiunt, Pelagianorum de nõ necessario infantium baptismo, Iouinianistarum de nuptijs virginitati exæquatis, & aliæ cõplures eiusdem generis. Deniq; cùm tanta Doctorũ Ecclesiæ in hæresibus refellẽdis diligentia & industria singulis ætatibus fuerit, vt ne minimã quidem hæresim prætermiserint, quã non primo quoq; tempore cõfutârint, certissimum verò & clarissimum sit, quòd tùm alij, tũ nominatim Episcopi Romani iã olim & verbo dixerint, & in scriptum retulerint, & factis demonstrarint, se credere ac docere, penes Romanum Pontificem, vtpote D. Petri Successorem, totius militantis Ecclesiæ Primatum esse: nec tamen vllus vnquam Pastor, Doctor, aut vir Catholicus eam sentẽtiam velut hæreticam reprehenderit, aut impugnârit, sed potius ita ipsi prædicauerint, docuerint, scripserint, vt ex ipsorum verbis in hoc Libro citatis euincitur: ipsa luce manifestius est, eam fuisse fidem omnium Catholicorum Patrum, quòd Romanus Episcopus verè sit tùm D. Petri successor, tum Princeps Pastorum, quocum cæteri fideles necessariò semper communicare debeant. Re igitur ab initio mundi repetita, vniuersam & Patriarcharum ab Adamo vsque ad Mosen, & Leuitici generis sacerdotum ab Aarone vsque ad Christum, & Põtificum Romanorum successionem à D. Petro vsque ad Pium Quintum, qui nunc Romæ in Petri Cathedra sedet, ordine perpetuo continuatam, velut sub vnum Lectoris aspectum in hoc Septimo Libro subijciam.

FF Regimen

❧ *Regimen Eccleſiæ Dei iam inde ab orbe conditofuiſſe penes vnum præcipuè, qui reliquum gregem in figuram Christi æterni Paſtoris ad tempus gubernârit, quod primùm ita factum eſſe oſtenditur per Patres, qui ante Diluuium vixerunt.*

A*Dam primùm formatus eſt. 1. Cor. 11.* Deinde, *cùm ille obdormiſſet, coſta ex eius latere ſumpta in mulierem ædificata eſt. Gen. 2.* Adam verò ſtatim vt euigilauit ex ſopore illo ſuo, prophetauit de perpetuo nexu, qui futurus erat inter virum & vxorem, *quod magnũ Sacramentum eſt in Chriſto & in Eccleſia. Epheſ. 5.* Fidelis igitur Propheta, & Eccleſiæ Chriſti prima origo in terris Adam fuit. Cumq́ue Deus poſt lapſum Adæ promiſſo benedicto ſemine (quod ſerpentis, qui ſeduxit Euam, caput contereret) *Mulierem dixiſſet in viri poteſtate futuram, Gen. 3.* neceſſariò efficitur, vt vir fuerit ſpiritalis paſtor & *caput mulieris. 1. Cor. 11.* Porrò qui poſtea ex Adamo & Eua in mundum nati ſunt, neceſſariò ſubditi erant ijs parentibus, quos vt honorarent, Lex diuina *(Exodi 20.)* & naturalis præcepit. Forma igitur, ſecundùm quam Eccleſia primùm regebatur, neceſſariò fuit vnius Paſtoris præſidentia, & non aut plurium Optimatum æquale regimen, aut totius populi promiſcua dominatio. niſi fortè aut filij parentibus, aut vxor viro, tam in Dei, quàm in ſæculi cauſis ſubiecta non fuit. Bene habet. In Monarchia igitur Eccleſiæ Dei regimen tam inſigniter fundatum eſt, vt nec impudentiſſimus quiſque id poſsit negare. Ac nimirum Theophilus Antiochenſis doctiſsimus & antiquiſſimus auctor, *in lib. 2. ad Autolycum* docet, *Deum ideo ex coſta viri mulierem finxiſſe, vt Monarchiæ ſuæ myſterium demonſtraret.* Itemq́ue S. Martialis in Epiſtola ad Burdegalenſes ait: *Ex quo primus homo cœpit, à Deo formatus de limo, congregatio filiorum Dei, quæ iam congregatur, in illo ſæculo proclamabatur.* Imò & Epiphanius in lib. 1. contra hæreſes ait: *Sancta & Catholica Eccleſia Principium omnium eſt. Adam nouit Patrem Deum, & filium, & Spiritum ſanctum. Propheta enim erat: neque circunciſionem habens, neque ſimulachra colens, ſed Chriſtianiſmi formam oſtendens.* Denique Diuus Chryſoſtomus in 1. Corinth. Homil. 34. cùm prius dixiſſet, *Adamum fuiſſe Caput vnum omnibus datum,* paulò pòſt adiecit: *Deus nouit inter æquales æmulationem eſſe. Itaque noluit Democratiam, ſed Regnum.* Nec tantùm viuente Adamo regimen Eccleſiæ penes vnum fuit, ſed etiam illo defuncto, Seth inter fideles facilè primas obtinuit. *Seth* (inquit Theodoretus in Gen. Quæſtione 47.) *propter pietatem vocatus eſt Deus: vnde qui ex eo nati ſunt, vocati ſunt filij Dei. Gen. 6.* Seth igitur fuit pater & princeps filiorum ſuorum, non modò ſecundùm carnem, ſed etiam ſecundùm externam & viſibilem gubernationem, qua eos fidem & virtutem docuit. Nam circiter illud tempus, in quo natus eſt Enos, *cœptum eſt inuocari nomen Domini,* quo ex verbo ſolennior quidã Dei cultus tunc inſtitutus fuiſſe videtur. *Septimus verò ab Adã Enoch* prophetauit de vniuerſali Iudicio, ſicuti Iudas Apoſtolus in Epiſtola ſua ſcriptum reliquit. Quæ res abundè teſtatur, nec fidem, nec dona grauita in Eccleſia illis diebus defuiſſe. In tota verò iſta Patrũ ſerie, maior natu cæteris præerat, niſi fortè circa fidẽ naufragium faciens (vt Cain, qui fugiebat à facie Dei, *Gen. 4.*) ab Eccleſia excidiſſet. Ex ijs autem qui permanſiſſent in Eccleſia, vt quiſque maximus natu erat, ſic depoſitũ, quod à Maioribus acceperat, & ipſe cuſtodiebat, & poſteris tradebat. Nec vnquam duo ſimul, nedũ plures, æquali poteſtate præſidebant, cùm etiã inter geminos is, qui prior ex vtero prodierat, ſciretur fuiſſe primogenitus. Idcirco enim hoc ipſum non legis Moſaicæ, neq; etiam Euangelij aut gratiæ, ſed naturæ tempus vocatum eſt, quia iam Dei populus regebatur nõ per inſtituta Moſaica, vel Euangelica & Apoſtolica, ſed potiſsimũ per eam Dei gratiã, quæ tributa erat ſecundùm legis Naturæ ſemina & ordinẽ naſcendi. Quapropter, cùm certiſsimũ ſit, Eccleſiam in primo exordio ſuo per vnũ Adamum fuiſſe gubernatam: cumq́ue Eccleſia & verè credatur ciuitas ſeu Reſpublica Dei eſſe *Apocal. 22.* & vna eademq; ſemper manere: nec tamen vna eademq́ue Ciuitas & Reſpublica ſemper maneret, ſi diuerſis temporibus ſecundùm aliam & aliam formam regeretur (mutata enim regiminis forma, etiam ipſa Reſpublica mutatur, vt eadem nõ ſit, quemadmodum in Philoſophorum & Iuriſprudentum iudicijs in primo huius operis Libro docuimus) neceſſe eſt vt credamus, Eccleſiã, quæ ſemel ab vno ſummo Paſtore maniféſtiſsimè gubernata eſſe cognoſcitur, ab vno ſummo Paſtore in æternum gubernari.

1. Adam

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

PRIMA ÆTAS
Mundi Annorum
1656.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui succeßionem continuatam non habent.*

1. Adam Pater orbis terrarum. Sapient. 10. — *Cain*

egressus est à facie Domini: vt etiam omnes Hæretici egrediuntur ab Ecclesia Dei. 1. Ioan. 2. *Exierunt è nobis.* Ferè autem exeundi origo ab inuidia promanat, dum sibi alium anteponi molestè ferunt. Vnde Beatus Cyprianus in Tractatu de zelo & liuore: *Ad hæreses atque ad schismata prosilitur, dum Episcopis inuidetur, dum quis aut queritur, non se potius ordinatum, aut dedignatur alterum ferre præpositum. Hinc recalcitrat, hinc rebellat.*

2. Seth.

1. Ioan. 3. Cain ex maligno erat, & occidit fratrem suum, quoniam opera eius maligna erant: fratris autem eius, iusta.

3. Enos.

Iosephus Antiquitatum Iudaicarum lib. 1. cap. 2. *Cain ex illa regione, in qua fratrem occiderat, extorris, tandem Naida condidit, illicque sedem optauit. vbi etiam liberis procreatis, facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ socijs, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhæc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutauit, pristinamq; sinceritatem & generositatem ignaram talium artium, in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemq; exstructam & communitam, coactis in vnum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enosæ nomine imposito, ab Enoso liberorum natu maximo.*

4. Cainan.

5. Malaleel.

6. Iared.

Augustinus de Ciuitate Dei Lib. 15. Cap. 8. *Moyses dicturus præcipuè de Ciuitate Dei, nec de altera hominum societate tacet, quam terrenam dicimus ciuitatem, vt Ciuitas Dei etiam suæ aduersariæ comparatione clarescat.*

7. Enoch.

8. Mathusalem.

Primus Lamech vnus ex posteris Cain duas simul vxores duxit, quod tamen vitio ei [illegible] vertitur. Ex matrimonio inter eos contracto, qui disparis cultus erant, gigantes nati sunt. *Isti sunt potentes à seculo, viri famosi.* Genes. 6.

9. Lamech.

10. Noë.

Tota posteritas Cain absorpta est in Diluuio: vt manifesto appareret, solam Dei Ciuitatem esse Catholicam, hoc est, ab initio mundi vsque ad finem pertingere: cùm interim nulla sit perpetua & continuata terrenæ ciuitatis series aut succeßio. Nam vt nunc per Diluuium tota perijt: sic sæpe aliâs per Dei potentiam deformata est, & interrupta, quod in omnibus hæresibus locum habet.

Anno autem vitæ Noë 600. extitit Diluuium anno mundi 1656.

Epiphanius in præfatione libri sui de Hæresibus: *Prima omnium sectarum mater Barbarismus est, quæ durauit à diebus Adam in decem generationes vsque ad Noë. Appellatus est autem Barbarismus ex eo, quòd eius temporis homines non habuerint Principem quendam aut vnam concordiam, sed quòd vnusquisque pro sua ratione procedebat, & sibiipsi lex iuxta propriæ voluntatis prærogatiuam fiebat.*

Regimen Ecclesiæ Dei fuisse penes vnum præcipuè sub Noë, Melchisedech, & alijs Patriarchis post Diluuium.

DEus eo consilio Diluuium induxisse videtur, ne per commixtionem infidelium filiorum Cain cum fidelibus posteris Seth, Ecclesia Dei aut hæresi aliqua inficeretur, aut ignota & inter impios confusa delitesceret. Deleta igitur impiorum generatione, soli remanserunt fideles & Catholici, vt ita sciretur, seriem Ciuitatis diabolicæ interrumpi solere & diuidi: Catholicam verò Ecclesiam habere immutabilem ordinis sempiterni continuationem. Iam verò ille vnius Pastoris in Ecclesia Dei Primatus, qui tam insigniter ante Diluuium in Adamo elucebat, clariùs etiam, si fieri potest, in Patriarcha Noë post Diluuium apparet. Nam cùm octo solæ personæ remansissent in arca Noë, quarum vna fuit vxor ipsius Noë, aliæ verò tres fuerunt filij, tres autem reliquæ vxores filiorum Noë: certum est, & omnes vxores viris suis, & reliquos viros cum vxoribus ipsorum, patri suo Noë per legem naturæ subiectos fuisse: ipsumque Noë *præconem iustitiæ* ab Apostolorum Principe appellatum, *2. Pet. 2.* eos omnes in via iustitiæ secundùm Dei voluntatem direxisse. Nam & *cum illo Deus pepigit fœdus. Gene. 6. & ipse altare primus erexit, & de pecoribus ac volucribus mundis obtulit holocausta super altare; benedixitque ei Deus, & filijs eius. Gene. 8. & 9.* Fuit ergo Noë totius Ecclesiæ tunc in terra degentis summus Pastor & Rector, *vixítque post Diluuium trecentis & quinquaginta annis*; ita vt Abraham quinquaginta duorum ferè annorum esset, antequam Noë moreretur. Quæ sola res quãquàm ad Primatum vnius Pastoris confirmandum satis virium habeat, tamen illud etiam ex Hæbraicis Diui Hieronymi Quæstionibus adijcere operæpretium erit: *Tradunt* (inquit) *Hebræi, Sem filium Noë fuisse Melchisedech, omnésque primogenitos Noë, donec sacerdotio fungeretur Aaron, fuisse Pontifices.* Si ergo vsque ad Aaron primogeniti erant Pontifices, certè quidem vt vnus erat primogenitus in singulis familijs, ita in omnibus simul Tribubus erat etiã vnus, qui non ignorabatur inter alios primogenitos omnium esse primus & natu maximus. Fiet hoc illustrius per exempli appositionem. Abraham fuit primogenitus Thare. Nam cùm Thare *(Gene. 11.)* dicatur genuisse tres filios, Abram, Nachor, & Aram: primus eorũ commemoratur Abram, tùm in lib. Geneseos, tùm 1. *Paralipom. cap.* 1. Præterea Sem fuit primogenitus filius Noë. Legimus enim *Genes. 5. Noë cùm quingentorũ esset annorum, genuit Sem, Cam, & Iaphet, Genes. 10. Hæ sunt generationes Noë, Sem, Cam, & Iaphet.* Denique 1. *Paralip. 1. Noë, Sem, Cam, & Iaphet*, eodem ordine collocantur. Hæc eò pluribus persequor, quòd non ignorem, nonnullos contra Scripturarum fidem insinuare velle, quòd Sem non fuerit primogenitus Noë.

Cùm ergo & Abrahã primogenitus Thare, & Sem primogenitus Noë fuerit, si nunc hi duo aut etiã plures primogeniti concurrissent: facilè intellectum esset, quis eorũ alteri cedere, quísue omnium primus haberi debebat. Sem quippe totis octo generationibus antecessit Abrahã, & ideo maior natu Sacerdos, ac dignitate potiore præditus fuit. Hinc factũ est, vt cùm Abraham venisset ad Sem (*Hebræi* enim, vt D. Hieronymus auctor est, *tradunt Sem esse Melchisedech*) tãtò se minorem illo atque inferiorem cognouerit, *vt Melchisedech benedixerit Abrahæ. Gen. 14. Abraham verò dederit illi decimas ex omnibus, Hebr. 7.* Hinc apparet, cùm & Abraham, & Sem primogeniti ambo, ac Sacerdotes fuerint, non ideo tamen æquales extitisse, verùm primas obtinuisse Melchisedech, eò quòd seculis aliquot Abrahamum anteiret. Vnde Theophilus Antiochensis in lib. 2. ad Autolycũ, meritò scripsit de isto Melchisedech, οὗτος ἱερεὺς ἐγένετο πρῶτος πάντων ἱερέων τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου. *Hic Sacerdos fuit primus omnium Sacerdotum Dei altissimi.* Apposui Græca verba, quoniam Conradus Clauserus Tigurinus male ea Latinè reddidit. Sic enim ea vertit: Hic primus omnium Sacerdos Dei altissimi fuit. Theophilus nõ dicit, quòd Melchisedech primus omnium fuit Dei Sacerdos: Nam & Noë, & Abel fuit Dei Sacerdos ante illum: sed dicit, *ex omnibus Dei Sacerdotibus Melchisedech fuisse primum Sacerdotem.* Quinetiã Hieronymus in Quæstion. Hebraicis Melchisedechi & Abrahæ Sacerdotium conferens, ait: *Apostolum in Epistola ad Hebræos ex eo, quòd Melchisedech Abrahæ benedixerit, colligi velle: quòd Sacerdotium Ecclesiæ habentis præputium benedixerit circumciso Sacerdotio Synagogæ.* Fuit ergo etiã in illis diebus Sacerdotiũ vnum altero maius. Quapropter, quotcunque in loca Fideles olim dispersi fuerant, salua tamẽ ordinis & dignitatis inter illos ratione, Primatus penes maximum natu Primogenitum perpetuò mãsit. Qui verò Sacerdotes neglecta Maiorum suorum præsidentia, sibique solis confidentes, omnia domi pro imperio egerunt: hi & ipsi errârunt, & alios in errorem similem trahentes, à vera & Catholica fide exciderunt. Id quod alijs generationibus penè omnibus, his quidem citiùs, illis verò tardius, at omnibus tandem euenit, præterquàm Israëlitis posteris Abrahæ, qui per Isaac & Iacob ab eo descendentes, incolumem Sacerdotij Primatum omnino conseruârunt.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

SECVNDA ÆTAS Mundi, Annorum 293.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Noë.

Cham, Chus,

Sem.

Arphaxad.

Sale.

Heber.

Phaleg.

Reu.

Sarug.

Nachor.

Thare.

Nemrod. Ipse cœpit esse potens in terra. Principium regni eius Babylon. Gen. 10. Is dixit, non Deo, sed propriæ virtuti homines fælicitatem suam debere, atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat: ratus fore, vt plurimi homines ad se deficerent à Deo, si modò se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud Diluuium. Hæc Iosephus antiquitat. Lib. 1. Cap. 4.

Epiphanius Hæresi 8. *Omnis gens Regem sibi in caput præficiebat: hinc bellum, & seruitus.*

Nimrodo successit Belus Iupiter, quem Belū (auctore Eusebio in Chronicis) Assyrij Deum sibi nominauerunt. Eodem ferè tempore Dinastiæ AEgyptiorum inchoatæ sunt. Post annos verò sexaginta duos, Ninus, qui & Assur dicebatur, filius Beli Iouis, tam Assyriorum auream monarchiam erexit, quàm Niniuem ciuitatem condidit, quæ Monarchia stetit annis. 1240. Ex his autem nominibus Beli, ac Iouis, omnia penè Idola tùm apud Chaldæos & Assyrios, tùm apud Græcos & Latinos nominata sunt. Hinc Bel Babyloniorum Deus, quem Daniel destruxit. Hinc Beel-phegor Moabitarum, Belzebub Accaronitarum, & Baalim, & Baal-iada, & Baal-meon, & quæ sunt eius generis.

Epiphanius Tom. 1. lib. 1. *Tempore Sarug. incepit inter homines Idololatria ac Græcismus. Postea deificauerunt aut infælices tyrannos, aut præstigiatores, monumenta ipsorum venerantes, & longo tempore postea Saturnum & Iouem, Rheámque ac Iunonem, & alios deinceps. Hinc initium sumpserunt Ægyptiorum fabulæ.*

Epiphanius in præfatione libri sui de Hæresibus: *Secunda sectarum omnium mater, est Scythismus à diebus Noe vsque post turris Babylonicæ tempus, ad paucos ipsius Phaleg & Rhagan annos, qui ad Europæ declinantes regionem, Scythiæ parti & ipsorum gentibus adiudicati sunt, ab ætate Thare & vlterius, ex quo Thraces nati sunt.* Et pòst Libro 1. Tom. 1. *Scythismus à Diluuio vsque ad turrim & Seruch fuit. A Seruch autem vsque ad Abraham, & huc, Græcismus.* Duæ igitur sectæ in hanc ætatem incidunt, Scythismus & Græcismus.

Regimen Ecclesiæ penes vnum præcipuè fuisse à diebus Abrahæ vsque ad Legem Moysi datam.

IN diuinis Scripturis tanta ratio habetur vnius Abrahæ, vt Dominus ipse dicat, *Gen. 17. Num celare potero Abraham, quæ gesturus sum, cùm futurus sit in gentem magnam, & benedicendæ sint in illo omnes nationes terræ?* Deinde Apostolus *ad Rom. 4.* ait, eum fuisse *patrem* non modò *circuncisionis*, sed etiam *omnium credentium per præputium.* Augustinus verò in *15. de Ciuitate Dei ca. 8.* non dubitat affirmare, *Spiritum sanctum id egisse per Moysen, vt per successiones certarum generationum ex vno homine propagatarum, perueniretur ad Abraham, ac deinde ex eius semine ad populum Dei.* Iam verò in rebus gestis Abrahæ clarissimè præfigurata est vnius summi Pastoris necessitas. Cùm enim ex Chaldæa exijsset vnà cum Lot filio fratris sui, & tam ipse quàm Lot gregibus ouium abundaret, *non poterat eos terra capere, vt habitarent simul. Gen. 13. Vnde facta est rixa inter pastores gregum Abraham & Lot. Dixit ergo Abraham ad Lot: Ne quæso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos fratres enim sumus. Diuisíq; sunt alter ab altero.* Hæc verò in figura contigerunt illis. Designarunt autem, non posse duos Pastores aut Præfectos populorũ, qui prorsus æquali potestate præditi sunt, nec superiorem vllum agnoscunt cui ambo pareãt, in eadẽ Ecclesia cum pace diu manere, quin rixa & iurgium vel inter ipsos, vel inter eorum presbyteros & vicarios intercedat. Nam si ne fratres quidem, & ij tam iusti & probi viri, poterant simul pacificè habitare: quantò minus hoc idem in alijs non tam perfectis hominibus expectandum est? Frustra igitur Protestantes dicunt, omnes Ecclesiæ Pastores cum æquali potestate ad Ecclesiam regẽdam missos esse. Hoc enim perinde est, ac si dicerent, Ecclesiam in tot partes & sectas necessariò diuidendam esse, quot sunt in mundo Pastores & Præfecti fidelium. Cùm autem Abrahæ familia ex Ismaële filio, ex vernaculis, & emptitijs consistens, *Gene. 17.* Christi Ecclesiam figurârit: quotquot Fideles in Ecclesia Christi simul degũt, vni summo Pastori, qui vicem Christi nunc gerat, sicut Abraham olim gessit, subesse debent. In huius vnitate Sacramenta percipiãt, sicut olim domus Abrahæ signaculum Circuncisionis ab vno illo accepit. Moriturum verò Abrahã constat *vni Isaac omnia, quæ possederat, dedisse.* Quin etiam certum est, Deum post obitum Abrahæ, nõ Ismaëli, sed Isaac benedixisse. *Gene. 25.* Vnus igitur Pastor vni succedit. Et quamuis Rebecca vxor Isaac geminos vno tempore pareret, non tamen ambo fuerunt æquales, sed qui prior ex vtero matris egressus est, primogenituræ honorem assecutus est, donec *primogenita sua paruipendens eadem fratri natu minori vẽdidit* qui postea ius industria sua sibi acquisitum cõtemplans, in mysterio dixit: *Ego sum primogenitus tuus Esau.* Satis autem ad nostrum propositum est, quòd plures simul primogeniti esse non poterant, sed in vno simul Pastore primo benedicitur Ecclesia Dei. Atque hactenus quidem Ecclesia illius temporis intra vnius familiæ fines continebatur. At postquàm Iacob est mortuus, duodecim Patriarchas post se reliquit, atque ij totidem familias alebant, & singularum familiarum singuli primogeniti Sacerdotium administrârunt. Illi enim primogeniti sunt *illi iuuenes, quos Moyses altari erecto, & duodecim titulis per duodecim tribus Israel constitutis, ad immolandum Domino misit.* Exodi 24. cùm nondum vnctus esset Aaron in summum Pontificem, aut filii eius in sacerdotes. Hoc enim postea factum est. *Exod. 28.* Habebant igitur singulæ familiæ Sacerdotes suos. Sed numquid omnes æquali prorsus potestate præditi erant? nihil minus. Imò primogenitus familiæ Ruben fuisset omnium dignissimus, secundùm quod Iacob ei dixit, *Genesis 49. Ruben primogenitus meus: prior in donis, maior in imperio,* nisi reiectus esset, quia maculauit stratum patris sui. Exhæredato igitur primogenito Ruben, is honor postea delatus est familiæ Leui. Sed hoc interim certum est, Ruben futurum fuisse priorem cæteris secundùm ius naturæ tam in regni, quàm in Sacerdotij administratione. Cæterùm vt regni hæreditas ad Iudam, sic Sacerdotij Primatus ad Leuitas extra ordinem translata est. Nec iã rectè mihi opposueris, solos Leuitas in sacerdotio successisse. Hoc enim factũ est non per legem naturæ, quæ hactenus obseruata erat: sed per legem Mosaicam, quæ posthac primùm incipiet. Neque verò fuisset opus, *vt solus Aaron & filij eius super cultum sacerdotij constituerentur, vtq; externus, qui ad ministrandum accederet, moreretur,* nisi quia absque hac lege, quam Deus per Moysen tulit, omnium familiarum primogeniti sacerdotio fungi potuissent, sicuti constat, iustum Iob, aliosque alibi degentes Deo sacrificium obtulisse. Hoc igitur est quod vrgemus, quoties multæ familiæ ad vnam fidei societatem pertinebant, certum ordinem fuisse inter illas constitutum, & Primatum sacerdotij penes vnum semper extitisse: vt si fortè inter fideles ipsos lis quæpiam de sacris rebus orta fuisset, non deesset, qui pro authoritate sua vel finem, vel certè modum controuersijs imponeret. Hoc enim fieri debere cùm natura ipsa nos doceat, non est putandum, id eo tempore prætermissum esse, in quo secundùm naturæ legem Ecclesia potissimùm regebatur.

Ciuitas

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

TERIA ÆTAS
Mundi Annorum
505.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Abraham.

Isaac. *Esau*

Iacob.

Esau pro pane & lentis edulio vendidit primogenita, & abijt paruipendens, quòd primogenita vendidisset. Hierony. in Epist. 26. ad Euagriũ: *Hebræi tradũt, quòd vsq; ad Sacerdotium Aaron oẽs Primogeniti ex stirpe Noe fuerint Sacerdotes; & Deo victimas immolarint, & hæc esse primogenita, quæ Esau fratri suo vendiderit Iacob.* Hæc ille. Parui ergo facere Sacerdotalẽ dignitatẽ, & ei præferre bona seculi, quæ sunt esca ventris, hoc vnum est ex illis signis, per quæ Hæretici & Apostatæ cognoscuntur.

Iudas. *Leui.*

Anni quadringenti & triginta afflictionis & seruitutis filiorũ Israël nõ post ingressum Iacobi in AEgyptum, sed ab egressu Abrahæ de Haram computandi sunt. Primùm quia Paulus *ad Galat. 3.* significat, legem datã tot annis post promissionẽ Abrahæ factam. Deinde quia nõ est verisimile, inter ingressum aui Caath. *Gen. 46.* & egressum Moysis nepotis Exod. 12. tot secula defluxisse. Deniq; 70. Interpretes ita litem dirimunt. *Exod. 12.* Habitatio (inquiunt) filiorum Israel, quam habitauerunt ipsi & patres eorum in terra AEgyti, & in *terra Chanaan, quadringenti & triginta anni.* Adijciunt (velut interpretationis loco) ad Hebraicorum codicum lectionem ea verba, *Et in terra Chanaan.* quam lectionem Eusebius in Chronicis secutus est, eademq; sententia placuit Augustino lib. 16. c. 16. de Ciuitate Dei.

Phares. *Caath.*

Epiphan. in præfatione librorum de hæresibus: *A tẽporibus Abrahæ Iudaismus formã adeptus est, idémque per Mosem septimum ab Abraham, Lege data ipsi à Deo, dilatatus: A Iuda verò quarto filio ipsius Iacob per Dauidem (qui primus ex eiusdem Tribu regnauit) perfectum Iudaismi nomen sortitus. De his enim quatuor sectis Apostolus compendio dixit: In Christo enim Iesu non Barbarus, non Scytha, non Græcus, non Iudæus, sed noua creatura.* Barbarismum Epiphanius assignauerat primæ ætati mundi, Scythismum secundæ, & Græcismi initia: Iudaismũ verò velut sectã numerat, præ illis cæremonijs, quæ Dei cultum ad circũcisionem carnis, & ad templum Hierosolymitanũ astringebant.

Esron. *Amram.*

Græcismus ergo antè inceptus, his gradibus creuit. Primùm homines à traditione Maiorũ præcedẽtes, & nimiũ graue onus arbitrati, vt Dei mandata custodirent, voluptatibus sese totos addixerũt. Deinde cùm molestia aliqua premerentur, ac necesse haberẽt opẽ, quàm sibi ipsi ferre nõ poterãt, aliũde petere, eos ipsos, vnde aliquod solatiũ perceperãt, diuinis honorib' prosequi cœperũt. Ita imagines vel hoĩm, vel aliarũ rerum coloribus expresserũt, moxq; religiosam ipsarũ venerationẽ suis cõmendarũt.

Aram. *Aaron et Moses nati.*

Eusebius in Chron. Anno Mosis 35. Cecrops regnauit primus in Attica. nec multò pòst Io in AEgyptũ profecta est, & Isis ibi nũcupata. *Ferũt Cecropem* (vt est apud Cyrillum lib. 1. contra Iulianũ) *primum ex hominibus sacrificasse bouem, nominasseq́; Iouem apud Græcos summum Deorum.*

Moses fugit in terram Madian. *Aminadab.*

Iam vsq; eò creuerat Idolorũ cultus, vt sacerdotes ei Reipublicæ præficerentur, certaq; sacra & cæremoniæ cõstituerentur, quibus Idola colenda essent. verùm præter alia omnia, quibus ille vanissimus creaturarũ cultus reprehendi potest, illa duo sunt inprimis perpendenda: vnum quòd nõ ab initio hic cultus erat à Deo institutus, & cõtinua maiorum serie traditus, sed nuper ab hominibus impijs introductus. Alterum, quòd non vbique eodem modo est receptus, sed in tanta dissensione alibi aliter propositus, vt meritò Magnus Athanasius de ea re in Oratione cõtra Idola sic scripserit: *Quot sunt gentes, totidem Deorũ genera confingũtur. Est quoq; vbi eadẽ regio, atq; adeò eadem ciuitas inter se dissideat in superstitione Idolorum. Phœnices certè Ægyptios Deos non agnoscunt: neque Ægyptij eadẽ cũ Phœnicibus simulachra adorant. Nec Scythæ Persarũ, nec Persæ Scytharũ numina recipiũt. Pelasgi Thraicios deos repudiant, Thraces Thebanos ignotos habent. Indi contra Arabes: Arabes contra Æthiopes, & Æthiopes vicissim contra illos, in ratione cæremoniarum dissentiũt. Syri Cilicum deos non colũt: & Cappadocũ gentes, alios præter istos, Deorum nominibus appellant. Diuersos item Bithynij, diuersos Armenij commenti sunt. Et quid opus multis? qui in continente sunt, alios ab Insulanis deos venerantur. In summa quælibet ciuitas, & vicus, vicinorum numina non agnoscens sua præstituit, eáque sola Deorum loca habenda existimat.*

Moses populum Israël ex Ægypto educit.

Visibile regimen Ecclesiæ Dei penes vnum præcipuè sub Moyse extitisse, idq́ tam ante Legem datam, quàm postea.

Ne visibilis Ecclesiæ Monarchia Legi Mosaicæ primùm accepta ferretur, tùm per tres primas mundi ætates vnum præcipuè alijs fidelibus præfuisse declaraui, tùm idipsum ostendam in Moyse primo Pastore euenisse, etiam antequàm à Deo Legem accepisset. *Deus enim constituit Moysen omnium Iudæorũ Principem*, mittens eum ad Pharaoné, vt educeret filios Israel de AEgypto, *Exo.3. Act.7.* Cùm aũt eduxisset eos, & mare transiisset, venit ad eum Iethro cognatus suus. *Exo.18.* Qui videns Moysen solum sedere, vt populum Dei iudicaret, non est ausus quidé Principatum eius à Deo constitutum euertere, auctorq́; esse, vt alios Optimates in societatem Imperij asciscerat: verùm prudẽter ei consuluit, vt inferiores quosdam magistratus eligeret, *qui minora tantũmodo iudicarent: quicquid aũt maius esset, ad Moysen referrent. Quibus auditis, Moyses electis viris strenuis de cuncto Israël, constituit eos Principes populi, Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos qui faciliora tantummodò iudicantes, quicquid grauius erat, referebant ad Moysen*. Porrò Lex nondum erat data, nec cõstitutus adhuc fuit sacer ille status Reipublicæ, qui vsque ad Christum in populo Iudæorũ perseueraret. Iste igitur Principatus Mosis hactenus ad naturæ legẽ referendus est, secũdùm quam & Adã, & Seth, & Enos, & Noë, & Melchisedech, & Abrahã, & Isaac, & Iacob, singuli suo tempore populo Dei præfuerunt. Quibus ita positis, absque omni dubitatione concluserim, vnius primi Pastoris Præsidentiam omni iure ac tempore nobis commendatam fuisse. Nam vt naturali iure ac tempore ita rem se habuisse hactenus ostendi, sic postea id ipsum de legis Mosaicæ, ac de gratiæ Christi statu planum faciam. Quod autem in lege Mosaica vnus potissimùm sacris rebus præfuerit, nec Aduersarios puto negaturos. Scriptum est enim: *Exo.28. Applica ad te Aaron fratrem cum filijs suis de medio filiorum Israël, vt Sacerdotio fungantur mihi.* Et Exo.29. *Indues Aaron vestimentis suis, linea, & tunica, & superhumerali, & rationali, quod constringes balteo. Et pones tiaram in capite Aaron, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vnctionis fundes super caput eius.* Et pòst: *Vestem autem sanctam, qua vtetur Aaron, habebunt filij eius post eum. Septem diebus, vtetur illa, qui Pontifex pro eo fuerit constitutus de filijs eius.* Et Num. 3. *Applica Tribum Leui, & fac stare in conspectu Aaron Sacerdotis, vt ministrent ei. Dixitq́ Dominus ad Moysen: Ego tuli Leuitas à filijs Israël pro omni primogenito qui aperit vuluam in filijs Israël.* Hîc manifesta ratio redditur, quare Tribus Leui Sacerdotalis fiat. Cùm enim primogeniti fuerint hactenus Sacerdotes, nunc Leuitæ ad id munus deputantur, vt primogenitorum vicem teneant. Leuitæ autem non fuerunt primogeniti filiorum Iacob, quia non de Ruben, qui primogenitus erat, sed de Leui, quem Iacob tertio loco genuit, nati sunt. Sed nunc instar primogenitorum à Deo habentur: Primùm quidẽ, quia Deo sic visum est. Deinde verò, quia Moyse cõtra Idololatras clamãte: *Si quis est Domini, iungatur mihi: cõgregati sunt ad eum omnes filij Leui, manusq́; suas Domino in cæde filiorum fratrumq́ suorum consecrârũt, vt daretur illis benedictio. Exo.22.*

Quia ergo Leuitæ peccatum adorationis vituli tanto feruore expiârunt, cæteris omnibus in sacerdotali honore prælati sunt. Inter Leuitas aũt familiæ plures cùm essent, Primatus Sacerdotij fuit penes Aaronem solum: filij verò eius inferiorem Sacerdotij gradum obtinebãt. Mortuo aũt Aarone, Moyses filium eius Eleazarũ vestibus illius induit. *Nume.20.* Primatus igitur ab Aarone ad filios eius ordine peruenit. Atq; in æternũ seruata est ea regula, quã Moyses præscripsit, dicens: *Si Iudicũ verba inter portas tuas videris variari, venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem qui fuerit illo tẽpore, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Qui aũt superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui pro tempore ministrat Domino, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israël.* Eadẽ igitur obedientia vsq; ad Christi aduentũ debebatur ijs, qui post Aaronẽ sedissent in Cathedra Moysis, quæ ipsi Moysi, dũ viueret, debita fuit. Quod hactenus de vnius Primatu dixi, aut in posterum dicturus sum, ad Ecclesiasticum regimen atq; ad res sacras totum referri debet. Neq; enim nego, Rempublicã Iudæorũ in ciuilibus causis sæpius quidem à Monarchis, sed tamẽ interdũ ab Optimatibus, interdũ etiam à populo gubernatam fuisse. Verùm id imprimis asseuero, vnũ Pastorẽ cæteris omni ætate præfuisse, & regimẽ Ecclesiæ Dei præcipuè semper penes vnũ fuisse. Quod vt in hac ætate ac sequẽtibus manifestè appareret, summorum Sacerdotum successionem partim ex 1 lib. Paralip. cap.6. partim ex Iosepho, Nicephoro, & alijs authoribus repetitam adscripsi.

Sacerdotum Leuitici generis successio.

1. *Aaron.*
2. *Eleazarus.*
3. *Phinees.*
4. *Abisue.*
5. *Bocci.*
6. *Ozi.*
7. *Zaraias aliâs, Eli.*
8. *Meraioth. aliâs Achitob, sub quo Samuel.*
9. *Amarias, aliâs, Abimelech,* quem Saul occidit.
10. *Achitob, aliâs, Abiathar.*
11. *Sadoch* sub quo templum cõstructum est.

Ciuitas

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

QVARTA ÆTAS Mundi, Annorum 480.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Lex datur in monte Syna.

Duces & Iudices post Mosen

Naasson. *Iosue.*
Othoniel.
Aiod.
Salmon. *Debora & Barac.*
Gedeon.
Abimelech.
Booz. *Thola.*
Iair.
Obed. *Iephte.*
Abesan.
Ahialon.
Abdon.
Iesse. *Samson.*
Heli.
Samuel.
Saul Rex.
Dauid Rex.
Salomon.

Templum ædificari cœptum est Hierosolymis, Anno quarto Salomonis.

Core Nepos Caath: itemque Dathan, Abiron atque Hor, aliique ducenti quinquaginta Proceres Synagogæ, *surrexerunt contra Moysen & Aaron, dicentes: Sufficiat vobis, quòd omnis multitudo sancta est. Cur eleuamini super populum Domini?* Vide si hæc eadem Protestantium verba non sint contra Diui Petri Successorem. Ait autem Dominus ad Moysen: *Præcipe vniuerso populo, vt separetur à tabernaculis Core, Dathan, & Abiron. Et dixit Moyses ad turbam: Recedite à tabernaculis hominum istorum impiorum, & nolite tangere, quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum. Terra igitur aperiens os suum, deuorauit eos cum vniuersa substantia eorum, descenderúntque in infernum viui, operti humo. Sed & ignis egressus à Domino interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum.* Num. 16.

Ignatius ad Magnesianos. Epist. 3. *Nemo remansit inultus, qui se contra superiores extulit: neque enim Legi Dathan & Abiron restiterunt, sed Mosi: ac viuentes ad inferos detrusi sunt Chore & qui cum eo conspirauerant aduersus Aaron: ducenti quinquaginta, igne consumpti sunt.*

Cyprianus lib. 1. Epist. 6. *Core, Dathan, & Abiron cum Sacerdote Aaron & Mose eundẽ Deũ nouerant, pari lege & religione viuentes, vnũ & verum Deum, qui colendus atque inuocandus fuerat, inuocabant: tamen quia loci sui ministerium transgressi contra Aaron Sacerdotem, qui Sacerdotium legitimum dignatione Dei, atque ordinatione perceperat, sacrificandi sibi licentiam vindicauerunt, diuinitus percussi pœnas statim pro illicitis conatibus rependerunt: nec potuerunt rata esse, & proficere sacrificia, irreligiose & illicitè contra ius diuinæ dispositionis oblata. Turibula quoque ipsa, in quibus incensum illicitè fuerat oblatum, ne in vsu de cætero essent Sacerdotibus, sed potius indignationis & vltionis Diuinæ memoriam corrigendis posteris exhiberẽt, iussu Domini conflata atque igne purgata, in laminas ductiles producuntur, & affiguntur altari, secundùm quod loquitur Scriptura diuina: Memoriale, inquit, filiis Israël, vt non accedat quisquàm alienigena, qui non est ex semine Aaron, imponere incensum ante Dominum, vt non sit sicut Chore. Et tamen illi schisma non fecerant, nec foras egressi, contra Dei sacerdotes impudenter atque hostiliter rebellauerant, quod nunc hi Ecclesiam scindentes, & contra pacem atque vnitatem Christi rebelles, Cathedram sibi constituere, & Primatum assumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vindicare conantur.*

Eusebius in Chronicis. Tempore Iephte Iudicis, Alexander, qui etiam Paris dicebatur, Helenam rapuit: vnde belli Troiani origo. Argonautarum nauigatio paulò antiquior habetur. Homerus longè postea floruit, in diebus, vt putatur, Heli Sacerdotis & Iudicis. *Constat autẽ* (inquit Iosephus libro 1. contra Apionem) *quòd apud Græcos nulla inuenitur conscriptio poëmate Homeri vetustior. Antiquissimum literarum vsum habuisse creduntur à Phœnicibus, & à Cadmo se didicisse gloriantur.* Et paulò antè: *Apud Ægyptios, atque Chaldæos, & Phœnicas res gestæ antiquissimam & permanentem habent memoriã traditionem. Quia* (vt alibi in eodem libro ait) *Sacerdotibus erat iniunctum, vt circa conscriptiones diligentiam adhiberent.*

Reges Iudæorum in sacris causis non fuisse Pontificibus Prælatos diuino saltem iure. 12. *Achimaas.*

QVI summorum Pontificum in Ecclesia Christi Primatū oppugnant, cùm omnino fate-
ri cogantur, fuisse in Synagoga Iudæorū à diebus Moysis vsque ad Christum certam
Pontificum Leuitici generis successionē: hoc saltē obtendunt, Pontifices illos adeo 13. *Azarias.*
non solos rebus sacris præfuisse, vt etiā Iudæorum Reges maiorem in Ecclesiasticis negotijs
non quidem vsum aut scientiam, sed tamen auctoritatē ipsis Pōtificibus habuerint. Reges enim
tùm alijs Pontificibus præscripsisse quid agerent, tùm alios ab officio penitus remouisse. Hoc
qui dicunt, adeo præ inuidia, quam contra summos Pontifices exercent, obcæcati sunt, vt pro-
pè communē sensum amisisse videantur. Vnde enim metiuntur auctoritatis magnitudinem in 14. *Iohanam.*
aliqua re? Vtrū ex factis hominū? An ex iure & præscripto Dei? Quod illi à Regibus factū asse-
runt, etiāsi à bonis hominibus, & bene interdū fuisse factū, non negem, atq; ideo putandum sit,
Dei voluntate idipsum esse factū: tamen nihil inde aliud rectè concludas, quàm in simili causa
per easdē aut similes personas tale aliquid quandoq; fieri posse. At facta hominū, quantūuis bo 15. *Azarias.*
na & Deo probata, diuinas leges non immutant. Ab initio Deus creauit masculum & fœminā,
vt duo essent in carne vna, & vir adhæreret vxori suæ. Postea rebus ita postulantibus, & vnus
vir plures accepit vxores (vt Abraham, Iacob, Dauid) & vxori suæ libellum repudij dedit, vt
Moyses Iudæis permiserat. Hæc quidem facta sunt, & non semper malè sunt facta. Sed nū pro- 16. *Amarias.*
pterea ius Dei mutatum est, & non semper potius eodem modo se habuit, vt vnus vir vnam
duceret vxorē, eamq; (excepta causa fornicationis) nūquàm repudiaret? Sic omnino se res ha-
bet in causa Pontificū Synagogæ. Quod enim vel Dauid, vel Salomō, vel quisquam alius Rex
bonus in rebus sacris fecit, illud quidem in factorum genere improbandū illo tempore nō fuit: 17. *Achitob.*
sed tamē ius Dei mansit illæsum, quod summā cognoscēdi & iudicādi potestatē sacerdotibus
Leuitici generis cōmisit. *Qui enim superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tēpore mi-*
nistrat Domino, ex decreto Iudicis morietur homo ille. Deuteron. 17. Sacerdotes enim ab omni, quod
inebriare poterat, abstinere iubebantur, *vt haberent scientiam discernēdi inter sanctū & profanū,* 18. *Sadoch*
docerēntque filios Israel omnia legitima Dei. Leuit. 10. *Pactum meum cum Leui, dicit Dominus ex-*
ercituū. Lex veritatis fuit in ore eius. Labia enim Sacerdotis custodient scientiam, & legē requirent
ex ore eius, quia Angelus Domini exercituū est. vos autē recessistis de via, & scādalizastis plurimos 19. *Sellum.*
in lege, irritū fecistis pactū Leui, dicit Dominus exercituū. Propter quod & ego dedi vos contempti-
biles, & humiles omnibus populis. Malach. 2. Ecce Propheta rationē reddit, cur mali sacerdo-
tes non modò à Regibus Iudæorum, sed etiam ab alienis ex Dei volūtate afflicti & puniti sint. 20. *Helcias*
Sed neq; ista mutāt ius Diuinum. Nos aūt quærimus, quid fieri Deus voluerit, quidq; ab initio
præceperit. Si Reges Pōtificibus in sacris causis præesse iussit, tūc Aduersarij nostri bonā cau-
sam fouēt. Sin Pōtifices Leuitici generis primū instituti sunt, nulla Regū facta mētione, Exod. 21. *Azarias.*
28. & Num. 3. si neq; suasit Deus, neq; auctor fuit, sed tātùm permisit, vt Reges à Iudæis crea-
rentur: ex eoq; si Pontificū creatio profluxit ab æterna Dei misericordia, qua homines saluos
facere prædestinauit: Regū autē Israeliticorū electio ab ira potius Dei promanauit, qua puni- 22. *Saraias*
re Israëlitas voluit, quòd ipsum abiecissent, ne regnaret super eos. 1. Reg. 8. si Rex iā electus iu-
beatur *exēplar Deuteronomij à Sacerdotibꝰ Leuiticæ Tribus accipere,* Deuter. 17. si peccāte Sacer-
dote, populo, Principe, priuato, primus sacrificij honor Sacerdoti, secundus Populo, Principi
autē nō nisi tertius locus deferatur, Leuit. 4. si Eleazarus Sacerdos, quādo aliquid agēdū erat,
iubebatur *pro Iosue cōsulere Dominū, vt ad verbū Sacerdotis egrederetur, & ingrederetur* tā ipse Io-
sue, quàm oēs filij Israel, Num. 27. si Rex Iosaphat inter Pōtificis & Regis officiū distinguēs,
præclarè dixit: *Amarias Sacerdos & Pōtifex vester in his, quæ ad Deū pertinet, præsidebit: porrò Za-* 23. *Iosedech,* sub quo Captiuitas Babilonica. Plures Pōtifices à Nicephoro interponuntur lib. 2. ca. 4. sed ego nomina posui vt habentur 1. Paralipom. 6.
badias, qui est Dux in domo Iuda super ea opera erit, quæ ad Regis officiū pertinēt. 2. Par. 19. si Azarias
Sacerdos laudatur, quòd ad Regē Oziā diceret: *Nō est tui officij, Ozia, vt adoleas incēsum Domi-*
no, sed sacerdotū, hoc est, filiorū Aarō, qui cōsecrati sunt ad huiusmodi ministeriū, 2. Paral. 26. si is qui
est Sacerdos, potest etiam ciuilibus causis præesse, vt cōstat in Abrahā, Isaac, Iacob, Moyse &
Heli euenisse: imò si Deus ægrè tulit, quādo filij Israel, reiecto Leuitico Primatu, Regem eius-
modi postularūt, qualē Gentes habebāt. 1. Reg. 8. Postremò si prophetæ & Sacerdotes inūgebāt
Reges. 1. Reg. 10. ex eoq; Sacerdotū Principatus maior fuisse intelligitur, vt D. Chrys. annota-
uit, Homi. 4. in verba Isaiæ: quis poterit dubitare, quin vt semper fuerūt aliqui Pōtifices Leui-
tici generis, sic etiā illi in rebꝰ sacris ordinādis iure diuino Primatū semper obtinere debuerit?

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	QVINTA ÆTAS Mundi, Annorum 430.	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Salomon

Roboam. — *Ieroboam*

Abia. *Asa.* *Iosaphat.* *Ioram.* *Ochozias.* *Ioas.* *Amazias.* *Ozias.* *Ioathan.* *Achas.* *Ezechias.* *Manasses.* *Amon.* *Iosias.* *Ioacim.* *Ioachim, qui & Sedechias & Ieconias.*

primus Rex decem Tribuum, seu Samariæ, timens ne si populus ei commissus secundùm legem ascendisset in Ierusalem, vt ibi sacrificaret Domino, conuerteretur cor eius ad Domum Iuda, cui prius paruerat, *excogitato consilio, fecit duos vitulos, posuítque vnum in Bethel, & alterum in Dan, dicẽs: Nolite ascendere in Ierusalem. Ecce Dij tui, Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti. Et fecit phana in excelsis, & Sacerdotes de extremis populi, qui non erant filij Leui. 3. Reg. 12.*

Augustinus de vnitate Eccl. *Deus easdem Tribus iusserat separari, non vt Religio, sed vt Regnum diuideretur, & hoc modo vindicaretur in regnum Iuda. Deus autem nũquam iubet schisma vel hæresim fieri. Neq; enim quia & in orbem terrarum plerumque regna diuiduntur, ideo & Christiana vnitas diuiditur, cùm in vtraque parte Catholica inueniatur Ecclesia.*

3. Reg. 19. Ecce vox ad Eliam dicens: *Quid hic agis Elia? Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuũ filij Israël, altaria tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam, vt auferant eam.* Hæc verba quidam errantes ipsi, & alios in errorẽ mittentes, eò trahunt, velut Elias putasset, nullum fidelem in mundo relictũ esse præter seipsum: ex eoque effici volũt, vt lateat interdũ vniuersa Dei Ecclesia per totum orbẽ terrarum. Sed primùm, etiamsi hoc ita in veteri Testamento euenisset: secus tamen esset in statu gratiæ, sub quo *Ciuitas in monte constituta non potest abscondi. Matth. 5.* Nam siue hoc verbum vel de quolibet insigni viro, seu de toto prædicatorum ordine, seu etiam de tota Ecclesia intelligatur: quolibet modo certum est, Ecclesiã totã latére nunquàm posse. Nam si aut pauci Pastores Ecclesiæ, aut vnusquispiam vir insignis latêre non potest: nec illa quidem Ecclesia latêre potest, in qua illi pauci, aut vnus ille viuit. Iam verò nunquàm deerũt in Ecclesia multi simul Pastores, Christo ad Apostolos dicente: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Qui verò omnibus diebus docent & baptizant multas gentes (quomodo enim alioqui Christus cum illis esset *omnibus diebus*, nisi vt illi præcepto Christi *omnibus diebus* obedirent) ij nullo vnquàm die latêre possunt. Deinde Elias non est locutus de tota Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, sed tantùm de Samaria. Ita enim dixit: *Dereliquerunt pactũ tuũ filij Israel.* At interim in Ierusalẽ templum stetit, altare Dei floruit, Leuitæ ministrabant, Prophetæ prædicabant, Sacerdotes officio suo fungebantur. Denique *Asa regnauit, qui fecit rectum in conspectu Domini, sicut Dauid Pater eius. 3. Reg.* 15. Regnauit autem annis 41. & successit ei filius eius Iosaphat, qui & *ambulauit in omnibus vijs Asa Patris sui, & regnauit in Ierusalem annis viginti quinque. 3. Reg. 22.* Cùm igitur Elias horum Regum tempore vixerit, nec illos ipsos, eorúmue sanctam societatem ignorare potuerit: filij maledictionis sint necesse est, qui non parum in Dei verbo versati, dicunt tamen, Eliam neminẽ præter se fidelem cognouisse. Ille autem non loquebatur de Iudæa (in qua tunc erant plusquàm vndecim centena millia hominum rectam fidem profitentium, vt apparet *2. Paralip.* 17. sed de Samaria, in qua propter Apostasiam Regum, non apparebat quidem vllus, qui profitebatur veram fidem (vt nec hodie scitur esse, qui Catholicam fidem profiteatur in Geneua) licet Deus multa millia seruauerit, qui non curuârunt genua ante Baal. In aliqua ergo parte mundi latet interdum Ecclesia, non autem in toto mundo.

Templum combustum 4. Regum 25. & Israelitæ in Babylonem traducti.

Eusebius in Chronicis. Ioathan apud Hebræos regnante, quadringentis ferè annis post Troiæ captiuitatem, Olympiades (quatuor annis in medio singularum expletis) institutæ sunt. Ante quod tempus nihil certi habetur in Græcorum historijs. Circiter Olympiadem quintam aut sextam Roma fertur condita, regnante apud Hebræos Achaz. Draco primùm, deinde Solon Legumlatores paulò ante captiuitatem Babylonicam Athenis floruerunt.

Pontifices

Pontifices Iudæorum non modò æternum vnius Christi Sacerdotium & Primatum, sed etiam Ecclesiæ Christianæ statum in eo adumbrasse, vt significarent, vnum Pastorem sub Christo ad tempus Primatu visibili potiturum esse.

QVAE tùm ante Legem Mosaicam, tùm sub ipsa vel præcepta, vel facta sunt, ad Christum, qui finis est Legis, præcipuè referri debent. Sed quia Ecclesia est sponsa Christi, & os de ossibus, caroq; de carne eius, *Ephes. 5.* in Ecclesia quoque ex parte impletur, quicquid in populo Iudæorum velut figura futurorum præcessit. Vnde Apostolus ait. *Hæc in figura facta sunt nostri, 1. Corinth. 10. & ad nostram doctrinam scripta sunt. Rom. 15.* Imò idē Apostolus probat, Euangelij prædicatores rectè posse eorum carnalia metere, quibus spiritalia seminârunt, quia scriptum est: *Non alligabis os boui trituranti*, & quoniam *qui operabantur in sacrario, quæ de sacrario fuerunt, edebant. Nam propter nos*, inquit, *scripta sunt.* Idem Apostolus, *2. Cor. 3.* Legem cum Euangelio, Moysen cum Christo, Leuiticos sacerdotes cum noui Testamēti ministris confert, atque illos *mortem & damnationem*, hos vero *Spiritum & iustitiā ministrare ait.* Si ergo idē est Christus nobis, quod illis Moyses fuit, idemq; sunt nobis ministri Christi, quod illis Leuitæ: cur vt inter Leuitas vnus fuit Aaron, qui omnibus in mundo synagogis præfectus erat, sic inter Christi ministros non erit aliquis vocatus tanquam Aaron ad Primatum reliqui totius gregis? Imò nisi hoc ita sit, Lex non modò aliqua in re, sed in re planè optima & præclarissima, vicit statum Euangelij. Nam vt in toto corpore caput est mēbrum dignissimum: sic etiamsi hinc Moysen inde Christum excipias, nihilominus tā inter Leuitas, quàm inter Christi ministros Caput reliquorū reliquis dignius est. Quod ergo esset inter Leuitas minus dignū, scilicet vt aliqui essent subiecti & inferiores Aarone, hoc imitabitur & implebit Ecclesia: quod verò fuit dignissimum, vt videlicet præter Moysen vnus Aaron alijs Leuitis præesset, hoc solùm non assequetur, nec adimplebit eadē Christi Ecclesia? Passim videas, antiquos Patres argumentari à circuncisione ad Baptismum, à Manna vel Paschali Agno, ad Eucharistiam, à ieiunijs & sabbatis Iudæorum, ad nostra ieiunia, nostrosque dies festos: itemq; ab alijs veteribus figuris ad ea, quæ Euangelij tempore in Ecclesia fiunt. Duodecim fontes Elim, duodecim gēmas in sacerdotali tunica Aaron, & duodecim lapides ab Iesu de Iordane electos, totidē Apostolos portendisse, itemq; Septuaginta palmarum arbusta totidem significasse Discipulos Domini, Tertullianus auctor est, Lib. 4. aduersus Marcionem. At ne conquereris, proprium nihil Petro datum affirmari, apud eundem Tertullianum ibidem sequitur: *Mutat & Petro nomen de Simone, quia & creator Abrahæ, & Saræ, & Auseæ nomina reformauit. Sed & cur Petrum? An quia & Petra & lapis Christus? Itaque affectauit charissimo Discipulorum de figuris suis peculiariter nomen communicare.* Hæc Tertullianus. Cùm verò Moyses appellat Iudæos *gentem sanctam & Regnum sacerdotale, Exo. 19:* Princeps Apostolorum appellauit Christianos ijsdem nominibus, nisi quòd regnum sacerdotale commutauit in *Sacerdotium regale, 2. Pet. 2.* Est igitur in Ecclesia *Regnum quoddam Sacerdotale*, hoc est, Princeps quidam Sacerdotum & ministrorum omnium, qui Christi mysteria dispensant. Est, inquam, talis Princeps inter Christianos, qui nunc in terra degunt, ac fateor quidem, verum Regem æternumque Sacerdotem nostrum nō nisi vnum Iesum Christum esse. Is enim *regnat in domo Iacob in æternum. Lucæ 1.* Sed Christus (vt Isychius ait libro 2. in Leuit. cap. 10.) *Sacerdotes in proprium locum Ecclesiis constituit.* Et quemadmodum Iudæi præter internum fidei charitatisque Sacerdotium, habebant etiam externum sacerdotium, quod futuro tunc Christi Sacerdotio testimonium dicebat: sic etiam Christiani præter internum eiusdem fidei charitatisque Sacerdotium, habere debent externum aliquod ministerium Ecclesiasticum, quod præsenti quidem, sed iam inuisibili Sacerdotio Christi præsens & visibile testimonium ferat. Absurdum enim foret, vt plura essent signa & indicia futuri, quam præsentis sacerdotij Christi, præsertim cùm id Sacerdotium Christi, quod iam non videtur ab hominibus, eò magis indigeat visibili testimonio, per quod fides ei fiat.

24. *Iesus*, sub quo Iudæi è Babylone redierunt.
25. *Ioachī*, sub quo Esdras.
26. *Eliaseph*, sub quo Iudith.
27. *Ioachas*, sub quo Esther.
28. *Ioānes.*
29. *Iaddus* sub quo tēplū in Garizim fit.
30. *Onias.*
31. *Simon.*
32. *Eleazar*, sub quo 72. bibliorū Interpretes.
33. *Manasses.*
34. *Onias.*
35. *Simō.*
36. *Onias.*
37. *Iesus.*
38. *Onias*, sub quo Antiochus Epiphanes figura Antichristi.
39. *Alcimus* sacerdos illegitimus.
40. *Onias*, qui in Ægypto templum ædificauit.
41. *Iudas Machabæus.*
42. *Ionathas.*
43. *Simō.*
44. *Ioannes*, aliâs, *Hircanus.*

Atque vt

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	SEXTA ÆTAS Mundi Annorum circiter 580.	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Salathiel.

4. Reg.17. Translatis in Assyriam decem tribubus, adduxit Rex Assyriorum gentem de Babylone, de Cutha, de Anah, de Emath & de Sepharnaim, qui terram Samariæ incolerent. Hi autem cùm idola colerent, à leonibus interfecti, postea simul Dominum colebant, simul dijs suis seruiebant. Inde Samaritarum hæreses & sectæ.

1. Quinque libros Mosis admittunt, sed nullas præterea scripturas.
2. Dum orant, intenti sunt in montem Garizim.
3. Resurrectionem corporum, & Spiritum sanctum negant.
4. Vrina se proluūt, vbi ab externis venerint. Hæc Epiphanius li.1. Secta.9. Diuidūtur (secūdùm eundē Epiphaniū) in 4. sectas: Essenos, Ghorrenos, Sebuæos, & Dositheos. Præcipuæ cōtentiones inter eos erāt de Festorū legaliū ritu & celebratione.

Zorobabel

Quanquam Pythagoras multò antè sub Numa Rege in Italia docuerit, tamē quia reliqui Philosophi ferè his temporibus floruerunt, hîc potissimùm de sectis eorum agere visum est. Dissenserunt autē de rebus plurimis & maximis. Atq; vt cōijcias, quātæ in alijs rebus Philosophorū fuerint dissensiones: de solo rerum omniū principio vide quàm variè opinati sint, Epiphanio authore in Cōpendio contra hæreses.

Abiud.

1.	Thales Milesius.	Aquam.	Dicebant esse Principium vniuersi.
2.	Anaximenes.	Aërem.	
3.	Heraclitus.	Ignem.	
4.	Strato.	Calidam essentiam.	
5.	Archelaus.	Terram.	
6.	Anaximander & Parmenides.	Infinitum.	
7.	Anaxagoras.	Similares rerum rationes.	
8.	Epicurus.	Atomos.	
9.	Empedocles.	Inimicitiam.	
10.	Plato.	Deum materiam & formam.	
11.	Aristoteles.	Deum, & materiam.	
12.	Prodicus.	Quatuor Elementa.	

Eliachim.

1. Pythagorici docuerūt quādam animorū immortalitatē, sed simul mendacium adiunxerunt de eorūdem animorum à corporibus ad corpora transmigratione.
2. Stoici, Deum appellârunt animum mundi, animam verò Dei partem: Deitatem in Solem, aërem, & alia diuidebant. fatum posuerunt.
3. Platonici, qui & Academici, materiam Deo contemporaneam posuerunt.
4. Epicurei dixerūt, mundū casu, non prouidentia substitisse: Summū bonū in voluptate sitū esse, sic tamē, vt voluptas etiā animi posset in ea sententia cōprehendi. Sed Aristippus in voluptate corporis summū bonū posuit. Alij mūdos innumerabiles asseruerūt, alij vnum quidē, sed ipsum hi ortū, & interiturum: illi æternum dixerunt. Alij constituerunt tantùm in corpore finem bonorum, alij tātùm in animo, alij in vtroq;, alij extrinsecus posita bona ad animū & corpus addebāt. Quātoperè verò dissenserūt etiā de principijs rerum, ac de fide sensibus adhibenda vel non: quodq; nihil ferè aliud, quàm alij alijs cōtradicere conati sunt: videre licet apud Eusebium de præparatione Euāgelica Li.14 c.1.2. & 3. itemq; apud Epiphan. Li.1. To.1. & apud Augustin. de Ciuit. Dei Lib.18. c.41. Idem Lib.19. c.1. ex Marco Varrone declarat, placita Philosophorum de finibus bonorum tam incerta & male fundata fuisse, vt vsque ad ducentas & triginta & octo sectas multiplicari potuerint.

Azor.

His omnibus sectis Augustinus opponit vnā Ecclesiæ Dei fidem & sententiam, de Ciuit. Dei, Lib.19. cap. 4. *Ciuitas Dei confitetur, æternam vitam esse summum bonum. propter illam adipiscendam rectè nobis esse viuendum. Et quoniam bonum nostrum iam non videmus, oportet vt credendo quæramus: nam iustus ex fide viuit, neque ipsum rectè viuere nobis ex nobis est, nisi credentes adiuuet & orantes is, qui & ipsam fidem dedit, qua nos ab illo adiuuandos esse credamus.* Hæc ille.

Sadoch.

Atque vt testimonium Sacerdotio Christi antequàm aduenisset,nõ verbo tãtùm, sed etiã externo Sacerdotũ officio ferebatur: sic etiam nunc oportet,æternũ Christi Sacerdotium & verbo & facto contestatum reddi: *vt sciamus traditiones Apostolicas* (inquit Hieronymus ad Euagrium) *sumptas de veteri Testamento: quod Aaron & filij eius atq; Leuitæ in Templo fuerunt, hoc sibi Episcopi,& presbyteri,& Diaconi vendicẽt in Ecclesia.* Hæc ille. Quemadmodũ igitur in Sacerdotio visibili Iudæorũ vnus Põtifex præfuit pluribus Sacerdotibus, vt ita Sacerdotium Christi vnicũ fore significaretur: sic in Christianorũ visibili Sacerdotio seu ministerio, vnus Episcopus cæteris omnibus præesse debet, vt ita & id, quod fit in Ecclesia, legem plenius impleat, impletamq; ostẽdat, & vnitas æterni Sacerdotis nostri verius atq; expressius demõstretur. Idem Hieronymus in lib. 2. aduersus Iouinianum, ita scribit: *Et in veteri, & in nouo Testamento aliũ ordinem Pontifex tenet, alium sacerdotes, aliũ Leuitæ, alium Ianitores, aliũ Æditui.* Ecce iterum cõfert ministros Christi cũ Leuitico ministerio. Nec ita huic auctoritati satisfacias, si dicas, in singulis Christi Ecclesijs ita nũc esse vnum Episcopum, vt tũc inter omnes Leuitas vnus fuit Pontifex. Nam etsi hoc verum est, tamẽ vt olim, quæ in toto mundo erant Synagogæ, licet proprium Archisynagogũ singulæ haberent, tamen omnes vni summo Pontifici parebant: sic etiam nunc, licèt singulæ Ecclesiæ per vniuersum mundum singulos habeant vel Presbyteros, vel Episcopos ipsis præpositos, tamẽ omnes vni summo Pontifici parẽre debẽt. Status enim Synagogæ veteris & Leuitici ministerij non modò singulas Christianorũ Ecclesias, & separatas Episcoporum Diœceses, verùm etiam Ecclesiæ militantis corpus cõnexum, & per omnes iuncturas sibi aptum & cohærens, tantò magis significauit, quantò dignius est & præstantius totum sua parte.

Augustinus etiam in Epist. 166. dicit Christum in illis verbis: *Quæ dicunt, facite* (quæ verba constat de ijs sacerdotibus dicta esse, qui sedebant in Cathedra Moysis) *plebem securam de propositis malis fecisse. Deum enim in Cathedra vnitatis doctrinam posuisse veritatis, ita vt cogantur etiam mali bona dicere.* Porrò nihil hæc ad Ecclesiæ Christi statũ pertinerẽt, nisi & veteris synagogæ status nostrum adumbrasset, & esset *vnitatis quadã Cathedra* in Ecclesia Christi cõstituta. vt aũt Cathedra Moysis in synagoga: sic Petri Cathedra in Ecclesia meritò *vnitatis Cathedra* dicitur, quia vtrobiq; illa Sacerdotũ successio primas obtinet, quæ vel à Moyse in Lege, vel à Petro in Euangelio deducitur. Caput est, quòd Christus, dum in terris agens Legem implebat, visibilem totius Ecclesiæ suæ curam gessit, & tam Discipulis, quàm Apostolis eius vnus præfuit. Quòd si Lex illo tempore per visibilem vnius Christi præfecturam implebatur, debeatque nunc eodem modo, quo tunc impleta est, semper plena manere, & nunquàm iterum ad priorem imperfectionem aut vacuitatem reuerti: omnino fatendum est, per omnia secula, vsque ad finem mundi aliquem vnum in terris esse debere, qui sub Christo alijs fidelibus instar visibilis præsentiæ Christi præsit: ne Lex, quæ per visibilem Christi Primatum semel impleri cœpit, nunc aliter impleta censeatur, si nullus omnino existit Primatus, qui sub Christi nomine in terris agnoscatur. Cùm enim visibile regimen Ecclesiæ eorum sit, non quæ semel fiunt, & mox transeunt, vt mors & Passio Christi, sed quæ semper eodem modo manent, vt prædicatio Euangelij, Baptismus, & alia Sacramenta, quæ Christus instituit: certè sicuti eadem nunc Eucharistia ab alijs ministris in Christi nomine datur, quæ dabatur ab ipso Christo, dum in terris agebat: sic etiam idem Primatus nunc in Ecclesia perseuerat, qui tunc aderat, quando Christus ipse visibilem Ecclesiæ Præfecturam in prædicãdo, in mittendo Apostolos, & in ministrando Sacramenta exercuit. Dicebat enim ad Apostolos suos: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Ioan. 20. Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationẽ seculi.* Porrò vt Christus cum Apostolis est, ita nũc quoque docens & baptizans, vt tamen illi sub illo velut ministri eius tam doceant visibiliter, quàm baptizent: sic etiam Christus cum Apostolis & eorũ successoribus ita hodie quoque vnus & solus Primatum in Ecclesia exercet, vt tamen sub illo alius etiam vnus & solus visibile ministerium eiusdem Primatus obeat, & exequatur. Quicquid enim Christus per visibilem & externam actionem gessit, dum in terris erat: idipsum ita nunc inuisibiliter agit & præstat in cœlis, vt simul eiusdem rei visibile signum & ministerium in terris appareat, quod inuisibilem illam veritatem significet, ac hominibus contestatam reddat.

45. *Aristobulus*, qui Diadema sibi imposuit primus.
46. *Ianneas Alexander.*
47. *Hircanus*, sub quo Põpeius templum diripuit.
48. *Antigonus.*
49. *Anaëlus*, ab Herode suppositus.
50. *Aristobulus.*
51. *Iesus.*
52. *Simon.*
53. *Mathias.*
54. *Iosephus.*
55. *Iozarus.*
56. *Eleazarus.*
57. *Iesus.*
58. *Ananus seu Anna Caiphæ socer.*
59. *Ismael.*
60. *Eleazarus.*
61. *Simon.*
62. *Caiphas*, sub quo Christus nos redemit. Alij ferè vndecim successerunt vsque ad tẽpli Hierosolymitani euersionẽ. Iosephus refert ab Aarone, vsq; ad vltimũ Phanasum, Pontifices 83. extitisse, antiq. Iud. lib. 20. ca. 18. Nostra cõnumeratio pauciores habet.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

SEXTA ÆTAS
Mundi Annorum circiter 580.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Achim. *Manasses,* frater Iaddi Pontificis partim libidine ducendi alienigenam, partim spe summi Sacerdotij consequendi, à Cathedra Moysis & successione Pontificum defecit, seque ad Sanaballetem Persam, cuius filiam duxerat, contulit, cuius opera templo in Monte Garizim ædificato, schismaticum Pontificatum ibi administrauit, & posteris suis reliquit. *Iosephus Antiquitat. Iudaic. Libro. 11. cap. 8.* Cuius templi honorem cùm Samaritæ Hierosolymitano ausi essent opponere, Andronico Hierosolymitani Templi maiestatem per continuas Pontificum successiones, vsque ad sua tempora continuatam demonstrante, Rex Ptolomæus Philometor decreuit, Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum. *Iosephus antiquit. libro 13. cap. 6.*

Eliud.

Eleazar.

Mathan.

Ibidem ostendit, Oniam in AEgypto aliud templum ædificasse, velut ex Isaiæ prædictione.

Iacob.

Onias, qui & Menelaum se dici voluit, vnaque cum illo Tobiæ filij secedentes ad Antiochum Epiphanem, renunciârunt patrijs institutis, & legibus, ac ritus Græcanicos assumpserunt. *Iosephus Antiquit. Iudaicar. Libro 12. cap. 6.* Hinc Rex Antiochus accepit occasionem euertendi Iudæorum religionem, quam restituerunt *Machabæi.*

Ioseph vir Mariæ.

Iudaismus à tempore Circuncisionis Abrahæ inculpatæ inceptus, tandem diuiditur in septem hæreses.

1. Saducæos, qui negabant resurrectionem.
2. Scribas, qui Scripturas Sophisticè interpretantes, portabât in pallijs suis latas ex purpura notas fimbrijs adiectas.
3. Pharisæos, qui Fatum ponebant.
4. Hemerobaptistas, qui quotidie lauabantur.
5. Nazaræos, qui dicunt, fictos esse libros, qui sub Moysis nomine feruntur.
6. Ossenos, qui oderunt virginitatem.
7. Herodianos, qui Herodem esse Christum dixerunt.

Iesus Christus
1. Natus anno 42. Augusti.
30. Baptizatus anno 15.
33. Tyberij, & crucifixus an. 18. eiusdē.

Reliqua vide apud Epiphanium lib. primo Tomo primo ab Hæresi 14. vsque ad 20.

Christus Ecclesia in nomine suo fundata, sectis Iudæorum finem imposuit.

Summa eorum, ex quibus probatum est, Petrum à Christo Principem Apostolorum, & Primum Pastorem totius Ecclesiæ secundùm Euangelij veritatem constitutum esse.

1. Ioan. 1. Intuitus Simonem Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona, *Tu vocaberis Cephas*, quod interpretatur Petrus, id est, saxum ingens, quale in fundamento ædium collocari solet. Petrus ergo post Christum molem Ecclesiæ militantis sustentabit, potestate in idipsum à Christo data.

2. Lucæ. 5. Ascendens *Iesus in vnam nauem, quæ erat Simonis, sedens docebat de nauicula turbas*. Vt cessauit autem loqui, *dixit ad Simonem: Duc in altum*. Nauis Petri, Ecclesia eius est, in qua Christus sedet, quia semper manet in Ecclesia Petri, & inde turbas docet. Quoties verò Ecclesia progreditur in altum, id est, in disputationem arduam ad hæreses confutandas, gubernator nauis & Dux itineris Petrus est.

3. Marci. 1. Prosecutus est Iesum *Simon & qui cum illo erant*. Ecce Discipuli Iesu dicuntur esse cum Petro, tanquàm videlicet cum Duce ac præcessore suo. Idem loquendi modus habetur Lucæ. 8. ac 9. & Ignatius in Epist. 7. Apostolos nominat, eos, *qui circa Petrum erant*.

4. Matth. 10. *Primus* (Apostolus) *Simon, qui dicitur Petrus*. A primo autem Primatus denominatur. Primatus igitur Petri in Euangelio fundatus est & re, & nomine.

5. Ioan. 6. Dixit Iesus ad duodecim: Nunquid & vos vultis abire? *Respondit ei Simon Petrus*, tanquàm os & caput cæterorum. Capitis enim est pro reliquo corpore rationem reddere: idem facit, Lucæ 12. Matth. 18. & 19.

6. Matth. 14. Petrus dixit: Domine si tu es, *iube me ad te venire super aquas*. & ipse ait: *veni*. Et descendens Petrus de nauicula, *ambulabat super aquam, vt veniret ad Iesum*. Aqua maris populum totius mundi significat, qui curæ Petri plusquàm alterius cuiuspiam committitur: & ideo cæteris nauigio venientibus, solus Petrus super totam aquam graditur.

7. Matth. 16. Dixit Iesus ad Discipulos suos: *Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus*, dixit: *Tu es Christus filius Dei viui*: Ab omnibus quæritur, sed vnus respondet pro omnibus, quia omnium vicem tenuit, vtpote caput omnium. Respondens autem Iesus, dixit ei: *Beatus es Simon Bar Iona*, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam*. Petra præsens demonstratur, *Tu es Petrus*: ædificatio in futurum differtur. Ex quo liquet, nec Christum, nec fidei confeßionem, per hanc Petram propriè intelligi: quia super illa fundamenta iam antea erat ædificata Ecclesia. Nunc igitur Ecclesia *promittitur ædificanda super Petrum*, vtpote qui primus lapis Ecclesiæ militantis erit. Cui reliqui omnes tanquàm firmißimæ rupi securè adhæreant.

8. *Et tibi dabo claues Regni cœlorum, & quodcunque ligaueris* super terram, erit ligatum & in cœlis: &, *quodcuque solueris* super terram, erit solutum & in cœlis. Primus accipit promißionem clauium, vt, dum cæteri claues vni Petro prius datas postea ex dono Christi accipiunt, ab vno Christo per vnum visibilem Pastorem omnia proficisci intelligantur.

9. Matth. 17. Cùm venissent Capharnaum accesserunt qui didrachma accipiebant, *ad Petrum*, & dixerunt *ei*: Magister vester non soluit didrachma? *Ait, Etiam*. Et cùm intrasset in domum, *dixit illi Iesus: Vade ad mare, & mitte hamum*, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies statêrem: illum sumens, *da eis pro me & te*. Solus cum Domino verißimo Patrefamiliâs censetur, tanquàm & ipse militantis huius familiæ caput sub Christo constitutus.

10. Ioan. 13. Cœpit lauare Discipulorum pedes & extergere. *Venit ergo ad Simonem Petrum*. Venit vtique primùm ad Petrum, quia Princeps omnium erat Petrus.

A Matth.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

SEPTIMA ÆTAS mundi, & nouissima eius hora inchoatur à primo Christi aduentu, & pertingit vsque ad secundum, cuius têporis iam agitur Annus 1571.

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperato. Rom.
	Iesus Christus	*Iulius Cesar imperauit an. 5. m.7.*
1.	Pontifex Maximus in æternum manẽs, natus anno 42. Augusti, baptizatus anno 15.	
30.	Tyberij, & crucifixus an	*Octauian° August° an. 56.*
33.	no. 18. eiusdẽ: paulò anteq̃ ascenderet in cœlum, dixit Petro: *Simon Ioannis diligis me plus his? pasce oues meas.* Quibus potissimum verbis Simon filius Ioannis iã antè à Christo nominatus Petrus, seu Cephas, omnium discipulorũ primus ac summus Ecclesiæ totius Pastor cõstitutus est.	*Tiberius, ann. 21. 4 lias, 23.*
		Caius Caligula, an. 3. m.10. d.18.

☞ *Pseudoprophetæ, & signa falsæ doctrinæ.*

A Matth. 15. Pharisæi & Scribæ dixerunt: *Munus quod filius obtulisset Deo, id patri profuturum, nec vltrà dimittebant filium quicquam facere, parentibus suis.*

B Matth. 22. *Saducæi dicunt non esse resurrectionem.*

C Marci 7. *Iudæi nisi crebrò lauerint manus, nõ manducant: & baptismata calicum, & vrceorum, & æramentorum, & lectorum tradita sunt illis seruanda.* Isti dicebantur Hemerobaptistæ.

D Ioan. 4. Samaritani *in monte Garizin adorauerunt.*

Signa falsæ doctrinæ.

Ioannis 10. *Omnes, quotquot venerunt* ante me (id est, antequàm mitterentur à me) *fures sunt & latrones.*

Matth. 12. *Omne Regnum diuisum contra se, desolabitur, & qui non congregat mecum, spargit.*

Matth. 24.

✠ *Doctores Catholici, & signa veræ fidei.*

A Matth. 15. Deus dixit: *Honora patrem & matrem: vos autem irritum fecistis mandatum Dei, propter traditionem vestram.*

B Matth. 22. De resurrectione mortuorum non legistis, quod dictum est à Deo, dicente vobis: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob? Non est Deus mortuorum, sed viuentium.*

C Marci 7. *Quod extrinsecus intrat in hominem, non potest eum coinquinare:* quia non intrat in cor eius, sed in ventrem vadit. *Quæ de hominum cordibus exeunt, illa coinquinant hominem.*

D Ioan. 4. *Samaritani adorant, quod nesciunt: nos adoramus, quod scimus, quia salus ex Iudæis est.*

Signa veræ fidei.

Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.*

Ioan. 10. *Oues pastorem suum sequuntur, quia sciunt vocem eius, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.*

Ioan. 21. *Simon Ioãnis, diligis me plus his? Pasce oues meas.* Et Lucæ 22. *Et tu conuersus, confirma fratres tuos.* Matth. 18. *Vbi sunt duo vel tres cõgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*

Matth. 24

11. Lucæ 22. *Qui maior est in vobis*, fiat sicut minor, & *qui præcessor*, sicut ministrator. Est ergo aliquis maior inter Apostolos: & quisnam ille sit, ex ijs, quæ Christus subiungit, apparet. Ait enim Dominus: *Simon Simon*, Ecce, *Satanas expetiuit vos*, vt cribraret sicut triticum, *ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Satanas expetiuit, vt cribraret omnes: Christus rogauit *pro vno*, quia eius firmitas omnium firmitas futura erat. Vndè ait: Et tu aliquando conuersus *confirma fratres tuos.* Confirmare autem, Petræ seu fundamenti officium est.

12. Matth. 26. Ait Petro Iesus: *Conuerte gladium tuum* in locum suum. Est ergo Petri gladius etiam is, quo alius in Ecclesia percutitur, tametsi tanta officij spiritalis, quo Petrus fungitur, dignitas sit, vt nutu quidem suo, sed non nisi alienis manibus materialem gladium exercere debeat.

13. Marci 16. Dixit Angelus ad mulieres: Ite, dicite Discipulis eius *& Petro*, tanquàm qui officium Discipuli non modò non amiserit, sed etiam nominatim certior de tanto gaudio fieri debuerit, vtpote maior cæteris.

14. Ioan. 20. Cucurrit Maria Magdalena, & *venit ad Simonem Petrum*, & ad alium discipulum quem amabat Iesus. Primùm venit ad Petrum, velut ad Principem primum: ad alium verò velut ad Socium Petri. Exijt ergo Petrus & ille alius Discipulus.

15. * Currebant autem duo simul, & ille alius Discipulus venit prius ad monumentum, *non tamen introiuit.* Venit ergo Simon Petrus sequens eum, *& introiuit in monumentum.* Primitias introëundi Ioannes concessit Petro, velut digniori.

16. Lucæ. 24. Inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant, dicentes, quòd surrexit Dominus verè, *& apparuit Simoni.* Primus ex viris Petrus Dominum post resurrectionem suam vidit. Et hoc quoque dignitati eius datum est.

17. Ioan. 21. Erant simul *Simon Petrus*, & Thomas, & Nathanaël, & filij Zebedæi, & alij ex Discipulis duo. Dixit eis Simon Petrus: *vado piscari.* Dicunt ei, *venimus & nos tecum.* Cum Petro eunt Discipuli Iesu, & cum Successore Petri semper manent successores Discipulorum Iesu.

18. Ioan. 21. Simon Petrus cùm audisset quia Dominus est, tunica succinxit se, & *misit se in mare.* Alij autem Discipuli *nauigio venerunt*, trahentes rete piscium. Mare significat mundum, nauigium verò singulas Ecclesias. Cæteri Pastores, Ecclesias singulas. Petrus præterea mundum gubernat, hoc est, Ecclesiam Christi per vniuersum mundum diffusam.

19. Ioan. 21. *Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram* plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus. Et cùm tanti essent, *non est scissum rete.* Rete significat Ecclesiam, terra verò significat vitam æternam. Nulla Ecclesia trahitur ad vitam æternam, nisi sub ijs Pastoribus, qui piscantur cum Petro, & quorum Dux Petrus est.

20. Ioan. 21. Dicit Simoni Petro Iesus: *Simon Ioannis, diligis me plus his?* Dicit ei: Etiã Domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei: *Pasce agnos meos.* Iussus pascere, si plus alijs diligat, in eo gradu pascere iubetur in quo alios superat. Hæc igitur pascendi autoritas, quæ Petro vt ab alijs distincto datur, ad alios in eodem gradu, in quo ad Petrum pertinet, pertinere non potest.

21. Ioan. 21. Amen Amen dico tibi, cùm senueris, *extendes manus tuas*, & alius te cinget, & ducet quò non vis. Hoc autem dixit, significans, *qua morte clarificaturus esset Deum.* Et cùm hoc dixisset, dicit ei: *sequere me.* Si Ioannem volo manere donec veniam, quid ad te? *Tu me sequere.* In hoc toto sermone Christus nihil voluit alijs commune cum Petro esse. Petrus & pascere ita iubetur, vt nemo alius pascet, & Dominum ita sequi, vt nemo alius sequetur. Ac meritò sanè præfertur omnibus, qui omnium caput tot modis declaratur. Siue enim Ecclesiam militantem *ædificio* compares (Ioan. 1. Matth. 10) Petra & firmitas eius, est Petrus: seu familiæ (Matth. 17.) ianitor & paterfamiliàs, qui soluit pro se, ac velut pro dignitate capitis sui, Petrus est: seu naui (Lucæ 5.) gubernator eius est Petrus: seu reti (Ioan. 21.) dux piscationis & auctor præcipuus piscium ad terram attrahendorum Petrus est: seu legatis ad orbem missis (Mat. 10) Legatorum primus est Petrus: seu agnationi plurium eiusdem patris filiorum (Lucæ 22.) velut primogenitus & fratrum confirmator est Petrus: seu regno (Matth. 13.) eius regni gladium portat Petrus: seu gregi ouium & agnorum (Ioan. 21) eorum Pastor Petrus est, idque *plus alijs amans*, id est, in ea sublimitate, ad quam nemo alius pertingit. Tot igitur & verbis & figuris Primatus Petri in Euangelijs commendatur.

Matth.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Iesus Christus.

Pseudoprophetæ, & signa falsæ doctrinæ.

Matth. 24. *Multi Pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Et quoniam iniquitas abundabit, refrigescet Charitas multorum.* Ibidem prædicit, hæreticos Christum ostensuros non in luce omnium gẽtium, aut in Ciuitate supra montem posita, *quæ non potest abscondi*, sed *hic & illic*, id est, in particularibus tantùm cœtibus, quos etiam propter obscuritatem vocat *desertum, & penetralia.*

Surrectio igitur, id est, aduentus subitaneus & extraordinarius absque successione, aut missione legitima præcedente: *diuisio, & dispersio gregis.* Itemque *deserta, & penetralia*, id est, opinionum, quæ in particularibus tantùm & abditis locis clam docẽntur, consectatio: & *cessatio à prædicando, & à Sacramenta Christi administrando* omnibus gentibus vllo die post Christi Euangelium promulgatum: tùm autem *exeundi* ex antiqua Ecclesia libido, & *seductio*, id est, hominum à regia via & fide ad priuatas sectas auocatio: *Charitatis restinctio, & scandalorum atque iniquitatis abundantia*, hæresum & falsæ doctrinæ signa sunt. Denique cùm Christus dicit: Matth. 16. *Portas inferi non præualituras aduersus hanc Petram, quæ Petrus est:* vtique docet, portas inferi tùm oppugnaturas eam petram, tùm non alium eius Petræ hostem futurum, quàm eum, qui regni inferorum ciuis existat. Oppugnatio igitur Petræ, hoc est, Diui Petri & successorum eius, est clarissimum signum & infidelium, & Apostatarum, & hæreticorum, & schismaticorum, & denique omnium eorum, qui sunt alieni à Dei regno, ac terrenæ Ciuitatis membra. Etenim vt caput hæreticorum Simon Magus Petrum Apostolorum Principẽ potissimùm oppugnauit: sic etiam posteri Simonis Magi Successores D. Petri potissimùm oppugnant, & ab illis potissimùm vincuntur vsque ad consummationem seculi.

Simon Petrus.

Doctores Catholici, & signa veræ fidei.

Matth. 24. *Videte ne quis vos seducat. Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus. Si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est, nolite exire. Ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret vsq; in Occidentem: sic erit aduentus filij hominis*, id est, propter gloriæ splendorem, vbique videbitur. *Vbicũque fuerit corpus*, id est, Christus, *illic congregabũtur & aquilæ*, id est, Angeli, Martyres, & reliqui sancti.

Matth. 23. *In Cathedra Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo, quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite.* Quod autem olim sub Lege fuit Cathedra Moysis, hoc nũc est Cathedra Petri sub Christo. Petrum enim fecit Pastorem ouium suarum.

Matth. 28. *Ite, docete omnes gẽtes, baptizãtes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ecce ego vobiscũ sum omnibus diebus vsque ad consummationẽ seculi.* Christus igitur omnibus nõ solùm annis, sed etiam diebus est cum ijs, qui prædicãt, quique Sacramenta ipsius administrant nõ vni aut alteri populo, pro vna aut altera ætate, sed *omnibus gẽtibus, omnibus diebus.* Nam Christus cũ talibus esse omnibus diebus non posset, nisi etiam tales *omnibus diebus docerent, & baptizarent omnes gentes vsque ad consummationem seculi.* Præterea successio iam inde à Christi Apostolis, eorumq; discipulis: Perseuerantia in fide antiqua: Cautio, vt ne exeamus in desertũ, aut occultas Ecclesias: vniuersalis prædicationis per totũ mundũ, & claræ, omnibusque notæ fidei obseruatio: Martyrũ & sanctorũ cõsensus: Charitatisque fraternæ, & vnitatis cõseruatio, signa sunt veræ doctrinæ, ac veræ Christi Ecclesiæ. In summa, Christus dixit ad Simonem: *Tu es Petrus, & super hãc petram ædificabo Ecclesiam meã, & portæ inferi non præualebũt aduersus eam.* Promissio igitur facta est Petro, & Ecclesiæ super illum ædificandæ, id est, populo doctrinam & fidẽ ab illo prædicatam & conseruatam cõplexuro. Vt autẽ aliæ oues alijs per singulas ætates succedũt, ita & alius Petrus, id est, alius summus Pastor, alij summo Pastori per singulas ætates succedit, super quẽ pro tempore ædificetur Ecclesia. Cathedræ igitur Petri successio, quæ per totum mundum semper clarissima erat, & cũ qua omnes Sancti semper communicârunt, quæque omnibus hæresibus vnicè restitit, veræ Ecclesiæ Primarium & summarium quoddam signum est.

Quòd Petrus exercuit Primatum suum aliquot annis in Iudæa.

1. Actor.1. Postquàm Apostoli reuersi sunt Hierosolymam à mõte qui vocatur Olioeti,cùm introis-
2. sent in cœnaculum,ascenderũt vbi manebãt *Petrus & Ioãnes, &c.* In diebus illis *exurgens Petrus* in
medio fratrum, dixit: Viri fratres, oportet impleri Scripturam,quam prædixit Spiritus sanctus per os
Dauid de Iuda: *Et Episcopatũ eius accipiat alter.* Oportet ergo ex his viris,qui nobiscum sunt congre-
gati,testem resurrectionis Christi fieri vnum ex istis. Primus ex his,qui manebãt in cœnaculo,annu-
meratur Petrus. Idem solus pronunciat, Iudam Episcopatu suo excidisse,cùm tamen ex cæteris Apo-
stolis nullus eodem excideret etiã cùm moriebatur,nec in locum alterius cuiusquàm,alter fuit vnquã
substitutus. Quia manent in æternum Apostoli,& sedebunt in regeneratione super sedes duodecim
iudicantes duodecim tribus Israel.Matth.19. Solus igitur Petrus habuit potestatẽ iudicãdi & statuẽdi,
3. quis excidisset è suo Episcopatu. Idẽ *Primus & Solus proponit noui Apostoli electionẽ.* Vnde Chrysost.
Homil.3.in Acta Apostolorũ ait: *Meritò primus omnium auctoritatem vsurpat in negotio,vt qui omnes ha-*
4. *beat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquãdo conuersus cõfirma fratres tuos.* Acto.2. *Stans Pe-*
trus cum vndecim,prædicauit Iudæis Euangeliũ Christi. Illi autem dixerunt *ad Petrum* & ad reliquos
Apostolos:Quid faciemus viri fratres? *Petrus ad illos:* Pœnitentiam(inquit)agite.Primus Euangeliũ Iu-
dæis prædicat Petrus: & quamuis cum alijs stet,atq; alij etiam interrogentur, tamen solus respondet
5. pro omnibus, quia Dux omnium erat. Actor.3. Petrus & Ioannes ascenderunt in templum,quos
claudus ab vtero matris eleemosynam rogat. Petrus aũt dixit ei: *In nomine Iesu Christi Nazareni sur-*
ge, & ambula. Et apprehensa manu eius dextra, alleuauit eum,& protinus consolidatæ sunt bases eius & plã-
tæ. Primus ex Apostolis Petrus miracula operatur.Et *primum signum*(inquit Ambrosius ser.68.) *mira-*
biliũ suorũ Petrus fecit,claudo pedũ restituendo vestigia. Et pòst: *Si Petrus petra est,super quã ædificatur Ec-*
clesia,rectè prius pedes sanat,vt sicut in Ecclesia fidei fundamentũ cõtinet,ita & in homine membrorũ funda-
6. *menta cõfirmet.* Acto.4.Annas Princeps Sacerdotũ & Caiphas interrogabãt Apostolos:In qua vir-
tute,aut in quo nomine fecistis hoc vos? Tũc repletus Spiritu sancto *Petrus,dixit: In nomine Iesu Chri-*
sti Nazareni,quem vos crucifixistis. Primus apud Tribunal Pharisæorum,Christum confitetur Petrus.
7. Actor.5.Dixit Petrus ad Ananiã fraudantẽ de pretio agri,quẽ vendiderat: Quare posuisti in cor-
de tuo hanc rẽ? Non es mentitus hominibus,sed Deo. Audiens Ananias hæc verba,cecidit,& expira-
uit. Greg.in Ezech.lib.2.Homil.18. *Petrus mentientes verbo occidit.* Et li.1. Epist.24. *Cùm Ananiæ &*
8. *Saphyræ culpam reuerit,mox quanta potẽtia super cæteros excreuisset,ostendit.* Idem ægros corporis sui vm-
9. bra solus legitur sanasse, Act.5. Actor.8.Primus Petrus vnà cũ Ioanne Samaritanis iã antè per Phi-
lippũ baptizatis *Spiritum sanctum per manus impositionẽ dedit.* Ille Simonis Magi cor fictũ deprehendit,
10. & Hæresiarchæ simulationẽ detexit primus. Actor.9. Petrus transibat vniuersos,& Lyddæ quidẽ
paralyticum verbo sanauit. In Ioppen verò ad hoc ipsum accersitus, Tabitham à mortuis excitauit,
nec tã in eo fœlix,quòd ista fecit, quàm quòd talia primus fecit. Nã & ista inter eius prærogatiuas D.
Gregorius enumerauit,lib.2.in Ezech.Homil.18. Acto.10. Angelus Dei iussit Corneliũ Centurio-
nem accersere Petrũ,qui diceret illi quid oporteret eũ facere.Cumq; Petrus diuinam reuelationẽ de
vocatione gentium primus omniũ,& adhuc solus accipiens,aduenisset:Cornelius procidens ante pe-
des eius,adorauit eum.Sed cùm Petrus in hoc etiam ostendisset magnitudinẽ suã,quòd adorari à con-
11. seruo recusauit:primus fidẽ Christi Cornelio alienigenæ prædicauit,primusq; iussit gẽtes,quæ in Chri-
stũ crederẽt, *in Christi nomine baptizari.* Vnde etiã ipse dixit: Act.15: *Vos scitis,quoniã ab antiquis dieb9*
Deus in nobis elegit per os meum, audire gentes verbum Euangelij & credere. Hinc Hiero.in epist.ad Sal-
uinã ait: *Corneliũ primũ ab Apostolo baptizatũ salutẽ gentiũ dedicasse,& ad illius merita pertinuisse myste-*
12. *riũ,quo Petrus de Circũcisionis angustijs transferebatur ad præputij latitudinẽ.* Acto.15. Paulus & Barna-
bas ob quæstionẽ de Circũcisione propositã ascenderunt Hierosolymã ad Apostolos & Seniores: vti-
que(vt Theodor.in epist.ad Magnũ Leonẽ annotauit)quia Petrus Hierosolymis erat, cùm alioqui ne
Antiochiæ quidẽ deessent Apostoli & Seniores,vbi & *Paulus,& Barnabas, Niger,& Lucius Cyrinensis,*
& Manaaen,& Prophetæ,ac Doctores erant,sicut dicitur Actor.13. Ad illos ergo Apostolos & Presbyteros
ibatur, inter quos Petrus fuit,quia vbi Caput Apostolorũ erat, ibi totius Apostolici collegij maiestas
versabatur. Præscriptaq; est forma in æternũ, vt plenũ & OEcumenicũ Conciliũ id demũ habeatur,
vbi vnà cũ cæteris coëpiscopis successor Petri,hoc est,Princeps Episcoporũ adesset. Ac sanè in eo Cõ-
cilio cùm magna fieret cõquisitio,Petrus totã litẽ *primus definiuit,* ac velut voce sua præiuit alijs om-
13. nibus Apostolis. Paulus ad Gal.c.1. *Veni Hierosolymã videre Petrũ,& mãsi apud eũ diebus quindecim.*
In quẽ locũ Ambro.ita scribit. *Dignũ fuit,vt cuperet videre Petrũ,qui primus erat inter Apostolos, cui de-*
legauerat Saluator curã Ecclesiarũ,et vt sciret Petrus,hãc datã Paulo licentiã quã & ipse acceperat. Idẽ Pau-
14. lus Gal.2. narrat,se Hierosolymã secũdũ reuelationẽ ascẽdisse,& cõtulisse Euangeliũ cũ ijs,qui vide-
bãtur maiores esse,hoc est,cũ Petro, Ioãne,& Iacobo:nõ quasi eorũ eruditione indigeret,qui fuisset
ab ipso Deo edoctus: verùm *ne in vanum curreret aut cucurrisset.* Quibus verbis declarauit,illum cur-
rere in vanum, qui vel verè discedit, vel putatur discedere à primi Pastoris fide ac doctrina.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperato. Rom.
33.	Petrus Apostolorũ Princeps post Ascensionem Domini mãsit in Iudæa annis quinque & paulò amplius.	

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pseudoprophetæ, & signa falsæ doctrinæ.

Causæ hæresum secundùm doctrinam Apostolorum.

A Satana, *qui se transfigurat in Angelum lucis, quiq; Euam seduxit astutia sua,* (2. Corinth. 11.) hæreses primùm ortæ sunt. sed non ferè alij aut merentur, aut permittuntur à Spiritibus erroris seduci, quàm *qui seipsos amant, qui sunt cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei.* 2. Timot. 3. Cùm enim tales secundùm Apostolum 1. Timoth. 1. *aberrenta Charitate, quæ est de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: conuertuntur in vaniloquium, volentes esse legis Doctores, non intelligentes, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.* Et iterum: *Quidam* (inquit) *repellentes bonam conscientiam, circa fidem naufragauerunt.* Repulerunt verò bonam consciētiam, qui grauissimorum scelerum sibi conscij, tamen emundare se ab illis negligunt. Eiusmodi verò homines cùm in reprobum sensum dati sint, & *ad diaboli voluntatem captiui teneantur,* quid mirum est, si quoscunque vult errores facillimè illis persuadet? His igitur gradibus ad hæresim peruenitur. Impij primùm, qui non diligunt fraternitatem, secundis proximorum successibus inuident. Deinde ex inuidia oritur studium litigādi, & immensa Primatus obtinendi cupiditas. Hæc porrò detinet mentis aciem suiipsius gloria præpeditam, ne veritatem videre aut amare queat. Et quia mali homines & *Seductores proficiunt in peius errantes, & in errorem mittentes* (2. Timoth. 3.) dum alijs etiam id, in quo ipsi errant, probare conantur, scientiam velut de nouo ipsis reue-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Quòd Catholica Ecclesia & religio secundùm Apostolorum res gestas & doctrinã, per vnius Pastoris Petro succedentis Primatum cognoscatur.

Actor. 1. Post Christi Ascensionem Discipuli narrantur simul in cœnaculo mansisse, inter quos primus collocatur Petrus, velut omnium Dux ac Princeps, qui etiam solus reliquis omnibus author fuit noui Apostoli eligendi. *Actor. 1.* Ad quod exemplar cùm Apostolica Christi Ecclesia in æternum cōformanda sit, non alia censeri potest vera Ecclesia esse, quàm in qua vnus aliquis Pastor præest, instar Petri. Nec iam curo, qualisnam fuerit Petri Præsidentia, hoc est, quàm lenis, & paterna, quámue modica & exigua. Sit ordinis tantùm (quod tamen falsum esse, antea demonstraui) sed sit vel solius ordinis conseruãdi causa institutus hic Primatus, modò aliquis fuisse Primatus concedatur. Quod certè negari à nemine potest, præterquàm si omne iudicium atq; intelligentiam amiserit. Nam & cùm Apostoli simul erant, ille cæteris voce atque authoritate præiuit. *Act. 1 & 2.* & quando seorsim agebant, ad illum vidēdum Paulus ascendit Hierosolymam, *Galat. 1.* Idemque vnà cum Barnaba & Tito ad eundem Petrum sociosque eius iterum ascendit Hierosolymam, *ne alioqui in vanum curreret, aut cucurrisset.* Galat. 2. Petrus item & Iudæis *Acto. 1.* & gentibus *Act. 10.* primus verbum salutis annunciauit, & Sacramenta Christi administrari iussit. Primusque & hæresim Simonis Magi detexit *Actor. 8.* & schismata ob doctrinam fidei commota sustulit, *Act. 15.* Et quamuis nec Apostoli, nec Prophetæ, ac Doctores Antiochiæ defuissent, *Act. 13.* quando illic

Quòd D. Petrus Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ assecutus, licet inde postea discesserit, tamen eam Ecclesiam honorabilem, ac totius Orientis Metropolim reddidit.

NArrat Eusebius lib.2. cap.1. ex authoritate Clementis Alexandrini, quòd Petrus, Iacobus, & Ioannes post Seruatoris ad cœlos ascensum, vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designârunt. qua ex re non immeritò colligere licet, nihil minus cogitasse Apostolos, quàm Petrum solius Circumcisionis Apostolum à Christo fuisse constitutum. Quanquàm enim Deus, qui filium suum ad perditas oues Israëlis reducendas primùm miserit, voluit etiam Principem Apostolorum Iudæos primùm Christo lucrifacere, atque ideo Petri labores in Iudæis conuertendis mirum in modum prosperos reddidit: Gal.2. tamen manifestißimè constat, & ex reuelatione facta Petro de Gentium vocatione, Acto. 10. & ex Cornelio per eum conuerso ac baptizato, quòd Petrus Gentium etiam, tùm iure diuino, tùm Ecclesiastico ministerio, ac non tantùm Iudæorum Apostolus erat. Alioqui cùm Circumcisionis, id est, Iudæorum Metropolis Hierosolyma esset: nunquàm commisisset Petrus, vt prouinciam ab ipso Christo sibi impositam, vltrò deponeret, alijque gubernandam traderet. Quid ergo est? Certè cùm Apostoli ad totum orbem non perturbatè, sed Petro ipsorum Principe prius designato, delegati essent: Petrus qui erat omnium primus, putabat se debere in omnes occasiones paratum esse. atque ideo Hierosolymam Iacobo regendam commisit, ipse verò sibi libertatem reseruauit, vt quò spiritus Domini eum vocaret, illò se conferret. Cumque Antiochiæ primum cognominati essent Discipuli Christiani, & inde non solùm toti Syriæ, verùm etiam toti Asiæ, in qua Iudæi iam olim dispersi agebant, consuli posse videretur: post aliquot annos in Iudæa transactos, Petrus Antiochiam se contulit eo animo, vt ibi sedem Episcopalem figeret. idque eum ita fecisse, auctor est non solùm Anacletus Epistola.3. sed etiam Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum. Imò & Ignatius, Antiochenus ipse Episcopus, à Petro tertius, in Epistola ad Magnesianos ait, *Petrũ & Paulum Ecclesiam in Antiochia fundasse.* Clemens verò in decimo Recognitionum libro auctor est, Theophilum quendã, qui erat cunctis potentibus in ciuitate Antiochena sublimior, admirantem quantæ sanitates per D. Petri orationem fierent, quotque animæ ad Christi fidẽ conuerterentur, domus suæ ingentem basilicam Ecclesiæ nomine consecrasse, *in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo Cathedra, &* omnis multitudo quotidie ad audiendum verbum conueniens, credebat sanæ doctrinæ, quam sanitatum efficacitas affirmabat. Quod autem de Cathedra Petri Antiochiæ constituta dicitur, Ecclesiastica etiam traditione confirmatur, cùm in eius rei memoriam quotannis dies festus etiam in hodiernum diem celebretur octauo Calendas Martias, ac D. Augustinus Sermonem quẽdam in eo festo habitum posteris reliquerit. Porrò Eusebius lib. Histor.3.c.30. refert, *Ignatium post Petrum successione secundum, Episcopatum Antiochiæ sortito cepisse.* Petrum igitur primum Antiochiæ Episcopum fatetur fuisse. Quod verò Ignatium dicit secundum post Petrum Episcopatu functum, ita intelligendum est, vt Petro non connumerato, secundus fuerit Ignatius, quia primus post Petrum fuit Euodius. Nam cùm Petrus intellexisset, Simonem Magum Romam confugisse, admonitus vt eum illuc persequeretur, alium ordinauit Antiochensibus Episcopum. qua de re Ignatius in Epist. ad Antiochenses ita scribit: *Pauli & Petri fuistis discipuli. ne perdatis depositum apud vos. Mementote meritò Beatißimi Euodij patris vestri, qui primus vobis ordinatus est ab Apostolis Antistes.* Hæc fuit dicta de illo Episcopatu, quem Petrus Antiochiæ gesẞit. Vnde consecutum est, vt illa vrbs totius Orientis *Metropolis* esset, atque ita eam nominat Hieronymus in Epistola aduersus Ioannem Hierosolymitanum. Theodoretus lib. Histor. 5. cap. 2. & eius Historiæ belli Iudaici, quæ sub Hegesippi nomine circumfertur. Lib. 3. cap. 5. Hinc Leo ille Magnus ad Anatholium Episcopum Constantinopolitanum ita scribit: *Antiochena Ecclesia, in qua primùm, prædicante Apostolo Petro, Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseueret, & in gradu tertio collocata, nunquàm se fiat inferior.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ,

reuelatam, promittentes (quæ tamen verè scientia non est, sed ignorantia) *Circa fidem excidunt.* 1. *Timoth.* 6. *& sectas non metuunt inducere.* 2. Pet. 2: Deus interim hoc malum ad suam gloriam, & Ecclesiæ suæ vtilitatem conuertens, per occasionem hæresum *manifestat eos, qui probati sunt inter Christianos.* 1. Cor. 11. vt ea ratione triticum à paleis dignoscatur.

Signa & notæ quibus deprehenduntur hæretici.

Primum hæretici animi signum est, *litigare & verbis contendere* de ijs rebus, quæ ab Ecclesia firmiter credēdæ proponuntur, qualis est incarnatio Christi, resurrectio mortuorum, sacramentorum Baptismi & Pœnitentiæ efficacia & necessitas, Eucharistiæ oblatio tam viuis quàm defunctis in Christo vtilissima, & alia eiusmodi. Nam de ijs rebus iam olim in vniuersa Ecclesia prædicatis & receptis, nouas nunc quæstiones ex inani philosophia petitas (veluti quòd vnum corpus, etiamsi hoc idem Christi corpus fuerit, in pluribus locis simul esse non queat) commouere, & oppositiones seu obiectiones, quæ à scientia falsò sic nominata, proficiscuntur, in medium proferre: *ad nihil vtile est* (inquit Apostolus. 2. Timoth. 2.) *nisi ad subuersionem audientium. Prophanus enim talium sermo serpit vt cancer, & subuertit quorundam fidem.* Et iterum. 1. Timoth. 6. *Deuita profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.* Et Heb. 13. *Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci.*

Secundum hæretici animi signū est, schisma in Ecclesiam introducere. Qui enim de fide litigāt, primò id clā faciūt apud indoctos & instabiles, *qui circunferuntur*

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

illic de legis obseruatione disceptari cœptum est, tamen is demum locus plenissimæ authoritatis habitus est, in quo Petrus, & qui vnà cum Petro erant, degebant. Actor. 15. Vnde omnes fideles decreto, quod illinc emittebatur, cum gaudio acquieuerūt. Prima ergo & certissima veræ Ecclesiæ nota est vnius Pastoris, vt inchoatus in Petro, sic perpetuò in Ecclesia perseuerans Primatus, per quem Ecclesia & continetur in fidei veritate, & propagatur in nouas quotidie gentes, & defenditur aduersus intestinos hæreticorum tumultus, vt si fortè inter Episcopos, qui sunt Apostolorum successores, schisma aliquod interueniret (id quod persæpè accidit) illa demum multitudo Episcoporū atq; fidelium sciretur vera & Apostolica Ecclesia esse, quæ cōmunicat cum Principis Apostolorum successore. Cùm autē in Protestantiū cōgregatione nullus ad exemplū Petri sit aliquo modo primus, qui cæteris saltē voce, loco, authoritate præeat, multoque minus aliquis sit, qui Petro in Cathedra certa successerit: necesse est, illam congregationem, quæ ab Apostolica Ecclesia tantopere abhorret, veram Ecclesiā non esse. In Catholica verò Ecclesia & in ea sola notissimū est, Romanum Pontificem iam inde ab Apostolorū tēporibus Petro in Cathedra Episcopali successisse. Illa igitur sola est vera Christi Ecclesia, quæ communicat cum pontifice Romano in Cathedra Petri sedente.

Vera Ecclesia cognoscitur per successionem Episcoporum iam inde ab Apostolis cum Petri successore in multis Gentibus communicantium.

2. Perfectio & plenitudo illius notæ, quam de vnius Pastoris Primatu iam antè

inferior. Hæc Leo. Gregorius autem Magnus lib. 6. Epistol. 37. ad Eulogium Alexandrinum sic habet: *Cùm multi sint Apostoli, pro ipso tamen Principatu sola Apostolorum Principis Sedes in authoritate conualuit, quæ in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit Sedem, in qua etiam quiescere & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit, Sedem, in qua Euangelistam Discipulum misit. Ipse firmauit Sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit*. Marcellus verò Pontifex vtroque antiquior, in Epistol. ad Episcopos Antiochenæ Prouinciæ: *Petri* (inquit) *Sedes primitus apud vos fuit, quæ postea (iubente Domino) Romam translata est*. Imò etiam Nicæna synodus cùm in sexto Canone præfata esset, vt *mores antiqui præualerent*, præterea iubet, apud Antiochiam cæterasque Prouincias honorem suum vnicuique seruari Ecclesiæ. Ex quo manifestè intelligitur, honorem quendam eximium vt Alexandrinæ, ita & Antiochenæ Ecclesiæ habitum esse iam olim ante Nicænæ Synodi tempus, vt meritò verum putari debeat, quod in Epistol. 3. Anacleti legitur: *Tertia Sedes apud Antiochiam Beati Petri Apostoli nomine habetur honorabilis, quia illic, priusquam Romam veniret, habitauit.*

Quòd Petrus non solùm Romæ fuit, verùm etiam primus Episcopus Romanus extitit, Cathedrámque suam Romæ collocauit, in qua Episcopi Romani ei succederent.

1. Pet. 5. *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone coëlecta, & Marcus filius meus*. Papias apud Eusebium lib. 2. c. 14. *per Babylonem in Petri Epistola Romam intelligi ait*. Consentit Hieronymus in Catalogo, & Oecumenius in eadem Petri verba. Imò etiam Tertullianus tam in libro *aduersus Iudæos, quàm aduersus Marcionem lib. 3.* ait, *Babylonem apud Ioannem portare figuram Romanæ vrbis, & ob magnitudinē, & ob Monarchiā, & quia non minus tunc persequebatur Sanctos*, id est, Christianos, *quàm olim Babylon persequebatur Iudæos vnū Deū confitentes*. Magna igitur ratione factum est, vt non quidem Ecclesia Romana (vt calumniantur nonnulli) sed vrbs Romana tunc longè maiore ex parte à fide abhorrens, Babylonis nomine in Scripturis Sanctis significaretur. Diuinis igitur Scripturis contradicunt, qui negant D. Petrum Romæ vnquàm fuisse: cùm & inde Epistolam suam scripserit, & D. Marcum in AEgyptum destinârit. Paulus. 1. ad Roman. *Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo*. Hoc ex prophetico spiritu de fide Romanæ Ecclesiæ dictum esse, præter alios D. Cyprianus lib. 1. Epistol. 1. & D. Hieronymus in Apologia. 3. aduersus Ruffinum, affirmat.

Clemens in Epist. 1. ad Iacobum fratrem Domini. *Petrus Apostolorum primus obscuriorem Occidentis mundi plagam velut omnium potentior illuminare præceptus, regem omnium seculorum per orbem terræ vsque ad ipsius vrbis Romanæ notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, inuexit*. Et quòd Petrus non solùm Romæ fuerit, sed etiam Episcopus Romanus extiterit, ex eo patet, quòd moriturus Clementem *loco suo* Episcopum Romanis dedit, vt paulò pòst dicetur, cùm de Clementis ordinatione agemus.

Cyprianus lib. 1. Epistol. 3. Romanam Ecclesiam appellat *Cathedram Petri*. Non esset autem Cathedra eius, nisi Petrus in ea Ecclesia velut Episcopus sedisset. vnde etiam idem Cyprianus *locum Fabiani Pontificis Romani, vocat locum Petri*. Libro. 4. Epistol. 2.

Hippolitus apud Prudentium περὶ στεφανῶν. { Vna fides vigeat, prisco quæ condita tēplo est:
Quā retinet Paulus, quâmq; *Cathedra Petri*.

Eusebius lib. 3. c. 4. *Linus primus post Petrum in Romanæ Ecclesiæ Episcopatum sorte delectus est*. Fuit ergo Petrus Romanæ Ecclesiæ, Episcopus ante Linum.

Dorotheus in Synopsi dicit, *Linum primum Romæ Episcopum fuisse post Petrum*. Fuit ergo & Petrus Romæ Episcopus ante Linum.

Epipha-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperato. Rom.
38.	Petrus Antiochiæ sedit septem annis, vt Damasus in Pontificali tradit. Et Gregorius lib. 6. Ep. 37.	*Idem Caligula.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

runtur omni vento doctrinæ. Vnde Apost. 2. Timo. 3. ait, hoẽs eiusmodi *penetrare domos, & captiuas ducere mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur varijs desiderijs, sẽper discentes, & nunquã ad scientiã veritatis peruenientes.* Pòst autem vbi doctrinã suam certis hoĩbus probari intelligũt, in lucẽ erumpunt, & Ecclesiã turbãt ac diuidũt. Tunc enim qui sunt fideles, mox his nouæ doctrinæ auctoribus se opponũt, ex quo fit, vt alij hos, alij verò illos sequãtur. vnde Apost: *Audio* (inquit) *scissuras inter vos esse, & ex parte credo. Oportet enĩ hæreses esse, vt q̃ ꝓbati sunt, manifesti fiãt in vobis.* & Acto. 15. *Quidã turbauerũt vos, euertentes animas vestras.* Et ad Glat. 5. *Vtinã & abscindantur* (ad circũcisionis nomen alludit) *qui vos conturbant.* Isti verò Actor. 20. dicuntur *lupi rapaces (seu graues) qui non parcunt gregi.* Nam gregis salus cõsistit in vnitate & pace: qui verò gregẽ diuidũt, & dispergũt, atque ex vna societate duas aut plures efficiunt, gregi non parcunt, sed sunt lupi rapaces.

Tertiũ & id certissimum hæretici animi signũ est, non obedire, sed resistere ijs, qui præsunt in Ecclesia Dei. Nã cum Episcopus animaduertit, schisma in Ecclesia ortũ esse, mox ad se auctores nouæ doctrinæ vocat, eosq́; monet, ne veritati amplius resistãt. Qui si eũ audierint, lucratus est fratres suos: sin vt ferè fit, pacẽ cũ Episcopo habere nolint, sed ei resistãt, id Apostoli verbũ in eos rectè cadet, quod legitur in priore ad Timoth. 3. *Quemadmodum Iannes & Mãbres restiterũt Moysi, ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mẽte, reprobi circa fidem.* post quod tẽpus & *per Epistolam notandi* (2. Thessalon. 3) & omnino vitan-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

antè proposui, ea est, qua societas Christianorũ in multis gentibus iam inde ab Apostolis aut Apostolicis viris inchoata, per cõtinuam Episcoporũ ordine sibi succedentiũ seriẽ, in Apostolorum doctrina & cõmunione perseuerasse intelligitur. De qua nota legimus Acto. 2. *Erãt perseuerantes in Apostolorum doctrina, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Nã hæc nota, vt Primatum vnius Pastoris necessariò includit, quia inter Apostolos vnus extitit saltem aliquo modo primus, nec in Apostolorum doctrina perseuerat, qui degit in illa Ecclesia, vbi nullus omnino primus Pastor est iure diuino cõstitutus: sic eadẽ nota coniũgit aliorũ Pastorũ & fideliũ necessariã societatẽ, eamq́; in multis gẽtibus visibilem & cognitã, velut ciuitatẽ, quæ supra montẽ ædificata nõ potest abscondi. Alioqui enim constare nõ posset, quomodo ea societas in Apostolorũ doctrina perseuerasset. Nunc autẽ si fidelium aliqua societas ab Apostolis aut Apostolorũ successoribus in cõmunione vnius primi Pastoris Petro succedentis, & fundata primùm fuit, & continuo perseuerat, certissimum & plenissimum hoc est signum veræ Dei Ecclesiæ. Hæc est *vnitas spiritus in vinculo pacis*, quam Apostolus commendat ad Ephes. 4. vbi etiam Apostolus vinculum Ecclesiæ docet esse *Pastores & Doctores, qui dati sunt ad ædificationem & redintegrationem seu consummationem totius Ecclesiæ.* Nam cùm res ipsa doceat, potissimam hæresum & schismatũ materiam à Pastoribus Ecclesiæ perpetuò administratam fuisse: nulli alij Pastores vinculum Ecclesiæ possunt esse, præter illos, qui ad exemplũ Apostolorum, vnius primi Pastoris vinculo ipsi inter se connectuntur. Hoc est enim *vnum corpus, & vnus spiritus*, de quo ibidẽ Apostolus agit: vnum corpus Ecclesiasticum, visibile, ac militãs: & vnus spiritus inuisibilis à Christo subministratus. Qui Christus cùm sit vnus, etiam corpus hoc visibile in vnitate visibili cõtinet non modò per spiritũ suum qui est inuisibilis, verùm per vicarium suum Pastorẽ, qui est visibile vinculũ pacis & vnitatis. Petrus enim fecit, vt Paulus, qui erat alijs suspectus, velut recentior Apostolus, qui Gentiũ, quàm Iudæorũ studiosior videretur, vinciretur tamen cum illis, quia *Petrus & qui erant cum illo dederunt ei & Barnabæ dexteras societatis.* Galat. 2. Post quod

pacis

Epiphanius hæresi. 27. *In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli, iidem & Episcopi.*

Optatus lib. 2. contra Parmenianum: *Negare non potes, scire te, in vrbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse collatam.* At nunc quot insensati hoc idem negant? Hieronymus in Catalogo dicit, *Petrum ad expugnandum Simonem Magum Romam perrexisse, ibiq; viginti-quinque annis Cathedram Sacerdotalem tenuisse. Linum verò ait secundum Romæ Episcopum post Petrum fuisse.* Et in Epistola ad Damasum, vocat eum *Piscatoris*, id est, Petri *Successorem.*

Sozomenus Libro 4. cap. 11. ait: *Non sine diuina prouidentia factum esse, vt mortuo Felice, solus Liberius Romanæ Ecclesiæ præesset, ne Sedes Petri vlla infamiæ macula aspergeretur.*

Prudentius in Hymno S. Laurentij.

Romæ iam regnant duo
Apostolorum Principes:
Alter vocator Gentium,
Alter *Cathedram possidens*
Primam, recludit creditas
Æternitatis ianuas.

Cathedra igitur Petri, & in vrbe Roma est, & *Prima Cathedra* est in tota Ecclesia. Leo in Sermone primo de natiuitate Petri & Pauli, dicit, *Romam Caput orbis effectam esse per Sacram Beati Petri Sedem.* Sedes ergo Petri posita est in vrbe Roma. Vnde idem Leo ait Epistola 32. ad Martianum & Faustum Presbyteros: *Memor sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes hæreses destruit.*

Prosper. *Sedes Roma Petri.*

Gregorius Magnus, Libro 2. Epistola 33. *Nos, licet immeriti, Sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum Principis suscepimus gubernandam.* Et Libro 6. Epistola 37. Eulogius Alexandrinus Episcopus ad Gregorium Romanum scribens, multaque de Petri Apostolorum Principis Cathedra locutus, dixit *eundem Petrum in ea nunc vsque in suis successoribus sedere.*

Certum igitur est, Diuum Petrum non modò primum fuisse Christianorum Pontificem, (sic enim illum Eusebius in Chronicis vocat) verùm etiam nominatim Romanum Episcopum extitisse, vt meriò cæteri omnes Romani Pontifices ob id ipsum, quòd in Petri Cathedra sedent, eique in Episcopali officio succedunt, primi etiam & supremi Christianorum Pontifices & Fratrum confirmatores existimari debeant.

Quòd

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
44.	1. Petrus sub Claudio & Nerone Imperatoribus Romanam fundauit Ecclesiã, ac in ea primus Episcopus sedit circiter annos 25. licet sæpius interim ab vrbe abfuerit. Gal. 2. Actor. 15. Epiphan. hær. 27.	Claudius an. 13. M. 9. d. 28.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

vitandi sunt, secundũ Apost. doctrinã, Tit. 3. *Hæreticũ hoĩem post vnã & alterã correptionem deuita, sciẽs quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit cũ sit proprio iudicio condẽnatus.* Non enim tãtùm ideo perit, quia ex infirmitate cõtra legẽ Dei & suã cõsciẽtiã peccat, vt alij qui scelerate agunt, sed ideo etiã perit, quia iudiciũ ipsum & conscientiã, qua posset peccati sui admoneri, adeo corruptam gerit, vt in peccato & hæresi sua glorietur, tãquã in vero Dei Euangelio. Mẽdaciũ enĩ pro veritate amplectitur & tenebras pro lucẽ.

Quartũ hæretici animi iã planè deplorati signũ est, deficere à fide & ab Apostolica Ecclesia, cũ qua semel vixerat, exire. 1. Tim. 4. *Discedẽt quidã à fide,* & 1. Ioan. 2. *Exierunt à nobis, sed si fuissent ex nobis, vtiq; permãsissent nobiscũ.* 2. Ioã. *Oĩs qui recedit, et nõ permanet in doctrina Christi, Deũ nõ habet.* Denique 2. Thes. 2. *veniet discessio primũ, & tũc reuelabitur Antichristus.*

Quintũ animi hæretici etiam deploratissimi signũ est, cũ is, qui ab Ecclesia recessit, nouũ cœtum sua auctoritate absq; mãdato superiorũ colligit, in quo Primatũ gerat. *Quomodo enim prædicabũt, nisi mittantur?* Rom. 10. & Act. 15 *Quidã ex vobis exeuntes turbauerũt vos, euertẽtes aĩas vestras, quib⁹ nõ mãdauimus.* Et 3. Ioan. *Scripsissem forsitã Ecclesiæ, sed is qui amat Primatũ gerere in eis Diotrepes, nõ recipit nos.* Huic autẽ signo cõsentaneũ est, vt qui nouã Ecclesiam cõgregauit, etiã nouã Euangelij interpretationẽ ei proponat. Vnde Princeps Apostol. Petrus sub finẽ Epistolæ posterioris docet, *indoctos & instabiles deprauare & D. Pauli Epistolas, & cæteras Scripturas*

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

pacis vinculũ Christiani omnes & Catholici, tã Paulo & Barnabæ, quàm reliquis Apostolis idẽ Euangeliũ prædicãtibus obediuerunt. Hac igitur plenissima Ecclesiæ nota semel cõstituta certũ est, Romanã Ecclesiam iure diuino caput esse omniũ Ecclesiarũ, vtpote quæ tùm Petro in Episcopali Cathedra certissimò sciatur successisse, tùm cæteras totius orbis Ecclesias (quæ schismate non sunt infectæ) secũ in fide ac Sacramentis communicantes habeat, semperque habuerit.

3. Veri Catholici solent obedire Præpositis, & subiacere illis. Heb. 13. Vnde *Rom. 16.* dicit Apost. *Romanorũ obedientiã in omnẽ locũ diuulgatam esse.* Et Ignatius in Epistol. 8. ait: *Animã meã pro ijs ponerẽ, qui subditi sunt Episcopo, presbyterorum collegio, Diaconis,* &c.

4. Obseruant prædicationẽ, quæ non tantùm fit in priuatis & certis locis, verùm *vbiq; in omni Ecclesia.* 1. Cor. 4. *Et quæ per testes multos audita sunt, hæc cõmendat fidelibus.* 2. Timoth. 2.

5. Nec tantùm obseruant, quid sit scriptũ in sacris codicibus, verùm etiam quid *prædicetur, credatur, & fiat à fidelibus Christianis per vniuersum orbem.* 1. Cor. 15. Christiani enim perseuerantes in doctrina Apostolorum, sunt *Epistola Christi, ministrata ab Apostolis, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.* 2. Cor. 3.

6. *Non gloriantur in hominibus.* 1. Cor. 3. hoc est, non committunt, vt priuato cuiquã Doctori à reliquis Pastoribus diuiso ita se addicant, vt ab illo denominentur: veluti, ab Ario, Ariani: à Luthero, Lutherani: à Caluino, Caluinistæ.

7. *Non exeunt ab Apostolis aut* Apostorũ Successoribus. *1. Ioan. 2.* sed *permanẽt in eadẽ regula, Philippen. 3. & in doctrina Christi Ioan. 2. Depositũ custodiũt.* 1. Timo. 6. *& supercertant semel traditæ Sanctis fidei,* vt in Epistola Iudæ admonentur.

8. Solent non latêre aliquãdo, sed *lucere, sicut luminaria in mundo, Philip. 2. Et tanquam ciuitas quæ supra montem posita, non potest abscondi. Mat. 5* Et tanquam *lucerna, quæ super candelabrum constituitur, vt ingredientes lumen videant. Luc. 8.*

9. Solent conuertere infideles ad fidẽ, Acto. 2. & 4. & 10. nõ autem *subuertere eos, qui iam antè crediderunt. 2. Timoth. 2.*

10. Solent crescere in fide, ac nouos fidei at-

 tien-

Quòd Petrus Apostolorum Princeps Simonem Magum omnium hæreticorum patrem Romæ extinxit.

Petrus Simonis Magi cor prauum detexit in Samaria. Actor. 8. Eundem in Cæsarea conuictum à Petro, & postea Romam se conferentem, & ibi tanquàm Deum statua illi posita adoratum, Petrus persequutus est, & precibus suis extinxit, vti Scriptores omnium ætatum attestantur.

Clemens Constitutionum Apostol. lib. 6. cap. 7. *Nouæ hæreses à Simone Samarita habuerunt exordium.* & cap. 8. *Cùm Petrus in Cæsarea Stratonis, tertiò cum Simone de Prophetia, Deique monarchia disputasset, illum virtute Domini repressum, in Italiam confugere compulit.* Et cap. 9. *Cùm Simon sublatus à dæmonibus volaret sublimis, Petrus verò precaretur, & imperaret dæmonibus, vt remitterent vires suas, Simon cum magno fragore corruens fregit coxendicem & pedum tarsos: clamórque plebis ortus est, quo ferebatur vnum esse Deum, quem Petrus nunciaret.*

Tertullianus de Præscriptionib. *Simonianæ Magiæ Disciplina Angelis seruiens, vtique & ipsa inter Idololatrias deputabatur, & à Petro Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Et pòst. *Fœlix Ecclesia* (Romana) *vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur.*

Eusebius lib. 2. cap. 13. *Sub ipso Claudij Imperio, Dei prouidentia fortem ac præpotentem, & reliquorum omnium Apostolorum propter virtutis amplitudinem facilè Principem Petrum Romam deduxit, ad pestiferam Simonis Magi corruptelam delendam.*

Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi. 6. *Petrus & Paulus cùm essent Præsides Ecclesiæ, Simonem Magum in aërem vehiculo dæmonum sublatum per concordem orationem deiecerunt in terram. Neque mirum. Petrus enim erat, qui Claues regni cœlorum portabat: & Paulus qui in tertium cœlum raptus fuerat.*

Damasus in Pontificali in Petri vita. *Petrus cum Simone Mago multas disputationes habuit, tam coram Nerone Imperatore, quàm coram populo. Et quos Beatus Petrus ad fidem Christi congregabat, ille per magias ac deceptiones segregabat, & dum diutius altercarentur, Simon diuino nutu interemptus est.*

Ambrosius in oratione in Auxentium de tradendis Basilicis. *Petrus victo Simone, cùm præcepta Dei populo rumin aret, doceret castimoniam: excitauit animos gentilium. Quibus eum quærentibus, deprecatæ sunt animæ Christianæ, vt paulisper cederet. Nocte muro egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, vrbémque ingredi, ait: Domine quò vadis? Respondit Christus: venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus, ad suam Crucem diuinum pertinere responsum.*

Epiphanius hær. 21. *Simon Magus in Romanorum vrbe collapsus, mortuus est.*

Pacianus in 2. Epistola ad Sympronianum. *Nónne Simonem Petrus, Iudice astipulante, confundit?*

Hieronymus. *Petrus ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit.*

Hegesippus lib. 3. de excidio Hierosolymorum, c. 2. *Adolescentem nobilem defunctum, quem Simon Magus non poterat excitare, cùm Petrus suscitasset, Magus offensum se dicit à Galilæis, relicturum vrbem, quam tueri solebat. Sese igitur de rupe Capitolina deijciens, volare cœpit. Mirari populus. Cæterùm ad preces Petri implicatus remigijs alarum, quas sumpserat, corruit, & fracto crure Aritiam concessit, atque ibi mortuus est. Nero autem virum sibi tam vtilem sublatum dolens, quærere cœpit causas, quibus Petrum occideret. Petrus rogatu populi vrbem egressurus, occurrente in porta Christo, in vrbem redit: & comprehensus, inuersis vestigijs, cruci affigitur.*

Augusti-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Petrus.	Idem Claudius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

pturas ad suã ipsorum perditionem, maximè in iis rebus, quæ difficiles intellectu sunt.

Sextum hæreseos iam omni ex parte consummatæ signũ est, cũ noua ista congregatio in nomen Pseudoapostoli sui trãsijt, veluti quãdo *à Nicolao dicũtur Nicolaitæ. Apoca.2.* ab Ario Ariani, à Donato Donatistæ, aut à Luthero Lutherani, & à Caluino Caluinistæ. Hoc autem Apostolus appellat, in carne aliorum gloriari. *Galat. 6. Volunt* (inquit) *vos circumcidi, vt in carne vestra gloriẽtur,* id est, vt vos ipsorũ Discipuli & sectatores videamini, & illi appellẽtur Patres vestri spiritales et Doctores. Hũc morem Ecclesia Dei nõ approbat, adeò vt Paulus nõ patiatur, ne à se quidẽ aut à B. Petro, aut à quopiã priuato hoĩe fideles denominari. Itaq; *1. Cor. 3.* ait: *Cùm quis dicat: Ego quidẽ sum Pauli, alius autem: ego sum Apollo: nônne carnales estis?*

Septimum hæreseos signũ est, quòd quælibet hæresis præ Catholicæ fidei perpetua firmitate facilè trãsit, ac perit. *Reprobi circa fidẽ* (ait *Apost. 2. Tim. 3.*) *vltrà nõ proficiẽt. Insipiẽtia enĩ illorũ manifesta erit oĩbus.* Et *2. Pet. 2. Magistri mẽdaces superducẽt sibi celerẽ perditionẽ & perditio eorũ nõ dormitat.* Modi autẽ, quibus hæreticorũ insipiẽtia manifestatur & destruitur, multi sunt. Nã & per Catholicos viros, qui eis resistũt, & per Cõcilia Episcopalia, & per schismata, quæ inter ipsos oriuntur, & demũ aut per fideliũ Principũ iustã castigationẽ, aut per infideliũ inuasionẽ & captiuitatẽ delentur de hominũ memoria, vt res ipsa docet: cũ interim Ecclesia Catholica & Apostolica permaneat in æternũ *quoniam maior est qui in nobis est, quàm qui in mundo.* 1 Ioan. 4.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

ticulos cum prioribus consentientes, ac diuinitus reuelatos ad priorem cumulum adijcere, *Actor. 10. Ephes. 3.* ac non priores fidei articulos tollere aut diminuere. Hoc enim est ædificationem, quam in Christo Iesu plebs Christiana obtinuit, dissoluere, & Antichristi studium promouere, cui⁹ character est, *negare* omnia Christi Mysteria. Vnde per *Apostasiam & defectionem mysterium iniquitatis operatur. 2. Thess. 2. 11.* Solẽt *doctrinis variis & peregrinis nõ abduci.* Heb. *13. sed declinare ab illis, qui dissensiones & offendicula faciunt præter doctrinam, quam Catholici didicerunt. Rom. 16. Si quis enim euangelizat vobis præter id quod accepistis, etiã si Angelus fuerit, Anathema sit.* Galat. 1. Accepisse autem intelliguntur tam illa, quæ per Epistolam Apostolorum, quàm ea, quæ per eorum sermonem, hoc est, sine scripto tradita sunt illis. *2. Thessal. 2. 12.* Catholici licet persecutionem penè assiduam patiantur, vt Abel à Cain, Gen. 4. Isaac ab Ismael, Gal. 4. Iacob ab Esau, Gen. *27.* Israelitæ ab AEgyptijs, Babylonijs, & vicinis gẽtibus: tamen Catholici eandem persecutionem semper vincunt, *1. Ioan. 4. & 5. Math. 16.* Sic Romana Ecclesia primis trecentis annis tantam persecutionem ab Imperatoribus paganis passa est, vt triginta ferè ex primis Pontificibus Romanis martyrium subierint: nec tamen ideo desierunt, qui etiam cũ certo vitæ discrimine sederent in Petri Cathedra. Vicit ergo Romanorũ fides. Postquàm verò Imperatores cœperũt palàm in Christum credere, Cõstantius Imperator hæreticus eandem Cathedram persecutus est, idemq; fecerunt hæretici omnes, vt Theodoricus, Basiliscus, Iustiniani vxor Theodora, oẽsq; Imperatores Iconomachi. Sed eadẽ Romana Ecclesia tã insigniter vicit, vt non modò non deesset vnquã Põtifex, qui sederet in Petri Cathedra, sed etiã Leo terti⁹, qui in eadẽ Petri Cathedra sedit, Imperiũ Orientis diminueret, trãslato in Carolũ Mag. Occidẽtis Imperio. Ac neq; ex Caroli successoribus Imperatores Germani defuerũt, qui Pontificem Romanum sæuissimè persequerentur: sed in tantũ vicit fides Romana, vt non alij potuerint hactenus sibi ac suis Imperiũ tenere, quàm qui fidem & vnitatẽ Cathedræ Petri teneant. Hæc enim est illa Petra, aduersus quã non præualent inferorũ portæ. *August. in Psal. aduersus Donatistas, Tom. 7.*

Continuatio testimoniorum, quòd Petrus Apostolorum Princeps Simonem Magum omnium hæreticorum patrem Romæ extinxit.

Augustinus in lib. ad Quoduult-Deum, hær. 1. *In vrbe Roma B. Apostolus Petrus Simonem Magum vera Omnipotentis Dei virtute extinxit.*

Theodoretus in lib. 1. hæreticarum fabularum. *Simon Magus Romanos suis præstigijs tanta admiratione affecit, vt etiam ænea columna honoraretur. Sed rursus veniens diuinus Petrus fraudis eum pennis nudauit. Qui cùm eum tandem in miraculorum certamen prouocasset, & diuinæ gratiæ & præstigiarum discrimen ostendisset, omnibus Romanis videntibus, eum ex magna altitudine deturbauit, cùm orasset: & qui miraculum viderant, eos cepit ad salutem.*

Mysterio quodam vacare non videtur, quòd Princeps Apostolorum Simon Petrus, Principem hæreticorum Simonem Magum, ita & in Samaria detegit, & in Iudæa conuincit, & in Italiam persequitur, vt tandem in vrbe Roma hominem penitus extinguat. *De Sion quidem exiuit lex, & verbum Domini de Ierusalem.* Sed quia Iudæi non receperunt fidem, *Apostoli conuersi sunt ad Gentes*, & in Capite Gentium Roma, Caput Apostolorum Petrus, Simonem Magum omnis magiæ, hæreseos, & schismatis principem debilitauit, fregit, ac deleuit, eo ipso declarans, totum corpus totámque hæreseos & schismatis caudam per Episcopos Petro in Romana Cathedra succedentes, in æternum reprimendam fore. Nec tãtùm hæreticos repressura erat Sedes Petri, sed etiam tùm cæteros infideles, tùm ipsos Reges & Imperatores ad fidem Christi conuersura, quemadmodum prædictum est à Sybilla Erythræa, quæ de Christi rebus gestis Prophetiam edens, inter cætera prædixit, *quòd eligeret sibi ex piscatoribus & deiectis numerum duodenarium, vnúmque diabolum* (Iudam videlicet) *quódque non in gladio bellóue Æneadem vrbem Regésque subijciet, sed in hamo piscantis.* Hæc prophetia primum ex Chaldæo sermone in Græcum, ac deinde in Latinum translata, extare dicitur Venetijs in Bibliotheca sancti Georgij Maioris, & citatur à Bernardino in sexta parte serm. 1. De Festiuitat. Mariæ. Itemque in Chronicis Antonini, parte. 1. Tit. 3. c. 9. § 14. Constat verò, per *Æneadem vrbem* non nisi Romam, per hamum verò piscantis, non nisi Diuum Petrum & Successores eius intelligi. Vnde Augustinus in Tractatu. 7. in Ioan. Christus (inquit) volens superborum frangere ceruices, *de piscatore lucratus est Imperatorem. Magnus Cyprianus orator, sed prius Petrus piscator, per quem postea crederet non solùm orator, sed & Imperator.*

Cæterùm vt ad hæreticorum primam originem inuestigandam accedamus: Hegesippus quidem apud Euseb. lib. 4. c. 21. testatur, *Thebulim quendam, eò quòd in Episcopatus petitione repulsam tulisset, Ecclesiam eatenus virginem labe erroris inficere conatum esse.* Ibidémque subijcit, *Dositheum, Cleobium, Gortheum, Masbotheum, & alios ex septem Iudæorum sectis procreatores impias in Deum & blasphemas ijsdem temporibus docuisse.* Verùm quòd ijdem fuerint Christi membra per Baptismum effecti, non perinde liquet: vt potius ad Synagogæ, quàm ad Ecclesiæ sectas referendi esse videantur. Inter hæreticos verò ab ipsis Christianis ortos, Irenæus fatetur, Simonem Magum fuisse omnium Principem. Lib. 1. cap. 20.

Quòd

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperato. Rom.
		Nero an. 14. m. 7. d. 28.
68.	Petrus sub finem imperij Neronis Simonem Magum in aere volitātē precibus ad Deū fusis, deiecit, quæ res effecit, vt Nero eum ad mortem cōdemnaret.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

De Simonianis.

[a] Simon Magus ex Dosithei schola prodiens (vt Clemens Romanus refert lib. 2. Recognitionum) & à Philippo baptizatus, obtulit pecuniam Petro & Ioanni, vt cui manus imposuisset, is acciperet Spiritum Sanctum. Actor. 8. Hinc Simoniaci denominantur, qui donum Dei pecunia possideri existimāt. [b] Simon præterea dixit, se esse eū, qui sit super omnia, & in Samariā descēdisse quasi patrem. [c] Inter Iudæos quasi filiū apparuisse. [d] In reliquis gētibus quasi Spiritum, Sanctum aduentasse. [e] Per Selenem meretricem quæstuariā se mente cōcepisse Angelos, & Archangelos facere, [f] illamq; eos generasse. [g] Ab illis Angelis mūdū hūc esse factū. [h] Et Prophetas ab ijsdē Angelis inspiratos prophetasse. [i] Docuit trāsmigrationē animarū de corpore in corpus. [k] Secundùm ipsius gratiā dicebat saluari homines, *non secundùm operas iustas, quibus vacare seruitus esset.* [l] Eius mystici Sacerdotes & sectatores libidinose viuebant, & incātationibus vtebantur. [m] Itemq; imagines ipsius & Selenæ tanquam Deos adorabant. Hæc Irenæus lib. 1. c. 20. [n] Clemens præterea docet lib. 2. Recognit. quòd *multos Deos posuit, quibus præesset vnus incomprehensibilis omnibus incognitus.* [o] Ex multis verò illis vnum sorte electum, vt Iudæorū populo Deus esset. [p] Itemq; lib. 3. Recognit. quòd *liberum negans arbitrium, omnia fato assignabat.*

[q] Et in Constitution. Apostol. lib. 6. cap. 16. dicitur, quòd quædā sub nomine Apostolorum falsò edidit. [r] Epiphanius hær. 21. refert,

☙ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

[a] Petrus dixit Simoni Mago, *Pecunia tua tecū sit in perditionem, quoniam existimasti donū Dei pecunia possideri: in obligatione iniquitatis video te esse,* Actor. 8. [b] Math. 23. *Patrem nolite vocare vobis super terram: vnus est enim pater vester qui in cœlis est.* Et Ioan. 5. *Neq; vocem patris vnquam audistis, neq; speciē eius vidistis.* [c] Mat. 24. *Multi venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus.* [d] Luc. 24. *Spiritus carnē & ossa nō habet,* §, sicut Simonem habere videbant, qui vnà cum eo vixerunt. Qui verò S. Trinitatē postea negârunt, aut patrem cum filio vnū esse dixerunt, eorū pater est Simon, qui seipsum diuersis tātùm in locis & patrē, & filiū, & Spiritū sanctum fuisse dixit. Et in Episto. Iudæ secundùm Græca exemplaria: *In somnijs agitati carnē maculant, dominationem spernunt, in splendores maledicta congerunt.* [f] § Hinc sumpserunt occasionē, qui materiam Deo coæternā posuerunt, ex qua velut ex Helena quadam & Angeli, & alia sint producta. [g] Heb. 3. *Qui omnia creauit Deus est.* [h] 2. Pet. 1. *Spiritu sancto inspirati, locuti sunt Sancti Dei homines.* [i] Heb. 9. *Statutum est hominibus, semel mori.* § Sæpius autem moreretur, hoc est, dissolueretur eadē anima, si de corpore in corpus transiret. [k] 2. Pet. 2. *Superba vanitatis loquentes, pelliciunt in desideria carnis luxuriæ eos, qui in errore conuersantur, libertatem illis permittentes, cùm ipsi serui sint corruptionis.* § Hinc promanârunt, qui solam fidem sufficere existimant. [l] In epistola Iudæ. *Oculos habent plenos adulterij, cor exercitatum auaritia, maledictionis filij.* [m] Act. 15. *Ego* (inquit Iacobus) *iudico scribendum ad cōuersos ex Gentibus, vt abstineant à cōtaminationibus simulachrorū.* Et Luc. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.*

[n] 1. Cor. 8. *Scimus, quòd nullus est Deus nisi vnus.*

[o] Iudæus erat qui dixit: 1. Tim. 1. *Regi seculorū, soli Deo gloria.* [p] Paulus ad Philemonem: *Sine consilio tuo nihil volui facere, vti ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.*

[q] Clemens lib. Constit. Apost. 6. c. 16. ita loquitur in persona Apostolorum: *Nostro nomine promulgatos ab impijs libros ne receperitis. Non enim nominibus Apostolorum attendere debetis, sed natura rerum & rectæ sententiæ.* [r] Ioan. 3. *Scrutamini*

Quòd Petrus D. Marci Euangelium Romæ scriptum approbauerit, eundemq́; in Ægyptum ad prædicandum Christi Euangelium mittens, Alexandrinam Ecclesiam secundæ Sedis honore cohonestauerit.

D. Marcum in Babylone, hoc est, in vrbe Roma cum Petro fuisse, illa Diui Petri verba declarant. 1. Petri 5. *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone coëlecta, & Marcus filius meus.*

Papias & Clemens Alexandrinus (vt est apud Eusebium Libro histor. 2. cap. 14. tradunt, quòd *postquàm vesana Simonis Magi potentia extincta est, ac homo ipse actutum vnà penitus profligatus: tanta pietatis lux eorum mentibus, qui Petrum audiebant, affulsit, vt à Marco Petri comite contenderent, quò monumentum illius doctrinæ, quam verbo illis tradidisset, etiam scriptis mandatum apud eos relinqueret. Quam scripturam ferunt Diuum Petrum authoritate sua ratam fecisse, quò in Ecclesiis passim perlegeretur.* Hoc adeo constitit inter omnes Romanos, vt in Pontificali Romano, quod Damasi dicitur, ita perscriptum legatur: *Petrus scripsit duas Epistolas, quæ Catholicæ ac Canonicæ nominantur, & Euangelium Marci: quia Marcus auditor eius fuit, & filius à Baptismo.*

Eusebius Lib. secundo, cap. 15. ex testimonio Papiæ & Clementis: *Aiunt Marcum primùm in Ægyptum traiecisse, & Euangelium, quod ipse conscripserat, illic prædicasse, primumq́; Ecclesiarum Alexandriæ institutarum authorem extitisse.*

Anacletus in Epistola tertia: *Secunda Sedes apud Alexandriam Beati Petri nomine, à Marco eius Discipulo atque Euangelista consecrata est: quia ipse & in Ægypto primùm verbum veritatis directus à Petro prædicauit, & gloriosum suscepit Martyrium.*

Gloria igitur Alexandrinæ Ecclesiæ Beatus Marcus est, qui eam fundauit, Marci verò gloria, Beatus Petrus est, cuius ille discipulus fuit. Petrus autem fuit Romanus Episcopus, & hoc illud est, quod Hieronymus in Epistola 68. ad Theophilum Episcopum Alexandrinum scribit: *Scito, nobis nihil esse antiquius, quàm Christi iura seruare, nec Patrum transferre terminos, semperq́; meminisse, Romanam fidem Apostolico ore laudatam, cuius se esse participem Alexandrina Ecclesia gloriatur.* Alexandrina verò Ecclesia, *Romanæ fidei se esse participem gloriatur*: quia vt Euangelistam suum à Petro Episcopo Romano illuc missum accepit: sic per eum Discipulum, secundùm Ecclesiam Romanam, prima in mundo Ecclesia facta est: adeò, vt Nicena Synodus in Sexto Canone, *mores antiquos conseruari volens, declaret Episcopum Alexandrinum habere potestatem in Ægypto, Lybia, & Pentapoli, idq́; quoniam & Episcopo Romano hoc in more positum est.* Ad exemplum ergo formámq; eius consuetudinis, quam Romanus Episcopus vel instituit, vel seruauit, constituta est ab initio Alexandrini Episcopi iurisdictio & præsidentia. Vnde Hegesippus in lib. 3 excidij Hierosolymitani, cap. 5. *Romam dicit esse primam ciuitatem, secundam verò Alexandriam.*

Præterea Leo Magnus in Episto. ad Anatholium Episcopum Constantinop. *Non conuellatur* (inquit) *prouincialium intra primatuum, nec priuilegiis antiquitus institutis Metropolitani antistites fraudentur. Nihil Alexandrinæ sedi eius, quam per S. Marcum Euangelistam Beati Petri Discipulum meruit, pereat dignitatis.*

Alexandrina igitur Sedes dignitatem meruit, per S. Marcum Beati Petri Discipulum. At quantam dignitatem? Vtique tantam, vt Petri etiam Cathedra haberetur. Sic enim scribit D. Gregorius lib. 6. Episto. 37. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. *Ille mihi de Petri Cathedra locutus est, qui Petri Cathedram tenet. Petrus enim decorauit sedem, in qua Euangelistam Discipulum misit.* Imò Eusebius Ecclesiast. Histor. Lib. 4. Cap. 1. de Successione Episcoporum Alexandriæ agens: *Annum* (inquit) *circiter duodecimum Imperij Traiani, quidam nomine Primus,*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Petrus.	Idem Nero.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

fert, quòd dixerit omnem credentem veteri testamento mortem subire.

s Legem verò non esse Dei, sed sinistræ virtutis.

t Quam tamen legem (secundùm Augustinum hær. 1.) Simon se in monte Sina Iudæis dedisse dixit. Et apud Clementem lib. 2. Recognition. fatetur, legem in omnibus, qui religionis curam gerunt, plenæ auctoritatis esse, modò secundùm proprium cuiusque sensum intelligatur. verisimillimum vt sit, eum approbasse legem, hoc est, quinque libros Moysis (quos & Samaritæ, ex quibus ipse erat, approbabant) donec ex eadem lege à Petro confutatus, eam cœpit detestari.

v Adiungit Epiphan. hær. 21. quòd interitum carnis asseruit, negata resurrectione.

x Augustinus addit hær. 1. quòd docuit *indifferenter vti fœminis.*

y Philastrius in Catalogo hæreseon, & Theodoretus lib. 1. hæretic. fabularum, addunt, Simonem negasse, *quòd esset verè homo, aut verè passus*, quamuis appareret tanquàm homo, & tanquã passus.

z Dicebat, Christum nec venisse, nec à Iudæis quicquam pertulisse. Augustinus hær. 1.

2. Pseudoapostolorum errores.

a Docebant circumcisionem obseruandam, Actor. 5. dies, menses, & annos Gal. 4. ciborum discrimen, Col. 2.

b Euangelicam gratiam dicebant meritis suis debitam fuisse, eò quòd Iudæi cognominarentur, quodque in Deo gloriantes, confiderent se habere formam scientiæ & veritatis in lege. Rom. 2.

c Qui-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

mini scripturas, illæ sunt quæ testimonium perhibẽt de me. § Quæ verba cùm Christus enuntiaret, non erant aliæ, quàm veteris testamẽti scripturæ, quas Iudæi possent scrutari.

s Rom. 7. *Lex sancta, & mãdatum sanctum, & iustum & bonum.*

t Rom. 7. *Lex spiritualis est.* & Rom. 10. *Finis legis Christus* § Simon autem totus carnalis cùm fuerit, nunquàm dedit legem, quæ spiritaliter intellecta ipsum oppugnaret.

v 1. Cor. 15. *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.*

x 1. Cor. 6. *Neque fornicarij, neque adulteri, regnum Dei possidebunt.* Et c. 7. *Propter fornicationem vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquæque suum virum habeat.*

y Simon in cruce quidem Christi passus non est: sed si verè homo non fuit, quomodo cùm sublatus à Dæmonibus volaret sublimis, imperante Petro improbis virtutibus, ab alto decidit, coxendice & pedum tarsis cõfractis? Auctor est Clemens Constitut. Apostol. lib. 6. c. 9.

z 1. Ioan. 1. *Quod fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ, annunciamus vobis.* Et. c. 4. *Omnis Spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est. Et omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus.*

Apostolorum prædicatio.

a Legis iugum non esse imponendum credentibus in Christum. Actor. 15 nec festa Iudaica. Gal. 4. & 5. nec vetera ciborum discrimina. Col. 2. Heb. 13.

b *Intentio Apostoli in tota Epistola ad Romanos hæc est, vt non se quis arbitretur ideo percepisse gratiam, quia bene operatus est, sed bene operari non posse, nisi per fidem perceperit gratiam:* verba sunt Augustini *ad Simplicianum libro. 1. quæstione. 2.*

mus, ab Apostolis successione quartus, ministerium Ecclesiæ Alexandrinæ sortitò capit. Cur Episcopum Alexandrinum ab Apostolis successionem ducere affirmat, nisi quia vel Apostolorum aliquis Alexandriam se contulit, atque ibi velut Episcopus sedit, vel certè D. Marcum ea lege illuc misit, vt Alexandrinam Ecclesiam velut Apostolorum legatus non sub communi Sedis Episcopalis, sed sub eximio Sedis Apostolicæ nomine constitueret ac fundaret? Ac Nicephorus quidem lib. 14. cap. 39. Antheri Pontificis Romani verba profert, in quibus dicat, *D. Petrum ex Antiochia Romam, ex Romana verò vrbe, in Alexandriam transiisse,* tanquam & illic sederit, velut Alexandriæ Episcopus. Fateor tamen ea verba (quòd Petrus ex vrbe Roma in Alexandriam transijt) in Antheri Epistola, quæ apud Latinos habetur, non extare. Symeon verò Metaphrastes in vita Petri & Pauli narrat, Petrum Lino Romæ ordinato Episcopo, *in Hispanias transiisse, inde autem venisse in Ægyptum, & Thebis Ruffum, Alexandriæ autem Marcum Euangelistam Episcopatui præfecisse.*

De Clementis ordinatione à Petro Apostolo, déque Epistola eius ad Iacobum fratrem Domini.

Clemens in Epistol. 1. ad Iacobũ fratrem Domini, quam Ruffinus abhinc annis mille & penè ducentis Latinam fecit. *Simon Petrus Apostolus primus, regem seculorum vsque ad Romanæ vrbis notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, inuexit. Hic pro pietate pati volens, apprehensa manu mea in conuentu fratrum dixit: Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui soli meæ prædicationis & doctrinæ Cathedram trado.* Et iterum: *Ipsi trado à Domino mihi traditam potestatem ligandi & soluendi. Ligabit enim quod oportet ligari, & soluet quod expedit solui, tanquàm qui ad liquidum Ecclesiæ regulam nouerit.*

Epiphanius hær. 27. *Nemo miretur, quòd ante Clementem Linus & Cletus Episcopatum assumpserunt, cùm sub Apostolis hic fuerit contemporaneus Petri & Pauli: nam & illi contemporanei Apostolorum fuerunt. Siue igitur adhuc ipsis superstitibus à Petro accepit impositionem manuum Episcopatus, & eo recusato remoratus est: siue post Apostolorum successionem à Cleto Episcopo hic constituitur, non ita clarè scimus.* Quamuis autem Epiphanius neget, se hoc clarè sciuisse: tamen & declarat hoc ipsum nec ignotum sibi fuisse, nec pro absurdo habitum esse, vt à Petro Clemens ordinaretur Episcopus. Et quod ille, vtpote Græcus, minus clarè de rebus Romanis cognouerat, id Romani verum & clarum fuisse attestantur. Plus autem creditur vni testi affirmanti, quàm vel mille dubitantibus. Ille enim quod scit loquitur, hi nihil aliud quàm se fatentur ignorare.

Anacletus & Alexander huius Epistolæ Clementis honorificam mentionem facientes, eo ipso docent, eum à Petro fuisse ordinatum, prout in eadem Epistola narratur.

Tertullianus de Præscriptionibus aduersus hæreticos. *Romanorum Ecclesia Clementem à Petro ordinatum edit, id est, per instrumenta & rationes publicas demonstrat.*

Dama-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*		
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Nero.
	Petrus antequàm in Crucem Romæ ageretur, & Marci Euangeliū approbauit, & ipsum misit Alexandriam.	

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

c Quidam ad salutem obtinendam sufficere solā fidem putauerūt: quia Paulus diceret iustificari hominē sine operibus legis, ex eoq; opera iustitiæ neglexerunt.

d Affirmabant, Paulum dicere: *Faciamus mala, vt veniant bona. Rom. 3.*

e Dicebant Paulū aut non esse Apostolum, aut ab alijs Apostolis constitutum esse. 2. Cor. *1.*

f Quidam inter Corinthios dixerūt, *quòd resurrectio mortuorum non est.*

g Terrebāt Thessalonicēses, *quasi instaret dies Domini.* 2. Thes. 2.

h *Subintroierunt quidā, Dei gratiā transferentes in luxuriam, & solū dominatorem & Christum negantes.* In Epist. Iudæ.

i Auctores erant, vt qui essent in matrimonio deprehēsi, quādo ad fidē cōuertebātur, à re vxoria velut iā illicita in perpetuū abstinerēt, vtque virgines, viduæ, aut cœlibes non nuberent omnino.

k *2.* Pet 3. In ijs, de quibus Paul. in Epistolis scribit, sunt quædam difficilia intellectu, quæ *indocti & instabiles deprauârunt, sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.*

l Inflati sciētia, quæ propter absentiā Charitatis non ædificauit, docebāt, *Idolothyta posse māducari eò quòd idolū nihil esset.* 1. Cor. 8.

m Dicebant, bona hominum ab ipsis hominibus esse.

n *Consuetudinis erat quibusdā, deserere collectionē fratrum. Heb. 10.*

a Acto. 13. Elymas Magus quærebat auertere Paulum Proconsulem à fide.

b Idem Elymas dicebat: *Si est omnipotens Deus, quomodo dicitur à Paulo, seipsum negare non posse?* Dionysius c. 8. de diuinis nomin.

3. *De*

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

c *Apostolicæ Epistolæ Petri, Ioānis, Iacobi & Iudæ (sicut etiā ipsius Pauli, Gal. 5.) cōtra eā opinionē maximè dirigūt intētionē, vt ostēdāt fidē sine operibus nihil prodesse.* Augu. de fide & operib. c. 14. Idē in lib. de vnico Baptis. cōtra Petilianū. c. 10. *Apost. Iacobus cùm quosdā redargueret, qui sufficere dicebant homini solā fidē, nec ei Charitatis opera coniungebāt, eos ex dæmonū cōparatione cōuicit.*

d *Quorum damnatio iusta est.* Rom. 3.

e *Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum patrem.* Gal. *1.*

f *Si resurrectio mortuorum non est, neq; Christus resurrexit. Si Christus non resurrexit: inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides vestra.*

g *Veniet discessio primum, & reuelabitur homo peccati, filius perditionis.*

h *Supercertate semel traditæ sanctus fidei, scientes Sodomā & Gomorrā ignis æterni pœnam sustinere.*

i *1.* Cor. 7. *Bonum est homini mulierem non tangere propter fornicationem autem vnusquisq; suam vxorem habeat,* id est, eam, cui ante conuersionē suam iunctus erat. Nam sequitur: *Dico non nuptis & viduis: bonum est, si sic permaneant, sicut & ego. Quòd si non se continēt, nubant. Vidua beatior erit, si sic permanserit. Qui matrimonio iungit virginē suā, bene facit: & qui nō iūgit, melius facit.*

k *Charissimus frater noster Paulus secundùm datam sibi sapientiam scripsit vobis. Vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate.* 2. Pet. 3.

l *1.* Corinth. 8. *Videte ne fortè hæc licētia vestra fiat offendiculum infirmis. Si esca scandalizat fratrē meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem.*

m Iacob. 1. *Nolite errare: omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum.*

n Hebr. 10. *Consideremus inuicem in prouocationē Charitatis,* & *Charitas fraternitatis habitet in vobis.* Heb. 13.

a Actor. 13. Paulus dixit ad Elymam: *O plene omni dolo, fili Diaboli, non desinis subuertere vias Domini rectas? & nunc eris cæcus. Tunc Proconsul cùm vidisset factum, credidit.*

b Diony. de diuinis nom. c. 8. *Seipsum negare, est à veritate decidere.* Porrò *Deus est veritas. A Deo igitur cadere Deus non potest: & non esse*

Continuatio testimoniorum de Clementis ordinatione à Petro Apostolo, déque Epistola eius ad Iacobum fratrem Domini.

Damasus in Pontificali in vita Clementis. *In epistola quæ ad Iacobum scripta est, qualiter Clementi commissa est à B. Petro Ecclesia, reperies.* Id ipsum etiam refert in vita Sancti Petri.

Ruffinus in præfatione Recognitionum Clementis. *Epistolam sanè (in qua idem Clemens ad Iacobum fratrem Domini scribens, de obitu nuntians Petri, & quòd se reliquerit successorem Cathedræ & doctrinæ suæ, in qua etiam de omni ordine Ecclesiastico continetur) ideo nunc huic operi non præmisi, quia & tempore posterior est, & olim à me interpretata atque edita.*

Eusebius lib.3.ca.10.tradit, *Simeonem* (quem alij Simonem vocant) *Seruatoris consobrinum, post D. Iacobum Iustum Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopatum accepisse.* Dorotheus autē Tyri Episcopus *in Synopsi*, putat illum, qui dicebatur Simon, etiam Iacobum Alphæi dictum esse. Cùm igitur hic Simon non minus frater Domini fuerit, quàm Iacobus Iustus: atque etiam idem Simon Iacobus cognominatus fuerit: facilè intelligimus, errore id factum esse, vt Epistola Clementis, quæ ad fratrem quidem Domini, atque etiam ad Iacobum, sed ad Simonem eundemque Iacobum Alphæi, non autem ad Iacobum Iustum scripta est, tamen ab ijs, qui hoc non animaduerterant, ad Iacobum Iustum scripta esse putaretur. Iacobus enim Iustus ante Petrum aliquot annis mortuus fuerat, cùm tamen Clemens non nisi post Petri mortem ad Simonem seu Iacobum Alphi eundemque fratrem Domini scripserit. Vtcunque sit, ob tituli errorem Epistolam tot antiquorum testimonijs probatam non oportuit reijci. Nec ista hoc tempore ob aliud commemoramus, quàm quòd veritati consentanea sunt, cùm alioquin parum referat nostrâ, vtrum vel Clemens à Petro sit ordinatus, vel ea Epistola, quæ ad Iacobum Domini fratrem inscribitur, sit Clementis. Nec enim ab ijs rebus pendet Catholica fides. Sed cùm primæ Pontificum Romanorum successiones aliter apud alios recenseãtur, meritò Romanæ Ecclesiæ testimonium plurimi facimus in ea re, quæ apud Romanos gesta, in eadem vrbe debebat etiam esse notissima. Ac Hieronymus quidem origine Romanus, verùm inter Græcos plurimum versatus, ita Clementem (in catalogo Scriptorum Ecclesiæ) quartum à Petro ex instituto Græcorum numerat, vt interim fateatur, *plerosque Latinorum putare, eundem Clementem à Petro secundum extitisse.* Nec tamen ita soli Romani aut Latini tradiderunt, Clementem à Petro secundum fuisse, quin Græci etiam idem ipsum fando acceperint, vt ex Epiphanij verbis paulò superiùs citatis constat. Quinimò *Ephraim Episcopus Chersonis* (vt est apud Metaphrasten) in narratione de miraculo à Clemente in puerum facto, ait: *Clemens Romanus post Petrum fuit preco veritatis, & eius Romanæ Sedis successor fidelis.* Quæ cùm ita sint, meritò cum Damaso, Epiphanio & Ruffino dicimus, Clementem ordinatū quidem à Petro, sed Linum & Cletum ante illum scribi, & in Catalogo Pontificum reponi, quòd eos ipse Petrus coadiutores sibi asciuisset, ac Clemens eos, Episcopatus ministerium exercere coëgisset, recusans Episcopatus sui exercitium, quàmdiu illi viuerent. Quibus ita constitutis, ad rem ipsam, hoc est, ad probandum Pontificis Romani Primatum nos conferemus, si prius insigne testimonium Eucherij Lugdunensis Episcopi de nostro Clemente adscripsero. Eucherius in Epist. ad Valerianum: *Clemens vetusta prosapia Senatorum, atque etiam ex stirpe Cæsarum, omni scientia refertus, omniumq́ liberalium artium peritissimus, ad hanc iustorum viam transiit. Itaque etiam in ea excellenter effloruit, vt Principi quoque Apostolorum Successor extiterit.*

Romanos

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Clemẽs à D. Petro Pontifex Romæ ordinatus, ab administratione Pontificatus abstinuit vsque ad mortem Lini & Cleti, quòd ijs etiã Petrus prædicationi & orationi vacans, curam summi Pontificatus, dũ viueret, demandasset. Clemẽtis verò nomẽ hoc in loco asseri psi, non vt secundum locũ in Catalogo Pontificum ei darem, sed tãtùm vt eas quæstiones, quæ propriè ad illũ spectant, prius expedirem, quàm ad reliquam Primatus Romanæ sedis demõstrationẽ aggrederer.	Galba m. 7.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

3. *De Hymeneo &*
4. *Menandro.*

c 2. Timot. 2. *Himeneus & Philetus à veritate exciderunt, dicentes resurrectionem esse iamfactam, & subuerterunt quorundam fidem.*
d Menander Simonis Magi discipulus, dicebat se ab inuisibilibus missum pro salute hominũ, mundum verò per Angelos, ab intelligentia emissos, esse factum Iren. lib. 1. cap. 21.
e Dicebat Discipulos suos post baptisma ipsius, non esse morituros. Iren. ibid. & Iustin⁹. Apol. 2.
f Seipsum præceptore maiorẽ iactabat. Epiph. hær. 22.

5. *De Diotrepe &*
6. *Cherintho.*

g Diotrepes *verbis garriens in Apostolos, prohibebat suscipere fratres, & eos qui recipiebant, de Ecclesia eiecit.* 3. Ioan.
h Cerintho *impossibile visum est, vt Iesus ex Virgine nasceretur.* Ideo dicebat *Christum esse nudũ hoĩem ex Ioseph natũ. Ire. li. 1. c. 25.*
i Legem seruandam asserebat.
k Dicebat Christum nondũ resurrexisse, & si qui ex Discipulis eius ante baptismum moriebantur, alios in nomen mortuorum baptizabat. Epiph hær. 28.
l Matthæi Euãg. ex parte recepit, reliqua Euãgelia, acta Apostolorũ, & Pauli Epistolas reiecit.

7. *De Chiliastis.*

m Hinc sunt Chiliastæ seu millenarij, à Cerintho (vt Augu. ait hære. 8.) oriundi, qui mille annos post resurrectionẽ secũdùm ventris voluptates futuros fabulantur. Papias Irenæo, atque (vt videtur) etiam Iustino persimilis quidem, sed nõ penitus eiusdem erroris auctor extitit.

8. *De Ebio-*

☙ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

non est, *& non posse non potest, & non nosce secũdùm priuationem non nouit. Paulũ igitur pro viribus assequẽtes, Deum vt omnipotentẽ celebramus.*
c 1. Timo. 1. *Quidam fidem & bonã conscientiã repellentes, circa fidem naufragauerunt. ex quibus est Hymeneus & Alexander, quos tradidi Satanæ, vt discant non blasphemare.*
d Colossen. 2. *Nemo vos seducat, volens, in humilitate & religione Angelorum in ijs, quæ nõ vidit, ambulans, frustrà inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput.*
e Rom. 8. *Corpus quidem mortuum est propter peccatum, Spiritus verò viuit propter iustitiam.* Licet ergo spiritus per baptismum Christi viuat, tamen corpus mortem ad tempus non euadit.
f Iacob. 4. *An putatis, quia inaniter Scriptura dicit, ad inuidiam concupiscit Spiritus, qui habitat in vobis?*
g *Nos debemus suscipere fratres, & hospites, vt cooperatores simus veritatis. Si venero, suggeram Diotrepis opera quæ facit.* 3. Ioan.
h Lucæ 1. Dixit Maria: *Virum non cognosco.* Et Angelus respondit: *Spiritus sanctus superueniet in te.* Et Luc. 3. *vt putabatur filius Ioseph.* Non ergo verè fuit filius Ioseph.
i Rom. 6. *Non sub lege estis, sed sub gratia.*
k 1. Corin. 15. *Si Christus non resurrexit, quid facient, qui baptizãtur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt?* Vbi ab ipsis Cerinthianorum institutis ipsorum opinionem conuellit. Epiphan. hæret. 28.
l *Misimus fratrem* (id est, Lucam) *cuius laus est in Euangelio per omnes Ecclesias.* 2 Corint. 8. Et 1. Petri 5. Laudantur Epistolæ Pauli. Cum Cerintho inimico veritatis, Ioannes lauari noluit. Iræn. lib. 3. ca. 3.
m Rom. 14. *Non est regnum Dei esca & potus, sed iustitia & pax.*
Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 7. *Aliqui ad carnales cogitationes declinantes, dixère præsenti vitæ similem eam, quæ Sanctis promissa est, requiem: ciboſq; vitæ variabilis proprios, his qui æquales Angelis sunt euasuri, nefariè applicuerunt. Sed absit, vt vnquam sanctus aliquis vir in istiusmodi errores incidat.* Causam erroris Papiæ vide apud Euseb. lib 3. cap. 33.

Romanos Pontifices D. P. Successores esse in prima Episcopali Cathedra, idq; Sanctorum testimonijs, rerum gestarum singulari prærogatiua, diuturni temporis antiquissima præscriptione, denique & omnium Catholicorum fide, & multorum Gentilium confessione confirmari.

1 Dorotheus in Synopsi dicit, Linum post Petrum fuisse Primum Romæ Episcopum. Id ipsum docet Euseb. lib.3. cap.4.

Epiphanius hær. 27. *In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli, ijdem ac Episcopi, deinde Linus, deinde Cletus, deinde Clemens, qui contemporaneus fuit Petri & Pauli.*

Optatus li.2. de schismate Donatistarũ. *Cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus, cui successit Linus.* August. in Epist. 165. *Si ordo Episcoporum sibi succedentiũ considerandus est, quantò certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait: Super hanc Petrã ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum nõ vincent eam? Petro enim successit Linus.* Quòd si Linus Petro successit, vtiq; nihilo minor fuit Lini quàm Petri in Episcopatu gerendo auctoritas. Eadẽ est quippe antecessoris & successoris ratio in alicuius muneris obeundi potestate. Quemadmodũ igitur Optatus ibidem fatetur, *singularem & vnicam fuisse Episcopalem Petri Cathedrã, vtpote quæ in vrbe Roma Petro collata est, vt in vna Cathedra vnitas ab omnibus seruaretur*, & quẽadmodum August. lib.2. de Baptismo cõtra Donatistas cap.1. *Apostolatus Petri Principatum cuilibet Episcopatui præferendũ docet, ita vt Cathedrarum gratia inter Petrum & Cyprianum distet, quãuis eadem sit martyrum gloria*: sic fatendum est, Cathedrã Lini talẽ fuisse, *vt in illa vna & singulari vnitas ab omnibus seruanda fuerit, vt iam schismaticus fuerit, qui contra singularẽ Cathedram alteram collocârit*, vtq; gratia Cathedræ, in qua Linus sedit, *præferri debuerit cuilibet alteri Cathedræ & Episcopatui*. Transijt igitur Primatus Petri ad Linum, aliosque Pontifices Romanos. Atque hæc quidem ratio, quæ ad omnes æquè Pontifices Romanos pertinet, in ipso initio prætermitti non debuit.

2 Damasus in Pontific. *Linus fecit duas ordinationes, Episcopos quindecim.* (Et iterum) *Clemens fecit Episcopos per diuersa loca quindecim.* Ex ista ordinatione Episcoporũ, quæ à Romanis Põtificibus iam inde ab initio facta est (dũ in tanta Ecclesiarum, præsertim Cathedraliũ paucitate, à Lino quindecim, itemque à Clemente per diuersa loca quindecim Episcopi fierent) manifestè constat, Romanam Ecclesiam nõ ei tãtùm Diœcesi aut Prouinciæ consuluisse, quæ Pontifici Romano propriè subiecta erat (quæ vtiq; prouincia & à sex ad summum Episcopis regebatur, & in tam paruo tempore tot ordinationes non desiderabat) verùm aliarum per orbem Ecclesiarum curam gessisse. Nam alij fiebãt Episcopi, vt in nouas Prouincias nondum ad fidẽ conuersas mitterentur, alij verò, vt populos iam ad fidem conuersos, regerẽt. Hinc apparet, authoritatem Pontificis Romani etiam olim agnitam fuisse ab ijs omnibus, qui Episcopis Romæ cõsecratis obediuerunt. Quanquam enim etiam aliæ Episcoporũ Sedes Episcopos in remotas prouincias interdum miserint, id tamen nec passim ab omnibus, nec præterquàm à maximis quibusque factum legitur, nec adeò antiqua testimonia de tot Episcopis, tam breui spatio, támque inde ab ipsis Apostolorum temporibus vllibi, quàm Romæ per diuersa loca ordinatis, extant: vt ex hoc signo cum infinitis alijs, quæ suo loco adiungam, non minima de toto Primatu coniectura capiatur.

3 Gregorius Turonensis in libro quem scripsit in gloriam Confessorum: *Martialis Episcopus à Romanis missus Episcopus, in vrbe Lemouicina prædicare exorsus est.*

Hildiwinus in Areopagiticis. *Dionysius cũ arcis Romanæ mœnibus præsentiã intulit, B. Clementẽ Pontificẽ Sanctæ & summæ Apostolicæ Sedis iam apicẽ gubernantẽ inuenit. Cui Clemẽs ait: Frater charissime Dionysi, quia de omnibus Catholicæ pietatis es sufficienter edoctus, in nomine Domini partes Occidentis aggredere, & Apostolica nostra authoritate omnẽ suscipiens Galliã, opus fac Euangelistæ. Ita B. Dionysius Sedis Apostolicæ priuilegio, tradente sibi B. Clemente Petri Apostoli successore, Lutetiã Parisiorum Domino iubente peruenit.* Romanus igitur Pontifex, nõ in suam modò Diœcesim, nec tãtùm in Italiam, sed præterea in Transalpinas Prouincias iurisdictionẽ iam inde ab initio exercuit. Ob hanc enim Martialis & Dionysij aliorumq; præsulum à Põtifice Romano missionem in Gallias, factũ est, vt Episcopi Galliarũ ad Leonẽ Papã scribentes, dicerent, *se gratias Domino agere, quòd tantæ fidei Antistitẽ dedisset Apostolicæ Sedi, vnde* (inquiunt) *religionis nostræ principio Christo fons & origo manauit.* Quæ verba reperiuntur in epistola Episcoporum Galliæ, ad Leonem Papam post epistolam Leonis. 49.

4 Ireneus lib.3.ca.3. *Sub hoc Clemente, dissensione non modica inter eos, qui Corinthi erant, fratres facta, scripsit, quæ est Romæ Ecclesia potentissimas literas Corinthijs, ad pacem eos congregans, & reparans fidem eorum, & annuncians, quam in recenti ab Apostolis receperant traditionem.* Romana igitur Ecclesia, iam inde ab initio authoritatem suam interposuit in moderandis etiam Græcis, & Trãsmarinis aliarum gentiũ Ecclesijs.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	2. Linus Herculani filius Volaterran. Tuscus, sedit an. 11. men. 3. Dies. 12.	Otto an. 1. m. 3.
		Vitellius m. 7.
77.	3. Cletus Æmiliani filius, Romanus, de Regione Esquilina, sedit Ann. 6. men. 5. d. 3.	Vespasianus an. 9. m. 11. d. 22.
		Titus an. 2. m. 8.
	4. 1. Clemens Faustini fil. Romanus, de Regione Secũda Cœlimontium, sedit ann. 9. mẽ. 4. d. 26.	Domitianus an. 15. m. 4. Secunda persecutio.
		Nerua an. 1 m. 4 d. 8.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

8. De Ebionitis.

a Ebionei cum Cerintho quò ad doctrinam de Christo sentiẽtes (authore Irenæo lib. 1. cap. 26) Christum aiebant nudum hominem fuisse, & ex Ioseph natum, & alium esse Iesum, alium verò Christum.

b Ab animatis abstinebant.

c Mysteria faciebant ad imitationem sanctorum per azimos, sed alteram mysteriorum partem per aquam solùm.

d Tertias simul nuptias admittunt.

e Pauli Epistolas reijciunt.

9. De Nicolaitis.

f Nicolaitæ docebant indifferenter mœchari & idolothytum edere. Iren. lib. 1. c. 27.

Epiphanius hær. 25. Nicolaus Antiochenus Proselitus, vnus ex septem Diaconis, cum ab initio continuisset se ab vxore sua, ad imitationem eorũ, quos Deo addictos videbat: à proposito relapsus, & cum propria vxore formosa præ intemperantia coiens, dicebat, nisi quis Venerem singulis diebus exerceret, non posse eum vitæ æternæ participẽ fieri: vnde etiam vxorem suam alijs cõmunicabat, & hinc (teste Augustino, hær. 5.) turpissima secta orta est, qua placet vsus indifferens fœminarum.

10. De Sacramentarijs.

g Ignatius refert (vt est apud Theodoretũ in Dialogo. 3) quosdam hæreticos fuisse, qui non cõfitebãtur Eucharistiam esse carnem Seruatoris nostri Iesu Christi, quæ pro peccatis nostris passa est. Hæc ille. Porrò idipsum hodie Zuingliani & Caluinistæ docent.

11. De Sa-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a Ioan. 1. *Deus erat verbum, & verbum caro factum est. Ioannes Apostolus* (vt refert Hieronymus in Catalogo script. Ecclesiast.) *rogatus ab Asiæ Episcopis aduersus Cerinthum aliosq́; hæreticos, & maximè Ebionitarum dogma consurgens, qui asserunt Christum ante Mariam non fuisse, nouissimus omnium scripsit Euangelium, vnde & compulsus est, diuinam eius natiuitatem edicere.*

b 1. Timoth. 4. *Discedent quidem à fide* (iubentes) *abstinere à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione.*

c Mysteria nõ per aquam solam celebrari, sed *calicem Domini ex vino & aqua* illis diebus *mixtum fuisse*, tradit Clemens lib. constitut. Apostol. 8. cap. 17.

d Matth. 19. *Ab initio masculum & fœminã fecit eos, & erunt duo* (nõ tres aut quatuor) *in carne vna*) & 1. Corint. 7. *vnusquisque habeat vxorem suam, non suas vxores.*

e 2. Pet. 3. Paulus secundùm datam sibi sapientiam scripsit.

f Apocalypsis 2. Angelo Ephesi Ecclesiæ scribe: *Hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* Et pòst reprehendit Episcopum Thyatyræ permittentem *fornicari, & manducare de idolothytis.*

Mathias (vt est apud Clementem Alexandrinum lib. Stromatum 3. vbi de hoc Nicolao agit) docuit cũ carne pugnare, & ea abuti, nihil ei impudicum largiẽdo ad voluptatem: augere autẽ animam per fidem & cognitionem. Clemens Cõstitut. Apostol. lib. 6. ca. 8. *Ex Dosithei discipulis aliqui inuerecunde fornicãtur, quod nunc faciunt Nicolaitæ falsi nominis.*

Ignatius in Episto. ad Trallianos. *Fugite illos immundos Nicolaitas, falsi nominis, voluptatum amatores, calumniatores, & sycophantas.*

g Martialis in Epistola, ad Burdegalenses. *Christus immaculatum corpus habens, in ara crucis ipsum permisit immolari. Quod autem Iudæi per inuidiam immolauerunt, putantes se nomẽ eius à terra abolere, nos causa salutis nostræ in ara sanctificata proponimus, scientes hoc solo remedio nobis vitam præstandam, & mortem effugandam. Hoc enim ipse Dominus noster iussit nos agere in sui commemorationem.*

a Timoth.

Quod tantùm abest, vt displicuerit antiquissimis Græcorum Episcopis, vt Euseb. (lib Histor. 3. c 12.) testetur, *eam Epistolā tùm antè, tùm suaipsius memoria plurimis in Ecclesiis publicè lectam*. Neq; verò illud prætereundum est, quòd Clemens eam Epistolam, non suo tantùm nomine, sed *ex Romanæ Ecclesiæ persona exarauit, vt etiā Eusebius eodem in loco tradit*. Plus enim authoritatis res habitura erat, quæ à sede Petri, hoc est, ab omnium Ecclesiarum capite promanasset. Etenim ne personæ Clemētis hunc honorem delatum putaremus, vt eius Epistola tot sæculis publicè legeretur, non in solo Clementis nomine, sed *in persona Romanæ Ecclesiæ* scripta est. Romanæ igitur Ecclesiæ Prærogatiua, & in authoritate, qua ad scribendum venit, & in publico lectionis vsu elucet.

Multi Scriptores putârunt, Cletum & Anacletum prorsus eundem fuisse: verùm libro Pontificali potiùs credendum est in hac re, qui tot differentias inter vtrumque constituit, vt Cletum dicat fuisse Romanum, Anacletum verò Græcum natione: illum patre AEmiliano, hunc Antiocho procreatum: illū temporibus Vespasiani & Titi, vsque ad Domitianum nonô, & Rufum Consules: hunc temporibus Domitiani fuisse, vsque ad Domitianum decimoseptimô, & Clementem Consules. Cletum sedisse annis duodecim, mense vno, diebus vndecim: Anacletum annis 9. mensibus 3. diebus 10. Plus autem creditur vni testi affirmanti, quàm vel mille qui negant, præsertim cùm nihil intersit Scriptoris, vtrum hoc an illud credatur, nisi quia veritas historiæ præferenda est, quam in facto, non in iure positam Græci absque vllo peccato ignorare, Historici autem Latini absque immani scelere corrumpere non potuerunt. Successit igitur Clementi Anacletus, Anacleto Euaristus.

5 Ignatius in inscriptione Epistolæ ad Romanos: *Ignatius Ecclesiæ sanctificatæ* ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου ῥωμαίων, id est, *quæ præsidet in loco Regionis Romanorum*. Cùm verò Ignatius ad plurimas Ecclesias, atque etiam ad Antiochenam, cuius ipse Episcopus erat, scripserit, nec præcipuas eiusdem Antiochenæ Ecclesiæ prærogatiuas omiserit, sed eam dixerit, *primam esse, quæ Christi cognomen accepit*: (quia Fideles primùm Antiochiæ nominati sunt Christiani) tamen soli Romanæ Ecclesiæ hunc honorem detulit, vt eam diceret *præsidere*. Quod profectò non ob aliud dixit, quàm quia Romanam omnium Ecclesiarum præcipuam, & dignissimā esse intellexit. Nam quòd addidit Ignatius, eam Ecclesiam, cui scribit *præsidere in loco Regionis Romanorum*, ostendit, quo in loco sit illa Ecclesia, quæ alijs *præsidet*, hoc est, quæ ante alias sedet. ita vt præsidere pertineat ad omnes Christi Ecclesias: locus autem præsidendi, sit proprius Romanis. Nisi enim hoc modo intellexisset Ignatius Romanam Ecclesiam *præsidere*, vtiq; & Antiochensem, & Smyrnensem, & Ephesinam Ecclesiam, aliasq; ad quas scripsit, dixisset etiam præsidere. Nam & Antiochena Ecclesia suis fidelibus populis, & Ephesina suis præsidebat. Sed nunc, tametsi ad multas scribebat Ecclesias, tamen solam Romanam Ecclesiam dixit *præsidere*: quia solam illam nouit ante alias omnes sedere, vtpote omnium primam & magistram, ex institutione Diuina: quoniam Petrus Apostolorum Princeps ibi Cathedram suam posuit.

6 Anacletus in Epistola 3. *Aliæ primæ ciuitates, quas vobis conscriptas in quodam Tomo mittimus à Sanctis Apostolis, & à B. Clemente (prædecessore nostro) siue à nobis, Primates Prædicatores acceperunt. Hæc verò Sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro Primatum obtinuit: & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregem assecuta est, sic vt ipse B. Petro Apostolo dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: Et pôst. *Prima ergo Sedes est cælesti beneficio Romanæ Ecclesiæ, quam Petrus & Paulus suo martyrio consecrârunt: Secunda apud Alexandriam B. Petri nomine, à Marco eius discipulo atque Euangelista consecrata est. Tertia Sedes apud Antiochiam eiusdem Apostoli nomine habetur honorabilis: quia illic, priusquàm Romam veniret, habitauit*. Hæc ibi. Cui Epistolæ, quoniam derogari ab aduersarijs non ignoro (vt omittam quòd eiusdem fit mentio in Aniceti Pontificis Epistola Decretaliū) illud in primis perpēdant velim, Ecclesias omnes iam inde ab initio ita constitutas fuisse, vt secundùm dignitatem Apostolorum, qui aut ibi sedissent, aut eò Prædicatores misissent, aliæ alijs digniores haberentur. Nec enim omnes Episcopi Apostolis æquali dignitatis iure successerunt. Quæ res clarissimè probatur, non solùm ex Niceni Concilij sexto Canone (de quo postea) sed præterea ex Dionysij Areopagitæ Epistola 8. quæ scribitur *ad Demophilum monachū*. Ac sanè tametsi opera, quæ sub nomine Areopagitæ extant, non essent à Dionysio Areopagita Pauli discipulo, verùm à Dionysio Corinthiorum Episcopo conscripta (vt Aduersarij ex sola inani coniectura affirmant) tamen permagni referret, etiam tale antiquitatis testimonium protulisse, cùm Dionysius ille Corinthius nō totis centum annis ab ascēsione Christi abfuerit. Nunc verò nec illius quidem, sed tantùm Dionysij Areopagitæ opera hæc esse possunt, cùm sæpè meminerit Apostolorum, velut quos ipse viderit & audiuerit, Epistolasq; ad Ioannem Apostolum, ad Apollophanem Philosophum, ad Titum & Polycarpum Episcopos conscribat, & librum suum De Diuinis nominibus, ad *Timotheum Episcopum Ephesinum inscribat*.

Quæ cer-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui succeßionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
84.	5. S. Anacletus Antiochi fil. Atheniensis Græcus, sedit an.12.m.2. d.10.	*Traianus an.*19 *m.*6. d.5. 3. Per *secutio.*
96.	6. S. Euaristus fil. Bethleemites, sedit an.13.m.3.	
109.	7. S. Alexander Alexandri filius, Romanus ex vico caput Tauri sed an. 7. m. 5.d.19.	*Adrianus an.*21 *Quarta persecutio.*
117.	8. S. Xystus Pastoris fil. Romanus de regione via lata, sed.an. 9. m.10.d.19.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

11. De Saturnino, Et 12. Basilide.

a Saturninus (vt refert Irenæus lib.1. cap. 22.) præter Simonianam hæresim, dicebat, nubere & generare à Satana esse.

b Vt verò idem Irenæus ait in cap. 23. Basilides dicebat, 365. cœlos esse, non Christum, sed Simonem Cyrenæum crucifixum fuisse.

c Basilidis sectatores (inquit Clemens Stromat. libro 2.) fidem esse naturalem existimant.

13. De Gnosticorum hæresibus.

a Carpocrates (vt refert Irenæus, lib.1. cap. 24.) dicebat Iesum è Ioseph natum.

b Resurrectionem animarum esse, non corporum.

c Sacrificabat Imaginibus tanquã dijs. vide Epiphan. hær. 27.

Epiphanes filius Carpocratis eandem hæresim consectãs, adorabatur vt Deus. Clem. Strom. 3.

d A Carpocrate orti sunt Gnostici, hoc est, homines scientiæ opinione inflati, qui etiã ob turpitudinem, quam in suis mysterijs exercebant, Borboritæ, hoc est, Cœnosi vocabantur.

e Dicebant animam esse Dei substantiam.

f Itémque duos esse Deos.

g Com-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a 1. Timoth. 4. *discedent quidam à fide prohibentes nubere.*

Martialis in Epistola ad Tolosanos. *Coniugium honestum constitutum est à Deo, in tantùm vt Christus quasdam nuptias præsentia suæ Maiestatis sanctificauerit, aqua in vinum mutata.*

b Ignatius in Epistola ad Trallianos: *Fugite Basilidem, & vniuersam eius malignitatis colluuiem.* Castor Agrippa (authore Eusebio libro quarto capite 7.) Basilidem scriptis confutauit.

Ignatius ad Tarsenses. *Verè crucifixus est Dominus ab impijs.*

c Dionysius Areopagita in lib. de Diuin. nomin. cap. 7. Animus habet vnionem mentis naturæ præcellentem, per quam diuina intelligit, non humano more, sed à seipso excedens, & in Deum transiens: præstat enim Dei esse, quàm iuris nostri. (Et pòst) Diuina fides (inquit) est stabilis credentium sedes, quæ hos in veritate locat.

a Ignatius in Epist. ad Philippenses. *Tu ignoras quis sit, qui natus est, qui omnia te scire simulas? Multa enim te latent, virginitas Mariæ, admirabilis partus, quis ille sit, qui est in corpore, & cæt.*

b Iustinus in Apologia 2. *Speramus mortuos corpora sua inhumata iterum accepturos* (Et pòst.)

c *Simulachra dicimus non esse adoranda, quia effector re, quæ efficitur, maior sit.*

d Eusebius lib. 4. cap. 8. *Iisdem temporibus ipsa veritas complures eius defensores & patronos in lucem protulit. Ex quorum numero fuit Hegesippus.*

e Iustinus martyr in Tryphone: *Solus Deus nec generatus est, nec interire potest. Animi verò orti sunt. Alioqui si originem non haberent, nec peccarent.*

f Idem in lib. de Trinitate: *Vnus verè est Deus omnium.*

g *Euaristus*

Quæ certè omnia perspicuè testantur, istorum operum authorem vel fuisse Hypocritam maximum, (quod vtique de tam doctis, ac sanctis libris nemo bonus vnquàm suspicabitur) vel non fuisse aliũ, quàm Dionysium Areopagitam, qui solus & tam excellenter sapuit, & cum ijs viris, quorum vbique meminit, familiarißimè vixit. Is igitur ita scribit ad Demophilum Monachum, Epist. 8. *Tibi* (id est, ordini Monachorum) *venerandi ministri moderentur, ministris Sacerdotes, Sacerdotibusq́; Pontifices, atque illis ipsis Apostoli, Apostolorúmque successores conuenientia dictent. At si quis forte & inter ipsos à recto tramite deuiârit, is ab æqualibus, atque sui ordinis sanctis corrigatur: vt non ordo in ordinem ruens, cuncta permisceat, sed vnusquisque in suo ordine, suóque officio maneat.*

Sunt igitur quidam Apostolorum Successores, etiam Pontificibus ipsis, atque Episcopis maiores, qui Episcopos à recto tramite deuiantes corrigant. Nam vt Sacerdotes & Presbyteri superant ministros & Diaconos, atque vt Pontifices & Episcopi superant Sacerdotes & Presbyteros: sic etiam Apostolorum successores superant Episcopos & Pontifices. Tametsi enim omnes isti Ordines Apostolorum successores aliqua ex parte sint (nam Apostoli cum Christo collati, non modò Sacerdotum, sed Diaconorum etiam ordinem & locum tenuerunt) tamen aliquid in Apostolis fuit, quod neq; omnes Episcopi sunt, & tamen ad aliquos eorũ successores pertransijt. Porrò qui sunt isti Apostolorũ successores Episcopis ipsis præferendi? Profectò ij, quos nunc Metropolitanos & Archiepiscopos vocamus: quorũ etiam maximi quiq; solent dici, *Primates & Patriarchæ.* Vtcunq; igitur Dionysius à nomine Primatũ abstituit, tamen abundè satis docuit, rem ipsam nec suo seculo ignotam fuisse. Apostoli enim ita constituerunt Ordinem Episcoporum, vt etiamsi in ordine functionis Episcopalis omnes forent æquales: tamen in ordine dignitatis & iurisdictionis, alij alijs essent maiores. Nec ista Præfectura quorundam Episcoporum præ alijs, aut ab ijs, qui pari inter se authoritate præditi essent, sine singulorum assensione decerni iustè potuisset, aut singulorum Episcoporum consensu decreta vnquam est: cùm ante Concilium Nicenum potestas omnibus aut plurimis per orbẽ Episcopis in vnum coëundi facta non sit. Porrò ante Cõcilium Nicenum ista quarundã Ecclesiarum prærogatiua in vsu fuit, vti cõstat, tùm ex ijs, quæ postea dicẽtur in gestis Dionysij Romani Episcopi, tùm ex ipsius Niceni Concilij sexto Canone, qui *mores antiquos obseruari, & sua priuilegia Ecclesijs rata esse iubens*, manifestè declarat, antè Niceni Concilij tempora, certas Ecclesias alijs fuisse antiquo more prælatas. Et certè ista prærogatiua Ecclesiarum, origine certa carere non potest. Neque enim alioqui aut tres potißimùm Ecclesiæ illam authoritatẽ in alias sibi supra cæteras arrogare ausæ essent, aut cæteræ omnes, cùm propè innumerabiles essent, seipsas tam facilè & tanta cum pace solis tribus aut quatuor Episcopis subiecissent. Itaque nisi ab ipsa Cathedralium Ecclesiarũ institutione, ac prima Episcoporum ordinatione aut didicissent, se necessariò debere, aut fassæ essent, se vltrò velle huic aut illi Episcopo subijci: nũquàm illa eminẽs Patriarcharum, Primatum, & Archiepiscoporum iurisdictio in vsum venire potuisset. Iam verò quî factũ est, vt solæ tres Ecclesiæ hunc honorem præ alijs consequerẽtur? Vnde etiã, vt tres istæ potius, quàm tres aliæ? Vnde postremò, vt in his tribus certus ordo constitueretur? Vnde Romana Ecclesia primas tulit? Vnde Alexandrina secundas? Vnde Antiochena tertias? Vnde factũ est, vt Africa tota potius Romanæ, quàm Alexandrinæ Ecclesia subesset? Aut quare suo Patriarcha proprio tertia orbis terrarum pars caruit? Quid multis? Cùm neque casu Dei Ecclesia gubernetur, neq; consensu omnium aut plurimorum Episcoporum, qui nusquàm conuenerunt, hæc Prærogatiua data, & hæc diuisio facta sit, neque tamen certa origine carere, aut absque grauißima authoritate cõstitui & obseruari potuerit, cumque illius rei prima explicatio ad Anacletum Papam, in antiquis monumentis perspicuè referatur: eamque à Romano Pontifice profectam, verisimillimum sit, quia & Romano Pontifici primæ tribuuntur, & ex affinitate, quam cæteræ Ecclesiæ cum Petro maiorem aut minorem habebant, ita vel secundo, vel tertio loco præsint: nihil meliùs, æquiùs, prudentiùs dici aut cogitari potest, quàm Pontificem Anacletum Diui Petri successorem, hunc Ordinem Primatum, aut ab Apostolis traditum accepisse, aut ipsum constituisse, eiusque Decreto ab omnibus obeditum fuisse: quia Fideles ab initio edocti erant, Pastori primo cedere, illiusque vocem audire, tanquàm qui loco Christi post Petrum præesset. Ac sanè fieri vix, ac ne vix quidem poterat, vt tot Ecclesiarum Principes & moderatores in vlla, præterquàm in diuina authoritate conquiescerent.

7. Damasus in Põtificali. *Sixtus cõstituit, vt quicunq; Episcopus vocatus fuerit ad sedẽ Romanã Apostolicã, rediens ad Parochiã suam, non susciperetur nisi cum formatis salutationis ad plebem à sede Apostolica.* Hoc ipsum Decretũ Sixti Papæ, quod à Damaso cõmemoratur, extat in secunda Epist. ipsius, quã ad omnes Episcopos scripsit. Secunda igitur illa Sixti Epist. & maiorũ traditione, & Damasi testimonio cõfirmatur. Porrò in ea Epistola videmus, Romanam Ecclesiam appellari Caput cæterarum, his verbis: *Si quis vestrûm pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam & Apostolicam appellet Sedem, & ad eam, quasi ad Caput, suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur.*

Euseb-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
127	9. S. Telesphorus Anachoretæ fil. Græcus sedit an. 10. m. 8. d. 25.	*Idem Adrianus.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

g Communes vxores habēt, & liberorum generationem auersantur, vt Clemens ait, Strom. li. tertio.

h Dicebant, bruta esse rationis capacia, itemque Creaturas factas esse à malo Deo, & quasdam earum esse in se malas.

i Tertullianus meminit quorundam Gnosticorum, qui martyrijs refragarentur.

14.

k Soboles verò quædam Gnosticorum sunt Ophitæ, qui (vt est apud Tertull. de præscriptionibus) Magnificant serpentem velut authorem scientiæ boni & mali.

15.

Item Caiani, qui adorāt Cain, velut ex potenti virtute procreatum.

16.

Et Sethiani, qui adorāt Seth, velut ex superna matre natum.

17. De Iudaizantibus.

l Aquila (vt refert Epiphanius in libro de mēsuris) ex Christiano Iudæus proselitus interpretatus est Scripturas, irruens in 72. interpretationem, vt testimonia de Christo in Scripturis prolata aliter ederet.

18. De Nazaræis.

m Nazaræi (vt refert Epiphanius hær. 26.) adhuc legi sunt obligati, circuncisionique, ac Sabbatho, & alijs.

19. De Cer-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

g Euaristus in Epistola 1. docet, id demùm esse legitimum Matrimonium, si vxor ab ijs, in quorum potestate est, petatur, sponsetur, & à Sacerdote benedicatur, vt bonæ soboles generentur. Vide etiam Theophilum lib. 3. ad Autolycum.

h Iustinus in quæstionum à gentibus positarum explicatione, 127. & 128. docet, bestias rationis expertes nec bene aut male agere, & tamen earum naturam bonam, hominibusque vtilem esse.

i Contra Gnosticos Tertullianus librum scripsit, quem Scorpiacum inscripsit.

k Irenæus lib. 1. cap. 35. *Illorum miseremur, qui adhuc tam miserrimus & instabilibus fabulis tantam elationem assumpserunt, vt meliores semetipsos reliquis propter talem magnitudinem, imò ignorantiam, arbitrentur. Aduersus eos victoria est sententiæ eorum manifestatio.*

l Iustinus in admonitorio ad Gentes: *Posteaquàm Ptolomeus Ægypti Rex septuaginta interpretes non solùm eadem sententia, sed ijsdem etiā verbis vsos esse comperit, vt diuina interpretationem scriptam credens, omni quidem eos honore, vt Deo charos viros dignos iudicauit: libros autem cùm suspexisset, vt par erat, & consecrasset, in Bibliotheca sua reposuit.*

m Iustinus Martyr in Tryphone. *Nos Circuncisionem & Sabbata ob scelera durumq́; cor Iudæis præscripta scimus. Sine Circuncisione autem, vel Sabbathorum obseruatione Abel, Enoch, & Noë placuerunt Deo. Et Melchisedech non circuncisus benedixit Abrahæ, qui primus accepit circuncisionem.*

8 Euſebius in Chronicis. *Quadrageſimale ieiunium à Teleſphoro per hoc tempus inſtitutum ac præceptum, quidam ſcribunt.* Cæterùm aut hoc intelligendum eſt de ieiunio ſeptem hebdomadarũ ſolis Clericis proximè ante Paſcha indicto (cuius rei tam illius Epiſtola Decretalis, quàm Pontificale Damaſi meminit) aut certè Quadrageſimæ ieiunium iam antè ab Apoſtolis inſtitutum (nam & Ignatius antea in Epiſtola ad Philippenſes *Quadrageſimam contemni vetuerat, quia continet imitationem conuerſationis Chriſti*, & Hieronymus *ex Apoſtolorum traditione Quadrageſimam obſeruari* teſtatur, in Epiſtola aduerſus Montanũ) à Teleſphoro non niſi renouatum eſt, & de nouo præceptum. Vtcunque ſit, certè ſingularem Romanæ Eccleſiæ prærogatiuam iam olim eſſe oportuit, cui ſoli conceſſum ſemper fuit, vt Decreta, etiam abſque Concilij OEcumenici authoritate, proponeret, quæ cæteri per orbem Epiſcopi obſeruarent. Nam ſi Alexandrinus Patriarcha, vel Antiochenus legitimè quicquàm de ritibus Eccleſiaſticis decreuiſſet, id vtique ab ijs, qui fuerant in eadem Prouincia, poterat fortè in vſum recipi. Verùm vt extra propriam cuiuſque Prouinciam illud Decretum obſeruaretur, id ſoli Romano Pontifici tributum fuit, vtpotè cuius poteſtas in omnes Chriſti oues iam inde ab initio extendebatur. Nam quòd Damaſus etiam teſtatur, ab eodem Teleſphoro decretum fuiſſe, *vt in Natali Domini Miſſæ noctu celebrarentur*, idipſum & in Epiſtola eadem legitur, & in vſu Eccleſiaſtico vſque in hodiernum diem cernitur.

9 Irenæus (vt eſt apud Euſebium Eccleſiaſt. hiſtoriæ libro 5. cap. 24.) teſtatur, Sixtum, Teleſphorum, Higinum, Pium, Anicetum, licet ipſi non obſeruarent feſtum Paſchatis eo die, quo Epiſcopi Aſiæ, tamen Epiſcopis illarum Eccleſiarum *ad ſe accedentibus Euchariſtiam miſiſſe*, & cum illis pacem & concordiam perpetuò retinuiſſe. Qua ex re id tantùm hoc in loco notandum putaui, quòd moris iam inde ab initio fuit, vt Epiſcopi, non ex Occidente ſolùm, ſed etiam ex Aſia proficiſcerentur ad Romanos Pontifices. Ita enim verba Irenæi ſe habent: εἰρήνευον τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν ἐρχομένοις πρὸς αὐτούς. *Pacem habebant Pontifices Romani cum Epiſcopis, qui ex paræcijs* Aſiæ (de ijs enim agitur) *ad ſe acceſſerant.* Epiſcopi ergo Aſiæ ſolebant ad Romanos Pontifices accedere. Et ob quas, obſecro, niſi ob Eccleſiaſticas cauſas, id quod ex ijs, quæ de Polycarpo mox dicemus, conſtabit. Par enim fuit, vt inferiores militantis Eccleſiæ Paſtores à primo totius gregis Paſtore & in dubijs rebus certum reſponſum, & in rebus certis certiſsimam confirmationem acciperent.

10 Euſebius in Chronicis: *Sancitum eſt à Pio, vt reſurrectio Dominica die Dominica celebretur: quod à pluribus poſtea Pontificibus confirmatum eſt.* Cuius Decreti mentio fit in Epiſtola Decretali prima Pij Papæ. Hîc animaduerto, Pontificem Romanum huius decreti primùm authorem extitiſſe: nec id nouũ in Eccleſia viſum eſſe, vt is præſcriberet alijs Epiſcopis & Eccleſijs, quæ in Aſia, vel vſquàm alibi fuiſſent, quid ſequi, & obſeruare deberent. Non enim ob ſuam Eccleſiam, quæ ſemper in Dominica die reſurrectionem obſeruauerat, ſed ob alias, & potiſsimùm Aſiaticas, hoc Pius ſanxit. Et ſanxit authore Deo. Nam Damaſus in Pontificali, de iſta re ſic ſcribit. *Sub huius Epiſcopatu frater ipſius Hermes librum ſcripſit, in quo mandatum continetur, quòd ei præcepit Angelus Domini, cùm veniret ad eum in habitu Paſtoris, vt ſanctum Paſcha die Dominica celebraretur.* Nec mirum Proteſtantibus videatur, ſi Deus, qui Prophetis & Apoſtolis ſuis viſiones olim de cœlo reuelauit, id etiam tunc præſtitit Romanis Pontificibus, aut ijs, qui circa ipſos forent. Animaduertant potius in ea cauſa & teſtimonium antiquitatis, & rei exitum. Quamuis enim plurimi Epiſcopi & Eccleſiæ huic Decreto ſe opponerent, tamen id tandem vicit, quod Romani Pontifices decreuerunt, vti poſtea docebimus. Nec ſanè D. Cypriani temporibus, quæ diu pôſt ſubſecuta ſunt, nouum habitum eſt, vt cœleſtes viſiones ſanctis Epiſcopis oſtenderentur. Lib. 4. Epiſt. 4. & 9.

11 Euſebius Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ, Lib. 4. cap. 21: *Cùm eſſem* (inquit Hegeſippus) *Romæ, manſi ibi vſque ad Pontificis Aniceti tempora, cuius tùm quidem Eleutherus Diaconus erat. Huic ſucceſſit Soter, quo morte extincto, Eleutherus munus Epiſcopale capeſcit. Nulla Epiſcoporum Sedes (ſucceſſione ab Apoſtolis deducta) nulla ciuitas, in qua non ita obſeruata eſſent omnia, vt Lex præſcripſerat, docuerant Prophetæ, & Dominus ipſe prædicauerat.* Cùm igitur Hegeſippus Romæ ſub Pio Pontifice agens, & poſtea ibi vſque ad Aniceti tempora manens, eiuſdem Pontificis Pij Decretum de celebrando Paſchate ignorare non poſſet, quo decreto etiam Orientales Eccleſiæ tenebantur, & tamen idem Hegeſippus teſtetur, omnia tunc ſecundùm Domini præceptum obſeruata fuiſſe: ne illo quidem tempore iniquum habitum eſt, vt Romanus Pontifex Legem ferret, qua Oriens etiam teneretur.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succesio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
138.	10. S. Hyginus philosophi filius Atheniēsis, Græcus, sed. an. 4. M. o. D. o.	Antonius Pius a. 23. m. 3.	*19. De Cerdone, & 20. Marcione.*	
			a Cerdon & Marcion (ait Irenæus lib. 1. c. 28. & 29.) duos posuerunt deos, vnum sæuum & ignotum, qui mundum & vetus testamentum fecit: alterum bonum & cognitum, qui fuerit pater Christi.	a *Traditio quæ est ab Apostolis (cuius testis est succeßio Episcoporum in omnibus Ecclesiis, & potißimùm in Romana) annuntiat vnum Deum factorē cœli & terræ, patrem Iesu Christi.* Iren. lib. 3. ca. 3. *Quomodo constabit eis, eum panem, in quo gratiæ actæ sunt, corpus esse Domini sui, & calicē sanguinis eius, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicant?* Iren. lib. 4. cap. 34.
			b Christum dixerunt in phantasmate & natum, & passum.	b Polycarpus in epistol. ad Philippenses (cuius epistolæ Irenæus meminit lib. 3. cap. 3.) *Omnis qui non cōfitetur, Iesum Christum in carne venisse, hic Antichristus est. Et qui non confitetur mysteriū Crucis, ex Diabolo est.*
			c Resurrectionem animæ probant, corporis negant.	c *Qui detorserit eloquia Domini ad propria desideria, & dixerit neque resurrectionem, neque iudiciū esse, hic primogenitus Satanæ est.* Polycar. ibid.
			d Prophetias, Legem, Euāgelia (præterquàm Lucæ) Acta Apostolorum & Apocalipsim reijciunt.	d Quatuor Euangelia probat Irenæus. lib. 3. cap. 11. Cerdon sub Higino Romam veniens abstentus est à religiosorum hominum conuentu. Irenæus lib. 3. cap. 4. Polycarpus Marcioni occurrenti & dicenti: Cognosce nos, respondit: *Cognosco te primogenitum Satanæ.* Iren. lib. 3. c. 3.
			e Lucan⁹ extitit sectator Marcionis, itemque Theodotion Bibliorum interpres.	e Aduersus Marcionem Tertullianus scripsit quinque Libros. Idemq; Lucanū fatetur fuisse Discipulum Marcionis, in Præscript. aduersus hæreticos.
			21. De Archonticis. f Archontici dicebant, rerum vniuersitatem à Principibus seu Archangelis factam.	f Irenæus lib. 2. c. 2. *Deus verbo condidit omnia, neque Angelis indigens adiutoribus, neque virtute aliqua.*
			22. De Valentinianis. g Valentinus (Irenæo auctore lib. 1. c. 1.) asseruit, quoddā Chaos ab initio in mundo fuisse, quod profundum & silentiū dixit. inde processisse intellectum & veritatem, atq; ita deinceps vsque ad triginta æônum fœtus.	g Valentinus alium Episcopatu, quem sperauerat, potitum indignatus, ad expugnandam veritatem conuersus est. Tertullian. in lib. aduersus Valentinianos. Iustinus Martyr in Triphone. *Alij aliter blasphemant rerum conditorem, Christumq́, ab illius Prophetis prænunciatū. Ex his alij vocātur Marciani, alij Valētiniani, alij Basilidiani, alij Saturniniani, alij alio vocabulo, denominati à quibusdam viris, vt quisque fuit auctor nouæ doctrinæ & sententiæ. Cum nemine istorum communicamus.*
			De Incarnatione Christi. h Christum de cœlo carnē detulisse, non de Maria accepisse.	h Iustinus in Triphone in illud (Isaiæ 7.) *Dominus ipse signum dabit, Ecce virgo in vtero concipiet: Signum* (inquit) *verè fidele hoc est, vt ex vtero virgineo primigenius creaturarum omnium filius caro verè factus nasceretur.*
			i Ani-	i Idem

12 Irenæus (vt est in lib. 5. cap. 24. apud Eusebium) refert, *Polycarpum Smyrnensem Episcopum* (quem Hieronymus in Catalogo *totius Asiæ principem vocat*) *Aniceto Episcopatum administrante, Romam aduentasse, & tùm de alijs rebus, de quibus inter se discrepabant, tùm de festo Paschatis contulisse.* Perpende, obsecro, quòd cùm Pij Decretum ad Polycarpi notitiam peruenisset, officij sui exstimauit, aut ei obedire, aut Pontifici Romano satisfacere: ob eamq; causam quamuis Asiæ totius Princeps seu Primas esset, iam propè cōfecta ætate, Romam se contulit, ac pacem ab Aniceto impetrauit. Ex ijs perspicitur, quantum honorem Pontifici Romano etiam primi Orientis Episcopi, ijdemq; antiquissimi Martyres & ipsorum Apostolorum auditores detulerint, vtpote qui ad Romanum Pontificem accesserint, tanquam ad eum, cuius communio ipsis necessariò retinenda esset.

13 Damasus in Pontificali narrat, Anicetum constituisse, *vt Clericus comam non nutriret*. In Epistola verò ad Galliæ Episcopos, vbi hoc Anicetus constituit, refert, Anacletum prædecessorem suum quædam de Episcoporum ordinationibus decreuisse. Præterea ipse decernit, *vt Metropolitani alicuius contumacia referatur ad Apostolicam sedem Romanam, vel penes Primatem, eiusdem sanctæ Sedis authoritate iudicetur.* Hæc tot antiquitatis testimonia vsu etiam Ecclesiæ confirmata verbo solo eludere, hominum est in rebus grauissimis parum grauiter agentium.

14 Dionysius Corinthiorum Episcopus (apud Eusebium lib. 4. cap. 22. vel secūdùm Ruffinum, 23.) ad Soterem ita scribit: *In hoc Sacro die Dominico vestram Epistolam legimus, quam semper (sicuti etiam priorem à Clemente missam) ad nostram institutionem legere solemus.* Romanorum igitur Pontificum Epistolæ in tanto pretio ab initio fuerunt, vt publicè in Ecclesijs non semel, sed sæpe legerentur.

15 In eadem verò Epistola Dionysius testatur, *Ecclesiam Romanam à primis ipsius fundamentis mittere consueuisse vitæ subsidia, tùm omnibus fratribus in metalla damnatis, aut alioqui afflictis, tùm Ecclesijs permultis quæ in quaque ciuitate sunt. Quod etiam Soterem fecisse ait, dum fratres ad ipsum aduentantes tanquam pater indulgens & clemens in liberos beato ac pio sermone ad virtutem confortaretur.* Ex his apparet, Pontificem Romanum semper omnium fidelium curam gessisse, nimirum quia omnes erant suæ oues: adeo vt Eusebius dicat, *eam Romanorum consuetudinem assiduè etiam vsque ad persecutionem sua ætate grassantem, fuisse obseruatam*, vt Romani Episcopi omnes fratres afflictos varijs beneficijs afficerent, non Romanos tantùm, sed cuiuscunque linguæ ac gentis fuissent.

16 Eusebius lib. 5. cap. 3. *Martyres, qui circa Lugdunum & Viennam mortem pro Christo subibant, cùm adhuc tenerentur in vinculis, literas exarabant Eleuthero Episcopo Romano, vehementer eum rogantes, vt pax & concordia in Ecclesijs constitueretur.* Hoc certè non fecissent, nisi maximè omnium in manu Pontificis Romani positum esse intellexissent, vt pacem in Ecclesijs faceret. Ac verisimile est, intellexisse illos de tolerādis Asianis in illa sua Paschatis celebratione, quam Pontifices Romani hoc tempore prohibere inceperant. Videbant igitur, penes Romanum Pontificem esse, vt vel permitteret hunc morem, vel vetaret.

17 Hieronymus in Catalogo. *Irenæus Photini Episcopi, qui Lugdunensem in Gallia regebat Ecclesiam, presbyter, à Martyribus eiusdem loci ob quasdam Ecclesiæ quæstiones Legatus Romam missus, honorificas sub nomine suo ad Eleutherum Episcopum perfert literas.* Moris igitur erat etiam tunc, vt Ecclesiæ transalpinæ & Gallicanæ ad Episcopum Romanum legatos mitterent ob quasdam Ecclesiæ quæstiones. Cur, obsecro, nisi quia Gallicanæ etiam Ecclesiæ Romanum Episcopum curam ipsarum gerere agnouerunt?

18 Damasus in Pontificali refert, Eleutherium constituisse, *vt nulla esca humana, quam Deus creauit, à fidelibus repudiaretur.* Quod ille quidem constituit contra Seuerianorum hæresim, qui docebant, abstinendum à quibusdam cibis, velut ex se malis. Fidem igitur Catholicam propugnauit Eleutherius. Verùm in ea epistola, quæ hoc decretum cōtinet, illud etiam legitur, *vt finitiua Episcoporum tantùm iudicia Romanæ Sedis auctoritate finiantur, sicut ab Apostolis eorumq. successoribus multorum consensu Episcoporum iam definitum est.* Vt meritò (sicut postea declarabitur) Episcopatus causam, iudiciumq; de fide & Sacerdotibus, ad Apostolicæ Sedis examen deferri debere, Leo Papa dixerit. Tantæ prærogatiuæ in varijs ætatibus vno tamen consensu Romanæ Sedi semper delatæ sunt, initio rei non nisi ab Apostolis petito.

19 Damasus in Pōtificali. *Eleutherus accepit Epistolam à Lucio Britannico Rege, vt Christianus efficeretur per eius mandatum. Et mox* (inquit Beda Eccles. historiæ gentis Anglorum, lib. 1. cap. 4.) *effectū piæ postulationis con-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
142	11. S. Pius Ruffini filius, Aquileiensis, sedit an. 11. m.5. D. 27.	
	12. S. Anicetus Ioãnis filius de vico Humisia Syrus sedit an. 9. m. 8. d. 24.	M. Antonin⁹ Verus cũ L. Aurelio, an. 19. m 1

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

[i] Animam solam, non corpus saluari.

[k] Sectatores eius (vt est apud Tertul. de præscript.) erant Ptolomæus Secũdus, Heracleõ, Marcus & Colarbasus, quorum duo posteriores negant, veritatem sine Græcorum alphabeto inueniri, & ideo Christum dixisse aiunt: Ego sum α. & ω.

23. De Bardesane, & 24. Hermogene.

[l] Bardesanes ex eadem Valentini schola prodijt, humana omnia fato ascribẽs. Augustinus auctor est. Hær. 35.

[m] Hermogenes materiam semper fuisse: Deumq; illi appropinquando mundũ condidisse dixit.

[n] Harmonius Bardesanis filius, eandem hæresim sectatus est, auctore Theodoreto in lib. 1. hæreticarum fabularum.

25. De Tatiano, & 26. Seuero.

[a] Tatianus (præter Valentini hæresim) & nuptias, & [b] carnium comestionem damnauit, & negauit, [c] Adamum saluatum esse. Irenæus lib. 1. cap. 31.

[d] Hic erat Princeps eorũ, qui vocantur Encratitæ. i. continentes, de quibus Iren. lib. 1. ca. 30.

[e] Seuerus eadem cum Encratitis sensit, vnde Seueriani sunt appellati.

[f] Hi

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

[i] Idem in Apologia 2. *Quemadmodum ex parua gutta homines posse fieri nõ crederetis, & fieri cernitis: sic cogitate fieri posse, vt hominum corpora, seminum instar, in terram dissoluta, cõstituto à Deo tempore, excitentur, adipiscanturq; immortalitatem.*

Iren. lib. 4. cap. 34. *Quomodo dicunt, carnem non percipere vitam, quæ à corpore Domini & sanguine alitur?*

[k] Tertullianus in lib. aduersus Valentinianos. *Viri sanctitate insignes ipsorum Hæresiarcharum contemporales, retuderunt Valentinianos: Iustinus, Miltiades, Irenæus, Proculus, quos in omni opere fidei optauerim assequi.*

[l] Iustinus in Apologia 1. *Non (vt Stoicis placet) fato, sed iudicio ac voluntate vnusquisque bene agit aut peccat.*

[m] *Apostolus cùm improbat elementis seruientes, aliquem Hermogenem ostendit, qui materiam non natam introducens, Deo non nato eam comparat.* Tertullianus de præscript.

[n] Theophilus Antiochensis Episcopus contra Marcionem & Hermogenem scripsit. Hieronymus in Catalogo. Tatianus etiã Iustini Martyris Discipulus (licet posteà hæreticus sit factus) in oratione contra Græcos dicit: *materiam principij haud immunem esse, cùm aliquando inceperit*, nec parem Deo potentiam habere queat.

[a] Irenæus lib. 1. ca. 30. *Isti accusant Deum, qui masculum & fœminam ad generationem hominũ fecit. &* [b] *animalium abstinentiam inducentes; ingrati existunt ei, qui omnia fecit, Deo.* [c] *Contradicunt quoque eius saluti, qui primus plasmatus est à Deo. At nimis irrationabile est* (ait Irenæus lib. 3. cap. 34.) *illum, qui prior captiuitatem passus est, non eripi à Christo, qui vicerit inimicum, filios verò eripi, quos in eadem captiuitate generauit. Itáne victus quidem videbitur inimicus, veteribus spolijs (& maximè primis omnium) manentibus apud eum?*

[d] *Musanus* (vt est apud Eusebium lib. 4. c. 27.) *Encratitarum errorem iam tum ortum libro elegantissimo confutauit.*

[e] Eleutherus Papa Decretum edidit, nullum cibum velut ex se malum, esse respuendũ. Damasus in Pontif.

[f] Iren.

nus consecutus est, susceptámque fidem Britanni vsque in tempora Diocletiani Principis inuiolatam integrámque quieta pace seruabant. Cur, obsecro, tot Episcopis, quot iam tunc & in Gallijs, & in vicinioribus Italiæ regionibus erant, præteritis, ad Romanum Pontificem Lucius confugit, nisi quia ex ijs fidelibus, qui Christum in Britannia prædicabant, didicerat, Petrum Apostolorum Principem Romæ Episcopalem Cathedram collocasse, ibique principium & fontem Catholicæ communionis in æternum sedere, cuius in manu potissimùm esset, nouas constituere Ecclesias, & illis nouos præficere Pastores?

Ac sanè Britannias illo seculo ad fidem conuersas esse, Tertullianus testis est in libro aduersus Iudæos, vbi ait, *Britannorum inaccessa Romanis loca Christo subdita esse.* Et Origenes in Ezechielem Homilia 4. *Quando*(inquit) *terra Britanniæ ante aduentum Christi in vnius Dei consensit Religionem?* Ex quibus testimonijs apparet, Britannorum conuersionem ad fidem & apud Græcos, & apud Latinos celeberrimam ab initio fuisse.

20 Irenæus lib.3.cap.3. De Successionibus Ecclesiarum nominatim agens, *Maximæ*(inquit) *& antiquissimæ, & omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ, & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem vsque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præterquàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorem principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt vndique Fideles, in qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est ea, quæ est ab Apostolis, traditio.* Et pôst: *Cùm successisset Aniceto Soter, nunc duodecimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius. Hac ordinatione & successione, ea, quæ est ab Apostolis, in Ecclesia traditio, & veritatis præconiatio peruenit vsq; ad nos. Et est plenissima hæc ostensio, vnam & eandem viuificatricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apostolis vsque nunc sit conseruata, & tradita in veritate.* Ergo ad Ecclesiam Romanam, velut ad *maximam, & antiquissimam, & omnibus cognitam, & à gloriosissimis Apostolis fundatam, necesse est omnem Ecclesiam*, id est, *eos fideles, qui vndique sunt, conuenire*, idque *propter potentiorē* eius Ecclesiæ *principalitatem*. Scio Lutheranos & Caluinistas hoc in loco respondere, quòd propter principalitatem Romanæ vrbis, atque Imperij, necesse fuerat, omnes fideles ad Romanam Ecclesiam conuenire. Verùm cùm non possint ostendere, quòd de vrbis aut Imperij gloria quippiā ibi sit ab Irenæo dictū, contrà; cū certissimo cōstet, quòd de Ecclesia Romæ ab Apostolis fundata manifestè agatur: profectò *dicendum est, potentiorem principalitatem* non ad Imperium, de quo maximum ibi silentium est, sed ad *Ecclesiam Romanam*, quæ summis illic elogijs ornatur, omnino referri debere. Potentior est igitur principalitas Romanæ, quàm cuiusquam alterius Ecclesiæ. *Ad hanc* (inquit) *Ecclesiam* (non autem ad hanc vrbem, quia vrbs est) *omnem Ecclesiam conuenire necesse est.* Ecclesia est & quæ conuenit, & ad quam conuenitur. Iam ratio conueniendi est *potentior principalitas*, non vtique tàm vrbis, quàm Ecclesiæ. Debent quippe media cum extremis cohærere.

Illud etiam in Irenæi verbis notatu dignum est, quòd antiqui Patres accuratissimè obseruabant & tenebant numerum Romanorum Pontificum: adeò vt idem Irenæus alibi quoque Hygini Papæ mentionem faciens, lib.3.cap.4. dicat: *Qui fuit octauus Episcopus.* Et paulò pôst: *Marcion inualuit sub Aniceto decimum locum episcopatus continente.* Haud scio, an vllius prætereà Ecclesiæ Episcopi, numerum ordinis locique sui non modò tam crebrò, sed vnquam ferè omnino perinde adiunctum habeant, ac in Romanis Episcopis videmus vsuenisse. Qua de re agetur posthac fusius.

Hector

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
163	13. S.Soter Cõcordij filius Fundamus Latinus sed. an 7. m. 11. D.18.	
		Antoninus Comdus. an.13.
171	14. Eleutherus Habundi filius, Nicopolitanus, Græcus, sedit an.15. d.15.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

f Hi (inquit Euseb. li.4.ca.27.) scripturarũ sensus pro suo arbitratu interpretãtur, Pauli Epistolis & Actis Apost. fidẽ abrogant.

27. De Hydroparastatis.

g Hydroparastatæ hic sunt, qui aqua sola in mysterijs vtebantur, vt notauit Theodor. li.1. hær. fab.

28. De Apelle.

h Appelles Marcionis discipulus & ab eodẽ segregatus (auctore Tertull. de Præscript.) legem & Prophetas repudians, * Christum dicebat ipso descensu aëream sibi carnem contexuisse, eandemq; singulis elementis in ascẽsu reddidisse. Solo vtebatur Apostolo, & eo non toto.

i Philumenem puellam quasi Prophetissam sequebatur.

k Carnis resurrectionem negabat.

29. De Alogis.

l Alogi. i. Bruti (auctore Epiphan. hær.51.) nõ suscipiũt æternũ Dei verbũ, nec Ioannis Euãgelium, aut Apocalypsim.

30. De Adamianis.

m Adamiani Adæ in Paradyso nuditatẽ imitantes, condemnant nuptias. Augustin. hær.31.

31. De Ascodrogitis.

n Ascodrogitæ vtrẽ inflatũ ponunt & cooperiũt in sua Ecclesia circũeuntes eũ, bacchãtes sicut Pagani Libero patri, nõ intelligẽtes, quod Saluator ait, nouum vinum in vtres nouos mittendũ. Philastrius.

a Marcion sub Eleuthero Papa inconstanter palinodiá cecinit, auctore Tertulliano.

32. De Montanistis.

b Mõtanus adhuc Neophytus, insatiabili Primatus cupiditate incensus, cœpit aliter prophetare, quàm Ecclesiæ consuetudo postulabat. c Ad-

Doctores Catholici; & Custodes murorum Ecclesiæ.

f Irenæus lib.4.c.80. *Quæ à Paulo prædicatore veritatis dicta sunt, hæretici non intelligũt.* Expositionem epistolarũ Pauli in alio libro disponemus. Idem lib.1.cap.20. *Actorum Apostolicorum auctorem Lucam citat & laudat.*

g Iustinus in Apolog. 2. Tradit *vinum aquâ mistum* in mysterijs adhiberi solitum.

h Rhodon Asiaticus (vt refert Euseb. lib.5.ca.13.) ita scripsit de Marcionitis. *Ob hanc causam dissentiunt, quòd parum sibi constantem doctrinã stabilire nituntur.* Nam cùm Marcion ipse, Potinus, & Basiliscus, *duo* induxissent principia, Syneros autem etiam *tria*: Apelles vnus ex eorũ grege, *vnum* principium fatetur ille quidẽ, sed prophetias ex spiritu sibi repugnãte editas cõtendit, i dæmonio Philomenæ obsecutus.

* Soter papa in epist. ad Episcopos Cãpaniæ, ex propheticis & Apostolicis literis probat, *Christũ ex semine Dauid secũdùm carnem factum esse*: Hortaturq; eos, vt cõtra maleuolos homines inconcussum Ecclesiæ statum defendant.

k Irenæus lib. 5. *Quomodo negant carnem, quæ sanguine & corpore Christi nutritur, capacem esse incorruptibilitatis?*

l Irenæus lib.4.c.37. *Semper adest Deo verbum & sapientia filius.* Idẽ laudat Ioannis Euangeliũ lib.3.c.11. & Apocalypsim lib. 5. Itẽq; Clemens Alexandrinus Stromatum lib.2. *Qui verbo credidit, nouit rem esse verã. Verbũ enim est veritas.*

m Clem. in 3. Strom. *Omnes Apostoli epistolæ, legis cũ Euãgelio seruãtes conuenientiã, & eũ admittũt, qui Deo gratias agẽs moderatè vtitur matrimonio, & eũ qui (vt vult Dominus) viuit in castitate.*

n Iustinus Martyr in Apologia 2. Tradit mysteria Christianorum confici ex pane, & vino aqua mixto, quæ per preces sermonis à Christo accepti, caro & sanguis Christi sint: de vtre aũt insanis motibus consecrando nihil scribit, imò ibidẽ ait, dæmones ad imitationẽ mysteriorũ Ecclesiæ, vinũ in Bacchi sacris prodidisse.

a *Marcion semel & iterum ex Ecclesia Romana eiectus, postmodum pœnitentiam confessus, cùm cõditioni datæ sibi occurrit, ita pacẽ* (id est, reconciliationẽ seu absolutionẽ) *recepturus, si cæteros quoq;, quos perditioni erudisset, Ecclesiæ restitueret, morte præuentus est.* Tertull. de præscript.

b *Zoticus & Iulianus Episcopi cum alijs Asiæ fidelibus recẽs inductam Montani doctrinam improbàrunt, & Montanistas à communione repulerunt.* Euseb. lib.5. cap.15.

c In epi-

21 Hector Boethius historiæ Scotorum li.6. *Donaldus Scotiæ rex apud Victorem pontificem maximum (qui quintusdecimus post Petrum Ecclesiæ præfuit) per legatos obtinuit, vt viri doctrina & religione insignes in Scotiam ab eo missi se cum liberis & coniuge, Christi nomē profitentes, baptismate insignirent. Regis exemplū Scotica nobilitas secuta, Christi religionem complexa est, anno D. 203 à Scotorum regni restitutione; 533. nostri, qua fide & pietate instituti semel fuerunt, hactenus erroribus aspernatis, perseuerant.* Hector autem floruit an. D. 1526. post quod tempus Scoti primùm cœperunt Christi religionem in Caluinianam superstitionem cōmutare. Verùm vt id, quod nobis propositum est, non prætermittamus: quî factum est vt, cùm Britanni fidem Christi iam publicè profiterentur, tamen Scoti nec ab illis, nec à Gallorum Episcopis, sed tantùm à Romano Pontifice baptismum peterent, nisi quia volebant ab ipso fonte communionis Christianæ fidem religionemque suam deriuare?

De Controuersia inter Episcopos Romanos & Asiaticos de Paschate.

22 Polycrates Ephesiorum Episcopus (apud Eusebium lib. 5. capit. 23. aliàs capit. 24.) *scribit, se rogatum esse à Victore, vt ad Synodum accerseret Episcopos Asiæ, quod & fecit.* Hinc patet, ius Pontifici Romano fuisse etiam in Orientales Episcopos, cùm & illos in Synodum cogendos curauerit. Quod enim de Polycrate expressum est, idem est de cæteris omnibus intelligendum. Nec ad rem pertinet, quòd vt in Synodum coirent, *rogauerit* non iusserit. Hoc enim Ecclesiasticæ modestiæ est, vt ius suum verbo quàm mitissimo exprimat, dum memor est, se ita maiorem esse inter fratres, vt tamen debeat se gerere tanquam ministrum, & non tanquam Regem & Dominum. Præclarè Gregorius lib.7. epist. 64. *Si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis Episcopus Sedi Apostolicæ* (Romanam intelligit) *subiectus non sit. Cùm verò culpa non exigit, omnes secundùm rationem humanitatis æquales sunt.*

23 At postquàm intellectum est, nec Polycratem nec reliquos Asiæ minoris Episcopos, Pij, aliorúmue Pōtificum Romanorum Decretis de sententia dimoueri, aut omnino adduci potuisse, vt cum reliquis totius orbis Christiani Episcopis, Domini resurrectionē Dominica die celebrarent: Victor Pontifex Romanus, nolens tantum schisma diutius ferre, iterum decreuit Pascha in Dominico die celebrandum. Et (auctore Eusebio lib.5. cap 24. ni id fieret, *totius Asiæ Ecclesias omnesq́; fratres eam regionem incolentes, à communione secludendos edixit.* Iam verò tametsi ea res Irenæo, & nonnullis alijs Episcopis parum ab initio placebat: tamen nemo eorum vnquàm dixit: legitimam potestatem Romano Pontifici defuisse, quò minus ex legitima causa cæteras Ecclesias, & Episcopos omnes coërcere posset. Quinimò, quò diligentiùs Victorem Irenæus admonuit, ne tam multas Ecclesias, quæ antiqua maiorum traditione contendebant à corpore vniuersæ Ecclesiæ penitus amputaret, & quò magis ad antecessores Victoris prouocauit, vt ostenderet, eos pacem cum ijsdem Ecclesijs in eadem causa constitutis antè retinuisse: eò certiùs docuit, tùm fuisse in potestate priorum Pontificum Romanorū, tùm in Victoris potestate iam esse, vt Episcopos non rectè se gerentes ab Ecclesiastica communione arcerent. Frustrà enim apud aliquem interceditur, ne illos excōmunicet, in quos nullum tale ius exercere potest. Nam *supra iurisdictionem suam ius dicenti, impunè* (inquit Paulus Iureconsultus) *non paretur*. Qui verò causam excommunicandi satis grauem adhuc non esse contendit (id quod Irenæum fecisse videmus, de qua tamen re mox pluribus agam) vtique is fatetur, vbi causa grauis occurrit, Pontificem Romanum posse quemlibet Episcopum à cōmunione remouere. Cur alioqui non vtebatur Irenæus illa forti exceptione, quæ omnium & prima, & tutissima est, vti quæreret: *Vnde Pontifici Romano hæc potestas excommunicandi fratres suos tam longè positos?* Nunc verò nihil tale dicitur, quia notissimum omnibus fuit, Pontificem Romanum Petri Successorem existere, ideoq́; & omnes Christi oues illius vocem audire debere, & quod ligasset aut soluisset in terris, ligatum solutúmque esse in cœlis.

Refert

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Commod⁹.
189.	15. Victor Fœlicis filius Apher.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

c Adiunxit sibi Priscillã & Maximillam velut prophetissas suas. Euseb.lib.5.c.14.

d Istæ prophetissæ maritos deseruerunt, vt Montanum sequerentur. Vnde nuptiarum diuortia eum docuisse, Apolonius refert. Euseb.lib.5.c.17.

e Oblationum nomine munera & sibi & suis prædicatoribus accepit. Euseb. Ibid.

f Pepuzam, vbi habitauit, Hierusalem nominauit, in qua tres Antistitũ ordines constituit, Patriarchas primo, Cenones secũdo, Episcopos tertio loco. Hieronymus ad Marcellam.

g *Introduxit tres Quadradragesimas, quasi tres passi sint saluatores.* Hieronymus ad Marcellam. Et hæc sunt *noua ieiunia*, quæ Theodoretus narrat Montanũ præter Ecclesiæ consuetudinem introduxisse.

h Montanistæ, à Phrygia dicti Cataphryges, dicebant Spiritum sanctum in Apostolis fuisse, Paracletum verò maiora & plura in Montano dixisse, quàm Christus in Euangelio protulit. Tertullia. de præscript.

i Cataphrygum non vna doctrina est, sed alij dicebantur secundùm Proclum, alij secũdùm AEschinem.

k Isti secundùm AEschinem, dicebant, Christum ipsum esse filium & patrem: hos Praxeas & Victorinus secuti sunt. Tertull. ibidem.

l Tri-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

c In Epistola, quam Seraphiõ Antiochiæ Episcopus cõtra Montanistas edidit, *Ælius Publius Iulius ex Debelto in Colona Thraciæ Episcopus, ita subscripsisse legitur: Viuit Deus in cælis, quòd B. Sotas in Anchialo, voluit Priscillæ dæmonẽ eijcere, sed veteratorij illi hypocrytæ neutiquàm permiserunt.*

d Clemens in 3. Stromatum. *Ipse Dominus dicit, Quod Deus coniunxit, homo non separet.*

e *An non vniuersa Scriptura* (inquit Apolonius apud Euseb.lib.5.cap.17.) *videtur Prophetam vetare, ne munera & pecuniam accipiat.*

f Tertullianus (nondum Montanista) in præscription. *Ecclesiæ Apostolicæ exhibent viros ab Apostolis vel Apostolicis viris in Episcopatum constitutos, vt ita edant origines Ecclesiarum suarum, & euoluant ordinem Episcoporum suorũ per successiones ab initio decurrentem.* Hinc apparet nullum ordinem Episcopali maiorem ab initio fuisse. Nec aliud sunt apud Catholicos Patriarchæ, quàm Episcopi maxima quadam iurisdictione præditi.

g *Apostoli tradiderunt, vnam Quadragesimam toto anno, tempore nobis congruo ieiunandam, quod munus non tantùm voluntate, sed necessitate offerimus.* Hieronymus ad Marcellam. §. Traditio igitur Ecclesiastica, quæ & ante, & sub Montano viguit, eius hæresim abundè refellebat. Insigni cum impostura Magdeburgenses in centur.2.c.5.pag.105. dissimulantes tres Quadragesimas nouo more à Montano introductas, hæresim eius in eo ponunt, velut ieiuniorum, quæ eatenus libera fuissent, leges ille primus excogitasset.

h Tertullianus (nondum Montanista) de præscriptionibus hæretic. *Christus promisit, Apostolos omnem veritatem consecuturos per Spiritũ veritatis, & vtique impleuit re promissum, probantibus Actis Apostolorum descensum Spiritus Sancti.*

i *Pontifex Romanus recusauit literas pacis & communionis Cataphrygibus dare.* Tertullianus aduersus Praxeam.

k Clemens in 5. Strom. *Non est pater sine filio. Simul enim cum eo quod est pater, est filij pater.*

l Ter-

24 Refert quidem Eusebius lib.5.cap.24. excommunicationem Ecclesiarum Asiæ à Victore promulgatam, *cæteris omnibus parum placuisse Episcopis, eosq́; dicit Victorem acrius & acerbius coarguisse.* Verùm quò pluribus hoc Victoris Decretū displicuit, eô manifestior fit & illustrior Pontificis Romani Primatus. Nam si Episcopus Romanus nihil aliud tunc habitus est, quàm vnus Episcopus è multis: quî factum est, aut etiam fieri potuit, vt omnibus penè alijs contradicentibus, vnius tamen auctoritas & sententia vinceret, ac præualeret? Nónne hoc ipsum declarat, Episcopum Romanum Caput ac Principem omnium Pastorum & verè extitisse, & ita illis diebus habitum esse, à cuius communione cæteri non auderent recedere, etiamsi hoc fecisset, quod illis omnibus parum placuisset? Aut nunquid in tot Episcopis atque adeò in tot Episcoporum Concilijs, quæ tunc vbiq; congregata fuerāt (auctore Eusebio lib.5.ca.22.) vllus Episcopus, aut etiam vlla Synodus Episcoporum reperta est, quæ Victoris Decretum contemni, aut irritum fieri iuberet, quæue ipsum Victorē, nisi fratrum & coëpiscoporum consilijs acquiesceret, Ecclesiastica communione interdiceret? Nihil tale vnquam tentatum est. *Cæteri omnes Episcopi* (inquit Eusebius lib.5.c.24.) *Victorem magnopere adhortabantur, vt pacis, concordiæ & charitatis erga proximos diligentem curā haberet.* Et pôst: *Irenæus* (inquit) *de hac re Victorem appositè & conuenienter admonuit.* Adhortabantur igitur cæteri Episcopi, & admonebant Episcopum Romanum, ne à corpore Ecclesiæ tot populos maiorum traditionem consectantes amputaret. Præcipere verò illi aut minari non audebant, etiamsi tot ac tanti essent. Cur ita? Certè quia videbant, illum esse omnibus maiorem, vt qui non ab hominibus, verùm à Iesu Christo (qui Petrum iussit *fratres suos confirmare, agnosq́; & oues suas, vt plus alijs diligentem, pascere,* hoc est, regere) potestatem præsidendi accepisset.

25 Hinc factum est, vt Episcopi Catholici omnes in vniuerso terrarum orbe Victoris Decreto, etiamsi parum ab initio placuisset, reipsa tamen obedirent. Nam ab illo die pro hæreticis, & schismaticis habiti sunt, & τεσσαρεσκαιδεκατῆται apud Græcos, apud Latinos verò *Quartadecimani* appellabantur, qui decima quarta die primi Mensis Pascha celebrassent. Itaq; *Tertullianus* in lib. de præscriptionibus aduersus hæreticos, *Concilium Antiochenum cap.1. Laodicenum cap.7. Philastrius in Catalogo* hæreseωn, *Augustinus* hær.29. *Theodoretus* in hæret. Fab. lib.3.cap.vltimo, & *Damascenus* in hær.50. eos, qui decima quarta die Pascha celebrabant, inter hæreticos recensent, non quòd illa obseruatio hæresim ab initio ex se saperet: verùm postquàm Pius, Anicetus, Eleutherius & Victor Pontifices Romani, quibuscum necessariò communicandum erat, aliter semel decreuissent, nec contrariam consuetudinem, vt eatenus fecerant, amplius tolerare vellent: qui iam deinceps pertinaciter defendebant, Pascha in decima quarta luna celebrari debere, hi ob illam pertinaciam in hæresim incidisse iudicati sunt. Imò etiam D. Ioannes Chrysostomus cùm Ecclesiæ Constantinopolitanæ præesset, *eis, qui in Asia festum Paschatis decimo quarto die mensis primi celebrabant, Ecclesias non secus, quàm Nouatianis ademit,* auctore Socrate lib.6.c.10. Ideḿq; fecit Leontius Episcopus Ancyræ apud Socratē li.6. cap.20. Constat igitur auctoritatem Victoris Romani Pontificis in hac re meritò obtinuisse victoriam, illiusq́ue iudicium tandem ab omnibus Catholicis, atque adeò à Nicæna Synodo approbatum esse: adeò vt Nicena Synodus eodem modo Pascha celebrandum decreuerit.

26 Etenim Synodus ipsa Nicæna cùm ad Alexandrinam Ecclesiam scriberet (cuius Epistolæ exemplar apud Theodoretum extat lib.1.cap.9.) *Scitote* (inquit) *controuersiam de Paschate susceptam, prudenter sedatam esse, ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, iam Romanos, nos, & omnes vos sint consentientibus animis in eodem celebrando deinceps secuturi.* Hactenus Nicæni Patres: qui non ignari, quid Victor Pontifex Romanus in Episcopos Orientales, nisi Decreto ipsius parérent, iam olim decreuisset, ac probè scientes, totius controuersiæ summam inter consuetudinem Orientalium & Romanorum constitisse: tamen sedulò hoc egerunt, vt Orientales in celebrando Paschatis festo Romanos deinceps sequerentur, idq́; effectum ab ipsis esse magno cum gaudio Alexandrinis significant. & ita significant, vt non contenti dicere, Orientales deinceps secuturos esse auctoritatem Nicænæ Synodi, prius etiam dicerent: *Orientales velle deinceps sequi Romanos*: ac deinde adijcerent, eosdem Orientales velle sequi Nicænos Patres, tùm autem velle etiam in ea re sequi Alexandrinàm Ecclesiam. Romanorum igitur appellationem Synodus ipsa Nicæna, ipsi Nicænæ Synodo prætulit. *Orientales* (inquit) *in*

Paschate

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Ælius Pertinax. m. 6.
186.	15. Victor Fœlicis filius Apher.	
		Iulianus iurisperitus. m. 7.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

[l] Trinitatem in vnius personæ angustias cogebant. Hieronymus ad Marcellam.

[m] Pœnitentiæ virtutem velut nimium rigidi sustulerunt, erubescentes cōfiteri peccata quasi iusti. Hieronym. Ibidem.

[n] Secundas nuptias pro fornicationibus habent. Augustinus hær. 26.

[o] Docent Prophetas fuisse arreptitios, nec intellexisse quæ dicerent. Hieron. ad Marcellam.

[p] Pacianus in Episto. 1. ad Simpronianum, testatur eos excitasse controuersias de Paschali die, & Catholico nomine.

[q] Baptizant mortuos.

[r] Appellabant eos animales, qui nouam non attenderēt prophetiam. Clemens in 4. Strom.

[s] Infantis sanguinem in suis sacrificijs miscebant, sed illi non fatebantur hoc, vt ex Hieronymo & Theodoreto conijci potest.

De falsis martyribus.

[t] Affirmabant se habere complures martyres. Eusebius libro 5. cap. 15.

[v] Publicè mysteria celebrabāt, authore Philastrio: fortè vt infamiam sanguinis puerilis, quem fundere dicebantur, purgarent.

[x] Artotyritæ à Montano etiam promanantes, panem & caseum in mysterijs suis apponebant.

De

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

[l] Tertullian. aduersus Praxeā, & in lib. de Trinitate, *Tres personas vnius essentiæ egregiè asserit.*

[m] Clemens in 2. Strom. *Fidei officium & opus est pœnitentia: nisi enim crediderit, & id esse peccatum, quo prius tenebatur, & delinquenti impendère supplicium, & paratam esse salutem ei, qui ex præceptis viuit, non dimouebitur* (à malo) *nec mutabitur* (in bonum).

[n] Clemens in 3. Strom. *Apostolus ex venia concedit secundum Matrimonium. Nam hic quoque nō peccat, licet perfectionem Euangelij nō impleat.*

[o] *Miltiades* (apud Euseb. lib. 5. c. 16.) *dicit minimè credere oportere, quenquàm Prophetarum furore percitum prophetare solere.*

[p] *Ecclesiæ per orbem terrarum dispersæ* (præter Asianam) *consuetudinem ex Apostolica traditione tenebant, vt nō alio die, quàm quo Seruator à morte resurrexit, ieiunia dissoluerent, aut Pascha celebrarent.* §. Catholici nominis fit mentio in Epistola 1. Victoris, & Ecclesiæ Catholicæ apud Clementem in 7. Strom.

[q] Victor Papa in Epist. 1. Neminem permittit etiā in articulo necessitatis baptizari, præterquàm si Christianæ credulitatis confessionem ediderit, § quā exhiberi mortui nō possunt, nec dū baptizātur (vt adulti) nec postea, vt paruuli.

[r] Aduersus Phrygas differemus, cùm agemus de *Prophetia.* Clemens in 4. Strom.

[s] Victor in Epist. 2. ad Afros. *Perlatum est ad Sedem Apostolicam, aliquos vestrûm in Sacramētis discrepare, & ob id contentiones & æmulationes inter vos fieri, à quibus si vos auertere neglexeritis, ab Apostolicæ sedis & totius Ecclesiæ communione vos pelli non dubitetis.*

[t] Apollinaris Hierapolitanus (apud Eusebiū lib. 5. cap. 15.) refert, Gaium & Alexandrum, atque alios martyres Christi vnà cum Montanistis quibusdam ad testimoniū fidei vocatos, cū ijsdē cōmunicare ad extremū vsq; spiritū prorsus recusasse. Quin & Marcionistæ permultis martyribus abundare se prædicant.

[v] Tertullianus ad vxorem: *Hoc delictum est, quòd Gentiles nostra nouerunt.*

[x] Irenæus lib. 4. ca. 32. *Dominus noster eum, qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit, dicēs: Hoc est corpus meum. Et calicem similiter, qui est ex ea creatura, quæ est secundū nos, suū sanguinē cō-*

 fessus

Paschate celebrando sequentur deinceps Romanos: sequentur *nos*, id est, Patres Nicænos: sequentur & *vos*, id est, Alexandrinos. Cur ita loqueretur Synodus, in hac præsertim re, quã hæretici vitio Romanis vertunt: nisi quia constabat Patribus Nicænis, Romanã Ecclesiam ob D. Petri Cathedram illic stabilitam, omnium Ecclesiarum caput formamque esse?

27 Vnde etiam Constantinus Magnus (apud Eusebium in vita Constantini lib. 3. c. 18.) dum Ecclesias hortatur ad festum Paschatis eodem die celebrandum, ante omnia proponit illis *vrbem Romam, deinde Italiam, Africam, Ægyptum, cæterásque Christi Ecclesias.*

Ac primatum quidem Romani Pontificis ex hac de Paschate controuersia insigniter cõfirmari, iam demonstrauimus, idque multis modis. Primùm *Deus* (vt est apud Damasum) *reuelauit Hermeti, vt Pascha celebraretur in Dominico die*. Deinde cùm Pius Pontifex Romanus, velut diuinæ voluntatis supremus in Ecclesia minister & executor, *hoc ipsum decreuisset*, Polycarpus probè sciens, Decretum summi Pastoris contemni absque graui peccato non posse, *propter istas super die Paschæ quæstiones* (vt Hieronymus in Catalogo scribit) ad vrbem Romam venit, vbi Pio iam defuncto, cum Aniceto collocutus, impetrauit, vt liceret ipsius Ecclesiis in vetere consuetudine, quam à Ioanne Apostolo accepissent, perseuerare: qui certè ea de causa Romam non venisset, nisi auctoritatem Romani Pontificis maiorem sua ipsius authoritate agnouisset. Pòst autem, cùm res ad maius periculum vergeret (id quod mox planum faciam) atque ideo tolerari diutius non deberet: Victor Pontifex Romanus decretum Pij renouauit. Huic restiterunt plerique in Asia Episcopi. Sed nihil aliud est consecutum, quàm vt quotquot pertinaciter Episcopo Romano aduersabantur, hæreticorum numero tandem haberentur. Demùm Nicæna Synodus finem controuersiæ huic imponens, iussit vt *Asiatici Romanos in Paschate celebrando sequerentur*: idque se facturos illi promiserunt: atque vt id facerent, Constantinus Imperator eos palàm est adhortatus. Vicit ergo Victor, vicit veritas, vicit Romani Episcopi authoritas.

Victorem rectè excommunicasse Episcopos Asiæ.

Finita igitur disputatione, quam ob probandum Romanæ Sedis Primatum institui, ad illud iam accedo, vt ostendam præterea, Victorem non id modô, quod summo iure potuit, sed etiã id, quod ex bono & æquo debuit, fecisse. Nam & hoc ipsum ad rem nostram vehementer spectat. Dico igitur, Decretum hoc de concordi Paschatis obseruatione tunc omnino rectè à Victore promulgatum esse. Nec enim schisma illud, in quo Ecclesiæ Asianæ à reliquis omnibus dissidebant, intra fines Asiæ concludebatur, sed foras etiam prorupit, nec in sola facti dissimilitudine quieuit, verùm etiam ad diuersam Euangelicæ prædicationis doctrinam aspirauit. Nam Tertullianus auctor est in Libro de præscriptionibus aduersus hæreticos, *Blastum* quendam ijsdem ipsis temporibus *latenter Iudaismum introducere voluisse*, vt qui dixerit, *Pascha non aliter custodiendum esse, nisi secundùm legem Moysi, decima quarta mensis. Quis autem* (inquit Tertullianus) *nesciat, quoniam Euangelica gratia euacuatur, si* (Blastus) *ad Legem Christum redigit?* Constat verò ex Eusebij lib. 5. c. 14. Blastum Romæ vixisse, ibique hæresim suam promulgasse. Præterea Nicephorus li. 4. c. 36. sic habet: *Ecclesiæ Asianæ ex traditione vetusta, quæ ad eas vsque ad id tempus transmissa erat, quartumdecimum diem Lunæ obseruandum esse necessariò duxerunt: quando & Iudæi ex præscripto legis agnum mactare, & Pascha suum manducare soliti sunt. Perinde atque necessitas prorsus quædam imposita eis esset, in quemcunque diem hebdomadis incidisset, eo ipso die stata consuetaq. soluerentur ieiunia, & (vt semel dicam) vnà cum Iudæis, apud ipsas quoque sacrum nostri Paschatis mysterium celebraretur.* Ecce Asiani rem ad legis *necessitatem* trahunt, ac iudaizandum in hac re esse constanter asseuerant. Qui ergo animaduerterit, vsque eò creuisse Asiaticorum in Paschate celebrãdo Schisma, vt tam in Asia, quàm in ipsa vrbe Roma nõ deesset, qui Pascha more Iudaico celebrandũ cõtenderet: is si Christo, quàm Legi magis studet, facilè concedet, non licuisse Victori iam deinceps quiescere, aut schisma illud Asiaticorum diutius ferre. Ibi enim primò corrigendum fuit malum, vnde primùm est ortum: vt curato capite, reliquis membris ritè atque ordine medicina adhiberetur. Tempus igitur opportunum fuit. quod quidẽ vnà cum Victore alios Italiæ Episcopos iudicasse, non est dubium. Nec enim aliquid maioris momenti vnquàm est à Pontificibus Romanis susceptum aut factum, præterquàm in Concilio Sacerdotum. Porrò Eusebius testatur, *Concilium Romæ ob istam causam habitum fuisse* lib. 5. c. 22. Si ergo causæ grauitatem inspicimus, tanti vtique ea res fuit, quanti est Euangelij gratiam à seruitute legis vindicare. Permitte enim, vt vel in vna re, quam Lex vetus præscripsit, liceat cuilibet Regioni dissentire à reliqua Ecclesia, & pertinaciter

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
186.	15. Victor Fœlicis filius, Apher.	Iulianus.		

De Pepuzianis, qui pars Montani sunt.

y Pepuziani, Quintilliani, seu Priscilliani (apud Epiph. hær. 49) gratias agebant Euæ, quòd de ligno prudentiæ comedisset.

De fœminarum præsidentia in Sacris.

z Iidem mulieres honorabant Sacerdotio, Augustinus hær. 27. Et apud Anglicanos Caluinistas mulier, quæ regnat, etiã summo Pontificatu in suo regno honoratur, diciturque in omnibus etiam spiritalibus causis summa Ecclesiæ gubernatrix seu caput.

33. De Prodico.

† Qui Prodici dogmata sectãtur, *inducunt non esse orandum.* quæ hæresis accepta est à Philosophis, qui dicuntur Cyrenaici. Clemens lib. 7. Strom. Prodicum inter hæreticos numeratum etiam videmus in actione 11. Synodi Sextæ.

34. De Blasto.

a Blastus (authore Tertulliano de præscription.) latenter voluit Iudaismum introducere. Pascha enim dicebat non aliter custodiendum esse, nisi secundùm legem Moysi decimaquarta mẽsis.

35. De Florino,

b Florinus (præter Valentinianã hæresim) dixit Deum esse authorem mali. Eusebius lib. 5. c. 19.

26. De Theodotis, & Melchisedechianis.

c Theodoti duo erãt. Prior cũ Artemone & Asclepiodato (Eusebius lib. 5. c. 27) dixit Christum esse hominẽ tantũmodò. Posterior & hæc dixit, & præterea illũ esse Melchisedeco inferiorẽ. Tertullianus de præscription. Hinc Melchisedechiani, qui Melchisedech spiritum sanctum fuisse opinabantur.

d Iidem

fessus est, & noui testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in vniuerso mundo offert Deo. §, Vt autem caseus apponeretur, neque Euangelium, neque Ecclesia vnquàm docuit.

y Clemens in 3. Strom. *Heua fuit causa mortis, & prior inchoauit transgressionem. Appellatur autem vita, propter causam generationis, & eorum qui generantur, tam iustorum, quàm iniustorum mater est.*

z Tertullianus de Virginib. velandis. *Non permittitur mulieri in Ecclesia loqui, sed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec vllius virilis muneris, ne dum Sacerdotalis officij sortem sibi vendicare.*

† Clemens lib. 7. Strom. *Si nonnulli certas horas vt, Tertiam, Sextam, Nonam constituunt orationi: at is, qui est cognitione præditus, per totam orat vitam, per preces cum Deo studens versari. Non est autem petitio superflua, etiamsi bona dentur absque oratione.*

a *Blastus cùm Romæ esset Presbyter, Presbyterij Ecclesiastici gradu abdicatus est.* Euseb. li. 5. c. 14. Victor Pontifex Romanus constituit, *vt die Dominico Pascha celebraretur.* Damasus in Pontifi. & Victor in Epist. ad Theophilum. * Tertullianus de Præscriptionibus. *Quis nesciat, quoniam Euãgelica gratia euacuatur, si Blastus ad legẽ Christum redigit?* Irenæus Epistolam cõtra Blastum compositam de schismate ad eum inscripsit. Eusebius. lib. 5. c. 19.

b Irenæus cõtra Florinum scripsit Epistolam de Monarchia, siue quòd Deus non sit fabricator mali. Euseb. ibidem.

c Liber, qui nomen auctoris inscriptum nõ habebat (vt est apud Euseb. lib. 5. c. 26. 27) contra Artemonis & aliorũ hæresim sic habet. *In Iustini, Miltiadis, Tatiani, Clemẽtis et aliorũ libris, Christus verè Deus esse confirmatur.* Et pòst. *Exploratè cognitũ est, Victorẽ, qui tũc erat Põtifex Romanus, Theodotũ illũ Coriariũ, qui primus Christũ solũ hominẽ dicebat, Christiana cõmunione interdixisse.* Tertullianus cõtra Iudæos Melchisedecũ vocat *patriarcham* instar Abrahæ, & Leuitã Leuitico sacerdotio antiquiorem: homo igitur fuisse tunc credebatur.

d Clemens

tinaciter Iudaicam religionem sectari: mox permiseris, vt in cæteris etiam rebus idem attentetur. Nec est, quòd quisquā obijciat, hanc controuersiam nō nisi de cæremonijs extitisse. Non enim est cæremoniæ quæstio, pro cuius defensione vsq; ad hæresim & schisma peruenitur. Hæresim Blastus docuit, schisma fecerunt Asiatici, iamque schismati suo hæresim adiungere cœperunt: & tamen adhuc isti malo nō fuit occurrendum? Nouimus, quàm seriò D. Paulus Cephæ in faciem restiterit Antiochiæ, cùm non de Euangelij veritate, sed tantùm de conuersationis peccato ageretur. Idem quippe docuit Petrus (Actor. 15) quod & Paulus (Gal. 2). Si ergo Paulus neque conuersationem Petri, quæ ad Iudaismum tendebat, absque reprehensione prætermisit: quantò minus licuit Victori, doctrinam, quæ Iudaismum palàm defendit, impunitam relinquere? Iam verò Victor, vt in re, quam decreuit, non errauit: sic neque in modo, quem secutus est, à recto deflexit.

Nam primū curauit, vt omniū Episcoporū atq; Ecclesiarū sentētiæ sigillatim in Synodis Prouincialibus exquirerētur, quos oēs secū consentire deprehendit. *Omnes Episcopi* (ait Euseb. lib. 5. ca. 22.) *per literas*
28 *ad omnes Ecclesias perscriptas vna sententia ratū faciebant Decretum Ecclesiasticum, nempe, vt nō alio die aliquando, quàm Dominico, Mysterium Domini Resurrectionis à mortuis, celebraretur. Et vt in hoc solo ieiuniorum, quæ circiter Pascha fieri solent, finem faceremus.* Porrò in cap. 23. fit mentio Epistolæ Polycratis, quam ille ad Episcopum Romanum scripsit, vt rationem redderet, cur à cæteris Episcopis hac in re dissentiret. Quanquam enim oēs Ecclesiæ aliter faciendum decreuissent, quàm Asiani facerent: tamen si soli Episcopo Romano se Asiani purgassent, omnibus alijs satisfactum sciebant esse, quia omnes primū Pastorem secuturi erant. His ita constitutis, Victor Asianis cedendum sibi esse non arbitrabatur, atque ideo fecit, quod ex officio Pastorali facere potuit. Et certè quanquam verisimilè sit, Victorem aliosque Episcopos vrbis Romæ postea se ad tempus cohibuisse ab vltima sui illius Decreti executione: tamē in hoc magnum Ecclesiæ fructum Victor attulit, quòd Asianorum pertinaciam semel fregit, eorumq; animos ad sententiæ mutationem maxima saltem ex parte præparauit. Nam id tandem effectum est, vt Asiani à schismate suo cessare cogerentur, quod ex Nicephori verbis melius intelligetur, quæ extant Lib. 4. Cap. 39.

29 *Hac in re Asia vix tandem cessit: & vbique terrarum in orbe decretum est, vt nō cum Iudæis, sed ipso Dominico die mysterium Paschæ peragatur: quamuis adhuc in Asia reliquiæ quædam maneant, consuetudinē eam in paucis prorsus inuiolatam retinentes. Vnde etiam Quatuordecimani cognominati sunt, consuetudinem eam & alia quædam ex illegitimis, & ab Ecclesia reiectis libris decerpta seruantes, & nominibus quorundam magnorū Apostolorum ea in re abutentes.* Porrò quantum sit mysterium in Paschatis celebratione secundùm Ecclesiæ Catholicæ morem, Augustinus diligenter ac plurimis verbis explicauit in Epist. 119. quam ad Ianuarium perscripsit, vbi inter cætera sic ait, c. 15. *In magno vtique, sicut iam intelligis, sacramento, & in Scripturis quidem veteribus ad agendum Pascha non est præceptum tempus, nisi ex mense nouorum, à luna quartadecima vsque ad vicesimam primam. Ex Euangelio tamen, quia iam manifestum est, quo etiam die Dominus crucifixus sit, & in sepultura fuerit, & resurrexerit, adiuncta est etiam ipsorum dierū obseruatio per Patrum Concilia: & orbi vniuerso Christiano persuasum est, eo modo Pascha celebrari oportere.* Qui ergo ijs rebus intellectis, Victoris factum reprehendunt, non videntur mihi satis intelligere, quid dicant. Nam si perpenderent, hominem *sexta die* in Paradyso conditum, *sexta etiam die* per Christi mortem in Iudæa redemptū esse, *Sabbatum* verò Iudæis diem festum fuisse, dum Lex Mosaica stabat, sed postquàm ea Lex per Dominum legis impleta fuerat, Domini corpus per *totum Sabbatum* in sepulchro quieuisse, vt designaretur, Legem veterem iam *quiescere*, nec amplius vim suam exercere: si præterea considerarent, post sabbati dinumerationem, iterum nos reuerti ad *vnam sabbati seu* Dominicum, quo die mundus primùm est per Dei verbum creatus, quo etiam die idem mundus per Christi resurrectionem ex mortuis, velut renouatur, & ad nouam futuræ vitæ immortalitatem per immortales corporis Christi primitias dedicatur & consecratur: si adhæc attenderent, quòd dum solenne illud Pascha in AEgypto antea institutum, à Christo implebatur, idem Christus *noui testamenti Calicem benedicens*, memoriam suæ mortis in eiusdē principio instituit, eo ipso docens, mysterium veri Paschatis ad noui etiam Testamenti statum debere spectare: si ex bono & æquo perpēderent, eos qui neglecta Dominicæ mortis & resurrectionis die festum Paschatis secundùm Lunæ veterem cursum obseruant, non modò cum Iudæis in ea obseruatione cōmunicare, sed etiam multò *magis obseruare dies typicos* in lege præfiguratos, quàm vera mysteria per Christum reuelata: ex altera verò parte, eos qui Romano more Pascha faciunt ita semper id facere, vt & *Feria sexta* Domini mortem, & *Sabbato* sepulturam eius, & *Dominica Die* resurrectionem commemorent, ex eoq; & veteris hominis lapsum, & noui instaurationem rebus ipsis exprimant, & repræsentent: si præter hæc omnia consyderarēt, quàm absurdum sit, vt idem corpus Ecclesiæ præcipuum totius religionis Christianæ Festum aliter atque aliter celebret, atque ita celebret, vt interdum bis, interdum verò neque semel in

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Seuerus Pertinax. an.18
186.	Idem Victor sedit. an 12.m.1.d.28	Quinta persecutio.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

d Iidem sacras audacter deprauarunt Scripturas, veterisque fidei Canonem abrogârunt. Euseb. lib. 5. c. 72.

37. De Quartadecimanis.

e Tessarescædecatitæ seu Quartadecimani cum Blasto, de quo Paulò antè diximus, consentientes, dicebant Pascha celebrandum, & ieiunium soluendum esse, non tantùm in Dominica die, sed in decima quarta lunæ Martij, in quamcunque diem incidisset. Epiphan. hær. 50.

38. De Valesijs.

f Valesij dicebant, necessarium esse ad bene Deo seruiendum, vt quisque esset Eunuchus, & castratus, ideoque seipsos & discipulos suos execabant. August. hær. 37.

39. De Apostolicis.

g Apostolici se isto nomine arrogâtissimè vocauerũt, eò quòd in suam communionem non reciperent vtentes coniugibus, & res proprias possidentes, *quales habet Catholica Ecclesia* (inquit Augustinus) *& Monachos & Clericos plurimos. Sed ideo isti hæretici sunt, quoniam se ab Ecclesia separantes, nullam spem putant eos habere, qui vtuntur his rebus, quibus ipsi carent.* Encratitis isti similes sunt. Nam & Apotactici appellantur. Augustin. hær. 40.

40. De Angelicis.

h Angelici Angelos adorabant. Aug. hær. 39.

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

d Clemens in 7. Strom. *Si propheticis Scripturis vsi fuerint hæretici, non omnibus vtuntur, & quæ dicta sunt, ambiguè traducunt ad proprias opiniones.*

e *Ecclesiæ per vniuersum orbem dispersæ, consuetudinem ex Apostolica traditione ad hoc vsque tempus continuatam tenebant, vt non alio die, quàm quo Seruator à mortuis resurrexit (hoc est,* Dominico) *ieiunia dissoluerentur, & mysterium Resurrectionis Domini celebraretur.* Sic decreuerunt Episcoporum Concilia in Palestina, præsidentibus Theophilo Cæsariensi, & Narcisso Hierosolymorum Episcopis: in vrbe Romana, sub Victore: in Ponto, sub Palma: in Gallijs, sub Irenæo: apud Osrænam, itemque apud Corinthum, sub Bacchillo: & in alijs locis propè infinitis. Eusebius lib. 5. cap. 22.

f Clemens in 3. Stromatum, tractans illud (*Isaiæ 56.*) *Ne dicat Eunuchus, lignum sum aridum: Eunuchus* (inquit) *dictus est, non qui per vim habet excisas partes, sed nec qui cælebs est, sed qui non gignit. Hic si fecerit mandata, erit honorabilior ijs, qui absque recta vitæ institutione solo verbo erudiuntur.* §. Non ergò carnales, sed spirituales eunuchi debemus esse, vt Deo placeamus.

g Clemens in 3. Strom. *Sceleratum dicentes coitum, qui ipsi quoque, vt consisterent, ex coitu accepêre, quomodo non fuerint scelerati?* Et pòst: *Qui ex proposito castitatis professus est vxorẽ non ducere, maneat cælebs.* Et iterũ: *Licet ex sana regula castitatem eligere cum pietate, gratias quidẽ agendo propter datã gratiã, non habendo autẽ odio creaturã, neq; eos aspernando, qui iuncti sunt matrimonio. Est enim creatus mundus, creata est etiam castitas.* Et in lib. 4. *Quæ sunt mundi, aliena dicimus, qui in eis non permanemus: vsu verò sunt vniuscuiusque nostrûm propria, propter quos etiam facta sunt, sed tamen quatenus cum eis esse nobis necesse est.*

h Clemens in 3. Stroma. *Curæ est Magis Angelos colere, & dæmones: simul à vino, & animatis, & rebus abstinere venereis.*

vno eodemq; anno (secundùm lunæ mobilem rationem, ac Fideliũ diuẽrsam obseruationẽ) id Festũ recurrat (qua de re vide apud Euseb. in vita Constantini lib.3. cap. 17.) præsertim cùm hoc Paschatis festum toti reliquo anno in Dominicarum dierum obseruatione regulam præscribat, ob eámq; causam, qui eo in festo aberret, eum necesse sit in toto deinceps anno aberrare: Si hæc, inquam, omnia ob oculos ponerent, qui liberam & variam festi Paschatis obseruationem esse vellent: æquiores, opinor, Pontificibus *Pio & Victori* forent, nec aut Victorem veris rationibus vinci potuisse, aut Pium à sui Decreti pietate deduci debuisse concederent.

30 Euseb. lib.5. c.2⁊. *Natalius ab Asclepiodoto, & Theodoto, qui Christũ dicebant nudum esse hominẽ, deceptus, & persuasus, vt illius erroris Episcopus crearetur, cùm visiones à Domino ad se demissas negligeret, tandẽ per sanctos Angelos flagris grauiter cæsus, cilicio & sacco indutus, cineribus aspersus, cum lachrymis ad pedes Zepherini Pontificis se supplicem abiecit, & vix tandem in communionem Ecclesiæ receptus fuit.* §. Hinc perspicuè cernitur, Zepherinum hæresibus sui temporis acriter restitisse, fidemque Catholicam propugnasse, & Episcopos schismaticos in Ecclesiam collegisse.

31 *Optatus* contra Parmenianum lib. 1. *Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentinus & cæteri temporibus suis à Victorino Pictauiensi & Zepherino Vrbico* (is est Zepherinus Pontifex Romanus) *& à Tertulliano Carthaginensi vsque ad Cataphrygas, & ab alijs adsertoribus Ecclesiæ Catholicæ, superati sunt.* Zepherinus non Montanizauit, vt nonnulli de eo loqui non erubuerunt.

32 Cùm ex ijs, qui Asiam incolebant, pauci Montanum admirarẽtur, pleriq; verò, & præsertim Episcopi Soticus & Iulianus, doctrinam eius prophanam ac detestabilem esse contenderent: sectatores Montani (aliàs Cataphryges à regione, in qua degerent, dicti) Romam (vt ex Tertulliani verbis necessariò deducitur) miserunt, Pontifici Romano supplicantes, quò ipsos in communionem suam receptos declararet. Obtenta enim primi Pastoris communione, sciebant se tutos contra omnes alios Episcopos fore. Cùm verò Pontifex Romanus, licet primùm penè obreptum ipsi esset, tamen postea siue per *Praxeam*, seu aliundè instructus, negasset Montanistis communicatorias literas: tũc Tertullianus, qui ad Montani dogma delapsus fuerat, eam rem indignè ferens, in libro aduersus Praxeam (aliàs non rectè sentientem) scripsit his verbis. *Praxeas Episcopum Romanum agnoscentem iam prophetias Montani, Priscæ & Maximillæ, & ex ea agnitione pacem Ecclesijs Asiæ & Phrygiæ inferentem, falsa de ipsis prophetis & Ecclesijs eorũ adseuerando, & præcessorum eius authoritates defendendo, coëgit & literas pacis reuocare iam emissas, & à proposito recipiendorum Charismatum concessare.* Ex hoc Tertulliani loco patet, Ecclesiasticæ communionis fontem in Romano Pontifice constitisse, eumq; tantæ authoritatis habitum esse, vt cui literas pacis ille dedisset, is Catholicus iudicaretur: qui verò eius communione caruisset, eius doctrina in suspicionẽ hæresis eo ipso deueniret. Nec enim ob aliam causam Montanistæ petierunt *literas pacis* à Romano Pontifice, quàm vt per illas ab impugnatione Episcoporum Phrygiæ securi essent. Primatus ergo Romanæ Sedis nec Phrygiæ ignotus fuit.

33 Eusebius lib.6. c.12. aliàs.11. *Origenes (Zepherino eisdem temporibus Romanam Ecclesiam gubernante) scribit se Romam propterea iter suscepisse, quòd sibi admodum erat in optatis, Ecclesiam Romanam planè antiquissimam videre.* Non igitur sola vrbs, sed multò magis *Ecclesia Romana* tanquàm antiquissima inuisebatur illis diebus: vt vel inde appareat, quando Irenæus dixit: *Omnes fideles ad Ecclesiam Romanam propter potentiorem principalitatem solitos esse accurrere*, id eum non tam de vrbis, quàm de Ecclesiæ Principatu dixisse.

34 Damasus in Pontificali. *Calixtus constituit, vt ieiunium quater in anno fieret*, quod antea ter in anno celebrabatur, vt in ipsa Calixti epistola videre est, in qua vocat *Romanam Ecclesiam Caput Ecclesiæ*. Porrò hæc ieiunij Quatuor temporum traditio, vt ante Leonis Magni ætatem aliquot seculis instituta fuit, sic ab illo cõmemorata est & testificata his verbis, in Serm. 8. de Ieiunio septimi mẽsis. *Ideo* (inquit) *ipsa continentiæ obseruantia quatuor est assignata temporibus, vt in ipsum totius anni redeunte decursu, cognosceremus nos indesinenter purificationibus indigere.* Ex quibus Leonis verbis maior etiam fides tùm Epistolæ, tùm Decreto Calixti accrescit.

Anterus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
198.	16. S. Zepherinus Habundij filius, Romanus sedit an. 20. m. o. d. 17.	
		Antoninus Caracalla an. 6. m. 2.
218.	17. S. Callistus Domitij filius, Romanus, de vico Rauennatū sedit an. 5. m. 1. d. 13.	M. *Aurelius Antoninus Heliogabalus. an. 4.*
223.	18. S. Vrbanus Pontiani filius, Romanus, sedit. an 7. m. 7. d. 5.	
		Diadumenus, Macrin⁹, Albinus, Edax, an. 1.
231.	19. S. Pontianus Calpurnij filius, Romanus, Sedit an. 5. men. 5. d. 2.	

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

41. De Proclo, &
42. Berillo.

a Proclus, Phrygum seu Montanistrarum errorem propugnauit. Euseb. lib. 6. c. 14.

b Beryllus Bostrorum Arabiæ Episcopus asseruit, Christum ante incarnationem non habuisse propriam ex se diuinitatem, sed solam patris in eo extitisse. Euseb. lib. 6. c. 26.

43. De Arabicis.

c Arabici animos vnà cum corporibus mori & resurgere dixerunt. Euseb. lib. 6. c. 30.

44. De Helchesaitis.

d Helchesaitæ fidem ore tenus negare, cùm necessitas vrgebat, quiddā indifferens esse dicebāt, modò interiore cogitatione rectè de fide sentiretur. Euseb. lib. 6. cap. 31.

e Paulum Apostolum reijciebant.

45. De Tertulliano.

f Tertullianus (vt Hieronymus in catalogo testatur) ad Montani dogma delapsus, aduersus Ecclesiā texuit volumina de ecstasi libros sex, & septimum aduersus Apollonium, qui scripsit lōgum & insigne volumen contra Montanum, Priscillam, & Maximillam. Tertullianus etiam scripsit libros de pudicitia, de persecutione, de ieiunijs, de Monogamia, in quo libro secundas nuptias damnabat. Augustin. hær. 85.

g Dicebat, animam esse corpoream.

h Item, quòd per traducē propagatur, tametsi eandem fatebatur esse immortalem.

i Ani-

☙ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a Gaius *vir eloquentissimus Romæ, Zepherino Ecclesiam regente, Proclum reprimit refutátque.* Euseb. lib. 6. cap. 14.

b *Origenes cum Berillo collocutus, hominem confutauit, & ad sanam de Christi diuinitate opinionem, quam olim tenuisset, restituit.* Eusebius lib. 6. cap. 26.

c Athenagoras de resurrectione mortuorū: *Homines secundum animam ex creatione habent, vt sine vlla vicissitudine variationis perdurent: secundum corpus verò, vt immutentur, & ita perdurent.*

d *Helchesaitarum doctrinam Origenes in cōcione publica, sceleratam & impiam appellauit.* Euseb. lib. 6. cap. 31. & Clemens in 4. Strom. declarat, *laudari martyrem, qui cōfessus est: vituperari autē, qui negauit.* Item *presbyteri atque Diaconi Ecclesiæ Romanæ, apud Cyprianum* lib. 2. Epist. 7. scribunt: *Cùm totum fidei Sacramentum in confessione Christi nominis intelligatur esse digestum, qui fallaces in excusatione præstigias quærit, negauit, & qui vult videri propositis aduersus Euāgelium vel edictis, vel legibus satisfecisse, hoc ipso iam paruit, quòd videri paruisse se voluit.*

e Gaius in disputatione aduersus Proclum, commemorat tredecim Epistolas Pauli, Euseb. lib. 6. c. 14. & Clemens in libris ὑποτυπώσεων, Epistolam ad Hebræos Pauli esse affirmat. Euseb. lib. 6. c. 11.

f Tertullianus ipse Montanistas duobus modis destruxit, vno, quoniam eos inter hæreticos in libro de Præscriptionibus connumerat: altero, quoniam (vt Augustinus ait in hær. 86) ab ipsis diuisus, sua conuenticula propagauit.

g Origenes contra Celsum lib. 7. *Scimus, animam suapte natura incorpoream & inuisibilem esse.*

h Origenes lib. 1. de principijs, *hominis anima non cum corporibus facta, sed extrinsecus probatur inserta. quomodo alioqui Ioānes adhuc in vētre matris positus, repletus est Spiritu sancto? Idem* in Epistola ad Titum (teste Euseb. in Apologia

MM ij pro

35 Antherus Episcopus Romanus in Epist. ad Episcopos Prouinciarum Bæticæ & Toletanæ. *De mutatione Episcoporum, vnde sanctam Sedem consulere voluistis, scitote eam communi vtilitate atque necessitate fieri licere, sed non libitu cuiusquàm aut dominatione. Eusebius de quadam parua ciuitate, Apostolica authoritate mutatus est Alexandriam.* Exercuit ergo Pontifex Romanus authoritatem suam in Orientales Ecclesias, & ab Episcopis longè positis Sedes Apostolica semper solebat consuli, vt omnium Ecclesiarum prima & maxima. Porrò hæc Antheri Epistola scripturas veteris testamẽti non iuxta Hebraicã Hieronymi versionem, sed potius iuxta editionem Septuaginta Interpretum citat: nisi quòd ad finem eius, nescio quid aliundè assutum apparet, quod tamen priori eius parti præiudicium afferre non debet. Nam quod ego ex ea Epistola sumpsi, etiam apud Græcos olim extitit, ob eámque causam nulla suspicionis nota inuri potest.

36 Nicephorus enim de legitima translatione Episcoporum agens, postquàm de ea re Cælestini verba laudauerat: *Eadem* (inquit) *& Anterius* (Antherus autem ille idem à nostris appellatur) *collega Cælestini refert, ita ad verbum dicens: Translationem Episcoporum communis vtilitatis aut necessitatis gratia scitote fieri licere: non autem cuiuslibet cupiditate, aut dominationis affectione. Siquidem Petrus Doctor & dux noster, Ecclesiasticæ vtilitatis causa ex Antiochia, Romam translatus est, & inde postea Alexandriam transijt, vt qui isthic prodesse magis Ecclesiæ posset. Eusebius autem ex oppido quodam paruo, Apostolica authoritate Alexandriam est traductus. Atque eodem modo Felix ex ciuitate, quæ ei ciuium electione obtigerat, propter eã quã præditus erat egregiam doctrinam & vitam, de communi Episcoporum reliquorumq́; sacerdotũ atque Apostolorũ consilio Ephesum transijt. Non enim Ciuitatẽ Ciuitate mutat, qui id non cupiditate sua, aut vanæ gloriæ studio facit: verùm propter vtilitatẽ aliquam, aut necessitatem, aliorum authoritate maiore pollentium cohortatione & consilio, ex minorè in maiorem vrbem transit: non inani gloria aut voluntate ipse sua ductus, sed authoritati potentiorum obsequutus, aut sede sua expulsus, aut etiam vtilitate loci vel populi permotus: & quidem non arroganter, sed humiliter ab alijs productus.* Hæc ipsa verba in Antheri Epistola in Tom. 1. Conciliorum leguntur, nisi quòd ibi non fit mentio, quòd ex vrbe Roma in Alexandriam transijt. De quo tamen antè nonnihil dixi.

37 Cùm Origenes in varios errores incidisset, ob eámque rem sciret, se debere & alijs quidem, sed potissimùm Romano Pontifici (vtpote primo Ecclesiæ Pastori) suæ fidei rationem reddere, *ad Fabianum Romanæ vrbis Episcopum scribit, in eáque Epistola* (teste Hieronymo ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis) *pœnitentiam agit, cur talia scripserit, & causam temeritatis in Ambrosium* (non Mediolanensem illum) *refert, quòd secretò ædita in publicum protulerit.* Vnde perspicitur, quanta olim ratio tam Romanæ Ecclesiæ, quàm Pontificis Romani etiam à Græcis habita fuerit, vtpote apud quem etiam doctissimi viri pœnitentiam per epistolas agebant.

38 Episcopi Orientales cùm non eodem vbique tempore Chrisma fieri viderent, consuluerunt Sedem Romanam, quid aut de nouo Chrismate conficiendo, aut de vetere in condendo fieri oporteret. Quibus respondit Fabianus in hunc modum: *Exigit dilectio vestra Sedis Apostolicæ consulta, quæ vobis denegare non possumus. Hoc autem & prædecessores nostros multarum regionum Episcopis egisse liquet: & nos, qui in eadem sede, Domino largiente, collocati sumus, agere debere fraterna Charitas & obedientiæ debitum compellit.* Hinc apparet, etiam Orientales Episcopos in omni causa difficili ad Romanam Ecclesiam confugisse, vt inde certam sententiam reportarent.

39 Idem Fabianus in Epistola. 3. ad Hilarium Episcopum. *Peregrina iudicia, salua in omnibus Apostolica authoritate, generali sanctione prohibemus: quia indignum est ab externis vt iudicetur, qui prouinciales & à se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatũ. Vnde oportet, si aliquis Episcoporũ super certis accusetur criminibus, vt ab omnibus audiatur, qui sunt in Prouincia, Episcopis.* (& pòst) *Ibi causa agatur, vbi crimen admittitur. Placuit etiam, vt si Episcopus accusatus appellauit ad Apostolicam sedem, id statuendum, quod eiusdem sedis Pontifex censuerit.* Hæc quæ de peregrinis iudicijs prohibendis constituuntur, illius Decreti portio sunt, de quo Cyprianus loquitur lib. 1. Epist. 3.

40 *Cùm statutum sit* (inquit) *ab omnibus nobis, & æquum sit pariter ac iustum, vt vniuscuiusque causa illic audiatur, vbi est crimen admissum, & singulis Pastoribus portio gregis sit ascripta, quam regat vnusquisq́; & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus: oportet vtique eos, quibus præsumus, non circumcursare, nec Episcoporum concordiam cohærentem sua subdola & fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suam, vbi accusatores habere & testes sui criminis possint: nisi si paucis desperatis & perditis minor videtur esse authoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui iam de illis iudicauerunt, & eorum conscientiam multis delictorum laqueis vinctam iudicij sui nuper grauitate damnârunt.* Si iam verba Cypriani cum verbis Fabiani contulerimus, reperiemus, idem ipsum Decretum ab vtroque indicari. Fabianus ait, *Ibi causa agatur, vbi crimen admittitur:* Cyprianus verò, *vniuscuiusq́; causa illic audiatur, vbi est crimen admissum.* Quando igitur Cyprianus

ait: *Statu-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
236.	20. S. Anterus Romuli filius, Græcus sedit. m. 1. d. 14.	Alexander Seuerus *an.* 13
237.	21. Fabianus Fabij filius Romanus.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

i Animas hominum pessimas post mortem in dæmones verti.

k Deum dixit esse corpus, ex quo tamen hæreticus non habebitur.

l Ducitur Chiliastarum errore. Hieron. in Catalogo sub nomine Papiæ.
Hinc Tertullianistæ.

46. *De Origenistis.*

a Origenes (vnde Origenistæ) dicebat (teste Epiphanio in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum) non posse filium videre patrem, neque Spiritum Sanctũ videre filium. Imò (vt ait Augu. hær. 43.) filium patri collatũ, esse mendacium, nec orandum vnà cum Patre, sed Filium & Spiritũ Sanctum esse creaturas. Ob quos errores, Arrianorum pater meritò habitus est.

b Ani-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

pro Origine) *scribit Ecclesiasticam regulam non tradere, quòd anima ex semine traducis ducatur.* Et addit Eusebius: *Si anima simul cum corpore seminaretur, esset mortalis, quod fides (inquit) nostra non recipit.*

i Origenes in prouerbia Salomonis, & citatur ab Eusebio in fine Apologiæ pro Origine: *Cùm Dominus dicit hominibus: Ite in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius, ostendit, quia eadem species pœnarum peccatoribus hominibus, & Diabolo, & Angelis eius præparata sit, licet in eadem pœna diuersa sit quantitas pœnæ.* Hæc ille. Non esset verò eadem pœna hominibus & diabolo præparata, nisi hoĩm animæ etiã in pœnis perpetuò maneret humanæ. Etenim si mutarentur in dæmones, iã nõ eis diceretur, *ite in ignem, diabolo,* sed vobis ipsis *præparatũ,* quia vos iam in diabolos conuersi estis.

k Tertullianus aduersus Praxeam. *Quis negabit, Deũ corpus esse, & si Deus spiritus est? Spiritus enĩ (est) corpus sui generis in sua effigie.* Hæc ille. Hæresis esset, si per corporis nomen aliquid, quod sub sensum subijcitur, intelligeret. Sed ille per corpus intellexit *rem inanitati & nihilo oppositam,* hoc est, *veram naturam & substãtiam,* auctore Augustino hær. 86.

l Clemẽs in 3. Strom. *Post resurrectionem* (inquit Dominus) *nec vxores ducunt, nec nubunt: Etenim de ventre & cibis dictũ est: Deus et illũ et hos destruet (seu otiosa reddet) hos impetẽs, qui instar caprorũ & hircorũ sibi viuendũ esse cẽsent.*

a Pro Origene Apologiam fecit Eusebius Pamphili, in qua ex ipsius Origenis operibus probare conatur, *coæternam & coæqualem esse Trinitatem:* vt vel inde appareat, nec in suo quidem errore, aut satis apertum, aut satis constãtem fuisse Origenem. Sed eodem tempore Ecclesia Romana (vt etiam cæteræ omnes) fidem Trinitatis apertè confessa est. Vnde Calixtus dicit in Epistol. 2. *Vno animo, & vno ore concorditer Sancta glorificetur Trinitas in secula.* Et Fabianus (cui etiam Origenes per Epistolam se purgare voluit) in Epist. 1. *Nec eis,* inquit, *omnino est credendũ, qui Trinitatis fidẽ ignorant.* Felix Episcopus Roman. in Epist. 3. *Quomodo astruunt, filium non posse patrem videre, in cuius sinu noscitur permanere?*

b Cle-

ait: *Statutū est ab omnibus nobis*: non tantùm de Episcopis Africæ agit, vt quidā calumniantur, qui non videnter meminisse, illā Epistolā, vbi hæc Cypriani verba legũtur, ad Cornelium Pontificem Romanum esse missam. Cùm ergo dicit, *ab omnibus nobis statutum esse*: tam ab Italiæ, & Africæ, quàm etiam ab Asiæ & Græciæ Episcopis idem statutum esse intelligitur. Nam per Epistolas hoc inter omnes videtur conuenisse, cùm fortè antea qui accusabantur, potiùs à peregrinis, quàm à prouincialibus causam cognosci optarent. Deinde cùm Cyprianus negat, *minorem esse auctoritatem Episcoporum in Africa constitutorum*: non ibi putandus est conferre Episcopos Africæ cum Episcopo Romano, sed cum Episcopis Galliæ, Hispaniæ, Asiæ, aut Græciæ, ac potissimùm Numidiæ. Nam si apud has regiones iudicia domi agebantur: cur non & in Africa? Cæterùm quòd ad Romanum Pontificem attinet, ex verbis Epistolæ Fabiani satis constat, causam Sedis Apostolicæ exceptam esse, vt illuc Episcopi liberè possent appellare. Neque hoc negauit vnquam Cyprianus, sed potius approbauit, vt ex ijs quæ sequuntur, mox apparebit, in causa præsertim Martiani, & Basilidis, de quibus agetur suo loco.

Cypriani fides & sententia de Romani Pontificis Primatu.

41 Cyprianus lib. 1. Epist. 8. *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna, super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare constitui, aut Sacerdotium nouum fieri, præter vnum altare & vnum Sacerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit.* Quisquis ergo extra vnam Petri Cathedram collegerit, spargit. Porrò Cathedram Petri Ecclesiam Romanam esse, idem Cyprianus docet lib. 1. epist. 3. *Pseudoëpiscopo sibi ab hæreticis constituto, nauigare audent: & ad Petri Cathedram atq; Ecclesiam principalem, vnde*
42 *vnitas Sacerdotalis exorta est, à schismaticis & prophanis literas ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo prædicante, laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Petri Cathedra apud illos Romanos est, *quorum fides Apostolo prædicante laudata est, & ad quos perfidia habere non possit accessum.* Iam verò illa Cathedra Petri fecit, vt Ecclesia Romana esset *Ecclesia principalis, vtq; sacerdotalis vnitas ex illa oriretur.* Cùm enim per totam Ecclesiam sit eadem fidei & Sacramentorum communio sit etiam *copiosum Corpus Sacerdotum & Episcoporum*: tamen illud corpus non est confusum & inordinatum, sed, vt ali-
43 bi Cyprianus docet, lib. 3. epist. 13) *concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt si quis ex collegio nostro* (inquit) *hæresim facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniant cæteri.* Iam verò quodnam est hoc glutinum concordiæ? Aut quænam hæc vnitas, cuius vinculo Sacerdotes, hoc est, Episcopi copulantur, præter vnam Petri Cathedram, & Ecclesiam principalem, à qua vnitas Sacerdotalis exorta est? Nam cùm vnumquodque ex ijs, quæ ipsi familiaria existunt, confirmetur, & augeatur, contrarijs verò corrumpatur, & dissipetur: quemadmodum vnitas Sacerdotalis ab vna Petri Cathedra iudicio Cypriani exorta est, sic per eandem vnam Petri Cathedram perpetuò fouetur, & conseruatur. Glutinum igitur concordiæ Sacerdotum, Ecclesia principalis est, cui cæteros Sacerdotes oportet adhærere, vt dum ei Ecclesiæ quæ vna est adhærent, ipsi inter se vnitatis vinculo copulentur. Iam verò Ecclesia principalis eiusdem Cypriani iudicio non nisi Ecclesia Romana est, idq; non (vt Magdeburgenses in Centuria 3. c. 7. docent) ob id solum, quia cæteras Ecclesias primùm ad consociationem exhortata est, sed potiùs quia Petri Cathedra est. Nam quæ hæc est audacia, cùm Cypriani mentem requiras, expressam Cypriani rationem relinquere, & tuam supponere? Cyprianus ait, hæreticos ausos esse literas ferre *ad Petri Cathedram atque Ecclesiam principalem, vnde vnitas Sacerdotalis exorta est*: vbi tria ordine quodam annotauit, velut sibi cohærentia & omnino connexa. Petri Cathedra fecit Ecclesiam Romanam principalem. Principalis autem Ecclesia est vnitatis Sacerdotalis origo & caput. Nam si principalis à Principe nominatur: Princeps verò sit principium eius societatis, cuius est Princeps: vnde potiùs oriretur, aut quo maiore vinculo copularetur Sacerdotū vnitas, quàm Principij sui obseruantia & imitatione? At Magdeburgenses ad aliam rationem à consociatione petitam se conferunt, de qua Cyprianus nihil dixit. Equidem fateor, Ecclesiam Romanam semper fuisse consociationis Ecclesiasticæ principium. sed id non casu obuenit, verùm ei ex necessitate delatum est, quia omnis societas visibilis à capite suo visibili pendet. Communio autem & consociatio Ecclesiæ non debet esse incerta: & proinde nec libera prorsus & voluntaria. Alioqui nō esset *vinculum vnitatis*, sed causa & origo dissensionis. Nam si Romana Ecclesia necessariò est principium Ecclesiasticæ consociationis: iam eâdem opera est etiam necessariò Caput Ecclesiæ. Si enim ob aliud nihil, certè vel ob hoc vnum, quòd consociationis principium sit, Ecclesiæ principium quoddam est & Caput. Sin Ecclesia Romana fuit quidem ad tempus cōsociationis principium, postea verò idem principium sit aut aliò translatum, aut prorsus sublatum: iam talis consociatio non est vllum *vinculum vnitatis*. Aut quale hoc vinculum est, quod vel penitus tollere, vel suo arbitratu dissoluere is potest, qui debebat eo vinculo ad certam necessitatem obligari? Nisi

forte

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Maximinus an. 3.
		Sexta persecutio.
248.	Idem Fabianus sedit an. 14. 1. 6.	

☞ *Hæretici & Pseudopropheta.*

b Animas, postquàm peccassent superius, in corpora velut in tumulos, pœnæ causa, relegatas fuisse.

c Adam perdidisse imaginem Dei.

d Pessimos homines atq; adeò diabolum & angelos eius post longissima tempora cœlo reddendos.

e Christũ pro dæmonibus passum fuisse.

f Paradisum esse in tertio cœlo.

g Aquas, quæ supra cœlos sunt, tunicas pelliceas, & alia multa in Scripturis sanctis, non secũdùm historiæ veritatem, sed allegoricè accipi debere.

h Carnem hanc non resurgere.

47. De Origenijs.

a Origenij nõ ab Origine Adamantio, vt videtur, appellati, reijciebãt nuptias, cùm tamen luxuriosè interim & libidinosè viuerent. Epiphan. hær. 63. & Augustinus. hær. 42.

48. De Rebaptizantium errore.

Agrippinus Cypriani prædecessor (licet nõ proximus) irruẽte magna quæstione, vtrum remissio

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

b Clemens in 4. Strom. *Non huc de cœlis anima ad ea, quæ sunt deteriora, demittitur (Deus enim facit oĩa ad ea, quæ sunt meliora) sed ea, quæ vitã elegit optimã ex Deo & iustitia, cœlũ terra cõmutat.*

c Theophilus ad Autolycum. *Homo figmentũ & imago Dei est.* §. Quàm diu igitur Adã mansit homo, id est, ratione præditus, etiã imaginẽ Dei (licet deformatam) circumtulit in seipso.

d Presbyteri & Diaconi Romæ consistentes ad Cyprianum scribunt in hæc verba: *Parauit (Deus) refrigeria, sed parauit etiam æterna supplicia. Parauit inaccessibilem lucẽ, sed parauit etiã perpetuæ noctis vastam æternamq; caliginem.* Extant hæc apud Cyp. lib. 2. Epist. 7.

e Tertullianus aduersus Marcionẽ lib. 4. *Spiritus nequam vociferantes, Tu es filius Dei, iubebãtur tacere. Christus enim ab hominibus, non à spiritibus immundis volebat se filium Dei cognosci.* §. Non ergo perinde pro dæmonibus, ac pro ho-nibus passus est.

f Theophilus ad Autolycum lib. 2. *Paradisum esse terram, & super terram plantatum, docemur à Scriptura, docente: Et plantauit Deus paradisum in Eden, in regione Orientali.*

g Tertullianus de resurrectione carnis: *Plures prophetarum voces nudæ & simplices & ab omni Allegoriæ nubilo puræ defendi possunt. Res in literis tenentur, vt literæ in rebus legantur. Ita non semper, nec in omnibus allegorica forma est prophetici eloquij, sed interdum, & in quibusdam.*

h Athenagoras de resurrectione mortuorum. *Cùm Deus sit iustus, & tamen in præsenti vita nec boni præmia virtutũ, nec mali scelerum pœnas pro meritis referant: homo autem nõ solùm ex anima, sed etiam ex corpore consistat: necesse est, eadem corpora in ijsdem animabus reddi, vt simul inhæreant præmijs, cùm simul sustinuerint labores.*

a In operibus Cypriano ascriptis, Homil. de Natiuitate Christi. *Et si bona sunt, & à Deo instituta coniugia, melior est tamen continentia, & virginitas excellentior, quam non cogit necessitas aut mandatum, sed perfectionis suadet consilium.*

Saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, in ipsis quoque schismaticis & hæreticis corrigere quod prauum est, non iterare quod datum est, sanare quod vulneratum est, non curare quod sanũ est.

Quam

fortè omne vinculum necesſitatem vincto non imponat. Languent igitur Proteſtantes, & inſipidi penitus euadunt, cùm ad veras rerum rationes indagandas peruentum eſt. Omnis autem Eccleſiaſtica conſociatio, quæ Chriſto auctore digna ſit, debet certa & firma eſſe, ac talis, quæ ab hoībus cōmutari poſtea non queat. Cùm ergo Eccleſia Romana ex Proteſtantium confeſsione ſemel fuerit *Eccleſia principalis, & Sacerdotalis vnitatis origo*: certè in hodiernum diem eadem Eccleſia manet, atque in æternum manebit & principium conſociationis Eccleſiaſticæ, & Eccleſia principalis, & (quæ res omnium iſtorum cauſa eſt) Cathedra Petri. Nam vt Sacerdotium Legale in genere Leuitico ſemel inchoatum, & in Templo Salomonis Dei voluntate conſtitutum, perpetuò in eodem & genere & loco manſit vſq; ad primum Chriſti aduentum: ſic in nouo etiam Teſtamento cùm Sacerdotalis miniſterij vnitas in Petro ſemel inſtituta, & per Petrum in Eccleſia Romana ſemel ſit ex voluntate Dei collocata: in eadem Romana Eccleſia vſque ad ſecundum Chriſti aduentum perſeuerabit: niſi fortè Sacerdotalis Ordo per aliam rationem nūc vnietur, quàm ab initio vnita fuit. Atqui cùm Chriſtus vniuerſalis Eccleſiæ Paſtor primam vnitatis rationem inſtituerit: quis nunc illam audeat commutare, niſi eo ipſo Antichriſti membrum ſe eſſe fateri velit? Nam quod Proteſtantes nobis opponunt, gratiam noui Teſtamēti certo generi aut loco alligatam non eſſe, quis hoc illis negabit? Non enim dicimus, ſolos Romanæ vrbis incolas aut Chriſtianos, aut Epiſcopos eſſe, aut in Roma tantùm noui Sacramenti ritu ſacrificari poſſe: nec Sacerdotij ſucceſsionem ad carnalē familiam Petri contrahimus, vt olim ſub lege comparatum fuit. Sed cùm tota fides, & totius fidei miniſterium per omnes gentes propagetur, dicimus nihil officere, ſed potiùs plurimum honoris & vtilitatis id afferre libertati Chriſtianæ, vt certam ſedem habeat, quam in rebus dubijs conſulat, & vnitatis ſuæ originem ducens, ſchiſmata omnia excludat. Nam ſi D. Lucas origine ab ipſo Deo petita, Chriſti ortum per Adam & poſteros eius ad Ioſephum vſque deduxit, vel potiùs à Ioſepho Mariæ viro per eandem patrum ſeriem ad Deum vſque reduxit: profectò vt ſucceſsio Patriarcharum Chriſto non dedecori, ſed honori fuit: ſic neque Principis Apoſtolorum non carnalis, ſed ſpiritualis ſucceſsio Eccleſiæ Chriſtianæ dedecori, ſed magno potius & commodo, & ornamento erit. Sed pergamus in Cypriano. Is Libro quarto Epiſtola ſecunda, ſic ſcribit:

44 *Vna est Eccleſia per totum mundum à Chriſto in multa membra diuiſa. Item Epiſcopatus vnus Epiſcoporum multorum concordi numeroſitate diffuſus.* Cùm ergo Cyprianus dicat, Epiſcopatum & eſſe vnum, & tamen in multos numero Epiſcopos diffundi: quærendum eſt, quódnam vnitatis genus hoc ſit. Interpretatur verò ſeipſum in libro de Vnitate Eccleſiæ, dicens: *Epiſcopatus vnus eſt, cuius à ſingulis in ſolidum pars tenetur.*

45 *Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, quomodo ſolis multi radij, ſed lumen vnum: & rami arboris multi, ſed robur vnum tenaci radice fundatum. Et cùm de fonte vno riui plurimi defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen ſeruatur in origine. Auelle radium ſolis à corpore: diuiſionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum: fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuum: præciſus areſcet: Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit: vnum tamen lumen eſt, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis ſeparatur. Ramos ſuos in vniuerſam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs expandit: vnum tamen Caput eſt, & origo vna, & vna mater fœcunditatis ſucceſsibus copioſa. Illius fœtu naſcimur, illius lacte nutrimur, ſpiritu eius animamur.* Hinc videas, vnitatem Epiſcopatus ijs rebus conferri, quæ vnæ ſunt in origine, licet multiplicentur in propagatione. Ex quo efficitur, vt vnus Epiſcopus à Chriſto fuerit conſtitutus, à quo velut à matre fœcunda, cæteri Epiſcopi procrearentur. Quomodo igitur (inquies) *eiuſdem vnius Epiſcopatus pars à ſingulis in ſolidum tenetur?* Si enim ſinguli partem vnius Epiſcopatus in ſolidum tenent, perinde Epiſcopus eſt, ſiue Eugubinus, ſeu Roffenſis Epiſcopus, ac Alexandrinus, aut Romanus. Nec iſta ratione maior eſt Romanus, quàm quilibet alius Epiſcopus. Cui argumento vt ſatisfaciam, illud in primis animaduerti velim, omne genus hominum rectè vnum dici poſſe. Vna quippe eſt natura humana, & non multæ. Sed quomodo vna? Vtrum homines plurimi non ſunt? Certè ſunt. Sed quoniam ab vno ij omnes propagati ſunt, quamuis magna ſit numeroſitas in propagata multitudine, vnitas tamen ſeruatur in prima origine. Iam verò iſtius, vt ita dicam, humanitatis partem ſinguli homines in ſolidum tenent. Nam perinde homo eſt Martialis, aut Barnabas: ac ille Adam, quem Deus de limo terræ formauit. Sed nunquid propterea non eſt maior Adam cæteris hominibus? quaſi verò ille non ſit pater omnium & ideo maior omnibus. Eodem igitur modo licet idem ſit Ordo, & idem Epiſcopale officium tam Romani, quàm cuiuſlibet alterius Epiſcopi: tamen quia Romanus Epiſcopus Cathedram Petri tenet, Petrus verò fuit ille primus Epiſcopus, quem Chriſtus velut omnium aliorum fontē & Caput inſtituit: hinc fit, vt Romanus Epiſcopus eandē Epiſcopalis officij naturā vnà cū cæteris Epiſcopis adeptus, atque ideo *frater & collega* eorū meritò nominandus, omnibus tamen ſit maior, velut vnitatis à Chriſto in Petri perſona inſtitutæ cuſtos & conſeruator. Cùm enim Petri Principatus non natura inſitus illi fuerit, nec per corpoream ſeminatio-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
248	Idem Fabianus sedit an. 14. dies. 6.	*Gordian⁹ an 6.* Philip*pus 1.* *Christian⁹ an.5.*	misſio peccatorum & ſpiritalis regeneratio hominis poſſet apud hæreticos vel ſchiſmaticos fieri, cum cæteris Coëpiſcopis ſuis, qui illo tempore in Prouincia Africa, & Numidia Eccleſiam Domini gubernabant, ſtatuit, baptizatos ab hæreticis in Eccleſia baptizari debere, velut prior baptiſmus nullus fuerit, eò quòd hæretici baptiſmum conferre nō poſsint. Hæc habētur apud Cyprianum in libro ad Quintum, & apud Auguſtinū de baptiſmo contra Donatiſtas, Lib. 2. Ca.8. & 9. Iam verò licet iſte fuerit Epiſcoporum Africæ potiùs error, quàm hæreſis: tamen quia cœpit poſteà hoc Decretum pertinaciter à Donatiſtis defendi, libuit primum eius principium hoc in loco recenſere, vt appareat, quo primùm tempore prior conſuetudo Eccleſiæ corrumpi cœpta fuerit. 49. De	*Quam conſuetudinem, credo, ex Apoſtolica auctoritate venientem, ſicut multa non inueniuntur in literis eorum, neque in Concilijs poſteriorum: & tamen quia per vniuerſam cuſtodiuntur Eccleſiam, non niſi ab ipſis tradita & commendata creduntur.* Porrò eiuſdem conſuetudinis ipſe Cyprianus teſtis erat, quærens in Epiſtola ad Iubaianum, *quid fierit de ijs, qui in præteritum de hæreſi ad Eccleſiam venientes, ſine baptiſmo admiſſi ſunt?* Hæc habentur apud Auguſtinum de baptiſmo contra Donatiſtas lib.2.cap.7.& 9. Licet enim Auguſtinus hac ætate nōdum cœperit viuere, tamen cùm de conſuetudine tali teſtetur, quæ Cypriani temporibus antiquior fuerit, rectè illius teſtimonium hoc in loco adhibetur.

minationem propagari & ita permanere potuerit, ſed in tali officio Sacerdotali verſatus ſit, quod ſem-
per in Eccleſia debuerit perſeuerare: tam in illius Primatu ſucceſſor ex delectione conſtituendus fuit,
quàm in ſuis poſteris per naturalem generationem ordine ſuccedentibus Adam in hoc mundo viuit vſ-
que ad finem ſeculi. Epiſcopalis igitur Cathedra Petri ſemper habet Petrum aliquem in ipſa toti Eccle-
ſiæ præſidentem. Neque verò Epiſcopatus illius, qui Chriſto proprius eſt, partem in ſolidū ſinguli Epi-
ſcopi tenent. Chriſtum quippe *Deus præ participibus ſuis vnxit* (*Pſalm. 44.*) nec ille aut ſucceſſorem,
aut parem in æterno & vnicè ſingulari Epiſcopatu ſuo habet. Vnus ergo ille Epiſcopatus, cuius
partem in ſolidum ſinguli Epiſcopi tenent, non eſt Chriſti Epiſcopatus, ſed alius aliquis à Chriſto in
gradu inferiore inſtitutus. At quando inſtitutus? Audi ipſum Cyprianum in lib. de vnitate Eccleſiæ ita
46 diſſerentem: *Loquitur Dominus ad Petrum: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo
Eccleſiam meam. Et eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit, Paſce oues meas. Et quamuis Apoſtolis omnibus
poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat: Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spi-
ritum ſanctum: ſi cui remiſeritis peccata, remittentur illi, ſi cui tenueritis, tenebuntur: tamen vt vnitatem ma-
nifeſtaret, vnitatis eiuſdem originem ab vno incipientem ſua authoritate diſpoſuit. Hoc erant vtique & cæteri
Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio præditi & honoris, & poteſtatis, ſed exordium ab vnitate proficiſci-
tur, vt Eccleſia vna monſtretur.* In Petro igitur iſta vnitas & fundata, & incepta eſt. Sint ergo pares Pe-
tro alij Apoſtoli in Ordine ac officio Epiſcopali, vt & cæteri homines in veritate naturæ humanæ pares
primo parenti erant. Nunquam tamen paritas vel naturæ vel officij primam originem ſubſecuta, ipſi ori-
gini penitus adæquabitur. A Petro autem rurſus progrediamur ad Pontificem Romanum, quem Petri
ſucceſſorem eſſe, D. Cyprianus manifeſtiſsimè tradidit. Ait enim, *Cornelium* ad ſublime faſtigium Sacer-
47 dotij aſcendiſſe, *Cùm Fabiani locus, id eſt* (inquit Cyprianus) *cùm locus Petri, & gradus Cathedræ Sacerdotalis
vacaret.* Hoc igitur Cypriani tempore fuit Eccleſiæ Chriſti Fabianus, quod Apoſtolorum tempore Pe-
trus in Epiſcopali ordine fuerat. Vt ergo ſuper Petrum Eccleſiam à Chriſto fundatam fuiſſe, D. Cypria-
nus perſæpè tradit, Lib 1. Epiſt. 3. & lib. 4. epiſt. 9. itemq; ad Iubaianū, & in alijs multis locis: eodem modo
credidit, Eccleſiam militantem ſuper *Fabianum*, aut quemlibet alium Petri Succeſſorem, ad tempus fun-
datam eſſe. Hinc etiam factum eſt, vt *radicis & matricis* nomen eadem opera tùm ad Catholicam, tùm ad
Romanam Eccleſiam accommodet. Etſi enim tota per orbem Eccleſia, quoties ſingulorum fidelium ra-
tio habetur, veriſsimè ſit eorum radix & mater: tamen quia per orbem non alia vera eſt Eccleſia præter
illam, quæ initio à Principe Apoſtolorum Coapoſtoliſque eius ducto, per continuam Epiſcoporum ſe-
riem communicat cum Eccleſia principali, vnde vnitas Sacerdotalis exorta eſt (& illā Cyprianus aper-
tiſsimè lib. 1. Epiſtol. 3. dixit eſſe Romanam Eccleſiam) profectò ſic tota Eccleſia ſingulorum fidelium
radix eſt & mater, vt interim totius Eccleſiaſticæ communionis prima in terris origo & caput ſit Ec-
cleſia Romana, Petri Cathedram tenens. Quare Cyprianus de ſchiſmaticis Romæ agentibus, ſcribens,
48 libro 2. Epiſtola 10. *Miſeramus* (inquit) *Caldonium & Fortunatum, qui elaborarent, vt ad Catholicæ Ec-
cleſiæ vnitatem ſciſſi corporis membra componerent. Sed diuerſæ partis obſtinata pertinacia non tantùm radicis
& matricis ſinum atque complexum recuſauit, ſed etiam adulterum & contrarium caput extra Eccleſiam fecit.*
Si Nouatianus extra Eccleſiam fecit ſe *adulterum caput*: erat ergo etiam verum & viſibile Caput intra
Eccleſiam, & vtique vnius & totius Eccleſiæ militantis non niſi vnum Caput, atq; hoc vnum neceſſa-
riò erat Eccleſia principalis, quàm Cyprianus tradit eſſe Romanam. Vnde lib. 4. Epiſt. 8. Cyprianus ad
Cornelium Papam ſcribens: *Singulos* (inquit) *nauigantes hortati ſumus, vt Eccleſiæ Catholicæ radicem & ma-
49 tricē agnoſcerent, & tenerent.* Et pôſt: *Vt te vniuerſi collegæ noſtri, & communicationem tuam, id eſt, Catholicæ
Eccleſiæ vnitatem pariter & charitatem probarent, ac firmiter tenerent.* Pontifex ergo Romanus vinculum
eſt Sacerdotalis collegij, & velut viſibilis vnitas Eccleſiæ militantis. Et lib. 4. Epiſt. 2. *vt ſciret Corneli, ...
50 te ſecum, hoc eſt, cum Catholica Eccleſia communicare.* Cùm ergo in omni ordinata plurium hominum com-
munione, principium aliquod & Caput exiſtat: Eccleſiaſticæ communionis principium & Caput Ec-
cleſia Romana ſemper fuit, adeò vt illa Eccleſia cæterarum omnium curam iam inde ab initio geſſerit,
non ſolùm per ipſum Pōtificem Romanum, ſed etiam eo mortuo, vel relegato, per Clerum eius, ob eamq;
cauſam Cyprianus lib. 1. Epiſt. 3. dicit, *florentiſsimum Clerum vnà cum Cornelio Romæ præſidere.* Cumque
51 idem Cyprianus ob Decianam perſecutionem ſeceſsiſſet, atque ab Eccleſia ſua Carthaginienſi abeſſet:
Clerus Romanus (vt habetur in Cypriano, quem Morelius Pariſijs edidit) ſcripſit ad Carthaginienſem
Clerum in hæc verba: *Didicimus ſeceſsiſſe benedictum Papam Cyprianum.* Et pôſt: *Cùm incumbat nobis (qui
videmur præpoſiti eſſe & vice Paſtoris) cuſtodire gregem.* quibus ſanè verbis declarant, vnam cauſam vniuer-
ſalis præſidentiæ Romani Pontificis illam eſſe, vt abſentiam aliorum Paſtorum & præcipuè Primatum
ſolicitudine ſua paſtorali ſuppleat, & negligentiam emendet. Vacante autem Romana Sede, Presbyteri
& Diaconi eiuſdem Eccleſiæ, vice Paſtoris præponebantur, & ideo ipſis incubuit, vt gregem Domini
cuſto-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudopropheta.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
249	Post mortẽ Fabiani vacante Romana Sede, presbyteri & Diaconi Ecclesię Romanæ ad tẽpus aliquod vniuersalis Ecclesiæ curam gesserunt.	Decius. Septima persecutio		

49. De Nouatiani moribus, vnde etiam hæresis orta est.

Nouatianus (quem Græci Nouatum nominant) cùm propter grauem morbum, in lecto baptismum, aqua circumfusus, accepisset, neque cætera post baptismum iam morbo elapsus, acquisiuit, *neque Domini sigillo ab Episcopo obsignatus fuit*. Hæc Cornelius, apud Eusebium lib. 6. cap. 35. Theodoretus verò in 3. libro hæret.fab. ait: *Sectatores Nouati* (sic enim appellat Nouatianum) *ijs, qui ab ipsis tinguntur, sacrum Chrisma non præbet. Quocirca eos, qui ex hac hæresi corpori Ecclesiæ coniunguntur, benedicti Patres vngi iusserunt.* Hæc ille.

Videant iam Lutherani & Zuingliani, vtrum vnà cũ Nouatiano & reliquos ritus baptismum subsequi solitos non despiciant, & vngi ac sigillo Domini ab Episcopo consignari non recusent. Nec enim aut cæremonias in baptismo ab Ecclesia iam inde ab antiquo receptas obseruant, aut Sacramentum Confirmationis agnoscunt.

Cornelius Papa apud Eusebium lib. 6. ca. 35: *Alijs quibusdam post Baptismum secundùm Ecclesiæ Canonem imbui oportebat.* (Et pòst.) *Qui sigillo Domini* (hoc est, Sacramento Confirmationis) *ab Episcopo obsignatus non fuit, quomodo, quæso Spiritum sanctum adeptus est?* Hæc ille: apertè docens, ad robur vtique & cõfirmationem eum non accipere Spiritum Sanctum, si quis ab Episcopo non obsignetur Domini sigillo. Quid verò aliud est Domini sigillum, quod post Baptismum accipitur, quàm signum sacrum Chrismatis, aut (vt hodie loquimur) Confirmationis Sacramentum?

Cyprianus lib. 2. Epist. 1. *Parum est eis manum imponere ad accipiendum Spiritum Sanctum, nisi accipiant Ecclesiæ baptismum. Tunc enim demùm plenè sanctificari, & esse filij Dei possunt, si Sacramento vtroque nascantur.* § Cyprianus ergo non tantùm Baptismi sed & manuum impositionis quoddam Sacramentum esse credidit. Hæc enim duo sacra signa, *Vtrumque Sacramentum* nominauit. Vnde etiam in Epistola ad Iubaianum, de ijs agẽs, quibus à Philippo Diacono prius baptizatis, postea Petrus & Ioannes (Actor. 8.) manus imposuerunt: *Quia* (inquit) *legitimum & Ecclesiasticum Baptismum consecuti fuerant, baptizari eos vltrà non oportebat: sed tãtummodò quod deerat, id à Petro & Ioanne factum est, vt oratione pro eis habita, & manu imposita, inuocaretur & infunderetur super eos Spiritus Sanctus. Quod nunc quoque apud nos geritur, vt qui in Ecclesia baptizantur, per Præpositos Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, ac manus impositionem, Spiritum Sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummentur.* Et inter opera Cypriano adscripta, in titulo *De vnctione Chrismatis*: cùm author ille perantiquus de feria quinta in cœna Domini ageret: *Hodie* (inquit) *in Ecclesia cum cæteris vnctionibus ad populum acquisitionis sanctificandũ, in participationem dignitatis & nominis, sacrum Chrisma conficitur, in quo mixtum oleo balsamum, Regiæ & Sacerdotalis gloriæ exprimit vnitatem, quibus dignitatibus initiandis diuinitùs est vnctio instituta.*

custodirent,non tantùm in Romana,sed etiã in Carthaginiẽsi, & in quacũq; alia per orbem Ecclesia de-
gentem. Itaque in eadem Epistola Romanus Clerus Carthaginiensem admonens,pœnitentes non esse
52 arcendos ab Ecclesiasticis præsidijs,tandem ait: *Petimus harum Literarum exemplum ad quoscunque po-
teritis transmittere faciatis,vt stent fortes & immobiles in fide.* Sibi ergo id oneris impositum esse,Ecclesia
Romana credidit, vt consuleret omnibus per orbem Ecclesiis, & ijs maximè, qui proprij Pastoris eius-
demque Primatis præsentia carebant.Sic enim antea B.Clementem audiuimus ad Corinthios seditione
laborantes in persona Ecclesiæ Romanæ scripsisse.Posteà verò ipse Cyprianus hanc paternam guberna-
tionem in Ecclesia Romana probè agnoscens,ad eundem Clerum Romanum ita scripsit,lib.3. Epist.5.
53 *Quoniam comperi, fratres Charissimi, minus simpliciter, & minus fideliter vobis renuntiari, quæ hic à nobis
gesta sunt,& geruntur: necessarium duxi,has ad vos literas facere quibus actus nostri,& disciplinæ,& diligen-
tiæ ratio redderetur.* Ac statim subiungit,quomodo Episcopatum suum per Epistolas administrauit,ac de-
54 mum infert: *Cum vestra scripta legissem, quæ ad Clerum nostrum per Clementem Hypodiaconum nuper fecera-
tis,vt ijs,qui post lapsum infirmitate apprehensi essent, & pœnitentes communicationem desiderarent, subueni-
retur: standum putaui & cum vestra sententia,ne actus noster,qui adunatus esse, & circa omnia consentire de-
bet,in aliquo discreparet.* Hæc autem verba, quæ iam retulit Cyprianus,habentur etiã in Epistola Roma-
ni Cleri ad Clerum Carthaginiensem,vt vndique & fides Epistolæ Cleri Romani, quam Morelius edi-
dit,ex ista Cypriani Epistola concilietur, & auctoritas Ecclesiæ Romanæ eniteat, quæ cæteris per or-
bem Ecclesijs regulas præscripsit, & cui cæteri Episcopi administratæ Ecclesiæ rationem reddere non
dedignabantur.Nam & iterũ Cyprianus ad Clerũ Romanũ scribit in hunc modũ,li.5.Epist.4.*Post factas
55 ad vos literas,fratres charissimi,quibus actus noster expositus,& disciplinæ ac diligẽtiæ quantulacunq; ratio decla-
rata est,aliud accessit,quod nec ipsum latêre vos debuit.* Et mox rationem de singulis penè rebus, quæ in ip-
sius Ecclesia gestæ erant, accuratè reddit, seque Romani Cleri sermone adiutum docet, vtpotè *cuius
56 Cleri sententia vnanimiter secum staret.* Idemque lib.5.Epist.5.Clerum Romanum sic alloquitur: *Et dile-
ctio communis, & ratio exposcit, fratres charissimi, nihil conscientiæ vestræ subtrahere de his, quæ apud nos ge-
runtur,vt sit nobis circa vtilitatem Ecclesiasticæ administrationis commune consilium.* Et pòst: *Quòd si temeri-
tas eorum nec meis,nec vestris literis compressa fuerit.* Ergo valuit, aut Cypriani iudicio valere debuit Ro-
mani Cleri auctoritas ad comprimendam temeritatem etiam eorum, qui in transmarinis partibus age-
bant. Alibi verò apud Cyprianum(lib.2.epist.7.)ijdẽ presbyteri & Diaconi Romani modestissimè præ-
fati, *se non tam iudices,quàm participes eorum consiliorum esse*,quibus Ecclesiam suam Cyprianus rexit(nec
enim verè fuit,cur Iudicum personam sibi sumeret, cùm culpa nulla in Cypriano fuerit) tandem faten-
tur,*pleniorem futuram auctoritatem suam*, si etiam Episcopum (qui tunc illis, mortuo Fabiano, deerat)ha-
57 buissent. In ea verò Epistola primùm dicunt, *vigorem fidei & disciplinæ, quæ apud illos vigebat, mutuatum
fuisse de temporibus Apostoli contestantis, fidem Romanam prædicari in toto mundo.Rom.1.* Deinde adijciũt,
se literas etiam misisse in Siciliam,earumq; exemplum ad Cyprianum transmittunt. Quo ex loco illud intelli-
gitur,Ecclesiæ Romanæ curam sese ad Siciliam quoque iam tunc extendisse.Quod etiam de cæteris per
orbem Ecclesijs iudicandum est.

58 Postremò ibidem scribunt in hunc modum. *Absit ab Ecclesia Romana, vigorem suum profana facilitate
dimittere. Sicut respici debet diuina clementia,sic respici debet & diuina censura. Cuius temperamenti mode-
ramen nos hîc tenere quærentes, diu & quidem multi, & quidem cum quibusdam Episcopis vicinis nostris &
appropinquantibus, & quos ex alijs Prouincijs longè positis persecutionis istius ardor eiecerat, ante constitutionẽ
Episcopi nihil innouandum putauimus.* Hinc apparet,quantum sit discriminis inter Episcopum Romanũ,
& alios Episcopos. Nam cùm & presbyteri ac Diaconi multi, & Episcopi tam vicini, quàm longè po-
siti Romæ simul affuissent:nihil tamen innouandum hi omnes putauerunt,antequàm Episcopus Roma-
nus constitueretur,qui maiore cum auctoritate omnia decerneret.De illo quippe nominatim agitur, vt
59 ex his verbis quæ nunc ascribam, constat. *Nobis differendæ huius rei necessitas maior incumbit, quibus post
excessum nobilissimæ memoriæ viri Fabiani, nondum est Episcopus, propter rerum & temporum difficultates,
constitutus, qui omnia ista moderetur, & eorum,qui lapsi sunt, possit cum auctoritate & consilio habere rationem.*
Ecce quanquam ex Maiorũ traditione, & ex omniũ Episcoporum cõsuetudine iam-dudum erat quædã
regula de lapsis præfixa: tamen plenior auctoritas rerum istarum futura erat penes Episcopum Romanũ,
qui posset *cum auctoritate omnia moderari.* Quapropter cùm iam Cornelius ad moderanda Ecclesiæ Ro-
manæ gubernacula cooptatus esset, decreuit vnà cum alijs quidem Coëpiscopis suis, sed tamen velut
maximus omnium, quid in causa lapsorum fieri oporteret. Cuius Decreti Cyprianus & alij Episcopi
60 meminerunt,li.1.Epist.4.idq; cùm iam mortuus esset Cornelius. *Iampridem*(inquiunt) *nobiscum & cum
omnibus omnino Episcopis in toto mundo constitutis etiam Cornelius collega noster Sacerdos pacificus ac iustus
& martyrio quoque dignatione Domini honoratus decreuit,eiusmodi homines*(hoc est,lapsos) *ad pœnitentiam
quidem*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.
		Decius.		
250.	22. S. Cornelius Castini filius Romanus.			

De Nouatiana seu Catharorũ tam propria & præcipua hæresi, quàm schismate.

Cum sciã, plerosq; ad illud, quod in hæresi Nouatiana præcipuum est, nõ attẽdere: totã rẽ nõ meis, sed antiquorũ patrũ verbis exponã. Pacian. in ep. 3. ad Sympronia. *Nouatus presbyter ex Africa Romã veniẽs, cũ de lapsis receptis inuidiã Cornelio cõflasset: quorũdã Episcoporũ literas, q̃ tẽpestatẽ persecutionis (Decianæ) euaserãt, ad Nouatianũ dat. Ille ex autoritate literarũ, sedẽte iã Romæ Episcopo, aduersũ fas sacerdotij singularis, alterius Episcopi sibi nomẽ assumit. Corneliũ lapsis cõmunicasse arguit, se vindicat innocẽtẽ* Hæc ille. Socra. verò lib. 4. c. 23. refert, Nouatũ (quẽ Latini appellãt Nouatianũ) oĩbus vbiq; Ecclesijs scripsisse literas, *vt eos, qui simulachris immolassẽt, minimè ad mysteria admitterẽt, sed hortarẽtur ad pœnitentiã, remissionẽq̃ permitterẽt Deo, qui potest & habet autoritatẽ peccata remittẽdi.* Ex his etiã ipsius Nouatiani literis cõstat illũ nõ ab oĩ abhorruisse pœnitẽtia, sed tantũ ab illa, q̃ p *Sacerdotes Dei ministros dispẽsabatur.* volebat enĩ solũ Deũ recõciliare peccatores, nec vllũ instituisse signũ seu sacramentũ pœnitẽtiæ, per quod ijdẽ in Ecclesiã recepti esse cognoscerẽtur. Propria enĩ Nouatianorũ hæresis hæc fuit, nõ posse eos, qui post baptismũ peccasset, per sacerdotes in Ecclesiã recipi, etiãsi pœnitẽtiã egissent, & crimẽ cõfessi essẽt. Cũ enĩ tria, hoc est dolor animi, oris cõfessio, & operis emẽdatoria quædã satisfactio pœnitẽti necessaria sint, vt is ritè à sacerdote absolui atq; Ecclesiæ recõciliari queat: Nouatiani dolorem cordis, & satisfactionem operis nequaquam abstulerunt: sed potius ad ista hortati sunt. Oris

Nouatianæ hæresis condemnatio in Concilio Romano sub Carnelio Papa.

Concilium maximum (authore Euseb. lib. 6. c. 39) *Romæ cogitur, in quo sexaginta Episcopi, & presbyteri totidem, atque amplius vnà cum Diaconis in vnum conueniunt. A Pastoribus etiam separatim per singulas cuiusque regionis prouincias, quid de ea re agendum esset, deliberantibus, colloquia fiunt. A quibus omnibus tandem decernitur, Nouatum eiusq̃ fautores tanta superbia inflatos, & qui illius inhumanissimæ & à fraterna charitate alienissimæ opinioni assentirentur, in eorum numero, qui ab Ecclesia excluderentur, haberi: fratres autem, qui casu infœlici prolapsi essent, pœnitentiæ medicamentis curari.* Hæc ibi. Per *medicamenta verò pœnitentiæ*, nihil aliud, quàm Sacramentum pœnitentiæ, Synodus intellexit. Neque enim Sacramenti nomen illis diebus tam frequenter, ac nunc, ad certa illa Christianæ religionis signacula denotanda in vsu erat. Etenim Baptismum, Eucharistiam, & Pœnitentiam de maioribus criminibus post Baptismum actum nominantes, intelligebãt quidem illas res, quas hodie Baptismi, Eucharistiæ, ac Pœnitenræ sacramenta vocamus. quanquàm nomine Sacramenti raro tam strictè ac propriè vterentur. Sed hoc ipsum ex D. Cypriani authoritate confirmemus.

quidem agendam posse admitti, ab ordinatione autem Cleri atque Sacerdotali honore prohiberi. Non parum authoritatis decreto Episcopali additum insinuant, ex eo quod etiam Cornelius idem cum alijs decreuit. Nam alioqui fuisset forsitan Prouinciale, sed certè quidem non vniuersale Decretum, quo vbiq; omnes Ecclesiarum Pastores niti possent & confidere. Sed quoniam ad Cornelij mentionem iam est peruentum: age, quid ex Cypriano pro testificando illius Primatu colligi queat, animaduertamus.

61 Cornelius (inquit Cyprianus lib. 4. Epist. 2.) *ad Sacerdotij sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit. Nec* (*vt quidam*, id est, Nouatianus) *vim fecit, vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, vt Episcopatum coactus acciperet. Et factus est Episcopus à plurimis Collegis nostris* (sedecim numero) *qui tunc in vrbe Roma aderant, cùm Fabiani locus, id est* (inquit Cyprianus) *cùm locus Petri & gradus Cathedræ Sacerdotalis vacaret. Tùm deinde sedit intrepidus Romæ in Sacerdotali Cathedra eo tempore* (id est, sub Decio) *cùm tyrannus infestus Sacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminaretur, cùm multo patientiùs & tolerabiliùs audiret, leuari aduersus se æmulum Principem, quàm constitui Romæ Dei Sacerdotem.* Significat verò, sublimem illam Romanorum Pontificum Cathedram tantæ, per vniuersum orbem, Fidelium multitudini præfectam, adeò formidolosam Imperatoribus Romanis visam esse: vt magis sibi ab illis timuerint, quàm ab æmulo Principe, qui purpuram sibi vltrò imposuisset. Nec enim illis assentior, qui (lectione mutata) Cornelium dicũt, tolerabilius audîsse æmulum Principẽ, id est, Imperatorem cõtra se leuari, quàm æmulum Sacerdotem, id est, Nouatianum Romæ constitui. Nam Imperatores à Christi fide ac religione abhorrentes, non rectè dicantur *æmuli Pontificum Romanorum.* Deinde Cyprianus de tyranno Decio proximè locutus erat, dicens, *tyrannum Dei Sacerdotibus infestum, fanda atque infanda comminatum esse:* & continuò subiunxit, *cùm multò patientiùs & tolerabiliùs audiret* (vtique Decius tyrannus) *leuari aduersus se æmulum Principem*, id est, Imperij competitorem, *quàm constitui Romæ Dei Sacerdotem*, id est, Pontificem Maximum. Præterea laudatur eo in loco virtus, robur, & firmitas Cornelij. Vnde obsecro? nisi quia tyrannum, Dei Sacerdotibus tam infestum, vt mallet Imperij Competitorem, quàm Pontificẽ Romanum: ferre tamen vsque adeò non timuit, vt *eo tempore in Sacerdotali Cathedra intrepidus sederet.* Denique statim post verba illa, de quibus iam agitur, subijcit Cyprianus: *Nónne hic* (id est, Cornelius) *summo virtutis & fidei testimonio prædicandus est? Nónne inter gloriosos Confessores & Martyres deputandus, qui tantum temporis sedit, expectans corporis sui carnifices, & tyranni ferocientis vltores, qui Cornelium aduersus edicta feralia resistentem vel gladio inuaderent, vel cruci figerent, vel igne torrerent?* Hæc omnia in medium protuli, vt Lector videret, vniuersam Cypriani orationem eo in loco ad Cornelij Papæ laudem ideo spectare, quòd tyrannum, à quo tantopere Cathedra ipsius timebatur, ipse tamen prorsus non timeret? Quidnam ergo est, quod Romanus Imperator, hoc est, orbis terrarum Dominus, Pontificem Romanum timet? Nunquid à singulis etiam Episcopis eodem modo sibi timebat? Minimè gentium. Ac neque Cyprianus id affirmat: sed ait, *Imperatorem timuisse Dei Sacerdotem Romæ constitutum. Romæ*, inquam, vbi Caput Christianorum sedere, & Ecclesiam principalem esse audiuerat, vbi Apostolorum Petri & Pauli gloriam celebrari acceperat, quam vrbem (si fortè Sybillæ oracula non ignorabat) piscatoris hamo fore quandoque expugnandam, didicisse poterat. Ita enim prædixerat Sybilla Erythræa, vt alibi declarauimus. Nec Gentiles tam imperiti rerum erant, quin scirent, quanta esset Romanorum Pontificum auctoritas, vt ex Aureliani Augusti, & Ammiani Marcellini, & aliorum gentilium verbis ac testimonijs posthac planum fiet. Præterea, vt alibi per vniuersum orbem quò maior quisque Episcopus fuit, eò magis ab illo timebant, & propterea infestiores ei erant Imperatores: sic cùm intelligerent, Maximum Pontificem Romæ consedisse, maximè omnium & metuebant, & persequebantur eundem Pontificem Romanum, adeò vt ex triginta primis Pontificibus, vix tres naturali morte defuncti sint, sed ab Imperatoribus Romanis violentam necem subire coacti fuerint.

Quid multis? Nónne de hoc ipso Cornelio narrat Damasus in Pontificali, *quòd Decius cùm audisset, Cornelium agentem apud Centumcellas, à beato Cypriano Epistolam accepisse, ei coràm dixerit: Sic definisti, vt nec Deos consyderes, nec præcepta Principum audias, nec nostras minas timeas, vt contra Rempublicam literas accipias & dirigas?* Vide quid sit, quod Decius timebat. vtique vt Herodes timebat, ne Christus Rex Iudæorum auferret sibi regnum terrenum: sic timebat Decius, ne Pontifex Maximus auferret sibi terrenum Imperium. Iam quippe videbat, in immensum creuisse Christianum populum. Iam verebatur, ne qui populus tam obediens foret Pontifici Romano, iuberetur aliquando ab illo inuadere Imperium, & Idola perdere. Sed alia erant Dei consilia, & ideo Cornelius Decio respondit, dicens: *Ego de corona Domini mei literas accepi, & direxi, & non contra Rempublicam, sed magis per spirituale consilium ad animas redimendas.* Hæc ille.

Post

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*
		Idem Decius.	
		7. Persecutio.	
252.	Idem Cornelius sed. an. 2 m. 2. d. 3.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Oris verò confessionem, & sacerdotis sacramentalem absolutionem penitus abstulerunt, velut solus Deus potestatem remittendi peccata sibi perpetuò retinuisset, nec illã à ministris Christi ad ædificationem Ecclesiæ vnquam voluisset dispensari.

Hoc testatur Cyprian. de Nouatiana hæresi nominatim tractãs, in lib. 4. Epist. 2. prope finẽ. *O hæreticæ institutionis inefficax & vana traditio, hortari ad satisfactionis pœnitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam: dicere fratribus, plange, & lachrymas funde, & quæcunque ad pacem pertinent, facies, sed nullam pacem, quã quæris, accipies.* (Et pòst:) *Dum fructus pœnitentiæ intercipitur, pœnitentia ipsa tollitur. Quòd si inuenimus, à pœnitentia agenda neminem debere prohiberi, & deprecantibus atque exorantibus Domini misericordiam, secundùm quod ille misericors & pius est, per Sacerdotes eius pacem posse cõcedi: admittendus est plangentium gemitus, & pœnitentiæ fructus dolentibus non negandus. Et quia apud inferos confessio non est, nec exomologesis illic fieri potest: qui ex toto corde pœniiuerint & rogauerint, in Ecclesiam debent interim suscipi.* Nouatiani ergo ad pœnitentiam homines hortabantur, sed pœnitentiæ fructum (qui est absolutio à crimine) dicebãt per Sacerdotes obtineri non posse, velut qui nullum signum seu Sacramentũ à Domino institutũ accepissent, cuius vi talem potestatem exercerent. Fient hæc omnia suis tẽporibus & locis planiora ex Ecclesiastica historia, ex Lactãtio, Ambrosio, Hieronymo, Paciano,

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Ex Cypriano certissimè intelligi, quòd Nouationi peccatores ad pœnitentiam quidem adhortabatur, non tamen admittebat pœnitentiæ sacramentum, hoc est, absolutionem Sacerdotis, qua pœnitentes reconciliarentur Ecclesiæ.

Cyprianus ad Cornelium libro 1. Epistola 2. *Permisit Dominus, vt ligata in terris, etiam in cœlis ligata essent: solui autem possent illic, quæ hîc prius in Ecclesia soluerentur.* Cùm peccata prius in Ecclesia, quàm in cœlo solui dicit, idq; Domini permissione: nihil aliud significat, quàm Dominum instituisse Sacramentum Pœnitentiæ, quod sit instrumentalis quædam causa remittendi peccata. Et cùm causa effectum præcedat: peccatum non dimittitur in cœlo, quod per Sacramentum Pœnitentiæ non sit prius dimissum in Ecclesia. Nam iterum in eadẽ Epistola sic scribit: *Episcopatus nostri honor grandis, pacem dedisse Martyribus.* Et pòst: *Quomodo potest ad Confessionem* (nominis Diuini coram persecutore) *idoneus inueniri, qui non prius pace recepta receperit spiritum patris?* Pax ergo, quã Episcopus dabat, spiritum diuinum, hoc est, gratiam pœnitenti contulit: quod nunquàm ita euenisset, nisi aliquod esset sacramentum Pœnitentiæ. Rursus ibidem subijcit Cyprianus: *Placuit, examinatis singulorum causis, pacem lapsis dare.* Non ergo talis erat pœnitentiæ Ecclesiasticæ ratio, vt satis esset prædicatori palàm dicere: si quẽ vestrûm in fide recta pœnitet suorum scelerum, is sciat, sibi remissa esse peccata: sed singulorum causæ, id est, circumstantiæ personarum & rerum à sacerdote solo examinabantur, & ita demum pax ijs dabatur, qui verè pœnitentiã egissent. Nam postea in. 6. eiusdem libri Epistola, Cyprianus Baptismũ & Pœnitentiam simul conferens, ait: *eum solum posse baptizare, & remissionem peccatorum dare, qui habeat Spiritum sanctum.* Baptizare autem, & remittere peccata, non essent eiusdem hominis, & potestatis, nisi vtrumq; fuisset Sacramẽtum. Et quanquàm Cyprianus in eo errabat, quòd Sacramentum Baptismi à schismaticis conferri non

Post Cornelij assumptionem ad Pontificatum, cæteros per orbem Primates (vt moris erat) de sua ordinatione certiores fecit, vt scirent, quocum communicare, & à quo literas communicatorias accipere, atque ad quem dirigere in causis Ecclesiasticis deberent. Primates verò per Prouinciam ipsorum hæc eadem Collegis singulis in notitiam perferebant. Illa quippe eadem sunt in hac re D. Cypriani

62 verba lib. 2. ep. 10. vbi etiam Cyprianus testatur, *solius Pontificis Romani literis de sua ordinatione scriptis absque aliorum præterea testificatione credi solitum esse.* atque ideo excusat se, quòd non statim post acceptas de ea re Cornelij literas eius ordinationem promulgasset. hoc enim vtilius ipsi eo tempore visum est ad retardandum Nouatiani schisma & dissensiones inde subsecutas. Cypriani verba hæc sunt libro 2. Epist. 10. *Quòd scripta Collegarum nostrorum, qui illic ordinationi tuæ affuerant, desiderauimus: nō veteris moris obliti nouum aliquid quærebamus. Nam satis erat, vt tu te Episcopū factum literis nuntiares, nisi esset ex diuerso discrepans factio.* Hoc ergo ad reliquas Romanæ sedis prærogatiuas accedit, quòd vetus, etiam Cypriani tempore, mos fuit, vt vnius Pōtificis Romani literis absque aliorum necessaria testificatione crederetur. Accedit & illud, quòd moris fuit per totum mundum, vt maiora quæque ad sedem Romanam quàmprimum perferrentur. Ex quo Cyprianus, qui ad aliquod tempus nouam Pseudoëpiscopi creatio-

63 nem Romano Pontifici nunciare prætermiserat, de illa re seipsum purgaturus ad Corneliū scribit lib. 1. Epist. 3. *Quòd tibi de Fortunato isto Pseudoëpiscopo, à paucis & inueteratis hæreticis cōstituto, non statim scripsi, frater charissime, non ea res erat, quæ in notitiam tuam deberet per nos festinatò statim quasi magna aut metuenda perferri.* Cum autē Cyprianus dicit, hanc rē non debuisse festinatò, *quasi magnam, ad notitiā Romani Pontificis perferri,* nónne clarissimè docet, res magnas ad illius notitiam festinatò perferri debuisse? Præterea cùm Marcianus Arelatensis Episcopus Nouatiani hæresim sectaretur, Cypryanus lib. 3. Epist. 13. ad Stephanū Papam scribens, *Faustinus* (inquit) *collega noster Lugduni consistens, frater charissime, semel atque*

64 *iterum mihi scripsit, significans ea, quæ etiam vobis scio vtique nūciata, tam ab eo, quàm à cæteris Coëpiscopis nostris in eadem prouincia consistutis, quod Marcianus Arelate consistens Nouatiano se coniunxerit, & à Catholicæ Ecclesiæ vnitate atque à corporis nostri & Sacerdotij cōsensione discesserit, tenens hæreticæ præsumptionis durissimam prauitatem.* Tam consuetum erat, Pontificem Romanum de rebus istiusmodi ab Episcopis vbiq; degentibus admoneri, vt Cyprianus nihil dubitet, hoc illi à pluribus significatum esse. Nec est quòd dicas, hanc eandem rem Cypriano quoque nunciatam fuisse. Nam vt hoc non negauerim: sic manifestū est, cum Cypriano eam rem fuisse ob id communicatam, vt is Pontificem Romanum ad Marciani excōmunicationem incitaret. Ad multos quidem & Episcopos & Cleros Cyprianus literas dedit, sed nunquàm ita cum vllis alijs, vt cum Clero & Pontifice Romano egit. nunquàm vlli tam accuratam rationem rerum à se gestarum dedit: nec vllam præterea Ecclesiam vel *principalem*, vel tanquàm *Petri Cathedram* salutauit. Multa (fateor) cæteris Ecclesijs commùnia cum Romana erant: veluti vt scirent omnes & singulæ, quis, à quibus esset ordinatus Episcopus, quis à communione abstentus, aut quis Ecclesiæ reconciliatus esset. Cæterùm quia quædam erant cómmunia omnibus inter se Ecclesijs: propterea dicere, quædam singularia, & ea longè maxima Ecclesiæ Romanæ tributa non fuisse, hoc illud est, quod à veritate alienum esse contendimus.

65 Cornelius Episcopus Romanus (vt est apud Eusebium lib. 6. cap. 35) ad Fabium Episcopum Ecclesiæ Antiochenæ scribens, cùm exposuisset, quo pacto Nouatus procurasset, vt tres Episcopi simplices & agrestes ex angulo quodam Italiæ per fraudem euocati, imaginaria quadam impositione manuum, ipsi Episcopatum tribuerent, postea declarat, *se vnum ex ijs apertè confessum, vt laicum in communionem recepisse. Qui verò in reliquorum duorum loca succederent, alios* (inquit) *Episcopos misimus*. Non solùm igitur delinquentes Episcopos deponere potuit Romanus Episcopus, verùm etiam alios mittere, qui in depositorum loca succederent. Ex quo apparet, Pontificis Romani potestatem nec intra vrbem, nec intra suburbanas, & adiacentes vrbi Ecclesias (vt quidam volunt) conclusam fuisse.

66 *Gatianus Episcopus anno Imperij Decij primo, à Romanæ sedis Papa transmissus est in vrbem Turonicam, vbi de paganis nonnullos prædicatione sua conuerti fecit ad Dominum.* Auctor est Gregorius Turonensis, historiarum lib. 10. Num. 31.

67 Lucius in Epistola ad Episcopos Galliæ & Hispaniæ. *Literas dilectionis vestræ, quas ad B. Petri Apostoli sedem pro vestri causa negotij misistis, libenter suscepimus*. Hoc igitur omnino verum & certum est, maiores causas ad sedem Apostolicam ex omni parte Ecclesiæ relatas fuisse. Hinc eidem Lucio Cyprianus cum Collegis grauissimas literas misit, lib. 3. Epist. 1. in quibus ei reditum ab exilio gratulatur, & demum subiūgit: *Vicarias pro nobis ego, & collegæ, & fraternitas omnis has ad vos literas mittimus, frater charissime, & repræsentātes vobis per epistolam gaudium nostrū, fida obsequia charitatis expromimus, hic quoq; in sacrificijs atque orationibus nostris non cessantes Deo patri, & Christo filio eius Domino nostro gratias agere, & orare pariter ac petere, vt qui perfectus est atque perficiens, custodiat & perficiat in vobis confessionis vestræ gloriosam coronā.*

Equidem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
253.	23. S. Luci⁹ Porphirij filius, Roman. sedit an. 1. m. 3 d. 13.	Gall' & Volusianus. an. 2. m. 4.
		Æmilian⁹ m. 3.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

no, Augustino, & alijs Patribus. Quoniam enim hæc hæreticis, à Lutheranis plærisque, à Zuinglianis verò & Caluinistis omnibus renouatur, & licet verbo id illi negēt, re ipsa tamen ex aliqua parte Nouatiani sunt; & res magni momenti existit: de hac hæresi diligenter & sæpe agam.

a Nouatiani (vt apparet ex Epistola Cypriani ad Iubaianum) rebaptizabant eos, qui ad ipsos à Catholicis venissent.

D. Cyprianum vnà cum 87. Episcopis errasse, verùm hæresim non incurrisse.

b Plura Concilia in Africa habita sunt de ijs baptizãdis in Ecclesia, qui fuissent apud hæreticos baptizati, quorum in vno Episcopi ferè octuaginta septem ex diuersis prouincijs sub Cypriano Carthagini conuenerunt,

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

non posse putabat, ob eamq; rē ab Ecclesia reprehensus est: tamen non errauit in eo, quòd baptizare, & peccata pœnitentibus remittere post baptismũ, paria esse iudicauit, cùm id etiã Ecclesia semper docuerit. Imò etiam in 3. eiusdem libri Epistola Cyprian. docet, per eos, qui nimium citò lapsis manus imponunt, vtrumq; perdi, *vt & amissa sit gratia, quæ de baptismi sanctificatione percipitur: & non subueniat pœnitentia, per quam culpa curatur.* Vbi cùm significet, pœnitentiam curare, quod post baptismum de baptismi sanctificatione perierat: vtiq; docet, hanc, de qua loquitur, pœnitentiam non minus Sacramētum esse, quàm Baptismum. Quæ alioqui comparatio esset inter Sacramenta Dei, & opera hominum? Deniq; hic ordo agendæ pœnitētiæ apud Cypria. describitur li. 3. Epist. 14. *Peccatores pœnitentia iusto tempore acta secundũ disciplinæ ordinem, ad exomologesim (id est, confessionem) veniunt, & per manus impositionem Episcopi & cleri ius communicationis accipiunt.* Et in Tractatu de lapsis docet, eos, qui vel cogitauerunt de sacrificio Idolis immolãdo, ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes, exomologesim conscientiæ facere solitos, dum admitti confessio poterat, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes apud Dominum grata erat. Hæc omnia probant, & Nouitianos in eo hæresim suã posuisse, quòd Pœnitentiæ Sacramentum negârunt, & Catholicã Ecclesiam idem ipsum Sacramentum contra eos defendisse. id quod ex his, quæ postea subiungam, luce meridiana clarius euadet.

a Dionysius Alexandrinus apud Eusebium, lib. 7. cap. 7. Contra Nouatum, qui Ecclesiam tam miserè disciderit, sanctum Baptismatis Sacramentum abrogauerit, & fidem ac cõfessionem, quæ Baptismum præcedunt, condemnauerit, nõ sine causa graue odium concepimus.

b Stephanus Pontifex Romanus (teste Eusebio lib. 7. cap. 3.) cùm audisset, Cyprianũ existimasse, nõ aliter, quàm per lauacrũ Baptismatis, hæreticos in Ecclesiã admittẽdos, hac de re aio

Equidem non puto, rationem tantam cuiuslibet alterius, & præsertim transmarini Episcopi, aut in Africana, aut in vlla omnino Ecclesia habitam esse, quantam vndique probamus esse habitam vnius Pontificis Romani. Sed ad Stephanum Lucij successorem se conferat oratio.

Ex ijs, quæ dicuntur à Cypriano lib. 1. Epist. 4. constat, Basilidē Asturicæ, vt videtur, in Hispania Episcopum, idololatriæ libello maculatum, à Sacerdotij administratione de iudicio Sacerdotum eius pro-
68 uinciæ fuisse repulsum, & alium in locum eius substitutū. *Basilides aūt post crimina sua detecta, & conscientiam propria confessione nudatam, Romam pergens, Stephanū Pontificem Romanū longè positum, & gestæ rei ac veritatis ignarū fefellit, vt exambiret, reponi se iniustè in Episcopatum, de quo fuerat iustè depositus.* Hispaniarum igitur Episcopi cùm viderent, Basilidem ex authoritate Romani Pōtificis Episcopatum suum repetere: hinc authoritate Sedis Apostolicæ, inde simulatione & fraude Basilidis commoti, ad Cyprianum & Episcopos Africæ scribunt, desiderantes *iustam pariter ac necessariam suam solicitudinem vel solatio vel auxilio sententiæ ipsorum subleuari.* Cyprianus ergo & reliqui Episcopi rescripserunt, Basilidem atq; etiam Martialem, qui fuerat in eadem causa, iustè depositos videri, nec in pristinū honorem restituendos esse: eosque perseuerare Episcopos debere, quibus loco ipsorum manus fuissent impositæ. *Nec rescindere* (inquiunt) *ordinationem iure perfectam potest, quòd Basilides Romam pergens, ambiuit se iniustè in Episcopatum reponi.* Iam ad totius causæ arcem ventum est. Quæri enim oportet, ob quam causam Cyprianus & reliqui Episcopi dicant, sententiam Romani Pontificis non debere seruari. Nam si putārunt, illum nihil iuris habuisse in longè positas Hispaniarum Ecclesias: omnino ista ratio stat à Protestantibus. Sin dicāt (vt verè dicunt) *obreptum Episcopo Romano fuisse*, nec id videri ab eo mandatū esse, quod vt mandaret, fraude inductus fuit: tunc Magdeburgenses causa ceciderunt, Catholica verò fides vicit. Audiamus ergo Cy-
69 prianum. *Hoc*, inquit (id est, vt Basilides ad Stephanum Pontificem Romanū rei gestæ ignarum pergens, ambiret, reponi se iniustè) *Hoc* (inquam) *eò pertinet, vt Basilidis non tam abolita sint, quàm cumulata delicta, vt ad superiora peccata eius, etiam fallaciæ & circūuentionis crimen accesserit. Neque enim tā culpandus est ille, cui negligenter obreptum est, quàm hic execrandus, qui fraudulenter obrepsit. Obrepere autem si hominibus Basilides potuit, Deo non potest, cùm scriptum sit: Deus non irridetur.* Vides iam, studiose Lector, ex ista rē potestatem Episcopo Romano in Hispaniarum Ecclesias vehementer confirmari: tantum abest, vt tollatur omnino, aut eleuetur. Nam qui ob eam solā causam dicit Basilidem in Episcopatum restitui non debere, quoniam fefellit Pontificem Romanum longè positum, & veritatis ignarū: eo ipso fatetur, Pontificē Romanum iure potuisse Basilidē contra sententiā Episcoporum Hispaniæ restituere, si iusta fuisset Basilidis postulatio. Cyprianus igitur in facti cognitione Pontificē Romanū errasse dicit, nō aūt iure ac potestate ita priuatum esse, vt illum restituisse nō potuerit. Et tamē in omni cognitione prima quæstio illa est, vtrū iure potuerit is causam cognoscere, à cuius sententia recedere conamur. Cùm aūt qui causam cognouit, legitimus Iudex fuisse deprehēditur, tùm deinceps ad alia remedia confugiendū est. Cyprianus igitur cōtra Pōtificis Romani potestatē nihil iure obijci posse, videns, ad obreptionē Basilidis se cōtulit, vt sententiā Pōtificis irritā esse ostenderet. Nam nec illi, quod petūt, obtinent, qui fallūt Imperatores (cùm Theodosius & Valentinianus decreuerint, *vt mēdax precator careat impetratis*, in Codice Iustiniani lib. 1. tit. 23.) sed tamen non idcirco carēt Imperatores potestate priuilegia ijs conferendi, qui veritatem narrauerint. Sed quorsum de Cypriani sententia quærimus, cùm ille ipse author fuerit eidem Stephano, vt in Gallicanas Ecclesias iurisdictionem suam exerceret? lib. 3. Epist. 13. *Marcianus* (inquit) *Arelate consistens,*
70 *Nouatiano se coniunxit, & à Catholicæ Ecclesiæ vnitate, atque à corporis nostri & Sacerdotij consensione discessit, tenens hæreticæ præsumptionis durissimam prauitatem, vt seruis Dei pœnitentibus & dolentibus, & ad Ecclesiā lachrymis & gemitu, & dolore pulsantibus, diuinæ pietatis, & lenitatis paternæ solatia & subsidia clauduntur, nec ad fouenda vulnera admittantur vulnerati, sed sine spe pacis & cōmunicationis relicti ad luporum rapinam & prædam diaboli proijciantur. Cui rei nostrū est consulere & subuenire, frater carissime, qui diuinā clementiā cogitantes, & gubernandæ Ecclesiæ libram tenentes, sic censurā vigoris peccatoribus exhibemus, vt tamē lapsis erigendis, & curandis vulneratis, bonitatis & misericordiæ diuinæ medicinam non denegemus. Quapropter facere te oportet plenissimas literas ad Coëpiscopos nostros in Gallijs cōstitutos, ne vltrà Marcianū pertinacem & superbū, & diuinæ pietatis ac fraternæ salutis inimicum, collegio nostro insultare patiantur.* Et pòst: *Dirigantur in prouinciam & ad plebem Arelate consistentem à te literæ: quibus abstento Marciano, alius in locū eius substituatur, & grex Christi, qui in hodiernum ab illo dissipatus & vulneratus contemnitur, colligatur.* Et iterū: *Marcianus sententiam non dicat, sed accipiat, nec sic agat, quasi ipse iudicauerit de Collegio Sacerdotum, quando ipse sit ab vniuersis Sacerdotibus iudicatus. Seruandus est enim antecessorum nostrorum beatorum martyrū Cornelij & Lucij honor gloriosus: quorū memoriam cùm nos honoremus, multò magis tu, frater charissime, honorificare & seruare grauitate & authoritate tua debes, qui Vicarius & successor eorum factus es. Illi enim pleni spiritu Dei, & in glorioso martyrio constituti, dandam esse lapsis pacem censuerunt, & pœnitentia acta fructum communicat.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	24. Stephanus quem Hieronymus in Dialogo aduersus Luciferianos, vocat vigesimū sextū à B. Petro.	Idem Æmilianus
255		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

runt, qui omnes licet à veritate in decernendo aberrarint, nō tamē fecerūt hæresim aut schisma. Nec verò ab illis aliqui vnquam nominati sunt Cyprianistæ. nec Cypriani populus (vt Pacianus testatur in Epist. 2. ad Sympronianum) aliud quàm Catholicus nominatus est. Hac enim conditione sententias dixerunt, nisi aliter fratribus suis per totum orbem diffusis videretur.

50. De Sabellianis.

Sabellius Afer Pētapolitanus (Noëti sectator, & tam Hermogenis, quàm Praxeæ in hæresi successor) dicebat (authore Hilario in lib. 4. de Trinitate) eundem esse Patrem & filium, atq; (vt ex Epiphanio & Augustino constat) etiam Spiritum sanctum: vt sint in vna substantia tres nomenclaturæ. Hinc factum est, vt Sabelliani humanam filij naturam patri etiam imputarent velut pater natus & passus sit pro nobis, ex quo ijdem dicti sunt *Patripassiani*. Calistus eandem hæresim sectatus est, authore Theodoreto libro 3. hæret. Fab. 7.

51. De Nepote Chiliasta.

Nepos AEgyptius Episcopus promissa in sacris Scripturis, quæ sanctis viris fiebant, præstanda in hoc seculo docens, dicebat homines mille annis victuros in delicijs corporis, & voluptate. adeo vt non modò schismata nascerentur, sed integræ Ecclesiæ à fide deficerent. Eusebius lib. 7. cap. 19.

a Hie-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

vehementer commotus fuit. *nihilque noui aut alieni à traditione ex Apostolorum temporibus deriuata moliendum arbitrabatur.* Hæc Eusebius. Porrò verba decreti, quod Stephanus promulgauit, apud Cypriauum habentur in Epistola eius ad Pompeium: *Si quis* (inquit Stephanus) *à quacunque hæresi venerit ad nos, nihil innouetur, nisi quod traditum est, vt manus illi imponatur in pœnitentiam.*

Cyprianus in Epist. ad Iubaianum Patripassianos appellat *pestes, quæ gladijs ac venenis subuertunt veritatem.*

Dionysius Alexandrinus hæresim Sabellij confutauit, vt apparet ex Eusebio lib. 7. cap. 5. itemque ex Athanasio in libro quem scripsit de sententia eiusdem Dionysij, vbi hæc habet verba: *In Pentapoli superioris Lybiæ, quidam Episcoporum sententias Sabellij amplectebantur, tantumq́ eorum commenta inualuerant, vt vix vlterius filius Dei in Ecclesijs prædicaretur. Re cognita, Dionysius, ad cuius curam eæ Ecclesiæ pertinebant, legatos misit, qui authores harum rerum ab illis prauis opinionibus retraherent. Illis autem in impietate pergentibus, Epistolam scripsit, & humanitatem Christi ex Euangelijs commonstrare, vt illis audacius filium Dei abnegantibus, & humana eius patri imputantibus, commonstrata rei veritate (non patrem, sed filium pro nobis hominem esse genitum) rudibus illis & inscitis hominibus patrem non esse filium persuaderet.*

Dionysius Alexandrinus duos libros de promissis contexens, in illis Nepoti (viro alioqui non malo) contradicit, vbi etiam conqueritur, *Nepotianæ sectæ Doctores legem & prophetas pro nihilo putare, Euangelia negligere, Apostolorum epistolas deprauare, nec pati homines de nostræ cum Domino coniunctionis, & ad eius immortalem naturam assimilationis opere admirando cogitare: sed persuadere, abiecta & mortalia præmia tandem futura.* Denique in colloquio familiari Corationem eius opinionis apud Arsenoitem primarium quendam Doctorem eò adduxit, vt ab ea opinione discederet. Euseb: lib. 7. cap. 19.

a Dic-

municationis & pacis negandum non esse, literis suis signauerunt, quam rem omnes omnino vbique censuimus. Neque enim poterat esse apud nos sensus diuersus, in quibus vnus esset spiritus: & ideo manifestum est, eum Spiritus sancti veritatem cum cæteris non tenere, quem videmus diuersa sentire. Significabis planè nobis, quis in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, vt sciamus ad quem fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus.

Quàm multa, & quàm insignia testimonia eliciuntur ex his omnibus Cypriani verbis, pro Pontificis Romani Primatu? Primùm animaduerto, Cyprianum sentire, quòd Pontifex Romanus cũ Episcopis Galliarũ iure suo agere potuit, vt Martianum Arelatensem Episcopum deponerent. Nec enim adhortatus esset Pontificẽ Romanum id facere, quod iniquum iudicasset. Deinde perpendo, maiorẽ fuisse Pontificis Romani, quàm Carthaginiẽsis potestatem in Ecclesias Gallicanas. Alioqui frustrà id ab illo petisset Cyprianus, quod ipse non minore cum authoritate præstare potuisset. Præterea video, hac in re maiorem fuisse Pontificis Romani, quàm aut Lugdunensis Episcopi, aut cuiusquàm præterea in Gallijs potestatem in ipsos Episcopos Galliarum. Nam in eadẽ Epist. Cyprianus significat, *Faustinum Lugdunensem Episcopum illi semel atque iterum de isto Martiano scripsisse, adduq;, scire se, illa eadem Pontifici Romano tam per Faustinum, quàm per alios nunciata esse.* Frustrà verò Faustinus implorasset opem Romani Pontificis in ea causa, quam ipse potuisset pleniore quapiam authoritate disponere. Accedit eódem, quòd nõ modò Episcopi Galliarum, sed etiam plebs Arelatensis eo tempore & cognouit, & agnouit Episcopi Romani Primatum. Nam Cyprianus postulat, *vt dirigantur literæ à Pontifice ad plebem Arelate consistentem*: quod nunquam fecisset, nisi probè perspectum habuisset, ne plebem quidem latuisse, quòd Pontifex Romanus etiam in Gallicanas Ecclesias potestatem legitimam haberet. Quid, quòd perspicuè indicatur, quæcũque ab Episcopis omnibus contra Nouatianũ decreta sunt, ea fuisse ab authoritate Romani Pontificis potissimùm profecta? *Illi enim lapsis* (inquit) *fructum pacis negandum non esse, literis suis signauerunt. Quam rem omnes omnino Pontifices Romani* siue sua sponte, seu ab alijs admoniti, suis literis signabant, ac deinde illas literas ad Primates mittebant, quorum opera eædẽ literæ ad singulos perferebantur Episcopos, vt ita omnium accedente consensu, ab omnibus eadem res decerneretur. Nec vllius momenti habitum est, si vnus aut alter Episcopus dissensisset. Cæterùm si res Pontifici Romano probata non fuisset, nunquam poterat vniuersalis Decreti nomen auctoritatémue adipisci. Cæterùm vt in eo, quod instituimus, pro-
71 grediamur: Cyprianus ait, *Stephanum Papam debere in Martiano abstinendo* (vt qui Nouatianus esset) *memoriam antecessorum suorum Cornelij & Lucij sua grauitate & auctoritate seruare.* Non ergo res hæc erat cõsilij tantùm, aut exhortationis, verùm etiam auctoritatis. Debuit enim Stephanus auctoritatem suam ad hoc interponere, vt qui Nouatiani dogma, quod sui antecessores damnauerant, defendere auderet, ab Episcopali sede remoueretur. Iam verò nec illud otiosum est, quòd Cyprianus Cornelium & Lucium Pontifices Romanos vocat non solùm Stephani, sed præterea *suos antecessores. Seruandus est* (inquit) *antecessorum nostrorum Beatorum martyrum Cornelij & Lucij honor gloriosus.* Ac nimirum ista ratione intelligitur, *quo mutuæ concordiæ glutino, & quo vnitatis vinculo Sacerdotum corpus sit copulatum.* Nam cùm omnes Episcopi auctoritatem Romani Pontificis agnoscerent, illiusq; Ecclesiæ Episcopos velut proprios antecessores numerarent, nec fas esse iudicarent, vt ab eorum Decretis recederent: factum est, vt vnius Cathedræ communis omnibus obseruatio congregaret omnes in vnum, faceretq; ne sensus esset diuersus in singulis, quibus vna esset Cathedra, Episcopatus vnus, vna Ecclesia, vnus denique Christus, & vnus Deus. Nam his gradibus videor me posse ad vnitatem Dei ascendere, quibus antea Cyprianum à Deo *ad Cathedram vnam* descendisse perspicimus, lib. 1. Epist. 8.

His ita positis, appareat facilè, quàm leuiter Magdeburgenses huic D. Cypriani loco, quem Catholici magnopere vrgere solent, satisfacere conentur. *Alius* (inquiunt Centur. 3. cap. 7. pag. 164.) *alium monebat de suo officio. Sic Cyprianus lib. 3. Epist. 13. monet Stephanum Romanum Pontificẽ, vt ad Arelatensem Ecclesiam scribat, & populum excitet ad deponendum Martianum, & substituendum alium.* Ergo totum hoc, de quo hactenus actum est, nihil aliud volunt esse, nisi excitationem quandam populi. At longè plura in Cypriani verbis iam sunt annotata. Nam si tantùm excitatio populi quærebatur, quid causæ erat, cur Faustinus Lugdunensis, aut etiam ipse Cyprianus id efficere non posset? Quid necesse fuit, excitationem populi à Pontifice Romano tam seriò flagitare? Seriò enim agit Cyprianus, & velut rem magnã, quæ à se præstari non possit, multis verbis persuadere Pontifici Romano laborat. Excitat autem quisque eò meliùs, quò est doctior, facundior & eloquentior. Certè non puto, Stephanum Cypriano aut doctiorẽ fuisse, aut facundiorem. Sed bene habet, quòd Magdeburgenses dicunt, Cyprianum *monuisse Stephanum de officio suo.* Illorum igitur confessione, pertinuit ad officium Romani Pontificis, curare, vt Episcopus Schismaticus in Ecclesia diutiùs non præsideret. Nam impudentissimam calumniam, quæ eodem in loco apud Magdeburgenses in Cornelium Papam, velut auctorem, vt Calix Domini absque vino in aqua sola consecraretur, vir doctissimus, & mihi summa familiaritate coniunctus Alanus Copus copiosè iam antè confutauit in Dialog. 1. cap. 16.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
256.	24. S. Stephanus Iulij filius Romanus.	
		Valerianus & Galienus an. 15.
		8. Persecutio.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

52. De Hieracha.

a Hierachas (vt est apud Hilarium lib. 4. & 6. de Trinitate) Vnigeniti ex Patre natiuitatem comparauit vnius lucernæ duobus luminibus, aut lychno in duas partes diuiso, tanquàm esset substantia exterior, quæ, velut oleum aut alia quæpiam media materies, lumen ex se vtrumque protenderet.

a *Dici religiosè non existimetur, quod impiè dictum & nunc & antè damnatum est.* Hilarius lib. 6. de Trinitate. Itaq; testatur, antequàm ipse scriberet, opinionem Hierachæ de Diuinitate, velut lampade in duas partes diuisa, condemnatam fuisse. Sixtus Secundus in Epist. 1. ait. *Agnosce filium Dei ante omnia tempora de paterno vtero ineffabiliter generatum.* Et pòst: *Quod pater est, id etiam est filius, Salomone dicente: Ego ex ore Altißimi prodij.*

b Hierachas (teste Epiphanio hær. 67.) nuptias non admisit, & ideò cum solis continentibus versabatur.

b Cyprianus de habitu Virginum: *Cùm iam refertus est orbis, & mundus impletus: qui capere continentiam possunt, spadonum more viuentes castrantur ad regnum. Nec hoc iubet Dominus, sed hortatur, & cùm habitationes multas apud patrem suum dicat, melioris habitaculi hospitia demonstrat.*

c Carnem negauit resurgere.

c Hippolitus in oratione de consummatione mundi, præterquam quod ait, *Christum carnem suam tertia die suscitasse:* etiam docet ex Danielis c. 12. & Isaiæ 26. *excitandos è puluere terræ, qui sunt in monumentis, & denique omnem carnem mortalium visuram esse faciem Christi, cum ad iudicandum venerit.*

d Pueros ante cognitionem & merita certaminis morientes, reiecit à spe regni.

d Cyprianus lib. 4. Epist. 6. *Ob nomen Christi, à bimatu & infra qui fuerant, necabantur. Ætas nec dum habilis ad pugnam, idonea extitit ad coronam.* Et lib. 3. Epist. 8. *Est apud omnes siue infantes, siue maiores natu, vna Diuini muneris æqualitas.*

e Paradisum sensibilem negauit.

e Methodius apud Epiphanium sub hær. 64. *Paradisus ex hac terra palàm locus eximius est.* Sixtus. 2. in Epist. 1. *Si antiquus hostis in paradiso hominem strauit, quis locus extra paradisum esse potest, in quo mentes hominum penetrare non valeat?* §. Paradisum igitur verè locum, ex eóque & sensibilem esse, Sixtus docuit.

f Melchisedech putauit esse Spiritum sanctum.

f Cyprianus lib. 2. Epist. 3. Quòd Melchisedech, qui panem & vinum obtulerat, typum Christi portaret, declarat in Psalmis Spiritus sanctus. §. Spiritus sanctus igitur de Melchisedech locutus est, tanquàm de alio à se, imò tanquàm de Sacerdote & ministro suo.

Pau- a In

Vnum illud iam superest explicandum in Cypriano. Maxima quæq; ad Episcopum Romanum referri solita esse, iam ostendimus. Inter maxima verò non immeritò habita sunt eiusmodi Synodorum Decreta, in quibus de fide quippiam esset definitum. Dico igitur, Cyprianum etiam in hac re veterem Ecclesiæ morem obseruasse. Ipse id testatur lib. 2. in Epistola, quam ad Stephanum Pontificem Romanum scripsit, quæ numero prima est. *Ad quædam* (inquit) *disponenda & Concilij communis examinatione limanda, ne-*
72 *cesse habuimus, frater charissime, conuenientibus in vnum pluribus Sacerdotibus, cogere & celebrare Concilium, in quo multa quidem prolata atq; transacta sunt. Sed de eo vel maximè tibi scribendum, & cum tua grauitate ac sapientia conferendum fuit, quod magis pertineat & ad sacerdotalem auctoritatem & ad Ecclesiæ Catholicæ vnitatem pariter ac dignitatem, de diuinæ dispositionis ordinatione venientem.* Mox autem proponit quæstioné de rebaptizatione in eadem Synodo agitatam, & (vt Episcopis Africæ videbatur) rectè atq; ordine definitã. Sed vel in hac vna re apparet, quàm necessaria Ecclesiæ Dei fuit vnius primi Pastoris fides & præsidẽtia. Cùm enim D. Cyprianus tanta doctrina præditus, quanta in eius Epistolis & alijs operibus elucet, tantaq; pietate afflatus fuerit, vt pro Christi nomine martyrium subierit, cùm præterea frequentissimos Sacerdotes in consilium adhibuerit, nec antecessoris sui Agrippini exemplo caruerit, quem imitaretur, & tamen in causæ illius definitione vnà cum toto Concilio errare permissus sit: cumq; eodem ipso tépore Stephanus Papa cum ijs, qui ipsi aderant, Cypriani Decreto sese opposuerit, & in contrariam sententiam Decretum aliud verum & Catholicum promulgârit: profectò insigni hoc exemplo Deus voluit toti Ecclesiæ suæ reuelare, quantum inter Successorem Petri, pro cuius fide rogasset, & alium quẽcunq; Episcopũ, imò etiam frequentẽ Episcoporum Synodũ interesset. Sed hæc sint alterius loci. Nunc de Cypriani mente agitur, quam talẽ fuisse audacter dixerim, vt nullo modo sibi licere putauerit, ab ea fidei regula penitus dissentire, quæ illis Episcopis & populis placuisset, qui manerent in Pontificis Romani communione. Probabilius quidem visum est Cypriano, vt ab hæreticis baptizati de nouo in Ecclesia baptizarentur, tanquam prior baptismus ipso iure nullus extitisset. Nam vsq; adeò illi placuit ea sententia, vt cùm vidisset, Stephanum Papam non modò illi non assentire, verùm etiam in contrariam partem decernere: contra Epistolam & Decretum Stephani scribere non dubitauerit. Sed quid? An propterea deseruit Stephani communionem? Nihil minus. Et tamen si Protestantes verum docent, maior fuit Stephano Cyprianus. Nam Pontifici Romano quidam Protestantium non nisi Romanam Ecclesiã & quasdam suburbicas, hoc est, vrbi vicinas subijciunt: qui verò plurimum ei tribuunt, vltra Italiam non extendunt eius potestatem. At Cyprianus fuit totius Africæ Primas, vt colligitur ex ijs Episcopis, quos vndique ad tertiam Synodum suam Carthaginensem conuocauit, quibusq; in ea Synodo præfuit. Nam ibi aderant Episcopi ex Tripoli, ex Bizacio, ex Numidia, ex vtraq; Mauritania, hoc est, ex Cæsariensi & Sitiensi. Nam hæ sunt Prouinciæ totius Africæ. Maior verò Africa est multis sanè partibus, quàm Italia: & tamen Primas Africæ Decretum sui Concilij refert ad Sedem Romanam, vt ab illa cognoscatur & confirmetur, cùm interim Romana Sedes adeò sese non subiecerit Africanis Ecclesijs, vt contraria potius omnia definierit. Non ergo ita se res habuit, vt Protestantes impudentissimè affirmant. Non Italiæ tantùm, sed toti præterea Ecclesiæ Romanus Pontifex præpositus iam inde ab initio fuit, atque ita hodie perseuerat. Hinc ad illam sedem acta sui Concilij refert Cyprianus, quod multò melius ex Hieronymi verbis, quàm meis, intelligetur.

73 Hieronimus igitur in Dialogo aduersus Luciferianos: *Conatus est Cyprianus, contritos lacus fugere, nec bibere de aqua aliena: & idcirco hæreticorum baptisma reprobans, ad Stephanum tunc Romanæ vrbis Episcopũ, qui à Beato Petro vigesimus sextus fuit, super hac re Africanam Synodum direxit: sed conatus eius frustrà fuit. Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum eo statuerant, ad antiquam consuetudinem reuoluti, nouum emisêre Decretum.* Hinc apparet, Cyprianum *Synodi suæ Acta direxisse ad Romanum Põtificem*, certè vt eius assensum ad id, quod agebat, obtineret. Sed quoniam Papa Cypriani Synodo, vtpote non rectè docenti contradixit: Hieronymus dixit, Cypriani conatum frustrà fuisse, adeò vt Africani Patres reuocato priore Decreto, nouum emiserint. Quibus ex rebus facilè animaduertas, quanti ponderis etiam longè ante Nicænam Synodum Põtificis Romani auctoritas in Ecclesia fuerit. Etsi enim Cyprianus cum alijs *octoginta Episcopis* in Concilio Prouinciali decreuisset, baptizatos ab hæreticis in Ecclesia Catholica baptizandos esse, eamq; rem multis Scripturis confirmare visus esset: tamen quia Pontifex Romanus aliter decreuerat, non est ausus Cyprianus, anathema illis, qui secus docuissent, denunciare, id quod Hieronymus in eodẽ Dialogo attestatur. *Sciant* (inquit) *Cyprianũ hæc, quæ de Scripturis ob hæreticos rebaptizandos*
74 *in Epistolis suis reliquit, non cum anathemate eorum, qui se sequi noluerant, edidisse: siquidẽ in cõmunione eorũ permansit, qui sententiæ suæ contrarierant, sed hortatum potius fuisse propter Nouatum & alias tũc hæreses multas enascentes, ne quisquàm ab eo sine damnatione erroris sui reciperetur. Sermonem denique suum, quem super hac re ad Stephanum Romanum Põtificem habuit, tali fine compleuit: Hæc ad conscientiam tuam, frater*

charissi-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*
257	Idem Stephanus sedit an.3.m.3 d.24.	Iidem Valerian' & Galienus	

53. De Paulo Samosateno.

a Paulus Samosatenus, præter Sabellianã hæresim, quam eum tenuisse Epiphanius refert in hær. 65. etiam (vt est apud Eusebium lib. 7. ca. 22. & 24 vbi se res sua ætate gestas prodere ait) Christũ dicebat communi solùm hominis natura præditum, nec aliud quicquàm fuisse. Conuictus à Firmiliano Cappadociæ Episcopo, sentẽtiam se mutaturum pollicitus est, sed fidem non seruauit. Canone Ecclesiæ relicto, ad doctrinam adulterinam se transtulit: in verbi Dei interpretes, qui è vita excesſiſſent, palàm debacchatus fuit. Pſalmoſque & cantus in honorem Christi tanquàm à viris recentioris memoriæ editos explosit. Hæc eadem imitati sunt Lutherani & Zuingliani horum temporum. Nam & regulam Ecclesiasticæ prædicationis relinquunt, & interpretes, qui ex hac vita excesserunt, contemnunt, & Pſalmos cantuſque à Patribus compositos, velut à viris recentioris memoriæ editos exploſerunt. Ista nec ipsi quidem negare possunt.

54. De Hæ-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a In Concilio Antiochiæ Paulus sui erroris & peregrinæ opinionis perſpicuè conuictus est, & tùm ab Episcopatu, tùm à Catholica Ecclesia exturbatus, præcipua Malchionis cum eo disputantis opera, qui presbyter & humanioris literaturæ in Antiochia magister fuit. deque ea re Patres, qui aderant, Epistolam cõmuni consensu ad Dionysium Romanum & Maximum Alexandrinum Episcopos miserunt, cuius exemplar ad omnes prouincias mittebatur, vt testatur Eusebius lib. 7. cap. 23. & 24. In qua Epistola cùm Pauli Samosatensis mores describantur, Synodus in magno vitio ponit, quòd *in Patres vita functos debacchatus sit, quodq́ priores cantus Ecclesiasticos mutarit, &* nouos ipse in sui laudem instituerit, simulque populi, dum prædicaret, clamores & applausus captauerit.

Confu-

chariſsime, & pro honore communi, & pro ſimplici dilectione protulimus, credentes etiam tibi pro religionis tuæ & fidei veritate placere, quæ & religioſa pariter, & vera ſunt. Cæterùm ſcimus, quoſdam quod ſemel imbiberint, nolle deponere, ſed, ſaluo inter collegas pacis & concordiæ vinculo, quædam propria, quæ apud ſe ſemel ſint vſurpata, retinere. Qua in re non vim cuiquam facimus, aut legem damus, quin habeat in Eccleſiæ adminiſtratione voluntatis ſuæ arbitrium liberum: vnuſquiſque ſit præpoſitus, rationem actus ſui Domino redditurus. Ad Iubaianum quoque de hæreticis rebaptizandis ſcribens, in fine libelli ſic locutus eſt. *Hæc tibi breuiter pro noſtra mediocritate reſcripſimus, frater chariſsime, nemini præſcribentes aut præiudicantes, quò minus vnuſquiſque Epiſcoporum, quod putat, faciat, habens arbitrij ſui liberam poteſtatem. Nos, quantum in nobis eſt, propter hæreticos cum Collegis & Coëpiſcopis noſtris nõ contendimus, cum quibus diuinam concordiam & dominicam pacem tenemus: maximè cùm & Apoſt. dicat:* 1.Cor.11. *Si quis autẽ putatur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei. Seruatur à nobis patiẽter & firmiter charitas animi, collegij honor, vinculum fidei, & concordia Sacerdotij.* Denique in ſententia, quam dixit primus in Synodo Carthaginenſi, *Superest* (inquit) *vt de hac ipſa re ſinguli quid ſentiamus proferamus, neminem iudicantes, aut à iure communicationis aliquem, ſi diuerſum ſenſerit, amouentes. Neque enim quiſquam noſtrùm Epiſcopum ſe eſſe Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſsitatem Collegas ſuos adigit, quando habeat omnis Epiſcopus pro licentia libertatis, & poteſtatis ſuæ arbitrium proprium, tamq; iudicari ab alio non poſsit, quàm nec ipſe poteſt alterum iudicare.* Cùm autem dicit, neminem ipſorum *ſe conſtituere Epiſcopum Epiſcoporum*, vtique ſignificat, ſe, quanquam ſit Primas, non tamen id ſibi ſumere, vt Collegis ſuis præſcribat, quid ipſi aut dicant, aut ſentiant. Nihil verò hæc oratio detrahit Pontifici Romano, qui non ſe conſtituit, ſed à Domino conſtitutus eſt Epiſcopus, non quidem Epiſcoporum (ſaltem quoad ordinem Sacerdotalem) ſed tamen etiam Epiſcoporum, quoad gubernationem omnium Chriſti ouium, & fratrum confirmationẽ. Qui enim ſunt æquales in poteſtate ordinis, poſſunt rectè impares in poteſtate iuriſdictionis inueniri. Noſtri autem inſtituti iam fuit, vt oſtenderemus, Cyprianũ præclariſsima iudicia feciſſe de Primatu Romani Pontificis, id quod multò etiam apertiùs conteſtatus eſſet, niſi hæc opinionum diſſenſio inter ipſum & Stephanum Papam incidiſſet. Cæterùm cuiuſmodi eſt hoc, vt cùm tot modis primas Pontifici Romano concedat Cyprianus: hoc totum illo futili argumento Magdeburgenſes eleuare conentur, quia Pontificem Romanum vocat *fratrem, Collegam, & Coëpiſcopum ſuum*? Quaſi verò nos negemus, eos fuiſſe aut fratres, cùm ambo fuerint Chriſtiani: aut Collegas, cùm fuerint ambo Presbyteri: aut Coëpiſcopos, cùm fuerint ambo Epiſcopi, & quidem permagni ambo. Nunquid enim Prouinciam Cyprianus non habuit? Nónne dixit (lib.2.Epiſt.10.) *Per Prouinciam noſtram hæc eadem Collegis ſingulis in notitiam perduximus?* Prouincia verò etiam plures Epiſcopos comprehendebat, qui eidem Metropolitano ſuberant. Metropolis autem Africæ Carthago fuit, in qua ſedit Cyprianus. Non ergo ad nomina, ſed ad res attendamus, niſi volumus puerili more nominibus abuti ad rerum certiſsimarum euerſionem. Fuit Cyprianus plus quàm ſimplex Epiſcopus, ſi iuriſdictionem ſpectamus. Fuit etiam Pontifex Romanus plus quàm Primas, ſi ad Petri Cathedrã reſpicimus. Fuerunt tamen vtrique Epiſcopi: & pro humilitate, cui ex æquo ſtudebant, ambo non dici apud homines, ſed eſſe apud Deum magni laborabant. Adamum aut Noë non legimus aliquando Reges fuiſſe appellatos. Et tamen ſi res ipſas, & non ſola nomina conſideramus, nullus vnquam Rex cum illis conferri potuit, vel antiquitate Imperij, vel amplitudine regionum ſubiectarum, vel æquitate legum & diſciplinæ fidelis veritate. Apage ergò iſtas pueriles Magdeburgenſium nugas. *Nolite* (inquit Apoſtolus 1.Cor.14.) *pueri effici ſenſibus, ſed malitia paruuli eſtote ſenſibus autem perfecti eſtote.* Sed hæc ſint ſatis de fide Cypriani & ſententia.

75 Vincentius Lirinenſis contra hæreſes cap. 9. *Mos iſte ſemper in Eccleſia viguit, vt quò quiſque floreret religioſior, eò promptius nouellis adinuentionibus contrairet. Vnum aliquod exemplum, & hoc ab Apoſtolica potiſsimùm Sede ſumemus, vt omnes luce clarius videant, beatorum Apoſtolorum beata ſucceſsio quanta vi ſemper, quanto ſtudio, quanta contentione defenderit ſuſceptæ ſemel Religionis integritatem. Quondam igitur venerabilis memoriæ Agrippinus Carthaginenſis Epiſcopus, primus omnium mortalium contra Diuinum Canonem, contra vniuerſalis Eccleſiæ regulam, contra ſenſum omnium conſacerdotum, contra morem ac inſtituta Maiorum, rebaptizandum eſſe cenſebat. Quæ præſumptio tantum mali inuexit, vt non ſolùm hæreticis omnibus formam ſacrilegij, ſed etiam quibuſdam Catholicis occaſionem præbuerit erroris. Cùm ergo vndique ad nouitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaquauerſum Sacerdotes pro ſuo quiſque ſtudio reniterentur: tunc beatæ memoriæ Papa Stephanus, Apoſtolicæ Sedis Antiſtes, cum cæteris quidem Collegis ſuis, ſed tamen præ cæteris reſtitit: dignum, vt opinor, exiſtimans, ſi reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci authoritate ſuperabat. Denique in Epiſtola, quæ tunc ad Africam miſſa eſt, idem his verbis ſanxit, nihil nouandum, niſi quod traditum eſt.* Ecce Epiſcopus Romanus reliquos omnes Epiſcopos loci authoritate ſuperabat, etiam ante Nicenum Concilium.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
258.	25. S. Xystus Iunior Philosophi filius Atheniensis Græcus, sed. an. 1. m. 10. d. 23.	
260	26. S. Dionysius Monachus, se an. 10. m. 5 d. 5.	
		Claudius an. 1. *m.* 9.
		Quintilius dieb. 17.
		Aurelianus an. 5. *m.* 6.
		9 *Persecutio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

☞ ***Hæretici & Pseudoprophetæ.***

54. De Hæresibus Manichæorum.

a Manes Persa (vnde Manichæi) duodecim Apostolos sibi adiungens, & in orbem mittens, Christum volebat simulare, auctore Euseb. lib. 7. cap. 25. cùm tamen Christianus nunquam fuisset, sed tantùm Cathecumenus, vt Cyrillus Hierosolymitanus ait in Cathechesi 6.

b Manichæus dixit, filium esse partem vnius substantiæ patris, & id filium voluit intelligi, quod ex Dei substantia parte aliqua deductum apparuerit in carne. Hilar. de Trin. lib. 6.

De vetere Testamento.

c Veteris Testamenti Deus (inquit Manes) malorum est inuentor, dicens de seipso, *Ego ignis cõsumens.*

d Et qualis Deus, qui obcæcat? Paulus enim dicit. In quibus Deus seculi huius obcæcauit mentes infidelium, vt nõ splendeat illis nomen Euangelij.

✠ ***Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.***

Confutatio hæreseωn Manichæorum.

a *Archelaus Cascbare in Mesopotamia Episcopus, Manetem in disputatione vicit, iudicibus etiã externæ doctrinæ Philosophis,* vt & Cyrillus Cathechesi. 6. & Epiphan. ait Hær. 66.

b *Piæ Ecclesiæ fides Manichæum damnat. Nescit enim in filio portionem, sed scit Deũ totum ex Deo toto, scit ex vno vnum, non defectum, sed natum: scit natiuitatem Dei nec diminutionem esse gignẽtis, nec infirmitatem esse nascentis.* Hilarius de Trinit. lib. 6.

c Manetis & Archelai ea, quæ sequitur, disputatio extat apud Cyrillum in Cathechesi 6. *Si Veteris* (inquit Archelaus) *Testamẽti Deus ignẽ seipsum dicit, cuius erit filius ille qui dicit: Ignem volo in terram mittere? Si oderis eum, qui dicit: Dominus mortificat, & viuificat: quare honoras Petrum, qui Tabitham quidem suscitauit, Saphirã autem mortificauit? Si oderis eum, eò quòd etiam mortem parauerit, quare non oderis eum, qui dicit: Ite in ignem æternum? Si odisti dicentẽ: Ego Deus faciens pacem, & creans mala: perquire quid dicat Iesus: Non veni mittere pacem super terram, sed gladium? Amborum sunt æqualia dicta: ergo è duobus alterum sit necesse est: aut vterque bonus, per eandem locutionem: aut si irreprehensibilis Iesus hæc dicens: quare vituperas eum, qui in lege Veteri similia dicebat?*

d Lege quod præcedit paululũ: *Si verò est obscurum Euangeliũ nostrũ, in perditis est obscurum. Vides, quòd in perditis obscuratur. Non sunt enim sancta danda canibus. Nunquid autem solus veteris Testamenti Deus obcæcauit cogitationes infidelium? Iesus autem ipse nónne dixit: Propterea in parabolis loquor, vt videntes non videant?* Et pòst. *Loquebatur Christus his, qui audire non poterant, in parabolis: Discipulis autem seorsim dissoluebat parabolas. Splendor gloriæ illuminatis, excæcatio autem infidelibus. Hæc mysteria, quæ nunc Ecclesia enarrat tibi Cathecumeno, non est mos Ethnicis enarrare.*

76 *Dionysius* (apud Eusebium lib.7.cap.4.) postquàm Stephanum Pontificem Romanũ de omnium Orientalium Ecclesiarum fide & consensione certiorem reddidisset, demum ita scribit: *Syriæ vniuersæ & Arabiæ vestra doctrina & consilio semper magno adiumento fuistis, quibus etiam modò scripsistis Epistolas.* Curam igitur omnium Ecclesiarum semper hæc Sedes sustinuit, etiamsi longissimè tùm spatio terrarum, tùm lingua & moribus à se abessent.

77 Maximus Taurinensis, Hom.2. in Natali D. Laurentij. *Xistum (cùm Apostolicæ Sedis Sacerdotio fungeretur) ante omnes summum Domini Sacerdotem furor gentilis aggreditur, vt Ecclesiastica membra, tam valido truncata capite, velut munimine præsidij cœlestis amoto, cruentus persecutor inuaderet.*

78 Hippolytus cùm Nouatiani schismate ab initio deceptus fuisset, posteà sententiam mutans, dum ad martyrium duceretur (vt Prudentij verbis vtar) consultus, quænam secta foret melior:

Respondit: fugite, ô miseri, execranda Nouati
Schismata, Catholicis reddite vos populis.
Vna fides vigeat, prisco quæ condita templo est:
Quam Paulus retinet, quamq́. Cathedra Petri.

Vt autem per Paulum, Romanam Ecclesiam à Paulo edoctam, sic per Cathedram Petri perpetuam Pontificum in Ecclesia Romana Successionem intelligit.

79 Dionysius Alexandriæ Episcopus (apud Eusebium lib.7.cap.8.) in causa Ecclesiastica & consilium quærit, & *Xisti Pontificis Romani sententiam exquirit, veritus ne per errorem labatur.* Quod perinde est, ac si dicat, Pontificem Romanum in sententia sua de rebus Ecclesiasticis lata non labi, vtpote qui ad fratrum fidem in rebus dubijs confirmandam à Christo sit constitutus. Nec enim Dionysius Xisti sententiam, velut qui doctior se fuisset, expetijt, sed velut eius, qui primus Ecclesiæ Pastor esset: vnde etiam prius ad Cornelium & Stephanum Pontifices Romanos de similibus causis scripserat. Auctoritas igitur Sedis, non hominum doctrina spectata est.

80 Athanasius in lib. de sententia Dionysij Episcopi Alexãdriæ. *In Pentapole Superioris Lybiæ quidam Episcoporum sententias Sabellij amplectebantur. Re cognita, Dionysius (ad cuius curam eæ Ecclesiæ pertinebant) epistola scripta humanitatem Christi ex Euangelijs commonstrat, vt illis Filium Dei abnegantibus, & humana eius Patri imputantibus, Patrem non esse Filium persuaderet.* Et pòst: *Quidam ergo ex Ecclesia rectè quidem sentientes, sed tamen ignari eius causæ, ob quam Dionysius ita scripsisset, Romam ascenderunt, ibiq́. eum apud Dionysium eiusdem nominis Romanum Præsulem accusauerunt. Re comperta, Dionysius cùm obiecta postulasset à Romano Præsule, eaq́. accepisset, opus edidit sub nomine Elenchi & Apologiæ ad se purgandum. Porrò ex Dionysii Romani Episcopi voluminibus contra eos, qui Filium Dei creaturam asseuerant, scriptis, clarè ostenditur, hæresim Arianorum olim ab omnibus damnatam fuisse.* Primùm hoc in loco notandum est, antiquissimam fuisse illam Patriarcharum in certas regiones iurisdictionem, & eam non in Niceno primùm Concilio constitutam, quia temporibus Dionysij *Pentapolis Episcopo Alexandrino subiecta fuit.* Nec aliud ferè ex vllis Actis Ecclesiasticis eius constitutæ Iurisdictionis initium, quàm ab Anacleto Pontifice Romano deduci potest, qui sic vnamquamque Sedem honorauit maximè, vt illa proprius ad D. Petri patrocinium & Cathedram aspirauit. Deinde notandum est, *Episcopum Alexandriæ apud Romanum Pontificem fuisse accusatum:* cùm tamen omnis accusatio apud superiorem Iudicem fiat. Denique Romanus Pontifex volumina mox edidit in fidei Catholicæ defensionem, ne illa ex vlla parte læderetur, vtpote ad cuius officium pertinuit confirmare fratres suos. Cùm Episcopi Orientales (vt est apud Eusebium lib.7.cap.22.23. & 24.) Antiochiæ in vnum conuenientes, Paulum Samosatenum Antiochiæ Episcopum ob hæresim (qua Christum dicebat nudum hominem fuisse) gradu suo deiecissent, atq; in locum Samosateni Domnum rectè sentientem substituissent, deberentque ex antiquo more alios per totum orbem Episcopos de noua ista electione certiores facere, vt omnes & singuli scirent, quibus scribere, & à quo literas communionis accipere oporteret: mox communi consensu Epistolam miserunt. Ad quem tandem? *Ad Dionysium Episcopum Romanum nominatim,* velut ad principium & Caput Catholicæ huius communionis: atque etiam nominatim ad Maximum, qui Ecclesiam Alexandriæ procurabat, velut ad Patriarcham, qui secundas post Episcopum Romanum teneret. Vnde constat, iam ab initio Ecclesiæ, Primatum semper fuisse penes Pontificem Romanum, eamque rem nulli Episcopo nec in Oriente quidem, nedum in Occidente, ignotam fuisse.

81 Dionysius in Epist. ad Seuerum Episcopum. *De Ecclesiis Parochianis, vnde Apostolicam Sedem consulere voluisti, qualiter sint per Cordubensem Prouinciam diuidendæ Sacerdotibus, nihil tuæ charitati melius nobis videtur intimare, quàm vt sequaris, quod nos in Romana Ecclesia nuper egimus: Ecclesias verò singulas singulis Presbyteris dedimus, vt nullus alterius Parochiæ terminos inuadat. Hanc quoque normam, charissime, te & omnes Episcopos sequi conuenit. Et quod tibi scribitur, omnibus quibuscunque potueris, notum facias, vt non specialis, sed ge-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
271.	27. S. Felix, Cõstantij filius Romanus sedit an. 4. m. 5.	Tacitus m. 6.	
		Florian⁹ m. 2. d. 20.	
275.	28. S. Eutychianus Maximi filius, Lunẽsis, Tuscus sedit an. 8. m. 6. d. 4.	Prob⁹ an. 6. m. 4.	
		Car⁹ cum Carino & Numeriano an. 2.	
283.	29. S. Caius, Cai filius, Salonensis Dalmata. sedit an. 12. m. 4. d. 6.	Diocletianus et Maximian⁹ an. 20	
		10. Persecutio.	
296.	30. S. Marcellinus Proiecti filius Romanus, sed. an. 7 m. 9. d. 26.	Constantius. 1. an 13	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Principiis.

e Manichæi posuerũt duo principia cõtraria & coæterna: Deũ, & materiam: Lucẽ & tenebras: bonum & malum. Epiphanius Hær. 66.

De malo.

f Malum dicunt certam habere substantiam. Vnde concupiscentiam carnalem volunt substantiam esse nobis contrariam, quæ separetur ab ijs, qui purgantur.

g Animas de substantia Dei esse dicunt.

De libero arbitrio.

h Manichæorũ est (inquit Hieronymus in proœmio Dialogorũ aduersus Pelagianos) hominum damnare naturam, & liberũ auferre arbitriũ, & adiutoriũ Dei tollere. Itemq; fatum (inquit Socrates lib. 1. cap. 17.) Manichæus introducit, quod in nostra situm est potestate, tollit. Quæ omnia verba cùm ad eandem rem pertineant: tamen illa de fato, Magdeburgenses inter Manichæi hæreses posuerũt, de sublata verò per eundem Manichæum arbitrij nostri potestate, nihil dixerunt: ne si seipsos cũ Manichæis in tollenda arbitrij libertate cõsentire prodidissent, suo miseri iudicio perijssent. Manichæos verò sustulisse liberũ arbitrium, Chrysostomus etiam ait, Hom. 45. in Ioan. & Augustinus in lib. contra Fortunatum Manichæũ.

i Chri-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

e Minutius Fœlix in Dialogo (qui inter libros Arnobij aduersus gentes octauum locum tenet, quiq; Octauius inscribitur:) *vnius imperio cœleste regnum gubernari, non est multi laboris aperire, cogitanti Imperia terrena, quibus exemplũ vtiq; de cœlo. Quando vnquam regni societas aut cum fide cœpit, aut sine cruore discessit?*

f Auctor Iustino annexus, qui circa hoc tempus vixisse creditur, in quæstionibus (quas à Christianis propositas Ethnici nõ rectè dissoluerunt) in reprehensione 1. sic habet: *Bona sunt, quæ hic sunt omnia: nec maximũ malũ in eis vllũ est per essentiã. Ac Deus diẽ constituit, quo scelera omnia delebũtur. Interim permittit, vt ea mala faciamus, quæ spontè suscipimus ac diligimus, nõ propter imbecillam vim, qua sit præditus, sed vt & nostrũ liberum arbitrium, & ipsius patientia declaretur, sine quibus nec nos homines, nec ipse bonus, in hoc vitæ statu esse posset.*

g Apud Iustinum in Quæstion. quas gentes Christianis posuerunt. *Hoc differt Deus ab anima quo effector ab eo, quod effectorem habet.*

h Minutius Fœlix in Dialogo quem inscripsit *Octauium*. Nec de fato quisquam aut solatiũ captet, aut excuset: *mens tamen libera est, & ideo actus hominis, non dignitas iudicatur.* Quid enim aliud est fatum, quàm quod de vnoquoque nostrûm Deus fatus est? *Qui cùm possit præscire materiam, pro meritis & qualitatibus singulorum etiã fata determinat. Ita in nobis nõ genitura plectitur, sed ingenij natura punitur.* § Ex his constat, Minutij verba de meritis præscitis non nisi ad merita pœnarum referenda esse: vt nemo intelligatur, ex fati necessitate, sed voluntariè peccare, cùm interim non dicat, solam hominis voluntatem ad hoc sufficere, vt bonum quod cupit, suis viribus efficere queat. Ad hoc enim gratia Dei opus esse fatẽmur, quã solius Christi merita nobis primùm acquirunt. Sed tamen & illa Dei gratia cùm naturam hominis non mutet, sed ad altiora euehat, etiam libera & grata voluntate suscipitur.

i Euty-

sed generalis sit ista præceptio. Porrò Damasus in Pontificali narrat, hunc Dionysium Papã *Presbyteris Ecclesias diuisisse, & cœmiteria, Parochiasq́, & Diœceses constituisse.* Collata igitur Epistola Dionysij cum Damasi testimonio, manifestè indicat, Pontificis Romani potestatem sese ad omnes Episcopos extendisse: vtpote quibus Parochiarum terminos obseruandos præscripserit.

82 Cùm Paulus Samosatenus in Concilio Antiocheno de Episcopatu deiectus (vt est apud Eusebium lib.7.cap.24.) ex Episcopi domo, quæ illius Ecclesiæ propria erat, exire nollet: Imperator Aurelianus de ea re rogatus sententiam, sanctisimè, quid esset agendum, decreuit. Præcepit enim, vt domus Ecclesiæ illis tribueretur, *quibus Christiani Italiæ & vrbis Romæ Episcopi per literas tribuendam præscriberent.* Verisimile autem est, Imperatorem ab ijs, qui Christo in comitatu eius nomen dederant, hac de causa instructum fuisse. Ita enim respondit & decreuit, ac si iam nosset, Orientales etiam Ecclesias Romani Pontificis, & Episcoporum Italiæ (qui solent ei adesse in Concilio) Decreto gubernandas esse. quod ipsum etiam Eusebius (& ipse Orientis Episcopus) sanctisimè decretum fuisse, testatur.

83 Felix Papa in Epist.3.ad Benignum Episcopum. *Me requisisti super fidei documentis.* Et pôst: *Semper enim dubia & maiora negotia terminum ab hac sancta Sede(à tempore Apostolorum, qui eã suis documentis instruxerunt) accipere consueuerunt.*

84 Eusebius in Chronicis dicit, *D. Petrum fuisse primum Pontificem Christianorum*, additque eundem Petrum annis 25. perseuerasse *vrbis Romæ Episcopum.* Porrò tam in Chronicis, quàm in Ecclesiastica historia (lib.3.ca.4.) scribit, *Linum Romanam Ecclesiam primùm post Petrum rexisse* Et in lib.4.cap.1. ait, *Alexandrum successione à Petro & Paulo ductũ, quintum Romanæ Ecclesiæ Pontificem fuisse.* Cùm igitur Petrum dicat fuisse primum Christianorum Pontificem, Episcopos autem Romanos D. Petri Successores esse doceat: non est dubium, quin etiam senserit, Episcopos Romanos esse primos Christianorum Pontifices. Quid quòd cùm ex proposito præcipuarum Ecclesiarum Episcopos nominet, successionesque describat (nisi aut occasio rei narratæ, aut ratio temporis atq; historiæ aliud postulet) primas in Episcoporum enumeratione tribuit Romanis Episcopis, secundas ferè Alexandrinis, tertias Antiochenis, vt videre licet apud eundem Eusebium lib.3.cap.12.lib.4.cap.4.10.18.ac 19. Item lib.5.cap.21.lib.6.cap.15. 22.ac 23.lib.7.cap.13.24.ac 26. Hinc videas, quàm longè ab ipsa veritate absit, quod ab ipsis Magdeburgensibus in Centuria.3.cap.7.pag.173. scriptum est. *Nec Eusebius* (inquiunt) *cùm passim Romanorum Pontificum facit mentionem, vsquã eis præ cæteris plus attribuit iuris aut etiam dignitatis.* An plus Romanis Episcopis præ cæteris non tribuit, qui eos & D. Petri (quem *primum Christianorum Pontificem fuisse tradit*) successores vocat, & in Catalogo Apostolicarum Ecclesiarum primos tot in locis tanto consensu collocat? Imò cùm liquidò pateat, Ecclesiasticam Eusebij Historiam prius finitam esse, quàm Concilium Nicænũ indiceretur (vnde nec eius Concilij mentionem in historiarũ libris facit) cumq; præcipuè agat de præcipuarum Ecclesiarum successionibus, inter præcipuas verò Ecclesias vbique numerat Romanam, Alexandrinam, Antiochenam & Hierosolymitanam, ex ijs autem quatuor Sedibus, Romanam cæteris præferat: certum est, ex Eusebij libris euinci posse, quòd & Romanæ Ecclesiæ Primatus, & cæterarum trium prærogatiuæ Concilio Nicæno antiquiores fuerunt.

85 Synodus Sinuessana ex trecentis Episcopis & 30. presbyteris constans, ac de Marcellini Episcopi Romani apud Idola thurificatione agens (vt legitur in Tomo.1. Conciliorũ) eũ etiã conuictũ præterquam ex ore suo condemnare non audet, quoniam prima Sedes non iudicabitur à quoquam. Sed cùm, cinere caput conuolutum habens, clamasset, *peccaui coram vobis, & non possum in ordine esse Sacerdotum, quoniam auarus me corrupit: tunc subscripserunt in eius damnationẽ, dicentes : quia ore suo anathematizatus accepit maranatha. Nemo enim vnquam iudicauit Pontificem, nec Præsul Sacerdotem suum, quoniam prima Sedes nõ iudicabitur à quoquam. Ecce Romana Sedes prima est, & ideo non iudicatur à quoquam*, quia nec par in parem, nec inferior in superiorem, vllam potestatem habet.

86 Augustinus contra Epist. Parmeniani lib.1.cap.5. *Arbitrio Constantini à iudicibus Episcopis causa* (*Cæciliani*) *cognita est, quibus præfuit Meltiades Romanæ vrbis Episcopus.* Et contra Iulianum Pelagian. lib.1.cap.2. *Melchiade Apostolicæ sedis Episcopo præsidente, Reticius cum alijs iudex interfuit.* Res autem ita se habuit. Post Cæcilianum ritè apud Carthaginem ordinatum Episcopum, Donatus de Numidia veniens, & Lucillæ potentis fœminæ opibus adiutus, Maiorinum per schisma ibidem ordinauit. Sed cùm & Clerus, & plebs Cæcilianum retinere Episcopum statuisset: Donatistæ ad Constantinum causam Cæciliani detulerunt. Sed quia (vt Augustinus ait in Epist.166.) *Constantinus non est ausus de causa Episcopi iudicare, eam discutiendam atque finiẽdam Episcopis delegauit.* Dati sunt iudices, de Gallia tres, de Italia quindecim, qui omnes cùm ad vrbem venissent, præsidente Milciade Romano Pontifice, causa cognita, & iu-

87. dicium ab eodem Milciade his verbis clausum est (vti Optatus lib.1. contra Parmenianum refert) *Cæcilianum suæ communioni Ecclesiasticæ integro statu retinendum meritò esse censeo.* De qua etiam re ita scribit

B. Augu-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
304	31. S. Marcellinus Benedicti filius Roman' de regione via lata. Sedit. an. 5. m. 6. d. 21.	*Galerius an. 16.*
309	32. S. Eusebius. Medici filius Græcus. Sedit. an. 1. m. 7. D. 27.	*Maxentius & Maximinus an. 6.*
311.	33. S. Miltiades Apher. sedit an. 3. m. 2.	

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

i Christum non fuisse in carne vera, sed mortem ac resurrectionem similiter esse mentitum.

k Nuptias damnant.

l Carnibus velut immundis non vescuntur.

m Baptismum in aqua nihil perhibent salutis afferre.

n Vnà cũ Pythagora & Platone dicebant, solas animas perpetuò manere, & in alia vel hominum vel pecudum corpora transinigrare: Ipsa autem corpora nullo modo resurgere.

o Reliquæ Manichæorum opiniones, de toto belli genere dãnato, de sacrificijs externis (præter puras preces) omnino reiectis, de Imaginum Sanctarum vsu improbato: ac denique de falsa Manichæorum perfectione & alijs eius generis, sub Fausti Manichæi nomine deinceps cõfutabuntur. quia nec ista omnia dogmata primo statim die sunt condita, nec ab omnibus simul Manichæis ex æquo recepta.

* Donati

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

i Eutychianus Papa in ep. ad Ioannẽ & Episcopos Bæticæ. *Vitam suam nescit, qui Christum Iesum, vt verum Deum, ita & verum ignorat hominem.*

k Minutius in Octauio. *Nos vnius matrimonij vinculo libenter inhæremus. cupiditate procreãdi aut vnam scimus, aut nullam.* §. Intellige Christianos vnam tantùm vxorem simul habuisse.

l Lactantius de ira Dei. c. 13. *Omnia quæ generat mundus, ad vtilitatẽ hominũ accõmodata sunt: animãtes quidẽ partim ad cibũ, partim ad vestitũ.*

m Melciades Papa in ep. ad Episcopos Hispaniæ. *Spiritus sanctus super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu: in baptismo regeneramur ad vitã: Regeneratio per se* (id est, absq; Confirmationis Sacramẽto) *saluat mox in pace beati seculi recipiendos: Confirmatio armat & instruit ad agones mundi huius & prælia reseruandos.*

n Minutius in Octauio. *Ista sententia* (quæ corporibus dissolutis animas solas perpetuò manere, & in noua corpora sæpius vult cõmeare) *nõ Philosophi studio, sed Mimi officio digna est. Vide adeo quàm in solatiũ nostri, resurrectionem futurã omnis natura meditetur! Sol demergit, & nascitur: astra labũtur, & redeũt: flores occidũt & reuiuiscũt: post seniũ, arbusta frõdescũt, semina nõ nisi corrupta reuirescũt: ita in seculo corpus, vt arbores in hyberno occultãt virorẽ ariditate mẽtita. Quid festinas, vt cruda adhuc hyeme reuiuiscat, & redeat? Expectandum nobis etiam corporis ver est.*

o Quidam nomine Viator (apud Augustinum in hær. 46) tres Manichæorum sectas fuisse dicebat: vnam, quæ maneret in speciali nomine *Manichæorum*: alterã, quæ dicebatur *Macarij*, siue à certo authore, seu velut beati & *electi*: nam sic appellabantur, qui sanctius & excellentius auditoribus suis viuere putabantur) tertiam quæ dicebatur *Catharistæ*, id est, purificatores, qui per alimenta, quæ sumebant, bonum à malo purgare se & liberare putabant. hi carnibus non vescuntur, tanquàm de occisis fugerit diuina substantia, nec aliquid iam remanserit dignum, quod in Electorum ventre purgetur. Denique Eusebius lib. 7. cap. 25. ait, *Manichæum falsa & impia dogmata ex infinitis erroribus iam olim extinctis in vnum confersisse.*

* Cæci-

B. Augustinus Epist. 162. *Qualis ipsius B. Melciadis vltima est prolata sententia, quàm innocens, quàm integra, quàm prouida atque pacifica? quâ neque Collegas, in quibus nihil constiterat, de collegio suo ausus est remouere, & Donato solo, quem totius mali principem inuenerat, maximè culpato, sanitatis recuperandæ optionem liberam fecit, cæteris paratus communicatorias literas mittere, etiam ijs, quos à Maiorino ordinato: esse constaret: ita vt quibuscunque locis duo essent Episcopi, quos dissensio geminasset, eum confirmari vellet, qui fuisset ordinatus prior, alteri autem eorum plebs alia regenda prouideretur. O virum optimum, O filium Christianæ pacis, & patrem Christianæ plebis! Conferte nunc istam paucitatem cum illa multitudine Episcoporum: neque numerum numero, sed pondus ponderi comparate.* Confert autem, atque adeo præfert octodecim Episcopos cum Milciade Romano Pontifice in iudicio sedentes, alijs *septuaginta Episcopis*, qui Cæcilianum
88 absentem temerè damnauerant. Denique ait (in eadem Epist. 162.) quòd *Cæcilianus Carthaginis Episcopus posset nō curare conspirantem multitudinem inimicorū, cùm se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit Principatus, & cæteris terris, vnde Euangeliū ad ipsam Africam venit, per cōmunicatorias literas esse coniunctū, vbi paratus esset causam suā dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alienare conarentur.* Ergo Augustinus fatetur, nō modò ante Nicenū Conciliū primū, sed etiam *semper, semper*, inquam, *Apostolicæ Cathedræ Principatum* non modò fuisse, verùm etiam *viguisse in Ecclesia Romana*, ob eamque causam Cæcilianum cum Milciade Episcopo Romano, & cum cæteris coëpiscopis eius cōmunicantē, *potuisse nō curare alios etiā septuaginta Episcopos*, omnēq; Clerū, & plebē illis adhærentē, qui seorsim cōmunicabant. Vnde, obsecro, hæc libertas Cæciliano tributa est, vt posset septuaginta Episcopos Africæ, hoc est, prouinciæ suæ nō curare, modò cū Ecclesia Romana, & cū cæteris Episcopis in Romani Pōtificis cōmunione permanētibus cōmunicaret, nisi quia Romanus Pōtifex propiùs est cū Carthaginēsi Episcopo cōiunctus, quàm ipsi Africæ & Numidiæ Episcopi erant. Etenim si ad originē præsidēdi aspicimus, caput pedibus est vicinius, quàm femur & tibia: nā caput ægris pedibus cōsulere atq; medicinā facere potest: tibia verò & femur non item. Christus aūt in Euāgelio definiuit, eum esse proximum, qui benignissimā vulnerato homini manū præbuit. Itaq; cùm Romanus Pont. visibile principiū totius Ecclesiasticæ vnitatis fuerit, qui principiū hoc tenet, meritò potest eos, qui ab eodē principio deflectunt, nō curare. Præterea quando Milciades paratū se dixit cæteris Episcopis Africæ (præter Donatū solum) *cōmunicatorias literas mittere*, eāq; benignitatē August. ita laudat, vt eum *virū optimū, & filium Christianæ pacis, patremq; Christianæ plebis appellet*: nônne eo ipso tā Milciades, quàm Augustinus contestantur, in manu Pontificis Romani positū fuisse, vt Donatistæ nō haberētur amplius schismatici, idq; propterea quòd *Pontifex Rom. communicatorias literas illis misisset?* Aut poterat alius quispiam in orbe terrarum Episcopus communicatorias literas illis, qui tunc schismatici essent, mittendo, eosdem in Ecclesiæ corpus colligere? Imò verò si quisquàm, præter primum, hoc esset conatus, multò citius seipsum in aliorum schismate implicasset, quàm alios à priore diuisione in vnitatem Ecclesiæ restituisset. Ordo in Ecclesia retinendus fuit: ordinis verò principiū necessariò erat in Apostolicæ Cathedræ Principatu. Nā quid potest prius esse Principatu ipso? Porrò *Apostolicæ Cathedræ principatus in Ecclesia Romana semper viguit.* Inde igitur Ecclesiasticæ communionis principiū petendum erat, inde schismatici reconciliationis obtinēdæ spem præcipuā habere debuerunt. Iterum atque iterum perpende, studiose Lector, non verba modò auctorum, sed multò magis rationes, ac sentētias verborum. Miltiades paratus fuit *dare cōmunicatorias literas Africanis*, qui Cæciliano Catholico Episcopo hactenus aduersati erant. Augustinus verò ait, *Cæcilianū potuisse non curare Episcopos Africæ.* Cur ita? Quoniam *cum Romano Episcopo communicasset*. At quanti hoc (inquies) refert? Aut nônne Primatis Numidiæ communio tanti valet, quanti communio Romani Episcopi? Nullo modo. Quas tandem ob causas? Quia *semper in Romana Ecclesia viguit Apostolicæ Cathedræ Principatus.* Qui autē seruat Principatum Apostolicæ Cathedræ, de cætero securus est: sicuti ex altera parte qui excidit Apostolicæ Cathedræ Principatu, per nullius præterea cūmunionem securus vnquàm erit. Perturbatum quippe & ab ordine recto alienū est, quicquid extra ipsum principium seu principatū inuenitur.

Constantinus Magnus Romæ construxit Baptisterium, quod Ammianus Marcellinus in lib. 27. *Constantinianum lauacrum* appellat. vbi baptizatum esse Imperatorem *Damasus* in vita Siluestri narrat, eandemque historiam Adrianus Pontifex in Epistola ad Constantinum & Irenem commemorat. Et Adriano longè antiquior Gregorius Turonensis lib. histor. 2. numero 31. Clodoueum iam baptizandum dicit *processisse, velut nouum Constantinum ad lauacrum, vt qui lepræ veteris morbum deleturus esset.* Adde huc Bedam de sex ætatibus mundi, anno mundi. 4288. Zonaram Tom. 3. Cedrenum in compendio historiæ, Nicephorum libro 8. cap. 3. Petrum de Natalibus in lib. 5. de Sanctis cap. 26. Nec sanè alioqui verisimile est, tam pium virum post tanta Dei beneficia in ipsum collata, baptismum suum vsque ad mortem fuisse dilaturū, & salutari mysteriorum fructu per annos ferè 30. fuisse cariturū, præsertim cùm & Synodo Nicenæ interfuerit, & multas res Ecclesiasticas rescriptis suis expedierit, & Persas ad fidē inuitârit.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
214.	34. S. Syluester Ruffini filius Romanus.	Constantinus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

* Donati duo fuerunt: vnus, qui de Numidia veniens Maiorinũ ordinauit Carthaginis Episcopum, cùm Cæcilianus iam antè fuisset ritè ordinatus: hic erat princeps hæresis Donatistarum. Sed Maiorino successit alius Donatus in eodẽ schismate Episcopus, qui eloquentia sua confirmauit hæresim Donatistarũ. Ab vtrouis horum Donatistæ appellari potuerunt. Hi schisma potius, quàm hæresim ab initio condiderunt.

55. De Schismate Donati.

a Donatus ab Episcopis nouẽdecim, à quibus erat condemnatus, ad Cæsarem appellauit. Ex quo apparet, schismaticos hoc animo iã olim fuisse, vt Imperatorũ & regũ tribunalia vellẽt Episcoporũ cognitionibus etiam in causis ecclesiasticis anteferri. quam hæresim multi Protestantium hodie sequuntur.

b Donatistæ dicebant, Catholicam Ecclesiam esse apud se, nec rationem vllam Episcoporum aut Galliæ, aut Italiæ, aut vrbis Romæ habebant, cùm tamen octodecim Episcoporũ iudicio, præsidente illis Romano Pontifice, condemnati fuissent, velut iniusti accusatores Cæciliani, & schismatis authores. Hodie itidẽ pauci, & nuper nati Lutherani dicunt, Ecclesiam Catholicam esse apud se. Zuingliani verò etiã apud se esse, cùm tamen & ipsi à se inuicem, & à reliqua Ecclesia dissentiant.

56. De Schismate Meletij.

c Meletius Thebaidos in Aegypto Archiepiscopus, lapsos non nisi post longum tempus ad locum pœnitentiæ admittendos, dicti-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

* Cæcilianus legitimè ordinatus Carthaginis Episcopus, idque antequàm Donatus Maiorinum ordinasset, *poterat* (inquit Augustinus in Epist. 162) *non curare multitudinem conspirantem inimicorum, cùm se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias literas esse coniunctum.* Ibidem refert, *iudicante Melciade Romanæ vrbis Episcopo,* Cæcilianum fuisse absolutum. Idem Cæcilianus legitur etiam Concilio Nicæno interfuisse, atque eius *nomen inter Episcopos, qui subscripserunt, reperitur.*

a Constantinus Magnus de Donatistis ait. *O rabida furoris audacia! Sicut in causis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt.* §. Quo dicto significauit Imperator, causas Ecclesiasticas non à Cæsare, verùm à solis Episcopis fuisse cognoscendas: & ideo Imperator in hac causa iudices dedit, non velut ea ratio legitima fuisset, verùm quia pax non aliter, imò ne sic quidem obtineri potuit.

b Duo Episcopi Eunomius & Olimpius apud Carthaginem fuerunt per dies quadraginta, *vt pronunciarent, vbi esset Catholica.* Nouissima eorum sententia talis legitur, *vt dicerent, illam esse Catholicam, quæ esset in toto orbe terrarum diffusa, & sententiam decem & nouem Episcoporum iamdudum datam non posse dissolui.* Hæc Optatus lib. 1. de schismate Donatistarum.

c Petrus Alexandriæ Archiepiscopus & idem Primas AEgypti opposuit se Meletio, lapsos primo quoque tempore suscipiens, quem pauciores Episcopi, presbyteri, & Monachi ab initio se-

Quod autem Eusebius de Constantino refert, in Constantinum Constantini filium verius cadit, *quem ab*
Eusebio rebaptizatum Nicomediæ Damasus in vita Fœlicis Romani refert. Porrò baptizati Romæ solebant
89 fidei suæ confessiones edere, vt legimus apud Augustinum lib. Confess. 8. cap. 2. Constantinus ergo for-
mulam sua maiestate dignam concipiens, publicè confessus est, *id se credere, quod edoctus erat à B. Sylue-*
stro, quem vocat vniuersalem Pontificem. Aliosq; ad similem fidem ac baptismum cohortatur. Is verò etiã
edixit (idque ex monumentis maiorum ad nos vsque peruenit, in tom. 1. Conciliorum, & rebus ipsis cõ-
firmatũ est) vt sedes imperij transferretur in Orientem. *Quoniam* (inquit) *vbi principatus Sacerdotum &*
Christianæ religionis caput ab Imperatore cœlesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus ha-
beat potestatem. Hæc ille. Ac plura quidem vel antecedunt, vel sequuntur eodem in loco, quæ honoris
causa Pontificibus Romanis ab Imperatore concessa sunt, quibus optimi quique Pontifices vel vsi ab ini-
tio non sunt, eò quòd pompam secularem illi honores sapiebant, vel certè ijs non sunt delectati. Ammia-
nus verò Marcellinus in lib. 27. de partiũ Vrcisini & Damasi contentione ob Pontificatum Romanum
90 agens: *Neque ego* (inquit) *abnuo, ostentationem rerum considerans vrbanarum, huius rei cupidos ob impetran-*
dum quod appetunt, omni contentione laterum iurgari debere: cùm id adepti, futuri sint ita securi, vt ditentur
oblationibus matronarum: procedantq; vehiculis insidentes, circumspecte vestiti, epulas curantes profusas, adeò
vt eorũ cõuiuia Regales superẽt mensas: qui esse poterãt beati reuera, si magnitudine vrbis despecta, quam vitijs
opponunt ad imitationẽ Antistitum quorundũ prouincialium viuerent, quos tenuitas edẽdi potandiq; parcissimè,
vilitas etiã indumentorũ & supercilia humũ spectãtia perpetuo numini verisq; eius cultoribus, vt puros cõmen-
dãt & verecũdos. Quòd si tanto cũ splẽdore Põtifices Romani & procedebãt & epulabãtur, cùm certũ sit
id ipsos ante Constantini ætatem non fecisse, quis neget hoc ipsum à Constantini temporibus inchoatũ,
debere etiam ex occasione donationis ab ipso factæ videri profectũ? Quæ non dico, vt splendorẽ hunc
externum expetendum iudicem (absit) sed tantùm vt declarem, quanta signa concurrant ad illius do-
nationis veritatem demonstrandam, quæ à Constantino facta dicitur, cuius rei etiam ad nos vsque per-
scripta instrumenta & antiqua testimonia peruenerunt. Sed omnium testimoniorum authoritates illud
superat, quod oculis intuemur. Cernimus enim domum Constantinianam, quæ Lateranensis etiam dice-
batur, in templum Saluatoris conuersam esse, itemque ibi aliquando sedisse Pontificem Romanum, vbi
Constãtinus Magnus habitauerat. Legimus autem eiusmodi rerum suarum largitiones à Christianis pō-
tissimùm sub ipso baptismi sui tempore fieri solitas, vt inprimis ex cap. 2. Actorum Apostolicorum con-
stat. Scimus verò Constantinum relicta Roma, quæsisse nouas sedes. Constat posteros illius nunquam
ferè ad vrbem figendæ illic Sedis causa reuertisse. Ac sanè si nihil omnino scriptum extaret, tamen quis
non miretur Dei prouidentiam, & cõsilium hac in re? Ex tot Imperatoribus Augustis, qui Romani Im-
perij nomine ac titulo tam in Oriente, quàm in Occidente tantopere gloriantur, videmus ab illo die nec
vnum ferè in vrbe Roma, velut in stabili sede Imperij sui substitisse. verùm aut Cõstantinopoli, aut Me-
diolani, aut Rauennæ, aut in aliqua Galliarum vrbe habitasse: Romam verò velut penè peregrinos, hono-
ris causa interdum inuisisse. Zonaras in vita Constantis nepotis Heraclij refert, eum cogitasse de im-
perio in veterem Romam transferendo, quòd *plus honoris matri, quàm filiæ deberi diceret*, sed id non suc-
cessit. Christus enim videtur, vt omnia marmora & alia ornamenta, quæ Romam ex toto mundo porta-
bantur, suis ac martyrum suorum templis, ita & ipsam vrbem, Principis Apostolorum Cathedræ in æter-
num destinasse, *vt lux veritatis* (inquit Leo in serm. 1. Natalis Petri & Pauli) *quæ in omnium gentium reue-*
labatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.

Laonicus Chalcondylas de gestis Turcorum lib. 1. *Romani cùm essent nacti Imperium in orbe longè la-*
teq; maximum: commiserunt Romam Pontifici Maximo. Ipsi verò transierunt in Thraciam, Byzantium (quæ
nunc Constantinopolis est) Thraciæ Metropolim constituentes. Eucherius Lugdunensis Episcopus in Epi-
stola ad Valerianum. *Quicquid vel sub illa dominatione regum vetusta, vel sub illa deinde gemina admini-*
stratione Consulum, Romano accessit Imperio, omnia Christi aduentui præparata, & diffundendæ fidei prouisa, po-
test (si quis idoneus est assertor) ostendere.

❧ *Nicenam Synodum Siluestri tempore habitam esse.*

Primam synodum Nicenam sub Siluestro, & non sub Iulio celebratam fuisse, multis rationibus de-
mõstratur. Eusebius primùm, qui iam tum vixit, in Chronicis suis ita describit Nicænæ Synodi tempus,
vt in Pontificatum Siluestri necessariò ceciderit. Deinde in libro 3. de vita Constantini cap. 7. narrat,
Episcopum Vrbis, penes quam Imperium est, abfuisse, eò quòd ingrauescente ætate impediretur. Hoc
autem multò aptius de Siluestro, quàm de Iulio intelligitur: quanquàm Sozomenus (lib. 1. c. 16. hoc de
Iulio dictum fuisse putat, sed male. Verius scripsit Theodoretus lib. 1. ca. 3. *Eodem tempore Syluester Ro-*
manæ

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Syluester.	
		Idem Constantinus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

dictitans, absque authoritate legitima constituebat Episcopos & Clericos, ac proprias Ecclesias ædificabat, quas Martyrum Ecclesias appellauit, à fide quidem ipse non discedens, sed in schismate tamẽ suo pertinax. cuius discipuli potius elegerunt, vt se coniungerent cum Arianis, paulò pòst exortis, quàm vt reconciliarentur Catholicis, vnde etiam Theonam elegerunt Alexandriæ Episcopum contra magnum Athanasium. Epip. hær. 68.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

tio sequebantur: sed tamen fides illius vicit, ac Petrus Martyrij coronã adeptus est sub Diocletiano, Alexandro in Cathedra ipsius (aut, vt alijs videtur, Achilla) succedente. Qui aũt, Petro iũgebantur, veteres Ecclesias suas non nisi Catholicas appellârũt. Nec obtinere post mortẽ Meletij Alexander potuit, vt Meletiani relicto schismate ad Ecclesiæ vnitatẽ redirent, sed Nicæna Synodus Meletium ipsum omnesque Meletianos Alexandro subiecit, vti videre est apud Theodoretum lib. 1. cap. 9.

57. De Ario, & Arianis.

d Arius dicebat, tempus fuisse, quando non erat filius, indeque perspicuum esse, eum ex nihilo essentiam habuisse: nec nisi per abusionem verbum & sapientiã dici. Ario statim adhæsit Eusebius Nicomediæ Episcopus; Alexander Baucalis Presbyter, Achillas, AEithales, Carpones, Arius alter, Sarmates, Euzoius, Lucius, Iulianus, Mænas, Helladius, Gaius, Secundus, & Theonas, qui dicti sunt olim Episcopi. Socrates lib. 1. ca. 2. & 3.

d Alexander Archiepiscopus Alexãdriæ Cõcilio Episcoporum ferè centum ex AEgypto & Lybia conuocato, Ario & eius fautoribus anathema denunciauit. Et literas ad Episcopos cuiusque ciuitatis scribit, in quibus Eusebium Arij fautorem ambitionis accusat, quòd Beryti Ecclesiam deserens, Episcopatum Nicomediæ inuaserat: & addit, *Quis est, qui non hæc tãquàm insolita & peregrina obstupesceret? Aut quis est, qui Ioannem audiens dicentem: In principio erat verbum, non istos condemnauerit, dicentes: erat tempus aliquando cùm non esset?* Apud Socratem lib. 1. cap. 2. & 3. Eandem hæresim Nicæna Synodus postea damnauit, docens, Filium Patri consubstantialem esse.

e Hinc Ariani prodierunt, qui etiam dicebant, Spiritum sanctum esse creaturam creaturæ, hoc est, à Filio creatum. August. hær. 49.

e Liberius Pontifex Romanus in Confessione fidei, quæ extat in Tom. 1. Operum Athanasij, confitetur *Spiritum sanctum verè ex Deo naturaliter Deum, quò vera sit Trinitas sub vna substantia.*

d Dicebant, Christum carnem sine anima suscepisse. Augustinus ibid.

d Athanasius Tom. 3. de Incarnatione Christi. Spiritu cõturbatus est Iesus: Ioan. 13. Quod nec brutæ carni, nec impatibili Deitati congruerit, sed animæ, de qua Dominus dicit: Anima mea turbata est.

e Rebaptizabant Catholicos ad se venientes. Aug. ibid.

e Cyrillus Hierosolym. in præfatione Catecheseon. *Non licet bis aut ter hoc Lauacro vti. Vnum enim Baptisma. Soli rebaptizantur hæretici, si modò prius illud non erat baptisma.*

58. De

manæ Ecclesiæ gubernaculum tenuit. Ac sanè cùm Socrates lib.1.c. 12. dicat,idque authore Eusebio,Constantinum post confectum Concilium Nicænum, celebrasse festum solenne ad vigesimum Imperij sui annum:constet verò,& Siluestrum annis viginti ad minimum præfuisse Ecclesiæ Romanæ,& Constantinum Papæ Melciadis tempore Imperium tenuisse, atque illi causam Cæciliani vnà cum alijs cognoscendam commisisse (vt tam Optatus, quàm Augustinus testantur) necessariò efficitur, vt Nicæna Synodus, quæ ante vigesimum Constantini annum perfecta est,non fuerit acta sub temporibus Iulij Papæ, qui non poterat vllo modo ad Episcopalem Cathedram ascendere ante vigesimum annum Imperij Cóstantini expletum. Imò verisimile est, Maxentium prius fuisse deuictum, quàm Constantinus Iudices daret,qui Romæ causam Cæciliani cognoscerent. Quomodo alioqui, Roma per Maxentium Constantini hostem occupata,Constantinus in Vrbe quicquàm effecisset? Septimus porrò Imperij Constantini annus agebatur,quando is Maxentium in virtute signi Crucis deuicit,authore Socrate lib.1.cap.1. Quo posito, necesse est, Iulium Papam non sedisse in Cathedra Petri ante vigesimum octauum annum Imperij Constantini. Postremò historiæ Latinorum,quibus hac in re plus credendum est, tradunt, Nicænam Synodum sub Siluestro habitam, vti ex ijs, quæ postea dicentur, liquidò apparebit.

℞. Nicænam Synodum non præcipuè ab Imperatore Constantino, sed magis necessariò à Pontificibus alijs quidem, sed maximè Romano conuocatam fuisse.

Quin Constantinus Imperator Synodum Nicænam conuocauerit,nemo dubitare potest,qui vel Ecclesiasticam historiam legerit,vel iuris Romani peritus fuerit. vtpote quod illa collegia tanquàm illicita condemnauit,quibus in vnum coëundi legitima potestas facta non fuisset. Quid quòd cùm plerique ciuiles magistratus illo tempore à fide Christi abhorrerent, nunquàm Episcopis commeatum liberum præbuissent,absque Imperatoris publico mandato? Sed in hoc versatur tota quæstio,vtrum vel solus Imperator,vel is præcipuè Synodum indixerit, nec ne? Protestantes quippe ab Imperatore alijsque Regibus vel solis,vel potissimùm Synodos indici volunt: nos verò ab illis quidem tanquàm Ecclesiæ aduocatis, sed nec ab eis solis, nec ab eis potissimùm Synodos Episcoporum aut olim fuisse indictas, aut nunc esse conuocandas,defendimus. Nisi enim Synodi in nomine Christi congregentur,nunquàm sciemus,quòd is sit in medio earum. *Matth.18.* At Christus nunquàm dedit Imperatoribus aliquam huiusmodi præcipuam potestatem,sed tantùm eam ciuilem potestatem illis reliquit,quam iure Gentium vel Ciuili prius acceperant. Verùm Petro dedit potestatem pascendi non agnos tantùm,sed etiam oues,quæ sunt matres agnorum,atque illum iussit confirmare fratres suos,id est, tam alios Christianos,quàm ipsos Episcopos. Pastoris verò est,vocare oues suas nominatim,& eas educere ad pascua,& reducere. *Ioan.10.* Prima igitur Synodorum potestas est penes Petrum,& Petri Successorem. Cui rectè suffragatur etiã ciuilis Imperatorum & Regum Christianorum potestas. Nec refert,quo tempore interueniat Petri vel Successoris eius potestas: Vtrum præcedat iussio eius,an in ipsa re authoritas adsit,an ratihabitio subsequatur. Nam id tãtùm expetitur,vt *in Christi nomine*,hoc est, in potestate,quam Christus ad eam rem instituit, Synodi coëant. Vtrum autem id fiat,nec ne: vt ex Pastorum aliorum, sic potissimùm ex primi Pastoris vel consensu vel contradictione intelligitur. Ac Synodum Nicænam *ex Sacerdotum*,hoc est,Episcoporum consensu indictam esse,Ruffinus testatur in priore historiarum suarum libro. cap. 1. Inter cæteros aũt Sacerdotes Romanum etiam eidem Concilio assensum præbuisse, Theodoretus narrat lib.1. cap.7.
Trecenti decem & octo(inquit) *Episcopi Niceæ in vnum conuenerant. Episcopus autem Romanus propter ætatem admodum ingrauescentem abfuit,verùm duos illò misit presbyteros, potestate illis concessa, actis illius Concilij assentiendi.* Hæc ille. Nec tantùm id animaduertendum est,Pontificem Romanum per suos presbyteros actis Concilij assensisse, verùm etiam illud, quòd hi duo *presbyteri* subscripserunt eidem Concilio ante quoscunque etiam Apostolicarum Sedium Episcopos. Nam in ipsis Episcoporum subscriptionibus primas quidem Osius Cordubensis Episcopus omnium permisione extra ordinem tulit, velut qui fide in persecutione gloriose confessus,ob eamq; rem Imperatori ac toti Synodo percharus esset. Post Osium verò sequuntur nomina *Viti & Vincentij* presbyterorum, qui locum Episcopi Romani suppleuêre. Ac proprium hoc sedi Romanæ est, vt siue Episcopus, siue Presbyter, seu Diaconus locum Episcopi Romani suppleat, omnibus alijs Episcopis & Patriarchis in Concilio præferatur, cùm tamen Presbyteri, qui vices aliorum Episcoporum agunt,non nisi post omnes Episcopos suffragium ferant,aut subscribant. Oportuit enim aliquid inter primam sedem & sequentes interesse. Romanus igitur Pontifex non modò assensit Synodo Nicænæ,verùm etiam assensit primo in loco,velut cuius assensus maximè omnium esset necessarius. Imò Damasus in Pontificali scribit, Concilium id *cum Siluestri consensu factum esse.* Quibus verbis indicat, non tantùm post coitionem Episcoporum affuisse consensum Siluestri, sed præterea in hoc

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
314	Idem Syluester sedit.an. 20.d. 4. S. Primum vniuersale Concilium Niceæ ex 318 Episcopis pro consubstantialitate filij Dei contra Arium. Locò Episcopi Romani aderāt Vitus & Vincētius. Zozomenus lib. 1. c.16. confirmatur idem Concilium à Syluestro. in Tom.1.Conciliorum.	Constantin⁹.1. an.30. m.10.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

58. De Acesio Nouatiano.

Acesius sectæ Nouatianorum Episcopus à Cōstantino Magno interrogatus, cur se à communione seiungeret, dixit, *eos qui post Baptismum in illud peccati genus, quod sacrosanctæ Scripturæ peccatum ad mortem appellant, delapsi fuissent, non debere diuinorum Mysteriorum fieri participes: sed ad pœnitentiam cohortandos, & remissionis spem non à Sacerdotibus, sed à Deo expectandam, qui & potest, & authoritatem habet peccata remittendi.* Socrates li.1. cap.7. Hinc manifestè patet, Protestantes, qui nūc sunt, cum Nouatianis eatenus consentire, vt neutri velint Sacramentum aliquod pœnitētiæ esse, quod à Sacerdotibus administrari queat, sed pœnitentiam quidem aliquam esse fateantur, cuius tamen dispensandæ authoritas nō non sit penes Sacerdotes.

59. De hæresibus Eustachij.

a Eustachius ex monacho Sebastiensis Armeniæ Episcopus in Concilio Cæsareæ Cappadociæ habito abdicatus, quòd se habitu pro dignitate Sacerdotij parum decoro vestiuerat, præter ritus & consuetudines Ecclesiasticas multa tentauit. Socrates. lib. 2. cap. 33.

De Nuptijs.

b Nuptias damnauit, docēs nullum eorum, qui sunt in coniugio, habere in Deo spem.

c Nonnulli Eustachiani carnibus vesci detestabantur.

De

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

Constantinus dixit: *Erigito tibi scalam Acesi,* & solus in cœlum ascendito. Sozomenus lib.1. cap. 21. quod ironicè dictum esse, non est dubium. Lactantius Firmianus de vera sapientia lib. 4. cap. 30. *Cùm Nouatiani aut Ariani, seu quilibet alij nominantur, Christiani esse desierunt, qui Christi nomine amisso, humana & externa vocabula induerunt. Sola igitur Catholica Ecclesia est, quæ verum cultum retinet.* (Et pòst) *Quia singuli quique cætus hæreticorum se potissimum Christianos, & suam esse Catholicam Ecclesiam putant: sciendum est, illam esse veram, in qua est cōfessio, & pœnitētia, quæ peccata, & vulnera, quibus subiecta est imbecillitas carnis, salubriter curat.* Hæc vtique regula proposita est à Lactantio, vt distingueret Catholicos à Nouatianis, qui pœnitentiam, hoc est, Confessionem & Sacerdotalem absolutionem sustulerunt. In Catholica verò Ecclesia & Cōfessio criminum semper fuit, & pœnitentia, quæ salubriter curabat peccata. Sacerdos enim, qui peccatorem absoluebat, medici loco erat. Absolutio autem ipsa fuit medicina, quæ curabat pœnitentis vulnera.

a Concilium Episcoporum Gangris in Paphlagonia coactum *gradu Episcopali Eustachium dimouit,* eiusque dogmata damnauit. Soc. lib. 1. cap. 33.

b *Si quis nuptias accuset, velut mulier fidelis cum viro suo dormiens, in regnum Dei introire nō possit, anathema sit.* Cōcil. Gagrens. can. 1. Sed can. 9. idem Concilium docet, *virginitatem propter sanctitatem ipsius absque contumelia nuptijs illata rectè suscipi.*

c *Si quis eum condemnat, qui carnem (præter sanguinem, & idolothytum, & suffocatum) cum pietate & fide comedit, tanquàm eò quòd ea vescatur, spem non habeat, sit anathema.*

d Paphnu-

hoc affuisse, vt coire possent: adeo vt Epilogus Synodi Romanæ sub Siluestro habitæ dicat, *trecentos*
92 *decem & octo Siluestri vocatione fuisse congregatos.* Atque etiam in Actione 18. Sextæ Synodi scriptũ est,
Constantinum & Siluestrum magnam Synodum in Nicæa congregasse. Cedrenus auctor Græcus, ex eoque
93 minus fauens Romanis, tamen in compendio historiarum addit, *Vitum & Vincentium Siluestri loco & nomine Synodo Nicææ præfuisse.* Nec tantùm cæteri Chronographi, vt Marianus Scotus, Regino, Platina &
Photius in lib. de septem Concilijs, verùm etiam Ecclesiastica traditio, & instrumenta publica idẽ ipsum
confirmant. Extat enim & Epistola Synodi ad Syluestrum (sub finem Concilij Nicæni) & rescriptum
Siluestri ad Synodũ Nicænã. Denique in Synodo ducentorũ, septuaginta & amplius Episcoporum in-
94 tra Thermas Domitianas celebrata, Siluester dixisse legitur: *Quicquid in Nicæa Bithyniæ constitutum est,
ad robur sanctæ matris Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ à sanctis sacerdotibus trecentis decem & octo, nostro
ore conformiter confirmamus. Omnes qui ausi fuerint dissoluere definitionem Sancti & magni Concilij, quod
apud Nicæam congregatum est, sub præsentia pijssimi & venerandi principis Constantini Augusti, anathematizamus. Et dixerunt omnes: Placet* De hac Romani Pontificis in conuocandis Generalibus Cõcilijs potesta-
te, dicetur postea sæpissimè, prout locus postulabit, aut occasio se offeret. Prima Synodus Nicæna
Can. 6. ait: *Antiqui mores seruentur, qui sunt in Ægypto, Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in alijs Prouincijs sua priuilegia & authoritates Ecclesijs conseruentur.* Et Can. 7. *Quoniam obtinuit
consuetudo & antiqua traditio, vt qui est in Ælia Episcopus, honoretur: habeat honoris consequentiam, Metropoli propria dignitate seruata.* Hæc Patriarchalium Ecclesiarum eximia priuilegia, quæ ante Synodum Nicænam recepta sunt, non potuerunt Synodali Episcoporum consensu stabiliri, qui nullibi ante illam Synodũ ex omnibus, aut etiam plerisque gentibus in vnum conuenerunt. Aut igitur ab Apostolis, aut ab
vno quopiam eorũ, aut certè à Principis Apostolorum Successore, hic ordo præscriptus fuit. Quicunq;
95 verò illum præscripsit, & vnius Pastoris Primatum in Ecclesia esse declarauit, & illum non nisi ob honorem D. Petri constitutum esse. Cur enim plures familiæ ad vnius primum Parochi curam? cur plures Parochiæ ad vnius Episcopi Diœcesim? cur plures Episcoporum Cathedræ, ad vnius Primatis præfecturam? cur etiã plures Prouinciæ ad vnius Patriarchæ iurisdictionem aggregantur: nisi vt ipsi demũ
Patriarchæ vni etiã primo Pastori subsint, præsertim cùm nec Patriarchæ æquali omnes honore potiantur, sed Hierosolymitanus quarto, Antiochenus tertio, Alexandrinus secundo, Romanus aũt primo loco præsideat? Porrò quòd hæc vnitas ad D. Petri honorem præcipuè tendat, illud certissimo argumento est, quoniã iis potissimùm Ecclesiis hic maximus honor est habitus, quæ per D. Petrum honore quopiam insigni affectæ sunt. Nec enim alia ratio vnquam audita est, cur Alexandria non solùm Carthagini, Epheso, Corintho, vtrique Cæsareæ, Mediolano, & Rauennæ, verùm etiam Hierosolymis & Antiochiæ prælata sit, quàm quôd Marcus Euangelista D. Petri auditor & discipulus illuc sit à D. Petro missus, vt Sedem ibi stabilem figeret. Et quoniam idem Petrus Antiochiæ septem annis consederat, illa etiã
prælata est Hierosolymis, vbi & Christus est passus, & duo viri Apostolici Iacobus & Simeon, alter post
alterum consederunt. Iam verò cùm Petrus ipse Cathedram suam Romæ fixisset, ibiq; ex Domini mandato (vt D. Ambrosius commemorat, lib. 5. Epist. 32.) mortem obiuisset: meritò factum est, vt Roma
esset omnium Ecclesiarum prima, id quod antiquissimus hic ordo Ecclesiæ iam inde ab initio vsque in
hodiernũ diem perpetuò seruatus contestatur, & clamat. Vnde Hieronymus in Epist. 68. *Romanæ fidei
96 se esse participem, Alexandrina Ecclesia gloriatur.* Et Epist. 78. *Prædicationem Cathedræ Marci, Cathedra Petri sua prædicatione confirmet.* Denique in Concilio Chalcedonensi Actione 16. Sextus Nicænæ Synodi
Canon (Paschasio eum recitante) sic incipit: *Ecclesia Romana semper habuit Primatum.*

In ipso Chalcedonensis Concilij fine, Atticus Episcopus docet, qualiter Formata Epistola fiat ex
Decreto Nicæni Concilij. *Græca* (inquit) *elementa literarum, numeros etiam exprimere nullus, qui vel te-
97 nuiter Græci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis Epistolis Canonicis, quas mos Latinus Formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc à Patribus trecentis, decem & octo Nicææ cõgregatis saluberrimè inuentũ est & constitutũ, vt Formatæ Epistolæ hãc calculationis seu supputationis habeãt rationẽ, id est, vt assumantur in supputationẽ prima græca elemẽta Patris, & filij & Spiritus sancti, hoc est, π, υ, α. Quæ
elemẽta & octogenarium, & quadringentesimum, & primum significant numerũ. Petri quoque Apostoli prima
litera, id est, π. quæ numerum octoginta significat. Eius quoque, qui scripsit Epistolam, prima litera: cui scribitur, secunda litera: accipientis, tertia litera: ciuitatis quoque, de qua scribitur, quarta: & Indictionis (quæcunque
est) temporis idem, qui fuit, numerus assumatur: atque ita his omnibus Græcis literis, quæ (vt diximus) numeros
exprimunt, in vnum ductis, vnam, quæcunque fuerit collecta, summam Epistola teneat. Hanc qui suscipit, omni
cum cautela requirat expressè, addat præterea separatim in Epistola Nonagenariũ & nonum numerum, qui secundùm Græca elementa significat, Valete in Domino.* Dignum verò animaduersione est, quòd vt personarum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Constantinus.
336.	35. S. Marcus Prisci filius Romanus sedit m. 8. d. 22.	

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

De Presbyterorum vxoribus.

d Benedictionē & communionē *Presbyteri habentis vxorē, quā lege, cùm Laicus esset, duxisset*, declinandā præcepit. Socrat. ibidē. Licuit igitur Laico apud Græcos vxorem accipere, & posteà Sacerdotio fungi. Sed post sacros Ordines nunquam licuit vxorem ducere. At Protestātes nullo nec Latinorum, nec Græcorū exemplo repetūt coniugia, quoties libet, etiam post Sacrorum Ordinum susceptionem.

De locis Sanctis.

e Loca Sanctorum Martyrum & Basilicas contemnebant.

f In Dominico ieiunandū docuit.

De Ieiunijs.

g Ieiunia præscripta auersabātur, quod Lutheranos & Caluinistas hodie passim facere, certissimum est.

De Habitu.

h Suos peregrino vestitus genere vti voluit, velut in hoc iustitia quædam esset, adeo vt mulieres virili veste induerentur.

§. Lutherani & Caluinistæ calumniam in eo nobis faciunt, quòd dicunt, nos in veste iustitiā constituere, quod nos non facimus.

60. De Asterio Ariano.

a Asterius Sophista scripsit, Christū esse Dei virtutē, sicuti Moses locustā & erucā dixit esse magnā Dei virtutē. qui Asteri⁹ posteà in persecutione sacrificauit Idolis. Socra. lib. 1. c. 24.

De Fautoribus Arianæ hæreseos.

Eusebius Nicomediæ, & Theognis Nicææ Episcopus noluerūt abdicationi Arij subscribere, quamuis fidei formulæ consentirent.

Arij

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

d Paphnutius confessor (vt est apud Sozomenū li. 1. c. 22.) in medio Nicæni Consessus dixit, *Veterem Ecclesiæ traditionem esse, vt qui cælibes gradum sacerdotalem consecuti fuissent, posteà minimè vxores ducerent: qui autem post nuptias ad eum Ordinem vocati essent, hi ab vxoribus, quas habebant, minimè separarentur. Atque ista quidē licet coniugij expers, suasit Paphnutius. Cuius sententiam approbauit Concilium: & de hac re nullam legem tulit, sed eam in cuiusq. arbitrio, non in necessitate poni voluit.* Et Cōc. 1. Neocæsar. c. 1. *Presbyter (ait) vxorem ducens, Ordine suo mouetur.*

e *Si quis docet, domum Dei contemnendam esse, & in ea populi conuentus esse despiciendos: anathema esto.* Conc. Gangren. C. 5. Idem in Can. 6 & C. 20.

f *Si quis, tanquam hoc continentiæ conuenire iudicans, Dominico die ieiunauerit: anathema esto.*

g *Si quis eorum, qui exercētur absq. corporali necessitate, se insolenter gerat, & tradita ieiunia, quæ communiter seruantur ab Ecclesia, dissoluat, perfecta in eo residente ratione, sit anathema.* Conc. Gang. Can. 19.

h *Si vir aliquis propter eam, quæ existimatur, exercitationem pallio vtatur, & tāquam ex eo iustitiam habens, condemnet eos, qui beros* (hoc est, sericas vestes) *cum pietate ferunt, quiq. alia communi veste vtuntur, sit anathema.* Ibidem. C. 12. & 13. Vestis certè non affert iustitiam homini, nec id vnquam ita esse docuit Ecclesia, verùm docet, quid aliquis vouerit, & distinguit regulas, & genera eorum, qui exercentur, monetq́; non deesse inter Christianos, *qui vendiderint omnia quæ habuerunt, seq. ipsos propter regnum cælorum castrauerint, & Christum secuti sint, vt perfecti essent.* Math. 19. Cuculli autem, quo Monachorum caput iam olim tegi solebat, fit mētio apud Sozom. lib. 3. cap. 13.

a Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi. 4. *Crede in Filium Dei Iesum Christum consubstantialem per omnia generanti, sapiētiam Dei, & virtutem, & iustitiam substantialem.*

Constantinus Magnus Arium, Eusebiū & Theognidem exilio multauit, & pœnam capitis in eum constituit, qui librum ab Ario conscriptum non illicò incendisset. Sozom. lib. 1. ca. 20.

Fidem

Sanctißimæ Trinitatis primas literas Græcas, ita etiam & D. Petri primam literam exprimi voluerunt: certè eo ipso docentes se, vt fidē vnius Dei Patris & Filij, & Spiritussancti constanter tenere, sic etiam in vnitate Petri Apostolorum Principis, atque in Cathedræ, quam ille fundauerat, communione perseuerare. Addita verò est etiam Paschatis mentio, vt ne in ritibus quidem externis (qui saltem vniuersales forent) aliqua dissensio reperiretur. Nam vt per has solennes literarum formas significare volebant, Catholicæ communionis eum Clericum esse, qui eiusmodi literas detulisset: sic forma Catholica ad eam rem vndique electa est. Vt nimirum & Trinitas omnium rerum Caput, & Petrus omnium Episcoporum Caput, & Pascha omnium Ecclesiasticorum Festorum Caput in ijsdem literis delinearetur.

Domino & Sanctißimo Fratri Syluestro Episcopo Marinus vel cœtus Episcoporū, qui adunati fue-
98 rant in oppido Arelatensi. Ca.1. *Quæ decreuimus communi Concilio, Charitati tuæ significamus, vt omnes sciant, quid in futurum obseruare debeant de obseruatione Paschæ Domini, vt vno die & tempore per omnem orbem obseruetur, & iuxta consuetudinem literas ad omnes tu dirigas.* Duæ res in hoc Arelatensis Concilij Decreto ponderandæ sunt: vna, quòd acta eius Concilij mittebantur ad Syluestrum Pontificē Romanum, cuius intereret, maiora Ecclesiæ negocia scire: altera, quòd ab eo petitur, vt literas de obseruatione Paschatis ad omnes dirigat, idque *iuxta consuetudinem.* Moris igitur fuit ante Cōcilium Nicænum (nec enim poterat illa Syluestri tempore consuetudo appellari, quæ post Nicænam Synodum iam tunc peractam inchoata fuisset) vt quicquid vniuersis fidelibus erat intimandum, per Episcopi Romani literas potißimùm intimaretur. Vnde hoc obsecro? nisi quia Romanus Episcopus fuit principium & Caput totius Ecclesiasticæ communionis? à quo quicquid profectum esset id Catholicum, & ex omnium Episcoporum sententia vel iam statutum, vel mox constituendum sciretur.

99 Synodus Romana sub Syluestro can. 20. *Nemo iudicabit primam Sedem, quoniam omnes Sedes à prima Sede iustitiam desiderant temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à populo Iudex iudicabitur. Et subscripserunt 284. Episcopi, & 45. Presbyteri, & 5. Diacones, & duo Sequentes* (id est, Acoluthi) *& Augustus Constantinus, & Mater eius Helena. Et fixit Canonem hunc Syluester Episcopus in vrbe Roma, & omnibus Episcopis aspersit. Actum in Traianas Thermas 3. Kalend. Iunij, Domno Constantino Augusto tertio, & Prisco Consule.*

Plures quàm viginti Canones in Synodo Nicæna vel conditos, vel quauis ratione editos & approbatos fuisse, idq́; ab antiquißimis Patribus tam Græcis, quàm Latinis abundè contestatum esse.

Athanasius & AEgyptij scribentes ad Marcum Pontificem Romanum, petunt ab eo septuaginta Nicænæ Synodi capitula, quæ per Victorem & Vincentium Presbyteros Apostolicæ Sedis Apocrisarios
100 ad Syluestrum missa sint. *Optamus* (inquiunt) *vt à vestræ Sanctæ Sedis auctoritate, quæ est Mater & Caput omnium Ecclesiarum, ea capitula percipere per præsentes legatos mereamur.* Respondet Marcus Papa: se à suis, qui Nicænæ Synodo interfuerunt, didicisse omnia sic fuisse comparata, vt in AEgyptiorum literis
101 perscriptum erat. Ibique Pontifex Marcus non modò affirmat, *Sanctam Romanam Ecclesiam semper immaculatam mansisse, verùm etiam prædicit, eandem* (*B. Petro Apostolo opem ferente*) *in futuro firmam & immobilem omni tempore mansuram esse. Quia Dominus fidem B. Petri non defecturam promisit, & confirmare eum fratres suos admonuit. Quod* (inquit) *Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores semper fecisse, cunctis est cognitum.* Has Epistolas tàm AEgyptiorum, quàm Marci Papæ, omnino confictas esse, Protestantes affirmant: atque ex omni antiquitatis memoria conantur docere, non septuaginta, sed tantùm viginti capitula fuisse Nicænæ Synodi. Quibus nos non, opinor, malè respondemus. Si hæc sunt ab aliquibus conficta: id nobis obesse non debet, qui eius mendacij nullo modo conscij simus. Imò longißimi tēporis, atque adeo plurium seculorum præscriptionem Aduersarijs opponimus in quo interim spatio fidem bonam & in Maioribus nostris versatam esse accepimus, & in nobis versari coram Deo & Angelis eius attestamur. Nam Gratianus cùm ante annos quadringentos, Isidorus verò etiam ante nongentos hanc rem tradiderint: non est dubium, quin nos ab omni fictione in hac re longißimè absimus. Itaque etiamsi hæc fuerint aliquādo ficta: nos tamē, qui hoc intelligere non possumus, non idcirco debemus ea, quæ bona fide poßidemus, aut alijs vltrò concedere, aut pro derelictis habere. A nobis igitur cùm & rei honesta possesio, & iuris necessaria præsumptio stet: ne audiendi quidem essent Aduersarij, quic-

Ciuitas Dei, ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceſsio.

Ciuitas Diaboli, ſeu Schiſmatici & Apoſtatæ, qui ſucceßionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
336.	35. S.Marcus	

☞ Hæretici & Pſeudoprophetæ.

Arij verò hæreſim præcipuè tuebantur Menophantus Epheſiorum Epiſcopus, Euſtachius Sebaſteæ, Secundus Ptolemaidis, Quintilianus Gazeorũ, Valens Murſiæ, Vrſacius Singidonis, Narciſſus Neroniadis, Stephanus Antiochiæ, Maris Chalcedonis, Theonas Marmaricæ, Georgius Alexãdriæ Epiſcopus, & Presbyteri, ac Diaconi permulti varijs in locis, Synodique nonnullæ in Antiochia, Tyro, Niçæa Thraciæ, Seleucia & alibi celebratæ, ſed omnes non niſi Prouinciales.

De Euphrata Ariano.

a Euphratas Coloniorũ Pſeudopræſul Chriſtũ negabat Deũ. In Synodo Agrippinẽſi, Tom. 1. Concil.

De Sectis Arianorum.

b Ariana hæreſis in tres ſectas abijt, in Aëtianos ſeu Eunomianos: in Macedonianos, Semiarianos, ſeu Pneutomachos: & in eos, qui manent in veteri ac proprio Arianorum nomine, quorũ Dux Acatius Cæſareæ in Paleſtina Epiſcopus: Cõſtantius verò Imperator eiuſdem hæreſeos patronus extitit. Dicemus iã ordine de ſingulis.

61. De Acatianis.

c Ariani ſeu Acaciani filiũ patri ſimilem, non tamen conſubſtantialem dicebant. Vnde apud Seleuciam Iſauriæ ita decretum eſt. *Coëſſentialis vocem reijcimus: diſsimilitudinem verò deteſtamur: ſimilitudinem verò Filij ad Patrem clarè confitemur.* Epiphan. Hær. 73.

62. De

☙ Doctores Catholici, & Cuſtodes murorum Eccleſiæ.

Fidem Catholicam aduerſus Arianos propugnârunt omnes Romani Pontifices, Syluester, Marcus, Iulius, atq; etiam Liberius, vt ſuo loco demonſtrabitur. Alexãder & Athanaſius Alexandriæ Epiſcopi, Macarius & Cyrillus Hieroſolymorum, Euſtachius Antiochiæ, Hilarius Pictauienſis, Lucifer Caralitanus, Euſebius Vercellenſis, Oſius Cordubenſis, Eleuſius, Antonius Eremita, Conſtantinus Magnus, Cõſtans filius eiuſdẽ Conſtantini, & Synodi œcumenicæ, Nicæna, & Sardica, præter plurimas Prouinciales, Romanam, Antiochenam, Arelatenſem, Colonienſem, Hieroſolymitanam, Syrmienſem & Laodicenſem.

a Seruatius Tungrorum Epiſcopus in Conc. Colonienſi dixit: *Quid fecerit, quidue docuerit Euphratas Pſeudoëpiſcopus: non opinione, ſed veritate cognoui, pro finitimi loci coniunctione Ciuitatis, cuique publicè & domeſticè obſtiti ſæpe, cum ille Chriſtum Deum negaret, audiente Athanaſio &c.*

b Athanaſius in Epiſtola de Synodis Arimini & Seleuciæ. *Mala ſoboles* (vt in Prouerbijs ſcriptum eſt) *patrem execratur. Ipſi autem Ariani in ſe mutuò reſurgunt, & à patribus ſuis deficientes, non tuentur eandem ſententiam, ſed varius & multiplicibus mutationibus iactantur: & aduerſus Nicænam Synodum contendentes, multas Synodos inſtituerunt, in quarum ſingulis nouam ſemper fidem edentes, in nulla earum perdurare poſſunt, neq; vnquàm aliter facient, quoniam malè quærendo, non inueniunt ſapientiam, quam odêre.* §. Nónne hîc Zuingliani & Caluiniſtæ ad viuum depinguntur, qui non aliter à Luthero, quàm Eunomiani & Macedominiani ab Ario deſciuerunt?

c Athanaſius in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ. *Acacius quidnam Euſebio ſuo Magiſtro reſponderit, qui non ſolùm Synodo Nicænæ ſubſcripſit, ſed per Epiſtolam ſuis populis ſignificauit, eã eſſe veram fidem, in quam in Nicæna Synodo conſenſum fuit? Etſi enim, vt voluit, ſe per Epiſtolam excuſaret, voces tamẽ Synodi nõ repudiauit. Quin & Acacianos criminatus eſt, quòd dicentes, Non erat filius priuſquàm naſceretur, eum ne ante Mariam quidem voluerint extitiſſe. Quid videlicet docebunt populos ab ipſis inſtitutos? An Patres ſuos lapſos eſſe?*

Non

quicquid in contrarium afferre parati essent. At nunc bonitate causæ nostræ confisi, nō recusamus, quin itemus etiam in iudicio cum illis, & ius nostrum in medio foro tueamur. Dicunt ergo, nō fuisse vnquam septuaginta Nicænæ Synodi capitula: idque quoniam viginti solùm Canones extant, nec plures olim apud se fuisse, Atticus, & Cyrillus, alijque tàm Orientis, quàm Occidentis Episcopi affirmârunt. Huic argumento primùm respondet hæc ipsa AEgyptiorum Epistola, quæ dicit, integra & vera eius Synodi capitula fuisse per Arianos combusta. Cuius rei non paruum id signum est, quòd in his viginti Canonibus, quos nobis reliquerunt, nihil ferè extat, quod ipsos Arianos vlla ex parte oppugnet: cùm tamen omnes historiæ clament, Arianam hæresim primam causam fuisse, cur ea Synodus conuocaretur. Deinde poterat fieri, & mihi verisimile fit, vt Synodus Nicæna verbo tantùm confirmaret Sacros Canones permultos in alijs anteà Concilijs, aut etiam in Epistolis Synodicis promulgatos: cùm interim de nouo nō nisi Canones viginti ederet, eos, qui nunc in eius Synodi nomine circumferuntur. Vnde etiam euenerit, vt alij solos Canones de nouo editos in scriptum retulerint, alij verò etiam illos antiquos, qui eo tempore confirmabantur, in Canonum Nicææ editorum numerum reponerent. Vtcunque id comparatum fuerit certissimum est, plures Canones, quàm hos viginti, qui nunc extāt, à Synodo Nicæna vel primùm conditos, vel aliqua ratione receptos, & posteris commendatos fuisse.

I. Nam (vt ab eo potissimùm incipiam) Socrates lib.1.cap.5. refert, Concilium non solùm Ario & omnibus eius opinionis Fautoribus anathema denunciasse, verùm etiam vetuisse, *ne Alexandriam Arius adueniret*, néue liber, quem Thaliam inscripserat, legeretur. Sozom.lib.1. cap.20. De quibus rebus non fit aliqua mentio in 20. Canonibus, qui iam extant.

ij. Deinde Eusebius in lib.3. de vita Constantini cap.13. testatur, in Synodo Nicæna obtentum fuisse, *vt vnum idemq́. tempus in salutari festo Paschatis celebrando ab omnibus obseruaretur.* At neq; hæc res in viginti Canonibus decreta fuisse inuenitur.

iij. Ex oratione etiam Constantini Magni (apud Eusebium de vita Constantini lib.3.cap.17.) colligitur, Nicænam Synodum vsque à prima Passionis die recoluisse Paschatis celebrādi tempus. Imò & Gennadius in Catalogo virorum illustrium (sub nomine Theophili Alexandrini) recursum quendam Paschalé narrat, quem magna Synodus Nicæna inuenerat. Idemq; facit Isidorus in Præfatione in opus Conciliorum. Quæ tamen res ad nos in eiusdem Synodi Canonibus minimè peruenerunt.

iiij. Præterea Synodus Nicæna in literis, quas ad Ecclesiam Alexandrinam dedit (quæ apud Theodoretū extant in libro historiarum primo cap. 9.) refert, seipsam decreuisse, vt Meletius in sua quidem ciuitate remaneat, nullam verò habeat potestatem manus cuiquam imponendi, vel quenquam ad aliquod munus Ecclesiasticum deligendi. vtque presbyteri ab eo designati & sanctiore ordinatione confirmētur, & omnibus presbyteris ab Alexandro ordinatis inferiores habeantur, nec quicquam omnino transigant absque consensu Episcoporum, qui sub ipso Alexandro sunt. Quorum certè nihil in his viginti Canonibus Nicæni Concilij promulgatum est.

v. Nihil etiam in ijsdem viginti Canonibus de Sabellio aut Photino perscribitur, quos tamen in Synodo Nicæna cōdemnatos, & Damasus in vita Siluestri, & Epilogus Romanæ Synodi sub Siluestro habitæ refert: nisi fortè (quod interdum suspicor) per Synodum Nicænam omnes antiquæ Synodi Catholicæ, quæ cum illa consenserunt, intelligi debeant. quanquam fit etiam mentio Photianorum seu Photinianorum apud Ruffinum in Eccles. Histor. lib. 10. cap. 6.

vi. Concilium Constantinopolitanum (apud Theodoretum lib.5.cap.9.) sic habet: *Sanctorum Patrum in Concilio Nicæno decisio est, vt singularum Ecclesiarum Antistites vnà cum finitimis Episcopis (modò ipsis ita visum fuerit) ministros ad Ecclesiarum commodum in suis ipsorum Prouinciis ordinent.* Hoc decretū in 20. Canonibus Nicænis minimè reperitur.

vij. Secundum Arelatense Concilium, quod penè statim post Nicænam Synodum in Gallia Narbonensi celebratum est, affirmat, *Magnam Synodum ante constituisse, vt qui fratres falsò accusasse conuicti essent, vsque ad exitum non communicarent, nisi digna satisfactione pœnituissent.* Porrò quod per *Synodum Magnam* Nicæna intelligatur, abundè liquet tùm ex ca.2.& 3. Nicæni, tùm ex ca.6. eiusdem Arelatensis Concilij, vbi dicitur eum, qui sine conscientia Metropolitani constituitur Episcopus, *iuxta Magnam Synodum* esse Episcopum non debere. Hoc autem ipsum reperitur Decretum in can.6. Nicænæ Synodi. Nunc verò nihil inter viginti Canones Nicænæ Synodi reperitur in eos decretum, qui fratres falsò accusassent.

viij Legati Prouinciæ Mauritaniæ Sitifensis in Africano Concilio dixerunt, can.14. *De fide Nicæni Tractatus audiuimus, verùm & de Sacrificiis inhibendis post prandium, vt ab ieiunis, sicuti dignum est, offerantur, & tunc, & nunc firmatum est.* Dicunt autem in Concilio Nicæno statutum esse, vt ne Sacrificium Eucharistiæ fieret, aut acciperetur, præterquàm à ieiunis. At hoc non habetur in 20. Canonibus.

Ambro-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
336	36. S. Iulius Rustici filius Romanus, sedit an. 24. m. 5. d. 16.	Constantinus, Constans, & Constantius ann. 24.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

62. *De hæretico Edicto Constantij.*

a Constantinus Imperator Synodum in Seleucia Isauriæ conuocans, præcepit, vt *Episcopi nihil præter Diuinas Scripturas Ecclesiasticæ fidei adderent.* Vnde Synodus ibi definiuit in hæc verba: *Coëssentialis vocem reijcimus velut à Scripturis alienam.* Epiphan. hær. 73. Fides etiam ab hæreticis Arianis Arimini edita (vt est apud Athanasium in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ) iubebat vocabulum substantiæ de medio tolli, eò quòd sacræ Scripturæ nusquam meminissent substãtiæ Patris & Filij. §. Nónne hoc ipsum, quod in Constantio & Arianis tãquam impium omnes sancti Patres condemnârunt, hodie renouant Lutherani & Caluinistæ, ad solas Scripturas, ad solas, inquam, nos reuocantes?

63. *De Metangismonitis.*

b Metangismonitæ dicebãt, Filium in Patre sic esse, vt vas minus in maiore.

64. *De Aëtianis & Eunomianis.*

a Aëtius Syrus vnigenitũ Filiũ alterius esse substantiæ, quàm sit Pater, primus asseruit. Basil. lib. 1. cont. Eunomium.

b Idem primus dixit ea, quæ secũdùm naturam dissimilia sunt, dissimiliter proferri. Vnde illa Apostoli verba, *ex quo omnia*, referebat ad Patrem: illa verò, *per quẽ*, ad filiũ velut patri dissimilem

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Non solis Scripturis nitendum in causis fidei.

a Hilarius in lib. contra Constantiũ Augustũ. *Nolo* (inquit Constantius) *verba, quæ non scripta sunt, dici. Hoc tandem rogo, quis Episcopus iubeat? Et quis Apostolicæ prædicationis vetet formam? Dic prius, si rectè dici putas: Nolo aduersum noua venena, nouas medicamentorũ comparationes. Nolo aduersum nouos hostes noua bella. Nolo aduersum nouas insidias concilia recentia. Si enim Ariani hæretici idcirco* ὁμοούσιον *hodie euitant, quia prius negauerunt: nónne tu hodie idcirco refugis, vt hi nunc quoq; denegent? Nouitates vocũ, sed prophanas, deuitari iubet Apostolus. Tu cur pias excludis? cùm præsertim ab eo dictum sit: Omnis Scriptura diuinitus inspirata vtilis est. Innascibilẽ scriptum nusquam legis. Nunquid & hoc negandum erit, quia nouum est? Decernis, similem Patri filiũ. Euangelia non prædicant. Quid est, quòd non refugis hanc vocem? In vno nouitas eligitur, in alio submouetur. Vbi impietatis occasio patet, nouitas admittitur: vbi autẽ religionis maxima & sola cautela est, excluditur.*

Epiphan. Hær. 71. *Oportet & traditione vti. Non enim omnia à Sacra Scriptura accipi possunt.*

Basilius in lib. de Spiritu sancto. cap. 27. *Dogmata, quæ in Ecclesia prædicantur, quædam habemus è doctrina scripto prodita: quædã rursus ex Apostolorum traditione, in mysterio, id est, in occulto tradita recepimus. Quorum vtraq; parem vim habent ad pietatem, nec his quisquã contradicit, quisquis sanè vel tenuiter expertus est, quæ sint iura Ecclesiastica.*

b Philaster Brixiens. Episc. in Catalogo hæreseωn. *Saluator non dixit, Filium in Patrem intrare, sed æqualitatis causam in Diuinitate & potentia docuit.*

a Athanasius in lib. de Synodis. *Aëtius cognomento Impius, in Arianam insaniam transiens, cum suis, quos decepit, naufragium fecit.*

b Basilius de Spiritu Sancto cap. 4. *Spiritus libertas nullo modo seruit iuxtam rerum sensibiliũ indignitatem* & cap. 5. *Ex quo*, etiam ad filiũ refertur. Ephes. 4. & Colossen. 2. Caput Christus, *ex quo* totum corpus augescit. Itemque *per quem*, ad Patrem interdum refertur. 1. Cor. 1. *Fidelis*

ix. Ambrosius in Epist.82. *Qui iterauerit coniugium, prærogatiua exuitur Sacerdotis. Nec solùm hoc Apostolus de Episcopo & Presbytero statuit* (ad Tit.1.) *sed etiam Patres in Concilio Nicæni Tractatus addiderunt neque Clericum quenquam debere esse, qui secunda coniugia sortitus sit.* Porrò neq; hoc decretum inter viginti Canones numeratur.

x. Hieronymus in Præfatione ad librum Iudith. *Hunc librum Synodus Nicæna in numero Sanctarũ Scripturarum legitur computasse.* §. Verùm neque ista computatio fit in illis 20. Cano.

xi. Idem in Epist. ad Oceanum. *In Nicæna Synodo à Patribus est decretum, ne de alia ad aliam Ecclesiã Episcopus transferatur.* Vbi hoc in 20. Canonibus? Nam Canon 16. de Episcopis non loquitur.

xij. Augustinus in Epist. 110. *Sedi cum Patre & Episcopo meo sene Valerio, quod Concilio Nicæno prohibitum fuisse nesciebam.* §. Significat ergo, in Concilio Nicæno prohibitum fuisse, ne Episcopus sibi successorem substitueret, cùm tamen neq; id in 20. Canonibus exprimatur.

xiij Idem lib. 2. de Baptismo contra Donatistas. cap. 9. testatur, *in plenario Concilio (quod antequam ipse natus esset, conuenerat) definitum esse, ne semel ab Hæreticis baptizati rebaptizarentur.* Qui locus cùm necessariò sit intelligendus de Nicæno Concilio, quod solùm ex plenarijs Concilijs, antequam natus esset Augustinus, conuenerat, tamen inter viginti Canones nullum tale Decretum recensetur.

xiiij Leo Papa in Epist. 76. *Quod nostris temporibus apud Chalcedonem de D. N. Iesu Christi incarnatione firmatum est, hoc etiam apud Nicæam mysticus ille Patrum numerus definiuit.* Definitio autem illa nusquam comparet inter 20 Canones Nicæni Concilij.

xv. Ratio literarum, quæ *formatæ* olim dicebantur, concepta est in Concilio Nicæno (in cuius tamen 20. Canonibus nulla sit earum mentio) quemadmodum Attalus refert in ipso fine Chalcedonensis Cócilij.

xvi Duplex Canon alter de Baptismo, alter de Eucharistia, citatur Græcè à Cuthberto Tonstallo in lib. de Eucharistia, quorum neuter habet suum inter *viginti Canones locum.*

Nec dubito, quin diligens Lector etiam alia multa ex antiquitate collegerit, quæ in Concilio Nicæno decisa fuisse commemorentur: quorum tamen nihil in eiusdem Concilij actis memoriæ proditum sit,

xvij & posteris commendatum. Nam & Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos, vt *subscriptionũ* Episcopalium meminit, sic etiam docet, *acta quædam Synodi Nicænæ fuisse, in quibus legi posset, quòd octo Episcopi Ariani à Synodo suscepti fuerint.*

xviij Denique præter Iulij, Marci, Fælicis, & Innocentij Pótificum Romanorũ Epistolas, in quibus fit mentio plurium Decretorum, quæ Synodus Nicæna ediderit: Isidorus in Præfatione in opus Conciliorum ita scribit: *Nobis quidam (e consortio fratrum nostrorum) Orientales testati sunt, se vidisse Concilium Nicænum habens potiorem quatuor Euangeliorum magnitudinem.* Vbi etiam plura in eandẽ sententiã sequũtur.

Vincentius Lirinensis meminit Epistolarum Iulij vrbis Romæ Episcopi, in libello quem scripsit contra Hæreses.

Athanasius in Episto. ad Solitar. vitam agentes. Eusebiani à Marcello Galatiæ Episcopo de hæresi reprehensi, hæreseos recrimitationem illi vicissim impingentes, hominem in exilium eiecerunt. *Ille autem*

102 *Romam profectus, sese innocentem docuit.* Epiphanius hær. 72. Marcellus Ancyræ inter hæreticos, velut qui declarasset, se cum Sabellio sentire, numeratus, *sermonem fecit ad Iulium B. Romanorum Episcopum,* suipsius defensionem faciens. *Beatissimo comministro Iulio, Marcellus in Domino gaudium.* Quandoquidem

103. aliqui ex condemnatis, prius ob hoc, quòd non rectè credunt, quos ego in Nicena Synodo redargui, *contra me scribere ad pietatem tuam ausi sunt, tanquam ego non rectè neque Ecclesiasticè sentiam, suam culpam in me transferre studentes: ea gratia necessarium duxi, me conferre Romam, & commonefacere te, vt eos, qui contra me scripserunt, accersas, quò præsentes ipsi in vtrisque à me redarguerentur, & quòd quæ contra me scripserũt, falsa sunt, & quòd adhuc nunc permanent in suo ipsorum errore priore, & horrenda contra Dei Ecclesiam, tùm contra nos præsides ipsorum, ausi fuerunt. Quandoquidem igitur apparere non voluerunt, cùm demiseris tu presbyteros ad eos: & hoc, cùm ego annum & tres integros menses in Roma vixerim, necessarium putaui hinc discessurus, meam fidem mea manu à me conscriptam cum omni veritate tibi tradere, quã didici, & ex Diuinis Scripturis sum edoctus, & simul de his, quæ ab ipsis male dicuntur, te commonefacere, quò cognoscas, quibus sermonibus ad decipiendos auditores vtentes, veritatem occultare volunt.* Et pòst: *Per libellum* (inquit Epiphanius) *ornauit suos sermones, quò occultet ea, quæ ab ipso dicta sunt, vt ne excidat per depositionem à communi Episcoporum collegio ac regula.* Et pòst: *Athanasius habebat Marcellum, velut qui se purgasset.* Hæc Epiphanius. Hinc apparet, eum non excidisse vnquam à communi Episcoporum collegio & regula, qui seipsum purgasset apud Pótificem Romanum, qui semper habitus fuit principium Ecclesiasticæ communionis. Cæterùm (vt id quoq; obiter dicam) Sozomenus lib. 2. ca. 31. refert, Marcellum in Concilio Sardicensi purgatum & ad Episcopatum restitutum esse.

Liberatus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
338	36. Idē S. Iulius.	Constans, & Constantius ann. 24.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

milem . Basilius De Spiritu Sancto Cap. 2.

c Eunomius latiùs asserebat, filium per omnia dissimilē Patri. Ruffin. Eccles. hist. li. 10. cap. 25.

De authoritate Ecclesiæ.

d Eunomius negauit, multitudini, antiquitati, & dignitati Christianorum plus deferendum esse, apud Basilium lib. 1. cōtra Eunom. qua etiam in opinione Lutherani & Caluinistæ Eunomianorum imitatores sunt.

Eupsychius primùm sectator Eunomij fuit, deinde ab Eunomianis diuisus est . Nicephorus lib. 12. cap. 30.

De sola fide.

e Eunomius fertur vsque adeò fuisse bonis moribus inimicus, vt asseueraret, *quòd nihil cuiquā obesset quorūlibet perpetratio ac perseuerantia peccatorum, si huius, quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset.* Aug. hær. 54. Nónne hoc idē Lutherani & Caluinistæ docēt, cùm nos ab omnib9 peccatis per fidem solàm, hoc est, per genus quoddam fiduciæ, quam ipsi soli docent, iustificari contendunt? quam fidē qui habet, eum quicquid delinquat, securum de vita æterna esse iubent.

65. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

delis Deus, per quem vocati estis in consortium Filij ipsius. Gal. 4. & Rom. 6.

c Basilius lib. 1. aduersus Eunomiū. *Eunomius iste Galata è rebus sibi ipsi turpissimis factus illustrior, Princeps atq. defensor totius hæresis appellari concupiuit.* Vnde arguitur à Basilio totis quinque libris.

d Athanasius in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ. *Quomodo eos, quib9 successēre, Patres suos appellabunt, quorū sententias ipsi culpant? aut quomodo ipsi veri apud Discipulos suos habebuntur, quibus persuadent præceptoribus credendum nō esse? aut quo iure ipsi Episcopi esse poterunt, si ab hæreticis, quos ipsi criminantur, constituti sunt?*

Hilarius de Synodis aduersus Arianos. *Cogitemus tot Sacerdotes sanctos & quiescētes. Quid de nobis Dominus iudicabit, si nunc anathematizantur à nobis? Ordinati enim ab his sumus, & eorum sumus successores.* Basilius Magnus in lib. 1. cōtra Apologeticum Eunomij. *Quid tu narras? Non dabimus plus antiquitati? non reuerebimur Christianorum multitudinem tam eorū qui sunt, quàm eorum qui fuerunt, ex quo Euangelium prædicatum est? Nullam rationem dignitatis eorum faciemus, qui omni spirituali gratia claruerunt?*

e Cyrillus Hierosolymitanus Cathecesi 15. *Si à peccatis mundaveris, ac deinceps opera habueris, sicut lana munda, manebit impolluta stola tua.* (Et pòst) *Non in hoc solū confidas, quòd credis, sed fidem ardentem cōserua, ita vt luceat lux tua corā hominibus per bona opera, ne blasphemetur propter te Christus.* Chrysost. in Homil. de Anna & Samuelis educat. *Professio Christi fit non tantùm per fidem, verùm etiam per opera, quæ si absint, periculum est, ne cum abnegantibus pœnas luamus. Profitentur se nosse Deum, sed factis negant. Tit. 1.*

Basilius constitut. Monasticæ. cap. 35. *Si Dominus charitas est, sine dubio qui charitatem non habet, is diuina gratia caret.* §. Non habet verò charitatem, qui solam fidem, qua iustificetur, habere se dicit: alioqui enim fides eius non sola iustificat, cùm sine gratia Dei nihil iustificet. *Qui verò charitatem non habet, is* (inquit Basilius secundū Scripturas 1. Cor. 13.) *diuina gratia caret.*

RR ij a Basi-

104 Liberatus in Breuiario: B. Athanaſius Romanum Pontificem appellauit.

105 Hieronym. in Epiſt. 16. dicit, Athanaſium cōfugiſſe Romam, quaſi ad tutiſsimū cōmunionis ſuæ portū.

106 Athanaſius in Epiſt. ad ſolitariā vitā agentes: *Euſebiani Romam contra Athanaſium ſcribunt. Epiſcopus autem Romanus Iulius Synodum iuſsit fieri, vbicunque vellemus: vt tutò & crimina obijcerent, & inuicem ſibi obiecta refutarent. Id enim eorum Legati, quum ſe vinci animaduerterent, poſtulârunt.* Papa igitur Synodum vbicunque vellet, conuocandi poteſtatem iam olim habuit, quia videlicet totius Eccleſiæ curam geſsit. Et pòſt: *Athanaſius ſemel re cognita, Romam profectus eſt, non ignarus hæretici furoris. Iulius verò Presbyteros ſuos Elpidium & Philoxenem cum literis ad Euſebianos miſit, certum diem definiens, vt aut præſentes ſe ſiſterent, aut cognoſcerent, ſe omnibus modis ſuſpectos haberi. Cæterùm Euſebiani vbi ſemel audiſſent, Eccleſiaſticum conſeſſum fore, vbi nec Comes affuturus eſſet, neque ſatellites pro foribus excubarent, nec ex Cæſaris præſcriptis omnia fierent, quibus rationibus & non aliis Epiſcopos vicerant, imò qui ſine hoc præſidio ne loqui quidem auderent: ita inhorruerunt, & metu quidem contracti ſunt, vt Presbyteros detinerent vltra diem condictam, cauſificationem interim turpem fingentes. Certè Presbyteros ſuos dimiſerunt cum abſurdiſſima excuſatione.* Et pòſt: *Romæ verò congregati Epiſcopi propè quinquaginta Euſebianos vt ſuſpectos, timenteſq́; ſe ſiſtere non receperunt, & quæ ab ipſis ſcripta eſſent, pro vanis habuerunt: nos autem receperunt, noſtramq́; communionem amplexi ſunt.*

107 Ex Epiſtola Iulij, quæ ad Euſebianos in Concilio 50. Epiſcoporum conſcripta extat apud Athanaſiū in Apolo. 2. *Si, vt dicitis* (Athanaſius & alij) *omnino in culpa fuerunt, oportuit ſcribere omnibus nobis, vt ita ab omnibus, quod iuſtum eſt, decerneretur. Epiſcopi enim erant, & non vulgaris Eccleſiæ, qui iſta patiebantur, ſed quam ipſi Apoſtoli ſuamet opera ad fidem inſtruxerant. Cur in primis nihil nobis de Alexandria ciuitate ſcribere voluiſtis? An ignari eſtis, hanc conſuetudinem eſſe, vt primùm nobis ſcribatur, vt hinc, quod iuſtum eſt, definiri poſſet? Quapropter ſi iſthic huiuſmodi ſuſpicio in Epiſcopum concepta fuerat, id huc ad noſtram Eccleſiam referri oportuit.* Et pòſt: *Quæ accepimus à B. Petro Apoſtolo, ea vobis ſignifico.*

108 Sozomenus lib. 3. cap. 7. *Athanaſius fugiens Alexandria, Romam aduentauit. Eodem tempore Paulus etiam Conſtantinopolitanus Epiſcopus fortè illò acceſſit, & Marcellus quoque Epiſcopus Ancyræ, & Aſclepas Gazæ Epiſcopus: qui cùm doctrinæ Arianæ aduerſaretur, in crimen vocatus eſt ab Arianis quibuſdā, quòd Altare euerterat, & fuit propterea abdicatus. Cuius locū in Eccleſia Gazæ adminiſtranda obtinuit Quintinianus. Itemq́; Lucius Epiſcopus Adrianopolis ab alijs accuſatus, ſua, quam regebat, Eccleſia ſpoliatus, Romæ ætatem degit. Quorū criminationes cùm Epiſcopus Romanus intellexiſſet, & omnes fidei Concilij Nicæni conſentientes reperiſſet, in cōmunionē recepit.* Ac cùm propter Sedis dignitatē cura omniū ad ipſum ſpectaret, *ſingulis ſuam Eccleſiam reſtituit, ſcripſitq́; ad Epiſcopos Orientis, eoſq́; incuſauit, quòd inconſultò de hiſce viris iudicaſſent, Eccleſiaſq́; perturbaſſent, cùm Decretis Concilij Nicæni ſtare nollēt. Deditq́; mandatum, vt quidam illorum omnium nomine ad diē conſtitutū accederent, perſpicuè declaraturi, ſententiā, quā de his tulerant, æquā iuſtamq́; eſſe. Quinetiā minatus eſt, ſe de reliquo non paſſurū eos inultos eſſe, niſi nouis rebus ſtudere deſiſterent.* Ita quidē ſcripſit Iulius.

109 *Athanaſius autem & Paulus ad ſuas Sedes reuertuntur, literaſq́; Iulij Epiſcopis Orientis mittunt. Quibus illi grauiter commoti, conueniunt Antiochiæ in vnum, & Epiſtolam verbis elegantibus ornatam & diſertè, vt Rhetorum mos eſt, compoſitam ad Iulium ſcribunt, eamq́; plenam Ironiæ, & minarum non expertem grauiſſimarum. Nam quanquam literis ſuis fatebantur, Eccleſiam Romanam primas apud omnes ferre, vtpotè quæ Apoſtolorum ſchola, & pietatis Metropolis (licet auctores Religionis Chriſtianæ primùm ex Oriente eò veniſſent) iā ab initio fuiſſet: tamen indignati ſunt, ſe poſteriores ideo ferre, quod magnitudine Eccleſiæ ſuperarentur.* Nec hæretici ergo negare poterant, quin Romana Eccleſia primas apud omnes tulerit.

110 Socrates lib. 2. cap. 11. & 13. Quoniam *Eccleſia Romana priuilegium præter cæteras obtinebat, cùm Iulius intellexiſſet, contra Athanaſium Antiochiæ pſeudoſynodum fuiſſe celebratam, ſcripſit eos contra Eccleſiæ Canones egiſſe, quòd illum ad Concilium non vocaſſent, quippe cùm Canon Eccleſiaſticus vetet, præter ſententiam Epiſcopi Romani Concilia celebrari.* Hoſius Epiſcopus Cordubenſis ad Conſtantium Imperatorem (teſte Athanaſio in Epiſt. ad ſolitar. vitam agentes) ita ſcripſit: *Ego Athanaſii accuſationibus non ſubſcribo, quem nos, & Romana Eccleſia, & vniuerſa Synodus innocentem pronunciauit.*

111 Sozomenus lib. 3. cap. 9. *Iulius* (ab Epiſcopis AEgypti) *certior factus, non tutum eſſe Athanaſio in AEgypto vitam agere, eum ad ſe accerſiuit. Ad illos autem, qui Antiochiæ in vnum conuenerant (nam fortè fortuna id temporis eorum acceperat Epiſtolam) ſcripſit: atque adeò incuſauit, quòd clàm contra fidem Concilij Nicæni nouas res moliti fuerant, quodq́; contra leges Eccleſiæ ipſum ad Concilium non vocârant. Nam legem eſſe ad Sacerdotij dignitatem ſpectantem, quæ pronunciat, Acta illa irrita eſſe, quæ præter ſententiam Epiſcopi Romani conſtituuntur. Ea autem, quæ Tyri, & in Mareote aduerſus Athanaſium decernebantur, iniqua eſſe.*

112 Sozomenus lib. 3. cap. 10. Occidentis Epiſcopi ad Epiſcopos Orientis reſcripſerunt; *ſe nunquam ab Athanaſij & Pauli communione refugiſſe, neque iam velle ab ea refugere, præſertim cùm Iulius Epiſcopus Romanus cauſa eorū accuratè cognita, illos neutiquàm condemnaſſet.* Quis hîc non videt, Epiſcopū Romanū primā Eccleſiaſticæ cōmunionis regulā ab oībus Catholicis haberi, eundēq; ſchiſmaticis vnicè inuiſum eſſe?

Synodum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperato. Rom.
348	36. Iulius sedit an.24.m.5.d.16.	Constantius Arianus.
351	37. Liberius.	

❧ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

65. De Macedonianis, seu de Spiritus sancti Diuinitate.

a Macedoniani à Macedonio vrbis Constantinopolitanæ Episcopo nominati, dicebantur & Semiariani, eò quòd Arianorum similes ex aliqua parte essent. Et Pneumatomachi, eò quòd Spiritus sancti cõsubstantialem cum Patre Deitatem vnà cum Ario negabant. Isti dicebant, Spiritum sanctum esse administratorium, & seruilem Spiritum, ex eoque creaturam, & non creatorem. Basilius Epist. 78.

b Photinus Syrmij (quod oppidum in Illyrico est) Episcopus, temporibus Constantini (auctore Epiphanio hæresi 71.) asseruit, Christum ante Mariam nõ fuisse.

c Trinitatis verò plenitudinem negauit. Neque vllam Dei verbi, aut Spiritus sancti putauit esse personam. Et Deum ergo singulum ac solitarium: & Christũ docuit solum hominem esse.

66. De Audeanis seu Vadianis.

a Audeani siue Anthropomorphitæ formam & partes humani corporis Deo tribuerunt. Epiphan. hær. 70.

b Tenebras, aquam, & ignem dicunt ingenita. Theodoret. hæret. Fab. lib. 4.

c Pascha cum Iudæis celebrabant. Epiphan.

De Di-

❧ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a Basilius Magnus in Epist. 78. *Declaratio recti sensus in eo est, si Spiritus sanctus à Patre & Filio non separetur. Oportet enim baptizari nos, iuxta quod à Domino accepimus, & credere sicut baptizamur: Glorificare verò Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, quemadmodum credidimus. Et posteaquàm hac in re conuenit, oportet simul cõmunionem eorum fugere, qui Spiritum sanctum creaturam esse dicunt.* Damasus in Cõcilio Romæ postea celebrato (vt habetur lib. 5. Theod. cap. 11.) *Anathema denunciamus omnibus, qui nõ liberè prædicãt Spiritũ sanctum vnius & eiusdẽ tùm essentiæ, tùm potestatis cum Patre & Filio.*

b Hilarius in lib. de Synodis. *Eam fidem retractemus, quæ tunc cùm Photinus Episcopatu deiectus est, Syrmij conscripta est. Credimus in vnum Filium Dei ante omnia secula ex Patre natum: Si quis hominem solũ dicit de Maria filium, anathema sit.*

c Hilarius in lib. de Synodis. *Si quis Patrem & Filium, & Spiritum sanctum vnam personam dicat: Anathema sit. Necessitas & tempus admonuit eos, qui tùm conuenerant, per multiplices quæstiones latius ac diffusius expositionem fidei ordinare: quia multis & occultis cuniculis in Catholicam domum ea, quæ per Photinum renouabatur, hæresis tentaret irrepere: vt per singula genera intemeratæ & illesæ fidei vnicuique generi hæreticæ ac furtiuæ fraudulentiæ contrairetur.*

a Athanasius in Orat. cont. Arianos, quòd ex Deo Deus est verbum: *Sicuti dum mentio fit de corde Dei, non humanum cor intelligimus: ita quoque dum Scriptura loquitur de vtero Dei, nõ ita accipiendum est, quasi corporeus sit ille vterus. Consuetudo enim est Sacræ scripturæ, humanitus ea, quæ supra hominem sunt, eloqui.*

b Basilius Homil. 2. in Hexam. *In principio fecit Deus cælum & terram. Multa sanè obticuit, vt ignem, aërẽ, aquam, quæ simul cum vniuerso substitêre.* Et pôst: *Dicimus tenebras non secundùm substantiam extitisse, sed affectionem esse, quæ aëri ex luminis priuatione accidat.*

c Concil. Laodicense, c. 7. *Qui quarta decima Luna primi mensis cum Iudæis Pascha celebrant, non sunt recipiendi, priusquàm condemnent omnem hæresim, in qua detinebantur.*

d Cyril-

Synodum Sardicam fuisse OEcumenicam & Generalem.

Athanasius in principio Apologiæ secundæ testatur, *in magno Concilio Sardico ad edictum religiosissimorum Principum Constantij & Constantis plures quàm trecentos Episcopos conuenisse ex multis Prouincijs Ægypti, Lybiæ, Pentapoleos, Palestinæ, Arabiæ, Isauriæ, Cypri, Pamphyliæ, Lyciæ, Galatiæ, Daciæ, Mysiæ, Thraciæ, Dardaniæ, Macedoniæ, Epiri, Thessaliæ, Achaiæ, Cretæ, Dalmatiæ, Scisciæ, Pannoniarum, Norici, Italiæ, Picini, Thusciæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, Brutiorum, Siciliæ, Africæ vniuersæ, Sardiniæ, Hispaniarum, Galliarum, Britanniarum*. Idem ferè ipsum tradit Hilarius de eadem Synodo in lib. de Synodis aduersus Arianos.

Sulpitius Seuerus sacræ historiæ lib. 2. *Constantinus* (Iunior) *iubet, ex toto orbe apud Sardicã congregari Episcopos. Synodus congregata Athanasium absoluit, &c.* Socrates lib.2.cap.16. *Edicitur Conciliũ Generale, vt omnes Sardicam conuenirent (est autem hæc ciuitas Illyrij) idq; de sententia duorum Imperatorum. Episcopi circiter trecenti, qui versus Occidentem habitabant, vt ait Athanasius, eò conueniunt. Ex Episcopis autẽ Orientalibus, vt Salinus narrat, solùm septuaginta sex Sardicam adueniunt.* Theodoretus lib. 2. cap. 7. *Ducenti & quinquaginta Episcopi, sicut est à veteribus memoriæ proditum, Sardicæ in vnum conuenêre.* Iustinianus etiã in fidei cõfessione, quã ad Ioannem Papam secundum transmisit, *Synodum Sardicensem appellat vniuersalem.* Quid multis? Literæ Synodicæ docent, ex quot gentibus ea Synodus conflata sit. Sic enim habent: *Sanctum Concilium, ab Episcopis Romæ, Hispaniæ, Galliæ, Italiæ, Campaniæ, Calabriæ, Aphricæ, Sardiniæ, Pannoniæ, Mysiæ, Daciæ, Dardaniæ, & Daciæ inferioris, Macedoniæ, Thessaliæ, Achaiæ, Epiri, Thraciæ, Rhodopæ, Asiæ, Cariæ, Bithyniæ, Hellesponti, Phrygiæ, Pisidiæ, Cappadociæ, Ponti, Phrygiæ minoris, Ciliciæ, Pamphyliæ, Lydiæ, Insularum Cycladum, Ægypti, Thebaidis, Lybiæ, Galatiæ, Palestinæ, Arabiæ, per Dei gratiam Sardicæ celebratum, omnibus vbique Episcopis, & ministris Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, dilectis Fratribus in Domino, Salutem.*

Porrò quòd Sardica Synodus etiam ex Romani Episcopi sententia fuerit indicta, perspicuum fit ex verbis Socratis lib.2.c.16. Testatur enim, Orientales Episcopos culpam absentiæ suæ à Sardica Synodo in Iulium Episcopum Romanum contulisse, *eò quòd nimis angustum tempus præstitutum esset.* Non autem potuisset vel suspicio aliqua culpæ in Romanum Pontificem cecidisse, nisi omnes sciuissent, illum fuisse conscium & approbatorem eius temporis, in quo Synodus illa indiceretur. Moris enim fuit, vt vel Imperator (saltem si Catholicus esset) cum Pontifice Romano communicaret, vel certè Pontifex Romanus peteret ab Imperatore Synodi Oecumenicæ conuocationem, vtque vel tempus & locũ ipse præscriberet, in quo Synodus coiret, vel certè hæc ad Imperatoris arbitrium referret. Quæ tùm paulò pòst in Synodi Constantinopolitanæ conuocatione ita se habuisse demonstrabuntur, tùm idipsum ex ijs, quæ protulimus, manifestè colligitur. Cùm eum Constãs Imperator Catholicã fidem amplecteretur, is nihil huius generis fecit, quod non prius de consilio vel rogatu primi Pastoris susciperet. Quantuli verò Imperatoris potestas in rebus sacris ex se habita sit (præterquàm si rectã fidem tuebatur, & ita vtilis erat Ecclesiæ) inde cognoscatur, quòd omnes Patres, qui ex Imperatoris Edicto Arimini conuenerant (quos Sozomenus lib.4.c 16. ad quadringentos fuisse tradit) inuito Imperatore atque etiã illo prohibente, ad suas singuli Ecclesias reuerterunt, eidemque Imperatori scripserunt in hæc verba: *Iam per hasce literas confitemur, tibiq; confirmamus, nos à nostro proposito & sententia nequaquam discessuros, legatis etiam nostris idem imperauimus.* Hæc habentur apud Socratem lib.2.c. 29. Ex quibus abundè liquet, Imperatoris potestatem in Concilijs cogendis non maiorem fuisse, quàm ipsis Episcopis visum esset per spontaneam obedientiam illi concedere. Neque enim Cæsares à Christo potestatem acceperant res sacras cum auctoritate obeundi, sed tantùm inseruiendi Ecclesiæ, quando Episcopi hoc expedire iudicarent.

313 Sardicense Concilium Canone. 3. aliâs. 4. Osius Episcopus dixit: *Quòd si aliquis Episcopus adiudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, vt iterum iudicium renouetur: si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, vt scribatur vel ab his, qui examinauerunt, vel etiam ab alijs Episcopis, qui in propinquo morantur, (Iulio) Romano Episcopo. Et si iudicauerit, renouandum esse iudicium, renouetur, & det Iudices. Si autem probauerit talem causam, vt ea non refricentur, quæ acta sunt: quæ decreuerit Romanus Episcopus, confirmata erunt. Si ergo omnibus placet, statuatur. Synodus*
314 *respondit: Placet.* Et Canone septimo Osius Episcopus dixit: *Placuit autem, vt si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui deiectus*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
352	Idem Liberius.	*Constantius Arianus.*

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

De diuitijs Clericorum.

[d] A Catholicorum communione abstinebant propter Episcopos diuites, & alia eiusmodi. Epiphan. Ibidem.

67. De Bonosianis.

[e] Bonosus Episcopus dicebat, Christum Dei Filium adoptiuũ esse, non autem naturalem. Isidorus Etymologiarum li.8.ca.5. Fit autem præterea mentio Bonosi, ac dãnationis eius in Epistola Innocentij Papæ primi, ad Martianum Episcopum, quæ numero est vigesima prima. Et apud Gregorium lib.9.Epist.61.

68. De Nouatianis huius ætatis.

[a] Sympronianus Nouatianæ hæresis sectator dicebat, solum Deum ignoscere posse pœnitenti: quod idem plerique Lutherani & omnes Caluinistæ hodie dicũt. Pacianus in Epistola 1. ad Sympron. Et in Epist.3. ad eundem refert, hoc continere tractatum omnem Nouatianorum, quòd post Baptismum pœnitere non liceat, quòd mortale peccatum Ecclesia donare non possit.

[b] Aiebant Nouatiani (vt est apud Ambrosium lib.1.cap.2. de pœnitentia) se Domino deferre reuerentiam, cui soli remittendorũ criminum potestatẽ reseruent. Hinc apparet, Nouatianos non prorsus pœnitentiam abstulisse, imò, vt Ambr.li.1. cap.1. dicit, ipsi pœnitentiã indicebãt, sed eandem non relaxabãt: cùm tamen (vt idem Ambrosius c.2. ait) qui soluendi ius non habet, nec

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

[d] Cyrillus Hierosolym. in Catech. 8. *Manifestè per prophetam dicit Dominus: Meum est aurum, & meum est argentum. Non est malum argẽtum, tu modò vtaris bene, seminans illud pauperibus.* Ecclesiam agros habuisse, constat ex oratione D. Ambrosij de Basilicis tradendis Epistol. lib. 5.

[e] Hilarius lib.6. de Trinit. tractans hæc verba Euangelij, *Hic est filius meus, ipsum audite, sic infert: Ne per communionem adoptiuæ hæreditatis cognomentum Filij Vnigenito Deo adderetur, naturæ veritas per significationem proprietatis ostensa est, Hic est filius meus. Donaui adoptionis plurimis nomen, sed iste mihi filius est. Hunc ego tanquàm Indice digito ac verbi significatione contingo, qua dico, & meus est, & hic est, & Filius est.* Hæc Hilarius. Porrò si quis rationem dictorum attendat, videbit eandem afferri posse, vt ista verba (hoc est corpus meum) doceantur non figurata, sed propria esse.

[a] Pacianus in Pirenæi iugis Barcilonæ Episcopus in Epistola 2. ad eundem Sympron. ait: *Quod Deus per Sacerdotes suos facit, ipsius potestas est. Nam quid est illud, quod Apostolus dicit, Quæ ligaueritis in terris, ligata erunt & in cœlis: & quæcunque solueritis in terris, soluta erunt & in cœlis? Cur hoc, si ligare hominibus ac soluere nõ licebat? An tantùm hoc solis Apostolis licet? Ergo & baptizare solis licet, & Spiritum sanctum dare solis. Si ergo & Lauacri & Chrismatis potestas maiorum longè charismatum, ad Episcopos inde descendit: & ligandi quoque ius adfuit atque soluendi.* Et in Epist. 3. *Incestum peccatorem Paulus tradidit Satanæ in interitum carnis, non animæ. & hunc ipsum idem Paulus absoluit. 2. Cor. 2.*

[b] Ambrosius lib. 1. de pœnitentia. cap. 2. *Ius ligandi & soluendi solis permissum Sacerdotibus est. Rectè igitur hoc Ecclesia vẽdicat, quæ veros Sacerdotes habet: hæresis vendicare non potest, quæ Sacerdotes veros non habet.* Et cap.6. *non habent enim Petri hæreditatem, qui Petri fidem non habẽt, quam impia diuisione discerpunt. Sed hoc improbè, quod etiã in Ecclesia donari peccata negant posse, cùm Petro dictum sit, Tibi dabo claues regni cælorum.* Et cap. 7. *Cur baptizatus, si per hominẽ peccata*

deiectus est, & fugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, vt renouetur iudicium, vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quòd si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis iudicent, habentes eius authoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit, Episcopos sufficere, vt negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo iudicauerit. Cum hac Sardici Canonis sententia
115 consentit Iulij Pontificis Epistola in Tom. 1. Conciliorum, vbi dicitur, *à Synodo Nicæna permiti omnibus Episcopis, vt liberè Apostolicam appellent Sedem, atque ad eam quasi ad matrem confugiant.* Itemq; Au-
116 gustinus Epist. 162. *Neque enim de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris ordinis Clericis, sed de Collegis* (id est, de Episcopis) *agebatur, qui possunt aliorum Collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarũ, causam suam integram reseruare.* Iam verò inter Apostolicas Ecclesias Romanam semper Principatum tenuisse, ibidem dixit.

117 Athanasius in Epist. ad Solitar. vitam agentes refert, *Valentem & Vrsatium Romam vltrò profectos esse, & in Ecclesia, vbi nullius nisi Dei metus, & vbi liberè quisque sententiam proferebat, sponte pœnitentiam suam professos esse, & scripto edidisse.* Vide quantis laudibus efferat Romanam Ecclesiam, ac præterea quàm notum omnibus Episcopis tunc fuerit, Romanæ vrbis Episcopum omnium aliorum & cognitorem & Iudicem esse.

118 Epiphanius hær. 68. *Vrsatius & Valens Pannoniæ Episcopi vnà cum libellis profecti sunt ad B. Iulium Romanum Episcopum pro ratione reddenda de suo errore & delicto, quòd calumnias struxissent Papæ Athanasio. At suscipe* (inquiunt) *nos in communitatem ac ad pœnitentiam.* Et Sozomenus lib. 3. c. 22. *Hoc quoque* (inquiunt Vrsatius & Valens) *confitemur, si quando nos Episcopi Orientis vel Athanasius ipse præ malitia in iudicium de hac re vocare voluerint, nos ab eo, quod tu statueris, minimè descituros.*

119 Sozomenus lib. 3. cap. 11. *Osius & Protogenes, qui principem locum inter Episcopos Occidentis, qui Sardicæ conuenerant, obtinebant, veriti ne quibusdam viderentur Decreta Concilij Nicæni innouare, scripsere ad Iulium, & testati sunt, se illa quidem rata habere, sed quò faciliùs intelligerentur, eadẽ pluribus verbis explicasse, eo consilio, ne Arianis, qui breuitate formulæ fidei in eo Concilio editæ, abutebantur, facultas ex verbis daretur, imperitos in absurdam aliquam opinionem rapiendi.* Apud Papã ergo, velut apud summũ Ecclesiæ Iudicẽ se purgãt.

120 Sozomenus lib. 3. cap. 12. *Ecclesia versus Solem obeuntem sita quoniam Patrum Decretis ritè gubernata erat, omnino à contentione, & captiosis verborum arguțijs, quæ inde nasci solent, libera & vacua fuit. Nam quamuis Auxentius Episcopus Mediolani, & Valens & Vrsatius ex Pannonia oriundi, impensè laborarent, opinionem Arij in illam Imperij partem traducere: tamen eorum conatus haud-quaquam successit ex sententia, quandoquidem Sedis Romanæ Antistes, & alij Episcopi ac Sacerdotes studiosè præcauerunt, & illius hæresis*
121 *germina amputârunt.* Sozomenus lib. 3. cap. 19. *Athanasius à Constantio domum accersitus, cùm eo tempore Aquileiæ vitam ageret, acceptis Constantij literis, venit Romam, cùm Iulio, quid sibi agendum sit, consultaturus, qui eum perhumanitùs demisit, dedítque eius causa ad Clerum & populum Alexandrinum literas.*

Præter declarationem Primatus Romanæ Ecclesiæ, ostenditur, quòd Papa Liberius non fuerit Arianæ, aut vllius alterius hæreseos vel promulgator, vel ex animo fautor.

Ita dicam de Liberio Pontifice Rom. vt quid ante exilium de fide senserit, quid in reditu ab exilio aut fecerit, aut fecisse putetur, quidque post reditũ crediderit, atq; adeò qualis post obitum à viris præclarissimis existimatus fuerit, ordine exponam. Principio constat, Liberium fuisse Catholicũ, & ab omni labe Arianæ hæreseos immunem, antequam in exilium à Constantio relegaretur. Athanasius enim non modò communicauit cum Liberio iam Episcopo Romano, sed etiam scripsit ad eum vnà cũ Episcopis Alexandriæ congregatis, vbi cùm vim & fraudem Arianorum insinuasset, *Vestra* (inquit) *hæc recensentur authoritate.* Et pòst: *Huius rei gratia vniuersalis vobis à Christo Iesu commissa est Ecclesia, vt pro omnibus laboretis.* Quæ epistola Athanasij habetur in Tom. 1. Conciliorum. Quinimò apparet ex operibus Athanasij, quòd idem Athanasius ad Liberium scripserit, quodq; Liberius Confessionẽ fidei Catholicæ proposuit, cui Athanasius subscriberet. In qua confessione Liberius declarat, se credere, *Verbum Dei filium secundùm naturam ex Deo, eodemq; Patre suo genitum esse non creatum. Anathema verò dicit Sabellij & Arij dogmata.* Quæ confessio extat in 1. Tom. operum Athanasij. Quòd verò etiam pro Athanasio scripserit, ex ipsius Athanasij verbis manifestè colligitur. Nam in Epistola *ad solitar. vitam agentes*, Athanasius introducit Liberium enunciantem, quòd Imperator Constantius *iubebat deleri, quæ Liberius pro Atha-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
354	Idē Liberius	Constantius Arianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nec ligandi habet. Sed Nouatiani solùm negabant, Sacerdotes Ecclesiæ posse fideles à peccatis maioribus absoluere, præterquā in Baptismo. Non igitur credebant Nouitiani, esse aliquod Sacramentum Pœnitentiæ, sicut Baptismi est. Et in hac parte Lutherani & Caluinistæ eorum hæresim renouârunt.

c Sympronianum ita loquentē introducit Pacianus. Epist. 3. Age, certemus exemplis, & ratione pugnemus.

69. De Aërianis.

De Oblatione pro defunctis.

a Aërius præter hæresim Arianam, negauit oportere orare, vel oblationē offerre pro mortuis. August. hær. 53. Hoc idem Lutherani & Caluinistæ negant.

De Ieiunijs indictis ab Ecclesia.

b Negauit statuta solēniter celebrāda esse ieiunia, sed cùm quisque voluerit ieiunandum, ne videatur esse sub lege. ibid. Hoc idem Lutherani & Caluinistæ dicunt.

De Episcopi & Presbyteri differentia.

c Dicebat, Presbyterū ab Episcopo nulla differentia debere discerni. ibidem. Hoc etiam Lutherani & Caluinistæ dicunt.

De celebratione Paschatis.

d Negauit, oportere Pascha peragi. Epiph. hær. 75.

De perfectione.

e Quidam perhibent, eos non admittere ad communionem suam, nisi continentes, & eos qui nulla propria possident.

70. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

peccata dimitti non licet? In Baptismo vtiq, remissio peccatorum omnium est. Quid interest, vtrum per pœnitentiam, an per lauacrum hoc ius sibi datū Sacerdotes vindicent? Vnum in vtroque mysterium est, id est, Sacramentum.

c Pacianus Epi. 3. *Ego huc vsq, securus ipsa Ecclesiæ serie, congregationis antiquæ pace contentus, nulla certaminū argumenta quæsiui. tu postquàm à reliquo corpore segregatus es, totos librorum recessus assiduus scrutator inquiris.*

a Chrysostomus Homil. 69. ad pop. Antioch. *Non temerè ab Apostolis hæc sancita fuerunt, vt in tremendis mysterijs defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim, illis inde multum contingere lucrum, vtilitatem multam. Cùm enim totus constiterit populus extensis manibus, Sacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur Sacrificium, quomodo Deum nō exorabimus pro his deprecātes?*

b Ambrosius in serm. 34. *Qui in Quadragesima prandetis, in conscientijs vestris rei estis, quòd abstinente toto populo, vos soli deuoratis. Sicut reliquo anno ieiunare præmium est, ita in quadragesima non ieiunare peccatum est. Illa voluntaria sunt ieiunia, ista necessaria: illa de arbitrio veniunt, ista de lege: ad illa inuitamur, ad ista compellimur.*

Hieronymus in Epist. 54. *Vnam quadragesimam secundùm traditionem Apostolorum toto anno ieiunare, appellat munus, quod necessitate offertur.*

Philastrius in Catalogo. *Per annum quatuor ieiunia in Ecclesia celebrantur.*

c Epiphanius hær. 75. *Episcoporum Ordo Patres generat Ecclesiæ.* (per manuum impositionem, vt postea significat) *Presbyterorum ordo per lauacri regenerationem generat filios Ecclesiæ, non autē Patres aut Doctores.* Et pòst: *Si Episcopus super Presbyterum potestatem non haberet, quomodo diceret Apostolus ad Timotheū Episcopum: Aduersus Presbyterum ne citò admiseris accusationem, nisi coram duobus aut tribus testibus?*

d Epiphanius ibidem. *Qualem Pentecostē perficiebat Paulus, si non Pascha perficiebat?*

Augustinus in Epist. 118. testatur, *passionem Domini, Resurrectionem, &c. toto terrarum orbe anniuersaria solennitate celebrari.*

e Ambrosius in 6. cap. Luc. *Non eos, qui habēt diuitias, sed qui vti his nesciunt, sententiæ cœlestis authoritas condemnat.*

SS a Grego-

pro Athanaſio ſcripſit. Pro Athanaſio igitur ſcripſerat quædam Liberius. Sed quid argumentor velut in re
minus perſpicua? Audiamus potius, quàm præclara iudicia de Liberio Athanaſius in eadem Epiſtola faciat. Clariſsimæ (inquit) ſunt confeſsionis viri religioſi, & Epiſcopi boni, Paulinus Epiſcopus Treuirorum, quæ
Galliarum Metropolis eſt, Lucifer Metropolitanus Epiſcopus Sardiniæ, Euſebius Vercellis ciuitate Italiæ, Dionyſius Mediolani, quod & ipſum eſt Metropolis Italiæ. Et pòſt. Ne Liberio quidem Romano Epiſcopo peper-
122 cerunt, nulla reuerentia ducti, vel quòd Sedes illa Apoſtolica eſſet, vel quòd Roma Metropolis eſſet Romanæ
ditionis, vel quòd eos Apoſtolicos viros in literis ſuis appellaſſent, ſed omnia ſimul miſcentes, æquè omnium obliuiſcebantur, neque quicquàm illis curæ niſi ſola impietas fuit. Nam quum Liberium vidiſſent Orthodoxum, &
oſorem quidem Arianicæ ſectæ, ſtudioſum verò in hoc, vt cunctos ab ea hæreſi retraheret: iſta ſecum impij cogitàrunt: Si Liberium in noſtram ſententiam traxerimus, omnes breui ſuperabimus. Rem igitur ad Imperatorem
deferunt: Ille autem ſperans, per Liberium omnes ſe poſſe attrahere, mittit Eunuchum quendam Euſebium cum
literis & donis ad eum, vt donis quidem blandiretur, literis verò minaretur. Profectus igitur Romam ſpado, primùm incitabat Liberium, vt contra Athanaſium ſubſcriberet, & cum Arianis communicaret: id enim Imperatorem velle, & pro imperio iubere. Deinde munera oſtentans, verbis inſtabat, manuq́; Liberij apprehenſa, ita
locutus eſt: Obtempera Regi, & iſta accipe. Epiſcopus contrà verbis quærebat, quomodo hoc contra Athanaſium
poſſet fieri? Quem enim (inquiens) non vna ſed iam altera Synodus probè ab omni crimine liberum pronuncia-
123 uit, & Romana Eccleſia cum pace dimiſit, quomodo poterimus condemnare? Aut quis nos probaret, ſi quē præſentem dileximus, & habuimus in noſtra communione, eundem abſentem auerſemur? Non ita ſe habet Eccleſiaſticus Canon, neque vnquàm accepimus talem à Patribus traditionem, quam ipſi à B. & magno Apoſtolo Petro acceperunt. Quòd ſi Imperator curam ſuam pro Eccleſiaſtica pace interponere quærit, aut ſi ſcripta à nobis pro
Athanaſio deleri iubet: deleantur quoque ea, quæ contra illum ſcripta ſunt, fiatq́; deinde Eccleſiaſtica Synodus longè à Palatio, vbi nec Imperator præſto eſt, nec Comes ſe ingerit, nec Iudex minatur, & vbi ſolus timor Dei ad
omnia ſufficit, & Apoſtolorum inſtitutio: vt eo in loco ante omnia Eccleſiaſtica fides aſſeratur, quemadmodum
à Patribus definitum eſt in Nicæno Concilio, ijq́; qui Arianicæ ſententiæ ſunt, eijciantur, & eorum hæreſis anathemate damnetur, ac deinde iudicium de Athanaſio fiat. Eunuchus autem oblitus ſui, quòd coram Epiſcopo
ſtaret, magnis minarum denuntiationibus iactis, domo egreſſus, in templo Apoſtoli Petri ea ipſa dona conſecrauit. Quod cùm reſcitum eſſet à Liberio, magnoperè increpuit cuſtodem loci, quòd id non prohibuiſſet. Ipſe deinde progreſſus, dona illa vt victimam illicitam proiecit. Et iterùm: Scribit igitur Imperator Romam, rurſumque
Palatini & Comites emittuntur, & literæ ad Præfectum, vt Liberium aut per dolum è Roma ſeductum in caſtra ad ſe mitterent, aut vim in eo perſequendo adhiberent. Cepit tùm Roma experimētum Chriſti perduellium,
cognouit tandē, quod antea non credebat, quomodo Eccleſias in ſingulis vrbibus deuaſtaſſent. Hæc Athanaſius.
124 Porrò D. Hilarius facilè oſtendit, quid de Primatu Romanæ Eccleſiæ ſenſerit, dum alijs Conſtantij
ſceleribus & perſecutionibus enumeratis, tandem ait in lib. contra Conſtantium vita defunctum: Tribuni tui adierunt Sancta Sanctorum, protraxerunt de altario Sacerdotes. Vertiſti deinde vſque ad Romam bellum
tuum, eripuiſti illinc Epiſcopum. Hæc Hilarius, qui grauius putat, quòd ex vrbe Roma Epiſcopus Romanus eripiebatur, quàm alia ſcelera, quæ in Alexandrinam, Treuerenſem & Mediolanenſem Eccleſiam à
Conſtantio committebantur. Certè quia maior eſt dignitas Romanæ, quàm vllius alterius Eccleſiæ.
Sed reuertamur ad Athanaſium. Trahitur ergo Liberius ad Imperatorem, quò cùm perueniſſet, magna quoque
& ibi libertate dicendi vſus eſt: Deſine, inquiens, perſequi Chriſtianos, ne tenta per me hæreticam impietatem
in Eccleſiā introducere. Ad omnia potiùs ſuſtinenda parati ſumus, quàm nos Chriſtiani eò deueniamus, vt Ariani appellemur: ne coge nos fieri Chriſti perduelles. Ita tunc Liberius locutus, omnibus admirationi erat. Et pòſt:
Miſsis à Liberio ad Cæſarem, Euprotio Presbytero, & Hilario Diacono, alterum eorum, nempè Presbyterum in
exilium miſère: alterius verò terga detractis veſtibus flagellis conciderunt, flagellatumq́; extorrem fecère, inter
125 verbera ita Diacono verbis inſultantes: Quare Liberio non reſtitiſti, ſed eius literas attuliſti? Ad iſtum modum
Romanam Eccleſiam adorti ſunt peruertere, cupientes illi admiſcere ſuā impietatē. Ex his omnibus Athanaſij
verbis, duo hæc valdè perſpicua fiunt: vnū, quòd Liberius in defendenda Catholica fide cōſtantiſsimus
fuerit: alterum, quòd non modò Catholici, verùm etiam omnes hæretici, atq; adeo Imperator ipſe plus
poſitum eſſe videbat in vno Romano Epiſcopo, quàm in maximo illo Epiſcoporum Orientalium con-
126 ſenſu, quem in multis iam Concilijs obtinuerant. Ita enim dicunt Eunuchi: Si Liberium in noſtram ſententiam traxerimus, omnes breui ſuperabimus. Vnde mox Imperator dona miſit ad Liberium, ſperans per eum
127 ſe omnes poſſe attrahere. Vnde etiam idem Imperator Conſtantius apud Theodoretum lib. 2. cap. 16. ita Liberium alloquitur: Tantáne orbis terræ pars, Liberi, in te reſidet, vt tu ſolus homini impio, ſubſidio venire, &
pacem orbis ac mundi totius dirimere audeas? Athanaſius interim profitetur, Eccleſiam Romanam eſſe Apoſtolicam Sedem & Metropolim non tantùm Italiæ (nam eum honorem paulò antè detulerat etiam Dionyſio Epiſcopo Mediolani) nec etiam ſolius Occidentis Metropolim (vt multi nuper aſſerere cœperunt)

ſed Roma:

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
355	Idem Liberius.	
		Constantius Arianus.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

70. De Patricianis, &
71. Paternianis.

[a] Patriciani carnem nō à Deo, sed à diabolo conditam dicunt. Vnde quidam eorum mortē sibi intulerunt, vt carerēt carne. August. hær. 61. Symmachiani erant Patricianorū discipuli. Philast. in Catalogo.

[b] Paterniani partes corporis inferiores à diabolo factas opinātur. Aug. hær. 85. Hos quidam Venustianos vocant, qui omniū vitiorum licentiam illis partibus tribuunt.

72. De ijs, qui negant mundi renouationem.

[c] Innominati quidam dicebāt, hunc mūdum post resurrectionem in eodem statu, in quo nūc est, esse mansurū. Augu. hær. 67.

73. De nimium silentibus, &
74. Excalceatis.

[d] Pattalorinchitæ naribus & labijs suis digitum opponentes, nimium silentio studebant. August. hær. 63.

[e] Apud August. sub hær. 68. est hæresis quædam nudis pedibus semper ambulantium, quia non propter corporis afflictioné sic ambulāt, sed testimonia Scripturæ malè intelligunt, in quibus Moyses, Iosue, aut Esaias sic ambulare iubebantur.

75. De Rhetorijs.

[f] Rhetorius quidam laudabat omnes hæreses, tanquàm omnes bene sentirent.

76. De corporea imagine Dei.

[g] Hæresis quædam est, quæ dicit, corpus hominis, non animam, esse imaginem Dei. August. hær. 76.

77. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Gregorius Nyssenus in oratione de dormiētibus. *Ineptum est, naturæ carnis infensum esse. Non enim ab hac malorum causa dependet, sed à voluntate vitia & affectus procreante.* Et pòst: *Dilige proprium corpus iuxta præscriptum Apostoli, qui ait, quòd nemo suum corpus odit.*

[b] Cyrillus Hierosolym. in Catechef. 9. *Ex tua substantia cognosce artificem. Quid improbandum in corpore tuo creatum est? Nihil vile ex omnibus membris tuis reperies. Adam in Paradyso cum Eua nudus, nō propter membra reiectus erat. Nō igitur membra sunt causa peccati, sed malus membrorum vsus. Sapiens membrorum Creator construxit vasa matricis ad puerperia, inanimatum animat, neruis & ossibus carnem & cutem induit. Ex magnitudine pulchritudineq́; creaturarum secūdùm proportionem Creatorem contemplare.*

[c] Idem Cyrillus Catechef. 15. *Creatus hic mūdus rursus renouabitur. Et cōplicabitur, sicut liber, cœlum (inquit Isaias) & omnia astra cadent. Et Euangelium inquit, Sol obscurabitur, & Luna non dabit splendorem suum, & astra cadent de cælo. Cæli (ait Dauid) peribunt: sed mox addit, & mutabūtur. Vnde sicut Iustus periijt, & resurrectio eius expectatur: sic et cælorū resurrectionē expectamus.*

[d] Basilius in Epist. 73. Hilarius contra Constantium vita defunctum: *Non minus periculi est semper tacuisse, quàm nunquàm.*

[e] Basilius in Epi. 1. ad Greg. Theologū: *Vnum modò sit vestitus propositū, operimētum vt existat, ab æstus frigorisq́; iniuria corpus asserere aptum & idoneum. Calceamum esto pretio illud quidem vili, sed quod vicem suam implere posit.*

[f] Philaster Brixiēsis Episc. in Catalogo hæreseωv. *Christus dixit, non dimitti hominibus in Spiritū sanctum blasphemantibus (& perseuerātibus) neq; hîc, neq; in futuro. Propter quod constat, istum Rhetoriū esse hæreticū, qui eos laudādos iudicauerit*

[g] Basilius in Hexam. Homil. 10. *Quòd ad Dei imaginem facti sumus, id non posidemus in istius corrupti corporis forma. Nihil corruptiuū rei incorruptæ imago esse potest. Scriptum est: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & dominetur piscibus. Ista imperandi vis sita est in diuite copia rationis. Primas sibi asserit Primogenia præsidendi authoritas attributa animæ. Quæ concernunt carnem, secundas obtinent.*

sed *Romanæ ditionis*, in quâ vtique ditione, tam Alexandria, quàm Antiochia, Constantinopolis, & Hierosolymorum Ecclesia continebatur. Iam verò Liberius ipse *negat, se posse damnare Athanasium, quem Romana Ecclesia cum pace dimisit*. Vndique igitur eminet atque elucet Romani Pontificis Primatus & prærogatiua, adeò vt Ammianus Marcellinus, cùm alienus à religione Christiana esset, tamen in hunc modum non solùm de Liberio, verùm etiam de Romani Episcopi authoritate scripserit.

128 Ammianus Marcellinus lib. 15. *Athanasium Episcopum apud Alexandriam Synodus remouit à Sacramento quod obtinebat. Hunc per subscriptionem abijcere sede Sacerdotali, varia sentiens cæteris, iubente Principe, Liberius monitus perseueranter renitebatur, nec visum hominem, nec auditum damnare, nefas vltimum sæpè exclamans, apertè scilicet recalcitrans Imperatoris arbitrio. Id enim Constantius Athanasio semper infestus, licet sciret impletum, tamen authoritate, qua potiores æternæ vrbis Episcopi, firmari, desiderio nitebatur ardenti. Quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate noctis medio potuit asportari. Et hæc quidem Romæ.* Licet ergo Imperator sciret, Athanasium & suo imperio, & per Synodum Episcoporum iam eiectum Sede sua: tamen quia *Romanæ vrbis Antistites authoritate potiores erãt*, idipsum Pontificis Romani authoritate confirmari vehementer cupiebat, vtpotè qui nouerat, nec Imperatoris vllas esse partes in rebus religionis decidendis, nec vllam Synodum, multò minus eam, in qua Episcopus deponeretur, Ecclesiastica lege ratam esse, quam Pontificis Romani (vtpotè primi Pastoris) authoritas non confirmaret. Hoc igitur vidit Constantius hæreticus Arianus, hoc vidit Ammianus Marcellinus Ethnicus: & tamen idipsum non vident nostri temporis hæretici. Præterea fides populi Romani iam inde ab Apostolo laudata (Roman. 1.) nunc quoque insigniter elucet, dum Episcopum suum etiam contra Imperatoris voluntatem in sua Sede retinere, nitebatur. Hactenus declaratum est, qualis fuerat Liberius, & antequàm exularet, & in exilio ipso. Sequitur vt videamus, quo pacto ab exilio redierit.

Socrates lib. 2. cap. 29. *Constantius Vrsacio præcepit, vt qui non subscriberent formulæ fidei, quæ in Ariminensi Concilio perlegebatur, ab Ecclesiis expellerentur. Principio igitur Liberius Episcopus Romanus, simul ac se illi fidei assentiri denegauerat, ab Vrsacio in exilium eiectus est.* Et pòst: *Liberius autem non multò pòst ab exilio reuocatus, Sedem Episcopatus propterea recuperauit, quòd populus Romanus, seditione conflata, Felicem Ecclesia illa eiecerat, Imperatorq́; ipse inuito animo illis consenserat.* Theodoretus lib. 2. cap. 16. *Liberius à Constantio accersitus, vt contra Athanasium subscriberet: Ego (inquit) æquum censeo, vt primum generalis proponatur Episcoporum subscriptio, qua fides in Concilio Niceno exposita confirmetur: deinde vt fratribus nostris ab exilio reuocatis, & ad suas ipsorum Sedes restitutis, si isti, qui nunc tumultus cient, fidei Apostolicæ assentire cõperiantur, tunc omnes contendamus Alexandriam, vbi reus, vbi accusatores, & causæ eorum patronus, sunt: vtq; litigantium causa diligenter cognita, sententiam de ea pariter feramus. Cui Constantius tandem ait: Si consilium*

129 *Liberius non mutet, exulet velim vsque Beræam Thraciæ. Et cap. 17. Cùm Magistratuum & Nobilium vrbis Romæ coniuges orassent Constantium, vt Pastor Liberius suo gregi redderetur, eidemq́; significassent, quòd nemo ex Romæ habitatoribus in Ecclesiam ingredi voluit, dum Felix, qui Liberio absenti successerat, intus esset, propterea quòd Felix cum ijs, qui fidem Nicænam labefactare studebant, liberè communicaret: sic inflectebatur Imperatoris animus, vt Pastorem illum longè præstantissimum Romam redire, vtrosque communiter inter se Ecclesiam illam regere iuberet. Itaque lectis Imperatoris in circo literis, plebs clamat, æquam esse Imperatoris sententiam. Nam bifariam diuisos esse spectatores, quibus nomen impositum est ex colorum varietate: & propterea alterum Episcopum his, illis alterum præesse debere. Itaque cùm hoc modo Imperatoris literas irrisione lusissent, omnes vno ore vociferantur: vnus Deus, vnus Christus, vnus Episcopus. Has enim voces emittere rectum esse censebant: quibus vocibus cum pietate & iustitia à pia plebe professis, rediit Episcopus Liberius: Felix autem cùm Roma se subducens, ad aliam vrbem migrauit.* Sulpitius Seuerus Sacræ historiæ lib. 2. *Liberius vrbis Romæ, & Hilarius Pictauorum Episcopus dantur exilio. Sed Liberius paulò pòst Vrbi redditur ob seditiones Romanas.*

Hactenus manifestè constitit, Liberium non modò ab omni labe Arianæ hæreseos, verùm etiam ab omni contra Athanasium subscriptione liberum fuisse, vtpote qui ob alias causas narretur Sedi suæ restitutus. Nunc aũt veniemus ad ea, quæ causam præbuerunt, cur alij aliter de illo sentirent. Sozomenus lib. 4. c. 7. *Constantius iam solus Imperio Romano potitus, Episcopis Occidentis primò persuadere conatus est, vt rebus cõtra Athanasium ab Episcopis Orientis iudicatis suffragarentur. Nam si Athanasius communi omnium sententia è medio remoueretur, sic cogitabat, se res ad Religionem pertinentes facilè ex sententia confecturum.* Ibidem cap. 10. *Liberius Episcopus Romanus ad Constantium Imperatorem accersitus postulauit ab eo, vt fides in Concilio Nicæno tradita subscriptionibus omnium vbique Episcoporum confirmaretur, & illi, qui propter eius defensionem in exilio ætatem degerent, domum reuocarentur. Imperator verò cùm dedisset mandatum, vt Liberius in Thraciam relegaretur: vt primùm Romam ingressus est, & ingens ibi populi multitudo pro Liberio clamorem edidit, eumq́; denuò habere postulauit, consilio cum Episcopis, qui secum erant, inito, decreuit eum reuocare, &*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
356	Idē Liberius	Constantius Arianus.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

77. De Concilio Ariminensi.

Valens Mursiensis Episcopus hæresi Ariana infectus, tamē Arianum se negauit, vt eò faciliùs Patres Arimini cōgregatos deciperet. Quibus persuasit, vt à voce Vsiæ, hoc est, substantiæ abstinerent, tùm quòd scripta nō esset, tùm quod multos offenderet, atque Ecclesiæ concordiam impediret. Patres arbitrati, non vocabulum, sed rem ipsam curæ sibi esse debere, Valenti assenserunt, præsertim cùm audirent, ipsum anathema denunciantem ijs, qui tempus aliquod extitisse dicerent, quando nō erat Filius. Hæc diffusius narrātur apud Hieronymum in Dialogo contra Luciferianos.

Cùm autem non cōsentiant, qui errant (nihil enim, vt aiunt Iurisconsulti, tam cōtrarium est consensui, quàm error) manifestum est, Patres Arimini cōgregatos in hæresim aliquam nō cōsensisse, licet ab hæreticis (id quod humanum est) decepti fuerint.

78. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Athanasius de Synodo Arimini refert, Catholicos Patres ad Constantium Augustum ità scripsisse: *Conati sunt Vrsacius & Valens per vafriciem & tumultum, cum socijs istius factionis Germinio, Auxentio, Gaio, contentiones discordiasq́ue Arimini seminare. Vbi autem viderunt, nō esse ibi homines, qui illorum prauis sententijs astipularentur, in nostrum Concilium se transtulerunt; vt viderentur aliud quippiam scribere, sed ipsi non ità diu postea animum suum ostenderunt. Ne igitur tumultus Ecclesiasticas res inuoluat, visum est olim Decreta pro legitimis incōcussim seruanda esse, & istos à nostra communione submouendos.*

Ibidem Patres narrant, Vrsacium & Valentem de peccatis suis veniam postulasse dū Mediolani Synodus in concessum iret, *Præsentibus ibidem Romanæ Ecclesiæ Presbyteris.*

Ariminense verò Concilium Oecumenicū non habetur, tùm quia solus Imperator, nō itē Pontifex Romanus id approbauit, (vt videre est apud Theodoretum lib. 2. cap. 22.) tùm quia Patres, qui per fraudem inducti erant, vt subscriberent, posteà sententias mutàrunt, & cùm Liberio vrbis Romæ Episcopo communicârunt, anathema priori formulæ, quàm Valens ediderat, denuntiantes, vt refertur apud Socratem lib. 4. ca. 11.

Ambrosius in 6. cap. Lucæ, in illa Euangelij verba, *Væ cùm vobis benedixerint homines, Nónne* (inquit) *tibi videtur, his dicere, qui dudum in Ariminensi Concilio perfidæ præuaricationis auctores, cùm Imperatoris gratiam sequuntur, Dei gratiam perdiderunt?*

Hieronymus in Catalogo. *Hilarij Pictauorū Episcopi liber aduersus Valentem & Vrsacium, historiam Ariminensis & Seleuciensis Synodi continet.*

Syricius Papa in Epist. ad Himerium Taraconensem, significat, *Conciliū Ariminense cassatum sub venerandæ memoriæ Liberio Prædecessore suo.*

care, & populo petenti reddere, si modò Episcopis, quos secum haberet, consentire in animum induceret. Et ca.14. *Haud longo tempore pòst, Imperator Roma Syrmium reuersus, rogatu Legatorum, quos Episcopi Occidentis ad ipsum miserant, Liberium Berœa reuocauit. Atque præsentibus Legatis Episcoporum Orientis, & quibusdam Sacerdotibus, qui erant fortè in exercitu, in vnum coactis, compellere tentauit eum fateri, Filium Pa-*
130 *tri non esse Consubstantialem.* Et pòst: *Vicissim autem confessionis fidei formulam à Liberio adduxerunt, quæ illis, qui Filium Patri non substantia & cæteris rebus omnibus similem asseuerarent, interdixit Ecclesia. Nam cùm Eudoxius, & cæteri cum eo Antiochiæ, hæresis Aëtianæ fautores, Epistolam Osii nacti fuissent: rumorē dissipàrunt, Liberium quoque verbum Consubstantiale reiecisse, asseruisseq́, Filium Patri dissimilem esse. Vbi verò hæ res Legatis Episcoporum Occidentis hoc pacto successère, Imperator dat Liberio potestatem Romam reuertēdi. Atque Episcopi Syrmij congregati scribunt literas Felici tùm Romanæ Ecclesiæ Antistiti & Clero eiusdē Ecclesiæ, vt Liberium accipiant, & ambo pariter Sedem Apostolicam administrent, communiq́; consensu & concordia Sacerdotio illo fungantur, atque tùm casum acerbum, qui in electione Felicis obtigisset, tùm exilium Liberij obliuione deleant. Nam populus Romanus Liberium, tùm quòd in alijs rebus vir excellens & spectatus erat, tùm quòd Imperatori animo adeò excelso & constanti in fide defendenda contradixerat, tam eximiè charum*
131 *habuit, vt seditionem planè maximam eius exilij causa conflaret, resq́; ad cædem prorumperet. Haud ita diu pòst moritur Felix, solusq́; deinceps Liberius Ecclesiæ illi præest. Quod quidem non sine diuina prouidentia factum est, ne Sedes Petri à duobus Præsulibus gubernata (quæ est planè nota dissidij) & à sacrosanctis Ecclesiæ legibus aliena, vlla infamiæ macula aspergeretur.*

Iam audiuimus, & quis rumor de Liberio fuerit falsò dissipatus: *nempe quòd verbum Consubstantiale reiecisset*: & quis eum dissiparet, nimirum *impius Eudoxius & Aëtianæ hæreseos auctores* & quid Liberius fecerit ob eā infamiā purgandā. Etenim *formulā edidit qua illis interdixit Ecclesia, qui Filiū Patri substātia & omnibus rebus similem non asseuerarent*: & quid post istam purgationem factum sit, vtique *vt Romanæ vrbi redderetur*. Satisne perspicuè res tota declarata est? Nunc autem qui Sermonibus per impium Eudoxium & Aëtianos hæreticos dissipatis ideo crediderunt, quòd veritatem integram non audiuissent: ij scriptum reliquerūt, quòd Liberius hæresi subscripsisset. Ex ijs fuit D. Hierony. qui sic habet in Catalog. *Fortunatianus Aquileiēsis Episcopus in hoc habetur detestabilis, quòd Liberiū Romanæ vrbis Episcopū pro fide ad exilium pergentem primus solicitauit ac fregit, & ad subscriptionem hæreseos compulit.* Et in Chronico ait: *Ariani post annum cum Felice Romæ eiecti sunt, quia Liberius tædio victus exilij, & in hæreticam prauitatem subscribens, Romam quasi victor intrauerat.* Verùm quòd Hieronymus in ea causa deceptus fuerat: Socratis, Theodoreti, Sozomeni, & Sulpitij Seueri testimonia abundè probant. Athanasius verò quanquā ijsdem rumoribus, quos Aëtiani excitauerant, falli poterat: tamen nunquam (quod sciam) dicit, Liberium cōtra fidē subscripsisse. Ita enim scribit in Epist. ad Solitar. vitam agentes: *Liberius post exactum in exilio biennium, inflexus est, minisq́; mortis ad subscriptionem inductus est. Verùm illud ipsum quoque & eorū violentiam, & Liberij in hæresim odium, & suum pro Athanasio suffragium, cùm liberos affectus haberet, satis coarguit. Quæ enim per tormenta contra priorem eius sententiam extortæ sunt, eæ iam non metuentium, sed ita cogentium voluntates habendæ sunt.* Quòd verò Athanasius Liberium putauit subscripsisse, præterquàm quòd summa diligentia hominem in eo purgauit, vt non putetur ex animo id fecisse: etiam non ita est accipiendus, velut putârit, Liberium nominatim contra fidem Nicæni Concilij, sed tātùm *contra se*, hoc est, contra Athanasium subscripsisse. Hoc enim Imperatorem postulasse, & Ammianus Marcellinus testatur. & Athanasius in eadem ad solitar. vitam agentes Epistola significat, vbi & Constantium *imperasse Episcopis Paulino, Lucifero, Eusebio, & Dionysio, vt contra Athanasium subscriberent*, & cum Arianis cōmunionem inirent. Et posteà hæreticos iam loquentes ad Constantium Imperatorem introducit: *Omnia quidem à nobis facta sunt. Profligauimus in exilium Romanorum Pontificem, & quàm plurimos Episcopos. Sed tamen nihil profecimus, quàm diu reliquus est Osius. His auditis, Constantius edicit, vt Osius ad se veniat, quemadmodum & Liberium initio tentauit: cohortatus, vt in nos subscriberet, & cum Arianis communionem haberet.* Non ergo alia subscriptio vel Osij, vel Liberij intelligenda est, quàm quæ fiebat contra Athanasium, velut is ritè ab Orientalibus in eorum Concilijs damnatus esset. Quæ subscriptio quanquam poterat etiam ad fidei causam quodam modo trahi, quia constabat Athanasium fuisse Catholicū: tamen poterat etiam salua fide fieri, quia Catholicus Episcopus meretur interdū vt deponatur: non quòd Athanasium tale quid meritum esse dicam, sed quòd minus sit contra Episcopum Catholicum, cui morum vitia imputantur, subscribere, quàm contra fidem ipsam, quæ semper immaculata est. Etenim nec Orientales in iudicio Episcopali tam fidem Athanasio, quàm nescio quæ morum peccata obiecerunt. Subscriptio igitur Liberij, si qua fuit, non contra fidem fuit, sed contra Athanasium, & ea non nisi vi minisq́; extorta: quòd autem Liberius cum hæreticis Arianis vnquam communicauerit, nullum in vlla historia vestigium me animaduertisse memini.

Ac ne-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
	37.		
366	S. Liberius Augusti filiꝰ Romanus sedit an. 15. m. 4. d. 17.	Constantius Arianus.	
	Felix Anastasij filius Romanus, sedit in schismate, dum adhuc Liberius viueret.		

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

78. De Luciferianis, seu de pœnitẽtium honore saluo.

Lucifer Caralitanus Episcopus aliâs Catholicus, negauit Episcopos aut ab hæreticis creatos, aut in hæresim lapsos, etiam post Satisfactionem, cũ Episcopatus honore in Ecclesiam recipiendos esse.

De Ecclesia.

b Volebat suos tantùm sectatores Ecclesiam esse: antiquam verò illam Ecclesiam dicebat factum de Ecclesia lupanar. Hieron. contra Lucife. Hoc idem & Lutherani ac Caluinistæ iamdiu de antiqua Patrũ nostrorũ ætate dixerunt.

De rebaptizatione.

c Hilarius Diaconus post Synodum Ariminensem dixit, Arianos ad Ecclesiam reuertentes rebaptizandos esse.

79. De Agapetis.

d Hieronym. ad Ctesiphontem aduersus Pelagianos. In Hispania Agape Elpidium, mulier virum, cæcũ cæca duxit in foueã, successoremq́; suum Priscillianũ habuit. Porrò vt Sulpitius lib. 2. Sacræ historiæ docet, Marcus ex AEgypto profectus Agapen docuit hanc sectam. Vir & mulier simul habitabant, velut spiritalis consortij causa: cùm re vera turpiter viuerent, nec matrimonio iungerentur. Idem hodie faciunt Anabaptistæ.

80. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Hieronymus aduersus Luciferianos. *In Synodo Nicæna, quæ propter Arianam perfidiam congregata est, octo Episcopos Arianos susceptos scimus. Hilarius etiam confitetur, à Iulio, Marco, Syluestro, & cæteris veteribus Episcopis similiter in pœnitentiam omnes hæreticos susceptos. Synodus Nicæna Episcopo Nouatianorum si conuersus fuerit, Presbyterij gradum seruat.*

b Hieronymus ibidem. *Allocutio patris impleta est, postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatẽ tuã, & possessionem tuam terminos terræ. Si Ecclesiam Christus in Sardinia tantùm habet, nimiũ pauper factus est. Quomodo ad angulum vniuersæ terræ Crucis trophæa collata sunt?* Et pôst. *In illa est Ecclesia permanendum, quæ ab Apostolis fundata vsque ad diem hanc durat.*

c Ambrosius lib. 5. Epist. de tradẽdis Basilicis. *Si baptismum Ioannis non soluerunt Iudæi, Auxentius soluit baptismum Christi?*

Hieronymus ibidem. *Hilarius cum Diaconus de Ecclesia recesserit, neque Eucharistiam conficere potest, nec vllum Clericum ordinare. Ecclesia autem non est, quæ non habet Sacerdotes. Si hæretici baptisma non habent, Hilarius Christianus non est. In ea quippe Ecclesia baptizatus est, quæ baptizatos ab hæreticis recepit.*

d Hieronymus ad Eustochium de custodia virginitatis. *Vnde in Ecclesias Agapetarum pestis introijt? Vnde sine nuptijs aliud nomen vxorũ, imò vnde nouum concubinarum genus? Plus inferam. Vnde meretrices Vniuiræ? eadem domo, vno cubiculo, sæpe vno tenentur & lectulo, & suspiciosos nos vocant, si aliquid extimemus. Frater sororem virginem deserit. Cælibẽ spernit virgo germanũ: fratrem quærit extraneum, & cùm in eodem proposito esse se simulent, quærunt alienorũ spiritale solatium, vt domi habeant carnale commerciũ. Alligabit quis in sinu ignem, & vestimenta eius non comburentur?* Prouerb. 6.

a Cûm

Ac ne dicas, Liberium antea quidem fuisse Catholicum, post reditum verò ad Arianam hæresim declinasse, audi porrò quid post reditum fecerit scripseritque. Macedoniani cùm sub initio Imperij Valentis valde affligerentur, constituerunt (auctore Socrate lib. 4. cap. 11.) ad Valétinianum & Liberium Episcopum Romanum confugere, illorumq; fidem amplectari. Sed cùm Imperator in Gallijs fuisset, Eustachius, Siluanus, & Theophilus Episcopi *Liberio literas offerunt. Ille eas recipere noluit. Nam eos sectæ Arianæ fautores esse dixit, & propterea ab Ecclesia non posse recipi, vtpote qui fidem Concilij Nicæni abrogassent.* Cui illi respondent, *se pænitētia inductos veritatem agnouisse: fidem eorum, qui Filium Patri dissimilem esse docēt, iam pridem reiecisse: Filium in omnibus Patri similem confiteri, atque illam vocem similem nihil à voce cōsubstantiali discrepare.* Quæ cùm dixissent: *Liberius postulat ab illis, vt opinionis suæ declarationem scriptis mandarent.* Illi libellum ei obtulêre, in quo verba, in fidei formula Nicææ edita comprehensa, fuêre perscripta. Et mox sequitur libellus, quem Legati dederunt Liberio, in quo *Arium, impiam eius doctrinam, discipulos, opinionis fautores, hæresim Sabellij, Patropassianos, Marcionistas, Photinianos, Marcellianos, & Pauli denique Samosateni sectatores condemnant,* ac demùm subiungunt.

132 *Quòd si quis post hanc fidem à nobis expositam, aut contra nos, aut contra illos, qui nos miserunt, aliquod crimen adduxerit, cùm tuæ Sanctitatis literis ad Orthodoxos Episcopos, quos tua pietas probauerit, veniat, & coram illis nobiscum de eo disceptet: & si quid offensum esse constiterit, in auctorem illius vindicetur.* Liberius (inquit Socrates ibidem) isto libello tanquam sponsione Legatos obstringens, in communionem recepit, literasq; dedit tàm ipse, quàm alij Occidentis Episcopi ad omnes in Oriente orthodoxos Episcopos, in quibus ait, *se hanc Catholicā & Apostolicā fidem agnoscere, quæ vsq. à Concilio Nicæno hactenus* (inquit) *integra stabilisq. permansit. Et quanquam nequam & scelerati Ariani effecêre, vt omnes Episcopi Occidentis Arimini in vnum cogerentur, quò ibi vel persuasione, vel, vti veriùs dicam, Imperatoris auctoritate, illud quod erat ad summam cautionem in fidei formula positum, aut tollerent, aut peruersè inficiarentur, nihil hac fraudulēta molitione omnino profecerunt. Nam omnes illi ferè Episcopi, qui Arimini conuenerant, quiq. vel fallacibus inescati illecebris, vel vi compulsi à fide tum quidem desciuerant, nunc tamen ad sanam mentem reuersi, fidei formulæ ab Episcopis Arimini conuocatis editæ, anathema denunciârunt, & fidei Catholicæ & Apostolicæ Nicææ confirmatæ subscripserunt, & nobiscum iam vnà communicant.*

133 Hinc, opinor, planum fit, Liberium neque post reditum ab exilio aut Arianum fuisse, aut ita esse habitum. Nec ad rem pertinet, quòd quidam dicunt, eum iam cum Macedonianis communicasse. Licet enim aut olim fuissent Macedoniani, aut fortè etiam tunc essent, ac post ad ingenium redirent, & vocē illam Consubstantiale auersarentur (apud Socratem lib. 5. c. 4.) tamen hoc tam Liberius, quàm alij Episcopi Occidentis ignorabant. Nec enim Macedoniana hæresis fuerat adhuc perlata vsque in Occidentem, sed tantùm in Græciam vel Asiam paulò antè irrepserat. Satis verò est, quòd in ipso libello, quem Legati Orientalium obtulerunt, præter pœnitentiæ professionem, omnis perfidia est damnata, quodque conscientiæ Occidentaliū Episcoporum fuerūt liberæ tam à Macedoniana, quàm ab Ariana hæresi. Sozomenus verò, qui eandem historiam perscripsit. li. 6. c. 10. dicit, perrectum esse tùm ad Liberium Episco-
134 pum Romanum, tùm ad reliquos Episcopos Occidentis, *vtpote qui fidem ab Apostolis ductam ratam firmamq. tenerent, & præ cæteris deberent religioni prospicere.* atque in c. 12. narrat, Concilium Tyanis à Catholicis Episcopis habitum (inter quos aderat Gregorius Nazianzenus) magnam cœpisse lætitiam de literis Liberij: scripsisseque omnibus Ecclesijs, vt tùm Decreta Episcoporum Occidentis, tùm *literas Li-*
135 *berij & aliorum Episcoporum Italiæ, Africæ, Galliæ, & Siciliæ diligenter perlegerent, deinde numerum omnium (Concilium namq. Arimenense longè superabant) secum subducerent, tùm vt doctrinæ se illis & communionis socios adiungerent.* Hæc adduxi, vt appareret, tùm quanta ratio per vniuersam Ecclesiā habita sit cōmunionis cū Romano Pontifice, tùm quòd totùs orbis Catholicus longè post reditū Liberij ab exilio cōmunicauit cum eo, tanquam cum Episcopo, qui & fidem Nicænam propugnaret & *præ cæteris religioni deberet prospicere.* Quòd si tam præclara & numerosa innumerabilium propè Episcoporum testimonia Liberiū ab hæresi nō vindicāt, credatur iam paucis homūcionibus, qui nō tàm ex fama nobiles, quàm ex infamia notabiles, huic sancto Pontifici hac primùm ætate hæreseos infamiam inurere conantur. At fortè omnes qui tunc viuebant Episcopi, adulabantur Liberio. Credat hoc, qui vidit eos nec Imperatori Iuliano, nec Valenti adulatos fuisse. Quid quòd mortuo etiam Liberio, tamen Magnus Basilius, Ambrosius, & Epiphanius vocant eum beatæ memoriæ virum?

Ambrosius de Virginibus lib. 3. *Tempus est, Soror sancta, beatæ memoriæ Liberij præcepta reuoluere, vt quò vir sanctior, eò sermo accedat gratior. Namque is, cùm die Saluatoris Natali ad Apostolum Petrum virginitatis professionem vestis quoque mutatione signares: bonas* (inquit) *filia, nuptias desiderasti.*

Epiphanius hæresi. 75. *Eustathius ad Liberium Beatum Romæ Episcopum vnà cum multis Episcopis Legatum agebat.*

Basilius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	*Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Iulianus Apostata an.1. m.8.
366.	38. Damasus Antonij filius, genere Lusitanus.	
381.	Secūda oecumenica Synodus Constantinopoli cōuocata est à Damaso, & celebrata per 150. Episcopos contra Macedoniū. Theodoretus.lib.5.c.8. 10.11.	*Iouianus m.8.* *Valētinianus cū Valēte fratre Ariano an.13. m.5.*
		Valēs lege lata, ut Monachi militarent, nolētes iussit interfici. Iornádes in lib. de tēporum successione.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

80. De Iuliano Apostata.

a Iulianus cùm antea fidē Christianam professus fuisset, subitò mutata religione, se Pontificem (vtiq; Græcum) nominauit. Sozomenus lib.5.c.1. Hoc idem in Christi religione imitat⁹ Angliæ Rex Hēricus 8. abdicata sedis Apostolicæ vnitate, se appellauit summum Ecclesiæ Anglicanæ caput, quod perinde est, ac si se Pontificem nominasset.

b Cùm Iulianus in adyta quædam oraculi consulendi causa descendisset, spectrisq; ex improuiso apparentibus, se Cruce cōsignasset, diffugêre spectra. Magus ita rem interpretabatur, velut dæmones tam sceleratū Iuliani factum ferre non possent. Socrates lib.3.c.3. Hoc idem hodie Protestantes nobis respōdēt, cùm obijcimus eis virtutem signi Crucis.

c Iulianus Christi statuā apud Cæsareā Philippi à muliere, quæ sanguinis profluuio laborabat, erectā deturbauit, suāq; eius loco posuit. Id temporis Gentiles Christi statuam cum violentia trahentes confregerunt. Sozom. lib.5.cap.20. Hoc idē in Anglia, tempore schismatis sub Edouardo 6. passim fieri vidimus, vt remota Christi statua, eius loco regia insignia proponerentur.

d Iulianus contra Christianos pro idololatria gentium scripsit. Ibiq; signum Crucis Christi reprehendit, quod nec Caluinistæ nostri temporis ferre possunt.

18. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

a Cùm ad Eulogium Presbyterum Modestus Præfectus dixisset, communica cum Imperatore, *Eulogius respondit: Nunquid cum Imperio est etiam Sacerdotij dignitatem consecutus?* Tum Præfectus, non istud (inquit) dixi, sed vos adhortatus sum, vt cùm eisdem communicetis, quibuscum communicat Imperator. *At Eulogius addidit, se habere Pastorem, cuius nutum sequeretur.* Theodoretus lib.4.cap.16.

Osius Cordubensis (vt est in Athanasij epistol. ad solitar. vitam agent.) ad Constantiū dixit: *Nobis in Ecclesiasticis ne præcipe, sed ea potius à nobis disce.*

b Gregorius Nazianzenus orat.1. In Iulianum. *Iulianus dæmonum conspectu perculsus, ad crucē, vetusq; remedium confugit. Valuit signaculum, cædunt dæmones, pelluntur timores.*

Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap. 27. *Cum quidam ministrorum nostrorum sacrificantibus dominis assisterent, imposito frontibus signo, Deos illorum fugauerunt. Sed aiunt hoc Deos non metu, verùm odio facere, quasi quisquam possit odisse, nisi eum, qui aut noceat, aut possit nocere. Sed dæmones nocere iis non possunt, quos signum immortale munierit.*

c *Ignis violentus de cœlo delapsus statuam Iuliani circiter pectus persecuit, caputq; vnà cum collo in terram deiecit. At Christiani cùm fragmenta statuæ Christi collegissent, in Ecclesia posuerunt, vbi etiam adhuc custoditur.* Sozom. lib.5.cap.20.

d Iuliano respōdit doctissimè D. Cyrillus Alexandrinus libris decem, in quibus habet suū locum & laudem atq; honorem signum Crucis Christi. Lib.6. *Curaq; semper esse dicit Christianus, domos & frontes signo pretiosæ Crucis signare.*

TT Damasce-

Basilius in Epist. 74. docet, Eustathium ex Sebastea minoris Armeniæ fugatum in Occidentem con-
136 fugisse. Vnde, quibusdam conditionibus illi à *Beatissimo Liberio* propositis, Epistolam retulit, *qua in Concilio Tyano ostensa, restitutus est in locum.* Sed quoniam fidem, propter quam susceptus est, depopulabatur: petitur, vt tàm ipse, quàm Apolinarius, & Paulinus per literas Episcoporum Occidentis ad omnes Ecclesias Orientis perscriptas, nisi errores corrigant, à communione separentur. Ita & admittuntur ad cómunionem, & ab ea repelluntur, quos Pontifex Romanus, cui Occidentales Episcopi assident, causa cognita, vel admittit, vel repellit per vniuersam Ecclesiam. Syricius in Epist. ad Himerium, appellat Liberium venerandæ memoriæ prædecessorem suum.

Socrates lib. 3. cap. 4. & 7. Sozomenus lib. 5. cap. 11. & 12. Itemque Theodoretus lib. 3. cap. 4. & 5. testá-
137 tur, *Luciferum Caralitorum vrbis Sardiniæ, & Eusebium Vercellarum in Italia, Episcopos, ex Thebis, in quibus regnante Constantio exulârunt, reuertentes, obiuisse Orientales Ecclesias, ac nominatim Alexandrinam & Antiochenam, vt viderent, ne Decreta Concilij Nicæni violarentur. Ac Lucifer quidem Antiochiæ Paulinũ designauit Episcopum: Eusebius verò Alexandriæ vnà cum Athanasio Cócilium coëgit, cùm interim Lucifer etiã eò mitteret Diaconum, per quem significat, se rebus, quas Concilium decerneret, assensurum.* Atque hæc sanè hi tres Historici vnà voce narrant. Cæterùm si quæras, vnde his duobus non maximarum Ciuitatum, idq; etiam in Occidente Episcopis, hæc tanta auctoritas extiterit, vt in Sedibus Apostolicis, atque in maximis Orientis Ecclesijs Concilia cogerent, Episcopos constituerent, & Canones Ecclesiæ stabilirent: in historijs ipsis nihil aliud reperias, quàm quòd reuersi ab exilio ista fecerint. Qua verò potestate fecerint, non memini me legisse, præterquàm quòd in Monodia D. Gregorij Nazianzeni, quam is in D. Basilij vi-
138 tam composuit, legitur, *Luciferum & Eusebium Episcopos ex vrbe Roma Cæsaream missos fuisse, ad seditioné, quæ in Ecclesia Cæsariensi orta fuerat, sedandam.* Ex quibus verbis intelligimus, Luciferum & Eusebium nó sua priuata auctoritate, sed missos venisse, & missos quidem *ex vrbe Roma.* Didicimus præterea eos non tantùm ad Antiochenam, aut Alexãdrinam sed præterea ad Cæsariensem Ecclesiam, quæ in Cappadocia est, missos, vt vndiq; causis Ecclesiasticis opẽ ferrent. Quæ cùm ita sint omnes, qui præ inuidia non sunt excæcati, facilè vident, hos Occidentis Episcopos à Romano Pontifice ad vniuersas Orientis Ecclesias, quæ Catholicam fidem seruarent, missos fuisse, vt quæ corrigenda essent, corrigerent: quæ verò statuenda, stabilirent. Hoc etiam ex eo fit multò probabilius, quia legimus apud Hieronymum in Catalogo, *Eusebium istum ex Lectore vrbis Romanæ Vercellensem Episcopum fuisse factum.* Itemq; *Luciferum Caralitanum Episcopum, ad Constantium Imperatorem à Liberio Episcopo pro fide Legatũ esse missum.* Eusebius igitur & Lucifer, qui tàm manifestè probantur & Ecclesiæ Romanæ aliâs paruisse, & ex vrbe Roma Cæsaream Cappadociæ ob seditionem tollendam missi esse, absq; omni controuersia, non nisi ex Romanæ Ecclesiæ auctoritate Orientales, Apostolicasq; Ecclesias & inuiserunt, & tùm Concilijs conuocatis, tùm Decretis Apostolica auctoritate interpositis, moderati sunt. Atq; hoc quidem est, quod Basilius
139 Magnus in Epist. 52. & optat, & petit. *Visum est nobus* (inquit) *consentaneum, vt literas ad Episcopum Romanum mittamus, quò res nostras consyderet, & iudicij sui decretum interponat, vt quia difficile est, de communi & Synodali Decreto aliquos illinc mitti,* αὐτὸν αὐθεντῆσαι περὶ τὸ πρᾶγμα, *Ipse authoritate sua in re vtatur, delectis viris, qui Acta Ariminensis Concilij secum ferant, ad ea rescindenda, quæ illic violenter acta sunt.* Hæc Basilij verba ostendunt, quàm necessarius sit in Ecclesia vnius Pastoris Primatus. nimirum vt cùm perdifficile sit, Synodum de graui qualibet causa congregari, saltem vnus aliquis ea sit authoritate præditus, vt ipse Ecclesias visitare, Decreta interponere, & res malè gestas emendare queat. Hanc authoritatem Romanum Pontificem etiam in Orientales Ecclesias habere, tùm res à Lucifero & Eusebio gestæ, tùm ipse D. Basilius perspicuè testatur.

140 Idem Basilius in Epist. 77. ad Episcopos transmarinos, id est, eos, qui Occidentalibus Ecclesijs præerant: *Cùm ad hũc modum habeant res nostræ, debebant continuè à vestra Dilectione ex syncèris fratribus aliqui mitti, qui nos adflictos & oppressos inuiserent, & multò crebrius amicæ ad nos vestræ destinari literæ, quibus vel in proposito confirmaremur: vel, si qua in re offendamus, corrigeremur. Non enim negamus, innumeris nos erroribus obnoxios esse, cùm homines simus, & in carne viuamus, parati hac in re vestram institutionem amplecti.* Et pòst. *Vnus nobis est Dominus, vna fides, spes eadem. Siue Caput vosipsos vniuersalis Ecclesiæ reputatis, non potest pedibus dicere caput: non est mihi opus vobis: siue in reliquum vos Ecclesiasticorum membrorum ordinem collocatis, nõ potestis nobis dicere, qui in eodem vobiscum corpore constituti sumus: non estis nobis necessarij.* Concedit igitur Basilius, Occidentales Episcopos & reputasse interdum, & rectè potuisse reputare (nec enim eam rem ipse reprehẽdit) *seipsos Caput vniuersalis Ecclesiæ.* Cur obsecro? Nisi quia in Occidente erat Cathedra Petri, in qua Pontifex Romanus sedebat? Et tamen etiamsi Occidentales reputent *se Caput vniuersalis Ecclesiæ*, hoc est, primos omnium, qui vbique sunt Fidelium, Basilius id nec pro blasphemia, nec pro contumelia habet. Moris enim erat, vt aliqui viciniores Italiæ, Siciliæ, Galliarum, atq; etiã Africa-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
384.	38. S. Damasus.	Gratian' cum Valẽtiniano 2. an.6. cũ ipsis & post ipsos, Theodosius 1. an.11.
		Iustina Valẽtiniani Iunioris mater & ipsa fuit Ariana & filiũ infecit.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

81. De Apollinaristis.

a Apollinaris dicebat, Christũ suscepisse carnẽ sine anima. Tandem Euangelicis testimonijs victus, dixit ipsum verbũ in Christo fuisse pro mẽte, qua rationalis est anima hominis. Augustin. hær.55. Eundem errorem sectatus est Timotheus.

* Polemius dixit, cõmixtionem Diuinitatis & corporis factam esse. Theodor. lib.4. hær. Fab.

82. De Seleucianis & Hermianis.

b Seleucius & Hermias materiam elemẽtorum Deo coæternam ponebant. August. hær.59.

c Angelos de igne & spiritu creare animas. Ideo non baptizant in aqua.

d Malum nunc à Deo esse, nũc à materia.

e Saluatorẽ in carne ad dexteram Patris non sedere, sed eam exuisse.

f Visibilem Paradysum non esse.

g Resurrectionem non putant futuram, sed quotidie in generatione filiorum fieri.

83. De Proclianitis.

h Proclianitæ, præter Seleucianam hæresim, negârunt, Christũ in carne venisse. Augu. hær.60.

84. De

Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesiæ.

a Damasus in Epist. ad Orientales apud Theodoret. lib.5. c.10. *Timotheus vnà cum magistro suo Apollinari iudicio Sedis Apostolicæ abdicatus est.* Et c.11. *Ipsum Dei verbum non animæ rationis & mentis compotis locũ in corpore, quod sibi sumpserat, obtinuit, sed nostram animã ratione & mẽte præditam (expertem tamen peccati) accepit seruauitque.*

* In Symbolo Athanasij. *Iesus Christus perfectus Deus, perfectus homo, vnus omnino, non confusione substantiæ, sed vnitate personæ.*

b Ambros. Hexam. lib.1. cap.5. & 6. *Pulchrè ait Moyses: Fecit Deus cælum & terram. Ex ipso ergo materia. In cælo enim & terra quatuor illa elemẽta creata sunt, ex quibus generantur ista quæ mundi sunt.*

c Damasus ad Paulinum Thessal. lib.5. Theodoreti c.11. *Non in nomina Angelorum, sed in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum baptizati sumus.*

d Ambros. Hexæm. lib.1. c.8. *Malitia ex nobis orta, non à Creatore Deo condita, morũ leuitate generatur: non vllam habens authoritatem substantiæ naturalis.*

e Damasus Papa ad Paulinum Thessalo. lib.5. Theodor. ca.11. *Si quis negauerit, Christũ in carne, quam sumpsit, sedere ad dexteram Patris, anathema esto.*

f Epiphan. in Epist. ad Ioannem Hierosolym. *Quis audiat Origenẽ Paradisum de terra ad cælestia transferentem? Ego aquas Geon* (qui est Paradisi fluuius) *his carneis oculis aspexi, & bibi de magno flumine Euphrate.*

g Hieronymus in Epist. aduersus errores Ioãnis Hierosolymitani. *In symbolo fidei & spei nostræ, quod ab Apostolis traditum non scribitur in charta & atramento, sed in tabulis cordis carnalibus, post confessionem Trinitatis, & vnitatem Ecclesiæ, omne Christiani dogmatis Sacramentũ, carnis resurrectione concluditur.*

h Gregorius Nyssenus de Sancto Baptismate. *Cùm maleficus ille serpentem (dignum suo consilio velamentum) nactus, peccatum aduersus nos introduxerit: Christus illius nequitiam corrigens, hominem perfectum assumit, & seruat hominem.*

 i Hiero-

Africanorum Episcopi asciderent Pontifici Romano in Concilio. Inde quod erat proprium Episcopo
Romano, vt vniuersalis Ecclesiæ Caput reputaretur (velut quem ipse Basilius in Epist.52. dixit *ex autto-*
ritate sua visitare posse Orientem) hoc ad omnes Episcopos Romano Pontifici assidentes transfertur.
Vnde iterum subinfert Basilius: *siue volueritis ad nos proficisci, & per vosipsos infirma nostra scrutari, an verè*
141 *ita habeant vt auditis, vel ex falsis adiectionibus grauiora sint de nobis ad vos relata delicta, fiat & hoc. Parati*
namque sumus, obuijs manibus vestrum excipere aduentum, nosq; ipsos diligenti sistere examini: duntaxat in
ijs, quæ fiunt, superiores habeat charitas. Siue vestro iudicio locum quendam designare placuerit, in quo & quod
nos concernit, visitationis debitum implebimus, & quantum fieri potest, nostri experientiam offeremus, vt & præ-
terita curentur, & nullus deinceps calumniæ locus relinquatur, per nos licebit vt & hoc fiat.

Sozomenus lib.6.cap.22. Tam hi hæretici, qui Filium Patri dissimilem, quàm qui similem asserebant,
Spiritum sanctum administrum, & à Patre substantia diuersum affirmabant. Qui verò Filium Patri Cõ-
substantialem putabant, hi de Spiritu sancto idem ipsum censebant. *Quæ controuersia* cùm contenden-
142 di studio, vti credibile est, in dies magis magisq; cresceret, *Episcopus Romanus de ea certior factus, scripsit*
ad Ecclesias Orientis literas, vt vnà cum Sacerdotibus & Episcopis Occidentis Trinitatem & Consubstantialem
esse, & gloria æqualem existimarent. Quo facto, singuli rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis acquieuerunt,
hæcq; controuersia finem habere visa est. Quid potuit pro Ecclesiæ Romanæ Primatu expressius aut clarius
dici? Orientis Ecclesiæ acquieuerunt rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis.

Extat Liberij Pontificis Romani ad Constantium Augustum Epistola nuper à Reuerendissimo Ioã-
ne Tilio Meldensi Episcopo edita, & per Luciferum, Pancratium atq; Hilarium missa, quos viros Hie-
ronymus (in Catalogo) à Liberio ad Constantium pro fide missos testatur. Ibi ergo ita scribit Liberius:
143 *Ad istud officium, testis est mihi Deus meus, inuitus accessi. In quo cupio quidem sine offensa Dei, quàm diu in*
sæculo fuero, permanere: & nunquam mea statuta, sed Apostolica vt essent semper firmata & custodita perfeci se-
cutus morem ordinemq; Maiorum, nihil addidi Episcopatui vrbis Romæ, nihil minui passus sum. Et illam fi-
dem seruans, quæ per Successionem tantorum Episcoporum cucurrit, ex quibus plures Martyres extiterunt, illi-
batam custodiri semper exopto. Hactenus de Liberio.

144 *Felix Romanus* (teste Damaso in Pontificali) *declarauit Constantium filium Constantini hæreticum, & se-*
cundò rebaptizatum ab Eusebio Nicomediensi in Aquilone villa. Iam tunc ergo Papa exercuit suam potesta-
tem in malos & schismaticos Imperatores.

Secundam Generalem Synodum mandato literarum Damasi potissimùm fuisse conuocatam.

Theodoretus lib.5.cap.8. Episcopi Orientales Cõstãtinopolim ob necessaria Ecclesiæ negotia euo-
cati, Epistolam à Concilio Episcoporum in Occidente coactorum acceperunt, quæ illos hortabatur, *vt*
Romam, vbi iam maximus Episcoporum cœtus congregatus erat, accederent. At illi tam longum iter suscipere
omnino recusantes, inter alia multa etiam in hæc verba rescripserũt ad Damasum, Ambrosium, & alios
ibidem collectos cap.9. *Vos, quò fraternam vestram erga nos charitatem declararetis, Concilio per Dei volunta-*
145 *tem ac nutum Romæ coacto, nos velut membra propria per Imperatoris sanctissimi literas accersiuistis.* Hæc ibi.
Porrò si Orientales *velut membra propria* ab Occidentalibus accersebantur, certè Occidentales erant
eiusdem corporis membra digniora, & ideo velut caput proprium Orientalibus erant. Capitis enim est
reliqua membra colligere & conuocare. Occidentales verò caput erant non vtique ob aliud, quàm
quia Princeps Episcoporum in Romana vrbe, ad quam Orientales vocati iam erant, residebat. Vnde in
eadem Epistola cùm Orientales, quid in Synodo confectum esset diligenter exposuissent, tandem sub-
146 iungũt: *Quibus rebus tanquam legitimè & secundùm Canones constitutis, obsecramus vestram reuerẽtiam vt*
congratuletur. Talibus enim verbis Romani Episcopi consensum, & eorum, quæ fecerant confirmationẽ
postulant. Porrò nec illud est prætermittendum, quod ex ijsdem verbis intelligimus, Imperatoris quidem
literas ad Synodum indicendam impetratas fuisse, verùm ita vt Romanus Pontifex in primis consensum
suum authoritatemq; ad eam rem præbuerit, vtpote qui Imperatorem præuenire, ac per Epistolam, in
qua Pontificis Romani consensus Imperatori exponebatur, Imperatoris literas impetrare solebat: vt ita
Papæ atque Imperatoris conuocatio vna eademque esset. Dicunt enim Episcopi Orientis ad Occiden-
tales Episcopos: *Accersiuistis nos per Imperatoris literas.* ita vt prima generalis Concilij causa sit Romani
Episcopi, hoc est, primi Pastoris cõuocatio: Modus autẽ, quo primus Pastor in ea re vtitur, sit *per Impera-*
toris literas Episcopos cõuocare. Vt nimirũ brachio seculari ad Ecclesiasticã auctoritatem adiuncto, plenior
ex omni parte esset conuocatio. Quid quòd in ijs verbis, quæ in eadẽ Epistola Orientaliũ Episcoporum
sequuntur, clarissimè exprimitur, Papæ Damasi literas, quæ ad Imperatorẽ missæ sunt, mandatũ cõplexas
esse, quo in vnum conuocarentur Episcopi. Etenim Episcopi Orientales Damaso rationem reddentes,

cur non

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
384	Idem S. Damasus sedit an. 18.	Eadē Iustina.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

84. De Priscilliano.

[i] Priscillianus ab Agape & Elpidio institutus, Gnosticorum & Manichæorū turpissima dogmata sequebatur. Ob quam causam Episcopali iudicio in Hispanijs apud Cæsaraugustam, vnà cum Instantio & Saluiano Episcopis condemnatus est. Qui tres, cùm Romā peruenissent, vt apud Papam Damasum se purgarent, ac ne in conspectum quidem eius admissi essent, ad Imperatorem se contulerūt, vbi quāquàm corrupto Macedonio Ecclesijs restituti essent, postea tamen ex sententia Maximi Treueris imperitantis, capitis damnantur. Seuerus Sulpitius lib. 2. sacræ historiæ.

85. De Messalianis, Euchitis seu Enthusiastis.

An Sacramenta conferant gratiā.

[a] Dicunt Baptismum nihil iuuare, neque excindere peccati radicem, precatione verò assidua id fieri. Theodoretus hæret. Fab. lib. 4. Sic hodie Protestantes dicunt, Baptismum non auferre peccata, nec gratiā dare.

[b] Negant diuinorū mysteriorū participationem, animi sordes expiare. Damascenus hær. 80. In hoc quoque Protestantes cum illis sentiunt.

De Sacramento Ordinis.

[c] Dicūt, in Clericorum ordinationibus Spiritū sanctū nō suscipi. Damasc. hær. 80. § Nónne & hoc illis commune est cum hodiernis Protestātibus, qui negant vllum esse ordinis Sacramētum?

De honore altarium.

[d] Ecclesias & altaria despiciūt, eò quòd non deceat monachos & Ecclesiasticos, cœtus & Sacrificiū celebrare. Damasc. ibid.

De Sa-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

[i] Hieronymus ad Ctesiphōtem aduersus Pelagianos, Priscillianum appellat *Manichæi partem*, eumque *& seculi gladio, & totius orbis authoritate damnatum asserit.*

De Priscilliani nonnullis erroribus Orosius ad Augustinū, & vicissim Augustinus ad Orosium scripsit, quæ in 6. Tom. operum D. Augustini extant. Quoniam verò Priscilliani dogmata & per discipulos eius aucta sunt, & non tā sigillatim, & clarè mox ab initio, quàm postea emerserunt, idcirco sub Leonis Papæ (eius nominis primi) temporibus, de Priscillianistarum nefarijs dogmatibus fusiùs agam.

[a] *Baptisma Christianorum Trinitate confectum, confert gratiam.* Optatus lib. 5.

Hieronymus in Epist. 83. *Baptismus hominem ex toto nouum facit, impietas in Deum, parricidiū, incæstus in parentes Christi fonte purgantur.* Augustin. in Psalm. 73: *Sacramenta noui Testamenti dant salutem.*

[b] Ambrosius de sacram. lib. 4. c. 6. *Quotiescūq; accipimus, mortē Domini annūtiamus: si mortē annūciamus, annūciamus remissionē peccatorū: si quotienscunque effunditur sanguis, in remissionē peccatorum funditur: debeo illum semper accipere, vt semper mihi peccata dimittantur. Qui semper pecco, semper debeo habere medicinam.*

[c] Gregorius Nyssenus in lib. de S. Baptismate: *Sanctificatio, quæ à spiritu procedit, Sacerdotem augustum & honorandum facit, nouitate benedictionis à communitate vulgi segregatum.*

Augustin. cont. Epistol. Parmen. lib. 2. c. 13: *Vtrunq; Sacramentum est & quadam consecratione vtrunque homini datur, illud cum baptizatur, istud cum ordinatur: idcóque in Catholica vtrunq; non licet iterari.*

[d] Gregorius Nyssenus de S. Baptis. *Altare hoc sanctum, cui adsistimus, lapis est natura communis, nihil differens ab alijs crustis lapideis, ex quibus parietes nostri extruuntur, & pauimenta exornantur: sed Dei cultui consecratum atque dedicatum est, ac benedictionem accepit, mensa sancta, altare immaculatū est, quod nō amplius ab omnibus, sed à solis sacerdotibus iisq; venerantibus contrectatur.*

Ambros. Epist. 33. *Irruentes in altaria osculis, significabant pacis insigne.*

[e] Basi-

147 cur non possent Romani venire, ita scribunt: *Est nobis in optatis, si fieri posset, Ecclesiis penitus relictis, necessario Ecclesiæ negotio inseruire. Verùm quoniam hoc modo Ecclesiæ nuper renouatæ nudarentur, & res à plerisque fieri omnino non queat, propterea quòd Constantinopoli mandato literarum superiore anno à vestra reuerentia post Concilium Aquileiense ad Sanctissimũ Imperatorem Theodosium missarum, ad iter duntaxat Constantinopolim vsque faciendum nos præparauimus, atque de hoc vno Concilio celebrando cõsensum Episcoporum, qui in Prouincijs manserant, vnà nobiscum attulimus: idcirco neque longiore itinere opus esse expectabamus, neque de vllo alio omnino antè acceperamus, quàm Constantinopoli in vnum conuentum esset.* Mandato igitur literarum à *Damaso ad Theodosium missarum*, Episcopi conuenerunt ad secundam Synodum œcumenicam Constantinopoli celebrandam. Non temerè igitur defendimus, œcumenicas Synodos potissimùm à Romano Episcopo semper fuisse conuocatas. Postremò, Damasus Orientalibus Episcopis (vt vide-
148 re est apud Theodoretum lib. 5. c. 10) hoc modo respondit: *Quòd vestra Charitas debitam Sedi Apostolicæ reuerentiam tribuit, filij honoratissimi, vobis ipsis quoque maximo sanè honori est. Nam tametsi in sancta Ecclesia (in qua sanctus Apostolus sedens nos docuit, quo pacto illius gubernacula, quæ suscepimus, tractanda sint) nobis primæ partes deferuntur: tamen cõfitemur, nos illo dignitatis gradu longè inferiores esse.* Ecce, & Orientales Episcopi *debitam Sedi Apostolicæ reuerentiam* tribuerunt, & Damasus Papa cæteros Episcopos vocat *filios*, tantamquè Sedis suæ dignitatem etiam tunc fuisse vidit, vt in *sancta Ecclesia primæ partes Romano Pontifici ob honorem D. Petri deferrentur.*

149 Sozomenus lib. 7. cap. 9. Et Socrates lib. 5. cap. 8. *Decretum fuit, vt Episcopus Constantinopolitanus secundùm Episcopum Romanum primas obtineret.* Quin ergo Romanus Pontifex omnium primus esset, nulla vnquàm fuit dubitatio.

150 Leo Pontifex in Epist. 51. aliàs, 53. ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum, huius Decreti (in quo Sedes Constantinopolitana secundùm Romanam primas obtinere conabatur) mentionem facit, dicens *quorundam Episcoporum subscriptionem factam esse, cum quadam eius rei notitia ad Sedem Apostolicam transmissa*. Et in Epist. ad Pulcheriam Augustam, de eadem re agens: *Frustrà* (inquit) *quorundam Episcoporum profertur consensus, cui tot annorum series negauit effectum.* Nec igitur Damasus, nec alius quispiam Pontifex Romanus id Decretum eatenus approbauerat, & ideo à Leone pro nullo habetur.

151 Ruffinus in Symbolo. *Hæresis nulla in Ecclesia vrbis Romæ sumpsit exordium.* Apud Hieronymum
152 Tom. 4. in Symboli explanatione ad Damasum. *Si quid parum cautè positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & Sedem tenes.*

153 Sulpitius Seuerus sacræ historiæ lib. 2. *Instantius, Saluianus, & Priscillianus in Synodo apud Cæsaraugustam damnati, Romam profecti sunt, vt apud Damasum Vrbis ea tempestate Episcopum, obiecta purgarent. Hi vbi Romam peruenère, Damaso se purgare cupientes, ne in conspectum quidem eius admissi sunt.* Id tantùm animaduerto, compertum omni memoria fuisse, quòd in Romani Pontificis potestate fuit, etiam res in Episcopalibus Synodis iudicatas rescindere, si post interpositam purgationem hoc illi æquum visum esset. Hac enim spe ad Damasum ibatur, licet ille hominum improbitatem non ignorans, eos audire noluerit.

154 Hieronymus in Apologia pro libris aduersus Iouin. *Dum adhuc viueret sanctæ memoriæ Damasus, librum contra Heluidium de Beatæ Mariæ virginitate perpetua scripsimus: in quo necesse fuit nobis, ad virginitatis beatitudinem prædicandam, multa de molestijs dicere nuptiarum. Num vir egregius, & eruditus in Scripturis, & virgo, Ecclesiæ Virginis Doctor, aliquid in illo sermone reprehendit?* Cum Damasus appellatur *Virginis Ecclesiæ Doctor*, cumque Hieronymus illum librum nunquam reprehendendum putat, quem Damasus Ecclesiæ Doctor non reprehendit: vtique significat, Damasum fuisse Doctorem sponsæ Christi, hoc est, totius militantis Ecclesiæ, non communi modo, sed ita vt in summa specula sedens, ea, quæ reprehenda in quocunque erant, pro authoritate sua reprehenderet. Sic enim semper in more positum fuit Pontificibus Romanis.

155 Hieronymus Epist. 61. Idolorum cultor solebat ludens Papæ Damaso dicere: *Facite me Romanæ Vrbis Episcopum, & ero protinus Christianus.* Improbè quidẽ ille: sed tamen inde apparet, quàm nota etiã Ethnicis Romani Episcopi authoritas fuerit, quam nunc hæretici nuper natam fuisse volunt.

156 Theodoretus lib. 2. cap. 22. *Damasus in Ecclesiæ Romanæ Primatu Liberij successor*, & nonaginta Episcopi ex Italia & Gallia Romæ in vnum collecti, Episcopis, qui erant in Illyrico, in hæc verba scripserunt: *Numerus Episcoporum, qui erant Arimini in vnum congregati, præiudicij vim habere non debet, præsertim*
157 *cùm formula illa composita sit, Episcopo Romano, cuius sententia præ cæteris omnibus expectanda erat, non consentiente, neque Vincentio &c.*

158 Sozomenus libro. 6. Capite. 23. Cùm ostendisset, dissensionem inter Vrsinum & Damasum de Episcopatu exortam fuisse: *De doctrina* (inquit) *neque Romani, neque vlli alij in Occidente inter se dissentiebant, sed omnes Concilij Nicæni Decreta approbabant, excepto Auxentio Mediolanensi Antistite.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Theodosius
385.	39. S. Syrici[9], Tiburtij filius, Romanus, sedit an. 13. m. 1. d. 25.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

De Sacramento Matrimonij.

e Nuptias dissoluunt. Damascenus ibidem.

f Spiritum S. sic dicebant accedere, vt sentiretur, vnde & Enthusiastæ dicti sunt.

An omnes Monachi necessariò debeant operari.

g Detestantur operationē, quæ manibus fit, vt Christianis indignam. Damascenus ididem. §. Negare verò, quòd deceat operari manibus, aut dicere, quòd cuicunque hominum generi aliquando (id est, cùm necessitas ad id cogit) necessarium id non sit, hæresis est. At contrà docere, quòd omnes monachi necessariò debeant manibus victum quærere, nec liceat vel mendicando id impetrare, vel Euangelizando, & altari ministrando id promereri, hoc quoque est hæreticum.

h Parentibus suadent, vt liberorum educationem negligant.

i Pauperum curam habendam negant.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

e Basilius in Epist. ad Amphilochium Can. 9. *Domini dictum ex æquo viris & mulieribus conuenit, quòd non liceat à matrimonio discedere, præterquàm propter fornicationem.*

August. de bono coniugali, cap. 7. *Vsque adeò fœdus illud initum nuptiale cuiusdam Sacramenti res est, vt nec ipsa separatione irritum fiat.*

f Gregorius Nyssenus in Apologetico. *Per Spiritum solùm Deus & intelligitur, & exponitur, & auditur.* Et in oratione in S. Baptisma. *Dauid* (inquit) *Spiritum rectum in visceribus innouari petens, intellectricem animi facultatem, atque huius motus cogitationésque significat.*

g Augustinus de opere Monachorum cap. 1. *Dicit Apostolus, qui non vult operari, non māducet, quod propriè de opere corporali, cibóque dixit.* cap. 2. Et pòst: ca. 21. & 22. *Si fratres isti* (seu Monachi) *Euangelistæ sunt, si ministri altaris, dispensatores Sacramentorum: bene sibi istam* (manibus non operandi) *vendicāt potestatem. Si saltem habebant aliquid in hoc seculo, quo facilè sine opificio sustentarent istam vitam, quod conuersi ad Deum, indigentibus dispertiti sunt, eorum infirmitas ferēda est. Solent enim languidius educati, laborē operum corporalium sustinere non posse. Tales fortassè multi erant in Hierosolyma.* Acto. 2. & 4. *Nūc autem veniunt plerūque ad hanc professionem seruitutis Dei, vel serui & liberti, vel rustici & opifices, & tales ex malè intellecto Euangelio præcepta Apostolica peruertere meditantur.* Et cap. 25. *Tales si nolunt operari, non manducent.* § Illi ergò monachi non tenentur operari, qui aut sunt infirmi, aut delicatius educati, aut altaris ministri, aut concionatores, aut Lectores, aut simili de causa excusati.

h Chrysostomus lib. 3. aduersus vituperatores vitæ monasticæ. *Quid me prosequi necesse est educandorum liberorum summas necessitates?* (Et pòst) *Nos in liberis nostris studij cœlestis disciplinam solidari permittamus. Quantò enim amplius fuerint in schola virtutis exercitati, tātò ampliores vires adipiscentur. Denique ab exemplo Heli probat, eos, qui seuerè non corripiunt liberos suos, diuinæ vindictæ subiacēre.*

i Gregorius Nazianzenus elegantissimā scripsit orationem de pauperum amore, vbi sic ait: *Si ex Pauli atque ipsius etiam Christi sententia & authori-*

Atque cùm Episcopi Galliæ, & agri Venetorum alios etiam nonnullos apud se eadem seriò conari significassent: breui tempore pòst, multi multarum Gentium Episcopi Romæ in vnum congregati, cùm Auxentium, tùm alios, qui eidem fauebant doctrinæ, à sua communione alienos esse pronunciârunt, fidémque à Concilio Nicæno confirmatam ratam manere statuerunt: denique Decreta Concilij Ariminensis huic repugnantia irrita esse, propterea quòd neque Episcopus Romanus, neque alij item cōplures illis consenserant, imò verò etiam quòd à multis, qui illi Concilo intererant, eadem ipsa Decreta improbata fuerant. Quæ ita gesta esse & constituta, testis est Epistola Damasi Episcopi Romani, & cæterorum cum eo id temporis simul coactorum ad Episcopos Illyrici scripta, quæ ita se habet: Episcopi ad Sanctum Concilium Romæ conuocati Damasus, Valerianus & cæteri. (& pòst) *Numerus Episcoporum, qui erant Arimini in vnum congregati, præiudicij vim habere nō debet, præsertim cùm formula illa composita sit neque Episcopo Romano, cuius sententia præ cæteris omnibus expectanda erat, neque Vincentio, qui tot annis Episcopatum integrè gesserat, neque alijs eidem consentientibus.*

In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica Leg. 1. Imperatores Gratianus, Valenti-
159 nianus, & Theodosius AAA. ad populum vrbis Constantinopolitanæ. *Cunctos populos, quos Clementiæ nostræ regit Imperium, in tali volumus religione versari, quam D. Petrum Apostolum tradidisse Romanis, Religio vsque adhuc ab ipso insinuata declarat, quámque Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandriæ Episcopum virum Apostolicæ sanctitatis.* In hoc Edicto fidei Ecclesiasticæ regula petitur primùm, & velut deriuatur à Petro Apostolorum Principe, deinde à Romanis velut fide sua contestantibus, quid illis Petrus tradidisset: Tum autem à Damaso, velut successore Petri & Romanorum Episcopo: Deniq; à Petro Pontifice Alexandrino, velut ab eo, qui & Petri Apostoli doctrinam sequeretur, & Successionem eius in Romana vrbe agnosceret, & cum Damaso Petri successore communicaret. Ita enim scribit D. Hieronymus de hoc eodem Petro in Epist. ad Principiam, quæ numero est 16. *Petrus persecutionē Arianæ hæreseos declinans, quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugit.* Porrò (vt Socrates lib. 4. cap. 30. tradit) Christiani, qui vbique persecutionis tempestate iactabantur, & potissimùm Ale-
160 xandriæ, magnopere recreati erant, propterea quòd *Petrus ex vrbe Roma cum literis Damasi Episcopi Romani Alexandriam reuersus erat. Quæ quidem literæ & Mosis fidem confirmabant, & Petri creationem. Populus igitur illis literis confisus, expellit Lucium, Petrum autem in eius locum introducit.* Hactenus verba Socratis. Licet ergo Damasus & Petrus in edicto Theodosij simul nominentur, tamen Petrus ita pendebat à Damaso, vt simul atque Alexandrini vidissent, ex duobus Episcopis, qui Ecclesiam Alexandrinam occupare cupiebant, non Lucium, sed Petrum à primo Pastore confirmatum esse, mox Lucium expulerint, Petrum verò in Episcopali Sede collocârint. Quòd verò Socrates dixit, *literas Damasi confirmasse Mosis fidem*, id ab eodem Socrate in Capite præcedenti narratum ita se habet. Mauia Saracenorum Regina pacem ea cōditione obtulit Romanis, si Moses monachus sanctus crearetur suæ gentis Episcopus. Moses verò ea de causa Alexandriam ductus, non est passus à Lucio Pseudoepiscopo Alexandrino manus sibi imponi, quòd is foret Arianus. Cùm igitur Damasi literæ venissent Alexandriam, in quibus non Lucius, sed Petrus declarabatur legitimus ipsorum Episcopus esse, tunc fides Mosis confirmabatur, qui prius ab eodem Lucio ob ipsius perfidiam recusauerat ordinari. Itaque omnibus ritè perspectis, Theodosij, Gratiani, & Valentiniani Edictum hāc regulam credendi præscripsit, vt cuncti populi sequerentur fidem Episcopi Romani, eò quòd is D. Petro succederet. Vnde Theodoretus lib. Eccles. histor. 5.
161 cap. 2. ita recitat sententiam Edicti: *Gratianus toto Imperio potitus scripsit legem, qua iubebat sanctas Ecclesias tradi his, qui Damasi (is erat Episcopus Romanus) communionem amplexarentur.*

162 Ambrosius in prioris ad Timoth. c. 3. *Ecclesia domus Dei dicitur, cuius hodie Rector est Damasus.* Cùm autem Paulus eo loco totam militantem Ecclesiam appellauerit *domum Dei*: efficitur, vt Ambrosius intellexerit, totius Ecclesiæ militantis Rectorem esse Damasum.

163 Hieronymus ad Ageruchiam de Monogamia Epist. 11. *Cùm in chartis Ecclesiasticis iuuarem Damasum Romanæ vrbis Episcopum, Orientis atque Occidentis Synodicis consultationibus respondi.* Ergo totius orbis Christiani etiam Synodicæ consultationes ad Romanum Episcopum deferri solebant.

164 Idem ad Damasum Tom. 2. Epist. 57. *Cum successore Piscatoris, & Discipulo Crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, id est, Cathedræ Petri communione consocior: super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est. Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante Diluuio. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigraui, quæ Syriam iuncto Barbariæ fine disterminat, nec possum sanctum Domini, tot interiacentibus spacijs, à sanctimonia tua semper expetere: ideo hîc Collegas tuos Ægyptios confessores sequor, & sub onerarijs nauibus parua nauicula delitesco.*
165 *Non noui Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicunque tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Et in Epist. 58. ad eundem Damasum. *Si quis Cathedræ Petri iungitur, meus est.* Cathedra ergo Petri secundùm Hieronymum *illa Petra est, super quam ædificatur Ecclesia.* Et illa est Cathedra

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Siricius.	Idem Theodos.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

86. De Hypsistarijs.

k Hypsistariorum hæresim ita describit Gregorius Nazianzænus in Oratione de funere patris, vt dicat eam ex Iudaico & Gentili errore conflatam. Ex gẽtilium enim religione ignis & lucernarum cultum, ex Iudaismo Sabbatum, & abstinentiam à certis cibis retinebant: & solùm Omnipotentem venerabantur.

87. De Iouinianistis.

An paria sint peccata.

a Iouinianus dicebat, omnia peccata esse paria, Aug. hær. 82. Eôdem tendit doctrina Protestantium nõ discernentium peccatum mortale à veniali.

b Non posse peccare hominem post lauacrum. Aug. ibidem.

De ciborum delectu.

c Ieiunia, vel à cibis aliquibus abstinentiam non prodesse. Hoc idem, quoad animæ salutẽ, Protestantes affirmant.

An Maria sit virgo in partu.

d Mariã pariendo fuisse corruptam dicebant. Hoc idem Bucerus & Molinæus in 3. Partem vnionis Euãg. vbi dicũt, Iesum nascentẽ adaperuisse uuluã Mariæ.

De Sanctimonialium dignitate.

e Virginitatẽ Sanctimonialiũ, & continentiam sexus virilis in Sanctis eligẽtibus cœlibẽ vitam, coniugiorum castorum atq; fidelium meritis adæquabat. Aug. hær. 82. Hoc idem hodie Lutherani & Caluinistæ docent.

f Quæ-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

authoritate charitatem, vt legis & prophetarum caput, præceptorum omnium primum maximúmque censendum est: huius potissimam partem in eo sitã esse comperio, vt pauperes amore & beneuolentia cõplectamur, atque eorũ, qui nobis cognationis iure sunt cõiuncti, calamitate moueamur atq; doleamus.

k Nazianzænus in Apologetico. 1. Cùm tres morbi circa Diuinitatis doctrinam versentur: Atheismus, Iudaismus, & plurium Deorũ assertio: nos nec in Iudaicæ paupertatis angustias reducamur, solo Ingenito Diuinitatẽ circũscribentes, nec tria principia construentes gentilẽ Deorum multitudinẽ inuehamus: quandoquidem & Deus vnus necessariò retinẽdus est, & tres personæ confitendæ, atque vnaquæque cũ sua proprietate. Et in Orat. ad Gregor. Nyssenum. Festos dies Iudæus agitat, sed secundùm literam. Festos iterum Gentilis, verùm vt dæmonibus placeat. At nobis quemadmodum oĩa, sic etiã festorũ celebrãdorũ ratio spiritualis est.

a August. Epist. 29. *De parilitate peccatorũ soli Stoici ausi sunt disputare contra omnem sensum generis humani, quorũ vanitatẽ Hieronymus in Iouiniano, de Scripturis sanctis dilucidissimè cõuicit.*

b Hieron. li. 3. aduers. Pelag. *Scito Baptismũ præterita donare peccata, nõ futurã seruare iustitiã, quæ labore, & super omnia Dei clementia custoditur, vt nostrũ sit rogare,* illius tribuere quod rogatur.

c Hieron. aduer. Iouin. li. 2. *Adã in Paradiso accepit præceptum, vt ab vna arbore ieiunaret. Et Christus docuit, acriora dæmonia non nisi oratione & ieiunijs posse superari.*

d Aug. Ep. 120. c. 1. *Quòd ait: Tu extraxisti me de ventre matris meæ, inde significare voluit partũ virginis, seruata virginis integritate mirabili.* Amb. Ep. 81. *Scriptũ est: Virgo in vtero accipiet, & pariet filiũ. Non concepturam tantummodo, sed & parituram virginem dixit. Isaiæ 7.*

e Ambro. Epist. 81. *Iure laudatur bona vxor, sed melius pia virgo præfertur, dicẽte Apost. qui iungit virginẽ suã, benefacit, & qui nõ iũgit, melius facit.* Nazianz. in Carmine Virginitatis.

Virginitas mundũ abrũpens, abruptaq; mundo,
Connubiũ tantum exuperat, & vincula vitæ,
Quantũ animus carni præstat, cœlũq; rotundũ,
Tellurem pretio vincit, quantumq; fugaci,
Illud in æternum durans præstãtius æuum est,
Quantò mortali melior Deus.

VV f Epi-

thedra Petri secundùm eundem, in qua Petri Successores (qualis Damasus fuit) sedent. Romani ergò Pontifices illa Petra sunt, supra quam Christus promisit, se ædificaturum Ecclesiam suam.

166 Ambrosius lib. 10. in Epist. ad Syricium Papam. *Fideliter commissam tibi ianuam seruas, & pia solicitudine Christi ouile custodis, dignus quem oues Domini audiant & sequantur.* (Et ibidem.) *Credatur Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & seruat.* (Et pòst.) *Quid plura apud Magistrum atque Doctorem? Iouinianum, Auxentium, &c. quos Sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundùm iudicium tuum esse damnatos.* Hæc Ambrosius. Ergo tanti Doctoris & Episcopi, quantum constat Ambrosium extitisse, Magister & Doctor Syricius (alioqui vir simplex, vt mox docebimus ex Hieronymo) ob id tantùm esse dicitur, quia Pontifex Romanus est, cuius Ecclesia semper custodit intemeratum Symbolum, hoc est, fidem ab Apostolis prædicatam.

67 Optatus lib. 2. aduersus Parmenianum. *Negare non potes, scire te, in vrbe Roma, Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam: in qua sederit omnium Apostolorũ caput Petrus. vnde & Cephas appellatus est: in qua vna Cathedra vnitas ab omnibus seruaretur, ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocaret. Ergo Cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus. Cui successit Linus* (& post alios Episcopos Romanos ordine enumeratos) *Iulio successit Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius hodie, qui noster est socius: Cum quo nobis totus orbis commercio Formatarum, in vna communionis societate concordant.*

168 Augustinus contrà Epist. fundamenti cap. 4. *In Ecclesia me tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad præsentem Episcopatum successio Sacerdotũ.*

159 Hieronymus ad Eustochium Epist. 27. Tom. 1. *Orientis & Occidentis Episcopos ob quasdam Ecclesiarum dissensiones Romam imperiales literæ contraxerunt.* Et Epist. 16. ad Principiam. *Et me Romam cum sanctis Pontificibus Paulino & Epiphanio Ecclesiastica traxit necessitas, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexit Ecclesiam.* Et pòst: Cùm dixisset, per occasionem librorum Origenis, quos Ruffinus Latinos fecerat, *Romanæ fidei purissimum fontem cœno permixtũ fuisse, & fidem Apostolico ore laudatam in plerisque (hoc est, in Macario & alijs Ruffini socijs) cœptam esse violari.* ostẽdit etiam, eundem Ruffinũ & co-

170 mites ipsius *illudentes simplicitati Episcopi, qui de suo ingenio cæteros æstimabat, petisse* (à Siricio Papa) *& impetrasse Ecclesiasticas epistolas, vt* (inquit) *communicantes Ecclesiæ discessisse viderentur.* Tanti semper habitum est, Romanæ Ecclesiæ communionem sortitum esse.

171 Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus ad Papam Syricium scripsit literas, *quas* (inquit Hieronymus in Epist. ad Ioannem Hierosolymitanũ) *si perlegeris, peruidebis, quomodo tua dicta* (ironicè loquitur) *miratus sit, & Catholica declarauerit.* Et pòst, *in Epist. ad Romanum Pontificem dicit Epiphanius, se Ioannem coram multis de dogmatibus arguentem, non meruisse responsum.* De singulorum igitur Pontificum fide aut perfidia, ratio apud Sedem Apostolicam reddebatur.

172 Hieronymus ad Demetriadem. *Dum Sanctæ ac B. memoriæ Anastasius Episcopus Romanam regeret Ecclesiam, de Orientis partibus hæreticorum sæua tempestas simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere conata est. Sed vir Apostolicæ solicitudinis statim noxium percuβit caput, & sibilantia Hydræ ora cõpescuit.*

173 Hieronymus ad Principiam. *Succedit in Pontificatu vir insignis Anastasius* Et pòst: *Acciti frequentibus literis hæretici* (Ruffinum intelligit) *vt se defenderent, venire non sunt ausi, tantaq. vis conscientiæ fuit, vt absentes damnari, quàm præsentes coargui maluerint.* Idem in Apologia 3. aduersus Ruffinum. *Confessionem*

174 *tuam ab omnibus Italiæ Episcopis asseris esse susceptam: & tamen miror, quomodo probauerit Italia, quòd Roma contempsit: Episcopi susceperint, quod fides Apostolica condemnauit.* Vbi apparet, Hieronymo visam esse rem impoβibilem, vt Episcopi cæteri id probarent, quod Romana Ecclesia condemnasset. Idem etiam pau-

175 lò antè dixerat: *Scito, Romanam fidem Apostolica voce laudatam istiusmodi præstigias non recipere: etiamsi Angelus aliter annunciet, quàm semel prædicatum est, Pauli authoritate munitam non posse mutari.* Cùm Ruffinus dixisset, Latinum Lectorem nihil in suis libris inuẽturum, quod à fide nostra discrepet: *Fidem suam* (inquit Hieronymus in Apologia prima contra Ruffinum) *quam vocat? Eámne, qua Romana pollet Eccle-*

176 *sia: an illam, quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit: ergo Catholici sumus, qui nihil de Origenis errore transtulimus.* Eadem igitur est Romana, quæ & Catholica fides. Vnde hoc, nisi quia Romana Ecclesia errare in fide non potest?

177 Ambrosius de obitu fratris, narrat Satyrum quæsisse, *vtrúmnam Episcopus loci, ad quem venerat, cum Catholicis, hoc est, cum Ecclesia Romanà conueniret.* Nónne hæc declarant, Ecclesiam Romanam semper habitam esse Caput Catholicæ communionis? Vt cuicunque illa communicatorias literas daret, is Catholicus: cui verò negaret, is à communione Catholicorum exclusus intelligeretur?

178 Augustinus in Epist. 165. *Si Ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quantò certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram, propter Apostolatus sui Primatum* (in Ioannem Tractat. 124.)

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Siricius.	Idem Theodos[9].

Hæretici & Pseudoprophetæ.

f Quædam virgines sacræ prouectæ iam ætatis in Vrbe Roma, vbi Iouinianus hæc docebat, eo audito, nupsisse dicũtur. Hoc idem & fecit, & faciendum docuit Lutherus, atque illius sectatores.

De meritorum & præmiorum in cælo inæqualitate.

g Dicebat, in regno cœlorum par omnium fore præmium. Hieron. in lib. 2. aduersus Iouinianum. Hoc ipsum etiam Protestantes docent.

Sectatores Iouiniani.

h Iouinianus habuit discipulos Auxentium, Genialem, Germinatorem, Felicem, Prontinum, Martianum, Ianuarium, & Ingeniosum.

88. De Sabbatianis, seu de Paschatis celebratione.

i Sabbatius ex Iudæo, sectæ Nouatianorum Episcopus, volebat Festũ Paschatis, Iudæorũ more, celebrari. Sozomenus lib. 7. c. 18.

An cele-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

f Epiphan. hær. 61. *Tradiderunt Apostoli, peccatum esse, post decretam virginitatem ad nuptias conuerti. Et quod scripsit Apostolus: Si nupserit virgo, non peccauit: illam virginem dicit, quæ non est dicata Deo. nam idem Apostolus dicit, iuniores viduas nubere velle, habentes damnationẽ, quòd primã fidem irritam fecerunt.* Et hær. 48. de iisdem Apostoli verbis agẽs: *Quæ* (inquit) *promiserunt, & reprobauerunt, iudicium habent.*

August. hær. 82. *Citò ista hæresis extincta est, nec vsque ad deceptionem aliquorum Sacerdotum potuit peruenire.*

g Amb. Epist. 81. *Agrestis vlulatus est diuersorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandã cælestiũ remunerationũ inducere, quasi Christo vna sit palma quam tribuit, ac non plurimi abundent tituli præmiorum.*

Hieron. lib. 2. cont. Iouin. *Vnus denarius nõ vnũ est præmiũ, sed vna vita. Nostri laboris est pro diuersitate virtutũ diuersa nobis præmia præparare.*

h Syricius Papa in Epist. ad Mediolan. Ecclesiã, apud Amb. 80. *Nos sanè nuptias nõ aspernãter accipimus, quibus velamine intersumus. sed virginũ nuptias Deo deuotas maiore honorificentia veneramur. Facto igitur Presbyterio, constitit doctrinæ nostræ, id est, Christianæ legi, esse cõtraria. Vnde Apostoli secuti præceptũ, quia aliter quàm quod accepimus annunciabant, omniũ nostrũ tam Presbyterorum, & Diaconorũ, quàm totius etiã cleri vna suscitata fuit sententia, vt Iouinianus, Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Prontinus, Martianus, Ianuarius, & Ingeniosus, qui incẽtores nouæ hæresis & blasphemiæ inuenti sunt, diuina sententia & nostro iudicio in perpetuum dãnati, extra Ecclesiã remanerent. Quod custodituram Sanctitatem vestram, non ambigens, hæc scripta direxi.*

Ambrosius, Bassianus, Euetius, Maxim[9], Felix, Geminianus, Eustasius, Constantius, Episcopi, & omnes Ordines ad Syricium Papam. *Quos Sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundùm iudicium tuum esse damnatos.*

i Conciliũ Laodicenũ Can. 37. *Non oportet cũ Iudæis dies agere festos.* Ambr. Epist. 83. *Christus quartadecima Luna Pascha cũ Discipulis manducauit, quintadecima crucifix[9] est. Sabbato illo magno, sextadecima fuit. Septimadecima resurrexit à mortuis: vnde Lex Paschæ nobis seruãda est, vt nõ*

 quar-

Tractat. 124.) gerenti Dominus ait: Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: & portæ inferorum nō vincent eam. Petro enim Succeſſit Linus. Et pòſt: *Iulio Liberius, Liberio Damaſus, Damaſo Syricius, Syricio Anaſtaſius qui nunc eandem Cathedram ſedet. In hoc ordine ſucceſſionis nullus Donatiſta Epiſcopus inuenitur.*

179 Hieronymus ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis. *Quiſquis es aſſertor nouorum dogmatum, quæſo te, vt parcas Romanis auribus, parcas fidei, quæ Apoſtoli voce laudata eſt. Cur poſt quadringentos annos docere nos niteris, quod antè neſciuimus? Cur profers in mediū, quod Petrus & Paulus edere noluerunt?*

180 Anaſtaſius Papa in Epiſt. ad Germaniæ ac Burgundiæ Epiſcopos. *Exigit Dilectio veſtra, vt ex authoritate Sedis Apoſtolicæ veſtris deberemus reſpondere conſultis. Et quamuis ſuccinctè hoc agere feſtinaremus, denuò tamen ob has vel alias neceſſitates, quaſi ad Caput mittere charitatiuè non dubitetis.*

181 Concilium Toletanum primum ſub fine aſſertionis fidei, ſic habet: *Si quis in errore, Priſcilliani ſectam ſequitur, vel profitetur, vt aliud in ſalubri Baptiſmo contra Sedem S. Petri faciat: anathema ſit.* Nihil ergo in Sacramentis faciendum agnoſcunt, quod *contra Sedem Petri* fiat. Cur id? niſi quia Sedes Petri Eccleſiaſticæ communionis principium eſt.

182 Concilium Africanum Canone. 35. *Placuit, vt literæ mittantur ad fratres & coëpiſcopos noſtros, & maximè ad Sedem Apoſtolicam, in qua præſidet venerabilis frater & Collega noſter Anaſtaſius, vt nouerit, habere Africam magnam neceſſitatem, vt ex ipſis Donatiſtis, quicunque Clerici correcto conſilio ad Catholicā vnitatem tranſire voluerint, in ſuis honoribus ſuſcipiantur.*

183 In Concilio Carthaginenſi ſub Anaſtaſio Papa. *Recitatis literis Beatiſſ. Fratris, & conſacerdotis noſtri Anaſtaſii, Eccleſiæ Romanæ Epiſcopi, quibus nos paternæ ac fraternæ charitatis ſolicitudine ac ſynceritate adhortatus eſt, vt de hæreticorum, & ſchiſmaticorū Donatiſtarū inſidijs & improbitatibus, quibus Africanam Eccleſiā Catholicam grauiter vexant, nullo modò diſſimulemus: gratias agimus Domino noſtro, quòd illi optimo ac ſancto Antiſtiti ſuo tam piè curam pro membris Chriſti, quamuis in diuerſitate terrarum, ſed in vna compage corporis conſtitutis, inſpirare dignatus eſt.* Qui appellant Pontificem Romanum non modò fratrem, ſed etiam *patrem ſuum*, quique laudant curam eius pro membris Chriſti adhibitam, quæ membra quamuis in diuerſitate terrarum, tamen in vna compage corporis conſtituta fatentur: illi eadem opera fatentur, ſe non aliter Pontifici Romano iure Eccleſiaſtico ſubeſſè, quàm iure naturali filius patri ſubeſt: eumque agnoſcunt vniuerſalis Eccleſiæ velut nexum in terris & vinculum.

De ſchiſmate, quod per annos ferè octoginta quinque Eccleſiam Antiochenam tenuit, & quo pacto in ea ſeditione Romani Pontificis Primatus eluxerit.

Cùm S. Euſtachius Euſebij Nicomedienſis dolo in exilium pulſus eſſet, atque Ariani Epiſcopi locū eius inuaderēt, quàmplurimi Orthodoxi tùm ex Clero, tùm ex populo ſeparatim per ſe cōuentus agere cœperūt, quos Euſtachianos nūcupauêre. Auctor eſt Theodoretus lib 1. c. 21. & 22. Poſt annos verò penè triginta Meletius Arianorum adhortatione primùm, ſed tamē etiam cum aſſenſu Catholicorū (vt Theodoretus narrat lib. 2. c. 31) Epiſcopus Antiochenæ Eccleſiæ creatus eſt, & ob fidem Catholicam iterum per Conſtantium Imperatorem expulſus. At cùm Lucifer Caralitanus Epiſcopus (quem ex vrbe Roma cum Euſebio Vercellenſi Epiſcopo miſſum paulò antè docuimus) Antiochiam veniens Paulinum Catholicis non ſatis conſyderatè ordinaſſet Epiſcopum: reuerſus poſtea Meletius ſtudijs ſuarum partium, quæ etiam erāt Catholicæ, Sedem Epiſcopalem recepit. Inde (vt eſt apud Socratem lib. 5. c. 5) iuſiurandum fit, vt ſiue Paulinus, ſeu Meletius è vita prior exiret, qui ſupereſſet, demortui locum ſolus obtineret. Quo fœdere nō obſtante, poſt mortem Meletij, Flauianus, viuente adhuc Paulino, contra ſacramēti ſui pollicitationem conſtitutus eſt Epiſcopus. Quam rem velut ſeditionis fomitem Pontifices Romani ægrè tulerunt, & ideo cum Paulino, dum is viueret (authore Sozomeno lib. 7. c. 11.) *tam Pontifex Romanus, quàm alij Occidentis Epiſcopi communicabant: Flauiano autem ijdem acerrimè reſtiterunt.* Nam Paulinum etiam ob iſtam Eccleſiarum diſſenſionem, vnà cum Epiphanio veniſſe Romam, ex Epiſtola Hieronymi ad Euſtochium intelligitur, quæ numero eſt. 27.

184 Pendente autem adhuc inter Euagrium & Flauianū lite, D. Ambroſius ad Theophilum Alexandriæ Epiſcopum in hæc verba ſcripſit, li. 10. Epiſt. 78. *Non habet, quod vrgeat Euagrius: & habet, quod metuat, Flauianus, ideoq; refugit examen. Scribit Sanctitas tua, Flauianum ad Imperialium reſcriptorum ſuffragia remeauiſſe. Fruſtrà ergo tantorum Sacerdotum fuſus labor: iterum ad huius ſeculi iudicia reuertendum.* Et pòſt: *Sanè referendum arbitramur ad Sanctum fratrem noſtrum Romanæ Sacerdotem Eccleſiæ, quoniam præſumimus ea te iudicaturum quæ etiam illi diſplicere nequeant.* Et pòſt: *Vt nos quoque cùm id geſtum eſſe cognouerimus, quod Eccleſia Romana haud dubiè comprobauerit, læti fructum huiuſmodi examinis adipiſcamur.* Mirari ſatis non poſſum, quid ſibi vèlint hæretici, quòd negent, Primatum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
388	40. S. Anastasius Maximi fili' Romanus.	Arcadi' & Honorius an. 13

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

An celebratio Paschatis sit res indifferens, seu Mysterij cuiusdam grauis.

k Martianus Nouatianorũ Pōtifex Maximus, suæ sententiæ Episcopos, Sangarum Bithyniæ conuocauit. Vbi Canonem conscripserunt ἀδιάφορον, hoc est, promiscuum, quo permittebatur vnicuique Festum Paschatis vtcunque vellet celebrare. Sozomenus ibidem. Protestantes etiam in hac re cum Nouatianis consentiunt, quia & ipsi dictitāt, parui momenti esse, quo tempore aut ritu hoc festum celebretur, ob eamque causam Victorē reprehendunt, qui studuerit Ecclesiam vniuersam ad vnum morem hac in re tenendum reuocare.

89. De

☙ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

quartamdecimam in qua ieiunandũ nobis maximè est, obseruemus in die Resurrectionis. Quia Resurrectionis celebritas die Dominica celebratur, in qua ieiunare non possumus. (Et post:) *Ad literam legis nos teneri non oportere, licet ipsa consuetudo celebrandi Pascha nos instruat, tamen & Apostolus docet qui ait: Pascha nostrum immolatus est Christus.* Augustin. Epist. 119. *Patres nostri censuerunt, vt nostra festiuitas à Iudæorum (Paschali) festiuitate distingueretur.*

k Ambrosius Episto. 83. *Non mediocris est sapientiæ, diem celebritatis definire Paschalis. Maiores nostri conuenientes ad Synodum Nicænam, congregatis peritissimis calculandi, decem & nouē annorũ collegêre rationē, sequentes illud, quòd non debeamus vana quadam opinione super celebritate huiusmodi fluctuare, sed vera ratione comperta, ita omnium concurrat affectio, vt vna nocte vbiq; Sacrificium pro Resurrectione Domini deferatur.*

Augustinus Epist. 119. *Dies natalis Dominî non in Sacramento celebratur, sed tantùm in memoriam reuocatur, quod natus sit. Sacramentum est autem in Paschatis celebratione, quò pertinet quòd primus mensis anni (qui & nouorum dicitur) huic celebrationi attributus est* (vt videlicet innouatio vitæ nostræ in Christo significetur) *quódque tertia hebdomada Lunæ, Pascha fit,* (ob tertium tempus, quod iam sub gratia est, significādum) quodque fit *à decimaquarta vsque ad vigesimam primam* (propter numerum septenarium, quo vniuersitatis signatio sæpe figuratur.) Et hæc fiunt *secundum motum lunæ,* per quam Ecclesia in ista carnis mortalitate signatur: quodq; Pascha *sabbato interposito, tantùm fit in Dominico die,* qui est *vna sabbati* & *dies octauus* ab eo, qui primus erat, vt & prima stola, quæ peccantibus ablata est, reddi, & ea in æterna requie permanere signetur. *In magno*

 igitur

matum Romani Pontificis ab antiquis Patribus agnitũ fuiſſe, cùm & ſinguli,& vniuerſi nihil aliud cla-
mare videantur. Hæc enim rei ſumma eſt apud Ambroſium,vt id non fiat,quod Epiſcopo Romano diſ-
pliceat. Quid quòd etiam D.Ioannes Chryſoſtomus,qui fuerat à Meletio Diaconus ordinatus,tamẽ
ab Euagrio,qui Paulino ſucceſſerat,Presbyter deſignatus eſt,vt eſt apud Socratem lib 6.cap.3. At cur,
obſecro,Chryſoſtomus, qui ab initio Meletium Paulino prætulerat, tamen Paulini ſucceſſorem Eua-
grium prætulit Flauiano,qui Miletio ſucceſſerat? Vtique propterea quod intellexit,Flauianum optimi
quidem viri ſucceſſorem,tamen iniquè creatum eſſe Epiſcopum . Itaq; cùm Flauianus ab optimis qui-
buſque & potiſsimùm à Romano Pontifice reprehenderetur,cumq;(vt Sozomenus lib.7.cap.11.ſcribit)
tam Epiſcopus Romanus cum omnibus Epiſcopis Occidentis,quàm Gratianus Imperator in Occiden-
tem conuocarent Epiſcopos Orientales: *Theodoſius* (vti Theodoretus lib.5.cap.23.atteſtatur) *Flauianũ
Conſtantinopolim accerſit,& Romam proficiſci iubet.* At Flauianus reſpondit,hyemem iam eſſe. Itaq; pol-
licitus ſe ineũte vere imperata facturum, in patriam reuertit. Sed *cùm Epiſcopi Romani,non Damaſus ſo-*
185 *lùm ille admirabilis,verùm etiam poſt illum Syricius,& Anaſtaſius Syricij ſucceſſor, vehementiùs in Imperatorẽ in-
uecti eſſent,dixiſſentq; eum illos,qui tyrannidem contra ſe exercere molirentur,opprimere,ſed his qui per tyran-
nidem Chriſti leges euertere ſtuderent,impunitatem cõcedere: eum accerſit denuò Imperator,Romamq; vt conten-
dat,cogere laborat.* Tum ſapientiſsimus Flauianus corã Theodoſio velut abdicãs ſeipſum Epiſcopatu,fe-
cit vt Imperator Romam aduentans cauſam eius in ſe ſuſciperet, eaque ratione Occidentis Epiſcopos
placaret. Præter Imperatorem verò & D. Ioannes Chryſoſtomus Conſtantinopolis Epiſcopus (vt eſt
apud Sozomenum lib.8.cap.3.)& Theophilus Aleanxdriæ Epiſcopus(vt Sozomenus refert lib.5.ca 16.)
& Epiphanius (vt conijcimus ex Hieronymi Epiſt.27.)operam ſuam interpoſuerunt, *vt Flauianus in gra-*
186 *tiam Romani Epiſcopi reduceretur.* Atque(vt Socratis ea in re verbis vtar,lib.5.cap.15.) *Theophilus per Iſi-
dorum Presbyterum miſit,vti Damaſi animum in Flauianum exulceratum mitigaret,doceretq; ex vſu Eccleſiæ
eſſe, ſi propter populi concordiam peccatum à Flauiano commiſſum remitteret.* Tandem igitur Pontifex Ro-
manus & alij Occidentis Epiſcopi(mortuo iam Euagrio)promittunt,ſe Legatos, qui mitterentur à Fla-
187 uiano,admiſſuros.Qua re intellecta(inquit Theodoretus lib.5.cap.23.) *Diuus Flauianus Epiſcopos quoſdam
illuſtriſsimos,Presbyteros etiam Antiochiæ, & Diaconos Romam miſit.* In qua legatione principem locum
tenebat Acacius Epiſcopus Berœæ oppidi Syriæ, vir omnium ore ac ſermone paſsim celebratus. *Qui*
vnà cum cæteris *Romam aduentans,inimicitias ad decem & ſeptem annos continuatas extinxit , Eccleſiæq;
188 pacem reſtituit.*Qua re audita, *Ægyptij quoque,odio ſedato, ſunt concordiam amplexati.Id tẽporis Innocentius,
ſucceſſor Anaſtaſij,Eccleſiæ Romanæ Antiſtes fuit,vir ingenij & prudentiæ ornamentis egregiè inſtructus.*

Primùm animaduerto, hanc ſimultatem in Oriente inceptam eſſe , idq; in primaria totius Orientis
Eccleſia. Deinde video,quatuor Pontifices Romanos ordine ſibi ſuccedentes,Damaſum, Syricium, A-
naſtaſium,& Innocentium pacem Orientalium Eccleſiarum ita quæſiſſe,vt ſuam interim auctoritatem
in ea re potiſsimùm ſpectandam eſſe iudicauerint.Tum autem perpendo,inter tot Epiſcopos Orienta-
les nullum omnino(qui ſaltem Catholicus fuerit)reieciſſe authoritatem Põtificis Romani,velut is alie-
nus aut peregrinus in illis partibus fuerit,nihilque ſibi iuris in Orientales Eccleſias vindicare potuerit.
Præterea tametſi Theodoſius vehementer fauebat Flauiano, tam longè tamen ab eo aberat , vt iuberet
Flauianum nihili facere Epiſcopum Romanum tãquam extra ſuum territorium ius dicentem, vt potius
Flauianum iuſſerit bis *Romã ire.* Cur ita quæſo? Niſi quia oportebat,maximas quaſq; controuerſias Ro-
mæ velut apud ſummum Eccleſiæ Tribunal decidi? Quid quòd primi totius Eccleſiæ Patriarchæ Alex-
andrinus & Conſtantinopolitanus Epiſcopus pro tertio , hoc eſt , pro Antiocheno apud Sedem Ro-
manam intercedunt ? Et Epiphanius,& Ambroſius, & Hieronymus nihil perinde in hac re ſpectàrunt,
quàm vter eorum , qui de Epiſcopatu contendebant , in Epiſcopi Romani communionem admittere-
tur, quodque Flauiano remitti ab Epiſcopo Romano delictum ipſius, deprecati ſunt? Deniq; poſtquã
Epiſcopus Romanus Flauiano indulſit,mox AEgyptij & reliqui omnes Occidentis Epiſcopi cum eodẽ
communicàrunt.Omnes enim Catholici Principem ſuum & Paſtorem primum meritò ſequuntur. Hæc
omnia certiſsimò probant,Epiſcopum Romanum in tota Eccleſia & verè fuiſſe,& ſemper habitum eſ-
ſe totius Eccleſiaſticæ communionis Principium & Caput.

189 Innocentius Papa in Epiſt.ad Decennium Engubinum Epiſcop. *Quis neſciat,aut non aduertat,id,quod
à Principe Apoſtolorum Petro Romanæ Eccleſiæ traditum eſt,ac nunc vſque cuſtoditur,ab omnibus debere ſer-
uari,nec ſuperinduci aut introduci aliquid,quod aut authoritatem non habeat,aut aliunde accipere videatur ex-
emplum? præſertim cùm ſit manifeſtum,in omnem Italiam,Gallias,Hiſpanias,Aphricam atque Siciliam, inſu-
laſq; interiacentes, nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut eius Succeſſores
conſtituerint Sacerdotes? Aut legant,ſi in his Prouincijs alius Apoſtolorum inuenitur aut legitur docuiſſe.*

190 Idem ad Victricium Rhotomagenſem Epiſc . *Quis Romanæ Eccleſiæ normam atque authoritatem ma-
gno pe-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*
		Idem Theodosius.	
	Idem S. Siricius.		

89. De Hilario Laico, seu de Canticis Ecclesiasticis.

l Hilarius Laicus Catholicus asserebat, non oportere fieri, quòd tunc apud Carthaginem fieri cœperat, vt Hymni ad altare dicerentur de Psalmorum libro, siue ante oblationem, siue dũ distribueretur populo, quod fuisset oblatum. August. li. 2. Retract. ca. 11. Ac ne hodie quidem Protestantes cessant reprehẽdere Cãtica Ecclesiastica, quæ Catholici à maioribus etiam accepta, dum oblatio celebratur, solẽni ritu canunt.

90. De Abelianis.

m In campo Hipponensi erant, quibus nec sine vxoribus viuere sectæ ipsius dogmate licebat, nec tamen eis permiscebantur: sed sub continentiæ professione simul habitabant, morte præuentis singulis alij surrogabãtur. Aug. hær. 87. Hæc non dissimilis erat Agapetarũ sectæ, de qua iam antè dictũ est. Hæresis in eo consistit, quòd necesse erat in coniugio viuere. Fuit etiam periculũ, ne simul viuentes votum continentiæ violarent.

91. De

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

igitur Sacramento ex Euangelio dies crucifixi, sepulti & suscitati Domini ad veterem Iudæorum obseruationem adiuncta est, per Patrum Concilia, & orbi vniuerso Christiano persuasum est, eo modo Pascha celebrari oportere. Hæc Augustinus. §. At ab isto Christiano orbe vniuerso, vt olim Nouatiani, sic hodie Protestantes non fortasse tàm factis, quàm doctrina dissentiunt: quia & Nicæni Concilij & omnium Patrum solicitudinem in hac re impiè irrident.

l Huic Hilario, D. Augustin. lib. 2. Retract. ca. 11. fatetur, se respondisse.

Augustinus lib. Confessionum 10. cap. 33. *Cùm reminiscor lacrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ in primordijs recuperatæ fidei meæ, magnam instituti huius vtilitatem agnosco.*

Idem in Epist. 119. *Cùm in Ecclesia fratres congregantur, tempus est sancta cantandi, nisi cùm legitur, aut disputatur, aut Antistites clara voce deprecantur, aut communis oratio voce Diaconi indicitur.*

Ambr. lib. 5. Epi. in Orat. de tradẽd. Basilicis. *Grande carmen hymnorum est. Quid enim potentius, quàm confessio Trinitatis, quæ quotidie totius populi ore celebratur?*

Socrates lib. 6. cap. 8. *Chrysostomus, Crucibus argẽteis excogitatis, quibus lucernæ cæreæ imponebantur, nocturnos Hymnos in laudem Consubstantialis decantari curauit.*

m Aug. cont. Faustum lib. 15. cap. 7. *Matrimonium ex hoc appellatũ est, quòd nõ ob aliud debeat fœmina nubere, quàm vt mater fiat, quod vobis odiosum est.*

Hieronym. lib. 1. cont. Iouin. *Si solutus sum ab vxore, non quæram vxorem. Vt ego non soluo coniugia, si semel ligata sunt: ita tu non liges quod solutum est.* Hæc ille. Porrò si hæc vox in vllum alium, aptissimè in eos cadit, qui cum profitentur non permisceri vxoribus suis, tamen eis mortuis alias ducunt.

Posſidius in vita Augustini cap. 26. *Fœminarum intra domum Augustini nulla vnquam conuersata est, nec quidem germana soror, aut patrui sui filia: tùm quia sine aliis necessariis fœminis esse non possent, tùm quia de ijs scandalum infirmioribus nasci posset.*

a Chry-

gnoperè poſtulaſti, voluntati tuæ morem geſſi.&c. Idem Epiſcopis per Macedoniam conſtitutis: *Graue
non oportuit videri mentibus veſtris, cuiuſcunque retractari iudicium, quia veritas agitata ſæpe magis reſplen-
deſcit in luce. Hanc autem paginulam noſtram ſolicitius, credentibus ſibi Epiſcopis, relegendam mittite, vt ſciāt
pleniſſimè, quid ſit de Bubalio & Tauriano, cæteriſq́; pronunciatum, vt ſeruent, qui digni admonitione ſunt, caue-
re à talibus, ne talibus ſocientur.*

200 Idem in Epiſt. ad Aurelium Epiſcopum, poſtulat, *vt ſcripta ſua de Epiſcoporum ordinatione per omnes
Aphricanas Eccleſias dirigantur.*

201 Idem in Epiſt. 17. ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum, ſignificauit, *Atticum Conſtantinopolita-
næ vrbis Epiſcopum à ſe fuiſſe ſuſpenſum*, ſeu, abſtentum.

202 Idem in Epiſt. 22. ad Epiſcopos Macedoniæ, dicit, *ſe aduertiſſe, aliquam iniuriam fieri Sedi Apoſtolicæ, ad
quam relatio quaſi ad Caput Eccleſiarum miſſa currebat, cuius adhuc in ambiguum ſententia duceretur.*

Præter Tomū 1. Conciliorum, etiam Leo primus in Epiſtol. 1. meminit Decretalium conſtitutarum
tàm aliorum Prædeceſſorum, quàm nominatim B. recordationis Innocentij, vt vel inde appareat, ſolitos
eſſe Romanos Pontifices Decreta conſtituere.

203 Hieronymus ad Demetriadem Epiſt. 8. Quia cognoui, in quibuſdam pullulare venenata plantaria, te
præmonendam puto, vt *S. Innocentij, qui Apoſtolicæ Cathedræ & Anaſtaſij ſucceſſor & filius eſt, teneas fidem,
nec peregrinam doctrinam recipias.* Patres Concilij Carthaginenſis (apud Auguſtinum Epiſt. 91.) poſtquàm
oſtendiſſent, quid contra Pelagium & Celeſtium decreuiſſent: hoc geſtum (inquiunt) Charitati tuæ,
frater ſancte, intimādum duximus, *vt Statutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ Sedis adhibeatur autho-*
204 *ritas.* (Et pòſt:) *Conſideret ergo Sāctitas tua, & paſtoralibus nobis compatiatur viſceribus.* Synodus Mileui-
tana (apud Auguſtinum in Epiſt. 92.) Arbitramur, adiuuante miſericordia Chriſti, qui te & regere con-
ſulentem, & orantem exaudire dignatur, *auctoritati Sanctitatis tuæ de ſanctarum Scripturarum auctoritate
deprompta*, facilius eos, qui tam peruerſa ſentiunt, eſſe ceſſuros. Chriſtus ergo regit Papam conſulentem,
exauditq́; orantem: & *Papæ authoritas de Scripturarum authoritate depromitur.* Quæ omnia dicuntur à Sy-
nodo, quia Pontifex Romanus tenet locum Petri, pro cuius fide Chriſtus rogauit, & cuius Primatus in
205 Scripturis tam inſigniter elucet. Et in eadem 92. Epiſtola. *Quia te Dominus gratiæ ſuæ munere in Sede A-
poſtolica collocauit, magnis periculis infirmorum membrorum Chriſti, paſtoralem diligentiam quæſumus adhi-
bere digneris.* Epiſcopi Numidiæ paſtoralem Pontificis Romani diligentiam flagitant. Eſt igitur & ipſo-
rum Paſtor, idq́; quoniam in Apoſtolica Sede collocatur, quæ omnes Chriſti oues paſcit.

206 Innocentius in reſponſo ad Patres Concilij Mileuitani, apud Auguſtinum Epiſt. 93. Cōſulitis ſuper
anxijs rebus, quæ ſit tenenda ſententia: *Antiquæ ſcilicet regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper ab orbe mecū
nôſtis eſſe ſeruatam.* Et pòſt: *Scientes, quòd per omnes Prouincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſem-
per emanent, præſertim quoties fidei ratio vētilatur, quod arbitror omnes fratres & coëpiſcopos noſtros nō niſi ad
Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris authorem referre debere, velut nunc retulit veſtra Dilectio, quod per totū
mundum poſſit omnibus Eccleſiis in commune prodeſſe.*

207 Auguſtinus Epiſt. 106. Miſſæ ſunt ex duobus Cōcilijs Carthaginenſi & Mileuitano *relationes ad Apo-
ſtolicam Sedem.* Et pòſt: Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, *quo fas erat atque oportebat Apo-
ſtolicæ Sedis Antiſtitem.* Ergo Auguſtinus agnouit, hæc omnia, quæ Innocentius reſcripſit, vera eſſe.

208 Idem Auguſt. cōtra Iulianū Pelagianū, lib. 1. *Puto tibi eā partem orbis ſufficere debere, in qua primū Apo-
ſtolorum ſuorum voluit Dominus glorioſiſſimo martyrio coronare. Cui Eccleſiæ præſidentem Beatum Innocentiū
ſi audire voluiſſes, iam tunc periculoſam iuuentutem tuam Pelagianis laqueis exuiſſes. Quid enim potuit vir il-
le ſanctus Africanis reſpondere Cōcilijs, niſi quod antiquitus Apoſtolica Sedes & Romana cum cæteris tenet per-*
209 *ſeueranter Eccleſia.* Et pòſt: *Sancto Innocentio vide quid reſpondeas, qui cum Irenæo, Cypriano, Hilario, Am-*
210 *broſio conſidet, etſi poſterior tempore, prior loco.* Locus igitur Pontificis Rom. dignior eſt, quàm cuiuſcunque
alterius Epiſcopi locus. Auguſtinus contra Pelagium & Cœleſtium lib. 2. cap. 7. *Cœleſtius B. Papæ In-
nocentij literis non eſt auſus obſiſtere, imò ſe omnia, quæ Sedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit.* ô ma-
gnam Sedis Romanæ auctoritatem!

211 Chryſoſtomus per factionem Theophili Alexandrini Epiſcopi in exilium actus, ad Innocentiū Papā
(apud Chryſoſtomum Tom. 5.) quatuor Epiſcopos mittit, inter cætera ſic ſcribens: *Obſecro, vt ſcribas,
quòd hæc tam iniquè facta & abſentibus nobis, & non declinantibus iudicium, non habeant robur: ſicut neque
ſua natura habent. Illi autem, qui iniquè egerunt pœnæ Eccleſiaſticarum legum ſubiaceant.* Poterat ergo Papa
& irrita facere acta Theophili, & eum ſecundùm Canones punire. Cùm Theophilo conſenſerant tri-
ginta ſex Epiſcopi, & Epiphanius Cypri.

212 Proſper in Chronicis. *Ioannes* (Chryſoſtomus) *à Theophilo oppreſſus, Pontū exilio pergere cogitur: cùm
tamen communionem eius maxima pars Epiſcoporum, Romani Pontificis exemplum ſecuta, ſeruauerit.* Ecce,
duobus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*	✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Anastasius.	Idem Arcadius.		

91. De Donatistarū hæresibus.

An Ecclesia semper maneat apud omnes gentes?

a Postquàm Donatistæ pertinaci dissensione schisma in hæresim verterunt, dicebāt *Ecclesiam de toto orbe perisse, & in sola parte Donati remansisse.* Aug. Hær. 69.

Hoc singuli hæretici ab initio docuerunt. Hoc nostra ætate Lutherani, Zuingliani & Calnistæ docent. Dum enim singuli volunt suam sectam esse verā Dei Ecclesiam, cumq; singulorum secta necessariò ab ipsis inchoata sit, à quibus denominatur: omnes & singuli docent, Ecclesiam de reliquo terrarum orbe perijsse, & apud se tantùm manere, cùm illa semper maneat apud omnes gentes, & vbiq; diffundi sciatur.

De rebaptizatione.

b Rebaptizabant Catholicos. Ambrosius. 1. ad Cor. cap. 1. idq; quoniam putabant Baptismum non esse, qui dabatur à Catholicis. Aiebant enim, conscientiam dantis in Baptismo attēdi. Aug. cont. lit. Petiliani, lib. 1. cap. 1.

De

a Chrysostomus in Homil. quòd Christus sit Deus: *Cogita tecum, quid sit in tam breui tempore omnem sub Sole terram tantis Ecclesiis impleri, tantas gentes ad fidem transferri, populos persuaderi, vt excitent Altaria vbique gentium, in regione Romanorum, Persarum, Scytharum, Maurorum, Indorum, & vltra orbem nostrum. Sunt enim etiam in Britannicis insulis extra hoc mare sitis fundatæ Ecclesiæ, & erecta Altaria.* Et paulò antè. *Non solùm hoc mirum est, quòd Christus ædificauit Ecclesiam per totum mundum, sed quia inuictam fecit, licet tot bella insurgant.* Et pòst. *Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ab his, & de futuris crede, quòd nullus obsistet. Si enim cùm ex paucis constaret, tot pugnæ non præualuerunt,* multò magis (non præualebunt) *cùm vniuersum orbem, & omnem locum, & montes, & colles, & valles, & terram, & mare, & omnes gentes, quæ sub cælo sunt, comprehenderit.* Augustinus aūt contra hunc errorem Donatistarum, & Epistolas, & libros permultos perscripsit, quorum vnus inscribitur *de Vnitate Ecclesiæ*, vbi latissimè hanc hæresim confutat. Et de Agone Christiano. cap. 29.

b Syricius Papa in Epist. ad Himerium. *Denuò baptizare & Apostolus vetat, & Canones contradicunt, & missa ad Prouincias à venerandæ memoriæ prædecessore meo Liberio generalia Decreta prohibent: quod etiam totus Oriens Occidensq; custodit, à quo tramite vos quoque posthac minimè conuenit deuiare, si non vultis à nostro collegio, synodali separari sententia.*

Optatus lib. 4. *Christus dicit in Euangelio: Qui semel lotus est, non habet iterum necessitatem lauandi. Tu rebaptizādo, iterum lauas.* Et pòst. *Per exorcismum spiritus immundus depellitur, intrat Deus & habitat. Vos rebaptizando exorcizatis hominem fidelem, & dicitis Deo habitanti: maledicte exi foras.*

August. in Ioan. Tract. 5. *Baptisma tale est, qualis est Christus in cuius potestate datur, non qualis est ille per cuius ministerium datur.*

XX c Episco-

duobus tantis Patriarchis,etiam Catholicis, contendentibus , & altero iniuſtè agente , reliqui Epiſcopi
neſcirent,quocum potius communicare,& à cuius communione abſtinere deberent, niſi Pontifex Ro-
manus ita omnibus emineret,vt cùm quocunque ille,cum eodem & cæteri omnes communicarent.Ita-
213 que(vt eſt apud Georgium Patriarcham in vita Chryſoſtomi) *Presbyteri Antiochiæ in hac cauſa ſcripſerūt,*
ſe agnoſcere decorum ac diſciplinam Romanæ Eccleſiæ. Innocentius enim(vt eſt apud Sozomenum lib.8.c.26)
& ea damnauit,quæ contra Ioannem acta erant,& Concilium œcumenicum conuocare ſtuduit. Itéq; cùm poſt
Arſacium breui defunctum Atticus in Chryſoſtomi locum ſuffectus eſſet : *Innocentius Papa* (Georgio
214 Alexandrino in vita Chryſoſtomi atteſtante) *ſcribit Proclo Cizici Epiſcopo , vt paſceret Conſtantinopolitanā*
Eccleſiam,donec Attici cauſa cognoſceretur,quod & Proclus fecit . Porrò Innocentius videns Arcadij Au-
guſti & Eudoxiæ culpa factum eſſe, quòd Chryſoſtomus in Sedem non reſtitueretur : ſcribit ad Arca-
dium ijs verbis,vt præter Georgium atteſtatur Nicephorus lib. 13.c. 34. *Vox ſanguinis fratris mei Ioannis*
215 *clamat ad Deum aduerſum te,ô Imperator.* Et pôſt: *Quapropter ego minimus & peccator,cui Thronus magni*
Apoſtoli cōcreditus eſt,ſeparo te& illā(id eſt,Eudoxiā)*à participatione immaculatorū ſacramentorū,& quēcunq;*
Epiſcopum aut Clericum, qui præſumpſerit ea vobis miniſtrare . Poſtquàm verò Arcadius & vindictam in
caluminatores Chryſoſtomi tranſtuliſſet, & abſolutionem pro ſe atque Eudoxia velut iam à ſe afflicta
efflagitaſſet,Innocentius reſcripſit : *Confirmato animo accedite ad dominica ſymbola , iubere Ioannis nomen*
216 *ſacris tabellis inſcribi. Quæ enim aduerſus Ioannem geſta ſunt à Theophilo,nos authoritate freti S. Petri eximij*
Apoſtolorum Principis , diſcuſſis cauſis docebimus ex animo ſanguinario proceſſiſſe . Et ſimul ad Synodum
Oecumenicam Theſſalonicæ celebrandam Epiſcopos conuocat.Sed hanc totam hiſtoriam latius à Pal-
ladio explicatam audiamus.

Hiſtoria exilij Ioannis Chryſoſtomi,in qua inſigniter elucet Romani Pontificis Primatus , idq; ex totius orbis Chriſtiani conſenſu.

Palladius Helenopolitanus Epiſcopus,Ioannis Chryſoſtomi diſcipulus,in eiuſdem Chryſoſtomi vi-
ta introducit Theodorum Eccleſiæ Romanæ Diaconum ea,quæ D.Chryſoſtomo iniuſtè acciderant,ita
217 exponentem: *Primus omnium profectus eſt ad nos Alexandrinæ Eccleſiæ Lector cum Papæ Theophili literis,*
quibus indicabat,Ioannem à ſe fuiſſe depoſitum. Eas literas cùm legiſſet Beatiſſimus Innocentius, Romanæ Sedis
Antiſtes,exhorruit temeritatem,faſtumq; Theophili ægrè ferens, & quòd ſolus ſcripſerat,& quòd rei totius ſe-
riem referre omiſerat,cuius ſcilicet rei gratia,quibúſue adiunctis ſibi ſocijs,illū deponere auſus fuiſſet : inter hæc
manſit admirans,nihilq; reſcribere voluit,rei indignitate commotus: Dum Euſebius quidam Diaconus Conſtan-
tinopolitanæ Eccleſiæ,qui tunc Romæ erat,Eccleſiaſticæ vtilitatis gratia,Innocentium adijt, libelliſq; traditis ad-
iurauit,ſuſtineret vi modicum temporis . fore enim breui, vt ſibi totius ſcenæ facies pateſieret. Poſt triduum ad-
218 *uenerunt Epiſcopi quatuor à Ioanne miſſi,reuerendiſsimi profectò viri, Panſophus Piſidiæ, Pappus Syriæ,Deme-*
trius Galatiæ ſecundæ,Eugenius Phrygiæ, tres Innocentio Epiſtolas deferentes, vnam quidem Ioannis Epiſcopi,
ſecundam verò Epiſcoporum quadraginta de communione Ioannis , reliquam ſcripſerat Ioannis Clerus , omnes
indiſciplinatum tumultum,& ſeditionem pariter ſignificantes. Erat autem Epiſtola Ioannis huiuſmodi ſeries.

Domino venerabili,ac Beatiſſimo Epiſcopo Innocentio, Ioannes in Domino Salutem.

219 Poſtquam verò expoſuiſſet,quid Theophilus fecerat,tandem ait: *Ne immanis iſta confuſio cuncta per-*
currat,& vbiq; dominetur: ſcribite,precor,& authoritate veſtra decernite,huiuſmodi iniquè geſta, nobis abſen-
tibus,& iudicium non declinantibus,nullius eſſe roboris,ſicut per ſuam naturam ſunt profectò & irrita, & nulla.
Porrò qui talia geſſêre,eos Eccleſiaſticæ cenſuræ ſubijcite. Nos autem inſontes neq; conuictos, neque deprehenſos,
neque vllius criminis reos comprobatos, Eccleſijs noſtris iubete reſtitui , vt charitate frui ac pace cum fratribus
noſtris conſueta poſſimus. Quòd ſi modo quoque voluerint authores ſceleris aperire crimina , quorum gratia nos
iniuſte eiecerunt: dentur nobis commentaria,libelli proferantur in medium,veniant accuſatores mei,ſedeat in-
corruptum intemeratumq; iudicium. non recuſo, non renuo , imò & conſtanter hoc expeto: iudicemur. Crimina
profectò diluemus,noſq; oſtendemus innocentes,neq; criminibus vllis obiectis obnexios . Nam quæ ab eis modò
geſta ſunt,omni prorſus ratione carent. Extra omnem ordinem omnemq; legem ac regulam Eccleſiaſticam ſunt.
220 *Ad hæc reſcripſit Beatiſſimus Papa Innocentius,communioneq; vtriuſque partis admiſſa , Theophili iudicium caſ-*
ſum atque irritum eſſe decreuit: dicens,oportere confiteri aliam irreprehenſibilem Synodum, Occidentalium &
Orientalium Sacerdotum.

Paucis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

402 | 41. S.Innocẽtius Innocentij filius, Albanus.

Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Trinitate.

c Minorem Patre Filiũ, & minorem Filio Spiritũ sanctũ putabant.

d Circumcelliones per mortes varias præcipitiorum, aquarum & ignium sese necare cõsueuerunt, & inde sibi martyrum nomen assumebant.

e Facta sunt inter eos schismata, & ab eis se diuersi cætibus alij atq; alij separauerunt. Hinc sunt Donatistæ, Circũcelliones, Maximianistæ, Parmeniani, Rogatistæ.

De moribus Donatistarum.

Eucharistia contempta.

a Donatistarum Episcopi iusserunt Eucharistiã canibus fundi. Optatus lib. 2. Hoc idẽ fecerunt Caluinistæ in Anglia, Belgia, & Gallia nostris tẽporibus.

Chrisma contemptum.

b Ampullam quoq; Chrismatis per fenestram, vt frangerent, iactauerunt. Idem lib. 2. Similiter se fecisse nec ipsi Caluinistæ negauerint.

Altaria Dei contempta.

c Altaria Dei fregerunt, raserunt, remouerunt. Idem lib. 6. Hæc eadem hodie Lutherani & Caluinistæ faciunt.

Calices contempti.

d Fregerunt etiam Calices & paßim vendiderũt. Optatus li. 6. Hoc idem fecerunt nuper Lutherani & Caluinistæ.

Sacerdotes contempti.

e Raserunt capita Sacerdotũ. Optatus lib. 2. id testatur, vt sacram Vnctionem auferrẽt. Porrò Lutherani & Caluinistæ negant vngi debere Sacerdotes, in eo peiores Donatistis.

San-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

c Episcopi Illyrici Ecclesijs Dei (apud Theodoretum lib. 4. c. 8.) *Qui opinantur Trinitatem nõ esse consubstantialem, anathema sunto.*

d August. Epist. 50. *Hæc tria mortis genera Diabolus eos docuit, qui & Saluatori nostro, vt se de pinna templi præcipitaret, tanquam de lege suggessit. Ergo sic pereunt, quemadmodum grex ille porcorum, quem de monte in mare turba dæmonum deiecit.*

e Augustinus de Agone Christiano. *Sicut Donatus Christum diuidere conatus est, sic ipse à suis quotidiana concisione diuiditur.* Hæc ille. Quis autem idipsum Luthero accidisse ignorat? imò ipse appellat Zuinglium Iudam suum & Absalom suum, quia primus Zuinglius se ab illo adhuc viuente diuisit.

a *Iidem canes, quibus Eucharistia fundebatur, accensi rabie, ipsos dominos suos, quasi latrones sancti corporis reos, dente vindice tãquam ignotos & inimicos laniauerunt.* Optatus lib. 2.

b *Non defuit manus angelica, quæ ampullam spiritali subuectione deduceret: proiecta casum sentire non potuit: Deo muniente illæsa inter saxa consedit.* Synodus Laodicena Can. 7. iubet, *hæreticos ad Ecclesiam reuersos vngi sancto Chrismate.*

c *Quid est tã sacrilegũ, quàm altaria Dei (in quibus & vos aliquando obtulistis) frangere, radere, remouere? Quid enim est altare, nisi sedes & corporis, & sanguinis Christi?* (Et posteà) *Quid vos offenderat Christus, cuius illic per certa momenta corpus & sanguis habitabat? Iudæi intulerunt manus Christo in cruce, à vobis percussus est in altari.*

d *Fregistis etiam calices Christi sanguinis portitores: atq; ad mercedem nefariis nundinis prouocatam nec emptores eligere voluistis sacrilegi, dum inconsideratè vendidistis.*

e Optatus li. 2. *Oleum Sacerdoti à Deo collatum non debuisse vos tangere, à puero Dei Dauid discere debuistis, qui sic per Samuel vngitur, vt Sauli, quod iamdudum datum fuerat, minimè tolleretur.* Hæc ille. Sacerdotes igitur Catholici olim vngebantur.

f Opta-

Paucis pòst diebus, aduenit vnà cum Martyrio *Petrus Theophili Presbyter, cum Epistola quadam com-*
221 *mentariola deferens, in quibus 36. Episcopi (ex quibus 29. erant Ægyptij) Ioannem Chrysostomum condemnasse*
videbantur. Cumque ingemuisset Papa ob indignitatem rei, ad Theophilum rescripsit: *Frater Theophile,*
222 *nos & te, & fratrem nostrum Ioannem communionis nostræ esse decreuimus.* Si conscientiæ confidis, tu quo-
que accurre ad Synodum proximè in Christo celebrandam. *Modicum temporis fluxerat, cùm Theotec-*
nus Constantinopolitanus Presbyter venit, literas Concilij Ioannis vigintiquinque Episcoporum, aut paulò plurium
223 *ferens, quibus docebant, Ioannem militum auxilio vrbe depulsum, & Cucusum in exilium missum, Ecclesiamq́;*
incensam fuisse. Cui & ipsi communionis literas, & ad Episcopum Ioannem & ad omnes cõmunicantes sibi Epi-
scopos tradens, orabat cum lachrymis, vt patienter tolerarent, cùm opem ipse ferre non posset, eò quòd nonnulli ob-
sisterent potentes aduersarij, Ecclesiasticæ pacis inimici. Post paululum rursus applicuit homunculus aspectu fadu-
animo perditus, Paternus nomine, Constantinopolitanæ Ecclesiæ se Presbyterum dicens, qui & ipse totus elatus
224 *& fastu turgidus. & ipso gestu inimicitias præferens, plurima contra Ioannem Episcopum vomebat. Hic literas*
paucorum Episcoporum Acacij, Pauli, Antiochi, Syrini, Seueriani & aliorum quorundam, Innocentio reddidit,
quibus Ioannem calumniabantur, quasi incendisset Ecclesiam. Mendacium apertè deprehensum est, cùm eius
rei (quippe quæ cùm illi non fuisset obiecta) mentionem in Synodo nullã fecisset Ioannes. Eum Innocentius cum in-
dignatione reijciens, ne rescribere quidem voluit. Pòst diebus aliquot venit Episcopus Cyriacus fugiens propter
comminationem Regalis Edicti, ita continentem: Si quis non communicat Theophilo, Arsacio & Por-
phyrio, hic Episcopatu quidem arceatur, amittat verò, si quam videtur habere, substantiam pecu-
niarum, siue prædiorum. *Post Cyriacum aduenit Eulisius Apameæ Bithiniæ Episcopus, afferens literas à*
quindecim Episcopis de Ioannis Concilio, & à præclaro sene Anysio, Thessalonicense Episcopo, in quibus illi qui-
dem & præcedentem, & quæ tunc erat, Constantinopoleos totius deprædationem vastitatemq́; signabant. Any-
225 *sius verò Romanæ se Ecclesiæ iudicium sequi fatebatur. Porrò Eulisius ipse cõsona per omnia Cyriaco dixit. Vix*
mensis fluxerat, cùm Palladius quoque Episcopus Helenæpoleos absque literis venit, qui & ipse fugisse dicebat
vesaniam Principum. Expressius autem, ac signantius enarrauit omnia, ipsumq́; exemplar Edicti protulit in hãc
sententiam. Quicunque occultasset Episcopum, ac Clericũ, siue in suam domũ susciperet, qui Ioannem communica-
ret, eius domum publicandam. Post Palladium Germanus Presbyter, Cassianusq́; Diaconus Ioannis, viri ma-
gnæ religionis literas ab omni Clero Ioannis attulerunt, continentes Ecclesiam suam tyrannidem perpessam esse,
Episcopo per vim militum eiecto, & in exilium misso, agentibus id Acacio Beroënsi, Antiocho Ptolomaidis, Se-
ueriano Gabalensi, Theophilo Alexandrino. Ostenderunt & breuiculum memorati viri, vbi ornamenta sub in-
dicibus testibus tradunt, subscriptum manu Studij Præfecti vrbis, Eutychiani Prætoris, Ioannis Comitis The-
saurorum & Eustachij Quæstoris ac Tabularij, in auro, & argento, & vasis, vt Ioannis Episcopi calum-
226 *niam diluerent. Post istos venit secundò Demetrius Episcopus Pisinuntis, qui peragrato Oriente prædicaue-*
rat communionem Ecclesiæ Romanæ cum Episcopo Ioanne, testibus Papæ Innocentij literis, afferens lite-
ras ab Episcopis Cariæ, in quibus Ioannis amplectuntur communionem. Ab Antiochenæ itidem Ecclesiæ
227 *Presbyteris, vbi Romanorum sequuntur disciplinam, laudantes integritatem iudicij: & ordinationem apud se fa-*
ctam de Porphyrio, vt illicitam ac nefariam, execrantes. Post hos omnes venit Domitianus Sacerdos, Constanti-
228 *nopolitanæ dispensator Ecclesiæ, & Vallagas quidam Nysibius Presbyter, exponens monasteriorum Mesopotamiæ*
gemitum & eiulatum. Hæc Theodorus. Cuius Orationem Palladius excipiens, ac vitam D. Chrysosto-
mi latiùs explicans, tandem ait: *Theodorus quidem Tyanæus Episcopus, vir summæ grauitatis, vbi ex his,*
quæ venerant ad aures eius, quid ageretur aduertit, ne Theophili temeritatem sequeretur, relictis omnibus ad
suam remeauit Ecclesiam, valefaciens comitatui, suamq́; Prouinciam vallans pietatis muro, & ad finem vsque in
communione persistens fidelium Romanorum, de quibus Paulus testatur & dicit: Fides vestra adnunciatur in
229 *vniuerso mundo.*

Hæc Theodorus & Palladius, quorum alter Latinæ Ecclesiæ Diaconus fuit, alter Græcæ etiam
Episcopus. Vterque verò testatur, duos maximos Orientalis Ecclesiæ Patriarchas vnà cum Synodis
Episcoporum illis adhærentium certatim contendisse, quis causam suam Episcopo Romano melius
probaret. Et quanquàm Imperator Theophilo potius studeret, tamen vicit D. Ioannis Chrysostomi cau-
sa, eò quòd Pontifex Romanus ab illo staret. Nunquàm enim præualuerunt, sed nec aliquando præuale-
bunt portæ inferi aduersus primæ Sedis Decretum.

230 Gelasius Papa in Epist. ad Episcopos Dardaniæ: *Sanctæ memoriæ Ioannem Constantinopolitanum Sy-*
nodus etiam Catholicorum præsulum certè damnauerat: quem Sedes Apostolica etiam sola, quia non consensit,
absoluit.

231 Prosper contra Collatorem *Tunc Pelagianorum machinæ fractæ sunt, quando B. memoriæ Innocentius ne-*
fandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Innocentius.	Halaricus Gothorũ Rex Romam expugnat & diripit.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

Sanctimoniales contemptæ.

f Denuò nudârunt capita virginum velata (Optatus lib.2.) vt priorem professionem ita irritã facerent. Lutherani & Caluinistæ nullam omnino virginitatis professionem tolerãt, in eo Donatistis longè peiores.

Pallæ Altaris contemptæ.

g Extorserunt velamina & instrumenta Dominica, & cum codicibus pallas, arbitrati ea apud Catholicos esse polluta. Optat. libro 6. At Lutherani & Caluinistæ, nec pallas quidem vllas, aut velamina in altari esse volũt, in eo Donatistis peiores.

h Speculam quandam foris à ciuitate Romana, gradibus sepserunt, vbi pro tempore conuenticulum habere potuissent, vnde Montenses appellati sunt. Optatus Libro 2. Talem speluncãm Waldenses in Gallia, Wiclefistæ in Anglia, & Protestãtes in Germania ab initio frequentârunt.

Successio Episcoporum contempta.

i Non habebant plures quàm quinque Prædecessores Episcopos. Optat. lib.2. At Lutherani etiam pauciores habent.

Nouum nomen Christianis impositum.

k Cùm ante Donati superbiam omnes, qui in Christo crediderant, Christiani vocarẽtur, ausus est populum cum Deo diuidere, vt qui illum secuti sunt, iam non Christiani vocarentur, sed Donatistæ. Optat. lib.3. Hoc idem cadit in Lutheranos à Luthero, in Zuinglianos à Zuinglio, in Brentianos à Brentio, & in Caluinistas à Caluino vocatos, cùm antea omnes vocarentur Christiani.

Eccle-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

f Optatus. lib. 6. *Spiritale nubendi hoc genus est: In nuptias sponsi* (Christi) *virgines iam venerant voluntate & professione sua. Et vt secularibus nuptijs se renunciasse monstrarent, spiritali sponso soluerant crines. Nudastis denuò capita iam velata, de quibus professionis detraxistis indicia, quæ contra raptores aut petitores videntur inuenta: vt iã Deo deuotam nec qua sponsabat, perseueret petere, aut ne raptor audeat violare.*

g Optatus lib. 6. *Quis fidelium nescit, in peragendis mysterijs ipsa ligna linteamine cooperiri?* § Hoc vtique Caluinistæ nesciunt.

h Optatus lib. 2. *Cùm ipsa luce sit clarius, nos cum tot innumerabilibus populis esse, & tot prouincias nobiscum: iam videtis vos in parte vnius regionis positos, & ab Ecclesia vestris erroribus esse separatos, frustrà vobis solis hoc nomen Ecclesiæ cum suis dotibus vindicare.*

i Optatus lib. 2. *De dotibus Ecclesiæ, Cathedrá est prima, quam probauimus per Petrum nostram esse. Vestræ Cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vindicare. Missus est Victor ex Africa Romam. Erat ibi filius sine patre, sequens sine antecedente.*

k Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos. *Sicubi videris eos, qui dicuntur Christi, non à Domino Iesu Christo, sed à quopiam alio nuncupari, vtputa Marcionitas, Valentinianos, Montenses siue Campates: scito, non Ecclesiam esse, sed Antichristi Synagogam.*

Chrysostomus Hom. 33. in Acta Apostolorũ. *Habent hæretici quosdam, à quibus appellantur: prout enim hæresiarchæ nomẽ, ita & secta vocatur.* (& de Catholicis subijcit.) *Nunquid scindimur ab Ecclesia, nunquid hæresiarchias habemus? nũ ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis Dux quidam, sicut illi Marcion, & illi Manichæus, huic Arius, alteri verò alius hæreseos Dux?* Et pòst: *Assistit nomen accusans illos.* Hoc etiam in Lutheranos, Zuinglianos, & Caluinistas conuenire quis non videt?

 l Opta-

232 Poſsidius in vita Auguſtini cap.14. *Literæ Sedis Apoſtolicæ compulerunt Auguſtinum Cæſarienſem Mauritaniæ ciuitatem venire vnà cum alijs Epiſcopis, ob terminandas videlicet aliquas Eccleſiæ neceſsitates.*

233 Auguſtinus in Epiſtola 157. *Iniuncta nobis à venerabili Papa Zozimo Apoſtolicæ Sedis Epiſcopo, Eccleſiaſtica neceſsitas ad Cæſaream in Mauritania nos traxerat.* Potuit ergò Papa etiam tranſmarinis Epiſcopis
234 ea, quæ pro Eccleſia gerenda erant, iniungere. Atque etiam in capite 6. Carthaginenſis Synodi ſextæ, Auguſtinus appellatur *Legatus Prouinciæ Numidiæ*. Item in Epiſt.157. *Pelagius & Cœleſtius Conciliorum*
235 *Epiſcopalium vigilantia, etiam à duobus venerabilibus Antiſtitibus Apoſtolicæ Sedis Papa Innocentio, & Papa Zozimo, niſi correcti, etiam egerint pœnitentiam, toto Chriſtiano orbe damnati ſunt.* Et iterum: *Vt iam verbis vtar Beatiſsimi Antiſtitis Zozimi, Chriſti illud propagatione contractum Chirographum rumpitur, in quo*
236 *nullus omnino natorum, antequàm per Baptiſmum liberetur, non tenetur obnoxius. In his etiam verbis Apoſtolicæ Sedis* (inquit Auguſtinus) *tam antiqua atque fundata, certa & clara eſt Catholica fides, vt nefas ſit de illa dubitare Chriſtiano.* Vide quantum tribuat Decretali Epiſtolæ Romani Pontificis.

237 Auguſtinus contra Pelagium & Cœleſtium libro ſecundo cap.8. *Pelagius fefellit iudicium Paleſtinum, propterea ibi videtur eſſe purgatus: Romanã Eccleſiam, vbi eum eſſe notiſsimum ſcitis, fallere vſque quaque non potuit. Recoluit enim beatiſsimus Papa Zozimus, quid imitandus præceſſor eius de ipſis ſenſerit geſtis. Attendit etiam quid de illo ſentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduerſus eius errorem pro veritate Catholica ſtudia conſonantia concorditer flagrare cernebat.*

238 Auguſtinus contra duas Epiſt. Pelagianorũ lib.2. cap.4. *Quomodo ab iſtis fidei deſertoribus & oppugnatoribus gratiæ, Romani Clerici præuaricationis arguuntur ſub Epiſcopo Zozimo, quaſi aliud ſenſerint in damnatione poſteriore Celeſtij & Pelagij, quàm quod ſub Innocentio in priore ſenſerunt? Quia vtique cum literis venerabilis Innocentij de paruulis, niſi baptizarentur in Chriſto, in æterna morte manſuris, Catholicæ fidei clareret antiquitas, profectò Eccleſiæ Romanæ præuaricator potius eſſet, quicunque ab illa ſententia deuiaſſet.*

239 Proſper Aquitanicus in Carminibus de Ingratis, de Pelagio agens, ita ſcribit:

peſtem ſubeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quæ Paſtoralis honoris
Facta Caput mundo, quicquid non poſsidet armis,
Relligione tenet.

240 Proſper in Chronicis. *Concilio apud Carthaginem habito 217. Epiſcoporum, ad Pontificem Zozimum Synodalia Decreta perlata: quibus probatis, per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt.* Cur perferunt Decreta Synodi ad Papam, niſi vt ab eo confirmentur? Vnde idem contra Callatorem cap. 41. ait:
241 *Africanorum Conciliorum Decretis beatæ recordationis Papa Zozimus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit Antiſtitum.*

Gennadius Maſsilienſis Presbyter meritò putatur eius Libri (qui apud Auguſtinum de Eccleſiaſti-
242 cis Dogmatibus inſcribitur) auctor eſſe. Vbi cap.26. *authoritatem Papæ Zozimi* appellat *regularem*, velut quæ ad Canones aut regulas conſtituendas ſatis virium habeat. Cuiuſmodi authoritas nulli vni, prætérquam Romano Epiſcopo, vnquam tributa eſt.

243 Poſsidius Calamenſis Epiſcopus in vita S. Auguſtini, cap.17. *Innocentius & Zozimus Apoſtolicæ Sedis Antiſtites, ſuis diuerſis temporibus Pelagianiſtas notantes, atque à membris Eccleſiæ præcidentes, datis literis ad Africanas, Orientis, & Occidentis Eccleſias, eos anathematizandos & deuitandos ab omnibus Catholicis cenſuerunt. Et hoc tale de illis Eccleſiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam pijſsimus Imperator Honorius audiens, ac ſequens, ſuis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere conſtituit.*

Præter authoritatem Sedis Apoſtolicæ in literis ad totam Eccleſiam mittendis, etiam illud perpendo, quòd Poſsidius appellat *iudicium Sedis Apoſtolicæ, iudicium Eccleſiæ Dei Catholicæ*. Denique Imperator non ſibi ſumpſit cauſam hæreſeos cognoſcendam (vt hodie apud Proteſtantes, & potiſsimùm in Anglia fit) ſed Apoſtolicæ Sedis & Eccleſiæ Dei iudicium *audiuit, & ſecutus eſt.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*
416	42. Zozimus Cappadox, an.2.m.4.d.7.	Honorius.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Ecclesia prior dissecta.

l In Africa, sicut & in cæteris Prouincijs, vna erat Ecclesia, antequàm diuideretur ab ordinatoribus Maiorini. Optat. li.1. Sic in Germania, Anglia, & Gallijs, vna erat Ecclesia, antequàm diuideretur à Luthero, Zuinglio, Henrico Octauo, Caluino, & Beza.

De Canticis Ecclesiasticis.

m Donatistæ reprehendebant Catholicos, quòd diuina Cantica Prophetarū in Ecclesia psallerent. Augustin. in Epist.119. cap.18. Eodem modo Protestantes reprehendunt Catholicorum psallendi morē & institutū.

92. *De Collyridianis.*

a Collyridiani (apud Epiphan. hær.79.) in Arabia Collyridem seu panem offerebant in nomen Mariæ: & cæteri de eo pane participabant.

De muliebri Præfectura in rebus sacris.

b Et hoc sacrificium per mulieres fiebat. Epiph. ibid. Porrò nostris temporibus in Anglia vidimus mulierem Caluinistā non quidem sacrificantem, sed tamen quod plus est, & Sacerdoti, & Prædicatori palàm in rebus Sacris dominantem. Elizabetha enim, nescio vtrùm Lutherana, an Zuingliana quoad sectam (quia vtriusque sectæ plures Pseudoëpiscopos præfecit) occupato Angliæ regno, præcepit venerandæ memoriæ Carlioлēsi Episcopo ad altare iam constituto (cùm adhuc Religio Catholica non esset abrogata) vt in sua Missa non eleuaret corpus Domini. An hoc non est Sacrificio præesse? cui ille respondit, *Ecclesiam*

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.

l Optatus li.1. *Vidēdum est, quis in radice cū toto orbe manserit, quis foras exierit, quis Cathedrā sederit alteram, quæ antè nō fuerat, quis altare cōtra altare erexerit, quis ordinationē fecerit, saluo altero ordinato* .i. dum viueret alter, qui prius fuisset ibidē canonicè ordinatus. Hæ oēs notæ in Lutheranos cadūt, qui foras exierunt, & Superintendentes ordinârunt, vbi prius Catholici Episcopi erant, cùm interim reliqui Catholici in radice cum toto orbe manserint.

m August. Epist.119. cap.18. *Etiam de Scripturis defendi potest illud de Hymnis & Psalmis canēdis, cùm & ipsius Domini, & Apostolorum habeamus documenta, & exempla, & præcepta de hac re tam vtilia.*

a Epiph. hær.78. *Sit Maria apud se sancta Virgo, sanctum vas: non conuenit colere Sāctos vltra decôrum. Neque enim Deus est Maria, neque de cœlo corpus habet, sed ex conceptione viri & mulieris: secundùm promissionem verò velut Isaac disposita.* Et in hær. 79. *Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus.*

b Epiph. hær.79. *Deo ab æterno nullatenus mulier sacrificauit, non ipsa Eua. Deueniam & ad nouum Testamētum: Si mulieribus præceptum esset sacrificare Deo, aut regulare quicquam operari in Ecclesia, oportebat magis ipsam Mariam Sacrificium perficere. At non complacuit. Electi sunt Apostoli sacrificantes per terram Euangeliū, & ab Apostolis constitutæ sunt successiones Episcoporum & Presbyterorum in Domo Dei, & nusquàm mulier inter hos constituta est. Fuerunt quatuor filiæ Philippo Euangelistæ prophetantes, non tamen sacrificantes. Et est Diaconissarum ordo in Ecclesia, sed nō ad sacrificandum, verùm vt quando nudatum fuerit corpus mulieris* (dū baptizaretur, aut vngeretur oleo sacro) *ne à viris sacrificantibus conspiciatur, sed à ministrante muliere, cui præcipitur à Sacerdote, vt curam gerat ad tempus indigentis mulieris, in tempore denudationis corporis ipsius. Diaconissis olim indiguit Ecclesiasticus ordo nusquàm autem Presbyteras aut sacrificulas constituit. Nam neq; Diaconis in Ecclesia concreditū est, vt aliquod mysteriū perficiāt, sed solū vt administrent, & exequantur commissa.* Hæc Epipha.

☙ *Controuersiam, quæ inter Pontifices Romanos & Episcopos Africæ in Apiarij causa est agitata, non tam lædere, quàm adiuuare Pontificis Romani Primatum.*

Apiarius Siccensis Episcopus, per Synodum Africanam abstẽtus, ab Episcopo Romano petijt, vt Ecclesiæ suæ redderetur. Romanus Episcopus Faustinũ Ecclesiæ Potẽtinæ in Prouincia Piceni Episcopũ, & Presbyteros duos in Africam misit cum tali Commonitorio, quod hæc quatuor capita cõplectebatur:
244 *vnum, de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem: Alterum, ne ad Comitatũ Episcopi importunè nauigent: Tertium, de tractandis Presbyterorum & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si à suis perperam excommunicati fuerint: Quartum, de Vrbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, nisi ea, quæ videbantur corrigenda, corrigeret.* Hæc Pontifex Romanus.

Et Zozimus quidem Papa dixerat, in Concilio Nicæno firmatum fuisse, vt esset in potestate Episcopi Romani, vel causam Episcopi alicuius ad se prouocantis, ab alijs Episcopis cognoscendam committere, vel è latere suo Presbyterum mittere, qui vnà cum Episcopis iudicaret, habens authoritatem eius, à quo destinatus esset. Sic enim tùm in Sardicensi Concilio apertè scriptum extat, cap. 4. & 7. (vt antea sub Iulio Papa exposuimus) tùm prius in Nicæno, si non perspicuè scriptum, at certè ex eo firmatum fuit, quòd antè idipsum in vsu extiterat. Etenim Faustinus in 6. Carthaginensi Concilio, his verbis vsus fuisse legitur: *Iniuncta nobis sunt à Sede Apostolica aliqua tractanda de Nicænis Canonibus, vt conseruentur, & constitutio eorum* (aliâs, constituta) *& consuetudo: quia aliqua ordine & Canone tenentur, aliqua consuetudine firmata sunt.* Hucvsque Faustinus. Ac sanè cùm in Canone 6. Nicæni Concilij, *mores antiqui obtinere iubeantur:* quicquid in more principalium Ecclesiarum antea positũ erat, id à Nicæno Cõcilio rectè firmatum esse intelligitur, eoque magis, si de Ecclesia Romana agatur. Nam in Synodo Nicæna tantum *Ecclesiæ Romanæ moribus* defertur, vt ideo potestas Alexandrino Episcopo in AEgyptum, Lybiam, & Pentapolim cõcedatur, *quia Episcopus Romanus ita consueuit.* Quæ cùm ita sint, si quid in Ecclesia Romana receptum fuit ante Synodum Nicænam, id etiam in ipsa Synodo firmatum probatur per hæc ipsa eiusdem Synodi verba, *Mores antiqui seruentur.* Et pòst: *In alijs Prouincijs sua priuilegia, suæ dignitates, & authoritates Ecclesijs seruentur.* Itaque Romanus Pontifex cùm de vsu Ecclesiæ suæ iam olim securus fuerit, de authoritate etiã Nicænæ Synodi securus extitit. Nam & Victor Papa Episcopos Asiæ iudaizantes excõmunicauerat: & Cornelius Papa Episcopos Italiæ, qui Nouatiano manus imposuerint, deposuerat: & D. Cyprianus Papam Stephanum hortatus fuerat, vt Martialem Episcopum Arelatẽsem deponendum curaret: & Dionysius Alexandriæ Episcopus apud Dionysium Romanum de hæresi causam dixerat: & Milciade Papa cum Cæciliano Episcopo Carthaginensi communicante, poterat Cæcilianus (teste ipso Augustino) *non curare communionem etiam septuaginta Episcoporum Africæ, qui eum excommunicauerant:* quæ omnia suis temporibus & locis in hoc eodẽ libro abũdè sunt iam antè explicata. Quapropter cùm Faustinus non tantùm Constitutionum, sed etiam Consuetudinis apud Nicæam approbatæ mentionem fecerit, hac saltem consuetudinis authoritate ab omni vitio falsitatis Papa Zozimus immunis declaratur. Deinde Canon septimus Concilij Sardicensis, quem liquidò apparet à Faustino citatum fuisse, ita se habet: *Si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint cõgregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui deiectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, vt renouetur iudicium vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quòd si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit, mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis iudicent, habentes eius authoritatem, à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit, Episcopos sufficere, vt negotio terminum imponant, faciet, quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.*

Iam si dicamus, Pontifices Romanos hunc ipsum Canonem, qui Sardicæ in Concilio Generali est descriptus, Nicænum appellasse: quid aliud erit, quàm nominis tantùm error, & non rei aut veritatis alicuius (quæ ad rem pertineat) ignoratio? Cùm enim (sub Marci Papæ nomine) superius declarauerim & Concilia multa, in ijsque etiam Africanum, & permultos Patres antiquos varia Capita sub Concilij Nicæni appellatione laudasse, quæ inter viginti hos Nicæni Concilij Canones minimè extant: cur non æquè Zozimo in ea re ac alijs etiam Patribus falli & errare licuit, si errarunt illi, ac non potius verè plures quàm viginti Canones Nicææ sunt constituti? Aut maioris fortè authoritatis sunt Nicæni Canones, quam Sardicenses? Videntur quidem fortè nonnullis, vt etiam Pentateuchus Mosis videbatur olim Samari-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

Idem Innocentius | Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

siam Dei non habere talem consuetudinem. Præterea eadẽ mulier (abdicata iã Catholica religione) Alexandrũ Nowellũ è suggestu ad populum verba facientem coram omni populo reprehendit, velut à proposito suo digressum, quò eum redire iussit. Eadem appellat se supremã Gubernatricem Ecclesiæ Anglicanæ. An hæc non sunt persimilia ijs, quæ ab Arabicis mulieribus olim fiebant?

93. *De Heluidianis, seu Antidicomarianitis.*

c Antidicomarianitæ (quos Heluidianos fuisse August. indicat hær. 84.) sunt aduersarij Mariæ Virginis, qui dicebant, Mariã, postquàm Christum genuit, ipsi Ioseph viro suo copulatam esse, & ex eo filios genuisse. Epi. hær. 78. Hieron. contra Heluid.

De Virginitatis dignitate.

d Heluidius etiam (vt author est Hieronymus in fine opusculi, quod aduersus eum scripsit) volebat eiusdem esse gloriæ virgines & maritatas.

94. *De Feliciano.*

a Præter hæresim Arianã, qua infectus erat, hoc de suo adiunxit, vt diceret: *Melior mihi ad docendum videtur hæc via, qua primùm fidei ratio sine testimonijs redditur, pòst, ratione conuicto, idem illud Scripturis respondentibus expolitur.* Apud Augustinum in Dialogo contra Felicianum.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Porrò vt hinc constat, sacrificandi potestatem mulieribus negatam esse, ita ex eodem hoc loco manifestè constat, eãdem Presbyteris in nouo Testamento esse commissam: vt miranda sit Protestantium impudentia, qui negant externum & publicum Ecclesiæ Christi Sacrificiũ.

c Epiph. hær. 78. *Si filij fuissent Mariæ, Christus non tradidisset ipsam Ioanni, dicens: Ecce mater tua. Nunc autem id fecit propter virginitatem, & ab illa die accepit illam Ioannes ad seipsum.* Et pòst: *Nuptiæ aliâs honestæ, à Prophetis & Pontificibus prohibentur propter maius ministeriũ. Postquàm prophetauit Moyses, non amplius vxori coniunctus est. Prophetissa verò est Maria. Et Philippi filiæ prophetabãt propter virginitatem. Et Tecla cùm sponsum haberet formosissimum, Primariũ vrbis, incidit in S. Paulum, & à nuptijs exoluitur: quantò magis Maria contẽnit sancta illa terrena, vt cælestium potens fiat?* Hiero. in lib. aduersus Heluidium. *Inuocandus est Dominus Iesus, vt sacri ventris hospitium, cuius nouem mensibus inhabitator fuit, ab omni concubitus suspicione tueatur. Ipse quoque Deus Pater est imprecandus, vt Matrem filij sui virginem ostendat fuisse post partum, quæ fuit mater antequàm nupta.*

d Chrysost. in lib. de virginitate. *Bonũ est connubiũ. Est verò ob eã causam virginitas admirabilis, quæ eo, quod bonũ est, melior existit: tantoq; melior, quantò remigibus gubernator, quantò est militibus dux præstantior: ac si libet, illud adiungam, tãtò nuptijs virginitatem præstare, quantò cælum terræ, quantò hominibus Angeli antecellunt.*

August. in lib. de sancta virginitate c. 1. *Iure diuino continentia connubio, & nuptijs pia virginitas anteponitur.*

a August. contra Felicianum de vnitate Trinitatis ad Optatum. *Quam rationem afferre potes, si partum prædicas Virginis. & sepultos redisse ostendas à mortuis? Si ergo horum & incomprehensibilis ratio, & veritas prompta est: facilius in negotijs fidei testimonijs creditur, quàm ratio inuestigatur.*

Samaritanis plenioris authoritatis esse, quàm reliquorum Prophetarum libri. Sed cùm nos sciamus, vnũ Spiritum sanctum siue in Mose ac Prophetis, seu in Nicæno & alijs Oecumenicis Concilijs extitisse: parui refert, vt in quo libro, sic in qua Synodo Oecumenica hoc vel illud statutum fuisse dicatur. Nam quòd Synodus Sardicensis Oecumenica etiam sit, ex Athanasij testimonio clarissimè constat, qui tam Nicæno, quàm Sardicensi Concilio interer at Is in ipso Apologiæ secundæ principio sic habet. *In magno Sardico Cõcilio* (quod coierat ad edictum Religiosissimorum Principum Constantij & Constantis) *nostram innocentiam plures quàm trecenti Episcopi suis calculis comprobârũt, qui ex multis Prouincijs Aegypti, Lybiæ, Pentapoleos, Palestinæ, Arabiæ, Isauriæ, Cypri, Pamphiliæ, Lyciæ, Galatiæ, Datiæ, Mysiæ, Thraciæ, Dardaniæ, Macedoniæ, Epiri, Thessaliæ, Achaiæ, Cretæ, Dalmatiæ, Sisciæ, Pannoniarum, Norici, Italiæ, Piceni, Thusciæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, Brutiorum, Siciliæ, Africæ vniuersæ, Sardiniæ, Hispaniarum, Galliarũ, Britanniarum eò se ad Concilium contulerant.* Idem ferè tradit Hilarius in lib. de Synodis & Socr. li. 2. ca. 16.

Si ergo tam frequens Concilium Sardicæ, tùm ex Oriente, tùm ex Occidente coierat: quid impedit, quò minus etiam Oecumenicum & vniuersale perinde ac Nicænum habeatur? Quibus ita positis: dico, Primatum Romani Pontificis ex eodem sexto Carthaginiẽsi Concilio vehementer cõfirmari, per quod eum magnopere frangi & debilitari Protestantes arbitrabantur. Nam Patres ducẽti & septendecim, qui ex Africa sola in sexta prouinciali Synodo conuenerant, vna voce omnes Faustino respõderunt: *Id nos seruaturos profitemur, quod in Nicæno Concilio constitutum est.* Et pòst: *Vniuersum Concilium dixit, omnia quæ in Nicæno Concilio statuta sunt, nobis omnibus placent.* Iam nemo nisi insanus dixerit, hos Patres grauissimos de verbis tantùm solicitos, rem ipsam neglexisse. Idem igitur est, siue in Nicæno Concilio, seu in alio, quod Nicæno par sit, aliquid decernatur. At Sardicense Concilium par fuit Nicæno, & quoad authoritatem coëundi (cùm vtrũque & Episcopali, & Imperiali authoritate & consensu coierit) & quoad loca vnde coijt, (nam ex orbe vniuerso vtrumque coijt) & quoad Patrum, qui coierunt grauitatem, (nam partim ijdem Sardicæ coierunt, qui prius Nicææ conuenerant, partim eò clariores viri Sardicæ coierunt, quò iam per Arianorum persecutiones magis probati erant). Nihil igitur interest ad rem ipsam, vtrum aliquid Nicææ, an Sardicæ decretum fuerit. At in Concilio Sardicæ decretum est, vt *Episcopus à Concilio damnatus, liberè appellet ad Pontificem Romanum, qui causam vel cognoscendã alijs mandare, vel per presbyterum à latere suo missum de nouo cognoscere potest*, vt statuitur in Canone 7. Sardicẽsis Con-
245 cilij. Omnes igitur *ducenti & septemdecim Episcopi* qui conuenerunt in 6 Synodo Carthaginiensi, hac mente fuerunt, vt concederent Episcopo Romano potestatem mittendi Presbyterum è latere suo, qui cognosceret causam Episcopi alicuius, qui domi cõdemnatus ad ipsum prouocasset. Ac ne quis dubitet, hanc esse Patrum Africanorum sententiam, audiamus quid ipsi ad Papam Cælestinum scribant. *Vt aliqui tanquàm à tuæ Sanctitatis latere mittantur, nulla* (inquiunt) *inuenimus Patrum Synodo constitutum. Quia illud quod pridem per eundem Cõëpiscopum nostrum Faustinum, tanquàm ex parte Nicæni Concilij, exinde transmisistis: in Concilijs verioribus, quæ accipiuntur Nicæna, à Sancto Cyrillo Cõëpiscopo nostro Alexandrinæ Ecclesiæ, & à venerabili Attico Constantinopolitano Antistite, ex authentico missis, quæ etiam ante hoc per Innocentium Presbyterum & Marcellum Subdiaconum per quos ad nos ab eis directa sunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Episcopo prædecessori vestrò, à nobis transmissa sunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire.* Hæc illi.

Porrò cùm dicunt, *se nec in synodo Nicæna, quam solam Pontifex* videtur ab initio nominasse, *nec in aliqua prorsum constitutum inuenisse, vt aliqui tanquàm à latere Pontificis Romani mittantur*: vtique ostendunt nec se inuenisse hoc idem in Sardicensi Concilio statutum, nec se fuisse id pro nihilo ducturos, si hoc ipsum, quod verè ibi statutum erat, inuenissent. Ipsa enim Sardicensis Concilij verba erant, quæ Faustinus protulit. Canonum igitur Ecclesiasticorum, qui Græcè scripti erant, toleranda ignoratio, & Apiarij fortè infamia effecit, vt Africani Patres vsq; adeo resisterent Pontifici Romano. Verebantur enim, ne pessimus quisque ad Papam deinceps confugiens, infinitas molestias ipsis afferret. Cui malo dum cupiebant remedium adhibere, in aliud maius malum inciderunt, vt à vero (licet inuiti) deflecterẽt. Quis enim negare potest, illos fuisse in hac re deceptos, dum putant *in nulla Synodo statutum fuisse, vt aliqui à latere Pontificis Romani mittantur*, cùm id ipsum in Synodo Sardica tam apertè perscriptum legatur. Aut quis Magdeburgensium cæcitatem & duritiam cordis satis admirari potest, qui non ignorantes hæc ipsa verba, quæ Faustinus recitauit, in 7. Canone Sardicensis Concilij extare, atque adeo ea ipsa verba in Centuriam tertiam cap. 9. pagina 763. describentes, tamen in Centuria quarta cap. 9. pag. 852 & sequentibus, vocant Zozimum Papam Romanum, *omniũ facinorosorũ perpetuum Asylum, & falsatorẽ Nicænorum Canonum*, itemque Bonifacium appellant *Romanum illum Maleficium*. Quasi verò falsatores Canonum Nicænorum Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Leo, Theodoretus, atque adeo ipsi Africani Episcopi habendi sint, quia sub Nicænæ Synodi nomine omnes isti permulta citârũt (vt antea sub nomine Papæ Marci

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
410			
	Idem Zozimus.	Idem Honorius.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

95. De Vigilantij hæresibus. De cœlibatu Clericorum.

[a] Vigilantius impugnabat Cleri cœlibatum, adeò vt Episcopi sceleris Vigilantij consortes, non ordinarent Diaconos, nisi prius vxores duxissent. Hieronymus in libro aduersus Vigilantium. Et hoc quidem illi faciebant more certarum Ecclesiarum Asiæ & Græciæ, in quibus cùm post Sacros Ordines acceptos, vxorem ducere fas non esset, priùs ducebant, vt postea illius consuetudine vti possent. Nostri ergo Protestantes eatenus sunt imitatores Vigilantij, vt velint etiam in Occidentali Ecclesia coniugatos fieri Presbyteros; eatenus verò peiores, quòd & Presbyteros postea quoq; vxorem accipere volunt, nec vnam modò, sed & secundam, & tertiam, & nō minus viduam, quàm virginem. Quod nunquàm ante hæc tempora in Ecclesia est vel fando auditum.

De Reli-

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.

[a] Ambrosius de officijs lib. 1. cap. 50. *Ministro Altaris* (futuro. nam de illius electione iam agit) *vna tantùm nec repetita permittitur copula: Inoffensum autem exhibendum & immaculatum ministerium, nec vllo coniugali coitu violandum cognoscitis, qui alieni etiam ab ipso consortio cōiugali, sacri ministerij gratiā recepistis.* (Nota gratiam sacri ministerij, quia est aliquod Ordinis Sacramentum.) Idem Ambros. in 1. Timoth. cap. 3. *Nunc autem Diaconi, Presbyteri, & Episcopi à conuentu fœminæ abstinere debent, quia necesse est eos quotidie præsto esse in Ecclesia. Omni enim hebdomada saltem bis offerendum est.*
Epiph. hær. 59. *Non suscipit sancta Dei prædicatio post Christi aduentum, Diaconum, & Presbyterū, & Episcopum, & Hypodiaconum liberos gignentem vnius vxoris virum, sed eum, qui se ab vna cōtinuit, aut in viduitate vixit, maximè vbi synceri sunt Canones Ecclesiastici.*
Hieronymus contra Vigilantium. *Isti ostendūt quàm sanctè viuant, qui nisi prægnantes viderint vxores Clericorum, Christi Sacramenta non tribuūt.* Hîc obiter iterum annotarim, Sacramentum aliquod Ordinis iam olim creditū fuisse. Pergat D. Hieronymus. *Quid facient Orientis Ecclesiæ?* (id est, Antiochena & vicinæ.) *Quid Ægypti & Sedis Apostolicæ? quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes: aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt.*
August. de adulterinis cōiugijs lib. 2. c. 20. probās per exempla fœminarum, quæ viris absentibus per plurimos annos continenter viuunt, continentiam non esse impossibilem, tandem ait: *Quando terremus homines, ne adulterinis cōiugijs hærendo, pereant in æternum, solemus eis proponere etiam continentiā Clericorum, qui plerumque ad eandem* (continentiæ) *sarcinam subeundam capiuntur inuiti, eamq; susceptam vsque ad debitum finem, Domino adiuuante, perducunt. Dicimus ergo eis: Quid si & vos ad hoc subeundū populorum violētia caperemini? Nónne susceptum castè custodiretis officium, repentè conuersi ad impetrandas vires à Domino, de quibus nunquam antea cogitastis?* Nota quid ei faciendum sit, qui post votum continentiæ tentatur.

[b] Hiero-

pæ Marci planum feci) quæ hodie non reperiuntur in Canonibus Nicænæ Synodi. Verisimillimum est, plura fuisse ab initio Nicænæ Synodi Capitula quàm viginti. Poterat etiam fieri, vt Patres antiqui hoc in more habuerint, vt quicquid ab vlla Synodo antiqua, quæ cum Nicæna consentiret, statutum aut vbique receptum fuerat, id Nicænæ Synodi Canonem appellarent. Vt vt sit, iam manifestè cernitur, quid inter Catholicam fidem, & Protestantium hæresim intersit. Illi miscent cœlum terræ, quia in nomine tantùm Concilij sit erratum, si tamen vel in eo est erratum. Pro Sardicensi enim Concilio positum est Concilium Nicænum, cùm fortè in vtroque olim ita fuerit constitutum. Sed demus, in Nicæno prorsus non fuisse hoc scriptum: tamen in Sardicensi extat. Hoc autem perinde est, ac si quod est in Matthæo, quisquam velut in Marco Euāgelista cōscriptum proferat. O nefarium scelus, ô insignem Falsatorem! Perinde quasi de nomine authoris multum referat, quoties de re ipsa constat. Verùm ex altera parte cùm Protestantes in re tota errent, nec tantùm negent, in Concilio Nicæno perscriptum esse, *vt Papa è latere suo Presbyterum mittat, qui vnà cum Episcopis Prouinciæ cognoscat causam eius, qui à Synodo, in qua damnatus erat, prouocauit:* verùm etiamsi concedant, hoc in Sardicensi Concilio scriptum esse, tamen hoc ita debere fieri, prorsùs negant; & ita non in verbo errant, sed in Spiritum sanctum peccant, negantes id obseruandum esse, quod statutum fuisse nec ipsi negant.

Si ergo tantum est scelus Catholici hominis, qui solius nominis errore decipitur: qualis est illorum damnatio, qui & errant in rebus permultis, & permultas, in quibus non errant, tamen scientes ac prudentes condemnant? Sed illorum audacia prætermissa, reuertamur ad Africanos Patres, qui nunquàm hoc animo erant, vt quod in Generali Concilio statutū fuisse intelligerent, despecturi essent. Ac præcipuè hoc de sanctissimo viro Augustino affirmârim, qui post Canonem de inferioribus Clericis cita-

246 tum: *Et hoc nos* (inquit) *seruaturos profitemur, salua diligentiore inquisitione Concilij Nicæni.* Nónne hîc perspicuè apparet, Augustinum sensisse, quòd Episcopi Africani vellent quidem & illa seruare, quæ in Sardicēsi Concilio decernerentur, si talia ibi statuta fuisse cognouissent? Sed quoniam mentio facta est Nicæni Concilij, cupere se ait, vt diligenter inquiratur, quid ibi sit definitum. Ac fateor, tunc fuisse prolatum Canonem Sardicensis Concilij decimum septimum, qui statuebat de Clericorum inferioris ordinis appellationibus. Verùm quis non videt, eiusdem necessariò potestatis & roboris fuisse Sardicensis Concilij Canonem septimum, cuius fuit decimus septimus? Qui ergo se promittit seruaturū Canonem decimum septimum Concilij Sardicensis, in quo de Clericis minorum Ordinum decernebatur: obseruabit profectò & septimum Canonem eiusdem Concilij, in quo statutū erat, *vt Episcopus à Concilio condemnatus posset Romanum Pontificem appellare, atque eius opera, si passus iniuriam fuisset, in integrum restitui.* Quid quòd ex eiusdem Synodi fragmentis apparet, Augustinum voluisse rem de minoribus Clericis ad Pontificis Romani arbitrium referri? Neque verò tam breuiter putandum est vnumquemque locutum esse, ac res ibi narratur, cùm singula vix inter se cohæreant. Leguntur autem in illo sexto Carthaginiensi Concilio hæc verba, sub persona Faustini: *Ad sanctum & venerabilem Ecclesiæ Romanæ Bonifacium Episcopum, vestra scribere dignetur Sanctitas, vt & ipse, quod S. Augustinus statuere dignatus est, deli-*

247 *berare possit, vtrùmnam & hoc concedendum sit, an reticendum, hoc est, de appellationibus inferioris gradus.* Vnde apparet, Augustinum statuisse, vt ista res de appellationibus inferioris gradus *ad Pontificem Romanum referretur.*

Non ergo (vt somniant, aut potius calumniantur Magdeburgenses) omnes Africani Patres oppositi fuerunt se Pontifici Romano, sed potius multi cupiebant, rem ad ipsum referri. Et hoc quidem planius euaderet, si omnes totius rei actiones extarent. Quamuis enim Aurelius Carthaginiensis Archiepiscopus totius Africæ Primas iniquior Pontifici Romano fuisse videatur, idque vt suum fortè honorem tueretur, neminemque superiorem seipso in causis morum ac disciplinæ agnosceret: tamen multa sunt signa, ex quibus apparet, & alios aliter fuisse affectos, & ipsum non idem in causis fidei sensisse. Nam (vt antea plenissimè docui) quæ decreuerant de fide Africani Episcopi, vno consensu ad Sedem Apostolicam miserunt, *vt Apostolicæ authoritatis robur illorum Decretis adderetur.* Præterea mortuo iam & Zozimo & Bonifacio, ad Cœlestinum Papam ita scripserunt: *Præfato debitæ salutationis officio impen-*

248 *diò deprecamur, vt deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis.* Timidè igitur scribunt, vt ad eū, cuius multò maiorem esse authoritatem, quàm ipsorum foret, non ignorabant. Et ideo precantur, non quidem vt penitus non admittat eos, qui ex Africa venirent, sed vt *facilius non admittat.* Cæterum si de Presbyteris agitur, ne Pontifex quidem Romanus iā postulat, vt causa extra Prouinciā Africa cognoscatur, sed tantùm à vicinis Episcopis. Sin de Episcopo agatur, iam nec Africani Episcopi (saltē qui ex illis doctiores & grauiores erant) eam cognitionem (si ritè appellatum esset) Apostolicis Ecclesijs (quarum prima erat Romana) denegabant. Vnde Augustinus in Epist. 162. affirmat, Cæcilianum potuisse causam dicere apud cæteras Ecclesias extra Africam. *Neq. enim* (inquit) *de Presbyteris, aut Diaconis, aut infe-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Zozimus.	Idem Honorius.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

De Reliquiarum veneratione.

b Reprehendebat venerationem, quam Catholici Martyribus & eorũ reliquijs exhibebãt, quas ab eis adorari mentiebatur.

De cæreorum vsu in Ecclesia.

c Reprehendebat, quòd Sole adhuc fulgẽte Catholici moles cæreorum ad memorias Martyrum accendebant. Hoc & Lutherani & Caluinistæ in nobis reprehendunt.

De Vigilijs.

d Vigilias volebat esse non frequẽtes, verùm proprias Festi Paschatis. Nostri Protestantes nec in Paschate Vigilias approbant.

De Miraculis.

e Dicebat, signa & virtutes, quæ in Basilicis martyrum fiunt, incredulis prodesse, non credentibus. Irrident etiam Protestantes eiusmodi signa.

De Sanctorum inuocatione.

f Dicebat, Apostolorũ & Martyrum animas non posse suis tumulis & vbi voluerint adesse præsentes. Hoc idem dicunt & Protestantes.

g Nul-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.*

b Hieronymus ibidem. *Quis aliquando Martyres adorauit? Quis hominem putauit Deum? Dolet Vigilantius, Martyrũ reliquias pretioso operiri velamine. Ergo sacrilegus fuit Cõstantinus Imperator, qui sanctas reliquias Andreæ, Lucæ, & Timothæi trãstulit Cõstantinopolim, apud quas dæmones rugiunt. Sacrilegus & nũc Arcadius, qui ossa B. Samuelis longo post tempore de Iudæa transtulit in Thraciam. Omnes Episcopi non solùm sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui cineres dissolutos, in serico & vase aureo portauerunt. Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquijs, & tanta lætitia, quasi præsentẽ viuentẽq́; Prophetam cernerent, susceperunt, vt de Palestina vsq; Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vna voce resonarent. Male ergo facit Romanus Pontifex, qui super mortuorũ hominum Petri & Pauli secũdùm nos ossa venerãda, secundùm te vilem puluisculũ, offert Domino Sacrificia, & tumulos eorũ Christi arbitratur altaria.*

August. Epist 103. *Reliquias B. Martyris Stephani nõ ignorat Sanctitas vestra (sicut & nos fecimus) quàm cõuenienter honorare debeatis.*

c. Hieron. ibid. *Si aliqui secularium hominum zelũ Dei habentes, nõ secundùm scientiã, cæreos clara luce pro honore Martyrum accendũt, secundum fidem suam habent mercedem. Et absq; Martyrum reliquijs per totas Orientis Ecclesias, quãdo legendum est Euangelium, accenduntur luminaria ad signum lætitiæ demonstrandum*

d Hierony. ibid. *Ergo & die Dominico nõ sunt Christo offerẽda Sacrificia, ne resurrectionis Domini crebrò Pascha celebremus. Quod semel fecisse bonũ est, non potest malum esse, si frequenter fiat.*

e Hiero. ibid. *Non iã quæritur, quibus fiant, sed qua virtute fiant. Sentio quid timeas. Spiritus iste immundus, qui hæc te cogit scribere, sæpe hoc vilißimo tortus est puluere, imò hodieq́; torquetur.*

f Hieron. ibid. *Tu Deo leges pones? Tu Apostolis vincula inijcies, ne sint cum Domino suo? De quibus scriptum est: Sequuntur agnũ quocunq; vadit. Si agnus vbiq;: ergo & hi, qui cum agno sunt, vbiq; esse credendi sunt.* Non quidẽ per seipsos (vt nõnulli verba Hieronymi calumniosè interpretantur) sed per hoc, quòd cũ agno sunt, qui per suam Diuinitatem vbique est.

 g Ambr.

aut inferioris ordinis Clericus, sed de Collegis (id est, de Coëpiscopis) *agebatur, qui possent aliorū Collegarum*
iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram reseruare. Ecce Africanus Episcopus
dicit, quòd *Episcopi possunt reseruare causam suam iudicio Coëpiscoporum, & præsertim iudicio Apostolicarum*
Ecclesiarum. Atque idem Augustinus in eadem Epist. dicit, *in Romana Ecclesia semper Apostolicæ Cathe-*
dræ viguisse Principatum. Et postea: *Cecilianus videbat, apud Ecclesiam transmarinam incorruptum & inte-*
grum examen suæ causæ remanere. Insigniter animaduertendum est, quòd Augustin. distinguit inter Pres-
byteros & Clericos inferiores, atque Episcopos. Itaque omnibus inter se collatis, id certum est, Patres
Africanos in sexto Carthaginensi Concilio, vt pro iure suarum Ecclesiarum enixè contendisse, ita ni-
hil minus quàm negasse Primatum Romani Pontificis.

i. Nam primùm Acta suarum Synodorum in causis fidei ad Sedem Apostolicam confirmanda miserūt.
ij. Deinde parati erant, Papæ legationem in Episcoporum etiam iudicijs admittere, si hoc in vlla Sy-
nodo statutum reperissent. Nec Aduersarij negare possunt, hoc ipsum in Sardicensi Concilio & antea
statutum fuisse, & adhuc in libris tam Græcorum, quàm Latinorum, atque adeo in ipsis Magdeburgen-
sium Centurijs extare.
iij. Tum autem Episcopos Africæ extra Africam apud Sedes Apostolicas iudicari posse, Augustinus
docet, atque ex omnibus Apostolicis Sedibus Principatum Apostolicæ Cathedræ in Romana Eccle-
sia semper viguisse, affirmat in Epist. 162.
iiij. Adde his mores antiquos in Synodo Nicæna confirmatos, & priuilegia Ecclesijs conseruata, cùm
certissimum sit, moris fuisse, vt Pontifex Romanus etiam ante Concilium Nicænum haberetur in Ec-
clesia summus Iudex, vti varijs exemplis antè est demonstratum.
v. Postremò, si Patres Africani potuissent ea mente fuisse (quod nunquàm existimauerim) vt aliquam
sui Primatus partem Romano Pontifici auferri voluissent: tamen ne hoc quidem tam ad Apostolicæ
Cathedræ, quàm ad Africanæ Ecclesiæ infamiam valere deberet. Nam Romana fides ita per hos mille
249 quingentos annos floruit, vt *portæ inferi*, hoc est, hæreses aut schismata nunquàm contra eam præualue-
rint: cùm interim Africana Ecclesia breui post illud sextum Carthaginense Concilium & à Vandalis de-
formata, ac penè extincta sit: & per hos annos ferè septingentos Catholica fides à Saracenis ita fuerit ex
vniuersæ Africæ finibus eiecta, vt vix nomen Ecclesiæ Catholicæ illic sit per aliquot secula vel fando
auditum. Ac de his quidem hæc sint satis.

250 Augustinus contra duas Epistolas Pelagianorum lib. 1. cap. 1. ad Bonifacium. *Non dedignaris, quam-*
uis altius præsideas, esse amicus humilium. Et pòst. *Specula Pastoralis cōmunis est omnibus nobis, qui fungimur*
Episcopatus officio, quamuis ipse in eo præemineas celsiore fastigio. Et iterum. *Hæc ergo, quæ duabus Epistolis*
251 (Pelagianorū) *ista disputatione respondeo, ad tuā potissimùm dirigere Sanctitatē, non tam discēda, quàm exa-*
minanda, & vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui. Romani ergo Pontificis est, examina-
re etiam doctissimorum scripta.
Augustinus in Psalmo, quem fecit contra partem Donati, qui habetur in initio Tomi 7. *Venite, fra-*
252 *tres, si vultis, vt inseramini in vite. Dolor est, cùm vos videmus præcisos ita iacēre. Numerate Sacerdotes vel*
ab ipsa Petri Sede: & in ordine illo Patrum quis cui successit, videte. Ipsa est Petra, quam non vincunt superbæ
inferorum portæ. Ecce Succesio Pontificum Romanorum Petra Ecclesiæ est.

253 Gregorius Turonensis Histor. Lib. 2. non longè à principio. *Briccius Diui Martini apud Turonos*
successor, cùm tricesimo tertio ordinationis suæ anno per tumultum populi ex Ecclesia sua eijceretur, Romanā vr-
bis Papam expetijt, & ad Sedem Apostolicam residens, plerumque Missarum solennia celebrans, inibi quic-
quid in Sanctum Dei (Martinum) *deliquerat, deflendo diluit. Septimo igitur regressus anno à Roma, cum au-*
thoritate Papæ illius, Turonos redire disponit, & tandem (duobus iam, qui in eius locum suffecti erant, de-
functis) *in locum suum regressus est.*
254 Arnobius Afer (non ille, qui disputationum. libros aduersus gentes edidit, sed alius, qui sub Augu-
stini ætate vixit) in Psalm. 106. *Petrus in deserto huius seculi perambulans quousque perueniret ad Romam,*
prædicauit Baptismum Iesu Christi, in quo vniuersa flumina benedicuntur vsque hodie à Petro. Ipse posuit exi-
tus aquarum in sitim, ita vt qui exierit foras ab Ecclesia Petri, siti pereat.
Incertus author huius (vt puto ætatis) ita scribit, vt videre licet apud Hieronymū Tom. 4. de Vir-
255 ginitatis laude. *Romana Ecclesia sine dubio, Apostolico, cuius Sedē optinet, spiritu animata,* & quæ sequuntur.
256 Prosper in lib. contra Collatorem, cap. 41. *Sanctæ memoriæ Papa Bonifacius, contra inimicos gratiæ Dei,*
non solùm Apostolicis, sed etiam Regijs vtebatur Edictis.

Beda

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

g Nullius mortui orationẽ pro alio exaudiri dicebat. Et hodie Protestãtes cum Vigilãtio, Sanctos cum Christo viuentes appellant mortuos, negantque illos audire preces nostras.

De Eleemosynis in loca pia.

h Prohibebat Hierosolymã in vsus Sanctorum aliqua sumptuũ solatia dirigi. Eodẽ modo Protestantes ægrè ferunt, quòd Sanctis, qui iam Hierosolymis & in monte Syna degũt, vel vllis etiã alijs, qui sæculo renunciârunt, eleemosyna detur.

De voto paupertatis.

i Dicebat eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim earũ fructus pauperibus diuidunt, quàm eos; qui possessionibus venundatis semel omnia largiũtur. Hoc idem hodie Protestantes dicunt ac docent.

De voto Religionis.

k Deterrebat Monachos à suo studio, dicens: Si omnes se clauserint, & fuerint in solitudine: quis celebrabit Ecclesias, quis seculares homines lucrifaciet? Hodie Protestãtes nullum omnino se claudere in monasterio, aut in solitudine religiosius colendi Deum causa, fugere volũt.

96. De Libris Canonicis.

a Inter innominatas hæreses Philastrius numerat & illas, quæ reprobârunt quasdam Canonicas Scripturas, vt Salomonis Ecclesiasten, & Cantica Canticorum, in quibus putant Salomonẽ de amore concubinarum suarũ egisse. Quam hæresim Lutherus ex par-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

g Ambros. in lib. de Viduis. *Obsecrandi sunt Angeli pro nobis, obsecrandi Martyres. Isti sunt nostri Præsules, speculatores vitæ actuumq; nostrorum.* Hieronym. ibidem. *Si Apostoli & martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc esse debent soliciti: quantò magis post coronas? aut postquàm cum Christo esse cœperint, minus valebunt? Deniq; Sancti non appellantur mortui, sed dormientes.*

h Hieron. ibidem. *Paulus in cunctis penè Epistolis suis præcepit Ecclesiis gentium per vnam sabbati, hoc est, in die Dominico omnes conferre debere, quæ Hierosolymam in Sanctorum solatia dirigantur. Alijs quidem diuidere poterat, quæ accepisset. Sed sanctorum locorum pauperibus dare cupiebat, qui suas pro Christo facultates relinquentes, ad Domini seruitutem tota mente conuersi sunt. In sanctis pauperibus beatitudo est intelligentiæ, vt ei tribuat, qui erubescit accipere, metens carnalia, & seminans spiritalia.*

i Hieron. ibidem. *Non à me eis, sed à Domino respondebitur. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Iste quem tu laudas, secundus, & tertius gradus est.*

k Hieron. ibidẽ. *Vtinam hoc omnes essent, quod pauci sunt. Idcirco vrbium frequẽtias declinamus, ne facere cõpellamur, quæ nos nõ tam natura cogit facere, quàm voluntas. Monachus nõ Doctoris, sed plangentis habet officium, qui vel se, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præstoletur aduentum.* Auctores huius dictatiunculæ D. Hieronymi, præter Sisinnium, sancti Presbyteri Riparius & Desiderius fuerunt, qui parochias suas vicinia Vigilantij scripserunt esse maculatas.

a Librum Ecclesiastes, & Cantica Canticorum, præter omnem antiquitatis traditionem in Canone hoc sæculo numerat Innocentius Papa in Epist. ad Exuperium Tholosanum Episcop. cap. 7. Vbi quinque Libros sacros Salomoni attribuit. Idem facit Synodus tertia Carthaginensis cap. 47. Itemque Augustinus lib. 2. de Doctrina Christiana, cap. 8. & Hieronymus in Prologo Galeato tres Libros Salomoni assignat. Denique totus Canon Scripturarum habetur

Beda in Ecclesiastica Historia gentis Anglorum,lib.3.cap.4.Australes Picti,qui intra ardua atq; hor-
rentia montium Scotiæ iuga habent sedes,multò tempore ante Imperium Iustini iunioris, *relicto errore*
257 *idololatriæ,fidem veritatis acceperant,prædicante eis verbum Nynia Episcopo reuerendissimo & sanctissimo vi-*
ro de natione Britonum,qui erat Romæ regulariter fidem & Mysteria veritatis edoctus.

Socrates lib.7.cap.35.*Perigenes Ecclesiæ Patrensis designatus fuit Episcopus,quem vbi populus illius vrbis*
258 *repudiauerat,Episcopus Romanus mandauit,vt Episcopo Corinthy Metropolis iam mortuo, in Sede Episcopali*
illius vrbis collocaretur:cui Ecclesiæ reliquo vitæ spatio præfuit. Quàm perspicuum hinc fit,Episcopum Ro-
manum habuisse potestatem etiam in Primarias Græcorum Ecclesias?

259 Socrates lib.7.cap.39.& 40. Cœlestinus Episcopus Romanus Cyrillum Alexandriæ , Ioannem An-
tiochiæ, Rufum Thessalonicæ Episcopum edocuit, vnius Ciuitatis Episcopũ ad alterum transferri pos-
se,cuius Decreti authoritate Proclus designatus Episcopus Cyzici sedem Constantinopolitanam ob-
tinuit.

Prosper in Chronicis: *Nestorianæ impietati præcipua Cyrilli Alexandrini Episcopi industria & Papæ Cæ-*
260 *lestini repugnat authoritas.* Vtcunque igitur alij laudentur ob industriam , certè *auctoritas præcipua est in*
Romano Pontifice : nam alioqui nec Cyrillo sua defuit auctoritas, cùm fuerit secundus Patriarcha. Sed
multum interest,vtrum quis primus in Ecclesia sit, an secundus, cùm magnus honor Episcopo secundi
loci accedat,si locum primi ad tempus aliquod posit gerere.

261 Euagrius lib.1.ca.4.*Episcopi conuenientes Ephesi, Nestoriũ accersunt,Cyrillo obtinẽte locũ Cælestini antiquæ*
Romæ Episcopi. Vtique si par Cœlestino fuisset Cyrillus,nũquam se vsque eò demisisset,vt eius vices ge-
reret. Ipsa verò Epistola Cœlestini Pontificis Romani ad Cyrillum Alexandriæ Episcopum missa, in
qua vices suas ei committit , extat in operum Cyrilli Tomo 4.Quam ex Græca lingua in Latinam con-
uertit Ioannes Clemens Anglus, vir optimus,& præter accuratam linguarum scientiam,artis medicæ
integerrimus Professor.Partem igitur extremam Epistolæ Cœlestini ex Ioannis Clementis translatione
(quòd ea translatio mihi purior videbatur)adscripsi.

262 *Quòd si Nestorius in inceptis persistat, dilucida in eum feratur sententia.Vulnus enim eiusmodi excidendũ,*
quippe quod non vni solùm membro damnum,sed compagi corporis Ecclesiæ vniuersæ plagã infligit.Nam quor-
sum cum ijs,qui inter se mutuò consentiunt,versatur is,qui solus sibi videtur rectè sapere,a nostraq; dissentit fide?
263 *Proinde nostra se sciant in communione manere ij omnes, quos ille sibi repugnantes, communione (vt putabat*
ipse) priuauit,intelligantq́,nostra eum communione frui non posse,si constitutioni aduersatus Apostolicæ, in hac
264 *peruersitatis via permanserit.* Igitur *adiuncta tibi nostræ Sedis authoritate,ipse qui vice nostra potestateq; funge-*
ris,sententiam hanc summa seueritate pronunciabis,vt ni intra decem ab hac admonitione dies,prauas suas cō-
ciones confeßione mãdata literis execretur, confirmétque se eam de Christi,Deiq́; nostri ortu fidem tenere, quam
tùm Romana Ecclesia,tùm Sanctitas tua, tùm etiam Catholica Religio prædicat : tu Ecclesiæ ipsius curam, pru-
265 *dentiamq́,suscipias,discatq́; se omnibus modis nostro cœtu pellendum,qui ne medentium quidem auxilium ad-*
mittere voluit,sed indesinenter ad suam perniciem , eorumq́; omnium, qui illi commißi sunt,proterui, ac velut
pestifer morbus procurrere properat,de Ecclesiæ corpore profligatus . Hæc Cœlestinus.

Cyrillus præterea in Epistola, quam scribit ad Presbyteros & populum Constantinopolitanum , de
266 hac eadem re tale testimonium dicit: *Nisi Nestorius ad terminum à sanctißimo Romanæ Ecclesiæ Episcopo*
Cælestino præfixum,nouis suis dogmatibus abstineat,& scripto anathemate detestetur , quæ apud vos & locutus
est,& libellis inseruit, siue vt insererentur, subornauit: nihil cum Sacerdotibus Dei habiturus commercij ,sed
omnino futurus est alienus.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
416	42. S. Zosimus.	Honorius.

☞ *Hæretici & Pseudopropheta.*

ex parte, Castalion autem ex toto videtur amplexus. Omnes verò Protestantes fidem abrogant libris quibusdam Canonicis, vt Machabæorum, &c.

97. De Septuaginta duobus Interpretibus.

b Idem Philastrius inter hæreticos censet eos, qui Aquilæ Symmachi Theodotionis, aut cuiuscunq; alterius translationē sacrorū Codicū ex lingua Hebræa ei translationi præfert, quā Septuaginta duo Interpretes olim ediderunt, quam tamen Protestātes hodie contemnunt.

98. De Fortunati, Fausti, Felicis, Secundini, & aliorum huius tēporis Manichæorum hæresibus.

De anima.

a Manichæi dicebant, animam esse Dei substantiam.

De Iustificatione & libero arbitrio.

b Aīa à cōtraria natura cogitur delinquere. *nam prudentia carnis inimica est Deo, nec subijci potest eius legi.* patet ergo quòd aīa peccare videtur, non sua sponte, sed quoniā à tenebrarūm gēte ad id cogitur. § Hic videmus, quo fundamento Manichæi negēt hominis liberū arbitriū. Protestantes verò eatenus cū Manichæis cōsentiūt, vt dicāt, nos cogi grauiter peccare etiam post iustificationem: idq; *quoniā prudentia carnis legi Dei nō potest subijci.* Nā eò torquēt Apostolica illa verba non secus ac Manichæi.

De Serpente.

c Augu. lib. 1 cōt. Faustū. Manichæi solent laudare Serpentem, quòd per suum consilium oculos homini aperuit.

De

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

betur & in illis locis, & in traditione Maiorum; & in obseruatione Ecclesiastica. Vt meritò hæretici habēdi sint, qui nūc aut Machabæorū, aut quoscunq; eiusmodi libros à Canone repellūt.

b Chrysostomus Homil. 5. in Matthæum. *Ad faciendam veræ translationis fidem, omnibus aliis iure Septuaginta interpretes sunt digniores.* Augu. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. 43. *Eam trāslationē, quæ Septuaginta est, tanquam sola esset, sic recepit Ecclesia: spiritus autē, qui in Prophetis erat, etiam in 70. viris erat, qui & prætermittere aliquid & addere potuit authoritate Diuina.* Nec D. Hieronymus vnquam negauit, 70. Interpretes fuisse Prophetas, licet eos negauerit iuxta literā omnia transtulisse. At nunc Protestantes pro verbo Dei non habēt, quicquid Testamēti veteris in Hebræorum Codicibus hodie non legitur.

Cōfutationes hæresum dictarū ex solis D. Augustini libris sumentur, vt nō sit necesse illius nomen sæpius repetere.

a August. in lib. cont. Fortunatū. *Animā videmus & peccatricē esse, & in ærūna versari, & veritatē quærere, & liberatore indigere, quæ mutatio ostēdit, quod nō sit Dei substantia, quæ nec errat, nec corrumpitur. Anima quidē à Deo facta est de nihilo, quia omnipotens nō quærit adiuuari aliqua materia, sed quod Deus fecit, non potest esse æquale illi qui fecit.*

b August. ibid. *Qui cogitur necessitate aliquid facere, nō peccat. Qui autē peccat, libero arbitrio peccat. Quod nisi Deus dedisset, nec iudiciū puniendi, nec meritū rectè faciendi, nec præceptū de peccatis pœnitēdi, nec indulgētia peccatorū esse posset. Postq̄ autē primus homo libera voluntate peccauit, posteri eius in necessitatem præcipitati sunt. Cōsuetudo autem mala, quæ fit in carne, appellatur prudentia carnis, quæ legi Dei subijci nō potest, quādiu carnis prudētia est: vt neq; nix, quādiu nix est, calida esse potest. Sed vt nix calefacta desinit nix esse: sic Deus, cùm fuerit mens nostra illuminata, pro mala animæ consuetudine facit consuetudinem bonam. Cùm autem gratia Dei amorem nobis diuinum inspirauerit, liberās nos à lege peccati & mortis, ab ista lege liberamur, cùm iusti esse cœperimus.*

c Idem lib 1. cap. 3. *Puto iustum esse, vt serpentem illum à vobis laudatum, agnoscas parentem tuum.*

Cyrillus Alexandriæ Epiſcopus cùm in Epiſt. 18. ad Cœleſtinum Epiſcopum Romanum, ordinem
hæreſeos à Neſtorio promulgatæ, ac pertinaciam eius expoſuiſſet, quodq; Epiſcopi multi, tùm in Oriente, tùm in Macedonia hæreſi eius inſici cœpiſſent, declaraſſet: demùm ita concludit:
267 *Veruntamen ipſi ab illius communione cum fiducia nos non eximimus, donec iſta Pietati tuæ cōmunicemus.*
Quapropter quid videatur, exprimere dignâre, an aliquando debeamus illi communicare, aut in poſterum confidenter edicere, quòd talia & ſentienti, & docenti nemo noſtrûm communicet. Scopum verò Integritatis tuæ perſpicuum oportet fieri per literas etiam religioſiſſimis, qui per Macedoniam ſunt, Epiſcopis, & ſimul omnibus per Orientem. Hæc Cyrillus.

§. Quàm perſpicuè autem docet, Caput Eccleſiaſticæ cōmunionis Pontificem Romanum eſſe? Nam nec à Neſtorij tã impij hominis & pertinacis hæretici cōmunione auſus eſt prorſus ac ſine vlla cunctatione abſtinere, donec ſciret, quid Sedi Apoſtolicæ videretur.
268 Cyrillus in Epiſt. 13. ad Ioannem Patriarcham Antiochenum. *Neſtorius Romanorum quoque aures*
corripere ſe & occupare poſſe arbitratur. Scripſit enim enormia quædam, congerens in Epiſtola prolixa ad Dominum meum pientiſſimum Romanæ Eccleſiæ Epiſcopum Cæleſtinum, & ſcriptis etiam ſuis hoc inſeruit cõtra eos, qui à ſe diuerſa ſentiunt, quod non horreſcant, cùm S. Virginem Deiparam eſſe dicunt. Deinde & quaterniones expoſitionum ſuarum miſit, quibus lectis, qui in magna Roma pij reperiuntur Epiſcopi, multis habitus conſeſſibus, reclamârunt diſertè, dicentes eum omnino periculoſam renouare hæreſim. (Et pôſt.) *Lectis itaque in Concilio cùm expoſitionibus, tùm Epiſtolis, præſertim in quibus non eſt ſycophantiæ locus (habent enim illius ſubſcriptionem) S. Romana Synodus, quæ manifeſta ſunt, notauit. Quanquam & ad tuam Pietatem ſcripſit, qui-*
269 *bus etiam obediendum eſt neceſſariò ab illis, qui vniuerſæ Occidentis communioni adhærent. Exemplaria namque ſcripſerunt ad pientiſſimum Rufum Theſſaloricenſem Epiſcopum, & alios quoſdam ſapientiſſimorum, qui in Macedonia ſunt, Epiſcoporum, qui & ſemper illius adhæſère ſententiis. Scripſerunt autem nihilominus & ad Iuuenalem pientiſſimum Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Epiſcopum. Eſt itaq; Pietatis tuæ conſiderare, quid condu-*
270 *cat. Nos enim illius ſequemur iudicia, veriti ne à tantorum virorum communione deficiamus, qui nullis aliis de cauſis indignantur, neq; ob res minutas, ſed propter ipſam fidẽ, & quæ vbilibet ſunt Eccleſias, populoſq; ad ſi[illegible]ationem motus iſtos excitârunt.* § Catholicis igitur Eccleſiis tàm Orientis, quàm Occidentis definitiſſimum ſemper fuit, *Romanæ Eccleſiæ iudicia ſequi, nec vnquam ab illius communione ſeparari.*

Leo Pontifex in Epiſt. 60. ad Maximum Antiochenum Epiſcopum, teſtatur, *Cyrillum perhorreſcentem Iuuenalis Epiſcopi ambitionem* (qui, dum Epheſi Concilium habebatur, Paleſtinæ Prouinciæ Primatũ appetebat) *ad ipſum Leonem* (tunc quidem non Pontificem, ſed tamen qui apud Cœleſtinum authoritate
271 plurimum valeret) *ſcripſiſſe, & ſolicita prece multũ popoſciſſe, vt* (Iuuenalis Epiſcopi Hieroſolymorum) *illicitis conatibus nullꝰ præberetur aſſenſio.* Cyrillus igitur probè nouerat, etiamſi reliqua Synodus Primatũ Paleſtinæ Prouinciæ (eatenus Metropolitano Cæſarienſi addictum) Epiſcopo Hieroſolymorũ aſſignaret: tamen Epiſcopum Romanum pro ſuæ Sedis auctoritate id impedire potuiſſe.

Quid quòd Synodus Epheſina (vt eſt apud Euagrium cap. 4.) accuſata prius Neſtorij contumacia, ſic
272 demum concludit: *Tùm Eccleſiæ Canonibus, tùm Epiſtola Sanctiſſimi Patris noſtri & Collegæ Cœleſtini, Epiſcopi Eccleſiæ Romanæ, neceſſariò compulſi, ad hãc ſeueram ſententiam, idq; non ſine crebris lachrymis contra Neſtorium pronunciandam venimus.* Hinc perſpicere licet, ſolitos eſſe Romanos Pontifices, poſtquàm reliquis in veræ fidei confeſſione velut voce ſua præiuiſſent, præſcribere, vt ſi quis à dicta formula pertinaciter aberraſſet, is omni Eccleſiaſtico honore exutus ab Eccleſiæ communione excluderetur.

Præterea extat Epheſinæ Synodi Epiſtola in Tomo primo Conciliorum, vbi Patres ita ſcribunt:
273 *Quoniam neceſſitas poſtulauit, vt quæ conſecuta ſunt in hac ſancta Synodo, omnia ad cognitionem Sanctitatis tuæ referrentur, neceſſariò ſcribimus.* (Et pôſt) *Ioannis Antiocheni temeritatem* (qui B. Cyrillum Alexandrinum, & Memnonem Epheſiorum Epiſcopum in Synodo triginta Epiſcoporum depoſuerat) *reſeruauimus Pietatis tuæ iudicio. Etenim viri triginta, quorum alij hæreſeos macula ſunt notati, alij extorres & reiecti, quam Synodi faciem, aut quid roboris haberent contra Synodum ex vniuerſo, qui ſub cœlo eſt, orbe collectã? Fuerunt etiam in conſeſſu noſtro etiam illi, qui à Sanctitate tua ſunt miſſi pientiſſimi Epiſcopi Archadius & Proiectus, & cum illis religioſiſſimus Presbyter Philippus, qui vicem & præſentiam tuam nobis conſeſſu ſuo exhibuerunt, & Apoſtolicæ Sedis locum adimpleuerunt.* Ecce ille numerus Epiſcoporum ſemper vincit, cui Sedes Apoſtolica communicat.

Operæpretium etiam eſt audire, quid ex iſta legatione, qua Cyrillus pro Pontifice Romano functus eſt, tàm Cyrillo, quàm Succeſſori eius obtigiſſe, Nicephorus ſcribat, Lib. 14. cap. 34. Cœleſtinus Romæ
274 Epiſcopus, propter nauigationis pericula, ipſe Synodo adeſſe detrectauit: *ad Cyrillum tamen, vt locũ illi ſuum obtineret, Cæleſtinus ſcripſit. Ex quo tempore, fama eſt, mitram illum & Papæ appellationem, atq; vt orbis vniuerſ[illegible]*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
418	Idem Zosimus.	Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Christo.

d Negabant, Christũ esse natũ, aut in Euangelio vsquam se natũ ex hominibus dicere.

e In illa genealogia Christi apud Mathæũ & stella inducitur, quæ confirmat genesin .i. fatũ.

f Lib.3.c.1.Luc.& Math.dissentiunt circa genealogiã Christi.

De vetere Testamento.

g Lib.4. Testamentũ vetus abijcio, quia circumcisis, & sacrificãtibus, & alia iã antiquata obseruãtibus, repromittit miserã & tẽporalem hæreditatem.

De Perfectione.

h Lib.5. Æs in zonis habere destiti, omnia mea dimisi, vxorem, filios, voluptates.

De Sacrificijs Legis.

i Sacrificia credo esse velut Idololatriam.

De natura carnis.

k Oẽm carnẽ immũdã existimo.

De Scripturarum veritate.

l Lib.10. Illud, quòd filius Dei sit natus ex semine Dauid secũdũ carnẽ, Pauli nõ est, sed est falsatũ. § Et in hoc imitãtur Faustũ Caluinistæ. Nam Beza in suis annotationibus in c.22. Lucæ, falsatũ vult esse, quod ibi dicitur: *Calicẽ hunc* (videlicet Eucharistiæ) *fusum esse in remißionẽ peccatorũ.* Quãuis ibidẽ fateatur, ita in omnibus codicibus haberi. Necessariò aũt sanguis Christi reipsa est in eo calice, qui dicitur in remissionẽ peccatorum fundi. Sed vt Aug. hîc ait, *vsq; adeò inuicta sunt quæ aduersus hæreticos de diuinis codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod dicant, nisi eos esse falsatos.* Lib.10.c.2.

De Prophetis.

m Lib.12. Nihil est cur Prophetas accipere debeamus. nec enim de Christo prænunciârunt. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

d Lib.2.ca.2. *Quomodo se natum ex hoĩbus nusquam dicit, qui penè nunquã se filium hoĩs tacet?*

e Lib.2.c.5. *Sub fato nullius hominis (quãtò minus Christi) genesin ponimus, vt liberum arbitriũ volũtatis ab omni necessitatis vinculo vindicemus. Nam illud sydus nõ Christum subijciebãt imperio, sed indicabat obsequio.*

f Lib.3.c.3. *Matthæus narrat, qui fuerint parentes Ioseph per naturã: Lucas, qui fuerint per adoptionẽ. Nã in rebus humanis fieri solet, vt alius carne generet filium, alius eum voluntate adoptet, ac sic vnus duos patres habeat.*

g Lib.4.c.2. *Vetus Testamentũ non ad consequẽdas illas promißiones, sed ad intelligendas in eis noui Testamenti prænũtiationes accipimus.* 1.Cor.10 Lucæ 24.

h Lib.5.c.9. *Quàm multi in nostra cõmunione veraciter faciũt ista sublimiora, de quorũ specie fallitis imperitos? Multa (sunt) fraternæ congregationes, nihil habẽtes propriũ, sed omnia cõmunia. Multi humiliter sanctũ custodientes propositũ salui fiũt. Nec tamen illi soli pertinent ad regnũ cœlorũ, sed & hi, quorum domos ex liberis, vxoribus, & seruis constantes, componit Apostolus.* Coloss.3.

i C.5. *Sacrificia vetera varijs modis vnũ sacrificiũ, cuius nũc memoriã celebramus, significauerũt. Et audetis sacrificia talia Idololatriam nominare?*

k C.6. *Nullam carnem immundam ducimus, tenentes illud Apostoli: Omnia munda mundis.*

l Lib.10.c.2. *Vbi manifesta veritate isti præfocãtur, testimoniũ, quod prolatũ est, falsum esse respondent. Quis sacer liber ad cõuincendos errores exeri potest, si hæc vox admittitur? Vides in hac re, quid Ecclesiæ Catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis fundatißimis Sedibus Apostolorum vsq; ad hodiernũ diẽ succedentiũ sibimet Episcoporũ serie, & tot populorum consensione firmatur.*

Et c.8. *Quantò religiosius diuinæ Scripturæ ita pertractantur, vt discußis oĩbus cõcordare inueniãtur, q̃ deficiẽte homine in quæstione quã soluere nõ potest* (vt Beza nescit, quomodo Calix fundatur in remissionẽ peccatorũ, nisi contineat Christi sanguinẽ, quod ille credere nõ vult) *tãq̃ vera in parte acceptẽtur, & tanquã falsæ in parte dãnentur?*

m Lib.12.c.2. Rom.1. *Paulus ait se segregatum in Euangeliũ Dei, quod antè promiserat per prophetas suos in Scripturis sanctis.* Et Rom. 3. *Iustitia Dei testificata est per Legem & Prophetas.*

n Lib.13.

vniuersi Iudex appellaretur, accepisse. Quæ deinde omnia per successionem ad eos etiam peruenerint, quibus forte Alexandrinæ Ecclesiæ thronus legitimè obuenisset, sacros Episcopos.

275 Prosper in Chronicis. *Pelagianus Seueriani, Pelagiani Episcopi filius, Ecclesias Britāniæ dogmatus sui insimulatione corrupit. Sed Papa Cælestinus Germanum Antisiodorensem Episcopum vice sua mittit, vt deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat.* Et pòst. *Ad Scotos in Christum credentes ordinatur à Papa Cælestino Palladius, & primus Episcopus mittitur.*

Idem Prosper contra Collatorem. *Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui ad Catholicæ Ecclesiæ*
276 *Præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, sciens damnatis non examen iustitiæ, sed solùm pœnitētiæ remedium esse præstandum: Cælestium, quasi non discusso negotio, audientiam postulantem, totius Italiæ finibus iussit extrudi. Nec verò segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando quosdam inimicos Gratiæ solùm suæ originis occupantes, etiam ab illo secreto exclusit Oceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam. Per hunc virum etiam Orientales*
277 *Ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antistiti, gloriosissimo fidei Catholicæ defensori, ad execandam Nestorianā impietatem, Apostolico auxiliatus est gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum prosternerentur. Per hunc virum intra Gallias istis ipsis, qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentia est adēpta libertas, quando consultantium actione suscepta, & librorum, qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret eorum authoritate sentiri, sancto manifestauit eloquio.*

Episcopi Europæ, hoc est, Ioannes Heracleæ, Theophyonius Aphrodisiadis, Theotegnus Cyclensis, & Babilas Episcopus nouæ Theodosiopolis, ad Leonem Imperatorem in 2. Concil. Tom.
278 Ephesium Concilium sub B. memoriæ *Cælestino Successore sancti, & venerandi, & custodis Clauium Regni cælorum Petri, & sub S. memoriæ Cyrillo Alexandrino Pontifice congregatum est.* Et pòst: *Rectè sapimus*
279 *semper, & sicut sapit Apostolica Romanorum Sedis Ecclesia. &c.*

Prosper contra Collatorem. *Ad Beatissimum Apostolicæ Sedis tum Presbyterum Xystum, nunc verò Pon-*
280 *tificem ab Augustino emissæ paginæ recurrantur.* Et pòst. *Confidimus Domini protectione præstandum, vt quod operatus est in Innocentio, Sozimo, Bonifacio, Cælestino, operetur & in Xysto, vt sicut illi lupos abegêre manifestos, ita hic depellat occultos.*

Prosper in Chronicis. *Iulianus Pelagiani erroris assertor, correctionis spem præferens, molitus est in com-*
281 *munionem Ecclesiæ irrepere. Sed his insidijs Xystus Papa Diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patêre permisit, & ita omnes Catholicos defectione fallacis bestiæ gaudere fecit, quasi tunc primùm superbissimam hæresim Apostolicus gladius obtruncasset.*

282 Prosper de vocatione Gentium lib. 2. cap. 16. *Roma per Apostolici Sacerdotij Principatum, amplior facta est arce Religionis, quàm solio potestatis.*

283 Concilium Vasense (quod celebratum est in Gallia Narbonensi) Can. 4. decernit, *vt in omnibus Missis nomen Papæ vrbis Romæ in nostris Ecclesiis recitetur.*

Vincentius Lirinensis contra hæreses cap. 42. *Testes indicesq́; in Ephesino Concilio producti sunt, ex Alexādrinis quidem Episcopis, Petrus, Athanasius, Theophilus, Cyrillus: ex reliqua Græcia, Gregorius de Nazanzo, Basilius, & Gregorius Nissenus. Atque vt Latinus etiam orbis ita semper sensisse probaretur, lectæ sunt ibi Epistolæ*
284 *Fœlicis Martyris, & S. Iulij vrbis Romæ Episcoporum. Et vt non solùm* (inquit) *Caput orbis, verùm etiam latera illi iudicio testimonium perhiberent, adhibiti sunt à Meridie Cyprianus, à Septentrione Ambrosius.* Quis hîc non videt, Episcopos Romanos *Caput orbis* appellari, quorum velut latera Cyprianus & Ambrosius existunt?

285 Theodoretus in Epistola ad Renatum Præsbyterum. *Tenet ista Sedes gubernacula cuncti orbis Ecclesiarum, cùm propter alia, tùm quia semper hæretici fœtoris exors permansit. Neque vllus vnquàm, qui contraria sentiret, in ea sedit, quin potius Apostolicam gratiam inuiolatam custodiuit.*

286 Apud Bedam Tom. 3. in lib. 1. vitæ S. Patricij. *S. Patricius à Domino missus, vt Euangelium eius in Hibernia prædicaret, ita precabatur: Perduc me, obsecro Domine, ad Sedem sanctæ Romanæ* Ecclesiæ, *vt accepta inde authoritate predicandi cum fiducia verbum tuum, fiant Christiani per me populi Hibernorum. Nec multò pòst vir Domini Patricius venit ad Caput (vt postulârat) omnium Ecclesiarum Romam. Ibique benedictione Apostolica petita, & accepta, dum reuerteretur, ab Amatore Archipræsule Episcopali gradu sublimatus, in Hibernia magno cum fructu Euangelium Christi prædicauit.* Quis hîc non videat, & quàm necessaria fuit vnius summi Pastoris cura, quæ aliorum negligentiam suppleret, & quàm latè patuit solicitudo Romani Pontificis, qui transmarinis etiam Ecclesiis, totoque diuisis orbe Britannis & Hibernis, tam paterno affectu consuluit?

Petrus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Zozimus.	Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De manifesto veræ Ecclesiæ signo.

n Lib. 13. Hebræorum testimonia nobis ante fidem inutilia sunt, quia Gentiles cùm simus, non credimus Hebræis. At Augustinus eadem Prophetarũ testimonia & ad homines conuertendos, & ad eosdem ab hæresi muniendos, vtilia esse demonstrat. Vbi etiã declarat, quo manifesto signo vera Christi Ecclesia cognoscatur. Nec aliud signum edit, quàm vt illa Ecclesia vera esse existimetur, quæ omnibus sectis eminet, vtpotè nũquàm abscondita, sed in oculis omnium omni tempore posita. Cùm ergo Protestantes fateantur, Ecclesiam suam aliquando latuisse: non potest illorum Ecclesia vera esse.

De Scripturarum intelligentia.

o Lib. 16. cap. 2. Scripturas perscrutatus, nullas ibi de Christo prophetias inueni. Hoc idem de Sacrificio Missæ, & de operũ iustificatione cæterisque fidei articulis Protestantes dicunt.

De Trinitate.

p Lib. 20. cap. 2. Vnum sub triplici appellatione numen colimus: sed Patrem credimus lucẽ incolere summã & inaccesibilẽ.

q Filius in hac secunda luce consistit, cuius virtus in Sole, sapientia in Luna habitat. Sedem Spiritus Sancti omnem hunc aëris ambitum fatemur.

r Vir-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

n Lib. 13. c. 14. *Cùm magna & multa, quæ prædixerunt Hebræi Prophetæ, iam ad effectum manifestationemq́ perducta sint (vt est primùm persecutio, deinde fides Regũ & populorũ, abolitio Idolorũ, cæcitas Iudæorũ, probatio codicũ ab ipsis custoditorũ, amentia hæreticorũ, excellentia sanctæ Ecclesiæ verorũ & germanorũ Christianorũ antè prædicta, & nũc impleta) planè qui catechizandus esset, nec ista vllo modo cõtemneret, nec illos Prophetas, à quibus præuideri & prænunciari potuerunt.* Et cap. 12. *Si hac re gentilis moueretur, cur Christiani in multas hæreses variasq́ discedũt, neq́ hoc à Prophetis Hebræis prætermissum esse doceremus.* Et cap. 13. *tanquam enim ille, quẽ cathechizamus, quæreret, quo manifesto indicio nondũ valens à tot erroribus liquidam discernere veritatẽ, tenebo Ecclesiam Christi: Propheta docet, Ecclesiam Christi ipsam esse prædictã quæ omnibus eminet & apparet. Ipsa est enim Sedes gloriæ, de qua Ieremias dicit cap. 17. Sedes gloriæ exaltata est sanctificatio nostra. Propter hos enim motus paruulorum, qui possunt seduci ab hominibus, Dominus prouidens ait: non potest ciuitas abscondi supra montem cõstituta.* Lib. 16. c. 17. *Se scilicet montem, fideles autẽ suos in sui nominis gloria asserens ciuitatem, vt nõ audiantur, qui ad religionum scissuras traducunt. Partes enim ostendũt, dicentes: Ecce hic est Christus, ecce illic. Nec audiantur, qui nomine quasi secretæ & apocryphæ veritatis & hominum paucitatis dicunt, ecce in cubiculis, ecce in deserto: quia non potest abscondi ciuitas supra montem constituta.*

o Lib. 16. c 14. *non inuenit, quia non intelligit, & non intelligit, quia inimico animo legit: non ideo scrutatus vt sciat sed quòd nescit, scire se putat. Hæc præsumptio tumidæ arrogantiæ oculum cordis vel claudit, vel distorquet.*

p Lib. 20. cap. 7. *Hoc conspicuũ omni carni lumẽ in immẽsum augẽtes, dicitis in eo patrẽ habitare cũ regnicolis suis. Nec enĩ discernitis lucẽ quã cernimus, à luce qua intelligimus. At hoc lumẽ creatura est, cùm Deus sit creator: hoc mutabile, ille immutabilis.*

q Ibid. *Incõmutabilem Trinitatis substantiã etiã locis diuiditis: nec saltẽ Trinitati loca tria datis, sed quatuor, patri lumẽ inaccessibile, filio Solẽ & Lunã, Spiritui Sancto aërem. At filius in ipso Patre inseparabilis manet (ca 8.) nec à Christo separatur Spiritus Sanctus. Hinc vos Paganis dicimus deteriores, quòd illi ea quæ sunt, sed Dij non sunt, pro Dijs colunt. Vos ea colitis, quæ nec Dij, nec aliquid sunt*

 r Lib.

287 Petrus de Natalibus de Sanctis, lib. 1. cap. 20. Episcopatu Rauennate vacante, quidam Rauennas à Cle-
ro & populo electus est, & pro confirmatione habenda, multi nobiles Romam ad Xistum Papam ter-
tium accesserunt. Sed *Xistus ex Petri Apostoli reuelatione, Petrum Chrysologum, cunctis approbantibus, in
Episcopum consecrauit.*

288 Gennadius in Catalogo: *Xistus vrbis Romæ Episcopus ad Orientis Episcopos aduersus errorem Nestorij
succidendum, sententias direxit.*

289 Maximus Taurinensis Episcopus, Homil. 1. in Natali Martyris Laurentij, Ecclesiam Romanam ap-
pellat *Sedem gloriosissimi Patriarchæ*. In secunda verò de eodem Homilia, eandem Ecclesiam appellat
Apostolicam Sedem.

290 Prosper Aquitan. in Præfatione ad responsiones suas contra Vincentianas obiectiones, ait: *Fidem
contra Pelagianos ex Apostolicæ Sedis authoritate defendimus.*

Cùm Polychronius Hierosolymitanus Episcopus simoniacæ prauitatis accusaretur, Xistus Ponti-
291 fex Romanus in Concilio Episcoporum 81. & Presbyterorum 48. misit Legatos suos Hierosolymam,
qui Synodo Episcoporum 76. conuocata, *damnauerunt Polychronium Patriarcham*, quem Xistus postea se-
di suæ restituit. In Tom. 1. Concil.

292 Leo Epist. 4. ad Episcopos Siciliæ. Diuinis præceptis & Apostolicis incitamur, vt *pro omnium Eccle-
siarũ statu impigro vigilemus affectu, ac si quid vsquam reprehẽsioni inueniatur obnoxiũ, celeri solicitudine, aut
ab ignorantiæ imperitia, aut à præsumptionis vsurpatione reuocemus. Monẽte enim Dominicæ vocis imperio, quo
Beatissimus Apost. Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuitur, vt Christi oues, qui Christũ diligit, pascat:
ipsius Sedis, cui per abundantiã diuinæ gratiæ præsumus, reuerẽtia cohortamur, vt periculũ desidiæ quãtum pos-
sumus declinemus, ne professio summi Apostoli, qua se amatorẽ Domini esse testatus est, vana inueniatur in nobis,
quia negligẽter pascens toties cõmendatum Dominicũ gregẽ, cõuincitur summũ nõ amare Pastorẽ.* Et pòst. c. 1.

293 *Quam culpã* (Sacramentũ Baptismi numerosius in die Epiphaniæ, quàm Paschali tempore celebrandi)
*nullo modo potuissetis indicere, si vnde consecrationẽ honoris accepistis, inde legẽ totius obseruantiæ sumeretis.
Et B. Petri Apostoli Sedes, quæ vobis Sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticæ Magistra rationis.*

294 Et cap. 7. *Quia saluberrimè à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse
conuentus, terni semper ex vobis ad diem tertium Calendarum Octobrium Romam fraterno Concilio sociandi
occurrant, & indissimulanter à vobis hæc consuetudo seruetur.*

295 In Epist. 7. *Eutyches ad Sedẽ Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam misit.* Et Epist. 8. ad Flaui-
num Constantinop. Episcop. *Facti tui nosse volumus rationem, & vsque ad nostrã notitiã cũcta deferri, quo-
niam nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus incognitis rebus in cuiusquàm
296 partis præiudicium definire, priusquàm vniuersa, quæ gesta sunt, veraciter audiamus.* Et pòst: Quia dilectio
tua de tanta causa nos videt necessariò esse solicitos, quàm plenissimè & lucidè *vniuersa nobis, quod ante
facere debuit, indicare festinet*, ne inter assertiones partium aliqua ambiguitate fallamur. Et mox: *Flauianus*
297 (vt in Epist. sequente apud Leonem apparet) Papam de tota re certiorem fecit. Vnde Leo in Epist. 18.
ad Iulianum ait: Postquàm *gestorum ad nos Episcopalium documenta prolata sunt, omnia illa, quæ fallacium que-
relarum velamine tegebantur, quàm essent detestanda, patuerunt.*

298 In Epist. 27. ad Anastasium Thessalon. Definitissimum est, *in nostræ communionis numero non futuros
eos, qui conantur antiqua Catholicæ fidei fundamenta conuellere.*

In Epist. 30. ad Martianum & Faustum. *In scriptis nostris, quæ non solùm Apostolicæ Sedis authoritate, sed
etiam Sanctæ Synodi, quæ ad nos frequens conuenerat, vnanimitate directa sunt, quantam curam totius Eccle-
299 siæ habeamus, apparet.* Et pòst: *Memor sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo
est glorificata confessio, & cuius fides omnes quidem hæreses destruit.*

300 In Epist. 38. ad Anatolium Constantinop. Episc. *Vt per totum mundum vna nobiscum sit vnius castè cõ-
munionis integritas.* Et pòst: De fratribus nostris (qui metu in damnationem Flauiani consenserunt) quos
301 communionis nostræ cupidos esse cognouimus, *illud quidem, quod præsentibus & agentibus nostris consti-
tutum est, approbamus, vt suarum interim Ecclesiarum essent communione contenti. &c.*

In Epist. 41. ad Martianum Augustum. Popósceram quidem à gloriosissima Clementia vestra, *vt Sy-
302 nodum*, quam pro reparanda Orientalis Ecclesiæ pace *à nobis etiam petitam* necessariam iudicastis, aliquã-
tisper *differri ad tempus opportunius iuberetis*. Hinc apparet, Synodum & à Pontifice Romano petitam, &
dilatam: quia illius authoritas ad Synodum congregandam semper necessaria iudicata est.

In Epistola 44. ad Anatolium Episcopum Constantinopol. *Eorum, qui in hac causa contra Flauianum
303 grauius peccauère, si satisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus Apostolicæ Sedis consi-
lijs reseruetur, vt examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum agnitionibus quid constitui debeat, æstime-
304 tur.* Et pòst: Ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter *ad nos relatio dirigatur*, vt pertra-
ctata qualitate harum causarum, *nostra, quid obseruari debeat, solicitudo constituat.*

In Episto-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Zozimus,	
		Honorius.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

r Virtute Spiritus, terram concipientem credimus gignere patibilem Iesum omni suspensum ex ligno.

De Eucharistia.

s Nobis circa vniuersa, & vobis similiter erga panem & Calicem par religio est. § Hoc mihi videtur in Brentianos cadere, qui corpus Christi vbique esse docent. Illis enim cũ Manichæis par religio esse debet circa vniuersa, cùm in vniuersis dicunt esse corpus Redemptoris.

De vno principio.

t Pagani corporalia & diuina vnum habere principiũ dogmatizant: ego bonis omnibus principium fateor Deum, contrarijs verò Hylen. Vos igitur estis schisma gentium, quia cum gentibus in hac re conuenitis.

De publicis & externis sacrificijs.

v Pagani aris, simulachris, victimis Deum colunt. Ego honores diuinos, ac sacrificia in solis orationibus, & ipsis puris ac simplicibus pono. § Manichæi ergo nõ admittebant externa sacrificia vlla, sed solis orationibus Deum colebant, qua in re illos imitantur Lutherani, Zuingliani, ac Caluinistæ, qui negãt publicum & externum Sacrificium ac Sacerdotium vllum esse in nouo Testamento. Itaque non culpãt solùm, quod offertur dæmonijs (vt gentes impiè fecerũt) nec solùm quòd Iudaico ritu offertur (quod nunc non licet) verùm culpant,

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

r Lib. 20. cap. 11. *Potéstne terra de Spiritu sancto concipere patibilem Iesum, & Maria Virgo non potuit? Compara, si audes, virginalia viscera tanta castitate sanctificata cum omnibus terræ locis. Dicite nobis, quot Christos dicatis. Secundum præsentiam quippe spiritalem, nullo modo pati posset. Secundùm corporalem simul & in sole, & in luna, & in cruce esse non posset.*

s *Noster panis & calix non quilibet (quasi propter Christum in spicis & in sarmentis ligatum, sicut illi desipiunt) sed certa consecratione mysticus fit nobis, non nascitur. Proinde quod non ita fit, quamuis sit panis & calix, alimentum est refectionis, non Sacramentum religionis.*

t Lib. 20. cap. 19. *Monarchiæ opinionem non ex Gentibus habemus: sed Gentes non vsque adeo ad falsos Deos sunt delapsæ, vt opinionem amitterent vnius veri Dei, ex quo est omnis qualiscunque natura.* Et cap. 10. *Vos autem nec quid sit Hyle scitis, qui gentem tenebrarum eam dicitis. Hylen namque Græci cùm de natura disserunt, materiam quãdam rerum definiunt nullo prorsus modo formatam, sed omnium corporalium formarum capacem. Sed cùm quidam gentilium eam Deo coæternam coniungãt, (quod alienum est à veritate) vos illis Paganis similes estis, quòd eam quoque suum habere principium, nec ex Deo esse perhibetis. In eo autem, quòd Gentiles Hylen non nisi à Deo formari asserunt, nostræ veritati consentiunt.*

v Lib. 20. cap. 18. *Si templum, ara & verum sacrificium vero Deo non debentur, cur laudabiliter in vera religione prædicãtur? Si autem Deo vero verum sacrificium ritè debetur: cætera, quæ dicuntur sacrificia, ad similitudinem fiunt cuiusdam veri sacrificij. Hæc partim sunt imitamenta fallacium dæmoniorum diuinos honores superbe sibi exigentium (vnde Apostolus ait, quæ gentes immolant, dæmonijs immolant & non Deo: nõ quòd offerebatur culpanis, sed quia illis offerebatur) partim sunt prædicamenta venturi vnius verissimi Sacrificij, quo Dei altare solus Christus impleuit, vnde iam Christiani peracti eiusdem sacrificij memoriam celebrant sacrosancta oblatione, & participatione corporis & sanguinis Christi. Manichæi verò nescientes, quid damnandum sit in sacrificijs Gentium, & quid intelligendum in sacrificijs Hebræorum, & quid tenendum*

In Epist. 45. ad Synodum Chalcedonensem. Amplectendum est Clemẽtissimi Imperatoris plenum
305 religione consilium, in quo sanctam Fraternitatem vestram ad destruendas insidias Diaboli, & ad refor-
mandam Ecclesiasticam pacem voluit conuenire, *Beatissimi Petri Apostoli Sedis iure atque honore ser-
uato, adeo vt nos quoque suis ad hoc literis inuitaret, vt venerabili Synodo nostram præsentiam præberemus.
Quod quidem nec necessitas temporis, nec vlla consuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus Pascha-*
306 *sino & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio Presbyteris, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me Synodo ve-
stra fraternitas existimet præsidere, nec seiunctam à vobis præsentiam meam confidat, qui nunc in vicarijs meis
adsum, & iamdudum in fidei Catholicæ prædicatione non desum, vt qui non potestis ignorare, quid ex antiqua
traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiamus.*

In Epist. 46. Ad Anatolium Episc. Constantinop. *Filij nostri Basilius & Ioannes Presbyteri longinquæ
peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in Apostolica Sede patefecere, damnantes Nestoriam & Euty-*
307 *chianam hæresim. Per hos ergo, frater charissime, cum testimonio nostro ad propria reuertẽtes Dilectioni tuæ scri-
pta nostra direximus, fidenter orantes, vt qui gratia Apostolicæ communionis ornantur, etiam tuo fauore per
omnia se gaudeant adiuuari.*

In Epist. 49. ad Pulcheriam Augustam. *Binos de Coëpiscopis meis & Presbyteris ordinaui, qui vicem
meam implere sufficerent, etiam datis ad venerabilem Synodum congruentibus scriptis, quibus fraternitas ad-*
308 *uocata cognosceret, quam formam seruare in hac dijudicatione deberet: ne vlla temeritas, aut fidei regulis, aut
Canonum statutis, aut benignitatis remedijs obuiaret.*

309 Episcopi Galliarum *Apostolico honore venerando Papæ* Leoni. *Deo gratias agimus, quòd tantæ sanctita-
tis, tantæ fidei tantæq́; doctrinæ Apostolicæ Sedi (vnde Religionis nostræ propitio Christo fons & origo manauit)
Antistitem dederit*, petentes etiam, vt datum concessumq́ue munus Põtificij vestri longissima ad ædi-
ficationem Ecclesiarum suarum ætate custodiat.

310 Eusebius Mediolanensis Episcopus Domino Sancto & beatissimo Patri Leoni. *Placuit omnibus, quo-
rum nomina subscriptio subter annexa poterit declarare, eos, qui seipsos abiectione dignos fecerint, suo etiam con-
sensu, authoritatis vestræ præcedentẽ sententia, damnatione congrua persequendos.*

Episcopi secundæ Mœsiæ, Martianus, Martialis, Monophilus, Marcellus, Petrus & Dittas semper
Augusto Leoni. *In Chalcedonensium ciuitate multi sancti Episcopi conuenerunt, per iussionem Leonis Roma-*
311 *ni Pontificis, qui verè Caput est Episcoporum.* § Papa igitur Synodum etiam conuocauit, & Episcopos
conuenire iussit.

312 Valentinianus Imperator Theodosio Augusto, ante Synodum Chalcedonensem. *Fidem à nostris Ma-
ioribus traditam, debemus cum omni competenti deuotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis bea-
to Apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conseruare: quatenus beatissimus Romanæ ciuitatis Epi-
scopus, cui Principatum Sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & Sacer-
dotibus iudicare, Domine sanctissime Pater, & venerabilis Imperator. Hac enim gratia secundùm solennitatem
Conciliorũ & Constãtinopolitanus Episcopus eum per libellos appellauit, propter contentionẽ, quæ orta est de fide.*

Galla Placidia ad Theodosium. *In Apostolica Sede primus ille, qui cœlestes Claues dignus fuit accipere,*
313 *Principatum Episcopatus ordinauit.*

314 Leo Episcopus Dioscoro Episcopo Alexandrino. *Petrus Apostolicum à Domino accepit Principatum: &
Romana Ecclesia in eius permanet institutis.*

In Actione prima Synodi Chalcedonensis secundùm editionem Coloniensem anni 1567. pagina 15. a.
315 *Cùm omnes ordine consedissent ante cancellos Altaris, Pascasinus vicarius Sedis Apostolicæ dixit: Papa vrbis
Romæ, quæ est Caput omnium Ecclesiarum, præcipit, vt Dioscorus Alexandrinorum Archiëpiscopus non sedeat
in Concilio. Et Lucentius Collega ipsius addidit, quia cùm personam iudicandi non haberet, præsumpsit, & Sy-
nodum ausus est facere sine authoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquàm licuit, nunquàm factum est.*
Hec eadem narrat Euagrius histor. lib. 2. cap. 4. Dioscorus igitur de sententia Senatus in medio con-
stitutus, accusatur ab Eusebio Episcopo Dorylei. Et demum (Actione tertia Synodi Chalcedonensis)
per Legatos B. Leonis omni Concilio consentiente, spoliatus est omni dignitate Episcopali, & omni
ministerio Sacerdotali abdicatus.

Vrbs Roma igitur dicitur à Paschasino Ecclesiæ Lilibetanæ Episcopo *Caput esse omnium Ecclesiarum.*
Et quanquàm id coram Imperatore Martiano, & gloriosissimis Iudicibus, atque adeò coram *sexcentis
Episcopis* diceretur: tamen nec vnus quidem ab eo verbo velut nouo & inaudito abhorruit, sed potius
per vniuersum Concilij tempus ita se Patres gesserunt erga eundem Paschasinum, vt eum cognosce-
rent & Catholicæ fidei Episcopum, & Leonis Papæ Legatum, eumq́ue permitterent primo loco tùm
316 sedere, tùm loqui, sententiamq́; in Dioscorum sub Papæ Leonis nomine pronunciare, & in hæc verba
subscribere. *Paschasinus Episcopus Ecclesiæ Lilibetanæ vice Beatissimi atque Apostolici vniuersalis Eccle-
siæ Papæ*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Honorius.
418	S. Zozimus, Habakain filius, Cæfarienfis, Cappadox, Græcus, fedit an. 2. m. 4. d. 7.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

culpant, quôd ritu Noui Testamenti vero Deo veri Mediatoris Sacrificium offeramus.

De Imaginibus.

x Ibidem. Pagani delubris & simulachris Deum colendum putant. Ego ab his in hoc quoque multum diuersus incedo, qui simulachrum Christum Dei filiũ accipio, ac postea Christianos Paganorum similes monstrare conatur. § Hinc apparet, Manichæos nullas Christi externas imagines tulisse, vt nec hodie Caluinistæ ferunt; cùm Christiani semper sanctas imagines fabricârint.

De adoratione Solis.

y Solem istum corporeum adorabât, idque quoniam Christus interdum in Scripturis per Solem significatur.

x Ibid.

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

nendum vel obseruandum in Sacrificio Christianorum, vanitatem suam sacrum offerunt diabolo. Hæc Augustinus. Vt ergo cætera illa Gentiũ, & Iudæorum sacrificia erant publica & externa: sic & hoc quod fit in nouo Testamento. Quod qui negat (negabant autem olim Manichæi, & nunc Protestantes negant) *vanitatem suam* (authore Augustino) *sacrum offerunt Diabolo* Protestantes igitur sunt dæmonum cultores & idololatræ.

x Lib. 20. cap. 15. *Quòd inde Paganis vultis esse meliores, quòd illi delubris & simulachris Deũ colendum putant, vos autem nihil horum facitis: quis non irrideat? Planè Christus vester phantasticus nõ à similitudine, sed à simulatione simulachrum vocari potest.* August. verò, vt in lib. contra Faustũ 22. cap. 73. testatur, factum Abrahæ immolantis filium suum *tot locis pictum esse, vt aures & oculos dissimulantes feriret*: sic in lib. 1. de consensu Euangelistarum cap. 9. fatetur, *Petrum & Paulum vnà cum Christo in pluribus locis Romæ pictos fuisse: vt inde sciat, picturas* imaginum Sanctarũ, quæ Manichæis & Caluinistis tantoperè displicent, olim à Catholica Ecclesia receptas fuisse.

y August. in Psal. 103. *Ne putetis, fratres, ideo nõnullis Solem adorandum, quia Sol in Scripturis aliquando Christum significat. Talis est enim dementia hominum. Adora ergo & Petram, quia Christum significat. Ouis, Leo, Sol, Christus in similitudine, nõ in proprietate. Quæris proprietatem Christi? In principio erat verbum, & verbum caro factum est. At de isto Sole quid dictum est? qui facit Solem suum oriri super bonos & malos.* § Animaduerte diligenter, Christiane Lector, quòd quanquàm Augustinus sæpissimè dicat, & petrã vnde aqua Iudæis fluxit, significasse Christum, & Euchariſtiã esse figuram corporis & sanguinis Christi: nunquàm tamen dicit, aut petrã, aut aquam illam fuisse adorandam ob signum & figuram Christi quam gerebat. Imò idipsum hoc in loco apertè negat. Dicit verò, *neminem manducare carnem Domini, quam ipse nobis manducandam dedit, nisi prius adorauerit*, in Psal. 98. Ex quo manifestè docet, aliud signi genus fuisse illam petram, & longè aliud genus esse Eucharistiam. Petra significatione fuit Christus, non substantia: sed Eucharistia & substãtia est corpus Christi, & significatione mors Christi est.

z Ibidem.

siæ Papæ vrbis Romæ Leonis, sancta Synodo præsidens, in Dioscori damnatione consensu vniuersalis Concilij subscripsi.

Item quotquot libellos accusationis contra Dioscorum in Synodo porrexerunt (vt Theodorus, & Ischyrion Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconi, Athanasius presbyter, & Sophronius Christianus) Leonem
317 vel *vniuersalem Archiepiscopum*, vel *Patriarcham vniuersalem* salutârunt, eique primùm, ac deinde Sancto vniuersali Concilio Chalcedonensi preces suas obtulerunt. Vnde admiror Caluini audaciam, qui Gregorium Magnum ob id notauit, quasi falsò dixisset, Synodum Chalcedonensem obtulisse B. Leoni vniuersalis Episcopi nomen. Cùm enim & Paschasinus Concilio præsidens ita Leonem appellârit, & libelli omnes in eam formam concepti fuerint, nec quisquàm de Concilio non modò Paschasinum, aut formam libellorum ob eam causam reprehenderit, sed potiùs appareat, libellos per publicos Concilij Notarios ex Concilij totius voluntate sub ea forma editos fuisse (alioqui enim in formula & modo non vsque adeò consensissent:) facilè constat, eundem vniuersalis Episcopi, seu Patriarchæ Titulum Episcopis Romanis recipere in æternum ex Concilij Chalcedonensis authoritate licuisse, nisi quòd aliter sanctis Pontificibus Romanis visum est, ob id, credo, periculi, aut scandali potius, quod in Vniuersalis appellatione latebat. De qua re postea.

Senatus autem, qui aderat in Chalcedonensi Concilo, quamuis in alijs rebus fidem doceri cupiebat: tamen de Primatu Romani Pontificis adeo non dubitauit, vt multis Episcopis, ac præsertim Ægyptijs
318 reclamantibus, tamen *Theodoretum in Concilium ingredi, & proprium locum recipere voluerit*, quia (vt in Actione prima eiusdem Concilij dicitur) *proprium recepit locum à sanctissimo Episcopo Inclytæ vrbis Romæ.*

319 Præterea in Actione quinta Illyrici Episcopi dixerunt: *Qui contradicunt, Romam ambulent: vt Leo, sic credimus.*

320 Imò & Episcopi postea clamabant (Actione octaua) *Post Deum Leo iudicauit.*

In Actione verò decima, Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus Dixit: *Definimus, nihil horum valere, quæ in secunda Synodo Ephesina sunt facta, nisi circa maximum Antiochiæ Episcopum, quoniam*
321 *& sanctissimus Leo Romanus Archiepiscopus in communionem eum recipiens præesse eum Antiochensium iudicauit Ecclesiæ.* Quod igitur in quolibet Concilio factum Papa ratum habuit, id validum iudicatur, etiamsi reliqua omnia fuerint irrita.

322 In Actione decima sexta legimus hæc verba: *Deus nobis impenetrabilem in omni errore propugnatorem prouidit, & Romanæ Ecclesiæ Papam ad victoriam præparauit.*

Tum autem Paschasinus, Lucentius, & Bonifacius manifestârunt Dioscori damnationem his verbis.
323 *Sanctiss. ac Beatiss. Papa Caput vniuersalis Ecclesiæ Leo, per nos vt Legatos suos, sancta Synodo consentiente, Petri Apostoli præditus dignitate, qui Ecclesiæ fundamentum, & Petra fidei, & cælestis Regni ianitor nuncupatur, Episcopali dignitate Dioscorum nudauit, & ab omni Sacerdotali opere fecit extorrem.* (Et paulò ante)
324 *Alijs verò Episcopis, qui Flauianum damnârunt, Sedes Apostolica veniam tribuit, quia contra voluntatem gessisse, quæ patrata sunt, approbantur: ita vt nunc vsque adhæreant & beatissimo Papæ, & vniuersali Sanctoq́; Concilio. Qua de re sacrosancta communionis consecuti sunt medicinam.*

Denique Illustrissimus Senatus Canonibus tam Nicænæ, quàm Constantinopolitanæ Synodi ac sententijs Episcoporum auditis, dixit (in eadem Actione decima sexta) *Ex his, quæ gesta sunt, vel ab vno*
325 *quoque deposita, perpendimus, omnem quidem Primatum & honorem præcipuum, secundùm Canones, Antiquæ Romæ Deo Amantissimo Archiepiscopo conseruari.*

326 Quibus ita gestis, Synodus Chalcedonensis ad Leonē Papam scribit ijs verbis. *Sacerdotibus tu quidem sicut membris Caput præeras.* Et pôst: *Dioscorus contra ipsum, cui vineæ custodia à Saluatore commissa est, extendit insaniam, id est, contra tuam quoque Apostolicam Sanctitatem. Et excommunicationem quoque meditatus est contra te, qui corpus Ecclesiæ vnire festinas.* (Et pôst.) *Rogamus igitur, & tuis Decretis nostrum honora iudi-*
327 *cium, & firmitas tua filijs (quod decet) adimpleat.*

§ Sexcentorum ergo Episcoporum in nomine Christi congregatorum iudicio, Romanus Episcopus agnoscitur, non modò singulis seorsim Episcopis, verùm toti simul Concilio haud aliter præesse, quàm Caput membris præest. Accedit eòdem, quòd ex ijs Episcopis plusquàm sexcenti ex Græca Ecclesia erant, cùm & in Asia Synodus haberetur, & propter longitudinem itineris, non multi ex Hispanijs, Gallijs, Italia, & Africa facilè possent conuenire. Præterea idem Romanus Pontifex à sexcentis Episcopis agnoscitur is esse, *cui custodia vineæ*, id est, Ecclesiæ, non per homines, neque ab hominibus, sed *à Saluatore commissa est.* Ergo tanta Synodus Episcopalis, quæ instar vnius ex quatuor Euangelijs à Sanctis Patribus honoratur, confessa est, *Primatum Romani Pontificis ab ipso Christo esse*. Quid quòd etiam Synodus ista causam expressit, cur vnum aliquem oportebat *velut Caput cæteris præesse*: nimirum, *vt corpus Ecclesiæ vniret*, id quod Leonem Papam, vt faceret, festinasse ait. Denique Synodus Episcoporum tot se filios *Episcopi*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
419	Bonifacius, Iucundi filius, Rom. sedit an. 4. m. 9. d. 28.	*Honorius.*	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

z Ibidem. Idola paganorum vertistis in martyres, quos votis similibus colitis. Idē ferè de nobis ex eadem blasphemia Protestantes dicunt. Displicuit ergo tùm olim Manichæis, tùm iam Protestantibus, quòd apud memorias martyrū offerimus Deo: quodq; martyres cultu dilectionis fraternæ inuocamus, vt eorum orationibus apud Deum adiuuemur.

De corporibus humanis.

a Apud Augustinum libro 20. ca. 22. Manichæi corpora humana opificium dicunt esse gentis tenebrarum, non Dei. Idem argumentum tractat Faustus in lib. 24. cap. 1.

De moribus Gentium & Christianorum.

b Ibidem. De vita Paganorum mutastis nihil: estis sanè schisma gentium. Eodē modo Protestātes nobis exprobrāt, quòd instar gentium quidam ex nobis profitentur castitatem, quodque festos dies, & alia eiusmodi colimus, cùm tamen omnia hæc in honorem veri Dei faciamus per Iesum Christum Filium eius.

De Matrimonio.

c Lex Manichæorum, prolem ante omnia deuitari à concumbentibus iubet.

An

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

z Ibid. c. 21. *Populus Christianus memorias martyrum religiosa solennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorum consocietur, atque orationibus adiuuetur. Ita tamen, vt nulli martyrum, sed ipsi Deo martyrum Altaria cōstituamus apud memorias martyrum, vt ex ipsorū locorum admonitione maior affectus exurgat ad acuendam charitatem & in illos, quos imitari possumus, & in illum, quo adiuuāte possumus. Colimus ergo Martyres non cultu latriæ, aut Sacrificij oblatione, sed cultu dilectionis ac societatis. Sacrificamus enim Deo frequentissimè in memorijs martyrum, illo dūtaxat ritu, quo sibi sacrificari noui Testamenti manifestatione præcepit.* Hæc Augustinus. Est ergo præceptū à Deo, vt sacrificemus palā certoque ritu sub tempore noui Testamenti. Et quod aliud Sacrificium habet, aut vnquàm habuit Ecclesia Christi, præter Sacrificiū Eucharistiæ, quod omnes Lutherani & Caluinistæ detestantur?

a Ibidem. cap. 22. *Paulus fideles corpus Christi effectos alloquitur, dicens: Obsecro vos, Fratres, per misericordiā Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placētem.* Et li. 21. cap. 9. Dicit Apost. 1. Cor. 12. *Deus tēperauit corpus: & dicit iste, Hyle, non Deus.* Eandem hæresim confutat August. lib. 24. cap. 2.

b Ibid. cap. 23. *Cùm ad confirmādam vitam fidelium, tria hæc maneant, Fides, Spes, Charitas: vnde fieri potest, vt pares cum aliquo mores habeat, qui hæc tria cum illo paria non habet? Qui enim aliud credit, aliud sperat, aliud amat: necesse est, vt aliter viuat. Et, si vsus quarundam rerum similis videtur nobis esse cum gentibus, sicut cibi, potus, & tectorum: tamen aliter his rebus vtitur Gentilis, qui ad alium finem vsum earum refert, & aliter qui ex his Deo gratias agit.* Et cap. 21. *Nec ideo contemnenda est vel detestanda virginitas sanctimonialium, quia & Vestales virgines fuerunt. Quia multum distat, quæ virginitas, cui voueatur atque reddatur.*

c *Lex æterna, id est, voluntas Dei, vt saluti generis prospiciatur, ad prolem tātummodo propagandā mortalis carnis delectationē dominatu rationis in concubitu relaxari sinit.* August. lib. 22. cap. 30.

Episcopi Romani vocat, confirmationemque eius, quod gestum erat, ab eo petit. Quòd si vlla fuit in mundo Ecclesia Christi sub Leone: certè illius præcipua membra iam erant Chalcedoni congregata, cùm ibi & veritas Euangelij contra Eutychis hæresim defensa fuerit, & nullus Catholicus in vniuerso terrarum orbe illis diebus vixisse demonstrari posit, qui non communicauerit cum hac vniuersali Synodo. Ibi ergo erat illa Ecclesia, *quæ domus Dei est, columna & firmamentum veritatis*. Videte nunc vos omnes, quorum oculos Deus aperit, à quàm nota & contestata Romani Pontificis Præsidentia, & Græci postea, & nuper Angli, & Germani defecerint. Quò nisi quàmprimum redeant, nec *vinea Domini esse, nec membra Ecclesiæ* apud Deum haberi possunt.

Cùm autem Episcopus Constantinopolitanus obtinuisset à Synodo, vt Patriarchæ Alexandrino & Antiocheno præferretur, & post Pontificē Romanū primas in Ecclesia obtineret: Leo Pontifex ægrè ferēs, antiquos Ecclesiæ & Nicæni Concilij Canones violari, ad Martianum Augustū in hæc verba rescripsit, Epist. 52. *Multùm Anatolius Episcopus proprio detrahit merito, si illicito crescere optat augmento. Habeat, sicut optamus, Constantinopolitana ciuitas gloriam suam, ac protegente dextra Dei, diuturno Clementiæ*
328 *vestræ fruatur Imperio. Alia tamen ratio est rerum secularium, alia Diuinarum, nec præter illam Petram, quam Dominus in fundamento posuit, stabilis erit vlla constructio. Propria perdit, qui indebita concupiscit. Satis sit prædicto, quòd vestræ pietatis auxilio, & mei fauoris assensu, Episcopatum tantæ vrbis obtinuit. Non dedignetur Regiam ciuitatem, quam Apostolicam non potest facere Sedem.*

Hìc insigniter animaduerto Prophetiæ donum in Papa Leone. Prophetiam verò talem intelligo, qualis noui Testamenti propria est, quæ sic futura per fidem in Euangelio reuelatam præuidet, vt simul in præteritis declarandis laboret. Quod enim Dominus Petro dixerat: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam*: hoc de Apostolica Petri Sede, id est, de Romana Ecclesia dictum esse, Leo affirmat, *nec aliam constructionem stabilem fore prædicit*. Certè nos vidimus, gloriam vt omnium aliarum Patriarchalium Sedium, sic & Ecclesiæ Constantinopolitanæ vel prorsus extinctam, vel mirum in modum imminutam esse, non modò quia Imperium in Turcos translatum est, sed multò magis, quia Græci penè omnes (etiam Protestantium iudicio) ab Euangelij veritate aberrant, & tam in schismate, quàm in captiuitate agunt: cùm interim *stabilis sit illa Ecclesiæ Romanæ constructio, quam Dominus in fundamento militantis Ecclesiæ posuit.* Quod certè non solus Leo, sed multi præterea Episcopi Romani sæpe magna cum fide prædixerunt, vt suo loco videbitur, idque ex rerum ipsarum euentu fidem apud nos capere debuit.

Idem Leo Epist. 53. *Consensiones Episcoporum, Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes,*
329 *vnita nobiscum vestræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per authoritatem B. Petri Apostoli, generali prorsus definitione cassamus.*

Leo Epist. 57. Ad Martianum Augustum. *Ad vestræ deuotionis pertinet palmam, si malum, quod in suis ducibus est oppressum, etiam in quibuscunque reliquijs deleatur. Quod facilius Clementia vestra arbitretur implendum, si per vniuersas Ecclesias definitiones Synodi Chalcedonensis Apostolicæ Sedi placuisse doceantur.*
330 Et pòst: *Constitutionibus Synodalibus, quæ mihi de confirmatione fidei Catholicæ, & hæreticorum damnatio-*
331 *ne placuerunt, libens adieci sententiam meam, quæ vt in notitiam omnium Sacerdotum, Ecclesiarumque perueniat, vestræ Clementiæ præceptio ordinare dignetur.*

Primùm hìc perpendo, quòd omnes Episcopi & Ecclesiæ videntur expectasse confirmationem Synodalium gestorum à Sede Apostolica, & hac mente fuisse, vt nisi eam viderent esse factam, non putarent se ad Canonum ibi Decretorum obseruationem obligari. Deinde perpendo, Imperatorem solitum esse publicare, quod Sedes Apostolica decreuisset: quod idcirco dixi, vt intelligeretur, quomodo Imperatores Catholici olim Synodos Episcopales indicere consueuissent. Non enim sua hoc solùm authoritate poterat legitimè fieri, sed aliorum etiam, & præsertim Romani Pontificis authoritas interponebatur. Cuius consensu semel cognito, Imperatores effecerunt, vt conuocatio Synodi Oecumenicæ ad omnium notitiam perueniret.

332 Leo Epist. 58. Ad Pulcheriam Augustam. *Quod piissimus Imperator ad omnes Episcopos, qui Chalcedonensi Synodo interfuere, voluit me scripta dirigere, quibus, quæ illic de fidei sunt regula definita, firmarem, libenter impleui, ne fallax cuiusquam simulatio sententiam meam haberi vellet incertam, cùm per Constātinopolitanum Episcopum, cui lætitiam meam largiter indicaui, in omnium potuerit notitiam peruenire, quod scripseram, nisi maluisset meum gaudium tacere, quàm repulsam sui ambitus publicare.*

333 Leo Epist. 60. ad Maximum Antiochenum Episcopum. *Decet te hæreticis authoritate Sacerdotali resistere, nosque sæpius de profectu Ecclesiarum tuis relationibus, quid agatur, instruere.*

Theodoretus Cypri Episcopus ad Leonem Romæ Episcopum. *Insigniter vestram vrbem exornasse*
334 *fides.* (Et pòst.) *Alexandrinus Præsul* (Dioscorus) *nos condemnauit, vt voluit. Ego autem Apostolicæ vestræ Sedis ex-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Bonifacius.	Honorius.	*An liceat Pontifici bellum gerere?* d Lib.22.c.5. Reprehẽdit Moysen, quòd bella gesserit, cùm esset Propheta, quodq; crudelia multa & mandârit, & fecerit. Nónne etiam hodie Protestantes reprehendũt Pontificem Romanum, quòd bellum interdũ vel aduersus externos hostes Christianorum, vel aduersus hæreticos Ecclesiæ inimicos, vel ipse per suos ministros gerit, vel alijs gerenda persuadet?	d Cap. 74. *In illis bellis Moyses diuina secutus imperia, non sæuiens, sed obediens fuit. Bella verò licitè suscipi à bonis inde constat, quòd Ioãnes non iusserit milites quærẽtes ab eo, quid facere deberẽt, abijcere arma, sed suis stipendiis cõtẽtos esse.* Lu.3. Cap.76. *Bella gesserunt Patriarchæ, & Prophetæ, vt tales quoq; victorias appareret Dei voluntate præstari. Non resistendo interfecti sunt Apostoli, vt potiorem esse docerent victoriam, pro fide veritatis occidi.* Et c.77. Idẽ ipse Christus & antea dicit: *Misi vos sine sacculo & pera,* & posteà: *qui habet sacculũ, tollat similiter & perã: & qui habet tunicã vẽdat, & emat gladium. Ita pro temporum diuersitate vel consilia, vel præcepta, vel permissa, mutantur. Atq; obtemperantium quoque Discipulorum facta in Euangelio secuta sunt. Nam & tunc sine sacculo & pera ierunt: & dixerunt ei nunc, cùm de gladio emẽdo iussisset, ecce sunt hîc duo gladij: & ille respondit, sufficit. Hinc & Petrus armatus inuentus est, cùm aurem persecutoris abscidit, vbi spontanea eius coërcetur audacia, quia non vt iussus fuerat ferrũ tollere, ita iussus fuerat & ferire. latebat certè Domini voluntas, cur arma portare præcepisset, quibus eos vti noluisset.* Hæc Augustinus: qui certe non dubitat, portationem armorum re vera discipulis imperatam, licet Christus eorundem vsum non perinde eis præceperit. ex quo deducitur, ius quidem gladij penes Petrum Petrique successorem esse: vsum verò eiusdem gladij tanquàm spiritali viro minus dignum, alijs in hoc mundo militantibus committendum esse.
			De Virgine Maria. e Lib.23. Virginis Mariæ origo ex tribu Iuda fuisse non monstratur.	e Lib.23. cap. 9. & 10. *Scriptura confirmatissimæ authoritatis & Christum dicit ex semine Dauid, & eius matrem sine vllius concubitu virginẽ Mariam. Vnde credimus, Mariam fuisse in cognatione Dauid, quem constat fuisse de Tribu Iuda.*
			De veritate Carnis Christi. f Lib.26. Christus & omnes humanæ conditionis affectus, & mortem simulauit.	f Lib.26.ca.8. *Ergo ille mentiebatur, quando dicebat: oportet filium hominis occidi, & tertia die resurgere? Quis tibi hoc contra Euangelium concessurus est, quòd omnes humanæ conditionis simulauit affectus? Dormiuit Iesus, esuriuit, contristatus, exhilaratus est: omnia vera sunt, non necessitate conditionis (vt in aliis hominibus, qui etiam nolentes dormiunt & contristantur) sed magisterij voluntate, & diuina potestate.*

Sedis expecto ſententiam: & iuſtum veſtrum appello iudicium. Ante omnia rogo, vt ſciam à vobis, an in hac iniuſta depoſitione me oporteat acquieſcere, an non.

Leo Papa in Epiſt.61.ad Theodoretũ. *Agnoſcimus Dilectionẽ tuam tam Neſtorianæ, quàm Eutychianæ impietatis nobiſcum extitiſſe victricem. Adiutorium noſtrum in nomine Domini, qui nullum nos in noſtris fra-*
335 *tribus detrimentum ſuſtinere permiſit, ſed quæ noſtro prius miniſterio definierat, vniuerſæ fraternitatis irretractabili firmauit aſſenſu, vt verè à ſe prodiiſſe oſtenderit, quod prius à prima omnium Sede firmatum, totius Chriſtiani orbis iudicium recepiſſet, vt in hoc quoq; Capiti membra concordent.* (Et pòſt.) *In hoc quoque tua vigi-*
336 *lantiæ ſolicitudine volumus adiuuari, vt tua relatione currente, quid apud Eutychianos ac Neſtorianos, Religionis doctrina dominica proficias, Apoſtolicam Sedem feſtines inſtruere.*

337 Leo in Epiſt.62.ad Martianum Auguſtũ. *Quicquid Pietas veſtra de hac cõſultatione cognouerit, ad meã*
338 *iubeat mox notitiam peruenire, vt in diuinis Myſteriis nulla diſſonantiæ culpa naſcatur.* Et in Epiſt 63. *Ad meam notitiam iubeat peruenire, vt Dei cultus nullo errore lædatur.* Et 65. *Ad Coënſem Epiſcopum, ne quid poſſit de ſtatu fidei me latêre.*
Leo Epiſt.66.ad Iulianum Epiſcopum *Chriſtianiſſimus Princeps ad nos Epiſtolam dedit, interueniẽs pro*
339 *Anatolio Epiſcopo, vt noſtri animi gratia illi præbeatur, quoniam correctionem eius promittit, & in omnibus ſe ſatisfacturum eſſe, quæ ad fidei obſeruantiam pertinent, pollicetur.* § Certè Imperator, qui pro ipſo Primate ſuæ Regiæ vrbis apud Sedem Apoſtolicam interceſſit, nec ſemetipſum, nec ſupra ſui regni Epiſcopos ius habere didicerat, nec Patriarcham ſuæ Regiæ vrbis Epiſcopo Romano ſubeſſe ignorabat.

340 Leo in Epiſt.68. *Iulianum Epiſcopum in ſpeculis propter fidem illic eſſe conſtitui.*
341 Leo in Epiſt.73.ad Leonem Auguſtũ. *Cùm vniuerſalis Eccleſia per illius principalis Petræ (id eſt, Chriſti) ædificationẽ facta ſit Petra: & primus Apoſtolorũ Beatiſſimus Petrus voce Domini audierit, Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: quis eſt niſi aut Antichriſtus, aut Diabolus, qui pulſare audeat inexpugnabilem veritatem?* Antichriſtum vocat, qui aduerſatur Eccleſiæ Romanæ.

Leo in Epiſt 75. *Chalcedonenſem Synodum Apoſtolicæ Sedis firmauit authoritas.*
342 Leo in Epiſt.77.ad Nicætam Aquileienſem Epiſcopum. *Dilectio tua popoſcit, vt de his à nobis authori-*
343 *tem Apoſtolicæ Sedis acciperes, quæ magnam difficultatem dijudicationis videntur afferre.*

344 Leo Epiſt.82.Anaſtaſio Epiſcopo Theſſalonicenſi. *Sicut Præceſſores mei Præceſſoribus tuis, ita ego Dilectioni tuæ, priorum ſecutus exemplum, vices mei moderaminis delegaui, vt curam, quam vniuerſis Eccleſiis principaliter ex diuina inſtitutione debemus, imitator noſtræ manſuetudinis effectus adiuuares, & longinquis ab Apoſtolica Sede Prouinciis præſentiam quodammodo noſtræ viſitationis impenderes.* (Et pòſt.) *Cùm omnium*
345 *(Apoſtolorum) par eſſet electio, vni tamen datum eſt, vt cæteris præemineret. De qua forma, Epiſcoporumque quoque eſt orta diſtinctio, & magna diſpoſitione prouiſum eſt, ne omnes ſibi omnia vendicarent, ſed eſſent in ſingu-*
346 *lis Prouinciis ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia, & rurſus quidam in maioribus vrbibus cõſtituti, ſolicitudinem ſuſciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri Sedem vniuerſalis Eccleſiæ cura conflueret, & nihil vſque à ſuo Capite diſſideret.*

347 Leo in Epiſt.85. ad Epiſcopos Mauritaniæ. *Cùm de ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos illicitè vſurpata crebrior ad nos commeantium ſermo perferret: ratio pietatis exegit, vt pro ſolicitudine, quam vniuerſæ Eccleſiæ ex diuina inſtitutione impendimus, rerum fidem ſtuderemus agnoſcere, vicem curæ noſtræ proficiſcẽti à nobis fratri, & conſacerdoti noſtro Potentio iniungentes, qui ſecundùm ſcripta, quæ per ipſum ad vos direximus, de Epiſcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobiſq; omnia fideliter indicaret.*

348 Et pòſt c.2. *Cauſam Lupicini Epiſcopi illic iubemus audiri, cui multum & ſæpius poſtulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad noſtrum iudicium prouocaſſet.*
349 Et cap.3. *Donatum autem Salicinenſem ex Nouatiano cum ſua (vt comperimus) plebe conuerſum, ita Dominico volumus gregi præſidere, vt libellum fidei ſuæ ad nos meminerit dirigendum.*

Et cap.5. *De componendis atque compoſitis omnibus ad nos relatio plena mittatur, vt ea, quæ iuxta Eccleſia-*
350 *ſticum morem iuſtè & rationabiliter fuerint definita, mea quoque ſententia roborentur.*

Leo in

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Bonifacius.	Honorius.

⁂ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

De Canone Scripturarum.

g Cùm Manichæi reijcerent Matthæi Euangelium, tamē li. 28 cap. 1. Faustus dicebat, quærendū esse, quid Christus ipse de se, quidue Apostoli sui de eodem prædicârint. Hoc ipsum clamant & nunc Protestantes, cùm interim non credant Ecclesiæ, quæ custos est & interpres vnica verborum Christi.

De abstinentia à certis cibis.

h Lib. 30. c. 3. & 4. *Si Quadragesima sine vino & carnibus non superstitiosè à vobis, sed diuina lege quotannis omni cū studio per orbē terrarū in Cōuentu Catholico seruatur:* videte, ne summæ dementiæ sit, hoc à Paulo dictum putare, quod dæmoniorum doctrina sit abstinentia omnis ciborū. Hæc Faustus. Porrò etiam Protestantes Catholicis hodie obijciunt, quòd dæmoniorū doctrinæ consentiunt, quia iubent populum Catholicum aliquando à certis cibis castigandi corporis & significandi mysterij causâ abstinere. Itaq; idem spiritus in Protestantibus est, qui fuit in Manichæis.

De voto cœlibatus.

i Ibidem c. 4. *Certatim semper ad virginitatis professionem virgines incitatis*, vt penè iam maior in Ecclesijs omnibus virginum apud vos, quàm mulierū, numerositas habeatur. & Paulus Iconij Theclam oppignoratam iam thalamo, in amorem perpetuæ virginitatis sermone suo incendit. Quòd si hæc dæmoniorum doctrina non fuit, extra culpā & nos sumus. Hæc Faustus. Quid quòd Protestantes dicūt, nostrarum

⁂ *Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesiæ.*

g Lib. 28. ca. 4. *Istum librum crede esse Matthæi, quem ex illo tempore, quo Matthæus ipse in carne vixit, non interrupta serie temporum, Ecclesia certa successione ab Apostolicis Sedibus vsque ad præsentes Episcopos perduxit. Apostolus Paulus post ascensionem Domini de cœlo vocatus, si nō inuenitet in carne Apostolos, quibus communicādo, & cum quibus conferendo Euāgelium eiusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino non crederet.* Galat. 2. § Nota, studiose Lector, quàm necessarium sit, communicare cum illa Ecclesia, quæ non interrupta temporum serie ab Apostolis ad nos vsque per certas Episcoporum successiones deuenit.

h Lib. 30. cap. 5. *Christiani Catholici edomandi corporis causa propter animā ab irrationalibus motibus amplius humiliandum, non quòd illa esse immunda credant, non solùm à carnibus, verùm à quibusdam etiam terræ fructibus abstinent, vel semper, sicut pauci, vel certis diebus atq; tēporibus, sicut per Quadragesimam ferè omnes, quantò magis quisque vel minus seu voluerit, seu potuerit. Vos ipsam creaturam negatis bonam, quòd carnes diabolus operetur fæculentiore materia mali, hoc animo ab escis huiusmodi tēperatis, quòd non significatione, sed natura malæ & immūdæ sint. qua in re Creatorem sine dubio blasphematis, hoc est, quod pertinet ad doctrinam Dæmoniorum.* Hæc ille. Cùm igitur Catholici credant & doceant, naturam carnium esse bonam, eaq; sæpissimè in cibis vtantur: illorum à carnibus abstinentia siue per quadragesimam, seu alijs diebus, non est dæmoniorum doctrina, vt Protestantes calūniantur.

i Ibidem ca. 6. *Si ad virginitatem sic hortaremini, quemadmodū hortatur Apostolica doctrina (qui dat nuptū, bene facit: & qui nō dat nuptum, melius facit) vt bonum esse nuptias diceretis, sed meliorē virginitatem, sicut facit Ecclesia, quæ verè Christi est Ecclesia: non vos Spiritus Sanctus ita prænunciaret, dicens: Probibentes nubere. Ille enim prohibet, qui hoc malum esse dicit, nō qui huic bono aliud melius anteponit.* Hæc Augustinus. Quemadmodum ergo Catholici non prohibent nubere, quia non docent nuptias esse malum, licet ad virginitatem, quæ maius bonum est, hortentur: sic Protestantes ab Ecclesia vera & ab Apostolica doctrina alieni sunt, quia docent, virgini-

351 Leo in Epiſt.86. *Epiſcopos Eccleſiarum Germaniæ & Galliæ reprehendit, quòd Chorepiſcopos deſtinarent, qui abſente Pontifice Altaria erigerent, Baſilicasq; conſecrarent.*

Leo in Epiſt.87. Ad Epiſcopos per Viennenſem Prouinciam. *Prædicationis Euangelij Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in Beatiſſimo Petro, Apoſtolorum omniũ ſummo, principaliter collocaret, vt ab ipſo quodam Capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet, vt exortem ſe Myſterij intelligeret eſſe Diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere.* (Et pòſt.)

Hanc Petræ iſtius ſacratiſſimam firmitatem, Deo (vt diximus) *ædificante, conſtructam, nimis impia vult præſumptione violare, quiſquis eius poteſtatem tentat infringere.* (Et pòſt:) *Nobiſcum itaq; veſtra fraternitas re-*
352 *cognoſcat Apoſtolicam Sedem pro ſui reuerentia, à veſtræ etiam Prouinciæ Sacerdotibus innumeris relationibus eſſe conſultam, & pro diuerſarum (quemadmodum vetus conſuetudo poſcebat) appellatione cauſarum, aut retractata, aut confirmata fuiſſe iudicia, adeò vt ſeruata vnitate Spiritus in vinculo pacis, commeantibus hinc inde literis, quod ſanctè agebatur, perpetuæ proficeret Charitati. Quam ſolicitudo noſtra, non ſua quærens, ſed quæ ſunt Chriſti, dignitatem diuinitus datam, nec Eccleſiis, nec Eccleſiarum Sacerdotibus arrogabat. Sed hunc tramitem ſemper inter Maiores noſtros & bene tentum, & ſalubriter conſtitutum, Hilarius Eccleſiarum ſtatum & concor-*
353 *diam Sacerdotum nouis præſumptionibus turbaturus exceſſit, iterum ſuæ vos cupiens ſubdere poteſtati, vt ſe B. Apoſtolo Petro non patiatur eſſe ſubiectum, ordinationes ſibi omniũ per Gallias Eccleſiarũ vendicans, & debitam Metropolitanis Sacerdotibus in ſuum ius transferens dignitatem, ipſius quoque Beatiſſimi Petri reuerentiam verbis arrogantibus minuendo, cui cùm præ cæteris ſoluendi & ligandi tradita ſit poteſtas, paſcendarum tamen ouium cura ſpecialius mandata eſt. Cui quiſquis Principatum æſtimat denegandum, illius quidem nullo modo po-*
354 *teſt minuere dignitatem, ſed inflatus ſpiritu ſuperbiæ ſuæ, ſemetipſum in inferna demergit.* (Et pòſt:

Quod Patroclo à Sede Apoſtolica temporaliter videbatur eſſe conceſſum, poſtmodum eſt meliore ſententia ſublatum. (Et pòſt.)

355 *Nec vltra Hilarius audeat conuentus indicere Synodales, & Sacerdotum Domini iudicia, ſe interſerendo, turbare, qui non tantùm nouerit, ſe ab alieno iure depulſum, ſed etiam Viennenſis Prouinciæ (quam malè vſurpauerat) poteſtate priuatum.* (Et deniq;.) *Fratrem & Coëpiſcopum noſtrum Leontium probabilem Sacerdotem*
256 *hac (vobis ſi placet) dignitate volumus decorari, vt præter eius conſenſum alterius Prouinciæ non indicatur à veſtra Sanctitate Concilium, & à vobis omnibus, quemadmodum vetuſtas eius & probitas exigit, honoretur.*

357 Leo in Epiſt.91 ad Turbium Aſturicenſem Epiſcopum. cap. 17. *Dedimus literas ad fratres & Coëpiſcopos noſtros, Terraconenſes, Carthaginenſes, Luſitanos, atque Galicos, eisq; Concilium Synodi generalis indiximus. Ad tuæ Dilectionis ſolicitudinem pertinebit, vt noſtræ ordinationis authoritas ad prædictarum Prouinciarum Epiſcopos deferatur.*

358 Leo in Epiſt.92. *Fratres mei vice mea Orientali Synodo præſiderunt.*

359 Celerius, Salonius & Veranus Epiſcopi Gallorum ad Leonem Papam. *Quaſi in quadam ſpecula Charitatis conſtituti, Apoſtolica illa cura ac ſolicitudine, conclamatis, ne inopinantibus improuiſus hoſtis adueniat.* (Et pòſt.) *Vere conſona omnium ſententia declaratur, meritò illic Principatum Sedis Apoſtolicæ conſtitutum, vnde adhuc Apoſtolici Spiritus oracula referantur.*

Gregorius Romanus lib.4. Epiſt.76 & 80. *Pro B. Petri Apoſtolorum Principis honore, vni per ſanctã Chalcedonenſem Synodum Pontifici Sedis Apoſtolicæ hoc vniuerſitatis nomen oblatum eſt. id eſt, ſolus Pontifex Romanus à tanta Synodo appellatus eſt vniuerſalis Pontifex.* Et Lib.7 Epiſt.30. *In Sancta Chalcedonenſi Synodo atque pòſt à ſubſequentibus Patribus, hoc* (id eſt, vniuerſalis Epiſcopi nomen) *deceſſoribus meis oblatum veſtra Sanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum vti hoc vnquam vocabulo voluit.* Hæc ibi.

Qui diligenter legerunt Epiſtolas vel Papæ Leonis ad alios, vel aliorum ad ipſum conſcriptas: vident in illis plura etiam Primatus indicia contineri, quàm ego adhuc produxerim. Sed iſta ſanè abundè probant, & illum ea fide fuiſſe, vt crederet, *Eccleſiam Romanam Caput omnium Eccleſiarum eſſe*, & neminem in toto mundo repertum eſſe, qui vir bonus & Catholicus cùm haberetur, Leòni Papæ tanquàm Antichriſto alicui aut inimico Euangelij ſeſe oppoſuerit. Quò enim ſæpius ad omne genus hominum, ad omnium Prouinciarum tàm Orientis, quàm Occidentis Epiſcopos, ad Imperatores Auguſtos, ad Synodũ etiam vniuerſalem ſcripſit, ac Primatum ſuum ſemper profeſſus eſt, ac præ ſe tulit: eò maior & occaſio alijs offerebatur, & neceſsitas quibuſdam imponebatur, vt eius doctrinæ contradicerent, niſi omnes Catholici verè credidiſſent, Romanum Epiſcopum & D. Petri verum atque vnicum in ſummo Epiſcopatus gradu ſucceſſorem, & totius Eccleſiæ omniumq; membrorum eius *Caput ac Primatem* eſſe: adeo vt Conciliorum etiam Oecumenicorum definitiones vltra id, quod ipſe Legatis ſuis præſtituerat, interpoſitas, *Apoſtolica authoritate* irritas reddiderit.

Si ergo

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Theodosius Iunior an. 27.
423	44. Cœlestinus Prisci filius, Rom. sedit an. 8. m. 10. d. 17.	Valētinianus tertius, an. 30
	Tertia Oecumenica Synodus Ephesi, cōtra Nestorium celebrata.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

rum Virginum professionem esse gradum quendam prohibendi nuptias.

De Festis diebus.

k Lib. 32. c. 3. Christiani Pascha & Pentecosten assumunt, sed agnū non mactāt, nec azimos edunt per septem dies.

De Apostolatu.

l Felix dicebat, Apostolū Christi esse Manichæū, eundemque Spiritū sanctum esse. Victus tamen ab Augustino, anathematizauit Manichæū, & omnes blasphemias eius.

De Animarū differentia.

m Animas hominum & pecorum dicebant esse similes.

De Ieiunijs.

n Die Dominica ieiunabant, quod & quosdam nostri tēporis Hæreticos facere, compertū est.

99. De Pelagianis & Cœlestianis.

De peccato Originali.

a Pelagius patria Brito, professione Monachus, habebat discipulum nomine Cœlestium, qui vtrique docuerunt, peccatū ex primo homine in alios non propagatione, sed imitatione trāsisse. August. de pec. mer. lib. 1. c. 9.

b Negabant paruulos secundū Adam carnaliter natos, contagiū mortis antiquæ prima natiuitate contrahere.

De Baptismo paruulorum.

c Etiamsi nō baptizarētur paruuli, promittebat eis vitā beatā, sed extra Dei regnū, & tamē baptizandos dicebant non in originalis, sed in propriorū peccatorū remissionem, aut regni etiam Dei, non æternæ vitæ causa. Dicunt etiam Protestantes, quòd par-

Doctores Catholici.

ginitatem nuptijs meliorē non esse, cùm Augustinus dicat, Apostolum & veram Christi Ecclesiam aliter docere.

k C. 11. & 12. *Insultat, quòd Pascha vt Iudæi nō celebramus, cùm ouē magis nos habeamus in re præsentis Euāgelij, eiusq́ occisionē cùm quotidie, tùm maximè anniuersaria solēnitate factam cōmemoremus. Vt quæ insigniter excellētia certis diebus facta sunt, eorū necessariā salubremq́ memoriam festiuitas concelebrata custodiat.*

l Augu. in lib. de Actis cū Felice Manichæo. *Manichæū inter Apostolos nō legimus. Spiritus autē Sāctus, quē venturū promisit Domin⁹, Ioā. 16. in Apostolos venit, Act. 2. anteq̄ Manichæ⁹ natus esset.*

m Aug. in li. de fide cont. Manich. ca. 73. *Quomodo Christus tā multas animas necādas dæmonibus in porcis tradidit, cùm tales animas dicatis esse pecorū, quales sunt hoīm?* Et c. 44. *Anima irrationalis peccare non potest, quia nec præcepta rationis potest accipere. Rationalis autē, quia potest rectè factorum rationabilia præcepta percipere, & rectè factis ad æternam beatitudinem peruenire, si hoc peccando noluerit, iustè ad inferiora damnatur.*

n Amb. ep. 83. *Manichæos ob Dominicæ diei ieiunia iure dānamus. In Resurrectionē Christi non credit, si Legē qs ieiunij die Resurrectionis indicat.*

a August. de peccat. merit. & remissione, lib. 1. c. 11. Apost. ait Rom. 5. *Regnauit mors ab Adam vsq; ad Moysen etiā in eos, qui non peccauerunt in similitudine præuaricationis Adam, id est, qui nondū sua propria voluntate, sicut ille, peccauerunt, sed ab illo peccatum originale traxerunt.*

b Ibid. c. 16. *Prædicat Apostolus Rom. 5. iudiciū ex vno delicto in cōdemnationem. Itaq; paruuli simul peccato, & morti primi hoīs obnoxij nascūtur in carne.* (Et pòst c. 18) *Si nulla originalis peccati ægritudine sauciati sunt, quomodo ad percipiēdū sacramētū salutis æternæ suorū currētium pio timore portātur?*

c Concil. Mileuitanum c. 2. *Placuit, vt quicunq; paruulos recentes ab vteris matrū baptizandos negat, aut dicit in remissionem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, vnde fit consequens, vt in eis forma Baptismatis non verè, sed falsè intelligatur, Anathema sit.* Aug. de verb. Apost. Ser. 14. *Dicimus, paruulos aliter salutē & vitam æternā non habituros, nisi baptizētur in Christo.* Et in Epist. 28. *Ab Ecclesia cū baptizandis par-*

 uulis

Si ergo vlla fuit illis diebus in orbe terrarum Ecclesia Christi: vel cum Leone isto communicauit, vel ei restitit. Nunquàm verò legimus, vllum fidelium cœtum vel minimum Leoni restitisse, atque eum vocasse Antichristum. excipio infideles Nouatianos, Manichæos, Donatistas, Pelagianos, Nestorianos, Eutychianos, & alia eiusmodi monstra. Cum illo autem cõmunicârunt omnes Patriarchæ, Primates, Episcopi & populi fideles per vniuersum mundum.

Iam verò si quis dicat, latuisse quendam cœtum fidelium in illo seculo, qui & ab hæresibus fuerint immunes, & tamen Primatum Romani Episcopi non agnouerint: is partim in eo desipit, quòd id suspicetur fuisse, de quo certam scientiam ex historia Ecclesiastica non habet, partim manifestè ex eo conuincitur, quòd putet illam potuisse veram Dei Ecclesiam fuisse, cuius Pastores sese pro veritate Euangelij contra Episcopum Romanum (tam blasphemè, vt isti volunt, à fide aberrantem) palam apertéque non opposuerint. Christus enim promisit, *se omnibus diebus vsque ad consummationem seculi cum illis esse, qui docerent & baptizarent omnes gentes. Matth. 28.* Nunquàm ergo potuerunt deesse veri & boni Pastores in Ecclesia, quæ regitur à Christo. Qui autem vidit lupum venientem, & fugit, non est Pastor bonus, sed mercenarius, cui non est cura de ouibus. Si autem vllus Pastor bonus in tali cœtu, qualem sub Leone Papa in mundo latuisse Protestantes somniant, exaltasset velut tuba vocem suam, in summis excelsisque verticibus supra viam in medijs semitis stans clamasset, iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus locutus esset, prædicasset super tecta, institisset opportunè, importunè, & tanquàm lux in candelabro posita lucem omnibus, qui in domo Dei erant, præbuisset: is *tanquàm ciuitas in monte constituta, non potuisset abscondi*. Vtrum ita non attestantur Prophetæ, Euangelistæ, Apostoli? Tum autem ex ista prædicatione contraria, dissensiones inter populos Christianos ortæ fuissent, alijs hoc, alijs illud credentibus: inde Episcoporum factiones, factionumque duces mox apparuissent: Imperatorum aut gratia, aut simulatio in hanc illámue partem prodita fuisset: Concilia conuenissent: anathemata huic illiue parti fuissent indicta: denique pars altera victa, & finibus Ecclesiæ abdicata fuisset in æternum. Nunc autem cùm nihil horum extiterit, imò cùm Hilarius quidam D. Petri Primatum verbis arrogantibus minuendo, nihil aliud obtinuerit, quàm vt in reprehensionem omnium bonorũ caderet, nec aut temeraria verba sua defendisse, aut vir bonus habitus esse, aut vllam Ecclesiam ipsi consentientem habuisse legatur, nec vllos suæ opinionis aut Antecessores demonstrârit, aut Successores reliquerit: ex altera verò parte D. Leonis Primatus omnium Prouinciarum relationibus, Episcoporum literis & appellationibus, atq; etiam maximæ Synodi manifestissima confessione eluxerit, adeò vt eadem Synodus pro absurdissimo habuerit, quòd Patriarcha Dioscorus contra ipsum Papam, *cui vineæ custodia à Domino commissa erat, & qui alijs Episcopis velut caput membris præerat,* excõmunicationem *ferre ausus esset*: necesse est, vt ea sola Christi Ecclesia fuerit, quæ illis diebus cum B. Leone, Primatum in omnes Ecclesias iure optimo sibi vendicante, communicauit.

Cæterùm ne quis putet, aut solùm viuente Papa Leone, Ecclesiam adeò magnificè de Primatu Romano sensisse, aut Chalcedonensem Synodum in hac vna causa errasse: operæpretium est audire, quid Gregorius Magnus, qui centum & quadraginta ferè annis post Leonis mortem vixit, de Synodo Chalcedonensi attestetur, lib. 7. Epist. 53. *Valde* (inquit) *libenter accepi, quòd tua me Charitas de sua dubitatione requisiuit, an Orientales Ecclesiæ fidem atque doctrinam Sanctæ memoriæ Leonis sequantur, ne fortassis earum sensus inter semetipsas, pro trium capitulorum defensione diuisus sit. Vnde certam Dilectionem tuam esse*
360 *desydero, quia prædictæ sanctissimæ Orientales Ecclesiæ vno sensu, vna doctrina, fidem eiusdem sanctæ memoriæ Leonis tenent, sanctamq́; Chalcedonensem Synodum ita nobiscum custodiunt atque venerantur, vt nullus esse Episcopus reputetur, qui eiusdem Synodi defensor sectatorq́; non fuerit. Hinc est etiam, quòd quotiens in quatuor præcipuis Sedibus Antistites ordinantur, synodales sibi Epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Chalcedonensem Synodum cum alijs generalibus Synodis custodire fateantur: sicut & nos auersamur, atque Anathemate plectendos ducimus, qui de fide eiusdem Synodi aliquid minuere, uel aliquid in ea addere præsumunt.*

Si tanta diligentia fides Leonis & Synodi Chalchedonensis custodita est: certè per aliquot secula vel nulla erat Ecclesia Christi (quod fieri non potuit) vel ea est vera & sola Christi Ecclesia, quæ Primatum Romani Pontificis amplectitur.

Protestantes igitur, qui Pontificis Romani Primatum oppugnant, vt certissimè habiti fuissent impij & blasphemi, si quod nunc docent, in Synodo Chalcedonensi enuntiassent: sic hodie ab illis omnibus, qui fidem Synodi Chalcedonensis conseruare volunt, impij & blasphemi necessariò habendi sunt.

Leo

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
423	45. S. Xystus Romanus sedit an. 7. m. 11.	*Theodos. 2*
		Valetinianus 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

paruuli absq; Baptismi Sacramēto vitam æternam, & Dei regnū obtinere possunt. neq; mirū, cùm dicant, Sacramēta Christi gratiā non conferre, quia peccatum auferatur.

d Adam dicunt, etiamsi nō peccasset, fuisse corpore moriturū, neq; mortuum meritò culpæ, sed conditione naturæ.

De Gratia Dei.

e Sine gratia Dei dicunt hominem per liberum arbitrium posse facere (licet non tam facilè) omnia diuina mandata, si velit.

De Lege & Mandato.

f Dicunt legem Dei & doctrinam ad hoc adiuuare, vt discam⁹, quæ facere & sperare debeamus: charitatem autem, qua piè viuitur, dari negant.

De Perfectione.

g Dicunt vitam iustorū in hoc seculo nullum omnino habere peccatum.

De meritis præuenientibus & libero arbitrio.

h Dicebant, gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, secūdùm merita nostra dari. Aug. hær. 88. Bene addidit Augustinus, *qua liberamur ab impietate*, quia hoc verè Pelagianum est, vt quis dicat, primam gratiam, siue illam, qua impius fit iustus, secundùm meri-

Doctores Catholici.

uulis festinatur, quia sine dubio creditur aliter eos in Christo viuificari non posse. Aug. in Psal. 73. *Sacramenta noui Testamenti dant salutem.*

d *Corpus* (inquit Apost. Rom. 8.) *mortuum est propter peccatū: nō dicit, propter fragilitatē terrenā, sed propter peccatū.* Cōc. Mileui. can. 1. *Qui dicit Adā mortalē factū, ita vt siue peccaret, siue nō peccaret, moreretur, id est, de corpore, non peccati merito, sed necessitate naturæ exiret, anathema sit.*

e Conc. Mileuit. c. 5. *Placuit, vt quicunq; dixerit, ideo nobis gratiā iustificationis dari, vt quod facere iubemur per lib. arbit. facilius possimus implere per gratiā, tanquā etiāsi gratia non daretur, non quidē facilè, sed tamē possimus etiā sine illa implere diuina mandata, anathema sit. Dominus enim ait Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere.* Hieron. li. 1. aduers. Pelagian. *Possibilia præcepit Deus: & ego fateor. Sed animi lassitudo cūctas simul & semper nō potest habere virtutes. Dices, si nō possū, ergo peccatū nō habeo. Habes peccatū, quare nō feceris, quod alius potuit facere.* Et li 2. *Si non quod volumus facimus, sed quod nolum⁹, operamur* (Ro. 7.) *quomodo dicis, posse hominē sine peccato esse, si velit? Quod autē scriptū est: Et sanguis Iesu mundat nos ab omni peccato, tā in cōfessione Baptismatis, q̄ in clemētia pœnitudinis accipiendū est* (vtrūq; igitur ex æquo est Sacramētū) *sed aliud est mundari à Deo, aliud per se esse sine vitio.*

f *Quisquis dicit, per gratiā Dei non præstari, vt quod faciendū cognouerimus, etiā facere diligamus atq; valeam⁹: anathema sit. Sicut scriptū est Psal. 93 Qui docet hominē scientiā: ita scriptū est. 1. Ioan. 4 Charitas ex Deo est.* Concil. Mileuitanū. can. 4.

g Concil. Mileuit. Can. 6. *Quod ait Ioannes, Si dixerimus, quia peccatū nō habemus, veritas in nobis nō est: Quisquis propter humilitatē ita dici putat, & non quia verè ita est, anathema sit.*

h Aug. li. 3. Hypognosticωυ. *Præcedit misericordissima gratia sua* Deus *hominis ignorātis et nondū se quærentis voluntatē liberi arbitrii, vt eū se scire & quærere faciat.* 1. Ioā. 5. *Filius* Dei *dedit nobis sensū, vt cognoscamus verū* Deū, *& simus in vero filio eius.* Hieron. in Prooemio aduers. Pelagian. *Manichæorum est, liberum auferre arbitrium, & adiutorium Dei tollere: appetitumq; propriæ voluntatis, Dei semper credamus auxilio gubernari.*

Augustinus de gratia Christi contra Pelagianos, lib. 1. cap. 44. *Vbique* (inquit Ambrosius in Lucā, lib. 2. cap. 12.) *Domini virtus, studiis co-*

 opera-

Natali Petri & Pauli, Serm. 1. *Roma per ſacram B. Petri Sedem Caput orbis effecta, latius præſidet diuina, quàm dominatione terrena.*

Petrus Chryſologus in Sermone 175. *Edicto Cæſaris & Pagani, Dominus (Ieſus) obtemperaturus occurrit:*
362 *& Decreto beati Petri, Decreto Principis Chriſtiani ſeruus adhuc aliquis irreuerenter obſiſtit?* Non eſt dubium, quin hoc in loco *per Decretum B. Petri*, D. Chryſologus intelligat Eccleſiæ Romanæ Decretum, ſicut etiam per Decretum Principis Chriſtiani, Decretum Imperatoris inſinuat. Vult igitur Chryſologus, perinde obediri Eccleſiæ Romanæ in Eccleſiaſticis, quàm Imperatori Chriſtiano in ciuilibus cauſis.

363 In Concilio Romano Hilarius Papa dixit. *Nulli fas ſit ſine ſtatus ſui periculo, vel diuinas constitutiones, vel Apoſtolicæ Sedis Decreta temerare. Acclamatum eſt ab Epiſcopis: Hilario vita. Iſta per S. Petrum, vt in perpetuum ſeruentur, optamus.*

364 Tarraconenſes Epiſcopi ad Hilarium Papam. *Ad fidem recurrimus Apoſtolico ore laudatam, inde reſponſa quærentes, vnde nihil errore, nihil præſumptione, ſed Pontificali totum deliberatione præcipitur.*

365 Simplicius Papa ad Zenonem Hiſpalenſem Epiſcopum. *Congruum duximus, Vicaria Sedis noſtræ te authoritate fulciri. Cuius vigore munitus, Apoſtolicæ inſtitutionis Decreta, vel Sanctorum terminos Patrum nullo modo tranſcendi permittas.*

Dioſcoro per Synodum Chalcedonemſem ab Alexandrina Sede pulſo, grauiſsimum ſchiſma in Alexandrina Eccleſia oritur. Et ex Catholicis quidem ſederunt primùm Proterius, deinde Timotheus, Salophaciolus, ac demum Iöannes Talaia. Ex altera verò parte flabellum ſeditionis fuit Petrus Moggus Diaconus ex Dioſcori ordinatione, qui Alexandriæ latitans & Proterium occidi, & Timotheum Eccleſia pelli curauit. Et hactenus quidem Acatius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, Catholicis fauebat,
266 adeo vt *Synodicam Epiſtolam Papæ Romano mitteret, petens ne adulterum & hæreticum in Epiſcopali dignitate reciperet.* Cæterùm poſtquàm vidiſſet, Ioannem Talaiam non tranſmiſiſſe ad ſe Epiſtolam Synodicam (ſiue ea res per negligentiam, ſeu diuinitus ab illo prætermiſſa eſt, vt cor impurum Acatij reuelaretur) Acatius, odio in Ioannem ſuſcepto, curat per dolum ab Imperatore proponi Henoticon, id eſt, pacificatorium quoddam reſcriptum, quo Eccleſiæ inter ſe hactenus diſsidentes, vniri viderentur. Ex qua occaſione & cum Petro Moggo communicat, & eum (Ioanne Talaia reiecto) Epiſcopum Alexandrinæ Eccleſiæ conſtitui curat.

367 Tunc *Ioannes Talaia (communicato cum Calendione Antiocheno Patriarcha conſilio) Romanum Pontificem Simplicium appellauit*, vt Liberatus in Breuiario atteſtatur, Cap. 18. Simplicius igitur ad Acatium pro Ioanne Talaia ſcribit. Cumq; Acatius reſpondiſſet, ſe non cum Ioanne, ſed cum Petro Moggo communicare:
368 *Simplicius Acatium reprehendit, quòd hæreticum in communionem contra Sedis Apoſtolicæ ſententiam recepiſſet.* Interim verò cùm Ioanni Talaiæ Papa Nolanam dediſſet Eccleſiam, tam Simplicius, quàm Ioannes in pace defuncti ſunt.

369 Simplicio autem in Epiſcopatu Romano ſuccedit *Felix*, qui poſtquàm intellexiſſet, Petrum Moggum palam anathematizaſſe Synodum Chalcedonenſem, itemque Acatij pœnitentiam per quinquennium fruſtrà expectaſſet: tandem *abdicauit Acatium*. Quo defuncto, *Flauitas non conſenſit ſine Romano Epi-*
370 *ſcopo inthronizari.*

Euphemius etiam Flauitæ ſuccedens, *Felicis Papæ nomen, quod Acatius ex Commentarijs deleuerat, repo-*
371 *ſuit*. Hiſtoriæ autem iſtæ referuntur à Liberato, à Cap. 14. vſque ad Cap. 19. & à Zonara, Cedreno, & Nicephoro lib. 16. In omnibus autem controuerſijs liquidò apparet, ſolam Sedem Romanam veræ fidei per omnia omnino tempora Petram fuiſſe, nec alios, quàm qui cum illa communicabant, manſiſſe Catholicos.

372 *Nicephorus lib. 16. c. 16. Felix ad Zenonem miſit, vt Acatius Romã aliquos mitteret cũ Ioanne* Alexandrino Patriarcha, *in iudicio, ſi quam haberet actionem, experturus, aut cauſam dicturus.* Idem Felix Zenone quoque de Vandalica perſecutione admonebat, velut pius pater, de ijs fidelibus, qui in Aphrica eſſent, ſolicitus.

373 Victor lib. 1. de perſecutione Vandalica. *Cùm Theodoricus Regis filius iuſſiſſet Armogaſten B. Confeſſorem capite truncari, prohibetur à Iucundo Presbytero ſuo, dicente: Si gladio peremeris, incipient eum Romani martyrem prædicare.* Vbi per Romanos intellexit, *Catholicos*. Eò enim res iam à multis ſeculis deuenit, vt quia Pontifex Romanus Catholicæ Eccleſiæ Caput eſt, idem prorſus ſit inter Chriſtianos Romanum & Catholicum dici, quod & antè ex Ambroſio & Hieronymo docui.

Idem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
440			
	46. Leo Romanus.	*Martianus.*	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

merita dari, quod nemo Catholicus vnquàm sensit, licet Protestantes eiusmodi calumniam nobis impingant.

De splendore vestium.

i Dicebant (vt est apud Hieronomũ lib.1. aduersus Pelagianos) gloriam vestium & ornamentorum Deo esse contrariam. Hoc ferè opinantur Caluinistæ, ac præsertim Puritani, hoc est, ij Caluinistæ, qui cæteris puriores in Anglia videri cùm velint, pro ingenti piaculo habent, vt in administratione vllius Sacramenti veste candida minister Dei vtatur.

De Regno Cælorum.

k Item, Regnum cœlorum in veteri Testamento repromitti. Hieronymus ibidem.

De Iustitia huius vitæ.

l Visus est Pelagius dicere, eũ qui peccauit in quibusdam, iustũ esse desijsse: vt ita ostẽderet, eos qui appellantur iusti in Scripturis, in nullo peccasse. Hierony. lib. 2. ibid. Protestantes etiam hodie neminem iustum, aut perfectum putant, qui vel in minimo peccat, imò nullum veniale peccatum admittunt.

De securitate Iustitiæ.

m Per nimiam sanctitatem securamque iustitiam audacter vobis cœlestia dona vendicatis, inquit Hieron. aduersus Pelagian. libro 3. In qua etiam fiducia de sua imputata iustitia Protestantes securos se faciunt de regno cœlorum.

Existi-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

operatur humanis, vt nemo poßit ædificare sine Domino, nemo custodire sine Domino; nemo quicquã incipere sine Domino.

i Hieronym. lib.1. aduersus Pelagianos: *Quæ sunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, si tunicam habuero mundiorẽ: si Episcopus, Presbyter, & Diaconus, & reliquus Ordo Ecclesiasticus, in administratione Sacrificiorum candida veste processerim?*

k Hieronymus lib.1. aduersus Pelagianos. *Perspicuum est, regnum cælorum primùm in Euangelio prædicari per Ioannem Baptistam, & Dominum Saluatorem, & Apostolos.* Augustinus contra Faustum, lib. 19. cap. 31. *Quod non temerè dixerim, nescio vtrum quisquam in illis libris* (Veteris Testamenti) *inuenit nomen Regni cælorum, quod tam crebrò nominat Dominus. Fit quidem mentio æterni regni, beatæ vitæ, & immortalitatis. Sed hoc nomen Regnum cælorum, de nullo inde loco mihi occurrit. Hoc enim propriè pertinet ad reuelationem noui Testamenti.*

l Hieron. lib.2. cont. Pelag. *Nõ ex eo quòd parua quis peccauit, iustitiæ nomen amisit, sed ex eo quòd multa bona fecit, iustitiæ nomen poßidet.* Aug. De spir. & ca.28. *Nõ impediũt à vita æterna iustũ, quædã peccata venialia, sine quibus vita hæc non ducitur.* & cap.36. *Dici potest quædam iustitia minor, huic vitæ competens, qua iustus ex fide viuit. Neque enim si esse nondum potest tanta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plenæ perfectæq; debetur, iam culpæ deputandum est.*

m Hierony. lib.2. ibid. Propheta Michæas ait: *Indicabo tibi, ô homo, quid Dominus quærat à te: vtiq; facere iudiciũ, & diligere misericordiã, & solicitũ ambulare cũ Deo tuo, vt nunq̃* (inquit Hie.) *securus sis. Qui cautus & timidus est potest ad tẽpus vitare peccata. Qui securus est de iustitia* (vt Lutherani & Calu. iubẽt quẽlibet nõ minus de æterna salute, quàm de sua fide securũ esse) *repugnat Deo, illiusq; auxilio destitutus insidijs hostiũ patet.* August. de corrept. & gratia c.6. *Quis ex multitudine fideliũ, q̃ diu in hac mortalitate viuitur, in numero prædestinatorũ se esse præsumat, quia id occultari op⁹ est in hoc loco, vbi sic cauẽda est elatio, ut etiã per Satanæ angelũ, ne excelleretur, tãtus colaphizaretur Apostolus. Hic & Apostolis dicebatur: Si manseritis in me: dicẽte illo, qui illos vtique sciebat mansuros. Omnes etiam, qui bene currunt, timeant, dum occultum est, quò perueniant.*

¶ DE

Idem Victor in li.2. Cùm Rex Vandalorum & Alanorum Hunericus Catholicos Episcopos prouo-
casset ad rationem fidei suæ reddendam, Eugenius Carthaginẽsis Episcopus respondit, *causam fidei com-
munem esse, & ideo sine vniuersitatis consensu non debere tractari. Se igitur scripturum fratribus suis, vt in*
374 *Africam veniant, & præcipuè* (inquit) *Ecclesiæ Romanæ, quæ Caput est omnium Ecclesiarum.*
Hinc apparet, non hoc actum esse in sexta Synodo Carthaginensi, vt in causis fidei Africana Eccle-
sia non agnosceret Ecclesiam Romanam, velut omnium Ecclesiarum Caput, sed tantùm, vt Presbyte-
rorum & inferiorum Clericorum appellationes extra Africam facilè non admitterentur. Cùm alioqui
totius Africæ Primas de communi fratrum sententia vltrò præ se ferat, *Romanam Ecclesiam Caput esse
omnium Ecclesiarum.* Et certè in omnibus Ecclesijs, etiam Africana comprehenditur. Africani ergo
etiam eo tempore, quo Dei gratia stabiliti pro fide Christiana patiebantur, confessi sunt, Romanam Ec-
clesiam Ecclesiæ Africanæ Caput esse.
Gelasius in commonitorio ad Faustum fungentem legationis officio Constantinopoli. *Appellationes*
375 *totius Ecclesiæ ad huius Sedis examen Canones voluère deferri: sententiãq; illius constituerunt non oportere dis-
solui, cuius potius Decreta sequenda mandârunt.*
Idem ad Anastasium Augustum. *Nosti, fili clementissime, quòd licet præsideas humano generi dignitate, re-*
376 *rum tamen Præsulibus diuinarum deuotus colla submittis: quantò potius Sedis illius Præsuli consensus est ad-
hibendus, quem Christi vox prætulit vniuersis, quem Ecclesia veneranda confessa semper est, & habet deuota
Primatem?* (Et pòst.)
Hoc est, quod Sedes Apostolica magnopere cauet, vt quia mundo radix est Apostoli gloriosa confessio, nulla
377 *rima prauitatis, nulla prorsus contagione maculetur. Nam si (quod Deus auertat, quod fieri non posse confidimus)
tale aliquid proueniret* (nimirum vt Petri Confessio, hoc est, Sedes Apostolica, contagione aliqua falsæ
Doctrinæ macularetur) *vnde cuiquàm resistere auderemus errori? Vel vnde correctionem errantibus po-
sceremus?*
Gennadius Massiliensis Presbyter de fide sua scripsit librum ad Papam Gelasium. Sic enim moris erat, vt fa-
378 cerent, de quorum fide vel suspicio leuis fuisset.
Gelasius Episcopis per Lucaniam, Brutios & Siciliam constitutis. *Indignum est, quenquam Pontificum*
379 *hanc obseruantiã refutare, quam B. Petri Sedem & sequi videat, & docere, satisq; conueniens est, vt totum cor-
pus Ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet, quam illic vigere conspiciat, vbi* Dominus *Ecclesiæ totius po-
suit Principatum.*
Gelasius ad Episcopos Dardaniæ. *Vniuscuiusque Synodi constitutum, quod vniuersalis Ecclesiæ probauit*
380 *assensus, nullam exequi Sedem præ cæteris oportet, quàm primam: quæ & vnamquamq; Synodum & sua autho-
ritate confirmat, & continuata moderatione custodit, pro suo scilicet* Principatu, *quẽ B. Petrus Apostolus Domi-
ni voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet.*
Idem in Concilio 70. Episcoporum, & sanctarum Scripturarum Canonem tradidit, & ex Patrum
opusculis, quæ rata, quæque apocrypha habenda essent, declarauit, & vniuersos hæreticos, eorumq; scri-
pta perpetuò damnauit anathemate, sub cuius Concilij initio sic habetur. *Romana Ecclesia nullis Syno-*
381 *dicis constitutis, cæteris Ecclesijs prælata est. Sed Euangelica voce* Domini *Primatũ obtinuit. Matth.16. Est er-
go prima Petri Apostoli Sedes Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid huiusmodi.*
Hæc septuaginta Episcopi in Synodo.
Quidam nescio cuius hæresis Anastasium insimulant, quòd cum Photino Thessalonicensi Diacono
Acatij consorte communicasset, atque Acatium ab Antecessoribus suis damnatum reuocare voluisset.
Primùm, Acatius reuocari non poterat ab Anastasio, qui ante Pontificatum eius vita defunctus fuerat,
vt constat ex Euagrio Lib.3.Cap.23. Deinde Anastasius Pontifex in Epistola, quam scribit ad Anastasiũ
Imperatorem, precatur eius Clementiam. *vt nomen Acatij, quod multis ex causis offendiculum Ecclesiæ cõ-
citauit, taceatur.* Quomodo autem putabimus, eum communicasse cum Acatij consorte, qui neque Con-
stantinopolitanos quidem cum nuda Acatij appellatione cõmunicare passus est. Tertiò, qui hæresis ac-
cusant hunc Pontificem, nullum ea de re testimoniũ antiquitatis proferunt. Quartò, crimen hoc, quod-
cunque id est, schismatis potius est, quàm hæreseos crimen. Neq; enim Acatium ipsum, ac multò minus
Photinũ Diaconũ, in hæresim lapsum esse probant, etiamsi pacis causa non rectè cum hæreticis commu-
nicarent. Quintò, si vel maximè cũ hæreticis communicasset Anastasius, tamen ab omni hæresis crimine
libera mansisset Romana Ecclesia, quæ in illa causa (quã Gratianus cõmemorat distinct.19) ob id Anasta-
sij factũ ab eo discessisse dicitur. Sextò, si & Romana Ecclesia potuisset ad punctũ aliquod tẽporis lapsa
esse: tamẽ Deus prouidentiã suã ex ea re mirabilẽ ergà illam Sedẽ ostendisset, eò quòd Põtifex, qui fuisset
causa erroris, diuino nutu ideo percussus est, ne per Petri Sedem Catholica Ecclesia in errorem ali-
quẽ duceretur: nemo enim id in Anastasio imitatus esset, ob quod eum à Deo percussum intellexisset.
Postremò

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
440	Idem Leo.	Martianus.

DE CERTIS DVBIIS, QVÆ INTER CATHOLICOS HOC TEMPORE CIRCA *prædestinationem exorta sunt, quorum pleraque, si quis pertinaciter defenderet, Semipelagianus habendus esset.*

IN VRBE MASSILIENSI, ET IN RELIQVA GALLIA viri quidam Ecclesiastici lectis D. Augustini opusculis, quæ contra Pelagianos ediderat, Pelagianos quidem pro hæreticis habuerunt: sed nonnulla in Augustini dictis Patrum opinioni & Ecclesiastico sensui contraria putauerunt.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Principio Iustitiæ.

a Existimabant (vt Hilarius in Epistola sua ad Augustinum refert) adiuuari gratia Dei eum, qui cœpisset velle, non etiam donari, vt velit.

De Perseuerantia.

b Deinde quicquid donatum sit prædestinatis, id eos amittere posse, & retinere propria voluntate.

De numero prædestinatorum.

c Non esse definitum eligendorum reijciendorumque numerum.

De præuisis paruulorum operibus.

d Ex paruulis tales baptizari antequàm moriātur, talesq; mori antequàm baptizentur, quales futuros illos in annis maioribus, si ad actiuam seruarentur ætatē, diuina scientia præuiderit.

e Præ-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

a Contra hunc errorem D. Augustinus scripsit librum priorem de Prædestinatione Sanctorum, vbi ex Scripturis probat, *nihil nos habere, quod non accepimus.* 1. Cor. 4. *Cùm ne cogitare quidem ex nobis ipsis aliquid possimus, sed omnis sufficientia nostra ex Deo sit.* 2. Cor. 3. *Misericordiam enim consequimur, vt fideles simus.* 1. Timot. 1. *Nam & fides Dei donum est.* Ephe. 2. *Nec ad Christum aliquis venire potest, nisi Pater traxerit eum.* Ioan. 6.

b Contra istum errorem August. scripsit posteriorem librū De bono perseuerātiæ, de quo scriptum est, Philip. 1. *Vobis donatum est, pro Christo non solùm, vt credatis in eum, verùm etiā vt patiamini pro eo. Optimus enim finis Christiani est, pati pro Christo, & qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Matth. 10. *Qui videtur stare, videat ne cadat. Potens est Deus* (non aūt ipse seipsum) *statuere illum, dū nō permittit tētari supra id, quod possumus.* 1. Cor. 10. *Deus operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate.* Philip. 2.

c Augustin. de corrept. & gratia, cap. 13. *Prædestinatorum ita certus est numerus, vt nec addatur eis quisquam, nec minuatur ex eis. Potens est Deus ex lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Matth. 3. Quasi dicat: *Nō deerit vllo modo numerus Abrahæ promissus.* Et Apoc. 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Si enim alius non est accepturus, nisi iste perdiderit, certus est numerus.*

d Augustin. de bono perseuerant. ca. 10. *Falsum est secūdùm ea mortuos iudicari, quæ facturi essent, si ad viuentes Euangelium perueniret.*

Saluianus Episcopus Massiliensis, de iudicio & prouidentia Dei lib. 4. *Quæ fieri non video, quasi facta habere non possum. Nullus pro eo, quod non admittit, scelere punitur.*

e August.

Postremò, non quid Episcopi faciant, sed quid legitimè faciendum decernant, spectandum esse, Christus ipse docuit, *cùm iuberet suos facere id, quod sedentes in Moysis Cathedra dicerent illis.* Id autem legitimè decretum intelligitur, quod ex more Maiorum de Concilij sententia liberè decernitur. Cùm ergo nihil tale sub Anastasio Ecclesia Romana decreuerit, vtique illa & quoad factum ipsum, & quoad ius omne, ab hæresi est immunis.

382 Ecclesia Orientalis ad Symmachum Episcopum Romanum. *Quotidiè à Sacro Doctore tuo Petro doce-*
383 *ris, oues Christi per totum habitabilem mundum tibi creditas pascere.* Ennodius in libro Synodorum sub
Symmacho habitarum, *Athanasium Romano Antistiti imparem locus ostendit.* Itemque de Pontifice
384 Romano ait: *Qui B. Petri Apostoli Vicarius æstimatur.* (Et pòst:) *Sanctorum voce patet, Pontificum dignita-*
tem Sedis Romanæ factam toto orbe venerabilem, dum illi, quicquid fidelium est vbique, submittitur, cum totius
corporis Caput esse designatur. Et paulò antè. *Causas Præsulis Sedis istius, suo Deus reseruauit arbitrio.*

385 Paulus Diaconus in vita Anastasij Imperatoris. *Transamundus Vandalorum Rex clausis Catholicorũ Ecclesiis, 220. Episcopos in Sardiniam exilio relegauit, quibus B. Papa Symmachus quotidiana subsidia ministrare non destitit.* Et hoc quidem Sedi Apostolicæ proprium fuisse, iam antè ex Eusebio docuimus. Natura quippe iubet, vt omnium Ecclesiarum Pastor nullius gentis aut linguæ fideles à se putet alienos, sed omnibus potius tanquàm pater filijs thesaurizet.

386 In Synod. 3. sub PP. Symmacho Eulalius Syracusanus Episcop. dixit. *Apostolicæ Sedis Præsul prærogatiuis Petri per vniuersum orbem Primatum obtinens sacerdotij, Statutis Synodalibus consueuit tribuere firmitatem.*

387 Theodorus Lector Collectaneorum lib. 2. *Imperator Anastasius Macedonium Patriarcham Constantinopolitanum vehementer vrsit, vt Synodum Chalcedonensem Anathemate damnaret. Ille verò sine vniuersali Synodo, cui magnæ Romæ* Episcopus præsideret, nihil se facturum dixit. ¶ Illa ergo Synodus verè vniuersalis & vnicè rata est, cui Romanus Episcopus præsidet. Græci etiam Episcopi testimonium est hoc.

In Synodo 4. sub Symmacho plusquàm 70. Episcopi à Rege Theodorico Romam conuocati, vt Pa-
pæ Symmachi Acta discuterent, Regi dixerunt, *Papam debere Synodum conuocare, quia eius Sedi primùm*
383 *Petri Principatus, deinde Conciliorum authoritas, singularem in Ecclesiis tradidit potestatem: nec facilè formã*
aliquam testari, antedictæ Sedis Antistitem minorum subiacuisse iudicio. Vnde Theodoricus (tametsi hære-
389 ticus alioqui esset) tamen veritate ac vsu Ecclesiastico victus, *ipsum Papam in colligenda Synodo volunta-*
tem suam significasse, declarauit. Cumque Episcopi non crederent Regis verbo, *Rex ipsius Papæ literas ex-*
hibuit. Qua ex re conuincitur, Concilia quidẽ Generalia persæpè ab Imperatoribus esse conuocata, verùm id nunquàm esse factum absq; Pontificis Romani literis, quas ille prius ad Imperatores ob eam causam misisset. Nam si legimus, & in Synodo Romana Siluestrũ conuocasse Concilium Nicænum, & alibi Damasum ad Theodosium scripsisse, vt Constantinopolitanum primum congregaretur, itemque si Leonis permultæ literæ extant, quibus Martianum ad conuocandam Synodum sæpissimè hortatus est, si ne Theodoricus quidem Arianus, cùm Rex Italiæ esset, Synodum cõtra Papam cogere ausus est, præterquàm ex eiusdem Papæ authoritate per literas consignata: quis dubitet, quin etiamsi non iam extet testimonium de vnius alicuius Concilij generalis conuocatione pẽr Papam facta, per eum tamen ea cõuocatio & plerumque ab initio procurata, & semper ad postremum confirmata sit?

390 In quinta ducentorum octodecim Patrum Synodo, sub Papa Symmacho habita, idẽ Symmachus dixit: *Sedes Apostolica (cui, licet indigni, præsumus) solida Petri confessione stabilita est.*

Paulus Diaconus in vita Anastasij. *Dum Anastasius in hæresi, qua delapsus fuerat, perseueraret, duásque in*
Christo naturas, Deitatis videlicet, & humanitatis, Eutychen hæresiarcham sequens, denegaret: Hormisda Papa,
qui Symmacho successerat, direxit Euodium Ticinensem Episcopum, aliósque cum eo Constantinopolim Lega-
tos, cum Catholicæ fidei inscripto, quatenus Anastasium ad Ecclesiæ reduceret gremium. Is Legatos naui fragi-
391 *li imposuit, mandatq́, ne vspiam per totam Græciam ad aliquam ciuitatem accederent. Quam eius impiam te-*
meritatem Diuina continuò vltio subsecuta est. Nam cùm iam septimum & vigesimum Imperij annum ageret,
ictu fulminis interijt. Hinc, puto, errorem illum cœpisse originem, quo putatum est, Anastasium Pontificem Romanum nutu Diuino percussum esse. Quod enim Anastasio Imperatori accidebat, Anastasio Pontifici per errorem facillimè ascribi potuit.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*	⁂ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
			De Prædestinationis doctrina.	
440	46. S. Leo Magnus sedit an. 20. m. 1. d. 13.	Martian' an. 7.	c Prædicatione prædestinationis audientibus plus desperationis, quàm exhortationis afferri.	c August. de bono perseuerant. cap. 17. *Hoc est dicere, tunc de sua salute homine desperare, quando spem suam non in seipso, sed in Deo didicerit ponere*, cùm Ieremias clamet ca. 17. *Maledictus, qui spem ponit in homine.*
	Quarta Synodus Oecumenica sub Leone Chalcedoni celebrata est, cõtra Eutychianos.		*An omnibus offeratur gratia?* f Arbitrabatur, velle Deũ omnes homines saluos fieri, vt nullus habeatur exceptus, sed propitiationem, quæ est in Sacramẽto sanguinis Christi, vniuersis hominibus sine exceptione esse propositam.	f Cœlestinus Papa in Epist. ad Episcopos Galliæ, cùm & Augustinum eximiè laudasset, ca. 2. & *gratiæ Dei præuenientem continuamq́; necessitatem exposuisset*, cap. 5. 6. & 9. tandem ita cõcludit: *Profundiores verò, difficilioresq́; partes incurrentium quæstionũ, quas latius pertractârunt, qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus cõtemnere, ita non necesse habemus astruere. Quia ad confitendam gratiã Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt.*
			g Prædictarum opinionum assertores, licet manifestè errauerint, tamen hæretici iure habendi non sunt, quia sic à S. Augustino dissenserunt, vt & ad ipsius dicta, quæ antè scripsisset, & ad alios Catholicos Patres, & ad Sedem Apostolicam prouocarent. Vnde nec in eis pertinacia fuit, nec vllum nomen apud antiquos hæresum censores acceperunt.	g Cœlestinus ibidẽ cap. 3. *Nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, cùm Pelagium atq́; Cœlestiũ anathematizare non dubitent, ea tantũmodo sequi & probare profitentur, quæ sacratissima B. Apostoli Petri Sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit & docuit.* Augustinus de prædestin. Sanctorum cap. 1. *Peruenerunt isti fratres nostri, vt credant cum Ecclesia Christi peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanum, nec ab isto malo, nisi per iustitiã secundi hominis aliquem liberari. Peruenerunt etiã, vt præueniri voluntates hominũ Dei gratia fateantur: atq́; vt ad nullum opus bonum vel incipiendũ, vel perficiendum sibi quẽquàm sufficere posse, consentiant. Retenta ergo ista, in qua peruenerunt, plurimum eos à Pelagianorum errore discernunt. Proinde si in eis ambulent, & orent eum, qui dat intellectum, si quid de prædestinatione aliter sapiunt, ipse illis quoque reuelabit.*
		Leo I Imperator an. 16	*100. De Nestorianis.* *An Maria Deum pepererit.* a Nestorius sententiam Anastasij Presbyteri (qua dixerat, Mariam à nemine Deiparam vocari debere) pertinaciter defendens, nouam hæresim condidit. Socrat. lib. 7. cap. 32. Theodoret. hæret. fab. lib. 4. ca. penultimo.	a Socrates lib. 7. ca. 32. *Anastasij verba* (quibus Mariã negauit vocandã esse Deiparã) *omnium animos tã Clericorũ, q̃ Laicorũ magnopere conturbârũt. Nã iam olim didicerant, Christũ verè Deũ esse, & nequaquàm propter incarnationis mysterium, tanquàm solum hominem à Diuinitate separatum.* Hæc Socrates. Quæ verba produxi, non ob Socratis, verùm ob populi Constantinopolitani, atque adeo Cleri totius Catholicam fidem ac testimonium.

De CCC b August.

Ioannes Maxentius in responsione ad Epistolam, quæ falsò ab hæreticis dicebatur Hormisdæ Papæ.
Annon est Catholicum, Christum filium Dei viui vnum cõfiteri ex indiuidua Trinitate? Pro hac enim
sola sententia *Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum*. Nam & ipsi hæretici
ad hoc vbique hanc ipsam, cui respondimus, Epistolam proferunt, quatenus & sæpedictis Monachis in-
uidiam concitent, *& omnes quasi ex auctoritate Romani Episcopi prohibeantur, Christum Filium Dei vnum
confiteri ex Trinitate. Absit, vt ex qualibet parte Catholicæ professioni Romanus Episcopus contradicat.*

Ex Libro Pontificali in vita Hormisdæ. Postquàm Anastasius Imperator Eutychianus fulmine per-
cussus interijt, *Iustinus Orthodoxus Imperium sumpsit, & direxit authoritatem suam ad Hormisdam Papã Se-*
392 *dis Apostolicæ, per Gratum Illustrem nomine, petens à Sede Apostolica, vt redintegraretur pax Ecclesiarum.*
Acacius enim Constantinopolis Episcopus, se ac suos ab Ecclesia Romana diuiserat. Cumque Hor-
misda *misisset Legatos ex omni parte fide, & textu libelli pænitentiæ munitos*, Monachorum Orthodoxorũ
& Illustrium virorum (in quibus Iustinus Imperator, & Vitalianus Consul) simul occurrerunt, & illos
cum gloria susceperunt. Iustinus verò Imperator ad Hormisdam Papam rescripsit, *Episcopum Constan-*
393 *tinopolis, & Clerum cum Papa consentire.* Sed ipsius Cõstantinopolitani Episcopi verba referamus. *Certus*
(inquit Ioannes Constantinopolitanus Episcopus ad Papam Hormisdam) *scito, quòd omnes à te repudia-*
394 *tos hæreticos renuo. Et ego pacem diligens, sanctissimas Dei Ecclesias, id est, Superioris vestræ, & nouellæ istius
Romæ, vnam esse accipio: illam Sedem Apostoli Petri, & istius Augustæ Ciuitatis, vnam esse definio.* (Et pòst.)
Non potest prætermitti sententia Domini, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc Petrã ædificabo Ecclesiã meam.
395 *Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica inuiolabilis semper Catholica custodi-
tur Religio. Quapropter sequentes in omnibus Sedem Apostolicam, prædicamus omnia, quæ ab ipsa decreta sunt,*
396 *& propterea spero, in vna communicatione vobiscum, quam Apostolica Sedes prædicat, me futurum, in qua est
integra deuotio Christianæ Religionis, & perfecta soliditas.*

Hormisda Pontifex in Epist. ad Ioannem Episcopum Melicitanæ Ecclesiæ, vt refert, Constantino-
397 politanam Ecclesiam ad communionem suam redijsse: sic adijcit, *plurimos Episcopos per Orientis partes sic
fecisse.* Tum autem in Epistol. ad Episcopos Hispaniæ scripta, libelli formam edit, secundùm quã in cõ-
munionem recipi Orientales clerici queant. Simulque declarat, *de Thraciæ, Scythiæ, Illyrici, vel Epiri ve-*
398 *teris partibus, itemq́ de Syria multos iam esse susceptos, gaudentes ad recta confluere, & deuia declinasse.*

Idem Hormisda Salustio Hispalensi Episcopo iniungit, *vt & Prouincijs longinquitate disiunctis Ponti-
ficis Romani exhibeat personam, & Patrum regulis adhibeat custodiam. Vices itaque nostras* (inquit) *per Bæ-*
399 *ticam, Lusitaniamq́ Prouincias (saluis priuilegijs, quæ Metropolytanis Episcopis decreuit antiquitas) præsente
tibi authoritate committimus, augentes tuam huius participatione ministerij dignitatem, releuantes nostras,
eiusdem remedio, dispensationis excubias. Quoties vniuersalis poscit Religionis causa, ad Concilium te cuncti
fratres euocante conueniãt. Quicquid pro fide & veteribus constitutis formabis, totum ad scientiam nostram in-
structæ relationis attestatione perueniat.*

400 Ioannes Maxentius Constantinopolitanus velut fidei adderet aliquid, accusatus, Catholicam fidei
suæ confessionem apud Sedis Apostolicæ Legatos edidit, eo ipso agnoscens & communionem, & obe-
dientiam Ecclesiæ Romanæ.

Paulus Diaconus in vita Iustini. *Theodoricus Arianus Ioannem Papam Constantinopolim ad Iustinum
Principem Catholicum mittit, interminatus, vt nisi hæreticis* (quos Iustinus relegare volebat) *Ecclesias redde-
ret, vniuersos Italiæ populos deleret. Re obtenta, cùm Ioannes Papa Rauennam ad Theodoricum veniret, in car-
cerem (vbi etiam felici morte decessit) coniectus est, quòd eum Iustinus Catholicæ pietatis defensor honorificè su-*
401 *scepit.* Iustinus quippe Imperator (vt Pontificale Romanum habet) gaudio repletus est, *quia meruit tem-
poribus suis Vicarium B. Petri Apostoli videre in regno suo, de cuius manibus cum gloria coronatus est Iusti-*
402 *nus Augustus.* Miraculo tribuit D. Gregorius in 3. Dialogorum, cap. 2. quòd equus, qui Ioannem Papam
portauerat, post *tanti Pontificis* sessionem, mulierem ferre recusauit. Quem eundem Papam in aurea
Constantinopolis porta cœco lumen reddidisse testatur.

403 Ioannes Papa in Epistola 1. respondet Zachariæ Archiepiscopo, *Romanæ Ecclesiæ normam atque au-
thoritatem magnopere postulanti.*

404 In Tom. 2. Conciliorum, Afri Episcopi cum Episcopo Romano (qui tunc erat Bonifacius) sese com-
municare, his verbis testati sunt: *Non potest Domini sententia prætermitti, dicẽtis: Tu es Petrus, & super hanc
Petram ædificabo Ecclesiam meam. Et hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica
extra maculam semper est Catholica seruata Religio.* Deinde anathematizant omnes, qui contra Ecclesiam
Romanam

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
461	47. S. Hilarius Crispini filius, Sardus, sedit an.6. m.3.d.10.	
		Leo I an.16

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

De persona Christi.

b Dicebat, Christũ hominẽ tãtùm in vtero Virginis de Spiritu sancto fuisse conceptum: sed postea Deum homini fuisse permixtum, nec Deũ hominẽ passum sepultumq́; dicebat. Aug. hær. 89.

De Patrum scriptis.

c Nestorius veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est, seipsum omnibus antecellere existimans. Socrat. lib. 7. c. 32. Nónne & hodie Protestãtes dedignãtur veterum Ecclesiæ Doctorum scripta perdiscere? Quomodo alioqui negarent orandum pro defunctis, quod tota per orbem semper docuit, prædicauit & exercuit Ecclesia? quod idẽ de alijs eorũ erroribus sentiendum est, in quibus à fide Catholica impudẽter discedũt.

De Quaternitate.

d Theodorus Mopsuestenus dũ impiè negat, Deum (hoc est, Dei Filium) de Virgine natũ esse, nec tamen negaret, aut Filiũ Dei esse consubstantialẽ Patri, aut verum hominẽ assumpsisse ex Virgine: Quaternitatẽ pro Trinitate impiè dogmatizauit, vt & cæteri Nestoriani, & Anastasi⁹ Imperator, qui postea eandẽ hæresim propagasse traditur. Dũ enĩ vni Christo duæ personæ tribuũtur, fit Quaternitas. Hæc Tom 2 Cõc. in Syn. 5. & apud Ioã. Maxẽtiũ in Catholicæ fidei cõfessione, & in Dialog. cõtra Nestoriũ.

101. De hæresi Prædestinatorum.

e Prædestinatorum hæresis dicebat, nec piè viuẽtibus prodesse bonorũ operũ laborẽ, si à Deo ad mortem prædestinati fuerint: nec impijs obesse, quòd impiè viuant, si à Deo prædestinati fuerint ad vitã. Hæc hæresis ex libris Augu. malè intellectis, initiũ sumpsisse dicitur. Sigebertus in Chron. sub an. Domini. 415.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

b August. hær. 89. *Nestorius euacuare contendit omne nostrũ remediũ, quo verbũ Dei sic hominem suscipere dignatũ est in vtero Virginis, vt vna persona fieret Dei & hominis.* Socrates li. 7. c. 33. & Euagrius lib. 1. c. 4. testãtur, *Nestorium à Cyrillo (Episcopi Romani locũ obtinẽte) in Cõcil. Ephesino abdicatũ Episcopatu, & postea Oasim deportatũ esse.*

c Socr. lib. 7. cap. 32. *Veteres Mariam Deiparam appellare non sunt veriti. Sanctissima Helena (inquit Euseb. Pamphili) Deiparæ partũ eximijs monumẽtis decorauit.* Quinetiã Origenes in Epist. ad Ro. causam explicat, cur Deipara dicta sit. Aug. cõtra Iuli. Pelag. in principio secũdi libri. *Oportet, vt populi Christiani, eloquia Sanctorũ vestris prophanis nouitatibus anteponant: eisq́ potius eligãt adhærere, q̃ vobis.* Et li. 1. c. 2. *Quod credũt (Oriẽtis & Occidẽtis Episcopi) credo, quod tenent, teneo, quod docent, doceo, quod prædicãt, prædico.* Ambros. lib. Epist. 5. de traden. Basilicis. *Absit vt tradam hæreditatem Patrum, hæreditatem Dionysii, qui in exilio in causa fidei defunctus est, hæreditatem Eustorgij Confessoris, hæreditatem Myroclis, atque omnium retro fidelium Episcoporum.*

d Proclus Constantinopolitanus Episc. (Armenijs id ab eo petentibus) Theodori blasphemias cõfutauit. *Si vnus* (inquit) *ex Trinitate est, qui crucifixus est (hoc enim crucifixũ est, quod incarnatũ est, quia causa Incarnationis est Crux) solutum est iurgium.* Nimirum vna est Christi persona: & sola Trinitas in Diuinis adoratur. *Sin alius aliquis præter Trinitatẽ* (id est, præter vnũ ex Trinitate crucifixus est) *quari⁹ est sine dubio gloriæ Dominus & ab illa glorificatione, qua Seraphin glorificãt, existit alienus. Seraphin aũt Trinitatem laudãt, & vnitatẽ cõfitentur.* Hæc etiam citãtur à Ioanne Maxentio in Catholica professione.

e Prosper Aquitanicus in responsionibus ad Capitula Gallorũ cap. 6. *Iustificatus homo, id est, ex impio pius factus, nullo præcedente bono merito accipit donũ, quo medio acquirat et meritũ: vt quod in illo inchoatũ est per gratiã Christi, etiã per industriã liberi augeatur arbitrij, nũquàm remoto adiutorio Dei, sine quo nec proficere, nec permanere in bono vnquã potest. Prædestinationẽ Dei, siue ad bonũ, siue ad malũ in hominibus operari, vt ad vtrũq; homines quadã necessitas videatur impellere, ineptissimè dicitur, cũ in bonis volũtas sit intelligẽda de gratia: in malis aũt volũtas ĩtelligẽda sine gratia.*

Romanam erigunt ceruices.

In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica. *Iustinianus Augustus Ioanni Archiepi-*
405 *scopo Romæ. Nec patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet (quamuis manifestum & indubitatum sit, quod mouetur) vt non etiam vestræ innotescat Sanctitati, quæ Caput est omnium Sanctarum*
406 *Ecclesiarum.*

In Authenticis Collatione.2. Tit.4. *Summi Pontificatus apicem apud Romam esse, nemo est qui dubitat.*
407 Idem, Collatione 9. Tit.6. aliàs in Constitutione 131. *Sancimus secũdùm quatuor Synodorum definitiones, Sanctissimum Senioris Romæ Papam, primum esse omnium Sacerdotum.* Tantùm igitur abest, vt Romanæ
408 Sedis Primatus à Phocæ Imperatoris tempore incœperit, vt Iustinianus, qui Phocam diu antecesit, in Primatu Romanæ Cathedræ sanciendo, fateatur, se *quatuor Primarum Synodorum definitiones sequi.*

Liberatus in Breuiario cap.20. Ad Ioannem missi sunt ab Imperatore Iustiniano Hypatius Ephesio-
409 rum Episcopus, & Demetrius à Philippis, *consulere Sedem Apostolicam contra legatos Acumicorum* negantes B. Mariam verè & propriè Dei Genitricem, & vnum de Trinitate incarnatum & carne passum. Sed *Papa Ioannes nobis ibi positis hoc confitendum Epistola sua firmauit, & Imperatori direxit.* Nunquid Theologos Græcia hoc tempore non habuit, vt ad Romam de tali re mitteretur? An potius inde petitum est responsum, vbi subesse in doctrina fidei falsitas non potest? Quod vtique verius est.

Procopius Lib. 1. de Bello Gothorum. *Ex byzantio ad Romanum Antistitem Legati venerunt, Christia-*
410 *norum altercationis sedandæ causa,* (Et pòst.) *Christianæ fidei disciplinam si alij vnquam, Romani præcipuè sunt venerati.*

Exemplar precum Eulalij Carthaginensis Episcopi ad Bonifacium Papam extat in Tom.2. Conciliorum. De qua etiam re Bonifacius mentionem facit in Epistola sua ad Alexandrinum Patriarcham. Ait igitur Carthaginensis Episcopus: *In Sede Apostolica extra maculam semper est Catholica seruata Religio. De qua spe & fide minimè separari cupientes, & Patrum sequentes Constituta, anathematizamus omnes, qui contra*
411 *sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas erigunt ceruices: sequentes in omnibus Apostolicam Sedem & prædicantes eius omnia constituta, & per omnia spero, vt in vna communione vobiscum, quam Sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est integra & vera Christianæ Religionis & perfecta soliditas.*

Ex lib. Pontificali. Iustinianus Augustus videns, Agapetum vicisse Anthimum Patriarcham, *humilia-*
412 *uit se Sedi Apostolicæ, & adorauit Agapetum Papam. Anthimum verò expulit in exilium.*

Aimoinus (aliàs Annonius) de gestis Francorum lib.2. cap. 16. *Agapetus Romanæ Sedis Pontifex Iusti-*
413 *nianum in Eutychis sectam delapsum ad veram reduxit fidem, & Anthimum Patriarcham Constantinopolitanum damnauit.*

Gregorius lib. 3. Dialogorum cap.3. *Dum Agapetus S. Romanæ Ecclesiæ Pontifex ad Iustinianum Prin-*
414 *cipem proficisceretur, in Græciarum partibus propinqui cuiusdam muti & claudi obtulerunt eum Agapeto curandum, dicentes se in virtute Dei ex authoritate Petri fixam illius spem habere. Protinus venerandus vir orationi incubuit, & Missarum solennia exorsus, Sacrificium in conspectu Dei Omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab Altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente & aspiciente populo, eum mox à terra in proprijs gressibus erexit. Cumq́; ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes, flere præ gaudio cœperunt, eorumq́; gentes illicò metus & reuerentia inuasit, cùm videlicet cernerent, quid Agapetus facere in virtute Domini ex adiutorio Petri potuisset.* Non puto aut vulgo ignotam olim, aut omnino vanam fuisse Romani Pontificis Petrique Successoris authoritatem, quæ cùm vulgi fide, tùm editione miraculorum contestata est.

Liberatus cap.21. *Petentibus Principibus, vt Agapetus Anthimum* (qui abhorrebat à Synodo Chalce-
415 donensi) *in communionem susciperet: recusauit, nisi se libello probaret Orthodoxum, & Cathedræ suæ* (id est, Romanæ) *reconciliaretur. Anthimus igitur pallio Imperatoribus reddito, discessit, & Papa ex Imperatoris consensu Menam sua manu consecrauit Antistitem.* Si iam olim certissima persuasio non tenuisset omnium Christianorum animos, illum manere Episcopum iure non posse, qui non communicaret cũ Romano Pontifice: nunquàm Imperatores tam potentes, ad vnius Episcopi vocem, Anthimum in exilium egissent, pro quo tanta iterum certamina cum Romano Pontifice postea subiuerunt.

416 In Epistola Orientalium ad Agapetum. *Christus Sedem Apostolorum vobis, Pater beatissime, commisit, & firmauit super firmam petram pedes vestros.* Reperitur hæc Epistola in Actione prima quintæ Synodi Constantinopolitanæ.

Synodus Constantinopolitana secunda, Actione 4. in sententia, quam tulit contra Anthimum. *An-*
417 *thimus deceptibilibus rationibus vsus, promisit se omnia facere, quæcunque Summus Pontifex magnæ Sedis Apostolicæ decerneret, & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se sequi per omnia Sedem Apostolicam.*

Tanta

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Zeno, an.17 Pacificator id est, tepidus in fide.
48. 467	S.Simplicius Castini filius Tiburtinus, sedit an.15. m.6.d.23.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

102. De Eutychianis.

An duæ naturæ in Christo?

a Eutyches Cõstantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyter & Monachus dicebat, ante inhumanationẽ Christi, duas naturas esse, Diuinitatis & humanitatis: post humanitatem verò, vnã naturam factã. Flauianus Archiepiscopus Constantin. in Epistola ad Leonem Papam.

De carne Christi.

b Dicebat corp⁹ Domini, quod ex Maria factum est, nõ esse nostræ substantiæ, neque humanæ conspersionis, sed humanũ quidem illud vocat, non tamen nobis consubstantiale, neq; Genetrici eius secundùm carnẽ. Flauianus ibidem.

De Christi Diuinitate.

c Dicebat, verbum immutabiliter conuersum per virginẽ solum traiecisse, cruciq; appensam vnigeniti diuinitatem, & eam sepulchro mandatam resurrexisse. Theodoretus hæret. fab. lib. 4. cap. vltimo.

De Concilijs.

d Gesta Ephesi cõfecta pro nihilo habuit. Flauianus ibidem.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

a Leo in Epist. 10. ad Flauianũ. *Tam impiè duarum naturarum ante incarnationẽ vnigenitus Dei filius fuisse dicitur, quàm nefariè postquàm verbum caro factum est, natura in eo singularis asseritur.*

Theodoretus in Dialogo. 2. *Post conceptionẽ fuit fœtus in vtero, & natus est infans, circumcisus, & auctus ætate, quorum nihil conuenit Diuinitati, vt nec esurire, sitire, ambulare, dormire. Non ergo post vnionem humanitas suam naturam amisit.*

b Leo ibidem c. 2. *Superare non possemus peccati & mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatum contaminare, nec mors potuit detinere.* Et c. 4. *Qui verus est Deus, idem verus est homo. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est: verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente quod carnis est.* Et c. 5. *Propter hanc vnitatem personæ in vtraque natura intelligendam, & filius hominis legitur descendisse de cælo, cùm filius Dei carnem de ea Virgine, de qua natus est, assumpserit.*

Euagrius li. 2. c. 4. *Synodus Chalcedonensis approbat sanctissimi antiquæ Romæ Archiepiscopi Leonis Epistolam ad Flauianum Archiepiscopum de tollendo insano Eutychis errore scriptam, vtpote eximij Petri confessioni consentientem, & velut columnam quandam, quæ veram doctrinam contra male de fide sentientes roboret.*

c Theodoretus in dialogo 3. *Si cognouissent (inquit Apostolus) Dominum gloriæ, non crucifixissent. Quia verò diuinam naturã ignorauerunt, humanam crucifixerunt. Ita ligno carnem esse affixã conuenit dicere, Diuinam naturam ab ea inseparabilem confiteri & in Cruce, & in sepulchro.*

Vigilius Tridentinus li. 4. contra Eutychẽ. *Quia verbum, id est, vita mori nõ potest, Christus autem mortuus est: nihil aliud restat, nisi vt carnis habuerit naturam, quæ mori potest.*

d Prosper Aquitanicus paulò ante finem libri contra Collatorem. *Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui ad Catholicæ Ecclesiæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, & Prædecessorum suorum statuta, & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat: vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari.*

Tanta ergo fuit Sedis Apostolicæ authoritas apud ipsos Patriarchas, vt hæretici ad eius nomē confuge-
re necesse habuerint, quò seipsos ad tempus aliquod à suspicione hæreseos tuerentur. *At magno Deo (in-*
418 quit Synodus) *non permittente talia vsq; in finem procedere, missus est huic Regiæ vrbi Agapetus Papa, qui is-*
tum ipsum de Sede sibi non conueniente depulit, data venia his, qui talis rei participes aut communicatores sunt.
419 *Nos igitur* (inquit Synodus) *sequentes ea, quæ à beatissimo Papa bene examinata sunt, conspicimus omnino ip-*
sum tanquam membrum inutile.

420 Mennas Patriarcha in sententia contra Seuerum, Petrum & Zoaram in Synodo 5. Act.1. *Contempse-*
runt quidem Ecclesiam Romanam successorem Apostolorum, quæ sententiam contra ipsos protulit.

421 Petrus Hierosolymorum Episcopus in sententia sua contra Anthimum, quintæ Synodi Act.4. *De-*
positionis sententia in Anthimum venit, principata quidem ab Agapeto antiquæ Romæ Pontifice. (Et pòst.)
Consententiatiui sumus his, quæ bene formata sunt ab ipso Agapeto.

Aimoinus de Gestis Francorum lib.2. cap.17. *Augustæ petenti à Syluerio, vt reuocaret Anthimū in Se-*
dem Constantinopolitanam, Syluerius rescripsit: Augusta Domina, rem hanc nunquàm faciam, vt reuocem ho-
minem in damnata perfidia permanentem. Augusta igitur Bellisario præcipit, vt Syluerium in exilium agat.

422 Liberatus in Breuiario cap.22. *Cùm Syluerius Papa ob veræ fidei constantiam à Iustiniano cogeretur apud*
Pataram Lyciæ exulare, venerabilis Episcopus Pataræ venit ad Imperatorem, & iudicium Dei contestatus est de
tantæ Sedis Episcopi expulsione, multos esse dicens in hoc mundo Reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est su-
per Ecclesiam mundi totius, à sua Sede expulsus. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Syluerium iussit.
Quale hoc est Græci Episcopi, atque adeo Asiatici testimonium, quo inter vnius Pastoris Primatum su-
per Ecclesiam mundi totius, & multorum Regum in eodem mundo gubernacula, perspicuè distinxit.

Amator Episcopus ad Syluerium Papam: *Audiuimus, vos à Sede S. Petri iniuste pulsum. Quid putas de*
423 *nobis fieri, Pater summe, cùm de summo Pastore, & Vicario S. Petri talia fiunt?*

424 Iustinianus in Constitutione. 131. *Sancimus, vt Archiepiscopus Iustinianæ primæ patriæ nostræ in Prouin-*
cijs ipsi subiectis locum teneat Apostolicæ Sedis Romanæ secundùm ea, quæ Sanctus papa Vigilius constituit.

Vigilius Bellisarij, aut potius Theodoræ Augustæ factione ad hoc ordinatus Episcopus, vt Anthimū
restitueret, Synodumque Chalcedonensem abdicaret: iàm in Petri Cathedra constitutus, turpem spon-
sionem implere noluit. Cùm enim Theodora Augusta iuberet eum venire, & reuocare Anthimium in
pristini gradus honorem (authore Aimoino de gestis Franc. lib. 2. cap. 32.) *rescripsit: absit hoc à me, Do-*
mina Augusta. Prius locutus sum male & insipienter, nunc autem nullo modo tibi consentio, vt reuocem ho-
minem hæreticum & anathematizatum. Vnde Constantinopolim adductus, in faciem cæsus, ab Altari
auulsus, fune in collum iniecto, per vrbem circumducitur, ac pane & aqua in ergastulo nutritur.

Vigilium verò, propterea quòd Anthimum in Sedem Constantinopolitanam restituere nollet, in exi-
lium esse missum, præter Aimoinum, Pontificale Romanum attestatur. Itemque Paulus Diaconus in
vita Iustiniani, Marianus Scotus & Platina in vita Vigilij, Blondus Decadis. 1. lib. 6. Petrus De Nata-
libus lib.6. de vitis Sanctorum. cap. 12. Martinus Polonus in supputationibus temporum. Sabellicus En-
neadis 8. lib. 4. Quod ipsum ex Nicephoro colligi potest lib.17. cap. 26. Imò Gregorius Magnus, qui
vnà cum Vigilio Romæ vixit, & postea in eadem D. Petri Sede præfuit, de Vigilio sic scribit, lib. 2. in-
425 dict. 10. Epistol. 36. *Recordandæ memoriæ Vigilius Papa in vrbe Regia cōstitutus, contra Theodoram tūc Au-*
gustam & Acephalos, damnationis promulgauit sententiam. Vnde constat, minus rectè sensisse illos, qui (de-
prauato Liberati Diaconi Breuiario nitentes) Vigiliū dicunt in Anthimi restitutionem consensisse. Nec
enim cōdemnasset Vigilius Theodoram Augustam & Acephalos Eutychianistas, si Anthimum (& ipsum
Eutychianum) restituisset. Aut quomodo Anthimum restituit, qui Patronam & præcipuam fautricem
Anthimi Theodoram condemnauit?

Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus in Epist. ad Vigilium Papam, quæ habetur in fine 1. Col-
426 lationis 5. Synodi. 2. Tom. Cōcil. *Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, ideo festinantes vnitatem cō-*
seruare, ad Apostolicā Sedem V. Beatitudinis manifestum facimus, quòd seruamus fidem à Christo Apostolis tra-
ditam, & à S. Patribus maximè in S. 4. Synodis explanatam. Suscipimus & Epistolas Præsulum Romanæ Sedis
Apostolicæ. Et ideo petimus, præsidente nobis vestra Beatitudine, de tribus Capitulis quæri & conferri.

427 Vigilius Papa respondit Eutychio, ibid. *Annuimus, vt de tribus Capitulis, facto regulari conuentu me-*
dijs sacrosanctis Euangelijs collatio habeatur, & finis detur placitus Deo. Papa igitur assensit, vt Synodus quin-
ta celebretur, licet ipse noluerit interesse collationi, eò quod pauci Occidentis Episcopi adessent. Ade-
rat verò ex Africa *Primasius Bizacenæ Paraciæ Episcopus* (vt in Collat. 2. quintæ Synodi legitur) à quo
428 vbi postulatū est, vt Cōcilio interesset, ille dixit: *Papa non præsente, nō venio.* Hic est ille Primasius, qui te-
stimonium Apostoli attestantis, quòd *fides Romanorum annuntiatur in vniuerso mundo* (Rom. 1.) ad sua vs-
429 que tēpora verū fuisse demōstrat, ita scribens in ea D. Pauli verba: *Et verè vbiq; fides clara est Romanorū.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
483	46. S. Felix 2. Iunior, vocatus 3. Rom. sedit an. 8. m. 11. d. 8.	*Anastasius* a. 26. Eutychian.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Contra Chalcedonense verò Concilium etiam contumeliosis vocibus antlarunt, vt B. Vigilius Tridentinus refert in fine lib. 4. contra Eutychen. Quis aũt ignorat, Protestantibus quoque in more positum esse, vt tã veterum, quàm recentium Conciliorum Decreta pro nihilo habeant?

103. De hæresibus Priscillianistarũ.

De Trinitate.

a Cum Sabellio, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti vnam asserũt esse personã sub tribus vocabulis Leo Epist. 91.

De Processionibus ex Deo.

b Quasdã virtutes ex Deo procedere commenti sunt, quas ipse sua essentia præcesserit, & ita cum Ario senserat Patrem Filio priorem esse.

De Vnigenito.

c Vnigenitum ideo volebãt dici filiũ Dei, quòd solus esset natus ex Virgine.

De Incarnatione Christi.

d Natalem Christi nõ verè honorabant, ieiunantes eo, sicut & Dominico die, idq; quoniam cũ Marcione & Manichæo Christum non putabant verum hominem.

De anima humana.

e Animã hominis disserebant esse Diuinæ substantiæ.

De Angelis malis.

f Diabolũ nunquã fuisse bonũ, nec eius naturã opificiũ Dei esse: sed ipsum ex Chao emergentẽ, omnis mali esse substantiam.

De Matrimonio.

g Nuptias & procreationem nascentium perhorrescunt.

De corporibus humanis.

h Plasmationẽ humanorũ, corporũ Diaboli esse figmentũ, & ideo ea non resurgere.

De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Vigilius Martyr, Episcopus Tridẽtinus li. 5. contra Eutychen. *Nulli erit profectò ambiguum, istos hæreticos esse, qui sancti ac venerabilis Concilij Chalcedonensis Decreta respuunt, atq; contemnunt, tantorumq; Patrum religiosis constitutionibus audaci temeritate resistunt.*

a Leo in Epi. 91. c. 1. ad Turibium: *Alius est qui genuit, alius qui genitus est, alius de vtroq; processit, quia Vnitatem in Trinitate non eadem persona, sed eadem implet essentia.* Hæc Leo. Qui autem hoc non confitetur, ei Toletanum Concilium primum & Bracharense primum denunciat anathema, ca. 1.

b Leo ibidẽ. *Catholica Ecclesia detestatur istos, qui putant vnquam Deo id, quod eiusdẽ est essentiæ defuisse. quem sicut mutabilem, ita proficientem dicere, nefas est.*

c Leo ibid. c. 3. *Ista dicendo aut Christum negãt (vnà cum Samosateno & Photino) fuisse, antequã nasceretur ex Maria, aut alios ex summo patre progenitos volunt, quorum hic appelletur vnigenitus, quia vnus sit natus ex fœmina, cùm & de matre is natus sit, qui erat Deus verbum, & de Patre nemo sit genitus præter verbum.* Item c. 3. Bracarensis Concilij.

d Leo ibidem c. 4. *Natalem Christi secundùm susceptionem veri hominis Catholica Ecclesia veneratur, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis.*

e Leo c. 5. *Non intelligunt nihil se aliud dicere, quàm Deum esse mutabilẽ & ipsum perpeti quicquid potest natura eius (id est, animæ humanæ secundùm illos) inferri.* Bracar. c. 5.

f Leo c. 8. *Catholica fides omnium creaturarum bonam confitetur substantiam, & mali nullam esse naturam. Vnde & Diabolus bonus esset, nisi à summo bono, cui debuit adhærere, desciuisset. Ipsum autem malum non est substantia, sed pœna substantiæ.*

g Leo c. 7. *Coniugalem copulam detestantur, quia non est illic libertas turpitudinis, vbi & pudor matrimonij seruatur, & spes sobolis.* Bracar. c. 11.

h Leo c. 8. *Hoc immundissimum virus de Manicheæ impietatis specialiter fonte procedens, olim fides Catholica reprehendit atque damnauit.* Bracar. c. 13.

i Leo

Vigilius verò etsi ad Synodum ipse non accessit, tamen (vt Euagrius ait lib. 4. cap. 37.) *per literas Concilio consensit*: Et condemnauit tria capitula, id est, Theodorum Mopsuestiæ Episcopum, librosque eius, Theodoriti scripta contra Cyrillum, & Epistolam Ibæ ad Marim Persam scriptam. Imò *Rusticum & Sebastianum ex B. Petri authoritate* ob easdem hæreses à Diaconorum honore alienos decreuit, vt habetur in 7. Collat. 5. Synodi.

Præterea in eadem quinta Synodo etiam Origenis dogmata sunt damnata, vnde Cassiodorus cap. 1.
430 de Diuinis Lectionibus ait: *Origenem, licet tot Patrum oppugnet auctoritas, præsenti tamen tempore & à Vigilio viro beatissimo Papa, denuò constat esse damnatum.*

Arator Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus, cùm Acta Apostolica Hexametro carmine celebrasset,
431 opus suum Vigilio Pontifici Romano his verbis dedicauit: *Domino S. Beatissimo, Apostolico, & in toto orbe, primo omnium Sacerdotum Papæ Vigilio.*

Vigilius Papa in Epist. ad Eucherium. *Sancta Romana Ecclesia Petri merito, Domini voce consecrata, & Sanctorum Patrum authoritate roborata, Primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam summa Episcoporũ negotia, & iudicia, atq; querelæ, quàm & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad Caput semper referenda sunt.*

Idem Vigilius Papa Theodorum Cæsareæ in Cappadocia Episcopum, tùm quia in Ecclesia sua non
432 resedisset, tùm ob alia scelera condemnauit his verbis, quæ habentur in Tom. 2. Conciliorum. *Ex persona & auctoritate B. Petri Apostoli, cuius (licet exigui) nos locum gerimus, cum Datio Mediolanensi* (& alijs duodecim Episcopis) *Theodorum Cæsareæ ciuitatis quondam Episcopum hac sententiæ promulgatione, tam Sacerdotali honore & communione Catholica, quàm vel omni officio Episcopali seu potestate spoliatum esse decerni-*
433 *mus. Teq; Mennam Constantinopolitanæ ciuitatis Episcopum cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Episcopis ad tuam Diœcesim pertinentibus, sed & tuos Orientales, qui excessibus Theodori præbuistis assensum, tamdiu à sacra communione suspendimus, donec vnusquisq; vestrûm culpam apud nos propriam sua satisfactione diluerit.* De Theodori blasphemijs agitur apud Euagrium, lib. 4. c. 37. Mennam verò 4. Mensibus à communione exclusum, & posteà per Vigilium Papam ad communionem admissum esse, Nicephorus refert lib. 17. cap. 26.

Gregorius lib 7. Epist. 115. *Childebertus Francorum Rex, Catholicæ Religionis amore succensus, intra muros Arelatensis ciuitatis, Monasterium virorum, vt scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quædam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. Cuius ne voluntas vnquam duceretur in irritum, & ea, quæ pro quiete Monachorum disposita fuerant, turbarentur, quæq; contulit in iure Monasterij, epistolis suis Apostolica petijt au-*
434 *thoritate firmari: hoc quoq; suæ petitioni subiungens, vt eidem Monasterio tam in dispositione rerum, quàm in ordinatione Abbatis, quædam pariter priuilegia largirentur: Sciens quippe, eam Apostolicæ Sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent Decreto disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur. Vnde quia effectum & regia voluntas, & res valde desiderata poscebat, à Vigilio Romanæ Sedis Antistite ad Aurelium Arelatensem Episcopum scripta transmissa sunt, vbi omnia, quæ amplectendæ voluntatis studium deposcebat, Apostolicæ authoritatis libẽter annisu firmata sunt, quia difficultatẽ pati non potuit huiusmodi res petita.*

Metaphrastes in vita Gregorij Agrigentini Nouembris 23. *Theodoro Episcopo Agrigẽti* (quod oppidum
435 est in Sicilia) *vita functo, alij (vt fit) alium in Sede collocare studebant. Cumq; vnusquisq; designatum à se authoritate Pontificis firmari ratumq; fieri vellet, Romam ire perrexerunt, rem (vt moris est) Pontificis maximi arbitrio permissuri. Pontifex verò ex diuina reuelatione Gregorium, qui fuerat à nullo nominatus, Agrigentinis præfecit, eundemq; apud eum postea falsi criminis accusatum absoluit.* De hoc (opinor) Gregorio fit mẽtio apud Nicephorum lib. 17. cap. 27. & apud Gregorium Magnum lib. 2. Epist. 12. indict. 11.

Sub temporibus Agapeti, Siluerij ac Vigilij Papæ, Iustinianus Imperator, & eius in Imperio successores propter vrbem à Gothis liberatam, hoc iugum imposuerunt Romanis Pontificibus, vt eorum creatio firma & stabilis censeri non deberet, donec Imperatoris consensus accessisset: ob quem consensum obtinendum oportebat certam pecuniæ summam à nouo Pontifice exolui. De hoc onere imposito Gregorius Magnus in 4. Psal. Pœnitẽtiali conqueritur. Vbi de Simonis Magi hæresi disputans, & Symoniacam prauitatem siue in Imperatore Mauritio, seu in aliquo rege accusans: *Huius* (inquit) *erroris vesania concitauit aduersus Ecclesiam Dei, regiam, si fas est dicere, potestatem. Qui turpissimi lucri cupiditate illectus Ecclesiam Christi, quam Saluator noster voluit esse liberam, potestatis regiæ iura transcendens, facere cona-*
436 *tur ancillã, quantò melius foret sibi, Dominã suã esse cognoscere?* (Et pòst.) *In tantũ autẽ suæ temeritatem extẽdit vesaniæ, vt Caput omniũ Ecclesiarũ, Romanã Ecclesiã sibi vendicet, & in Domina gentiũ terrenæ ius potestatis vsurpet?* Dominam Gentium Gregorius paulò antè appellauerat totam quidem Christi Ecclesiam. Sed quia totius Ecclesiæ Caput Romæ in Petri Cathedra sedet: propterea *Romanam quoque Ecclesiam vocauit*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
492	50. S. Gelasius Valeri Episcopi filius, Apher, sedit an.4.m.8. d.19.	
496	51. Anastasius 2. Iunior, Petri filius, Roma. sedit an.1. m.11.d. 24.	
498	52. S. Symmachus Fortunati filius, Sardus, sed.a.15. m.7.d.28.	
514	53. S. Hormisda Iusti filius, Frusinonius Campanus, sedit an.9. m.o.d.17.	*Iustinus* 1. *an.*8.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

De filiis promissionis.

i Filios promisſionis ex mulieribus natos, ſed ex Spiritu Sancto dicunt eſſe conceptos, ne illa ſoboles, quæ de carnis ſemine naſcitur, ad Dei conditionē pertinere videatur. § Caluiniſtæ verò etiā filios promiſsionis eos volunt eſſe, qui naſcuntur ex baptizatis parentibus, etiamſi filij moriantur ante baptiſmum.

De animarum origine & præexistentia.

k Animas ob peccatum in cœleſtibus cōmiſſum ad inferiora delapſas corporibus fuiſſe incluſas, prout in aërias poteſtates vel duriores, vel mitiores incidiſsēt: & fatalibus ſtellis tā corpora, quā animas hominum aſtringi.

De Canone Scripturarum.

l Corruptiſsimos codices ſuos pro Canonicis vindicabant.

m Dicticinij libros pro Canonicis habuerunt, quos ille poſteà correctus reuocauit. Eodem modo Sacramentarij horum tēporum verbis Berengarij vtuntur, quæ ipſe correctus nō ſemel reuocauit.

De sectis Nestorianorum & Eutychianorum.

a Eutychiani (ſub quorum etiā noīe cōprehendēdos puto quoſdam, qui etiam erāt Neſtoriani) in duodecim ſectas diſſecti ſunt, vt author eſt Nicephorus lib.18. c.45. Qui non eadē omnes ætate, verùm ex eadem malæ arboris radice orti, varijs nominibus appellati ſunt, Ægyptij, Schematici, Theodoſiani, Monophyſitæ Acephali, Trotinianiſtæ, Tritheitæ, Theopaſchitæ, Barſaniani, Chryſtolytæ, Iacobitæ, Iulianiſtæ, Seueritæ, Armenij, Aptharto docitæ, Cōtobalditæ, Angelitæ, Tetraditæ, Cononitæ, Gainitæ, Cazizarij, de quorum præcipuis ſectis

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

i Leo c.9. *Catholica fides omnem hominē in corporis animæq́. ſubſtantiam à Cōditore vniuerſitatis formari, atq. animari intra materna viſcera, confitetur, manente quidem illo peccati mortalitatisq́. cōtagio, quod in prolē à primo parēte tranſcurrit, ſed regenerationis ſacramento ſubueniente, quo per Spiritum ſanctum promiſsionis filij renaſcuntur, non in vtero carnis, ſed in virtute Baptiſmatis.* Et ca.10. *Nemo poteſt à conditione veteris hominis liberari, niſi per Sacramentum Baptiſmatis Chriſti.*

k Leo c.10. *Catholica fides conſtanter prædicat, animas, priuſquàm ſuis inſpirarētur corporibus, non fuiſſe, nec ab vllo incorporari, niſi ab opifice Deo, qui & ipſarum eſt Creator, & corporum. Quid hîc agunt curſus ſyderum, quid figmenta fatorum? Eccleſia, quæ corpus eſt Chriſti, nihil de mundi inæqualitatibus metuit, quæ nihil de bonis corporalibus concupiſcit.* Idem argumentum perſequitur, c.11. 12.13.14. Et Bracarenſe Concilium cap.9.

l Leo c.15. *Sacerdotali diligentia prouidendū eſt, vt falſati codices in nullo vſu lectionis habeantur. Apocryphæ ſcripturæ ſub nominibus Apoſtolorum habentes ſeminarium falſitatum ignibus concremandæ ſunt.*

m Leo c.16. *Inter Catholicos non cenſeatur, quiſquis vtitur Scripturis non ab Eccleſia ſolùmodo Catholica, ſed etiam à ſuo authore damnatis.* Bracar. cap.7.

Deniq; Leo c.17. ait: *Habeatur inter vo* (id eſt, inter Hiſpaniarum Eccleſias) *Epiſcopale Conciliū & ad eum locum, qui omnibus opportunus ſit, vicinarum Prouinciarum conueniant Sacerdotes, vt ſecundùm ea, quæ ad tuum conſultum reſpondimus, pleniſsimo diſquiratur examine, an ſint aliqui inter Epiſcopos, qui huius hæreſeos contagio polluantur, à communione ſine dubio ſeparandi, ſi nefandiſsimā ſectam per omnium ſenſuum prauitatis damnare noluerint.*

a Fulgentius lib.3. ad Moninium. *Sic totum cōfundunt, qui à veritate diſſentiūt. Ecce, quibus adinuentionibus fides veritas impugnatur. Sed quibuslibet arietibus Eccleſiam Sanctam hæretici quatere nitantur, certi ſumus de Domino Deo noſtro, quoniam ciuitatem ſupra montem conſtitutam ſubuertere non valebunt. Imò ſeipſos prorſus ſubuertunt & exterminant.* Gregorius Magnus lib 7. Indict.1. Epi 3. *Magna omnipotētis Dei eſt gratia, quòd in ipſis, qui à S. Eccleſiæ doctrina diuiſi ſunt,*

DDD *vnitas*

vocauit Dominam gentium, honorem qui toti corpori debetur, præcipuo corporis membro, nempe capiti præcipuè tribuens. In his autem verbis nihil dubito, Gregorium de illa pecunia conquestum esse, quã Imperatores Græci nuper cœperant à Pontifice Romano exigere, vt in Sede ab ipsis pacificè cõfirmaretur. Huius enim pecuniæ nõ quidẽ coactã ex Pontificis parte solutionẽ, sed auarã ex parte Imperatoris exactionẽ, Simoniæ speciem habere innuit. Et hoc est, quod Paulus Diaconus in vita Mauritij dicit, *Pelagiũ Romanæ Ecclesiæ Pontificẽ abſq; iuſsione Principis ordinatum esse, eò quòd Langobardi Romam per circuitum obsiderẽt, ne poßit quisquàm à Roma progredi.* Ante Iustiniani verò tẽpora nunquã fit mentio (quod aut sciam, aut audiuerim) de confirmatione Imperatorum expectanda. Huc etiam spectat, quod Aimoinus lib. 2. de gestis Francorum ait c. 16. *Syluerius eleuatus est à tyranno Theodoro, qui apud Gothos regnũ arripuerat, sine deliberatione Decreti Imperialis.* Cùm enim Gothi essent hostes Imperatorum: quos Græci oppresserant tributis, eos Gothi releuabant, vt Romanorum beneuolentiam sibi conciliarent. Vnde idem Aimoinus de B. Gregorij electione ad Pontificatũ agens, lib. 3. cap. 74. ait. *Non enim licebat tunc temporis ad Pontificatum promoueri absque iuſsione Principis Constantinopolitani.* Ecce, ad id tẽporis & ad *Principem Constantinopolitanum* hoc totum restringit. Non enim hoc oneris antea imposuerant Ecclesiæ ne tyranni quidem ipsi, nedum cæteri Christiani Imperatores Occidentis. Quod ideo notandum duxi, quia nonnulli cùm vident, his diebus & sequentibus aliquot seculis, mentionem Imperialis assensus in Pontificis Romani electione fieri, putant nullum olim Pontificem electum fuisse, cuius electioni Cæsares nõ debuerint assentire. quod secùs se habet.

437 Concilium Aurelianense 4. Can. 1. *Quoties aliquid de solennitate Paschatis dubitatur, inquisita vel agnita per Metropolitanos à Sede Apostolica sacra constitutio teneatur.*

Turonica Synodus 2. Can. 21. post Decretum Innocentij Papæ recitatum. *Quis* (inquit) *Sacerdotum*
438 *contra Decreta talia, quæ à Sede Apostolica processerunt, agere præsumat? Et quorum authorum valere poßit prædicatio, nisi quos Sedes Apostolica semper intromisit? Et Patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum præcepit authoritas.*

Turonica Synodus 3. Can. 1. Sectas Eutychis & Nestorij, *quas Sedes Apostolica sancta condemnat, cum suis authoribus & sectatoribus execramur.*

439 Longobardi ad Iustinianum (vt refert Procopius lib. 3. de bello Gothico) sic loquuntur: *Nos cum Romanis de vera iustitia Diuinoq; cultu eadem semper & rectè sensimus. Gepedes verò, vt Arianæ hæreseos*
440 *sectatores, nulla vobiscum in re conuenient.* Ijdem ergo Romani sunt, qui & Catholici: omnes autem hæretici, cùm de fide agitur, minimè sunt Romani.

Gregorius lib. 12. post Epist. 31. *Testatur, Dominum Papam Ioannem comitante Illustrium Regum Clem-*
441 *tia Clotary & Sigeberti, sub Anathematis vinculo Priuilegia quædam Monasterio S. Medardi in Gallia concesisse.* Quæ res docet, in Gallia etiam ab ipsis Regibus authoritatem Sedis Romanæ agnitã vsque eò esse, vt ea firmißimè stabilita iudicarent, quæ Romani Episcopi sanciuissent.

442 Pelagius in Episto. ad Episcopos in Synodum illicitè conuenientes Constantinopoli: *Nec vnquàm Romana Sedes, quæ instituente Domino, Caput est omnium Ecclesiarum, Priuilegijs suis vsquàm careat.*

Gregorius lib. 3. Dialog. c. 31. Richaredus ab Arianæ hæreseos prauitate conuersus, totam Visigotho-
443 rum gentem ad veram perduxit fidem. Sub hoc Rege Episcopi Hispaniarum ante omnia sic decreuerunt, Toletani Concilij tertij cap. 1. *Permaneat in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & Synodicæ Sanctorum Præsulum Romanorum Epistolæ.* Initium ergo instauratæ fidei Catholicæ in Hispanijs à Conciliorum statutis & Synodicis Romanorum Epistolis petitur. Quas Epistolas certum est, & nõ minus olim ab Arianis, quàm nunc à Lutheranis contemptas fuisse, & semper à Catholicis magno in pretio habitas esse.

Gregorius lib. 4. Epist. 36. *Ante hos annos octo Sanctæ memoriæ Decessoris mei Pelagij tempore, frater & Coëpiscopus noster in Constantinopolitana vrbe ex causa alia occasionem quærens, Synodum fecit, in qua se vniuersalem appellare conatus est. Quod mox idem Decessor meus vt agnouit, directis literis ex authoritate Sancti*
444 *Petri Apostoli, eiusdem Synodi acta cassauit.* Gregorius igitur Magnus iudicauit, illam Synodũ ratam non esse, quam Romana Sedes non approbat. Sed nunc audiamus verba illius Epistolæ, in qua Pelagius Prædecessor Gregorij Synodum illam Constantinopolitanam irritam reddidit.

Vniuersis (inquit) *Episcopis illegitimè conuocatis Pelagius. Relatum est ad Apostolicam Sedem, Ioannem Cõ-*
445 *stantinopolitanum Episcopum vniuersalem se scribere, vosq; ex hac sua præsumptione ad Synodum conuocare generalem, cùm generalium Synodorum cõuocandi authoritas Apostolicæ sedi B. Petri singulari Priuilegio sit tradita, & nulla vnquàm Synodus rata legatur, quæ Apostolica authoritate non fuerit fulta. Quapropter, quicquid in*
446 *prædicto vestro conuenticulo (quia Synodus taliter præsumpta, esse non potuit) statuistis, ex authoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, qua Beato Petro potestatem ligandi atque soluendi, ipse*

Saluator

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
523	54. S. Ioannes Constantij filius, Tuscus sedit an.2. m.9.d.16.	
526	55. S. Felix 3. dictus 4. Castorij fili⁹, Sãnis sedit an. 4. m.2.d.18.	
530	56. Bonifaci⁹ Iunior Sigeuultes filius, Roma. sedit an.1.d.2.	*Iustinian⁹ an.40*
532	57. Ioannes Iunior, Mercurius, Proiecti filius, Rom. sedit an.2. m.4.d.6.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sectis agetur posteà sigillatim.

De secta Pacificantium seu tepidorum in rebus fidei.

a Zeno Imperator per edictũ, quod Henoticum seu Pacificatorium appellauit, id egit, vt tùm Catholici de fidei veritate, tùm hæretici Eutychiani de sua vanitate nonnihil cedentes, vnitatem quandam & pacem imaginariam amplecterentur. Nam vt vnà cum Catholicis Eutychi anathema indixit, sic decisionem Synodi Chalcedonensis vnà cum hæreticis pardonensis vnà cum hæreticis par- ui facere videbatur. Vnde cõsecutum est; vt singuli Ecclesiarũ Præsides pro suo arbitratu in ea re agerent. Euagrius lib.3. c.14. Anastasius verò Imperator imaginariam Zenonis pacem cõsectatus est, adeò vt Chalcedonẽse Concilium neq; palam in Ecclesijs prædicaretur, neq; reijceretur ab omnibus. Euagr.lib.3. cap.30.

104. De Theopaschitis.

b Petrus Cnaphe⁹ (id est fullo) Pseudoëpiscopus Antiochenus, præter Eutychianam hæresim, illud nouo more in Ecclesiã introduxit, vt in Trisagio (*Sanctus Deus, sanctus fortis, S. & immortalis*) adderetur: *Qui crucifixus est pro nobis.* Nicephor.lib.15.ca.28. Vnde hæresis Theopaschitarum orta est.

Idem Petrus, cùm Xenaiam nondum baptizatum creasset Episcopum, dicebat, consecrationem sufficere ei pro baptismo. Nicephor.lib.16.c.27.

165. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

vnitas non est; quoniam omne regnũ in se diuisum nõ stabit. Et sancta Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum hæreticorum quæstionibus impugnatur.

a Theodor. Lector, li.2. Collectaneorũ. *Cùm omnes, vt fertur, alij* Patriarchæ *conciliationẽ Zenonis approbarẽt: solus Felix Romanus illi nõ communicauit.* Hæc ille. Porrò sub noĩe Felicis Episcopi Romani, tùm oẽs Occidentis Episcopi, tùm alij etiã Oriẽtis Episcopi cũ eo cõmunicãtes cõprehendũtur. Nã Euagrius li.3.c.30. ait: *Nonulli Præsides Ecclesiarũ Decretis in Chalcedonensi Cõcilio editis firmè & cõstanter adhæserunt, vt ne syllabã de rebus in illo definitis remittere, imò verò ne literæ mutationẽ admittere voluerint. Quinetiam ab illis, qui eiusdẽ Decreta repudiabãt magna cum animi cõfidentia refugerũt, recusarũtq; penitus cũ illis cõmunicare.* Et pòst: *Episcopi Occidẽtis et Lybiæ cũ Orientalibus reduci nõ poterant.* Itẽq; Nicepho li.16.c. 27. *Occidentales nõ aliter cõmunicare cũ Oriente voluerũt, quàm si Nestoriũ, Eutychetẽ, Dioscorũ, Petrũ Moggũ & Acatium anathemati subijceret.* Vnde etiã ait, Alexandriã, Ægyptũ & Lybiã cœpisse dissidere. § Salus igitur fidei Christianæ semper à Romana Ecclesia potissimùm pependit, cui oẽs ferè Occidentales Episcopi, & optimi etiã quiq; ex Orientalibus adhæserunt, vti constat fecisse hoc tẽpore *Macedoniũ Constantinopolis, Flauianũ, & posteà Calandionem Antiochiæ, Iulianũ Bostri, Petrũ Damasci, & Episcopos omnes, qui Ecclesiæ parebãt Apameæ.* Euagrius lib.3.c.33. Fulgẽtius de Mysterio Mediatoris paulò post principiũ. *Apud Christianos penè idem est, si lem nolle asserere, quod negare.*

b Felix Episc. Rom. in Epist. ad Petrum Cnapheũ. *Quoniã nõ statuisti creatore veritat, & iteris nostris contra te scriptus, nunc incepi sentẽtiare contra te, imò ille, qui est vertex omniũ pastoraliũ Sediũ, Apostolorũ optimus Petrus, à cuius immaculata fide valde declinasti. Quandoq; enim dicis, Trinitatẽ propter nos crucifixã, nõ Christi: quãdoq; immortalẽ spiritũ, Manichæizans: quandoq; Patrẽ, Filiũ, et Spiritũ sanctũ, Sabellianizãs simul cõiungis: Trinitatẽ negã, in qua baptizamur, & credim⁹, & confitemur. Tã impiũ fuimus fingentes, alienos putauim⁹ ab orthodoxa fide, et à cõmunione Dñi ac nostri gloriosi prædecessoris Petri, q Claues regni à Saluatore nostro recepit.*

 a Theo-

Saluator dedit, quæ etiam potestas in successoribus eius indubitanter transiuit, præcipio omnia, quæ ibi statuistis, & vana & cassata esse, ita vt deinceps nunquàm appareant, nec ventilentur. (Et pòst.)

447 *Prædecessores verò Ioannis, & ipse Ioannes non semel, sed sæpissimè Epistolas atque libellos propria manu subscriptas sanctis Antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, nihil vnquàm proteruè contra Apostolicam Sedem agere, nec de illius, aut aliorum priuilegijs quicquàm vsurpare. Qui hactenus in archiuo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sub sigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri.* (Et pòst.) *Nullus Patriarcharum profano* (vniuersalis) *vocabulo vnquàm vtatur, quia si summus* Patriarcha *vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.*

Perspicuè constat ex huius Epistolæ, itemq; ex Gregorij Magni verbis in vnum collatis, eos hac mẽte fuisse, vt neque vllum Patriarcham, nedum Episcopum, vellent Vniuersalem appellari: & tamẽ interim crederent, Pontificem Romanum Christi Vicarium, totiusque militantis Ecclesiæ Caput ac summum Iudicem esse. Itaque ineptè arguunt, qui Pontificis Romani potestatem ab ijs negari putant, qui negãt, aliquem appellandum esse vniuersalem Patriarcham aut Episcopum. Quia ex eo, quod agitur constat, non omnem verbi significationem, sed potius illam reijci & damnari, quæ meritò in inuidiam trahi posset. *Vniuersalis* enim ab vniuerso nomen sortitur. Vniuersum autem tùm continet in se vim & potestatẽ eius, quod vnum est, tùm aliud quiddam præterea significat. Iam, Ruffino auctore in symbolo ad Laurẽtium, *vnus vel numero dicitur, vel vniuersitate: numero, vt vnus homo, tanquam vnus inter multos: vniuersitate, vt vnus Sol, vel vnus Deus, tanquam vnus in vniuerso, qui propterea* (inquit) *vnus dicitur, quòd alius non sit.*

Quibus ita constitutis, qui se vniuersalem Episcopum aut Patriarcham nominat, cùm non tantùm dicat, se vnum Episcopum è multis esse, verùm etiam aliud quidpiam, quod ad vniuersitatem referatur, in vniuersalis nomine præ se ferat: videndum est, quidnam aliud id esse queat. Ac proprijssimè quidam non est aliud Episcopus vniuersalis, quàm Episcopus vnus in vniuersa Ecclesia. Quod siue intelligatur de tota Ecclesia ab initio mundi vsque ad finem, seu de illa tota, quæ simul in terris agit: *solus Christus propriè vniuersalis est Episcopus*, quia nullus in eodem ordine cum illo, aliquo modo est. Vnde Tertullianus in lib. 4. aduersus Marcionem ita scribit. *Homo verbo Dei emaculatus offerre debet orationem, & gratiarum actionem Deo apud Ecclesiam per Christum Iesum Catholicum Patris Sacerdotem.* Hoc autem est vniuersalis Latinè, quod Catholicus Græcè. Catholicus ergo Patris vel Episcopus, vel Sacerdos propriè solus Christus est. Cæterùm si nomen vniuersalis non tam accuratè vrgebitur, sed abusiue (vt verba ferè solent) accipietur: iam vniuersalis Episcopus erit, non quidem qui vnus, sed tamen qui primus Episcopus est in vniuerso mundo. Nam quod in vnoquoque genere primum est, quia etiam idem solet vnum esse: fit interdum, vt vnius atque vniuersalis nomine præcipuum illud & primum alicuius multitudinis membrũ intelligatur. Itaque cùm Pacianus in Epist. 1. ad Sympronianum, de Catholico nomine disputans, rationi consentaneum esse ostenderet, *vt inter diuersas hæreses plebs Apostolica certum nomen retineret, quo nomine incorrupti populi vnitas distingueretur: Nónne* (inquit) *appellatione propria decuit Caput principale signari?* Caput Principale, vniuersalem Ecclesiam appellat, ex qua sectæ aliæ sub appellationibus auctorum suorum exierint. Caput ergo principale potest etiam in suo genere dici Catholicum, & Vniuersale. Atque in eo sensu dicimus Magnum Leonem Pontificem Romanum ab vniuersali Synodo Chalcedonẽsi appellatum esse *Vniuersalem Episcopum*. Sicuti Gregorius Magnus testatur lib. 4. Epist. 32. 36. & 38. Sed cùm Episcopus Constantinopolitanus vniuersalis nomen non ita sibi arrogasset, velut qui primus in tota Ecclesia esset (nam vt Gregorius testatur lib. 7. Epist. 64. seipsum dicebat Sedi Apostolicæ subijci) quid superest, quod intelligatur dixisse, nisi se solum in tota Ecclesia Episcopum esse? Volebat quidẽ (vt puto) per eam appellationẽm seipsum Episcopo Romano parem facere. Sed cùm rem ab initio non succedere animaduerteret: nomine retento, ad tempus à re abstinuit. Vtcunque illud sit, tam Pelagius, quàm Gregorius Magnus ei opponunt idipsum, quod in verbo vniuersalis propriè intelligi poterat: videlicet, quòd tanquam vnicus Episcopus & Patriarcha præesse voluerit, in quo tamen sensu nec ipse Romanus Pontifex potest vniuersalis dici. Quia licet primus Episcopus & Patriarcha sit, tamen solus Episcopus aut Patriarcha non est sed gradus Episcopalis seu Patriarchalis illi cum omnibus Patriarchis aut Episcopis ex æquo est communis.

Porrò quòd tã Pelagius, quàm Gregorius ita verbũ hoc intellexerint, apparet ex ipsorũ scriptis. Nam Gregorius ait lib. 4. Epist. 38. *Vt despectis fratribus Episcopus appetas solus vocari.* (Et pòst.) *Ne si sibi Pontificatus gradu gloriam singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur.* Ecce in Potificatus gradu gloria ista singularitatis non est quærenda velut vnus omnium loco sit Episcopus. & Ep. 36. *Si vnus Patriarcha vniuersalis dicitur,* Patriarcharum *nomen cæteris derogatur.*

Dicet

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
534	58. S. Agapetus Gordiani filius, sedit an.11.d. 29.	*Iustinian⁹.*
535	59. S. Syluerius Hormisdæ Papæ filius Campanus, sedit an. 1. m.10.d.7.	
537	60. Vigilius. Quinta Synodus œcumenica Constantinopoli celebrata est contra Theodoriti scripta in Cyrillū, Theodorum Mopsuestiæ, & Epistolam Ibæ, denique contra Origenem.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

105. De Iconomachis.

[a] Xenaias Persa nōdum Baptizatus,& tamen pro Episcopo se gerens, primus vocē illam euomuit, Christi & Sanctorum imagines non esse venerandas. Niceph.lib.16.cap.27.

106. De Acephalis.

[b] Acephali Eutychianā hæresim defendunt, hoc est, vnam in Christo naturā: non inde appellati, quòd capite aut certo authore suæ sectæ careant(cùm Seuerus Antiochiæ Episcopus eorū Dux fuerit) verùm aut quia Seuerus ipse ἀκέφαλος est dictus, authore Nicephoro lib. 16.c.27. aut quia post mortē Seueri, aut Episcoporum, qui ab initio illi adhæserant, isti hæretici non viuebant sub aliquibus Episcopis, quos instar capitū in Ecclesiasticis ministerijs haberent, quod ipsum etiā Nicephorus illis euenisse testatur li.18.c.45. Hoc autē posteriore modo Protestātes etiam Acephali sunt, quia Episcopos à successoribus Apostolorum ritè consecratos non habent, qui Sacramenta Ecclesiastica illis ministrent.

107. De Christolytis.

[c] Dicebant, Christi corpore & animo apud inferos relicto, eum ascendisse in cœlos cum sola Diuinitate. Damasc. Hær.93.

108. De Agnoitis.

[d] Agnoitæ(quorum Dux Themistius Diaconus Alexandrinus erat) dicebant, Christum ignorare diem iudicij, quia scriptum sit: De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Theodoretus in historia Sanctorum Patrum cap.26. *Aiunt Romæ, quæ est longè maxima, Simeonem adeò fuisse omnium ore celebratum, vt in officinarū omnibus vestibulis & porticibus, ei paruas posuerint imagines, hinc sibi præsidium & tutelam parantes.*

[b] Ioannes Maxentius contra Acephalos elegantem libellum scripsit. Item Hierosolymitani, Antiocheni, & Secundæ Syriæ Clerici, in supplicatione ad Iustinum Imperatorem porrecta, *Eutychianistas, & Acephalos (inquiunt) toto animo odientes, anathematizamus.* Vigilius etiam Episcopus Romanus Constantinopoli agens, *contra Acephalos damnationis promulgauit sententiam, vt author est Gregorius Magnus* lib. 2. Indict.10. Epist.36. Fulgentius in sermone de confessoribus. *Apostolus Episcopos dispensatores esse ostendens, ait: oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem.* § Qui ergo Episcopos non habent, qui Sacramenta Ecclesiastica illis dispensent, vera Christi Ecclesia esse non possunt Contra Seuerum Leontius Byzantius scripsit. vt Euthymius testatur in 2. parte Panopliæ. Tit.15.

[c] Vigilius lib. 2. contra Eutychen. *Iure dicimus, Christum in sepulchro*(per triduum)*iacuisse, sed in sola carne, Christum non derelictū in inferno, sed in sola anima.* Et lib.1. *Post resurrectionem ad demonstrandam sui corporis veritatē & comedit, & bibit, & contrectandum se Discipulis obtulit, dicens: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Postea verò quàm cælos ascendit, quid facit nomen filij hominis, si non erat ibi natura humanitatis? Dicit enim, cùm venerit filius hominis in gloria Patris sui. Secundùm quam filij hominis naturam iuxta Ioannis Apostoli verba, ipse interpellat pro peccatis nostris: secundùm Deitatem enim, aduocati aut Sacerdotij officio non fungitur.*

[d] Eulogius Patriarcha Alexandrinus contra Agnoitas scripsit, librumque suum ad Gregorium Papam misit, qui lib.8. Indict.3. Epist.42. respondet, *ita doctrinā Eulogij per omnia Latinis Patribus concordare, vt in diuersis linguis spiritus non fuerit diuersus.* Eulogius autē dixerat, illud Euangelij(de die illo filius nescit) *non ad filium, iuxta hoc quod Caput est, sed iuxta corpus eius,* quod

Dicet aliquis, Episcopum Constantinopolitanum nihil tale cogitasse. Sit ita. Sed nomen, quod vsurpabat, ad eam cogitationem alios ducebat. Vnde nō tam vsurpantis mens, quàm inuidia vocabuli meritò spectatur. Vniuersalis enim cùm ab vniuersitate dicatur: si quis Episcopus vniuersalis dicitur in vniuerso terrarū orbe, is vnicus Episcopus, atque eodem tempore nullus alius esse Episcopus intelligitur. Qui ergo cùm sit, & ab omnibus habeatur vnus Episcopus ex multis, tamen præterea nominat se Vniuersalem: is non tantùm dicit, se vnum esse numero (nam hoc illi nemo vnquam negauit) verùm etiam se vnū esse vniuersitate. Ex quo sequitur, eum vi ipsius verbi dicere, quòd ipse sit solus Episcopus. Qui sensus quoniam offendit pias mentes, ne vocabulum quidem ipsum permitti debet, ne hoc aliquis appetere putetur, quod eo nomine significatur, quo vti non timet. Aliud enim est primus Apostolus, quod fuit Petrus, aliud vniuersalis, quod ille nunquàm dicitur fuisse.

Hic verò insignis Magdeburgensium, an inscitia, an impudentia, prætermitti non potest: qui in Centuria 5. cap. 9. pag. 868. vel stultè putant, vel impudenter fingunt, in tertia Synodo Carthaginensi cautum esse, ne Pontifex Romanus appellaretur Vniuersalis. Quid enim attinuit ad Africanos, hoc est, ad inferioris gradus Episcopos (hoc enim ipsi de se fatentur) de Pontificis Romani appellationibus statuere? Res verò sic se habet. Gratianus cùm in 99. Distinct. dixisset, in tertia Synodo Carthaginensi cautum esse, *ne primæ Sedis Episcopus appellaretur Summus Sacerdos, aut Princeps Sacerdotum* (quia verè nullus in Africa Episcopus hoc erat, sed tantùm Episcopus Romanus verè fuit summus Sacerdos, & Princeps eorum, qui suo tempore in terris degebant Sacerdotum) inde voluit Gratianus ad tale nomē transire, quod nec ipsi Episcopo Romano verè competeret. Itaque non tertiæ Synodi, sed Gratiani verba illa sunt *Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur*: adeo vt nec in Græcis exemplaribus, nec in Latinis ea verba vnquàm Synodo tertiæ attributa fuerint: sed eius tituli tertiæ partis ad duas præcedentes, Gratiano authore continuatio quædam sunt per modum incrementi. Quod nec Glossa illic ignorauit, nec Typographus: nec ego Magdeburgēses puto tā stupidos fuisse, vt id ignorare possent: verùm diabolicam in illis malitiam & video sæpè, & nunc iure accuso, vt alij ab illorum imposturis sibi caueant. Nihil quippe agunt syncerè aut fide bona. Vnde sæpe nec authorum suorum verba proferunt, sed rem ipsi mendacissimè narrant, atque inde propositum suum concludunt, id quod in historia sextæ Carthaginensis Synodi passim faciunt. Sed de Vniuersalis appellatione hæc sint satis. Plura si quis expetat, habet doctissimam Remundi Rufi ea de re disputationem, in defensione pro Pontifice Maximo contra Molinæum. Vbi cùm tres causas reddidisset, cur vniuersalis Episcopi nomen Pelagio & Gregorio displicuisset: præclarè ex omni antiquitatis memoria repetijt, maximos quosque Imperatores id cici recusasse, quod & esse, & credi vellent. Quinimò & Paulum Apostolum, qui & haberi, & esse voluit omnium seruus, quiq; ob eandem causam inanes nouarum appellationum titulos nunquàm æquo animo tulisset: acriter tamen pugnasse pro Apostolatus sui potestate, quam Dominus ei dedisset in ædificationem, & non in destructionem. Quod idem Pelagium & Gregorium Pontifices tùm in recusanda Episcopi vniuersalis appellatione, tùm in propugnanda Sedis Apostolicæ, quam regebant, dignitate vno consensu fecisse contendimus.

Gregorij Magni fides & sententia de Romanæ Ecclesiæ Primatu.

Gregorium Magnum, licet ob declinandam ambigui vocabuli inuidiam, Vniuersalis Episcopus aut Patriarcha dici noluerit, Primatum tamen supra omnes Episcopos & Christianos totius militantis Ecclesiæ, tam verbo sibi debitum agnouisse, quàm rebus ipsis & factis per annos tredecim exercuisse, nunc planum faciam.

1. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Italiæ.

Libro Primo, Indict. 9. Epist. 16. Iuxta Christianissimi & Serenissimi rerum Domini iussionem *ad B.*
448 *Petri Apostoli limina cum suis sequacibus venire Aquileiensem Episcopum iubet, vt in Synodo, quod iustum est, iudicetur.*

449 Epist. 19. *Episcopus Cumanus solenniter electus ad nos sacrandus occurrat.*

450 Epist. 22. Ioannem *Episcopum Rauennatem* monet, *vt grauiora quæque ad Sedem Apostolicam referat.*

451 Epist. 1. *Vnit Cumanam atque Misitanam Ecclesias ex sua authoritate.*

452 Lib. 2. Epist. 1. Indict. 11. Scholastico Campaniæ Iudici iniunxit, vt *peruersitatem in Paulum Episcopum commissam, districta emendatione corrigeret.*

453 Epist. 15. Hortatur Neapolitanos, *vt eligant Episcopum, qui Romæ ordinetur.*

454 Epist. 20. *Vnit Ecclesiam S. Anthemij Numentano Episcopo.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	60. Vigilius Ioannis Cõsularis viri filius Romanus. Sedit an 17. m. 6. d. 26.	
		Idem Iustinian' regnauit an. 40
555	61. Pelagius Ioannis Vicariani filius, Roman. sed. an 4. mẽ. 10. d. 28.	
	62. Ioãnes Catelinius Anastasij illustris filius Romanus, sed. an. 12. m 11. d. 19	Iustinus Secũdus an. 11.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sit: De die illo, vel hora nemo scit, neque Angeli in cœlo, neq; Filius, nisi Pater. Marci 13. Nicephorus hunc Themistium Philosophum fuisse putat, qui sub Valente Imperatore floruerit. Verùm rectius sensisse credo Liberatum, qui in Breuiario ca. 19. eum asserit fuisse Diaconum Timothei Alexandrini Episcopi. Nam de Agnoitis sub Valente nihil vnquàm legi.

109. De Aphthartodocitis.

[a] Aphthartodocitæ (ramusculus quidam Eutychis) asserebãt, Christi corpus ab ipsa conceptione nulli obnoxium fuisse internecioni, neque affectionum illarum, quæ naturaliter absque vlla reprehensione insitæ sunt, particeps fuisse: cuius hæreseω̃s duces Iulianus Halicarnasseus, & Gaianus Alexandrinus fuerunt. Damascenus in lib. de centum hæresibus. Eãdem verò hæresim Iustinianus edicto promulgare in animo habuit. Euagrius lib. 4. cap. 38.

110. De Monophysitis.

[b] Monophysitæ Eutychianorũ portio vnam compositam naturam in Christo statuũt: ex Diuinitate videlicet, atque ex humanitate.

111. De hæresi circa resurrectionem carnis.

[c] Quidam Presbyter Ecclesiæ Turonensis in Gallia dicebat, non esse futuram nostræ carnis resurrectionẽ. Apud Gregoriũ Turonens. lib. 10. Num. 13. quia in Psalmis dicitur, quòd non resurgent impij in iudicio.

112. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

quod nos sumus, esse referendũ. Addit verò Gregorius ex Augustini sensu, *Deum aliquando loqui more humano, vt dicat se scire, quod scire nos facit, vel nescire, quod nos nõ facit scire. Vnde* (inquit Gregorius) *subtilius intelligi potest, quòd incarnatus Vnigenitus in natura quidem humanitatis nouit diem & horam iudicij, sed tamen hunc nõ ex natura humanitatis nouit, quia diem & horam iudicij, non nisi per Deitatis suæ potentiam nouit.* Et pòst: *Quisquis Nestorianus non est, Agnoita esse nullatenus potest. Nam qui ipsam Dei sapiẽtiam fatetur incarnatam: qua mente valet dicere, esse aliquid quod Dei sapientia ignoret? Omnia per ipsum facta sunt, et omnia dedit ei Pater in manus. Si omnia: proculdubiò etiam diẽ iudicij & horam.*

[a] Fulgentius in sermone de duplici natiuitatẽ Christi. *Vnigenitus Deus sicut pro nobis dignatus est nasci, sic pro nobis secundùm carnem dignatus est mori. Conceptus in vtero, factus est particeps mortis nostræ.*

Anastasius Antiochiæ Patriarcha per literas suas Iustiniano contradixit, ostendens *diuinos Apostolos confessos esse, atque adeo tradidisse, corpus Domini internectoni obnoxium esse, & affectionũ, quæ sunt natura in animis impressæ queq; reprehensione carent, particeps.* Euagrius lib. 4. cap. 39.

[b] Cassiodorus in fine Psal. 107. tùm ex sua, tùm ex D. Ambrosij authoritate affirmat, eos Arianis peiores esse, qui diuinitatẽ Domini & carnem substantiæ vnius dicere tentauerũt. Idem in conclusione Psal. 138. quatuor rationibus demonstrat, eum, qui confitetur Christum esse perfectum Deum & perfectum hominem, id quod confessus est perimere, nisi duas perfectas naturas in Christo fateatur.

Gregorius Magnus lib. 10. Ep. 55. Monophysitas (inquit) ab errore conuersos, ab hæreticorum iniurijs arceri postulat.

[c] Gregorius Turonensis lib. Historiarum 10. Num. 13. Resurrectio Sacris literis prædicitur, & Apostolicæ traditionis authoritate firmatur. Tunc, vt in Apocalypsi est scriptum, reddet mare mortuos suos. Impij autem non resurgũt vt iudicẽt, verùm vt iudicentur. Deniq; Apostolus ait: Omnes quidem resurgemus. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti.

a Grego-

455 Epist.26. *Mediolanensem Presbyterum à Laurentio Episcopo Mediolanensi immeritò excommunicatum, officio suo restituit.*

456 Epist.29.& 30. *Ioannem Subdiaconum nostrum transmisimus, vt electum virum sua imminentia secundum morem Prædecessoris eius à proprijs Episcopis cum nostræ authoritatis assensu faciat Episcopum cōsecrari. Nam sicut ab alijs nostra exigimus, ita singulis sua iura à nobis concessa seruamus.* Agit autem de consecratione Mediolanensis Episcopi.

Libro 3. Indict. 12. Epist. 33. ad Theodelindam Longobardorum Reginam. *Cùm integritatem nostram ex aperta mea traditione seu professione cognoscitis: Dignum est, vt de Ecclesia B. Petri Apostolorū Principis nul-*
457 *lum vlterius scrupulum dubietatis habeatis, sed in vera fide persistite, & vitam vestram in Petra Ecclesiæ, hoc est, in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate.* Per confessionem Petri, *confessionem & fidem Romanæ Ecclesiæ intelligit.* Nec enim Theodelinda dubitauit de fide Apostoli Petri, sed tantùm an Ecclesia Romana fidem Synodi Chalcedonensis integram conseruaret. Fidem ergo Romanæ Ecclesiæ appellat *Petram Ecclesiæ.*

458 Lib.5. Epist.9. *Carinensem Episcopatum Regitano vnit.*

459 Lib.6. Epist. 13. Fauensis Episcopus petit, *vt authoritate Apostolica liceat ei ob redemptionem captiuorum sacra vasa vendere,* quod D. Gregorius concessit.

460 Lib.7. Indict. 2. Epist.10. ad Rauennæ Episcopum scribit, *vt de causa Maximi Salonitani Episcopi cognoscat, si Maximus habeat suam Fraternitatem suspectam, etiam Reuerendissimus vir frater noster Constantius Mediolanensis Episcopus Rauennam veniat, & de eadem causa pariter discernite.* Ecce quàm paucis verbis declarat, se in tres maximos Episcopos authoritatem habere, dum vnius causam ab alijs duobus cognosci iubet.

461 Lib. 10. Epist.56. Ioannes Episcopus Rauennæ ita scribit. *Recolo me in gremio Sacrosanctæ Ecclesiæ vestræ Romanæ & nutritum, & Deo auxiliante prouectum, & quibus ausibus ego Sanctissimæ illi Sedi, quæ vniuersali Ecclesiæ iura sua transmittit, præsumpserim obuiare propter cuius conseruandam authoritatem, sicut Deo manifestum est, multorum contra me inimicorum inuidiam grauiter excitaui.* (Et post.) *Sanctæ Rauennati Ecclesiæ, quæ peculiariter vestra est, non solùm vetera Priuilegia conseruetis, sed & maiora vestris temporibus conferatis.*

462 Lib.11. Epist.33. Anthemio Subdiacono Campaniæ. *Hac tibi authoritate præcipimus, vt si quem Episcoporum Campaniæ post hæc negligentem esse cognoueris, ad nos eum sine aliqua excusatione transmittas: vt quàm sit graue nolle ab his, quæ reprehensibilia sunt, corrigi, regulari in se valeant districtione sentire.*

2. *Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Siciliæ.*

463 Lib.1. Epist.1. *Petro Subdiacono Sedis nostræ intra Prouinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, commisimus, sicut Prædecessorum nostrorum fuit iudicium vni personæ omnia committere.*

464 Lib.2. Indict.10. Epist. 4. *Maximinianum Episcopum Syracusanum super cunctas Siciliæ Ecclesias, vices Sedis Apostolicæ ministrare decernimus, vt non sit necesse pro paruulis causis Romam ire. Sed difficilia solummodò nostrum iudicium flagitent, vt subleuati de minimis, in causis maioribus efficacius occupemur.*

465 Lib.6. Epist.19. *Nouit Dilectio tua, hanc olim consuetudinem tenuisse, vt fratres & Coëpiscopi nostri semel in triennio Romam de Sicilia conuenirent.*

466 Lib.7. Epist.8 Episcopo Catenensium: *Ad hoc, locorum gradus rationis ordo distinxit, & iudicia esse constituit, vt nec Præpositi in opprimendos se frustrà valeant occupare subiectos, nec subiectis iterum contra suos Præpositos effrænata sit resultandi licentia.*

467 Lib.7. Epist.62. *Lucillum de Episcopatus ordine deponendum pronunciat.*

468 Lib.11 Epist.42. ad Ioannem Episcop. Panormitanum. *Illud admonemus, vt Apostolicæ Sedis reuerentia nullius præsumptione turbetur. Tunc enim status membrorum integer manet, si Caput fidei nulla pulset iniuria.* ∮ Ergo Sedem Apostolicam, hoc est, Romanam Ecclesiam vocat *Caput fidei.*

469 Lib.12. Epist.31. Felici Episcopo Siciliæ. *Exegit Dilectio tua, vt ex authoritate Sedis Apostolicæ tuis deberemus consultis respondere. De tribus enim Apostolicam Sedem consulendam Prædecessorum tuorum sequens exempla, credidisti,* & quæ sequuntur.

3. Gre-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
575	63. Benedictus Bonosus, Bonifacij filius, Romanus, sedit.an. 4. m.1.d.29.	*Tiberius. an.7.*
579	64. Pelagius Iunior, Vnigildi filius, Romanus, sed. an.10.m.2. d 10.	
590	65. Gregorius magnus Gordiani Senatoris filius, Romanus.	*Mauritius an.9.*

☙ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

112. De Eutychio.

a Eutychius Constantinopolitanus Patriarcha, corpus nostrũ in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis aëreque subtilius esse futurũ scripserat. Gregorius lib. 14. in Iob. cap. 29.

b Dicebat Eutychius post confirmata palpantiũ corda, omne illud in Domino, quod palpari potuit, in subtilitatem est aliquam redactum.

c Euticius addidit. Caro & sanguis Regnum Dei possidere non possunt.

d Euticius statim cessit Gregorio, quò ad veram naturam resurrecturæ carnis: non tamẽ assensit, palpabile fore resurgentium corpus, quia diceret Apostolus, non corpus, quod futurum est, seminas.

e Euticium, vt ab hac disputatione discessit, ægritudo & mors protinus sequuta est.

113. De Iacobitis.
De baptismo.

a Iacobus Syrus huic sectæ nomen dedit, quæ præter Eutychianam hæresim, candẽti ferro characterem crucis baptizatorum frontibus inurit, quia scriptum est: Ipse baptizabit vos aqua & igni. Bernardus Lutzenburgus.

De auriculari Confeßione.

b Dicunt, non esse necessarium confiteri Sacerdoti, sed sufficere soli Deo peccata confiteri Buchingerus in Ecclesiast. Histor. Nónne etiam hoc ipsum docent Protestantes?

114. De

☙ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a Gregorius Magnus in Iob. lib. 14. c.29. *Erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis potentiæ, sed palpabile per veritatem naturæ, iuxta verbum Domini: Palpate, quia carnem & ossa me videtis habere.*

b Gregorius respondit. *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur. Si quid verò in eius corpore post resurrectionem potuit immutari, post resurrectionem Dominus redijt in mortem.*

c Greg. ibid. *Caro & sanguis iuxta culpã & corruptionẽ suã regnũ Dei possidere nõ possunt. Iuxtà naturã verò suã in illa cœlestis regni gloria caro erit, sicut scriptum est. Iob. 19. Circundabor pelle mea.*

d Gregorius ait. *Id insinuat Apostolus, granum quod sine culmo & folijs seminatur, cum folijs & culmo nasciturum. non ergo deerit, quod erat: sed aderit, quod non erat.*

e Greg. ibi. *Qui tamẽ dũ adhuc viueret, pellẽ manus suæ ante oculos astantiũ tenebat, dicẽs: Cõfiteor quia oẽs in hac carne resurgemus. Tiberius vero tũc Imperator librum Euticij flammis tradi voluit.*

a Claudianus Mamercus Viennensis Galliarũ Episcopus li.1. de statu animæ c.14. Docet *ignẽ in Euãgelijs allegoricè accipi pro Spiritu sancto, veluti cùm dicitur: Ignẽ veni mittere in terrã.* Hæc ille. ¶ Ex isto aũt loco perspicuè videm⁹, quàm necessariũ sit, Catholicæ maiorũ traditioni fidẽ habere. Nã cùm nunc ignis, nunc aqua in Scripturis Baptismum nominantibus exprimatur: sola traditio testatur, elementum aquæ, nõ item ignis, in vsu Baptismi adhibendum esse.

b Gregorius homil.26. in illa Euangelij verba, quorum remiseritis peccata. *Discipuli Principatũ superni iudicij sortiũtur, vt vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdã relaxent. Herũ nunc in Ecclesia Episcopi locũ tenent. Causæ ergo pensandæ sunt, vt Pastores Ecclesiæ ei pœnã debeat amouere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit.* Idẽ lib.1. Indict.9. Epist. 24. *Talem se, qui præest, exhibeat, cui subiecti quiq; occulta quoque sua prodere nõ erubescant.* Nicephorus Chartoph. in Epist. de ligandi soluendiq; potestate, ad Theodosiũ Monachũ. *Olim oẽs oportebat ad ipsos Põtifices accedere, suaq; illis occulta pdere, & sic vel recõciliationẽ, vel repudium ferre. Põtifices verò frequenti multitudinis turbulentia (vt arbitror) defatigati, id operæ ad probatos monachos transmiserũt.*

EEE Gre-

3. *Gregorium exercuiſſe Primatum in Epiſcopos & Eccleſias Corſicæ.*

Lib. 1. Epiſt. 76. Leoni Epiſcopo in Corſica: *Paſtoralis nos cura conſtringit, Eccleſiæ Sacerdotis mode-*
470 *ramine deſtitutæ ſollicita conſyderatione concurrere. In Eccleſia Sagonenſi Diaconos & Presbyteros tibi conce-*
dimus ordinandi licentiam.

4. *Gregorium exercuiſſe Primatum in Epiſcopos & Eccleſias Sardiniæ.*

471 Lib. 4. Epiſt. 33. Vnum ex Italiæ Epiſcopis miſit in Sardiniam ad conuertendos Paganos.
472 Lib. 7. Indict. 2. Epiſt. 2. Caralitanus in Sardinia Epiſcopus petijt, *perſonam à latere Gregorij deputari, cui*
cauſas Gregorio referendas inſinuaret.

5. *Gregorium exercuiſſe Primatum in Epiſcopos & Eccleſias Africæ.*

Lib. 1. Epiſt. 72. ad Gennad. *Ex Concilio Numidiæ, ſi qui ad Sedem Apoſtolicam venire voluerint, per-*
473 *mittite, & contradicentibus eorum viæ, obuiate.*
Epiſt. 75. Vniuerſis Epiſcopis Numidiæ. *Per Hilarium Chartularium noſtrum petijſtis, à B. memoriæ Præ-*
474 *deceſſore noſtro, vt omnes vobis retro temporum conſuetudines ſeruarentur, quas à B. Petri Apoſtolorum Prin-*
cipis ordinationum initijs, hactenus vetuſtas longa ſeruauit.
Lib. 2. Indict. 10. Epiſt. 33. *Conſtantius & Muſellus Maximinianũ, Eccleſiæ Pudentianæ in Africa Epiſco-*
475 *pum, apud Sedem Apoſtolicam accuſarunt, quòd præmio Donatiſtarum corruptus, Epiſcopum noua licentia fieri*
permiſit. Vnde Gregorius Columbo Epiſcopo Numidiæ mandat, *vt adunato Epiſcoporum vniuerſali Con-*
cilio, ſi reus conuincatur, à dignitate officioq; degradetur.
476 Lib. 2. Indict. 11. Epiſt. 47. Columbus Numidiæ Epiſcopus *tota mente Apoſtolicæ Sedi inhæret.*
477 Epiſt. 48. Adeodatus Primas Numidiæ, ad Gregorium ita ſcripſit, *vt ſpiritus corũ vniti fuerint.* § Idem
ergo de Primatu Romanæ Eccleſiæ credidit Adeodatus, quod Gregorius: aliter enim magnopere
diſſenſiſſent.
Lib. 7. Epiſt. 32. ad Dominicum Carthagin. Epiſcopum. *Sedem Apoſtolicam diligendo ad officij ve-*
478 *ſtri originem recurritis, ſcientes vnde in Africanis partibus ſumpſerit ordinatio ſacerdotalis exordium.*
Libro 10. Epiſtola 8. *Donadeus Diaconus à Victore Numidiæ Epiſcopo gradu officij ſui deiectus, querelam*
479 *apud Gregorium Papam depoſuit, qui Columbo Numidiæ Epiſcopo ſic ſcribit: Vnà cum Primate Concilij vel alijs*
Coëpiſcopis noſtris omnia, quæ petitio eius continet, diligenti vobis examinatione quærenda ſunt: & ſi querela eius
veritate fulcitur, in Epiſcopo eius Victore Canonici rigoris diſtrictio teneatur.
Epiſt. 32. Cùm Paulinus Regenſis Epiſcopus in Numidia Eccleſiaſticos Ordines per Symoniacam
480 hæreſim dare diceretur: *Papa Gregorius rem Columbo Epiſcopo Numidiæ, & Victori, qui Primatus ibi locum*
tenuit, examinandam commiſit.

6. *Gregorium exercuiſſe Primatum in Epiſcopos & Eccleſias Hiſpaniæ.*

481 Lib. 11. Epiſt. 50. Ioanni defenſori eunti in Hiſpaniam. *Is qui ſuperſtite Epiſcopo innocente, contra Cano-*
nes in Eccleſia eius ordinari præſumpſit, ſacerdotio priuatus ab omni Eccleſiaſtico miniſterio repellatur, qui etiam
in cuſtodia habeatur, vel ad nos tranſmittatur. Epiſcopi verò, qui eum ordinauerunt, ſex menſibus Dominici Cor-
poris & Sanguinis communione priuati, agere pœnitentiam decernantur in monaſterio.
482 Porrò Epiſt. 53. Idem Ioannes: Ex *deputatione* (inquit) *& iuſſione Beatiſſimi atque Apoſtolici Domini*
mei Gregorij, inter Epiſcopos cognitor reſedi. (Et pòſt.) *Memoratos Epiſcopos in Monaſterium recipiendos ad*
agendam in tempus pœnitentiam decerno.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
591	65. Idem Gregorius.	Idem Mauritius
592		
593		

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

114. De nouis quibusdam Origenistis.

a Georgius Presbyter & Theodorus Diaconus dixerāt, Christum ad inferos descendentem, omnes, qui illic cōfiterentur eū Deum, saluasse atque à pœnis debitis liberasse. Quam hæresim Philaster antea prodidit, sed sub nullo certo authore.

115. De nouis Donatistis.

b Donatistarum in Africa his diebus ita creuit authoritas, vt de suis Ecclesijs eijcerent Catholicæ fidei sacerdotes. Gregor. lib 3. indict. 12. Epist. 32. & in 4. Psal. pœnitēt. Fuerūt hæretici qui dicerent, *Ecclesiam non esse generalem*, sed in tēpore Donati, & ante finem seculi consummandam. Protestantes verò in hac parte Donatistarum similes, Ecclesiam nonnunquàm in angulis latêre, & ita de mundo visibili perire dicunt.

116. De nouis Pelagianis.

a Pelagianus quispiam erat qui tanquàm hæreticum notauit illud dictum, *quod Adæ anima cum peccauit mortua est*. Gregor. lib. 5. indict. 14. Epist. 14.

De Sereno sacras imagines confringente.

b Serenus Massiliensis Episcopus incōsyderato zelo succēsus, Sanctorū imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari debuissent, confregit. Gregorius lib. 9. Ep. 9. Vt autē qui fuerint huius hominis mores nos non lateat, (Nam ex fructibus eorū, inquit Christus, cognoscetis eos) Gregorius ibidem affirmat, istum Serenū libenter malos homines in sua

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

a Gregorius lib. 6. Indict. 15. Epist. 15. *Descendens ad inferos Dominus, illos solummodo ab inferni claustris eripuit, quos viuentes in carne per suam gratiam in fide & bona operatione seruauit.*

Philaster in lib. de hæresibus (inquit Gregorius) Prophetam dixisse ait: *In inferno quis confitebitur tibi? & Apostolum: Quotquot sine lege peccauerunt, sine lege peribunt.*

b Greg. in 4. Psal. pœnitent. *Dominus in Apostolis promisit, dicens: Ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationē seculi.* (Et pòst.) *Toto vitæ istius tempore debet fides Christiana in mundo vigere.*

Iustus in Cantic. Canticorū. ca. 12. *Legimus in Euangelio: Si dixerint, Ecce hic est Christus, ecce illic, nolite exire. Hic enim atque illic partes esse noscuntur. Christus autem in Ecclesia Catholica tāquàm in meridie cubans, mundum vniuersum suo fulgore perfudit, & in spiritu feruentibus requiescit. Atq; ex ea charitate, qua orbē vniuersum irradiat, credentes in se populos quotidie pascit.* § Non alia ergo est vera Ecclesia, quàm quæ sic vno tempore viget, vt semper eodem modo viguerit, & credentes ex ea charitate pascit, quæ orbē vniuersum irradiat. Quæ autem Ecclesia vllo tēporis momento post Euangelium in multis gentibus prædicatū in angulis latuit, vera Dei Ecclesia, quæ abscondi nunquàm potest, vtiq; nō fuit.

a Gregor. lib. 5. Indict. 14. Epist. 14. *Deus dixit: Qua hora comederitis, morte moriemini. Cum ergo comedit de ligno vetito Adā, quia in corpore mortuus non est: (nam post hoc filios genuit) si nec in anima mortuus est (quod dici nefas est) ipse mētitus est, qui prædixit, hūc die, qua peccasset, moriturū.*

Sacris imaginibus non illa, quæ Dei propria est, sed typica quædam adoratio ob res, quas significant, debetur.

b Gregorius lib. 9. Indict. 4. Epist. 9. *Quia Sanctorum imagines adorari* (cultu latriæ) *vetuisses, omnino laudauimus.* (Et pòst.) *Omne manufactū adorare nō licet, quoniā scriptū est: Dominū Deū tuū adorabis, et illi soli seruies.* Et posteamonet Serenū *vt doceat plebē suā in adoratione solius Omnipotētis S. Trinitatis prosterni. Nā talē adorationē picturis īcōpetenter exhiberi.* Quibus vtiq; verbis insinuat aliud esse adorationis genus, quod sacris pictu-

※ 7. *Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Hiberniæ.*

483 Lib.9.Indict. 4.Epistola 61. ad Quirinum Episcopum & cæteros Episcopos in Hibernia Catholicos. *Lator præsentium ad B. Petri Apostolorum Principis Ecclesiam veniens, Fraternitatis vestræ se asseruit ad nos Epistolas accepisse. In quibus (sicut ipse ait) studuistis inquirere, sacerdotes ac plebes, quæ Nestorianæ hæreseos errore confusæ sunt, cum ad Matrem electorum omnium Catholicam Ecclesiam reuertuntur, vtrum baptizari debeant, an certè solius veræ fidei confessione eiusdem matris Ecclesiæ visceribus adiungi?* Hibernorum igitur Ecclesiæ tanto interuallo ab orbe reliquo diuisæ, tamen didicerant ad Romanam Sedem maiora quæque referri debuisse.

※ 8. *Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Angliæ.*

484 Beda Ecclesiasticæ historiæ gẽtis Anglorum *lib.2. ca.1. Beatus Papa Gregorius cùm primum in toto orbe gereret Pontificatum, & conuersis iamdudum ad fidem veritatis esset prælatus Ecclesiis: Anglorum gentem eatenus idolis mancipatam Christi fecit Ecclesiam, ita vt Apostolicum illum de eo liceat nobis proferre sermonem: Quia etsi alijs non est Apostolus, sed tamen nobis est.*

485 Lib 12 Epist.15. Augustino Episcopo Anglorum. *Per loca singula duodecim Episcopos ordines, quatenus Londinensis Episcopus Ciuitatis honoris pallium ab hac Apostolica Sede percipiat: Eboracensis quoque Episcopus 12. Episcopos ordinet, & Metropolytani honore perfruatur. Sed tua Fraternitas omnes Britanniæ Sacerdotes habeat subiectos.*

※ 9. *Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Galliæ.*

486 Lib. 4. Epist.51. 52. & 53. Ad petitionem Regis, *Virgilium Arelatensem Episcopum facit suum Legatum in regno Childeberti Regis Galliarum iuxta antiquum morem.*

487 Lib.4. Indict.13. Epist. 51. sic ait: *Quia cunctis liquet, vnde in Galliarum Regionibus fides sancta prodierit, cùm priscam consuetudinem Sedis Apostolicæ Fraternitas vestra repetit, quid aliud quàm bona soboles ad sinum matris Ecclesiæ recurrit?*

488 Epist. 2. *Quia vnumquodque tunc salubriter completur officium, cùm fuerit vnus, ad quem possit recurri Præpositus: idcirco opportunum esse perspeximus, in Ecclesiis, quæ sub regno præcellentissimi filij nostri Childeberti Regis sunt, secundùm antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatensis ciuitatis Episcopo vices nostras tribuere: quatenus & Catholicæ fidei integritas, id est, Sanctarum quatuor Synodorum, Deo protegente, solicita deuotione seruetur: & si inter fratres Consacerdotesq́; nostros aliqua euenerit fortè contentio, authoritatis suæ*
489 *vigore, vicibus nempe Sedis Apostolicæ functus, discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunximus, vt si quarundam causarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præsentia opus sit, congregatus sibi in numero competenti fratribus & Coëpiscopis nostris, salubriter hoc seruata æquitate discutiat, & Canonica integritate*
490 *definiat. Si quam verò contentionem, quod longè faciat diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit, aut negotium emerserit, cuius vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine iudicio Sedis Apostolicæ indigeat:*
491 *examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari.*

492 Lib.7. Indict.2. Epist.112. Episcopo Augustodunensi vsum pallij concedens: *Hoc* (inquit) *pariter perspeximus concedendum, vt Ecclesia Ciuitatis Augustodunæ post Lugdunensem Ecclesiam esse debeat, & hunc sibi locum & ordinem ex nostræ authoritatis indulgentia vendicare.*

493 In priuilegio, quod Monasterio S.Medardi in Gallijs concessit, ita scribit. *Hæc Sedes Romana speculationem suam toti orbi indicit.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Mauritius
593	Idem Gregorius.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

in sua societate recepisse, adeo vt Presbyterum antea lapsum, et adhuc in suæ iniquitatis pollutione versantem haberet familiarem. Tales sunt hæreticorum nostri temporis antecessores, qui nec Sanctis hominibus (qualis fuit D. Gregorius) placent, nec improbos deuitant.

117. De Simoniaca hæresi Regiæ potestatis, Ecclesiam Romanam opprimentis.

a *Simoniaca hæresis* (inquit Gregorius in 4. Psal. Pœnitent.) *nostris maximè temporibus concitauit aduersus* Ecclesiam *Dei nō modò innumerabilē populi multitudinē, sed etiā regiā potestatē, in tantū vt in Romanā* Ecclesiā *terrenæ ius potestatis vsurpet.* § Puto autem, quòd contra eam hæresim agat, qua Imperatores Græci non diu antè nouo more adducti sunt, vt nemi-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

ris competēter exhibeatur. Vnde etiam in li. 7. Epist. 5. *& crucē Christi, quæ in synagoga Iudæorū ponebatur, venerandā appellat, & tùm venerandā crucē, tū imaginē Genitricis Dei, qua dignū est veneratione, de eadē Synagoga Iudæorū auferri iubet.* Deniq; Ionas Aurelianensis Episcopus, qui abhinc annis ferè octingentis floruit, in li. 1. de cultu imaginū, testatur D. Gregoriū in li. Sacramētorū ita scriptū reliquisse: *Deus qui Vnigeniti tui Domini nostri Iesu Christi pretioso sanguine humanū genus redimere dignatus es, cōcede propitius, vt qui ad adorandū viuificam Crucem adueniunt, à peccatorū suorū nexibus liberentur.*

Quēadmodū igitur adoratio, qua soli Deo seruitur, nullo modo vllis aut imaginibus, aut creaturis deferēda est: sic alia quædā longè inferior adoratio (quā frequentius veneratione S. Patres appellant, licet sacra Scriptura etiā adorationis nomē sacris imaginibus, id est, tabernaculo fœderis attribuat, cùm ait Psal. 98. *Adorate scabellū pedū Domini*) nec imaginibus quidē sacris negari debet. Postquā verò S. Gregorius sanā de re proposita doctrinā explicasset, ad Serenum ait: *Sāctorū imagines fregisse reprehēdim⁹. Dic frater, à quo factū Sacerdote aliquādo auditū est, quod fecisti? Si non aliud, vel illud te nō debuit reuocare, ne despectis aliis fratrib⁹, solū te sanctū, et esse crederes sapientē?* (Et pòst:) *Si quis imagines facere voluerit, minimè prohibe.* Præterea docet, quæ sit imaginū vtilitas. *Nā quod legētib⁹ Scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernētibus, quia in ipsa etiā ignorātes vidēt, quod sequi debeāt, in ipsa legūt, q̄ literas nesciunt. Vnde & præcipuè gentibus pro lectione pictura est.* Postremò hoc Sereni factū in dānū Christianæ plebis cessisse testatur, ijs verbis. *Dum in hoc animi tui incautè nimus motus exequeris, ita tuos scandalizasse filios perhiberis, vt maxima eorū pars à tua se cōmunione suspenderit. Quando verò ad ouile Dominicum errantes oues adducas, qui quas habet, retinere non praeuales?*

a Gregorius in 4. Psal. Pœnitentialē: *Christus* *præcepit, dicens: Gratis accepistis, gratis date. Nostris verò temporibus* (Rex, seu Imperator) *turpissimi lucri cupiditate illectus sponsam Christi captiuam cupit abducere. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis pretio redemptam Saluator noster voluit esse liberam, hanc iste potestatis Regiæ iura transcendens, facere conatur ancillam.*

10. *Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Dalmatiæ.*

494 Lib.1.Epist.19. Monet Salonitanum Episcopum, vt Honoratum Archidiaconum suo gradui restituat: *alioqui se, quod iustum est, decreturum.*

495 Lib.2. Indict. 10. Episcopum Salonitanum Natalem per pallij communionisque priuationem adigit, vt restituat Honoratum Archidiaconum loco suo: ni faciat, *se inquisiturum, an in Episcopatu ipso persistere debeat.*

496 Lib.2.Indict.11.Epist.22. Antonino Rectori patrimonij in Dalmatia: Facto in personam electam Decreto, ad nos transmitte, *vt cum nostro Decreto, sicut priscis fuit temporibus, ordinetur.*

497 Lib.4.Epi. 9.Episcopis per Illyricum: *Vt Ioanni, quem confirmat, velut delegato Sedis Apostolicæ, obediãt.*

498 Lib.5.Epist.26. *Debuistis repulsum cognoscere, quem Sedes Apostolica repellebat.*

499 Lib.5.Epist.48. *Quos Apostolica Sedes in communionis suæ consortium non recipit, Charitas vestra omnino refugiat.*

11. *Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Graciæ.*

500 Lib.2.Epist.6. *Cassatis Ioannis Episcopi primæ Iustinianæ Decretis, ex B. Apostolorum Principis authoritate decreuit, eum 30. dierum spatio communione priuatum : & Adrianum Thebanæ ciuitatis Episcopum, à dicto Ioanne damnatum, in suum locum & ordinem restituit.*

501 Lib.2.Epi.7. *Sanctæ memoriæ Decessor meus Adrianum Thebanæ ciuitatis Episcopũ Ecclesiamq́, eius de iurisdictione potestatis Ioannis Episcopi Larissei exemit.* Quam exemptionem Gregorius confirmat, iubens,

502 vt si qua causa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria aduersus Adrianum eueniat : si mediocris est, per Responsales suos in vrbe Regia cognoscatur : si ardua est, *vt Romam ad Apostolicam Sedem decidenda deducatur.*

503 Lib.4.Epi.15.Ioanni Episcopo primæ Iustinianæ. *Pallium ex more transmisimus, & vices vos Apostolicæ Sedis agere, iterata innouatione decernimus.*

504 Lib.4.Epist.50.ad Corinthiorum Episcopum. *Secundinus Episcopus Apostolicæ Sedis Legatus ita damnauit Anastasium Episcopum, vt quasdam personas Episcopi Romani arbitrio reseruaret.*

505 Lib.4.Epistol.55. Mittit pallium Episcopo Corinthiorum vtendum: *Sicut* (inquit) *Prædecessores nostri Prædecessoribus vestris concesserunt.*

506 Epistola 56. *Episcopos per Hellada iubet Corinthiorum Episcopo parere.*

507 Lib.5.Epist.7. *Episcopis* Epiri *significat, se cuncta Priuilegia Andreæ Episcopi confirmasse: Quæ Prædecessores* (inquit) *nostri eius Prædecessoribus contulerunt.*

508 Lib.10.Epist. 36. Episcopo Scodritano: *Ioannes primæ Iustinianæ ciuitatis Episcopus seruat vices nostras.* (inquit Gregorius.)

12. *Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Corcyræ.*

509 Lib.12. Epist. 2. *Quoniam frater noster Nicopolitanus Metropolita sententiam tulit, Cassiopi Castrum sub iurisdictione Ecclesiæ tuæ, quemadmodum semper fuit, debere persistere: formam eiusdem sententiæ comprobantes, Apostolicæ Sedis authoritate eam, fauente iustitia, comprobamus, confirmamus, atque per omnia robustam*

510 *manere decernimus.* Et in Epist.8.constat, *sententiam Papæ effectum habuisse.*

13. Im-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
598	Idem Gregorius.	Phocas. an. 8.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

neminem paterentur Ecclesiæ Romanæ Pontificatum gerere, præterquàm, si pro sua confirmatione certũ tributũ Cæsari persoluisset. Quod cùm in quauis Ecclesia iniustum fuisset: in Romana, quæ cæterarũ Caput est, non nisi iniquissimũ fuisse existimari debet. Cæterùm si hoc in Imperatoribus hæreticum est habitum: quid de Henrico Octauo Anglorum Rege statuemus, qui summum Anglicanæ Ecclesiæ Caput seipsum scribés, omnium Ecclesiarum & beneficiorũ Ecclesiasticorum primitias sibi & suis vsurpauit?

118. De Armeniorum erroribus. De veritate carnis Christi in Eucharistia.

Armeniorum secta Nicephorus meminit sub Phoca. Lib. 18. c. 53.

a Armenij (duce Echanio quodã) Eutychianorũ pars, imò hæresum omnium sentina, dicebant, *Sacrificiũ panis carnis Christi* (id est, eius panis, qui est caro Christi) *non Christi, sed Diuinitatis corpus esse.* Vt ait Euthym. parte 2. tit. 20. Certè nõ multum absunt Caluinistæ ab hac sentẽtia, cùm talem carnis Christi manducationem etiam in Sacramẽto doceant, quæ potius Diuinitati, quàm carni per sacramentũ mãducandæ conuenit. Volũt enim, solo spiritu eam corporis manducationé fieri, quæ in cœna Domini non solùm potissimũ, sed solũmodò ad visibile Sacramẽtũ refertur, vtpote de cuius corporali manducatione Christus dixit: *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum.* Spiritalis autẽ manducatio, quæ fit in Eucharistia, fit, dum id Spiritu participatur, quod corporaliter accipitur.

b Vinum

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Quantò melius foret sibi, dominã suam esse agnoscere, eiq́ religiosorum Principum exemplo, deuotionis obsequium exhibere? Sed contra Deum fastuosius, terminos, quos posuerunt Patres *nostri, contempto diuino timore transgreditur, & cõtra Catholicam veritatem suæ furore tyrannidis efferatur. In tantum autem suæ temeritatem extendit vesaniæ, vt Caput omnium Ecclesiarum, Romanam Ecclesiã sibi vendicet, & in Domina gentium terrenæ ius potestatis vsurpet. Quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit, dicens: Tibi dabo Ecclesiam meam. Omnis ergo hæreticorum acies obmutescat, quia nullas vires habet mendacium, quod ipsius voce veritatis inuenitur destructum.*

a Gregorius Magnus lib. 4. Dialog. c. 58. *Debemus quotidianas carnis Domini & sanguinis hostias immolare.* (Et pòst.) *Eius quippe ibi corpus sumitur, eius caro in populi salutem partitur, eius sanguis non iam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur.* Diuinitas autem, quæ omnem locũ implet, nec per vices sumi ex se, nec in ora Fidelium fundi potest. At de Christi sanguine in Eucharistia repræsentato, id est, præsente & reipsa exhibito, idem Gregorius ita scribit Homil. 22. in Euangelia. *Sanguis Christi super vtrũq́ postem ponitur, quando non solùm ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur.*

b Con-

❧ 13. *Imperatorem Ecclesiæ Romanæ Primatum agnouisse.*

511 *Sicut parentes priores vestri Principes* (inquit ad Constantiam Augustam) *S. Petri Apostoli gratiam quæsierunt, ita apud vos eius honor nullatenus minuatur.* (Et iterum.) *Si Episcoporum causæ mihi commissorum apud pijssimos Dominos aliorum patrocinijs disponuntur* (qui curauerant, vt Imperator iuberet, Maximum Episcopum cum honore suscipi) *infœlix ego in Ecclesia ista quid facio? Vt Episcopi mei ad seculares iudices refugium habeant, peccatis meis deputo.* Suos vocat, quia ei suberant.

Lib.4.Indict.13.Epi.34.*Salonitanæ ciuitatis Episcopus à me ac Responsali meo ordinatus est, & facta res est, quæ sub nullis anterioribus Principibus euenit.*

512 Lib.7.Epist.64. *Pijssimus Imperator Primatem Byzancenum* (id est, Patriarcham Constantinopolitanum) *iuxta statuta Canonica per nos voluit iudicari.*

513 Lib.11.Epist.43.ad Phocam Augustum, *Antiquam consuetudinem fuisse testatur, vt Apostolicæ Sedis Diaconus in Palatio Imperatoris permaneret.*

❧ 14. *Hæreticos pertinaces Ecclesiæ Romanæ Primatum non agnouisse.*

514 Lib.7.Epist.53.*Peruersi homines* (trium Capitulorum damnatores) *subesse Sedis Apostolicæ præceptis nolunt.* Omnibus omnino hæreticis hoc semper in more fuit, hodieque Protestantibus in more est, vt Sedis Apostolicæ præceptis subesse nolint.

❧ 15. *Reges diuersarum Nationum & Magnates, Ecclesiæ Romanæ Primatum agnouisse.*

515 Lib.3.Indict.12.Epist.41.ad Bonifacium Magnificum Africæ. *A B.Petri Ecclesia (cui Claues Regni cœlestis commissæ sunt, & ligandi ac soluendi potestas attributa) vestra anima non inueniatur diuisa, ne si hic beneficium eius despicitur, illic vitæ aditum claudat.*

516 Lib.5.Epist.61.Gennadio Patricio Africæ: *Episcopum communione priuatum esse, valde miramur cur nobis hoc non Primatus eius Epistola indicauit.*

517 Lib.7.Indict.2.Epist.3.Proconsul Dalmatiæ *petit gratiam D.Gregorij pro causa Maximi.*

518 Lib.7.Epist.95.Magistro militum in Hystria. *Nullum illic ab Apostolica segregatum remanere vultis Ecclesia: tantusq; vos B.Petri Apostolorum Principis amor accendit, vt ouile ipsius, cui à Domino omnes creaturæ sunt traditæ, summo redintegrare cum desiderio cupiatis.* Ecclesiam Romanam vocat ouile Petri, & omnes fideles vbique diffusos illi traditos docet.

519 Lib.7.Epist.97 Gallinico Exarcho Italiæ. *Petimus, vt pro bono desiderij, quo* (Hystrici) *ad Apostolorum Principis Petram solidam concurrerunt, habere dignemini commendatos.* Quænam est Petra solida Apostolorum Principis, quò Hystrici concurrebant, præterquàm vnitas Ecclesiæ illius, quæ Petri Sedem Caput & fundamentum suum post Christum agnoscit?

520 Lib.7.Epist.114. *Theodericum & Theobertum Reges Francorum filios vocat, hortaturq; vt Synodum congregari præcipiant, in qua præscribit sub anathematis obligatione, quid debeat constitui.*

521 Epist.115. *Sciens Childebertus Francorum Rex, eam Apostolicæ Sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius Decreto fuissent disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur: petijt, ea quæ disposuerat de Monasterio à se constructo, authoritate Apostolica firmari.*

522 Lib.11.Epist.8. Brunichildæ Reginæ Francorum: *Filij nostri ex vestra perhibuère iussione sibi mandatum, vt talis debeat à nobis in Gallijs persona transmitti, quæ facta Synodo, cuncta, quæ contra Canones perpetrantur, omnipotenti Deo auctore possit corrigere.*

523 Lib.11.Epi.10. *Si quis Regum, Sacerdotū, Iudicum ac personarum secularium hanc Constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tentauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reumq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat.*

524 Lib.12.Epist.7.Theodelindæ Reginæ Longobardorum: *Falsa sunt omnia, quæ contra Sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit, nos cuiuslibet hæretici recipere sensum.*

❧ 16. Fide-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succesio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
600	65. Idem Gregorius.	Idem Phocas.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Vinum aqua non miscent. Nicephorus lib. 18. cap. 53. Et hoc etiam Protestantes obseruant contra omnem Ecclesiæ totius morem.

De originali peccato & gratia Sacramentorum.

[c] Negantes vllum esse originale peccatum, etiam ab omnibus Sacramentis virtutem conferendi gratiam tollunt. Auctor est Guido Carmelita. Et in hoc Protestantes imitantur illos. Vnde tam Armenij, quàm plærique Protestantes putant, pueros absque baptismo saluari posse.

An Beati Deum videant.

[d] Volebant beatos ante diem Iudicij Deum non videre.

De antiquorum fidelium salute.

[e] Dicebant, omnes homines ante Pasionem Christi damnatos fuisse.

De peccatorum remissione per Sacerdotes.

[f] Dicebant quædam esse peccata, quæ à nullo Sacerdote remitti posint. Protestantes verò vix, ac ne vix quidem vlla omnino peccata per Sacerdotes remitti docent.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Concil. Aurelianense quartum, Cap. 4. decernit, *vt nullus in oblatione sacri Calicis, nisi quod ex fructu vineæ speratur, aqua mixtum offerre præsumat.*

[c] Gregorius in Iob. lib. 4. cap. 3. *Quem salutis vnda non diluit, originalis culpæ supplicia non amittit.*
Et lib. 12. Indict. 7. cap. 10. *In illo quippe Mysterio omnis culpa funditus extinguitur.* Et Dialog. lib. 4. cap. 58. de Sacramento Eucharistiæ agens: *Hæc* (inquit) *singulariter victima ab æterno interitu animam saluat.* § Tam Baptismus igitur, quàm Eucharistia conferunt gratiam ijs, qui dignè illa Sacramenta percipiunt. Quod idem de cæteris etiam Sacramentis credendum est.

[d] Gregorius in Iob. lib. 12. cap. 14. *Animæ sanctæ intus omnipotentis Dei claritatem vident, nec vllo modo credendum est, quia foris sit aliquid quod ignorent.*

[e] Gregorius in Iob. lib. 4. cap. 3. *Quod apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides* (parentum & aliorum fidelium) *vel pro maioribus virtus sacrificij, vel pro his, qui ex Abrahæ stirpe prodierant, mysterium Circumcisionis.*

[f] Nicephor. Chartophylax in Epist. ad Theodosium Monachum. *Ligandi soluendique prouincia* Pontificibus *ipsis à clementissimo Deo nostro demandata est. Siquidem ad* Petrum *ait: Quæcunque ligaueris, ligata, & quæcunque solueris, soluta erunt.* (Et pòst.) *Si quis expertus Sacerdotio fungatur, quamuis & sæpe & multū delinquentes, quo pacto abijciet? Qui autem hinc emigrant, in quocunque fuerint peccato detenti, ne ligaueris.*

16. *Fideles populos factis suis demonstrasse, quantopere supra cæteras omnes Romanam Ecclesiam coluerint velut Petri Sedem.*

525 Lib. 4. Epist. 44. *Indignos nos pro B. Petri Apostoli reuerentia mens fidelium veneratur. Ex amore quippe fidelium huius Sedis Rectoribus mos vltra meritum erupit, vt cum eorum corpora humanda deferuntur, Dalmaticas pro Sanctitatis reuerentia sibimet partiendas, populus scindat.*

526 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 115. *Sciebat, eam Apostolicæ Sdi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent Decreto disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur.*

Lib. 3. Dialogorũ ca. 3. D. Gregorius refert, in Græciæ partibus proquinquos cuiusdam muti & claudi ab Agapeto Papa *ex authoritate* Petri postulasse, vt sanitati redderetur. Quod & factum est *post Missarum solennia celebrata, & Sacrificium in conspectu Dei Omnipotentis immolatum.*

17. *Patriarchas omnes Ecclesiæ Romanæ subiectos fuisse, & ipsos id confessos esse.*

527 Lib. 2. Epist. 37. Ad Natalem Episcopum Solanitanum scribens, ait: *Fraternitatem tuam etsi non vita, tamen loco transgredior, contempta & Decessoris mei & mea sententia, Honoratus Archidiaconus proprio gradu priuatus est. Quod, si quilibet ex quatuor Patriarchis fecisset, sine grauissimo scandalo tanta contumacia nullo modo transire potuisset.* § Agnouit ergo se maiorem quouis Patriarcha in peccatis vllius Episcopi authoritate sua puniendis.

528 Eulogius Patriarcha Alexandrinus ad B. Gregoriũ scripserat (vt cõstat ex lib. 6. Epist. 37. Indict. 15.) *quòd B. Petrus Apostolorum Princeps in Cathedra sua* (Romæ) *nunc vsque in suis successoribus sederet.*

Lib. 5. Epist. 60. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. *Semper ad Magistri sui gremium, vnde illi prædicatio salutis exorta est, tota se conferre deuotione sentimus.*

529 Lib. 7. Epist. 30. Eulogius Gregorium salutauit Vniuersalem Papam, sed ille nomen recusat, dicens: *Ego non verbis quæro prosperari, sed moribus: nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorẽ suum perdere cognosco. Et quidem in Chalcedonensi Synodo atque post à subsequentibus Patribus hoc Decessoribus meis oblatum vestra Sanctitas nouit, sed tamen nullus eorum vti hoc vnquam vocabulo voluit.* Ius ergo rei agnitum est in Pontifice Romano.

530 Lib. 7. Epistol. 63. *De Constantinopolitana Ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet Sedi Apostolicæ esse subiectam? Quod & Dominus pijssimus Imperator, & frater noster Eusebius, eiusdem ciuitatis Episcopus assiduè profitentur.*

531 Lib. 7. Epist. 64. *In quodam crimine Byzancenus Primas fuerat accusatus.* (Et pòst.) *Nam quòd idem Primas se dicit Sedi Apostolicæ subijci: si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit. Cùm verò culpa non exigit, omnes secundùm rationem humilitatis æquales sunt.*

532 Lib. 11. Indict. 6. Epist. 46. Eulogium Patriarcham Alexandrinũ monet, vt symoniacam hæresim funditus euellat *à sanctissima Sede Alexãdrina, quæ* (inquit Gregorius) *nostra est.* Nimirũ, quia Ecclesia Alexandrina per B. Marcum D. Petri Discipulũ, Sedis Petri, hoc est, Romanæ Ecclesiæ portio quædã est.

533 Lib. 1. Indict. 9. Epist. 27. Gregorius significat, *se vsum Pallij Anastasio Patriarchæ Antiocheno concessisse.* Vnde constat, ipsos Patriarchas honorem Pallij à Romano Pontifice velut à suo maiore & superiore solitos esse accipere.

18. *Romanam Ecclesiam ex iudicio D. Gregorij Synodis etiam præfuisse, easq; vel indicendi, vel irritas faciendi ius habuisse.*

534 Lib. 4. Epist. 34. *Cuncta Acta illius Synodi* (in qua Episcopus Constantinopolitanus vniuersalem se vocauerat) *Sede contradicente Apostolica, soluta sunt.*

535 Lib. 2. Indict. 10. Epist. 33 Columbo Episcopo Numidiæ mandat, *vt vniuersale Concilium Episcoporum adunet in Africa.*

536 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 69. *Sine Apostolicæ Sedis authoritate atque consensu, nullas, quæcunque acta* (in Synodo) *fuerint, vires habent.* (Et pòst.) *Si quis scripta præsentia aliqua in parte neglexerit, à B. Petri Apostolorum Principis pace se nouerit segregatum.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.*
			De Sacrificio externo. g Cultu Iudaico boues & agnos sacrificant, & in Paschate non corpus Dominicum, sed agnum igni assum sumunt.	g Isidorus ibidem. *Sacrificium, quod à Christianis Deo offertur, primùm Christus instituit, quando commendauit Apostolis corpus & sanguinem suum. Accepit Iesus panem, & Calicem, & benedicens, dedit eis. Hoc ergo Sacrificium Christianis celebrare præceptum est, relictis ac finitis Iudaicis victimis, quæ in seruitute veteris populi celebrari imperatæ sunt.*
			De Crucis veneratione. h Crucem non prius venerantur, quàm eam baptizauerint, & in eius medio vnum clauũ fixerint (quo significant, vnum ex Trinitate crucifixum, id est, Diuinam eius naturam) & sacrificij sanguine ipsam inunxerint.	h *Gregorius Magnæ Præsul Armeniæ ante omnes iussit, Cruces ligneas quibusdam in locis à se collocatas adorari, ad easque tanquam ad sacra profugia concurri, idq́; cùm nondum esset Pontifex declaratus, eásque nec ablutione, nec clauo, nec sanguine expiasset.* Euthym. parte 2. tit. 20. circa medium.
			De Purgatorio. i Negabant vllum esse Purgatorium, in quo minora fidelium delicta emendentur.	i Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 34. *De quibusdam leuibus culpis esse ante iudicium purgatorius ignis credendus est, pro eo quòd Veritas dicit: Quia si quis in Sanctum Spiritum blasphemiam dixerit, neque in hoc seculo remittetur ei, neque in futuro. In qua sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam in futuro posse laxari.* (Et pòst.) *Hoc tamen sciendum est, quia illic saltem de minimis nihil quisquã purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus, vt illic obtineat, promereatur.*
602	Idem Gregorius.	Idem Phocas.		
			De origine peccati. k Peccatum simpliciter à Dæmone esse aiunt, non autem omnino à libero arbitrio.	k Greg. in Iob, lib. 33. c. 20. *Reprobi nequaquam patriæ cœlestis præmia æterna percipiunt, quia ea nunc, dum promereri poterant, ex libero arbitrio contempserunt.*
			De liberorum procreatione in Paradiso. l Dicunt, Adamum & Euã in statu innocentiæ nunquam fuisse carnali copula coniungendos, humana specie aliter propagata.	l Greg. in Iob, lib. 4. c. 28. *Si parentem primum nulla peccati putredo corrumperet, nequaquam ex se filios gehennæ generaret, sed hi, qui nunc per redemptionem saluandi sunt, soli ab illo electi nascerentur.*
			De sexuum resurrectione. m Omnes in virili, nullum autẽ in fœmineo sexu resurrecturum asserunt. Hactenus Guido.	m Greg. in Iob. li. 3. c. 7. *Sensus prauæ voluntatis mulieribus in vitio est, non autem sexus.*

119. De

n Gregor.

19. Hæreticos & Schismaticos ad Ecclesiæ vnitatem reuertentes agnouisse Primatum Romanæ Ecclesiæ.

537 Lib.7.Indict.2.Epist.97.quosdam de Hystriæ partibus à Schismaticorum errore ad vnitatem Ecclesiæ reuertentes,& Romanæ Ecclesiæ militare desiderantes, Exarcho Italiæ commendat, *pro bono desiderij,quo ad Apostolorum Principis Petram solidam concurrerunt.*

538 Lib.10.Indict.5.Epist.38.ad Firminum Episcopum Hystriæ. *Credimus* (inquit) *de Dei nostri potentia quia S.Petrus, ad quem reuersi estis, vos deserere non debet.*

Forma abiurationis Episcopi Schismatici apud Gregorium Lib. 10. Epist. 31.

539 Li.10.Indict.5.Epist.31. *Ego ciuitatis illius Episcopus,comperto diuisionis laqueo quo tenebar,diutina mecum cogitatione pertractans,prona & spontanea voluntate ad vnitatem Sedis Apostolicæ, Diuina gratia duce,reuersus sum. Et ne praua mente seu simulatè reuersus existimer,sub mei ordinis casu spondeo,& anathematis obligatione,atque promitto tibi,& per te Sancto Petro Apostolorũ Principi,atque eius Vicario Beatissimo Gregorio,vel Successoribus ipsius,me nunquam quorumlibet suasionibus,vel quocunque alio modo ad schisma,de quo Redemptoris nostri misericordia liberante ereptus sum, reuersurum: sed semper me in vnitate sanctæ Ecclesiæ Catholicæ,& communione Romani Pontificis per omnia permansurum. Vnde iurans dico per Deum omnipotentem,& hæc sancta quatuor Euangelia,quæ in manibus meis teneo, & salutem gentium atque Illustrium Dominorum nostrorum Rempublicam gubernantium,me in vnitate,sicut dixi,Ecclesiæ Catholicæ,& communione Romani Pontificis, semper & sine dubio permanere. Quòd si,quod absit, aliqua excusatione vel argumento ab hac me vnitate diuisero,periurij reatum incurrens,æternæ pœnæ obligatus inueniar, & cum authore schismatis habeam in futuro seculo portionem.*

20. Zelus & feruens studium D.Gregorij pro Ecclesiæ Romanæ Primatu.

540 Lib.7.Epist.1. *Antè paratior sum mori,quàm B.Petri Ecclesiam meis diebus degenerare.*

541 Gregorius in 4. Psalm.Pœnitentialem.Symoniacus Rex *in tantum suæ temeritatem extendit vesaniæ, vt Caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet,& in Domina gentium terrenæ ius potestatis vsurpet. Quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit,dicens: Tibi dabo Ecclesiam meam.*

Qui hæc omnia in D. Gregorio legerit,ac plura etiam eius generis,quæ in scriptis eius extant, animaduerterit,& tamen perfricta fronte non timet, ea, quæ apud Gregorium contra nomen vniuersalis Episcopi conscripta sunt, ita interpretari, tanquam D. Gregorius non potuerit ferre, vt vnus aliquis Pontifex totius militantis Ecclesiæ primam Sedem & summum regimen teneret: is mihi videtur aut sensum hominis exuisse,aut obfirmatam Diaboli peruersitatem induisse. Quid enim dici apertius potuit, quàm *Sedem Apostolicam Deo auctore cunctis prælatam constare Ecclesiis?* (Lib.2. Epist.30.) *Omnes Episcopos, si qua culpa in eis inuenitur,Sedi Apostolicæ subiectos esse?* (Lib.7. Epist.64.) *Cuiuslibet ex quatuor Patriarchis tantam contra ipsum contumaciam transire sine grauissimo scandalo non potuisse?* (Lib.2. Ep.37.) *Sedem Apostolicam Caput omnium Ecclesiarum esse?* (Lib. 11. Epist. 55.) *Denique Romanam Ecclesiam ob ea, quæ Christus ad Petrum dixit* (Matth. 16.) *omnium Ecclesiarum esse Caput?* in 4.Psalm.Pœnitentialem. Sic ergo locutus est D. Gregorius: quia verè credidit, Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem, fidei Caput, Petram solidam, denique velut Petrum ipsum esse. Nam sic etiam interdum locutus est,vt ex ijs,quæ iam diximus,abundè constat.

Isidorus in Præfatione sua in opus Conciliorum & Decretaliũ Epistolarum:Subiecimus(post Concilia diuersa Græcorum & Latinorum)reliqua *Præsulum Romanorum Decreta vsque ad S. Gregorium,&*
542 *quasdam ipsius Epistolas, in quibus pro culmine Sedis Apostolicæ non impar Conciliorum* (authoritati) *extat authoritas.* (Et pòst.) *Nec vllam Synodum ratam esse legimus, quæ non fuerit Apostolicæ Sedis authoritate congregata,vel fulta.*

Paulus Diaconus rerum humanarum lib.8.in Phocæ vita. *Phocas,rogante Papa Bonifacio,statuit Sedem*
543 *Romanæ Ecclesiæ, vt Caput esset omnium Ecclesiarum, quia Ecclesia constantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat.* Nimis impudenter dicunt Pseudoeuangelici,Pontificem Romanum à Phoca primùm accepisse hunc honorem,vt Romana Ecclesia Caput omnium Ecclesiarum fieret:cùm ex ijs, quæ iam diximus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.*
602	65. S. Gregorius magnus Gordiani Senatoris filius, Romanus, Monachus, sedit an. 13. m. 6. d. 10.		*119. De Chazinzariis.* n Chazinzarij (& ipsi Armeniorũ pars) etiam Nestoriani sunt, & solã Crucem (non etiam alias sacras Imagines) venerãtur. Niceph. lib. 18.	n Gregor. lib. 9. Indict. 4. Epist. 9 *In locis venerabilibus Sanctorum depingi historias, non sine ratione, vetustas admisit.*
604	66. Sabinianus Bleianus, Tuscus, sedit an. 1. m. 5. d. 24.	Idem Phocas.	*De execrandis ieiuniis.* o Ieiunium Artziburtzi colunt in memoriam canis à Dæmone inhabitati, quo Sergius eorum Doctor, velut Duce itineris, aut potius præcursore, vtebatur.	o Isidor. de summo bono, libro 2. cap. 44. *Sæpe abstinentia simulatè agitur, ieiuniáque per hypocrisim exercentur, tantúmque miseri laboris exercitium non pro Dei amore, sed sola humanæ laudis admiratione sectantur.*
607	67. Bonifacius 3. Romanus sedit. m. 8. d. 27.			

120. De

FFF iij

Isido-

iam dixi, manifestè probetur, eum honorem à Petro vſque ad hoc tempus Pontifici Romano tributum eſſe. Verùm quia Epiſcopus Conſtantinopolitanus vniuerſalem Patriarcham ſe vocabat, cùm inde videretur ſecuturum, quod nunc ſecutum eſſe vidimus, vt Eccleſia Conſtantinopolitana vel exæquaret, vel præferret ſe Romanæ Eccleſiæ: opportunè cauit Bonifacius, ne Sedi Apoſtolicæ ac Petri Cathedræ hic honor iniuſtè auferretur, ac propterea petijt, vt Imperator Conſtantinopolitanus finem huic rei per ſanctionem ſuam imponeret. Verùm aliàs declarauimus, & Optatum in lib. 2. contra Parmenianum, & Victorem in lib. 1. Vandalicæ perſecutionis, & Concilium Chalcedonenſe in Actione 3. & Epiſcopũ Pataræ in Lycia (vt eſt perſcriptum in Breuiario Liberati) & Iuſtinianum Imperatorem in Codice ſuo, & Gregorium Magnum in Epiſtolis, & alios quàm plurimos nominatim appellaſſe aut Pontificem Romanum, aut Romanam Eccleſiam *omnium Eccleſiarum Caput* longè antè Phocæ tempora.

544 Concilium Bracarenſe ſecundum, Can. 22. *Placuit, vt eodem ordine Miſſæ celebrentur ab omnibus, quē Profuturus quondam huius Metropolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus ab ipſa Apoſtolicæ Sedis authoritate ſuſcepit ſcriptum*. Et Can. 23. *Nullus ordinem baptizandi prætermittat, quem pro amputanda aliquorum dubietate prædictus Profuturus ſibi directum à Sede beatiſsimi Petri Apoſtoli ſuſcepit.*

545 Beda Hiſtoriæ Eccleſiaſt. Anglor. lib. 2. cap. 17. Eduino Regi Anglorum Honorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ſalutem. *Ea quæ à nobis pro veſtris Sacerdotibus ordinanda ſperaſtis, ſine vlla dilatione tribuimus, & duo pallia Metropolitanorum Honorio & Paulino direximus, vt dum quis eorum ad authorem ſuum fuerit accerſitus, alter in loco ipſius alterum Epiſcopum ex hac noſtra authoritate ſurroget*. Et ibidem, cap. 18. *Ne ſit neceſſe ad Romanam vſque ciuitatem pro ordinando Archiepiſcopo fatigari.*

Etiamſi Honorius in hæreſim Monothelitarum incidiſſet, non tamen propterea erraſſe in fide Eccleſiam Romanam, quæ non modò nihil tale credendum decreuit, verùm etiam hæreſim illam deteſtata ſemper eſt, & ſummis viribus perſecuta.

Honorij Epiſtola ad Sergium Cõſtantinopolitanum Patriarcham perſcripta in ſexta Synodo Actione 12. prolata eſt, quæ declarabat, eum erraſſe in Articulo de duabus, quæ in Chriſto ſunt, voluntatibus. Quod totum etſi fateamur verum eſſe (nihil enim iã in ea cauſa definio) tamen Eccleſia Romana ex ea re non probatur hæreſim aliquam aut prædicaſſe, aut profeſſa eſſe, ac multò minus prædicandam & profitendam publico Decreto ſanxiſſe. Quemadmodum autem Simon aliter filius Ioannis erat, aliter verò cognominabatur à Chriſto Petrus, cùm illud naturæ, hoc gratiæ nomen eſſet: ſic omnino quilibet Pontifex Romanus duplicem perſonam ſuſtinet, vnam ſibi lege naturali propriam, in qua velut Simon quidam, aut alius quilibet homo errare etiam in fide poteſt, aliam à Chriſto impoſitam, in qua velut Petra, ſupra quam Eccleſia militans pro tempore ædificatur, *velut confirmator fratrum, & Paſtor agnorum atque ouium errare non poteſt, quia pro eius fide, vt ea non deficiat, Chriſtus rogauit*. Cùm enim hanc publicam perſonam non ſuæ, ſed totius militantis Eccleſiæ cauſa ſuſtineat, non magis in ea perſona errare poteſt, quàm Eccleſia ipſa, quæ *Columna eſt, & firmamentum veritatis*. Porrò hanc publicam perſonam ſuſtinet, quoties hoc ipſum ex propoſito agitur, vt Sedes Petri conuocatis Epiſcopis & fratribus, qui pro tempore adſunt, & magna conquiſitione facta (Actor. 15.) videat, deliberet ac decernat de re in controuerſiam vocata. Tunc enim liberè poterit cum Apoſtolis concludere, *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis*: quia Chriſtus promiſit, *ſe fore in medio eorum, qui in nomine eius congregarentur*. Nunquam autem certius ſciri poterit, aliquos in nomine Chriſti congregari, quàm cum ab illo Paſtore, quẽ Chriſtus plus alijs amantem agnis & ouibus præfecit, Epiſcopi & Presbyteri, *quos Spiritus ſanctus regere Eccleſiam iuſsit*, conuocantur, *vt difficile & ambiguum iudicium, quod domi inter fratres componi non potuit ab ijs, qui præſunt loco quem elegit Dominus, decidatur*. Tunc enim fides conſulitur *Apoſtolico ore laudata, quam Auguſtinus prædicandam in Domino vocat, & quæ, vt Hieronymus ad Oceanum ait, mutari nõ poteſt.* Tunc aditur *Cathedra Petri, & Eccleſia principalis, vnde vnitas Sacerdotalis exorta eſt, quæ apud eos Romanos collocatur, ad quos* (vt Cyprianus lib. 1. Epiſt. 3. ait) *perfidia non poteſt habere acceſſum*. Id ergo reſtat, vt qui Romanam Eccleſiam erraſſe vnquàm in fide affirmant, demonſtrent tale aliquid Decretum in cauſa fidei palam publiceque de fratrum conſilio à Sede Apoſtolica interpoſitum, quod hæreſim ſtatuere ac ſtabilire conatum ſit. Tale autem nihil ab Honorio factum proferri poteſt.

Accedit eòdem, quòd hic Articulus (*Chriſtus duas in ſe voluntates habet*) nondum erat in aliquo Eccleſiæ conſeſſu expreſsè definitus, quando Honorius illam Epiſtolam ſcripſit. Deinde publica Honorij Decreta & facta erant eiuſmodi, vt potius læderent Monothelitas, quàm iuuarent: quemadmodũ apud Platinam in Honorio, & apud Sabellicum AEnead. 8. lib. 9. videre licet. Egit enim Honorius apud Heraclium Imperatorem, vt Pyrrhum Patriarcham Conſtantinopolitanum Monothelitam Sede ſua deiectum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
608	68. Bonifacius 4. Valeriensis, Marsus, sedit an. 6. m.8.d.11.		*120. De Heicetis.* a Heicetæ cum tripudijs in fœminarum cœtu Deum à viris laudandum asserebant. Damasc.87.	a Isidorus de summo bono, lib.3.ca.20. *Dei sermum sine intermissione legere, orare, & operari oportet, ne fortè mentem otio deditam spiritus fornicationis subripiat.*
	69. Deusdedit Romanus, sedit an.3. m.o.d.21.	Heraclius an.29 Monothelita.	*121. De Gnosimachis.* b Superuacaneũ dicunt eorum laborem, qui scientiam in Diuinis scriptis exquirunt. Damasc. hær.88. Nônne & hoc aliquando Protestantes opinabantur, quando abiectis libris, cœperunt opificijs sese dedere?	b Concil. Toletan. 4. Ca. 24. *Ignorantia mater cunctorum errorum, maximè in Sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas Scripturas frequenter admonet Paulus Apostolus, dicens ad Timotheum: Intende lectioni & exhortationi, doctrinæ quoq́, & semper permane in his. Sciant igitur Sacerdotes Scripturas sanctas, & Canones meditentur, vt omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina consistat, atque ædificent cunctos tàm fidei scientia, quàm operum disciplina.* Iustus Episcopus Orgelitanus in Cantic.c.154. *Qui verbo Dei assistunt, quotidiano profectu per nitorem iustitiæ in excelsiora proficiunt.* Olympiodor. in Ecclesiast. cap.1. *Scientia Dei ac diuinus sermo semper est vtilis.*
619	70. Bonifacius 5. Neapolitanus, sedit an.3.m.10.			
	71. Honorius Campanus, an.12. m. 11. d.7.			

122. De

c Sophron.

iectum in Africam relegaret. Postremò cum Honorio, dum vixit, totus orbis Christianus communicauit, nec ab eius communione vllus Catholicus Episcopus (nedum Ecclesia vel Prouincia tota) vnquam discessisse legitur. Itaque Epistola eius cùm secretò scriberetur, & non nisi eo mortuo prolata & mox ab ipsa Petri Sede in Concilio generali sexto condemnata est: vt certò constaret, Monothelitarum hæresim nunquàm approbatam esse ab Ecclesia Romana, quæ vt cæteras omnes, ita & illam hæresim vsq; ad internecionem persecuta est, vti deinceps planum fiet.

Apud Bedam Tom.3. in vita S. Bertolfi. Cùm Procus Cleronensis vrbis Pontifex conaretur sibi subiicere monasterium Bertolfi, Bertolfus Arioaldi Longobardorum Regis opera *Romam iter arripiens ad Honorium Papam accessit. Erat venerabilis Præsul Honorius, sagax animo, vigens consilio, doctrina clarus,*
546 *dulcedine & humilitate pollens. Et præbuit optatum munus* S. Papa, *priuilegia scilicet Apostolicæ Sedis, qualenus nullus Episcoporum in præfato Cœnobio quolibet iure dominari conaretur.*

Beda in vita S. Eustasij Abbatis. Agrestinus, qui quondam Theodorici Regis Notarius fuerat, religionis speciem in monasterio S. Eustasij præ se ferens, sed reuera mentis arrogantia elatus, postulat vt gentium esse prædicator permitteretur. Qui cùm in regionem Baioariorum venisset, nullum fructũ exercens ibi, post aliquantum temporis ad Aquileiam transit. *Aquileienses etenim discordabant à cõmunione Sedis Apostolicæ, de qua Dominus in Euangelio ad B. Petrum loquitur, dicens: Tu es Petrus, & super hãc Petrã*
547 *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: ob trium videlicet Capitulorum dissensionem, quæ præsenti operi necessarium non duximus inserere. Itaque veniens Aquileiam, socius statim schismatis effectus, Romanæ Sedis à communione seiunctus ac diuisus est, totius orbis communionẽ, quicunque Ro-*
548 *manæ Sedi iungeretur, damnans, in sola Aquileia Orthodoxam fidem retineri decertans.* Hinc apparet, totum orbem Christianum communicasse cùm Romana Sede, præter paucos hæreticos Eutychianistas.

Maximus Monachus sui temporis facilè doctissimus cum Ecclesia Romana communicauit, ac tam gratus illi fuit, vt Nicolaus Papa primus in Epistola ad Michaelem Constantinopolitanum Imperatorẽ dicat, *Maximum prope solum illo tempore apud Constantinopolim Catholicum fuisse.*

Zonaras in vita Heraclij, & Cedrenus in compendio Historiarum. Heraclius Imperator Sergium Constantinopolitanum & Cyrum Phascidis Episcopum interrogat, vtrum Christus duas voluntates &
549 operationes, an vnam solam haberet? Ij respondent, Christum vnam solam habere. *Quorum sententiam cùm ad Ioannem Papam Romanum perscriberet, hæc ab eo improbata est: imò congregata Synodo, Monothelitarum hæresim detestatur.* Ecce mox vt huius controuersiæ notitia publicè ad Sedem Apostolicam delata est, Ecclesia Romana in Synodo penè statim ab Honorij morte, illam hæresim condemnat, quæ ab Honorio in priuatis fortè literis, re ad nullam Synodum relata, approbari visa est, & cum Pontifice Romano Ecclesia Hierosolymitana & Africana vniuersa consensit. Nam si Honorius in Synodo legitima decreuisset, in Christo vnam tantùm voluntatem inesse: quomodo id clam esse potuit, vt non etiã eius rei mentio in omnibus historijs fieret, cùm nihil prorsus, quod Romæ acciderat, latêre vnquàm posset? Adeo vt cùm Papa quispiam vel nomen fortè mutasset, vel spectaculo cuipiam interfuisset, id ab omnibus diligenter notatum sit. Deinde quàm necessarium erat, vt illa etiam Synodus præsertim Romæ celebrata nominatim anathemati subijceretur? quod tamen factum esse non legimus. Præterea cùm aliquod Decretum in Synodo fieri non potuerit sine plurium Episcoporum & Presbyterorum assensu: ijdem Episcopi & Presbyteri Synodum illam Honorij velut authoritate Apostolica celebratam defendissent, atque ob id anathemati fuissent subiecti ab alijs Concilijs, vnde maximas dissensiones in Ecclesia ipsa Romana oriri necesse fuit: quorum nihil vnquàm auditum est, quia nihil tale euenit.

550 Ex Pontificali, in vita Theodori Papæ. Pyrrhus Patriarcha in libello Sedi Apostolicæ oblato, condemnauit omnia, quæ scripta vel acta sunt à se, vel à Decessoribus suis *contra immaculatam nostram* (id est, Romanam) *fidem.*

551 Beda in Chronico de sex ætatibus, anno mundi 4593. Pyrrhus (Constantinopolitanus Patriarcha) sub Theodoro Papa Romam veniens, *obtulit eidem Papæ libellum cum sua subscriptione, in quo condemna-*
552 *uit omnia, quæ à se, vel à Decessoribus suis acta essent aduersus Catholicam fidẽ,* & benignè susceptus est. Sed quia ad errorem postea redijt, *Papa conuocatis Sacerdotibus & Clero condemnauit eum sub vinculo anathe-*
553 *matis.* Consentiunt Zonaras, & Cedrenus Historici Græci.

Beda ibidem an. 459 . Paulus Patriarcha Constantinopolitanus & Monothelita *Catholicos crucians,*
554 *Apocrisarios Sanctæ Ecclesiæ Romanæ, qui ad eius correctionem missi fuerant*, partim carceribus, partim exilijs, partim verberibus afficiens. Sed & *Altare eorum in domo Placidiæ sacratum in venerabili oraculo*
555 *subuertens diripuit, prohibens eos ibidem Missas celebrare: vnde & ipse, sicut Præcessores illius, ab Apostolica Sede iusta depositionis vltione damnatus est.*

Theodorus (vt habetur in Epist. Stephani, quæ extat in Synodo Martini Papæ) *ordinauit Stephanum Dorensem,*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Honorius.	
	72. Seuerin⁹ Romanus an. 1. m. 2. d. 4.	Heraclius Monothelita.
639	73. Ioannes. 4. sedit an. 1. m. 9. d. 18.	
640	74. Theodorus Hierosolymites sedit an 6 m. 5. d. 18.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

122. De Monothelitis.

a Monothelitarũ dux fuit Cyrus Alexandrinus Patriarcha, licet etiam Macarius Antiochiæ Episcopus, & Theodorus Pharanitanæ Ecclesiæ Episcopus eodẽ morbo prius laborasse putentur. Eiusdem verò hæreseos confirmatores fuerunt Sergius, Pyrrhus, & Paulus Constantinopolis Episcopi. Qui omnes vnam voluntatem, vnamque actionem & operationem in Christo ponebant. Damasc. hær. 99. & Martinus Papa in Concil. Roman.

123. De Thnetopsychitis.

b Thnetopsychitæ hominum animos cum corporibus, instar pecudum, interire. Damasc. 90.

124. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

a Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus in Concilio demonstrauit, *qui vnam in duabus Christi naturis voluntatem, atq; actionem affirmarent, eos palàm vnam quoque naturam statuere. Cui Ioannes Papa Romanus assensus est.* Zonaras Tom. 3. in vita Heraclij.

Martinus Papa dum præsideret Concilio centum & amplius Episcoporum, ita locutus est. *Qui confirmat vnam operationem, apertissimè abnegat Sanctorum Patrum (Basilij, Cyrilli, & Leonis) consonam doctrinam. Per differentiam enim naturæ, differentia naturalium operationum introducitur. Illi verò duas naturæ, operationes & voluntates, Diuinam dico & humanã, inconfusam, & indiuisam in vnione, in vno eodémque Sanctæ Trinitatis Dei Verbo propter nos incarnato, tradidisse monstrantur.* Eãdem Monothelitarum hæresim Synodus sexta Constantinopoli celebrata damnauit.

Maximus Monachus in Epistola ad Nicandrũ Cypri Episcopum, sicuti refert Euthymius in parte 2. Panopliæ Tit. 18. *Neque Diuinam increatámque naturam sine essentia & volũtate, aut actione consyderamus, neque naturam nostram humanam creatamq; sine essentia & voluntate, aut actione cognoscimus.* Hic Maximus cum Pyrrho disputationem de hac re inijt, in qua totam quæstionem doctissimè explicauit.

b Claudianus Mamercus de statu animæ lib. 1. cap. 3. *Nunquid illud Apostolicum tibi in mentem venire non debuit? Etsi exterior homo noster corrumpitur, sed interior renouatur. Anima sine corpore viuit melius: corpus sine illa nec peius.*

Isidorus lib 1. de summo bono cap. 14. *Animæ habent initium, finem verò nullum.*

Olympiodorus in Eccles. cap. 3. *Quòd rationalis anima sit immortalis, brutorum verò anima corpori immoriatur, manifestum est.*

556 *Dorensem* (Hierosolymitanæ Diœceseos primum Episcopum) *loci seruatorem, per Apostolica eius scripta, quatenus ea, quæ fuissent Ecclesiastica capitula, perageret, & Canonicè (si nullatenus emendarentur) deponeret eos, qui sub denominato* (Monothelitarum) *prætextu ordinati essent Episcopi, nisi libellum pœnitentiæ offerrent.* Exercuit ergo Pontifex Romanus iurisdictionem in Palestina & Iudæa.

Sergius Cypriensis Episcopus Theodorum Pontificem Romanum vocat in Epistola sua (quæ citatur in Synodo Martini Papæ) *Patrem Patrum, Archiepiscopum, & Vniuersalem Papam.* Et addit: *Chri-*
557 *stus Deus noster (ô sacer vertex) firmamentum à Deo fixum & immobile, atque tituli formam lucidissimam fidei, vestram Apostolicam Sedem constituit. Tu es enim (sicut Diuinum veraciter pronunciat verbum) Pe-*
558 *trus, & super fundamentum tuum Ecclesiæ Columnæ confirmatæ sunt.* (Et pòst:) *Thius noster Archadius vestram Orthodoxam sequitur doctrinam.*

Primates & Episcopi trium Prouinciarum Africæ, Numidiæ, Byzacij, & Mauritaniæ, Theodorũ Papam salutant *Patrem Patrum, & summum omnium Præsulum Pontificem.* Et addunt: *Magnum & inde-*
559 *ficientem, omnibus Christianis fluenta redũdantem, apud Apostolicam Sedem consistere fontem, nullus ambigere posit, de quo riuuli prodeunt affluenter vniuersum largissimè irrigantes orbem Christianorum, cui etiam in*
560 *honorem beatissimi Petri, Patrum Decreta peculiarem omnem decreuêre reuerentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & solicitè debent, maximè verò iusteq; ab ipso Præsulum examinari vertice Apostolico, cuius*
561 *vetusta solicitudo est, tam mala damnare, quàm probare laudanda. Antiquis enim regulis sancitũ est, vt quicquid quãuis in remotis, vel in longinquo positis ageretur Prouincijs, non prius tractandum, vel accipiendum sit,*
562 *nisi ad notitiam almæ Sedis vestræ fuisset deductum, vt huius authoritate, iuxta quæ fuisset pronunciatio, firmaretur, indéque sumerent cæteræ Ecclesiæ (velut de natali suo fonte) prædicationis exordium, & per diuersas totius mundi regiones puritatis incorruptæ maneant fidei Sacramenta salutis.*

Victor Carthaginensis Episcopus ad eundem Papam Theodorum ita scripsit: *Vestrûm est, frater san-*
563 *ctissime, Canonica discretione solicitè contrarijs Catholicæ fidei obuiare. Nos enim vno vinculo charitatis vobiscum sumus constricti.*

564 Beda in Chronico de sex ætatibus. *Martinus Papa congregata Romæ Synodo centum & quinque Episcoporum,* damnauit sub anathemate præfatos Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum hæreticos. Et post hæc missus ab Imperatore Theodorus Hexarchus, tulit Martinum Papam de Ecclesia Constantiniana, perduxitque Constantinopolim, qui posthæc relegatus Cersonam, ibidem vitam finiuit, multis in eodem loco virtutum signis vsque hodie refulgens. Cum Beda consentit Pontificale Romanum.

In illo Martini Concilio Abbates & Monachi propè quadraginta ex diuersis Græcæ potissimùm Ecclesiæ locis confluentes, libellum Papæ obtulerunt, vbi hæc verba habentur in Tom. 2. Conciliorum, pag. 776. a. *Omnium corda post Deum in vos pendent, Summum Ecclesiarum scientes vos Caput à*
565 *Christo Deo nostro præpositum.*

Maurus Rauennatis Ecclesiæ Episcopus appellat Martinum Papam *toto orbe Apostolicum & Vni-*
566 *uersalem Pontificem,* in Epistola, quam ad eum Concilio præsidentem scripsit.

Sophronius Hierosolymitanus Patriarcha, cùm propter incursionem Saracenorum ipse Romam venire non posset, Stephanum Hierosolymitanæ Diœcesis primum Episcopum sic allocutus est: *De finibus terræ ad terminos eius ambula, donec ad Apostolicam Sedem, vbi Orthodoxorum dogmatum funda-*
567 *menta existunt, peruenias.* Imò *reuerendissimi Episcopi & Christiani populi penè omnes,* de eadem ipsa re Stephano supplicârunt. Stephanus igitur Dorensis Episcopus Romam veniens ad Martinum Papam, in supplicatione ac libello suo ita scripsit, cùm de Monothelitarum errore ageret. *Annunciemus hæc omnia omnium præpositæ, dico autem, summæ vestræ, & principali* (Sedi) *ad medicinale consultum emersi*
568 *vulneris. Quippe quoniam hoc potestatiuè olim & ab antiquitus facere per Apostolicam siue Canonicam consueuit authoritatem, dum aperta lucubratione non solùm Claues regni Cœlorum creditæ sunt ei, atque ipse tantummodo ad aperiendum eas fidelibus quidem dignè, minimè autem Euangelij gratiæ credentibus iuste claude-*
569 *re magnus secundùm veritatem & Princeps Apostolorum meruit Petrus, sed etiam & pascere primus iussus est oues totius Catholicæ Ecclesiæ, & confirmare exagitatos consortes suos & spiritales meruit fratres, vtpote dispensatiuè super omnes, ab ipso, qui propter nos incarnatus est Deus, potestatem accipiens & Sacerdotalem authoritatem. Quod sciens Patriarcha Sophronius, me ad hanc Apostolicam, magnamq; direxit Sedem.*

570 Pontificale in Eugenij vita refert, *Petrum Patriarcham Constantinopolitanum Synodicam direxisse ad Apostolicam Sedem iuxta consuetudinem. Sed cùm operationes aut voluntates in Christo non declararet, accensus populus vel Clerus proiecit eam, vt etiam nec Eugenium Papam dimitteret Missas celebrare, nisi promi-*
571 *sisset, minimè eam Synodicam aliquãdo suscipere.* Hîc apparet, fidem Romanam Apostolico ore laudatam non solius Pontificis Romani propriam, sed etiam communem illi cum Clero & populo Romano esse.

Beda

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Theodorus.	
		Constatinus 3. m. 4.
647	75. S. Martinus, Tudertinus, Tuscus, sedit an. 6. m. 1. d. 28.	
		Constatius 3. an. 28
654	76. Eugeni⁹ Romanus, sedit an. 2. m. 9. d. 24.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

124. De Theocatagnostis.

a Theocatagnostæ in Deo & Sanctis nonnulla reprehendebant. Damasc. 92.

125. De Mahometanis.

b Mahomet (quem Ioanes Damascenus Mamedium appellat) ex Iudaica & Ariana superstitione, nouam sectam condidit, quam Saraceni (eatenus Idololatræ) amplexi sunt. Author est Ioannes Damascenus, hær. 100.

c Docuit vnum esse Deũ, qui neque genitus sit, neque generauerit.

d Christum esse verbum Dei, & Spiritum, sed creatum & seruum.

e Christum, quem à Maria sine semine generatum fatetur, in Crucem à Iudæis actum esse negat.

f Mahometani Crucẽ abominantur, & Christianos eam adorantes appellant Idololatras.

g Deum omnis mali authorem esse dixit. Cedrenus in vita Heraclij.

h Latrones, veneficos, aliosque vetiti facinoris conuictos, à Deo ad hoc dixit certo consilio destinatos fuisse, vt sic morerẽtur. § Quid hoc à Caluinistarum & Bezanorum hæresi differat, non video.

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

a Olympiodorus in Ecclesiasten. c. 2. *Operibus Dei nullus quicquàm potest adycere.* Beda in illa verba, *Dominus equum & ascensorem proiecit in mare, omnes* (inquit) *qui persequũtur Sanctos, equi sunt, & habẽt ascẽsores diabolos.*

b *Mahometus ex mercenario Camelorum Pastore factus locupletis mulieris eiusdemq́; gentilis maritus, & hæres, cùm morbo comitiali laboraret, finxit se ad Archangeli Gabrielis cœlitus ad se missi conspectum prosterni. Quam imposturam Sergius monachus è Constantinopoli ob hæresim Nestorianam abdicatus vehementer adiuuit.* Zonaras & Cedrenus in vita Heraclij.

c Concil. Toletan 4. Can. 1. *Patrem à nullo factum, vel genitum dicimus: Filium à Patre non factum, sed genitum: Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio.*

d Concil. Tolet. ibid. *Christus Dei filius, & Creator omnium ex substantia Patris ante secula genitus æqualis est Patri secundùm Diuinitatem.*

e Concil. Toletan. 4. ibid. *Christus vna persona in vtraque natura pertulit passionem & mortem pro nostra salute, non in virtute Diuinitatis, sed in humanitatis infirmitate.*

f Et in Canone 73. sextæ Synodi. *Cùm Crux viuifica illud salutare nobis ostenderit, nos omne studium adhibere oportet, vt ei, per quam ab antiquo lapsu saluati sumus, eum, qui par est, honorem habeamus, vnde & mente, & sermone, & sensu adorationem tribuimus.*

g Isidorus de summo bono. lib. 1. cap. 11. *Deus malum nõ fecit. Malum verò natura nulla est, quia accedendo in bonam naturam, efficit eam vitiosam.*

h Isidorus de summo bono lib. 2. c. 5. *Obcæcare dicitur quosdam Deus, non vt in eis eandem ipse cæcitatem faciat: sed quòd pro eorum inutilibus meritis cæcitatem eorum ab eis ipse non auferat.* (Et c. 6.) *Gemina est prædestinatio, siue electorũ ad requiem, siue reproborum ad mortem: vtraque igitur diuino iudicio, vt semper electos superna, & interiora sequi faciat: semperq́; reprobos infima & exteriora deserendo sectari permittat.* § Etsi ergo Deus mala, quæ ab impijs fiunt, non impediat: tamen *nullo modo prædestinationi diuinæ imputãda sunt,* (vt Prosper loquitur in responsionibus ad calumnias Gallorum cap. 1.) quia *Deus nemini mandauit impiè agere.* Ecclesiast. 15.

Beda in Histor. Eccles. Anglorum lib.3.cap.25. Contendentibus de obseruatione Paschæ hinc Col-
manno cum clericis suis de Scotia, inde Wilfrido, & Agathone Presbyteris, illo traditionem Ioannis,
hoc autem Petri & Pauli doctrinam vrgente, tandem *Wilfridus dixit: Si tu, Colmanne, & socij tui, au-*
dita Decreta Sedis Apostolicæ, imò vniuersalis Ecclesiæ, & hæc sacris literis confirmata sequi contemnitis, absq;
vlla dubietate peccatis. Etsi sanctus erat Columba vester, imò & noster, & Christi erat, num præferri potuit bea-
tissimo Apostolorum Principi, cui Dominus ait: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiã meam,
& portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo Claues regni Cœlorum? Hæc perorante Wilfrido,
dicit *Oswi Rex Saxonum: An vtrique vestrûm in hoc consentiunt, quòd hæc principaliter Petro dicta, & ei*
Claues regni cœlorum sint datæ à Domino. Responderunt: *Etiam, vtrique.* At ille ita conclusit: *Et ego vo-*
572 *bis dico, quia hic est Ostiarius ille, cui ego contradicere nolo, sed in quantum noui vel valeo, huius cupio in om-*
nibus obedire statutis, ne fortè me adueniente ad fores regni Cœlorum, non sit qui reseret, auerso illo, qui Cla-
ues tenere probatur.
573 Beda eiusdem histor. lib.3.cap.29. Oswi quamuis educatus à Scotis, intellexerat veraciter, *quia Ro-*
mana esset Catholica & Apostolica Ecclesia: vnde tam ipse, quàm Egbertus Cantuariorum Rex Wighardũ Ro-
mam miserunt, vt accepto gradu Archiepiscopatus, Catholicis Anglorum Ecclesiis per omnem Britanniam or-
dinare posset Antistites. Ad Regem verò Oswi Vitalianus sic rescripsit: *Oportet vestram Celsitudinem, vi-*
574 *pote membrum existens Christi, in omnibus piam regulam sequi perenniter Principis Apostolorum, siue in Pascha*
celebrando, siue in omnibus, quæ tradiderunt Sancti Apostoli Petrus & Paulus.
575 Beda lib.4. c.1. *Vitalianus Theodorum natum ex Tharso Ciliciæ in Britanniam misit, adiungens ei Adria-*
num Abbatem, qui attenderet, nequid Theodorus Græcorum more contra veritatem fidei in Ecclesiam, cui
præesset, introduceret. Tanto semper studio pro fide & propaganda, & ab erroribus conseruanda, Ro-
mani Pontifices contenderunt.
576 In Pontificali Romano. *Donni temporibus Ecclesia Rauennas, quæ se ab Ecclesia Romana segregauerat*
causa Autocephaliæ, denuò se pristinæ Sedi Apostolicæ subiugauit.
577 Constantinus quartus Imperator Donnum adhortans, vt Legatos Constantinopolim cõcordiæ cau-
sa mittat, eundem salutat *Archiepiscopum antiquæ Romæ, & vniuersalem Papam.* Non quòd Papa hunc
titulum (vniuersalis) ambiret, sed quòd qui ex Græcis Catholici essent, libenter eum Episcopo Roma-
no tribuerent, non aliud in ea re sentientes, quàm quòd Episcopus Romanus vniuersalis Ecclesiæ pri-
mus esset Episcopus & Pastor. Ineptè igitur Magdeburgenses notant, Pontifices Romanos hac de-
mum ætate cœpisse dici Vniuersales. Nam si ad ipsorum voluntatem respicimus, ne tunc quidem ita se,
aut vnquàm postea vocârunt. Sin aliorum erga illos obedientiam & charitatem spectamus, in ipso
Chalcedonensi Concilio id nomen eis oblatum est: vti Gregorius Magnus sæpius attestatur, libro 4.
Indict. 13. Epist. 32. & 36. Itaque Magdeburgensium annotationes, vt ex inuidia profectæ sunt, ita non
nisi ex mendacijs totæ constant.
Beda lib.5. Histor. Gentis Anglorum cap. 20. Wilfridus monasticam vitam secutus, cùm animad-
uerteret, minimè perfectam esse virtutis viam, quæ tradebatur à Scotis, *proposuit animo venire Romam,*
& qui ad Sedem Apostolicam ritus Ecclesiastici siue monasteriales seruarentur, videre. Qui postea ordina-
tus Nordhanhũbrorum Episcopus, regnante Egfrido, pulsus est Episcopatu. *Romam igitur iuit, corã Apo-*
578 *stolico Papa causam dicturus. Vbi præsente Papa Agathone & pluribus Episcopis vniuersorum iudicio absq; cri-*
mine accusatus, & Episcopatu dignus inuentus est, & dimissus cum hoc elogio: *Wilfridus Eboracẽsis Episco-*
579 *pus Apostolicam Sedem de sua causa appellans, & absolutus, & cum alijs Episcopis 125. in Synodo in iudicij se-*
de constitutus, pro omni Aquilonari parte, Britannia, & Hybernia Insulis, fidem Catholicam confessus est.
Cumque iterum à Rege Alfrido Episcopatu pelleretur, causa eius Romæ cognita, *Scriptum est ab Apo-*
580 *stolico Papa Ioanne ad Reges Edilfredum & Alfridum, vt eum in Episcopatum suum facerent recipi.*
Postquàm Agatho in Epistola ad Constantinum quartum Imperatorẽ, verã fidem tùm de Trinitate,
tùm de Christi persona vna, & naturis ac voluntatibus duabus cõfessus esset: *Hæc* (inquit) *Apostolica Pe-*
tri Ecclesia nunquàm à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cuius authoritatẽ (vtpote Apostolorum
omniũ Principis) semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & vniuersales Synodi fideliter amplectẽtes in cũctis
secutæ sunt, omnesq; venerabiles Patres Apostolicam eius doctrinam amplexi. (Et pòst.) *Hæc est vera fidei re-*
581 *gula, quam & in prosperis, & in aduersis viuaciter tenuit ac defendit hæc spiritalis Mater vestri trãquillissimi*
Imperij Apostolica Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotẽtis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nũquàm
errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit, ab
authoribus suis Apostolorũ Christi Principibus, illibata fine tenus manet, secũdùm Saluatoris pollicitationẽ: Ego
582 *pro te* (Petre) *rogaui, vt nõ deficiat fides tua & tu aliquãdo conuersus confirma fratres tuos.* Prædixit Agatho
Papa, fidem Romanam vsq; ad finẽ fore illibatã, & per nongẽtos iã annos iustificata est Prophetia eius.
Iam ve-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

657 — 77. Vitalianus Segnin', Volsc', Latinus, sedit an. 14. m.5.d.29. — *Constantinus.* 4. *a patre in parte Imperij suscipitur solus imper. an.17.*

126. De Gentilium imitatoribus.

a Ethnophrones fortunam, fatum, astrologiam, auspicia, & veneficia probabant, diesq; obseruabant & annos. Damasc. 94.

a Olympiodorus in Eccles. cap. 2. *Qui student circa ea, quæ vana sunt, & sese voluptatibus tradunt, excusare non possunt carentis ratione fortunæ motum, neque fati necessitatem. Humanæ siquidem actiones proficiscuntur ab electione.*

672 — 78. Adeodatus Romanus monachus, sedit an. 4. m.2.d.15.

127. De Parermeneutis.

b Parermeneutæ diuina scripta arbitratu suo interpretabantur. Dam. 97. Hoc etiam Protestantes passim faciunt, nulla veterum Ecclesiæ Doctorum habita ratione.

b Isidorus de summo bono lib. 1. cap. 19. *Via, per quam fit hæresis, est obscuritas Diuinarum Scripturarum, in qua caligantes hæretici aliud, quàm se res habeat, intelligunt.* § Cùm verò Protestantes nihil nisi diuinas scripturas, vnde illarum obscuritas tollatur, admittant, illas verò non ex sanctorum Patrum sententia, sed ex suo libito interpretentur: necesse est, eos in summo gradu hæreticos euadere.

676 — 79. Domnus Romanus, sedit an. 2. m.5.d.10.

128. De Lampetianis.

679 — 80. Agatho, Siculus, sedit an. 2. m. 6.

c Lampetiani liberum vitæ institutum etiam Monachis, tam in vestitu, quàm in alijs rebus permittunt. Dam. 98. Huc Erasmus respexit in D. Hieronymi vita, & quotquot ex Protestantibus vota monastica nihili faciunt.

c Concil. Aurelian. 1. Can. 21. *Monachi Abbatibus omni obedientia & deuotione subiaceant.*

S. Dorotheus in sermone 1. de obedientia: *Nihil adeo homines iuuat, quàm vt proprias amputent & abrumpant voluntates.* Et pòst: *Dicebat Ioannes Abbas: Quicunque se Patrum obedientiæ totum dediderit, talem animi tranquillitatem sentiet, vt nullam sibi videatur sustinere tribulationem. Atque ita dum vult propriam explere voluntatem, inuenietur illam semper expleuisse, quia quicquid euenit, proprium arbitratur ac suum.* Et in Sermone 5. *Ij, quibus nulla est gubernatio, decidunt tanquam folia.*

Iam verò Episcopi Occidentales centum viginti quinque in Epistola, quæ in sextæ Synodi Actione
quarta proximè sequitur, ita scribunt: *Lumen Catholicæ atque Apostolicæ fidei per beatos Petrum & Pau-*
583 *lum Apostolorum Principes, eorumq; Discipulos & Apostolicos successores, gradatim vsque ad nostram paruita-*
tem, Dei opitulatione seruatum est, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum, nec falsitatis nebulis confu-
datum, nec intermixtis hæreticis prauitatibus velut caliginosis nebulis perumbratum, immune atque syncerum,
& suis radijs perlustratum, pijssimis conatibus conseruare cupit vestrum à Deo coronatum fastigium. In hoc enim
tam Apostolicæ Sedis, quàm nostri exigui famulatus Prædecessores vsque hactenus non sine periculis desuda-
runt, nunc decretali cōmonitione cum Apostolicis Pontificibus consulentes, nunc Synodali definitione, quæ veri-
tatis regula continebat, omnibus innotescentes, & terminos, quos transgredi nefas est, vsque ad animæ ipsius ex-
itum cōstanter defendentes. § Præterquàm quòd his omnibus Episcopis de re alioqui nobis ignota cre-
dendum esset, etiam res ipsa docuit, hoc verum esse, quod dicunt, sicuti & decursus ætatum singularū,
584 & testimoniorum, quæ apposuimus, concordia declarat. Denique ijdem centum viginti quinque Patres
in eadem Epistola dicunt. *Veram & Apostolicā confessionem nunc vsq; nobiscum S. Romana seruat Ecclesia.*
585 Beda de sex ætatibus mūdi. Finito huius Synodi cōflictu, *Georgius Patriarcha Cōstantinopolitanus* (qui
fuerat Monothelita) *correctus est, tātaq; gratia Legatos Catholicæ pacis comitata est, vt Ioānes Portuēsis Episco-*
pus, qui erat vnus ex ipsis, Dominica octauarū Paschæ Missas publicè in Ecclesia Sāctæ Sophiæ corā Principe &
Patriarcha Latinè celebraret. § Patriarcha igitur Cōstātin. iudicatus est & correctus à R. Ecclesiæ legatis.
586 Zonaras in vita Constantini Pogonati. Constantinus Concilium Constantinopoli indicit, *cuius fuere*
principes Agathonis Papæ Romani Legati, Georgius Constantinopolitanus, & Theophanes Antiochenus.
Neque Alexandria, neque Hierosolyma Patriarcham habebant, à Saracenis occupatæ.
587 In Actione. 18. Sextæ Synodi Generalis. *Antiquæ Romæ & Apostolicæ summitatis Pontificalis Antistes*
pro se literarum paginam, eosq; qui eius personam describerent, Sacerdotes cōstituit. (Et pòst.) *Summus nobiscum*
588 *concertabat Apostolorum Princeps: illius enim imitatorem, & Sedis successorem habuimus fautorem, & diuini*
sacramenti mysterium illustrantem per literas. Confessionem tibi à Deo inscriptam illa Romana antiqua ciuitas
obtulit, & dogmatum diem à vespertinis partibus extulit. Charta & atramentum videbatur, & per Agathonē
589 *Petrus loquebatur.* (Et iterum.) In literis *Constantini ad Synodum Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ. Tanquam*
ipsius Diuini Petri vocem Agathonis relationem supermirati sumus.

Cùm autem Agatho mortuus fuisset, priusquàm Legati ipsius à Synodo reuersi essent, Leo Papa se-
cundus Agathoni succedēs, literas Imperatoris & gesta Synodi accepit, eaque cōfirmauit ijs verbis, quæ
extant in Actione. 18. sextæ Synodi: *Quia Sancta vniuersalis & magna sexta Synodus definitionem rectæ*
fidei (vt dictum est) plenissimè prædicauit, quam & Apostolica Sedes beati Petri Apostoli (cuius, licet impares,
ministerio fungimur) veneranter suscipit, idcirco & nos, & per nostrum officium hæc veneranda Sedes Apostolica
590 *lica concorditer ac vnanimiter his, quæ definita sunt ab ea, consentit, & beati Petri authoritate confirmat, sicut*
supra solidatam Petram, qui Christus est, ab ipso Domino adeptus firmitatem.

Rodericus rerum Hispanicarum lib. 3. cap. 13. *Benedictus Papa Romanus Iuliani Primatis librū de tribus*
substantijs reprobandum indixerat, ob id quòd voluntas genuit voluntatem. Sed cùm S. Iulianus Apologeti-
591 cum fecisset, *Roma dignè & piè suscipiens, cunctis legendum indixit.* Est igitur Sedis Apostolicæ vel au-
thoritatem libris Catholicis tribuere, vel ijs, quæ secus conscripta sunt, fidem abrogare.

Paulus Diaconus de gestis Langobardorum lib. 6 cap. 4. *Cedoaldus Rex Anglorum Saxonum* (rectius
dixisset, Rex Britonum, vt est apud Galfridum li. 9. de gestis Britānorum) *ad Christum conuersus Romam*
properauit, vbi à Papa Sergio baptizatus ad cœlum transiit, hoc Epitaphio tumulo inscripto.

592 Culmen, opes, sobolem, pollentia regna, triumphos
Armipotens Cedoal liquit amore Dei:
Vt *Petrum, Sedemq; Petri Rex cerneret hospes,*
Cuius fonte sacras sumeret albus aquas.

593 Beda histor. Eccles. Anglorum lib. 5. cap. 12. *Pipinus, fauente omnium consensu, virum venerabilē Wil-*
brordum Romam misit, cuius adhuc Pontificatum Sergius habebat, postulās vt eidem Fresonum genti Archie-
piscopus ordinaretur. Quod ita, vt petierat, impletū est, anno ab incarnatione Domini sexcētesimo nona-
gesimo sexto. Ordinatus est autē in Ecclesia Sanctæ Martyris Cæciliæ, die Natalis eius, imposito sibi à
Papa memorato nomine Clemētis, ac mox remissus ad Sedē Episcopatus sui, id est, post dies quatuor-
decim, ex quo in vrbem venerat. Donauit autem ei Pipinus locū Cathedræ Episcopalis in Castello suo
illustri, quod antiquo gentium illarum vocabulo Wiltaburg, id est, oppidum Wiltorum, lingua autem
Gallica Traiectum vocatur: in quo ædificata Ecclesia Reuerendissimus Pontifex longè lateque ver-
bum fidei prædicans, multosque ab errore reuocans, plures per illas regiones Ecclesias & Monasteria
nonnulla construxit. § Deus ergo fidem suam per Papæ ministerium propagauit.

Paulus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
679	80. Idē Agatho sedit ann. 2. men. 6.	
682	81. Sanctus Leo iunior, Siculus, se. m. 10. dies 29.	
684	82. Benedict⁹ 2. Roman. sedit m. 10. d. 27.	*Iustinian⁹ 2. an. 10.*
685	83. Ioannes Antiochenus, sedit an. 1. d. 9.	*Leontius Imperium inuadit an. 3. quo expulso, Liberi⁹ 3. elligitur, regnat m. 7. Sed paulo post Iustinian⁹ Imperio restituitur. reg. an. 6.*
686	84. Conō, Thrax sed. m. 11.	
687	85. Sergius Tiberij filius, Antiochen⁹, Syrus, sedit an. 13. m. 8. d. 23.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

b Naturalibus perturbationibus obsisti non postulabant. Ibidem. Hinc Lutherus didicit illud suum, quod pudet dicere. Sed omnia volebat suos sequi, ad quæ naturales perturbationes commouissent eos.

129. De

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

b S. Dorotheus ibidem. *Sancti omnes post sacrosanctum Baptismum non modò passionum assultus & impetus resecarunt, sed ipsas etiam passiones atq; animi affectus radicitus auellere conati sunt: quales fuisse credimus Antonium, Pachonium & reliquos Deiferos Patres.*

Isidorus de summo bono lib. 2. cap. 9. *Multi post conuersionem etiam nolentes motum libidinis sustinent, vt semper habeant pro excutienda inertia hostem cui resistant. quod ad probationem, non ad damnationem tolerant, dummodo non consentiant.*

a Cæsa-

Paulus Diacon. lib.8. in vita Iustiniani 2. *Aquileia ob imperitiã fidei quintũ vniuersale Conciliũ suscipere*
594 *diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergij monitis instructa & ipsa huic cũ cæteris Christi Ecclesiis annuere cõsensit.* § Vnitas igitur Catholicæ fidei non parum adiumenti semper accepit per vnius primi Pastoris operã.

Beda in natali Benedicti Abbatis inter sermones hyemales de Sanctis. *Beatus Benedictus cùm esset nobilis natu, ad beatorum Apostolorum limina peregrinaturus aduolauit, vt quia rudis adhuc in gente Anglorũ*
595 *fides & Ecclesiarum institutio florebat; ibi potius perfectam viuendi formam sumeret, vbi per summos Christi Apostolos totius Ecclesiæ Caput eminet eximium.* Romæ igitur eminet *totius Ecclesiæ caput*, idque eximium.

Paulus Diaconus de gestis Langobardorum lib.6.cap.10. *Aribertus Rex Langobardorum donationem patrimonij Alpium Cottiarum, quæ quondam pertinuerunt ad Apostolicam Sedem, sed à Langobardis multo tẽ-*
596 *pore fuerant ablatæ, restituit, & hanc donationem aureis exaratam literis Romam misit. Tunc quoque venit Benedictus Archiepiscopus Mediolanensis Romam, & causam egit pro Ecclesia Ticinensi, sed victus est eò quòd à priscis temporibus Ticinenses Episcopi à Romana fuerant Ecclesia consecrati.* A priscis igitur temporibus
597 tanta fuit Ecclesiæ Romanæ authoritas, vt cuiuscunque Archiepiscopi aut etiam Episcopi consecrationem sibi reseruare posset.

Iustinianus secundus in Imperium restitutus (vt Beda narrat de sex ætatibus an.m.4665.) *Constanti-*
598 *num Papam ad se venire iubens, honorificè suscepit, ac remisit, ita vt eum die Dominica Missas sibi facere iubẽs, communionem de eius manu acceperit: quem prostatus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta Ecclesiæ priuilegia renouauit.* Quod etiam à Paulo Diacono traditur lib.8. in vita Iustiniani secundi.

Cùm Philippicus & contra sextam Synodum se armaret (quemadmodum testatur Zonaras in vita
599 eius) & picturam iuberet auferri, in qua sex vniuersalium Synodorum gesta continebantur, etiam *literas praui dogmatis* (vt narrat Paulus Diaconus lib.8. in vita Philippici) *Constantino Papæ direxit, quas ille cũ Apostolicæ Sedis Cõcilio respuit:* tũc (vt tã Diaconus, quàm Beda an.m.4667. testãtur) *statuit populus Romanus, ne hæretici Imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram solidi susciperent. Vnde nec eius effigies in Ecclesiã introducta est, nec nomen ad Missarum solennia prolatum.* § Hîc non Pontificis tantùm, sed & populi Romani fidem ab Apostolo non immeritò laudatam admirari licet. Præterea hæreticus Imperator ob hæresim suam non parua imperij parte ab ijs, qui prius ei subditi erant, multatur.

600 Paulus Diaconus lib.8. in vita Anastasij 2. *Anastasius literas Constantino Papæ Romam per Scolasticũ Patritium & Hexarchum Italiæ direxit, quibus se fautorẽ Catholicæ fidei, & Sanctæ sextæ Synodi prædicatorẽ esse declarauit.* § Fidem enim suam potissimùm primo Pastori debuit probare, tùm vt se membrum Ecclesiæ Catholicæ ostenderet, tùm vt à primæ Sedis cõmunione vnà cum Antecessore suo non excluderetur.

Beda in Martyrologio Idibus Februarij. *Gregorius in Germania per Bonifacium Episcopum verbum sa-*
601 *lutis prædicauit.* Papa igitur dilatat fidem & Ecclesiam Christi, quod certè Antichristus non faceret.

In Pontificali Romano in vita Gregorij 2. Tom.3. Concil. Paulus Diaconus in vita Leonis lib.8. *Leo* Imperator Sanctorum Imagines incendens, Romano Pontifici, vt similia faceret, mandauit. *Sed Ponti-*
602 *fex hoc facere contempsit. Vnde & Rauennæ & Venetiarum exercitus Imperatoris iussioni restiterunt, ac nouum Imperatorem elegissent, nisi Pontifex eos prohibuisset.*

Cedrenus in compendio historiarum. Romæ Gregorius Apostolicus vir, & Petri Coriphæi σύνθρονος
603 (seu confessor, hoc est, qui in eadem Sede succedit, in qua Petrus primùm sedit) *à Leone Iconomacho ob eius impietatẽ defecit, & pacto cum Frãcis icto, tributa Leoni denegauit. Anastasium* (qui deposito Germano sanctissimo Patriarcha spiritu Prophetiæ prædito, per Imperatorẽ in Episcopatũ Constantinopolitanũ intrusus est) *ac socios anathemate ferijt,* Imperaoremq; multis epistolis manifestò redarguit. Leo *cùm cõtra Papã emisisset classem, ea perijt in Adriatico mari.* Iratus ergo, patrimonia tẽplorum D. Petri & Pauli (quæ pecunia cùm esset talentorũ triũ & semis, Romã antiquitus deferebatur) in ærariũ publicũ inferri iussit.

Polidorus Vergilius. libro 4. Angl. histor. *Inas Occidentalium Anglorum Rex, regnum suum Romano*
604 *Pontifici vectigale fecit, singulis argenteis numis, quos Petri denarios vocant, in singulas domos impositis. Fecit idem Merciorum Rex.*

Theodorus Cœnobij Studiensis Constantinopoli Antistes, in Dogmatica de adoratione Sanctis imaginibus exhibenda. *Intelligo asseruari Romæ Claues Petri, Apostolici Senatus Principis, honoris gratia, etiamsi Claues nullas sensibiles dederit Dominus Petro:* sed ore tenus, in hoc, vt penes illum esset potestas ligandi atque soluendi. Eas autem argento confectas palam adorandas proponunt. Sanè *tanta est eorum fides, vt*
605 *& illic infracta videatur esse Petra fidei, nimirum iuxta verbum Domini fundata.* § Græcus homo, & regiæ vrbis Antistes, ipsa Græcarum opinionum multiplici varietate, & turpitudine adactus est, vt apud Romanam Ecclesiam fateretur esse *Petram fidei, & illam infractam, idq; iuxta verbum Domini.*

Bonifacius, qui Martyr postea in Frisia est factus, in Epist. ad Põtificẽ Zachariã petijt, *vt authorita-*
606 *te Sedis Apostolicæ tres Episcopatus in Germania constituerentur,* Herbipolẽsis, Bãbergensis, & Erpfordiẽsis.

Cedrenus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idē Sergius.	
701		
	86. Ioannes 6. Grecus, sedit an. 3. m. 2. d. 14.	
705		
	87. Ioannes. 7. Platonis fili⁹ Græcus, sedit an. 2. m. 7. d. 17.	
	88. Sysinius, Ioānis filius, Syrus, sedit dies 20.	*Philippicus hæreticus Monothelita an 1. m. 6.*
707		
	89. Constātinus Ioannis filius, Syrus, sedit. an. 8. m. 1 d. 20.	*Anastas. 2 an. 3.*
		Theodosius 3. an. 1
716		
	90. Gregorius 2. Romanus, sedit. an. 14. m. 10. d. 22.	
		Leo 3. *Iconomach⁹ an. 24*
731	91. Gregorius 3. Syrus, sedit an. 10. m. 8. d. 24.	
	92. Zacharias. Græcus, sed. an. 10. m. 3. d. 15.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

129. De Agonychitis.

a Agonychitæ quoties orant, genu flectere prouoluique nolunt, sed semper stantes precantur. Damascen. hær. 91.

130. De Iconomachis.

a Licet tam Iulianus Apostata imaginem Christi iam olim deponi curauerit, quàm Philippicus Imperator imaginem sex synodorum gesta continentem ante hæc tempora deposuerit: tamen & ille Christum, & hic Synodum sextam potius odio prosequutus est, quàm imaginū ipsarum rationem & naturam. Xenaias verò etsi docuit Sāctorum imagines non esse venerandas: tamen illa eius hæresis non est illo seculo pertinaciter defensa, nec etiam latè propagata. Primus igitur, qui & Sanctorum imagines venerandas negauit, & authoritatem suam ad easdem palàm deponendas atque igni mandandas interposuit, erat Leo Imperator, qui ex ea re *Iconomachus* est cognominatus, velut imaginum sanctarum oppugnator. Paulus Diaconus, & Zonaras in vita eiusdem Leonis.

b Icono-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a Cæsarius Arelatēsis Episcopus in Hom. 38. *Diacono clamante, Flectemus genua, Christianis erectus stare nec licet, nec expedit. Ipse Dominus procidens in terram, orauit: & non se posternit multus peccatis obnoxius?* (Et pòst). *Quoties Diaconus clamauerit, vt vos ad benedictionem inclinare debeatis, & corpora & capita fideliter inclinetis, quia benedictio nobis licet per hominem, non tamen ab homine datur.*

a Leo ad imagines Sanctorum oppugnandas addictus est à duobus Hebræis, qui regnum ei prædixerant sub eo pacto, vt id nactus, Christi & Sanctorum (quos isti Iudæi oderant) imagines demoliturum se iuraret. id quod fecit. Authores sunt Zonaras & Cedrenus in vita eiusdem Leonis. Mox autem huic Leonis hæresi opposuerunt se primùm *Germanus Patriarcha Constantinopolitanus*; quem ob eam rem Leo deiecit Episcopatu: deinde *OEcumenicus magister cænobij Constantinopolitani, cum 12. socijs*, quos ob eam rem crudeliter combussit. Tum autem *Ioannes Damascenus*, qui eo tempore tres libros Apologeticos contra Sanctarum imaginum criminatores doctissimè conscripsit: Denique *Gregorius Secundus Pontifex Romanus* tam Imperatorem, quàm eos, qui illi adhærerent, *synodico anathemate obstrinxit, ac tributo Romæ & Italiæ prohibuit: missa etiam Decretali Epistola monuit, non esse Imperatoris de fide statuere, aut vetera Ecclesiæ Decreta immutare.* Authores sunt Zonaras & Cedrenus in vita eiusdem Leonis. Tandem verò in secunda Synodo Nicæna omnibus Iconomachis anathema indictum est ijs verbis, actione. 7. *Qui sentētias Scripturæ de Idolis torquent in venerandas imagines, aut clamant Christianos imagines vt Deos adorare, aut venerandas imagines non complectuntur, anathema.*

b Epi-

Cedrenus in Compend.hiſtor.in vita Leonis Iſauri. *Memoriæ proditum eſt, Regem Franciæ, conſuetudi-*
607 *ne ſic obtinente, regnum per ſtirpem à Maioribus ſuis ad ſe delatum gerere, nulli alij negotio intentum, quàm*
brutæ voracitati atque poculis. Præfectum aulæ Regis, rerumq́ gentis eius omnium curam gerere. Hinc per-
ſpicere licet, quàm iuſtè regnū ab hac ſtirpe ablatū ſit poſtea per populū Franciæ & Sedē Apoſtolicam.
Paulus Diaconus de geſtis Langobardorum lib. 6.c.5. *Apud Gallias Francorum Regibus à ſolita forti-*
tudine & ſcientia degenerantibus, ij qui Maiores domus regalis eſſe videbantur, adminiſtrare Regis potentiam,
& quicquid Regibus mos eſt, agere cœperunt: quippe cùm cœlitus eſſet diſpoſitum, ad horum progeniem Fran-
corum transferri regnum. Hinc ſecutum eſt, quod Ado Vienneſis Archiepiſcopus in Chronicis refert.
608 *Pipino enim per Bruchardum Herbipolenſem Epiſcopum ad Sedem Apoſtolicam referente, Zacharias Papa re-*
ſpondit, Regem potius illū debere vocari, qui Remp. regeret. Vnde Rhegino in Chronicis addit, *iuſſiſſe Papā,*
vt per authoritatem Apoſtolicam Pipinus Rex crearetur. Tantæ ergo authoritatis Apoſtolica ſedes olim
habita eſt, vt mutatio regnorum, quæ illius iudicio interpoſito fiebat, non ſeditioſè, verùm legitimè fieri
crederetur. Nam omnes Catholici ſemper habebant Pontificem Romanum pro Chriſti Vicario, per
quem res in tota Republica Chriſtiana grauiſsimæ ſemper decidendæ eſſent. Mentiuntur verò, qui hāc
mutationem ex mera Pontificis libidine factam dicunt. Nam is nihil aliud quàm interrogatis Franco-
rum id, quod rectæ rationi conueniebat, reſpondit, authoritatemque rei dedit. Res verò ab ipſis Fran-
cis inchoata eſt, & perfecta.
Paulus Diaconus de geſtis Langobardorum lib.6.c.13. *Venerabili viro Petronati, ſacerdotum præcipuus*
609 *& Deo dilectus Pontifex Zacharias regulam, quam B. Pater Benedictus ſuis manibus conſcripſit, paterna pie-*
tate conceſsit.
Ambroſius Ansbertus in Epiſtol. præfixa Commentarijs ſuis in Apocalipſim, quam Papæ Stephano
610 dedicat: *Sanctorum* (inquit) *Eccleſia corpus Redemptoris ſui eſt, cuius tu quoque Pontificalis ordinis Prima-*
tum ſortitus es. Et in fine addit: *Temporibus Pauli Pontificis Romani, & Deſiderij Regis Langobardorum hoc*
opus compleui.
Cedrenus in Compendio hiſtor.in vita Irenes & Conſtantini. Taraſius, qui prius à ſecretis fuerat,
611 Patriarcha Conſtantinopolis electus, *miſsis Romam de Concilio literis, & fidei ſuæ confeſsione, ab Adriano*
Papa eſt approbatus. Hic Taraſius (vt eſt in Actione 2. Synodi Nicenæ 2. poſt lectionē Epiſtolæ Adriani
Pontificis Romani, quam is de ſacrarum Imaginum veneratione ſcripſerat, ita in Synodo reſpondit.
612 *Paulus Apoſtolus ſtudium ſynceræ fidei Romanorum erga verum Deum noſtrum exoſculatur, ſic inquit: Fides*
veſtra prædicatur in vniuerſo orbe. Hoc teſtimonium & nos inſequi par eſt, temerariūmque repugnare arbitra-
mur. Quamobrem Adrianus veteris Romæ *Primas, & teſtatorum* P*rincipum ſucceſſor, clarè & verè mihi*
ſcripſiſſe videtur.

De Synodo, quæ Septima falsò dicebatur.

Cùm autem ante Synodum hanc, quæ à Conſtantino & Irene Auguſtis ſub Adriano Pontifice pro
ſacrarum Imaginū veneratione indicta, verè ſeptima eſt, Conſtantinus Copronymus falſam Synodum
in Conſtantinopoli contra ſacras Imagines congregaſſet, quam hæretici volebant ſeptimam haberi: ne-
ceſſarium fuit, vt cùm vtrobique & Imperator conuocaſſet Synodum, & permulti Epiſcopi affuiſſent,
ratio aliqua redderetur, ob quam hæc Synodus illi deberet præferri. Plures igitur huius rei rationes in
Actione ſexta his verbis redduntur. *Qui in Synodo* (priore ſub Copronymo) *congregati fuêre (vt cum*
P*ropheta loquar) inter ſanctum & prophanum non diſtinxerunt, inter purum & impurum diſcrimen non ſtatu-*
erunt. Imaginem enim Domini Dei noſtri cum Imagine ſimul Satanæ, idolum appellârunt. Quomodo autem
magna & vniuerſalis, in quam neque omnes conſenſerunt, & reliquarum Eccleſiarum Præfecti non admiſe-
runt, ſed anathemate eam deuouerunt? Non habuit cooperatorium, vt hæc, quæ nunc celebratur, Romanum P*a-*
pam, neque illius Sacerdotes, neque per Vicarios, neque per P*rouinciales literas, quemadmodum fieri in Synodo*
613 *debet. Quinetiam neque concordantes ſibi habuit Orientis* Patriarch*as, Alexandrum, inquam, Antiochenum, &*
vrbis Sanctæ ſummos Pontifices, neque cùm illis etiam Myſtas & Sacerdotes. Et pòſt *Neque in omnem terram*
Apoſtolicè egreſſus eſt ſonus eorum, aut in fines orbis terrarum verba eorum, quemadmodum ſex priores San-
ctæ vniuerſales Synodi. Septima autem quomodo erit, vtpote quæ non concordet cum ſex prioribus Sanctis &
vniuerſalibus Synodis? Omne enim ſeptimum ordinatum, in eadem numeratione, quæ res, quæ præceſſerunt, re-
bus præcedentibus conſentaneum eſſe debet. Quandoquidē id, quod nihil cum antè numeratis participat, ſimul
connumerari nequit. Quatuor igitur grauiſsimæ rationes proferuntur, ob quas Synodus ſeptima ſecūda
priorem vinceret. Prima ex rebus ipſis: quoniam prior illa Synodus idolum Iouis, & Imaginem Ieſu
Chriſti eodem loco habuit. Secūda, quoniam illi Synodo Romani Epiſcopi authoritas non aderat, quæ
omnibus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	93. Idem Zacharias.	
752	94. Stephanus. 2 Romanus, sedit dies 4.	*Constãtinus Copronymus ann. 34. m. 2. d. 26 cum Leone 4. filio an. 5.*
	95. Stephanus. 3. Romanus, sedit an. 5. dies 29.	
757	96. Paulus Romanus, sedit an. 10. m. 1.	
768	97. Stephanus. 4 Siculus, Monachus, sedit an. 3. m. 5. dies 27.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

b Iconomachi sacrarum imaginum contemplationem cupientes obscurare, aliam scilicet imaginem introduxerunt, *Eucharistiam appellantes veram imaginem naturalis carnis Domini.* Qua in re tã vafrè locuti sunt, vt quanquã non negarint veritatem Dominicæ carnis in Eucharistia: tamẽ aures Catholicorum Patrum offenderint, vt constat ex verbis Epiphanij in Concilio Nicæno secundo.

c Iconomachi Catholicos imitari cupientes, Synodum Cõstãtinopoli sub Copronymo cõgregârunt, quæ septima falsò est nominata, in qua Pseudosynodo inuocationem Sanctorum secundùm antiquam Ecclesiæ fidem, semel confessi sunt ijs verbis, quæ habentur in Actione 6. secundæ Synodi Nicenæ. Tom. 6. definitione. 17. *Si quis non confitetur* Sanctos venerãdos esse coram Deo, & anima & corpore, & horum intercessiones non petierit, vtpotè qui libertatẽ apud Deum habeant, pro mundo secundùm Ecclesiasticam traditionem, interuenire, Anathema. De quibus tamen verbis pœnitentiam postea egisse dicuntur, eaque delesse ex libris suis. Talis est hæreticorum inconstantia.

131. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

b Epiphanius Actione 6. Concilij Nicæni secundi paulò antè finem tertij Tomi. *Nemo vnquàm Sanctorum Apostolorum, qui tubæ sunt Spiritus sancti, aut gloriosorum Patrum nostrorum, incruentum nostrum Sacrificium in memoriam Passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factum, imaginem corporis illius dixerit.* (Et pòst.) *Christus dixit: Accipite, edite, hoc est corpus meum: non autem dixit, sumite, edite imaginem corporis mei.* (Et pòst.) *Lege usquequoque voles: nunquàm inuenies, neque Dominum, neque Apostolos, neq; Patres, incruentum illud sacrificiũ, quod à Sacerdote offertur, imaginem dixisse, verùm ipsum corpus, & ipsum sanguinem.*

c Epiphanius in secundi Nicæni Concilij Actione 6. Tom. 1. cùm ageret de Synodo illa, quæ falsò dicebatur fuisse septima, quam Iconomachi congregauerant in vrbe Cõstantinopolitana: *Eexecrabilis* (inquit) *est, & prophana, & adulterina. Non enim habuit cooperarium, vt quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per prouinciales literas, quemadmodũ fieri in Synodis debet. Quinetiam neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinũ, inquam, Antiochenum, & vrbis sanctæ summos Pontifices, neque cum illis etiã Mystas & Sacerdotes.* (Et pòst.) *Septima quomodo erit, quæ non concordet cum sex prioribus sanctis & vniuersalibus Synodis?* Et iterim Tom. 6. in responsione ad definitionẽ decimamseptimã. *Post hanc illorũ editionem, & intercessionum Deo acceptabilium consuetudinem, reiecerunt, expungentes eam ex hoc illorum scripto. Atque hoc omnes nouêre. Hunc namq; morem habent hæretici, quoties vno verbo pietatem contempserint, & à veritatis via aberrauerint, in multos & varios errores labi. Vniformis enim res veritas, mendacium autem in varia distrahitur.* Et iterum ad finem sextæ Action. *Cum timore Dei omnia agamus, postulantes intercessiones Deiparæ & semper Virginis Dominæ nostræ Mariæ: item Sanctorum Angelorum, omniumque Sanctorum, salutantes & venerandas illorum Reliquias, vt nos sanctitudinis eorum fiamus participes.*

HHH ij Paulinus

omnibus Synodis adesse debet. Tertia, quòd neque aliorum Patriarcharum & Sacerdotum vnanimis
consensus interuenit. Quarta, quòd prior illa Synodus in vniuersa Ecclesia non est recepta, vti sex
Oecumenicæ Synodi fuerant. Tota enim Occidētalis Ecclesia nūquàm deturbauit, sed moderatè sem-
per venerata est sacras Imagines, vt impudētia eorum meritò appareat, rebusq; ipsis refellatur, qui vo-
lunt, septimam Synodum, quæ sub Constantino & Irene congregata est, Francofurti ab Episcopis Oc-
cidentalibus, cùm etiā *Romanæ Ecclesiæ Legati Theophylactus & Stephanus Episcopi non modò interessent,
verùm etiam præessent*, reiectam esse. Ostendant igitur sacras Imagines in Germania, in Gallia, & Italia
eo tempore deiectas. Sed id nunquā facient. Quod ergo de reiecta septima Synodo in Platina, in Chro-
nicis Adonis, & Rheginonis, ac similibus dicitur, de illa Synodo intelligitur, quæ sub Copronymo cō-
gregata est, *& falsò dicebatur septima Synodus*. Ac sanè mihi vidétur carere communi sensu, qui aliter o-
pinantur. Nam si nulla de hac re literarum monumenta extarent, tamen res ipsæ consulendæ essent ab
ijs, qui mendacijs supra modum non delectarentur. Res autem clamat, Imagines sacras in tota Occidē-
tali Ecclesia propugnatas, & non deiectas esse, vti antè ex Paulo Diacono docuimus. Nam & Imperium
ex ea occasione potissimùm ex Oriente in Occidentem est translatum. Ex eadem insania laborant,
qui putant, Carolum Magnum aut edidisse, aut edendum curasse librum aliquem contra sacrarum Ima-
ginum venerationem, cùm res ipsa declaret, eum quadriennio post illius libri, quem in Synodo editum,
& à Carolo approbatum fingunt, cōscriptionem, à Romano Pontifice Imperatorem salutatum & inau-
guratum esse: quod beneficium Romanus Pontifex nunquam spontè obtulisset illi viro quem sciuisset,
eam Synodum septimam, cui Romana Ecclesia auctoritatem dedisset, oppugnasse. Hæc hæreticorum
mendacia non tantùm historijs & monumentis antiquorum, sed etiam ipsis rebus & factis manifestissi-
mis confutantur. De quibus omnibus & D. Alanus Copus in Dialogis doctissimè, & nos pro mediocri-
tate nostra disputauimus in libris, quos inscripsimus: *De Typica Sacrarum Imaginum adoratione.*

614 Post Synodum Francofordiæ Carolus ad Elipandum sic scribit: *Nec vestræ me paucitati in consensio-
ne huius nouæ adsertionis socium admitto: sed Apostolicæ Sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ, & Ca-
tholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate coniungo.*

615 Ex Concilio Caroli Imperatoris apud Gratianū Distinct 19. *In memoriam Beati Petri Apostoli hono-
remus sanctam Romanam Ecclesiam & Apostolicam Sedem: vt quæ nobis Sacerdotalis mater est dignitatis,
Ecclesiasticæ esse debeat magistra rationis. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas. Et licet vix fe-
rendum ab illa sancta Sede imponatur iugum, tamen feramus, & pia deuotione toleremus.*

Opus quod in Caroli Magni nomine cōtra Synodum in partibus Græciæ habitam à nescio quo sub
616 ficto Eli Phili titulo editum est, Primatū Ecclesiæ Romanæ his verbis cōmendat, lib. 1. c. 6. *Sicut cæteris
Discipulis Apostolis, & Apostolus omnibus Petrus eminet: ita nimirum cæteris Sedibus, Apostolicæ, & Aposto-
licis, Romana eminere dinoscitur. Hæc enim nullis Synodicis constitutis, cæteris Ecclesiis prælata est, sed ipsius
Domini auctoritate Primatum tenet, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.*
617 (Et pòst.) *A cuius* (scilicet, Romanæ Ecclesiæ) *sancta & veneranda communione multis recedentibus, no-
stræ tamen partis* (id est, Galliarum) *nunquam recessit Ecclesia.* (Et iterum.) *Nō solùm omnium Galliarū Pro-
618 uinciæ, & Germania, siue Italia, sed etiam Saxones, & quædam Aquilonaris plagæ gentes, Deo annuente, ad B.
fidei rudimenta conuersæ, B. Petri Sedem in omnibus sequi curant.*

619 Albertus Crantzius in Metropoli sua lib. 1. c. 7. Extat Priuilegium Caroli Regis, quod Bremensi Ec-
clesiæ contulit in hæc verba: *Summi Pontificis & vniuersalis Papæ Hadriani precepto, necnon & Mogun-
tinensis Episcopi Lullonis, omniumq;, qui affuêre, Pontificum consilio, eandem Bremensem Ecclesiam, cum om-
nibus suis appendiciis, Willehado probabilis vitæ coram Deo & Sanctis eius commisimus.*

620 Paulinus Aquileiensis Episcopus aduersus Felicem Vrgelitanum. *Eliphandum & Felicē à gremio S. Ec-
clesiæ censeo alienos, reseruato per omnia iuris priuilegio summi Pontificis, & Patris nostri Adriani primæ Sedis
beatissimi Papæ.*

Cùm Carolus Magnus adstante populo & Clero in Basilica Petri, Episcoporum, qui ex tota Italia
621 & Francia conuenerant, sententias de vita & moribus Leonis Papæ rogasset, *ab omnibus vna voce re-
sponsum est, Sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum Caput à nemine (Laico præsertim) iudicari debere.* Pla-
tina in vita Leonis tertij, consentiente Paulo Aemilio lib. 3. de rebus gestis Francorum, in hæc verba:
*Cogniturus de Leone venerat Rex. Cùm verò ad rogandas sententias descendit, tunc Episcopi magis Sacrosan-
622 ctæ potestatis, quàm regiæ Maiestatis memores, consentiēti ore reclamauêre, summū optimumq; Regē esse Caro-
lum: sed cuinam tandem de Pontifice Maximo iudicium facere, fas esse? Susciperet Leo in gremium causam
suam: quiq; in cæteros Clauium ius haberet, de se quoq; ipse incorruptè iudicaret, solo numine vel teste conscien-
tiæ, vel vindice. Ita Leo (haud ægrè ferente Franco, demptum sibi graue onus de Pontifice Maximo iudicandi)
suggestum conscendit, crimenq; iureiurando diluit.*

Albinus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
772	98. Hadrianus, Romanus, sedit an. 23. m. 10. d. 17.	Constantinus 6. cũ matre Irene. an. 19
		Iren. sola an. 4.
		Trãsfertur Imperiũ ad Francos.
	Synodus septima Constantinopoli contra Iconomachos celebratur Episcoporum 330.	Lat. Carolus Magnus an. 14
		Græ. Nicephorus an. 8. m. 6.
796		Græ. Stauratius an. 3.
	99. Leo 3. Romanus, sedit an. 20. m. 5. d. 18.	Græ. Michael 2. an. 2.
		Græ. Leo 5. an. 7. m. 3.

☙ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

131. *De Felice & Eliphando.*

c Felix Vrgelitanus, & Eliphandus Toletanus, Episcopi, dicebant Christum secundùm humanam ipsius naturam esse adoptiuum, & non proprium DEI Filium. Itaque necesse est, vt isti fuerint Nestoriani, dúasque vnius filij Dei personas constituerint, vnã secũdùm Diuinitatem, & alteram secundùm humanitatem. Ionas Aurelian. de cultu Imaginum.

132. *De Paulicianis.*

a Pauliciani à Ducibus Paulo & Ioánne appellati, præter Manichæorum & Valẽtinianorum hæreses, dicebant Baptismum esse hæc verba: *Ego sum aqua viua,* & corpus & sanguinem Domini esse illa verba, *Accipite, & comedite, & bibite.* Euthym. parte 2. tit. 21. Elementum igitur seu materiam isti sustulerunt à Sacramentis, totamque rem ad nudam prædicationem redegerunt, in quo non longè ab illorum opinione absunt Caluinistæ.

b Signum Crucis non adorant. Euthym. ibidem. Nec Protestantes hoc faciunt.

☙ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

Paulinus Aquileiensis Episcopus in lib. aduersus Felicem Vrgelitanum, *Paulus ait: Misit Deus Filium suum natum ex muliere: Et iterum: proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Proprius igitur filius factus est ex muliere, non adoptiuus.*

Adrianus Papa in Epist. ad Episcopos Galliciæ, de errore Elipandi Toletani Episcopi. *Christus distinctè dixit: Ascendo ad Patrem meum (per naturam) & vestrum, per gratiã adoptionis. Hinc Paulus dixit: proprio filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Scimus, quia non est traditus secundùm Diuinitatẽ, sed secundùm id quod homo verus erat. Illum nimirum, qui traditus est, id est, hominẽ, ipsum Apostolus proprium Dei Filium protestatur.*

Ado Vien. in Chron. *Felix ad præsentiã Adriani Pontificis Rom. deductus, hæresim verbis solummodo abdicauit.*

a Paschasius in li. de corpore & sanguine Domini. *Sacramentũ est, quicquid in aliqua celebratione diuina nobis quasi pignus salutis traditur, cùm res gesta visibilis longè aliud inuisibile intus operatur, quod sanctè accipiendum sit. Vnde & Sacramenta dicuntur, aut à secreto, eò quòd in re visibili Diuinitas intus aliquid vltrà secretius efficit per speciem corporalem: aut à consecratione sanctificationis, quia Spiritus Sanctus manens in corpore Christi, latenter hæc omnia Sacramentorum mystica, sub tegumento visibilium pro salute fideliũ operatur.* § Ab eo igitur quod fit, quodque per Dei verbum consecratur, ac non solùm à nudis verbis ratio Sacramentorum petenda est. Vnde Paschasius ibidem subiungit. *Corpus Domini & sanguis, ob hoc Sacramenta vocantur, quia sub earum specie visibili, quæ videntur, secretius virtute diuina caro consecratur, vt hoc sint interius in veritate, quod exterius creduntur virtute fidei.*

b Ioannes Damasc. de Orthodoxa fide lib. 4. ca. 17. *Imaginem transfixionis Christi videntes, in Saluatoris Passionis memoriam redimus, & procidentes adoramus, non materiam, sed imagine repræsentatum.* (Et pòst.) *Est autem hæc traditio nõ scripta, perinde ac adorationis ad Orientem: adorare scilicet Crucem.*

623 Albinus (aliâs Alcuinus) Caroli Magni Præceptor in lib. de Diuinis officijs. *Religionis cultum sic Dominus instituit, vt in beatißimo Petro Apostolorum Summo principaliter collocaret, atque ab ipso quasi quodam capite dona sua vellet in corpus omne manare. Vnde constat, ab vniuersi orbis communione separatos esse, sicut docet B. Pelagius, qui qualibet dissensione inter sacra Mysteria Apostolici Pontificis memoriam secundùm consuetudinem non frequentant.*

Romani Pontificis authoritate, Imperium Occidentis constitutum esse.

Ado in Chronicis. *Leo Pontifex capiti Caroli coronam imposuit, sicq; ab vniuerso Romanorum populo acclamatum est: Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria.*

624 Eginhartus in vita Caroli Magni. *Carolus Imperatoris Augusti nomen primò tantum auersatus est, vt affirmaret, se eo die, quāuis præcipua solennitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consiliū præscire potuisset.* A consilio igitur Pontificis propè solius translatio hæc Imperij profecta est, quod postea Deus tam illustre ac magnificum reddidit.

Zonaras in vita Irenes & Cōstantini. *Adriano Papæ suffectus Leo vir reuerēdus & honorabilis, qui penè excæcatus à populo, cùm se ad Carolū Francorū Regē cōtulisset, ab illo Sedi Romanæ restitutus, inimicos suos vltus est: ab eoq; tempore Roma prorsus Franci potiti sunt, Carolo à Leone coronato, & Romanorū Imperatore appellato.*

625 Innocentius tertius in rescripto, cuius fragmentū extat in Decretalibus, sub Titulo de electione & electi potestate. *Apostolica Sedes Romanū Imperiū in persona magnifici Caroli à Græcis trāstulit in Germanos.*

626 Albertus Crantzius in Metropoli sua, lib. 1. cap. 14. *Pontifex Leo (cui ius ac fas esse videbatur de Imperatore creando) volente populo, peregit sacrum ministerium in Caroli Magni coronatione.* (Et pòst.) *Olim Imperatores non passi viuere Pontifices, ad supplicia deuocabāt: & Græculi, postquàm apud eos, extincta stirpe Cōstātini, & deinde Magni Theodosij, nō habuêre Romanū Pontificē, nisi quē ipsi confirmassent: mutatæ sunt rerū vices, vt non habeatur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmârit, & consecrârit. Domini est terra & plenitudo, ipse transfert regna & Imperia, dignißimeq; ad suum in terris Vicariū hoc sacrū ministeriū delegauit.*

627 Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Romani, & ipsorum Pontifex Maximus, cùm longo tempore concertassent cum Græcis in Christianæ Religionis quibusdam Articulis, tandem à Græcis defecerunt, Romanum Cæsarem nunc è Gallis, nunc è Germanis eligentes.*

628 Blondus Decadis 2. lib. 1. *Leo Pontifex Patriarchæ Gradensi pallium de corpore B. Petri sumptum misit per manus Eustachij Primicerij S. Sedis Apostolicæ.*

Ado in Chronicis. *In Nicephori locum Michaël gener eius Imperator creatur. Cuius legati Aquisgrani ad Imperatorem Carolum missi, laudes more suo dixerunt, Imperatorem & Basileum illum appellantes. Et pacis libello ab Imperatore accepto, & denuò à Leone Papa Romæ, reuersi sunt.* Ecce, Græci quoque pacis libellū

629 à Papa Leone accipientes, Occidentale Imperium renouari potißimùm Pontificis Romani opera fatētur, nec id tam ægrè ferunt, quàm illi ipsi Germani, ad quos hoc Imperiū est translatū. Germanos hîc dico, non germanè legitimis Patribus in fide legitima succedentes, sed spurios & adulterinos, qui relicta prius fide Catholica, mox indignantur, quòd Papa Græcos etiam hæresi deditos aliqua Imperij parte multasset. Qui legerit Centur. 8. cap. 10. in vita Leonis Papæ, videbit Magdeburgenses attribuere Imperij translationem, vel præcipuis operibus Antichristi. Ex quo efficitur, vt omnes, qui tā in Gallijs, quàm in Germania ex illo die imperârunt, per istos historicos Antichristi clientes & alumni haberi debeant. Nā istæ historiæ, aut potius fabulæ impiæ, dignæ sunt, quæ in Imperio solùm & excudantur, & approbentur, quia tam augusti Imperij origines ad Antichristum referunt. Miror, si hæc Imperatoribus placere possunt. Si non placēt, miror quòd earum rerū auctores in Imperio solo viuunt, atq; adeo regnāt.

630 Methodius (qui postea fuit Patriarcha Constantinopolitanus) *ob crimina Nicephoro Patriarchæ intentata* (vtique vt illum purgaret) *Romam missus est.* Cedrenus in vita Michaelis & Theodoræ rem narrat, quamuis ea prius, id est, hoc tempore facta sit.

631 Ionas Aurelianensis de cultu Imaginum lib. 1. *Iussu Caroli Magni in vnum coacti milites Christi, adhibita etiam S. Romanæ Ecclesiæ authoritate, Felicem damnauerunt.*

632 Ioannes Turpinus Rhemēsis Archiepiscopus de vita Caroli Magni c. 19. *Iure Romæ Sedes Apostolica Prima preponitur, quia eā prīceps Apostolorū Petrus prædicatione sua, & proprio sanguine & sepultura dedicauit.*

633 Blondus Decadis 2. lib. 2. *Ludouicus mitißimi Imperator ingenij semper multum fidei Apostolicæ detulit, adeò vt quatuor Romani Pontifices (quos illius Imperij tempora habuerunt) adiumento nunquam caruerint, quo in Romanorum persecutionibus, sæpenumero indiguerunt.*

634 Marianus Scotus Anno Christi, 817. *Stephanus Papa obuiante Ludouico Imperatore, in campo magno Remensium, sequenti die Dominico, coram omni populo, ante Missam, vnxit eum in Imperatorem.* Hildi-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Leo.	
816	100. Stephanus 5. dictus 4. Romanus, sedit m.6.d.23.	Lat. Ludouicus Pius an.15.
		Græ. Michael Balbus an.9.
817	101. Paschalis Romanus Monachus, sed. an.7.m.3. d.17.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

c Sacerdotes Ecclesiæ non recipiunt. Euthymius ibidem. Nec Protestantes eosdem recipiunt.

133. De Bertramo.

d Sub nomine Bertrami, Liber quidam de Eucharistia extat, qui hoc ferè seculo dicitur esse scriptus, in quo is author conatur ostendere, Eucharistiam nihil esse aliud, quàm panis & vini substantiam, quæ figuram & similitudinem corporis & sanguinis Christi gerat. De qua doctrian, deque libro Bertrami eam confirmante, quia nihil vspiam illa ætate legitur: nonnulli suspicantur, totam rem ab alijs Berengarij studiosis confictam, & sub nomine Bertrami falsò editam.

134. De Claudij Taurinensis hæresibus.

a Claudius Taurinēsis Episcopus, Fœlicis Nestoriani discipulus pestiferum dogma (vt ait Ionas Aurelianēsis) in commissam sibi plebem transfudit, idque libello in defensionem sui dogmatis conscripto confirmauit.

b Picturas rerum sacrarum, & Cruces materiales euertit, nec vllo genere aut modo adorationis dignas iudicauit.

c Aduer-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

c Alcuinus Caroli Magni præceptor, in lib. de Diuinis officijs, sub titulo De Ecclesiastico ordine, cùm enumerasset veteris Leuitici sacerdotij gradus & officia, tandem ait: *Hæc de octo gradibus diximus, qui Veteris legis tempore obseruantissimè custodiebantur, quod in Nouo Testamento suscepit Ecclesia tantò melius, quantò & verius, quia illis omnia in figura contingebant.* Et in titulo sequente, cùm ab Ostiario incipiēs, omnes Ordines enumerasset, deniq; Sacerdotē definit *eum, qui Sacrificium offert Deo.*

d Ioannes Damascenus de orthodoxa fide lib.4.ca.14. *Panis hic, & hoc vinum, non est figura corporis & sanguinis Christi (absit enim hoc) sed est ipsum corpus Domini deificatum, ipso Domino dicēte: Hoc est meū (nō figura corporis, sed) ipsum corpus: non figura sanguinis, sed ipse sanguis.* (Et paulò antè) *Non quòd ipsum corpus assumptū ex cœlo descenderit, sed quòd ipse panis & vinū transmutatur in corpus & sanguinem Dei.*

Paschasius de corpore & sanguine Domini: *Omnia, quæcunq; voluit Dominus, fecit in cœlo & in terra. Et quia voluit, licet figura panis & vini hîc sit, omnino nihil aliud quàm caro Christi & sanguis post consecrationem credenda sunt. Vnde ipsa Veritas ad Discipulos: Hæc, inquit, caro mea est, pro mundi vita. Et vt mirabilius loquar, non alia planè, quàm quæ nata est de Maria, & passa in cruce, & resurrexit de sepulchro.*

a Ionas Aurelian. in Præfat. ad Carolum Regē: *Theodemirus Abbas Claudiū à superstitiosa doctrina auertere volebat. Idemq; insinuauit Claudio* (vt constat ex ijs, quæ à Iona Aurelianensi dicūtur in li.3.) *quòd Paschalis Pontifex Romanus Claudio indignatus esset.* Præterea libellus Claudij à Ludouico Pio suiq; palatij sapientissimis viris examinatus iusto iudicio repudiatus est, ac Ionæ Aurelianensi Episcopo negotium datum, vt Claudij hæreses confutaret.

b Ionas in lib.1. de cultu Imaginum. *Sancta Ecclesia consueuit vti picturis rerum sanctarum & Crucibus ob honorem & recordationem redemptionis suæ.* (Et pòst.) *Quòd ob recordationem salutiferæ Passionis Dominicæ annuatim in sanctissimo die Parasceues secundùm traditionem Ecclesiasticam Crucē Christi adorat, id est, supplicādo salutat.*

c Ionas

635 Hildiwinus in Areopagiticis. Extant apud nos Epistolæ Innocentij, & post eum Gelasij, necnon & modernius B. Papæ Gregorij, aliorumque Pontificum ad Episcopos vrbium Galliarum, & Antistitum nostrorum ad ipsos, *de more Romano in cunctis Ecclesiasticæ authoritatis munijs imitando.*

636 Saxo Grammaticus lib. 9. Haraldus Daniæ Regno occupato, *Sanctissimi tenoris specimen à Romanis ritibus mutuatus, incondita patriæ Christianismi sacra primus intulit, qui tamen postea Christianæ Religionis desertor euasit.*

637 Gratianus distinct. 63. *Ego Ludouicus Imperator concedo (tibi B. Petro Principi Apostolorum, Vicario tuo D. Paschali Summo Pontifici, & Successoribus eius in perpetuum, sicut à prædecessoribus vestris vsq; nūc in vestra potestate & ditione tenuistis) Romanam ciuitatem cum Ducatu suo, seu cūctis ciuitatibus, oppidis, castellis, & villis in Tusciæ partibus. Et quem Romani ad Pontificatus ordinē elegerint, sine contradictione consecretur, & cùm consecratus fuerit, Legati ad nos vel Successores nostros dirigantur, qui inter nos & illū pacē consocient.*

Ionas Aurelianensis de cultu Imaginum lib. 3. *Quid enim si, vt suprà dictum est, Claues regni Cælorum quasi eminentissimo Sanctæ Ecclesiæ membro intelligo traditas, B. videlicet Petro, vt per illum ad cæteros hæc dignitas transeat? Num idcirco mens mea ab eius amore tepescet, quem plurís videam à Domino honorari? Prior namq; in eius deuotione amoris concalescit ignis, qui adeò inter reliquos constituitur insignis, vt quod omnium est commune, ipse quodammodo accepisse videatur singularis.* Hæc de Primatu Petri: cuius successores Romanos Pontifices idem Ionas agnoscens, in eodem libro appellat Gregorium Magnum *Romanæ Sedis gloriā post B. Petrum.* Præterea cùm Paschalis Papa indignaretur Claudio Taurinensi ob peruersa eius dogmata, Claudius verò diceret, Paschalem iam corruisse præsente vita, Ionas respondet: *Improbitatem hominū ex eo sibi scelerum promittere impunitatem, si eos cōtingat euadere iudicij humani seueritatē.* Quibus verbis significat, Paschalem Pontificem Romanum voluisse iudiciū aliquod seuerius in Claudium Taurinensem Episcopum exercere. Postea verò cùm de interpretatione Apostolici (quod nomē Papæ attributum est) ageretur, & Claudius ineptè diceret, Apostolicum dici velut Apostoli custodē:

638 *Imò* (inquit Ionas) *is dicitur Apostolicus, qui tanquam Vicarius sub Apostolo substituitur:* & mox ad Claudij orationem cōuertens: *Cauere* (inquit Ionas) *te debuerat, ne incautè eum* (id est, Paschalem Papam) *reprehensione tua læderes, quem tibi prælatum nosses, iuxta consilium Sapiētis: Fili, ne contemnas patris tui senectam. Audi denique* (subiungit Ionas) *quid B. Gregorius de incautis reprehensoribus dicat: Is, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel iniustè, ne Pastoris sui iudicium temerè reprehēdat.* Hactenus Ionas. Ex cuius oratione animaduertere licet, eum habuisse Pontificem Romanum pro Vicario & Successore D. Petri, atque etiam pro Iudice & Pastore Claudij Taurinensis Episcopi.

639 Ado in Chronicis circa an. Domini 850. *Lotharius filium suum Lodouicum, quem in Italia Regem fecerat, vt Imperatoris nomen sortiretur, per Drogonem patruum Romam misit, cui Sergius iam tùm Pōtifex coronam imposuit, acclamante vniuerso populo, Imperator & Augustus est salutatus.* Hinc animaduertimus, aliud esse Regem, & aliud Imperatorem fieri. Illud à voluntate Patris, hoc à coronatione Summi Pontificis & acclamatione populi pendebat.

640 Aimoinus lib. 4. de gestis Franc. cap. 112. *Legati Michaëlis Imperatoris Cōstantinopolitani, inter cætera ad Legationem suam pertinentia, quædam de Imaginum veneratione protulerunt, propter quæ se Romam ire, atque Apostolicæ Sedis Præsulem* (qui tunc erat Eugenius 2.) *consulere debere dixerunt.* Græci igitur nec adhuc quidem in caussis fidei cessârunt consulere Ecclesiam Romanam.

Paulus AEmilius de gestis Francorum lib. 3. *Lugduni Concilium Episcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij* (iam in patrem arma sumentes) *contraxerant, habitum, Imperiumq́; Patri abrogatum. Quod Decretum*

641 *mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est, & audacia Archiepiscopi Lugdunēsis multata. Ex Sede enim deiectus est.* Idem verò Gregorius 4. (vt est apud Aimoinum, lib. 5. cap. 14) Patri filios reconciliaturus aduenerat, sed re non impetrata, discessit. Et in eodem lib. cap. 16. Gregorij lætitiam de restitutione Ludouici Pij commemorat.

De Ioanne fœmina.

Post Leonem 4. collocatur à quibusdam Ioannes fœmina, velut Papa. Quod ita si euenisset, quis non iuris, sed facti error esset, qui etiam in prudentissimos cadere potest: nihil præiudicij ea res Sedi Apostolicæ afferret, sed omnia perinde habenda essent, ac si toto illo biennio Sedes vacasset. Verùm hanc fabulam in annotationibus suis ad Platinæ historiam in vitam Ioannis 8. egregiè confutauit Onuphrius Panuinius, antiquitatum omnis generis diligentissimus perscrutator. Ascribam in huius rei testimonium verba Anastasij Bibliothecarij, qui non modò eodem tempore Romæ vixit, verùm etiā plurium Pontificum electionibus interfuit, eorumq́; vitas diligētissimè perscripsit. Is ergo ait: *Sanctissimus Leo Papa 4. obdormiuit in Domino XVI. Cal. Augusti, sepultus ad S. Petrum, & cessauit Episcopatus dies 15.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem. Paschalis.	
		Græ. Michael. Balbus an.9.
824	102. Eugenius 2. Iunior, Romanus, sedit an.3.m.6.d.24.	
827	103. Valentinus Romanus, sedit m.1.d.10.	
		Græ. Theophilus an.15.
828	104. Gregorius 4 Romanus, sedit an.16.	
844	105. Sergius 2. Iunior Romanus, sed. an.3 m.2.d.3.	Lat. Lotharius 1. an.15.
847	106. Leo 4. Romanus, sedit an.8. m.3. d.6.	Græ. Michael & Theodora mater. an 11.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

c Aduersus Reliquias & Sepulchra Sanctorum quædam nefanda dogmatizauit.

d Omnes S. Ecclesiæ cultores Galliam & Germaniam incolentes Idololatriæ abominatione irretitos dixit.

e Verba Dei, quibus similitudo omnium, quæ in cœlo & in terra sunt, fieri prohibētur, (Exo. 20.) ita interpretatus est, quasi non liceat Imagines Sanctorum in Ecclesijs ob recordationem depingere.

f Peregrinationes fidelium præcipuè ad Limina Apostolorum Petri & Pauli velut minus vtiles cauillabatur.

g Claudius Taurinensis (vt Ionas Aurelianensis refert in præfatione librorum suorum de cultu Imaginum) se Arij sectatorem monstrauit. In vita quidem docendo & prædicando: in morte quoque in nephandis codicibus suis eundem errorem à se scriptum relinquendo.

h Inuocationem Apostolorum eo argumento labefactare conatus est, velut postquàm obierint, iudiciaria potestate non fungantur, quia in eorum locum alij Episcopi succedunt.

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

c Ionas ibidem. *Non sunt contemnendæ Sanctorum Reliquiæ, quorum mors speciosa (est) in cōspectu Domini: eorumq́ Sepulchra, vt à Sanctis Patribus traditum est, honoranda.*

d Ionas ibidem. *Qui sanæ fidei syncerissimis cultoribus abominationum nomina non metuit adscribere: author schismatum, ac superstitionum iudicandus est.*

e Ionas ibidem. *Sanæ fidei cōgruentissimum est, nullam prorsus similitudinem omnium, quæ in cœlo, vel quæ in terra, vel quæ subter terram sunt, faciendam, cui cultus aut adoratio, quæ soli Deo debetur, quodammodo exhibeatur. Sed aliâs quæro abs te, cur, præcipiente Domino, Moses duos Cherubim aureos, & cætera, quæ in Exodo leguntur, in Tabernaculo Domini fecerit, & Salomon in domo Domini similitudines boum & Leonum expresserit?* (Et pòst.) *Alius est cultus, quo non nisi Diuinæ potentiæ famulandum est: Alius est, qui non solùm rationabilibus, verùm etiam irrationabilibus creaturis iuxta modum proprium impenditur.*

f Idem Ionas lib. 3. de cultu Imaginum. *Licet Deus vbique præsens sit, tamen non in quocunque loco, sed in monte, quo sibi placuit, filium (Abrahæ) offerri præcepit. Et trium dierū spacio ad eundem locum Abraam ire voluit. Gen. 22. Moses item præcepit, victimas non in quouis loco sed in eo, quem Dominus elegisset, offerri. Si locus retinens Arcā insensibili ligno compactam tanta frequentia populi meruit honorari: cuius putādus est ille religionis, qui complectitur corpus Apostoli tanquam cælestis thesauri Archam?*

g Ionas in Præfat. *Secta Arij olim à Patribus damnata, quæ ab eodem Claudio dicitur resuscitata, necesse est, vt diligentissimo scrutamine cum resuscitatore suo ab Ecclesiasticis viris rursus sanctarum Scripturarum telis feriatur, ne simplicium mentibus in processu temporis virus mortiferum propinet.*

h Ionas lib. 3. *Sapientium virorum in S. Ecclesiæ gremio consistentium est, pro absolutione animæ suæ B. Petrum, cæterosq́ Sanctos nō quasi Deum sed quasi familiares exorare. Nec credendum est, Apostolos amittere iura iudiciaria, cum hominem exuentes, ad vitam transeunt potiorem.*

Quo mortuo, mox omnis Clerus Romanæ Sedis, vniuersi Proceres, cunctusq; populus, ac Senatus cógregati sunt,
Domini clementiam exorantes, vt beatificum illis in omnibus demonstrare dignaretur Pastorem, qui Apostola-
tus culmen regere valuisset tranquillè. Qui diuinitus, æthereoq; lumine inflammati, vno consensu, vno conami-
642 *ne Benedictum pro tantis, quibus pollebat, sacris operibus, Pontificem promulgauerunt erigere. Miro verò vni-*
uersa & alacri studio plebs & populi cœtus ad Calisti titulum properantes, eum cum Hymnis & Canticis spiri-
tualibus ad Patriarchium Lateranense perduxerunt, & vt moris est, in Pontificali Solio collocârunt. § Post
Leonem igitur non Ioannes fœmina, sed Benedictus statim successit.

Otgarius Archiepiscopus Moguntinensis (vt testatur Ioannes Trithemius in Hirsaugiensis Monasterij
643 Chronicis) *donationem comitis Erlafridi* (qui primus illud erexit) *vice Apostolici domini Gregorij Papæ 4.*
& piissimi Imperatoris Ludouici primi, banno perpetuæ stabilitatis communiuit.

Idem *Gregorius 4.* (eodem Trithemio ibidem non ita multò pòst attestante) *cùm audisset, S. Fridericū*
644 *Traiectensem Episcopum iussu Iudithæ interfectum* (*eò quòd dixerat ad Imperatorem: Nō licet tibi Iudith san-*
guine proximam pro vxore habere) *Ludouicum Imperatorem pro agenda pœnitentia in Monasterium posuit.*

645 In vita S. Remberti (quæ extat 1. Tom. Sanctorū) scriptū est, Anscharij primi Hamburgēsis Archie-
piscopi ministeriū Sedis Apostolicæ approbatione & priuilegijs sub Ludouico Pio communitū fuisse.

646 In Synodo apud Medardum habita. *Ego Hincmarus Metropolis Ecclesiæ Remorū Episcopus eligo mihi*
Iudices (hunc & illum) *salua reuerentia Apostolicæ Sedis, cui in omnibus causis debet reuerentia exhiberi.*
(Et pòst.) *Idem Hincmarus in cōspectu Principis & Synodi porrexit epistolam totius Galliæ Episcoporum ma-*
nibus subscriptam, ad Apostolicam Sedem pro confirmatione ipsius ordinationis, quoniam Sedes Apostolica per
647 *Sergium Papam sæpe dictum Ebbonem damnauit Episcopum, adeo vt inter laicos communionem tantùm ha-*
bere mereretur. Ostendit etiam diploma, venerandi Principis manibus insignitum, & sigillo subter signatum ex
approbatione suæ ordinationis, ad eandem sanctam & Apostolicam, omnium scilicet Ecclesiarum Matrē, Ro-
manam Ecclesiam.

648 *Edelphus* Rex *Anglorum* (vt est apud Polydorum Vergilium Anglic. histor. lib. 5.) *Romam voti causa*
petiuit. Vbi à Leone 4. Pontifice benignè acceptus, fecit Romano Pontifici eam quoque insulæ partem, quam
Egbertus Pater ad regnum adiunxerat, vectigalem.

649 Rhegino Chron. lib. 2. anno Domi. 842. *Romana vrbs ab omni Sancta Ecclesia propter præsentiam Apo-*
stolorum Petri & Pauli speciali quodam veneratur Priuilegio.

Lotharium Regem ob adulterium à Papa iustè excommunicatum, itémque Coloniensem & Treuerensem Archiepiscopos iustè depositos fuisse.

Rhegino an. Dom. 864. Lotharius Rex (Ludouici Imperatoris frater) propter Waldradam concubinam suam odio habens legitimam vxorem Thietbergam, cum Guntherio Coloniensi Episcopo, ac per eum cum alijs agit, vt Episcopali authoritate liceret ei vxorem repudiare: *ac eiusmodi sentētiam ab Episcopis in Concilio Remensi pronunciari curat.* Qui etiam anno proximo nouam vxorem accipi permittunt. § Hìc manifestè apparuit, quàm necessarium sit, non modò, vt vnus Summus Pontifex Ecclesiæ toti præsit, verùm etiam vt is à Spiritu sancto ita gubernetur, vt Ecclesiam in re quapiā grauissima errare non permittat. Alioqui partim vi & tyrannide, partim opibus & blanditijs Principum iustitia penitus extingueretur. Quid enim aliud iam præter Summi Pontificis authoritatem restabat? Episcopi & Germaniæ, & Galliarum in publica Synodo vel seducti sunt, vel seduxerūt alios. Legati à Sede Apostolica missi, accepta pecunia, rem infectam reliquerunt. Rex abdicata per iniuriam coniuge, secūdam, quod fœdius erat, ex Episcoporum auctoritate ducturus erat. Quod ergo solum & ad fidei præsidium, & ad honestatis tutelam supererat, *Nicolaus Papa Archiepiscopos Coloniensem & Treuerensem Romam*
650 *vocat, ac opem Imperatoris frustra implorantes omni Ecclesiastica dignitate priuat. Lothario, ni pellice abdicata*
vxorem reuocet, anathema denunciat. Vnde (inquit Rhegino) vellet nollet, Thietbergam Reginam in matrimonium recepit. Cætera apud ipsum auctorem videri possunt, in qua tam insigni causa Rhegino sic
651 meritò scribit. *Stultitiæ quidem elogio denotandi* (sunt) *qui illam Petri Sedem aliquo prauo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi vnquàm falli potuit.*

652 Sigebertus. Guntharius, & Thergaudus Archiepiscopi Romæ à Papa Nicolao *pro adulterio Lotharij* Regis examinati, cùm & suis synodalibus gestis, quæ præferebant, & suorum ore etiam conuicti fuissent, *Episcopatu & sacris gradibus exordinati, anathematizati sunt, eisq; tamen Laicalis communio concessa est.*

Ioan. Trithemius in Hirsaugiensis Monasterij Chronicis. *Anno Dom. 856. Lotharius Rex frater Ludouici Imperatoris duxit in vxorem Thietbergam filiā Patrui sui Caroli Calui postea Imperatoris. Sed nō multò pòst repudiauit eam, & superduxit Waldradem Concubinam suam pristinam, sororem Guntheri Archiepiscopi*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Leo.	
855	107. Benedictus.3 Romanus, sedit an.2.m.8 d.16.	
		Lat. Ludouic⁹ 2. an. 11.
858	108. Nicolaus Magnus Romanus, sed.an.9 m.6.d.20.	
		Græ. Michael solus an.13

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Schismate Græcorum: seu, ob quas causas Græci ab Ecclesia Romana defecerunt.

Defectionis Græcorum ab Ecclesia Romana plures causæ extiterunt. Ac prima quidem causa huius mali erat leuitas Græcorum, ac totius Orientis vel in excogitandis, vel in defendendis aut hæresum, aut schismatum causis. Qua de re Hieronymus in Epistola ad Damasum conqueritur.

Secunda causa fuit Constantinopolitani Præsulis inuidia & ambitio, qui nec Romanum Episcopum superiorem libenter agnouit, nec à superbo vniuersalis Episcopi titulo, vt abstineret, adduci potuit. Cuius etiam rei Gregorius Magnus locupletissimus testis est. lib. 4. Indict.13. Epistola 32. & libro 7. Indict.1. Epistol.30.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Non Romanos à Græca, verùm Græcos à Romana Ecclesia defecisse.

Cùm duo, qui diu simul in eadem Repub.& societate vixerunt, inter se postea dissident, siquidem pares & æquales omnino erant, non magis hic ab illo, quàm ille ab hoc discessisse videri potest. Verùm non ea erat Græcorum & Latinorum causa. Ita enim vixerunt in vna domo Dei, vt quanquàm fides ab Oriente in Occidentem allata primùm esset: tamen ob D. Petri Cathedram in Occidente ex voluntate Dei constitutam, Occidentalis & Romana Ecclesia omnium fidelium consensu, primas tenere agnosceretur. Quod tam perspicuè relucet, tùm ex iis, quæ sub Pio, Victore, Cornelio, Stephano, Dionysio, & aliis Pontificibus Romanis gesta commemorauimus, tùm præcipuè ex Concilio primo Constantinopolitano, vt nullus pateat contradicendi locus. Cùm enim Episcopus Constantinopolitanus non dubitaret, (Ecclesiis Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, præteritis) sibi priores partes arrogare, eò quòd Regiæ vrbis, ac nouæ Romæ Cathedram teneret: tamen neque parem se Romano Episcopo vel ipse facere, vel Imperator & Synodus eum constituere ausa est. Itaque Decretum (quod tamen Romana Ecclesia tunc non approbauit) ita scriptum est.c.3. *Constantinopolitanus Episcopus habeat priores honoris partes post Romanum Episcopum, eò quòd sit ipsa noua Roma.*

ſcopi Colonienſis : ex qua coniunctione multa mala non ſolùm illi, ſed etiam omni regno eius ſuborta ſunt. (Et
pòſt.) *Sanctus Papa Nicolaus primus Lotharium Regem fratrem Imperatoris propter Thietbergam Reginam*
iniuſte repulſam, vnà cum pellice Waldrada excommunicat ad inſtantiã fratrum Reginæ, qui cauſam ad Apo-
ſtolici audientiam detulerunt. Ob eandem cauſam Guntherus Colonienſis, & Thiedgaudus Treuerenſis Archiepi-
ſcopi ab eodem Papa depoſiti vſq; ad laicalem ſtatum, dignam iniquitatis ſuæ mercedem acceperunt: quippe qui
falſis criminibus arte confictis Reginam innocentem damnare præſumpſerunt. § Tot huius rei teſtes eo con-
ſilio produxi, vt omnes viderent, quàm maledicè Magdeburgenſes Nicolaum primum accuſent, ve-
lut hanc Regis Lotharij & Archiepiſcoporum cauſam iniuſtè decidiſſet.

653 Rhegino anno Dom. 868. *Directi ſunt à Sede Apoſtolica in Bulgarũ gentẽ* (quæ iam cœperat ad Religio-
nem Chriſtianã tranſire) Sacerdotes ac viri religioſi, qui incultã barbariẽ ſacris dogmatibus excolerẽt.

Walafridus Strabo de rebus Eccleſ. cap. 22. *Romanorum morem ideo in ſacris rebus tam multæ gentes*
654 *imitantur, quia & tanti magiſterij ex apice Apoſtolico primordijs clarent, & nulla per orbem Eccleſia, æquè vt*
Romana, ab omni fæce hæreſeon cunctis retro temporibus pura permanſit.

Zonaras in vita Michaëlis, qui fuit filius Theophili & Theodoræ. *Papæ Romani Legati contra Icono-*
655 *machos miſsi Conſtantinopoli aderant,* & S. Ignatio ab exilio reducto, dignitatem (aliter quàm ipſis man-
datum erat) abrogant.

Gloſſa ordinaria, quæ Strabi Fulgenſis Monachi fuiſſe creditur, in 2. Paralip. ca. 17. *Spiritualis iudicat*
656 *omnia, & ipſe à nemine iudicatur. Et hoc Papæ conuenit in vniuerſali Eccleſia: Archiepiſcopus autem in ſuis*
Prouincijs, & Epiſcopus in Diœceſibus ſuis.

Nicolaus primus in Epiſtola ad omnes veræ Religionis miniſtros. Poſtquàm Ignatius ab Eccleſia
Conſtantinopolitana, cui iure præſidebat, tyrannicè proiectus, & Photius ex militia ſeculari eidẽ Ec-
cleſiæ præfectus eſt, ex eaque re ſcandalum & ſchiſma Conſtantinopoli ortum erat: *Imperator Michaël*
657 *(qui & ipſe Bardæ Patritij verſutijs ſuaſus, Photij parti fauebat) ad Apoſtolatum noſtrum Legatis cum epiſtolis*
deſtinatis, accuſationes quaſdam aduerſum Ignatium deferentibus, petijt, vt à Sede Apoſtolica miſſos daremus,
qui ſcandala illa ſedarent. (Et pòſt.) *Legatus Imperialis nomine Leo, à ſecretis, duo volumina obtulit, quorum*
vnum depoſitionis Ignatij geſta continebat, alterum de ſanctis habebat Imaginibus acta. Detulit præterea idem
Leo Imperiales literas, vt in depoſitionem Ignatij, & confirmationem Photij ſubſcriberemus. Quod coram tota
Eccleſia nos facturos non eſſe, profeſsi ſumus. Quis hîc non videt, Græcos vſque in hoc tempus agnouiſſe
Primatum Romanæ Eccleſiæ, vtpote ſine cuius approbatione id, quod egiſſent, conſiſtere non poſſet?

Nicolaus Papa (quem Ado in Chron. virum Religione præcipuum vocat) in Epiſt. ad Michaëlem
658 Imperatorem. *Priuilegia Eccleſiæ Romanæ Chriſti ore in B. Petro firmata, perpetua ſunt, Diuinitus radicata at-*
que plantata ſunt: impingi poſſunt, transferri non poſſunt: trahi poſſunt, euelli non poſſunt. Quæ ante Imperiũ ve-
ſtrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hactenus illibata, manebuntq; poſt vos, & quouſq; Chriſtianum no-
men prædicatum fuerit, illa ſubſiſtere non ceſſabunt immutilata. Hæc ille. Ego autem nõ ſolùm in illis ver-
bis authoritatem viri, ſed etiam conſtantiam fidei & propheticum gratiæ donum admiror. Ante annos
ſeptingentos hoc ſcripſit Nicolaus Papa, nec verbum eius aut per tot ſecula irritum fuit, vt vir pru-
dens rerum effectus cum oratione Pontificis conferens, meritò putare debeat, Spiritum ſanctum in eo
locutum eſſe, idque ſi non ob aliud, certè quia fuit Pontifex Sedis illius.

Rhegino. *Poſt B. Gregorium vſq; in præſens, nullus Præſul in Romana vrbe Nicolao videtur æquiparãdus.*
Otto Friſingenſis lib. 6. cap. 3. appellat eundem Nicolaũ *Religioſum, ac Dei zelo plenum Sacerdotem.*

659 Lotharius Rex (vt eſt apud Rheginonem an. D. 868.) ſcribit ad Papam Hadrianum. 2. *Quia Deus om-*
nipotens Princeps Paſtorum in illa ſancta Sede veſtri Pontificatus apicem ſublimauit, veſtrum multipliciter
deſyderamus conſpectum. Ad hæc ſupradictus Papa reſcripſit, Sedem ſancti Petri ſemper paratam eſſe, dignam
ſatiſfactionem ſuſcipere, nec quod Diuinæ humanæq; leges iuſtè decernunt, vnquàm repuliſſe. Itaque ſi immu-
660 *nem ab obiectis ſe ſciret, cum omni fiducia Sedem Apoſtolicam oporteret adire, vt expeditam benedictionem*
perciperet: ſi culpam autem recognoſceret, nihilominus abſque hæſitatione venire feſtinaret, condigna pœni-
tentiæ rmeedia ſuſcepturus.

Hincmarus Remorum Epiſcopus ad Hadrianum ſecũdum ſcribens, vocat eũ, *Patrem Patrum, prima-*
riæ Sedis Apoſtolicæ & vniuerſalis Eccleſiæ Papam. Et quantum (inquit) *ſciui & potui ſemper Apoſtolicæ Se-*
661 *dis priuilegium extuli.* (Et iterum.) *Hanc meæ ſuggeſtionis humillimam ſubiectionem ea benignitate ſuſcipi-*
te, qua primus Apoſtolorum non ſolùm minoris ſui Apoſtoli redargutionem pro ſimulatione ſuſcepit, verùm &
minorum ſuorum quæſtionem cur ad præputiatos intrauerit, lenire curauit.

Rodericus rerum Hiſpan. lib. 5. cap. 16. & 17. *Cùm Rex Aldefonſus duos Presbyteros ad Ioannem Papam*
deſtinaſſet, is reſcripſit in hæc verba. In cura totius Chriſtianitatis B. Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſores,
Eccleſiam

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Nicolaus.	
867	109. Hadrianus. 2 sed. an. 4. m. 11. d. 12.	Græ. Basilius. an. 17
	Concilium 8. Generale Constantinopoli celebra-	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Scismate Græcorum.

Tertia demum causa erat, Imperatorum Orientalium hæresibus addictorum tyrannis & superbia. Cùm enim ipsi Imperatores non modò hæresum propugnatores (vt Constantio, Valenti, Iustinæ, Valentiniano, Anastasio, & Heraclio contigerat) verùm etiam Hæresiarchæ facti essent (vt Leo Iconomachus, & Copronymus) iam quis dubitat, eos vllo modo laturos amplius fuisse, vt Pontifici Romano subessent, qui eorum hæresim approbaturus nunquàm esset?

De Schis-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Cùm igitur omnis defectio, quæ inter inæquales contingit, ab inferiore suum priorem deserente committatur: omnino dicendum est, non Romanos à Græcis, verùm Græcos à Romanis defecisse. Nam vt Core, Dathan, & Abyron ab Aaron defecerunt, & non Aaron ab illis: sic etiam Græci ab Ecclesia Romana, cui primas olim nec ipsi negabant, defecisse conuincuntur.

Claues salutares (inquit Optatus lib. 2. contra Parmenianum) *contra portas inferorum accepisse legimus Petrum, Principem scilicet nostrum.* (Et paulò antè.) *Vt iam schismaticus esset, qui contra singularem (Petri) Cathedram alteram collocaret.* Itemque Hieronymus in Epistola ad Damasum, quæ est numero 58. *In tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat. Ego interim clamito: Si quis Cathedræ Petri iungitur, meus est.* Quid potuit dici aptius? In omni ergo schismate Ecclesiastico adhærendum est Petri Cathedræ, vt ne fias Schismaticus.

Puto tibi (inquit Augustinus contra Iulianum lib. 1.) *eam partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus glorioso Martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsidere tunc B. Innocentium dixit.*

Si ergo & cum Græcis, & cum Romanis in doctrina fidei sentimus, bene est. Sin autem illi non consentiant inter se: sola Occidentalis & Romana Ecclesia debet sufficere nobis, Augustini iudicio. Hoc autem de sola Orientali Ecclesia tot antiqui Patres perinde constanter scripsisse non facilè monstrabuntur.

662 *Ecclesiam Onetensem vestro consensu & assidua petitione, Metropolitanam constituimus, cui omnes vos subditos esse mandamus.* Et cap.18. *Rex cum Episcopis & Magnatibus authoritate D. Papæ Onetum ad celebrandum Concilium conuenerunt.*
663

Cedrenus in vita Basilij. *Res Ecclesiasticas correxit, Pontificatu exturbans (authoritate ad hoc congregati Concilij) Photium, qui in eum se ingesserat, restituitq́; Ignatium.* Hoc autem Concilium octauum Generale ex trecentis & septuaginta Episcopis constans, Can.21. (cuius Canonis initium habetur apud Gra-
664 tianum distinct. 22.) *decreuit honorandos Patriarchas, præcipuè Sanctissimum Papam Senioris Romæ. Nec oportere sententiam dicere etiam in Synodo vniuersali contra summos Seniores Romæ Pontifices.* Præterea in eiusdem Synodi Actis Basilius Imperator legitur dixisse: *Neque enim vt sacratissimus Patriarcha ad proprium*
665 *regrederetur thronū, Imperij mei opus vel excogitatio facta est: sed multum antè Sanctissimus & Beatissimus Papa Nicolaus, quæ circa illum erāt certissimè discens, Synodicè decreuit, reddi ei ius proprij throni, & anathema cum tota sancta Romanorum Ecclesia pronunciauit contra resistentes huiusmodi Decreto atque sententiæ.*
666 *Hoc autem nos olim scientes, & pauentes iudicium anathematis promulgari, obsecundare Synodico iudicio Romanæ Ecclesiæ necessarium duximus. Et huius rei gratia reddidimus ei proprium thronum.* Ob hāc Synodum Aimoinus testatur (lib.5.c.28.) Donatum Hospiensem, & Stephanum Nepesinum Episcopos, & Martinum Diaconum S. R. E. ad Basilium Imperatorem missos esse, cum quibus perrexerit Anastasius Bibliothecarius Romanæ Sedis, Græcæ & Latinæ linguæ peritus.

667 Rhegino an. D.872. *Ioannes Papa Imperatorem à iuramento, quo se ob mortis periculum euadendum Adalgyso tyranno obligauerat, authoritate Dei & Sancti Petri absoluit.*

668 Ado in Chronic. circiter an. D.877. *Ioannes Papa in Gallias venit, & apud ciuitatem Trecas habuit Synodum Episcoporū,* vbi diploma illi (vt est apud Aimoinum lib.5.c.37.) in hæc verba porrectū est. *Domine sanctissime, ac Reuerendissime Pater Patrum, Ioannes Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ (sanctæ videlicet Ro-*
669 *manæ primæ Sedis) Papa, nos filij, famuli, ac Discipuli vestræ authoritatis Galliarū & Belgicarū Episcopi, his quæ super vulnera dolorū vestrorum maligni homines, ac ministri diaboli addentes in sanctam matrem nostram, ac magistram omnium Ecclesiarum commiserunt, compatimur, & dolori vestro consentes condolemus: atque iudicium vestræ authoritatis (quod priuilegio B. Petri & Sedis Apostolicæ, in eos & complices eorum iuxta sacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia consecratos, ac secundùm eiusdem S. Romanæ Sedis Pontificum prædecessorum vestrorum Decreta protulistis) voto, voce, & vnanimitate nostra, atque authoritate sancti Spiritus (cuius gratia in Episcopali ordine sumus consecrati) gladio Spiritus sancti, quod est Verbum Dei,*
670 *eos interimētes persequimur: scilicet, quos sicut prædiximus, excōmunicastis, excommunicatos tenemus, & quos regulariter satisfacientes vestra authoritas & Apostolica Sedes receperit, recipiemus.* Hæc Episcopi Galliarum.

671 Adrianus tertius ad Senatum & populum Romanum tulit, *ne in creādo Pontifice Romano Imperatoris authoritas expectaretur,* vti Platina in vita eius attestatur. Neque hoc ita est accipiendum, velut creatio Pontificis Romani, semper antea per Imperatorem confirmari debuerit: sed eam potestatē Græci tantùm Imperatores à Iustiniani demùm sæculo sibi sumpserunt, postquàm à Romani Pontificis potentia timere sibi cœperant. Intererat quippe ipsorum, vt tantæ ciuitatis tantum Pontificem saltem in ciuilibus causis non haberent sibi aduersarium. Nam in Ecclesiasticis causis quicunque Imperatores semper experti sunt eam Sedis Apostolicæ reprehensionem, quæ Christi Vicarium decebat. Nunc igitur creatio Pontificis ad eam libertatem reuertitur, qua ante Iustinianum Romani vtebantur: & Ecclesia Romana ab illa seruitute eruitur, quam Gregorius Magnus (vt à me antea notatum est) in 4. Psalmum Pœnitentialem, *Dominæ Gentium* iniquè impositam fuisse, conqueritur.

Rhegino an. Dom.895. Synodus apud Triburias 26. Episcoporum celebrata est. Tomo autem 3. Con-
672 ciliorum in Triburiensis Synodi Epistola prælocutiua (vt vocāt) legimus, *Decreta Apostolicorum Romanæ Sedis eodem in loco haberi, quo habita sunt Niceni Concilij statuta.*

673 Rhegino an. Dom.896. *Arnulfus à Formoso Apostolicæ Sedis Præsule ante confessionem S. Petri coronatus, Imperator creatus est.* Et an. Dom.898. Ludouicus, fugato Berengario, Romæ à Summo Pontifice coronatus Imperator appellatur.

De gestis Formosi Papæ.

674 Luithprandus Ticinensis, rerum per Europam gestarū lib.1.c.8. *Formosus Papa religiosissimus à Romanis vehementer affligebatur, cuius & hortatu Rex Arnulphus Romam aduenerat, in cuius ingressu, vlciscendo Papæ iniuriam, multos Romanorum Principes decollari præcepit.* Paulò autem pòst appellat Romanū Pon-
675 tificem *Apostolorum Vicarium,* eiusq́; Sedem vocat *Romanam vniuersalem Sedem.* Idem lib.3.c.13. fatetur
676 *Petrū Rauennatis Sedis Archipræsulem, debitæ subiectionis officio Ioannē quendā suæ ministrū Ecclesiæ, Romā*
677 *sæpius Domino Papæ direxisse: eūdemq́; Ioannē (Petro defuncto) Rauēnatis Ecclesiæ Episc. Romæ ordinatū esse.*

Formosus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
872	Idem Hadrianus.	Lat. Carolus. 2. Caluus. an. 6.
	110. Ioannes 8. Romanus, sedit ann. 10. d. 2.	Lat. Carolus 3. Crassus an. 12
882	111. Martinus, Tuscus, sedit an. 1. m. 1.	Græ. Leo. 6. an. 18.
		Lat. Arnulphus an. 12
884	112. Hadrianus. 3. Romanus, sedit an. 1. m. 3 di, 19.	Lat. Ludouicus 3. an. 6. alias 10. transfertur Imperium ad Longobardos apud Italos.
885	113. Stephanus 6. dictus v. Romanus, sedit an. 6. d. 9.	
891	Formosus, Portuensis, sed. an. 4. m. 6. d. 18.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Schismate Græcorum.

Tunc demum accessit quarta, & ea fortè omnium grauissima huius defectionis causa, videlicet, quòd Pontifex Romanus Græcorum Imperatores ob hæresim vrbis Romæ Imperio, ac magna parte Italiæ priuasset. Vnde post sextam Synodum magis indies ac magis cessarunt Orientales Apostolicam Sedem consulere. A 6. Synodo (inquit Nicolaus magnus & primus in Epist. ad Michaëlem Cōstantinop. Imperatorē) *Imperatores aut hæretici, aut (licet perpauci) Catholici fuerunt. Et hæretici quidem, si mittere ad nos dedignati sunt, non est mirum. Nouerunt enim, per gratiam Dei nos nunquam penitus sibi sociaturos. Catholici verò nostrum præsidium quæsierunt, sicut Synodus sub Constantino & Irene facta indicat.*

De Schis-

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

Deinde etiamsi Græci & Latini omninò inter se pares extitissent, tamen in eo superiores erāt Latini, quòd non omnes Græci aut simul, aut vnquàm ab eis defecerunt. Etenim Patriarchæ Alexādrinus, Antiochenus & Hierosolymitanus etiam illo tempore cum Ecclesia Romana communicârunt, quo Episcopi Constantinopolitani ab ea sese diuiserant, id quod tùm aliunde (vt in ijs, quæ in hoc libro scripsimus, apparet) tùm ex eo insigniter elucet, quod Antiochenus Episcopus (vt constat ex ijs, quæ sub Leone Papa nono, in 3. Tom. Conciliorum extant) fidem suam vnà cum literis synodalibus ad Leonem nonum transmisit eo tempore, quo Michael Constantinopolitanus & Acridanus Bulgarorum Episcopus vel maximis contumelijs Ecclesiam Romanam affecerunt. Nec verò vnquam simul omnes Græci ab Ecclesia Romana defecerunt. Præterea quoties vel sponte sua, vel ab Imperatoribus coacti, Constantinopolitani & reliqui Græcorum Episcopi ad Romanam Ecclesiam se contulerunt, tùm priuatim, tùm publicè in Lateranensi, Lugdunensi, & Florētina Synodo? Illud etiam singulari animaduersione obseruandum puto, quod cùm Græci octo Synodos Oecumenicas intra quadringentos annos (à Nicæna initio facto) in Oriente celebratas viderint (quamdiu videlicet cum Ecclesia Romana consenserunt) tamen nec vnam, quæ vel nomen Synodi falsò habeat, per hos annos septingentos ibi celebrare potuerunt, postquàm à Latina Ecclesia separati sunt.

Accedit

Formoſus à Ioanne 8. degradatus, cùm iuraſſet, ſe Romam non rediturum, atque etiam promiſiſſet, ſe perpetuò manſurum in ſtatu laici: poſtea Romam rediens, & per Martinum Papam (vt Sigebertus ait an. Dom. 900.) *à periurio abſolutus, factus eſt Pontifex*. Hinc nonnulli falsò dicebant, Formoſum non potuiſſe quenquàm ordinare. Vnde Stephanus Septimus ordinatos à Formoſo (vt ait Sigebertus anno Dom. 903.) *per vim exordinat*, cùm alij *ſaniore iudicio præditi reclamarent, qualiſcunque fuerit Formoſus, tamen propter ſacerdotalis officij dignitatem & fidem eorum, qui ordinati fuerant, conſecrationes eius ratas eſſe*
678 *debere*. Itaque Theodorus Papa violentum illud Stephani Decretum irritum faciens, reconciliauit ordinatos à Formoſo. Ioannes etiam nonus (teſte Sigeberto an. Dom. 903.) *In Synodo Epiſcoporum 74 præſentibus Francorum Archiepiſcopis, & Rege, apud Rauennam Formoſi ordinationes confirmauit.* § Hoc igitur notatu dignum eſt, illam non fuiſſe legitimam Synodum, quæ à Stephano cõtra Formoſi ordinationes habita eſt: verùm ea demùm cenſeri legitima Concilia, in quibus Epiſcoporum ſententiæ non per vim extorquentur (vt à Stephano factum erat) ſed liberè & more Maiorum dicuntur. Pontifex verò, qui vel minas, vel blanditias in decernendo adhibet, non tam decernit in legitimo fratrum cõuentu quid iuſtum ſit, quàm præiudicatæ opinioni ſuæ quoquomodo ſatisfacit. Nec vnquàm vllus Pontifex Romanus ita in facto publico errauit (facti enim erat, & non iuris, vt aliquid Synodo reclamante velut Synodicum decerneretur) quin mox alij Pontifices Romani ſe velut muros oppoſuerint pro fidei veritate & domo Domini.

Quòd Eccleſia Romana omni tentationum genere probata, in omnibus victoriam conſecuta eſt.

Sedes Romana vix vnquàm hactenus à Tyrannorũ perſecutionibus libera fuit. Primis enim trecentis annis à Principibus Babylonis, hoc eſt, ab Imperatoribus Romanis, adhuc infidelibus, perſecutioné paſſa eſt vſque ad Conſtantinum Magnum. Deinde à Conſtantio, Iuliano, & Iuſtina: poſt autem, tam à Theodorico & alijs Italiæ Regibus, quàm à Conſtantinopolitanis Imperatoribus. Interim etiam non ceſſauit hæreticorum contra eandem Eccleſiam furor & rabies. Nec enim vllus fuit hæreticus à Simone Mago vſque ad hunc diem, qui non & ab hac Sede tandem excommunicaretur, & hanc Sedem ob eandem cauſam (quod in ſe erat) oppugnaret. Verùm illa omnium grauiſsima perſecutio extitit, qua Sedes Petri iam pacem foris ſortita, in ſeipſam arma conuertit, quod hoc potiſsimùm ſeculo eueniſſe conſtat. Hæreſes enim propè omnes iam erant extinctæ, primùm luce ipſa Catholicæ fidei, deinde potẽtia Principum Chriſtianorũ, poſtremò vindictæ Diuinæ ſeueritate, quæ Manichæorũ, Marcionitarum, Sabellianorũ, Arianorũ, Monothelitarum, Iconomachorum, & aliarum hæreſum reliquias cõuerterat in Mahometi ſectam, quæ totam fidem in Chriſtum Dei Filium abnegauit. Ac nimirum hæreſum, vt vltimus finis, ita & grauiſsima pœna eſt Apoſtaſia illa, quæ totam ſimul fidem abdicat. Porrò Imperatores Conſtantinopolitani (tranſlato iam in Occidentem Italiæ Imperio) nõ ferè amplius Pontifici Romano infeſti erant. Itaq; vt D. Bernardus egregiè alicubi ſcripſit, in pace Eccleſiæ, amaritudo eius amariſsima. Tunc enim Pontifices Romani, hinc quidam eorum ambitione & gloria terrena elati, inde alij zelo iuſtitiæ commoti, alij alios ita oppugnant, vt planè videas, nullum genus tentationis omiſſum eſſe, quod in illam Sedem non irruerit. Nec enim alioqui Diuinæ promiſsiones tam admirabiliter in oculis omnium completæ fuiſſent, quibus dixit: *Portas inferi aduerſus Petram à ſe conſtitutam non præualituras.* Nam ſiue per inferorum portas intelligamus tyrannidem Principum huius ſeculi, ſeu hæreſes & ſchiſmata, ſeu peccata & improbos mores, niſi ab omnibus his rebus oppugnata fuiſſet Petri Sedes, cùm tamen à nulla earum penitùs expugnari potuerit: Diuinæ promiſsionis non tam clarum & illuſtre teſtimonium ea in re extitiſſet, quàm nunc extat. Nunc autem poſt tot Imperatorum perſecutiones, poſt tot ſchiſmata domeſtica, in quibus pro gloria Romanæ Cathedræ inter ipſos Pontifices dimicatum eſt, poſt tot externas hæreſes, à quibus & minis, & blanditijs ea Sedes tentata eſt: tamen Cathedra & Succeſsio Petri non modò aliqua eſt, verùm etiam ſtat, floret, atque adeò regnat, cùm interim Alexãdrini, Antiocheni, Hieroſolymitani, atque etiã Conſtantinopolitani Patriarchæ (quos tamẽ ijdem Imperatores, qui Romanã Cathedram oppugnârunt, ſummis viribus euehere conati ſunt) vel prorſus nihil ſint, vel certè ita iaceant, vt in miſerrima captiuitate degant. Vnde iſte honor Cathedræ Romanæ? Nunquid ex meritis Pontificum? Non puto. Illi enim licet per octingentos ferè annos quàm optimi ſanè fuerint, tamen & hoc ipſo tempore, & ſæpe deinceps tã male meriti ſunt, vt ſi ad opera hominum reſpiceretur, illa Eccleſia in æternũ obſcuranda fuiſſe videri poſſet. Vix enim vllum peccatum (præter hæreſim) cogitari poteſt, quo illa Sedes non ſit maculata. Porrò cur in hæreſim aliquam non impegerit, nihil prorſus præter Diuinam bonitatem afferri poteſt. Cùm enim hæreſis, quæ cum cæcitate cordis coniuncta eſt, nũquàm ſit primum alicuius hominis peccatum, ſed pœna potius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
895	115. Bonifaci⁹ 6. d.15.	
896	116. Stephanus 7. dictus 6. Romanus, sedit an.1.m.2. d.19.	*Lat.* Berẽgari⁹ 1. *an.* 4. *apud Germanos* Conradus 1. *an.* 7.
897	117. Romanus, Tuscus, sedit m.4.d.23.	
897	118. Theodorus 2. Romanus, sedit d.20.	
897	119. Ioannes 9. Tiburtinus Monach⁹, sedit an.1.d.15	
898	120. Benedict. 4. Roman. sed. an.3.m.6, d.15.	Berẽgar. 2 *an.* 4.
902	121. Leo 5. Forẽsis, Ardeatinus, sed. m.1. d.10.	*Græ.* Alexãder Cõstãtin⁹ & Roman⁹ Lacapen⁹ *an.* 39.
902	122. Christoforus Roma. sedit m.7.	
903	123. Sergi⁹ 3. Romanus, sedit an.7. m.3. d.16.	
910	124. Anastasius 3 Romanus, sedit an. 2. m.1. d.22.	Apud Germanos Hẽricus 1. *an.* 18.
912	125. Lando, Sabinus, sed. m.6 d.22.	

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Schismate Græcorum.

Cùm igitur hæc ita se haberent, nec tamen ignorarẽt Græci, Romanum Pontificem omni maiorum suorum memoria Ecclesiæ totius gubernatorem, & Pastorum omnium principem habitũ fuisse, nec deficere penitus à Romana Ecclesia (si tamen vnquàm penitus defecerunt) sed nec satis constanter ab illius obedientia se maiore ex parte subducere poterant, præterquàm si aut verè ostenderent, aut etiãsi falsò, tamen seriò sibi persuaderent, Romanam Ecclesiam in fide atque in Catholica doctrina errare. Cuiusmodi autẽ illæ res fuerunt, quas vel tanquàm absurdas, vel tanquàm impias Romanæ Ecclesiæ obiecerint, mox videbimus, si prius ostenderim, quantis iniurijs eam affecerint, cùm ne adhuc quidem aliquid hæreticum ei possint opponere.

Iniuriæ

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

Accedit eòdem, quòd per manifestã Dei vindictam subijciuntur iam Turcis & Mahometanis: adeo vt fidem propè vniuersam perdiderint, & Apostatæ penè omnes facti sint. Tamẽnne tot argumentis, tot rerũ successibus victi, audebunt sese cum Romana Ecclesia conferre? Aut nõnne etiam indignius est, quòd Protestãtes, qui fatẽtur, Græcos in causa de processione Spiritus Sancti palàm errasse, quique eos diuino iudicio tam seuerè afflictos vident, tamẽ eosdem & semper opponunt Romanæ Ecclesiæ, & interdum anteponunt? Græcos verò ab Ecclesia Latina velut non rectè ad Euangelij veritatem ambulantes, iam olim notatos esse, Beda testatur in Ecclesiastica historia gentis Anglorũ lib. 4. cap. 1. *Cùm enim Vitalianus Papa Theodorum in Tharso Ciliciæ natũ in Angliam misisset, Adrianum adiunxit, qui attenderet, nequid Theodorus Græcorum more contra veritatem fidei in Ecclesiam, cui præesset, introduceret.* Hæc Beda. Porrò Græci magis magisque in suis erroribus progressi, tandem à D. Bernardo notati sunt in lib. 3. de consyderatione ad Eugenium his verbis: *Ego addo & de pertinacia Græcorum, qui nobiscum* (id est, Christianis) *sunt, & non sunt iũcti fide, pace diuisi, quãquam & in fide ipsa claudicauerint à rectis semitis.* Denique S. Antoninus Archiepiscopus Florentiæ in historiarum parte. 3. Tit. 22. c. 13. §. 1. 2. & sequentib. declarat & docet, principales Ecclesias Orientis, & præcipuè Constontinopolitanam; duodecim vicibus seipsas ab Ecclesiæ Romanæ obedientia subtraxisse.

KKK Nico-

na potius grauiſsimorum,quæ præceſſerunt,ſcelerum: non puto grauiora ſcelera facilè præceſsiſſe,aut in Alexandrina,aut in Antiochena,aut in Conſtantinopolitana Sede,quàm in Romana. Ac ſanè vt ad ſuperbiam & ambitionem accedamus (ex quibus hæreſis proximè oritur) nulla vnquàm Eccleſia tantam ſuperbiendi materiam & occaſionem habuit,quantam Romana,quæ vt omniũ prima meritò ſemper eſt habita,ſic ea ipſa dignitas in multorum Pontificum oculis nõ tam boni operis,quàm fallacis honoris cauſa videtur interdum fuiſſe.Cùm ergo in ſingulis aliorum Patriarcharum ſedibus non hæretici modò permulti, verùm etiam Archihæretici aliquot ſederint (Paulus Samoſatenus in Antiochena , Ioannes Origeniſta in Hieroſolymitana, Dioſcorus & Petrus Mongus in Alexandrina, Neſtorius & Macedonius in Conſtantinopolitana) quî factum eſt, vt Sedes omnium prima , quæ maximè impunè aberrare potuit,nullã omnino hæreſim,aut excogitauerit,aut defenderit: niſi quia Chriſtus hoc honoris viſibili Eccleſiæ ſuæ delatũ eſſe voluit , vt ſaltem prima Sedes in ipſa fide Chriſtiana (quæ fundamentum & ſubſtantia eſt omnium aliorum)non erraret?ne ſi Petra ipſa defeciſſet,reliqua exædificatio tota corrueret. Omnis igitur homo(etiam Pontifex Romanus) vt mendax per naturã eſt,ita(quoad propriam perſonam ipſius)mendax per me habeatur. Sed tamen Deus interim vſque eò verax credatur,vt fateamur eum,quod res ipſa clamat,Petri Sedem & ſucceſsionem velut Petram ſolidiſsimã conſtituiſſe, in quam falſa vel fidei, vel morum doctrina cõſtanter cadere nũquàm potuerit,quia Chriſtus ipſe dixit Petro: *Ego rogaui pro te,vt non deficiat fides tua , & tu aliquando conuerſus , confirma fratres tuos.* Sciant igitur hæretici , quòd quò plura & grauiora Pontificum Romanorum peccata enumerant , eò fortius ſtabilitur fides noſtra. Nam prorſus fieri non poſſet,vt poſt tot ſcelera Pontificum,tamen Pontificalis authoritas per annos mille quingentos eãdem perpetuò doctrinam retineret, eandemq; totius militantis Eccleſiæ communionem in ſeipſa colligeret atque adunaret:niſi hoc immenſum beneficium à Chriſto effectum fuiſſet,qui eſt æternum totius Eccleſiæ ſuæ Caput, quique per miniſterium Põtificis,Eccleſiæ ſuæ corpus in vnitate fidei ac doctrinæ conſeruat & confirmat. Illud etiam omni animaduerſione dignum eſt,quòd nulla vnquàm Pontificum Romanorum ſcelera efficere potuerunt,quo minus tota Catholica Eccleſia cum Petri Sede per omnes ætates communicaret , nec vnquàm Catholica Eccleſia eum , quem conſtabat Pontificem iure eſſe, aut excommunicauit, aut ſpreuit, ſed ad eius cognitionem grauiſsima quæque negotia ſemper detulit.

679 Polydorus Angl. hiſtor. lib. 6. Cùm Edouardus bello nimis intentus nouos Epiſcopos præfici non curaret,Ioannes 10.Pontifex Romanus per literas Regi minatus eſt , *ſe illum vnà cum populo Religionis hoſtem denunciaturum,niſi negligentiam reſarciret. Rege igitur hortante, Pleimundus Cãtuarienſis Archiepiſcopus primùm creat plures Epiſcopos,deinde purgandi ſui cauſa Romam profectus,Pontificem placauit.*

Aeneas Syluius cap.13.hiſtoriæ Bohemicæ. *Cyrillus Morauorum Apoſtolus,Baptizato Suatocopio Rege, Morauis Chriſtiana ſacra crediderat,multaſq; alias Sclauorum gentes ad fidem Chriſti conuerterat. Referunt Cyrillum,cum Romæ ageret,Romano Pontifici ſupplicaſſe,vt Sclauorum lingua,eius gentis hominibus,quos*

680 *baptizauerat,rem Diuinam faciens vti poſſet. De qua re dum in ſacro Senatu diſceptaretur, eſſentq; non pauci contradictores,auditam vocem tanquàm de cælo in hæc verba miſſam: Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur ei. Indéque datum Cyrillo indultum.* Nec quenquàm hæc res moueat,velut diuinitus iam reuelatum ſit,ſacra officia in vulgari lingua celebrari poſſe. Nam vt hoc vltrò fateamur,ita ne hic quidem dicitur,aut ſacra Officia tantùm in vulgari,aut melius in vulgari, quàm in ſacra lingua peragi. Adeò vt quacunque in lingua Cyrilli ætate, vel in Morauia,vel etiam Bohemia ſacrum ab ipſo factum ſit,certiſsimò conſtet, poſtea Latinam linguam in ijſdem locis generaliter ad ſacros vſus accommodatam eſſe. Neque verò eadem ratione agitur cum Neophytis, & cum ijs, qui plenè ſunt edocti fidem Chriſti. Quod verò ad noſtrum propoſitum attinet,hinc perſpicitur, *Apoſtolicam Sedem* pro Matre & Capite reliquarum Eccleſiarum tã à Cyrillo , quàm ab ipſa gente Morauorum & Bohemorum agnitam fuiſſe. Nam in Romanæ Eccleſiæ ſancta communione Vinceſlaus Rex Bohemorum & ſanctè vixit,& Martyr ad poſtremum effectus eſt. Imò etiam Angelica vox illa,quæ de cælo ſonuit, ſatis manifeſtè ſignicauit , nec ſacra in Eccleſia Occidentali abſque venia Pontificis Romani aliter quàm in Sacra lingua ritè atque ordine celebrari poſſe , & penes Pontificem Romanum eſſe , vt is pro temporis & loci opportunitate in ea re diſpenſet, ac ius ex bono & æquo dicat.

681 Aeneas hiſtoriæ Bohemicæ cap.16. *Boleſlai Bohemorum Regis ſoror Milada cùm Romam orationis cauſa petiuiſſet,à Ioanne Pontifice maximo excepta,ipſius authoritate Monaſterium S.Georgij in arce Pragenſi cõſtruxit, ibiq; ſacerdos* (id eſt, Monialis) *conſecrata eſt. Eadem quoque S.Viti ædem à Venceſlao fundatam in Pontificalem leuari obtinuit.*

682 Schafnaburgenſis anno D. 948. Synodus Ingelheim congregata eſt, *cui Marinus legatus Apoſtolicus præſedit.*

Sigebertus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
913	126. Ioannes 10. Romanus, sedit an. 15. m. 2. d. 15.	*Lat. Hugo. an* 10
928	127. Leo 6. Romanus, sedit m. 6. d. 15.	
928	128. Stephanus 8. dictus 7. Romanus, sedit an. 2. m. 1. d. 15.	*Berengarius* 3. *an.* 11.
930	129. Ioannes. 11. Romanus, sedit an. 4. m. 10. d. 15.	
935	130. Leo septimus Romanus sedit an. 3 m. 6. d 10.	
939	131. Stephanus 9. dictus 8. Romanus, sedit an. 3. m. 4. d 15.	*Lotharius* 2. *an.* 2.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

Iniuriæ Græcorum & Contumeliæ in Ecclesiam Romanã.

Latina lingua reprehensa.

a Michael Theophili & Theodoræ filius Constantinopolis Imperator cum Ignatium Patriarcham iniustè deponendum curasset, ob eamque rem à Pontifice Romano iustè reprehensus esset, eo insaniæ prorupit, vt *linguæ Latinæ iniuriam irrogans*, in Epistola sua eam appellaret Barbaram & Scythicam.

Ecclesiæ Latinorum clausæ.

b Sub Constantino Monomacho Græci Constantinopolitani omnes Latinorum Ecclesias, quæ penes ipsos erant, clauserunt, & Monachis Monasteria abstulerunt, nisi Græcorum viuerent institutis.

Sacri-

✠ *Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a Nicolaus primus in Epist. ad Michaëlem Constantinop. Imperatorem. *O furorem, qui nec linguæ nouit parcere, quam Deus fecit! Et quæ inter cæteras, in nomine Domini, hortante Apostolo, confitetur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei patris: & quæ cum Hebræa atq; Græca, in titulo Domini à reliquis discreta, insignem principatum tenens omnibus nationibus prædicat Iesum Nazarenum Regem Iudæorum.* (Et pòst.) *In principio Epistolæ vestræ, Imperatorem vos nũcupâstis Romanorum, & tamen Romanam linguam Barbaram appellare non veremini. Ecce quotidie, imò verò in præcipuis Festiuitatibus, inter Græcam linguã veluti quiddam pretiosum, hanc, quam Barbaram & Scythicam linguam appellatis, miscetis.* (Et pòst.) *Istius enim dictione lingua Constantinopolitana Ecclesia lectionem Apostolicam & Euangelicam in stationibus fertur primitus recitare, sicq; demum Græco sermone, propter Græcos vtique, ipsas lectiones pronunciare.*

b Leo nonus Pontifex Romanus in Ep. ad Episcopum Constantinopol. Michaëlem & Achridanum Bulgarorum Episcopum c. 29. *Ecce in hac parte Romana Ecclesia quantò discretior, moderatior, & clementior vobis est? Siquidem cùm intra & extra Romam plurima Græcorum reperiantur monasteria siue Ecclesiæ, nullus eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione siue sua consuetudine: quin potius suadetur & admonetur eam obseruare.* Scit namque, quia nil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes.

 Con-

Sigebertus an. Dom. 942. *Ad Marinum Papam Waldricus Romam veniens, ab eo cognouit, se futurum Episcopum Augustæ Vindelicorum, quod post annos quindecim factum est.*

Saxo Grammaticus histor. Danicæ lib. 9. *Frotho apud Angliam solennibus aquis humectatus, priuatam salutem suam in publicam exuberare cupiens, ab Agapeto, qui tunc ciuitatis Romanæ sacris præerat, Daniam diuinitus erudiri petiuit. Sed fatis suis Romanæ Legationis præcucurrit aduentum.*
683

Abbas Vrspergensis in Chron. *Otto à Ioanne Papa literis suppliciter exoratus, quatenus pro amore Dei sanctorumq́; Apostolorum Petri & Pauli Romanam Ecclesiam ex faucibus Berengarij liberaret, collectis copijs in Italiam veniens, ab eodem Apostolico Ioanne Imperiali vnctione, & benedictione sublimatus, Imperator & Augustus est appellatus.*
684

685 Luithprandus Ticinensis lib. 6. rerum per Europam gestarum cap. 6. *Otto à summo Pontifice & vniuersali Papa Ioanne vnctionem suscepit Imperij.*

686 Blondus Decadis 2. lib. 3. *Ioannes Pontifex Capuanam Ecclesiam ob Pandulfi Principis merita Metropolitanam fore constituit.*

Otto Frisingensis lib. 6. cap. 22. Otto Rex à Summo Pontifice Ioanne ac toto populo susceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Augusti nomen sortitur. Et cap. 23. Idem Otto audiens, eundem Ioannem Papam in partes Alberti & Berengarij inclinasse, cùm prius absentem vocasset, *collecta Synodo Episcoporum, Leonem ei in Pontificatu substituit.* Quod factum Otto Frisingensis modestè notans, *quæ omnia* (inquit) *vtrùm licitè, an secus facta sint, dicere, præsentis nō est operis.* Et cap. 24. Cùm Otto discessisset, Romani pulso Leone, Ioannem restituunt, eidemq́; postea mortuo, Benedictum substituūt. Verùm Otto armis eos coëgit, vt Leonem, quem ipsi antè (vt Rhegino testatur) elegerant, Pontificem agnoscerent.
687

§ Inter cætera, quæ Deus miris modis in Beati Petri Vicarij sui Cathedra stabilienda operatus est, nec illud prætermittendum videtur, quòd cùm *Papa iste Ioannes* multò nequissimus esset (vt tam ex Luithprandi Ticinensis, quàm Platinæ verbis constat) ob eamq́; causam à subditis, vt se corrigeret, admoneri quidem seriò deberet, deponi tamen ab officio non posset (quia nemo summam Sedem, excepta hæresis causa, rectè iudicat) cumque nihilominus prudens & pius Imperator Otto Dei zelo motus, sed Ecclesiasticarum legum non satis peritus, in Synodo Romana Ioannem à Sede sua remouere, aliumq́; substituere conaretur, quæ res maximi schismatis occasio futura erat, alijs legitimum, licet improbum Pontificem ritè creatum agnoscentibus, alijs verò eundem ob immania crimina velut ritè depositum nihili æstimantibus: cùm hæc, inquam, ita se haberent, Deus, qui solus summi Iudicis Iudex est, Papam Ioannem subitò in medijs ferè turbis ex hac vita sustulit, vacuumq́; eius locum nouo Pontifici reliquit. Nec ista solùm ratione consuluit Ecclesiæ suæ, sed præterea cùm *Benedictus* in locum Ioannis à Romanis surrogatus esset, Leone Octauo iam prius ad eam dignitatem, dum viueret adhuc Ioannes, minus legitimè assumpto, cumq́; & Imperator, & Synodus Leoni, populus autem Romanus Benedicto studeret: Deus etiam huic morbo duplicem medicinam fecit, vnam ex persona sumptam, quòd *Benedictus*, qui antè consenserat in Leonem, eo ipso electioni suæ præiudicasse videbatur: alteram ex ipsa rei natura petitam, quòd idem Benedictus (authore Luithprando, qui tunc vixit, in fine lib. 6. cap. 11.) *sponte cessit iure suo, ad Domini Leonis Papæ, ipsiusq́; Imperatoris pedes se abijciens, & pallium sibi auferens, idq́; cū Pontificali ferula, quam manu gestabat, Domino Leoni Papæ in præsentia Synodi reddens.* Ita & pium Imperatoris totiusq́; Synodi studium Deus à schismatis horrendo scelere cohibuit, & duos Pontifices, qui nullius hominis authoritate iustè remoueri poterant, sua potestate remouit, alterum ex hoc mundo euocans, alteri humilitatis donum, vt officio suo cederet, infundens. Nec mihi opponat quisquàm, hinc falsum probari, quòd Synodus Episcoporum errare possit. Nec enim legitima Synodus fuit, quæ celebrata est contra voluntatem eius Pontificis, à quo præcipuè tùm omnes Synodi confirmantur, tùm illæ potissimùm, quæ vel de causa fidei, vel de Episcoporum depositione tractant. Quibus ita constitutis, hoc est, & Ioanne iam mortuo, & Benedicto cedente: meritò Luithprandus de Papa Leone ita scripsit in vita Othonis primi, quæ iam habetur in fine lib. 6. rerum per Europam gestarum: *Leo* (inquit) *venerabilis in Sede B. Petri Apostolorum nunc Vicarius.*
688

Stanislaus Orichouius Roxolanus in Chimæra. *Admonitu piorū virorū quorūdam, Miescone Monarcha, cùm audiuissemus, esse ciuitatem quandā Dei, cuius Antistes esset Romanus Petrus, penes quem authoritas esset summa, ex seruitute Diaboli in libertatem Christi homines vindicandi: ab hoc ipso istius ciuitatis Antistite, Miescone Monarcha, opem aduersus Diaboli vim implorauimus. Itaque Ioannes 13. Vicarius Iesu Christi, Simonis autem Petri Successor, exoratus à Monarcha, Senatu ac populo, doctissimos viros Italos, videlicet*
689 *Villibaldum, Prochorium, Iordanum, Gotfridum, Lucidum, Angelotum, Octauianū, Iulinum ad nos Vandalos ac Lechitas doctùm misit, qui & Miesconem Monarcham, & genus nostrum illi subiectum Sacri Baptismatis vndis ab originali culpa abluerent, & ex ciuitate Diaboli ablutos ac mūdatos, in ciuitatem Dei transferrent, in Christiq́;*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
942	132. Marinus 2. Romanus, sedit an. 3. m. 6 d. 14.		
946	133. Agapetus 2. Iunior Romanus sedit an. 9. m. 7. d. 10.	Berēgarius 4. cū Alberto filio an. 11.	
956	134. Ioannes 12. Romanus, sedit an. 8. m. 4 d. 6.	Trāsfertur Imperiū ad Germanos.	
963	135. Benedictus 5. Romanus, sedit m. 6.	Græ. Romanus, an. 15.	
964	136. Leo 8. Romanus, sed. an. 1. m. 3. d. 12.	Lat. Ottho. 2. an. 12.	
	137. Ioannes. 13.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Sacrificium & Baptismus Latinorum pro immundo habitus.

c Si quando Sacerdotes Latini super eorum celebrassent Altaria, non prius ipsi sacrificare volebant in illis, quàm ea, tanquàm per hoc inquinata, lauissent. Baptizatos etiam à Latinis rebaptizare præsumebant. In Concil. Lateran. cap. 4.

Transitus Latinis in Terram sanctam inhibitus.

d Alexius primus Imperator Constantinopolis, fœdere cum Turcis icto, & Nicæa Solimanni filijs reddita, custodias ad prohibendum transitum peregrinis (ex Occidente venientibus) terra, marique constituit: Babylonicum Regem contra Latinos (in Terra Sancta bellum Domini gerentes) frequentibus nuncijs animauit. Vrspergens. in Chron. an. Do. 1106. Nicetas etiam Choniates in libro 1. rerum à Manuele Conneno gestarum fatetur, eum Latinos in Syriam euntes ferro, fraude, veneno persecutum esse, calce in farinam iniecta.

De Græcorum erroribus.

e In fermentato pane consecrantes, appellarūt Latinos Azimitas, & eos anathematizauerūt, eò quòd de pane Azimo Christi corpus conficerent. Addebant etiam

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

c Concilium Lateranense sub Innocentio tertio (cui præter Patriarchas Constantinopolitanum & Hierosolymitanum, interfuerant Prælati mille ducenti & amplius) c. 4. *Licet Græcos in diebus nostris ad obedientiam Sedis Apostolicæ reuertentes, fouere & honorare velimus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino possimus, sustinendo: in his tamen illis deferre nec volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum, & Ecclesiasticæ derogent honestati.* (Et pòst.) *Volentes ergo tantum ab Ecclesia Dei scandalum amouere, sacro suadente Concilio, districtè præcipimus, vt Altaria (in quibus Latini celebrârunt, lauare, & baptizatos ab illis, rebaptizare) de cætero non præsumant, conformantes se tanquàm obedientiæ filij Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri suæ: vt sit vnum ouile, & vnus Pastor. Si quis autem quid tale præsumpserit, excommunicationis mucrone percussus, ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponatur.*

d Gulielmus Nubrigensis rerum Anglicarum lib. 4. c. 13. Græci cùm sint Christiani, non secus, imò plerumque etiam ferocius, quàm Saracenos, abominari Latinus noscuntur. Cumq; Imperator Latinus (Fredericus) à Græco, Christianus scilicet à Christiano, per nuncios peteret, (quod olim Israël sub Moyse petierat ab Edō Amorræo) obsecro te, inquiens, vt transire mihi liceat per terram tuam: Græcus ille impio regi simillimus, & Saladino, quàm Christo fidelior, concedere noluit, vt Christianus exercitus simpliciter transiret per fines suos.

e Leo nonus in Epi. posteriore ad Michaëlem Cōstantinop. Episcopū. *Christus, qui nō venerat soluere Legē, sed adimplere, iuxta ipsius Legis præceptū, ex azymis et vino vetus Pascha adimpleuit, & protinus ex azymis & vino nouum (sicut apertè Lucas narrat) Discipulis tradidit. Neque enim totis octo diebus illis fermētatum*

in Christiã. Ecclesiam dicarent. quod etiam est factum. Nam illi viri sanctißimi Vandaliam, siue tu malis Poloniam dici, ingreßi, prædicabant nobis Christum, & gratiam eius, qua nos in communionem suorum Deus conuocauerat, celebrabãt: homines turmatim ad flumina confluentes baptizabant, Idola ex Vandalia exterminabant.

Rhegino an. Dom. 967. Otto Imperator apud Rauennam Pascha celebrans cum Domino Ioanne Papa, plurimos ibi ex Italia & Romania Episcopos coadunauit, & habita Synodo, multa ad vtilitatem Sanctæ Ecclesiæ adinuenit, & *Apostolico Ioanni vrbem & terram Rauennatium, aliáque complura multis*
690 *retro temporibus Romanis Pontificibus ablata, reddidit.*

Polydorus Angl. Histor. lib. 6. Edgarus Rex rogatu Dunstani, Etheluoldi & Osnaldi (qui erant
691 sanctißimi Episcopi) *à Ioanne 13. Romano Pontifice obtinuit, vt secularibus Presbyteris eiectis, liceret Monachos in eorum loco stabilire.*

Martinus Cromerus de rebus Polonorum lib. 3. sub Miecislao primo Polonorum Christiano Principe, *ad Diœceses Episcopis, & Prouincias Archiepiscopis distribuendas, & Basilicas dedicandas, Ægidius Car-*
692 *dinalis Episcopus Tusculanus Ioannis decimitertij Pontificis Maximi Legatus præfuit: qui primos Archiepiscopos & Episcopos Italici, nonnullos etiam Gallici, & Germanici generis fecit.* § Putârim hæc serius aliquãtò sub Ioanne 16. aut etiam 17. contigisse. Verùm & nomina horum Pontificum, & tempora vsqueadeo sunt confusa & perturbata (vt Blondo etiam attestante Decadis 2. lib. 3.) vix scias, quam rationem inire oporteat. Nam quem Platina Ioannem decimumoctauum numerat, eundem ipse fatetur, nullo in loco numerandum fuisse, quia tempore Gregorij quinti per factionem Pontificatum occupauit. Quod idem de multis alijs Pontificibus censeri potest, vt non multùm referat, de ordine ac numero eorum; qui eiusdem nominis fuerunt, contendere, modò constet de reipsa. Constat verò ex Cromeri, Bonfinij, & Platinæ testimonijs, Vngaros à Romano Pontifice tùm Regiæ coronæ ius, tùm Sedis Metropolitanæ honorem petijsse, atque impetrasse.

693 Crescentius Numentanus (vt est apud Blondum Decad. 2. lib. 3.) qui se Cõsulem Romanum fecerat, *Ioannem decimumquintum (qui Othonem 3. ad opem Sedi Apostolicæ ferendam inuocauerat) debita veneratione prosecutus est, in faciémque cernuus pedes osculatus.*

694 Æmilius de gestis Francorum li. 3. *Cùm Arnulfus Rhemorum Archiepiscopus in Synodo Episcoporum, reclamante vno Seuino Senonum Archiepiscopo, Sede sua eiectus esset: Ioannes Pontifex Maximus Leonem in Franciam Legatum misit, qui cognita causa, Concilij acta rescidit.* Idem traditur apud Aimoinũ lib. 5. ca. 45.

Cromerus lib. 3. de rebus Polonorum. Adalbertus Pragensis Episcopus, cùm apud suos admonitioni-
695 bus nihil proficeret: *Romam primùm, ac deinde impetrato à Pontifice Maximo commeatu, in Vngariam profectus est.* Vbi Stephanum Regis filium vel baptizauit, vt volunt quidam, vel baptizatum antè cõfirmauit. Inde Poloniam venit, vbi Gnesnensis Archiepiscopatus ei defertur. Denique (vt etiam Otto Frisingensis lib. 6. cap. 26. ait) in diebus Ottonis tertij B. Adalbertus Pragensis Episcopus prædicans Frutenis, martyrio coronatur anno Dom. 997.

A Gregorio quinto ex Ottonis Imperatoris assensu, septem ex Germaniæ Principibus constitutos esse, qui Imperatorem eligerent, recentiores Historici passim tradunt, Blondus Decad. 2. lib. 3. Platina in vita Gregorij quinti, Aeneas Syluius in Epitome Blondi, Cromerus de rebus Polonorum, & alij alibi. Verùm id valdè admiratur Onuphrius, quî factum sit, vt inter tot Historicos, qui eo ferè tempore in Germania floruerunt, de tanta re prorsus nulla fiat mentio. Silet hac in parte Sigebertus, Otto Frisingensis, Schafnaburgẽsis, Vitichindus, Luithprandus, & Aimoini appendix. Sabellicus dubitat de re tota Aeneadis 9. li. 2. Auentinus etiam aliter sentire videtur. Onuphrius ergo negat, vllum tale Decretum Gregorij quinti ætate factum esse, in libro *de Imperatorijs Comitijs.* In omnibus autem controuersijs longè quidem probabilior est sententia communis: præsertim cùm Onuphrij opinio veterum Historicorum obscuro potius silentio, quàm expressa authoritate nitatur.

In electione autem Philippi Regis, & Ottonis quinti, quæ longè post Gregorium quintum facta est, Ioan. Tritemius ita testatur, plures quàm septem Principes ius suffragiorum consecutos esse: vt tamen tam Andernaci, vbi Philippus, quàm Erfordiæ, vbi Otto electus est, primæ fuerint penes Archiepiscopos & Ducem Saxoniæ. Apparet, Episcopos, Comites, & alios nobiles in curiam Generalem (sic enim vocat) conuenisse. Ex altera verò parte Henricus Ostiensis Cardinalis, qui floruit circa annum Domini 1240. dum epistolam Decretalem Innocentij tertij explicat (quæ extat sub tit. de electione c. Venerabilem) septem Principum meminit, qui ius eligendi Cæsarem ante ipsius ætatem habuerint. Recentior quidem est Aluarus (sed & ipse abhinc annis ducẽtis & quadraginta vixit) qui de planctu Ecclesiæ lib. 1. c. 41. dicit, eam electionis formam, quæ tam sua, quàm nostra ætate in vsu est, institutam esse à Gregorio quinto. *Ista* (inquit) *electio incepit anno Domini 1030. & perseuerabit, quantum Ecclesia Romana permiserit, cuius est regna transferre, & Principes de sua Sede deponere.* § Vtcunque sit, cùm ex omnium Authorum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
965	Idem Ioannes 13. Romanus, sedit an.6.m.11. d.5.		
		Lat. Ortho. 3. an.17.	
972	138. Benedict⁹ 6. Rom. sedit an.1.m.6.		
		Græ. Nicephorus Phocas an.10	
	139. Donus 2. Roman.		
974	140. Bonifacius 7 Roman. sed. an.1.m.1. d.12.		
975	141. Benedict⁹ 7. Rom. sedit an.9.m.1. d.10.		
984	142. Ioannes. 14. Papiensis, sedit m.8.		
		Græ. Iohannes Zimisces, an.6.	
985	143. Ioannes. 15. Romanus, sedit an.9. m. d 10.		
		Græ. Basili⁹ & Constantinus 8. an.53.	
995	144. Ioannes 16. Romanus, sedit m.4.		
		Lat. Otho 4. an.18.	
	145. Gregorius 5. Saxo, an.2. m.8.		

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

etiam Græci, fermentatũ panem fuisse, quo Dominus Apostolis suis Corporis sui mysterium in cœna commendauit.

f Damascenus de fide lib.1.c.11. Ex Filio Spiritum Sanctum non dicimus, sed spiritum Filij nominamus. Theophilactus in cap.3. Ioannis. Latini male exponẽtes, quid sit, Deum mittere Spiritum Filij sui, vel etiã nos habere spiritum Christi, dicunt quòd spiritus etiã ex Filio procedat. Cæterùm esse ex Filio Spiritũ nulla Scriptura testatur, vt ne duo principia Spiritus introducamus Patrem & Filium.

g Latini (vt ibidem Theophilactus adijcit) dicunt Christũ inspirasse Discipulis, & dixisse: Accipite Spiritum sanctum. At hæc quidem ridicula. manifestũ enim, quòd tunc illis Spiritũ sanctum non dederit, sed donum vnum Spiritus sancti, remissionem scilicet peccati.

h Purgatorium ignem reiecerunt, cõtendentes, illa verba Pauli (ipse saluus erit, sic tamen quasi per ignem) de igne quidem, qui post mortem secuturus esset, verùm de perpetuo igne inferni, ac non de temporali & purgatorio quopiam igne intelligi posse.

i Ex

✠ *Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.*

tatum apparebat in omnibus finibus Israël. Anselmus in lib. de fermentato & azimo. *Certum est, quia Christus azimum benedixit, & melius sacrificatur de azimo.*

f Vt antiquos Ecclesiæ Doctores prætermittã (Basiliũ in fine lib.2. cõtra Eunomiũ, & Epiphaniũ in Ancorato) Beda de elementis Philosophiæ li.1. *Spiritus sanctus* (inquit) *a Patre & Filio procedit.* Leo nonus in Epi. ad Petrũ Antiochenũ Episcopũ, fidem, quã ad Sedem Apostolicã miserat, approbãs, suamq; simul explicans, ita profitetur, *Spiritum Sanctũ à Patre & Filio procedere, vt Antiochenus Episcopus idipsum antè confessus videatur.* Deniq; Anselmus doctissimum libellum de processione Spiritus sancti aduersus hunc Græcorum errorem conscripsit.

g Rupertus in Ioannem ca.20. *Sicut non solùm à Patre, sed etiam à Filio Spiritus sanctus procedit: sic non semel, sed bis pro diuersis effectibus dari illum oportuit. A Filio namq; in remissionem peccatorũ procedit, sicut Euangelista manifestè hoc verbo expressit dicendo: Insufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritũ sanctum: Nam insufflauit. i. de seipso procedentem dedit.*

h Vt omittam Latinos Doctores, Ambrosium qui in 1.Cor.ca.3. eius meminit, qui per ignem in die Domini fit saluus: & Augustinũ, qui in Psal.37. meminit ignis emendatorij, qui grauior, quàm quicquid potest homo pati in hac vita, & Gregoriũ Magnũ, qui manifestissimè probat, lib.4. Dialogorum c. 37. & 25. vtq; ad Græcos, de quibus iã agitur, accedam: apertè Ioannes Damasc. in oratione de dormientibus ait: *Apostolos edixisse memoriã eorum, qui fideliter obdormierunt, in tremendis & vitalibus Sacramentis habendam.* Atq; idipsum docuisse Dionysiũ Areopagitam, Athanasiũ, Gregoriũ Nazianzenum in Oratione funebri ad Cæsarium, Chrysostomũ in Cõmentarijs Epistolarum ad Philipp. & Galat. ac deniq; Gregorium Nissenũ, qui certè in oratione de dormiẽtibus, ignis Purgatorij sæpius meminit. § Ac sanè quorum oblationes pro mortuis ab Apostolis institutæ sunt, nisi quia nonnulli post mortem in eo loco sint, vbi orationes & Sacrificia viuentium prodesse illis queant?

i Beda

thorum consensu certissimè constet, post Imperij translationem ad Francos & Germanos, eum nun-
quàm habitum esse Imperatorem Augustum, qui non fuisset à Pōtifice Romano coronatus: orbi Chri-
stiano abundè testatum est, Deum, qui Occidentalis Imperij conditor atque author fuit, in eo consti-
tuendo conseruandoque singulari ministerio Romani Pontificis vsum esse. Quod vtique non fecisset, si
Romanus Pōtifex aut Antichristus esset, aut Antichristi signifer & minister. Nā vt peccāt in Spiritum
sanctū, qui boni operis gloriā Deo auferūt, & satanæ tribuūt: sic in eiusdē blasphemiæ periculū incidūt,
qui eū, per cuius operā Deus tā admirabile Imperiū constituit, nō Dei, sed Satanæ ministrū appellant.
Blōdus Dec.2.li.3. *Nullus Scriptorū affirmare dubitat, Siluestrū secūdū literis moribusq́; ornatissimū fuisse.*
Blondus Decad. 2. lib.3. Post Ioannem 17. & 18. *Suffectus est Sergius Quartus, honestæ & integræ vitæ*
vir. Qua tempestate & Saraceni de Sicilia, & Græci de magna parte Apuliæ pulsi sunt. (Et pòst.) *Hen-*
697 *ricus optimus, & Christianissimus Princeps, & castitatis laude insignis, à Stephano Octauo* (Pontifice Ro-
mano) *Imperator Augustusq́; appellatus est, & diademate ornatus.* § Puto autem voluisse Blondum dicere,
à Benedicto Octauo. Nec enim Stephanum aliquem (legitimum saltem Episcopum) his diebus fuisse in-
uenio. Platina verò in vita *Benedicti Octaui* refert, *Henricum Romam venientem accepisse coronam Impe-*
rij, additque, *Benedictum, mortuo Henrico (quo defensore in omnibus vtebatur)* vrbe pulsum, sed iterum
698 postea in Sedem esse restitutum. Illud animaduerto, vt quisque Imperator alijs melior & sanctior fuit,
eò promptius illum & alacrius Pontificem Romanum, ac Sedem Apostolicam defendisse. Quod idem
etiam de Regibus omnium, quæ Christo nomen dederunt, nationum, audacter affirmauerim. Nec
enim alius quisquàm se vnquàm opposuit Vicario Christi præter illos, qui erant hostes Christi.
Burchardus Wormatiensis Episcopus Decretorum libros viginti hac ætate conscripsit, in quibus
quantum Decretalibus Epistolis Pontificum Romanorum tribuerit, & quid de illius Sedis authoritate
senserit, tùm ex alijs multis rebus, tùm ex eo in primis perspicias, quòd lib.1.cap.42. dicit, *authoritatem*
699 *congregandarum Synodorum Sedi Apostolicæ priuata* (hoc est, speciali) *potestate commissam esse.*
Antonius Bonfinius (qui res Hungaricas literis mandauit) Decadis 2.lib.1. *Stephanus cùm bello contra*
700 *Cupā pro fide Christiana inito, victor euasisset, Astricum virum sanctitate cōspicuum, Romam ad summum Pon-*
tificem mittendum esse censuit: mandata dat, vt à Christi Vicario in Vngaros, qui eius fidem nuper iniuerint,
Apostolicam benedictionem imploret, & inter oues Petri adnumeret. Posthac vt Strigoniensem Basilicā Me-
tropolitanam esse iubeat: item cæteros Episcopatus nuper in Vngaria erectos, Sacrosancta authoritate confirmet.
701 *Demum quando potestas omnis à Deo est, & maxima cœpta sine diuina ope confirmari nequeunt, Regalia insi-*
gnia cum Pontificia benedictione assequatur. (Et pòst.) *Cùm Legatus omnia non solùm è sententia, sed præter*
spem & opinionem impetrasset: magno refertus gaudio, in Pannoniam se recepit. Strigonio appropinquanti Rex
cum singulari sacerdotum Pontificumq́; pompa obuiam prodijt. Astricum Pontificia munera deferentem, & Coro-
nam & Crucem ostentantem honorificentissimè, Deo gratias agens, excepit, Apostolica insignia præcuerentur
702 *accepta: quando ad vnamquamque Romani Pontificis mentionem, Stephanus, spectante populo, inclinato capi-*
te se ingeniculabat, vt exemplo suo ad Romani Pontificis Apostolicíq́; Senatus obsequium & obseruātiam omnes
hortaretur. § Certè cùm hic sanctus Rex Stephanus tā charus Deo fuerit, vt per eius operā & Vngar a fi-
dē Christi primùm receperit, & Christianæ fidei hostes bello domiti sint: nō est paruū hoc Primatus Ro-
mani testimoniū, quòd tantus Rex agnouit, Romanū Episcopū Iesu Christi Vicarium esse. Quid quòd
703 eodem ipso tempore (vt Martinus Cromerus refert lib.3. de rebus Polonorum) *Princeps Polonorū Mie-*
cislaus, hortante Senatu, Lambertum Cracouiensem Archiepiscopum mittit ad Benedictum septimum Pontifi-
cem Romanū, vt Regiū Diadema sibi mitteret, Regemq́; Polonorū se & posteros suos esse iuberet. Sed cùm Pōti-
fex Coronā regiam Miecesłao donare in animo haberet (authore Bonfinio Dec.2.li.1.) Deus reuelauit
Pontifici Romano, vt eam coronam in Stephanum potius Vngarorum Ducē transferret. quod & fecit.
704 Polydorus Angl.histor. lib.7. Canutus postquàm tertiodecimo anno, postquàm in Anglia regnari
cœperat, *voti causa Romam petiuit, vbi à Ioanne 20.* (melius dixisset *19.*) *benignè acceptus est.*
705 Polydorus Angl.histor.lib.8. Robertus Normannorum Dux pœnitens, quòd fratrem veneno necas-
set, cùm Hierosolymā voti causa esset iturus, *primùm Romam proficiscitur, vt Benedictum nonum* (melius,
octauum) *Pontificem Romanum abeundi facultatem, vti mos est, rogaret.*
Berno Augiensis in lib. de rebus ad Missam spectantibus. *Cùm Romanorum Presbyteri ab Henrico Im-*
peratore interrogarentur, cur post Euangelium (vt in alijs Ecclesijs fiebat) Symbolum non canerent: me (inquit
706 Berno) *assistente, audiui eos huiusmodi responsum reddere, videlicet quòd Romana Ecclesia non fuisset aliquan-*
do vlla hæreseos fæce infecta, sed secundùm Sancti Petri doctrinam, in soliditate Catholicæ fidei permaneret in-
concussa: & ideo magis his necessarium esse, illud symbolum sæpius cantando frequentare, qui aliquando vllis hæ-
resi potuerunt maculari. At Imperator Domino Benedicto Apostolico persuasit, vt ad publicam Missam
illud decantarent.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
998	146. Siluester 2. Aquitanus, sedit an. 4. m. 6, d. 12.	Lat. Hēricus 2. (authore Vrspergensi in Chronicis) an. D. 1001. regnare cœpit, & regnauit an. 23. m. 5.
1003	147. Ioannes 17. Roman. sed. m. 4. d. 23.	
1003	148. Ioannes 18. Rom. sedit an. 5. m. 7. d. 29.	
1009	149. Sergius 4. Rom. sedit an. 2. m. 9. d. 12.	Lat. Henricus 2. an. 14. secundū alios vndecim imperauit.
1012	150. Benedict⁹ 7. dictus 8. Romanus, sedit an. 11. m. 8. d. 21.	
1024	151. Ioannes 19. Romanus, sedit an. 9. m. 9. d. 9.	Græ. Constantinus solus an. 3. et Roman. Argiropolus an. 5.
1032	152. Benedict⁹ 8. dictus 9. Roman. sedit an. 12 m. 4. d. 20.	Lat. Conrad⁹ 2 an. 15.
1045	153. Gregorius 6. Romanus, sedit an. 1. m. 7. d. 20.	Græ. Constantinus 9. an 12
1047	154. Clemens 2. Saxo Germ. sed. m. 9. d. 15.	Henric⁹ 3. an. 17

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

i Ex altera verò parte, quidam ex Græcis putabant, etiam ignorationem ipsius fidei, per cognitionem in alio seculo reuelatam, in nōnullis purgari posse. id quod Damascen. in Oratione de dormientibus videtur opinari.

k Tandem verò negabant Primatum Romanæ Ecclesiæ, & Constantinopolitanam ei prætulerunt. Sigebertus anno Domini 1054.

l Sanctorum animas non putabant in cœlum, atque ad aspectū Dei ante resurrectionem admittendas, licet beatè eos agere, & pro nobis orare, nostrasque preces exaudire fatebantur: quanquàm ipsa opinio nec propria Græcorum fuit, nec ab illis pertinaciter defensa est in Concilio Florentino.

m Græci multa alia & in Latinis detestabantur (vt connubia corū, vbi cognati cognatis copulabantur, de qua re meminit Anselmus in lib.

☙ *Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.*

i Beda in Psal. 37. *Domine purgatum me hîc redde, vt non corripias me tunc* (id est, *post hanc vitam*) *in ira tua. Corripiuntur in ira Dei, qui super Christum ædificātes, intermiscent ligna, fœnū, stipulas, id est, committūt quædam venialia peccata, grauiora & leuiora: & ideo necesse est, vt hi tales in ira corripiantur, id est, in purgatorio igne nunc interim ante diem iudicij ponantur, vt quæ in eis immunda sunt, per illum exurantur, & sic tandē idonei esse cum his, qui in dextra coronādi, sunt, inueniātur.* (Et pòst) *Sunt* (inquit) *quidā ex Sāctis, quorū leuia peccata ignis tribulationis, quē patiuntur, vel pœna mortis penitus exurit. tales statim transeūt ad vitam æternam, sicut è contra quidā malorum statim æternas pœnas incurrunt.*

k Leo Papa nonus in Epist. ad Michaelē Episcopum Constantinopol. & Acridanum. *Postquàm enumerasset quindecim, aut eò amplius Constantinopolitanos Episcopos, quorū aliqui fuerunt Ariani, alij Macedoniani, Nestoriani, Eutychiani, Monothelitæ, tandē ostendit oēs, qui Ioannē quēdam secuti sunt, tunc per quadringentos annos & amplius, nomē vniuersalis Episcopi sibi sumpsisse, nec oblatū à quoquā, nec concessum, imò sub Anathematis interpositiōe ab Apostolica & prima Sede, & à sanctis, & Orthodoxis* Patribus *interdictū.* De Romana verò Ecclesia in Epist. ad Petrum Antiochenū Episc. sic ait: *Venerabilis & efficax Christi oratio* (qua rogauit, vt fides Petri non deficeret) *obtinuit, quòd fides* Petri *hactenus non defecit, nec defectura creditur in throno illius vsque in seculum seculi: sed confirmabit corda fratrum varijs concutienda fidei periclitationibus, sicut vsque nunc cōfirmare non cessauit.*

l In Synodo Francofordiæ ad Mænū habita Episcopi Germaniæ, Galliæ, & Aquitaniæ, præsidentibus eidem Romanæ Ecclesiæ Legatis, ad Episcopos Hispaniarū scripserunt in hæc verba. *Sufficit vobis Sanctorū Patrū vestigia sequi, & illorū dicta firmā tenere fide, quorū animæ apud Deū Dei Filiū Dominum nostrum Iesum Christū pro magno pietatis labore regnant in cœlis. Hos ergo sequimini, vt horum doctrinis inconcussè veritate inhærentes, consortium æternæ beatitudinis, donante Christo, cum illis habere mereamini in cœlis.*

m Rupertus Tuitiēsis De diuinis officijs, li. 2. c. 22. *Romana Ecclesia per Apostolicæ fidei Petrā altius*

Ex Ottone Frisingensi lib.6.cap.32. Cùm tres simul inuasissent Ecclesiæ Romanæ Pontificatũ,reli-
707 giosus quidem Presbyter Gratianus,zelo pietatis *matri suæ compatiẽdo*,illis pecunia persuasit , *vt à Sede*
sancta cederẽt,redditibus Angliæ relictis Benedicto,qui maioris videbatur esse authoritatis. Vnde ciues
Romani Gratianum velut Ecclesiæ liberatorem in summum Pontificem eligentes,Gregorium voca-
uerunt. Cui pòstea velut de Simonia notato cùm Henricus Imperator Põtificatu cedere persuasisset,
Clemens in eius locum suffectus est. At Hildebrandus hominem admiratus, trans Alpes vsque ob amo-
rem insecutus est.

Blondus Decad.2.lib.3. *Damaso mortuo, Romani ab Henrico Imperatore Pontificẽ de mala consuetudine*
petunt. Datur Bruno, qui ab Ildebrando admonitus, Papalia deposuit ornamenta, vt Apostasiæ periculũ euitaret.

Otto Frisingensis lib.6.cap.33. Bruno,qui & Leo,authoritate Regalis excellentiæ ad Sedem B.Petri
destinatus fuit . Cumq; assumpta purpura Pontificali,per Gallias iter ageret,contigit eum Cluniacum
708 venire,vbi fortè tunc Hildebrandus Prioratus,vt dicitur,obedientiam administrabat. *Is Leonem adiit,*
& inuitatione Dei plenum, constanter eum de incepto redarguit, illicitum esse, inquiens, per manum Laicam Sum-
mum Pontificem ad gubernationem totius Ecclesiæ violenter introire. Verùm si suus se credere velit consiliis,
vtrumque, & quòd Maiestas Imperialis in ipso non exacerbetur, quodq́; libertas Ecclesiæ in electione Canonica
renouetur, se pollicetur effecturum. Inclinatus ille ad monitum eius,purpuram deponit,peregrinique ha-
bitum assumens , ducens secum Hildebrandum, iter carpit . Igitur ad Vrbem vsque venientes, *consilio*
709 *Hildebrandi à Clero & populo Bruno in Summum Pontificem eligitur.* (Et iterum.) *Posthæc Synodus Mo-*
guntiæ celebratur in præsentia Summi Pontificis Leonis, & Imperatoris. § Hic est ille Pontifex, qui horta-
tu Hildebrãdi ad summam Præfecturã assumptus,Christum hospitio suscepit.Sic enim tradit Sigeber-
tus an.Dom.1048. *Bruno,qui & Leo,cùm ad capescendam Sedem Apostolicam Romam tenderet, audiuit vo-*
ces Angelorum canentium: Dicit Dominus, ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Hic de multis San-
ctis Cantus composuit, & multa fecit & scripsit Ecclesiæ vtilia. Hic cùm in Papatu pauperem leprosum ante fo-
res offendisset, eum fotum diligenter in lecto suo collocauit, quem cùm reserato hostio non inuenisset, in paupere
se Christum suscepisse obstupuit. Et an.Dom.1049. *Leo Papa in Gallias veniens, Godefridum Imperatori recon-*
710 *ciliauit, & in Germania & Gallia Synodis habitis, statum Ecclesiæ meliorauit.*

Vrspergensis in Chron.an.Dom.1053. Cùm Papa Hunibertum Episcopi Wormatiensis Diaconum
ob inobedientiam sub ipso Missæ tempore degradasset,Episcopus contestabatur,nec se,nec aliũ quem-
piam,completurum illud officium,nisi reciperet ministrum suum. *Quod vbi Apostolicus intellexit, retar-*
datum ministrum continuò remisit. Qua in re & Pontificis (Wormatiensis) authoritas, & Apostolici conside-
randa est humilitas, dum & ille officij sui dignitatem defendere contendebat, & iste licèt maioris dignitatis, Me-
711 *tropolitano tandem in sua Diœcesi cedendum perpendebat.*

Sigebertus an.D.1501. Francia turbatur per Berengarium Turonensem, qui asserebat, Eucharistiam,
quam sumimus in Altari,non esse reuera corpus & sanguinem Christi . Inter cæteros autem Lanfran-
cus Archiepiscopus Cantuariensis contra errorem illius per Dialogum disputauit. Itaque(teste Gul-
712 lelmo Malmesberiensi lib. 3. de gestis Anglorum) *soliditati Catholicæ timens sanctissimæ memoriæ Leo Pa-*
pa, Vercellis contra Berengarium instituto Concilio , tenebras nebulosi erroris Euangelicorum testimoniorum
fulgore depulit.

Lanfrancus in lib.de Sacramento Altaris. *Humbertus cùm esset vir religiosus, fide Christiana & Sanctis-*
713 *simis operibus perseuerantissimè decoratus, scientia Diuinarum & secularium literarum apprimè eruditus, cum*
de Lotharingia Sanctus Leo Romã traduxit, & ad prædicandum Siculis verbum Dei Archiepiscopũ ordinauit.

714 S. Eduardus Rex Anglorum à Leone Papa (vt in vita eius narrat Alredus) voti, quo Romam ire
promiserat,redemptionem Apostolica authoritate obtinuit.

715 Leo Papa nonus in Epist.aduersus præsumptiones Michaëlis Constantinop.Patriarchæ,& Acridani
Bulgarorum Episcopi cap.32. *Romanæ Ecclesiæ fides per Petrum super Petram ædificata, nec hactenus defe-*
cit, nec deficiet in secula, Christo eius Domino rogante pro ea, seu testatur ab ipsa Passione sua: Ego rogaui pro te,
Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Quo dicto demonstrauit, fidem
fratrum vario defectu periclitandam, sed inconcussa & indeficiente fide Petri, velut firmæ ancoræ subsidio figen-
dam, & in fundamento vniuersalis Ecclesiæ confirmandam. § Ecce quanta cum fidei constantia prædicit,
Romanam fidem aliquando in posterum non defecturam : & iam quingenti & eò amplius anni sunt, in
quibus rerum euentus huic prædictioni testimonium dicit.

716 Idem Papa Leo in Epist.ad duos Episcopos Africæ . *Solus Carthaginensis Episcopus pallium ab Apo-*
stolica Sede habere solet.

Idem Papa Leo in Epist.ad Petrum Patriarcham Antiochenum. *Promotionem tuam ad Episcopale fa-*
717 *stigium, electione Cleri & populi, sicut asseris, factam, atque fidem tuã secundùm antiquæ cõsuetudinis religiosum*
& valde

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	153. Gregori⁹ 6.	
	154. Clemens 2.	
1048	155. Damasus 2. Bauarus, Germanus, sedit d 23.	Lat. Idem Henric⁹ 3.
		Græ. Theodora sola an. 2.
1049	156. Leo 9. Alsata, Francus, sedit an. 5. d. 8.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

in lib. de azymo) & multa in suis Ecclesijs male administrabãt, dũ vel rebaptizabant à Latinis baptizatos, vel Neophytos, vel Eunuchos ad Sacerdotiũ promouebãt, vel paruulos ante diẽ octauũ moriẽtes, & mulieres adultas in partu periclitantes nõ baptizabant, quarũ rerũ author est Sigebertus in Chrõ. Verùm quia nec omnes Græci hæc passim faciebant, nec pertinaciter ea propugnabant, in hæresibus numerãda nõ vidẽtur.

136. De Ioanne Scoto.

a Libellũ quendã impiũ de Eucharistia scripsit Ioannes Scotus, à quo Berengarius hausisse videtur doctrinam suam, nõ super tecta, instar Apostolicæ doctrinæ in multis gẽtibus per testes multos prædicatam, sed in penetralibus & deserto à paucis homuncionibus, sicuti Christus de Pseudoprophetis prædixerat, (Matt. 24.) obscurè ab initio traditam & disseminatam.

137. De Berengariana, seu Sacramentaria hæresi.

b Berengarius Archidiaconus Andegauensis ad B. Lanfrancum literas quasdã scripsit, in quibus Ioannẽ Scotũ extollebat, Paschasium dãnabat, & cõmuni de Eucharistia fidei aduersa sentiebat. Per hanc occasionem prodita est Berengarij hæresis, quæ dicebat, *superesse in Altari post consecrationẽ substantiam panis & vini.* Hæc enim sunt ipsius Berengarij verba, quæ apud Lanfrancũ sub persona eius extant. Quo errore semel posito, quod necessariò sequi videbatur, adiunxit, *non esse in Altari veram Corporis & Sanguinis Domini substantiam post consecrationem.*

Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesiæ.

altius fundata firmiter stetit, et tam Græciæ, quàm totius orbis hæreticos semper confutauit, & de excelso fidei tribunali data sententia iudicauit.

a Liber Ioannis Scoti de Eucharistia in Synodo Vercellensi palàm lectus est, & omnium sententia damnatus, vt Lanfrancus testatur in libro de veritate Corporis & Sanguinis Domini in Eucharistia.

Fulbertus Episcopus Carnotensis in Epist. ad Adeodatum. *Christus non inanis Mysterij Symbolum, sed verum Corpus suũ nobis reliquit, quod quotidiana veneratione sub visibili creaturæ forma, inuisibiliter virtus secreta in sacris solẽnibus operatur. Vndè in nobis manet, non solùm per concordiam voluntatis, sed etiam per naturæ vnitæ veritatem.* (Pauloque pòst.) *Et quæ substantia panis & vini apparebat exterius, iam Corpus Christi & Sanguis fit interius.*

b Lanfrancus in lib. aduersus Berengarium. *Cùm Clerici quidam literas Berengarij legissent, contra vsitatissimam Ecclesiæ fidem scriptas animaduerterunt. Ecclesia enim Christi panẽ in carnem, vinum credit conuerti in sanguinem.* (Et pòst.) *Confitetur Ecclesia toto terrarum orbe diffusa, panem & vinum ad sacrandum proponi in Altari, sed inter sacrandum incomprehensibiliter & ineffabiliter in substantiam carnis & sanguinis commutari.* Hæc Lanfrancus.

Hoc igitur cùm cæteris hæreticis cõmune habet Berengarius, quòd fidem Ecclesiæ cõmunem & vsitatissimam oppugnauit, vt nemo excusari posset, qui postea profanas vocũ nouitates contra consilium Apostoli amplectens, doctrinis varijs & peregrinis abduceretur. Deinde illa fides Ecclesiæ vsitatissima nõ modò Zuinglij (vt vulgo putatur) sed etiã Lutheri hæresim destruit. Hæresis enim Berengarij non ea solùm habita est, quæ veritatẽ carnis Christi in Sacramento Eucharistiæ negauit, sed ea etiam, quæ panis & vini materiam post consecrationem superesse asseruit.

& valdè necessarium studium, Apostolicæ & primæ Sedi, cui Deo authore quamuis indigni præsidemus, annu n
718 ciare & exponere curasti. (Et pòst.) Cunctis in toto orbe terrarum Ecclesiis sancta Romana & Apostolica Se-
des Caput præponitur, ad quam maiores & difficiliores causæ omnium Ecclesiarum definiendæ referantur.
Thomas Carthaginensis Episcopus ad Leonem Papam scribens, declarauit, quinque vix Episcopos
719 tunc superfuisse in tota Africa, ac S. Romanæ Ecclesiæ matris suæ sententiam requisiuit super quæstionibus suis.
Schafnaburgensis, anno D.1054. Victori eius nominis secundo Subdiaconus toxicũ in Calicem misit, quem
cùm ipse post consecrationẽ leuare vellet, nec posset, à Domino causam facti inquisiturus, cum populo ad orationem
prosternitur, statimq́; toxicator à Dæmone arripitur. Ita igitur causa manifestata, Dominus Papa Calicem cum
720 sanguine Dominico cuidam altari iussit includi, & pro reliquijs in perpetuum conseruari. Deinde iterum cum po-
pulo tam diu ad orationem prosternitur, quousque Subdiaconus à Dæmonio liberaretur. Certè Papa, quem
Deus orantem exaudit, Antichristus non est.
721 Schafnaburgensis anno D.1057. Principes & plebs Romana Fridericum Monasterio extractum super can-
delabrũ extulerũt Sedis Apostolicæ, qui Stephanus Papa dictus est. Et an. D.1058. Eius iam mortui sepulchrum,
signis & prodigijs vsque hodie Diuinitus illustratur.
722 Alredus in vita S. Eduardi Regis. Summo vniuersalis Ecclesiæ Patri Nicolao, Eduardus gratia Dei An-
glorum Rex, debitam & subiectionem, & obedientiam. Glorificamus Deum, quia curam habet suæ electæ Eccle-
siæ, quoniam in loco boni prædecessoris vos optimum successorem constituit. Quapropter iustum iudicamus, apud
723 vos velut ad solidam Petram acuere & probare omnes bonas actiones nostras, & vestram notitiam atque so-
cietatẽ in bono habere: quatenus eas donationes & priuilegia, quæ obtinuimus apud prædecessorem vestrũ, reno-
uetis & augeatis nobis: videlicet, vt quod ille iniunxerat nobis sub nomine obediẽtiæ & pœniẽtiæ propter votũ,
quod voueram ire Romam, & in remissionem omnium peccatorum meorũ, construere Cœnobium Monachorũ in
724 honore Apostoli Petri, ratum faciatis, Priuilegia possessionum & dignitatum eiusdem loci confirmetis, renouetis
& decernatis. Ego quoque pro modulo meo augeo, & confirmo donationes & consuetudines pecuniarum, quas
habet S. Petrus in Anglia: & ipsas pecunias collectas cũ regalibus donis mitto vobis, vt oretis pro me, & pro pa-
ce regni mei, & continuã ac solennem memoriam instituatis totius gentis Angliæ coram corporibus Sanctorum
Apostolorum. Rescripsit autem ei Papa, & omnia, quæ Rex postulauit, Dei, Apostolorum, & Romanæ Sedis au-
thoritate concessit ac confirmauit.
725 Lanfrancus in li. aduersus Berengariũ de cõdemnatione Berẽgarij agens: Et cætera (inquit) à Nicolao
totius Christiani nominis summo Pontifice, & à centum tredecim Episcopis Romæ examinata atque damnata
726 sunt. (Et pòst.) Beati Doctores si non eisdem verbis, eisdem tamen sententijs multis in locis concorditer astruxe-
runt, hæreticum esse omnem hominem, qui à Romana & vniuersali Ecclesia in fidei doctrina discordat.
Guitmundus de Sacramento Altaris. Berengarius defunctum S. Leonem Papam maledicis verbis
727 & scriptis lacessebat, Sanctissimum illud ac Reuerendissimum Ecclesiæ Dei speculum summum, non Pontifi-
cem, sed pompificem atque pulpificem vocans, eumq́; infatuatione Lanfranci infatuatum, Concilium vanitatis
adunasse blasphemans: Turonis item generali aggregato Concilio, præsenti venerabili Gregorio Romano tunc Ar-
chidiacono, panem & vinum in Sacrificio Domini non vmbraticè, sed verè Christi carnem & sanguinem fieri,
728 dato propriæ manus Sacramento, confirmauit. Inde postmodum desipiscens, itidem Romæ in generali Cõcilio con-
flictu rationis reuictus, libellos suos propria manu sub præsentia felicis memoriæ Papæ Nicolai, coram omni Sy-
nodo cremauit, errorem anathematizauit, confessionemq́; bonam, quam Turonis fecerat, præstito itidem propriæ
manus Sacramento, renouauit his verbis: Ego Berengarius anathematizo omnem hæresim, consentio autẽ San-
729 ctæ Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ Sedi, & ore & corde profiteor, de Sacramentis Dominicæ mensæ eam fidem
me tenere, quam Dominus & venerabilis Papa Nicolaus, & hæc sancta Synodus authoritate Euangelica &
Apostolica tenendam tradidit, mihiq́; firmauit: scilicet panem & vinum, quæ in Altari ponũtur, post consecra-
tionem non solùm Sacramentum, sed etiam verum Corpus & Sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse.
(Et pòst.) Eos, qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus & sectatoribus suis æterno anathemate dignos
esse pronuncio.
Æneas Syluius in Epitome 2. Decad. Blondi. lib. 3. Otho Coloniensis Archiepiscopus Alexandrum
increpauit, qui Pontificatum Romanum iniussu Cæsaris præter consuetudinem accepisset. Respondit
Ildebrandus Archidiaconus, cõsuetudinem illam malã esse, & iustè reuocatã. Quo audito, Otho sibi satisfactum
duxit: petijt tamen, vt pro pace populorum Concilium Mantuæ fieret. Annuit Pontifex, & cum Cardinalibus eo
730 se transtulit: vbi omnes eum venerati sunt, & Apostolicam Sedem magistram recognouère.
Marianus Scotus Chron. lib. 3. Viri Catholici multa nefanda & inaudita Regis Henrici flagitia videntes,
731 directis Romã nũcijs ad Alexandrũ Apostolicæ Sedis Antistitẽ, hæc ei tã literis, quàm viua voce cõquesti sunt.
Otto Frisingensis lib. 6. cap. 34. Alexander in Summum Pontificem promotus, Ecclesiam in pristinam
reduxit libertatem. (Et pòst.) Multa inhonesta de Principe (Henrico quarto) ad aures summi Pontificis refe-
runtur.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*		
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Leo.	
1055	157. Victor 2. Sueuus, Germanus, sedit an. 2. m. 3. d. 16.	Græ. Michael Stratioticus an. 4.
1057	158. Stephanus. 10. dictus. 9. Lotharingus Gallus, sedit m. 7. d. 28.	
1059	159. Nicolaus 2. Allobrox, sedit an. 2. m. 5. d. 25.	Lat. Heric⁹ 4. an. 48 persecutor Ecclesiæ Romanæ
		Græ. Constātin⁹ 10. an. 7.
		Græ. Eudoxa m. 7.
1061	160. Alexāder 2. Mediolanēsis, sed. an. 11. m. 6. d. 22.	Roman⁹ Diogenes an. 3.
		Michael 7. an. 6.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

❧ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

b Romanam Ecclesiam, cùm adhuc Palinodiam non cecinisset, vocauit Ecclesiam malignantium.

Cri-

❧ *Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*

Magdeburgenses igitur licet id non animaduerterint, seipsos insigniter condemnatos cōfessi sunt, cùm ita scripserunt in Centur. vndecima, cap. 10. Pag. 527. *Leo nonus in eo meretur laudem non exiguam præ multis suis antecessoribus, quòd sub initium statim Berengarianæ hæreseos, in Synodo* Romana eam cum authore damnauit. § Berengarianæ verò hæreseos pars illa fuit, quæ panis & vini substantiam post cōsecrationem in Altari superesse docuit. Ergo Magdeburgensium iudicijs, Leo meretur non exiguam laudem, quòd ipsorum Lutheranorum atque adeo Magdeburgensium hæresim, statim sub initium eius in Synodo condemnauit. Berengarius verò primùm à Leone Papa nono Romæ excōmunicatus est: deinde in Synodo Vercellensi, ad quam Berengarius vocatus non venit, fides Ecclesiæ sub Papa Victore concordi omnium assensu confirmata est. Tum autem in Concilio Turonensi Berēgarius, data potestate partem suam defendendi, cùm eam non auderet suscipere, *confessus est coram omnibus communē Ecclesiæ fidem, & eam se ab illa hora seruaturum iuratò* promisit. Denique palinodiam suam in Concilio Romano sub Nicolao secundo repetijt. Aduersus Berengarium scripsit Adelmannus Episcopus Brixiensis, Guitmundus Archiepiscopus Auersanus, Algerus primùm Canonicus Leodiensis, deinde Monachus Benedictinus, Iuo Carnotensis Episcopus, & ante omnes Lanfrancus Cantuariensis Archiepiscopus.

b Lanfrancus de Sacramento Eucharistiæ aduersus Berengarium. *Traditus in reprobum sensum Ecclesiam Romanam vocas Ecclesiā malignantium, Concilium vanitatis, Sedē Sathanæ. Et hoc impio ore garristi, quod garrisse nemo legitur, non hæreticus, non Schismaticus, nō falsus aliquis Christianus. Quotquot enim à primordio Christianæ Ecclesiæ, Christiani nominis dignitate gloriati sunt, etsi aliqui, relicto veritatis tramite, per deuia erroris incedere maluerunt: Sedem tamē S. Petri Apostoli magnificè honorauerunt, nullamq́ aduersus eam huiusmodi blasphemiam vel dicere, vel scribere præsumpserunt.*

 Gre-

runtur. Deinde missis à Rege, Annone Coloniensi, Hermanno Babenbergensi, pro iustitia regni Romam Episco-
732 *pis, peracta legatione reuertentes, literas summi Pontificis reportant, Regem ad satisfactionem pro Simonia, aliisq. multis, quæ ei obiecta fuerant, inuitantes.*

Petrus Damianus Ostiensis Episcopus in vita Sancti Barbatiani. *Roma absque dubio Caput est & principalis Sedes totius Sanctæ Ecclesiæ.* Et in vita S. Vitalis Martyris: *Roma per duos summos Apostolos Petrum & Paulum totius orbis sibi vendicat Principatum.* Et in vita S. Odilonis Abbatis: *Romanorum Pontifex omnium Christianorum Caput est.*

Saxo Grāmaticus historiæ Danicæ li. 12. Fortè *Hamburgēsis Antistes ob inanes & falsas suspiciones Ericum execratione mulctandum censuerat. Quod veritus Rex, appellatione sententiam præcucurrit, Romámq.*
733 *vestigio petiuit: vbi causæ suæ examine diligentius habito, Pontificis accusationem potenter repulit, cunctisq. defensionis partibus actore superior rediit. Nec contentus efficacissimum causæ dictionis suæ propugnatorem ergò aduersariæ partis odio, penetralium sacrorum decus externo sacerdotio subiectum habere passus non est. Quamobrem Romam regressus, tùm se, tùm etiam patriam ac domestica sacra Saxonica prælatione liberari petiuit: ne*
734 *religionis ratione, exteris admodum obsequi cogeretur: aut eius disciplinam ab alienigenis petere necesse haberet. Nec difficilem Curiæ cōsensum habuit. Quæ ne clarissimum virum repulsa afficeret, tùm dignitatis, tùm etiam fatigationis eius intuitu mota, petitioni annuit, seq. regnum ipsius summi Sacerdotij insignibus adornaturam spopōdit.* (Et pôst.) *Nec eum Romanæ promissionis fides fefellit. Profectus enim à Curia Legatus, qui sacri insignis prærogatiua nostræ gentis sacerdotium adornaret: cùm celeberrimis Danorum vrbibus inspectis, cūcta curiosissimè collustrando, non minorum personarum, quàm ciuitatum respectum egisset, Lundiæ ob egregios Ascerii mores, tùm quòd ad eam è finitimis regionibus terra mariq. trāsitus abundè pateat, hunc potissimum honorem deferendum existimauit: nec solùm eam Saxonica ditione eruit, sed etiam Sueciæ, Noruegiæq. Religionis titulo magistram effecit. Nec parum Dania Romanæ benignitati debet: quo non solùm libertatis ius, sed etiam exterarum rerum dominium assecuta est.*

735 Schafnaburgensis an. D. 1069. *Rex Henricus Episcopum Moguntinum, aliósque Regni Principes rogat, vt patiantur ipsum vxorem repudiare. Cunctis ergo, licet ægrè, id fieri decernentibus, Synodum conficiendo negotio indixit Moguntiæ. Ibi Petrus Damianus vir ætate & innocentia vitæ reuerendus, Legatus Sedis Apostolicæ occurrens, mandata exposuit Romani Pontificis, qui & discidium fieri prohibebat, & Episcopo Moguntino Apo-*
736 *stolicæ animaduersionis sententiam minitabatur, quòd tam nefariæ separationis se authorem promiserit. Addit, suis manibus nunquàm Imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilenti exemplo, quantum in se esset, fidem Christi perdidisset. Principes aiebant, æqua censere Romanum Pontificem. Ita fractus magis, quàm inflexus Rex, ab incepto abstinuit.*

737 Idem Schafnaburgensis pôst. an. D. 1071. *Carolus, cui Rex Henricus Constantiensem Episcopatum dederat, ab eodem arcetur ob crimen Simoniæ & furti, in quod incidisse conuictus est, Episcopo Moguntino ex delegatione Sedis Apostolicæ sententiam in eum ferente, cùm etiam Rex in iudicio assideret, causámque Caroli quoad posset, tueretur.*

Hildebrandum, qui Gregorius septimus vocatus est, & sanctissimum virum fuisse, & sanctissima Decreta edidisse contra Presbyteros concubinarios, & Simoniacos, quorum Antesignanus Henricus quartus, & Communione, & Regno iustissimè priuatus est.

De Gregorij sanctissima & integerrima vita ij testes erunt locupletissimi, quos illa ætate vixisse, & Gregorij mores probè cognitos & perspectos habuisse, constat. Illi autem sunt inprimis Clerici ac ciues vrbis Romæ: qua in vrbe Gregorius annis viginti & amplius, antequàm Pontifex crearetur, summa cum laude, imò insigni cum admiratione vixit. Nam sub *Leone Papa nono* (*quem ex omnium historicorum consensu Romam comitatus est*) itémque sub *Victore secundo, Stephano decimo, Nicolao secundo, & Alexandro secundo* ita Romæ egit: vt maximæ res tam domi, quàm foris ipsius auspicijs faustè fœliciterque gererentur. Itaque & in Germaniam Pontificis nomine profectus est, & in Gallijs Turonensi Concilio interfuit, & in Clericorum improbos mores summa cum authoritate & fructu sæpius inquisiuit. Porrò cùm in Cathedra Petri collocaretur, ità & Episcopis, & Clericis, & ciuibus vniuersis integritas eius probata est, vt insigni cum elogio, suæ electionis verba memoriæ posterorum apud Platinam & Sabellicum commendata extent, quæ nos etiam suo loco proferemus. Iam verò dum rexit Ecclesiam, optimis quibusque viris maiorem in modum placuit, vt *Guilielmo Abbati & Monachis Hirsaugiensibus*, vt *Hugoni Abbati Cluniacensi*, vt *Anselmis duobus, Canturiensi & Lucensi Episcopis*, vt *Mariano Scoto*, & *Lamberto Schafnaburgensi* grauissimis omnino Historicis: quod idem constat etiam de

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Alexander.	
1073	161. Gregorius.7.	Henric⁹ + persecutor Ecclesiæ Romanæ.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

Crimina Gregorio intentata.

a Apud Brixiam Noricam certi Episcopi, mandato Regis Hērici quarti conuenientes, accusabant Gregorium septimum, primò velut Simoniacum. Marianus Scotus in Chron.

b Item

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

Gregorij contestata integritas & innocentia.

a Ioannes Trithem. in Chron. *In Synodo apud Brixiam Noricorum habita, S. Pontificem inauditis criminibus falsò accusārunt.* Et alibi de illiusmodi Synodo agens: *Ad hoc* (inquit) Concilium *malignantium Wilhelmus Abbas Hirsangiensis vocatus, ire contempsit: quippe qui Vicarium Christi sanctum & innocentem nouerat.*

Itemque Lambertus Schafnaburgensis in historia rerum Germanicarum ait: *Hildebrandi constātia & inuictus aduersus auaritiam animus, omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ.*

Martinus Polonus in Chron. *Gregorius Septimus propter laudabilem vitam est in Papam electus.*

Denique Platina & Sabellicus commemorant electionis verba in hanc formam: *Nos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Clerici, Acolyti, Subdiaconi, Presbyteri, præsentibus Episcopis, Abbatibus, multisq; tùm Ecclesiastici, tùm laici ordinis, Eligimus hodie decimo Calendas Maij in Basilica S. Petri ad Vincula, anno salutis 1072. in verum Christi Vicarium Ildebrandum Archidiaconum virum multæ doctrinæ, magnæ pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ, religionis, modestum, sobrium, continentem, domum suam gubernantem, pauperibus hospitalem, in gremio sanctæ Matris Ecclesiæ liberè à teneris annis vsque ad hanc ætatem educatum, doctum. Quem quidem cum ea potestate præesse volumus Ecclesiæ Dei, qua Petrus Dei mandato quondam præfuit.*

b Fides

etiam de *Bernardo Corbienſi* Monacho, deque *Paulo Benriedenſi, & Gerocho Richerſpergenſi Antiſtite* quorum libros Apologeticos pro Gregorio ſeptimo ſcriptos, *Auentinus (Annalium Boiorum lib. 5.)* ſe legiſſe confitetur, vbi adiungit, eoſdem Antiſtites ob ſtudium, quo erga Gregorium afficiebantur (Boiarij cum eſſent) Sedibus pulſos, & in exilium actos fuiſſe, idemque Giſelberto & Diemoni ſanctiſsimis Archimandritis eueniſſe, Trithemius narrat. Quid de Anglia, Italia, Polonia, Hiſpania, Gallia, Græcia, Dania, Saxonia, cæteriſque orbis Chriſtiani regionibus, dicam: quas Gregorio ſemper paruiſſe, & grauiſsimæ hiſtoriæ conteſtantur, & nos ex ipſius rebus geſtis paulò poſtea declarabimus. Porrò cùm idem Gregorius ſeptimus vita excelsiſſet, non ſolùm omnes Romani Pontifices, *Victor, Vrbanus, Paſchalis*, Eugenius, Innocentius, Alexander, cæterique cauſam eius tutati ſunt, ſed etiã omnes alij præſtantes Theologi & hominem laudârunt, & Decreta eius magnopere ſuſpexerunt. Fidem verbis meis faciunt Gratiani Decreta (15.q.6.cap. *Nos Sanctorum*.) & Diui Thomæ Aquinatis doctiſsima ſcripta, (2. 2. q. 12. Art. 2.) qui ambo illud ipſum Gregorij ſeptimi Decretum, quo Henrici quarti ſubditos à iuramenti religione abſoluit, velut æquiſsimum commemorãt. Horum verò authoritatem cæteri ferè omnes Theologi ſequuntur. Quid quòd miraculis etiam claruit Gregorius, vt ſigillatim hoc in loco docemus, vbi eum & Catholicum, & optimum virum fuiſſe contra paucorum, qui Henrico adulabantur, calumnias, dedita opera defendimus.

Nam quòd Sigebertus in Chronicis ſuis Gregorium notat, velut negaſſet, Presbyterum concubinarium, ſi fortè Sacrum faceret, corpus Chriſti conficere: nihil eiuſmodi aut dixit vnquam Gregorius, aut ſenſit. *Hildebrandus* Papa (inquit Schafnaburgenſis in Chronicis) *cum Epiſcopis Italiæ conueniens iam frequentibus Synodis decreuerat, vt ſecundùm inſtituta antiquorum Canonum, Presbyteri vxores non habeant, habentes aut dimittãt, aut deponantur.* Sed *cùm plures Clerici* (vt ait Marianus Scotus an. Domini 1074.) *ſententia interdicti Apoſtolici libentius eſſe mallent, quàm fœminis & vxoribus carere: ita ſaltem per Laicos caſtigarentur, decreuit Papa etiam Synodica legatione, vt nullus Chriſtianus audiret Miſſam coniugati Presbyteri.* Cuius Decreti ſententiam Trithemius his verbis in Chronicis refert. *Laicis interdixit, ne Miſſas Sacerdotum concubinas habentium, audire præſumerent.* Non vtique negat Gregorius, Presbyterum, qui concubinam habet, ſi temerè ad Altare Dei accedat, verè Corpus Domini conficere: ſed tantùm vetat, ne vel is id facere præſumat, vel alij eius oblationi adſint: vt nimirum qui ſententiam excommunicationis non timebant, ſaltem populi fidelis abalienationem & odium pertimeſcerent. Sed ne hoc ſine graui teſtimonio aſſeruiſſe videar, Anſelmi Cantuarienſis Epiſcopi verba proferã ex Epiſtola, quam ad Wilhelmũ Abbatem Hirſaugienſem (authore Trithemio in Chron.) exarauit. *Anſelmus* (inquit Tri-
738 themius) *dum pro defenſione iurium Eccleſiæ ſuæ ad Sedem Apoſtolicam perrexiſſet, Wilhelmũ Abbatẽ Hirſaugienſem (quem pro cõfirmatione inſtitutæ libertatis Romam ſub Gregorio Papa ſeptimo iuiſſe iam diximus) reperit*, ad quem poſtea ſcribens, deque illa ipſa Henrici quarti excommunicatione agens, quam nunc iuſtè factam defendimus: *Comes* (inquit) *veſter, qui excommunicatus vobis diuina celebrantibus ſe immiſcet, mihi videtur humiliter admonendus, ne contemnendo ſententiam eorum, à quibus, & in quibus Deus ſe confirmat audiri, cùm audiuntur, & ſperni, cùm ſpernuntur, ſeque ligare, cùm ligant, & ſoluere cùm ſoluunt, ag-*
739 *grauet ſuper ſe Dei iudicium, à quo fugere nuſquàm homo poteſt. Quare illi melius eſſet, vt per ſanctam humilitatem abſtineat ab his, à quibus eum ſententia Apoſtolica ſegregat, quàm per præſumptionis contemptum ſe ingerat in illa, quæ nuſquam niſi per humilitatem quæſita proſunt, at ſemper inordinatè præſumpta obſunt: nec deberet cum nullo ſuo commodo, & grauiſſimo veſtro malo cogere vos, vt cùm eum offendere nolitis, Deum & Apoſtolicã authoritatem grauiter irritetis, ad quos pacandos illum adiuuare non habere*
740 *re nolitis, Deum & Apoſtolicã authoritatem grauiter irritetis, ad quos pacandos illum adiuuare vos habere poſsitis: facilius quoque ac benignius Apoſtolicum eius rationes ſuſcepturum, ſi ſuam illam ſententiam cognouerit reueritum. Quòd ſi Comes idem hanc admonitionem reſpuerit, ſcitis quia Deus plus timendus eſt, quàm*
741 *homo. Quapropter aut ſecundùm iam prolatam Apoſtolicam ſententiam erga illum agendum, aut ipſum Apoſtolicum, ſeu aliquem vices eius gerentem, de hoc ipſo conſulendum æſtimo. De Presbyteris verò, qui ſe aperte reprobos libidinis commercio Deo execrabiles exhibent, omnino tenendum eſt, quod Apoſtolica prouidentia Eccleſiaſtico iuſtoq́ rigore conſtituit. Nempe nullatenus conuenit, vt ibi reuerenter aſtetur, vbi pertinaciter aperta*
742 *& impudenti libidine fœtentes, Dei & Sanctorum prohibitionem contemnendo, ſacris Altaribus deſeruiunt, imò non deſeruiunt, ſed quantum ad ipſos pertinet, turpiter commaculant: non quò quis ea, quæ tractant, contemnenda, ſed ipſos potius tractantes execrandos exiſtimet, vt qui Dei & Angelorum præſentiam non reuerentur, vel hominum deteſtatione repulſi, Sacra contaminare deſiſtant.* § Habemus in ijs Anſelmi verbis & ſententiam eius de iuſtè lata in Regem Henricum excommunicatione, cui omnes parêre optat, & interpretationem legis, quam Gregorius conſtituerat, de non audiendo Presbyteri coniugati Sacro. *Non* (inquit) *ea, quæ tractant, contemnenda, ſed ipſi potius, qui tractant, execrandi ſunt.* Et perſona igitur Gregorij ſeptimi, & Decreta magnam merentur laudem, ſed nullam planè vituperationem.

At Henri-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
1073	151. Gregorius 7. Saonēsis, Bonicij filius, Monachus, & Prior Cluniacensis.	Græ. Nicephor⁹ an 3. Lat. idem Henricus 4.	b Item accusabant eundem velut hæreticum, qui Catholicam & Apostolicam fidem de Corpore & Sanguine Domini in quæstionem posuerit, hæretici Berengarij antiquus discipulus. Hæc illi, vt testatur Vrspergensis in Chron.	b Fides Gregorij septimi de Corporis & sanguinis Domini veritate in Eucharistia, multis modis toti Ecclesiæ probata fuit. Primùm, quia communicauit cum Leone Papa nono, dum ad vrbem Romam eum deduceret, vt ex Sigeberto iam antè docuimus. Leo autem is erat, qui primus hæresim Berengarij condemnauit. Deinde Guitmundus author est (cuius etiam verba paulò antè in medium protulimus) mortuo iam Papa Leone, Hildebrandum Ecclesiæ Romanæ tunc Archidiaconum, in Turonensi Concilio affuisse, vbi Berengarius iterū damnatus est. Præterea Schafnaburgensis testatur, eundem Gregorium *& missas celebrasse, & sacra confecisse, & Corpus Dominicum manu præferentem*, tùm velut Iudicem suum agnouisse, tùm aduersario suo Imperatori Henrico eam conditionem detulisse, vt non alio iudice, quàm Dominici Corporis sumptione purgari eum exoptaret. Denique Aeneas Syluius in Epitome Blondi, 2. Decadis lib. 3. sic habet. *Romæ à Gregorio Synodus tenta est, in qua error Berengarij de Sacramento damnatus est.* Potuitne hæc res contestatior fieri? Quòd si Episcopos illos in hæresi Berengariana Gregorio imponenda impudenter mentitos fuisse constat: (vt certè iam constat) idem omnino de reliquis etiam criminibus in eum confictis iudicandum est. Sin posset fieri, vt Gregorius septimus cum Berengario sensisset: saltem id efficeretur, vt omnia hæc crimina in eum caderent, qui non Catholicæ fidei vir, sed ex Protestantium huius temporis antecessoribus extitisset. Verùm hoc adeo falsum est, vt Victor, Vrbanus & Paschalis secundus (quos certum est insignes & Catholicos Præsules fuisse) honorauerint memoriam Gregorij septimi, eiusque sententiam in Henricum latam confirmarint.

At Henricus interim, quem Gregorius excommunicauit, qualis tandem extitit? Certè is, qui matrem Agnetem ex suo regno aufugere compulit, qui Praxedem vxorem acerrimè persecutus est, in quem filius arma sumpsit, quemque Principes Germaniæ tam Clerici, quàm laici, iusto iudicio deferendum iudicârunt. Sed de ijs postea. Nunc ea primùm attingamus, quæ ad hanc orationis partem spectant. Abbas Vrspergensis, cuius testimonio nec Aduersarij quidem recusare possunt, propterea quòd eum omnibus eorum temporum Historicis longè anteponunt, tamen is de Henrico Imperatore ita scribit, Anno Dom. 1068. *Henricus Rex adolescentiæ vsus libertate, Saxoniam solam ex omni Romano Imperio cœpit incolere, Principes despicere, nobiles opprimere, inferiores sustollere, venatui, lusibus, cæterisq́; huiusmodi exercitijs, plus quàm iustitijs faciendis (vt incusatus est) operam dare, filias Illustrium quibuslibet obscurè natis coniugare, priuata præsidia (nimirum potentibus regni non satis fidens) instituere. His discordiæ seminarijs contigit Regi quàm plurimos insidiatores tam vitæ, quàm regni sui crescere.* Talia igitur initia ipsius erant, qui tot Pontifices Romanos persecutus postea est.

Adiungamus Abbati Vrspergensi Auentinum, qui & ipse plurimum arridet Protestãtibus, quorum partes fouet. Is aũt in lib. 5. Annalium Boiorũ hæc habet verba. *Henricũ stupris, amoribus, impudicitiæ & adulterij flagrasse infamia, nec amici quidem negant.* Ore igitur ac voce duorum testium, quos ipsi Protestantes omni exceptione maiores esse concedunt, nostra oratio nititur ac confidit. Cùm autem peccata æquè ac virtutes velut funibus & vinculis quibusdam inter se connectantur: cuius cor adulterij ac stupri plenum esse non negas, difficile est, vt illum immunem à cæteris criminibus esse persuadeas. Quanquàm enim necesse non sit, qui vnius grauis peccati reus est, eum statim omnibus sceleribus esse obnoxium: illud tamen certissimum est, eum, qui ob vnum crimen, quod æterna morte puniatur, charitatis expers fuerit, nullius veræ virtutis compotem esse. Nam eum, qui charitatem non habeat, nihil esse Apostolus docet. Multum igitur interest inter Henricũ quartũ, quem nec amici quidẽ ab immani scelere excusant, & Gregorium septimum, quem permulti sanctissimi viri testantur omni virtutum genere abundasse, turpitudinis autem nullius reum fuisse. His ita positis, accedamus ad alia grauiora peccata, ob quæ Henricus excommunicatus fuit. Marianus igitur Scotus, qui sub Henrico quarto in Germania vixit, ac propterea rei veritatem optimè scire potuit, qui etiam scribendis Annalibus operã dedit, is, inquam, Marianus in Chron. suis (anno Dom. 1075.) hũc in modum scribit. *Gregorius querimonijs & clamoribus Catholicorum iustus aduersus Henricum & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus, iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter Simoniam. Quod factum Ca-*
743 *tholicis quidem viris bene placuit: Simoniacis verò ac fautoribus Regis nimium displicuit.* Hæc Marianus. Fuit ergo in Henrico scelerum immanitas: In Gregorio autem zelus Dei. Huius acta Catholicis placuerunt: Illius fautores appellantur Simoniaci. Ac ne frustrà hoc infame Simoniaci nomen Henrico impositum quisquàm putet, audi quid Ioannes Trithemius in Chron. suis referat. *Stephanus* (inquit) *Halberstatensis Episcopus vir doctus & sanctus, semper Henrici quarti scelera detestatus, cum Romana Eccle-*
744 *sia optimè sensit. Scripsit ex persona Ludouici fidelis Ecclesiæ Romanæ, ad Walramum Episcopum Naumburgensem, qui partes Henrici Imperatoris 4. contra obedientiam summi Pontificis pertinaciter defendebat, epistolam non minus elegantem, quàm prolixam: in qua cunctos errores, crimina, & scelera ipsius Henrici Regis tã apertè describit, vt nulla deinceps potuerint excusatione negari. Inter cætera verò eiusdem Epistolæ sic dicit ad Walramum defensorem Regis schismatici & excommunicati. Audi igitur vera, non fucata: audi fortia, non facetia. Omnis qui dignitates spirituales diuendit, hæreticus est: Dominus autem Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus & Abbatias vendit. Etenim Constantiensem, Bambargensem, Moguntinensem, & plures alias pecunijs: Ratisponensem, Augustensem, & Strasburgensem, pro gladio, Abbatiam Fuldensem pro adulterio, Monasteriensem verò Episcopatum, quod dicere & audire nefas est, pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ si impudenter negare volueris, teste cœlo, teste terra, omnes etiam à furno redeuntes scioli, concludent hoc: Dominus Hen-*
745 *ricus hæreticus est. Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poterit exercere. Hæc viri constantissimi scripta, & authorem summi Dei fundatum timore confirmant, & quanta fuerit in Romanam Ecclesiam temeritas manifestãt, qui persequebatur vsque ad mortem omnes, qui Christi Vicario obedientiam exhibebant.* Hæc Stephanus. Vt autem alia eius generis omittam quæ non solùm de reliquo comitatu Regis, verùmetiam de Ruperto & Hildolpho, quos Rex creauerat Episcopos, Schafnaburgensis perscribit: illud vnum de Wilhelmo Traiectensi Episcopo quàm insigne est? *Qui repentè grauissima ægritudine correptus, miserabili eiulatu coram omnibus vociferabatur, iusto Dei iudicio se & præsentem vitam amisisse, & æternam, quòd Regi ad omnia, quæ prauè*
746 *tam intendisset, operam suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ eius, Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens & prudens innocenti irrogasset. In hanc vocem, vt asserunt, sine communione, sine vlla satisfactione expirauit.* Hæc ille. Iam verò cùm Henricus Rex à

Pontifice

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1073	Idem Gregorius 7.	Lat. Idem Henricus 4.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

c Obijciebant illi præterea ijdē Episcopi, quòd esset diuinationum & somniorum cultor, & Necromanticus. Quod vtique non aliunde factum est, quàm quòd gratiam Dei, qua Gregorius miracula operabatur, Diabolo (vt quondam Iudæi fecerant) in Spiritum sanctum peccantes, ascribebant.

☞ *Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.*

c Lambertus Schafnaburgensis ibidem. *Signa & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & zelus eius feruentissimus pro Deo & Ecclesiasticis legibus satis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant.*

Vincentius Gallus in speculi histor. lib. 25. c. 44. Ex Gulielmi Historici verbis refert, *Hildebrandum dono Prophetiæ preditum fuisse, tùm quia intimas Hugonis Cluniacensis Abbatis cogitationes vidit, tùm quia pestem prædixit, tùm quia reuelatum ei est, quòd Simoniacus quidam Episcopus ad hunc versum* (Gloria Patri & Filio) *non posset voce tenus adijcere hæc verba* (& spiritui Sancto) *quod etiam rei exitus comprobauit.* Martinus Polonus etiam fatetur, eum miraculis coruscare.

d Postre-

d Otto

Pontifice Romano ob Simoniam, & alia eiusmodi scelera excommunicatus, conuentum Principum
Wormatiæ indixisset: *commodè* (inquit Schafnaburgensis) *interuenit Hugo quidam, quem ante paucos dies*
propter ineptiam eius & mores inconditos Papa de Cardinaliũ ordine amouerat. Huius authoritatem cæteri se-
cuti, sententiam promulgârunt, quòd Gregorius Papa esse non posit, nec vllam iuxta Priuilegium Romanæ Se-
dis ligandi aut absoluendi potestatem habuerit. Hîc obiter illud animaduerto, neminem istorũ Sedis Apo-
stolicæ Primatum, sed tantùm Hildebrandi personam oppugnasse. Imò in illo ipso conuentu Episcopi
aliquot dixerunt, *contra Canonum statuta esse, vt Episcopus aliquis (nedum Romanus) absens, necdum proba-*
tis criminibus condemnaretur. Vbi autem Papa intellexit, in suam damnationem subscriptum esse, in Synodo
frequente Regem cum tribus Episcopis nominatim excommunicat. Interim Teutonici Principes Henrici flagi-
tijs commoti, Papam inuitant, vt Augustam veniat ad discutiendam Regis causam. Eodem etiam tempore
747 *Vtonis Episcopi Treuerensis authoritate adducti, optimi quique sese à Palatio subtrahunt. Præterea Altmannus*
Patauiensis Episcopus magnarum in Christo virtutum, & Patriarcha Aquileiensis à Pontifice missi sunt, vt om-
nibus per Gallias contestarentur iustis de causis excommunicatum esse Henricum, & ad eligendum alium Re-
748 *gem Apostolicæ authoritatis suffragium pollicerentur. His angustijs Rex conclusus, Romano Pontifici apud Ca-*
nusium occurrit. Et quoniam pœnitentia eius vera esse non credebatur, ægrè post tridui expectationem his con-
ditionibus absolutus est, vt certo die & loco ad Generale Concilium præsto esset, accusationibus, quæ à Teutonicis
Principibus intenderẽtur, responsurus. Rex promisit, & alij aliquot Principes sub iureiurando confirmârũt, hoc eũ
facturum. Papa verò vbi Missarum solennia celebrasset, præferens manu Corpus Dominicum, ad Regem palàm
ait: Ego iam pridem à te tuisq; fautoribus insimulor, Sedem Apostolicam per Simoniacam hæresim occupasse, &
alijs criminibus vitam maculasse. Quo igitur satisfactionis compendio, omnem omnibus scandali scrupulum aufe-
ram, Deum precor, vt suo me hodie iudicio vel absoluat subiecti criminis suspicione, si innocens, vel subitanea
749 *morte interimat, si reus. Et mox partem Dominici Corporis accepit, & comedit. Qua liberrimè absumpta, cùm*
populus innocentiæ Pontificis congratulatus, in laudes Dei aliquandiu acclamasset, ad Regem conuersus: fac (in-
quit) fili si placet, quod me facere vidisti. Rex post dilationem impetratam, recusauit eo modo se purgare. Nec
iniuriâ: vbi enim ad suos redierat, statim etiam ad ingenium redijt, nec prius quieuit, quàm & B. Gregorium
vrbe expulisset, & Gibertum Rauennatensem Episcopum eius loco supposuisset. Gregorius verò (vt author est
Otto Frisingensis lib.6.c.36.) *Salerni manens, appropinquante vocationis suæ tempore, dixisse fertur: Dilexi iu-*
stitiam, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio.

Guilhelmus verò Tyrius Metropolita, rem isto modo exponit belli sacri lib.1.c.13. *Henricus Teutoni-*
cus Rex, & idem Romanorum Imperator, à D. Gregorio Papa septimo passus fuerat quæstionem & controuersiã
non modicam, super annulo Episcoporum defunctorũ, & baculo. Inoleuerat enim consuetudo (præsertim in Im-
perio) quòd defungentibus Ecclesiarum Prælatis, annulus & virga Pastoralis ad Dominum Imperatorem diri-
gebatur. Vnde postmodum vnumquemlibet de familiaribus & Capellanis suis inuestiens, ad Ecclesiã vacantem
dirigebat, vt ibi Pastoris fungeretur officio, non expectata Cleri electione. Quod Dominus Papa contra omnẽ fieri
honestatem considerans, & iura in eo facto conculcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundò, ac tertiò eun-
750 *dem Imperatorem commonuit, vt à tam detestabili desisteret præsumptione. Quem præceptis salutaribus commo-*
nitum, cùm reuocare non posset, vinculo anathematis innodauit. Quod factum nimis indignè ferens Imperator,
751 *cœpit Ecclesiam Romanam persequi, & Domino Papæ Guibertum Rauennatem Archiepiscopum, virum litera-*
tum & locupletem nimis, suscitauit aduersarium. Qui de viribus Imperatoris præsumens, & de multitudine
diuitiarum confisus, exclusò violenter prædicto venerabili viro, Sedem inuasit Apostolicam: ita delirus, & ab
intellectus synceritate deficiens, vt id se esse crederet, quod falsò dicebatur. § Ecce tam illustres historici,
tamq; affines illorum temporum, vno consensu & factum Gregorij septimi laudant, & Imperatorem
eiusque imaginarium Pontificem reprehendunt. Sed pergamus etiã ad alios, huiusse rei testes idoneos.

Vrspergensis in Chron. Postquàm ostendisset, quid 19. Episcopi ab Henrico Imperatore contra Pa-
pam Gregorium in vnum conuocati factitassent, itemq; quòd Antipapam Gisbertum (aliâs Wigber-
tum) constituissent, adiungit hæc verba. *Scripsit post hæc Anselmus, Lucensis Episcopus, Epistolam ad eundem*
Wibertũ, in qua illũ præuaricatorem ac superbũ cognominat, inter alia subinferens: Vt ergo de B. Gregorio Patre
752 *velle dicam, quod de Cornelio scripsit Beatus Cyprianus: factus est Episcopus de Dei & Christi eius iudicio, de*
Clericorum penè omnium, & vt verius dicam, omnino omnium testimonio de plebis, quæ tunc aderat, suffragio, id
de sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio, cùm nemo ante se factus esset, cùm Alexandri locus, id
753 *est, cum locus Petri, & gradus Sacerdotalis Cathedræ vacaret. Quo occupato, & de Dei voluntate atque omnium*
nostrûm consensu ordinato, quisquis iam Episcopus voluerit fieri foras fiat necesse est, nec habet Ecclesiasticam
ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet vnitatem. Quisquis ille fuerit, licet multum de se iactans, sibi plurimum
vendicans, profanus est, alienus est, foris est. Et cùm post primum secundus esse non posit, quisquis post vnum,
qui solus debet esse, factus est, iam non secundus ille, sed nullus est. Hæc priori (Episcoporum) sententiæ valdè
contraria

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Impe rato. Rom.	*Hæretici & Pseudopropheta.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
		Græ. Alexius an.33. Occultus Ecclesiæ persecutor qui cõiunxit se cũ Turcis, ob inuidiã in Latinos Principes, tunc in Palestina belliũ Domini gerẽtes.	d Postremò vocârunt eum homicidam, & Sacrilegum.	d Otto Frisingensis Histor. lib. 6. c. 32. sic habet. *Hildebrandus semper in Ecclesiastico rigore constantissimus fuit.* Et in eodẽ li. c. 36. *Ecclesia tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes & Romanos Põtifices præcipui zeli ac authoritatis fuit, orbata, dolorem non modicum habuit.* Gotfridus Viterbiensis in Chronicor. part. 17. Gregorius septimus seipsum athletam Dei, pro domo Domini murum constituit. Trithemius in Chron. Hildebrandus cultor & defensor iustitiæ, & libertatis Ecclesiasticæ omnium acerrimus. (Et pòst.) Vir multæ doctrinæ, magnæque pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ. Nauclerus, qui & ipse Germanus fuit, de eo sic scribit in generatione 37. *Vir fuit Gregorius religiosus, timens Deũ, iustitiæ, & æquitatis amator, in aduersis constans, qui propter Deum in his, quæ ad iustitiã pertinebãt, nil timuisset perficere.* Crantzius in Metrop. li. 5. c. 20. *Henricus quartus Ecclesiarũ iura inuasit, Episcopos pro suo arbitrio instituens destituensq́. Summũ Pontificẽ Gregorium Septimum virum sanctum insectatus est.* Platina in vita Grego. septimi. *Salerni sanctè & piè moritur. Vir certè Deo gratus, prudens, iustus, clemens, pauperũ, pupillorũ, viduarum Patronus.* Consentit Sabellicus Ennead. 9. lib. 3. Viderint Protestantes, vtrum authores satis graues habeant, quos Anselmo Cantuariensi, Bernardo Corbiensi, Mariano Scoto, Lamberto Schafnaburgensi, Guilielmo Tyrio, Ottoni Frisingensi, Gotfrido Viterbiensi, Vincentio Gallo, Martino Polono, Trithemio, Platinæ, Crantzio, Nauclero, Blondo, Sabellico opponant. Abbatem Vrspergensem illi quidem laudant: sed eum etiam à nobis stare ipsius verba, sæpius à me citata, satis perspicuè demonstrant. Cùm igitur hi omnes causam Romani Pontificis æquiorem iudicarint, admiror Auentinum non animaduertisse, quòd ab historiæ veritate permultum aberrauit, dum in Gregorium Septimum maledicè inuectus, Henricum quartum immeritò laudat.
1073	Idem Gregorius, sedit an. 12. m. 1. d. 3.	*Lat. idem Henricus 4.*		

138. De

a Alexius

contraria scripsit Anselmus Episcopus, vir literis apprimè eruditus, ingenio acutissimus, facundia præcipuus: & quod omnibus maius est, in Dei timore & sancta conuersatione nominatissimus, adeo vt tam in vita, quàm post mortem referatur miraculis clarus. § Porrò (quoniam facta est mentio istorum nouemdecim Episcoporum, qui sententiam depositionis in Sedis Apostolicæ Pontificem protulerunt) vt sciatur, quid illis eorumque similibus postea euenerit, sciendum est, eos qui pœnitentiam de ea re egerunt, reconciliatos Ecclesiæ fuisse. Qui autem impœnitentes mortui sunt, de ijs Abbas Vrspergensis in Chron. (an.D.1106.) ita scribit. *Fætet & respuitur, condemnatur & anathematizatur hæresis Wigbertina, vel Henri-*
754 *ciana. Abdicatis siue fugatis hæresibus, Catholici Cathedris Pontificalibus destinantur, è quibus etiam aliqui inter ipsa Festa consecrantur. Denique in tantum Diuinæ legis subitò zelus efferbuit, vt etiam ipsa cadauera Pseudoëpiscoporum ab Ecclesiis eliminarentur. Quotquot autem ab ipsis erant ordinati, vsque ad generalem au-*
755 *dientiam ab officijs suspenderentur. Iam enim exaltatis sibi diuinitus Ecclesia Romana cornibus, ad incutiendum timorem cunctis vsquequaque Schismatum membris, etiam capitis ipsius ossa, Wigberti scilicet dicti Papæ, de sepulchro suo, quod per quinque iam annos in Ecclesia Rauennensi possederat, proijci fecerat, vniuersaq́ eius instituta, vt verè non Apostolici sacerdotis, sed Apostatici inuasoris annullari decreuerat.*

Inter hos omnes tumultus, qui sub Henrico Quarto acciderunt, id magnopere animaduertendum est, quòd nec ipse Henricus (nedum alius quisquàm) Romanæ Ecclesiæ Primatum vlla ex parte impugnauit. Imò idem *Henricus & apud Gregorium Papam intercessit, vt Rudolphum Regem excommunicaret, & de Paschali Papa ad Principes Germaniæ dixit: Domino Papæ in præsentia Legati sui & vestra obedire pa-*
756 *rati sumus: & nunc parati sumus ei omnem debitam reuerentiam & obedientiam sincero corde & deuotione præsentialiter exhibere.* (Et pòst.) *Appellamus* (inquit) *Romanum Pontificem, & Sanctam vniuersalem Ro-*
757 *manam Sedem & Ecclesiam.* Hæc Henricus apud Vrspergensem in Chron. Si ergo vlla fides in Henrico fuit, ea Primatum Romani Pontificis agnouit perinde ac debuit. Cætera quæ ad tempora Henrici pertinent, sub Vrbani & Paschalis ætate explicabuntur.

758 Blondus Decade 2. lib. 2. *Michaël per Nicephorum ab Imperio Constantinopolitano deiectus, ad Gregorium confugit, qui Nicephorum excommunicauit.* § Græcorum igitur Imperator agnouit Gregorij Septimi Primatum.

Cromerus de rebus Polonorum lib. 4. *vbi Romæ nunciatum est, Boleslaum Poloniæ Regem eius nominis*
759 *secundum apud ipsum Altare S. Stanislaum (qui mortuum etiam suscitauerat) nefariè occidisse: Gregorius Septimus toti Poloniæ sacris interdixit, Boleslaum diris deuouit, regnumq́ ipsi solenni ritu abdicauit. In posterum quoque ne quem Episcopi Regem sine suo iussu inungerent, & coronarent, edixit. Quod Edictum adeo seuerè*
760 *obseruatum est, vt à Rege Boleslao secundo vsque ad Premislium, hoc est, per ducentos & eò amplius annos nemo Principum Bohemiæ auderet Regium nomen sibi sumere. Boleslaus verò, etsi anno ferè vno post Papæ sententiam in regno permanere videbatur, (quod tempus ei Deus ad pœnitentiam concessit) tamen post annum expletum primi omnium imperium eius detrectârunt nuper subacti Russorum Principes. Deinde in eum conspirârunt Nobiles ac Proceres nonnulli. Tum autem in Vngariam fugit. Demum amentia corripitur, atque ad postremum sibi ipsi necem consciuit.* § Tam seuerè Deus Pontificis Romani sententiam in Regem latam curauit exequendam: vt omnes sciant, Reges Christianos in causis fidei & morum, Pontificibus Romanis subesse.

761 Ioan. Trithem. in Chron. *Rupertus Abbas Augiensis per Papam Gregorium 7. depositus, quia Romam, vt se de obiectis criminibus purgaret, ire contempsit, Monasteriū in Gegenbach à Rege Henrico suscepit, vbi dum pro consuetudine sua lucris temporalibus immoderatius intenderet, ac progressus ipse ad vim arcendam iniuste suum defenderet, vnà cum alio Monacho adolescente occisus est.* § Tales sanè Monachi solent esse, qui malunt Cæsari, quàm Petro adhærere.

762 Rodericus rerum Hispanicarum lib. 6. c. 25. & 26. *Gregorius Septimus misit Ricardum Abbatem, vt Ecclesias Hispaniæ Ecclesiastico moderamine ordinaret.*

763 Ioannes Trithemius in Chron. *Præfuit eo tempore Sacrosanctæ Romanæ & vniuersali Ecclesiæ reuerendissimus Papa Gregorius septimus, qui precibus Adalberti de Calua Sedi Apostolicæ humiliter directis acquiescens, Apostolicæ authoritatis priuilegio muniuit liberalitatis ipsius institutionem in Hirsaugiensi Monasterio reparando.*

764 Idem Trithemius ibidem. *Wilhelmus Abbas Hirsaugiensis, qui Gregorium septimum Vicarium Christi Sanctum & innocentem nouerat, cum Sancta Romana Ecclesia optimè sentiebat.*

Victor Pontifex creatus (inquit Platina in vita ipsius) *statim Gregorij partes suscepit. Hanc ob rem crediderim, eum Henricum Regem hostem habuisse cuius fraude* (vt Martinus scribit) *veneno in Calicem iniecto, dum sacrificat, necatur:* licet Vincentius dissenteria perijsse hominem dicat.

765 Iuo Episcopus Carnotensis Primatum Pontificis Romani plurimis authoritatibus ac testimonijs probat in quinta parte eius libri, qui *Decretum Iuonis* inscribitur.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1086	162. Victor 3. Beneuentanus, sedit an. 1. m. 3. d. 24.	Lat. Idem Henricus 4.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

138. De Bogomilis.

a Primarius Doctor Bogomilorum (authore Zonara in vita Imperatoris Alexij) Basilius quidam fuit.

b Trinitatẽ negauit, vt est apud Euthymium Panop. Par. 2. Tit. 23.

c Septem Scripturæ libros duntaxat suscipiebant, reijcientes Moysen.

d Deum humana forma præditum putabant.

e Angelos vel potius Dæmones creasse mundum.

f Michaëlem Archangelum fuisse incarnatum.

g Basilium Magnum, Nazianzenum, Chrysostomum, ac Patres omnes, qui sacras Imagines venerati sunt, fuisse reprobos, & idololatras.

h Crucem despiciunt, quòd in ea Seruator occisus fuerit.

i Aiunt, Dæmones fictè Crucem fugere, vt homines eam velut Dæmonum expultricem magis honorent.

k Baptismum nostrum (quia per aquam fit) Ioannis baptismum esse: suum verò esse Christi, quia fit per Spiritum. Caluinistæ dicunt, & eum baptismum, qui ministratur in Ecclesia, esse eundem cum Ioannis Baptismo.

l Mysticum venerandum Sacrificium contemnunt, vt hodie Lutherani & Caluinistæ.

m Panem

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

a *Alexius Imperator communi suffragio Basilium impostorem in equestri theatro comburi iussit.* Zonaras in vita Alexij.

b Theophilactus in Matth. c. 28. *Christus præcepit baptizare in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti, non in nominibus, sed in nomine: Vnus igitur Deus, tres.*

c Paschalis Papa in Lateranensi Concilio (vt Vrspergensis testatur, an. D. 1112.) *Amplector* (inquit) *omnem diuinam Scripturam veteris & noui Testamenti, Legem à Moyse scriptam & Sanctis Prophetis.*

d Theophylactus in Ioan. cap 4. *Deus spiritus est, hoc est, incorporeus.*

e Anselmus in Prosologio. c. 5. *Deus solus existens per seipsum, omnia alia fecit de nihilo.*

f Anselmus in lib. Cur Deus homo. c. 5. *Redemptio hominis non potuit fieri per aliam, quàm per Dei personam*, ne homo, qui Redemptoris sui seruus necessariò esse debebat, si alterius quàm Dei seruus fieret, nõ in eã dignitatẽ instauraretur, quã habiturus erat, si nõ peccasset.

g Euthymius Panopliæ par. 2. Tit. 23. c. 11. *Venerandas Imagines idola gentium appellant, ignorantes falsa esse idolorum exemplaria, cùm Deos appellent, qui dæmones, aut scelerati homines sunt. At Imaginum apud nos exemplaria verè id referunt, quod appellantur.*

h Euthym. *Crucem potius debebant honorare tanquàm diaboli perditricem.*

i Euthym. cap. 15. ibidem. *Gemitus & corporis vexatio eorum, qui opprimuntur à dæmonibus, tormenta & cruciatus dæmonum indicant.*

k Euthym. c. 16. *Si noster Baptismus aqua solùm perageretur, Ioannis esset. Nunc autem aqua peragitur & Spiritu. Ioan. 3.*

Theophylactus in Luc. ca. 3. *Baptisma Ioannis præparabat homines, vt acciperent Christi Baptismũ, quod solùm habebat remissionem peccatorũ.*

l Iuo Carnotensis Episcopus in Ep. ad Haimericũ Abbatem. *Cùm Christus semel in distinctione membrorum suorum, in manifestatione corporis sui, se obtulerit hostiam viuentem, passibilem & mortalem: quotidie tamen sub velamento panis & vini, à Sancta Ecclesia immolatur, & non in partes scissum, neque cruentum corpus eius fidelium ore percipitur.*

m Adelman-

Crantzius in Metropoli sua lib.5.cap.21. Henricus quartus cùm iam alteram sibi iunxisset uxorem, filium
suum Conradum ad vxoris fertur inuitasse complexum. Cumq; horreret infandum crimen bonus iuuenis, Hen-
ricus dixisse fertur, se patrem illius nō esse, & ideo thorum suum non esse illi tantopere refugiendum. Hinc iuue-
nis in Italiam concedens, ductu Mathildis ad Vrbanum Pontificem venit, qui detestatus scelera Regis, renoua-
766 uit excommunicationem in ipsum. Eôdem mihi videtur Abbas Vrspergensis respexisse in Chron. cū lau-
data Conradi castitate, ait illum reueritū esse illud legale præceptum, Turpitudinē patris tui nō reuelabis.

Aimoinus lib.5.c.48. Anno D. 1095. Fœlicis memoriæ Papa Vrbanus, vir deuotus Deo, vita & moribus
767 egregius, ad partes Gallicanas descendit, & in Aruernia apud Clarummōtem Concilium coadunari fecit: in quo,
assistentibus trecentis decem tam Episcopis, quàm Abbatibus, ipse sicut erat vir magnæ eloquentiæ, quomodo se
deberent habere, & subditos regere, eos plenè instruens, & de pace per Prouincias eorum reformanda & tenen-
da admonens, desolationem terræ Dei, Orientalis scilicet plagæ, in qua Saluator noster natus est & passus, sicut
à multis vera relatione cognouerat, lachrymabiliter manifestauit: & vt Christianitati, quam Turci, gens sci-
licet Persica, deuastabant, succurreretur, suspirando prædicauit. Quod verbum audientium cordibus diuinitus
intimatum plurimum inualuit.

768 Rodericus rerum Hispan. lib.6.c.26. Bernardus ab Vrbano secundo benignè acceptus, consecrationem, pal-
lium & priuilegium obtinuit, & Primas institutus est Hispaniarum, Apostolicæ Sedis benedictione suscepta. Et
769 c.27. Sed cùm Toletanus Primas Hierosolymam iturus Crucis insigne accepisset, prohibuit eum D. Papa Vrbanus,
ne per absentiam Pastoris nouella plantatio periculo subiacêret, eumq; à voti & Crucis proposito absoluit.

Otto Frisingensis lib.7.c.2. Vrbanus Papa verbo sanctæ prædicationis circiter centum millia hominum ex
diuersis nationibus in militiam Christi coadunauit, præfectis sibi ducibus Gotfrido Lotharingiensi, Roberto Flan-
drensi, Reimundo Comite de Sancto Ægidio, Hugone fratre Philippi Regis Galliæ, alijsq; Nobilibus & viris cla-
770 rissimis, quorum omnium curam venerabili Podiensi Episcopo commisit.

Sigebertus an. D.1095. Vrbanus per Burgundiā & Franciā habitis Concilijs, Hildebrādi Decreta renouat
771 & confirmat. Philippū Regē Francorū, qui viuēte vxore sua superduxerat alterius viuētis vxorē, excommunicat.
idq; fecit (inquit Aimoinus lib.5.c.49.) Regis saluti prouidens, & timens, ne animā eiusdē Saluator exigeret.

Anselmus Cantuariensis Episcopus ca.1. de Incarnatione verbi. Domino & Patri vniuersæ Ecclesiæ in
772 terra peregrinantis, summo Pontifici Vrbano. Diuina prouidentia vestram elegit Sanctitatem, cui vitam & fi-
dem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret. Ad nullum alium rectius refertur,
si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, vt eius authoritate corrigatur, nec vlli alij tutius, si quid con-
tra errorem respondetur, ostenditur, vt eius prudentia examinetur.

Vrspergensis in Chron. Vrbanus Papa super Ecclesiarū hactenus heu manente cōmotione, Concilia multa cō-
gregauit: inter quæ, etiam conuocatis ad Placentiam ciuitatem 200. ferè Patribus, Henricum Imperatorē tam
773 à se, quàm à prædecessoribus suis communione priuatum declarauit: maximè Regina Agnete (nescio an re-
ctius legeretur Praxede) ipsius Imperatoris vxore astante, multáque nefanda in illum ad aures totius Synodi
testificante. § Qualem hūc Imperatorem fuisse putabimus, quem Principes Germaniæ, & optimi quique
Episcopi apud Sedem Apostolicam constantissimè accusârunt? Quem omnes historici reprehendunt?
A quo vniuersi Saxones defecerūt? Quē nō solus Gregorius septimus, verùm plures Romani Pōtifices,
tùm antecessores, tùm successores Gregorij, etiā in Synodis Episcoporū, toties, tāto cum vitæ periculo
excommunicârunt? Quem mater ipsius Agnes Romam confugiens, deseruit? In quē vxor palàm in Sy-
nodo testificata est? A quo filius Conradus, & is bonus ac modestus adolescens, vehemēter abhorruit?
In quem postremò alter filius Henricus, vt postea constabit, arma sumpsit, & quem vniuersi Principes
filio Imperium cedere coëgerunt? Et tamen hic est ille Henricus, quem Protestantes maximi faciunt,
& cuius calumnias in Papam Gregorium intentatas pro Euangelio habent.

Vrspergensis in Chron. Antequàm Vrbanus Papa ex hac vita migraret, spiritu instructus Diuino, Regi-
nerum Cardinalem de S. Clemente, sanctæ conuersationis & boni testimonij Abbatem, nobilem Romanū, de-
774 signauit in regimen Apostolicum eligendum, quem etiam reuelationibus alijs insuper denotatum, vniuersa Ro-
mana Ecclesia Pastorem sibi consecrat, licet inuitum, Paschalem appellans eum.

Anselmus Cantuariensis Episcopus in libro de fermētato & azymo ad Waltrannum Naumburgen-
sem Episcopum, de quo dubitabat, ne Imperatori contra Pontificem Romanum faueret. Si certus essem,
775 prudentiam vestram non fauere successori Iulij Cæsaris, & Neronis, & Iuliani Apostatæ contra successorem &
Vicarium Petri Apostoli, libentissimè vos, & amicissimum & reuerendum Episcopum salutarem. Et pôst in lib.
de diuersitate Sacramentorum ad eundem Waltrannum iam, relicta parte Cæsaris, Pontifici Romano
adhærentem: Gaudeo, & gratias ago Deo, quia sicut scribitis, glorificat eum in vobis Catholica Ecclesia: quo-
776 niam in vestra mutatione diuinæ voluntatis apparet gratia, & Domini Papæ Paschalis amicitiam habetis & fa-
miliaritatem, vt iam mihi liceat vestram amicabiliter salutare Sanctitatem.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1088	163. Vrbanus 2. Gallus D. Oddo ex oppido Castilionis Diœcesis Remēsis, sedit an. 11. m. 4. d. 18.	Idem Henric° 4.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

m Panem Communionis interpretantur esse orationem Dominicam, *Pater noster.*

n Reliquas orationes, præter Dominicam, multiloquia vocant, eaque sola vtuntur.

o Aiunt suos omnes concipere verbum Dei, gestare in vtero, & parere, non secus, quàm Dei Genitricem.

p Dicebant, non aliam esse resurrectionem, præter pœnitentiam & vitam Euangelicam.

q Aiunt, licere fidem simulare, vt se à morte liberent.

139. De errore quorundam circa inuestituras Ecclesiasticas.

a Erant qui dicerent, inuestituras Ecclesiæ à laicis per virgam & annulum accipiendas esse, quoniam illi prædia & alia bona temporalia Ecclesijs donassent: adeo vt nollent, electū Canonicè consecrari, *nisi prius à Rege inuestiretur.* Quem errorē Henricus Quartus & Quintus propugnarunt.

De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

m Adelmannus Episcopus Brixiensis in Ep. ad Berēgarium. *Qui dixit in principio, fiat lux, & facta est lux de nihilo: nō potuit dicēdo de pane, Hoc est corpus meum, ita fieri efficere? Et qui tacita virtute aquam vertit in vinum: non efficatius poterat (si quid tamen de Deo efficacius dici debet) sonante vocaliter eadem virtute, vinum ipsum in sanguinem suum transferre?* (Et pôst.) *Christus per manum & os sacerdotis, corpus & sanguinem suum creat.*

n Euthym. cap. 19. *Non animaduertunt in eo Euāgelij loco (vbi de multiloquio in precibus vitando agitur) non tam verborum multitudinem, quàm rerum non conuenientium petitionem, reprehēdi. Porrò Dominus noster precationē illam, Pater noster, nobis tradidit tanquàm obsecrandi formulam, & exemplum ac radicem, non vt illis verbis precandi rationem concluderet, sed vt inde aliarum precationum argumenta, propagata iam fide, sumeremus.*

o Euthym c. 22. *Tantum mentis non habent, vt intelligere valeant, quid intersit inter verbum in sua subsistens persona, & verbum, quod ore pronuntiatur, vt omittamus res venerandas, & admirabiles, quæ in Dei Genitrice propria sunt.*

p Theophylactus in 1. Cor. ca. 15. *Eam ob causam resurrexit Christus, vt vniuersalem resurrectionem faceret.* (Et pòst.) *Vbinam iustitia est, si corpus, quod animam in laboribus adiuuit, nullo bono perfruatur?*

q Theophyl. in c 10. ad Romanos. *In confessione oris est perfecta salus: tunc enim effulget fides, adeóque plures adiuuantur.* Et in 1. Timoth. 6. *Non solùm confessione est opus, verùm etiam patiētia.*

a Paschalis Papa 2. in Epistola ad Anselmum Cantuariensem Episcopum, quæ inter Anselmi Epistolas duodecima est. *Si virgam pastoralitatis signum, si annulum signaculum fidei tradit laica manus: quid in Ecclesia Pontifices agunt? Ecclesiæ honor atteritur, soluitur disciplinæ vigor, & omnis Religio Christiana conculcatur, si (quod nouimus Sacerdotibus solis deberi, laica patiamur temeritate præsumi. Non est laicorum, Ecclesiam tradere, nec filiorū, matrē adulterio maculare. Iure ergo priuandus est patrimonio, qui matrē polluit adulterio. Nec meretur Ecclesiastica benedictionis cōsortiū, qui eā impia infestatione insequitur.*

Vrſpergenſis in Chro.an.D.1102. *Conſtat, quòd Imperator Henricus alterum Papam ipſi Domino Paſchali
ſuperponere, ſi fieri poſſet, conatus ſit, nec profecerit. Tranſacta poſt hæc media Quadrageſima, cōuenientibus vni-
uerſis Apuliæ, Campaniæ, Siciliæ, Tuſcaniæ, totiuſq́; ſimul Italiæ Præſulibus, Vltramontanorum quàm plurimo-
rum Patrum Legatis, Synodus magna Romæ eſt habita, vbi præter antiqua Patrum conſtituta more ſolito reue-
777 renter confirmata, etiam ſæpe dictum noſtri temporis Schiſma inter præcipuas hæreſes computatur, atque perpe-
tuo cum ſuis authoribus atque ſequacibus anathemate huiuſmodi ſubſcripta profeſſione condemnatur: Anathe-
matizo omnem hæreſim, & præcipuè eam, quæ ſtatum præſentis Eccleſiæ perturbat, quæ docet & aſtruit, Anathe-
ma contemnendum, & Eccleſiæ ligamenta ſpernenda eſſe. Promitto autem obedientiam Apoſtolicæ Sedis Pon-
778 tifici Domino Paſchali, eiuſq́; ſucceſſoribus, ſub teſtimonio Chriſti & Eccleſiæ, affirmans, quod affirmat, & dam-
nans, quod damnat vniuerſalis Eccleſia.*

Idem Vrſpergenſis an. D.1105. *Henricus Quintus rebellationem aduerſus Patrem in Baioaria parans pri-
779 mò hæreſim præſcriptam anathematizans, Apoſtolicæ Sedis Pontifici debitam profitetur obedientiam. Conſilio
tamen atque miniſterio Ruothardi Moguntini, atque Gebehardi Conſtantienſis Epiſcopi, Reſponſalium ſcilicet
780 Domini Paſchalis Papæ, totam Saxoniam Romanæ Eccleſiæ communioni reconciliauit.* (Et pòſt.) *Vidimus (in
Synodo) quod ſilentio præterire non poſſumus, Regem Henricum non modicam bonæ indolis ſpem magna ſimul
humilitate & authoritate prætendentem. Inter hæc obortis lachrymis ipſum Regem cæli, cunctamq́; cæli militiā
teſtabatur, ſe nulla regnandi cupiditate paternum ſibi regimen vſurpare: neque Dominum & patrem ſuum à
781 Romano deponi Imperio exoptare, imò debitam pertinaciæ & inobediētiæ eius ſemper compaſſionem exhibere:
ſiq́; Sancto Petro ſuiſq́; ſucceſſoribus lege Chriſtiana ſubijci velit, ſiue regno cedere, ſiue ſeruiliter ipſi ſe ſubeſſe
promiſit. Quod audiens omnis multitudo collaudās, lachrymas ſimul & preces, tam pro Patris conuerſione, quàm
pro filij proſperitate fundere cœpit, voce magna Kyrieeleiſon declamans. Eadem hora Vto Hildiniſheimenſis, &
Henricus Paderbrunenſis, ac Fredericus Halberſtatenſis, Præſules, Veſtigijs Metropolitani proſtrati, ipſius ag.
782 Regis ſtantis, totiuſq́; præſentis Eccleſiæ teſtimonio, Apoſtolicæ ſe dederunt obediētiæ. Quorum etiam commiſſa
Apoſtolico nihilominus iudicio reſeruantur ſub officij ſui tantùm ſuſpenſione.* (Et pòſt.) *Henricus Quintus Pa-
trem ſuum Bingæ reperiens, ore ad os de Anathematis vinculo, cæterorumq́; in Rempublicam inſolenter com-
miſſorum, ordine quidem præpoſtero, ſed neceſſariè commutato, filius patrem cōmonuit, obedientiæ debitum, ſi
reſipiſcere duntataxat dignetur, repromiſit. Senior has & quàmplures huiuſmodi ſententias ad audientiam Op-
timatum & Senatum, Conſulum inſtanti Curiæ diſtulit, ſicq́; comitatus vterq; pacificus ad inuicem, pariter con-
tra ſæpe dictam ſe Metropolim conuertit. Inter hæc, aliqua, quæ huic pacto paciq́; non conuenirent, dum per oc-
cultos nuncios conari patrē, filio fideles denotarent, viſum eſt eiſdē, vt pater ſeparatim cū ſuis in caſtello quodā
tutiſſimo Principum conuentum expectaret, præſertim cùm Præſules Moguntinus atque Spirenſis, cæteriq́; qui
aderant, inter nuper reconciliatas ſuas, Eccleſiæ communicationem illi præſtare ſe non poſſe, publicè reclamarent.
His itaque diſpoſitis, cuſtodibus quoque ne noui quicquàm ab ipſo, vel ad ipſum procederet, adhibitis: Rex Mo-
guntiam publico conuentu Principum occurrit, ſed vulgaris inde ſtultitiæ patrem à filio dolo captum, & cuſtodiæ
mancipatum, circumquaque diffamauit.* (Et pòſt.) Anno D.1106. *Tantus apud Moguntiam, mediante Henrico
783 Iuniore, factus eſt conuentus, vt ibi adeſſent 52. & amplius Optimates. Ibi cùm Legati Sedis Apoſtolicæ confir-
maſſent ſententiam excommunicationis in Henricum latam, Principes illum generali circumuenientes Conſilio,
vſque ad reatus confeſſionem, ſatisfactioniſq́; profeſſionem perducunt.*

*De nouo tumultu per Henricum Quintum excitato, eodemq́; ob Romani
Pontificis captiuitatem ſacris interdicto, qua etiam
in re victoria penes Papam fuit.*

Vix iam quietis aliqua ſpes per Henrici Quarti vel pœnitentiam, vel debilitatem oborta erat, cùm
ecce noua turbatio interponitur per Henricum Quintū. Is enim cum exercitu maximo in Italiā tranſ-
iens, atque ad vrbem accedens, dum à Paſchali Papa & Clero, populoque Romano magna ſolennitate
ſuſcipitur, *præfatum Pontificem* (Ottonis Friſingenſis hæc verba ſunt lib. Chron. 7. c. 14.) *conſilio quorū-
dam ſceleratorum cum magna tamen reuerentia captiuauit, ac Vlricho Aquileienſium Patriarchæ cuſtodien-
dum commiſit: ſicq́; tumultu orto, ac omnibus pretioſis rebus ad decorem & regale faſtigium expoſitis, immani-
ter diſtractis, in luctum verſum eſt gaudium. Occaſio ſceleris hæc fuit, quòd Rege Romam tendente, inter ipſum
& Papam conuentio facta, ac obſidibus firmata narratur, vt ſcilicet Rex inueſtituras Epiſcoporum remitteret,
& Papa ipſis regalia eorum reſignaret. Itaque dum Romam veniſſet, ac à Pontifice promiſſa ſibi perſolui exegiſ-
ſet, Papa eò quòd reclamantibus Epiſcopis, ea quæ petebantur, adimplere non poſſet, tanquàm nocens, cùm per
omnia eſſet innocens, cuſtodiæ mancipatur. Videns hoc venerabilis Iuuanienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus Conra-
784 dus, qui cum Rege venerat, zelo æquitatis vicem Dei dolens, factum hoc improbauit. Cui dum quidam ex mi-*

niſtris Regis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1099	Idem Paschalis.	Lat. Idem Hëricus. 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De inuestitura Episcoporum per Imperatores faciẽda extat Walthrami Episcopi Naumburgensis libellus, quem ab eo reuocatum esse cõstat, quia Anselmus in lib. de diuersitate Sacramentorum testatur, eundem Walthramum sententiam mutasse, & in amicitiam Paschalis Papæ receptũ esse. Ac aliud sanè est, posse tales inuestituras de licentia Pontificum quandoque fieri: longeque aliud, inuitò Pontifice Summo ius faciendi eas sibi vendicare.

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

Laicorum enim est, Ecclesiam tueri, non tradere. Ozyas quidem cùm illicitum sibi Sacerdotium vendicaret, lepra percussus est. Filij quoq; Aaron quia ignem alienum imposuerunt, igne diuino cõsumpti sunt. Alienum enim est ab Ecclesia, & à sacris Canonibus est inhibitum, ne Principes & seculares viri inuestituras, non solùm non dare, sed nec Electioni Episcoporum audeant se violenter inserere.

Otto Frisingensis lib. Chron. 7. c. 16. *Imperator* (Henricus 5.) *deficere à se regnum videns, inuestituras Episcoporum legato Apostolicæ Sedis Lãperto resignauit, per eumq; anathematis vinculo absolutus est.*

Henricus Archidiaconus Huntingtoniæ scribit, Regem Angliæ Henricum Primum anno D. 1107. *statuisse, vt nunquam per donationẽ baculi pastoralis vel annuli, quisquàm de Episcopatu vel Abbatia per Regem vel quamlibet laicam manum in Anglia inuestiretur.* Idem testatur Edmerus lib. 2. de vita Anselmi.

Bernardus Bonæuallis Abbas in vita S. Bernardi lib. 2. c. 1. Cùm Innocentius Papa secundus Leodij Lothario Romanorum Regi occurrisset, *Lotharius Rex importunè instituit, vt Episcoporum inuestituræ sibi restituerentur, quas ab eius prædecessore Imperatore Hẽrico per maximos labores & multa pericula, Romana Ecclesia vẽdicârat. Tunc Bernardus Abbas Claræuallis audacter resistens Regi, verbum malignum mira libertate redarguit, mira authoritate compescuit.*

Deniq; Martinus Polonus an. D. 1110. ait, *Teutonicorum & Hungariæ Reges renuntiauisse inuestituris Episcoporum & aliorum Prælatorum.*

§ Non humana hæc vis, sed planè diuina virtus fuit, quæ tot regibus per vniuersum orbẽ Christianum diffusis persuasit, vt priuilegio Maioribus ipsorum concesso ac diu retento spontè renuntiarent, quod vtique nisi in Christi gratiam, & ob Vicarij eius monita non fecissent. Tam firma fuit omnium de Romanæ Ecclesiæ Primatu fides & indubitata persuasio.

nistris Regis (Henricus cognomento caput) euaginato gladio mortem interminaretur, tãquàm pro iustitia mo-
ri optans, iugulum præbuit, malens, si minas ad effectum perducere ille voluisset, temporalem vitam finire, quàm
tanti piaculi scelus dissimulare. Populus etiam Romanus Regem inuadit. (Et pòst.) *Igitur per aliquod temporis,*
sacrilego ausu, tento summo Pontifice, ac extorto ab eo per vim de inuestitura Episcoporum priuilegio, Rex in
vrbem ingreditur, & coronatur. Hoc priuilegium postmodum Synodo congregata, Episcoporum authoritas tan-
quàm prauilegium reprobauit. Sed de hac re mox plura.

Vrspergensis in Chron. an. D. 1106. *Cùm Paschalis Papa Iuuanensibus Cõradum, Tridentinis Gebehardum*
Præsules consecrasset, enarrare longum est, quàm indefessè prudens & fidelis ille summi Patrisfamiliâs dispen-
785 *sator conseruos suos verbi Dei tritico lautissimè quotidie reficeret, pseudoëpiscopos deponeret, Catholicos consti-*
tueret, Archiepiscopis pallia, Monasterijs priuilegia concesserit, præsentes ouium Christi Pastores mellifluis
alloquijs, absentes paternis commonitoriorum literis instruxerit, quædam olim abscisa membra Ecclesiæ iterum
incorporauerit, quædam etiam, quæ insanabilia videbantur, anathematis abscisione truncauerit.

786 Idem an. D. 1107. *Paschalis Papa, vt fidelis dispensator & prudens, quotidianam solicitudinem omnium Ec-*
clesiarum gerens, in Concilio, quod apud Trecas non modicum habuit de libera Pastorum electione, & de coër-
cenda Laicorum in Ecclesiasticas dignitates præsumptione, iuxta prædecessorum suorum Decreta sententiã pro-
mulgauit. Et an. *D. 1111. Cùm Henricus Quintus Vrbi Romæ appropinquaret, Legati renunciârunt, promptum*
esse Papam ad Regis consecrationem, si tamen laica inuestitura ab Ecclesiis probiberetur. Assensit Rex, modò
cæteri Principes consentirent. At vbi ventum est ad vrbem, Rex Dominum Apostolicum tenuit, & secum(ve-
lut captiuum) duxit, donec is inuestituræ Ecclesiasticæ priuilegium Regi confirmasset. An. D. 1112. *Romana Ec-*
clesia Domino Apostolico obiecit, quòd contra instituta totius Eccclesiasticæ disciplinæ, Regem Henricum Tyran-
nicum Ecclesiarum destructorem priuilegio sacrilego cõdonasset. Hæc Vrspergẽsis. Atq; (vt id hoc in loco ad-
iungam) Anselmus Cãtuariensis Episcopus ad eundẽ Papam Paschalem scripsit, *reprehendens eum, quòd*
inuestituras Ecclesiarum laicis indulsisset. Paschalis igitur ab Ecclesia Romana & cæteris per orbem Ca-
tholicis Patribus ob illam extortam concessionem ita reprehensus, in Concilio Lateranensi fidẽ suam
confitebatur, Decreta predecessorum suorum, ac nominatim *Gregorij Septimi, & Vrbani Secundi* collau-
787 dans. Deinde Patres cum vniuerso Concilio reuocârunt, & anathema dixerunt illi priuilegio, quod per
Henricum Quintum à Domino Papa extortum erat. Iterum quoque anno. D. 1116. refert Vrspergen-
sis, aliud celebre Concilium Romæ habitum esse de hoc negotio, vbi Papa seipsum damnauit & excu-
sauit, in hæc verba: *Postquàm Dominus de seruo suo fecit quod voluit, & me, populumq; Romanum tradidit in*
manus Regis, videbam quotidie passim fieri rapinas & incendia, cædes & adulteria. Hæc & huiusmodi mala
cupiebam auertere ab Ecclesia & populo Dei, & quod feci, pro liberatione populi Dei feci: feci autem vt homo,
quia puluis sum & cinis. Fateor me male egisse, sed rogo vos omnes orate pro me ad Deum, vt indulgeat mihi.
Illud autem malum scriptum, quod in tentorijs factum est, quod pro prauitate sui prauilegium dicitur, condemno
sub perpetuo anathemate, vt nullius vnquàm sit bonæ memoriæ, & rogo vos omnes, vt hoc idem faciatis. Tunc
ab vniuersis conclamatum est: Fiat, fiat. (Et pòst.) *Dominus Papa silentium indicens: Fratres* (inquit) *& Do-*
mini mei, audite. Ecclesia ista nunquàm habuit hæresim, imò hîc omnes hæreses conquassatæ sunt. Pro hac Eccle-
788 *siæ filius Dei in Passione sua orauit, cum dixit: Ego rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua.* Hactenus Vr-
spergensis. Quæ in eum finem aliquantò plenius citaui, vt scirent, qui hæc essent lecturi, quid intersit
inter facta hominum, & Decreta Pontificum. Fecit malum Marcellinus thurificans Idolis: fecit malum
Liberius, si in condemnationem Athanasij subscripsit: fecit malum Honorius, quando literas de vna
Christi voluntate ad Constantinopolitanum Episcopum dedit: fecit malum Paschalis, quando vt se re-
dimeret, iniquo Regi Ecclesiasticam inuesturam concessit: nemo tamen horum omnium *per nomen*
authoritatemq; Ecclesiæ Romanæ suum factum aut potuit vnquàm stabilire, aut etiam conatus id esse le-
gitur. Nemo ad successores eam mentem potuit transmittere, vt hoc idem illi ratum haberent, quod
vnus aliquis iniquè patrasset. Imò plerique istorum omnium, ac certè omnes (præterquàm quod de Ho-
norio id minus constat) dum adhuc viuerent, & pœnitentiam de suo errore egerunt, & contrariæ sen-
tentiæ authores alijs extiterunt. Hæc illa est insignis Prærogatiua, quam Romanæ Ecclesiæ vendica-
mus, vt illa nihil publico Decreto sanxerit, quod à vera & Catholica fide alienum esset.

Rodericus rerum Hispan. lib. 6. c. 28. Burdinus (aliâs Mauritius) *Archiepiscopus Bracharensis, Paschali*
Papæ magnum põdus pecuniæ promisit, vt fieret Pontifex *Toletanus. Qui nequitiam eius in eo quod deliquerat*
volens punire, accepta pecunia, eum petitione frustrauit. Cumq; eo tempore Ecclesia persecutione grauissima læ-
deretur, eò quòd Imperator Otto P*apam cum Cardinalibus carceri mancipasset: Burdinus ob pecuniæ dolorem*
Imperatoris famulatui se despondens, Antipapa factus, & à P*aschali excommunicatus est.* P*aschalis verò carce-*
rem euadens, exul Gaietæ moritur, persecutionem constantissimè tolerans.

Galielmus Tyriensis Archiepiscopus belli sacri lib. 11. c. 28. *Balduinus Rex Hyerosolymorum secundus*

missis nun-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.*
1107	Idem Paschalis, sedit an. 18. m. 5. d. 9.	idem Henric⁹ 5. an. 29		

140. De Clancularijs Berengarij discipulis.

a Postquàm Berengarius venenum illud suum contra Eucharistiam semel effuderat, orti sunt, nō velut à Christo, qui lux mundi est, ciuitas quædam in monte cōstituta, quæ abscondi non potest, sed velut ex spiritibus caliginosum hunc aêrem inhabitantibus, nescio qui obscuri homunciones hinc inde velut aspides ex antris suis prorepentes. Itaque *Clericus quidam probabilis vitæ in Lesmor* (oppido Hyberniæ) *præsumpsit dicere, non esse in Eucharistia corporis Christi veritatem*: eamque opinionem vsque ad anathematis denũtiationem pertinaciter defendit. Sed postea conuersus est ab errore, non sine miraculo. Verùm Pantaleon in Chronologia sua huius Clerici turpissimum errorem cũ laude ipsius cōmemorat: admirabilem verò conuersionem ad Dei laudem Malachiæ ministerio factam, ne significat quidem vllo verbulo.

141. De

a Bernardus in vita S. Malachiæ. *Ad istum Clericum prius publicè conuictum Malachias Episcopus dixit: Dominus fateri te veritatem faciat, vel ex necessitate. Is igitur Clericus, infirmitate graui non multò post correptus, errorem abijcit, veritatem agnoscit, confessus reatum, absoluitur: petit viaticum, datur reconciliatio.* § Cæterùm si mansisset pertinax: quæ comparatio futura fuisset inter viros Dei celeberrimos Bernardum & Malachiam, qui communicantes cum Ecclesia Romana hunc Clericum in fide errasse iudicabant, & illum vsque adeo obscurum homuncionem, vt neque nomen eius memoriæ mandatum sit, neque scire vnquàm possimus, vbi ea Ecclesia fuerit, cum qua communicauerit. Nam Berengarius neque à maioribus eam opinionem accepit, neque reliquit post se vllam suæ opinionis (quam reuocauit) Ecclesiam.

Hugo Lingonensis Episcopus in Epistola ad Berengarium. *Sicut non capis, quomodo verbum caro factum est: sic nec potes iterum capere, quomodo panis iste mutetur in Carnem, & vinum in Sanguinem transformetur, nisi te docuerit omnipotentiæ fides.*

 a Pater

789 *misis nuntijs ad Romanam Ecclesiam, petijt vt quascunque Prouincias sua solicitudine de potestate bestiū eriperet, omnes regimini Hierosolymitanæ Ecclesiæ subiacêrent.* D. Paschalis Papa id concesit, de illis nominatim Ecclesijs, *quarum terminos diutina insidelium possesio confudisset.* Alioqui verò Patriarchæ Antiocheni Prælationem integram conseruari voluit.

Leodienses scripserunt Epistolam aduersus Paschalem Papam circa annum D.1107. acerbioré illam
790 quidem, quàm par erat: in qua tamen sæpisimè agnoscunt Romanæ Ecclesiæ Primatum. *Romanus* (in-
791 quiunt) P*ræsul Pater omnium Ecclesiarum.* Et iterum. *Non infirmamus aut reprehendimus verbum Episco-*
792 *porum Episcopi.* (Et pòst.) *Non inuehimur in Christum Domini, ad quem pertinet solicitudo omniū Ecclesiarum.*

793 Rodericus rerum Hispan. lib. 6. c. 28. Gelasius Paschali succedēs, Bernardo Toletano scribit, *vt ad electionem noui Archiepiscopi Bracharensis operam suam præbeat.* Gelasio Calixtus secundus succedens, *Burdinum iam ab Imperatore abiectum Sutrij conclusit, & captum trusit in Monasterium.*

794 Vaseus Chron. Hispan. Tom. 1. ca. 21. *Calixtus secundus Compostellanam Ecclesiam (quod & antea Vrbanus secundus facere cæperat) Metropolitana dignitate sublimauit, & in eam omnia Emeritensis Ecclesiæ iura transtulit.*

795 Gulielmus Nubrigensis rerùm Anglicarum lib. 1. cap. 10. *Concilium Lundonijs ab Henrico Wintoniensi Episcopo Sedis Apostolicæ Legato, pro quiete & Prærogatiua Ordinis Clericalis celebratum est.*

Vrspergensis in Chron. an. D. 1122. *Cùm Rex Henricus Quintus adolescentem nomine Gebehardum nulla Ecclesiastica promotione mancipatū in Wirciburgensis Episcopi locum, saniore Cleri & populi parte id ipsum constanter renuente, Pontificali inuestitura sublimaret, ex eaq́; re Principibus viris & Episcopis inter se dissentientibus ingens schisma exarsurum videretur, benignus & amator hominum Iesus per seruorum suorum Sedis Apo-*
796 *stolicæ Legatorum, qui tunc Moguntiæ morabantur, industriam, imò per habitantem in eis spiritum suum, charitatem in cordibus Principum diffundere cæpit. Facto igitur vniuersali conuentu apud vrbem Wangionum, quæ nunc Wormatia dicitur, sicut longum, ita & incredibile memoratu est, quàm prudenti, quàm instanti, quamque per omnia sollicito cunctorum Procerum consilio, pro pace & concordia, per vnam vel amplius hedommadam,*
797 *certatum sit, donec ipse, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolicæ reuerentiæ obedientiam causa matris Ecclesiæ, etiā vltra spem plurimorū inflexit. Mox tamē ab Apostolicæ Sedis Apocrisiarijs in cōmunionem receptus tam Imperator, quàm vniuersus sibi subiectus exercitus, imò generali absolutione cunctis hoc schismate pollutis per authoritatem Apostolicam facta, qualiter Ecclesiasticas inuestituras, cæteraq́; spiritalia negotia, quæ tanto tempore Reges Teutonici administrauerant, quæq́; ipse, ne regni diminueretur honor, nunquàm vita comite se dimissurum proposuerat, humiliatus pro Christo coram multitudine maxima abnegauerit, & in manus Domini Episcopi Ostiensis, ac per ipsum Domino nostro Iesu Christo, suaq́; in perpetuum*
798 *ius Ecclesiæ dimiserit, rursumq́; qualia sibi ob honorem regni obseruandum authoritas Apostolica concesserit, vtriusque partis melius edocebunt subter annotata scripta. Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus, pro amore Dei & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Domini Papæ Calisti, & pro remedio animæ meæ, dimitto Deo & Sanctis eius Apostolis Petro & Paulo, Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ omnem inuestituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesiis fieri electionem, & liberam consecrationem. Possesiones & regalia B. Petri, quæ à principio huius discordiæ vsque ad hodiernam diem, siue tempore patris mei, siue etiam meo ablata sunt, quæ habeo, eidem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ restituo: quæ autem non habeo, vt restituantur fideliter iuuabo.* § Vicisim verò Papa Calistus 2. cōcesit Henrico Regi electiones Episcoporum & Abbatum regni sui, atque vt electus regalia per sceptrum ab eo reciperet. Ita pax facta est, Deo victoriam Sedi Apostolicæ vltra omnem humanam fidem conferente, vt iustificetur in verbo quo dixit: *Inferorum portas,* hoc est, quamcunque mundi potentiam *aduersus Petram à se stabilitam non præualituras.* Denique Vrspergensis de Rege Henrico tale iudicium fecit. *Henricus Quintus primo sub specie Religionis patrem excommunicatum Imperio priuauit: confirmatus in honoribus mores mutauit: sed post iniurias Apostolicæ Sedi*
799 *illatas, semper seipso inferior fuit: iustitijs regni non multum inuigilauit.*

Vrspergensis in Chron. an. D. 1124. *Otto Babenbergensis Episcopus Diuino admonitus instinctu, Calisti secundi Apostolici authoritate & assensu roboratus, partes Pomeranorum Paganorum, cum quibusdam ciuitati-*
800 *bus terræ Lubeciæ aggressus est, vt eos ab errore suo reuocaret, & ad viam veritatis, & ad agnitionem filij Dei perduceret. Quibus baptizatis & conuersis, Ecclesias construxit & consecrauit.*

Bernardus in vita S. Malachiæ. *Gillebertum aiunt prima functum legatione Apostolicæ Sedis per vniuer-*
801 *sam Hyberniam.*

Martinus Polonus an. D. 1136. *Honorius Papa descendit in Aquileiam, vt eam, quia iuris est B. Petri, tue-*
802 *retur à Comite Rogerio Siculo.*

Apud Bernardum Epist. 49. Summo Pontifici Honorio Stephanus Cisterciensis, Hugo Pontiniacē-
803 sis, Bernardus de Claraualle. *Non cessamus orare pro vobis, & pro commissa vobis Ecclesia Dei, congaudentes & sponsæ*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Paschalis.	Idem Hericus. 5.
1118	165. Gelasius 2. Caietan⁹ D. Ioann. Crescentij filius, sed. an. 1. d. 5.	Græ. Ioannes Cōmenus an. 16.
1119	166. Calistus. 2. Burgundus, Guido, Gulielmi Burgūdiæ Comitis filius, sedit an. 5. m. 10. d. 13.	Lat. Lotharius 2. alias 3. an. 11

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

141. *De Tandemo.*

Tandemus hæreticus circa Antuerpiam agens, sacri ordinis ministros, & Episcopalem ac sacerdotalem gradum nihil esse dicebat. In Supplemento ad Chronica Sigeberti.

b Corporis & sanguinis Christi perceptionem sumentibus ad salutem prodesse negabat.

c Filias in matrum præsentia, & spōsas maritis intuētibus, corrūpere) id, quod tribus ferè millibus armatorum stipatus factitabat) spirituale opus esse asserebat.

142. De

✤ *Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.*

a Pater Nobertus (qui post sumpta mysteria in oculos cœcæ mulieris insufflando visum ei restituerat) Antuerpiensem Ecclesiam regēs, per salutarem suam doctrinam sustulit hæresim Tandemi, adeo vt viri ac mulieres corpus Domini, quod per decem annos & amplius in cistis & foraminibus reposuerant, afferrent & ad sanctam fidem resipiscerent.

Petrus Lombardus Parisiēsis Episcopus lib. 4. Sēten. Distinct. 24. ait, *Christum septem Ordines sacros Ecclesiæ obseruandos reliquisse, quorum septimus (qui est Presbyterorum) Sacramētum corporis & sanguinis Domini in altari Dei conficiat, in quorum ordinum collatione res sacra* (inquit) *id est, gratia confertur, quam figurant ea, quæ ibi geruntur: Episcopus verò dignitatis simul & officij nomen est.* Hæc ille.

b Idem Petrus Lombardus lib. 4. distinct. 12. H. *Institutum est hoc Sacramentum in augmentum Charitatis & medicinam quotidianæ infirmitatis.* (Et pòst.) *Mysterium fidei dicitur, quia credere debes, quòd ibi salus nostra consistit.*

c Rupertus Tuitiensis Abbas in Matth. c. 5. docet ex verbis Christi, vel *solam voluntatem adulterij damnandam, etiam nō sequente effectu.* Quantò autem magis hoc impium Tandemi facinus condemnaret?

a Bernar-

& sponsæ Domini super tã fido custode, & Spõsi amico super labore tã fructuoso. Et Epist. 50. ad Papã Honoriũ,
804 Vt tenendum irrefragabiliter, quicquid præcipitis: sic sperandum indubitanter bonũ de omni re, quam decernitis.

Trithemius in Chron. an D. 1120. Præmonstratensis Ordo cœpit, quem Calixtus Papa confirmauit.

805 Rupertus Abbas Tuitiensis lib. 2. de Diuinis Officijs cap. 22. Tantis hæresibus fermentata est Græcia, vt
806 mirum videri non debeat hoc, quòd de fermento immolat. Tanta econtrà sinceritatis semper fuit Sãcta Romana
Ecclesia, vt cui deest Scripturarum notitia, vel argumentandi facultas, sola illi de azimo contra Græcos sufficere
debeat eius authoritas. Nam Constantinopolitana non solùm hæreticos, sed & Hæresiarchas protulit multos. Ro-
mana verò Ecclesia, super Apostolicæ fidei Petram altius fundata, firmiter stetit, & tam Græciæ, quàm totius
807 orbis hæreticos semper confutauit, & de excelso fidei tribunali data sententia iudicauit. (Et pòst.) Beata Roma-
808 na Ecclesia, quòd in fundamento suo Petram illam excepit, quam in suo Veritas ore laudauit, & beatificauit, talis
structura super illam ædificata est, vt contra omnes hæreses perstaret murus inexpugnabilis. Et quacunque mun-
di ex parte periclitata fides ad illam confugit, mille clipeos ex ea, omnemq; armaturam fortium, qua se defende-
ret, pendentem & præparatam inuenit.

809 Idem Rupertus in Ionã Prophetam lib. 2. Roma, eò quòd B. Principis Apostolorum Petri Sedes facta sit,
(eiusdem, & consortis eius Pauli sicut prædicatione illustrata, ita & Martyrio coronata) cunctis Ecclesiis caput
810 altius extulit, latiusq; dominatur per omnes gentes sacra Pontificum eius lingua, quàm dominata fuerit Cæsarum
siue Augustorum purpura.

Rupertus lib. 11. in c. 20. Apocalypsis, vbi scriptum est: Et vidi Sedes, & sederunt super eas, & iudicium
datum est illis. Istæ (inquit) Sedes Ecclesiasticæ sunt dignitates, quibus datum est iudicium ligandi & soluendi.
Summum iudicij huius tribunal in Ecclesia paratum est Romana, vbi Sedes Apostolica B. Petri & nomine,
811 & corpore fundata est, cui specialiter dictum est: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,
& tibi dabo Claues regni Cœlorum.

812 Idem Rupertus de Officijs Diuinis lib. 3. c. 10. Petro primo post Christum Ecclesiæ summum collatum est
Pontificium, quíque primus & Princeps sacras in Ecclesia celebrauit ordinationes, cuius vice maximè fungitur
Romanus Pontifex.

De Schismate Petri Leonis, & vero Innocentij Secundi Primatu in Ecclesia Romana, S. Bernardi & aliorum Patrum fides.

Innocentius Papa secundus (vt constat ex Ottone Frisingensi lib. 7. c. 18.) competitorem habuit Pe-
trum quẽdam Leonis, qui electus à paucioribus, cum armata manu Ecclesiam S. Petri adijt, sacra Tem-
pla spoliauit, & Innocentium ab vrbe discedere coëgit. Cùm igitur plurimi ab Innocentio, pauci verò
contra eum starent, D. Bernardus ad Hildebertum Turonensem Archiepiscopum, qui nondum recepe-
rat Papam Innocentium, ita scripsit. Ecce Christus Domini iste Innocentius positus est in ruinam & in re-
surrectionem multorum. Nam qui Dei sunt, libenter iunguntur ei: qui autem ex aduerso stat, aut Antichristi
813 est, aut Antichristus. Cernitur abominatio (id est, Petrus Antipapa) stare in loco sancto, quem vt obtineret, in-
cendit igni Sanctuarium Dei Insignis planè est Protestantium quorundam impostura, qui dum ignaris
persuadere conantur, Pontificem Romanum esse Antichristum, in eam rem impudentissimè produ-
cũt hæc D. Bernardi verba. Bernardus (inquiũt) clamat: Cernitur abhominatio stare in loco sancto. Quibus
verbis eam sententiam ascribunt, velut S. Bernardus dicere voluerit, Pontificem Romanum etiam ritè
electum, esse abhominationem illam, quæ stat in loco sancto, id est, in Sede Petri, atque in Ecclesia Dei:
cùm absque omni controuersia Bernardus non nisi de Petro Leonis loquatur, qui non ritè electus, ve-
rùm sese ingerens atque obtrudens, vi, non iure obtinebat locum sanctum, id est, Cathedram Ecclesiæ
Romanæ, in qua primus omnium D. Petrus Apostolorum Princeps ex Dei voluntate sederat: & quæ
nunc Innocentio secundo, quem maior pars Cardinalium elegerat, debebatur. Vnde idem Bernardus
in eadem ad Episcopum Turonensem Epistola subinfert: Pulsus vrbe Innocentius (per factionem Petri
814 Leonis) ab orbe suscipitur. Et Epist 125. Nec infructuosè Alemaniæ, Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Hispaniarum &
Hierosolymorum Reges cum vniuerso Clero & populis fauent & adhærent Domino Innocentio tanquam filij
patri, tanquam capiti membra, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Et Epist. 126. de eadem agens
815 Innocentij electione, Dei esse iudicium (inquit) senserunt, & consenserunt vniuersæ Orientales Ecclesiæ
tam Archiepiscoporum, quàm Episcoporum, quorum nomina sunt in libro vitæ. His ex verbis diligenter ani-
816 maduerto, vsque in hæc tempora Catholicos Orientalis Ecclesiæ Episcopos communicasse cum Sede Romana.
Nec refert vtrum hoc ad solos Græcos, an ad Latinos etiã, qui iam in Syria Cathedras Episcopales ac-
ceperant, pertineat. quia vel hoc ipsum Dei opus erat, vt quàm diu Ecclesia Christi in Oriente quoquo
modo florebat, in eadem semper essent Catholici Episcopi, qui vnitatem & prærogatiuam primæ Sedis
agnosce-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Calistus. 2.	
1124	167. Honorius 2. Bononiẽsis, D. Lambertus de Fagnano, sed. an. 5. m. 2. d. 3.	
1130	168. Innocentius 2 Romanus sedit an. 13. m. 7.	Idem Lotharius

Hæretici & Pseudoprophetæ.

142. De Petrobusianis & Henricianis.

a Petrus de Bruis de Ecclesia, quam tenebat, eiectus, & Henricus quidam ex monacho Apostata factus (vt refert Abbas Cluniacensis in opere, quod cõtra istos conscripsit) dicebãt, paruulis vsu rationis carentibus, eò quòd fidẽ non habebant, Baptismum non esse conferendum.

b Ijdem cruces & crucifixos (id est, imagines Christi crucifixi) exurebant. Cluniacensis, ibidem.

c Templa destruebant, nouasq; Basilicarum ædificationes ridebãt. In vita D. Bernardi li. 2. ca. 5.

De potestate conficiendi Corpus Christi.

d Negabant, presbyteros & Episcopos in Altaris officio Corpus Christi conficere, & alijs ad salutem animarũ tradere. Corpus enim Christi semel tantùm (inquiunt) ab ipso Christo in cœna ante passionem factum est, & semel (hoc est, tunc tantùm) Discipulis datum est. Exinde neq; cõfectum ab aliquo, neq; alicui datum est. Hæc eorum verba extant apud Cluniacensem.

De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

a Bernardus in Epist. 77. *Infantes quando baptizantur, non omnino fide carent, sine qua impossibile est, vel ipsos placere Deo: sed saluantur & ipsi per fidem, non tamen suam* (quia nec propriã habent culpam, scilicet actualem) *sed alienam, quia sine sorde non nascuntur aliena.*

b Rupertus Abbas Tuitiensis, cùm in lib. 6. de Diuinis officijs cap. 9. illud Sedulij carmen citasset, *Néue quis ignoret, speciem Crucis esse colendam*: postea ca. 21. *Adoramus* (inquit) *in Cruce Christi salutem acquisitam, adoramus Crucem fidei præsidium, pacis vexillum, &* multa plura ibi in laudem Crucis adiunguntur.

c Petrus Cluniacensis in lib. contra Henricianos. *Habetis, si aduertitis, antiquorum sacrificia tantum Deo placuisse, vt non solùm ipsa, sed & loca, in quibus fiebant, construeret, benediceret, consecraret, fumo, nebula, igne, aliisque indicijs glorificaret.*

d Petrus Cluniacensis ibidẽ. *Postquàm Christus dixit: Accipite, & comedite, hoc est Corpus meum,* (& quæ sequuntur) *statim adiunxit: Hoc facite in meam commemorationem. Hoc planè, nõ aliud, hoc idem quod accipitis ad comedendum, quod sumitis ad bibendum, Corpus scilicet meum & Sanguinem, hoc, inquam, facite in meam commemorationem. Paulus cœnæ illi non interfuit, & tamen dixit: Calix benedictionis, cui benedicimus, nónne communicatio Sanguinis Christi est? Imò de vniuersis hominibus ait: Quicunq; manducauerit panem, vel biberit Calicem Domini indignè, reus erit Corporis & Sanguinis Domini. & de omni tempore ait: Quotiescunque manducabitis panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat. Obmutescat ergo hæresis, quæ dicit, datum hoc esse tantùm in Cœna Domini.*

agnoscerent. Cùm autem Innocentius Roma fugatus, Pisam inhabitaret, Bernardus ad Pisanos scribens Epist.130. ciuitatem sic alloquitur. *Honora tuum & vniuersitatis Patrem: honora mundi Principes, qui*
817 *in te sunt, & Iudices terræ.*

Idem ad Mediolanenses ait in Epist.131. *Plenitudo potestatis super vniuersas orbis Ecclesias, singulari prærogatiua Apostolicæ Sedi donata est: qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Potest, si vtile iudicauerit, nouos ordinare Episcopatus, vbi hactenus non fuerunt. Potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios sub-*
818 *limare, prout ratio sibi dictauerit, ita vt de Episcopis creare Archiepiscopos liceat: & è conuerso, si necesse visum fuerit.* Ideo autem ista scripsit D. Bernardus hoc tempore ad Mediolanenses, quia Innocentius (vt est apud Martinum) *Genuensem Episcopum, qui sub Mediolanensi fuerat, fecit Archiepiscopum, itémque Pisanum Episcopum fecit Primatem totius Sardiniæ.*
819 Idem Bernardus in Epist.1 4. *Romanæ Ecclesiæ authoritati atque examini totum hoc (de conceptione Virginis) sicut & cætera, quæ huiusmodi sunt, vniuersa reseruo: ipsius (si quid aliter sapio) paratus iudicio emendari.*

Idem Epist.183. ad Conradum Regem Romanorum. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita*
820 *sit. Quam sententiam moneo vos custodire in exhibenda reuerentia summæ & Apostolicæ Sedi, & B. Petri Vicario, sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari Imperio.*
821 Idem in Epist.190. ad Papam Innocentium. *Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula quæque & scandala emergentia in regno Dei, ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignũ namque arbitror, ibi potissimùm resarciri damna fidei, vbi non possit fides sentire defectum. Hæc quippe huius Prærogatiua Sedis. Cui enim alte-*
822 *ri aliquando dictum est: Ego pro te rogaui, Petre, vt non deficiat fides tua? Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur: Et tu aliquãdo conuersus, confirma fratres tuos. Id quidẽ modò necessariũ. Tẽpus est, vt vestrũ agnoscatis, Pater amãtissime, Principatũ, probetis zelũ, ministeriũ honoretis. In eo planè Petri impletis vicẽ, cuius tenetis & fidẽ, si vestra admonitiõe corda in fide fluctuãtia cõfirmatis, si vestra authoritate cõteritis fidei corruptores.*

Beatus Malachias, quem S. Bernardus tam insignibus miraculis resplenduisse non incerto sermone audiuit, sed visu, consuetudine, & certissima experientia didicit, adeo præclara iudicia de Romanæ Ecclesiæ Primatu fecit, vt tùm *in cunctis Ecclesiis suis cõsuetudines S. Romanæ Ecclesiæ* (authore Bernardo in vita ipsius) *statueret: tùm Romam contenderet, vt Sedi Metropolicæ, quam de nouo constituerat Celsus, Pal-*
823 *lium impetraret, quo Prærogatiua eius, Apostolicæ Sedis authoritate confirmaretur. Erat tunc temporis in Sede Apostolica fælicis memoriæ Innocentius secundus Papa, qui eum benignè suscepit, & paranti iam repatriare,*
824 *commisit vices suas, per vniuersam Hyberniam Legatum illum constituens.*

Guilielmus Tyriensis Archiepiscopus belli sacri lib.15. cap.15. *Legatus Ecclesiæ Romanæ Petrus nomine, natione Burgundio, Lugdunensis Archiepiscopus, missus à Domino Innocentio Papa, venit in Syriã, vt*
825 *Patriarchæ Antiocheni causæ debitum finem imponeret. Qui Dominum Patriarchã, & vniuersos Regni Pontifices apud Antiochiam pridie Calend. Decemb. ad Synodum conuocans, illuc cum omni celeritate contendit.* Et cap.16. *Die secunda Serlo Apamiensis Archiepiscopus, ab omni officio sacerdotali & Pontificali depositus est.* Et c.17. *Die tertia datur in Patriarcham Antiochenum depositionis sententia.* Et c.18. *Legatus Hiero-*
826 *solymam reuersus cùm Domini templum dedicasset, conuocatis Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, vnà cum Domino Patriarcha Hierosolymitano, Concilium celebrauit. Cui Synodo interfuit Maximus Armeniorum Pontifex, imò Episcoporum Cappadociæ, Mediæ & Persidis, & vtriusque Armeniæ Princeps, &*
827 *Doctor eximius, qui Catholicus dicitur. Cum hoc etiam de fidei Articulis (in quibus à nobis dissentire videtur populus eius) habitus est tractatus, & ex parte eius promissa est in multis correctio.*

Theobaldus Cantuariensis Antistes, *vir multò præstantissimus* (authore Polydoro Histor. lib. 13.) *cùm accepto de more pallio Legatus ab Innocentio secundo Romano Pontifice factus esset, manauit id munus posteà*
828 *ad omnes Cantuarienses Archiepiscopos, qui Legati nati dicti sunt.*

Gulielmus Tyrens. belli sacri lib.15.c.16. D. *Fulcherus Tyrensis Archiepiscopus S. Romanæ Ecclesiæ mul-*
829 *tum deuotus & fidelis erat, vir magnanimus & discretus plurimum.*

Bernardus in Epist.234. ad D. Papam Celestinum. *Wilhelmus in Sedem Eboracensem bis est intrusus: primò per Regem, deinde per Legatum: quippe qui illum contra mandatum Summi Pontificis, in iniuriam Sum-*
830 *mæ Sedis, & totius Romanæ Curiæ, impudenter intrusit. Oportet vos secundùm iustitiam, quæ ex lege est, suscitare semen fratris vestri defuncti. Quod dignè implebitur, si Papæ Innocentii, cui in hæreditate Domini successistis, & defenditis bene gesta, & minus adimpleta perficitis. Præ manibus est, in quo id liceat experiri. Causam Eboracensis Ecclesiæ per eum fuisse decisam, quis nesciat? At quomodo executioni mandatum sit, quod egressum est de labiis tanti viri, vtinam nesciretur.*

Et in Epist. 235. ad totam Curiam Romanam. *Licet omnium minimus, tamen Romanæ Curiæ iniuriam*
831 *à me non iudico alienam.* (Et pòst.) *Ecce audierũt filii incircumcisorũ, subsannant Romanã Curiam.* § Notãdũ meritò duxerim, quòd pro incircũcisis eos D. Bernardus habet, qui Ecclesiæ Romanæ verenda irridẽt.

Lucius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui succeßionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem	
1130	Innocētius 2.	Idem Lotharius.
1143	169. Cœlestinus 2. Tifernas, Tuscus, sedit m. 5. d. 13.	Græ. Emanuel. an. 39

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Transubstantiatione.

e Ex præcedente hæresi necessariò sequitur, vt Transubstantiationem negarint, quod etiam illis imputat Cluniacensis.

De Sacrificio Missæ.

f Ex illa etiam priore opinione iterum efficitur, vt Eucharistiane Sacramentū quidem sit mortis Christi, hoc est, vt nulla sit solennis & publica cōmemoratio mortis Christi inter Christianos: sed vt Ecclesia sit absque proprio sui status & noui Testamenti sacrificio. id quod illis etiam Cluniacensis imputat. ∮ Illud verò est insigniter animaduertendum, quòd istorum hæresis à Zuinglianorum & Caluinistarum differt, quia Petrobusiani concedebant, Christum saltem in Cœna illa prima suum corpus confecisse: at isti nec illud quidem concedunt. Ita in Ecclesia malignantium, quod alijs est Euangelium, alijs est hæresis.

De Sacrificio pro fidelibus defunctis.

g Ridebant orationes, oblationesque pro mortuis, vt post D. Bernardum Clareuallis Abbatē, alius Bernardus Bonæuallis Abbas in vita B. Bernardi testatur.

De Sanctorum inuocatione.

h Ridebant inuocationes Sanctorum.

De Ex-

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

e Cluniacensis ibidem. *Quisquis in sacramento Ecclesiæ panē in Christi carnē, vinum in eius mutari Sanguinē, aut non credis, aut dubitas: vel de volūtate Christi, vel de potentia, vel de vtroq; diffidis. Quòd voluerit, si Euāgelio credis, dubitare non potes. Nam in sui memoriā hoc fieri non præciperet, si hoc fieri noluisset. Si verò omnia, quæcunq; voluit, facit: vtique & voluit, & potuit, vt panis in carnem suam, & vinum conuertatur in sanguinē suum: idcirco & fecit.* (Et pòst.) *Manet tamen tecta veritas carnis & sanguinis, honesta panis & vini specie, vt & vsui humano condescendatur, & fides exerceatur, & meritum augeatur. Inde est, quòd Sacramētum, Mysterium, species & figura vocatur: quia intra hoc, quod exterior forma nunciat, virtus diuina verum corpus & sanguinem Redemptoris occultat.*

f Idem Cluniacensis. *Respondet vobis, ô hostes Dei, Ecclesia Dei, se neq; absque Sacrificio esse, nec illo suo Sacrificio aliquid aliud, quàm corpus & sanguinem sui Redemptoris offerre. Cur Sacrificia Christiana vobis Christianis (si tamen hoc estis) nō placēt: cùm signo Sacrificiorū semper suos Deus ab alienis discreuerit? In omni loco (Malachiæ 1.) offertur nomini meo oblatio mūda, quia magnum nomē meū in gētibus, dicit Dominus. Nónne videtis, sicut Legē, sic sacra, sic Sacrificia, sic cultum omnē Diuinū à Iudæis ablatū, & ad Gētes translatū? Etsi nō eodē ritu celebrētur apud nos sacra, si nō eodē ordine constāt sacerdotia: sunt tamē sacerdotia. Si nō de eisdē rebus fiunt sacrificia: sunt tamē sacrificia, quia alio quidē modo, sed non alij Deo sacra celebrantur, sacerdotia ordinantur, sacrificia exhibentur. Cessit pluralitas Iudaicarū victimarū vnitati victimæ Christianæ. Solus Agnus, qui tollit peccata mundi, Altari superponitur Christianorum. Quod semel Christus obtulit, hoc semper Ecclesiæ suæ offerendum reliquit.*

g Bernardus in Cātica. sermone. 66. *Mortui, qui opus habebunt, & digni erunt, viuentiū preces & hostias mediantibus percipient Angelis.*

h Bernardus in Cantic. Serm. 66. *Eorum qui iam peruenerunt* (ad cœlum) *viuentibus adhuc, nequaquā solatia deerūt, per Deū, qui vbique est, & in Deo nusquàm affectu Charitatis absentium.*

 i Petrus

Lucius Papa (inquit Platina in vita Lucii,) nihil prætermittebat, quod ad Hierosolymitanam expeditionẽ
832 pertineret. Eius præterea consensu in Gallia Synodus Episcoporum facta est contra Ebaiardum philosophum Pe-
ripateticum, non bene in quibusdam cum fide nostra sentientem: qui victus, monasticam vitam induit.
833 Bernardus ad D. Papam Eugenium in Epist.237. Locus, in quo stas, terra sancta est, locus Petri est, locus
Principis Apostolorum, locus ubi stet, quem constituit Dominus dominum domus suæ, & Principem omnis
834 possessionis eius. Constitutus es super gentes & regna, ut euellas & destruas, & ædifices & plantes.
Idem Bernardus in Epistol.236. Ridiculum, an miraculum? Pannosum homuncionem (Eugenium) assu-
835 mi ad præsidendum Principibus, ad imperandum Episcopis, ad regna & imperia disponenda.
In Epist.238. Peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis noscitur
836 esse: pro eo nimirum, quòd etsi alij multi vocati sunt in partem solicitudinis, solus ipse plenitudinem habet po-
testatis.
In Epist.243. Conradum Regem Romanorum appellat aduocatum Ecclesiæ. In Epist.314. testatur, Eski-
837 lum per Daciam & Sueciam, itemq; (in Epist 315.) Malachiam per Hiberniam Sedis Apostolicæ Legatum
fuisse.
838 Item de consideratione ad Eugenium lib.2. Tu es, cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt. Sunt quidem
& alij cœli ianitores, & gregum Pastores: sed tu tantò gloriosius, quantò & differentius utrumq; præ cæteris no-
men hæreditasti. Habent illi sibi adsignatos greges, singuli singulos: tibi uniuersi crediti, uni unus. Nec modò ouium,
839 sed & Pastorum tu unus omnium Pastor. Et lib.3. Orbe exeundum ei, qui fortè volet explorare, quæ non ad tuã
pertinent curam. (Et pòst.) Appellatur de toto mundo ad te, id quidem in testimonium singularis Primatus
tui. Et in lib.4. Quid tu usurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam? Quem tamen qui
tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic: Conuerte gladium tuum in vaginã.
840 Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tua manu euaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret &
is, dicentibus Apostolis: Ecce gladij duo hic: non respondisset Dominus: Satis est, sed nimis est. Uterque ergo Ec-
clesiæ, & spiritualis scilicet gladius, & materialis: sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exerendus
est. Ille Sacerdotis, is militis manu: sed sanè ad nutum Sacerdotis, & iussum Imperatoris.
841 Hildegardis in Epist. ad Eugenium Apostolicum. Tu, qui es in vice Christi sedens in cura Ecclesiastica
842 Cathedra, meliorem partem tibi elige. (Et pòst.) De summo Iudice dirigitur ad te, ut graues & impios Ty-
rannos eradices.
843 Ioannes Magnus de vitis Pontificum Upsalentium, lib. 2. Eugenius tertius Nicolaum Anglicum Car-
dinalem Albanensem ad Noruegiam misit, ut pallium Archiepiscopale Ioanni Archiepiscopo Nidroiensi daret,
nouem Suffraganeis ei subiectis.
Petrus Comestor in Historia Euangelica cap.96. cùm tractaret ea verba Matth.20. Qui voluerit pri-
mus esse inter vos, erit vester seruus: hinc tractum esse ait, quòd primus omnium in Ecclesia seruum seruorum
844 Dei se fatetur. Utique nec dubitans, quin aliquis in Ecclesia sit omnium primus, nec ignorans, Pontifi-
cem Romanum esse, qui hoc genere tituli utatur.
Otto Frisingensis lib.7.cap.32. Legati Armeniorum Episcoporum, & eorum Metropolitani (quem quòd
amplius mille Episcopos sub se habet, Catholicon vocant) ab ultimo penè Oriente summum Pontificem Eugenium
Viterbij, post iter unius anni & sex mensium adeunt, eiq; ex parte illius Ecclesiæ subiectionem omnimodam
845 (nobis cum alijs multis præsentibus) obtulerunt. Cùm enim inter eos & Græcos de ritu sacrificij disceptaretur,
Romanam Ecclesiam iudicem eligentes, formam sacrificij iuxta consuetudinem eius sibi tradi deposcunt.
Et cap.33. Vidimus etiam ibi tunc de Syria Gabulensem Episcopum, cuius præcipuè opera ad plenum Antiochia
846 Romanæ Sedi subesse cœpit.
Gulielmus Tyrensis belli sacri lib.16.c.17. Cùm Tyrensis vacaret Ecclesia, pars Episcoporum dari sibi depo-
scebat Dominum Radulphum Regis Cancellarium, Anglicum natione: pars altera, interposita appellationis voce,
modis omnibus prohibebat. Factum est autem, quòd per violentiam obtinens prædictus Cancellarius, Ecclesiam
& eius bona inuasit, posseditq; per biennium, quousq; per Romanum Pontificem, præsentibus partibus lis decisa,
dictante Romano Domino Eugenio, factum prædicti Cancellarij in irritum est deductum (Et cap.18.) D. Eu-
847 genius Papa tertius, vir Deo plenus, paternã gerens pro filiorũ Orientaliũ afflictione solicitudinẽ, & eis affectu
848 pleniore cõpatiens, viros religiosos, & exhortatorij sermonis habẽtes gratiã, potẽtes in opere & sermone, ad diuer-
sas Occidentis partes dirigit. Qui Principibus, populis, & Tribubus, & linguis, Oriẽtalium fratrum denuntient
pressuras intolerabiles, & ad tantas ultum iri fratrum sanguinis iniurias, eos debeant animare. Inter quos vir
immortalis memoriæ & honestæ conuersationis, Dominus Bernhardus Clareuallensis Abbas, pie in Domino, &
per omnia amplectendæ recordationis, ad prædicti Dei placiti muneris executionem præcipuus eligitur: qui in-
iunctæ sibi dispensationis sedulus executor, eiusdem operis secum Deo amabiles trahens comministros, impiger,
indefessus, licet corporis esset inualidi (tùm propter ieiunia penè continua, & subtilem nimis dictam) regna
circuit,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui succesionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Lat. Conradus 3. an. 15.
1144	170. Lucius 2. Bononiēsis, sedit m. 11. d. 4.	
1145	171. Eugenius 3. Pisanus, sedit an. 8. m. 4. d. 12.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De excommunicatione.

i Ridebant excommunicationes Sacerdotum.

De peregrinationibus.

k Ridebant peregrinationes Fidelium.

De festis diebus

l Ridebant dierum solennium vacationes.

De Chrismate.

m Item, Chrismatis & olei consecrationes.

n Denique ridebant omnes Ecclesiasticas institutiones.

De moribus istius Archihæretici.

o Apostata est (inquit Bernardus in Epistola 240.) qui relicto Religionis habitu, factus Gyrouagus, & venale distrahens verbum Dei, si quid supra conductum à simplicioribus populi, aut aliqua Matronarum elicere poterat, id ludendo aleis, aut in vsus turpiores effundebat. Frequen-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

i Petrus Lombardus lib. 4. Distinc. 18. *Est modus ligandi & soluendi per excommunicationem, qua pœna qui percelluntur, gratia Dei & protectio illis amplius subtrahitur. Orationes quoque Ecclesiæ, & benedictionum ac meritorum suffragia eis nequaquàm suffragari putantur.*

k Bernard. in vita Malachiæ narrat, quòd is vir sanctus *mensem integrũ fecit in vrbe Roma, loca sancta perambulans & frequentans causa orationis.* Deniq; Otto Frisingensis Chron. lib. 7. c. 31. *Nefarij ausus arguit eos, qui peregrinis, causa orationis Romam venientibus, vim aliquam intulerunt.*

l Gratianus de Consecrat. Distin. 3. c. 1. ex Concilio Lugdunēsi Decretum hoc profert. *Pronuntiandum est laicis, vt sciant tempora feriādi per annũ. i. omnẽ Dominicā à vespera vsq; ad vesperā, ne à Iudaismo capiātur. Feriādi verò per annũ isti sunt dies: Natalis Domini, S. Stephani,* (& cætera) *& illæ Festiuitates, quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus cũ populo collaudauerint.*

m Rupertus de Diuinis Officijs lib. 5. c. 16. *Erat olim mystica vnctio tantùm in Regibus ac Sacerdotibus. Sed post Domini aduentũ, qui Christus à Chrismate nuncupatur, omnis Ecclesia vnctione Chrismatis per impositionem manuum cōsecratur.* (Et pòst) *Chrisma Spiritus Sancti signum est, cuius & virtutem continet.*

n Bernard. in Cātica Serm. 66. *Qui Ecclesiā nō agnoscũt, nō est mirũ, si Ordinibus Ecclesiæ detrahũt, si instituta nō recipiũt, si Sacramēta contēnũt.*

o In B. Bernardi vita lib. 3. c. 5. *Bernardus ab Ecclesia Regionis Tolosanæ, sæpius antè rogatus, & ab Alberico Hostiēsi Episcopo Sedis Apostolicæ legato deductus, prædicauit in ciuitate Tolosa, & in cæteris locis, quæ miser ille Hēricus frequētasset. Cæterùm etsi tũc fugit hæreticus ille, & latuit: postea tamē catenatus Episcopo traditus est. In quo itinere Sarlati post sermonē cōpletũ panes ad benedicēdum oblatos, eleuata manu, & signo Crucis edito, in Dei nomine benedicens: In hoc, inquit, scietis, vera esse, quæ à nobis: falsa, quæ ab hæreticis suadētur, si infirmi vestri, gustatis panibus istis, adepti fuerint sospitatem. Timens autem venerabilis Episcopus Carnotensiũ magnus ille Gaufridus (siquidē præsens erat & proximus viro Dei)*

 Si bona,

circuit, regiones obambulat, euangelizans vbique regnum Dei: afflictionem populi, qui & in Oriente est, simul & molestias, quibus incessanter opprimuntur, aperit diligenter.

849 Trithemius in Chron. *Dum Eugenius Papa Treueri Synodum celebraret, Henricus Archiepiscopus Moguntinus, & B. Bernardus ipsi summo Pontifici retulerunt mirabilia, quæ Deus operabatur in Hildegarde Abbatissa. Papa rem diligentius inuestigare volens, Virdunensem Episcopum ad S. Hildegardem misit, cui illa simpliciter, quæ de se erant, aperuit, & Legatos cum scriptis reuelatis sibi diuinitus, dimisit. Quibus coram Cardinalibus, Archiepiscopis, Abbatibus, & omni Clero, cum omnium stupore & Dei laude recognitis, Papa ad eam scripsit in hæc verba: Gratiam, quæ in te est, per humilitatem serua: ita vt ea, quæ in spiritu proferenda senseris, prudenter proferas.* At virgo Christi diuinitus inspirata, summo Pontifici literas remisit, in quibus eum de arcanis quæ habebat in corde suo, admonuit, & diuinam circa hæc voluntatem indicauit.

Gotfridus Clareuallensis Monachus in li.3. vitæ S. Bernardi, fidem suam de Romana Ecclesia confitetur ijs verbis. *Petrus Abaylardus Sedem Apostolicam appellauit. Quando verò Petrus ille refugium inue-*
850 *niret in Sede Petri, tam longè dissidens à fide Petri? Et ipsum ergo authorem, eâdem sententia cum erroribus*
851 *suis Apostolicus Præsul inuoluens, scripta incendio, scriptorem silentio condemnauit.*

Theobaldus Episcopus in vita Gulielmi Eremitæ: Cùm Gulielmus Pictauiensis Comes Petri Leonis partem & schisma tueretur, ob eamque causam Episcopum Pictauiensem Catholicum virum è Sede sua expulisset, D. Bernardus Comitem aggressus, ei dixit: *Innocentio subdere, & electo à Deo tanto Pon-*
852 *tifici pare, sicut ei obedit omnis Ecclesia Sanctorum.* Gulielmus igitur paulatim ad se rediens, mundum relinquit, eremum adit, lorica ad carnem nudam induitur, cathenis ferreis seipsum circundat, ac de consi-
853 lio Sancti cuiusdam Eremitæ ad Eugenium Papam accedit, ita eum allocutus: *Tu, qui Vicarius Christi es, Patrem misericordiarum, quem repræsentas in terris, iure imitare. Sana me medicamento pœnitentiæ, cui cō-*
854 *missum est vice Christi super terram soluere & ligare. Papa verò potestatem suam in animā Comitis Patriarchæ Hierosolymitano commisit,* à quo absolutus multis postea miraculis tam viuens, quàm mortuus floruit.

Cùm Fridericus Imperator Guicmannum Cicensem Episcopum ad Magdeburgēsem Ecclesiam sua authoritate transtulisset, Eugenius (vt videre est apud Ottonem Frisingensem de gestis Friderici, lib. 2.
855 c. 8.) ad Episcopos Germaniæ scripsit in hæc verba. *Quoniam quicunque temporalis auræ flatibus agitētur, nos in illius Petræ soliditate fundati, quæ in fundamento meruit Ecclesiæ collocari, sicut non debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrinæ, aut à sacrorum Canonum rectitudine impulsu aliquo deuiare: per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus causæ isti fauorem vlterius non præstetis, & apud clarissimum filium nostrum Fridericum, quem Deus hoc tempore pro seruanda libertate Ecclesiæ in eminentiam regni euexit, efficere vestris exhortationibus studeatis, vt & ipse à sua super hoc intentione desistat, & contra Deum, contra sacros Canones, contra Regiæ dignitatis officium, eidem causæ fauorem suum vlterius non impendat, sed Ecclesiæ Magdeburgensi, sicut & alijs Ecclesijs regni à Deo sibi commissis, liberam facultatem quem voluerit secundùm Deum eligendi relinquat, & electionem ipsam postmodum fauore suo, sicut decet Maiestatem Regiam, prosequatur.* § Postquàm Eugenius ea libertate, quæ Christi Vicario conueniebat, hæc perscripsisset, ex hac vita decessit, *vir iustus* (vt Otto ibidem c. 9. ait) *& religione insignis*. Ab Anastasio autem Eugenij suc-
856 cessore Fridericus obtinuit, vt Guicmannus in Episcopatu Magdeburgensi confirmaretur. Qua ex occasione (vt Otto adiūxit) *authoritas Principis in Ecclesiasticis negotijs disponendis plurimum creuit.* Quod ideo prætermittere hoc loco nolui, vt prudens lector animaduerteret, quanta necessitas Adriano & Alexandro, qui postea in Petri Cathedra sederunt, imposita sit, opponendi se pro domo Domini aduersus profanos Friderici conatus: qui suæ vocationis oblitus, iam deinceps non modo Regiam, sed etiam Ecclesiasticam sibi potestate magna ex parte vindicauit. Verùm de his postea.

Sancta Hildegardis (vt auctor est Trithemius in Chron.) cùm ab Anastasio Papa literas paterno affectu plenas accepisset, Pontifici rescribens, omnia quæ illi pro emendatione vitæ necessaria erant, etiā
857 occultissima cordis aperuit. Inter cætera verò Hildegardis vsa est ad eum his verbis. *Tu sedes in principali Cathedra Domini.*

Ioannes Sarisburiensis natione Anglus in Policratico, lib. 6. c. 24. *Memini me, causa visitandi Dominum Adrianum Pontificem Quartum, qui me in vlteriorem familiaritatem admiserat profectum in Apuliam. Cùm itaque ipse, quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiarius & diligentius quæreret: ego apud eum vsus spiritus libertate, mala, quæ in diuersis Prouincijs audieram, patenter exposui. Sicut enim di-*
858 *cebatur à multis Romana Ecclesia, quæ Mater omnium Ecclesiarum est, se non tam matrem exhibet alijs, quàm nouercam: sedent in ea Scribæ & Pharisæi, ponentes onera importabilia in humeris hominum, quæ digito non contingunt.* (Et pòst.) *Vnum tamen audacter, conscientia teste, profiteor, quia nusquàm honestiores Clericos vidi, quàm in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritiam detestentur. Quis Bernardi Redonensis, Sanctorū Cosmæ & Damiani*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.
	Idem Eugenius 3.		Frequenter post diurnum populi plausum, nocte insecuta cum meretricibus inuentus est, interdum etiam cum coniugatis. Inquire quomodo de Lausana ciuitate, de Cenomanis, de Pictauis, de Burdegali exierit. Nec patet ei vspiam reuersionis aditus, vtpote qui fœda post se vbique reliquerit vestigia. Hæc Bernardus de Henrico isto, quem Pantaleon in Chronologia sua hæretica doctum vocat.	*Si bona, inquit, fide sumpserint, sanabuntur. Cui Pater sanctus de Domini virtute nil hæsitans: Nõ hoc ego dixerim (ait) sed verè, qui gustauerint, sanabuntur, vt proinde veros nos, & veraces Dei nuncios esse cognoscant. Tam ingens multitudo languentiũ, gustato eodem pane, conualuit, vt per totam prouinciam verbũ hoc diuulgaretur, & vir sanctus per vicina loca regrediẽs, ob concursus intolerabiles declinauerit, & timuerit illò ire.* Porrò hæc res per ipsius D. Bernardi Epistolam ad Tolosanos (quæ numero est 241.) cõfirmatur, cùm ait: *Mora quidem breuis apud vos, sed non infructuosa, veritate nimirum per nos manifestata, non solum in sermone, sed etiã in virtute. Propterea, dilectissimi, persequimini, & comprehendite eos, & nolite desistere, donec penitus depereant, & diffugiant de cunctis finibus vestris, quia non est tutum dormire, vicinis serpentibus.* ¶ Confer nunc Henricos & Petrobusianos hæreticos cum Catholicis Bernardis & Rupertis: videbis illic inauditi erroris nouitatem turpissimis moribus condemnatam: hic verò antiquam veritatis traditionem miraculorum illustribus signis, & vita planè Apostolica relucentem, ac orbi Christiano commendatam.
1153	172. Anastasius 4. Romanus an. 1. m. 4. d. 24.	Fride ricus 1. reg. an. 37. persecutor Ecclesiæ.	*143. De Gilberti Porretani errore.* a Dicebat, Deum diuinitate sua esse Deum, sed ipsam Diuinitatem non esse Deum. quam hæresim ab illo reuocatã discipuli eius contentiosius defendebant. Bernard. in Cant. Hom. 80.	a Eugen. in Concil. Remensi definiuit, *Diuinam essentiam esse Deum.* Otto Frisingensis de gestis Friderici lib. 1. cap. 57. Bernardus in Cant. Serm. 80. *Si Diuinitas, quæ tanta est, vt faciat Deum, Deus non est, quid est? Absit, vt assentiat Catholica Ecclesia esse substantiam, vel aliquam omnino rem, qua Deus sit, & quæ non sit Deus.*
1155	173. Adrianus 4. Anglus, sed. an. 4. m. 8. d. 28.		*144. De Pseudoapostolicorum hæresibus.* a Hæretici quidam, qui se Apostolicos dixerunt, cõtinentiæ voto se insigniẽtes, rusticani homines & idiotæ, nuptias primùm omnes damnabant. Bernardus in Serm. 66. in Cantica. b Postea quidam ex illis volebant, non nisi virgines licito matrimonio coniungi.	a Bernardus in Cant. Serm. 66. *Hæc hæresis est per immissionem dæmoniorũ in hypocrisi prohibẽtium nubere. 1. Timo. 4. Fingebãt enim, se amore castitatis id dicere.* (Et paulò antè.) *Solacũ vxore causa est, quæ turpitudinem excusat in coitu.* b Bernardus ibid. *Mulier, si dormierit vir eius, soluta est à lege viri. Cui vult, nubat. tantùm in Domino. 1. Cor. 7. Paulus concedit viduæ, vt cui vult, nubat: & tu præcipis, vt nulla præter virginem nubat, & hoc non nisi virgini.*

c Abstine- | c Idem

& Damiani Diaconi Cardinalis continentiam, contemptumq́; pecuniæ non miretur? Nondum natus est, à quo
munus acceperit. Quod tamen à communione fratrum synceriore iure proueniebat, interdum accipere persuasus
est. Quis non stupeat Episcopum Prænestinum, qui scrupulum conscientiæ metuens, & à participatione bonorum
communium abstinebat? Plurium tanta modestia, tanta grauitas est, vt Fabricio non inueniantur inferiores, quæ
agnita salutis via modis omnibus antecedunt. Quia ergo instas, vrges, præcipis: cùm certum sit, quòd Spiritui
sancto mentiri non licet: fateor, quia quod præcipis faciendum est, etsi non sitis omnibus operibus imitandi. Nam
859 *qui à doctrina vestra dissentit: aut hæreticus, aut schismaticus est.* (Et lib.7.cap.21.) de hypocritis agens:
Ad Ecclesiam (inquit) *Romanam confugiunt, quæ Mater pietatis Religioni consueuit prouidere quietem.*
(Et pòst.) *Claues Ecclesiæ vsurpantes, aut surripientes Petro.* Et lib.8. cap. 17. *Ecclesia Romana, parens au-*
thore Deo, & nutricula fidei & morum, non potest ab homine iudicari & argui, cœlesti priuilegio munita.
860 Et cap. 23. *Quis præsumet, Summum iudicare Pontificem, cuius causa Dei solius reseruatur examini? Vtique*
861 *quisquis hoc attentauerit, laborare quidem, sed proficere nequaquàm potest.* (Et iterum.) *Quid ponderosius est*
862 *solicitudine omnium Ecclesiarum? Apostolicum priuilegium transit ad successores. Et planè pars priuilegij est,*
quod Apostolus ad Corinthios loquitur: Quis, inquit, infirmatur: & ego non infirmor? Quis scandalizatur, &
ego non vror? Si totum non vultis reuoluere: vel istud vendicet, qui de Primatu contendit: &, vt puto, citò fa-
ciet locum. Præterea, qui Romanus Pontifex est, eundem pro conditione Ecclesiæ, quæ nunc est, esse seruum
seruorum necesse est.

863 Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus, lib.4. Distinct.24. *Petri Vicarius & Successor est Pontifex*
Summus. Vnde dicitur Apostolicus, & Papa. (Et pòst.) *Ordo Episcoporũ quadripartitus est, scilicet in Patriar-*
chis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis: Patriarcha Græcè summus Patrum interpretatur, quia pri-
864 *mum, id est, Apostolicũ tenet locũ: vt Romanus, Antiochenus, Alexandrinus, sed omniũ summus est Romanus.*
Gratianus etsi nihil sæpius inculcat in libro Decretorum suorum, quàm Primatum Romani Ponti-
865 ficis: tamen id nominatim proponit & persequitur, causa 9.quæstione 3.& in Distinct.19.20.21 & 22.vbi
ait in ipsa præfatione: *Romana Ecclesia primum locum inter cæteras obtinet.* Ac demum in Distinct.93.ait:
866 *Summo Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimi-*
cus ipse extiterit, nec in Ecclesia esse poterit, qui eius Cathedram deserit.

Quòd Fridericus primus, licet grauiter peccauerit, quia se Pontifici Romano sæpius iniustè opposuit, tamen Primatum Ecclesiæ Romanæ semper confessus est.

Fridericus Imperator, cùm Romæ esset, vidit imaginem depictam quasi Papæ Innocentij in Ca-
thedra Pontificali sedentis, ante quem Lotharius Imperator se incuruans, ab eodem coronam Imperij
acciperet. Hinc prima Friderici contra Pontificem Romanum indignatio concepta est. Imaginẽ enim,
quæ historiæ contestandæ causa pingebatur, velut contumeliæ causa factã interpretabatur. Postea ve-
rò Hadrianus Papa cùm intellexisset, *Lundẽsem Archiepiscopũ*, dum à Sede Apostolica rediret, captũ &
in vinculis detentum esse, ac tantum scelus ab Imperatore dissimulari conspiceret: non dubitauit pius
Pater ea de re filium Ecclesiæ Fridericum per literas suas admonere. Quibus in literis dixit, *Sacrosan-*
ctam Romanam Ecclesiam Friderico Imperatori dignitatis, & honoris plenitudinem cõtulisse. Intellexit autẽ
Pontifex de Imperiali Corona, quam capiti Friderici paulò antè imposuerat. Et addidit in eãdem sen-
tentiam, *gauisurum se fuisse, etiamsi Regia excellentia de manu eius maiora beneficia suscepisset.* Imperator
igitur ex nomine *beneficij* occasionẽ captans, remq́; ita interpretatus, velut si Põtifex diceret, eũ regna-
re suo beneficio ac dono, Legatos Apostolicos ignominiosè dimisit. Pontifex verò ad Episcopos Ger-
maniæ hac de re scribens (teste Radeuico in 1.li.de Friderici gestis) inter cætera sic habet. *Si filiũ nostrũ*
(Fridericum Imperatorem) *ad rectam sententiã non reduxeritis, nouerit ex promissionis Euãgelicæ veritate,*
867 *quòd Sacrosancta Romana Ecclesia super firmissimam Petram Deo collocante fundata, quantocunque ventorum*
turbine quatiatur, in sua firmitate, protegente Domino, in sæculum sæculi permanebit. § Si hæc verba non
868 nisi ab hominis priuata opinione proficiscerentur, contemni fortassis non immeritò possent. Nunc au-
tem cùm & promissionis Euangelicæ veritate nitantur, & tot sæculorum vsu atque experientia con-
firmentur: apud prudentes viros grauissimi omnino ponderis ac momenti esse debent. Episcopi verò
Germaniæ ita Pontifici responderunt, vt ex Imperatoris mandato atque eius nomine dicerent: *Debitam*
869 *Patri nostro reuerentiam libenter exhibemus: liberam Imperij nostri Coronam diuino tantùm beneficio ascri-*
bimus. § Agnouit ergo, Pontificem Romanũ Patrem suum esse, quem etiam (apud Radeuicũ lib.1.c.10)
870 *Caput S. Ecclesiæ vocat.* Quod cùm ita sit, certum est, Fridericum de Protestantium societate non esse.

Alioqui

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1155	Idem Adrianus 4.	Idem Fridericus

Hæretici & Pseudoprophetæ.

c Abstinebant à lacticinijs, & ab omni, quod ex coitu procreatur.

d Irridebant Catholicos, quòd baptizarent Infantes.

e Irridebant, quòd oramus pro mortuis.

f Irridebant, quòd Sanctorum suffragia postulamus.

g Non credunt ignem purgatorium restare post mortem.

h Se solos corpus & Ecclesiam Christi esse gloriantur. Vnde etiã se Apostolicos nominabant, velut qui essent Successores Apostolorum, in quos potestas Ecclesiæ Primitiuæ translata esset.

i Cir-

Doctores Catholici.

c Idem. *Hinc quoq; hæreticos se probãt, nõ sanè quia abstinẽt, sed quia hæreticè abstinent. Nã & ego interdũ abstineo. Sed abstinẽtia mea satisfactio est pro peccatis, non superstitio pro impietate. Nũ redarguimus* Paulũ, *quòd castigat corpus suũ & in seruitutẽ redigit?* 1. Cor. 9. *Hæreticus autem de insania Manichæi, quod Deus ad percipiendũ cum gratiarum actione creauit, immundum discernit, & tanquam à malo abstinet.*

d Idẽ. *Pro infante clamãt hæc oĩa ad Deũ: sanguis fratris* (Christi) *iubẽtis paruulos venire ad se: fides matris* (Ecclesiæ) *destitutio miseri, & miseria destituti, quia in originali peccato infans cõcipitur. Mater inuoluit infanti fidẽ in Sacramẽto* (Baptismi) *quousq; idoneus fiat, proprio nõ tantũ sensu, sed assensu euolutam puram q; percipere.*

e Gratian. causa. 13. q 2. in c. Nõ æstimemus, & sequent. probat per D. August. Ambr. Gregor. & alios Patres, *eorũ animas, qui dũ viuerẽt cooperabantur, vt eis talia prodessent quatuor modis adiuuari, & à pœnis peccatorũ solui, oblationibus Sacerdotũ apud Altare, precibus Sanctorum, charorum eleemosynis, & ieiunijs cognatorum.*

f Theophylact. in c. 11. Paul. ad Heb. *Sancti iã nũc arrabonẽ & pignus honoris habẽt. Vnde enĩ eis potestas esset, vt succurrere queãt inuocãtibus se? Vnde ipsis, quòd fiduciã habent intercedendi?*

g Petrus Lombard. lib. 4. Dist. 21. *Christus in Euangelio ait: Qui peccauerit in Spiritũ S. nõ remittetur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro. Ex quo datur intelligi, sicut sancti Doctores tradunt, quòd quædã peccata in futuro dimittantur, si bonis actibus meruerunt in hac vita, vt dimittãtur eis. De illis etiã, qui ædificant lignũ, fœnũ, stipulã, dicit Aug. quòd ignẽ tribulationis transitor a inueniẽt cremabilia ædificia, quæ secũ portauerũt homines, cremãtem.* Idq; post ipsius corporis mortem: vt habetur apud Aug. de ciui. Dei lib. 21. c. 26.

h Bernard. in Cantica serm 66. *Nõ pesce iactãt esse Apostolorũ successores, & Apostolicos nominãt: nullũ tamen Apostolatus sui signũ valentes ostendere. Quousq; lucerna sub modio? Vos estis lux mũdi, dictũ est Apostolis: & ideo Apostoli super candelabrũ, vt toto luceant mundo. Pudeat successores Apostolorũ lucẽ nõ esse mundi, sed modij, mundi autẽ tenebras. Dicamus eis, vos estis tenebræ mundi. Se dicũt Ecclesiã, sed contradicũt ei, qui dicit: Non potest ciuitas abscondi supra mõtẽ posita. Itáne lapidẽ de mõte abscissum sine ma-*

 nibus,

Alioqui Romanum Præsulem *Caput S. Ecclesiæ* non appellaret. Vtcunque igitur Protestantes causam
Friderici defendant, certò sciant, se eum virum defendere, qui opinionem ipsorum hæreticam & im-
piam iudicârit. id quod adhuc planius fiet ex his, quæ subijciam. Cùm enim per mortem Anselmi, Ra-
uennas Ecclesia vacaret, Imperator Guidonem Ecclesiæ Romanæ Diaconum in ea Ecclesia præficere
871 cupiens, ad Papam Hadrianum (Radeuico autore lib.2.c.16.) literas scribit in hunc modum: *Decentissi-
mum est sanctā Romanam Ecclesiam tāquam Matrem omnium Ecclesiarum filios aggregare, & aggregatos ad*
872 *decorem Domus Dei, per domos & familias distribuere: quibus etiam nostrum Imperium tanquam ab vtero &
gremio matris nostræ progredientibus debeat, & velit congruum honorem impendere.* §. An non satis apertè
vocat Romanam Ecclesiam & *vterum, & gremium matris suæ* atq; adeò *Matrem omnium Ecclesiarum*?
De cæteris controuersiarum capitibus, quæ inter Pontificem & Imperatorem agitabantur, non necesse
habeo loqui hoc tempore. De Primatu enim tantùm ago, quem non minus agnouit Imperator Fride-
ricus, quàm Pontifex Adrianus.

Certè post Adriani mortem Fridericus in hominis persona errauit, Octauianum Alexandro tertio
anteponens. Sed tamen ne sic quidem voluit, aut nullum esse Pontificem primum in Ecclesia, aut in-
tra limites Italiæ iurisdictionem eius claudi. In Epistola enim (quæ extat apud Radeuicum lib.2.c.56.)
Quod in Passione (inquit) *sua Christus duobus gladiis contentus fuit, hoc in Romana Ecclesia, & in Imperio*
873 *credimus mirabili prouidentia declarasse: cùm per hæc duo rerum capita & principia totus mundus tam in di-
874 uinis, quàm in humanis ordinetur. Cumq́; vnus Deus, vnus Papa, vnus Imperator sufficiat & vna Ecclesia Dei
esse debeat: quod sine dolore dicere non possumus, duos Apostolicos in Romana Ecclesia habere videmur.* § Me-
ritò sanè de hoc schismate doluit Imperator. Sed in eo peccauit, quòd iudicē se in causa Ecclesiastica
constituit: quòd altera parte absente & inaudita, sententiam tulit & promulgauit: quòd à pleniore Epi-
scoporum Concilio in Gallijs habito admonitus, veritati non cessit, ac denique quòd mortuo Octauia-
no, qui autor schismatis fuerat, *Guidonem Cremensem* substituit, nec id tantùm, sed ei extincto surroga-
uit *Ioannem Strumensem* furto etiam infamem, vt Platina scriptum reliquit in vita Alexandri tertij.
Quòd verò totus orbis Christianus, præter Fridericum & eius factionem, Alexandro paruerit, tan-
quàm legitimo D. Petri Apostolorum Principis successori: tùm ex omnium Historicorum testimonio,
tùm ex generali Concilio, quod idem Alexander in Basilica Constantiniana conuocauit (de quo mox
plura) tùm postremò ex ipsius Friderici confessione abundè constat, qui post decem & nouem annos,
omissa persecutionis suæ rabie, Alexandri tertij Primatum Venetijs in vestibulo S. Marci vltrò confes-
875 sus est, vt Platina testatur. Sed habemus præterea locupletissimum eius rei testem Gulielmum Tyren-
sem Archiepiscopum, qui vixit illis temporibus, ac rem totam optimè perspectam habuit. Is belli sacri
lib.18.c.26. *Tandem* (inquit) *anno decimo nono, redeunte ad vnitatem Ecclesiæ D. Friderico Romanorum Im-*
876 *peratore (qui parti oppositæ auxilium suggerebat & consilium) & Domino Alexandro Papæ plena charitate re-
conciliato, reddita est pax Ecclesiæ.* §. O quantum interest inter Catholicos, & schismaticos! Catholici nō
dubitabant, pacem esse redditam Ecclesiæ, quando Imperator, qui eatenus vnitatem rupisset, verum &
legitimum Petri successorem agnouerat. Hæretici verò, qui ex discordijs & dissensionibus pasci solent,
tunc demùm Ecclesiam diuidi putant, cùm ex omni fidelium in terris agentium cœtu fit vnus Pastor,
& ouile vnum. Sed quoniam in hanc litem ingressi sumus, alios etiā grauissimos autores producamus,
Nubrigensem Anglum, & Saxonem Grammaticum, qui & ipsi cùm ea ætate florere cœperint, testimo-
nium omni exceptione maius hac in causa dicent.

Gulielmus Nubrigensis rerum Anglicar. lib.2.cap.9. *Adriano mortuo, pars maior saniórque in Alexan-
drum virum religiosum & literatum concordans, eundem ritu Canonico consecrauit: pars verò nonnulla, & fe-
rè nulla, in Octauianum conuenit. Poterat sanè scissura illa citò resarciri, poterat multitudini paucitas cedere atq;
vniri, nisi Fredericus Imperator veteri odio Rolandi Alexandrum non ferens, partem Octauianam tuendam
fouendamq́; modis omnibus suscepisset. Itaque Episcopi ditionis Imperialis Papiæ congregati, in gratiam Impera-
toris in Alexandrum tanquàm rebellem, sententiam tulerunt. Imperator Anglorum etiam & Francorum Re-
ges sollicitauit in eandem sententiam Sed illi, re per Legatos vtriusque partis cognita, non cunctabantur, repu-
diata parte Octauiani, D. Alexandrum recipere, & cum regnis sibi subditis ei de cætero in ijs, quæ Dei sunt, tan-
877 quàm Patri parère. Imperator verò ex priuata simultate semel in reprobum sensum datus, & vel à ratione vinci
indecorum Imperatoriæ reputans Maiestati, multo tempore distulit palmam dare perspicuo veritati.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1159	174. Alexander 3. Senensis, Sedit an. 21. m. 11. d. 23.	Idem Fridericus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

i Circunducebant secum fœminas, cùm tàm viri, quàm fœminæ continentiam vouissent.

k Quæsiti fidem, omnia, de quibus suspecti videbantur, suo more prorsus negabant.

l Læti ducebantur ad mortem.

m Omne iuramentũ dicebãt esse illicitum, vt author est Guido Carmelita.

145. *De Eudone.*

n Quidã Eudo Ecclesiis & Monasterijs infestus, dicebat se esse eũ, qui venturus est iudicare seculum per ignem. Guliel. Nubrigens. rerum Anglic. lib. 1. c. 19.

o Discipuli hui⁹ Eudonis (quos nominauerat Sciẽtiam, Sapientiã & Iudicium) ardere, quàm corrigi maluerunt.

146. *De Petro Abailardo, & Arnoldo Brixiensi.*

a Constituebant Deum patrem plenam esse potẽtiam tam in gerendo, quàm in discernendo: filiũ quandam potentiam in discernẽdo per sapientiam: Spiritum sanctũ nullã esse potentiã, sed benignitatem. Bernardus in Ep. 190.

b Spiritum Sanctum minimè de patris esse filijue substantia.

c Fidem sine ratione admittendam non esse.

d Fidẽ definiebant æstimationẽ.

e Spiritum timoris Domini negabant fuisse in Domino.

f Timorem Domini castum in futuro seculo non futurum.

g Post consecrationem panis, & Calicis, priora accidentia, quæ

Doctores Catholici.

nibus, montẽ factũ, & implentẽ mundũ, vestris creditis inclusum antris? Habet, & semper habebit integrã Christus hæreditatẽ suã, & possessionẽ suã terminos terræ. Se potius subtrahũt huic magnæ hæreditati, qui Christo illam conantur detrahere.

i Bernard. in Cãt. ser. 66. *Cogẽdi sunt vel abijcere fœminas, vel exire de Ecclesia. Et fœminas quidẽ cũ aliis sui & sexus, & voti degere cogas, viros æquè cũ sui propositi viris. Per hoc enim cõsultũ erit vtrorũq; voto simul & famæ, cùm cõtinentiæ suæ & testes habuerint & custodes.*

k Bern. ibid. *Melius proculdubio gladio coërcerẽtur (illius videlicet, qui non sine causa gladium portat) quàm in suum errorẽ multos traijcere permittantur.*

l Bern. ibid. *Nónne plus est, sibimet hominẽ inijcere manus, quàm id libẽter ab alio sustinere? Hoc aũt in multis potuisse Diabolũ, frequẽter experti sumus, qui seipsos aut submerserũt, aut suspenderunt. Deniq; Iudas suspẽdit seipsum, Diabolo sine dubio immittẽte.*

m Theophyla. in c. 6. ad Heb. *Dominus in Euangelio Amen, amen dicens, iuramentum iurat.*

n Otto Frisingẽsis de Friderici rebus lib. 1. c. 55. *Eudo pro contumaci fatuitate sua Sigerio Abbati S. Dionysii commissus, ab eoq; arctæ custodiæ mancipatus, vitam in breui finiuit.*

o Bernard. in Cant. Ser. 66. *Mirabantur aliqui, quòd læti ducerẽtur ad mortẽ: sed qui min⁹ aduertũt, quãta sit potestas Diaboli, non modò in corpora hominum, sed etiam in corda, quæ semel permissus possederit.*

a Ber. in Ep. 190. *Ille dignè diuinã æstimat magnificentiã, qui nil in ea cogitat dispar, vbi totũ est summũ: nil distãs, vbi totũ est vnũ. nã quod alter ex altero, vel alter ad alterũ veracissimè dicitur, personarũ designatio est, non vnitatis diuisio.*

b B. Ansel. in Monolo. c. 74. *Pater et Filius cũ suo Spiritu, sunt vna eadẽq; summa essentia, in quam solam omnis homo debet credere.*

c Ansel. in l. cur Deus homo, c. 2. *Rectus ordo exigit, vt profunda Christianæ fidei credamus, priusquã ea præsumamus ratione discutere.*

d Ber. Ep. 190. *Scio cui credidi, et certus sum, clamat Apost. (2. Ti. 1.) Nõ est fides æstimatio, sed certitudo.*

e Petrus Lõbar. l. 3. Dist. 34. *Castus & filialis timor fuit in Christo, quaten⁹ Deũ præ cũbus reueritus est.*

f Idẽ Petrus ibid. *Spiritus timoris casti & filialis erit in futuro, sicut & alia dona Spiritus S. Sed faciet nos reuereri Deũ, nõ autẽ timere, ne separemur ab eo.*

g Petr. Lõb. l. 4. Dist. 12. *Accidẽtia, quæ remanent, potiꝰ existũt sine subiecto, q̃ in subiecto. quæ remanẽt per se subsistẽtia ad mysterij ritũ, ad gustus, fideiq; suffragium,*

Saxo Grammaticus Hiſtor.Dan.lib.14. *De vrbis Pontificatu controuerſia inter Cardinales orta, variè Prouinciarum ſuffragia ferebantur. Nam Gallia Alexandro obtemꝑuit: Germania, authore Cæſare, Octauiani partibus obſecuta eſt. Sed iuſtior religioniq́; propior Gallorum ſequacitas fuit.*

Idem Saxo Grammaticus lib.14. *Waldemarus Daniæ Rex* Eskyllo Archiepiſcopo contendenti, vt cũ bona Regis venia ſibi liceret Epiſcopatu ſe abdicare, quoniam ſummus Pontifex eam ipſi licẽtiam feciſſet: *votis eius annuere ſe dixit, quòd Romanæ ſentẽtiæ Decreto obuiam ire nequeat, penes quam publicæ Re-*
878 *ligionis norma conſiſtat.* Hæc Waldemarus Rex.

Ioannes Trithemius in Chron.an.Domini 1175. *Magna fuit in Imperio turbatio, propter inobedientiam*
879 *& rebellionem Friderici primi Imperatoris contra Sedem Apoſtolicam. Rupertus Abbas & fratres Hirſaugien-*
880 *ſis Monaſterij apertè inprimis cum S. Romana Eccleſia ſentientes, multas à fautoribus Imperatoris iniurias ſuſ-*
ceperunt. Hæc ſint ſatis de hoc ſchiſmate.

De S. Thomæ Cantuarienſis exilio & Martyrio.

Thomas Bekettus (auctore Polydoro lib 13.) ciuis Londinenſis, patre Gilberto, matre Syra ſeu Saracena, vir ſumma integritate atque prudentia, cùm cerneret, Regẽ quotidie minus idoneos eligere Epiſcopos, atque omnem Sacerdotalis Ordinis dignitatem frangere: primò Regem amicè admonuit. Deinde propalam reſiſtens, multis eum argumentis ab incepto deterrere conatus eſt. Verùm Henricus Rex poſtquàm aliquot Epiſcopos in ſuam ſententiam traxerat, Antiſtitem nullo in honore iampridem à
881 ſe habitum in exilium egit. *Thomas ad Alexandrum tertium Pontificem Romanum, qui tunc Senone in Galliis erat, ſe contulit, apud quem ſpontè ſe Epiſcopatu abdicauit,* quòd diceret ſe aſcendiſſe in ouile Chriſti, non per Chriſti oſtium, *velut quem* (vt ipſe tunc dicebat) *non Canonica vocauit electio, ſed terror publicæ poteſtatis introduxit. Verùm ſi ad Regis comminationem, vt Coëpiſcopi mei* (inquit) *perſuaſere inſtantius, renunciaſſem authoritatis Epiſcopalis mihi indulto priuilegio: Catholicæ Eccleſiæ relinqueretur perniciſum exemplum. Nunc igitur in manu tua, Pater, Archiepiſcopatum Cantuarienſem reſigno.* Pontifex verò eam dignitatem vltrò ei reſtituens, poſteà etiam eius admonitu *interdixit adminiſtratione ſacrorum Rogerio E-*
882 *boracenſi* Archiepiſcopo (viro ſanè improbo) quòd ille in Cantuarienſi Prouincia ſine Cantuarienſis permiſſu Henricum Regis filium coronaſſet. Iam penè ſex annos Thomas exularat, cùm *Ludouicus Galliæ Rex, vnà cum Theobaldo Comite Bleſenſi viro integerrimo, Romanum Pontificem rogat, vt ſua autho-*
883 *ritate Regem cogeret ad pacem cum Thoma conciliandam.* Henricus verò cùm ſanctiſsimum Antiſtitem in gratiam accepiſſet, de induſtria tamen cauit, *ne cogeretur inter ſacra, vti moris eſt, optimi Patris oſculum pacis accipere.* Thomas in Angliam reuerſus, Eboracenſi Archiepiſcopo, itemque Londinenſi & Sariſburienſi veniam ab eo petentibus abſolutionem non negauit *modò ſponderent, ſe ipſius iuſto iudicio ſtaturos.* Quod facere cùm recuſaſſent, ob eamque rem vſu ſacrorum priuati remanerent, Eboracenſis homo facinoroſus (inquit Polydorus) Thomæ nomen apud Regem defert. Tum Rex miſerum ſe exclamans, quòd nemo ſuorum eſſet, qui eum hac moleſtia liberaret: ea voce quatuor impios ſatellites ſuos viſus eſt prouocare, vt ſanctiſsimum Antiſtitẽ ante venerandum Altare orantem interficerent. Quo intellecto, *Alexander Pontifex Romanus pro ſua dignitate & pro ſceleris atrocitate quæſtionem habendam ſta-*
884 *tuit.* Henricus interim *Legatos Romam miſit,* partim vt purgarent facinus, partim vt veniam à Romano
885 Pontifice impetrarẽt. *Miſſi ergo à Sede Apoſtolica* (*vt etiam Gulielmus Nubrigenſis refert lib.2.c.25.& 34.*) *duo Cardinales, in celebri Epiſcoporum & Nobilium conuentu ſuſceperunt purgationem Henrici Regis Anglo-*
886 *rum de nece B. Thomæ Cantuarienſis: vbi rex iuxta morem publicè pœnitentium, nudum ſe Eccleſiaſticæ ſubmiſit diſciplinæ. Idemq́; poſteà & ad ſepulchrum B. Thomæ ſuſis vberrimis lachrymis orauit, & ingreſſus Capitulum Monachorum, à cunctis per ordinem fratribus propriæ petitionis inſtantia virgis corporaliter caſtigatus eſt. Qua ipſa die atque hora hoſtem eius Regem Scotorum in extremis Angliæ finibus virtus diuina proſtrauit, vt nec eſſe pij operis* (inquit Nubrigenſis) *non conſecuta ipſum opus, ſed comitata potius videretur: nullus q́ ſuper hoc ambigere ſineretur.* § Debuit certè Nubrigenſis ab hac generali oratione ſua Caluiniſtas excepiſſe, qui adeò nihil iſtorum aut probant, aut ferunt, vt Regem contendant in procurando cædem tanti Martyris præclarè feciſſe: in agendo autem pœnitentiam vehemẽter peccaſſe. Ex quo & ſepulchrum B. Thomæ diruerunt, & nomen eius ex libris ſuis deleuerunt, & memoriæ ipſius notam proditoris inurere non erubuerunt. Ego autem eò diutius in tota re attingẽda immoratus ſum, quò certius & plenius videbam, Romani Pontificis Primatum ex hac hiſtoria confirmari. Conſtat enim ex his quæ commemoraui, non ſolùm *B. Thomam,* ſed tam *Ludouicum Galliæ,* quàm *Henricum Angliæ Regem,* atque etiam *Bleſenſem Comitem Theobaldum,* denique vniuerſos vtriuſque regni populos ne minimum quidem dubi- taſſe

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Fridericus 1. reg. an. 37. persecutor Ecclesiæ Romanæ.
1159	Idem. Alexander 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

quæ remanent, pendêre in aëre.

h Dæmonum suggestiones in nobis contactu lapidum & herbarum fieri.

i Mundum iuxta Platonem tātò excellentius animal esse, quantò meliorem animam habet spiritum Sanctum.

k Diabolum ius in homine non habuisse, nisi vt carcerarium.

l Filium Dei non assumpsisse carnem, vt hominem liberaret, sed vt institueret, charitatemque suam ostenderet. Quæ opinio eò tendit, velut Christus iustitiam nō infundat, quæ nos liberet, nostrisque cordibus inhæreat, sed solùm sit exemplaris quædā causa iustitiæ nostræ.

m Ab omnium Sanctorum Patrum fide ac doctrina discedere non curabant, quod illis cum Lutheranis & Caluinistis omnibus commune est.

n De persona Christi sapiebat Nestorium.

o Idem Abaylardus docuit etiā falsa quædam de anima Christi, de Christi descensu ad inferos, de Sacramento Altaris, de potestate ligandi atq; soluēdi, de originali peccato, de cōcupiscentia, de

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

fragium, quibus tegitur Christi corpus, habens formam & naturam suam.

h Petrus Lombardus lib 2. Dist. 7. & 8 declarat ex Augustino & Beda, *nec materiam rerum visibiliū dæmonib⁹ ad nutū seruire, nisi quatenus Deus permittit*, & illos per energiā quandā illabi animæ, & applicatione illa vnitos, malitiæ suæ effectum operari, quousque Deus sinit.

i Ansel. in li. de Imagine mūdi ca. 2. ostēdit, mūdi creationē vel in mēte diuina cōcipi, vel in materia, & in 4. elemētis simul creari: vel in forma per sex dies produci: vel postea vnūquodq; de semine sui generis nasci: vel deniq; in cōsummatione seculorū innouari. Idem verò in Monolog. ostēdit, Spiritum S. esse increatū, & Patri Filioq; consubstantialē. vt impossibile sit, Spiritum S. qui & immutabilis, & increat⁹ est, creati mūdi aīam vel spiritū esse.

k Bernardus in Ep. 190. scriptū est Psal. 106. *Redemit nos de manu inimici. & 2. Timoth 2. A diabolo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Idem Ioan. 14. appellatur Princeps huius mundi; & Principatus eius, potestas tenebrarum Luc. 22.*

l Bernardus in Epist. 190. *Quid prodest, quòd nos instituit, si nō restituit? Si omne, quod profuit Christus, in sola fuit ostensione virtutum: præstat vt dicatur, quòd Adam quoq; ex sola peccati ostēsione nocuerit. aut si Christianæ fidei, & nō hæresi Pelagianæ acquiescentes, generatione, nō institutione in nos traductū cōfitemur Adæ peccatū, & per peccatum mortem: fateamur necesse est, & à Christo nobis non institutione, sed generatione restitutum iustitiam, & per iustitiam, vitam.*

m Bernar. ibid. *Quid secretius tibi reuelatū iactas, quod tot præterierit Sāctos, effugerit sapiētes? Tu verò de tuo nobis tradis, et quod à nemine accepisti. Qui loquitur mēdaciū, de suo loquitur. Io. 8*

n Anselmus de incarnatione verbi c. 5. *Verbum caro factum assumpsit naturam aliam, non aliam personam: quoniam proprietatum collectio eadem est assumpto homini, & Verbo.*

o Innocentius Papa in Episto. ad Senensem & Remensem Archiepiscopos, itemq; ad B. Bernardū scribit in hūc modum. *Nos qui in B. Petri Cathedra (cui à Domino est dictū: Et tu aliquādo cōuersus cōfirma fratres tuos) licet indigni, residere cōspicimur, cōmunicato fratrū nostrorum Episco-*

PPP iij

tasse, quin Pontifex Romanus & totius Ecclesiæ Pastor, & Regum ipsorum legitimus
Iudex in ijs, quæ ad Deum pertinẽt, habendus esset. Quin imò *ipsi homicidæ* (vt Nubri-
878 gensis refert lib.2.c.25.) *conscientia stimulante, ad Sedem Apostolicã profecti, ad agendam pœ-*
nitentiam à summo Pontifice directi sunt Hierosolymam, vbi annis aliquot indictum satisfactio-
nis modum non segniter exequentes, vitam omnes finiêre. Et addit Nubrigensis (qui vixit ab-
hinc annis trecentis & amplius) hec verba. *Quàm pretiosa in conspectu Domini mors B. Pon-*
tificis fuerit, quantaq́; facinoris in eum commissi atrocitas ratione & loci, & temporis, & personæ,
888 *signorum sequentium frequentia declarauit.* Hæc sint dicta de B. Thoma, quem *idem Alexan-*
der Papa tertius in numerum Diuorum relatum esse orbi Christiano denunciauit.

Platina in vita Alexandri tertij. *Cùm Emanuel Constantinopolitanus Imperator Græcorũ*
889 *cum Ecclesia Romana vnionem promitteret, si pateretur Imperium diuisum in vnum corpus re-*
digi: Alexander iam tunc, etiamsi ab imperatore Occidentis exagitaretur, tamen respondit, se
nolle in vnum coniungere, quod olim de industria Maiores sui disiunxissent. § Non ergo suo,
sed Ecclesiæ Dei commodo vir Sanctus prospexit.
890 Ioannes Magnus de vitis Pontif. Vpsalensium, lib. 2. *Carolus Suetiæ Rex ab Alexandro*
Papa 3. impetrauit, vt Vpsalensis Eccesia in Metropolim erigeretur.
Radeuicus lib.2. appẽdicis suæ ad Ottonis Frisingensis historiam. cap. 11. *Otto Episcopus*
Frisingensis, dum sacro liquore olei, sicut moris est, perunctus fuisset, & de pecunia sua laudabili
testamento ordinasset: inter cætera, quæ solicitus de sua salute prouidebat, etiam hunc codicem (de
gestis Friderici) manibus suis offerri præcepit, eúmque literatis & religiosis viris tradidit, vt si
quid pro sententia magistri Giliberti, vt patet in prioribus, dixisse visus est, quod quempiam posset
offendere, ad ipsorum arbitrium corrigeretur, seq́; Catholicæ fidei assertorem, iuxta sanctæ Roma-
891 *na, imò & vniuersalis Ecclesiæ regulam, professus est.* § Otto igitur vtcunque, dum vixit, li-
berius scripsit: in mortis articulo tamen de futura vita solicitus, nec fidem profiteri voluit
iuxta alterius, quàm Romanæ Ecclesiæ regulam, nec aliam iudicauit Romanam Eccle-
siam esse, quàm quæ Catholica eadem esset & vniuersalis.

Anno Domini 1177. (inquit Nubrigensis lib.3.c.2.& 3.) *Friderici Imperatoris in venera-*
892 *bilem Pontificẽ Alexãdrum rabies conquieuit. Vnita igitur Ecclesia, Pontifex totius Latini orbis*
Episcopos ad Concilium euocauit. Vbi decretum est, Papam à duabus Cardinalium partibus eli-
893 *gendum. Quæ forma electionis in Romana Ecclesia specialiter obseruari præcipitur, quia in ea*
non potest ad superiorem recursus haberi.

Huic

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

de peccato delectationis, de peccato infirmitatis, de peccato ignorantiæ, de opere peccati, de voluntate peccãdi, vt S. Bernardus testatur in Epistola 188.

p Apud Gabrielem Prateolum reperi etiam alias hæreses Abailardo attributas: nimirum quòd Deus naturæ necessitate agat, nec alia possit facere, quàm quæ propter iustitiæ & sapientiæ suæ ordinem faciat. Et verè hæc hæresis Petri Lombardi ætate agitata est.

1159 | Idem Alexander 3. | Lat. Frideric'1. an. 37 persecutor Papæ ad tẽpus.

q Deum omnium bonorum authorem non esse: & aliud quiddam æternũ esse, præter Deum.

r Deum per essentiam à Beatis non videri.

s In Deum aliquid compositionis inesse.

t Præter Creatorem & creaturas, aliud quiddam esse.

v Angelos aliquid creare.

147. De Catharorum, seu Patarenorum hæresibus.

a Catharorũ hæreses quatuordecim, de mundo à Dæmonibus facto, de Baptismo paruulis negato, & vsu lacticiniorũ dãnato, deque omnium Sacramentorum cõtemptu, Guido enumerat. Verùm ex locis, in quibus isti vixerunt

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiæ.

Episcoporum & Cardinalium consilio, destinata nobis à vestra discretione capitula, & vniuersa ipsius Petri peruersa dogmata sanctorum Canonũ authoritate cum suo authore damnauimus, eique tanquàm hæretico perpetuum silentium imposuimus. Vniuersos quoque erroris sui sectatores et defensores, à fidelium consortio sequestrãdos, excommunicationisq́ vinculo innodãdos esse censemus.

p Petrus Lombardus li. 1. Dist. 43. 44. & 45. *hanc hæresim oppugnat, & rem,* de qua agitur, distinctè explicat, docẽs: Deum & plura posse facere quæ non vult, & posse dimittere quæ facit, sicut scriptum est, Matth. 26. *An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquàm duodecim legiones Angelorũ? Vbi & filius poterat rogare, quod non rogabat: & pater exhibere, quod nõ exhibebat: cũ tamẽ qui naturæ necessitate agit, aliud agere non posit.*

q Anselmus in Monolog. c. 3. 4. 5. 6. & 7. elegãter probat, & *illud necessariò esse vnũ, per quod sunt omnia, & illud solũ esse per seipsum & æternum: per ipsum autem fieri omnia, quæ facta sunt.*

r Petrus Lombardus lib. 4. Dist. 49. *Summo bono electi omnes perfruentur, videndo per speciem, non per speculum in ænigmate. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum: id est, vt per cognitionem habeant bonum quod tu es.*

s Anselmus in Monologio cap. 16. *Omne cõpositum, quicquid est, per illa est, ex quibus componitur: & idcirco penitus summum nõ est. Deus autem est id, quo nihil superius esse queat.*

t Anselmus de casu Diaboli cap. 1. *Si nõ est aliquid, nisi vnus qui fecit: & quæ facta sunt, ab vno sunt: clarum est, quia nullatenus potest haberi aliquid, nisi qui fecit, aut quod fecit.*

v Petrus Lombardus lib. 2. Distin. 1. A. *Et homo, & Angelus dicitur aliquid facere, sed non creare. Creatoris enim nomen soli Deo propriè congruit, qui & de nihilo quædam, & de aliquo aliqua facit.*

a Concil. Lateranẽse sub Alexandro 3. parte prima cap. 27. *Quia in Gasconia, Albegesio* (fortè Albigesio legendum esset) *& partibus Tolosanis & alijs locis ita hæreticorũ (quos alij Catharos, alij Patrinos (seu Patarenos) alij Publicanos, alij alijs nominibus vocant) inualuit dãnata peruersitas, vt iam non in occulto, sicut aliqui, sed suum errorem*

Huic Lateranenſi Concilio interfuit optimus & doctiſsimus vir Gulielmus Tyrenſis Archiepiſco-
pus, vt ipſe teſtatur belli ſacri lib.20.c.26. *Romæ celebrata eſt Synodus in Baſilica Conſtātiniana, quæ dicitur
Lateranum, trecentorum Epiſcoporum* anno Pontificatus D. Alexandri 20. *Cuius ſi quis ſtatuta, & Epiſcopo-
rum nomina, numerum, & titulos ſcire deſiderat, relegat ſcriptum, quod nos ad preces Sanctorum Patrum, qui
eidem Synodo interfuerunt, confecimus diligenter: quod in archiuio Tyrenſis Eccleſiæ iuſsimus collocari.*
In Concilio Lateranenſi primo ſub Alexandro tertio, parte 2.c.4. Alexander Papa reſcribit ad Vi-
894 gilenſem Epiſcopum in hanc formam: *Cùm Romana Eccleſia, cui licet immeriti præſidemus, ſit Mater
Eccleſiarum omnium & Magiſtra: cogimur ex debito ſuſcepti honoris & regiminis, prout Dominus nobis de-
895 derit, reſpondere conſultationibus ſingulorum, vt dubiæ quæſtiones Apoſtolicæ Sedis prouidentia enodentur.*
In Supplemento Sigiberti an. D.1182. *Ioannem Cardinalem Romanus Pontifex miſerat Conſtantinopo-
896 lim ad petitionem Manuel Imperatoris, qui erat vir religioſus, & volebat per prædicationem illius Cardinalis
reuocare Eccleſiam Græcorum ad inſtituta & ſubiectionem Romanæ Eccleſiæ. Cùm ergo per tyrannidem & in-
uidiam Andronici (qui Alexium Cæſarem demerſerat in mare, & Latinorum hoſtis erat) Ioannes Cardinalis
periculum imminere cerneret, ac propterea fugere moneretur: Abſit* (inquit): *Ego hic ſto pro vnitate Eccleſiæ &
897 præcepto Papæ Alexandri Domini mei. Tunc irruentes in eum Græci perfidi, occiderunt eum. Ad cuius ſepul-
chrum crebrò fiebant miracula.*

Lucius Papa 3. extra de Hæreticis in cap. Ad abolendam. *Vniuerſos, qui de Sacramento Corporis & San-
guinis D. N. Ieſu Chriſti, vel de Baptiſmate, ſeu de peccatorum Confeſsione, Matrimonio, vel reliquis Eccle-
898 ſiaſticis Sacramentis aliter ſentire, aut docere non metuunt, quàm Sacroſancta Romana Eccleſia prædicat, &
obſeruat, & generaliter quoſcunque eadem Romana Eccleſia, vel ſinguli Epiſcopi per Diœceſes ſuas cum conſilio
Clericorum, vel Clerici ipſi, Sede vacante, cum conſilio, ſi oportuerit, vicinorum Epiſcoporum, hæreticos iudicaue-
rint, vinculo perpetui Anathematis innodamus.*

Gottofridus Viterbienſis vniuerſalis hiſtoriæ ſuæ libros Vrbano tertio, ſub quo floruit, dedicat in
899 hæc verba. *Sūmo et vniuerſali Papæ Vrbano tertio, Domino & Patri ſuo reuerendiſsimo, Gotfridus Viterbien-
ſis ſacerdos indignus. Dum Sacroſanctæ Matris noſtræ Romanæ Eccleſiæ culmen inſpicio, & eius eminentiæ
900 conſydero maieſtatem: illud ante omnia neceſſarium eſſe intueor, vt ſicut ipſa omnibus noſcitur præeſſe Princi-
bus: ita omnes Reges, & Principes, & vniuerſæ orbis Eccleſiæ, doctrina eius & regimine adornentur, & ab ea
tanquàm à fonte iuſtitiæ, totius ſapientiæ regulis inſtruantur: quia nullum Scripturarum elogium noſcitur eſſe
authenticum, niſi ab eius ſapientiæ fluminibus, ſitientibus propinetur.*

Clementis Papæ hortatu Chriſtiani Principes (vt Platina refert) in Saracenos ducunt: quorum de
901 numero præcipui fuêre Fridericus Imperator, Philippus Franciæ, Richardus Angliæ Reges, & Ottho
Burgundiæ Dux.
Gulielmus Nubrigenſis rerum Anglicarum lib. 4. c. 13. *Fridericus Imperator Teutonicus iter Ieroſoly-
mitanum ingreſſus, cùm in gurgitem fluuij equo ſtimulato proſilijſſet, in momēto ſuffocatus interijt. O abyſſus mul-
ta iudiciorum Dei! Vir tantus, & qui diuino quodā feruore relictis delicijs opibuſq; Imperij, mille ſe expoſuerat
propter Chriſtū periculis, tā ſubito miſeroq; caſu abſumitur. Peccatū tamen eius tātum & tale elucet, quod fortè
in Imperialibus non potuerit delicijs expiari, atq; ideo oportuerit, ne æternaliter plecteretur, pia diuinitatis pro-
902 uiſione in hac vita ſeuerius caſtigari. Siquidem nefarij ſchiſmatis ſub venerabili Papa Alexādro principalis fau-
tor extiterat, & pacis Eccleſiaſticæ per Imperialē potentiam, multo tempore perturbator. Tandem verò perſpicuè
dans palmam veritati, minus tamen in delitijs Palatij piaculare malum defleuerat.* § Ac illud quidem ſæpiſ-
ſimè vſuuenit, vt Reges, qui ſe Romano Pontifici oppoſuerunt, aut in ſe, aut ſaltem in poſteris ſuis
manifeſtam eius contumaciæ pœnam luere coacti ſint.

Cùm Richardus Angliæ Rex ab Hieroſolymitana expeditione rediens, primùm à Duce Auſtriæ,
ac deinde à Frederico Imperatore in cuſtodia teneretur: Regis Angliæ mater *ad Cæleſtinum Pontifi-
cem* (Petro Bleſenſi Archidiacono Bathonienſis Eccleſiæ dictante eam epiſtolam, quæ eſt 144.) in hæc
903 verba ſcripſit: *Gentes diuulſæ, populi lacerati, Prouinciæ deſolatæ, & generaliter tota Occidentalis Eccleſia con-
fecta lamentis, in ſpiritu contrito & humiliato ſupplicant vobis, quem conſtituit Deus ſuper Gentes & Regna
in omni plenitudine poteſtatis.* Afflictorū, quæſo, clamor introeat in aures veſtras: calamitates enim no-
ſtræ multiplicatæ ſunt ſuper numerum, nec iſta diſsimulare poteſtis citra criminis & infamiæ notam,
904 *cùm ſitis Vicarius Crucifixi, ſucceſſor Petri, ſacerdos Chriſti, Chriſtus Domini, Deus etiā Pharaonis.* (Et poſt.)
Vbi eſt zelus Heliæ in Achab, zelus Ioannis in Herodem, zelus Ambroſij in Valentem? *Zelus Alexādri
tertij,*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Alexander 3.	
	Concilium Lateranense ex Episcopis 300. sub Alexandro. 3.	
		Græ. Alexius 2. an. 3. & Andronicus an. 2. & Isatius & Angelus an. 16
1181	175. Lucius 3. Lucensis. an. 4. m. 2. d. 28.	
1185	176. Vrbanus 3. Mediolanẽsis an. 1. m. 10. d. 25.	
1187	177. Gregorius 8. Beneuentanus m. 2. d. 27.	
1188	178. Clemens 3. Rom. an. 3. m. 2. d. 20.	
1191	179. Cœlestinus 3. Rom. an. 6 d. 11.	Lat. Hẽricus 6. an. 10

Hæretici & Pseudoprophetæ.

rũt & erroribus, quos docuerũt, apparet, eos non propriã hæresim cõdidisse, sed Hẽricianorũ portionẽ fuisse, ac fortè eosdem omnino cum Albigensibus.

148. De Correriorum, seu Coterellorum hæresibus.

a Præter aliquot Petrobusianorũ errores, de quibus antè egimus, dicebant, B. Virginẽ fuisse angelum. Guido in Summa.

b Corpus Christi nõ esse glorificatũ in cœlo, sed post diem etiam Iudicij putridum cadauer fore.

c Animas Sanctorum non esse in gloria ante diem Iudicij.

149. Errores hæreticorum de Barulo.

d Dicunt, animas ante mundi constitutionẽ creatas, tunc etiã peccasse. Guid. in Sum. de hær.

e Christũ assumpsisse corpus cœleste, nõ carnẽ de Virgine.

150. De Waldensibus.

a Quoniam Protestantes, & præsertim Caluinistæ, hos hæreticos pro Maioribus suis agnoscunt, admonendum censui Lectorem, Caluinistas, qui vbicunq; iam regnant, Monachos aut occidunt, aut in exiliũ mittunt, tamen colere & laudare Waldẽses, qui etiã genus quoddam Monasticæ vitæ professi sunt. Hoc testatur Abbas Vrspergensis, Guido Carmelita, Trithemius & Paulus Aemilius, quorũ verba sigillatim proferemus, vt omnes intelligant, in quantas angustias nostrorum temporum hæretici adducantur, qui quorum vitæ statũ condemnant, eorum sectantur opiniones. De Waldensibus maiorem in modũ gloriantur. At Waldenses quicquid erãt, monachi

errorem publicè manifestent, & ad suum consensum simplices attrahãt et infirmos: eos, & defensores eorũ, & receptores anathemati decernimus subiacêre.

a Gotfridus Viterb. in parte Chron. *14.* de B. Virgine agẽs, ita canit: *Anna fuit mater, Ioachim narro genitorem. Tempore quo placuit Domino, parit Anna puellam:* id est, Mariam.

b Gotfridus ibidem ex Prophetis & Euangelijs probat, carnem Christi post Resurrectionẽ ascẽdisse in cœlum, nec vnquã sensisse corruptionẽ.

c Alter Gotfridus Claræuallẽsis de vita S. Bernardi lib. 5. c. 2. ait: *Vere beatus à corpore mortis in terrã viuentiũ migrauit. Fœlix illi dies, quo plenus illi meridies Christus illuxit. Fœlix transitus de fide ad notitiam, de peregrinatione ad patriam, de mundo ad Patrem.*

d Concil. Lateran. sub Innocẽtio 3. c. 1. *Deus simul ab initio tẽporis creaturã angelicã & mundanã condidit, ac deinde humanam ex corpore & spiritu constitutam.*

e Ibid. *Christus ex Maria semper virgine cõceptus, ex anima rationali & humana carne compositus, viam vitæ manifestius demonstrauit.*

Waldenses genus quoddã monasticæ vitæ professos esse, & Sedem Apostolicam ab initio coluisse, donec hypocrisim suam ab ipsa nullo modo approbatũ iri viderẽt.

a Vrspergens. Abbas, cùm viueret hoc ipso tẽpore, in Chron. anno Dom. 1212. *Exortæ sunt duæ Religiones in Ecclesia, quæ etiam à Sede Apostolica sunt confirmatæ, videlicet minorum Fratrũ, & Prædicatorũ. Quæ fortè hac occasione sunt approbatæ, quia olim duæ sectæ in Italia exortæ, adhuc perdurãt, quorũ alij Humiliatos, alij Pauperes de Lugduno se nominabant. Quos Lucius Papa quondam inter Hæreticos scribebat, eò quòd superstitiosa dogmata & obseruationes in eis reperirentur. In occultis quoq; prædicationibus, quas faciebãt plerunq; in latibulis, Ecclesiæ Dei, & Sacerdotio derogabatur. Vidimus tunc tẽporis aliquos de numero eorũ, qui dicebantur Pauperes de Lugduno apud Sedem Apostolicã cũ magistro suo quodã, vt puto Bernardo, & hi petebant, sectam suã à Sede Apostolica confirmari, & priuilegiari. Sanè ipsi dicentes, se gerere vitã Apostolorũ, nihil volẽtes possidere, aut certũ locũ habere, circuibant per vicos & castella. Ast Dominus Papa quædã superstitiosa in conuersatione ipsorũ eisdẽ obiecit, videlicet quòd calceos desuper pedem præcidebant, & quasi nudis pedibus* (id est, non verè nudis, sed si-

tertij, qui sicut audiuimus & vidimus, patrem istius Principis Fredericum, plena auctoritate Apostolicæ Sedis solenniter & terribiliter à fidelium communione præcidit? Porrò tyrannus Apostolicas Claues habet ludibrio, nec nisi verba reputat Legem Dei: sed tantò constantius deberetis arripere gladium Spiritus, quod est Verbum Dei. Scriptum est enim: Qui vos spernit, me spernit. Ideo si vestram non vultis, aut Ecclesiæ Romanæ iniuriam persequi, vobis tamen dissimulare non licet Petri opprobrium & iniuriam Christi.

905 Erasmus Stella in lib.2. de Borussiæ antiquitatibus. *Cælestinus Pontifex Romanus Christianum Ordinis Cisterciensis Monachum in Episcopum Borussiæ designat.*

906 Cœlestinus .(teste Gulielmo de Nangiaco) *toti Franciæ Sacris interdixit, ob Gelbergam uxorem à Rege Philippo repudiatam.*

De Constantinopoli à Latinis expugnata, & Latinis Episcopis in Sedibus tam Constantinopolitana, quàm Hierosolymitana & Antiochena collocatis. Vnde factum est, vt hæ omnes Ecclesiæ Romani Episcopi communionem, sicut olim fiebat, amplecterentur.

Magna planè & admirabilis est Diuinæ prouidentiæ ratio in totius Ecclesiæ suæ statu regendo atque administrando. Sed quemadmodum capitis, quàm reliqui corporis, maior solet esse augustiorque species, & pulchritudo: sic Dei prouidentia erga Ecclesiam suam cernitur potissimùm, maximeq; elucet in Ecclesia Romana, quæ mystici corporis Christi velut visibile caput ac principium existit. Huic Romanæ Ecclesiæ cùm cæteri hæretici omni memoria restiterunt, tùm nuper Græci penè omnes, auctore Constantinopolitano Patriarcha, vehementissimè aduersari cœperunt. Cùm igitur Græci recentiores sponte sua nollent Petri Cathedræ, quam ipsorum Maiores semper summa obseruãtia coluerant, debitum honorem deferre: factum est diuinitus, vt ipsi ex suis Sedibus eiecti, viderent non modò eos Episcopos in ipsorum Ecclesijs constitutos, qui communicarent cũ Ecclesia Romana, sed etiam viderent ipsos Latinos, quorum nomina ferre non poterant, non minus Regia, quàm Episcopali dignitate per vniuersum penè Orientem reliquamq; Græciam præfulgere. Ita placuit Patri misericordiarum, perfidam ac rebellem Constantinopolim leniter primùm corripere atque admonere, si fortè hac ratione ad officiũ, hoc est, ad Ecclesiæ Romanæ cõmunionem reuocari possent. Qua paterna castigatione cùm nihil redderentur meliores, Deus seuerius in eos animaduersurus, pro Latinis Episcopis & Regibus dedit illis magistros duriores, nimirum Saracenos & Turcos. Ac de illis quidem posteà. Nunc illud quod institui, persequar.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudopropheta.*
1191	Idem Cœlestin.3.		
		Lat. Idem Hēricus 6.	
1198	180. Innocent.3.		

nachi erant, fraterculi erant, pauperes ex voto & professione erant. nec ita erant Monachi, vt quondam Lutherus, qui ex Monacho factus est apostata, & ita cùm hæresim suā profiteretur, pro nō Monacho haberi voluit: sed Waldenses habuerunt Monachismum pro doctrinæ suæ fundamento.

De Valdensium hæresibus.

Primùm non puto, AEneā Syluium in c.35. de origine Bohemorū, tam Valdēsium, quàm Hussitarum hæreses recensere, licet magna ex parte idem ambo docuerint. Valdēsium ergo hæreses ex Guidone sumemus, & ex Antonino in 4. parte Summæ, tit.11.c.7.§.2.

b Dicunt, quòd Romano Pōtifici obedire non tenētur, imò totum Ecclesiæ Romanæ statū in capite ac membris damnāt. Guido in errore Valdensium 1.& 11.§. Sed hoc prius non dixerunt, quàm viderent, suā professionem à Pontifice Romano reie-

Doctores Catholici.

mulatione quadā) *ambulabāt. Præterea cùm portarēt quasdā cappas quasi Religionis, capillos capitis nō attondebant, nisi quasi Laici. Hoc quoq; probrosum in eis videbatur, quòd viri & mulieres simul ambulabāt in via, & plerunq; simul manebāt in vna domo, vt de eis diceretur, quòd quādoq; simul in lectulis accubabāt. Quæ tamē oīa ipsi asserebāt ab Apostolis descēdisse. Cæterū Dominus Papa in loco illorū exurgētes quosdā alios, qui se appellabant pauperes minores, confirmauit: qui prædicta superstitiosa & probrosa respuebant, ac præcisè nudis pedibus tam æstate, quàm hyeme ambulabant, & neq; pecuniā, nec quicquam aliud præter victū accipiebant, & si aliquando vestē necessariā quisquā ipsis spontè conferebat.* §. Iste Vrspergensis, qui de suo visu testimoniū dicit, quiq; Romæ fuit, cùm ista professio & petebat se approbari, & iustissimè repudiata fuit: nec rē ignorare potuit, nec erat cur falsum narraret. Hinc efficitur, vt cùm hypocritæ isti viderēt se nō posse Romanā Ecclesiā fallere, omnino illam oppugnârint: ne si ab incœpto desisterent, victi esse viderentur. Nec solus Vrspergēsis tradit, istos Monachatū professos esse. Guido etiā Carmelita, qui vixit ante annos ducentos, in Summa de hæres. *Secta* (inquit) *Valdensium incepit circa annū Dom. 1170. Fuit Valdesius ciuis Lugdunensis, qui diuitias reliquit, vt pauper fieret, et Christū sequeretur, & Euangelicā perfectionē seruaret. Sed errore praua intelligentiæ scripturarū, ipse & eius sequaces ab vnitate & obedientia Ecclesiæ alienati, per schisma in hæresim sunt prolapsi.*

Trithem. in Chron. an. D.1160. *His temporibus perniciosa hæresis Valdensium cœpit per quendam ciuem Lugdunensem diuitem, qui relictis omnibus paupertatem euangelicam profitebatur.*

AEmilius de gestis Francorum lib.6. *Per idē tempus ordines duo abrogati: Humiliū (ita se vocitabant) & pauperū à Lugduno, qui neq; fundos sui iuris, neq; certas sedes habere volebant: errabāt, mulieres idē professas secū circūducebant, nec secubare dicebantur. Prædicatorū, Minorumq; ordines (conditoribus Dominico, & Francisco) saniores visi: hoc remedio illi priores sublati.* § Vt igitur nunc Franciscanorum, sic olim Valdensium seu Pauperum de Lugduno erat quidā ordo & professio. Denique Pantaleon in hæretica Chronologia sua, an. D.1160. *Ordo* (inquit) *Pauperū de Lugduno incipit.*

b Gratianus in principio Dist.93. *Summo Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse exti-*

Cùm igitur ad Pontificis Vrbani sanctam exhortationem in Synodo apud Clarum
montem habitam, Christiani pro terræ Sanctæ liberatione arma & Crucis insigne sum-
psissent, cùm Antiochiam, Cæsaream, Tripolim, Tyrum, ipsamq; vrbem Hierosolymitaná
in potestatem redegissent, ac in præcipuis quibusque ciuitatibus Patriarchas, Primates E-
piscopos, secundùm Pontificis Romani mandatum & confirmationem præfecissent, & a-
libi quidem Præsides, Hierosolymis autem Regem collocassent: iam certum erat, duas ex
primis Sedibus Romani Pontificis communioni redditas esse, Antiochenam & Hieroso-
lymitanam. Porrò cùm ad annos octuaginta aut amplius Syria Latinis paruisset, quod té-
poris spatium satis amplum esse videbatur ad voluntatem Dei circa Primatum Ecclesiæ
aperiendam: de Syria quidem aliquandiu variè dimicatum est, donec in potestatem infi-
delium tota demum reuersa esset. Cæterùm quia ne sic quidem euigilarunt Constantino-
politani Patriarchæ, & reliqui Græci, paulò propius attingi eos oportuit.

Anno igitur Domini millesimo, ducétesimo & ferè septimo, cùm Alexius Imperatoris
Constantinopolitani filius ad vrbem venisset, ac primùm Pontifici, deinde Imperatori
Occidentis exposuisset quantæ iniuriæ tùm ipsi, tùm patri ipsius in vincula iniquissimè
cóiecto, à patruo suo illatæ fuissent, ac iuratus promisisset, se curaturum, vt Ecclesia Græ-
corum Romanæ vniretur: data est opera, vt copiæ Latinorum (quæ Venetijs eo tempo-
re conuenerant, in terram Sanctam traiecturæ) Constantinopolim ducerentur. Qua vrbe
fœliciter expugnata, Balduinus Frandriæ Comes, Orientis Imperator, ac Thomas Mau-
rocenus Venetus eiusdé vrbis Patriarcha est creatus. Et ita (vt Blondus Decad. 2. lib. 6.
annotauit) *Ecclesia Græca Romanæ iterum plenissimè subiecta est*. Iam verò hanc rem totam
907 ad procurandam vnionem Græcorum & Latinorum fuisse ab initio destinatam, non mo-
dò passim Historici Latini, sed etiam Græci, vellent nollent, memoriæ prodiderunt. Ait
enim Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Ob causam dissidij, quod propter Reli-*
908 *gionem inter Græcos & Romanos erat, Occidentalium plurimi, adiunctis etiam Venetis, Pontifice*
Maximo sic instigante, decreuerunt, classe maximè magna proficisci aduersus Græcos. Appellen-
tes igitur Byzantium, vrbem eam vi ceperunt. Quòd autem vnio Græcorum ex ea re con-
secuta fuerit, Concilium Lateranense (quod frequentissimum sub Innocentio 3. cóuenit)
attestatur, c. 4. *Græcos* (inquit) *in diebus nostris ad obedientiam Sedis Apostolicæ reuertentes,*
909 *fouere & honorare volumus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino possumus, susti-*
nendo.

Hoc ergo à Domino mirabili benignitate factum esse contendimus, vt quoniam Græ-
ci nolebant Romanam Ecclesiam velut Matrem suam honore & charitate debita profe-
qui, saltem Dei voluntatem eam esse cognoscerent, vi ac armis ad officium coacti. *Latini*
autem præfuerunt in vrbe Constantinopolitana, ad annos ferè sexaginta. Et quoniam Græci ne-
910 que sic quidem Diuinæ voluntati cesserunt, iam demùm in manus Turcorum vene-
runt. id quod neminem latêre potest.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

1198 Idem Innocentius 3.

Lat. Idem Henricus 6.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

reiectam fuisse, vt ex Vrspergensis relatione constat.

De Pontificum Decretis.

c Summorum Pontificū Canones & Decreta nullius momenti esse.

De potestate iudicandi.

d Nullum omnino iudicium sanguinis, aut cuiuscunque corporalis supplicij ferūt, quia scriptum sit: Nolite iudicare. § In hac etiam à Protestantibus dissentiunt Valdenses, nec ad eandem Ecclesiam vtrique pertinent.

De consecratione Eucharistiæ.

e Auctoritatem conficiendi corpus Christi dicunt datā esse etiam Laicis, modò iusti sint. Presbyteros autem, qui grauiter peccant, nec Eucharistiam conficere, nec alios à peccatis absoluere.

De confessione peccatorum homini facta.

f Potestatem confessiones audiendi & absoluendi etiā Laicis à solo Deo datam esse. § In hoc autem ab Hussitis & nostrorū temporum hæreticis differunt, quòd crimina putabant confitenda. quod hodie à Caluinistis non obseruatur.

De Sacrificio Missæ.

g Semel tātùm in anno, id est, in cœna Domini Missam celebrant, & illam absq; forma verborum Christi (hoc est corpus meum) dicendo septies Pater noster, & benedicendo panem & vinum.

De Indulgentiis.

h Irridēt indulgētias per Prælatos Ecclesiæ datas. § At illas contritis & cōfessis virtute clauium Christi rectè dari, Concilium Generale sub Innocentio 3. docuit.

De

Doctores Catholici.

extiterit, nec in Ecclesia esse poterit, qui eius Cathedram deserit.

Gregorius 9. Extrà de hæreticis. *Excommunicamus & anathematizamus vniuersos hæreticos, Catharos, Patharenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Tossepinos, Arnaldistas, Speronistas*, & quæ sequuntur.

c Gratianus Distin. 20. in principio. *In negotiis definiendis non solùm necessaria est scientia, sed etiā potestas. Vnde Christus dicturus Petro, quodcunq; ligaueris, prius ei dedit Claues regni cœlorū.* Et Dist. 21. *Decretis ergo Romanorū Pontificum, & sacris Canonibus Conciliorū Ecclesiastica negotia terminantur.*

d Ioannes Sarisberiensis in Policratico lib. 4. c. 2. *Princeps publicæ vtilitatis minister omnes iniurias, damna & crimina æquitate media punit. Nō enim sine causa gladium portat, quo innocenter sanguinem fundit.*

e Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Sacramentum Eucharistiæ nemo potest conficere, nisi Sacerdos, qui fuerit ritè ordinatus secūdum Claues Ecclesiæ, quas Christus concessit Apostolis & eorū successoribus.* § Gratianus autē in causa 1. q. 1. c. Multi secularium, & deinceps, doctissimè probat, Sacerdotum immunditiam Sacramenta Christi non polluere.

f *In ordinatione sacerdotum hoc obseruat Ecclesia Catholica, vt post datam potestatem conficiendi corpus Domini & sanguinem, per Episcopum detur eis potestas remittendi peccata.* Notauit id Guido in quinto Valdensium errore. Vniuersalis igitur Ecclesiæ consuetudo probè confutat hunc errorem.

g Gotfridus Clareuallensis de vita S. Bernardi lib. 5. c. 1. *S. Bernardus oblationē hostiæ salutaris vsq; ad defectum vltimum vix aliquando intermisit.*

Innocentius 3 de sacro Altaris mysterio lib. 4. c. 17. *Ad prolationem verborum istorum (hoc est corpus meum) panis mutatur in corpus: & ad prolationē istorum verborum (hic est sanguis meus) vinum mutatur in sanguinem.*

h Innocentius 3. ad finem ipsum Concilij Lateran. *Nos omnipotentis Dei misericordia, & Beatorū Apostolorum Petri & Pauli authoritate confisi, ex illa, quam nobis* (licet indignè) *Deus ligandi, atque soluendi contulit potestatem, omnibus, qui laborem proprijs personis subierint atq; expensis, plenam suorum peccaminum, de quibus liberaliter fuerint corde contriti & confessi, veniam indulgemus.*

QQQ iij

i Otto

Ottonem quintum ab Innocentio Papa 3. iustè excommunicatum, & Imperio priuatum fuisse.

911 Post mortem Imperatoris Henrici 6. cùm Philippus Henrici frater, & Otto, per contentionem Reges Romanorũ ab alijs atq; alijs eligerentur: *Innocentius Papa Ottoni magnũ studẽs, eum in Imperatorẽ inunxit.* Philippus autẽ contra Ottonẽ mouens, breui extinctus est. Mathildis verò filia Rogerij Principis Siciliæ donauerat Ecclesiæ Romanæ Marchiã Apuliæ. Hanc donationem Otto sine Principum Imperij consensu inualidam fuisse calumniatus, cùm nullo modo ipsam Marchiam Ecclesiæ concederet, quinimò contra iusiurãdum, quod paulò antè susceperat (vt B. Antoninus in 3. parte Chronicorum tit. 19. annotauit) Apuliam & Calabriam vi & armis sibi subijciens, obedire mandatis Apostolicis contemneret: Papa sententiam excõmunicationis primùm, ac postea depriuationis in eũ
912 ferens, Siphrido Archiepiscopo Moguntino (vt est apud Trithemium in Chron.) *præcepit, vt per totam Alemaniam Imperatorem excommunicatum, & ab Imperio depositum denunciaret.* quod & fecit. Interea cùm Otto Archiepiscopum persequens neque de absolutione petenda, neque de transactione ineunda quicquam curaret: Papa Fridericum Imperatoris Henrici sexti filium de consilio Regis Franciæ, ex voluntate etiam certorum Princi-
913 pum Germaniæ, è Sicilia euocatum in Alemaniam misit, *mandans Principibus Imperij, vt ipsum in Imperatorem susciperent.* Dum autem Otto cum exercitu occurrit Friderico, à
914 suis derelictus, loco cedere, & in Saxoniam secedere compulsus est. *Fridericus verò ab omnibus, tanquam Rex, in conuentu Principum Aquisgrani habito, suscipitur.* Postea Otto contra Philippum Regem Francorum (qui Friderico studebat) in bellum vnà cum Rege
915 Angliæ auunculo suo, cumq; Brabantiæ Duce, & Comite Flandriæ profectus, *apud Tornacum superatur,* ac demum anno Domini 1216. ab omnibus derelictus & præ mentis dolore infirmatus, post multas angustias moritur. Talis ferè illorum exitus est, qui se Romanæ Ecclesiæ opponunt.

Blondus etiam cùm Trithemio consentiens, in Decad. 2. lib. 6. ait: *Otto cùm ab Innocentio coronam Imperij suscepisset, posteà eò quòd contra iurisiurandi religionem multa oppida Romanæ Ecclesiæ occuparet, Regnumq; Neapolitanum legitimo hæredi auferre cuperet, à Pontifice*
916 *post multas admonitiones excommunicatus, Imperij etiam titulus priuatur. Vnde Rex Bohemiæ, Lantgrauius Toringiæ, Dux Austriæ, Archiepiscopi Moguntinus, & Treuerensis, & ex militibus præstantiores quiq; Otthonem deseruerunt.* § Quòd si manus Dei sententiam Pontificis Romani & in euehendo & in deturbando eodem Otthone apertè confirmauit: quis est qui neget, Ecclesiæ Romanæ Primatum non modò Euangeliorum authoritate, & Patrũ assensione, verùm etiam rerum ipsarum & factorum euentu pulchrè stabilitum & contestatum esse? Quodque nominatim de Otthone dixi, hoc idem de multis alijs Imperatoribus & Regibus intelligi debet quos à Vicario suo vel erectos vel deiectos ipse Deus aut in regno tueri, aut abijcere dignatus est: durum vt sit Protestantibus, contra stimulum calcitrare.

Vincen-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Lat. Otto perse cutor Papæ an.3.
1198	180. Innocent.3. Romanus, sedit an.18. m.6 d.9.	
		Gr. Alexius Comnen⁹: Alex. Angelus: Alexius Ducas: Balduin⁹ & ... c is an 12

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Purgatorio.

i Negant post hanc vitã esse Purgatorium.

De ordinibus Ecclesiasticis.

k Dicunt, tãtùm tres Ordines in Ecclesia esse: Diaconatũ, Presbyteratum, & Episcopatum.

De miraculis.

l Vera miracula in Ecclesia non fieri.

De inuocatione Sanctorum.

m Sãctos in cœlo nec audire, nec attendere preces nostras.

n Dies festos contemnũt, & in illis manibus operantur.

o Ieiunia Ecclesiæ contemnunt, & in illis carnes comedunt.

De illicitis commixtionibus.

p Vrente carnis libidine, dicunt omnem carnalem commixtionem esse licitam.

De labore manuum.

q Dicunt, quòd perfecti non debeant manibus laborare.

De

Doctores Catholici.

i Otto Frisingensis Chron. lib.8. c.26. *Esse apud inferos locum purgatorium, in quo saluandi, vel tenebris tantùm afficiantur, vel expiationis igne decoquantur, quidã asserunt, iuxta illud Patriarchæ: Lugens descendam ad inferos. Et illud Apostoli: Ipse autem saluus erit, sic tamẽ quasi per ignem.*

k Gulielmus Durand. de Diuin. Offic. lib.2. c.1. *Sacrosancta Mater Ecclesia gradus & Ordines habet distinctos.* (Et pòst.) *Communiter asseritur, septem Ordines esse, quorum Ostiariatus est primus, & Sacerdos vltimus.*

l Gotfrid. Clareuallens. de vitâ S. Bernard. li.4. c.4. *Testati sunt, qui affuêre in territorio Constantiensi circa vicũ Doncuẽt. Vna die ad impositionẽ manus S. Bernardi illuminatos cæcos vndecim, sanatos etiã mancos decem, & claudos erectos decem & octo.* (Et pòst) *In pago Senonico inter Missarum sacra solennia, fœmina, cuius ibidem cæcitas per annos decem omnibus innotuerat, sub manu viri Dei, omnibus admirantibus visum recepit.*

m Gotfridus ibidem in Prologo lib.3. *S. Bernardum alloquens: Dum* (inquit) *momordit mors immorbo, sed nõ totum pariter deglutiuit: tulit aspectum, sed non rapuit fidem præsentis etiam nunc opitulationis.* Et lib.5. c.3. *Euge, Pater sancte, iã ad thesauros sapientiæ & scientiæ peruenisti, vbi oẽs iã docibiles Dei: adesto laborãtib⁹, subueni periclitantibus. Dat fiduciã tua nobis ab olĩ experta, nec exinanita modò, sed amplius cumulata benignitas.*

n Alexander 3. extrà de Ferijs in c. licet. *Tam veteris, quàm noui Testamenti pagina septimum diem ad humanam quietem specialiter deputauit. Et tam eum, quàm alios dies Anniuersarios altissimè deputatos, nec non natalitia Sanctorum Martyrum Ecclesia decreuit obseruanda, & in his ab omni opere seruili cessandum.*

o Innocentius 3. extrà de obseruatione ieiuniorum c. Consilium. *Omnium Apostolorum Vigiliæ (præterquã Philippi, & Iacobi, & B. Ioannis Euangelistæ) sunt in obseruatione ieiunij celebrandæ.* Illos tamen, qui necessitate coacti carnes in Quadragesima comedunt non credit puniendos, nec vult, vt infirmis & debilibus propter abstinentiam à carnibus periculũ emergat.

p Gratianus Causa. 32. q. 4. parte 2. *Præter coniugale debitum, nec fecundum itidem in aliquas licet alicui quærere.* Quod ipsum multis authoritatibus Sanctorũ Patrum probat, ac nominatim Ambrosij dictis in li.1. de Abraham c.4. *Nulli scire licet mulierẽ, præter vxorem.* Et quæ sequuntur.

q Idem Gratianus Dist.91. in principio. *Si Ecclesia Ecclesiastico sufficere non potuerit, proprio artificio vel agriculturæ (exemplo Apostoli, qui de labore manuum viuebat) sibi necessaria inueniat, ita tamen vt occasione sui operis Ecclesiæ vigilijs non desit.*

s Guliel-

917 Vincentius in historiali Speculo lib.29.ca.93. Missi sunt ab Innocentio Papa, 12. Abbates
Cistercienfis Ordinis cum vno Sedis Apostolicæ Legato, in terram Albigensium, vt fidem Catho-
licam prædicantes, hæretica venena pro viribus expulsarent. id quod pōpa omni abiecta in sum-
ma humilitate fecerunt. Petrus igitur de Castro nouo D. Papæ Legatus à Comite Tolosano (quē
918 propter hæreticorum defensionem excommunicauerat) occiditur. Ideoq́; terra eius Comitis expu-
gnanda Regi Francorum à Papa exponitur. Sed postea per Legatum Papæ idem Comes absolu-
tus est.

919 Vir nobilis erat de monte Pessulano, qui, legitima vxore exclusa, filios adulterinos ex
alia susceptos ab Apostolica Sede legitimationis titulo decorari petierat. Ad eamq́ue rem faci-
lius persuadendam, Regis Francorum exemplo abusus fuerat, cū cuius filijs in simili cau-
sa dispensatum esse affirmabat. Huius petitionem cùm Papa Innocentius 3. cōcedendam
non esse perspiceret, tùm de exempli dissimilitudine, tùm de Romani Pontificis authori-
tate ita planè disseruit in lib. Decretalium. 4. tit. 17. c. 13. Cùm Rex superiorem in temporali-
bus minimè recognoscat, sine iuris alterius læsione in eo se iurisdictioni nostræ subijcere potuit, in
quo videretur aliquibus, quòd per seipsum (nō tanquā pater cum filiis, sed tanquā Princeps cum
920 subditis) potuit dispensare: tu autem alius nosceris subiacere. (Et infrà.) Rationibus igitur his in-
ducti, Regi gratiam fecimus requisiti, causam tam ex veteri, quàm ex nouo Testamento trahentes,
quòd non solùm in Ecclesiæ patrimonio (super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem)
921 verùm etiam in alijs Regionibus certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter ex-
ercemus. Non quòd alieno iuri præiudicare velimus, sed quia, sicut in Deuteronomio continetur,
(Deut. 17.) Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem & san-
guinem, causam & causam, lepram & lepram, & iudicium inter portas videris variari: venies ad
Sacerdotes Leuitici generis, & Iudicem, qui fuerit illo tempore: qui iudicabunt iudicij veritatem:
& facies, quæcunque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus: sequērisq́; eorum senten-
tiam: qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino
Deo tuo, decreto iudicis morietur. Sanè cùm Deuteronomium Lex secunda interpretetur, ex vi
vocabuli comprobatur, vt quod ibi decernitur, in nouo Testamento debeat obseruari: locus enim,
922 quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur. Cùm enim Petrus vrbem fugiens exiuis-
set, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, Domine quò va-
dis? respondit: venio ad Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro se dictum, ad locum ip-
sum protinus est reuersus. Sunt autē Sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Le-
923 uitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt. Is verò super eos Sacerdos siue Iu-
dex existit, cui Dominus inquit in Petro: Quodcūque ligaueris super terrā, erit ligatum & in cœ-
lis. Eius Vicarius, qui est Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech, constitutus à
Deo, iudex viuorum & mortuorum. Tria quippe distinguit iudicia. Primum inter sanguinem &
sanguinem, per quod criminale intelligitur & ciuile. Vltimum inter lepram & lepram, per quod
Ecclesiasticum & criminale notatur. Medium inter causam & causam, quod ad vtrumque re-
fertur tam Ecclesiasticum, quàm ciuile. In quibus cùm aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad
924 iudicium est Sedis Apostolicæ recurrendum. Cuius sententiam qui superbiens contempserit ob-
seruare, mori præcipitur, id est, per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione
fidelium separari. Paulus etiam, vt plenitudinem potestatis exponeret, ad Corinthios scribens, ait:
(1. Cor. 6.) Nescitis, quoniam Angelos iudicabitis? quantò magis secularia?

Concilij

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	Hæretici & Pseudo-prophetæ.	

De Salutatione Angelica.

r Contemnũt salutationem Angelicam.

De Symbolo.

s Contemnunt Symbolum Apostolorũ. § In hoc quoque Protestantes ab illis dissentiunt.

De iureiurando.

1198 Idem Innocẽtius 3. Idem Otto.

t Omne iuramentũ prorsus illicitum esse dicunt. Quæ hæresis apud Bernardum Lutzemburgũ propriè attribuitur Insabbatatis, siue illi omnino ijdẽ sunt cum Waldẽsibus, seu pars & secta Waldensium. § Verùm nec in ista hæresi Protestantes nostrorum temporum cum Waldensibus consentiunt.

151. De Albigensium hæresibus.

a Ponebant duo principia, malũ, & bonum, id est, Deum, & Diabolũ, quem credebant creasse corpora omnia. Bernard. Lutzemb.

b Corporũ resurrectionem negant.

c Quicquid beneficij mortuis à viuis impẽditur, irrident.

d Ire ad Ecclesias, vel in eis orare, nihil dicunt prodesse.

e Baptismum abijciunt.

f Sacramentum Corporis & Sãguinis Christi blasphemant.

g Negant nouas animas à Deo infundi, sed animarũ transmigrationem de corpore ad corpus, etiam animalium & serpentum, docent. Hactenus Lutzembergius. Verùm Antoninus plures etiam istorum erro-

Doctores Catholici.

r Gulielmus Durand. lib. 7. de offic. Diuin. c. 7. declarat, in Salutatione Angelica benedictiones quatuor contineri, quarum præcipua est illa, quæ pertinet ad annuntiationem Incarnationis Christi. § Quò minoris igitur hæretici faciunt hanc Salutationem, eò longius à fructu Incarnationis Christi absunt.

s Idem lib. 4. c. 25. *Euangelio lecto, mox cantatur alta voce Symbolum, vt Ecclesia ostendat, quòd Euãgelij verbum & prædicationem fide & corde recipit, & ore decantat. Omnis enim Christianus tenetur, publicè fidem Catholicam confiteri.*

t Concilium Lateranense sub Innocentio 3. sub fine Capitis tertij. *Si qui ex illis, qui de hæresi accusantur, iuramenti Religionem obstinatione damnabili respuẽtes, iurare fortè noluerint, ex hoc ipso tanquam hæretici reputentur.*

a Concilium Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quòd vnus solus est verus Deus, Pater, & Filius & Spiritus sanctus: vnũ vniuersorum principium, spiritualium & corporalium.*

b Concil. Lateran. ibidem. *Omnes cum suis proprijs corporibus resurgent, quæ nunc gestant, vt recipiant secũdùm merita sua, siue bona, siue mala.*

c Innocentius 3. de sacro Altaris Mysterio li. 5. c. 5. *Orat pia mater Ecclesia pro defunctis, & eos sacra oblationis intercessione commendat, certissimè credens, quòd sanguis effusus in remissionem defunctorum, ad defunctorum etiam valeat absolutionem.*

d Gulielmus Durand. in Rationali Diuin. offic. li. 5. c. 2. Num. 58. *Licet vbiq; sit Deus adorandus, specialiter tamen in Ecclesia.* Psal. 5. *Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.* Vnde Salomon orauit (3. Reg. 8.) *vt vir pro quacunq; tribulatione in templo Dei clamans exaudiretur.*

e Concil. Lateran. c. 1. *Sacramentum Baptismi ritè collatum, tam paruulis, quàm adultis proficit ad salutem.*

f Concil. Lateran. c. 1. *Corpus Christi & sanguis in Sacramento Altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina, vt ad perficiendum Mysterium vnitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro.*

g Gotfridus Viterb. 2. parte Chron. declarat, animã hominum in bestijs nunquam reperiri. Alioqui nec irrationales forent: nunc autem nec consilia, nec virtutes, nec aliud ad intellectum pertinens in ipsis est. Deinde vnumquodque animal secundùm suam speciem similiter eadem operatur. Omnis lepus similiter timet, & omnis lupus similiter insidiatur. Sed mille sunt semitæ actionum humanarũ, propter hu-

Concilij Lateranensis, quod sub Innocentio tertio celebratum est, de Primatu Romanæ Ecclesiæ sententia.

In Basilica Lateranẽsi (autore Martino Polono) celebratũ est Conciliũ Generale. Cu
interfuêre (inquit Platina) Hierosolymitanus & Constãtinopolitanus Patriarcha, Metro-
politani 70. Episcopi 400. Abbates *12*. Priores Conuentuũ 800 Græci & Romani Imperij
Legati Regum Ierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ & Cypri Oratores. In hoc ergo tã
celebri Concilio sub Innocentio tertio c. 5. de Primatu Ecclesiæ Romanæ, ac de aliarum
Ecclesiarum prærogatiuis secundùm antiquos Canones ita decernitur.
Antiqua Patriarchalium Sedium priuilegia renouantes, sacra vniuersali Synodo appellati,
925 *sancimus, vt post Romanam Ecclesiam, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ pote-*
statis obtinet Principatum, vtpote Mater vniuersorum Christi fidelium & Magistra: Constan-
tinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum
locum obtineant, seruata cuilibet propria dignitate, ita quod postquàm eorum Antistites à Roma-
926 *no Pontifice receperint Pallium, quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne, præstito sibi fide-*
litatis & obedientiæ iuramento, licenter & ipsi suis Suffraganeis Pallium largiantur, recipientes
297 *pro se professionem Canonicam & pro Romana Ecclesia sponsionem obedientiæ ab ipsis.* Iam
primùm Constantinopolitana Sedes Romanæ Ecclesiæ assensum publicè obtinuit, vt post
Romanum Pontificem secundas obtineret. Nam Gulielmus Tyrensis Archiepiscopus,
qui non multò anteà Lateranensi Concilio sub Alexandro tertio interfuerat, belli sacri
lib. 4. c. 9. dixit: *Antiochia tertium, vel potius secundum (nam de hoc maxima quæstio est) post*
vrbem Romam dignitatis gradum sortita est. Lis igitur hæc illo tempore non fuerat definita.
928 Concilij Lateranensis c. 2. *Abbas Ioachim scripta sua Apostolicæ Sedis iudicio approban-*
929 *da, seu etiam corrigenda assignauit, dictans Epistolam, cui propria manu subscripsit, in qua firmi-*
ter confitetur, se illam fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, quæ cunctorum fidelium, dis-
ponente Domino, Mater est & magistra.
Eiusdem Lateranensis Concilij ca. 3. *Si Dominus temporalis, monitus ab Ecclesia, terram*
suam ab hæretica fœditate purgare neglexerit, per Metropolitanum, & cæteros Comprouinciales
Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infrà annum, si-
930 *gnificetur hoc summo Pontifici, vt ex tunc ipse vasallos ab eius fidelitate denunciet absolutos, &*
terram exponat Catholicis occupandam.

Frideri-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
			errores connumerat, nisi fortè (quod non puto) alij sint Albigenses, quàm Albanenses.	mani arbitrij libertatem. § Ex his efficitur, vt anima hominis in nullius animalis corpus aliquando transmigret. Ac neq; vnius hominis anima in alterius hominis corpus ingreditur secundùm fidem nostrã, cũ vnaquæq; rationem reddditura sit de ijs, quæ in corpore suo gessit, ac non de ijs, quæ in pluribus gessit corporibus.
			h Dicunt, Christum nec fuisse verũ Deũ, nec verũ hominem. Antoni. 4. parte Summæ. tit. 11. c. 7.	h Concil. Lateran. c. 1. *Vnigenitus Dei filius verus homo factus, in ligno Crucis passus & mortuus, descendit ad inferos in aĩa, resurrexit in carne, ascẽdit pariter in vtroq;.*
			i Quòd ante aduentum Christi non fuerunt aliqui boni.	i Conc. Lat. c. 1. *Sancta Trinitas per Mosen & Prophetas, aliosq; famulos suos iuxta ordinatissimam dispositionẽ temporum, doctrinam humano generi tribuit salutarem.*
1215	180. Idem Innocent. 3.		k Quòd malus homo nõ potest esse Episcopus, vtpote cuius vitia subditis obsint.	k Ioannes Sarisberiensis in Policratico. lib. 8. cap. 19. *Caiphas licet sacrilegus, & qui cum Iudæis conspirauerat in necem Saluatoris, cùm esset Pontifex anni illius, prophetauit, vt constet, ipsum ab officio, prophetiæ gratiam quam demeruerat, accepisse.*
		Fridericus 2. & ipse persecutor Papæ regn. an. 33	l Quòd Ecclesia non potest aliquid possidere, nisi in communi.	l Alexander 3. mandat, *vt si terræ, quæ arabiles sunt, intra certam alicuius Ecclesiæ parœciam fuerint, earum decimæ assignentur eidem Ecclesiæ.* c. Quoniam à nobis, extrà de Decimis. § Vnusquisq; igitur Presbyter suæ parœciæ Decimas sibi propriè, ac non alijs in communi possidet. Alioqui nec locare eas posset, quod tamen Innocentius 3. permisit, in c. Vestra nobis, extrà, *de locato & conducto*. Hinc etiam certæ distributiones & velut dimensa singulis assignantur præbendarijs pro loci & dignitatis ratione, quam in Ecclesijs Cathedralibus obtinent. Extrà de Præbendis.
	Lateranense Concilium.		m Quòd Ecclesia nõ potest facere constitutiones.	m Concil. Latera. 2. c. 6. *Sicut olim à S. Patribus noscitur institutũ, Metropolitani singulis annis cũ suis Suffraganeis Prouincialia Cõcilia celebrãtes, Canonicas regulas, & maximè quæ statuta sunt in hoc generali Concilio, faciãt obseruari, debitam pœnam transgressoribus infligendo.* Et in c. 50. declaratur, *statuta Ecclesiastica propter necessitatem, aut vtilitatem laudabiliter mutari, quoniã ipse Deus ex his, quæ in veteri Testamento statuerat, quædam mutauit in nouo.*
			n Quòd Ecclesia non potest excommunicare, nec malos persequi.	n Innocent. 3. extrà de Sentent. excommunic. ca. A nobis. *Ecclesiæ legitur attributa potestas ligandi atq; soluẽdi homines super terram.* Forma verò excommunicãdi, monitione præmissa, & præsentibus idoneis personis, & ob causam iustam præscribitur in Concil. Lateran. 2. c. 47. & 49.
			o Quòd peccatum originale nihil est.	o Innocentius lib. 1. de contemptu mundi, c. 3. *Habet anima tres naturales potentias: rationalẽ, vt discernat inter bonũ & malũ: irascibilẽ, vt respuat malũ: cõcupiscibilẽ, vt appetat bonũ. Istæ tres vires tribus oppositis vitijs originaliter corrumpuntur: Per hominem vnum peccatum in hunc mundum intrauit. Rom. 5.*

p Quòd

RRR ij p Inno-

Fridericus Imperator, licet ægrè ferret, se ob crimen suũ à Pontifice Romano deponi: atq; ideo negaret, eum posse id iure facere: tamen aliàs ipsa veritate victus, de potestate
931 *Romani Pontificis* ita scribit in Epist.3. *Fatemur collatã in spiritualibus potestatem, vt quantumcũq; (quod absit) sit ille peccator, quod in terra ligauerit, sit ligatũ in cœlis, & quod soluerit, sit solutũ.*

Innocen.3. de sacro Altaris Mysterio. lib.1. c.8. *Omnibus Apostolis Christus vnũ præposuit, videlicet Petrũ: cui totius Ecclesiæ principatum commisit, & ante Passionem. Math.16. & circa*
932 *Passionem. Luc.22. & post Passionẽ. Ioan.21. Fides enim Apostolicæ Sedis super firmam petram stabili soliditate fundata, nullis vnquam errorum sordibus potuit inquinari, sed à cæteris maculas detersit errorum.*

Vincentius lib.29. cap 97. 98. & 99. *Franciscus Fratrum Minorum institutor, in ciuitate Assisio negotiator, & mundi vanitatibus indecenter vsq; ad annum ætatis ferè 25. nutritus, ille posteà conuersus ad Dominum, & iis quæ possederat in pauperes distributis, alios exemplo suo ad pœnitentiam agendam commonuit. Cernens igitur accrescere num erum Fratrũ, breui sermone regulam conscripsit, interpositis in ea verbis sacri Euangelij, ad cuius perfectionem, quantum potuit,*
933 *anhelauit. Desiderans autem, quæ scripserat, à summo Pontifice confirmari, cum vndecim Fratribus Romam perrexit. Quibus Papa Innocentius de regula confirmanda dans consensum, & de pœnitentia prædicanda mandatum, cum gaudio illos dimisit.*

Rodericus rerum Hispan. lib.7. c.29. *Rex Alphonsus, & Regina Verengaria propter con-*
934 *sanguinitatem ab Innocentio Papa tertio fuerunt separati.*

Vincentius lib.30. c.65. *Cùm B. Dominicus Papam Innocentium ob sui Ordinis confirmationẽ adijsset, Papa difficilem se non nisi nutu diuino exhibuit, vt nimirũ ex reuelatione diuina Vi-*
935 *carius Iesu Christi cognosceret, quàm necessariũ esset vniuersali Ecclesiæ, cui præsidebat, id quod vir Dei Dominicus petebat. Pontifex enim videns in somnis Lateranensem Ecclesiã, quæ iam iam minabatur ruinam, B. Dominici humeris sustentari, eiusq; Ordinem Ecclesiæ profuturum ex*
936 *ea re intelligens, regulam quæ confirmaretur, ex fratrum B. Dominici consensu, describi iubet. Honorius verò Pontifex confirmationem, quam Innocentius promiserat, compleuit.*

Hugo de S. Victore in lib.1. eruditionis Theologicæ de Sacramentis Ecclesiæ c.43. *Papa dicitur, quia Pater Patrũ. Hic vniuersalis dicitur, quia vniuersæ præest Ecclesiæ. Hic quoq; Apo-*
937 *stolicus vocatur, quia Principis Apostolorũ vice fungitur. Hic etiã summus Pontifex nuncupatur, quia Caput est omniũ Episcoporũ. Huius nomen in ordinatione mutatur, quia Petri nomẽ in prælatione Ecclesiæ à Christo mutatũ est. Huic etiam Claues traduntur, sicut Petro à Domino Claues*
938 *regni cœlorum traditæ sunt, vt se ianitorem regni cœlorum esse cognoscat.* Idem parte 3. cap.14. *Sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur Ecclesiis.*

Gulielmus Antisiodorensis in lib.4. Summæ suæ in lib.4. Sententiarum, titulo de Or-
939 dinis Sacramento. *Cùm Dominus Papa non habeat superiorem vel parem, de necessitate inferior consecrat eum.*

Ioannes Angliæ Rex ob Sacerdotes ab Ecclesijs vi prohibitos aut expulsos, à Põtifice
940 Romano *excõmunicatus, nõ antè absoluitur, quã diadema capiti ademptũ Pandulpho Sedis Apostolicæ Legato tradidisset, nunquã id aut hæredes, nisi à Pontifice Rom. accepturi.* Polyd. lib.15.

De Friderici secundi iusta excommunicatione, & misero exitu.

Cùm Ecclesia Romana Fridericum secundũ ab ineunte ætate sub tutela sua (teste Antonino parte Chro.3. tit.19. c.3.) in regno Apuliæ educasset, & Papa Honorius 3. an. Dom. 1220. in Imperatorem vnxisset: posteà tamen, mortua matre Constantia, quæ ipsum (au-ctore Platina) in officio continebat, immemor accepti beneficij, contra ius fasq; Pontificiã
941 ditionem vexabat. Ob quam causam *ab Honorio excommunicatus*, Ioannis Hierosolymitani Regis intercessione, ea lege absolutus, & Ecclesiæ reconciliatus est, vt tùm res ablatas restitueret, tùm ad recuperationem terræ Sanctæ cum exercitu se conferret. Quas conditiones cùm non seruaret, sed ægritudine simulata maximam Christianorum multitudinem Brundusij expectantem, ipsumq; Regem Hierosolymitanũ, atq; adeò Christianos in Asia bellantes deciperet, eaq; fraus adeò apertè deprehenderetur, vt ad nunciũ mortis Lantgrauij Hassiæ statim ad res eius diripiendas homo valetudinarius è Sicilia
942 Brundusium adnauigaret: *Gregorius nonus Honorij sententiam prius in Fridericum latam, denuò repetijt, & confirmauit.*

Frideri-

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1216	Idem Innocētius 3.	
		Græ. Petr[9] Antissodorensis an. 5. & Robert[9] an. 7. & Balduin[9] an. 33
1217	182. Honorius 3. Rom.an. 10. m. 8.	
1222	183. Gregorius 9. Romanus an. 14. m. 5.	

Hæretici & Pseudoprophetæ. — **Doctores Catholici.**

p Quòd extremæ Vnctionis Sacramentum nihil est.

p Innocent. 3. extrà de sacra Vnctione. *Vnctio visibilis (de qua Iacobi 5. Vngentes eum oleo in nomine Domini) signum est inuisibilis Vnctionis, quæ docet nos de omnibus.* 1. Ioan. 2. § Hinc & Sacramentum est.

q Quòd peccatum non est à libero arbitrio.

q Gotfridus Viterbiensis in 1. parte Chron. *Deus nō creauit Angelos tales, quin peccare possent, vt aliquod initium boni vel mali ex arbitrio eorum fieret, quod à Deo remunerari debuisset.* Et paulò antè: *Alij Angeli, qui erant cum Lucifero, in hoc præcipuè peccauerunt, quia ei consenserunt, placuitq́; illis extollentia ipsius.* Et iterum: *Quia sponte sua malum elegerunt, iustè ablata est eis voluntas bene volendi.* § Hinc apparet, primam peccati causam à libero Angelorum arbitrio profluxisse.

r Quòd non potest quis pœnitere post peccatum.

r Concil. Lateran. c. 1. *Si post susceptionem Baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam semper potest reparari.*

s Quòd non est confitēdum.

s Ibidem c. 21. *Omnis vtriusque sexus fidelis, postquàm ad annos discretionis peruenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno proprio Sacerdoti.*

t Quòd infernus nihil est.

t Ibid. c. 1. *Reprobi cum Diabolo secundùm merita sua mala, pœnam recipient perpetuam.*

v Purgatorium nihil esse.

v Gulielmus Durand. lib. 4. de offic. Diuin. cap. 45. in Canone Missæ vocantur quiescentes in Christo, qui in charitate mortui sunt, habentes tamen aliqua purgabilia, eò quòd non plenè satisfecerint pro peccatis confessis: propter quod ad locum purgatorij descenderunt, vbi existentes, suffragio indigent Ecclesiæ militantis.

x Quòd mundus semper fuit, & semper erit.

x Gotfridus Viterb. in 1. parte Chron. Qui viuit in æternum, creauit omnia simul. omnia simul, & semel fecit. Distinxit autem per partes in sex diebus.

Otto Frisin. li. 8. c. 8. Terribili ignis virtute cuncta cremabuntur. Quam sæculi per ignem exterminationem non solùm Prophetæ, sed & Plato, & quidam Poëtarum, & Sybilla prædixerunt. Vnde Petrus: Adueniet (inquit) dies Domini magnus, in quo cœli magno impetu transibunt, id est, (inquit Otto ibidem c. 9.) de hoc statu ad alium pulchriorem transfigurabuntur.

y Quòd matrimoniū malum est.

y Concil. Lateran. ca. 1. *Non solùm virgines & continentes, verùm etiam coniugati, per fidem rectam & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem peruenire.*

z Quòd vsuræ non sunt prohibitæ.

z Concil. Lateranen. sub Alexandro 3. parte 1. c. 25. *Cùm vsuræ vtriusq́; Testamenti pagina condemnentur, constituimus, vt manifesti vsurarij nec ad communionē admittantur Altaris, nec ad Ecclesiasticam (si in hoc peccato decesserint) sepulturam.*

Fridericus autem vnsias auri centum & viginti millia Ecclesiæ Romanæ ob damna illata persolués, pacē impetrat, ac pro Siciliæ regno verū Ecclesiæ feudatariū se cōfitetur. Sed cùm in Romanos Pontifici resistentes moturum se pollicitus, adeò fidem non liberaret, vt in Germaniam abiens, voluerit milites suos in Italia relictos Romanis ciuibus in omni re obedire: nec ita multò pòst in Italiam reuersus tam ipse, quàm eius nomine Ecelinus socias ciuitates oppugnaret, factionumq; teterrimarum, quæ iā tum Guelphi & Gibellini appellati sunt, auctor esset, Saracenis & magistratus mandaret, & vrbem (quæ Nuceria Saracenorum dicta est) concederet, Ecclesias & monasteria spoliaret, Siculos tyrānide grauissima opprimeret, fratrem Regis Tunisij Baptismum Panormi petentem à tam sancto proposito verbis deterreret, vias præcluderet, ne Cōcilium, quod Gregorius Romæ indixerat, conuenire posset, Cardinales & alios Prælatos in vinculis teneret, Innocētio quarto post Gregorij & Cœlestini mortem Pontifici creato insidias strueret, eumque in Franciam proficisci cogeret, deniq; ad Concilium Lugduni congregatū vocatus venturum se promitteret, nec veniret: omnium consensu in eodem Lugdunensi Concilio & Imperio, & Regnis priuatur. Vnde literis ad Principes Germaniæ ab Innocentio datis, Henricus eligitur Imperator, qui Conradum Friderici filiū bello deuicit. Fridericus verò ipse cùm Legatum Apostolicum biennio Parmæ obsedisset, nouamq; vrbem eò loci condere in animo haberet, cui Victoriæ nomē imponebatur: Legatus subitò erumpens, Fridericum fundit, & castris exuit. Sententiæ autem in Fridericum latæ forma & ratio in sexto Decretalium libro extat sub titulo de Sententia & re iudicata, ca. ad Apostolicæ: vbi postquàm permulta grauissima crimina, quæ Fridericus commiserat, cōmemorata essent: Nos (inquit Innocentius Papa quartus) *super præmissis, & quàm pluribus alijs eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione prahabita diligenti (cùm Iesu
943 Christi vices, licet immeritò, teneamus in terris, nobisq; in B. Petri persona sit dictum: Quodcūq; ligaueris super terram, ligatum erit & in cælis) memoratum Principem, qui se Imperio & regnis, omniq; honore & dignitate reddidit tam indignum, quiq; propter suas iniquitates à Deo, ne regnet, vel imperet, est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omniq; honore ac dignitate priuatum à Domino ostendimus, denunciamus, & nihilominus sententiando priuamus, omnes qui
944 ei iuramento fidelitatis tenentur adstricti, à iuramento huiusmodi perpetuò absoluentes: authoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi, tanquàm Imperatori vel Regi, pareat & intendat. Decernendo quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori vel Regi consilium vel auxilium præstiterint, seu fauorem, ipso facto excommunicationis sententiæ subiacêre. Illi autem, ad quos in eodem Imperio Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem. De præfato Siciliæ Regno prouidere curabimus, cū eorundem fratrū nostrorū consilio, sicut viderimus expedire.*

Post tot ac tantas exagitationes, quibus tamen ad officium reuocari nunquam voluit, is demum Friderici exitus fuisse memoratur, vt ex graui morbo conualescens, *à Manfredo filio, quem ex nobili concubina susceperat, compresso per vim ore ac spiritu, mori cogeretur.* Nec mirum est, si is, qui Ecclesiam Romanam Matrem suam tot modis, per tot annos, tam nefariè persecutus est à filio demùm spurio interfectus, Diuinæ iustitiæ exemplum fieret, dū talia patitur à carnali filio, qualia in patrem spiritualem machinatus erat. Hæc autem, quæ scripsimus, passim habentur apud Vincentium, Blondum, Antoninum, Platinam, Sabellicum, Nauclerum, Trithemium. qui omnes Friderici scelera non dissimulant. Solus autem Vrspergensis Abbas in Friderici partes inclinat, de quo Paulus AEmilius (de gestis Francorum. lib. 7.) tale iudicium fecit. *Abbas Vrspergensis (inquit) historias suas claudit laudibus Friderici, insectationeq; Pontificum. Fama frequentior, & sensus propè omnium conspirans eum damnant. Satis constat (quod & Vrspergensis non dissimulat) Augustum Frangipanes & alios Principes vrbis Romæ viros euocasse, & emptos ipsorum agros posteà reddidisse, sacramento fidelitatis seruandæ exacto, eorumq; opera exactum vrbe Pontificem.* § Non solùm autem ex Historicorum iudicio, sed præterea ex tot Pontificum Romanorum ordine succedētium perpetuo consensu, ex Imperatoris Constantinopolitani, Regumq; Angliæ, Franciæ, Daniæ, & Hierosolymorum studijs & sententijs, quas pro Pontifice contra Fridericum non obscurè præ se ferebant, ac deniq; ex grauissima Concilij Lugdunensis auctoritate abundè constat, Vrspergensem à vero deflexisse, ac immeritò vel Fridericum laudasse, vel tot Pontifices Romanos insectatum esse, quorum tamen authoritati nihil vspiam detractum esse in tota Ecclesia gubernanda voluit.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1241	184. Cœlestin. 4. Mediolanēsis d. 17.	
1243	185. Innocent. 4. Genuensis an. 11. m. 5. d. 14. Generale Concilium Lugdunēse.	Conradus 4. an. 11.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

* Quòd non tenetur quis restituere ablata.

⸸ Bagnolenses & Concordenses Albigensiū portio fuerunt.

152. De errore Abbatis Ioachim.

a Ioachimus iste, Petrum Lombardū iniustè reprehendens dicebat, quòd Pater, et Filius, & Spiritus Sā-ctus, sunt vna essentia: verùm vnitatē eiusmodi non propriam & verā, sed quasi collectitiam, & quasi similitudinariā esse, vt multi fideles sunt vna Ecclesia.

b Alios siue istius Abbatis (seu alterius, qui similiter Ioachim dictus sit) errores atque hæreses Guido Carmelita commemorat, de triplici videlicet statu mūdi, quorum primus, secundùm carnē ad Christum vsq; durauerit: secū-dus velut mixtus inter carnem & spiritum, à Christo vsque ad S. Benedictum: tertius secundùm spiritum tantùm, à S. Benedicto vsque ad finem mundi perseueret.

153. De

Doctores Catholici.

* Concil. Lateran. parte 1. c. 27. in fine iubet eū, qui ob fraudem pro fide militanti factam excommunicatus est, non absolui, *donec & ablata reddat, & pro illatis damnis congruè iterū satisfaciat.* Deniq; in li. 6. regula Iuris notissima est: *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.*

⸸ Albigenses, Bagnolenses & Concordenses in multis erroribus conueniebant, licet in paucis discordabant, inquit Antoninus in 4. part. Sūmæ suæ, tit. 11. c. 7.

Albigenses verò cùm ad B. Dominici & duodecim Abbatum prædicationē (quos Papa Innocentius ad illos misit) non resipiscerēnt: per Simonem Comitem à Monteforti bello eis indicto, circiter centū millia eorum à vix decem millibus Catholicis contrita sunt: cùm Catholici & Duces, & Milites tam cōfessione, quàm sacra communione se prius muniuissent. Auctor est Aemilius lib histor. Franc. 6.

a Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 2. *Nos sacro & vniuersali Concilio approbante, credimus & confitemur cum Petro, quòd vna quædam summa res est, incōprehensibilis quidem & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, tres simul personæ, ac singulatim quælibet earundem. Et ideo in Deo Trinitas est solummodò, non quaternitas, quia quælibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia siue natura Diuina, quæ sola est vniuersorum principium, præter quod aliud inueniri non potest, & illa res non est generans, neq; genita, nec procedens, sed est Pater, qui generat, Filius, qui gignitur, & Spiritus Sanctus, qui procedit, vt distinctiones sint in personis, & vnitas in natura.*

b Bernardus in Sermone de Natiuitate Ioannis Baptistæ. *Ioannes tantò propinquior Deo, quantò vox verbo vicina, cui nulla voce alia media, quod foris sonet oporteat indicari.* (Et pòst:) *Victu & vestitu contentum esse, Apostolica perfectio est: Sed Ioannes etiam hæc contempsit. Venit Ioannes* (inquit Dominus) *non manducās, nec bibens, planè nec vestiēs. Sicut enim locusta non est cibus* (humanus) *sic nec pilus Cameli humanum est indumentum. Hic ergo Ioannes, quo nullus maior in natis mulierum.* Luc. 7. § Ex his videmus, non modò in eo errasse istum Ioachimum, quòd tēpus illud ab aduētu Christi vsq; ad S. Benedictum (in quo Apostoli vixerunt) minus perfectum posteriore Monachorum statu putauerit: verùmetiam quòd mundi statum ante Christum (in quo præter cæteros Patriarchas & Prophetas Ioannes Baptista vixit) secundùm carnem fuisse dixerit. Ioachimi ergo partitio tota est friuola & carnalis, quæ nec S. Benedicto, nec vlli Sā-cto Monacho vnquam probari potest.

a Petrus

Innocentius quartus antequàm adhuc Papa crearetur, in Epistolas Decretales Com-
945 mentaria scribens lib.3.tit.de voto,c.Quod super: *De Christianis* (inquit) *non est dubium, quod eos iudicare potest Papa, si contra legem Euangelicam facerent*:& quæ tùm præcedunt in eandem sententiam,tùm sequuntur.

946 Vincentius in Speculo lib.31.c.2. *Innocentius Papa 4. fratrem Ascelinum de Ordine Prædicatorum, & alios cum literis Apostolicis ad exercitum Tartarorum misit, hortans eos, vt à cædibus abstinentes, fidei veritatem reciperent.*

Ibidem c.39.narratur,cum quanta gratulatione Papæ nuncij excepti sint *apud Kiouitses & totam Rusciam, Poloniam & Boëmiam.* Et tandem *re cum Episcopis collata, responderūt communiter, dicentes quòd Dominum Papam habere vellent in specialem Dominum & in pa-*
947 *trem, Sanctam quoque Romanam Ecclesiam in Dominam & Magistram. Super hoc etiam ad*
948 *Dominum Papam nuncios suos & literas transmiserunt.*

Nicephorus Gregoras lib. 5. c.2. *Nicephorus Blemmydes Græcus multa è sacra Scriptura testimonia, quæ dogma Latinorum confirmare viderentur, colligere ac conscribere cœpit, clam il-*
949 *le quidem infamiæ metu, sed tamen scripsit quædam, quæ postea cum Becus Carthophylax legisset, mutauit sententiam, & in Latinorum partes iuit.*

Hugo Cardinalis in Deuteronom. c.17. *Si difficile iudicium esse perspexeris, ascende ad*
950 *locum, quem elegerit Dominus. Ex hoc* (inquit) *loco inoleuit consuetudo appellandi ad summum Pontificem.*

Accursius Glossator in Authentica, vt Ecclesia Rom. gaudeat 100. annorum præscri-
951 ptione: *Vetus Roma habet primam Sedem Ecclesiarum, item originem Legum, item fontem Sacerdotij.*

Henricus Cardinalis Ostiensis in Summa, §. Vnde in fine Proœmij. *Sed nunquid Papa*
952 *est maior Imperatore? Quicquid autem dicatur, hæc veritas est, quòd distincta sunt iurisdictiones, quàmuis vna maior sit reliqua: & quilibet secundùm legem suam iudicabit, sed vtraque tamen Ecclesiasticos Canones sequi debet.*

Idem in Summa de authoritate & vsu Pallij, §.Et quo loco. *Speciale est in Papa, quòd*
953 *semper & vbique pallio vti potest: item quia vniuersa Christianitas prouincia sua intelligitur: itē & respectu ipsius vnus est Episcopatus, nedum quoad hoc, vt intelligatur sponsus vnus Ecclesiæ (quia hoc commune est sibi & omnibus Episcopis) quinimò etiam quoad administrationem:*
954 *item & respectu huius generalis administrationis potest dici, quòd alas habet latas & liberas, qui nulli subest, & vbique dominatur: sed alij habent ipsas alligatas nexibus præceptorum.*

Gulielmus Durandus Mimatensis Episcopus in Rationali diuinorum Officior. lib.6. c.53.agens de cæremonia rosæ aureæ, quæ in quarta Dominica Quadragesimæ portatur:
955 *Huius* (inquit) *floris baiulus est Romanus Pontifex, Successor vtique Petri, & Vicarius Iesu Christi.*

Gulielmus Parisiensis in Tractatu de Sacramento Ordinis: *Papa est Successor Petri,*
956 *quantum ad potestatem & dignitatem.*

Alexander de Ales in 3.par.Summæ q.40.membro.2. *In ordine potestatum secularium nullus est maior Rege vel Imperatore, quemadmodum in ordine potestatum spiritualium, nullus est*
957 *maior Papa: tamen collatione facta potestatis spiritualis ad secularem, potestas spiritualis est super secularem, sicut spiritus est supra corpus. Vnde & Ierem.1. dicitur. Ecce constitui te super gentes & regna.* Et *ostensum est 2.Paralip.26. in Ozia, quòd voluit sibi vsurpare sacerdotalem dignitatem, & percussus est lepra.* Idem parte 4. q. 83. membro. 3. *Pontifex est totius vniuersalis Ecclesiæ sponsus & rector.*

Nicephorus Callistus sententiam suam de Primatu Romanæ Sedis pluribus in locis declarat. Nam in lib.4.c.38. cùm loqueretur de Victore Pontifice Romano: *Alij Epi-*
958 *scopi* (inquit) *acrius seueriusq́; cum illo, qui gloria eos anteiret, egerunt.* Victorem igitur fatetur anteiuisse alios Episcopos, gloria. Itemque in lib.9.c.37.dicit, Deum rectè consuluisse Ecclesiæ rebus, cùm Felicem (qui Liberio in exilium misso erat surrogatus) è vita sustulisset,
959 *ne primaria Apostolorum Sedes fœdam illam & incommodam à duobus gubernata ducibus contraheret notam.*

Alber-

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	
	Idem Innocẽtius 4.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

153. *De Almarico.*

a Negabat, aut generationem filiorum, aut distinctionem sexuũ in paradiso futuram, nisi Adam peccasset. Bernardus Lutzemburgensis.

b Non aliter esse corpus Christi in pane Altaris, quã in alio pane, & in alia qualibet re. § Hic homo videtur fuisse antecessor Bretij, ac nõ solũ Caluini.

c Turificationem, qua in Ecclesiis vtuntur, Idololatriam vocabat.

d Negabat resurrectionẽ corporum, Paradisum, Infernum, & idearum in mẽte diuina æternitatem.

e Dicebat, quemlibet fidelem teneri, vt credat se esse membrum Christi, & hoc esse de articulis fidei. Vincẽtius in Spec. lib. 29. c.107. Quod ipsum Protestantes credunt.

154. *De Dauide Dinantie.*

f Iste (præter hæreses Almarici, cuius fuit Discipulus) dicebat, Deũ esse materiam primam.

155. *De Petro Ioannis Ioachimi Abbatis discipulo.*

a Negabat, animã rationalẽ, qua rationalis est, formã esse humani corporis. Guido in Summ. de hæres.

b Gratias & virtutes in Baptismo infundi negabat, imputatiuæ tantùm iustitiæ primus (vt videtur) auctor.

c Chri-

Doctores Catholici.

a Petrus Lombardus lib.2. Sentent. Distin.20. *Si nõ peccassent primi parentes, sine omni macula, carnali copula in Paradiso conuenissent: & genitalibus vterentur membris sine aliquo pruritu carnis.*

b Innocent. tertius de sacro Altaris mysterio ca.8. *Vbi panis est consecratus* (non ergo antè) *sub tota specie totum corpus existit.* (Et pòst:) *Deus illam virtutẽ verbis attulit, vt ad prolationem eorum corpus Dominicum incipiat esse sub specie Sacramenti.* § Ecce, non nisi post prolationem verborum incipit ibi esse.

c Gulielm. Durand. Mimatensis Episcopus in Rationali Diuinorum lib.4. ca.10. *De turibulo Moyses ad Aaron specialiter ait: Tolle turibulum, & hausto igne de Altari, mitte incensum desuper.* Et in Proœmio 1. lib. Num.6. *Licet reuerà figuræ, quarum hodie veritas apparuit, recesserint: tamen adhuc multiplex latet veritas, quã non videmus, propter quod vtitur Ecclesia figuris.* Innocentius de Altaris Mysterio lib.2.c.16. *Per turibulum enim verbum incarnatum accipitur* .i. intelligitur, *quia per fidem Mediatoris incensum offerimus Deo.*

d Concil Lateran. sub Innocentio 3.c.2. *Damnamus peruersissimum dogma impij Almarici, cuius mentem sic pater mendacij excæcauit, vt eius doctrina non tam hæretica censenda sit, quàm insana.*

e Bernardus Serm.2. de octaua Paschæ. *Nouit Dominus qui sunt eius, & solus ipse scit, quos elegerit à principio. Quis verò scit hominum, si amore est dignus vel odio? Quòd si, vt certum est, certitudo nobis omnino negatur, nunquid non tantò delectabiliora erunt, si qua fortè electionis huius signa possimus inuenire? Quam enim requiem habere potest spiritus noster, dum prædestinationis suæ nullum adhuc testimonium tenet?* Et posteà hæc tria signa enumerat, *si contines à peccatis, si dignos agis pœnitentiæ fructus, si facis operã vitæ.* § Nemo autem aut scire potest, aut in hac vita credere tenetur, se hæc tria indubitatò consecutum esse, licet id sperare & possit, & debeat, nisi conscientia reclamat.

f Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c.1. *Deus simul ab initio temporis vtramq; de nihilo condidit creaturam, spiritualem & corporalem.* Non igitur de sua substantia, veluti de materia, res omnes condidit. Contra hunc huius Dauidis errorem Thom. de Aquino disputat contra Gentes lib.1.c.17.

a Concilium Viennense in Clementinis de summa Trinitate c. 1. *Substantia animæ rationalis verè ac per se humani corporis forma est. Qui contrariam doctrinam pertinaciter defendit, hæreticus est censendus.*

b Concil. Viennense c.1. de sum. Trinit. *Tam adultis, quàm paruulis in Baptismo informans gratia & virtutes conferuntur.*

972 Blondus Decad.2.lib.8.*Gregorius Pontifex Lugduni Concilium indixit.Contulit se ad id Conciliũ Michael*
973 *Paleologus Græcorũ Imperator,& Vnioni Orientalis ad Occidentalẽ Ecclesiam consensit . Secutiq; illũ nonnulli*
Tartari,Gentis Schyticæ Proceres, sacro baptismatis charactere superfusi,Christianos se & Catholicos fore professi
sunt.Sed & Rodulphus ab Electoribus Germanis in Romanorũ Regẽ declaratus,ea cõditione à Gregorio Pontifice
in Concilio est acceptus, vt Romã pacificus ad inunctionẽ accipiendam se conferret,ac rebus Hierosolymæ, quã-
tam posset,opem ferret. In eodem Concilio(vt est ab Onuphrio annotatum apud Platinam in vita Grego-
rij decimi)cautum est,*vt Cardinales,nisi Romano Pontifice creato,è conclaui, quod decimo die post mortẽ Pon-*
tificis ingressi fuerant,non permittantur egredi.

Niceph.Gregoras lib.5.c.1.Michael Paleologus à Carolo Rege sibi timens,Legatos ad Papam mittit
de ineunda veteris & nouæ Romæ Ecclesiarum concordia,modò Caroli expeditionem auerteret. Cõ-
cordiæ capita fuerũt:1.*Vt in Sacrorũ voluminũ Hymnodijs Papæ cũ quatuor Patriarchis mẽtio fieret:2.Vt lice-*
974 *ret cuiuis,Romam veterem,quæ Curia maior & perfectior esset,appellare:3.Vt illi Principatus in cĩbus deferretur.*

Ræmundus Sebundius de natura hominis,Dialo 6.c.81. *Quia oportuit Christũ ascẽdere in cœlũ,ideo per*
seipsum aliquos magnos cõstituit Sacerdotes,quibus potestatẽ cõtulit alios Episcopos & Presbyteros ordinandi,et
975 *vnũ præ cæteris loco sui Vicariũ cõstituit,qui haberet præeminentiã longè supra alios, in quo tanquam in Capite*
vno omnes Christiani fideliter vnirentur . Hic est Petrus Apostolus,& omnes summi Pontifices sui sequaces,
qui gerit personam Christi, qui habet vniuersalem potestatem illimitatam & Sacramentum Ordinis conferendi,
& omnia peccata pœnitentium Christianorum,& omnia scelera iudicandi,absoluendi,& donandi.

M.Paulus Venetus lib.1.de regionibus Orientalibus cap.4.6.& 7. *Magnus Cham* (Cublai vocatus)
976 *cum regni sui Principibus inito consilio,rogat Latinos(ciues Venetos è clarissima Paulina familia natos)vt nomi-*
ne suo ad Papam proficiscantur,petantq; vt centum viros mittat, qui sapientibus suis persuadeant Christianorum
fidem cæteris omnibus sectis præferendam.&c. Gregorius verò Papa decimus cum literis suis ad Tartarorũ
Principem, etiam Nicolaum & Gulielmum Tripolitanum probitate & literatura conspicuos adiunxit. à
quibus literas Pontificis Tartarorum Imperator lætatus accepit.

Ioanes de Parisiis in Tractatu de potestate Regia & Papali c.3. *Manifestum est,quòd licet populi distin-*
guantur per diuersas Diœceses & Ciuitates,in quibus præsunt Episcopi diuersi in spiritualibus: tamen vna est om-
nium fidelium Ecclesia,& vnus populus Christianus.Et ideo sicut in qualibet Diœcesi est vnus Episcopus,qui est
977 *Caput Ecclesiæ in illo loco vel populo:ita in tota Ecclesia,& in toto populo Christiano,est vnus summus Episcopus*
Papa scilicet Romanus , Petri successor: vt sic Ecclesia militans per similitudinem à triumphante desiuetur, vbi
vnus præsidet,qui præsidet toti vniuerso.

978 Antoninus in 3.parte historiarum.tit 20.c.4. *Martinus quartus*(aliâs secundus)*excommunicauit Græ-*
cos,qui Ecclesiæ Romanæ non parebant.

Henricus à Gandauo in Quodlibeto 6.q.23.*In Ecclesia militãte sub Deo Christus(secundùm quod homo)*
979 *Caput est & Monarcha. Hierarcha primus post Christũ Petrus erat,cui ambas Claues tradidit,& duos gladios cõ-*
misit.Vnde Papa habet vtrumq; gladium,spiritualem & temporalem in auctoritate quadã prima & superiore.

980 Trithemius in Chron.an.Dom.1287.*Honorius 4.Ordinem Eremitarum S. Augustini confirmauit.*

Frater Robertus vir sanctus ita Deũ allocutus est:*Ego,Domine,fidẽ sanctã Catholicã,quã docet,credit &*
981 *prædicat S.Mater Ecclesia Catholica Romana,credo firmiter,confiteor simpliciter : pro qua sustinẽda paratus sum*
semper cũ tuo adiutorio ponere vitã,anathematizans omnẽ hæresim aduersum sanctã Romanã Ecclesiam se ex-
982 *tollentẽ. Abnego,& reprobo omnes schismaticos,& diuisos ab vnitate sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ Catholicæ.*

Engelbertus Abbas Admontensis in lib.de Ortu & fine Rom.Imperij c.18.*Appropinquãte tẽpore aduẽ-*
tus Antichristi,veniet discessio primùm regnorũ omniũ ab Imperio,deinde Ecclesiarũ ab obedientia Sedis Apo-
983 *stolicæ,& vltimò fideliũ à fide.*Et c.21.*Stante adhuc Capite Ecclesiæ in spiritualibus,scilicet Apostolica Sede:&*
Capite in tẽporalibus,scilicet Imperio Rom.& stantibus adhuc fidelibus in fide : locũ & cõmoditatem
nõ habebit deceptio,& Dominatio Antichristi,capitibus prædictis & mẽbris ipsorũ ei resistẽtib. Et c.22.
Cùm igitur cõstans sit,& indubiũ,quòd non nisi ante aduentũ Antichristi futura sit prædicta triplex dis-
cessio: scilicet primò regnorũ à Romano Imperio,per quã discessionẽ ipsum Romanũ Imperiũ deficiet
& cessabit in totũ:secundò *Ecclesiarũ ab obedientia Sedis Apostolicæ*,quæ ad prædictam primam discessio-
nem causarum ordine consequetur, quia gladio secularis siue temporalis potestatis sublato , gladius spi-
ritualis carebit finaliter tandem suo defensore contra schismaticos & hæreticos : tertiò fidelium à fide,
quæ discessio similiter consequetur ad duas primas discessiones : quia *nec potestate spirituali vel secula-*
ri tunc valente coercère homines schismaticos sub Christianæ fidei vnitate & obedientia , sicut prius : sin-
guli secundùm suas affectiones & voluntates confingent & eligent sibi diuersos errores , quos teneant
& defendant,& secundùm quos (sicut volunt) viuant & agant, secundùm Prophetiam Apostoli. 1. Ti-
moth. 4.

Sabellicus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ Succeßio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1271	189. Gregorius 10. Placentinus, an. 4. m. 4. Concilium Lugdunense.	
1276	190. Innocentius 5. Burgundus m. 5. d. 1.	
1276	191. Adrianus 5. Ligur. m. 1. d. 7.	
1276	192. Ioannes 20. aliàs 21. Lusitanus, m. 8. d. 8.	
1277	193. Nicolaus 3. Roman. sedit a. 2. m. 8. d. 29	
1281	194. Martinus 2. dictus 4. Turonensis, Gallus, sedit an. 4 m. 1. d. 7.	
1285	195. Honorius 4. Roman. sedit an. 2. d. 1.	
1288	196. Nicolaus 4. Asculanus, Picenus, an. 4. m. 1. d. 14.	*Lat. Adolphus an. 7.*
	197. Cœlestinus 5.	

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

☞ *Hæretici & Pseudo-prophetæ.*

d Postremò, volebat nullam Religionem esse licitã, nisi quæ de labore manuum viuere intendat.

157. De Raymundo Lullio.

a Libellum scripsit de inuocatione dæmonũ, Magiæ plenum.

b Oppugnauit etiam Sãctæ Trinitatis vnitam, essentiam, & personarum æqualitatem.

c Iniuriã eos facere, qui punirent hæreticos.

De Templariorum perfidia.

d Vrspergẽsis in Chron. Post an. Dom. 1227. Fridericus 2. apud Acon in terra Sancta, vt aiunt, multa sustinuit ex perfida proditione Templariorum.

Platina in vita Clemẽtis quinti. Rescitum est, Templarios à nostris ad Saracenos defecisse. Hanc ob rem eorum bona partim Rhodijs militibus, partim nouis Religionibus sunt attributa.

De

✠ *Doctores Catholici.*

ctionis est illa paupertas, quæ in commune possessiones nõ habet, quàm quæ habet: adeò vt ista per tyrãnum omnia temporalia nobis auferentem impediri nõ poßit, longiusq; à solicitudinibus seculi recedat, cùm ne de communibus quidem excolendis curet.

d D. Thomas ibidem. *Nullus ad laborem manuum tenetur, quasi ex præcepto, nisi quãdo aliàs victum licitè habere non possit. Et tunc quilibet homo (ac non soli Monachi) tenetur manibus laborare. Si ergo aliquis nec voueat ex labore manuum se victurum, nec intret Religionem, quæ illum ad eiusmodi laborem nominatim obliget, ac possit victum suum aliter quærere, siue id fiat prædicando, seu deseruiendo Altari, seu mendicando, seu ex spontaneis aliorum oblationibus: non tenetur manibus laborare, præsertim cùm ista corporalis exercitatio non sit absolutè necessaria propter se, & interdum spiritualem contemplationis finem impediat.* Hæc est summa eorum, quæ D. Thomas eo in loco doctißimè persequitur.

a Thomas in 2.2.q.90.art.2. *Non licet dæmones adiurare per modum deprecationis: quia is ad beneuolentiam pertinet, qua non licet ad dæmones vti.* 1. Cor. 10. *Ne socij dæmoniorum fiamus. Licet tamen per virtutem diuini nominis eos adiurando eijcere, ne noceant: non autẽ, vt aliquid per eos discamus, aut consequamur.*

b Idem in c. 5. 1. Epist. Ioannis. *Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres vnum sunt in essentia, quia vnus Deus.* Genesis 23. *Abraham tres vidit, & vnum adorauit.*

c Idem 2.2.q.11.art.3. *Post primam & secundam correptionem* (Tit 3.) *Ecclesia de pertinacis hæretici conuersione desperans, aliorum saluti prouidet excommunicando, & eum seculari iudicio relinquendo, vt per mortem exterminetur. Si enim qui adulterant pecuniã Regiam, morte plectuntur: multò magis, qui corrumpunt fidem, per quam est animæ vita.*

d Gulielmus Tyrius Archiepiscopus in historia belli sacri. Templariorum (quibus de mandato D. Honorij Papæ, & D. Stephani Hierosolym. Patriarchæ regula & habitus aßignabatur) professio hæc fuit, vt vias & itinera maximè ad salutem peregrinorum cõtra latrunculorum incursiones in terra Sancta conseruarent: qui, quoniam iuxta Domini Templũ mansionem haberent, *Fratres militiæ Templi dicebantur.* Cùm autem Patriarchæ Hierosolymitano, à quo prima beneficia susceperant, obedientiam denegarent, & Ecclesijs Dei decimas & primitias subtraherent, earum indebitè turbando possessiones, facti sunt omnibus molesti. Hæc Tyrius.

Blondus Dec. 2. lib. 9. In Concilio Viennensi Clemens 5. Templariorum nomen extinxit.

Sabellicus Ennead.9.lib.7.Cœlestinorum nobilis ad posteros Religio per idem tempus orta est,quam auxit perspecta Cœlestini auctoris sanctitas,& indubitata quædam circa iacentis corpus facta miracula.

Bonifacius 8.in Extrauagante,Vnam sanctam:*Siue Græci,siue alij se dicant Petro, eiusq; successoribus non*
984 *esse commissos: fateantur necesse est, se de ouibus Christi non esse : dicente Domino in Ioanne , vnum ouile , & vnicum esse Pastorem.*

Blondus Decadis 2.lib.9.*Bonifacius Pontifex Romanus prudenti pioq; vsus consilio,Patres imitatus veteris*
985 *Testamenti,annum instituit iubilæum,*in quo(inquit Antoninus,3.parte tit.20.c.8.) visitatibus certas Ecclesias,& pœnitentibus,ac confessis,plenaria indulgentia pœnæ peccatis debitæ concedebatur. Et addit Blondus.*Magnum ea Pontificis indulgentia alicubi fructum attulit,quòd dissidentes aliqui in pacem conciliati sunt.* § Cùm autem constet,vniuersam Ecclesiam Occidentalem hanc Romani Pontificis de anno Iubilæi Constitutioné vsq; in hodiernū dié obseruasse:constat etiā ea ex re, hanc fuisse vniuersæ occidétalis Ecclesiæ fidem,quòd Pontifex Romanus legitimè poterat & hanc rem & alias eiusmodi decernere.

Petrus de Palude Distinct.24.quæst.6. *Potestas iurisdictionis, quæ ad regendum populum tota in suo fonte data fuit soli Petro, & in eo successoribus eius, quando cura Ecclesiæ sibi soli commissa fuit, dicente Domino Ioan.21.Pasce oues meas.Hoc nulli aliorum Apostolorum dictum fuit nec tunc,nec antè,nec pòst: ergo talem pote-*
986 *statem plenam & perfectam habet solus successor Petri,qui ob hoc Papa dicitur,quasi Pater Patrum.*

Antoninus parte 3.tit.20.c.8.Duodecim legationes,quarum Florentini extiterant principes, vno an-
987 no ad Bonifacium 8.ex diuersis mundi partibus accesserunt.

Ioannes Andreæ Glossator lib.6. Decretalium in c. Felicis, in fine de pœnis lib.6. *Romanus Pontifex*
988 *est totius orbis Episcopus.*

De excommunicatione Philippi Regis Franciæ,& diuina vltione subsecuta.

Platina in vita Bonifacij 8. Philippus Franciæ Rex Apameensem Episcopum à Papa missum,vt Regem ad expeditionem Hierosolymitanam hortaretur , in carcerem ob minas precibus additas coniecit. Bonifacius verò si non dimitteretur Legatus suus,Regnum Franciæ ad Ecclesiam deuolui cótendebat. Addit huic historiæ Antoninus in part.3.tit.20.§.20.Comes Atrebatensis literas Papæ in ignem proiecit in contemptum Pontificis,propter *quod iusto Dei iudicio malè perijt* (in bello Flandrico postea inter-
989 fectus.)Rex ergo vias interclusit inter Franciam & Pontificem. *Papa verò Regem excommunicauit.* Rex conuocatis Prælatis & Nobilibus suis,coram Abbate Cisterciensi appellauit à sententia Papæ : *Sed Abbas non acceptauit appellationem.* Rex igitur conduxit Sciarram Columnensem,qui Papam Pontificalibus indutum inueniens, *Domino disponente,ob dignitatem Apostolicæ Sedis non est ausus mittere manus in eum:*
990 sed prædæ cum suis triduo vacans,Papam custodiæ commisit.Cumque nuncius interim ad Regem Franciæ properaret, *Episcopus Morianensis vir sanctæ conuersationis coram multis ait : hoc nuncium dabit magnum*
991 *gaudium Regi Franciæ,sed propter tantum excessum notabile iudicium Dei irruet super eum & progeniem eius.* Quod totum impletum est non multo pòst tempore. Nam Rex, intercurrente apro inter equi sui cru-
992 ra mortuus est. Tres autem filij eius vnus post alium breui spacio regnârunt, eorumq; omnium vxores in adulterio deprehensæ sunt. Et hoc ideo scriptum est,vt hoc exemplo cæteri obseruent illud oraculum, *Nolite tangere Christos meos.* Benedictus Bonifacij successor vir sanctæ vitæ,qui etiam miraculis di-
993 citur claruisse, *violatores Pontificis excommunicat:* cum Rege verò Franciæ pacem inijt.

Raynerius Pisanus in 2.parte Pantheologiæ sub verbo,Ordinis: *Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò,quia cùm regimen Ecclesiæ sit optimum,vtpote per eum dispositum,per quē*
994 *Reges regnant:pax autem & vnitas sit finis optimi regiminis:vnitas regentis est conuenientior causa vnitatis in Repub.quàm multitudo. Secundò,quia in triumphante Ecclesia,quæ militantis exemplar est,(Exod.25. Apo-*
995 *cal.21.) vnus præsidet Deus. Tertiò, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediatè promisit Cla-*
996 *ues regni cœlorum. Matth. 16. Quartò , Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto*
997 *populo Christiano (qui vnam Ecclesiam facit) vnum sit Caput,quod est Papa. Quintò , Sicut in corpore natu-*
998 *rali,sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.*

Generalis Concilij Viennensis, quod sub Clemente quinto celebratum est, de Romani Pontificis Primatu fides & sententia.

Quanquam nihil certius existat,quàm Concilium Viennense Primatum Ecclesiæ Romanæ agnouisse, id quod singulæ penè Constitutiones à Clemente quinto in eodem Concilio editæ clamant & contestan-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1294	Idem Cœlestinus 5. m. 5. d. 7.	
1294	198. Bonifacius 8. Anagninus: an. 8. m. 9. d. 18.	
		Græ. Andronicus cũ Michaele an. 15.
1303	199. Benedictus 9. dictus 11. Taruisinus. m. 8. d. 15.	
		Lat. Albertus an. 10
1305	200. Clemens 5. Vasco. an. 8. m. 10. d. 10.	
	Generale Concilium Viennense.	

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

De Templarijs verò conquestus est Alexander 3. in Conc. Later. part. 1. c. 9. & potissimùm, quòd abutentes priuilegijs à Sede Apostolica concessis, robur Episcopalis authoritatis eneruarent.

158. De hæresi Waldachiana.

a Durandus de Waldachia dicebat, matrimoniũ esse occultum meretriciũ. Bernard. Lutzenburg.

159. De Fratricellis & Dulcinistis.

b Fratricelli (quorũ Dux Hermanus quidam Italus fuit) promiscuos concubitus in locis occultis exercebant. Alij quoq; in Alpibus eandem fœditatem (Dulcino quodam Duce) exercuerunt. Lutzenbur.

c Fratricelli dicebãt, visionem animarum sanctarum differri vsq; ad nouissimum diem.

160. De Begardis.

a Dicebant, hominem in hac vita posse talem perfectionis gradũ acquirere, vt reddatur penitus impeccabilis, nec amplius in gratia proficere valeat. § Hæc Lutheranorũ hæresis est, quatenus dicũt, nullũ peccatum fidelibus imputari. Quod ipsum est, impeccabilem quoad peccati pœnam fieri.

b Post talem perfectionẽ ieiunare non oportere hominẽ, nec orare. quia sensualitate spiritui subiecta potest corpori cõcedere, quicquid placet.

c Eos, qui sunt in spiritu libertatis, non esse humanæ sub-

Doctores Catholici.

Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 2. ca. 23. paulò post principium capitis. *Templarij modò propter eorum flagitia ab Ecclesia reprobati sunt.* § Cùm autem & Clemens quintus causam Templariorum cognouerit, eorumq; Ordinem abrogauerit, & hic Aluarus, vir certè insigni doctrina & pietate, vixerit eo tempore, quo Templariorum nomen deletum est: multò securius ei creditur, quàm nescio quibus rumusculis, qui aut ab incerto, aut certè à priuato autore prodierunt.

a Thomas de Argentina in Sentent. lib. 4. Distinct. 26. art. 1. & 2. *Matrimonium est verum Sacramentum, quia non solùm est signum gratiæ (quam in anima dignè contrahentium efficit)* quatenus ex diuina institutione principaliter dependet (Gen. 2. Matth. 19.) verùm etiam est signum coniunctionis Christi & Ecclesiæ. Ephes. 5.

b Bonifacius Octauus (autore Palmerio in Chron.) hæresim eorum, qui se Fratricellos dicebant, damnauit: Clemẽs verò quintus bello per Legatum suum illato, Dulcinistas penè vsque ad internecionem deleuit. Ber. Lutzemburgius.

c Bonauent. in lib. 4. Sentent. Distinct. 21. quæ. 2. f. 3. *Aliqui errant, dicentes animas non esse glorificandas ante diem iudicij. Certum enim est, quòd Christus expoliauit Principatus & Potestates tenebrarum, ac per hoc cõstat, Sanctos, qui in lymbo erant, ad cœlum cum Christo sublimatos, ac per hoc & omnes iustos, qui nõ habent reatum pœnæ.*

a Aluarus de planctu Ecclesiæ lib. 2. c. 52. *Iste error (qui hominem in hac vita constituit impeccabilem) ab illo errore videtur trahere ortum, qui dicit nullum peccatum imputari ijs, qui manent in fide, 23. q. 3. c. Quidam. Sed si ad impeccabilitatem in hac vita venire possemus, frustrà oraremus: Dimitte nobis debita nostra, Math. 6. Et Paulus dicit Rom. 7. Video aliam legem repugnantem legi mentis meæ. Quodq; semper possimus in gratia proficere, testatur Psal. 83. Ibunt de virtute in virtutem, vsq; quò videatur Deus in Syon, id est, in gloria.*

b Aluarus ibid. *Quantumcunq; quisq; in hac vita perfectus sit, caro contra spiritum concupiscit. Gal. 5. Non enim, quod volo, bonum, hoc facio. Rom. 7. Semper igitur necessarium est ieiunium, impetum carnis refrenans. 1. Corinth. 9. Castigo corpus meum. 2. Corinth. 11. In ieiunijs multis, & vigilijs. Genus enim maximè subtilium dæmonum ieiunio & oratione expellitur, Math. 17. Et Math. 26. Orate ne intretis in tentationem. Et Eccles. 18. Non impediaris orare semper.*

c Aluarus ibid. *Deuteron. 17. Qui superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, morietur. Rom. 13. Omnis anima*

testantur, tamen cùm mei propositi fuerit, ea, quæ in hoc genere occurrebant, Sanctorum testimonia
in hunc librum referre, & velut ad cumulum adiungere: ex magna copia, quam Viennense Concilium
suppeditat, illud vnicum hoc tempore delegi, quod illic de magistris & linguarum professoribus in Aca-
demijs gratuitò præficiendis decernitur: tùm vt hæretici ex eo videant, Ecclesiam Romanam nec vllá
prætermisisse occasionem, qua fides Christiana dilatari posit, nec vllam scientiam sacram, artémue li-
beralem, ac ne linguarum quidem peritiam (vt ipsi loqui solent) subterfugere aut negligere, Barbariém-
ve cupidè sectari & amplecti, cùm ante annos trecentos huiusmodi constitutionem ediderit: *Inter solici-
tudines nostris humeris incumbentes, perpeti cura reuoluimus, vt errantes in viam veritatis inducere, ipsosq́; lu-
crifacere Deo (sua nobis cooperante gratia) valeamus. Non ambigimus autem, quin ad huiusmodi nostrum desi-
derium assequendum, diuinorum eloquiorum sit expositio congrua, ipsorumq́; fidelis prædicatio admodum oportu-
na. Sed nec ignoramus, quin & hæc promi noscantur inaniter, vacuaq́; redire, si auribus linguam loquentis ignorã-
tium proferantur. Ideoq́; illius, cuius vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitantes exemplum, qui ituros*
999 *per vniuersum mundum ad Euangelizandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris
Catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus vtuntur infideles præcipuè abundare sanctam affectamus Ec-
clesiam, qui infideles ipsos sciant & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumq́; collegio, per doctrinam
Christianæ fidei, ac susceptionem sacri Baptismatis aggregare. Vt igitur peritia linguarum huiusmodi possit habili-
ter per instructionis efficaciam obtineri, hoc sacro approbante Concilio, scholas in subscriptarum linguarum ge-
neribus, vbicunq́; Romanã Curiam residere cõtigerit, nec non in Parisien. Oxonien. Bononi. & Salamãtino studijs
prouidemus erigendas. Statuentes, vt in quolibet locorum ipsorum teneantur viri Catholici, sufficientem haben-
tes Hebraicæ, Arabicæ & Chaldeæ linguarum notitiam, duo videlicet vniuscuiusq́; linguæ periti, qui scholas regant
inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas solicitè doceant, earumq́; peri-
tiam studiosa in illos instructione transfundant: vt instructi & edocti sufficienter in linguis huiusmodi fructũ spe-
ratum possint (Deo authore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles.* Porrò eadem Cõ-
stitutio renouata est in Concilio Basiliensi, Sess. 19.

Platina in Clementis 5. vita. *Veneti cum Carolo secundo contra Imperatorem Constantinopolitanũ fœdus in-
euntes, eò Rassianum Regem perpulêre,* (anno D 1307.) *vt orthodoxæ fidei rationem à Romano Pontifice peterit.*
1000 *Verùm cùm posteà Veneti ac Carolus refrixissent, Rassiani ipsi malo exemplo sententiam mutant.*

AEneas Syluius in histor. Bohemica c. 28. Ioannes ex Rodulphi Imperatoris filio natus, cùm Albertũ
Cæsarem sua manu interfecisset, *pœnitentia ductus, Clementem quintum Pontificem maximum, qui sibi pur-
gationem indulgeret, apud Auinionem adijt:* P*ontifex Imperatoris occisionem ab Imperatore iudicandam ait.*
§ Quod ideo in medium protuli, vt constaret, Pontifices Romanos non alienam sibi arripuisse iurisdi-
ctionem, sed eam, quæ à Christo ipsis credita erat, omni studio conseruasse. Nec enim quæ merè secula-
ria erant, sibi arrogârunt.

Antoninus part. 3. tit. 21. c. 2. *Clemens quintus confirmauit Henricũ in Imperatorem, & Robertum in Siciliæ
& Apuliæ Regem.* Et ca. 3. Cùm ad plusquam trecentos Episcopos Viennæ congregatos causa Bonifacij
1001 delata esset, quem Rex Franciæ volebat ostendere hæreticum fuisse: *Concilium declarauit, ipsum fuisse Ca-
tholicum & indubitatum Pontificem.*

Ioannes Scotus super Sententias Distin. 19. artic. 5. significat, quemlibet Christianum teneri obedire
1002 Papæ.

Guido Carmelita in Summa de hæresibus, primo errore Valdensium. *Constat, quòd Dominus Petrum*
1003 *(& in Petro Petri successores) posuit omnium fidelium Caput: cui ait Dominus Luc. 22. Rogaui pro te, vt nõ de-
ficiat fides tua: tu autem aliquando conuersus, confirma fratres tuos: ita quòd in directione & confirmatione fidei
Petro, & Petri successoribus est standum & obediendum. Sic quòd Petri fides non deficiet à Sede Apostolica,*
1004 *nec à Romana Ecclesia Christi Sponsa, quæ tota pulchra est, & labes hæresis, seu macula non est in ea. Item no-
lentes obedire Romano Pontifici Pastori ouium Christi, cui in Petro Dominus ait (Ioannis vltimo) Pasce oues
meas, desinunt esse oues Christi, quia oues Christi vocem eius libenter in doctrina fidei audiunt, Ioannis 10. Et
Christus cum Petri successoribus adest, per suam gratiam eos dirigens, & confirmans in fide, vt eorum doctrina, &*
1005 *regimine perseueret Sedes Apostolica & Romana Ecclesia sine ruga aut macula hæreticæ prauitatis.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1305	Idem Clemens 5.	Lat. Henricus, an. 7. mẽ. 9.
		Ludouicus terti⁹ a. 33.
		Græ. Andronicus 2. cũ Ioanne Caracuzano. an 52

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

Doctores Catholici.

næ subiectos obedientiæ, nec ad præcepta Ecclesiæ obligari. ℣. Et hoc illis cũ Lutheranis commune est.

anima potestatibus sublimioribus subiecta sit. Nullã excepit, quantũuis perfectã. Heb. 13. Obedite Præpositis vestris. Luc. 10. Qui vos audit, me audit. Et Spiritu sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei hoĩes. Ergo quilibet est obligatus ad Canones seruandos, sicut ad præcepta Dei. 1. Pet. 2. Quasi liberi, & nõ quasi velamen habẽtes malitiæ libertatẽ, sed sicut serui Dei. Galat. 5. Vos in libertatẽ vocati estis, fratres: tantũ ne libertatẽ detis in occasionẽ carnis.

d Hominem posse perfectam beatitudinem consequi in hac vita, sicut in futura.

d Aluarus ibid. Matt. 11. *Inter natos mulierũ nõ surrexit maior Ioanne Baptista: Qui aũt minor est in regno cælorum, maior est illo. Et 1. Cor. 13. videmus nũc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Et Philipp. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo.*

e Quamlibet intellectualem creaturam in seipsa naturaliter beatam esse.

e Aluarus ibidem. *Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere. Iacob. 1. Omne datum optimum de sursum est. 1. Corinth. 13. Gratia Dei sum id quod sum. 2. Cor. 3. Non quòd sufficientes simus ex nobis. Luc. 18. Vnus est bonus Deus: est autem creatura bona, & ex consequenti beata suo modo, sed non essentialiter: alioqui non posset suum illud bonum perdere & peccare.*

f Animam non indigere lumine gloriæ ipsam eleuante ad videndũ Deum.

f Aluarus ibid. *Apocal. 21. Claritas Dei illuminat ciuitatem Dei, & lucerna eius est Agnus. In lumine ergo filij ambulabunt (non in eo quod à se habent) Sancti in patria. Psal. 25. 88.*

g Exercere se in actibus virtutis esse hominis imperfecti, & animam perfectã licenciare à se virtutes.

g Aluarus ibid. *Matth. 4. Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. 1. Timot. 4. Exerce teipsum ad pietatẽ, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Phil. 3. Quicunq; perfecti sumus. (Et pòst.) Nõ quòd iã acceperimus, aut perfecti sumus: sequor aũt, si quomõ cõprehẽdam.*

h Osculũ mulieris (cùm ad hoc non inclinet natura) esse mortale peccatum.

h Aluarus ibid. *Oscula per pacem danda vel ratione cõsuetudinis possunt fieri bona intentione absq; peccato mortali & veniali. Si autem ex libidinioso animo fiat, mortale est, propter deliberatum consensum in actum peccati. Matth. 5. Siue autem natura inclinet, seu non inclinet (& tamen etiam ad oscula inclinat) peruersa voluntas, quæ creaturæ delectationem Creatori præponit, est id, quod facit peccare. Mat. 15. De corde procedũt cogitatiões malæ. &c.*

i Actum carnalem (cùm ad hoc natura inclinet) nõ esse peccatum, maximè cum tentatur exercens.

i Aluarus ibid. *Dominus dicit: Exod. 20. Non mœchaberis. Itẽ Apostolus Gala. 5. præmissa fornicatione, ait: Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt. Tobiæ. 4. Præter vxorem tuam non patiaris crimen scire. 1. Cor. 6. Qui fornicatur, in corpus suum peccat. Licet verò non tentari sit impossibile, tamen non consentire tentationi, per Dei gratiam facile est. Matth. 6. Ne nos inducas in tentationem. 1. Ioã. 4. Maior est qui in nobis est, quàm qui in mũdo est.*

k Imperfectionis fore, si ab altitudine contemplationis ad ministerium humanitatis Christi & Sacramenti Eucharistiæ attẽderent:

k Aluarus ibid. *Videndo corpus Christi, vident per fidẽ Diuinitatem eius, quæ coniuncta est carni Christi, quanquàm ipsum in hoc altissimo Sacramento corporaliter videmus sub illis visibilibus speciebus latentem, si veraciter in ipsum credimus, & propterea ipse nobis in hoc Sacramento*

Ioannem, qui vulgo dicitur 22. errasse quidem, sed neque hæreticum rectè dici posse, & certè nihil hæreticum decreuisse, ac falsò ab hæreticis calumniosèque accusatum esse.

Huius Ioannis temporibus quæsitum est, an Sanctorum animæ iam purgatæ fruantur clara visione Diuinæ essentiæ ante diem Iudicij. Ioannes quidem (vt apparet tùm ex libris Gulielmi Occami, tùm ex Sermone Gersonis 4. Tom. in festo Paschali) magis putabat, Sanctos nōdum clara Dei visione frui. Sed tam longè ab omni pertinacia aberat, vt Benedictus Papa, qui Ioanni successit, quique ab eo in ea re dissensit: tamen in publica Constitutione sua (quæ in lib. 3. Alfonsi de Castro aduersus hæreses sub verbo Beatitudinis extat integra) testatus sit, *Papam Ioannem multis Prælatis & Magistris in Theologia*
1006 *districtius in Consistorio mandasse, vt in ea quæstione vnusquisque deliberatè diceret, quod sentiret. Ad decisionem enim concertationum huiusmodi sese parabat. Tamen morte præuentus* (inquit Benedictus Papa) ***illud perficere nequiuit.***

Primùm animaduerto, quòd licet Ioannes Papa vt homo, errauerat, tamen non ita suo errori adhæsit, quin omnia, quæ ab altera parte dici possent, audire paratus esset. Deinde admirabilem planè Dei prouidentiam in hac re circa Sedem Apostolicam perspicimus, quòd nō est passus, Decretū aliquod falsum in causa fidei à Vicario suo (forsitan in falsam partem nimiū inclinante) interponi, sed potius morte hominis honorem Sedis Apostolicæ stabiliuit. Mortuo autem Ioanne, *Benedictus Papa* (vt verbis Laziardi Cœlestini in Epitome vniuersalis historiæ vtar) *Decretalem edidit, determinans, quod animæ sanctæ nihil habentes expurgibile, statim, vt decedunt, ante diem Iudicij faciem Dei vident.* Occamus verò factionum odijs (quæ tunc inter Papam & Imperatorem erant, occæcatus) nimis acriter in Ioannem scripsit, id quod ex ipsius Occami verbis clarè perspicitur. Fatetur enim (in Dialogorum Tractatu primo secundæ partis c. 9. & 10) Papæ Ioannis verba hæc esse. *Licet nos, postquàm fuimus in isto statu, studuimus singulariter Sanctorum originalia*: (Et pòst) *nunquàm tamen meæ intentionis fuit, dicere aliquid contra fidem. Et si aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus.* Hæc Ioannis verba Occam oppugnat, cùm tamen illa & honestissimam orationem contineant, & sophisticè vrgenda non sint, præsertim extra iudicium, in quo demum post vnam & alteram admonitionem cernitur, quis hæreticus sit, aut non sit. Ioannes verò nunquàm ita est in iudicium Ecclesiasticum vocatus ad causam dicendam, vt cōtumaciam suam in prædicta opinione prodiderit. Temerarium igitur fuit, vt homo priuatus tantum Præsulem, etiam vltrò fatentem, *se reuocare, quicquid contra fidem dixerat*, tamen hæresis accusaret. Nec alioqui modestè satis locutus est Occamus. vnde AEmylius de gestis Francorum lib. 8. ait: *Occamus Theologus Papam Ioannem maledictis lacerat.*

Quid quòd hic error, qui Sanctorū animas Dei faciem *ante diem Iudicij clarè intueri negat*, adeo communis est huic Pontifici cum multis veteribus & Latinis, & Græcis Patribus, vt ex Latinis Tertullianus, Lactantius, Victorinus, Ambrosius, Augustinus, Prudentius & Bernardus: ex Græcis verò Iustinus Martyr, Irenæus, Origenes, Chrysostomus, Theodoretus, OEcumenius, Theophylactus, Euthymius, in eundem errorem impegisse videantur: quorum verba licet videre in Bibliotheca Sixti Senēsis li. 6. annotatione 345: vt iniquissimum sit, in vnum Papam Ioannem conuicia ob eam rem iacere, quæ illi cum tot Sanctis communis est, nec aliam ob causam cōmunis est, quàm quòd is Papa in scriptis Patrum religiosè versatus, credebat se non temerè debere à tot Doctorum sententia dissentire. Ac fateor quidem, non defuisse aut alios Patres, aut hos etiam ipsos, qui alijs in locis aliter interdum docuerint, ac verba ipsorum piè intelligi tùm posse, tùm debere contendo. Sed quænam impudentia est, ob causam aliquam papæ Ioanni crimen hæreseos intentare: & ob eandem ipsam idem crimen Iustino, Irenæo, cæterisque Patribus non intentare? Sin illos nota ipsorum & generalis fides liberat ab omni suspicione hæresis, quia doctrinam suam Ecclesiæ Decretis semper parati erant subijcere: certè hoc idem Ioannes Papa de seipso quoq; testatur, vt verba ipsius, quæ antè ex Occamo citauimus, manifestè docent.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1316	201. Ioannes. 21. dictus 22. Caturcensis, Gallus an 18. m.3.d.28.	Idem Ludouicus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

derent: & ideo non esse assurgendum in eleuatione corporis Christi.

[l] Bononatus, Iacobus Iustus, Gulielmus, Gilibertus, & Bartholomæus inter Begardos primarij quidam viri extiterunt.

161. De errore Michaelis de Cesena & Wilhelmi Occami.

[m] Erãt hac ætate qui dicerent, Christum eiusque Discipulos & veros imitatores nihil in speciali aut in communi, velut suum, habuisse. Ob quam doctrinam Michael de Cesena Fratrum Minorũ generalis minister, & Wilhelmus de Occam excõmunicati sunt à Ioãne 22. Ac potest quidẽ fieri, quòd isti duo nihil aliud senserint, quàm Christũ & Apostolos nihil habuisse proprij, secũdùm seculi huius consuetudinem. Sed in eo peccârunt, quòd summi Iudicis Decreto suum qualemcũque sensum nõ subiecerũt.

162. De Beguinorũ hæresib.

[a] Beguini dicebãt, Christũ & Apostolos nihil habuisse nec in proprio, nec in communi. Vnde inferebãt, cõtra perfectionẽ Euãgelicã esse, aliquid etiã in cõmuni habere. Apud Guidonẽ Carmelitã ab errore Beguinorũ primo vsq; ad sextum. Videtur enim Guido sine causa tot Beguinorum errores facere, cùm ad paucissima capita redigi possint.

[b] Papam non posse dispẽsare in Regula S. Frãcisci, & votis, ac transitu Fratrũ

Doctores Catholici.

cramento sui memoriam dereliquit, dicens Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationẽ. Non ergo descendunt à contemplatione perfecta, adorando carnẽ illam vnitam inseparabiliter verbo, sed ascendunt. Nihil enim sic hominem ad Deum trahit, sicut Deum hominem contẽplari. Nam via veniẽdi ad contemplationẽ diuinitatis, est cõtemplatio humanitatis (Christi) quæ est facilior. Deum nemo vidit vnquam. Vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit: vtique per assumptam humanitatem.

[l] Begardorum hæreses vnà cum authoribus & sectatoribus eorum condemnati sunt in Viennensi Cõcilio, sub Clemente Quinto.

[m] Ioãnes Papa 22. (in Extrauagãte. Cùm inter. c.4. de verbor. signif.) de fratrum cõsilio *declarat, illam assertionem hæreticam, quæ pertinaciter asserit, Christũ eiúsque Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec in cõmuni: vtpote quæ assertio sacræ scripturæ cõtradicit, quæ in plerisq. locis* (Ioan. 4. & 13.) *ipsos nõnulla habuisse asserit. Iis aũt, quæ habuerũt, vtẽdi, vendendi, seu donãdi ius illis cõpetijt: alioqui enim talis vsus earum rerũ iniustus fuisset.*

Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 2. c. 59. distinguit duplex dominium: vnũ, quod sit iuris merè humani & positiui, quod soli seculares habẽt, cùm interim Religiosi tale ius abdicent: aliud verò, quod sit naturalis & diuini iuris, cui renunciare licitum non sit. Christum igitur, & Apostolos, atque omnes Religiosos ait habere dominium istud posterius, dum simplicem, sed tamen iustum facti vsum circa res ipsis donatas habent, absque omni aut proprietate positiui iuris, aut affectione ad illam. Errare igitur illos, qui omnem habendi modum à Christo & Apostolis tùm in speciali, tùm in communi excludunt.

[a] Guido Carmelita Episcopus Perpinianus in Sũma de hæresibus in cõfutatione huius erroris Beguinorum. c. 2. *Christus loculos habuit ad suam & suorum necessitatem. Ioan. 13.* (Et pòst.) *Constat, quòd Ecclesia tempore Pauli reseruabat oblata à fidelibus ad prouidendum viduis. 1. Timot. 5.* (Et iterũ pòst.) *Paulinus Nolanus, & Hilarius Arelatensis Episcopi, cùm ex amore perfectionis sua propria reliquissent, facti Episcopi non solùm susceperunt, sed etiã laudabiliter Ecclesiæ facultates communes auxerunt, non ad propriũ dominatum, sed ad dispensandũ ministris Ecclesiæ & pauperibus.* Imò, inquit, *sicut in veteri, sic etiam in nouo Testamẽto fuerunt multi Reges, & Martyres, & Confessores valde perfecti, cùm tamen proprium aliquid possiderent.*

[b] Guido ibidem cap. 7. *Dominus Papa* (Ioannes 22.) *in hoc iuste & sanctè fecit, tollẽs erroneum intellectũ, quẽ isti habebant de paupertate Christi & Apostolorũ.* Et c. 8. *Papa potest dispensare in votis, vt dicit S. Bernard. 3. ad*

Quæ cùm ita sint, non minus ab hæresi liber & solutus est Ioannes Papa, quàm vel Irenæus Martyr, vel Sanctus Augustinus, quos vtrosque cum Deo in cœlis degere, nemo dubitat. Nam quid de illa insigni Ioannis Caluini audacia dicam, qui non dubitauit literis prodere (Institut. cap. 8. num. 133.) quòd Ioannes 22. palàm asseruit, animas esse mortales, vnáque cum corporibus interire vsque ad diem resurrectionis: & addit, neminem Cardinalium huic se tantæ insaniæ opposuisse.

Hîc sunt duo egregia Caluini mendacia. Primum, Ioannes 22. nunquàm asseruit, animas esse mortales: sed tantùm dubitauit, vtrum postquàm à corpore separatæ atque à peccatorum reliquijs expiatæ essent, mox nudam Dei faciem intuerentur, an verò in loco aliquo doloris quidem vacuo, sed non etiam summi gaudij pleno expectarent, donec reliqui fratres ipsorum consummarentur. Aliud autem est, animam interire cum corpore, quod nemo fidelis vnquam sensit, & aliud ad tempus retardari à conspectu Diuinitatis, quod permulti Patres (re nondũ per Ecclesiam definita) opinati sunt. Deinde erat ex Cardinalibus, qui se opponerent illi qualicunque Pontificis opinioni. Etenim Benedictus Pontifex, qui proximè Ioanni 22. successit, quique de Cardinalium numero tunc erat, quando Ioannes Papa istã controuersiam proposuit, totam rem his verbis complectitur, quæ extant apud Alfonsum de Castro, lib. 3. aduersus hæreses.

Benedictus seruus Seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriã. Benedictus Deus in donis suis, & sanctus in
omnibus operibus suis, qui Sacrosanctã, Romanã, Catholicam & Apostolicã Ecclesiam (quam vt vineã plantauit
dextera sua, quamq́; vt præcipuam in Ecclesiarum omnium Caput erexit, & victricem, dicente Domino ad Pe-
1007 trum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam) sua miseratione non deserit, sed per bea-
tos Apostolos suos præcipuè Petrum & Paulum, singulares eiusdem Ecclesiæ defensores, pia benignitate & con-
tinua pietate custodit, quatenus eisdem Rectoribus gubernata, in se stabilis maneat fundata super firmam petrã,
omnesq́; Christianæ fidei cultores illi obediant, illi pareant, illi intendant, sub illius magisterio degant, sub eius dis-
1008 ciplina & correctione consistant. (Et pòst.) Sanè dudum tempore fœlicis recordationis Ioannis vigesimi se-
cundi prædecessoris nostri, inter nonnullos etiam Theologicæ facultatis magistros, super visione animarum insto-
rum hominum post mortem suam, in quibus nihil erat purgabile, cùm de hoc seculo decesserunt, vel si fuerat, iam
purgatum fuerat ex toto, an diuinam essentiam videant ante corporum suorum resumptionem ac Iudicium gene-
rale, & super nonnullis alijs orta materia quæstionis, ipsorum aliqui negatiuam, aliqui affirmatiuam, alij verò
secundùm suas imaginationes, de visione Diuinæ essentiæ ab animabus huiusmodi, diuersa & diuersimodè oste-
dere nitebantur, prout ex dictis & scriptis eorum noscitur apparere: super reiectis suis verè concertationibus,
quas hîc causa breuitatis omittimus, quia ita ex nostris etiam determinationibus inter se decidebant: cumq́ idem
Prædecessor noster, ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad decisionem concertationum huiusmodi se
1009 pararet, in suo Consistorio publico tam fratribus suis, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, de quorum numero
tunc eramus, quàm Prælatis & Magistris in Theologia, qui multi aderant præsentes, iniungendo districtius &
mandando, vt super materia de visione prædicta, quando requirerentur ab eo, deliberatè vnusquisq; diceret, quod
sentiret: tamen morte præuentus, sicut Domino placuit, perficere nequiuit. Defuncto itaque Prædecessore prefato,
nos diuina dignatione ad apicem summi Apostolatus assumpti, diligentius attendentes, quãta ex præmissis co-
rum concertationibus non solutis, animarum imminent pericula, quanta exinde possunt scandala suboriri,
vt ipsorum varietas pereat, & veritatis soliditas innotescat, habita prius super prædictis solicita examinatione,
& diligenti deliberatione cum fratribus nostris dictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, de ipsorum fratrum con-
1010 silio hac in perpetuum valitura constitutione, authoritate Apostolica definimus, quòd secundùm communem
Dei ordinationem, animæ Sanctorum omnium, qui de hoc mundo ante Domini nostri Iesu Christi Passionem
decesserunt, nec non Sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, vt aliorum Fide-
lium defunctorum, post Sacramentum Baptismi ab eis susceptum, in quibus nihil purgabile fuit, quando
decesserunt, nec erit quando decedent etiam in futurum, vel si tunc erit aliquid purgabile in eisdem,
tamen post mortem suam purgabunt, atque animæ puerorum eodem Christi baptismate renatorum, &
baptizandorum, cùm fuerint baptizati, ante vsum liberi arbitrij decedentium, mox post mortem suam,
& purgationem præfatam in illis, qui purgatione huiusmodi indigebant, etiam ante resumptionem
suorum corporum, & Iudicium generale, post Ascensionem Domini nostri Iesu Christi in cœlum, fuerunt,
sunt, & erunt in cœlo, cœlorum regno, & Paradiso cœlesti, cum Christo Sanctorum Angelorum consor-
tio aggre-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	
			Minorum ad aliam Religionem: & ideo D. Papam Ioannem 22 perdidisse suã potestatem, quia cùm non posset (inquiebant) hoc facere, concessit Fratribus Minoribus, vt haberẽt frumentum in granarijs, & vinum in cellarijs pro communi vita.	Eugenium Papam de dispensatione & præcepto. Et sicut Regulæ & status Religionum habent vim ex authoritate summi Pontificis, per quem approbantur, ac confirmãtur: sic subsunt eius authoritati, vt suos obligent, vel non, prout rectè ipsi Domino Papæ videbitur expedire. Et sicut poterit eius authoritate ex vna religione transire in aliam etiam minus arctam: quia poterit esse causa transitus. Itẽ licet Ordo Fratrum Minorum præemineat alijs statibus in vota paupertatis: non sequitur tamen, quòd præemineat in alijs votis, quia inter vota religionis minimum est votum paupertatis. Vnde & Hieronymus super Matth. dicit, quòd cum Dominus ait Matt. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus: præmisit, quod minus est: scilicet, cõstituere pauperem, & subiungit quod maius & perfectius est: dicens, Et veni, & sequere me.
1317.	Idem Ioannes. 22.	Idem Ludouicus.	c Dicebant, quòd status Fratrum Minorũ, est perfectior statu Episcoporũ.	c Guido ibid. c. 9. Est de necessitate status Episcopalis, euangelizare, 1. Timoth. 3. baptizare, cõfirmare, ligare & soluere: non itẽ Fratrum Minorum, nisi quantũ Sedes Apostolica concedit eis, ex gratia. Requiritur in Episcopo tanta perfectio, vt possit subditorũ salutẽ operari, & paratus sit pro fratribus & ouibus animam ponere. Ioan. c. 10. In cuius rei signũ Dominus Petro Romanorũ Episcopo martyriũ fugienti, & plebem deserenti, apparuit. Cui Petrus: Domine, quò vadis? Et Christus respondit: venio Romam iterũ crucifigi. In quo didicit, quòd pro fide Christi & salute populi martyriũ pateretur. quod & fecit. Et quia maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet, vt animam suã ponat pro amicis suis: præeminet in perfectiõe stat⁹ Episcopalis statui simpliciũ Fratrũ Minorũ: qui nõ sunt Papa, vel Episcopi.
			d Papam non posse dispensare in voto simplici, etiamsi ob pacis bonum id fieret, vel ob gentis alicuius conuersionem ad fidem.	d Guido ibid c. 16. Licet aliqui dicãt, quòd in voto solẽni cõtinentiæ nõ possit summus Pontifex dispensare (cuius oppositum tenet Innocentius, cui credo magis) tamen de voto simplici omnes Catholici Doctores tenẽt, quòd Papa potest dispensare: quia, vt dicit S. Bernard. Dispensatio licita est, cum vrget necessitas, aut expostulat communis vtilitas. Vbi ergo est vel necessitas, vel cõmunis vtilitas, quia periclitatur fides, vel bonum commune, quod est maius, & diuinius, ac eligibilius bono priuato continẽtiæ (vt dicitur primo Ethicorum) laudabiliter de voto continentiæ dispensatur. Quamuis enim status virginitatis de se sit altior & perfectior statu matrimonij secundùm se, tamẽ ratione maioris boni adiuncti, propter quod dispensatur, præfertur tunc matrimoniũ, vt coniugiũ Abrahæ propter Christum, qui ex eius semine erat nasciturus, in quo futura benedictio & redẽptio generis humani præferebatur cælibatui Ioãnis, secundùm Augustinũ de bono coniugali.
			e Quòd interrogati ab Inquisitoribus non tenentur respondere, nisi tãtùm de Articulis fidei & Sacramentis.	e Guido ibidem c. 18. & 19. De erroribus Pseudoapostolorum: Iuramentum pro omni veritate, dum adsit iudicium, & iustitia, licitum est. Ieremiæ cap. 4.
			163. De Lolhardorum hæresibus.	
			a Trithemius in Chron. refert, fuisse in Germania quosdã,	a Bonauentura in 4. Sentent. dist. 2. c. 18. Sacramẽta sanant

tio aggregatæ, ac post Christi Iesu Passionem & mortem, viderunt, & vident, & videbunt Diuinam essentiam immediatè, sé bene, & clarè, & apertè illis ostendentem, quódque sic videntes, eadem diuina essentia perfruuntur: nec non quòd tali visione & fruitione eorum animæ, qui iam decesserunt, sunt verè beatæ, & habent vitam æternam & requiem.

Qui perpenderit ista Benedicti Pontificis verba, primùm animaduertet, nihil omnino à Ioanne definitum esse: atque ideo non fuisse, vbi quisquam se opponeret illius opinioni. Deinde perspiciet, aut omnes omnino, aut penè omnes Cardinales Pontifici Ioanni se opposituros fuisse, si semel ad rem peruentum fuisset. Cùm enim statim post mortem Ioannis omnes in contrariam sententiam sub Benedicto iuerint, non est credibile, quin ab Ioanne adhuc viuente etiam dissenserint, præsertim cùm ipse Benedictus testetur, *aliquos Theologos negatiuam, alios verò affirmatiuam partem veram ostendere conatos esse*, ac Ioannem ipsum mandasse, *vt deliberatè vnusquisque diceret quod sentiret.*

Postremò si omnes alij assensum Ioanni Papæ erant præbituri, quis tamen credat, ipsum Benedictum, qui ad contrariam sententiam definiendam auctor extitit, quique sub Ioanne Papa erat Cardinalis, suum quoque iudicium fuisse dissimulaturum? Quid multis? Tota res ficta est à Caluino, vt ostenderet, se filium eius esse, qui ab initio mendax fuit, & in veritate non stetit. Quod verò ad Occamum attinet, iracundia commotus, vindictæ potius, quàm veritatis causa, Ioannem oppugnauit.

Gulielmus enim Occamus (vt scribit Trithemius an. Domini 1324.) à Ioanne Papa excommunicatus, ad Ludouicum Imperatorem confugit, à quo susceptus, multa & varia scripsit contra Papam. (Et pòst.) Vir doctus quidem, sed temerarius nimium. *Sunt qui dicant, eum circa finem vitæ suum recognouisse errorem, & Apostolicæ Sedis gratiam impetrauisse.*

Paulus etiam Aemilius in lib. 8. de gestis Francorum: *Occamus* (inquit) *Theologus Minor, Ioannem Pontificem non criminibus modò, sed maledictis lacerat.*

Licet autem iste Occamus contra Papam Ioannem scripserit, tamen sine omni controuersia velut contra hominem, non autem velut contra Ecclesiæ Romanæ fidem authoritatémue scripsit. Nam alioqui
1011 qui fidem suam de Romana Ecclesia apertissimè confitetur in Prologo libelli, quem scripsit de Sacramento altaris. *De illo* (inquit) *altissimo Sacramento aliqua breuia conscripturus, protestor, me nihil asserturum, nisi quod Romana tenet & docet Ecclesia.*

De Ludouici Bauari iusta excommunicatione, & nefario Schismate.

Ludouicus Imperator (inquit Trithemius in Chro. an. D. 1324.) vxorem potentis cuiusdam viri abstulit, quocum annis vndecim matrimonialiter vixerat, eamque Ottoni filio suo copulauit, vt eo pacto Ducatum Carinthiæ & Tirolis ad mulierem iure hæreditario deuolutum obtineret. Ioannes autem Papa commotus tanta iniquitate, cùm nec monendo, nec comminando quicquam proficeret, com-
1012 munionem Ecclesiæ Ludouico interdixit. Ludouicus autem an. D. 1327. Romam profectus, ibiq; à simplici quodam Episcopo, reclamante Papa, coronatus, in Concilio suorum Ioannem 22. temeraria præsumptione deposuit, eundemque hæreticum & schismaticum denunciari cùm fecisset, Petrum Corbarium ordinis Minorum Papam cõstituit. Qui post discessum Imperatoris in Germaniam, Pisis relictus, & à Bonifacio Comite Pisano Auinionem ad Ioannem Papam adductus, errore prius recognito, in carcere vitam cum morte permutauit.

1013 Persistente autem Ludouico in contumacia sua, ex *Clemẽtis Papæ 6. mandato*, maior Principum pars elegit Carolum 4. qui etiam post Ludouici mortem, quæ breui subsecuta est, pacificè imperauit solus, licet factio Ludouici primùm Edouardum Angliæ Regem, deinde Marchionem Misnẽsem, ac deniq; Guntherum Comitem de Swartzburg ei opponere conata esset. § Deus igitur effecit, vt Vicarij sui Pontificis Romani sententia præualeret.

Aluarus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1318.	Idem Ioannes 22.	*Idem Ludouicus.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

quosdam hæreticos (quorum Dux fuit Lolhardus, nomine Gualtherus) qui Sacramenta Baptismi, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, Matrimonij & extremæ Vnctionis, ieiunia Ecclesiæ, Festos dies, Ecclesiarum, Altarium & similium rerum consecrationes, inuocationes Sanctorum, ac deniq; Romanam Ecclesiam contempserint, ac irriserint, non aliter quàm Petrobusianos, Henricianos, Waldenses & Albigenses fecisse, antea declarauimus. Nec tamen isti Lolhardi propterea vnius eiusdémq; Ecclesiæ, seu fidei, cum Petrobusianis & reliquis illis erant: cùm proprias prætere a hæreses docuerint, ob quas necesse fuit, eos propriam habuisse & sectam, & congregationem. Proprias verò istorum hæreses Ioannes Trithemius commemorat in Chron. circa annum Domini. 1315.

[b] Luciferum cum dæmonibus suis cœlo iniuria pulsum, beatitudini cum suis restituendum esse.

[c] Michaelem & bonos Angelos omnes æternis cruciatibus deputandos.

[d] Mariam non mansisse virginem post partum: alioqui (vt dicebant) non hominem, sed Angelum peperisset. Hanc hæresim Protestantes amplectuntur.

[e] Deum negabant aut scire, aut punire mala, quæ sub terris fierent, & ideo in subterraneis, turpitudinem exercebant. Vnde puella quædam,

Doctores Catholici.

sanant infirmitates tam culpæ, quàm pœnæ, & virtutes adiuuant. Infirmitas culpæ primum est peccatum originale, contra quod est Baptismus Sacramentum fidei, deinde peccatum actuale mortale, contra quod est pœnitentia, quæ datur in auxilium iustitiæ: tum autem peccatum veniale, contra quod est extrema Vnctio in auxilium spei. Pœnæ autem infirmitas est quadruplex. 1. pœna ignorantiæ, contra quam est Ordo, in quo potestas discernendi traditur in auxilium prudentiæ. 2. Impotentia, contra quam est Confirmatio, in auxilium fortitudinis. 3. pœna malitiæ, contra quam est Eucharistia, in auxilium Charitatis. 4. Pœna concupiscentiæ, contra quam est Matrimonium, in auxilium temperantiæ.

D. Thomas p.3 q.65. art.3. *Inter Sacramenta potissimum est Eucharistia. Primùm, quia Christus in eo substantialiter continetur. Deinde, quia cætera Sacramenta & ad Eucharistiam ordinantur, & per illam consummantur.*

Bonauentura in lib. 4. distinct. 23. de Sacramentorum formis agens: *Romana* (inquit) *Ecclesia vitat ea, quæ possunt esse occasio deuiandi.*

[b] Bonauent. in Sentent. lib. 2. distinct 6. q. 1. a. *Lucifer eleuatus in superbiam, quia altior erat, cecidit profundius, & quia dignior, ad malum se conuertit inseparabilius. Vnde scimus, quantum Deus odit peccatum, & maximè superbiam, quia pro vno motu cordis nobilissima creatura omnium creaturarum (Angelica) æternaliter sine spe veniæ est damnata.*

[c] Tho. de Aquin. p.1. q.62. ar.8. *Angelorum beatitudo in hoc consistit, quòd essentiam ipsam bonitatis vident. Vnde cùm nemo operetur, nisi attendens ad bonum, illi attendentes ad Deum, qui summum est bonum, peccare non possunt.* § Et ideo nec puniri possunt.

[d] Thom. p.3. q.28. art.2. P*ropheta non solùm dixit, virgo concipiet, sed etiam & pariet filium. Nam licet Christus, vt corpus verum ostenderetur, natus est ex fœmina: tamen vt ostenderetur eius Deitas, miraculosè processit ex virgine.* Et q.35. Art. 6. *Nulla violentia apertionis meatuum in partu Mariæ fuit, & propter hoc nullus in illo partu fuit dolor, sicut nec aliqua corruptio.*

[e] Thom p.1. q.14. art.11. *Cùm Deus sit causa rerum per suam scientiam, necesse est, quòd essentia sua sit principium sufficiens sciendi omnia, quæ per ipsum fiunt, non solùm in vniuersali, sed etiam in singulari.*

Bonauent. in Sentent. lib. 4 distinct. 48. c. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum. 2. Cor. 5. Si iustitia Dei manifestatur, potissimum in iudicio id fiet, quantum ad omnia merita & omnes merentes. quod vtique faciendum intelligitur vel per manifestam collationem meriti ad præmium, vel etiam per discussionem, vel denique per ipsam condemnationem.*

[a] August.

1014 Aluarus Pelagius in Proœmio lib. 1. de planctu Ecclesiæ. *Vnam, Sanctam, Catholicam Ecclesiam Romanam, Sponsam Christi confiteor, veneror & obseruo, extra quam salus non est. Sponsum eius legitimum, & Caput Dominum reuerendissimum, & sanctissimum, Dominum Ioannem Papam 22. de Caturco (cuius Papatu durante, & in annum 14. se Dei gratia extendente, hoc opus in ciuitate Auinionensi, vbi tunc cum sua vera Curia residebat, incepi) successorem almi* Petri *Apostoli, & Vicariũ Domini nostri Iesu Christi, vicem non puri hominis, sed Dei & hominis Domini Iesu Christi tenentem in terris, verè colo, profiteor & amplector. Pe-*

1015 *trum de Corbario Apostatam Fratrum Minorum, quem Ludouicus Bauarus intrusus (qui se pro Imperatore gerit, & pro suis sceleribus à dicto Domino Ioanne vero Papa, schismaticus & hæreticus sententialiter extitit condemnatus) in prædicta sancta Sede Petri intrusit, cum Dathan & Abyron schismaticis, quos viuos terra absorbuit, nisi pœnituit, habere censeo portionem.*

1016 Idem cap. 6. lib. 1. *Synodus vniuersalis in Papam (corrigibilem præsertim) iurisdictionem non habet, nec in eum sententiam depositionis profert, etiam in hæresi, sed dicit ei: Ore tuo iudica causam tuam, quoniam ex*

1017 *te (inquit) iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis.* (Et pòst.) *Papa enim super omnia generalia Concilia est, & ab ipso ipsa recipiũt iurisdictionẽ, & auctoritatem, & licentiã congregandi se, nõ ipse ab eis principaliter.*

1018 Idem cap. 13. *Iurisdictionem habet vniuersalem in toto mundo Papa, nedum in spiritualibus, sed temporalibus: licet executionem gladij tẽporalis, & iurisdictionis, per filium suum legitimum Imperatorem, quũ fuerit, tanquàm per aduocatum & defensorem Ecclesiæ: & per alios Reges & mundi Principes, & in patrimonio sancti Petri, & in regno Siciliæ, quod est regnum Ecclesiæ & patrimonium, & in alijs terris Ecclesiæ eam per suos Rectores debeat exercere: quia sicut vnus Christus Sacerdos & Rex Dominus omnium: sic vnus eius in terris & in omnibus Vicarius generalis. Ad hoc Hierem. 1. Ecce constitui te hodie super gentes & super regna:*

1019 *Hieremias autem Sacerdos fuit typus Papæ, vt alienum à suo demonstraret ouili, qui Petrum & Successores eius Magistros non cognosceret, & Pastores.*

Idem in cap. 36. & 37. doctissimè probat, quantò Sacerdotium Ecclesiæ, quod in Abele cœpit, antiquius fuit regno temporali, quod demum post Diluuium incepit. Ex regibus autem, primum Regem iustum & verum fuisse *Melchisedech Sacerdotem Dei:* cæteros enim tyrannos potius fuisse. In populo autem Dei primum institutum esse Sacerdotium, & postea *per Sacerdotes Regalem potestatem à Deo esse ordinatam.* Sacerdotes autem veteris Legis etiam materiali gladio vsos esse, *vt Moysen, quando Ægyptiũ interfecit, & quando Leuitis mandauit interficere fratres suos idololatras.* Exo. 32. Itemq; Phinees, Num. 25. Samuelem, dum regem Agag in frusta concidit, & Matathiam, dum iudicem idololatram in Altari occidit. In nouo etiam Testamento *Christus per flagellum de funiculis eiecit ementes è templo. Petrus amputauit Malcho auriculam, & verbo occidit Ananiam. Paulus obcæcauit Elymam Magum. Ecclesia igitur habet gladium temporalem, licet per se exercitium eius nõ habeat. quod propter maiorem puritatem ordinatũ est, quia Dauid ob multum sanguinem, quem effudit, non poterat ædificare domum nomini diuino. Alioqui etiam Angelus iustè & innocenter occidit 85. millia virorum, Isaiæ 37. Vnde Papa, qui singulariter animas ligat & soluit, tam corporibus, quæ animabus subsunt, quàm temporalibus alijs, quæ ad sustentationem corporis comparata sunt, multò magis præest. Papa igitur hoc modo vtramque habet potestatem, quod qui negaret, duo principia*

1020 *cum Marcionitis poneret.* Plura eius generis videre licet apud Aluarum eo in loco.

1021 Petrus de Bella Pertica Bartoli præceptor lib. 1. de summa Trinitate & fide Catholica. *Duo sunt in terris loco Dei: Papa in spiritualibus, Imperator in temporalibus.*

Durandus de S. Portiano in lib. 4. Sentent. dist. 24. q. 5. *Potestas iurisdictionis, quæ est ad regendum po-*

1022 *pulum, tota & in suo fonte data fuit soli Petro & successoribus eius. Ioan. 21. Pasce oues meas. Super omnes igitur & sacerdotes, & Episcopos, & Archiepiscopos Papa collocatur, penes quem residet plenitudo & primitas huius potestatis. Et hoc est rationabile, quia optimum regimen vnius multitudinis est, quãdo regitur per vnum supremum, à quo descendit authoritas regendi in medios & vsque ad infimos, & propter hoc regnum est optima politia secundùm Philos. 2. Politic. Sed regimen Ecclesiæ optimè est à Christo institutum: ergo in tota Ecclesia debet esse vnus vniuersalis Rector, à quo descendat authoritas regendi in medios vsque ad Rectores infimos, &*

1023 *hic est Papa. Et propter hoc stat vnitas Ecclesiæ, quòd omnia membra sunt sub vno Capite. Qua de causa illi, qui hanc potestatem negant, schismatici dicuntur, quasi vnitatis Ecclesiæ diuisores.*

Augustinus de Anchona insignem librum edidit de potestate Ecclesiastica, quem Ioanni 22. dedi-

1024 cauit, in cuius libri proœmio hunc in modum scribit: *Error est (vt puto) pertinaci mente nõ credere, Romanum Pontificem vniuersalis Ecclesiæ Pastorem, Petri successorem, & Christi legitimum Vicarium.*

1025 Idem in q. 1. declarat *potestatem iurisdictionis spiritualium conuenire Papæ, secundùm immediatam institutionem & executionem: temporalium verò, secundùm institutionem per Analogiam quandam, sed non se-*

1026 *cundùm immediatam executionem, nisi in quibusdã casibus.* In q. 3. probat, potestatem Papæ maiorẽ quauis alia esse,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Ann. Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudo-prophetæ.*
1320.	Idem Ioannes.22.	Idem Ludouicus.	

quædam, nomine Gisla, cùm interrogaretur in ipso tempore, quo propter hæresim suam comburebatur, vtrum virgo esset: Super terram (inquit) virgo sum, sub terra minimè.

164. *De Ioanne Poliaco.*

a Ioannes de Poliaco dicebat, stante statuto Concilij generalis, quod oēs homines iubebat crimina sua omnia proprio Sacerdoti confiteri, nec Papam, nec Deū ipsum facere posse, vt ali præter Parochialem sacerdotem ita posset quenquā absoluere, quin is eadem peccata proprio sacerdoti denuò cōfiteri obligaretur. Vnde inferebat, frustra fieri confessiones apud Fratres mendicantes, etiam de Papæ licentia.

165. *De flagellatium se hæresibus.*

b Flagellantes, cùm seipsos virgis conciderent, interim prædicabant, neminē saluari posse, nisi in sanguine de proprio suo corpore per flagella excusso baptizaretur. Nam Baptismum aquæ mutatum esse in baptismum sanguinis. § Quæ hæresis etiāsi prius aliquantò in Italia dicatur exorta, in Vngaria & Alemania percrebuit demum circa an. Do. 1350. authore Trithemio in Chron.

c Dice-

Doctores Catholici.

a Augustinus Anconitanus in lib. de Ecclesiastica potestate, quæst. 65. Art. 1. 2. & 3. in summa sic docet: *Proprius sacerdos intelligitur in isto Decreto, quicunq; nō est alienus: & sic nomē proprij Pastoris accipitur.* Ioan. 10. *Oues proprium Pastorem sequuntur, alienum verò fugiūt.* Quo sensu & Episcopus Diœceseos, & Papa sunt proprij sacerdotes. Atque etiam alius quiuis presbyter, cui Episcopus vel Papa legitimam potestatem concedit, non ordinariā, sed dispensatoriam, quæ fundatur in exemplis Apostolorū. P*anū est enim, quòd Apollo fuit presbyter Corinthiorū, iuxta illud Apostoli.* 1. *Cor.* 4. *Ego plantaui, Apollo rigauit, & tamen Paulus in Ecclesia Corinthiorum iurisdictionē exercebat, iuxta illud quod ipse dicit* 1. *Cor.* 3. *In virga veniam ad vos, aut in charitate? & illum publicum fornicarium Sathanæ per excommunicationem tradidit, & frequenter Timotheum, & alios ad ipsorum Corinthiorum instructionem destinauit.* Est autem necessarium, religiosos & alios viros idoneos tanquam coadiutores Episcoporum in prædicationibus & confessionibus ordinare, tùm propter Parochialium presbyterorum ruditatem & ignorantiam, tùm propter multitudinem eorum, qui confitentur, ac denique quoniam nonnulli vel erubescunt ei Parochiano, quocum familiariter agunt, confiteri, vel monita eius neglīgūt, vel etiā de homine illo minus bene sentiunt. Qui verò peccata legitimè semel confessus fuerit, is neque ab ipso Papa cogi potest, vt eam confessionem repetat, quia Sacramentum, quod operatur ex institutione diuina, effectum iam sortitum est, nec quisquā potest cogi ad id, quod non est præcepti, sed tantùm consilij.

b Durandus de S. Portiano lib 4. distinct. 4. q. 8. *Loquēdo propriè solum est vnus Baptismus in aqua.* Eph. 4. *Alio modo dicitur aliquid Baptismus secundùm proportionem ad effectum veri Baptismi: Et sic est Baptismus flaminis, seu pœnitentiæ, in casu necessitatis, & sanguinis in Martyrio.* Idem lib. 4. distinct. 1. q. 9. declarat, legalia Sacramenta ideo cessasse, quia *nimis onerosa erant* ijs, qui debebant ea obseruare, Actor. 15. § Cùm igitur onus Circumcisionis in eo constiterit, quòd sanguis illius fundebatur, qui sacramentum illud percepturus erat: nunquam credendum est, Christum sublata Circumcisione, in qua non maximum vulnus perferebatur, ad durissima flagellorum verbera & sanguinis abundantem fusionem ex necessitate Sacramēti nos fuisse obligaturum. Quid quòd Ioannes Gerson Tom. 1. in Tractatu *contra sectā se flagellantium*, testatur, quòd *Ecclesia Christi hāc sectā, postquàm insurgere videbatur, in diuersis partibus mundi reprobauit, tam in Lotharingia, quàm in Alemania & Francia.*

c Ludolphus

alia eſſe, quia ſpiritualis eſt in ſummo gradu. Spiritualis autẽ homo iudicat omnia & à nemine iudicatur. Idem
1027 q.22.ait. Si Papa mandat aliquid contra ius diuinum, aut naturale, reſiſtendum ei eſt. Sed *in ijs, quæ ſunt iuris poſitiui, obediendum eſt ei*, ſiue aliquid præcipiat contra ipſa, ſeu ſecus, quàm ſcripta ſunt, ea interpretetur.

In q.26.art.3. *Eſt* (inquit) *in Eccleſia duplex vnitas: vna membrorum ad caput* (id eſt, ad Chriſtum) *& alia membrorum inter ſe, ſecundum rationem, qua alia eorũ alijs magis eminent, & Capiti Chriſto propinquiora ſunt. Si ergo Tyranni primam tantùm vnitatem, quæ tota ſpiritualis eſt, per eorum tyrannicam violentiam turbent: ſatis eſt, vt pœna ſpirituali (nimirum excommunicatione) puniantur, quia non niſi ſpiritualem pacem violant. Sed ſi in tantum progreſſi fuerint malum, vt (ſuperioribus ſuis manifeſtè reſiſtendo) velint turbare vnitatem ſecundam, quæ viſibilis eſt: puniendi ſunt etiam pœna temporali, quia ordo iuſtitiæ diuinæ requirit, vt ſecundùm multiplicationem culparum, fiat multiplicatio pœnarum*. Apocal. 8. Et in reſponſione ad ſecundum argu-
1028 mentum: *Hinc fit, vt Papa (mediante poteſtate ſeculari) poſſit, & debeat in Tyrannos turbantes pacem Eccleſiæ, iuſtitiam exercere. Dicit enim Auguſtinus in Epiſtola ad Vincentium: In tali primitus ſententia eram, neminem ad vnitatem Chriſti eſſe cogendum: verbo eſſe agendum, diſputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberem, quos apertos hæreticos noueram. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis tantùm, ſed demonſtrantium ſuperabatur exemplis. Nam proponebatur mihi ciuitas mea, quæ cùm tota eſſet in partem Donati, ad vnitatem Catholicam, legum Imperialium timore, conuerſa eſt. Quam nunc videmus ita illius animoſitatis perniciem deteſtari, vt in ea nunquam fuiſſe credatur*. Et in ſequente Articulo. In eo tan-
1029 tùm caſu putat *Papam debere Cruce ſignatos contra Tyrannos deſtinare, quando graue ſcelus, quod emendare nolunt, per eos committeretur. Exemplum habetur Iud.20. vbi cùm aliqui de filijs Beniamin grande piaculum commiſiſſent, nec corrigere parati eſſent: alij filij Iſraël congregati ex præcepto Domini vindictam fecerunt in fratres ſuos, ita vt interficerent 25. millia pugnatorum.* § Multa huiuſmodi habentur in eo libro Auguſtini Anconitani, quæ hunc in locum tranſcribi non poſſunt. Hæc autem protuli, vt cùm nonnulli (qui etiã ſe Catholicos haberi volunt) in Papam commoti eſſe videantur, quòd eum videant ſpiritualem poteſtatem ſuam ad temporale dominium filiorum Eccleſiæ nonnunquàm extendere: ij ſciant, hoc eũ, quoties cauſa poſtulat, neceſſariò debere facere, ne alioqui ob neglectam officij ſui rationem Dei iudicio ſit obnoxius. Cùm enim omnia, quæ filijs Eccleſiæ data ſunt, ob vtilitatem totius myſtici corporis dentur, ſecundùm illud Apoſtoli (1. Cor. 3. *Omnia veſtra ſunt, vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei*): certè etiam bona temporalia, & temporales pœnæ atque vindictæ per eos, qui præſunt, ea ratione temperari debent, quæ ad ædificationem Eccleſiæ vtiliſsima cenſebitur. Sed de his aliâs.

Herueus librum ſcripſit de poteſtate Papæ, quem librum ego non vidi, ſed inter alia permulta, quæ S. Antoninus ex eo citat, hæc, quæ ſequũtur, apud eundem Antoninum habentur, part. 3. tit. 22. c. . § 4. Primùm, *collatio Papalis poteſtatis pertinet ad ſolum Chriſtum*, quia ligare & ſoluere in foro conſcientiæ ſuperat omnem authoritatem humanam, nec niſi ad Dominum totius Eccleſiæ talis delegatio ſpectat.
1030 Deinde, *prima collatio fuit facta determinatè & ſingulari perſonæ Petri, dicente ad eum Chriſto: Tibi dabo Claues regni cælorum*: Et, *Paſce oues meas*. Tertiò, *aliæ collationes Petri ſucceſſoribus factæ*, ſunt factæ à Chriſto, velut perſonis ab Eccleſia electis, hoc eſt, ab illis, qui habent vices Eccleſiæ, vt modò habent Cardinales. Et § 5. *Omnis poteſtas Eccleſiaſtica Papali ſubeſt, quoad tria: primò, quantum ad correctionem abuſuũ: ſecundò, quantum ad inſtitutionem & collationem ipſius poteſtatis inferioris: tertiò, quia inferior poteſtas tenetur adiuuare Papalem, ſi aliquo modo indigeret*. Primum illud Herueus probat, quia pertinet ad eandem poteſtatem mouere aliquos ad aliquem finem, & tollere ea, quæ impediunt motionem & profectum communitatis. Hæc autem ſunt vitia & abuſiones, quæ inordinant hominem à Deo. Tota autem communitas Chriſtiana ad hoc ordinatur, vt coniungatur Deo per opera virtuoſa: & quia hoc impeditur per vi-
1031 tia & diuerſas abuſiones: pertinet *ad Papam, qui eſt primus Præſidens & principalis*, vt huiuſmodi vitia corrigat & tollat. Quantum ad ſecundum: Omnes poteſtates inferiores à Papa (vt Patriarchalis & Epiſcopalis) ſunt limitatæ, vt apparet de facto. Non autem inſtitutæ ſunt à Chriſto immediatè (vt iam, ſaltem quantum ad nomina, populum, territoria, & forum contentioſum ac pœnitentiale ſe habent) quia nihil de ea re in Euangelio nec expreſſè, nec implicitè habetur. Præterea ſi Chriſtus immediatè hæc inſtituiſſet, non poſſent ab homine immutari, quod ſecus fit de communi conſuetudine Eccleſiæ. Deinde nec iſta limitatio inſtituta eſt ab vniuerſali Eccleſia, velut dante authoritatẽ ipſi inſtitutioni: tùm quia Chriſtus nõ legitur talẽ poteſtatẽ Eccleſiæ cõtuliſſe, tùm quia quãdocũq; in aliquo Cõcilio aliqua
1032 ſtatuũtur, *tota authoritas dans vigorẽ Statutis, eſt in ſolo Papa*. Alij poſſunt facere ad directionẽ, conſulendo, & orationibus iuuare, quòd in dubijs à Domino dirigantur: ſed *ſolus Papa habet plenitudinẽ poteſtatis*. Ex

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
			c Dicebant, aquam benedictam, qua in Ecclesijs aspergimur, nihil habere efficaciæ.	c Ludolphus de Saxonia de vita Christi. c.12. Dum explicat rationem purificationis B. Mariæ, dixissetq́; *ingressuros Ecclesiam prius debere à peccatis purificari: Propter quod* (inquit) *consuetudo est, quòd aqua benedicta habetur ante fores Ecclesiæ, vt ingressuri eius aspersione purificentur etiam à venialibus. In cuius figura labium cum aqua erat ante ostium Tabernaculi: & ibi Aaron & filij eius, ingressuri Tabernaculũ, lauabãt manus & pedes.*
			d Postquam aduenisset ipsorum secta, Euãgelium Christi & Sacerdotium Ecclesiæ cessare.	d Harueus (in c.7. ad Hebræos, interpretãs illa verba, quæ Apostolus de Melchisedech dixerat: *Manet Sacerdos in perpetuum*) *Sacerdotium* (inquit) *Christi & Ecclesiæ est æternum.* (Et pòst.) *Nam Melchisedech panem & vinum obtulit Deo pro Abraham, & quotidie panẽ & vinum Deo Sacerdotes offerunt pro salute fidelium, atque panis ipse & vinum fiunt Corpus & Sanguis Christi: ac permanent in æternum, ita vt vitã æternam dignè accipientibus conferant. Propter ista rectè dicitur Melchisedech manere Sacerdos in perpetuum, quia nullus alius ritus instituetur, per quem eius oblatio mutetur, & quia Christum designat perpetualiter interpellantem pro nobis.*
1324.	Idem Ioannes 22.	Idem Ludouicus.		
			e Sacramentum confirmationis nihili esse.	e Durandus lib.4. dist.2. q.2. *In Confirmationis Sacramento datur Spiritus sanctus ad robur: ideo dictũ est Lu. 24. Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto.*
			f Sacramentum Altaris Corpus Christi realiter non continere.	f Idem lib.4. dist.10. q.1. *A principio Ecclesiæ fuit Articulus fidei ab omnibus concessus, quòd verum Corpus Christi esset realiter in hoc Sacramento, & non figuratiuè, nec sicut in signo tantùm, nec per solam communicationem Idiomatum.*
			g Confiteri mortalia crimina Sacerdoti, inutile esse.	g Idem lib.4. distin.17. q.9. *Confessio (habita copia Sacerdotis) de necessitate salutis est ijs, qui peccauerunt mortaliter. quia ministri quædam peccata remittere (Ioan.20.) & quædam retinere non possent, nisi eis innotescant. quod fit per vocem confitentis.*
			h Extremæ Vnctionis nullum esse Sacramentum.	h Idem li.4. dist.23. q.1. *Extrema vnctio est Sacramẽtum, quia est remedium sub rebus sensibilibus appositum, quod in subsidium vitæ Spiritualis ordinatur. Iacobi.5.*
			i Purgatorium non esse, nec viuentium suffragia defunctis prodesse.	i Harueus in 1.Cor.3. *Catholici Doctoris minus recta doctrina, quam ignis in die Domini probabit, damnum patietur: ipse aũt saluus erit, sic tamẽ quasi per ignẽ. vt per ignẽ purgatus fiat saluus, & nõ sicut perditus æterno igne in perpetuum torqueatur.* Thomas verò de Argentina li.4. dist.45. q.1. docet, *viuos per suffragia suã ijs defunctis prodesse, qui sunt membra eiusdem mystici Corporis, quia membrorum natura est, sibi mutuò subuenire.*
			k Quendam Begardum de Erfordia fuisse Heliam: Enoch verò fuisse quẽdam Conradum Smet, qui has hæreses primus in Turingia publicauit, quem etiam in vltimo iudicio Christi loco sessurum dicebant.	k Harueus in c.11. ad Hebræos. *Deus posuit Enoch in alia secreta regione, donec circa finem seculi cum Elia veniat, reliquias Israël ad fidem conuertere.* § Non ergo adhuc aut Elias, aut Enoch venit: ac multò minus isti nebulones talium Prophetarũ personas gestãrũt.

ıu. Ex quo igitur institutio potestatum inferiorum non est facta immediatè à Christo, nec ab vniuersa-
1033 li Ecclesia: sequitur, quòd sit facta à Papa, vt à Vicario Christi generali: quod etiam patet ex hoc, quia
frequenter Papa creat nouas Sedes, seu Episcopatus, & mutat & priuat. Et Iura dicunt expressè, hoc eum fa-
cere posse. Quantum ad tertium: Omnes potestates inferiores etiam seculares tenentur iuuare Papam in eo,
1034 quod expedit ad bonum regimen Ecclesiæ: quia bonum Reipub. ad cuius conseruationem omnes tenẽtur,
potißimè dependet ex potestate eius, cuius est ordinare gradus & status in tota Ecclesia. Et quantũ
ad hoc, ei subsunt. Hæc dicta sunt de sententia Heruei.

1035 Platina. Benedictus 10. (aliàs 12.) Censuras in Bauarũ à Ioanne, vt in vsurpatorẽ Imperij factas, cõfirmauit.

Ludolphus Saxo de vita Christi. in 2. parte. ca. 1. Petrus tanquã senior, ac Princeps, & Caput alterũ, fitos
totius Collegij, & præ omnibus, & pro omnibus respondit, qui omnibus præesse & prodesse debuit. Ex quo patet,
1036 quòd præcipuè ad Petri successorem pertinet certificatio dubitationum de fide, & pertinentibus ad eandem.

Ioannes Beletus de diuinis officijs. cap. 13. Ecclesiasticæ personæ, aliæ sunt dignitatis, aliæ ordinis: Digni-
1037 tatis sunt, vt Papa, Patriarcha, Cardinalis, Primas, &c. (Et cap. 14.) Dominus Papa, id est, Pater Patrum,
summi Pontificis, qui in Lege fuit, personam gerit.

Ioannes Boccatius in ea siue historia, seu fabula, quam de Abrahamo Parisiensi Iudæo, post inspecta
Romanæ Curiæ flagitia, ad fidẽ Christi conuerso, narrat, eleganter insinuat, singulare opus Dei, & ve-
ritatis fidei Christianæ certißimum signum esse, quòd in tãta Pontificum & Clericorũ Romanæ vrbis
auaritia & luxuria, tamẽ eiusdẽ Ecclesiæ fides & successio firma per omnes ætates perseuerat. vt cùm
1038 Ecclesia Romana nihil interdũ aliud agere videatur, quàm vt seipsam perdat: solus Christus eã ex gra-
tuita misericordia sua sciatur conseruare, ad veritatem fidei suæ ea potißimùm ratione manifestãdam.

Bartolus in Constitutione extrauagante, quæ incipit: Ad reprimendum, quomodo in læsæ Maiesta-
tis crimine procedatur, verb totius orbis. Primò fuit imperium Babylonis, secundò Persarum & Medorum,
tertiò Græcorum, quartò Romanorum: vltimò, adueniente Christo, istud Romanum Imperium cœpit esse Christi
1039 Imperium, & ideo apud Christi Vicarium est vterque gladius, scilicet spiritualis, & temporalis. Christus enim
est lapis abscissus sine manibus, cuius regnum non dißipabitur: de quo prophetauit Daniel. cap. 9. Post Christum
igitur omne Imperium est apud Christum & eius Vicarium, & transfertur per Papam in Principem secularem.

Nicolaus de Lyra. in c. 16. Matthæi. Potestas Clauium data Petro, intelligitur dari alijs, licet Petro prin-
cipalius, in quantum erat aliorum Capitaneus. Et in cap. Lucæ. 22. super illa verba, (Vt non deficiat fides tua,
& tu conuersus confirma fratres tuos) Ex hoc (inquit) patet, fidem non deficere ad finem mundi, potißimùm in
1040 Ecclesia Romana, quæ à Petro post Christum fundata est.

In Reuelationibus S. Birgittæ, Deus conqueritur de Papa lib. 1. c. 41. Conqueror super te, Caput Ecclesiæ
meæ, qui sedes in Sede mea, quã Petro & successoribus eius tradidi ad sedendum in ea, triplici authoritate &
1041 dignitate: primò, vt potestatem haberent ligandi animas & soluendi à peccato: Secundò, vt aperirent cœlum pæ-
nitentibus: Tertiò, vt clauderent cœlum maledictis & contemnentibus. &c.

In Reuelationibus B. Birgittæ. lib. 4. c. 49. de Papa ad Deum hæc verba proferuntur. Ecce Vicarius
1042 tuus, qui sedet in sede tua in mundo, reduxit iam Sedem suam in antiquum & priorem locum, vbi sedit primus
Papa Petrus, qui fuit Princeps Apostolorum.

Ibidem ex parte filij Dei ad Vrbanum quintum, dicitur c. 137. Regulam religionis, quæ fundari & incipi
debet in loco Watzsteno, volo vt non solùm authoritate tua confirmetur, sed & benedictione tua, qui Vicarius
1043 meus es in terris, roboretur.

Ibidem ex parte Matris Dei ad B. Birgittam. Audi & attende diligenter, quid ego volo dicere de duo-
bus filijs meis, quos tibi volo nominare. Primus, quem dico, est filius meus Iesus Christus: Secundus, quem reputo
1044 pro filio meo, est ille, qui residet in Papali Sede: videlicet Sede Dei in mundo.

Deus B Birgittæ reuelans quædam ad Regnum Cypri spectantia, lib 7. c. 19. Ista (inquit) verba loquor
ego ad illos Christianos Latinos, obedientiæ Romanæ Ecclesiæ subiectos, qui mihi in Baptismo rectã fidem Ro-
manã Catholicam deuouerunt, & per opera mihi cõtraria, à me totaliter recesserũt. Græci autẽ, qui sciũt, quòd oẽs
Christianos tenere oportet, vnã tantũ fidem Christianã, Catholicã, & vni tantummodo subesse Ecclesiæ, scilicet
1045 Romanæ, vnumq; solũ Vicarium meũ generalẽ in mundo, videlicet Romanũ summũ Pontificẽ supra se spiritualẽ
habere Pastorem: & tamen nolunt se eidem Ecclesiæ Romanæ, & Vicario meo spiritualiter subijcere, & hu-
militer subiugare, propter eorũ pertinacem superbiam, & propter cupiditatem, vel propter carnis petulantiam, si-
ue propter aliquod aliud, quod ad mundum pertinet: indigni sunt post mortem veniam à me & misericordiam
obtinere. Alij verò Græci, qui desiderãter vellent, sed scire nõ possunt fidẽ Catholicã Romanã, & tamen si scirent
& possent, eã deuotè & libẽter reciperẽt, & Romanæ Ecclesiæ se humiliter subiugarẽt, & nihilominus secundũ
ipsorum conscientias in statu & fide sua, in qua sunt, abstinent à peccando, & piè viuunt: istis talibus post
ipsorum mortem in supplicijs misericordia mea debetur, quando ipsi ad iudicium meum vocati fuerint.

Sciant

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1334.	202. Benedictus 10. dictus 12. Tolosanus, Gallus, sedit an. 7. m. 4. d. 6.	
1342.	203. Clemens 6. Lemouicen. Gallus sedit an. 10. m. 7.	Lat. Carolus 4. an. 32
1352.	204. Innocentius 6. Lemonicensis Gallus sedit an. 9. m. 8. d. 26.	
1362.	205. Vrbanus. 5. Lemouicensis Gallus sed an. 8. m. 2. d. 27.	Græ. Ioannes Paleologus an 31.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

l Omnium hominum animas ab initio simul creatas esse in Paradiso.

m Ieiunia per Sacerdotes indicta non esse obseruanda nisi tantùm Vigiliã Natiuitatis Domini, & Assumptionis B. Mariæ.

n Imagines Sãctorum, & Christi Crucem non esse adorandam.

o Licere Flagellantibus dissimulare, & tam Sacerdotes, quàm Ecclesiastica Sacramenta exterius profiteri, atq; etiam peierare corã Inquisitoribus, quoniam hæc & cætera peccata per flagellationis victimam expientur.

166. De Marsilio Patauino.

a Marsilius dicebat, nec Episcopum à presbytero, nec presbyterum à Papa differre in potestate. Bernardus Lutzenburgus.

b Christum, quando cœlos ascendit, non dimisisse Vicarium, & ideo Papam non esse Vicariũ Christi.

c Papã iudicari posse ab Imperatore, sicut Christus

☞ *Doctores Catholici.*

l Thom. de Argent. lib. 2. distinct. 17. *Nullius corporis anima fuit producta ante corporis humani productionem. Alioqui nec opus Dei fuisset perfectum: & anima vel bene agens cum Angelis beatificata esset, vel male cum dæmonibus damnata.*

m Ioannes Belethus de officijs diuin. c. 8. q. 10. & 11. *Ab ipso Deo, in Paradiso statim post ipsam hominis creationem ieiunium cœpit, cum dicebatur: De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. Quòd ante Legem, à Moyse, sub lege, ab Elia, tempore gratiæ, à Christo obseruatum est. Vnde & nos ex Patrum institutione Quadragesimam ieiunantes, decimas dierum Christo damus. Et loco Vigiliarũ, quæ fiebãt in profestis Sanctorũ, ieiunia successerũt.*

n Durandus lib. 3 distinct. 9. q. 2. *Solus Deus adoratur adoratione latriæ per se: humanitas Christi per accidens. Crux autem & imago nunquàm propriè adoratur ea reuerentia, quæ debetur Exemplari, sed tantùm reuerendæ sunt vt signa, per quæ admoniti ita rem adoramus, ac si præsens esset in se.*

o Durandus lib. 4. distinct. 7. q. 1. *Confiteri fidem tempore persecutionis, necessarium est ad salutem cuilibet fideli, adeo vt Sacramentum confirmationis ad hoc institutum esse dicat, vt baptizatus, qui tempore pacis iam habebat gratiam confitendi fidem; haberet deinceps tantam fortitudinem, vt etiã tunc confiteretur, quando mortis periculũ ex cõfessione immineret.* Clemens Papa 6. (vt author est Trithem. in Chro.) hãc sectã è medio sustulit: corrigibiles per publicã pœnitẽtiã ad viã veritatis reducendo, pertinaces iudicio seculari tradẽdo.

a Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 1 c. 68. *Nedum Papa, sed quilibet Episcopus maior est in iurisdictione & administratione quolibet presbytero, vt ait Isidorus 25. distinct. c. Perlectis. Summus autem Põtifex maior est omnibus Episcopis, excepta consecratione Episcopali, Presbyteri tenent typum septuaginta Discipulorum, Episcopi Apostolorum, Papa verò Christi.*

b Aluarus in eodem lib. c. 68. *Hoc fuisset Ecclesiam dimittere sine capite, contra illud Concilij Parisiensis dictum: Nulla ratione clerici aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina & prouidentia gubernantur. Tales enim* ἀκεφάλους, *id est, sine capite prisca consuetudo nuncupauit.* Et c. 55. *Petrus inter Apostolos (Ioannis 1. Matth. 16. 17. 18. Marci 16. Lucæ. 5. 22. Ioan. 6. 13. & 21. Actor. 1. 5. & 10.) & per consequens successor Petri inter vniuersos Ecclesiarum Prælatos præcellit potestate & dignitate.* Et c. 12. notat ex Cypriano, *locum Fabiani Papæ locum esse Petri.* Et cap. 68. *Omnes Romani Pontifices successores Petri sunt.*

c Aluar. c 56. *Potestas spiritualis, quæ supremum finẽ hominis intẽdit (1. Cor. 2. Spiritualis à nemine iudicatur)*

 habet

Sciant etiam Græci, quòd eorum Imperium, & regna, ſiue Dominia nunquàm ſtabunt ſecura, neque in pace
tranquilla, ſed inimicis ſuis ſemper ſubiecti erunt, à quibus ſemper ſuſtinebunt grauiſsima damna, & miſerias
1046 *diuturnas, donec ipſi cum vera humilitate & charitate, Eccleſiæ, & fidei Romanæ ſe deuotè ſubiecerint, eiuſdē*
Eccleſiæ ſacris conſtitutionibus & ritibus ſe totaliter conformando. Hæc ibi. Quam reuelationem verè
diuinam extitiſſe, ex eo ſcimus, quòd ita res tunc futuras prædixit, vt eas eueniſſe nunc videmus.
Nam D. Birgitta multis annis prius mortua eſt, quàm tota Græcorum Reſpublica (expugnata per Turcos Conſtantinopoli) penitus deleretur. Futura verò prædici verè non poſſunt, præterquàm à Dei ſpiritu, qui ſolus futura nouit, velut is, qui & auctor eſt eorum, & cui iam nunc præſentia exiſtunt. Itaque
apud Iſaiam ad idola & idolorum cultores ait: (cap. 41.) *Annunciate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus, quia dij eſtis vos.* Romanæ igitur Eccleſiæ Primatus non modò certiſsima de cœlo reuelatione
teſtificatus, verùm etiam inſigni prædictione earum rerum, quæ tunc futuræ erant, munitus, & prædictionis manifeſto euentu ac veritate confirmatus eſt.

1047 Baldus l. f. in fine C. D. ll. nu. 4. *Solus Papa poteſt deponere Imperatorem, & non ex omni cauſa, ſed ſolum ex cauſa graui & notoria, ex qua turbatur vniuerſalis ſtatus Chriſtianus vel Eccleſiæ.*

Idem ibidem nu. 2. *Nihil eſt maius ſiue ſanctius Imperio, intellige, niſi Apoſtolatus B. Petri. Cùm enim Apoſtolicus confirmet Principem, iſtud eſt manifeſtum ſignum ſuperioritatis, vt in Authentica de deſenſore ciuitatis. §. Interim. Et ideo Imperator iurat Domino Papæ fidelitatem.*

Idem ad ius Canonicum in Prooemio Decretalium nu. 6. *Papa eſt ſeruus ſeruorum Dei, quantū ad humilitatem. Nam quantum ad poteſtatem, eſt Dominus Dominorum, & quæcunque poteſtas eſt ſub cælo, eſt in ſummo Pontifice.*

Iacobus Nauarchus in Epiſtola Aſiatica: *Factum eſt* (inquit) vt anno circiter *1308. Neſtorianus*
quidam Marcus nomine Romam venerit, quem initiatum ſummus Pontifex ad ſuos remiſit. Romanum enim
1048 *Pontificem Apoſtolorum Principis ſucceſſorem appellant.*

Richardus de Media Villa in lib. 4. Sentent. diſt. 24. *Cùm Eccleſia ſit vnum corpus Chriſti myſticum, ex*
diuerſis ſtatibus & mēbris conſtitutum, ad obſeruationem huius vnitatis oportet eſſe vnū Caput, ſub quo diuerſi
ſtatus Eccleſiæ & membra diuerſa conueniant ſecundùm proportionem in vnum, vt ſic conformetur Eccleſia
1049 *militans ſuo exemplari in cælo. Ille autem Epiſcopus, qui præeſt toti Eccleſiæ, eſt Epiſcopus Romanus.*

In tract. Pariſijs edito contra errores Ioannis de Monteſono, qui extat in fine libri Sent. Petri Lom-
bardi: *Præſentem* (inquiūt) *tractatum ſub Apoſtolicæ* Petri *Sedis, & ſedētis in ea ſummi Pontificis correctione*
duximus compilandum. (Et pòſt.) *Prima concluſio eſt. Ad Sanctam Sedem Apoſtolicam pertinet, authoritate*
iudiciali ſuprema circa ea, quæ ſunt fidei, iudicialiter definire. Et hæc probatur, quia ad illius tanquàm ad ſupremā
1050 *iudicis authoritatem pertinet, in fide iudicialiter finire, cuius fides nunquàm deficit. Sed ſanctæ Apoſtolicæ Se-*
dis fides nunquàm deficit. Maior eſt nota, ſed minor probatur: quia de hac ſancta Sede in perſona Petri Apoſtoli
in ea præſidentis dictum eſt: Petre, rogaui pro te vt non deficiat fides tua.

Vnum Paſtorem primum omnino eſſe debere: Illum autem hoc tempore videri fuiſſe Vrbanum 6. & quomodo ſe gerere aliquis debeat in ſchiſmate, quando plures ſimul Pontifices Romani eliguntur.

Ioannes de Gerſon p. 1. de auferibilitate Papæ ab Eccleſia, Conſideratione 8. *Auferibilis eſt & muta-*
bilis, lege ſtante, quælibet politia ciuilis, Monarchia ſeu regalis, vt fiat Ariſtocratica: & non ſic de Eccleſia, quæ
1051 *in vno Monarcha ſupremo per vniuerſum fundata eſt à Chriſto. Poſsit deduci conſideratio tam à priori, quàm à*
poſteriori, deducendo variationes, quæ fuerunt in alijs politijs: quia nullam aliam politiam inſtituit Chriſtus im-
mutabiliter monarchicam, & quodammodo Regalem, niſi Eccleſiam. Et oppoſitum ſentientes de Eccleſia, quod
1052 *ſcilicet fas eſt eſſe plures Papas, aut quòd quilibet Epiſcopus eſt in ſua Dioceſi Papa, vel Paſtor ſupremus, æqualis*
Papæ Romano, errant in fide, & vnitate Eccleſiæ, contra Articulum illum: Et in vnam ſanctam &c. Et ſi perti-
naces maneant, iudicandi ſunt hæretici: ſicut Martinus de Padua, & quidam aliorum. Conſonat ratio: quia ſi-
1053 *cut ad vnam fidem, & ad eadem Sacramēta obligātur omnes viatores: ſic oportet, vt non eſſet ſchiſma, reductio-*
nem finalem fieri ad vnum ſupremū. Secus, vbi cōmunitas regitur legibus ſolis naturalibus & traditionibus hu-
manis, quæ pro varietate temporum & locorū laudabilius & vtilius variantur, quàm vt vno tenore ligēt omnes.

Ioannes de Gerſon. in 4. parte. ſerm. de pace & vnitate Græcorum. *Quamuis Principale Caput & tan-*
quam eſſentiale ſit Deus, in carne humana Caput Eccleſiæ Chriſtus, voluit tamen conſtituere Caput ſecundum
1054 *tanquam Vicarium, quod in his inferioribus eſſet. Et hoc caput vocamus* Papam, Patrem *noſtrum ſanctum, qui*
eſt verus & ſolus Chriſti Ieſu Vicarius: alioquin facilè Eccleſia laberetur in diuiſionem, niſi eſſet ei Caput quod-
dam principale & ſummum, ad quod poteſt & debet fieri recurſus. (Et pòſt.) *Omnes homines principes, & alij*
1055 *ſubiectionem habent ad Papam: inquantum eorum iuriſdictionibus temporalitate & dominio abuti vellent con-*
tra legem diuinam & naturalem: & poteſt ſuperioritas illa nominari poteſtas directiua & ordinatiua, potius
quàm ciuilis vel iuridica.

Theodo-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succesio.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperato. Rom.*
1371.	206. Gregorius 11. Lemouicensis, Gallus, sed an. 7. m. 2. d. 27.	*Lat.* VVẽces*laus an.* 22
1378.	207. Vrbanus 6. Neapolitanus. s. an. 11. m. 6. d. 7.	

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

stus à Pilato aut Cæsare iudicatus est.

d Ecclesiam temporalia habere non posse.

167. De impio Bertoldo.

e Bertoldus de Rorbach Begardus dicebat, Christũ in sua passione sic derelictum, vt præ dolore dubitauerit de salute. In Appendice Vsperg.

168. *De Turelupinis.*

a Dicebãt, de nulla re naturaliter indita, erubescendum esse: & ideo in nuditate & pudendorum exercitio palàm viuendum esse. Bern. Lutzenb.

169. *De Wiclefi hæresibus.*

b Quadraginta quinque Articuli, qui ex varijs Wiclefi operibus decerpti, in Concilio Constantiẽsi extant in Sess. 8. neq; singuli sunt pro diuersis hæresib. habẽdi, cùm permulti eorũ eandẽ rem sæpius inculcent & repetant: neq; plæriq; eorũ nouam hæresim condunt, sed plerunq; vnã ex antè damnatis renouãt. Quas iam sub Berengarij, Petrobusianorum, Henricianorum, Waldensium, Albigẽsium, Lolhardorũ, aut Marsilij Patauini impijs placitis cõfutatas esse, declarauimus. Itaq; hoc in loco non veteres illas cõtra Eucharistiã, Confessionẽ, Excõmunicationem, Religiones Mendicantiũ, Indul-

Doctores Catholici.

habet iudicare temporalem potestatem, quæ intendit finẽ ordinabilem ad finem spiritualis potestatis. Et c. 68. *Pilatus iudicauit Christum, quasi personam priuatam, & tanquam populi deceptorem, à Iudæis accusatum. Papa verò succedit Christo, non secundùm quod ille malignè accusatus est, sed in potentia.*

d Aluarus ibidem c. 68. *Christus habuit loculos, Ioan. 12. & Ecclesia primitiua pecunias in communi, Actor. 4. & 5. Item si Sancti Martyres & Confessores Prælati sciuissent, esse peccatum bona temporalia possidere, nũquàm donationes talium recepissent, & dispensassent.* Sic argumentatur Prosper. 12. q. 1. c. Expedit.

e Thomas de Argẽtina in 3. Sent. Distinct. 15. art. 1. *Secundùm fidem, quam tenemus, Christus fuit verus cõprehensor, & nunquã à fruitione beata destitit; & tamen fuit verus viator, & acerbissimam mortem sustinuit.*

a Nicolaus de Lyra c. 12. 1. ad Corinth. in illa Pauli verba: *Quæ putamus ignobiliora esse membra corporis, his honorem abundantiorẽ circundamus: Cultus* (inquit) *exterior magis adhibetur membris ignobilioribus. Nam pudenda & partes egestioni deseruientes, propter aliquam fœditatem diligenter tegimus. Honesta autem nostra nullius egent operimenti.*

b Postquàm intellectum est, Wiclefum noui aliquid in Ecclesia moliri, mox Pontifex Romanus (cuius Epistola extat apud Foxum in hæreticis ipsius Commentarijs) ad Richardum Angliæ Regem scripsit, vt cùm Archiepiscopus Cantuariensis & Episcopus Londinensis mandatum ab ipso accepissent, Wiclefi confessionem ad se transmittendi, suam authoritatem ad eam rem, si opus esset, interponeret. Deinde silentium Wiclefo est indictum. Nec ita multò pòst Cõcilium Prouinciale conuocatum est, in quo multi eius Articuli condemnabantur. Et illi in primis, qui transubstãtiationem & realem corporis Christi præsentiam in Eucharistia oppugnabant. Tum autem complures viri docti scripserunt contra Wiclefi hæreses, Ioannes Kyningam, Strodus, Richardus Lauinham, Guilielmus Bertho, Ioannes Gascoyn, Symon Sothray, Thomas Ascheborn, Thomas Wynterton, Richardus Maydeston, Gualterus Dissæ, Robertus Humbleton, Ioannes Tysington, Ioannes Maronis, Ioannes Mark, Guilielmus Wodfordus. Et hi omnes Angli cùm essent, eadem ferè ætate cùm Wiclefo vixerunt. Demum Constantiense Concilium Sess. 8. sic habet: *Nostris temporibus vetus ille & inuidus hostis noua certamina (vt probati tẽporis huius manifesti fiant) suscitauit, quorum Dux & Princeps extitit quondam Ioannes Wiclef, Pseudochristianus,*

Theodoricus à Nien in lib. 2. de schismate cap. 2. *Cardinales in electionem Vrbani nemine discrepante concordârunt.* Et cap. 15. *Carolus Imperator, & Ludouicus Hungariæ Rex scripserunt ad Cardinales, qui iam*
1056 *ab Vrbano schismatice recesserant, ipsos rogando, vt Vrbano, quem ipsis regibus & toti Christianitati generalem*
1057 *Pontificem paulò antè dederant, obedirent.* Et cap. 17. *Habuit Vrbanus secum quasi totam Tusciam, Lombardiam, pro maiori parte Alemanniam, Boëmiam, Hungariam, Angliam, Poloniam, Daciam, Sueciam, Noruegiam, Prusiam, Frisiam, & multas alias nationes Alemanniæ contiguas.*

Platina in vita Vrbani sexti. *Post mensem tertium Galli Cardinales veriti seueritatem Vrbani acerrimè Simoniacis interminantis, Anagniam primò, deinde Fundos confugêre, vbi priorem Pontificis electionem velut non liberam accusantes, Ioanna Regina fauente, nouum Pontificem creant Clementem septimum. Hinc grauissimum schisma ortum est, cùm pars Christianorum Principum Vrbano, pars Clementi fauerit.* § Clementi autem adhæsit Francia & Hispania.

Franciscus de Zabarellis Cardinalis Florentinus, interim dum schisma hoc durabat, ita scripsit in Tractatu de schismate Pôtificum. *Quærimus, quibus modis prouideri posit, vti sit in Ecclesia vnicus Roma-*
1058 *nus Pontifex, cui Catholici omnes pareant, & non duo, vti nunc de facto? Si contingat, esse contentionem inter duos de Papatu, Concilium est Iudex. Nam regimen vniuersalis Ecclesiæ, vacante Papatu, consistit penes ipsam Ecclesiam vniuersalem, quæ repræsentatur per Concilium generale, & ipso Concilio congregato, penes ipsius Concilij partem potiorem.*

Ioannes de Gerson de modo habendi se tempore schismatis. *In schismate præsenti, tam dubio, temerarium, iniuriosum, & scandalosum est, asserere, omnes tenentes istam partem, vel alteram, vel omnes neutrales etiam absolutos, esse vniuersaliter extra statum salutis, vel excômunicatos, vel rationabiliter de schismate suspectos.* (Et pôst.) *In præsenti schismate potest apud plurimos applicari rationabiliter documentum Ambrosij ad Augustinum de ieiunando vel non ieiunando Sabbato, secundùm diuersitatem temporum, locorum & personarum. Potest sine periculo schismatis aut damnationis nunc illi, nunc isti, modis istis obedire: & nunc cum istis, nunc cum alijs communionem præstare. Et hoc totum dicitur propter probabilem ignorantiam iuris, istius vel illius partis. Et supposito, quòd ab initio schismatis fortè tentanda fuisset alia via, ad sciendum, si per excommunicationes, aut prædicationes, vel aliter, omnes ad vnam obedientiam trahi potuissent: attamè cognito per experientiam, quòd talia nihil proficerent, imò nocuerunt, quòd de die in diem maior inuolutio sequitur: videtur faciendum, vt dictum est. Secundum documentum, quòd inter omnes eiusdem obedientiæ expedit adhærere sententijs latis à suo Superiore credito, alioquin non esset vinculum charitatis. Tertium documentũ est, de casibus reseruatis Papæ, de dispensationibus, & alijs in foro conscientiæ, vel publico, possint homines secundùm*
1059 *credulitatem suæ partis, & seipsos quietare pro facto tenendo, id quod eorum Superior creditus, fecerit. Neutrales autem videntur habere sufficientem recursum ad Ordinarios, apud quos secundùm eorum opinionem, communiter loquendo, est potestas deuoluta.*

Antoninus part. 3. tit. 22. à cap. 2. vsq; ad 6. de hoc schismate diligenter copioseq; agens, tandem ait:
1060 *Etsi necessarium sit credere, sicut vnam esse Catholicam Ecclesiam, non plures, ita & vnicum eius Pastorẽ Vicarium Christi* (iuxta id Ioan. 10. *Fiet vnum ouile, & vnus Pastor*)*: tamen si côtingit, plures per schisma creari seu nominari Pontifices summos vno & eodem tempore: non videtur saluti necessarium, credere istum esse, vel illum; sed alterum eorum, qui scilicet fuerit Canonicè assumptus. Quis autem fuerit Canonicè electus, non tenetur quis scire, sicut nec ius Canonicum, sed in hoc populi sequi possunt Maiores suos seu Prælatos.*

Epistola Ioannis Wiclefi ad Vrbanum Papam sextum. Quódq; præcipua causa, cur hæretici tantopere semper oppugnârunt Ecclesiam Romanam, non ea fuit, quòd ab initio negârint, eam esse primam Sedem, aut caput omnium Ecclesiarum, sed quòd suam hæresim ab ea condemnari, molestè ferrent.

Ioannes Foxus Wiclefista ex parte, sed ex toto Caluinista, in rerum gestarum Commentarijs. lib. 5. fatetur, Wiclefum ad Vrbanum Papam sextum in hæc verba scripsisse: *Gaudeo planè detegere cuicunque fidem meam, & specialiter Romano Pontifici, quia suppono, quòd si sit orthodoxa, ipse fidem meam humiliter*
1061 *confirmabit, & si sit erronea, emendabit.* (& pôst.) *Suppono iterum, quòd Romanus Pontifex cùm summus Christi Vicarius in terris sit, ad illam legem Euangelij inter viantes maximè obligatur.* (Et pôst.) *Si in istis errauero, volo humiliter, etiam per mortẽ, si oporteat, emendari. Et si in persona propria ad votum possem laborare, vellem præsentiã Romani Pôtificis humiliter visitare.* (Et iterum.) *Cùm Dominus dederit Papæ nostro instinctus iustos Euangelicos, rogare debemus, quòd instinctus illi non per subdolũ consilium extinguantur, nec quòd*

Papa aut

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudo-prophetæ.*
1380.	Idem Vrbanus 6.	Idem. VVenceslaus.	

Indulgentias, Decretales Epistolas, & Romanæ Ecclesiæ Primatū, iam olim damnatas hæreses, profeeram, sed aut prorsus nouas, aut eas certè, in quibus à Wiclefo Lutherani aut Caluinistæ dissentiunt, vt ipsi videant, se nō esse eiusdem fidei, & Ecclesiæ, cuius Wiclefistæ fuerunt.

b Prima Wicleni hæresis hæc fuit; nō licere Ecclesiasticis, tēporales aliquas possessiones obtinere: adeo vt ne Decimas quidē eis deberi dixerit. Quod principium hæreses suas promulgādi instituto eius maximè opportunum fuit. Ea enim re & apud Laicos alios qui diuitijs Cleri iam inuidebant, & apud Principes aliquot viros tātam gratiam iniit, vt Episcopis non liceret, in eum aliquid grauius statuere. Ad hāc verò hæresim pertinent septem Articuli. 10. 16. 18. 32. 33. 36. 39.

c Deus debet obedire diabolo. Artic. 6. Quē Articulum quacūq; occasione Wiclefus proposuerit, certum est, nihil dici potuisse, quod diabolo iucūdius foret: multa verò istiusmodi adscribit ei Thomas Walden. in principio Tomi. 2. doctr. 4. veluti, quòd Deus est quidlibet.

d Artic. 15. Nullus est Dominus ciuilis, nullus Prælatus, nullus Episcopus, dū est in mortali peccato. Eodem pertinent alij sex articuli. 4. 8. 1. 17. 26 & 30. Nam in sexto articulo ait: Si Epis-

Doctores Catholici.

stianus, qui dum viueret, aduersus religionem Christianam et fidem Catholicā, pertinaciter asseruit & dogmatizauit plures articulos. (Et pòst.) *Aduersus quos in Dei veritate exurgētes Magistri & Doctores Vniuersitatū & studiorū Oxoniensis & Pragensis, articulos prædictos scholasticè diu pòst reprobarūt: reuerendißimi insuper Patres Archiepiscopi, Episcopi, pro tempore Cantuariensis & Eboracensis, Sedis Apostolicæ Legati in Angliæ, & Pragensis in Bohemiæ regnis, condemnârunt. Libros etiam eiusdem Ioannis Wiclef comburendos fore, dictus Archiepiscopus Pragensis, Sedis Apostolicæ Commissarius in hac parte, sententialiter iudicauit, & eorum, qui superessent, prohibuit lectionem. Rursus his ad notitiam Sedis Apostolicæ & generalis Concilij deductis, Romanus Pontifex in Concilio Romano vltimò celebrato, dictos libros, Tractatus & opuscula condemnauit, iubens illos publicè concremari.*

b Nicolaus de Lyra in Moralibus super c. 18. libri Numerorum. *Per hoc, quod sacerdotibus aßignantur primitiæ, & Leuitis Decimæ pro sua familiarumq; suarum sustentatione, ostenditur, quòd in nouo Testamento populus tenetur prouidere seruientibus Deo de victu & vestitu, secundùm rationem statuum & personarum.*

Ioannes de Gerson in 1. parte, de statibus Ecclesiasticis sub litera K sic ait: *Status summi Pontificis & alter quicunque inferior Ecclesiasticus dotandus est vel fouendus pro debita & honesta sustentatione temporaliū; sine quibus in hac vita misera, spiritualia diu non subsistunt.* Et in Tractatu de contractibus, parte. 1. consideratione 20. *Licitum est Ecclesiasticis, de redditibus in communi vel proprio viuere iuxta determinationē Christi & Apostoli,* (1. Cor. 9.) *& obseruationem totius Ecclesiæ. Dignus est enim operarius mercede sua. Denique detrahentes Ecclesiasticæ dotationi, propter hoc damnati sunt, vt hæretici, nouißimè in Concilio Constantiensi. Et hæc est causa, quæ martyrem Thomam* (Cantuariensem) *fecit.* Hæc Gerson.

c Gerson de paßionibus animæ, Cōsiderat. 6. *Iustum Dei iudiciū dæmones excæcat, illudens eis, & peruersißimos eorum conatus aduersus electos suos conuertens in vsum suæ bonitatis.* Hoc vtique non est, Deum obedire diabolo, sed illius ministerio vti ad finem diabolo molestißimum.

d Lyranus in 23. c. Matth. *Prælatis etiam malis est obediendum, nisi in eis, quæ sunt manifestè contra Deum. Et sunt habendi in reuerentia, quàm diu tolerantur in suo officio. Quod patet per exemplum Dauid, qui venerabatur Saulem, licet sciret, eum malum & à Deo reprobatum.* Item in Reuelation. S. Birgittæ. lib. 1. c. 47. *Etsi*

Papa aut Cardinales aliquid agere contra legẽ Domini moneãtur. Igitur rogamus Deũ nostrũ cuiuslibet creaturæ, quòd sic excitet Papã nostrũ Vrbanũ sextũ, vt inceperat, vt imitetur cũ Clero suo etiã in moribus Dominũ Iesum Christũ, & rogemus specialiter, Papã nostrũ à maligno consilio præseruari. § Wiclefi verba planè docẽt, illũ in principio suæ hæreseos à Primatu Romani Põtificis nõ abhorruisse, cùm Vrbanũ sextũ & *suũ Papã* vocet, & *summũ Christi Vicariũ in terris* esse dicat, ab eoq; fidẽ suã vel *cõfirmari*, si orthodoxa est, vel *emẽdari*, si erronea est, supponat, cõtentusq; sit, etiam per mortẽ, si oporteat, emendari. Deinde agnoscit iustos instinctos Euãgelicos in Vrbano, eosq; petit præseruari. Quæ omnia declarãt, Wiclefum fuisse hoc animo, vt si Roman' Põtifex hæresim ipsius tolerare voluisset, eũ semper habiturus esset pro summo Christi Vicario in terris. Imò semper ita videtur habuisse Vrbanũ sextũ. Nã *in Articulo nono* sic ait: *Post Vr-*
1062 *banũ sextũ nõ est aliquis recipiẽdus in Papã, sed viuendũ more Græcorũ sub proprijs legibus.* Quid verò? Qui negat aliquẽ recipiendũ in Papã *post Vrbanũ sextũ*, nónne eo ipso fatetur, & Vrbanũ sextũ, & Romanos Pontifices, qui *ante Vrbanum* in Petri Cathedra sederunt legitimos Christi Vicarios fuisse? Quòd ergo idem Wiclefus in articulo 37. dicit, *Romanam Ecclesiã esse Synagogam Satanæ, & Papam non esse immediatum Vicarium Christi & Apostolorum.*: vtique illam dicit Romanã Ecclesiam, quæ post Vrbanũ sextum extitit: illam vtique Romanam Ecclesiã, quæ iam cœpit dogmata Wiclefi reijcere, & velut hæretica cõdemnare. Sin autem Romana Ecclesia hæreses Wiclefi approbasset, iam absq; omni controuersia non modò Catholica & orthodoxa, verùm etiã prima Sedes, & omnium Ecclesiarum caput, ipsius Wiclefi iudicio habita semper fuisset. Hæretici enim cogitationum & adinuentionum suarum idola sic adorant, vt qui ea coluerit, ab ipsis in summo pretio, qui verò non coluerit, in nullo numero habeatur. Et quoniam huc vsque progressi sumus, non abs re erit, pauca exempla producere, vnde appareat, Romani Pontificis Primatum non alia de re ab hæreticis, tam olim, quàm nuper oppugnatum, quàm quòd ipsorum aut hæreses, aut impia facinora noluerit confirmare.

Tertullianus in libro aduersus Praxeam fatetur, Montanistas suos a Romana Ecclesia *literas pacis* petijsse, & penè impetrasse: qui tamen cùm viderent, Romanũ Pontificem non recipere ipsorum hæreses, iudicio ipsius stare, nouamq; & falsam prophetiam abijcere omnino recusarunt. Eusebiani, qui hæresim Arij sectabantur, accusarunt quidem Athanasiũ (vt præter alios Athanasius in Epistola ad Solitariã vitã agentes fatetur) apud Romanũ Pontificẽ, velut apud summũ in Ecclesia Iudicẽ. nec enim alioqui poterat causam Patriarchæ Alexãdrini cognoscere. Sed postquàm intellexerũt, eũ studere fidei Catholicæ, atq; ipsi Athanasio, licet *fatebantur* (vt est apud Sozomenũ li. 3. c. 7.) *Ecclesiã Romanã primas apud oẽs ferre, vtpote quæ pietatis schola, & Apostolorũ Metropolis (licet authores religionis Christianæ ex Oriẽte primùm eò venissent) iam ab initio fuisset: tamẽ indignati sunt, se posteriores ideo ferre, quòd magnitudine Ecclesiæ superarentur, cùm pio viuẽdi studio & virtute longè superiores essent.* Ac demũ (vt cap. 10. ibid. Zozomen' narrat, abdicarũt ipsum Papã, & Hosiũ Cordubensem, & Maximũ Treuiris Episcopũ. Eodẽ modo *Pelagius* operã dedit, vt sua hæresis Romanæ Ecclesiæ probaretur. Quod cùm nõ succederet, iudicio eiusdẽ Sedis, quò ad potuit, restitit. *Eutyches etiã Archihæreticus*, à Flauiano Constantinopolis Episcopo ad Põtificẽ Romanum appellauit. Sed postquã vidit, suam insaniam Sedi Apostolicæ displicere, nec amplius ei etiã placuit Primatus Romanæ Ecclesiæ. Quid quòd paulò antè ex Abbate Vspergẽsi ostẽdimus, ipsos *Waldenses* ab Ecclesia Romana petijsse suæ religionis confirmationem? Qua non impetrata, mox clamant, Romanum Pontificem esse Antichristum. Idem iam videmus fecisse Wiclefum: idemq; Lutherum factitasse, suo loco demonstrabimus. Hæc ergo est summa rei. Primatus Romani Pontificis tam illustris semper & perspicuus fuit, vt nemo ferè Hæreticorum potuerit negare, quin penes eam fuerit, ac in æternum debeat esse summum Ecclesiæ Tribunal & iudicium: sed cùm propter mentis suæ cæcitatem certissimò sibi persuadeant hæretici omnes, sua placita esse verum Dei Euangelium, concludunt demum, potius optandum atque eligendum ipsis esse, vt summo Iudici Ecclesiæ recusent parêre, quàm vt mendacium, quod instar veritatis amplexi sunt, quodque iamdiu palàm defendere cœperunt, cum famæ suæ detrimento deserant postea, & condemnent. Sed iam reuertamur ad schismatis, quod sub Vrbano exortum est, persecutionem.

Cùm igitur post Vrbanũ sextũ vita functũ, ei primùm Bonifacius 9. deinde Innocẽtius 7. demũ Gregorius 12. Clemẽti aũt Benedictus 13. successisset: de cõcordia, ex parte Gregorij syncerè, ex parte aũt Benedicti simulatè, actũ est. vnde Benedicto pareri desitũ est ab oĩbus, præterquã fortè à rege Aragonũ. Interim Cardinales multi vtriusq; partis, vnioni Ecclesiæ addicti, *Tertiũ Pontificẽ Pisis creabãt Alexandrũ quintũ*, quẽ volebãt solũ haberi pro vero Petri successore. Quo mortuo, elegerũt in locũ eius Ioan. 22. (aliâs. 23.) Hic cùm legatos ad Imperatorẽ Sigismundũ missurus, statuisset primùm certa loca præscribere, in quibus solis Conciliũ generale indiceretur, demũ vbi legatis mãdata dedit, diuinit' mutauit sententiam, eisq; liberam loci electionem reliquit. vnde Cõstantiæ indictũ est Cõcilium, cuius etiã indictionem Gre-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1389.	208. Bonifaci⁹ 9. Neapolitanus, sedit an.14. m.11.	
1404	209. Innocentius 7. Sulmonēsis sed. an.2. d.21.	*Lat.* Robert⁹ *Bauarus an.10.*
1406	210. Gregori⁹ 12. Venet⁹, sed. an.8.m.7. d.5.	
1409	211. Alexāder 5. Cretensis, Græcus, sedit m.10.d.8.	
1410.	212. Ioannes 22. (dictus 23.) Neapolitanus sedit an.5. d.15.	*Lat. Sigismundus an.27*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

Si Episcopus, vel sacerdos est in peccato mortali: nō ordinat, nō cōficit, nō cōsecrat, nō baptizat. § Illud notarim, Wiclefum nō minus Ordinis, quàm Baptismi aliquod sacramentum posuisse.

e Cōtra institutionē Religiosæ vitæ, & cōtra eos, qui sustentāt religiosos eleemosynis suis, agit in articulis 11. Videlicet in 20. 21. 22. 23. 24. 25. 31. 34. 35. 44. 45. Adeo vt dicat, Augustinum, Benedictum, & Bernardum, & omnes religiosos esse damnatos, nisi eos pœnituerit.

f Artic. 27. Omnia de necessitate absoluta eueniūt. § Nec hoc quidem placet Protestātib⁹, saltē omnib⁹.

g Artic. 29. Vniuersitas, Studia, Collegia, Graduationes, & Magisteria in ijsdē, sunt vana gentilitate introducta, & tantū prosunt Ecclesiæ, sicut diabolus. § Scio, nec hūc articulum Protestantibus probari, licet aliquando Melanchthon, & alij, hoc idem sentientes, abiecerint libros.

h Artic. 43. Iuramēta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandū humanos cōtractus, & cōmercia ciuilia. § Nec istum articulū puto Protestantibus placere. Cùm igitur Wiclefus dissenserit primùm à Lutheranis ob denegatā corporis Christi præsentiam in Eucharistia, deinde tam à Lutheranis, quàm à Zuinglianis & Caluinistis ob Deū diabolo subiectum, ob Vniuersi-

Doctores Catholici.

pessimus homo fuerit sacerdos, & dixerit verba illa: Hoc est corpus meum: ipse consecrat verum Corpus meum.

e Lyranus in Moralibus super c. 9. Matthæi. *Vocatio Matthæi ad Apostolatum significat vocationem hominis secularis ad religionis statū. Pharisæi murmurantes, sunt homines maligni, religionis statui detrahentes.* Idem in c. 33. Ezechielis. *Monachorum & Canonicorum regularium temporalia bona frequenter vsurpare nititur terrena potestas crudelitati coniuncta. Sed sicut per venditionem homini factam ius rei transfertur, sic & magis per donationem factam monasterijs, quia fit principaliter ipsi Deo.*
Nicolaus Woldford art. 10. contra Wiclefum. *Certum est, quòd Apostoli Monachos instituerint.* Actor. 2. & 4. *& Moniales.* 1. Timoth. 5.

f Gerson de consolatione Theologiæ lib. 1. Prosa. 4. f. *Neque audiendus est Cicero, qui vt libertatem in hominibus statueret, abstulit à Deo prouidentiam: neque alter, qui Diuinam prouidentiam sic instituere voluit, vt arbitrio nostro (proh nefas) etiam in peccatis necessitatem imponeret. Theologia viam mediam tradit, reuelata fide subnixa. Et in* Centilogio de conceptibus. p. *Concursus Dei generalis non impedit libertatem, imò causat, fortificat & actuat: quamuis non necessitet. quia tolleret primum motum suum.*

g Gerson in Oratione facta de licentiandis in Decretis. consideratione 14. & 15. *Dominus sicut in vno corpore naturali diuersa membris singulis officia cōstituit: sic in corpore mystico diuersos voluit esse. Doctores pro varietate doctrinarum, legum, vel iurium, vt vnusquisque gratiam, quam accepit, communicaret sine inuidia, & in alterutrum administraret.* Et. 20. *Dominus voluit, vt euitetur confusio in politico regimine, & ne insufficiēs vel immeritus ad hoc ipsum se ingerat. Postremò honor alit artes, & omnes accedunt ad studia propter gloriā.*

h Lyranus in c. 6. Deuteron. *Nolite iurare omnino, id est, non iuretis ex qualibet causa: quia hoc ad irreuerentiam nominis Dei pertinet. Sed tamen ex causa necessaria, vt si occurrit necessitas aliquid affirmandi inter homines, debet fieri per veritatem immobilem, quod fit iurando per nomen Domini.* Et in c. 6. ad Hebræos. *Homines per maiorem suum iurant, & omnis controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iuramentum.* Vbi Lyranus ait: *Quia facta hominum sunt fallibilia, ad confirmationem oportet recurrere ad diuinam veritatem infallibilem, quæ in iuramento vocatur in testem.*
Thomas Walden. Tom. 2. doctrina 6. scribit, *Oxoniense studium per publicum duodecim electissimorum virorum Decre-*

nem Gregorius 12.confirmauit, & Papatui renunciauit, vir *sanctissimus* (inquit Antoninus) *& vnitatis Ecclesiasticæ amantissimus, quem multi Deum timentes & periti reputabant Pontificem summum*. Ioannes autem coactus Papatui cessit, Benedictus verò dignitate priuatus est, ac demum *Martinus quintus*
1063 (aliàs tertius) omnium consensione est in Pontificem summum electus. Atq; hæc quidem Antoninus.

Fides & sententia Concilij Constantiensis de Primatu Romani Pontificis, & quomodo id Concilium vel œcumenicum, vel secus haberi debeat.

Constantiense Concilium (quod Ioannes 23.Papa, subsecuto postea Gregorij 12.consensu, aut saltem ratihabitione, conuocauit) in Sessione 8.condemnat vt cæteros Ioannis Wiclefi articulos, ita & istum, numero 41. Nõ est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiã esse supremam inter alias Ecclesias. Hæc Wiclefus. *Error est* (inquit Concilium) *si per Romanam Ecclesiã intelligat vniuersalem Ecclesiam,*
1064 *aut Concilium generale, aut pro quanto negaret Primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.* Martinus etiam Papa huius Concilij studio & opere electus (hoc idem requirẽte sacro Concilio, vt in Sess. 45. dicitur) *absoluit dictum Concilium*, omnibus & singulis ad propria remeãdi licentiã impartiens. Idemq; in approbatione damnationis errorum Ioannis Wiclefi & Ioannis Hus in Concilio Constant. damnatorũ, iubet eos, qui de illis hæresibus suspecti habebantur, interrogari vt alia permulta, sic & hoc ipsum: *Vtrum credãt, quòd B. Petrus fuerit Vicarius Christi, habens potestatẽ ligandi & soluendi super terram?* Item: *Vtrũ credãt, quòd Papa canonicè electus, qui pro tẽpore fuerit (eius nomine proprio expresso) sit Successor*
1065 *B. Petri, habens supremam authoritatem in Ecclesiam Dei?* Hæc ibi. § Quòd autem Concilium hoc videtur innuere, Romanam Ecclesiam non nisi *super alias particulares Ecclesias Primatum obtinere*: quòdque in Sessione 4. asseruit, *ipsam Synodũ potestatem à Christo immediatè habere, cui quilibet, etiam si Papalis dignitatis existat, obedire tenetur*: hæc quidẽ sua difficultate non carent, & ideo diligenter examinãda sunt. Illud interim velut à tot Episcopis concessum mihi sumo, *Romanã Ecclesiam Primatum supra quamlibet aliam habere*, quod tamen ipsum Lutherani & Caluinistæ negant. Nunc ad reliqua se conuertat oratio.

Debemus ante omnia ob oculos ponere temporum illorum conditionem & statum. Erant eo tempore tres Pontifices, quorum singuli satis magnam speciem habebant, cur soli præesse debere putarentur. Vnus habebat prærogatiuam electionis suæ, quia Vrbano sexto successerat, qui solus aliquot mensibus in Petri Cathedra sederat. Alter à pluribus de collegio Cardinaliũ postea electus, dicebat priorem electionem esse nullã, eò quòd facta esset à Cardinalibus, tali metu per Principes Romanos incusso, qui cadere posset in constantem virum. Tertius de quorundam Cardinalium, imò & de Concilij (vt dicebatur) cõsensu cum magna totius Ecclesiæ expectatione electus est, vt priore schismate sublato, vnicus deinceps Papa Ecclesiam gubernaret. Singuli habebant suas prouincias & nationes, quibus præessent. Quæ res cùm in hoc statu essent, ab initio non nisi vnus ex his tribus (nimirum Ioannes 23.) Constantiensem Synodum indixit: idq;, vt Concilium Pisanum (cui Synodo alij duo Pontifices ferè semper aduersabantur) continuaret, vt habetur in Constantiensi Concilio Sess.1. Idem Ioannes in 2. Sessione sub certis legibus & modis cessit Papatu suo. Ea igitur Episcoporũ pars, quæ Ioanni eatenus paruerat, cùm & ipsum putaret iustissimum titulum habuisse, & eum videret eidem titulo in Synodi manibus renunciasse, iamq; penes se fore crederet tam Synodale, quàm Papale ius: his tot causis commota, vt solidiore fundamento niti & confidere videretur, asseruit, non quamlibet Synodum (vt Aduersarij calumniãtur) sed illam Constantiensem *habere potestatem immediatè à Christo, cui quilibet, etiam si Papalis dignitatis esset,* (*vtique propter Papæ cessionem, & schisma inter plures Papas*) *obedire teneretur*, non tamen in re qualibet, nec ad quemlibet effectum, sed (vt mox ibidem adiungitur) *in his, quæ pertinent ad fidẽ, & extirpationem dicti Schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite, & in membris*. Hæc autem dicta sunt in 4. Sessione. Porrò in decimaquarta demum Sessione Gregorius 12. (quem titulum iustissimum habuisse putauerim) per Carolũ Malatestam Papatui suo renũciauit. Tertius autem Papa Benedictus, ne sic quidẽ adduci potuit, vt speciem illam iuris, quam ad Papatũ habebat, relinqueret, nisi quòd à suis desertus est, & ita sine populo & Ecclesia relict⁹. Quæ cùm ita fuisse ex ipsius Synodi Actis deprehẽdantur, nec verba illa, de quibus agitur, tanquã vniuersalis Cõcilij Decretũ censeri debẽt, nec generalia sunt, nec vnquam illud Concilium rectè haberi poterit œcumenicũ, quod ab vno tãtùm ex tribus Romanis Episcopis indicebatur, quodq; ab vnius tantùm partis Antistitibus celebrabatur. Aut nũquid illud erit œcumenicum Concilium, quod duabus Christiani orbis partibus neglectis, vna verò parte etiam renitente & reclamante, conuocatũ est? Nec enim legitimè se ad Conciliũ vocari putabant, qui vocantis authoritatem non agnoscebant. Aberat adhuc Gregorij consensus cum suis Episcopis & Prouincijs: aberat semper Benedicti consensus cum suis. Accedit eodem, quòd verba Synodi possunt non in vniuersum, sed pro causa, tempore & personis ita accipi, vt non alium statum, quàm in quo tunc Ecclesia fuit, comprehendant. Quoties autẽ nescitur, vtrum hic, an ille Papa legitimus sit: verum aliquo modo est. Concilium Episcopale immediatè à Christo potestatẽ habere ad schisma illud extirpandũ. Vtcunque fuerit, absque omni controuersia nondum erat illa Synodus vniuersalis, quando ea verba, de quibus agitur, pronun-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

uersitatem studiorum abdicatam, ob fati resolutam assertioné, ob ciuilis magistratus potestaté grauiter peccanti stati sublatá, & ob iuraméti vsum in cómercijs ciuilibus denegatum: necesse est, vt aut quælibet hæresis liberè possit apud Protestantes doceri, aut certè Wiclefus tot hæreses tam repugnantes Euágelio apertè docés, de illorú Ecclesia nó fuerit. Quot enim sunt hæreticorum sectæ, tot etiam sunt eorú synagogæ: cùm interim Catholica fides vna sit. *Ephes.4.*

1415. Constátiése Concilium semper quidem legitimum sed nó semper verú in fine solo œcumenicú.

170. *De Ioanne Hus.*

a Iohannes Hus Wiclefi discipulus, præter magistri articulos, etiá alios triginta de suis adiecit, eiusdem ferè sententiæ, nisi quòd quædam attigit, quæ in Articulis Wiclefi non exprimebantur.

b Ioannes Hus vniuersalem Ecclesiá ex solis prædestinatis constare dicebat. Artic.1.3. & 6. Et isto modo (inquit) Ecclesia est articulus fidei: præscitos verò negabat esse partes Ecclesiæ.

c Artic. 2. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus Ecclesiæ malignantium consimiles.

d Defendit etiá vná cum Wiclefo (teste Syluio in Bohem. histor. c. 35.) quòd qui mortalis culpæ reus sit, is neq; seculari, neque Ecclesiastica dignitate potiatur, nec ei parere debeat.

Doctores Catholici.

rum Decretum damnauisse dogma plusquàm ducentarum hæresum Wiclefi.

a Concilium Constantiense in Sess.15. declarat, Iohannem Hus esse verum hæreticum, ipsumq; hæreses dudum damnatas publicè prædicasse in fidei Catholicæ detrimentum.

b Ioannes de Turre Cremata in Summa de Ecclesia, lib. 1. c. 3. *Ecclesiam accipimus Catholicorum collectionem, siue sint prædestinati, seu non. Qui modus acceptionis est cóuenientior sacræ Scripturæ, quæ comparat Ecclesiam (Matth. 3.) sagenæ ex omni genere piscium congreganti, quia nunc bonos malosq; communiter continet: item agro, in quo simul cum bono semine orta sunt Zizania: Item virginibus decem, quarum quinq; sunt fatuæ. Matth. 25. Deinde sub hac nominis Ecclesiæ amplitudine omnes alij modi comprehenduntur, secundùm quos nomen Ecclesiæ particularius accipitur. Tertiò magis in gloriam Dei cedit hæc acceptio quia in multitudine populi, dignitas Regis. Prouer. 14. Quàm magna domus Domini? Baruch. 3.* Sic Gen. 13. & 15. *Ecclesia comparatur arenæ maris, propter carnales & aridos: & stellis cœli, propter eos, qui virtutibus fulgent. Nec alioqui posset Ecclesia esse nota.*

c Idem li.1.c.55. *Omnes infideles & peccatores, quádiu in infidelitate & criminibus iacent, sunt membra diaboli, qui Rex est super omnes filios superbiæ. Iob. 40. & 1. Ioan. Qui facit peccatú, ex diabolo est. In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli: omnis qui non est iustus, non est ex Deo.* § Paulus verò, dum adhuc infidelis persequebatur Ecclesiam Dei, non erat iustus.

d Gerson de vita spirit. lect. 3. B. *Nunquid Dauid perdidit ius in regno, quia adulterij crimine pollutus est? Nunquid apud infideles, quoties Scriptura Reges nominat, nemo iustè politizat? Absit.*

Ioannes de Turre Crem. lib. 1. c. 99. *Potestas Spiritualis in ministris Ecclesiæ sicut per bonitatem vitæ non acquiritur (superat enim omnem humanam facultatem, nisi*

 diuinitus

tur, pronunciata sunt. Nemo autem negat, Concilium, quod vniuersale non sit, in quacunq; re decernenda errare posse. Postquàm verò & Gregorius 12. iuri suo renunciauerat, & Benedictus non modò sine successore, sed etiam sine Ecclesia est relictus, & *omnium consensu Martinus* ad Petri Cathedram est assumptus: iam deinceps quicquid vel fiebat in illo Concilio, vel factum antea, per consensum Martini Pontificis ratum habebatur, hoc verè dixeris fuisse Sacrosanctum, & rectè atque ordine ab vniuersali Concilio definitum, gestum seu approbatum.

Laurentius Iustinianus Patriarcha Venetus in lib. de obedientia. *Redemptor noster post Ascensionem suam, Principem in terra vicem suam gerentem voluit habere in Ecclesia, ad quem vniuersi confluerent, vt ad Patrem apud quem totius Ecclesiæ esset authoritas. Huius Apostolicæ Sedis arcem, huiusq; Ecclesiæ Catholicæ*
1066 *Monarchiam Petrus primus accepit, Matth. 16. Hanc potestatem sortiti sunt, quotquot post illum canonicè in ipsa Cathedra resederunt: qui respectu cæterorum Summi sunt nominati Pontifices. Istis vtique tanquàm Christi Vicarijs totius Ecclesiæ est attributa facultas instituendi per ciuitates Episcopos, & per Prouincias Metropolitas*
1067 *ordinandi, congregandi Concilia. Cæteri Præsules certis deputati sunt praeesse in locis: istis verò vniuersalis Ecclesiæ incumbit regimen.*

Ioannes de Przibram Bohemus, qui fuerat quandoque Wiclefista, iam reuocans errorem, in professione fidei suæ ait. *Profiteor fideli corde & ore, Quia omni voluntate & desiderio sum in spe, & esse cupio in re, ex integro inuiolabiliter & inseparabiliter membrum Sanctæ matris Ecclesiæ Catholicæ, vniuersalis, & Roma-*
1068 *næ, per totum orbem diffusæ, in Apostolicis Sedibus à Beato Petro Apostolorum Principe fundatæ, & vsque modo continuatæ, & super firmam Petram tam firmiter roboratæ, quòd portæ inferi non possunt aduersus eam quomodolibet præualere.*

Petrus de Alyaco in Speculo considerationis in Serm. facto in Concilio generali Constantiensi. *Episcopali authoritati nimis detrahunt, qui definire præsumunt, Episcopos non posse in suis Diœcesibus errores in fide & moribus notoriè scandalosos cum peritorum consilio condemnare. Sicut enim hoc potest generali-*
1069 *ter in vniuersali Ecclesia summus ille Episcopus, qui habere dicitur plenitudinē potestatis: sic inferior Episcopus vocatus ab eo in partem solicitudinis, hoc vtique poterit particulariter in sua Diœcesi seu particulari Ecclesia.*
1070 Ioannes de Nyder. Præcepto. 3. c. 9. *Papa habet iurisdictionem in omnes, Episcopus in Diœcesanos, Plebanus in Parochianos suos. &c.*

Post multa prælia inter Sigismundum Imperatorem & Ziscam, Orebitas, Taboritas, Orphanos, & alia eiusmodi monstra infœliciter commissa, tandem schismaticis à Mainardo Catholicorum procerum Duce victis, maioreque eorum parte vel cæsa, pel igne combusta, reliqui (authore AEnea Syluio, in Bohemiæ Historia cap. 51. & 52.) has conditiones à Concilio Basileensi acceperunt, vt quæstione illa (vtrum ex præcepto Dei necessariò sub vtraque specie communicandum esset) generali Concilio reseruata, Bohemi de integra carnis & sanguinis Domini substantia, sub alterutra specie plenissimè exhibita, rectè instructi, tunc demum vtriusque speciei communionem (missa Legatione id petentes) liberè acciperent. His ita constitutis, & certis alijs fœderibus cum Imperatore initis, *Rochezana* (schismaticorum eo tempore Princeps) *cum alijs quatuor Presbyteris nomine totius Cleri sibi adhærentis, sedente Sigismundo pro Tribunali in foro ciuitatis erecto, assistente Alberto genero, magnáque Procerum & Oratorum cir-*
1071 *cumstante corona, obedientiam Romanæ Ecclesiæ sese præstare professus est. Sequenti verò die haud absimili solennitate absoluti sunt ab Anathemate, cæterisque censuris hæretici, & in Ecclesiam per Concilij Legatos introducti.*
1072 Nicolaus de Gorran, in enarratione super c. 16. Matthæi: *Petrus & Successores eius soli vocantur in plenitudine potestatis: cæteri in partem solicitudinis.*

Nicolaus Plonius Posnaniensis Serm. 97. de tempore: *Quoties dubia occurrunt & perplexa circa fidem,*
1073 *ad Papam est recurrendum, penes quem est plenitudo potestatis.*

Thomas Walden. Anglus in Tom. 2. de Sacramentis contra Wiclefistas, Doctrina septima. *Moneo (inquit) fideles, ne permittant se abduci varia ista & peregrina Wiclefistarum doctrina, quòd non sit attenden-*
1074 *dum monitis aut Decretis Papæ. Attendite fideles, quid lex Dicat, Deuteron. 17: Qui superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille. Quod ne dicatur intelligendum de Christo: textus adiūxit, qui eo tempore ministrat, Sacerdotem temporaneum distinguēs à perpetuo, qui semper viuit ad interpellandum pro nobis. Respice Petilianum Donatistam, contra quem Augustinus scribit (lib. de vnico Baptismo, c. 16.) quàm superba fronte despexit Papam Romanum & eius Clerū, quia contra suam hæresim Decreta præscripserant. Sic semper mos est hæreticorum, iudices errorum suorum insectari. Gregorius de trium Capitulorum damnatoribus dicit: subesse Sedis Apostolicæ præceptis volunt.* Deniq; idem Thomas Walden. ad extremum Tomi 2. sic Papam Martinum eius nominis quintum alloquitur: *Te in terris præsta Vicarium Iesu Christi.* Amen.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

beat.§ Quæ hæresis ius omne humanum ac Diuinum confundit & tollit. Et tamen eam defendentes non videntur Lutheranis & Caluinistis fuisse hæretici, sed boni Catholici, & Euangelici.

c Recepit quatuor tantùm Sacraméta Quintum (id est, Pœnitentiã) ex parte oppugnauit. Alia verò duo penitus sustulit.§ Quo modo igitur Foxus, & cæteri Caluinistæ Wiclefitas & Husitas pro antecessoribus suis habent, cùm Caluinistæ ne quatuor quidé, sed duo tantùm admittãt? Nam legitima Sacramentorum celebratio, etiã secundùm ipsos, vna ex illis notis est, per quas vera Ecclesia cognoscitur.

Lat. Sigismundus an. 27

171. De Hieronymo Pragẽsi.

a Permultis in rebus primùm Wiclefo assentiens, deinde abiurata ei' hæresi ad Catholicam fidẽ reuersus, demũ redijt iterum ad Wiclefi errores, à quo tamen in causa Eucharistiæ penitus dissensit, vt Concilium Constantiense testatur, in Sess. 21.

1417 | 213. Martinus 3. dictus 5 Romanus. an. 13 m 3. d. 10.

172. De errore Ioannis Parui circa tyranni occisionem.

b Ioannes de Gerson, in Cõmentarijs ad illud præceptum Dei: *Non occides*, refert,

Doctores Catholici.

diuinitus confertur) sic per malitiam non amittitur. (Et pòst.) *Christus iubet malis Prælatis obedire.* (Matth. 23.) *quod non faceret, nisi in eis etiam malis existentibus potestas spiritualis maneret.*

c AEneas Syluius in Epist 130. *Bohemi & Taboritæ ex Sacramentis Ecclesiæ, Baptismum, Eucharistiam, Matrimonium Ordinemq. recipiunt. De Pœnitentia parum sentiunt, de Confirmatione & extrema Vnctione nihil.* Et Paulò ante finem. *Septem sunt Ecclesiæ Sacramẽta, etsi vos (ad Bohemos loquitur) tantùm quinq. recipitis.* Antonin. Archiep Florent. p. 3. tit. 14 c. 1. §. 3. *Ad eripiendum nos ab infirmitatibus spiritualibus animæ, Dominus instituit medicinas septem Sacramentorum.*

a Concilium Constantiense in Sess. 21. *Hieronymus de Praga*, postquàm errores Wiclefi semel abiurasset, iterum ad vomitum reuersus asserebat, se iniquè consensisse damnationi Ioannis Wiclefi & Ioannis Hus: nec se in libris eorum vllam hæresim aut errorem legisse, licet *in sacramento Altaris, & transubstantiatione panis in corp' Christi se tenere & credere profiteretur, quod tenet & credit Ecclesia, magisq. in ea re Augustino & cæteris Ecclesiæ Doctoribus, quàm Ioanni Wiclefo & Ioãni Hus credere.* § Hæc mira Dei prouidẽtia est, vt cùm hæretici caudas cõiungant, tamen capita diuisa habeant: vt omnes perspicerent, non esse veram vnitatem fidei extra Ecclesiam Catholicam.

b Ioannes de Gerson in præceptum illud, *Non occides: Omnes, qui gladium acceperint (propria autoritate, inquit Glossa) gladio peribunt.* Item, illa Ioannis Parui assertio

De Calumnia, quam Henricus Pantaleon & alij Protestantes Constantiensi Concilio iniquissimè fecerunt.

Scribit Henricus Pantaleon in hæretica Chronologia sua circiter annum Domini 1415. idemq; passim ab hæreticis occinitur & iactatur, decretum in Constantiensi Concilio fuisse, *vt fides hæreticis non seruetur*. Quod Decretum extare aiunt in Constātiensis Concilij Sess. 19. Hoc autem ibi nō legitur, sed Cōstantiensis Synodus in eo loco declarat, (hæc enim sunt Synodi verba) *Ex Saluo conductu per Imperatorem, ac alios seculi Principes hæreticis concesso, nullū fidei Catholicæ vel iurisdictioni Ecclesiasticæ præiudiciū generari posse, aut debere, quò minus liceat Iudici Ecclesiastico de huiusmodi personarū erroribus inquirere, eósque punire, quantū iustitia suadebit, si suos errores reuocare pertinaciter recusauerint: etiāsi de Saluoconductu cōfisi, ad locū venerint iudicij, aliâs non venturi. Nec sic promittentē, cùm fecerit, quod in ipso est, ex hoc in aliquo remansisse obligatū.* Hactenus verba Concilij, quæ non modò non dicunt, fidē hæretico seruandā nō esse, ab eo, qui dat illā: sed planè significant, illum, qui dat fidem, *in causa honesta, facere debere, quod in ipso est, vt fides illa præstetur*. Cùm verò id fecerit, de reliquo securum esse. Cùm igitur *non Synodus*, sed Imperator fidem hæreticis dederit: nec Synodus illam fidem, quam non dedit, seruare potuit, nec ob fidem ab alio datam suo iuri cedere, aut renunciare tenebatur. cùm magis intersit reipub. Christianæ, vt Pseudopropheta puniatur ne fidelium animas in grauiorem perniciē trahat, quàm vt Synodus in gratiam Imperatoris eundem impunè abire patiatur. Sin autem Synodus ipsa fidem hæretico dedisset, vtique Imperatori liberum erat, extra Synodum in eundem hæreticum manus inijcere. Nam ratio ipsa dictat, *[illegible] aliis præstitam [illegible] afferre non debere*. Quòd autem hæreticus tam Synodi, quàm Imperatoris fidem interponēdam curare oblitus est, diuino iudicio adscribimus, qui voluit huius mundi sapientes in astutia sua comprehendi. Aliâs verò manifestissimum est quatuor hæreticos Husitas ad Synodum Basiliensem sub fide publica Synodi venisse, ac post quinquaginta dierum disputationem liberè domum dimissos esse: quod idem Tridenti quoque euenit. Non igitur docet Ecclesia, fidem hæretico seruandam non esse, verùm declarat, alium neminem cogi eam seruare, quàm eas personas, à quibus honestè data est. Non me fugit, illud quoque à multis dici, quòd Ioannes Hus, de quo tunc agebatur, conditiones quasdam sibi præscriptas violauerit. Sed mihi non videbatur hoc tempore ab ipsis Cōcilij verbis ad nescio quas præterea lites diuertendum: præsertim cùm honestissima Synodi oratio sit, vt tùm *Imperator faceret, quod in se est* tùm Synodus non obligaretur, fidē ab Imperatore datam, à seipsa verò non datam, pro sua parte præstare, cùm & distincta sit secundùm fidem nostram vtriusque potestas & iurisdictio: & in causa fidei maior sit Synodi, quàm Imperatoris authoritas. Minor verò authoritas nunquàm potest maiorem cohibere, quò minus iure suo vtatur.

Nullum Concilium, ex quantacunque Episcoporum multitudine conflatum, ei, quem constat esse Pontificem Romanum, præesse, aut iudicium legitimum in illum (extra causam hæresis) exercere posse: ex eóq; Basiliense Concilium, quod Papam Eugenium deponere conatum est, illegitimum meritò iudicandum esse.

Per occasionem schismatis, quod inter plures Pontifices, quorum singuli Primatū sibi vendicabāt, per annos ferè quadraginta exercebatur, multæ graues controuersiæ in Ecclesia Dei exortæ sunt, atque illa in primis: *Vtrum Papa sit supra Concilium, an verò Concilium supra Papam?* Principiò, nullum est Concilium perfectè Oecumenicum, & omni ex parte plenum, à quo D. Petri aut eius successoris authoritas omnino absit. Nec enim perfecta illa ouium Christi congregatio videri potest, quam primus ouium Christi Pastor aut non efficit, aut non approbat. Ouiū enim est, *sequi Pastorem suum ad pascua* (Ioan 10.) & illum quidem, qui primus est omnium, maximè omnium sequi. Nec in nomine Christi per ordinariam Ecclesiæ potestatē congregantur (Matth. 18.) qui contemnunt congregationis totius visibilem Ducem, & *Regni cœlorum ianitorem*, Matth. 16. Petrus verò, & successor illius Pontifex Romanus, *illa Petra est, super cuius confessionem visibilis Ecclesia ædificatur*, vt iam antea plenissimè probauimus. Eritne ergo illa domus firmiter ædificata, quæ præter Petram & fundamentum à Domino positum alibi se cōstituere atq; erigere velit? Aut rectè vnquā pascēt Christi gregem, qui Pastorē *plus alijs amanti* (Ioan. 21.) & ideo maiore pascendi authoritate præditum, negligunt? eoque inuito & repugnante, Concilium Oecumeni-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.*
	Idem Martinus 5.		refert, quendam Ioannem Paruum asseruisse, quòd honorabile, meritorium, & licitum est vnicuique subdito, absque quocunq; præcepto vel mandato, secundùm leges, naturalem, moralem & diuinam, occidere, vel occidi facere quemlibet tyrannum, qui machinatur contra salutem naturalem sui Regis, aut superioris, non obstante præstito iuramento, seu confederatione facta cum eo.	assertio condemnata est in Concilio Constantiensi, Sesßio.15. ita vt eam pertinaciter defendens, declaretur esse hæreticus.
			173. *De Orebitis.*	
1431.	214. Eugenius.4. Venetus an.15. m.11. d.21.		a Orebitarum secta profitebatur, Catholicos Sacerdotes, si quos intercepissent, aut igne cremare, aut alio modo vel mutilare, vel occidere. AEneas Syluius de Bohem. c.43.	a Antoninus p.3. tit. 14. c.7. §1. *Vos autem (inquit Isaias c.61.) Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, Dicetur vobis. Verùm quantumcunq; sunt mali, tamen quia ministri Dei sunt, & personam eius representantes (præcipuè in baptizando, & in absoluendo, vbi locutio eorum est in persona Dei) honorari debet: primò, quia Scriptura vocat eos Deos, Psal.81. aliquando Angelos; Malach.2. Secundò, Constantinus noluit Sacerdotum accusationes audire. Tertiò, etiam Pagani sacerdotibus Deorum ligneorum tribuebant magnum honorem. Non ergo pro vita eorum mala debent contemni, aut lædi.*
			174. *De Piccardo Adamita.*	
	Concilium Basileense Schismatis grauissimi occasionem præbuit.		b Piccardus quidam è Belgis in Bohemiam profectus, ac sese Dei filium professus, sectatores iubebat nudos incedere, & promiscuos inire concubitus. Bonfin. Dec.3. lib.2. § Hic videtur fuisse de Turelupinorum secta.	b Ioannes Gerson de examinat. doctrinarum, consideratione 6. *Sicut nulla est vehementior affectio, quàm luxuriosa libido: sic ad errandum falsumq́; docendum nulla perniciosior. Non est nostrum, fœditates horrendas detegere, considerantes illud Apostoli: Quæ in occultò fiunt ab eis, turpe est dicere.*

OEcumenicum conantur contra ipsum celebrare. At enim Papa (inquit Burgensis Episcopus in Basiliensi Concilio) est tanquam Rex in regno. Vt aũt Rex male administrans, à toto regno excluditur: sic per generalia Concilia Romani Pontifices possunt deponi. Hæc ille. Ego potius dixerim, Papam esse velut patremfamiliâs à Christo in domo nõ sua, sed ipsius Christi cõstitutum (Matt. 24.) quem tota familia nõ possit à principatu suo excludere, tùm ob familiæ naturã, quæ semper capiti suo per legem cõmunem subijcitur, tùm ob Christi honorem & maiestatem, qui dominus Ecclesiæ cùm sit, hunc hominem præfecit familiæ suæ. Quicquid ergo regnum possit facere in Regem à se constitutum: certè familia nõ idem poterit facere in patremfamiliâs, quem Dominus constituit supra familiam suã. At *Ecclesiam* (inquit alius) *qui non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Concilium verò Oecumenicum repræsentat Ecclesiam: vnde concludit, quamlibet dignitatem, etiam Papalem debere audire Conciliũ generale, tanquam supremum iudicem suum. De quibus rebus etsi iam antè nonnihil dixi: tamen quoniam de ijs verbis (*Si Ecclesiã nõ audierit*) nonnulla est etiam inter Catholicos cõtrouersia: non abs re erit, veram eorum sententiam ex Euangelij circunstantijs iterum indagare.

Primùm apparet, per *Ecclesiæ* nomen eo in loco nec totam vniuersalem Ecclesiam per vniuersum orbem diffusam, nec Synodum aliquã Episcoporum necessariò ac præcipuè intelligi. Hoc enim & infiniti laboris esset, singulos peccatores, vel sigillatim apud singulos fideles, vel etiã necessariò apud Episcoporum Synodum accusare: & tam raró fieri posset, vt magna vtilitas ex ea re subsecutura nõ esset. Deinde per Ecclesiam nõ intelligitur multitudo quælibet cõfusa & inordinata. Alioqui Christus non tam exquisitam ordinis rationem in hoc præcepti genere habuisset, vt primùm vellet peccatoré corripi solùm, ac deinde apud paucos testes. Qui ordo in primo & secundo correptionis gradu tã accuratè adhibendus, satis declarat, ne tertium quidem correptionis locũ & gradum inordinatum esse. Non igitur ita hunc peccatorẽ Ecclesiæ denunciabis, vt palàm publiceq́; in plateis, aut in foro, aut passim vbicunq; libuerit, eius peccata detegas: verùm ordine quodam & ritu iudiciario id facies. Reũ igitur hũc denunciabis Ecclesiæ, hoc est, multitudini fidelium ritè atq; ordine cõgregatæ. Sic aũt congregari fideles non solent, nisi per Iudices & Præpositos suos. Nec id ritè denunciatum Ecclesiæ intelligitur, nisi quod per eosdem Præpositos causa cognita, sic demum Ecclesiæ denunciatur, vt sanè per illorum, qui præsunt, sentẽtiam hoc totum absolui & consummari debeat. Vnde patet, talem Ecclesiã particularem in his Christi verbis intelligi, in qua saltem Episcopus, aut alius iudex Ecclesiasticus adsit, qui iuris dicendi potestatem habeat. Et hic sensus tùm vsu ipso asseritur, tùm manifestè cõfirmatur per illud Apostoli verbum, quod ad Timotheum Episcopum scripsit: (1. Tim. 5.) *Peccantes corã omnibus argue, vt & cæteri timorẽ habeant.* Et iterum: *Aduersus Presbyterum noli accusationẽ accipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Nam ex eo, quòd alius palàm arguitur ab Episcopo, alterius aũt accusatio non nisi certo modo admittitur: manifestum est, iudiciarium quempiam ordinẽ in criminum cognitione obseruandũ præscribi. Atq; hoc totũ planissimũ etiam fit ex ipsis Euãgelij verbis. Statim enim post illa verba (*Dic Ecclesiæ: si Ecclesiam non audierit, sit tibi Ethnicus & Publicanus*) statim, inquam, sequitur: *Amen dico vobis, quicquid ligaueritis super terrã, erit ligatũ & in cælo.* quasi dicat: Nemo contemnat vestrum iudicium & sententiam in Ecclesia latam. Illa enim rata erit, non in terris modo, verùm in cœlo. Sic etiam Corinthius ille, qui patris vxore abutebatur (1. Cor. 5.) denunciatus est Ecclesiæ. Sed quo tandem modo? *Congregatis*, inquit, *vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini Iesu.* (Ecce legitimam Ecclesiam) *Ego* (ecce Iudicẽ) *iam iudicaui vt præsens, tradere hominem huiusmodi Satanæ, &c.* Ecce formam sententiæ. Nisi ergo Paulus in Ecclesia iudicans audiatur, verè tunc Ecclesia non auditur. Ex his non dubito quin cõstet, hæc verba (*Dic Ecclesiæ*) pertinere præcipuè ac primùm ad Ecclesiam particularen, in qua Iudex ritè de crimine aliquo cognoscat, & ita sententiam publicè ferat. Nec etiam dubito, quin eadem verba rectè ad quamcunq; Synodum accommodari possint: quæ Synodus quò maior & grauior erit propter Iudices in eo congregatos, eò sententia illius Synodi erit maioris momenti & ponderis. Sed quemadmodum in particulari quopiam foro Ecclesiastico, sic etiam in maiore quapiam Synodo, ac deniq; in omniũ maxima, quæ vniuersalis & œcumenica dici solet, eadem ratio semper teneri debet, vt nihil fiat inordinatè, sed vltima sententia per summum in ea Synodo Iudicẽ ritè atq; ordine feratur. Itaq; hæc verba Christi (*Dic Ecclesiæ: si Ecclesiam nõ audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*) adeo non præferunt Ecclesiam (quæcunq; illa siue maior, seu minor sit) Iudici ac Præposito in ea constituto, vt in ipso *Ecclesiæ* nomine nihil priùs designetur & intelligatur, quàm primus Iudex, & summus Pastor illius Ecclesiæ, apud quam de crimine tùm cognoscitur, tùm sententia dicitur. Quæ sententia (nisi per Iudicem superiorem eiusdem ordinis velut iniusta reuocetur & corrigatur) in cœlis quoq; rata erit: vt iam ille dicendus sit Ecclesiam non audire, qui Iudicem in Ecclesia præsidẽtem, & in persona Christi (1. Cor. 5.) quod iustũ & æquum est pronunciantem, recusat audire: ac nõ, vt summus Ecclesiæ Pastor cæteris inferioribus ac deinde medij Pastores vulgo infimo per hæc verba subiecti esse intelligantur. Nam si eorum illa esset sententia,

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, *Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudo-prophetæ.*
1432	Idem Eugenius quartus		

Doctores Catholici.

175. *De Petro Dresensi, aliàs Tracensi, & de quatuor Hussitarum erroribus, quos in Basiliensi Concilio proposuerunt.*

a Hussitæ cùm data fide ad Concilium Basiliense accessissent, obtulerunt quatuor tantùm articulos, quibus concessis, promittebant vnionem cum Cõcilio, & subiectionem quibuscunque legitimè præfectis. Primus autem ex ijs articulis postulabat, vt Communio sub vtraque specie in regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ liberè ministraretur. § Notandum autem est, hunc errorem non à Wiclefo, aut Iohanne Hus, verùm à *Petro Dresensi* excogitatum fuisse, vt Bonfinius rectè animaduertit, Dec. 3. lib. 3. Hæretici ergo proficiunt in peius, & apud eos Discipuli sunt supra magistros suos, quod in sua Ecclesia secus fore, Dominus prædixit. Nonnulli Iacobellum Misniensem huius hæresis authorem constituunt.

b Secun-

a AEneas Syluius in Epist. 130. post medium. *Quæ sunt de necessitate Sacramentorum, immutabilia perseuerant: quæ circa ritum sunt, immutare Ecclesia potest.* (Et pòst.) *In Eucharistia verò, sicut ante prolatum est, non est vsus vtriusq. speciei populo necessarius: adimi ergo altera species non ineptè potuit, quia non est hoc Sacramentum variare, sed vsum.* (Et iterum.) *Nec subtracta vini specie, subtrahitur Sacramentum, quia totum in altera sumitur. Rectè igitur & sanctissimè Romana Ecclesia in huius obseruantia Sacramenti sese habet.*

Gerson in compendio Theologiæ de Sacramento Eucharistiæ A. *Quare non datur populo sub vtraque specie? Dicitur, quòd triplex est ratio: vna, quia non legitur, Christum corpus suũ sanguini intinctum præbuisse. Nec est contrarium de Iuda, cui videtur Dominus intinctum panem porrexisse: quia secundùm Augustinũ, prius verum corpus dedit, & postea panem vsualem intinctum. Alia causa est, imminens periculum: quia scilicet facilius caderet gutta sanguinis, quàm mica hostiæ: quia in hostia partes cohærent sibi, non sic in sanguine. Tertia causa est præcedens signum, quia in Lege, qua in sacrificijs offerebant libamina, de libamine nihil habebant offerentes, sed sacerdotes tantùm: licet de alijs haberent. Vt ergo congruat veritas signo, non datur populo Eucharistia cum sanguine.*

 b Gerson

ſententia,vt ſi Papa nollet Epiſcoporũ Synodo parêre,tanquã Ethnicus haberetur:profectò futurũ etiã eſſet, vt dicerent,ipſam Synodum Ethnici loco habendã, niſi & illa vocẽ totius multitudinis fidelium auditura eſſet.Nam ſi *Eccleſiæ* ſummum eſt tribunal,Epiſcopi verò in Synodo congregati, nõ niſi multitudinis vicem gererent: omnino ſequeretur,Epiſcopos nõ minus debere totius multitudinis infimæ vocem audire,quàm primus Paſtor ad vocẽ plurium aut omnium Epiſcoporum audiendã obligaretur. Neq; verò dubitari poteſt, quin *Eccleſiæ* nomen propriè acceptum ad totam fidelium multitudinẽ primò pertineat.Quo poſito,non erit verum,quod à Baſilienſi Concilio pro vero ponitur,*Conciliũ habere poteſtatẽ immediatè à Chriſto ſupra quemcunq; ſtatum*. Iſtiuſmodi ergo interpretationes non rectè ad verba Chriſti accõmodantur. Nunc aũt ad Eccleſiam quidem res pertinet; ſed non tanquam ab illa petatur tota iudicandi authoritas,verùm tanquàm & illa *teſtis* debeat aſsiſtere, dum res examinatur & abſoluitur.Etenim vt ab vno primo *teſte* ad duos aut tres nõ tam iudices,quàm *teſtes* trãſitur: ſic à tribus *teſtibus* peruenitur ad Eccleſiam,nõ tam velut iudicem in ſeipſa conſtitutam,quàm velut teſtem locupletiſsimam,quæ tamen iudicem à Chriſto deſignatum & conſtitutũ,in ſe comprehendit,& velut præſupponit,per quem legitimè ad audiendam ſententiam(quæ feretur de tali crimine)cõuocetur.Ita res incipitur priuatim,progreditur verò per teſtes duos aut tres:finitur aũt in pleno(vt dici ſolet) Cõſiſtorio.Quæ cùm ita ſe habeant,nõ rectè vrgentur hæc Domini verba,velut per illa Conciliũ generale cõſtituatur iudex ſummi Pontificis . Nec interim ego ſuam Concilijs authoritatem vlla in parte derogatam aut immutatam velim.Quinimò fateor,pleniſsimam eſſe Conciliorum authoritatem, ſed tunc demum,quando ipſa quoq; ſunt pleniſsima.Diximus aũt *pleniſſima* eſſe Concilia,in quibus præſidet vnus quiſpiam velut Chriſti Vicarius,qui cæteros fratres ſuos & conuocet authoritate Paſtorali, & ſecundũ Chriſti promiſsionem (Lucæ 22.) ita *confirmet*,vt illi adhærentes Petræ à Domino conſtitutæ,fiant *Columna & firmamentum veritatis* . Si verò Concilia indicantur ad deponendum Catholicũ Pontificem, qui vice Domini iubetur oues Chriſti paſcere: nunquã ego dixerim,illa vel plena,vel ſalutaria.Quantumuis enim caput laboret ac doleat,quàm diu tamen viuit ac ſpirat:quis feret, vt reliqua membra id ipſum amputent ac præcidant? Caput verò Eccleſiæ (quod ad Eccleſiæ regimẽ ſatis ſit) viuit per fidem rectam,qua ſi caret,mortuum eſt. *Qui enim non credit,iam iudicatus eſt.* Itaq; ſi Pontifex aut hæreticus eſt,aut nullus omnino eſt,ac ne ſperatur quidẽ breui fore:aut propter infinitas contentiones Cardinalium incertus ac dubius eſt: facilè conceſſerim,& Concilium aliquod Epiſcopale iuuandæ Eccleſiæ cauſa coire tùm poſſe,tùm debere: & certum Epiſcopale Concilium,ſiue ſit œcumenicum, ſeu nõ, vel nulli,vel incerto Papæ anteponendum eſſe.

Ac nimirum ſi Monarchiam & à Chriſto exercitam,dũ in terris ageret,& in Eccleſia inſtitutã,cùm in cœlũ aſcenderet,manifeſtiſsimè demonſtrauimus:ſi deinde Chriſtus Optimates nõ quidẽ ſummæ rerũ præfecit, ſed in partem ſolicitudinis neceſſariò aſciſcẽdos per Apoſtolorũ res geſtas declarauit: nec primum Paſtorem certum & indubitatum,cui poteſtatis plenitudo diuinitus commiſſa eſt,minorũ ordinũ Patres per minorem illam authoritatem ſuam in iudicium vocare legitimè vnquàm poſſunt, nec interim ad alios magis,quàm ad hos ipſos ſpectat, quoties primus Paſtor aut nullus, aut omnino incertus eſt,vel vnum eligendum curare,vel verum Paſtorem patefacere, cui reliqua Eccleſia velut certiſſimo Chriſti Vicario in rebus ad Deum ſpectantibus obediat.Ita nec par,nec maior eſt Cõcilij, quàm Pontificis à Chriſto inſtituti poteſtas: nec tamen nulla,ſed poſt Pontificem proxima eſt Concilij Epiſcopalis authoritas. Quoties igitur primus Eccleſiaſtici regiminis gradus in vigore ſuo nõ exiſtit,proximum eſt,vt proximus eiuſdem regiminis gradus,quoad poteſt,Eccleſiæ ſuccurrat,in oſtẽdendo illo, quem Dominus elegit in Paſtorem primum . Atq; ea in cauſa Conciliũ non ſupra Papam, ſed ſupra nullum aut incertum Papam eſſe rectè concluſeris.Quoad nos verò,idem ferè eſt,aut nullum eſſe Papam,aut incertũ.Nã apud homines,quod prorſus neſcitur,perinde habetur,ac ſi nõ eſſet. Cùmq; Deus viſibilem Paſtorem ob nullam perinde cauſam conſtituerit,quàm vt ab ouibus cognoſcatur , & cognitus Eccleſiam in vnitate contineat : qui non poteſt cognoſci , nec eſſe quidem viſibilis Paſtor poteſt. Nec eo in ſtatu multum refert,quis Cõcilium indicat: vtrum Cardinales,an Patriarchæ,an Imperator,an Rex aliquis,an Epiſcopi ſe mutuò ad tam pium opus prouocent,an etiam quiuis laicus eos roget,vt in vnũ conueniant . Non enim authoritas conuocantis iam quæritur,cùm rei neceſsitas nullum omnino remedium negligi patiatur. Imò ſecundùm Euãgelicam parabolam, *Ille proximus eſt*, (Luc.10) qui Eccleſiæ laboranti quocunq; modo ſuccurrit,*ſiue ſit Leuita,ſeu Samaritanus* . Quoties igitur Papa certus non ſperatur:Concilio non cuilibet,ſed tali primas detulerim, quod eo animo & propoſito cõgregetur,vt certum Papam Eccleſiæ reliquæ vel demonſtret,vel conſtituat. Tale verò Conciliũ ideo legitimum eſt,& *in Chriſti nomine congregatum*, quia nihil agit in cõtemptum Paſtoris primi, quẽ Chriſtus inſtituit , ſed potius & illius honori , & Eccleſiæ vtilitati conſulit . Sed ſi iam certus quiſpiam,

idemque

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succesio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
			b Secundus, vt omnia peccata mortalia, & præsertim publica eliminarentur. § Quibus verbis intelligebant, nullum peccatum mortale, quàmlibet maioris mali euitandi causa, tolerari posse aut debere.	b Gerson, part. 1. in Tractatu de Concilio generali vnius obedientiæ T. *In delictis tangentibus cõmunitatem, aut homines grandis status, consultius tolerantur errores communes, quàm vindicari seuero rigore quærerentur. Nunquid non tolerat Ecclesia meretrices? Nónne hæc est expressa prudentissimi Augustini sententia in scriptis suis multis?* Et part. 2. De Regulis moralibus E. *In omni Repub. tolerari possunt aut debent vitia, quæ absque deteriori periculo neque corrigi, neque extirpari valerent. Quando autem illud est, & quando non: difficile est, & penè impossibile generaliter definire: nisi prout circumstantijs particularibus inspectis, Prælati sapientes & Superiores determinabunt. Exemplum est de meretricibus, & vsuris, & similibus, quæ quandoque permittuntur. Et ita de concubinarijs sacerdotibus pro loco & tempore staret fortè esse faciendum.*
1433	Idem Eugenius. 4.			
			c Tertius, vt verbum Dei à Sacerdotibus Domini & Leuitis idoneis liberè prædicaretur. §. Intelligebant verò, missionem ab Episcopis non esse necessariam, vt tam AEneas, quàm Bonfinius rem explicant. d Quar-	c Gerson. p. 1. in Sermone habito in Concilio Remensi Dominica 2. post Pascha. *Quomodo prædicabũt* (inquit Apostolus) *nisi mittantur? Confunderetur enim penitus Ecclesiastica Hierarchia, si cuilibet indifferenter authoritatiuum prædicationis officium laxaretur. Fit autem missio per Deum vel immediatè (quæ tamen probari debet apud recipientes per miraculum, aut prophetiam, aut aliud tale sufficiens signum) vel mediante Superiorum authoritate.*

 d Gerson

idemq; fidelis atque Catholicus Papa est(nec enim alioqui est Papa,sed quolibet Catholico,nedũ Episcopali Concilio minor) iã nihil dubitarim asserere,illum Papam,sit quantũlibet improbus & nequam, verius tamen repræsentare Ecclesiam totam, quæ in terris agit , quàm ipsum Concilium Episcopale. Nam si Episcopi ob id personam Ecclesiæ referunt , quia (certè non sine Episcopi Romani societate & communione)sunt Capita certarum administrationum & Prouinciarum: quantò verius ille totam Ecclesiam repræsentabit,qui velut vicarium Caput Ecclesiam totam regere,à Domino totius gregis iubetur? Si ergo *debet esse nobis tanquàm Ethnicus & Publicanus, qui non audierit* Episcopos,qui minus perfectè ob singulas tantùm Ecclesias, quibus præsunt,totam Ecclesiam repræsentant: multò magis is tanquàm Ethnicus & publicanus haberi debet, qui totius Ecclesiæ Pastorem, qui totam simul Ecclesiam in seipso perfectissimè exhibet,non audierit.Nullum igitur Concilium audiendum est,quod vero Papæ se opponit,nisi quòd admonere illum atque obsecrare vt patrem , iniustoque illius imperio resistere , non tamen de solio deturbare licet.

At Papa(inquies)non est constitutus supra totam Ecclesiam simul collectam, sed tantùm supra singulas particulares Ecclesias . Quasi verò Domini grex possit vnquam aliter considerari , quàm velut collectus & congregatus.*Vos greges mei, greges pascuæ meæ,homines estis*,ait *Dominus* apud Ezechielem c. 34. *Qui autem congregat dispersos Israel* (Isaiæ 56.) ipse est, qui dicit : *Fiet vnus Pastor , & ouile vnum, seu grex vnus*, eumque gregem vni Petro plus alijs amanti , alijs etiam Apostolis præsentibus cõmendauit, dicens : *Pasce oues meas.* Si ergo totus militans Christi grex in vno Christi ouili agit,& vni Petro commẽdatur: quis negauerit,Petrum ac Petri Successorem toti simul gregi præesse? Aut quis dixerit, verius colligi gregem Christi , quando Episcopi vna quapiam in domo coëunt quàm congregatur in orbe terrarum qualibet die atque hora , quando *filij Iuda & Israel* in vna fide & vna Sacramentorum communione congregati,*ponunt sibimet Caput vnum*, quod Dominus illis præscripsit? Aut cur *Ecclesia* semper creditur & vocatur *Catholica* , si tunc *Ecclesia*, id est, multitudo congregata & conuocata non est,quando etiam per vniuersum orbem diffunditur? Aut cur semper similis dicitur ædificio(1. Tim. 3.) cuius fundamentum post Christum Petrus est,(Matth.16.)si non cohæret, nisi quando Episcopi simul coëunt? Sin autem Ecclesia semper sit *Domus Dei,columna & firmamentum veritatis*,semperque sit grex Domini Petro ante alios commendatus : vtique semper ei toti præficitur Petrus, & certissimus Petri successor Pontifex Romanus. Non igitur singulis tantùm Episcopis Papa,sed & omnibus simul collectis eò magis præficitur, quò manifestius tunc gregis & familiæ rationem habent . Deinde si Papa singulis tantùm Episcopis præesset,pluribus autem simul congregatis subesset: ista ratione schismatis occasio per summũ Pontificẽ nõ tolleretur. Nam cùm nec numerus Episcoporum,qui coire debeant,nec modus ferendi suffragia,nec authoritas conuocantis eos (si semel à Petro discesseris) vel in Scriptura sacra,vel in Ecclesiastico vsu præscribatur: futurum est , vt vna Episcoporum congregatio aliam impediat,imò etiam condemnet.Ita vnitatem Ecclesiæ turbaueris potius,quàm adiuueris.

Postremò qui tenetur *audire Ecclesiam*,tenetur audire eam illo potissimùm modo, per quem modũ illa potissimùm loquitur.Illa verò potissimùm loquitur in Petro,qui & sæpe respondit pro fratribus suis (Ioan.6. Matth. 16. 17. & 18.) & os Apostolorũ tùm à D.Chrysostomo,tùm à cæteris Patribus dicitur. Tota enim Ecclesia cùm non nisi vnum visibile primum Caput habeat , & in solo primo Capite linguam suam principalem gerat: primum autem visibile Caput Ecclesiæ Romanus Pontifex sit:procul dubio nullius vox æquè audienda est in tota Dei Domo,ac Romani Pontificis. At ille(inquies)nocet Ecclesiæ per improbos mores suos. Imò (inquam)dum Christus (Matth.23.)iussit suos,non quidem facere, quæ *sedentes in Cathedra Moysis* facerent,sed *facere quæ illi dicerent: de Præpositis malis* (vt rectè annotauit Augustinus in Epist.166.) *plebem securam fecit*.Licet ergo Papa (vt homo) possit Ecclesiã malo exemplo grauiter lædere:tamen id non facit,vt Papa. Et cùm puniri vt homo non possit , quin vt Papa etiam puniatur:in honorẽ publicæ personæ,quam ei Christus imposuit,priuatæ personæ,quam ex naturæ suæ conditione gerit,parcendum ei esse crediderim.Nec minima Dei prouidentia in ea re cernitur: partim dum ostendit se tam bonum esse,vt gratia ipsius,qua Ecclesiam regit, neque per malum hominem in reliquum Ecclesiæ corpus diffusa , inquinari possit: partim dum se tam iustum & seuerum esse declarat,vt membris militantibus (quæ maiore ex parte plerunq; mala sunt) simile Caput quandoque accommodet: quia *propter peccata populi facit hominem hypocritam regnare*,Iob.30. Præterea Dei potentia & veritas tunc maximè elucet,quando apparet, *portas inferi* neque sub illo Põtifice, qui propter improbam vitam ipse portio inferorum sit, *aduersus Ecclesiam Christi praualere*.Quid quòd per mali Pontificis persecutionem(quam aduersus Ecclesiam per improbos mores suos exercet)Deus interdum cõstituit electos ad vitam æternã adducere? Quis ergo es tu,qui opus Dei reprehendis?Certè si vnquam verum est Domini verbum (vt semper est verissimum) quo dixit, *Zizania euellenda non esse , ne fortè triticum*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*
1435.	Idem Eugenius quartus		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

d Quartus, non licere Clero tempore legis gratiæ supe bonis temporalibus seculariter dominari. § Appellant seculariter dominari, vt hodie Pseudoepiscopi Lutherani & Caluinistæ in Anglia dominantur. Licet enim, cùm adhuc miserè victitarent, mirum in modum opibus, quas fideles Christiani Ecclesiæ ad honorẽ Christi obtulerant, inuiderent: tamen postquàm reperti sunt impij Principes, qui paterentur, ipsos ijsdem bonis potiri, videmus hisce oculis, quòd Protestantes multò magis seculariter cum vxoribus etiam & liberis iam dominentur, quàm vnquàm dominati sunt Catholici. Adeò vt Pilkentonus Caluinista, & Dunelmensis in Anglia Pseudoepiscopus, non Episcopum modò, sed & Comitem agat. Hinc apparet, quale Euangeliũ isti prædicent, quod vtique pro suo arbitratu inuertunt, & conuertunt, donec totam Ecclesiam, quod in ipsis est, euerterint.

176. De

Doctores Catholici.

d Gerson. p.4. in Sermone de inuidia. *Ecclesiastici status est, dirigere ad bene operandum, vt veniamus ad finem principalis nostri præmij, scilicet Paradisum: & quia hoc facere non posset, & simul laborare: necesse est, ciuilem & militarem statum sustentare eum, dando redditus, vel decimas, vel similes huiusmodi subuentiones.*

Ioannes de Turre Cremata, in Summa de Ecclesia. lib. 2. cap. 116. *Licet spiritualis & temporalis iurisdictio sint distinctæ, tamen cùm non sint contrariæ, sed temporalis ad spiritualem ordinetur: ita possunt in eandem personam cadere, vt aliqua persona Ecclesiastica possit habere temporalem aliquam iurisdictionem, vel Castrum, vel Villam, vel aliquod aliud. Vnde tempore legis naturæ simul ambæ currebant: & omnes primogeniti Regum, Sacerdotes erant & Reges, & iurisdictionem in temporalibus & spiritualibus exercebant.* (Et pòst.) *Abrenunciatio propriarum facultatum, quò ad actum ipsum, non est ad perfectionem necessaria, sed tantùm quoad animi præparationem. Multi enim Sancti Prælati ex deuotione fidelium habuerunt multam temporalem iurisdictionem, quorum tamen perfectioni & bonitati nihil ex hoc derogatum esse creditur.*

e Gerson

triticum simul eradicetur : hoc tunc potissimùm valere debet, quando agitur de tali zizanio euellendo, quod ipsam tritici radicem & occupat, & in se complectitur. Tunc enim non modò longè maximum, sed etiam longè certissimum periculum erit, *ne triticum simul eradicetur.* Radix verò Ecclesiæ militantis Petri Successor est, qui licet pessimus in se fuerit, tamen in virtute Christi complectitur sub se triticum *quod in horreum Domini congregandum est* .

Præterea si Rex terrenus Præsidem alicubi loco suo constituat, is verò male administret Rempub. nónne solius Regis iudicio, quàm diu saltem Rex viuit & regnat, is homo suberit? Christus autem Rex regum, qui viuit & regnat in æternum, visibilis præsentiæ suæ locum per Pontificem Romanum suppleri voluit. Tu ergo si iudicas & Vicarium Christi, & Pastorem tuum, nónne & Christo Domino, & Pastori tuo iniuriam infers? Huic ergo Pontifici, etiamsi ob impiam vitam in zizanium degenerauerit, meritò est parcendum: vel quia Iudicem supra se præter Deum non habet: vel quia Deus nouit, cum quandoque ad se conuertendum esse: vel quia Deus potentiam suam, bonitatem, iustitiam, veritatem, patientiam hoc potissimùm pacto aperit & reuelat, ac deniq; certorum hominum salutem isto modo operatur ac perficit. Notæ sunt Deo cogitationes eius: nos autem decet ei relinquere secreta sua. Cæterùm ne solus ego videar hoc sensisse, non quidem omnium Patrum (de quorum sententijs alibi dictum est) sed eorum testimonia hoc in loco producam, qui hac ferè ætate vixerunt. Sic enim postulat instituti mei ratio.

Henricus Boicius in Rubrica Decretalium de Constitution. *Cùm Papa non recipiat potestatem ab homine, sed à Deo, & est Successor Petri, & Vicarius veri Dei: nulla regula seu constitutio Apostolica illum ligat,*
1075 *quoniam non habet imperium par in parem. Item: Nulla Concilia ligant ipsum: sed potius ipse est supra ipsa.*

1076 Ioannes de Turre Cremata, in Summa de Ecclesia, lib. 2. c. 93. *Romanus Pontifex verus & indubitatus, extra casum hæresis pro sublimitate Principatus sui, Iudicem non habet superiorem in terris.* Quam Conclusionem probat sex modis, quos hoc in loco transcribere opus non est, cùm satis sit admonuisse Lectorem eius rei.

Vt autem propiùs ad id accedamus, quod nostri instituti proprium est, idem vir lib. 2. c. 100. probat, Concilium Basileense (de quo nunc potissimùm agitur) licet legitimè ab initio indiceretur, tamen desijsse legitimum esse multas ob causas.
i. Primùm, quia eos, qui missi erant à Papa Eugenio 4. vt Concilio præsiderent, noluit in authoritate sua recipere, iuxta morem Concliorum vniuersalium.
ij. Deinde, quia eius Concilij Decreta ne Synodi quidē vnanimi consensu fuerunt cōclusa: tùm quia multi Prælati & Doctores vtriusque iuris eiusmodi Decretis restiterunt, tùm quia in fraudem Legatorum, quos à Castellæ & Angliæ Regibus missos in itinere esse, ac Synodo iam appropinquare cognouerant, id definire festinabant, cui dictos Legatos nolle assentiri sciebant. Quod factum (inquit) est in Sessione. 18. Et addit Ioannes de Turre Cremata: *Nullus sanæ mentis vir, qui nouit, cum quanta grauitate, integritate, & modestia, fidei iudicia tractanda sunt, iudicabit esse vniuersali consensu totius Ecclesiæ conclusa, Spirituq; sancto*
iij. *dictata, in quibus huiusmodi factiones & practicæ interuenerunt.* Præterea eiusdem Concilij Decreta negat ab Eugenio 4. approbata vnquàm esse, licet progressum Concilij aliquādo approbasset. In eo autem quòd Decreta nō approbauit, ait Eugeninm sapientissimè fecisse, propterea quòd Decreta ipsa nūquàm examinasset, vtrum aliquid minus rectum, minus verum, aut minus expediens continerent. *Vnde mos* (inquit) *fuit summorum Pontificum, cùm confirmaturi essent Decreta Conciliorum vniuersalium, quibus perso-*
1077 *naliter non interfuerant, congregare Synodum Prælatorum, qui erant sub Patriarchatu Romano, & ibidem diligenti examinatione facta, illa confirmabant, sicut de B. Syluestro legitur, cùm Decreta Concilij Niceni approbasset. Item, diebus posterioribus Papa Clemens quintus ita fecisse legitur, vt Ioannes Andreæ in principio Clementinarum ponit, de Constitutionibus factis in Concilio Viennensi.*

1078 Idem lib. 3. c. 28. *Romano Pontifici cura totius Ecclesiæ commissa est, & nō alteri personæ aut congregationi, cùm dictum sit soli B. Petro pro se & suis successoribus: Petre, pasce oues meas.* Ioan. 21.

Bernardus in Mariali p. 3. Sermonis 3. *Cùm Papa sit Christi Vicarius, & gerat vicem Dei in terris, ex quo*
1079 *sequitur, quòd habet plenitudinem potestatis, & illud quod facit, præsumitur facere authoritate Dei: ideo ipso*
1080 *approbāte aliquid, & nos approbare debemus. imò ipsius sentētiæ est magis standū, quàm sententiæ totius mūdi.*

Antonius de Rosellis in Tractatu de Concilijs, nu. 40. & pòst. *Principale fundamentum fuit in Christo, & deinde non in Ecclesia vniuersali (alioqui Ecclesia fuisset fundamentum sui ipsius, quod est ridiculum) sed*
1081 *in Petro, & hodie in Papa.* Et nu. 52. ac deinceps vsq; ad nu. 72. *Cùm potestas Papæ non sit à toto Concilio,*
1082 *vel à tota Ecclesia, sed à Deo: ex consequenti docet, potestatem eius nō ideo esse minorem, si reliquæ partes mystici corporis ab eo dissentiunt: quia potestas Papæ non dependet ab illis, sed illorum potestas dependet à Papa.*
1083 *Nam & Christus cùm sit Caput Ecclesiæ, sola potestas eius maior est, quàm totius reliqui corporis. Et tamen fatetur, potestatem fuisse concessam toti Ecclesiæ, sed sub Petro, quodq; Petri & Ecclesiæ potestas vna est, nō duæ.*

Et est in

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.*
			176. De Nicolao Galeco.	
	Idem Eugenius.4.		e Præter Wiclefi errores, hic illum de suo adiecit, tempore nouæ Legis nullum in iudicio esse occidendum, quia nouum Testamentum id non dictat. Bernard. Lutzemb.	e Gerson in compendio Theologiæ de decem Præceptis. *Personæ priuatæ, quæ nullam habet iurisdictionem & authoritatem, Deus prohibet occidere. Legi autem, vel ministro iustitiæ præcipit occidere.* Exod.22. *Maleficos non patieris viuere.* Dionysius Ricelius Carthusianus in c. 13. ad Rom. *Si male feceris, time potestatem. Non enim sine causa gladium portat. Potestas secularis portat gladium materialem, Ecclesiastica spiritualem: vtraque verò habet iudiciariam potestatem, quæ per gladium designatur.*
			177. De	

ZZZ f Anto-

1084 *Et est in solidum in Papa: in alijs pro parte, nisi quando Papa est hæreticus. Nam Papa subest Concilio in cau-
sa fidei & schismatis, quia ista sunt de iure Diuino, cui Papa subest.* Et nu.66. *Vbi agitur* (inquit) *causa fidei, &
quæritur, vtrũ aliquid sit peccatũ, vel nõ peccatũ: credo, quòd sit maior tũc sentẽtia Cõcilij, quam Papæ, vbi Papa
solus esset, vel paucos sequaces haberet. Sed si Conciliũ Prouinciale Romanorũ, & Ecclesia Romana, & Sedes*
1085 *Apostolica aliquid in prædictis pro vero deliberasset: tunc credo, quòd esset maior sententia Papæ & Ecclesiæ*
1086 *Romanæ, quàm alterius Concilij generalis, sententiam Sedis Apostolicæ non habentis, tùm quia non est generale
Concilium, à quo discrepat Caput (sicut ait in num.70.) tùm quia rogauit Dominus, vt non deficeret fides Petri:*
1087 *& debet intelligi de Ecclesia sibi specialiter commissa, vt per ipsius Ecclesiæ indubitabile iudicium, maiores cau-
sæ finem susciperent.* Hæc Rosellus multò copiosius dilatauit.

Cataldinus de Boncompagnis, de translatione Concilij Basiliensis (cui ipse Cataldinus interfuit) ad
Ferrariam, num.26. 27. & deinceps. Cùm in Synodo Basiliensi tractaretur de loco, in quo Græci cum
Latinis cõuenirent, & maior pars Concilij de ciuitate Auinionẽsi concordaret, Græci verò illam ciui-
1088 tatem, velut non maritimam, recusarent: *Licuit Domino nostro Papæ ex ea causa illud Concilium Basiliense
dissoluere, & ad Ferrariensem ciuitatem edicere transferendum, vt ipse personaliter simul cum Græcis cõueni-
ret ac præsideret. Nam Papa simul cum Concilio deberet, & non solus, quæstionem fidei terminare.* Et nu 21.
1089 *Nititur ergo illa Synodus Basiliensis, verum Vicarium Iesu Christi (qui non puri hominis vicem, sed Dei viui
gerit in terris) suis literarum monitorijs infestare.* Et num.45. & 46. *Si constaret, Apostolicum nedum ista, quæ
narrãtur in Citatorio, sed etiam homicidium commisisse: quamuis peccet, tamen de hoc accusari vel inquiri nõ*
1090 *potest, quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus, nisi à fide deuius. Nec potest Concilium pro quo-
cunque crimine vel delicto, nisi pro hæresi, Papam deijcere de Papatu, quia electionem summorum Pontificum*
1091 *Dominus sibi reseruauit.*

Petrus à Monte Venetus, in Tractatu de Concil. Generalibus c.1. num.4. & 6. *Ad denotãdum Eccle-*
1092 *siæ vnitatem, vnus creatus est Pastor, qui alijs præesset, & apud quem esset omnis potestatis plenitudo, quoniam
monstruosum esset, vt in vno corpore essent plura capita. Sicut ergo vnicus est Dominus cælestis totius mundi,*
1093 *ita decens fuit, vt vnum in terris relinqueret Vicarium, qui fuit Petrus, & post eum sui successores. Petrus enim,
præter dona personæ ipsius concessa, habuit quædam realia pro se ac suis Successoribus, vt fuit potestas Clauium:
aliàs portæ inferi aduersus Ecclesiam præualuissent. Petri autem Successores sunt Romani Pontifices.* Et nu.17.
1094 *Verum Caput Ecclesiæ Christus est: Papa verò est ipsius Vicarius & Caput ministeriale, quod qui negat, est hæ-
reticus.* Et c.2. *Magna cum ratione ait ad solum Romanum Pontificem congregationem generalium Concilio-*
1095 *rum pertinere, à quo robur ea sumere posse dicit, etiamsi prius ab alio congregarentur. Si autẽ duo contenderent
de Papatu, Concilium (per modum declarationis) iudicare debet, tanquàm vacante Ecclesia. Nam ratione dubij
quædã permittũtur, quæ regulariter nõ permitterentur.* Deinde, *si fortè esset infidelitas in Papa, Conciliũ etiam
declarat, eum eo ipso priuatum esse, quia desinit esse Caput Ecclesiæ, secundùm illud (Deuteron. 17.) non pote-*
1096 *ris alterius Gentis Regem facere, qui non sit de fratribus tuis.* Ac tandem: *Pro nullo* (inquit) *alio crimine
Papa, etiamsi incorrigibiliter & notoriè scandalizaret Ecclesiam, potest per Concilium quouismodo deponi:
quia generalia Concilia confirmantur à Papa* (Lucæ. 22. *Confirma fratres tuos:*) *potest tamen exemplo Pauli
(Galat.2.) Papæ sine causa turbanti Ecclesiam resisti (seruata mansuetudine humilitatis) vel orando, vel
exprobrando, vel Concilium generale contra eum (non tamen in quo deponatur) congregando, vel bra-
chium seculare inuocando.*

1097 Antoninus, par.3. tit.22. cap.10. §. 4. *Eugenius 4. Concilium Basileæ congregatum authoritate Apostolica
dissoluebat. Illi tamen obturauerunt aures suas, & cœperunt Eugenium citare, solicitati ad hoc à Duce Mediolani
ægrè eius Pontificatum ferente. Sigismundus verò Imperator & Veneti dissuadebant ijs, qui Basileæ erant con-
gregati, ne pergerent. At illi deposito Eugenio, Ducẽ Sabaudiæ Amedeum in idolum sibi erigentes, Fœlicẽ quin-
tum nuncupauerunt. Cui tantùm intra Territorium suum obeditum fuit. Is cùm Abbatem Panormitanum, &*
1098 *Ioannem quendam instituisset Cardinales, Ioannes morte subtractus est, Abbas verò Panormũ reuersus, pileum
sponte dimisit. Denique Iulianus Cardinalis relicto Basiliensi Conciliabulo, ad Eugenium Papam se contulit.*
1099 § Ex eo quòd Papa quem Synodus creauit, ab vnica tantùm Prouincia est receptus, apparet totam Ec-
clesiam credidisse, quod Synodus non habuerit ius Papam Eugenium deponendi.

Panormitanus c. Significasti, de elect. ext. *Nota 7. quòd Concilia generalia non sunt supra Papã. Vnde non*
1100 *possunt statuendo præfigere legem Papæ: imò in omnibus statutis Concilij intelligitur excepta authoritas Papæ,
& iste est textus situs in hoc notabilis, & quotidie allegatur, præsertim vbi disputatur de potentia* Papæ *& Cõcilij.*
1101 (Et infra ibidem.) *In his, quæ sunt iuris positiui, indubitanter* Papa *est supra Concilium, quia ipse est Caput Ec-*
1102 *clesiæ: Vnde licet potestas fuerat data* Papæ *& toti Ecclesiæ:* Papæ *tamẽ fuit attributa, tanquàm capiti. vnde de-
bet moueri corpus ad dispositionem capitis. Sed in his, quæ non dependent à plena potestate* Papæ, *non est sim-
pliciter dicendum, quòd Papa sit supra Concilium: ideo in concernentibus fidem, Concilium est supra Papam.*

Vnde

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
	Idem Eugenius quartus	Lat. Albertus 2. an. 2.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

177. *De Rochezana Hußita.*

f Rochezana Hussitarũ facilè princeps, etsi Romanæ Ecclesiæ aliquando se subiecerat, tamẽ iterum rebellis, *paruulis ac dementibus Christi sanguinem præbebat.* AEneas Syluius in Bohemica historia c. 57. § Nec tantùm hac in re à Protestãtibus nostrorum temporum Hussitæ dissentiebant, sed præterea in multis alijs rebus. Nam Rochezana iste, etiã post hæresim susceptam publicè Missarum solennibus interfuit, & ad altare accedens, inde Eucharistiam dispensauit.

178. *De*

f Antoninus p. 3. tit. 14. c. 12. § Perpetuò furiosis & amentibus Eucharistia, quia nunquàm habuerũt actualem deuotionem ad Sacramentum, quæ tamen requiritur, dicente Apostolo, Probet seipsum homo. & pòst: Impuberibus, qui carent omnino discretione, non est danda sed si habent aliquam deuotionem circa annum vndecimum vel duodecimum, potest eis dari.

Gerson in regulis moralibus de Sacramẽto Eucharistiæ, C. Vituperabile est & sæpe criminale, vt Catholicus habẽs vsum rationis, ab Eucharistiæ susceptione totaliter abstineat. Illi pueri sunt idonei suscipere Eucharistiam, & ad hoc ligari videntur semel in anno, qui secundùm leges censentur habiles ad nubendum. Potest quoque deuotio ætatem præuenire, sicut in quibusdam ætatem supplet malitia.

Vnde non potest Papa disponere contra dispositum per Conciliũ. Item dic, quòd in concernentibus vniuersa-
lem statum Ecclesiæ, non potest Papa disponere contra statuta Concilij, si statuendo contrarium, decoloraretur sta-
tus ipsius: secùs dicerem, vbi non decoloraretur seu diffamaretur Ecclesia.

Idem Panorm. ibidem num. 9. *Quare autem dicit Textus, quòd Archiepiscopi sunt membra de membro?*
Solutio. Dicunt Doctores, quòd vnica est Ecclesia vniuersalis (24. q. 1. c. Loquitur) cuius Caput est ipse Deus, seu
1103. *Papa loco Dei. Cæteri verò Prælati, & Ecclesiæ particulares sunt membra huius Capitis, vel membra ex mẽbris.*
Nã sicut in humanò corpore à brachio procedit man⁹, & à manu digitus, à digito vnguis: Ita à Capite Romana
Ecclesiæ procedũt Sedes Patriarchales: ab istis, Archiepiscopales: ab istis, Episcopales: ab eis, inferiores Prælati.

Postremò, Pius 2. (Æneas Syluius antea dictus) in Bulla Retractationum suarum ita scribit. *In*
minoribus agentes, nondum Sacris Ordinibus initiati, cùm Basileæ inter eos versaremur, qui se generale Con-
cilium facere, & vniuersalem Ecclesiam repræsentare aiebant, Dialogorum quendam libellum scripsimus, (&
pòst) *in quo ignorantes (vt Paulus) persecuti fuimus Romanam primamq; Sedem. Vnde in Domino commo-*
nemus, ne fidem vllam præstetis prioribus illis scriptis, quæ supremam Apostolicæ Sedis authoritatẽ quouis pa-
cto elidunt. Nec cum Põtificatu hæc nobis opinio aduenit. Sed cùm Iulianus S. Angeli, & Ioannes S. Petri, Car-
1104. *dinales, quibus plurimum credebamus, ad Eugenium defecissent, cùm paucissimi in fide Basiliensi remansissent,*
1105. *cùm Fridericus Romanorum Rex Felici 5. in Eugenij locum suffecto, honorem tãquàm Pontifici Romano ex-*
1106. *hibere nollet, cùm in Friderici Aula agentes, Eugenium in multis falsò accusatum inuenissemus, cùm Iulianus*
Cardinalis post vnionem Græcorum Ferrariæ Florentiæq; conclusam in Vngaria legatione functus, Viennæ nobis
occurrisset, dixissetq;, vnã vocẽ Græcorũ & Latinorũ hanc esse, saluari nõ posse, qui S. Romanæ Ecclesiæ non te-
1107. *neret vnitatem, cùm Ioannes Carausialis Apostolici Palatij auditor, alijq; docti viri multum nobis frequẽtibus*
colloquijs suis profuissent, cumq; Cæsar Basileenses induceret, vt Ecclesiasticæ pacis causa, se ad nouum Cõcilium,
quod Constantiæ indiceretur, transferrent: illi verò id primi recusarent, ob eamq; rem multi doctissimi viri,
& opinione sanctitatis illustres, scire se dicerent, Basilienses Spiritum sanctum nõ habere Ductorem: His omni-
bus cõsideratis, recognouimus errorẽ nostrũ, Basiliense dogma reiecimus, Eugenio Põtifici Maximo caput submi-
1108. *simus, illud Hieronymi diximus: Cathedræ Petri communione consocior, super illam fundatam Ecclesiam scio.*
Eramusq; adhuc Clericali tantùm charactere insigniti, quando ad Eugenij obedientiã rediuimus. Inter genera
gubernationum, communis Philosophorum sententia est, præstare Monarchiam. Romani in aduersis casibus ad
vnum Dictatorem recurrerunt, cuius dicto non liceret aduersari. Nec vnquam Romana res admirabilior fuit,
quàm sub Augusti Cæsaris Principatu: quo tempore natus mundi Saluator Monarchicũ regimen cæteris præ-
tulisse videtur gubernationibus. Orbis maximam partem gubernant Reges, siue Christiani, seu Barbari. In cæ-
lesti Aula vnus est omnium Rex æternus Deus, cuius vnigenitus filius Christus Iesus, seruili accepta forma, in
Ecclesia tanquàm Dux verus corporaliter præsedit, & cùm ascendisset in cælum, Petrum indubitanter sui gre-
gis Pastorem reliquit, cui dixerat: Pasce oues meas, quem omni potestate donauit, quæ ad bene regendum oues
necessaria ducitur. Alioqui sapientia Patris Ecclesiæ suæ haud sufficienter prouidisset. Petrus ab Antiochia
Romam veniens, ibi glorioso Martyrio vitam finiuit, successore Clemente substituto. Atq; ita in hanc vsque
diem seruatum est, vt qui Romæ sederit Antistes ritè institutus per legitimum electionis tramitem, tanquàm
Aaron vocatus à Domino, hunc omnes Christianæ plebes, populi, Reges, Clerici, Episcopi tanquàm Iesu Chri-
1109. *sti Vicarium & B. Petri Successorem, vniuersalis Ecclesiæ Caput, ac Rectorẽ, & Ducem venerati sint. Chri-*
stus, qui pacem in vltimo Testamẽto reliquit, dedit & regimen pacis amicum, id est, Monarchicũ, sub Petro &
1110. *Successore illius Romano* Pontifice, *cui & congregare Generalia Concilia, & dissoluere, datum est: qui etsi filius*
est Ecclesiæ propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater *habetur, & præfertur ei, vt Pastor, gregi:*
1111 *princeps, populo: rector, familiæ. Hæc iam senes, & in Apostolatus apice constituti credimus, & profitemur.*

Fridericus Imperator (vt est apud Albertum Crantzium in Metropoli lib. 7. cap. 5.) Regi Græcorũ
Emanueli salutem. *Sicut ille Rex regum, à quo omnis potestas, Romanum imperium Caput totius orbis con-*
stituit, ita etiam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum vnicam Matrem, Dominam & Magistram ordi-
1112. *nauit, quod vtique duorum gladiorum numero figurauit, quos etiam sufficere perhibuit auctor fidei nostræ. Qua-*
propter tuam prudentiam commonemus, quatenus nobis & Romano Imperio honorem debitum impendas, &
summo Pontifici, quem nomine tenus sanctum appellas, debitam obedientiam exhibeas, & honorem.

Fides & sententia Generalis Concilij Florentini (in quo tam Græci, quàm Latini consenserunt) de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

In Tom. 3. Concil. in Actis Synodi Ferrariensis & Florentini, secundùm Græcam translationem. Anno. 1438. Ioannes Paleologus Imperator, & Iosephus Constantinopolitanus Patriarcha vnà cum Græcis Episcopis Ferrariæ à summo Põtifice Eugenio & Latinis Episcopis excepti sunt, qui simul ad

Synodum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.
	Generale Cõcilium Florentinum.			
		Fridericus 3. an. 54.		
1432	Idem Eugenius. 4		178. De Bohemorum sectis & dissensionibus inter se.	Quòd Lutherani & Caluinistæ nec cum Wiclefo, nec cum Hussitis in doctrina consentiant.
			a Wiclefus transsubstantiationem, & realem Christi præsentiam in Eucharistia condemnauit. Eandem Hieronymus Pragensis, & ipse ex parte Wiclefista, iam moriẽs acerrimè defendit. Petrus	a Quoties à Lutheranis aut Caluinistis quærimus, quas origines Ecclesiarum suarum edant, quosque antecessores proximè ante se habuerint: ad Wiclefum & Hussitas mox confugiunt. ZZZ iij Porrò

Synodũ celebrandam conuenerũt. In eo Concilio definitum est in hanc sententiam: *Definimus, sanctã*
1113. *Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum Successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusq́; Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmo-*
1114 *dum etiam gestis œcumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.*

Est verò animaduersione dignum, quòd Græci Episcopi & Doctores Primatum Pontificis Romani hoc tempore agnouerunt, non vi quapiam coacti, neque numero suffragiorum à Latinis superati, sed sponte sua ipsius veritatis ponderi cedentes. Nam cùm soli Græci in Imperatoris Constantinopolitani domo, absentibus Latinis, conuenissent, lectis (vt in Sessione vltima Concilij Florentini dicitur) Græcorum Doctorum de summi Pontificis potestate, sententijs, eo modo definiêrunt, quo superius declaratum est. Ex quo etiam constat, antiquos Græcorum Doctores & Patres ea ipsa iudicia de Primatu Pontificis Romani iam olim fecisse. Ac ne hoc dicatur tantùm in Latinorum historijs aut libris conscriptum extare, libuit aliquot etiam Græcorum testimonia hoc in loco ascribere.

1115. Georgius Pachymerius Historiarum lib 5. hæc recenset capita pacis Græcorum & Latinorum. *Prin-*
1116. *cipatũ sit Romanæ Sedis. Ad eum appellare liceat Græcis. Et memoria Romani Pontificis vnà cum Patriarchis celebretur.*

Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Romani, & ipsorũ Pontifex Maximus nullam prorsus omittentes occasionem, Legatos miserunt ad Græcos, vt conuenientes in vnum, Conciliumq́; celebrantes, concordiam, quantum ad Religionem Christianam attinet, inter se conglutinarent. At Græci cùm plurimis annis aduersus Romanos contentiones mouissent, noluerunt patrium Religionis suæ cultum perturbari. Tandem Ioannes Paleologus Græcorum Rex, assumptis Bizantij Episcopis & Græcorum doctis, ad colloquium venit cum Ponti-*
1117. *fice Romano Eugenio quarto. Tandem Græci pariter & Romani in Religionis negotio consenserunt. Sed Græci, qui domi manserant, noluerunt stare ijs, quæ acta erant in Italiæ Synodis. Hinc perpetuò discordiam fouisse Græcos in negotio Religionis aduersus Romanos, constat.*

Præterea ne Græcos ipsos non domestica conscientia, sed sociorum cohortatione ad hanc Romanæ Ecclesiæ obedientiam tractos putaremus: perpendendum est quòd Iosephus Patriarcha Constantinopolitanus cùm esset solus, ac horam mortis suæ, quæ etiam subitanea erat, præsentiret, ita scriptum reliquit, vt habetur in Sessione vltima Concilij Florentini. *Quoniam ad extremum vitæ meæ perueni, idcirco pro meo munere dilectis filijs benignitate Dei meã sententiam his literis palàm facio. Nam quæ Domini*
1118. *Iesu Christi Catholica & Apostolica Ecclesia Romæ veteris sentiat ac celebret, omnia me quoque sentire credereq́; profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimum autem Patrum Patrem, ac Summum Pontificem, Romæq́; veteris Papam, Domini nostri Iesu Christi Vicarium esse concedere, atque animarum purgatorium esse, nõ inficior.* Datum Florentiæ, die octaua mensis Iunij, Anno D. 1439. § Quid quòd ista Græcorum Confessio non subitò, nec verbo tantùm nuncupata est? Nam hoc totum Decretum, quod antè perscripsi, ab ipsis Græcis post diuturnam deliberationem & singulorum subscriptionibus (excepto Marco Ephesino) & sigillo Imperatoris Constantinopolitani confirmatum est? Aderant verò etiam *Vicarij trium Patriarcharum*, qui singuli exemplar literarum, quæ subscriptæ fuerant, ad singulas Patriarchales Ecclesias detulerunt. Denique Legati Patriarchæ Armeniorum superuenerunt, & cum Ecclesia Catholica
1119. coniuncti sunt, accipientes ab Eugenio Pontifice Romano, fidei regulam. Nam vt in Decreto Eugenij quarti legimus, postquàm & veterum Conciliorum Decreta proposita, & septem Sacramenta ritè explicata erant: *Armeniorum Oratores nomine suo, & sui Patriarchæ, & omnium Armeniorum, hoc saluberrimum synodale decretum, cum omnibus suis capitulis, declarationibus, definitionibus, traditionibus, præceptis, & statutis, omnemq́; doctrinam in ipsa descriptam, nec non quicquid tenet & docet Sancta Sedes Apostolica & Romana Ecclesia, cum omni deuotione & obedientia acceptant, suscipiunt, & amplectuntur. Illos quoq́; Doctores, & sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, ipsi reuerenter suscipiunt: quascunq́; verò personas, & quicquid ipsa Romana Ecclesia damnat, & reprobat, ipsi pro reprobatis & damnatis habent: profitentes, tanquàm veri obedientiæ filij, nomine quo suprà, ipsius Sedis Apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare.*

Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus, qui in Synodo Florentina interfuerat, pro
1120. Latinis contra Græcos de capitibus quinque scripsit, è quibus vnum erat *de Primatu summi Pontificis*, quem Primatum ex Græcorum Patrum testimonijs confirmauit.

Matthæus quidam Hieromonachus, cùm de varijs Canonibus Græcè scriberet, tùm Constãtini Magni, tùm Iustiniani primi leges ac testimonia de Romani Pontificis Primatu dicta & conscripta protulit, nec homo Græcus Apostolicæ Sedis Romanæ prærogatiuam timuit confiteri.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.
	Idem Eugenius quartus		
1432	Generale Concilium Florentinū.	Idem Fridericus 3	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Petrus Dresensis, ex parte Wiclefista, primus intulit necessitatē vtriusque speciei, quam Wiclefus nunquàm docuit.

Rochezana & ipse Wiclefista, demētibus & paruulis Eucharistiam ministrauit, quod & Petrus Dresensis, non item Wiclefus, approbasse dicitur.

Orebitæ, Husitarum non parua factio, sacerdotes passim occidendos clamabant.

Nicolaus verò Galecus, etiam Husita, neminem ne in iudicio quidem occidendum affirmabat.

Romanam Ecclesiam Wiclefus appellauit Synagogam Satanæ, cum ea tamen & Wiclefus communicauit, sedente iam Vrbano sexto, ad quem scripsit, eumq; Vicarium Christi agnouit, & quatuor Bohemorum legati totam Bohemorum factionem cōmunicaturam cum eadem Ecclesia Romana Cōcilio Basiliensi spōdebat, si quatuor tantùm articulos illis cōcederet, ex quibus tres ad summum fuerāt à Wiclefo prædicati. Vnde apparet, Husitas nō curasse reliquos Wiclefi articulos, etiāsi permulti essent. Ita nec secum Wiclefus, nec cum Husitis, nec Husitæ aut cum Wiclefo, aut cum seipsis potuerunt consentire, quia omnes à vera Dei Ecclesia dissenserunt, extra quam nec vnitas fidei, nec salus animarum inuenitur.

Deni-

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.

Porrò etiamsi Wiclefus in Angliæ latebris Protestantium fidem aliquousque disseminasset: quid tamen hoc esset ad multas gentes, in quibus eam secundùm Prophetias & Euangeliū *omnibus diebus* manifestè prædicari oportuit? Nuper nati sunt Wiclefus & Hus. Ecclesiā in toto mundo, nec vnā quidem, nedum in varijs gentibus simul innumerabiles habuerūt, in quibus Episcopi iam inde ab Apostolis originem suam ducentes, omni ætate palàm publiceque fidem ipsorum prædicarent. *Non exiuit sonus eorum in omnem terram*, non in Asiam, non in Africam, multoq; minus in AEthiopiam aut Indias nouas: imò neque in Græciam, quæ pars Europæ est, peruenit: nec in Hispanijs, aut in Italia concionem hactenus vel minimam consecuta est.

Quid quòd ne Wiclefus quidem, aut Husitæ de Lutheranorum aut Caluinistarum Ecclesia fuerunt? Illi enim crediderunt, & celebrârunt ad minimum *quatuor Sacramēta*. Hi ad plurimū *tria*, plerumque verò non nisi *duo* recipiunt. Wiclefus & Hus *propter quodlibet mortale peccatum, quemlibet ciuilem aut Ecclesiasticum Ministrum officio & magistratu excidere dicebant.* Hoc Lutherani & Caluinistæ seriò negant. Vtriusq; speciei necessitatem nec Wiclefus, nec Hus vrgebant. Isti eam cum Bohemis vrgent. Bohemi *dementibus & paruulis* Eucharistiā præbebant: Reprehendunt hoc Lutherani & Caluinistæ. *Eucharistiam honoris causā per plateas ciuitatis circumtulerunt Bohemi, & nominatim Rochezana*, vt auctor est AEneas Syluius in histor. Bohem. c. 62. Hoc ipsum vehementer damnant Lutherani & Caluinistæ. Illi Romanam Ecclesiam propter Primatum ipsum non accusabant, imò apud AEneam (c. 130.) Bohemorum Pastores & Duces ita loquūtur: *Obediremus Apostolicæ Maiestati, & omni deuotione subiecti essemus, nisi legi diuinæ contraria iuberet.* Quid, quòd Rochezana, & reliqui Bohemorum Legati spondebant in Basiliensi Concilio, *se obedituros Ecclesiæ Romanæ*, si tantùm quatuor articulos ipsis concederet. At Lutherani & Caluinistæ ipsum Primatum Ecclesiæ Romanæ *à diabolo fundatum* dicunt, etiamsi nulla in re alia Romanus Pontifex ab illis dissentiret. Non igitur eadem est Wiclefi, Husitarum, Lutheranorum & Caluinistarum congregatio aut fides.

Luthe-

Iacobus Nauarchus Ondischotanus in Epistola Asiatica: *Cùm* (inquit) *Eugenius ad Orientis &*
Æthiopum Patriarchas scripsisset, illi in suis Epistolis de Latina Ecclesia, & Pontificis authoritate honorificè, Ca-
tholicè ac disertè scripserant. Iacobita enim Ioannes(qui se B. Marci Sedis Alexandrinæ, & totius Ægypti, Ly-
biæ, Pentapoleos, & Occidentalis Africæ, Patriarcham nominat) Pontificem Romanum, Sacerdotij perfectionē,
& omnium Ecclesiarum Apostolicum Pastorem vocat, Sacerdotum Principem, peregrinantium, qui cæteris
1121 *viam salutis ostendat, Ducem, & languentiū medicum: Ipsius verò Vicarius Hierosolymitanus Andræas Abbas*
Syrus Caput & vniuersalis Ecclesiæ Doctorem eum appellat. Latinam verò Ecclesiam retinere doctrinā, quam
ab initio Petrus & Paulus tradiderunt, quam aliæ Ecclesiæ deserentes, & se (vt ait) *à Romana Ecclesia matre*
1122 *& magistra omnium separantes, gentibus in opprobrium & ruinam traditæ sunt, vt euidēter* (ait) *in Armenis,*
& Græcis, & nobis Iacobitis cernitur. Postremò Deum trinum & vnum confitetur, & ipsius nomen (vt habet
translatio Epistolæ) *ex immaculata matre carne suscepta, mediatorem factum esse.* Eandem ferè sententiam
Nicodemus Abbas AEthiops & Hierosolymis Vîcarius Patriarchæ, de Sede Romana tenet. *Palam est,*
(inquit) *eos, qui a Romana Ecclesia defecêre, corruisse, & dum quisque suam fidem veriorem prædicat (quod à*
dæmone est) relicta Apostolorum sententia, in vias sui sensus abijsse omnes : Æthiopicam tamen integram &
liberam perdurasse, quia nequaquam perfidia & voluntaria defectione, (vt aliæ Ecclesiæ) peccasset, ac propterea
in seruitutem & exterminium non incidisse, sed locorum distantia & itinerum periculis seiunctam fuisse, nec
non Pontificum negligentia accidisse, vt nulla visitationis memoria, aut literarum ratio à quingentis annis apud
eos extaret. Nihilominus Æthiopes tanta veneratione Sedem Romanam colere, vt pedes eorum osculentur, qui
Roma veniunt in AEthiopiam, vestiumq; eorum partes rapere, & Reliquiarum loco seruare. nec mirū. Si enim
Regina Saba abijt Hierusalem, vt audiret sapientiam Salomonis: plus quàm Salomon (inquit) *summus Ponti-*
fex est. Regem item Æthiopum tantum facere Romanum nomen, & Latinorum fidem, vt nihil æquè in votis
habeat, atque vt cum Romanis iungantur AEthiopes, & se Pontificis subdat pedibus, auidissimeq; amplexurum
3112 *esse, quæ de concordia incunda statuētur in Synodo. Pontificem autem omnium Ecclesiarum Caput fatetur, suoq;*
splendore orbem illustrare, cui omnes Patriarchæ, Episcopi, Imperatores & Reges inclinantur. Nec se Legatos
disputandi gratia mittere sed vt summi Pontificis sententiam de fidei rebus sequantur: quis enim, ait, Soli lu-
men inferat? Ingens est (inquit) & vetusta Latinorum scientia, & orbi nota, nec oportet discipulum esse supra
magistrum. Hæc illi in suis literis 1441. 18. Octob. ad Eugenium missis. Addit his omnibus, *se adfuturum*
Pontifici, inscijs Iacobitarum Patriarcha & Saracenis, ne vi impediatur, vel ambitione aliqua. Philetus ve-
rò Alexandriæ & Ægypti Patriarcha, Petrā fidei summum Pōtificem vocat, & luporum repulsorem, omnium
1124 *Ecclesiarum Caput, cæterorumq; Patriarcharum Protectorem:* addit, *se executurum Pontificis sanctiones, scri-*
psisseq; Ioanni Imperatori Paleologo, tanquā tyrannos exterminandos esse, qui ea, quæ in S. Synodo statuta essent,
non reciperent. 1. Septemb. 1440. Hæc apud Iacobum Nauarchum.

Isidorus Ruthenus cùm esset ex ijs Græcis, qui ad Concilium accesserant, præter honorem Cardi-
nalicium, *Legatus Papæ apud Constantinopolim est* factus, vbi vsque ad vrbem à Turcis captam ipse
non captus permansit. Bessarion etiam, qui erat Nicenus Episcopus, & omnium Græcorum optimus
ac doctissimus, Romanæ Ecclesiæ fidem secutus, in Italia remansit, & ab Eugenio 4. S.R.E. Cardinalis
postea est factus. A Nicolao autem quinto Episcopatu Tusculano donatus, vt Andreas Barbatia Sicu-
lus attestatur in tractatu de Cardinalium præstantia, quem Bessazioni dedicauit.

1125 Mathias à Michow de Sarmatia lib. 2. *Isidorus Metropolitanus Kiouiensis, lingua & doctrina Græcus pe-*
ritissimus, tempore Eugenij ad Concilium Florentinum iuit, & vnione Ecclesiæ Romanæ percepta, in Russiam re-
dijt. Hunc Moscouitæ obedientiam Romanam eis prædicantem spoliauerunt, & in necem extremam impule-
runt. § Non defuerūt igitur, qui pro Ecclesiæ Romanæ Primatu Martyrium etiam inter Barbaros sub-
iuerint. Idem Mathias paulò antè in eodem libro dixerat, in Russia plures sectas esse: Græcorum vide-
licet, Armeniorum, & Iudæorum. *Est etiam* (inquit) *religio Christiana Romano Pontifici subiecta, & illa re-*
git ac præualet, quanquàm sit exigua numero.

1126 Platina in vita Pij 2. *Fridericus 3. Æneam Syluium Romam mittit, qui Eugenio publicè diceret, se ac Ger-*
manos omnes in humanis diuinisque ei deinceps obtemperaturos.

Paulus de Castro Consilio 414. nu. 2. cum seq. in prima parte Consiliorum suorum. *Certum est, quòd*
1127 *solus Papa est immediatus Vicarius Christi, & quod ipse facit, ab ipso Domino fieri. Ipse enim solus Domin⁹ Ro-*
manā fundauit Ecclesiā, cuius ipse Papa *Caput est c. 1. Distin. 22. Aliæ verò Ecclesiæ particulares fundatæ fuerūt*
non immediatè à Christo, sed à Petro & eius successoribus, vt ibi dicitur : maximè in Italia, Hispania, Gallia &
Aphrica. Itē ibid: *Romana Ecclesia Mater est & Magistra omnium aliarum Ecclesiarū, aliæ verò dicuntur filiæ.*

1128 Ioannes Hugo Selestadiensis in Tract. de officio 4. Prælatorum in principio. *Papa est Caput omnium,*
idcóque à nemine iudicandus est.

Andreas Barbatia Siculus ad Bessarionem de præstantia Cardinalium, num. 15. *Papa est Petri Succes-*
1129 *sor, & Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed veri Dei vices gerens in terris.*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.
	Idem Eugenius quartus.		Denique Mathias Vngariæ Rex (apud Bonfinium Decret. 4. lib. 2.) *Bohemica hæresis* (inquit) *tam multiplex est & diuersa, vt contrariis semper fluctuet opinionibus. Hîc Adamitas cum mulieribus nudos incedentes, sine pudore pudibunda ostendentes cernere erit. Hîc Iacobitas, hîc Paulinos, hîc Taboritas, hîc Hussitas, ac varias hæreticorum sectas quisque spectabit: nec abs re quidem, quãdo postquam ab ipsa veritate diuertitur, diuersi vtrinque nos errores excipiunt.* 179. De	Lutherus etiã ipse (apud Roffensem in Articulo 30.) sic ait: *Non recte faciunt, qui me Hussitam vocant. Non enim mecum ille sentit.* (Et pòst.) *Ioannes Hus non repugnare videtur, quò minus sit Monarchia Papæ: hoc tantùm agit, impium Pontificem nõ esse membrum Ecclesiæ.* (Et iterum.) *Fortassis & in hoc peccauit Ioannes Hus, quòd duodecim cõsilia Euangelica fecit, cùm non sit nisi vnicum virginitatis siue cœlibatus. Deniq; omnia* (inquit) *Ioannis Hus, etsi ab illis probata, non admitto.* Hactenus Martinus Lutherus. Præterea Philippus Melanchthon ad Fridericum Miconium: *Inspexi Wiclefum: sed deprehendi in eo multa alia errata, ex quibus iudicium de spiritu eius fieri potest. Prorsus non intellexit, nec tenuit fidei iustitiam. Ineptè confundit Euangelium & politica: nec videt, Euangelium nobis concedere, vt legitimis omnium Gentium politiis vtamur. Contendit, Presbyteris non licêre, vt possideant quicquam proprium: Decimas nullas vult solui, nisi docentibus. Quasi verò Euangelium vetet, vti politicis ordinationibus. De dominio Ciuili sophisticè & planè seditiosè rixatur. Ad eundem modum de Cœna Domini sophisticè cauillatur publicè receptam sententiam.* Hactenus Melanchthon. a a Dionysius

Franciſcus Philelphus in Epiſt.ad Poggium & Laurentiũ Vallã. *Quid inſanius queat excogitari, quàm*
1128 *viros doctos ac ſenes maledicendi intemperantia gloriari? Et id quidem Romana in Curia, in oculis ſummi*
ſanctiſſimique Pontificis Nicolai quinti, qui non minus mirabili virtute & ſapientia, quàm ſuprema dignitatis
præſtantia vices Chriſti in terris gerit.

1129 *Amedeus Antipapa coram Nicolao Pontifice renunciauit omni iuri, quod in Papatu viſus eſt habere. Et ita*
ſchiſma Baſileenſe ceſſauit in totum. Antoninus par.3.tit.22.c.12. § Hinc manifeſtiſsimè liquet, opus Baſi-
leenſium non fuiſſe à Deo. Alioqui ſtetiſſet (Actor.5.) nec diſſolui potuiſſet. Nunc autem, quia fuit ex
hominibus, diſſolutum eſt.

Georgius Trapezũtius in Dictum Euangelij: *Si volo eum manere*, Papam Nicolaum 5. ſic alloquitur:
Ad Sanctitatem tuam, quæ in hac perfacili quæſtione auxilio eius, cuius tu in terris Vicarius es, dictamus, me-
ritò mittenda putauimus. Id enim propoſitum ſemper erit, non dico ſcribere, aut dicere, ſed ne cogitare quidem,
1130 *quod Apoſtolicæ doctrinæ ac Eccleſiæ Dei, cuius tu Princeps es, repugnare videatur.* (Et pòſt.) *Commendatio*
militantis Eccleſiæ Petro tunc (quando ter interrogatus eſt, an Chriſtum amaret) facta, Succeſſoribus etiam ſuis
facta cognoſcitur. Oportet enim, ſicut oues agniq́; (veteres, videlicet in fide atque nouelli) ad diem vſq; aduentus
1131 *in gloria Domini per ſucceſſionem duraturi ſunt, eodẽ vtique modo illum permanere, cui cõmendatio facta eſt.*

Nicolaus de Cuſa.in Epiſt.2. ad Bohemos de vſu communionis. *Si ſcire velis, an in Eccleſia exiſtas,*
1132 *hac veſtiges ratione: ſi Cathedræ Ramani Pontificis adhæreas, quæ per continuas ſucceſſiones bonorum malo-*
rumq́; in Petrum Principem continuatur. Credendum eſt, hanc Sedem ſacratiſſimam, quoàd locum, etiam inex-
terminabilem. Et tamen ſi caſu Roma deficeret: ibi veritas Eccleſiæ remanebit, vbi erit Principatus & Petri
1133 *Sedes, modo prædicto. Cùm enim Epiſcopi ſuccedant Apoſtolis: primo Apoſtolo recti primus ſuccedit Epiſcopus,*
ad quemcunque particularem locum alium à Romana vrbe fuerit Sedes contracta.

AEneas Syluius, antequàm adhuc eſſet Pontifex electus, in Epiſt.288. *Cum neceſſe ſit, ad perfectum re-*
gimen vnum præeſſe, à quo cæteri dependeãt: minimè dubitandum eſt, quin ex ordinatione Chriſti vnus Ec-
cleſiæ præſit. Dixit enim Petro: Paſce oues meas. Nec fas eſt dicere, hanc dignitatem Petro datam ad ſucceſſo-
res eius non deriuari. Matth. 28: Ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi. Itaque poſt Chriſtum
Petrus fuit Pontifex vnus, qui Eccleſiæ præfuit. Petro autem vita functo ſucceſſores eius vſque ad Ca-
1134 *lixtum tertium, Chriſti Vicariatum tenuère. Nam Chriſtus cùm Vicarium ſuum Petrum elegit, ei loco hanc*
dignitatem conceſſit, quem Petrus ipſe ſuo ſanguine conſecraret. Romana igitur Eccleſia, vt Sacri Canones
1135 *dicunt, Caput omnium eſt.*

Idem AEneas Syluius in Dialogo contra Bohemos. Epiſto 130. *In his, quæ ſunt fidei, nunquàm reperta*
1136 *eſt Apoſtolica Sedes erraſſe, aut adulterinis acquieuiſſe dogmatibus.* (Et pòſt.) *Hoc auſim dicere, Romanus Præ-*
1137 *ſul indubitatus nemo vnquàm inuentus eſt falſæ doctrinæ publicus aſſertor.*

Calixtus Papa 3.in Epiſt.ad Fridericum Imperatorem, quæ apud AEneam Syluium eſt 371. *Nota eſt*
1138 *omnibus Apoſtolicæ Sedis authoritas, manifeſta cuique primæ Sedis dignitas, vulgata per orbem Vicarij Dei*
1139 *poteſtas, cui dictum eſt à Domino: Paſce oues meas. Nec huius, aut illius Prouinciæ, ſed vniuerſi orbis Præſula-*
1140 *tum in Apoſtolicæ Sedis ſpecula conſecuti ſumus.*

Platina in vita Calixti 3. *Calixtus ad Vſumcaſſanum, Perſarum & Armeniæ Principem miſit, eum in*
1141 *Turcam excitans. Ferũt Vſumcaſſanum ad Pontificem ſcripſiſſe, ſe ob eius preces victoriam ab hoſte reportaſſe.*

Angelus de Clauario in Summa Angelica: *Papa ſummus eſt inter omnes, quia ipſe ſolus habet plenitudi-*
1142 *nem poteſtatis.*

Pius Papa ſecundus, (AEneas Syluius antea dictus) *ad Ducem Burgundiæ*, Epiſt. 376. *Inualeſcente*
magno Turco fidei Chriſtianæ aduerſario, fœlicis recordationis Prædeceſſores noſtri Nicolaus 5. & Calixtus 3.
quiſque eorum ad Aſiam & Oriẽtis partes miſit dilectum filium Lodouicum de Bononia, fratrem ordinis Mi-
norum de obſeruantia regulari, vt is pro ſua prudentia, rerum, locorum, hominúmque notitia, Chriſtianos Oriẽtis,
& alios Chriſtianorum amicos excitaret, ad faciendum ſimiliter arma contra Turcum. Accedens frater Ludoui-
cus, omnia ſibi per nos commiſſa diligentiſſimè & prudentiſſimè eſt executus, qui vt optimam illorum Princi-
pum & Regum obedientiam & deuotionem, quam habent ad hanc Sedem Apoſtolicam intelligere poſſemus,
1143 *curauit ſecum aduenire dilectos filios Michaelem Imperatoris Trapeſſundarum, Nicolaum Regis Perſarum, Co-*
ſtopam Ducis Georgionæ, Maunethem Aſſenbech Soldani Meſopotamiæ, Morathum Verbrecht in Armenia
Dominum, Oratores & nuncios, qui nobis literas attulerunt ſuorum Dominorum, exprimẽtes fauorem, ad præ-
ſumptuoſiſſimi Turci deſtructionẽ, & ſimul motiuam noſtrorum deſideriorum executionem. § Hinc abundè
liquet, ne his quidem diebus defuiſſe Chriſtianos in Aſia & reliquo Oriente, qui Sedem Apoſtolicam
& Romanam debita obſeruantia colerent, & cum ea communicarent.

1144 Idem Pius in Epiſt. 375. ad Regem Franciæ. *Dicis te obſequentiſſimum & obedientem ſanctæ Romanæ*
Sedis filium. Si filius obedientiæ es, cur Pragmaticam Sanctionem tenes, atque defendis? Eugenius te hortatus
eſt, vt illam

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	
	216. Nicolaus 5. Lunensis. an. 8. d. 19.	Græ. Constantinus Paleologus an. 9.	**179. *De Ioanne Behaim.*** a Ioannes Behaim tympanista, & pecorum pastor vitam Cleri accusans, decimas persoluendas vnà cum Wiclefo negans, illud habebat proprium, vt etiam telonia, vectigalia, & tributa negaret persoluenda, aquas verò & nemora omnibus libera esse vellet. Hæc apud Munsterum in libro Cosmographiæ 3. de Germania.	a Dionysius Ricelius Carthusianus, in 22. caput Matthæi: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, vtpote censum, tributum, subiectionem: & quæ sunt Dei, Deo, videlicet oblationes, & cætera, quæ in lege iubentur. Hæc subiectio Iudæorum in temporalibus sub Romanis, non derogauit spirituali libertati & subiectioni eorum sub Deo.* Et in cap. 13. ad Romanos: *Omnis homo existens sub alio, subditus sit per obedientiam promptam ac humilem constitutus à Deo Principibus secularibus, spiritualibusq́; Prælatis. Ideo enim & tributa præstatis, quod est signum subiectionis.*
1447		Lat. Idem Fridericus 3.		
1455.	216. Calixtus 3. Valentinus an 3. m. 4.			
1458.	217. Pius 2.			

180. De

a ij a Diony-

eſt,vt illam dimitteres,quæ nõ eſt ſecundùm Deum. Idem petijt Nicolaus,idem rogauit Calixtus: tres Roma-
ni Pontifices ſancti ac venerandi Patres modò nuntijs ac Legatis, nunc literis te rogauêre, vt Pragmaticã re-
linqueres magni in Eccleſia diſsidij ac mali: tamen nunquàm audiuiſti in hac parte vocem Eccleſiæ Romanæ.
Vbi ergo tua obediẽtia? vbi Religio? Plus regni tui aliquibus Prælatis,quàm Eccleſiæ Romanæ fidei auſcultaſti.
1145 Loquimur cum fiducia ſine felle,ſine arrogantia,amor in te noſter loqui vrget. Deus in terris per Filium ſuum
Ieſum Chriſtum crucifixum, Apoſtolicam Sedem erexit,& primum ac ſummum tribunal eſſe voluit. Nulla po-
1146 teſtas eſt,quæ huic æquari poſsit. Hæc de omnibus hominibus ac dignitatibus iudicat: eam ſolus iudicat Deus.
Non eſt de grege Dominico,qui Romanum Pontificem ſuum eſſe Paſtorem negat. Audi,quid dicit Dominus:
Qui non colligit mecum,diſpergit. Certè cum Chriſto non colligit,qui cum Vicario eius non ſeminat.
Ludouicus Francorum Rex (vndecimus) Beatiſsimo Patri noſtro Pio Papæ ſecundo obediẽtiam filialem.
1147 Te Vicarium Dei viuentis,ea veneratione proſequimur, vt ſacra præſertim in Eccleſiaſticis rebus tua monita,
veluti vocem Paſtoris audire,illiſq; parêre prompta mente velimus. Te Principem totius Eccleſiæ, Antiſtitem
ſacrorum,te Dominici gregis Paſtorem profitemur, & ſcimus, teq; iubentem ſequimur,tibi & beatiſsimi Petri
1148 Cathedræ conſentimus,& iungimur. Itaque ſicut mandaſti, Pragmaticam Sanctionẽ (tuæ Sedi infenſam,vtpotè
quæ ſchiſmatis tempore atque per ſeditionem mota ſit) à regno noſtro, noſtroq; Viennenſi Delphinatu & omni
ditione noſtra per præſentes pellimus,deijcimus, ſtirpituſq; abrogamus. Datæ Turonis ſub magno Sigillo no-
ſtro,die 27. menſis Nouemb. Anno D.1461. & regni noſtri primo.
Antoninus part.3.tit.22.c.13. Anno.D.1453.die 29. Maij capta eſt ciuitas Conſtantinopolitana à Turcis.
Quàm iuſto Dei iudicio fuerint Græci illi exterminati,& ad nihilum redacti ab infidelibus,ſatis patet ex hoc,
quòd poſtquàm Conſtantinus tranſtulit Sedem Imperij ab vrbe Romana in Conſtantinopolim,12.vicibus in di-
uerſis temporibus ſucceſsiuè receſſerũt ab obedientia Romanæ Eccleſiæ per diuerſas hæreſes & ſchiſmata, quũ
1149 tamen ſecundùm Catholicam fidem Romana Eccleſia ſit Mater omnium Eccleſiarum & Magiſtra. Et Petro,&
Succeſſoribus eius canonicè intrantibus in Sedem eius omnes Chriſticolæ Imperatores,Reges,& alij Principes,
& Domini temporales, necnon & omnes Patriarchæ,Primates, Metropolitani, & Epiſcopi, ac Religioſi cuiuſ-
cunque ſtatus & conditionis exiſtant,ſint Pontifici Romano ſubiecti,vt ſucceſſori Petri,& Vicario Ieſu Chriſti,
& omnes teneantur ei obedire. Quam authoritatem & poteſtatem nõ accepit Petrus & quilibet ſucceſſor eius
ab homine,vel à Concilijs,ſed à Domino Ieſu Chriſto promittente, quũ ait: Tibi dabo Claues regni cælorũ &c.
Matth.16. Et poſt reſurrectionem exhibente,cum ait ter: Paſce oues meas. Ioan.21. Porrò Antoninus ordine
ſingula Orientalis Eccleſiæ ſchiſmata enumerat,& latiſsimè explicat.
Ioannes Annius Viterbienſis in Apocalypſim Ioannis, c.1. In medio Eccleſiæ eſt poſita Sedes, Sancta
1150 Romana Eccleſia,Caput omnium Eccleſiarum, in qua reſidet Agnus,& eius Vicarius Pontifex Maximus.
Nicolaus de Orbellis ſuper Sententias lib.4. Diſtinct.24. q.4. Omnium Epiſcoporum eſt aliquis in Ec-
1151 cleſia ſuperior,qui ſub Chriſto totius Eccleſiæ Caput eſt,ſcilicet, Epiſcopus Romanus, vt ſic conformetur Eccleſia
militans ſuo exemplari in cælo.
Ludouicus Bologninus in additionem ad Cataldini Tractatum de poteſtate Papæ. num.5. Papa non
1152 poteſt iudicari ab Imperatore,nec à quocunque alio,cùm ipſe non habeat ſuperiorem,niſi in cauſa hæreſis.
Ioannes de Lignano in Tractatu de cenſura Eccleſiaſt. nu. 5. Inter miniſtros Chriſti ſolus Romanus
Pontifex,vt vicarius Chriſti,eſt Caput: à quo ad totum corpus myſticum & ſingulos miniſtros ipſius velut à Ca-
1153 pite defertur poteſtas omnimoda.
Rodericus Zamorenſis de ſpeculo humanæ vitæ lib. 2. c.1. Si teſte Ambroſio nihil in hoc ſeculo ex-
cellentius atque excelſius inueniri poteſt ſtatu & dignitate ſimplicium ſacerdotum & particularium Præſu-
1154 lum, qui per diuerſa orbis loca in partem ſolicitudinis aſſumuntur: quid cogitandum eſt de Summo Pontifice,
qui vicẽ veri Dei gerit in terris,qui ad plenitudinem ſtatus,qui ad Apoſtolicum Thronum, qui ad culmen om-
nium dignitatum aſſumitur.
Dionyſius Carthuſ. in Lucam,artic.48. Chriſtus orauit pro Petro,vt non deficeret fides eius,quoniam Pe-
1155 tro ſpecialiter fuit Eccleſia committenda. Vnde quod dicitur: Vt non deficiat fides tua: exponitur,vt non deficiat
fides Eccleſiæ tibi committendæ,ſicq; ex verbis his ſumitur argumentum,quòd fides Romanæ Eccleſiæ,quam in
ea Petrus plantauit,ſit vſque in finem duratura.
In noui Orbis deſcriptione,ſub nauigatione Ioſephi Indi,c.33. eorũ populorũ,qui circa inſulã Ormũ
& reliquum Orientem inhabitant, magnus quidam Antiſtes refertur eſſe,qui Catholicus appellari ſo-
let,cui aſtant Cardinales duodecim,Patriarchæ duo,Archiepiſcopi verò & Epiſcopi complures. Tem-
pore igitur,quo Alexander ſextus ſceptra moderabatur Eccleſiæ vniuerſalis,Ioſephus Indus patria Caragonoren-
1156 ſis vir Chriſtianus & verax, Romam contendit. Hunc Alexander Maximus Pontifex percontatus eſt, a quo Ca-
tholicus præfatus facultatem antiſtandi (hoc eſt, authoritatem Epiſcopos & cæteros prædicatores in Do-
mini vineã mittendi) habuiſſet in Oriente: huic reſpondit Ioſeph,olim D.Petrũ Apoſtolum Antiochiæ Præfectũ
fuiſſe. Et

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.*
1458.	Idem Pius 2. Senēsis AEneas Syluius dict. an 5. m. 11. d. 27.	Idem Friderici 3.		
1464	218. Paulus 2.			

180. De Pontificum paupertate.

a In Poli oppido in Aequicolis posito, hæretici erant, qui dicerent, nullum verè Christi Vicariũ esse eorum, qui post Petrum fuerunt, nisi qui paupertatem Christi imitati sunt. Platina in Pauli 2. vita. §. Hîc Henricus Pãtaleon patefecit malam fidem suam. Ita enim rem narrat. *Poli* (inquit) *in Æquicolis quidam dicentes, Pontificem nullum post Petrum Christi in terris agere Vicarium, hæretici à Romana Ecclesia iudicãtur.* Hæc Pantaleon velut ex Platina refert: cùm Platina id nõ dixerit. Nam ego Platinæ verbis vsus iam sum. Ex quo apparet, Protestantes per mendacia velle suam hæresim propagare. Vel lẽt enim lectori persuadere, tanquam aliqui semper (licet plerunque occulti) fuissent, qui restitissent Romanæ Sedis Primatui. Verùm is, qui dicit, *nullum esse Vicariũ Christi post Petrum, nisi qui paupertatem Christi imitatus est*, vtique fatetur, eum qui post Petrum Pontificatu functus, Christi simul paupertatẽ *imitatus est*, verum Christi Vicarium extitisse. Non igitur fuerunt isti hæretici de Protestantium secta. Tam enim à legitimis maioribus isti laborãt, vt malint videri occultis hæreticis, quàm nullis omnino successisse.

181. De

a Dionysius Cartus. in c. 9. Lucæ. *Christus habuit pecuniam, cuius custodem posuit Iudam. Nam & loculos habuit, & quæ mittebantur, portauit, & Discipuli introierunt ciuitatem, vt emerent cibos. Sed Christus hæc ex eleemosyna habens tulit, & habuit ea pro communi gregis sui ac egenorum necessitate, non quasi propria priuatáque bona: dans posteris formam, quòd ob totius sustentationem congregationis, hæc licitè habeantur.* Angelus de Clauario in Summa Angelica. *Episcopus potest intendere multiplicationi temporalium ad vtilitatem Ecclesiæ, quando opportunitas adest, & fieri posset sine damno spiritualium notabili: aliâs non. Et si necessitas non imminet pro pauperibus, potest reseruare in futurum, vel emere possessiones, vt tempore necessitatis prouidere possit. Bona verò patrimonialia potest tenere ad libitum.*

 a Hiero-

fuisse. Et cùm S. Romana Ecclesia schismate laboraret atroci, duce Simone Mago, qui sui nominis monumen-
ta reliquit: S. Petrus accersitus est Romam, vt Simonem confunderet, & laborantibus Christianis non deesset.
Hic itaque Petrus non prius soluit Antiochia concessurus Romam, quàm Vicarium Antiochiæ præfecerit. &
is est, qui Orientalem plagam moderatur, & dicitur Catholicus, geritq́; Petri vices. Hunc verò Catholicũ præ-
ficiunt Cardinales duodecim in Armenia, & id iactant authoritate Romani Pontificis se facere: quod esse fal-
sum, nemo est qui nesciat, quandoquidem vna est Sponsa Christi, quæ vnam figurat Ecclesiam Romanam, extra
1157 *quam salus est nulla. Quæ verò dicuntur de alijs, commenta sunt omnia, & fidei nullius. Hæc dixerim, ne quis*
putet, à soliditate Petræ Christi esse recedendum. Vnus Deus igitur, vna fides, vna est Sancta Romana Ecclesia.
Hæc ibi. Qua in historia illud certè notandum videtur, omnibus tam Græcis, quàm Latinis, tam Orien-
talibus, quàm ijs, qui Occidentem inhabitant, persuasum semper fuisse, nullam post Apostolorum è
corpore migrationem, in terris potestatem spiritalem esse, quæ non à D. Petri & Successiorum eius
Pontificia & pastorali dignitate pendêre debeat. Sed cùm ignotum sit nobis, quænam fuerit Episcopo-
rum in Oriente fides, quæ doctrina, quæ successio, quis consensus: nónne prorsus insani hominis esset,
Occidentalium Episcoporum notissimam fidem, doctrinam, successionem, consensúmque & aliàs, &
potissimùm in Concilijs generalibus interpositum, orbique vniuerso contestatum relinquere, atq; ad
fabulas Armeniorum, aut Iacobitarum se conuertere?

Idem iste Alexander sextus Pontifex Romanus, vt dissensionum occasiones, quas ob nouas nauiga-
tiones nuper inchoatas videbat inter Hispanos & Lusitanos oriri facilè posse, prudenter amputaret: sua
1158 interposita authoritate effecit, vt Castellani Occidentem versus, Lusitani verò ad Australem polum
nauigarent. Qua ex re factum est, vt Catholica & Romana fides (à qua nonnullæ Occidentis Prouin-
ciæ per Lutheri hæresim defecturæ præuidebantur) diuina Christi prouidentia longè lateque in noui
orbis regionibus diffunderetur. Alexandri Pontificis hoc Decretum vidi aliquando, & legi, licet iam
in promptu illud non haberem.

De Georgio Pogebracio Bohemorum Rege à Papa ob hæresim excommunicato, & regni iure tùm Decreto Pontificis, tùm Regis Vngarorum armis priuato.

1159 Antonius Bonfinius Dec. 4. lib. 1. *Paulus Pontifex verus Romanæ Ecclesiæ Pastor, Fideliumq́; Pater, ad*
corrigendos hæreticos animum aduertens, Georgium Bohemiæ Regem execrabilis hæreseos planè conuictũ, pu-
1160 *blico, grauiq́; edicto regno ac dignitate priuauerat.* An. Do. 1466. *Itaq; tam Pontifex Paulus, quàm Fridericus*
Imperator, Mathiam Vngariæ Regem ad bellum Georgio inferendum incitant. Accessit eodem authoritas
Vngarici Senatus, qui pestilentissimam Bohemorũ hæresim esse dicebat: verendumq́; ne vt ex Bohemia prius
in Morauiam, sic breuiè Morauia in Vngarorum animos illaberetur. Tum Rex Mathias (vt apud eundem
Bonfinium habetur, Dec. 4. li. 2. Quodnã (inquit) bellũ gloriosius nobis proponi posset, quàm id, in quo
1161 de animorum salute agitur? Vos nunc *Pastor gentium*, Sacrosanctum Collegium, & Romanum Impe-
rium hortatur, vt Christi populum ab hæreticorum contagione liberetis. *Inter Turcos & hæreticos na-*
ti sumus, qui Turcis longè perniciosiores in perpetuam animorum miseriam nos asserere conantur. Reputate,
1162 quid à vobis sacrosancta mater Ecclesia, quid Sponsus eius Seruator noster, quid *Christi Vicarius*, quid
Apostolicus Ordo, quid Cæsar Augustus, quid res denique ipsa postulare videatur. Pro victoria nostra Ro-
mæ Pontificis edicto supplicationes indictæ. Secundùm grauissimam regis orationem *parendum Pōti-*
1163 *fici*, obsequendum Cæsari, vna voce affirmârunt. Bohemicum igitur bellum An. Dom. 1468. initum est.
Morauì Slesitæque interdicto promulgato deterriti, Georgij partes sectari non decernunt. A Bohe-
1164 mica fide pars magna deficiunt, *vrbes Romanæ Ecclesiæ dogma retinent*, Senatus populusque Brunensis
1165 legatione ad Regem Mathiã missa, *Romanæ fidei ac dogmatis sectatores* se esse cùm dixissent, mox addi-
derunt hæc verba: *Omnes ad vnum interire malumus, quàm ab Apostolica Romanæ Ecclesiæ veritate defi-*
1166 *cere*. Rex cum legato Pontificio congratulatur, quòd *à Rege Bohemico, quàm à summo Pontifice deficere*
1167 *maluerunt*. Olomutij etiam ciues *se fideles, & Romanæ Ecclesiæ sectatores esse profitentur*. Mathias Rex
1168 Trebychum expugnat, arcem per deditionem capit. Georgium id recusantem ad singulare certamen
prouocat. Arce Olomutij vi, & Spilbergo post diutinam obsidionem potitur. *A Catholicis Bohemis &*
1169 *Morauis Rex Bohemiæ eligitur*. Bradislauia Slesiæ caput Mathiam vltro aduocat *eumq́; orthodoxæ fidei*
1170 *vindicem* perpetuò se habituros profitentur & iurant. Id ipsum cæteræ ciuitates & oppida faciunt. Vi-
ctorinum Georgij filium cum validissimo præsidio oppidum Vezele tenentem obsidet, & capit, vitaq;
1171 donat, cùm patris hæresim deserere, ac *verissima Romanæ Ecclesiæ dogmata sectari* iussisset. Georgius
interim pater ex morbo, quem filij capti dolor ei inflixerat, è viuis excessit. Mortuo Rege, Mathias
1172 per Legatos suos Regem se in Comitijs declarari petit, quoniam *regni titulum à Paulo summo Pontifice*
habuisset:

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Christi	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1464	Idem Paulus 2. Venetus sed. an. 6. m. 10. d. 26.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

181. *De Hermanno Rissuich Apostata.*

a Hermannus Rissuich à fide Christiana penitùs defecit, eam totam velut stultam accusans, & Aristotelis doctrinam Christianæ gratiæ ac veritati præferens. Bern. Lutzen.

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.

a Hieronymus Sauanorola de Triumpho Crucis Christi lib. 3. ca. 3. 4. 5. & deinceps, doctissimè probat, nullam Religionem Christiana perfectiorem, aut rectæ rationi magis consentaneam esse posse. Primùm, quia beatitudinem hominis (quæ nec in hac fallaci vita, nec in creaturis desiderio eius nunquàm satisfacientibus sita est) in vnius perfectissimi Dei plena æternaque visione ac fruitione positam esse, sapientissimè tradit. Deinde, quia modum, quo ad hanc Dei fruitionem peruenitur, rationali naturæ aptissimum adhibendum esse docet, puritatem videlicet cordis, quam fieri credit per dona supernaturalia diuinitus infusa, in qua re superat Christiana Religio doctrinam Philosophorum omnium, qui tantùm de medijs imperfectis, vtpotè solùm humanis & naturalibus, & loqui, & cogitare potuerunt. Quid quòd sola Christiana Religio sacrosanctos Prophetarum libros habeat, qui non solùm de Iudæis, verùm de Monarchijs Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorũ admiranda quædam aliquot mille annis prædixerunt, antequàm euenirent, quæ tamen partim euenisse, iam omnes vident, vt Imperiorum translationes, Christi natiuitatem & mortem, Gentiumque conuersionem ad Christi fidem: partim euentura esse non dubitant, vt mortuorum resurrectionem, & vitam æternam. & quæ sequuntur.

Via ac

1173 *habuisset: sine cuius* (inquiunt Legati) *authoritate approbationeq́. nullum Regnum, nulla potestas haberi potest.* At cùm Bohemi Vladislaum Polonorum Regis filium cooptassent, isque à patris exercitu adiutus Morauiam & Slesiam à Mathia repeteret: Mathias in vtrumq; tā Poloniæ quàm Bohemiæ Regē arma capiēs, ad has cōditiones eos adigit (teste Bonfin. Dec. 4. li. 3.) vt Morauia & Slesia Mathiæ cederet, quòad viueret. Post mortē verò eius (si saltē superstes ei Vladislaus foret) ad Vladislaum pertinerent, quadringentis millibus nummûm aureûm successoribus Mathiæ repensis. § Hinc videmus, Pontificis Romani sententiam eò vsque valuisse, vt Georgius & vinceretur viuus, & moreretur citius, & posteritas eius regno priuaretur: tantaque pars regni Bohemiæ Regi Mathiæ cederet, quātam in eo bello, quod pro fide gesserat, occupasset.

Platina in vita Bonifacij 3. fidem suam de Romanæ Ecclesiæ Primatu ita exprimit. *Petrus Apostolorum Princeps successoribus suis Pontificibus Romanis, regni cælorum Claues, potestatemq́. à Deo sibi concessam* 1174 *reliquit, non Constantinopoli, sed Romæ. Illud tantùm dico, multos Principes, maximè verò Constantinum comparandæ Synodi, ac dissoluendæ, confutandæ vel confirmandi ea, quæ in Synodis decreta erant, Romanæ Sedi tan-* 1175 *tummodò concessisse. Meritò igitur Sedes Romana cæteris antefertur, cuius integritate, & constantia cunctæ hæreses confutatæ sunt & explosæ.*

1176 In Summa Concil. Bartholomæi Caranzæ Archiepiscopi Toletani. Petrus Oxoniensis palinodiam canit Compluti in hæc verba: *Consentio Sanctæ Matri Ecclesiæ Romanæ, & Sedi Apostolicæ & ore ac corde confiteor Sacramenta Ecclesiæ, & illam fidem tenere, quam Dominus Sixtus Papa modernus authoritate Apostolica & Euangelica tenet.*

1177 Bernardus Iustinianus in Oratione ad Paulum 2. *Magnum quidem est, Ecclesiam vnam administra-* 1178 *re: longè verò præstantius, Metropolitanam: quid dicam autem, vniuersas totius Orbis Ecclesias?*

1179 Gabriel Biel in Sacri Canonis expositione, Lect. 23. *Papa est Caput Ecclesiæ, saltem Vicarium & ministeriale* (& addit) *secundum tempus sui Pontificatus, & statum præsentis peregrinationis & viæ.* (Et pôst.)

1180 *Diuina ordinatione Romana Ecclesia Primatum obtinuit.*

1181 Bernardus Iustinianus in Oratione quam ad Sixtum 4. nomine Venetorū habuit. Cùm viderēt Illustrissimus Princeps noster atq; Senatus, tuæ diligentiæ *dilectissimā Christi sponsam, totius orbis Ecclesiam esse commissam, misère* nos Legatos, vt tuæ B. humilem deuotumq; obedientiā suo nomine deferamus: *te primū Pastorem, summum Sacerdotem, Petri successorē, Christi Vicariū omni cultu venerationis prosequamur.*

Pomponius Lætus in Romanæ historiæ compendio, de Gallo Cæsare agens, postquàm ostenderat, 1182 Paulum Episcopum Constantinopolitanum à Constantio pulsum, Romam se contulisse, ac petijsse, *vt ab Episcopi Romani authoritate restitueretur in Sedem suā*, affirmat, *Episcopum Romanum Caput Catho-* 1183 *licæ fidei semper fuisse.* (Et pôst.) *Romani Pontifices* (inquit) *semper habiti Orthodoxi & iustissimi, vt ipsi Græci* 1184 *in historijs tradiderunt. Episcopus igitur Romanus & diuino iussu, & humanæ rationis vinculo generis humani parens & Princeps est. Nam illud perpetuò mansurum, quis dubitat? Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quasi dicat: Quod verbo nititur, deficere aliquando non potest.

1185 Hector Fliscus Genuensium Reip. Orator, in oratione sua ad Innocentiū 8. *Christus te vnum in terris Vicarium sibi delegit, cui gregem suum committeret, & claues traderet regni cælorum.*

Ioannes Camerarius Wormatiensis Episcopus, in orat. ad Innocentium 8. Bauariæ Ducis nomine. *Si Maiores nostri Romā communē generis humani esse patriam volebant, nec intelligi potuisse, in exilio fuisse eū, qui vndecunque veniens Romæ fuisset, hacq́. ratione velut sacro quodam affectu animos omniū vbi terrarum Principi obligabant: quam ergo necesse est esse nunc mentem, quod studium cunctis erga hanc vrbem, & sanctissimum illius atque adeo orbis terrarum Antistitem & Rectorem?*

1186 Titus Vespasianus Stroza in oratione ad Innocentium 8. Ferrariensium Ducis nomine. *Te Christi* 1187 *vices in terris agentem & videmus, & confitemur, & colimus.*

1188 Iacobus de Valentia Episcopus Christopolitanus in Psal. 106. *Qui antè non audebant publicè Christum nominare, nec Ecclesias erigere, iam exaltent Christum, & Papam Vicarium eius. Nam Christus in suo Vicario Papa & cæteris Prælatis Ecclesiæ veneratur.*

Nauclerus in volumine 2. generatione 21. pag. 754. *Petrus Apostolorum Princeps successoribus suis Ro-* 1189 *manis, regni cælorum claues à Deo sibi concessas reliquit.* Et volum. 3. pag. 458. generatione 49. *Hæreticum esse ait, vt Ecclesia Constantinopolitana negetur sub Romana esse.*

1190 Iacobus Spinola in Oratione ad Alexandrum Sextum Genuensium nomine: *Tu ad tanta gloriā San-* 1191 *ctitatis admitteris, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, & ad gloriam æter-* 1192 *nam dirigas, instruas, & promoueas.* (Et pôst.) *Quis tam vesanæ mentis & vecordis animi, qui te primum Sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pastorem, totiusq́. nauiculæ Petri gubernatorem nesciat? eundémq́. Sacrosanctæ vniuersalis Ecclesiæ basim & fundamentum, Petriq́. successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?*

Iason

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
	Idem Paulus. 2.		
1471.	219. Xystus 4. Sauonensis sed. an. 13. d. 4.	Lat. Maximilianus an. 28	
1484	220. Innocentius 8. Genuensis sed. an. 7. m. 10. d. 27.		
1492	221. Alexander 6. Valentinus, Hispanus, se. an. 11. d. 8.		

Viæ ac methodi, qua in hoc opere antehac vsus sum, iam deinceps immutandæ ratio reddita.

Tametsi hactenus illis me limitibus vltrò conclusi, vt nihil ferè in mediū afferrem, quod sub aliorum nominibus, atque etiam verbis non proferrem: tamen cùm iam ad eas hæreses ventum sit, quæ nostris potissimùm temporibus extiterunt, quæq; adhuc deletæ penitus extinctæq; non sunt: illam mihi veniam ab humanissimo Lectore non immeritò dari peto, vt liceat deinceps non quidem authoritate, sed tamen libertate mea in huiusmodi hæresibus oppugnandis vti: nec semper necesse habeam, dum alienos libros reuoluo, temporis permultum operæq; plurimum insumere: cùm interim fortè aliquid non inutile statim occurrisset, quod ad rem nō ineptè accommodari posset. Agam igitur deinceps modò meis, modò aliorum rationibus, semper tamen meo more apponens eius nomen, qui eorum verborum auctor existit. Vbi autem nullius nomen apponitur, Nicolaum Sanderum *eius rei rationisq; authorem esse Lector intelligat.*

Iaſon Mainus in Oratione ad Alexandrum 6.Mediolanenſium Principis nomine.*Tu Alexãder ſexte*
1193 *Pontifex Maxime,ſuſcepiſti culmen Paſtoralis faſtigij,locum ſummi Sacerdotij,Vicariatum Chriſti.Te Chri-*
ſtus non vni tantùm Eccleſiæ, ſed vniuerſis,non in parte, ſed in plenitudine præeſſe voluit.

Gentiles Epiſcopus Aretinus in Orat.ad Alexandrum 6.Florentinorũ nomine.*Locus,in quo ſanctus*
1194 *ſtas,Beatiſsime pater,terra ſancta eſt:locus Petri Principis Apoſtolorum,vbi ſteterunt pedes eius, locus illius,*
quem conſtituit Dominus Principem omnis poſſeſsionis eius. Stat inconcuſſum priuilegium tuum tibi.Tu hæres
Apoſtolorum,tu es,cui claues traditæ,cui oues creditæ ſunt.

Angelus Politianus in Orat.ad Alexandrũ 6.pro Senenſiũ Oratoribus.*Meritò de Petro Mater decan-*
1195 *tat Eccleſia: Tu es Paſtor omnium,Princeps Apoſtolorum: tibi tradidit Deus omnia regna mundi. Sed quan-*
do Eccleſiam ſuam Chriſtus ita inſtituit,vt non protinus euaneſceret, ſed ad conſummationem ſeculi vſq; per-
duraret: dubitandum non eſt, quin poteſtas illa tanta in ipſius quoque Petri ſucceſſorē, quaſiq; è poſteritate de-
1196 *ſcenderet.Sed quis, rogo,verus Petri ſucceſſor? An alius,quàm Romanus Pontifex.*

Baptiſta Egnatius in lib.2.de Romanis Principibus. *Vnum hoc in Phoca laudes,quòd Romanum Ponti-*
1197 *ficem Principem omnium iure declarârit.*

Nicolaus Tigrinus in oratione ad Alexandrum. 6. pro Lucenſibus. *Te verum Ieſu Chriſti Vicarium*
1198 *credimus,veneramur,& colimus.*

Ioannes Franciſcus Picus Mirandula in Theoremate 13. *Ad Romanam Eccleſiam Caput & magiſtram*
1199 *Eccleſiarum mentis acies dirigenda eſt, atque huic ipſi Eccleſiæ, hoc eſt, Apoſtolicæ Sedi Petri Chriſti Vicarij,*
1200 *ſanctiſsimi viri adhæſerunt ſemper, & dictis ſcriptiſq; fauerũt. Apud Areopagitam Dionyſium obſeruauimus,*
1201 *Petrum Apoſtolum,cui ſuccedunt Romani Pontifices,ſupremum Diſcipulorum fuiſſe.*

Ioannes Murmellius in fine Commẽtariorum ad libros Boethij de conſolatione. *In his Cõmentarijs*
1202 *& cæteris,quæ edidimus,vel Dei gratia ſumus edituri,nihil omnino approbamus, niſi quod à Romana Eccleſia*
decretum atque aſſertum fuerit.

Franciſcus Guiciardinus hiſtoriarum ſui temporis lib.11. Iulius ſecundus Papa edictum in Ludoui-
1203 cum duodecimum Galliæ Regem promulgauerat,quo eum,& quotquot illi ſtuderēt, omnibus & ſchiſ-
maticorum & hæreticorum pœnis ſubijciebat, facta cuique poteſtate fortunas, regna,reſque illorum
omnes occupandi. Cùm igitur Iohannes Albretti filius (Catharina Foiſſea in Matrimonium accepta)
per eã cauſam Regnum Nauarræ poſsideret, ac Regi Ludouico ſuppetias ferret: Ferdinandus Arago-
niæ Rex magna celeritate Regnum Nauarræ inuadens non alio magis nomine ſe illud legitimè poſsi-
dere affirmabat, quàm quod *Sacroſanctæ Sedis authoritate adductus, Pontificij edicti iure illud occupaſſet.*
1204 § Tanti ergo momenti eſt Pontificium edictum,vt regni iura transferat à veteribus Dominis ad no-
uos. Ac in hodiernum diem eo titulo ac nomine Regnum Nauarræ à Regibus Catholicis detinetur.

Hieronymus Sauanorola de Triumpho Crucis lib.4. c.1. probat primùm, Eccleſiam debere ab vno
1205 potiſsimùm viſibili Paſtore gubernari,quoniam id genûs gubernationis & optimum eſt,& triumphan-
tis Eccleſiæ ſtatui maximè reſpondet & tam in vetere,quàm in nouo Teſtamento inſtitutũ eſt,vtpote
ſine quo neque lites de fidei cauſis decidi, nec hæreſes reprimi poſſent. Vnde Chriſtum (Matth.16.
Lucæ.22.Ioan.21.)Petro contuliſſe Primatum: illi verò ſuccedere Pontifices Romanos: ac manifeſtum
1206 eſſe,quòd *Eccleſia Romana ſit Dux & Magiſtra omnium aliarum, quódque omnes fideles Chriſtiani debent*
in vno Pontifice Romano,velut in ſuo Capite,vniri. Qui verò diſcedit ab vnitate & doctrina Eccleſiæ Roma-
næ,illum ſine dubio diſcedere à Chriſto.Cumq; omnes hæretici ab Eccleſia Romana diſcedant,neque Chriſtianos
illos eſſe,licet hoc nomine ſe falſò appellent. Deinde cùm verum vero ſemper cohæreat aptumque ſit,om-
nes autem ſectæ hæreticorũ inter ſe diſſentiant,Eccleſiæ autem Romanæ doctrina in ijs,quæ pertinent
ad fidem & rectè viuendi rationem,ſummè ſecum ipſa conſentiat, idque etiamſi Doctores penè innu-
1207 merabiles in Romana Eccleſia extiterint: neceſſariò effici, vt *ſolius Eccleſiæ Romanæ, Patrumq; cum ea*
conſentientium doctrina,ſit vera,cæterorum verò falſa. Denique cùm Chriſti & militantis Eccleſiæ regnũ
non tantùm vſque ad finem ſeculi, ſed poſt mundi renouationem in æternum durare debeat: illam ne-
ceſſariò eſſe veram Eccleſiam,quæ per omnia tempora durauerit.Cùm igitur,*licet hæretici omnes oppu-*
gnauerint Eccleſiam Romanam, illa tamen victrix perſtiterit, hæreticorum verò ſectæ & falſæ opiniones, ad
1208 *nihilum redactæ fuerint: certum eſſe, iſtorum congregationes non eſſe veram Dei Eccleſiam*. Hæc Hierony-
mus Sauanorola. § Nec miretur quiſquàm,ſi non tam verba ipſius,quàm verborum ſententiam deſcri-
pſi.Nec enim Hieronymum ipſum Latinè loquentem in promptu iam habebam,ſed tantùm interpre-
tationem eis Hiſpanicè conſcriptam ſequi coactus ſum.

Paulus Corteſius cùm in 4. Sententiarum libros ſcripſiſſet, eoſque Iulio Pontifici dedicaſſet, ſub
finem ait, ſe etiam ſcripturum de poteſtate Summi Pontificis. quod an fecerit,neſcio.

Petrus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ Successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
	Idem Alexāder 6.	
1503.	222. Pius 3. Senēsis d. 26.	
1503.	223. Iulius 2. Sauonensis an. 10. d. 11.	Idem Maximilianus.
	Concilium Lateranense sub Iulio.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

Causæ ac signa hæresum.

[a] In genere causarum exteriorum, prima hæresum atque errorum omnium causa Diabolus est, qui Euam seduxit astutia sua. Gen. 3. 1. Cor. 11.

[b] Apostolus 1. Timoth. 3. vetat Neophytum, hoc est, in fide Christi aut in ministerio Ecclesiastico nouitium, fieri Episcopū, ne per superbiam elatus, incidat in iudicium diaboli,

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.

Lutherum certißimò hæreticum fuisse, vtpote omnibus tam causis hæresum, quàm signis in eum concurrentibus: idq́; tam ex factis, quàm ex verbis ipsius perspicuè deprehendi.

Lutherum à diabolo seductum fuisse.

[a] Lutherus Tom. 7. in lib. de Missa priuata, fol. 228. narrat, diabolum sub mediam noctem disputationem secum iniisse, in qua diabolus cōcludebat, nec Missam esse Sacrificium, nec sub vna specie communicari debere, nec aliquid credendū esse, quod scriptum non sit. Denique Lutherus coram diabolo confessus est, se peccasse, eò quòd Missam celebrasset.

Hîc nos dicimus, Missam cæteraq; omnia meritò nobis probari, vel ob hoc ipsum, quòd diabolo veritatis aduersario nō placet. Respondet Lutherus, diabolū quidem esse mendacem, non tamē mentiri, quando accusat. Illum verò accusasse Lutherū, eò quòd Missam legisset aliquando, & ob id peccatum voluisse hominem ad desperationem redigere. Ob quam causam negat Lutherus, diabolum in his articulis mentitum esse.

Ego autem etsi non negem, Diabolum vera interdum crimina hominibus obijcere: tamen nihil dubito, quin multò etiam studiosius det operam, vt veras virtutes instar grauißimorū criminum habeant. Hac enim ratione tùm intelligentiæ tenebras offundit, tùm voluntatem ad ea odio prosequenda inflectit, quæ summis viribus erant consectanda.

Cùm igitur constet, Satanam Christo aduersari, Missam verò & Communionem sub vnica specie nullo modo Satanæ probatam fuisse: vtique constat, Satanam bis decepisse Lutherum, tam in eo, vt res optimas condemnaret, quàm vt de præclarißimis virtutibus impiam ageret pœnitentiam.

Lutherum adhuc nouitium, instar diaboli, principatum in noua sua congregatione sibi arrogasse.

[b] Lutherus pro fideli se nō habuit, nisi ab illo die, quo à Romana Ecclesia deficiens, *ad cœtum piorum* (quem vocat) se contulit. In illo aūt cœtu prima statim hora, non Cathedram modo aliquā, sed omniū primam cōsecutus est: prædicauit Euangeliū, misit alios ad prædicādum, visitauit Ecclesias, Carolosta-

1209 Petrus Galatinus in Opere *de arcanis Catholicæ veritatis*, lib.12. ita concludit: *Quæcunq; in hoc opere dixi, omnia Sedis Apostolicæ ac Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ iudicio corrigenda, ac determinanda relinquo, atque subijcio.*

Fratris Baptistæ Mantuani Carmelitæ Theologi ad *Iulium Secundum Pontificem Maximum.*

1210 Maxime Quercentum Princeps,& *summe Sacerdos,*
Qui iura & leges Diuumq;, hominumque gubernas,
Ense potens gemino, cuius vestigia adorant
Cæsar,& aurato vestiti murice Reges:
Non Italæ solùm gentes,sed tota per orbem
Sparsa tibi æternas grates Ecclesia soluit.
Nam postquàm *in Petri Solium* te Roma leuauit,
In decus antiquum maiestatemque vetustam
Publica res Christi tandem reuocata,tyrannis,
Respirare potest, & ducere gaudia, victis.

1211 Hẽricus 7. Angliæ Rex à Iulio 2. impetrauit, vt Catharina Ferdinãdi Regis & Elizabethæ Hispaniarũ Reginæ filia, quæ prius Arthuro iam sine liberis defuncto nupserat, in matrimoniũ daretur fratri Arthuri Henrico (qui postea eius nominis Octauus Rex fuit) ob pacem inter Angliæ & Hispaniæ regna conseruandam. Iulij autem rescriptum sic habet: *Romani Pontificis præcellens authoritas, concessa sibi desuper vtitur potestate, prout personarũ, negotiorũ & temporum qualitate pensata, in Domino conspicit salubriter expedire.* &c.

De Pisano Conciliabulo, quod meritò à Iulio Papa 2. & Leone 10. per Lateranensis Concilij authoritatem irritum, vel potius ipso iure nullum est declaratum. In quo omnium penè gentium fidem, quam de Romanæ Ecclesiæ Primatu habebant, licet intueri.

Cùm Iulius Papa secundus iuratò promisisset, se infrà biennium ab assumptione sua in Pontificatum generale Concilium celebraturum, nec id, necessarijs causis impeditus, præstitisset: Cardinales quidã à Pontifice recedentes, Concilium generale Pisis indicere conati sunt. Quorum audaciam vt Iulius Papa reprimeret, cùm eorum facta ipso iure nulla esse planum fecisset, primùm, quia *soli Pontifices Romani generalia Concilia indicunt, & aliter indicta rata non sunt:* Deinde, quia nec trimestre tempus indictionis erat satis longum, nec ciuitas Pisana diuturnis bellis exhausta, locus satis opportunus esset: ipse verum vniuersale Concilium apud Lateranum in vrbe habendum de fratrum suorum Consilio & assensu conuocauit. Quod ipsum Concilium ante Lutheri defectionem indictum, more Maiorum Romani Pontificis Primatum agnouit & confessum est. Ac primùm Iulius Papa in Bulla indictionis eiusdem Concilij, *Romanam Ecclesiam* vocat *Sacrosanctam, Martyrum sanguine consecratã, Magistram fidei, veritatis alumnam, omnium errorum expertem, vnicam & immaculatam, Diuina institutione, Sanctorum authoritatibus, Conciliorum Canonumq; omnium testimonio,* Primatum *Ecclesiarum cũctarum tenentem.*

1212 AEgidius Viterbiensis in Concilio Lateran. *Appello te, Iuli secunde, Pontifex Maxime. Summus ille te appellat Deus, qui suam te gerere in terris vicem voluit.*

1213 Bernardus Zane Patritius Venetus, & Archiepiscopus Spalatensis, in oratione, quam habuit in 1. sessione Concilij Lateranensis: *Ego* (inquit) *qui coram te, Beatissime ac Sacratissime Pontifex Maxime Iuli, hoc est, coram totius orbis Principe, & verò Christi Vicario, in excellentissimo humani generis fastigio posito, sum verba facturus, quo dicendi genere tantũ oneris sustinere, ad finemq; perducere valeam, nescio.* (Et pòst.) *In vno spiritu omnes nos, in vnum corpus baptizati sumus. Huius corporis & Ecclesiæ sub Christi vexillo militantis potestas, libera amplissimaq; iurisdictio & habenæ sunt demandatæ, non quidem per internuncios, siue Prophetas seu Apostolos, vel Sanctos alios, sed ab ipsa prima veritate Iesu Christo, vero Domino & Deo nostro, dicente Petro, & in eo omnibus summis Pontificibus: Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis. Et: Pasce oues meas.* (Et iterum.) *Ecclesiæ vnitatem in duobus consistere sacri Doctores affirmârunt, primò in membrorum Ecclesiæ, id est, fidelium ad inuicem connexione: Secundò in eorundem ordine ad vnum Caput, Christi scilicet Vicarium. Inde meritò infertur, schismaticos illos appellari, qui Summo* Pontifici *subesse, membrísque Ecclesiæ subiectis communicare recusant.*

1214

1215

1216 Ferdinandus Aragonum Rex mandauit Conciliario suo Hieronymo Vich, vt suo & Ioannæ Reginæ nomine interesset sacro Lateranensi Concilio, *ad obedientiã debitã Beatissimo* (inquit) *Domino nostro Papæ Iulio præstandum, atque ad recognoscendum eundem D. Iulium Papam Secundum esse verum, vnicum, Canonicum & indubitatum Pontificem, & Dominici gregis Pastorem.*

1217

Thomas

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

Idem Iulius 2.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

boli, hoc est, in talem damnationem, in qualem diabolus (in ipso creationis suæ initio, principatum sibi arrogans) incidit.

Nam vt diabolus, cùm se alijs Angelis prælatum conspexit, Dei Principatu derelicto, nouam sibi ex Apostatis Synagogam per superbiam congregauit: hoc idem in illo timendum est, qui adhuc rudis & ignarus Ecclesiasticæ disciplinæ, ad præsidendum alijs cooptatur.

Ex inter-

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.

dium eo inconsulto mutantē certos ritus in Ecclesia, è ministerio eiecit, è Cathedra docuit, libros cū summa potestate edidit, libros Iuris Pontificij comburendos decreuit, postremò Episcopum, hoc est, Christri ministrum in summo gradu egit. Quamobrem, secundùm Apostoli prudentissimam regulam statuendum est, Lutherum, qui tam subitò in tantum honoris gradum sua solius authoritate euectus est, vt diaboli præsumptioné in ea re imitatum esse, sic & damnationem ipsius incurrisse.

At Ambrosius (inquies) nec adhuc quidem baptizatus in Episcopum electus fuit. Nihil (inquam) simile in Luthero. Nam præterquàm quòd Ambrosij electio per infantis vocem in populo insonantem (Paulino teste) miraculose effecta est: Ambrosius etiam multis antè annis nouerat eam Ecclesiam, ad cuius partem regendam adoptabatur. Audiuerat Christi Euangelium in ea prædicatum, dederat nomen Christo in eadem Ecclesia, viderat ordinem ritumque Religionis in ea obseruatum, Sacramentorum dispensationem, Episcopalium Synodorum formam, ministeriorum Ecclesiasticorum varietatem, nouerat populum Catholicum ab Ariano distinguere, nec nisi à Catholico Episcopo voluit baptizari, fuerat Romæ, vbi sororem habuit, quæ non modò fidem Catholicam, sed præterea virginitatē professa erat, matrem suam viderat Sacerdotis manum osculari, quo tempore ludens & ipse, manum suam sorori offerebat, dicens se quoque futurum Episcopum. Sciebat se habere multos Collegas in Episcopatu, à quibus antiquam fidem consuetudinemque Ecclesiæ posset addiscere. Vnum etiam ex his collegis suis (Siricium videlicet Episcopum Romanum in Ep. 81.) magistrum & Doctorem suum iam grandæuus ipse Episcopus appellauit.

At verò Lutherus neque fidem, quam de pœnitentia, & iustitia fidei primus omnium sua ætate prædicauit alibi antè prædicatā audierat, neq; collegas ipsi æquales, nedum magistros & Doctores habuit, à quibus officij admoneretur, neque prius eam Synagogā, in qua Neophytus fuit, nouerat, quàm in eadē Primatum solus obtineret. Itaq; in præfatione primi Tomi: *Solus* (inquit) *primò erā, & quidem ad tantas res tractandas ineptissimus & indoctissimus.*

Quis iā dubitet, talē nouitiū in tali Ecclesia etiā nouitia, hoc modo ad summū regimen à seipso vocatū, per eiusmodi superbiam in eā damnationem, quæ diabolo inflicta est, incidisse?

Thomas de Vio Caietanus in oratione, quā habuit in 2. Seſs. Lateranenſis Concilij. Illius beatiſsimæ
Reipublicæ, quæ in cœlis eſt, exemplo, huius quæ in terris eſt regimen conſtituit Deus, vt illud non penes omnes
1218 aut multos, ſed penes vnum Christi Vicarium & Dominici gregis Paſtorem conſiſtat. Nam ſicut in Hieruſalem
illa, quæ in cœlis eſt, Matre noſtra vnus tantùm Dominus eſt Ieſus Chriſtus: ita in hac Hieruſalem illius filia,
quæ Christi ſanguine irrigata, & matris eſt illuſtrata ſplendoribus, vnus tantùm Princeps eſt, Vicarius Christi
1219 & Pont. Maximus, cui omnes de cœlo deſcendentis Hieruſalem ciues & incolæ, non ſolùm vt ſeparatim ſinguli,
ſed etiam vt ſimul vniuerſi, obedire debent: quemadmodum qui in ſuperna ſunt Hieruſalem Sancti, cùm ſingu-
latim, tùm vniuersè, diuiſimq; ac ſimul, omnes vni omnium Creatori ſubſunt, parent, obtemperant. At dicet
fortè quis: Cùm ijs temporibus duæ nobis Eccleſiæ, & duæ Synodi proponantur, vna Romana, Piſana altera,
vtrum ambæ de cœlo deſcenderunt? Alteram enim earum tantummodo deſcendiſſe neceſſe eſt, ſiquidem Chri-
ſti ſponſa vna eſt. (Et pòſt.) Tantum abeſt, vt Eccleſia illa Piſana vera Dei ciuitas ſit, quantum abeſt, vt ſancta
& legitima ſit: quantū ad errorū ſordes accedit. Accedit aūt plus tantò, quantò magis Petrum Eccleſiæ, & Papam
Concilio, & ſuo conciliabulo ſummum, verum, certumq; Christi Vicarium ſubijcere conatur. Quod tamen nil
1220 aliud eſt, mea ſententia, quàm naturæ ipſius rationiſq; ordinem peruertere, & filios patri & membra Capiti Pa-
ſtorique ipſi ſuarum greges ouium præficere.

Maximilianus Imperator conſtituit Gurcenſem Principem procuratorem ſuum ad comparen-
dum pro ipſo in Concilio Lateranenſi: Per Sanctiſſimum (inquit) in Christo Patrem & D. Dominum
1221 IVLIVM II. Sacroſancta Romanæ ac vniuerſalis Eccleſiæ Summum Pontificem, Dominum noſtrum ſan-
ctiſſimum, de conſenſu ſacri Reuerendiſs. Dominorum Card. Collegij indicto & denunciato, & illud approbandū
& proſequendum, et ſi, & in quantum opus foret, illud ad alium locum ac aliud tempus transferendum, etiam ex
toto tollendum, & extinguendum, necnon reuocandum, annullandum & irritandum, & penitus delendum
omnia & ſingula ea, quæ per Eccleſiam Gallicanam in ciuitate Turonis eodem anno ſuperiori fuerunt acta, con-
cluſa & deliberata, & ſimiliter ad reuocandum omnia & ſingula mandata & procuratoria, ſi qua à nobis ema-
nauerunt pro indictione Concilij Piſani, quod nonnulli Cardinales tunc indixerant, & idem Concilium Piſa-
num penitus tollendum & extinguendum.

Alexius Epiſcopus Melfitanus in 3. Seſs. Lateranenſis Concilij. Eccleſiæ per Regiones & Prouincias
conſtitutæ annis fere ſingulis capite cum ſuis membris in locum omnibus tutum coëuntibus, quæ emēdari opor-
tebat ad publicam honeſtatem animarumq; ſalutem redigebātur. De rebus verò ponderoſis & dubijs, ſummum
1222 Caput, vt communis omnium Magiſter & Doctor, conſulebatur. (Et pòſt.) Primi tres & triginta (Pontifices
Romani) à Petro Meltiadem vſque ita certarunt aduerſus Romanum Imperium, vt non modò Eccleſiam,
pro qua certabant, ſuo ſanguine ſolidauerint, dilatauerint, extulerint, ſed ita ipſos quoque hoſtes orbis domitores
1223 & armis inſuperabiles deuicerint, vt ſibi corona victoriæ, cœliq; regno per Martyrium comparatis, illos illorumq;
ſucceſſores Eccleſiæ iugo æternum ſubegerint. Vel quis non inueniet ſubſecutos à Syluestro ad ſplendidiſsimum
ſydus Gregorium Gordiani, totidem quidem numero, quamuis alio rerum curſu tenoreq; certandi, perſecutione
Eccleſiæ per Christianos Principes in fauorem protectionemq; conuerſa, ita & præcepta ſui Principis ſeruantes,
& exempla Maiorum ſequentes, dignitati incrementoq; religionis & Eccleſiæ conſuluiſſe, vt ipſi quoque omnes
ſicut priores, iure optimo in Diuorum numerum ſint relati. (Et iterum.) Quos ſex & ſexaginta (Pontifices)
Redemptor noſter ita partitus eſt, vt æqua portione & plus quàm miranda ratione, & primi confitendæ tuen-
dæq; veritatis, paſcendarúmque ouium curam martyrio, & ſecundi eadem cura voluntatem martyrij termina-
rent, & alterutri ſuo numero annos eius temporales æquarent.

Laurentius Lauredanus Dux Venetiarum: Cùm Sanctiſſimus & Beatiſſimus in Christo Pater & Domi-
nus noſter Dominus Iulius, digna Dei prouidentia Sacroſanctæ Romanæ ac vniuerſalis Eccleſiæ Pōtifex Maxi-
1224 mus, Diuino afflatus numine pro ſuo Paſtorali officio (vt verum decet in terris Christi Vicarium) & ad extin-
guendum hæreſes, tollendumq; peſsimum exortū ſchiſma, ac reprimendā eorum temerariam audaciā, qui diabo-
lico ſpiritu inducti, tunicam inconſutilem Domini noſtri Ieſu Christi diſcindere & dilacerare conantur, & de-
nique pro bono pacis omnium Chriſtianorum, celebrare decreuerit, & iam indixerit Generale & vniuerſale Co-
cilium in Laterano, noſq; inter alios Christianos Principes & Poteſtatus, eiuſdem ſancto operi adeſſe paterna cha-
ritate ſit hortatus: ſedulam adhibuimus operam, vt ſtatus noſtri viri Eccleſiaſtici & ſeculares, doctrina, religio-
ne & moribus præſtantes, qui rei conducere poſſent, ſeſe Romā conferrent. Et ne vlla in re à ſumma deuotione,
1225 reuerentia, cultu & obſeruantia noſtra erga Sacroſanctam Sedem Apoſtolicam, & eundem Sāctiſſimū Dominū
noſtrū deeſſe videamur, demandamus nobili & dilectiſſimo Patritio Veneto Franciſco Foſcaro, Equiti, Oratori
noſtro Romæ agenti, vt Sacroſancto Concilio Lateran. noſtro nomine interſit, aſſiſtat. & quæ ſequuntur.

Chriſtophorus Marcellus in Seſ. 4. Cùm tantæ Reipublicæ vnicus atque ſupremus Princeps fueris inſti-
1226 tutus, Beatiſsime Pontifex, cui ſumma data poteſtas, ac diuinum iniunctum Imperium: tuum eſt, quēadmodum
oppreſſam armis erexiſti, amplificaſti, ita moribus deprauatam Eccleſiam reformare, corrigere, illuſtrare.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
	Idem Iulius 2.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

Ex internis hæresum causis, nulla maior est, quàm amor sui. Vnde Apostolus 2. Timoth. 3. *Instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes.* In sui autem amore id in primis comprehenditur, vt sui honoris aut commodi causa, hæreticus non curet reliquæ totius Eccclesiæ pacem, vnitatemq́me dissoluere. Vnde Apostolus, vt huic suiipsius amori, tanquam graui morbo medicinam faciat, vbique ad *amorem fraternitatis* adhortatur, iubétque *retinere vnitatem Spiritus in vinculo pacis.*

d Hære-

✠ *Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiæ.*

Lutherum, etiamsi fateretur, suam doctrinam sibiipsi suspectam fuisse, tamen præ nimio suî amore (id quod hæreticorum proprium est) maluisse totius Ecclesiæ vnitatem discerpere, quàm vt tantillum de ingenio aut honore suo cederet.

c Lutherus adeò suum honorẽ toti Ecclesiæ prætulit, vt quanuis fateretur, se nescire an verum doceret: mallet tamen vniuersam Ecclesiam perturbare, quàm palinodiam canere. Itaq; Tom. 1. in Præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, ita scribit. *Vnus eram, & per imprudentiam in istam causam lapsus, cùm non liceret referre pedem, in multis ac magnis articulis Papæ non solùm cedebam, sed vltrò etiam adorabam. Ego verò tam confidens & certus non fui. Multa enim ignorabam, quæ nunc scio. Denique de Indulgentijs quid essent, prorsus nihil sciebam. Ideo non disputabam, vt eas tollerem, sed cupiebã discere, quidnam essent. Statui ipsam Ecclesiam Dei audire. Mox indicitur mihi silentium, & allegatur Consuetudo. Ego territus authoritate nominis Ecclesiæ, cessi, & Cardinali Caietano Augustæ obtuli silentiũ, humiliter petẽs, vt & clamoribus aduersæ partis silentium indiceret. Ille verò non solùm hoc denegauit, sed addidit: nisi reuocarẽ, sese damnaturum omnia quæcunq; docuissem. Docuerã aũt tam Catechismum non paruo fructu, quem damnari nõ oportere sciebã: neq; mihi hoc ferendum esse, nisi vellẽ Christũ abnegare. Ita ventum est ad hãc necessitatem, vt cogerer extrema tentare & expectare.* Hæc Luth.

Primùm attendat Lector, Lutherũ esse, qui hæc de seipso narret: nec dubitet, qui omnia in suæ causæ gratiam, quoad fieri potest, exaggeret. Deinde animaduertat, etiamsi hæc, quæ narrat, vera essent, manifestè inde probari, quòd *seipsum immoderatè amarit*, vtpotè qui suum honorẽ totius Ecclesiæ paci prætulerit. Ac se quidẽ fatetur, *per imprudentiam in causam esse lapsum*, nescisse aũt, quid esset, quod de Indulgentijs docebat, diffisum esse suæ causæ, *consuetudinem Ecclesiæ* contra se esse animaduertisse, eo fuisse animo, *vt vellet Ecclesiam Romanã audire:* paratũ fuisse, *vt cederet*, vnumq́; illud ei rei obstitisse, quòd errores reuocare iubebatur. Nam si eos reuocasset, nõ erat opus, vt timeret (quod se dicit timuisse) ne dãnarentur oĩa, quæ docuerat. Nec enim fuissent damnata cætera, si errores tantùm suos reuocasset. Is igitur status causæ est: licueritne bono viro, quod ignorabat esse verum, imò quòd propter contrariã Ecclesiæ consuetudinẽ, suspicabatur esse falsum,

Ioannes Maria de Monte, Archiepiscopus Sipontinus in Sess. 5. Lateran. Concilij. *Nihil aliud sacrarum literarum continent monumenta, quàm vnum esse Deum, vnum Christum, vnam Ecclesiam, vnam fidem,*
1227 *vnam Cathedram super firmissimam Petram Domini voce fundatam.*

Florentini, vt in Sess. 6. habetur, dederunt mandata certis suis ad Concilium Lateran. Legatis, in quibus agnoscunt, *Iulium secundum fuisse verum, & indubitatum Christi Vicarium, Catholicæ Ecclesiæ Ponti-*
1228 *cem Maximum,* *Petri Successorem.*

Sigismundus Poloniæ Rex. *Posteaquàm accepimus, Iulium secundum diuina prouidentia Sanctæ Romanæ*
1229 *Ecclesiæ, vniuersalis Ecclesiæ Summum Pontificem, pro defendenda Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vnitate, & sanctissima contra Catholicæ fidei & Crucis Iesu Christi hostes expeditione suscipienda, Concilium generale in La-*
1230 *terano indixisse, memores officij ac debiti nostri, quo eidē Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri nostræ sumus adstricti, pro cuius honore & tranquillo statu omnes vires nostras effundere semper parati sumus, Ioannem Ecclesiæ Metropolitanæ Gnesnensis Archiepiscopum, & Stanislaum de Ostrorog Equitem auratum designauimus, & designamus Oratores nostros, dantes illis potestatem coram Sanctitate Leonis Decimi Papæ comparendi, ibidemq; obe-*
1231 *dientiam iuxta Maiorum meorum consuetudinem præstandi, & recognoscendi, eundem esse verum, vnicum & indubitatum Pontificem, & Dominici gregis Pastorem.*

Simon Begnius in Sess. 6. Concilij Lateran coram Leone Papa 10. *Sicut Christianus populus te solum, & verum Pontificem veneratur: ita & Christiani nominis hostes te religiosissimum metuant, te potentissimū contremiscant: & iuxta Legislatoris nostri potentiam, portæ inferi, id est, inferiores mundi potestates, aduersus*
1232 *Romanam Ecclesiam, quæ summa est, & suprema, non præualeant.*

Maximilianus Maria Sfortia Dux Mediolani. *Nuper certior factus sum, D. Leonem Pontificem Maxi-*
1233 *mum in Lateran. Concilio Sessionem sextam celebrasse. A Sancta nostra Matre Ecclesia separare me, iniquissimum esset.* & cæt.

1234 Franciscus Marchio Mantuæ. *D. Leonem indubitatum Pontificem Dominici gregis Pastorem esse, nunquàm negabimus.*

1235 Stanislaus Dux Mazouiæ Russiæque ad idem Lateranense Concilium per Iulium Papam institutum legatos mittit: *Iussu* (inquit) *Sanctissimi Domini nostri morem gerentes.*

1236 Baltazar del Rio in Sess. 7. Concilij Lateran. *Tu* (Papa Leo) *Christianæ Reipublicæ primus, & Caput es. Sit vna fides, vnum Baptisma. Vt es vnus Pastor, sit vnum ouile.*

1237 Ioachimus Marchio Brandeburgensis legatos mittit ad Concilium *à Iulio Secundo indictum, & à* Leone decimo continuatum.

1238 Idem fecit Marchio Montisferrati *ad exaltationem S. Romanæ Ecclesiæ* & Concilij Lateranensis.

Ioannes Baptista Gargia Senensis in 8. Sess. *Tibi, Leo Pontifex Maxime, Christus ligandi & soluendi*
1239 *potestatem dedit. Tibi omnium Ecclesiarum Præsides, & totius orbis Christiani Principes parère affectant.*

Emanuel Rex Portugalliæ & Algarbiorum, Oratores mittit *cum obedientia ad Leonem S. Romanæ*
1240 *vniuersalis Ecclesiæ Pontificem Maximum.*

In 9. Sess. Prælati Gallicani, qui in Congregatione Pisana interfuerant, certiorem faciunt Papam
1241 Leonem, *se talem gerere voluntatem erga Sedem Apostolicam, vt ab illius vnitate nunquàm voluerint, nec in futurum velint discedere: nec schismaticos vnquàm fuisse, sed vnam Ecclesiam Catholicam sub vno Pon-*
1242 *tifice Maximo coluisse, & obseruasse: itemq; expressè renunciare Congregationi Pisanæ iam dissolutæ, adhærere autem Concilio Lateranensi, & petere absolutionem, quatenus opus sit, à Sanctissimo D. Papa Leone.*

1243 Antonius Puccius in 9. Sess. *vniuersum Ecclesiæ corpus vni Capiti, hoc est, tibi (Leo Pontifex Maxime) subditum esse conspicitur.*

Stephanus Patracensis Archiepiscopus in 10. Sess. *Quatuor Patriarchales Ecclesiæ, aliaq; innumerabiles propter illarum hæreses rebellionem contra obedientiam S. Sedis Romanæ ad manus infidelium deuenerunt. Si-*
1244 *quidem in Sede Romana in suo Vicario Deus sibi obedientiam incommutabilem reseruauerat.*

Carolus Dux Sabaudiæ mittit Oratores ad Concilium Lateran. *Qui obedientiam exhibeant Leonis*
1245 *tanquam Vicario Christi, & B. Petri Apostolorum Principis vero Successori.*

Mandatum Patriarchæ Maronitarum.

Gratias Deo reuerenter agimus sub mundissimis pedibus Patris nostri Sāctissimi Christi Vicarij & D. nostri
1246 *Papæ Leonis decimi, qui vices B. Petri veritatis Petræ gerit in terris, sedetq; super Apostolicā Sedem ipsius sanctissima*

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, *Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
	Idem Iulius 2.	
1513.	224. Leo 10 Florentinus sed. an. 9.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici.

falsum, tamen contra summum Ecclesiæ iudicem id potius pertinaciter defendere, potiusque schisma facere, & nouam Ecclesiam instituere, quàm vt in eo se errasse fateatur? Ibidem enim fatetur, *se adorasse Papam, & Ecclesiā Papæ pro vera Ecclesia coluisse.* Quæ cùm ita sint, necesse est Lutherum sic apud se statuisse, vt etiamsi erraret, etiamsi Ecclesiā veram non audiret, tamen potius quàm reuocare aut palinodiam canere vellet, se errorem pro veritate amplexurum esse, Ecclesiamque nouam, in qua errorē suum reuocare nō cogeretur quæsiturum. Necesse est, inquam, vt ita concluserit apud se. Verbis ipse suis tenetur, nec effugere potest. Nam quòd timet, ne Christus negaretur, quem se in Catechismo docuisse putabat: primùm hoc non fuisset factum, si reuocasset suos errores. Deinde etiamsi nollet reuocare, idque verum fuerit quod dicit: nihilominus non iubebat Caietanus, vt ipse Lutherus omnia sua damnaret, sed tantùm dixit, se, hoc est, Caietanum id esse facturum. Quid verò ad Lutherum attinuit, si Caietanus etiam Catechismi doctrinam damnasset? An maluit Lutherus male ipse facere, quàm vt Caietanus peccaret (fingamus enim, quòd peccasset Caietanus) permittere? Nihil ergo dicit Lutherus, quod ipsum ab immoderato suî amore excuset. Noluit sua, nedū alterius, onera portare: maluitque infinitas turbas in Ecclesia ciere, quàm vt videretur id, quod ignorans docuit, reuocare. Nam quòd postea finxit, ipsam Euangelij veritatem se in omnibus suis opinionibus assecutum esse: non vidit miser, se per istum nimium suî amorem meruisse, vt cæcitate incredibili percuteretur, ac deinceps non nisi in tenebris ambulasse, quia modicū illud lumen, quod semel habuit, vt saltem verā Ecclesiā coleret, repugnāte primùm conscientia reprimere, ac vi adhibita restinguere summis viribus cōtendit. O qualem Magistrum Lutherani & Caluinistæ in fidei iustitia multisque alijs articulis sequuntur!

Lutherum fuisse elatum & superbum. quod ipsum hæretici animi non paruum est signum.

d Quantopere, & quàm inaniter ac vanè Lutherus seipsum iactet, cùm infinita sint exempla, ab illis incipiemus, quæ in eius libris extant cōtra Regē Angliæ. *Certu*: (inquit) *sum, dogmata mea habere me de cælo. Dogmata mea stabūt, &* Papa *cadet. Deus viderit vter primo fessus defecerit,* Papa, *an Luther*. (Et pôst.) *Christus mihi spiritum suppeditabat insignē.* Et iterū.

d Hæretici præterea (vt apud Apostolum videre est 2 Timoth 3.) solent esse *elati & superbi*, vt & glorientur de seipsis, iactabundi, & alios præ se contemnant. Superbia enim

ctissimæ benedictionis super nos. Amen. Cogimur in diuinas laudes erumpere, Deoq́, à quo omne bonum, gra-
tiarum actiones indesinenter agere, qui purissimæ S. V. menti illabi dignatus est, eamq́ per inspirationem pul-
sare, vt nos per sanctum nuncium suum fratrem Ioannem Franciscũ de Potentia visitaret. Is enim Fratre Frã-
cisco Reatino interprete, & viam salutis nobis ostendit, & sancta documenta reliquit, nempe quomodo san-
ctum conficiatur Chrisma, ex puro videlicet oleo, & balsamo, nihilq́ præter hæc immiscendum: quo etiam tempo-
re aquis salutaribus infantes ablui debeant, & sacro Baptismatis fonte renasci: non sitq́ quadragesimus præstolã-
dus dies, sicuti antea erroris tenebris inuoluti præstolari consueuimus, sed in octauo, vel etiam antea si necessitas
1247 *expostulauerit: qua verò ratione, iuxta Patrum & sanctæ Romanæ Ecclesiæ instituta, matrimonia contrahan-*
tur, quæ eadem impediant: ac sacri quonam pacto conferantur Ordines: quibus etiam verbis in consecratione
Dominici Corporis ac Sanguinis vti debeamus, & quòd Spiritus Sanctus à Patre procedit & Filio, sicuti ab vnico
principio & vnica spiratione, & quòd Christianus, qui in hac vita sufficiẽtem de suis peccatis pœnitentiam non
egit, ea functus ad quendam (diuina permittente iustitia) ducatur locum, qui Purgatorium dicitur, vt ibidem
(quousq́ dignior sit, cælum ascendere) maneat, & quòd semel saltem in anno nostra proprio sacerdoti confitea-
mur peccata, sanctissimumq́ Eucharistiæ Sacramentũ in Paschate suscipiamus D. N. Iesu Christi, qui in Sanctorũ
1248 *Apostolorũ Petri & Pauli Natali hoc consueuerimus adimplere, & vt semper, & in omnibus Apostolicæ Sedis,*
ac S. V. eiusq́ Successorũ submittamur mandatis, præsentibus Archiepiscopis, Episcopis, nec non Doctoribus no-
stris, Cleri ac populi Maioribus, & claro nos docuit eloquio, & dulciter instruxit. Nos verò cum prælibato fratre
1249 *Ioanne Francisco, quosdam ex nostris ad S. V. destinamus, ea ducti opinione, vt Patrum instituta, ac S. R. E.*
dogmata addiscant: & cùm edocti fuerint, ad nos, docturi alios postmodum redeant. Interea non paruo afficimur
tædio, quoniam ad deosculandum adorandumq́ Sanctiss. S. V. pedes accedere prohibemur, & quæ mente geri-
mus, fixis in terram poplitibus proprio ore exprimere ipsi nequimus. Vt autem affectui nostro & voto vtcunque
satisfaciamus, cum præfato S. V. nuncio fratre Ioanne Francisco, Oratorem nostrum Acuri Ioseph cum Helia,
ac Helia Monacho, ad S. V. destinandum decreuimus, vt nostro, ac totius Cleri Maronitarumq́ populi no-
mine, terram fronte tangens, flexisq́ genibus Sanctiss. S. V. & adoret, & deosculetur, ac Sãstæ Apostolicæ Sedi,
1250 *coram fratribus vestris S. R. E. Cardinalibus, S. V. obedientiam præstet, & fidelitatem iuret, & quòd vera-*
citer S Sedis Apostolicæ, & S. V. serui fideles sumus, demisso capite firmiter protestetur, Amen, Amen. Quædã
verò alia supradicto fratri nostro Ioanni Francisco reseruauimus, quem, vt S. V. enarret, sub Dei attestatione
adstrinximus. Erit enim veluti noster amabilis frater Benedicti Monasterij S. Mariæ de Camibin in monte
Libano Sancto, ac totius Cleri & Maronitarum populi, ad pedes S. V. solicitus procurator. Omnia quidẽ nostra,
& quomodo sub infidelium detestanda seruitute, tanquàm omni auxilio orbati, infœlicissimam vitam ducimus,
proprijs oculis ipse conspexit. Hoc est responsum paruitatis nostræ Sanctiss. & purissimo Patri nostro. Cuius sanctas
benedictiones misericors Deus ad nos trãsmittat, Amen, Amen, Amen. Scripta sunt hæc anno Domi-
nicæ incarnationis 1515. Mensis Februarij die. 14.

A Tergo.

1251 *Præsentabuntur cum Dei gratia in manus Sanctiss. D. N. Leonis, qui super sanctam Sedem Petri Apo-*
stoli residet, pro parte pauperis Discipuli sui Petri Patriarchæ Maronitarum ex monasterio Camibin in monte
Libano serui seruorum Dei. Quo perlecto, dicti Oratores accesserunt ad Sanctiss. D. N. & deosculati sunt eius
beatissimos pedes, præstantes eidem S. D. N. nomine, quo suprà, debitam obedientiam & reuerentiam. Qua
præstita, D. Marius de Peruschis Procurator Concilij, petijt instrumentum, & instrumenta dictæ obedientiæ.

1252 Iudocus Clicthouæus Neoportuensis in expositione Canonis Missæ. *Papa omnium Episcoporum, Pa-*
triarcharum, & cæterorum Ecclesiæ Patrum spiritualium Pater est supremus atque summus. Debet autẽ ipsius
Papæ nomen exprimi nominatim, vt nunc celebrantes *Leonem nominare debent, qui his temporibus Sedi*
1253 *Apostolicæ præsidet.*

Iacobus Wimpelingius in Præfatione ad Epitomen rerum Germanicarum, probat, Argentinam, Ce-
lestadium, cæterasque Ciuitates à Rheni littore Galliam versus sitas tùm ob alias rationes, tùm etiam
ob hanc à Germanicis laudibus non excludi, *quoniam Ecclesia Romana inter Germaniæ Metropoles Magun-*
1254 *tinam, Treuerensem & Agrippinam collocauit. Cumq́ summus Pontifex* (inquit) *Legatos à latere ad Germa-*
niam mittit, in his patriæ quoque nostræ ciuitatibus munus Legationis suæ illi exercent.

Christo-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici.
1514.	Idem Leo. 10.		enim velut ramus quidam est ex immoderato suî ipsius amore procreatus. c Post	

Aio ego D. Martinus Lutherus, Domini nostri Iesu Chisti indignus Euangelista, quòd hunc articulum, (sola fides sine vllis operibus iustificat apud Deum) saluũ & incolumẽ esse sinere debebit Imperator Romanorũ, Imperator Turcarũ, Imperator Tartarorũ, Imperator Persarũ, Papa, Cardinales omnes, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Moniales, Reges, Principes, Domini, totus mundus, dæmones vniuersi: atque insuper sine alicuius bona gratia ignem tartareum habebunt in capita sua. Hic meus esto Doctoris Lutheri à Spiritu sancto proficiscens instinctus, germanumq́, sacrosanctum Euangelium. Et iterum. *Tãta* (inquit) *est dignitas mea, quod ad doctrinam & ministerium mihi diuinitus datum attinet, & quatenus vita ac mores cum illo congruunt, vt nemo vnquàm (præcipuè verò Tyranni) nec patientiam, nec submissionem, nec assentationẽ in me experturus sit. Hoc pacto, velint, nolint, debent me, Deo sic volente, pium sanctumq́, Dei organum agnoscere.*

Quid quòd in Ep. 2. ad Leonẽ 10. *Carolus* (inquit) *Miltitius Beatitudinis tuæ nũcius cursans & recursans, vix tandẽ etiã auxilio Friderici Electoris effecit, vt semel & iterũ familiariter mecũ loqueretur.* § Qui versati sunt in Historijs Ecclesiasticis, facilè vidẽt, Romani Pontificis nuncium à nullo vnquàm Imperatorẽ aut Rege tã superbè contemptũ fuisse, quàm à Luthero.

Idem Tom. 1. in Præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, nullius miraculi patrator, tamẽ petit, vt *ne quis existimet de illo supra id, quod in illo videt: & eum fuisse hominẽ, & esse, nihil dubitet.* Timebat nequissimus Apostata, ne velut Deus haberetur. Et in præfatione ad Tractatũ de excõmunicatione, seipsum vocat *Christum. Mei* (inquit) *studij erit, omnibus viribus sudare, vt Christus* (hoc est, Lutherus) *Christum* (Iesum) *Christo* (id est, Discipulis suis) *nunciet.* Iã verò inter Apostolos suos vnũ *Zuinglium* vocat *Iudã suũ.* Satanas enim, qui operabatur in Luthero, cupit se modò *Euangelistam*, modò *sanctum Organũ*, modò *Christum* dici, ac interdum etiã *Deũ videri*: submittere autem se cuiquã, nullo modo in animũ inducit. Vnde per ministrũ suũ Lutherũ ita Regẽ Angliæ ad finẽ operis alloquitur: *Neq́, ego quæro, quid Ambrosius, Augustinus, Cõcilia, & vsus seculorum dicunt: nec fuit opus mihi Hẽrico Rege Magistro, qui me hæc doceret, qui adeo pulchrè ea nouerã, vt etiã impugnarim.* Sed quid ago? Oĩa scripta Lutheri plenissima sunt istiusmodi portentorũ, quæ nihil nisi elationẽ, superbiã, & arrogantiam sonãt. Et certè hæc permagna est hæreseos nota. Discipuli enim Christi discunt ab illo, quòd humilis fuit & mitis corde, qui etiam ait Matth. 5. *Beati Pauperes spiritu.*

Christophorus Longolius in Oratione ad Lutheranos. Obsecro, viri optimi, quale vobis spectaculũ
illud visum est, cùm Martinum Lutherum in Reipublicæ Principes nominatim aperteque incurren-
1255 tem, cùm *tot summorum Pontificum Decreta, tot populi Christiani scita*, furiosè & impiè comburentem in-
tueremini? Breuiter cùm illum inflammato ore, ardentibus oculis, *Pontifici Maximo sacris interdicen-
tem* audiretis? (Et pòst.) Quis Nestorio quodam tempore vulgo gratiosior? Quis Ario aliquando etiã
potentior? Quis Dioscoro popularior? Cæterarum factionum Duces floruerunt quondam opibus, flo-
ruerunt artibus, viguerunt ingenio, eloquentia, industria. Iacuerunt tamen ad extremum omnes, obso-
letisque & extinctis tandem eorum partibus, recuperauit ius suum Respublica: atque ita recuperauit,
1256 vt *summi Pontificis & amplissimi Collegij Decreta*, quanquàm minimè omnium popularia, sed seuera &
improbis tristia, valerent tamen, eamque inter mortales omnes, quam etiam nunc habent, authoritatem
assequerentur & obtinerent.

Ioannes Lupus de libertate Ecclesiastica, lib. 6. *Romanam Ecclesiam Saluator ipse fundauit, & supra
1256 Petram fidei mox nascentis erexit. Et sic Romana Ecclesia non habet maculam neque rugam, ideo dicitur Catho-
lica, & Caput aliarum Ecclesiarum.*

1256 Ioannes Randeus in Tractat. de formulis Dispensationum: *Papa tenet locum B. Petri, & est Vica-
rius Iesu Christi.*

1256 Petrus Bertrandus de origine Iurisdictionum, q. 4. *Omnis humana creatura subest Papæ, & sic pote-
stati spirituali.*

1257 Ioannes Reuclin siue Capnion in fine trium librorum de arte Cabalistica, Leonem Papam (cui
eos libros dedicauerat) ita alloquitur. *Totum hunc librum tuæ subijcio authoritati, cuius in arbitrium colla-
ta est totius mundi censura.*

Martinus Lutherus cùm an. D. 1517. certas conclusiones de Pœnitentia & pœnarum remissionibus
seu Indulgentijs edidisset (ex quibus ortum est illud incendium, quo postea orbis Christianus confla-
grauit) tam longè ab omni Spiritus sancti gratia & dono aberat, vt in maximis rebus nihil constanter
ab initio crederet, sed potius hæsitaret, *similisq; esset fluctui maris, qui à vento mouetur & circumfertur.*
Nam ex vna parte & Primatum Pontificis Romani, velut rem certissimã, itemq; Purgatoriũ agnouit:
& ex altera, de modo pœnitendi aut remittẽdi pœnas tùm in hac vita, tùm in futura, partim dubitauit,
partim impiè sensit. Sequẽte verò anno, qui fuit 1518. idem Lutherus edidit priorũ suarũ disputationum
quandam resolutiones, quas Leoni Decimo Pontifici Maximo dedicauit, vbi Epistolam suam ita clau-
dit. *Quare, Beatissime Pater, prostratum me pedibus tuæ B. offero, cum omnibus, quæ sum, & habeo. Viuifica, oc-
1258 cide, voca, reuoca, approba, reproba: vocem tuam, vocem Christi in te præsidentis & loquentis agnoscam.*

Idem Lutherus an. D. 1519. Resolutiones de alijs Propositionibus edidit, in quarum vna (quæ erat de-
cima tertia) tractat nominatim de Pontificis Romani Primatu. Et quanquàm (vt solus videatur sapere)
neget, Romani Pontificis Primatum illis rationibus probari, quas alij hactenus attulerunt: tamen ipse
sex nouas rationes proponit, quibus idem Primatus fortissimè stabiliatur. Hæc autem eius verba sunt.
1259 *Primum quod me mouet, Romanum Pontificem esse alijs omnibus (quos saltem nouerimus se Põtifices gerere)
superiorem, est ipsa voluntas Dei, quam in ipso facto videmus. Neque enim sine voluntate Dei, in hanc monar-
1260 chiam vnquàm venire potuisset Romanus Pontifex. At voluntas Dei quoquo modo nota fuerit, cum reuerentia
suscipienda est ideoq; non licet temerè Romano Pontifici in suo Primatu resistere. Hac autem ratio tanta est, vt
si etiam nulla Scriptura, nulla alia causa esset, hæc tamen satis esset ad compescendam temeritatem resistentium.
Et hac sola ratione gloriosissimus Martyr Cyprianus per multas Epistolas confidentissimè gloriatur contra om-
nes Episcoporum quorumcunque aduersarios, sicut 3. Reg. legimus, quòd decem Tribus Israel discesserunt à Ro-
boam filio Salomonis, & tamen quia voluntate Dei siue authoritate factum est, ratum apud Deum fuit. Ideo
1261 non video, quomodo sint excusati à schismatis reatu qui huic volũtati contrauenientes, sese à Romani Pontificis
1262 authoritate subtrahunt. Ecce hæc est vna prima mihi insuperabilis ratio, quæ me subijcit Romano Pontifici, &
primatum eius cõfiteri cogit.* Hactenus Lutherus. Secũda ratio eiusdẽ Lutheri est, quia *cedẽdum potius est,*
1263 (iuxta Christi præceptum in 5. c. Matthæi) *aduersario* (id est, Romano Pontifici, vt sibi cedatur, exigẽti)
quàm vt vnitas, charitas, & humilitas dissoluatur. Ideo (inquit) *non dubito, peccare eos, qui in dissensionem sese
1264 tradũt.* Tertia Lutheri ratio est: *Si propter peccata nostra nos Deus voluerit premere multis Principibus (sicut
in Prouerbijs dicit Salomon) nunquid resistendum est flagello Dei?* Quarta Lutheri ratio: *Apostolus Rom. 13.
1265 clarè asserit, nullam potestatem nec esse quidem posse, nisi à Deo. Cùm autem Romani Pontificis potestas iam sit
robustissimè stabilita, vt videmus: certe non oportet Dei ordinationem hanc impugnare.* Quinta Lutheri ratio:
1266 *Cùm arbitremur* (inquit) *Romani Põtificis potestatem humano decreto statutam, & ordinãte Deo sic roboratam:
sine crimine non est (iuxta verba 1. Pet. 2.) qui sese sua authoritate subduxerit.* Sexta Lutheri ratio hæc est:

Ad hoc,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	Doctores Catholici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	
1515.	Idem Leo. 10.			

Hæretici & Pseudoprophetæ.

e Post suî amorem & superbiam, Apostolus 2. Timoth. 3. blasphemiam adiūgit: quò significet, amorem illum suî, quem hæreticus habet, adeo non esse diuinitus datum, vt potius erigat se contra Deum, & in blasphemiam erumpat.

f Non minima etiam hæresis causa est inuidia, ira & odiū. Qui enim his peccatis implicantur, ex his sunt, quos Apostolus (2. Timoth. 3.) appellat *sine affectione* (seu fœdere) *sine pace, criminatores, incontinentes* (hoc est, qui nō refrænant irā) *immites, sine benignitate, proditores, proteruos, tumidos.*

g Qui

Doctores Catholici.

Lutherum spiritu blasphemiæ repletum fuisse.

e Lutherus in Præfatione primi Tomi operū suorum: *Ego* (inquit) *non amabam, imò odiebam iustum & punientem peccatores Deum, tacitaq́, si non blasphemia, certè ingenti murmuratione indignabar.* (Et pôst) *Furebam sæua & perturbata conscientia.* & quæ sequūtur. Si hæc non est blasphemia, equidē nescio, quid appellem blasphemiam, aut quid eo nomine accipi debeat. *Non amabam* (inquit) *Deum.* Parum hoc ei visum est. *Imò* (inquit) *odiebam*: quem tandem? Deū. Quid? Creatorem tuum? At fortè putaueras, illum potuisse iniustum esse. *Oderam* (inquit) *iustum, & peccatores punientem.* Itáne? Oderas iustum Deū? Imprudens, opinor, id fecisti, odio quodam occulto, quod ipse non intellexeras. *Imò* (inquit) *si non tacita blasphemia* (fortè igitur, te ipso authore, etiam *tacita blasphemia*) *certè ingenti murmuratione indignabar, atque adeo furebā sæua & perturbata conscientia.* O mōstrum hominis, qui non didicerat illud mite verbum Heli Sacerdotis 1. Reg. 3. *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.* Nec refert, qua occasione Lutherus hæc dixerit. Nulla enim potest satis iusta causa interuenire, ob quam Deus, etiam vt iustus est, odio haberi, & ingens murmuratio contra illum commoueri debeat. Idem Lutherus cùm in disputatione Lipsica (vt est apud Cocleum in actis Lutheri) à Conciliarijs Ducis Georgij admoneretur, vt nihil per iram, sed omnia modestè ageret: *Non propter Deum* (inquit) *hæc res cœpta est, neq́ propter Deum finietur.* Quam blasphemiā se ex ore Lutheri audisse, Hieronymus Emserus scripsit. Meritò igitur Lutherus ob hunc blasphemiæ spiritum in hæresim præceps ferri permissus est.

Lutherum inuidiæ atque odij stimulis agitatum non potuisse cernere veritatem.

f Lutherum inuidia præcipuè commotum fuisse, vt has turbas excitaret, illud satis apertè probat, quòd tunc demum conciones habuit, & propositiones contra Indulgentias edidit, quando Indulgentiarū prædicatio nō Augustinianis (quod illi expectabāt) verùm *Ioanni Tetzelio Dominicano* commissa est. Hinc etiam passim tot contumelias in *Thomistas* euomit: hinc sæpissimè testatur, se *casu, non volūtate in has turbas dilapsum.* Quo casu? Nisi quòd occasiones captauit, quibus detraheret Ioanni Tetzelio, illisq́; Indulgentijs, quas de suis ac sui Ordinis manibus eripi dolebat. Nam alioqui tùm in Ep. ad Archiep. Moguntiñ. tùm in Præfat. ad proposit. suas de

 viribus

1267 *Ad hoc* (inquit) *facit vnus ille consensus omnium fidelium, qui hodiè sub Romano Pontifice sunt.* (Et pòst.) *An*
possibile (inquit) *est, Christum non esse inter tot ac tantos Christianos? Si autem Christus ibi est, & Christianis cū*
Christo & Christianis standum est in quacunque re, quæ contra Dei præcepta non fuerit. Hæc, inquam, ratio for-
tis est & insolubilis: & ex ijs possunt aliæ multæ formari. Quin huc potest vniuersa Scriptura duci, quæ vbique
1268 *charitatem, humilitatem, vnitatem spiritus, & timorem Dei commendet, non violandas esse pro vlla re mundi,*
nedum pro vnius Pontificatu vel Primatu, etiamsi solo iure humano esset institutus. Hæc Lutherus.

§ Nunc mihi perpendat prudens Lector, has sex rationes à Luthero in verbo Dei fundatas esse. Perpendat nihilominus, eundem postea discessisse ab eiusdem Romani Pontificis, atque adeo totius Ecclesiæ vnitate atque obedientia. Si posteriora eius facta & consilia magis alicui probantur, is animaduertat, Lutherū non fuisse præditum spiritu Dei eo tempore, quo suū hoc schisma incepit. Nam idem Dei spiritus nunquàm duas res contrarias docet. Lutherus verò post inchoatum Schisma suum docuit ista duo: *quòd non oportet se à Romani Pontificis authoritate subtrahere:* (nam & hæc ipsa eius verba sunt) *& quòd omnino oportet, se à Romani Pontificis authoritate velut ab Antichristo ipso subtrahere.* Et hoc posterius facto suo confirmauit. Ipse enim, qui fatebatur, Romani Pontificis potestatem necessariò esse à Deo, tamen illam ipsam potestatem & contempsit, & scriptis suis oppugnauit: imò eundem primatum à diabulo fundatum esse dixit. Si errauit Lutherus, cùm diceret, fœdissimum crimen, imò schismaticum crimen esse, vt quis Romani Pontificis Primatui resisteret: idem sciat, iam tunc eum, imò & biennio antea suas illas disputationes proposuisse, vnde omnis, quæ secuta est, Lutherana congregatio & secta originem suam traxit. Lutherana igitur hæresis tūc fundata est, cùm spiritus mēdacij (vt saltē Pseudoëuangelici rem accipere coguntur) regnaret in Luthero. Quis verò Prophetarum & Apostolorum isto modo in initio suæ prædicationis hæresim scripto publicè edidit, & ex verbo Dei confirmare conatus est? Quæcunque igitur sit vera fides: impossibile est, doctrinam Lutheri à Spiritu Sancto inceptam ac stabilitam fuisse. Nam si Romanæ Ecclesiæ fides vera est, (vt certè est verissima) Lutherus in causa Indulgentiarum atque in alijs pluribus Articulis eam oppugnauit. Quòd si fides Ecclesiæ Romanæ (quam D. Paulus propheticè dixit *in vniuerso mundo annunciari*, quæque authore Hieronymo *mutari non potuit*,) falsa esse potuisset: tamen Lutherus eam confirmauit, quia docuit, Primatum Romani Pontificis secundùm Prophetarū & Apostolorū verba omnino agnoscendū esse. Porrò nisi obedias ei doctrinæ, quā primus Pastor Ecclesiæ prædicat, necesse est, te huic Primatui resistere, atq; ita schismaticū esse, quod Lutherus ipse *fœdissimū crimen* appellat. Qui ergo tale initiū Lutheranicæ doctrinæ perpēdit, is facilè videbit, eam in mendacio & leuitate fundatam, non potuisse deinceps à Spiritu Sancto exædificari & compleri. Cùm reliqua igitur ædificatio Lutheranica primo fundamento respondeat: necessariò tota leuis, inconstans, & errorum plena est. Nam hoc in vniuersum obseruari potest, Prophetas Dei mox ab initio prædicationis suæ, maximis donis & miraculis fuisse alijs hominibus commendatos. Sic ignis cœlestis holocaustum Abelis inflāmans, Abraham secundùm traditionē Iudæorū per miraculū ex Vr Chaldæorū, id est, ex incendio eductus, Moyses & Aaron miracula operantes in Ægypto, Christus, dum Baptizaretur, è cœlo testimonium accipiens, Apostoli varijs linguis loquentes doctrinā Dei mundo probauerunt. At nunc Lutherus mendacem se in ipso initio Prophetiæ suæ fatetur, & ideo se filium diaboli esse demonstrat.

Iason de Maino Mediolanensis Iuriscōsultus & Orator summus ad L. Qui Romæ, § Seia. in Pande-
1269 ctis de verb. oblig. *Papa est omnium ordinarius. Item est Pater Patrum, & concurrit cum omni Prælato in iu-*
1270 *risdictione. Item* ad L. Duo Iudices, ff. de re iudicata. *Papa à nullo dependet, contra quem nullus est superior.*

Ioannes Tetzelius in suis positionibus Francofordiæ ad Oderam editis, an. Dom. 1517. *Docendi sunt*
Christiani, ex quo in Ecclesia potestas Papæ est suprema, & à solo Deo instituta, quòd à nullo puro homine, nec à
1271 *toto simul mundo potest restringi, aut ampliari, sed iurisdictionis authoritate superior est tota vniuersali Ecclesia*
1272 *& Concilio: quódq; iudiciū Papæ in his, quæ sunt fidei, & ad humanā salutē necessaria, de eis sentiētiando errare*
nō potest, quódq; Claues Ecclesiæ, nō vniuersali Ecclesiæ, quæ dicitur omniū fideliū collectio, sed Petro & Papæ,
& in eis, omnibus eorū Successoribus, & vniuersis Prælatis futuris per deriuationem eorū in ipsos, sunt collatæ.

Siluester Prierias in Epitome responsionis ad Lutherum, lib. 1. *Quòd Ecclesia militans sit Christi Mo-*
1273 *narchia & Hierarchia, in qua Petrus fuerit, & nunc Romanus Pontifex sit Hierarcha primus & summus, &*
Iudex à nemine mortalium iudicandus, quodq; vt Papa vel Caput, id est, si vtatur auxilio membrorū, & faciat
1274 *bona fide, quod in se est, quò intelligat veritatem, de fide & moribus decernendo errare nequit, licet vt sin-*
gularis persona possit male operari, & male credere. Quòd si in materia fidei inter Papam & Concilium esset
dissidiū, si quidem iam res esset decisa per iudicium irrefragabile Spiritus sancti, illi standum esset, qui pro se
1275 *haberet illam decisionem. Si verò res decidenda esset, standum esset Pontifici bona fide & maturo consilio pro-*
cedenti: quia Concilium sine Papa non habet irrefragabile iudicium.

Lutherus

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom. | *Hæretici & Pseudoprophetæ.* | *Doctores Catholici.*

viribus hominis) fatetur, *se non disputasse, vt Indulgentias tolleret.* Inuidia igitur præbuit huic schismati occasionem. Deinde subsecuta est ira in omnes quidem aduersarios, maximè in eos, qui iustè damnabāt ipsum, & à quibus sibi timebat, vtpote in Episcopos tùm alios, tùm præcipuè Romanum. Quæ ira in tantum odium tandem excreuit, vt (Tom. 7. in farragine Epistolarum eius) ita ab ipso scriptum sit. *M. Lutherus Ecclesiastes & Euangelista Witenbergēsis amicis & Christianis Argentinæ: Hoc diffiteri non possum, nec volo, quòd, si Carolstadius, aut alius quispiam ante quinquennium mihi persuadere potuisset, in Sacramento præter panem & vinum esse nihil, ille magno beneficio me sibi deuinctū reddidisset. Grauibus enim curis anxius, in hac excutienda materia multum desudabam, omnibus neruis extensis, me extricare, & expedire conatus sum, cum probè perspiciebam, hac re Papatui cum primis me valde incommodare posse.* Hinc apertè liquet, Lutherum summis viribus ea expetijsse, per quæ posset Papatui incommodum aliquod afferre. Nónne hoc propositum ab odio in Papatum concepto profectum est? Cùm igitur verum sit, quod ille dixerit,

Impedit ira animum, ne possit cernere verum:

quis non videt, inuidiam & odium Lutheri oculis mirandas tenebras offudisse, quò minus veritatem fidei Catholicæ perspicere posset?

Lutherum fuisse voluptatum amatorem magis, quàm Dei: & ideo religionem, quam inuitus suscepit, spontè deseruit.

1516. Idem Leo 10.

g Qui seipsum ita amat, vt nec Deo quidē parcat: eum necesse est suas voluptates magis amare, quàm Deum. Itaque D. Paulus 2. Timoth. 3. hæreticos ait *voluptatum amatores magis esse, quàm Dei.*
h Christus

g Lutherus quanquam fateatur, cœlibatum esse consilium Euangelicum (apud Roffensem articulo 30.) nec posit negare, quin vouerit cœlibatum, quando monachum solenni ritu se professus est: debeatq; reddi, quod Domino vouetur, Deuteronomij c. 23. ac manifestè in Euangelio legatur (Matth. 19.) *esse quoddam Eunuchorum genus, quod se castrat propter Regnum cœlorum:* nec id posit aliter euenire, præterquàm si quis per votum efficiat, vt iure ipso tam impoſsibile ei sit filios legitimos generare, quàm impoſsibile per naturam est, vt natus Eunuchus filios omnino generet: tamē contra expressam Euangelij sententiam, contra votum suum solenne, & mulierem in vxoris locum accepit, eamque etiam solenni ritu Christo dedicatam, & ex ea filios generauit: vtique *voluptatum amator, magis quàm Dei,* cui promisit, imò & vouit, se aliter facturum: nec præstitit fidē, quam dedit. Et quomodo eam fidem rectè

Lutherus cùm à Cardinali Caietano citatus Augustam venisset, atque ex mandato Papæ (vt in actis Lutheri Coclæus scribit) iussus esset errores præteritos reuocare, ab eisdem in futuro abstinere, & pacem Ecclesiæ non perturbare, *post deliberandi tempus impetratum, altero die reuersus, cùm adessent quatuor viri ex ordine Procerum, & Consiliariorum Cæsaris, vt omnem hæreseos suspicionem è mentibus illorum tolleret, coram Legato personaliter protestationem suam in hac verba scriptam ex scheda, quam in manibus tenebat*
1276 *egit, ac recitauit: Ego Frater Martinus Luther Augustinianus, protestor, me colere ac sequi Sanctam Romanam Ecclesiam in omnibus meis dictis & factis, præsentibus, præteritis & futuris. Quòd si quid contrà, vel aliter dictum fuit, vel fuerit, pro non dicto haberi & habere volo.*

Idem Lutherus in disputatione Lipsica cùm Eckius ei obijceret, quòd ex verbis suis suspectus haberetur fautor Bohemorum: *Nunquàm* (inquit) *mihi placuit, nec in æternum placebit, quodcunque schisma inique faciunt Bohemi, quòd se authoritate propria separant à nostra vnitate, etiamsi ius diuinum pro eis staret, cùm supremum ius diuinum sit Charitas & vnitas spiritus. Petebat igitur ab Eckio, ne velit impingere tantam contumeliam, vt eum Bohemum faceret, quia semper sibi inuisi fuissent, ideo, quia ab vnitate dissentiant.*

1277 Ioannes Eckius tres libros de *Primatu Petri & Romani Pontificis* ad Leonem decimum inscripsit. Idem præterea in Enchiridio locorum communium post multas authoritates ex Scripturis sacris de Primatu Petri adductas, tandem ait: *Nullus sanctorum Martyrum subtraxit se ab obedientia Petri & Suc-*
1278 *cessorum eius, vbi, & quando oportebat. Fallitur* (inquit) *hæreticus, quòd, si Papa sit supremus, oporteat omnes Episcopos ab eo confirmari.* (Et pòst.) *Suscipiamus omnes authoritatem Ecclesiæ, in Apostolica Sede Romana*
1279 *relucentem, quum eam in rebus arduis fidei consuluerit Hieronymus ex Asia ad Damasum, Augustinus ex Aphrica ad Innocentium, & Bonifacium, ac Cyprianus ad Cornelium, Athanasius ex Ægypto ad Marcum, & Iulium, Ambrosius ex Italia ad Syricium.*

Erasmi sententia de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Erasmus Roterodamus, etsi opinione scientiæ, ac præcipuè linguarum in illo rudiore seculo inflatus multa temerè scripsit, quæ Dei Ecclesiam non ædificabant, temeritatemque suam ipse in responsione sua ad Albertum Pium vltrò agnoscat, dicens, *Quicquid edo, abortus verius est, quàm partus*, ob eamque causam à viris doctis & Catholicis admonitus seipsum corrigere, ac interpretationem verborum suorum benigniorem efflagitare coactus sit: tamen eò vsque non est progressus, vt Ecclesiam Catholicam, Successiones Episcoporum, aut Pontificis Romani communionem sibi deserendam vllo modo esse arbitraretur. Ac primùm in scholijs suis ad Epistolam Hieronymi, quam ille ad Damasum scripsit, fatetur, Episcopum Romanum ex mente Hieronymi tùm *D. Petri successorem esse*, tùm *Crucifixi*, hoc est, Christi
1280 *vices gerere*. Deinde addit: *Ecclesia ædificata est, non super Romam, vt arbitror (nam fieri potest, vt Roma quoque degeneret) sed super eam fidem, quam Petrus professus est, & quam hactenus Romana quoque seruauit Ecclesia, quæ non alia minus laborauit hæresibus*. Hæc Erasmus. Si Romana Ecclesia fidem, quam Petrus professus est, hactenus seruauit: non opus fuit dicere, nullam aliam Ecclesiam minus laborasse hæresibus, sed prorsus efficitur, vt Ecclesia Romana nullis laborârit hæresibus. Petri enim fides (vtpote quam Deus ei reuelauit) integra & perfecta, nullam hæresim ferre poterat. Sed Erasmus in more habuit, orationem suam ita moderari, vt neminem, quò ad posset, offenderet, plurimis verò placeret. Illud certum est, Erasmum voluisse in ea Ecclesia manere, quam Apostolicam & maximè synceram iudicasset. Fatetur autem, *non aliam Ecclesiam minus laborasse heresibus, quàm Romanam*, & *eam hactenus Petri fidem seruasse*. Romanæ igitur Ecclesiæ membrum esse voluit, ac non Lutheranæ, quam mox ab initio grauissimè errasse & vidit, & in Epistola ad fratres inferioris Germaniæ questus est. Sed pergamus ad reliqua. *Hieronymus* (inquit Erasmus ibidem) *omnino videtur sentire, omnes Ecclesias debere subesse Romanæ Sedi, aut certè ab hac non alienas, quæ peculiariter hoc Apostolo gloriatur, qui inter Apostolos primas tenuit,*
1281 *& sic est orthodoxa, vt sit orthodoxarum prima dignitate.* Fatetur igitur, Ecclesiam Romanam dignitate primam esse. Idem in Spongia aduersus Huttenum. *Non indixi bellum Romano Pontifici, nõ professus sum me*
1282 *protectorem Lutheranæ factionis.* Et iterum. *Constat, Græciam in Romani Pontificis potestatem concessisse. Et si Principatus Pontificis non esset à Christo, tamen expediret vnũ esse, qui cæteris authoritate præemineret.*
1283 *Christum agnosco, Lutherum non agnosco, Ecclesiam Romanam agnosco.* (Et pòst.) *Quod aduersetur dignitati Sedis Romanæ, certo certius habeto, non esse profectum ab Erasmo, quocunque titulo circumferatur.*

Idem Erasmus in fine Annotationum ad priorem Petri Epistolam: *Friuolum* (inquit) *est, quod qui-*
1284 *dam cauillantur, vacillare Principatum Romanæ Sedis, si Petrus hanc Epistolam scripsit Babylone: quasi fieri non potuerit, vt Petrus hæc scribens egerit Babylone, ac postea Romæ sederit*. Ecce *Principatum Romanæ Sedis* agnoscit.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici.
1516.	Idem Leo. 10.	Carolus 5.		

recte præstaret, quam non sua sponte velut filius Deum timens atque amans, sed inuitus & coactus dedit, velut improbus seruus, qui tantùm timore pœnæ, vt quicquam agat, adducitur? Itaque Lutherus ipse in Præfatione ad Tractatum de votis monasticis: *Neque* (inquit) *libens & cupiens fiebam monachus: sed terrore & agone mortis subitò circumuallatus, voui coactum & necessarium votum*. Hæc ille. Vt autem ea verba melius intelligantur, sciendum est, Lutheri sodalem subitò vi quapiam cœlitus immissa, fuisse interfectum, id quod Philippus Melancthon in Præfatione 2. Tomi operum Lutheri non dissimulat: ab eaq; die, Philippus ibidem dicit, *Lutherum attentius de ira Dei & mirandis pœnarum exemplis cogitasse*. Ob solum igitur metum seruilē Lutherus impulsus est, vt vitam meliorem profiteretur, ne alioqui Deus illum quoque subitò interficeret. Cùm ergo solus filius hæres sit, seruus autem non maneat in domo Dei in æternum: quis miretur, si Lutherus è domo Dei, hoc est, ex Ecclesia Catholica eiectus sit, cùm nihil se aliud, quàm ingratissimum mancipium etiam eo tempore ostenderit, quo Deus illum per sodalis sui interfectionē, ad officium misericordissimè inuitauit?

Lutherum fuisse infidelem, vt qui diu de notissimis fidei articulis sese dubitasse, confitetur.

h Lutherus Tom. 1. in Præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, apertè ostendit, se in multis hæsitasse ab initio. *Vnus eram, & per imprudentiam in istam causam lapsus, cùm nō liceret referre pedem, in multis & magnis articulis Papæ nō solùm cedebam, sed vltrò etiam adorabā. Quæ & qualia cor meū isto primo & secūdo anno passum fuerit, quātaq; fuerit in ea tū nō ficta humilitas, ac penè desperatio: ah quàm parū norunt illi, qui postea vulneratam Pontificis Maiestatem cœperunt superbissimè inuadere? Ego verò dum illi spectatores essent, & vnum me sinebant periclitari, tam lætus cōfidens & certus non fui. Multa enim ignorabam, quæ nunc scio. Denique de Indulgentijs quid essent, prorsus nihil sciebam.* 6 Certus ergo non fuit, neque de ijs quidem, quæ docebat è cathedra, imò de quibus populo ausus est prædicare. Miramur nūc, si pertinax hæsitatio in hæresim cōuersa est? Nihil vnquàm ipsa Ecclesia illustrius cuiquam Christiano esse potuit. Illam enim omnes profitentur in Symbolo. Illi etiā denunciari debet, quisquis peccat in fratres. *Ecclesiam verò si quis non audierit, debet nobis esse tanquā Ethnicus & Publicanus*. Cùm illa in verbo Dei audiendo,

h Christus D. Thomam de resurrectione sua dubitantē (Ioan. 20.) appellat incredulum, dicens: Noli esse incredulus, sed fidelis. Itemq; Apostolus Rom. 2. Abrahæ fidem laudās: *Nō hæsitauit* (inquit) *diffidētia, sed confortatus est fide*. Hæsitans ergo in tali causa fidei, quæ obscura & inuoluta non sit, vel iam infidelis est, quia non assentitur perspicuæ veritati: vel certè mox infidelis fiet, si paulò contumacius permanserit in sua hæsitatione. Ipsa enim hæsitatio, dū iudicem se in re ad Deum pertinente, omnemq; humanam rationem superante, constituit, meretur eā pœnam

Idem Erasmus in responsione ad exhortationem Alberti Pij Carporum Principis: Tot (inquit) scriptis
1285 tribuo Romano Pontifici totius Ecclesiæ Primatum, frementibus cunctis, qui Romano Pontifici male volunt.
Ego apud Luterũ non alio nomine petus audio, quàm quòd vbique sartam tectam volo Pontificis authoritatem.
Et iterum: Nos toto pectore agnoscimus Episcopi Romani Primatum, præsertim in spiritualibus.

Denique præterquam quòd in Præfatione ad Arnobij Commentarios in Psalterium, declarat, Ambitum Ecclesiæ Romanæ hoc honoris videri deferre, vt extra Ecclesiam Catholicam sit, qui sit ab hac alienus:
etiam in eadem Epistola, quam ad Adrianum sextum scribit, Orbi Christiano gratulabor (inquit) si, quod fore confidimus, ita tractaris munus istud Apostolicum, vt mundus intelligat tandem, Romæ contigisse Pontificem, qui Christi Vicarium sic gerat, vt orbis sentiat Christi spiritum in illo versantem. Neque grauatim agno-
1286 scet populus Apostolicam potestatem, si senserit Apostolicam pietatem.

Alberti Pij fides & sententia de Romanæ Ecclesiæ Primatu.

Albertus Pius Carporum Princeps in responsione ad primam Erasmi Epistolam. Cùm diuina lege (etsi prisca) Summum Sacerdotium institutum sit, nouaq; non fuerit improbatum: etsi ea expressè sancitum esse
1287 non constaret, at certè illius imitatione vel exemplo à populo Christiano videretur esse constituendum. præsertim si comperiatur, easdem rationes illius constituendi Christianis esse, quæ Iudæis fuerint, quarum non minima censenda est, quæ in Deuteronomio habetur, vt constitueretur Iudex, qui valeret definire, quæ in controuersiam venissent, & quorum magis ambiguum & difficilius esset iudicium, cuius sententia tam rata esset, vt ab ea prouocari non liceret, & aliæ quàm plurimæ. Præterea, vt rectè sit Respublica constituta, sitq; in ea ordo congruus, & nulla confusio. Cùm igitur tam consentaneum rationi sit, vt si non esset sancitum, tamen sanciri debuisse: quantò magis retinendum, cùm iam tot seculis, vt à Christo Seruatore institutum, publico consensu fuerit receptum? Quòd si nec veteris Legis exemplo, nec nouæ Decreto institutum fuisset: constituendum tamẽ foret à Christianis, vel solo rationis naturalis iudicio, ne populus Christianus Acephalus maneret, careretue summo Magistratu
1288 in rebus, quæ ad Religionem pertinerẽt. Veteres enim Romani, etsi veræ religionis cultus eis non fuerit reuelatus, sapientissimi tamen viri quum optimis legibus Rempub. fundarent, hoc vel in primis ratione ducti naturali, cauisse videntur, vt omnis cuiusq; ordinis multitudo ad vnitatem redigeretur. Ita cùm collegium Sacerdotum & Pontificum haberent, vnum esse voluerũt cunctis Præpositũ, qui maximum gereret Pontificatum, & præcipuum inter Pontifices locum obtineret. Lutherus autem aduersus rationis iudicium, aduersus exemplum antiquæ legis, aduersus Decreta Patrum, consensum publicum omnium Catholicorum, consuetudinem vetustissimam populi Christiani, institutum Iesu Christi, Christianum populum obtruncat, expoliatq; Capite, & omnem Ecclesiasticam Hierarchiam, dum inde scelerũ suorum iudicium pœnamq; timet, subuertit. Cùm tamen apertissimè constet, non solùm populi Christiani cõsensu, aut veteris Legis exemplo, sed & filij viuentis Dei Decreto summũ Sa-
1289 cerdotium fuisse institutum. Primùm, quia ipse Sacerdos Maximus fuit, iuxta illud: Tu es Sacerdos in æternũ secundùm Ordinem Melchisedech: Pontifex factus in æternum. Quod & Paulus ad Hebræos scribens, confirmat ferè tota Epistola. Cùm igitur Ecclesia Christum in terris habuerit Pontificem, tamq; introierit in ipsum cælum, vbi militans Ecclesia non est constituta, quæ proprio & terreno ministro indiget: cõuincitur, quòd & terras relinquens, alium sibi in terris substituerit, qui Pontificia munera loco illius in Ecclesia perageret. Hunc aũt fuisse Petrum, sacræ literæ attestantur, Matt. 16. & Ioan. 21. His igitur verbis (Pasce oues meas) Sacerdotes tùm Græci, tùm Latini, Petrum testantur Apostolorum Principem, summumq; Præsulem fuisse constitutum. Hoc receptum est ab vniuerso orbe Christiano, hoc Decretis publicis definitum & declaratum, & sine controuersia retentum. A quo scopo & certissima regula quotquot declinârunt, in errores inexplicabiles prolapsi sunt. Itaque præclarissimæ nationes & populi persistentes in solida & antiqua pietate puritatis fidei, Episcopum Romanum
1290 agnoscũt Põtificem Maximum, & tanquam Christi Vicarium, Petriq; successorem (vt par est) reuerentur, eiusq; Decretis obtemperant, quod omnes Catholici semper fecerunt. Qui Romanus Pontifex etsi cæteris Episcopis par sit ordine, tamen sublimior est munere & potestate. Neq; putandum est, sine numine Diuûm hanc sibi Petrum Sedem postremò delegisse, vt etiam ex loco ipso collocatæ Sedis declararetur, non ciuitatis vnius Primatum, sed publicum totius orbis & summum esse Pastorem: quandoquidem in qua vrbe Solium terrarum & corporum haberetur, in ea, Sedes etiam Imperij animorum esset collocata, vt illud Imperium ideo institutum fuisse videretur, vt huic alteri tantò maiori, quantò animi corporibus præferuntur, locum præpararet, & huic iam non sine illius opera cõstituto & propagato cederet loco, quod ipsum diuino Decreto fecit, victasq; dedit manus, posteaquàm acerrimè de-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1520.	Idem Leo 10.	Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

pœnam, vt præ cæcitate intellectus, nō apprehēdat postea ipsam veritatem: vtpote quam non humiliter à Deo per Ecclesiæ ministerium oblatam accipit, sed velut ratione sua discutiendam curiosè inuestigat.

i Est etiam inanis gloria non parua hæresis causa. Vnde Paulus de Pseudoprophetis agens: *Voluit* (inquit ad Galat. 6.) *vos circumcidi, vt in carne vestra glorientur.*

k Consummatio autem hæresis in pertinacia consistit.

Doctores Catholici.

diendo, & Sacramentis participandis, necessariò cōmunicandum est. Ecclesia igitur nota semper fuit ijs, qui membra eius extiterunt. Lutherus verò etiā de Ecclesia dubitauit. Nā in Præfatione ad easdem cōclusiones suas dicit: *Cum magistri mortui seu muti, id est, libri Theologorum & Iuristarum mihi non sufficerent, statui viuos consulere, & ipsam Ecclesiam Dei audire.* (Et mox.) *Hi multi boni viri meas propositiones extollebant, sed hos vt Ecclesiam, aut organa Spiritus sancti agnoscerem, fuit impossibile. Papam, Cardinales, Episcopos, Theologos, Iuristas, Monachos suspiciebam, & ex ijs spiritum expectabam.* (Et pòst.) *Cùm omnia argumenta superassem per Scripturas, hoc vnū cū summa difficultate & angustia tādem (Christo fauēte) vix superaui, Ecclesiā scilicet esse audiendam.* Denique Tom. 2. de seruo arbitrio fatetur, seipsum *vltra decēnium authoritate, scientia, multitudine Martyrū, Episcoporum, Pontificum, Conciliorum & Academiarū sic motum esse, vt incredibile esset, hanc Troiam tāto tempore, tot bellis inuictam, posse aliquando capi.* § Quis non videt, oēm, quæ cogitari potest, cæcitatē huic homini diuinitùs infligendā fuisse, qui hoc modo se in apertissimis fidei Articulis gerere nō exhorruit, vt per decennium totū de vera Ecclesia dubitaret, cū tamē alijs in doctrina fidei præire videri vellet?

Lutherum ex sua confessione inanem gloriam captasse.

i Lutherus in primi Tomi operum suorum Præfatione, quā, vt videtur, post viginti & amplius annos ab apostosia sua edidit. *Ego* (inquit) *cœpi dehortari populos, ne Indulgentiarum clamoribus aurem præberent. Mox scripsi epistolas duas ad Moguntinensem & Brandeburgensem Episcopos. Contemptus edidi disputationis schedulam, & paulò pòst, resolutiones. Accusor apud Papam. Dux Saxoniæ Fridericus apud Cardinalem Caietanum à latere Legatum agit, vt ipse, me vocato, rem cōponeret. Interim Germani suspensis animis expectabant euentum tantæ rei, quam nullus antea neq. Episcopus, neq. Theologus ausus esset attingere. Et fouebat me vtcunq. aura ista popularis, quod inuisæ iā essent omnibus artes & Romanationes illæ.* Ecce aggressus est Lutherus, *quod nullus ante eum audebat tentare: & fouebat eum vtcunq. aura illa popularis.* Habemus igitur confitentem reum, quòd inanis gloriæ cupidus erat.

Lutherum mansisse pertinacem vsque ad excōmunicationem in eum à Summo Pontifice latam: nec vnquā Iudicem vllum super terram agnouisse.

k Lutherus in Præfatione ad 1. Tom. fatetur, *& Cardinalem Caietanum* corripuisse ipsum, & *Carolum*

 Miltitium

rimè depugnârat: prius quàm diuinum arcanum cognosceret, seq́; intelligeret fuisse institutum, vt huius præcursorem ageret, & figuram illius & typum gereret, cui demum subministraret, vt quidem par erat, cùm omnifaria facultas diuino Decreto huic tributa esset.

Carolus Quintus in edicto Wormatiensi. *Ad veri Romanorum Imperatoris officium pertinet, nõ solùm fines huius sacri Imperij, quod prædecessores nostri Germaniæ Principes, ob defensionem Sãctæ Romanæ & vni-*
1291 *uersalis Ecclesiæ, suo suorumq́; sæpius effuso sanguine, per diuinam gratiam sibi quæsierunt, ad Orthodoxam fidem adductis vel expulsis infidelibus, propagare: verùm etiam ne qua hæreseos labes aut suspicio, in iam sibi subditis Nationibus, sacrosanctam Religionem nostram commaculet, summo studio prouidere. At si qua iam oriri cœpe-*
1292 *rit, eam omni ope, omniq́; cura, iuxta normam à Sancta Romana Ecclesia hactenus obseruatam, delere penitus*
1293 *& extinguere.* (Et pòst.) *Ad honorem Dei omnipotentis, Romaniq́; Pontificis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ debitam reuerentiam, pro Imperialis dignitatis officio debito, necnon zelo & studio, quo nostrorum Maiorum more,*
1294 *& ingenita etiam nobis vi, ad defensionem Catholicæ fidei, Sanctæq́; Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ honorẽ, tutelam & protectionem, omnes nostras vires & facultates, Imperium, Regna, Dominium, amicos, vitam deniq́; & animam ipsam nostram exponere sumus parati. Ex Imperiali & regia authoritate, necnon consilio & assensu Electorum, & omnium sacri Rom. Imp. Principum, Ordinum, & Statuum, in hac celeberrima & fre-*
1295 *quentissima Imperiali Dieta Wormatiæ congregatorum, ad perpetuam rei memoriam, exequendo Sãctissimi Domini nostri Papæ, veri in hac parte Iudicis, sententiam, Decretum & condemnationem in literis Apostolicis (vt supradictum est) ad nos directis, contentam, Martinum Lutherum, vt membrum ab Ecclesia Dei abalienatum, vt obstinatum, schismaticum, & Notorium hæreticum à nobis haberi declaramus, & vt talem à vobis omnibus, & singulis habendum, decernimus & edicimus.*

Henricus Octauus Angliæ Rex in assertione Septem Sacramentorum aduersus Lutherum, Artic. 2.
1296 *Negare Lutherus nõ potest, quin omnis Ecclesia Fidelium, sacrosanctã Sedem Romanã velut Matrem Primatemq́; recognoscat ac veneretur, quacunq́; saltẽ neq́; locorũ distãtia, neq́; periculis interiacentibus prohibetur accessu. Quanquã si vera dicunt, qui ex India quoq́; veniunt huc, Indi etiam ipsi, tot terrarũ, tot mariũ, tot solitudi-*
1297 *nũ plagis disiuncti, Romano tamen se Pontifici submittunt. Ergo si tantam ac tam latè fusam potestatẽ, neq́; Dei iussu* Pontifex; *neq́; hominũ voluntate consecutus est, sed sua sibi vi vindicauit: dicat velim Lutherus, quando in*
1298 *tantæ Ditionis erupit possessionem. Non potest obscurum initium esse tam immensæ potentiæ, præsertim si intra memoriam hominum nata sit. Quòd si rem dixerit vnam fortasse aut duas ætates superare, in memoriam nobis rem redigat ex historijs. Alioqui si tam vetusta sit, vt rei etiam tantæ obliterata sit origo: legibus omnibus cautũ esse cognoscit, vt cuius ius omnem hominum memoriam ita supergreditur, vt sciri non possit, cuiusmodi habue-*
1299 *rit initium, censeatur habuisse legitimum: vetitumq́; esse constat omnium consensu gentium, ne, quæ diu manserunt immota, moueantur. Certè si quis rerum gestarum monumenta reuoluat, inueniet iam olim protinus post*
1300 *pacatum orbem plerasque omnes Christiani orbis Ecclesias obtemperasse Romanæ. Quin Græciam ipsam, quanquam ad ipsos commigrasset Imperium, reperiemus tamen, quod ad Ecclesiæ Romanæ Primatum pertinebat,*
1301 *præterquàm dum schismate laborabat, Ecclesiæ Romanæ cessisse.*

1302 Bernardus Lutzenburgus in responsione ad Lutherum, particula 8. *Papæ obediendum est de necessitate salutis, & peccatum paganitatis incurrit, qui cum Christianum se asserit, Sedi Apostolicæ obedire contemnit.*

1303 Paulus Annicola Cellæ veteris Abbas, *de authoritate* Papæ libellum scripsit.

Gaspar Schatzigerus lib. 9. Tractatu 3. de Primatu Romani Põtificis & Romanæ Ecclesiæ præemi-
1304 nẽtia: *In regimine Ecclesiæ Catholicæ successit Petro nõ quiuis fidelis, sed Romanus* Pontifex. *Quia enim Petrus totius Ecclesiæ Pastor, Romæ resedit, ibiq́; vitam Martyrio glorioso consummauit, non immeritò* Romana *Ecclesia B. Petri nuncupatur Sedes. Accedit ad hoc totius Ecclesiæ Catholicæ concors sententia, vnde, etsi fingatur (vt nonnulli somniant) Petrum nunquàm venisse* Romam, *contra commune Historiographorum testimonium:*
1305 *nihilo secius approbante & decernente Ecclesia, B. Petri Sedes est Romæ habita.*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.
1521.	Idem Leo 10.	Carolus 5.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sistit. Apostolus enim (ad Tit.3.) *subuersum dicit eum, & suo iudicio cōdemnatum, qui post vnam & alterā correptionem non emendatur.*

1 Hactenus causas eas enumerauimus, ob quas Lutherus meruerit, vt derelictus à Deo, in laqueum diaboli, & in hæresim caderet. Nunc signa etiam, quæ comitari hæreticum solent, in eo reperta esse, declarabimus.

Primum hæretici animi signum est, litigare, & verbis contendere. 2. Tim. 2.

m *Quomodo prædicabunt* (inquit Apostolus) *Rom. 10 Nisi mittantur?* Et Heb. 5. *Nec quisquam sumit sibi honorē, nisi qui vocatur à Deo, quemadmodum & Aaron.* Certum verò est, Aaronē fuisse missum à Moyse per visi-

Doctores Catholici.

Miltitiū egisse cum eo: quos ipsos, aut vllos præterea tātum abest vt audiuerit, vt ad Papam Leonem perscripserit in hæc verba. *Beatissime pater, palinodiā vt canam non est vt vllus præsumat, nisi malit adhuc maiore turbine causam inuoluere. Deinde leges interpretādi verbi Dei non patior:* (intelligit verò, se non admittere Patrum & Conciliorū in Scripturis interpretandis consensum) *cùm oporteat verbum Dei esse non alligatum, quod libertatem docet omnium aliorum. His duobus saluis nihil est, quod non facere, aut pati possim.* Et hæc dixit Lutherus, cùm nondum renuntiasset Papæ, aut eū à suo cœtu penitus abdicasset. Permansit ergo Lutherus in sua pertinacia vsq; ad excommunicationem in eum latam, nec tantùm à Pōtifice, verùm etiam à Concilio generali Tridentino (penè singulis eius hæresibus anathemate indicto) memoria ipsius est damnata. Lutherus verò etsi prouocauit à Sententia Leonis Papæ (in eaq; re agnouit illum pro Iudice suo) ad Concilium generale: tamen tale Concilium intellexit, in quo ipse Iudex præsideret. Nam voluit illud Concilium esse *Christianum & liberum*, hoc est, quod nullis Ecclesiasticis legibus subesset, nisi tantùm verbo Dei secūdùm Lutheri sensum interpretando. Iudicem igitur nullum super terrā agnouit, & ideo secundùm Dei sententiam (Deuteronomij 17.) mortuus est Lutherus morte animæ ob superbiam & contumaciam suam.

Lutherum fuisse cupidissimum litis & contentionis.

l Lutherus in responsione ad Regem Angliæ. *Adeste omnes, vos, inquam, Papistæ, Sectarij, Satanæ administri, & Satellites, ac totum agmē Diabolici gregis: vnanimes vires coniungite vestras, huc copias adducite, confertis agminibus vnum Lutherum adorimini. Papistæ in frontem aciem dirigite, à tergo inuadant Sacramentarij.* Quid est hominem rixæ & contentionis spiritum habere, si hoc non est? Rursus ad Præfationem in libro de libertate Christiana. *Prouocari rursus* (inquit) *nolo: Prouocatus autē, Christo Magistro, elinguis nō ero.*

Lutherum absque legitima vocatione aut missione prædicasse Euangelium.

m Lutherus ab initio quidem ad prælegendum vocatus est à Stupitio Generali Ordinis Eremitarum D. Augustini Vicario. Sed postquàm ab Ecclesia Romana defecit, ex eoq; si illa caruit authoritate, quæ ab Apostolis per successiones Episcoporum ad nos vsque peruenit: deinceps à nemine mortalium, qui potestatem mittendi eum habuerit, legitimè, vel vocatus est ad docendum, vel missus ad prædicandū.

Caietanus in Tractatu de authoritate Papæ & Concilij, c.1. *Saluator noster statuit, vt non populare, non*
1306 *diuitum, non potentum, non Optimatum multorum, aut paucorum esset regimen, sed vnius tantùm: promittens*
soli Petro, (Matthæi decimosexto) Tibi dabo claues &c. eidem soli promissionem exhibens, curam omnium
ouium suarum committens, Ioannis vltimo: Pasce oues meas. Comparatiua siquidem interrogatio, à qua sermo
1307 *incipit, dicens: Simon Ioannis, diligis me plus his? conuincit proteruos, quòd Petro vt distincto ab Apostolis*
cæteris præsentibus, ad quos refertur comparatio, & non in persona eorum, loquebatur Dominus.
Ibidem c. 7. *Christus Petrum fecit Pastorem, non modò singularum ouium, sed totius simul Ecclesiæ:* quia
1308 (Ioan.10.) ait: *Alias oues habeo, quas oportet me adducere, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.* Verbo futuri temporis vtitur: *Fiet* (inquit) *ouile vnum, & vnus Pastor.* Christus autem, qui de seipso dixit: *Ego*
sum Pastor bonus, non est postmodum factus Pastor vnus. Sed dum soli Petro postmodum dictum est:
Pasce oues meas, non has, vel illas: impletum est illud: *fiet vnus Pastor, loco illius summi Pastoris, qui solus*
per essentiam est Pastor bonus Ecclesiæ. Per vnũ ouile intelligitur Ecclesia vna ex Iudæis & Gẽtilibus. Ergo
Ecclesia, vt vna & simul collecta est, sub Petro est, vt ouile aut grex sub Pastore. Ibidem ad extremum
1309 Capitis vndecimi: *Christus disponit regimen Ecclesiæ suæ vt viuus, non vt defunctus: propter quod non ante*
mortem, sed post resurrectionem in æternum nõ moriturus, Petrum instituit, non successorem, sed Vicarium suũ.
Commune est autem omnibus Principibus viuentibus Vicarios instituentibus, vt potestatem Reipublicæ super
Vicarium non dent: sed sibi reseruent iudicandum. Dominus igitur Iesus Christus communitati Ecclesiæ non
1310 *dedit potestatem super suo Vicario: sed illi suam assistentiam non defuturam aperiens: (Lucæ 22.) Ego rogaui*
pro te, vt non deficiat fides tua, ipsi confirmationem aliorum commisit, dicens: Confirma fratres tuos.
Idem in Tractatu de institutione Romani Pontificis, postquàm Primatum Petri ex Euangelio egregiè confirmasset, in c.13. *Mors* (inquit) *Petri à Christo (vt Ambrosius ait lib.5. post Epistolam 32.) præcepta*
1311 *in vrbe Roma, firmauit Romanam Sedem in Petri successione: ita quòd quem Pontificatum ad Ecclesiam Catholicam relatum Petrus à Christo habuit, eundem retulerit Petrus ex voluntate Christi ad Ecclesiam Romanã,*
appropriando sibi illam. Ratio autem successionis est Euangelica institutio. Romanus siquidem Pontifex Petro
1312 *succedens, authoritatem habet Apostolicam ab Euangelica Christi voce: Pasce oues meas. Scitur autem hoc, diuina reuelatione facta tùm vniuersali Ecclesiæ, tùm sanctis Doctoribus innumeris, tùm sacris Concilijs.* (Et pòst.)
1213 *Romanus Pontifex errare non potest, sententialiter definiendo de fide Christiana, quoniam in huiusmodi definitione construitur fides vniuersalis Ecclesiæ, & per eam ædificatur Ecclesia Christi ab ipso Christo super Petram*
Sedis Apostolicæ ædificata. Impossibile autem esse constat, vniuersalem Ecclesiam errare in fide. Libet autem intueri, quàm suauiter commendata sit huiusmodi fidei definitio, voce Euangelica. Fide siquidem construi Ecclesiam constat, quam sit (vt ad Heb. 10. dicitur) sperandarum substantia rerum, & ideo ædificandi, & confirmandi
actui respondet. Vterque autem actus substantiam ædificij respicit, sed quoniam fides donum Dei est, idcirco Christus sibi ipsi attribuit ædificationem Ecclesiæ super Sedem Apostolicam, dicens: Et super hanc Petram ædificabo
Ecclesiam meam. Firmare verò fideles in ambiguitatibus & quæstionibus fluctuantes, quæ circa fidem emergũt,
quia ministeriale opus est Petri & successoris, ideo dicitur Petro & successori: Confirma fratres tuos. Quicquid
enim agit Sedes Apostolica definiendo de fide, nihil aliud est, quàm declarare, quid sub fide à Christo data continetur: sic enim confirmat fratres suos. Et hinc oritur, vt definitis de fide ab Apostolica Sede, sub sit etiam ipse Roman. Pontifex, sicut subest fidei. Nõ enim alicui propterea de nouo subijcitur, sed quod implicitè credebat, tenetur
explicitè credere. Sed quid mirari fidelis debet de tali tantaq; diuinæ gratiæ assistentia suo in terris Vicario: quum
1314 *Caiphæ Pontifici Synagogæ minus legitimo ac persecutori ipsius Christi astiterit ad prophetandum, ratione Pontificatus: testante Ioanne Euangelista, dum dicit: A semetipso non dixit, sed quum esset Pontifex anni illius, prophetauit, quòd Iesus erat moriturus pro gente. Ioan. 11. Cur enim Ioannes hoc docuit, cur hoc reuelauit? nisi vt diuinam assistentiam peculiarem Pontifici esse, reuelaret.*

1315 Ioannes Driedo de Ecclesiast. Scripturis lib. 4. *Pontificis Ecclesiæ Romanæ officium est, omnem orbẽ pascere, solicitè curantis, vt pascantur omnes. Christus vniuersalis Pastor Iudæam non exiuit: in totum orbem Apostolos misit. Et Christiani vbilibet locorum constituti, & qui Romanam Ecclesiam secundùm faciem seu famam*
1316 *non nouerunt, Ecclesiæ Romanæ subsunt, etiam ignorantes, quamuis obedire, priusquàm nouerint, non teneantur.*
Positiuæ constitutiones Romanæ Ecclesiæ non ligant probabiliter ignorantes. Denique post Scripturarum &
Sanctorum Patrum testimonia prolata, in hunc modum concludit: *Romanæ igitur Ecclesiæ Pontifex est vni-*
1317 *uersalis Ecclesiæ Episcopus, Iesu Christi in terris Vicarius, & Petri Apostoli Successor, non quia Bernardus sic*
docet, non quia Cyprianus, aut Hieronymus, aut Augustinus, sed quia Ecclesia Christi ab initio secundùm successionem serie tracta ad hæc vsque tempora, ex Scripturis sic credidit, tenuit, docuit, & prædicauit. Et antè. *In fide*
1318 *errat, quisquis dixerit, quòd fas esset plures esse Papas.*

Franciscus

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	
1522.	225. Adrianus 6. Traiectens. an. 2.	Idem Carolus 5.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

visibilem inunctionem ad Pontificale munus. Moyses verò suam missionem extraordinariam per miraculum probauit. Exod. 4. Sed ideo Scriptura nominauit Aaronē, & nō Moysen, vt sciremus, extraordinarias missiones expectandas iam non esse.

ⁿ Exire ab vna Ecclesia Christiana, & ad aliā, quæ certius à Christo per successionem Fidelium propagata sit, non ingredi, certum est hæreseos signum. De talibus Ioannes dicit: 1. Ioan. 2. Exierunt à nobis, sed non erant ex nobis: alioqui permansissent nobiscum. Licet quidem exire à Donatistis, à Nestorianis, à Græcis aut Hussitis, vt accedas ad Catholicos, qui se ab Apostolis descēdere, per Episcoporū certissimam successionē demonstrant: sed à Catholicis non habes quò eas, nisi ad hæreticos. º Cer-

☞ *Doctores Catholici.*

Nam quòd dicere solebat, se à cœtu piorū ad id officium vocatum esse, præterquàm quòd nihil affert, vnde probet, cœtum aliquem in seipso accepisse à Christo Claues regni cœlorum, aut pascendi & regendi potestatem: etiam falsum est, quòd quoquo modo à cœtu fidelium est missus. Nec enim fieri potuit, vt ab illo cœtu mitteretur, qui adhuc non erat. Lutherus verò docendo & prædicando cœtum sibi nouum aggregauit, & ita non à cœtu missus est, sed ita se gessit, velut si ad cœtum nouum colligendum aliunde missus fuisset. Quæro igitur, quis illi dedit potestatem congregandi cœtum, à quo posteà mitteretur? Si ad Spiritum Dei confugit, quo se missum dicat, nec id aut Prophetæ alicuius prædicationē, aut miraculo certissimo comprobet: audiri non debet. Nam hoc eodem argumento ipse Carolstadium, & alios, à ministerio Ecclesiastico abdicauit.

Lutherum exiuisse à Romana Ecclesia, sed ad aliam in terris antiquiorem nunquam se contulisse, verùm sibi ipsi nouam fabricasse, quod Hæretici certissimū est signum.

ⁿ Lutherus fatetur, se Romanæ Ecclesiæ aliquando membrum fuisse. Item fatetur, se ab illa Ecclesia exiuisse. Ad quam aliam verò iuerit, nunquam exposuit. At certè, qui omnino credidit, aliquam esse Ecclesiam, cuius membrum esse debuit (hoc enim fatetur in libello de notis veræ Ecclesiæ) quiq; fatebatur, Romanam Ecclesiam fuisse aliquam Ecclesiā (ibi enim dixit, esse verum Baptismum, & verū Euāgelium) non debuit aliquam illam Ecclesiam relinquere, donec meliorem in terris alicubi agentem inuenisset. Nec enim aut à persona Lutheri Ecclesia Christi potuit inchoari, aut ille ad aliam debuit Ecclesiam accedere, præterquàm ad veram: quæ in terris cùm necessariò fuerit (secundùm illud Math. 28. *Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cōsummationem seculi*) certè prædicatores Luthero antiquiores, & vnà cum illo viuentes habuit, qui velut lucerna in candelabro posita lucebant, tam ijs omnibus, qui in domo erant, (Math. 5.) quàm ijs, qui debebant in domum ingredi, Lucæ 8. Sed Lutherus ad nullam Ecclesiam in toto mundo se contulit, nullis prædicatoribus ita per doctrinam suam ante ipsius Apostasiam in domo Dei lucentibus se submisit, non est reconciliatus Græcis, non AEthiopibus, non Bohemis: igitur absque omni controuersia ædificauit nouam Ecclesiam super seipsum, & hoc ipsum est Antichristi. Ioan. 5. 1. Ioan. 2. Fuit ergo Lutherus de Antichristi comitatu & familia.

Luthe-

1319 Franciscus de Syluestris in Commentarijs super c. 76. 4. libri D.Thomæ contra Gentiles. *Manifestum est, quòd Christus in Ecclesia Petrum suum Vicarium & Successores eius instituit.*

1320 Philippus Francus Perusinus ad lib. 6.Decretalium in proœmio lib.6. Sacrosanctæ nu. 1. *Principatus Romanæ Ecclesiæ ab ipso Deo processit: vnde videtur, quòd eius priuilegium per Papam vel Concilium tolli non possit.*

1321 Ludouicus Gomes, auditor Rotæ ad Regulas Cancellariæ in Proœmio regularum. *Papa habet iurisdictionem vniuersalem, & est Ordinarius totius mundi.*

Adrianus Papa Sextus ad Fridericum Saxoniæ Ducem. *Lutherus nō modò Sacerdotes Dei, sed & Prin-*
1322 *cipem Sacerdotum, Petri Successorem, Iesu Christi in terris Vicarium, tam nefarijs infamibusq; nominibus, tam inauditis contumelijs, conuicijs ac blasphemijs, nusquam nō lacerat, discerpit, & insectatur, vt ea cōmemorare pudica refugiat lingua, & audire horreant aures castæ. Qui Apostolicam Cathedram, in qua præsidet Caput Apostolorum Petrus, cui præfuerunt tot sancti Pontifices, quam Ecclesiam principalem, vnde sit exorta vnitas sacerdotalis, sanctus ille & gloriosus Martyr Cyprianus non dubitat asserere, impio ac pestilenti ore Cathedram pestilentiæ, Antichristianam, Diabolicam, & si qua potuit excogitare nefandiora, toties appellare non cessat.*

Buceri confessio Primatum Ecclesiæ Romanæ in suam condemnationem agnoscentis.

Bucerus in præparatorijs ad Concilium. *Ingenuè* (inquit) *confitemur, apud veteres Ecclesiæ Patres Roma-*
1323 *nam Ecclesiam præ cæteris Primatum obtinuisse, vt quæ Cathedram D. Petri habeat, cuiusq; Episcopi Successores Petri ferè semper habiti sint.* Hæc Bucerus. Qua ex re necessariò fatetur, se tùm à vetere Ecclesia, tùm à Petri Cathedra defecisse. Cùm ergo Bucerus non fuerit in reti, quod Petrus ad terram traxit (Ioan.21.) nec erit cum Petro in cœlo, quod per illam attractionem significatum fuit.

Fides Ioannis Roffensis de Primatu Romanæ Sedis, quam fidem martyrio etiam sanguinis sui confirmauit.

Ioannes Roffensis Episcopus in articulo 25. contra Lutherum, postquàm decem Prærogatiuas Petri ex Euangelijs, aliasque decem ex Actis Apostolorum collegisset, eamque sententiam Patrum antiquorum testimonijs corroborasset, vnitatemque militantis Ecclesiæ ab vnitate Episcopatus Petri pendère docuisset: tandem ait. *In Synagoga, quæ fuit vmbra Ecclesiæ præfuit vnus Princeps Sacerdotum, sub quo multi gradus & Ordines fuerunt. Ecclesia etiam triumphans, cui velut exemplari nostra militans respondet, vnum habet Præsidem Deum: sub quo nouem Angelorum ordines esse, cunctis est creditum. Quomodo igitur Ecclesia, quæ media inter vmbrā & exemplar est, ex vna quidem parte respiciens vmbram, ex altera verò spectās*
1324 *exemplar, carere potest vnitate Præsidis? Sed etsi naturæ modum intueamur, prospiciemus, omnem multitudinē quæ quouis modo dicitur vna, nunquam non ad vnum, ceu caput & Principium referri. Vnde nunquàm potest Ecclesia rectè gubernari, nisi tanta varietas Ordinum ad vnum referatur. Primùm, vt lites de rebus fidei per ali-*
1325 *quem supremum Iudicem decidantur. Deinde, vt generalia Concilia per quendam ceu Principem (cuius manda-*
1326 *to cæteri parituri sunt) conuocentur: denique propter contumaces reprimendos, maximè cum inter se dissentiunt*
1327 *Episcopi.* (Et pòst.) *Nos itaque cum Græcis & Latinis* Patribus, *& ij nobiscum sentiunt, Petrum exordium Ecclesiæ Christi fuisse, & ab eodem Christi Ecclesiam profluxisse velut à summo Capite & supremo post Christum,*
1328 *cuius & successio perpetuabitur, finē nullum habitura, quàm diu seculū hoc durauerit. Nonne cernimus, Christianos è sacerdotibus nasci, sacerdotes autem ex Episcopis, Episcopos quoq; ab ipso Pontifice summo (quoties necesse fuerit) propagari? Sed & ipsum denique, qui iam summus est, ab ipso* Petro *per successionem, quæ nullu dæ-*
1329 *monum insidijs hactenus interrumpi potuit, rectissima quadam linea descendisse?*

Idem Roffensis in eodem Articulo declarat, Ecclesiam à Christo ædificandam promitti non iam supra seipsum, quod antea factum erat, sed in posterum supra potestatem Pontificiam Petri & Successorū eius, qui fideles (quoad ea, quæ potestatem spectant) in æternum permanent. Supra fidem verò (quæ Pontificia potestate ac successione in Sede Petri careat) Ecclesiam non potuisse ædificari, grauissimis rationibus demonstrat. Primùm, quia hoc ædificationis genus, quod fit per fidem, non erat futurum, sed & præteritum erat, & præsens: cùm & semper fuerint, & iam tūc essent alij fideles, & ante Petrum, & præter Petrum, qui crediderunt in Christum. At Christus dixit, *Ædificabo.* Futura igitur erat ædificatio illius. Deinde, cùm lapides, qui superædificātur, sint fideles homines, (1.Petri 2.) fundamentum congeneū & eiusdem naturæ illis hominibus optimè congruerit, alter videlicet homo fidelis, qui est Petrus, nec is tantùm, velut fidelis homo, (alioqui alius quilibet fidelis ex æquo fundamentū esset, atque ita cū singuli forent

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
	Idem Adrianus.6.	
		Idem Carolus 5.
1523.	226. Clemens 7. Florentinus an. 10.d.7.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

O Certum hæresis signũ est, si quis propter doctrinam ab alio, quàm à Christo, nominetur. Nicolaus enim ex eo probatur fuisse hæreticus, quoniã Scriptura sancta quosdam eius Discipulos nominat Nicolaitas. Apocal.2. Idem sentit Iustinus in Triphone, Hieronymus contra Luciferianos, & Chrysostomus in Epistolam ad Hebræos.

P Sola Dei Ecclesia stat in æternum. Matt.16. Hæreses verò omnes deficiũt, idque citò 2. Pet.2. Magistri mendaces superducent sibi celerem perditionem.

182. De

Doctores Catholici.

Lutherum sectæ alicuius authorem extitisse, ipsum Lutheranorum nomen abundè testatur.

O Lutherum dedisse nomen nouo cuidam cœtui fidelium, vt ab ipso appellentur Lutherani, res ipsa clamat. Nec enim possemus exprimere aut describere multitudinem illam, quæ ab antiqua fide recedens, Lutheri prædicationem amplexa est, nisi per nomẽ aliquod, nec aliud aptius cogitari potest, quàm vt Discipuli priorem fidem mutantes, ab eo cognominentur, cuius authoritate illam mutârunt. Quid quòd Lutherus ipse alicubi definiuit, Ecclesiam Dei cœtum illum esse, qui suas propositiones laudaret. Sic enim ipse loquitur in Præfatione ad suas propositiones, de viribus hominis: *Multi boni viri meas propositiones extollebant. Sed hoc, vt Ecclesiam aut organa Spiritus Sancti agnoscerem, fuit impossibile. Papam, Episcopos, Monachos suspiciebam*, & quæ sequuntur. Seipsum igitur accusat, quòd ab initio non intellexit, illos Ecclesiam esse, qui suas propositiones extollebant. Factus autem prudentior, non dubitauit suarum propositionũ laudatores vera esse organa Spiritus Sancti. Hoc vtique est illud, quod Christus (Matth.24.) dixit: *Surgent Pseudoprophetæ dicentes se Christum esse*. Nimirum, quia gloriam illius æmulantes, non aliter sibi Ecclesiam asciscent, quæ ab ipsorũ doctrina cognominetur, quàm Christiani à Christo sunt cognominati.

Lutheri sectam inde hæreticam probari, quoniam celeriter defecit, ac penè tota perijt.

P Sectam Lutheri penè totam perijsse, multis argumentis docetur. Primùm, quia per Concilium Tridentinum insipientia eius detecta est: deinde maior pars sectatorum eius facta est Zuingliana, quam sectam Lutherus diabolicam iudicauit, vt constat ex eius libellis, quos scripsit contra Sacramentarios. Quicquid enim est, quod à Romana Ecclesia defecit in Gallijs, in Anglia, in Heluetia, in Scotia & Polonia, id totũ Zuinglio addictum est, aut Caluino. Deinde ex ipsis Germanis alij sunt in Zuinglianos mutati, vt Basileenses, Augustani, Bremenses: alij verò in Anabaptistas, vt Frisij penè omnes, & Batauí, vt alias sectas penè innumerabiles omittam. Caput omnium est, quòd ipsi Wittenbergenses & Lypsici, ac penè omnes alij, tam Saxones, quàm Sueui & Lituani abhorrent ab illa rigida Lutheri secta, & molliorem aliam à Philippo Melancthone compositam colunt. Vnde nõ simpliciter Lutherani, sed molles Lutherani iamdiu appellantur. Propria ergo Lutheri doctrina iamdiu perijt, nec habet in vigore suo certam sedem aut successionẽ. Quid quòd Turca omnium Germanorum ceruicibus imminet, ac nisi ad Ca-

e cholicam

forent fundamentum, nulli essent loco parietum aut tecti) sed velut fidelis Pastor, qui omnibus præsidés, omnes in se fideles complectatur.

Ad hæc, si ratio Petræ ac fundamenti duntaxat in fide constituetur, Christus hoc modo fundamentū Ecclesiæ dici non poterit, cùm fide careat: vtpote qui vera semper fruitus sit visione. Petrus verò cùm non sit aliud fundamentum à Christo vera Petra, sed in illo, & sub illo fundamentum agat: fundamentum & Petra factus intelligitur per id potissimùm, quod illi cum Christo commune est, hoc est, per Pōtificiam potestatem ipsi à Christo collatam, & in fide ipsius (quæ visionis, qua Christus fruitur, locū tenet) receptam & stabilitam. Has insignes rationes Roffensis latius explicans, demùm ita concludit:
1330 *Solius Petri Sedes ad hunc vsque diem absq; hæreseos aliqua nota, manet inuiolata, solidiorq; quolibet saxo perdurat.* Et sub finem Articuli: *Si quis euentum rei trutinauerit, quomodo non Hierosolymis, nec Antiochiæ, nec alibi locorum postremam Sedem elegerit Petrus, quàm in ea vrbe, quæ tum erat totius orbis caput, in qua iam ad hunc diem prosperatur, cùm cæterorum Apostolorum Sedes vel Papæ Sedem venerentur,*
1331 *vel prorsus euanuerint, non poterit opinor amplius super hoc Primatu dubitare.*

Postquàm ista præclarissimè conscripsisset Roffensis, euenit, vt Rex Angliæ *Henricus Octauus*, quem sanctissimæ vxoris suæ Catharinæ iam tædebat: illa repudiata, cuperet Annam Bolenam in matrimonium accipere. Quod cùm à *Clemente septimo* Pontifice Maximo, vt facere permitteretur, impetrare non posset: oblitus eorum, quæ prius contra Lutherum scripserat, imò Christi & fidei suæ oblitus, id consilij cœpit, vt Pontificis Romani auctoritate abrogata, suo arbitratu Rempublicam Christianam in Anglia moderaretur, ac tùm de priore vxore (ex qua filiam Mariam posteà regno potitam, genuerat) repudianda, tùm de noua domum ducenda, secum ipse dispensaret. Volebat ergo, *summum Ecclesiæ Anglicanæ Caput immediatè sub Christo non dici tantùm, sed & scribi, & iuratò credi.* Quod Idolum sanctissimus Episcopus Roffensis cùm adorare nollet, Deus illi mercedem laborum suorum redditurus, ad Martyrij coronam hominem euexit. Cùm enim Tyrannus intelligeret, Cardinalitiam dignitatem Roffensi delatam esse (quam Pontifex eo proposito detulerat, vt eius honoris ratio facilius Regem ab illius cæde auocaret) mox timens sibi à tanto viro, senem omni veneratione dignum, vitâ, quam diu per naturam tenere non poterat, mox priuandum curauit. Quod igitur de Primatu Pontifi-
1332 cis Romani, Episcopus Roffensis verbo scripserat, *hoc demùm sui sanguinis effusione obsignauit*, non aliud ferè, cùm ad supplicij locum peruenisset, locutus, quàm *Te Deum laudamus, te Dominum confitemur*: in qua cygnea cantione tùm præsentem vitam finiuit, tùm futuram inchoauit.

Fides & sententia Thomæ Mori de Primatu Romanæ Ecclesiæ, quam fidem sanguine suo pro Ecclesia Dei fuso confirmauit.

Thomas Morus pro Regis Henrici Octaui Catholico libello, quem is de Sacramentis contra Lutherum ediderat, in eundem Lutherum scribens: *Vt Romanæ* (inquit) *Sedi obedienter obtemperem, cùm illa mouent omnia, quæ docti sanctiq; in eam rem collegerunt: tùm illud profectò non mouet minimè, quod toties su-*
1333 *mus experti, non modò neminem inimicum fuisse Christianæ fidei, qui non illi Sedi bellum simul indixerit, sed etiam neminem vnquam extitisse, qui se professus sit eius Sedis inimicum, quin idem paulò pòst se declarârit insigniter Christiq; & Religionis nostræ capitaliter hostem & proditorem esse. Valdè me mouet & illud, quòd si ad*
1334 *istum modum hominū vitia imputentur officijs: non modò non consistet Papatus, sed & Regnum, & Dictatura, & Consulatus, & omnis omnino Magistratus corruet: & erit populus absque Rectore, sine lege, & ordine. Quæ res si aliquando contingat, id quod aliquot Germaniæ locis videtur imminere: tum demùm magno cum damno sentient, quantò magis intersit mortalium, vel malos habere Rectores, quàm nullos. Certè quod ad Papam perti-*

nere

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1525.	Idem Clemens 7.	Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

182. *De Hæresibus Martini Lutheri in causa Iustificationis.*

a Nō referam hoc in loco eas hæreses, quæ communes Lutero fuerunt cū Hussitis, Wiclefistis, Lolhardis, Albigēsibus, Henricianis & Petrobusianis, atq; alijs eiusmodi hæreticis iā antè confutatis. Hoc enim esset idē millies repetere.

Prima & maximè propria Lutheri hæresis hæc erat, *solam fidem etiam ante infusam dilectionem Dei iustificare*. Ita enim dicit Lutherus in disputatione sua de illo Domini verbo Lucæ. 7. *Dimittūtur ei peccata multa, quia dilexit multū.* Fidē formatā charitate Catholici iustificare dicūt. Sed hos Luter⁹ negat intelligere quicquā istarū rerū.

Vnde Lutherus didicit hæresim suam de speciali fide.

b Apprehēsionem Christi per fidem non vult Lutherus sub vlla conditione ad se applicari, velut Christus nos saluet, *si compatimur* (Rom. 8.) aut si obedimus ei, prout tenemur, sed *absolutè quemlibet fidelem de salute sua certū esse vult, ac firmiter statuere, sibi priuatim remissa esse peccata*, & hāc esse fidē quæ iustificet.

Cùm autem Lutherus (vt narrat Melancthon in Præfatione ad 2. Tom. operū Lutheri) terrores acerrimos de ira Dei in animo suo sentiret, ac seni cuidā Ordinis Augustiniani cōsternationes suas exponeret, ille senex dicebat, mādatum Dei esse, vt singuli homi-

Doctores Catholici.

tholicam Ecclesiā, vnde exierunt, iterum reuertantur: eos omnes eodē captiuitatis laqueo implicabit, quo Græcos Schismaticos iamdiu inuolutos tenet?

De iustitia fidei, quæ non fit, nisi per illam fidem, quacum Charitas in cordibus nostris per Spiritum Sanctum diffusa, concurrit.

a Caietanus Tomo. 3. tit. de fide & operibus cap. 4. *Cùm homo ex iniusto per Christum fit iustus, fit ex inimico Dei, amicus Dei.* Rom. 5. *Charitas autem est ipsa amicitia inter hominem & Deū.* 1. Ioan. 4. & Cant. 2. *Ergo peccatorem iustificari, hoc est, remissis iam peccatis, Dei amicum fieri, sine amicitia, hoc est, sine charitate nec fieri, nec intelligi potest. Vnde Christus & Apostoli attribuunt remissionem peccatorum fidei & charitati simul.* Cui enim dixit Christus (Lucæ 7.) *Fides tua te saluam fecit: de eadem dixit, dimittuntur ei peccata multa, quoniā dilexit multū. Fides enī inchoatiuè, charitas aūt cōpletiuè, est causa remissionis peccatorū.* 1. Pet. 4. *Charitas operit multitudinē peccatorū.* 1. Ioan. 3. *Nos scimus, quòd trāslati sumus de morte ad vitā, quoniā diligim⁹ fratres. Qui nō diligit, manet in morte.* Trāslatio aūt de morte ad vitā verificatur de tali charitate duntaxat, qua diligimus Deū propter seipsum, & proximū propter Deū: & Gal. 5. *In Christo Iesu neq; præputiū, nec circūcisio aliquid valet, sed fides, quæ per dilectionem operatur.*

De certitudine iustificationis in singulis hominibus.

b Hosius contra Brentium lib. 1. *Aduersatur Scripturis illud axioma Lutheranorum, cuius ad peccatorum remissionem assequendā esse necessarium, vt credat, absq; vlla hæsitatione propriæ infirmitatis & indispositionis, esse peccata sibi remissa. Dicit enim Scriptura* Eccles. 5. *De propitiato peccato noli esse sine metu.* Et c. 7. *Non te iustifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est.* Et Hieremiæ 17. *Prauum est cor hominis & inscrutabile. Quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans corda & renes.* Et 1. Cor. 4. *Sed neq; meipsum iudico. Nil mihi cōscius sum, sed nō in hoc iustificatus sum.* Et quæ ibi tùm præcedunt, tùm sequuntur in eandem sententiam.

Caietanus de fide & oper. c. 2. & 3. *Fides, qua iste homo credit se hic & nunc iustificari, multū distat à fide quæ verè iustificat. Nā fides, quæ iustificat, est substātia rerū sperandarū, argumentū non apparētium, cui subesse falsum non potest. Credulitas autē illa potest falli, quia est non de cōmuni re, quā oēs credunt, sed de singulari effectu, partim quidē proueniens ex fide ad salutē necessaria, quatenus est de merito Christi & Sacramentorū efficacia (& in ea parte falli non potest): partim verò prouenit ex humana cōiectura, quatenus credit, quòd ego, nūc, intus & extrà, absque vllo impedimento, ritè suscipio fidē*

 Christi

net, quid mali fuerit caruiſſe, nouit Deus, qui eum ſuæ præfecit Eccleſiæ: nec optandum puto, vt res Chriſtiana pe-
1335 *riculo perdiſcat. Quantò magis optandum, vt tales Deus faciat eſſe Pontifices, quales è re Chriſtiana & Apoſtoli-*
ci muneris dignitate fuerit, vt ſua ſponte contemptis diuitijs, & terrenis honoribus toti cœlum ſpirent, pietatem
1336 *in populo promoueant, pacem procurent, & authoritatem, quam acceperunt à Deo, aduerſus mundi Satrapas &*
robuſtos venatores exerceant, diris omnibus perſequentes, & tradentes Sathanæ, ſi quis aut alienam ditionem
inuadat, aut malè tractet ſuam. Breui ſentiret Chriſtianus orbis ab vno aut altero tali Pontifice, quantò fuerit ſa-
tius emendari Papas, quàm auferri. Nec dubiũ eſt, quin iam olim Paſtorẽ ſui gregis reſpexiſſet Chriſtus, ſi Chri-
ſtianus populus ſalutem Patris potius precari, quàm perſequi, & nuditatem patris tegere, quàm pudenda ridere
1337 *maluiſſet. Sed non deſeret, Luthere, Vicarium ſuum Deus. Reſpiciet aliquando, & nunc fortaſſe reſpicit, quum pa-*
trem dolore, quem patitur à perditiſſimo filio, flagellat. Nam planè te, Luthere, puto flagellum Dei eſſe, magno
1338 *Sedis illius bono, magno cum malo tuo.*

Nec ſatis huic ſancto viro fuit, Romani Primatus cauſam ſcriptis ſuis hunc in modum defendiſſe, ni-
1339 ſi etiam vnà cum Roffenſi animam pro fratribus poneret. Quod tanta conſtantia fecit, vt ne chariſsimæ
quidem filiæ conſpectu, quæ illi iam ad mortem properanti occurrit, à propoſito abduci poſſet.

Morus autem cùm & ex Lutheri defectione admoneretur, & longè antè proſpexiſſet, quò Regis
conſilia tenderent: toto ſeptennio (quod ipſe fatebatur) huic cauſæ operam dedit, vt cognoſceret, atq;
ex Scripturis ſacris omnique antiquitate repeteret, quid de vnius ſummi Paſtoris, aut de Romani Pon-
tificis Primatu perſcriptum eſſet. Cumq; nihil eo viro ingenioſius, nihil doctius, nihil ſanctius in terris
1340 ageret, poſt ſeptennium in ea quæſtione poſitum, dicebat: *Se Pontificis Romani Primatum ſemper quidem*
coluiſſe, velut rem orbi Chriſtiano ſummè neceſſariam: illud tamen examinandum eatenus non putaſſe, vtrũ
1341 diuino, an humano iure niteretur. Nunc autem ſe nihil dubitare, *quin diuino iure is Primatus inſtitutus &*
ſtabilitus fuiſſet. Ac de ingenio quidem & doctrina Mori tùm ipſius libri, tùm Eraſmus Roterodamus
præclariſsimum teſtimonium dicunt. Sanctitatis verò id vnum inſigne ſpecimen eſto.

Cùm humanioribus literis & legibus Angliæ municipalibus operam ab ineunte ætate dediſſet, atque à conditione mediocri per omnes honorum gradus ad ſummam Cancellariæ, ſeu Prætoris Vrbani Præfecturam perueniſſet, adeò vt Princeps Senatus, regni Moderator, ac Regi proximus eſſet, duaſque ordine vxores, ac liberos aliquot haberet: tamen in tot Magiſtratibus adminiſtrandis tot annis verſatus, ac in tanto ſplendore agens, non auxit facultates ſuas vſque ad annuos reditus cẽtum aureorum. Qua vna ex re meritò conijcias, quantam in omni virtutis genere laudem promeruerit. Qui enim cùm facillimè id poſſet, tamen *poſt aurum non abijt, nec ſperauit in pecuniæ theſauris*: hic eſt Thomas Morus, & laudabimus eum. Fecit enim mirabilia in vita ſua. Sed mirabiliora in morte. Maiorem enim charitatem nemo habet, quàm vt ponat animam ſuam pro fratribus ſuis. Ioan. 15.

Eandem Primatus Romani cauſam Abelus & Powellus presbyteri, Foreſtus Ordinis Minorum fra-
1342 ter, Reginaldus Brigittenſis, Carthuſiani octodecim, & Laicus quidam nomine Germanus, alijque cõ-
plures Angli, ſub Henrico Tyranno, ſanguine ſuo tutati ſunt, ijdemque Martyrij palmam adepti. Iam-
diu enim capitale in Anglia fuit, Romanum Pontificem Chriſti Vicarium confiteri.

Catharina vxor Henrici Octaui cùm videret, ſe per iniuſtiſsimam Archiepiſcopi Cantuarienſis ſen-
1343 tentiam à Regis conſortio ſeparari, *ad Pontificem Romanum Clementem ſeptimum prouocauit*, qui diuortiũ
illud iniquè tentatum eſſe, matrimonium verò legitimum fuiſſe, deliberatione prius cum omnibus orbis
Chriſtiani Academijs habita, pronuntiauit.

Lauren-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1527.	Idem Clemens 7.	Idem Carolus 5.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

homines crederent, non solùm aliquibus in genere, sed sibi nominatim remitti peccata. Qua voce confirmatus Lutherus, eã persuasioné mordicus semper postea tenuit, & defendit. Hanc igitur fidem specialem Lutherus non è Scripturis hausit, nõ ab Ecclesia didicit, non in ciuitate supra montem posita palã in luce fidelium populorũ vbique prædicatã audiuit, sed in deserto Saxoniæ, in penetralibus Erphordiæ, sub modio Augustiniani collegij accepit & didicit. Scilicet in illius senis tam obscuri homuncionis pectore, vt neque nomen ipsius literis vnquàm mãdatũm viderim, latuit veritas Euãgelij, & Catholicæ Ecclesiæ lux, quam Prophetæ & Euangelia per totũ orbem diffundendã, & in cãdelabro ponendam, vt luceret omnibus, qui in domo essent (Psal. 2. Mat. 5.) prædixerunt. Hæreses quidem in deserto & penetralibus disseminandas, Christus (Mat. 24.) admonuit.

c Iustitiam nostram in sola peccatorum remissione constituebat, absq; interioris hominis innouatione ad ambulandum in operibus bonis.

d Nec illa opera (inquit Luth. in disput.) quæ ex fide fiũt, iustificãt corãDeo.

§ Hæc oĩa tãetsi pendeant ex prima hæresi, quæ solã fidẽ, seclusa dilectione diuinitus infusa, iustificare statuit: tamen sigillatim pro-

Doctores Catholici.

Christi & Sacramẽta, & in hac parte falli potest. Nã fides omniũ Christianorũ vna est, Ephes. 4. Sub fide autem, quæ est in me, nõ cõtinetur credere, quòd ille suscipiens Sacramentũ nũc, & hîc, iustificetur: ergo nec sub illius fide, qui iustificatur, hoc cadit, quia vna est mea & illius fides, credẽs & sperãs easdẽ res. Errãt ergo Lutherani, dũ ea, quæ attribuũtur in Scripturis fidei omnibus cõmuni, ascribũt suæ priuatæ credulitati, velut illa credulitas purificaret corda eorũ. Nã (Ioel. c. 2.) de ijs, qui cõuertendi erãt ad Deũ ex toto corde, tamẽ subiungit: *Quis scit, si cõuertatur & ignoscat Deus?* Hanc hæresim Lutheri doctissimẽ confutauit Ioan. Hessels à Louan. in lib. quẽ inscripsit, *Cõfutatione nouitiæ fidei, quã vocãt specialẽ*, vbi docet, hãc Lutheri doctrinã & Dei timorẽ tollere, & de occultissima eius prædestinatiõe pronũciare, & orationi, spei, Sacramẽtis ac deniq; Scripturis aduersari.

c Michael Baius de iustitia & iustificatione li. 1. c. 3. *Iustitia huius vitæ duabus cõstat partibus, remissione peccatorũ* (Actor. 13. Rom. 6.) *& vita nouitate*, de qua scriptũ est (1. Ioan. 3.) *Qui facit iustitiã, iustus est.* Et Ro. 8. *Vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui nõ secundùm carnem ambulamus, sed secundùm spiritum.* Et Rom. 2. *Præputium, legem consummans, iudicabit te, qui per literam & circumcisionẽ præuaricator es legis.* Heb. 11. *Sãcti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam.* Quapropter Dominus apud Ieremiam c. 31. non tantùm suis pollicetur, quòd propitius erit iniquitatib⁹ eorũ, sed etiam (idque prius) *quòd dabit leges suas in mẽtem eorũ.* At quas leges? *Et spiritũ meũ* (inquit Ezec. 36.) *ponam in medio vestrî, & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis & operemini.*

d Dietenbergius in Frœno Lutheranorum. *Iustificatio, cum accipitur pro adeptæ iustitiæ augmentatione, & consummatione, etiã operibus tribuitur.* Apocal. 22. *Qui iustus est* (gratia videlicet per fidem à peccatis purgatus) *iustificetur adhuc*, bonis nimirum operibus in iustitia crescendo, atq; *iustitiam adimplendo. Matth. 3.* Sic ergo iustificatus, apud Deum & homines iustorum albo adiudicatur. Roffensis, Artic. 1. contra Lutherũ. Christus ob opera misericordiæ iustificationem pollicetur. Luc. 11. *date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* (Et pòst) Matth. 7. Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Dñe, sed *qui facit voluntatem patris mei, intrabit in regnũ cœlorũ.* Certũ est, nemini iustificato ianuas regni cœlorũ occludẽdas esse. Verũ est igitur, quod ait Iacob. (c. 2.) *Ex operib⁹ iustificatur homo, & nõ ex fide tantùm.* Et Mat. 6. *Si nõ dimiseritis hoĩb⁹, nec pater vester dimittit vobis peccata vestra. Factores legis iustificabũtur.* Ro. 2. & 8. *Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Ecce vitã, hoc est, iustificationẽ pollicetur ijs, qui facta carnis mortificauerit.

 e Hosius

Laurentius Campegius Cardinalis, Sedis Apostolicæ ad Germaniam, ac Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæque Regna de latere Legatus, cum Serenissimo Principe Ferdinando Archiepiscopo Saltzburgensi, Episcopis plurimis, Gulielmo & Ludouico Ducibus Palatinis Rheni, communicatis Ratisbonæ
1344 consilijs constitutionem piam authoritate Apostolica edidit, ad remouendos abusus, & Cleri vitam reformandam.

Anno Dom. 1528. celebratum est Concilium Senonense in Gallijs contra Lutheranos, & secundùm
1345 fidem Ecclesiæ Romanæ, vbi sic habetur: *Intelleximus, Lutheri libellos perniciosos iam pridem cum suo authore à sanctissimis Pontificibus Leone Papa & Adriano, necnon Clemente Papa moderno damnatos.*

Et in Decreto 3. Si vbi duo vel tres in nomine Domini congregātur, in medio eorum sit Dominus:
1346 quantò magis vbi summus Pontifex, cæteriq; primores Ecclesiastici conueniunt?

Denique in eius Concilij c. 17. iste Articulus recensetur (*Primatus summi Pontificis non est à Christo*)
1347 inter damnatos errores collocatur.

In eadem fide, atque in eiusdem Romanæ Sedis obedientia habitum est Concilium Coloniense, an-
1348 no D. 1536. cum expressa renouatione Decretalis Epistolæ Honorij 3. in parte 12. c. 7.

Anno D. 1548. Otho Cardinalis & Episcopus Augustanus Synodum Diœcesanam tenuit, in qua præ-
1349 ter alia Decreta Catholica, in cap. 2. renouauit Laurentij Campegij Sedis Apostolicæ Legati Constitutiones Ratisponæ publicatas. Et in c. 19. *Casus Sedi Apostolicæ reseruatos* agnoscit, & obseruari iubet.

Synodus Treuerensis Romanæ Ecclesiæ fidem & vnionem retinens, eodem anno celebrata est, in
1350 qua Doctor *Pelargus* ait, *Petri nauiculam fluctibus, ventisq; concuti*: nihil aliud per nauiculam Petri, quàm Catholicam Ecclesiam intelligens.

Anno Dom. 1549. Synodus Prouincialis Coloniæ habita est, *vbi Canonici, qui ex Indulto Apostolico præbendas habent cum onere legendi collatas, muneri suo, iuxta tenorem Bullæ summi Pontificis, satisfacere iu-*
1351 *bentur, alioqui decernitur, negligentiam eorum deferendam ad summum Pontificem, & petendam prouisionem, qua huic casui prouideatur.*

Eodem anno celebrata est Synodus Moguntina, vbi secundùm Ecclesiæ Romanæ fidem & consuetudinem omnia decernuntur, adeò vt Synodus his verbis concludatur. *Hæc omnia cum debita obedientia,*
1352 *submittimus sacrosanctæ Romanæ, Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ iudicio, cuius auctoritatē in omnibus saluam conseruari volumus.*

Alia etiam Treuerēsis Synodus eodē anno (1549.) celebrata sic habet. *Quando vera in Iesum Christum fides fundamentum est, & Petra illa, de qua Saluator noster dixit (Matth. 16.) super eam ædificandam esse Ecclesiam suam, aduersus quam inferorum portæ nunquam præualituræ essent (præualerent autem, si Ecclesia errare perniciosè posset, aut docere noxia) fateri oportet, Ecclesiam in fide & veritate radicatam & fundatam, errare non posse. Nam & in confesso est, testantibus nimirum sanctæ Ecclesiæ Patribus, ac re ipsa clamante, Christi*
1353 *Apostolos Petrum & Paulum, Dei sanctum Euangelium in sanguine quoque ipsorum signatum, Romanæ Ecclesiæ reliquisse, atque in illius fidē Ecclesias omnes, quæ vbique sunt fideles in toto orbe terrarum, religiosè cōspirasse, atque societate Sacramenti confœderatas & coniunctas esse. Itaque cùm ad nos per Episcoporum successionem perpetuò continuatam ea fides peruenerit, non dubitamus, hanc vnam eandemq; esse, atque adeò veram fidem, quæ ab Apostolis ipsis in veritate est tradita, & vsque nunc religiosè semper custodita & in Catholica Ecclesia semper conseruata. Nihil proindè aliud credendum, tenendum, aut docendum est, nisi quod sancta Roma-*
1354 *na tenet & docet Ecclesia omnium consentientium Ecclesiarum Mater & Magistra. Eum verò, qui à fide Catholica & Romana Ecclesia recedit, necesse est à veritate & capite deficere.*

In Enchiridio Christianæ Institutionis in Concilio Coloniensi edito, de Sacramento Ordinis. *Pa-*
1355 *triarcharum summus est Romanus, non quòd ordine sacerdotij cæteros antecellat, sed magis plenitudine administrationis, regiminis ac potestatis. Hanc enim apud vnum oportet esse in Ecclesia, vt Ecclesiæ vnitas monstretur ac conseruetur. Sacerdotij potestatem, quæ diuidi non potest, singuli Episcopi in suum quisque gregem in solidum possident. Sed Pontifex Romanus (veluti successor illius, in cuius persona Christus hanc potestatem Ecclesiæ*
1356 *tradidit) hanc in vniuersum super totum gregem Christianum tenet. In hoc enim constitutus est, vt fratrum suorum negligentiam suppleat. Lucæ 22.*

Alfonsus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Idem Carolus 5.

1523. Idem Clemens 7.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

proponenda erant, vt manifestò appareret, quantæ absurditates ex illa malè intellecta iustificationis radice oriantur.

e Iustitiam verò in nobis à Deo nō creari, aut in nobis inhærere, sed tātùm ait iustitiā Christi nobis propter fidem imputari. Lutherus ibidem.

f Peccatum in renatis etiam pueris verè esse, ac manere: licet non imputetur ad pœnam propter fidē in Christum.

g Christianum, etiam volentem, non posse perdere salutem suā, nisi nolit credere. Nulla enim peccata posse damnare, nisi solā incredulitatem. Cætera oīa in momento absorberi per eandem fidem. Lutherus de Captiuitate Babylonica, & de Sacram. Baptismi.

h In omni opere bono iustus peccat.

i Dicebat bona fidelium opera in gratia Dei facta, non

Doctores Catholici.

e Hosius in Confessione Cath. c. 72. Aperta sunt Scripturæ verba, Rom. 5. *Per obedientiam vnius Christi iustos constituit multos.* Et Ioan. 8. Si vos filius liberauerit, *verè* (ac non imputatione tantùm) *liberi eritis.* 1. Ioan. 3. *Videte, qualem charitatem dedit nobis Deus, vt filij Dei nominemur & simus.* Rom. 8. *Prædestinauit nos conformes fieri imaginis filij sui.* Ad exemplum ergo Christi, iustitia nobis secundùm mensuram nostram inhæret.

f Hosius ibidem. Deus dixit, Isaiæ 43. *Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me.* Et Ioan. 1. *Agnus Dei tollit peccata mundi.* Paulus 1 Cor. 6. Cùm recensuisset fornicarios, Idolis seruientes, & alijs id genus criminibus infames: *Et hæc quidem fuistis* (inquit) *sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis.*

Roffensis Arti. 2. contra Lutherum. Voce peccati Paulus multifariam vtitur. Primò pro fomite peccati. Rom. 7. *Non ego operor illud sed quod habitat in me peccatū.* Deinde pro impuris motibus carnis. Rom. 6. Colo/s. 3. Item pro consensu mentis ad seruiendum illis motibus. Rom. 6. *Ne regnet peccatū in mortali vestro corpore, vt obediatis concupiscentijs eius.* Denique pro hostia, quæ pro peccatis offertur. 2. Cor. 5. *Deus Christum pro nobis fecit peccatum.* Insignis ergò est vel inscitia, vel malitia Lutheri, qui tam varias peccati acceptiones in vnum confundere molitur.

g Ruardus Tapper Tom. 2. art. 11. Hæc Martini Lutheri verba blasphemā illā hæresim insinuāt, quā improbat Augustinus lib. de fide & operibus, quòd videlicet fides eos saluare potest, qui in peccatis viuūt. De quibus est aperta sententia Apostoli. Galat. 5. *Opera carnis sunt fornicatio, immūditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, commessationes, & his similia: qualia qui agunt, regnum Dei non consequentur.* Atqui Ioannes Caluinus in fine capitis de iustificatione impij, efficaciter probat contra Martinum Lutherum *infidelitatem non esse in quolibet peccato rationem, ob quā peccatum est.*

h Roffensis in artic. 31. contra Lutherum. *Quàmdiu homo pro viribus iam possibilibus, gratia cooperante, seipsum ante Deū erigit, in illo opere peccato caret. Alioqui Paulus cùm raptus in tertium cœlum operam dedit arcanis illis verbis, quæ non licet homini loqui,* peccasset, cùm tamen etiā de operibus alijs dicat (1. Cor. 7.) *Si nupserit virgo, non peccauit.* 1. Ioan. 2. *Qui seruat verbum eius, verè in hoc charitas Dei perfecta est.*

i Caietanus Tom. 3. de fide & operibus c. 6. 8. & 9. *Opera fidelium, etiamsi per naturam suam, aut per vires liberi*

Alfonsus de Castro aduersus Hæreses lib. 12. in verbo, Papa. *Alijs* (inquit) *Apostolis data sunt Claues*
cœli: Petro autē, cœlorū. Quod illi soluunt, aut ligant in terra, soluitur & ligatur in cœlo: sed quod Petrus sol-
uit, aut ligat in terra, soluitur et ligatur in cœlis. Quod ipsum Origenes antè animaduertit. (Et pòst) *Certè nisi*
1357 *à Deo fuisset ita institutum, vt vnus in Ecclesia esset summus Sacerdos, eueniret in Ecclesia necessariò id, quod*
in libro Iudicum dicitur: In illis diebus non erat Rex in Israel, sed vnusquisque quod sibi videbatur bonum fa-
ciebat. Et hac sola de causa (vt existimo) hæretici conantur, Primatum Petri & eius Successoris minuere, vt vi-
delicet liberius, quas voluerint, possint docere hæreses. Vbi autem Alfonsus ostendisset, antiquas Græco-
rum Ecclesias, itemque Galliam & Hispaniam semper obediuisse Pontifici Romano: *Ergo* (inquit) *si*
tantam ac tam latè fusam potestatem, non Dei iussu Romanus Pontifex, sed sua vi (vt Lutherus ait) acquisiuit:
ostendat, obsecro, Lutherus, quādo primùm tam latam possessionem adeptus est, quibus suffragijs, quo milite hanc
tyrannidem vsurpauit. Non est enim vero simile, vt tam immensæ potentiæ obscurum sit initium. Ex historiis
nobis rei initium deducat. Illud sanè coget, vt huic fabulæ nulla præstetur fides, si aduertat quisque, minimè fieri
posse, Sacerdotem inermem, solum, nullo milite stipatum (qualem fuisse necesse est prius, quàm hac tyrannide po-
tiretur) nullo iure fultum, nullo fretum titulo, in tot vbiq; pares Episcopos, apud iam varias, tamq; diuersas natio-
1358 *nes, tantum obtinere imperium, vt non solùm Episcopi, sed Reges & Imperatores, qui extra illius Diœcesim vi-*
tam degunt, illi obediant. Quis enim tam stupidus est, vt credat, populos omnes, Regna, Prouincias fuisse sui iu-
ris ac libertatis tam prodigos, vt externo Sacerdoti, cui nulla subiectionis causa tenerentur obnoxij, tantum ipsi
potestatis darent, quantùm ipse fortè vix ausus esset optare, aut saltem petere? Abeant ergo Hæretici, & nos fi-
dem Ecclesiæ Catholicæ tenentes, fateamur, vnum esse in illa summum Sacerdotem, vt sicut ipsa vnum est oui-
le, ita sit vnus illius Pastor.

Dominicus Soto in 4. lib. Sentent. Tom. 2. q. 1. art. 1. docet, *Christum instar Monarchiæ Ecclesiam suam*
1359 *instituisse.* Math. 16. & Ioan. 21. idque *vt Petri Successores non minus, quàm ipse Petrus, vice Christi fungeren-*
tur, atque adeo vnusquisque eorum summū in Ecclesia fastigium teneret. Ac decentissimum quidem esse ait,
vt Romana Sedes, Petri sanguine decorata, sit Sedes successorum Petri. Dubitat tamen, vtrùm fieri nō
posset, vt successor Petri vel Sedem suam mutet in aliam Ecclesiam, vel nullibi omnino resideat, sed
maneat tantùm vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, vt quondam Apostoli per totum mundum obambula-
bant.

Ibidem q. 2. artic. 1. in Conclusione 5. *Potestas* (inquit) *quæcunq; ciuilis eatenus est Ecclesiasticæ subie-*
cta in ordine ad spiritualia, vt Papa possit per suam spiritualem potestatem, quoties ratio fidei & Religionis ex-
egerit, non solùm Ecclesiasticarum censurarū fulminibus aduersus Reges agere, eosq; cogere: verùm & cunctos
1360 *Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & vsque ad eorum depositionem procedere.*

Franciscus à Victoria in lib. de potestate Ecclesiæ q. 2. in 4. propositione. Christus sic instituit Ec-
clesiam, vt esset vsque in seculum duratura. Vnde Isaiæ 9. Super solium Dauid & super regnum eius
sedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio & iustitia, amodo & vsq; in sempiternū. Sed *Chri-*
stus ædificauit Ecclesiam super Petrum (Math. 16.) *velut super potestatem ordinariam in perpetuum duratu-*
1361 *ram: ergo opus fuit, vt Petro è medio sublato alius loco illius subrogaretur cum simili authoritate & potestate iu-*
risdictionis in totum orbem. Qui ordo vnius summi Sacerdotis & summo Sacerdoti legis respondet, & rationi,
quæ Monarchiam præfert. Et re vera non minus perniciosus fuit error negantium perseuerare in Ecclesia vnū
Pontificem, cui omnes Christiani subesse teneantur, quàm eorum, qui omnes Christianos æquales esse volunt.
Hic enim maiorem orbis Christiani partem primò in schismata deduxit, deinde ab Ecclesia alienauit, postremò
in impientissimam Mahumeti perfidiam impulit.

Deinde ostendit, Petrum potuisse constituere formam, qua ei post obitum succederetur, quia cùm
haberet omnem potestatem, quæ necessaria Ecclesiæ foret, hæc etiam fuit necessaria. Si autem Petrus
absque successore à se constituto mortuus fuisset, tamen reliqua Ecclesia per Episcopos potissimùm
poterat potestatem semel à Domino institutam continuare.
1362 Postremò ait, *Episcopum Romanum esse summum Pontificem, nec vllum alium se gessisse pro Episcopo vni-*
uersalis Ecclesiæ, præter Pontificem Romanum. Quem siue Clerus, seu populus Romanus aliquando ele-
gerit, eam eligendi formam non à diuino iure, sed vel à lege per summos Pontifices lata, vel à consue-
tudine accepta promanasse.

Petrus à Soto in assertione Catholicæ fidei circa articulos Confessionis Wirtenbergensis. *Christus,*
qui Ecclesiam suam vnicè dilexit, & firmissimè vsque ad finem seculi duraturam fundauit, Petrum constituit
Vicarium suum atque visibile Caput loco sui, vt curam vniuersalis Ecclesiæ in corpore hîc peregrinantis gereret, ita vt

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
			non mereri vitã, quia hoc putabant derogare merito Christi.	*liberi arbitrij non mereantur à Deo vitam æternam, tamen nunc ea merentur: partim quia placuit Deo, talem conuentionem cum fidelibus facere (Math. 20.) & ita seipsum non tam nobis, quàm sibi ipsi debitorem constituere: partim quia charitas tanquã semẽ Dei (1. Ioã. 3.) in nobis manens, fit in nobis (vtique per cooperationem nostram, qua Deo cooperamur (1. Cor. 3.) fons aquæ salientis in vitam æternam (Ioan. 4.) partim quia Christi membra cùm simus, non tam soli nos, quàm Christus in nobis & operatur, & meretur, sicut scriptum est (Gal. 2.) Viuit in me Christus. Cùm enim Deus prædestinauerit nos conformes fieri imaginis filij sui (Rom. 8.) conformiores sumus habendo meritum æternæ vitæ, tùm ex Christi solius morte, tùm ex Christo operante & merente in nobis, quàm si vno duntaxat modo, id est, per Christũ solũ eã mereremur. Nã Christus ex duplici causa vitã æternã habuit, & sine merito suo per vnionem ad verbum, & per meritũ suũ, dũ Deus (Phil. 2.) propter mortẽ eius dedit illi nomen supra omne nomẽ. Gloriosius igitur Christo est, vt paruulos tãtũ ex ipsius merito saluet, adultos faciat etiã per suã gratiã in se mereri vitã æternã. Huc spectãt permulta Scripturæ loca. Gen. 15. Isa. 40. Math. 20. Apoca. 22. & 2. Tim. 4. Mihi certãti, cursum consummanti, & fidẽ seruãti, Dominus iustus Iudex reddet coronam iustitiæ.*
		Idem Carolus 5.		
1528.	Idem Clemens 7.		k Deum præcepisse nobis impossibilia. Quale illud esse dicebat: Diliges Deum ex toto corde. Nec enim volebat illud præceptum sic interpretari, vt spiritus Dei Ecclesiam docuerat, sed secundùm suã voluntatem.	k Hosius de confes. Catho. c. 74. *Sũt qui blasphemãt, impossibilia Deũ præcepisse. Nos Christo potius credamus dicẽti. Marc. 9. Oĩa possibilia sunt credẽti. Et cum Paulo quisq; nostrûm glorietur, Phil. 4. Oĩa possum in eo qui me confortat Christo.* Mox idipsum probat authoritatibus Basilij, Marci Eremitæ, Dorothei, Augustini, & Hieronymi. Ruardus Tapper Tom. 1. Artic. 2. *Deũ ex toto corde diligere dicitur (ex mẽte Chrysost. August. Bernard. & cæterorũ Patrũ) qui nihil diligit supra Deũ, contra Deum, aut æqualiter cũ Deo, sed amorẽ Dei tanquã scopum sibi proponat, ad quẽ oĩa referat. Sic dicitur Deut. 4. Inuenies illũ, si toto corde quæsieris eũ. Et 1. Reg. 7. Si in toto corde vestro reuertimini ad Dominũ, auferte Deos alienos de medio vestri, & præparate corda vestra Domino, & seruite ei soli. Vnde toto corde aliquid facere, est auferre impedimẽta cõtraria, & facere seruitiũ necessarium. Sic Dauid ait: In toto corde meo exquisiui te. In toto corde meo scrutabor mãdata tua. Et: Clamaui in toto corde meo, exaudi me Domine. Nã vt homo aliter est perfectus in pueritia, & aliter in virili ætate: sic alia est peregrinantiũ, & alia in patria degentiũ perfectio. Illa nobis in hac vita præcipitur, quam per Dei gratiã implere possumus.*
			l Primos motus, etiã quibus Christiani resistũt, volebat verè esse peccata, & nos	l *Adulteria, fornicationes, furta* (Matth. 15.) *de corde exeunt*: hoc est, de voluntate libera, & non de inuoluntario carnis motu. *Non regnet peccatum*

1363 *ita vt hoc in perpetuum in Ecclesia permaneret. Quare in Petro etiam eius Successores, Romani scilicet Pontifices, hoc ipsum acceperunt, vt Caput sint vniuersalis Ecclesiæ.* Et in defensione Catholicæ confeßionis in tit. de vno certo iudicio Ecclesiastico c.4. *Quo pacto* (inquit) *seruari potest vnitas hæc fidei, quam Deus à nobis exigit, & vt à nobis inuicem eam exigimus, præcipit, nisi vnum manifestum visibile Iudicium sit, in quo*
1364 *audiri causa, & proferri poßit sententia.*

Idem in defensione Catholicæ Confeßionis. c. *96. Si Augustinus (in Epist. 165.) triginta octo Pontificũ (Romanorum) succeßiones, & quadringentorum plus minus annorum tanti fecit: quanti nos nunc facturi sumus*
1365 *succeßionem continuam ducentorum, & amplius, quàm triginta Pontificũ vsque ad Paulũ huius nominis quartum: mille quingentorum & amplius annorum, de quibus & dicere possumus, quod Augustinus eo loco inquit, in hunc Ordinem Episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro vsque ad Paulum quartum, qui nunc in ea Cathedra sedet, etiamsi quis traditor per illa tẽpora surrepsisset, nihil præiudicaret Ecclesiæ, & innocentibus Christianis, quibus Dominus prouidens ait de malis Præpositis: Quæ dicũt, facite: quæ autẽ faciũt, facere nolite. Dicũt enim, & nõ faciunt.* (Et pòst.) *Cùm perpetua quædam Ecclesiæ persecutio durauerit à Nerone, vsq; ad Constantinum nõ multò minus quàm trecentis annis, licet nonnunquam paulò remißior, vel ad breue tempus intermissa videri poßit: nónne igitur miranda diuinæ prouidentiæ efficacia fuit, quòd in Sede Romana Sathanas, & Imperatores obti-*
1366 *nere non potuerunt, vt deesset certa & legitima succeßio? Certè qui hæc per singula (vt ita dicamus) membra cõsiderauerit, intuebitur miranda Dei opera. Occidebantur vno die Petrus & Paulus, & tã atrociter sæuiebat Nero in Christianos, vt ex cadaueribus interfectorum lumina continuata per aliquot noctes fuisse dicantur. Et tamẽ intrepidè audet Linus locum Petri tenere, nec officio deesse boni Pastoris. Afficitur ille supplicio vltimo, & mox succedit Clemens, aut accedit potius ad periculum & victimam, atque sic demùm, omnibus illis temporibus neq; defuit populi & Cleri cura & constantia in eligendo Pontificem, nec in electis virtus & charitas animas suas ponendi pro ouibus. Quæ maiora miracula spectare debemus, quibus hæc confirmetur fides? Succedunt posthac mutationes circa Imperium, diuersæq; irruptiones in Italiam, & Romam, & hinc circa ipsas electiones Pontificum difficultates plurimæ ortæ sunt, & contentiones: & inter hæc omnia nec defuit hæc succeßio, nec legitimi Põtifices defuerunt officio suo, ita vt etsi nonnulla aliquando fuerit turbatio, vnde & in historijs inuenitur diuersitas: tandem semper illuxit diuina gratia Ecclesiæ suæ, qua & agnosceretur verus Pastor, & ipse vel præstaret, quod*
1367 *sui erat muneris, vel certè nõ læderet Ecclesiam. Et in hac præcipuè Sede Vicarij Christi illud, quod in domo Dauid, ex cuius succeßione Christus nasciturus erat, factum legimus, videmus impleri: Vt remaneat, ait, lucerna seruo meo Dauid cunctis diebus coram me in Hierusalem ciuitate, quam elegi, vt esset nomen meum ibi. Multò*
1368 *enim iustius dicere possumus, elegisse Christum Romam, in qua Sedem suam collocaret, dum eam Principum Apostolorum sanguine fundauit, & multorum millium nobilißimorum Martyrum constantia, & meritis adi-*
1369 *ficauit.* Pòst autem iudicium Dei patefecit in Episcopos Constantinopolitanos oppugnatores Romani Primatus qui tùm à fide Christi exciderint, tùm in miserrimam seruitutem inciderint.

Cumque Mauritius Romanæ Sedis Primatum euertere, & Constantinopolitanum Episcopum illi æquare, aut etiam præferre conatus sit, eum in ipso conatu extinctum esse, quod ipsum & miraculo vi-
1370 ri apparentis in Monachi vestitu contestatum fuisse (Monachus enim fuit Gregorius Papa) & à Phoca Imperatore animaduersum, qui emendata Mauritij negligẽtia, dignitatem suam Romanæ Sedi restituerit. Denique egregiè explicat discrimen, quod est inter ipsam Romani Pontificis potestatem, & eiusdẽ potestatis vsum. Illam tollere nullus vnquam Catholicus conatus est: hunc ex parte aliqua moderari, &
1371 contra eum præscribere, tùm Reges, tùm quidam Episcopi ac populi nonnunquam tentârunt, tùm ipsi Pontifices interdum id permiserunt, vel ob humilitatem, qua fratribus cedendum arbitrabantur, vel ob charitatem, ne grauiora scandala excitarentur.

1372 Iacobus Sadoletus Episcopus Carpentoracti Cardinalis ad Ciues Gebennenses elegantem Epistolã scripsit, qua eos ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ reducere conatur.

Gaspar

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1534.	227. Paulus 3. Romanus. an 15	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

nos coram Deo reos facere.

Discipulorum Lutheri opiniones de iustitia fidei & operibus.

183. *De Osiandro.*

m Dicebat, hominem iustum fieri ea iustitia, qua Deus ipse essentialiter iustus est.

n Idem docuit, Christum esse iustificatorem humani generis secundùm solã diuinam ipsius naturam, exclusa humana.

o Docuit etiam Christũ iuxta vtramq; naturã, quẽadmodum in matris vtero fuit, eandem esse imaginẽ ad quã, vel secundùm quã primus homo conditus sit.

184. *De Stancaro.*

p Iste docuit, Christũ esse iustificatorem nostrum, secundùm solam naturã humanam, exclusa Diuina, vt Staphylus ait, de cõcordia Lutheranorum.

185. De

catum (Rom. 6.) *in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentijs eius.* Obedire igitur peccato, aut concupiscentijs, hoc vtique est peccare. At verò si non obedimus, non peccamus. Nam vt *qui facit peccatum, seruus est peccati* (Ioan. 8.) sic qui non est seruus peccati, non facit peccatum. Si autem motus primi, quos impedire non possumus, nos facerẽt peccatores, frustrà moneret Apostolus, *ne peccatum regnaret.* Semper enim, nobis etiam inuitis, regnaret. Nunc autem Apostolus dicit (Rom. 6.) *peccatum in vobis nõ dominabitur. Non enim estis sub lege, sub sub gratia.*

m Psal. 50. *Cor mundum crea in me Deus.* Ephes. 2. *Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus bonis.* Ioan. 1. *De plenitudine Christi nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia.* Ephe. 4. *Vnicuiq; nostrũm data est gratia secundùm mensuram donationis Christi.* Iustitia igitur nostra non Dei essentia, sed creatum aliquod Dei donum est.

n 1. Timoth. 2. *Vnus Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Ephes. 5. *Christus nutrit & fouet Ecclesiam, quia membra sumus corporis eius de carne eius, & de ossibus eius.* Homo igitur Iesus Christus redemptionẽ semetipsum dans pro nobis, quod fit secundùm carnem, quæ sola potuit mori, qua vna oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos. Heb. 10. Factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. 1. Cor. 1. Humana ergo Christi natura fuit quædam causa (videlicet meritoria) iustificationis nostræ.

o Gen. 1. Dixit Deus: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Dicẽdo *nostram*, significauit, hominem ad totius Trinitatis imaginem factum esse. Tota verò Trinitas non est incarnata, sed tantùm secunda persona, quia *Verbum caro factũ est.* Ioan. 1. Ratio igitur imaginis, ad quam factus est primus homo, petitur à diuina Trinitatis essentia. Postquàm autem homo lapsus est, reficitur & reparatur ad exemplum humanæ in Christo naturæ. *Nam Deus* (Rom. 8.) *prædestinauit nos conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Et (1. Cor. 15.) *Qualis homo terrenus, tales & terreni: & qualis cœlestis, tales & cœlestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœlestis.*

p Rom. 8. *Deus est qui iustificat.* Et Rom. 2. *Quoniam quidem vnus est Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.* Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 7. *Efficiens causa iustificationis nostræ est misericors Deus, qui gratuitò abluit & sanctificat, signans & vngens Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ.*

f ij q Philip. 2.

Ruardus Tapper in explicatione Articulorum Louanienſium, quoties occaſio fert, Romanæ Eccle-
ſiæ Primatum libenter agnoſcit, & prædicat. In Articulo autem 17. *A ſeculari Magiſtratu* (inquit) *nulla*
1373 *iuriſdictio vel adminiſtratio in Eccleſiæ Paſtores transfundi poteſt, ſed ſequitur ipſum Epiſcopatum, vel potius*
à Capite, Romano Pontifice, in ipſum promanat. Id docent ſacri Canones, & Nicolaus Papa, & Leo Pontifex.

Ioannes Viguerius Granatenſis in Chriſtianæ Theologiæ Inſtitutionibus, de Sacramento Ordinis,
1374 verſu. 5. *Chriſtus dedit poteſtatem* Petro (Math. 16. & Ioan. 21. & Lucæ 22.) *& ſucceſſoribus ſuis, tanquam Ca-*
piti Eccleſiæ, ſicut olim Moyſi tanquam Capiti Synagogæ, & ſucceſſoribus ſuis: vt expreſſe Chriſtus dixit de ijs,
qui ſedent ſuper Cathedram Moyſis. Matth. 25. *Et ſic apparet, quòd D. Petro data eſt primò poteſtatis plenitudo,*
per Petrum ad alios deriuanda, & ab eo dirigenda, tutanda, & confirmanda. Vnde Luc. 22. Et tu aliquando con-
uerſus, confirma fratres tuos, hoc eſt, Apoſtolos, quoad poteſtatem, & directionem, ac ſoliditatem fidei. Ratione
etiã naturali ac manifeſta conuinci poteſt, Chriſtũ vnũ ſuper omnes dimiſiſſe Paſtorẽ. Quia quũ Chriſtus ſit ſapi-
entia Patris, neceſſe eſt dicere, ipſum perfectiorem inſtituiſſe politiam in Eccleſia ſua, quàm fuerit aliqua poli-
tia humana. Sed euidenter conſtat, politiam Regalem, in qua præſidet vnus, eſſe omnibus alijs perfectiorẽ, vt pro-
1375 *bat Philoſophus 12. Meta. Et ideò illi, qui Primatum Petri negant, ſunt ſchiſmatici & hæretici. Negant enim*
vnitatem, quam Chriſtus tantum commendauit, & pro ea orauit. Manifeſtum eſt etiam, quòd inter Epiſcopum
& Papam ſunt alij gradus dignitatum, correſpondentes gradibus vnionis Diocæſum, Prouinciarum, & Regnorũ,
1376 *ſecundùm quos vna congregatio vel communitas includit aliam, & communitas totius mundi includit commu-*
nitatem omnium Regnorum, & ſic ſunt Archiepiſcopi, Primates, Patriarchæ.

D. Conradus Clingius in locis communibus lib. 3. c. 12. *Eſſentiale primum ac principale Caput Eccleſiæ,*
in quod tendit fides noſtra, quod Caput influit membris gratiam & iuſtitiam, Chriſtus eſt. Deinde Caput mini-
1377 *ſteriale & ſecundariũ Eccleſiæ, Petrus ac ſui ſucceſſores ſunt, in quod Caput non credimus, ſed obedimus, veluti*
Vicario Chriſti. Cui Chriſtus in terris hoc commiſit, ſtatuit, & ordinauit.

Fridericus Nauſea Epiſcopus Viennenſis in Centuria 1. Homiliarum, Homil. 89. de Sanctis. *Chriſto*
viſum eſt, in Eccleſia varios eſſe gradus & ordines oportere, non modò Sacerdotes, verùm etiam Epiſcopos, &
1378 *ſummum etiam ipſum Pontificem, & qui vnus vice Capitis toti præſideret Eccleſiæ. Primò, quoties lites emer-*
gerent de rebus fidei, & quoties incideret de Scripturarum ſenſu controuerſia, vt aliquem ſupremum Iudicem
haberemus, cuius iudicio ſtaretur. Deinde vt per Principem (cuius mandato cæteri ſunt parituri) conuocari fa-
cilius poſſit Epiſcoporum Synodus. Tertiò, propter contumaces reprimendos, & maximè cùm inter ſe diſſentiãt
Epiſcopi, neceſſaria eſt Capitis vnitas, quæ ſtudeat eos ad concordiam reducere, ne fautoribus hinc inde multipli-
catus puſilla principio lis in pernicioſum tandem ſchiſma prorumpat, id quod accidiſſe aliquoties compertum eſt.
(Et paulò pòſt.) *D. Petrum (& non minus Romanum Pontificem Petri ſucceſſorem) Chriſti eſſe Vicarium, &*
1379 *ſuper omnes vniuerſi orbis Eccleſias Primatem inſtitutum, totiusq́; Eccleſiæ eſſe Caput atque Patrum Patrem,*
teſtatur vnanimis tam Græcorum, quàm Latinorum ſacræ Scripturæ Interpretum, & Patrum denique omnium
Orthodoxorum, qui ſpectatiſſimi ſunt, conſenſus.

Gaſpar

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1535.	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

185 *De Andræa Musculo.*

q Asseruit, diuinã Christi naturam vnà cum humana in Cruce mortuam esse.

186. *De Amsdorfio.*

r Amsdorfiani docēt, bona opera ad salutem homini esse perniciosa.

187. *De Maioristis.*

Isti contrà docent, nullum hominem (ne infantē quidē) iustum fieri posse, aut vnquàm saluatũ fuisse, absq; bonis operibus præcedētibus. Ita docuit Georgius Maior in multis aduersus Illiricum scriptis. Illiricus etiam in suo scripto contra Lipsenses, accusat Melancthonem, eò quòd dixerit, hominem in puris naturalibus potuisse disponere se ad recipiendam gratiam Dei.

188. *De Antinomis.*

t Antinomi negant, homines Euangelicos ad bona opera diuinæ legis obligari. Staphylus de Lutheranorum inter se concordia.

v Deniq; tam inconstans & secum ipsa dissentiens est Lutheranorum opinio de iustificatione, vt cùm quatuordecim Ecclesiæ contra Osiandrum scripsissent, totidem iustificationis inter se discrepantes definitiones afferrent. Staphylus ibidem.

Hære-

Doctores Catholici.

q Philip. 2. *Christus cùm in forma Dei esset, formã serui accipiēs, & habitu inuent' vt homo, factus est obediēs vsq; ad mortē crucis.* In eo *quod accepit*, in eo quòd *obedire* Deo potuit, id est, *in forma serui* mortuus est, nõ in forma Dei, qui *nõ mutatur* (Mala. 3.) *nec sicut vestimentũ veterascit, sed idem permanet.* Psal. 101. Heb. 1.

r Ad Tit. 3. *Curēt bonis operib' præesse, qui credũt Deo: hæc sunt bona & vtilia hominib'.* Heb. 6. *Nõ enĩ iniust' De', vt obliuiscatur operis vestri.* Ro. 2. *Reddet vnicuiq; secũdũ opera, ijs quidē, qui secũdùm patiētiã boni operis, gloriã, & honorē, & incorruptionē quærunt, vitã æternã.*

s Ephes. 2. *Gratia saluati estis per fidem, & hoc nõ ex vobis (Dei enim donum est) non ex operibus, vt ne quis glorietur.* Rom. 11. *Si autem gratia, iam non ex operibus. Alioqui gratia iã non est gratia.* Rom. 9. *Cùm nõdũ nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, vt secundùm electionem, propositũ Dei maneret, nõ ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: quia maior seruiet minori, sicut scriptũ est: Iacob dilexi, Esau autē odio habui.* Aut quid præcessit iustificationem Pauli iam persequentis Ecclesiam Dei, præter mala ipsius opera? Tridentina Synodus in Sessi on. 6. cap. 5. declarat, *ipsius iustificationis exordium in adultu (Dei per Christum Iesum praeueniente gratia) sumendum esse ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis, vocantur.*

t Dauid ait Psal. 14. *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiã.* Rom. 8. *Deus mittens filium suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatũ in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundùm carnem ambulamus, sed secundùm spiritum. Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Matth. 7. *Omnis arbor, qui non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Tit. 2. *Christus dedit semetipsum pro nobis, vt mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorē bonorũ operum.* Iacob. 1. *Qui perspexerit in lege perfectæ libertatis, et permãserit in ea, nõ auditor obliuiosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit.*

v Hosius contra Brētium lib. 1. Postquàm ex Osiandri confessione ostendisset, Protestantes, simul vt locum aliquem in Scripturis viderunt, in quo iustitiæ mentio fieret, statim nouam ex eo iustificationem esse fabricatos, idq; varijs exemplis ita se habere demonstrasset: ad serenissimum Poloniæ Regem conuersa oratione, ita subiungit: *Certum esse dicit argumentum Lutherus, quandoquidem septem aut octo sectas enumerauit Sacramentariorum, doctrinam eorum ab authore Satana profectã esse, quòd in ipso statim exordio sit in tot capita dissecta. Atqui nos nõ septē, sed bis aut ter septem Lutheranorũ sectas de vno saltē iustificationis articulo, qui summã Euangelij continet, recensuimus.*

Gaſpar Contarenus Cardinalis in libello de Poteſtate Pontificis: *Obteſtatur Chriſtus Petrum* (Ioan.21)
per eum amorem, quo præ alijs omnibus ab illo amabatur, vt paſceret oues ſuas. Si ergo Chriſtus ouium ſuarum
1380 *Paſtor & Dominus* (Ioan.10.) *Petrum item conſtituit, non Dominum, ſed Paſtorem ouium ſuarum: vicē Chri-*
ſti gerit Petrus. Proportio igitur Petri eiuſq́; Succeſſorum ad populum Chriſtianum, eſt proportio Paſtoris ad oues.
Vnde, *quæcunque pertinent ad inſtitutionē Chriſtiani gregis in vita Chriſtiana, quæcunq; ad gubernationē, aut*
curationē: ad Petrū & Succeſſores Petri ſpectant. Nam cuicunq; aliquod munus iniunctum fuerit, vtiq; omnia
etiam, quæ pertinent ad id munus, iniūcta illi fuiſſe videri debent. Quamobrem cùm coërcere multaſq; impone-
re ſpectet ad eum, cui commiſſa eſt gubernatio: præ alijs ergo data eſt Petro *ligandi & ſoluendi poteſtas. Alia*
item poteſtas Petro *data eſt, declarandi ſcilicet & diſcutiendi ea, quæ pertinent ad fidei Chriſtianæ dogmata,*
1381 *eiuſq; ſententiæ parēre cæteri debent. Fides enim Petri* (Lucæ 22.) *nititur Chriſti oratione quæ inefficax nulla*
ratione eſſe poteſt. Subdit deinde: Et tu conuerſus, confirma fratres tuos. Quapropter cùm Pontifex Roma-
1382 *nus Petri Succeſſor ſit, ius hoc Romani* Pontificis *nullo hominum conſenſu, ſed diuinitus ei tributum eſt.*

Præterea: *Iacobus erat Hieroſolymitanæ vrbis Epiſcopus. Petrus tamen conſtitutus erat à Deo Apoſtolus*
Circumciſionis, id eſt, Iudæorum. (Galat.2) *Habebat ergo Petrus poteſtatem à Deo traditam, qua Epiſcopum ſu-*
perabat. Ratio etiam nobis perſuadet, multitudinem omnem, quæ vna ſit, nequaquam poſſe vnam eſſe perſeue-
rare, niſi contineatur ab vno. Nam ſuapte natura multitudo omnis in plura dilabitur: ac niſi id, à quo in vnio-
ne continetur, vnum fuerit, ipſum quoq; aliena opera indigebit, vt vnum ſit. Cùm ergo Eccleſia Chriſtiana vnum
1383 *corpus ſit, hominumq́; genus à ſenſibilibus & diſciplinam & inſtitutionem omnem hauriat, adeo vt Chriſti Sa-*
cramenta in rebus ſenſibilibus conſtituta ſint: vni homini, quem ſentiat, gubernationem Eccleſiæ demandari
oportuit. Niſi ergo velimus fateri, defuiſſe, deeſſéue Diuinam prouidentiam gubernationi ac vnitati Eccleſiæ:
cuiuis ratio perſuaſerit, diuinitus datam fuiſſe Petro hanc poteſtatem, ſicq́; per manus ad nos deueniſſe. Denique
1384 *ſemper à probis omnibus Chriſtianis Romanæ Sedi, Sedi, inquam,* Petri *ſumma veneratio, ſumma authoritas*
eſt delata.

Hoſii Car.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*
		Idem Carolus 5.	
1536.	Idem Paulus 3.		

Hæreses ex doctrina Lutheranæ iustificationis procreatæ.

a *Contritio maiorem facit hypocritam & peccatorem.* Luther. in Serm. de pœnit.

b *Confessio peccatorum nō est necessariò facienda sacerdoti: nec illius absolutio sacramentalis expectāda.* §. Quæ fuit olim Nouatianorū hæresis, vti iam antè probaui ex Cypriano, Lactantio & Ambrosio.

c *Post peccata etiam grauissima satisfactio nulla faciēda est à nobis, ne satisfactioni Christi derogemus.* §. Hæc hæresis ante annos mille trecentos à Cypriano cōfutata est, lib. 1. Epist. 3. Datur (inquit) opera, ne satisfactionibus, & lamentationibus iustis delicta redimantur, imminente Antichristo, exarmatur fides militantis populi, dū tollitur vigor & timor Christi.

d Omne

Doctores Catholici.

De Contritione.

a Ezech. 18. *Conuertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris.* P*roycite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prauaricati estis.* Psalm. 6. *Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectū meum.* Isaiæ. 38. *Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* 2. Cor. 7. *Quæ secundùm Deū tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur.* Meritò igitur Tridentina Synodus in Sess. 14. can. 5. hāc hæresim Lutheri anathemate percussit.

Peccata mortalia ministro Christi necessariò confitenda esse.

b Christus dixit Apostolis, Ioan. 20. *Accipite Spiritum sanctum: quorum peccata remiseritis, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Remittere autem, vel retinere peccata, minister Christi non debet, nisi cum iudicio & discretione matura: ne alioqui *communicet cum peccatis alienis*, (1. Timoth. 5.) & potestate, *quam in ædificationem accepit* (2. Cor. 13.) ad destructionem abutatur. Nam si est *peccatū ad mortē*, pro quo vt rogetur, Apostolus præcipere (1. Ioan. 5.) non audet: certè etiam est peccatum, quod per Apostolos aut eorum Successores remitti non potest. Vt ergo sciat Minister Christi, quando vel remittere vel retinere debeat: necesse est, vt species, numerus, & grauitas criminum ab illo enuncietur, qui solus cogitationum suarum conscius est. *De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia,* & quæ (Math. 15.) sequuntur. Christus ergo, qui peccata per Ministros suos soluit (Math. 16. & 18.) per illos verò non remissa pro ligatis & retentis habet, illum ad confessionem peccatorum suorum obligat, qui crimina post baptismum commissa remitti sibi exoptat. Et hoc iure Ecclesia Dei vtitur, semperque vsa est, vt constat ex Oratione Cypriani de lapsis, & ex D. Hieronymo in c. 16. Math. Et Magno Leone in Epistol. 78.

De satisfactione pro temporali pœna peccatorum suscipienda.

c Plenissima Christi satisfactio promeruit, vt (deleto reatu criminum, quæ post baptismum committuntur, per gratiam in Sacramento Pœnitentiæ, aut etiam in voto eius collatam) nos deinceps vtiliter possimus pœnam temporalem exoluere, quæ post peccatum dimissum remanet. Nam & Dauid (2. Regum 12.) & Moyses atq; Aaron (Num. 20.) post peccata ipsis remissa, tēporaliter afflicti sunt. *Qui enim sciens Domini voluntatem, peccat* (Luc. 12.) *vapulat multis.* Dominus verò *purgat filios Leui.* (Malac. 3.) Et *Ephesios iubet* (Apocal. 2.) *agere pœnitentiam, & prima opera facere: nisi enim compatiamur* (Rom. 8.) *non conregnabimus.* Fit autem satisfactio per *eleemosynas* (Luc. 11. Tob. 4.) per *ieiunium* (Ioel. 2. Ionæ. 3.) per *orationem* (Daniel 9. 2. Machab. 12. Iacob. 5.) per *corporis castigationes.* (1. Cor. 9.) Hæc pœnitētiæ opera dum agimus, Christi pro nobis passi (1. Pet. 2.) *vestigia sequimur.* Et *iugum eius* (Matth. 11.) *tollimus, facientes dignos fructus pœnitentiæ.* Luc. 3.

Venialia

Hosii Cardinalis fides & sententia de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Stanislaus Hosius Cardinalis, Episcopus Warmiensis, in Catholicæ fidei Christiana Confessione
c.26. Christus cùm sub suæ tempus Passionis orasset Patrem, vt quos dederat sibi, essent vnum, sicut ipse cum Pa-
tre vnum est, quò facilius hæc vnitas sempiternis temporibus retineri posset, ascensurus ad Patrem, vni Petro pa-
1385 scendas oues suas commisit, vnum illum Principem designauit multis argumentis: vt ipse quidem in cœlis au-
1386 thor esset vnitatis perpetuæ, Petrus autem, & quisquis ei successisset, eiusdem retinẽdæ Dux & Princeps in ter-
ris haberetur. (Et pòst.) Si Petram nolis nisi Christum ipsum intelligere: quod futurum Christus prædixit, di-
cet Lutherus, ecce hîc est Christus: dicet Zuinglius siue Caluinus, ecce hîc est. Anabaptistæ contrà apud neminẽ
esse dicent, sed sibi solis eum vendicabunt. Idem Adamitæ facient, idem Iconomachi. Quid ergo aliud, quàm
commentitia erit Ecclesia, cuius nec fundamentum, nec ædificium agnosci poterit? Si verò Petram interpreteris
fidem, quam confessus est Petrus: idem illud eueniet. Nam & hanc isti certatim ad se rapient, sibiq́ singuli cer-
tatim vsurpabunt. Quamobrem si talem esse volumus Ecclesiam, quæ videri & agnosci posit, necesse est, vt vi-
1387 sibilem esse Petram statuamus, super quam illa sit visibilis ædificata, vt Petri nomine Petrum, Petriq́ successo-
rem confitentem Christum intelligi velimus.

1388 Idem c.28. Sola Romana Ecclesia, quam ab exordio fidei Christianæ normam accepit, in ea semper illibata
permansit. Defecit Hierosolymitana Ecclesia, cui præsedit Iacobus, defecit Achaia, vbi Andreas, defecit Asia,
vbi Ioannes, defecit India, vbi Thomas, defecit Persis, vbi Iudas, defecit Æthiopia, vbi Matthæus, defecit Phry-
gia, vbi Philippus, defecit Græcia, vbi Paulus. Sola fuit, & est, Ecclesia Romana, ad quam, sicut præclarè scribit
1389 Cyprianus, nunquam accessum habere potuit perfidia. Quæ mille iam quingentis & amplius annis, ita est Catho-
lica semper & Apostolica habita, nunquam vt vlla fuerit hæreseos labe maculata. In qua videre etiamnum li-
cet viros & vitæ sanctimonia, & doctrina præstantissimos. Neque enim existimandum est, si quando ad Petri
Cathedram de causis maioribus refertur, solum esse Paulum, aut Iulium Pontificem, qui de illis iudicet. Habet
ille lateri suo assidentes totius orbis viros doctissimos, quibus ipse minimè doctrina secundus præsidet, de quorum
1390 consilio de rebus grauioribus pronunciat. Quamobrem ferendi non sunt, qui Pontifici se dicto audientes fore
profitentur, non autem Paulo aut Iulio, sibiq́ hoc arrogant, suum vt esse velint iudicium, quando vt Pontifex,
quando vt Iulius decernat. Quæ si semel admissæ fuerint captiones, omnis erit è terris obedientia sublata. Qui
enim non eadem ratione sibi sumat quisquam, vt de Regis sententia iudicet, quòd Sigismundum, non autem Re-
gem pronuntiasse dicat: nihil captione hac perniciosius cogitari potest.

Idem in lib.2. contra Brentium. Si Caiphas (Ioan.11.) qui sedebat in Cathedra Moysi, quamuis esset impius,
non destituebatur dono Prophetiæ, certè multò minus eo destitui credendus est, qui sedet in Cathedra Petri, su-
1391 per quem Christus ædificauit Ecclesiam suam, pro cuius fide propriè supplicatur. Recensentur quidem à nonnul-
lis, qui cùm in Cathedra Petri sedissent, ab hæresi dicantur alieni non fuisse. Verùm falsò notam hanc eis inuri,
dubitandum non est. Ac statim deinceps, Marcellinum, Liberium, Fœlicem, Anastasium, Honorium, Be-
nedictum, Ioannem vigesimum secundum nihil à fide alienum docuisse, ostendit.

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1536.	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

d Omne peccatum per se & suapte natura esse mortale, nullum veniale.

e Euangelium nihil præcipere, nec venisse Christum, vt legem aliquam ferret.

De Melanchthone.

f Omnia mala fieri à Deo non tantùm permittente, sed etiam decernente & operante. Imò adulterium Dauidis, & proditionem Iudæ proprium Dei opus fuisse

Venialia quædam peccata esse.

d 1.Cor.3. *Si quis ædificauerit super fundamentum hoc* (id est, super Christum, aut fidem in Christum) *ligna, fœnum, stipulam,* (id est, opera minus perfecta, in quibus est peccatum veniale, vel doctrinam friuolã & inutilem) *vniuscuiusq; opus manifestũ erit, quia in igne reuelabitur. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Si quis autem templum Dei violauerit,* (id est, peccatum mortale commiserit, vel doctrinam hæreticam prædicauerit) *disperdet illũ Deus.* Cùm igitur alius fidelium (opere suo detrimentum patiente) saluus fiat per ignem, alius verò vnà cum opere suo pereat: manifestum est, alterius peccatum esse mortale, alterius autem veniale. Differũt ergo hæc duo. Vnde etiam Ioannes Apostolus (1.Ioan.5.) *peccatum non ad mortem, à peccato ad mortem* distinguens, pro illo rogari vult, pro hoc non item.

e Math.5. Dictum est antiquis hoc & hoc: *Ego autem dico vobis.* Perfectius igitur aliquid in nouo, quàm in vetere Testamento præcipi videtur. Ioan.15. *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Manete in me, & ego in vobis, Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem. Math.28. Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas: docentes seruare, quæcunque mandaui vobis.* Nec certè Ioannes Euangelista diceret (1.Ioan.5.) *Mandata Dei grauia non sunt,* si nulla omnino essent. Et Rom.8. *Si secundùm carnem vixeritis, moriemini.* Quicquid autem in Decalogo præceptum olim fuit, idipsum (præter Sabbati cæremoniam, quæ in Dominicum diem commutata iam est) hodie etiam (Math.19.) præcipitur, sed velut renouatum, & nunquam veterascente charitatis vinculo ita nobis commendatum, vt noua hæc charitatis & gratiæ lex, non tantùm bona iubeat, sed spiritum etiam subministret, quo & impetrẽtur, & impleantur, quæ mandata sunt. Vide August. de spir. & lite. itemq; de natura & gratia. Cùm igitur Christus tulerit legem charitatis, quæ diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis: nec vlla vnquam lex fuerit, quæ cũ illa conferri queat (Iere.31. Heb.8.) in illa verò lege Regali si quis offenderit, omnium mandatorum reus sit: (Iacob.2.) certè optimus & seuerissimus omnium legislatorum Christus est.

Deum non operari mala, id est, peccata.

f Psalm.105. *Confitemini Domino, quoniam bonus.* Imò (Marci 10.) *nemo bonus, nisi vnus Deus.* Bonus verò nunquã est author aut causa mali. Nã *Deus intẽtator malorũ est.* Iacob.1. *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate?* 2.Cor.6. *Aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Deus lux est (1. Ioan.1.) & tenebræ in eo non sunt vllæ. Qui seminauit bonum semen (Math.13.) est filius hominis. Inimicus autem, qui seminauit zizania, est Diabolus. Vos (qui non potestis audire sermonem meum) ex patre Diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida*

g erat

Peresij Sententia de Primatu Ecclesiæ Romanæ.

Peresius de Diuinis Traditionibus in parte 3. *Vnus est Episcopatus in Ecclesia, cum quo debemus vnitatē tenere, puta, Romanus, quem præter hoc quod Ioannis vltimo statuere videtur Christus, cum vni Petro oues suas*
1392 *commisit regendas: ipse etiam Diuus Petrus, in ordinatione Clementis potestatem suam ex diuina dispositione Clementi resignans, his verbis nobis tradidit hanc necessariam communionem: Vos, fratres charissimi, huic, qui*
1393 *præsidet vobis ad veritatem docendam, in omnibus obedite, scientes; quòd si quis cum vnquam contristauerit, ipsum, qui ei docendi credidit Cathedram, non recipit, ideo nec ipse suscipietur in regno cælorum. Propter quod satagite ad omnem collectam congregationem semper conuenire, conuenientes verò semper date operam pro ipso sentire. Et infrà. Si inimicus fuerit alicui malorum pro actibus suis, vos nolite sperare, vt ipse vobis dicat: cum illo nolite amici esse, sed prudenter obtemperare debetis voluntati eius, auertētes vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum. Quæ verba à sanctis Patribus & Martyribus, necnon & multis Synodis ad hoc propositum allegantur. Adde quòd sicut Ecclesia est visibilis & manifesta, necesse erat, vt Caput esset in ea visibile & manifestum, à*
1394 *quo, quantum ad externam politiam, & ea quæ Christus in Ecclesia instituit, gubernaretur & regeretur. Quare non sufficit Christiano, dum in Ecclesia visibili militat, quòd putet, se Christo in cælo regnanti adhærere, quippe cui impossibile est, nisi cum suis Vicarijs communionem teneat. Quare rebelles & ceruicosi Aduersarij, qui à*
1395 *visibili Capite Ecclesiæ non communicant, ad visibilem Ecclesiam minimè pertinent, ac proinde Christo repugnant. Sed argumentum hoc alibi à nobis, tùm per Scripturas, tùm totius Ecclesiæ consensum, ab ipsis Apostolis vsque in præsentem diem abundè tractatum & corroboratum est, & propediem, si Deus vitam & opportunitatem dederit, in lucem edemus.*

Robertus Præsul Arboricensis in Tom. 1. De vtroque gladio. *Apertissimè constat, Ecclesiam ex verbo Christi ædificandam super Petrum, quæ iam ædificata erat super Christum.* (Et pòst.) *Nec mirum, si Cathe-*
1396 *dra Petri succedat Cathedræ Moysi, adiecta etiam imperandi facultate ac præcipiendi, quum Christus ipse dicat: Quæ dicunt, facite. Qui ergo iubet imperata facere in Moysi Cathedra, nemini dubium esse debet, quin idem ipse obtemperandi necessitatem imponat his, qui Sedi Petri subijciuntur.*

Ioannes Quintinus Hæduus in Aristocratia. *Caput Ecclesiæ Christus. Petrus etiam Petrique Successor in*
1397 *vsu Clauium Ecclesiæ Caput est.* (Et pòst.) *Ista hæc* (inquam) *omnibus cognita, Romana Ecclesia meritò Caput habetur aliarum omnium Ecclesiarum orbis.*

Fides

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*		Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, *Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*
Anni Domini. Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	
		fuisse nõ minus, quàm vocationem Pauli. Ita docet Melanchthon in Epist. ad Rom. & Caluinus in Institution.	*erat ab initio.* Ex his liquet, non Deum, sed Diabolum ad mala opera quos potest, incitare & impellere. Cæterùm (vt Augustinus præclarè dicit ad Articulos sibi falsò impositos, artic. 10.) *Nec casus ruentium, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccãtium prædestinatio Dei aut excitauit, aut suasit, aut impulit. Sed planè prædestinauit iudicium suum, quo vnicuiq; retributurus est, prout gessit, siue bonum, siue malum.*
			De libero arbitrio.
		g Liberum arbitriũ post peccatum, esse rem de solo titulo.	g Gen. 4. Dixit Deus ad Cain: *Cur iratus es? Nonnè si bene egeris, recipies? Sin autem male, statim in foribus peccatum aderit.* Luc. 13. *Quoties volui congregare filios tuos, Hierusalem, & noluisti?* 1. Cor. 7. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autẽ habens suæ voluntatis, & hoc iudicauit in corde suo, seruare virginem suam, bene facit.* In Epist. ad Philomenem. *Sine consilio tuo nihil volui facere, vt ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.* Hinc constat, & malos liberè peccare, & bonos liberè per Dei gratiam bene operari.
1539. Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.	h Si vxor debitum reddere improbè recusasset, ancillam voluit in viri thorũ traduci, quemadmodũ ipse dixit in Sermone quodam de Matrimonio. Tom. 4.	h Christus (Math. 19.) ait: *Deus ab initio masculum & fœminam fecit eos. Propter hoc adhærebit vxori suæ, & erũt duo* (nõ tres) *in carne vna. Itaq; iam nõ sunt duo sed vna caro.* Et 1. Cor. 7. *Viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.* Cùm autem vir & vxor iã sint non tantùm in carne vna, sed vna caro, & ideo non possint vsum carnis suæ ab inuicem separare, adeo vt *ne vir quidem* (1. Cor. 7.) *potestatem sui corporis habeat, sed mulier.* etiamsi mulier peccet grauissimè, recusando reddere debitum, nõ potest tamen vir absque mortali peccato & æternæ damnationis reatu ad ancillam confugere: *ne quod Deus coniunxit, id homo separet.* Quod Christus vetat fieri. (Math. 19.) Hoc ergo Lutheri consilium manifestè probat, eũ spiritu Satanæ repletum fuisse.
		i Deus ex æquo iubet, nos vxorem ducere, ac cibum sumere & potũ. Lutherus in Epist. ad Wolfgansum Reissenbuih. Vbi etiam ait, castè & integrè viuere,	i Quæ ad vitam cuiusque tuendam pertinent, ea sunt penitus necessaria, vt cibus & potus: nec per votum aliquod ab ijs in vniuersum abstinere quisquam debet. Quæ autem pertinent ad speciem conseruandam (vt generatio prolis) illa non sunt penitus necessaria. Vnde Apostolus, qui neq; perfectissi-

mos quidem à cibo, potu, & vestitu in totum abstinere permittit (1. Tim. 6.) tamen *omnes optat sui similes esse in abstinendo à nuptijs.* 1. Cor. 7. consulitq;, vt *qui sine vxore est, non quærat vxorẽ*, permittẽs interim, vt qui nõ cõtinet, hoc est, qui nec reipsa cõtinet, nec ob causam aliquã cõtinere debet, matrimoniũ cõtrahat. Qui enim debet cõtinere, etiãsi nõ cõtineat, is à Paulo (qui semper secũdũ ius Dei & loquitur, & intelligẽd' est) pro cõtinẽte habetur. Debet aũt cõtinere, qui vel vxorẽ accipere nõ potest, quia nulla in eũ consentit, vel cuius vxor impedita est, ne possit debitũ reddere, vel qui vouit, se nunquã velle vxorẽ ducere. Nã vt qui vxorẽ habet viuẽtẽ, etiãsi ea sit à latronibus capta, nec restituatur, tamẽ aliã ducere nõ potest, sed iure diuino cõtinere iubetur, ne alioqui reus fiat adulterij (Math. 19. Ro. 7.): sic etiã,

Fides Æthiopum de Primatu Episcopi Romani.

Damianus à Goes Eques Lusitanus. Paulo Pontifici Romano tertio. *Æthiopum Imperator cum omni-*
bus suis regnis, sub tua disciplina viuere cupit, nec quicquàm magis optat. Nec etiam ignorat, ex Apostolorum
doctrina, quam in octo libris digestam habet, Episcopo Romano omnium Episcoporum totius orbis Principatum
1398 *deberi: cui planè sanctéq; parêre vult, ab eoq; in Christi Ecclesiæ institutis benè & sanctè instrui: ad quod vi-*
ros doctos sibi dari orat, atque exorare auidè affectat.

Hæc sunt, quæ de fide & Religione apud nos AEthiopes habentur, & obseruantnr. *Credimus in no-*
1399 *men Sanctæ Trinitatis &c.* (Et pòst.) *Præterea Pontificem Romanum tanquàm primum Episcopum, & Pasto-*
rem ouium Christi agnosco, ac omnes Patriarchas, Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, quorum ille Caput est:
quibus tanquàm ipsius Christi ministris pareo, ac obedio.

Francisci Titelmanni testimonium & sententia de Primatu Pontificis Romani.

Franciscus Titelmannus in 7. c. Canticorum, ad illa verba: *Caput tuum vt Carmelus. Caput Ecclesiæ*
duplex consideramus, alterum Primum & principale, quod est Christus: (Ephes. 1.) *alterum secundariũ & Vi-*
1400 *carium, cui Dominus tradidit vniuersalem & plenariam potestatem soluendi atq; ligandi super vniuersitatẽ om-*
nium Christifidelium. Qui propter sui eminentiam, Papa, id est, Pater Patrum ab Ecclesia meruit nominari. Vo-
luit enim Sponsus à Sponsa abscedens, non solùm ipse Caput eius inuisibile remanere, verùm etiam aliud visibile
Caput suo loco ei assignare, ne quasi Acephala posset ab hostibus irrideri. Huius capitis locum post Christi ascensio-
1401 *nem primus tenuit Simon Petrus, quem totius Apostolici Collegij Caput & Principem Dominus constituit.*
(Matth. 16. Lucæ 22. & Ioan. 21.) Post hunc verò alij quoque eiusdem Capitis locum obtinuêre, qui in eius lo-
1402 *cum diuina vocatione & Canonica electione fuerunt surrogati, per quos illa Petri nauicula inter fluctus & pro-*
cellas turbulenti seculi extitit gubernata, & in fidei rectitudine hactenus non sine peculiari Dei munere conser-
1403 *uata. Vt manifestè pateat, non inanem fuisse sermonem Domini, quo dixit Petro: Ego rogaui pro te, vt non defi-*
ciat fides tua. Quod quidem non solùm ad ipsam illam singularem Petri personam pertinere arbitrandum est,
1404 *verùm etiam ad vniuersos posteros, & Successores illius, qui secundùm diuinam & Canonicam electionem, ad*
huius Pastoralis regiminis vniuersalem curam fuerint assumpti, quemadmodum & cætera, quæ paulò antè cita-
ta sunt, vt dicta Petro, illis quoque dicta intelliguntur, iuxta Sanctorum & Orthodoxorum Patrum enarra-
tionem.

Petrus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*
			viuere, tam nõ esse in manu nostra, quã omnia Dei miracula. Et ideo votum continẽtiæ impossibile minimeque seruandum esse.
1537.	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.	k Non esse aduersus Turcas præliandum.
			l Non tantùm humanam naturam, sed etiam diuinã, seu verum Deum pro nobis passum esse & mortuũ. Quia quod vni naturæ proprium est, hoc communicatur alteri, propter inseparabilem cohærentiam: vt, passio competit humanæ naturæ, & tamen eã diuina

Doctores Catholici.

qui castrauit se propter regnum cœlorum (Math. 19.) hõc est, qui ob vitæ æternæ amorem fecit, vt iure diuino Eunuchus fieret, nec iam legitimos filios generare queat, (hoc autem nullo modo fit, præterquam voto continentiæ) is etiamsi actu continere non vult, tamen vxorem ducere non potest, *quia se castrauit*, nõ quidem naturaliter & facto externo, sed euangelicè & iure diuino, tantumq; abest, vt hoc continentiæ votum sit impossibile aut inhonestũ, vt Christus ad illud nos adhortetur, dicens: *Qui potest capere* (vt se castret propter regnum cœlorum) *capiat*, id est, *castret se*. Quod proculdubiò nihil est aliud, quàm si dixisset: voueat continentiam, seu voueat se vxorẽ non ducturum. Quàmdiu enim hoc non vouet, etiãsi abstineat ab vxore, nondum castrat se, nec Eunuchus fit, quia nõdum habet se ad similitudinẽ Eunuchi, aut hominis castrati. Nam Eunuchus & castratus non modò non generant, sed nec possunt generare filios. Is ergo, qui potest capere hoc donum cõtinentiæ, admonetur, vt voueat, se nunquã ducturũ vxorem. Satis ergo est, vt illo tempore, quo vouet, capere hoc possit. Nam alioqui nũquam voueret, si deberet semper timere, ne fortè posteà non posset illud donum capere. Est autem aliquando vouendũ, prout ipsa Christi verba apertissimè sonant: Igitur si quis semel vouerit, non aliter debebit votum suũ posteà seruare, quoad iuris diuini obligationem, & à liberis procreandis refrænationem: quàm si vel natus, vel etiã ab hominibus factus fuisset Eunuchus.

k Roffensis in Arti. 34. contra Lutherum. *Si possessiones nostras bello defendere licet aduersus Christianos (quemadmodum ostendimus licere, non solùm ex Augustini testimonio, verùm etiam ex Baptistæ doctrina, quam ipse militibus Luc. 3. tradidit): quantò magis aduersus Turcas præliari licet?* (Et pòst.) *Si nemo Turcis repugnet, idem reliquis Europæ Prouincijs eueniet, quod alijs pridem euenit, timendumq; ne inexpectata clades (vt olim Constantinopolitanos) sic propediem reliquos opprimat.*

Diuinam naturam non esse passam aut mortuam pro nobis.

l Licet eadem sit in Christo Diuinæ & humanæ naturæ persona, & ideo per communicationem idiomatum ea, quæ sunt vnius naturæ, attribuantur personæ solam diuinam naturã (vt Deus) vel solam humanam (vt homo) significanti: tamen neutrius naturæ proprietates alteri naturæ attribui possunt. Itaq; *filium Dei* rectè dicimus *mortitraditum*, diuinam verò eius naturam non item. *Dominum gloriæ crucifixum* Apostolus dicit, nõ tamen diuinam gloriam. Cùm enim vtraque natura in vna & eadem persona conueniat, sed non vna & eadem in se fiat: vt per solam personam fit naturarũ vnio, sic per solam personam communicantur vtriusque naturæ proprietates, Deus patitur, Deus moritur, quia Christus, qui est Deus, patitur & moritur. Sed si homo etiam non esset, non rectè

Petrus de Anchorano ad lib.6.Decretalium ad c. Fundamenta de electione lib.6. *Deus distinxit Do-*
minia, præferens Papam in spiritualibus, & Imperatorem in temporalibus, & secundùm hoc non esset disputan-
1405 *dum, quis sit maior: & quilibet debet reputari maior in suo Dominio. Dic tamen, vt notatur de iudic.c. Nouit. &*
de foro comp.c. Licet. per Innocentium. Ibi autem constat, Innocentium dicere, ad officium Pontificis
spectare, *vt de quocunque mortali peccato corripiat quemlibet Christianum, seu magnum, seu paruum.*

1406 Clemens Monilianus Cardinalis Aræ cœli, Catholicarum Institutionum cap.57. *Romanus Pontifex*
succedit B. Petro in ea perfectione potestatis & dignitate Vicariatus Christi, qua ipse B. Petrus à Christo in Ec-
clesia est sublimatus.

Et antè in eodem Capite. *Fides habitualis ita necessaria est ad esse Papam, quòd sine illa nec potest fieri Pa-*
pa, nec conseruari in Papatu. Et pòst. *Christus dicit expressè, se super fidei confessionem fundaturum Ecclesiam,*
& propter talem fidei confessionem promisit, se daturum Petro in præmium Claues Regni cœlorum. Vnde Papa
hæreticus effectus, iure diuino eo ipso est Papatu priuatus. Licet enim, vt persona publica & communis, in dādis
1407 *toti populo Christiano fidei Decretis (vt piè creditur) errare non possit: vt tamen singularis & priuata persona, &*
errare potest, & hæreticum fieri nonnulli opinantur.

Idem Monilianus cap.107. *Sacræ literæ docent, quòd Concilium non debet sine Papæ authoritate congrega-*
ri. Vnde in simili (primo Macha. 14.) dicitur, quòd inter alia, quæ Simoni Sacerdoti magno totius populi & om-
nium sacerdotum consensu attributa sunt, hoc singulare priuilegium fuit: vt conuentus sine ipso non fieret in re-
gione. Quum autem secundùm Apostolum Sacerdotium veteris Legis figura sit Sacerdotij noui Instrumenti,
& summus Sacerdos noui Testamenti, prout Paulus ad Hebræos testatur, excellētioris sit dignitatis, quàm vete-
1408 *ris: non est dubium, quin simile priuilegium diuina institutione habeat Summus Sacerdos & Pontifex in lege*
noua, ne videlicet sine eius authoritate conuentus vniuersalis fiat in Ecclesia.

Felicianus Ninguarda in assertione fidei Catholicæ Art.10. *Si Papa Antichristus esset appellandus, ad*
quid Christus ipsum tamdiu perseuerare permisit? Omnis enim plantatio, quam non plantauit Pater cœlestis,
(Math.23.) eradicabitur. Quare vnumquemque Pontificum mundo talem esse, non manifestauit Christus, & spi-
ritu oris sui non interfecit? Nam ait Apostolus, de ipso Antichristo loquens (2.Thess.2.) Et tunc reuelabitur ille
iniquus, quē Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui. Impossibile nempe esset, quòd Deus tot, & tātos homines,
Principesq́, amore feruore, zelo erga Christum affectos, Romano Pontifici (si talis esset) obediendo, perire permisis-
1409 *set, & tantam Romanorum Pontificum successionem sustinuisset, sed tandem ipsis finem prorsus imposuisset,*
quemadmodum omnibus reliquis hæreticorum sectis, quæ non diu perseuerare valuerunt. Qualis enim repe-
riri potest Synagoga, quæ tantam, diutinamq́, suorum Pontificum retinuerit successionem, quemadmodum Roma-
na fecit Ecclesia? Fortassis Simoniacorum, vel Ebionitarum, aut Marcionistarum, Manichæorum, Pelagia-
norum, Arrianorum, aut Lutheranorum? Qui Martino, illorum Deo adhuc viuente, inter se diuisi, neminem in
superiorem recognoscentes, diuersas cōstituerunt factiones, vt citius eradicarentur: cùm omne regnū in seipsum
diuisum desolari, sit necesse. Quod indicat, ipsorum sectas verè Antichristi esse Synagogas, & non Christi Eccle-
siam, quæ vna est, sectionem non patiens, vti benè dicebat Cyprianus lib. 2. Epist. 12. Ecclesia Catholica vna esse
potest, scindi, vel diuidi non potest, & omnes hæreses destruens, quemadmodum benè ait & Laurentius Puderi-
cus Neapolitanus, in Breuiario Decreti 24. quæst.1. cap. Memor. Romana Ecclesia nullam hæresim tenet, sed
1410 *hæreses destruit.*

Antonius

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Impe- rat. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

uina quoque subijt: *Propriũ filium pro nobis tradidit, Dominum gloriæ crucifixerunt.* Hanc doctrinã ex ore docentis Lutheri bona fide exceptam Musculus euulgauit, auctore Staphylo in respons. ad maledicentiam Andreæ Musculi.

Hæreses Lutheranorũ circa Sacras Scripturas.

a Solis Scripturis credẽdũ esse, nec alia esse in fidẽ & mores necessariò transferenda, præter illa, quæ in expresso Dei Verbo continentur. §. Hoc isti valde impudenter & penè cõtra communem sensum affirmant, quia ipsarum Scripturarum Canonẽ ex non scripta traditione acceperunt. Itaq; dum nõ scriptas traditiones reijciunt, ipsarum Scripturarum & numerum, & ordinẽ, & authoritatem reijciunt, quia nos hæc omnia per solam traditionem accepimus.

Idem Carolus 5.

1538. Idem Paulus 3.

De Scripturis, quas Lutherus & eius discipuli à Canone abiecerunt.

b Cùm Lutherani abiectis traditionibus Ecclesiasticis

diceretur Deus pati & mori. Cùm ergo Deus quidẽ moriatur, sed tamẽ nõ quia Deus, verùm quia homo: vtiq; id vocabulũ, quod hoĩs rationẽ prorsus excludit prorsus etiã excludit mortis & passionis rationẽ. Tale aũt est vocabulũ *naturæ Diuinæ*. Illa enĩ nec est homo, nec natura humana. Dicere igitur, naturã diuinã esse mortuã, nihil est aliud, quã dicere, Deũ quâ Deus est mortuũ esse. Quod ita si esset, etiã pater & Spiritus S. moreretur: quia vterq; illorum Deus est. Hæc hæresis in *Theopaschitis* iã olĩ dãnata fuit. Sed magnopere laborat Diabolus, vt talis cõtumelia naturæ Diuinæ inferatur, & quoties aptũ ad eã rẽ instrumentũ nanciscitur, nõ prætermittit huiusmodi blasphemias euulgare.

Verbũ Dei multis alijs modis, quã per Scripturas nobis reuelari.

a Dietenbergius in Fræno Lutheranorum c.1. *Spiritus Sanctus non per solas nudas Scripturas loquitur, sed per Christum. (Heb.1.) Prophetas (Luc.1.) Apostolos, (Matth.10.) Euangelistas (Luc.10,) Pastores & Doctores (Ephe.4.) Synodos vniuersales. (Mat.18. & Act.15) Apostolicas traditiones (2.Thessa.2.) per generales Ecclesiæ consuetudines (1.*Cor.11.*) deniq; per Spiritum Sanctum Ecclesiam suam docet, docebitq; amodò vsque in sempiternum (Ioan.15.) non se obligans ad solam chartã & atramentum. Nec enim Deus frustrà dedit Sacerdotes ad ambiguitates legis definiendas (Deuter.17.) nec in vanum iussit legem ex ore Sacerdotis requiri (Mala.2.) nec sine causa Christus Apostolis dixit: (Lucæ.10.) Qui vos audit, me audit.* (Et pòst.) *Nec enim Dominus solis Scripturis vsus est, sed exemplis, parabolis, rationibus à natura sumptis, quemadmodum & Paulus Poëtarũ carminibus, consuetudine, Apostolicisq; traditionibus. Denique Apostolus (Rom.10.) fidem ex auditu esse protestatur. Quòd si ex solis Scripturis fides haurienda esset, diceretur potius fides ex visu esse, velut ex primo fidei principio: cùm tamen Dominus ipse (Math.28.) iusserit Apostolos ire & docere omnes gentes, vt seruarent omnia, quæcũq; mandasset illis, hoc est, quæ audiuissent ab illo. Auditus igitur est verum fidei principium. (1.Cor.15.) Sic prædicauimus, & sic credidistis. Et (Math.4.) De omni verbo quod procedit ex ore Dei, viuit homo, siue id verbũ procedat per atramentum & chartam, seu tantùm viua voce Pastorum & Doctorum (2. Thess.2.) Hæc qui spernit, non hominem, sed Deum spernit.* (1.Thessal.4.) §. Illud insigniter animaduertendum est, eos qui solas vrgent Scripturas, ex ipsis Scripturis docere non posse, quot sint Scripturarum libri, aut quis earũ certus Canon. Cùm ergo ipsis Scripturis fides aliundè hoc est, ex traditione non scripta fiat: vtique traditio vniuersalis, quæ nisi verbum Dei esset, Scripturas indubitatè ostendere non posset, in omni etiam alia causa pro verbo Dei vero & indubitato habenda est.

b Melchior Canus Episcopus Canariensis de locis Theologicis lib.1.c.7. *Iudiciũ de Scripturis per Scripturas ipsas nullo pacto idoneũ esse potest. Nam vt de pluribus alijs taceamus, quorum similis omnino causa est, certè libros Ruth, Esther, Iob, esse Canonicos, nullo*

1411 Antonius Florebellus de authoritate Eccleſiæ. *Nullũ à Chriſto conſtitutum fuiſſe Eccleſiæ Rectorẽ atq; Antiſtitẽ, repugnat ſacris Euangelijs, repugnat grauiſſimorũ Scriptorũ teſtimonijs, repugnat Imperatorũ leges, antiquiſſimorum Conciliorum Iudicijs, totius Chriſtiani nominis perpetuo conſenſui: denique recta multitudinis cuiuſcunque hominum regendæ rationi repugnat, & vero Dei ipſius etiam inſtituto, quod in conſtituenda Iudæorum Eccleſia declaratum eſt. An populus Iudaicus, qui præ Eccleſia Chriſtiana exiguus fuit admodum & puſillus, vſque eò curæ Deo fuit, vt Pontificem illi perpetuò præſidere voluerit, ad quem controuerſiæ deferrentur, cuius Decreta & Iudicia reſcindere aut improbare non eſſet fas, id quod, vt in Deuteronomio eſt, capite etiã ſancitum fuit: Eccleſia Chriſti, quam Deus, repudiata Iudaica, ſibi adoptauit, cui non terreſtria & caduca bona propoſuit, ſed cæleſtis eam hæreditatis, & beatitudinis, ac gloriæ ſuæ participem eſſe voluit, quam tantoperè dilexit, vt eam Filij ſui cruciatu & morte redemerit: cùm quidem Chriſtus ab vno eam Moderatore & Principe regi*
1412 *voluiſſet, quò commodius gubernaretur, paxq; in ea & cõcordia facilius ſeruaretur, quibus temporibus potiſſimum Rectoris præſidium, authoritatem, & prouidentiam requirebat, in ſeditionum procellis ac tempeſtatibus ſine Duce, ſine Gubernatore, deſerta ac deſtituta eſt?*

Marianus Socinus Senenſis ad tit. Decretalium. de foro competenti c. ſignificaſti. nu. 10. *Papa nõ debet*
1413 *ſubmittere ſe iuriſdictioni Iudicis ſecularis, quia hoc redundaret in opprobrium Dei, cuius Papa Vicarius eſt.*

Idem Marianus c. licet ex ſuſcepto, eodem tit. nu. 6. *Ieſus Chriſtus Vicarium ſuum conſtituit Petrum &*
1414 *ſucceſſores, dum dixit: Paſce oues meas. Et rurſus: Tu es Petrus. Math. 16. Et licet in multis diſtincta ſint officia & regimina mundi: quandoque tamen neceſſarium eſt recurrere ad Papam, ſiue ſit neceſſitas iuris, quia alius non eſt Iudex ſuperior, ſiue facti, quia de facto minores iudices vel non poſſunt, vel nolunt Iudicia exercere.*

Idem ad c. qualiter & quando 2. ext. de accuſat. nu. 5. *Papa eſt ille, qui confirmat conſtitutionem Concilij,*
1415 *non econtrà. Pro quo facit (ſecundùm Hoſtienſem) quia confirmatio pertinet ad Superiorem: & ideo ſtatutum Papæ non confirmatur à Concilio, cùm ſit inferius.*

Ambroſius Catharinus Archiepiſcopus Compſanus in Epiſt. ad Iulium 3. Pontificem Maximum. *Illud Catholicum eſt, quod Scriptura euidenter profert, quod Catholica recipit ac declarat Eccleſia: in quod vna-*
1416 *nimes Sancti Patres conueniunt: denique quod ex contentione & inquiſitione à tua illibatiſſima Sede & veritatis Cathedra, vt Catholicum, certa ſententia fuerit definitum.*

De ori-

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *succeßio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1540	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

siasticis authoritatem solis Scripturis deferrēt, par erat, vt Scripturas saltē quā plenißimas esse cuperent, nec vllam earū partem tollerent. Nunc autem negârūt eos libros veteris Testamēti, qui nō erāt in Canone Iudæorū, Baruch, Tobiam, Iudith, Sapientiā, Ecclesiasticum, & duos Machabæorū libros. Tum autem ex nouo testamēto alios ferè totidem libros sustulerunt. Nā Iacobi Epistolam Lutherus *aridam & stramineā appellat*, quæstionem etiam mouet de Epistola Pauli ad Hebræos, de secunda Petri, & de secunda & tertia Ioannis, de Iudæ Epistola, & Apocalypsi Ioannis Apostoli.

De Iacobi Epistola.

Caluinus in Præfatione ad Epistolam Iacobi non sequitur Lutheri iudiciū, sed potius nihil se in ea videre ait, quod nō sit dignū Apostolico spiritu.

189. *De Epist. D. Iacobi cēsura Ministrorum Heluetiæ.*

c Ministri cōgregationū Heluetiæ in Confessione, quam ediderunt an. 1566. ca. 15. ita scribunt: *Iacobus dixit*

nullo modo ex ipsis Scripturis comprobabitur. Deinde si in controuersia sit, an ambo Testamenta nouum & vetus Deo auctore sint edita: per nullam alterutrius Testamenti auctoritatē hæc disceptatio componi potest. Qua enim ratione de toto volumine dubitabitur, eadem quoq; de qualibet particula voluminis ambigetur. Necesse est igitur, huius quæstionis aliquem, præter sacras Scripturas, iudicem constituere. Præterea priuatas cuiusque vel reuelationes, vel opinationes velle sequi, idq; in quæstione fidei necessaria, stultū erit. Pro sua etenim factione quisque definiet, & quæ ipse existimauerit, ea sibi asseret à Deo reuelata. Quid? quòd nullus homo priuatus habet in Ecclesia certā auctoritatē, nullus apud reliquos fideles exploratā & solidā veritatē? Ab Ecclesia igitur est determinandum, quisnā liber sit Canonicus, & illius auctoritas certa regula est, ad libros vel in Sacrorum numerum recipiendos, vel etiam ex eo numero reijciendos. Hāc tenuit Iren. li. 3. aduers. hæreses c. 2. 3. & 4. & Aug. li. cont. Faust. 13. c. 4. & lib. 28. c. 2. & 4. & 2. lib. de doctr. Christia. c. 8. Denique in lib. cont. Epist. Manich. c. 5. Vbi illa est omnium sermone trita sententia: Euangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ moueret auctoritas. Hæc eadem definitur à Concilio Toletano 11. in hæc verba: Si quis dixerit vel crediderit, alias Scripturas esse Canonicas, præter eas, quas Ecclesia Catholica recipit, Anathema sit. Nō est autem vnde commodius atque constantius huiusmodi iudicium censuramq; petere debeamus, quàm ab Ecclesia, quæ est columna & firmamentum veritatis. Atq; (vt Augustinus cont. Faust. lib. 28. c. 4. ait) Si Apostolus Paulus non inueniret in carne Apostolos (Gal. 2.) cū quibus conferret Euangelium, Ecclesia illi omnino non crederet. Ostendit se non habuisse securitatem Euangelij prædicandi, nisi Petri & qui cum eo erant fuisset sententia roboratum. Ego verò primùm sentio, ad Apostolos pertinuisse libros sacros probare, non reijcere. Existimo deinde, huiusmodi traditionem Apostolicam non alia ratione melius innotescere, quàm per Patres & Doctores Ecclesiæ post Apostolos succedentes. (Et c. 8.) *Nec tamen fidei vltima resolutio fit in Ecclesiæ testimonium. Sed licet oporteat humana quædam & exteriora adminicula interuenire, sine quibus non eramus credituri, quoniam ab his, quæ sunt notiora nobis, ad ea, quæ minus nota sunt, quodam quasi naturæ ductu ferimur: tamen ratio formalis assentiendi lumen fidei est, quod Deus infudit credenti. Vnde Ioan. 4. Iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus & scimus, quia hic est verè Saluator mundi.*

Idem Canus. c. 9. probat, omnes istos quatuordecim tam veteris, quàm noui Testamenti libros ab hæreticis negatos, verè Canonicos esse, idque per authoritates tùm Pontificum, Innocentij, Gelasij, Augustini, & Isidori, tùm etiam Conciliorum Laodicæni, Carthaginensis, Florentini & Tridentini.

c August. in lib. 83. quæst. c. 76. *Qui putant, Iacobi sententiā Pauli sententiæ* (Rom. 3.) *contrariam esse, possunt arbitrari etiam, ipsum Paulum sibi esse contrarium, quia dicit* (Rom. 2.)

De Origine Societatis Iesu, & quo fructu fidem Christi tùm in Europa confirmârint, tùm in Asia propagârint.

Iacobus Payua Andradius Lusitanus in lib. de origine Societatis Iesu. *Ignatius Layola Cantaber in Pompeiopolitanæ arcis obsidione, à Gallis vulneratus & captus, ab illo die cùm viginti sex annos natus esset, nō armis modò, verùm etiam omnibus humanis curis & cogitationibus abiectis, Christianæ militiæ se addixit. Cumq́; in pœnitentiæ, charitatis, virtutumq́; omnium palæstra se aliquot annis exercuisset, iamq́; optimi quidam*
1417 *viri se commilitones illi adiūxissent: anno Dom. 1540. à* Paulo *tertio* Pontifice *Maximo Contareni Cardinalis opera impetrârunt, vt institutum ipsorum (quo erudiendæ iuuentuti, & hominum animis tam doctrina salutari, quàm peccatorum extirpatione purgandis vacare decreuerant) confirmaret. Quod sapientissimus Pontifex libētissimè fecit, atque adeo diuino quodam spiritu, qui in* Pontificibus *peculiari quadam ratione residere solet, afflatus, prædixit, hanc vitæ rationem maxima instaurandæ Christianæ Reipublicæ auxilia esse allaturam. Ne verò inconsideratè tantam rem gessisse videretur, principio cauit, ne plures quàm sexaginta viri ad eam Societatem asscriberentur.*

At posteaquàm idem Paulus 3. Pontifex *prudentissimus intellexisset, quàm illi se indies præclarius in curanda animarum salute gererēt, & quantum pietate, fide, honestate, grauitate, innocentiaq́; excellerent: ne Spiritui sancto, quem instituti huius authorem, atque procuratorem esse apertissimis indicijs cognouerat, resistere vi-*
1418 *deretur: anno à Christo nato 1543. illud ipsum rursus firmauit, & Apostolica authoritate communiuit, neque vllis ipsum terminis aut virorum numero circumscriptum esse voluit, quod augeri, atque amplificari summopere iam optabat. Præuidebat enim sanctissimus Pontifex, nullam fore tam barbaram & incultam gentem, quam horum hominum ardentissima charitas non esset persuasura, nec vllum tam apertum ac ingens periculum, cui pro Christi gloria non illi se libenter offerrent.*

Erat per id temporis Romæ Petrus Mazcarenhas Lusitaniæ Regis *ad Summum* Pōtificem *Orator. Is à* Pau-
1419 *lo tertio impetrauit, vt ex illa Societate duo viri, Franciscus Xauier, & Simon Rodericus in Lusitaniam anno Dom. 1541. mitterentur. Cùm autem Ioannes Lusitaniæ Rex ex India ac cæteris Orientis Prouincijs, quæ Lusitano Imperio subsunt, cœlestes potius, quàm terrenas opes quæreret: relicto in Lusitania Simone Roderico (vbi prima societatis Iesu fundamenta iaceret) curauit, vt Franciscus Xauier in Indiam nauigaret, vt Christum Iesum Barbaris hominibus cum reliquis religiosis viris, qui illud iā ibi munus præclarè obibant annūciaret.* (Et pôst.)

Vt verò egregios aliorum Ordinum viros, præsertim Instituti D. Dominici atque Francisci, qui in eisdem Prouincijs Euangelio amplificando summa cum laude incumbunt, & de Christi Ecclesia præclarè admodum merentur, taceā: vix sanè dici potest, quot hominum millia, diuina in primis virtute, Societatis verò Iesu opera, & industria, Idolorum impietate abiecta, fideiq́; lumine illustrati, sacro sunt lauacro expiati, adeo vt non semel Goa, quæ inter omnes Indiæ ciuitates, quæ Lusitano Imperio subsunt, regia est atque præcipua, tria circiter hominum millia simul baptizati fuerint. Et vt ex eorum Ducum, qui in India Regis *locum ac vicem tenent, literis nuper ad Lusitaniæ Regem potentissimum Dominum meum missis constat, intra vnum aut duos annos ex barbaris*
1420 *illis hominibus viginti ferè millia Christianæ militiæ sese* Sacramento *obligarunt, quos diligenter salutaribus documentis* Societatis *Iesu viri imbuunt, atque pietate, &* Religione *instituunt.*

Quid commemorem eos, qui illorum opera, & incredibili diligentia quotidiè omnem impietatem abijciunt, & sacro lauacro expiantur in Tanæ, Cochim, Malacha, Malucho, Amboim, Ormuz, Daman, Coulam, Manuar,
1421 *vbi octuaginta iam circiter hominum millia in Chisti Iesu, Euangelijq́; dilucidam cognitionem venerunt: cùm nullus ferè sit angulus in latissimis illis regionibus Orientis, quem officiosissimi hi viri præclara Euangelij luce nō aliqua ex parte illustrauerint? Quibus verò ac quantis laboribus his in rebus perfungātur, satis intelliget, qui nauigationum discrimina, in perdiscendis barbaris & incultis linguis difficultatem, atque abducendis agrestibus animis ab ea, in qua nati, & educati sunt, perfidia, & superstitione negotium secum perpenderit.*

Inter

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1540	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

dixit, opera iustificare, non contradicens Apostolo, reijciendus alioqui. Ergo isti nõ admittunt Epistolam Iacobi, tanquàm quæ verbũ Dei fuerit: alioqui nullá ob causam reijci posset. Sed ideo recipiunt eã, quia putãt se posse Iacobum ita intelligere, vt non contradicat ipsorum sententiæ in Paulo interpretando.

190. *De Castaleone.*

d Sebastianus Castaleo Anabaptistas in ea re sectatus, dicebat Canticũ Canticorũ esse Colloquiũ Salomonis cũ amica quadã sua Sunamitide, quod est profani poti⁹, quàm sacri amoris argumẽtũ. De Venereis enim amoribus hîc agi, Castaleo impiè putauit.

e Anabaptistæ plurimos veteris ac noui Testamẽti libros reijciũt, etiã præter illos, qui per alios Pseudoẽuangelicos à Canone remouentur, vt librum Iob, Psalterium Dauid, librum Danielis Prophetæ.

De intelligentia Scripturarum.

f Quas autem Scripturas Lutherani, Zuingliani aut Anabaptistæ recipiũt, eas recu-

Doctores Catholici.

(Rom.2.) *Factores legis iustificabuntur.*

Michaël Medina de recta in Deũ fide, lib. 6. c. 8. *Epistola Iacobi recensetur inter Canonicas Scripturas ab Innocẽtio 1. in Ep. ad Exuperium in Concil. Carthag. 4. can. 47. ab August. lib. 2. de Doct. Christ. à Gelasio, ab Isidoro etiam & Damasceno, deniq; à Concilijs Florentino & Tridentino, adde & Mileuitanum c. 7.*

Ibid. c. 23. *Fæx Hæreticorũ nostra memoria cũ Epistola Iacobi bellũ gerit irrecõciliabile ob inueteratũ bonorũ operũ odiũ, quo sua sterili fide contenti, flagrant. Hæc enim caput omnium hæresum amputat, dum ait, fidem sine operibus mortuam esse. Iacob. 2. Eusebius lib. 2. Ecclesiast. historiæ c. 23. Scimus, inquit, Epistolam Iacobi & Iudæ cum cæteris ab omnibus penè Ecclesiis recipi. Et Hieronymus de viris Illustribus: Iacobi (ait) Epistola paulatim tempore procedente obtinuit authoritatem.*

Sixtus Senẽsis Bibliothecæ sanctæ lib. 7. *Lutherus abiecit de Canone Epistolam Iacobi, nulla alia de causa, quàm quòd dogmati suo de iustificatione per solam fidem aduersetur.*

d Sixtus Sen. lib. 8. hær. 8. *Tales sunt similitudines, per quas adamata Sponsa describitur, vt si iuxta literam exponãtur, magis eã deturpent, quàm exornẽt. Dicit enim Sponsam habere amplum caput instar montis Carmeli, oculos persimiles piscinis magnis, quæ sunt in Esebõ, nasum instar turris, quæ respicit contra Damascũ. Oportet igitur in hoc Salomonis, viri omnium sapientissimi, Cãtico, nõ carnale aliquid, sed castas Christi & Ecclesiæ nuptias intelligere, quarũ Epithalamiũ præsenti volumine canitur: Sicuti omnes Patres & Concilia rem intellexerunt.*

e Præter consuetudinem authoritatemque Ecclesiæ, quæ libros Iob, Dauidis & Danielis semper velut Canonicos recepit, vt constat ex Laodiceno & Carthaginẽsi Concilijs: etiam Sixtus Senensis in Bibliothecæ sacræ lib. 8. respondet illis Anabaptistarum friuolis obiectionibus, quas opponunt.

f *Gregorius Nazianzenus & Basilius Magnus* (authore Ruffino histor. Eccles. lib. 2. c. 9) *per annos tredecim solis diuinæ Scripturæ voluminibus operam dabãt: earumq; intelligentiam non ex propria præsumptione, sed ex Maiorum scriptis, & authoritate sequebantur: quos & ipsos ex Apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat.* Hũc morem seruabãt sancti Patres. At contrà, quod nũc Caluinistæ & Lutherani dicũt seipsos facere, id veteres hæreticos facere solitos esse, antiqui Patres attestantur. Tertullian. in lib. de Præscript. aduers. hæret. ait: *Ista hæresis non recipit quasdam Scripturas: & si quas recipit, adiectionibus & detractionibus ad dispositionem instituti sui interuertit. Et si recipit, non recipit integras: & si aliquatenus integras præstat, nihilominus diuersas expositiones commentata conuertit. Tantum veritati obstrepit adulter sensus, quãtum & corruptor stylus. Variæ præsumptiones necessariò nolũt agnoscere ea, per quæ reuincuntur: his nituntur, quæ ex falso composuerunt, & quæ de ambiguitate ceperunt.* Itaq; Tertullianus ibidem rectè admonet, priusquã in Scripturis certamen cõstituatur,

 illud

1422 *Inter egregios verò sanctissimæ huius Societatis viros, qui de Christi Ecclesia præclarè admodum in Orientis Regionibus promeriti sunt, fuit Franciscus ille Xauier, vaticinandi spiritu (vt ex Lusitanis hominibus, qui cū eo familiariter vixerunt, accepimus) cum primis exornatus, quem omnes Indiæ incolæ veluti alterum Franciscū Minoritarum parentem habent, & illius corpus (quod integrum huc vsque non sine miraculo conseruatur) religiosissimè colunt & venerantur. qui cùm crebris aliquorum sermonibus Iapanicæ gentis ingenium morumq; suauitatem intellexisset, in magnamq; spem venisset, fore, vt Iapanici innumerabilibus Dijs, quibus maxima cum superstitione sacra facere solent, abiectis & repudiatis, veram Christi fidem complecterentur, Christianiq; nominis gloriam consectarentur: illò nauigauit, Christianæq; Religionis ibi prima fundamenta iecit, quam alij deinde eiusdem Societatis viri, nouem iam Templis exædificatis, maiorem in modum auxerunt & amplificârunt.*

§. Hoc verò tantum propagandæ fidei studiū & donū à Pontificis Romani Primatu promanasse, dubitare non potest, qui videt, alios Episcopos non nisi de sua quemque Prouincia solicitum esse (atque vtinam hoc ipsum omnes præstarent): Romanum verò Episcopum & singulorum negligentiam domi supplere & de Christi Euangelio Barbaris annunciando, vel solum, vel certè supra omnes alios solicitè prouidere. Cuius Ecclesiæ Primatus si non esset à Deo: vnde, obsecro, haberet, vt tam præclarè supra omnium aliorum Episcoporum Cathedras de fide Christi mereretur?

Cardinalem Polum & libros doctissimos conscripsisse, & damna maxima pertulisse, & labores grauissimos subiuisse pro Ecclesiæ Romanæ Primatu.

Reginaldus Polus Cardinalis pro vnitatis Ecclesiasticæ defensione quatuor libros ad Henricum Octauum eiusdem vnitatis in Anglia euersorem conscripsit. In quorum secundo ait, *Deum ita voluntatem suam Ecclesiæ patefecisse, vt nomen hoc nouum Ecclesiæ dederit (Isa. 62.) Vocaberis voluntas mea in ea. Interroga ergo Maiores tuos (Deut. 32.) & dicent tibi, Petrum à Christo accepisse Christi in terris locum, Capitis locum in Ecclesia, cui qui succedunt Romani Pontifices, eundem locum teneant.*
1423

Pòst autem, accuratissimam disputationem *de Petra, super quam Christus ædificabit Ecclesiam suam*, instituens, eo argumento probat, nescire Hæreticos, quid illis verbis significetur: quia *modò Christum, modò fidei confessionem, modò etiam Ecclesiam* dicunt illam Petram esse. Ipse autem docet, Simonem Christi potestate præditum, Petram esse, de qua Christus (Matth. 16.) agit. In cuius rei signum nomen Simoni mutatum esse, vt qui Petrus à Petra diceretur. Et cùm Christus Ecclesiam, quæ multitudine hominū constat, exædificare in animo haberet: ante omnia locutus est de lapide vno, qui tanquam Caput reliquis membris prouideret: *quasi planè intelligi vellet, multitudinem nullam posse vllo modo consistere, nisi in*
1424 *vno aliquo firmaretur. Eoq; magis decêre, illam multitudinem, quæ vnitatis vinculo reliquas omnes superaret, (qualis futura erat Ecclesia) ad vnius curam ac solicitudinem reduci. Quod ipsum Apostoli, natura illic indicante, cùm viderent: non semel præsente Christo contenderunt, quis eorum maximus fieret. Hanc contentionem de Principatu Christus ad humilitatem eos cohortans, sic ab initio repressit, vt clarè non intelligerent, quem cæterorum Principem faceret.*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1541.	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

recusant vel secundùm traditionem Ecclesiasticam, vel secundùm interpretationem antiquorum Patrū intelligere, adeo vt ministri Heluetiorum in confessione fidei an. 1566. editæ dicant: *Illam duntaxat Scripturarum interpretationē pro orthodoxa & genuina agnoscimus, quæ ex ipsis est petita Scripturis.* (Et pòst.) *Non patimur, nos in controuersiis Religionis vel fidei causis vrgeri nudis Patrū sententijs, aut Cōciliorū determinationibus, multò minus receptis consuetudinibus, aut etiā multitudine idem sentiētium, aut longi temporis præscriptione. Ergo non aliū sustinemus in causa fidei Iudicē, quàm ipsum Deū per Scripturas sanctas pronuntiantē, quid verum sit, quídue fugiēdum. Ita iudicijs non nisi spiritualiū hominum ex verbo Dei petitis acquiescimus.* Hæc illi.

191. *De Swenckfeldianis.*

g Swenkfeldiani Sacras literas penitus abijciunt & ab

Doctores Catholici.

illud prius quærendum, *quibus competat fides ipsa, cuius sint Scripturæ, à quo, & per quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina, qua fiunt Christiani. Vbi enim apparuerit, esse veritatem disciplinæ & fidei Christianæ: illic erit veritas Scripturarum, & expositionum, & omnium traditionum Christianorum.* Hæc Tertullianus. Porrò Augustinus cùm dixisset, (in Ioan. Tractat. 18.) *nō esse natas hæreses, nisi dum Scripturæ bonæ intelligūtur non bene,* & (in lib. 83. Quæstion. q. 69.) *non posse hæreticis errorem oboriri palliatum nomine Christiano, nisi de Scripturis non intellectis*: idem alibi (de moribus Ecclesiæ Catholicæ lib. 1. c. 1.) remedium cōtra malam Scripturarum intelligentiam adhibens: *Quis* (inquit) *mediocriter sanus non intelligat, Scripturarum expositionem ab his petendam esse, qui earum Doctores se esse profitentur?* Cuius rei grauissimas aliquot rationes tradit in lib. 2. contra Iulianum. Primùm enim, Patres antiqui (quod optimorum Iudicum est) *ab omni odio & amicitia vacui sunt,* quia tunc scripserunt, quando adhuc nulla fuit mota lis de illis quæstionibus, quas nunc agitamus. Deinde, *Sancta Ecclesia per tales Pastores plantata, rigata, ædificata creuit.* Id vtique signum est, eos Deo placuisse. Quod certè illis non accidisset, nisi veritatem fidei docuissent. Postremò, quò propinquiores Apostolis erant, eò faciliùs, quid ab illis prædicatum fuerat, didicerunt. §. Cùm ergo Catholici & plures Scripturas recipiant, quàm hæretici: & non minus diligenter eas & inter se, & cū regula charitatis conferant, atq; etiam Patrum, & Cōciliorum fidem doctrinamque cum sua Scripturarum intelligentia consentientem habeant, cùm præterea consuetudine Maiorum & præscriptione longi temporis non parum adiuuentur, & quod omniū caput est, cùm nihil de suo confingant, sed ita duntaxat interpretentur Scripturas, quemadmodum à Spiritu sancto pluribus modis veritatem reuelante acceperunt: fieri non potest, quin Catholici & verius nôrint, & rectiùs intelligant Scripturas sacras, quàm ij, qui solas Scripturas Iudices admittunt, in ea re non nisi *spiritualium hominū,* hoc est, suo proprio iudicio vtentes. Nam cùm nec Patrū sententijs, nec Decretis Conciliorum vrgeri se patiantur: non est dubium, quin per *spirituales viros* intelligant seipsos, & prætereà neminem. Qui verò seipso tantùm iudice litigat, miror si causa cadere vnquam velit.

g Ioan. 5. *Scrutamini Scripturas. Illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me.* Rom. 15. *Quæcunq; scripta sunt, ob nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam & consolationem Scripturarum spem habeamus.* 2. Tim. 3. *Sacræ literæ te possunt ad salutem instruere per fidem, quæ est in Christo Iesu. Omnis Sriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* Catholici hæc omnia fide amplectentes, tantò sincerius non modò Swenkfeldianis, verùm etiā Lutheranis & Caluinistis sacras Scripturas recipiunt, quantò religiosius omnes eos libros pro Ca-

Sed tandem cùm eos corporali sua præsentia esset omnino relicturus, ad Simonem, quem Petram firmam se fa-
cturum promiserat, sermonem dirigens (Luc.22.) *Satanas, ait, expetiuit, vt cribraret vos. Cur de futuris omniū*
tentationibus loquens, ad vnum tantùm sermonem dirigit, nisi quia is vnus Caput omnium erat? Nec enim id
1425 *fecisset, nisi aliquid præcipui in illo notari vellet. Quale autem id esset, verba sequentia declarant: Ego autem*
rogaui, vt non deficiat fides tua. Oratio Christi pro fide vnius Capitis, remedium est contra communes omnium
tentationes. Vnde adiecit: Tu verò conuersus, confirma fratres tuos.

Denique *si omnes, quicunque in Ecclesia sunt, oues Christi sunt, cùm oues Christi* (Ioan. 21.) *sine vlla exce-*
1426 *ptione Petro committantur: nonne tota Ecclesia illius curæ & gubernationi sine vlla exceptione attribuitur?*
En Christi Testamentum. En omnes suas opes, quas in hoc seculo reliquit, Petri curæ commendauit. En Dei
filius Petrum vnum, neq; alium præterea tutorem relictum. Post tot sæcula oues Christi, Petri & eius successorum
custodiæ commissas, iam à Successore Petri abigere, hæretici student.

In tertio autem libro Ecclesiam Christi cum Synagoga Iudæorum conferens, eleganter infert: *Ec-*
clesias, quæ à Romana secesserunt, non aliter ac Dathan & Abyron absorptas esse, vnāq; Petri Ecclesiam velut
1427 *virgam Aaronis effloruisse, vtpotè quam nulla vnquam hæresis occupauerit. Illud etiam præclarè admonet, quòd*
vndecim Apostolis ad gentes iam dimissis, Christus hoc munus ad vnum Paulum, quem Gentium Apostolum
nominauit, reuocans, eo ipso significauit, à multitudine Præfectorum recessum esse, atque omne genus humanum,
duobus præcipuis Legatis commissum esse, Petro & Paulo: huic Gentium, illi Circumcisionis Apostolo. Tum
autem, quemadmodum Paulus dixit, oleastrum oleæ, hoc est, Gentes stirpi Abraham insitas esse: sic etiam
res ipsa demonstrat, Pauli *Apostolatum quasi surculum in* Petri *Apostolatum, tanquam in arborem, insitum, atq;*
1428 *ita ex duobus vnum esse effectum. Nam in Ecclesia Romana amborum Apostolatus in vnum coaluit, quod in*
nulla alia Ecclesia de duobus Apostolis accidisse videmus. Omnia igitur ad Petri *Apostolatum, hoc est, ad Ecclesiā*
Romanam tanquam ad vnam arborem sunt conducta, quò magis vnitas Ecclesiæ conseruetur: quæ arbor ex
Christo viuificum humorem trahens, omnibus deinceps ramis eum dispertit.

Scripsit præterea Polus librum de summo Pontifice, in quo sic habet, c.8. *Christi Vicarius, cui singula-*
re & maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod ad vltimum spectat hominis finē
1429 *in orbe terrarum; Ecclesiaq; gubernanda, obtinet summam ac præcipuam potestatem inter cæteros omnes Dei Mi-*
nistros, seu Imperatores, seu Reges, seu Principes, *aut quocunq; alio nomine nuncupentur: quos etiam diuina Scri-*
ptura vocat ministros regni Dei, sed illos quidem iustitiæ potius, quàm misericordiæ: quum Vicarius Christi, mi-
sericordiæ, quæ superexaltat iudicium, propriè minister sit.

Venio

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*
			ab inspiratione diuina toti pendent.
		Idem Carolus 5.	
1541.	Idem Paulus 3.		

Doctores Catholici.

nonicis habent, qui sunt ab Apostolis & Apostolicis viris vlla Maiorum suorum memoria in sacrum Canonẽ relati. At interim Pseudoeuãgelici verè Scripturis honorem nõ deferre ex eo probãtur, quòd nõ nisi eos libros pro sacris habent, quos aut ipsorũ opinionibus minus apertè aduersari putant, aut tam clarè ab omni antiquitate, omni memoria in Canone recensitos vident, vt pudeat eos contradicere. Nam si vel minimam quæstionem à quibusdam Catholicis olim de sacro quopiam libro motam fuisse intelligunt, mox ipsi negant, eum librum indubitatæ auctoritatis esse, atq; inter apocrypha eum recensent. Hæc non sunt hominum Scripturas ex fide non ficta, & corde puro amantium: sed eorum potius, qui testes Christianæ fidei & doctrinæ quàm paucissimos in vtriusque Testamenti Canone esse cuperẽt. Nam Scripturas verbo quidem magnifaciunt, non ipsarum causa, verùm vt hac specie traditionibus nõ scriptis authoritatem abrogent. Quo semel impetrato, etiam Scripturas ipsas, in quãtas possunt, angustias cogunt: alij quidem pluribus, alij paucioribus; sed omnes aut aliquot, aut omnibus Scripturis fidẽ authoritatemq; adimentes. Non ita Catholici, non ita se gerunt. Omnes admittunt Scripturas, non tamen solas. Nam vt *illa testimonium perhibent de Christo* (*Ioan.* 5.) sic etiam Ecclesia perhibet, sicut scriptũ est, Ioan. 15. *Et vos testimonium perhibebitis de me.* Sic etiam *Spiritus sanctus perhibet.* Ioan 15. & 16.

De translatione Scripturarum in linguas doctas.

h Penè omnes horum tẽporum hæretici nouis Sacrorum codicum editionibus & ipsi vtuntur, & alijs vtendum esse contendunt, abrogata fide nõ solùm vniuersis editionibus Latinis, & Græcis, verùm etiam ipsa translatione Septuaginta Interpretũ (qua con-

h Verissimè mihi iam videor cum Apostolo (1. Timot. 6.) exclamare debere: *O Timothee, depositum custodi, deuitans prophanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt.* Quod enim vnquam depositum fuit custodiendum, si non illud, quod ipse Christus & Apostoli eius nobis commendassent? Nec enim quicquam Apostoli apud Ecclesiam deposuerunt, quod non *à Christo & spiritu eius accepissent.* 1. Cor. 11. Constat verò, Apostolos tradidisse Ecclesijs sanctas Scripturas in Græcam linguam à Septuaginta Interpretibus conuersas, adeò vt tùm ipsi, tùm D. Lucas Euangelista sæpissimè ac penè semper eãdem editionem secuti fuerint, quoties ex vetere Testamento quippiam citabãt. Nec tamen ideo vel Hebræos codices damnamus, vel nouas translationes fieri prohibemus. Hoc molestum est, quod noua cuduntur ad persuadendam veterum abiectionem & contemptum, quòd *prophanæ vocum nouitates in Ecclesiam* introducuntur, ac neq; nomina quidem vrbium & virorum eadem, quæ per annos mille quingentos habita vbiq; sunt, deinceps manere permittantur. Iam pro Ezechia, Iehiskiahu: pro Cyro Choresk legendum est, & audiendum. Verè *falsi nominis hæc scientia est*, ad nihil vtilis, nisi ad pugnas verborum, & inflationem adolescentum, qui putant neminem vnquam, ne Apostolos quidem ipsos, præ seipsis quicquam sciuisse, aut fontes Hebræos satis accuratè explorasse. Quantam fidem

Venio nunc ad damna & labores, quos pro Ecclesia Romana Polus sustinuit. Cùm enim vir tam sanctus esset, vt neq; ambitione intumesceret, cùm duobus tantùm suffragijs à Romanæ Cathedræ Principatu abesset, neq; rursus animo deijceretur, cùm in Iulium tertium vota Cardinalium transijsse intelligeret, ob eamque rem fateri debeamus, eum virum spiritu non huius mundi, sed ipsius Dei actum fuisse: plurimi omnino refert, vt sciamus, non modò quid ille senserit de Primatu Ecclesiæ Romanæ, verùm etiam quid pro eius defensione fecerit, aut etiam passus fuerit.

Quo igitur tempore Polus animaduertit, Regem Henricum, cui sanguinis ratione coniunctus erat, vsq; eò voluptatibus diffluere, vt non modò legitimam vxorem, ex qua prolem susceperat, repudiare, verùm etiam Pastorem animæ suæ Romanum Episcopum omni potestate in Anglia spoliare vellet: pa-
1430 triam potius, quàm fidem sibi deferendam ratus, ex Anglia sponte exiuit, non certè vt exteras regiones inuiseret, quas iam antè obiuerat, sed vt conscientiæ tantùm ac saluti æternæ consuleret. Matrem igitur charissimam, cognatos amicosque, & quod amplius est, spem ad summos honores aspirandi non inuitus reliquit, vt Ecclesiæ vnitatem, quæ in Romana potissimùm Cathedra eminet, incolumen sibi conseruaret. Ac non multò quidem posteà, cùm se à Regis Henrici pessimis consilijs abhorrere ostendisset, mox audit, fortunas primùm omnes ablatas esse, deinde læsæ Maiestatis notam falsò quidem, sed tamen
1431 publici Decreti specie nomini suo inustam: matrem postremò non tãtùm ad carceres, verùm & ad mortem, literarum causa, quas à filio accepisse dicebatur, pertractam.

Nec ita quieuit Regis furor. Quinimò Polum vbiq; persequitur, nec aut in Gallijs, aut in Belgis vel exulem tranquillè agere illum virum permittit, cui similem eo tempore nec tota quidem Anglia (ob schisma, quo tunc laborabat) vllo modo haberi potuit. Quinimò tam chara vnius Poli mors Henrico Regi fuit, vt stipendia in decem menses pro quatuor millibus peditum Senatui Cæsaris apud Belgas ea tantùm lege offerret, si vir integerrimus in homicidæ illius potestatem daretur. Quod Polus cùm intellexisset, id tantùm dixisse fertur, R*egem Henricum, qui vita ista eum spoliare tantoperè studeret, nihilo plus ei molestiæ afferre, quàm si quis dormitum ire cupienti vestem detrahat.* Hactenus de Poli scriptis & periculis pro Sede Apostolica susceptis dictum sit. Quomodo enim Angliæ ad Ecclesiæ vnitatem reuocandæ minister fuerit, id suo posteà loco narrabitur.

1432 Michael Bucchingerus Colmariensis in historia Ecclesiastica. *Sancta Romana Ecclesia semper fuit*
1433 *maior authoritas, quàm quarumcunque aliarum Ecclesiarum. Hæc Hæresiarchas nullos vnquam produxit.*

Caluini-

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudopropheta.

constat Apostolos esse v-sos) reiecta, & præ Munsteri aut Castalionis translationibus, nihili æstimata.

Iudæi præstiterint in suis codicibus conseruandis, Ecclesia Dei nec facilè scire, nec temerè affirmare potest. Illud certum est, Hebræos codices nec palã in Ecclesijs Gẽtium vbique lectos, nec passim apud omnes Ecclesias custoditos esse. Potuit igitur fieri, vt corrumperentur ab ijs, quibus nihil impurius, nihil Christo infestius vnquam extitit. Græcos verò codices Ecclesia Græca, Latinos Latina semper magna fide tutata est. Latina tamen Ecclesia laudem præripuit Græciæ hac in parte: sicuti fides Latina & Romana tùm in prophanis rebus, tùm in sacris, castior Græca & integrior habita semper fuit. Ob quas causas Tridentina Synodus (in Decreto 2. Sessio. 4.) neque Hebræos codices, neq; Græcos contẽmnẽs, sed vtrosque in sua fide & authoritate relinquens, nec tamen quàm incorruptè seruati sint, definiens, id vnum rectè decernit, *vulgatam editionem & veterem, quæ longo tot sæculorum vsu in ipsa Ecclesia probata est, ex omnibus Latinis editionibus pro authentica habendam esse*, nec reijci à quoquam, velut suspectæ fidei, posse. Quo Decreto nec fontes consulere vel Hebræorum, vel Græcorum codicum: (quod quidã secus, & id prauè intellexerunt) nec etiam vetamur id inde repetere, quod vtilitatem Ecclesiæ Dei afferre queat. Denique nec ipsam veterem editionem à mendis purgare, & suæ veritati restituere prohibemur. Tantùm salua sit fides Catholica, contemptúsque absit: & sanè deprehendes, nullam scientiã, quæ ædificare Ecclesiam possit, ab Ecclesia Romana cõtemni. Nam præclarè Adrianus sextus Põtifex maximus, cùm apud illum Erasmus accusaretur, respõdisse fertur: *se non bonas literas, verùm impias hæreses persequi.*

Idem Carolus 5.

1542 Idem Paulus 3.

i Scripturas necessariò debere in vulgares linguas conuerti.

i Certissimum est, Apostolos non tradidisse Gentibus à se conuersis ad Christum, Scripturas in linguam vulgarem cuiusq; gentis translatas. Nam vsq; ad Origenis ætatem (qui floruit an. Dom. 220.) non erant in Orientali & tota Græcorum Ecclesia plures, quàm sex interpretationes Græcæ, vnde ipse Hexapla confecit. Nec enim fieri poterat, si Apostoli aut in Cilicum, aut in AEgyptiorum, aut in Galatarum vulgarem linguam Scripturas conuertissent, vt hæ conuersiones aut ab Origine, aut ab alijs Patribus prætermitterẽtur, vel in paruo pretio haberẽtur. Præterea cùm nemo dubitet, quin Apostoli Epistolas suas Græcè tantùm, ac nõ etiam in vernacula cuiusq; gentis, ad quam missæ sunt, lingua conscripserint, certumque sit, nullam partem Scripturarum magis esse necessariam cognitu, quàm sint Apostolorum Epistolæ: profectò hinc efficitur, vt Apostoli satis esse iudicauerint, si Scripturæ in linguis doctis extarent, vt inde per Pastores explicari plebibus ea possent, quæ ipsarum scire maximè interesset. Imò Hieronymus in Prologo ad libros Paralipom. docet, *totum orbem Christianum ab Alexandria vsque Constantinopolim Septuaginta Interpretũ versionẽ, vel ab Hesychio, vel à Luciano, vel ab Origine elaboratam*

192. De

Caluini Confeßio de honore Sedi Romanæ iam olim exhibito.

1434 Caluinus in suis Institution.c.8.num.103. *Non nego* (inquit) *quin magnum Romanæ Ecclesiæ honorem vbique deferant veteres, reuerenterq́; de ea loquantur. Quod tribus maximè causis fieri arbitror. Opinio enim illa, quæ nescio quomodo inualuerat, fundatam & constitutam eam fuisse Petri ministerio, ad conciliandam gratiã*
1435 *& authoritatem plurimum valebat. Itaq; in Occidente Sedes Apostolica, honoris causa, vocabatur. Deinde, cùm*
1436 *illic esset Caput Imperij, & hac ratione credibile esset, præstantiores tùm doctrina, tùm prudentia, tùm peritia, & multarum rerum vsu, viros illic esse, quàm alibi vsquam: eius rei meritò habebatur ratio, ne & Vrbis nobilitas, & alia etiam Dei dona multò excellentiora contemni viderentur. Accessit ad hæc & tertium, quòd cùm Orien-*
1437 *tales & Græcæ Ecclesiæ, Aphricanæ etiam, multis opinionum dissensionibus inter se tumultuarentur, hæc sedatior alijs & minus turbulenta fuerit. Ita factum est, vt pij & sancti Episcopi, sedibus suis pulsi, illuc se veluti in asylũ aut portum quendam, sæpe reciperent. Nam quò minus acuto & celeri ingenio sunt Occidentales Asiaticis, & Aphris, eò etiam sunt rerum nouarum minus cupidi. Hoc ergo Romanæ Ecclesiæ plurimum addidit authoritatis, quòd non ita dubijs illis temporibus tumultuata est, vt reliquæ: ac doctrinæ semel traditæ fuit alijs omnibus tenacior, quemadmodum melius statim explicabimus. Has, inquam, tres ob causas non vulgari in honore habita fuit, & multis præclaris veterum testimonijs commendata.*

§ Primùm Caluinus fatetur, *veteres vbique magnum honorem detulisse Romanæ Ecclesiæ*. Si ergo fides Caluini cum veterum fide consentit, ipse quoq; magnum honorem Ecclesiæ Romanæ deferre debet. Neque verò mutatam esse Romanam fidem, ostendere vnquam poterit, cùm eius rei nullum in historijs vestigium extet, nec tamen vlla ferè sit historia, quæ non passim Romanorum Pontificum & rerum ab his gestarum meminerit. Sua ergo ipsius confessione Caluinus tenetur.

Deinde dum causas exquirit, ob quas tantum vbique apud veteres Ecclesiæ Romanæ deferebatur: illam refert primam, quòd illi *Ecclesiam Romanam Petri ministerio fundatam & cõstitutam existimauerint.* Caluinus verò neq; in ista re cum veteribus Sanctis consentit. Non vult enim, rem certam fuisse, quòd Ecclesia Romana Petri ministerio sit fundata. Sed quid opinetur Caluinus, nihil ad nos. Id plurimi refert, quòd fatetur, veteres nobiscum omnino consentire. Credimus enim vnà cum illis, Ecclesiam Romanam Petri ministerio fundatam esse, nec id temerè aut casu, verùm certo Dei consilio, vt Princeps
1438 Apostolorum idololatriam, quæ in vrbe Roma præcipuè vigebat, in prima vrbe funditus euertens, ibi successores suos velut in candelabro illustrißimo collocaret, vnde lucem gentibus ad Christi fidem secundùm prophetias conuertendis omni ætate præberent, easdèmque conuersas in recta fide perpetuò conseruarent, quorum vtrumque videmus re ipsa effectum esse.

Putat etiam Caluinus, *ob nobilitatem primæ vrbis, & ob Doctorum virorum in ea concursum*, Ecclesiæ Romanæ multum esse delatum. Sit ita. Sed nunquid ista quoque diuinitus prouisa & ordinata non sunt? O cæcum hominem, si non videt, Patrem cœlestem, cuius prouidentia neque passeres quidem deserit, insigniter effecisse, vt lux Euangelij, quam ad Gentium salutem præparauerat, inde potißimùm effulgeret, vnde plurimum vtilitatis instituto Christi afferre posset. Nam quòd Caluinus postremo in loco fatetur,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1543.	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

192. *De Biblijstis.*

k Dicebant, nihil proponendũ vel in Ecclesia populo, vel in scholis iuuentuti, præter Biblia, nec discendas esse vllas Philosophiæ artes. Hinc Carolstadius factus est agricola, Melancthon verò pistoriã artẽ meditabatur. Ludi etiã literarij per biennium in quibusdam Germaniæ partibus occlusi sunt. Staph. de Lutheranor. concord.

193. *De Anabaptistis.*

a Anabaptistæ (siue eorũ Dux prim[9] fuerit Thomas Muntzerus Nicolai Storkij discipulus, seu Baltazar Pacimontanus, seu Bernardus Rotman, seu etiã Carolstadi[9]) inde nomẽ sumpserunt, quòd cùm paruulos actu fidei carentes, non rectè baptizari dicerent, eos iterũ baptizabant: cuius erroris occasionem ex Lutheri libris sumpsisse dicuntur. Cùm enim Lutherus Pikardos reprehenderet, quòd paruulos ad futuram fidem, quam in ætate grandiore habituri erãt, baptizarẽt, diceretque, eos fidem

Doctores Catholici.

boratã recepisse, atq; in vsu habuisse. Porrò Hesychius, Lucianus & Origenes longè post ætatem Apostolorum vixerunt. Ac neq; Aquila Põticus, neq; Symmachus & Theodotion Apostolorum tempore floruerunt: sed Aquila quidem annis penè centum viginti post Christum, Symmachus centum & nonaginta, Theodotion ducẽtis. Apostoli ergo solã Græcam Septuaginta Interpretum cõuersionem, ac nouum Testamentum Græcè etiam conscriptum Ecclesijs Dei reliquerunt. Adeo vt Augustinus de ciuitate Dei lib. 18. c. 43. dicat, *plerosque Christianos populos neq; scire quidem, vtrum alia sit translatio ex Hebræo in Græcam edita, præter illã, quæ Septuaginta Interpretum dicebatur.* Iam verò in tot ac tantis Orientaliũ Prouinciarum populis, innumerabiles penè vulgares linguas extitisse constat adeò vt Mithridates Rex Ponti duas & viginti linguas addisceret, vt suis tantùm populis ius dicere, ac responsa dare posset in propria cuiusque lingua. Deinde varias in Cappadocia, Phrygia & Pamphilia dialectos fuisse, ex 2. c. Act. abundè liquet. Quod ergo Apostoli dono linguarũ & Spiritu sancto instructi necessarium non iudicãrunt, vt Scripturæ in vernaculas cuiusque gentis linguas cõuerterentur: hoc neq; nos hodie, qui multò facillimè in cõuertendis Scripturis errare possumus, necessarium iudicare debemus: licet non negem, id fieri tùm in omnibus Scripturis posse, vbi occurrit idoneus interpres, tùm in ijs libris ex decoro debere, qui cùm difficultatis parùm contineant, vtilitatis plurimùm fidelibus præstare possunt.

k In Ecclesia primitiua, Eusebius testatur (lib. 3. ca. 12.) *Clemẽtis Epistolam* (quæ certè Bibliorum pars nõ fuit) *tam Corinthi, quàm in alijs plurimis Ecclesiis publicè lectam vsurpatamq;.* Quòd idem de *passionibus Martyrum* dicitur in Concil. Cartha. 3. c. 47. Iam verò Actor. 7. *Eruditus est Moyses omni sapientia Ægyptiorum, & erat potens in verbis & in operibus suis.* Salomon etiam (3. Reg. 4.) *disputauit super lignis à cedro vsque ad hyssopum, & disseruit de iumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus & veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis.* Danielis c. 1. Ananiæ, Misaëli & Azariæ *dedit Deus scientiam & disciplinam in omni libro & sapientia.* Paulus etiam vsus est Poëtarum Carminibus Actor. 17. Tit. 1. Denique vide Basiliũ in Homilia, *Quomodo adolescentes ex Gentiliũ doctrinis proficiãt.*

a Concil. Trident. Sess. 7. Can. 13. *Si quis dixerit, paruulos, eò quòd actum credendi non habent, suscepto baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea cùm ad annos discretionis peruenerint, esse rebaptizandos, aut præstare omitti eorum baptisma, quàm eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ, anathema sit.*

Richardus Smithæus Anglus in lib. de Baptismo infantium. *Infantes peccato originali obnoxij* (Psalm. 50 Rom. 5.) *licet fidem propriam non habeant: tamen* (vt Augustinus ait contra duas Epistolas Pelagij lib. 1. c. 22.) *in Ecclesia Saluatoris per alios credunt,*

fatetur, *Ecclesiam Romanam minus tumultuatam esse, constantioremq́; Orientali Ecclesia se in fide confirmanda præbuisse*, exclamem necesse est: ô magnam veritatis vim, quæ virum tam obfirmati cordis & obduratæ ceruicis, tamen fateri coëgit, *Romanam Ecclesiam esse eam, pro qua Christus rogauit, ne deficeret fides eius.* Nam sine oratione Christi, nunquam hoc diuinum & cœleste munus consequi potuisset. Atque Caluinus hoc ad minus acuta Romanorum ingenia refert. Scilicet, Italis desunt ingenia. Testantur hoc Romanæ leges, & responsa Iurisconsultorum, quibus haud scio, ac quicquam verius, æquius, solidius excogitari queat. Quàm deinde à recta ratione abhorret; vt fidem diuinam secundùm humanorum ingeniorum vel acumen perdi, vel stupiditatem retineri dicamus? Putabam non ignorasse Caluinum, *fidem esse Donum Dei* (Ephes. 2.) nec per ingenia humana, sed per Dei gratiam retineri. Quòd ergo Ecclesia Romana minus tumultuata est, quàm Græca, magisque ab omni errore se continuit: sine omni controuersia non aliunde ortum est, quàm ab illo Dei gratuito dono, quo ad Petrum dixit: *Tu es Petrus*, hoc est, firmus in veræ fidei confessione, *& super hanc Petram* (quæ tu per meam gratiam es) *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Rogaui, ne fides tua deficiat, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Qui firmitatem Ecclesiæ Romanæ, quam neque Caluinus ei affuisse negat, alij causæ, quàm Dei promissioni & gratiæ tribuit, Pelagianus est, & inimicus gratiæ Dei. Id ergo de Ecclesia Romana confessus est Caluinus, quod eum ipsum, qui ab eiusdem Ecclesiæ fide ac vnitate defecit, hæreticum esse necessariò conuincit.

Petrus Auratus in Paradoxo 70. *Conuenit, vt sicut in vno corpore naturali est caput vnum, sic & in vno corpore mystico. Et sic Ecclesia inuisibilis vnum habet Christum, visibilis autem Ecclesia, quæ dicit adunationem*
1439 *fidelium in vnam fidei professionem, habet Caput visibile Petrū, sub Capite Christo. Proinde ad vnitatem Ecclesiæ oportet sit vnus, qui toti Ecclesiæ præsit, quia Christus in necessarijs Ecclesiæ haud defuit. Manifestum est, quòd omnia Ecclesiastica Sacramenta ipse Christus perficit. Ipse est enim, qui baptizat, ipse est, qui peccata remittit, ipse est verus Sacerdos, qui se obtulit in ara Crucis, & cuius virtute corpus eius in altari quotidie consecratur. Et tamen quia corporaliter aut visibiliter, non cum omnibus fidelibus præsentialiter erat futurus: elegit ministros, per quos prædicta fidelibus dispensaret. Eadem igitur ratione, quia præsentiam visibilem & corporalē erat substracturus, oportuit vt alicui committeret, qui loco sui vniuersalis Ecclesiæ gereret curam. Hinc est, quòd Petro ante suam ascensionem dixit: Pasce oues meas.*

Paulus. 3. Pontifex Maximus Carolo quinto Imperatori. *Charissime fili, salutem & Apostolicam Benedictionem. Ex edicto Maiestatis tuæ Acta conuentus tui Spirensis cognouimus, de quibus cùm nostrā sententiam dissimulare paternus noster erga te amor non patitur, tùm verò officij & muneris à Deo nobis per Christum*
1440 *commendati ratio in cura vniuersalis Ecclesiæ, vt apertis verbis te admoneamus, compellit. Omnia verò, fili, in eo sunt, si ab vnitate Ecclesiæ te abduci non sinas, à consuetudine Maiorum tuorum religiosissimorum Principum non recedas, sed eūdem, vt debes, morem in omnibus, quæ ad Ecclesiæ disciplinam, ordinē, & instituta pertinent, obserues, quem multos annos summa cum pietatis animi tui significatione edidisti. Is verò est eiusmodi, vt quoties de his, quæ ad Religionem pertinent, disceptatur, ad Sedem Apostolicam omne iudicium semper reseruetur,*
1441 *nihil, illa inconsulta, statuatur.* (Et pòst.)

Qui verò huius Sedis authoritati restitêre, à Deo sic castigatos constat, vt manifestè appareat, quàm grata sit,
1442 *ac semper fuerit Deo huius Sedis obedientia. In primis eum ex Imperatoribus, qui in apertam defectionem & contemptum huius Sanctæ Sedis erupit, legimus fuisse Anastasium primum, quem à Gelasio Pontifice Romano admonitum, ne Acatij Episcopi Constantinopolitani à Sede Apostolica damnati, partes foueret: cùm nec monitis eius paruisset, & Hormisdæ eiusdem Successoris Legatos, ad eum ea de causa missos, vt à communione cum hæreticis desisteret, contemptim primùm auditos contumeliosius dimisisset, diuina tandem iræ fulmine è vita sustulit.*

Sequuntur

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.		
1544	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

fidē actu iā habere, *alioqui præstare* (vt Staphilus verba Lutheri citat in Tractatu de Lutheranorum inter se concordia) *Baptismū in paruulis omitti, quàm baptizari eos sine ipsorū fide*: quidā illorū videntes, nec fidē habere actu iā paruulos, nec sine ipsorū fide baptizari iudicio Lutheri posse, nec omnino quidē baptizādos paruulos censuerunt.

De sectis Anabaptistarum.

Duodecim Anabaptistarū sectas Staphil⁹ ponit: sed de Adamitis inter Bohemorū hæreses paulò antè dictum est.

194. *De Stebleris.*

b Stebleri docēt, nec gladiū, nec perā portandā, nec in iudicio quenquam accusari posse.

195. *De Sabbatarijs.*

c Sabbatum, non Dominicam diem colēdam: Patremq́; non item Filiū, & Spiritum Sanctum esse inuocandum.

196. *De Clancularijs.*

d Satis esse, vt fides clam asseratur: eandem verò palam negari posse.

197. *De Dæmoniacis.*

e Dæmones post finē mūdi saluandos.

198. *De Communia habētibus.*

f Vxores, liberos, & oīa volebant esse communia.

199. *De Condormientibus.*

g Viros & fœminas in eodem loco dormire volebant.

200. *De Eiulantibus.*

h Nihil Deo perinde gratum esse, ac lachrymas.

201. De

dunt, sicut ex alijs ea quæ illis remittuntur in Baptismo, peccata contraxerunt. (Et pòst.) *Fateor, promißionē gratiæ & salutis æternæ ad infantes Ecclesiæ insitos pertinere: ac propterea paruulos necessariò esse inserendos Ecclesiæ per Baptismum.* Sed id tamen probari sola Apostolorum traditione, citra scriptum quoduis sacrum. Ac in eo quidem libello Smithæus docet, ea Scripturæ loca, ex quibus multi existimabāt, baptisma infantū statui, non efficere necessariò, vt qui per ætatem doceri non possunt infantes, quique actu non credunt, in fide aliena baptizari debeant, solaq; non scripta, sed ab Apostolis tradita & per fidelium manus retenta authoritate & consuetudine tātum hoc mysterium, ac tot animarum salutem niti & confidere. Nec enim parua Ecclesiæ Dei sunt portio illi ipsi paruuli, qui post Baptismum acceptū ante adultam ætatem ex hac vita migrant. Ex qua vna re manifestè ostenditur, tùm quātæ sit authoritatis Ecclesiæ Catholicæ communio, quæ fidem propriam non habentibus, alienam per Sacramentum Baptismi attribuit, tùm illam non veram Dei Ecclesiam esse, quæ non scriptas traditiones reijcit, sicut omnes Protestantes paßim illas reijciunt.

b 1. Pet. 2. *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum ad vindictam malefactorum.* Et Ioan. 12. *Iustum iudicium iudicate.* Et 1. Cor. 11. *Nónne ipsa natura vos docet?* Quasi dicat, quòd natura duce fit, rectè fit. Iure autem naturæ gladium in defensionem & peram ob necessitates quotidianas portari licet.

c *Vna Sabbati* (hoc est, primo die post Sabbatum, qui est Dominicus dies) *fideles conuenerunt ad frangendum panem.* Actor. 20. & Stephanus (Act. 7.) *Domine Iesu* (inquit) *suscipe Spiritum meum.*

d Rom. 10. *Ore fit confeßio ad salutem. Omnis enim qui credit in eum, non confundetur*, hoc est, non timebit confiteri eum.

e Math. 25. *Ignis æternus paratus est Diabolo & Angelis eius.*

f 1. Cor. 7. *Vnusquisq; suam vxorē habeat, & vnaquæque suum virum.* Et 2. Cor. 9. *Vnusquisque eleemosynā conferat, prout destinauit in corde suo, non ex tristitia, aut ex neceßitate.*

g Eccle. 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.* Et 1. Cor. 15. *Nolite seduci: corrumpunt bonos mores colloquia mala.*

h Micheæ 6. *Indicabo tibi, ô homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & solicitum ambulare cum Deo tuo.* Hæc autem qui obseruârit, etiamsi lachrymas interdum prætermittat: nihil refert. Sine horum autē obseruatione, parui momenti sunt lachrymæ.

i 1. Pet. 5.

Sequuntur huius impietatis successores, sed per interualla, multi alij Imperatores, quales fuêre Mauritius, Cōstans secundus Iustiniani Constātini Pogonati filius, Philippus, Leo. Henricum quartum à suo filio captum Leodij vltio diuina in carcere mori fecit, iustissimam quidem inobedientiæ pœnam ab ipso repetens, vt à filio castigaretur, qui eum, quem patris loco diuina ei prouidentia in Ecclesia constituerat, tot modis vexauerat, eiusq; authoritatem neglexerat. Id quod & de Friderico secūdo dici potest, nisi quòd infeliciori mortis genere est sublatus, qui (filio suo ipso carnificis munere fungente) strangulatus interijt. Nec verò in singulos tantùm homines hæc vltio diuina, castigans eorum inobedientiam erga hanc principem Sedem, est peruagata, sed in Nationes etiam & Prouincias, in quibus videmus, cùm grauissimè omnium ij sunt castigati, qui Christum Dominum habere recusarent, proximum miseriæ locū eos sortitos esse, qui Vicarij Christi authoritati restitêre. Duas verò Nationes à Deo in primis castigatas, atq; afflictas videmus, quæ olim florentissimæ fuêre. Quarum vna pertinax in negādo Christo permansit, altera aliquamdiu cum Vicario eius præ cæteris omnibus contendit. Illa est Iudæorum, quæ nulla maiori miseria est oppressa: hæc verò Græcorum, quæ proximè ad miseriam Iudæorum accessit, quia proximè ad impietatem accesserat. (Et pòst.)

Cùm autem vniuersalis Ecclesiæ vtilitatis causa Concilium fieri summopere cupimus, tùm verò præcipuè illius inclytæ nationis Germanicæ, quæ iampridem discordijs, in his quæ ad Religionem pertinent, plurimum vexata dissidet, cuius saluti (vt tua etiam Maiestas fatetur) commodissimè per generale Concilium opitulari nos posse semper sperauimus. Horum autem consilijs, qui iam ab hac Sede sunt damnati, te vsum esse (quod nunc conquerimur) non ob id quidem conquerimur, quòd semper hos remotos à tua amicitia esse cupiamus, aut id quæramus, quia semel damnati sint, vt semper damnati maneant. Testis enim nobis est Deus, quàm nihil magis in
1443 *votis habeamus, quàm vt oues perditas ad Dominicū ouile reducamus, & vt illam nobilem Prouinciam vniuersam in fide & Religione, cum capite & reliquo corpore in omni amore atque amicitia coniunctam videamus. Sed tu nunc, dum extra Ecclesiam sunt (per edictum etiam tuum damnati) eorum amicitiam pluris, quàm par est, facis, dum indulgentius eos tractas: cùm hæc tua indulgentia, & præteritorum edictorum declarationes separatim à te factæ, non solùm hactenus illis non profuerint, vt ad saniorem mentem redirent, sed potius, quod te ipsa compertum est, occasionem dederint, vt insolentiores sint facti, & ad occupanda vicinorum bona animosiores. Dissidium certè ipsum magis hoc modo fouere, quàm tollere videris. Sed hæc quia ad meliorem formam, non ijs quidem vijs alienis ab omni more & consuetudine Maiorum, atque ab ipso iure diuino, sed per generale Concilium optimè perduci potuisse, semper in Domino sperauimus, & nunc etiam speramus: ideo nos plus illius Prouinciæ commodis, quàm vllius alterius consulentes, ad Germaniæ fores, Tridentum vsq;, Legatos nostros misi-*
1444 *mus. Sed vocauimus, & non erat qui audiret: venimus, & non erat vir. Verùm nec propterea destitimus, sed adhuc vocamus, & clamamus ad te, & ad cæteros Principes, clamamus verò cum Propheta Dauide: Venite, ploremus coram Deo. Nec enim aptius principium Concilij esse poterit. Quare sterne viam, dilecte fili, ad tale Conciliū. Hoc enim tui muneris proprium erit. Sternes autem, si vel pacem reddas, quantum in te est Christiano populo, tantopere ab omnibus expetitam, vel saltem arma cohibeas, dū Ecclesia in Concilio cōgregari possit, vbi æquius est, quàm per vim, vestras disceptationes decidi.* Datum Romæ, Anno Dom. 1544.

Alberti

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1544	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

201. *De Georgiodauidicis.*

i Negant, esse diabolum, & carnis resurrectionem.

202. *De Memnonitis.*

k Negant, Christum carnem ex Maria sumpsisse.

203. *De Bernardino Ochino, seu De Polygamistis.*

l Docent, licere vni viro plures vxores eodem tempore habere. Et hic error tam Luthero videtur placuisse, qui vxore non reddente debitum, ancillã vocari voluit, quàm Bernardino Ochino Caluinistæ, qui librum de licita vxorũ multitudine conscripsit.

m Articuli viginti à Monasteriensibus Anabaptistis propositi erant.

Hæreses Pseudoeuangelicorum de Sacramentis.

a Lutherus in Captiuitate Babylonica: Non hæc (inquit) dico, quòd damné Sacraméta septé, sed quòd è Scripturis ea probari negem. Pòst autem: Si rigidè (inquit) loqui volumus, tãtùm duo sunt Sacramenta, Baptismus & Panis.

Tria verò Sacramenta posuit *Iacobus Præpositi Flander*, & in ea perfidia Bruxellis combustus est. Is Baptis-

i 1. Pet. 5. *Aduersarius vester diabolus, tanquam Leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide.* 1. Cor. 15. *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem.*

k Math. 1. *Maria peperit filium suum primogenitum, & vocauit nomen eius Iesum.* Rom. 1. *Christus ex semine Dauid secundùm carnem.*

l Marci. 10. *Quicunque dimiserit vxorem suam, & aliam duxerit: adulterium committit super eam.* Si ergo ne dimissa quidem vxore aliam ducere licet: quãtò minus hoc licet, eadem adhuc retenta? Ephe. 5. Matrimonium declaratur *signum esse coniunctionis Christi & Ecclesiæ.* Vna verò est Ecclesia, vt in Symbolo confitemur. Vna ergo vxor solùm esse debet, non plures: in ijs præsertim, quorum Matrimonium significat vnam sponsam Ecclesiam vni Christo adhærere.

m Viginti Anabaptistarum Articulos Coclæus cõfutauit, vt ipse refert in Actis Lutheri.

De septem Sacramentis à Christo institutis, & olim in Ecclesia receptis.

a Præter Baptismi & Eucharistiæ Sacramenta, Christus etiam instituit Sacramentum Confirmationis. Vnde Apostoli non nisi quod à Domino acceperant, alijs tradentes, iam antè baptizatis *imposuerunt manus, vt acciperent Spiritum sanctũ.* Actor. 8. & 19. Itaque tam Cyprianus (lib. 2. Epist. 1. & in Epist. ad Iubaianum) quàm Augustinus contra literas Petiliani, lib. 2. c. 104. & in Ioan. Tractat. 98. agnoscunt Sacramentum confirmationis non minus, quàm Baptismi. Augustinus verò etiam *Olei & Chrismatis* mẽtionem facit. De Sacramento Pœnitentiæ Dominus ipse ait: Ioan. 20. *Quorum peccata remiseritis, remissa erunt.* Idemque Sacramentum Ecclesia iam inde ab Apostolis in vsu habuit, vt ex ijs apparet, quæ antea ex Cypriano citauimus, cùm de Catharis seu Nouatianis ageremus. Et Augustinus in lib. de adulterinis coniugijs, c. vltimo: *Eadem* (inquit) *Baptismi & reconciliationis est ratio.* De Ordinatione autem seu de Ordinis Sacramento Paulus agit. 1. Timoth 4. & 2. Tim. 1. Et ita rem ab Ecclesia semper acceptam fuisse, intelligimus ex Concilio Nicæno, quod negat, Diaconis potestatem offerendi Eucharistiam esse collatam, cùm tamen Presbyteris eadem facultas tributa sit. Et Augustinus conferens Ordinationem cum Baptismo (contra Epist. Parmen lib. 2. c. 13.) *Vtrumque* (inquit) *Sacramentum est, & quadam consecratione vtrumque homini datur: illud cùm baptizatur, istud cùm ordinatur, ideoq́; in Catholica vtrumque non licet iterari.* Hæc ille. Ex quibus etiam verbis intelligimus, *Characterem* in Sacramento Ordinis imprimi, quam rem Lutherus improbè (vt omnia) in captiuitate Babylonica irridet. De Sacramento Matrimonij & Dominus (Matth. 19.) & Paulus loquitur, Ephes. 5. Quo in loco non tam nomen Sacramenti seu mysterij vrgemus, quàm rei Sacræ naturam, quam Paulus in conjugatis

Alberti Pighij fides de Primatu Romana Ecclesia.

Albertus Pighius in illa insigni Ecclesiasticæ Hierarchiæ assertione, quam sex integris libris doctis-
1445 simè explicauit: Postquàm *ex ipsa primum forma societatis Ecclesiasticæ*, deinde *ex vmbra in Synagoga ve-*
1446 *teri*, tum autem ex *clarissimis Christi verbis*, & postremò ex *Catholicæ Ecclesiæ consensu & sententia* demó-
1447 strasset, Petrum à Christo constitutum Ecclesiæ Caput, & *Romanos Pontifices in Petro accepisse vniuer-*
1448 *sam illam authoritatem, quæ patrifamiliâs necessaria erat*, nempe vt omnes, qui de Christi familia sunt præ-
ceptionum suarum vinculis obligatos teneret: demum lib.5.cap.14. ita scribit.

Multorum communio conspirans in vnum subsistere non potest, nisi multi illi regantur alicuius principantis imperio. Ecclesia verò est regnum Christi, de quo Apostolus dicit. (1. Cor.15.) *deinde finis, cum tradiderit Regnum Deo & Patri, cùm euacuauerit omnem Principatum, & potestatem, & virtutem. Vbi Apostolus loquitur de regno Christi super terram.* Addit enim, *oportere Christum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Nouissimè autem inimica destruetur mors. Christus ergo, antequàm mors adhuc destruatur, regnabit in Ecclesia super terram, donec sponte & vltrò Principatus & potestas omnis euacuetur, & ei subdatur, quod fiet cum plenitudo gentium, & vniuersus Israël in Ecclesiam intrauerit. Cui Regno terrestri Christus inuisibiliter præsidens, Petrum vice sua visibiliter præfecit, committens ipsi totius Ecclesiæ curam & regimen. Oportet igitur, vt Reges & Imperatores, quicunque de hoc ouili Christi esse voluerint, sub Petro se humilient. Cessit Christi regno Constantinus, & Romani Imperij Caput Petri Successoribus concessit. Attamen si quando Principes alios minus cohibuerat Christiana Religio, conabantur quidem illius authoritatem, cui ouilis gubernatio commissa erat, sibi facere obnoxiam, donec iuxta Danielis vaticinium, lapis ille abscissus de monte sine manibus, ab initio modicus, sed qui paulatim in montem magnum excreuit, impleturus adhuc vniuersam terram, perçuteret illam statuã, quam viderat Rex ille Babylonius, succedentium sibi regnorum exprimentem imaginem, in suis pedibus ferreis & fictilibus. Quos (eodem Daniele fideli interprete) Romanum Imperium circa sui finem significare certũ est. Lapidem autem istum, quem sic ille prædixit comminuturum, & sibi subiecturum Romanum imperium, esse hoc Regnum Christi, hoc est, Catholicam Ecclesiam, idem ille Daniel certissimus testis. In diebus autem, inquit, Regnorum illorum, suscitabit Deus cæli Regnum, quod in æternum non dissipabitur, & Regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem & consumet vniuersa Regna hæc, & ipsum stabit in æternũ, secundùm quod vidisti, quòd de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum. Vides itaque, quis sit ille lapis de monte abscissus sine manibus, nempe hoc Regnum Christi, Catholica, inquam, Ecclesia: quod, inquit, consumet vniuersa Regna hæc, sibíque subijciet.*

Rectè verò Catholica Christi Ecclesia per lapidem significatur abscissum de monte sine manibus: vt quæ instar sui Capitis, sine carnali commixtione de Spiritu sancto concepti & nati ex virgine sine virginitatis iniuria, & ipsa ex aqua & spiritu Sancto regenerata, virgo ex virgine, sine ruga & macula permanens, noua tamẽ quotidie sobole contra legem naturæ fœcunda est. Cui etiam Esaias sub nomine Hierusalem ita loquitur: Surge, & illuminare, Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregati venerunt tibi, filij tui de longè venient. & filiæ tuæ de latere consurgent. Tunc videbis, & afflues: mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi, &c. Et ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi, &c. Gens enim & Regnum, quod non seruierit tibi, peribit, & gentes solitudine vastabuntur. Gloria Libani ad te veniet, abies, & buxus, & pinus simul, ad ornandum locum sanctificationis meæ, &c. Et venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te: & adorabunt

vestigia

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ. & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domi.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1544	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Baptismo & Eucharistiæ Pœnitententiam adiecit. Quod etiam in Lipsensi Districtu seruatur.

Melácthon verò etiam illis tribus quartum Ordinis Sacramentũ annexuit. Quæ inconstantia satis declarat, eos non intelligere, quid loquátur, aut de quibus affirment.

b Lutherus vt doctrinam suam de fide sola iustificãte corroboraret, nõ modò charitatem diuinitus infusam eiusdẽ iustificationis formam, & perfectionem, aut omnino causam esse vllam negauit: sed etiã Sacramentorum gratiam exclusit. Cuius impietatẽ sectatus Caluinus contẽdit, Sacramenta esse nuda signa bonæ voluntatis Dei erga nos, & ideo aliquam significandi, sed nullã sanctificandi internã vim habere. Fatendum tamen est, Norimbergẽsem Institutionẽ docere, nos per Baptismum à Diaboli potestate liberari, & fieri filios vitæ.

c Negant, intẽtionem in Ministris requiri, dum Sacra-

iugatis exprimi fatetur. Vnde Augustinus (de bono coniugali, c.24.) *Bonum* (inquit) *nuptiarum per omnes gentes atque omnes homines in causa generandi est, atq; in fide castitatis: quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti, per quam nefas est, etiã repudio intercedente, alteri nubere, dum vir eius viuit, nec saltem ipsa causa pariendi.* Denique extremæ Vnctionis Sacramentum non instituit, sed per occasionem tradidit Iacobus c.5. Et Augustinus per eandem *Olei sacri delibutionem intelligi ait, spiritus Sancti typicalem vnctionem.* de Visitatione infirmorũ lib.2. c. 4. Denique septem Sacramentorum doctrina in Concilio Florentino stabilita est, antequã natus esset Lutherus: Vt meritò Synodus Tridentina in Sess.7. Can. 1. anathema illis indixerit, qui septem Ecclesiæ Dei Sacramenta esse negant.

Sacramenta nouæ legis conferre gratiam ijs, qui obicem non opponunt.

b Ephes.5. *Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ.* Vnde Ananias (Actor.22.) ad Paulum iam conuersum, dixit: *Baptizare, & ablue peccata tua, inuocato Christi nomine.* Et ad Tit.3. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti.* Et 1.Pet.3. *Saluos vos facit Baptisma.* Cumque baptizati prius per *impositionem manuũ Apostolorum acciperent Spiritũ sanctum.* (Actor.8.& 19.) quid aliud illis, quàm gratiæ augmentum conferebatur? De Eucharistia verò Dominus ait: Ioan.6. *Qui manducat me, & ipse viuet propter me,* id est (Hilario lib.8. de Trin. & Cyrillo in Ioannem attestantibus) propter naturalem Christi in se præsentiã viuet, quem instar cibi & ore foris, & corde intus capit. Et Apostolus (1. Cor. 10.) *vnum panem, vnúmque corpus illos fieri* (id est, magis ac magis Christo & Ecclesiæ inseri) *docet, qui de vno pane participant.* Iam verò quãta gratia hæc est, vt Apostolorũ in Presbyterio successores *remittant nobis peccata nostra?* Ioan. 20. Mat. 18. Itemq; vt *per impositionem manuũ Presbyterij gratia in nobis & sit, & resuscitari queat?* 1.Tim.4.& 2. Tim.1. Tum autem, vt *Deus coniũgat eos* (Matth.19.) qui per Matrimonium significãt copulationem Christi & Ecclesiæ? Ephes.5. Denique vt *infirmo, qui Oleo in nomine Domini per orationem fidei vngitur, peccata remittantur? Iacobi.5.* Quemadmodum igitur Christus nec sine fide, nec sola fide, sed vel verbo, vel tactu suo credentes curans, non solùm interim significauit aliquid, sed etiam maius quippiam effecit atque operatus est: eodẽ modo Sacramenta Christianæ Religionis, etiamsi res præclarissimas visibiliter significent, tamen quia instrumẽta quædam sunt à Christo ipso instituta, operãtur etiã aliquid ex Dei volũtate in nobis, & quod significãt foris, intus conferũt, vt impleatur quod Dominus (Marci 16.) dixit. *Qui crediderit, & Baptizatus fuerit, saluus erit.*

Intentionem Ministri, dum Sacramenta dispensat, necessariam esse.

c Cùm is, qui Sacramenta Christi dispensat, in ea re *Minister* (1.Cor.4.) *Christi sit*

k *& dispen-*

vestigia pedum tuorum, qui detrahebant tibi. &c. Pro eo quòd fuisti derelicta & odio habita, & non erat qui pertransiret per te, ponam te in superbiam seculorum, & gaudium in generationem, & generationem. Et suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis. Hactenus ille.

Hoc autem Esaiæ vaticinium an non impletum clarissimè cernimus, cùm iam Gentes & Reges ambulent in lumine fidei, illuminati splendore ortus illius primitiuæ Ecclesiæ, qui fugauit tenebras & caliginem infidelitatis, quæ operuerat terram & populos? Quæ pro eo quòd fuerat derelicta & odio habita, oppressa, & in camino tribulationum persecutionumq; excocta, nunc vice versa dilatata affluit, conuersa ad eam multitudine maris, & fortitudine gentiũ. Itaq; & filios peregrinorum & alienorum ædificasse nunc videmus muros Ecclesiæ, & Reges illi ministrasse ac ministrare. Ita Constantinum, Pipinum, Carolos, omnes deniq; Christiani orbis pios Imperatores & Principes se curuos illi humiliasse, & adorasse vestigia pedum Ecclesiasticæ Hierarchiæ Principum. Cui
1449. nunquid indignum quisquam putabit, obedientiam & reuerentiam deberi ab Imperatoribus, Regibus, & Principibus? Si filij nunc sunt Ecclesiæ, nunquid eidem, atque eius Pastori ac Præsidi non debent obedientiam & reuerentiam?

Quid igitur hanc indignaris impiè sibi subiecisse Reges, Imperatores, Principes, Regna denique & Imperia, quod ab æterno ita futurum præordinauit omnipotens illa sapientia, & priusquàm fieret, tantò antè (vt audisti) fore & ab Esaia, & Daniele prædictum est? Nunquid non legisti in Apostolo, Qui Dei ordinationi resistũt, sibi damnationem acquirere? Et hæc si non tantò antè, tam apertè & clarè prædicta legerentur Propheticis oraculis: quis tamen, modò ad Gamalielis sententiam, imò ad ipsa Christi verba respiceret, dubitare posset, diuinæ prouidentiæ & ordinationis ea esse opera, à quibus dependent Ecclesiastici regiminis vigor, ordo, & vnitas? nempe vt omnis ciuilis in Ecclesiis authoritas iam dudũ subiecta cernatur authoritati Ecclesiasticæ Hierarchiæ Præsi-
1450. dis. Dixit ille: Si ex hominibus est hoc opus, dissoluetur. Et tu vis, vsurpatione & fraude Romanos Pontifices sibi subiecisse authoritatem Regum, Imperatorum, & Principum, quam ante annos octingentos aut mille illis subfuisse videmus? Tu vis, rem tantam, vnde pendet salus, vnitas, vigor disciplinæ totius domus Ecclesiasticæ, & quã tot annorum vsu confirmatam videmus, humana tantùm præsumptione factam, sine diuina ordinatione & prouidẽtia, sine qua vel minima fieri Christus pernegat? Et quo tandem pacto verum erit, quod affirmat Apostolus, nullam esse potestatem, etiam ciuilem, nec apud Ethnicos, nisi à Deo, hoc est, vt idem ipse exponit, à diuina ordinatione & prouidentia? Quarum tamen initia plerumque vi, fraude, & scelere vsurpata, & planè tyrannica fuisse, indubitatum est: vt authoritatem illam Cæsaream, quæ initium traxit ab illo Iulio, qui credita sibi vt ciui arma Reipublicæ perfidè in eiusdem conuertit viscera, in necem & proscriptionem suorum conciuium optimè meritorum de Republica, super quam tyrannicè sibi vsurpauit dominationem & imperium. Quo deinceps in Senatu confosso vulneribus, Octauianus eadem perfidia sibi credita arma Reipublicæ, coniungens cum hostibus Reipublicæ, crudelitatis in conciues, & vsurpatæ in Rempublicam dominationis successor factus est. Ab his initijs processit authoritas & potestas illa Cæsarea. Cui tamen & ipsi, vt à Deo, diuinaq; ordinatione existenti, quàmdiu viguit, obediendum fuit à subditis, iuxta illam sententiam Apostolicam. Quantò magis Ecclesiasticæ authoritati non vt aut fraude vsurpatæ ab homine, sed præordinatæ diuinitus, prædicta Propheticis oraculis, deinde ab ipso
1451. Christo omnium nostrũm Domino commissæ Petro successoribusq; eius super vniuersum hoc ouile aut Regnum suum, obediendum est omnibus, qui in eodem ouili sunt, quantumuis Imperatores sint, quantumuis Reges aut Principes? Certè nihil sibi vt vsurpauit in quenquam indebitum, sed vltrò se ei submittentes ad propriam salutem, Reges & Principes benignè suscepit. Audisti equidem, quid ille dixerit Ecclesiæ: Gens enim & regnum, quod non seruierit tibi, peribit. Vides esse necessarium ad salutem omnibus, etiam Regibus, & Principibus, seruire Ecclesiæ, authoritatiq; Ecclesiasticæ. Hoc ipsum est, quod Christus dixit Petro, quodcunque ipse obligaret in vniuersa terra, hoc ipsum obligatum haberi coram Deo. Eius verò præceptis & mandatis contumaciter inobedientes, eodem loco habendos à nobis, quo Ethnicos & Publicanos, qui ad Christi ouile non pertinent, nec in illa arca continentur, quæ sola saluat ab inundante Diluuio.

Commis-

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1543	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

cramenta dispensant. Caluinus in Antidoto.

Lutheranorum incōstans doctrina de fide baptizandorum infantium: & hæresis de Sacramentis per opus operatū gratiam non conferentibus.

d Infantes necessariò esse baptizandos, rectè statuunt. Sed cùm Baptismus aliud nonnihil sit, quàm sola fides: vtiq; ex Baptismi necessitate solius fidei iustificatio excluditur. Deinde

& dispēsator mysteriorū eius, ac inter dispēsatores quæratur, vt fidelis quis inueniatur: signum id perfectū est, hoc animo esse Christum, vt quoties hominibus tāquàm instrumentis suis vtitur nolit eis aliter vti, quā vt homines sunt. Alioqui nec solis hominibus publicum ministerium Ecclesiæ imposuisset, nec pueros, fœminas, Neophytos & alios id genûs à publico ministerio prohibuisset, ac neq; fidem in ministris suis postulasset. Nunc autem cùm & certos homines ad ministerium assumat, & illis per manuum Presbyterij impositionem, gratiam ad id munus obeundū cōferat (1. Tim. 4. 2. Timoth. 1.) certum est, eū velle hominibus in ministerio suo secundùm ipsorum dignitatem vti: adeò vt Apostolus de ministerio suo loquens, dicat, *Dei cooperatorem se esse*. 1. Cor. 3. At minus in homine, quâ homo est, & quâ Deo cooperatur, spectari non potest, quàm vt velit, & intendat, Christi Ministrū in eo, quod agit, se præbere. Hoc igitur saltem in Ministro expectandum est. Nam & veteres Iurisconsulti cùm scirent, seruū iure gentium non nisi Domini sui instrumentū esse: tamē quia viuum, animatū, & ratione ac voluntate præditum instrumentum est: statuerunt, *seruum, qui hæres in testamēto scriptus sit, nō acquirere Domino suo illā hæreditatem, nisi hoc ipsum velit & intendat.* Itaq; in lib. ff. 29. tit. 2. c. 6. *Celsus perhibet, seruum, qui metu verberum, vel alio timore coactus fallens adierit hæreditatem, Dominū hæredem nō facere. Si autem liber sit, ipsum nō fieri hæredem.* Vnde etiā in lib. 6. Cod. Iustiniani, tit. 24. L. Cùm proponas: *Seruus dicitur potuisse nolle adire hæreditatē, quāuis iubente Domino.* Ac sanè filius Dei neq; carnē de B. Virgine, antèquā ea cōsensisset (Luc. 1.) accepit: neq; Pauli ministerio ad gentes conuertendas vsus est, antèquam eum ex inuito volentem effecisset. Actor. 9. Certè Christus nos dixit *amicos, & non seruos*. Et tamen si tantùm seruili conditione, in Christi ministerio præditi essemus, cùm homines per naturam simus, non nisi viuens & ratione preditū Domini instrumentū putari deberemus. Christus per Incarnationis suæ mysterium, naturam humanā non depressit, sed ad maiora euexit, cùm per eius gratiam audeamus clamare: *Abba pater*. Cùm ergo nō vtatur nobis velut inanimatis & brutis instrumentis, sed velut iis, qui ratione ac voluntate sint præditi: quoties nolumus cooperari Christo, seu agere quod in Sacramento administrando Ecclesia Christi agere solet, non sumus in ea re *cooperatores Christi, aut ministri eius.* Vt meritò Tridentina Synodus in Sess. 7. de Sacramentis Can. 11. decreuerit in hunc modū. *Si quis dixerit, in Ministris, dum Sacramenta cōficiūt & conferunt, nō requiri intentionē saltē faciendi quod facit Ecclesia: Anathema sit.*

Nec Baptismū esse solam fidem, nec infantes actu habere vllam fidem, nec aliter, quàm per opus in Baptismo operatū, ex Lutheranorū confessione iustificari.

d Aliud esse fidem, aliud Baptisma, nemo dubitare potest, qui fatetur, Christum dixisse Apostolis (Math. 28.) *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas. Fides enim ex auditu docentiū*, (Rom. 10.) Baptismus ex facto & opere est eorū, qui nos in Christi nomine lauāt. Fidei doctrina Baptismū necessariò præcedit in adultis: Baptismus autē in paruulis necessariò doctrinam fidei antecedit. Frustrà enim docentur, qui non intelligunt docentē. Barbarus enim est talis magister, nec auditorem suū ædificat, qui ab eo non intelligitur. 1. Cor. 14. Cùm igitur constet, infantes non intelligere, & ideo Apostolus (1. Cor. 14.) *nolit adultos sensibus paruulos effici* profectò cōstat, etiam infantes non habere fidem ex auditu per verbum Christi. Quòdsi habitum

1452 *Comminuit igitur Christi Ecclesia, & sibi subiecit, iuxta Danielis vaticiniũ, Principatus & Regna, Reges & Principes, sed illorum submissione vltronea, atq; ita hoc volente & ordinante Diuina prouidentia, pro conseruanda vnitate necessaria & concordia in domo Ecclesiastica, vt non solùm subesset, sed planè dependeret etiam eorum authoritas ab authoritate Ecclesiastica, abolita paulatim omni illa seculari potestate, quæ se in gentilitatem quoquo modo referre posse videretur.*

Thomas Campegius Episcopus Feltrensis de potestate Romani Pontificis c.22. *Asserimus, Romanũ Pontificem superiorem, nedum singulis particularibus Ecclesiis sed etiam ipsi vniuersali Ecclesiæ, si de congregatione fidelium sine Romano Pontifice sit nobis sermo, & eadem ratione generali Concilio vniuersalem Ecclesiam*
1453 *repræsentanti, si contingeret Concilium à Romano Pontifice dissidere. Sicut enim minus rectè diceretur, singulas oues pastorem habere, non autem vniuersas, & singulos Regem habere, non autem Regnum, aut populum: sic nec rectè dici potest, singulas Ecclesias Caput habere, non vniuersalem Ecclesiam. Cùm itaq; Pastor authoritate & potestate maior sit grege, cuius est Pastor, & Petrus & eius Successores Pastores sint Dominici gregis ex eo, quòd*
1454 *dictum est Petro, Ioannis vltimo: Pasce oues meas: subsequitur, Romanum Pontificem, Petri successorem, fore superiorem Ecclesia vniuersali, & Concilio generali illam repræsentante. Ex eo autem potissimùm cognoscitur*
1455 *Romani Pontificis supra Concilia authoritas, quòd absoluit, & suis Ecclesiis restituit Episcopos, quos Synodus damnauerat, & expulerat. Item ex eo, quòd spiritualis & Ecclesiastica potestas suis legibus & præceptis non solùm hominem dirigit ad humanam fœlicitatem, quæ est viuere secundùm virtutem, sed ad perpetuam etiam &*
1456 *æternam, quæ à solo Deo est expectanda. Propterea necesse est, talem potestatem à Deo, non ab hominibus tribui, & à solo Deo, à quo pendet, iudicari. Præterea quemadmodum terreni Principes illius iudicium sibi reseruant, cui vices suas commiserint: sic rationi congruere videtur, cælestem Dominum Christum Iesum nulli dedisse super*
1457 *per Vicarium suum iudicij potestatem, pro cuius fide, vt non deficeret, rogauit Patrem, & cui fratrum confirmationem demandauit: non autem, quòd coram eis iudicio sisteret.*

Ioannes Morocurtius Neruius in Threnodia, contra Lutherum:

——— Rerum per te confunditur ordo,
Omnia perturbans sacrorum iura, mouesq;
Aduersus quoscunque stylum, linguamq; procacem.
1458 *Romanum tu Pontificem aspernaris, biansq;*
Gutture Cerbereo iactas conuicia, & audes
Blasphemo sermone tuos sine more latratus
Scribere, & immodicus illum ridere cachinnus.
Quisquis is est, reddenda illi subiectio supplex,
Præcipuè ratione loci, Sedisq; supremæ,
1459 *Quam tenet.*

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	
1548	Idem Paulus 3.		
		Idem Carolus 5.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

inde cùm negent, Sacramenta *ex opere operato* (id est, ex vi & potestate diuini operis, quod in illis dispēsandis à Ministro Christi fit) gratiam non ponēti obicem conferre, & tamē infantes per baptismū saluos fieri, & propterea gratiam accipere concederēt: partim coacti sunt dicere, infantes habere fidē, cùm tamen fateantur, eos nō intelligere doctrinā fidei, partim nescierūt prorsus, quid dicerent, & ideo Caluinistæ nullo modo volentes solam fidem suam deserere, necessitatem Baptismi negârūt, vt mox videbitur.

204. Cal-

Doctores Catholici.

bitum infusæ fidei accipiunt in Baptismo: certè *per opus operatum* accipiunt eum habitum, id est, vi Sacramēti, quod illis in Christi nomine administratur. Præterea, cùm vi eiusdem Sacramenti accipiant remissionem peccatorum, vtiq; tùm Sacramenta gratiam ex opere operato conferunt, tùm sola fides non iustificat. Sed cùm disputamus ex ijs, quæ aduersarij nobis concedunt: age, verba ipsorū proferamus, quæ (vt præter Coclæū Ruardus Tapper testatur, To.1. artic.2.) ita se habent. Anno Dom. 1536. die 23. Maij, Wittenbergæ in solenni Consessu, Lutherani in ædibus Martini Lutheri, præsente etiam Bucero, de Baptismo infantiū omnes sine vlla dubitatione consenserunt, *quòd necesse sit infantes baptizari. Cùm enim promissio salutis pertineat etiā ad infantes, & pertineat nō ad illos, qui sunt extra Ecclesiā: necesse est, eā applicare infantibus per ministeriū, & adiūgere eos mēbris Ecclesiæ. Cūq; de talibus infantibus, qui sunt in Ecclesia, dictū est: Non est voluntas Patris, vt pereat vnus ex illis: constat, infantibus per Baptismū contingere remissionem peccati originalis, & donationē Spiritus sancti, qui in eis efficax est pro ipsorum modo. Reijcimus enim errorē illorū, qui imaginantur, infantes placere Deo, & saluos fieri sine actione aliqua Dei, cùm Christus clarè dicat: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Etsi igitur nos non intelligimus, qualis sit in infantibus: tamen certum est, in eis nouos & sanctos motus effici, sicut & in Ioanne in vtero noui motus fiebant. Nam etiamsi non est imaginandum, quòd infantes intelligant: tamen illi motus & inclinationes, ad credendum Christo & diligendum Deū, sunt aliquo modo similes motibus fidei & dilectionis. Hæc dicimus, quum infantes habere fidem dicimus: ideo enim sic loquimur, vt intelligi possit, quòd infantes non fiant salui & sancti sine actione diuina in ipsis. Quanquam igitur mos est alicubi, vt certis diebus publicè administretur Baptismus: tamen docendi sunt homines, si quid periculi est vitæ infantiū, vt eos interim baptizari curent, & ministri debent talibus impartiri.* Hæc Lutherus & Luterani. Principiò rectè dicunt, *necesse esse infantes baptizari.* Hoc ipsum tamen Caluinistæ negant. Deinde cùm Scripturam proferre non possint, quæ iubeat infantes baptizari: efficitur, vt Lutherani dicāt, *aliquid necessariò efficiendum esse, quod scriptū non est in sacris literis.* Nam quòd dicunt, promissionem salutis pertinere ad infantes: ad illos quidem pertinet, qui sunt membra Ecclesiæ, non autem ad omnes. Sed quòd membra Ecclesiæ per Baptismū fieri debeant: idq; dum infantes nec adhuc in fide instructi sunt: hoc quidem ex traditione sine scripto accepimus, non tamen in Scripturis id expressum inuenimus. Tertiò, rectè statuunt, necessitatē Baptismi ex illis Christi verbis, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto:* in quibus tamē infantium non fit mentio, imò eadem verba omnino spectare ad Baptismū, Caluinistæ negant. Quartò, dicunt, *per actionem diuinā in Baptismo nouos & sanctos motus in paruulis effici, ad credendum Christo & diligendum Deum, & per Baptismum contingere infantibus remissionem peccatorum, & donationem Spiritus sancti.* Atqui hoc ipsum est, quod nos dicimus, *Sacramenta velut instrumenta Dei ex opere operato conferre gratiam.* Cumq; hoc in nobis illi derideant, mutatis tamen verbis idem prorsus dicere ipsi coguntur: nisi velint, infantes nihil gratiæ per Baptismum accipere. Quintò, *fatentur, infantes non intelligere.* ex quo etiam certū est, eos fidem non ha-

Remundi Rufi sententia de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Remundus Rufus in opere doctißimo, quod pro Pontifice Maximo in Molinæum edidit: *Intellige-*
1460 *bam (inquit) hanc semper de Romano Pontifice fuisse sententiam, vt eum tanquam omnium maximum cole-*
rent, & obseruarent non populares modò homines, verùm etiam optimi, clarißimi & potentißimi viri. Donec
non ita pridem ad quendam Ludimagistrum ventum fuit, eorum, qui Hußitæ dicebantur, Principem. Hic enim
vt posteà explicabimus, Anno 1385. in scholis otiosus nimium, concitauit in Germania contra Pontifices, turbu-
lentos quosdam homines, qui primùm singulari quadam pietate ac Religione duci videbantur: deinde multitu-
dine & viribus aucti, cæde, rapinis, incendijs Germaniam vastârunt, Sophiam Sigismundi Imperatoris vxorem
obsederunt, Bohemiæ regnum inuaserunt, eius denique potiti sunt. Postremò cùm damnati fuissent Concilio Con-
stantiensi & Basiliensi, Decreto Catholicorum omnium & armis fuerunt oppreßi. Itaque magis vi, quàm doctrina
aliquo genere isti facinorosi homines tuebantur sententiam: nullum verò doctum ac probum virum in Pontifices
commouere poterant, prædæ dulcedine tantùm pellexerant ad latrocinium, agreste vulgus atque imperitum. Postea
verò, an. 1515. Vnus cognomento Lutherus extinctum iam illud bellum accendit atque inflammauit vehementius,
fretus maiori sanè ac acutiori dicendi præsidio. Ego autem, quale istud genus causæ esset, cùm considerare cæ-
1461 *pissem, visa est mihi eorum sententia, qui huius Pontificatus Romani magnitudinem negant & potestatẽ, mul-*
tò scopulosior & periculosior, quàm sit eorum, à quibus summa esse creditur. Si quid enim iubet aut vetat Roma-
nus Pontifex, quod per se, aut propter legem diuinam expetendum sit, aut fugiendum: dubium nõ est, quin obtem-
perare oporteat, non tam quòd Pontifex ita iusserit, quàm quòd tale genus causæ est, vt propter suam vim & na-
turam faciendum sit, vel non faciendum. Honesta enim & diuina sua dignitate debent nos ad se trahere, & tur-
pia deterrere. Sin res est eiusmodi, vt nec ita sit per se bona vel mala (sunt enim inter illa media quædam, quæ
Græci ἀδιάφορα καὶ τὰ ἀνὰ μέσον appellant) ea verò præcipiat Collega tuus, vxor, vel seruus, & tu obtempe-
res: quod, quæso, scelus, aut peccatum est? Itaque si quis putet, Pontificem Romanum esse maximum, atque eum, cui
1452 *omnes vt pareant, eò ducant pium, religiosum & Christianum, quòd primas Christus Petro in repub. Christiana*
concesserit: hæc sanè opinio etiamsi aut error esset, aut verba Christi non tam perspicua, sed aliquod genus conti-
nerent ambigui, multò tutior eo errore foret, quo illud ipsum de Romano Pontifice negaretur. Nam hic semper
obest, si quis non pareat, cùm parendum sit: ille verò parendo, cùm parêre sit liberum, nihil, aut minus certè no-
cere potest, vt cùm obsequimur, vel morem gerimus sodali, vel alij, cui non sit necesse. Quare genus causæ illa
primùm consideranti mihi, visum est tutius fuisse Molinæo, in alteram partẽ scripsisse, vel tacuisse potius, quàm
illam suam sententiam discriminis plenam defendisse, apud Francorum præsertim Regem ac populum. Neque
enim ignorat ipse, qui historiæ scientiam sibi vendicat, si huiusce Regni antiquißimi, florentißimi & potentißimi
1463 *memoriam recordetur vltimam, summam semper rationem Gallos habuisse Sedis Apostolicæ. Nam Alpes*
sæpe traiecerunt, fortunas & salutem eius causa in discrimen obtulerunt, vnde dicta est Gallia Pontificum Asy-
lum tutißimum, & fortißimum propugnaculum, Regesque nostri Christianißimorum cognomen sunt nacti.

(Et pôst.)

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ* *successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ* *& Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

bere, qua in Deum credunt. *Fides enim ex auditu est:* (Rom. 10.) *auditus autem per verbum Christi.* Quod verbũ qui aliquo modo nõ intelligit, credere nõ potest. Et tamen mox addunt, se dicere, *infantes habere fidem*, id est (vt nunc rem interpretantur) *quosdã nouos & sanctos motus seu inclinationes ad credendum:* à quibus si roges, cuiusmodi sint isti motus: ingenuè respondent, *se nescire.* Sed exemplũ à Ioanne Baptista petunt, qui adhuc in vtero matris cùm esset, adueniente Christo exiliuit præ gaudio. Verùm Augustin. (in Epist. 57.) dicit, *illud quod Ioanni euenit, in miraculis diuinæ potentiæ habendum, & non trahendũ ad exemplum humanæ naturæ.* Dum igitur nec id volunt dicere, quod Ecclesia dicit (nimirum, infantes absq; fide sua per Sacramentum fidei in fide Ecclesiæ saluos fieri) nec tamẽ explicare possunt, quid velint dicere: fecerunt, vt tùm Caluinistæ ab illis, velut nescientibus quid dicant, dissenserint, tùm Catholici eos pro eiusmodi hæreticis habeãt, quos Paulus ita describit, vt *nesciant quæ loquãtur, neq; de quibus affirmẽt.* Postremò excusant, vel potius corrigũt se in his verbis: *Hæc dicimus, cùm infantes habere fidẽ dicimus.* Ab initio enim dicebant, *infantes baptizatos fidem non secus, quàm adultos habere.* nũc rem ad motus quosdam fidei reuocant. Sed cùm fateantur, infantes necessariò baptizandos, fides autem sola secũdùm illos necessaria sit iustificando: quí fit, quòd nõ vident, & Baptismum aliquid esse præter solam fidẽ, & tamen sine Baptismo infantibus collato & ab ipsis percepto, infantes non saluari? Non igitur sola fides, sed Baptismus etiam, qui est Sacramentum fidei, ad salutem infantibus ministrandam ex eorum confessione necessarius est.

Idem Carolus 5.

204. *Caluinistarum hæreses de Baptismo.*

1548 Idem Paulus 3.

ᶻ Caluinus in Antidoto Concilij Tridẽtini docet, Baptismum nõ esse necessariũ ijs paruulis, qui ex fidelibus parentibus gignũtur. Ait enim, salutem promissam esse fidelib⁹, & eorum semini. §. Quod quidem verũ est, si semẽ illud intelligamus etiã spirituale esse, & nõ tantùm carnale. Nam

Paruulos non posse consequi vitam æternam absque Baptismo.

ᵉ Apostolus (Ephes. 2.) ait: *Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri.* Et Rom. 5. *Sicut per vnius delictum in omnes homines* (peccatum vel iudicium deriuatum est) *in condemnationem: sic & per vnius iustitiam* (gratia seu donum deriuatum est) *in iustificationem vitæ in omnes homines.* Quemadmodum igitur omnes, qui procreantur ex semine Adæ, sunt ob idipsum damnati, donec per vnum Christum liberentur: ita non liberantur à Christo, donec vel re ipsa, vel voto suo *renascantur ex aqua & Spiritu sancto.* Ioan. 3. Paruulus autem, qui per actum fidei suæ non post regenerationem suam intus inchoare, nisi per Baptismum Christi actu ipso ei dispensatum renascatur, nullo modo regeneratur in Christo. Nam promissio Dei non pertinet ad alios, quàm qui per fidem aut fidei Sacramentum inseruntur Christo. Quid quòd Augustinus (in Epist. 28. ad Hieronym.) non modò suam in hac re, sed totius Ecclesiæ fidẽ his verbis docet? *Quisquis dixerit, quòd in Christo viuificabuntur paruuli, qui sine Sacramenti eius participatione de vita exeunt: hic profectò & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam: vbi, propterea cum baptizandis paruulis festinatur & curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo viuificari nõ posse.* Qui

(Et pòst.) *Sit igitur hæc nostra sententia & Catholicorum omnium, non solùm alios Episcopos alijs præstan-*
1464. *tiores esse, & antecedere tempore, dignitate & potestate, sed etiam Romanum Pontificem omnium omnibus il-*
lis rebus esse primum, & præstantissimum, cui omnes obtemperare oporteat. Fuit quidem prius in Oriente Chri-
stus notus, quàm Romæ, sed omnium Apostolorum primus Petrus delectus à Christo, vt in Euangelio scriptum
est, Lucæ quinto, Marci primo, Matth. 4. & Matth. 10. Nomina (inquit Matthæus) duodecim Apostolorum hæc
1465. *sunt: Primus Simon, qui dicitur Petrus. Petrum autem Romanum Episcopum fuisse, Molinæus non negat.*
Quocirca nullus Episcopus in orbe terrarum potest profiteri se successorem vllius antiquioris Apostoli, vel disci-
puli: Romanus verò Pontifex se primi omnium. Si igitur Episcopi priores & antiquiores dicerentur, quòd Apo-
stolorum vel Discipulorum antiquiorum sunt successores, Romanus erit omnium antiquissimus. § Hæc pauca
ex Remundo Rufo descripsi, cùm alioqui totus liber dignissimus in hoc genere, meo iudicio, existat,
qui ab omnibus legi debeat, & posterorum memoriæ commendari.

Melchioris Episcopi Canariensis fides de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Melchior Canus de Locis Theologicis lib. 6. c. 7. *Si legum Christi interpres nullus sanior est, quàm per-*
petuus Ecclesiæ vsus: Ecclesia verò in fidei Religionisq́; quæstione ac cæteris grauissimis controuersijs nō ad An-
tiochenum, Alexandrinum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Mediolanēsem, Parisiensem, Coloniensem, To-
1466. *letanum, aut Bracharensem Episcopos, sed ad Romanum omni semper ætate recurrit: quis dubitet, hunc esse, quē*
vt successorem Petri, ita quoq; doctrinæ Apostolicæ Magistrum, quæstionumq́; de fide Iudicem habemus? Nā
si aliquem eiusmodi post Petrū, in Ecclesia instituenda atque in veritate continenda reliquit Christus: nimirum
aut hic est, aut nullus est: quippe cùm de aliarum Ecclesiarum Episcopis nulla quæstio sit, quin non fuerint loco
Petri, vniuersalis Ecclesiæ Doctores Pastoresq́; à Deo dati. Romanus igitur Episcopus, Ecclesiæ vsu interpretan-
te, ille est, cui Dominus in Petro ait: Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claues regni
cælorum, & quodcunque solueris, &c. Ac rursum: Pasce oues meas. Et iterum: Ego rogaui pro te, vt non defi-
ciat fides tua, & tu confirma fratres tuos. Quid, quòd ipso rerum experimento comperimus, Christi de Petro &
1467. *successoribus vaticinia in Ecclesia Romana manifestius impleri? Hanc enim constat fixam & immobilem, orbe*
etiam toto omni illam machinarum genere quatiente, in fide & authoritate Petri permansisse. Et cùm cæteras
Apostolorum Ecclesias vel ab infidelibus occupatas, sine fidei vestigio, vel ab hæreticis aliquando affectas vide-
rimus: at aduersum hanc vnam Romanam Sedem, nec Pagani, nec hæretici præualere potuerunt. Pugnatum est
siquidem vehementer, non à Græcis solùm, sed ab alijs plerisq; totius orbis Episcopis, vt hoc Romanæ Ecclesiæ pri-
1468. *uilegium labefactaretur. Atque habebant pro se illi quidem & Imperatorum arma, & maiorem Ecclesiarū nu-*
merum: nunquam tamen efficere potuerunt, vt aut Romani Pontificis potestatem abrogarent, aut in alium trans-
ferrent Episcopum. Quinimò, qui à Romana quidem Sede defecerunt, hi schismatici semper in Ecclesia sunt ha-
1469. *biti: qui verò huius Sedis de fide iudicium detrectârunt, hæretici. Quæ profectò omnia satis ostendunt, non hu-*
mano, sed Diuino decreto, Ecclesiam Romanam & cæteris esse præpositam, & Petri priuilegia iure sibi suo ven-
1470. *dicasse, & eam demum Petram esse, supra quam Christus vniuersalem construxit Ecclesiam, aduersus quam*
portæ inferi præualere non possunt.

Robertus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*
		Idem Carolus 5.	
1548	Idem Paulus 3.		

Doctores Catholici.

Nã promißio fit fidelibus & semini eorum, id est, ijs quos constat sectari vestigia fidei parentũ suorũ, nõ autẽ ijs, qui quoquo modo ex fidelibus secũdùm carnẽ nascuntur, cùm interim ex Spiritu nõ renascantur. *Primus enim homo ex terra terrenus, et nos portan⁹ imagnẽ terreni* (1. Co. 15.) *donec induamus nouum hominem per Baptismum.* Gal. 3.

f Illa verba Ioan. 3. (*Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in Regnũ Dei*) Caluinus negat, ad Baptismum referri, ne videlicet Scriptura sacra contradicere existimetur suæ opinioni, qua statuit, absq; Baptismo salutẽ paruulis dari. Nõ igitur fidẽ suã ad Scripturarũ normã dirigũt, sed Scripturas ad suã voluntatẽ velut obtorto collo trahũt. Nam Lutherani fatentur, illud Domini verbum pertinere ad Baptismum.

g Bucerus in Mat. c. 3. Nõ ideo, inquit, paruulus saluatur, quia baptizatus est. Multi enĩ baptizati statim morientes damnantur, & alij nõ baptizati saluantur.

h Cal-

Qui autem non viuificatur in Christo, restat vt in eadem damnatione maneat, de qua dicit Apostolus: Per vnius delictũ in omnes homines condẽnationẽ. Ineptissimè aũt Caluinus *promißionẽ semini Abrahæ factã*, ad carnalẽ natiuitatẽ applicat, cùm Apostol⁹ dicat: R. 9. *Nõ omnes, qui ex Israel sunt, ij sunt Israëlitæ, nec qui semẽ sunt Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen, id est, non qui filij carnis, ij filij Dei, sed qui filij sunt promißionis, æstimãtur in semine.* Cuius verba tã perspicua sunt, vt *etiã filios Abrahæ, qui pater est omnium credentiũ*, neget tamen filios promißionis esse ob id, quòd ex Abrahã nascũtur, nisi præterea ipsis hæreditas promissa fuerit. Cuius promißionis sacra signa & instrumenta efficacia sunt Christi Sacramenta, si obicem nõ opponas, quem non opponunt paruuli.

f *Omnis prophetia Scripturæ propria interpretatione nõ fit.* 2. Pet. 1. Quòd aũt aqua (ex qua Christus nos dicit renasci debere, (Ioã. 15.) nõ significet aquã Baptismi: hoc vtiq; nõ ex publica, sed ex priuata interpretatione promanauit. Nam & minus propria est illa interpretatio, quæ negat, *aquã naturalẽ* per nomẽ *aquæ* intelligendum esse, & minus aptè cadit in verã Euangelij circũstantiã. Agit enim Christus (Ioan. 3.) de regeneratione, seu de secunda natiuitate, quã constat in Baptismo fieri. Baptismus autẽ, id est, lotio fit per aquã naturalẽ. Vnde Eunuchus: (Actor. 8.) *Ecce aqua* (inquit) *quid prohibet me baptizari?* Postremò Cyprian. li. 3. ad Quirin. art. 25. Basil. in lib. de Baptismo. Chrysost. Homil. 24. in Ioan. Augustin. Tractat. 11. in Ioan. Cyrillus in Ioan. lib. 2. c. 42. cæteriq; Patres tã Græci, quã Latini vno consensu docent, illa Christi verba (*Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sãcto*) Baptismi necessitatẽ statuere: vt meritò Concilium Trident. ita decreuerit in Ses. 7. c. 2. *Si quis dixerit, aquã verã & naturalem nõ esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa D. N. Iesu Christi (Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto) ad metaphoram aliquam detorserit: Anathema sit.*

g Paulus ad Tit. c. 3. ait: *Deus secundùm suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Saluatorem nostrum.* Quòd si quisquàm per lauacrum regenerationis saluus fit, certè etiã de paruulo idem verissimè dicetur, qui eò quòd nullum ipse peccatum per se cõmisit, sed alienum participat, per alienum beneficiũ facillimè purgatur. *Nã magis abundat donum & gratia Christi, quàm delictũ Adæ.* Rom. 5. *Quicunq; enim baptizati sunt, Christũ induerunt.* Gal. 3. Quod ipsum de Infantibus verissimè dicitur, qui nũquàm fictè aut indignè accipiũt baptismũ, vt in adultis aliquãdo contigit, Actor. 8. Infans igitur cùm Christũ per Baptismũ induat, vtiq; ideò saluatur, quia baptizatus est: nec perdere potest beneficiũ Baptismi, si adhuc infans moriatur, quia cũ in veritate (Ioã. 8.) sit collocatus, non habet vnde ab eo statu excidat, donec deseratur à Spiritu sancto, quod nõ fit nisi propter peccata, quæ in tenera ætate vel nulla, vel non grauia sunt. Et ideo Apostolus (1. Cor. 14.) vult, *vt malitia simus paruuli.*

l *Quantum*

Robertus Mancop Scotus à puero cæcus, vsq; eò Parisijs in literis profecit, vt Theologiæ Doctor creatus, non modò Sacerdos Romæ, verùm etiam Archiepiscopus Armachanus in Hybernia fieret, &
3471 paulò pòst *Legatus à latere* vicem Pontificis Romani in Hybernia gereret.

Andreæ Modreuij confeßio de vnius Pontificis Primatu.

Andreas Modreuius lib.2.cap.10. de Ecclesia, etsi contendat, Pontificem Romanum non necessariò debere summæ rerum hoc tempore præesse: tamen & fatetur, eum aliquando summæ rerum præfuisse, & Gregorium Magnum concedit ea mente fuisse, vt Primatus quidam in Ecclesia Christi conseruari debuerit, & denique summam rerum Ecclesiasticarum Præfecturam ad vnum potissimùm esse deferendam affirmat, quem vnum vellet nullo certo in loco sedere, sed liberè tùm elegi, tùm in quauis regione aut Prouincia Cathedram suam collocare. Atque hæc quidem est Modreuij sententia. Ac sanè si D. Petrus nullo certo successore sibi surrogato ex hac vita decessisset, si perpetuus Maiorum mos & traditio Ecclesiastica non declarasset, eam Christi voluntatem fuisse atque esse, vt Roma foret summi Pontificis Sedes, & velut candelabrum, in quo lucidissima Ecclesiæ Dei fax constituta omnibus, qui in domo sunt, præluceret: nos quoque fateremur, non necessariò primum Ecclesiæ Pontificem in Romana Vrbe assiduum esse debere. Illud ad hoc, quod agimus, satis est, ex ipsis Protestantibus nonnullos existere, qui Primatum vnius Pastoris in Ecclesia Dei constituant: adeo fortis est veritas, inuictaque Romana & Catholica fides.

Ioannes Gropperus in capitibus Institutionis ad pietatem: *Vt* (inquit) *Ecclesiæ vnitas, & disciplina conseruetur, Hierarchia seu sacer Ordo in Ecclesia constitutus est, vt superiores inspicerent, & cùm res postulat, corrigerent inferiores. Multis presbyteris vnus Episcopus, in schismatis remedium, præpositus est. Episcopis cuiusque Prouinciæ vnus Archiepiscopus, qui & Metropolitanus dicitur. Metropolitanis verò pluribus vnus*
3472 *Primas, inter quos omnes Pontifex Romanus, veluti tenens legitima successione Cathedram Sancti Petri, Apostolorum Principis (quem Christus singulariter ouili suo præfecit, & cui confirmationem fratrum imposuit) summus est amplitudine iurisdictionis & solicitudinis omnium Ecclesiarum.*

Ioannes Bunderius à Gandauo in Compendio. Tit.31. *Ea intelligenda est Catholicæ Ecclesiæ authoritas, quæ est in Concilijs vniuersalibus, aut in* Romana *Ecclesia, quæ est Caput oīm Ecclesiarum, vt Caput à Spiritu*
3473 *sancto directum, regat & confirmet cætera membra, secundùm pollicitationem ipsius veritatis. Et hæc quidem Ecclesia non immeritò dicitur Catholica seu vniuersalis, quia cæteris præsidens eas gubernat sana fide & doctrina: ac in maioribus negotijs dubia discutit. Docet hoc Augustinus contra Epistolam Manichæi c.4. & 5. Dicitur*
3474 *& Apostolica, quia ab ipsis Apostolis* P*etro &* P*aulo, verbo & exemplo instituta ac roborata est, quia Apostolorum fidem, doctrinam & authoritatem hactenus tenet, nec vnquā in fide aut bonis moribus deuiauit.* (Et pòst.) *Nec miretur quispiam, si Romanam Ecclesiam insectentur hæretici. Nunquam pueri virgas, nunquam canes baculos, quibus cæduntur, nunquam lupi canes, quibus coercentur, diligunt.*

3475 D. Conradus Brun° de seditionib. li.1.c.5. *Ab obediētia Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ nemo, quātalibet dignitate præfulgeat, exemptus est. imò ab ea nemo eximi à quoquam, & ne à* Romano *quidem* Pontifice *potest: tùm quia omnis anima sublimioribus potestatibus subiecta, eisdem fideliter obedire debet: tùm quia hæc Eccle-*
3476 *sia omnium aliarum Mater est & Caput. Cui non solùm aliæ omnes communi lege naturæ tanquàm minores maiori seruire, & obedire, sed ipsius etiam iudicio omnes* Reges *&* Principes *voluntatem suam subdere, & legibus & mandatis parēre tenentur.*

Iacobus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1548	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

h Caluinus in Antidoto f.10 dicit, Baptismũ à Christo in aqua institutum, & ab Ecclesia receptum, nihil differre à Ioannis Baptismo.

Quantum intersit inter Christi & Ioannis Baptismum.

h Inter Baptismum Ioannis & Christi, ad minimũ quinque differentiæ colligi possunt ex verbo Dei. Ioannes *baptizabat in aqua* tantùm (1.Ioã. & 1.Mar.) Christus verò *in aqua & Spiritu sancto.* Ioannis c.3. Deinde Baptismus Ioannis *nõ remittebat peccata*, sed præparabat corda hominum, vt *peccata sua confitentes.* & in Christum credentes, ab illo acciperent remissionem peccatorum. Math.3. Ioan.1. Marci.1. Baptismus verò Christi remittit peccata, dicente Petro (Act.2.) *Baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionẽ peccatorum.* Et Ephes.5. *Christus Ecclesiam mundare dicitur lauacro aquæ in verbo vitæ.* Tertiò, Ioannes prædicauit *baptismum pœnitentiæ*, non gratiæ, & ideo ijs, qui ad ipsum veniebant, indixit, vt *facerent dignos fructus pœnitentiæ*, Luc.3. Non autem dabat Ioannes nouum Spiritum à se baptizatis. Christus verò *per suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum* (non iam pœnitentiæ) *sed regenerationis & renouationis Spiritus sancti.* Tit.3. Et ideo qui accipiunt Baptismũ Christi, *accipiunt etiã* (Act.2.) *donum Spiritus sancti.* Quartò, nullus vnquam, qui Baptismum à Christo institutũ dispensabat, illud dixit suum, sed tantùm Christi Baptismum esse. *Hic est enim, qui baptizat.* Ioan.1. Cæterùm Matthæus Euangelista c.3. dicit, Ioannem *vidisse multos Pharisæorum venientes ad Baptismum suum* : ad *suum*, inquam id est, ad Ioannis Baptismum. Quintò, qui prius acceperat Baptismum Ioannis, non poterat modò, sed etiã debebat postea (si occasio sese obtulit) Baptismũ Christi accipere. Et ita D. Paulus (Act.19.) *baptizabat illos in nomine Iesu, qui prius acceperãt Ioannis Baptismũ.* Sed qui semel accepisset Baptismum à Christo institutum, nullo modo poterat vel Ioannis Baptismum accipere, vel eundem Christi Baptismum repetere. Heb.6. *Vnum quippe est Baptisma*, Ephes.4. Gregorius Nazianzenus in Oratione *in sancta Lumina*, primum Baptisma esse dixit, *per figuram in mari & nube.* 1.Cor.10. Secundum *Ioannis, in pœnitentiam.* Tertium *Christi, in Spiritu, per quod nos ait diuinitatem assequi.* Quartum porrò, quod martyrij sanguine comparatur. Quintum quoq; lachrymarum, quale fuit Manassis & Niniuitarum. Græci ergo alium crediderunt esse Ioannis, alium Christi Baptismum. Nam idem etiam discrimen apud Cyriliũ reperitur. Imò Cyrillus narrat, Ioannem Baptistam in spiritu Dei præuidisse hanc Zwinglianorum hæresim. Itaq; in Ioannem lib.3. c.57. ita scribit: *Ioannes spiritus gratia illuminatus videbat, quàm necessariũ esset ea enarrare, quibus aperiretur, quantũ Christi Baptismus Ioãnis Baptismo præstaret. Perspexit nõ multò pòst aliquos futuros, qui aut nullã inter baptismũ & baptismũ differẽtiã facerẽt, aut meliorẽ esse baptismũ Ioãnis putarẽt.* § Cõstat sanè, Zwinglianos & Caluinistas esse illos, *qui nullã inter Ioãnis & Christi Baptismũ, quo Ecclesia Christi vtitur, differẽtiã statuũt.* De istorũ igitur hæresi prædictũ est tot antea seculis. Deniq; Augustin. cont. duas liter. Petilian. c 37. *Manifestum est* (inquit) *ex Scripturis, alium fuisse baptismum Ioannis, alium Christi.*

i Omnes administrandi Baptismi sanctos ritus & cæremonias contemnunt, velut vanos, quia in Scripturis sanctis non extent: cùm tamen ab ipsis Apostolorum temporibus hæc in vsu fuisse, ex omnibus omnium

i Exufflationis & exorcisimi tùm Dionysius lib. 1. de Hierar. Eccles. c.1. tùm Augustin. meminit lib. 1. c 1. de Symbol. ad Catechum. *Per exorcismum* (inquit Optatus lib. 4. contra Parmen.) *spiritus immundus depellitur.* De apertione aurium & nariũ baptizati, deq; Vnctione, seu Chrismate & abrenuntiatione, Ambros. lib. 1. ca. 1. & 2. imò & Tertul. in lib. de Baptismo: de vestimentorum candidorum mysterio Ambrosius agit in lib. de ijs qui initiantur c. 7. De statione

 ante

1477 Iacobus Faber Molinensis pro sacrosancto Missæ Sacrificio aduersus anatomen Missæ, versus finem
libri. *Romam Ecclesiæ Catholicæ Caput à Domino constitutam confitemur.*

Gaspar Casalius Lusitanus de cœna & Calice Domini, lib. 3. c. 18. *Sancta Ecclesia Romana, si consideratur*
vt est Ecclesia quædam particularis Cathedralis, multas habet similes Cathedrales in orbe. Si consideratur, vt est
Metropolis, multas habet similes Metropolitanas. Si consideratur vt est Patriarchalis, multas habet similes pa-
1478 *triarchales. Si autem consideratur, vt habet Sedem Apostolicam, Petri Sedem & Petri authoritatem: sic conside-*
rata, non habet similem in terris. Sed vt sic, est Caput, prima atque Princeps orbis totius Christiani vt sicut par-
tes orbis habent distinctas Cathedrales per orbem: sic totus orbis habeat hanc vnam Cathedralem, in qua nunc
est & semper fuit Petri Apostolica Sedes, atque Petri Apostolica authoritas, in qua ob id, qui præsidet, non solum
vrbis Romæ, sed & totius orbis est Episcopus, Pastor, atque Rector. De his S. Thomas multa dicit contra Gentiles,
quæ omittimus breuitatis causa. Concordat cum alijs sanctis Patribus, & quæ dicta sunt, sufficiunt. Hæc igitur
1479 *Ecclesia est audienda, quia Caput, quia Mater, quia Magistra, quia Domina.*

Adamus Delphinus in Oratione de Ecclesia. *Hoc nunc restat ostendere, videlicet Romanum Pontificem,*
esse legitimum successorem Petri, adeoq; Christi in terris Vicarium, nec hoc sanè difficile. Habemus traditionem
1480 *antiquam iam inde ab initio ad nos vsq; deriuatam, quæ quidem adeò plena est veritatis ostensio, vt ea maior*
aut certior alia haud vlla esse queat. Scripturæ adulterinus sensus affingi potest, at tradita doctrina non item. Ac
primùm, quòd ita senserit Ecclesia ante annos quadringentos, vt hinc incipiamus, constat ex Bernardo ad Eu-
genium. At verò Ecclesia tēpore Bernardi hoc credidit & docuit, quod ante annos plusquā quingētos inuenit do-
cuisse Ecclesiam temporibus Hieronymi (ad Damasum Papam) & ante hunc temporibus Cypriani (ad Anto-
nianum). Rursus quam viuente Cypriano Ecclesia doctrinam profitebatur, eandem tenuit & docuit Ecclesia iā
olim ante mille trecentos annos temporibus Irenæi (libro tertio contra hæreses Valentini Capite tertio.) Quam
profectò successionem cùm nec Tyranni, nec Hæretici, nec machina demùm vlla diabolica infringere hactenus
valuerint, cùm dixisset Christus: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: rectè subiun-
xit, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ex his, quæ diximus, certum est, Romanum Pontificē esse Pe-
tri Successorem, adeoq; Christi in terris Vicarium, ac vniuersalis Ecclesiæ Episcopum, non quidem ob id, quòd do-
1481 *ceat sic Bernardus, non rursus quia hoc tradit Cyprianus, Hieronymus, Augustinus aut cæteri, sed quia iam in-*
de ab initio ad hæc vsque tempora Ecclesia sic crediait, tenuit, docuit & prædicauit, quæ (vt diximus) plenissi-
ma veritatis ostensio est. Atque hac potissimùm machina sanctissimi Patres aduersarias munitiones deiece-
runt, cunctaq; hæreses vsque abolitæ sunt. Quid, inquit Irenæus, si nec Apostoli Scripturas reliquissent nobis?
Nónne oportebat ordinem sequi Traditionis, quem tradiderunt his, quibus committebant Ecclesias? Oportebat
sanè.

Sepul.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

omnium Patrum scriptis abundè constet.

Erasmi error de infantium baptizatorum rati-habitione.

k Si non potest obtineri, vt is, qui adhuc infans baptizatus est, cùm ad pubertatem venerit, ratũ habeat quod gestum erat: fortaßis expediet, illum non cogi, sed suo relinqui animo, donec resipiscat, nec ad aliã interim vocari pœnã, nisi vt à Sacramentis arceatur.

Ortus & progreßio hæresium in causa Eucharistiæ.

a In primis Lutherus negabat, Eucharistiæ celebrationem publicum, aut vllo modo propitiatorium noui

ante Sacrarium, Psalmorum cantillatione, & lampadibus accensis, Nazianzenus in Oratione in S. Baptisma. De spirituali cognatione inter susceptores & baptizatum contracta, Origenes loquitur in Epistolam ad Romanos. Postremò Basilius Magnus de Spiritu sancto c.27. *Vt signo Crucis (inquit) eos, qui spẽ collocárunt in Christum, signemus, quis scripto docuit? Consecramus aquam Baptismatis, & oleum vnctionis. Iã ter immergi hominem, renunciare Satanæ & Angelis eius, ex qua doctrina habemus? Nónne ex priuata hac & arcana traditione?* Cætera vide apud Cardinalẽ & Dominum meũ Hosium in tit de Baptism. in Cõfess.

k Si Apostolus verè testificatur (Gal.5.) omnẽ hominẽ circuncidentẽ se debitorem esse vniuersæ Legis faciendæ: cùm apud Christianos Baptismus locũ Circũsionis teneat, vtiq; etiã qui baptizatur, ad Christi legem obseruandã obligatur, hoc est, ad seruandã mandata, si vult ad vitam ingredi (Math. 19.) ad sumendam Eucharistiam, si vult manere in Christo, & Christum in se manentem habere (Ioan.6.) ad obediendum Præpositis (Heb.13.) & ad pœnam subeundam, quæ ab illis in virga & austeritate infligetur. 1. Cor.4. & 5. Quemadmodum igitur is, qui nascitur in aliqua Repu. vel etiã adhuc infans in eam coaptatur, ad seruandas eius Reipub. leges tenetur, etsi de nouo in eas nunquã consentiat: sic multò magis euenit in eo, qui per Sacramentũ regenerationis sit ciuis Ecclesiæ Dei. Quod adeò verum est, vt ne poßit quidem Ecclesia talem hominẽ iam adultũ à legũ Christi obseruatione vllo modo absoluere, quia membrum aliquod Christo semel insitum & acquisitũ, non potest eorum arbitratu dimitti aut sacramento solui, qui potestatem habent in ædificationem, & non in destructionem.

1543 Idem Paulus 3. | Idem Carolus 5.

Missam seu Eucharistiæ celebrationem publicum & propitiatorium Sacrificium esse.

a Mors Christi publicũ Sacrificiũ fuit. Ephes.5. Heb 9.10. & 13. Eademq; mors
fuit propitiatio pro peccatis totius mundi. 1. Ioan 2. Eucharistia verò est signum &
commemoratio Dominicæ mortis, Luc.22. 1. Cor 11. Omne autem signum necessariam communionem cum re significata habet: quod tùm ratio docet, tùm Augustin. tradit in Epist.23. Cùm igitur Eucharistiæ celebratio consistat in operibus externis, nempe in accipiendo panem & vinum, in benedicendo, seu consecrationis verba ex persona Christi pronuntiando, in frangendo & distribuendo: cumq; hæc omnia *per Ministros Christi (1.Cor.4.) & dispensatores Mysteriorum eius* fiant *ob mortẽ Domini annunciandam*, adeò vt ipsum id, quod benedicitur, & distribuitur, non tãtùm dicatur Domini corpus & sanguinis, sed etiam *Corpus Domini datum pro nobis, & sanguis noui Testamenti pro multis fusus in remißionem peccatorum*: necesse est, huius operis peractionem Sacrificium publicum & propitiatorium esse: ac Sacrificium quidem, quoniam auctoritate diuina instituitur ad commemorandũ summũ illud mortis Dominicæ Sacrificiũ. Cui' vtiq; Symbolũ esse nõ poßet, nisi & ipsum esset symbolicũ quoddã Sacrificiũ. Deinde publicum sacrificiũ est, quia per opus publicum à publicis Christi Ministris efficitur atq; exercetur. Deniq; propitiatorium Sacrificium est, quia commemorat & annuntiat corpus Domini, prout *datũ est pro nobis*, & sanguinem Domini, prout fusus est pro nobis, hoc est, ipsam propitiationẽ Domini cõmemorat & annuntiat, quod nunquam facere poßet, nisi esset signum ipsius propitiationis. Ac nimirum si vetera Leuitarum Sacrificia futuram Domini mortem ac propitiationem adeò verè obumbrabant, vt quædam eorum

 diceren-

Sepuluedæ Sententia de authoritate Romani Pontificis in legibus ferendis aut relaxandis.

Ioannes Genesius Sepulueda lib.2.de ritu nuptiarum & dispensatione. *Si Regum atq; Principum tan-
tam esse ferendarũ, atque moderandarum legum potestatem, non solum homines esse voluerunt, sed Deus etiam,
qui per Apostolum Paulum subditos nos esse iubet Magistratibus, & dicto audientes: atque per Petrum, Regi
parère, tanquam praexcellenti, Ducibus tanquam à Deo missis: qua tandem potentia eum esse, credi par est, cui
1482 Christus Claues dedit regni cœlorum, & summam contulit authoritatem verbis illis: Quicquid solueris super
terram, erit solutum & in cœlis: & quicquid ligaueris, ligatum: ad summam quem terris excedens Ecclesiæ suæ
ac Reipublicæ Christianæ cum summa potestate præfecit, suiq; loco inter homines esse voluit? Hanc igitur pote-
1483 statem cùm in Petro Apostolorum Principe datam esse constet summis Sacerdotibus eius successoribus: nefas
esset dubitare, quin Pontifici Maximo, quem Papam appellamus, ferendi, abrogandi, intendendi, remittendiq; le-
ges, potestas longè maior, quàm cunctis Regibus & Principibus à Deo tributa sit. Quid est enim ligare & soluere,
nisi leges condere, easdemq; pro sua prudentia & arbitratu moderari: vel etiam, si res poscet, abrogare? Aut
quid aliud verba illa significant: Quicquid ligaueris super terram: nisi illud, quamcunque legem hominibus de-
deris, hæc authoritate Dei confirmabitur, eritq; rata? quamcunque legem abrogaueris, vel ex parte remiseris, in
Tribunali relaxabitur. Quicquid denùm iusta de causa siue in vniuersos, siue in singulos statueris, ratum erit. Sic
enim loquuntur omnes, vt qui legi subiectus est, hunc lege teneri, lege constringi, lege obligari, aut è diuerso lege
solutum esse dicant, vt non temerè quibusdam viris doctissimis à ligando lex dicta fuisse videatur.*

Ioannis à Louanio sententia & fides de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Ioannes Hessels à Louanio de perpetua Cathedræ Petri firmitate c.2. *Christus peregrè profecturus, mã-
dauit seruis suis, cuiq; vt vocationi suæ non ignauè inseruiret. Sed vni ianitori iniunxit, vt omnibus vigil inte-
1484 deret, an suum officium persoluerent: dans ei Claues seu regimen Regni sui. Ipse ei oues suas pascendas, fouendas,
atq; regendas ter diligentissimè commendauit. Quibus institutis, vtiq; non minus seruos subditos atq; oues ob-
strinxit, ad audiendum, obediendum, pabulumq; à Pastore accipiendum, quàm Pastorem ad vigilandum, regen-
dum, & pascendum. Et ne vel de tanto onere sustinendo desperaret Pastor, vel oues parum fiderent suo Pastori:
ipse insignem promissionem huic Pastori dedit: nempe quòd rupes esset planè immobilis, super quam tam firmi-
ter construeretur ipsius domus, Ecclesia, vt portæ inferi, hoc est, tribunalia, iudicia, Principatus diaboli sectatoresq;
1485 eius ei præualere nequirent. Qua de causa hunc Pastorem appellauit Petrum: vt ipso nomine hæc Christi pro-
missio in omnium oculos statim incurreret. Hæc Christi promissio quàm verax esset, cœpit ostendere, quando orã-
te Christo indefectibilis fides vni Petro concessa est: & hac via omnibus Christi Discipulis prouisum: ipso vide-
licet Petro confirmaturo Dei institutione omnes fratres suos. Quod enim dicit Christus: Confirma fratres tuos:
nõ tã est imperantis aliquid, vnde vel obedientia laudaretur, vel inobediẽtia puniretur (incerto interim manente
euentu obedientiæ, vel inobedientiæ) sed est Christi ordinantis atq; instituentis confirmatorem fratrum in fide.
1485 Sicut est illud, quod dixit Deus piscibus: Crescite, & multiplicamini. Vnde per Petrum eiusq; Sedẽ, & successo-
que confirmati sunt, & vsque in seculi finem confirmabuntur Fideles. Nec solùm promissum est à Christo, quòd
per hunc Pastorem insuperabilis esset à portis inferi Ecclesia, quodq; contra hæreses vniuersas in fide firma persi-
steret: verùm etiam adiecit, se eius regimen ratum habiturum: Quodcunque, inquiens, ligaueris super terram,
ligatum erit & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, solutum erit & in cœlis. Requiritur enim non so-
lùm, vt paterfamiliâs atque Pastor domum & oues ab hostibus extrinsecus oppugnantibus tueatur, sed etiam vt
1487 intus prudenter gubernet & pascat suos. Hæc autem non pro Ecclesia duntaxat & ouibus tempore Petri viuen-
tibus sunt dicta, sed & pro tota Ecclesia Christi in finem vsque seculi duratura, testante Christo: Super hanc
Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt: sine, nũquàm præualebũt aduersus eam.
Vnde etiam ad Petri successores transeunt: vt compleatur, quod dictum est Discipulis: Ecce ego vobiscum
sum omnibus diebus vsque ad seculi consummationem.*

Et cap.3.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1549	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ui Testamenti Sacrificium esse. Putabat enim, se non paruum incommodū Pontifici Romano & Presbyteris omnibus allaturum, si persuaderet suis, Eucharistiam vtiliter Deo nō offerri. Verùm hanc doctrinam, vt antè declarauimus, à Diabolo hausit.

---

dicerentur *Sacrificia pro peccatis & pro delictis* (Leuit. 4.5.& 6.): quantò magis Eucharistia, quæ instituitur ab ipso Christo, quæ vocatur & est *Corpus datum pro nobis, & Sanguis fusus in remissionem peccatorū*, quæq; ob mortem Cristi annuntiandam fieri iubetur, donec Dominus veniat, verè propitiatorium est & publicum Sacrificium? Quid, quòd Eucharistiæ celebratio Sacerdotium Melchisedech (Gen.14.) per figuras quidem panis & vini, demonstrat, per corporis verò Christi & sanguinis veritatē, etiam implet? quòd maximè solennis Sacrificij, nimirum veteris Agni Paschalis locum (Exod.12.) in nouo Testamento supplet? quòd veterem Similæ oblationem (Leuit.2.) & specie refert, & virtute superat? quòd *munda illa oblatio est*, quæ in omni loco inter gentes immolata (Malach 1.) nomen Dei summo honore afficit? quòd ab Apostolo (1.Cor.10.) *cum Iudæorum & Gentiū sacrificijs* confertur? quòd ab eodem vocatur *Altare* (Heb.13.) id est, arca, sedes, repositorium, & velut vehiculum, in quo sacrificium Crucis conseruatur, & ad nos commodissimè defertur? Non potest autem fieri, vt Christus Ecclesiam suam relinquat in eo statu, quem antè per Propheras suos miserum & execrandum esse docuerat. Nam *vt dies multi absq; sacerdote transeant*, Azarias (1.Paral.15.) pro pœna grauissima habet: itemq; Ozee, vt populus Dei (c.3.) *sine Sacrificio & sine Altari sedeant*: Ioel autem (c.1.) *plangere sacerdotes iubet, quoniam interijt de domo Dei sacrificium & libatio.* Vnde apud Danielem (c.9.) tres pueri velut rem miserrimā deplorant, quòd *non sit sacrificium, neq; oblatio, vt inuenire possint apud Deum misericordiam.* Et ij omnes de publico & externo Sacrificio agunt. Quid multis? Nulla hominum congregatio, quæ Deum vllum credit, exterius confitetur & colit, sacrificio carere potest, quod per ministros sub totius populi nomine Deo immolet, nisi & à iuris naturæ instinctu atq; officio, & ab omnium Gentium moribus, & à legis Mosaicæ forma deficere velit. Summus autem cultus, quem populus Christianus publicè Deo exhibet, omnium confessione est Eucharistiæ celebratio, in qua membra Christi & cum Capite suo, & inter se, per modum iugis sacrificij ac Sacramenti, mirabiliter & suauissimè communicant, quem iugis sacrificij mundum & incruentum cultum abrogare, & (quod in se est) tollere: hoc profectò Antichristi & opus, & labor erit: quemadmodum legitur in Prophetia Danielis c.12. vt vel hinc manifestè constet, Lutherum in abrogando Eucharistiæ Sacrificio, Antichristi Præcursorem extitisse.

---

b Idem Lutherus negat, Eucharistiam pro defunctis offerri posse.

c Imò

Eucharistiam pro defunctis in Christo, rectè offerri.

b Cùm mors Christi defunctos etiam redemerit, nō quidem omnes, verùm eos, qui dum viuerent, fide Christi & charitate donati fuissent: Eucharistia, quæ mortis Dominicæ efficacissimum signū est, pro illis etiam defunctis rectè offertur, qui (vt August. ait in Ench.c.110.) *cùm viuerēt, vt hæc Sacrificia Altaris sibi postea prodesse possent, meruerunt.* Ergo Sacrificia Altaris *pro valde bonis gratiarū actiones sunt, pro nō valde malis propitiationes sunt.* Hinc D. Chrysostomus (Homil.69. ad pop. Antioch.) *non temerè ab Apostolis sancitum fuisse refert, vt in tremendis Mysterijs defunctorum agatur commemoratio. Cùm enim tremendum proponatur Sacrificium, quomodo Deum non exorabimus, pro his deprecantes?* Inde Tertullianus (in lib. de corona Militis) *oblationes* (inquit) *pro defunctis, pro Natalitijs, annua die facimus.* Inde apud Cyprianum lib.1. Epist.9. fit mentio *Sacrificij pro dormitione Fidelium celebrati.* Deniq; Augustin. (de verbis Apost. Ser.34.) *Hoc* (inquit)

Et cap.3. *Hæc maxima Fidelium consolatio, qua securi sunt, per Petrum eiusq́ Successores semper fidei doctrinam propugnandam atq́ custodiendam, seq́ errare non posse in fide, dum Petri Cathedram sequuntur, similis est consolationi Fidelium, quam habuerunt ante Christi aduentum de futura eius incarnatione ad hominum salutẽ. Ex quo enim dixit Deus Abraham: Benedicentur in semine tuo omnes gentes: fideles fuêre semper certi, Christũ expectandũ esse ex semine Abrahæ, & eius domum respiciendam, vt agnosci posset Christus. Et multiplicata post Abrahæ stirpe, quia nec tota Abrahæ posteritas mansura erat in vera & religiosa expectatione Messiæ: iterum Deus pro consolatione fideliũ aliam domũ delegit & determinauit, in quã respiciẽtes fideles, Messiã expectarẽt: nempe domum Dauid: Ita vt vulgo notissimũ esset, Christum nasci debere ex stirpe Dauid, imò ex Bethleẽ ciuitate Dauid. Et quanquam fuerint in domo Dauid impiissimi Reges, Achaz, Amon, aliiq́ permulti: non fuêre tamen turbati fideles. Respexerunt magis in Dei promissionem Dauidi factam, quàm in præsentium suis temporibus Regum impietatem. An putamus, & tempore gratiæ & effusionis largissimæ Spiritus sancti non prouisam etiam sensibilem & corporalem successionem, in quã intuentes Fideles expectarent ex ea Christi solidam*
1488 *doctrinam, fidei & pietatis custodiam? Si Christus designauit, ex qua familia esset nasciturus: vtiq́ & sensibiliter designauit, ad quam domum & familiam saluandam esset venturus.*

Cap.4. *Si enim oriatur quæstio fidei: quò quæso respiciẽt idiotæ fideles, vt rectam non deserant fidem? An in totam Ecclesiam? Sed admodum lata est, nec vna esse eius per tam diuersa loca diffusæ sententiæ, facilè & certò à quolibet percipi potest: & iactant se de Ecclesia esse illi ipsi, qui eius acerrimi sunt hostes. An expectabunt futurum Concilium? Sed in longum tempus se eius extendit congregatio: & si id placeat, interea non pauci morientur anxii quid sequi debeant: summaq́ cum difficultate conuenire videas ex toto orbe in vnum locum. His & plerisque aliis incommodis benignissimè remedium prouidit Christus, dicens nobis: quòd pro Petro orauerit,*
1489 *vt ipse à fide non deficiat, omnesq́ fratres suos consolidet. Omnes igitur veri fideles in promissionem Petro factã intuentes, non tam attenderunt in successoribus Petri mores, quos quandoque malos fuisse constat (etsi non adeò frequenter, nec tales, vt clamitant hæretici) non tam morati sunt priuata eorum facta vel dicta, quàm Christum esse veracem in suis promissis.*

Cap.7. Hæc differẽtia est inter Cathedrã Moysi, & Petri, quòd *Dominus prædixit* (Isaiæ 6. & 29.) *Pontificatum Iudæorum auferendum.* At in Euangelio hanc facit promissionem *: Super hanc Petram ædificabo*
1490 *Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Quapropter dubitare non oportet, quin politia hæc à Christo instituta immutabilis sit permansura vsq́ ad diem iudicii.*

Cap.12. Arbitramur, non pertinere hanc promissionem (quæ fit Lucæ 22.) ad priuatam Pontificis fidem, aut doctrinam, aut quando contra apertè prius definita docet, *sed quum in Ecclesia quæstio aliqua Religionem Christianam concernens exoritur, & ad eum à fidelibus ea refertur, illeq́ consideratus prius definitis,*
1491 *adhibitoq́ Pastorum inferiorum consilio præscribit, & præcipit toti Ecclesiæ, quid fide sequatur: tunc locum habet Christi promissio de fide eius non defectura, sed fratres omnes confirmatura. Sic enim semper Petri successo-*
1492 *res immaculatam fidem custodisse legimus: quanquàm & in priuatis consultationibus, in quibus aliis particularibus Episcopis similes sunt, longè excellentiores misericordia Diuina Petri successores fecerit, etiam hoc modo plerumque fideles confirmans.*

Denique hoc diuina misericordia prouidit per ipsam Sedem B. Petri, vt priuatos errores, siue imperitia & rerũ inexperientia, siue malitia (cuius tamen certum exemplum non habemus) Petri successoribus subrepentes, sta-
1493 *tim per eandem Sedem aboleret, vt Ecclesia non nocumentum, sed tutelam in fide à Petri Sede semper susceperit, omnibusq́ modis firma sit Christi vera promissio.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

c Imò etiam negat, vllos esse in nouo Testamento Sacerdotes publicos, sed vult omnes ex æquo sacerdotes nasci.

d Nihil

(inquit) *à Patribus traditū vniuersa obseruat Ecclesia; vt pro eis, qui in corporis & sanguinis Christi cōmunione defuncti sunt, cùm ad ipsum sacrificiū loco suo cōmemorantur: oretur, ac pro illis quoq; id offerri cōmemoretur.*

Sacerdotes externos à Christo institutos esse.

c *Multi vnum corpus sumus in Christo, singuli alter alterius membra.* (Rom.12.) *habentes donationes secundùm gratiā, quæ data est nobis, differentes.* Et 1.Cor.12. *Si essent omnia vnū mēbrum, vbi corpus?* (Et paulò antè) *diuisiones gratiarū sunt, diuisiones ministrationū sunt,*
& diuisiones operationū sunt. Et 1.Cor.3. *Dei enī sumus adiutores,* (seu cooperatores)
Dei agricultura estis. Vbi inferiores manifestè velut ager Domini colūtur, maiores
verò colunt inferiorum mentes, velut agrum ipsis subiectum. Non eadem est igi-
tur omnium Christianorum ratio, quoad Sacerdotium. Etenim ij, qui verbū Dei
ministrant, Sacerdotium quoddam visibile exercent. Vnde etiam Paulus (Ro.15.)
cùm dixisset, se *Ministrum Christi esse in Gentibus:* mox addit, *se sanctificare* (seu sa-
crificare) *Euāgelium Dei, vt fiat oblatio gentiū accepta & sanctificata in Spiritu sancto.*
Idem Carolus 5. Quòd si ipsa prædicatio Euāgelij sit sacrificatio quædā, & nō cuiuslibet ministerij,
sed propriè sacerdotale opus, nō omnes aūt possint Euāgeliū prædicare (quia *Deus*
Ephes.4. *quosdā posuit Pastores & Doctores,* nec omnes eo munere ex æquo fungi
possunt): profectò est quoddā externū Sacerdotiū, quod non est cū omnibus Chri-
stianis cōmune. Vnde Leo in Epist. ad Maximū Antiochen. Episcopum: *Præter eos*
(inquit) *qui sunt Domini sacerdotes, nullus sibi ius docēdi & prædicādi audeat vēdicare.*
Imò cùm par atq; eadē sit ratio *legis & Sacerdotij* (Heb.7.) cūq; lex vetus transierit
in nouā (Heb.8.) litera in spiritū (2.Cor. 3. & 4.) timor seruilis in filialem amorē:
1549 Idem Paulus 3. (Rom.8. & 1.Ioan.4.) necesse etiā est, vt publicū Sacerdotij secundū Ordinē Aarō
ministeriū transierit in aliud publicū ministeriū Sacerdotij externi secūdùm Or-
dinē Melchisedech. Nā Christus ab Apostolo (Heb.7. & 8.) vocatur ἀρχιερεὺς, id
est, Sacerdotū Princeps, velut qui Sacerdotes plurimos sub se habeat Ordinis sui
sacerdotio deseruientes. Ac profectò fieri nō potest, vt *Minister Christi & dispen-
sator mysteriorū eius* (1.Cor.4.) minoris sit authoritatis quàm *minister Sāctuarij* ve-
teris, qui tamē non solùm priuatus (per Sacramentum circumcisionis) verùm etiā
(per Sacramentum visibilis vnctionis) publicus Sacerdos fuit. Vt igitur apud nos
Baptismus circūcisioni: sic vnctioni Sacerdotali Sacramentum Ordinis respōdet,
de quo Paulus ad Timotheum ait: (2.Timoth.1.) *Admoneo te, vt resuscites gratiā Dei
quæ est in te per impositionē manuū mearū.* Et iterum: (1.Tim.4.) *Noli negligere gra-
tiam, quæ est in te, quæ data est tibi per Prophetiā cum impositione manuum Presbyterij.*
Nisi enim hoc genus ordinationis Sacramentū quoddā esset, gratia Dei per visibi-
le signū impositionis manuū in eius collatione non daretur. Itaq; August. (cōtra
Epist. Parmen. lib.2 c.13.) *ordinē cū baptismo conferens: Vtrūq;* (inquit) *Sacramentū est.*
Sacerdotiū verò, quod singulis fidelibus in baptismo cōfertur, (1.Pet.2. Apocal.5.)
priuatum est, quod tam pueris datur, quàm fœminis, quæ *nec docere in Ecclesia,*
(1.Cor.14.) *nec alijs præesse possunt, cùm viris suis subiectæ esse debeāt.* Quid quòd Do-
minus apud Isaiam (c. 66.) de gentibus per Apostolorū prædicationē conuerten-
dis agens: *Assumam* (inquit) *ex eis in Sacerdotes & Leuitas.* Primùm gentes cōuer-
tuntur, deinde non omnes conuersi fiunt statim eiusmodi Sacerdotes, quales ibi
describit, sed ex ipsis conuersis *assumam* (inquit) *in Sacerdotes & Leuitas.* Vides, nō
solùm ex tota multitudine aliquos *assumi,* verùm etiam eos in diuersis Ordinum
gradibus constitui. Nam alij fient *Sacerdotes* (quorū est sacrificare, & maximis qui-
busq; rebus gerendis præesse): alij verò fient *Leuitæ,* hoc est, Diaconi, quorum est
ministrare & Sacerdotibus parēre. Quē Isaiæ locū August. (li.2. de ciuit. Dei, c.31)

Patriarchæ Antiocheni fides de Primatu Ecclesiæ Romanæ Anno Domini. 1552.

Fidei professio nomine Patriarchæ Antiocheni, Romæ facta Ann. D. 1552. quam ex autographo Syrico traduxit Andræas Masius Bruxellanus. *Ego Moses* (Mardenus) *credo in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum.* (Et post professionem fidei in Christum Deum & hominem perfectum, itemq; quatuor Con-
1494 ciliorum approbationem) *Recipio* (inquit) *Pastores veros, qui instituerunt S. Ecclesiam Romanam ac Patres omnes, qui in ea habentur ab initio Christianæ Religionis vsque ad hunc diem. Obtestor, Patrem Patrum, & Pastorem Pastorum, benedictionem vniuersæ Reipub. Christianæ, portantem Claues regni, fontem, ex quo profluit suauitas, Pontificem Iulium tertium, qui accepit signaculum nominis Trinitatis, vt dignetur acceptare hanc meã professionem meo nomine, atque etiam nomine Patriarchæ nostri. Insuper vos, Patres electos, qui estis sepes Ecclesiæ sanctæ, vos, inquam, Cardinales sanctißimos obsecro, vt acceptetis hanc professionem fidei ab humilitate mea pro me, & pro Patriarcha nostro, qui iußit me confiteri coram vobis fidem hanc vestram, dicens se acceptare professionem per me factam. Ego verò ex quo huc adueni, non sum illico eam professus, quia ille iußit, ne præproperus essem in profitendo, donec ipsam professionem probè assecutus essem. Nunc verò animaduerti, pro-*
1495 *fessionem vestram esse veluti lucernam, quæ super Candelabrum posita est, ad quam nullæ pertingunt tenebræ, etsi vel totus mundus tenebras offuderit, illa nihilominus luxerit, ceu Sol, super omnes. Plus quàm illa verò, aut minus, non accepto. Charitas autem Iesu Dei nostri sit vobiscum in sæcula.*

Nestorianorum fides de Primatu Ecclesiæ Romanæ, Anno Dom. 1553.

Epistola Nestorianorum (qui nunc tamen abiurarũt hæresim Nestorianam ductu Romani Põtificis) ad Pontificem Romanum, eodem Masio interprete. Hoc scito, *Pater noster excelse, quòd sacerdotiũ nostrũ*
1496 *à priscis temporibus ex Roma sit, quæ est Sedes Petri Principis Apostolorum: verùm ex quo confusus est ordo Christianorum à filijs Hagar Ægyptiæ, interrupta est via nostra ad vos inde à spacio trecentorum annorum vsq; ad hunc diem.* (Et in alia Epistola ad eundem Pontificem Romanum) *Pater Patrum, & Apostolorũ maxime, Petrus temporis nostri, & Paulus dierum nostrorum, qui es loco Christi Domini & Dei nostri, sedensq; super*
1497 *Sedem Petri Apostoli.* (Et pòst.) *Gregẽ suũ tradidit tibi Christus, ne perturbaretur per lupos. Tu es Pater vniuersi populi Christiani, sicut Petrus Caput omnium Discipulorum, cui obuenerat sors docendæ Romæ magnæ & celebris. Nos serui tui, Nestoriani Orientales, sumus pupilli absque patre electo, qui posit dare Ordines sacerdotales. Neq; supersunt apud nos Metropolitæ, quorum est ordinare Catholicum: sed soli pauci Episcopi, Arbele, Salmasti, Adurbeigan. Approbauimus monachum Siud, quocum misimus tres viros Primates, Thomam, Adamum,*
1498 *& Caleph, ante pedes tuos. Nũc igitur petimus à Celsitate tua, absolutio negotium ipsorum, & ordinate illum in Catholicum, datéque ipsi potestatem per verbum tuum, vt poßit conferre gradus Ecclesiasticos, prout opus habuerit grex, pro more Patriarcharum, & vt ligare poßit, & soluere pro consuetudine Patrum, & Canonum Apostolicorum.*

Professio fidei, quam Siud Patriarcha fecit Romæ, Anno D. 1553. eodem interprete. *Profitemur Trini-*
1499 *tatem gloriosam.* (Et pòst.) *Concilium Nicenum scripsit de Ecclesia sancta Romana, quæ est Sedes Petri, quòd sit Caput omnium Ecclesiarum, quod donum dedit ipsi Christus per illa verba, quæ dixit ad Petrum plantatorẽ illius, nimirum: Tu es Petra, & super istam Petram ædificabo ipsam Ecclesiam meam. Habetur apud nos illa fides. Et fecerunt ipsam trecenti & octodecim Patres orthodoxi.* (Et iterum.) *Recipimus omnia illa Concilia, quæ*
1500 *recepit Ecclesia Romana. Et Excommunicamus, quos excommunicat Ecclesia Romana, & illa quatuor Concilia.* (Et denique.) *Habetur in libris nostris, quòd Sacerdotium nostrum ex ista Ecclesia Romana sit.*

Ioannes

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.
1549	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.	

d Nihil miror, si Lutherus, Sacrificio ipso abdicato, Canonem etiam Missæ maledicentissimè lacerauit & derisit.

e Lu-

Doctores Catholici.

interpretans: *Nunc (ait) videmus, Sacerdotes & Leuitas ex Gentibus accipi. Non enim ex genere carnis & sanguinis (sicut erat primum secundùm ordinem Aarõ) sed (sicut oportebat in Testamento nouo, vbi secundùm ordinem Melchisedech summus Sacerdos est Christus) pro cuiusq; merito, quod in eo gratia diuina cõtulerit, Sacerdotes & Leuitas elegit, sicut nunc videmus.* Postremò, nullum Sacrificiũ typicum in terris vnquam, vel ante legẽ, vel sub lege oblatum est, quod propiùs accessit ad referendam Christi Crucem & mortem, quã celebratio Eucharistiæ, quæ vocatur à Christo *corpus suum datum pro nobis*. Potestas verò sacrũ publicum faciendi, nihil est aliud, quàm publica Sacerdotalis potestas: igitur Apostoli verè facti sunt Sacerdotes publici, quando eis per ista verba (*hoc facite, Luc.22.*) collata est potestas Corpus & Sanguinem Domini consecrandi. Est ergo publicum quoddam Sacerdotiũ in Ecclesia, quod & à Prophetis prædictum, & in Euangelio institutũ, & ab Apostolis administratum, & in Ecclesia per impositionẽ manuũ Presbyterij (1.Tim.4.) vsq; ad hanc diẽ retẽtum est.

De Canone Missæ.

d Canon Missæ nihil aliud est, quàm regula & Ordo ab Apostolis & eorum successoribus ritè præscriptus, quem in celebranda Eucharistia obseruare debemus. Quod nomen vsu iam & cõsuetudine loquẽdi propriè assignatur, nõ missæ Catechumenorũ, de qua iam nõ agimus, sed ei parti Missæ, quæ in mysteriorum benedictione & consecratione versatur. Qui totus Canõ ab Innocent.3.& alijs præterea multis doctissimè iam olim explicatus est. Licet autem verba quædam & nonnulla sacræ orationis velut membra sint ab alijs atq; alijs Pontificibus pro temporis occasione adiecta: ordo tamen & summa rerum ab Apostolis instituta & tradita fuit. Nunquã alioqui eadem precãdi ratio à Græcis, Latinis, AEthiopibus & Armenijs tam accuratè obseruari potuisset. Quanquã enim alij pluribus, alij paucioribus verbis vtantur: tamen res eædem vbiq; reperiuntur, hoc est, panis, vinum, aqua, Altare & Sacerdos, inuocatio S. Trinitatis, crebra signi Crucis repetitio, memoria & eorum, qui adhuc in terris militant, & Sanctorũ cum Christo regnantium, & fidelium in Christo quiescentiũ: quodq; Caput oĩm est, verborũ Christi super elemẽta proposita, sacerdotalis, immolatitia, & efficax pronũtiatio, Orationis Dominicæ adiectio, pacis osculũ, & benedictio populi. Quod aũt præcipuè Luther⁹ in hoc sacro Canone reprehendit, apud Ambros. pro sanctissima prece habetur, in lib.4. de Sacram. c.6. Quinimo D. Aug. in Epist.118. *Quia multum* (inquit) *erat, vt Apostolus* (qui 1.Cor.11. cætera, cùm veniret, se ordinaturũ dixerat) *in Epistola totũ illũ agendi ordinem insinuaret, quem vniuersa per orbem seruat Ecclesia: datur intelligi, ab ipso ordinatũ esse, quod nulla morũ diuersitate variatur.* Dum autem D. Cyprianus (lib.1. Epist.9.) dicit, *eos, qui Clericos ad tutelã vel curam nominabant, Antecessorum suorum iudicio non meruisse, vt apud Altare Dei nominarentur in prece*: profectò illam precem intellexit, quã hodie Canonem Missæ vocamus. In illa enim prece suus quidã assignatur locus, tã viuẽtibus, quàm fidelibus defunctis nominãdis. Deniq; de illa prece super oblatione dicta D. Gregorius agit lib.7. Indict.2. Epist. 63. Lutherani ergo, dum Missæ Canonem accusant, nihil aliud efficiunt, quàm vt prodant, se non esse eiusdem in Christo societatis & communionis, cuius fuerunt omnes omnium ætatum Græci, Latinique Patres.

Ioannes Antonius Delphinus in lib.2. de Ecclesia, dum docet, Romanam Ecclesiam esse veram,
Sanctam & Catholicam Ecclesiam: *Ab initio* (inquit) *constitutis Diœcesibus, cùm Petrus iubente Deo suã*
Cathedram posuisset Romæ, quicunque vbiuis gentium constituebantur Episcopi, tam in Asia, quàm in Africa
1501 *& in Europa, nonnullis adhuc viuentibus Apostolis, Cathedram Ecclesiæ Romanæ peculiari honore prosequebantur*
vt primam: ad quam in rebus fidei controuersis, alijsq; arduis vniuersæ Ecclesiæ negotijs recurrebatur, ad
quam & gratis omnibus Episcopis licuit semper appellare. (Et pòst.) *Conciliũ supra Papam est, quantum ad sa-*
pientiam, prudentiam & doctrinam spectat. Veruntamen Papa quando supremus in tota Ecclesia est, solusq; im-
1502 *mediatè habet à Christo iurisdictionem Ecclesiasticam, vt probauimus antea, etiam supra Concilium est authori-*
tate, potestate & iurisdictione. Quare debet Papa referre ad Concilium generale quæstiones altissimas & ambi-
guas passim orientes in Ecclesia. Propterea verò statuta nulla per Concilium generale ordinata, quamuis commo-
da sint, ac vtilia propemodumq; necessaria (de ijs, quæ sunt ex verbo Dei, non loquor: ea quidem cùm à Deo sint,
obligant omnes homines absque vlla humana determinatione, & confirmatione, quamuis ea declarari oporteat
1503 *aliquando ab Ecclesia, vt suprà diximus): neminẽ tamen fidelium astringunt, & obligant, nisi prius accedat Pa-*
pæ authoritas, qui iure suo illa diligenter à Patribus examinata, discussa, iudicata, definita, approbata confirmet,
planeq; rata efficiat.

Ioãnes Slotanus in lib. disputationũ aduersus hæreticos in c. de Primatu Petri & Romanæ Ecclesiæ:
Ecclesia Catholica regnum est ordinatissimũ, non Babylonica confusio, cui Christus in regionẽ longinquã abiens,
Petrum sua vice præfecit, illiq; tradidit Claues eiusdem, hoc est, illud ipsum regendi authoritatem, vt eo commo-
dius conseruaretur in hoc Regno necessaria illa communicatio membrorum omnium & vnitas ad totius salutẽ.
Cumq; hanc Petri prærogatiuam quindecim ferè modis Slotanus probasset, tandem ostendit, Papam
1504 Romanum Petro succedere in Primatu. Licet enim Paulus etiam Romæ prædicauerit Euangelium, nõ
tamen *tam Pauli, quàm Petri Cathedra Sedes Romana dicitur.*

Tilmannus Segebergensis in Libro de septem Sacramentis Capite tertio. *Vt Romana Sedes omni-*
1505 *bus alijs & prior, & excellentior est, & omnium (vt ita dicam) Domina ac Magistra: ita rationi con-*
sentaneum est, vt Clerici ac Ministri Sedis illius, quadam singulari dignitate cæteris præfulgeant, vt Car-
dinales Romanæ Ecclesiæ omnibus alijs Prælatis præferantur honoris dignitate. Quis enim ignorat, Ro-
manam Ecclesiam duorum Apostolorum sanguine consecratam, esse principalem, vnde vnitas Sacerdota-
1506 *lis exorta est, cuius fides Apostolo prædicante laudata est, ad quam perfidia non potest habere accessum?*
(Et c.5.) *Male habet hæreticos, Papam in Canone Regi prælatum. At frustra eam ob rem marcescunt inui-*
dia. Nulla enim in hoc Regi fit iniuria, cùm Summus Pontifex Christi sit in terris Vicarius, Petriq; successor, non
Rex. Christus enim instituit piscatorem, cui oues suas pascendas commisit, non Regem. In cœna quoq; pro Petro
rogauit, ne deficeret fides eius. Et pro liberatione Petri Ecclesia sine intermissione orabat ad Dominum, dum in
1507 *carcere sub Herode detineretur. Hinc Ecclesia orandi formam didicit, & primò orat pro Papa, deinde pro Rege.*
Non enim tam Sacerdotium subest Imperio, quàm Imperium Sacerdotio.

Legati à Pontifice Romano ad Æthiopas & Indos missi cum authoritate summa.

Iacobus Nauarchus Ondiscotanus in Epistola Asiatica: *Anno 1554. postquã iã multi Lusitani Æthio-*
piam non solùm frequentarent, sed etiam Regis concessione ibi vxores ducerent, & more Romanæ Ecclesiæ vi-
uerent, & vxores suas Catholicos ritus docerent: cœpit Lusitanorum Rex de Patriarcha eò mittendo cogitare.
Visus est ipsi idoneus pater Ioannes Nunezius, Societatis Iesu vir, qui in Africa inter Saracenos & Christianos
1508 *summo cum fructu & pietate versabatur. Ad summum igitur Pontificem eum misit. Pontifex Patriarchatus*
onere ei imposito, in Indiam cum Episcopo Andræa Ouiedo, alio de eadem Societate Iesu viro integerrimo, amã-
dauit. Vbi An. 1556. appulêre. Andream verò ex India, Patriarcha, & Indiæ Primores in Æthiopiam anno 1557.
præmittendum esse concludunt. Iuit, humanissimeq; exceptus est.

Verùm

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	Doctores Catholici.
Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.		
1549	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

e Lutherus in formula Missæ. Nondum (inquit) constitui mecum, miscendáne sit aqua vino. Magis tamen inclinat, vt non misceatur.

f Postquã Lutherus Eucharistiæ Sacrificium abrogasset: restabat etiam, vt Altaria, hoc est, diuini Sacrificij sedem, destrueret. Hinc Lutherus in formula Missæ pro Ecclesia Wittenbergensi, Altaria vni Deo viuo & vero sub Christi nomine, aut Sãctorũ titulis & memorijs cõsecrata, vocat insignia Baal & omnium Deorum.

g Cùm Protestantes viderent, sacrorum Altariũ mentionem passim apud antiquissimos Patres fieri: dixerunt, vnicũ saltem Altare in quolibet Templo fuisse, & vnicum sacrum in eo Templo eodem die celebrari solitum esse.

Doctores Catholici.

De aqua vino miscenda.

e Iam inde ab Apostolorum temporibus aquam in sacrificio Domini vino mixtam fuisse, præter Alexãdrum Pontificem quintum à Petro, etiam Iustinus Martyr in Apologia 2. testatur. Cuius rei Mysteriũ Cyprianus docet lib. 2. in Epist. ad Cæcilium. Quã rationem Lutherus in suæ Missæ formula irridet. Sic enim decuit nouum Euangelistam veteres Apostolicas institutiones contemnere. Illud verò quàm ridiculum est quòd post mille quingentos annos à deliberatione vilissimi & nequissimi Apostatæ pendet, miscendáne sit aqua vino, an non? O bene constitutam Protestantium Ecclesiam!

De Altaribus.

f Ioannes (Apocal. 6.) dicit, *se vidisse animas occisorum sub Ara.* Augustin. hoc de visibili Ara Dei, quæ in Ecclesijs passim erigitur, accipiens: *Rectè* (inquit in Serm. 11. de Sanctis) *sub Altario iustorum animæ requiescunt, quia super Altare corpus Domini offertur, vbi etiam pro peccatoribus Christi sanguis effunditur.* Optatus etiam Altare noui Testamenti definiens (lib. 6. contra Parmenianum) *Quid est* (inquit) *Altare, nisi Sedes corporis & sanguinis Christi?* Nec aliud ferè apud Apostolum (1. Cor. 10.) *mensa Christi*, quàm Altare Christi significat. Nam cùm dixisset, *eos, qui edunt hostias, cõmunicare cum Altario:* postea concludit, eos, qui comedunt idolothyta, *non posse mensæ Christi participes esse.* Constat certè, illos posse manducare panem Christi, & bibere vinum eius, vt Iudas fecit. Verùm non possunt communicare cum sacrificio Christi, & ita *participes fieri mensæ* id est, Altaris Christi. Mensa enim tùm pro Altari sæpissimè ponitur (Malach. 1. Prouerb. 9. Isaiæ 65.) tùm pro Altari necessariò accipitur, quoties cibum continet Deo in ipsa consecratum. Cibus autem mensæ Dominicæ cùm sit *Corpus & sanguis Christi*, nec ibi hæc Sacra sponte nascantur, sed per benedictionem Ministrorum Christi fiant, (*Hoc enim* ait, *facite in meam commemorationem*) nec fiant in alterius quàm in honorem Dei, cui mox ab initio *gratiæ aguntur*: certè mensa talis, in qua talis cultus offertur Deo, non potest aliud esse, quàm Altare Dei. *Altare hoc sanctum, cui assistimus* (inquit Gregorius Nyssenus in lib. de sancto Baptismate) *lapis est natura communis, nihil differens ab alijs crustis lapideis, ex quibus parietes nostri extruuntur, & pauimẽta exornantur. Sed Dei cultui consecratum atq; dedicatum est, ac benedictionem accepit, mensa sancta, Altare immaculatũ est, quod non amplius ab omnibus, sed à solis Sacerdotibus, iisq; venerantibus contrectatur.*

De pluribus Missis celebratis, & multis Altaribus in eadem Basilica constitutis.

g Quàmdiu pauci erant Christiani, vnũ illis Templum in eodem oppido, vnũ Altare in eodem Templo, vnumq; Sacrificium in eodem Altari oblatum sufficiebat. Sed postquàm per Dei gratiã in immensum multiplicati sunt, non modò plura Templa in eadem ciuitate, sed & plura constituta sunt Altaria in eodem Templo, & plura in eodem Altari eodem etiã die oblata sunt Sacrificia. Adeò vt apud S. Gregoriũ (lib. 5. indict. 14) Palladius Sanctonis in Gallia Episcopus

Verùm cùm defuncto pio Rege, qui hos auidè expectarat, Claudium quendam regnantem inuenisset, à Catho-
lica Religione adeò alienum, vt diceret, se nec Romano Pontifici pariturum, nec Cõcilio Ephesino quicquam tri-
buturum: ab eo, Anno 1559, sine fructu discesserũt. Ille verò in Turcas cùm mouisset, qui regionem suã vastabãt,
1509 *à suis desertus occubuit. Victoria hæc adeo insperata fuit Turcis, vt eorum Dux soli Deo eam acceptam referret,*
& in prælio insidens victoriam celebrare voluerit. Hic fuit finis illius, qui Romanæ Ecclesiæ subesse noluit.

Idem Iacobus ibidem. *Soli Ecclesiæ Catholicæ, & potissimùm omnium Ecclesiarum Capiti Romanæ, Deus*
1510 *reseruauit, vt oues dispersas quærat, & ad Christum adducat, & hanc rei veritatem esse, omnis historia tam pro-*
phana, quàm Ecclesiastica clamat, & modò in America & India fieri videmus. Proprium autem hæretico est,
quæ hæc acquisiuit, perdere: quæ congregauit, dissipare.

Francisci Turriani fides de Romanæ Ecclesiæ Primatu.

Franciscus Turrianus ait, se *tres libros scripsisse de primi Capitis ac Iudicis authoritate & Principatu,* quos
ego hactenus non vidi. In libro autem 3. de dogmaticis characteribus Verbi Dei, sic habet. *Christus pro*
Petro orauit, propter Ecclesiam, quæ se ad illum debet tanquam ad Caput conuertere, vt vxor ad virum suum. Ita-
que vt illud, quod Dominus à principio dixit: Propter hoc relinquet homo patrem & matrẽ, & adhærebit vxori
suæ, & erunt duo in carnem vnam, non de Adam & Eua tantùm dixit, sed idem in futuro de cæteris
omnibus legitimis coniugibus dictum esse voluit: sic quod de Petri fide non defectura, & de Ecclesia sorore &
1511 *sponsa casta firmanda dixit, idem in futuro de vnoquoq; successore Petri, & de Ecclesia fratrum Catholica sustẽ-*
tanda, & perpetuò stabilienda intelligi voluit, secundùm promissionem suam de ædificanda Ecclesia super Petrũ,
quem propter firmitatem fidei nunquam defecturæ Petrum appellauit, vt magni Doctores Gregorius cognomen-
to Theologus, Basilius, Cyrillus & alij, quos prætereo, interpretati sunt. (Et pòst.) *Cur Petro successerit, & vsque*
ad consummationem seculi perpetuò succedat Episcopus Apostolicus, reliquis verò Apostolis non ita (neq; enim
Alexandriæ Episcopus Apostolicus Beato Marco semper successit, aut Hieros. beato Iacobo, aut Ioanni, Ephesi)
1512 *in causa est, quia Diuina prouidentia ac sapientissimo consilio vnum esse voluit Christus totius Ecclesiæ Caput,*
quod ita sanum esset, vt reliqua corporis ex eo connexi membra, sanitate firmare posset, si sanis Domini nostri
Iesu Christi sermonibus, vt Apostolus ait, acquiescere vellent. Quod quidem effecit, orando pro eo, & pro fide Ec-
clesiæ Catholicæ, cui præerat. Quam quidem Prærogatiuam vnius Capitis supra reliqua omnia, quia non conue-
niebat cum alijs communem esse: non sic pro aliorum fide, neq; pro fide Ecclesiarum, quæ eis commissæ sunt, roga-
uit, ita vt eas super fidem huius, aut illius Apostoli ædificaret. Vbi enim, aut quando dixit de Ioanne, aut fide eius:
Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, id est, Ephesinam? Aut de Marco: Super hanc Petram ædifica-
bo Ecclesiam meam, id est, Alexandrinam*? in qua Gregorius, Sergius Cappadox, Lucius, Dioscorus, Timotheus,*
Ælurus, Mongus, & alij hæretici sederunt. Quare falsum est, quod scribit Cal. in Institut. de fide, c. 8. art. 23. nun-
quam apud Græcos interruptam fuisse Episcoporum successionem, apud quos tamen (inquit) Ecclesiam esse nega-
1513 *mus. Falsum, inquam, est. Loquimur autem de legitima successione Episcoporum. Quis enim ignorat, quàm*
multi præterea hæretici Patriarchæ fuerint Constantinopoli (quæ noua Roma *appellata est, & facta simul totius*
Græciæ Princeps Ecclesia) Macedonius, Acatius, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Anastasius, & alij? Hieroso-
lymis verò Ioannes Origenista, Salustius, Arsenius, Heraclius, Ilarius: Antiochiæ Paulus Samosatenus, Eulalius,
Euzoius, Ioannes, Domnus, Petrus Gnappheus, Macarius. Pòst autem copiosè exponit, *Papam Romanum*
1514 *per vniuersas Ecclesias Catholicorum in cuncto orbe, velut nouum Aaronem esse:* cæteros autem Episcopos,
velut filios Aaronis existere. & quæ præterea sequuntur.

Fides &

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1549	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De sectis ad minimum duodecim circa verba Cœnæ Domini.

h Carolstadius per pronomen (hoc) tantùm *Christi corpus visibile* intelligit. Zuingliani pleriq; tantùm intelligunt *hunc panẽ*. Lutherani & *hunc panem & inuisibile Christi corpus*. Ioannes à Lasco (per hoc) intelligit *actionem Cœnæ Domini*. Deniq; Cratoaldus per pronomen (hoc) intelligit panem spiritualem, qui descendit de cœlo, tanquam ita dixisset Christus: *Corpus meum est hoc*. i. *panis quidẽ* & cibus, sed spiritualis & viuus. Sunt igitur circa pronomẽ hoc quinq; hereses. Nã Zuinglius verbũ (est) ait poni pro *significat*, quod ipsum defendit Beza contra Westphalum. Oecolãpadius mauult (corpus) poni pro *figura corporis*, quod etiam Vireto placet. Musculus verba singula propriè accipiens, ait, esse *prædicationem Sacramentalem*. Caluinus *efficaciter* ea Domini verba intelligit. Bucerus *in vsu* demum vera esse prædicat. Beza negat, poculum seu *Calicem* (Lucæ 22.) effundi pro nobis. Swenckfeldius intelligit, hoc est *corpus meũ*, velut Christus

Doctores Catholici.

Episcopus dicatur *Ecclesiam construxisse, in qua tredecim Altaria collocârit*. Magnus autem Leo (in Epist. 80. ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum) *Missam in eadem Ecclesia toties repetendam admonet, quoties Basilicam præsentia nouæ plebis impleuerit. Quam consuetudinem ex forma paternæ traditionis insedisse*; ibidem ait Et sanè cùm Christus dixerit, *hoc facite in meam commemorationem*: cui, præterquàm Diabolo & membris eius, ingratum esse potest, quòd mortem Domini commemoramus assiduè? Aut nunquid licuit olim plura holocausta in figura Christi victimæ eodem die offerre: & nunc non licebit, pluries eodẽ die eãdem Christi victimam à Christianis in eodem loco sacro commemorari? Hactenus de Sacrificio Ecclesiæ dictum sit.

Verba Cœnæ Domini operantur quod sonant, & quid operentur, per pronomen (hoc) incipiunt demonstrare.

h Protestantium inter se dissensiones certissimam fidem faciunt, doctrinæ veritatem non penes illos, verùm penes Ecclesiam Romanã esse: in qua multitudinis credentium cor vnum est, anima vna, labiumq; vnum, quia vni Pastori vicem Christi in terris gerenti subsunt, à cuius ouili vno qui discesserũt, illorum & labium, & mens, & cor confusum est, factiq; sunt *plures Magistri*, nullam alicuius primi Pastoris vocem audientes, atq; ideo *errârunt ipsi, aliosq; in errorem miserunt*. Verùm ne tantùm ab ipso rerũ euentu, ac non potius à causis proprijs nostras petamus probationes: dicimus, illa Domini verba (*Hoc est corpus meum*) non tam conferenda esse cum illis alijs, *Semen est verbum Dei*, *Petra est Christus*, & quæ in eodem genere ad solam doctrinã pertinent: quàm cum his omnibus, quæ dum dicũtur, aliquid interim faciunt. Nam quod Christus in Cœna dixit, non tam docendi, quàm faciendi causa dixit, ideoq; subiũxit: *Hoc facite in meam commemorationem*. Quemadmodum igitur Christus, cùm dixit leproso, *mũdare*: surdo, *adaperire*: mortuo, *surge*, vel *exi foras*, iam tũc per mutationem prioris eorum status tùm noui aliquid fecit, tùm non quomodo, sed quid faceret, verbo demonstrauit (surdo enim aures adaperuit, mortuumq; suscitauit): sic omnino in hac oratione sua (*Hoc est Corpus meum*) & hoc, quod digito demonstrauit, nouum quippiã esse fecit, & quidnam faceret, verbo aperuit, dicens: *Hoc est Corpus meũ*. Itaq; vt illa Christi verba, *Exi foras*, ad mortuũ relata, mortem eius in vitam cõmutârunt, nec tamen de morte remouenda, sed de vitali quadã actione, quæ mortem abesse ponit, mentionem faciunt: sic ista verba (*Hoc est corpus meum*) ad panem acceptum & benedictũ relata, substantiã illius panis in substantiam Corporis Christi commutarunt, licet non de substantia panis remouenda, sed tãtùm de alia corporis Christi substãtia ibi exhibita, vbi panis antè fuit, mentionẽ faciant. Nam vt qui foras exit, mortuus eodem tempore esse nõ potest: sic quod

Fides & sententia Concilij Tridentini de Primatu Romanæ Ecclesiæ, sub Paulo.3.Iulio.3.& Pio.4.

Tridentina Synodus, *per Bullam Pauli tertij Pontificis Romani* datam, anno Dom.1543. indicta, perpe-
1515 tuò præsidentes sibi habuit Sedis Romanæ Legatos. Itaq; in Spiritu sancto legitimè congregatam se as-
serens, vbique rationem eius rei hanc adiungit: *In ea præsidentibus Sedis Apostolicæ Legatis.*

1516 Eadem Synodus in Sesione 7. Can.3. affirmat, *Ecclesiam Romanam omnium Ecclesiarum Matrem ac
Magistram esse.*

Eadem in Sess.14.cap.7. *Meritò* (inquit) *Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia vniuer-
1517 sa tradita, causas aliquas criminum grauiores suo potuerunt peculiari iudicio reseruare.*

1518 Eadem in Sess.23.Can.6. *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam diuina ordinatione in-
stitutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris & Ministris: Anathema sit.* Et Can.8. *Si quis dixerit, Episco-
1519 pos, qui authoritate* Romani *Pontificis assumuntur, non esse legitimos ac veros Episcopos, sed figmentum huma-
num: Anathema sit.*

Eadem negotium de vsu Calicis *ad Sanctissimum Dominum retulit.* In Sess.22. Et in Sess.24.c.1. profi-
1520 tetur, *Pontificem Romanum solicitudinem debere vniuersæ Ecclesiæ ex muneris sui officio.* Et c.5. *Causas cri-*
1521 *minales grauiores contra Episcopos, etiam hæresis, quæ depositione aut priuatione dignæ sunt, ab ipso tātùm Sum-
1522 mo Romano Pontifice cognosci iubet, ac terminari.*

Deniq; *ex Decreto ipsius Concilij petita fuit omnium & singulorum, quæ in Synodo Tridentina decernebā-
tur, confirmatio. Et Pius Papa quartus eadem omnia authoritate Apostolicā, de fratrum suorum Cardinalium
1523 consilio & assensu, matura cum illis deliberatione præhabita, confirmauit, atq; ab omnibus* Christi *Fidelibus re-
cipi, & inuiolabiliter obseruari, mandauit.*

Quòd Imperatores, Reges & Republicæ Christianæ Tridentinam Synodum à Romano Pontifice indictam, Legatorum suorum præsentia cohonestauerint, ac eadem opera fidem suam & obedientiam erga Apostolicam Sedem professi fuerint.

Anno Dom.1545. Didacus à Mendocia in Oratione corā Sedis Apostolicæ Legatis habita, fatetur,
& narrat, *Dominum de Granuela Episcopum Atrebatensem & seipsum à Carolo 5. Romanorū Imperatore Au-
1524 gusto Tridentum missos fuisse, vt Generali Concilio Tridentino, quod Paulus 3. Summus Pontifex indixisset, Cæ-
sareæ Maiestatis nomine interessent.* Qua etiam in Oratione idem Didacus agnoscit, *Summi Pontificis
munus atq; præcipuum officium esse, vt indicto Concilio Christianæ Reipublicæ non desit.*

Anno Dom.1546. *Franciscus à Toleto* ad eandem Synodum Tridentinam à Carolo 5. missus, testatur
*Cæsaream Maiestatem illud tempus vehementissimo animi gaudio amplexatam esse, quo per sanctissimum Do-
minum Paulum 3. Publicati patefactiq; Concilij Oecumenici dies populo Christiano faustissimus primùm illuxit.*

Ioannes.3 Portugalliæ Rex in literis suis ad Paulum tertium Papam: *Nulla* (inquit) *res conceptam de
1525 Sanctitate tua opinionem æquè, vt Oecumenici Concilij indictio confirmauit. Quamobrē supplex ipse Sedis Apo-
stolicæ filius, Sanctitatem tuam oro, atq; obtestor, quàm modestissimè possum, vt ad omnem se difficultatem con-
firmet, ne animum contrahat, ac remittat.*

Franco-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ Successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Impe. rat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1549	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

stus dixisset: *hæc est Deitas mea.* Deniq; Petrus Martyr negat, potentiam Dei ad hoc se extendere, vt Corpus Christi simul sit in multis locis. Non igitur pri⁹ hæc hæresis perfectionem suam sortitur, quàm Dei omnipotētia negetur: de quibus rebus agetur iā ordine & sigillatim.

i Cum Sacrificij Missæ negatione etiam error ille necessariò coniunctus est, quo Lutherus negabat, in Eucharistia vllā fieri Trāsubstantiationem: sed panē & vinū volebat vnà cum carne & sanguine Domini adesse, velut Christus dixisset: vnà cum hoc pane, aut in hoc pane, est corpus meum. Itaque hæc Lutheranorum interpretatio cōsistere nullo modo potest, quin verba Euangelij violet. quibus semel inuersis, aut priuatorum opinione commutatis, nihil certi relinquitur, quod ex eodem Euangelio cōstitui queat.

205. De

sic quod Corpus Christi est, eodem tempore panis triticeus esse nō potest. Prorsus enim disparata sunt, panis triticeus, & Christi Corpus. Vnde meritò dicimus, pronomē (hoc) nec ad visibilem corporis Christi formam, nec ad hunc panem, velut qui maneat panis, nec simul ad hunc panem & hoc corpus, nec ad Cœnæ totius actionem, sed tantùm ad corpus Domini iam tum de substantia panis factum, & sub figura panis demonstratum, certissimè referri. Quod qui negârunt, in errores infinitos prolapsi sunt, vt mox clarius apparebit.

De Transubstantiatione, quodq; pronomen (hoc) duas simul substantias non demonstrat.

i Natura Sacrificij iam inde ab orbe condito hæc fuit, habitaq; semper est, vt res, quæ sacri faciēdi causa offerebatur, perderet substātiam suam, & id quidē per ignem, qui celerrimè absumit, & in se mutat id, quod in Altari cōsecratur. Sic Abelis hostia cœlitus fuisse incensa traditur. Gen. 4. Sic Abrahā in ariete immolando non modò gladium, sed etiam ignem adhibuit. Gen. 22. Sic non modò Legis Mosaicæ (Leuit. 2. & 6.) verùm etiā Eliæ sacrificiū per ignē consumptum est. 3. Reg. c. 18. Dominus verò noster *ignis consumēs* est. Deut. 4. & *Eloquia eius ignita sunt.* Psal. 118. & Prouerb. 30. Itaq; cùm panis in Altari positus per os eius, *qui Minister est Christi & dispensator Mysteriorum Dei, percipit* (vt Iræneus loquitur) *verbū Domini* (videlicet, *hoc est corpus meum*): *per omnipotentiam Dei* (vt Cyprianus ait) *non effigie, sed natura mutatus, fit Christi caro.* Et ita verū est, *hoc*, quod Discipulis Christi datur, *esse Corpus Domini datum pro nobis.* Nam si in Eucharistia non nisi vnica substātia est (vnde velut res vna demonstratur numero singulari, nō plurari, dū dicitur, *hoc*) & illa substantia *est Corpus Domini* (quam Domini substantiā Lutherus præsentē fatetur) vtiq; iam substantia panis ibi non est: alioqui oportuisset dicere, *vnà cum hoc*, est Corpus meum. At nunc pronomen (*hoc*) quod totam rei propositæ substantiam demonstrat, nihil tamen aliud, quàm Corpus Domini demōstrat: nisi fortè panis triticeus, manens idem panis, est etiā Corpus Domini, quod nemo dixerit, cùm Corp⁹ Domini nec pani de nouo vniri, nec augeri iā, nec minui queat. Adde huc, quòd Spiritus Sanctus, quo inspirante locuti sunt (quoties eandē fidem vno ore prædicauerūt) sancti Patres tàm Græci, quàm Latini, per illos docuit nos, *panem factum esse carnem Christi, de pane fieri carnem, panem in carnem Domini per operatoriū Christi sermonē conuerti, panē corporis Christi præsentia cōsumi, nec id aliter in Eucharistia fieri, quàm cùm comestus in substantiā comedentis vertitur, transelemētari panē in corpus Christi.* Deniq; in Concil. Lateran. sub Innocētio 3. rei veteri nouum *Transubstantiationis* nomē ob nouam hæresim ea de re suscitatā impositū est.

Transubstantiationem statui ex Lutheranorum positione, vt Zuingliani indicant.

Boquinus contendit, *nulla ratione dici posse, quòd in Cœna verè & substantialiter sumatur ore corporis verum Christi corpus, quod pro nobis in morte traditum est, nisi statuatur prius ἡ μεταβολὴ καὶ μεταποίησις τοῦ ἄρτου, conuersio & transubstantiatio panis.*

n Luthe-

Francorum Rex Franciscus Petrum Danesium ad Synodum Tridentinam à Rom. Pōtifice indictā
allegauit. Danesius autem in Oratione, quam ad Synodum habuit, sic habet: *Cùm Franci Romanā Ec-
clesiam, cui ille Apostolorum Princeps præsedisset Petrus, orbis terrarum Principatum semper obtinuisse, eiusq;
1526 *Episcopum Capitis loco, reliquos magno consensu Episcopis habitum esse, didicissent: pië hoc quoque ac prudenter
fecerunt, vt qui & Ecclesiam & Episcopum præcipuè sibi colendos proposuissent, vtriusq; & opes opibus suis au-
gerent, & quum res posceret, pericula periculis item suis propulsarent.*
Et iterum postea: *Ab his profectus Maioribus Christianissimus Rex Franciscus cùm animaduerteret, quā-
tam semper vim habuisset ad res continendas, esse vnum in Ecclesia Romanum Episcopum, ipso e Petri Suc-
1527 cessorem, reliquorum & dignitate, & authoritate Principem, ad quē cæteri vt ad Caput referrentur, qua maximè
re, nostra hæc in terris militans Ecclesia, illius in cœlo triumphantis effigies quadam agnosceretur: non minori
cura ac studio prouidit, nequa inde secessio defectione vllam ob causam accideret.*

Anno Domini 1550. Iulius 3. Pontifex factus mox celebrat Iubileum. Ac primo Pontificatus sui anno Conciliū œcumenicū, quod antea inchoatum fuerat Tridēti, sed ad tempus aliquod intermissum, de nouo indixit. Cui Concilio Pius demū quartus finem imposuit. Cuius tempora etsi cum Iulio tertio minimè concurrunt, tamen ne ea, quæ ad Tridentinum Concilium pertinebant, nimium disiungerentur: hunc in locum cætera Imperatorum & Regum Christianorum mandata visum est aggregare.

1528 Mandatum Ferdinandi Imperatoris. *Cùm Beatissimus in Christo Pater D. Pius 4. S. Romanæ ac vniuer-
salis Ecclesiæ Pontifex Maximus ad id nos hortatus sit: Oratores nostros constituimus, vt vices nostras in Con-
cilio Tridentino gererent, ratum habituri, quicquid per illos actum fuerit. &c.*

Mandatum Sebastiani Portugalliæ Regis. *Constituimus N. nostrum Oratorem ad ea nostro nomine Tri-
1529 denti agenda, quæ ad cæterorum membrorū cum Romano Pontifice Catholicæ Ecclesiæ supremo Præside, & Chri-
sti Vicario, Sanctaq; Sede Apostolica omnium Ecclesiarum parente & Magistra, vnionem, hæresum eneruatione,
extirpationem, & morum reformationem, & reliqua, quæ ad Catholicæ religionis augmentum, fidei exaltationem
& Christiani nominis hostium debellationem, expedire & conducere Sacro Concilio & eidem nostro Oratori
videbuntur.*

Carolus Gallorum Rex ad Concilium Tridentinum à Pio 4. indictum misit Guidonem Fabrum, qui
1530 testatur in Oratione sua, *eundem Carolum Regem allegasse Ludouicum Sangelasium ad Pium 4. Pontificem
Maximum, vt ipsum Pontificem currentem quidem sponte sua ad Concilij procurationem acrius incitaret:
Galliaq; vulnera ita nudaret, ita detegeret Pontifici cen parenti bono: vt tamen ea ipsa nec dici quidem alia
ratione, nisi libero Concilio, nedum curari penitus, aut sanari posse contenderet.*

Mandatum Philippi Hispaniarū Regis. *Cùm beatissimus in Christo Pater, & Dominus noster D. Pius 4.
diuina prouidentia Sacrosanctæ Romanæ Sedis Pontifex Maximus*, vniuersale Concilium Tridentinum
1531 continuandum indixerit: illustrem Dominum N. Procuratorem cōstituimus, *vt coram Reuerendissimis
S. R. E. Cardinalibus à Beatissimo Pontifice Legatis nominatis*, alijsque Patribus ibidem congregatis, no-
stro nomine compareat.

Literæ Ducis Florentiæ ad Legatos Cōcilij Tridentini. *Cùm summo affectu, summaq; pietate iam in-
1532 de à Maioribus nostris Sanctam Sedem Apostolicam, summosq; Pontifices Iesu Christi Domini nostri Vica-
rios, & Catholicam Ecclesiam in fide ac synceritate Patrū nostrorū coluerim semper ac studiose obseruauerim:
officij ac reuerētiæ meæ fore arbitratus sum, ne in sancta ista tantorum Patrum vniuersali Synodo, authore Deo,
summoq; Pontifice pientissimo congregata, cessarem, quin pro virili mea per Ioannem hunc studiosissimum Le-
gatum nobilitate natalium, fide, moribus, ac doctrina insignem, reuerendissimis atque illustrissimis D. vestris
adessem, qua optimum sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ fidei alumnum decet promptitudine atque obsequio.*
Sequitur mandatum eiusdem Cosmi Medices Florentiæ ac Senarum Ducis in eandem sententiam.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Carolus 5.
1550	228. Iulius 3. Aretinus, an. 5. m. 1. d. 16.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

295. *De Brentio, seu de Vbiquarijs.*

k Brentius (alioqui Luteranus) cùm Trãsubstantiationis doctrinam ferre nõ posset, & tamen verã Corporis Christi præsentiã in Eucharistia constitueret: modũ præsentiæ talem inuenit, vt diceret, Corpus Christi post Ascensionem in cœlum, vbiq; esse, atque illo modo in pane manducari, dum panis editur: quo accepto, Christus dixerit: *Edite hoc est corpus meum.* Quorum verborum hanc putat esse interpretationẽ: Edite hoc, quod ĩ panẽ est, illud enĩ est Corpus meũ. Isti ergo vt transubstantiationẽ tollerent, ad opinionem monstrosam confugere coacti sunt.

De

Lutherani autem ponunt, verum Christi corpus ore corporis nostri verè sumi: ponunt igitur illud, ex quo doctrina transubstãtiationis necessariò infertur Zuinglianorum iudicio. Quin etiam Beza (in sua de Cœna Domini Tractatione, contra Westphalum, vt etiam pasśim alij Zuingliani & Caluinistæ alibi) cùm obiecisset Lutheranis illas loquendi formulas, quòd alij dicant *in pane*, alij *cum pane*, alij *sub pane* Corpus Domini esse, tandem ait: *Hoc quidem sæpè diximus, quod nunc quoq; repetam, reipsa non posse retineri* τὸ ῥητὸν *in his Christi verbis: Hoc est Corpus meum, quin Transsubstantiatio papistica statuatur.* Hæc Beza. Sic igitur concludo: Lutherani dicunt, & rectè, illa Domini verba (*Hoc est Corpus meum*) propriè ac secundùm id, quod sonant, accipienda esse. Hoc si fiat (inquiunt Zuingliani) trãsubstantiatio statuitur. Transubstãtiatio igitur ab ipsis Lutheranis iudicio Zuinglianorum statuitur, nisi tropum in Christi verbis intelligi velint. Hæc certè non parũ ædificant fidem Catholicam, quòd cùm illa credat, *& Dominum propriè locutum esse*, & *inde transubstantiationem necessariò inferri*: omnes Lutherani concedunt, *Dominum propriè locutũ esse*, & omnes Zuingliani consecutionem istam firmam esse docent, quòd si *Dominus propriè locutus sit, transubstantiatio statuitur.* Benedictum sit nomen Domini, qui sic linguas Protestantium confudit, vt vtriq; aliquid ponerent, quod coniunctum antiquam & communem Ecclesiæ fidem stabiliret. Nostra igitur de Transubstantiatiatione fides, & cũ sacrificio Eucharistiæ necessariò cõnexa est, & proprietati verborum Christi vnicè conuenit, & Patrũ doctrina, Conciliorum generalium authoritate, populorum fide, ac denique Aduersariorum confessione stabilitur.

k Ioannes Hessels à Louanio in lib. de probatione corporalis præsentiæ Corporis & sanguinis Domini in Eucharistia, paulò post principium. *Brentij sententia Scripturis contraria est, docentibus, Christum secundùm corpus non solùm ante Resurrectionem, sed & post resurrectionem non fuisse vbique. Ait enim ipse: Non eram ibi. Et Ioannes de eo: Reliquit, inquit, Iudæam. Angelus quoq; Surrexit, non est hic. Et e cælo venturus est ad iudicandos viuos & mortuos. Vbiq; esse, & immensum esse, Diuinitatis est proprietas, sicut omnipotentem esse, & æternum. Quemadmodum & personæ filij proprium est gigni à Patre, æqualem esse Patri & Spiritui sancto. Si igitur immensitas Christo conueniat etiã secundùm carnem, vt Caro Christi vbique sit: consequens est, vt & æterna sit, & omnia tempora præcesserit, imò vt omnipotens sit, & Deo Patri æqualis. Atq; sic falsum erit illud: Pater maior me est. Rursum & hoc: Filius subiectus est ei, qui sibi subiecit omnia.* (Et pòst) *Qui asserit, Eucharistiam fieri, priusquàm Euangelicis verbis benedicantur panis & vinum: prorsus aduersatur Scripturis. Nam hanc consecrationem panis & vini primus protulit Christus, sicut Marcus ostendit, dum non tantùm voce, Eucharistizas (quæ cùm gratias egisset, significat) vtitur: verũetiam voce, Eulogizas, quæ idem est, ac, cùm benedixisset, & ad panem refertur. Quemadmodum & cùm multiplicaret paucos illos*

n ij *panes,*

Literæ Reipubl. Venetiarum ad Concilium Tridentinum. *Cùm Pio 4. digna Dei prouidentia Sacrosan-*
1533 *ctæ Romanæ atq; vniuersalis Ecclesiæ Pont. Max. (vt Christiani gregis incolumitati saluti q; consuleret) vni-*
uersali placuerit in ista vrbe Tridento haberi Concilium, quod sanctum & venerabile omnibus semper habitũ
est, ac propterea eò mandauerit conuenire tot singulari sapientia ac Religione præditos viros, qui Christianã di-
sciplinam, diuina imprimis aura fauente, in suam restituant integritatem: ad nos etiam pertinere visum est, pro
summa nostra in Christum Seruatorem ac Dominum pietate, ac iuuandæ Religionis desiderio, proq; ea, qua eundẽ
1534 *Pont. Max. Christi Vicarium in terris gerentem prosequimur, obseruantia, quæ omnia à Maioribus nostris*
edocti, perpetuò retinere & volumus, & debemus: præter Ecclesiasticos nostræ ditionis viros, quos istuc se con-
ferre quàmprimùm curauimus, nostros certos ac graues homines eòdem legare, qui nostro nomine sancto isti
Concilio intersint ac faueant.

1535 Mandatum septem Cantonum Heluetiorum. *Nos Sacrosanctæ Apostolicæ Sedis obedientes filios ac de-*
fensores ostendimus ab antiquo.

Adamantus Orator septem Cantonum Heluetiorum. *Pius Pontifex Maximus Oecumenicum Conci-*
lium in hac Tridentina ciuitate aperuit. Itaque Lucernenses, Vranienses, Suitienses, Syluanienses supra,
1536 *& subtus Syluam, Tugienses, Friburgenses, & Solodorenses, qui erga Sedem Apostolicam, & vestrum hunc*
sanctißimum Ordinem bene semper fuerunt affecti, noluerunt & ipsi in re tam necessaria, & in publica quasi
totius orbis causa suos Oratores desiderari. Cupiunt enim maximè, & vehementer exoptant, hoc vobis te-
statum relinquere, se quidem, quòd ad fidem, Religionem & obedientiam attinet, itémque alacritatem &
1537 *studium iuuandi Romanam Sedem, nullis populis, qui Christiani censentur, cedere. Gratias enim Deo agunt,*
quòd eius munere sibi datum est, quòd ijs viribus, quibus inuicti ferè semper extiterunt, in huius Sedis benefi-
cium semper vsi sunt. Quorum fidem satis erit hoc tantùm argumento comprobasse, quòd cùm sint ipsis fidei ho-
stibus coniunctißimi: nunquam tamen adduci potuerunt, vt in eorum peruersa dogmata aliquando concederent,
quin potius eis semper constantißimè restiterunt. Et hoc apertißimè declarârunt, quando inito cum ipsis fidei ho-
stibus Religionis causa bello, immanißimum ac nephandißimum Ecclesiæ hostem Zuingliũ Hæresiarcham pere-
1538 *merunt, extractumq; è cadaueribus combusserunt. Hæc autem testari placuit, vt quique exploratißimum & per-*
suasißimum habeant, Heluetios erga Romanam Sedem tales semper fore, quales omnibus pro sæculis fuerint.

Sigismundus Poloniæ Rex ad Tridentinam Synodum misit Valentinum Præmisliensem Episcopũ,
qui loco suo, eidem Synodo asisteret, cum literis inscriptis, *Ad S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales Concilij*
1539 *Legatos.* Valentinus autem indictionem Concilij Deo primùm, deinde *Beatißimo ac Maximo Pontifici*
Pio 4. acceptam fert.

Philibertus Sabaudiæ Dux in literis ad Synodum Tridentinam. Et *Pontifici Summo, qui hoc tam sa-*
1540 *lubre medicamentum adhiberi voluerit, & vobis omnibus maximæ sunt agendæ gratiæ.*

Raynaldus Ferrerius Orator Christianißimi Regis in oratione apud Concilium habita: *Vos Itali, vos*
1541 *Hispani Patres, appello: periculum ex alijs facite, vobis quod ex vsu fiet, cuius magis interest, hanc veram & se-*
riam disciplinæ Ecclesiasticæ emendationem fieri, quàm Romani Episcopi Pontificis Maximi, summi Christi
Vicarij, Petri successoris, in Ecclesia Dei supremam potestatem habentis.

Martinus Royas Portaleubeus Magni Magistri ac totius Ordinis Hierosolymitani Orator in gene-
rali Congregatione: *De Magistro & Societate nostra ea vobis, Amplißimi Patres, sanctè promitto, quæ ab*
hoc sanctißimo Conuentu decreta emanabunt, pro ijs omnibus nõ fortunas modò & facultates, sed etiam vitã &
sanguinẽ, si opus fuerit, esse effusuros. Cùm in Hospitalitate & Christiana militia piè, ac fortiter exercendis Ordo
1542 *noster perpetuò incumberet (omnipotente Deo, summorum Pontificum, Principum, aliorumq; piorum hominum*
animos permouente) tandem effectum est, vt non exiguum facultatum atque fortunæ acceperint incrementum.
Et quæ sequuntur.

Ioannes

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.
		Idem Carolus 5.	
1550	Idem. Iulius 3.		

De ijs, qui ponunt Sacramentalem vnionem Christi cũ pane.

l Lutherani, quibus Vbiquitas non placet, interrogati qua authoritate Christum pani vniunt: respondent, eam corporis Christi & panis vnionẽ esse, qualẽ Deus in Sacramento constituit: Se aliud nihil statuere posse.

206. *De Carolstadio.*

m Cùm nimis absurdum Carolstadio videretur, vt Eucharistia ex pane triticeo ac simul vera Christi carne constaret: ad illud confugit, vt diceret, panẽ quidem manducandum à Christo proponi, verba autẽ illa (*Hoc est Corpus meũ*) nõ ad panem Eucharistiæ, sed ad corpus Domini, quod mẽsæ assidebat, pertinere.

207. De

Doctores Catholici.

panes, & pisciculos, benedixisse panibus ac piscibus legitur, & Lucæ vltimo suis Discipulis, dum in cœlum ascẽderet, & apud Marcũ, puerulis. Nos verò eius imitatione id quoque debere facere, constat tùm ex Christi institutione, dicentis: Hoc facite in meam cõmemorationem: tùm ex Apostolo, qui ait: Calix benedictionis, cui benedicimus, nõnne cõmunicatio sanguinis Christi est? Adde, etiam veteres constanter hoc docuisse, nimirum consecratione atq; mysticis precibus opus esse, vt habeamus Eucharistiam. Irenæus id tradit lib. 4. c.34.) Iustinus Martyr in Apol.2. *Cibus* (inquit) *per preces sermonis, quẽ ab eo accepimus, consecratur.* Idem docet Hieron. ad Euagrium, Tom. 2. Ambrosius de ijs qui initiantur mysterijs c.9. August. contra Faustum li.20.c.13.

l Ecclesia Spiritu sancto edocta semper, quantumuis occultũ seu Trinitatis, seu Incarnationis Christi mysterium tunc aperuit & explicauit, quando ad id per hæreticos coacta fuit. Cùm aũt Christi corpus, quod vbiq; esse nõ potest, in Eucharistia non sit, nisi per Dei operationẽ: Catholici modum talis præsentiæ docent esse conuersionem panis & vini in substãtiam corporis & sanguinis Christi. Sed cùm Lutherani hunc modum & sacrificio incruento, & Incarnationi ac morti Seruatoris nostri significandæ longè accommodatissimũ nolint recipere: cogũtur, gloriosum Christi Corpus & substantiam panis ita in Eucharistia vniri, affirmare, vt neq; ipsi aliquid tale vnquã legerint vel in Scripturis, vel in sanctis Patribus, neq; prædicatum vnquam audierint, ac ne præcipuam quidem aliquam & specialem eius rei rationem possint reddere: sed tantùm dicant, nouam esse hanc & Sacramentalẽ vnionem. Noua igitur est doctrina, quæ hanc vnionem effingit, cùm Verbum Dei iam olim audierimus *incarnatum:* nunquã verò audierimus *impanatũ.* Nec enim Christus in personã suã, quæ vnica tantùm est, vel tres diuersas naturas vnquam assumpsit, vel iam immortalis in cœlo agẽs panis substantiam de nouo sibi vnit. Abhorreant igitur Lutherani à transsubstantiatione, quantum volũt. Certè quilibet alius præsentiæ Christi modus multò erit absurdior, vt iam res ipsa clamat: adeò vt Carolstadius, Zuinglius & Oecolampadius, ipsius Lutheri sodales & commilitiones, seu (vt ipse appellat) Iudæ ac proditores sui, maluerint præsentiã corporis Christi prorsus negare, quàm vel vbiquitatem, vel impanationem eius credere.

Pronomen (Hoc) ad visibile Christi Corpus non referri.

m Cùm Christus *post acceptũ panem*, & benedictionem interpositam, *fregerit, ac dederit Discipulis suis, dicens: Accipite & manducate,* hoc est Corpus meũ: ex ipsius orationis ordine & collocatione clarum est, eũ illud appellasse Corpus suum, *quod dedit, quodq; Discipulis manducare iussit*: adeo vt

Ioannes Moronus Cardinalis Concilij Tridentini Legatus & primus Præsidens, in generali cōgregatione tùm alia multa, tùm hæc habuit verba. *Verè dicam, Patres, quantum licuit, quantum potui, hoc onus recusaui, eius grauitatem & virium mearum imbecillitatem reformidans. Sed quid? Hunc timorē vicit obe-*
1543 *dientiæ necessitas. Parendum fuit Vicario Christi, qui Petro & eius Successoribus oues suas pascēdas regendasq́ commendauit. Huc igitur iussus veni. Ac, vt cætera desint, duo certè præcipuè mecum affero: alterum, optimam voluntatem summi Pontificis certam & exploratam: alterum, huic non dissimile, propensam voluntatem meam ad ea peragenda (Deo adiuuante) quæ Sanctitas sua verbo præcepit.*

Paulus Guidellus Tridentinus ad Patres Concilij: *Christus vt dispersos Israël, nempe mysticum Ecclesiæ corpus, congregaret in vnum, se Cruci mortiq́ obtulit: quò nobis veram lucem apertámque veritatem ob oculos poneret: ac non vt, Apostolis & primis Ecclesiæ Proceribus sublatis, iterum et in antro Trophonij, in Democriti puteo, in specubus Cymmerijs esset delitescendum, donec post mille quingentos & amplius annos vnus cum nefandissima sua schola, vnus, inquā, impurissimus Lutherus insurgeret. Nónne hoc perinde esset, ac si mercator cum pro pretiosa Margarita comparanda nullis laboribus pepercisset, maximasq́ opes & fortunas erogasset, in profundum abyssi illam abijceret, atque demergeret? Deberent saltem isti Satanæ Satellites contemplari, quis ipsius S. Ecclesiæ fuerit cursus & status à Christo passo ad hæc vsque tempora. Primò Apostoli & eorum Discipuli in proprio sanguine per annos 330. Religionis iecerunt fundamentum. Deinde apertius Iesu Christi imperiū cœpit orbi innotescere, cœperunt Templa aperiri. Tum autem Constantio Ariano, & Iuliano Apostata sublatis, reddita est pax Ecclesiæ per Iouinianum, ab hocq́ Iouiniano ad vsq́ Caroli cognomento Magni tempora, omnes pij Cæsares religiosiq́ Principes se S. Romanæ Ecclesiæ subditos esse iuxta Nicenæ Synodi Sanctionem, professi sunt:*
1544 *adeò vt Græci Cæsares ferè omnes Romanæ Ecclesiæ Protectores fuerint, vsq́ ad Caroli Magni tempora. Tunc siquidem vexata Ecclesia, nullasq́ suppetias afferente Græco Cæsare, Stephanus Pontifex Pipinum Francorum Regem accersiuit, Leo & Adrianus Carolum ipsum contra Astulphum & Desiderium Longobardorum Tyrannos. Ob quā causam Adrianus coacto Romæ Concilio 150. Patrum, Imperium à Michaele Cæsare Græco in Carolum transtulit. Cúmq́ iterum perturbata Ecclesia nullam opem ferret Ludouicus Caroli successor, Leo 7. Othonem 1. Saxonum Ducem in Ecclesiæ subsidium euocauit, eúmque compressa hostium feritate, Imperij Diademate decorauit. Cui secundus & tertius Otto continua serie successerunt. Túmque per Gregorium quintum natione Germanum inuecta fuit Cæsarum electio per septem Germaniæ Principes, quæ in hanc vsque diem per-*
1545 *durat, & tam diu perdurabit, quoad Christi fidelibus expedire iudicauerit Sacrosancta ipsa Romana Ecclesia, quæ supremum gradum & primas in Imperio iure merito sibi vendicat. Nam quemadmodum corpora ipsa per animam consequuntur virtutem, vim & functiones: ita & temporaria Principum Imperia vim, virtutē & Maiestatem consequuntur per ipsum spiritale Christi, Ecclesiæq́ Petri, eiúsq́ Pontificum imperiū: contra quod nunquam præualuerunt portæ inferi, quæ nihil aliud (meo quidem iudicio) sunt, quàm ipsæ Aula & Curia Tyrannorum, à quibus omnium errorum, qui militantem Ecclesiā inuadunt, causæ semper exoriuntur, cùm ad huiusmodi Tyrannos hæretici & impij confugere consueuerint.*

Maximianus Beniamus Cremensis in Oratione apud Concilium habita. *Cæci sunt omnes, qui ab Ec-*
1546 *clesia Romana deficientes, non solùm suis legibus viuunt, sed aduersus eam armatas acies instruxerunt. Pastoribus grex non obtemperat, Pontificibus Principes non parent, nec Sacerdotes populus veneratur. Tu, Pie Pontifex*
1547 *Maxime, à Deo tāquam Aaron vocatus, super Gentes & Regna positus, quod cœpisti, iam perfice. Tu verò, Christe Seruator noster, in nobis effice, vt vna tandem sit Petri domus à te electa & dilecta, tantóq́ studio complexa.*

Ioannes Franciscus Lombardus. *Summus Hierarcha & Pontifex futurorum bonorū Christus non sine sin-*
1548 *gulari prouidentia in pascendis ouibus Ecclesiæ suæ de tanto Pastore prouidit. Pium Pontificem Maximum intelligo, qui noctu diúq́ incumbens in solicitudinem omnium Ecclesiarum, vt boni Pastoris, ac Episcopi animarum nostrarum officio ritè fungatur, diligentissimè curat orta dissidia componere. Facite, vt Satanas, tanti exercitus*
1549 *vniti fide non ficta & charitate de corde puro, retundatur, & Draco ille rufus, summum Apostolorum Coryphæum, & milites Christianæ Reipub. euigilare, intelligat.*

Roma-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.* | Doctores Catholici.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

207. *De Ioanne à Lasco.*

n Ioánes à Lasco pronomen (Hoc) non quidẽ præcipuè ad panem (vt cæteri Zuingliani) sed ad totius Cœnæ actionem retulit, velut dictum fuisset, panem accipere, benedicere, frangere, distribuere, & manducare, *Hoc* totum est corpus meum. Quam hæresim Westphalus ait, Caluinum quoque defendere, sed Beza id pernegat. Qui autem defendunt eam, volunt pronomen (*Hoc*) in his verbis, *Hoc est Corpus meũ*, idem significare, quod in his, *Hoc facite.* Et rectè: sed vtrobique corpus Christi præcipuè & factum ostenditur, & fieri iubetur.

Idem Carolus 5.

1550. Idem Iulius 3.

in traditione Calicis diceret (Math. 26.) *Bibite ex hoc oẽs: hic est enim Sanguis meus.* Frustra verò post bibẽdi præceptũ, adiecisset illud (*enim*) nisi sanguis, quẽ demõstrabat, nõ tunc tãtùm in venis sui corporis credẽdus, sed præterea in Calice potãdus exhiberetur. Itaq; oĩm (quod sciã) hoĩm cõsensu hæc opinio Carolstadij repudiata est, velut nõ modò falsa, verùm etiã stulta, quæ vnà cũ authore suo iamdudũ explosa est.

Pronomen (Hoc) ad totius Cænæ actionem præcipuè non referri, sed ad Corpus Christi, velut ad rem iam nunc confectam & permanentem in mensa Domini, vt manducetur.

n Christus dicendo (*Hoc est*) certam aliquam permanentem demonstrauit substantiam, ac non prætereuntes quasdã actiones, & præsertim plures: cuiusmodi sunt accipere, benedicere, frangere, dare, comedere. Alioqui dicendum erat, *Hæc omnia sunt Corpus meum*, id est, (secundùm Tropistas) figurant & adumbrant Corpus meum. Nunc autem vt enallage numeri hoc in loco statuatur, nulla ratio permittit. Nam præterquàm quòd dicendo (hoc) vnum quiddã singulare demonstrauit: etiam dicendo (est) illud quod non transijsset, verùm adhuc existeret ac perseueraret, demonstrauit. Acceptio autẽ & benedictio iam transierat. Deinde cùm Christus subiunxit, τοῦτο ποιεῖτε, *hoc facite:* non solùm præcepit, vt id ageremus, quod ille panem accipiendo, benedicẽdo, frangendo, & distribuendo egit, verùm etiam vt opus quoddã relinqueremus in mensa Domini post nostras actiones finitas. Quod opus ipse appellat *Corpus suũ*: Cuius operis perfectio & absumptio est eiusdem Corporis manducatio. Præclarè enim Basilius (in Hexameron, Homil. 1.) distinguit inter contemplationem, actionẽ & vim factiuam. Contemplatio foris nihil agit, actio vnà cum corporis motione transit: vis autem factiua opus quoddam spectandum post se relinquit, vt domũ aut nauem. Cùm igitur Christus iusserit nos non hoc contemplari, aut *agere*, sed *hoc facere*, quidq; ipse fecisset, planũ fecerit, dicens, *Hoc est Corpus meum*: vtiq; pronomen (Hoc) quod cum permanentis substantiæ verbo ac nomine coniungitur, non tã plures illas actiones transeuntes, quàm vnũ certũ opus factũ & permanens demõstrat. Vnde Iustinus Martyr, *Christũ*, ait (in Apolog. 2) *accepto pane, cùm gratias egisset, dixisse: Hoc facite in memoriã mei, hoc est, corpus meũ.* quasi dicat, facite corpus meũ in memoriã mei. Inde apud Patres passim legimus, *fieri & ore Sacerdotis cõfici* Corpus Christi. Proprium enim Cœnæ Domini opus non aliud est, quàm Corpus Domini de panis substantia confectum, & sub panis figura exhibitum, ad contestandã Sacerdotij secundùm Ordinem Melchisedech admirabilem impletionem.

208. *De Tropistis, qui pronomen (Hoc) ad solam panis substãtiam referunt.*

o Explosa tàm Lutheranorum, quàm Carolstadij & Ioãnis à Lasco falsa opinione: ad id ventum est, vt saltem alius aliquis tropus præ-

Pronomen (Hoc) in Christi verbis non substantiuè accipi pro hoc pane, sed referri ad Christi Corpus, quod sub figura panis (vnà cũ reliqua oratione Christi) & facit, et factũ demõstrat.

o Certum est, pronomen (Hoc) si adiectiuè vsurpetur, nec posse cum pane tanquam cum substãtiuo nomine, à quo pendeat, cohærere (cùm panis masculini, pronomen autem (*Hoc*) neutrius generis sit): nec etiã substantiui nominis loco positũ esse, verùm à solo

Romanam Ecclesiam ex eo probari veram Christi Ecclesiam esse, quòd Synodum Oecumenicam Tridenti ritè celebrauerit his diebus atque absoluerit.

Semper quidem Ecclesia Christi velut acies castrorum ordinata, Dæmonibus, atq; Hæreticis planè terribilis est, & formidabilis. Verùm alijs temporibus habet se vt regnum quoddam maximum, cuius copiæ in præsidijs separatim agunt. Quoties verò Concilium Episcoporum ex orbe Christiano conuocat, tunc sanè copias vndique collectas in vnum cogens, tantum hostibus suis terrorem incutit, vt in speluncas suas se abdentes, prodire in aciem ex aduerso non audeant. Nam quis nescit, Lutheranos & Caluinistas, qui antequàm Synodus vlla indiceretur, nihil aliud in ore habebant quàm Cōcilium Oecumenicum, ad quod se etiam vltrò prouocare dicebant: quis, inquam, nescit, eosdem Cōcilio semel Tridenti celebrato, etiam data fide publica, tamen recusasse, vel ad Concilium omnino adire, vel certè cū Catholicis ibidem congredi? Fatetur quidem Melancthon in Præfatione, quam tertio operum Lutheri Tomo præfixit, *non defuisse eruditionem illi cœtui.* Sed addit, *Monachos noluisse veritatem cernere.* Quod de Concilij cœtusque Tridentini doctrina Melancthon dat, accipimus. Quòd autem Sancto Monachorum ordini contumeliam infert, Augustini verbis ei respondemus: (in Psal. 132.) *Meritò* (hæreticis) *displicet nomen Monachorum, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus, sed sequentes Donatum* (quod perinde est, ac si diceret Lutherum) *Christum dimiserunt.*

Verùm vt ad id, quod hoc tempore explicandum suscepimus, reuertamur: vidimus iam Synodum Tridentinam à Pontificibus Romanis indictam, à Legatis Ecclesiæ Romanæ gubernatam, ab Archiepiscopis & Episcopis ex omni gēte cōfluentibus celebratā, ab Imperatoribus Romanis, primū Carolo 5. deinde Ferdinando agnitam, & in magno pretio habitā, à Regibus Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, Poloniæ, Hungariæ, Bohemiæque per Legatos suos frequentatam, à Rebuspub Venetorum, & Heluetiorū, itēq; à Ducibus Sabaudiæ, Florentiæ & alijs Regionum Præfectis Ordinumq; Magistris, studiosè ac summo cum honore obseruatam. Aderant præterea insignes Theologi, de quorum dictis tùm antea nonnihil, tùm postea plura, quæ ad nostrum propositum accommodari queant, sumemus. Porrò vt tot viri omnium Ordinum ac generum in vna eademq; fide non semel, sed ter sub diuersis Pontificibus & Imperatoribus Romanis tanto cum sumptu & labore suo conuenirent, vt tot annis post interualla etiam plura & impedimenta grauissima tamen simul persisterent, vt in tanta linguarum, morum, & ingeniorum varietate omnes idipsum in Domino saperent ac sentirent, vt tot quæstiones, quot aliâs nunquam in vllo Concilio propositæ fuerunt, tanta cum diligentia & doctrina deciderent, vt postremò tantum Concilium fœliciter absoluerent, finemque & manum vltimam, idq; oblatrantibus vndique Hæreticis, imponerent: hoc quale opus Dei sit, ille cogitet, qui oculis suis videt, nihil simile vel in vna quapiam Prouincia per Protestantes vnquam effici potuisse, etiamsi illud sæpissimè, frustra tamen semper, tentauerint. Conuenerunt Lutherani & Caluinistæ quot vicibus, quot in locis, quanta cum quorundam Optimatum cura & impensa? Et tamen quis nescit, nunquam eos aut in tanto etiam infimæ sortis Theologorum numero conuenisse, quantus Episcoporum Tridenti affuit? Aut tot mensibus simul perstitisse, quot annis Tridentina Synodus perdurauit, aut ita discessisse ad postremum, vt acquiescerent vni sententiæ, ac eandem fidem de Eucharistia cæterisque articulis inter ipsos agitatis, vel reciperent ipsi, vel alios docerent.

Fuerunt sanè Tridenti nonnullæ contentiones de iurisdictione, ac necessaria Episcoporum assiduitate, seu residentia, de Sacrificio propitiatorio, de clandestinis Matrimonijs, de certitudine gratiæ, deque alijs rebus nonnullis: & tamen cùm istæ res semel definitæ, atq; altera pars confirmata erat, cessit quisq; de iure suo priuato, vt frueretur communi omnium iure & charitate publica: nec vel vnus est repertus, qui deficeret ab ea sententia, quæ Concilio ipsi & Pontifici Romano tandem probata esset. Quicquámne simile Pseudoëuangelici in suis Conuentibus effectum ostendunt? Neq; mirum. Dei enim gratia,

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1550.	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

præter numeri mutationé, in ipsa enuntiatione Christi quæreretur. Dum enim Sectarij pleriq; omnes volunt, pronomé (Hoc) significare nihil, nisi *hunc pané*: dicũt, ita se rem habere, ac si Christus dixisset: *Hic panis est Corpus meũ*. vt ita dũ duæ separatæ naturæ simul copulantur, salua vtriusq; substantia, *hic panis* in similitudine quadã significetur esse corp⁹ Christi, & ita signũ eius esse, quẽadmodũ Petra olim fuit. Quãquàm enim Lutherani per pronomen

à solo nomine corporis secundũ præcepta Grãmatica regi. Ac primũ quidẽ, vt *hoc pan*..., aut ἕτος ἄρτος, dictum intelligatur: neq; Græca oratio, neq; Latina permittit. Vnde si pronomẽ (hoc) adiectiuè ponitur, (vt mox constabit) non ad panẽ, sed ad corpus Christi solùm necessariò refertur. Nam quòd pronomen (hoc) substantiuè non ponatur, quodq; hæc res, quæ panis est, per pronomen (hoc) non intelligatur: id inde constat, quia cùm ad sanguinem ventũ erat, nõ est dictũ, *hoc est sanguis meus*, verùm, *Hic est sanguis me⁹*: itemq; *hic est calix nouũ Testamentũ in meo sanguine*. Eadẽ verò est panis & Calicis cõsecrati ratio. Itaq; vt in his verbis (*Hic est sanguis meus*) pronomẽ (*hic*) non ponitur substantiæ vini loco, sed ad sanguinem refertur, velut ad nomẽ, à quo in cõstructione Grãmatica regitur: sic in istis (*Hoc est corpus meũ*) pronomen (hoc non substantiæ panis loco ponitur, sed ad corpus refertur, velut ad nomen substantiuum, à quo regitur. Vnde apud Cyprianũ, vbi corporis nomen in vocabulum *carnis* mutatũ legitur, nõ legitur, *hoc est caro mea*. sed, *hæc est caro mea*. Et Augustinus (in Psal. 33. Cõcione 1.) *Ferebatur* (inquit) *Christus in manibus suis, quando cõmendans ipsum corpus suum, ait: Hoc est corpus meum. Ferebat enĩ illud corpus in manibus suis*. Cùm Augustinus dicat, *Christũ tulisse illud corpus in manibus suis, de quo dixerat, Hoc est corpus meũ*: vtiq; vt pronomen (illud) ad solùm Christi corpus, sic etiã pronomẽ (hoc) ad idem Christi Corpus retulit. Idem enim est, *hoc corpus*, & *illud corpus*: nisi quòd Christus dixit *Hoc*: Augustinus verò illud. Ac ne putes, Augustinum per *illud corpus* intellexisse vel corpus triticei panis, vel signum Christi corporis: aduerte quòd antea dixit, *Christũ commendasse ipsum corpus suum*, quando aiebat, *Hoc est corpus meũ*. Pro eodem ergo ponitur, *hoc Christi corpus, illud corpus*. & *ipsum suũ corpus*. Nec tamen dicimus, hoc corpus meum, est corpus meum: sed, substantia, quam demonstro, est substantia corporis mei: perinde ac si diceretur, En substãtiã corporis mei: aut, En corpus meũ sub his huius panis accidentibus. Vbiq; igitur pronomen ad solũ nomen, quod attributi ac prædicati loco ponitur, necessariò refertur, siue id sit corpus seu caro, seu sanguis, seu calix. nec iniuriã. Etenim pronomen demonstrat, nõ quidnã id sit, quod pistor antea fecerat, sed quidnam id sit, quod Filius Dei iã faciat: *Hoc* (inquit) *est corpus meũ* id est opus, quod ego panem accipiens, benedicens & distribuens, operor & cõficio, est corpus meum quod pro vobis datur. Quid quòd Paulus volens declarare, quàm necessariò pronomen (*hoc*) cum nomine corporis subsequente connecteretur, ita scribit: τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, *hoc meum est corpus*. Vbi ista verba, *Hoc meum*, ita coniunguntur & copulantur, vt facilè appareat, vtraque debere ab eodem nomine regi. Vnde si pronomen (*hoc*) ad substantiam panis petineret, etiã pronomen (*meũ*) ad eandem panis substãtiam referri deberet. Dicit enim τοῦτό μου, hoc meũ, vtique illud suũ esse dicens, quod per pronomen (*hoc*) demonstrat: quasi dicat, hoc non est aliud, quàm meũ corpus. Eò igitur prorsus refertur illud pronomen (hoc) quò illud pronomen (meũ) quod vtiq; refertur ad solum Christi corpus. Cùm igitur pronomen (hoc) non solùm possit, verùm necessariò debeat ad Corpus Christi solùm adiungi: non modò nulla necessitas cogit nos ad aliquã orationis figurã & tropum in hac oratione quærendũ: sed potius maxima necessitas cogit, vt tropum non quæramus: ne pronomen à suo nomine, ad quod necessariò refertur, tã incongruè,

gratia, non autem humanis viribus efficitur, vt quis ingenio suo cedat, vt sententiam propriam mutet, vt ad sobrietatem sapiat, vt denique à Schismate abstineat, & charitatem fraternitatis ex animo colat. Hoc ibi tantùm euenit, vbi Pastor vnus, ouile vnum, & vna est Ecclesia. Hoc quidem est signum veræ
1550 Dei cclesiæ, de quo Christus ad Apostolos dixit: (Ioã. 13.) *In hoc cognoscẽt omnes: quod mei Discipuli estis, si dilígatis inuicem.* Talis Societas liberè poterit dicere. (Actor. 15.) *Visum est Spiritui sancto & nobis.* *Ibi* (Matth. 18.) *sunt duo vel tres in Christi nomine congregati, in quorum medio Christus est.* Ac nimirum si capita sola, quæ conuenerunt, numeraremus, si nemo illorum Episcopus, nemo Presbyter, nemo Imperatoris, Regis, aut Reipublicæ Legatus extitisset: tamen vel soli tot homines, ex tot Nationibus, tantopere consentientes, non temerè dicerentur in Spiritu Sancto congregati. Nunc verò hi conuenerunt nõ suo tantùm priuato, sed etiam publico totius Ecclesiæ nomine. Conuenerunt Episcopi ad primi Pastoris conuocationem, cõuenerunt Theologi ad fidem suam vel contestandam, vel docendam, conuenerunt Capita Ecclesiæ ad hæreses auferendas, atque ad pacem in Ecclesia Dei procurandam. Quid hic est non pulcherrimum? *Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona?* Omittamus Pastores, quibuscum Christus (Matth. 28.) *se omnibus diebus vsque ad consummationem seculi affuturum promisit.* Ponamus tantùm Cæsaris primùm, deinde tot Regum & Principum Legatos conuenisse. Poteritne aliquis negare, potestatem illorum Magistratuum à Deo esse? Aut vllum eiusmodi Conuentum Protestantes vnquàm indicere potuerunt? Quod igitur illi ex potestatum suarum collatione pro Domus Dei pace conclusissent, etiamsi promissionem Spiritus Sancti assistentis non haberet annexam: contemni tamen, opinor, nullo pacto deberet, quia Deus facere creditur, quicqud ritè atque ordine fit per ministros suos.

Habent quidem Protestantes non parua Regna suis hæresibus subiecta, quæ defecerunt à Romana Ecclesia. Numerant gentes ferè quinque: Angliam, Scotiam, Hiberniam, Daniam, & Suetiã. Habent præterea liberas Germaniæ Ciuitates: Heluetiorum magnam partem: non paucos in Prussia, Lituania, & Liuonia assentientes. Habent in Gallijs velut quoddam Regnum, non quidem in rupe instar Sedis Petri, sed tamen in Rupella positum, prout Antichristus more simiarum Christi Regnum imitatur, quantum potest. Cur non ex omnibus his Regionibus & locis quoddam generale Concilium alicubi conuocant, in quo & de perfidia sua propaganda tractent, & controuersias inter ipsos tam diu motas aliquando componant? In promptu causa est. In Dei nomine ritè non coëunt, quicunque à successore Petri deficiunt. Plus dico: Quingenti propè anni erant, quum Græcia Sedem Romanam odio habens, & Episcopis domi abundans, & Imperatores Constantinopolitanos errori suo assentientes nacta, nullũ tamẽ potuit Oecumenicum aggregare Concilium, in quo vel specie tenus opponeret se ac parem Ecclesiæ Romanæ constitueret. Nam quòd olim Ariani plures indixerunt Synodos, nihil aliud ex ea re lucrati sunt, quàm vt suam infirmitatem detegentes, posteris suis tentandi quicquam simile desperationem inijcerent. Nulla enim Synodus Græca vnquam rata fuit, quam Romana Ecclesia reiecisset.

Hoc igitur, hoc proprium est Ecclesiæ Romanæ, Synodos indicere continere, & confirmare. Hoc fecit in diebus nostris Ecclesia illa Romana, cuius pestẽ se Lutherus fore putauerat. Hoc sanè est, quod nobis credendum, prædicandum, & profitendum erat hoc in loco, vt omnes intelligerẽt, Deum per Synodi Tridentinæ conuocationem & consensum voluisse orbi Christiano testatum facere, quòd Ecclesia Romana verè sit illa Petra, super quam ædificatur reliqua Christi Ecclesia, contra quam portæ inferi non præualebunt. Hæc Romana Ecclesia Claues habet Regni cœlorum, per quas conuocãtur Synodi, quæstiones ambiguæ definiuntur, & fratres, hoc est, Episcopi omnes in fide confirmãtur. Quod enim sub Cõstantino Magno in Synodo Nicæna factum est contra Arianos, quod in Constãtinopolitana sub Theodosio contra Macedonianos, quod in Ephesina sub altero Theodosio contra Nestorianos, quod in Chalcedonẽsi sub Martiano contra Eutychianos, quod iterũ Constantinopoli sub Constantino Quarto factum est in sexta Synodo contra Monothelitas: hoc idem nuper sub Ferdinando factum est in Tridentina Synodo contra Lutheranos & Zuinglianos. Quemadmodũ igitur ea fuit Ecclesia Christi vera, quæ Niceæ, Constantinopoli, Ephesi, & Chalcedone, repræsentata est: sic etiam illa sola est hodie
1551 vera Christi Ecclesia, quæ Tridenti conuenit, quæque cum ijs, qui affuerunt Tridenti, cõmunicat, qui omnes fatentur & credunt, se Pontificis Romani oues agnosque esse.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici. | Doctores Catholici.

Anni Domi ni. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

Idem Carolus 5.

1550 Idem. Iulius 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nomen (Hoc) & panem & corpus simul intelligi volunt (quos satis ipse numerus singularis redarguit) tamen alij Pseudoëuangelici per idem pronomen nõ nisi panem verè ac naturaliter demõstrari dicunt: corpus autem Christi nõ quidem per pronomen (Hoc) demonstrari (quum tamen solum Christi Corpus, ac non panis à Christo nominetur) sed adumbrari volunt per modum quendam loquendi figuratiuum, vnde Figuristæ & Tropistæ dicti sunt.

200. De

grue, quàm impiè separemus. Iam puto planum esse factum, quòd hæc oratio Christi (*Hoc est Corpus meũ, &, Hic est sanguis meus*) nullum prorsus tropum admittit, cùm vtiq; non duæ, sed vna tantùm natura, in illis verbis tàm ore Christi proferatur, quàm facto ad postremũ demonstretur, licet ab initio rei gerendæ, naturam panis affuisse, perspicuũ sit: quæ tamen quia non erat perpetuò mansura, pronomen ita enũtiatũ est, vt cum sola corporis & sanguinis Domini substantia (quam vnà cum reliqua Christi oratione & facit, & ad postremũ demonstrat) in constructione cohæreat. Qui aliter docent, non modò Theologiam nouã, sed noua etiam Grammatices præcepta, nouam Euangelij phrasim & nouam Patrum doctrinã edant oportet, nisi fortè *hoc panis*, & *hic vinum* simul constare possint. Nã quòd ipsi quoq; hodie hæc verba Christi (*Hic est sanguis meus*) isto modo conuertunt, (*Hoc est sanguis meus*): iã nõ adiuuat causam illorũ, sed vehementer lædit, quia contra communẽ totius Antiquitatis sensum verba Euangelij nunc demũ mutare coguntur, vt ipsorum opinioni consentanea sint: cùm potius debuerint suã opinionẽ expressis Euangelij verbis accõmodare. Aut vtrũ nouitas vocũ (quam Paulus vitari iubet 1. Timot. 6.) hæc non est, vt dicatur, *Hoc est sanguis meus*? Aut nostra primùm ætate Matthæi ac Marci Euangelium Latinè redditũ fuit? An ipsa primitiua Ecclesia semper non legit *Hic est sanguis meus*? Aut à Germanis verbũ Dei processit? (1. Cor. 14.) Aut in solos Caluinistas peruenit? *Siquis ignorat* (inquit Apostolus) *ignorabitur*. Postremò illud istis Tropistis responsum sit. Quælibet oratio ex Iuriscõsultorũ atq; adeò oĩm prudentiũ iudicio propriè accipienda est, donec figurata esse & impropria demõstretur. Quod multò magis in Sacramentorũ institutione valere debet quæ cùm sacra signa sint, nec eorũ significatio melius intelligatur, quàm per illa verba, quibus fiunt & administrantur: si verba illa vel omnino propria, vel secundùm cõmunem loquendi vsum intelligenda non essent: illa Sacramenta, quæ certæ rei significãdæ causa instituuntur, certum signũ ob incertã verborũ significationẽ non essent. Et ita Christi actio seipsam destrueret, quo nihil absurdius cogitari potest. Hæc autem verba (*Hoc est Corpus meum*) nihil propriè significant, nisi hoc, quod demonstratur, quamcunq; speciẽ gerat, secundùm substantiã suã esse ipsissimum Christi Corpus. Et hæc interpretatio consuetudine & fide Ecclesiæ, imò etiam Scripturarũ collatione aptissimè confirmatur. Illa enim verba, *Hic est Filius meus*, persimilia sunt istis, *Hoc est Corpus meũ*: nisi quòd ibi nouum nihil fiebat, dũ Filius, qui prius fuerat, tantùm demonstrabatur: hîc autem accepto pane, *per benedictionẽ* de nouo ibi fiebat Christi Corpus, vbi antè non fuerat. Itaque ista verba, *Hoc est Corpus meũ*, ad panẽ acceptũ & benedictum directa, substantiã panis mutant in Christi Corpus: illa verò, *Hic est Filius meus*, ad filiũ directa, qui duas naturas in vnica sua persona vnitas habebat, talem eũ demonstrant qualis fuerat, nihil tunc nouum operantia. Verùm, excepta ista differentia: vt ibi verbum, *Hic est*, secundùm Tertullianum (lib. 4. aduersus Marcionem) *sistit & repræsentat eum, quem Deus antea per Prophetas promisit*: sic ista verba, *Hoc est Corpus meũ*, sistunt & repræsentant illã Domini carnem in alimentũ, de qua iam antè dixerat (Ioan. 6.) *Et panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita*. Deinde secundùm Hilariũ (lib. 6. de Trinitate) *pronomina obtinẽt*

Petri Fontidonij fides & sententia de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Petrus Fontidonius in Oratione pro Concilio Tridentino. *Illud abs te, Fabrici, quæro, cùm hæc in san-*
ctam Synodum scribere, aut potius euomere cogitabas, nunquid ex Italia, Hispania, Gallia, Hungaria, Anglia,
Græcia, Dalmatia, Boemia, Polonia, Hibernia, ipsa Germania, ex toto denique orbe Christiano doctissimos &
grauissimos Episcopos, alios etiam quàmplurimos omnium literarum genere præstantes & excellentes homines,
florem, inquam, Reipub. Christianæ, in hunc locum confluxisse, sciebas, an non? Nunquid Ferdinandi Cæsaris, o-
mnium Regum, Principum Christianorum, & Rerumpublicarum Legatos hîc adesse intelligebas, an non? Nun-
quid eos omnes, non alio nomine conuenisse, quàm vt Ecclesiæ saluti consulerent, & ruenti Religioni Christianæ
subuenirent, ignorabas, an non? Si intelligebas: quæ tanta dementia tuum istum sceleratum animum potuit im-
pellere, vt virulentæ atq; furentis orationis aculeos in eos exereres, quos lumina Christianæ Reip. agnoscebas? Et
pòst.) *Illã unicã esse Ecclesiæ reformationẽ existimatis, si Romanus Pontifex ab illo loco, in quo illũ Christus col-*
locauit, depellatur. O vos deceptos, delusosq; Germanos, quibus vel hæc vnica persuasio tantum hactenus malorũ
inuexit, & in posterum maiora comminatur. Hæc vobis funestissimas excitauit tragœdias, hæc clades acerbissi-
mas edidit, hæc dulcissimum eripuit otium, pacem abstulit, bellum ciuile, seruile, domesticum & intestinum in-
tulit: hæc omnia erroribus infinitis, insanissimisq; compleuit. Quæ quidem mala non aliunde (mihi credite) nata
1552 *sunt, quàm quòd Ecclesiam Romanam, veritatis Magistrã, antiquæ Religionis Scholam, rectæ & incorruptæ fi-*
dei religiosissimam aram, columnam deniq; atq; firmamentum Euangelicæ veritatis deseruistis: & Summum
Pontificem, quem & Christus suæ Ecclesiæ Principem, & Pastorem supremum instituit, & totus orbis Christia-
nus iam inde ab ipsis Ecclesiæ primordijs, ad hæc vsq; nostra tempora, Christi Vicarium agnouit, non modò nõ ve-
neremini, sed odio plusquàm Vatiniano, & contumelijs improbissimis prosequamini. Et iterum. *Res ipsa*
clamat, Fabrici: conuerte oculos in Germaniam vniuersam, Galliam, Poloniam, Vngariam, Boemiam, Angliã:
Vicinas Prouincias, atq; regiones animo & cogitatione perlustra: incendia, cædes, strages populi Christiani circũ-
spice: hunc tantum tumultum, quasi fremitum quendam concussi tempestatibus maris ausculta: tot erroribus mi-
seram plebem fluctuantem tacitus ipse considera: quot hæresibus scissa, atq; distracta sit, tecum expende: circũ-
iacentes Prouincias, tot erroribus & tumultibus æstuantes, contemplare. Vnde hæc tanta fluctuatio? Vnde tam
varius spiritus erroris, atq; vertiginis? Vnde istæ furiæ proruperunt, vt Christiani milites non modò infinitis hæ-
1553 *resibus dissideant, sed mutuis se iam vulneribus conficiãt, nisi quòd vnius Ecclesiæ Principis, Romani, inquam,*
Põtificis signa deseruerunt? Vnde illos tot errorũ procellis, tempestatibusq; iactari animaduertimus, nisi quòd Gu-
bernatorem illũ diuinũ clauo assidere nõ patiantur? Vnde miseras oues errãtes per tot præcipitia ferri cernimus,
nisi quòd summo Pastori baculũ à Christo traditũ eripere voluerunt? Vnde hæ omnes perturbationes, tumultus,
hæreses profectæ sunt, nisi quòd, quemadmodum Africanus ille Pastor & Martyr inclytus dixit, Sacerdoti
Dei non obtemperatur? Quid habes, quod hîc opponas? Quam tu aliam horum malorum causam adduces?

Leontius Antiochenus Episcopus auctore Nicephoro, in grauissima illa apud Antiochenos de Religionis nego-
tio dissensione, cùm timens seditionem, sententiam suam apertè proferre non auderet, aliquando caput suum canis
florescens demulcens dixisse fertur: niuem eam solutam lutum multum consecuturum esse: indicans, eo capite
sublato, quod sua auctoritate homines in officio continebat, dissidia ciuium in apertam seditionem euasura. Quã-
ta igitur malorum sentina secutura sit, quantæ tenebræ Christianum orbem occupaturæ, si Caput istud Ecclesiæ
1554 *vniuersalis, Romanus, inquam, Pontifex à Sede sua deturbaretur, testatur iam istud fœtidum hæresum cœnum,*
quo nunc illi miserè volutantur, qui illum non reuerentur. Quæ cùm ita sint, audes tu, homo audacissime, tot
Patres & Pastores Ecclesiæ reprehendere, eos deformatores veritatis & Religionis hostes appellare, quòd non
animo euertendi Summum Pontificium ad Concilium accesserint? Quòd Ecclesiæ membra contra Caput (sine
quo fides, pax, Religio, salua esse non possunt) non coniurauerint?

Professio

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.* | *Doctores Catholici.*

Anni Domini | Pontifices Romani | Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

209. *De Zuinglio.*

P Illud Zuinglio in Carolstadij opinione placuit, quòd veritatem Corporis Christi ab Eucharistia remouisset: nõ tamen placuit modus, quo illud fecit. Voluit enĩ Zuinglius, verba Christi ad Eucharistiã referri, sed in eo sensu, tanquàm verbum substantiuũ (est) in oratione Christi positum fuerit pro significat. Nã à spectro suo (quod albúmne, an atrum esset, ipse dubitabat) sed à spectro suo sine controuersia diabolico admonitus, dicebat, illa verba, *Hoc est corpus meum*, sic interpretanda esse, *Hoc significat Corpus meum*. Quam interpretationem Beza cõtra Westphalum defendit.

Idem Carolus 5.

1550 Idem. Iulius 3.

in se nominũ virtutẽ. Itaq; vt ille agens de his verbis (*Hic est Filius meus*) rectè subiungit: *Proprietatis significatio est*, vbi &, *Hic est*, dictum esse auditur, & *meus est: hunc ego tanquam indice digito ac verbi significatione contingo, qua dico, & meus est, & hic est, & filius est: quid post hæc intelligentiæ poterit esse, ne non esse credatur?* eodem prorsus modo iam & ego dixerim, Pronomen (*Hoc*) itemq; pronomen (*meum*) obtinere in se *nominum virtutem*. *Proprietatis significatio est, vbi &, Hoc est* dictũ esse auditur & *meũ est*. Perinde valent hæc pronomina Hilarij iudicio, ac si diceretur, *Proprius est Filius*, aut, *Proprium est Corpus quod demõstro.* Nam qui dicit, *Hoc est Corpus meum*: hoc suum Corpus tanquam indice digito & verbi significatione contingit, qua dicit, & *meum* est, & *hoc est*, & *Corpus est*. Quid post hæc intelligentiæ poterit esse, quò minus propria & naturalis corporis Christi substantia esse credatur, quæ tam significanter ostenditur?

Verbum substantiuum (est) nunquam ex se vsurpari pro alio verbo composito.

P Verbum (est) quod substantiuum dicitur, simplex omnino ac purum, affirmationibus & negationibus deseruit, easq; res, quæ alijs attribuuntur, cum ijs cõnectit, quibus attribuuntur, nec vnquã ex se compositum aliquid significat. Etenim composita verba omnia in partes suas vltimas per hoc verbum resoluuntur, & distinctè explicantur: adeò vt Hebræi nũquam ferè exprimãt illud verbũ, quia per cõmunem sensum vbiq; suppletur absq; vlla ambiguitate. Quimò Lucas cùm verba benedictionis Dominici Calicis (c. 22.) recitaret, prorsus omisit verbũ (est) velut ex communi more ac sensu tam supplendum, quàm intelligendum. Nam quòd ista oratio (*Petra erat Christus*) soleat ita exponi, *Petra significat Christum*: id non accidit, quoniam verbũ (est) pro (significat) ex se collocetur: sed quoniam Petra illa cum Christo aliter cohærere, quàm per similitudinem & signũ quoddã nõ potest. Cùm igitur in rebus per eiusmodi orationem connexis ratio tantùm signi reperiatur: fit, vt parum referat, dicásne, *petra est signum Christi*, an, *petra signo tenus Christo conuenit*, an etiam, *petra significat Christum*. Sed nisi prius per naturã rerum vis signi ac potestas in ipsis nominibus petræ & Christi fuisset: nunquã posses illud (est) pro significat interpretari. Iam verò cùm in rebus per verbum (est) copulatis ratio ac natura signi necessariò insit: non illud (est) ponitur pro significat, sed illud verbum (significat) ponitur pro toto hoc (est signũ) quod quidem signum in rebus ipsis, ac non in verbo constitutum, à rebus ad verbum transfertur, ac non in verbi substantiui natura propriè cõstituitur. Ineptè igitur Zuingliani tropũ quærũt in simplicissimo verbo substãtiuo, quod nihil aliud ex se facit, quàm vt duo extrema cõnectat, & tali modo cõnectat, qualia in se iã sunt, nihil omnino illis addens aut detrahẽs. Itaq; si tropus in oratione Christi quærẽdus est, in noĩe corporis, nõ in verbo (est) quæri debet.

210. *De Oecolãpadio, seu Viretto.*

q Oecolampadius nõ quidem hæresim Zuinglij deseruit,

Nomen Corporis in his verbis (Hoc est Corpus meum) propriè ac non figuratè seu tropicè accipi, & cur id ita se habeat.

q *Corpus quod datum est pro nobis*, verũ Christi Corpus erat, secundùm naturam: sed Christus dixit, *hoc esse Cor-*

Professio fidei R.D. Abd-Isu Patriarchæ Assyriorum Orientalium, &c. facta sub S. D. N. Papa Pio Quarto.

Ego Abd-Isu filius Ioannis de domo Martia ex Ciuitate Geziræ in Tigri flumine, olim Monachus
Ordinis Sancti Antonij, Monasterij Sanctorum Rahæ & Ioannis fratrum, electus Primas siue Patriar-
cha Ciuitatis Muzal in Assyria Orientali, iuro, quòd ita corde credo, & ore confiteor, *Sanctæq; Romanæ*
1555 *Ecclesiæ fidem, approbatis omnibus & singulis illis, quæ ipsa approbat, & damnatis similiter omnibus, quæ ip-
sa damnat, amplector, & perpetuò me amplexurum, & retenturum esse profiteor, & promitto, & omnes fratres
meos Metropolitas, siue Episcopos ac Diœcesanos quouis modo meæ iurisdictioni subiectos, ita credendum, &
tenendum esse docebo, & modis omnibus, quibus potero, persuadere conabor. ita me Deus adiuuet & hæc sancta
Dei Euangelia.* In quorum omnium fidem, hanc meæ fidei Professionem, & attestationem manu mea
scripsi, & subscripsi coram Reuerendissimis, & Illustrissimis Dominis D. Michaële Titulo Sanctæ Sa-
binæ, Alexandrino, & Domino Marco Antonio Tituli Sancti Marcelli, Amulio, vulgariter nuncupatis,
S.R.E. Presbyteris Cardinalibus. Romæ die vij. Martij. An. Dom. M.D.LXII.

Alia Professio eiusdem Patriarchæ, qua iurat, se credere, recipere & tenere omnia Decreta Conciliorum, præsertim Tridentini, &c.

Ego Abd-Isu, nunc Dei & Apostolicæ Sedis Primas, siue Patriarcha Ciuitatis Muzal, in Assyria Ori-
entali, sub cuius iurisdictione multi Metropolitæ, Episcopi, & Diœcesani continentur (videlicet, Arbel
Metropolis, Saraua, Hancaua Episcopatus, Cheptiam Metropolis, Caramleys, Achusch Episcopatus,
Nassybin Metropolis, Macchazzin, Tallescaui, Mardin Episcopatus, Sceert Metropolis, Azzen Episco-
patus, Elchessen Metropolis, Zuch & Mesciara Episcopatus, Gurgel Metropolis, Esci Episcopatus,
Amed Metropolis, Chiaruchiæ, Hayn, Tammir Episcopatus, quæ omnes simul regiones sublunt *Turca-
rum Imperio*, Ormi superior Metropolis, Vscimi & Cuchia Episcopatus, Ormi inferior Metropolis,
Durra, Soldos, Eschinuch Episcopatus, Espurgan Metropolis, Nare, Gien nunc Episcopatus, Sala-
mas Metropolis, Baumar, Schiabathan, Vaschan Episcopatus, omnes *Persarum Regi, vulgò Sophi*
nuncupato subiecti: in India verò *Lusitanis subiecta*, Cuschin Metropolis, Cananor Metropolis,
Goa Metropolis, Calicuth Episcopatus, cui subest Carongol Ciuitas, quæ adhuc ab Idololatris,
& Ethnicis hominibus possidetur) *Iuro & polliceor* (cùm mihi non liceat ad sanctam sacram Triden-
tinam Synodum accedere, sed necesse sit, vt ad Patriarchatum meum me transferam, qui meo
eget auxilio, & sine custode, me absente permanet) *tã meo quàm eorum nomine, quos omnes ex corde Sã-
1556 ctæ Romanæ Catholicæ Ecclesiæ partes tenere non dubito*, inhærendo iuramento fidelitatis, aliâs per me cõ-
fecto, siue per me præstito: Iuro, inquam, & polliceor, *omnia nos tenere, & credere, quæ in sanctis Occume-
nicis Concilijs hucusq; sunt acta & secundũ eorũ Decreta promitto omnes filios nostros instituere, & præcipuè in
ijs, quæ in sancta sacra Oecumenica Tridentina Synodo terminabuntur. De cuius legitima congregatione nihil
penitus dubito, sed ei & meo, & eorum nomine reuerenter & humiliter me subijcio, vocatusq; ad hanc seu ad
aliam sanctam Synodum, cum dictis fratribus meis libenter semper accedam. Sic me Deus adiuuet & hæc san-
cta Euangelia.*

Gaspar

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, *Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1550.	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

seruit, sed modum aptiorẽ excogitare conat⁹ est, quo eandem propugnaret. Dicebat igitur, nomen *Corporis Christi* positum esse pro signo & figura Corporis Christi, atq; ita figuram dictionis cõstituit in prædicato & attributo, non autẽ in verbo (est.) Vnde etiam Virettus, *Metonymiam* (inquit) *quam eorum aures in verbo (est) respuunt, collocemus in nomine Corporis, vt Corpus capiatur pro Corporis figura & significatione.*

esse Corpus suum, illud ipsum, quod datum erat pro nobis, & sanguinem suum pro nobis effusum in remissionẽ peccatorum: non igitur abusus est nomine Corporis pro figura & significatione Corporis, quia figura Corporis Christi non est data pro nobis. Itaq; si qua dubitatio poterat in Corporis nomine suboriri, eadem prorsus est sublata per adiuncta illa verba, *quod pro vobis datur.* Vt, Christo dicente, *hoc est Corpus meum*, si tu interroges, quod Corpus? tùm ille respondeat, *idem ipsum, quod pro vobis datur.* Nam articuli Græci manifestum faciunt, vim ac proprietatem Christi Corporis prorsus per subsequentem descriptionem explicari, & indubitatam reddi. Nam quòd nonnulli Patres dicunt, *Christũ dedisse figuram Corporis sui:* nõ vtiq; Rhetoricam dictionis aut sentẽtiæ alicuius, sed mysticam figuram intelligunt. Cuius quidem figuræ substantia non alia sit, quàm vera Christi & naturalis caro sub specie panis in cibum mentis data. Nã vt non panis aut vinum, sed sola Christi caro mortẽ pro nobis in Cruce pertulit: sic mortis eiusdem cõmemoratio, quæ fit per sacrum epulum, non poteſt legitimè fieri, præterquàm si eadem ipsa caro ab ijs, qui comedunt hostias & participes fiunt Altaris, ore corporis manducetur. Sacra enim mensa, quæ ad Sacrificium aliquod refertur, eãdem substantiam, quæ in Altari oblata fuit, necessariò continet. Alioqui nõ est eius Altaris aut Sacrificij mensa & participatio. Sic Agno Paschali oblato, eiusdem solius agni caro in memoriam transilientis olim Angeli comedebatur. Exod. 12. Altare, vbi Christus magnum sacrificium pro genere humano obtulit, Crux fuit: Ibi certum est veram Christi carnem vsq; ad mortem fuisse pro nobis oblatam. Eucharistia verò tam necessariò refertur ad illam Domini mortem & Crucis oblationem, vt *quoties manducamus hunc panem, & Calicem Domini bibimus, mortem eius annuntiemus, donec veniat.* Vnde Christus, *Accipite* (inquit) *& manducate, hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur.* Cùm igitur verba Domini cum reipsa conueniãt, nec solùm oporteat id Corpus Domini esse, quod manducandũ porrigitur, quia Christus ita dixit, verùm etiam quia rei natura id postulat: absque omni controuersia id quod in Cœna Domini ore corporis manducamus, propriè Corpus Domini est sine vlla orationis, non item sine vlla rei alicuius figura. Corpus enim Christi sub specie panis (ob demonstrationem Sacerdotij, quod secundùm Ordinem Melchisedech Christus obiuit & impleuit) Discipulis datum, sui ipsius vel in Cruce ad mortem traditi, vel iam in spiritu nos viuificantis & nutrientis, vel posthac in cœlesti gloria exhibendi, figura est. Nam vt *vitam in nobis habere non possumus* (Ioã. 6.) *nisi manducauerimus* (spiritu saltem & desiderio) *carnem filij hominis:* sic necessitas internæ huius manducationis nulla re alia perfectè figurari & exprimi potest, nisi eadem ipsa Christi caro in Sacramento Eucharistiæ ore corporis capiatur. Etenim si aliud quippiã comeditur, ex eo potius figuratur, in alio præterea cibo, quàm in sola viuifica Christi carne alimentum nostrum cõsistere. Sin autem solius Christi carnis (vt verè facimus) substantiã manducemus: perfectissimè significatur, in solo Christo vitam spiritualem nobis repositã esse. Et hæc vera est ratio, cur Eucharistia toties appelletur figura corporis Christi. Figurat enim caro Christi hoc modo porrecta, & mortẽ ipsius præteritã, & viuificationẽ nostrã præsentẽ, & gloriã in futuro per eiusdẽ Corporis meritũ acquirendã. Sola talis ac tanta figura Christo auctore digna est, nõ aũt vmbratilis illa, quam Sacramentarij nuper excogitàrunt, dum rerũ tantarũ mysticam figurã in tropum & figuram orationis cõuerterunt.

Gaspar à Fosso Archiepiscopus Rheginus. *B. Petri eiusq́; in Romana & Apostolica Sede successorum*
1557 *authoritatem, eminentiamq́; super cæteros omnes ab ipsa Christi resurrectione indubitatam acceperunt, ad quos alij quiuis grauia fidei dubia & Ecclesiæ negotia tanquam ad supremos Doctores, & totius Dominici gregis Pa-*
1558 *stores summos referebant.* (Et pòst.) *Sola hæc Ecclesia nunquam fuit erroribus deprauata.*

1559 Gaspar Cardillus Villalpandeus. *Ecclesia Catholica & Apostolica eadem prorsus est cum Ecclesia Romana.*

Petrus Fontidonius in Concione ad Patres Tridentinos. *Sedem illam Apostolicam Romanam vel ipsi antiqui Ecclesiæ hostes, summa veneratione iam inde ab ipso Apostolorum Principe Petro, continua Pontificum successione deductam, tanquam cæterarum omnium Ecclesiarum Principem & moderatricem prosequebantur.*
1560 *In hanc igitur vnam curam & cogitationẽ de conseruãdo diuino Sacrificio, quod illi extirpare: de asserenda Sede Romana, quam illi euertere & funditus delere conantur, incumbite: ad sustentandam vnicam illam & firmissimam Ecclesiæ Columnam, omnes ingenij vires adhibite: quam qui erectam & firmam esse cupit, saluam cupit esse Ecclesiam. Illa etenim collapsa, ruet totum Ecclesiasticum ædificium: illa extincta splendidissima side,*
1561 *omnia hæresum & errorum tenebris occupabuntur, quæ non aliunde natæ sunt, quàm quòd Sacerdoti Dei (vt dixit Cyprianus) non obtemperatur: Illa occidente, occumbit simul Christiana Religio: adeò vt mihi quidem cum illius funere miserabile etiam Ecclesiæ funus coniunctum esse videatur. Nihil est quod aduersarij maiori odio prosequantur, & maiori rabie insectentur. Sed nihil mirum. Nefarium illum & improbissimum Magistrũ atque Ducem imitantur. Quò maiori studio & animi contentione laborandum est, vt quod illi ad affligendam magnopere Religionem è medio tollere conantur, nos illud vnum ad eam firmandam stabiliendamq́; fulciamus.*

Gaspar Ferrantius Suessanus in Oratione ad Patres Tridentinos. *In cælum Saluator noster ascensurus, agnos & oues suas Petro Apostolorum Principi cælestis doctrinæ pabulo pascendas ter commendauit, aperiè ostendens, quantum illas diligeret. Ac Petrum ipsum, cui soli, antequàm Cruci pro nostra salute affigeretur, se Claues regni cælorum daturum, & super illum Ecclesiam suam ædificaturum promiserat, pro quo Patrem quoque orauerat, ne illius vnquam fides deficeret: quò alios docere, & in vera Religione confirmare posset, orbis vniuersi Magistrum ac Pastorem præposuit. Et ab eo sublimi quadam sapientia Ecclesiam suam vnam, gregemq́; vnum mõstrari voluit, vt omnis perturbatio & confusio ab Ecclesia tolleretur, & ordo seruaretur: nosq́; cum Capite nostro*
1562 *Romano Pontifice, Christi Vicario, Petriq́; successore quasi mẽbra compacti Christi Corpus in terra referremus.*

Ludouicus Blosius Abbas Lætiensis in Collyrio Hæreticorum lib. 2. c. 2. *Quòd Hæretici Primatum Summi Pontificis & eminentiam Sedis Apostolicæ despiciunt, atque impugnant: hoc faciunt, quod sibi pro-*
1563 *prium est. Nec enim aliunde orta sunt hæreses, quàm dum vnus in Ecclesia ad tempus vice Christi Iudex non cogitatur.*

Laurentius Surius in appendice ad Naucleri Chronica. *Pontificis Romani sententiam & authoritatem*
1564 *vniuersus orbis Christianus semper agnouit, suspexit & reueritus est, quem nunc Lutherus & Discipuli eius non alio quàm ipsissimi Antichristi loco habent. Sic enim expedit istis Euangelistis, vt nulla sit Romanæ Sedis autho-*
1565 *ritas, cuius pondere sciunt superiorum temporum hæreses omnes mirabiliter oppressas & elisas.*

Hieronymi

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.* | *Doctores Catholici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

211. *De Valentino Cratoaldo.*

Idem Carolus 5.

1550. Idem Iulius 3.

[1] Ioãnes Langus in Apologiam Iustini Martyris ad Antoninum Pium Annotationes conscribens, non modò narrat, sed etiam approbat Valentini Cratoaldi præceptoris sui nouam & hactenus inauditam de verbis cœnæ Domini opinionẽ, qua dixerat, propositionem istã, *Hoc est Corpus meum*, ita ordinandam, *Corpus meum est hoc*, videlicet, panis (nam hunc demonstrat) & cibus, sed panis & cibus spiritualis & viuus, qui de cœlo descendit, sicut Ioan. 6. dicitur, *Caro mea verè est cib⁹*. Et ibidem Langus rationem suæ opinionis hanc reddit, quia in Græca lingua articulus efficit, vt ea vox, cui is adiectus sit, subiecti, & altera prædicati locũ obtineat: articulum verò (τὸ) adiectũ esse Corporis nomini.

212. *De*

[1] Cùm in omni enuntiatione illud sit subiectũ, cui nonnihil tribuere, & de quo aliquid affirmare volumus: liquidò apparet, Christum in Cœna sua de pane potius, quàm de Corpore suo aliquid affirmare voluisse. Accepit enim ab initio, nõ quidem Corpus suũ, sed panem, velut materiã & elementũ, ad quod verbũ suum mox accessurũ erat, vt fieret Sacramentũ. Panis igitur elementũ est & primũ initiũ Cœnæ Domini: Corpus aũt non initium, sed perfectio est Cœnæ Domini. Ac sanè cùm Domini verba factis eius cõsentanea esse debuerint, sicuti primùm facto ipso accepit panẽ in manus suas: sic quod postea, dũ benediceret ac frangeret, locutus est, ita interpretari debem⁹, vt potius de pane iã accepto aliquid fieri & affirmari statuamus, quàm de Christi corpore, cuius adhuc nulla ibi mentio facta fuerat. Nã si verba Domini sic intelligimus, vt à Corpore suo inchoauerit, & id ante omnia ostenderit panẽ cibumq; esse: iam præterquàm quòd verba Christi factis eius non respondent (nã volumus verba eius incipere à Christi corpore, cũ facta Christi à pane inceperint) etiã corpus Christi cõstituimus elementũ Cœnæ Dñi: panẽ verò facimus velut virtutẽ quandã maiorẽ, quæ attribuatur Christi Corpori: quo nihil a recta rõe alienius dici potest. Nam quòd Cratoaldus vim articuli Græci tãtopere vrget, nihil oĩno dicit. In his enĩ orationibus, *Hic est Filius meus, hic est hæres, non erat ille lux,* articulus in Græca lingua Filio, hæredi, & luci præponitur. Nec tamẽ propterea sic inuertẽdæ sunt illæ enuntiationes, *Filius meus est hic, hæres est hic, lux non erat ille*. Quòd autem hæc propositio (*Deus erat verbum*) ita ordinetur, verbũ erat Deus: non tam ob articulũ verbo illi præpositũ id accidit, quàm quòd manifestè constat, Euangelistã id ex proposito agere vt aliquid attribuatur Dei verbo, quod & ab initio fuisse, & apud Deum, imò etiã Deum esse, affirmat. Res igitur subiecta docet, verbum eo in loco subiecti locum tenere, sicuti eadem res docet, in Cœna Christi panẽ esse, qui primùm vocatur & fit Christi Corpus: & tunc quidem Corpus Christi iam prius de pane confectum, cibus etiam esse declaratur. Itaq; Corpus Christi cibus quidem noster est, sed hoc non prius ita comparatur in Cœna Domini, quàm panis acceptus verbo & benedictione Christi fiat Corpus ipsius. Iam quòd Ioannes Langus dicit, Corpus Christi panẽ spiritualẽ & viuũ vocari, quemadmodũ vbi dicitur, *Caro mea verè est cibus:* certè quidem per hanc opinionem pronomẽ illud (hoc) non propriè accipitur, sed figuratè. Nec enim Corpus Christi re vera est panis hic triticeus, quem Christus (secundùm Cratoaldi mentem) demonstrat, sed velut panis hic. vt ita suppleri debeat Christi oratio, Corpus meũ (subaudi, spiritui vestro) est verè ac reipsa (subaudi velut) hic panis triticeus (subaudi, corpori vestro.) Nam multũ interest, vtrũ dicat Christus, Corpus meũ est panis in genere, hoc est, cibus (sicuti Ioã. 6. dicitur: *Caro mea verè est cibus*) an verò dicat, corpus meũ est hoc, videlicet hic triticeus panis quem accepi. Quod certè vt absurdissimè diceretur de vno aliquo certo pane: sic non minus absurdè suppleretur illa vocula (velut) aut (tãquàm) perinde ac si Christus

Hieronymi Osorij fides & sententia de Romanæ Ecclesiæ Primatu.

Hieronymus Osorius Episcopus Syluensis in Gualterum Haddonum. Lib. 1. *Consentaneum optima moderationi fuit, vt cùm summus ille Princeps, qui cælum atque terram imperio sempiterno deuincit, Rempublicam cælestem in cælis condere statuisset: primùm leges daret, deinde Magistratus & Principes crearet, qui ex legum præscripto & ratione eandem Rempub. temperarent. Hi fuerunt Apostoli & reliqui Discipuli Christi. Postremò ne societatis vinculum dissolui, & consensus ciuitatis huius turbari posset: Monarchiam, Petroq; sum-*
1566 *mum Imperium delegauit.* (Et pòst.) *Si ergo Christus Ecclesiam sempiternam esse voluit, eo illam tunc ordine constituit, qui semper in omni temporum varietate conseruari deberet. Si igitur constat, & luce meridia-*
1567 *na clarius constat, Petrum fuisse aliorum omnium Apostolorum Principatu collocatum: constat certè, omnibus qui in locum illius successerint, eandem dignitatis & honoris excellentiam deberi. Aliter enim in vna Christi Ecclesia minimè fuisset Monarchiæ cælestis ratio, sed multorum potestas instituta. Quod igitur fuisset concordiæ vinculũ? Cuius authoritate tẽpestates sedari, turbulentæ opiniones euelli, superbia & cõtumacia coerceri & cõprimi potuisset, si nullus in Ecclesia cõstitutus ab initio fuisset, cuius authoritate & imperio omnes contineren-*
1568 *tur? Cùm igitur Ecclesia Christi simplex & vnica sit, & vnica esse non possit, nisi vnus Princeps existat, & constet, id à Christo fuisse constitutum, vt vnus esset summus Ecclesiæ Rector, quem omnes intuerentur, & perspicuũ sit, eam dignitatis præstantiam ad Petri successores pertinere, & nemo vnquam ex antiquis hominibus diuina*
1569 *virtute præditus dubitarit, quin Romani Pontifices Petri successores essent, quod eorum monimenta & communis vniuersæ Ecclesiæ consensio declarat: cuius spiritus impulsu Apostoli vestri hanc nouam Euangelij disciplinam attulère, quæ ordinem à Christo institutum disturbaret, concordiæ vinculum dirimeret, & Ecclesiam de statu conuelleret? Sed ne omnino temerè eos id facinus suscepisse, quispiam suspicari possit, quod eorum aut Satanæ potius consilium fuerit, exponam.*

Nunquam fieri potuisset, vt pestilentes sectæ vires colligerent, nisi prius Pontificis Maximi labefactata fuisset
1570 *authoritas. Quomodo enim pestis diu viguisset, cùm facillimum fuisset, eã nascẽtem Pontificis authoritate resecari? Capite, inquit Sponsa, nobis vulpes paruas, quæ vastitatem inferunt vineis. Huic Sponsæ postulato, quis satisfaciet, si nullus erit ea potestate præditus, qua possit Hæreticorum prauitatem, antequã adolescat, extinguere? Per vulpes enim hæreticos constat intelligi. Itaque Paulus in secunda ad Thessalonienses Epistola negat futurum, vt Antichristus ante defectionem adueniat. Necesse igitur est, vt minores Antichristi, qui iam, vt Ioannes ait, illius futuri Antichristi imaginem gerunt, antequam scelus impium moliri queant, non solùm ab*
1571 *Ecclesia, & ab illius summo Rectore deficiant, verùm etiam omnes, quos Discipulos abducere conantur, ad eandem defectionem solicitent. Inde adeo factum est, vt omnes Hæretici, qui conatus omnes ad Ecclesiæ euersionem comparant, in hanc primùm arcem inuadant, hanc tormentis oppugnent, huic machinas admoueant, ad illam subruendam cuniculos agant: nec enim illa expugnata diffidunt, se liberè posse sementem omnium malorum facere, & cum multorum exitio & interitu, quacunque illis libuerit, impunè volitare.*

Michael

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Carolus 5.
1550	Idem. Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

212. *De VVolfgango Musculo, seu de ijs, qui propriè Sacramentarij dicuntur.*

¶ Id demum, post hæc omnia tentata, restabat, vt Tropistæ absque Verbo Dei scripto, imò cōtra manifestam Scripturam, tamē contendere non cessarent, suam opinionem esse verā, saltē ex natura & proprietate Sacramenti, quod necessariò ex signo rei sacræ constat. Est enim Sacramentum nihil aliud, quàm sacrum signum. Quod autem signum Corporis Christi sit, idipsum Christi Corpus nō esse, præterquàm in signo, & Sacramentali modo. Ob quam causam Wolfgangus Muscul⁹, quanquā in locis suis communibus (sub Titulo, De Cœna Domini) fateatur,

stus voluisset dicere, Corpus meum est tāquàm iste panis. Itaq; si à fide Catholica semel discesserimus, ne illud quidem pronomē (hoc) quod omniū certissimum esse debeat, quodq; rei ad oculum demonstrandæ maximè seruit, certā habet significationem. Nam alij ex Protestantibus (vt Carolstadiani) aiunt (hoc) referri ad visibile Christi corpus, alij (vt Zuingliani) tantùm ad panem acceptum, alij (vt Lutherani) simul ad panem hunc & Christi Corpus in eodē pane exhibitum, alij (vt Laschitæ) ad actionem Cœnæ, postremò alij (vt Cratoaldini) referunt pronomē (hoc) ad spiritualem panem de cœlo descendentem.

Ratione certißima demonstratur, Corpus Christi necessariò adesse in Eucharistia, idq; secūdùm rationē eius Sacramenti, quod nouo Testamēto cōgruit.

¶ Fides nostra de substātiali Christi Corporis præsentia in Eucharistia, tam solidè in Dei verbo, & in ipsa veritate Euangelij fundatur, vt Sacramenti natura non modò præsentiam Christi realem non oppugnet, sed etiam permultum adiuuet firmiterq; stabiliat. Licet enim signum ac res signata inter se differāt: nō est tamen necesse, vt ob eam differentiam signum alterius naturæ ponatur, sed tantùm vt in ratione alia fundetur, cùm Dei Filius, qui est eadē natura cum Patre suo, *figura tamen substantiæ Patris* dicatur, (Heb.1.) & Manna de cœlo cadens iubeatur (Exod.16.) in memoriam eiusdem panis de cœlo cadentis conseruari. Sic vtiq; Christi Corpus verè adest ac repræsentatur in Eucharistia, vt per hanc eius præsentiā fide sciamus, quali esca nos Deus & quōdam in Cruce redemerit, & nunc nutriat in deserto huius seculi. Sed parum est respondere Aduersarijs. Audiant potius, quàm certa ratione fidei nostræ veritatē demonstremus: & ea ipsa ratio petetur à Sacramenti etiam natura, tali quidem, qualem in nouo Testamento institui secundùm Scripturam sacram, necesse fuit. Eucharistia instituta est *ad mortem Domini commemorandā* (Lucæ.22.) eademq; summus cultus est, quem ritu noui Testamenti offerimus Deo, vt manifestè apparet ex verbis Pauli (1.Cor.10.) Eucharistiam eo loco ponentis apud Christianos, in quo sacrificia Leuitica erant apud Iudæos. Vnde celebrationem Eucharistiæ ad modum sacrificij se habere, paulò antè demonstrauimus. Vetera verò sacrificia *Vmbram futurorum habebant, non ipsam imaginem rerū.* Heb.9.& 10. *Reprobatio autem fit præcedentis mandati* (Heb.7.) *propter infirmitatem eius & inutilitatem.* Nouū ergo hoc celebrandæ Eucharistiæ mandatum, quod illis veteribus surrogatum est, *nec infirmum esse debet, nec inutile.* Sed veteris mandati hæc erat infirmitas, quòd nec sacerdos, nec hostia erat perfecta, sed tùm *plures sacerdotes facti sunt, quia nemo vnus eorum mansit in æternum,* tùm quotidie repetebātur aliæ atq; aliæ eiusdem generis, licet numero diuersæ hostiæ, *quæ non poterant auferre peccata.* Nos ergo, qui debemus ab his infirmitatibus sub nouo Testamento liberari (cùm tamen nec cultu omni carere possimus, nec vllum externum Eucharistia præstātiorem habeamus) nec vno æterno sacerdote in cultu nostro destitui, nec nouas quotidie hostias, sed semper eandem & illam efficacem offerre debemus. Si autem Eucharistia constaret ex panis & vini substantia, nec iam eæ creaturæ verè transirent in Cor-

Michael Medina Christianæ Paræneſis lib.7.c.17. Poteſtas in diuinas leges, ordinariè quidem in Roma-
3572 no Pontifice reſidet. Hoc eſt enim, quod illi à Domino in regionem longinquam proficiſcẽti, quaſi Vicario, & Rei-
pub. Christianæ, dum reuertitur, Præſidi, in procinctu ſuggeritur: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatũ
in cœlis, &c.

Idem Medina de ſacrorum hominum continentia lib.5.c.43. Conſtat, Chriſtum ſacrum quendã Prin-
cipatum inſtituiſſe, cui omnes parêrent. Hunc autem Principatum non paucorum, aut multorum, ſed unius dun-
3573 taxat, qui ſuo loco Eccleſiæ præſideret, fuiſſe, Catholici omnes planè confitemur. Reliquit enim Petrũ ac eius Suc-
ceſſores Romanos Pontifices, regiæ cuiuſdam ac Pontificalis poteſtatis hæredes.

3574 Thomas Elyſius Neapolitanus in Clypeo Piorum, Quæſt.36.artic.2. Chriſtus conſtituit Petrum Ca-
put omnium Chriſtianorum, & Vicarium ſuum in terra, cui dixit: Paſce oues meas. Paſcere eſt gubernare & re-
gere oues verbis, exemplis, & alijs neceſſarijs ad regimen animarum, à cuius regimine nullus Chriſtianorum eſt
3575 exemptus, qualicunque dignitate fulgeat. Quæ authoritas datur ſucceſſoribus Petri à Chriſto, mediante vera &
bona miniſtrorum electione, alijs Epiſcopis & Prælatis datur à Chriſto, mediante Petri ſucceſſore.

Marianus Victorius Reatinus in lib. de Confeſsionis Sacramento, quem Pio 4. Pontifici Maximo
3576 dedicat, rectè aſſerit, diuinam, & ab ipſo Chriſto ad nos vſque manantem, doctrinam eſſe, qua hodie Romana
Eccleſia vtitur, quaq́; ſemper etiam vſa eſt, cùm ei in Petro promiſſum fuerit, defuturam nunquam eſſe illius fidẽ,
nec portas inferi aduerſus eam vnquam præualituras, ſed ab ea potius, veluti omnium matre, cæteras in fide cõ-
firmandas fore Eccleſias.

Fides & Sententia Cardinalis Seripandij de Petri & ſucceſſorum eius Primatu.

Hieronymus Seripandius Cardinalis ad Epiſt. Pauli ad Galatas, in refutatione 14. Tu es Simon (inquit
Chriſtus Ioan.1.) tu vocaberis Cephas. Cephas autem (auctore Ioanne) eſt Græce πέτρος, quæ Græca dictio Lati-
nè Petram, & ſaxum omnibus ſignificat. Qua quidem voce, & appellatione, cum eodem Simone alium longo
pòſt interuallo ſermonem habens, hanc ipſam metaphoram Petræ ſecutus, vſus eſt: Tu es Petrus, inquit: ideoq́; re-
ctè intulit: Et ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: vt hac breui oratione tria potiſſimùm ſint, quæ Chri-
ſti mentem, atq; ſententiam palàm & apertè demonſtrent. Primũ eſt cognomentũ ipſum & nouũ nomẽ Petri,
Simoni inditum, quod Petram ſonat. Alterum eſt, quod quam Petram intelligit, quaſi digito oſtendens: Super
hanc (inquit) Petram, cum qua loquor, id eſt, ſuper teipſum, ô Simon, quem Petræ cognomento cohoneſtaui ad ſo-
3577 liditatem, & firmitudinem tuam oſtendendam. Tertium eſt verbum, ædificabo: quod & metaphorã explet, &
Chriſti conſilium, atque animum omnibus aperit, planeq́; ſub aſpectum ponit.

Iam ve-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Carolus 5.
1551	Idem. Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

tur, singula sacræ benedictionis verba propriè accipienda esse, tamen *modum* (inquit) *prædicati non possum statuere proprium* (*nisi cõfusionem intolerabilem in hãc causam inducere velim*) *sed sacramentalem, Sacramento conuenientem: vtpote panis, quatenus est Sacramẽtum Corporis Domini, hactenus est Corpus Domini pro nobis traditũ ratione ac modo Sacramentis conuenienti, quemadmodum ratione ac modo naturæ ipsius naturaliter est panis.* Hæc Muscul.

in Corporis & Sanguinis Domini substantiam: profectò nostræ hostiæ nosterq; sacer cultus nihilo esset potentior aut vtilior legali. Nam quotidie repetuntur panis nouus & vinum nouum, *quæ nõ possunt auferre peccata.* Fuit etiam fides mortis Christi non minus in Moyse, Aarone, Dauide, cæterisq; iustis olim, quàm nunc in nobis est. Et tamen cultus istorũ ob externi operis infirmitatẽ reprobatus est (Heb. 7.) Oportet igitur vt credamus, Eucharistiam, quæ hostia nostri cultus est, nullam veterem infirmamq; substantiam, post interpositam Benedictionẽ Christi Sacerdotis æterni (cuius personam visibilis minister gerit) in se continere: sed sub specie panis & vini esse verũ Corpus Domini & verũ sanguinem, *quæ solæ hostiæ possunt auferre peccata*, quoniam virtus sacrificij Crucis semper manet in illa Corporis Christi substãtia ad applicandum nobis Dominicæ passionis fructum. Et ita non mutamus quotidie hostias & summum Sacerdotem (vt olim fiebat in lege) *sed per vnũ Sacerdotem Christum, qui semper viuit ad interpellandum pro nobis*, offerimus vnicam ipsius Christi hostiam, quæ in æternum potens est (Corpus videlicet eius ac sanguinem) *ad cõsummandam in nobis illam sanctificationem*, (Heb. 10.) quam in Cruce per mortem suã omnibus ijs meruit, qui per fidem & mandatorum obseruationem obtemperarent sibi. Mutamus quidem quotidie panem & vinum, mutamus etiam persæpe ministerialem Presbyterum, ac Sacerdotem: & ob has ipsas mutationes noster cultus deficit à veritate nuda, quæ vel iam in cœlis est, vel in Christi Cruce præcessit, vbi solus ipse Sacerdos, ac solum Corpus illius sacra hostia fuit. Verùm noster cultus per has externas & initiales, vt ita dicam, mutationes ita figuralis & typicus est, vt interim verus Sacerdos Christus ipse sit, qui consecrat hostiam suam & Eucharistiæ Sacramentum: ipse etiam sit victima, in quam panis & vinum conuertitur. Itaq; licet imperfectum aliquid in Sacramenti nostri materia & visibili ministro existat, est tamen etiam perfectio ipsa, propter quam Cultus noster non *quidẽ vmbra futurorum est* (vt olim Legis Mosaicæ Sacramenta) sed præterea *imago rerum*, id est, veritas quædam occulta, veritas velata & abdita, veritas tamen ipsa, *quæ per Christum facta est* quæ facit, vt non reprobetur Eucharistia nostra, *velut infirma & inutilis*, sed grata sit Deo propter ipsam Christi substantiam, quæ non tãtùm in nostra fide, sed etiam in Sacramento visibili continetur. Quæ ratio tam efficax est, vt D. Ambrosius, Sedulius, Chrysostomus, Theodoretus, Primasius, & quotquot præterea sancti viri Catholicos Commentarios in Epistolam ad Hebræos scripserũt, nulla ratione alia potuerint sese ab illa obiectione liberare, quin alioqui noster cultus nunc in Ecclesia Christi positus, foret tam infirmus, & inutilis, quàm cultus Leuitarum fuit. Quod vt vel cogitetur, blasphemum est. Omitto infinitas penè alias rationes, quibus hoc ipsum certissimò demonstrare possem, si locus & causa pateretur.

213. *De Caluino, seu De Energieis.*

t Cùm Caluinus animaduerteret, Zuinglij, Oecolampadij & cæterorũ opinionem

Corpus Christi in Eucharistia Sacramento non tantùm efficaciter à spiritu iustorum, sed substantialiter à corpore omniũ communicãtiũ, & spiritualiter à spiritu iustorũ accipi.

t Præterquam quòd hic modus præsentiæ Corporis Christi, quem Caluinus ponit, nec ad celebrandũ publicum Ecclesiæ Sacrificium, nec ad transubstantiatio

Iam verò quod sequitur, his quæ diximus non solùm est consentaneum, atq; conforme, sed lucem etiam Christi
sententiæ adauget, & veritatẽ multò illustriorem reddit. Et tibi dabo (inquit) Claues Regni cælorum. Deplorate,
miseri, deplorate cæcitatẽ vestrã, lugete surditatẽ mẽtiũ vestrarũ, qui Solis lucẽ nõ videtis, qui vocis huius Chri-
sti sonũ tã grandẽ, tã plenũ, tã clarũ non auditis. Aut velitis, aut nolitis, Claues habet regni cælestis Petrus, clau-
dendi & aperiendi cœli potestatem & Petrus & eius Successores habent. Claues præterea vni Petro datæ sunt,
1578 cùm cæteris Apostolis de clauibus non solùm nihil actum, sed ne verbum quidem factum fuisse legitur, vt altius
quiddam, & excelsius omnino, Claues attulisse Petro & tradidisse, necesse sit, quàm ligandi & soluendi potesta-
tem, æqualiter omnibus communicata, cæteris attulerit. Claues enim potestatem Petro dederunt, & de fide, & de mo-
ribus decernendi, quæ credenda, quæ non, quæq; agenda, quæ non, vniuersæ Ecclesiæ præscribendi. Claues Petri &
vniuersam Ecclesiam administrant, & singulas eius partes ordinant, & temperant, præcepta fidei, spei, charita-
tis dant, hisq; præceptis iter, & aditum in cælum obtemperantibus, & bonis aperiunt, contumacibus & improbis
claudunt. Claues hæ non solùm infimis, ac medijs, sed etiam summis & excellentioribus Ecclesiæ membris, Cæ-
saribus, Augustis, Regibus, Principibus, Rebuspub. Dynastis, Tetrarchis, omnibus gentibus, ac nationibus, quæ ad
Regnum cælorum adipiscendum facere videantur, præscribunt. Hæ terrarum orbi, quatenus ad Religionem spe-
ctat, leges imponunt. Soluendi autem atq; ligandi potestas ea est, quæ cùm omnibus Apostolis communiter ac
promiscuè à Christo data sit, ad omnes Sacerdotes pertinet, & in omnes Sacerdotes ab Apostolis est propaga-
ta. Hac potestate ligandi atq; soluendi, sacerdotes omnibus Christianis hominibus, quos peccasse pœnitet (ita vis
est pœnitendi) peccata condonant: sumpta tamen à pœnitentibus aliqua pœna, atq; supplicio. (Et pòst.) Ligã-
di & soluendi potestatem Christus ita omnibus Apostolis communem esse statuit, vt in ea etiam ipsa penes Pe-
1579 trum tamen esset Principatus, qui hanc suæ potestatis, seu mauis procurationis partem, ad salutarem Ecclesiæ gu-
bernationem, alijs impertiret, acremq; curam & diligentiam adhiberet, vt eam omnes purè, castè, & diuinipo-
tius, quàm humani spiritus consilio administrarent. Qui si corruptum quid esset in Ecclesia, aut temporis longin-
quitate, aut hominum negligentia, ipse sanaret: si quæ vnius, aut alterius peccato, longaq; deinceps consuetudinis
corruptela, in abusum delapsa, & deprauata essent: ipse corrigeret. Quod ipsum iam tũ ab Orientis Ecclesiæ prin-
cipio Petrum fecisse legitur, aduersus Ananiam & Saphiram, qui Spiritui sancto mentiri non dubitârant, & in
Simonem Magum, qui donum Dei pecunia comparari posse existimârat. Quæ quidem animaduersiones,
& pœnæ de impijs sumptæ, Apostolorum Cœtu astante, & vniuersa Ecclesia vim, & virtutem Petri
admirante, ac trepidante, summam eius in Ecclesia potestatem facilè ostendunt. Patet igitur, omnes Chri-
1580 stianos homines hanc Petri potestatem, & Pontificis Max. excellentiam oportere admirari, suspicere, venera-
ri, timere, colere, obseruare, si in Christi grege esse cupiunt. Soluendi enim potestatem communicare cum
alijs solus Petrus potest, vt iure meritoq; Pater Hilarius vir sanctissimus, Petri potestatem his verbis admiretur:
O beatus cœli Ianitor, cuius arbitrio Claues æterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præiudicata authori-
tas sit in cœlo: vt quæ in terris aut ligata sunt aut soluta, statuti eiusdem conditionem obtineant & in cœlo. Iam
verò Christus etiam (Ioan. 21.) omnem gregem suum amori fideiq; Petri commendauit. Cùm autem Pastoris
officium, ex seruitute & imperio commixtum sit, ideo fit, vt munus hoc interdum seruitutem, interdum imperiũ
esse iure dicamus: & seruitutem quidem, quia non ad suas, sed ad ouium cõmoditates, vtilitatesq; respicere Pa-
stor semper debet. Imperium, quia viuendi præcepta dare, viasq;, quæ ad salutem ferant, commonstrare Pastor pro
suo iure potest. Seruitutem, quia nunquam illi deserendæ sunt oues, quarum gratia omnes aspernãdæ sunt volupta-
1581 tes, pericula omnia subeunda. Imperium, quia si quæ oues obedientiam abijciant, & imperata facere detrectent,
supplicio & vinculis coercendi ius & potestatem habet, ac de omnibus, quæ ad oues spectant, cognoscere, statue-
re, iudicare, huius muneris & officij maximè proprium, ac perenne est.

Est igitur

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*
		Idem Carolus 5.	
1551.	Idem Iulius 3.		

nionem habere in se permultum absurdi, eò quòd rem ad veteres vmbras reducere viderētur: primus mortaliū excogitauit hunc modum præsentiæ Corporis Christi, vt diceret, panē & vinum *efficacia signa Corporis & Sanguinis Domini esse*, & ita *efficacia*, vt nō solùm per fidem, sed *reipsa* Corporis Christi substantia manducetur, & sanguinis bibatur à spiritu nostro, quoties cum fide panem illum edimus, & vinū bibimus: adeò vt etiā indignè manducātibus offeratur Corpus Christi vnà cū pane & vino, licet ab illis (vt ait) non manducetur. Itaq; hæc Domini verba, *Hoc est Corpus meum*, sic interpretatur, *Hic panis est signum efficax corporis mei.*

De Ludoico Zuingliano Caluini doctrinam oppugnante.

Claudius Sanctes in doctrinæ Caluinianæ examine, tradit, Ludoicum Alemani natione Italum, secta Zuinglianū, præstigias verborum, quibus Caluiniani vtūtur, animaduertentem, ad purum Zuinglianismū rediјsse. Vnde has positiones apud Lugdunenses Ludoicus edidit, an. D. 1566. 1. *In hoc Sacramento Cœnæ nulla nobis ad edendum & bibendum datur substantia Corporis & Sanguinis Christi.* 2. *Neque etiam per fidem, seu incomprehensibili modo, vt vocant.* 3. *Quia hoc totum imaginarium, & repugnat apertissimo Dei verbo.* 4. *Hanc autem manduca-*

Doctores Catholici.

tiationem statuendam satis aptus est (quia quòd in Altari offertur, & in quod panis natura vertitur, verè, ac non sola efficacia repræsentatur, & adest) nec etiam cultum nostrum exteriorē ab infirmitate Iudaica & legali vendicat (quia repetimus, & quotidie in cultu noui Testamenti proferimus eundem panē, & idem vinum, *quæ non possunt auferre peccata*) etiam aliјs modis iam confutabitur. Cōuenit inter Catholicos & Caluinum, *Corpus Christi & Sanguinem spiritu manducatum & haustum, esse longè præcipuam Cœnæ Dominicæ partem.* Dicit enim Caluinus, *panem & vinum esse velut arrabonem & sigillum:* res verò ipsas, quæ promittuntur & exhibentur, *non nisi Corpus & Sanguinem Domini esse.* Quod ergo præcipuè in Sacramento Eucharistiæ capiendum est, id à Domino in eiusdem Sacramenti administratione præcipi ac doceri, quis negabit? Nam vt Baptismus extra causam necessitatis non datur, præterquam iјs, *qui prius catechizantur* (Gal. 6.): sic neq; Eucharistia nisi iјs, qui prius docentur quemadmodum dignè accipienda sit. Christus verò in distributione Corporis & Sanguinis sui nihil præcepit aut docuit de Sacramēto Eucharistiæ, nisi hoc ipsum, quod coram Apostolis *benedixit, fregit, ac dedit, quodq; illos accipere & mãducare iussit, esse Corpus & Sanguinem suum.* Si ergo Discipuli iubebantur in spiritu Corpus Domini & Sanguinem accipere, vtiq; per istud verbum (*Accipite*) hoc illis est præceptum. Sed hoc verbum (*Accipite*) pertinet ad illud aliud verbum (*dedit illis*) nam non accipitur à Christo, nisi quod Christus dat: verbum verò *dandi* translationem rei corporeæ de manu Christi in manus Discipulorum significauit (nam manu illis *dedit*, dicens, *accipite:*) quicquid ergo Discipuli debebant *accipere*, idipsum erat prius in manu Domini. Sed iubebantur *in spiritu potissimùm accipere Corpus & Sanguinem Domini*. Corpus igitur & Sanguis Domini erat prius in manu Christi, & inde spiritu quoq; accipi necessariò debuit.

Quod autem fuit in manibus Christi, speciem panis & vini habebat: quod ergo etiam spiritu accipiendum erat, sub specie panis & vini continebatur. Corpus igitur & Sanguis Domini verè continebatur sub specie panis & vini. Alioqui ne iubebantur quidem Discipuli omnino in illa Cœna Corpus & Sanguinem Domini spiritu accipere. quo nihil à vero alienius dici potest. Quod enim facere homo iubetur, vtiq; secundùm rem subiectam id facere debet, quatenus homo est, id est, quatenus ratione præditus est & voluntate: & hoc multò maximè in Sacramenti alicuius participatione. Sēsus igitur Sacramētalium verborū Christi necessariò talis

est

*Est igitur Ecclesia Christi, ouium & agnorum Christi grex. De agnis enim bis, Pasce agnos meos, dixit: de omni-
bus semel, Pasce oues meas. Quæ definitio si à translatione atque metaphora ouium, ad proprium & expressum
dicendi modum traducatur: quid aliud erit Ecclesia Christi, quàm cœtus, & congregatio tam eorum hominũ, qui
lacte indigent, quàm eorum, quibus solidiore pastu opus est? Illud in quo tam insolenter gloriantur de Græ-
cia, Indiæ, Persidis, Africæ, Ægypti Ecclesiis, prorsus irridendum, & puerile est. Quasi vero nos mũdum vni-
uersum Petri curæ Christum commisisse dicamus, non suam Ecclesiam tantùm, suos agnos, suas oues. An non etiã
ipsi videmus, nondum vniuersum orbem Christo dedisse manus, eiusq; admisisse doctrinam, & pietatẽ? id quod
oraculo Dauidis Deus fore pollicetur: Postula à me (inquit) & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & posses-
sionem tuam terminos terræ. Neque igitur vnquam Ecclesia Christi erit illa, quæ non & Petri, & eo-
1582 rum, qui in eius munere substituuntur, Sedem, authoritatem, doctrinam, potestatem suscipiat, ac venere-
tur, neque Christi oues vllo modo erunt (sint licet apud Antipodas) quarum mentes hæc non imbuerit fides,
1583 Christum, antequàm in cœlum regrederetur, aliquem, qui eius locum teneret in terris, omnino reliquisse, successo-
resq; nunquam esse defuturos, qui Ecclesiam rectè super hanc Petram ædificatam, & stabilitam, moderentur, ac
tueantur. Quibus quidem Petri Successoribus (si daretur facultas) & libenter obtemperarent, & ab vltimis Orien-
tis, Occidentisq; partibus, ac terris, ob omnibusq; Oceani vel tamdiu, vel paulò antè cognitis Insulis, ad eos tanquã
Christi Vicarios venerandos, atq; colendos conuenirent.*

*Hæc autem pauca de multis, quæ sese nobis ad dicendum offerebant, si partim ex Christi promissionibus, par-
tim ex factis ipsis hausta & deriuata sunt, si totius antiquitatis sententiam sequuntur: quæ quò propiùs à primo
Ecclesiæ ortu & ædificatione aberat, hoc melius vera cernebat: si contrà, hæreticorum, qui huic veritati bellum
indixerunt, dictafactaq; omnia eò pertinent, vt eis quicquid libet, liceat: nulliusq;, Christi loco Ecclesiæ præfec-
1584 tis, nomen aut iudicium reformident: Si ex huiusicemodi arrogantia atque contumacia, omnes orta semper sunt
in Ecclesia seditiones & sectæ pro temporibus damnatæ, vt Cyprianus (Epist. 3.) est testis: quid dubitamus, &
Patrum, & multorum Conciliorum authoritate diuina subnixi, libera & quanta maxima possumus voce, vt
omnis orbis exaudiat, pronuntiare: Qui summam in Christi Ecclesiam Petri & Successorum auctoritatem non
1585 agnoscit, ac non pronus adorat: Anathema esto.*

Gulielmus Postellus (teste Conrado Gesnero in Blibliotheca) librum (quem ego hactenus non vidi) conscripsit, *de æterno Christi in interioribus Regno, & sacro Petri Primatu iam inde ab Adamo per Noachũ, Abrahamum, Moysen & Christum ad nos vsque deducto.*

Idem in libro de Etruriæ originibus & institutis: *Noachus* (inquit) *sub Primogenituræ Imperio volebat in æternum regi mundum.* Et mox addit, *Sabbathium Sagam (qui etiam Saturnus dictus est) Asiæ pontificẽ summum instar Adami institutum, à sua Sede, quam illi Noachus pro Pontificatu externo constituerat, itaper Babyloniæ Tyrannum esse pulsum, vt sit coactus ad Romæ locum refugere, & ibi bonum agere Saturnũ, vbi iam pater Ianus & longè melior Saturnus instituerat Primogenituræ Imperij Sedem. Volebat verò Sanctissimus ille Sanctissimus Noah, vt secundùm voluntatem Dei in vno mundo vnum esset paternum & solius primogenituræ Imperium. Vnde qui primus hoc ius infregerit, quin sit omnium tyrannorum & impiorum fons, dubium nõ est.*

Reconci-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

ducationem corporis & sanguinis Christi spiritualem tantùm esse contendimus. Christus licet à suis fidelibus non sit absens, tamen constanter affirmamus, illius substantiale corpus non esse præsens in hac Cœna. Hæc Ludoicus.

est: *Accipite* (corpore & spiritu) *manducate* (corpore & spiritu) *hoc est caro mea quod pro vobis datur.* Idem verò non euenisset in Agno Paschali, qui cibus erat ventris, non mentis, licet cibum mentis figuraret. Verùm Corpus & Sãguis Domini præcipuè *cibus mentis sunt*: mente igitur illas res accipere iubemur. Sed cùm manu fuerint datæ, vtiq; per manus etiam ministerium in mentē deriuari debuerunt: & ita totus homo pascebatur, non de alia & alia re (hoc infirmitatis esset, ob quam lex reprobata est, cùm in lege quoq; de vna re corporea, vt de Agno Paschali, & de alia re spirituali, vt de verbo Dei carnem suscepturo mãducare oporteret) sed de eadem ipsa re, quæ cùm caro sit, carne potest capi, cumq; Dei sit caro, spiritu quoq; capi & mãducari tum potest, tùm debet. *Spiritus enim est qui viuificat*, vtiq; Spiritus Christi in carne sua datus & acceptus. Negare Corpus Domini spiritu accipiendũ esse, nihil est aliud, quàm tanti sacramenti fructu nos priuare. Negare idem corpus manu accipiendum esse, nihil est aliud, quàm & cultum nostrũ exteriorem instar legis infirmũ statuere, & Sacramenti veritatē tollere, & spiritũ ipsum, qui iã totus tantùm pẽdet ab eo, quod Christus manu sua dat, ea re, quæ in manu Christi negatur esse, spoliare. Præterea Caluinus ponit, *Efficaciam Corporis necessariò annexam esse pani & vino: idemq; tamen, veritatē Corporis Christi ab efficacia sua nō seiungi.* Cùm igitur panis & vinum capiatur ore nostro, capitur & efficacia simul cum pane, & veritas carnis cum efficacia, idq; ore etiam indignè manducantis. Hoc si negat, vel efficacia non cohæret cum signo, & tunc non semper est signũ efficax: vel veritas separatur ab efficacia, & tunc non est vera corporis efficacia quæ adest, sed aliud quoddam separatum à carne Christi donum. Qualè porrò est hoc, vt panis & vinum, quod sacramentum est, tamen sit alijs signũ efficax, alijs verò, id est, indignè manducantibus, nudũ signũ & inutile. Nam aliud esset, si hoc diceretur de fructu Sacramenti. Nunc autem de Sacramēti signo, quod semper efficax debet esse, hoc dicitur. Postremò (Lucæ 22.) Christus dedit Calicem benedictũ, dicens: *Hic Calix* (id est, contentum in hoc Calice) *effunditur pro multis.* Græca enim verba manifestè ostendunt, non sanguinem secundùm constructionem eo in loco, sed *Calicem* dictum esse *pro multis effundi*, quod ipsum Euthymius in eum locum annotauit. τὸ ποτήριον ἐκχυνόμενον, *Calix effusus*. Calix verò spiritum non habuit, quo Sanguinem Christi caperet. Sanguinem igitur Christi sub vini specie tam verè præsentem Calix continebat, quàm verè Sanguis Christi est in remissionem peccatorũ in cruce effusus. Huic loco tam perspicuo nihil satisfacere potest, salua Euangelij veritate. Itaque videamus, quid Beza in hæc verba dicat. Fortè enim Euangelium negabit, vt ne cogatur à sua hæresi discedere.

Idem Carolus 5.

1552. Idem Iulius 3.

214. *De Beza ipsius Euangelij verba oppugnante.*

v Sciens Beza, de sua & Caluini hæresi actum esse, si Euangelium D. Lucæ incolume ac saluum cõsisteret: celeriter affuit sibi, & Euangelium dixit corruptum esse. Quid enim nisi corruptum esset, quicquid Bezæ

Calicem pro nobis (Lucæ. 22.) effundi nō potuisse, nisi quia sanguis Christi effusus pro nobis in Calice Domini continebatur. Qua in re discutienda, vera hæretici hominis natura & effigies apparebit.

v* Bezæ oratio ipsa se accusat, imò & condemnat. Nam vt ab eo, quod vltimum dixit, primùm incipiã: *Omnes* (inquit) *vetusti nostri codices ita scriptum habebant*, videlicet Calicem effundi pro nobis, Lucæ 22. Sed qui erant isti vetusti codices? Certè sacri codices noui testamenti Græcè potissimùm scripti. Omnes ergo illi, cùm etiam vetusti essent, habebant id scriptum

❧ *Reconciliatio Regni Angliæ sub Maria Regina ad Sedis Romanæ vnitatem, & Catholicæ Ecclesiæ fidem.*

Andræas Duditius Episcopus Tininiensis in vita Cardinalis Poli. Posteaquàm Maria omni humano præsidio destituta, non sine admirabili Dei benignitate atq; auxilio, Ducem Northumbriæ omni exercitu atque opibus, quas contra se maximas comparauerat, spoliasset: Iulius tertius Pontifex Maximus Polo legationem in Angliam decernit. Is Anno. 1554. post Christum natum, Caleto in Angliam
1586 traijcit. Tertio die postquam venerat, Regem Philippum, cui Maria nupserat, adit, quo cum agit de ratione, qua Regnum Angliæ ad Ecclesiæ vnitatem reuocandum esset. Huius rei causa postero die habitus est in Regia Conuentus coram ipsis Regibus, in quo Legatus quoq; interfuit. Hic summus Regni Cancellarius Polũ Cardinalem à Pontifice Maximo Legatũ ad Reges, atq; vniuersum Angliæ Regnũ missum esse dixit, eumq; cùm Legationis suæ mãdata Regibus exposuisset illuc venisse, vt oibus, qui aderãt, qui totius Regni velut corpus quoddã referrẽt, eadem exponeret. Tum Polus patria lingua satis longã orationẽ habuit, & prius quàm de causa dicere ingrederetur, sibi antea nõ modò illuc, sed in ipsum Regnũ præclusum fuisse dixit oẽm aditũ legibus, quæ cõtra se nominatĩ latæ essent. Has quòd illi abrogassent, ijs sese pro tanto beneficio gratias agere, & habiturũ semper, quantas posset maximas. Atq; hoc quidem beneficium eò sibi contigisse gratius, quòd facultatem sibi præberet vicissim illis inseruiendi in tanta re, & causa, quæ tantopere ad eorum incolumitatem, & salutem pertineret, seq; illuc propterea venisse, vt, quemadmodũ ab illis in terrenã patriã, nobilitatemq; restitutus ipse fuerat: ita rursus eos in cœlestem patriam, ac nobilitatem restitueret, qua ipsimet sese tum priuassent, cum ab Ecclesiæ vnitate desciuerant. Atque ex eo tempore quantas illi calamitates perpessi essent, & quantùm nunc ijs beneficium summa Dei benignitate proponeretur, quantaq; omni tempore extitissent in eos præcipuè Sedis Apostolicæ & Rom. Pontificum merita, cõmemorauit. Vt superioris temporis errata demum agnosce-
1587 rent, eaq; verè, atq; ex animo detestarentur, & quod ijs beneficiũ Deus Vicarij sui nomine per eius Legatum detulisset, id omni animorum alacritate acciperent, studioseq; retinerent, adhortatus est. Illud verò iam reliquũ esse, vt, quũ ipse adesset, Clauesq; attulisset, quibus fores Ecclesiæ illis aperiret, quemadmodum aditum ei in patriam patefecerant, legibus, quæ illum præcludebant, abrogatis: ita rursus leges omnes abrogarent, quæ cõtra Sedem Apostolicam latæ essent, quibus ipsi quidem à reliquo Ecclesiæ corpore abscissi penitus ac diuulsi fuerant.

Hæc dum Legatus diceret, magno omnes silentio, attenteq; audiebant, multi etiam manus sæpe tollebant, vt eos quidem valde commotos, nec mediocrem fructum cepisse iam ex Legati oratione cerneres. Tum Cancellarius, Regum, atque vniuersi Conuentus nomine Legato gratias egit, eosq; inter se de ijs quæ ipse retulisset, deliberaturos respondit. Deinde quum Legatus in proximum cubiculũ secessisset, rursus exorsus Cancellarius: *Prophetam suscitauit Dominus ex fratribus nostris, vt saluos faceret nos:* breuiter ea commemorauit, quæ Legatus dixerat, atq; hæc ipsa maximè confirmans, & se quoque
1588 vnà cum cæteris lapsum esse, & cecidisse confitens, admonuit, quãtum hoc esset Dei beneficium, quod ijs deferretur, atque vt omnes aliquando tandem exurgerent, & oblatam veniam amplexarentur, est cohortatus. Ita eo die discessum est.

In proximo Conuentu, qui postridie manè fuit, cùm de eo relatum esset, vt ad Ecclesiæ vnitatem rediretur, id omnes mirifica consensione approbârunt. Atque insequenti die, qui dies Andrææ Apostolo sacer erat, vniuersi in Regiam conuenerunt, misitq; Rex ad Legatum Arondelli Comitem, Regiæ Domus Præfectum, vnà cum sex alijs Primarijs viris, Garteri Ordinis qui appellantur, Equitibus, totidemq; Episcopis, qui eum in Regiam deducerent. Is eò venit Legati ornatu, atque omnibus insignibus, magnoque honore ab ipsis Regibus est acceptus. In ipso Conuentu Cancellarius, quæ pridiè acta essent, Anglicè exposuit, atque eos, qui aderant rogauit, nũ hæc ipsa rursus confirmarent, placeretq; ijs, vt ipsorum nomine venia peteretur, & ad Ecclesiæ vnitatem, ac Pontificis Romani, supremi eius Capitis obedientiam rediretur. Id cunctis magno clamore assentientibus, porrexit Cancellarius supplicẽ libellum
1589 Regibus, quo vniuersi cùm declararent, sese præteriti schismatis, atque eorum omnium, quæ aduersus Sedem Apostolicam & Romanam Ecclesiam admissa essent, pœnitere, profiterenturq;, sese, quantum in ipsis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

1553 Idem. Iulius 3.

Idem Carolus 5.

1555. 229. Marcellus 2. Tuscus, d. 21

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Bezæ opinionē oppugnaret? Sed ipsi⁹ verba in medium proferamus. Beza in c. Lucæ. 22. ita scribit. *Qui pro vobis effunditur*, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. *Cùm hæc verba, si constructionem spectemus, necessariò non ad sanguinem, sed ad poculum pertineant, neq. tamen de vino (nedum de poculo) intelligi possint, aut manifestum est Solœcophanes, cùm dicēdum fuerit*, τῷ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνομένῳ, *vt legit Basilius in Ethicis* ὅρῳ κά, *aut potius cùm hæc essent ad marginem annotata ex Matthæo aut Marco, postea in contextum irrepserunt, quod eò quidem facilius est admissum, quòd cùm in superiore versiculo ad scriptum esset*, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον, id est, *quod pro vobis datur, simile quippiam vide-*scriptum, quod Beza velut non rectè scriptum oppugnat. Habebant videlicet scriptum, quòd Christus dicebat, *Calicem* (id est, liquorem in Calice contentum) pro nobis *effundi*. Ex quo efficitur necessariò, vt liquor in Calice contentus fuerit sanguis Domini. Cur igitur non credit Beza omnibus his codicibus vetustis? Quia noluit? At cur noluit? Quia non poterat esse verum, quod Lucas Euāgelista (cuius laudem in Euāgelio esse Paulus dixit) cōtra opinionem Bezæ scriptum reliquit. Cur, obsecro, verū non fuerit, quod tantus Dei Minister pro vero narrauit? An quia Beza aliter opinatur? Lucas ergo dicit, *Calicē effundi pro nobis*. Et quod Lucas dicit, Catholica & Romana Ecclesia verū esse credit, ac docet, nec audet Euangelio se opponere. Beza verò quid ait? *Hæc* (inquit) *verba (effunditur pro nobis) necessariò pertinent non ad sanguinem, si constructionem spectemus.* Sanguis enim (apud D. Lucam c. 22.) legitur in casu datiuo, verùm τὸ ἐκχυνομένον, *qui effunditur*, recti casus est. Licet igitur apud Lucam fiat mētio Sāguinis, dum dicitur, *Hic est calix nouū Testamētum in meo sanguine*: tamen verba illa, *qui effunditur*, non possunt in Græcis Codicibus ad sanguinem referri, sed tantùm *ad poculū. Neq. tamē de vino* (inquit Beza) *nedum de poculo intelligi possunt.* Quid ergo superest? Profectò nihil, *nisi vt de liquore, qui cōtinetur in poculo, intelligātur, qui tamē liquor nō sit vinum, sed Sanguis Christi.* Et ita idem est Sanguis, & poculum, apud Lucā: nimirū, quia licet differāt casu, tamē poculū, de quo agitur, sanguinē Christi cōtinet. Hoc si creditur, perijt Bezæ opinio, quæ negat, Christi sanguinē in poculo cōtineri. Quid ergo sibijpsi respondet? Primùm putat, *solœcismū esse*, in quo rectus casus ponatur pro obliquo, nominatiuus pro datiuo. In hac igitur sententia sibi constat? Nequaquàm. Subijcit enim: *Causam non video, cur Lucas vsurparet Solœcophanes.* Hoc ipse Beza dixit? Ipse profectò. Cur ergo ita vertit, ac si fuisset scriptū, *qui sanguis effunditur*? Nā Beza totam D. Lucæ orationē ita interpretatus est: *Hoc poculum est nouū illud Testamentum in meo sanguine, qui pro multis effunditur.* Ecce dicit, *qui sanguis effunditur*, cùm debuisset ita vertisse, *quod* (videlicet poculum) *pro vobis effunditur.* Ita cùm ipse scribat, *se non videre, cur Lucas vsurparet Solœcophanes*: tamen ita interpretatur Lucam, vt necessariò statuat, eum vsurpasse Solœcophanes. Cùm enim Lucas participium illud ἐκχυνόμενον (*qui effunditur*) retulerit ad poculū: Beza illud in ipsa constructione *ad sanguinem* refert. Et cùm hoc faciat, tamen scribit, *se non videre causam, cur Lucas aliū casum pro alio vsurparet*: & ipse interim ita Euāgelium peruertit, tanquam si Lucas id fecisset, quod Beza non credit eum fecisse. An hoc non est seipsum cōdemnare? O monstrum hominis, ô cor durum, ô mentem reprobam! Si Lucas igitur oratione recta vsus est, si omnes vetusti codices ita scriptum habent: cur Beza nō credit, *sanguinem Domini* (qui solus funditur pro nobis) in poculo contineri? Causamne affert aliquam, cur hoc non debeat cōcedere? Imò nescio quam affert coniecturam, videlicet, quòd hæc verba (*qui effunditur*) *ex margine in textum irrepserint*. Verùm hanc si admittimus: quis vllum Euangelij versum contra hæreticos sarctum tectū præstabit? Quid quòd hanc cōiecturam ipse destruit, non quidē alia coniectura, sed alio necessario argumento, cùm di-

ipſis quidem eſſet, eo ipſo Conuentu leges omnes antiquare, quæ contra Sedis Apoſtolicæ & Romanæ Eccleſiæ auctoritatem latæ fuiſſent: Reges ipſos orabant, vtpote quos Deus ab hac labe puros, atq; integros conſeruaſſet, veniam ſibi à Pontifice Maximo per eius Legatum impetrarent, atque vt in gremium matris Eccleſiæ, tanquam filij reciperentur, quos eorum omnium, quæ in illam antea deliquiſſent verè atq; ex animo pœniteret, vtque eiuſdem corpori, à quo diuulſi fuerant, velut germana, & viua membra rurſus agglutinarentur. Hunc libellum Reges cùm ipſi legiſſent, Cancellario reddiderunt, qui eum alta voce, ita vt exaudiretur ab omnibus, recitauit. Deinde ſurgentes Legatum adibant, qui eis confeſtim occurrit, ac Regina tùm ſuo, tùm Regis nomine ab eo petijt, vt, quod ſupplici libello rogabatur, vniuerſo Regno veniam tribueret, illudque ad Eccleſiæ vnitatem aggregaret. Hic Legatus, cùm rurſus omnes conſediſſent, recitari iuſsit, quæ ad eius legationem, & facultates pertinebant, Bullam vocāt, & Breuia. Deinde in hanc ſententiam loquutus eſt, vt diceret, immortales gratias ab vniuerſo Conuētu immortali Deo agendas eſſe, qui eis tam præclaram ſua errata corrigendi facultatem dediſſet, ac planè declararet, ſe illius Regni præcipuam curam gerere. Etenim, quemadmodum priſcis Eccleſiæ temporibus Anglos hoc munere affecerat, vt primi omnium relictis gentium erroribus, verum Dei cultū publico conſenſu amplexarentur: ita nunc ijſdem tribuiſſe, vt, cùm ſeſe ab Eccleſia ſeiunxiſſent, primi omnium, quàm grauiter deliquiſſent, agnoſcerent. Quòd ſi eos verè, atque ex animo pœniteret, quantū gaudij putandum eſſe capere Angelos ex tanti populi tamque ampli Regni conuerſione, quibus vel vnius peccatoris pœnitens animus incredibilem afferre lætitiam ſoleret. Hæc, atque alia permulta quū Legatus diceret, viſi ſunt omnes vehementer commoueri.

Tum ſurrexit ipſe, & cùm omnes in genua procubuiſſent, vniuerſos, Anglicè loquens, abſoluit. Atque
1590 hæc poſtrema verba, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, vix protulerat, cùm ab omnibus continuò acclamatum eſt, *Amen, Amen.* Ac dum ille abſolutionem tribueret, Reginæ, & pleriſque alijs præ gaudio, ſummoque pietatis ſtudio obortæ ſunt lachrymæ, omneſque abſolutione peracta, amanter inter ſe amplexabantur, atq; hæc verba ſæpius vſurpantes, Hodie renati ſumus, mutuò gratulabantur. Deinde in Regiæ ſacellum proceſſum eſt ad agendas Deo gratias, ibiq; Hymnus, *Te Deum laudamus* decantatus eſt. Poſtridie ad Cardinalem Polum ſalutandi cauſa domum venit Londinenſis Ciuitatis Prætor, (Maiorem illi appellant) atq; vnà cæteri Magiſtratus, quum permulti quidem adeſſent ex nobiliſsimis totius Regni, & ampliſs. viris, ab eoque petierunt, vt Vrbem, Legati ornatu, atq; inſignibus omnibus in-
1591 gredi vellet, quòd eum cuperent tanquam Sedis Apoſtolicæ Legatum accipere, meritiſque honoribus afficere. Hoc ille libenter annuit, poſtridieq;, qui primus fuit Dominicus dies Aduentus, magno comitatu Londinum ingreſſus eſt, cùm ei tota Ciuitas obuiam proceſsiſſet, quæ illum ad D. Pauli Templum deduxit, vbi ſacrum ſolemniter peractum eſt, affuitque Rex ipſe, & vniuerſa Regni nobilitas, ac Vintonienſis Epiſcopus ſummus Regni Cancellarius concionem ad populum habuit, cuius argumentū ſumpſit ex illis Apoſtoli verbis, *Tempus eſt iam de ſomno ſurgere.* Ac poſtremò Legatus omnibus, quicunque aderant, Pontificalem benedictionem ſimul cum indulgentia de more impertiuit. Hactenus Tinienſis Epiſcopus.

Ego autem illud hoc in loco addendum putaui, quod Regno Angliæ poſt defectionem à Romano Pontifice inſigniter contigit. Cùm enim Henricus Octauus ob negatam illi à Pontifice Romano repudiandæ vxoris facultatem ita cuperet ipſum Pontificem vlciſci, vt ſolam ipſius poteſtatem à regno ſuo vellet excludere, in cæteris autem omnibus fidei capitibus Catholicam Religionem retinere firmiter ſtatueret, ob eamque cauſam indictis totius Regni publicis Comitijs grauiſsimas pœnas in eos conſtituiſſet, qui vllum ex ſeptem Sacramentis vel negaſſet, vel reueritus non eſſet: tamen vt intelligeremus, præcipuum vnitatis in Eccleſia retinendæ vinculum in Paſtore primo (nempe Romano Pontifice) cō-
1592 ſiſtere, diuinitus factum eſt, vt, quod Regnum ſemel vinculum concordiæ reieciſſet, nullo modo poſſet cæteris in rebus Catholicam fidem conſeruare. Itaque vt, viuente adhuc Henrico Rege, omnia penetralia hæreſibus referta erant: ſic illo ſemel defuncto, mox illa eadem Comitia, quæ antea hæreſim tot modis perſequebantur, eandem Religioni Catholicæ ſtatim prætulerunt. Tam difficile eſt, rupto ſemel vnitatis vinculo, reliquos fidei articulos incolumes conſeruare.

Fidei

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Carolus 5.
1555.	229. Paulus 4. Neapolitanus, an. 4. m. 2. d. 27.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

videtur adijciendum fuisse, vbi agitur de sanguine. Sed neq; hoc additur apud Paulū, 1. Cor. 11. c. 25. *(qui tamen videtur ex hoc loco descripsisse Cœnæ institutionē) neque causam video, cur Solœcophanes Lucas vsurparet. Omnes tamen vetusti nostri codices ita scriptū habebant.* Hactenus Beza.

cum dicit, *oēs vetustos codices ita scriptū habere.* Magis enim credendum est omnibus codicibus, & ijs præsertim vetustis, quàm decies mille hominibus (vt nihil dicam grauius) ex quacunq; suspicione aliter opinantibus. Nam quòd Basilium ait legere Sanguinē pro nobis effusum esse, ille quidem Domini sententiam fideliter tradit, non tamen negat, in Euangelio haberi, quòd poculum pro nobis fundatur. Imò Euthymius expresse notat, in Euangelio legi, poculum seu calicem pro nobis effundi. Quid ergo tandē cōcludit Beza? Quid affert, quod ipse non destruit? Nihil omnino. Fatetur Lucam esse Euangelistam: apud eum legi, *quòd calix effunditur pro nobis.* nec ea verba intelligi posse de vino, ac multò minus de poculo, quòd neq; vinum ipsum, neq; poculū (quod ad materiam poculi attinet) effusum sit, aut effundi potuerit in remissionem peccatorū. Quid ergo? An parum congruè scripsit Lucas? *Hoc* (inquit Beza) *cur fecisset, non video.* Súntne igitur ista D. Lucæ verba vera, an non? Beza quidem vera esse non putat. Et tamen *oēs vetustos codices ita scriptū habere, testatur.* Non ergo credit vetustis codicibus, etiamsi oēs codices totius Ecclesiæ ita legant. Mentiar, si vnquā vidi tantā in homine audaciā. Nihil affert omnino, cur nolit huic loco Euangelij credere, quin ipse multò afferat plura, & ea longè fortiora eur debeat eidē loco, vt in omnibus Græcis codicibus extat, credere: & tamen prudens ac sciens fatetur, se non credere, quòd scriptum sit, poculum effundi pro nobis, etiamsi Euangelistæ verba, & cōstructio Grāmatica, & vetustorū codicum lectio, & Catholicæ Ecclesiæ fides eius hæresi contradicat. Beza igitur in hac re bellè ostendit, quid sit esse hæreticum. Est vtiq; pertinacē te in eo, quod semel affirmandū elegeris, exhibere, etiamsi & Scriptura sacra, & Ecclesia tota iudicet te errasse. Nos aūt, omissa tam insigni huius hominis impudentia, sic tandē cōcludimus: *Calix dicitur apud D. Lucā pro nobis effundi: sed vinū pro nobis non effundebatur, Sanguis verò Christi effundebatur: non igitur vinum post cōsecrationem, sed sola Sanguinis Christi substantia in Calice Domini continetur.* Hoc qui negat, expressis Euangelij verbis non credit. Expressa Euangelij verba mauult negare hæreticus, quàm ad Romanæ Ecclesiæ fidē, à qua temerè defecit, consultò redire.

215. *De Bucero.*

x Præter inconstantiam, qua Bucerus non modò à monasticæ Religionis voto ad seculum, & à Catholica fide ad hæresim, verū etiam à Luthero ad Zuinglium, & rursum à Zuinglio ad Lutherum defecit ac trāsijt, illud propriè huic homini tribuitur, quòd primus persuasit Luthero, Corpus & Sanguiné Christi non adesse in Eucharistia, nisi in Sacramētali vsu, hoc est, dum comeditur, & bibitur.

Corpus & Sanguinem Christi adesse in Eucharistia aliàs, quàm dum manducatur & bibitur, & cur ita in hoc solo Sacramento eueniat.

x *Calix benedictionis* (inquit Apostolus 1. Cor. 10.) *cui benedicimus, nónne communicatio Sanguinis Christi est?* Si liquor in Calice post benedictionem interpositam effectus & contentus, cōmunicatio Sāguinis Christi est (Calix enim noster non nascitur, sed fit sacer) profectò cùm liquor ille ibi sit, antequàm de Calice quicquam hauriatur: etiam *communicatio sanguinis Christi* non tantùm in ijs est, qui de Calice bibunt, verùmetiam in ipso Calice, antequàm de eo bibatur. Nam & *Calici benedicimus*, antequā ex eo bibamus, & idem Calix iam tum appellatur *Calix benedictionis*, quia iam tum, id est, mox postquàm ei benedixerim⁹, in se habet ea Mysteria, per quæ laudemus Deum & gratias illi agamus. Eodemq; modo

Fides & confeßio Richardi *Britanni de Primatu Romanæ Eccleſiæ.*

Richardus Britannus annorum ferè vigintiquatuor Oxoniæ agens,cùm Locos communes Eckij, & aliorum,qui Catholicam fidem propugnabant,legeret animaduertiſſetq́; , ſingularem rationem Pontificis Romani,tanquam primi Paſtoris Eccleſiæ,omni ætate ac memoria habitā fuiſſe: cœpit de Primatu Eccleſiæ Romanæ tùm loqui liberius,tùm etiam interdum diſputare. Quæ res cùm læſæ Maieſtatis crimen in Anglia haberetur,Britannus ad Iudicem delatus eſt, velut Regiæ Maieſtatis legumq́; Regni
1593 hoſtis publicus . Ille autem in iudicio liberrima voce confitebatur, *Paſtorem ſuum atque oīm Catholicorum eſſe Pontificem Romanum*,atque eam eſſe Catholicam fidem aſſeuerabat, nec aliter debere Iudicé ipſum credere,ſi vellet æternam ſalutem conſequi. Iudex autem ſecundùm Tyrannicas eius regni leges, hominem in cuſtodiam duci iubet, rem de more ad Regium Senatum relaturus. Ibi adoleſcens, quod verbo dixerat,ſcripto confirmans, *multa in Primatus Romani defenſionē perſcripſit*, eaq́;ad iudicé deferri curauit,conſciētiamque hominis(quem & Eccleſiaſticum, & doctum,& aliâs Catholicum eſſe, non ignorabat) vehementer commouit,vt ipſe etiam, quod ſciret verum eſſe, non dubitaret confiteri. Huic confeſsioni liberrimæ adiunxit idem Britannus inſignem vitæ innocentiam ac pietatem, adeò vt mirabili & noſtris temporibus inaudita vteretur abſtinentia. Nam ſolo pane,& eo perexiguo quotidie victitabat,niſi quòd in Dominicis atque alijs Feſtis diebus paululum fortè iuſculi ſorbebat. Qua ex abſtinentia,vt ego quidem puto,nimium auſtera,cùm paſsionem cholicam grauiſsimam contraxiſſet,nūquàm tamen adduci potuit,vt vitæ rationem mutaret,tantaque cum patientia morbum ſuum pertulit, gratias Deo continuas etiam in medijs perpeſsionibus ſeriò agens, vt magnæ omnino inhabitantis in ſe gratiæ Dei ſpecimen ederet.

Erat ſanè ſtuporis plena hæc res,quòd cùm Epiſcopi,Theologi,omneſq́; homines in Anglia eo tempore agentes tantum abeſſent à Primatu Pontificis Romani agnoſcendo, vt neq; auderent, nomen eius in libris ſuis pati extare, neq; mentionem eius ferre, ne hoc in capitis periculum eis cederet : quòd illis ipſis diebus Deus hunc iuuenem in medio Academiæ florentiſsimæ excitauit , qui tam lingua & calamo,quàm vitæ probitate ac mortis contemptu Sedem Romanam confiteretur. Nihil enim aliud hic vir in votis habebat,quàm vt pro fide Catholica & fratribus ſuis animam poneret. Non quod audiui,ſed quod vidi & noui , hoc ſcribo. Nam & in eodem Collegio cum hoc homine vixi , & patientiam eius incredibilem aſpexi , & in carcere poſitum inuiſi, & per eius preces in animum quoque meum induxi, vt ſi neceſsitas imponeretur,pro eadem fide per Dei gratiam decertaturus eſſem , quod alijs præterea multis eiuſdem Collegij perſuaſum erat. Cæterùm,Deo aliud prouidente , mutatus eſt ſubitò rerum Angliæ ſtatus. Edouardo enim Rege mortuo,ius regni ad Mariam ſpectabat quæ fidem Catholicam omnibus viribus tuebatur.Emiſſus igitur è carcere poſt aliquot menſes Britānus,in Societatem D.Frāciſci ſe contulit , in eoque habitu quod reliquum erat vitæ tranſigens , breui poſtea ex hoc mundo ad cœleſtem patriam commigrauit.

Quot

Ciuitas Dei, seu continuata Ecclesiæ successio. | Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici. | Doctores Catholici.

Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

bibitur. Dum enim capita Lutheranæ & Zuinglianæ factionis Wittebergæ cō uenissent, An. Dom. 1537. ac viderent, suam discordiam maximè iam offensioni omnibus esse: tandem auctore Bucero cum protestatione quadam subscripserunt huic errori, adesse quidem Christi Corpus, dum sumitur Sacramentū, nec vnquam præterea.

216. De

Apostolus de altera parte Sacramēti agēs: *Panis* (inquit) *quē frāgimus, nonne participatio Corporis Domini est?* Panē verò frāgimus, antequā eū dispensemus, aut manducandū porrigamus. Fit enim fractio, tū ad insinuandū Mysteriū Passionis (in qua Christi caro flagellis, clauis, & lancea, fracta & cōscissa est) tū vt ijs, qui participabūt de Mysterijs, distribuatur vnicuiq; sua pars & velut buccella. Prius ergo, quàm iste panis frangatur, *Corporis Domini cōmunicatio est*. Etenim benedictio facit, vt panis ille Corporis Domini cōmunicatio sit: benedictio, inquam, Domini, qua & ipse gratias agens, dixit: *Hoc est Corpus meum*, & nos *hoc facere iussit in suam cōmemorationem*. Quocunq; autem ex loco panis ille dispensatur, & Calix porrigitur is vtiq; locus appellatur (1. Cor. 10.) *mensa Domini*. Nam ibi Apostolus negat, eos posse *mensæ Domini participes esse, qui participant de mensa Dæmoniorum*. Quemadmodum igitur cibus, quem gentes in

Idem Carolus 5.

Epulis Deorum suorum manducabant, prius in mensa, quàm in ore ipsorum fuit: sic etiam cibus ille, quem Christiani capiunt in Mysterijs, prius est in Domini mēsa, hoc est, in loco aliquo externo, vbi benedicitur & consecratur, quàm sit in ore Fidelium. Nam de mensa Dominica in os nostrum accipitur. Non igitur Dominici Corporis præsentia pendet à nostra manducatione, sed nostra manducatio pēdet à Dominici Corporis præsentia in mensa Domini. Quod nisi ita se habere Primitiua Ecclesia credidisset, nunquam apud Tertullianum legissemus hæc verba in lib. de Corona Militis: *Calicis aut panis etiam nostri aliquid decuti in terram, anxiè patimur*. Cur id, obsecro, nisi quia in Calice ipso, & sub figura benedicti panis, Mysteria Sanguinis & Corporis Domini continebantur? Quid ergo est? Vtrum Sacramentale aliquod elementum, præterquam in vsu ac dispēsatione sua, vim Sacramenti habet? Non, opinor. Sed Eucharistia non modò Sacramentum, sed præterea sacrificium est. Adest enim Corpus Christi, non primùm, aut solùm, vt à nobis comedatur, sed multò magis, vt per hanc oblationem *nomen Dei magnificetur in Gentibus* (Malach. 1.) dum oblatio non immunda (qualis illa Iudæorum fuit) sed *munda* & incruenta *offertur nomini eius inter gentes*. Vnde Christus statim post acceptum panem *gratias egit*, Math. 26. Cui tandem, nisi Deo? Itemq; (vt est apud Marcum Euangelistam c. 14.) *benedixit*, vtiq; etiam pani. Quod planissimum fit ex D. Paulo, qui dicit, se aliosq; Dei ministros *Calici benedixisse* (1. Cor. 10.) Quis aūt dubitet, quin eadem ratio faciat, vt pani benedictionem impensam credamus, quæ disertè exprimit, Apostolos *Calici*, hoc est, liquori contento in Calice *benedixisse*? Quòd si Eucharistiæ consecratio primùm per gratiarum actionem referatur ad Deum, deinde per benedictionem ad res propositas, hoc est, ad panem & Calicem (vt illa videlicet sint Corpus & Sanguis Domini, sicut verba Christi significant) profectò primus Eucharistiæ vsus non est, vt nos eam participemus, verùm vt in gratiarum actionem offeratur Deo Corpus & Sanguis Christi Sacerdotis æterni, qui suam Ecclesiam neq; sine Sacrificio relinquere, neq; aliud sacrificium habere voluit, præter seipsum: vt is, qui redemptionem nostram in corpore & sanguine suo verè semel operatus erat, per earundem rerum veritatem & semper glorificaret Dei nomen in hoc mundo, & quotidie exequeretur, quod ante inceperat. quò ista ratione omnes intelligerent, *non esse aliud nomen sub cælo*, per quod vel Deus coli velit, vel nos saluari possimus, *præter nomē Iesu Christi*. Quare præcipuus Eucharistiæ vsus est, vt per mortis Christi cōmemorationem in carne ipsa, quæ olim morie-

Idem Paulus 4.

Quot millia Sanctorum in Gallijs pro Ecclesiæ Romanæ Primatu Martyrium subiuerint.

Iacobus Payua de origine Societatis Iesu: *In ciuilibus* (inquit) *bellis, quibus Gallia nuper exarsit, cùm à Dei Opt. Max. Regiæq; Maiestatis hostibus Sacerdotum circiter sex millia capta fuerint, qui reiecta sa-
lutis impia conditione, maluerunt diuersis cruciatuum generibus affecti interire, quàm debitam Romano Ponti-
1594 fici obedientiam abijcere, atque veram sanctissimi Corporis Christi in Eucharistia præsentiam cum Caluinistis
lerare denegare: ex illis tria ferè millia fuerunt omnium ordinum monachi religiosissimi, quorum sanguis ad Deum
è terra clamans, non minorem sanè sceleribus vestris* (Lutheranos alloquitur) *vltionem comminatur, quàm
vniuersæ Galliæ, totiq; Christiano orbi pacis Religionisq; instaurationem pollicetur.*

Friderici Staphyli fides de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Fridericus Staphylus in Defensione contra Illyricum. *Falsò prorsus moreq; suo Illyricus, cùm ait, Cy-
prianum disceptasse cum Cornelio de Primatu. Nam D. Cyprianus multis in locis primariæ dignitatis honorem
1595 defert Romanæ Ecclesiæ, tanquam Sedi Apostolicæ.* Et pòst.
*Fatendum quidem est fuisse inter Ecclesias Latinam & Græcam ingens certamen varijs de rebus, de qui-
bus tamen in Florentino Concilio maxima ex parte concordia inita est. Vtra autem Ecclesia illius S. Synodi auto-
thores fuerint, nec ipsi Græci dissimularunt, nec ira Dei vindex iustissimè reticuit, vtri parti adiudicarit causam,
1596 cùm Romanam Ecclesiam hactenus incolumem conseruârit, dissipârit Græcam: quæ (perinde atq; nos Germa-
ni nunc) dum Petri Apostoli Sedem iudicem non ferebat, iam ferre cogitur Turcicam seruitutem tiranni re-
1597 bellantis contumaciæ.*

Quot

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *succeßio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, *Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Ferdinandus imp. an. 6.
1557.	Idem Paulus 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

216. *De Swencfeldio.*

y Docuit, Christi Corpus in cœlos assumptum planè Deum esse factum: & ita in Cœna Domini adesse quidem Corpus Domini, sed quod iã sit diuina essentia. Sic docuit in li. de duplici statu Christi, artic. 17. & 18.

217. *De Luca Sternbergero.*

z Iste (vt in more positũ habent pleriq; Sacramentarij) Eucharistiæ sacramẽtũ blasphemè irridere solitus, quodam die communicaturus, ad sodales, qui minus frequentes couenerunt, dixit: Venite huc, nõ enim possum solus illum deuorare. Staphyl. de concord. Luteranorum.

218. *De Petro Martyre, seu de ijs, qui negant, Deum posse corpus suum sub specie panis exhibere.*

a Petrus Martyr contra Stephanũ Gardinerũ Vintoniensem Episcopũ, post obiectionem vndecimam, ita scribit: *Quærimur vos dicere, Corp⁹ Christi esse in multis locis, quodq́; Dei potentiã obijciatis, cùm hoc ex illarum sit rerum genere, ad quas Dei potentia se non extendit: nẽpe, vt multis locis eodẽ tempore corpus humanum, salua natura sua, diffundatur.* Hæc ille. Negat igitur, Deũ posse facere, vt Corpus Christi manens semper (vt verè manet) verũ Corpus Christi, sit eo modo simul in pluribus locis, quo in Eucharistia id esse, Catholici atq; etiam Lutherani credunt. Vide in quantã blasphe-

moriebatur, nunc factã, Deus inter Gentes honorificetur & colatur: secundus verò, vt post fractionem mysterij eadem Christi mors (per veritatem carnis, quæ mortua est, à nobis corpore & spiritu acceptã) operetur in nobis fidei, charitatis & iustitiæ augmentum, donec eò vsq; creuerimus, vt mercedem plenam de manu Domini capiamus in cœlis.

Corpus Christi assumptum non esse conuersum in Diuinitatem.

y *Iesus Christus, qui est ad dextram Dei* (Rom. 8) *etiã interpellat pro nobis.* Hoc autem secundùm Diuinitatẽ facere non posset. Angeli etiam dicunt (Actor. 1.) *Hic Iesus, qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum.* Humana igitur forma & natura, quæ in cœlũ assumpta est, manet in Christo in æternũ. Quomodo alioqui manducaremus Corpus eius, & sanguinem biberemus, (Matth. 26. Lucæ 22.) si corpus & sanguinẽ amplius non haberet? Denique Fridericus Staphylus in responsione ad tergiuersationem Longini Swẽcfeldiani hanc hæresim & verè à Swencfeldio affirmatam ostendit, & doctißimè confutat.

z Basilius Magnus in Serm. 2. de Baptismo, c. 3. *Grauißimum supplicium in lege Deus aduersum eos decreuit, qui cùm sint immundi, sancta contingere non verẽtur. Quantò autem maius aliquid Christus est Templo, (secundùm Domini vocem) tantò grauius & terribilius est in anima impuritate constitutum, Christi Corpus temerè contingere, quàm sit accedere ad arietes vel tauros, dicente Apostolo: Qui manducat aut bibit indignè, iudicium sibi ipsi manducat & bibit, non diiudicans Corpus Domini. Ita ergo ad sancta accedamus, vt iudicium eorum, qui Dominum occiderunt, effugiamus.*

Sacramentarios nunquàm posse causam aliquam satis grauẽ afferre, ob quam necesse sit, hanc orationem Christi (Hoc est Corpus meum) figuratam esse & impropriam: nisi ponant & credant, Deum non posse facere, vt Corpus Christi sub specie panis verè adsit.

a Scio, plerosque Sacramentarios verbo tenus nõ negare, quin Deus per omnipotẽtiam suam posit efficere, vt Corpus Christi sub specie panis verè adsit. Itaque id tantùm hactenus plerique eorum profiteri audẽt, nolle Deũ, vt Corpus Christi adsit sub specie panis. At cur nolint, si roges, coguntur eas rationes afferre, quæ vel necessariæ ac certæ non sint, vel certè vt necessariæ sint, id necessariò ponant, Deum non posse facere, quod Catholici eum in Eucharistia quotidie facere credunt. Quæro enim abs te, Bestia: cur dicis, hanc orationem Christi (*Hoc est Corpus meum*) esse impropriam? Vtrum sacra Scriptura hoc te docuit? Vbi tandem id legis? Nuspiã profectò.

Quot & quanti tùm Episcopi, tùm alij tam Ecclesiastici, quàm nobiles & illustres in Anglia, Hybernia, & Scotia viri, dignitatem, fortunas, patriam, libertatem, ac deniq; vitam, Elizabetha apud Anglos regnante, atque hæresim profitente, amiserint, vt ne cogerentur Pontificis Romani Primatum abijcere atque abiurare.

Henricus Octauus Angliæ Rex, vt Annam Bolenam in Catharinæ Vxoris suæ adhuc viuentis locũ introduceret, Pontificis Romani ab eo diuortio abhorrentis potestatem ex Anglia eiecit. Hanc Pon-
1598 tificiam potestatem Regina Maria Catharinæ filia, vt desereret, adduci nunquam potuit, etiamsi mors, viuente adhuc Henrico eius patre, ob eam causam illi fuisset intentata. Cùm igitur Deus Mariã Regno Angliæ præfecisset, illa honorem Sedi Apostolicæ debitum publico Regni assensu reddendum curauit, vt iam antè explicuimus.

Maria verò sine liberis mortua, cùm Elizabetha Annæ Bolenæ filia Regium thronum occupasset: mox de reijcienda Pontificis Romani authoritate cogitare cœpit, nec iniuriâ. Videbat enim, si Primatum Romanæ Cathedræ agnosceret, suo, matrisque suæ honori derogatum iri, quam illa Cathedra non legitimè nuptam Henrico Regi fuisse pronuntiauerat. Ne igitur aut matrem illegitimè Regi nuptam, aut seipsam, viuente adhuc priore eiusdem Regis coniuge, illegitimè natam fateretur: maluit Sedi Apostolicæ in æternum stanti atque adeo florenti repudij libellum dare, quàm breui perituro honori suo quicquam detraxisse videri. Conuocatis igitur Publicis Regni Comitijs, cùm ad Regni ordines de Papatu deserendo, & hæresi stabilienda retulisset, quanquàm dederat operam, vt non ferè alij ad ea Comitia conuenirent, quàm qui iam antè abhorrerent à Catholica fide: tamen quia Episcopos & Optimates ab illo conuentu excludere non potuit, postquã oẽs neruos intendisset, vix tandẽ obtinuit, vt hæreticorum partes constantiam Catholicorum vel solis tribus suffragijs superarent. In tam exiguo momento salutis æternæ ratio apud Anglos pependit illo tempore. Ac tunc quidem Episcopi, & cæteri, qui aderant, Prælati, cùm essent viri grauissimi, atq; ab omni crimine immunes, ad vnum omnes huic impio decreto restiterunt.

1599 Nobilissimus etiam Baro & Vicecomes *D. Antonius Brunus* de Monte-acuto, liberè copioséque exposuit, quanto dedecori ea res toti Regno futura esset, si cùm paucis antè annis Sedi Apostolicæ reconciliatum fuisset, ob eamq; rem vsque ad vrbem Romam Legationem publicam misisset, nunc iterũ ab eiusdem Sedis vnitate sponte sua resiliret: nec dedecus modò, verùm etiam ingens periculum in ea re esse, si fortè Sedes Apostolica ob tanti sceleris vindictam, excõmunicatis hæreseos authoribus, Regnum ipsum gladio & direptioni vicinorum Principum, exponeret. Quo tunc in statu & publicas, & priuatas res suas fore arbitrarentur? Se quidem vnum ex ijs Legatis fuisse, qui *Paulo quarto* Põtifici Romano debitam obedientiam publicè tùm præstitisset ipse, tùm totius Angliæ & Hyberniæ nomine eãdem in posterum sarctam tectam conseruandam esse promisisset: nec sibi iam integrum esse, vt aliter vnquam faceret aut statueret. Rogare igitur Optimates, vt fidei ab se nuper datæ memores, retinerent
1600 illius Pontificis communionem, cuius authoritate religionem Christianam & primùm accepissent, & perpetuò conseruassent. Hæc illo apud optimates cum magna ingenij, fidei, constantiæque laude perorante, interim *Ioannes Storæus* Iurisconsultus, vir ingenio, doctrina, & longo rerum gerẽdarum vsu excellens, eandem causam apud inferiorum Ordinum viros, diligenter accurateq; egit, multa interponens tùm de necessitate vnius Summi Capitis in Ecclesia, tùm de longa & maximè diuturna Maiorũ
1601 consuetudine, qui Romanam Sedem velut Apostolornm Principis Cathedram semper omni obseruãtia coluissent.

Porrò cùm ob cõtraria Reginæ studia nec hi viri, nec alij, qui eandẽ causam fouebant, quicquã profi-
1692 cerent: id demum restabat, vt *Episcopi omnes* recusarent Ecclesijs suis præesse in ea Republica, quæ à Capite Catholicæ communionis defecisset. Omnes igitur Sedibus suis abdicati vel in exilium spontaneũ ierunt (quæ sors obtigit Thomæ Goldwello Reuerendissimo Episcopo Assaphensi, qui mihi manus Presbyterij Romæ imposuit) vel in custodiam, alij priuatam, alij publicam, traditi, Pontificis Romani Primatum gloriosius confitebantur & prædicabant iam vincti, quàm liberi & soluti potuissent. Nam (vt Apostolus de seipso dicebat, Philip.1.) non parum lucri accessit Euangelio, *dum vincula eorum, quæ ob Christum perpetiuntur, manifesta fiunt in omni Pratorio, adeo vt plures etiam ex fratribus in vinculis eorum confidentes, abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui.*

Ac sanè

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sphemiam hæc hæresis ad postremum desinit. Quod nequissimis hominibus credere non libet, hoc Deum posse efficere negant. Id verò pium Lectorē admonēdum hîc putaui, nullam esse in ijs articulis omnino contradictionem, si quis dicat, *Corpus Christi esse in cœlis, & simul esse in omnibus ijs locis, vbi panis ritè consecratur in Corpus Christi.* Hæc enim duo, *Corpus Christi est in cœlis*, &, *Corpus Christi non est in cœlis*: contradictionē manifestam continent, & ideo simul esse vera nō possunt: certè non quia Deus est infirmus, aut quicquam sit, quod ille facere nō possit, verùm quia eorum, quæ in contradictionem cadunt, alterum est à vero alienū & ideo est eiusmodi, vt quia non est verum, nō sit etiam bonum, & quia non est bonum, nō est vllo modo aptum, vt à Deo creetur, qui summè bonus cùm sit, nihil creare potest, quod nō participet aliquā eius bonitatem. At mendacium est idolum, & minus nihilo. Si autē verum est,

Idem Ferdinādus

321. Pius 4. Mediolanēsis, an. 5. m. 11 d. 15.

1560.

Primùm igitur dicis ac doces aliquid, & id contrà Maiorum nostrorum communem & Catholicā fidem, quod in Scriptura sacra non reperitur. Deinde cùm Christum esse Deum nō neges, ex eoq; fatearis, eum posse facere quicquid vult: quare non credis, eū fecisse, vt hoc verè esset Corpus suū, quod ille non solo verbo, sed, *benedictione* etiam interposita, & *Corpus suum esse* dicit, & à Discipulis in mortis suæ memoriam comedi iubet? Cumq; fatearis, Corpus Christi verè mortuum, & eadem opera verè sacrificatum esse, hâc verò Cœnam eiusdem Sacrificij cōmemorationem participationēq; esse concedas, debeatq; in mensa, quæ sacrificij alicuius propria est, eadē caro corporaliter manducari, quæ antè corporaliter oblata fuit: cur tamen dicis, veram Christi carnem ore Christianorum nō accipi? Verba Christi hoc ita esse dicunt, rei natura & ratio, vt ita sit, omnino flagitat: & tu interim tā verborum significationem, quàm rationem rerum contemnens, contrariam sententiam defendis. Dic tandem, quid potissimùm ad hoc te impellit? *Veritas Corporis Christi* (ait in Tractatione sua contra Westfalum) *& articulus de ascensu Domini in cœlos, & eius in cœlis cōmoratione, manifestè repugnat.* Quid? Vtrū nos nō credimus, verum Christi Corpus in cœlum ascendisse, & ibi vsque ad finem mundi commorari? Credimus sanè, & simul credimus, idem Corpus, quod ad dextram Patris assidet, in Eucharistia verè adesse, non quia è cœlo descendat, sed (vt Damascenus de Orthodoxa fide lib. 4. c. 14. loquitur) *quia ipse panis & vinum transmutatur in Corpus & Sanguinem Dei.* Cùm ergo nos & Maiores nostri semper ex æquo crediderint tàm articulum ascensionis, quàm realis præsentiæ Christi in Eucharistia, adeò vt Chrysostomus hæc vtraq; simul vera esse doceat (lib. 3. de Sacerdotio): cur tu propter Christi commorationem in cœlis, negas eius præsentiam sub specie panis? Dicis *hos duos articulos manifestè repugnare.* Cur tandē? An Deus efficere non potest, vt simul vtrique veri sint? Si potest id efficere, cùm ipse & ascenderit, & nihilominus benedicens dixerit: *Accipite, & manducate, hoc est Corpus meum*, cur non tā credis hoc quod in Cœna Domini comeditur, esse Corpus Christi, quàm credis eum in cœlis commorari? Christum huius verbi authorem habes, Euangelistæ plures ita rem narrant, de parabolica phrasi nihil admonent (quod tamen aliâs Ioan 2.4.7.21. & Matth. 13. sæpe faciunt) Ecclesia Christum sub specie panis præsentem semper agnouit & adorauit, Berengarium aliter opinantem ad palinodiam coëgit: cur igitur non putas, id velle Deum ita se habere, quod tot modis ita esse, planum facit? Restat ergo vt dicas, articulum Ascensionis Christi sic pugnare cum reali eius præsentia in Eucharistia, vt hi duo articuli simul constare non possint. Certè nihil est aliud, hos duos articulos simul constare non posse, quàm Deum facere non posse, vt vterq; eorum simul sit verus. Nam si facere hoc Deū

Ac sanè, vt ne id quidem prætermittam, postquàm Episcopi & cæteri Theologi atq; Ecclesiarũ Cathedralium Presbyteri Canonici tùm vincula, tùm mortem in carceribus ob asserendum summi Pastoris Primatum subiuissent: diuinitus factum est, vt Angli Catholici, qui apud Belgas sub Regis Catholici clientela agebant, auderent liberius veritatem fidei suæ non verbis modò, sed scriptis etiam confiteri. Quo in genere facilè princeps extitit *Thomas Hardingus* sacræ Theologiæ Professor, qui Iuellum Pseudoepiscopum Sarisburiensem iuueniliter exultantem ita repressit, vt cùm Iuellus palam in suggestu affirmasset, *se Catholicæ fidei subscripturũ, si locus aliquis aut è Scriptura sacra, aut ex Patribus, qui primis sexcentis annis vixissent, proferretur, in quo Pontifex Romanus diceretur vniuersalis Ecclesiæ Caput* (de alijs enim articulis iam non agimus): mox Hardingus librum doctissimum Anglico idiomate conscribens, docuit inter cætera, Damasum Pontificem Romanum ab Ambrosio (in Commentarijs 1. ad Tim. 3.) vocatum esse *Rectorem eius Ecclesiæ, quæ domus Dei & columna ac firmamentum veritatis* ab Apostolo dicitur. Nec enim dubium est, quin & *Rector* idem sit, quod *Caput*, & illa fuerit vniuersalis Ecclesia,
1603 quam Apostolus eo in loco describit. Romanus igitur Pontifex, qui *Rector est Domus Dei, quæ est columna & firmamentum veritatis*, idem vtique vniuersalis Ecclesiæ Caput existit. Multa etiam alia in eandem sententiam ex Cypriano, Athanasio, Augustino, Hieronymo, alijsq; Patribus Hardingus in mediũ protulit, quæ Iuellũ eò tandẽ redegerunt, vt per edictum regium curaret, eiusmodi libros interdicẽdos & abdicandos, adiecta etiam mulcta & minis terrore plenis, si quis eos apud se tenere deprehẽderetur.

Hardingi exemplum secuti sunt alij Theologi complures, in primis *Thomas Dormannus, & Ioannes*
1604 *Martialis*, pòst autem *Hugo Heskinus sacræ Theologiæ Professor, Ioannes Rastellus, Nicolaus Sanderus, Gulielmus Alanus, Thomas Stapletonus & Robertus Poyntzeus*: qui omnes, vbi occasio tulit, eundem Pontificis Romani Primatum & confessi sunt egregiè, & rationibus tùm è sacra Scriptura, tùm ex authoritate Patrum, & vsu rerum petitis, vehementer corroborârunt. Quod argumentum *Thomas Stapletonus* omnium copiosissimè tractauit in eo libro, quem omni & eloquentia, & doctrina refertum contra *Hornum Pseudoepiscopum Vintoniensem*, edidit. Hæc non esse omittenda hoc in loco putaui, vt aliæ nationes scirent, non Angliam vniuersam ita recessisse à Romani Pontificis obedientia, quin optimi quiq; & doctissimi viri adhuc persistant, ac in æternum permansuri sint in sancta Sedis Apostolicæ communione atque obseruantia. Quam Sedem in hoc exilio nostro benignam sanè matrem experti sumus, vt verè appareat, hanc esse, ac manere prorsus eandem, quæ olim fuit, quum ad eam veluti ad Catholicæ communionis portum confugerunt *Athanasius*, & *Petrus Alexãdrinus*, cæteriq; Episcopi Catholici per Vandalos ex Aphrica eiecti. Proprium enim Petræ ac rupis solidæ est, alios minores lapides mole sua sustentare, ac locum, vbi securè quiescant præbere.

Qui autem pro Apostolicæ Cathedræ Principatu confitendo, vel in vinculis domi, vel in exilio foris, partim vsque ad mortem perstiterunt, partim vsque ad hodiernum diem detinentur, hi sunt.

1605. Edmundus Bonnerus, Londinensis, 1606. Ioannes Vitus, Vintoniensis, 1607. Cuthbertus Tonstallus, Dunelmensis, 1608. Oglethorpus, Carleolensis, 1609. Pateus, Vigorniensis, 1610. Baynus, Lichfeldensis, 1611. Thurlebeus, Elyensis, 1612. Polus, Petroburiensis, 1613. Burnus, Bathoniensis, 1614. Scottus, Cestriensis, in exilo defunctus.	Episcopi Angli aut in vinculis, aut exilio vita defuncti.
1615. Hethus, Eboracensis Archiepiscopus, 1616. Watsonus, Lincolniensis, 1617. Troblefildus, Exoniensis, 1618. Thomas Goldwellus, Asaphensis, Romæ exulat.	Episcopi Angli adhuc in custodia detenti, aut exules, sed superstites.
1619. Richardus Creueus, Archiep. Armacanus, 1620. Mauritius, Archiepiscopus Casselensis, 1621. Gulielmus Walsius, Medensis Episcopus, 1622. Thomas Leurus, Darensis, 1623. Thomas Ternanus, Rossensis, 1624. Redmundus, Episcopus Alladensis.	Episcopi Hiberni aut vincti, aut exules.

Ioan-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.	Hæretici & Pseudo-prophetæ.	
		Idem Ferdinãdus		
	Idem. Pius 4.			
1560.				

est, Corpus Christi esse in cœlo: mentitur, qui dicit, Corpus Christi non esse in cœlo: verùm qui dicit, Corpus Christi esse in Eucharistia, nõ negat, idẽ esse in cœlo. Potest igitur Deus facere, vt vtrumque simul sit verum.

posse concedis, cùm ille sit vtriusq; operator: nihil affers, cur necesse sit, te credere, aut hanc Domini orationem (*Hoc est Corpus meum*) esse impropriam, aut Corpus Christi verè non adesse sub specie panis. Tu verò credis, non adesse Christi Corpus substãtialiter in Eucharistia. Cur ita credas interrogatus, ais, Christum in cœlis commorari. Si tua ratio necessaria est: qui commoratur in cœlis, non potest in Eucharistia presens fieri, etiamsi Christus ipse dicat, hoc, quod in terris comeditur, corpus suum esse, & id corpus suũ, quod pro nobis datur, quod per Apostolum suum docet à nobis comedi, vt *mortem eius cõmemoremus*, quod etiam *qui manducat indignè, reus erit Corporis Domini, quoniam non dijudicat Corpus Domini*. Hæc enim oĩa demonstrãt, substantiale Corpus Christi verè manducandũ in Eucharistia dari: vt sanè, si posit De⁹ id præstare, quid ni aũt posit? omnino credendũ sit, eũ id præstitisse. Si ergo (vt dixi) tu affers necessariã rationẽ, cur aliter, quàm nos, credas: dicis profectò, nõ posse Deũ facere, vt corpus, quod in cœlis cõmoratur, eodẽ tẽpore in Eucharistia substantialiter manducetur. Aut igitur negas omnipotentiã Dei, aut nihil omnino dicis. Quapropter vtcunq; verbo id dissimules, tamen reipsa putas, nõ posse Deũ facere, quod nos eũ fecisse, & perpetuò facere, credimus. Relicto igitur Beza: conuerto me ad Petrũ Martyrem, qui fatetur ingenuè, Deum non posse facere, vt Corpus Christi, quod commoratur in cœlis, eodem momento præsens fiat in multis Altaribus & locis. Huc, huc Satanæ consilia tendunt, vt Dei nomen blasphemetur, vtq; omnipotẽtia summi numinis denegetur. Certè aliter nos docent Scripturæ Sacræ, aliter Symbolum Apostolorum. *Credo* (inquit Ecclesia) *in Deum Patrem omnipotentem*. Angelus etiam Domini (Lucæ 2.) Loquens de re omnium maxima (nempe quòd Dei Filius Deus manens fieret homo) *Non erit impossibile* (inquit) *apud Deum omne verbum*. Item Christus ait (Lucæ 18.) *Quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum*. Quibus verbis significat, Deum posse facere, *tùm vt Camelus transeat per foramen acus* (quod tamen apud homines ex his rebus est, quæ fieri non possunt) *tùm vt diues ingrediatur in regnum cælorum*. Præterea, Christus natus est clauso vtero virginis, & ingressus ad Discipulos clausis ianuis. Itaq; Augustinus (in Epist 3.) *Ipsa virtus* (inquit) *per inuiolatæ matris virginea viscera, mẽbra infantis eduxit, quæ postea per clausa ostia membra iuuenis introduxit*. Hæc ille. Cùm igitur per omnipotentiam Dei duo corpora (Christi & ianuarum) ita in eodem loco substiterint, vt neutrum naturam suam amiserit, & tamen secundùm nostram philosophiam vtrumq; eorum vt suam quantitatem, ita locum separatum habere debuerit: clarum est, Deũ posse de rebus salua ipsarum natura facere, quæ nostrum ingenium comprehendere non potest. Vnde Augustinus (lib 9. de Gen. ad liter. c. 17.) ait: *Potestas Creatoris potest de omnibus rebus naturalibus facere aliud, quam eorum quasi seminales rationes habent*. Deus igitur efficere potest, tùm vt idem corpus sit in distantibus locis, tùm vt plura corpora sint in vno loco, tùm vt Corpus aliquod seruetur extra omnem locum, sicut totum vniuersum seruatur, extra quod nihil corporale aut locale est, à quo fulciatur. Atq; hæc in genere dicta sint. Quòd verò ad Eucharistiã attinet, Corpus Christi nec sine loco ibi est (quia locum habet sub speciebus panis & vini, quas ad tempus per miraculum sustentat absque sua mutatione, sicut Diuinitas immutabilis in se manens naturam Christi humanam sustentat) nec ibi locum tenet respondentem propriæ ac visibili suæ quantitati, quam in se perpetuò habet, (secundùm illam quippe in cœlo tantùm suam habet extensionem) sed in Eucha-

1625. Ioannes Hamiltonus, Archiep. S. Andreæ,
1626. Iacobus Beton, Archiep. Glasconensis,
1627. Gulielmus Cheisolne, Episcop. Dumblanensis,
1628. Ioannes Leslie, Episcopus Rossensis,

} Episcopi Scotiæ Sedibus eiecti.

1629. D. Feknamus Monachorũ D. Benedicti Abbas, in carcere adhuc agit,
1630. Mauritius Chaceus Cartusianorum Prior cum suis omnibus Brugis in exilio agit,
1631. Wilsonus Cartusianorum de monte Gratiæ Prior,
1632. Catharina Palmera Monialiũ D. Brigittæ Abbatissa cũ Hugone Huberto eiusdẽ Ordinis generali cõfessore, ac reliquis fratrib⁹ & sororibus suis locũ exilij sui prope Antuerpiã in Brabantia sortitur,
1633. Elizabetha Cresnera Monialium D. Dominici Priorissa cum suis apud Brugenses agit,
1634. Franciscani per inferiorem Germaniam dispersi in exilio agunt,
1635. Richardus Shelleus ordinis D. Ioãnis in Anglia Prior cum fratre suo Iacobo eiusdem Ordinis milite, in exilio agit,
1636. Georgius Dureius Dunfermlemensis Abbas Scotus,
1637. Abbas etiam de Neuhall, Scotus.

} Religiosorũ Ordinũ Archimandritæ & Priores tùm Angli, tùm Scoti ob fidem suis Sedibus pulsi.

1638. D. Henricus Colus, Ecclesiæ Londinensis,
1639. D. Edmundus Stuardus, Ecclesiæ Vintoniensis,
1640. D. Reginaldus, Ecclesiæ Exoniensis,
1641. Robertsonus, Dunelmensis,
1642. Setholandus, Vigorniensis,
1643. D. Ioannes Ramrigius, Lichfeldiensis,
1644. D. Ioannes Harpsfildus, Nordouicensis,
1645. Henricus Ioliffus, Bristoliensis,
1646. D. Iohannes Boxollus, Vindelisoriensis,
1647. Daniel, Herfordensis,
1648. Petrus Whitus, Waterfordiensis,
1649. Thomas Moeranus, Corcensis,
1650. Dauid Hurle, Iemlacensis.

} Decani Cathedralium in Anglia Ecclesiarum.

1651. D. Nicolaus Harpsfild, Cantuariensis,
1652. D. Dracottus, Eboracensis,
1653. Richardus Petreus, Bokingamiæ,
1654. D. Chedseus, Middelsexiæ,
1655. Maruinus, Surriensis,
1656. Fitz-Iacobus, Bathonensis.
1657. D. Albanus Langdalus, de Lewis,
1658. Taylerus, Cicestriensis,
1659. Hodsonus, Lincolinensis,
1660. Ioannes Hansonus, Richmundensis,
1661. Robertus Perceuallus, Cestriensis,
1662. Robertus, Monensis in Wallia,
1663. Luttrellus, Archidiaconus Medensis in Hybernia,
1664. Thomas Chone, Waterfordiensis, ibidem.

} Archidiaconi vel vincti, vel exules.

Belserus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ succeßio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Ferdinandus.
1561.	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Hæreses connexæ cum Sacramentariorum doctrina de Eucharistia.

219. *De Molinæo.*

b Vide vt hæresis hæresim pariat. Nam cùm nos vtamur exemplo Christi clauso virginis vtero in mundum exeūtis, ad Corporis Christi præsentiam in Eucharistia facilius persuadendam: illi negant, Christum clauso virginis vtero, natum esse, id quod authore etiā Bucero Molinæus affirmat in tertiam vnionis Euangelicæ partem, vbi dicit: *Iesum nascētem adaperuisse vuluam Mariæ*. Quæ hæresis in persona Iouiniani ante annos mille & penè ducētos cōdemnata fuit.

c Eôdem pertinet, quòd Caluinistæ passim negant, Christum intrasse ad Discipulos (Ioan.20.) per ianuas clausas. Caluinus in institut. c.18. §. 26. putat, Christum sua virtute patefecisse ianuas, sibiq; cedere iussisse. Petrus Martyr addit, fortè non per ianuas, sed aliunde Dominū posse dici ingressum. Brētius ex ista re asserit, Corpus Christi post resurrectionem fuisse incircumscriptum & vbiq;: & ob id ibi Discipulis apparuisse. Tam malè sibi cōstant hæretici, vnum hoc agentes, vt veram fidem vno consensu velut caudis colligatis oppugnēt, cùm alioqui vulpium istarum capita longè inter se disiuncta sint.

d Qui-

ristia per substantiæ modū adest, quo panis ipse, cuius substantia in Christi Corpus iam conuersa est, ibi ante cōuersionem fuerat. Itaq; præter Dei omnipotentiam blasphemè ab hæreticis traductam, verè etiam dicimus, Corpus Christi non esse in pluribus locis per suam visibilem ac propriam quantitatem, quam in cœlo tenet: sed esse quodammodo in pluribus locis, quia est sub pluribus panis & vini speciebus, quæ species naturaliter sunt in pluribus locis. Et in hoc stat miraculū, quòd Corp' Christi speciespanis & vini sustentat, velut quantitatē ad tēpus ascitā, propter vtilitatē nostrā. Quo in sensu Chrysost. dicit in lib.3. de dignitate sacerdotali: *O miraculū, ô Dei benignitatē! Qui cum Patre sursum sedet, in illo ipso tēporis articulo ... manibus pertractatur*. Et in c.9. ad Hebræos, Homil.17. *In multis locis offertur Christus, hîc plenus existens, & illic plenus, vnum Corpus*. Hæc ille.

Christum clauso Virginis vtero natum esse.

b Isaias c.7. *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*. In quibus verbis Ambrosius (in Epist.81.) notauit, Prophetam dixisse, non modò *concepturam*, sed & *parituram virginem*. Quæ autem parit virgo, non aperit vuluam in partu. Alioqui secundùm ea, quæ de ventre inspiciendo Prætor edixit, Maria post partū Virgo non esse deprehenderetur. Ezechiel etiam ait: (c.44.) *Porta Orientalis, per quam Deus Israel ingressus est, clausa erit, & non aperietur*. Porta verò, per quam Redemptor in mundum intrauit, (auctore Ambrosio ibidem) est B. Maria. Chrysostomus etiam in Homil. de Ioanne Baptista: *Da potentiæ Dei, quia de Virgine natus sit, & tamen ipsa Virgo fuerit virgo post partum. Porta hæc* (Ezechielis 44.) *semper clausa erit, & non aperietur*. Augustin. de ciuitate Dei (lib.22. ca.8.) profitetur, *se creare, Dominum Iesum per integra virginalia matris enixum*. Hieronymus in 44. Ezech. *Pulchrè quidam per portam clausam Mariam virginē intelligunt, quæ & ante partum, & post partum, Virgo permansit*. Deniq; Ecclesia nō solùm credit, verùm etiā publicè canit in laudem Mariæ: *Post partum virgo inuiolata permansisti*. De qua eius perpetua Virginitate Hugo de Sancto Victore librum edidit.

Christum per clausas ianuas ad Apostolos intrasse.

c Hilarius lib.3. de Trinit. *Quæro, per quas clausæ domus partes sese corporeus intulerit. Omnia sunt obserata. Sed ecce, assistit medius, cui per virtutem suā omnia sunt peruia. Nihil cedit ex solido. Neque per naturam suam aliquid, tanquam lapsu insensibili, ligna & lapides admittunt. Corpus enim à sese non deficit, vt se resumat ex nihilo, & vnde qui assistit in medio est? Extra rationem humanam est veritas facti*. Ambros. in Lucam lib.10. c.24. ait, *Christi Corpus, clausis omnibus, per inuia septa corpo-*

1664. Belserus, Collegio D. Ioannis in Oxoniensi Academia,
1665. Elius, eius successor in eodem Collegio,
1666. Slithurstus, Collegio S. Trinitatis,
1667 Henricus Henshaus, Lincolniensi Collegio,
1668. D. Georgius Bullocus, Collegio S. Ioannis in Cantabrigia,
1669. D. Ioannes Yongus, Collegio Penbrukensi,
1670. Edmundus Cosin Collegio S. Catharinæ,
1671. Thomas Pecok, Collegio Reginæ,
1672. Gulielmus Taylerus, Collegio Christi,
1673. Thomas Redmannus, Collegio Iesu,
1674. Thomas Bayleus, Collegio de Clare,
1675. Laurentius Vausæus, Collegio Mancestriensi,
1676. Gulielmus Martialis, Aulæ S. Albani,
1677. Ioannes Smithæus, Collegio regali in Oxonio,
1678 Hodgesonus, Collegio Reginæ in Oxonio,

Studiosorum Collegijs vel in Oxonio, vel in Cantabrigia Præfecti, partim vincti & vita defuncti, partim exules.

1679. Hillus, Ecclesiæ Cantuariensis Canonicus.
1680. Ardenus,
1681. Mauritius Clenok,
1682. Palmus,
1683. D. Setonus,
1684. D. Mortonus,
1685. Henricus Bouel in Ecclesia Suthwellensi eiusdē Diœceseos.

Ecclesiæ Eboracensis,

1686. D. Thomas Darbisherus,
1687. Willertonus,
1688. Cosinus,
1689. Moruinus,

Ecclesiæ Londinensis,

1690. Thomas Hidus,
1691. Langrigius,
1692. Bilsonus,

Ecclesiæ Vintoniensis,

1693. Saluinus,
1694. Dantonus,
1695. Tutinus,
1696. Nicolaus Marley,

Ecclesiæ Dunelmensis,

1697. D. Faucetus,
1698. Robertus Mannerus,
1699. Gulielmus Wilsus,
1700. Thomas Villerus,

Ecclesiæ Lincolniensis,

1701. Thomas Wilsonus,
1702. Gulielmus Colinwod,

Ecclesiæ Cestriensis,

1703. D. Heskinus, Cancellarius,
1704. D. Thomas Hardingus, Thesaurarius,
1705 Ricardus Dominicus,
1706. Dauid Powellus,
1707. Faulerus,

Ecclesiæ Sarisburiēsis,

Canonici Cathedralium Ecclesiarum, ob Sedis Apostolicæ Primatum vel in custodia defuncti, vel adhuc vincti, aut exules.

Ioannes

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Ferdinandus.
1561.	Idem Pius 4.	

☞ *Hæretici & Pseudoprophetæ.*

d Quidam etiã Sacramẽtarij non credunt, Christi Corpus clauso tumulo, verùm tunc demum surrexisse, quando Angelus Domini reuoluit saxum à monumento.

Hæreses Protestantium circa perceptionem Eucharistiæ.

e Aiunt, nemini licere, Eucharistiam absq; alijs simul participaturis, percipere: alioqui communionẽ illam non esse, quam solus quispiam capit. Quasi verò agatur de corporali, & non potius de mystica & spiritali communione, quæ tamen solennius exercetur, si corporalis conuentus spirituali fructui respondeat.

Incon-

corporibus, inoffensa cõpage insertum esse. Augustin. in lib. de agone Christiano. c.24. *Contra naturã huius corporis videmus corpus Christi per clausa ostia intrare. Omnia enim possibilia sunt Deo: de corpore suo fecit, quod voluit.* Chrysostom. Homil. de Ioanne Baptista. *Qui intrauit per ostia clausa, verè corpus erat.* Hieronymus lib.1. in Iouinian. *Si clausis ingressus est ostijs, quod humanorũ corporũ natura non patitur, ergo & Petrum, & Dominũ negabimus vera habuisse corpora, quia ambulauerũt super aquas, quod cõtra naturã est?* Non igitur aut patefaciendo fores, aut ingrediendo aliunde, hoc miraculum operatus est Dominus, sed (vt verbis Cyrilli vtar, lib.12. in Ioann. c.53.) *Clausis foribus repente Dominus omnipotentia sua, natura rerum superata, ingressus est ad Discipulos. Nullus quærat, quomodo clausis ianuis Corpus Domini penetrauit: de omnipotente filio Dei hæc conscribuntur.*

d *Angelum non putemus* (inquit Hieronym. ad Hedibiam q.6.) *idcirco venisse, vt aperiret sepulchrum Domino resurgenti, & reuolueret lapidẽ: sed postquàm Dominus resurrexit, hora qua voluit, & quæ nulli mortaliũ cognita est, indicasse quod factum est, & sepulchrum vacuum reuolutione lapidis & sui ostẽdisse præsentia.* Augustin. de tempore. Serm. 130. *Quomodo de sepulchro exire non posset, qui ex incorruptis matris visceribus salua virginitate processit? Fefellit custodes, exiliuit de sepulchro, apparuit Discipulis, ianuis non apertis. Inde clausus exijt, huc exclusus intrauit.*

Eucharistiam ab vno solo participatam verè communicationem esse tam cum Christo, quàm cum Christi membris.

e Cùm iam antè probatum sit, Corpus & Sanguinẽ Christi verè adesse, antequã Sacramentũ sumatur: nõ est dubiũ, quin Sacerdos verè conficiat sacra Mysteria, etiãsi nemo adsit, modò verba Christi ad elementa panis & vini rectè adiungat. Id igitur demũ restat examinandũ, an Mysteria percipi ab vno solo posśint, siue sit Sacerdos, seu laicus. Eucharistia dicitur κοινωνία, seu Cõmunio (vt Damascenus tradit lib.4. de fide orthod. c.14.) *quia cõmunicamus per ipsam Christo, & participamus eius carne & Diuinitate, & quia communicamus & vnimur inuicem per ipsã.* Hæc Damascenus. Duplex igitur Cõmunionis ratio spectanda est: vna, vt cum Christo capite nostro: altera, vt cũ membris etiã Christi vniamur. Neutra verò istarum aut perit, aut imminuitur, etiãsi Eucharistiam soli perceperimus. Cùm enim & species granorum tritici, ex quibus panis confectus est, multitudinem fidelium in vnum Corpus coalescentium satis exprimat, & sub illa specie Christus ipse adsit, qui totius vnionis fons & origo solus existit, nec corporea, sed spiritualis Communio sit quam quærimus, eaq; non in societate quapiam visibili, sed in animo per fidem & dilectionem in cordibus nostris diffusam efficiatur: vtique tùm verè cum Christo, membrisq; Christi communicamus, etiamsi nullus nobiscum exterius cõmunicet, tùm eàdem interiorem & spiritalem nostrã communionem satis clarè exterius designamus, per speciem panis ex multis granis confecti, quam corporaliter sumimus. Non est autem dubium, quin Serapiõ (apud Euseb. lib.6. c.36. solus communicarit, *puero exiguam quandam Eucharistiæ partẽ ad eum deferente, & madefactam in os senis infundente.* Quem Cõmunionis accipiẽdæ

 modum

1708. Ioannes Bicardikus,
1709. Edouardus Cratfordus,
1710. Gilbertus Burnfordus,
1711. Egidius Capellus,
1712. Ioannes Hemingus,
1713. Huchinsonus,
} Ecclesiæ Bathonensis.

1714. Bemundus, Cancellarius,
1715. Edouardus Godsaluus,
1716. Thomas Stapletonus,
} Ecclesiæ Cicestriensis.

1717. Thomas Nutom,
1718. Ioannes Blaxtonus,
1719. Gualterus Muggus,
} Ecclesiæ Exoniensis.

1720. Richardus Ludbius, } Ecclesiæ Herefordensis.

1721. Harcottus, } Ecclesiæ Nordouicensis.

1722. Gulielmus Dalby, Cancellarius Ecclesiæ Bristoliensis.

1723. D. Richardus Smithæus,
1724. D. Treshamus,
} Ecclesiæ Oxoniensis.

1725. Morganus Philippus, Præcentor Eccles. Meneuēsis.

} Canonici itē Cathedraliū Ecclesiarum, ob Sedis Apostolicæ Primatum vel in custodia defuncti, vel adhuc vincti, aut exules.

Non sic autem res accipienda est, velut hi soli Ecclesiarum Cathedralium Canonici, quos hoc in loco ascripsi, ob Sedis Romanæ confessionem patria, opibus, libertate aut vita priuati fuerint. Nec enim dubito, quin alij præterea valde multi hanc laudem meriti sint. Sed illos ego recensui, quos aut ipse noueram, aut ab alijs hac dignitate motos esse, acceperam. Presbyteri verò Parochiales, & alij Clerici, qui ob retinendæ Sedis Apostolicæ communionem, vel in vinculis defuncti, vel adhuc vincti, vel in exilium ire coacti sunt, multò difficilius enumerari possunt. Sed tamē ne Ordo ipse, si penitus prætermittatur, iniuriam sibi factam existimet: eos hîc adiungam, de quibus me audire contigit.

1726. Edouardus Williamsonus,
1727. Gulielmus Sotton,
1728. Gretus,
1729. Hartus,
1730. Ioannes Cubbidgus,
1731. Woddus,
1732. Ionsonus,
1733. Ramseius,
1734. Georgius London.
} Presbyteri in carcere aut defuncti, aut adhuc detenti, ob Primatus confessionem.

Clemens

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.* | *Doctores Catholici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

1562. Idem. Pius 4. Idem Ferdinandus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Inconstantia Lutheri, de vnius aut vtriusque speciei necessitate.

f Tam Lutherani, quàm Zuingliani & Caluinistæ dicunt, iam nemini licere, alterã Eucharistiæ speciẽ sine altera sumere, quia Christus vtramque simul instituit & tradidit. Sed quidnã Christus instituerit, ij nunquam rectè scire possunt, qui deserta Ecclesia, in qua Christi Spiritus habitat, Christi fidem in Antichristi Synagoga exquirũt. Vt autem liquidò appareat, quanta cum inconstãtia hoc ipsum, quo de agitur, Luterus docuerat, sciendũ est, eũ ab initio scripsisse ad Bohemos, *Christum de vtraque specie nihil tanquam necessarium præcepisse*. Debere igitur illos *pacem Ecclesiæ sectari, nec de Sacramenti speciebus cõtendere*. Deinde in articulis per Leonem Papam cõdemnatis affirmauit, *Bohemos ob vtriusque speciei vsum schismaticos quidem esse, non tamen etiam hæreticos*. Tũ autem optauit, vt liber vtriusq; speciei vsus non quidem à priuatis, sed in Cõcilio generali decerneretur. Itaque in Captiuitate Babylonica: *Nõ hoc* (inquit) *ago, vt rapiatur vtraq; species, quasi necessitate præcepti ad eam cogamur.* Et paulò antè: *Non peccãt* (inquit) *in Christum, qui vna specie vtuntur. Pulchrum videretur, si Generalis Concilij statuto, cuiq; suum arbitrium* re-

modum *Dionysius Alexandrinus Episcopus* ante annos mille ducentos ritè factum duxit, atq; adeo collaudauit. Ac idem omnino dicẽdum est de ijs omnibus, qui Eucharistiam à Sacerdote in Ecclesia acceptã, domũ portabant, eandemq; secundum quod ipsis videbatur, absq; vlla solenni fratrum conuocatione, capiebant, de quibus vide *Cyprianum in Oratione de lapsis*. Fateor quidem, pleniorem extare intimæ Cõmunionis Fideliũ significationem, quoties plures simul de ijsdem Mysterijs participant. Verùm ita vrgere visibilem & externum communicãdi modum, vt neges, ad mensam Domini omnibus & singulis fidelibus propositam eũ accedere iure posse, qui aliũ eodem loco & tempore communicaturum non inuenit: hoc profectò satis ingenuũ & liberale nõ est. Vsq; eò enim à seruitute legis, hoc est, ab externis & corporalibus cæremonijs liberati sumus, vt nihil in mundo, quod extra nos est, profectum nostrum spiritalem impedire posit. Vnde illud verum est verbũ quod D. Chrysostom. doctisimè explicat: *Nemo læditur nisi à seipso*. In potestate autem alterius esset, me lædere, si ego mortem Domini per Mysteria, quæ Christus ad eam rem instituit, ideo commemorare, & cũ Christo per Eucharistiam magis magisq; vniri non possem, quia nemo alius aut vellet, aut etiã hoc tempore posset, mecum ad Domini mensam accedere. Sed quid argumentor? Vtrum per solam Eucharistiam cum Christo & Ecclesia connectimur? An non idipsum per Baptismum ritè acceptum efficitur? Etenim *in vno Spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus*. 1. Cor. 12. Nunquid igitur nemo baptizabitur, nisi & alij plures adsint, qui simul cum illo Baptismum percipiant? Deniq; in cæremonia Paschatis (Exod. 12.) non nisi tot personas cõuenire necesse fuit, quot sufficere possent ad vescẽdum agnũ. Nũc aũt vnus homo solus potest sufficere ad vescẽdum Agnum, quia *panis, quem frangimus, est communicatio Corporis Domini*, hoc est, totius Agni. Non est igitur necesse, vt plusquã vnus ad Agnũ noui Testamẽti vescendũ cõueniat. Nam (vt Eusebius Emisen. dicit in Hom. 5. in Paschate) *tantũ est in exiguo, quãtũ cõstat esse in toto*. Licet igitur plenior & solennior sit Synaxis, quãdo plures simul comedũt: fas tamen est vel vni soli in participãdis mysterijs vti iure suo.

Alterius speciei participationem ei sufficere ad salutem, qui Eucharistiam non consecrat.

f Ex causis permultis manifestè intelligimus, Christum in Eucharistia instituenda non eo animo fuisse, vt quenquam, præter illum, qui Eucharistiam consecrasset, ad vtramq; speciem sumendam obligari vellet. Ac primùm in 6. c. Ioan. (quemadmodum in li-

1735. Clemens Burdettus,
1736. Edmundus Hargattus,
1737. Thomas Dauys,
1738. Gregorius Bellus,
1739. Laurentius Webbus,
1740. Robertus Painus,
1741. Nicolaus Langrigius,
1742. Richardus Adamus,
1743. Ioannes Peritonus,
1744. Thomas Cranus,
1745. Richardus Wodlock,
1746. Richardus Iacobi,
1747. Thomas Haukins,
1748. Crocus,
1749. Grangerus,
1750. Gulielmus Giblettus,
1751. Coquus,
1752. Hugo Tenant,
1753. Thomas Palmerus,
1754. Thomas Atkinsonus,
1755. Pilus,
1756. Colinus,
1757. Redus,
1758. Durstonus,
1759. Edouardus Chamberus,
1760. Simon Bellostus,
1761. Kingus,
1762. Rogerus Bobettus,
1763. Robertus Ionus,
1764. Ioannes Fezardus,
1765. Gulielmus Shepardus.
1766. Richardus Bisshop,
1767. Ioannes Berwikus,
1768. Martinus,
1769. Antonius Wilkinson,
1770. Courtmillus,
1771. Richardus Prattus,
1772. Gulielmus Atkinsus,
1773. Heiwardus,
1774. Harperus,
1775. Iosephus,
1776. Ioannes Feltonus,
1777. Stephanus Markus,
1778. Ioannes Oliuerius,
1779. Gulielmus Greshoppus,
1780. Thomas Kirtonus,
1781. Edouardus Brumbrogus,
1782. Henricus Alwayus,
1783. Ioannes Rastellus,
1784. Cuthbertus Vauxeus,
1785. Edmundus Brunus,

Georgius

Presbyterij beneficijs suis exuti, aut in exilio degentes, ob Primatus Romani confessionem.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Ferdinãdus
	Idem. Pius 4.	
1562.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

relinqueretur. At non longè pòst in formula Missæ Wittenbergensis: *Simpliciter* (inquit) *iuxta institutũ Christi vtraq; species & petatur, & ministretur. Concilia nec morari, nec audire volumus in his, quæ manifestè sunt Euangelij. Quin amplius dicimus*, inquit: *Si quo casu Conciliũ propria authoritate id statueret aut permitteret:*

bello ea de re duobus abhinc annis edito planissimũ feci) de Sacramento Eucharistiæ agens, vt quodã in loco ait, *Nisi manducaueritis carnem & biberitis sanguinem filij hominis, non habebitis vitam in vobis*: sic etiam ibidem adiungit, *Qui manducat me, & ipse viuet propter me.* & iterum: *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Ecclesia igitur parem vtrique Dei verbo fidem habens, docet, sanguinẽ sub specie vini tùm à quibusdam (illis nimirum, qui sub vtraq; specie consecrant Eucharistiam) necessariò bibendum esse: tùm ab alijs (qui tantùm participant de Mysterijs) non eadem necessitate sumi oportere. Qui autẽ dissentientes ab Ecclesia, dicunt, neminem posse alterã speciem sine altera sumere, fidẽ derogant his Christi verbis, *Qui manducat me, seu hunc panem, viuet in æternũ.* Nam per solã manducationẽ, vitam æternã haberi posse, negant. Deinde, Eucharistia non modò Sacramentum, sed multò etiam magis Sacrificium est, quod paulò antè manifestissimè probaui. Est autem omne Sacrificium Sacramẽtum, quia rem sanctam significat per sanctum opus quod celebratur: sed non omne Sacramentum est etiam Sacrificium. Itaq; sacrificia veteris legis fuerunt quidem Sacramenta, vtpote quæ res futuras in Christo (Heb. 9. & 10.) adumbrabant. Iam eius sacramenti, quod simul Sacrificium sit, hæc est natura, vt Sacrificio semel ritè atq; integrè completo, si partem quamlibet in Sacramentum postea sumas, cùm sacrificio, non in eo solo quod sumis, verùmetiam in toto reliquo, perfectissimè communices. Vnde Apostolus (1. Cor. 10.) Eucharistiam cum sacrificijs Iudæorum conferens, *Qui edunt* (inquit) *hostias*, κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶ, *communicant cum Altari*, seu, cum Sacrificio ipso. Atq; inde probat eos, qui scientes & prudentes edunt idolothyta, cũ Idolorum cultu, hoc est, cum dæmonibus, qui præsident Idolis, communicare. Si ergo is, qui partem de sacrificata re, prout sacrificata est, capit, cum toto Sacrificio communicet: in Sacrificio autem Eucharistiæ sanguis Domini & cõsecratus fuerit, & à sacerdote, qui consecrauit, sumptus: ille, qui postea vel minimam corporis Dominici particulam accipit, sanguinis etiã consecrati & sumpti fit particeps, idq; secundùm iuris, non humani, sed diuini interpretationem & authoritatẽ. Ex eoq; nulla re ad salutẽ suã necessaria caret. Ac nimirum Sacrificiũ, quod offertur Deo, integerrimum debet esse, ac omnibus suis numeris absolutum, Malach. c. 1. In Sacramento autem, quod hominibus de Altari diuino datur, sola participatio, id est, partis tantùm acceptio necessaria est. Vnde Apostolus (1. Cor. 10.) de Eucharistia, vt Sacrificium est, agens, dicit, *Panem, quem frangimus, esse* non modò μετοχὴν participationem, sed κοινωνίαν, *communicationem Corporis Domini.* Calicem etiam, cui benedicimus, vocat *communicationem Sanguinis Christi.* Verùm ibidem de ijs loquens, qui Sacramentum hoc manducant, *de vno* (inquit) *pane omnes* μετέχομεν *participamus*, id est, partem singuli de immolato pane (quod attinet ad speciem panis) capiunt, ac non totum panem qui offertur. Et iterum postea dicit, *nos non posse mensæ dæmoniorum, & mensæ Domini participes esse.* Itaq; ratio Sacrificij habet se, vt communicationem: ratio autem Sacramenti, vt participationẽ: & tamen per hãc Sacramenti participationem, cum toto Christi corpore oblato, & cum tota immolatione communicamus. Nec enim participationis nomẽ sic est accipiendũ, velut de spiritali fructu quicquã desit, sed tãtùm quia corporea species tota, quæ immolatur, non etiam tota his, qui adstant, necessariò impartiatur. Alioqui verò etiã qui

1580. Georgius Storeus,
1581. Gulielmus Smitheus,
1582. Grenwellus,
1583. Clemens,
1584. Petrus de Southwarmborough,
1585. Edouardus Taylerus,
1586. Gulielmus Woddus,
1587. Knightus,
1588. Ioannes Rastellus,
1589. Ioannes Danisterus,
1590. Hauardus,
1591. Thomas Fremannus,
1592. Philippus,
1593. Ioannes Fuccius,
1594. Antonius Gardinettus,
1595. Ioannes Bradshaus,
1596. Miniuerus,
1597. Robertus Kentus,
1598. Iaksonus,
1599. Henricus Gillus,
1600. Ioannes Redshaus,
1601. Alanus Cheuerie,
1602. Richardus Wistus,
1603. Leonardus Stopius,
1604. Ioannes Dalus,
1605. Edmundus Lysterus,
1606. Ioannes Boltonus,
1607. Thomas Hamedinus,
1608. Henricus Pius,
1609. Dauid de Skenthrist,
1610. Tomsonus,

Presbyteri item beneficijs suis exuti, aut in exlio degentes, ob Primatus Romani confessionem.

1611. Dauid Wolfius,
1612. Edmundus Tannerus,
1613. Thomas Powerus,
1614. Petrus Dillonus,
1615. Ioannes Whitus,
1616. Petrus Fitzgerot,
1617. Bernardus Kerulanus,

Sacerdotes Hiberni, ob Primatũ vincti, aut exules.

1618. Adamus Kingorn,
1619. Ioannes Gray,
1620. Andreas Gray,
1621. Gulielmus Meldrom,
1622. Iacobus Fynlason,
1623. Iacobus Chalmer,
1624. Ioannes Chalmer,
1625. Georgius Zong,

Sacerdotes Scoti, ob Primatum beneficijs suis priuati, aut exules.

Eos

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Ferdinandus.
1562	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

mitteret, tunc minimè omnium nos velle vtraque specie potiri. Imò tunc primùm in despectum tam Concilij, q̃ statuti sui, vellemus aut alterutra tantũ, aut neutra, & nequaquam vtraq; potiri, ac planè eos anathema habere, quicunque authoritate talis Concilij vel statuti vtraque potirētur. Incredibilis prorsus hæc impudentia est, vt cùm dicat, vtrãq; speciem iuxta institutũ Christi ministrandam esse: tamen addat, se velle alterutra tantùm, aut neutra vti, si Cõcilium Generale vtraque specie vtendum decreuisset. Quo manifestè docet, se

partem capit, verè cõmunicat & cũ toto Sacrificiõ, & cum Deo, cui offertur, & cum corpore Ecclesiæ, pro quo offertur. Tertiò, cùm magna sit concordia inter sacrificia & Sacramenta veteris ac noui Testaměti, *omniaq; in figurã cõtigerint illis.* (1 Cor. 10. Heb. 9. & 10.) insigniter animaduertendũ est, tùm quòd sanguis animalium in circuitu Altaris fundebatur, nec aliter eũ à quoquã bibi fas erat, tùm quòd (Eze. 44.) *in sacrificijs veteribus omnia libamēta ex omnibus, quæ offerebantur, Sacerdotum erant.* Ex quo nunc etiam intelligimus, sanguinem ad Altare Domini, hoc est, ad Sacrificium præcipuè spectare: nec necesse esse vt à quoquam sumatur, præterquàm ab ijs, qui ministerio sacerdotali in mysterijs conficiendis funguntur. Quartò, cùm Manna olim Iudæis post rubri maris transitum (Exod. 16.) de cœlo daretur, vt significaret, nobis quoq; post acceptum Baptismum, panē verè cœlestem in Sacramento Eucharistiæ dádum esse (nam & Augustinus ita eam figuram interpretatur, Tractatu 11. in Ioannem): profectò Manna cibi tantùm, ac non etiam potus vllam speciem habuit: ex quo rectè colligimus, rationem Sacramenti perfectè à nobis in vna sola specie accepta impleri, duplicem verò speciem potius ob Sacrificium institutam esse. Quintò, ea est Sacramenti Eucharistiæ perfectio, vt qui vnam duntaxat speciem capit, totam Sacrificij non modò vim, sed & substantiam in ea specie capiat. Nam cùm illud, quod accipimus, corpus Christi sit, Christus verò diuidi iam non possit, etiamsi panis species in mille particulas diuidatur: tamen (vt ex Eusebio Emiseno Homil. 5. in Pasch. veterem quoq; Ecclesiam docuisse, & credidisse, intelligimus) *Corpus Domini, Sacerdote dispensante, tãtum est in exiguo, quantum constat esse in toto.* Vt iam non modò per interpretationem Diuini iuris, verùm etiam per substantiæ totius perceptionem, ille sanguinem quoq; accipiat, qui Domini Corpus, quod exangue non est, manducat. Sextò, ipsius Christi exemplum & magisterium vnius speciei vsum confirmat. Nam *Christus cùm recumberet cum duobus Discipulis* in Emmaunte, (*Luca 24*) *accepit panē, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt Dominum in fractione panis.* Quem locũ de Eucharistia intelligũt Chrysost. in opere Imperfect. August. de cõsensu Euangelist. lib. 3 c. 25. Beda & Theophyl. in quo tamen loco nulla vini facta est mentio quia nimirum necessitati huius Sacramenti, per vnius speciei suppeditationem, satisfit. Septimò, post Domini Ascensionem, fideles Discipuli iam nuper baptizati, dicuntur *perseuerasse in doctrina Apostolorum, atq; in communicatione & fractione panis, & in orationibus.* (*Actor. 2. & Actor. 20*) *ad frangendum panem vna Sabbatorum conuenisse.* Nec dubitari potest, quin de Eucharistia sit sermo, id quod ex modo & tempore conuentus celebrati facilè perspicitur. Iam verò si dicas, sub nomine *Communicationis & fractionis panis*, alterã quoq; speciem comprehendi, præterquàm quòd satis certò scire non potes, vtrum hoc verè ita sit intelligendum in eo loco, & propterea tutò in ea sententia non possis acquiescere: tamen quicquid illi fideles egerint, fine controuersia Spiritus sanctus, qui fecit, vt nihil amplius exprimeretur, quàm *cõmunicatio & fractio panis*, non modò præuidit, vnius speciei cõmunionem eo exēplo confirmari posse, verùmetiã vt id fieret, prouidere dignatus est. Octauò, vt de Serapionis (apud Eusebium lib. 6. c. 36.) de

Eos prætereà, qui honestum locum in Collegijs vtriusq; Academiæ sortiti, & eodem ob fidē Catholicam per hos duodecim annos, eiecti sunt, non minus trecentis fuisse, verè dixerim, quos híc singulos recensere nolui, partim ne tœdio Lectorē afficerem, partim quia difficulter nomina singulorum addiscerem. Quos tamen aut publicè legendo alij- præuisse, aut insignem literarij honoris gradum quandoque ascendisse intellexi non putaui prætermittendos.

1833. Nicolaus Sanderus, qui tanquam Regius Professor Ius Canonicum suo iure, in Oxonio publicè prælegit, ei loco & muneri ob fidem conseruandam renuntians, & postea Sacræ Theologiæ Professor factus, hunc librum ad communem vtilitatem conscripsit.

1834. Gulielmus Zonus in Cantabrigia iuris ciuilis Regius Professor, fidei causa eo officio carere elegit.

1835. Georgius Ethrigius Græcarum literarum in Oxonio Regius Professor, ob fidem & eo munere priuatus, & in carcerem coniectus fuit.

1836. D. Babingtonus,
1837. D. Carterus,
1838. D. Sedgius,
1839. D. Nicolaus Mortonus,
1840. D. Carolus Parkerus,
1841. D. Richardus Hallus,
1842. D. Gaspar Heiwoddus,
1843. D. Gulielmus Alenus,
1844. D. Thomas Stapletonus,
1845. D. Simon Symson, Scotus,
1846. D. Edmundus Hayus, Scotus.

} Doctores S. Theologiæ ob fidē, aut beneficijs priuati, aut exules.

1847. D. Ioannes Storæus,
1848. D. Richardus Micheus,
1849. D. Edmundus Windam,
1850. D. Ioannes Pauleus,
1852. D. Gulielmus Knottus,
1853. D. Audoenus Ludouicus, hodie in Duacensi Academia Regius Professor.
1854. D. Thomas Butlerus,
1855. D. Richardus Vitus,

} Iuris Ciuilis & Canonici Doctores, aut in vinculis defuncti, aut adhuc vincti, aut exules.

1856. D. Ioannes Frierus pater, in carcere mortuus,
1857. D. Ioannes Frierus filius, exulat Patauij,
1858. D. Nicolaus Carrus,
1859. Thomas Vauaserus,
1860. D. Ioannes Clemens, exul,
1861. D. Henricus Blaknodeus, Scotus.
1862. D. Richardus Smitheus,
1863. D. Edouardus Atslous,

} Doctores artis Medicæ, in cōfessione Romani Primatus constantes.

1864. Richardus Bernardus,
1865. Guilielmus Wilsus,
1866. Thomas Dormannus,
1867. Richardus Fleming,
1868. Gregorgius Bellus,
1869. Ioannes Martialis,
1870. Nicolaus Quemerford,
1871. Gulielmus Pomrellus,
1872. Thomas Darellus,
1873. Ricardus Bristous,
1874. Iohannes Whitus,

} Licentiati Theologiæ.

Fremannus,

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici. | Doctores Catholici.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

se malle in despectum Cōcilij Euangelium ipsum violare, quàm vtriq; simul obedire. Habes ergo in hac vna re insigne exemplum & inconstantiæ Lutheri, & superbiæ ac pertinaciæ. De

c.36.) de Satyri (apud Ambros. in orat. de fratris obitu) deq; alijs eiusmodi singulorū hoīm exemplis, quæ vel apud Gregoriū in Dialogis, vel apud Bedā in Ecclesiastica gentis Anglorū historia leguntur, plura nō dicā: tam Tertullianus in lib. de oratione, quàm Cyprianus in Oratione de lapsis testantur, in more Africanæ Ecclesiæ fuisse, vt Fideles Eucharistiā de manu Sacerdotis acceptā non statim, sed vel *statione primùm absoluta*, tunc demùm sumerent, vel etiā domū secum portarent, atq; ad futuras necessitates reponerent. Ac in manibus quidem Eucharistiā portari solitā esse, idē Cyprianus docet, adeo vt quidam Idolorū sacrificijs maculatus, cùm Eucharistiā à Sacerdote prius acceptā in manibus se ferre putasset, *apertis manibus nihil præter cinerē inueniret*. Cùm igitur Fideles de loco sacrificij Eucharistiā manibus acceptam, vel in Ecclesia seruârint, vel domum asportârint, & in futurum tempus reposuerint, nec vini speciem eodē modo in manibus ferre, aut etiam diu seruare potuerint: apparet iam tunc neminem Fidelium dubitasse, quin vel in Ecclesia, vel domi semper fas fuerit sub vna specie cōmunicare. Sed quid loquor de priuatis hominibus? Ipse Romanus Pontifex, ac in singulis quibusq; Ecclesijs Episcopus, aut alius quilibet *minister Christi & dispensator Mysteriorū eius*, more Maiorū palā publiceq; apud ipsum Altare sub vna specie cōmunicat in die Sancta Parasceues. nō quòd eo die Missam celebret, aut in sacro faciendo sanguinis Dominici consecrationē vllo tēpore prætermittat, sed quòd Corpus Domini vnà cum sanguine pridie consecratū, & sub sola specie panis repositū, in die Parasceues comedit tātum, ac non etiā conficit, vino cōmuni adhibito, quod Christi verbis minimè consecratur. Cuius antiquissimæ traditionis fit mentio in libello, qui inscribitur *Ordo Romanus*, in quem libellum Ordinemq;, ante annos septingentos Alcuinus, Amalarius Treuerēsis Archiepiscopus, & alij nonnulli Cōmentarios scripserunt. Quid quòd populi etiam fideles, qui aderant, in eadē Sancta Parasceues die Corpus Domini sumentes, vino simplici, ac non etiam in Domini sanguinem consecrato vtebantur: vt mirer, qua impudentia tam illustre antiquitatis exemplum ab aduersarijs contemnatur. Nonò & postremò, cùm non vsus tantùm publicus Ecclesiæ in die Parasceues communicationem sub altera specie approbaret, verùmetiam D. Thomas de Aquino (in p.3. Summæ suæ, q.80. art.12.) generaliter in quibusdam Ecclesijs obseruatum esse doceret, *vt Sanguis populo sumendus non daretur*, eumq; vsum laudaret, nec quisquam pius aut Catholicus vel ei consuetudini fidelium Ecclesiarum, vel doctrinæ D. Thomæ contradiceret: ecce quidam Bohæmi nuper cœperunt affirmare, quemlibet Christianum etiam infantem & dementem, non humano quopiam Decreto, (hoc enim euenire posset, vt quondam à magno primùm Leone, & post à Gelasio in Romana vrbe decretum esse dicitur ob Manichæos abhorrentes à Sanguine, quem negabant Christum verè habuisse) verùm diuino iure ad vtramq; speciem obligari. Quæ controuersia simul ac moueri cœpta est, ei statim restiterunt omnes aliæ fideles Ecclesiæ, & viri cuiusque nationis doctissimi & optimi, donec tandem in Concilijs Constantiensi & Basiliensi ea doctrina falsa & hæretica fuisse declarata est, *Decreto etiam facto, vt nemini, præter illos, qui Eucharistiam consecrarent, Sanguinem Domini libere liceret*. Quæ Cōstitutio in Concilio etiam Tridentino confirmatur. Ecclesia enim, vt hanc hæresim de vtriusque speciei necessitate grassantem, non solùm verbo, sed facto etiam Fidelium confutaret, rectè iussit, filios suos ob contestandā fidei Catholicæ veritatem, à Sanguine Domini sumendo abstinere. Et hanc legem iam aliquot seculis obseruat Ecclesia Dei.

Idem Ferdinandus.

1563. Idem Pius 4.

t Malos

1874. Fremanrus, S. Pauli in vrbe Londinensi,
1875. Ioannes Harrisius, in Bristoliensi,
1876. Benedictus, in Sarisburiensi,
1877. Gulielmus Gooddus, in Wellensi,
1878. Plumtreius, in Lincolniensi,
1879. Ioannes Fennus, apud memoriam S. Edmundi,
1880. Ioannes Potzus, in Leicestrensi,
1881. Thomas Iuisonus, in ciuitate Dunelmensi.

} Ludimagistri, ob Primatus confessionem officio suo abdicati.

1882. Sebastianus, in Cathedrali Ecclesia Londinensi,
1883. Thornus, in Metropoli Eboracensi,
1884. Prestonus, in oppido Vindelisoriensi.

} Magistri Musices, officio suo ob Primatus confessionem eiecti.

Omitto studiosorum planè maximam multitudinem, qui ob Primatus Romani confessionem partim rapti sunt in vincula, partim in exilium acti, partim suis Collegijs eiecti. Cæterùm ne soli Clerici videantur istam in fide profitenda constantiam tenuisse, commemorabuntur etiam aliquot Illustrium Laicorum exempla in eodem genere.

1885. Henricus Wrisleius, Clarissimus Comes Suthantonensis, ætate iuuenis, fidei confessione alijs natu maioribus tam insigniter prælucet, vt ob eam præcipuè rē, licet alia specie obtenta, in custodiam sit missus.

1886. Geraldus Desmoniæ in Hibernia Comes, Catholicæ fidei semper studiosissimus, & propterea hæreticis inuisus, iam diu in vinculis detinetur.

1887. Henricus Parkerus, Illustris Baro, Dominus de Morleo, cùm in Anglia fidem Catholicam liberè profiteri non posset, spontè in exilium se contulit, iamq; Brugis cum duobus fratribus suis, & reliquo comitatu agit.

1888. Ioannes de Mordant, Illustris Baro in vincula ob Catholicam fidem in Anglia coniectus est.

1889. Inclytus Baro Scotiæ Dominus de Seton, cùm Catholicus semper esset, ob eamq; causam Mariæ Serenissimæ Scotorum Reginæ, quæ & ipsa fidem Catholicam omni obseruantia colebat, summo studio adhæresceret: captus & in vincula ductus, carceris tædium pluribus annis sustinuit, donec ad postremum Iacobo Spurio interfecto, è custodia liberatus est. à quo tempore iam iterum Reginæ suæ fidele obsequium tam domi, quàm foris præstat.

1890. Nobilis Baro de Slan, Hybernus, ob fidei confessionem vincula persæpe sustinuit.

1891. Edouardus Walgrauius, Equestris Ordinis vir, & à cōsilijs Reginæ Mariæ, cùm ob fidei Catholicæ confessionem in vincula duceretur, atq; alijs vinctis tam verbo exemploque suo solatium, quàm facultatum suarum largitione opem assiduā ferret, ex fœtore carceris in morbum incidens, Martyrij palmam adeptus est.

} Illustres Laici ob fidem Catholicā & Romanæ Sedis Primatū, aut in custodia defuncti, aut vincti, aut exules, aut officijs suis & dignitate priuati.

Fran-

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Ferdinãdus
	Idem. Pius 4.	
1563.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Iscariotistis.

g Caluinus in sua vltima admonitione cõtra Westphalum, & Suencfeldius in libello de hac quæstione inscripto, negãt, à Iuda Iscariote verũ Corpus Domini acceptum in Cœna Domini. Quod siue ita dixerint, velut Iudas non id symbolũ acceperit, quòd cæteri Apostoli, seu quòd non putent, malos veram Corporis Domini substantiam capere: vtroq; modo falsum dixerunt.

Malos accipere in Sacramento substantiam, sed non participare in spiritu gratiam Corporis Christi.

g Christus discubuit cum duodecim. Matth. 26. Iudas erat vnus de duodecim. Matth. 10. Quod Dominus dedit Ioanni & Petro, dedit etiã Iudæ, quia omnibus ex æquo dixit: *Accipite, comedite, hoc est Corpus meum: & bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus. Et biberunt ex eo omnes.* (Marci. 14.) Cùm ergo inter omnes adfuerit etiam Iudas, vtique ille comedit & bibit idipsum, quod Ioannes. Quod etiam Chrysostomus in Homilia de proditione Iudæ, atq; alibi frequenter docet. Nec Augustin. (in Epist. 162) dubitauit ita scribere: *Tolerat ipse Dominus Iudã, diabolum, furem, & venditorem suum. Sinit accipere inter innocentes Discipulos, quod Fideles nouerunt, pretiũ nostrum.* Deniq; Apostolus *indignè manducantes panẽ hunc, & Calicem Domini indignè bibentes* (1. Cor. 11) ait *iudicium sibi manducare & bibere, non dijudicantes Corpus Domini.* Fiunt ergo non tantùm æternæ mortis, ob Sacramentũ aliquod indignè acceptũ, sed fiũt rei *Corporis Domini*, ob ipsam eiusdem corporis indignam manducationem. Mali ergo idem Christi Corpus ad suam condemnationem accipiunt, quod bonis ad salutẽ æternã prodest. Nam vt fidem & Ecclesiam cum bonis communẽ habent, ita etiam percipiunt eadem fidei & Ecclesiæ Sacramenta. Sed quemadmodũ eandem charitatem cum bonis communem non habent, ita nec in eodem Sacramentorum fructu communicant. Fructus autem Eucharistiæ est, non Corporis Christi substantia (quam & Iudæi quondam crucifixerunt, & impij in die Iudicij aspicient) sed vnitatis gratia inde promanans, qua fit, vt qui Deo adhæret, vnus spiritus cum eo fiat, quam gratiam mali non participant.

h Officia sacra non nisi vernaculo & vulgari sermone celebranda esse, vt plebs intelligat, quod dicitur. Id quidem Luterus nõ docuit.

Sacra Officia decentius in sacris, quàm in vulgaribus linguis celebrari.

h Si nulla sacra Officia ritè peragerentur, nisi quæ ab astante plebe intelligũtur: Summus Sacerdos noster Iesus Christus, qui peccatũ nec fecit, nec facere potuit, in summi Sacrificij (quod in altari Crucis obtulit Deo pro totius mundi salute) celebratione errasset. Tunc enim exclamauit ardentissima prece, & eleuata voce: *Eli Eli Lãma Zabacthani:* & adeo nõ est, nõ modò à Romanis, verũ ne à Iudæis quidem intellectus, vt putarent eũ inuocasse Eliam. Desierãt enim Iudæi post Captiuitatem Babylonicã Hebræa dialecto vti, & Syriacã potius proprietatem sequebantur. Officia tamen sacra in Synagogis Iudæorum passim fiebant in Hebræa lingua, & ea docta (Actor. 13.) vt longè verisimilius sit, Officia sacra nec ante Captiuitatem à plebe Iudaica potuisse intelligi, quia linguæ vulgares à puritate originis suæ, quæ in solis libris conseruatur, vbique deficiunt. Deinde Apostoli cùm Eucharistiæ celebrationem, itemq; Psalmorum in sacris officijs decantationem, & lectionem Prophetarum gentibus ad fidem conuersis traderent, (authore Iustino in Apologia 2.) nũquam tamen has res illis in vulgari lingua peragendas tradiderunt. Nam Scripturæ non erant ab Apostolis trãslatæ in vulgares linguas, sed tantùm in Græca lingua fidelibus legẽdæ relinquebantur. Quis autem nescit, in tot ac tantis Asiæ Prouincijs innumerabiles interim vulgares linguas extitisse, in quarũ nulla tamen Officia sacra fierẽt, vel Sacramẽta administrarẽtur?

1892. Franciscus Englefildus, Equestris Ordinis vir, & à consilijs Reginæ Mariæ, cùm ob Catholicæ fidei studium statim ab initio Regni Elizabethæ, mare transijsset, reuocatus postea domū, elegit potius & patria, & prædijs suis amplissimis carere, quàm à fidei suæ confessione discedere. Cumque domi pupillis Regijs Præfectus fuisset (quod munus apud Anglos honorificum inprimis & amplum habetur) hoc idem officium domi ademptum foris per hos duodecim annos exercuit, non iam erga regios, sed erga pupillos Dei, quos fouere, & suis opibus pascere nunquā destitit, meq; in primis, cùm & ductu eius Angliam ab initio reliquerim, & sumptu eiusdem per hos duodecim annos potissimùm alar & sustenter.

1893. Robertus Peccamus, Equestris Ordinis vir, & à consilijs Reginæ Mariæ, cùm aliquot annis in exilio spontaneo sanctè vixisset, mortuus est Romæ, quò se ob fidem suam confitendam cum manifesto fortunarum omnium domi amittendarū periculo contulit.

1894. Edouardus Carnus, Equestris Ordinis vir, pro Maria Regina ad Pontificem Romanum Legatus, post eiusdem Mariæ obitum, recusauit in Angliā tunc Schismaticam reuerti, sed Romæ Catholicam fidem tam suo, quàm Catholicorum Angliæ nomine præclarè confessus est vsque ad mortem suam.

1895. Thomas Whitus, Equestris Ordinis vir, qui Reginæ Mariæ fuerat à supplicibus libellis, illa mortua, fidem Catholicam retinuit, officium publicum amisit. Hic idem vir in illis Comitijs, quæ sub Elizabethæ regno prima fidem Catholicam reiecerunt, Deum hominesq; palàm contestatus est, si hoc æquum videretur, vt Religionem miraculis inchoatam, perpetua grauissimorum Pontificum successione stabilitam, Concilijs Generalibus auctam & vetustate corroboratam, par esset abrogari ab adolescentibus, qui ne barba quidem adhuc potiti essent.

1896. Thomas Fitzherbertus,
1897. Thomas Mettamus.
1898. Ioannes Southwort,
1899. Thomas Stradlingus,

} Equestris Ordinis viri, ob Primatus Romani fidem in custodia detenti.

Illustres item Laici, ob fidē Catholicā & Romanæ Sedis Primatum aut in custodia defuncti, aut vincti, aut exules, aut officijs suis & dignitate priuati.

1900. Gulielmus Rastellus, Ciuilium & Criminalium causarum Iudex, cùm prius sub Edouardo Sexto exulans, vxorem suam Louanij sepelijsset: nunc iterū sub Elizabetha in exilium spontè rediens, Louanij sanctissimè diem suum obijt, & in eodem sepulchro cum vxore sepelitur.

1901. Thomas Copleius, vir tam generis nobilitate, quàm pietatis & doctrinæ laude insignis, cùm in Comitatu Surrensi publicæ paci procurandæ præfectus fuisset: patriam, officium, & patrimonium satis amplum ob Romani Primatus confessionem dimisit, iamque in exilio agit.

1902. Thomas Shelleus, cùm in Comitatu Hantonensi præfuisset paci publicæ, ne si in officio mansisset, Primatum abiurare cogeretur, spontè in exilium se contulit, quem tres ipsius filij non ita multò pòst comitati sunt, quorum vnus etiā in Cartusianorum Ordinem se contulit.

1903. Ioannes Gageus, nobilis viri filius, nobilis ipse vir, cùm patrem suum iam ætate confectum (qui multis honorum gradibus insigni cum laude in Repub. perfun-
1904. ctus erat) ob fidei Catholicæ confessionem omni honore spoliatum vidisset, honorificæq; sepulturæ tradidisset, seipsum vnà cum Margareta prudentissima & castissima vxore sua, cum fratribus, ac reliqua familia in Belgium recepit, malés Deo patre foris in conscientia pura frui, quàm patrimonio amplissimo domi cum timore gehennæ vti.

Acne

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

docuit. Nã in formula Missæ Wittenbergensis, facilè passus est, Officia in sacra lingua fieri, modò vulgares admiscerẽtur Cãtiones.

Doctores Catholici.

Nam si Parthi, Medi, Elamitæ, & qui habitabãt Mesopotamiã, Iudæã, & Cappadociã, Põtum, & Asiam, Phrygiã & Pamphiliã, diuersas vocũ proprietates habuisse in c. 2. Actor. tradũtur, nec tamẽ Psalmi & Lectiones in officijs Ecclesiasticis vel ex vetere, vel ex nouo Testamento sumptæ, in alia, quàm Græca lingua, & ea nõ vulgari, sed vel Attica, vel certè docta ex Apostolorum traditione proponebantur: vtique certissimum est, iam inde ab Apostolorum temporibus Officia sacra legitimè potuisse in ea lingua peragi, quam rude vulgus ignorabat. Nam quod Apostolus dicit (1. Cor. 14.) *eum, qui lingua loquitur, Ecclesiam non ædificare*: id quidem de lingua partim prorsus peregrina dicit, quæ nõ est illius populi, apud quem agitur, Presbyteris & Concionatoribus cognita, (ab hac, quoad fieri potest, etiam in sacris Officijs abstinendum fatemur) partim de concionibus ad plebem habendis tractat, quas in vulgari lingua semper haberi, vel saltem ab interprete in vulgarem conuerti necesse est: alioqui prorsus inutiles auditoribus illæ conciones erunt. Verùm Officia sacra dedicantur Deo, non plebi. *Qui verò loquitur lingua* (secundùm Apostolum 1. Cor. 14.) *Deo loquitur, mysteria loquitur, semetipsum ædificat*, deniq; *bene gratias agit*. Quòd verò Apostolus addit: *Si benedixeris spiritu, qui supplet locum Idiotæ, quomodo dicet Amen super tuam benedictionem, quoniam, quid dicis nescit*) de precibus quidem Ecclesiasticis hoc eum dicere fateor, quas in spiritu, hoc est, in dono linguæ prorsus peregrinæ recitari nollet. Verbi gratia: nollet in Latina Ecclesia Hæbream, vel in Græca Persicam aut Ethiopicã linguam vsurpari. Deessent enim plerumq; viri periti linguæ illius, qui populo interpretari possent, quid in illis cõtineretur. Secus autem euenit in lingua cõmuni & docta, quã Pastores & Doctores populi cõmuniter sciũt. Nam quod Hieron. de Galatis narrat, (in Præfat. Cõment. suorũ ad c. 3. eius Epistolæ) *eos, excepto sermone Græco, quo omnis Oriens loquitur, propriã linguã eandem ferè, quã Treuiros habuisse*: hoc idem de qualibet ferè alia Christiana & Catholica gente intelligi potest. Habet enim duplicem linguam: vnam cum alijs gentibus communem, (cuiusmodi est in Oriente Græca lingua, in Occidente autem Latina) aliam verò sibi propriã & vulgarem. Hinc Beda in historia gentis Anglorũ narrat, Britannos præter quatuor vulgares linguas Britonum, Pictorum, Scotorum, & Saxonum proprias, *vnã eandemq; veritatis scientiam scrutari & confiteri Latinorum lingua, quæ meditatione Scripturarũ omnibus* (inquit) *est facta cõmunis*. In illa igitur communi lingua, & nec in peregrina, nec in vulgari, preces Ecclesiasticæ optimè persoluuntur. Ita enim tùm sacræ Literæ, tùm sanctorum Patrum scripta, quæ nõ nisi in linguis doctis extant, perfectius à Pastoribus populi cognoscuntur, & cõmunio cum Ecclesijs aliarum gentium firmius tenetur: & Concilia generalia facilius atque vtilius coëunt: & ignorantia, quæ omnium malorum mater est, à Doctoribus & Præfectis melius arcetur (cùm alioqui doctiores linguas neglecturi essent) & Deus per linguam communem & doctam honorificentius, quàm per indoctam & vulgarem, colitur: & sua Mysterijs reuerentia religiosius conseruatur.

Idem Ferdinãdus. | Idem. Pius 4. | 1563.

De Blasphemia Molinæi.

i Molinæus in Annotationibus ad vnionem Euãgelistarũ: Errarũt (inquit) Monachi & sacrificuli, Doctoresq; Papistici, vrgẽtes merita tùm Incarnationis, tùm

Incarnationem, Natiuitatem, tentationes & afflictiones Christi prodesse nobis.

i Mortem Christi summè vtilem, atq; adeo necessariam nobis fuisse, credimus & confitemur. Verùm si Incarnatio, Natiuitas, tentationes & afflictiones Christi nihil nobis profuissent: nunquàm dixisset Isaias, c. 9. *Paruulus natus est nobis*. Nam si *natus est nobis*, vtiq; profuit nobis Natiuitas eius. Nec etiã Apo-

 stolus

Ac ne ſi proprias ſingulorum laudes conſcriberem, ea res infiniti laboris futura eſſet: deinceps nuda cæterorum nomina proponam, quos ob fidem Catholicam aut carcerem, aut exilium paſſos eſſe, aut à locupletiſsimis teſtibus accepi, aut ipſe cognoui.

1905. Thomas Rouſus,
1906. Ioannes Sacheuerellus,
1907. Thomas Roperus,
1908. Ioannes Weſtonus,
1909. D. Huſſeus,
1910. Gulielmus Treſhamus,
1911. D. Maio,
1912. Michael Harus,
1913. Dauid Stradlingus,
1914. D. Smithiſonus,
1915. Ioannes Whitmore,
1916. Gulielmus Hough,
1917. D. Curſon,
1918. D. Standon,
1919. Petrus Groutus in carcere mortuus.

Viri Nobiles ob fidem Catholicam in cuſtodiam miſsi.

1920. Ioannes Talbottus,
1921. Humfridus Sheltonus,
1922. Ioannes Lidſus,
1923. Thomas Vachellus,
1924. Thomas Haruæus,
1925. Franciſcus Pætous,
1926. Robertus Gylius,
1927. Georgius Chamberlanus,
1928. Simon Norwichus,
1929. Edouardus Parkerus,
1930. Richardus Shelleus,
1931. Richardus Hopkineus,
1932. Dominicus Vaughanus,
1933. Gerardus Marinus,
1934. Thomas Wottonus,
1935. Gulielmus Seburnus,
1936. Ioannes Digbius,
1937. Georgius Neuellus,
1938. Gabriel Dionyſius,
1939. Ioannes Haywodus,
1940. Thomas Perdeaxus,
1941. Rogerus Fitzwilliamus,
1942. Thomas Redmannus,
1943. Robertus Redmannus,
1944. Edouardus Alpertus,
1945. Aplebeius,
1946. Humfridus Sanfordus,
1947. Ludouicus Barlous,

Viri Nobiles, ob fidem Catholicam in exilio degentes.

Qui

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.
		Idem Ferdinandus.	
1563.	Idem Pius 4.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

tùm Natiuitatis, tùm tentationum & afflictionum Christi. Nihil hæc omnia proderant nobis, nihil poterant. Sed sola mors Christi, sola à Deo acceptata pro expiatione nostrorum peccatorum, & iure vitæ æternæ. Hæc impudens ille Molinæus.

220. De Sampsone, seu De Laicocephalis.

a Propriè spectat hæc hæresis ad Anglicanũ schisma. Nam illius Prouinciæ Pseudoëuangelici primò Henricum eius nominis octauum, deinde filiũ eius impuberem Edouardũ sextum, ac demum Elizabetham fœminam appellarũt *summa Ecclesiæ Anglicanæ & Hibernicæ capita immediatè post Christum in omnibus causis & rebus, tam secularibus, q̃ spiritualibus.* Quod qui credere & iuratò affirmare nollet, primũ coniicerentur in vincula, deinde fortunis omnibus, mox etiam vita spoliaretur. In cuius insaniæ cõfirmationem plures libelli ab istis Pseudoprophetis cõscripti sunt. Quod malum eò vsque progressum est, vt per literas Regias Iurisdictio Episcopalis & authoritas visitãdi Ecclesias daretur, *durante beneplacito Regis*. Rex etiam, quoties libuit, omnibus omnino Episcopis & Pastoribus interdixit, modò ne in hanc illámue partem, modò ne omnino quicquam cõcionarentur: sed prorsus omnis Euangelij prædicatio per

Doctores Catholici.

stolus dixisset (2. Cor. 8.) *Christus propter vos egenus factus est* (per Incarnationem) *cùm esset diues* (per Diuinitatem) *vt illius inopia vos diuites essetis*: si nihil nobis profuisset Incarnatio eius. *Filium suum vnigenitum misit Deus in mundum* (1. Ioan 4.) *vt viuamus per eum*. Missus autem est in mundum per Incarnationem & Natiuitatem: & *viuere per eũ* prodest nobis: ergo Incarnatio & Natiuitas Christi prodest nobis. *Factus est sub lege* (Gal. 4.) *vt eos, qui sub lege erãt, redimeret*: profuit ergo nobis humilitas & obedientia Christi. *In eo, in quo passus est & tentatus* (Heb. 2.) *potens est & eis, qui tentantur, auxiliari*: tentationes igitur & afflictiones Christi prosunt nobis. Meritò igitur Ecclesia in Litanijs ad Christũ clamat: *Per mysterium Incarnationis tuæ, per Natiuitatem tuã, per Baptismum & ieiunium tuum, libera nos Domine. Prior tentatus est Christus* (inquit Augustin. in Psal. 90.) *ne nos in tentatione vinceremur. Illi tentatio non erat necessaria. Tentatio Christi nostra doctrina est.*

Laicos, etiamsi Reges sint, non posse cum potestate summa rebus Ecclesiasticis præesse.

a Hæresis eorũ, qui Laicos, hoc est, Reges & Magistratus politicos summæ rerũ etiam in causis Ecclesiasticis præesse volunt, abundè confutata est à me in secundo Libro huius operis, c. 2. & 3. Eadem præterea hæresis, Episcopi Roffensis, Thomæ Mori, Cartusianorum & aliorum complurium testimonijs ipsorum sanguine consignatis condemnata est. Hi enim omnes, dũ tyrannico Regis Henrici eius nominis octaui edicto in Anglia se opponunt, morte ab illo propter iustitiam affecti sunt. Tertiò, eadem hæresis Mariæ Reginæ sanctissimis operibus & confessione publica ibi profligata est, vbi primùm oriri cœpit. Hæc enim mulier admirabili ope Dei cõtra totius Regni opes & potentiam ad summum honoris fastigium euecta, recusauit appellari summũ Ecclesiæ Anglicanæ Caput, idq; (vt ipsa dicebat) quia viro ipsius necessariò subijciẽda erat, nec ratio ferre posset, vt summo Capite quicquã superius foret. Quartò eadem hæresis rerum ipsarum euentu diuinitus patefacta est, & omnibus opprobrijs exposita. Nam Henricus Rex, postquàm illum honorem sibi sumpsit, in reprobum sensum est datus. Etenim Ecclesias Dei solius nomini consecratas euertit, & bona, quæ diuinis vsibus inseruiebãt, lenonibus & meretricibus distribuit, vxorem secundam, viuente prima, bis accepit, legem tulit, eamq; consensu publico totius regni ratam haberi voluit, si quis matrimoniũ de præsenti contraxisset, ac priusquàm id carnali copula consummasset, mulierem alteram in vxorẽ acceptã cognouisset: vt secunda hæc mulier eius vxor esset,

Qui autem in Anglia degentes, ab omni cum hæreticis communione tam in Sacramētis, quàm in precibus abstinent: præterquàm quòd infiniti sunt, nec enumerari facilè à quoquam possunt, etiam tutum illis non est, vt hoc in loco detegantur, ne per eam occasionem citius eos ad pœnā rapi contingat. Cæterùm quia etiam fœminæ repertæ sunt, quæ fidem intrepidè vsq; ad vincula & mortem confiterentur, nec illas oportet prætermittere.

Mariæ serenissimæ Scotorum Reginæ constantia in fide Catholica tuenda.

1948. Primam in hoc genere laudem Maria, per Dei gratiam, serenissima Scotorum Regina promeretur, quæ ob Catholicæ fidei studium & amorē, à subditis suis hæreticis primùm odio habita, deinde in carcerem iniquissimè coniecta est. Cumq; ex illa custodia vnius adolescentis opera, non sine quodam miraculo educta esset: iterum à subditis suis bello petita, & in Angliam fugere coacta, ibi hæreticam immanitatem denuò subiuit, non hospes apud hospitem tuta, licet priusquàm in Angliam ingressa esset, fides ei multis verbis & munusculis de securo ingressu data fuisset. Porrò dum in Anglia degit, hæc ei conditio delata dicitur, vt si hæresim, quæ iam in Anglia regnat, sese confirmaturam sponderet, proxima Regni hæres in Comitijs publicis declararetur. Illa verò Catholicam fidē sibi antiquiorem esse Regno suo respondit, verè fortis mulier, & digna, quæ à subditis hæreticis tot modis oppressa, Catholicis demum populis præsit. Quāquam sanè maius quiddam mihi esse videtur, pro fide Catholica pati, quàm in fide Catholica regnare.

1949. Nobilis vidua, Domina Iana Dormera, Auia Illustrissimæ Ducissæ de Feria, cùm patriam suam hæresi occupatam videret, exilium spontè subiens, per hos duodecim annos ita Louanij egit, vt non solùm seipsam à schismate omni contineret, sed etiam pes claudo, oculus cœco, baculum infirmo facta sit, verè mater pupillorum, & viduarum patrona.

1950. Domina Whartona,
1951. Domina Walgrauia,
1952. Domina Carew,
1953. Domina Mettama,
1954. Domina Broka,

} Virorum insignium Equestris Ordinis vxores, in vincula ob fidei confessionem coniectæ.

1955. Wilkinsona,
1956. Malena Hetha,
1957. Fremanna,
1958. Ioanna Stubs,
1959. Williamsona,
1960. Ioanna Storea,
1961. Dorothea Harrisia, Margaretæ Mori filiæ quondam ancilla, nunc Ioannis Harrisij vxor, quæ & ipsa Moro tunc morti adiudicato obuiā occurrens cum Domina, vltimum ab ipso osculum in hac vita tulit: cuius truncatū capite corpus paulò pôst Dominæ famulata & linteo inuoluit, & sepulchro vnà cùm Margareta Clementis officiosè imposuit.

} Graues Matronæ, ob fidem aliquando aut vinctæ, aut exules.

1962. Virgo quædam nomine Sandra, Ioannis Cublei ciuis Herefordiæ filia, cùm annorum ferè quindecim esset, in carcerem à Scoreo Pseudoepiscopo coniecta, in fide permansit vsque ad mortem, cuius causam ex carceris fœtore hausisse creditur.

} Illustrium fœminarum cōstantia in fide Catholica tuenda.

Nec tan-

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Ferdinandus.
1563.	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

per vniuersum regnũ cessaret, donec Rex Apostolos suos cum noua potestate ad prædicandum mitteret. Hanc hæresim Sampson & Morisonus præcipuè tutati sunt. Sampsonẽ verò egregiè confutauit Cardinalis Polus in lib. de vnitate Ecclesiæ.

esset, non autem prima: Principes totius Reipub. viros iniustè occidit, vt Ducem Buckingamiæ, Marchionem Exoniæ, Comitissam Sarisburiæ Cardinalis Poli matrem, aliosque penè innumerabiles ex omni genere hominum atq; ordine. Postremò cùm videret mortem appropinquantem, vocatis ad se aliquot Episcopis, sacrilegium & defectionem suam à Sede Romana spontè agnouit, nec tamen aliâs emẽdare se aut præterita peccata corrigere, in animum induxit, quàm si honore saluo id facere liceret, hoc est, ita vt neq; restitueret Ecclesijs res ablatas, neq; Pontifici Romano pœnitentiæ causa caput submittere cogeretur. Itaq; vel suo ipsius iudicio condemnatus è vita excessit. Secutus est virum omnibus infamiæ notis inustum filius Henrici octaui Edouardus puer, qui decimum ætatis annum vix dum attingens, atq; ideo sub tutore adhuc agens, tamen summum Ecclesiæ Caput paterno more dicebatur. Absurditatem rei notârunt omnes, emẽdauit nemo. Tãdem successit puero fœmina Elizabetha, quæ licet in Ecclesia loqui non debebat, tamen summum Ecclesiæ Caput ex more dicta est. Illa verò Mariæ Reginæ exemplo admonita, recusauit quidẽ Capitis titulum, seq; supremam Ecclesiæ in omnibus causis etiã spiritalibus Gubernatricem dici, & iuratò affirmari voluit. Itaq; dũ & inuidiã vocabuli declinat, & rem tamẽ ipsam retinet, se in eadẽ cum patre dãnatione esse, demonstrat. Fallor aũt, nisi grauissimæ adhuc pœnæ illi Regno subeundæ restent ob hæc flagitia tot annis impunè cõmissa & perpetrata.

221. *De Puritanis in Anglia.*

b Isti sunt in Anglia pars quædam & secta Caluinistarum, nisi quòd cæteris purio-

Tam loca orationis schismaticæ in veri Dei cultum conuerti possunt, quàm decens aliquis habitus ab ijs retinendus est, qui Diuina dispensant.

b Quod ad locum orationis attinet, etiamsi Catholica Religio (quod lõgè secus se habet) à veritate aberrare potuisset: tamen loca Orationis ad verum veri Dei cultum rectè conuerti possent. Nam vt certum est, Apostolos post Christi Religionem promulgatam, intrasse in Iudæorum Synagogas, idq; *in die Sabbatorum*, id est, in tempore quo Iudæi vacabant orationi, Actor. 13. sic D. Gregorius (li. 9. indict. 4. Epist. 71.) Mellitum Abbatem Augustino Anglorum Apostolo nũciare iubet, *Fana Idolorum destrui non debere. Ipsa* (inquit) *quæ in eis sunt, idola destruantur. Aqua benedicta fiat, in eisdem Fanis aspergatur, Altaria construantur, Reliquiæ ponantur: quia si Fana eadem bene constructa sunt, necesse est, vt à cultu dæmonũ in obsequium veri Dei debeant accommodari.* Hæc ille. Porrò quod ad vestitum Sacerdotalem aut Ministrorum Christi attinet, Hieronymus in Genesim ex Hebræorum traditione refert, *Primogenitos, qui sub lege naturæ Deo sacrificabant, habuisse stolam Sacerdotalem ei proposito destinatam.* De veste autem Aaronis & filiorũ eius Sacerdotum, in lege Mosaica (Exod. 28. & 29.) certissimum ius à Deo constitutum est. Paulus etiam vult, omnia *ordine in Ecclesiis fieri.* 1. Cor. 14. & *tam viros nudo, quàm mulieres velato capite orare propter Angelos.* 1. Cor. 11. Licet enim habitus nec solus, nec præcipuè nos Deo commendet: tamen ratio naturalis (quam Apostolus in hoc genere disputationis vrget, 1. Cor. 11.) præclarè monet, vt quorum aut sexus, aut munus est aliud atq; aliud, ij alio atq; alio more vestiti incedant. Primũ ob decorem Ecclesiæ, vt quemadmodum *stella differt à stella in claritate*: sic alius sit Episcopi, alius Clerici alius Monachi, & alius Laici habitus. Nam & solus Imperator purpuram gestat, & alius est Senatoris, alius militis habitus, nec minus ordinata debet esse Ecclesia Dei, quàm Respub. ciuilis: cùm ipsa Ecclesia in Canticis

Nec tantùm singuli homines, verùm etiam integræ familiæ domum ac patriam reliquerunt, vt Sedis Apostolicæ vnitatem non desererent.

1962. Quo in numero facilè primas tenet Shelleorum antiqua stirps & clara cognatio. Eius enim nominis & sanguinis fratres primùm tres, hoc est, quotquot supersunt: deinde alij tres patrueles in exilio voluntario agunt.

1963. Quos in ea virtutis laude comitatus vir optimus & præstantißimus Humfridus Sheltonus, vnà cum vxore, liberis, omniq; familia Cameraci agit.

1964. Georgius Tyrellus, cũ duobus filijs Angliã reliquit, vt Ecclesiæ Dei adhæreret.

1965. Gulielmus Stapletonus, cum vxore, liberis & nepotibus ex Anglia exiuit, vt ex Ecclesia Romana & Catholica non exiret.

1966. Ioannes Harrisius, quondam à Secretis insigni Martyri Thomæ Moro, cũ vxore, liberis & familia eandem crucem sustulit, & insigni cum patientia portat.

1967 Ioannes Foulerus, qui hunc Librum typis excudit, Harrisij filiam in vxorẽ duxit, qui & ipse cum liberis & familia Louanij agit, vir Græcè Latineq; doctus.

1968. Nec mihi fas est Elizabetham Gulielmi Sanderi patris mei olim vxorem, nunc viduam, charißimam matrem meam, hac eadem laude priuare, quæ præter me, quem Christo ab infantia dedicauit, duas filias Sanctißimo D. Brigittæ monaste-
1969 rio tradidit, vbi ambæ laudabiliter degunt, quarum natu maior, Margareta, sub Catharina Palmera, sanctißima eius Conuentus Abbatissa, Priorissæ locum tenet.

Integræ familiæ Regnum Angliæ reliquerunt, vt Romano Põtifici adhærescerent.

1970. Andreas Wagus, cum vxore & liberis Louanij degit.

1971. Storeorum Familiæ duæ, cum liberis & nepotibus, Louanij agunt.

1972. Ioannem Clementem artis Medicæ Doctorem Græcè Latinæque linguæ peritißimum, sed fide ac pietate multò insigniorem vltimo loco posui, nõ quin priorem meritus sit, verùm vt eò diutius in eius memoria posteris commendãda versarer. Tanta enim huius viri, atq; vxoris eius constantia in fidei Catholicæ negotio semper fuit, vt bis ob eam causam è regno Angliæ sub Principibus Edouardo & Elizabetha, exulauerit.

1973 Cui cùm Deus filium quidem vnicum *Thomam Clementem*, virum grauem & doctum, filias verò quatuor donasset: omnes tùm Græcè Latineq; docuit, tùm ex hæretica & schismatica Insula eduxit, duas verò ex filiabus Christo apud Loua-
1974 nium despondit, quarum altera *Dorothea* apud Sanctam Claram sanctißimè viuit:
1975 altera verò *Margareta* apud Sanctam Vrsulam, sororibus ferè octoginta, senioribus iunior, Germanis Angla, ex earũdem spontanea electione, insigni cũ laude præest.

1976. Cùm verò *Elizabetha Woodford* sanctißima virgo, & ipsa Angla, tùm in eadem domo agat, tùm omnium consiliorum Margaretæ particeps sit, nec ipsius nomen mihi licuit hoc in loco præterire.

Sed

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Ferdinãdus
	Idem. Pius 4.	
1563.		

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

puriores haberi volunt, adeò vt recusent, in ijs locis orare, baptizare, aut conuenire, quæ Catholico ritu cõsecrata vnquam fuerunt. Cuius factionis Dux alter quidã Sampson mille aureorũ annuis reditibus carere potius elegit, quàm vt (minister Ecclesiæ cuiusdam cùm esset) habitum presbyteri gestare, vel solo sacerdotali pileo indui, in animum induceret.

222. *De Goodmanno, seu De mulierum gubernatione.*

c Christophorus Goodmannus natione Anglus, religione Caluinista, fidẽ suã ex propria libidine metiens, eò quòd à B. memoriæ Maria Angliæ Regina aliquid eorum, quæ merebatur, Geneuæ exulans, pateretur: cœpit docere (ac demum eam doctrinam in libello quodam Anglicè de fratrum suorum sententia edito promulgauit) *non licère mulieribus ad gubernacula Reipub. alicuius sedere.* Eáq; hæresim tùm scripturis, tùm rationibus à natura petitis, quantũ potuit, corroborauit. At postquã, Maria ad cœlos migrante, mulier Lutherana, hoc est, Elizabeta regnauit: iã aliud cœpit esse Euangelium, aliaq; fides. Nec tantùm regnare mulier poterat, verùmetiam suprema Ecclesiæ Gubernatrix in omnibus causis etiam spiritualibus esse, & credi, sub pœna capitis & fortunarum omnium debuit. Itaq; Goodmannus iste viuit iã in Anglia

Doctores Catholici.

cum *ordinata castrorum acie conferatur.* Deinde vestitus ipse admonet hominem, ne quid eo indignũ publicè faciat. Præterea decet, vt interno ministerio exterior incessus respondeat. Hinc velatæ sunt Sanctimoniales etiam olim, vt Optatus refert. Imò Dionysius Areopagita Ecclesiast. Hierarch. c. 6. meminit tonsuræ Monachorum, & mutatæ vestis. Deniq; Basilius Magnus præclarè de hac re disputat in regulis fusius discussis. c. 22.

Mulieres ad Regni alicuius gubernacula sedere posse.

c In lege Mosaica (Num. 27.) scriptum est: *Homo cùm mortuus fuerit absq; filio, ad filiam eius transibit hæreditas.* Cùm igitur nihil contra eam legem in Euãgelio decernatur, illa eadem lex (quæ inhonesta nõ esse ex eo probatur, quòd diuina aliquando fuit) poterit apud Christianos vel institui, vel instituta tolerari. Ex quo, si Regnum alicubi hæreditario iure ad proximos deferatur (vt apud Anglos fit) in Regno etiã rectè succedit mulier, vbi null⁹ est mascul⁹ propinquior. Quid quòd *Debora Prophetes, vxor Lapidoth iudicabat populũ Dei* post Ahod. (Iudic. 4.) ascendebãtq; ad eã filij Israël in omne iudiciũ? Regũ etiam tempore *Athalia præfuit annis ferè septem* 4. Reg. 11. Et post Captiuitatem Babylonicam, *Alexandra regnauit annis nouem*, vt Iosephus tradit, Antiquit. Iudaicar. lib. 13. c. 24. Iam verò post Christum *Pulcheria Augusta, defuncto fratre eius Theodosio Iuniore, accersito Martiano, in Religione ac pudicitia cõuersante, sene videlicet & idoneo viro, dicit ei: Quoniam Imperator mortuus est, & ego te elegi, tanquàm bene placentem ex omni Senatu: da mihi verbũ, quòd custodias virginitatem meam, quam Deo commisi, & pronunciabo te Imperatorem. Quod illo, sacramento pollicente (accersito Patriarcha Anatolio pariter & Senatu) pronunciauit eum Imperatorem Romanorum.* Hæc habentur apud Paulum Diaconum à Lãdulpho auctum in fine lib. 14. *Hirene* etiam apud Græcos regnauit cum filio suo Constantino. Regnarunt quoque apud Gallos fœminæ, donec Salica lege id interdictum esset. Neque verò fœmina potest minus apta imperio esse, quàm puer, quem tamen in omni gente, vbi Regnũ hæreditario iure ad posteros transit, regnare conspicimus. Viri enim prudentes, ex malis minimum eligendum esse, non ignorantes, minus mali esse iudicârunt, vt Republica per successionem gubernata, puero interdum aut mulieri subsint, quàm vt re ad electionem relata, perpetuæ factiones foueantur & disseminentur.

1977. Sed vt redeam ad Clementem meum, is habuit vxorem *Margaretam* nomine, Græcè Latineq; scientem, nec artis etiam Medicæ ignaram, in omni autem virtu-
1978. tis genere multò peritiorem: quæ quondam ministrauerat *Margaretæ alteri*, nimirum Thomæ Mori Sanctissimi viri Sanctissimæ filiæ, ei videlicet, quæ patri ad martyrium properanti cum osculo & amplexu in via occurrerat: in qua sanè familia hæc Ioannis Clementis vxor insignem animi fortitudinem pietatemq; didicerat, eandemq; vsq; ad mortem, quam Mechliniæ nuper obijt, integerrimè conseruauit. Cui vir eius istud monumentū posuit, quod in tantæ matronæ memoriam hoc in libro extare volui.

Clementis coniunx hoc Margareta sepulchro
Dormit, qua nulli charior vlla fuit.
Hæc mihi plus quàm quadraginta & quatuor annos
Iuncta fuit, raræ norma pudicitiæ.
Gnatos, & gnatas docuit Græcè, atque Latinè,
Sed magis instituit, iussa tenere Dei.
Ex ijs pars nupsit Christo, pars altera mundo:
Vtraque sed viuit, dispare sorte, Deo.
Posthabuit Christi fidei patriámque, domúmque,
Ausa peregrino credere membra solo.
Margareta vale, mi dilectissima coniunx,
Moribus eximijs, & pietate pari.
Vos rursum, pater, & fili, gnatæq; valete,
Et pro me assiduas fundite, quæso, preces.

Testes isti, quos ad Primatum Pontificis Romani confirmandum iam protuli, non sunt de plebeia fœce Sellulariorum, non milites, non Scholastici auditoriales, non nautæ, tabernarij, cætarij, coqui, lanij, non adolescentes ex Monachis dissoluti. Quidam istorum Episcopi sunt veritatis acerrimi defensores: reliqui verò Decani Ecclesiarum, Archidiaconi, Canonici, Presbyteri, collegijs præfecti, Theologi, Iurisconsulti, Medici, Ludimagistri, deniq; omnes docti viri & graues, qui non tam verbis nudis loquuntur quàm factis & rebus ipsis clamant: Sic à Maioribus accepimus, sic prædicatum audiuimus, sic credimus, pro hac Petri Cathedra, pro huius Pontificatus Primatu alij vincti sumus, alij vinctis compatimur, alij bonorum nostrorum rapinam cum gaudio suscepimus, alij animas in charitate perfecta posuimus, cognoscentes, nos habere meliorem & manentem in cœlo substantiam.

De mi-

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *succesio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

glia sub mulieris imperio, & ministrum Ecclesiæ cuiusdã agit, studiosus sectæ Puritanorum, vt aiunt.

223. *De Samosatenicis.*

d Samosatenici negant, apud Ioannem hanc vocẽ, ὁ λόγος, secundam Personam Trinitatis significare.

224. *De Sepulchralibus.*

e Negant, Christum in anima descẽdisse ad inferos, seu ad Limbum Patrũ, sed tantùm corpore in sepulchro quieuisse. Vnde Inferos interpretantur sepulchrum. Imò Beza (in c. 2. Actor.) dicit, *somnia esse, quæcunque apud Patres de Limbo Patrum habentur.*

Idem Ferdinãdus

Idem. Pius 4.

1563.

225. *De Infernalibus.*

f Aiunt, Christum descendisse vsque ad locum damnatorum, & ibi æternos cruciatꝰ in anima perpessum esse. id quod senserunt Caluinus, Nicolaus Gallus, & Iacob. Smidelin.

226. *De Adiaphoristis.*

g Dicunt, Cæremonias esse res indifferentes, quas siue serues, siue violes, nihil te peccare.

Doctores Catholici.

Verbum (de quo agitur Ioan. 1.) esse secundam Trinitatis Personam.

d Quid potest esse *Verbum illud, quod erat in principio apud* Deum, quinimò *quod erat Deus, per quẽ omnia facta sunt, & sine quo factũ est nihil,* nisi talis quædam seu ratio, seu mens, seu oratio æterna & viua, quæ nec poterat esse creata, (cùm fuerit *in principio & fecerit omnia*) nec prima Trinitatis Persona (cùm ad alium velut se priorem referatur, cuius verbum vel ratio sit, & apud quem erat) nec tertia Trinitatis Persona esse queat, cùm procedat secundùm intelligentiam Dei Patris instar verbi & rationis, non autem instar voluntatis atq; amoris, vt spiritus Sãctus? præsertim cùm hoc *Verbum Caro factum sit, & habitauerit in nobis:* constet autem, non Patrem, aut Spiritũ sanctum, sed secundam Trinitatis personam ex Virgine carnem assumpsisse.

Animam Christi descendisse ad inferos.

e In Symbolo Apostolorum profitemur, Christũ non modò sepultum esse, verùm etiam *descendisse ad inferos.* Iam cùm Bezani dicant, idem esse in Symbolo Inferos & Sepulchrum: nõ potest fieri, vt isti melius intellexerint mentem Apostolorum, qui Symbolum condiderunt, quàm ipsi eorũdem Apostolorum Discipuli: ex quibus Ignatius (in Epistol. ad Trallianos, quæ est 2.) *Christus* (inquit) *descendit ad inferos solus, ascendit verò cum multitudine, & quadraginta dies conuersatus cum Apostolis, assumptus est ad Patrem.* Nec in fidei tantùm Symbolo semper creditum est (apud Athanasium, in Symbolo Ariminensi, & Epiphan. in hær. 60.) Christum in anima descendisse ad Inferos: verùm etiam id in 2. ca. Actorum expressè conscriptum esse, Augustinus asserit in Epistola. 57. & in Epist. 99. adeò vt concludat in hæc verba: *Quis nisi infidelis negauerit, fuisse apud Inferos Christũ?* & per inferos non sepulchrũ intelligit, sed *Abrahæ sinũ*, vt in eo loco apertè declarat.

Christum cruciatus infernales non esse passum.

f *Christus* (Coloss. 1.) *pacificauit per sanguinem Crucis suæ, siue quæ in terris, siue quæ in cœlis, reconcilians nos in corpore carnis eius per mortem.* § Nihil igitur pœnarũ ob reconciliationem hominum remansit subeundũ post mortem. Nam in Cruce Christus dixit: *Consummatum est*: significans, dolores finitos esse, quos Redemptionis nostræ causa perferendos assumpserat. Alioqui ea reconciliatio fieret non *in corpore carnis Christi*, sed in anima separata iam à corpore, quod inauditum est in Ecclesia Dei vsq; ad hunc diem. Deinde cùm Christus (Luc. 23.) Latroni dixerit in cruce pẽdens: *Hodie mecũ eris in Paradiso* (qui certè locus est nõ doloris, sed voluptatis & gaudij): quomodo isti dicũt, Christũ eo die post expirationẽ suã æternos etiã cruciatus perpessũ esse? Híccine Protestãtiũ Paradisus est?

Licet Cæremonia sit res indifferens, tamen obedire illi, qui Cæremoniam legitimè seruari iubet, non est res indifferens.

g 1. Reg. 15. *Melior est obedientia, quàm victimæ, quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus Idololatriæ, nolle acquiescere.* § Cùm igitur is, qui

De miſero exitu Archidiaconi Oxonienſis, qui Primatum Romani Pontificis in concione læſerat.

Fuit Writus quidam, vtriuſque Iuris Doctor, & Oxonienſis Archidiaconus, qui fidem Catholicam
frigidè amplexus, cùm nollet poſt ſtatum Catholicæ religionis in Anglia mutatum dignitate ſua care-
re: dum quodam die apud Presbyteros ſuæ olim iuriſdictioni ſubiectos concionem haberet, incidit in
ea D. Pauli verba, quibus ait, *Chriſtum in ædificationem Eccleſiæ, dediſſe quoſdam quidem Apoſtolos, quoſ-
dam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores.* Quibus recitatis, de ſuo (vt
tempori nimirum ſeruiret) intulit, dicens: *De Papa hîc verbum nullum auditis.* Quòd cùm in extrema
1979. concione prolocutus eſſet, mox graui morbo correptus, atq; adeò quaſi mutus effectus, & à ſuggeſtu,
non ad prandium, vt conſtituerat, ſed ad lectum delatus, octauo pòſt die è vita excelſit: incertumque
eſt, an toto hoc tempore pœnitentiam de impia voce egerit, nec ne. Tales ſunt eorum exitus, qui vt
ſeculo adulentur, Dei Eccleſiam deſerunt.

Franciſcus Forerius Vliſiponenſis ad c.59. Iſaiæ, in illa Domini Verba: *Hoc fœdus meum cum eis:
Hoc* (inquit Forerius in perſona Domini apud Prophetam loquentis) *eſt fœdus meum, quod ego cum eis
ferio, id eſt, iſtæ ſunt promiſsiones fœderis, nempe vt non auferat ſpiritum ſuum, & mentem ſuam à Sione, id
eſt, ab Eccleſia, non quæ initio fuit tantùm, ſed quæ in futurum erit, neq; ab ore ipſius, à Paſtoribus videlicet, &
Rectoribus eius, qui tum erant, & ſucceſſoribus ipſorum in ſempiternum. Hoc ſummo opere neceſſarium erat, a-
lioqui parum profuiſſet redemptio. Oportuit itaq; vnam eſſe Eccleſiam, in qua perpetuò Spiritus Domini reſidè-
ret, quæ decipi in rebus ad ſalutem neceſſarijs nequaquam poſſet. Et licet ipſi Miniſtri malè viuant, ſimul ta-
men iuncti, & quatenus Eccleſiam vnam conſtituunt, ſenſu Domini non deſtituuntur. Hoc eſt Dei fœdus, hæ
promiſsiones, quas Lutherani infringere non poterunt. Nam Eccleſia Romana eſt, quæ à tempore Apoſtolorū
1980. perpetua Pontificum ſerie ſpiritum hunc Domini habuit: licet aliqui ex eis perditè viuerent. In qua etiā ſem-
per idem fuit ſenſus, eadem fides, eadem ſemper fuerunt Dei verba. Hoc eſt ipſum fœdus. quod ſi quis neget fœ-
dus Dei abnegat, & infringit, & veniſſe Deum negat. Nempe enim ſi veniſſet, & abijſſet, & ſic rem non diſpo-
ſuiſſet, aduentus eius parū admodū nobis vtilitatis attuliſſet, dum quiſq; ſenſum ſuum pro ſenſu Chriſti afferret:
& tot eſſent ſententiæ, quot capita, vt nunc in quibuſdam Prouincijs magno cum animi dolore, magno etiam
totius Reipub. Chriſtianæ malo, experimur. Ad Teiō aūt referenda ſunt verba hæc, & promiſsiones iſtæ: de qua
præcedenti verſu. Quòd ſi ad Redemptorem referre velis, idem ſenſus eſt. Semen enim Chriſti ſunt Apoſtoli
ipſius, & ſemen ſeminis eius ſunt Succeſſores eorum in Eccleſia Catholica & Apoſtolica: & ob hanc promiſ-
ſionem ſancti Patres aduerſus hæreticos decertantes, perpetuam in Eccleſia Romana ſeriem Pontificum narrāt,
1981. qui ſemper eundem ſenſum habuêre: quod in Eccleſiis ſuis hæretici oſtendere non valent: ſiquidem negare nō
poſſunt, aliud ſe, aliud Patres ſuos crediſiſſe: neq; Pontifices, qui ante quinquaginta annos Eccleſias Germaniæ
gubernârunt, ſpiritum illum habuerunt, quem nunc plures ipſorum habent, qui multò alia ſentiunt nunc ab illis.
At Patres iſtorum fidem eandem tenuerunt, quam Apoſtoli, & Succeſſores eorum tenuêre, vt ex ſerie Ponti-
ficum, & fidei, & Conciliorum patet. Ergo non ſunt Eccleſia Chriſti, quæ eundem ſpiritum, & eadem verba
ſemper habuit. Ita pugnabant cum hæreticis Patres: ita & nobis nunc agendum eſt, vt id credamus, quod ſem-
per, quod vbiq;, quod omnes, & à nouitatibus in fide caueamus, vt fœderis Chriſti participes ſimus.*

Franciſcus Horantius in Locis Catholicis lib.6. de Primatu Romanæ Sedis copioſè diſputans, tan-
dem c.13. ait. *Quum ſcire te non diſsimules, Caluine, ſupremum honorem, Eccleſiaſticumq; Principatum v-
1982. biq; Romanæ Sedi veteres detuliſſe, ac religioſiſsimè, ſummaq; cum reuerentia de ea fuiſſe locutos, vt quæ Diui
Petri hæres eſſet: ſolitis diuerticulis vſus, ad Imperiū ſeculare, id doctrinæ præſtantiā, prudentiā, peritiā, & mul-
tarū rerum vſum (quæ omnia multū ſplendoris, non totū, illi Sedi addidiſſe, neq; volumus, neq; poſſumus nega-
re) non ad Chriſti inſtitutionem, non ad Euangelij verbum (Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meā) vt
1983. faciunt ſemper veteres, confugis, cùm etiam optimè noueris, pios & ſanctos Epiſcopos, Sedibus ſuis pulſos, Romā
ſe, veluti in Aſylum, aut portum quendam, ſæpe recepiſſe, quærentes aut abſolui, aut ligari ab eo qui præ omnibus
Sacerdotibus vtriuſque rei poteſtatem in Diuo Petro accepiſſet. Quid tu ad hæc? Sæpe quidem factum, non ne-
gas: eam tamen rem nullius iuriſdictionis in Pontifice Romano ſignum extitiſſe, ſed quod hæc Eccleſia non ita
1984. dubijs illis temporibus tumultuata fuerit, vt reliquæ Orientales, Græca, & Africana. Fuit hoc aliquid, Caluine,
ſed in eo non ſunt omnia, quæ ad auctoritatem illius Sedis pertinebant, quam vno ore Apoſtolicam, & omniū
Eccleſiarum Magiſtram & parentem vniuerſi illi, qui Romam confugiebant, imò qui longiſsimè aberant, aper-
tiſsimè nominabant. Vnde itaq; habuit Eccleſia hæc, nullis opinionum diſſenſionibus tumultuari, inde etiam ha-
1985. bet authoritatem & iuriſdictionem, tumultuantes cæteras in fide, religione, atq; officio retinendi: nempe à Chri-
ſto Domino, & à Petri Primatu.*

Cunerus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	
		Idem Ferdinandus.	
1563.	Idem Pius 4.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

227. *De Michaele Seruetto.*

h Seruettus natione Hispanus, Religione ab initio Zuinglianus, vtpotè Farelli & Caluini collega, cùm in Africam traijciens Alcoranum didicisset, doctrinã Ecclesiæ in Mahometismum transformans, *dicebat, Deum esse vnicam personam, Christum verò negabat duas habere naturas.* Quem Caluinus igni tradendum curauit.

228. *De Trinitariis.*

i Extiterunt in Polonia, qui docerent, esse quidem Patrem, esse Filiũ, esse Spiritum sanctum: *nec tamen debere dici tres Personas,* quia sic non loqueretur Scriptura: *multoq; minus debere dici, Deum esse trinũ & vnum, aut vnum in tribus Personis.* Sic ab initio locuti sunt. Pòst autem facti audaciores, Athanasij Symbolum vocãrũt Symbolum Satanasij, ac Lutherum quidem aiebant tectũ Papatus, Zuinglium autẽ parietes se verò fundamẽtum ipsum diruere. Felix certè domus Ecclesiæ Catholicæ, cuius fundamẽtũ est sanctissima Trinitas, parietes Corpus Christi præsens in Eucharistia, tectũ Papa Vicarius Iesu Christi. Bene fundata est ista domus supra firmã Petrã.

Hæreses Protestantium & Zuinglianorum de Ecclesia.

a Ab initio docuerunt, Ecclesiã esse inuisibilem, eò quòd Deus solus nosset, qui essent ipsius. Pòst aũt cùm

Doctores Catholici.

qui prudens ac sciens violat Cæremonias, non acquiescat, nec obediat mandato Superiorum suorum (sicuti nec Saul obediuit mandato Samuelis): tùm ob istum contemptum & superbiam grauiter peccat, tùm offendit infirmos. Rom. 14. *Quæ pacis sunt sectemur, & quæ ædificationis sunt, in inuicem custodiamus. Malum est homini, qui per offendiculum manducat.* Manducare pomum, aut non mãducare, quis dubitet, rem ex se indifferentem esse? Et tamen quia primi parentes comederunt ex vetito pomo, & illi, & omnis eorum posteritas mortem æternam subit, nisi per Christum ab ea liberetur.

In Deo tres Personas, in Christo duas esse naturas.

h Christus, qui iussit Apostolos *baptizare omnes gẽtes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti,* Matt. 28. eo ipso docuit, alium esse Patrem, alium verò Filiũ, & aliũ deniq; Spiritum sanctum. Dixi, aliũ, nõ aliud. Et ideo dictum est, vt baptizarent in trium quidem, non tamen nominibus, sed nomine, quia trium Personarum nomẽ, id est, potestas & authoritas vna est. *Ego* (inquit, Ioan. 14.) *rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis.* Pater igitur vnus est, Filius alter, (& is ex duabus naturis constans, vna hominis, qua rogat Patrem, vtpote secundùm quam inferior est Patre (Ioan. 14.) altera Dei, secundùm quam dixit, (Ioan. 14.) *Ego mittã vobis Paracletũ, qui à Patre procedit*: tertius est Spiritus, qui à Patre filioq; mittitur.

Tres Personas rectè dici: Deumq; esse trinum & vnum.

i Ioannes Apostolus (1. Ioan. 5.) *tres aìt esse, qui testimonium dant in cœlo, Patrem, Verbum, & Spiritum sanctum, & hos tres vnum esse.* Habemus igitur *Patrem, Verbum, ac Spiritum sanctum,* & *esse tres,* & *esse vnum.* Quem vnum? Vtique vnum Deum, quia *Deus vnus est,* Deuter. 6. Rom. 3. Quos verò tres? Nõ certè tres Deos. Quia *vnus Deus,* Ephes. 4 Oportuit igitur nomen aliquod excogitare, quo audito, mens ita quiesceret, vt saltem ab omni errore & adinuentione priuata liberaretur. Itaq; apud Græcos receptum est, vt Pater, Filius, & Spiritus sanctus dicerentur *tres hypostases*: apud Latinos verò *tres Personæ.* Quod vocabulũ etsi tã ineffabili Mysterio plenè exprimẽdo nõ satisfaciat, quia tamẽ in eo sensu, qui verissimè prædicatur & creditur, iamdiu retentũ & vsurpatũ est, nihil melius aut significantius dici potest, quàm vnum esse Deum, ac tres Personas, vel (quod eodẽ recidit) Deum esse trinũ & vnum. Dũ enim constet de re significata, parũ refert de verborum forma & modo.

Ecclesiam semper non modo esse visibilem, sed etiam illustrẽ & conspicuam, nec obscurari aut latère vnquam posse.

a Si Ecclesia visibilis non esset, quomodo posset peccator aut *denũciari Ecclesiæ* (vt Christus Matt. 18. iubet)

Cunerus Petri, Episcopus Lewardensis, cùm veram Christi Ecclesiam per quatuordecim proprietates à qualibet falsa Religione dignosci ostendisset, demum eas proprietates in Ecclesia Romana inueniri sub finem libelli demonstraturus, in hunc modum scribit. Cùm Ecclesiam quærenti inexplicabilis occurrat sylua conuentuum, vt, quæ vera sit Christi Ecclesia, difficile sit imprudentibus agnoscere: oculos paulisper ad maximam & antiquissimam illam, & omnibus (vt ait Irenæus) cognitã Romanam Ecclesiam, conuertamus, eamq; cum alijs in his prudenter conferamus. Romanam autem dico,
1986 non tantùm quæ Romæ est, sed etiam quæ quaquaversus in mundum diffusa, Christi fidem in cõmunione cum Romano Pontifice profitetur. In hac enim eas, quas nunc prosecuti sumus, Ecclesiæ proprietates ad oculum sanè videre licet: vt nemo prudens de eius authoritate meritò dubitet. Hæc
1987 enim vnum Pastorem à Christo sibi cum certo Episcoporum, Presbyterorum, & Ministrorũ ordine, per modum Regni velut acies ordinata se habens, visibile Deo offert Sacrificium, mundam videlicet Corporis & sanguinis Christi hostiam: bonos complectitur & malos: semper iam olim à temporibus Apostolorum, & in toto orbe viguit, sic vt nulla gens vnquam sub Sole ad Christum conuersa fuerit,
1988 quæ non huic (velut arbori & viti, ramus & palmes) inserta fuerit, Cathedram Petri agnoscit, & perpetua successione primæ Apostolicæ arbori connectitur: & in omni quæstione, quæ de fide & Religione exorta est, semper in sua sententia, non partis, sed corporis rationem obtinuit, sibi nunquã in fidei pro-
1989 fessione deformis, cuius desertione hæreses inter se pugnãtes exortæ sunt, miraculis infinitis clara est, neque aliquid in eius doctrina ostendi potest, quod aut cũ aperta ratione, aut Scriptura sacra pugnet. Quamuis apud Sapientes etiam certum sit, nullam quantumuis obscuram Scripturam rationémve illi refragari: vt vir prudens & saluti suæ studiosus, tot in mundo sectas consyderans, non dubitet, se huius gremio tutò committere, & in eius societate tranquillè acquiescat. Id quod paulò altius repetito principio sic declarat: Primùm (inquit) nemini dubium esse potest, quin societas hominum, qui Hierosolymis fuerunt cum Apostolis, in quorum medio fuit Petrus, fuerit vera Christi Ecclesia. Huic societati vna die apposita sunt tria millia, & paulò pòst factus est numerus virorũ quinque milliũ. Deinde ad prædicationem Apostolorum gentes etiam sunt conuersæ, quas omnes in vnum corpus & ouile Apostoli congregabant. Petrus tandem venit Romam, aut si hoc negabitur, saltem Paulus eò venit:
1990 (Actor. 28.) vt vel hac ratione Christi Ecclesia potuerit Romana etiam appellari: vtpote cuius populi fides annunciabatur in vniuerso mundo, Rom. 1. Res enim tota solet à parte notabiliore denominari. Quoniam verò multi hæretici (vt à Christo & Apostolis prædictum erat) ex Ecclesia erant exituri: necesse est, eos Catholicam Ecclesiam esse, penes quos Corpus prædictæ societatis remansit. A quibus alij (vt Simoniani, & Nicolaitæ) sese tanquam partes abruperunt. Petrus verò Simonem Magum
1991 & cæteros Schismaticos damnauit. Ecclesia igitur Christi fuit illa societas hominum, quæ remansit cum Petro, in qua erant Romani. Apostolis verò iam mortuis, Ecclesia Christi cum successo-
1992 ribus Petri perstabat, exeuntibus ab eadem societate Valentino, Marcione, Montano, Manichæo, & Donato: cùm interim varij Pontifices Romani vsque ad Meltiadem continua serie præessent, martyrioque penè omnes coronarentur. Quorum fidem & authoritatem Irenæus, Tertullianus, Cyprianus, Eusebius, alijq; grauissimi authores & Concilia eximiè laudant. Post Constantinum verò, ab eadẽ Romana societate defecit Arius, Macedonius, Nestorius, Eutyches, Iouinianus, Vigilantius, Heluidius, Petrus Antiochenus, aliaq; eiusmodi monstra, quibus omnibus restiterunt Pontifices Romani à Syluestro vsque ad Gregorium Magnum, quo annorum spatio Concilia & Sancti Patres vbiq; primas Pon-
1993 tificibus Romanis in Ecclesia Dei tribuerunt. Nec quisquam in mundo Catholicus fuit, qui non & cum antecessoribus Gregorij, & cum ipso Gregorio Romano communicaret. A Gregorij autem & successorum eius communione recesserunt Mahometani, Iconoclastæ, Berengariani, Petrus Abaylardus, Waldenses, Wiclefitæ, Husitæ, ac demùm Lutherani, & Caluinistæ: cùm interim generalia Concilia, grauissimiq; Patres, Isidorus, Beda, Haymo, Bernardus & Prouinciæ Christianæ Põtificum Ro-
1994 manorum fidem sequerentur. Nam & Græci per hæc temporum spatia reconciliati sunt Ecclesiæ Romanæ, & Romani Pontifices fidem Christi in multas gentes propagãrunt, Angliã, Germaniam, Norue-
1995 giam, Bohemiam, Poloniam, Prusiam. Quòd igitur ante hanc Lutheri commotionem, inter tot exorientia schismata, vera Christi Ecclesia ab ipsis Apostolis cõtinua serie, perpetuaq; corporis ad corpus successione remãserit apud eos, qui cohærerent Sedi Apostolicæ, manifestũ fecimus. Quæritur nunc ergo, quam Lutherus aliam Ecclesiam inuenerit, postquã hæc ab ipso est oppugnata? Neq; enim cùm ipse Romanæ Ecclesiæ per baptismum insereretur, & per professionem, excellentioris vitæ generi se Deo consecraret, Ecclesia Christi extincta iam erat. Extabant quidem adhuc reliquiæ Waldensium, Husitarum, alteriusq; generis hæreticorum, sed nullam horum colluuiem tanti fecit, aut eiusmodi fuisse

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1564	Idem Pius 4.	Maximilianus 2 Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

cùm viderent, nec eã hæresim probabilẽ esse in se, nec dubitarent asserere, suam synagogam, quæ ab omnibus videatur, esse Dei Ecclesiam: eò delapsi sunt, vt dicerent, Ecclesiã quidem esse in se visibilẽ, aliquando tamẽ ita obscurari, vt penitus perijsse videatur.

Hære-

iubet) aut is pro *Ethnico haberi, qui nõ audiret Ecclesiã?* Aut quomodo futura esset *Domus Dei colũna & firmamentum veritatis* (1. Tim. 3.) *si omnino infirmi & imperiti nescirent, vbi esset?* Aut quomodo *ad montẽ Domini ascendere possent, vt ibi discerent vias Domini?* vt apud Isaiam legimus. c. 2. Certè Christi Ecclesia nunquã caret Pastoribus & Doctoribus (Ephes. 4.) nec etiã qui succedentes Apostolis *doceant & baptizent oẽs gentes, quibuscum Christus est omnibus diebus vsque ad finẽ seculi.* (Matth. 28.) Isti autem Doctores appellãtur à Christo *lux mundi* (Matth. 5.) & *lucerna, non sub modio, sed super candelabrũ posita* (id est, præcipuis quibusq; Ecclesiis præpositi, seu in sublimi Ecclesiæ loco constituti) *quæ lucet omnibus, qui in domo sunt, atque etiam vt ingredientes lumen videant.* Lucæ 8. *In omnem terrã exiuit sonus* (annunciatiũ Christi Euangeliũ) *& in fines orbis terræ verba eorũ.* Psal. 18. Rom. 10. *Qui aũt docti fuerint* (Daniel. 12.) *fulgebũt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiã erudiũt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* De ijsdẽ Isaias scribit c. 62. *Super muros tuos, Ierusalẽ, cõstitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuũ nõ tacebunt. Nunquid non sapientia clamitat* (Prouerb. 8.) *In summis excelsisq́; verticibus, supra viam, in medijs semitis stans, extra portas ciuitatis in ipsis foribus loquitur, dicens: O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.* Et Prouerb. 9. *Sapientia misit ancillas suas, vt vocarẽt ad arcẽ & ad mœnia ciuitatis. Timebunt* (inquit Isaias c. 60.) *qui ab Occidente, nomen Domini, & qui ab ortu solis, gloriam eius. Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te* (alloquitur Christum, seu Sionem, id est, Christi Ecclesiam) *& verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui dicit Dominus, amodò & vsq; in sempiternũ.* Quid potuit planius dici? Nunquàm defuerũt aut deerũt prædicatores in Ecclesia, qui spiritũ Christi habeãt, & veritatem annuncient. Ij sunt *lux mundi*, sunt *lucerna in candelabro posita, quæ lucet omnibus, qui vel in domo sunt, vel ingredi cupiunt, tota die & nocte non tacent, clamitant in locis notissimis, in ciuitatibus florentissimis, in capite viarum, in multis gentibus simul, quas etiam baptizant, atque illis Mysteria Christi dispensant.* 1. Cor. 4. Nunquam igitur ad vllum temporis momẽtum tales Pastores aut deesse aut obscuri esse potuerunt, adeo vt Christus appellet *eos ciuitatem, quæ non potest abscondi*: non potest, inquam, abscondi. Quòd autem hæretici afferunt de Elia, velut in diebus eius Ecclesia latuerit: nec Elias egit de tota militãte Ecclesia (quæ nunquàm latêre tota potest) sed de illa tantùm egit, quæ fuit in Samaria, cùm interim Ecclesia in Ierusalem & Iudæa minimè latuerit, sed iam tunc florentissima esset: nec etiam egit de gloriosa Christi Ecclesia sed de sola Iudæorũ Synagoga quæ vmbra tantùm fuit præ luce immẽsa Ecclesiæ Christi. Vnde (Isaiæ 60.) *vocabunt te ciuitatem Domini, Sion Sancti Israel. Pro eo quod fuisti derelicta & odio habita* (sub lege, & ante aduentum Christi) *& non erat, qui per te transiret, ponã te* (post Christi aduentum) *in superbiam* (id est, in gloriam & magnificentiam) *seculorum, & gaudium in generationem & generationem.* Et antè. *Portæ tuæ aperientur iugiter die ac nocte, non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earũ adducantur.* Cùm autem ista lux, & claritas, & magnificentia, & clamor, & notitia Ecclesiæ neq; Dæmones, neq; Tyrannos, neq; hæreticos lateat, (nam omnes isti persequuntur veram Dei Ecclesiam, & eandem propugnant *sexaginta viri fortes, & mille clypei pendentes ex ea*, hoc est, Doctores plurimi & Pastores: Cant. 3. & 4. profectò qui Ecclesiam Christi latuisse aliquando asserit, tùm Scripturis manifes-

fuisse credidit, vt ad illam, tanquam verè Christi Ecclesiam, ipse se transferret, sed illos potius ad se transire vellet. Cùm neque ipse omnia ab illis prodita, neque illi quæ ab ipso proficiscebantur, omnia comprobarent: sed vt illi separatim sua, ita hic seorsum propria proposuit. Atque ita nouam confusionem, velut alteram in Occidente Babyloniam condens, ipso nouitatis nomine suos sectatores, & omnes, qui ex ipso prodierunt, Ecclesiæ honore ac priuilegijs spoliauit.

Paulus Manutius Aldi filius in Præfatione ad librũ Cardinalis Poli De Concilio: *Optimè cõsuluit Ecclesiæ suæ Deus, atque humano generi vniuerso, cùm in tanta rerum omnium perturbatione & extremi iam*
1996 *periculi metu, Vicarium te suum, Pie quarte, inter homines constituit, vt omnibus malis prudentia tua mederetur, nosq́; à summis difficultatibus, vel impendenti potius exitio ereptos, ad summam fœlicitatem, & optatam ante à magis, quàm speratam fœlicitatem traduceres.*

Vitellotius Cardinalis in Præfatione ad opera Ioannis de Turre Cremata, ad Pium 4. *Hunc Librũ S. V. dedicandum curaui, cùm opus, in quo de Catholicæ Ecclesiæ potestate disseritur, nulli melius conueniat, quàm tibi, qui totius Ecclesiæ & omnium Christianorum Caput es, Rector ac Magister, vt Christi Vicarius, &*
1997 *Petri Successor.*

Author libri *de officio pij & Christianæ pacis verè amantis viri:* *Plerique ex ijs, qui sibi ab Euangelio nomen sumpserunt, eam partem, quæ vetus Catholicorum & Romanæ Ecclesiæ nomen retinet, prorsus asper-*
1998 *nantur, qui quomodo à schismatis nota eximi possint, non video.*

Iacobi Pamelij sententia de Primatu, deq́; ordine & modo eligendi Romanum Pontificem.

Iacobus Pamelius in Annotation. in Epistolam Cypriani 55. *Experientia certè ipsa nos docet, hæreses solere ex schismate, id est, separatione voluntaria ab Ecclesia, atq; adeo ab Ecclesiæ Capite, Romano, inquam,*
1999 *Pontifice, initium sumere.*

Idem in Epistolam Cypriani 52. *Sæpe variatus est mos eligendi Romani Põtificis. Primùm D. Petrus suos successores designauit Linum, Cletum, & Clementem. Anacletus & cæteri vsq; ad secundum schisma inter Damasum & Vrcisinum, Cleri & populi suffragijs creati sunt, & ab Episcopis, si qui fortè præsentes essent, vt ex hoc loco colligere est. Tum autem in electione Damasi interponi cœpit Imperatorum auctoritas. Et Primùm quidem in schismate duntaxat, ad sedandos tumultus, vti à Valentiniano res composita est inter Damasum & Vrcisinum, ab Honorio inter Bonifacium & Eulalium, & à Theodorico Rege inter Symmachum & Laurentiũ. Deinde etiam extra schisma, ne fortè tumultus contingeret. Imo eò res paulatim deuenit, vt sine illorum assensu consecrationem suscipere non auderent. Durauit hic mos ad Imperat. Constantinum 3. qui sanctitate Benedicti 2. permotus, permisit liberam, vti antea, potestatem soli Clero & populo Romano, eligendi & designandi Pontificis. Postea Adrianus Papa, conuocata ad hoc Synodo Lateran. Episcoporum. 153. (quod antea nulli Imperatorum concessum fuit) etiam eligendi Pontificis ius (ob pulsos Italia Longobardos) Carolo Magno concessit. Illi tamen iuri paulò pòst filius eius renũciauit, vt patet 63. distinct. apud Grat. C. Ludouicus. Sic libera denuò fuit Romanis electio & consecratio Papæ per multum temporis vsq; ad Leonem 8. Qui cùm ab Othone primo vi & armis in Sede Apostolica collocatus esset: denuò à Clero & Plebe ad Imperatorem ius omne eligendi Põtificis transtulit. Hoc priuilegio vsi sunt successores Othonis, imò abusi potius ad Henricum 4. vsq;. Quare iustissimis de causis iterum reuocatum est id ius ad Romanos à Gregorio 7. etiam paulò ante Pontificatum, occasione sumpta à schismate illo inter Benedictum, Siluestrum & Ioannem, sub Henrico Imperatore 3. Nam Stephanus 9. Nicolaus 2. & Alexander 2. sine assensu Imperatoris creati sunt. Quod quum iterum surreptitiè per insidias impetrasset à Paschali 2. Henricus 5. per ipsum Paschalem denuò reuocatum est in Synodo Lateran. Postremò ad solos Cardinales ius eligendi Pontificis delatum est, quod quo tempore cœperit, non perinde constat. Nam etsi à Nicolao 2. tale quoddam Statutum promulgatum sit, postea tamen adhuc aliquoties intercesserunt Populi & Cleri Romani suffragia. Porrò Constitutiones de electione in Conclaui celebranda, editæ sunt in Concil. Lugdun. à Gregorio decimo.*

Doctissi-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
		Idem Maximilianus 2.
	Idem. Pius 4.	
1564		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Hæreticis non vna, sed duplex est Ecclesia.

b Præterea, duplicẽ Ecclesiam excogitârũt Pseudoëuangelici: vnam, quæ veram doctrinam profitetur, & Sacramẽtis rectè vtitur, quæ cerni quoq; potest, in qua sunt multi verè pij, in qua sunt & quidam hypocritæ, sed exterius in doctrina & Sacramentorũ vsu consentientes: alteram verè piorum ac electorũ, quæ sit columna & firmamentũ veritatis, qui cœtus (inquit Illyricus in lib. de sermo-

Doctores Catholici.

stisimis cõtradicit, tùm *portas inferi præualuisse* contra Christi promissum affirmat, tùm se illius obscuræ Synagogæ mẽbrum esse prodit, de qua Christus dixit (Mat. 24.) *Ecce in deserto est, ecce in penetralibus.* Hæc enim sunt obscura loca. Sed quid consulit nobis Christus in ista tentatione? *Nolite* (inquit) *exire, nolite credere*, nolite in desertum exire: nolite ijs credere, qui ostendunt Christum in penetralibus. Christus habitat *in domo Dei, quæ fundata est in vertice montium* (Isaiæ 2.) & *eleuatur supra omnes Idololatrarũ* & hæreticorum *colles*. Ciuitas eius non potest abscõdi (Math. 5.) quia ipse Agnus Dei *est lux mundi* (Ioan. 8.) & ille *prædicatus est gentibus, creditus est in mũdo, assumptus est in gloria* (1. Tim. 3.) *& populi confitẽtur ei in æternum, & in sæculum sæculi.* (Psal. 44.)

Vnicam Christi Ecclesiam (in qua boni & mali fideles continentur) esse columnam & firmamentum veritatis.

b In Symbolo Nicæno: Confitemur *vnam, sanctã, Catholicam & Apostolicam Ecclesiã.* Quinimò Christus in Euangelio dixit: (Ioan. 10.) *Fiet vnum ouile*, (seu grex vnus) & *vnus Pastor.* Præterea Salomon ait Cantic. 6. *Vna est columba mea.* nec iniuriâ: cùm Ecclesia sit *regnum*, quòd profectò non nisi vnum est: sit *virgo, vni viro desponsata*, (1. Cor. 11.) sit *Domus Dei, sub vno patrefamiliâs Iesu Christo agens* (1. Tim. 3.). sit denique velut vnum corpus, quod vni Capiti Iesu Christo aptatur (1. Cor. 12. Ephes. 1.) Cùm igitur sit vna Ecclesia: quomodo iam dicitur esse duplex? Potest quidem vna eademq; Ecclesia duplicis esse conditionis, vt altera eius pars triumphet, altera militet: vt altera sit sana, & altera morbo affecta. Cæterùm istæ differentiæ non faciunt ipsam Ecclesiam duplicem, sed ostendunt, alia & alia membra eiusdem Ecclesiæ diuerso in statu ad tempus degere, donec malis paulatim à Christi corpore, instar noxiorum humorum, separatis atq; eiectis, soli boni recipiantur in vitam æternam. Sunt, fateor, *mali pisces*, verùm in eodem *reti* cum bonis, Math. 13. sunt *quinque fatuæ virgines, & quinque prudentes*, verùm neq; illæ seorsim, neq; istæ cõstituunt regnum cœlorum seu Ecclesiam, sed *omnes decem simul.* Ita enim Dominus Matth. 25. dixit: *Simile est Regnum cœlorum decem virginibus, quarum quinque erant fatuæ, & quinque prudentes.* Vnum est Regnum cœlorum, quod decem virginibus comparatur: sed virgines illæ, quibus comparatur, non sunt omnes eiusdem pietatis & ingenij. Eodem modo Paulus ait (2. Timoth. 2.) *In magna domo sunt vasa quædam in honorem, & quædam in contumeliam.* Sed vasa tantùm sunt, quæ distinguntur: *domus* verò vna, & non nisi vna est. Ineptissimè igitur hæretici distingunt Ecclesiam, velut ista sit duplex: cùm nihil certius sit, quàm esse vnam Christi Ecclesiam. sed in illa vna Ecclesia sunt etiam mali homines, qui doctrinam vnã profitentur, & Sacramentis ritè vtuntur, clamantes, *Domine, Domine, aperi nobis:* quos tamen Christus minimè agnoscit, quia vestem nuptialem, & oleum in vasis suis, id est, charitatem erga Deum & proximum non habent. Sed quæ tandem causa est, ob quam Pseudoeuãgelici duplicem istã Ecclesiam fingunt? Non alia certè, quàm vt ista ratione, quoties Ecclesiæ Dei authoritate premuntur, id, quod obijcietur eis, effugere queant. Si enim dicimus illis, *Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis*: respondent hoc rectè affirmari de Ecclesia verè piorum, sed non de illa Ecclesia, quæ ex bonis & malis consistit, etiamsi ea veram doctrinam profiteatur, & Sacramenta rectè dispenset. At hoc si ita se habet, nihil egit Paulus, quando ad

❧ *Doctissima interpretatio verborum, quæ Dominus ad Petrum locutus est, Matth. 16.*

Paulus de Palatio in c. 16. Matthæi, *Ego dico tibi: tu es Petrus*. Hæc Christi ad Petrum verba sex
promissiones continent. *Prima: tu es Petrus, id est, vt Sainctes Pagninus & doctissimi interpretes nomẽ Sy-*
2000 *riacum accipiunt, Tu es Petra, seu robur, & firmitas. Quo colligitur,* Pontificatum *Petri fore firmissimũ, & nun-*
quàm defecturum. Paulus *enim dicit: Spirituali consequente eos Petra: quasi diceret, Iudæos in sua peregrina-*
tione semper Petram *habuisse comitem: habebunt ergo & Christiani suam* Petram, *id est,* Pontificatum Petri
in comitem perpetuum. Philo enim dixit, aquas de Petra percussa prodeuntes nunquàm deseruisse Iudæos per
2001 *desertum. Secundò dictum est: Petra refugium herinaceis. Voluit igitur Christus, Sedem Petri fore refugium*
omnibus iniuriam patientibus. Tertiò, habet Isaias: Attendite ad Petram, vnde excisi estis. Igitur Abra-
ham erat Petra, vnde omnes Iudæi excisi erant secundùm carnem: ideò iubentur, vt eum imitentur. Ita pro-
2002 *ponit nobis Dominus alteram* Petram, *Simonem: vnde excisi sint, secundùm fidem,* Christiani, *quem imitari*
debent. Verbum ergo Domini: Tu es Petre, significat, Tu es Petra in seculum duratura: Tu refugium calamito-
sis: Tu exemplum fidelibus.

Secunda promissio Christi ad Simonem est: Super hanc Petram *ædificabo Ecclesiam meam. Quod hũc sen-*
sum habet. Lapis super quo tota ædificij moles surgit, primus est, & qui super eo lapide non radicantur, ad ædi-
ficium non pertinent. Ita Petrus *primus est in ædificio Christiano. Quæ* Petri *maxima laus est. Iam qui cũ Pe-*
2003 *tro non radicatur, & colligatur, ad ædificium Christianum non spectat. Vt igitur Christus lapis offensionis est, in*
2004 *quem qui credit, non confunditur, qui verò offendit, conteritur: ita Sedes Petri* Petra *est, cui qui credit, nõ con-*
fundetur, qui non credit, perit.

Tertia promissio: Portæ *inferi non præualebunt. In portis iudices, consilia, arma, hoc est, authoritas & potentia*
2005 *vrbis. Deuteron 22. Gen. 22. & 24. Iob. 41. Nunquam ergo Petrus carebit Ecclesia. Siquidem totus infernus*
non præualebit aduersus Ecclesiam in Petro *fundatam.*

Quarta promissio: Tibi dabo Claues Regni cælorum. Clauis vna, est authoritas docendi (Luc. 11.) Tulistis cla-
uem scientiæ: altera clauis, est authoritas gubernandi, Isaiæ 22. & Apocal. 1. Ergo cùm Dominus dat Claues Pe-
2006 *tro: dat Cathedram docendi, dat & imperium gubernandi in Ecclesia. Igitur omnes difficultates definire, ad eũ*
spectat. Habet enim Cathedram, licet ignorantissimus fingatur. Ita habetur in Cap. Maiores, de Baptismo, & 24.
q. 1. Canon. Quoties. Similiter addere ministros in Ecclesiam (à Cardinali ad Acolitum) ad Papam *spectat, vt*
ad Eliacim spectabat admittere in Templum. Item norma Ministerij diuini, Altaris, Sacramentorũ, ad præ-
scriptum Papæ *spectat, vt ad summum Ecclesiæ gubernatorem. Latissimæ sunt hæ* Claues, *& tam latè patent,*
2007 *quantum patet Ecclesia. Si enim* Petro *datur Cathedra: ergo ipse definiet, quid sit de fide, quid contra hæresis.*
Definiet, quid sit peccatum, quid contrà sit iustum. Si item Petrus *habet Ecclesiasticum imperium, eius mãda-*
tis (si iusta sint) parendum erit. Meditare verò, quòd Dominus dixit: Tibi dabo Claues regni: indicans, Claues
esse super humeros, non sub pedibus. Nam Christus habet imperium super humerum suum. Planè qui Clauibus
in suum commodum abutitur, is fur, non Petri *vicem gerit. Sicut* Rex, *qui propriam, & non communem quærit*
vtilitatem, non Rex *est, sed tyrannus. Rursum nota: non dicit: Tibi dabo Claues regni terrarum, sed cælorum.*
Quomodo enim Christus daret (certè quantum ad vsum) Imperium terrenum Petro, *quem ipse habere nole-*
bat? Dixit enim: Regnum meum non est de hoc mundo. Scio, Canonistas Imperatorem terræ facere Papam, *ni-*
xi quodam testimonio Nicloai Papæ, *Tit. de* Rom. *Ecclesia. c. 1. Sed hanc rem si cognoscere vis, vide* Cap. *Vnam*
sanctam, de Maior. & Ob. in Extrauagantibus communibus.

Quinta promissio est: Quodcunq; ligaueris, erit ligatum. Et sexta promissio: Quod solueris, erit solutum.
Ex *dictis habetur,* Papam *posse excommunicare, ex hoc, quòd ligare potest. Siquidem* Cyprianus *Epist. 2. Tom. 1.*
per ligare, excommunicare intellexit. Secundò habetur, Papam *in foro animæ peccata absoluere, & ligare. Ita*
Gelasius Papa *in Tomo de vinculo Anathematis cõfessus est. Tertiò habetur,* Papã *posse Indulgẽtias ex Christi*
thesauro concedere. Hac enim ratione ab omni pœna, vel ab eius parte pœnitens absoluitur. Quòd si absoluitur,
absolutus erit. Quartò habetur, Papam *posse ligare pœnitentes, in Sacramento pœnitentiæ, ad pœnam pro pecca-*
tis debitam, quicquid recentiores Theologi dicant. Quod enim ligauerit, ligatum erit.

2008 Idem in Argumento. *Me* (inquit) *ac mea Romanæ Ecclesiæ, & doctis iudicijs libentissimè submitto.*

lectos

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succesio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	Doctores Catholici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.		
	232. Pius 5. Alexādrinus Catechismum edidit, & Breuiarium ac Missale reformauit ex Tridentini Cōcilij Decreto.			
1566		Idem Maximilianus 2.		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sermone sacrarum literarum) *magis creditur, quàm corporeis oculis cernitur.* Idē Magdeburgenses docēt in Centuria 1. c. 4. p. 171.

Timotheum illam Epistolā scripsit, dicēs (1. Tim. 3.) *Hæc tibi scribo, fili Thimothee, vt scias, quomodo te oporteat in domo Dei conuersari, quæ est Ecclesia Dei viui, columna & firmamentum veritatis.* Ea igitur societas hominum fuit *columna veritatis*, quacū Timotheus conuersabatur. Ille verò conuersabatur cum *senioribus, cum viduis, cum coniugatis, cum Iudæis conuersis, cum gentibus, cum presbyteris, cum Diaconis, cum Neophytis, cum dominis, cum seruis*, quos videbat & sciebat. Nam de istis omnibus præcepta suo Timotheo Paulus dat in illa Epistola, docens, quomodo conuersetur cum domo Dei, quæ est columna veritatis. Igitur isti ipsi, quorum alij luxuriabantur in Christo, & alij obsecrandi, alijq́; arguendi erant, & fortè alij erant vasa in honorem, alij verò in contumeliam: tamen isti ipsi diffusi per mundum vniuersum consentientes in fide cum fratribus suis erant *columna & firmamentum veritatis*. Ecclesia igitur, quæ columna veritatis dicitur, nō est illa tantùm, quæ constat ex verè pijs, quæq́; non cernitur corporeis oculis, sed etiā ea ipsa, quam Timotheus & quilibet alius vir fidelis & audit, & cernit, & nouit, & cum illa conuersatur: quia Catholici omnes illa Ecclesia sunt, de qua Paulus loquitur. Nam & mali veritatem Euangelij prædicant in Ecclesia (Math. 23.) etiāsi vel ob *lucrum temporale*, (1 Cor. 9.) vel ob *inuidiam & contentionē* (Phil 1.) id agāt. Quid quod à recta ratione alienum est, vt Ecclesia, quæ non videtur, dicatur *colūna & firmamentum veritatis*? Cui enim vsui veritatem firmaret Ecclesia, si ea interim à nemine videretur? Nam veritas, quæ in sublime erigitur ab Ecclesia, & quæ fundatur & stabilitur in illa, certè & aliquibus spectāda proponitur, & ob infirmiores confirmādos tam stabilem sedem sortitur. Verùm si Sedes ipsa nō videtur, nec veritas quidem, quæ in ea Sede cōstituitur, videri potest. Nam si dicat quis, Christum in vna persona duas complecti naturas, suadeatq́; illam esse veritatem, quia Dei Ecclesia illam fidem proponit & sustentat: alius verò dicat, sed ista Dei Ecclesia, quæ veritatem ipsam in se fundatam habet, cerni oculis corporeis non potest, ac propterea nescimus, vtrum hæc veritas, quam tu statuis, à verè pijs sustentetur & defendatur, nec ne: Nónne hac ratione inanis & superuacanea est probatio, quæ ab Ecclesia petitur? Verùm Apostolus (1. Cor 15.) cùm resurrectionem & Christi & mortuorum inde probaret, quia *sic prædicauimus, & sic credidistis*, doceretq́; *fidem Christianorum inanem esse non posse*: ille profectò veritatem ostendit in Ecclesia visibili fundatam & stabilitam. Visibilis igitur Ecclesia ex bonis & malis consistens, est columna & firmamētum veritatis. Licet quippe nesciamus, qui sint prædestinati: scimus tamē eā Ecclesiā, extra quā nullus potest esse prædestinatus.

c Heluetij videntes, Illyrici & Magdeburgensium opinionem de Ecclesia duplici nō esse Scripturis sacris cōsentaneam, in confessione edita an. Domini 1566. c. 17. fatentur, vt vnū Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumq́; Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verùm ipsius membra ita distingunt,

Ecclesiam Dei semper esse columnam veritatis, nec eam posse Christum deserere.

c Si verbo Dei, quod absq́; omni adiunctione profertur, conditionem, quæ in eodem Dei verbo non exprimitur, adijcere cuiquam licebit: actum est de Scripturarum atq́; omni Ecclesiastica fide & authoritate. Apostolus (1. Tim. 3.) dicit, *Domum Dei, quæ est Ecclesia Dei viui, esse columnam & firmamentum veritatis.* Tu de tuo loquens (& propterea mendacium loquens, Ioan. 8) adiungis, Ecclesiam esse columnam veritatis, si quidem adhæreat Christo: alioqui non esse mirum, si erret. Atqui Spiritus sanctus, qui dixit, Ecclesiam *esse columnam & stabilimentum veritatis*, non hoc sub conditione protulit: quia & præuidit, &

 prouidit,

Hector Pintus in Ezechielem.c.36. *In vrbe Roma constituit Diuus Petrus Cathedram suam, Deo ita*
2009 *præcipiente, & Ecclesiam hanc Romanam rexit idem Petrus Apostolorum Princeps, eiusq; successores Summi Pontifices.*

Idem c.44. *Si Deus Synagogæ prouidit, tribuens ei Pontificem Maximum, qui vltimam ferret sententiam, ne tota corrueret Respublica illa: quî fieri poterat, vt Ecclesiæ non prouideret, quam suo sanguine acquisiuit, quã admirabili amore prosequitur, pro qua vitam in Crucis ara profudit? Thronus ille antiquus Cathedræ Apostolicæ imaginem gerebat, & supremus ille Sacerdos & iudex summum nostrum Pontificem adumbrabat, vniuersalem totius Ecclesiæ Pastorem & Magistrum, ad quem pertinet, controuersias de fide & Religione componere & definire. Si nauis absq; Nauclero gubernari non potest, si humanum corpus absque capite non existit, si ouile absq; pastore direptioni committitur, si ciuitas absq; Gubernatore euertitur & ad excidium & vastitatem vocatur: qui fieri potest, vt Ecclesia Catholica sit nauclero, capite, pastore, & gubernatore destituta, cùm sit nauis, corpus, ouile, & ciuitas supra montem sita, vt literæ Diuinæ testantur? Est igitur confitendum & profitendum,*
2010 *Romanum Pontificem, qui re vera est immediatus Christi Vicarius & Petri Apostolorum Principis successor, & totius Ecclesiæ Caput, habere supremam in Dei Ecclesia potestatem & authoritatem: ad ipsumq; esse maiores & difficiliores causas deferendas, vt ipse eas definiat, & quæstiones dirimat & absoluat.*

Gulielmus Lindanus Episcopus Ruremundensis, in Panoplia, lib.4.c. 83. *Cùm Diuus Petrus Apostolus Romanæ Ecclesiæ Episcopus Romæ 25. annis (ait Hieronymus in Catalogo) Cathedram sacerdotalem tenuerit: fieri non potest, quin Episcopus illi mortuo succedens in eadem Cathedra sacerdotali, in ijs prorsus omnibus succedat priuilegijs atque prærogatiuis, quas dudum ex Scriptorum vetutissimorum Com-*
2011 *mentarijs recitauimus, quòd videlicet Romanus Episcopus totius familiæ Christi sit Oeconomus, & seruus præpositus, vti appellat Cyprianus, totiusq; ouilis Christi Pastor atq; Caput. Quòd enim Romanæ Ecclesiæ Episcopus verè credatur D. Petri Apostoli successor, hinc liquidò efficitur, quòd veteres Orthodoxi Scriptores sanctissimi non modò hoc illum nomine appellant, vti Hieronymus: Cũ piscatoris successore loquor (Epist. ad Damasum) & de Anastasio in Petri Cathedra successore (Epist. ad Marcum Celed.) vti & Augustinus (Epist. 162.) sed illam quoq; indubitatam esse credendam docuêre Christi Domum & Ecclesiam, in qua Romanus Põtifex præ-*
2012 *sideret. Romana enim Cathedra nota, tanquam cælum Sole, censuerunt veram Christi Ecclesiam in hoc mũdo & agnoscendam, & à Schismaticorum conuenticulis discernendam. Si enim eos percuncteris suis adhuc in scriptis loquentes, vbinam locorum ante annos mille, hoc est, sua ætate, fuerit Domus Dei à Christo in terris fundata, veraq; Christi Ecclesia Catholica: mox audies, vbi Romanus Episcopus præest Pastor. Sic D. Ambrosius sua ætate domum Dei totam, à Paulo veritatis fundamentum atque columnam dictam, Damasum gubernasse testatur, Comment. in Cap. 3. ad Timot. 1. D. Hieronymus quoq; hunc eundem Damasum profitetur Petri & fidem, & Sedem tenere, Epistola ad eum data.* Pôst autem c.84 & deinceps probat, *Romani Pontificis Primatum non tantùm ex Episcoporum cuiusque nationis ad Episcopum Romanũ appellatione, aut improberũ excommunicatione, simul & electione, atq; electorum confirmatione, sed ex Conciliorum etiam vniuersalium tùm approbatione, tùm damnatione, Episcoporum quoque vel per Concilia damnatorum absolutione, ac electorum restitutione, Patriarcharum deniq; omnium, post longa cum illo dissidia, reconciliatione.*

2013 Gulielmus Eysengreinius Centenario.1.par.1.Distinct.1.de Summis Pontificibus &c. *Doctrina est Catholica, sine Papæ auctoritate Concilium nullum esse.* Idem Pio Quinto sub titulo *Pontificis Maximi* Centenarios suos dedicat, & in Epistola Dedicatoria Christianorum Rempublicam appellat *Petri nauiculam.*

Catechismus Tridentinus de Ordinis Sacramento. *Catholica Ecclesia Romanum Pontificem maximũ totius orbis terrarum Patrem & Patriarcham semper venerata est. Cùm enim in Petri Apostolorum Principis Cathedra sedeat, in qua vsque ad finem vitæ sedisse constat, summum in eo dignitatis gradum, & iurisdictionis amplitudinem diuinitus datam agnoscit. Quamobrem omnium fidelium, & Episcoporum, cæterorumq;*
2014 *Antistitum, quocunque illi munere, & potestate præditi sint, Pater, ac moderator: vniuersali Ecclesiæ, vt Petri successor, Christiq; Domini verus & legitimus Vicarius, præsidet.*

Georgius Ederus in Præfatione Partitionum Catechismi Catholici ad Senatum & Academiam Coloniens. *Accedit huc Pontificis nostri, & re, & nomine verè Pij, maxima, nec temerè vnquam violanda*
2015 *authoritas: quem vt Principis Apostolorum B. Petri agnoscimus successorem: ita diuinitus eum afflictissimæ nunc Ecclesiæ in præsidium quoddam singulare datum esse, minimè dubitamus.*

Alanus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	
		Maximilianus.2 Imp.	
1566	Idem Pius 5.		

Doctores Catholici.

Hæretici & Pseudopropheta.

gũt, vt alia triumphent alia militent. Sed cùm ad rem, qua de agimus, hoc est, ad columnam & firmamentũ veritatis ventum est, ita scribũt: *Non errat Ecclesia, quàm diu innititur Petræ Christo, & fundamento Apostolorum & Prophetarũ. Nec mirum, si erret, quoties deserit illum, qui solus est veritas.* Illi ergo putãt, columnam veritatis errare posse, quia putant Ecclesiã posse deserere Christum.

prouidit, vt Ecclesia semper adhæreret Christo, vtpote quæ Sponsa ipsius est. Iam enim *nõ sunt duo, sed vna caro*, imò & *vnus Spiritus*, quia Deus *Spiritũ suũ in Ecclesiam diffudit abundè per Iesum Christum Dominum nostrum.* Tit.3. *Et quod natum est de spiritu, Spiritus est.* Ioan.3. Ista igitur Christi & Ecclesiæ coniunctio, tã quoad carnẽ, quã Christus accepit de nostro, quàm quoad Spiritũ, quem nos accepimus de suo (nã *de plenitudine eius omnes accepimus*, Ioan.1.) perpetua est, nec vllo modo violari aut diuelli potest. *Et sponsabo te mihi in æternum*, ait Dominus ad Ecclesiam, Ozeæ 2. Et, Math.16. *Portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Et Matth.28. *Ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationẽ seculi.* Et, Ioan.16. *Cùm venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnẽ veritatẽ.* Quibus ita cõstitutis, tã certũ est, Ecclesiã errare aut Christũ deserere nõ posse, quàm certũ est, Christum fallere, aut mẽtiri nõ posse. Illa igitur Ecclesia Christi, quæ tũ visibilis, tùm semper illustris apparet, quæque vna sola est, & ex bonis & malis in hac vita consistit, illa ipsa est colũna & firmamentũ veritatis, & ideo errare nõ potest. Deinde oẽs Euãgelici concedũt, electorũ Ecclesiã nõ posse Christũ deserere. Sed eadẽ est fides electorũ, & eorũ, qui reprobi sunt, quàm diu manẽt in vna domo, & in vno ouili (*est enĩ vnus Dominus, & vna fides*, (Ephes.4.) : certum igitur est, quòd illa Ecclesia Dei, in qua sunt ad tẽpus etiã reprobi (Gal.4. sicuti Ismael est in vna domo ad tẽpus cũ Isaac) non potest à Christo deseri, ne simul cũ paleis deseratur & triticum. quod fieri nõ potest.

d Omnes horum temporum hæretici dicunt, veras Ecclesiæ Dei notas esse Verbi...

Quæcunq; sunt veræ notæ, per quas Ecclesia Dei cognoscatur, Protestantium & Pseudoeuangelicorum Ecclesias nõ posse vllo modo veram Dei Ecclesiam esse.

d Quia multæ sunt hominum societates in mundo, & penè semper fuerunt, quæ appellant se veram Dei Ecclesiam: non satis ad propositum accommodatè loquuntur, qui legitimam Verbi prædicationem, & legitimum Sacramentorum Christi vsum, pro notis Ecclesiæ Dei adhibent. Nam quælibet congregatio dicit, se vtraque hæc habere & obseruare. Oportuit igitur & illud explicare, quænam sit legitima Verbi prædicatio, & quis legitimus Sacramentorum vsus. Nec illud suffecerit, vt dicas, oportere Sacramenta secundùm Dei Verbum administrari. Quærimus enim, quódnam sit Dei Verbum? Si tu Scripturas profers: primùm dico te omnes non proferre: quia libros Machabæorum, aliosq; multos à Canone Ecclesiastico reijcis, quod antiqua Ecclesia non fecit, vt cõstat ex Canone quem Innocentius, Gelasius, Augustinus & multa Concilia olim proposuerũt, de quibus rebus alibi dictum est. Deinde quas profers Scripturas, priuata interpretatione detorques à vero sensu, quod facere non licet, 2. Pet.1. Tum autem solum scriptum Verbum recipis, cùm illud, quod non in codicibus, sed *in cordibus fideliũ scribitur*, & ab Apostolis acceptũ per manus traditur nobis, sit verissimũ Dei Verbum. Hier 31. Heb.8. & 10.2. Thessal.2. Donec igitur has & alias cõtrouersias, quæ occurrunt, ita expresseris, vt statim appareat, quæ dicatur legitima Prædicatio, & quæ legitima Sacramẽta: nihil attulisti, quo Ecclesia Dei planè ac perspicuè internosci queat. Nos verò successionem & concordiam innumerabilium Episcoporum ab Apostolorũ ætate vsq; ad hæc tempora, in varijs gentibus non sine ingenti miraculo, per Concilia plurima roboratam & continuatam, dicimus esse veram

Ecclesiæ

Alanus Copus in Dialogo 1. c. 20. *Nos Catholici firmiter asserimus, & omnino contendimus, Christum*
suæ vniuersæ Ecclesiæ solum Petrum præfecisse, in cuius vicariam potestatem Romani Pontifices succedunt. Vnā
2016. *esse Christi Ecclesiam, quæ & inter se, & cum suo Pastore potissimùm in fide consentiat, cum quo reliqua mē-*
bra congruere debeant, omnis humana & diuina ratio postulat. Quare in rebus fidei controuersis, & eius do-
gmat sanciendis, nihil est citra eius consensum, vel certè nihil omnino contra eius sententiam constituendum.
(Et pòst) *Omnia rerum terrestrium & cœlestium exempla, ad vnam quandam in vniuersis rebus originem,*
principatumq́; nos deducunt. In homine certè, quem μικρὸν κόσμον *appellant, omnia corporis membra ad vnū*
capitis imperium reguntur. Et eam demum optimè constitutam Rempub. Philosophi definiūt, quæ ab vno Prin-
cipe administratur. Vnde & Homerus: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω. *Et eo demum tempore*
Christus nasci dignatus est, quo vnius solius Imperio Romanus orbis gubernabatur. Si dimissis Philosophis, ve-
terum Iudæorum Rempub. à Deo institutam consyderemus, quæ sine controuersia typus nostræ fuit: vnus Ponti-
fex cæteris omnibus Sacerdotibus præerat, cui non paruisse, capitale fuit. Si inferiora ista nihil nos moueāt, quid
dicemus ad primum illud, vt philosophi appellāt, Mobile, quod suo cursu Solem, Lunam, Stellasq́; secum trahit? Id
deniq; in rebus naturalibus verissimum esse constat, vt quò quidq; superius, & eminentius sit, eò magis ad hāc
vnitatem tendat. Sed altius adhuc erigamur. Inter tot Angelorum millia, singuli suos ordines, & singuli ordines
suos Principes habent. Atq; ita tandem omnia, & cœlestia, & terrestria ad vnum in cœlis Principem & Deū
reuocantur. Quid ergo? Cùm omnia in hac vniuersitate rerum, siue in cœlo, siue in terra, ad originem & caput
quoddam redigantur: solam Christi Ecclesiam, quā suo sanguine expiauit, & quam optimo & pulcherrimo or-
dine constat esse dispositam, tanti boni expertem, & ἀκέφαλον *faciemus? Et cùm singulæ familiæ suos Domi-*
nos, singulæ Respublicæ suos Principes, singulæ Diœceses suos habeant Episcopos: tota Ecclesia suo in terris Capite
2017. *carebit? Vbi est ergo illud in Ecclesia vel Philosophis tam tritum, bonum commune & latè patens, præstantius*
& diuinius esse, quàm quod in arctum angustumq́; concluditur. Solem, Solem certè mundo potius, quàm hūc tā
pulchrum & necessarium ordinem Ecclesiæ eripi patiemur: quo omnia gradatim & ordinatim ad Petri in ter-
ris Cathedram, tùm ad Christum ipsum, & Deum deniq; Patrem, tam in terris, quàm in cœlis summum Prin-
cipem decurrunt.

Renatus Benedictus in locorum Scripturæ expositione in c. Matth. 16. *Cùm Christus in cœlos con-*
scenderit, nec visibiliter in Ecclesia aliquid ministret, operæpretium & necessarium est, in ipsa esse aliquē Mi-
nistrum visibilem, qui eius vices suppleat, & hominibus corporatis, corporaliter & sensibiliter diuina & sacra
per corporata & sensibilia ministret. Talis fuit primus B. Petrus, cui etsi reliqui Apostoli in Apostolatus voca-
tione, & verbi Dei prædicatione pares erant: ipso tamen in regenda Ecclesia inferiores fuerunt. Hoc dilucidū
fit ex Actis Apostol. in quibus scribitur, in Apostolorū consessibus, B. Petrum primùm loqui solitum. quod
ita minimè fecisset, nisi à Domino in Primatum ministerij se vocatum cognouisset. Hoc confirmat hic locus, vbi
speciatim dictum est ei: Dabo tibi Claues regni cœlorum: is, qui scribitur, Luc. 22. vbi ita dicitur: Rogaui pro te,
Petre, vt non deficiat fides tua: tu ergo conuersus confirma fratres tuos: vt etiam is, qui scribitur Ioan. 21. cap.
Vbi postquam eum Christus ter interrogauit, an se plus quàm alij diligeret, dixit ipsi: Pasce oues meas, pasce
agnos meos. In Ecclesia igitur ex ordinatione Christi, quæ est ordinatissima, est quidā primus & præcipuus mi-
2018. *nister eius Vicarius, quem qui non agnoscunt: Christum, qui hanc ipsi delegauit potestatem, rectè agnoscere non*
possunt. Qui enim missum à Deo spernit, Deum ipsum spernere, asserit sacra Scriptura. Nulla quoq; illorum est
ratio, qui dicunt, summos Pontifices falsò gloriari de tali Prælatura, quia dictum est, Tibi, non autem adiectum
est, & Successoribus tuis. Nam talis potestas & administratio data est ipsi Petro, non propter ipsum, sed propter
Ecclesiam, quæ cùm duratura sit vsq; in finem mundi, certum est, talem potestatem & administrationem nunc
in ea requiri non minus, quàm tempore Apostolorum. Semper enim ouibus opus est pastore, ignaris Doctore, &
infirmis Directore atq; Gubernatore. (Et pòst.) *Etsi summus Pontifex hodiernus successit B. Petro in*
potestate gubernandæ Ecclesiæ, non tamen in Apostolatu. Nec sanè illis calculum meum addiderim, qui affir-
marent, Episcopos nostros non à Papa, sed à solo Christo immediatè mitti & pendere. Etenim si vnus non sit
in Ecclesia minister, cui omnes obediant Christiani, & à quo reliqui Christiani, mittantur & dependeant: non
satis sanè video, qua ratione Ecclesia Catholica vna possit dici. Apta est huic proposito figura, quæ præcessit in
2019. *communicatione Spiritus Sancti, qui erat in Moyse.*

Martinus Cromerus de falsa Lutheranorū religione lib. 1. *Omnes Christiani fuerunt ac debent esse sub*
2020. *vno Præside & Pastore, non tantùm Christo, sed & Papa Christi Vicario, & successore D. Petri, cui Christus*
(Math. 16.) Claues Regni cœlorum tradidit, & oues agnosq́; suos (Ioan. 21.) pascendos & regendos commen-
dauit.

Fran-

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1567.	Idem Pius. 5.	Idem Maximilianus. 2 Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Verbum Dei legitimè annunciatum, & Sacramenta ritè administrata.

Doctores Catholici.

Ecclesiæ Dei notam: vtpote consentaneam illi Ecclesiæ splendori, quem Prophetas & Euangelia prædixisse, paulò antè ostendimus. Nec enim vlla res tā mirabilis in mundo vnquā permansit, quàm ista, aut quæ Incarnationem Christi certius & insignius contestetur. Adeo vt Magdeburgenses etiam inuiti hāc ipsam notam sequantur in historia sua Ecclesiastica: & per illam demonstrent Ecclesiam Dei, ad suam ipsorum inexcusabilem condēnationem. Sed his hoc tempore omissis, illud vnū dico: quæcunq; prædicatio Verbi, & quicunque Sacramentorum vsus vera Ecclesiæ Dei nota sit, per illam ipsam notam clarissimè probari, quòd Protestantium Ecclesia non sit vera. Nam illi non possunt ostendere, quòd Verbum Dei per omnes ætates in multis gentibus fuerit aut bene, aut male, aut omnino, per aliquot secula secundùm eam fidem, quam illi sectantur, prædicatum: nec etiam, quòd Sacramenta vllo modo per omnes ætates in multis gentibus administrata sint, sicuti nunc ab illis ministrātur. Dent mihi gentes aliquot, si nō easdē perpetuò, at certè nunc has, nūc illas, modò semper aliquas, quibus prædicatū sit, quæq; omni ætate crediderint, & præsetulerint, *Eucharistiæ celebrationem Sacrificium non esse.* Ostendant Baptismū sine Oleo, sine signo Crucis, sine candida veste, sine exorcizatione, & alijs eiusmodi cæremonijs vllibi in mundo per omnia secula administratum. Dent populum Christianū per omnia secula sine professione sacrarum virginum, & Sacerdotum: quod sine controuersia nunquàm poterunt facere. Fatentur quidem iam illi, Ecclesiam esse, ac semper fuisse visibilem: Pastores in illa & Sacramenta nūquàm defuisse, in historia sua Ecclesiastica demonstrāt. Sed non ostendūt in tot gētibus Græcis, Latinis, Barbaris, quot ibi recensent, non ostendunt vllā seriē hominū, ac multò minus gentiū, quæ Baptismum in Ecclesia per Christi ministros absq; oleo, Cruce, sale, & lumine, per omnes ætates, imò per vllas ætates administrauerit. Quid igitur quærimus? Si Ecclesia vera & prædicatione, & Sacramentis indiget, nec isti possint non modò legitimū, sed nec vllum omnino Sacramentorum vsum quem ipsi approbent, proferre: vtique ipsi non possunt vera Dei Ecclesia vllo modo esse.

c Oēs Lutherani, Zuingliani, Caluinistæ, Anabaptistæ, Libertini, Trinitarij vna

Ecclesiam Romanam cum ijs Ecclesiis, quæ manent in ipsius communione, veram Dei Ecclesiam esse.

c Si Ecclesia Domini *Ciuitas est in monte ædificata, quæ non potest abscondi* (Matth.5.) *si lucernam in candelabro positam habet, quæ lucet tam omnibus, qui in domo sunt, quàm ijs, qui domum Ecclesiæ ingredi cupiunt* (Lucæ.8.): sine omni controuersia nec fuit vnquàm, nec adhuc est vlla multitudo Christianorum vspiam in mundo cōgregata, quæ iam inde à prima Petri Apostolorum Principis ad vrbem Romanam accessione vsq; in hodiernum diem tā longè ab omni occultatione abfuit, & tam clarè lumē præbuit tùm ijs, qui prius essent fideles, tùm barbaris gentibus, quæ ad fidem Christianā deinceps cōuertendæ forent, quàm Ecclesia Romana. Et sanè Augustinus contra Faustum Manichæum lib.13.c.13. sic habet: *Ieremias docet, Ecclesiam Christi ipsam esse prædictam, quæ omnibus eminet & apparet. Ipsa est enim Sedes gloriæ.* Et c.17. *Propter hos motus paruulorū, qui possunt seduci ab hominibus, Dominus* (inquit Augustinus) *prouidens ait*: Matth.5. *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita.* Augustinus igitur tā secundùm Prophetias, quàm Euangelia, nō dubitat illā esse verā Christi Ecclesiā, quæ omnibus ita eminet, vt abscondi non possit. Constat verò, Ecclesiā Romanā omnibus semper præluxisse, hodieq; eminere. Nā illius fides ante annos mille quingētos (Ro.1.) *annunciabatur in vniuerso mundo.* Illius Pontifex omnium Patriarcharum primus vniuersi orbis confessione habitus est in Cōcilio primo Constantinopolitano. Illa Ecclesia nūquàm defecit ab Apostolica fide: id quod omnes Ecclesiasticæ historiæ

Francisci Vargæ sententia de Primatu Romani Pontificis.

Franciscus Vargas in responso de Episcoporum iurisdictone, propositione 4.& deinceps. Pote-
stas iurisdictionis externæ, quæ ad politicam Ecclesiæ gubernationem spectat, & ad quam hæc omnia (excom-
municare, ab excommunicatione absoluere, dispensare, casus reseruare, Indulgentias, & beneficia, atq; id genus
alia conferre, leges ponere, statuere, punire, pœna & præmio afficere, tandem Ecclesiasticam Hierarchiam mode-
rari) pertinent & referenda sunt: ea, dico, potestas non modò à Summo Pontifice ad Episcopos deriuata cense-
2021 tur, sed in eo etiam tanquàm in fonte reposita est, ab eoq; ad alios, seu per riuulos & canales quosdam transfun-
ditur, atq; ab eo immediatè promanat, id quod Catholica veritate, plurimis fundamentis ac confirmationibus
innixi, affirmare cogimur. Primò, quia Petro tāquàm Ecclesiæ fundamēto, quod sibi Christus substituit (Mat.16)
plenariam pollicitus est Clauium potestatem, quam Ioannis vltimo contulit. Quapropter Petrus, tanquàm qui
perpetuò futurus erat Caput, eam plenitudinem suscepit, non modò vt Apostolus, sed vt Christi Vicarius, cuius
2022 authoritas permansura erat in eis qui in eandem Sedem succederent. Hoc enim Petrus, quemadmodum Theo-
logi inquiunt, habuit singulare, tanquàm Caput, quòd cæteris Apostolis data erat potestas tantùm personalis, non
successura scilicet in alios, nisi per authoritatē Petri. Quò fit, vt etsi Episcopi successores Apostolorum dicantur,
2023 illam tamen authoritatem non suscipiant, nisi per Romanum Pontificem Petri successorem: tātum abest, vt po-
testas iurisdictionis, quæ politicam Ecclesiæ gubernationem spectat, Episcopis iure proprio absq; summi Pontifi-
cis concessione obueniat. Papa enim in Ecclesia Pastor est, Rector & dispensator, quem Dominus constituit su-
per familiam suam: est idem & Princeps, & tanquàm Rex, & Imperator. Sic enim Christus rem Ecclesiasti-
cam administrari voluit, vt ex iis Reipublicæ formis, quas viri sapientes iustas esse tradiderunt, & naturales, nō
popularem illam, aut eam quæ dicitur Optimatum (vt falsò ab hæreticis prædicatur, qui cæteros Episcopos pares
2024 faciunt Pontifici Romano) sed eam tātùm, quæ Regia dicitur, potissimam omnium, & præstantissimam imita-
retur, in qua Imperij summa ad vnum aliquem virtute præstantem virum deferretur, qui partim iustis le-
gibus, & optima ratione institutis, partim sua prudentia sapientibus etiam viris, si res poscat, adhibitis, ciuitates,
ac populos, & rem communem, ac vniuersam deniq; Ecclesiasticam Hierarchiam moderetur, ita vt hæc infe-
rior militans, ad exemplar illius triumphantis, instituta appareat, dicente Ioanne Apostolo & Euangelista,
Apoc.21. Vidi ciuitatem sanctam, Hierusalem nouam, descendentem de cælo, à Deo paratam sicut Sponsam or-
natam viro suo, & audiui vocem magnam de Throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, &
habitauit cum eis, & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum eis, erit eorū Deus. Secundò Apostoli necessariò
successores ex immediata Christi institutione minimè relinquere tenebantur. Verùm quia omnis Clauiū pote-
stas in Ecclesia erat permansura, ac Christi Vicarius futurus erat perpetuus, vt statim dicemus: fit, vt per illum,
in quo plenissima esse dignoscitur, in alios omnes diffundatur. Inquiunt enim Theologi omnes, quòd Christus
non aliter Ecclesiæ, vti bonus paterfamiliâs, rectè consuluisset: ni defuncto Petro, similis eidem fuisset suffectus
alius, atque alius, & sic deinceps vsque ad seculi consummationē. Atqui necessitas hæc relinquendi successores
2025 in Petro peculiare quiddam fuit, non item in Apostolis, quamuis eorum loco Episcopos in Ecclesia surrexisse
videamus. Tertiò, nemo Apostolis vnquam in iurisdictione plenaria, quam illi obtinuerunt in totum orbem,
successit præter Rom. Pontificem. Quartò, quòd Episcopi Apostolorum successores dicantur, duplici de causa
fit: prima quia sicut Apostoli post Pentecosten primi erant in Ecclesia Magistratus, sub Petro tamen eorum
Principe, id quod consultò semper repeto, ita decedentibus illis, sub Petro eiusque successoribus, primos Magistra-
tus Episcopi in Ecclesia obtinuerunt. Secunda est, quia etsi potestas illa Apostolorum plenaria & vniuersalis,
tanquam quid extraordinarium, Christiq; peculiari delegatione concessum, ad Episcopos non transierit, & vnà
cum Apostolis, ipsis decedentibus, interierit, vt probatum existit, & verissimum esse constat: erat tamen in eis
alia Episcopalis potestas, quæ ad successores erat deriuanda, nimirum particularium Ecclesiarum curæ. Nam &
singulis Apostolis suæ quoq; Ecclesiæ obuenerunt, dum ad Episcopale munus melius obeundum, vniuersum or-
bem inter se partiti sunt. In particularibus igitur Ecclesiis cùm in partem solicitudinis Episcopi tantummodo
vocati sunt, successores meritò appellantur, sed non eo modo, eaq; dignitate qua Apostoli, quemadmodum fu-
sius explicabimus. Illi namq; immediatè à Christo eam potestatem acceperunt: at Episcopi non ita, sed per Pe-
trum eiusq; successores. Quintò, est de necessitate salutis tenendum, quòd Ecclesiastica Petri, & aliorum sum-
2026 morum Pontificum iurisdictio, non ab hominibus sit, sed à Christo Domino immediatè instituta; ob quod etiam
Episcoporū, & aliorū inferiorū iurisdictio in sua origine, de iure diuino est sic in genere & communiter loquēdo.
Christus enim Dominus videns, Ecclesiā suam per iurisdictionē in vno tantùm Pontifice existentē, gubernari
commodè non posse, voluit quòd in ea plures Præpositi instituerentur, quos Petrus eiusq; successores in partem
solicitudinis assumerent, & prout sibi in Domino visum foret, distribuerēt, & demū iurisdictionē eis cōferrent.

Dixit

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1568.	Idem Pius 5.	Maximilianus 2 Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

vna voce clamant, Ecclesiam Romanã minimè esse veram Dei Ecclesiam.

contestantur. Illa nunquàm caruit Episcopo, qui successor Petri esset, quocum cæteri per orbem Episcopi communicarent. Illam Ecclesiam Imperatores Ethnici præ alijs persecuti sunt: eandem Imperatores & Reges Christiani præ alijs coluerunt. Illa Gẽtes plurimas Christo lucrifecit. Illa condẽnauit omnes hæreses, indixit Concilia Oecumenica, ijsdemq; præfuit. Ad illam difficillimæ quæstiones omni memoria Maiorũ relatæ sunt, eius lucem & splẽdorem nullæ vnquàm historiæ Ecclesiasticæ, nulla Chronica tacuerunt. Imò ne Magdeburgenses quidem, qui nihil magis oderunt, quàm Ecclesiæ Romanæ Primatum, vllam Ecclesiam proferre possunt, cuius splendor cum Romana cõferri vlla ex parte queat. Romana igitur Ecclesia omnibus eminet & præ cæteris, quæ in terra vnquàm fuerunt, aut sunt, *Sedes gloriæ Domini est*. Illam ergo damnare, nihil est aliud, quàm perpetuum Dei miraculum in terris & illustrissimũ Christianæ fidei speculum ac testimonium negare. Quod certè vt fiat, non nisi ab Antichristi spiritu promanare potest.

De Functio.

f Petrũ nõ fuisse Romæ, Functius in Chronologia sua fabulatur: quod idem Molinæus credit. Lutherus verò & Caluinus in dubiũ id vocari facilè patiuntur, affirmare tamen nõ audẽt.

Primatum Romanum rectè consistere, etiamsi Petrus Romæ non fuerit.

f Petrum fuisse Romæ, tùm ex priore ipsius Epistola (c. 5.) secundùm Papiæ, Hieronymi, & aliorum aliquot Patrum interpretationem, tùm ex omni antiquorum testimonio docui suo loco in hoc ipso libro. Illud insigni animaduersione dignum est, hæreticos aduẽtum Petri ad vrbem nõ ideo negare, quòd ratio aliqua id ipsis persuadeat: verùm quòd ea ratione putant Romani Pontificis Primatum euerti posse. Verùm falluntur hac in re. Nam vt Romanus Pontifex creditur esse Vicarius Christi, licet fateamur, Christum adhuc viuentem Romæ non fuisse: sic idem Romanus Pontifex Petri successor futurus esset in Primatu, etiamsi Petrus Romæ nunquàm fuisset. Petri enim potestas, supra quem Ecclesia ædificatur, & qui iubetur confirmare fratres, non potest successore aliquo carere, quàmdiu fratres in terris confirmandi supersunt. Porrò nec alius quispiam in toto orbe vnquàm perinde habitus est Petri successor, ac Romanus Pontifex: & ille semper ita est habitus. Itaq; si Petrus Romæ agens certum sibi successorem ex Christi voluntate nõ delegisset, (quod tamen est factum) certè Ecclesia Catholica vt hodie alios Dei ministros eligit, qui Apostolorum Cathedras teneant: sic etiam primum aliquẽ Episcopum elegisset, qui Apostolorum Principi succederet. Nullum verò vnquàm elegit, aut pro Petri successore agnouit, præter Episcopũ Romanum. Ille igitur diuino iure primas tenuisset, vt hodie tenet, etiamsi Petrus nunquã venisset Romã.

g Neq; Papa, neq; Episcopus, neq; vllus hoim habet ius vnius syllabæ cõstituendæ super Christianũ hominẽ. Luter. in Capt. Babyl.

g Petro dictum est (Matt. 16) *Quicquid ligaueris in terris, ligatum erit in cælis*. Qui autem ius ligandi habet, is habet ius constituendi leges, quibus ligentur homines. Nam *cùm lex in homine dominetur* (Ro. 7.) eumq; obliget ad obedientiã (Deut. 17): quem negas ius habere legẽ in te constituendi, negas habere ius illo modo te obligandi. At Petro generaliter dictũ est: *Quicquid ligaueris*: deinde Paulus constituit hanc legem (1. Cor. 7.) *vt coniugem habitare volentem, fidelis non dimittat. Ego* (inquit) *dico, non Dominus*. *Qui resistit potestati* (Rom. 13.) *Dei ordinationi resistit*: est aũt potestas etiã in Ecclesiasticis Præsidibus. (Mat. 18. Act. 14. 15. 20. 1. Cor. 4. Heb. 13.) Qui ergo legibus, quas illi cõstituent, nõ obedierit, Dñm spernit (Luc. 10.). *Quod si quis non obedierit verbo nostro* (inquit Paulus 2. Thes. 3.) per *Epistolã hũc notate, & nõ cõmisceamini cũ illo, vt confundatur.*

Dixit enim: Pasce oues meas. Quas omnes cùm per se pascere non potuisset Petrus, debuit ex præcepto, vt Do-
mino obediret, alios item vocare cooperatores, & vt sic dixerim compastores, qui in partē solicitudinis acciti, es-
sent illi adiumento. Atq; ita eorum iurisdictio, in genere loquendo, & prout in sua origine, hoc est, in summo
Pon[ti]fice reperitur, iuris diuini est, non autem particularis illa iurisdictio huius, vel illius Sedis, vel personæ.
Han[c e]nim Ecclesiastici iuris esse constat, & à Papa *profluere atque dependere. Nam per hominis* (hoc est, Pa-
pæ) *simplicem iniūctionem datur, & ideo tolli potest non solùm vsus potestatis illius, sed & essentia, quam ab-*
latam esse D. Thomas (2.2.q.39.art.3.) affirmat in schismaticis & hæreticis.

Iudocus Rauesteyn Tiletanus in Confutatione Confessionis Ministrorum Antuerpiens. cap. 23.
Pōtificem Rom. legitimum B. Petri successorem à Christo institutum esse, non quidem Regem aut Dominum,
2027 *sed Pastorem vice Christi in Ecclesia, id sacra Scriptura solidè & perspicuè demonstrat. (Matth. 16. & Ioan. 21)*
Et hanc potestatem & Præfecturam in his verbis datam Pontifici Romano legitime, vniuersi Catholici Patres
iam inde ab Ecclesiæ exordio incūctanter testantur, tam Græci, quàm Latini. Hanc autem Ecclesiæ gubernan-
dæ formam sub vno Pastore Christi vices in terris agente præfigurauit Mosaica illa Cathedra, ad quam summū
Synagogæ iudicium pertinebat, vt pulchrè ostendit Cyprianus. Similiter hanc formam & æconomiam fuisse ad
vnitatem & pacem conseruandam, & ad schismata tollenda, prorsus necessariam idem Cyprianus, & Hiero-
2028 *nymus copiose declarant.*

Sixtus Senensis in Bibliotheca Sancta lib. 6. annotatione 72. *Pastoralis rerum temporalium potestas*
ea est, quam Oecumenicum totius orbis Christiani Pastorem ex Pastoralis curæ officio habere decet, pro conser-
uatione Ecclesiasticæ Hierarchiæ, & administratione, ac dispensatione spiritalium Ecclesiæ bonorum. Hanc qui-
dem Romanus Pontifex Apostolico iure, & Euangelico præcepto habere cogitur. Cùm enim ei à Christo man-
2029 *datum sit, vt veluti vniuersalis Christi ouilis Pastor vniuersum Christi gregem pascat, eiq; Claues data sint, qui-*
bus, seu ianitor & clauiger cœlestis Regni, oues sibi traditas introducat ad æternam fœlicitatem: necessarium est,
vt Principū, Regum & Imperatorū, qui primariæ sunt Christiani gregis oues, curam gerat, & summa diligentia
annitatur, vt eorum dignitates, Imperia, Regna, cæteraq; terrestria commoda seruiant ad illustrandam Christi
2030 *gloriam, ad propagandum Religionis Christianæ cultum, ad firmandam Ecclesiæ quietem & consequendā æter-*
ni regni beatitudinem: in quam, vt in scopum & finem regnandi vltimum, omnia Christianorum Regum re-
gna prospiciunt. Necesse est etiam, vt ipse ingentem, & assiduam adhibeat solicitudinem, ne sæcularium Princi-
pum negligentia, aut malitia, hæreses, schismata, dissidia, bella, atq; alia his similia inter oues Apostolicæ cura
2031 *cōmissas oriantur: & si exorta fuerint, eius partes sunt, vt Principes Ecclesiasticæ pacis perturbatores primum*
paterne admoneat, & iuxta Pauli & Christi legem corrigat, & corripiat: deinde si monita neglexerint, eos Ec-
clesiasticis animaduersionibus & cēsuris coërceat. Quòd si fortè in reprobū sensum traditi, has quoq; cōtempse-
rint: tunc Pontifex (si tamen id Ecclesiasticæ tranquillitati expedire cognoscet) populos absoluere poterit a iu-
ramento obedientiæ, quò se Dominis illis deuinxerant, cùm adhuc iustè imperarent. Ei quoq; licitum erit, ipsos
2032 *Dominos, vt incorrigibiles & Ecclesiæ rebelles, Principatuum suorum iurisdictione priuare, & eorum iura ad*
alios orthodoxos Principes transferre, conuocatis etiam si opus fuerit, militaribus piorum Ducum ac Regū Con-
ciliis, ad correptionem rebellantium filiorum. Quod & grauissimi Scriptores testantur, olim & sæpe, & iu-
re factum à Romanis Pontificibus.

Franciscus Sonnius tunc Buscoducensis, nunc Antuerpiensis Episcopus, in Demonstratione erro-
rum confessionis Caluinisticæ. *Triplici vinculo membra Ecclesiæ in fasciculo vnitatis colliguntur: vnius*
& eiusdem fidei confessione (Ephes. 4. & 1. Cor. 1.): *vniformi Sāctorum (id est, eorum, quibus Deus sanctificat*
animas hominum) communione (in Symbolo Apostolorum): sub præsidentia vnius Pontificis, quem Christus
familiæ suæ præposuit. Romana igitur Ecclesia cum omnibus appendicibus sibi conglutinatis, fidei vnitate, San-
2033 *ctorum communione, & consensu in domo Dei est, diciturq; vna, vera, Catholica & Apostolica Christi Eccle-*
sia, quomodocunq; per orbem sit dispersa. Cui vni Christus promisit patrocinium & inconcussam stabilitatem,
Matth. 16. & Lucæ 22. & Matth. 28. Vnde Christus dixit Petro: (Ioan. 21) Sequere me, id est, præsideas Ec-
clesiæ, sicut ego hactenus præsedi. Eadem omnino est potestas gubernationis Ecclesiæ in Deo, in Christo homine,
2034 *& in Præposito Ecclesiæ. In Deo quidem per essentiam, in Christo verò donatione Patris, in Præposito denique,*
substitutione Christi. Eadem quoque est in summo Pontifice & reliquis Episcopis. Sed in illo per plenitudinem,
& super omnem Ecclesiam, omniaq; negotia eius: quod in donatione Clauium Regni cælorum pulcherrima
phrasi exprimitur. Nam quis peregrinaturus quòpiam, cui committet Claues Domus suæ, non quidem vnam, ac
alteram, sed claues simpliciter ac indefinitè, illi plenam, ac omnimodam gubernationem domus cōmisisse intel-
ligitur. In reliquis verò Episcopis *etiam est, sed non cum ea plenitudine. Nulli enim, excepto Petro, dictū est:*
Tibi dabo Claues Regni Cœlorum: neq; cum ea extensione. Quisque enim in ea duntaxat ditione, quæ sibi
in sortem venit, potestatem habet.

Franciscus

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas Diaboli, *seu* Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperato. Rom.
1567	Idem Pius 5.	Idem Maximilianus 2.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

h Nullam coercendi potestatem in Episcopis, aut alijs Ecclesiasticis Iudicibus esse volunt.

De Iurisdictione Episcoporum & coërtione corporali.

h Paulus (1. Tim. 5.) *aduersus Presbyterum accusationem recipi vetat, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Vbi accusatio instituitur, & testes recipiuntur, ibi est externum & publicum iudicium. Nō est autem vel iudicium sine iurisdictione, vel iurisdictio sine aliqua coërcitione. Alioqui contēneretur Iudex, qui supplicium in delinquentem constituere non posset. Nec ad pœnas de quolibet crimine expetendas excommunicatio sufficit, tùm quia grauior pœna est, quàm vt semper inferri debeat, tùm quia per Iudicem, alijs quàm contumacibus, id est, Ecclesiam non audientibus (Matth. 18.) infligi non potest. Itaq; *vt Christus eos, qui domum Patris sui speluncam latronum faciebant, flagello e funiculis facto* (Ioan. 2.) *eiecit è Templo: vt Paulus Elymam Magum* (Act. 13.) *cæcitate corporis verbo solo inflicta percussit*: vt idem Paulus fornicatorem Corinthium (1. Cor. 5.) *tradidit Satanæ in interitū carnis*, id est, ad subeundam corporis vexationem: ita, sanguinis excepta sententia, quicquid in vlla corporali pœna infligenda ad ædificationem Ecclesiæ cōducit, Episcopis permissum, atq; adeò commissum est, cùm Paulus (2. Cor. 13.) dicat, ἐξουσίαν, id est, liberrimam & summam potestatem sibi traditam, qua *non parcat*, sed *durius agat*, & *in virga veniat*. 1. Cor. 4.

226. De Kemnitio.

i Brentius quidem ante Kēnitium illud oīm acerrimè defendit, singulos obligari, vt suū iudicium adhibeant in discernēdo cuiuscunq; Doctoris aut Cōcilij etiam Oecumenici adoctrinam, nec aliter eam sequi debere, quàm si ipse iudi-

Quomodo spiritus probandi, aut de fide ac doctrina iudicandum esse videatur.

i Cēsuris & calūnijs Martini Kemnitij egregiè respondit Iudocus Rauesteyn Tiletanus in Apologia, quā pro Cōcilio Tridētino cōtra Kemnitiū scripsit. Meo autem iudicio nemo prudēter & rectè iudicat, nisi de eo, quod priꝰ cognouerit. *Qui enim prius respondet, quàm audiat* (Prouerb. 18.) *stultum se esse demonstrat, & confusione dignum*. Et Ioan. 5. *Sicut audio*, inquit Christus, *iudico: & iudicium meum iustum est*. Itaq; secundùm *auditum fidei* (Rom 10.) iudicare debet qui de fidei causa iudicat. Audire autem oportet non modò Christum (Matth. 17.) & eū aliquādo sine Scripturis loquētem, & operibus solis aut miraculis de aliqua re testificantē, (Ioan. 5.) sed & Discipulos eius (Luc. 10.) & Pastores Doctoresq; Ecclesiæ (Ephe. 4.) & Ecclesiam ipsam (Matth. 18) præcipuè in Concilijs generalibus, quid Spiritui sancto videatur, aperientem, (Actor. 15.) itemque traditiones Apostolicas (2. Thessalon. 2.) & consuetudines Ecclesiasticas, (1. Cor. 11.) communemq; vsum populorum (2. Cor. 3.) vbi fideles Corinthij propter externam fidei ac sanctitatis suæ professionem vocantur *Epistola Christi, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus*. Per ista ergo & alia eiusmodi principia debemus de controuersijs iudicare. Cæterùm si de ipsis principijs iudicaremus, (nempe de Christi Apostolorum omniūq; Pastorū, aut Concilij Oecumenici doctrina) fides omnis tolleretur, & vniuscuiusq; ratio esset prima & summa credendi operandiq; regula. Ita igitur *spiritus probare* B. Ioannes iubet (1. Ioan. 4.) vt tamen ipse regulam præscribat, secundùm quam eos probemus. *In hoc* (inquit) *cognoscitur spiritus Dei. Omnis spiritus, qui confitetur, Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est.* Si ergo modus probandi spiritus, non à nobis ipsis sumendus, verùm à Pastoribus Ecclesiæ petendus & accipiendus est (*Labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam*, Malach. 2.): is rectè probat spiritus, aut quamcunq; doctrinam, qui per authoritatem Ecclesiæ prius auditam & cognitam (Mat. 18. & 1. Timoth 3) iudicium suum postea moderatur. In ijs igitur, quæ ab Ecclesia more Maiorum cognoscente & iudicante, semel definita sunt, non est opus alio

 iudicio,

2035 Franciscus Guthmannus de cœlibatu sacrorum Ministrorum Altaris. *Aduerte, Christi Vicarie, quòd potestatem accepisti supra vniuersam Christi familiam, non in destructionem, sed in ædificationem.*

Benedictus Arias Montanus in Micheam. c. 2. Pag. 541. *Congregatione congregabo, Iacob, totũ te, in vnũ reducam reliquias Israel, pariter ponam illum quasi gregem in ouili: Hebraicè, quasi oues Bosra. Bosra constantiam siue valentiam significare diceban.us. Valentiam verò Romam vrbem totius orbis quondam Principem dictam prius fuisse, antiqui authores memoriæ prodiderunt. Idem namq; ῥώμη Græcè, quod Latinè Valẽtia est. Atq; hac quidem in parte antiquorum Hebræorum traditionem hactenus recipimus, qui Bosram eandem Romam esse dixêre. Habet autem Romana res maximam atque huic rationi accõmodatissimam narrationem. Namq; paruis initijs, hoc est, ab ouium pascuis & caulis, à Pastorum casulis, ad totius orbis Imperium in gentilitate excreuit. Deinde verò primus & firmissimis apud gentes fundamentis in ea vrbe iactus, Christiana pietas totum ferè orbem in Euangelij ditionem redegit, atq; exiguis initijs ad innumeram multitudinẽ propagata est.*

2036 *In ea autem primus gregis huius Pastor Petrus Christi Domini vice functus est, succedentibusq; longa temporum serie Pastoribus, Christiana disciplinæ ratio ita aucta & illustrata est, vt prima omnium Mater Ecclesia meritò appelletur, ad quam totius orbis & gentium omnium Catholica communio referenda sit, in cuius tandem collegium Israëlitas cooptandos esse, Vates hic prædicit. Vnam enim omnium Ecclesiæ communionem & integram sanctitatem esse oportêre, & vates omnes, & ipse summus omnium atq; vnicus diuinus Pastor, (vnde cæteris Pastoribus legitimum ius est) testati sunt.*

Anglorum, qui ob fidem Catholicam & Romana Ecclesiæ Primatum arma ceperunt, & adhuc in exilio agunt, nomina & conditiones.

Cùm Apostolica Sedes Elizabetham ab Ecclesia defecisse, totumq; Angliæ Regnũ ea re schisma-
ticum factum esse, videret: semel & iterum Legatos in Angliam misit, qui gentem illam ad officium
reuocarent. Verùm ijs Legatis ne aditus quidem ad insulam patuit: tantum abest, vt impetrare aliquid
potuerint. Quod cùm ita esset, post decem annorum expectatam, & iam penè desperatam emendatio-
nem: *Pius Quintus Pontifex Maximus* ad vnicam, quæ tam graui morbo adhiberi poterat, medicinam
se conferens, anno Domini 1569. reuerendum Presbyterum *Nicolaum Mortonum Anglum, S. Theolo-*
2037 *giæ Doctorem*, vnum ex Presbyteris, qui pœnitentijs indicendis Romæ præerant, in Angliam misit, vt
certis Illustribus, & Catholicis viris authoritate Apostolica denunciaret, Elizabetham, quæ tunc rerũ
potiebatur, hæreticam esse: ob eamq; causam omni dominio & potestate, quam in Catholicos vsurpa-
bat, iure ipso excidisse, impuneq; ab illis velut Ethnicam & publicanam haberi posse: nec eos illius
legibus aut mandatis deinceps obedire cogi.

Qua denuntiatione multi Nobiles viri adducti sunt, vt non solùm sibi ipsis consulere, verùm etiam de fratribus ab hæreticorum tyrannide liberandis cogitare auderent. Ac sperabant illi quidẽ, Catholicos omnes tam pio instituto summis viribus affuturos esse. Verùm etsi aliter, quàm illi expectabãt, res euenit, vel quia Catholici omnes nondum probè cognouerant, Elizabetham iure publico hæreticã declaratam esse, vel quia Deus tam grauem eius Regni defectionem grauius punire decreuerat: tamen illorum Nobilium laudanda consilia erant, quæ certo suo eoq; fœlici successu minimè caruerunt. Quanquàm enim omnium fratrum suorum animas è Schismatis puteo educere non potuerunt, tamen & ipsi fidem Catholicam egregiè confessi sunt, & multi eorum animas pro fratribus (qui summus est charitatis gradus) posuerunt, & reliqui seipsos tùm ex hæreseos, tùm ex peccati seruitute in libertatẽ vindicarunt eam, qua Christus nos liberauit. Exhortatus fuerat olim D. Bernardus Christianos ad iter Hierosolymitanũ. Nec tamẽ ex illa profectione Oriẽtalis Ecclesia liberata est, sed ij potius, qui fratres suos à Saracenorũ iugo eripere conabantur. gloriosam ipsi mortem oppetierunt. *Accidit autẽ* (vt refert Gotfridus Monachus Clareuallensis in lib. 3. vitæ S. Bernardi, c. 4) *vbi primum de Christiani exercitus dissipatione lamentabilis intra Gallias insonuerat rumor, vt illuminandum Dei famulo filium cæcum offerens pater, multis precibus vinceret excusantem. Et imponens Sanctus puero manũ, orabat ad Dominum, quatenus si ab eo verbum prædicationis illius exierat, si prædicanti spiritus eius affuerat, in illius illuminatione ostendere dignaretur. Dum verò post orationem, orationis præstolaretur effectum: quid facturus sum? ait puer. video enim. Attollitur illico clamor astantium? Plures enim non modò è fratribus, verùm etiam è secularibus aderant, qui vt puerum vidêre videntẽ, multipliciter consolati, Deo gratias referebant.* Paulò antè verò idem Gotfridus de eadem re præclarè scriptum reliquit in hæc verba: *Quòd si placuit Deo, tali occasione plurimorum eripere, si non Orientalium corpora à Paganis, at Occidentalium animas à peccatis, quis audeat dicere illi: Quid fecisti sic?* Quæ verba in eum finem retuli, ne, quis ex solo euentu externo rem totam metiatur, cùm multa sæpe diuinitus ob occultas quidem, sed tamen grauissimas causas fiant, de quibus homines iudicium ferre non debeant.

Nam

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.			Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.	Doctores Catholici.
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	

iudicauerit, eam cum Euangelio cõsentire. Cuius audaciam Kemnitius approbans, nõ exhorruit duos libros cõscribere, quos *Examen Decretorũ Concilij Tridentini inscripsit.*

iudicio, quàm vt conferamus causam, qua de agitur cum doctrina Ecclesiæ: vt si cũ illa cõsentiat, approbemus eã: si repugnet, repellamus. Quòd si res eiusmodi proponatur, quæ nondum fuerit decisa, tutius erit, etiã nostrũ iudiciũ suspendere, donec à legitimo iudice decidatur. Si de facto priuato agitur (vtpote, de tentationibus discernendis, verbi gratia, vtrum expediat nuptias contrahere cum hac, aut illa, aut simile quippiam facere: præter domesticam deliberationẽ, sunt etiã *spirituales* in Ecclesia, *quorum consilijs in spiritu lenitatis instruamur*, Gal. 5. Ita semper quidẽ probandi sunt spiritus, sed per media iam prius approbata: nec vnquã aut nostræ tantùm prudẽtiæ inniti debemus (Prouer. 3.) aut ita *pueri sensibus effici* (1. Cor. 14) *vt circũferamur omni vẽto doctrinæ* (Ephes. 4.) *nec doctrinis varijs & peregrinis patiamur nos abduci*, Heb. 13. Inuocanti verò & petenti nunquã deerit diuina gratia & auxiliũ, Luc. 11. *Nemo enim tẽtatur vltra id, quod ferre potest*, 1. Cor. 10. Sed tentatio de priuata causa per inuocationẽ priuatã tolli potest, quia *vnctio nos docet de oĩbus*. 1. Ioan. 2. Tentatio autem de causa publica (cuiusmodi est fides Christiana & Religio) per inuocationẽ publicam tollenda est, vt sic etiã doceat nos vnctio, sed illa, quæ non singulis, verùm toti Ecclesiæ, aut ijs, qui pro Ecclesia in nomine Domini cõueniunt, promissa est, Math. 16. 18. & 28. Luc. 22. Ioan. 16.

Maximilianus 2 Imp.

1569.

Idem Pius 5.

1570.

230. *De Vnctis.*

a Anno Do. 1570. in Surria Comitatu Angliæ apud Banstediũ, orti sunt ex Caluinistarũ secta sub Writo quodam duce hoĩes, qui se *Vnctos* appellãt. Docẽt aũt, peccare neminem, nisi qui veritatẽ ab ipsis prædicatã non recipit.

b Totũ nouũ Testamentũ dicunt rerũ futurarũ prædictionẽ esse. Itaq; Christũ quẽ semel venisse non negant, iterũ ante diẽ iudicij rediturum expectant.

c Cui semel remissa sint peccata, eum non peccare iterum.

d Doctis viris oẽm prorsus fidem abrogant.

231. *De Atheis, & eorũ generib.*

e Atheorũ alij, velut dissensionũ, quæ ob fidẽ suscipiuntur, nullã omnino partẽ curant, alij mediã cõditionẽ sibi ipsis eligunt, alij magis in hanc, quàm in illã partẽ affecti, tamẽ simulãt, se Religionem amare, quã ode-

a 1. Ioan. 1. *Si dixerimus, quoniã peccatũ nõ habemus: ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et 1. Ioã. 2. *Qui dicit, se nosse Deũ, & mandata eius nõ custodit, mẽdax est, & in eo veritas nõ est.* Nõ igitur scientia vllius rei, sed *obseruatio mandatorũ Dei* seruat hoĩem à criminib⁹ quidẽ in hac vita, nõ tñ à minoribus peccatis.

b Multa in nouo Testamento res in cœlo futuras prænuntiant, sed necesse nõ est, oĩa referre ad res futuras. Verũ isti per futuras res nõ cœlũ, sed hanc vitã intelligunt, velut iterum occidendus prænuntietur Christus & iterũ sit ædificãda Christi Ecclesia: quibus rectẽ dicatur: *Nemo potest aliud fundamẽtũ ponere præter id, quod positũ, est* 1. Cor. 3. *Si quis vobis euangelizauerit præter id, quod accepistis, anathema sit.* Galat. 1. Christus aũt nõ redibit, nisi cũ venerit in ea forma, qua Apostoli viderunt eũ euntẽ in cœlũ. Act. 2. Hoc autem fiet, vt destruat Antichristũ illustratione aduentus sui. 2. Thessal. 2.

c Apocal. 2. Episcopo Ephesi dicitur: *Charitatẽ tuã primã reliquisti: memor esto itaq. vnde excideris, & age pœnitentiã.* Et 2. Pet. 2. *Post agnitã viã iustitiæ quidã dicuntur retrorsum conuersi, velut canes ad suũ vomitum.*

d Daniel. 12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

e Deũ esse, ac humanas res curare, id inprimis probat, quòd in tam graui, quæ per totum orbẽ de Religione excitata est cõtentione, omnes tamẽ sectæ nõ Christianæ modò, verùm etiam Ethnicæ, & Deũ aliquẽ agnoscunt, & eũ propitiũ sibi esse rogant. Cùm enim permulta vera sint, quæ vnaquælibet secta do-

Nam si Deus illam Hierosolymitanam expeditionem, quæ infeliciter successit, tamen per miraculum à se profectam esse declarauit: quis nunc nisi consiliorum diuinorum ignarus, dicere audeat, illam fi-
2038. dei confessionem, quam Nobiles quidam Angli armati ediderunt, à Deo profectam non esse? Certè quidem illud miraculo imputetur necesse est, quòd cùm viri ferè quingenti ex ijs, qui arma pro fide sumpserunt, ab hæreticis capti & morte affecti essent, nemo illorum repertus sit, qui aut fidem Catholicam deseruerit, aut belli eius auctores alicuius culpæ accusarit. Permulti verò vnitati Ecclesiæ paulò antè reconciliati, seriò sibi gratulabantur, quòd è vita prius ipsis exeundum esset, quàm nouo aliquo scelere pacem nuper acceptam maculassent: nec se optare in illo regno diutius viuere, quod ipsum iamdiu in Christo viuere desijsset. Omnes autem sub ipsa morte precati sunt, vt inchoata fidei Catholicæ restitutio fœliciter absolueretur.

2039. Inter eos autem facilè princeps fuit Presbyter quidam nomine *Plumtrew*, vir doctus & pius, cui iã ad mortem ducto, cùm vita offerretur, si abiurata fide Catholica, hæresim vellet amplecti, negauit se ita velle in mundo viuere, vt interim Deo moreretur. Quapropter fidem suam intrepidè confessus, mortem in mundo per Dei gratiam pertulit, vt vitam æternam à Christo accipere mereretur.

Nobile etiam Martyrium in eadem causa subierunt duo viri Nobiles de familia Nortonorum, ex
2040. quibus alter dicebatur *Thomas Nortonus*, alter verò *Christophorus*: & Christophorus quidem Thomæ
2041. nepos erat ex fratre, ille autem huic patruus. Qui ambo nec à fide sua dimoueri, nec vt Elizabetham confiterentur legitimam Reginam adduci potuerunt, etiamsi primùm suspensi, deinde adhuc viuentes dissectis visceribus membratim diuisi essent.

Qui autem in Scotiam se incolumes receperunt, fidem Catholicam & Romani Pontificis Primatum omnes ad vnum confitentur.

2042. *Thomas Perseus*, Illustrissimus Comes Northumbriæ dum Scoto cuidam se credit, ab illo proditus, Iacobo Spurio (qui Scotiam tunc præter ius omne occupauerat) deditur, ab eoq; in carcerem intrusus est, vbi vsq; in hodiernum diem viuit, ac valet: Iacobo interim, qui eum misit in carcerẽ, per quendam ex Hamletonorum familia è medio subita morte sublato.

2043. Anna Somerseta, Clarissima fœmina, eiusdem Comitis Northumbriæ vxor, cùm diu ab Elizabetha grauissimas persecutiones passa esset, adeò vt nusquam in vniuersa Scotia quiescere permitteretur, tãdem in Belgium appulit, vbi nunc Deum pro mariti salute orat.

2044. Carolus Neuellus, Illustrissimus Comes Westmerlandiæ, varijs casibus in Scotia exagitatus, cùm tãdem in Belgium cogitasset, in itinere ipso ad portum quendam littoris Anglicam appulit, in quo certissimum, ne prehenderetur, periculum erat, nisi gubernatorem nauis vi metuq; ad vela ventis quàm primùm committenda impulisset. qui nunc Louanij cum reliqua familia sua incolumis agit.

2045. Leonardus Dacrius fortis & Clarus Baro, ex Anglia in Scotiam tardius quàm cæteri exiuit, sed nũc par in fide profitenda studium adhibens, Mechliniæ cum familia sua degit.

2046. Christophorus Neuellus, } Patrui sunt Comitis Westmerlandriæ.
2047. Cutbertus Neuellus, }
2048. Egremundus Radcliffus, Inclyti Comitis Sussexiæ frater.
2049. Ioannes Neuellus, Equestris Ordinis vir.
2050. Richardus Nortonus, illorum, qui martyrium pro fide subierunt, alteri frater, alteri etiam pater.
2051. Thomas Markenfeldus, Ordinis Hierosolymitani Eques.
2052. Georgius Markenfeldus,
2053. Edouardus Dacrius, Leonardi Dacrij Baronis frater, in Scotia adhuc agit.
2054. Ioannes Swinbornus, }
2055. Brianus Palmus, } In Scotia captiui detinentur.
2056. Georgius Smithæus, }

2057. Franciscus Nortonus,	2058. Robertus Tempestus,	2059. Gerardus Loderus,
2060. Christophorus Danbius,	2061. Gulielmus Holmes, Presbyter,	2062. Rodulphus Conierus,
2063. Ioannes Trollopus,	2064. Franciscus Morus,	2065. Michael Tempestus,
2066. Thomas Ienius,	2067. Marmaducus Blaxtonus,	2068. Georgius Staffordus,
2069. Robertus Heihingtonus,	2070. Gulielmus Nortonus,	2071. Sampson Nortonus,
2072. Georgius Nortonus,	2073. Marmaducus Nortonus,	2074. Gulielmus Slingsbius
2075. Antonius Nollothus,	2076. Ioannes Thwingus,	2077. Ingramus Thwingus,
2078. Iacobus Swinous,	2079. Rodulphus Swinous,	2080. Tristramus Fenicus,
2081. Robertus Carrus,	2082. Cutbertus Armurerus,	2083. Robertus Colinwodus.

Insigne

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	
		Idem Maximilianus 2. Imp.	
	Idem Pius 5.		
1570.			

Hæretici & Pseudoprophetæ.

oderunt: & odisse, quam magis amant. Alij denique apud se constituũt, nullum Deum esse qui res humanas curet, sed omnia vel fato, vel casu regi.

232. *De Pacificatoribus in causa fidei.*

Extat liber inscriptus, *De officio pij & Christianæ pacis verè amãtis viri, vigẽte hæresi.* quo in lib. ita scriptũ est: *Qui Christo Capiti & reliquo Ecclesiæ corpori charitatis vĩculo cõnectãtur, nullo modo vt Schismatici, et ab Ecclesia alieni habẽdi sũt, etiamsi ab alia Ecclesiæ parte potentiore, & gubernatione obtinẽte reiecti, & ab eorũ cõmunione separati videantur. Hæc de ijs tantùm loquor, qui õibus votis pacẽ desiderant; & à quibus quadã ex parte cõmunione separãtur; fidei tamen & charitatis vinculo coniunguntur.* Itaq; iste putat, eos, qui saluo Apostolorũ Symbolo, siue Romanã, siue Lutheranam aut Caluinisticã Ecclesiã frequentant, modò eã Ecclesiã, à qua magis dissentiunt, hæreseos nõ dãnent, verã Christi Ecclesiã esse.

233. De

Doctores Catholici.

cet: profectò falsum id nunquam esse potest, in quo omnes omnino consentiũt. *Hæreses autem esse oportet* (1. Cor. 11.) *vt, qui probati sunt, manifesti fiant.* Deinde quoties videmus, nouas hæreses pullulare, toties confirmatur Euangelij veritas, qua Christus (Matth. 24.) prædixit, *exurrecturos Pseudoprophetas, qui seducerent multos.* Deniq; hoc modo & excitantur ingenia multorũ, & pietas augetur, & firmitas Ecclesiæ Christi cõprobatur, *aduersus quã Inferorũ portæ* (Matt 16.) *non præualent.* Quantum enim est miraculum, vt inter tot tamque pugnantes sectas, vna semper eademq; maneat Episcoporum series & successio, vna fidelium populorum fides & confessio?

f In hoc primùm errat incertus iste auctor, quòd eos, qui ob Religionis alienæ studiũ, ab Ecclesia per Episcopos & Præpositos iustè reijciuntur, nihilominus *charitatis vinculo cum Ecclesia coniungi, pacemq; omnib[9] modis desiderare posse,* existimat. Quoties enim articulus fidei aliquis in cõtrouersiam vocatur, cùm vtraq; contradicentium positio simul vera esse non possit, si Apostolorum successores exemplo Apostolorum (Actor. 15.) quid in ea re credendum prædicandumq; sit, semel definierint: non potest fieri, vt qui postea se à summi Sacerdotis (Deut. 17.) & Episcoporum cum eo communicantium societate separant, ij charitatem seruent, pacemq; omnibus modis desiderent. *Qui enim superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio,* vt olim iubebatur occidi: sic nũc debet excommunicari, tanquam Ethnicus & Publicanus, *quia Ecclesiã nõ audit.* Matth. 18. Qualis igitur charitas in Ethnico, talis in hæreticæ doctrinæ sectatore est, vtcunq; sibi videatur amare Ecclesiam, à qua recedit & cuius sententiæ non paret. Deinde ista opinio tollit à cultoribus fidei omnem spiritus feruorem, cùm tamen Deus eum, *qui nec frigidus est, nec calidus* (Apocal. 3.) *euomat,* & tam laudet eum, qui facta Nicolaitarum, quæ Deus oderat (Apocal. 2.) odio habuit, quàm eum increpet, qui permisit mulierem Iezabel (quæ se dicebat Prophetam) docere, & seruos Dei seducere. Postremò ista hæresis perturbat & confundit Ecclesiam Dei, ob quam nõ solùm intimè coram Deo, verùm etiam exterius per confessionem oris ac professionem operis apud homines ab alijs sectis penitus distinguendam olim primò Diluuium, (Genesis 6.) deinde Circumcisio, (Genesis 17.) tùm autem Lex Mosaica (Exod. 20.) ac denique Templum Salomonis (3. Reg. 3. & 5.) nunc verò Christi Sacramenta, & Pastores, Doctoresque Ecclesiæ, velut lucerna in candelabro posita (Matthæi. 5.) constituti sunt & præfecti, vt omnes in eorum *doctrina & communione perseuerent,* (Actor. 2) *nec omni vento doctrinæ circumferantur.* Ephes. 4. Quapropter qui vel verbis, vel factis ab externa Ecclesiæ communione seipsos separant, nec acquiescunt sanæ doctrinæ: post vnam & alteram correptionem deuitandi sunt, tanquã homines subuersi, & suo iudicio condemnati.

Insigne martyrium Ioannis Feltoni pro Pontificis Romani Primatu in Anglia susceptum.

Pius Quintus Pontifex Maximus cùm videret, Elizabetham supremi Ecclesiæ Capitis locum in
omni Anglia, eiusdemq; Capitis præcipuam authoritatem atque iurisdictionem monstruose sibi vsur-
passe, Missæ Sacrificium, preces, ieiunia, ciborum delectum, cœlibatum, ritusq; Catholicos aboleuisse,
libros manifestam hæresim continentes toto Regno proposuisse, impia mysteria & instituta ad Calui-
ni præscriptum, à se suscepta & obseruata, etiam à subditis seruari, mandasse: Episcopos, Ecclesiarũ Re-
ctores, & alios Sacerdotes Catholicos suis Ecclesijs & beneficijs eiecisse, ac de illis & alijs rebus Ec-
clesiasticis in hæreticos homines disposuisse, deq; Ecclesiæ causis decernere ausam, Prælatis, Clero, &
populo, ne Romanam Ecclesiam agnoscerent, néue eius præceptis sanctionibusq; Canonicis obtem-
perarent, interdixisse: plerosq; etiam in nefarias leges suas venire, & Romani Pontificis authoritatem
atq; obedientiam abiurare, & solam in spiritualibus & temporalibus Dominam agnoscere, iureiuran-
do coëgisse: Catholicos Antistites, & Ecclesiarum Rectores in vincula coniecisse, vbi multi diuturno
languore confecti extremum vitæ diem finiuissent: cumq; dictæ Elizabethæ animum ita obfirmatum
intelligeret, vt nõ modò pias Catholicorum Principũ de sanitate ac cõuersione preces admonitionesq;
contemneret, sed ne Sedis quidem Apostolicæ nuntios in Angliam traijcere permitteret: præfatus,
dolorẽ se lenire nõ posse, quòd adduceretur in vnã animaduertere, cuius Maiores de Repu. Christiana
2084 tãtopere meriti essent, *de Apostolicæ potestatis plenitudine declarauit, prædictã Elizabeth hæreticã, & hære-
ticorum fautricem, eiq; adhærentes in prædictis, Anathematis sententiam incurrisse. Quin etiam prætenso Re-
gni prædicti iure, necnõ omni & quocunq; Dominio, dignitate, priuilegioq; priuatam. Itemq; Proceres, subditos
& populos dicti Regni, ac cæteros omnes, qui illi quomodocunque iurauerant, à iuramento huiusmodi ac
omni prorsus Dominij, fidelitatis & obsequij debito, perpetuò absolutos, prout illos tunc sententia suæ authoritate
absoluit, & priuauit eandem Elizabeth prætenso iure Regni, alijsq; omnibus supradictis: Præcepitq; & inter-
dixit vniuersis & singulis Proceribus, subditis, populis, & alijs prædictis, ne illi, eiúsue monitis, mandatis & le-
gibus auderent obedire. Qui secus agerent, eos simili anathematis sententia innodauit.*

Hanc Sententiam cùm Pius Quintus Romæ typis mandari iussisset, voluissetq;, vt earum literarũ
exempla Notarij publici manu, & Prælati Ecclesiastici, eiúsue Curiæ sigillo obsignata, indubitatam fidẽ
in iudicio, & extra illud, vbiq; gentium facerent: ita diuinitus comparatum est, vt exemplum quoddã
huius declaratoriæ Sententiæ in Angliam ad Ioannem Feltonum deferretur, virum & generis nobili-
tate satis clarum & animi fortitudine multò clariorẽ. Is enim Catholicæ fidei studio zeloq; adductus,
cùm penè desperatam patriæ suæ valetudinem non nisi acerbissima aliqua medicina restitui posse ani-
maduerteret, noluit committere, vt hæc sententia Summi Pastoris ciues ac proximos suos latêret. Ita-
que anno Domini 1570. in ipso Corporis Christi Festo, dictam Pij Quinti Sententiam in ciuitate Lõ-
dinensi ad fores Episcopi iuxta summum Templum publicè affixit. Steterunt literæ in loco publico
sub clara luce, penè vsq; ad horam octauã sequentis diei, & à plurimis visæ, à multis lectæ, à nonnullis
etiam trãscriptæ esse dicuntur. Et alius quidem, qui Feltono eas literas affigenti astabat, cùm ex Insula
profugeret, admonuit Feltonum, vt sibi quoq; per fugam consuleret. Feltonus recusauit id facere, cõ-
testatus, se in omnem euentum per Dei gratiam paratum fore. Cùm verò de hac re diligẽtissimè quæ-
reretur, Ioannes Feltonus, tandem apprehensus, dignum se Iesu Christi & Primatus ab eo instituti te-
stem exhibuit. Interrogatus enim, quid sibi videretur de his literis, paululum cunctatus, tandem respõ-
dit: *Si veræ Pij Quinti Pontificis Maximi literæ essent, meritò sibi eas venerandas videri. Se enim agnosce-*
2085 *re, illum esse Iesu Christi Vicarium in terris.* Qua confessione facta, primùm in vincula ductus, ac deinde
in iudicium duodecimuirale productus est, vbi de literarum eiusmodi affixione palàm interrogatus:
Ego (inquit) *libero vos omni vlteriore solicitudine & labore, meq; fateor hisce literis affigendis operam dedisse.*
Mox vbi acclamatum esset, Feltonum esse insignẽ proditorẽ, omniũ Iudicum sententiis cõdemnatur.

Die igitur octauo mensis Augusti, ad supplicium trahendus, in ipso carceris vestibulo vestem ho-
losericam, qua induebatur, exuens, ad populum astantem dixit, *se ob fidem Catholicam mori*, eò quòd
summi Pontificis Primatum confiteretur, negaret verò, prætensam Reginam summum Ecclesiæ Ca-
put esse. Moxq; in cratem iniectus, coniecit oculos in cœlum, & Psalmos Pœnitentiales intentissimo
studio recitauit. Vbi ad locum supplicij ventum erat, è crate leuatur: cumq; pauorem mortis aliquem
sibi obrepere sentiret, seipsum allocutus: *Quid hoc est* (inquit) *Feltone? An mortẽ times?* Moxq; scalam
iussus conscendere, illam ianuam in conspectu habuit, in qua Sententiam Pij Quinti affixerat, & manu
ad illam extenta: *Verè* (inquit) *ibi literæ Pontificis Maximi contra prætensam Reginam propositæ fuerũt: &*
nunc

Ciuitas Dei, *seu* *Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1571.	Pius 5. Alexādrinus, de Ecclesia Dei præclarè meritus (id quod tam Gallia testatur, in qua hæresim Zuinglianā repressit, quā Anglia, in qua fidē Catholicam restituere conatus est) sexto iam sui Pontificatus anno sedet, cui vitam in hoc seculo diuturnam, in futuro æternam omnes pij exoptant & precantur.	Idem Maximilianus. 2 Imp.

Hæretici & Pseudopropheta.

233. De Henrico Bullingero, seu De Antichristo.

ω Henricus Bullingerus in Præfatione ad Homilias suas in Apocalypsim assēuerat, nullum olim Antichristum in orbēm esse vēturū, præter eum, qui iam in Episcopis Romanis aduenit.

Doctores Catholici.

Pontificem Romanum non esse Antichristum; sed neq; Antichristum adhuc venisse in mundum.

ω Christus (Ioan. 5.) ad Iudæos de Antichristo dixit: *Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Iudæi ergo accipient Antichristum, quod ipsum etiam Paulus 2. Thessal. 2. insinuat, dicens: *Eò quòd charitatē veritatis non receperunt, vt salui fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio.* Cōstat verò, nullam gentem in vniuerso mundo vsque adeo ream esse nō receptæ veritatis, ac Iudæi erant. Illis igitur præcipuè hic error infligetur, vt credant *mendacio*, id est, Antichristo. At quis ignorat, Iudæos nondum credidisse Romano Pontifici? Deinde Antichristus est vnus aliquis homo, qui apud Paulum vocatur, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος: certus *Ille* & singularis *homo peccati, ille filius perditionis, ille aduersarius.* Et posteà, ὁ ἄνομος, *Ille iniquus.* Per Græcum articulum toties repetitum designatur insignis quispiam, qui à Ioanne (1. Epi. c. 2.) dicitur ὁ ἀντίχριστος, *Ille Antichristus.* Itaq; licet multi sint Antichristi, quia nomen capitis communicatur cum membris ipsius: tamen vnus est Dux & Princeps omnium. Talem verò vnum inter Episcopos Romanos, qui præter cæteros omnes Antichristus fuerit, ne Aduersarij quidem ipsi nominant. Præterea Antichristus non veniet, donec Romanū Imperium de medio tollatur, 2. Thess. 2. Verùm istud, etsi debile, adhuc tamen aliquod superest. Tum autem *Iesus Christus illustratione aduentus sui destruet illū iniquum.* Itaq; ille iniquus in ipso mundi fine, & non antea, reuelabitur. Nam adhuc *mysteriū operatur iniquitatis.* Postremò quis credat, Petri Successorem, supra quē post Christum ædificata est Ecclesia, cui datæ sunt Claues, cuius fides non defectura promittitur, qui fratres suos confirmare, ouesq; & agnos vt plus alijs amans, pascere iubetur: quis hunc fore Antichristum credat, nisi qui Euangelio non credit? Qui negant, Antichristum posthac in mūdum esse venturum, sine dubio magni eius Præcursores sunt, quia eo ipso corda sua & suorum præparant, vt dum non expectatur venturus, non repellatur cùm venerit, sed excipiatur tanquam verus Dei Propheta, vel potius tanquam Deus ipse. Verùm de hac hæresi velut omnium pessima ac postrema, agetur plenissimè in Octauo Libro: vbi Lectori, si quid præterea requirat quod huc pertineat, abūdè satis factum iri arbitror. Nam cùm tota nostra disputatio in hoc Opere de visibili hac Ciuitatis Dei parte, eiusq; Monarchiæ ratione fuerit hactenus occupata: non tantùm hæreses omnes obiter attingendæ fuerunt, quæcunq; huius Ecclesiasticæ Monarchiæ pacem quoquo modo perturbārunt, sed accuratior aliqua requiri videbatur tractatio de capitali illo huius Ciuitatis hoste, hoc est, de Antichristo, ac de eius membris, eiusdem Sacræ Monarchiæ Aduersarijs sempiternis; Vt, quæ pestilentissima tela ab illis in Ecclesiæ summos Duces, Satanica planè vi ac fraude immittuntur, eadem in auctorum capita, vnde profecta sunt, iure optimo retorqueantur.

hunc

nunc pro fide Catholica mori paratus sum. Interpellârunt eum, qui aderant, & admonuerunt, vt veniam à Regina peteret: quibus ille ait: *Nō læsi eā. Sed si quem læsi, ab illo* (inquit) *atq. adeo ab omni mundo veniam peto.* Ita cùm oculos ad cœlum leuaret, ac in Dei manus animam fidelem commendaret, torque in collum iniecto, de scala deiectus est. Vbi cùm aliquantulum pependisset, funis præscindi iubetur, vt viuus adhuc reliqua tormēta subiret. Cui verò id officij commissum erat, nonnihil moratus dicitur, vt pœnæ hominis parceret. Verùm vrgente Magistratu, viuus in terram demittitur. Ibi amputantur virilia, & in ignem propositum conijciuntur. Tum autem venter aperitur, viscera eruuntur, ipsum cor effoditur, ac neq; adhuc finis. Nam & caput præscinditur, & membra in partes quatuor dissecantur. Quo spectaculo, ac præsertim tanta nobilis viri constantia sic animi hominum commoti sunt, vt nulla res æquè aut fidem Catholicam promouere, aut prætensæ Reginæ causam lædere potuerit.

Illustre martyrium Ioannis Storai Angli pro Ecclesiæ Romanæ Primatu.

2086 Ioannes Storæus ab ineunte ætate in studijs literarum tantas progreßiones fecit, vt tùm Iuris vtriúsque Doctor, tùm Regius Professor in Oxoniensi Academia fieret. Vbi cùm ad aliquod tempus magna cum laude, officio suo functus esset, Londinum euocatus est, vt illius vrbis Episcopo in Cancellarij munere obeundo inseruiret. Erat tunc status rerum Angliæ vsq; adeo perturbatus (propterea quòd Henricus Octauus, repudiata legitima vxore sua Catharina, in eius adhuc viuentis locum Annā Boleniam supponeret, Monasteria euerteret, nobilißimos quosq; & optimos viros neci daret) vt Ioannes Storæus & melius sibi & securius consultum arbitraretur, si viueret in ordine Laicorum, quàm si ad Clerum accederet. Accepta igitur in matrimonium honestißima virgine Ioanna Watsa, cùm ob fidem, ingenium, doctrinam, eloquentiam, & constantiam celebris apud omnes meritò esset, non difficulter obtinuit, vt quoties publica Regni Comitia indicebantur, ipse velut Decurio præcipui alicuius oppidi, quod ius suffragandi habebat, sententiam suam in Comitijs diceret. Vbi tantam in dicendo grauitatem lepôre quodam orationis condîtam adhibebat, vt inter omnes minorum gentium Senatores facilè princeps haberetur. Is igitur cùm videret, Henrico iam defuncto, sub impuberis filij Edouardi Sexti ætate rem in peius ferri, & à manifesto schismate ad manifestam hæresim deuenire: huic malo summis viribus obsistendum ratus, pro fide Catholica doctißimè constantißimeq; perorauit. Qua in oratione audacter libereq; dixit, iam tunc in regno Angliæ impletum esse Verbum illud Salomonis *Væ Regno illi denuntiantu, cuius Rex puer esset.* Offenderat ea oratio certorum Principum animos, qui per impuberis adhuc Regis Edouardi ætatem ex bonis Ecclesiasticis crescendi non paruam spem ceperant: quos cùm sibi valde infestos Ioannes noster haberet, contra morem antiquum, qui summam dicendi libertatem omnibus Decurionibus in publicis Comitijs concesßit, in custodiam conijcitur. Vnde cum ægrè tandem liberatus fuisset, tempori cedendum ratus, in Belgium se contulit; vbi cùm vsque ad mortem Edouardi Sexti permansisset, regnante demum fœlicis Memoriæ Regina Maria, in patriam reuersus, & hæreticæ prauitatis Inquisitor factus, illud munus ita administrauit, vt impijßimis quibusq; seuerus Iudex, bonis autem non minus grauis, quàm æquus censor videretur. Maria verò ad superos migrante, cùm hæretici, quos publica lege antè cohibuerat, summa rerum potiti essent: in primis Ioanni Storæo mala omnia intentabant, ac in primis nimiam hominis crudelitatem calumniabātur. De crudelitate verò sua id in publicis Comitijs Ioannes ipse regnante iam Elizabetha respondit, se nulla in re alia peccasse, nisi quòd omissa radice, nescio quos ramusculos præcidisset, cùm potius debuisset robustißima quæq; zizania radicitus euellisse: quod factum si fuisset, iam (inquit) non tot ac tāta videremus impietatis germina vbiq; stare atq; adeo florere. Sectarij hoc totum de ipsa Regina Elizabetha, quæ radix peccati fuisse videbatur, dictū interpretantes, ab illo die nouā criminationis materiam tùm arripere, tùm colligere non destiterunt, donec inuictæ constantiæ virum ob fidei Catholicæ liberrimam confeßionem in vincula coniecissent. Cùm verò aliquot annis in carcere mansisset, quadam die oblatam sibi sese liberandi occasionem videt, arripuit, erupit, ac tam diu in priuatis amicorum ædibus latitauit, donec in Belgium traijceret. Louanij autem cùm esset, diu multumq; ea cogitatione torquebatur, quòd insignem Martyrij locum, ad quem Deus eum vocasse videretur, culpa sua amisisset. De hac re sæpius cum vxore, cum amicis aliquando, mecum semel seriò locutus, quærebat, vtrùm liceret ei sese iterum in potestatē hæreticorum tradere, an non? Ego ei non audebam auctor esse, vt in custodiam reuerteretur. Dei enim consilio videri eum esse liberatum, nec satis tutum fore, vt periculum sibimet crearet, quem Deus in tuto collocasset. Ille verò pœnitentiam se acturum professus, locum ei rei aptum apud Carthusianos Louanij delegit, nec recusauit, quò minus in Religionem aliquam

aliquam ingrederetur, si vxor eius idem etiam propositum se suscepturam sponderet. Illa conditionē recusante, Storæus tamen in proposito pœnitentiæ agendæ ita permansit, vt frequentius apud Carthusianos, quàm domi ageret: cùm ecce, inopia rei familiaris oppressus (præsertim nepote suo, ac nepte ad eum ex Anglia transmissis) cœpit de victu quærendo solicitus esse. Erigebatur eo tēpore nouus Magistratus apud Belgas, qui videret, nequid mercatores exportarent in Angliam, aut etiam inde inueherent contra leges à Catholico Rege latas. Hic magistratus cùm Parkero cuidam deferretur, is Ioannem Storæum Iurisconsultissimum virum rogauit, vt sibi adesset, consilioque suo & auxilio hominē iuuaret. Admonebant Storæum amici, nequid illiusmodi tentaret: esse enim rem & in se odiosam, & ipsius persona indignam, vt mercium, nescio quarum, explorator haberetur. Ille tametsi nonnullis responderet, se ab eo munere alienum fore, tamen lucri (vt videbatur) spe illectus, temperare sibi non potuit, quò minus Parkerum quibus posset modis iuuaret. Audiuit ergo, nauim quandam in Zelandia esse plenam prohibitarum mercium, quam si deprehendisset, magno ea res lucro & Parkero, & sibi futura esset. Hac esca illectus, primò Bergas, inde in Zelandiam se conferens, ad eam nauim delatus est; quæ certorum hominum consilio ad hoc ipsum in insidijs collocata erat, vt simul ac Storæus in eā ingressus esset, vela ventis committeret, hominemq́; carceri, quem sponte reliquerat, non inuitum redderet. Quanquam enim eo tempore nihil minus cogitauit, potiusq́; alios capturum se sperabat, quàm ne ipse caperetur timebat: tamen postquam Anglia ob oculos proposita, quid actum esset intellexit, Deo gratias egit, qui se iterum Martyrij loco restituisset, rogans etiam, vt martyrij locum sibi palmāq́; concederet. Quid quæris? Hæretici mercatores ingenti gaudio perfunduntur, sibiq́; de suo cōsilio ac stratagemate supra modū gratulātur. Catholicos verò maiórne stupor, an dolor teneret, difficile dictu est. Storæus Londinum perductus, primò in Lolhardorum, deinde in Londinēsem Turrim includitur. Quæstio in illum habetur. quid ab initio responderit, ignoramus: id tantùm ad nos perlatum est, nunquàm vllum subditum in Anglia tam liberè & confidenter locutum. Negabat enim, se iure in Principis Angliæ, sed potius in Catholici Regis potestate esse.

Anno autem Domini 1571. vigesimo quinto die Mensis Maij, productus in iudicium, perduellionis reus peragitur, velut qui coniurationem cum certis viris apud Belgas in ciuitate Antuerpiensi contra Elizabetham iniuisset, religionemque schismaticam, quæ iam in Anglia regnat, in Catholicam commutare tentasset. Facta verò pro se dicendi potestate, fori tantùm exceptionem proposuit, negans Iudices ipsos vllam in se potestatem habere, qui iam non Anglicanæ Principi, sed potius Regi Catholico subiectus esset. Interrogatus verò, vtrùm in Anglia natus nō fuisset? fatebatur, sed addebat, se iustissima de causa solum vertisse. Nam & Abrahamum Patriarcham Dei iussu de terra sua & cognatione olim exijsse, ne peccato Idololatriæ, quo tunc Chaldæa tenebatur, inuolueretur: cujus exemplum se imitatum esse, eò quòd videret, patriam suam schismatis ac hæresis peccato implicitam teneri, atq; ideo membrum alterius Reipublicæ factum esse. Reges enim defendendi & protegendi populi causa primùm constitutos fuisse. Itaque cùm vidisset, Reginam Angliæ adeo ipsum non protexisse, vt pro derelicto potius haberet, atque adeò ob id solùm, quòd Catholicus esset, iniustè illum persequeretur: eo se animo in Regis Catholici Prouincias commigrasse, vt sub ipsius protectione tam sibi, quàm fidei suæ consuleret. Inde se primùm dolo malo, deinde aperta vi contra ius omne abreptum esse, nec legibus iam vllis apud illud Tribunal, reum sisti. Iudex verò interlocutus est Storæum, nisi quid aliud pro se afferret, statim experturum esse, non deesse leges, quibus in Regno illo condemnaretur. Cùm autem Storæus dixisset, se quod bonum & æquum videretur prolocutum, nec vllo modo posse illius iudicij auctoritatem agnoscere: mox absq; vlla criminis vel confessione, vel probatione, non tantùm morti velut contumax addicitur, sed etiam perduellionis nominatim condemnatur. Storæus autem biduo pòst, cùm ad vxorem Louanij agentem scriberet, deq́; huius sententiæ iniustitia quereretur: significauit, perfacile sibi fuisse, si apud alios Iudices actū esset, id quod de coniuratione contra Elizabetham facta obijciebatur, confutare. Cuius rei testes citabat illos ipsos, quibuscum Antuerpiæ hac de re egisse dicebatur. Verùm quia *hoc, quod probè sciret, nescire non posset:* integrum sibi non fuisse, aliter causam dicere, quàm dixisset. Intellexit verò se probè scire prætensam Angliæ Reginam per Declaratoriam summi Pontificis Sententiam ob hæresim manifestam omni iure Regni Dominioq́; priuatam esse, ac propterea Magistratum nullum ab illa creatum, eiq́; adhærentem à se agnosci posse, ne fortè ipse etiam eodem Anathemate innodaretur. Vt igitur conscientiæ suæ cōsuleret, ac Summi Pontificis communionem retineret, sanguinem suum profundere non curauit. Ac 2086 nimirum in ijsdem literis ad vxorem suam non solùm gratias agebat Deo, quòd in ea causa moriendum sibi esset, verùm etiam vxorem atque amicos omnes congratulaturos ei dicebat, si verè nossent, quanta cum alacritate ad mortem illam properaret, cuius breui compendio septuaginta penè annorū delicta per Dei gratiam expiaturus esset.

Pridie autem Calendas Iunij cùm Præfectus carceri à Storæo quæreret, vtrùm ante obitum suum consilio cuiuspiam ex Dei ministris indigeret: ille postulauit, ne quis profanus & schismaticus introduceretur: se enim cum nullo tali communicaturum esse. Cum Catholico autem Presbytero libenter se colloqui velle. Impetratum igitur est, vt Reuerendus Archimandrita Dominus Fecnamus, qui eodem in carcere ob fidem Catholicam tenebatur, ad illum accederet, qui per totam propè noctem collocuti esse dicuntur de ijs rebus, quæ ad æternā salutem pertinebāt. In ipsis ergo Calendis Iunij tantus Dei Martyr iniectus crati, ad locum supplicij trahitur.

Inde in currum translatus, fune prius in collum imposito, dicebat se vt moreretur adesse, ac fatebatur quidem gloriosa Dei voluntate factum esse, vt in Angliam subeundi supplicij causa, quod multò grauius peccata sua merita fuissent, perduceretur. Nam alioqui se admonitū non semel, quantū ipsi periculum immineret, nunquam tamen illud prospicere potuisse: nunc autem Deo gratias agere, inimicis ignoscere, cum omnibus hominibus pacem habere corpusq; suum libentissimè carnifici traditurum, vt per breuem pœnam ad æternam gloriam merito sanguinis Iesu Christi aspiraret. Porrò de iniquitate iudicij, quod in illum exercuissent, deq; crudelitatis calumnia, cuius ei notam inussissent, pauca locutus, tandem se mori contestabatur in ea Catholica fide, in qua baptizatus fuisset, quæq; illi cū Rege suo Philippo, Cæterisq; Catholicis Principibus & populis communis esset. Adstantes autem ac præsertim adolescentes admonebat, vt vnam Ecclesiam crederent, vnum ouile, Pastoremque vnum,
2087 & illum D. Petri Successorem, extra cuius Ecclesiæ vnitatem seruari nemo posset. Interrogatus autē à Comite Bedfordiæ, vtrum esset subditus Reginæ? Non sum inquit. Tùm Baro de Hunsdeno intulit: At natus es Anglus. Cui Storæus: Nascitur quisque liber, eiq; tota superficies terræ patet, vt si vno certo in loco habitare non permittatur, alibi tamen possit degere. Tunc quidam ex ministris Anglicanæ Synagogæ quæsiuit, vtrùm non crederet, Reginam immediatè sub Deo supremum Caput esse Ecclesiarum Angliæ & Hiberniæ? Non disputandi causa (inquit Storæus) huc veni. Nec mea negatio vobis fidem fecerit, aliter se rem habere. Vix hoc dixerat, quin illi, qui aderant, veriti ne grauius aliquid
2088 in profanum illum & secularem Reginæ Primatum dicturus, aut manifestiùs verum Primatū Romanæ Ecclesiæ confirmaturus esset, abduci currum iusserunt: atq; ita cùm ad breue tempus fuisset suspēsus, viuens adhuc in terram demittitur, præciduntur genitalia, aperitur venter, viscera eruuntur, caput amputatur, membra dissecantur, ac ne sic quidem excarnificatus immani ac barbaræ spectatorum crudelitati satisfecit.

Aderat inter eos spectator Cæcilius, qui Elizabethæ à Secretis est, & præterea Comites duo, ac vnus Baro. Istis ergo cùm talis mors parùm acerba visa esset, statim duos libellos ediderunt, in quibus venerandi senis ac Sancti Martyris reliquias infamiæ notis aspergere conati sunt, vt omnes intelligerēt, tantas Ioannis Storæi virtutes fuisse atque esse, vt neque post funera eius ipsorū liuor & inuidia conquiescat. In his autem duobus fortissimorum virorum præclarissimis martyrijs hunc librum duxi terminandum. Frustra enim post Dei opera, hominum attexuntur verba.

ARGVMENTVM LIBRI OCTAVI.

QVoniam Protestantes nihil frequentius in ore habent, quàm Pontificem Romanum esse ipsum Antichristum, de quo tam in Daniele Propheta, quàm in Euangelijs, in Epistolis Apostolorum, & in Apocalypsi prædicitur: necesse habui, de Antichristo vberius aliquantò disputare, tùm vt D. Petri successorē & Iesu Christi Vicariū huius ignominosi nominis inuidia liberarē, tùm vt ipsos Protestantes eiusdem criminis reos esse ostenderem. Quæ disputatio quatuor partibus constabit. Prima docebit, Papam non esse ipsum Antichristum. Secunda, ne membrum quidem Antichristi Papam esse: quod saltem attinet ad fidem, quam docet, ac ad primum Sacerdotalis Ordinis gradum, quem tenet. Tertia declarabit, Protestantes membra esse Antichristi. Quarta demùm patefaciet certas rationes, quibus horum temporum hæretici viam expeditiorem, quàm vlli vnquam alij fecerint, Antichristo sternunt. Erit igitur in hoc Libro de vera Dei Ecclesia, deque falsa religione, & Antichristi Synagoga, tùm ad nostrum institutum aptissima, tùm ad frangendam hæreticorum audaciam & calumnias confutandas peropportuna disputatio.

DE VI-

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiæ,

SEV, DE ANTICHRISTO, LIBER OCTAVVS.

Quòd sit Antichristus quidam eximius & minimè vulgaris.
CAPVT PRIMVM.

AVDISTIS (inquit Ioannes, Epist. 1. Cap. 2.) ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, *quòd ille Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt.* Ergo & vnus quidam eximius, & præterea multi sunt vulgares Antichristi. De illo eximio agitur apud Danielem c. 7. 8. 9. & 11. apud Matthæum cap. 24. apud Paulum 2. Thessalon. 2. apud Ioannẽ in Euangelio c. 5. in Epist. 1. c. 2. & 4. in Apocalypsi c. 11. 13. 17. & 18. Non potest ergo dubitari, quin eximius quidam sit & singularis Antichristus. Quod cùm nec ipsi Protestantes negent, non est cur in hac re diutius immoremur.

Quid Antichristi nomen significet.
CAP. II.

ANtichristus est is, qui aduersatur & repugnat *Mediatori Dei & hominum homini Iesu Christo.* Nam vt antequàm Filius Dei carnem assumpserat, Angelus ille præfractus, & in omni vitiositate obfirmatus, qui se primùm Deo Creatori suo non dubitauit opponere, accommodatè ab Hebræis dictus est *Satan*, hoc est, oppositus & aduersarius: sic postquàm *Verbum caro factum est*, homo ille, qui subornatus ab eodem Satana, palàm præ cæteris aperteque Christo ausus fuerit repugnare, appositè in Scripturis Diuinis nominatur Antichristus: vtpote qui non Deo soli, sed etiam Christo Deo & homini hostem se ac inimicum constituit & profitetur. Spiritus est Deus: & Satan est spiritus. Ille æternus: hic factus in tempore. Ille Creator omnium, quæ erant valde bona: hic primùm suipsius corruptor, deinde hominum recens iam conditorum supplantator. Quid sit Antichristus

Cùm verò Deus propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, misisset Filium suum in mundũ, vt omnes, qui crederent in illum, non perirent, sed salui fierent: Satan mox omnes ingenij sui neruos intẽdit, vt Incarnationis Christi mysteriũ, quoquomodo posset, irritũ redderet. Christus ad procurandam sui Euangelij disseminationem Apostolos & Pastores misit in vniuersum mundum, qui *legatione pro ipso apud omnes gentes fungerentur.* Satan ergo suos etiam administros in omni gente & loco excitauit, qui oues Christi dispergerent, furarentur, & mactarent. Itaq; vt Satan suo nomini perfectè satisfaciat, nõ tantùm Deo ipsi, verùm omnibus illis modis, quos Deus ad instaurandum hominẽ adhibet, obstinatè se in æternum opponit. Iam verò quemadmodum inter omnes homines, qui Deo viuo & vero seruiũt, vnus ille Christus Iesus singulariter vnctus est, qui *absq; vlla rapina iudicans se æqualem Deo, formam serui accepit*, vt hominem Deo reconciliaret: sic inter omnes Satanæ ministros vnus aliquis homo in signis & prodigijs mendacibus se extollet supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur ita vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Et hic est ille, quem propriè vocamus Antichristum. Fateor enim, Antichristi nomen communiter acceptum ad omnes Idololatras, Hæreticos, Pseudoprophetas & impios homines aut etiã dæmones interdum referri, sicut etiam Prophetæ Dei nõnunquam in Scripturis sacris appellantur Christi. Nomen quippe vni personæ proprium, licet ob aliquam mutuæ similitudinis proportionem ad alios sæpissimè extendi soleat: non tamen propterea desinit in illa prima origine sua eximiam & eminentem retinere significationem. Sed quia video, hanc rem in quæstione positam esse: age, diligentius eam examinemus.

Proteſtantium primus error de illo, qui propriè dicitur Antichriſtus, quem negant, vnum quempiam hominem, aut certam perſonam eſſe.

CAPVT III.

2.Theſſal.2. 1.Ioan.2. FAtentur Proteſtantes, non modò multos Antichriſtos, verùm etiam vnum eximiũ præ cæteris eſſe, cui Paulus & Ioannes hoc nomen propriè vendicent. Verùm non hũc vnum eximium accipiunt, tanquam is fuerit aut futurus ſit vnus quiſpiã homo, & perſona vna: verùm tanquàm ſit vna quædam ſecta, & certa ſucceſsio hominum, quæ Chriſto acrius, quàm aliæ omnes ſectæ, aduerſetur. Sic Illyricus in lib. de ſermone ſacrarum Literarum ſub verbo Abominationis docet. *Fuerunt* (inquit) *aliæ abominationes ac Idololatriæ innumeræ, omnibus temporibus: ſed quæ tantùm damni regno Chriſti dederit vt hæc* (de qua prædictum eſt Daniel.9. Math.24. & Marci 13.) *nulla vnquam fuit, nec erit. Alia breui tempore, hæc diutiſsimè regnauit, idq́; magna ex parte potenter ac liberè.* Quando Illyricus dicit, hanc ſingularẽ abominationem *diutiſsimè regnaſſe*, nec aliam poſthac fore, quæ tantum damni regno Chriſti dedit, profectò nõ de vno quopiã homine (nullus enim talis diutiſsimè regnauit) ſed de ordine quodã & profeſsione hominũ loquitur. Itemq; Henricus Bullingerus in Præfatione ſua in Apocalypſim dicit, *nullum alium Antichriſtum in orbem venturum eſſe, præter eum, qui iam antè in Epiſcopis quibuſdam aduenit.* Seriem ergo certorum Pontificum vult eſſe hunc eximium Antichriſtum. Rodolphus etiam Gualterus Tigurinæ Synagogæ miniſter in Homilijs de Antichriſto, *irridet eos, qui ponunt, certum quendam hominem eſſe Antichriſtũ.* Iam verò Beza in c.2. poſterioris Epiſtolæ Pauli ad Theſſalonicenſes: *Loquitur* (inquit) *Paulus de Antichriſto, tanquam de vno quopiam homine, cùm tamen totum Eccleſiaſtica tyrannidis* Nota impudentiam hominis. *corpus intelligat, quam quiſquis occupat, is eſt ille ſceleratus, de quo hic agitur: ſed ita tamen, vt peculiarem aliquam tyrannidem declaret, cui paulatim ſubſeruierunt hæretici, atq; etiam per imprudentiam nonnulli ex Sanctis ipſis & orthodoxis Patribus, vt nunc res ipſa patefecit. Itaq; manifeſtè ſunt hallucinati, quicunque de vno quopiam homine putàrunt hoc intelligi.* Denique Magdeburgenſes (Centuria 1. lib.1. c.4. tit. de Antichriſto) Antichriſtum vocant *Regnum falſorum Doctorum Chriſti doctrinam obſcurantium.* Et lib. 2. c.4. Pag.434 & 435. dicũt, *Apoſtolos docere, Antichriſtum non fore vnam aliquam tantum perſonam.* Sed hæc omnia falsò conſtituunt, vti iam planum fiet.

Secundùm fidem Catholicam & Scripturas ſacras, eximius ille Antichriſtus, eſt vna quæpiam perſona, & non ſedes quædam, vel ſucceſsio hominum.

CAP. IIII.

CAtholici credunt, illum eximium Antichriſtum, qui tam ſignificanter à Chriſto & Apoſtolis deſcribitur, eſſe vnum quendam hominem, qui præ cæteris omnibus Pſeudoprophetis Chriſto ſe in fine ſeculorum opponet, quiq; illuſtratione aduentus Domini deſtruetur. Quæ Catholica fides certiſsimo verbo Dei nititur & confidit. Chriſtus Ioan.5. enim docens, quid inter ſe ac Antichriſtum interſit. *Ego* (inquit) *veni in nomine Patris mei, & non accepiſtis me. Si alius venerit in nomine ſuo, illum accipietis.* Ille enim alius, qui venit in nomine ſuo, quiq; ita veniens, à Iudæis excipitur, non quilibet Antichriſtus eſt (nec enim quemlibet Pſeudoprophetam aut Hæreticum, imò nullum omnino hactenus Iudæi acceperunt) ſed ille eximius & vnicus Antichriſtus, quem ſolum Iudæi velut Meſsiam ſuum accepturi ſunt. De Antichriſto enim ſermonem eſſe, tam Græci Patres, quàm Latini, auctores Lib.5. cont. Hæreſes. Alius cur dicatur Antichriſtus. ſunt. Irenæus inprimis *Dominum ait de Antichriſto dixiſſe: Cum alius venerit in nomine ſuo, illum recipietis: aliũ dicens Antichriſtũ, quoniam alienus eſt à Domino.* Chryſoſtomus præterea in Homil.15. in Ioannẽ: *Quẽnnam* (inquit) *non in nomine Patris venturum dixit? Antichriſtũ.* Hieronymus etiam in Epiſt. ad Algaſiam, quæſt.11. *de Antichriſto* (inquit) *loquitur ad Iudæos: Si alius venerit in nomine ſuo, illum ſuſcipietis.* Cyrillus Alexandrinus (in Ioan lib.3. c.6.) & Theodoretus (in ſuis Commentarijs in Danielem) eodem modo illa Chriſti verba exponũt. Quid quòd hi omnes hunc Euangelij locum conferunt cum illo Pauli ad Theſſal. cap. 2. vbi conſtat, de Antichriſto agi? Quia enim Iudæi Chriſtum à Deo Patre ſecundùm Prophetias miſſum recuſàrunt agnoſcere: *ideo* (vt ait Paulus 2. Theſſal.2.) *mittet illis Deus ſpiritum erroris, vt*

ùs, vt credant mendacio non cuilibet, ſed τῷ ψεύδει, videlicet, certo cuidam & inſigni mendacio, vtique ipſi Antichriſto. Quemadmodum igitur Chriſtus in Patris ſui nomine veniens, vna certa perſona fuit, quæ homines iuſtificatos per carnem ſuam verbo vnitam Deo recõciliauit: ſic Antichriſtus in nomine ſuo veniẽs, vna certa perſona erit, quæ homines impios per carnem ſuam omni diabolica malitia inſtructam & à Deo abducet & Diabolo ſubijciet. Quod vt planius adhuc fiat, tria hæc, quæ ad ſalutem noſtram inprimis pertinent, ante oculos ponamus, *Deum, Chriſtum, & Eccleſiam*. Deo aduerſatur diabolus, qui ob id appellatur *Satan*, id eſt, aduerſarius. *Chriſto* aduerſatur *Antichriſtus*: quod ipſum ex nomine illius manifeſtum fit. Nihil enim aliud eſt Antichriſtus, quàm contrarius & oppoſitus non Deo tantùm, ſed etiam Chriſto. *Eccleſiæ* aduerſatur *ciuitas Diaboli*, & corpus Antichriſti. Deus eſt Spiritus: & Satan in ſpiritu ſe opponit Deo. Chriſtus non Deus tantùm & Spiritus eſt, ſed homo & caro. Hinc fit, vt Antichriſtus, præter malitiam Spiritus Satanæ, etiam in humana carne vitiorum omnium fomite homini Chriſto reſiſtere permittatur. Vt ergo Dei Filius præter aliorum hominum miniſteria, quibus ab initio mundi vſus eſt, ſingularem quandam hominis naturam aſſumpſit, qua velut inſtrumento potentiſsimo ad noſtram ſalutem procurandam eximiè vteretur: ſic idem Deus permittit, vt quoniam impij homines Chriſtum recipere noluerunt, alius quidam homo per Satanæ operationem adueniat, in quo dum ſcelerati omnes confidunt, iuſtam mercedem impietatis ſuæ, damnationem æternam percipiant. Itaque vt in Chriſto, ſic etiam in Antichriſto, & veritas naturæ humanæ, & vnitas perſonæ ſtatuenda eſt. Progrediamur nunc ad reliqua.

Eccleſia Dei conſiſtit ex Angelis & hominibus ſanctis: & Diaboli ciuitas ex ſpiritibus nequam, & hominibus impijs conſiſtit. In Eccleſia Dei ante aduentum Chriſti, erat Cathedra Moyſis, & Summorum Sacerdotum Thronus, qui vero Deo myſtica Sacrificia offerebant. Huic ſtabili Cathedræ Diabolus in ſua ciuitate oppoſuit collegia Pontificum, Sacerdotum, Aruſpicum, & Augurum, qui Dijs falſis immolabant. In Eccleſia Chriſti poſt ipſius aduentum eſt *Cathedra Petri* & Succeſſorum illius firmiter ſtabilita, qui per incruentã Corporis Chriſti oblationem & participationem annuntiant veritatem & Incarnationis, & mortis Dominicæ, in qua ſanguinem ſuum pro nobis effudit. Huic Petri Cathedræ à Domino fundatæ (Matth. 16.) diabolus in Antichriſti Synagoga opponit omnium hæreticorum & irriſorum Cathedras (Pſal. 1.) qui non Euchariſtiam Deo in mortis Domini commemorationem, ſed vanitatem ſuam diabolo ſacrificãt. Atq; iſto modo ſingula reſpondent ſingulis: ſapientia nempe Dei attingente à fine vſq; ad finem fortiter, & diſponente omnia ſuauiter. Iam ſi ex iſta collatione tollas Antichriſtum ipſum, qui nexus eſt diabolicæ ciuitatis, & velut ſequeſter inter nequam ſpiritus & impios homines, à diabolo malitiam, ab hominibus naturam mutuatus: hunc ergo ſi dicas non vnum quempiam hominem, ſed ſectam quandam Paſtorum, aut Sedem Thronumque eſſe Pontificum, qui doctrinam Chriſti oppugnant: cõfundis & perturbas pulcherrimam Dei fabricam, partemque corporis impiorum hominum in capitis locum ineptè ſubſtituis. Vis enim Antichriſtum nõ eſſe vnum hominem diabolicum, qui vni homini Chriſto aduerſetur, ſed potius vnam Pontificum Sedem: cùm interim quælibet Pontificum Sedes à Diabolo erecta ſecundùm rationem, quam Deus in reliquis rebus obſeruauit, potius alteri Pontificum Sedi per Chriſtum ſtabilitæ, quàm ipſi Chriſto deberet aduerſari. Nam vt corpus Eccleſiæ, quanquàm Chriſti ſit, à perſona tamen Chriſti numero ſaltem perſonarum differt: ſic Antichriſti corpus, hoc eſt, Pſeudoprophetæ quicũque, in quantumuis ſublimi ſolio ſedeant, ſaltem in perſonis differunt ab Antichriſto, qui Caput eſt omnium Pſeudoprophetarum. Negare igitur, Antichriſtum eſſe vnicam perſonã: eſt illam oppoſitionem tollere, quam & Apoſtoli verba indicant, & Chriſtus ipſe in Euangelio ſtatuit, dum ait: *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepiſtis me: ſi alius venerit in nomine ſuo, illum accipietis.* Chriſtus ait: *Si alius venerit.* Quis obſecro *alius*? Nónne alius homo? Cæterùm tu dicis: Si alia Pontificum Sedes, & alia hominum ſecta venerit. Quid igitur? Vtrùm Chriſtus aut Sedes quædam, aut ſecta eſt? Antichriſtum quippe ſibi ipſi, ac non tantùm ſectatoribus ſuis Chriſtus opponit. Ex vna enim parte ait: *Ego veni*: ex altera: *Si alius venerit.* Ex vna: *In nomine Patris mei*: ex altera: *In nomine ſuo.* Ex vna: *Non accepiſtis me*: ex altera: *Illum accipietis.* Nónne vt hæc pronomina, *Ego* & *me*, perſonam Chriſti certam, ſic etiam illa, *alius* & *ille*, certam Antichriſti perſonam denotant? Non igitur de ſerie quadam & ſucceſsione hominum, ſed de vno potiſsimùm homine agitur, tam ex Chriſti parte, qui

2. Theſſal. 2.
Ioan. 5.

vnus homo est, quàm ex Antichristi, quem etiam vnum quendam hominem futurum esse, credere debemus. Qualis enim Christus est per naturæ humanæ veritatem diuinæ personæ vnitam: talis erit & Antichristus per naturæ simul ac personæ humanæ veritatem à Satana omni peccato & malitia instructam. Cùm ergo Christus dixerit: *Si alius venerit, illum accipietis:* si per *alium*, non alium hominem, sed alium Thronum, aut aliam Sedem intelligas: profectò neque per Christum intelligere debes certum aliquem filium hominis, sed Thronum & Sedem nescio quam. Atqui Paulus Antichristum vocat non certè Sedē, Thronum, aut Cathedram, aut seriem Pontificum, sed *hominem*. Sic enim scribit (2. Thessalon. 2.) *Nisi reuelatus fuerit homo peccati.* Non dicit: Nisi reuelati fuerint *homines* peccati, sed *homo*. Nec dicit: Nisi reuelata fuerit *series hominum*, aut *certa multitudo Pastorum*, sed nisi reuelatus fuerit ὁ ἄνθρωπος, *ille homo*, id est, vnus quispiam certus homo. Nam & Ambrosius legit: *Nisi reuelatus fuerit homo ille peccati:* vt vim articuli significantius exprimeret.

Bezæ obiectio. Atque vt illud obiter attingam: articuli Græci adiectio irritam prorsus Bezæ argumentationē facit. Is enim, vt ostendat, per hominē peccati multos homines, aut corpus quoddā hominum intelligi posse: *Neq; verò aliter* (inquit) *Daniel (quicū hoc in loco mirè consentit Paulus) singularibus vrsi, Leonis, Pardi, nominibus multos Reges intelligit in vnum Monarchiæ corpus iunctos.*

Responsio. Atqui, ô bone vir, Daniel neq; multos Reges in vnum Monarchiæ corpus iunctos nominatim vocauit vrsum, Leonem, aut Pardum: neque nominibus illis vrsi, Leonis, aut Pardi (saltem vbi primùm fecit illorum mentionem) articulum apposuit. Sic enim ait cap. 7. *Quatuor bestiæ grandes ascendebant de mari: prima* (ὡσεὶ λέαινα) *quasi Leæna: alia similis* (ἄρκτῳ) *vrso: alia quasi* (πάρδαλις) *pardus*. Non dixit, primam bestiam fuisse Leænam, nec secundam fuisse vrsum, nec tertiam fuisse pardum: ac multò minus dixit, primam bestiam fuisse *hanc* leænam, aut secundam similem fuisse *huic* vrso, tertiámue fuisse velut *hunc* pardum. Nihil tale apud Danielem reperis. Quod ergo ille per generis aut formæ nomen, cuius est multa sub se complecti, enuntiauit, non immeritò ad multos Reges per quasi Leænam, vrsum, aut pardum significatos, referri potest. At longè aliter D. Paulus rem hoc in loco expressit. Non enim dicit: *Nisi reuelatus fuerit quasi homo peccati*, *sed homo peccati:* nec generaliter & indefinitè *homo*, sed *ille homo*. Taménne, *cum Daniele Paulus mirè consentit hoc in loco?* An potius aliter Daniel tres Monarchias, aliter Paulus Antichristum descripsit? Ille illas generaliter descripsit, velut communes pluribus: iste hunc definitè ac personaliter designauit, velut qui rem vni personæ propriam prædiceret. Næ isti præclarè conferunt Scripturas, qui res tam dissimiles pro similibus habent. Verùm vt ad id, quod instituebamus, nostra reuertatur oratio: Antichristus nec semel, nec bis, sed sæpissimè per huiusmodi articulos in Scripturis sanctis velut indice digito demonstratur. Etenim apud Matthæum (c. 24) appellatur τὸ βδέλυγμα, illa abominatio. Itemque apud Paulum Antichristus vocatur ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος, ὁ ἄνομος, & secundū quosdā ἡ ἀποστασία, & τὸ ψεῦδος, *ille homo peccati, ille filius perditionis, ille aduersarius, ille iniquus, illa defectio, & illud mendacium.* Apud Ioannē verò nominatim ὁ ἀντίχριστος, *ille Antichristus.* Sic

1. Ioan. 2. enim articulum Græcū significamus, quia Latini articulū, qui Græco propriè respondeat, nō habent. Quæ autem sit articuli Græci vis, ipsi Patres Græci optimè fidem facient.

Græci articuli vis & potestas. Epiphanius lib. 1. contra hæreses, secta 9. *Si dixerimus, addito articulo, ὁ βασιλεύς, minimè ambiguum est significatum. Nam Rex, de quo quæritur, aut de quo dicitur, aut qui cognoscitur, aut alicuius imperium habens, per articulum indicatur. Et si dixerimus, θεός, id est, Deus, sine articulo, quemlibet Deum gentium diximus, non Deum verum. Si autem dixerimus, ὁ θεός: palam est, quòd ab articulo verum (Deum) significamus, qui est, & cognoscitur.* Idem præterea sentit Chrysostomus in c. 7. Isaiæ. *Si de muliere, iuxta communem naturæ legem pariente, fuisset sermo hic: qua gratia id Propheta vocasset signum, quod quotidie videmus fieri? Sanè ob hoc sermonem exorsus non simpliciter dixit: Ecce virgo, sed, Ecce hæc Virgo: cum adiuncto articulo, ἡ, hæc: nobis insinuans, rem*

Articulus rē solam & insignē notat. *eiusmodi esse factam, quæ insignis sit, & eadem sola. Nam quòd eadem accessio articuli hoc indicet, nec obscurè, potest quis lectione Euangeliorum edoceri. Ad Ioannem enim Iudæi cùm misissent, vt eum interrogarent: Quis es? non dicebant: Tu es Christus? sed, Tu es ὁ χριστός, ille Christus? Neque dicebant: Tu es Propheta? sed: Si tu es ὁ προφήτης, ille Propheta? Quorum vnumquodq; eximium per se erat & Prærogatiuæ singularis. Ad id consignandum etiam Ioannes exorsus Euangelium non dicebat: In principio erat λόγος, Verbum: sed, ὁ λόγος, illud, vel singulare Verbum, & hoc Verbum erat apud Deum.* Cyrillus etiam sic ait: *Illud apprimè tenendum est, quòd*

In Iohan. lib. 1. c. 4.

quando

quando diuina Scriptura nominibus, ſecundùm Græcæ linguæ vſum, articulos præponit, tūc & vnū, & quod ſolum propriè, atq; verè tale quid dicitur, ſignificat: articulo autem non adiecto, generalius cuncta deſignat: vt verbi cauſa: Multi vocati ſunt dij, ſed quando cum articulo Græca lingua Deus dicitur, tunc ſolus & propriè Deus deſignatur: quum verò abſq; articulo Deus profertur, qui ad hoc gratia vocatus eſt, intelligitur. Sic quum homo ſine articulo dicitur, homo quiſpiam deſignatur: quando autem articulus accedit, vnicum atq; ſingularem hominem denotat. Ideo videmus, Filium hominis articulo ad vtrumq; nomen præpoſito à Saluatore noſtro proferri, quādo ſe ſolum ab infinita hominum multitudine velit ſignificare. Hæc cùm ita ſe habeant, dicant quæſo, quomodo intelligendū eſt: In principio erat Verbum: cùm huic vocabulo, Verbum, articulus ſit adiectus? Non enim poteſt niſi ad vnum Verbum, quod propriè atque verè in principio erat, articulata referri oratio.

Vnùm & ſolum.

Homo cum articulo denotat ſingularem hominem.

Quòd ſi Patres omnium doctiſsimi tantam eſſe vim articuli Græci iudicarunt, vt vbi is hominis, virginis, aut perſonæ alicuius nomini apponeretur, ibi crederent, omni confuſione ſublata, certū hominem, certam Virginem, aut certam perſonam in Trinitate deſignari: cùm Antichriſtus apud Paulum ita deſcribatur, vt ad minimum quinquies eodem in loco articulus appellationi eius præponatur, dū dicitur, *Ille* homo peccati, *Ille* Filius perditionis, *Ille* aduerſarius, *Ille* iniquus, *illud* mēdacium: efficitur profectò, vt per Antichriſtum vſq; adeo ſingulari nota deſcriptum non multitudo aliqua ſine vno certo Principe, ſed ſingularis quæpiā perſona intelligi debeat. Quid quòd Deus per Angelum ſuum apud Danielem Prophetam de Antichriſto manifeſtiſsimè loquens, & res geſtas illius velut certi cuiuſdam Principis deſcribens: *Decem* (inquit) *cornua ipſius Regni* (Romani ſcilicet) *decē Reges erunt, & alius* (nimirum Antichriſtus) *conſurget poſt eos, & ipſe potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit, & ſermones contra excelſum loquetur, & putabit, quòd poſsit mutare tempora & leges, & tradentur in manu eius vſque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis*. Iſte alius, qui ſic humiliabit tres ex decem Regibus, & oppugnabit Sanctos, & regnabit tribus annis & ſex menſibus, iſte (inquam) eſt ille vnus & ſingularis Antichriſtus, de quo iam agimus. Atq; ita Danielē interpretantur omnes antiqui Doctores, Irenæus lib. 5. contra Hæreſes, Hieronymus in 7. c. Danielis, Auguſtinus de Ciuitate Dei lib. 20. c. 23. Theodoretus in ſuis Commentarijs in Danielem. Quis ergo dubitet, illum eſſe vnum aliquem certum hominem, cuius & certa conditio, & Regni adminiſtrandi ſpatium, & res geſtæ tam accuratè deſcribūtur? Accedit eòdem, quòd Ioannes Apoſtolus numerum etiam recenſet, quo Antichriſti nomen conſtabit, Apocal. c. 13. *Faciet, ne quis poſsit emere aut vendere, niſi qui characterem, vel nomen beſtiæ, vel numerum nominis eius habeat. Hîc ſapientia eſt. Qui habet intellectum, computet numerum* (illius) *beſtiæ. Numerus enim hominis eſt, & numerus eius, ſexcēti ſexaginta ſex*. In eo quòd Ioānes Apoſt. dicit, *Numerus enim hominis eſt*: manifeſtè ſignificat, hominē verū & ſecundùm naturā eū eſſe, de quo agit. Non eſt autem verus homo, qui vnus non eſt. Nam ille homo, qui conſtat ex multitudine quadam, fictus homo eſt, & non verus. Vt meritò Beda in eum Apocalypſis locum ita ſcripſerit: *Numerus* (inquit) *hominis eſt, ne eum putemus iuxta quorundam opinionem vel diabolum eſſe, vel dæmonem, ſed vnum de hominibus, in quo totus Satanas habitaturus ſit corporaliter*. Hæc Beda. Nomen verò ad hoc imponitur cuiq;, vt à cæteris omnibus per illud dignoſci queat. Sic Iſaias de Chriſto dixit: *Et vocabitur nomen eius Emanuel*. Et Angelus ad Mariam, Lucæ 1. *Vocabis nomen eius Ieſum*.

Daniel. 7.

Nomen Antichriſti.

Iſaiæ 9.

Quemadmodum ergo cæteri Prophetæ ac Apoſtoli, quibus nomina diuinitus vel ab initio donata, vel pòſt commutata ſunt, certi homines fuerunt: ſic & ille Antichriſtus, cuius nomen in Apocalypſi certum eſſe, & certo quodam numero conſtare ſignificatur, non perſona monſtruoſa neſcio quæ, ſed certa & ſingularis erit. Nam quid aliud ſignificat pronomen αὐτὸς, *ipſe*, quod bis ei tribuit Apoſtolus, quàm vnam & ſingularem perſonam? εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ, *ad hoc vt reueletur ipſe in ſuo ipſius tempore*. Quis, obſecro, eſt qui vocatur *ipſe*, ſi certus aliquis homo non eſt? Aut nunquid Platonis ideam nobis proponit Apoſtolus? Aut quomodo, qui nō eſt, *ſuum tempus*, atque adeo ſuum ipſius habet? Aut quomodo tādem eſt, qui certam perſonam & ſubſtantiam non habet. Iterum etiam Apoſtolus de eodem Antichriſto dicit, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ ὡς θεὸν καθίσαι, *adeo vt ipſe in Templum Dei, tanquàm Deus, ſedeat*. Epiphanius in ſimili ſermone contra Noëtum diſputans, qui in ſanctiſsima Trinitate negauerat diſtinctionem Perſonarum, à pronominum, quæ Perſonis diuinis tribuuntur, natura illum confutat, dicens: *Longè clariſsimum eſt hoc: Si abiero, ille veniet Spiritus veritatis*: Ego abeo, & *ille* venit. A voce, *Ego*, & *Ille*, ſignificauit *in ſubſtantia eſſe Filium*

Ipſe

Lib. 2. hæreſi 56.

Filium, substantiam habere Spiritum sanctum. Hæc Epiphanius. Nónne igitur eodem modo significat, Paulus illum hominem certam substantiam, hoc est, certam personam habere, de quo ait, quòd *ipse* in Templo Dei sedeat? Quis *ipse*, si non est vnus aliquis homo? Præterea vt Paulus Antichristo pronomen (ipsum) sic eidem Christus attribuit pronomen (illum) dicens: *Si alius venerit in nomine suo, illum* (ἐκεῖνον) *recipietis*. Hæc pronomina certam personā, & non genus aliquod hominum demonstrant. Etenim vt nomina singulis personis tribuuntur, sic pronomina vicem nominum explent. Cæterùm vt à rebus etiam ipsis hoc astruamus: quomodo infert Apostolus, quòd Antichristus *aduersatur & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, adeò vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus:* nisi talis homo sit, qui nullum alium vel Deum, vel hominem sibi æqualem agnoscat? Nam si plures homines sunt eiusdem conditionis (vtpote plures Episcopi) qui se inter se fatentur æqualis potestatis esse: non iam is, de quo agitur, *supra omne, quod dicitur Deus, extollitur*, cùm permulti alij (si aduersarijs credimus) ex æquo idē ipse Antichristus sint, quorum & quilibet *dicitur Deus, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus*: & tamen nemo eorum supra aliū extollitur, sed se agnoscit vel æqualem alteri, vel etiam posteriorem, si non officio, tamen ordine temporis. Hæc ineptiora sunt, quàm vt inter se cohæreant. Vnus quispiam singularis sit oportet, qui & *Deum seipsum ostendat*, & simul *extollitur supra omne, quod dicitur Deus*. Nam si alter ex ipsius confessione dicitur etiam Deus, illumq; agnoscit consortem suū (vt in ijs, qui sunt eiusdem ordinis accidit) iam talis homo non extollitur supra omne, quod dicitur Deus.

Solus & singularis est, qui extollitur supra omne quod dicitur Deus

Lib. 3. ad Quiri. num. 118. Certè D. Cyprianus dicit, *Antichristum in hominem venire*: Hyppolitus in oratione de consummatione mundi ac de Antichristo, dicit, *Antichristum de impura muliere sub forma hominis proditurum*: *Catech. 15.* Cyrillus Hierosolymitanus describit *Antichristum fore quendam hominem à Diabolo inductum, veneficijs, incantationibus & malis artibus instructissimum*: *In cap. Luc. 21.* Ambrosius *tres distinguit Antichristos*: vnum, qui sit *Satan*: alterum, qui sit *quilibet hæreticus*: tertium, *qui ex Scripturis disputat se esse Christum*, de quo in c. 2. posterioris Epistolæ ad Thessalonicenses, dicit: *Sicut Filius Dei homo natus, sic Satanas in homine apparebit*. Chrysostomus in eandem Epistolam scribens, vocat *Antichristum hominem quempiam omnem Satanæ energiam adeptum*. *In cap. 7. Daniel.* Hieronymus de Antichristo agens: *Putemus* (inquit) *vnum esse de hominibus, in quo totus Satanas habitaturus sit corporaliter*. *De Ciuitate Dei lib. 20. cap. 19.* Augustinus sic describit Antichristum, vt eum vocet *Principē ipsum, ad quem reliqua hominum multitudo pertinebit, & illum nouissimum Antichristum*. Et iterum ait: *Si de omnibus impijs dici potest* (quòd sint refugæ à Domino) *quantò magis de isto?* Istū igitur Antichristum, de quo potissimùm Apostolus agit, Augustinus non dubitauit, vnum quendam hominē, impijssimū quidem illū, sed tamen vnum esse. Theodoretus in Commentarijs suis in Danielem: *Sicut* (inquit) *Dominus per humanam naturam apparens, nostræ salutis auctor fuit, ita etiam diabolus, sumpto suæ improbitatis idoneo instrumento, per ipsum propriam virtutem ostendet*. *In Iob. li. 32. cap. 12.* Deniq; Gregorius Magnus: *Antiquus* (inquit) *hostis illum perditum hominē ingreditur, qui specialiter Antichristus nuncupatur*. Nō secus igitur hi omnes antiqui Patres Antichristum semper intellexerunt, vnum certum hominem futurum, quàm Christus ipse vnus fuit. Verùm vt Christus cùm verè sit vnica persona, interdum tamen significat totum corpus Ecclesiæ, cuius Caput est: sic interdum Antichristi nomen ad totum corpus impiorum accommodatur, quamuis ipse in seipso vnicus tantùm existat, omnium videlicet eorum Caput, qui defecerunt à Deo. Quæ cùm ita sint, necesse est, Protestantes toto cœlo errare, qui Antichristum ipsum putant certam sedem successionemq; hominum, ac non vnam præ cæteris personam esse. Huc etiam accōmodari possent alia sanè plurima è sacris Scripturis petita, quæ postea copiosius explicabuntur.

Secundus Protestantium error de Antichristo, quem viuentibus adhuc Apostolis occultè ortum fuisse dicunt, confutatur. Et quid apud Paulum sit mysterium iniquitatis.

CAPVT V.

Opinio Protestantium. PRotestantes putant, illum singularem Antichristum, de quo agimus, in mundo iam inde ab Apostolorū tēporibus fuisse, etiamsi nondū esset retectus & reuelatus. Itaq; Illyricus (in lib. de sermone sacrarū literarū) dicit, per *mysterium iniquitatis* (2. Thessal. 2.) *occultam originem Antichristi & incrementa significari*. Et Beza in explicatione Methodi eiusdem Epistolæ, dicit, *Thronum aliquem apostaticum prædici erigendum, quem qui occupat, Antichristus sit. Cuius* (inquit) *Apostaticæ Sedis prima fundamenta iam ipsius Apostoli temporibus iaciebantur*.

sedita,

sed ita, vt homines fallerent. Porrò idem Beza (in 2. Thess. 2.) *Manifestè* (inquit) *sunt hallucinati, quicunque de vno quopiam homine putârunt hoc* (quod Paulus de Antichristo scribit) *intelligi, nisi dent mihi quempiam, qui à Pauli sæculo ad diem vsque Iudicij superstes maneat.* Hinc apparet, Protestantes putasse, Antichristum sub ipso Pauli sæculo in mundo fuisse, etiamsi adhuc latêret.

Prædicti erroris Confutatio.

Equidem nunquam negabo, *mysterium iniquitatis*, quod Paulo Apostolo adhuc viuente *operabatur*, ad Antichristum, totius iniquitatis, quæ per homines patranda erat, Principem & Caput, spectasse. Non quòd Pauli adhuc tempore ortus fuerit Antichristus, verùm quia eius operis, quod tunc per Satanam fiebat, ea erat natura & ratio, vt ad Antichristum postea venturum necessariò pertineret. Nam Satanas, qui principatum suum per Incarnationem Christi vehementer afflictum viderat & conuulsum, cupiebat quidem & ipse, per alium hominem, cui vim suam omnem potestatémque donaret, Regnum Christi oppugnare. Sciebat enim, multum valere apud homines, qui ex carne constabant, carnis humanæ operam & ministerium. Sed quia *Deus ligauerat Satanam vsque ad mille annos*, hoc est, conatum eius impediuerat, ne quod facere volebat, efficere posset, donec plenitudo temporis aduenisset, in qua hæc potestas diabolo concedenda erat: propterea quicquid interim per Satanam adhuc ligatum & impeditum peragebatur, ad Antichristum quidem informādum & velut parturiendum referebatur, ideoque *mysterium iniquitatis* meritò dictum est, non tamen ipsum Antichristum omnibus numeris suis perfectum adhuc producere poterat, Deo nobis melius prouidente. Nec enim multò ante finem mundi nascetur Antichristus, vti suo loco declarabitur. Nunc dicimus, *mysterium iniquitatis* esse id omne, quod iniquum illum Antichristum non adhuc in rerum natura existentē, sed in Dei præscientia, & in Diaboli voto ac desiderio abditum & occultatum præfigurat, & significat ijs, qui per Euangelicam Iesu Christi doctrinam admoniti, & credunt, Antichristum quandoque venturum, & ne illis imprudentibus obrepat, cauere debent. Quicquid ergo remoratur & impedit Euāgelij progressum, quicquid Ecclesiam Christi vel intus, vel foris affligit, quicquid veritati Catholicæ fidei, & morum honestati aduersatur: hoc vtique totum ad *mysterium iniquitatis* pertinet. Quod mysterium, Paulo Apostolo adhuc viuente, operatum esse dicitur, quia iam tum erant & intus falsi fratres, & foris manifesti persecutores, & primùm intus, deinde foris Pseudoprophetæ, *qui ex ipsis Christianis exurgentes, gregi non parcebant, sed Discipulos abducebant post se.* Hinc fit, vt quidam ex sanctis Patribus dicant, hæreticos: alij verò, Imperatorem Neronem à Paulo appellatum esse *mysterium iniquitatis*. Itaque D. Ambrosius (in 2. Thess. 2.) *mysterium* (inquit) *iniquitatis à Nerone inceptum est, qui zelo Idolorum Apostolos interfecit, instigante Patre suo Diabolo, vsque ad Diocletianum, & nouissimè Iulianum.* Quam interpretationem tam Chrysostomus, & Græci penè omnes, quàm Augustinus, & alij plerique Latinorum sequuntur, & approbant. *Ego* (inquit Theodoretus) *existimo, Apostolum per mysterium iniquitatis significare hæreses, quæ exortæ sunt. Per illas enim multis à veritate abductis, præparat Diabolus exitium deceptionis. Eos autem appellauit mysterium iniquitatis, vt qui haberent cælatum iniquitatis laqueum. Ipse enim* (Antichristus) *apertè à Deo abducit homines. Quamobrem etiam reuelationem, eius aduentum vocauit Apostolus.* Præclarè annotauit Theodoretus, *reuelationem* opponi *mysterio* apud Apostolum. Nam ipse aduentus Antichristi vocatur ab Apostolo *reuelatio*: quod autem præcedit aduentum eius, dicitur *mysterium*. Nam *mysterium* (inquit) *iam operatur iniquitatis, tantùm vt qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat: & tunc reuelabitur ille iniquus.* Vide quàm pulchrè omnia inter se opponantur: *Tunc*, &, *iam*: itemque, *mysterium*, &, *reuelabitur*: denique *iniquitas*, &, *ille iniquus*. Ait enim, *mysterium iniquitatis operari iam*: Sed *tunc reuelandum esse illum iniquum*. Quasi dicat: Iniquitas quidem Antichristi iam nunc est, sed ille iniquus nondum est. Nam iniquitas Antichristi latet in mente ac proposito Diaboli: sed ipse iniquus nondum est in rerum natura. *Iniquus* enim ille personam significat, quæ nondum est. Iniquitas verò qualitatem personæ demonstrat, quæ in ipso Diabolo iam nunc est, & ab illo cum Antichristo, quando is veniet, communicabitur. Quod verò interim per Diaboli suggestionem à quocunque homine contra Dei Ecclesiam geritur, id propriè dicitur *mysterium iniquitatis*, quia typus

Apocal. 20.

Mysterium iniquitatis.

Actor. 20.

Imperator mysterium iniquitatis.

De Ciuitate Dei lib. 20. cap. 19.

In. 2. Thes. 2

Hæreses mysterium iniquitatis.

quidam & figura est iniquitatis illius, quam ipse Antichristus multò & abundātius & apertius exercebit.

Antichristū sub Pauli seculo nondum esse ortum.

Cæterùm veniamus iam ad illas Protestantium ineptias, quibus dicunt, Antichristū sub ipso D. Pauli sæculo originem quandam occultam & incrementa sortitum esse. Ac sanè si hanc originem occultam vel in sola mente Diaboli, vel in solis aut hæreticorum, aut Persecutorum figuris, quæ Antichristum vtcunque adumbrabant, constituerent: aliquam æqui bonique partem eorum haberet oratio. Sed nunc intelligunt, nullo vnquam tempore aliam fore Antichristi personam, aut alium in rerum naturam aduentum, quàm cuius origo Apostolorum temporibus præcesserit. quod ab omni veritate abhorret. Quomodo alioqui dixit ibidem Apostolus: *Deus mittet illis operationem erroris, vt credant mendacio?* Non dicit, Deum *misisse* illis, neque etiam *mittere*, sed *missurum esse illis operationem erroris*, id est (vt Oecumenius ibidem annotauit) *illusionem efficacem & seducere potentem.* Sine controuersia efficax ista, & quæ ad seducendum valet, illusio, non nisi Antichristus est. *Is enim venit secundùm operationem Satanæ in omni virtute, (seu potentia) & signis, & prodigijs mendacibus.* Cùm ergo Apostolus dicat, Deum *missurum esse* ijs, qui charitatem veritatis non receperunt, *illusionem efficacem*, hoc est, Antichristum, qui habebit in se vnde incredulos & impios seducere queat: profectò idem Apostolus nunquam ea mente fuit, vt Antichristum suo adhuc tempore missum esse crederet. Quorsum enim diceret, Deum *missurum esse* illum, qui iam antè venerat? Mysterium quidem & typus Antichristi iam venerat, sed ipse Antichristus adhuc *erat mittendus*, & propterea Paulo adhuc viuente, non erat natus aut ortus. Quo semel constituto apparet, quàm ineptè Beza illud scripserit: *Nisi* (ait) *dent mihi quempiam, qui à Pauli seculo, ad diem vsq; Iudicij superstes maneat.* Qui enim sub Pauli seculo nondum natus erat, sed adhuc *erat mittendus*, quomodo necesse est, vt ille *à Pauli sæculo vsque ad diem Iudicij superstes maneat?* Irenæus, qui toto ferè vnius sæculi spatio posterior & iunior Paulo fuit, tamen neque suo tempore Antichristum venisse iudicauit. Sæpius enim de Antichristo loquens, eum vocat *illum, qui venturus est*: Et rursus, *Qui adueniet.* Cyrillus Hierosolymitanus (in Catech. 15.): *Expectandus* (inquit) *est ille inimicus: & iam aliqua ex parte cœpit præmittere suos præcursores, vt paratus deinde veniat ad venationem.* Gregorius etiam Nazianzenus, qui post Irenæum duobus seculis vixit, Antichristum vocat *ignem in expectatione positum, qui superuenturus sit, nostrósque lapsus & morbos in sui Principatus occasionem arrepturus.* Nondum certè venerat, qui tanquam *superuenturus expectabatur.* Nec quisquam Sanctorum Patrum est, qui non loquatur de Antichristo velut de homine post suam ætatem in mundum venturo, vtpote quem nondum venisse cognouerat. Verba ipsorum hoc in loco proferrem, nisi quod posteà hoc ipsum ita fiet, vt aliud etiam quippiam eadem opera confirmandum sit.

πέμψει mittet.

Lib. 5. cont. hæreses sub fine.

Oratio. 3. de Pace.

Tertius Protestantium error de Antichristo (quem dicunt ante aliquot secula reuelatum fuisse) confutatur: & quantopere ipsi Protestantes de tempore, in quo reuelatus sit Antichristus, inter se dissentiant.

CAPVT VI.

Cùm reuelatus iam sit homo peccati (ait Wolfangus Musculus in locis Communibus de Ecclesia cap. 12.) *qua conscientia in communione & obedientia illius maneremus? Nec enim culpabilem habet Apostasiam, si Ecclesia malignantium vnà cum Antichristo deseratur.* Ac eodem modo cæteri Protestantes vna voce passim affirmant, reuelatum ante aliquot secula fuisse Antichristum.

CONFVTATIO.

QVod non modò factum, sed etiam reuelatum, & antè aliquot secula reuelatum esse dicitur: id opinor, ijs, quibus reuelatum fuit, obscurum iam deinceps existere nō potest. Cùm ergo Protestantes affirment, Antichristi aduentum non modò inceptum, sed præterea iam diu reuelatum fidelibus viris esse: par est, vt certas personas, quibus, pri-

bus primùm reuelatus, certumque aliquod tempus & locum, in quo reuelatus fuerit, demonstrent. Nam vt Christiani frustrà Iudæis dicturi essent, priorem Christi aduẽtum iam reuelatum esse, nisi tempus & locum, in quo, itemque personas, quibus primùm reuelatus est, manifestè ostenderent ac nominarent: sic Protestantes frustrà contendent, reuelatum esse Antichristi aduentum, præterquàm si personas, quibus, locumq; & tempus, in quo reuelatus est, perspicuè designent. Ac Christus quidem anno quadragesimo secundo Imperij Cæsaris Octaui natus est in Bethlehem Iudæ, ac eadem nocte eodemque in loco (vt de Maria Matre eius, & Ioseph nutritio nihil dicam) reuelatus fuit *Pastoribus, qui custodiebant vigilias noctis super gregem suum.* Nec ita multò pòst reuelatus est etiam Magis, qui ex Oriente venerunt. Trigesimo autem anno ætatis suæ incipiente, reuelatus est & Ioanni apud Iordanem, & per Ioannem reliquæ plebi, & præcipuè Discipulis suis per conuersionem aquæ in vinum apud Canam Galileæ. Dicant nunc Protestantes, quando, quibus, & vbi reuelatus est Antichristus. Ac de loco quidem agetur postea plenissimè, quem Romanæ Ecclesiæ Sedem, Thronumque non esse, multis argumentis demonstrabo. Nunc videamus de tempore, in quo, deque personis, quibus apparuit. Non enim apparuit aut nunquam, aut nullis, si omnino reuelatus est. Quo igitur tempore primùm reuelatus est Antichristus? Si diem aut mensem accuratè non tenent, dicant saltem, quo anno salutis humanæ sit reuelatus. At quomodo id dicent, qui vix, ac ne vix quidem de seculo ipso, annorúmue centuria, in qua reuelaretur, satis inter se consentiunt? Illyricus (in Catalogo testium Pag. 3.) *Paulum ait prædixisse, Antichristum venturum inclinante in ruinam Regno Romano: ac tum (inquit) Papa cœpit Caput suum efferre.* Constat verò, inclinationem Regni Romani ab Honorij Augusti temporibus cœptam esse ante annos 1150. Itaque secundùm Illyrici mentem Antichristus abhinc annis mille & amplius reuelabatur. Quò etiam spectat, quod ibidem (Pag. 4.) dicit, *indicasse Ioannem in Apocalypsi, Antichristum per annos 1260. regnaturum.* Quos enim Scriptura dies vocat, hos pro annis Illyricus accipit. Lutherus verò *in supputatione annorum mundi*, ait, *Gregorium Magnum fuisse vltimum Episcopum Romanæ Ecclesiæ. Nam sequentes fuisse Pontifices Romanæ Curiæ.* Et mox adiungit, *Bonifacium tertium impetrasse Primatum à Foca.* Itaque insinuat, Antichristum circa annum salutis *sexcentesimum* reuelatum fuisse. Nam eo ferè tempore Focas imperauit. Idem circa millesimum salutis annum ait: *Finito isto milienario, soluitur nunc Satan: & fit Episcopus Romanus Antichristus etiam vi gladij.* Ex his duobus locis conijcio, Lutherum sentire, quòd Antichristus primùm gladio tantùm spirituali armatus fuit Anno Domini ferè *sexcentesimo*: quodque idem Antichristus anno salutis nostræ *millesimo* fuit etiam gladio corporali armatus. Itaque Illyricus vult, Antichristum ducentis ad minimum annis prius reuelatum fuisse, quàm Lutherus statuerat.

Iam verò Henricus Bullingerus, qui diligentissimè hanc rem scrutatus esse videri vult, in suis ad Apocalypsim Homilijs ait, Antichristum reuelatum esse *circiter annum Domini septingentesimum sexagesimum tertium.* Qui certè numerus annorum tùm ab Illyrici supputatione toto cœlo distat, tùm præterea & excedit primam, & non assequitur secundam Lutheri supputationem. Etenim si priorem Lutheri supputationem spectamus, plusquàm totum seculum intercedit inter illam reuelationem Antichristi, quæ Lutheri iudicio circa *sexcentesimum* salutis annum facta dicitur, & illam, quæ secundùm Bullingeri mentem *septingentesimo demum & sexagesimo tertio eiusdem salutis anno* facta esse creditur. Iam verò si posteriorem supputationem expendimus: reuelatio Antichristi, quæ secundùm Bullingeri fidem facta est Anno Domini *septingentesimo sexagesimo tertio*, pluribus etiam seculis antecedit illam, quæ post annum salutis *millesimũ* extitisse putatur. Magdeburgenses verò dicunt, *tempus, quo durat spiritale Regnum Antichristi* (Apocalp. 11.) *esse dierum seu annorum mille ducentorum & sexaginta: eiusdémque Antichristi temporalem statum, quo gerit vtrũque gladium, esse annorum 666.* Apocal. 13. Quæ illorum opinio extat in Cent. 1. lib. 2. ca. 4. pag. 438. Primùm distinguunt Antichristi statum *in spiritualem & temporalem*. Deinde in spiritualis status duratione exponenda tam longè absunt ab omni certa fide (quæ tamen in rebus diuinitus reuelatis deesse non debet) vt nesciant, vtrùm spiritualis Antichristi status per *dies* mille ducentos & sexaginta, an verò per totidem *annos* continuandus sit. Certè non paruum inter *diem* & *annum* est discrimen. Nesciunt ergo isti, vtrùm spiritualis Antichristi status temporali diuturnior, an breuior sit futurus.

Luc. 2. Matth. 2. Matth. 3. Luc. 3. Iohan. 2.

Nesciturque tempore Antichristus sit reuelatus.

An. D. ferè 450.

An. D. 606.

An. D. 1000.

An. D. 763.

Tempus incertissimum reuelati Antichristi, quia initium eius cognosci nõ potest, nisi cognito prius mundi fine, qui ab hominibus cognosci non potest.

Atqui temporalem volunt esse *annorum 666.* Spiritualem verò *vel dierum, vel annorum* (prorsus enim dubitant) 1260. Scriptura sacra manifestè vtitur *dierum* vocabulo. (Apocal. 11.) Isti aiunt, *quosdam interpretari dies pro annis.* Et hæc opinio (vt antea etiam dixi) placuit Illyrico. Ita enim scribit in Catalogo testium, pag. 4. *Indicat autem Ioannes in Apocalypsi tempus, quo regnabit Antichristus, nempe 1260. dies, id est, annos, vt Scriptura sæpe in Propheciis & typis per diem annum notat.* Hæc Illyricus. Vult igitur, Antichristi Regnum durare *per annos mille ducentos & sexaginta.* Quod ita si est, vtiq; nec Illyricus nec alius quispiam vel scire, vel coniicere poterat, quo primùm tempore Antichristus fuit reuelatus. Nam cùm ex Paulo cõstet, *Antichristum illustratione aduentus Domini abolendum esse,* nesciatur autem, vel quo anno, vel quo seculo quáue annorum Centuria Dominus venturus sit; (non est enim nostrum, scire tẽpora, vel momenta temporum): efficitur vt sciri non possit, quo primùm anno seculóue, vel spiritualis (qui secundùm istos durat annis 1260.) vel temporalis Antichristi status (qui durat annis 666.) inchoatus fuerit. Tempus igitur vtriusque status adeò non est istis reuelatum, vt ne coniicere quidem possint, quando inchoetur. Relinquamus Lutherum, Bullingerum, Illyricum, & Magdeburgenses.

Wolfangus Musculus (in locis Commu. de Ecclesia cap.) quemadmodum vult, *Antichristum ante sua tempora fuisse reuelatum,* sic apertè indicat, *sub D. Bernardi seculo fuisse adhuc reuelandum.* Postquàm enim ea D. Bernardi verba (ex Sermone 6. in Psal. 96.) recitauerat (*Superest vt reueletur homo peccati*) mox de suo Musculus adiungit: *vnde colligebat (Bernardus) reuelationem Antichristi esse in propinquo? Ex his videlicet, quæ Romæ palàm non Apostolica, sed Apostatica geri videbat. Imò, non simpliciter geri, sed tanta impudentia in immensum crescere, vt nihil posset aliud esse præ foribus, quàm Antichristianæ sedis reuelatio, quæ & nostra & ætate subsecuta.* Hæc Musculus. Qui certè nõ putat, Antichristũ aut ante D. Bernardi ætatẽ, aut in illa, sed nostra, & ætate subsecuta reuelatũ esse. Vbi fateor, me nescire, vtrũ hæc verba (*ætate subsecuta*) retulerit ad ætatem, quæ D. Bernardum, an verò eam, quæ suam ipsius conscriptionem subsecuta est. Magis adducor, vt putem eum loqui de ætate, quæ D. Bernardum subsecuta est. Non igitur aut Lutheri, aut Bullingeri, aut Illyrici, aut Magdeburgensium opinionẽ in ea re secutus est Musculus. Et quomodo Antichristus pro reuelato habetur, quum quo tempore potissimùm reuelatus sit, illi ipsi nesciant, qui maximè omnium affirmant, reuelatum iam diu esse Antichristum? Plures Protestantium pugnantes de Antichristi reuelatione sententias colligere, facillimum mihi esset, si plures eorum libros aut vacaret, aut liberet euoluere. Nunc satis esse putaui, quòd Illyricus Antichristi reuelationem *in inclinationem Imperii, hoc est, in annum Domini quadringentesimum & fere trigesimum:* Lutherus autem in annum Domini partim *sexcentesimum,* partim *millesimum* reiecit: Bullingerus verò in annum Domini *septingentesimum sexagesimum tertium*: Musculus post annum Domini *millesimum centesimum & ferè tricesimum:* Magdeburgenses in tempus adeò incertum, vt tamen statum eius temporalem (qui nunquam obscurus esse potest) voluerint esse *annorum 666.* spiritualem verò *annorum 1260.*

Musculus putat, Antichristum reuelatum post an. Dom. 1130.

Itaque cùm isti omnes & Antichristum iam diu reuelatum esse contendant, & ne de seculo quidem, nedum de anno, mense aut die, in quo primùm reuelaretur, consentiant, sed alius aliud seculum proponat, hic incertum, ille certum, hic vnũ, ille aliud, ac tertius etiam aliud: hinc, opinor, non immeritò conclùdam, non esse adhuc reuelatum Antichristum. Alioqui certissimè tenerentur & tempus reuelationis, & personæ, quibus primùm reuelatus fuit. Ego enim non tantùm quæro, quo tempore, sed etiam *quibus personis* ab initio apparuit, aut manifestatus fuit Antichristus. Proferantur aliquot homines quarti, & quod excurrit, aut sexti, aut septimi post Christi Natiuitatem seculi, aut etiam decimi, qui dicantur vidisse Antichristum, & eum pro Antichristo habuisse. Ex tot Græcis, Latinis, Barbaris, qui tunc in mundo fidem Catholicam confessi sunt, vel pauci nominentur, qui (velut olim Pastores quidam in Iudæa, velut Magi ex Oriente profecti, aut velut Discipuli fideles) aut ipsi, aut alii pro ipsis quoquo modo testatũ reliquerint, quòd Antichristus (circa annũ Domini siue quadringentesimum & eò amplius, seu sexcentesimum, aut integro præcedente, aut etiam subsequente seculo aliisue annis aut seculis superius descriptis) vel ipsis, vel aliis fide dignis testibus apparuit. Si nullum eiusmodi testimonium producitur, si neque Scriptura sacra, neque Catholica traditio, neque signatæ tabulæ, neque historia quæpiam probata id confirmat: quænam hæc reuelatio est, quam nullus mortalium sciatur vidisse? Aut nunc demum reuelatur nostris Pro-

Quib' personis reuelatus fuerit Antichristus, Protestantes neque dicunt, neque sciũt.

stris Pro-

stris Protestantibus, quid ante annos mille, vel etiam octingentos atq; eò amplius, factū fuerit? Nunc igitur primùm, & non annis ab hinc mille aut octingentis reuelatus est Antichristus. Tu dicis, eum fuisse reuelatum aliquot ab hinc seculis. Dic igitur: Cuinā fuit reuelatus? Vtrùm toti mundo? An testibus præordinatis? Non toti mundo. Alioqui omnes Ecclesiasticæ historiæ mentionem rei tam nouæ, tam stupendæ, tamque diu expectatæ fecissent. At nūc apud omnes historias de hac re mirum est silentium. Si paucis tantùm reuelatus fuit, tantò magis opus est, vt hi pauci nominentur, vtq; ostendatur auctoritate aliqua graui, hoc ita verè gestum esse. Nam vt dicas, Antichristum ante octingentos aut nongentos annos reuelatū esse, & neminem earum ætatum proferas, cui reuelatus fuit: hoc quid aliud est, quàm id impudenter dicere, quod verum esse demonstrare non queas? Daniel docet, Antichristum *post decem Reges consurgentem, & tres ex illis humiliaturum, & septem alijs potentiorem futurum.* Si ergo reuelatus iam est Antichristus, reuelati sunt & *decem illi Reges*: & præterea ex illis decem *aliquot tres*, quos Antichristus præter cæteros humiliauit. At quinam sunt isti? Daniel. 7. Illa certa & reuelata nō esse quæ iuss Antichristo iam reuelato fient.

Scio, *Fridericum Secundum* in Epistola sua nominasse olim Reges decem, atq; in illis *tres*, qui potissimùm humiliati sunt. Dicit enim, decem cornua (seu Reges) esse *Turcas, Græcos, Ægyptios, Afros, Hispanos, Gallos, Anglos, Germanos, Siculos, & Italos, qui Romanas (inquit) Prouincias possident.* Hæc Fridericus. Qui, nescio, cur *Persas, Arabes, Gothos, Dacos, Bulgaros, Dalmatas, Hungaros, Bohemos, Polonos, Heluetios, Normannos, Lusitanos, Cypri, Cretæ, Sardiniæ, Rhodi aliarumq́; insularum Reges & Dominos prætermisit*, quos omnes constat quasdam Prouincias possedisse, quæ olim paruerant Romanis. Præterea cur Afros velut vnum Regem enumerat, cùm in Africa & tunc fuerint hodieque sint permulti Reges? Certè Bullingerus (in Apocal. Serm. 70.) *Dalmatiam & Hungariam* inter cornua seu regna illa decem, non dubitauit recensere. Cùm igitur nulla ratio proferatur, ob quam credamus, illos decem Reges, quos *Fridericus* nominat, potius quàm alios aliquot à Daniele intelligi, adhuc satis apertè reuelatū fuisse non videtur Antichristi mysterium. Accedit eôdem, quòd *decem Reges dicuntur vna hora* (seu eodem tempore) *potestatem accepturi cum bestia.* Verùm Angli non vna hora cū Turcis acceperunt potestatem, sed permultis antea seculis, id quod illi non ignorant, qui versati sunt in historijs. Apocal. 7. Præterea Bullingerus (in Apocal. Serm. 57. & 61.) ait, per *decem Reges* nō præcisè *decem*, sed in toto genere *multos* Reges significari. At *Irenæus*, & *Hieronymus* in Danielem nominatim vrgent numerum *denarium.* Vtcunque id se habeat, saltem illud animaduersione dignum est, aliud *Friderico*, & aliud *Bullingero* hac in re placuisse: cùm tamen in ea re, quæ reuelata est, hoc non debuerit contingere. Qui enim diuinæ reuelationi fidem non habet, infidelis est, & à Christi Ecclesia separandus. Deinde quidnam est, quod Daniel ait, Antichristum *tres ex decem Regibus humiliaturum*? Quinam sunt *tres isti Reges*? Aut quomodo, & à quo humiliati sunt? Nam neq; hoc post reuelationē Antichristi iam deinceps ignorari potest. Fridericus in eadem Epistola respondet, *Siciliæ, Italiæ & Germaniæ regna* esse illa, quæ Antichristus coëgerit sibi potissimùm seruire. Atqui Daniel Propheta de Antichristo in typo quodam loquens: *Mittet* (inquit) *manum suam in terras, & terra Ægypti non effugiet: per Lybiam quoq; & Æthiopiam transibit.* In quibus verbis antiquissimi Patres illa eadem tria regna designari putarūt, quæ Antichristus sibi præcipuè subijceret. Vndè Hieronymus: *Dicamus* (inquit) *quod omnes Scriptores Ecclesiastici tradiderunt: In consummatione mundi, quando Regnum destruendum est Romanorum, decem futuros Reges, qui orbem Romanum inter se diuidāt, & vndecimum surrecturum esse Regem paruulum, qui tres Reges de decem Regibus superaturus sit, id est, Ægyptiorum Regem, & Aphricæ, & Æthiopiæ, sicut in consequentibus manifestius dicemus. Quibus interfectis, etiam septem alij Reges victori colla submittent.* Si AEgyptus, Africa, & AEthiopia sunt illa regna, quæ Antichristus humiliabit: certè *Fridericus* non rectè pro illis supposuit *Siciliæ, Italiæ, & Germaniæ regna.* Imò hinc probatur, Antichristum adhuc sub Friderico nō fuisse reuelatū. Alioqui res ipsa docuisset ipsum, quænam fuissent tria hæc Regna. Iren. lib. 5. Quinā sint tres Reges. Daniel. 11. In cap. 7. Danie.

Sed omissa Danielis Prophetia, conferamus nos ad manifestiora D. Pauli verba. *Is* (2. Thessal. 2) ait, *aduentum Antichristi esse in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus.* Vos dicitis, Antichristum iamdiu reuelatum esse. Quæro igitur, *quæ sint prodigia & signa, in quibus venit?* Magdeburgenses (Cent. 1. lib. 2. c. 4. pag. 436.) *Huiusmodi* (inquiunt) *miracula erunt apparitiones animarum fabulantium de Purgatorio, petētium pro se Missas celebrari, sanationes morborum, quæ accident colentibus statuas & vouentibus Sanctis.* O præclaros Antichristi reuelatores! Illa enim signa & prodigia nobis proferunt, quæ non modò cum alijs Patribus Latinis, Propria Antichristi prodigia nondū reuelata sunt.

Ecclesi. hist. lib. 7. cap. 14.

verùm etiã cũ Græcis, & illis quidẽ antiquissimis, cõmunia sunt. Quis nescit, quid Eusebius *de imagine Christi scribit, quam mulier ab ipso Filio Dei profluuio sanguinis liberata, ei ex ære statuit, ad cuius statuæ fimbriã, cùm herba propè enata excreuisset, ea cuiusque generis medicãdi vim habebat.* Hæc igitur statua morbis omnibus medicinã faciens, nunquid insigne Antichristi fuit? Nam & illa statua edidit signa, morbosque curauit. In Palestina igitur, non in vrbe Roma educatus est Antichristus. Signum etiam Crucis Dominicæ mulierem penè mortuam pristinæ restituit valetudini sub Constantini Magni temporibus, vt est apud Sozomenum lib. 2. c. 1. Nunquid & ibi fuit Antichristus? Edessa ciuitas per imaginem Saluatoris, quam ipse Abgaro miserat, ab ingenti periculo, & regis Chosroës obsidione liberata est, auctore Euagrio, lib. 4. c. 26. Si ergo talia signa sæpe in Oriente facta leguntur, quomodo per illa tam crebrò alibi ostensa, certus quispiam ordo Pontificum Romanorum declaratur esse Antichristus, præsertim cùm tot eius generis prodigia Romæ nõ euenerint, quot in alijs regionibus Christiani orbis? Nam *de apparitionibus animarum, & Purgatorio plura legimus apud Bedam in historia gentis Anglorum*, quàm vllus Pontifex Romanus aut fecisse, aut tradidisse commemoretur. An non igitur quilibet animaduertat, quàm longè à veritate isti absint, qui talia signa enumerant, vt Pontificem Romanum probent esse Antichristum, qualia omnibus ex æquo non Episcopis tantùm, sed etiam Doctoribus Christianis conueniunt?

Cap. 13.

In Apocalypsi traditur, Antichristum facturum esse, *vt ignis de cælo descendat in terram in conspectu hominum.* Quærimus ab ijs, qui reuelatum esse credunt Antichristum, quis Pontificum Romanorum hoc præstiterit? Respondet Bullingerus in eundem locum, hoc eos facere, *qui dicunt se dare Spiritum sanctum, qui verè est ignis de cælo descendens.* Optimè. Sed hoc Apostolis quidem accidit, vt dum ij manus baptizatis imponerent, aut etiam Dei verbum prædicarent, caderet Spiritus sanctus super fideles in conspectu hominum. Actor. 8. 10. & 19. Sed nullus Romanorum Pontificum tale aliquid in conspectu hominum fecisse legitur. Tale igitur signum Protestantes excogitârunt, quod potius Apostolos Christi, quàm Pontifices Romanos demonstret esse Antichristum. Nam quòd Bullingerus eam doctrinam, quæ tradit, Spiritum sanctum in Sacramento Confirmationis & Pœnitentiæ per Christi Ministros dari, solius Antichristi doctrinam ait esse: facilè apparet, D. Cyprianum, Dionysium, Ambrosium, Augustinum, omnesque adeò Catholicos Patres, qui Nouatianis & Catharis se opposuerunt, eiusmodi Antichristos fuisse; id quod in libro superiore planum feci. Isti sanè per suam ineptissimam opinionẽ ea tribuunt Antichristo, quæ non minus in quoslibet sanctos Patres, quàm in Romanos Pontifices cadunt.

Nescitur adhuc Antichristi nomẽ Apocal. 13.

Omittamus iam reliqua, de quibus postea dicendi opportunior se offeret occasio: nunc agemus tantùm de *numero nominis bestiæ*. Nec enim dubium est, quin postquàm reuelatus fuerit Antichristus, & nomen eius, & numerus nominis debeat manifestissimè reuelari, præsertim cùm Spiritus Sanctus dicat: *Hîc sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestiæ. Numerus enim hominis est: & numerus eius sexcenti sexaginta sex.* Irenæus verò in fine lib. 5. contra hæreses: *Oportet* (inquit) *tales discere, & ad verum recurrere nominis numerum, vt non in Pseudoprophetarum loco deputentur. Sed scientes firmum numerum, qui à Scriptura annuntiatus est, id est, sexcentorum sexaginta sex, sustineant primùm quidem diuisionem Regni in decem: pòst deinde, illis regnantibus, & incipientibus corrigere sua negotia, & augere suum regnum, qui de improuiso aduenerit, regnum sibi vendicans, & terrebit prædictos, habens nomen continens prædictum numerum, hunc verò cognoscere esse abominationem desolationis.* Ex quibus Irenæi verbis intelligimus, numerum nominis Antichrsti latêre non posse, cùm semel apparuerit. At Protestantes cùm dicant, iam sex aut septem secula esse, quòd reuelari cœpit Antichristus, tamen nec adhuc quidem sciunt, quod sit nomen bestiæ. Bullingerus sanè (tam in Præfatione sua, quàm in sermone 61. in Apocalypsim) ad *postremum dicit, hunc numerum (666.) pertinere ad ostendendum illud tempus, quo post conscriptam Apocalypsim Antichristus* (ex ipsius iudicio) *reuelari debuit.* Quod ergo verbum Dei palàm aperteq; dicit, *numerum hominis esse*, id Bullingerus vult esse potius *temporis numerum*, quàm hominis. Nam Apocalypsim rectè dicit Ioanni reuelatam esse ad finem Imperij Domitiani, quod accidit post Christi Natiuitatem annis ferè 97. quibus si addantur anni *sexcenti sexaginta & sex*, erit annus Domini *septingentesimus sexagesimus tertius*. At mox totum hoc, quod ædificauerat, destruens, negat annum Domini *septingentesimum sexagesimum tertium* accuratè spectãdum esse, verùm alios aut non ita multum præcedentes, aut paulò pòst subsecutos, in quibus nescio

nescio quid euenisse dicit. Obsecro te, Bullingere, solétne annus aliquis nominatim designari, vt non potissimùm is ipse, verùm alius aliquis multò magis consyderari debeat? Quænã hæc ratio est? Si numerum aliquem magnum & capitalem, vtpote ex solis *millenis*, aut etiã *centenis* constantem Scriptura posuisset: meritò fortè dixisses, paucorum annorum nullam esse habitam rationem. At nunc non solùm numerantur *sexcenta*, sed & *sexaginta*, & praeterea *sex anni*: & tu cùm de ijs annis diuinitus præscriptis nunc tollas *quindecim aut sexdecim*, nunc rursus addas *septem aut duodecim*, pro tuo libito (sic enim facis, vt tua ratio cõstare videatur) tamen putas, te rectè scindere Verbũ Dei? Erras, si id credis. An ignoras, quòd qui vnum in ratione numerandi vel demit, vel apponit, totam numeri speciem commutat? An oblitus es, Ioannem ita clausisse librum illum Apocalypsis, vt diceret: *Contestor omni audienti verba Prophetiæ libri huius: Si quis apposuerit ad hæc: apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri Prophetiæ huius: auferet Deus partem eius de libro vitæ, & de Ciuitate sancta, & de his, quæ scripta sunt in libro isto. Dicit, qui testimoniũ perhibet istorum.* Quid quòd, si eas historias, quæ in illos Domini annos à te positos inciderunt, commemorare vellemus: facillimum nobis esset ostendere, nihil in illis rebus gestum fuisse, quod Pontificem Romanum vel minimo argumento probet Antichristum esse.

Bullingerus omisso numero, quem Scriptura posuit, aliũ ponit.

Cap. 22.

Verùm non est opus, vt nos futiles Bullingeri nænias confutemus, cùm ipsi Magdeburgenses tã parum huic eius somnio acquieuerint, vt ipsi longè aliter sentiendũ esse iudicauerint. Quos enim annos Bullingerus, antequàm reuelaretur Antichristus, præterijsse voluit: hos non nisi ab Antichristi prima reuelatione incipiendos, Magdeburgici putant. Ita enim scribunt in Centur. i. *Tempus, quo durare debeat externus Antichristi status, qui gerit vtrumque gladium, expressum videtur in numero 666. Apocal. 13.* Nunc si opinionem Bullingeri conferas cum opinione Magdeburgensium: videbis, quàm belle isti de re (vt ipsi Protestantes dicũt) apertissima, vtpote iamdiu reuelata & cognita, inter se consentiant. Si enim reuelatus est Antichristus circa annum Domini *763.* & secundùm Magdeburgenses externus status Antichristi gerentis vtrumq; gladium, durabit annis *666.* profectò iam ante annos centum finitus est & extinctus Antichristi status. Nam si ad *763.* adiungas *666.* hi duo numeri omnino efficiunt annos 1429. Itaq; cùm iam annus Salutis 1571. agatur: status Antichristi ante annos centum quadraginta & amplius expirauit. Verùm ipsi Magdeburgenses ibidem dicũt, Regnum Antichristi reuelatum, vsque ad secundum aduentum Christi mansurũ, quia Christi aduentu abolendus est Antichristus (2. Thessal. 2.) Igitur Antichristus non circa annum Domini *763.* sed multò postea reuelatus est. Nam alioqui ante diem Iudicij consummaretur. Ad hanc summam omnia, quæ hactenus dixi, referamus. Prophetiæ omnes, postquàm ita impletæ sunt, vt res, de quibus prædictum est, reuelatæ esse statuãtur, mox claræ sunt & manifestæ, sicuti perspicuè videmus euenisse in Natiuitate, Morte, & Resurrectione Christi, in Monarchijs, in vocatione gentium ad fidem in Christum, atq; in alijs eiusmodi rebus. Cæterùm Prophetiæ de Antichristo loquentes, nondum ita illustres & perspicuæ euaserũt, vt ipsi Protestantes constituere possint vel tempus certum, in quo primùm apparuerit, vel personas certas, quibus ea ætate reuelatus sit, vel quando tria illa Regna humiliârit, de quibus Daniel prædixit, vel quæ signa & prodigia secundùm Apostoli doctrinam ediderit, vel quo nomine secundùm Ioannis Euangelistæ Prophetiam appellatus fuerit: imò de his omnibus rebus Protestantes inter se in infinitum litigant & contendunt. Non est ergo reuelatus adhuc Antichristus. Quod ipsum certissimis præterea demonstrationibus euincã, si prius quartum errorem Protestantium proposuero. Pleraq; enim illorum, quæ ostendent, Pontifices Romanos non esse Antichristũ, ostendent etiam, Antichristũ adhuc nõ esse reuelatũ.

O præclarã Protestantiũ cõcordiam. Lib. 2. c. 4. Pag. 438.

Pag. 432.

Quartus Protestantium error de Antichristo, quem tradunt esse Pontifices Romanos.

CAP. VII.

CVM Protestantes tùm ex antiquorum Patrum doctrina, tùm ex rebus ipsis didicissent, quantum semper in Ecclesia Christi Pontificibus Romanis delatum esset, videréntq; tam immobilem Petram nullis humanis viribus aut ab initio constitui, aut tot seculis continuari potuisse, nec tamen in animum inducere vellent, vt huic Principis Apostolorum præstanti Cathedræ, velut à Christo erectæ & stabilitæ, ceruices suas subijcerent: ad id

ad id necessariò confugerunt, vt dicerent, hanc Pontificum Romanorum successionem & auctoritatem esse quidem stupendam & admirabilem, sed tamen eam, quæ in Scripturis sacris Antichristo deferenda esse prædicebatur. Hac enim specie Diabolus eorum corda seduxit, vt quod plusquàm humani roboris esset, id Satanæ operationi potissimùm tribuerent. Ac nimirum si hoc eis ante omnia persuasum non fuisset, vix vnquam commisissent, vt ab Ecclesiæ Romanæ fide atque doctrina recederent. Romanos ergo Pontifices Antichristum esse, tradidit Lutherus in supputatione Temporum, Illyricus in Catalogo testium, Magdeburgenses in Centur.1.lib.2.c.4.pag.436. Wolfgangus Musculus in Locis commun. tit. de Ecclesia c.12. Henricus Pantaleon in Chronologia & Martyrologio, Beza in Annotation. ad 2.Thessal.2. Rodolpus Gualterus in Homil. de Antichristo, Ioannes Foxus in Commentarijs Rerum in Ecclesia gestarum: Quin etiam Henricus Bullingerus (qui plurimum operæ in hac re posuit) in ipsa Præfatione ad suas in Apocalypsim Homilias, dicit, nullũ alium Antichristum ante seculi consummationem expectandum esse, præter Pontificem Romanum. Quæ insana hæresis nunc, si Deus volet, plurimis argumentis & demonstrationibus confutabitur, si prius quid inter vrbem Romã, Imperiũq; Romanũ & Cathedram Petri, Ecclesiamq; Romanam intersit, explicauero. Multi enim parum animaduertentes harum rerum differentias, mox vt audijssent Romæ nomen, putârunt, hoc totum, quod de vrbe regia dicebatur, ad ipsam quoque Ecclesiam Romanam pertinere.

Etiamsi vrbs Roma ob Imperium Romanum, quod in illa originem accepit, in Apocalypsi diceba-tur Babylon, & in ea vel sederint aliquando Tyranni Sanctorum persecutores, vel ipsa fortè sessurus esset ipse Antichristus: nihil tamen hoc attinere aut ad eandem vrbem iam Imperio spoliatam, aut ad Ecclesiam Romanam & Petri Cathedram, quæ infinito interuallo differt ab vrbe Roma, & Imperio Romano. Vbi etiam insignia quadam Tertulliani & Hieronymi loca de Babylone (cuius in Apocalypsi fit mentio) explicantur.

CAPVT VIII.

De reg. Iuris cap.66.

EA *est natura cauillationis, quam Græci* σόφισμα *appellant* (inquit Iulianus) *vt ab euidenter veris per breuissimas mutationes disputatio ad ea, quæ euidenter falsa sunt, perducatur.* Hoc ab exemplo, quod nunc de vrbe Roma & Ecclesia Romana proponemus, illustrius fiet. Scriptum est: *Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineã, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem, & in fronte eius nomen scriptum, mysterium, Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ, & vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum Iesu.* (Et pòst.) *Septẽ capita, septem montes sunt, supra quos mulier sedet.* Et ad extremũ Capitis: *Mulier, quam vidisti, est Ciuitas magna, quæ habet Regnum super reges terræ.* Indicauit Ioannes in Apocalypsi (ait Illyricus) *locum, vbi præcipuè habitabit Antichristus, nempe Romam: quam tametsi Babylonem vocat, tamen & ipsi Papistæ per Babylonem in nouo Testamento Romam intelligunt. Vt verò minus dubites, de qua Ciuitate loquatur, addit & hoc indicium, quòd ea ciuitas sit extructa super septem colles, & habeat dominiũ orbis terrarum, quorum vtrumque de Roma tunc verè dictum est.* Hæc Illyricus in eum finẽ protulit, vt ostenderet, *Papam esse ipsum Antichristum.* Bullingerus etiam & alibi sæpè, & in Præfatione ad suas Homilias in Apocalypsim, dicit, *Tertullianum & Hieronymum Prophetiã D. Ioãnis in Apocalypsi, quæ ad Babylonem spectabat, omnino de Roma interpretari.* Et hoc isti dicunt, vt insinuent, Romam esse Antichristi sedem: & mox per breuissimam mutationem ab vrbe Roma ad Ecclesiam Romanam, quæ in vrbe Roma ex parte quadam est, disputationem suam perducentes, cauillantur, *Ecclesiam Romanam esse Antichristi sedem.* Explicandum igitur mihi est, quid inter vrbem Romam, seu orbem aut Imperium Romanum, & Ecclesiam Romanam, Petrique Cathedram intersit.

Apocal.17.

In Catalog. Testium Pag.4.

Vrbs Roma. Tit. de statu hominis.

Paulus Iureconsultus de verborum ac rerum significatione agens: *Vrbis* (inquit) *appellatio muris, Romæ autem continentibus ædificijs finitur.* At Vlpianus ab vrbe Roma ad *orbem Romanum* se conferens: *In orbe* (inquit) *Romano qui sunt, ex constitutione Imperatoris Antonini ciues Romani effecti sunt.* Est igitur & vrbs Roma, & orbis Romanus. *Vrbis* appellatio non excedit muros, *Romæ* autem appellatio vsq; ad continentia ædificia extendebatur: sed *orbis Romani* appellatio tam latè patebat, quàm Imperium Romanum. Iam verò *Ecclesia Romana* neque murorum ambitu, nec ædificiorum continentium finibus, nec orbis Imperiiue

Orbis Romanus.

Ecclesia Romana.

Romani

Romani terminis continetur. Nam & Ambroſius de obitu fratris, & Hieronymus in Apologia aduerſus Ruffinum, non aliam interpretantur vel Eccleſiam, vel fidem Romanã, quàm quæ Catholica ſit. Catholicam verò Eccleſiam conſtat non ſolis Imperij Romani finibus concludi, ſed multò latiùs patêre. Itaq; Proſper Aquitanicus: *Roma* (inquit) *per Apoſtolici Sacerdotij Principatũ amplior facta eſt arce Religionis, quàm ſolio poteſtatis.* Itemq; in Carminibus:

> De voc. gẽt. lib. 2. ca. 16.

Sedes Roma Petri, quæ Paſtoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non poſsidet armis, Religione tenet.

Leo Magnus in Sermone 1. in Natiuitate Petri & Pauli: *Petrus* (inquit) *& Paulus ſunt viri, per quos tibi Euangelium Chriſti Roma reſplenduit, & quæ eras Magiſtra erroris, facta es diſcipula veritatis. Iſti ſunt, qui te ad hanc gloriam prouexerunt, vt ſis gens ſancta, populus electus, Ciuitas ſacerdotalis, & regia per ſacram B. Petri Sedem Caput orbis effecta, latius præſideres religione diuina, quàm dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta victorijs, ius Imperij tui terra mariq; protuleris, minus tamen eſt, quod tibi bellicus labor ſubdidit, quàm quod pax Chriſtiana ſubiecit.* Et pòſt: *Beatiſſimus Petrus Princeps Apoſtolici Ordinis, ad arcem Romani deſtinatur Imperij, vt lux veritatis, quæ in omnium gentiũ reuelabatur ſalutẽ, efficacius ſe ab ipſo capite per totum mũdi corpus effunderet.* Petrus ergo Romã miſſus eſt, nec ſolius vrbis, nec ſolius Imperij Romani, ſed omnium gentium totius orbis cauſa, cuius caput Roma tũc erat. Liberatus etiã Diaconus Carthaginenſis: *Cùm Syluerius* (inquit) *Papa ob veræ fidei conſtantiam à Iuſtiniano cogeretur apud Patarã Liciæ exulare, venerabilis Epiſcopus Pataræ venit ad Imperatorẽ, & iudicium Dei conteſtatus eſt de tantæ Sedis expulſione, multos eſſe dicens in hoc mundo Reges, & non eſſe vnum, ſicut ille Papa eſt, ſuper Eccleſiam mundi totius à ſua Sede expulſus. Quem audiẽs Imperator, reuocari Romam Syluerium iuſsit.* Hæc omnia perſpicuè declarant, non modò aliam eſſe vrbem Romam, Imperiumque Romanum, quàm vel Sedes Apoſtolica, vel Eccleſia Romana ſit, ſed præterea latius extendi Eccleſiæ Romanæ, quàm Imperij, auctoritatem. Præterea Imperiũ Romanũ (vt à Daniele prædictũ eſt) diuidetur primùm in decem Reges, ac deinde prorſus de medio tolletur. Sed cùm Eccleſia Romana ſit Petra fidei, & Petri Sedes: prorſus implebitur quod à Dño de illa dictũ eſt: *Super hanc Petrã ædificabo Eccleſiã meã, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eã.* Vnde tam Hieron. dicit, *ſe ſcire, Eccleſiã ædificatã ſuper Petrã Apoſtolicæ ac Romanæ Cathedræ.* quàm Augu. (in Pſal. cõt. partẽ Donati) dicit, *ſuperbas inferorũ portas non victuras Apoſtolicæ ac Romanæ Cathedræ Petrã & ſucceſsionẽ.*

> Latiùs præſidet Eccleſiã Romana, quàm Imperiũ Romanũ
>
> Breuiar. c. 22
>
> Papa eſt ſuper Eccleſiã mundi totius, cùm multi ſint Reges in mundo.
>
> 2. Theſſ. 2.
>
> In Epiſto. ad Damaſum. Tom. 7

Quæ cùm ita ſint, videamus iã, quẽadmodũ intelligenda ſint vel quæ Tertullianus, vel quæ Hieronymus de Babylone, cuius in Apocalypſi Ioannis fit mẽtio, locuti ſunt. Tertullianus in in lib. aduerſus Iudæos, & in lib. 3. aduerſ. Marcion. *Babylon* (inquit) *apud Ioannẽ noſtrũ Romanæ vrbis figura eſt, proinde magnæ, & regno ſuperbæ, & ſanctorũ Dei debellatricis.* Vbi tres veriſſimas cauſas affert, cur per Babylonẽ Roma intelligi queat. Prima cauſa eſt *magnitudo Romanæ vrbis*, quæ Babyloni, maximæ omnino ciuitati, ea in parte reſpõdit. Secunda cauſa eſt, *ſuperbia Imperij Romani*, quod etiã adæquabat, imò & antecedebat Regnũ Babyloniũ. Tertia cauſa eſt, *perſecutio*, quã & olim Babylonij Reges mouebant aduerſus Iudæos, veterem Dei populũ: & tam Apoſtolicis, quàm proximè ſecutis temporibus Romani Cæſares mouebant aduerſus Eccleſiã Romanã, & reliquos Chriſtianos. Cùm ergo Roma Babylonẽ retulerit in magnitudine vrbis, in ſuperbia Imperij, & in perſecutione ſanctorũ Dei: magna ratione adductus eſt Tertullianus, vt ſub appellatione Babylonis Romã apud Ioannẽ intelligi exiſtimaret. Cæterùm ſi tres iſtæ rationes, ob quas Roma Babyloni ſimilis olim habebatur, iam diu ceſſârunt: ſi iam multæ ſunt aliæ vrbes maiores & ampliores Romana (vt Mediolanum in Italia, Lutetia Pariſiorũ in Gallijs, Colonia Agrippinæ in Germania inferiore, Cõſtantinopolis in Græcia, Cayrus in Aegypto & aliæ alibi) ſi & vrbs Roma receſsit à ſeptẽ mõtibus, & Romanũ Imperiũ prorſus receſsit ab vrbe Roma, & vel ſuperbire, Sanctoſque perſequi deſijt, qua parte cũ Romana Eccleſia in humilitate Chriſtianæ fidei cohæret, vel qua parte in Græcia, in Aſia, in Aegypto, ſub Turcarum Regno ſuperbit, Sanctoſque adhuc perſequitur, extra Eccleſiam Romanam degit: nónne meridiana luce clarius eſt, nihil iam ipſius Tertulliani iudicio ad Eccleſiæ Romanæ ſtatũ attinere, quæ D. Ioannes olim de Roma ſub figura Babylonis cõſcripſit? Satis enim eſt, tũ ad auctoritatẽ Prophetiæ, tũ ad Doctorũ interpretationẽ tuendã, quòd ſemel Roma, dũ in ſeptẽ mõtibus inſidebat, maxima fuit, ſuperbijt, regnum habuit ſuper Reges terræ, Sanctorumq; Martyrum ſanguine redundauit. Iam verò de montibus in valles atq; in planiciem campi Martij deſcendit, Imperium in Reges terræ

> Roma dicitur Babylon ob magnitudinem, ſuperbiam & perſecutionẽ quam Ethnici Imperatores aduerſus Eccleſiam Romanam & Catholicã commouebant.

non habet, magnitudine mediocri est, Sanctos Dei amat, obseruat, & colit: tantum abest, vt eos amplius persequatur. Taménne hodie Roma Babylon illa erit, quam Ioannes velut Sedem Antichristi futuram designauit? Nihil minus. Vbi enim est Imperij superbia, vbi magnitudo Regiæ vrbis, vbi Christianorum persecutio viget: ibi certè *Babylon*, ibi *ciuitas magna est*, ibi *mulier illa super populos, gentes, & linguas sedet, cum qua Reges terræ fornicantur, & de vino prostitutionis eius ebrij fiunt*. Dum ergo Romæ sedit Tiberius Augustus, qui Sanctum Dei Iesum Christum per Pontij Pilati ministerium Cruci affixit: dum Romæ Nero imperauit, qui Petrum & Paulum neci dedit: dum Romæ habitabat Domitianus, qui Ioannem Euangelistam Apocalypsis auctorem, in Pathmos Insulam relegauit: dum Traianus, Antoninus, Seuerus, Maximinus, Decius, Valerianus, Diocletianus, & Maximianus Romano Imperio potiti, ac in vrbe versati, Sanctos Pontifices Romanos & alios Iesu Christi Martyres persecuti sunt: tanto quidem tempore vrbs Roma (non tamen Ecclesia Romana) Babylon fuit, & Sedes ac Thronus, qui & Christo iam tunc aduersabatur, & viam sternebat maximo illi & nouissimo Antichristo, qui ex eiusdem Imperij iam diuisi brachijs succrescet. Tertullianus igitur, velut exemplo quodam, quid per Babylonem significaretur, declarans, Romam, quæ verè tunc sic erat, vocauit Babylonem. Verùm Augustinus totam rei naturam in se perpendens, multò verius & aptius scribit: *Est quædam ciuitas, quæ Babylonia dicitur. Ciuitas ista societas est omnium impiorum ab Oriente vsque in Occidentem. Ipsa habet regnum terrenum.* Et iterum: *Omnes, qui felicitatem terrenam Deo præferunt, ad vnam illam ciuitatem pertinent, quæ dicitur Babylonia mysticè, & habet Regem Diabolum.* Sic igitur de Babylone sentiendum est, si nolumus in Babylonis definitione falli. Præclarè omnino Aretas: *Babylon* (inquit) *hîc corruptibilis mundus dicitur, idq́; designat dictio magna, quæ subijcitur. Babylon magna venit in memoriã ante Deũ.* Et iterũ: *Cecidit Babylon magna.* Sequitur iam, vt D. Hieronymi sententiã de Babylone expẽdamus. Is verò: *Romanũ* (inquit) *imperiũ ipsi, qui imperant, æternũ putant, vnde secundũ Apocalypsim Ioannis, in fronte purpuratæ meretricis scriptũ est nomẽ blasphemiæ, id est, Roma æterna.* Purpuratã igitur meretricẽ, in cuius frõte nomẽ blasphemiæ scriptũ est, vocat *Romã*, nõ certè ob Petri Cathedrã ibi cõstitutã, sed ob vanã opinionẽ, quã Gentiles velut oraculo deorũ confisi, de imperij Romani æternitate habebãt. Quã interpretationẽ Hieron. hausit ex 18. c. Apocal. Ibi enim Babylon refertur in corde suo dicere: *Sedeo Regina, & vidua non sum, & luctum non videbo.* Ac nimirum etiam pueris notum erat, quid apud Poëtam Iupiter promisisset Romanis, cùm diceret:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono:
Imperium sine fine dedi.

Cùm igitur illi ciues Romani, qui fidem Christi nondum susceperant, palàm præ se ferrent, Romanum Imperium, quod omnium Deorum superstitionem coleret, nullo vnquam tempore delendum esse (Ammianus enim Marcellinus Romam quoq; vocat *æternam vrbem*) Hieronymus tam Danielis Prophetia, quàm Ioannis Apostoli reuelatione instructus, quemadmodum animaduertit, Romanum *Imperium* esse meretricem magnam, quæ multos Reges & populos vino prostitutionis suæ inebriauerat: sic nullum insignius blasphemiæ nomen in eius fronte descriptum vidit, quàm quòd statum suæ illius Monarchiæ immortalẽ atq; æternum prædicabat. Quid autem hoc ad Petri Cathedram & fidem Romanam spectat? nisi quòd Protestantes putant, rudem & ignaram plebem, quæ *vrbem Romam ab Ecclesia Romana* discernere non potest, mox audito Romæ vocabulo, id Ecclesiæ fideiq́; Romanæ attributuram, quod non nisi de Romanis Idola colentibus dictum erat. Ecce (clamant Protestantes) *Roma vocatur ab Hieronymo purpurata meretrix.* At quæ Roma? Non illa, quæ Christum confitetur Filium Dei, sed quæ *Iouem* vocat *Diuûmq́; hominúmque parentem.* Quid quòd ipse Hieronymus hanc ipsam cauillationem grauissimo testimonio suo detegit & reuelat? Sic enim Romam alloquitur: *Ad te* (inquit) *loquar, quæ scriptam in fronte blasphemiam, Christi confessione delesti, vrbs potens, vrbs orbis Domina, vrbs Apostoli voce laudata, interpretare vocabulum tuum. Roma aut fortitudinis nomen est apud Græcos, aut sublimitatis iuxta Hebræos. Serua quod diceris. Virtus te excelsam faciat, non voluptas humilem. Maledictionẽ, quam tibi Saluator in Apocalypsi comminatus est, potes effugere per pœnitentiam: habes exemplũ Niniuitarum.* Hæc ille. Tantum ergo abest, vt Hieronymus putârit, Romanam Ecclesiam aut Petri Cathedram esse meretricẽ purpuratam, quæ gerit in fronte sua nomen blasphemiæ, vt dicat potius, *Romam Christi confessione scriptam in fronte blasphemiam delisse.*

Quàm diu Roma fuerit Babylon.

In Psal. 26. Augustini & Aretæ iudicium de Babylone. In Psal. 61.

In Apoca. 14

In cap. 17.

Quæst. 11 ad Algasiam.

Li. 2. aduer. Iouinian. in fine. Christi confessio facit, vt Roma, nõ sit Babylon.

Fides

Fides enim Christi fecit, vt Roma crederet, suum Imperium breui ruiturum, ac solius Christi Regnum fore æternum. Alibi etiam Hieronymus vrbem Romam ab Ecclesia Romana separans, Marcellam, vt Roma relicta commigret Bethleem, his verbis inuitat: *Præsepe locus sanctior est Tarpeia rupe, quæ de cælo sæpius fulminata ostendit, quòd Domino displiceret. Lege Apocalypsim Ioannis, & quid de muliere purpurata, & scripta in eius fronte blasphemia, septem montibus, aquis multis, & Babylonis cantetur exitu, contuere. Exite, inquit Dominus, de illa populus meus: & ne participes sitis delictorum eius: & de plagis eius non accipiatis. Fugite de medio Babylonis, & saluate vnusquisque animam suam. Cecidit enim, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio dæmonum, & custodia omnis spiritus immundi. Est quidem ibi sancta Ecclesia, sunt trophæa Apostolorum & Martyrum, est Christi vera confessio, est ab Apostolo prædicata fides & gentilitate calcata, in sublime se quotidie erigens vocabulum Christianum.* Sancta est Romana Ecclesia.

Cùm ex his D. Hieronymi verbis perspicuum sit, eum ob solam gentilitatem, quæ in vrbe adhuc suo tempore aliqua restabat, Romam vocasse *Babylonẽ*, quantoq; longius à gentilitate recedebatur, tantò magis eum iudicasse *deletam blasphemiam, quæ in fronte meretricis inscribebatur*: quo supplicio digni erunt, qui tunc demum aiunt, Romam verè factam esse *meretricem purpuratam*, quando calcata prorsus omni gentilitate, solius Christi nomen ac fidem professa est? Quo enim tẽpore Bonifacius Pontifex (à Magno Gregorio quartus) impetrauit à Foca Cæsare, vt eliminata Idolorũ omni spurcitia, Pantheon in Sanctæ Dei Genitricis omniumq; Martyrum Christi honorem dedicaretur: hoc ferè ipso tempore Protestantes volunt, in vrbe, atq; adeò in Ecclesia potissimùm Romana non extitisse modò, verùmetiã reuelatũ fuisse Antichristũ. Etenim quoniam Bonifacius tertius ab eodem Foca petierat, vt Constantinopolitani Patriarchæ, qui se vniuersalem Episcopum scripserat, iniusto conatu represso, *Romana Ecclesia (in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit Principatus) omnium Ecclesiarum Caput diceretur*: hãc vocem à Catholicis Patribus sæpissimè antea vsurpatam (vt ex libri superioris auctoritatibus cuiuis constare potest) Protestantes vocârunt *blasphemiam in fronte meretricis inscriptam*. Et cùm nouo more hoc dicant, tamen non pudet eos, Tertullianum & Hieronymum huius rei auctores laudare: quasi verò illi Apostolicam Sedem putauerint fuisse Babylonem, aut Principatum eiusdem Sedis, blasphemias in fronte meretricis inscriptam appellârint. Ergóne Tertullianus, *qui Africanis Ecclesiis auctoritatem à Romana præsto esse dixisset*, quiq; *fœlicem illam, ob doctrinam & sanguinem Apostolorum vocauit*, Babylonem tunc, & meretricem purpuratam adorabat? Quàm clarè, quàm apertè Hieronymus clamat: *Si quis Cathedræ Petri iungitur, meus est? Super illam Petram ædificatam Ecclesiam, scio. Et aduersus Ruffinum: Miror, quomodo probauerit Italia, quod Roma cõtempsit, Episcopi susceperint, quod fides Apostolica condemnauit. Scito Romanã fidem, etiamsi Angelus aliter annuntiet, quàm semel prædicatum est, Pauli authoritate munitam non posse mutari*. Fidem ergo Romanam, Sedem Apostolicam, Petri Cathetrã summo semper honore Hieronymus prosequebatur, nec blasphemiã esse putauit, si ea Sedes omnium Ecclesiarum Caput crederetur, quam ipse dixit, *Petram existere, supra quam non tantùm opinaretur, sed sciret, Ecclesiam esse ædificatam*, imò & *domum esse, extra quam Agnus sanctè comedi non potest*: & *velut arcam Noë esse, in qua si quis non fuerit, peribit regnante diluuio*. Quid est autem Petri *Cathedra*, seu *Petra* Ecclesiam sustinens, nisi caput reliqui totius ædificij? Quid est *domus, in cuius communione Agnus necessariò comedendus est*, nisi Caput omnium fidelium Ecclesiarum? Quid est arca Noë extra quam non est salus, nisi vna illa Romana Ecclesia, in cuius societate necessariò omnes se continere debent, si ab hæresum diluuio liberari volunt?

Tertul. in præscriptio. aduers. hær. Hieronym. Epistol. ad Damasum.

Epi. ad Damasum.

Idem est Petra & Caput.

Cùm igitur Ecclesia Romana semper à Catholicis Patribus habita sit *Caput omnium Ecclesiarum*, nec ob Primatum Romanæ Sedis, verùm ob Imperij Romani superbiam & crudelitatem Roma olim dicta sit *Babylon* & purpurata meretrix: cumq; iam Romanum Imperium ab vrbe Roma penitus alienum sit: certè deinceps Antichristus non Romæ, sed inter Imperij Romani reliquias & fragmẽta expectandus est. Ex quibus si aliquis fortè Rex posthac Romam veniret, ibiq; tyrannidem suam exerceret: ea res non magis imputanda erit Sedi Apostolicæ, aut Ecclesiæ Romanæ, quàm Neronis, aut Diocletiani persecutio eidem Ecclesiæ olim ascribebatur. Vbicunque enim sederit Antichristus: fides Ecclesiæ Romanæ Sedisque Apostolicæ nec deficere potest, *cùm Petra sit, aduersus quam inferorum portæ nõ præualebunt*: nec obscura esse, cùm & præcipua lucerna sit, *quam Dominus posuit in candelabro, vt luceat omnibus qui in domo sunt*: & *ciuitas sit in vertice montium posita, quæ non potest abscondi*.

abscondi. Respõderem hoc in loco illi alteri Protestantium argumento, quo dictitant, *sessurum in Templo Dei*, & in medio Ecclesiæ Antichristum: hoc est (vt illi rem interpretantur) in Ecclesia Romana: nisi quòd ea res proprium postea locum longè opportuniorẽ sibi vendicabit. Quibus ita dispositis, demonstremus iam solidissimis rationibus, Romanum Pontificem non esse Antichristum.

Prima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus ille insignis, qui vnus tantùm homo est, cùm plusquàm ducenti Pontifices Romani fuerint.

CAPVT IX.

IAM antè multis argumentis declaraui (quod tamen hîc repetendum est, vt ad id, quod iam instituimus, accommodetur) Antichristum illum insignem, de quo agimus, vnã certam personam, ac non Sedem quandam aut successionem hominum esse. Primùm enim
1. Ioan 5. 1. Ioan 2. Christo, qui vna certa persona est, & omnium iustorum Caput, Antichristus velut Aduersarius vnus insignis, & omnium impiorum hominum caput opponitur Deinde à Ioanne ap-
2. pellatur ὁ ἀντίχριστος, *ille Antichristus*, velut vnus eximius inter multos. Tum autem per articulum hominis nomini appositum ab Apostolo describitur, dum vocatur ὁ ἄνθρωπος
3. τῆς ἁμαρτίας, *homo ille peccati*. Articulus enim talis, de homine quopiam certo ac singu-
4. larem personam esse demonstrat. Præterea in Apocalypsi (c. 13) proprium nomen habiturus prædicitur, quod contineat 666. Nomina verò propria non nisi personis certis & singu-
5. laribus imponi solent. Quintò, per pronomẽ (*ille*, & *ipse*) tùm in Euangelijs, tùm in Epistolis
Ioan. 5. 2. Thessal 2. Pauli designatur, quæ pronomina certissimam illius, de quo agunt, personam demonstrant.
6. Sextò *extollet se* (vt Apostolus ait) *supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur*. Non potest igitur fieri, vt plures consortes habere se fateatur, qui eodem modo sese efferant. Alioqui non extolleret se supra omne quod colitur, quia socij eius futuri essent in eodem superbiæ gradu ex sua ipsius confessione. Cæterùm si nouissimus ille Antichristus Creatorẽ cœli & terræ non agnoscit æqualem sibi: quis putet, eum esse Antichristum illum insignem, qui alios permultos agnoscit tam prædecessores, quàm successores suos in eodem officio? quod certè Romani Pontifices hodie faciunt, ac semper fecerunt. Necessariò solus est, qui tanta
7. superbia effertur, vt supra omne numen se extollat. Denique omnes sancti Patres, Græci, Latini, Syri, qui per tot secula vel in Oriente, vel in Occidente, vel in Aquilone, vel in Meridie vixerũt, secundùm fidem ac traditionem ab Apostolis acceptam, de Antichristo locuti sunt velut de homine vno: cuius & certam patriam, & certam Tribum, & res gestas vni personæ proprias, & regnum breuissimũ, & finem exitumq; subitaneum ita secundùm Scripturas descripserint, vt hæc omnia non potuerint præterquàm ad vnum certum hominem referri. Cùm igitur tot modis constet, Antichristum esse vnam solam personam, Pontifices autem Romani vna sola persona non fuerint, sed series quædam & successio plurium personarũ: vel ex eo ipso efficitur, vt Põtifices Romani minimè potuerint esse ille insignis Antichristus, quem nunc inquirimus. Hanc rationem multò pluribus argumentis confirmare liceret, nisi quòd nolo ea, quæ ad alium locum pertinent, in hunc vnum accumulare.

Quæ sint causæ aduentus Antichristi: à quarum vltima petitur hæc secunda ratio, quæ demonstrat, quòd Pontifex Romanus non sit, ac neq; possit esse Antichristus, quia Sancti Patres Romanæ fidei & Ecclesiæ socij, cùm semper maximè fideles fuerint, minimè omnium debuerunt permitti, vt per suæ communionis Principem à fide Christi seducerentur, & Antichristi Præcursores fierent.

CAPVT X.

SI hoc optimè scimus, cuius causas certissimè cognitas & exploratas habemus: non abs re erit exquirere, quænam sint causæ aduentus Antichristi. Nam illis primùm perspectis
Causæ Antichristi. & consideratis, faciliùs postea deprehendemus, vtrùm Papa sit Antichristus, nec ne. Causa prima, quæ Antichristum oriri permittit, est Deus iustus & rectus: qui ex ea re tùm Satanæ & membrorum eius malitiam, tùm Christi potentiam & Ecclesiæ suæ constantiam manifestabit. Causa verò proxima efficiens & operans aduentum Antichristi, est Diabolus: qui per Antichristum efficaciter seducet homines impios. Causa materialis est ipse

Antichristus vera hominis natura præditus: formalis verò, est summa impietas & omnis potētia Diaboli, qua præditus erit, itemq; signa & prodigia mendacia, quibus instruetur & apparabitur. Causa vltima, ob quam permittitur Antichristus ad seducendos homines venire hæc est, vt ij iustè condemnentur & puniantur, qui non receperunt veritatem ipsam Christum Iesum sed consenserunt iniquitati & crediderunt mendacio. Hæc omnia in posteriore D. Pauli ad Thessalonicēses Epistola cap. 2. habentur. Cùm enim de Antichristo ageret: *Eius* (inquit) *est aduentus secundum operationem Satanæ* (ecce proximam efficientem causam) *in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis ijs qui pereunt, eò quòd charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.* Hæc Apostolus. Est autem certissima illa disputatio, quæ ipsas rerum causas inquirit, præsertim quoties eas non ex cōiectura humana, sed ex Dei Verbo addiscit, quod neminem vnquàm fefellit, aut fallere potest.

Dico igitur, cum his causis nullo modo consistere, vt Pontifex Romanus sit Antichristus: id quod primùm clarissimè apparet ex fine ipso, qui est potissimus omnium causarum. Permittitur Antichristus venire, *vt iudicētur, qui non receperunt Christum Iesum.* Sed ex omni orbe terrarum nulli homines verius receperūt Christum Iesum, quàm ij fideles, qui permanserunt, & adhuc permanent in fide Romanæ Ecclesiæ (id quod statim planissimùm faciā) Ad nullos igitur minus, quàm ad Romanæ fidei socios mitti debuit Antichristus. ad illos verò iudicandos præcipuè mitteretur, si Pontifex Romanus esset Antichristus. Nulli enim magis recipiunt Pontificem Romanū, quàm qui permanent in communione Romanæ Ecclesiæ. Prorsus igitur causæ vltimæ, seu diuinæ iustitiæ, per Apostolum reuelatæ repugnat, vt Pontifex Romanus sit Antichristus. Nihil hîc dubium est præter id vnum, *an socij Romanæ fidei maximè omnium receperint Christum Iesum.* Hoc autem ita confirmo. *Gratias ago Deo meo* (inquit Paulus ad Rom. 1.) *quia fides vestra annuntiatur in vniuerso mundo.* Sed in illa fide, quam Romani ab Apostolis acceperunt, & ipsi vsque ad hodiernum diem, & ij omnes, atq; ij soli permanent, qui communicant cum fidelibus Romanis: igitur nulli melius receperunt Christum Iesum, quàm socij Romanæ fidei. Quod quidem ita factum esse, ij sanctissimi Patres affirmant, qui præcipua Ecclesiæ Christi lumina omni ætate non apud Catholicos tantùm, sed etiam apud ipsos Protestantes habita sunt.

Ob quem finem veniat Antichristus.

Status quæstionis.

Paulus circiter an. Dom. 50.

Ignatius Apostolorū Discipulus in ipsa inscriptione Epistolæ suæ ad Romanos, appellat Ecclesiam Romanam *castissimam, & eam quæ præsidet in loco regionis Romanorum.* Et pòst: *Alios* (inquit) *docuistis: Velim ego ea vt firma sint & rata, quæ docentes præcipitis.* Huic proximus Polycarpus tam ex animo communicauit cum Ecclesia Romana, vt Eusebius (lib. 5. c. 24) dicat, *eum permissu Aniceti Sacrum ibi peregisse.* Hunc secutus Irenæus lib. 3. c. 3. dicit, *fidem ab Apostolis annūtiatam per successiones Episcoporum, & potissimùm Romanæ Ecclesiæ peruenisse vsq; ad suam ætatem.* Tertullianus (in lib. de Præscript. aduers. hæret.) *E Roma* (inquit) *nobis quoq; authoritas præsto est. Fælix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt. Videamus, quid didicerit, quid docuerit.* Origenes eandem Ecclesiā cupiebat videre, *vtpote antiquissimam,* teste Eusebio lib. 6. c. 13. Cyprianus. lib. 1. Epist. 1. *Ecclesia omnis Romana confessa est. Claruit fides, quam de vobis Apostolus prædicauit.* Et iterum Epist. 3. *Ad Romanos perfidia non potest habere accessum.* Concilium Sinuessanum Episcoporum ferè ducentorum (aut etiam, vt alijs videtur, trecentorum) Romanæ Ecclesiæ Cathedram appellat *Primam Sedem,* eamq; *neque à quoquam iudicari.* Ad Romanā Ecclesiam velut *ad portum communionis Catholicæ,* tùm Athanasius & Petrus Alexandrinus, tùm Paulus & Chrysostomus Patriarchæ Constantinopolitani, atq; alij permulti Præsules confugerunt. Ambrosius de obitu fratris agens, *Catholicos Episcopos* interpretatur eos, *qui conueniunt cum Ecclesia Romana.* Idem ad Syricium: *Symbolum* (inquit) *Apostolorum Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & seruat.* *Fit Romæ* (inquit Hieronymus ad Marcellam) *ab Apostolo prædicata fides.* Et aduersus Ruffinum: *Scito, Romanam fidem Pauli authoritate munitam non posse mutari.* Optatus gloriatur, se *in communione socium habere Syricium Petri successorem.* Augustinus *prædicandam in Domino* vocat *Romanorum fidem.* Cyrillus Alexandrinus Nestorium neque condemnare ausus est absque Celestini Pontificis Romani authoritate: neque postea voluit eundem indemnatum relinquere, ne vlla in re dissentiret ab Ecclesia Romana, quam Ecclesiam Prosper tam in libro de vocatione Gentium, quàm in Car-

Ignatius an. Do. 100.
Polycar. an. Do. 120.
Irenæus an. Do. 150.
Tert. 180.
Orig. 220.
Cyp. 250.
Synod. Sinuessana circiter an. Do. 300.
Athanas. an Do. 350.
Amb. 370 Epist. 81.
Hier. 380.
Opt. 390. Lib 2. cont. Parmenian.
Aug. 420 De pecc. orig. cont. Pelag lib. 2. c. 8
Cyr. 430. Epist. ad Celest.
Prosf. 440

Arn. 460. in Carminibus de Ingratis vocat. *Caput mũdi, ob Petri Sedẽ.* Arnobius Afer, *perire siti eum ait,*
In Psal. 106. *qui foras ab Ecclesia Petri exit.* Eugenius Episcopus Carthaginis nullã de fide admisit dispu-
Eug. 510. tationem (vt Victor ait) absque Romanæ Ecclesiæ voluntate, quoniam *ea Caput esset omnium*
Lib. 2 de pers. Vandal. *Ecclesiarũ.* Primasius in Epistolam Pauli ad Rom. c. 1. *Verè vbique clara est fides Romanorum.*
Primasi⁹ Procopius lib. 1. de bello Goth. *Christiana fidei disciplinam, si alij vnquam, Romani præcipuè*
540. *sunt venerati.* Apud Gregorium quiuis Episcopus à schismate reuersus, *iurat, & sub Ana-*
Procopi⁹ *thematis obligatione promittit, se in communione Romani Pontificis semper & sine dubio per-*
an Do. 550. *mansurum.* Isidorus in Præfatione ad opus Conciliorum, *nullam Synodum ratam esse agno-*
Gregor. *scit, quæ non fuerit Apostolica Sedis authoritate congregata vel fulta.* Centum & viginti quinq;
590. Episcopi contra Monothelitas congregati, in Epist. quæ extat in Act. 4. sextæ Synodi: *Ve-*
Lib. 10. Indict. 5. Epist. *ram* (inquiunt) *& Apostolicam confessionem nunc vsq; nobiscum Sancta Romana seruat Eccle-*
Isido. 610. *sia.* Oswy rex (inquit Beda) intellexerat veraciter, *quia Romana esset Catholica & Aposto-*
Synodus *lica Ecclesia.* Theodorus Studiensis, homo Græcus, in Dogmatica de adoratione Sanctarũ
Episcopo Imaginum: *Tanta est Romanorum fides, vt & illic infracta videatur esse Petra fidei, nimirum iu-*
rum 125. *xta Verbum Domini fundata.* Beda in Sermone de Benedicto Abbate Anglicano, ait: *Totius*
an. D. 650 *Ecclesiæ Caput eximium, Romæ per summos Apostolos eminere.* Regino in 2. lib. Chronicorũ
Oswi. 670 ait, *Petri Sedem nunquam ab aliqua hæresi aut prauo dogmate falli potuisse.* Mieslao Principe,
Lib. 3. hist. Anglic. c. 29 Polonia fidem & Episcopos ab Episcopo Romano petit. Lanfrancus in lib. aduersus Be-
rengar. ait, *hæreticum esse omnem hominem, qui à Romana & vniuersali Ecclesia in fidei doctri-*
Theo. 730 *na discordat.* Rupertus Tuitiensis lib. 2. de Diuinis Officijs c. 22. *Romana Ecclesia super Apo-*
Beda 740 *stolicæ fidei Petram altius fundata firmiter stetit, & tam Græciæ, quàm totius orbis hæreticos sem-*
Regino *per confutauit.* Bernardus in Epist. 190. ad Papam Innocentium. *Hæc huius Prærogatiua Se-*
890. *dis, vt ibi non possit fides sentire defectum.* In Concilio Lateranensi cùm mille & penè tre-
Mieslaus centi Antistites adessent, omnes confessi sunt, *Romanam Ecclesiam, Domino disponente, super*
990. *omnes alias ordinariæ potestatis obtinere Principatum: vtpote Matrem vniuersorum Christi fi-*
Lãfrãcus *delium, & Magistram.* Atq; vt semel finiam, non aliud senserunt Concilia Oecumenica,
1050. *Lugdunense primum, & secundum, Viennense, Constantiense, Florentinum, & nostra ætate Tri-*
Rupertus *dentinum.*

1100. Nec in his rebus mihi fidem haberi postulo, nisi & ipsi Magdeburgenses, qui Ecclesiam
Ber. 1140. Christi per omnes ætates in Centurijs suis demonstrare conantur, eosdem illos Patres pro
Synodus luminibus Ecclesiæ habeant, quos ego iam fidei Romanæ laudatores declaraui. Quòd si
magna La nec Aduersarij quidem hos testes pro hæreticis aut falsarijs habere audẽt, quidni statuamus,
teranẽsis. vt eos Dei spiritu præditos fuisse, sic etiam verum de Romana Ecclesia testimonium dixis-
1215. C. 5. se? Omnes autem per omnium seculorum generationes contestantur, fidem Ecclesiæ Ro-
Lugdun. manæ semper integram & immaculatam permansisse: illam Ecclesiam semper obtinuisse
1245. 1272. Principatum super omnes alias: in eius communione permanendum necessariò esse, nec fi-
Viẽn. 1301 dem eius potuisse mutari aut deficere. Quod adeo verum est, vt neque ipsi Protestantes in
Constan- tãta hæreticorum serie vllam hæresim ab Ecclesia Christi condemnatam proferre possint,
tien. 1414 quã Romana Ecclesia vel ad vnã horã publicè defenderit, ac prædicarit. Nec vllus in orbe
Florenti- terrarũ Episcopus, Presbyter, Imperator, populus, aut vir priuatus extitit, qui Catholicus vel
na 1438. sua, vel in ætate subsecuta habitus sit, quin idẽ & vixerit, & mortuus fuerit in fide & cõmu-
Tridenti- niõe Romanæ Ecclesiæ: vt quæ totius Ecclesiasticæ cõmunionis caput & principiũ semper
na 1545. & vbiq; habita sit. Quæ cùm ita se habeant, fieri non potest, vt illa Ecclesia, quæ Christi fi-
Fidelissimæ dem optimè omnium aliarum propugnauit, grauissimè omnium per Antichristi Præfecturã
Ecclesiæ An puniatur: cùm Antichristus non nisi ob eos iudicandos permittatur venire, qui propterea
tichristus *credere mẽdacio* sinũtur, quia *noluerũt credere veritati.* Atq; hæc sanè est certissima & incon-
præesse non cussa huius rei demõstratio. Nã si Romana Ecclesia sedes Antichristi est, Antichristo testi-
potest. moniũ perhibuit Paulus Apostolus Iesu Christi, Ignatius, Polycarpus, Irenæus, Cyprianus
Martyres Christi, Athanasius, Ambrosius, Hieron. Chrysostom. Augustinus, Cyrillus, Prosper, Isidorus, Beda, Theodorus, Regino, Lãfrancus, Rupertus, Bernardus Cõfessores Christi. Et quis erit verus testis pro Christi Ecclesia, si tot ac tanti Patres pro sede Antichristi contra Christũ dixerũt tam insignia testimonia? Sed apage has nugas. Cœlũ & terra transibũt, Verbum Domini non transijt: sed manet in æternum, quo dixit, se *cum Apostolis esse omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Nec vnquàm vel Protestantium iudicio præclariores Apostolorum imitatores fuerunt, quàm ij, quos nunc recensui.

Non est

Non est igitur Ecclesia Romana sedes Antichristi, nec Pontifex Romanus est ipse Antichristus. Nam si Antichristus in vllius Ecclesiæ successione expectari posset, certè debebat potius in Constantinopolitanana Ecclesia quæri, quàm in Romana. Etenim cùm Paulus testetur, Antichristũ mitti, *vt hi iudicentur, qui non crediderũt veritati*: cõstet verò ex Ecclesiastica historia, Episcopos Cõstantinopolitanos ex omnibus qui vnquã fuerũt, Episcopis, *minimè credidisse veritati*: cùm in ea Sede præfuerint non modò Ariani, & Eutychiani permulti, sed etiam *Macedonius* Archihæreticus, qui Spiritus sancti Diuinitatem negauit: *Nestorius*, qui Christum in duas personas diuisit: *Sergius*, *Pyrrhus & Paulus*, Monothelitæ: *Ioannes*, qui seipsum primus vniuersalem Episcopum nominauit: multi etiam nuper, qui Spiritum sanctum à Filio procedere, pertinaciter negarunt: profectò vbi maximè abũdauit hæresis & mendacium, ibi potissimùm expectari debebat Antichristus. Verùm licet Antichristus in Ecclesiam sessurus sit, non tamen velut successor cuiusquàm sedebit, qui potius efferet se *supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur*. Quò minus euenire potest, vt in Principis Apostolorum Cathedra sedeat, cui plus alijs amãti, & fratres suos confirmaturo Christus oues & agnos suos commisit, & quacum omnia Ecclesiæ lumina omni ætate communicârunt, vtpote cum ea Cathedra, quæ nunquàm credidit vllius Pseudoprophetæ mendacio, sed semper consensit veritati, & aduersus quam non præualuerunt aliquando inferorum portæ. 2. Thessal. 2.

Tertia Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia non Satanas, sed Christus Cathedram Petri & primùm Romæ constituit, & in æternum custodiuit.

CAPVT XI.

Vidimus, finem, ob quem Antichristus venire permittitur, nullo modo cohærere cum ea opinione, vt Papa sit Antichristus. Nam qui communicârunt omni ætate cũ Papa, fuerunt præcipua totius Ecclesiæ lumina, quæ minimè omnium permitti debuerunt, vt ab Antichristo seducerentur. Is enim venit, vt non nisi eos, qui pereunt quique veritatẽ non recipiunt, per signa mendacia seducat. Nunc ordo postulat, vt causam efficientem Antichristi ob oculos etiam ponamus. Aduentus ergo Antichristi est *secundùm operationẽ Satanæ*, (2. Thessalon. 2.) & in Apocal. c. 13. *Draco* dicitur *dedisse illi virtutem suam*. Romani autem Pontificis aduentus non erat *secundùm operationem Satanæ*, sed secundùm Christi operationem: Papa igitur non est Antichristus. *Ecclesia Romana* (inquit Irenæus) *à gloriosissimis duobus Apostolis, Petro & Paulo, fundata & constituta est, qui Lino Episcopatum Ecclesiæ administrandæ tradiderunt. Succedit ei Anacletus, post quem tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens. Huic succedit Euaristus, Euaristo Alexander, ac deinceps Sixtus, Telesphorus, Higinus, Pius, Anicetus, Soter, & nunc duodecimo loco ab Apostolis Episcopatum habet Eleutherius. Hac ordinatione & successione, ea, quæ est ab Apostolis in Ecclesia, traditio & veritatis præconiatio peruenit vsq; ad nos.* Lib. 3. c. 3. Non diabolus, sed Apostoli Iesu Christi fundarunt Ecclesiã Romanã.

Qui verba Irenæi rectè perpenderit, animaduertet, eandem rationem, quæ ab ipso ponitur, nostris etiam temporibus valere. Nam vt illa successio Pontificum Romanorum, quæ Irenæi temporibus floruit, vsque ad nos perdurauit: sic in eadem successione *permansit etiam ea, quæ ab Apostolis est, traditio & veritatis annuntiatio*. Nec verò vllum tempus nominari potest, in quo quispiam Romanus Pontifex quicquam decreuerit pro Catholica fide habẽdum, quod Maiores ipsius velut hæreticum aut impium abiecissent. Itaque tam Optatus, quàm Augustinus Pontificum Romanorum seriem ad sua vsque tempora deducunt, vt ex ea re ostendant, quæ sit vera fides & Ecclesia. Idem in suis Chronicis Eusebius primùm, deinde Hieronymus, tum autem Prosper, pòst Beda & demum Regino, Marianus Sotus, Shafnaburgensis, Zonaras, Nicephorus, Cedrenus, Sigebertus, Gotfridus, Viterbiensis, Trithemius, alijque permulti fecerunt, quorum nemo Ecclesiam Romanam vllius hæreseos sub vllo vspiam Pontifice accusat. Imò Hieronymus ad Damasum scribit: *Tuæ beatitudini, id est, Cathedræ Petri communione consocior. Super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunq; extra hanc domum Agnum comederit, profanus est. Quicunq; tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Tantum igitur abest, vt Papa sit Antichristus, *vt ille potius Antichristi sit, qui non communicat cum Papa.* Itemq; Augustinus in Psalmo contra partem Donati, sic ait: *Venite, fratres, si vultis, vt inseramini in vite. Dolor est, cum vos videmus præcisos ita* Lib. 2. contra Parmen. Augustin. Epist. 165. Super Cathedram Petri ædificatur Ecclesia.

sos ita iacere. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede: & in ordine illo Patrum quis cui
Successio Cathedræ Petri est inuicta Petra. *successit, videte. Ipsa est Petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.* Super Cathedrã igitur Petri Hieronymus *scit Ecclesiam ædificatam:* & ibi iam sedet Antichristus? Atqui cõtra Petram à Domino constitutam non præualet Antichristus. *Successio Pontificum Romanorum* (inquit Augustinus) *est Petra, quam superbæ inferorum portæ non vincunt:* & nunc vicit eam Diaboli filius Antichristus? Ergóne *Diuina prouidentia ideo Petrum Romam deduxit*, vt Euse-
Lib. 2. ca. 13. bius testatur, ne Antichristus gloriosa & illustri Sede careret, imò vt per Christi & Apostolorũ Principis nomen, Ecclesiam Dei efficacius falleret ac seduceret? Quæ opinio quid aliud quàm Christo id attribuit, quod propriè diaboli opus est.

Antichristus venit *secundùm Satanæ operationem.* Sed si Protestantes verum dicunt: Antichristus venit secundùm operationem Christi, quia venit in illam Sedem, & authoritatem capit ab illa Sede, quã Christus per Petrũ & Paulum Apostolos suos Romæ fixit. Christus igitur secundum Protestãtes est Satanas. O vocem horrendã, sed necessariò verã, si Papa est Antichristus. Aut dicant mihi: quis Petrũ aut Paulũ deduxit Romã? Nónne Christus? Quis illos Ecclesiam ibi fundare, & Episcopatum constituere iussit? Nónne Christus? Ille enim *cum Apostolis & eorum posteris docentibus & baptizantibus omnes gentes erat omnibus diebus*
Matth. 28. Apoc. 1. & 2. (sicut promiserat) *vsq; ad consummationem seculi.* Ille *candelabra Episcoporum* vel mouit de loco suo, si à veritate deflexerunt, vel immobilia custodiuit, si manserunt in veritate. Cúmque minoris virtutis non sit, quæsita tueri, quàm ea, quæ nondum habeas, comparare: profectò vt prima erectio Cathedræ Petri necessariò fuit Christi, & non Satanæ opus: sic eiusdẽ Cathedræ confirmatio, & perpetua stabilitas, Christi, & non Satanæ opus est. Qui ergo di-
Confirmatio Cathedræ Petri est opus Christi. cunt, Antichristum sedere in Cathedra Petri: vel Christum in Satanam, vel Satanam in Christum conuertunt. Quomodo enim Satanas eripuit Christo illam Cathedrã, quæ certè semel Christi fuit, & ita fuit Christi Cathedra, vt omniũ prima in toto orbe haberetur?
In Hymno de S. Laurentio. *Petrus* (inquit Prudentius) *Cathedram possidens primam, recludit creditas æternitatis ianuas.* Et *in Ecclesia Romana* (inquit Augustinus) *semper Apostolicæ Cathedræ viguit Principatus.*
Epist. 162. Hanc igitur primam Cathedram, hũc Apostolicæ Ecclesiæ Principatum Satanas Christo abstulit? Nec in alia Sede vlla, quàm in ipso Capite omnium Ecclesiarum, quam Filius Dei per duos gloriosissimos Apostolos insigniter præparauit, Antichristus ipse consedit? Quid est hoc aliud, quàm portas inferorum præualuisse aduersus Petram, supra quam Christus ædificauit Ecclesiam? Hoc factum esse credant Protestantes, si Euangelio non credunt. Nobis non licet, Sedem Christi & Petri, vel Satanæ, vel Antichristo concedere.

Prior demonstratio negat, ad illos Ecclesiæ Romanæ socios & obseruatores seducendos
Cur Petri Cathedra non possit esse Antichristi Cathedra. potuisse mitti Antichristum, qui omnium optimi & semper maximè Catholici fuerunt. Hæc verò negat, Cathedram Petri aut Satanæ opus fuisse, aut à Satana occupari posse, idque ob multas causas. Primùm, quòd ea Cathedra, omnium Catholicorũ Patrũ iudicio, sit à Chri-
1. sto fundata, & custodita, velut Petra immobilis, aduersus quam non præualent inferorum
2. portæ. Deinde, quòd honor & gloria nominis Christi minimè patiatur, vt prima omnium
3. Cathedrarũ Christi, in manus Antichristi tradatur. Præterea, quòd aliquam Doctrinæ mutationem in Ecclesia Romana vnquam extitisse, ex nulla Ecclesiastica historia, quæ digna
4. fide sit, comprobetur. Huc addi posset illa etiam ratio, quòd nullum opus Satanæ tot seculis consistere, ac valere permittatur, quot seculis, vel Protestantium iudicio, Ecclesia Romana
Act. 5. Primatum supra omnes Ecclesias obtinuit. Verum enim est, quod Gamaliel dixit: *Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur.* Ex hominibus autem esse dicitur, quod ex Satana est, qui seducit homines. Cùm igitur Cathedra Petri steterit, atque etiam floruerit per annos mille quingentos, & amplius, quanto sanè temporis spatio nulla vnquàm Monarchia immobilis permansit: cumque nec Aduersarij negent, eandem Petri Cathedram per annos ad minimũ septingẽtos stetisse, ac floruisse, quot sanè annis neque Persarum, neque Græcorum Monarchia dominata est: sine omni controuersia non ex hominibus aut ex Satana est hoc opus, verùm ex Deo, & ideo per homines dissolui non potest. Antichristi verò aduentus est per Satanæ operationem. Papa igitur, qui sedet in illa immobili & firma Petri Cathedra, non est Antichristus.

Ratio dispositionis eorum, quæ de Antichristo dicenda restant.

CAPVT XII.

EXplicato iam fine vltimo, & proxima causa efficiente aduentus Antichristi: locus ipse admonet, vt illa, quæ ad personam, & res gestas tam politicas, quàm religiosas huius impij hominis spectant, deinceps nobis ob oculos proponentes, quæramus primùm, quando potißimùm expectandus sit Antichristus: deinde à quibus expectetur: tum autem, vnde originem trahet, quibus initiabitur sacramentis, quo in templo Dei sedebit, quem se dicet esse, quæ signa & prodigia edet, quam religionem aut stabiliet, aut euertere conabitur, quantam persecutionem excitabit, & quis demùm ei se opponet. Cumque de spirituali eius statu ad hunc modum egerimus, deinceps ad secularem eius statum orationem conuertentes, inuestigabimus, cuius ab initio conditionis erit, quibus studijs crescet, quos in bello vincet, denique quanto tempore florebit & regnabit. Quæ omnia sic ad propositum, quod tractandum iam suscepi, accommodabo, vt ex singulis penè rebus demonstraturus sim, Romanum Pontificem non esse illum insignem Antichristum, de quo hanc instituimus disputationem.

Quarta Demonstratio, quòd Pontifex Romanus non est Antichristus, quia ille non adueniet, nisi deleto penitus Romano Imperio, quod adhuc stat.

CAPVT XIII.

CVM Apostolus dixisset: *Nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis* (qui mortui sunt) *in nubibus obuiam Christo in aëra*: Thessalonicenses arbitrati sunt, dum adhuc essent in corpore, Christum in sua Maiestate venturum. *Cui errori* (ait Hieronymus) *medetur Apostolus, & exponit, quæ ante aduentum Christi debent præstolari. Nisi* (inquit) *venerit discessio primùm, quod Græcè dicitur ἀποστασία, vt omnes gentes, quæ Romano Imperio subiacent, recedant ab eis: nisi fuerit Romanum imperium antè desolatum, & Antichristus præcesserit, Christus non veniet: tantùm vt Romanum Imperiũ, quod nunc vniuersas gentes tenet, recedat, & de medio fiat, & tunc Antichristus veniet.* Hæc Hieronymus ex mente Apostoli, quo seculis aliquot antiquior Tertullianus: *Est & alia* (inquit) *maior necessitas nobis orandi pro Imperatoribus, etiã pro omni statu Imperij, rebusq́; Romanis, quod vim maximam vniuerso orbi imminentem, ipsamq́; clausulam seculi acerbitates horrendas comminantem, Romani Imperij commeatu scimus retardari. Itaque nolumus experiri, & dum precamur differri, Romanæ diuturnitati fauemus.* Quibus verbis quid aliud significat Tertullianus, quàm stãte Romano Imperio, nec Antichristũ affuturũ, nec mundi consummationẽ adhuc expectandam? Ambrosius etiam in eadem Apostoli ad Thessalonicenses verba scribens dicit, *post defectum & abolitionẽ regni Romani apparitururm Antichristũ.* Porrò Chrysostomus ibidem ait: *Quando è medio sublatum fuerit Romanum Imperium, tunc veniet Antichristus.* Et iterum. *Quando istud fuerit destructum Imperium, vacantem Imperij principatum* (Antichristus) *inuadet, & tentabit ad se rapere & hominum, & Dei imperiũ. Quemadmodum enim Regna illa destructa sunt, quæ ante Romanum Imperium fuerunt, vtpote Regnum Medorum à Babylonijs, Babyloniorum à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis: ita & regnum Romanorum ab Antichristo, & ille à Christo, & postea non amplius obtinebit.* Deniq; Augustinus de ciuitate Dei, lib. 20. c. 19. *Tãtùm qui modò imperat, imperet, donec de medio fiat, id est, de medio tollatur, & tunc reuelabitur Iniquus, quem significari Antichristũ, nullus ambigit.* Omitto cæteros Patres: nam vel hæc testimonia satis sunt, vel nescio quid erit satis.

1. Thessal. 4.

Quæst. 11. ad Algasiam. Antichristus non venit nisi post Imperium Romanum

1 Desolatũ.

In Apolog. aduersus Gentes.

2. Abolitũ.
3. E medio sublatum.
4. Destructũ.

5. Vacans.

Hæc summa rei est: antequàm Christus secundò aduenerit, veniet primùm *discessio à Romano Imperio*: deinde, ipsum Romanum Imperium *de medio tolletur*: tum reuelabitur Antichristus, ac ita demum Christus aderit. Non igitur satis est, defectionem aliquam fieri à Romano Imperio, vt Antichristus adueniat (quod solum tamen Protestantes vrgent, perinde ac si nihil amplius dictum esset): nisi & ipsum Romanum Imperiũ (vt Apostolus loquitur) *de medio fiat*: (vt Hieronymus ait) *fuerit ante desolatum*: (vt Chrysostomus habet) *de medio sublatum fuerit* (vt Augustinus rem describit) *è medio tollatur.* At hodie Romanũ Imperium non est adhuc è medio sublatum: non igitur adhuc reuelatus est Antichristus, nedum Pontifex Romanus poterit Antichristus esse. Si dicas, Romanum Imperium è medio iam sublatũ

 esse, quia

Responde- tur obiectio- ni Protestā- tium.

esse, quia nullus Imperator iam obtinet Romanam vrbem: licet hac ratione dicas, Honorium non fuisse Imperatorem Romanū, quia nec ille tunc vrbē Romanam obtinuit, quando eam expugnauit Alaricus seu Athanaricus Gothorū Dux. Imò hac ratione non video quomodo Theodosius, dū solius Oriētis Imperator esset, Romanus Imperator dici potuit, cùm Romanæ vrbi, viuente adhuc Valentiniano Augusto, non imperaret. Cæterùm quis vnquā dubitauit, quin tam Orientis, quàm Occidētis Imperatores ex æquo Romani Imperatores & fuerint, & habiti semper sint? adeo vt Græci per Imperatorē Romanū, verius Orientis, quàm Occidentis Imperatorem intellexerint, quod in eorum Historijs passim obserues. Vt ergo sit aliquis Romanorum Imperator, satis est, vt Imperium suum aliqua legitima ratione vel ad aliquem Romanum Imperatorem, qui sociū in Imperio sibi assumpserit, vel ad populum Romanum, aut etiam Legiones Romanas referat. Nec semper necesse est, ipsam Romanam vrbem intra Imperij ambitū contineri. Quasi verò si Dux Venetiarum ex ipsis Venetijs ita eijceretur, vt Cretam, Cyprum, Hystriam, Patauium, Veronam, Bergomum retineret, propterea Ducatum ipsum vnà cum ciuitate amisisse dici posset. Quāquam enim Regnum aliquod à Ciuitate quapiam eximia denominetur, non tamen si expugnetur illa Ciuitas, cōtinuò regnum totum amittitur. Testatur sanè omnium Scriptorum vsus, & Gētium vbique omnium consuetudo, Romanum Imperium adhuc stare: quia quotquot res gestas Imperatorum Germaniæ conscribunt, aut eorum mentionem faciunt, siue Græci, siue Latini, seu Barbari sint, pro Romanis Imperatoribus, atque etiam pro Cæsaribus Augustis illos habent: vtpote quos tā Pontifex, quàm populus Romanus Imperatores ab initio salutauit, & postea semper ea potestate præditos agnouit. Quapropter cùm secundū Apostoli verba Antichristus nō veniat, nisi Romanum Imperiū antè fuerit desolatum, & è medio sublatum, cùm iam Maximilianus secundus, more Maiorum electus, in solio Cæsarū sedeat: fieri non potest, vt Pontifex Romanus, qui hactenus fuit, aut adhuc est, verè sit ille Antichristus, quem omnes Christiani secundùm Scripturas, non nisi deleto prius Imperio Romano, reuelandum expectant.

Vide Platinam in vita Leonis PP. 3.

Quinta Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Euangelium nondum est in toto mundo prædicatum.

CAPVT XIIII.

Matth. 24.

CHristus ait: *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. Cùm ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta stātem in loco sancto, qui legit intelligat: tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes*. Quanquā nonnulli Patres hæc verba de Herosolymorum euersione per Titum & Vespasianum intellexerint: tamen D. Hieronymus testatur, ea *melius intelligi de consummatione mundi*. Quod idem D. Hilarius sensit, vbi etiam dicit, Antichristum vocari *abominationem desolationis*. Prius ergo *prædicabitur Euangelium Regni in vniuerso mundo*, ad redargutionem omnium Gentium, quàm abominatio desolationis in loco sancto stet, hoc est, quàm veniat Antichristus. Itaque Theodoretus: *Cùm* (inquit) *didicisset diuinus Apostolus, dixisse Dominum, oportere Euangelium prædicari in omnibus gentibus, & tūc finem futurum, videret autem, adhuc vigere cultum Idolorum: dixit, sequens doctrinam Domini, fore, vt prius euertatur superstitio, & impius Dæmonum cultus, & vbiq. fulgeat Diuina prædicatio, & tunc appareat veritatis Aduersarius*. Hoc idē etiā Augustin. tradit: *Dominus dicit in Euangelio, cùm per omnes gentes Euangelium fuerit prædicatum, tunc finem esse venturum*. Porrò in lib. de ciuit. Dei 20. c. 8 & 19. docet, Satanam non nisi in fine mundi soluendum, & hoc futurū esse in aduentu Antichristi. Non igitur prius venturum credidit Antichristum, quàm Euangelium per omnes gentes prædicatum esset. Item Damascenus: *Oportet* (inquit) *primū prædicari Euangelium omnibus gentibus, quemadmodum inquit Dominus* (Matth. 24.) *& tunc veniet Antichristus in redargutionem aduersariorum Dei Iudæorum*. Hæc ille. Cùm ergo ante annos septingentos nondum fuerit Euangeliū omnibus gentibus prædicatū, (nam post illud tempus Poloni, Hungari & Prutheni ad fidē sunt conuersi) imò cùm Euangelium ne hodie quidem adhuc sit vbiq; disseminatum, sed iam nunc nouæ Indiæ reuelentur, quarum latissimis Prouincijs & Regnis aut nunc primùm, aut nondum etiā Christi Euangelium annunciatum sit: profectò nec adhuc quidem venit Antichristus, quò minus credi potest, Pontificem Romanum esse ipsum Antichristum.

In Cap. 24. Matth. Canone. 25. in Matth.

2. Thessal. 2.

De Agone Christ. c. 29.

Lib. 4. de orth. fid. c. 27

Sexta Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Antichristus non venit ante ipsam consummationem sæculi.

CAPVT XV.

Apud Matthæum Christus sermonem de Antichristo & mundi consummatione coniunxit, dicēs: *Tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto: qui legit, intelligat.* Quasi dixisset: quia in mundi consummatione apparebit abominatio desolationis, tunc prudenter animum aduertat, qui hæc legit. Vnde Hilarius appellat abominationem desolationis *indicium secundi aduentus Christi*. Sed omnium clarissimè D. Ioānes hoc ipsum docet: *Filioli, nouissima hora est: & sicut audistis, quia* (ille) *Antichristus venit, & nūc Antichristi multi facti sunt. Vnde scimus quia nouissima hora est.* Ratiocinatur Apostolus in hunc modum: Antichristus in nouissima hora venit. Sed nunc multi sunt Antichristi: nunc igitur nouissima hora est. *Ipsa nouissima hora* (inquit Augustinus) *diuturna est, tamen nouissima hora est. Horam enim pro tempore posuit nouissimo, quia in nouissimis temporibus veniet Dominus noster Iesus Christus. Sed dicturi sunt aliqui: Quomodo nouissimum tempus? Quomodo nouissima hora? Certè prius veniet Antichristus, & tunc veniet dies Iudicij. Vidit Ioannes cogitationes istas, ne quasi securi fierent, & ideo non esse horam nouissimam putarēt, quòd venturus esset Antichristus.* Dixerat Ioannes nouissimam horam esse. Cui verbo illud obstare videbatur, quòd ante nouissimæ horæ finem vēturus esset Antichristus, qui nōdum venisse credebatur. Huic argumento respondet B. Ioānes, dicens: imò ex eo scimus nouissimam horam esse, quia iam nunc venit Antichristus, non quidem ipse in seipso, sed *nunc multi facti sunt Antichristi* præcursores vtiq; & administri magni illius Antichristi, qui omnium Antichristorum vltimus aderit: & ideo apud Augustinum appellatur *Ille nouissimus Antichristus*. Nam multos illos Antichristos, de quibus Ioannes agit, ad *mysterium iniquitatis*, quod Paulus commemorauit, pertinere August. ibidē asserit. Hæc igitur summa rei est: *Antichristus venit in hora nouissima.* Hæc autē hora multas minutas partes habet, in quarū penultima venit vltimus & omnium maximus Antichristus. In priore autem eiusdem horæ parte veniunt alij minores Antichristi, ex quorū præsentia intelligitur, horā illā nouissimā inchoatā esse, quæ perficietur in ipsa Domini Iesu gloriosa reuelatione. Itaq; Tertul. *In sepulchris* (ait) *paulisper requiescere habebunt, qui in finibus seculi sub vltima ira per Antichristi vim excesserint, & post Antichristi eradicationē agitabitur resurrectio.* Et Theodoretus: *Statuit* (inquit) *vniuersorū Deus, vt appareat Antichristus in ipso tēpore consummationis.* Gregorius etiā Magnus: *Diabolus* (inquit) *in vltimis temporibus illud vas perditionis ingressus, quod Antichristus vocabitur, nomen suū longè lateq́; diffundere conatur.* Papa verò, etsi eum spiritualē statū, quem iā tenet, per mille quingētos annos verè tenuerit: tamē ex Protestantiū cōfessione eundē tenuit per septingentos annos & amplius. Papa igitur nō est Antichristus ille, qui solùm in ipsa mūdi cōsummatione reuelabitur. Nec enim mūdus ante aliquot secula consummatus fuisse videri potest.

Matth. 24. — In Matth. Can. 25. — 1. Iohan. 2. — Tractat. 3. in 1. Iohan. — De Ciuit. Dei lib. 20. cap. 19. — 2. Thessal. 2. — Lib. de resur. carnis. — In 2. Thess. 2. — In c. 18. Iob. lib. 14. c. 11.

Septima Demonstratio, quòd Pontifex Romanus neque fuerit aliquando, neque adhuc sit Antichristus: quia Iudæi suscepient Antichristum velut Messiam suum, qui Papam eo modo nunquam susceperunt.

CAPVT XVI.

Audiuimus quando venturus sit Antichristus: nimirum post Imperij Romani desolationem, post Euangelium in vniuerso orbe prædicatum, denique in ipso consummationis mundi tempore. Sequitur iam, vt declaremus, qui potissimùm expectent eum. Nec enim venire omnino permitteretur, nisi essent aliqui, quorum impietati hoc tam graue supplicium velut merces quædam persolui deberet. Christus autem ad Iudæos dixit: *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Illum alium, qui veniet in nomine suo, Antichristum esse, tùm res ipsa loquitur (quia Christum alium, præter Mariæ Filiū, Iudæi expectant) tùm authores sunt Irenæus, Chrysostomus, Hieronymus, Cyrillus Alexandrinus & Theodoretus, quos antè laudauimus. Addam⁹ iā Cyrillū Hierosolymitanū, qui (Cathechesi 12.) *Verum* (inquit) *Christū Iudæi negauerunt, falsum aūt ipsi errantes recipient. Quæ de re Saluator verè dixit: Si alius venerit in proprio nomine, illum recipietis.* Hilarius etiam ait: *Antichristus à Iudæis susceptus loco sanctificationis insistet & proprius iste Iudæorum erit error, vt qui veritatem respuerunt, suscipiant falsitatem.* Ecce Iudæorū proprius error est, proprius, inquam, vt Antichristum suscipiant. Ephrem præterea Syrus in sermone de An-

Iohan. 5. — In huius libri c. 5. — Can. 25. in Matth: Iudæi suscipient Antichristum.

Præstolantur aduentum eius.

de Antichristo) narrat, *Antichristum præcipuè honoraturum gentem Iudæorum. Ipsi quippe illius præstolantur aduentum.* Ac sanè si rectè Apostolus animaduertit, *illis mittendam operationem erroris, qui charitatem veritatis* (id est, Iesum Christum) *non receperũt vt salui fierent:* cùm inter omnes constet, nullos perinde peccasse in Christo non recipiendo ac Iudæos, qui per Prophetas tot antea sæculis admoniti sunt, vt Christum expectarent, qui locum vbi nasceretur nouerunt, qui prædicantem audierunt, & miracula operantem viderunt: necesse est, vt illi potissimùm meriti sint, qui seducerentur ab Antichristo, quem tanquàm Christum & Messiam suum habituri sunt. Ita enim scribit Ambrosius: *Iudæi verum Christum negauerunt. Vnde consequens erit, vt credant verum esse, qui falsus est.* *Quia enim Iudæi* (ait Theodoretus) *pro Deo vtique pugnantes, Dominum tanquàm Dei aduersarium Cruci affixerunt, maxima impietatis eorum confutatio erit Antichristi præsentia.* Cyrillus verò Alexandrinus tã Christum (Ioan. 5.) quàm Apostolum (2. Thessal. 2.) ait, de Iudæis & Antichristo locutum. Atque ad postremum ita concludit: *Hæc ratio* (de Antichristo venturo, qui nomini suo cũcta tribuet) *à Saluatore dicta prophetice, tempore suo re ipsa veritatem habebit.* Gregorius etiam Magnus: *Iudæa* (inquit) *erroris sui laqueis capta, pro Christo Antichristum expectat.*

In Luc lib. 10. cap. 21. Credent Antichristũ esse verum Messiam. Decret. lib 5. In Iohan lib [illegible]. In c. 39. Iob. Lib. 31. c. 10.

Quemadmodum igitur Christus Iudæis prius, ac deinde per eorum semen & reliquias (Apostolos videlicet ac Discipulos Christi) Gentibus reuelatus est: sic Antichristus à Iudæis primùm recipietur, ac illorum viribus copijsq; instructus Gentes Christianas oppugnabit. Ad quos enim prius veniret Antichristus, quàm ad Iudæos? Nam Christianæ gentes adeò illum non exoptant, vt metuant potius, ne illis imprudentibus veniat. Idololatræ verò, etsi fortè illum recepturi sunt, tamen quia nullum eiusmodi hominem expectant, vtpote de quo nihil aut parum audierunt, non statim ab initio fidem ei habebunt. At Iudæi & Messiam semper expectârunt, & quia verum Messiam impiè occiderunt, Antichristum pro Messia libentissimè suscipient. Vnde Hieron. *Quia* (inquit) *tacita quæstio poterat moueri, cur concesserit Deus, Antichristũ omnẽ habere virtutẽ, signa atq; prodigia, per quæ seducantur, si fieri potest, etiã electi Dei: solutione præuenit quæstionẽ, & quod opponi poterat, antequàm opponatur, absoluit. Faciet (inquit) hæc omnia, nõ sua virtute, sed cõcessione Dei propter Iudæos: vt qui noluerunt recipere charitatem veritatis, hoc est, spiritum Dei per Christum: quia charitas Dei diffusa est in corda credentium: & ipse dicit: Ego sum veritas, de quo in Psalmis scriptum est: Veritas de terra orta est. Qui ergo charitatẽ & veritatẽ nõ receperũt, vt Saluatore suscepto, salui fierent: mittet illis Deus non operatorẽ, sed ipsam operationem, id est, fontẽ erroris, vt credãt mẽdacio, quia mẽdax est ipse, & pater eius. Et si quidẽ Antichristus de virgine natus esset, & primus venisset in mundũ: poterant Iudæi habere excusationem, & dicere, quòd putauerint veritatem, & idcirco mendacium pro veritate susceperint. Nunc autem ideo iudicandi sunt, imò proculdubio condemnãdi, quia Christi veritate contempta, postea mendacium, id est, Antichristum suscepturi sunt.* Non Hieronymi tantùm, sed (ipsius iudicio) hæc etiam Apostoli mens est, Antichristum in pœnam præcipuè Iudæorum venire, & ab illis maximè suscipiendum esse. Quod ita si est, cùm longè clarissimum sit, Iudæos nondum suscepisse Pontificem Romanum vt verum Messiam suum, sed illum non secus, quàm alium quemlibet Christianum, imò illum eò grauius, quò sublimior Christi minister est, odisse: clarissimum etiam est, Pontificem Romanum non esse illum insignem Antichristum in id missum, vt qui noluerunt Christo credere, credant mendacio. Aut nunquid aliqui Iudæi Papam crediderunt esse Messiam suum? Certè nec vnus quidem Iudæus à condito seculo Romanum Pontificem pro Messia vnquàm habuit. Non est igitur Pontifex Romanus ille falsus Christus, quem in suo nomine venientem Iudæos recepturos esse, Christus prædixit. Quæ demonstratio tam certa est, vt ne species quidem aliqua iustæ defensionis Protestantibus relicta sit.

Iudæa expectat Antichristum

Quæst. 11. ad Algasiam.

Antichristus faciet prodigia propter Iudæos.

Octaua Demonstratio, quòd Pontifex Romanus non sit Antichristus: quia ille nascitur ex Iudæis, de Tribu Dan. quod idem Pontificibus Romanis non accidit.

CAPVT XVII.

Certum iam est ex præcedente demonstratione, Iudæos Antichristum velut Messiam suum recepturos esse. Ioan. 5. & 2. Thessalon 2. Illi autem non recipient aliũ in Messiam suum, nisi quem Iudæum ex Iudæis natum credant. Dixerunt enim, *Christum esse Filium Dauid.* Itaque cùm ex genere Dauidis Christum suum expectent, licet confusæ iam sint

Matth 22.

iam sint Tribuum familiæ apud Hebræos: tamen saltem Iudæus habendus est, qui ab illis recipietur. Vnde Hieronymus: *Antichristus* (inquit) *nasciturus est de populo Iudæorum.* Quæ res adeo & Scripturis sanctis, & rationi rectæ cõuenit, vt sancti Patres Tribum etiam in Sacris literis designatã dicant ex qua Orietur Antichristus. Nec enim Deus patitur illũ ex regia Tribu Iudæ originẽ ducere. Itaq; D. Irenæus: *Hieremias* (inquit) *Tribũ, ex qua veniet Antichristus, manifestauit, dicens: Ex Dan audiuimus vocẽ velocitatis equorũ eius. A voce hinnitus decursionis equorũ eius cõmouebitur tota terra, & veniet, & mãducabit terrã, & plenitudinẽ eius, & ciuitatẽ, & qui habitãt in ea. Et propter hoc non annumeratur Tribus hæc in Apocalypsi cum his, quæ saluantur.* Hactenus Irenæus. Cui etiã assentitur Hyppolitus in Oratione de consummatione mundi. *Antichristus* (ait) *certo nasciturus est ex Tribu Dan, & veluti Rex tyrannus aciem ex aduerso instructurus est iudex seuerus ac Diabolus. Quemadmodum enim è Tribu Iuda natus est Christus: ita nascetur è Tribu Dan Antichristus. Nam per omnia seductor ille vult imitari Filium Dei. Leo Christus, Leo quoque Antichristus. Ex Hebræis ortus est Christus: hic quoq; nascetur ex Iudæis.* Ambrosius etiam dicit, *Antichristum futurum ex tribu Dan, sæuum Iudicem, immanem Tyrannum.* Denique Augustinus: *Cùm Iacob* (inquit) *filios suos benediceret, talia dixit de isto Dan, vt de ipsa Tribu existimetur exurrecturus Antichristus.* Cùm ergo tam Græci quàm Latini Patres ex ipsis Scripturis eam sententiam hauserint, quòd Antichristus ex Iudæis nasciturus sit, constet verò, Pontifices Romanos non ex Iudæis, verùm ex gentibus esse natos, & alios quidem ex alijs regionibus, plerosque verò ex Italis, nec vllus eorum, ac multò minus omnes, qui per hos septingentos annos vixerunt, de Tribu Dan exurrexerint: profectò ab omni Sacrarum literarum sensu abhorret, vt dicamus, Papam esse illum Antichristum, qui potissimùm ad conuincendam Iudæorum perfidiam ex Iudæis natus ad Iudæos mittetur.

> Antichristus nascetur ex iudæo. In cap. 11. Daniel. Iren. lib. 5. Antichristus de Tribu Dan. Gen. 49. & Hierem. 8. De Benedic. Patriarc. c. 7. Gen. 49. Deute. 33. Quæst. super Iosue, c. 22.

Quibus Sacramentis initiabitur Antichristus: seu nona Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus: quia iste circumcidetur, & Sabbata colet, cùm nullus vnquam Papa circumcidi se permiserit, aut Sabbatum ritusq; Iudaicos celebrauerit.

CAPVT XVIII.

SI verè dixit Christus, *Iudæos alium in suo nomine venientem suscepturos esse*, nec illi quenquam pro Messia suscepturi sint, qui non & ex Iudæis originem trahat, & legem eorũ obseruet (*in lege enim requiescunt, in Scripturis putant se vitam æternam habere, in Moyse gloriantur, & æmulationem Dei habent, licet non secundùm scientiam*): profectò nec illud potest dubitari, quin Sacramenta, quibus primùm initiabitur Antichristus, illi cum Iudæis futura sint cõmunia. Itaq; cùm Circumcisio, quæ non tantùm ex lege, verùm etiam *ex Patribus est*, omnium Sacramentorum Dei longè antiquissimum sit: non temerè scripsit Ambrosius, *Antichristũ ex Circumcisione, aut circumcisum venire sperandum esse, vt sit Iudæis creaendi illi fiducia.* Eòdem pertinet quod Gregorius Magnus ait: *Quia Antichristus Iudaizare populũ compellit, vt exteriorem ritum Legis reuocet, & sibi Iudæorum perfidiam subdat, coli vult Sabbatũ.* Denique Hieronymus ita scribit: *Antichristus simulabit, se ducem esse fœderis, hoc est, legis & Testamenti Dei.* Nec dicant Protestantes (vt solent) hæc omnia præter Scripturas dici. Nam si ex Scripturis constat, Iudæos expectasse Messiam omni tempore, atque adhuc expectare: si non recipient nisi amicum ac studiosum legis Mosaicæ: profectò satis clarè consequitur ex ipsis Scripturis, vt Antichristum oporteat *Circumcisionem ac Sabbata colere*. Cùm verò ipse vsus rerum abundè testetur, nullũ Pontificem Romanũ aut seipsum circumcidisse, aut Sabbata Iudæorum celebrasse, aut alios legis Mosaicæ ritus coluisse: quis non videt, cum Scripturis Diuinis penitus pugnare, vt Papa dicatur esse ipse Antichristus?

> Ioan. 5. Rom. 2. Iohan 5. Rom. 10. Ambros. in 2 Thessal. 2. Antichristus circumcisus. In Regist. lib. 11. Epi. 3. Hieron. in c. Daniel. Iohan. 4.

De studijs & doctrina Antichristi: seu decima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Papa non negat, Christum Iesum incarnatum esse, quod tamen Antichristus faciet.

CAPVT XIX.

QVicquid ad fidem authoritatémue apud homines, ac præsertim Iudæos, conciliandam spectat, id non prætermittet Satanas organo huic suo Antichristo tùm persuadere, tùm inspirare. Et quia *mendax est Diabolus, mendacijq; pater*, & Antichristus etiam *mendax ille* appellatur, ac *in prodigijs mendacibus* venturus dicitur: non est dubium, quin ab

> Ioan 8. 1. Ioan 2.

Cathe 15. Antichristus hypocrita. Ephrem. Serm de Antichristo.

initio aget hypocritã, simulabitq; virtutũ omniũ studia & amoré. Vnde Cyrillus Hierosolymitanus rectè dixit, *Antichristum ab initio simulaturum temperantiam & humanitatem.* Nec minus aptè Ephrem Syrus: *Vt omnes* (inquit) *fallere posit falsus atque falsiloquus, humilem se simulabit & blandum, iniustitiam aspernantem, præferentem pietatem, benignum, pauperem, studiosum, speciosum vltra omnem admirationem, placidum, hilarem ad omnes: placere omnibus nitetur, vt citò à populis ambiatur ameturq;.* Ad hanc hypocrisim Antichristi pertinere videtur, quod Daniel scribit, eum tam *in concupiscentijs fœminarum non futurum, quàm futurũ.* Nam (vt eo in loco Hieronymus annotauit) verba Danielis ita sunt posita, vt liceat vtrumque intelligere. Nam & in corde suo erit in concupiscentijs fœminarum, & tamen quia nouit, castitatem magnum quoddam donũ esse, simulabit se non esse in cõcupiscentijs fœminarũ. Hæc igitur ab initio consectabitur Antichristus. Verùm vbi paululum insinuauerit se, animosq; hominum sibi deuinxerit: tunc demum virus illud suum euomet, quod ab ipso Diabolo haustum ab ineunte ætate imbiberat. Inuidens enim Christi gloriæ & Christianorum saluti, negabit, illum *esse Christum* seu Mesiam, qui sub Pontio Pilato crucifixus est, quique die tertia surrexit, & iam sedet in gloria Dei Patris. Hic est præcipuus scopus, ad quem Antichristi doctrina tendit, quod ipsum per sanctum Dei Spiritum præuidens Ioannes Euangelista, cùm dixisset: *Audistis, quia Antichristus venit:* Et, *Omne mendacium non est ex veritate: quis est* (inquit) *ille mendax, nisi qui negat, quòd Iesus non est Christus? Hic est Antichristus, qui negat Patrem & Filium.* Et (c. 4.) *Omnis spiritus, qui soluit* (seu, qui non cõfitetur) *Iesum Christum in carne venisse, ex Deo non est. Et hic est* (spiritus) *Antichristi, de quo* (spiritu) *audistis, quòd venit* (potenter in Antichristo ipso) *& nunc iã in mundo est* (per Antichristi mẽbra & præcursores). Etenim spiritus Antichristi fuit in mundo etiam Apostolorum tempore, quia Satanas, qui conditus est in principio rerum omnium, quiq; Christo post Incarnationem eius præcipuè inuidet, hunc malitiæ spiritum & alijs antè & tandem eximio illi suppeditat Antichristo. Præclarè igitur Hilarius ait: *Hæc interim loquitur plane per aduentus sui Prophetas ac præuios ipse ille, qui postea erit in Antichristo locuturus: Salutarẽ fidei confessionem his tentamentis nouis inquietans, vt primùm conscientiæ nostræ, quæ ita credimus, intelligentiam Filij naturalis euellat: deinde ipsum illud, quod adoptiuũ erit, reliquum nomẽ, excludat.* Docet Hilarius, vltimũ Satanæ scopũ esse, vt per Antichristũ Christi nomẽ in vniuersum excludat: ad quam rem suo tẽpore instituendã, non parũ adiumenti attulerũt Ariani Præcursores Antichristi, dum negârũt, Christũ esse Filiũ Dei naturalẽ. Sed quod Satanas, qui est velut anima & spiritus Antichristi, per alios administros suos sæpè tẽtauit, hoc multò potentius efficiet, cùm ipse ille Antichristus venerit, qui non verbis modò affirmabit, sed operibus etiam prodigiosis conabitur persuadere, quòd Iesus Nazarenus non est Christus, seu Mesias verus.

1. Iohan. 2. Antichristus negabit Iesum esse Messiam.

Lib. 6. de. Trinit.

Hæc ratio conuincit, Antichristũ verè negaturum, quòd Iesus sit Messias in lege prædictus.

Ac nimirum nisi Antichristus absque vllis ambagibus negaturus esset, Iesum Nazarenum, in quem tot annis credidimus, illum Mesiam esse, de duo Prophetæ prædixerunt, quòd redempturus esset genus humanum: frustra Iudæi nouum Mesiam expectarent, quod tamen eos facere, nemo, qui aliquid de Iudæorum spe nouit, ignorat. Quapropter tametsi in multis alijs rebus, Antichristus Deo se opponet, tamen ob nullam causam verius appellatur *Aduersarius & Antichristus*, quàm quòd ipsam Christi personam & aduentum vniuersum oppugnabit, negans Christum operatum esse Redemptionem & salutem nostram.

Papa confitetur, Christum in carne venisse.

Cùm igitur hic sit proprius Antichristi spiritus, *vt neget, Christum in carne venisse*: manifestum verò existat, Pontifices Romanos tam longè ab hoc spiritu & olim abhorruisse, & hodie abhorrere, vt non modò confiteantur quotidie in Symbolis Apostolorum, Niceno, & Athanasij, Christum venisse in carne, verùm etiam nunquàm receperint, atq; adeo semper abiecerint, & detestati sint eas hæreses, quæ vel Diuinitatem Christi per Arianos, vel incarnationem per Marcionitas & Manichæos, vel earundem naturarũ vnionem per Nestorianos vel perseuerãtiam in cœlo per Eutychianos & Monothelitas oppugnârunt, adeò vt nulla Ecclesia in vniuerso mundo Christi aduentũ verius, aut ipsa tùm verbis, tùm scriptis, tùm Sacramentorũ celebrationibus cõfessa fuerit, aut ab alijs cõfitendũ curauerit: prorsus cũ expresso Dei Verbo pugnat, vt Romani Põtifices dicantur ipse Antichristus. Hoc enim perinde est, ac si dicatur: Is qui ritè sedet in ea Ecclesia, quæ maximè omnium confitetur, Iesum esse Christum, quæque fidẽ Diuinitatis & Incarnationis Christi præcipuè tuetur, is est ipse idem Antichristus, qui soluit Iesum, & negat eum in carne venisse. O stupidã hæreticorũ mentẽ, qui seriò dicũt, seriò cõcionãtur, seriò scribũt, repetũt, inculcãt, Romanũ Pontifi-

Pontificem esse ipsum Antichristum! Ergóne ipse Antichristus corde credit, ore cõfitetur, & Sacramentorum frequentatione agnoscit, Iesum esse Christum? Nec ad rem facit, quod vt suam causam tueantur, Protestantes obtendunt.

Obiectio Protestantium in Centur. 1. c. 4. Pag. 436.

Scripturæ ostendunt, quòd illi, qui sedent in Templo Dei, hoc est, Episcopi Romani deficient à fide, & negabunt, Iesum Christũ in carne venisse, hoc est, solũ Iesu Christi sanguinem emundare nos ab omni peccato. (Et pòst:) quòdq; non sola fide in Christum iustificemur, sed quòd nostra bona opera etiam aliquid conferant ad salutem coram Deo.

RESPONSIO.

Sedet quidem Antichristus in Templo Dei: sed non omnes, qui sedent in Dei Templo, sunt etiã Antichristus, aut deficiũt à fide. Nã si omnes, qui sedẽt in Tẽplo Dei, deficerẽt à fide, iam quis esset fidelis, cùm fideles potissimùm *sint Templũ Dei*, & in eorũ cordibus habitet Christus? qui etiam corpus suum appellauit *Templum* quoddam, certè non nisi Dei. Quòd si omnes, qui sedent in Templo Dei, necessariò non deficient à fide: quàm inepta est hæc interpretatio Protestantiũ: *Qui sedent in Templo Dei, hoc est, Episcopi Romani deficient à fide?* Etenim si alij sedentes in Templo Dei (vt quondam Aaron & Posteri eius sederunt super Cathedram Mosis) possunt manere in fide: cur non etiam Romani Episcopi fidem rectam seruauerint, etiamsi sedent in Tẽplo Dei? Non potest illa interpretatio certa constitui, quæ necessaria nõ est: nec est necessaria, quæ potest aliter se habere. Sed pergũt Magdeburgẽses: *Negabunt Episcopi Romani, Iesum Christum in carne venisse.* Quî scitis, eos id negaturos? *Scriptura* (inquiunt) *hoc dicunt.* Quo tandem in loco? Iam citant Caput 17. Apocalypsis, de quo dictum est antea in huius lib. c. 8. citant. 2. Thessal. 2. de quo postea dicetur. Certè nullibi dicunt Scripturæ, Pontifices Romanos Incarnationem Christi negaturos. Absit, vt mendacij accusentur Scripturæ sacræ. Mentitur enim qui dicit, Pontifices Romanos vnquàm negasse aduentum Christi in carne. Ergo vt huic vulneri medicinã faciant Magdeburgẽses, per allegoriam interpretantur verba Scripturarũ, & aiunt, eos negare, Iesum Christũ in carne venisse, *qui negant, solum Iesu Christi sanguinem emundare nos ab omni peccato.* Quid ergo? Vtrùm ipsi dicunt, solum Christi sanguinem absque vlla fide emundare nos? Certè si pretiũ ac meritum, cuius vi redempti & mundati sumus, consideramus: vnà cum illis credimus, absq; operum atq; etiã fidei nostræ vel merito, vel pretio nos per solum Christi sanguinem emundatos esse. Verùm si modũ & rationem aspicimus, qua sanguis Christi (qui solus vi dignitatis suæ meretur nostram emundationem) nobis fructuosus euadit: iam & *fide per dilectionẽ operãte* opus est, *quæ purificet corda nostra, & operibus bonis, qua Deus præparauit, vt in illis ambulemus*, quæ adeo conferunt aliquid ad salutem nostram corã Deo, vt *nisi mãdata seruemus, & voluntatem Patris faciamus, & pœnitentiam egerimus, & iugum Christi tollamus super nos, & Spiritu facta carnis mortificauerimus, & perseuerem⁹ vsq; in finem*, vitam æternam adipisci nõ possimus. Contrà verò qui *non auditor obliuiosus, sed factor est operis, hic beatus in facto suo erit.* Illa igitur doctrina, quæ negat, nos sola fide iustificari, quæq; statuit, opera bona coram Deo ad salutẽ aliquid conferre, adeo non negat, Iesum Christũ in carne venisse: vt qui aliter docent, Christo ipsi cõtradicant, *qui vitam æternam* ijs reddit, *qui esurientes pauerunt, nudos cooperuerũt, & in carcere positos, aut infirmitate aliqua pressos visitarunt.* Non ergo negat, Christum in carne venisse, qui docet, opera bona fidelibus necessaria esse ad ingrediendũ in vitã æternam. Sed ponamus, hanc doctrinam de bonorum operum necessitate (quæ Protestantibus *ad omne opus bonum reprobis* tam grauis videtur) veram non esse: ac illos, qui eã tuentur, ab æterna vita, quæ Incarnationis Christi fructus est, excludere. Verùm qui docet, aut facit aliquid, ex quo fit, vt Incarnatio Christi haud quaquam ei prosit, idcirco statim ille ipse Antichristus est, de cuius aduentu Christus & Apostoli tam solicitè prædixerunt? Nihil minus. Alioqui iam inde ab initio mundi plus quàm mille Antichristi fuissent. Antichristus verò palàm, absque vllo inuolucro dicet, *Iesum non esse Christum, neque carnem accepisse, nec verum Messiam esse.* Hoc autem non docet Papa, nec docuit aliquando; Papa igitur non est Antichristus.

2. Cor. 6.
Iohan. 2.
Matth. 23.
Gal. 5.
Actor. 15.
Bonorum operum necessitas.
Ephes. 2.
Matth. 19.
Matth. 7.
Matth. 11.
Rom. 8.
Matth. 24.
Iacob. 1.
Matth. 25.
1. Ioh. 2. & 4.

De impie-

De impietate Antichristi seipsum asserentis esse Christum: & vndecima Demonstratio, quòd Papa, qui nihil tale de se dicit, imò contrarium vbiq; profitetur, non sit Antichristus.

CAPVT. XX.

PArum sibi fecisse Antichristus videtur, si tantùm neget, Iesum esse Christum, aut carnem de Maria virgine accepisse: nisi etiam seipsum in Christi locum surroget, ac dicat ipse de se, *Ego sum Christus*. Quod enim alij multi Pseudoprophetæ (vt Simon Magus, Menander, Manes & alij aliquot) non satis fœliciter conati sunt facere, vt seipsos secũdùm
Matth. 24. Christi prædictioné vocarent Christũ & Messiá: hoc Antichristus in se ita suscipiet, vt nõ diffidat, se egregium aliquod facinus ex ea re perpetraturum. Persuadebit enim Iudæis, se
Ioan. 5. Christum esse, quemadmodum Christus ipse dicebat: *Si alius venerit in nomine meo, illum*
Lib. 5. *recipietis*. Quare Irenæus Antichristum ait *tentaturum, vt seipsum ostendat esse Christum*. Et
In cap. 21. Luc. Ambrosius: *Antichristus* (inquit) *ex Scripturis disputabit se esse Christũ. Et sciẽs* (inquit) *Satanas,*
In 2. Thess. 2 *venturum Dominum ad se comprimendum, nomen eius* (id est, Christi Domini) *sibi vsurpabit, & vt Regnum eius verum videatur, attrahet secum qui simul cum eo pereant. Seipsum* (vt ait ibidẽ Theodoretus) *Christum nominabit*. Hæc faciet Antichristus. Verùm nemo Pontificum Romanorum dixit vnquam, se Christum ipsum, aut liberatorem humani generis esse, nemo illorum id ex Scripturis probare conatus est: Papa igitur non est Antichristus.

Duodecima Demonstratio, quòd Papa, qui mori se & resurgere non simulat, (sicut Antichristus faciet) minimè sit Antichristus.

CAPVT XXI.

NOn verbo tantùm dicet Antichristus, Messiam se esse, verùm etiam simulabit, se propria Messiæ opera facere, & Prophetarum Scripturas, quæ de Messia extant, imple-
Luc. 24. re. Cumq; in omnibus veteris Testamenti Scripturis mors Christi & resurrectio prædicta sit: Antichristus vt se verum esse Messiam ex operibus ipsis demonstret, mori se fin-
Apocal. 3. get ac resurgere. Vnde Ioannes in Apocalypsi ait: *Vidi vnum de capitibus bestiæ quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est*. Bestia (inquit Augustinus) *ipsa impia ciuitas in-*
De Ciuitate Dei lib. 20. cap. 9. *telligitur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei*. Vnum ergo, seu primum de capitibus Bestiæ, optimè intelligitur ipse Antichristus: qui narratur *quasi occisus*, propterea quòd non verè, sed simulatè morietur. Iam verò *plaga mortis eius curata* dicitur, quia fictæ resurrectionis medicina fictæ mortis vulnus curabit. Hinc non temerè scripsit S. Gre-
Lib. 11. Indict. 6. Epi. 3. gorius, *Antichristũ simulaturũ se mori & resurgere*, & in suæ resurrectionis honoré, facturũ, *vt dies Dominicus in veneratione habeatur*. Beda ètiam in eundẽ Apocalypsis locum ita scribit: *Antichristus ad capita regni terreni pertinens, imitatione veri capitis nostri se quasi occisum resurrexisse, & pro Christo, qui hoc verè perfecit, suscipiendum audet exhibere*. Idipsum Haymo ibidem affirmat. Quæ interpretatio nec Aretæ quidem Cæsarææ in Cappadocia Episcopo displicet, etiamsi minus constanter eam proponat. Certè nec affert vllam interpretationem probabiliorem, & ista ipsa confirmatur ex eo, quod mox adiungitur: *Admirata est vniuersa terra post bestiam, dicentes: Quis similis bestiæ & quis poterit pugnare cum bestia?* Opinio enim resurrectionis Antichristi rapiet homines in stuporem tam vehementem, vt frustra cũ illo pugnaturi videantur, qui non solùm alia sua vulnera, verùm etiam *ipsius mortis plagam curare potest*. Nunquam verò simulauit quispiam Romanorum Pontificum se mori & resurgere: nemo igitur Pontificum Romanorum est Antichristus.

De intolerabili superbia & blasphemia Antichristi extollentis se supra omnem Deum, & decimatertia Demonstratio, quòd Papa, qui se non extollit supra Deum verum, non sit Antichristus.

CAPVT. XXII.

Prouerb. 18. IMpius cùm venerit in profundum peccatorum, contemnet, ait Salomon. Et quis magis impius, quàm Antichristus? Is igitur cùm & Iesum negauerit esse Christum, & seipsum dixerit Messiam verum esse, eamq; rem Iudæis probari suamq; doctrinam recipi viderit:
2. Thess. 2 prorsus non homines tantùm, sed etiam Deum contẽnet, seq; ipsum (vt Apostolus ait) *extollet supra*

let supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Quanquã enim verus Messias & Christus haberi vult, non tamen Christi humilitatem imitabitur. Nam Christus *venit in nomine Patris sui*, velut à Patre missus, quem se maiorem esse tùm ob naturam assumptæ carnis, tùm ob rationem originis, qua genitus est a Patre, semper & vbique agnouit. Verùm Antichrist⁹ venit *in suo ipsius nomine*, hoc est, nullum agnoscit principium, à quo generatus sit, nullum Deum, à quo in carnem sit missus: verùm (vt Chrysostomus ait) *omnem sibi potestatem tyrannicè vindicabit, se omnium Deum profitebitur, se Maximum Deorum esse gloriabitur*. Quod ipsum Haymo animaduertens, rectè dicit, *quòd Antichristus supra sanctam Trinitatem se extollet*. Non enim agnoscet saltem Deum Patrem supra se, in cuius nomine veniat, sed seipsum appellabit principium ingenitum, quod aliundè non sit. Ob hanc blasphemiam Daniel vocat Antichristum *impudentem facie, qui contra Principem Principum consurget*: & *aduersus Deum* (inquit) *loquetur magnifica*. Et in Apocalypsi appellatur *meretrix magna plena nominibus Blasphemiæ, mater illa fornicationum & abominationum terræ*: adeo vt Chrysostomus, & eũ secutus Theodoretus dicant, *nec ipsum Neronem tam perfricta fronte, & impudenter egisse, quàm acturus est Antichristus*: itaq; Neronis persecutionem vocatam esse *mysterium iniquitatis*, aduentum verò *Antichristi* dictum esse *reuelationem*: quia ille suam impudentiam non conabitur tegere, aut occultare. Perspicuum verò est, Pontifices Romanos nihil tale de seipsis docere aut sentire, imò passim se agnoscunt *indignos illo ministerio, quod illis à Christo impositum sustinent*. peccata presbyteris & conseruis suis cõfitentur velut Christi ministris, & in eo sese hominibus subijciumt: tantum ab eo absunt, vt se extollant supra Deum ipsum, aut supra sanctissimam Trinitatem. Quid in hac re tam clara & manifesta habent Protestantes, quod dicant, aut obtendant?

2.Thessal.2. Iohan.5. Iohan.14. Homil.40. in Iohan. In 2.Thess.2 Daniel.8. Cap.11. Apocal.17. In 2.Thess.2 Papa non se extollit supra Deum.

Illyricus in Catalogo testium. Pag. 3.

Efferre se supra Deum & eius cultum, Christus ita declarat, *In nomine Christi venire*. Certum autem est, Papam sese pro Vicario Christi venditasse. Matth 24.

RESPONSIO.

Si quoquo modo in Christi nomine venire, hoc esset, efferre se supra Deum, & eius cultum: omnes Apostoli extulissent se supra Deum & eius cultum. Omnes enim venerũt in Christi nomine, ho c est, velut ab eo missi, virtutemq; & authoritatẽ prædicandi & operandi ab eo capientes, *baptizabant, & miracula operabantur in nomine Iesu Christi*. Sed Christus eos appellauit Pseudoprophetas, qui non quoquo modo venirent in nomine eius, verùm, qui præterea venturi essent in proprio nomine, atque ob id dicturi essent, *Ego sum Christus: & ita* venirent, non quidem in Christi nomine, velut eius Vicarij, sed velut eius hostes, negantes eum fuisse, aut esse Christum, aut Messiam verum, quia ipsi potius id essent, sicut Simon Magus dixit. Illyricus igitur planè & falsarium, & Sophistam egit hoc in loco: falsarium, quia Euangelij verba vitiosè interrupit. Christus enim dixit, *Multi venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus*. Vnde apparet, Christũ non de illo egisse, qui diceret se Vicarium Christi. Nam is adeo non dicit, se Christum esse, vt nisi alius præter ipsum Christus existeret, is vices eius gerere non posset. Illyricus ergo non rectè fecit, cùm ea Euangelij verba omisit, quæ declarabant, quidnam Christus appellaret in nomine Christi venire. Cùm enim tã is veniat in nomine Christi, qui legatione pro Christo fungitur, quàm is, qui nominat se Christum seu Messiam: cumq; Christus nõ priorem eius verbi sententiam, sed posteriorẽ reprehenderet: Illyricus in hoc egit Sophistam, quòd Papã, qui venit in nomine Christi, legatione fungens pro Christo, vult videri à Christo reprehensum esse, cùm Christus non nisi eũ reprehenderit, qui nominat se Messiã. Quid quòd Christus non tantùm egit de Antichristo ipso, verũ etiã de omnibus Pseudoprophetis? Vnde etiã dicit, *multos in nomine ipsius venturos*. Antichristus verò vnus est. Itaq; tãetsi is, qui extollit se supra Deũ, possit etiã venire in Christi nomine, & dicere, se Christũ ipsum esse: tamen plus in Antichristo notauit Apostolus, quando dixit, illũ se extollere supra oẽm, qui dicitur Deus. Falsum igitur est, quòd Illyricus dicit, *Christũ declarare, quid sit apud Paulũ efferre se supra Deũ*. Quinimò Paulus Christi verba potius interpretatur. Nã quòd Christus breui quadam oratione perstrinxit, dicens: *Cùm videritis abominationẽ desolationis stantẽ in loco sancto, qui legit intelligat*: hoc Paulus longiore quadã oratione explicauit, cùm ita scriberet: *Reuelabitur homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod*

Matth.24. Illyricus verba Euangelij corrupit. 2 Cor.5. Illyrici calumnia. Matth.24. 1.Iohan.2. Matth.24.

dicitur Deus aut quod colitur, ita vt in Templo Dei sedeat, ostendẽs se tanquã sit Deus. Nihil enim aliud hæc omnia Pauli verba explicant, quàm id quod Christus vnico *abominationis* vocabulo significauerat. Præclarè enim Hilarius ait: *Antichristus ex eo dictus est abominatio, quòd aduersus Deum veniens, honorẽ sibi Dei vendicet.* Duo hîc sunt notanda: vnum, quòd *Antichristus venit aduersus Deum:* alterũ, quòd *sibi honorem Dei vendicet.* Omnes enim Pseudoprophetæ veniunt aduersus Deum: sed non omnes Dei honorem sibi vendicarunt. Ista propria est Antichristi blasphemia. Papa igitur, qui nec se Messiam asserit, nec se effert supra Deum verum, non est Antichristus.

Hilarius in Matth. Can. 25. abominatio

Obiectio Illyrici in Catalogo Testium. Pag. 3.

Papa maiorem sibi potestatem vsurpat, quàm Filius Dei. Nam Christus se semper Scripturæ subiecit, & dixit, se, quæ faceret, & pateretur, facere & pati, vt Scriptura impleretur. At Papa dixit, se posse dispensare contra Apostolum & Euangelistam, posse recta facere praua, & contrà.

RESPONSIO.

In re tam seria, hoc est, in causa fidei & salutis æternæ, non tantùm cauillari, sed etiã prudentẽ scientẽq; mentiri, hoc illius hominis est, qui se Antichristi, hoc est, mẽdacij mancipiũ malit esse, quàm Christi, hoc est, veritatis seruũ & cultorẽ. Papa *nunquã dixit, se posse recta facere praua*, aut etiam, quæ per naturam praua essent, facere recta. Nec sibi vnquam sumpsit, vt dispensaret contra Euangelium Christi, nec se, authoritatémue suam Scripturis sacris anteposuit. Solet quidem in quæstionem vocari, *Vtrum Papa nõ possit dispensare cõtra Apostolum?* Sed nulla est alia eius quæstionis mens aut sententia, quàm *vtrũ nõ liceat Summo Pastori ob iustam & grauem causam aliter aliquando facere, fieriue permittere, quàm Apostolus in re solùm indifferente, ac non simpliciter necessaria præceperit & constituerit.* Verbi gratia: Apostolus dixit: *Iis, qui matrimonio iuncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere. Quòd si discesserit, manere innuptam, aut viro suo recõciliari. & vir vxorem non dimittat.* Contra hoc præceptũ nec Papa, nec quisquam hominũ dispensare potest. Itaq; Protestantes qui viro dimittenti vxorem suam ob fornicationem permittunt alteram vxorem ducere, peccant contra hoc Domini præceptum: quia cùm in Matrimonio, quod ex vtriusq; pari consensu initur, par sit causa viri & vxoris, adeo vt *neuter sui corporis, verùm alter alterius potestatem habeat:* quicquid in matrimonio non licet mulieri, nec viro licere potest. Itaq; Protestantes, qui contra hoc Domini præceptum dispensant, Christo se anteponunt, & ideo Antichristi sunt. Verùm Papa in tali re non dispensat, sed mox apud Apostolum sequitur: *Cæteris ego dico, non Dominus. Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.* Si hoc est Pauli, & nõ Domni preceptum: certè hoc præceptũ ad ius non merè diuinum, sed quodãmodo humanũ pertinet. De hoc igitur præceptorũ genere quæritur, *an Papæ non liceat dispensare cõtra Apostolũ?* id est, contra illud ius, quod Apostoli quidem constituerunt, non tamen velut legem Dei, quæ necessariò semper omnes homines obligaret (nunquam enim talia esse possunt hominum præcepta) sed quæ plerumq; maximæ hominum parti vtilia essent, atq; ideo mutari nõ deberent, nisi ob causam peculiarẽ, in qua ob alias concurrentes causas & rationes, æquius foret, illam humanam legem etiã ab Apostolis ipsis propositam mutari, quàm præfractè, vbi hoc ipsum Apostoli fieri nollent, vrgeri, & importunè, ac interdum etiam iniquè, obseruari.

Illyrici mendacia.

Quid sit dispensare contra Apostolũ.

1. Cor. 7.

Ponamus igitur, Principem Christianũ, qui magni alicuius Regni Gubernator sit, vxorẽ habere infidelem, quæ consentit habitare cum illo, cui tamen Principi aliundè offeratur ista cõditio, vt si mulierẽ alterã, quæ nõ minori etiã Regno præsit, in matrimoniũ accipiat, illa cũ vniuerso Regno suo, quod hacten⁹ idola coluit, ad Christi fidẽ accessura sit. Hîc quærim⁹, vtrũ si Põtifex hoc ita verè se habere cõpererit, permittere nõ possit isti Prĩcipi, vt relicta vxore infideli, quæ cõsentit habitare cũ illo, accipiat nouã vxorẽ, cũ tot animarũ Christo acquirendarũ immensa dote? Hac ergo in re si Pontifex cum isto Principe dispẽsat, hoc vtiq; appellamus *cõtra Apostolũ*, id est, contra legẽ humanã ab Apostolo constitutã dispensare. Ego putarẽ, ipsum Apostolũ, si viueret, nolle se difficilem in ea causa præbere. Nã & ipse ibidẽ dicit: *Christianũ huic seruituti subiectũ non esse, vt vxorem cohabitare volentẽ retinere cogatur:* & quan-

Causa in qua videtur contra Apostolũ dispensari posse.

& quando vxor cõsentit cum illo habitare, ob eã causam vult illã nõ dimitti, *quia nescit, an eã postea saluam & fidelem facere possit, nec ne.* Si ergo lex ab Apostolo proposita eiusmodi est, vt ob incertam, sed tamen speratam, vnius animæ salutem, nolit vxorẽ infidelem cũ viro habitare consentientẽ dimitti: certè vbi ea dimissa, multò maior spes, & certior foret, infinitas animas Christo lucrifaciendi: cõtra mentẽ Apostoli nõ fieret, etiámsi mulier infidelis cohabitare volens dimitteretur à Principe Christiano, vt is aliam vxorẽ ducat, quæ mox & ipsa fidem Christi accipiat, & subditis eandem persuadeat. Præterea vetat Apostolus, *Neophytũ fieri Episcopum.* Contra hoc præceptũ velut non simpliciter diuinum, sed potius humanum, dispẽsare Pontifex posset, vbi talis Neophytus esset, qui summã vtilitatem Ecclesiæ allaturus existimaretur, nec ab elatione & superbia eius periculum vllum fore appareret. Talis erat D. Ambrosius apud Latinos, talis D. Nicolaus apud Græcos. Certè Lutherus adhuc Neophytus præfuit Ecclesiæ Protestantiũ, non per Pontificiam, sed per suam ipsius contra Apostolum dispensationem: quod pessimi omnino exempli fuit.

Ratio Apostolici præcepti.

1. Timoth. 3.

Quibus ita declaratis, liquidò apparet, totam Illyrici accusationẽ nihil esse, nisi merã calumniã. Nã Papa nunquã sibi arrogauit vllã potestatẽ supra Christũ, aut supra Scripturas sacras, aut supra Ius naturale, aut supra Cõstitutiones Apostolicas. Verùm in ijs tantùm causis aliquando ius dixit contra non mentem, sed sonũ & speciem verborũ Apostoli: idq; ex æquo & bono, vbi Apostoli ius idem dicturi erant, si eodem tempore vixissent, eandemq; causam ritè ac legitimè cognouissent. Quod verò Illyricus dixit, *Christum se Scripturis subiecisse:* ille sanè Scripturas impleuit, non velut minor illis, (creaturæ enim ipsius illæ sunt, neq; vnquàm potest Creator sua creatura minor esse) verùm vt appareret, tam Prophetas ipsos à Deo fuisse qui res tanto postea tempore gerẽdas adeo definitè prædixissent, quàm se quoq; à Patre missum esse, & cum Prophetis consentire, qui eorum prædictiones tam accuratè præstaret, atq; impleret. Caput erat, quòd Iudæi, *putantes se vitam æternam in Scripturis habere, & sermonem propheticum firmiorem esse,* nõ poterant sine grauissimo peccato illũ reijcere, atque aspernari, cuius verba & facta cum Scripturis tam eximiè consentire viderent. Verùm alioqui (vt Chrysostomus & alij Patres præclarè ac sæpe admonent) non tam Christus illa sua vel docuit, vel fecit, quia sic prædixissent Prophetæ, ac ita scriptum esset in sacris literis: quàm Prophetæ illa Christi opera præsignificârunt quia ille talia facturus erat. Nec enim tam Scripturæ causa fuerunt operum Christi, quàm Christi opera fuerunt causa Scripturarum: quia mens diuina, quæ omnium rerum prima causa est, prius opera Christi, quàm Scripturas prædestinauit, & has voluit honorificũ testimoniũ futuris operibus Christi præbere. Christus igitur omnia sua fecit, & passus est, *vt Scripturas impleret*, non velut subiectus illis, sed velut Dominus illarum, qui eas voluit ostendere fidele obsequium sibi præstitisse. Papa verò subijcitur Scripturis, velut Dei organis, quæ volũtatem Dei tùm cõtinent, tùm significant. In cuius rei signum, *reuerenter osculatur Euangelij librum*, quod ipsum Protestantes recusant facere. Sed nihil interim ostenditur quod probet, Papam supra Deũ, aut supra Christum sese efferre: Papa igitur non est Antichristus.

An Christus subiecerit se Scripturis?

Decima-quarta Demonstratio, quòd Papa non esset Antichristus, etiamsi falsò diceret, se Christi Vicarium esse: quia ne sic quidem supra Christum sese efferret.

CAPVT XXIII.

VVOlfgangus Musculus præclarum aliquid se excogitasse putauit, cùm diceret, *Antichristum esse nõ modò illum, qui aduersatur Christo, verum etiam illum, qui pro Christo Ecclesiæ sese obtrudit. Nam vt Antistrategos* (inquit) *non is tantùm vocatur, qui Duci sese opponit, sed & is, qui pro Duce cùm non sit, militibus sese obtrudit & venditat, propterea quòd præpositio ἀντὶ Græcis & contra, & pro significat: ita & Antichristus est is, qui & aduersarius est, & Vicarius Christi.*

In locis cõmun. de potestate Ministrorum.

RESPONSIO.

Si de quocunque Antichristo sermo esset: non diffitêrer, quin is, qui præter ius & fas pro Vicario Christi sese obtruderet, Antichristus quidam esset. Verùm nunc non quærimus, quid præposito ἀντὶ Græcis, verùm quid illius eximij *Antichristi* vocabulum Christianis & Scripturis sacris significet. In Scripturis *Antichristus definitur is esse, qui extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Talem Antichristum negamus Papam esse posse, etiãsi absq; authoritate legitima pro Vicario Christi se gereret: quod tamen eum non facere, in

superioribus libris abundè testatum reliqui. Etenim cùm Papa seipsum vocet *Vicariũ Christi*,& agnoscat, se ab ipso Christo mitti,& per Petrum Apostolorũ Principem, Christi verò Discipulum, quicquid habet authoritatis, accepisse: neq; cogitari potest, quomodo talis Vicarius efferret se supra ipsum Christum, à quo se missum profitetur. Veritas enim ipsa dicit, Iohan. 13. *non esse Apostolum seu Legatum maiorem eo, qui misit illum*. Cùm ergo Antichristus secũdum Scripturas *efferatur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur*, atque ideo efferatur etiam Psal. 44. Iohan. 14. Ro. 9. Gal. 1. Heb. 1. supra Iesum Christum, qui Deus vtique dicitur tam in Scripturis sacris, quàm in corde & ore fidelium: Papa verò non extollatur supra Christum (quem credit & confitetur Deo Patri consubstantialem esse, ab eoq; suam potestatẽ se habere agnoscit) & hæc omnia sint tam manifesta & certa, vt nec aduersarij quidem ea ignorent: certè Papa hæc sentiens & asserens, non posset Antichristus esse, tametsi verè non esset Christi Vicarius. Aliud enim est quoquo modo mentiri, quod tamen Papa non facit, & aliud insignem illum mendacem esse de quo Ioannes ait: *Quis est ille mendax, nisi qui negat Iesum esse Christum?* Qui verò nominat se Vicarium alicuius, eo ipso agnoscit, illum seipso maiorem esse, in eo saltem munere, quod vice illius exercet.

De Antichristo supra Maiores suos, imò supra Sanctos ipsos, & Ecclesiam Vniuersalem sese efferente, & Decima quinta Demonstratio, quòd Papa, qui hoc idem non facit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXIIII.

QVI animaduertit, Apostolum docuisse, quòd *Antichristus extollit se supra omnẽ Deũ, & omne quod colitur*: facilè videt, eundem etiam sese efferre supra Maiores suos, supra Sanctos, & supra vniuersalem Ecclesiã, quæ certè maior Deo ipso esse non Daniel. 11. potest. Et hoc videtur esse quod Daniel dixit: *Deum Patrum suorum nõ reputabit.* Hoc enim tã alienũ fuit ab Antiocho Epiphane, Iouẽ nõ secùs, ac fecerant patres eius, adorãte: vt necesse sit ad solũ Antichristũ istud verbũ pertinere. Antichristus igitur cũ fuerit reuelatus, non habebit vllã rationẽ Maiorũ suorũ, aut Ecclesiæ, quæ ipsius ætatẽ antecessit: verũ, vt in Apocal. 13. Apocal. dicitur, *blasphemabit Tabernaculũ Dei, & eos, qui in cœlo habitant: Deũ verò, quẽ ignorauerunt Patres eius, colet, & Deum Maozim* (vti Daniel testatur) *in loco suo venerabitur.* Seipsum enim tanquàm Deum fortissimum venerabitur in eo loco, quem in sui nominis honorem eriget, quemq; à se cognominabit. Antichristus ergo nihili ducet quamcunq; Re- Papa non cõtemnit Maiores suos. ligionem, quæ ab ipso excogitata non sit. Cæterùm in Papa nihil tale notari potest. Imò si qua sedes aut Ecclesia vnquam in pretio habuit Maiores suos, & vestigia eorum secuta est: illa sine controuersia Romanæ Sedis & Ecclesiæ propria est gloria: adeo vt Pontifices Romani passim scribant in suis literis, *Prædecessorum nostrorũ vestigijs insistentes.* Et certè licet credamus, in re dubia maiorem esse Petræ à Domino stabilitæ ac Summi Pastoris (pro cuius fide Christus orauit, quemq; fratres suos confirmare iussit) authoritatem & priuilegiũ, quàm sit reliquæ militantis Ecclesiæ, quæ saltem recuset eidem Summo Pastori obedire: tamen adeò non licet vlli Romano Pontifici, Maiorum suorum legitima Decreta in articulis fidei, aut naturæ præceptis declarãdis, mutare: vt si quis id palam facere conetur, atq; in ea re authoritatem Sedis Apostolicæ interponere velit, eo ipso iudicandus sit potestate sua excidisse, tanquàm deficiens à fide, & ideo infidelis, cui pertinaciter in errore suo persistenti, alius Papa substitui debeat. Multum quippe interest, vtrùm dicamus, aliquem esse Caput Ecclesiæ tantùm militantis (quod Papæ tribuimus) an verò etiam vniuersalis Ecclesiæ, quæ ab initio mundi, vsque ad finem perseuerat, quod Papæ non damus, sed solius Christi proprium esse credimus. At & hoc, & illud sibi vendicat Antichristus. Papa multos agnoscit sibi æquales: Antichristus neminem. Ille numerat antecessores suos & vacuũ successoribus locum relinquit: hic neque Antecessores, neque successores habet. Ille minor est, non tantùm Christo sed etiam Apostolis & Principe Apostolorũ, cuius Cathedram se tenere in Domino gloriatur: hic non modò nullos Christi Apostolos, verùm neq; Christum aliquem, præter seipsum, confitetur. Quapropter si Papa & Deum, & Sanctos, & fidem Maiorum suorum necessariò amplectitur (alioqui enim mox desinit esse Papa) cùm Antichristus interim *ne Deum quidem Patrum suorum curet*, fidem verò nullam omnino vlli rei deferat: nullo modo fieri potest, vt Papa sit Antichristus.

De Anti-

De Antichristo aspernante Idôla: & decima sexta Demonstratio, quòd Papa, qui re vera Deum verum adorat, ex ipsorum Protestantium confessione Antichristus non sit, quia (licet falsò) tamen illi dicunt, eum colere idôla.

CAPVT XXV.

DE Antichristo Daniel ita scribit: *Eleuabitur, & magnificabitur aduersus omnem Deum: nec quenquam Deorum curabit, quia aduersum vniuersa consurget.* D. Paulus etiam testatur, Antichristũ nõ modò efferre seipsum supra Deũ, sed etiã *supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quo verbo significat, Antichristum supra numen omne, seu verũ, seu falsum, semet efferre: nec aut verum Deum, aut Idôlum aliquod adorare, adorandúmue proponere præter seipsum. Quam esse veram Apostoli mentem Irenæus docet, his verbis: *Antichristus existens Apostata & latro, quasi Deus vult adorari, & cùm sit seruus, Regem vult præconari. Ille enim omnem suscipiens Diaboli virtutem, veniet, nõ quasi Rex iustus, nec quasi in subiectione Dei legitimus, sed impius & iniustus, & sine lege, quasi Apostata, & iniquus, & homicida, quasi latro, diabolicam Apostasiam in se recapitulans, & Idôla quidem seponens, ad suadendum, quòd ipse sit Deus, se autem extollens vnum Idôlum, habens in semetipso reliquorum Idolorum varium errorem, vt hi, qui per multas dominationes adorant diabolum, hi per hoc vnum Idôlum seruiant ipsi, de quo Apostolus in Epist. quæ est ad Thessal. 2. ait sic: Quoniam nisi venerit abscessio primùm, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollit se supra omne, quod dicitur Deus, aut colitur, ita vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquàm sit Deus. Manifestè igitur Apostolus ostendit aduentum eius, & quoniam extollitur super omne, quod dicitur Deus, vel quod colitur, super omne Idôlum. Hi enim sunt, qui dicuntur ab hominibus, non sunt autem Dÿ.* Irenæo astipulãtur cæteri Doctores, tam Græci, quàm Latini. Hyppolitus de consummatione mundi: *Antichristus Idololatriam non admittet.* Cyrillus Hierosolymitanus: *Idôla odio habiturus est Antichristus.* Ephrem in Sermone de Antichristo: *Aspernabitur Idôla.* Chrysostomus: *Antichristus est homo, qui extolletur super omnem, qui dicitur Deus, aut numen. Non enim ad Idololatriam abducet ille,* sed ἀντίθεος *quispiã erit, quosuis Deos pessundans, iubebitq́; seipsum pro Deo coli ac venerari.* Hieronymus: *Antichristus cunctarum gentium Deos, siue probatam omnem Religionem, suo calcabit pede.* Theodoretus: *Deos, qui vocantur, Satanas per Antichristum falsos esse arguet, quorum ipse falsitatem præteritis temporibus confirmabat.*

Daniel. 11. Irenæus in fine lib. 5. Antichristus vnum Idolũ statuit, seipsũ. Catech. 15. In 2. Thess. 2. Quæst. 11. ad Algasiam. In 2. Thess. 2.

His ita positis: duas potissimùm res inferam. Quarum prior est, Papam non se efferre aduersus Deum verum, sicuti Antichristus facit, de qua re satis antea dictum est. Posterior autem à Protestantium confessione pendet. Illi enim falsò quidem, sed tamen illi scribunt, Papam non tollere, sed statuere Idôla quædam, & ea præter seipsum. Quod ita si est, eâdem opera confitentur Papam non esse Antichristum. Scriptura enim solui nõ potest, quæ tùm apud Danielem, tùm apud Paulum testatur, Antichristum non permittere Idola. *Effert enim se aduersus omnem Deum* (inquit Daniel) *nec quenquam Deorum curabit.* Extollitur (inquit Paulus) *supra omnem, qui dicitur Deus, aut quod colitur.* Quòd autem Protestantes fateantur, Papam Idôla non auersari, sed statuere, passim ex ipsorum verbis confirmatur. Caluinus in Institution. *Papistæ* (inquit) *Idololatriam habent crassiorem Israelitica.* Magdeburgenses in Cẽtur. 1. dicunt, Episcopos Romanos *adorare Dracones, statuas, & imagines, & horrendam exercere idololatriam.* Beza in sua Confessione fidei Christianæ affirmat, Papisticos *Cœnam Domini in execrandum idôlum* (ô nebulonem) *commutasse: quod ipsum Sacramentum Altaris vocent.* Wolfgangus Musculus in explicatione secũdi Præcepti, vocat *Papistas cultores idolorũ.* Cùm ergo tam Lutherani, quàm Zuingliani dicant, Papistas idôla colere, à Papistarum autẽ numero Papam non excludant, per idôla verò Sacramentum Altaris, & Sanctorum tam inuocationem, quàm Imagines intelligant (quæ sunt alia, præter ipsum Papam): necesse est, vt dicant etiam Pontifices Romanos idôla quædam, præter seipsos, colere. Verùm Scripturæ dicunt, Antichristum non colere, aut colendum proponere Idôlum vllum, præter seipsum: Papa igitur, secundùm ipsorum Protestantium doctrinam, non est Antichristus. Quid hîc respondebunt Protestantes? Vtrùm Papam colere idôla? Papa igitur non est Antichristus. Mentiuntur illi, cum dicunt, eum Idôla colere. Imò simul in duobus mendacijs deprehenduntur. Vno, dum aiunt, Papam idôla colere: altero, dum eundem aiunt Antichristum esse. Quicquid enim veritas est, Idôlũ esse non potest, quia idolum est mendaciũ & *nihil in mũdo.*

An Papa statuat idóla. Daniel. 11. 2. Thessal. 2. Cap. 8. num. 10. Lib. 2. c. 4. Pag. 436. Cap. 7. Idoli natura. 1. Cor. 8.

Imagines verò Christi & Sanctorum, ac multò magis Sacramentum Altaris, veritatis cuiusdam signa sunt: nec aliter à nobis honore aliquo afficiuntur, quàm vt signa sunt reru earum, quæ tùm veræ, tùm sanctæ sunt. Non potest ergo fieri, vt colentes veritatem, aut signum aliquod veritatis in eo gradu, quo signum est, eâdem opera colamus idôlum.

Contradictio Protestantiũ. Iam verò non solùm mentiti sunt Protestantes, sed etiã sibijpsis contradixerunt. Nã nec idôla præter seipsum potest colere Antichristus, nisi Scripturæ nos fallerẽt, & Protestantes dicunt, Papam & colere Idôla præter seipsum, & simul esse ipsum Antichristũ. Sed nũc videamus, quomodo effugiant hanc suam contradictionem. Certè corrumpunt Scripturas, & ita putant se posse euadere. Sic enim scribunt mendaces Historici nostri Magdeburgenses: *Scripturæ ostendunt, quòd efferentur Episcopi Romani aduersus prædicatum Deum, hoc est, corrumpent sanam de Deo doctrinam. Deinde efferent sese etiã aduersus cultus, hoc est, Sacramẽta à Christo instituta.* Hæc illi. Paulus dixit, quòd Antichristus *extollitur super omnem Deum, aut numen*, vt plerique Græci codices hodie legũt: vt verò Latini codices habent, *supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Vtraq; lectio eôdem tẽdit, vt significetur Antichristus efferre se aduersus oẽm Deum aut numen. Magdeburgenses verò Paulum interpretantur, tanquã si dixisset: Antichristus extollitur aduersus *eũ, qui eximiè dicitur Deus*, & aduersus cultũ. Ita enim loquũtur: *Aduersus prædicatum Deũ, & aduersus cultus.* Græca verò habent, ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν, ἢ σέβασμα. Effertur supra omnẽ, qui dicitur Deus, aut numen. Magdeburgeñ. vertunt, *effertur contra prædicatum Deũ & cultum.* Primùm ergo verbũ illud (πάντα, *omnem*) prorsus tollunt de medio, deinde λεγόμενον (qui dicitur) nõ referunt ad eum, qui vulgò apud Gentiles dicitur Deus, sed potius ad eum, qui apud fideles creditur Deus. Itaq; non retinent proprietatẽ verbi & naturã. Tum aũt θεὸν (Deum) quæ vox absq; articulo ponitur, & ideo *quemcunq; Deũ ex æquo significat*, ita cõuertunt, velut ea vox, cũ articulo posita, Deum, qui solus verus est, solũ indicaret. At Epiphanius ait: *Si dixerimus, θεὸν, i. Deum, sine articulo: quemlibet Deũ gentium diximus, non Deũ verum.* Postremò cùm Paulus dixerit, ἢ σέβασμα, aut quod colitur, illi verterunt potius actiuè, *& cultũ.* Licet enim Græca vox tã venerationẽ ipsam significet, quàm id quod colitur: tamen ex eo quod agitur, apparet, Paulũ voluisse dicere, quòd Antichristus *effert se supra omnem, qui dicitur Deus aut numen.* Etenim vt Dei vox nõ respicit actionẽ Antichristi, sed rẽ supra quam effertur: sic & illud σέβασμα non ita debemus interpretari, velut veneratioem alicuius hominis significet, sed potius *rem ab hominibus adoratam & quæ colitur.* Ac antiquus quidem Latinus interpres legisse videtur nõ πάντα λεγόμενον, sed πᾶν τὸ λεγόμενον *omne quod dicitur*, quo etiã modo Hieronymus legit in Quæst. 11. ad Algasiam. Iam ergo posset etiam repeti vox illa (dicitur) vt intelligamus Paulum docere, quòd *Antichristus effert se supra omne quod dicitur Deum, aut quod dicitur numẽ*, seu, adorandum. Vtcunq; sit, insignis est Magdeburgensiũ audacia in eo, quod prætermittũt πάντα omnẽ, & Scripturas pro libidine sua corrumpunt, ne quid in illis deprehendatur, quod hæreses ipsarũ confutet. Videntes enim, suã doctrinã simul constare non posse, vt & Papam dicant idôla præter seipsum colere, & tamen eundem dicant Antichristum esse, qui nõ colet idôla: propterea sustulerunt ex Paulo vocem illam, quæ maximè proderet ipsorum dementiam, & pro *Omnem* qui dicitur Deus, legunt, *prædicatum Deum:* velut illum, qui singulariter & solus dicitur Deus. Certè quantum interest inter omnem, qui dicitur Deus, & eum, qui solus est Deus, tanto interuallo absunt Lutherani à veritate Euangelij.

Cent 1. lib. 2. cap. 4. Pag. 435.

2. Thess. 2.

Verbum è Scripturis per Protestantes sublatum.

Lib 1 cont. Hæres. sect. 9

De Antichristi Sessione in templo Dei, & decima-septima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Antichristus (vt multi Sanctissimi Patres tradiderunt) sedebit Hierosolymis in Templo Dei: cùm Papa nec id fecerit vnquam, nec adhuc faciat.

CAPVT XXVI.

2. Thessal. 2. INter cæteras Antichristi blasphemias, illam velut non vulgarem enumerat Apostolus, dum dicit, *eum in Templo Dei sedere.* Hoc autem licet variè interpretati sint sancti Patres, nulla tamen eorum interpretatio eò tendit, vt Pontifex Romanus ex ea colligi possit Antichristi personam obtinere. Ac prima & omnium maximè obuia est illa sententia, quæ statuit, Antichristum *in Templo Hierosolymitano, quod Salomon erexit sessurum esse velut Messiam Iudæorum, cui Templum illud inseruire debuerit.* Irenæus igitur in fine libri 5. contra hæres. *Cùm* (inquit) *Antichristus sederit in Templo Hierosolymis, tunc veniet Dominus de cælis in nubibus in gloria Patris.* Et paulò antè: *Hierosolymis Templum per dispositionem veri Dei factum est. Ipse enim*

Ipse enim Apostolus ex sua persona definitiuè Templũ illud dixit Dei. Ostendimus aũt & in lib. 3. nullũ ab Apostolo ex sua persona Deũ appellari, nisi eum, qui verè sit Deus, Patrem Domini nostri, cuius iussu hoc, quod est in Hierosolymis, factũ est Templũ, in quo Aduersarius sedebit, sicut & Dominus ait: Cùm videritis abominationem desolationis, quæ dicta est per Daniele͂ Propheta͂ stante͂ in loco sancto: qui legit intelligat. Hyppolit⁹ in Oratione de cõsummatione mũdi ait, *Antichristũ Hierosolymis suscitaturum esse Templũ lapideũ.* Cyrillus Hierosolymitanus: *Antichristus* (inquit) *in Templo Dei sedet. Quale aũt Templũ dicit? In Templo, quod reliquum est Iudæorum. Absit enim, vt in hoc id fiat, in quo sumus. Propterea dicimus, vt nõ videamur gratificari illis. Si enim tanquàm Christus ad Iudæos veniet, à Iudæis sanè adorari volet, vt illos maximè decipiat. Studiosissimum se esse ostendet illius Templi, vt ipse de progenie Dauid esse videatur, qui Templũ à Salomone olim extructũ, ipse sit reædificaturus. Veniet aũt Antichristus in Templũ Iudæorum, quando lapis super lapide͂ non manebit, secũdùm Saluatoris prædictione͂. Cùm enim vel ruina vetustatis, vel prætextu ædificationis, vel quacũq; alia de causa, eiusmodi reliquiarũ Templi sequetur dissolutio: ita vt oẽs lapides tollantur, non dico de exterioris ambitus lapidibus, sed de tẽpli interioris, in quo erãt Cherubim, tũc veniet ille.* Hilarius: *Antichristus à Iudæis susceptus, loco sanctificationis insistet, vt vbi Sanctorũ precibus Deus inuocabatur, illic ab infidelibus receptus Dei honore venerabilis sit. Et quia proprius iste Iudæorũ erit error, vt qui veritate͂ respuerunt, suscipiãt falsitate͂: Iudæã deseri monet, & transfugere in montes, ne admixtione plebis illius Antichristo crediture, vis aut cõtagio afferatur.* Ambros. *Antichristus* (inquit) *sedet iuxta historiã in Templo, vt sibi diuinæ vindicet soliũ potestatis.* Chrysost. Hieron. August. approbãt eande͂ sententiã, nec à veritate aberrare putãt, *quòd Antichristus in Tẽplo Hierosolymitano sedebit*, licet alteri⁹ præterea interpretationis meminerint. Accedit eòde͂, quòd in Templo Hierosolymitano sæpius velut in figurã Antichristi posita est *abominatio* quædam, nempe Cæsaris imago, quam Pilatus ibi erexit. Itemq; (Chrysostomo auctore) illa, quam is ibi statuit, *qui vrbem expugnauit*. Præterea *Hadriani equestris statua, quæ in ipso sancto Sanctorũ loco, vsq; in præsentem diem* (inquit Hieronymus) *stetit.* Quid quòd secta etiã impij Mahumetis in eode͂ Tẽplo nõ immeritò sedisse dicitur, quia ibi exercetur cultus & superstitio Mahometica? Vt nõ sine graui causa in eode͂ quoq; Tẽplo expectari possit Antichristi præsentia, & doctrina. Etenim vt qui fuerat quondã populus Dei per fide͂ verã, nũc factus est per incredulitate͂ Diaboli populus: sic nihil vetat, Tẽplũ illud, quod ab initio Dei erat, nũc ad Satanæ ministeriũ cõuerti: præsertim cùm illud exterius templũ imago quædã & figura fuerit interioris tẽpli, quod in cordibus fideliũ Deo statuitur. Itaque si cor ipsum, quod verũ Dei templũ erat, à Deo ad Antichristũ defecit: quid miri est, si externa etiã structura Tẽpli Hierosolymitani cõcedet in locũ prædicationis Antichristi. Vtcũq; sit, de hac primùm causa dicamus id, quod nostro instituto cõuenit: Si Antichristus in Tẽplo Hierosolymitano sessurus est, (id quod tot ac tanti Patres nõ sine magnis rationibus verũ existimant) profectò Papa, qui nunquã hactenus in illo Iudaico Tẽplo iuxta historiam sedit, nunquàm hactenus fuit Antichristus, ac neq; adhuc est.

Irenæus locum sanctũ (Matth. 24.) interpretatur Templũ Hierosolymitanũ. Catech. 15. Can. 25. in Matth. In 21. Lucæ In 2. Thes. 2. Quæst. 11. ad Algasiam. De ciui. Dei li. 20. ca. 19. In 24. Matth.

Decima-octaua Demõstratio, quòd Papa non sit Antichristus, etiamsi Templum Dei accipiatur pro Ecclesiis Dei, quia nullus Pontificum Romanorum sedit vnquàm in Templo Dei, tanquàm Deus (id quod Antichristus faciet) sed tanquàm Dei minister & Vicarius Christi. CAPVT XXVII.

QVanquàm nemo Sanctorum Patrum illam priorem interpretationem velut falsam accuset, quæ statuit, Antichristum iuxta historiam in loco sancto atq; in Templo Dei Hierosolymitano sessurum: tamen & alij aliquot aliter Dei Templum accipiunt, & Hieronymus *verius arbitratur*, Templum Dei apud Apostolum non de Hierosolymitano Templo, sed potius *de Ecclesia* accipiendum esse, in qua sedet Antichristus, non velut legitimus Iudex, sed velut Tyrannus, qui partim dolo, partim vi eum locum occupat. Augustinus etiam rectè admonet, Græcè legi, filium perditionis sedere non solùm *in Templo*, sed etiam *in Templum Dei*, tanquàm ipse cum suis membris *sit Templum Dei, quod est Ecclesia.* Cùm enim negauerit, veram esse Christianorum Ecclesiam, eum honorem sibi potius ac suis vendicabit, nec alij cuiquam Deo, præterquam sibi, Templum aliquod legitimè dedicari posse contendet. Itaque Chrysostomus dicit, Antichristum *iussurum, se in Templũ Dei collocari, non Hierosolymitanum solùm, sed & in Ecclesias* quod ipsum etiam Theodoretus sensit. Secundùm quam interpretationem Antichristus dicitur sessurus non tantùm in Templo Hierosolymitano, sed præterea in quolibet alio templo seu Ecclesia. Vnde

Quomodò Antichristus in Ecclesia sedeat. In templum sedere.

Vnde Protestantes inferunt, Papam esse Antichristum, quia Papa in *Ecclesia Dei sedet.* Quasi verò quia Antichristus tyrannico modo sedet in Ecclesia Dei, propterea quicunq; in Ecclesia Dei quocunque modo sedet, ob id ipsum sit etiam Antichristus. Licebit hac ratione vt Apostolos & omnes eorum successores appellemus Antichristos, quia illi quoque suo modo sederunt in Ecclesia Dei. Nam *sederunt super Cathedras suas*, certè non extra Ecclesiã Dei, sed in ea. De his enim, qui intus, id est, in Ecclesia Dei sunt, iudicàrunt. Demum; Ioãnes in Apocalypsi *vidit Sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis.* Quæ verba Augustinus in hunc modum interpretatur. *Non hoc putandum de vltimo iudicio dici, sed Sedes Præpositorum, & ipsi Præpositi intelligendi sunt, per quos Ecclesia nunc gubernatur. Iudicium autem datum nullum melius accipiẽdum videtur, quàm id quod dictum est: Quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo, & quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cælo. Vnde & Apostolus: Quid enim mihi est (inquit) de his, qui foris sunt, iudicare? Nam de his, qui intus sunt, vos iudicatis.* Si ergo Præpositi, per quos Ecclesia nunc gubernatur, sedent super Sedes suas in Ecclesia Dei: non est continuò Antichristus, quicunque in Ecclesia Dei sedet. Quid ergo est? Vtique Antichristus non tantùm sedet in Ecclesia, sed etiam *sedet ibi, vt Deus.* Ita enim Paulus scribit secũdùm Græcos codices: *Adeo vt tanquàm Deus in Templo Dei sedeat, ostentans se, quòd sit Deus.* Nos autem negamus, Papam *ostentare se Deum*, aut *sedere tanquam Deum in Ecclesia.* Sedet enim in Ecclesia quidem, sed vt minister Dei, non *vt Deus.* Hoc verbum (*vt Deus*) aduersarij prætermittunt suo more, quando iniustissimè accusant Papam, qui seipsum non modò ministrum Dei agnoscit, verùmetiam fatetur, se *illo sublimi & excelso ministerio indignum esse.* Antichristus verò apud Paulum appellatur primùm *Homo peccati*, vt in vera illius hominis natura, peccati etiam malitia inesse intelligatur. Sed cùm hoc videretur esse commune cum multis, pergit Apostolus ad deteriorem ipsius conditionem, & eum appellat *filium perditum.* Sed in quo genere perditum? In eo sanè, quòd *aduersatur.* Et cui, obsecro, aduersatur, nisi Deo, & Christo eius? Sed in quo gradu aduersatur? In omnium pessimo: nimirum *in extollendo se supra omnem Deum & omne numen.* Adeo vt non stet modò, sed etiam *sedeat*, non in aliquo inferiore domus loco, sed *in ipso Dei Templo*, id est, in summo fastigio Domus Dei: & id non tanquàm minister, sed *tanquam Deus*: nec hoc, velut qui verbo tenus simulet se Dei ministrum, & interim re vera Dei honorem ambiat, sed vltro præ se ferens, & signis prodigijsq; *ostentans se quòd sit Deus.* Imò cùm soli Deo templa erigantur: Antichristus templa sibi ipsi eriget, vt præclarê notauit Theodoretus. *Deum Maozim in loco suo venerabitur: & faciet, vt muniat Maozim cum Deo alieno, quẽ nouit.* Antichristus (inquit Theodoretus) *seipsum appellabit Deum Maozim, id est, fortem & potentem. Illud enim (in loco suo) pro (seipsum) posuit. Eriget enim sibi Templa, & argento & auro, & lapidibus pretiosis ipsa ornabit.* Certum verò est, nullum vnquàm Põtificem Romanũ sibi ipsi tanquàm Deo tẽpla erexisse, & ita sedisse in illis, vt Diuinitatis honorem ex ea re sibi arrogaret. Itaq; si prima cum postremis coniungimus, Antichristus vocatur aduersarius omnium perditissimus, & superbissimus, vt qui apertè profitetur, se aduersarium esse Christi, & adeo nõ esse ministrum illius, vt Ecclesiam Christi velit suam ipsius Ecclesiam fieri, eò quòd ipse non solùm velit tacita quadam opinione Deus haberi, sed etiam rebus ipsis *ostentet se quòd sit Deus*, ac templa suo nomini dedicanda curaturus sit. Quæ cùm ita sint, videamus quàm bellè hinc probent Aduersarij, Papam esse Antichristum.

Math. 23. 1. Cor. 5. Præpositi sedent in Ecclesia Dei & iudicant. De Ciuit. Dei Lib. 20. cap. 9.

ὡς Θεὸν

Protestantiũ mala fides.

In Daniel. 11. Antichristus sibi ipsi eriget templa.

Illyricus in Catalogo testium Pag. 3.

Quis alius se in Ecclesia Dei extulit, exaltauit, & ostentauit, quàm Papa?

RESPONSIO.

Si nemo alius adhuc se ita extulit in Ecclesia Dei, vt Scripturæ sacræ testantur facturum esse Antichristum: illud non probat, Papam esse Antichristum, sed potius declarat, Antichristum nõdum esse reuelatum. Papam verò negamus instar Antichristi seipsum extulisse, quia nimirum non ille seipsum, sed Christus illum extulit, dicens ad Petrum (cui Papa successit) *Tu vocaberis Cephas, tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claues regni cælorum, & tu conuersus confirma fratres tuos, & amas me plus his? Pasce oues meas.*

Si ergo

Si ergo negem, Papam in Ecclesia Dei seipsum extulisse, dicam verò, Christum esse, qui extulerit Papam: statim corruit hæc Protestantium fabrica, quā ipsi velut præclarum aliquod opus admirantur, & suspiciunt. Sed præterea vt probent, Papam esse Antichristum, non satis est dicere, illū *se extulisse, exaltasse, & ostentasse in Ecclesia Dei.* Nam hoc etiam Paulus ab aduersarijs prouocatus, fecit. Verùm oportet addere, quòd *aduersetur* Christo, idque in summo gradu, videlicet *in extollendo se supra omnem Deum, & sedeat in templo Dei tanquam Deus, ostentans se, quòd sit Deus.* Hæc omnia si patefecerint, iam fatebimur, Papam esse Antichristum. Nunc autem non solùm dico, nihil omnino adferre Protestantes, quod Papam conuincat *se extulisse supra omnem Deum, aut sedere in Ecclesia tanquàm Deum*: sed etiam ipsi probè sciunt, Papam non sibi aliquam Diuinitatem tribuere aut vendicare. Qui verò non sedet in Ecclesia, tanquam Deus, ille non est Antichristus. Nec tamen putandum est, quòd Ecclesia Dei vnquam habitura est Antichristum pro vero Deo. Ille enim sedebit in Ecclesia velut Tyrannus, cui omnes fideles & Catholici, præcipuè autem Ecclesia Romana contradicet. Hæc enim est Petra, aduersus quam non præualent portæ inferorum. Itaq; Cyrillus rectè negat, Antichristū in Christi Ecclesia sessurū, quia videlicet Ecclesia Christi, quæ in eius fide manserit, non agnoscet Antichristum pro legitimo Iudice.

Galat. 1. & 2. itemque 2. Corin. 10. 11. & 12.

Catech. 15.

De signis & prodigijs Antichristi: & decima-nona Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia nihil stupendum & prodigiosum hactenus in eum finem gessit, quem Antichristus præcipuè sibi proponet.

CAPVT XXVIII.

QVoniam finis causarum omnium præcipua est: antequam de ipsis Antichristi prodigijs loquar, finem ipsum exquiram, ad quem illa prodigia ab Antichristo diriguntur. Is verò cùm se extollat supra omnē Deum, atq; ostentet se, quòd sit Deus: liquidò apparet, eum signa & prodigia sua in finem eum operari, vt Diuinitatis suæ opinionem confirmet. Vnde Ambrosius ait: *Antichristus imitabitur Deum: vt sicut filius Dei Diuinitatē suā homo natus vel factus signis ac virtutibus demonstrauit, ita & Satanas in homine apparebit, vt virtutibus mendacij ostendat se Deum*. Pontifex autem Romanus hac in re nihil commune cum Antichristo habet. Nec enim quisquā Pontificū Romanorū miracula quæpiā in eum finem operatus vnquam est, vt ex ea re Deum se credi vellet. Alioqui huius eorū conatus aliquod saltem vestigium aliquando vel ab ipsis editum, vel ab alijs deprehensum fuisset. Nunc aūt ne aduersarij quidem tale aliquid confingere possunt, nedum cordatis viris idipsum probabunt. Si quid ergo admiratione dignum Papæ gesserunt, cùm in eū finem, qui potissimùm propositus fuit Antichristo, id non gesserint: nihil hoc ad rem, qua de agitur, spectat.

In 2. Thes. 2.

In quem finē miracula operatur Antichristus.

Vigesima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia in alterius nomine Antichristus, in alterius verò Pontifices Romani miracula sua ediderunt.

CAPVT XXIX.

NEgari non potest, Pontifices Romanos mirabilia quædam opera interdum fecisse. Verùm illi omnia fecerunt in Iesu Christi nomine, Christum agnoscentes earum rerum operatorem, se autem ministros tantum esse. Tale est, quod Gregorius Magnus de S. Ioanne Papa narrat, quem refert *ad auream portam Constantinopolitanæ vrbis in cōspectu omniū roganti cæco lumē reddidisse, & manu superposita oculorū tenebras fugasse*. Ille enim Papa Ioannes adeo in Christi nomine hoc miraculum fecit, vt etiam pro Christi nomine vitam postea impenderit. Nā idem Gregor. ait, *Theodoricum Regem Africanum Ioannem Papā iniuste iudicando & affligendo in custodia occidisse.* Præterea idem Gregorius refert, Agapitum Papam post Missarum solēnia, *curasse mutum & claudum in virtute Domini ex adiutorio Petri*. Similia de alijs Pontificibus Romanis alij etiam Historici recensent. *Victorem secundum* Lambertus Schafnaburgensis narrat, *tam diu ad orationem cum populo, inter Missarum solennia prostratum esse, donec Subdiaconus paulò antè à dæmonio correptus liberaretur.* Idem Lambertus refert, signa & prodigia per orationes Gregorij Papæ Septimi frequentius facta esse. Idem de illo testatus est & Gulielmus Historicus, Vincentius Gallus, & Martinus Polonus. Celestinum etiam quintum miraculis claruisse, Platina testatur. Sed hi omnes, & quicunq; alij Pontifices Romani res mirandas vel viui, vel cum Christo in cœlis agentes, patrârunt: certè patrârunt eas *in Christi nomine*, quod & inuocârunt semper, & confessi sunt.

Dial. li. 3. c. 2.

Papa operatur in Christi nomine.

Dialog. li. 4. cap. 30.

Dial. li. 3. c. 3.

An. D. 1054.

Antichristus nihil facit in Iesu Christi nomine. 1.Iohan.2. & 4. Cent.1.lib.2. c.4.Pag.436

At verò Antichristus non faciet sua signa & prodigia in nomine Iesu Christi Nazareni. Quomodo enim hoc faceret, *cùm negaturus sit, Iesum esse Christum?* Cùm ergo Pontifices Romani sub solo Christi nomine omnia sua miracula ediderint, sub cuius nomine Antichristus nihil faciet: ex hac etiam re constat, Papam non esse Antichristum. Magdeburgenses fatentur, Pontifices Romanos miracula sub nomine Christi edere. Sic enim scribunt: *Vt autem his fidem faciant* (Pontifices Romani) *edēt miracula virtute diaboli, nihilominus sub nomine Christi.* Quòd dicunt Episcopos Romanos *edituros miracula sub nomine Christi:* accipimus quod dant, & verũ esse cõfitemur. Quòd verò addũt, illos ea miracula edituros *virtute diaboli:* negamus, diabolum dare virtutem ijs rebus, quæ sub nomine Christi fiunt. Hoc enim esset suum Regnum destruere, & Christi Regnum corroborare. *Si Satanas* (inquit Christus) *Satanam eijcit, aduersus se diuisus est.* Itaque videant Protestantes, ne *peccent in Spiritum sanctum*, dum miracula sub Christi nomine facta, diaboli virtute fieri dicunt. Absque omni controuersia Satanas nunquàm Iesu Christo (cuius vel nudam nominis vmbram ferre non potest) eum honorem deferet, vt sub nomine illius miracula sit editurus. Nam (vt rectè dicit Damascenus) *non pro Christo veniet, sed aduersus Christũ & eos qui sunt Christi: propter quod & Antichristus dicitur.* Si autem sub nomine Christi miracula ederet, non esset aduersus Christum, sed pro Christo. Nam cùm Ioannes diceret ad Iesum: *Præceptor, vidimus quendam in nomine tuo eijcientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum:* ait ad illum Iesus: *Nolite prohibere. Qui enim non est aduersum nos, pro nobis est.* Christus negauit, illum esse aduersum se, qui eijceret dæmonia in ipsius nomine. Satanas verò est aduersus Christum: igitur in Christi nomine Satanas nunquàm eijcit dæmonia. Quod autem Satanas non facit in prodigijs edendis: nec Antichristus faciet. Nam in Satanæ virtute Antichristus edet prodigia sua. Papa igitur, qui ea miracula, quæ facit, in Christi nomine facit, non est Antichristus.

Matth.12. Lib.4. c.27. Luc.9. Nota. 2.Thessal.2.

Vigesima-prima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Papa non edit miracula per artem Magicam in conspectu hominum, vt Antichristus faciet.

CAPVT XXX.

2.Thessal.2. Triplex Satanæ potẽtia.

ADuentus *Antichristi* (ait Paulus) *est in omni virtute* (seu potentia) *in signis & prodigijs mendacibus.* Potentia verò Satanæ, quæ tota conferetur Antichristo, partim venefica est & ementita, nõ aliqua veritate, sed sola specie constans: partim prodigiosa est, quæ occultas naturæ vires non excedit; partim denique tyrannica & violenta est, quæ vim corporibus, non item animis, infert. Quod ad ementitam & fucatam Satanæ potentiam attinet, illa talis est, qualem in præstigiatoribus videmus esse. Et in hac quidem tùm Satanas excellit, tùm Antichristus primas feret. Vnde Theodoretus in illa Pauli verba scribens: *Ea* (inquit) *quæ futura sunt, Paulus docet, non fore vera miracula. Talia autem faciunt & præstigiatores. Ostendunt enim aurum, quod verè aurum non est.* Ad hoc genus miraculorum Aretas illud refert, quod in Apocalypsi de Antichristo scribitur: *Et fecit signa magna, vt etiam ignem faceret de cœlo descendere in terram in conspectu hominum.* Vbi Aretas verba illa (*in conspectu hominum*) sic interpretatur, *intuentium oculos fascinando.* quodque sequitur: *Datum est illi, vt daret spiritum imagini bestiæ, & vt loquatur imago bestiæ:* Aretas putat, imaginem bestiæ re vera locuturam esse, sicuti olim per Apollonium Magum, aliósque eiusmodi artifices tùm arbores, tùm aquæ dicuntur loquutæ. Quapropter mystica illa interpretatio, quam Bullingerus & cæteri Protestantes his locis accommodant, vt ea Romano Pontifici quoquo modo conuenire persuadeant, non est propria huius loci, cùm hîc agatur non de spiritali & interna potestate, quam Antichristus nullam habet, sed de illa, quæ *in conspectu & auribus hominum* necessariò exercetur, vt per istos sensus externos, opinionem quandam de potestate & Diuinitate Antichristi multitudo imbibat. Nunquàm verò legitur quispiam Romanorum Pontificum conatus esse, vt ignem in conspectu hominum descendere in terram faceret. Nunquàm eorum quispiam curauit, vt imago bestiæ loqueretur. Nunquam illi præstigiatricem illam artem in conspectu hominum exercuerunt. Nam si quis fortè illorum curiositate ista priuatim delectatus

Apocal.13.

lectatus est, tamen neq; *in conspectu hominũ* quippiã eiusmodi fecit, neq; gloriã inde & famã aucupatus traditur, imò timuit potius infamiã, & ideo lucẽ fugit. Caput est, quòd cùm Antichristus artẽ Magicam, qua præcipuè vtetur, condemnare nõ possit: tamen inter oẽs constat, Pontifices Romanos nec vnquã artẽ Magicam & præstigiatricẽ approbasse, sed potius eam velut impiam execratos esse, & oẽs libros, qui illam artem docent, inter prohibitos & hæreticos retulisse: nec in ista facultate principes & oĩm hominũ peritissimos habitos esse. Certum verò est, quòd Antichristus omni Satanæ potentia instructus, quicquid faciet, ita illud in suo genere omnibus numeris absoluet, vt nihil possit à quoquã mortalium fieri excellentius. Non ita verò excelluerunt Romani Pontifices in arte præstigiatrice, quam semper oderunt, & detestati sunt: non sunt igitur illi Antichristus.

Vigesima-secunda Demonstratio, quòd Papa, qui per secretas naturæ vires aliqua prodigia non operatur, non sit Antichristus.

CAPVT. XXXI.

ALtera via & ratio, qua per Satanæ potentiã prodigia quædã operabitur Antichristus, ea est, dum occultas rerũ causas (quas Angeli & Dæmones accuratius nouerunt) in lucẽ certis quibusdã modis producet. Cùm enim Diabolus optimè perspectũ habeat, quàm stupendas res illa velut secreta naturæ cõtineant, quidq; elementorũ cõmixtiones, & variæ aliarum eiusmodi rerum seminariæ rationes efficere queãt, hanc oẽm facultatẽ (Deo permittente) Antichristo suo tradet. Atque huc sanè referri possunt illa miracula, quæ Sapientes & Magi Pharaonis operati sunt in illa sua contentione cum Moyse & Aarone. Certum quippe non est, quòd illi Magi solùm præstigias spectantium oculis adhibuerint, cùm Scriptura dicat, *Magorum etiam virgas in dracones versas esse, & eos quoq; aquam vertisse in sanguinem.* Et, *eduxisse ranas super terram AEgypti.* Quod autẽ Scriptura factũ esse narrat, difficile est, vt nos negemus factum esse, aut in specie sola, & nullo modo re ipsa factum esse dicamus. Itaq; Augustin. de istis rebus disputans: *Insunt* (inquit) *corporeis rebus per omnia elementa mũdi quædam occultæ seminariæ rationes, quibus cũ data fuerit opportunitas temporalis atq; causalis, prorumpunt in species, debitas suis modis & finibus.* Qua etiã de re multò latius tractat in Lib. 3. de Trin. c. 7. & 8. Hæc aũt potentia, quæ naturalem Satanæ intelligentiam non superat, quæq; per eũ Antichristo cõmunicabitur in summo gradu, non ita est communicata Pontificibus Romanis, vt ij soli vicerint oẽs mortales in hac occulta Philosophia. Quin potius Agrippa, & Cardanus, & Paracelsus, ac multi præterea tùm Græci, tùm Latini Scriptores, vel singuli hac in re plus & laborârũt, & profecerũt, quàm oẽs simul Romani Pontifices, qui ab ætate D. Petri vsq; ad hunc diem in Ecclesia Romana sederũt. Itaq; cùm certissimum sit, Antichristum in hac prodigiosa facultate omnes, qui vspiam sunt, aut fuerint, à tergo relicturum: alij verò permulti Romanos Pontifices in hac arte vicerint, imò nullus Romanorum Pontificum vel tenuiter in ea versatus esse reperiatur: satis perspicuè vel inde elucet, Papam non esse Antichristum. Restabat iam, vt de violenta & tyrãnica potestate Antichristi agerẽ, nisi quòd in opportuniorẽ locũ ea disputatio differetur.

Exod. 7. & 8.

In quæst. super Exo. c. 21.

Vigesima-tertia Demonstratio, quòd Papa, qui non intelligit ænigmata instar Antichristi, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXII.

DAniel ait: *Cùm creuerint iniquitates, consurget Rex impudens faciei, & intelligens propositiones, seu ænigmata.* Quibus verbis docemur, Antichristum illa seculari scientia refertum fore, quam curiosissimi quiq; viri maximè admirantur. Ille enim exponet Virgilianum illud ænigma, & alia eiusmodi: Danielis. 8.

Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,
Tres pateat cœli spatium, non amplius, vlnas.

Horum quippe ænigmatum scientia coram hominibus peritum hominem inflat, cùm reuera nihil magnum in recessu habeat. Cùm verò abundè constet, Papam non æquare, nedũ excellere vel mediocres Grãmatistas, aut Philosophastros in hac arte: constat etiam, illum non esse Antichristum.

Vigesima-quarta Demonstratio, quòd Papa, qui ministros & tortores miracula operantes non habet, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXIII.

Apocal.13. IN Apocalypsi non modò Antichristus ipse docetur signa editurus, verùm etiã *bestia* seu multitudo impiorum, quæ paret Antichristo. Vnde etiã Christus: *Exurgent* (inquit) *Pseudochristi & Pseudoprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in errorem mittantur, si fieri potest, etiam electi.* Pseudoprophetæ autem isti quanquam per singula ferè secula extitisse leguntur, in maxima tamen copia sub Antichristo erunt: quo tempore etiã tortores ipsi, & carnifices Antichristi, miracula faciẽt. *Pensemus* (inquit Gregorius) *quæ erit humanæ mentis illa tentatio, quando pius Martyr & corpus tormentis subijcit, & tamen ante eius oculos tortor miracula facit? Cuius tunc virtus non ab ipso cogitationum fundo quatiatur, quando is, qui flagris cruciat, signis coruscat?* Talia signa in Romani Pontificis tortoribus (quos tamen nullos habet) nõ elucent: qui more cæterorum totius Ecclesiæ Antistitum & fidem, quam accepit, prædicat, & Sacramenta solenni Maiorum more administrat: nec aut ipse, aut ministri eius in signorum potentia confidunt.

Matth.24. In Iob. lib.32 cap.12.

Vigesima-quinta Demonstratio, quòd Papa, cuius Apostolatus signa omnes naturæ vires longo interuallo superant, non sit Antichristus.

CAPVT XXXIIII.

AVdiuimus, cuiusmodi futura sunt prodigia, quæ Antichristus operabitur. Videamus iã, qualia sint illa miracula, quæ Antichristus operari non poterit. Nisi enim essent quædam talia, quæ neminem fallere aut seducere possent, non dixisset Filius Dei: *Ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me, & si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.* Quæcunq; igitur miracula per solam potestatẽ Diuinam super totius naturæ vires fiunt, ea non potest facere Antichristus, quia is *non venit in nomine Dei Patris*: hoc est, cum aliqua Diuina potestate, sed secundùm operationẽ Satanæ in proprio nomine & authoritate. Quid ergo Pontifices Romani? Vtrùm aliqua miracula operati sunt, quæ solùm Diuina potestate fieri potuerint? Fecerunt quidem talia nonnulli eorum, vt Ioannes Papa, Agapetus, Gregorius Magnus, & alij permulti. Sed cùm mihi iam non sit in animo, singulorum (quibus hæc gratia diuinitus tributa est) res gestas percurrere: tantùm illa recensebo, quæ ad totã Pontificum seriem ex æquo pertinent. Res admiranda meritò visa est sanctis Patribus, quòd duodecim idiotæ neq; armis, neque scientia, neque eloquentia humana præditi, mundo vniuerso persuaserunt, vt Dijs omnibus, ac superstitioni auitæ, vt luxuriæ, ambitioni, auaritiæ, cæterisque voluptatibus seculi renũtians, in Crucifixum crederet, pœnitẽtiam ageret, per angustam viã intrare cõtenderet, ac deniq; in humana carne Angelicam vitam agens, inuisibilia ijs, quæ videbantur, anteferret. Si hoc erat solius Dei, & non Satanæ opus: quis neget, illos Pontifices Romanos, qui per annos mille quingentos in vinea Domini tã fructuose hanc ipsam rem ab Apostolis inchoatam, continuârunt, & sarctam tectam hactenus tutati sunt, Dei solius, & nullo modo Satanæ administros fuisse?

Iohan.5. & 10. 2.Thessal.2. Verum Dei miraculum

Principio cùm duodecim Apostoli debuerint aggredi vniuersum orbẽ, caput orbis tunc erat vrbs Roma, ob Imperium potentissimum, quod ibi vigebat. Caput igitur Apostolorum Petrus, ad caput Romani destinatur Imperij, vt cuius Apostolici chori singula membra inferiores quasdã gentes Christo subijcere debebant, eiusdẽ chori Princeps principẽ locũ suo Domino subiugãdum sortitò caperet. Petrus verò etsi cũ Coapostolo & adiutore suo Paulo præclarissima huius victoriæ fundamẽta in vrbe Roma iecerat, non tamẽ vniuersam vrbẽ reliquit Christianã: vt ne putares, Apostolos tantùm ac non etiam successores eorum Christo hac in causa vtile ministerium præbuisse. Cùm igitur Successores Petri eam fidem, quæ in vrbe Roma primùm ab Apostolis prædicata est, paulatim semper disseminârint & auxerint, donec vniuersam vrbẽ, nec vrbẽ tantùm, sed præterea totũ Occidentẽ & Septentrionẽ, deturbatis vbique idolis, Christo subiugarent: certumq; sit, nõ aliũ dedisse incrementũ huic operi, quàm eum, à quo primùm diuinitus inchoatum erat: negari non potest, quin latissima
1. hæc fidei Catholicæ per Italiã, Siciliã, Gallias, Hispanias, Britãnias, Gothiã, Daniam, Germaniamq; omnẽ diffusio & propagatio, quæ Pontificũ Romanorũ opera potissimùm facta est, & conser-

conseruata, verũ Christi miraculũ, & non fictũ aut mẽdax Antichristi portentũ existat. Romani ergo Põtifices ministri sunt Christi, & non præcursores Antichristi, multoq; minus ipse Antichristus. Quàm præterea stupendum illud atq; admirandum est, quòd cùm cæterorũ Apostolorũ successiones vbiq; defecerint: sola tamẽ Ecclesia Romana tot seculis immota perseuerãs, plusquã ducentos & 30. Pontifices enumerat, quorũ neminẽ aut Archihæreticũ viderit, aut hæresim aliquã è Cathedra Petri docentẽ audiuerit? aut si fortè quispiam vnus prauũ aliquid vel secretò sensisse ac literis mãdasse dicebatur: illũ in ea re vel imitata sit, vel patienter vnquã tulerit, sed vsq; ad generis humani, & totius orbis notitiã restiterit semper, ac reclamarit, donec dispersa & prorsus effugata omni erroris nebula, Catholicæ veritatis lux tùm in candelabro Ecclesiæ Romanæ palàm cõstitueretur, tùm inde omnibus, qui in domo Dei essent, perspicuè reluceret. Hoccine Antichristi opus aut prodigiũ fuit? Quid ergo simile Christus fecit? Perpende mihi iam & istud, quòd nullus vnquàm illustris Episcopus aut Pastor fuit, vel de Græca olim, vel vnquàm de Latina Ecclesia, qui non & vixerit, & mori elegerit in cõmunione Sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Qui tamen omnes ab Antichristo abhorrebant, quia Christum super omnia dilexerunt. Certè consensus ille tot virorum tam insignium non nisi à Spiritu sancto esse poterat, qui facit *vnanimes in domo, & idipsum sapere in Domino.* Hæc igitur vera Iesu Christi miracula cùm in Ecclesia Romana effulgeant: vereor, ne illi peccent in Spiritum sanctum, qui res tam diuinas non dubitant inter fucata & ementita Antichristi portenta collocare. Nobis autem, qui credimus, *omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum esse, ac descendere à Patre luminum*, necesse est confiteri, quòd cùm in Ecclesia Romana sit perpetua & nunquàm interrupta iam inde ab Apostolis ad nos vsque tam doctrinæ Apostolicæ, quàm Pontificum successio, cùm ibi semper fuerit, hodieq; sit donum cõuertendi Paganos, cùm nulla vnquã hæresis illic recepta & approbata fuerit: cùm omnes Catholici Patres eandem omni ætate coluerint, & obseruarint: illius Ecclesiæ Pontifices nullo modo possũt esse ipse Antichristus.

Vera Pontificum Romanorum miracula. 2.

3.

Iacob. 1.

Vigesima-sexta Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Enoch & Helias nondum restiterunt Papæ, qui tamen Antichristo resistent, cùm is aduenerit.

CAPVT XXXV.

ENoch & Elias prædicuntur adfuturi sub Antichristi temporibus, vt aduersus tẽtationes eius diabolicas populum Dei muniant. Et sanè de Elia manifestæ sunt Scripturæ sacræ: *Ecce ego mittam vobis Heliam Prophetam, antequàm veniet dies Domini magnus & horribilis. Et conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum, ne fortè veniam, & percutiam terram Anathemate.* Christus etiam dixit: *Elias cùm venerit primò, restituet omnia.* Vnde Chrysostomus cùm dixisset, Antichristum horribilem futurum à potestate, à crudelitate, & ab iniquis mandatis, mox subiũxit: *Ne metuas. In ijs, qui pereũt, habebit vires. Nam & Helias tum veniet, vt fideles communiat.* Eòdem etiam accomodantur ea D. Ioannis verba *Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis.* In quẽ locum Aretas sic habet: *Fertur ex traditione Præconum Christi, quod inuariabiliter in Ecclesia recipitur, Enoch venturum cum Elia Thesbite. Venient enim ambo, vt protestentur ijs, qui tunc erunt, ne fallacibus Antichristi signis fidem adhibeant, & in hoc suo testimonio agent ad tempus trium annorum & dimidij. Nam mille ducenti sexaginta dies tantum explent temporis spatium.* Gregorius etiam Magnus: *Antichristi*, inquit, *viam non solùm Elias & Enoch, sed etiam omnes electi arguunt.* Quapropter cùm Enoch & Elias nondũ venerint, ac multò minus Episcopis Romanis se opposuerint: certum etiam est, Episcopos Antichristum non esse. Nã quòd Lutherani quidã volunt, Lutherum velut Eliam quendam extitisse, præterquam quòd illi ipsi nõ credunt, eum fuisse Eliam Thesbitem qui expectatur: etiam Zuingliani & Caluinistæ negabunt, eum fuisse omnino Prophetam aut Apostolum Christi.

Malach. 4.

Marc. 3.

In 2. Thes. 2.

Apocal. 11.

Inuariabiliter hoc recipitur à Catholicis, non autem à Protestantibus.

In Iob. li. 21. cap. 36.

Vigesima-septima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia hæretici, qui sunt exercitus Antichristi, non pugnant pro Papa, sed potius contra illum.

CAPVT XXXVI.

ANtichristus exercitu quodam suo munitur & roboratur, secundùm quod scriptum est: *Et veniet in multitudine magna, vt conterat & conficiat plurimos.* Atq; huc sanè pertinet abominatio illa desolationis, quæ in diebus Apostolorũ velut in typo quodã præcessit,

Danielis 11.

 quando

quando Hierusalem terrena circundata est ab exercitu Romanorum. Quod enim dicitur apud Matthæum: *Cùm videritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco sancto:* idipsum D. Lucas explicat his verbis: *Cum videritis circundari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote, quia appropinquauit desolatio eius.* Exercitus ergo Romanus circundans Ciuitatem sanctam, fuit typica quædam abominatio desolationis: sed exercitus Antichristi circundans Ecclesiam, est vera desolationis abominatio. *Exercitus autem Antichristi,* ait Chrysostomus, *sunt omnes hæreses.* Imò *omnes*, inquit Ambrosius, *sunt Antichristi, qui praua nos interpretatione seducunt, & ideo qui legit intelliget.* Ac sanè Christus ita miscet *Pseudoprophetarum* nomen cum *abominatione desolationis*: vt facilè appareat, vtramq; rem non multum ab altera differre. Itaq; Hieronymus ibidem ait, *Abominationem desolationis intelligi posse omne dogma peruersum.* Cùm ergo hæreses atq; hæretici meritò habẽdi sint spiritalis quidã exercitus Antichristi: certè quò quisque longius abest ab hæresibus & hæreticis, eò minus communicat cum Antichristo. Nulla verò Ecclesia in toto mundo nominari potest, quæ sit ac semper fuerit ab hæresibus immunior, quàm Romana Ecclesia, quæ nunquàm hæresim vllam recepit à Simone Mago vsque ac Martinum Lutherum & Zuingliũ. Romanæ autem Ecclesiæ Pastor & Rector Papa est. Papa igitur ab hæresi, & ideo etiam ab Antichristo longissimè abest: nedum ipse Papa est Antichristus.

Matth, 24. Luc. 21. Exercitus Antichristi. In Oper. imperfecto. Homil. 49. Ambros. in Luc. lib. 10. cap. 21.

De seculari statu Antichristi, & vigesima-octaua Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Papa non est Rex terrenus, qui oritur ex humili & obscuro loco, vt de Antichristo prædictum est.

CAPVT XXXVII.

HActenus spiritualem Antichristi statum vtcunque ex Scripturis sanctis decerpsimus. Nunc verò cùm de ciuili & seculari eiusdẽ statu acturi simus, ab eo primùm incipiemus, quod scribitur in c. 7. Daniel. *Bestia quarta habebat cornua decẽ. Considerabã cornua, & ecce cornu aliud paruulũ ortũ est de medio eorũ. Porrò decẽ cornua ipsius Regni decẽ Reges erũt, & alius consurget post eos.* Et c. 8. *Idẽ Antichristus* appellatur à Daniele *Rex*. Hinc verò colligimus, Antichristũ esse Regẽ terrenũ, quia cõnumeratur cũ decẽ terrenis Regibus, in quos Imperiũ Romanũ diuiditur, & in medio eorũ oriri dicitur: ideoq; appellatur à Hieronymo *vndecimus Rex*. Papa verò etsi temporale quoddam dominiũ habet, tamen neque ab origine Papatus sui fuit terrenus Princeps, nec vnquàm *Regis* nomen sibi vendicauit, nec territorium ei subiectum appellatur *Regnum*, sed *Patrimonium D. Petri*. Deniq; merum Imperiũ seu gladij potestatem ipse in seipso velut Papa non exercet, verùm per alios exerceri iubet: eo ipso agnoscens, illam quoq; seculi potestatem, velut spirituali suæ potestati vtilem & subseruientem non illegitimè per operam aliorum administrari posse. Longè igitur ab eo abest Papa, vt sit aut tantùm, aut potissimùm Rex terrenus, sicuti Antichristus erit.

Antichristus est terrenus Rex. In cap. 7. Daniel.

Vigesima-nona Demonstratio, quòd Papa, qui subitò ad Regnum de obscuro loco non ascendit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXVIII.

PRæterquàm quòd Daniel appellat Antichristum *Cornu paruulum*, quia principium Regni eius obscurum erit: etiam liber Apocalypsis dicit, eum *ascendere de terra*, veluti qui filius terræ ob generis sui humilitatem habendus sit. Daniel etiam sic de eo loquitur: *Stabit in loco eius* (id est, in loco Regio) *despectus, & non tribuetur ei honor Regius*. Quæ verba licet Porphyrius de Rege Antiocho voluerit intelligi: tamen D. Hieronymus ibidẽ ait: *Nostri* (id est, Ecclesiastici Scriptores) *melius interpretantur, & rectius, quòd in fine mundi hæc sit facturus Antichristus, qui tam humilis erit atque despectus, vt ei non detur honor Regius.* Præterea Irenæus dicit, Antichristũ *de improuiso venire, & Regnum sibi vendicare*. Papa verò nõ ascendit de terra, velut paruulum Cornu, sed potestatem suam de cœlo, velut magnus ouiũ Christi Pastor per Petrum Apostolorum Principem traxit, cui Filius Dei claues Regni cœlorum dedit. Nec etiam de *improuiso venit*, vtpote qui iam per aliquot secula Romæ in Cathedra D. Petri consederat, priusquàm Patrimonium D. Petri aut Dominium aliquod magnum accepisset. Denique nunquàm stetit Papa in loco Regio, ac multò minus illo tempore despectus fuit, in quo Dominiũ temporale primùm obtinuit. Imò semper illum & ob-

Daniel. 7. Apocal. 13. Daniel, 11. In fine lib. 5.

seruarunt

seruârunt fideles (vt ex omnium ætatum testimonijs in lib. 7. huius operis declaraui) & timuerunt Pagani, etiam Imperatores ipsi, vt constat ex D. Cypriani verbis, quæ etiam ego citaui in lib. 7. sub numero marginali 61. Quid multis? Nihil omnino Pontificibus Romanis cum Antichristo commune est. Lib. 4. Ep. ad

Trigesima Demonstratio, quòd Papa, qui neque per dolum, neque per vim obtinuit Regnum, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXIX.

DAniel ait de Antichristo: *Veniet clàm* (seu in dolo) *& obtinebit regnum in fraudulentia, & brachia pugnantis expugnabuntur à facie eius, & côterentur. Insuper & Dux fœderis. Et post amicitias, cum eo faciet dolum, & ascendet, & superabit in modico populo, abundantes & vberes vrbes ingredietur.* In quibus verbis secundùm Ecclesiasticos Scriptores (vt Hieronymus ibidem attestatur) Antichristus docetur ad Regnum aspiraturus partim dolo, partim vi. Neutro autem modo Papa Patrimonium D. Petri obtinuit, sed tantùm *ex gratuita Imperatorum liberalitate*, quod nec ipsi Protestantes negant. Neque enim aut bello Pontifex illas vrbes, quæ Patrimonium D. Petri dicuntur, ab initio, aut blanditijs & fraudulêtia quæsiuit, vti Antichristus dicitur facturus. Nihil igitur eorum, quæ Prophetæ de Antichristo scribunt, satis aptè in Pontificem Romanum cadit. Daniel. 11.

Trigesima-prima Demonstratio, quòd Papa, qui tres Reges non deleuit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XL.

A *Facie paruuli Cornu tria de cornibus primis euulsa sunt*. Quod Angelus postea sic interpretatur, vt constet, Antichristum *tres de illis decem Regibus* (in quos Romanum Imperium diuidetur) *humiliaturû*. In fine autem Capitis 11. Daniel significat, tria illa Regna, quæ per Antichristum humiliabuntur, esse Aegyptum, Lybiam, & Aethiopiam. Vnde Hieronymus: *Dicamus* (inquit) *quod omnes Scriptores Ecclesiastici tradiderût, vndecimum surrecturum esse Regem paruulum, qui tres Reges de decem Regibus superaturus sit, id est, Ægyptiorum Regem, & Africæ, & Æthiopiæ, sicut in consequentibus manifestius dicemus.* Papa verò, qui nullos tres Reges, nedum illos Aegyptiorum, Africæ, ac Aethiopiæ superauit, non est proculdubio Antichristus. Daniel. 7. In cap. 7. Danielis.

Trigesima-secunda Demonstratio, quòd Papa, qui septem Regibus potentior non est, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLI.

NOn tantùm tres de Regibus decem Antichristus superabit, verùm etiam septem reliquis potentior erit. Daniel enim ait: *Decem cornua ipsius Regni decem Reges erunt, & alius consurget post eos, & ipse potentior erit prioribus.* Quo in loco Hieronymus ex omnium Scriptorum Ecclesiasticorum traditione dicit: *Interfectis tribus Regibus, etiam septem alij Reges victori* (Antichristo) *colla submittent.* Non est autem Pontifex Romanus in temporali statu suo (de quo iam agitur) potentior vllis septem Regibus, qui regiones vllas possident, quæ vnquam sub Romano erant Imperio: ac propterea non est Antichristus.

Trigesima-tertia Demonstratio, quòd Papa, qui nunquàm in orbe toto velut Monarcha terrenus regnauit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLII.

POstquam Antichristus ex decem Regibus, qui suberant Romano Imperio, tres deleuerit, ac septem reliquos ad suas conditiones perduxerit: ipse velut nouus Monarcha in Orbe toto regnabit. Nam & Daniel eum inter Monarchas annumerat: *Roborabitur* (inquit) *fortitudo eius, & prosperabitur, & faciet, & dirigetur dolus in manu eius, & cor suum magnificabit, & in copia rerum omnium occidet plurimos.* Et, *Faciet quæ non fecerunt patres eius, & patres patrum eius.* In quæ verba Hieronymus: *Nullus* (inquit) *Iudæorum absq. Antichristo in toto vnquâ Orbe regnauit.* Itê D. Chrysostomus Antichristû collocat inter Daniel. 7. 11 & 8.

inter Monarchas. Nam *vt Regnum Medorum à Babylonijs, Babyloniorum à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis destructũ est: ita Romanorum ab Antichristo destruẽdum esse ait, ac deniq; Antichristum à Christo delendum esse.* Ac sanè iustum Dei iudicium postulare videtur, vt cùm carnales Iudæi semper existimârint, Mesiam suum in orbe toto dominaturum, cumq; ob illam spem Regnum æternum amiserint: iustum (inquam) Dei iudicium videtur postulare, vt illa sua temporali quadam Monarchia non priuentur. Nam vt Deus ijs, qui carnes nimium cupidè flagitabant, coturnices iratus concesit, licet dum adhuc esca foret in ore illorum, ira Dei desæuiret super eos: sic etiamsi Monarchia Antichristi magnam ad extremum pœnam perfidis Iudæis paratura sit, tamen vota eorum tot seculis continuata, nõ videntur omni effectu suo caritura. Iam verò Pontifices Romani Monarchiã temporalẽ neque expectant, neque exoptant: tantum abest, vt instar Antichristi eandem exerceant.

In 2. Thess. 2 — Num. 11.

Trigesima-quarta Demonstratio, quòd Papa, qui non persequitur Sanctos (vt Antichristus faciet) minimè sit Antichristus.

CAPVT XLIII.

Cap. 7. — Matth. 24. — Apocal. 20.

SAncti (vt ait Daniel) *tradentur in manus cornu paruuli,* (hoc est, Antichristi) *& Sãctos Altissimi conteret.* Et (c. 8.) *interficiet robustos & populum Sãctorum secundùm voluntatẽ suam.* Christus etiam ait: *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mũdi, neq; fiet.* Deniq; Ioannes dicit, Satanam, qui per mille annos ligatus erat, *post hoc soluendum de carcere suo: & exiturum & seducturum gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ.* Et c. 13. *Datum est illi bellũ facere cum Sanctis, & vincere eos.* Si ergo Sanctos tam immaniter tractabit Antichristus, ob hoc ipsum quia sancti sunt: non est dubium, quin quò sanctiores erunt, eò grauius illos persequetur. Quos verò post illud tempus, in quo reuelatum fuisse Antichristum Protestantes dicunt, sanctisimos, integerrimos, & omniũ doctisimos fuisse cõstat, eos nunquàm est persecutus Papa, sed duplici potius honore affecit. Hi autem erant *Hilarius Cæsariensis, Beda venerabilis Anglosaxo, Haymo Alberstatensis, Hilduuinus Abbas S. Dionysij, Walafridus Strabo, Ionas Aurelianensis, Berno Augiensis, Humbertus, Lanfrancus Cantuariensis, Regino Historicus, Rupertus Tuitiensis Abbas, S. Malachias in Hybernia Episcopus, S. Bernardus Clareuallensis, Petrus Abbas Cluniacensis, Petrus Lombardus, Gratianus, Petrus Comestor, S. Dominicus, S. Franciscus, S. Thomas Cantuariensis, Hugo de S. Victore, Albertus Magnus, Alexander Alensis, S. Thomas de Aquino, S. Bonauentura, Ludolphus Saxo, Baldus Perusinus, Nicolaus Lyranus, Thomas Waldensis, Ioannes Gerson, S. Bernardinus, S. Antoninus Archiepiscopus Florentiæ, Bessarion Episcopus Nicænus, Dionysius Ricelius Carthusianus, Ioannes Roffensis, Thomas Morus, Petrus à Soto, Stanislaus Hosius,* & alij penè innumerabiles, quorum neminem Papa vnquam persecutus est, sed omni potius obseruantia coluit: cùm tamen si vllos omnino Sanctos tyrannide aliqua oppresisset, hos omniũ Sanctisimos præterire non debuerit. Nam quòd Bonifacius Octauus *Fratricellos & Dulcinistas,* ac alij fortè Pontifices Romani alios, qui promiscuos cõcubitus & exercebãt, & approbabant, persecuti esse leguntur, nõ puto quenquã, qui sanctus ipse haberi velit, eiusmodi monstra in Sanctorum numero habituros. Certũ igitur est, Papam, qui Sanctos non est persecutus, non esse Antichristum. Ioannem verò Hus & Hieronymum Pragensem non tam Papa, quàm Synodus Cõstantiensis Magistratui seculari tradidit: aliosque infinitos Lolhardos, & Sacramẽtarios, qui nuper in tota Europa ignibus traditi sunt, nõ Papa & Episcopi, sed politici magistratus & Christiani Reges neci dederunt. Papa enim vitæ ac necis potestatem in eos, qui extra eius territorium degunt, nõ habet, nec talẽ aliquam potestatẽ Ecclesia vllibi exercet. Cùm igitur Antichristus ob cædẽ corporalem Sanctorũ præcipuè infamis habeatur; Papa verò nec Sãctos vllo modo persequatur, nec vllos omnino per Ecclesiasticam potestatem suam interficiat: longisimè ab eo abest, vt ipse Antichristus sit.

Trigesima-quinta Demonstratio, quòd Papa, qui non prohibet aliquos baptizari, minimè sit Antichristus. CAPVT XLIIII.

AD persecutionem Antichristi hoc vel maximè pertinet, vt non patiatur, Baptismum Christi vel paruulis, vel adultis administrari: vnde Hyppolitus putat, Antichristi sigillum tale fore, vt quisque cogatur dicere: *Nego Baptisma.* Augustinus etiam: *Nonnulla* (inquit)

(inquit) *quæstio est, vtrùm quando Satanas solutus totis viribus sæuiturus est, aliquis, in qua non fuerat, sit accessurus ad fidem? Sed quid fiet de paruulis? Id verò potiùs est credendū, quòd tā fortes erunt & parentes pro baptizandis paruulis suis, & hi, qui tunc primitùs credituri sunt, vt illum fortem vincant etiam non ligatum, id est, omnibus, qualibus antea nunquàm, vel artibus insidiantem, vel vrgentem viribus.* Hìc tametsi Augustinus rectè definit, Antichristum non obtenturum in sua persecutione, quin parentes boni quocunq; modo perducturi sint paruulos suos ad Baptismum: tamen manifestissimè significat, Antichristum omni studio, & omnibus viribus, atq; artibus (quod in se est) curaturum, vt Baptismus Christi nullis omnino detur. Ac nimirum quis dubitet, quin is, qui aduersatur Christo in summo gradu, supra modum cupiat, vt ianuam ipsam Sacramentorum omnium occludat, neminemque amplius in Christi Ecclesiam introire patiatur? *Quotquot enim baptizantur, Christum induunt*, & eius nomen in hoc mundo illustre ac gloriosum reddunt. Papa verò nunquam in vlla gente, vllo tempore conatus est impedire, quò minus Christi Baptismus quàm primùm & paruulis quandocunque, & adultis post Catechismum ritè traditum, administretur. Quid quòd tam Lutherus in Homilia de Baptismo, & Caluinus in suis Institut. quàm Beza in sua Confessione c.7. fatentur, *Deum noluisse tantùm licère Satanæ in Papatu, vt Baptismum illic aboleret, cùm ibi quoque baptizetur in nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti?* Cùm igitur Protestantes fateantur, Baptismum in medio Papatu satis legitimè administratum esse, non sit autem è re Antichristi, vt Baptismus in Regno ipsius aut legitimè, aut omnino administretur: fieri non potest, vt Papa sit Antichristus.

De ciuit. Dei lib. 20. c. 8.

C. 17. num. 18

Trigesima-sexta Demonstratio, quòd Papa, qui Sacrificium Eucharistiæ tuetur, & colit, non sit Antichristus.

CAPVT XLV.

QVO propius Eucharistia (quæ Christi Corpus est & dicitur) ad Christū pertinet, eò magis necesse est illū, qui Christo summis viribus aduersatur, Corporis etiā & Sanguinis illius Sacramentū detestari. Est aūt Eucharistia summus noui Testamenti cultus, & Sacrificiū: vti perspicuè testatur & Christus (qui eā loco veteris Agni Paschalis substituit, Luc. 22.) & Apost. 1. Cor. 10. Ibi enim confert Eucharistiā cū Iudæorū & gentiū Sacrificijs: & 1. Cor. 11. significat, Christianos *conuenire* ad Eucharistiæ celebrationem, velut ad cultum externum, in quo potissimùm se Christianos esse profitentur. Hoc aūt fieri solet in Sacrificijs publicis. Porrò Daniel prædixit, quòd *in dimidio hebdomadis deficiet hostia & Sacrificiū, & erit in Templo abominatio desolationis, & vsq; ad consummatiōnē & finē perseuerabit desolatio.* Et c. 11. *Brachia ex eo stabūt, & pollnent Sanctuariū fortitudinis, & auferēt iuge Sacrificiū, & dabūt abominationē in desolationē: & impij in testamentū, simulabunt fraudulenter: populus aūt sciens Deū suū, obtinebit & faciet, & docti in populo docebunt plurimos.* Et ca. 12. *A tēpore cùm ablatum fuerit iuge Sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta.* In quibus verbis destructio Templi Hierosolymitani & Iudaici cultus ita cōmisceetur cū totius mundi consummatione, quā illa Templi deuastatio designauit; vt vtraq; vastitas ijsdem verbis simul prædicta sit, quod etiam ipse Christus obseruauit, dum de Tēpli & mundi fine tùm ipse velut vno eodemq; sermone disseruit, tùm Danielem hæc vtraq; simul prædixisse admonuit. Quemadmodum verò Christus Mosaicæ legi finem imposuit, auferens veterem sacrificandi ritum, qui erat imperfectus, & nouum statuens, qui ob exhibitum & repræsentatum Christi sanguinem, vim habet remittēdi peccata: sic Antichristus Euangelio finē imponere conabitur, ablatoq; iugi Sacrificio Christianorum, in eius locum abominationem suam execrabilem substituet. Sed quia Christus Mosaicæ legis ritum & cultum nō tam abstulit, vt ne omnino esset, quàm impleuit, vt vmbra in corpus, & figura trāsiret in veritatē: idcirco Templi & cultus Iudaici abolitionem voluit esse perpetuam, cuius desolatio perseueraret vsque ad finem. Quod quidem facilè obtineri potuit, quia destructo semel Templo, in quo solo fas erat Sacrificium immolare, iam nullus in Orbe locus restabat, vbi Leuitica sacrificia ritè incenderentur.

Daniel 9.

Antichristi brachia auferent iuge sacrificium.

Matth. 24.

Heb. 7.

Cæterùm vt legis Euangelicæ robur & firmitas omnibus patēret, permittitur Satanæ ac ministro eius Antichristo, triū annorū & sex mensiū liberrima persecutio, intra quod tēpus oēs dolos suos, omnem potētiam, & vim exeret contra iugem cultū, quē Christus instituit.

In 11.Danie. *Iuge autem Sacrificium* (authore Theodoreto) *est is cultus, qui Deo singulis diebus adhibetur. Is autem in lege talis erat: Hoc est quod facies in altari agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, vnum agnum mane, & alterum vespere, decimam partem simila conspersæ oleo tuso, quod habeat mensuram quartam partem lini, & vinum ad libandum eiusdem mensuræ in agno vno.* In nouo autem Testamento iuge Sacrificium, quod offerimus Deo, est corporis & sanguinis Domini Sacramentum. Christus enim post agnum Paschalem immolatū, instituta Eucharistia, dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*: id est, Nolite amplius veterē Agnū offerre, sed hoc facite, quod me iam videtis fecisse, vt ea cæremonia meum Sacrificium, quod vsque ad mortem immolabo, commemoretis, & velut iugi quodam, assiduoq́; cultu celebretis. Ex eo autem, quòd Eucharistia in locum agni veteris surrogatur, certissimò credendum est, illam quoque Sacrificium esse, quia vt nihil in agno vetere excellentius fuit, quàm quòd offerebatur Deo: sic nisi nouus iste cultus oblationem Deo factam in se contineret, illo vetere imperfectior esset. Cùm enim nihil in cultu Dei maius Sacrificio intelligi queat (est enim Sacrificium nomen summi cultus, qui ab hominibus Deo exhiberi potest) profectò quicquid non est Sacrificium, idq́; publicum & propitiatorium, minus est eo, quod hæc omnia in se complectebatur.

(Iuge Sacrificium. Exod.19. — Lucæ 22. — Eucharistiæ Sacrificium.)

Nunc autem si verum amamus, si cultum à Christo institutum, instar Antichristi, odio non prosequimur: Eucharistia nō modò Sacrificij publici vim potestatemq́; in se complectitur, sed tam excellens & singulare Sacrificium est, vt rem ipsam, quæ obtulit se vsq; ad mortem pro nobis, & contineat, & offerat Deo in recordationem mortis eius. Et hoc quidem re vera iuge Sacrificiū est. Nam vetus ille agnus non iugiter & assiduè, verùm per vices & horas, mane ac vespere offerebatur. Cuius rei cultus per ignem, qui nunquàm in Altari cessauit, continuatus, fecit, vt Sacrificium, quod certis tantùm interuallis fiebat, per interpretationem quandam continuum & iuge haberetur, cùm verè ita non esset. Verùm nos talem hostiam offerimus, quæ licet à nobis, sæpius mutatis panis & vini formis, per dierum & horarum interualla immoletur: tamen quia vero Diuinitatis igne viuificatur semper & alitur, in se re vera iuge Sacrificiū semper manet, seipsam in cœlo per omnia temporum spatia & momenta vultui Patris exhibens, & semper viuens ad interpellandum pro nobis. A quo enim tempore Corpus Christi oblatum est in Cruce, manet Sacrificium in æternum potens & efficax, sicut & ipse *Christus manet in æternum Sacerdos*. Non esset autem Sacerdos in æternum, nisi Sacrificium in æternum offerret. Ac in cœlo quidem cœleste Sacrificium offert, nudam veritatem absque vllis inuolucris Deo repræsentans & exhibens. In terris autem, vbi Ecclesia ipsius adhuc peregrinatur, eandem rem offert, quam in cœlo (*vnicam enim habet oblationem*, quæ in æternum potens perseuerat) sed pro huius vitæ statu, in qua *per fidem, non per speciem ambulamus*, hostia Christi panis & vini figuris tegitur, vt meminissemus, *eum esse Sacerdotem in æternum secundùm ordinē Melchisedech*, qui has figuras protulit, cùm Abrahæ benediceret, ipsumq́; rationalem hostiam offerret Deo.

(Eucharistia verè est iuge Sacrificiū ratiōe rei quæ offertur. — Genes.14.)

Hunc igitur noui Testamenti cultum, iuge Sacrificium hoc, Antichristus quanta potest rabie in terris persequetur: *& brachia ex eo stabunt, qui polluent Sanctuarium fortitudinis, & tollent iuge Sacrificium*, id est, Principes & Palatinos suos iubebit operam dare, vt nullibi celebretur Eucharistia, nullibi legatur Missa, nullibi offeratur Corpus & sanguis Domini. Verùm quia noui Testamenti cultus non est ad certum locum alligatus (vt in sacrificijs Iudaicis comparatum erat) quod in vno loco non celebratur, in alio celebrabitur, quodq́; palàm fieri nō potest, fiet ad breue aliquod tempus occultè, *donec Dominus veniat.* Sed audiamus, quid in hac re S. Irenæus dicat: *In tempore tyrannidis Antichristi fugabuntur Sancti, qui purum Sacrificium offerunt Deo, & in dimidio hebdomadis* (ait Daniel) *tolletur Sacrificium & leuatio, & in templo abominatio desolationis, & vsque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem. Dimidium autem hebdomadis tres sunt anni & menses sex. Quæ à Daniele sunt dicta de fine, Dominus comprobauit Matth.24.* Si ergo verba Danielis pertinent ad mundi finem, & ad Antichristi tempus: necesse est, vt Daniel praedixerit, *Sacrificium purum, quod Sancti offerunt Deo*, tribus annis & sex mensibus per tyrannidem Antichristi auferendum esse. Porrò cùm Antichristi potestas non pertingat ad interna sacrificia vastanda, quæ de corde puro in fide non ficta, intus, vbi solus Deus quid agatur videt, castè integréque offeruntur; certè Antichristus non sacrificium cordis [illegible] illud

(1.Cor.11. — Irenæus li.5. in fine.)

illud potius, quod secundùm noui Testamenti ritum ab ipso Christo institutum, externo ministerio publicè in Ecclesia offertur, ablaturus dicitur. Nam quod Malachias *mundam oblationem* vocauit, *quæ* non in sola Iudæa, sed *in omni loco*, per eos Sacerdotes, qui ex gentibus assumuntur (*Isaiæ 66.*) offertur Deo: id ipsum Irenæus iam appellauit *Purum Sacrificium:* & per oblationem mundam seu purum Sacrificium nihil aliud intellexit, quàm Eucharistiæ oblationem, quam hodie Missam dicimus. Nolo vt mihi hac in re fides habeatur, nisi ipse Irenæus hoc ipsum affirmauerit. Sic autem scribit: *Christus suis Discipulis dans consilium Primitias Deo offerre ex suis creaturis, (non quasi indigenti, sed vt ipsi nec infructuosi, nec ingrati sint) eum, qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit dicens: Hoc est corpus meum. Et Calicem similiter, qui est ex ea creatura, quæ est secundùm nos, suum sanguinem confessus est, & noui Testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in vniuerso mundo offert Deo, ei qui alimenta nobis præstat, Primitias suorum munerum in nouo Testamento, de quo in duodecim Prophetis Malachias sic præsignificauit: Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris, quoniam ab ortu Solis vsque ad occasum nomen meum glorificatur inter Gentes, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & Sacrificium purum: quoniam magnum est nomen meum in Gentibus, dicit Dominus omnipotens: manifestissimè significans per hæc, quoniam prior quidem populus cessauit offerre Deo: omni autem loco Sacrificium offertur Deo, & hoc purum: nomen autem eius glorificatur in gentibus.* Huc vsque Irenæus.

Cap. 1.

Lib. 4. cap. 32.

Sacrificium purum.

Si ergo Eucharistia noui Testamenti noua oblatio est, si Malachias eandem appellauit *Sacrificium purum*, quod in omni loco inter Gentes offertur, & Antichristus dicitur *fugaturus Sanctos*, id est, Christianos, *qui purum Sacrificium offerunt Deo*: efficitur, vt Antichristus oblationē Eucharistiæ tollat per annos tres & sex mēses; vt meritò etiam scripserit Hippolytus in Oratione de consummatione mundi: *Tunc*, id est, tempore Antichristi, *Ecclesiarum ædes sacræ instar tugurij erunt, pretiosumq́; Corpus & Sanguis Christi non extabit in diebus illis. Liturgia extinguetur, Psalmorum decantatio cessabit, Scripturarum recitatio non audietur.* Hieronymus verò in cap. 12 Danielis hæc habet verba: *Hos mille ducentos nonaginta dies, Porphyrius in tempore Antiochi, & in desolatione Templi dicit completos, quam & Iosephus, & Machabæorum (vt diximus) liber, tribus tantùm annis fuisse commemorant. Ex quo perspicuum est, tres istos & semis annos de Antichristi dici temporibus, qui tribus & semis annis, hoc est, mille, ducentis, nonaginta diebus, Sanctos persequuturus est, & postea corruiturus in mōte inclyto & sancto. A tempore igitur* ἐνδελεχισμοῦ, *quod nos interpretati sumus, Iuge Sacrificium, quando Antichristus orbem obtinens, Dei cultum interdixerit, vsque ad internecionem eius, tres & semis anni, id est, mille ducenti & nonaginta dies complebuntur.* Perspicuè igitur affirmat Hieronymus, quòd Antichristus orbem obtinens, *Dei cultum interdicet per annos tres, ac dimidium.* Theodoretus etiam in suis Commentarijs ad caput 12. Danielis: *Abominationem* (inquit) *desolationis ipsum vocat Antichristum: mutationem continuitatis vocat Ecclesiastici cultus ordinem ab Antichristi insania & rabie dissipatum & abolitum.* Postremò Chrysostomus (in Opere imperfecto) *Antichristus* (inquit) *dicitur abominatio desolationis, quia multas Christianorum animas facturus est desolatas à Deo. Nam antequàm caperent Romani Hierusalem, in dimidio hebdomadis Christus per suam doctrinam, tulit de medio iuge Sacrificium Iudæorum. Nam dicitur tribus annis & sex mensibus docuisse: qui numerus facit dimidium septem annorum, vt illud Sacrificium, quod iugiter fuerat in vsu, tolleretur de medio, & offerretur Sacrificium laudis in voce, & Sacrificium iustitiæ in operibus, & Sacrificium pacis per Eucharistiam. Vsque ad finem autem seculi tumultus est, quia Iudaica consuetudo de sacrificijs offerendis nunquàm est reparanda. Item in dimidio hebdomadis, hoc est, tribus annis & sex mensibus, hoc Sacrificium Christianorum tollendum est ab Antichristo, confugientibus Christianis ante eum per loca deserta, non erit qui aut in Ecclesiam intret, aut oblationem offerat* Deo. Sat, opinor, testimoniorum audiuimus (recentiores enim Doctores omitto, ne Protestantes putent, nos res nuper excogitatas in medium afferre) quòd Antichristus Christiani cultus, hoc est, Eucharistiæ Sacrificium interdicturus sit. Certè quidem Papa non prohibet Eucharistiam, velut noui Testamenti nouam oblationem, offerri Deo: imò summam cultus externi Religionem in Eucharistia meritò constituit, constituendamq́ue docet. Papæ igitur opera cum Antichristi operibus nullo modo conueniunt, sed planè contraria sunt.

Danielis Prophetia de auferendo iugi Sacrificio non est impleta per Antiochum, sed tantùm per Antichristū. Dei cultus interdicitur.

In Matth. Homil. 49.

Sacrificium pacis per Eucharistiā offertur.

Trigesima-septima Demonstratio, quòd Papa, qui tempora & leges mutare non conatur, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLVI.

Cap. 7. ANtichristus (authore Daniele) *putabit, quòd possit mutare tempora et leges*, hoc est, inquit Hieronymus, *in tantam erigetur superbiam, vt leges Dei et cæremonias mutare conetur, Religionem cunctam suæ subijciens potestati.* In eandem sententiam Theodoretus ibidem scribit: *Antichristus opinabitur, posse se pietatem, quæ tunc vigebit, funditus euertere, optimámque ipsius Rempublicam commutare. Hoc enim innuit, cùm dixit: Cogitabit mutare tempora et legem, hoc est, eam Rempublicam, quæ tunc res administrabit.* Non ergo Baptismum modò & Eucharistiam, sed præterea vniuersum Reipublicæ Christianæ statum Antichristus euertere tentabit. Ac per *tempora* quidem nihil aptius, aut magis propriè intelligi posse puto, quàm dies festos Christianorum, in quibus memoriam Natiuitatis Dominicæ, Ieiunij quadraginta dierum, Passionis, Resurrectionis, Ascensionis, & Spiritus sancti in Apostolos aduenientis, anniuersaria solennitate celebrant. Hæc enim sunt illa insignia *tempora*, quæ ad cultum Dei potissimùm spectant; non quòd dies & annos velut ex quadam superstitione contra Apostoli præceptum obseruemus, verùm quòd hæc tum significationis sanctæ, tùm doctrinæ nostræ, tùm etiam mysterij causa ex Apostolorum traditione custodiamus, quemadmodum Augustinus annotauit in Epist. 118. Cùm igitur constet, Papam adeo nunquam conatum esse mutare dies festos ab Apostolis institutos, aut Reipublicæ Christianæ statum, aliásue leges & cæremonias fidelium, vt potius eadem sacra tempora, cæremoniasque omnes tùm ipse perpetuò coluerit, tùm alijs fidelibus, vt idem facerent, mandârit: nihil à vero alienius cogitari potest, quàm vt Papa sit Antichristus. Nam quòd Protestantes Papam dicunt cæremonias in immensum auxisse, hoc quidem non est, eas, quæ olim erant institutæ, mutare, sed potius per nouos ritus, qui adijciuntur, veteres illas magis sanctas & munitas efficere. Non dicitur autem Antichristi proprium esse, vt *adijciat leges et tempora*, sed vt *mutet*, nec vt constituat Sacrificium, sed vt *auferat*. Quàm igitur longè abest à cæremoniarum mutatione & ablatione qui nouas instituit, tam longè ab eo abest Papa, vt sit Antichristus. Præterea præcipuæ Christianorum cæremoniæ, quibus tam in Baptismo, quàm in Eucharistia celebranda vtuntur, non sunt à Papa vel solùm, vel potissimùm institutæ, sed vel ab Apostolis traditæ, vel à sanctis Concilijs decretæ, vt constat ex Constitutionibus Apostolicis D. Clementis: itemque ex Tertulliano

Cap. 27. De Corona Militis, ex Basilio in lib. De Spiritu sancto, ac denique ex Liturgijs Græcorum, & Conciliorum sacris Canonibus. Quem verò statum Reipub. Christianæ Christus & ipse instituit, dum viueret, & ad Patrem abiens nobis reliquit (qui solus ipse præfuit Ecclesiæ, dum adesset, ac postea cùm discessurus esset, Petrum suæ visibilis præsentiæ Vicarium constituit, vt Capite inter duodecim constituto, schismatis tolleretur occasio) eundem statum Ecclesia Catholica & Romana semper obseruauit, in qua reperitur vnus Pastor, & Episcopus Primus, velut alter Petrus, quocum cæteri Apostolorum successores necessario communicant. Nec igitur tempora, nec cæremonias, nec statum Reipub. Christianæ Papa mutauit, & ideo nec Antichristus est.

Trigesima-octaua Demonstratio, quòd Papa, qui neque Regibus malis, neque mercatoribus impiis gratus vnquàm fuit, minimè sit Antichristus.

CAPVT. XLVII.

Apocal. 18. IOannes in Apocalypsi dicit, *Reges terræ cum Babylone* (quæ sedes & ciuitas Antichristi est) *fornicatos esse, & mercatores terræ de virtute deliciarum eius diuites factos esse.* Et iterũ: *Plangent super Babylonem Reges terræ, qui cum illa fornicati sunt, & in delitijs vixerunt, & negotiatores terræ flebunt super illam, & lugebunt, quoniam merces eorum nemo emet amplius, mercem auri, & argẽti, & lapidis pretiosi, et margaritæ, & byssi, & purpuræ, & serici, & coccini, & omne lignum Thyinum, & omnia vasa eboris, & omnia vasa de lapide pretioso, & æramento, & ferro, & marmore, & cinamomum, et amomum, et odoramentorum, et vnguenti, et thuris, et vini &,*

ni, et olei, et similæ, et tritici, et iumentorum, et ouium, et equorum, et rhedarum, et mancipiorum, & animarum hominum. Et omnis gubernator, & omnes, qui in lacum nauigant, & nautæ, & qui in mari operantur, longè steterunt, lugentes & dicentes: Væ væ Ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt omnes, qui habebant naues in mari, de pretijs eius. Hic fletus Regum & mercatorum, & nautarum significat fletum non modò hominum istius ordinis, verùm etiam omnium impiorum, qui (vt Beda in hunc locum rectè admonet) *cunctas mundi pompas, & ea, quæ vel sensibus corporis suauia, vel externis sint vsibus accommoda, deficere lugent. Species enim metallorum ad visum, odoramenta ad olfactũ, vnguenta ad tactum, vinum, triticum, & oleum ad gustum pertinent. Iumentorum porrò et mancipiorum vocabulo, cætera humanitatis auxilia perire queruntur.* Hæc Beda. Reges autem & mercatores præ omnibus hominibus tùm delicias cõsectantur, tùm iniuriã proximis inferunt: Reges quidem, dũ immanẽ sæuitiã exercent, dum bella iniusta inferunt, & tributa iniqua subditis imponunt: mercatores verò, dum & monopolia constituunt, & vsuras exigunt, & merces adulterinas pro veris vendunt, atque vt vno verbo dicam, dum *volunt diuites fieri*, quos Apostolus ait *incidere in tẽtationem, et in laqueum*, non quòd nulli sint aut Reges, aut mercatores boni (absit) sed quòd status istorum periculis maximis subiectus sit. Reges ergo & mercatores primi omnium adorabunt Antichristum, partim quia vident eum obtinere diuitias & potentiam seculi (quas res vt ipsi supra modum amant, ita per Antichristum se votis fruituros sperant) partim etiam quia timent, ne ab eo spolientur opibus suis, si nimium tardè ad eum confluant. 1. Timot. 6.

Inuestigemus iam, vtrùm isti Reges terreni & mercatores cum Pontifice Romano potissimùm negotiati sint, nec ne? Principio constat, Reges omnium hominum postremos ad fidem Christi accessisse. Nam quarto demum post Christum seculo, Euangelium publicè profiteri cœperunt. Deinde omnium grauissimè oppresserunt Ecclesiam Romanam, non modò illi decem primi Persecutores, verùm etiam postea Constantius, Iulianus, Valens, Anastasius, Theodoricus, Longobardorum Reges, & Imperatores Constantinopolitani penè omnes, ac postea etiam Henrici, Friderici, & alij quidam Germaniæ Reges. Ac profectò si temporum superiorum Annales diligenter euoluerimus, facilè videbimus, non nisi optimum quemque Regem & Imperatorem Pontifici Romano vllum honorem sponte sua detulisse; cuiusmodi erant Constantinus Magnus, Theodosius Maior, Martianus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Ottones primi, & alij eorum similes. Neque magnopere miror, si Reges & mercatores impij minus amant Pontificẽ Romanũ, cùm sciam, leges Pontificias illorum studijs penitus aduersari. Vetat enim Pontifex sub grauissima censura, ne quis Christianorum Principum noua & iniqua tributa subditis suis imponat; nec permittit illis, aut dona Spiritus sancti pecunia venundare, aut bona Ecclesiastica diripere, aut legitimas vxores repudiare, & eisdem viuentibus, nouas ducere. Prohibet etiam, ne mercatores vsuras & monopolia exerceant. Ob quas causas nec Tyranni, nec iniusti mercatores amant Papam: qui tamen Antichristum amant, & ruinam eius deplorant: Papa igitur non est Antichristus.

Trigesima-nona Demonstratio, quòd Papa, qui non habet nomen, quod contineat 666. minimè sit Antichristus.

CAPVT XLVIII.

ANtichristus ab humili & obscura origine, primùm blanditijs & simulatione, tandem vi & dolo, postremò autem opinione Diuinitatis, eò potentiæ aspirabit, vt prohibiturus sit, ne quisquàm emat vel vendat, Apocal. 13. nisi *qui habeat characterem nominis bestiæ, aut nomen, aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestiæ, numerus enim hominis est. Et numerus eius, sexcenti sexaginta sex.* Græci autem elementis & literis in numeris suis conficiendis vtuntur. Itaque cùm D. Ioannes Græcè scripserit, verisimillimum est, tale nomen Antichristo fore, quod secundùm morem numerandi Græcorum, contineat sexcenta sexaginta sex. Si autem Romanus Pontifex fuisset Antichristus, cùm is tot seculis Ecclesiæ præfuerit: non difficile sapienti viro futurum erat, vt ostenderet, quódnam esset hoc Antichristi nomẽ. Si enim designandi

hominis causa nomen imponitur, nec in Ecclesia vnquàm desit vir aliquis sapiens, qui spiritum Dei habeat (est enim Christus cum successoribus Apostolorum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi) vix intelligi potest, quomodo tot seculis ab Antichristi reuelatione nomen eius ne ijs quidem ipsis notum esset, qui dicunt, eum sibi reuelatum esse. Protestantes verò nullum eiusmodi nomen aut ordini vniuerso Romanorum Pontificum, aut cuipiam vni attributum fuisse demonstrant: adeo vt Henricus Bullingerus numerum huius nominis ab homine (cui per Dei Verbum adscribitur) ac tempus transtulerit, dicens; Antichristum sexcentis sexaginta sex annis post hanc reuelationem Ioanni factam fuisse reuelatum: & id per huius nominis characterem indicari. Cæterùm & idem Bullingerus, & Illyricus, alijque Protestantes permulti, licet minus constanter, tamen etiam illud interdum nobis obijcere solent, quod iam sub ipsorum verbis proferam.

Matth. 28.

Illyricus in Catalogo. Pag. 4.

Ipsum nomen Antichristi (Apocal. 13) Irenæus (lib. 5.) interpretatur esse Latinus, quo disertè Papa notatur. Nam is in Latio dominatur.

RESPONSIO.

Irenæus non interpretatur, quòd Latinus sit ipsum nomen Antichristi. Mendax in hac re Illyricus est, sicut etiam in cæteris. *Sed &* λατεῖνος (inquit Irenæus) *sexcentorum sexaginta sex numerum* (habens) *valde verisimile est, quoniam verissimum Regnum hoc habet vocabulum. Latini enim sunt, qui nunc regnant. Sed &* τεῖταν *prima syllaba per duas Græcas vocales ε & ι scripta, omnium nominũ, quæ apud nos inueniuntur, magis fide dignum est. Etenim prædictum numerum habet in se, & literarũ etiam sex, singulis syllabis ex ternis literis constantibus & vetus & semotũ: neq; eorum Regum, qui secundùm nos sunt, aliquis vocatus est Titan. Nanque eorum, quæ publicè adorantur, Idolorum apud Græcos, & Barbaros, habet vocabulum: & diuinum putatur apud multos esse hoc nomen, vt etiam Sol Titan vocetur, ab his qui nunc tenent: & ostentationem quandam continet vltionis, & vindictam inferentis, quòd ille simulat, se malè tractatos vindicare. Tale autem, & antiquum, & fide dignum, & regale, magis autem & tyrannicum nomen. Cùm igitur tantum suasionis habeat hoc nomen Titan, tamen habet verisimilitudinem, vt ex multis colligamus, ne fortè Titan vocetur qui veniet: nos tamen non periclitabimur in eo, nec asseuerantes pronuntiabimus, hoc eum nomen habiturum, scientes, quoniam si oportet manifestè præsenti tempore præconari nomen eius, per ipsum vtique editum fuisset, qui & Apocalypsim viderat.* Huc vsque Irenæus. Adeo igitur non dicit, quòd *Latinus* nomen sit Antichristi, vt longè potius dicat, quòd τεῖταν sit eius nomen, quanquàm neque hoc ipsum affirmare audeat. Deinde *Latini* vocabulum, nisi per ει dipthongum scribatur (quod etiam Aretas in Apocalypsim annotauit) minimè continebit numerum sexcentorum sexaginta sex. Propria verò eius vocabuli forma nec apud Græcos, nec apud Latinos talis est, vt per diphthongum, sed tantùm per Iota scribi debeat.

Tertiò, nullus Pontificum Romanorum vnquàm nominatus est *Latinus*. Nam quòd hoc nomen proprium sit, Aretas eum locum Apocalypsis interpretans, clarissimè attestatur his verbis: *Non intempestiuum fuerit exercitij gratia, huc reducere nomina tam propria, quàm appellatiua, quæ numerum hunc conficiunt. Propria quidem, vt* λαμπέτις, τεῖταν, *& à futuro* τενῶ *(sicut etiam à* σπορῶ, σπορὸς*)* λατεῖνος *similiter per diphthongum. Appellatiua verò* ὁ νικητής, *id est, Victor: fortassis enim ita seipsum appellabit.* Vt ergo Victor nomen est appellatiuum, sic Aretæ iudicio *Latinus* nomen est proprium. At enim *Papa* (inquit Illyricus) *in Latio dominatur*. Non hoc spectauit Irenæus (Illyrice) quis oppida in Latio constituta moderaretur: sed quis *Imperium orbis terrarum* obtineret. Atque ideo dicebat: *Latini enim sunt, qui nunc regnant. Et hoc vocabulum* (Latinus) *habet verissimum regnum*. Si ergo niteris authoritate Irenæi (quod facere videri vis) perpende rationem Irenæi, quæ huiusmodi est. Vbi regnum verissimũ est, vbi Reges & Monarchæ degunt præsertim alieni à Christiana fide, qui etiam acerrimè illam persequuntur: ibi valde verisimiliter quæri & expectari potest Antichristus. & subinfert: *Latini autem sunt, qui nunc regnant.*

Ratio inuestigandi nominis Antichristi.

Simulq;

Simulq; addendũ est illud ex historia illius tẽporis, quòd Latini, qui tũc regnabant, Christianos acerbißimè affligebãt & vexabãt. Vnde ex Irenæi coniectura concludas licet, Antichristum inter tales Latinos Reges & Imperatores verisimiliter expectandũ esse. Quo ita cõparato, nomen hoc (Latinus) potest verisimiliter esse nomen Antichristi. Hæc est ratio Irenæi, quæ illius ætate probabilis vtcunque fuit. Nunc autem cùm tota ratio eius rei commutata sit, cùm Illyricus ad minimum annis mille quadringentis post Irenæum viuat, locumq; Imperij certò sciat esse commutatum, nec iam aut Latinos Monarchiã tenere, aut à fide Christi alienos esse videat, sed tùm in ordinem ante plura etiam secula radactos, tùm Christiana fide imbutos esse non ignoret; si nunc tamen ex Irenæi mente ostendere conabitur, illum Christianum, imò Christi Vicarium, qui pauca oppida, quæ ex alterius dono accepit, in Latio sanctißimè gubernat, ob nominis Latini iam diu Regno exuti nescio quas reliquias verisimiliter, imò vere Antichristum esse: facilius seipsum probabit Sophistam, & cauillatorem, quàm vlli cordato viro id, quod affirmat, persuaserit.

Si enim tanquàm homines ratione præditi scribere ac disputare, mentemq; aliorum bona fide exquirere debemus, ita nunc ex Irenæi coniectura oportebit argumentari. In Antichristi nomine indagando habenda est ratio eius loci & regionis, quæ Imperium tenet. Nunc autem Constãtinopolitanus Rex latißimè imperat, Latini verò vix obscurißima etiã vestigia veteris Imperij retinent: nomen ergo Antichristi potius quærendũ est inter Græcos, quàm inter Latinos: Constantinopoli potius, quàm Romæ: apud Turcos potius quàm Christianos. Papa verò non est Græcus, non Imperator, non Turca: quapropter ne quærendum quidem est Antichristi nomen in Ecclesia Romana, multò minus firmiter statuẽdum est, ipsum Antichristi nomen in Papam cadere. Quòd autem Bullingerus Characterem Antichristi vult esse *vel consignationem fidelium in fronte per manus Episcopi, dum sacro Chrismate baptizatos inungit*, vel confeßionem Christianæ fidei, quam Sacrosancta Romana Ecclesia illibatam semper conseruauit: non videt insanus homo, Characterem istum non tam ad Papam spectare, quàm ad sanctißimos Apostolos, Martyres, & Cõfessores, qui iam inde ab initio Ecclesiæ tùm Sacramentum Confirmationis agnouerunt, tùm fidem communionemq; Ecclesiæ Romanæ & admirati sunt & imitati. Itaq; cùm iste deberet propriã aliquã Romanæ Ecclesiæ notã ostendere, talem profert, quæ sola demonstrat, Papam, quocum oẽs Catholici Patres tam in Sacramẽtis Christi, quàm in fidei cõfeßione semper cõmunicarunt, nullo modo posse Antichristum esse. Quantò rectius fecissent Protestantes, si antiquorũ Patrum fidem & doctrinam studiose amplexi, dixissent cum Hyppolito, Characterẽ Antichristi esse, partim vt *lingua sua neget Deum Creatorem cœli & terræ, neget Baptisma, neget adorationem à se Deo præstari solitam*: partim verò *vt manu sua non pingat pretiosam Domini Crucem in fronte, aut in vllo membrorum suorũ*. Hic est character Antichristi, hoc sigillum: à quo genere Characteris cùm Papam abhorrere cõstet, vtpote qui Crucem Domini venerandam & in fronte, & in manu pingendam docet: vel hinc etiam patet, Papam non esse Antichristum.

Serm. 61.

Acto. 8. & 19.

In Orat. de consumm. mundi. Character Antichristi.

Quadragesima Demonstratio, quòd Papa, qui plusquàm tres annos & sex menses à reuelatione sua Ecclesiæ Dei præfuit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLIX.

Breue spatium temporis, quo Antichristus regnabit, nullo modo patitur, vt dicamus, Pontificem Romanum, qui multò diutius in Ecclesiæ Dei præfuit, Antichristum esse. Primùm Ioannes Apostolus in Apocalypsi ait: *Post annos mille oportet Diabolum solui modico tempore*. Verùm quia poterat iterum quæri, quodnam sit hoc *modicum tempus*: alibi Spiritus sanctus eam rem apertißimè explicauit. Daniel enim Propheta ait: *Sanctos in manu Antichristi tradendos per tempus* (id est, annum vnum) *& tempora* (id est, annos duos) *& dimidium temporis* (id est, sex menses). Et cap. 9. *In dimidio hebdomadis deficiet hostia, & Sacrificium, & erit in Templo abominatio desolationis, & vsque ad consummationem & ad finem perseuerabit desolatio*. Abominatio desolationis Antichristus est, ipso Christo interprete. Iam verò idem Daniel dicit: *Quousque finis horum mirabilium?* Et responsum est: *In tempus & tempora, & dimidium temporis*: id est, (omnium interpretum consensu) ad tres annos & dimidium. Et pòst: *A tempore cùm ablatum fuerit iuge Sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta*: qui dierum numerus non multum excedit annos tres &

Apocal. 20. modicum tempus.

Daniel. 7. Tres anni & sex menses

Matth. 24. Daniel. 12.

Dies. 1290.

Apocal.11. Menses.42. tres & sex méses. Porrò cõsentit cum Danielis Prophetia reuelatio Ioanni Apostolo facta: *Atrium, quod est foris Templum, datum est gentibus: & Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.* Menses autẽ quadraginta duo faciunt annos tres & dimidium. Et iterũ: *Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis*: hi etiã dies parum absunt ab annis tribus & sex mensibus. Et.c.12. *Væ terræ & mari, quia descendet Diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quòd modicum tempus habet. Et postquàm vidit Draco* (Diabolus) *quòd proiectus est in terram, persecutus est mulierem* (Ecclesiam) *quæ peperit masculum. Et datæ sunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, vt volaret in desertum in locum suum, vbi alitur per tempus* (id est, annum vnum) *& tempora* (id est, annos duos) *& dimidium temporis* (id est, sex menses) *à facie Serpentis.* Et c.13. *Datum est bestiæ os loquens magna & blasphemias, & data est ei potestas facere menses quadraginta duos.* Si vnquàm diuina Scriptura diligentiam in vlla re declaranda adhibuit, hoc præstitit cumulatissimè in describendo temporis spatio per quod Antichristus Ecclesiam persequetur. Nec enim contenta fuit, vel *modici temporis* appellatione, vel temporis, & temporum, & dimidij temporis spatium semel ponere, nisi & bis, & tertiò eundem numerum repetijsset. Nec in annorum nomine quieuit, nisi etiam ad *menses certos* eiusdem mensuræ ac longitudinis redegisset. Et tanquàm parum fuisset, *menses quadraginta duos bis* enumerare: bis etiam ac sæpius *dies* ferè totidem percensuit, qui & annis, & mensibus responderent. Quid quòd tam breue tempus Antichristi esse Ioannes docuit,

Apocal.17. vt dicatur *bestia, quæ fuit, & non est*? Quod Irenæus de Antichristo dictum esse annotauit. Nam etsi omne tempus Deo breue sit, tamen vt in Antichristo recapitulatur, & in vnam velut summam colligitur omnis iniquitas: sic breuis duratio status peccati, & facilis mundi huius transitio per breuissimum hoc regnum Antichristi optimè figuratur: cum alioqui, si multis seculis (id quod Protestantes credunt) regnaret; neque satis significanter figuraretur

Matth.24. huius mundi vanitas, & præ magnitudine tentationis *vix salua fieret vlla caro.* Qua in re libet

De ciuit. Dei lib.20.cap.8. grauissimum Augustini iudicium adscribere: *Si Diabolus permitteretur exercere totam tentationem, quam potest, in tam longo tempore, & tanta infirmitate multorũ plurimos tales, quales Deus*

Alligatio Diaboli. *id perpeti non vult, & fideles deijceret, & ne crederent, impediret: quod ne faceret, alligatus est.*

Solutio Diaboli. *Tunc autem soluetur, quando & breue tempus erit. Nam tribus annis & sex mensibus legitur totis suis suorumq́; viribus sæuiturus.*

Vt igitur tempus Antichristi tùm re vera ob hominum infirmitatem breue esset, tùm breue futurum sciretur, quò per consolationem Scripturarũ spem habeamus: in Scriptura diuina exactè & enucleatè propositi sunt *anni tres & semis, menses quadraginta & duo, dies mille ducenti & nonaginta, tempus breue, dies pauci,* imò *quod fuit,* dicitur *quasi non fuisse.* Denique tam accuratam operam in hac re testificanda adhibuit Spiritus sanctus, vt muniret nos contra Spiritum Mendacij, quo Protestantes à diabolo seducendos præuidebat. Nam illi tantum hoc studium ac tam explicatam Dei reuelationem nihili facientes, nihilominus dicunt, Antichristum non regnaturum solis tribus annis & semisse, nec solis tribus seculis: verùm *mille ducentis & sexaginta annis.* Ita Magdeburgenses referunt in Centur.1. Ita Illyri-

Lib.2.cap.4. Pag.438. Pag.4. Serm.46. in Apocal. cus asserit in Catalogo testium. At Bullingerus ait, *numerum certum pro incerto poni.* Et cùm Christus ipse clamet: *Nisi breuiati fuissent dies illi* (scilicet dies persecutionis Antichristi) *non fieret salua omnis caro, sed propter electos dies illi breuiabuntur:* tamen iste Christo se opponens, & ideo vnus de exercitu Antichristi, dies illos extendit, & longiores in immensum facit. Vult enim tempus Antichristi esse valde multa secula, nimirum ab anno D. 763. aut 767. vsque ad diem Iudicij: cùm interim ibidem fateatur, omnes interpretes ab illa diuina Scriptura (Cap.11. Apocalypseω̃s) admonitos, non amplius quàm tres annos & sex menses tribuisse Regno Antichristi. Quid facias his hominibus? Vident, Scripturam nominare non annos modò, sed & menses, & dies, & dies breuiatos, & modicũ tẽpus; cumq́; fateantur, oẽs antiquos atque etiam recentiores Patres eam sententiam secutos fuisse: tamẽ ipsi ab ea recedunt, ac planè contrariam constituunt, ac defendunt. At *vbi fuerit cadauer, illuc congregabuntur & aquilæ.* Cadauer est Christus & Verbum eius: Aquilæ sunt sancti Patres & Do-

Sancti Patres docent, Antichristum regnare triennio tantùm & sex mensibus. ctores. Hi omnes ad Christum congregati, docent, Regnum Antichristi duraturum non nisi tribus annis & dimidio. Illa igitur est veritas Catholica, contra quam portæ inferorum non præualebunt. Ita enim docet Irenæus in fine lib.5. contra hæreses Hieronymus in c.7. Danielis. Augustinus de ciuit. Dei lib. 20. c. 8. Latinus ille Chrysostomus in opere imperf. in Matth. Homil.49. vbi etiam rationẽ huius temporis eã reddit, quòd *vt Christus Euangelium*

studiosissime

studiosissimè docuit annis ferè tribus & dimidio (nimirum ab anno vitæ suæ trigesimo, vsque ad Paschatis Festum in anno 33.) *sic etiam eadem doctrina eodem spatio temporis vehementissimè per Antichristum oppugnaretur.* Idem porrò de triennio & semisse persecutionis Antichristi docuit Theodoretus in Danielem, Primasius, Beda, Haymo, Aretas, & Thomas de Aquino in Apocalypsim, omnésq; adeò Græci & Latini Patres. Quæ cum ita sint, manifestum est, falsa esse omnia, quæ Protestantes de Pontificibus Romanis garriunt, quos per annos ferè iam octingentos volunt regnasse vt verum & reuelatum Antichristum. Ac tanto sanè odio in hos Christi vicarios feruntur, vt inuidia occæcati, nihil eorum videant aut intelligant, quæ tùm Christus *de breuiandis diebus Antichristi*, tùm Daniel, *de tribus annis & dimidio*, tùm Ioannes Apostolus, *de mensibus quadraginta duobus, deq; diebus mille ducentis & nonaginta conscribit.* Dicat Deus per Prophetam Danielem, Dicat Christus in Euangelio, dicat Ioannes Apostolus in Apocalypsi, quicquid velint, numerent annos tres & dimidium, promittant dies paucos, seu tempus breue, computent menses quadraginta duos, aut dies mille ducentos, & siue sexaginta, seu nonaginta, concurrat ratio quantacunque, & proportio temporis, quo Christus prædicauit, consentiant Græci Latiniq; Doctores: tamen si Protestantes aliud quippiam somniauerint, omnia sunt figurata, dies pro annis ponūtur, menses certi pro incertis, & anni paucissimi, pro seculis valde multis. Post annos verò tres & sex menses *Dominus Iesus interficiet* Antichristum *spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui.* Angelus enim apud Danielē: *Iurauit per viuentem in æternum, quòd in tempus & tempora, & dimidium temporis erit finis horum mirabilium.* Quapropter cùm Papa in oculis omnium permultis etiam seculis vltra tres annos & sex menses Ecclesiæ Dei præfuerit: non errabit, neque falsi quippiam dicet, qui per viuentem in æternum iurauerit, Papam non esse Antichristum.

Matth. 24. Danielis 7. & 12. Apocal. 11. & sequent.

Cæcitas cordis Protestātium.

Danielis 12.

Pontificem Romanum, quà Ponifex est, quoq; ad Primatum & Ecclesiæ Romanæ doctrinam attinet, ne membrum quidem Antichristi esse, multò minus ipsum Antichristum.

CAPVT. L.

QVI ab Ecclesia Catholica defecerunt, quando se authoritate Scripturarū ita premi vident, vt non audeant amplius profiteri, *Papam esse ipsum Antichristum*: eò saltem se conferunt, vt dicant, Papam esse vnum ex membris Antichristi. Superest igitur, vt ne hoc quidem ita se habere ostendam. Nemo potest simul Christi & Antichristi membrum esse: *Nemo simul duobus dominis contraria præcipientibus seruire potest. Quæ enim societas luci ad tenebras? aut quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli?* Papa verò est membrum Ecclesiæ Catholicæ, quæ corpus est Christi; non potest igitur Antichristi membrum esse. Quòd autem Papa sit membrum Ecclesiæ Catholicæ: plurimis argumentis demonstrari potest. Quicquid enim eximium & singulare vel per Prophetas Dei, vel in noui Testamenti Scripturis de Ecclesia Christi prædictum est, hoc totum in Ecclesia Romana (cuius Pastor & Episcopus Papa est) tam perspicuè cernitur, vt necesse sit, aut nullam in terris Ecclesiam Christi per aliquot secula extitisse, quæ Scripturarum prædictionibus plenè responderit, aut eam potissimùm fuisse Romanam Ecclesiam. Vt de cæteris hoc tempore taceam, sex egregiæ & singulares Prærogatiuæ in Scripturis sacris Ecclesiæ Christi assignantur. Prima est eius altitudo, & sublimitas: Secunda, eius splendor & claritas: Tertia, eius latitudo & immensitas: Quarta, eius successio & perpetuitas: Quinta, eius vnitas & consensio: Sexta, eius inuicta fides & constantia. Quas omnes prærogatiuas tam excellenter in Ecclesia Romana concurrrere asseuero, vt alia nulla Ecclesia cum hac vna in ijs rebus conferri queat, nedum anteferri.

1. Corint. 6.

Ephes. 5.

Sex precipuę dotes Ecclesiæ Christi.

De sublimitate Ecclesiæ Christi prædixerunt Isaias cap. 2. & Micheas cap. 4. *Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles.* Cùm sciret Propheta, Templum Domini fundatum esse in monte Sion, & per Templum illud, Ecclesiam Christi præfiguratam esse: meritò dixit, non modò præparandam esse *domum Domini* (quæ secundùm interpretationem Apostoli, *est Ecclesia Dei viuentis*) verùm etiam *montem domus Domini* præparandum esse, idq; *in nouissimis diebus*, nimirum in tempore gratiæ; tanquam si dixisset: Præparabitur Ecclesia Christi, & præparabitur etiam mons & sublimitas eiusdem Ecclesiæ. Vbi tandem? *In vertice montium, & eleua-*

1. Sublimitas Ecclesiæ.

1. Timoth. 3.

eleuabitur super colles. Quibus verbis Propheta significat, non modò sublimem & in altũ erectam fore Christianam Religionem sed præterea sublimiorem quouis alio cultu futuram. Vulgus enim colebat Idola sua *in excelsis & in collibus*. Samaritani *adorabãt in mõte Garizim*. Iudæorum Templum ædificabatur *in monte Moria*. Ad istam igitur consuetudinem Propheta respiciens, prædicit, præparandum esse *montem Ecclesiæ Christi adeo sublimem, vt sit in vertice aliorum montium, & eleuetur supra colles*, tam Iudæorum, quàm gentilium. Itaque idem Isaias alibi quoque ad Apostolos & Sacerdotes loquitur: *Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis. Fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum superbietis*, seu, exaltabimini. Quo ex loco intelligimus, magnam partem sublimitatis Ecclesiæ consistere *in exaltatione Sacerdotum* & Episcoporum. Hanc etiam sublimitatem Ieremias Propheta significauit, cùm diceret: *Solium gloriæ altitudinis à principio, locus sanctificationis nostræ*, hoc est, Ecclesia & cœtus fidelium (qui locus est, in quo sanctificamur, dum ibi fidem in Deum & per Ministros Christi discimus, & per Sacramenta confitemur) est tanquã Solium ab ipso exordio suo excelsum & sublime. Denique hoc illud est, quod Christus in Euangelio significat, dum de *Ciuitate in monte posita* loquitur. Ciuitas enim Christi est Ecclesia ipsius. Mons autem est locus sublimis & immobilis, in quo Ecclesia Christi collocatur. Quis autẽ est iste mons excelsus & sublimis, in quo ponitur Ecclesia Christi, nisi maxima quæq; & celeberrima hominũ multitudo? Ex hominibus enim constat Ecclesia Christi. *Et in multitudine populi* (ait Salomon) *dignitas Regis*. Maxima verò & celeberrima hominũ multitudo in amplissimis quibusq; Regnis & florẽtissimis vrbibus reperitur. Cùm igitur nullum Regnum post Christi aduentum sublimius Romano fuerit, nulla verò ciuitas in Romano Imperio ipsa vrbe Roma, quæ Caput Imperij erat, excelsior cogitari potuerit; quo tempore Christiana Religio in vrbe Roma ponebatur, tũc singulariter impletæ sunt Prophetiæ tam Isaiæ & Micheæ, quàm Ieremiæ: quia *præparatus est mons domus Domini in vertice montium, & eleuatus est supra colles. Tunc etiam locus sanctificationis Christianorum factus est Solium excelsum: tunc ciuitas Christi constituta est in monte*, id est, in loco sublimi. Addamus iam ad ista, quòd cùm Christus multos haberet Discipulos, ex quibus elegit septuaginta, quos mitteret ante se, cùm præterea duodecim Apostolos haberet, qui coniũctiores ipsi erant, quàm reliqui Discipuli: cùm ex ipsis duodecim Apostolis Petrum, Iacobum, & Ioannem, cæteris plus diligeret, imò cùm inter hos tres, Petro Claues regni cœlorum præcipuo quodam iure promiserit, eundemq́ue plus alijs amantem, & ideo iã solum & singularem, iusserit pascere oues & agnos suos, atq; etiam fratres suos confirmare, ob easq́; caußas Petri Sedes cuiusuis alterius Apostoli sede necessariò sublimior fuerit: addamus iam ad vrbis Romæ sublimitatem, aliam sublimitatem Cathedræ Petri, vt dum nec mons excelsior ipso capite mundi, nec sedes excelsior ipsa Principis Apostolorum Cathedra, esse aut cogitari potest, interim certò sciamus, non posse vllibi perfectius impleri Prophetias Isaiæ, Micheæ, Ieremiæ, atque etiam ipsius Christi, quàm in Ecclesia Romana impletæ sunt. Nam si dicas, hanc non esse veram Christi Ecclesiam, cùm tamen negare non possis, quin hæc Romana Ecclesia singulari modo *sit posita in vertice montium, & eleuata super colles*: profectò nullibi omnino impletæ sunt illæ Prophetiæ; quo nihil absurdius dici potest. Non est enim, nec vnquàm fuit sublimior locus in orbe terrarum, in quo Prophetarum oracula perfectius implerentur.

(3. Regum 3. Ioan. 4. 2 Paralip. 3. Isaiæ 61. Ieremiæ 17. Matth. 5. Mons. Ecclesiæ. Ezechiel. 34. Prouerb. 14. Vrbs Roma præcipuus mons Ecclesiæ. Lucæ 10. Marci 3. Matth. 17. & 26. Matth. 16. Ioan. 21. Lucæ 22. Sublimitas Cathedræ Petri.)

2. Claritas Ecclesiæ. Diximus de sublimitate Ecclesiæ Christi: sequitur iam, vt de splendore ac claritate eius dicamus. Hanc enim tantam fore Dauid in spiritu videbat, vt diceret in persona Dei Patris: *Et Thronus* (Christi) *sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta* (id est, plena) *in æternum, & testis in cœlo fidelis*. Thronus etiam Christi est Ecclesia ipsius, quæ hîc promittitur in æternum tam illustris fore, quàm Sol aut Luna est in plenilunio. Quod ipsum Isaias tam certum esse præuidit, vt postquàm dixerat, *Sacerdotes & Ministros Dei exaltandos in gloria gentiũ*, mox subiecerit: *Scietur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos, cognoscent illos quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus*. Non tantùm igitur ipsi Apostoli, verùm & *semen*, hoc est, successores eorum *cognoscentur*, nõ tantùm in angulis & penetralibus, verùm etiã *in medio populorũ*, & ita cognoscentur, vt *omnes, qui viderint eos, cognituri sint, quòd illi sint semen, cui benedixit Dominus*. Et iterũ ad Ecclesiã dicit: *Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui. Nõ vocaberis vltrà derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis voluntas mea in ea*. Quid

(Psal. 88. Isaiæ 61. Scietur in medio populorum. Omnes cognoscent. Cap. 62.)

argumentor?

argumentor? Ipse Christus, qui dixit, Apostolos *lucem esse mundi*, adiecit, *Ciuitatem supra montem positam non posse abscondi.* Quapropter Augustinus quærens, *quod sit manifestum indicium veritatis*, ait, *ipsam esse Ecclesiam, quæ omnibus eminet & apparet*, quæ propter sublimitatem omnibus eminet, quæ propter splendorem omnibus apparet. Quæ regula multis præterea Scripturæ Sacræ locis cõfirmari posset, Prouerb.1 & 8. Cantic.1. Matth.24. Philippen.2. Si ergo splendor & claritas Ecclesiæ spectanda est, quænam Ecclesia in toto mundo tam illustris ac splendida semper fuit, ac Romana? cuius fidem Apostolus dixit *annuntiari in vniuerso mundo: cuius obedientiam diuulgari dixit in omni loco: quam Ecclesiam* Irenæus *omnibus cognitam* esse dixit. Nec iniuriâ. *Nam quas vsquã Gentes* (inquit Leo in Sermone de Petro & Paulo) *ignorarent, quod Roma didicisset?* Sed quid moror? Vtrùm ipse vsus & rerum magistra experientia, hoc ita se habere, non docuit? Vtrum Græcia tota Pontificum Romanorum vel nomina, vel doctrinam, vel certamina pro fide suscepta, vel præsidendi spatium non tenuit? An hoc silent Chronica Eusebij? An Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Euagrius, Nicephorus, Photius, Zonaras, Cedrenus hoc ipsum ignorauerunt? Aut alia vlla Ecclesia in Orbe terrarum fuit, cuius origenes, progressiones, facta, dicta, consilia tam exactè descripserunt? Imò nunquid ea, quæ pertinebant ad Ecclesiam Romanam, omnibus etiam Orientalium rebus gestis antepósita non sunt? Vtrùm Eusebius de successione Ecclesiarum ex proposito agens, ante omnia non persequitur Ecclesiæ Romanæ acta & successionem? Nam illud certè minus mirum est, si Hieronymus, Prosper, Gregorius Turonensis, Paulus Diaconus, Beda, Ado, Regino, Marianus Scotus, Lambertus Schafnaburgensis, Abbas Vrspergensis, Sigebertus, Gotfridus Viterbiensis, Platina, Trithemius res Pontificum Romanorum & primo in loco proponunt, & accuratissimè perspectas habuerunt. Quid quòd ne Protestantes quidem in suis Annalibus & Chronologijs, Pontificum Romanorum aut vitam, aut Decreta prætermittunt? cuiusmodi sunt Lutherus, Functius, Pantaleon, Carion, & alij eiusdem farinæ homines: nihil vt certius esse possit, quàm nullam in mundo Ecclesiam in splendoris & claritatis magnitudine cum Romana comparari posse. Neque mirum. Ad hoc enim Deus Monarchiam potentissimam in vrbe Roma erexerat, vt per eam rem, Solium illustrius & gloriosius præpararet, vnde Iesu Christi Euangelium maiore cum authoritate in Orbem vniuersum propagaretur. Quod ipsum Diuus Eucherius in Epistola ad Valerianum multò latius exponit.

Matth.5.
Cont. Fausti Manich. lib.13.c.14.
Ecclesia omnibus apparẽs, veritatis index est.
Claritas Romanæ Ecclesiæ.
Rom 1.& 16
Lib.3.c.3.

3. Propagatio & latitudo Ecclesiæ.

Postulat iam ordo, vt de propagatione etiam & latitudine Ecclesiæ nonnihil ex Sacris literis decerpamus. Deus quidem dixerat Abrahæ: *Benedicentur in nomine tuo omnes gentes terræ.* Semen verò Abrahæ Christus est. Benedicuntur autem omnes gentes in Christo, dũ credẽtes in eum, fiunt membra eius. Eòdem pertinet, quod in persona Dei Patris ad Christum dicitur: *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.* Isaias præterea clamat: *Repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientis.* Et iterum: *Suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.* In Euangelio etiam Dominus ait: *Oportebat prædicari in nomine Christi pænitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes.* Et: *Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ.* Ac nimirum Paulus *Ab Hierusalem per circuitum vsque ad Illyricum repleuit Euangelium Christi.* Iam verò præterquàm quòd ex Scripturis didicimus, gentes, quæ Christo dantur in hæreditatem, nunquàm ita posse fidem Christi amittere, quin semper multæ simul eam profiteantur & obseruent, secundùm id, quod (in Psalmo 44) scriptum est: *Populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi:* etiam Donatistæ, qui aliter docebant, hæretici ob eam rem iam olim habiti sunt. Si ergo Ecclesia Christi fidem veram per gentes plurimas diffundere debebat: quæ alia Ecclesia in mundo latius fidem Christi propagauit, quàm Romana? Inde *Alexandria* Euangelium fidemque accepit per Beatum Marcum Euangelistam Diui Petri Discipulum. Inde Tertullianus (in præscript. aduersus hæreticos) fatetur *præsto fuisse authoritatem Africanis Ecclesijs.* Inde Italia fidem accepit per Sanctum Apollinarem, Prosdocimum, & Asprenum. Inde Gallia per D. Martialem, Dionysium, Maternum, Valerium, & Eucharium. Inde Britanni per Damianum & Fugatium ab Eleutherio missos. Inde Scoti sub Victore Papa & Celestino. Inde Hyberni per S. Patritium. Inde Angli per Augustinum & Melitum. Inde Germani per Bonifacium Martyrem. Inde Frisij per Willebrordum. Inde Bohemi per Cyrillum, Poloni per Adalbertum,

Gen.22.
Gal.3.
Psal.2.
Ca.11.& 60.
Actor.1.
Rom.15.
Romana Ecclesia fidem latissimè propagauit.

Hungari per Astricum, Roxolani per Vilibaldum, Prochorium, & alios; Pomerani per Ottonem Episcopum Babinbergensem. Denique Indorum latissimæ gentes fidem Christi ab eadem Romana Ecclesia nostris temporibus, per Franciscum Xauier, & alios tùm de Societate Iesu, tùm de Ordine B. Francisci ac Dominici ad eas ab Episcopo Romano missos, acceperunt; certissimum vt sit, post ætatem Apostolorum nullam Ecclesiam in in orbe terrarum fidem Christi tam longè lateque diffudisse, quàm Romanam. Neq; mirum. Ad hoc enim cæteris prælata est Ecclesiis, vt & fidem confirmaret, vbi iam antè ab Apostolis fundata fuerat; & disseminaret, vbi adhuc superstitio vigebat, adeo vt eadē omnino habita sit *Romana & Catholica Ecclesia* tùm Ambrosio (de obitu fratris) tùm Hieronymo (in Apologia aduersus Ruffinum) tùm Victori in historia Vandalica, tùm alijs præterea multis Patribus. Nulla igitur Ecclesia verius implet Prophetias de omnium gentium accessione ad Christum, quàm illa, quæ plurimas gentes ad fidem Christi & primùm conuertit, & antea conuersas in suo sinu fouit atque educauit. *Putásne* (inquit Eucherius) *nationes & Regna ob aliud in ditionem ac ius cessisse* Romanum, *& ob aliud magnam partem generis humani in vnum transisse populum, nisi vt facilius tanquàm medicamentū per corpus vnū: ita per vnam gentem fides infusa penetraret, & vt capiti ingesta, velociter se per membra diffunderet? Alioqui non ita cucurrisset inter crebras & discrepantes ritibus linguisq; gentes, nec tā longè per nouorum semper graduum obiecta transisset. Denique B. Paulus per hunc eundem* (Romanum) *populum disterminans fidem, scribit se ab Hierosolymis vsque ad Illyricum, Euangelio Christi cuncta replêsse. Quando autem istud inter nationes aut multitudine innumeras, aut immanitate barbaras extitisset? Inde est, quòd nunc terra à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christum resonat, quòd ad vitam omnia mundi latera concurrunt, dum fidem Thrax, fidem Lybis, fidem Syrus, fidem receptat Hispanus.* Si Regnum Romanum adhuc infidele, tamen dilatando Christi Euangelio tam vtile fuit: quid putamus euenisse, quādo in capite eius Regni Caput Apostolorum Petrus, vnicam & singularem Cathedram suam ex Dei voluntate collocauerat? Nunquid Ecclesia Romana, cuius fides annuntiabatur in vniuerso mundo, minus vtilitatis ad propagandum Christi Euangelium attulit, quàm Imperium Romanum, quod adhuc eidem Euangelio non obedierat?

Ad Valerianum.

4\. Successio & perpetuitas Ecclesiæ. Psalm. 88. Psalm. 118. Isaiæ 59.

Quarta Ecclesiæ Christi Prærogatiua est successio & perpetuitas eius, de qua Dauid prædixit: *Vsque in æternum præparabo semen tuum, & ædificabo in generationem Sedem tuam. Ponam in seculum seculi semen eius, & Thronum eius sicut dies cœli.* Quemadmodum igitur *Dei ordinatione perseuerat dies*, quæ continuo cursu alia alij succedit: sic perseuerat Ecclesia Christi per continuas Pastorum & plebium successiones. Vnde apud Isaiam: *Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodò, & vsque in sempiternum.* *Si irritum* (inquit Ezechiel) *potest fieri pactum meū cum die, & pactum meum cum nocte, vt non sit dies & nox in tempore suo; & pactum meum irritū esse poterit cū Dauid seruo meo, vt nō sit ex eo filius, qui regnet in Throno eius, & Leuitæ, & Sacerdotes ministri mei.* Promittitur ergo non tantùm Ecclesiæ in toto genere, sed prætereà Leuitarum & Sacerdotum perpetua, & ea tam certa successio, quàm certum est, diem diei succedere, & noctem nocti. Itaque Christus ipse cùm iussisset Apostolos suos *docere & baptizare omnes gentes*, mox adiecit: *Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi.* Si ergo perpetua nō Ecclesiæ tantùm, sed Pastorum & Doctorum successio quæritur: quæ vnquàm Ecclesia fuit, quæ tam admirabilem vel populorum fidem in eadem ciuitate conspexit, vel Pontificum successionem ab vlla origine traxit, quàm Romana trahit, non à quouis Domini Discipulo, verùm ab ipso Principe Apostolorum D. Petro? Huius Ecclesiæ successionem dum adhuc vix duodecim vices impleuerat, testē veritatis Catholicæ citauit Irenæus: eandē Optatus, & Augustinus contra Donatistas produxerunt annis ferè quadringentis post Christi ascensionem. Quid ergo nunc dicerent, si post annos mille quingentos, vidissent Clerum Clero, plebem plebi, Pontificem Pontifici, non secùs ac diem diei, per omnes mundi generationes inter tot aduersarios, qui Ecclesiam illam oppugnant, fortiter & continenter in eadem semper fide & confessione succedere? Tenuit Augustinum in Ecclesia Catholica & Romana, *successio quadraginta Pontificum iam inde ab ipsa Petri Sede.* Et nos ducentorum ac penè quadraginta Pontificum in eadem Sede Petri successio, in eadem Catholica & Romana Ecclesia non tenebit?

Cap. 33.

Successione Romanæ Ecclesiæ nihil insignius.

Quæcunq;

Quæcunque autem Ecclesiæ per vniuersum orbem fidem & doctrinam Ecclesiæ Romanæ tenent, & sequuntur: etiã retinent in suis Cathedris firmas & stabiles Episcoporũ successiones. Quæ verò Ecclesiæ (iam nõ amplius Christi Ecclesiæ) Sedẽ Ecclesiæ Romanæ contẽpserunt, (vti Africanis, Asiaticis, & Græcis accidit) illi non possunt eãdem Episcoporum continuam successionem demonstrare: nimirum quia non colligunt cum Christo, qui promisit, *vnum ouile futurum, & vnum Pastorem*. Extra vnum igitur quicquid est, schismaticum est. Et ideo non miror, si Christus cum schismatica Ecclesia non manet omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Cæterùm vt quod agimus, hoc absoluamus, cùm perpetua Sacerdotum & Pastorum series per Prophetas & Christum ipsum velut magna Ecclesiæ dos promittatur; nec sit alia in mundo Ecclesia, quæ habet tam insignem vel Pastorum vel plebis successionem, quàm Ecclesia Romana: quid aliud est, hanc ipsam Ecclesiam vocare membrum Antichristi, quàm dicere, Scripturas omnes laudasse illas dotes, & pro magnis Dei donis commendasse, quæ potissimùm Antichristi propriæ sunt? Ioan. 10.

Quinta Ecclesiæ Prærogatiua est, eius vnitas & consensio, de qua Dauid ait: *Deus in loco sancto suo, Deus qui habitare facit vnius moris in domo.* Et Ieremias c. 32. *Dabo eis cor vnum, & viã vnam, vt timeant me vniuersis diebus.* Et Ezech. 11. *Dabo eis cor vnum.* Deniq; Actor. 2. *erant perseuerantes in doctrina Apostolorum vnanimiter, & multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna.* Qui diuersa hominum ingenia, mores, linguas, ritus & leges exactè perpenderit: planè videbit, nihil admirabilius in tota Ecclesia esse, quàm quòd in tot gentibus tantopere diuisis inter se, tamen eadem fides velut vno corde creditur à populis, velut vno ore prædicatur à Pastoribus, & velut vna manu à sanctis Doctoribus conscribitur. Porrò hæc vnitas tam insigniter elucet in Ecclesia Romana, vt præterquàm quòd omnes Romani Pontifices vnum semper in Domino sapiunt, (quoties saltem officium suum agunt, vel in fidem docendo, vel in causas difficiles ritè atque ordine dijudicando) etiam illi ipsi non minima causa & ratio sunt, vt cæteri omnes populi vnitatem spiritus in vinculo pacis conseruent. Vnde magna Synodus Chalcedonensis ad Leonem Papam scribens, accusat Dioscorum, eò quòd excommunicationem meditatus esset contra Leonem Papam *cui vineæ*, id est, Ecclesiæ *custodia à Saluatore commissa erat, & qui corpus Ecclesiæ vnire festinabat.* Ac sanè dum omnes humiliter audiunt vocem Pastoris primi, quem plus alijs amantẽ, Christus tam ouibus, quàm agnis præfecit: omnes velut vnus homo fiunt, & ita necessariò, quod vnitatis & pacis est cogitant. Quid quòd omnes omnino Christianæ gentes etiam illæ, quas Romana Ecclesia minimè ad fidem conuerterat, tamen cum eadem Romana velut cũ prima Sede, quam Christus tanquam immobilem Petram constituisset, semper communicarunt? sicuti manifestè constat per Episcopos & Doctores omnium fidelium Ecclesiarum; qui semper & maiores causas ad Sedem Apostolicam retulerunt, & eam solam Synodum pro vniuersali & rata habuerunt, quæ fuisset ab Episcopo Romano confirmata. Quis enim nescit, Irenæum communicasse cum Victore Papa, Cyprianum cum Cornelio & Stephano, Synodum Nicænam cum Syluestro, Athanasium cum Iulio, Basilium cum Liberio, Cõstantinopolitanam Synodum, & Hieronymum cum Damaso, Ambrosium cum S. Syricio, Chrysostomum cum Innocentio, Augustinum cum Zozimo & Bonifacio, Cyrillum & Synodum Ephesinam cum Celestino, Prosperum cum Sixto, Flauianum Martyrem & Synodũ Chalcedonensem cum Leone, Synodum septuaginta Episcoporum cum Gelasio, Primasium, Aratorem, & Synodum Quintam cum Vigilio, Cassiodorum cum Pelagio, Leandrum & Synodum Romanam cum Gregorio Magno, Synodum centum & quinque Episcoporum cum Martino, Synodum sextam cum Agathone, septimam cum Adriano, octauam cum Nicolao primo, Lanfrancum & Anselmum cum Gregorio septimo, S. Bernardum cum Innocentio 2. & Eugenio 3. Magnam Synodum Lateranensem cum Innocentio 3. Lugdunensem cum Innocentio 4. Viennensem cum Clemente 5. Constantiensem cum Martino 5. Florentinam cum Eugenio 4. Lateranensem alteram cum Iulio 2. & Leone 10. Tridentinam cum Paulo 3. Iulio. 3. & Pio. 4. Quis etiam nescit, Italiam, Siciliam, Sardiniam, Galliam Hispaniam, Belgas. Polonos, & Magnam Germaniæ partem cum Pio 5. communicare, qui iam in Petri Cathedra sedet? Cùm ergo vnitas & consensio multarum gentium in eadem fidei Doctrina, sit prorsus admirabile donum Dei, eaq; vnitas tam excellenter in Ecclesia Romana reperiatur, vt non modò secum ipsa per omnes ætates consenserit, sed etiam alias gentes in vnum ouile aggregatas, vnius mentis ac volũtatis effecerit: cumq; extra Ecclesiã

5. Vnitas & cõsensio Ecclesiæ. Psal. 67.

Vnitas & cõsensio Ecclesiæ Romanæ.

Pontifex Romanus vnit corpus Ecclesiæ Iohan. 21.

Romanam nulla sit omnino vnitas aut concordia in causa Religionis, sed aliud Lutherani, aliud Zuingliani, aliud Anabaptistæ, aliud Caluinistæ sentiant, imò cum ante annos mille & Lib. 2. cōtra Parmenian. penè ducentos Optatus scripserit, *Schismaticū & peccatorē esse, qui contra vnam & singularem Petri Cathedram, in qua vnitas ab omnibus seruaretur, alteram collocaret*: meritò sanè affirmauerim, Ecclesiam Romanam, quæ tantam vnitatis Prærogatiuam diuinitùs accepit, Antichristi membrum non esse.

6. Victrix Ecclesiæ fides. Postrema Ecclesiæ Prærogatiua est, vt vincat semper aduersarios suos, & quò magis deprimitur, eò magis erigat se in altum. Exod. 1. Sicut filij Israel quò grauius affligebantur, *eo magis multiplicabantur & crescebant*. Psal. 128. Dauid etiam in persona Ecclesiæ ait: *Sæpe oppugnauerunt me à iuuentute mea, veruntamen non præualuerunt mihi*. Matth. 7. Christus enim *velut vir sapiens ædificauit Domum suam super petram*, Matth. 16. *aduersus quam* promisit, *non præualituras inferorum portas*. 1. Timoth. 3. Vnde & Paulus Ecclesiam dixit *esse columnam & firmamentum veritatis*. Porrò tam eximiè hoc etiā donum in Ecclesia Romana effulget, vt nihil simile in alia quapiā Ecclesia vel vnquàm Ecclesiæ Romanæ inuicta cōstantia auditū sit. Nā nec alia vlla Ecclesia tātas persecutiones tā diu sustinuit, propterea quòd decē illi primi Persecutores in vrbe Roma degerent, ac non minus molestè audirent (Cypriano teste) Lib. 4. Ep. 2. *constitui Romæ Dei Sacerdotē, quàm leuari aduersus se æmulū Principē*. nec vlla alia Ecclesia easdē persecutiones aut patientius pertulit, aut fortius vicit. Postquàm tyranni omnia tormenta sua exhauserant, nō modò non potuerunt efficere, vt vel Romani de fide sua discederent, vel Pontifices in Cathedra Petri non sederent; vt potius eorundem Imperatorum filij, quorum Patres tantopere humiliauerant Pontifices & ciues Romanos, secundùm Prophetiam Isaiæ *adorarent vestigia pedum eorū*, & relicta Sede Imperij atq; vrbe Regia, imò etiā Palatio suo in templū Saluatoris & in habitationē Romani Pontificis dedicato, in alias orbis terrarum regiones habitatum cōmigrarent: & cùm mundi totius Domini Pontificem inermem Sede sua non possent abdicare, inermis ille Pontifex sola Christi potentia fretus ipsos Imperatores non solio tantùm, sed & vrbe, & domo exegit. Neget hoc esse miraculum, qui negare potest, hoc esse factum. Aut si Romam Imperatores iam non tenere, omnibus perspicuum est: dicant, quibus inde armis, quo exercitu, qua vi & potētia pulsi fuerint præterquàm Dei voluntate, & ipsius Christi persuasione. Si ergo Christus hoc miraculum operatus est, vt Romanam Sedem charam sibi esse ostenderet: quis es tu, qui nunc eandem Sedem audes membrum Antichristi appellare? Quid quòd idem Romanus Pontifex ab Imperatoribus Constantinopolitanis iniustè vexatus, eos etiam absq; vllis armis, Italiæ atq; Occidentis Imperio exuit, cùm solo penè verbo Carolum Magnum Occidentis Imperatorem designasset? Non fuit hæc Satanæ aut Antichristi potentia, qui armis potissimùm & fraudibus nititur, sed Christi potius, qui prædixit, *Reges Ecclesiæ suæ ministraturos, gētēsq́; & Regna,* Isaiæ. 60. *quæ illi non seruirent, peritura*. Vnde cùm ijdem Constantinopolitani Cæsares recusarent, Ecclesiæ Romanæ in causis fidei seruire, tam ipsi, quàm Regna eorū, sicut à Prophetis Domini prædictum erat, perierunt; nisi fortè non perierint, quæ in manus Turcorum translata sunt. Cæterùm nulla vis terrena præualuit aduersus Petram à Domino in Ecclesia Romana stabilitam, multoque minus vis aliqua spiritualis eandem Petram euertere potuit. Ex ducentis Nulla hæresis vicit Romanam fidem. enim hæresibus, quæ velut agmine facto, vt reliqua Ecclesiæ membra, sic potissimùm caput ipsum inuaserunt: nulla tamen, vel vi vel minis cogere, vel dolis & argumētis persuadere potuit, vt à Romana Ecclesia in communionem reciperetur. Itaque per annos mille quingentos & amplius, nulla dies, aut etiam hora nominari potest, in qua ostendatur Ecclesia Romana, hoc est, cœtus ille Fidelium, cui Pontifex Romanus in vrbe ipsa præerat, vel cum Nicolaitis, vel cum Manichæis, vel cum Arianis, vel cum Donatistis, vel cum Pelagianis, vel cum vllo alio hæretico in ipsa hæresi communicasse. Quod profectò nulla Ecclesia in orbe terrarum verè de se affirmare potest, præterquàm si adhæsit semper Ecclesiæ Romanæ: id quod multas Ecclesias, in Occidente præsertim, fecisse puto: vt Ecclesiam Neapolitanam, Patauinam, Tridentinam, Parisiensem, & alias eiusmodi. Nec igitur potestas gladij, nec hæresum, vincere potuit Ecclesiam Romanam.

Nulla peccata vicerunt Romanam fidem. Iam restat vt videamus, an saltem peccata morū & crimina id effecerint. Ac illa quidem in Pontificibus Romanis minimè defuisse, facilè concedo. Pro fide enim Petri & in eo pro Successorum eius fide, non etiam pro charitate, Dominus rogauerat. Cæterùm quātacunq; crimina in Pontificibus fuerunt, ea non poterant ita præualere aduersus Ecclesiā Romanam, vt

nam, vt vel publica lege lata, non crimina, sed virtutes haberentur: vel etiam vt Romanorũ Pontificum vel successionem in Petri Cathedra tollerent, vel authoritatem apud fideles populos imminuerent. Sciebant enim, Dominum dixisse de ijs, qui sederunt in Cathedra Moysis: *Quæ dicunt facite, quæ autem* (secus quàm dicunt) *faciunt, nolite facere.* O inuictam Sedem: quam vis terrena oppugnans, euexit potius, quàm depressit: ad quam externæ hæreses nunquàm potuerũt accessum habere, nedum eam opprimere & subiugare: cuius intima viscera licet grauissima interdum crimina corroserint, tamen Iesu Christi manus ita opportunè semper medicinam adhibuit, vt etiamsi homo periret, tam Sedes & successio, quàm fides & doctrina incolumis permaneret. Si ergo sublimitas, splendor, latitudo, successio, consensio & victoria Ecclesiæ Christi à Prophetis & Christo ipso vnicè prædicta est, si hæ sunt præcipuæ dotes Ecclesiæ: si Romana Ecclesia fuit semel eximium quoddam membrũ Ecclesiæ Catholicæ, ipso Apostolo id attestante, si eadem Ecclesia locum tam sublimem semper obtinuit, vt mons ille domus Domini, qui in vertice montium constituitur, fuisse videatur, si tam clara semper & illustris extitit, vt tanquàm ciuitas in monte posita nunquàm abscondi potuerit: si latissimè diffudit fidem Christi, & in orbem vniuersum prædicatores Euãgelij misit, si perpetuam Pontificum seriem iam inde à Petro edit & exhibet, si omnes omnium ætatum Patres & Pastores cum ea necessariò sibi communicandum esse persuaserũt, si tyrannidem Persecutorum, perfidiam hæreticorum, & malitiam vitæ in ipsis Pontificibus Romanis, ac multò magis in alijs omnibus Catholicis, vicit ac superauit: quomodo fieri potest, vt quæ Ecclesia tot præcipuas Sponsæ Christi dotes præ alijs omnibus obtinet, eadem interim sit membrum Antichristi, & prima Synagogæ diaboli sedes?

> Sex Ecclesiæ dotes in Romanam Ecclesiam insigniter cadũt. Rom. 1.

Addamus iam ad sex istas præclarissimas dotes hanc vnam rationem, quæ certè cũ singulis earũ, & præcipuè cum quarta communis est: addamus, inquam, hoc vnum, quòd sublimitas illa, quòd claritas, quòd dilatatio, quòd successio, quòd communio, quodq; inuicta fides Ecclesiæ Romanæ per hos mille quingentos annos ita continenter mansit, & perseuerauit, vt vel ob ipsam temporis longitudinem prorsus impossibile sit, hanc Ecclesiam esse membrum Antichristi. Gamaliel enim cùm per exemplum *Theudæ & Iudæ Galilæi,* demonstrasset, eas sectas & factiones, quæ humano ingenio fuerant excitatæ, subitò perditas fuisse ac deletas: tunc demum de Christi Euangelio sententiam suam intulit, dicens: *Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur. Si verò ex Deo est, non poteritis dissoluere, ne fortè & Deo repugnare videamini.* Cùm igitur certũ sit, consiliũ illud & opus, quo Papa velut Christi Vicarius in Ecclesia Dei præfuit (etiam ex Protestantium confessione) per hæc septem aut octo secula; ex nostra verò fide, per hæc quindecim secula non fuisse dissolutum: necesse est, vt statuamus, talem Præfecturam non nisi à Deo fuisse. Cumq; Antichristi membra inde necessariò sint, vnde ipse Antichristus procedit, certũ verò sit, Antichristũ venire secũdùm operationem Satanæ; Papæ autẽ Primatus, qui tot seculis tanto Ecclesiæ cõsensu approbatus fuit, non possit à Satana, aut ab humano consilio esse: relinquitur, vt Romani Pontifices non possint membra esse Antichristi.

> 7. Longitudo temporis, quo istæ dotes in Ecclesia Rom. extiterunt, demonstrat, Papam non posse Antichristum, aut Antichristi membrũ esse. Actor. 5.

Præterea tùm Paulus *negauit, eos, qui resistunt veritati, amplius profecturos: quoniã insipientia eorum manifesta futura esset omnibus hominibus, sicut eorum manifestata est, qui restiterunt Moysi:* tùm Petrus ait, *Pseudoprophetarum perditionem non dormitare.* Quid quòd exitus ipse rerum hoc verbum Domini confirmat? Nulla enim vnquàm hæresis vel Simonianorum, vel Nicolaitarum, vel Cherinti, vel Marcionis, vel Manichæorum, vel Donatistarum, vel Arianorum, vel Monothelitarum fuit, quæ vel vno seculo, aut etiam quarta seculi parte, ita stetit ac floruit, vt interim nullo Dei aut ministrorum eius externo & visibili opere, dissolueretur? Nam vel ab Episcopis eius loci, in quo hæresis orta est, vel certè ab Episcopo Romano, vel etiam à Concilio quopiam Prouinciali, aut Oecumenico, vel à Pastoribus & Doctoribus Ecclesiæ, statim publicè confutata est, atq; anathemate percussa. Percurre omnes omnium temporum historias, & hoc ita esse reperies. Imò ipsi Magdeburgenses, hoc ita euenisse, per singulas Centurias docent. Ipsi enim eas personas & quidem insignes recensent, qui mox contradixerunt cuicunq; hæreticæ doctrinæ. Verùm iam inde ab ipsis Apostolorum temporibus & ipsi Pontifices Romani, & Patres tam Græci, quàm Latini docuerunt, *præsidere Ecclesiam Romanã, potentiorem esse eius Principalitatem, esse Cathedram Petri, & Ecclesiã principalẽ, semper in ea viguisse Apostolicæ Cathedræ Principatũ esse, Caput omniũ Ecclesiarũ esse, vineæ Domini custodẽ,* & quæ sunt eius generis: nec tamẽ eã doctrinã velut hæreticam quisquàm hominum

> 2. Timoth. 3. 2. Petr. 2. Quomodo fit, vt hæreses non proficiant.

hominum olim accusauit, nemo contradixit, nemo se opposuit velut murū pro altera parte. Non igitur fuit hæc falsa, nedum hæretica doctrina. Deus enim *constituit Custodes super muros Ierusalem* (id est, Ecclesiæ) *qui tota die & tota nocte in perpetuum non tacent*. Tacuerunt verò antiqui Patres, nec aut Pium, aut Victorem, aut Dionysium Romanum, aut Iulium, aut Damasum, aut Innocentium, aut Leonem, aut Gregorium Magnum hæresis alicuius accusarunt, quos tamen oēs apertissimè Primatū sibi vendicasse, in libro superiore demonstraui. Nō igitur fuit, aut adhuc est hæretica doctrina, vt dicamus, Papā esse primū Pastorē Ecclesiæ, & summū Iudicē oīm Christianorum. Quòd si homines potuissent hunc errorem dissimulare, quod tamen ipsum non euenturū, Scriptura prædixit: certè Deus nō dissimulasset. Ille enim, qui sustulit hæreses antiquas, qui Arianos deleuit, qui Monothelitas extinxit, qui cætera eiusmodi mōstra penitus ex Ecclesiæ finibus exterminauit, nunquā passus esset, hæresim oīm grauissimam (si Protestantes verū dicunt) in medio Ecclesiæ non modò stare, sed etiā sedere & regnare. Nā quòd Antichristus dicitur in Templo Dei sessurus; eius persecutionis dies in breuitatē contrahendos fore, Dominus ipse in Euāgelio promisit, *ne alioqui nō fieret salua omnis caro*. Apostolus etiā docuit, *Dominum esse fidelē, qui nō patitur quenquā tentari vltra id, quod ferre potest*. Si autem hæresis hæc de Primatu Pontificis Romani, per quindecim, aut per septem, aut quinq; , aut duo secula sine contradictione authoritatis grauissimæ regnasset: planè fuisset intolerabilis tentatio. Quod enim superat memoriā hominū, quodq; ab omnibus, aut præcipuis quibusq; Ecclesiæ Pastoribus pro vero creditur, & absq; grauioris authoritatis cōtradictione prædicatur: hoc singuli fideles ita sequi & approbare tenentur, vt si falsum sit, eam planè tentationem rudes & indocti ferre nō possint. Verùm vt nihil tale timeremus, muniuit nos Scriptura sacra, quæ dicit, *opus diaboli dissoluendum*, nec aliud aliquo tempore stare, præterquàm quod *à Deo constitutum sit ac stabilitum*. Quamobrem si omnes Prærogatiuæ Ecclesiæ Christi non modò iam conueniunt, sed perpetua omnium seculorum serie semper conuenerunt Ecclesiæ Romanæ: absq; omni controuersia Pontifex Romanus, quocum Ecclesia Romana communicat, membrum aliquod Antichristi esse (quod saltem ad fidem & doctrinam attinet) nullo modo potest.

Isaiæ.62.
Isaiæ.62.
Matth.24.
1.Cor.10.
Actor.5.

Romanam Ecclesiam, quæ semel Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ membrum fuit, nec amisisse, nec vnquam mutasse fidem suam, & ideo non esse membrum Antichristi.

CAPVT LI.

HOc in loco non ago de Romani Pontificis Primatu, sed tantùm de communione, quam fideles omnes inter se, ac propterea etiam cum Romana Ecclesia, si & ea fidelis est, habere debeant. Satis enim mihi est hoc tempore, si probauero, Sedem Romanam agnoscendam esse saltem vt præcipuum quoddam membrum Ecclesiæ Catholicæ. Nec Protestantes negare possunt, quin Romana Ecclesia fuerit aliquando veræ Dei Ecclesiæ præcipuum quoddam membrum. Paulus enim *gratias egit Deo per Iesum Christum pro omnibus Romanis, quia fides illorum annunciabatur in vniuerso mundo*. Et iterū: *Vestra obediētia in omni loco diuulgata est. Gaudeo igitur in vobis*. Nunc autem nego, Romanos ab illa die in hanc vsque, fidem suam aut Ecclesiam mutasse. Nam si eam mutassent, fieri nō potuit, quin ea res literis eorum proderetur, qui tunc vixissent quando ea mutatio facta esset. Etenim cùm Roma in oculis oīm posita fuerit, nec vllus vnquàm tam obscurus Pontifex in ea præfuerit, cuius vita & res gestæ non sint memoriæ posterorum mandatæ: cumque mutatio fidei res omnium maxima sit, maximasque turbas cōcitare soleat, nec vlla sit ætas post Christi Ascensionem, quæ Scriptoribus Ecclesiasticis non abundauerit; nullus autem omnino mentionem aliquam fecerit de mutatione fidei Romanæ: certissimum id argumentum est, fidem Romanam non aliam nunc esse, quàm Apostolorum tempore fuerit. Vtcunque enim certæ cæremoniæ in Ecclesia Romana mutari potuerint (quod ipsum scripta Ecclesiastica non tacent) certè fides ipsa eadem omni ætate mansit. Ac Irenæus quidem testatur, *Ecclesiam Romanā à duobus Apostolis Petro & Paulo fundatam, conseruasse eam, quæ ab Apostolis erat, traditionem*. Tertullianus etiam enumerat Romanam Ecclesiam inter eas, quæ sint testes veritatis Diuinæ. Cyprianus *principalem Ecclesiam* appellat. Basilius communionem eius adeo non recusat, vt opem ab ea flagitet. Theodosius & Gratianus fidem in vrbe Roma à Petro Apostolo vsque ad Pontificem Damasum conseruatam, attestantur. Romanā fidem & com-

Rom.1.
Rom.15.
Lib.3.c.3.
De præscript. hæret. & aduers. Marc. lib.4.
Lib 1.Ep 3.
Epist.52.
Cod. de sum. Trinitate.

& cõmunionem Hieronymus laudat, Augustinus admiratur, Victor à Catholicis Africæ Episcopis retentã docet, Iustinianus Augustus veneratur & cõsulit. Deniq; oẽs Oecumenicæ Synodi, nec solùm quatuor illæ primæ, verùm etiã quinta & sexta, cõmunicârunt cum Romana Ecclesia velut cum ea, quæ Catholicã fidem illibatam semper obseruasset. Ad Principiã virginem. Epist. 165. Li 2. de persecut. Vand. Ad Ioannẽ Papam C. De summa Trinit.

Iam ventum est ad Gregorij Magni atque ad Agathonis Papæ tempora, de quibus, & ijs, quæ postea sequebantur, summa contentio esse solet. Nam nec ipsi ferè Protestantes negãt Romam ad eum vsq; diem rectam fidem tenuisse. Quæro igitur, vtrùm aut sub Gregorio Magno, aut postea fidem Apostolicam Roma deposuerit, nouamq; sibi assumpserit? Sub Gregorio aut nulla Christi Ecclesia fidem professa est in terris, aut ea cum Gregorio Magno communicauit. Quod ipsum Epistolæ eius docent, quæ cùm ad Ecclesias tam Orientales, quàm Occidentales, ac ad omnes propè nationes, quæ sub cœlo erant, conscribantur: vnam in omnibus fidem testantur fuisse, præterquàm quòd Episcopi Constantinopolitani arrogantia reprehẽdebatur, qui se œcumenicum & vniuersalem Patriarchã inscribebat. Cum ergo solus ille in hac vna re à B. Gregorio dissenserit: aut Episcopus Constantinopolitanus veram fidem in ea causa tuebatur (quod Protestantes nunquam dicent) aut Gregorius ipse veræ Ecclesiæ membrum fuit. Nam nec nulla Ecclesia potuit vnquàm esse, nec alia tunc fuit, præter illam, quacum Gregorius Pontifex Romanus consensit. Si ergo tota Christi Ecclesia cum Gregorio Magno communicauit, eáq; semper sit *columna & firmamentum veritatis, quã qui non audit, tanquã Ethnicus & publicanus nobis esse debeat*: videamus, quæ sit Gregorij doctrina & fides. Ac primùm quidẽ ait de Sede Romana & sua: *Sedes Apostolica omnium Ecclesiarum Caput est.* Et alibi: *Quod se Byzancenus* (hoc est, Constantinopolitanus Archiepiscopus) *dicit Sedi Apostolicæ subyci: si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit.* Præterea testatur, morem Ecclesiæ Romanæ ante sua tempora fuisse, *vt Subdiaconi cum vxoribus non miscerentur: ab antiquis prædecessorum suorũ temporibus Pallium accepisse Arelatensem Episcopum: Claues Apostoli Petri super agros positas multis solere miraculis coruscare*: Imagines sacras, quæ in Ecclesiis erant, frangi non debuisse. Tum autem de miraculo *per signum Crucis* facto, & de *aqua benedicta mirabiliter sanitatem homini læso restituente*, mentionem facit. Refert, Sanctos etiã viuentes in hoc mundo (ac multò magis regnãtes cũ Deo) corda hoĩm videre, ijsq; angustam esse oẽm creaturam: In ipsis quoq; patrocinijs Martyrum nõ tanta *per corpora sua, quanta beneficia per Reliquias ostendi.* Agapetũ Antecessorem suũ *Missarum solennia exorsum, Sacrificiũ in cõspectu Dei Omnipotentis immolasse.* Quo peracto, ab Altari exeuntem Corpus Dominicũ in os muti misisse, atque ita linguã diu mutam ad eloquendũ solutam esse. *Sãctimoniales non nubere: Deum per vestem S. Euticij ante sua tempora dignatũ esse operari, dum ciues eius tunicã leuare, atq; in conspectu Domini cũ precibus offerre cõsueuerant: cum qua dum per agros pergerẽt ex more, repente pluuia tribuebatur. Credendũ esse, quòd de quibusdam leuibus culpis est ante Iudicium Purgatorius ignis.* Quid multis? Plena sunt opera Gregorij rerũ istiusmodi: quas oẽs cùm Protestantes irrideant, non potest quidẽ fieri, vt illorũ Ecclesia cum illa Romana consentiat, quæ sub Gregorio Magno vixit: sed satis est nobis, vt Romana Ecclesia secũ ipsa consenserit. Perpendant secum paulisper, Gregoriũ non fuisse vnquã de hæresi aliqua, aut errore in fide vel leuiter suspectũ: eandẽ non egisse vitã priuatam, aut cõsuetudinũ Orientalis ac multò minus Occidentalis Ecclesiæ ignarũ extitisse: cùm *pro explendis* (vt ipse testatur) *Ecclesiæ responsis ad Principem Constantinopolitanũ transmissus sit*: & nõ modò antiquorum Patrum libros diligenter legerit, verùm etiam ipse plurimos Pontifices Romanos cognouerit, cũ ijs vixerit, & nõnullis in publico ministerio inseruierit: fuisse summa humilitate, modestia & charitate præditum, adeò vt ipsius diligentia tùm *Gothi in Hispania fierent ex Arianis Catholici*, tùm *Saxones in Britannia ex Idololatris efficerentur Christiani.* Tãtus ergo vir in nulla re ab antiquis Ecclesiæ institutis recedens, aut membrum Ecclesiæ Catholicæ fuit, aut nulla fuit prorsus illis temporibus Ecclesia Catholica. Omnes enim Episcopi & Fideles per vniuersum Orbem cum Gregorio communicárunt. Porrò ne fingi quidem potest, Ecclesiam seu plebem Romanam aliter quippiam credidisse, quàm ille prædicauit, cùm & in Pontificem eum elegerit, & semper eum in maximo habuerit honore. Vt aũt non ante Gregoriũ, sic nec ab illius diebus fidem pristinam Ecclesia Romana mutauit. Nã oẽs Romani Pontifices cũ tota Ecclesia sua in hunc vsq; diẽ illa ipsa credunt & docẽt, quæ iã antea Gregoriũ docuisse ostendi; quæq; nuper hæretici falsa & vana esse cõtendunt.

Anno Domini 600. In Registris. 1 Timoth. 3. Matth. 18. Lib. 11. c. 54. Li 7. Ep. 64. Lib. 1 Ep. 42. Lib. 11. Ep. 9. Lib 1. Ep. 25. Li 7. Ep. 109. Lib. 1. Dial. cap. 10. Lib. 2. c. 20. & 35. Ibid. cap. 37. Lib. 3. cap. 3. Dial. l. 3. c. 14. Dialog. li. 4. cap. 39. Dial. l. 3. c. 32. Dial. l. 3. c. 31. Bed in hist. Ang. l. 2. c. 1. Gregorius Turonensis lib. 19. historiarum.

Deinde in omni mutatione fidei, ac in omni defectione ab antiqua & Catholica Ecclesia hæc solent interuenire: Dux primùm aliquis, aut saltem personæ, si non ex proprio no-
1. mine, at ex loco, ex certis rebus aut moribus descriptæ, vt olim Simon Magus, Manichæus,
2. Arius, Nestorius, Cathari, Quartadecimani, Cataphryges. Deinde certa sunt dogmata, quæ isti Duces defendunt, vt: esse duo principia, vnum bonum, alterum verò malum: aut Filium Dei non esse Patri consubstantialem, & quæ sunt eius generis. Tum autem notis-
3. sima sunt tempora, in quibus orti sunt eiusmodi Pseudoprophetæ: vt Nicolaitæ Apostolorum tempore schisma fecerunt: Marcion autem sub Higino Pontifice Romano: Arius sub Constantino Magno, ac eodem modo in reliquis. Nec vnquàm defuerunt viri Apo-
4. Tertullian. de præscrip. Hieronym. in Catalog. stolici, qui resisterent ijs hæreticis. Nam Petrus Simoni Mago se opposuit, Ebionitis Ioannes Euangelista, Nouatianis Cornelius Papa & Cyprianus, Ario Athanasius, Nestorio Cyrillus, Donatistis Optatus, Pelagianis Augustinus, deniq; omnibus hæreticis Sedes Romana omni ætate fortissimè restitit. Collationes etiam, & Synodi semper intercesserunt, post-
5. Vide Photiũ de Synodis. quàm Imperatores Christiani effecti, Episcopos conuenire passi sunt. Ita restitit Arianæ hæresi Nicena Synodus, Macedonianæ Constantinopolitana, Nestorianæ Ephesina, Eutychianæ Chalcedonensis. In his tumultibus, insigniores aliquæ Ciuitates aut etiã Regio-
6. nes erant, quæ tam hinc quàm inde se alterius dogmatis studiosas, maiore saltem ex parte iactitabant. Ab Arianis ferè Nicomedia & Alexandria cum magna parte Orientis stetit: ex aduerso autem stetit Ecclesia Romana, & Mediolanensis cum reliqua Italia & Gallia.
Epistol. 70. & 72. Basilius enim testatur, *sanam fuisse Occidentis partem, paruã non q. partem fuisse ægrotam præ Catholica Ecclesia per totum Orbem diffusa.* Porrò Schismatici ipsi in sectas iterũ ferè diuideban-
7. Epiphanius hæres. 73. tur: vt Ariani in tres partes, itéq; Donatistæ in plures. Caput verò est, quòd pauci erant ab initio quicunq; hæretici *præ multitudine vnitatis, à qua* (vt August. ait) *omnes exierũt.* Itaq;
8. In Psal. 106. quo primùm tempore ab Ecclesia deficiunt, plures in domo Dei relinquunt, quàm post se abducunt. Accedit eodem, quòd D. Paulus de omnibus hæreticis in vniuersum dixit:
9. 2. Timot. 3. 2. Petri 2. *Sed vltrà non proficient: insipientia enim eorũ manifesta erit omnibus.* Et Petrus: *Perditio* (inquit) *eorum non dormitat.* Postremò secundùm Prophetiam Isaiæ, fideles populi non so-
10. In fin. 66. c. Isaiæ. Exod. 23. lùm *ter in anno*, vt olim sub lege verùm etiam *singulis mensibus*, atque adeo *Sabbatis veniet, vt adorent coram facie Domini.* Adorare autem coram facie Domini est, secundùm phrasim Hebraicam, in loco illius nomini dedicato adorare, atque ibi cultum Dei profiteri.

Quibus ita constitutis: si Ecclesia Romana post Gregorij tempus, aut etiam antea, fidem mutauit, atq; ab antiqua & vera Dei Ecclesia defecit: ostendant nobis Protestantes Ducem
1. huius mutationis aut defectionis, si non vnum quempiam nominatim, at certè cõgregatio-
2. nem aliquam certi nominis & qualitatis: ostendant dogmata, in quibus à reliquis fidelibus
3. tunc primùm dissenserunt: ostendant si non mensem aut annum, certè Olimpiadem, aut
4. lustrum, in quo hæc mutatio sit facta. Ostendant, quisnam se illis Schismaticis pro Ecclesia
5. Catholica opposuerit: quæ disputatio, collatio, Synodus congregata sit cõtra illos: vbi vixe-
6. rint Schismatici, vbi reliqui Catholici egerint: in quas iterum sectas dicti schismatici Ro-
7. mani per tot secula discesserint: vbi remansit illa multitudo vnitatis, a qua omnes hæretici
8. exeunt. Ostendant, quòd perditio Romanæ Ecclesiæ non dormitauerit, sed quòd ita sit de-
9. pressa, confusa, & euersa propter sectas & hæreses, quemadmodum Alexandrina, Antiochena, aut Constantinopolitana Ecclesia. Vel potiùs ostendant, sic non esse amplius in Orbe Romanos, quemadmodum non sunt iamdiu Manichæi, Ariani, aut Monothelitæ.
10. Postremò designent ex tot Basilicis, aut sacris ædibus, quot per vniuersum Orbẽ Christiani prius habebant, vel vnã aliquam, in qua illi fideles Deũ coluerint, qui iam inde à Gregorij tempore Ecclesiam Romanam, & alios Episcopos in Romanæ Ecclesiæ communione manentes aut hæresis, aut schismatis, aut alicuius erroris accusarunt.

Hæc singula de hæresibus, quæ nostra ætate ortæ sunt, facillimè demonstrabo. Lutherus
1. huius factionis Dux fuit. Is docuit rẽ à seculo inauditã: videlicet, Eucharistiam non esse pu-
2. blicũ Sacrificium Ecclesiæ Christi, quod per externos Sacerdotes offerri debeat. Itémque
Vide Ambros. de pœnitentia lib 1. c. 2 & 7 & Augustin. hæres. 53. & 82. renouauit antiquas hæreses, vt illã Nouatiani, Præsbyteros nõ posse peccata remittere: illas Aërij, nec orandũ esse pro mortuis nec ieiunandũ statutis diebus: illam Iouiniani, virginitatẽ nõ esse maioris meriti, quàm coniugalẽ castitatẽ. Cœpit verò promulgare has hæreses suas, An. D. 1517. Restitit ei statim Pontifex Rom. omnesq; Episcopi Occidentis, itéq; Co-
3. 4. clæus, Eckius, Roffensis Episcopus, Thomas Morus, Caietanus, alijq; propè infiniti viri optimi & doctissimi.

Collatio

Collatio habita est inter Lutheranos & Catholicos Lipsiæ primùm anno 1519. Deinde 5.
Augustæ 1530. Synodus contra Lutheranos primùm Romæ habita est sub Leone Decimo: deinde Tridenti, sub Paulo Tertio, Iulio Tertio, & Pio Quarto.

A Luthero Wittemberga stetit, & non ita multò pòst Lipsia, itemq; aliæ quædam Ciuitates Saxoniæ & Sueuiæ. Pro Ecclesia Catholica steterunt integræ Nationes, Italia, Galliæ, Hispaniæ, Polonia, Hungaria, atq; etiã magna pars ipsius Germaniæ, videlicet Austria, Bauaria, Brabantia, Flandria, Hollandia, Frisia, Hannonia, & aliæ prouinciæ vtriusq; Germaniæ. Ex Lutheranis exierunt sexennio ferè post inchoatum schisma, Zuingliani, & ex Zuinglianis postea Caluinistæ, ex illis in Polonia Trinitarij, in Anglia nuper orti sunt Puritani. Et hi omnes schismatici à paruis initijs orti, & radices suas reliquerũt seipsis ab initio diffusiores, & omnes ad vnum comparati cum Ecclesia Catholica (quæ per Italiam, Siciliam, Gallias, Hispanias, Lusitaniam, multas Germaniæ Regiones, Poloniam, Hungariam, Heluetios, Corsicam, Sardiniam, Corcyram, Cyprum, Cretam, Græciam, Britannias, Hiberniam, Gades, per Assyriam, Aethiopiam, nouasq; Indias diffusa est, perangusta quædã portio Christiani orbis sunt. Nec enim ad Arrianæ hæresis magnitudinem vel media ex parte factio ista excreuit, quam tamen hæresim Arrianam præ Catholicæ Ecclesiæ (quæ à finibus vsq; ad extremos terminos erat) *paruam partem* Basilius appellauit. Lutheranorum secta non profecit, postquàm Zuingliani orti sunt, nec Zuingliani post Caluinistarum originem. Porrò & has, & omnes alias huius temporis sectas Oecumenica Synodus Tridentina euertit, simul ac earum insipientiam toti Ecclesiæ per sapiẽtissima Decreta patefecit.

6.

7.

8.

Epist. 72.

9.

Postremò post istarum hæresum promulgationem Catholici per Italiam, Gallias, Hispanias, & per ipsas adeo Germanias in illis Basilicis & sacris ædibus Deum publicè, non modò singulis mensibus, verùm etiam singulis Sabbatis, hoc est, festis diebus coluerunt, quas Maiores ipsorum in illis gentibus ad honorem Dei ædificauerant. 10.

Cùm igitur tot hæc hæresum & schismatum signa ferè in singulis, & certè in maioribus quibusq; hæresibus reperiantur: iure optimo postulamus, vt aliquot saltem eorũ nobis in illa magna Romanæ Ecclesiæ hæresi & defectione (quam fingunt Protestãtes) exponantur. Quò enim maior est hæc Romanæ Ecclesiæ defectio (quæ si vlla est, per vniuersum orbem diffusa est) quóque longiore tempore (nimirum per annos iam propè mille) durasset, si vlla esset: eò plura oportebat eius hæreseos & schismatis signa concurrere. At cùm ea prorsus nulla sint, nec aut nomen seductoris primi, aut dogmata certa nominatim sciantur, nec aut quo primùm tempore, aut quo in loco promulgata sint, nec quæ lumina Ecclesiæ illis restiterint, quæue Synodi aut collationes ob eam rem factæ sint, ostendi queat, nec quæ Ciuitates aut Regiones Catholicæ Romanis aut amicæ, aut aduersæ fuerint, nec an vlla inde nata sint schismata, nec denique sciatur, vbinam gentium illi Catholici manserint, à quibus Ecclesia Romana deficeret; eadémque adeo non defecerit, aut cessarit à pubico Dei cultu his mille annis, vt quotidie (quod nulli vnquàm hæresi tam eximiè contigit) Idololatras, & infideles, ac Barbaros non sine miraculorum authoritate ad Christum conuerterit, nouásque gentes occuparit (vt Anglos, Germanos, Bohemos, Hungaros, Flandros, Brabantos, Pruthenos, ac nouissimè in diebus istis tam Orientales, quàm Occidẽtales Indos, latissimè dominãtes) atq; in his gẽtibus Basilicas nouas cũ alijs antiquioribus & Apostolicis in cultu Dei cõsentientes erexerit: prorsus apparet, Ecclesiã Rom. semper mansisse in fide, quã ab Apostolis primùm acceptã vsq; ad nostra hæc tẽpora illibatã cõseruauit. Quod cũ Protestãtes nolint cõcedere, nihil est aliud, quod hoc in loco respondeãt, quàm errores nostros & superstitiones (quas vocant) non simul vniuersas in Ecclesiã Romanam inuectas esse, verùm paulatim singulas, dũ Pastores Ecclesiæ dormirent, irrepsisse, donec omnium animos occuparent, atq; ita pro Catholica fide haberẽtur. Sed hoc somniũ istorum nullo modo potest cum veritate Sacrarum literarum, ac promissionibus Dei consistere. Quid enim refert, vtrùm ex errore paulatim obrepente, an ex manifesta hæresi Ecclesiæ Dei fides corrumpatur, & ita portæ inferi præualeant: cùm Christus in vniuersum dixerit: *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere?* Vtique Spiritus veritatis non manet cum Apostolorum successoribus in æternum, si omnes Episcopi per vniuersum mundum falsæ doctrinæ assentiuntur. Omnes autem cum Gregorio Magno, & cum Antecessoribus, Successoribusq; illius communicarunt.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Hi populi per Augustinum, per Bonifaciũ, per Cyrillũ, per Vvillebrordum, & alios sedis Apostolicæ legatos conuersi sunt.

Obiectio Lutheranorum.

Responsio Catholica.

Iohan. 14.

Deinde Spiritus ſanctus Eccleſiam ſuam lectulo Salomonis & turri Dauid comparat. Canticor. 3. *En* (inquit) *lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſsimis Iſrael, omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſsimi. Vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos.* Per ſexaginta fortes plurimi illi Patres ac Doctores Eccleſiæ intelligũtur, qui per ſingulas ætates etiam dormienti, hoc eſt, pacificè & quietè agenti Eccleſiæ aſsiſtunt, nec id tantùm per diem, ſed etiam per noctem, idq; ad propellendos *timores nocturnos*, hoc eſt, ſuperſtitiones & occultas hæreſes. Nec vnquã imparati ſunt hi *fortiſsimi ex Iſrael*, ſed omnes habent gladios ſuos in promptu, vt à latronibus & Pſeudoprophetis Eccleſiam ſecuram reddant. Nam (vt etiã ſequitur in ijſdem Canticis) Canticor. 4. *Collum Sponſæ eſt ſicut Turris Dauid, quæ ædificata eſt cũ propugnaculis. Mille* (ſeu, omnes) *clypei pendẽt ex ea, omnis armatura fortiũ.* Ex tot propugnaculis & clypeis ſi nec vnus quidem per tot ſecula in Eccleſiæ defenſionem contra ictus hæreticorum arreptus eſt, ne clypei quidem iſti erant. Atque ita Spiritus ſanctus mendacij ab improbis nebulonibus arguitur. Non eſt enim clypeus, qui corpus non tegit, ac tuetur aduerſus hoſtes. Sin mille clypei pendebant ex collo Eccleſiæ, hoc eſt, ſi multi viri doctiſsimi nõ obſcurè latentes ſub veſtimentis, ſed circa ipſum Eccleſiæ *Collum* eminentes cernebantur, nunquàm ita potuit ſomnus cunctis ſimul Paſtoribus obrepere, vt non aliquis, atque adeò plures vocem Sponſi Chriſti tùm audirent ipſi, tùm alijs proponerent. Nam præclarè in hanc ſententiam Cyprianus ad Stephanum Pontificem Romanum: *Idcirco enim, frater charisſime, copioſum corpus eſt Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt ſi quis ex Collegio noſtro hæreſim facere & gregem Chriſti lacerare & vaſtare tentauerit, ſubueniãt cæteri, & quaſi Paſtores vtiles & miſericordes, oues Dominicas in gregem colligant.* Sed reuertamur ad Prophetas. Lib. 3. Epi. 13.

Iſaiæ 62. Cùm Dominus apud Iſaiam dixiſſet: *Quale gaudium eſt Sponſi ſuper Sponſam, tale gaudium eſſe Dei ſuper Eccleſiam ſuam:* ne dici poſſet, hoc gaudium non fore perpetuum, quia caſtitas Eccleſiæ eſſet quandoq; violanda: *Super muros* (inquit) *tuos, Ieruſalem, conſtitui cuſtodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt.* Potuítne aliquid clarius dici? Cuſtodes Eccleſiæ non tacebunt aut die aut nocte. Nec tantùm aliqua pars noctis erit, in qua nõ tacebunt, ſed *tota nocte* non tacebunt, idq; *in perpetuum*. Et quiſquã putat, per aliquot ſecula tacuiſſe Cuſtodes murorum Eccleſiæ? Aut adeò impudens eſt, vt Deum in faciem mendacij accuſet? Aut fortè Iſaias hoc de Chriſti Eccleſia non eſt locutus? Cui ergo dictum Ibidem. eſt illud, præterquàm Eccleſiæ Chriſti: *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit, & eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui. Non vocaberis vltrà derelicta, & terra tua non vocabitur ampliùs deſolata, ſed vocaberis, Voluntas mea in ea, & terra tua inhabitabitur, quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur.* At noſtri Pſeudoprophetæ ita vaticinantur de viſibili hac & illuſtri Eccleſia Chriſti: Pſeudoprophetarum vox. *Per mille propè annos non fuiſti corona gloriæ in manu Domini, nec diadema Regni in manu Dei tui: vocaberis magis derelicta, quàm vnquàm Synagoga vocata eſt.* Nam illa poſtquàm ſub Moyſe primùm cœpit, non niſi per annos ſeptuaginta vocabatur derelicta: tu verò per annos ad minimum ſeptingentos vocaberis, hoc eſt, verè eris derelicta & deſolata. Nec nomen tuum erit *voluntas Dei in te*, ſed *voluntas Antichriſti Romani in te*. Et terra tua non inhabitabitur, nec Domino complacuit in te. Nec eſt quòd hîc dicant, ſe non Eccleſiam Chriſti, ſed Romanam accuſare erroris. Non enim cognita fuit alia Catholica Chriſti Eccleſia in terris, præter illam Romanam: cùm tamen Eccleſia Chriſti adeò illuſtris omni ætate eſſe debuerit, Matth. 5. vt, tanquàm *Ciuitas ſupra montem poſita, non poſſet abſcondi.* Quod vt iterum ob oculos ipſis ponam, inexcuſabiléſq; eos in æternum reddam, vide quem in modum concludam. Si quo tempore verè Magnus ille Gregorius libros Dialogorum perſcripſit, eóſq; doctrina ſuperſtitioſa (vt iſtis neceſſariò dicendum eſt) repleuit, aliqua fuit alia Chriſti Eccleſia in terris, præter illam, quæ cum Gregorio Magno communicauit: eius Eccleſiæ *fortes, qui lectulum* Cantic. 3. & 4 *Salomonis ambiebant, quiq; veluti clypei erant ad collum Eccleſiæ pendentes, ac ſa more ſuo eduxiſſent gladios, ac de Turre Dauid clypeos*, vt plebem fidelem aduerſus Romanæ ſedis Primatum ac iuriſdictioné in oẽs Epiſcopos, aquæ benedictæ, ſigni Crucis Sacrificij Miſſæ, Ignis purgatorij, Inuocationis Sanctorum, pallij Archiepiſcopalis, cœlibatus Subdiaconorũ in Latina Eccleſia, honoris Reliquiarũ, atq; alias eiuſmodi falſas ſuperſtitiones & erroneas doctrinas, (vt iſti dicũt) munirent. Cæterũ per totũ terrarũ orbẽ nullus oppoſuit ſe Gregorij Magni doctrinæ: imò totus orbis Chriſtianus eũ ſummè ſemper veneratus eſt & admiratus. Nemo

per tot secula vsq; ad Lutherum Dialogos illius falsæ doctrinæ accusauit: sed in toto orbe, quotquot erant docti & boni, eũ laudabant & prædicabãt, atq; adeo de illius Cõmentarijs in suos libros permulta cõscribebant. Si interrogemus per singula sæcula doctissimos viros & fortissimos propugnatores Ecclesiæ, quid de Gregorio senserint: *Mauritius* primùm Imperator respõdebit, se tanti hominẽ fecisse, *vt ei adhuc Diacono filiũ suum ex sacro lauacro suscipiẽdum daret*, atq; Episcopatum Romanũ, quem Gregorius vehemẽter fugiebat, inire cogeret. Deinde *Eulogius Patriarcha Alexandrinus Diuum Petrum in Cathedra Romana vsque ad id tempus per Successores suos sedentem in Gregorio agnouit*. Constantinopolitanus quamuis improbè vniuersalem se Patriarcham scriberet, *se tamen Sedi Apostolicæ subiecit*. Anastasius Patriarcha Antiochenus eum appellauit *Os Domini, & Lucernam, quòd loquendo multis eum prodesse, multisq; posse lucere perhiberet*. Quin imò ipse *Gregorius* cùm literas communicatorias simul ad Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum Patriarchas scriberet, *Petrum, authore Deo, sanctæ Ecclesiæ Principatum tenuisse asserit, & quia* (inquit) *corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, sicut sancti Euãgelij quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor. Quintum quoque Concilium pariter veneror*. Vbi & se cum tota Ecclesia Catholica, quæ ante illum fuit, communicare fatetur, & (quoad fidem) cum omnibus Patriarchis, qui tunc viuerent; quanquàm à superbo nomine quod Constantinopolitanus Episcopus vsurpabat, vir humillimus & mitissimus abhorreret. Iam verò qui ætatem Gregorij Magni per totius Ecclesiæ decursum secuti sunt, in summo eum honore semper habuerunt.

Gregorius Turonens. lib histor.10.

Greg. lib. 6. Epist.37.

Greg.lib.7. Epistol.64. Idem lib.1. Epist.25. Idem lib.1. Epistol.24.

Rom.10.

Augustinus Anglorum Apostolus ab eo in Insulam missus, meritò authorem suæ potestatis agnouit & tutatus est. Gregorius Turonensis eiusdem cum eo ætatis hoc ei testimonium dicit: *Quia Ecclesia Dei absq; Rectore esse non poterat, Gregorium Diaconum plebs omnis elegit. Hic enim de Senatoribus primis, ab adolescentia deuotus Deo, in rebus proprijs sex in Sicilia Monasteria congregauit, septimum intra vrbis Romæ muros instituit: quibus tantam delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum præbendum sufficeret, reliqua vendidit cũ omni præsidio domus, ac pauperibus erogauit: & qui antè serico contextu ac gẽmis micantibus solitus erat per vrbem procedere trabeatus, nunc vili contectus vestitu, ad Altaris Dominici ministerium consecratur, septimusq; Leuita ad adiutorium Papæ adsciscitur. Tantáque ei abstinentia in cibis, vigilantia in orationibus, strenuitas in ieiunijs erat, vt infirmato stomacho vix consistere posset. Literis Grammaticis, Dialecticisque ac Rhetoricis ita erat institutus, vt nulli in vrbe ipsa putaretur esse secundus. Hunc apicẽ attentius fugere tentans, ne quod prius abiecerat, rursum ei in seculo de adepto honore iactantia quædam subreperet: vnde factum est, vt Epistolam ad Imperatorẽ Mauricium dirigeret, cuius filium ex lauacro sancto susceperat, coniurans, & multa prece poscens, ne vnquàm consensum præberet populis, vt hunc huius honoris gloria sublimaret. Sed Præfectus vrbis Romæ germanus eius, anticipauit nuncium, & comprehenso, disruptis Epistolis, consensum, quem populus fecerat, Imperatori direxit. At ille gratias Deo agens pro amicitia Diaconi, quòd reperisset locum honoris eius, data præceptione, ipsum iussit institui*. Hæc Turonensis. *Isidorus Hispalensis Episcopus* B. Gregorium maiorem in modum veneratus est, librosq; eius in Iob summa cum diligẽtia conquisiuit. Paulus Diaconus Longobardus fatetur, se vitam eius conscripsisse. Beda Monachus ex genere Anglorum Saxonum, summum honorem ei detulit, vniceq; admiratus est. Accusasse verò eius doctrinam nec Primasius, nec Damascenus, nec Theophilactus, nec Euthymius, nec Haymo, nec Strabus, nec aut Græcorum ante schisma, aut Latinorum ante Lutheranam hæresim, quisquàm legitur. Aluredus Anglorum Rex Dialogos Gregorij ante sexcentos annos in patrium sermonem conuertit. Ergo AEgyptij, Syri, Græci, Galli, Hispani, Longobardi, Angli, deniq; omnes qui vspiam erant Catholici, Pontificem Gregorium pro longè optimo & doctissimo suæ ætatis viro habuerunt. Ac sanè post Petri Longobardi tempora, tantum Gregorio delatum esse constat, vt nullus ei Sanctorum Patrum præferatur. Si ergo D. Gregorius tam impia & superstitiosa scripsit, quàm Protestãtes ea volunt haberi, nec ei tamen quisquã se opposuit velut murum pro Euangelij veritate, atque vt errores à fidelium plebe arceret: inde efficitur, vt vel verbum Dei falsò promiserit *Custodes murorum Ecclesiæ in æternum*, vel saltem ea fuerit veritas Euangelij, quam Gregorius à Maioribus acceptam posteris in libris suis testatam reliquit. Quod cùm ita sit, doctrina Romanæ Ecclesiæ, cuius Pontifices per hos mille annos Gregorij fidem & doctrinam retinuerunt, non alia nunc est, quàm & illius ætate, & ab ipsis Apostolorum temporibus

Beda in hist. Angl.lib.1.

Gregorius. Turonens. histor.lib.10.

Altaris Dominici ministerium.

Paulus in vita Mauritij. Beda histor. Anglorum lib.2.c.1.

Polydorus Anglic. hist. lib.5.

Isaiæ 62.

semper fuit. Cùm enim ex tot schismatum & errorum signis nullum omnino in Ecclesiam Romanam cadat: necesse est, illam nunquàm defecisse à Catholica & Apostolica fide, quam ab Apostolis Petro & Paulo primùm didicit. Cùm igitur certissimum sit, Ecclesiam Romanam illo tempore, quo fidem ab Apostolis accepit, & in illorum obediẽtia permansit, Antichristi membrum non fuisse, nec ab illo die in hunc vsq; fidem suam mutauerit: necesse est, vt credamus, eãdem Ecclesiam nec hodie quidem Antichristi membrum esse. Imò si qua Ecclesia in mundo & Antichristo, & Antichristi mẽbris constanter se opponit, illa est Ecclesia Romana, vt quæ adhæret illius Cathedræ, cui dictum est à Domino: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Puritanos, Anabaptistas, & alios eiusmodi Sectarios, Antichristi membra esse: idq́; ex eo primùm apparere, quoniam non mittuntur à Deo, sed in suo ipsorum nomine veniunt.

CAPVT LII.

HActenus Pontificem Romanum neque Antichristum ipsum, neq; Antichristi membrum esse (quod ad fidem attinet) planum feci. Nunc quia *æquum est, vt quod quisque iuris in alium statuit, ipse eodem iure vtatur*: non molestè ferre debent Protestantes, si eos vicissim Antichristi membra esse, patefecero. Ex ea enim re hoc lucri acquirent, vt cùm nouerint, quàm pessimo in loco res ipsorum sint, ad saniorem mentem per Dei gratiã redire queant. Quemadmodum igitur Antichristus ipse non mittitur à Deo, sed *secundùm* 2. Thess. 2 *Satanæ operationem in suo nomine venit*: sic Antichristi membra non mittuntur à Deo, sed Iohan. 5. impellente illos Diabolo à seipsis veniunt, sicut Scriptum est: *Non mittebam Prophetas, &* Ierem. 23. *ipsi currebant: non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant.* Et: *omnes, quotquot venerunt ante me, fu-* Iohan. 10. *res sunt & latrones.* Quòd autem Protestantes & Sectarij omnes à Deo non sint missi, hoc vnum abundè probat, quia nullum afferunt idoneum suæ missionis testimonium, quo fidem Ecclesiæ Dei faciant, se diuinitus ad eam esse missos. Cùm enim vnius hominis testimonio, quod in alterum dicitur, vllo modo credi lex vetet; ac multò minus ferẽdum sit, vt cuiquàm Deuter. 17. in sua ipsius causa credatur: oportet eum, qui à Deo se missum asserit, habere testimonium aut planè diuinum, quod supra naturam sit, aut certè humanum, *quod stet in ore duorum aut trium testium.* Diuinum testimonium, aut scriptum est, aut non scriptum: quo vtroq; Chri- Iohan. 5. stus munitus fuit. Nam de vno dixit: *Scrutamini Scripturas: illæ testimonium perhibent de me.* De altero autem: *Opera, quæ dedit mihi Pater, vt perficiam ea, ipsa opera, quæ ego facio, testimoniũ perhibent de me, quia Pater misit me, & qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me.* Porrò cùm quodlibet horum instrumentorum suffecisset ad fidem de missione Christi fa- Iohan. 1. ciendam: nihilominus ex abundanti aliud etiam testimonium sibi dici voluit. *Ioannes enim* Iohan. 5. *venit, vt testimonium perhiberet de lumine.* Et Christus ipse de Ioanne ad Iudæos ait: *Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit veritati.* Vbi notandum est, Iudæos teneri ex sua ipsorum confessione. Dum enim miserunt ad Ioannem, cui etiam Scripturæ testimonium Isaiæ 40. & Malach. 3 perhibebant: non poterant eius testimonium, quem ipsi iudicem elegerant, recusare. Hæc Necessariũ esse, vt qui se missum dicit ipsum comprobet. autem est summa rei: Si Christus ipse non putauit satis esse, vt diceret, se missum à Deo Patre, nisi etiam tam per opera mirabilia, quàm per Scripturas, & præterea per *Prophetæ atque adeo plusquàm Prophetæ* asseuerationem, se missum esse à Patre suo, probaret: quis iam deinceps dubitabit, neminem mortalium pro Apostolo, aut Propheta, aut omnino pro Dei nuntio habendum esse, qui non possit aliquo probato & recepto more fidem facere de sua missione? *Nõ enim semetipsum clarificauit Christus, vt Pontifex fieret, sed qui locutus est ad ipsum.* Heb. 5. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquàm Aaron.* Notum est autem, quo modo Aaron in conspectu totius populi à Moyse in Sacerdotem inunctus est.

Rom. 10. Quemadmodum igitur *nemo rectè prædicare potest, nisi mittatur*: sic missus esse non putabitur, nisi qui missionis suæ testimoniũ afferat. Quo modo autẽ in Ecclesia Christi, Prædicatores & Pastores mitti debeant, Christus exemplo suo declarauit, dicens ad Apostolos: Iohan. 20. *Pax vobis: sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cùm dixisset, insufflauit; & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum.* Itaque licet Paulus *non ab homine, neque per hominem, sed per Iesum* Acto. 9. & 13. *Christum ad Apostolatum* de cœlo *vocatus esset*: tamen tùm ab Anania *manibus impositis baptizatus est, tùm à Prophetis & Doctoribus Antiochenis per impositionem manuum segregatus est ad opus, ad quod Christus vocauit eum.* De hac manuum impositione Paulus loquebatur, cùm di-

cùm diceret: *Manus citò nemini imposueris.* Quid quòd Apostoli seriò conquesti sunt, quòd 1. Timoth 5.
quidam ex ipsis exeuntes, turbassent Ecclesiam verbis, euertentes animas fidelium, & Circumcisionem Christianis præscribentes, *quibus* (inquiunt) *non mandauimus*: hoc est, qui à seipsis hoc dixerunt, quiq; vel nõ ab Apostolis oĩno, vel certè non ad tale quid prædicãdum ab illis missi sunt. Nã hæc ferè sunt paria, vel prædicare sine oĩ mãdato, vel prædicare aliter, quàm is voluerit, à quo mandatũ legitimũ accepisti. Ac sanè tantũ abest, ne priuatus quisquã sibi honorẽ sacrũ arroget, vt *Azarias* Sacerdos rectè ad ipsum regẽ (à Deo alioqui constitutũ) dixerit: *Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino: sed Sacerdotũ, hoc est, filiorũ Aaron, qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium.* Porrò non tantum sacrificij oblatio, verùm etiam prædicatio Euangelij sacerdotalis officij pars est, ac ea sanè permagna. Vnde & Paulus *gratiam ait sibi datam esse à Deo, vt sit minister Christi Iesu in gentibus sanctificans* (seu sacrificans) *Euangelium Dei, vt fiat oblatio gentium accepta & sanctificata in Spiritu sancto. Per quod* (inquit Origenes) *ostenditur, sacrificale opus esse annunciare Euangelium.* Si ergo rectè dixit Hieronymus, *vt sciamus traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, quod Aaron & filij eius, atque Leuitæ in Templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi in Ecclesia vendicent:* profectò vt in veteri Testamento non nisi *Aaron & filij eius constituebantur super cultum sacerdotij: si quis autem externus ad ministrandum accessisset, mori debebat.* sic etiam in nouo Testamento, si quis vllam partem sacerdotalis muneris aut in ministrando publicè Sacramenta, aut in prædicando Euangelium sibi arroget, qui neque Episcopus, neque presbyter, neque Diaconus legitimè creatus sit: is in æternæ mortis certissimum periculum sese inijcit.

[Margin notes: Actor. 15. — 2. Paralip. cap. 26. — Leo in Ep. 62. ad Maxi. Antiochenũ. — Rom. 15. — Lib. 10. in 15. ad Rom. ἱερουργοῦντα — Tom. 2. ad Euagrium — Num. 3.]

Iam verò quemadmodum olim non alij sacerdotes legitimè creati putabantur, quàm qui ex Tribu Leui & familia Aaronis per generis propagationem descendentes, à Templi ministerio nunquàm postea per schisma defecissent: sic in hoc tempore non alij debent putari ad prædicandum cum authoritate Euangelium legitimè assumi, præterquàm si ab Apostolis & eorum successoribus in vnitate Ecclesiæ Catholicæ perseuerãtibus ad eum honoris gradum *per impositionẽ manuũ* Episcopi alicuius ordinentur, atq; in eiusdem Ecclesiæ pace ac vnitate in æternum perseuerent. Hoc enim est quod ait Tertullianus, *Romanam Ecclesiam edere*, id est, per publica instrumenta demonstrare, *Clementem à Petro ordinatũ.* Quodq; Cyprianus ait, *Dominum, cum Episcopi honorem & Ecclesiæ rationem disponeret, dixisse Petro: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eã, & tibi dabo Claues Regni cœlorũ, & quæ ligaueris super terrã, erunt ligata & in cœlis, & quæcunq; solueris super terrã, erunt soluta & in cœlis. Inde per temporum & successionum vices Episcoporum ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, vt Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem Præpositos gubernetur.* Itemq; alibi sic scribit: *Christus dicit ad Apostolos, ac per hoc ad omnes Præpositos, qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt: Qui audit vos, me audit, & qui me audit, audit eum, qui me misit.* Et contrà de hæreticis ait: *Hinc sunt qui se vltrò apud temerarios conuenas sine diuina dispensatione præficiunt, qui se Præpositos sine vlla ordinationis lege constituunt, qui nemine Episcopatum dante, Episcopi sibi nomen assumunt, quos designat in Psalmis Spiritus sanctus, sedentes in pestilentiæ Cathedra, pestes & lues fidei.* Denique Hieronymus scribit: *Paulatim verò tempore procedente, alij ab ijs, quos Dominus elegerat, ordinati sunt Apostoli, sicut ille ad Philippenses sermo declarat, dicens: necessarium autem existimaui, Epaphroditum fratrem cooperatorem & commilitonem meum, vestrum autem Apostolum & ministrum necessitatis meæ mittere ad vos.* Ordinationem istam & legitimam missionem in Luthero atq; in omnibus Sectarijs desideramus. Vos enim (Protestantes) potestatem prædicandi Euãgelium à quo tandem accepistis? Vtrùm à Spiritu sancto, sicut olim Ioannes Baptista? Verùm præterquàm quòd, quis Prophetarum de vobis prædixerit (quod tamen Ioannes fecit) proferre non potestis: etiam post Christi apparitionem & consummatam operationem in carne, frustra spiritum Dei per aliam rationem vendicatis, quàm per intermediam Christi carnem, hoc est, per visibiles quosdam modos ordinationum, quales decuit à filio hominis hominibus tradi, Ecclesiasticis Sacramentis ad hoc ipsum diuinitus constitutis. Deinde si à Dei Spiritu aut Lutherus, aut Caluinus missus est, oportuit illam missionem, si non per propheticam prædictionem, at certè per miraculum aliquod visibile confirmatum esse, quemadmodum Moyses legationem suam ad filios Israël per multa miracula facilè probauit. At nihil tale in Luthero aut Caluino vidimus.

[Margin notes: De præscrip. hæretic. — Lib. 5. Ep. 6. — Matth. 16. — Lib. 4. Ep. 9. — De vnitate Ecclesiæ. — In cap. 1. ad Galat. — Philipp. c. 2. — Iohan. 1. — Exod. 4]

Præterea qui mittuntur extra ordinem à Deo, non possunt in doctrina sua errare vnquã aut labi. Lutherus verò tam turpiter & fœdè se etiam post publicationem nouæ suæ fidei lapsum fatetur, vt sæpe optarit, nihil tale à se scriptum esse, atq; idipsum seriò reuocarit. *Dabis* (inquit) *hunc errorem, vel (vt ipsi calumniantur) Antilogiam, tempori & imperitiæ meæ. Solus primò eram, & certè ad tantas res tractandas ineptissimus & indoctissimus. Casu enim, non voluntate nec studio in has turbas incidi, Deum ipsum testor*. Hæc ipse Lutherus. Postremò si Christum solum excipimus (quem omnis Lex & Prophetæ venturum & prædicabant, & expectabant, quiq; aduentum suum per miraculorum operationem testatus est) nunquàm ab orbe condito Deus misit aliquem alium, qui populum abduceret à solitis & consuetis ritibus, quos ab ordinarijs Pastoribus didicisset. Nec vnquàm Deus per Prophetam aliquem auocauit populum suum à *Sacerdotibus Leuitica Tribus*, & à Templo, quod erat in Ierusalem. Et meritò. Ipse enim eos constituerat Pastores gregis sui, populumq; eos audire, & illis obedire iusserat. Lutherus autem ita missus est, si tamen (quòd probari nunquam potest) omnino est missus, vt abduceret nos ab omnium Apostolorũ Cathedris, ab omnibus Episcopis & Pastoribus, qui erant in vniuerso mundo, ab omnibus Concilijs, ab vniuersali omnium fideliũ consensu & consuetudine: vt necesse sit, aut nullum fuisse in mundo Christianum Pastorẽ ante Lutheri aduentum, aut quemadmodum olim Synagogam ad Christum, ita omnes Christianos ad Lutherũ cõuerti debere, nouãq; ab ipso fidẽ & Religionẽ suscipere. Hæc si cũ Scripturis rectè nõ cohærent, si neq; Propheta de Lutheri aduentu prædixit, neq; ipse miracula edidit, neq; ab Apostolorũ successoribus ritè atq; ordine missus est, neq; in doctrina sua sibi cõstitit, neq; Christianã Religionẽ mutare potuit: profectò non à Deo Lutherus est missus, sed à seipso venit. Nã quod à Magistratu, aut saltẽ à plebe potestatẽ prædicãdi se dicit accepisse, id fieri nullo modo poterat. Debuit enim authoritate præditus esse Lutherus, quando primùm cœpit prædicare. Illo autem die neque Magistratus, neque plebs fidem veram profitebatur, si tamen illa fides vera fuit, quam Lutherus postea promulgauit. Plebs enim & Magistratus, qui fidem alienam à veritate profitetur, alium ad prædicandum mittere nõ potest. At Lutherus omnium primus & Magistratum, & plebem ad eam fidem conuertit, quã nunc Lutherani veram esse affirmant. Ab illis igitur, quos ad nouum Dei cultum conuertit, authoritatem ita prædicandi accipere non potuit, quia nec ipsi eam fidem habebant, nec alium ad fidem non suam prædicandum mittere poterant, etiamsi Deus illis potestatem mittendi Prædicatores dedisset. Nunc verò non est Magistratus officium, ac neq; plebis cuiusquàm, vt *mittat operarios in messem Domini*, sed filiorum Aaron, hoc est, eorum, qui ab Apostolis eam authoritatem acceperunt. Cùm enim Deus Christum, Christus Apostolos, illi Episcopos & Presbyteros ad hoc opus destinarint: nec omnino sit ouium ipsarum, quæ alieno gubernaculo indigent, sibi Pastorem cooptare, sed Domini potius, ad oues suas idoneum Pastorem mittere: frustrà vel Magistratui, quem Dominus ipse ouium non ad hoc misit, vel plebi, quæ vnà cum Magistratu, ouium potius, quàm Pastorum loco haberi debet, hanc ordinationem vestram arrogatis. Nihil ergo aliud superest, nisi vt Sectarij omnes à seipsis veniant, & ideo Antichristi membra sint; cùm interim Pontifex Romanus more Maiorum electus & consecratus, in Cathedra Petri secundùm ordinationem legitimam sedeat, *vocatus à Deo tanquàm Aaron*.

Vide Præf. Lutheri in Tom. 1.

Lucæ 24. Ioan. 5. & 10

Deuter. 17.

Protestantes Antichristi membra esse, eò quod cùm ex Ecclesia Romana exiuissent, ad nullam tamen antiquiorem Ecclesiam in terris agentem se contulerint, sed nouam Synagogam erexerint.

CAPVT. LIII.

IOãnes Apostolus Antichristos multos, hoc est, magni illius & nouissimi Antichristi mẽbra depingens: *Exierunt* (inquit) *ex nobis*. Vnde Augustinus *exire* ait *hæreticorum esse*. Verùm quia Protestantes dicent, se, quando ex Ecclesia Romana exiuerunt, non ex vera Ecclesia, sed ex Antichristi synagoga exiuisse; quanquã perspicuè iam ostenderim, Romanam Ecclesiam secundùm Scripturas sanctas verissimam Dei Ecclesiam esse, & ideo qui ex illa exiuerunt, heretici habendi sint: tamen vt non cogar amplius quod actum est agere, non tã hoc tempore quærã, vnde Protestãtes exierint, quàm quò se cõtulerint. Nã & Antichristus non modò veterẽ Ecclesiam contemnet, verùmetiam nouam eriget. Lutherus autem (qui Dux hæreticorum nostri temporis fuit) etiamsi Romanam Ecclesiam non approbasset:

1. Iohan. 2.

Homil de Pastorib.

probasset: tamen cùm nec ipsi extra omnem Ecclesiam degere, nec nouam condere licuerit: prius debuit veriorem aliam Christi Ecclesiam in terris alicubi degentem vidisse, quàm ex Romana Ecclesia exiret. Tutius enim erat, in Romana manere, quæ aliqua saltem Ecclesia est, quàm aut in nulla omnino Ecclesia esse, aut nouam erigere. Nam & Diuus Augustinus cùm à Manichæis fuisset seductus, non prius ex illorum societate exiuit, quàm veriorem Christi Ecclesiam alibi degentem conspexisset. Videns enim Syricium Papam deducere originem suam ab ipso Principe Apostolorum Diuo Petro: videns præterea Diuum Ambrosium Mediolanensem Episcopum, & cæteros innumerabiles Ecclesiæ Catholicæ Pastores & Sacerdotes, vnà cum Syricio communicare, (cùm interim Manichæi & nuper orti, & non tam latè diffusi essent) meritò societatem Manichæorum deserendam sibi statuit, vt Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ adhæreret. Cæterùm Lutherus cùm eandem Romanam Ecclesiam, quacum cæteri per Occidentem Episcopi communicabant, deseruisset: ad quos tandem Episcopos & Sacerdotes, qui multas gentes in Christi nomine docerent, & baptizarent, se recepit? Etenim Christus promisit, se *omnibus diebus vsque ad consummationem seculi cum illis futurum, qui docerent & baptizarent omnes gentes.* Ad quos igitur eiusmodi Pastores & Doctores extra Ecclesiam Romanam officio suo fungentes, iuit Lutherus? Oportuit quidem in multis gentibus post tantam Ecclesiæ propagationem istos Pastores & Episcopos non paucos fuisse. At ego nec vnum quidem noui, quem tanquam *pro Christo legatione fungentem Lutherus adiuerit, ac illius societati sese adiunxerit.* Matth. 28.

Augustinus cùm discessisset à Manichæis, ad Ambrosium se contulit, à quo Baptismi Sacramentum accepit. Lutherus à Catholicæ & Romanæ Ecclesiæ Presbytero Islebij in Saxonia baptizatus, non quidem Baptismi causa debuit ad aliquem Ecclesiæ Pastorem se aggregare; debuit tamen vel visibili quopiam signo, vel saltem verbo testatum facere, quòd ab Ecclesia Romana exiens, in hanc alteram Ecclesiam sese aggregaret. Sed cur dico alteram, quæ nulla omnino fuit? Erant tunc in Orbe terrarum nonnulli Græcorum, erant & Aethiopum Episcopi, erant etiam Hussitæ, quanquàm sine Episcopo. Verùm Lutherus cum Græcis neque ratum habuit Sacrificium pro defunctis, neque processionem Spiritus sancti à Filio reprobauit. Cum Aethiopibus non recepit Circumcisionem: cum Hussitis neque Monarchiam Papæ admisit, neque Magistratum quemlibet, ob quoduis mortale peccatum, officio excidisse dicebat, neque Eucharistiam honoris causa per plateas circumferri posse concessit. Imò ipse Lutherus de seipso scribit: *Non rectè faciunt, qui me Hussitam vocant: Non enim mecum ille sentit, Ioannes Hus non repugnare videtur, quò minus sit Monarchia Papæ: hoc tantùm agit, impium Pontificem non esse membrum Ecclesiæ.* Hæc Lutherus, vt videre licet tùm alibi, tùm apud Roffensem. Lutheri verba de Hus. Articul. 30.

Quod autem de Græcorum, Aethiopum, & Hussitarum Ecclesijs dixi: hoc de omnibus alijs, quæ in mundo fuerunt, intelligi volo, quarum nulli se Lutherus tanquàm veræ Christi Ecclesiæ se adiunxit; verùm Neophytus cum esset, prorsus nouam Ecclesiam instar Antichristi procreauit. Cogitans enim apud se, quid verbo Dei consentaneum videretur, non dubitauit, spreta qualibet alia Ecclesia, quæ in terris ageret, secundùm idæam in sua mente conceptam & formatam, Discipulos colligere, & illis tùm verbo, tùm exemplo præire, in Ecclesia noua erigenda. Hoc autem est ipsissimum Antichristi mysteriũ & figura. Porrò quicunque Lutheri defectionem secuti ad eum confugerunt, participes eiusdem defectionis facti, cœperunt eo ipso membra esse Antichristi. Ibi erat ab initio Zuinglius, ibi Bernardus Rotman, & Carolstadius, ibi deniq; hæretici & Antichristi multi.

Protestantes Antichristi membra esse, quia Christum in deserto, & in penetralibus per aliquot secula quærendum fuisse docuerunt.

CAPVT LIIII.

Christus post promulgationem Euangelij sui nõ est in deserto aut penetralibus.

SI *dixerint vobis* (inquit Christus) *Pseudochristi & Pseudoprophetæ: Ecce* (Christus) *in deserto est, nolite exire; ecce in penetralibus, nolite credere.* Pseudoprophetarum igitur est, docere Christum, post Euangelij sui promulgationem, *in deserto,* aut, *in penetrali-*

bus latitare. Verùm quid aliud docent Lutherani & Caluinistæ omnes, qui Ecclesiam Christi *in deserto & in penetralibus*, per tot generationes latitasse affirmant? Est enim Christus in Ecclesia sua quærendus & expectandus, *in qua regnat in æternum*. Si ergo in deserto, in penetralibus aut in latebris quibusdam agit Christi Ecclesia, ibidem agit etiam Christus. Protestantes verò passim docent, Ecclesiam Christi *ad desertum & ad penetralia* redactam fuisse: adeo vt Lutherus negauerit, vel *vnum Episcopum sub Papæ regno* (quod ipse fatetur seculis ad minimum quinq; durasse) *suo officio functum, aut vnum Concilium extitisse, in quo de rebus pietatis tractatum sit. Verùm sub ijs* (inquit) *Deus seruauit suam Ecclesiam, sed vt non diceretur Ecclesia.* Ecclesiam sub Episcopis & Concilijs impijs ita seruari, *vt non diceretur Ecclesia*, nihil est aliud, quàm *in deserto & penetralibus* tot seculis latitasse Ecclesiam; quæ tamen à Christo vocatur *Ciuitas supra montem posita, quæ non potest abscondi*. Præterea Isaias prædixit, Ecclesiam Christi semper dicendam esse illius Ecclesiam. *Vocabitur tibi nomen nouum, quod Os Domini nominauit. Non vocaberis vltrà Derelicta, sed vocaberis Voluntas mea in ea.* Christus verò hanc prophetiam in Euangelio adimplens, dixit ad Petrum: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ecclesia igitur Christi*, supra Petrum ædificata, est *Nomen nouum, quod Os Domini nominauit*: quæ Christi Ecclesia *non vocabitur vltrà Derelicta, nec præualebunt aduersus eam portæ inferi.* Quod idem Hieronymus in cap. 62. Isaiæ scripsit: *Nequaquàm vocabitur Hierusalem & Sion, sed nomen nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus*, & quæ sequuntur. Non ergo alia vocabitur Ecclesia Christi, & alia erit; sed quæcunque erit Christi Ecclesia, etiam sic vocabitur.

> Lucæ 1.
> Tom. 2. De seruo arbitr.
> Lutherus negat, Ecclesiã Christi dictã esse Christi Ecclesiam.
> Isaiæ 62.
> Matth. 16.

Ac dignum sanè omni animaduersione est, Christum eo primùm tempore nomen illud *Ecclesia* populo suo imposuisse, quo eiusdem Ecclesiæ primum sub se Pastorem designauit, tanquàm si dixisset: *Portæ inferi non præualebunt aduersus meam Ecclesiam, quæ supra Petrum ædificabitur.* Ita, vt vbi hæc duo concurrunt, *Petrus & Ecclesia Christi*; certissimò credamus, *illam Ecclesiam, quæ supra Petrum, aut Petri Successorem ædificabitur, vinci non posse ab ipsis inferorum portis.* Verùm de his alibi actum est: nunc id solùm vrgemus, quòd Lutherus Ecclesiam veram voluerit multis etiam seculis *in deserto & penetralibus* egisse. Idem quoque asserit Beza in Confessione sua cap. 5. § 9. his verbis: *Accidit plerumque, vt Deus lucis suæ radios quadamtenus occultet, adeo vt nonnunquàm Ecclesia funditùs periisse videatur.* Et postea dicit: *Fidelium gregem vni penè Deo interdum esse cognitum.* An hoc non est, Christum ad desertum & penetralia redigere? *Deus* (inquit Augustinus in Psalm. 18.) *in manifestatione posuit Ecclesiam suam, non quæ lateat, non velut operta, ne fortè fiat sicut operta super greges hæreticorum. In Sole posuit tabernaculum suum: quid tu hæretice, fugis in tenebras? Quid per angulos fugis? Quid latitare conaris? Ipse Sponsus posuit in Sole, hoc est, in manifestatione, tabernaculum suum, hoc est, Sanctam Ecclesiam suam.*

> Beza dicit, Ecclesiã videri nonnunquã funditus periisse.

At Apologia Ecclesiæ Anglicanæ dicit, *in medijs illis tenebris exoriri primùm cœpisse & lucere radium aliquem ignotæ tum & inauditæ veritatis, cùm Martinus Lutherus, & Huldericus Zuinglius præstantissimi viri, & ad illustrandum Orbem terrarum à Deo dati, primùm accessissent ad Euangelium.* Quis non exhorrescat, cum audit *medias tenebras*, & *ignotam tum inauditámque veritatem*? O desertum hæreticum, ô penetralia Lutherana & Zuingliana! Veritas Christi non potuit esse ignota illis temporibus & inaudita, nisi præualuissent contra Ecclesiam eius inferorum portæ. Nam ille promisit, se *affuturum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi*, non cum ijs, qui sub modio absconderentur, & prædicarent in deserto & in penetralibus, sed cum ijs, *qui docerent & baptizarent omnes gentes*. Erat Baptismus in Ecclesia Romana, erat doctrina Euangelij in multis simul gentibus ante Lutheri aut Zuinglij exortum: erat igitur Christus cum ijs, qui docebant & baptizabant multas gentes, perseuerantes in communione Sedis Petri, aduersus quam non præualebunt inferorum portæ. Non erat autem Ecclesia illa in Orbe terrarum, quæ nunc dicitur Lutherana & Zuingliana, nec sic olim dicebatur; nec baptizabat & docebat multas gentes; sed aut nulla fuit, aut *in deserto & penetralibus* egit. Erat igitur Triphonij specus, aut Antichristi antrum, & non lucerna illa, quam Christus in candelabro posuit, vt luceret omnibus qui in domo sunt.

> Veritas dicitur inaudita fuisse ante Lutheri exortum.
> Matth. 5.

Protestantes membra esse Antichristi, propterea quòd Lutheranorum, Zuinglianorum seu Caluinistarum nomen ab authoris priuato dogmate impositum habent, quod illos accusat, & ab Ecclesia Christi diuisos esse testatur.

CAPVT LV.

CHaracter, quem Antichistus faciet sectatores suos in fronte & in manu habere, nô male intelligitur nomen aliquod esse ab Antichristo ipso aut assumptũ, aut impositũ, quo dũ Discipuli eius appellantur, se declarabunt doctrinæ ipsius assentire, à Christi autem Euangelio diuisos esse. Quod præuidens Apostolus Paulus, nullo modo passus est, Christianos ne in Apostoli quidem alicuius, nedum in alterius cuiuspiam proprio nomine gloriari. Cùm enim ex Corinthijs alius diceret, *Ego sum Pauli:* alius autem, *Ego sum Apollo:* *Quid* (inquit Apostolus) *est Apollo? quid verò Paulus? Ministri eius, cui credidistis.* Et iterum: *Volunt vos circuncidi, vt in carne vestra glorientur*, hoc est, vt dicantur hunc & illum circuncidisse, velut ex ea re plures Discipulos acquisierint, & *plures ipsi fiant Magistri*, quod ipsum D. Iacobus vetat. Denique Paulus ad Ephesiorum presbyteros ait: *Scio, quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipsis exurgent viri loquentes peruersa, vt abducant Discipulos post se.* Quis autem veriùs abducit Discipulos post se, quàm qui homines tam sui studiosos inuenit, vt in illius verba iurare non dubitent, seque ab illo cognominari non recusent? *Sunt* (inquit Iustinus Martyr) *& fuerunt multi, qui docent dicere & facere impias res & contumeliosas in Deum: cùm tamen in nomine Iesu veniant. Et sunt inter nos distincti cognominibus, denominati à quibusdam viris, vt quisque fuit author alicuius nouæ doctrinæ & sententiæ.* Et pòst: *Ex ijs alij vocantur Marciani, alij Valentiniani, alij Basilidiani, alij Saturniani, alij alio vocabulo quisque à primo inuentore sui dogmatis.* Itemq; Irenæus: *Habent* (inquit) *& vocabula à Principe impyssimæ sententiæ Simone dicti Simoniani, à quibus falsi nominis scientia accepit initia, sicut ex ipsis assertionibus eorum adest discere.*

Apocal. 13. 1. Corinth 3. Galat. 6. Iacobi 3. Actor. 20. In Triphone Noua doctrina. Lib. 1. c. 26.

Animaduerte, studiose Lector, tunc demum sectam esse atque hæresim, cùm fideles præter commune Christianorum nomen, aliud priuatum capiunt, & id non ex certa institutione morum & vitæ (vt fit in Augustinianis & Benedictinis) verùm ex affectu nouæ doctrinæ, quam certus quispiam homo iam primùm inuenit & promulgauit. Ex eoque Protestantes nihil dubitauerim hæreticos affirmare: quòd vt olim ab Arrio Arrianis: sic hodie illis à Luthero nomen imponitur, vt dicantur & verè sint *Lutherani*. Idq; non quia modum quendam arctioris vitæ ab illo præscriptum sectentur, sed quia nouam eius doctrinam Orbi Christiano prius incognitam pro vera & Euangelica venditant. Vnde quod olim Lactantius de alijs hæreticis retulit: *Cùm Marcionitæ aut Ariani nominantur, Christiani esse desierunt:* id in Protestantes perbellè cadit, vt cùm Lutherani aut Caluinistæ nominentur, Christiani esse desinant. Sanè Chrysostomus cùm ad Scripturarum lectionem suos inuitaret, hi autem obijcerent, aliter eas ab alijs enarrari: Sanctus ille vir daturus regulam, qua certò dinosceremus falsos Interpretes & Doctores à veris: *Vt* (inquit) *manifestius dicam, illi* (hoc est, hæretici) *habent quesdam, à quibus appellantur. Prout enim Heresiarchæ nomen, ita & secta vocatur.* Et pòst de Catholicis ita subijcit: *Nunquid scindimur ab Ecclesia? Nunquid hæresiarchas habemus? Num ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis Dux quidam, sicut illi Marcion, & illi Manichæus, huic Arius, alteri verò alius hæreseos dux?*

De vera sapientia lib. 4 cap. 30. In Act. Apo. Homil. 33.

Ac ne quis opponeret nobis, Papistarum nomen à Protestantibus nuper confictum, (cùm tamen nostra fides, ac Papæ authoritas vel ex ipsorum confessione multis etiam seculis eodem nomine antiquior sit:) audiat porrò, quid Chrysostomus ibidem adijciat. *Quòd si & nos agnominationem cuiusdam sortimur, sed non vt ab hæresium Principibus, sed vt ab ijs qui præsunt nobis & gubernant Eccclesiam.* Ecce Papistarum nomen antequàm adhùc impositum esset, excusatur, vtpote quod ab officio eorum, qui gubernant Ecclesiam, & non à persona quapiam infami tractum est. Officium verò Papæ cùm diuinitus constitutum sit, nulla nos infamia ex ea re afficimur. Addit verò Chrysostomus: *Non habemus Doctores super terram: absit. vnum habemus in cælis. Et illi* (inquit) hoc est, hæretici, *eadem prætexunt:* videlicet se non habere Doctorem super terram. Sed respondet doctissimus vir: *Assistit nomen accusans illos.*

De Papistarũ nomine. Non est turpe nominari ab ijs, qui gubernant Ecclesiam.

Auditisne, ô Protestantes, accusari vos perpetuò ab ipso nomine Lutheranorum, atque inde probari, Doctorem vestrum super terram, ac non in cœlis esse? Nolo ad singula doctrinæ capita nunc descendere: illa suo loco tractata sunt. Id tantùm rogo, vtrum vobis probetur Lutheri dogma, nec ne? si non probatur; cur estis diuisi vnà cum illo ab Ecclesia Romana? Sin illud vobis probatur, habetis Doctorem super terram; quia de terra ortus est Lutherus, nec de sinu Patris descendit, vt Christus, nec ordinariè ad prædicandum missus est, vt Apostoli & eorum successores. Respondebitis (sat scio) Lutherum habuisse dogmata sua de cœlo. Sic enim gloriosè iactitat, cōtra Henricum Angliæ nostræ Regem scribens. At hoc si verè ita esset, nunquàm ab illo denominationem accepissetis. Illa enim cœlestis doctrina iam olim mundo per Christum & Apostolos eius tradita fuit; nihil vt opus esset nouo quopiam Doctore, qui veterem Ecclesiæ fidem antiquaret, ac nouam introduceret. *Sicubi audieris* (inquit Hieronymus) *eos, qui dicuntur Christi, non à Domino Iesu Christo, sed à quopiam alio nuncupari, vtpute Marcionitas, Valentinianos, Montenses, siue Campates: scito, non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse Synagogam. Ex hoc enim ipso, quòd postea instituti sunt, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus prænunciauit. Nec sibi blandiantur, si de Scripturarum Capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cùm & Diabolus de Scripturis aliqua sit locutus, & Scripturæ non in legendo consistant, sed in intelligendo.* Nec ab hoc tanto clarissimorum Patrum consensu abesse poterat Augustini suffragium. *Quod* (inquit) *quærentibus satis est, vna est Catholica Ecclesia, cui hæreses aliæ diuersa nomina imponunt, cùm ipsæ singulæ proprijs vocabulis, quæ negare non audeant, appellentur.* Cùm igitur Protestantes non tantùm à Domino Iesu Christo, sed à Luthero aut Zuinglio, aut Caluino varijs nominibus secundùm sui quisque authoris priuatum dogma, nuncupentur; cumque hæc Lutheranorum & Zuinglianorum priuata vocabula non tam ex libidine aduersariorum, quàm ex rei necessitate imponantur, vt doctrinæ singulorum seorsim designentur, adeò vt ipsi Protestantes seipsos inter se his nominibus appellent: non est dubium, quin sub his Sectarum nominibus character quidam & sigillum Antichristi contineatur, quod prodat illos Antichristi membra esse.

Aduersus Luciferianos. prope finē.

De vtilitate credendi, ad Honoratum. cap 7.

Protestantes Antichristi membra esse, quia spirituale Regnum Christi, quod est Ecclesia, regno temporali subijciendum esse affirmant.

CAPVT LVI.

CVM Antichristus *de terra*, imò & *de abysso ascendat*: nihil miror, si terrena spiritualibus anteponit: quem illi proculdubio imitantur, qui ex duplice potestate, quam Deus hominibus contulit quarum vna spiritualis est, quam administrant Episcopi & Præsbyteri: altera secularis, quam Reges & Imperatores exercent; secularem spirituali docent præferendam. Quid enim aliud Lutherani & Caluinistæ docēt, quando & Brentius (in suis Prolegomenis aduersus Petrum à Soto) & Monhemius (in Dialogo de fide, & Apologia Ecclesiæ Anglicanæ affirmant, Reges, Imperatores, ac Magistratum ciuilem tùm debere negligentiam Episcoporum & Sacerdotum in Ecclesia expurganda supplere, tùm Episcopalibus Concilijs præesse, & Episcopos quid agendum sit instituere, tum Episcopos ipsos sua sententia pro hæreticis condemnare, eosq; de illo gradu Ecclesiæ deijciendos esse censere? An hoc non est, spiritualem potestatem seculari, & Ecclesiam Christi, quæ regnum cœlorum ac spirituale est, regno temporali subijcere? Nam quòd Reges & Principes Christianos volunt etiam spirituali quadam potestate præditos esse; habent quidem ratione fidei & regenerationis suæ hanc spiritualem potestatem, vt filij Dei nominentur & sint: verùm non habent ministerium pascendi oues, ac multò minus pascendi & regendi Episcopos, qui sunt Pastores ouium Christi. Imò ob hoc ipsum, quòd Christiani sunt, Episcoporum potestati, & Clauibus Regni cœlorum subiecti sunt; tantum abest, vt ipsius fidei ratione Episcoporū iudicijs præesse, ipsosq; Episcopos abdicare magistratu possint. Vnde Athanasius: *Quis* (inquit) *videns Constantiū* (Imperatorē) *in decernēdo Principem se facere Episcoporū, & præsidere iudicijs Ecclesiasticis, nō merito dicat, illum eam ipsam abominationē desolationis esse quæ à Daniele prædicta est? Nam cùm circumamictus sit Christianismo, & in loca sancta penetret, & inibi consistens deuastat Ecclesias, abrogans Canones, vt cogens vt sua obtineant: quis vnquam audebit dicere, hoc tempus Christianis pacatum esse, & nō potius persecutionem esse, talemq;*

Apocal. 13.

Lutherani & Caluinistæ secularē potestatem spirituali præferunt.

Epist. ad solitar. vitam agent.

Abominatio desolationis.

talemq́; persecutionem, qualis nec antea fuerit, & qualem fortasse nemo vnquàm fecerit, nisi filius ille iniquitatis? Quid verò dixisset, aut quid potius non dixisset Athanasius, si nostrum hoc seculum attigisset, si non solùm *Anglia Regem*, sed & Regem *impuberem*, atq; adeo *Reginam*, hoc est, fœminam, vidisset *summum Ecclesiæ Anglicanæ Caput in omnibus causis, etiam spiritualibus, immediatè sub Christo & dici, & scribi, & è suggestu prædicari, & à singulis ciuibus & subditis Anglicanis sub pœna capitis & fortunarũ omnium iuratò credi & præ se ferri?* Miratur sanè Ambrosius, *qualis ille Episcopus sit, qui Laicis ius Sacerdotale substernit*. Tales aũt sunt Lutherani & Caluinistici Superintendentes. Sunt igitur Antichristi mẽbra, & ea quidẽ præcipua. O abominationem desolationis. Epist. 32.

Protestantes Antichristi membra esse, quia multas hæreses ab aliis Antichristi membris excogitatas, & ab Ecclesia Catholica iam olim damnatas reuocarunt.

CAPVT LVII.

Antiquos hæreticos non minimum robur & præsidium Antichristi extitisse, iam antè ostendi. Cum illis ergo hæreticis qui communicat, necesse est, & ipsum de Antichristi exercitu esse, & propterea inter Antichristi mẽbra numerari. Nulla verò secta in mũdo vnquã fuit, quæ tot hæreticorũ placita recepit & approbauit, quot hodiè ab illis rata habentur, qui nuper ex Ecclesia Romana exierunt. Nec iam de omni genere Sectariorũ huius ætatis dicam: hoc quippe esset infiniti laboris. Insigniores tantùm hæreses recensebo, quas iam olim sepultas aut Lutherani, aut Zuingliani & Caluinistæ iterum ex inferno suscitarũt.

Simon Magus (Authore Irenæo *negabat, homines saluari secundum operas iustas*. Negant hodiè tam Lutherani, quàm Caluinistæ, etiam illos, qui credunt in Christum, per operas iustas saluari. 1. Lib. 1. c. 20.

Idem Simon Magus (Authore Clemente) *liberum negabat arbitrium*, quod etiam Manichæi postea fecerunt. Negat hoc idem Lutherus. 2. Li. 3. Recog.

Quidam Pseudoapostoli dicebant, *solam fidem sufficere ad salutem*: contra quos Petrus Iacobus, Ioannes, & Iudas, imò & Paulus scripsit, vt Augustinus testatur in lib. de fide & operibus c. 14. & de vnico Baptismo contra Petil. cap 10. Hodiè tam Lutherani, quàm Caluinistæ dicunt, *solam fidem sufficere ad salutem*. 3. Gal. 5.

Quidam hæretici sub Ignatij ætatem (Teste Theodoreto) *non confitebantur, Eucharistiam esse carnẽ Saluatoris, quæ passa est pro nobis*. Hoc ipsum Zuingliani & Caluinistæ nõ cõfitẽtur. 4. Dialog. 3.

Iudaizantes quidam (vt refert Epiphanius) *reiecerunt interpretationem* 72. Reijciunt eam penè omnes Lutherani & Caluinistæ. 5. Lib. de mẽs.

Pepuziani *honorabãt mulieres Sacerdotio*, vt Augustinus ait. Et Anglicani Caluinistæ summum etiam Sacerdotium, atque adeo Primatum supra omnes Episcopos Angliæ & Archiepiscopos deferunt cuicunque mulieri apud eos regnanti. 6. Hæres. 27.

Proclus asseruit (apud Epiphanium) *peccatum in renatis viuere, seu concupiscentiam in illis vere peccatum esse, nec peccatum radicitus tolli per Baptismum, sed sopiri per fidem*. Prorsus hæc eadem Lutheranorum & Caluinistarum hæresis est. 7. Hæres. 64.

Nouatianus (vt refert Eusebius) *post Baptismum recusauit tam cæteras ceremonias, quàm sigillo Domini ab Episcopo obsignari*. Nouatianum in ea re imitantur Lutherani & Caluinistæ. Præterea Nouatiani omnes negabãt, *Sacerdotes Ecclesiæ & ministros Christi posse illis peccata remittere, qui post baptismum crimen aliquod admisissent*. Testatur hoc Cyprianus lib. 4. Ep. 2. & Socrates lib. 1. cap. 7. Idem ipsum docent Zuingliani & Caluinistæ omnes, & pleriq; etiam Lutherani, Pœnitentiæ Sacramentum negantes. 8. Lib. 6. c. 35.

Manichæi (teste Augustino) publicum nullum Sacrificium *præter solas orationes* admittebant. Consentiunt hac in re cum illis etiam Lutherani & Caluinistæ, qui negant, vllum esse in Ecclesia externum & publicum Sacrificium. Manichæi etiam non tulerunt vllas Christi externas Imagines, id quod ibidem significat Augustinus. Nec eas ferunt Caluinistæ. Manichæi negabant, memorias Martyrum frequentandas, aut eos esse inuocandos. Hoc idem Lutherani & Caluinistæ negant. Die Dominica ieiunabant illi: audio & quosdam ex Protestantibus hoc factitare. 9. Lib. 20. cont. Faust.

Donatistæ *contemnebant Chrisma, fregerũt Altaria, vt Optatus declarat*. Quibus in rebus imitatores habent Lutheranos & & Caluinistas. 10. Lib. 6.

Donatistæ dicebant, *Catholicam Ecclesiam de orbe terrarum perijsse*, & in sola Aphrica inter 11.

Donati sectam remansisse. Lutherani & Caluinistæ dicunt, Ecclesiam de toto orbe perijsse, & nullibi omnino (quoad externam professionem & Sacramentorum legitimā celebrationem) per aliquot secula remansisse. Nam quòd cogitant, aliquos ipsorum similes in antris nescio quibus latuisse, hoc eos nō adiuuat, cùm nec talem Ecclesiam scripturæ nobis depingāt, nec talē aliquā fuisse ipsi apertè probent. Sunt igitur hac in re multò peiores Donatistis.

12. Eustachiani (vt constat ex Concilio Gangrensi) *contemnebant loca & Basilicas Sanctorum Martyrum*. Contemnunt & Lutherani, ac multò magis Caluinistæ.

Can 5. 6. & 20.

13. Constantius Arianus edixit, *nihil fidei addendum, quod non esset in diuinis Scripturis*. Quod edictum Hilarius in lib. contra eundem Constantinum confutauit. Hodie tamen omnes Lutherani & Caluinistæ idem ipsum passim vrgent.

14. Eunomius (auctore Augustino) *nihil cuiquam obesse dicebat quorumlibet perpetrationem ac perseuerantiam peccatorum, si eius, quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset*. Viderint Lutherani & Caluinistæ, si hoc idem non dicunt, quando *fidem solam* iustificare statuunt.

Hæresi 54.

15. Aërius *negauit, orandum aut offerendum pro defunctis*. apud Augustinum hæresi 53. Negant hoc quoque Lutherani & Caluinistæ.

16. Iulianus Apostata *Christi statuam deiecit*. Sozomen. lib. 5. cap. 20. Christi etiam statuam deijciunt hodie Caluinistæ.

17. Iulianus signum Crucis despexit. Socrat. lib. 3. cap. 3. despiciunt idem signum Caluinistæ.

18. Messaliani dicebant, *neque baptismum excindere peccati radicem* (Theodoretus hæret. fab. lib. 4.) *neque Eucharistiam animi sordes expiare, nec in Clericorum ordinatione Spiritū sanctum suscipi*. Hoc illud est, quod hodie Lutherani & Caluinistæ dicunt, verè manere peccatum in renatis: & Sacramenta Christi gratiam non conferre. Imò etiam Ordinis vllum esse sacramentum, plerique eorum negant.

Damasc. Hæres. 80.

19. Iouinianus dicebat, *Mariam partendo fuisse corruptā*: August. hære. 82. Dicunt hoc ipsum Bucerus & Molinæus, &, vt puto, cæteri Protestantes.

20. Idem Iouinianus (sicut & Heluidius) *æquabat nuptias virginitati*. August. hær. 82. Faciunt idem Lutherani & Caluinistæ.

21. Iouinianus ieiunia *indicta contemnebat*: contemnunt eadem Lutherani & Caluinistæ.

22. *Omnium in cœlo par volebat esse præmium*: volunt id quoque Protestantes.

23. Martianus Nouatianus *permittebat vnicuique festum Paschatis celebrare pro libito suo*. Sozom. lib. 7. cap. 18. Idem permittendum Lutherani docent: quia res indifferens sit secundùm illos, & parui momenti.

24. Vigilantius *Cleri cœlibatum, Reliquiarum venerationē, Sanctorum inuocationem, eleemosynas in loca pia collatas, & votum religionis impugnabat* (vt in lib. Hieronymi aduersus Vigilātium perspicere licet) quæ omnia Lutherani etiam & Caluinistæ impugnant.

25. Pelagiani *paruulis, etiam non baptizatis promittebant vitam æternam*: Promittunt hoc idem Caluinistæ paruulis, qui ex Christianis parentibus nascuntur.

26. Nestorius *veterum scripta perdiscere dedignatus est*, Socrates lib. 7. cap. 32. Dedignantur & Protestantes.

27. Xenaias Persa dixit, *Christi & Sanctorum imagines non esse venerandas*: quem etiam imitati sunt Iconomachi omnes. Nicephorus lib. 16. cap. 27. Dicunt hoc idem Lutherani & Caluinistæ omnes.

28. Lampetiani *liberum vitæ institutum etiam in Monachis, tam in vestitu, quàm in alijs rebus permittebant*: permittunt idem Lutherani & Caluinistæ. Imò permittunt etiam vt Monachi esse desinant.

29. Mahometani *Crucem Christi, seu signum S. Crucis abominantur*, vt est apud Damascenum. Eandem etiam Caluinistæ abominantur. *Deum dicunt omnis mali authorem esse: Latronésque & veneficos à Deo ad hoc certo consilio destinari*. Notauit Cedrenus in vita Heraclij. Caluinistæ & Bezani idem docent.

Hær. 100.

30. Claudius Taurinensis præter hæresim Arianam (vt videre est in libro Ionæ Aurelianensis de cultu imaginum) *picturas rerum sacrarum, Cruces, Reliquias, Peregrinationes, inuocationem Sanctorum*, velut res minus vtiles cauillabatur. Superant eius impietatem hac in parte Lutherani & Caluinistæ.

31. Schismatici Græci negabant, vt Spiritus sancti processionem à Filio, sic & *Primatum Romanæ Ecclesiæ*: ne si hanc suscepissent, ab hæresi sua recedere *necesse* haberent, Græcorum

schisma

schisma & hæresim, quoad recessionem à Romana Ecclesia, Lutherani & Caluinistæ imitãtur Nec tamen eundem exitum timent, in quem Græcos diuinitus incidisse vident.

Berengarius dicebat, *superesse in Altari post consecrationem, substantiam panis & vini.* Idem Lutherani & Caluinistæ dicunt. Sed addebat Berengarius, non adesse Christi Corpus: Hoc recipiunt Zuingliani & Caluinistæ, non item Lutherani. 32. Lanfran. lib. aduers. Berengar.

Bogomili (de quibus Euthim. in Panoplia) *Baptismũ Christianorũ, qui per aquã fit, dicebant esse Ioannis Baptismũ.* Caluinistæ etiam dicunt, non aliũ esse Christi, quàm Ioannis Baptismũ. 33. Par. 2. tit. 23.

De Henricianis & Petrobusianis & Apostolicis (contra quos tam D. Bernardus, quàm Petrus Cluniacensis scripserunt) itemq; de Paterenis, Waldensibus, Albigensibus, Almarico, Desiderio, Marsilio Patauino, Fratricellis, Lolhardis, Flagellantibus, Wiclefitis, Hussitis, quid dicam? Post annos enim mille Satanas videtur solutus esse. Et quanquàm isti omnes cum Lutheranis & Caluinistis in permultis articulis consentiant, in quibusdam tamen longè aliter docebant; id quod sigillatim ostendi in lib. 7. huius Operis. 34. Serm 66. in Cant. Apocal. 20.

Cùm ergo Protestantes tot antiquas hæreses, quas vniuersalis Ecclesia tam in Synodis œcumenicis, quàm alibi sæpissimè condemnauit, absq; vlla verecundia reuocauerint: necesse est, aut nullam in mũdo Ecclesiam Christi ante hoc tempus extitisse, aut Patres & Doctores antiquos fuisse hæreticos, ac interim illos, qui habebantur hæretici, fuisse veram Dei Ecclesiam: aut cùm nihil horum ita se habere potuerit, Lutheranos quoque & Caluinistas non minus hæreticos nunc, & propterea de Antichristi exercitu esse, quàm olim hæretici fuerunt Simoniani, Sacramentarij, Nouatiani, Donatistæ, Pelagiani, Iouinianus, Eunomius, Nestorius, Vigilantius, Heluidius, Xenaias, & cætera huiusmodi monstra.

Protestantes Antichristi membra esse, quia potissimum opus eorum in destruendo & auferendo, non autem in ædificando & stabiliendo versatur. nec tam suum aliquid ponunt, quàm doctrinæ Catholicorum contradicunt: imò fundamentum doctrinæ ipsorum, sola contradictio est.

CAPVT LVIII.

CVm Antichristus non tam ab eo, quod ipse sit, quàm ab eo, cui contrarius sit, appelletur (nihil enim est aliud Antichristus, quàm is, qui opponitur Christo) cumq; ob eam causam dicatur *ille Aduersarius, illud mendacium, & homo ille peccati*, cumque Daniel dicat, eum *suprà quàm credi potest, vniuersa vastare*; quæ omnia declarant, totum Antichristi negotium in eo esse, vt veritatem auferat, mendacium, seu, id quod non est, statuat, & peccatum incredulitatis confirmet: inde animaduertere licet, illa etiam potissimùm esse Antichristi membra, quæ potius in euertendo aliena, quàm in stabiliendo sua versantur, imò quorum præcipuum, atque adeo vnicum studium est, contradicere, aduersari, detrahere, id quod est in Ecclesia tollere, & id quod penitus non est, in eius locum supponere. Ego tam in veteribus hæreticis, quàm in ijs, qui sese Protestantes hodie atque Euangelicos nominant, illud iamdiu obseruaui, non tam promptum huic hominum generi expeditumque esse, quid ipsi ponant aut firmiter statuant, quàm quid ab Ecclesia Dei firmissimè constitutum audacter conuellant & pertinaciter oppugnent. Neque mirum. Non enim, sicut Catholicis facere in more est, suum aliquid fixum & stabile velut fundamenti loco primùm substernũt, à quo nũquàm postea discedant; imò cuius vi & robore id, quod ab alijs aliter docetur, labefactent ac subuertant: verùm ante omnia in nostris euertendis occupantur, atq; ita demum supra quædam nostri ædificij falso confícta rudera, quæ ipsi opinantur se demolitos esse, sua qualiacũque exædificant; meritò vt scripserit Tertullianus in suis aduersus hæreticos Præscriptionibus: *Ipsum opus hæreticorum non de suo proprio ædificio venit, sed de veritatis destructione. Nostra suffodiunt, vt sua ædificent. Ita fit, vt ruinas potius operentur stantium ædificiorum, quàm extructiones iacentium ruinarum.* Hæc ille. Daniel. 8. Opus hæreticorum est veritatis destructio.

Porrò vt ista res per exempli appositionem illustrior fiat, Apostoli à Domino acceperũt & nobis tradiderunt, Christum accepto pane, cùm benedixisset, fregisse, ac dedisse Discipulis suis, dicentem: *Accipite, & manducate: hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem.* Supra quod fundamentum ab ipso Christo ritè iactum Catholica Ecclesia Transubstantiationis doctrinam necessariò ædificat, credendamq; omnibus tùm in Patrum libris tùm in Synodorũ Canonibus proponit. Cùm enim de verbo Magistri sui, eo præsertim, quod *faciẽdi* atq; operãdi maximi Sacramenti causa tã seriò cũ interposita Transubstantiationis fundamenta.

benedictione locutus est, dubitare nullo modo poßit; audiat verò, eũ dixisse, id quod à Discipulis manducatum est, corpus suum esse, & id *Corpus, quod pro nobis datum seu immolatũ est:* videat verò, panẽ ab initio acceptũ esse, qui tota substãtia & natura disiunctus sit à Corpore Domini; sciatq; panẽ triticeum Corpus Domini fieri non posse absq; eiusdẽ panis mutatione: videat verò, eiusdẽ panis speciẽ, adhuc eandẽ perseuerare, nec ignoret, Christi Corpus vbicũq; exhibeatur & sit, vnicã pro peccatis nostris hostiã esse; omni aũt Sacrificio cõuersionẽ aliquã optimo vtiq; optimã, maximo maximã, & mystico mysticam vnicè conuenire intelligat; Eucharistiæ verò celebrationem, qua mortis Domini verè propitiatorium sacrificium iubetur cõmemorari, necessariò Sacrificium suo modo propitiatorium esse credat; idque secundùm ordinem Melchisedech, in cuius sacrificio panis & vinum adfuerit, cùm interim verus panis noster non nisi Christi caro, vinumq; nostrum verum solus Christi sanguis existat: ex his inter se collatis summa ratione concludit, panis accepti solam substantiã vi benedictionis diuinæ, in substantiam Corporis Christi cõuersam esse ob cõmemorandam conuersionẽ illam propitiatoriã in Cruce Domini factã, qua & humana vita eius in mortẽ, & postea conditio mortalis in immortalitatẽ transiuit. Transubstantiatio igitur, quã Catholici credunt & docent, fundata est in verbo & facto Domini Iesu, in sacrificij publici natura, quã ex Scripturis didicimus, in doctrina Maiorũ, ac deniq; in fide totius Ecclesiæ. Nõ ergo hac in causa ædificat Ecclesia Christi supra id quod non est, verũ supra id, quod est, supra verbũ, atq; adeo supra factũ Christi, supra naturã & rationẽ eius, quod agebatur, supra doctrinã Patrũ, atq; Ecclesiæ fidẽ, quorũ nihil inane ac superuacaneũ esse potest. Contrà verò Lutherus hanc Transubstantiationis doctrinam omni studio sibi oppugnandã suscepit. At quo tandem modo? Vtrùm ita, vt prius aliũ præsentiæ Christi certiorem magisq; conuenientem modum stabiliret ac poneret? Nihil minus; alioqui tùm ipse Lutherus, tùm Lutherani omnes illum alium præsentiæ Christi modum velut fundamentum immobile prius fixissent, à quo nunquàm postea discessuri essent. Nunc autem neq; Lutherus, neque Discipuli eius fundamentum aliud in hac quidem controuersia vnquàm iecerunt, præter hoc vnum, quo *negant, vllam fieri transubstantiationem.* Non fit (inquiunt) in Eucharistiæ celebratione transubstantiatio illa, quam Romana Ecclesia statuit & prædicat. Hoc Lutheranæ doctrinæ fundamentum est. Supra hoc fundamentum ædificat Brentius, ædificat Heshusius, ædificat Kemnitius, ædificat Carolstadius, ædificat Swencfeldius, ædificat Zuinglius, ædificat postremò Caluinus. Quomodo autem isti omnes ædificent, operæpretium est cognoscere.

Leu.1.2.& 3.

1.Cor.15.

Oppugnãdæ transubstantiationis fundamẽta.

Posito enim prius fundamento (quòd vera transubstantiatio nõ fiat) deinde quærunt, quo alio modo Christi Corpus adesse queat. Et Brentius quidem Christi Corpus ideo in Eucharistia adesse dicit, *quia post Domini resurrectionem vbique sit:* Suenckfeldius autem, *quia in Diuinitatem sit conuersum:* Heshusius verò, *quia per sacramentalem quandam vnionem cum pane coniungatur:* Kemnitius nõ multũ curare se ait, quo tandẽ modo adesse putetur, modò reipsa adsit, saluo ipsorum fundamento, hoc est, absque transubstantiatione. Carolstadius, Zuinglius, Caluinus, Beza, & eorum Discipuli omnes constantißimè affirmant, non posse quidẽ Christi Corpus reipsa & corporaliter in Eucharistiæ sacramẽto adesse (vt reliqui Lutherani volebant) *quin transubstãtiatio statueretur:* sed tamẽ se nolle fundamentũ à Luthero positum conuellere: atque ideo cogi, *vt negent, Christi Corpus reipsa adesse,* verùm adesse quidem vel in specie visibili (vt Carolstadius dicebat) vel in signo tantùm, vel in efficacia spiritali. Nam Carolstadius ea Domini verba *(hoc est Corpus meum)* ita interpretatus est, vt ad verum & visibile Corpus Domini, quod mensæ asidebat, referrentur: Zuinglius verò ea retulit ad panem, velut qui significaret absens Domini Corpus: Caluinus autem retulit ea verba ad panem quidem, velut ad visibile signum: ad Corpus autem ipsum, velut ad rẽ ipsam spiritui nostro efficaciter exhibitam. Itaque si quæras, quidnam isti omnes ponant; tot sententias eorum inuenies, quot sunt capita. Nec enim aut Zuinglius *vbiquitatem* Brentij, aut Heshusius *significantiam* Zuinglij, aut Brentius *efficacitatem* Caluini approbabit vnquàm.

At rursum si quæras, quid isti omnes negent, quidúe demoliantur & diruant; vna voce, vnóque spiritu cõsentiunt in eo, quod non est quidem aliqua veritas in rerum natura subsistẽs, sed tantùm est mera negatio & idolum, quod sibi ex errore quodã suo finxerunt; nimirum *quòd non fiat in Eucharistiæ Sacramento aliqua transubstantiatio.* Hoc idolum (non esse videlicet, nec omnino fieri vllam transubstantiationem) isti omnes adorant. Itaq; priusquàm scirent, quid ipsis de Eucharistia credendum aut prædicandum esset; prius, inquam, ad illud

In negatione consentiunt Protestantes, non autem in aliqua re ponenda.

animos obfirmarũt, vt trãsubstantiationem prorsus tollerẽt. Quorsum ista? Certè vt ostẽderẽ, *opus hæreticorũ nõ nisi opus peccati, opus Idoli, opus mẽdacij esse.* Peccatũ enim, Idolũ, & mẽdaciũ cùm nõ subsistat in seipso, nec aliud oĩno sit quàm boni alicuius damnũ & diminutio: necesse est, vt tùm circa bonũ aliquod minuendũ auferendúmue perpetuò versetur, tùm ex boni tantùm defectu & priuatione agnoscatur. Cõtrà verò quod verũ & bonũ est, vt per se in rerũ natura subsistit: sic in se clarè cognosci & facillimè demonstrari potest. Quapropter si quod Protestantes docent ac defendunt, verũ bonúmq; esset; nõ primùm à negatione inchoaretur, sed ex ipsa veritatis vi & natura liquidò appareret, tùm quidnã in seipso esse, tũ quo fundamẽto niteretur, & cõfideret. Nunc aũt si rẽ vsq; ad fundamentũ retexas, inuenies totũ, quod substernũt, nõ esse rẽ aliquã, verùm esse rei alicuius iã antè creditæ ac prædicatæ destructionẽ ac ruinã. Quemadmodũ igitur malũ versatur circa bonũ: sic hæresis circa veritatẽ; & vt malũ nihil propriè ponit, sed aliquid de bono primùm demit, ac deinde in hominis intelligentia videtur ponere aliquid, cùm in rerum natura nihil vnquàm ponat: sic hæresis nihil ab initio aliud molitur, quàm vt partem aliquam Catholicæ veritatis euertat, & ideo semper in veri alicuius negatione fundatur. Pòst autem, dum rationes oppugnandæ eiusdem veritatis quærit, videtur quidem homini parum cauto ponere aliquid, sed reuerà ædificat supra id quod non est, quodque ipsa negat esse, cùm interim nihil omnino ponat vel ædificet, sed tantùm destruere conetur Catholici ædificij partem aliquam. Et hoc illud est quod probat, Protestantes Antichristi membra esse. Nam ille non appellatur ab eo quod est verùm ab eo cui aduersatur, cui opponitur, & contradicit. Cuius rei consyderatio quoniam vtilissima est, alio adhuc exemplo eam illustrabimus.

Catholici rectè credunt, Iesum Christum vni Petro plus alijs amanti agnos & oues suas ita commendasse, vt illas eodem modo alijs Apostolis eo tempore commendasse, intelligi non potuerit. Ratio enim, cur Petro singulariter commendatæ sint, fuit non solus amor, quo Petrus Christum prosecutus est, verùm ille singularis amor, quo Petrus Christum, *plusquàm reliqui Apostoli* amauit. Simon Ioannis (inquit) *amas me plus his?* Pasce oues meas. Si ob rationem maioris amoris Pastor ouium fuit; vtique Petrus *plus alijs* amans, maiorem pascendi authoritatem accepit, quàm alij omnes. Petrus autem cùm Romam venisset, ibique Cathedra posita, martyrium diuino iussu subiuisset, ac successorem sibi Clementem cooptasset: Ecclesia Dei meritò semper eiusdẽ Ecclesiæ Romanæ Põtificẽ pro Petri successore habuit, cui velut plus alijs amanti oues Christi, quæ nec vnquàm in terris desunt, nec Pastore carere possunt cum maiore quadam authoritate pascendæ in æternũ commẽdatæ sint. Fundamentũ igitur Ecclesiastici Primatus in amore, quo Christus erga Ecclesiã suã afficitur, in rei veritate, qua Petrus Romã venit, in oĩm Patrũ authoritate & Ecclesiastica traditione (qua Petri Cathedrã Romæ positam successoremq; Petri Põtificẽ Romanũ esse docent) præclarè opinor, iactũ est & constitutũ. Iã verò Euãgelici quid tandẽ aiunt? Certè quidem aduersantur, contradicunt & negant, Pontificẽ Rom. totius militantis Ecclesiæ primùm sub Christo Iesu Pastorẽ esse. Nec desunt etiã ex illis, qui negẽt, Petrũ Romã vllo vnquã tempore venisse. Verùm ad illud mihi, obsecro, vt respondeãt, vtrũ hoc ideo negent, quia prius aliquod aliud gubernationis Ecclesiasticæ genus, si non à Catholicis populis, at saltẽ ab ipsis positũ est & stabilitũ, ob quod Primatus iste Romani Pontificis cõsistere non debeat; an potiùs ipsum opus constructionẽq; suã à nostri tantũ ædificij supplantatione ordiantur? Cùm autem nondum eò audaciæ venerint, vt dicere audeant, Ecclesiam Christi prorsus inordinatam esse, verùm aliquo visibili modo eã gubernari debere fateantur: debuerunt ante omnia considerare, dempta vnius Præfectura, quodnã aliud regiminis genus in Ecclesia Christi ponendum constituendumq; esset. Omitto quòd eiusmodi regimen ab ipsis iam positum & affirmatum, per successionem ab Apostolis ipsis ad eos peruenisse, docere debuerunt. Aut si hoc ostendere non possent, saltem quo primùm tempore illud suum Ecclesiastici regiminis genus in Monarchiam commutatum erat, planum fecisse illos oportuit. Verùm id tantùm iam vrgeo. Si Primatus illis displicuit, nec tamen volebant Ecclesiam sine aliquo regimine agere: oportuit prius illud aliud regimen, saltem nunc primùm constitutum fuisse, quàm Primatus oppugnaretur. Nunc autem dico, nihil tale ab illis factum esse. Primatum oppugnarunt, non quasi obsistentem alij gubernationis formæ etiam ab ipsis positæ, verùm ob hoc ipsum, quia Primatus erat. Fundamentum igitur huius hæreticæ machinæ aliud non erat, quàm mera ista negatio: videlicet

Fundamẽta Primatus Ecclesiastici.

Fundamentũ doctrinæ Protestantium.

delicet, *Primatus Pontificis Romani à Christo institutus non est.* Supra hoc fundamētum ædificāt Schismatici omnes huius temporis. Alioqui Lutherus & Lutherani omnes pro illa Ecclesiastici regiminis forma, quam ipsi iudicassent statuendam, vno consensu pugnassent & contendissent; cùm tamen etsi secundùm varias rerum occasiones de alijs gubernationū modis persæpe agant, nunquàm tamen in alio fundamento consenserint, quàm quòd Primatus Romani Pontificis *non sit* à Christo institutus. Itaque omnes passim summa contentione scribunt aduersus Papatum, sed in alijs gubernationum formis constituendis non perinde consentiunt. Nam Illyricus formam regiminis Ecclesiastici tam in libello suo de Episcoporum electione, quàm de locutionibus Scripturæ sacræ, *popularem* esse vult. At Caluinus ad *Aristocratiam* potiùs rem trahit. Andreas verò Modrenius etiam *vnum præesse* debere contendit, quem tamen ipsum non vult esse Pontificem Romanum, sed alium ab vniuersali Ecclesia electū. Quid quòd si libris & verbis relictis ad mores Protestantium nosmet conferimus; manifestè reperiemus, eos omnes nihil nisi Primatum in vsu & factis quotidianis exercuisse? Quod aliud regimen statuit vnquam Lutherus in sua synagoga, præter Primatum? An ipse omnibus suis Vitenbergæ non præfuit? An fortè consortem in imperio ferre potuit? An plebem sibi præesse passus est? An Carolstadium etiam absente ipso nonnihil innouantem è Pathmo suo rediens de omni gradu non deturbauit, atq; in exilium ire coegit? Quid loquor de Vitenberga? Vtrùm in toto orbe Christiano sibi Primatū Lutherus nō vendicauit? An sustinere potuit, vt Zuinglius Tiguri aliud doceret, quàm quod ipse Vitenbergæ promulgasset? An eos, qui suæ doctrinæ cōtradicerent, nō excōmunicauit? An ipsi Protestantes *contra Saxonicū illum Primatū*, libellos non ediderunt? Quanquā enim verbo isti nō dixerint, se Episcoporū Episcopos esse, & summos in Ecclesia iudices: tamen reipsa palā publiceq; illa fecerunt, quæ ostenderet, eos nullum in terris vel parem, nedum superiorem agnoscere. De Canonicis libris Scripturarum iudicarunt soli & singuli, prout cuiq; visum est. De interpretatione verò & sentētia earundē, singulos etiam laicos & priuatos voluerūt iudicandi potestatē habere iure diuino. Verùm ad capita Protestantium reuertamur.

Protestantes non consentiunt in eo, quod ponūt, sed tantū in eo quod negant.

Mortuo Luthero, vtrùm alius Vitenbergæ, quàm Melancthon; an alius Geneuæ, quàm Caluinus; aut alius in Regiomonte, quàm Osiander, rerum Sacrarum summam administrauit? An *Henricus Octauus in Anglia solum se Caput summum Ecclesiæ Anglicanæ dici & credi sub pœna capitis non edixit*? An illo mortuo, idem ius Edouardus impubes sibi non arrogauit? Nónne hoc ipso tempore *Elizabetha fœmina eiusdem Ecclesiæ Anglicanæ supremam Gubernatricem in omnibus causis etiam spiritualibus seipsam scribit, & sub pœna capitis ita iurari præscribit*? Quod enim aliud regiminis genus hæc omnia sunt, quàm Primatus Ecclesiasticus? Non igitur aliam gubernationis Ecclesiasticæ formam in moribus ipsorum Protestantium vsurpatam videmus, quàm Primatum. Quæ cùm ita sint, Protestantes non ideo tollunt Primatum Romanum, tanquàm cōtrarium alij formæ ab ipsis præscriptæ, sed tantùm exercent seipsos in parte quadā Ecclesiastici ædificij labefactanda & destruenda. Hoc aūt vt antea declaraui, testatur, illos male operari, mendacijs niti, & idola fabricare. Non enim sic argumentantur: Christus instituit Democratiam, aut Aristocratiam: & ideo Primatus non est ferendus. Verùm ita potius; Primatus certissimò non est ferendus: ideo quæramus iam, quod aliud regiminis genus aut institutum videatur, aut excogitari queat. Nam siue Democratia sit à Christo instituta, seu Aristocratia, seu vtraque, seu neutra: sine cōtrouersia Primatus non est ferendus: alioqui cùm primus Ecclesiæ Pastor nos iudicauerit hæreticos, actum de nobis est. Hoc idem posset per infinita exempla tùm antiquarum, tùm recentium hæresum demonstrari. Sed nunc summatim percurramus præcipuos quosq; articulos, quibus Protestantes contradicunt. Primam iustificationem per charitatem vnà cum fide in cordibus nostris infusam diuinitus effici, eandem verò iustificationē per opera bona certam fieri & augeri, Catholica Ecclesia credit. Protestantes in prima iustificatione *charitatem* prorsus excludunt, ac solam fidem iustificare dicūt. Opera verò nihil corā Deo ad iustitiam cœlestem conferre mentiuntur. Charitas (inquiunt) nō est vna ex causis primæ iustificationis, sed sola fides. Opera fidelem non iustificant magis ac magis, sed sola fides. Vtrobique autem supra meram negationem ædificant suam doctrinam. Eodem planè modo *negant*, iustitiam à Christo infusam nobis inhærere. *Negant*, Sacramenta Christi gratiā cōtinere, aut cōferre. *Negant*, Baptismū ijs paruulis, qui ex Christianis parētibus nati sunt, ad remissionē peccatorū obtinēdā necessariū esse. *Negant* Eucharistiæ celebrationē (quæ vi

Negationes Protestantiū sunt fundamēta doctrinæ ipsorum.

operis externi & publici necessariò significat, & ideo etiam participat naturam Sacrificij Crucis) externum tamen & publicum Sacrificium esse. Negant hi quidem, adesse reuerà Domini Corpus; illi autem adorandum esse, etiamsi adsit: negant, vnam speciem sufficere illi ad salutem, qui non omnino conficit Sacrum, sed tantum participat de Eucharistia. Negant Sacrum Chrisma conficiendum, Altaria erigenda, Inuocationem Sanctorum tolerandam (quos etiam mortuos appellant, cùm illi viuant in Christo) Reliquias Martyrum honorandas, preces pro fidelibus defunctis peragēdas, Crucis signum, aut Christi, Sanctorumq; imagines venerandas, denique multos Sacræ Scripturæ libros de Canone esse negant, Conciliorum generalium authoritatem, & Ecclesiæ visibilis & vniuersalis perpetuā constantiam ac firmitatem negant. Quemadmodum igitur Antichristus Iesum Christum, præter quem nemo aliud fundamentum ponere potest labefactare & loco suo mouere conabitur: sic interim isti, cùm sint præcursores Antichristi, omnia illa paulatim remouere conantur, quæ tot seculis Ecclesia Christi supra fundamentū ipsum ædificauit; vt cùm Antichristus nihil præter fundamentum superesse viderit, facilius illi sit, hoc ipsum iam quasi nudū & inerme aggredi. Verùm vt aduersus Ecclesiam Christi nō præualent mēbra Antichristi; sic neq; Antichristus ipse aduersus fundamentū Ecclesiæ, quod est Iesus Christus, præualebit.

Celeris Protestantium perditio, & breue regnum, quod ratione sectarum ex ipsis quotidie exurgentium obtinent, declarat, eos membra esse Antichristi.

CAPVT LIX.

VT Antichristi regnum (quia violentū est, & secundùm operationem Satanæ erectū) non fore diuturnum, iam antè ex Prophetis & nouo Testamento declaraui: sic etiā violenta Protestantium exurrectio, breuis gloria, & celeris perditio abundè probat, eos Antichristi membra esse. Quemadmodum enim opus, quod ex Deo est, dissolui nō potest: sic quod omnino dissoluitur, ex Deo non fuisse manifestatur. Exurrexit Lutherus circiter annum Domini 1517. Et primo quidem atque altero anno (instar Antichristi) potius dolo & simulata humilitate circumuenire Pontificem Romanū, quàm apertis viribus oppugnare tentauit. Verùm An. Dom. 1519. postquàm se tùm Magnatibus quibusdam, tùm nonnullis de infima plebe gratum esse intellexit; subitò cœpit dilatare fimbrias suas, adeo vt nullū in terris Iudicē, nec quenquā seipso maiorē agnosceret. Elatus igitur intolerabili superbia, Regnū sibi in Ecclesia Dei arripuit, & Cathedrā schismaticā cōtra singularē D. Petri Cathedrā erexit. Cūq; sicut de Antichristo prædictū erat, *suprà quàm credi potest, vniuersa vastaret*, cū progrederetur, cùm scriberet, cùm prædicaret, ac prosperè illi cūcta succederēt; vix dū tres annos & sex mēses (in figurā sui capitis Antichristi) cōpleuerat, cùm ecce Zuinglius ipsius Lutheri discipulus, circiter annū Domini 1522. Magistrū suū Lutherū supplātauit, & de manibus eius magnā regni male acquisiti partē eripuit. Cùm enim Lutherus doceret, vnà cū substantia panis triticei verā Corporis Christi substantiā in Eucharistia repræsentari & coniungi: Zuinglius negans, veram Corporis Christi substantiam aliter in Eucharistia cōtineri posse, quàm si panis triticei substantia in illam conuerteretur; & tamen trāsubstantiationem recusans cōfiteri, asseruit, panem Eucharistiæ, absentis Dominici corporis signum & figurā, non autem ipsius corporis veritatem esse. Qua ex re factum est, vt cùm Zuinglius magnam gregis Lutherani partem secum abduxisset; regnum Lutheri *iam in se diuisum stare non posset. Omnis enim ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit.* Simul atq; igitur is, qui Christū diuidere conatus est, ipse quoq; à suis diuidi cœpit; paulatim quotidie labefactatum est & dissolutum eius regnum, donec ad postremum Anabaptistis, Osiandrinis, Swēcfeldianis, Maioristis, Libertinis, Caluinistis, Puritanis, Vnctis, Trinitarijs, & alijs atq; alijs sectis emergentibus, omnino periret, ac funditus euerteretur. Vix enim vllus iam in Germania locus restat, vbi Euangelium ita prædicatur, vt non permultum à Lutheri præscripto discessum fuerit.

Actor. 5.

Danielis 8.

Matth. 12.

Porrò Zuinglij etiam pars, quam Oecolampadius corroborare nitebatur, per Caluinum & Bezam in tantas angustias redacta videtur, vt haud sciam, an saltem Tiguri salua remanserit. Certè in Gallijs, in Anglia, in Scotia, in Polonia nihil obtinet auctoritatis. Iam verò Caluini principatum in Polonia Trinitarij, in Anglia Puritani, & Vncti vsque adeo labefactarunt, vt diu stare nec ille posit. Vidit hoc ipsum Caluinus, & ideo in suā Præfatione ad

Caluini vaticiniū de suæ sectæ interitu.

ne ad Catechismum Ecclesiæ Geneuensis, ita scribit: *In hac tam horrenda Christiani Orbis vastitate necesse est, paucas Ecclesias, quæ Deum ritè inuocant, & eas quidem dispersas, & vndiq; circumseptas, prophanis Antichristi Synagogis, hoc Sanctæ coniunctionis symbolum dare vicissim & accipere. Quod si hoc adeo est hodie necessarium, quid de posteritate sentiemus? de qua ego sic sum anxius, vt tamen vix cogitare audeam: nisi enim mirabiliter Deus è cælo succurrerit, videre mihi videor extremam barbariem impendere Orbi. Atque vtinam non paulò pòst sentiant filij nostri, fuisse hoc verū potius vaticinium, quàm coniecturā. Quò magis elaborandū nobis est, vt qualescunq; Ecclesiæ reliquias, quæ post mortē nostrā restabunt, vel etiā emergēt, scriptis nostris colligamus.* Hactenus Caluinus. Qui certè non debebat tantopere suæ Ecclesiæ timere, si eandē credidisset verá esse Christi Ecclesiā. Is enim de sua Ecclesia securos nos fecit, negās præualituras aduersus eam inferorū portas. Verùm Caluinus dū & sectas, quæ præcesserant, & quæ post mortem eius exurrecturæ essent, considerabat (nulla enim ædificatio extra Petram à Domino constitutam stabilis esse potest) meritò prædixit, eandem vastitatem, quam ipse aliorum sectis intulisset, suæ etiam sectæ reddendam esse, vt impleatur verbum

Matth. 5.

Christi, quo dixit: *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis; & qui gladio percusserit, gladio peribit. Gladius enim & discordiosam linguam* (Authore Augustino) *significat.* Facillimum mihi esset, plures etiam modos enumerare, quibus Protestantium res euertūtur. Proficere enim amplius non possunt, quorum insipientia per Summorum Pontificum sententiam, per doctissimorum hominum conciones & libros, per Sacrosanctæ Synodi Tridentinæ grauissima Decreta, & inuictam authoritatem Orbi Christiano manifestata est. Sed quoniam semper in Ecclesia Dei obseruatum hoc fuit, vt hæretici, qui vnitatem Ecclesiæ primùm violassent, nulla magis ratione subuerterentur, quàm dum ipsi in alias iterum atq; alias sectas discederent: idcirco faciendum putaui, vt ostenderem, sequentis cuiusque sectæ originem prioris interitum fuisse. Ita olim perierunt Simoniani, dum *Basilides & Saturninus* ambo cùm essent discipuli Simonis Magi, *distantes doctrinas* (authore Irenæo) tradiderunt. Idem Irenæus de Valentini Discipulis ait: *Discrepant adinuicem & doctrina, & traditione, & qui recentiores eorum agnoscuntur, affectant per singulos dies nouum aliquid adinuenire, & fructificare, quod nunquàm quisquam excogitauit.* Eodem modo Augustinus de Donatistis ait: *Multa inter ipsos facta sunt schismata, & ab eis se diuersi cætibus, alij atque alij separárunt.* Et in lib. De Agone Christiano: *Sicut Donatus Christū diuidere conatus est, sic: ipse à suis quotidiana concisione diuiditur.* Epiphanius etiam declarat, Arianos *in tres sectas fuisse diuisos*. Porrò Nestorianos & Eutychianos in duodecim ad minimum sectas abijsse, Nicephorus testatur. Nec verò vnquam hæresis hæresim parere destitit, donec omnia illa schismata in impudentem Mahometis blasphemiam desijsset.

De Agone Christiano cap. 29.

Lib. 1 cap. 22 & cap. 18.

Hæres. 69.

Cap 29.

Hær. 73.

Quis autem non miretur, cùm infinitæ hæreses ex vna & eadem Ecclesia Catholica & Romana exierint, omnes eandem Catholicam & Romanam Ecclesiam oppugnàrint, omnes breui tempore à seipsis perditæ atque extinctæ fuerint: tamen Ecclesiam interim Catholicam & Romanam neque discessione earum, neque persecutione ita vel deprimi, vel obscurari potuisse, vt quanquàm interdum grauius quàm aliàs afflicta fuerit, nunquàm omnino vel defecerit, vel multis Cathedris Episcoporum in multis simul gentibus caruerit, quæ semper fidem veram confiterentur. Pereunt igitur omnes hæreses: sola non perit, sed in æternum floret Catholica & Romana Ecclesia.

Scio, Protestantes hoc in loco mihi oppositiuros esse Apostolorū & antiquorum Patrum inter se dissensiones. Verùm illæ dissensiones partim nō tam de ipsa fide Christiana fuerūt, quàm de Christianorum conuersatione, partim etiam si qua de fide incidit quæstio, *statuerūt vt ascenderent ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem super ea quæstione.* Atque ita Iudicem summum in terris agnouerunt, à cuius sententia vt discederent, fas sibi esse non putabant. At verò Protestantes cùm de causa fidei grauissimas lites commoueant; neque alter eorū alteri vnquàm cedit, nec ambo ascendunt ad successores Apostolorum, vt audiant, quid Spiritus sanctus per illos respōsurus sit. Lutherus enim à Zuinglio, Bullingerus à Brentio, Westfalus à Beza vsque adeo dissentit, vt nemo eorum aut alteri cedere, aut vllum in terris Iudicem summum agnoscere velit. Itaque Magnus Leo præclarè scripsit: *Aliud sunt humanæ etiam inter Catholicos simultates, aliud diabolici, quos fides Catholica damnat, errores.* Sectæ igitur istæ Protestantium pluribus modis demonstrāt, ipsos Protestantes Antichristi membra esse. Primùm, quia Deus, *qui est autor pacis*, non amat dissensiones vllas; maximeq; omniū

Galat. 2. Acter. 15.

In Epist. ad Anatolium.

eas, quæ

eas, quæ infinitæ sunt, nec vnquàm in hac vita per Iudicem aliquem decidi possunt, odio habet. Hoc enim ipsum, non acquiescere vllius iudicio, conuincit; pertinacem esse & immortalem hæreticorum superbiam. Talis autem dissensio inter Catholicos inueniri nó potest. Desinit enim Catholicus esse, & ex Ecclesia eijcitur, qui recusat Ecclesiam audire. Matth. 18. Deinde Protestantium sectæ ostendunt, eos veterum hæreticorum similes, ac propterea etiã hæreticos esse. Denique proxima quæque secta priorem breui temporis spatio perimit, cùm nullæ vnquam sectæ Catholicam & Romanam Ecclesiam extinxerint. Perit autem Antichristus cum suis membris; Sponsa verò Christi cum Sponso suo regnat in æternum.

Quòd Protestantes per doctrinam ipsorum viam Antichristo præstruant.

CAPVT LX.

VIam alteri præstruit non solùm is, qui nominatim edicit, eum breui affuturum, quique vt studiosè expectetur, & humaniter excipiatur, monet (hac ratione Prophetæ Christo, & infideles Iudæi Antichristo viam præparârunt): verùm is etiam, qui vel tollit impedimenta, quæ alioqui obstarent, vel quoquo modo id agit, quod eius instituto, qui adueniet, vsui esse queat. Ac aliter amico, aliter hosti viã sternimus. Hosti sæpe & imprudétes & inuiti: amico aũt imprudentes aliquãdo, inuiti nunquã. Tametsi ergo probè sciã, Protestãtes non adhortari quenquam, vt beneuolè suscipiat Antichristum, nec etiam putem, eos prudentes & sciẽtes id agere, quod Antichristi causam commendet; tamen quia certissimò remouent ea impedimenta, quæ Antichristo potissimum obstant, vtcunque id vel prudentes, vel inuiti faciant: non immeritò dixerim, eos esse Antichristi Præcursores.

Quod autem præcipuè impedit & retardat aduentum Antichristi, est fidei & Religionis Christianæ per omnes gentes latissima diffusio & propagatio. Quandiu enim mundo persuasum est, Iesum Nazarenum esse Christum & Messiam verum; frustra in mundum venturus est Antichristus, quia mundus eum non recipiet. Contrà verò qui diuidit Ecclesiã, qui dispergit oues, qui Sacramenta Christi vel mutat, vel tollit, qui Catholicum nomen superstitionis, aut idololatriæ accusat: is dum labefactat eas res, quæ Iesu Christi aduentum contestatum reddebant, viam vtique Antichristo præparat. Vnde Augustinus præclarè scribit: *Christus venit colligere: tu venis soluere. Quomodo non negas Christum in carne venisse, qui dirumpis Ecclesiam, quam ille congregauit? Contra Christum ergo venis: Antichristus es.* His ita In Iohan. Tractat 6. positis, iam deinceps ostendam, quibus modis Protestantes aduentũ Antichristi promouent. Principiò tàm Lutherani, quàm Caluinistæ omnes affirmant, Antichristum ipsum iam hisce multis seculis in mundo fuisse, nec alium esse, præter Pontificem Romanum. Hæc autem doctrina nemini magis, quàm ipsis Protestantibus nocebit. Dum enim alius Antichristus ab illis neque expectatur, neque timetur, præter Pontificem Romanum: eueniet, vt verus ille Antichristus, qui secundùm Scripturas post sublatum è medio Romanum Imperium, in ipso tantùm seculi fine adueniet, Protestantes ipsos penitus incautos oppressurus sit. Quomodo enim caueri potest, quod certò creditur non esse venturum? Deinde tanquàm parum esset, Romanum Pontificem vocare Antichristum: insinuant etiam Protestantes, D. Petrum Antichristi velut parentem, authoremque extitisse. Cæterùm ne istud per calumniam à me confictum videatur, cuiusmodi hoc totum sit, iam inuestigemus.

Primus modus, quo Protestantes viã præparant Antichristo.

Protestantes non obscurè insinuare, quòd D. Petrus fuerit fundamentum Sedis illius Apostaticæ, quam ipsi Antichristum vocant, & quàm ignominiosa Christo, Satanæq; gloriosa existat illorum opinio de Antichristi sede.

CAPVT. LXI.

EO tandem peruenerunt Protestantes, vt affirment, Antichristum (quem volunt sedẽ quandam & thronum Pseudoprophetarum esse) non modò ipsis Apostolorum temporibus ortum, sed præterea iam diu mundo reuelatum fuisse, & non alium esse, quàm ipsum Pontificem Romanum. Hanc doctrinæ ipsorum viam & rationem si accuratè consideremus; facile videbimus, non alium potuisse huius Antichristi caput & fontem existere, quàm ipsum Petrum Apostolorum Principem. Si enim (vt Beza in explicatione methodi 2. Thessalon. 2 versu 6. ait) *iam ipsius Apostoli temporibus prima Apostaticæ sedis fundamenta iaciebãtur*; Apostatica verò illa sedes non alia omnium Protestantium iudicio sit, quàm Apo-

Secundus modus, quo Protestãtes viam præstruunt Antichristo.

si olea Ecclesiæ Romanæ Cathedra & Sedes; Romanæ verò Cathedræ gloria non aliunde, quàm à D. Petri Primatu deducatur: quomodo potuerũt ipsius Pauli temporibus, prima sedis Apostaticæ fundamenta iacta esse, præterquam si Petrus, qui primum Romanæ Cathedræ in terris fundamentum fuit, huius Apostaticæ sedis fundamentum etiam habeatur? Nec enim alius quisquam Pauli temporibus vixit, ad quem Romanæ sedis Primatus perinde referri potuerit, ac ad D. Petrum Apostolorum Principem. Nam quicquid in mundo vel hæresum, vel schismatum, vel Idololatriæ fuit; hoc omne tam longè aberat ab Ecclesiæ Romanæ Cathedra stabilienda, vt nihil perinde aut oppugnarit eam Sedem, aut ab eadem oppugnatum sit, ac hæreses, Idolorum cultus, & omnia schismatum genera. Nunquam enim recepit Romana Sedes vel Simonis Magi & Menãdri præstigias, vel Nicolaitarum libidines, vel Cherinti & Ebionitarum errores. Fundamenta igitur prima Romanæ Cathedræ non alia Diabolus, qui Bezæ magister fuit, intellexit, quàm D. Petri Apostol. cum Primatũ, in cuius Cathedra videri successisse, hoc tam Satanæ gloriosum & illustre, quàm Christo infame & ignominiosum est. Nam cùm diabolus nondum permittatur in ipso Dei Templo sedere, & sese ostentare, tanquàm sit Deus: quid interim ei potuit honorificentius contingere, quàm vt prima in toto mundo Sedes illi per Protestantes vendicetur? Hoc igitur honoris Protestantes, licet imprudentes, Diabolo exhibent, vt Christi summam in terris Cathedram fingant esse Cathedram Satanæ, & Antichristi sedem. Ac ne parũ hoc videretur, Beza etiam addit, *nonnullos ex Sãctis ipsis & orthodoxis Patribus huic Antichristi throno per imprudentiam inseruisse.* Voluit enim Diabolus, qui per Bezã loquitur, talem videri thronum suum, qui & à Principe Apostolorum pararetur, & cui Patres orthodoxi subseruirent.

Annot. in 2. Thessal. 2. vers. 3. Sanctos inseruire Antichristo Beza dicit.

Sed cùm nos *Christum venisse in mundum sciamus, vt dissolueret opera Diaboli*; nunquàm committemus, vt Christi Sedem in Satanæ thronum conuertamus. Nec enim fieri potest, vt electi seducantur. Seducerentur autem, si Antichristo inseruirent. Id autem video, mentes Protestantium ita à Satana præparatas esse, vt omni ex parte fictum illius Principatum ornent, ac stultis hominibus commendent. Nam si Cathedra Petri sedes diaboli est, *eiusque sedis fundamenta iam ipsius Pauli temporibus iaciebantur*: quid præterea tam pulchrum & spectabile Christo in terris relinquitur? Dominus apud Isaiam ad Ecclesiã Christi loquitur: *Ponam te in magnificentiam seculorum.* Idem Dominus apud Ieremiam ait: *Solium gloriæ altitudinis à principio locus sanctificationis nostræ.* Idem Dominus in Euãgelio dicit ad Apostolos: *Vos estis lux mundi, & Ciuitas supra montem constituta, non potest abscondi.* Quo etiam in loco significat, *se accendisse lucernam, non quidem vt sub modio, sed vt in candelabro eam poneret, quò luceret omnibus, qui in domo sua essent.* Idem Dominus in Apocalypsi per Angelũ suum declarat, *Ecclesias velut candelabra esse, Angelos verò seu Episcopos*, qui præsunt iisdem Ecclesijs, velut *lucernas*, imò velut *stellas esse*, quæ lucẽt in Ecclesia, tanquàm in firmamento. Cùm igitur in Ciuitate Christi sint Ecclesiæ velut candelabra, sint Episcopi velut stellæ: certissimum autem existat, nullam Ecclesiam vel magis in monte constitutam esse, vel minus abscondi potuisse, quàm Romanam: si eius Ecclesiæ Angelus & Episcopus non modò præcursor Antichristi quidam, sed ipse Antichristus est: si hoc Solium gloriæ splẽdidissimæ, si locus hic sanctificationis Domini, ad Satanæ honorem transijt: quæ, obsecro, lucerna in candelabro Christi per tot secula remansit, vt luceret omnibus, qui in magna domo Dei versabantur? Quæ magnificentia Filio Dei, aut quis honor nomini eius defertur? Aut fuit vspiam in terris vlla Ecclesia vni Romanæ par atque æqualis? quam Irenæus *maximam & gloriosissimam*, Cyprianus *Cathedram principalem*, Basilius *Caput vniuersalis Ecclesiæ*, Hieronymus *tutissimum portum communionis Catholicæ*, Optatus *Cathedram singularem & vnicam*, Augustinus *Principatum Apostolicæ Cathedræ*, Theodoretus *tenentem gubernacula cuncti orbis Ecclesiarum*, Theodorus Studiensis *Petram fidei* appellat. Si ergo nulla in mundo Ecclesia par est aut vnquàm fuit Romanæ; adeo vt Constantinopolitanus Patriarcha nihil optaret maius, quàm vt *post Romanum Pontificem primas teneret*: si Romanum Pontificem tradis Antichristo; quod Solium æquè magnificum addicis Christo? Nec magnificũ dico Solium tam ob splendorem & magnitudinem vrbis, quàm ob Catholicæ fidei confessionem, ob Petri Apostolorum Principis Successionem, ob hæresum & schismatum extirpationem, atque ob Euangelij tam in proximas regiones, quàm in vltimas orbis terrarum partes propagationem. Tale Solium si Christo abstuleris, idemq; Antichristo asignaris; audacter dico, fidelem Satanæ administrum te esse, Christi verò impium perduellem & proditorem.

Matth. 24. Isaiæ 60. Cap. 17. Matth. 5. Apoc. 1. & 2. Lib. 3. c. 3. Lib. 1. Ep. 3. Epist. 77. Epist. 16. Lib. 2. Epist. 162. Epist. ad Renatum. Dogmatic. de Imagin. Con. i Constantinopol.

Cæterùm

Cæterùm ne in solum Bezam hæc mea oratio ferri videatur: Illyricus etiam, qui Ecclesiæ Romanæ gloriam à Petro pendêre non ignorabat, tam insolenter atque inuerecundè D. Petri pudenda non modò acerrimè contemplatus ipse derisit, sed etiã deridenda alijs proposuit, mox in ipso *Catalogi testium* initio, vt cùm nihil intemperantius fieri potuisse videatur, tamen id tanquam cumulum ad suam maledicendi libidinem adiecerit, vt & cætera D. Petri errata impudenter exaggerarit, & eundem noui criminis atque hactenus inauditi homo nefarius iniustè accusarit. *Parum* (inquit) *acriter Pseudoapostolorũ peruersitati ac impietati Petrus restitit qui de Petro tanquam suo præceptore, maioris'q. authoritatis Apostolo cæteris, corã omnibus Ecclesiis gloriabãtur.* Ecce & Petrũ videri vult *Pseudapostolorũ quasi præceptorẽ* fuisse, & eum ait *parum acriter illorum impietati restitisse.* Vbi hoc legeras, insignis hypocrita? Quis hoc in Petro notauit vnquàm? Parum tibi fuit, vetera immodestè traducere: nisi etiã noua crimina maledicentissimè confingeres? Dicis eodem in loco, *Petrum in cogitatione, spe ac cupiditate humanæ potentiæ, quam ex regno Messiæ sperabat, totum fuisse immersum.* Quî hoc scis? Profectò in Euangelio audis, *Petrum reliquisse omnia, & secutum esse Christum*: & tu ais, *totum fuisse immersum in spe ac cupiditate humanæ potentiæ?* Quid si errore quodam ductus, putabat Christum humana potentia vsurum fuisse, ad Euangelij sui promulgationem? An propterea *totus in cogitatione, spe, ac cupiditate humanæ potentiæ immersus erat?* Certum est, Satanæ consilia eò tendere, vt Petrum velit haberi suum potius, quàm Christi administrum, vtque Sedem eius malit sibi quàm Christo dedicari. Illyrici blasphemia in S. Petrum.

Eôdem pertinet illa Magdeburgensium velut interiecta suspicio, quã dicunt: *Necesse est, aut Petrum non vniuersalem Ecclesiæ Episcopum diuinitus constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Certè qui rem certissimam & exploratissimam (qualis est Primatus Petri & vniuersalis Ecclesiæ Præfectura) sic enuntiant, vt vel eam negent veram fuisse, vel Petrum dicant *ipsissimum Antichristum fuisse*: illi parum aut nihil ab eo absunt, vt velint, D. Petrum haberi *pro ipsissimo Antichristo.* His enim gradibus via Satanæ & filio perditionis Antichristo callidissimè præparatur, si primũ Petri Cathedra, deinde Petrus ipse de cordibus Christianorum tollatur, vt ita facilius negetur aut Christus venisse, aut Apostolos in mundum sub duce & præcessore vno disseminandi Euangelij causa misisse. Tollitur Cathedra Petri de cordibus Christianorum, si Antichristus in ea ponatur sedere, quod iam permultis Protestantibus seriò persuasum est. Tollitur Petrus ipse de cordibus eorundem, si credatur & ipse vel occultum Antichristi fundamentum, vel *ipsissimus Antichristus* fuisse; quò sanè tẽdunt Protestantium verba. Sublata verò Cathedræ Petri authoritate, cuius perpetua & nũquàm intermissa successio, Christi priorem aduentum & optimè testatur, & diligentissimè propagat: sublata etiam Petri Apostolorũ Principis eximia potestate, qui primus & Iudæis, & gentibus Euangelium Christi prædicauit: quis non postea in dubium reuocabit, an omnino cætera, quæ de Christo feruntur, vera sint, nec ne? Qui autem dubitat, paulo momento in deteriorem partem flectitur, vt suspicetur, Christum non venisse, cuius nulla iam vestigia in terris reliqua esse videt. Nam cùm cæterorum Apostolorum successiones iam olim extinctæ sint, si neque Petri & Pauli successio in Ecclesia Romana perdurat, imò si Petrus ipse videatur fuisse aut Antichristus, aut fundamentum Antichristi: quod est præterea solidum & immobile saxum, quæ rupes firma, quæ visibilis Petra, cui Fideles (qui lapides viui sunt) securè adhæreant? In hac animorum hæsitatione si Antichristus emerserit, signaq; & prodigia stupenda ediderit, in Templo Dei sedeat, ac Deum se ostentet; quis non videt, ingens periculum fore, ne seducantur plerique? Via igitur Antichristo per istas impudentissimas Protestantium calumnias præstruitur. Sed iam pergamus in eo quod instituimus. Cẽt. 1. lib. 2. c. 7. pag. 527. Actor. 2. Act. 10. & 15.

Quibus præterea modis Protestantes viam præparant Antichristo.

CAPVT. LXII.

SAcrificium Eucharistiæ, quod mortem Christi & necessariò cõmemorat, quia est ipsum Corpus datum pro nobis; & nobis commendat, quia insignem Christi erga nos amorem testatur: hoc Sacrificium isti prorsus auferunt, eo ipso viam illi sternentes, qui negaturus est, Iesum esse verum Messiam pro nobis mortuum. *Quando hæretici dicant* (ait Chrysostomus) *vnde patet immolatum Christum fuisse? Præter alia multa, hæc etiam mysteria afferentes, ora ipsorũ consuimus. Si enim mortuus Iesus non est, cuius symbolũ ac signum hoc Sacrificiũ est?* Tertius modus, quo Protestantes viam præstruunt Antichristo. In Matth. Homil. 83.

Si ergo

Si ergo Sacrificium Eucharistiæ probat mortem Christi: nónne qui hoc Sacrificium negat (negant autẽ Lutherani & Caluinistæ) mortem Domini eatenus incertiorem reddit, quia id Sacrificium, quod mortem eius præcipuè testatur, de medio tollit? Præterea ipsum hoc iuge Sacrificium ab Antichristo auferendum est, vt paulò antè demonstraui. Nónne igitur singularem Antichristi ministrum se exhibet, qui quod tandem ab Antichristo auferendum erat, ipse prius aufert, vt ita minus negotij Antichristo supersit?

Quartus modus. Accedit eôdem, quòd cùm Antichristus Baptismum etiam Christi debeat abrogare; Lutherani & Caluinistæ omnes eatenus gratificantur Antichristo, vt interim negent, Baptismum Christi radicitus tollere peccata, gratiámue conferre. Quid quòd etiam Caluinistæ negant Baptismi necessitatem in ijs paruulis, qui ex parentibus Christianis procreati sunt? Quod ergo nec paruulis necessarium esse, nec adultis gratiam conferre docetur: id quàm leui brachio velut cærimonia quædam inutilis ab Antichristo remouebitur?

Quintus modus. Iam verò vt Antichristus *non curat Deum Patrum suorum*, ita nec Protestantes vllam rationem habent antecessorum suorum, qui tùm Romæ iam inde ab ipso Petro, tùm alibi ab ipsis Apostolis ad nos vsque ordine certo & perspicuo successerunt. An hæc etiam successio Episcoporum, quæ Christi aduentum mirabiliter confirmauit, à Protestantibus cõtempta, non proderit Antichristo, vt eò citius fidem Protestantibus faciat; se, qui de improuiso exurgit, posse verum Messiam esse? Nam si Lutherus nemini succedens, verùm à seipso veniens *exurrexit*, & nouã fidem subitò prædicauit: si *exurrexit* Zuinglius, & plus diuinæ lucis hausit, veriorq; Propheta habitus fuit, idemq; Caluino & Osiandro accidit: cur non credant etiam istorum Discipuli, posse & alium adhuc inopinatò surgere, qui Maiores suos cõtemnens, veritatem nudam hominibus reuelet? Hæc autem ratio de homine in hominem progrediens, viam tandem expeditam Antichristo præparabit.

Sextus modus. Si Antichristus conabitur *mutare tempora & leges*, vt antè declaraui: nónne Lutherus, qui leges Ecclesiasticas omnes contemnere ausus est, qui iuris Canonici libros Discipulis suis applaudentibus palàm combussit, qui antiquissimas cærimonias Baptismi & Eucharistiæ mutauit, qui nouos Apostolos in orbem misit, qui Monarchiam Ecclesiæ conuertit in Democratiam: nónne iste vir insignis Antichristi præcursor fuit?

Septimus modus quo Protestantes viam præstruunt Antichristo. Cùm Antichristus Christianæ religionis omnia monumenta aboliturus sit, atque ob eam causam appelletur *abominatio vastans & desolans omnia*, adeo vt ad stuporem sit homines adducturus præ incredibili exitio & destructione, quam sacris omnibus inferet: ausim dicere, ab orbe condito nunquàm fuisse vllam sectam perinde ad euertenda omnia Religionis signa deditam, ac hodie Caluinistæ ac Puritani sunt, quorum omnis cogitatio in eo defixa est, vt Altaria Christo dicata deturbent, Templa Dei subuertant, sacras Imagines confringant, Monasteria spoliẽt, Xenodochia diripiãt, scholas publicas dissipent, Reliquias Martyrum profanent, memorias Sanctorum violent, sepulchra mortuorum aperiant, cœmiteria disturbent, cærimonias tollant, Sacramenta irrideant, Sacrificium tremendum conculcent. Quid est viam sternere Antichristo, si hoc non est? Dicam, quod plurimis in locis factum non audiui tantùm, sed hisce oculis vidi: Regnante in Anglia Edouardo sexto, vel potius sub impubere adhuc Rege Caluinismo regnante; sacra Imago Crucifixi Iesu Christi (ex cuius vtroque latere B. Mariæ, & D. Ioannis Euangelistæ imagines collocari solebant) è Templis deiecta est tanquàm idolum & id quod rem non veram designaret, in eiusq; locum surrogata sunt R*egis insignia*, ex quorum vtroque latere Canis & Draco depingebatur. Ita in Christi locum, Leones; in B. Mariæ, Canis; in D. Iohannis, Draco successerat. Vtrùm hoc non erat, Antichristi figuram gerere? Cùm enim Antichristus templa Dei omnibus alijs ornamentis, quæ Christum quoquo modo referunt, spoliarit: tum denique *sedebit ipse in Templo Dei*, suamque imaginem adorandam proponet, cui *Draco*, id est, Diabolus omnem suam potestatem dabit, vt absque vllo impedimento sese ostentet tanquàm sit Deus. Hæc sanè sunt valde horrenda, sed maius est, quod sequitur.

Octauus modus. Cùm Antichristus ab Apostolo dicatur *homo ille peccati:* necesse est, illos, qui peccati regnum propagant, eo ipso patefacere, se Antichristi non vulgaria quædam membra esse. Protestantes verò non solùm omnia externa rerum sacrarum signa polluunt & contaminant; sed ipsam præterea internam Sanctitatem vel penitus tollunt, vel quibus possunt modis impediunt, longè lateque diffuso iniquitatis & peccati regno. Quando autem *abundabit* Matth. 24. *iniquitas, & refrigescet charitas multorum*: tunc vt certum est Antichristi regnum appropinquare, sic

quare, sic

quare: sic dubitari non potest, quin illi sint Antichristi membra, quorum opera potissimùm fiet, vt tantopere abundet iniquitas, & refrigescat multorum charitas. Nunquam verò post primam Euangelij promulgationem adeo vel abundauit iniquitas, vel refriguit charitas, ac his ipsis diebus, idque in his locis potissimùm, vbi Protestantium sectæ summam rerum occupârunt.

Cùm enim charitatis sit, dispersa congregare, & congregata vnire, adeo vt omnia Domini mandata in his duobus pendeant, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut teipsum*: imò cùm hæc etiam duo redigantur ad vnum dilectionis proximi præceptum, sicut scriptum est, *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos*: & ideo Apostolus dicat, *Qui diligit proximum, legem impleuit: plenitudo enim legis est dilectio*: cúmque is, *qui vnum de mandatis Domini violauerit, omnium sit reus*, quia nimirum omnia in vna charitate coniunguntur & solidantur; cùm præterea Deus, *qui charitas est*, voluerit & nos inter nos per mutuam dilectionem, & præterea cum illo per eandem charitatem vnum fieri: necesse est, vt ibi multorum charitas maximè refrigescat, vbi est minima pax & vnitas, maximáque sententiarum atque animorum diuisio. Constat verò, maiorem esse animorum & sententiarum diuisionem, vbi solæ Protestantium sectæ vigent; quàm sit, vbi sola Catholica fides prædicatur. Diuisio autem, quæ propter fidem diuersam contingit, omnium est maxima, & acerbissima.

Ioanis 15. Roman. 13. Iacob. 2. 1. Ioan. 3.

Cùm igitur nulla vnquam hæresis in tot partes abierit, quot ex vna Lutheri Schola dicuntur prodijsse; adeo vt alij triginta, alij multò plures sectas enumerent, quæ initio à Lutheri defectione ducto, in Germania & Britannia pullularunt: cúmque hæ omnes sectæ sese mutuò petant & oppugnent, cùm Lutherani Zuinglianos, Osiandrini Lutheranos, Vbiquitarij seu Brentiani Caluinistas, Caluinistæ Anabaptistas & Swenckfeldianos, Libertini Maioristas, Trinitarij hos omnes persequantur: quî potest fieri, vt inter tot dissentientes de Religione sententias, charitas multorum non refrigescat? Minus enim diligit proximum suum, qui credit illum alienum esse à Deo, in quo solo diligi debet, quàm is, qui eandem cum proximo suo fidem ac spem habet.

Magis igitur eorum, qui ab Ecclesia Romana defecerunt, refrigescit charitas; quàm Catholicorum inter seipsos. Nam qui defecerunt ab Ecclesia Romana, litigant sine vlla spe futuræ vnquàm pacis aut conciliationis, quia nullum Iudicem audire volunt, cuius sententia litibus eorum finis imponatur.

Verùm Catholici partim omnes in qualibet fidei causa id ipsum sapiunt; partim, si fortè qua in re dissenserint, Iudicem visibilem admittunt, nempe Romanum Pontificem, aut Concilium Oecumenicum, cuius sententiæ sub pœna æternæ damnationis obediendum sibi esse credunt. Itaque cùm nullæ sint omnino Catholicorum hæreses, quia nulla est eorum pertinax dissensio: charitas inter illos minus refrigescit, quàm inter Protestantes.

Iam quòd ad vitam & mores attinet, certissimum etiam est, minore cum Dei metu apud Protestantes, quàm apud Catholicos agi. Est autem *initium Sapientiæ timor Domini*. Et quanquam *perfecta charitas timorem* illum seruilem *foras mittat*: tamen vbi timor ille non præcessit, nec subsequi perfecta charitas (quia initio suo caruit) nec eum timorem, qui nullus erat foras mittere potest. Non est autem Domini timor, quoad operationem vllam, apud Protestantes; quia simul ac in Deum credunt, certò sibi promittunt, se propter Christum saluatos, & statim ex prædestinatis esse, quicquid quantumlibet iniquè delinquant. Quapropter etiámsi fornicentur, homicidia & adulteria committant, blasphement & maledicant Deo atque hominibus: tamen si credant, Christum pro ipsis specialiter esse mortuum, statim per eam fidem expiari se dicunt à peccatis illis. Timendum ergo id tantùm putant, ne fortè non firmiter credant in Christum. Atqui oportebat non solùm de fide, verùm etiam de operibus timere, quia iubemur *operari salutem nostram: operari* (inquam) *in timore & tremore*. Nam Deus *reddet vnicuique secundùm opera sua*. Quod quoniam Protestantes non credunt, ideo apud illos abundat iniquitas, & refrigescit charitas. Præterea quoniam opera nihil coram Deo, quod æternum sit, mereri putant: idcirco solicitè non operantur quasi *coram Deo*, sed tantùm

Roman. 2.

ficté & simulaté quasi coram hominibus.

Quò etiã pertinet, quòd secretã illam Confessioné, quæ maximè omniũ rerũ impediebat regnum peccati, & iniquitatem sustulit, isti minimè necessariã esse dicũt. Sancti quidé & perfecti iubemur esse, sicut Pater noster cœlestis perfectus est, qui sanè perfectus & sanctus est, nõ credẽdo, sed faciendo. *Qui enim facit iustitiã* (inquit Ioannes) *iustus est, sicut & ille iustus est*. Quòd si quis in crimen aliquod incidat, pœnitentiã agere debet, & *contristari secundùm Deum, quæ res salutem stabilẽ operatur*. Non potest verò modus insignior excogitari, quo de peccato veram tristitiam suscipiamus, quam si eò vsque fœditatem peccati magnitudinemq; consideremus, vt quicquid in illo contra charitatem Dei & proximi existit, id numero, pondere, mensuraque sua examinemus, accurateque perspectum habeamus. Quod vtique eximiè fit, dum verè credimus, nos debere peccata nostra Ministro Christi apertè ac plenè exponere, vt ab illo & fidele consilium, & medicinam cœlestem capiamus, qua nos à vinculis Diaboli absoluat, & Christo iterum conciliet. Nam qui Deo soli peccata sua exponenda esse statuit, nec facilè tam solicitus erit, vt de illorum vel numero, vel pondere altè cogitet, quia Deum intima sua melius se nosse non ignorat, & præterea non absoluetur omnino à peccatis suis: quia Ministrum reconciliationis à Christo datum contemnit, à quo tamen quicquid non soluitur in terris, id ligatum manet in cœlis. Ex ista particulari Confessione coram Dei Sacerdote necessariò facienda, & dolor verus de peccatis oritur, & verecundia peccanti non inutilis, & salutaris accusatio sui ipsius, & eius quod ablatum est, debita restitutio, & cautio maior abstinendi deinceps à peccatis; &, quod omnium caput est, confertur absolutio Sacramentalis: vt meritò dixerim, nulla vnquã re aut magis restrictũ esse iniquitatis & malitiæ, aut magis dilatatum charitatis & iustitiæ regnum, quàm ex hac secreta confessione, quam Protestantes omnino sustulerunt. Quid multis? Quæcunque aut iniquitatem cohibent, aut charitatem promouent, siue illa sint ieiunia, orationes, eleemosynæ, ac Sacrificium Eucharistiæ, seu pœnitentia, Confessio, & Satisfactio: ea omnia irrident & contemnunt Protestantes. Vnde fit, vt summa sit apud illos impunitas peccandi, summa libidinum laxatio, summa iniquitatis abundantia, charitatis autem maxima restrictio: necesse vt sit, Protestantes hac potissimùm ex re deprehendi ad Antichristi societatem pertinere.

1. Iohan. 3.

2. Cor. 7.

Iohan. 20.

Nonus modus.

Ex omnibus, quæ in hoc mundo testimonium perhibent de Christo, nihil est, quod cum Ecclesia ipsius iure conferri debeat. Illa enim Sponsa est Vnigeniti, vtpote *caro de carne, & os de ossibus eius*. Propter illam, Sacra omnia instituta, & charismata diuina de cœlo in terras demissa sunt. Cùm ergo Protestantes illam Christo eripere conentur, dicentes eam Ecclesiam, quæ in gentibus multis tot iam seculis regnauit, quæ tot Episcoporum Cathedras tam stabiles tanto spatio exhibuit, quæ in Concilijs Oecumenicis toties conuénit, quæque Christum Deum & hominem tanto consensu, tam diu in ouili vno, sub vno Pastore primo confessa est, non esse veram Dei Sponsam, verùm aliam nescio quam nuper è terra natam, aut etiam ex abysso erutam, quæ nunquàm prius visa, nunquàm cognita est; quæ nec gentes multas obtinuit nec varias Episcoporum Cathedras possedit, nec generalia Concilia congregauit, nec ouile vnum, aut vnum Pastorem primum in terris habuit, aut etiam habere debuit, quæ perturbata est & confusa, quæ Sacrificio publico & Sacerdote caret, quæ nec à peccatis verè expiatur, nec iustitiam inhærentem habet, sed verè fœda & deformis, post Christi etiam Sacramenta dignè susceptа, perseuerat: cùm ergo Protestantes pulcherrimam illam Sponsam Christo auferre, & hanc distortam substituere conentur: dico, eos nihil an plius Antichristo faciendum relinquere, quàm vt Christum ipsum nominatim oppugnet. Etenim cùm sint duo in carne vna, Christus & Ecclesia, & hæc illi testimonium perhibeat, memoriámque eius renouet in vniuerso mundo, secundùm quod scriptum est (Ioan. 15.) *Vos testimonium perhibebitis de me*. Et, (Actor. 1.) *Eritis mihi testes vsque ad vltimum terræ*: cumque Ecclesia (Psalm. 44.) Christo spondeat, *Memor ero nominis tui, Domine, in omni generatione & generationem: propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi*. nunc tamen aspectabilem illam atque vniuersalem Ecclesiam à Christi latere diuellere, & aliam inuisibilem ac priuatam pro illa supponere; hoc tantæ vel contumeliæ, vel iniuriæ plenum est, vt nihil addi possit, præter illam blasphemiam, quæ ipsius Antichristi propria existit, *vt neget, Iesum Nazarenum esse omnino generis humani Liberatorem*.

Vere Ecclesiæ signa.

Dicebant

Dicebant quidem Donatistæ, *periisse Ecclesiam de toto Orbe terrarum, & in sola Donati parte remansisse.* Nunquàm tamen eò audaciæ peruenerunt, vt dicerent, Ecclesiam Christi vel vno momento adeo ignotam extitisse, vt omnino videri aut demonstrari non posset. Habebant enim trecentos Episcopos & amplius in Africa suæ factionis; habebant etiam aliquot in vrbe Roma, licet non cum Ecclesia Romana communicantes, vt Optatus annotauit. Verùm Protestantes tam miseram Ecclesiam nobis iam obtrudunt, quæ ante Lutheri schisma nullam habebat in mundo gentem, aut Prouinciam, imò nullum templum, aut domum, in qua Christum coleret, nullum Episcopum, qui euangelizaret ac præsideret, nullum Presbyterum, qui baptizaret aut Eucharistiam conficeret, nullum Diaconũ, qui ministraret, nullum hominem, qui verbum Dei audiret, qui Sacramenta susciperet aut fidem confiteretur.

Miserabilis Protestantiũ Ecclesia.

Postremò talem Christo Ecclesiam Protestantes attribuunt, vt si (quod valde verisimile videtur) illis adhuc in terra degentibus adueniat Antichristus; necesse habeant confiteri, suam istam non esse veram Messiæ Ecclesiam, ac propterea parati sint nouum Messiam cum noua eius Ecclesia suscipere. Sic enim ex Scripturis cum Protestantibus disputabit Antichristus, vt multa legis & Prophetarum testimonia producturus sit, vnde probet, Ecclesiam Messiæ magnam, illustrem, & conspicuam esse debere. Ac sanè Prophetæ passim testantur de omnium gentium accessione ad Christum, déque sublimitate & splendore Ecclesiæ Christi. Deinde inferet Antichristus: At talis (ô Protestantes) vestra Ecclesia nec iam est, nec vnquàm fuit. Non enim aut iam in Græcia, in Asia, in Syria, in Africa, aut in nouis Indijs cognoscitur, aut in ipsa Germania & Anglia, ante hos sexaginta annos, cognita fuit. Porrò vbi hoc manifestissimum ex Annalibus temporum præteritorum fecerit, mox adijciet: Romanam Ecclesiam, quæ talis videbatur fuisse, qualem Prophetæ describunt, vos ipsi probè nostis, veram Dei Ecclesiam non esse. Ita enim iam diu edocti estis, & ita in hodiernum diem creditis. Aliquam verò Ecclesiam esse debere, omnino fatemini. Venite ergo ad me, & ostendam vobis Ecclesiam, quæ nunquàm defecit, sed in multis etiam gentibus perpetuò floruit. Iudæi enim iam inde ab euersione Templi sui in multas gentes dispersi retinuerunt semper verum Sacramentum Circumcisionis. Illi semper habuerunt Synagogas & in Syria, & in Aegypto, & in Europa. Illi per tot secula expectârunt Messiam suum & vestrum, qui nunc demum aduénit, qui nunc etiam in gentibus gloriosam sibi Ecclesiam acquiret. Huius igitur Ecclesiæ membra si fueritis, æternam salutem vobis promitto. Sin illam recusaueritis; certissimè scitote, vos æternis supplicijs afficiendos esse. Hæc si dixerit nouus ille Messias, cùm Protestantes negare non potuerint, quin verissimum sit, ipsorum Ecclesiam defendi non posse: aut cogentur ad Romanam Ecclesiam redire (quod faxit Deus) aut ad Antichristum se conferent, *hominem illum peccati, filium perditionis, quem Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui.* Vt autem clarius appareat, quàm difficulter Protestantes hanc Antichristi argumentationem effugere queant, quámque absurda sit, & à Scripturis aliena cogitatio illa, quam de Christi Ecclesia conceperunt: non abs re erit, instituere aliquam hac de re disputationem. Quæro igitur, vtrùm Ecclesia Protestantium non sit obscurior, & vilior, quàm Iudæorum Synagoga vnquàm fuerit, aut adhuc sit? Quoniam autem responsio paulò prolixior erit; age, proponamus breuiter, quod postea pluribus verbis confirmaturi sumus.

Disputatio Antichristi cum Protestantibus.

Cùm Ecclesia Christi secundùm Prophetias debuerit illustrior esse, quàm Synagoga Iudæorum: tamen si Lutheranorum, aut Caluinistarum Ecclesia vera esset, ea fuisset multò miserabilior & fœdior, quàm vnquàm Iudæorum Synagoga fuit: quòdq; illa Eliæ verba (Ego relictus sum solus) nõ de Regno Iudæ, aut fidelibus qui vspiam essent, sed tantùm de populo decem Tribuum accipienda sunt.

CAPVT LXIII.

NEmini vel mediocriter in Sacris literis versato ignotum esse potest, duplex omnino esse Testamentum: vnum Vetus, alterum verò Nouum. Illud per Moysen Synagogæ Iudæorum: hoc verò per Christum Christianorum Ecclesiæ datũ est. In vetere Testamento præfigurabatur nouũ: in nouo aũt finitur & completur Testamentũ vetus.

Gal 4. Heb.8. & 9. Iohan.1. 1.Corint.10.

August. De monit. Eccl. Cathol. li.1. cap.28. In vtroq; cùm timor & amor Dei sit; tamen *in vetere timor, in nouo amor præualet.* Illic temporalia bona tanquàm carnalibus & paruulis promittebantur, in quibus occultabatur etiam æterna: hîc tanquàm adultis & spiritualibus promittuntur æterna bona, quibus ornamenti causa externæ quædam dotes adiunguntur. Ibi non deerant quidam boni & iusti: neque hîc desunt mali quidam & impij. Iustis omnibus eadem vtrobique fidei charitatisq; interna dona tribuuntur. Earum autem virtutum & donorum causæ instrumentales & Sacramenta visibilia ibi alia erant, & hìc alia sunt. Ibi tot numero, & tam grauia obseruatu secundum literam,

Actor 15. *vt vix quisquã ea posset portare.* Corporali enim labore potissimùm implebantur; &

Rom 3. ideo ad *legem factorum* pertinebant: hîc verò tam pauca numero sunt, & ea tam efficacia in conferendo gratiam, vt spiritali potius suauitate, quàm corporali fatigatione impleãtur, & ideo ad *legem fidei* pertinent. Licet enim tam in vetere Testamento fides viua, quàm in nouo etiã perfecta opera necessariò requirantur: tamẽ ibi Lex vetus, quæ opera & facta imperabat,

Galat. 3. fidem viuam simul dare non poterat. Vnde illa *velut Pædagogus ad Christum duxit, ipsa*

Hebr. 7. *verò nihil ad perfectum adduxit*: hîc autẽ lex noua (quæ per Spiritum sanctum diffusa est in

Galat. 5. cordibus nostris) *fidem, quæ per charitatem operetur*, gratis ante omnia dans, gratiam faciendi quod iubetur, à Deo per Christum impetrat. Per gratiam verò Christi Decalogum seu legem mandatorum impleri, pauci olim sciebant, nunc omnes Christiani sciunt: quamuis non omnes rem in opus deducant, *quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines tene-*

Ioan. 3. *bras magis, quàm lucem.*

Isaiæ ca. 11. & 60. Quæ cùm ita sint, meritò Isaias de hoc nostro acceptabili tempore clamat: *Repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes: & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Nam & illa non minima est differẽtia inter vetus & nouum Testamẽ-

Exod. 24. tum, quòd vetus cum vno populo Iudæorum, hoc est, cum posteris Iacob feriebatur; nouum verò cum omnibus gentibus & linguis feritur, quæ credituræ sunt in Christum. Quantum ergo inter Moysen & Christum, inter legem & gratiam, inter vnam gentem & omnes, inter Palestinam & vniuersum Orbem terrarum interest: tantò maior est & gloria, & multitudo eorum, qui legem fidei sub Christo, quàm eorum, qui legem factorũ sub Moyse profitebãtur: adeò vt maior hodie sit etiam impiorum gloriatio, quoad externam Sacramentorum participationem quàm olim iustorum fuit. Nam vetus testamentum sanguine hircorum & vitulorum confirmabatur, eoq; populus est aspersus: nouum autẽ ipsius Christi sanguine sancitur, idq; nobis etiam in testimonium & *commemorationem mortis Domini* relinquitur. *Bibite* (inquit) *ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Nam hoc tantum Sacramentum Deus ad tempus concessit etiam impijs, qui in Christi Ecclesia viuunt, non ob ipsorum, sed ob Christi gloriam, cuius fidem profitentur. Quòd si Deus filium, Christus verò sanguinem suũ nobis in Sacramẽto dedit; quid putandũ est de reliquis? Quàm gloriosam illic putabimus fore Ecclesiã, vbi nõ tantùm Dei nomen (vt olim in templo Hierosolymitano) sed etiã Sanguis Filij Dei ponitur, & reipsa participatur? Anne latibula, & desertũ, & penetralia, & Aegypti seruitutem, & decies plus quam Babylonicam captiuitatem expectabimus? Talem enim Christi Ecclesiam fingunt Lutherani: sed nõ talem describunt Prophetæ, Lex & Euãgelia.

Isaiæ 49. *Parum est* (inquit Pater ad Filium) *vt sis mihi seruus ad suscitandas Tribus Iacob & fæces Israel conuertendas. Ecce dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.* Et

Isaiæ. 54. iterum ad Ecclesiã ex gentibus congregandam exclamat: *Lætare sterilis, quæ non paris;*

Galat. 4. *erumpe & clama, quæ non parturis: quia multi filij desertæ magis, quàm eius, quæ habet virum.*

Rom. 7. Ephes. 5. *Vir autem Synagogæ lex Mosaica fuit*, at nostræ Ecclesiæ Sponsus & vir Christus ipse est. Quãtò ergo Christus Moysi, hoc est, Dominus seruo præstat; tantò Christi Ecclesia præ Syna-

Hebr. 2. & 3. goga illustrior est, & tam intus quàm foris ornatior. Vnde Apostolus de gloria eius ministerij, quod noui Testamenti propriũ est, agens; gloriosam quidem Synagogam in suo genere fuisse, non negat; sed obscuram tamen & ignobilem, præ gloria Ecclesiæ Christi.

2. Cor. 3. *Quòd si ministratio* (inquit) *mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intendere filij Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?*

Ne verò totum hoc tantùm de gloria intrinseca, hoc est, de fide, spe & charitate dictum putes; animaduerte, quòd agitur de ministerio ipso noui Testamenti, quod externum est. Ibi enim ait: *Idoneos nos fecit ministros noui Testamenti, non litera, sed spiritu.* Et postea: *Talem*

habentes

habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiam consecuti sumus, non deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo. 2.Cor.4.
De prædicatione ergo ministrorũ noui Testamenti agitur, quæ illustrior multò in Ecclesia Christi debet esse, quàm vnquam fuit in Synagoga. Vnde ibidem Apostolus ait: *Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.* Hæc est verè 2.Co.3. noui Testamenti gloria, vt præter intrinsecas animi virtutes, *etiã in omnem terram exeat sonus prædicatorum, & in fines terræ verba eorum,* vtq; quod Isaias de Baptismo Ecclesiæ Christi ait, semper impleatur: *Aperientur portæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur. Gens enim & regnum, quod non seruierit tibi, peribit.* Cùm igitur vna gens & vnum regnum seu populus vnus perpetuò seruierit Synagogæ: infinitis partibus plures gentes & populi perpetuò seruient Ecclesiæ Christi; nec vnquam cessabit in ea aut clarissima prædicatio, *quæ sciatur ab omnibus hominibus*, aut Baptismus, per quem iugiter gentes intrent in Ecclesiam. *Loquens locutus sum* (ait Dominus ad Heli) *vt Domus tua, & Domus patris tui* (hoc est, Sacerdotes Synagogæ) *ministrarent in conspectu meo vsque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me, sed quicunque honorificauerit me, glorificabo eũ: qui aũt contemnũt me, erũt ignobiles. Ecce dies veniũt, & præcidam brachium tuum.* Et pòst. *Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem* (hoc est, Christum Iesum, qui per Sadoch figuratur) *qui iuxta cor meum & animam meam faciet, & ædificabo ei domum fidelem* (id est, Ecclesiam, seu ministros noui Testamenti) *& ambulabit* (domus illa) *coram Christo meo cunctis diebus.* Hic ipse Christus opponitur Heli, domusque seu ministri Christi, domui Heli seu Leuitarum. Isti cessabunt à ministerio, adueniente Christo: at Ministri Christi nõ cessabunt à ministerio noui Testamenti, donec mundus finiatur. Quis hic nõ videt, Ecclesiam seu ministros noui Testamenti tantò magis præferri Leuitarum ministris, quantò ipse Christus præfertur Aaron Sacerdoti aut posteris eius? Ac domus quidẽ Aaron poterit fortè infidelis esse; ex eoque Sacerdotium ab vna familia in aliam, ab Abiathar in Sadoch translatum est. At Iesu Christi domus in perpetuum fidelis erit, & *ambulabit coram Christo cunctis diebus.*

Psal.18. Rom.10. Isaiæ.60. 1.Reg.2. Qui contẽnunt Christum, erunt ignobiles. 3.Reg.2.

Eôdem pertinet, quod cùm populus Israël à Babylone reuersus inciperet quidem ædificare Templum Domini, non videret autem illud in gloria ea, quam habuit, quandò primùm à Salomone ædificatum erat: tunc Aggeus Propheta fidelem populum sperato aduẽtu veri Messiæ consolans: *Adhuc* (inquit) *vnum modicum est, & ego commouebo cælum & terram, & mare & aridam: & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum: magna erit gloria domus istius nouissimæ plusquàm primæ, dicit Dominus exercituum. Et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.* Si rem propositam rectè perpendas, animaduertes, non de materiali domo agi sed de Christi Ecclesia, quæ spiritualis Domus Dei est; vt hic sit sensus Prophetæ: Maior erit gloria Ecclesiæ Christi, quàm Synagogæ fuit, quæ in typum & figuram eius præcessit. Ac sanè quis dubitaret, veritatem imagini, ac multò magis vmbræ duntaxat, præferendam esse? Aggæi 2. Heb.12.

Si ergo maior est Ecclesiæ, quàm Synagogæ, externus etiam splendor: nunc restat, vt quantus fuerit splendor Synagogæ accuratè perpendamus. At Synagogam constat ab exitu filiorum Israël ex AEgypto incipientem ad Christum vsque ita perdurasse, vt nullum præterierit temporis momentũ, in quo populus Dei vel digito demonstrari non potuerit. Vixit enim populus Israël sub Moyse primùm in deserto, mox sub Iosue vsq; ad ingressum in terram Chanaan. Deinde verò in eadem terra sub Iudicibus, & Regibus de Tribu Iudæ, vsque ad captiuitatem Babylonicam. In ipsa etiam captiuitate egit in Babylone tam apertè, vt nemo vicinorum ignoraret, ibi esse tùm Prophetas, tùm Sacerdotes, & populum reliquum, qui profitebatur cultum vnius Dei secundùm legem Moysis. Imò inde etiam populus rediit vnà cum ordinariis Ducibus suis *Zorobabele filio Salathiel Duce Iuda, & Iesu filio Iosedech Sacerdote magno.* Itemque postea cum Scribis, *Esdra & Nehemia.* Porrò à captiuitate vsque ad Christi aduentum semper egit Dei populus in terra Chanaan, primùm sub Pontificibus & Ducibus, deinde sub Regibus: ita vt Christus iam adueniens non modò in Templo Salomonis, tanquàm in suo, doceret, verùm etiam diceret, *Salus ex Iudæis est.* Quibus ita positis; efficitur, vt Synagoga nunquàm latuerit, aut cognitionem hominum effugerit Aggei 1.& 2. Esdræ 1.& 2. Ioan.4.

gerit à primo exitu filiorum Israël ex Aegyto vsq; ad Christi aduentum, qui nouam ex gentibus Ecclesiam reliquijs Iudæorum inseruit, *condens duos populos in semetipso angulari lapide.* Multò igitur minus vlla ratione fieri potuit, vt Ecclesia Christi per vllum tempus etiam minimum latuerit, aut cognitionem hominum effugerit ab ipsius primo aduentu, vsque ad secundum, *in quo reddet vnicuique secundùm opera sua.*

Ephes. 2.

Percurre singulas generationes à Moyse vsque ad Christum, quod fuit spatium annorum circiter mille quingentorum. In hoc toto spatio nullus mensis aut dies pertransiit, in quo non facillimè ostenderim populum Dei. Nam si quæras de quolibet mense, die, aut hora illius temporis, vbi hoc aut illo tempore erat Dei populus: respondebo, aut in deserto erat (si de illis 40. annis agatur) aut in ipso ingressu est, aut in ipsa terra Chanaan, aut in Babylone, idq; aut sub illo, aut hoc tyranno, aut nominatim sub hoc Iudice, Rege, Sacerdote. Deinde cùm multi fuerint & in terra Chanaan, & in Babylone alieni à Deo: facilè respõdebo, illũ esse populũ Dei, qui Tribum Leui sectatur, qui circa Arcã Dei & Tabernaculum fœderis in terra Chanaan agit, qui Templum Salomonis in Ierusalẽ obseruat: in Babylone verò illum, qui credit & adhæret Iosedec Sacerdoti magno ac Iesu filio eius, ac Prophetis *Danieli, Aggæo, Zachariæ, ac Scribis Esdræ & Nehemiæ, & Duci Zorobabeli*, quiq; profitetur spem reditus in Ierusalem secundùm verbum Ieremiæ Prophetæ. *Et audiuit Zorobabel filius Salathiel, & Iesus filius Iosedech Sacerdos magnus, & omnes reliquiæ populi vocem Domini Dei sui. Et verba Aggæi Prophetæ, sicut misit eum Dominus Deus eorum ad eos, & timuit populus à facie Domini.* Quare si quis per totum mundum voluisset hoc tempore ad populum Dei se adiungere, ac proselytus fieri, semper liberum erat id facere. Longè igitur magis oportuit hoc idem euenire Christianis, quibus longè maiora & promissa, & donata sunt. *Sine pœnitentia enim sunt dona Dei & vocatio.* Neque verò fideles sumus, quia ex præcedentibus operibus hoc meriti sumus, sed quia Deus ita iurauit Patri nostro Abrahæ, & quia propter semetipsum ita promisit & compleuit. *Ab ortu enim Solis* (inquit) *vsque ad occasum magnum est nomen meũ in gentibus, quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in gentibus.* Qui autem statuit, veram Ecclesiam Christi fuisse aliquot seculis ignotam; is minorem infinitis partibus Christi, quàm Moysis gloriam in hoc mundo esse docet. *Moyses enim à temporibus antiquis habet in singulis Ciuitatibus, qui eum prædicent in Synagogis, vbi per omne sabbatum legitur.* Nam & vsque in hodiernum diem Moyses legitur in Synagogis Iudæorum. At Christi Ecclesiam ita miseram & miserabilem vos Lutherani & Caluinistæ, cùm sitis Christiani (Iudæis ipsis hac in parte cæciores) proponitis: vt in vniuerso mundo per plura etiam secula non possit nominari ciuitas, vrbs, oppidum, vicus, imò ne domus quidem aut familia vna, etiam nunc hîc, nunc illic degens; vbi sciatur populum Dei vixisse, verbum salutis audiuisse, aut Sacramenta Christi secundùm vestrã doctrinã accepisse. Hæccine est illa *maior gloria domus secundæ, quàm primæ*; Ecclesiæ, quàm Synagogæ; Christi, quàm Moysis?

Iere. 25.
Aggæi 1.
Rom. 11.
Lucæ 1.
Malach. 1.
Actor. 15.
Aggæi 2.
Isaiæ 54.

Si Protestantes nihil habent æqui boniquè, quod respondeant, sed post Lutherum suum ad exemplum Eliæ confugiant, ac illius verbis dicant, *Prophetas, Sacerdotes, Seniores, Reges, Principes, Pharisæos, Sadducæos, omnes Eliæ temporibus errasse & ignorasse*: ex eoque inferant, potuisse etiam in diebus istis euenire, vt licet multa millia virorum verè fidelium essent, id tamen cæteri fideles ignorarent: huic exemplo sic ego me satisfacturum promitto, vt illos id pudeat protulisse. Recordentur primùm, si quid in Synagoga rude, si quid imperfectum, aut horrendum erat, id in Ecclesia Christi non eodem modo euenire posse. *Non enim accessistis* (ait Apostolus) *ad tractabilem montem, & accensibilem ignem, & turbinem, & caliginẽ, & procellam, & tubæ sonũ, & vocẽ verborũ, quã qui audierũt, excusauerũt se, ne eis fieret verbum: (non enim portabant, quod dicebatur, & si bestia tetigerit montem, lapidabitur, & ita terribile erat quod videbatur; Moyses dixit: exterritus sum & tremebundus) sed accessistis ad Sion montem, & ciuitatem Dei viuentis, Ierusalem cœlestem, & multorum millium Angelorum frequẽtiam, & Ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cœlis, & Iudicem omniũ Deum, & spiritus iustorum perfectorum, & Testamenti noui Mediatorem Iesum, & sanguinis aspersionem melius loquentem, quàm Abel. Videte ne recusetis loquentem.* Et, *lex quidem per Moysem data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Nam si ministratio dãnationis in gloria est, multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam. Si enim quod euacuatur, in gloria est: multò magis quod manet, in gloria est.* Et pòst: *Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur*

3. Reg. 19.
Lutherus de Votis monast. Tom. 2. f. 297. b.
1.
Heb. 12.
Status veteris testamenti.
Status noui Testamenti.
Iohan. 1.
2. Cor. 3.

formamur à claritate in claritatem tanquam à Domini spiritui. Cùm ergo Christus impleuerit legem, idque quod erat in ea minus perfectum, in sua Ecclesia perfectum reliquerit; Matth.5. (*nam vetera transierunt, & facta sunt omnia noua*) cùm iam is, *qui corde credit ad iustitiam, cōfiteatur etiam ore ad salutem*: etiamsi olim vnus quispiam fidelis de alterius fide nihil sciisset, 2.Cor.5. Rom.10. non tamen inde rectè concludas, hoc idem nunc fieri. Clamat enim Dominus ad Ecclesiā suam ex gentibus congregatam: *Noli timere, quia non confunderis, neque erubesces.* Et infrà: Isaiæ.54. *Ad punctum in modico dereliqui te* (antequàm Ecclesia mea esses) *& in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te: & in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit Redemptor tuus Dominus. Sicut in diebus Nōë istud mihi est, cui iuraui, ne inducerem aquas diluuij vltrà super terram: sic iuraui, vt non irascar tibi, & non increpem te. Montes enim commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dixit Miserator tuus Dominus.* Et iterum: *Eris corona gloriæ in manu Domini, & Diadema Regni in manu Dei tui: nō vocaberis vltrà derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis Voluntas mea in ea.* Tum au- Isaiæ 62. tem Christus ipse inquit, *Ciuitas supra montem posita non potest abscondi: Qui non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Portæ inferi nō prævalebunt aduersus eam. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Et Domus Dei columna est & firmamentum veritatis.* Matth.5. Matth.18. 16. & 28. 1.Tim.3. Quomodo autem vel audire Ecclesiam sub pœna æternæ damnationis iubebimur, vel ea firmamentum veritatis foret, si posset fieri, vt aliquando nos lateret? Itaque tametsi darem Lutheranis, hoc in diebus Eliæ factum fuisse, quod illi obijciunt; tamen ex vmbræ imperfectione velle statum perfectæ veritatis oppugnare, hoc profectò est Christo Moysem præferre, Legemque adhuc non esse impletam contendere.

Deinde ne hoc quidem de Elia ita se habet, quemadmodum illi affirmant. Non enim 2. id agit Elias in illis verbis, vt neminem præter se fidelem aut esse, aut à se cognosci dicat. Nam de ijs tantùm, qui erāt in decem Tribubus, loquebatur; atq; haud scio, an de omnibus Nota. illis. Ita enim verba eius extant, vellut de solis loqueretur Prophetis in Israël. *Altaria* (inquit) 3.Reg.19. *tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus.* Vtique solus Propheta verbi Dei. Nam & ita seipsum interpretatus est antea, cùm ad populū diceret: *Ego* 2.Reg.18. *remansi Propheta Domini solus, Prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt.* Quanquam de hoc nihil moror, vtrùm de solis Prophetis, an etiam de cæteris fidelibus loquatur, modò id concedatur (quod sanè certissimum est) eum non de omnibus Iudæis aut fidelibus loqui, sed de ijs tantùm, qui erant in Israël, hoc est, in decem Tribubus, qui aliâs dicebantur Samaria vel Ephraim. Cùm enim à diebus Ieroboam ob ambitionem ipsius discessio à Cathedra Moysis & à Templo Hierosolymitano facta esset, ac propter tyrannidem 3.Reg.12. omnium propè Regū Israël, & maximè Iezabel, pauci fidē perfectè in ea gente confiterentur: tunc Elias conquerebatur, *se relictum esse solum*, vel quòd nullum alium Prophetam, vel etiam quòd nullum alium, aut certè quasi nullum iustum & perfectum, *quem zelus domus Dei comederet*, præter se in Regno Israël cognouerat: in regno (inquam) Israël. Nam Nota. in Regno Iuda non ille solus, sed alij etiam permulti tam priuatim, quàm publicè permultos cognouerant, qui Templum Dei adirent quotidie, ac Sacrum ibi secundùm legem facerēt. De Regno igitur Samariæ duntaxat Elias agit. Quæ interpretatio certissima redditur per ipsas Scripturæ sacræ circunstantias. Nam primùm constat, *Achab filium Amri* fuisse Re- 3.Reg.16. gem Israelis, seu decem Tribuum: duxisse etiam vxorem *Iezabel filiam Ethbaal Regis Sidoniorum.* Illam autem persecutam esse Eliam Prophetam; & quæsisse animam eius. Vnde fa- 3.Reg 19. ctum est, vt de illo Samariæ Regno diceret: *Dereliquerunt pactum Domini filij Israël*: filij, inquam, Israël, hoc est, decem illæ Tribus, quæ, quoniam maior pars filiorū Iacob erant, solæ iam obtinuerunt nomen Israël, cùm aliæ Tribus (Leui, Beniamin & Iuda) Regnum Iuda potius à regali Tribu, de qua & Dauid fuerat, nominarentur: *Recessitq; Israël* (inquit) *à domo* 3.Reg 12. *Dauid vsque in præsentem diem.* Deinde cùm Elias dicat, *Altaria tua destruxerunt*; constet 3.Reg.19. autem, Altaria in Ierusalē iam nec fuisse destructa, nec potuisse ab Israëlitis destrui, propter Tribus illas, quæ in fide perstiterunt, quæque pro Templo Domini decertabant: necesse est, vt Israelitæ intelligantur illa destruxisse Altaria, quæ olim *Abraham, Isaac, & Iacob*, cæ- Nota. terique Prophetæ, dum peregrinarentur, extruxerant. Quod ipsum & apud Eucherium reperitur notatum, & ex ipsis Regum Libris cernitur. Cùm enim Elias conuocasset popu- 3.Reg.18. lum in monte Carmeli, vt per miraculum ostenderet, non Baal, sed Dominum esse Deum:

accedente

accedente (inquit Scriptura) *ad se populo, curauit Altare Domini, quod destructum fuerat*. Ex quo intelligimus, fuisse quoddam altare Domini antè extructum in monte Carmeli, quod Schismatici postea destruxissent, vti nunc Pseudoeuangelici Altaria Domini per oẽs, quas possunt, Ecclesias impiè demoliuntur. Quod olim impunè factũ esse, tam molestũ Eliæ fuit, vt inde coniecturã faceret, se solũ in Israël relictum esse, qui ab idololatria foret immunis.

Tertiò Elias addit: *Et Prophetas tuos occiderunt gladio*. Vtique id non fecit Rex Iuda, qui regnauit in Ierusalem. Nam *Asa* (qui aut tunc, aut non multò antè regnauit in Iuda quadraginta & vno anno) *fecit rectum ante conspectum Domini, sicut Dauid pater eius, & abstulit effœminatos de terra, purgauitq́ vniuersas sordes Idolorum, quæ fecerant patres eius. Excelsa autem non abstulit: veruntamen cor Asa perfectum erat cum Domino cũctis diebus suis. Et intulit ea, quæ sanctificauerat pater suus, & vouerat, in Domum Domini, argentum, & aurum, & vasa.* Porrò *Achab* regnauit super Israël anno tricesimo octauo Asa Regis Iuda. Mortuo autem Asa, *regnauit Iosaphat filius eius pro eo. Et viginti quinque annis regnauit in Ierusalem, & ambulauit in omni via Asa patris sui, & non declinauit ex ea, fecitq́ quod rectum erat in conspectu Domini*. Et iterum Scriptura dicit: *Fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in vijs Dauid patris sui primis: & non sperauit in Baalim, sed in Deo Patris sui, & perrexit in præceptis illius, & non iuxta peccata Israël. Confirmauitq́ Dominus regnum in manu eius, & dedit omnis Iuda munera Iosaphat, factæq́ sunt ei infinitæ diuitiæ, & multa gloria. Cumq́ sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Iuda abstulit. Tertio autem anno Regni sui, misit de Principibus suis Ben-hail, & Obdiam, & Zachariam, & Nathanael, & Micheam, vt docerent in ciuitatibus Iuda: & cum eis Leuitas Semeiam, & Nathaniam, & Zabadiam, Asael quoque, & Semeramoth, & Ionatham, Adoniamq́, & Tobiam, & Thob-adoniam Leuitas: & cum eis Elisama, & Ioram sacerdotes, docebantq́ populum in Iuda habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas vrbes Iuda, atque erudiebant populum.* Et iterum: *Reuersus est autem Iosaphat Rex Iuda in domum suam pacificè, in Ierusalem. Cui occurrit Iehu filius Hanani Videns, & ait ad eum: Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem Domini merebaris. Sed bona opera inuenta sunt in te, eò quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuum, vt requireres Dominũ Deũ patrũ tuorum. Habitauit ergo Iosaphat in Ierusalem, rursusq́ egressus est ad populum de Ber-sabee vsque ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad Dominum Deum Patrum suorum. Constituitq́ Iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iuda munitis per singula loca, & præcipiens Iudicibus, videte, ait, quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini, & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum; & cum diligentia cuncta facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. In Ierusalem quoque constituit Iosephat Leuitas & Sacerdotes & Principes familiarum ex Israël, vt iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus eius. Præcepitq́ eis, dicens: Sic agetis in timore Domini fideliter & corde perfecto. Omnem causam, quæ venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in vrbibus suis, inter cognationem & cognationem, vbicunque quæstio est de lege, de mandato, de cærimonijs, de iustificationibus: ostendite eis, vt non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes, non peccabitis. Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porrò Zabadias filius Ismahel, qui est Dux in domo Iuda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinẽt: habetisq́ magistros Leuitas coram vobis. Confortamini, & agite diligenter: & erit Dominus vobiscum in bonis.*

3.Reg.15.

3.Reg.16.

3.Reg.22.

2.Paral.17.

Hæc tam publica doctrina Eliam latere non potuit.

2.Paral.c.19.

Bona opera Iosaphat.

Pontifex præsidet.

Non temerè tot verba Scripturæ sacræ proposui, vt ne Protestantes aut ignorantiam, aut obliuionem prætexerent, tanquàm ignorarent, quot millia Fidelium fidem palam profitentium essent in Iudæa tempore Eliæ Prophetæ. Ac ne dicant, hæc quidem ita fuisse; ignorasse verò ista Eliam: illud iam vnum quempiam ex Germanis rogauerim: Tu cùm in Germania viuas potésne ignarus esse, quã fidẽ Italia, te adhuc viuente, profiteatur? hoc est, nónne probè nosti, vtrùm Italia fidem antiquã, an nouam; Apostolicam, an Lutheranã obseruet? Ac tu quidem ab Italia propius aliquãtò abes. Quid ergo? Putásne in Hispania, aut in Anglia paulò doctiorem esse quempiam Christianum, qui nesciat, quid Romæ agatur? Vtrùm ne ibi Lutherus & Caluinus in pretio sint, an excommunicentur? Si homines tam longè dissiti, non tamen ignorant, quam fidem Italia, quamúe vrbs Roma profiteatur: tu putas, Eliam Prophetam in Samaria degentem nescisse, quid ageretur Hierosolymis? Non sanè tam lõgè absunt à Carmelo Hierosolyma, quantum est interuallum inter Angliam & Romam, imò

nec

nec quantũ inter Augustã, & Romã. Quid dico Augustã? Ne Mediolanũ quidẽ, imò nec Rauẽna tã propè abest à Roma, quàm propè à Carmelo Hierosolyma. Deinde nobis forsitã nõ magnæ curæ plerũq; est, quid in Italia geratur. At Elias Propheta necessariò debebat solicitus esse, quid ageretur Hierosolymis. Oportebat enĩ *omne masculinũ ter in anno apparere corã Domino Deo suo.* Nec dubitari fas est, quin id præceptũ impleuerit Elias, nisi maior aliqua vtilitas & ratio eũ impediebat. Cũ ergo tantus Propheta, in loco præsertĩ tã vicino, quid in ea vrbe ageretur, ad quã ex præcepto legis ire debebat, ignorare nõ poterat: sine oĩ cõtrouersia Elias optimè sciebat, & altaria iã tũ stetisse in tẽplo Salomonis, regesq; *Asa* primũ, deinde *Iosaphat* rectã fidẽ coluisse, ac demũ Sacerdotes & Leuitas magna diligentia legẽ in varijs vrbib⁹ docuisse, idq; adeo, vt vix vllo alio tẽpore tã insignis professio fidei facta sit. Ac nimirũ Deus mirè prouidet, vt cũ vna quapiã ratione Ecclesia sua deprimitur, eodẽ ipso tẽpore alijs rationibus insigniter erigatur, vt ne tententur fideles supra id, quod ferre possunt. Mortuo aũt Rege *Iosaphat*, *Iorã filius eius recessit à vijs aui & patris sui, ambulauitq; in vijs Regũ Israel.* Ac tũ quidẽ allatæ sunt ei literæ ab *Elia Propheta*, in quibus scriptũ erat: *Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui: Quoniam nõ ambulasti in vijs Iosaphat patris, &c. ecce Dominus percutiet te plaga magna cũ populo tuo.* Nónne ex his verbis liquidò apparet, *Eliã cognouisse vias Regum Asa & Iosaphat?* Nõne populũ quoq; sub illis Regibus rectè ambulasse significat, cũ *Iorã* accusat, quòd habitatores Ierusalẽ fornicari fecit? Nã si prius passim fornicati essent, nõ tã Iorã fecisset Iudã & habitatores Ierusalẽ fornicari, qùã eos à fornicatione priore nõ cohibuisset. Ex quo apparet, tũ permulta etiã centena millia fideliũ in Iudæa fuisse, quo tẽpore Elias cõquestus est, *se in Samaria relictũ esse solũ*: tũ eundẽ Eliã nõ ignorasse, tot centena millia in regno Iuda & in Ierusalẽ extitisse, cũ in Epistola sua laudabilẽ & de rege Asa, & de Iosaphat mentionẽ fecerit. Nõ ergo de altaribus Tẽpli Salomonis, aut de tyrannide aliqua vel Regis Asa, vel Iosaphat, sed tantũ de tyrannide Achab regis Israel, & Iezabel vxoris eius cõquest⁹ est Elias. Nec se vel in toto terrarũ orbe, vel etiã in tota Iudæa, sed tantũ in Samaria solum relictũ esse, existimauit. Postremò idipsum probatur ex respõso Dñi ad Eliã: *Derelinquam* (inquit) *mihi in Israel 7. millia virorũ. In Israel*, inquit, tot millia derelinquã. Etenĩ in Iuda iam aliquot cẽtena millia (per ministeria tẽpli, per Sacrificia, & per apparitiones suas corã Dño ter quolibet anno) fidẽ vnius Dei profitebantur. Nã statim vbi schisma & discessio à tẽplo Ierosolymitano per Ieroboã facta est, *Sacerdotes & Leuitæ, qui erãt in vniuerso Israel, venerũt ad eũ* (.i. ad Roboã regẽ Iuda filiũ Salomonis) *de cũctis sedibus suis, relinquẽtes suburbana et possessiones suas, & trãseuntes ad Iudã & Ierusalẽ*, eò quòd abiecisset *eos Ieroboã & posteri eius, ne sacerdotio Domini fungerẽtur. Sed et de cũctis fratribus Israel quicũq; dederãt cor suũ, vt quærerẽt Dominũ Deũ Israel, venerũt in Ierusalẽ ad immolandũ victimas suas corã Domino Deo Patrum suorũ.* Nõ igitur Iudæa cultoribus legis caruit, sed tantũ Samaria. Nec Elias hoc voluit, aut cogitauit, quòd videlicet se cognouerit solũ fidelẽ in terra. Nouerat enĩ, Dei templũ in Ierusalẽ esse, nouerat & Regẽ Asa, & præcipuè Regẽ Iosaphat (in cuius diebus hæc dixerat) placuisse Deo illis diebus. Nõ ille tot millia Leuitarũ, nõ Michæã Prophetã, nõ Sacerdotes Elisama & Iorã, nõ Amariã Pontificẽ ipsum idololatriæ accusauit, nec illa vndecies cẽtena & 60 millia, *quæ ad manũ Regis Iosaphat erãt*, quæq; ei ministrabãt sub 5. Ducibus electis (exceptis alijs, quos posuerat ĩ vrbibus muratis, excepta etiã senũ, fœminarũ, puerorũ & imbelliũ infinita multitudine) nõ, inquã, hæc tot cẽtena millia hoĩm Elias aut à sua cognitione, aut à spe in Deũ exclusit, qui ĩ fide vẽturi Messiæ legẽ Moysi ritè ĩ Ierusalẽ obseruabãt. Insani estis Protestãtes, si ita de Elia iudicatis. In Samaria ille erat (nõ ĩ Iuda) cũ illa verba loqueretur. A Rege Israel, & à Iezabele sibi tũc timebat. Ibi altaria destruebãtur, ibi Prophetæ occidebãtur gladio (*nã interficiebat Iezabel Prophetas Domini*) ibi deniq; Dñs reliquerat sibi 7. millia virorũ fideliũ. Quibus ita cõstitutis, illud tantũ rectè infertur (si tamẽ demus, Ecclesiã ĩ hac re Synagoga præstantiorẽ nõ esse) fieri quidẽ posse, vt in vna quapiã parte Ecclesiæ Dei, vel potius in regno, quod semel fuerat de Ecclesia Dei, nesciatur ab alijs, quinã post schisma factũ remaneant fideles, q̃tũlibet illi multi sint. Sin ex eo cõcluseris, posse fieri, vt in tota Ecclesia remaneat quispiã vnus aut alter fidelis, qui nesciat, an vllus alius præter se eiusdẽ fideĩ in vniuerso orbe existat: hoc, inquã, si cõcluseris, cæcus es, & à scripturæ sensu toto cœlo aberras. Fingamus iam, solũ in Wittenberga fidelẽ fuisse Lutherũ (hoc enim poterat in illo quidẽ oppidulo euenire) Sed vt nullus in toto mũdo locus existeret, in quo saltẽ alij tres fidẽ verã professi fuerint vel ante Lutherũ natũ, vel eodẽ ipso tẽpore, quo primũ ex Ecclesia Ro-

Marginalia: Exod. 23. — 2. Paral. 21. — Nota. — 3. Reg. 19. — 2. Paralip. 11. — Nota illud Et posteri eius. — 2. Parali. 17. — 2. Parali. 19. — 3. Reg. 18. — 2. Paralip. 17. — 3. Regũ 18.

mana exijt; hoc, dico nunquã potuisse accidere, præsertim in Ecclesia Christi, cùm neq; in vetere Synagoga idipsum euenerit. Equidẽ nõ negarim, quo tẽpore in Anglia (post schisma nostris tẽporibus inchoatũ ab Henrico Rege) Ioannes Episcopus Roffeñ. & Thomas Morus gladio cædebantur, potuisse illos cum paucis præterea monachis iustè de illo regno dicere: *Monasteria tua destruxerũt, & nos relicti sumus soli.* Sic enim videbatur illis, cùm oẽs Episcopi, Presbyteri, Monachi, Nobilesq; laici partim ob vitæ metũ, partim ob spẽ lucri, adularentur Henrico Regi, ac fidei professionẽ palã desererent. Sed tñ credo & illic fuisse aliquot millia, illis quidẽ viris, nõ tamen Deo, ignota, quæ rectã fidẽ sequebãtur. At alioqui nec Morus, nec Roffensis ignorabãt, quot Prouinciæ, quot Respublicæ, quot Regna in trãsmarinis partibus eã fidẽ publicè profiterentur, pro qua ipsi mortẽ subibant. Præclarũ est illud Augustini & omni memoria dignũ: *Incredibilis est cæcitas hominũ, & omnino nescio quemadmodũ credi posset esse in hominibus tãta peruersitas, nisi experimento verborũ suorũ factorũq; patesceret, vsq; adeo se clausos habere cordis oculos, vt cõmemorent S. Scripturæ testimonia, nec intueantur in factis Prophetarũ, quemadmodũ intelligenda sint verba Prophetarũ. Dixit Hierem. Quid paleis ad triticũ; vt ipse recederet à paleis populi sui, in quas illa tanta & vera dicebat? Dixit Esaias: Recedite, recedite, exite inde, & immundũ nolite tãgere: Sed cur ipse in illo populo immunditiã, quã grauiter arguebat, in vna cũ eis cõgregatione tangebat? Legant quãta in malos populi sui, & quàm vehemẽter ac veraciter dixerit, à quibus se tamẽ nulla corporali direptione separauerit.* Et pòst. *Isti aũt seditiosi & insani, qui defensiones præcisionis suæ quærũt ex oraculis Prophetarũ, superest vt impietate vesana de verbis Propheticis mores arguant Prophetarũ.* Hoc animaduertendũ est in his Augustini verbis, frustrà citari à quopiã, quid Elias dixerit; nisi etiã perpendat, quid fecerit. Ille quidẽ *se remansisse solũ*, verbo dicebat: sed si hoc tã de Regno Iudæ, quàm de Tribubus illis decẽ intellexisset; nõ magis cũ Sacerdotibus & Leuitis, cũ Asa & Iosaphat Regibus, in Ierusalem, quàm cũ schismaticis in Samaria cõmunicasset. Nũc aũt cõstat, eũ ita cõmunicasse cũ Asa & Iosaphat, cumq; Leuitis & Iudæis, qui sacrificabant in tẽplo Salomonis, vt ipse nouũ Templũ nõ erexerit, aut se Principẽ alicuius nouæ Ecclesiæ cõstituerit. Nõ auocauit populũ à templo in Ierusalẽ, sicuti nunc Lutherus suos Germanos auocauit ab Ecclesia Romana. Non fuit author sectatoribus suis (quemadmodũ iã suis Lutherus) vt quoniã Sacerdotes & Leuitæ negligerẽt cultũ domus Dei, propterea desererent illos, & ipsi adhærerẽt: se enim ostensurũ illis verũ veri Dei cultũ ex lege Moysis. Nihil tale aut Elias, aut Isaias, aut Ezechiel, aut Prophetarũ quisquã dixit. Manserunt illi oẽs etiã cũ homicidis & hypocritis in cõmunione Cathedræ Moysis vsq; ad Christi aduentum. *Salus enim ex Iudæis est, & super Cathedram Moysi sederũt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo, quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite.*

Contra Epist. Parmeniani lib 3. cap. 4. cap. 23. cap 52.

Nota.

2. Paralip. 21

Iohan. 4. Matth 23.

4. Illud postremò dicendũ restat in exemplo Eliæ. Demus, eũ in tota terra solũ se putasse cultorẽ Dei: tñ illud saltẽ manifestũ est, alios permultos & propè innumerabiles viros ac mulieres cognouisse Eliã, & illum pro vero Dei seruo habuisse. Nã per varia miracula, quæ in orando; primùm, vt nõ plueret; deinde, vt plueret; quæq; in resuscitatione filij viduæ fecit, atq; etiã tùm in reprehendẽdo palã Regẽ Achab, tùm in profitẽdo vnius Dei honorẽ (dum igne cœlitus impetrato, offerret corã omni populo bouẽ in Carmelo monte) & per binam exustionẽ quinquaginta militũ ad verbũ Eliæ: ac per alia eiusmodi opera, quæ alibi ostenderat: facilè fama de illo percrebuit, vnde poterãt ad illũ accedere tam de Iudæis, quàm de gentibus, quicunq; dederant cor suũ vt quærerẽt Dominũ Deũ. Si ergo tantopere Protestantibus placet exemplũ Eliæ; dẽt saltẽ in singulis generationibus per hos 800. aut 900. annos (in quibus Ecclesiã Rom. errasse dicũt) dent, inquã, vel vnũ hoẽm tã insigniter per Prophetiæ donũ & miracula diuina orbi vniuerso cõmendatum, quàm iste Elias Iudæis & vicinis gentibus cõmendatus est, vt saltẽ nõ desit lucerna vna in Ecclesia Christi. Nos dabimus (vbi volent) Episcoporũ aliquot centenas Cathedras in singulas generationes (à publicato Christi Euãgelio, & à cõstitutis semel Ecclesijs) cũ quibus Cathedris infinita fideliũ millia qualibet ætate cõsentiebant. Illi cõtrà, dent pro singulis generationibus vnũ saltẽ hoẽm, qui similis Eliæ cùm fuerit, ipsorũ fidẽ palàm professus esse sciatur; & vltrò sub iugũ imus. Et tamen Eliæ vox tantopere istos delectat, vt in ea spẽ salutis oẽm collocasse videantur. Obliti enim Euangelij, quod *ciuitatem super montẽ fundatam non posse abscondi* apertissimè docet, ad Eliæ solitudinẽ cõfugiũt. Et tñ cùm ad rem peruentũ est, ne illũ quidẽ vnũ, qui similis Eliæ sit, in Ecclesia ipsorũ fuisse per singulas gñationes demõstrãt. Nã quid aliud illæ Magdeburgensiũ Cẽturiæ conãtur, quã vt suæ Ecclesiæ seriẽ patefaciãt? Atqui quẽ vnquã proferũt Catholicum,

Iacob. 5. 3. Reg. 17. 3. Reg. 18. 4. Reg. 1.

Matth. 5.

tholicum, qui Christianorum Altaria destruxerit, Sacrificiumque externum negauerit? nisi fortè Iulianum Apostatam, Manichæos, Arianos, Aërios, Donatistas, aut deniq; hæreticorũ soboles pro Catholicis habent. Cùm Salomon propter idololatriam suam valde peccasset in Deum, iamque Deus constituisset, tam illum, quàm Roboam filium eius aliquo insigni supplicio afficere: per Ahiam Silonitem ita locutus est ad Ieroboam: *Ecce ego scindam Regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem Tribus. Porrò vna Tribus remanebit ei propter seruum meum Dauid, & Ierusalem ciuitatem, quam elegi ex omnibus Tribubus Israel: eò quòd dereliquerit me, & adorauerit Astarthen Deam Sidoniorum, & Chamos Deum Moab, & Moloch Deum filiorum Ammon; & non ambulauerit in vijs meis, vt faceret iustitiam coram me, & præcepta mea, & iudicia, sicut Dauid pater eius. Nec auferã omne Regnum de manu eius, sed Ducem ponã eum cunctis diebus vitæ suæ, propter Dauid seruum meum, quẽ elegi, qui custodiuit mãdata mea & præcepta mea. Auferam aũt Regnum de manu filij eius, & dabo tibi decem Tribus: filio autem eius dabo Tribum vnã, vt remaneat lucerna Dauid seruo meo cunctis diebus corã me in Ierusalem ciuitate, quam elegi, vt esset nomen meũ ibi.* Rursus autem cùm Abiam ambularet etiam in vijs patris sui Roboam, nec esset *cor eius perfectũ cũ Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris sui: tamen propter Dauid dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, vt suscitaret filium eius post eum, & statueret Ierusalem.* Præterea cùm *Ioram Rex Israel filius Iosaphat à vijs Dauid, & Asa, & Iosaphat declinasset, populumq; ad Idola exemplo suo alliceret*, atq; adeo filiam Achab in vxorem accipiens, iram Dei contra se vehementer prouocaret: tamen Scriptura diuina testatur, *noluisse Dominum disperdere domum Dauid propter pactum, quod inierat cũ eo, & quia promiserat, vt daret ei lucernam & filijs eius omni tempore.*

3. Reg. 11. propter Ierusalem.

propter Dauid.

vt remaneat lucerna.

3. Reg. 15.

lucerna propter Dauid.

2. Paralip. cap. 21.

4. Reg. 8.

Quid vobis videtur, Lutherani? Quis maior est, Dauid, an Christus? Christũ, sat scio, præferetis. Cui verò maiora promisit Deus, Dauidíne, an Christo? Dauidi promisit quidem præclara, sed talia, quæ ipsi non nisi ob figurã eorũ, quæ in Christo cõplenda erant, promittebantur. Dixit ergo Dominus ad Dauid per Nathan: *Annuncio tibi, quòd ædificaturus sit tibi Dominus domum. Cumq; impleuerit dies tuos, vt vadas ad patres tuos: suscitabo semen tuũ post te, quod erit de filijs tuis, & stabiliam Regnũ eius. Ipse ædificabit mihi domum, & firmabo Solium eius vsq; in æternũ. Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium: & misericordiã meã non auferã ab eo, sicut abstuli ab eo, qui ante te fuit. Et statuam eum in domo mea, & in Regno meo vsque in sempiternũ: & Thronus eius erit firmissimus in perpetuũ. Iuxta omnia verba hæc, & iuxta vniuersam visionem istam, sic locutus est Nathan ad Dauid. Cumq; venisset Rex Dauid, & sedisset coram Domino, dixit: Quis ego sum, Domine Deus, & quæ domus mea, vt præstares mihi talia? Sed & hoc paruum visum est in conspectu tuo, ideoq; locutus es super domum serui tui etiam in futurum, & fecisti me spectabilem super omnes homines, Domine Deus. Quid vltrà addere potest Dauid, cùm ita glorificaueris seruũ tuum, & cognoueris eum? Domine, propter famulum tuũ iuxta cor tuum fecisti omnẽ magnificentiã hanc, & nota esse voluisti vniuersa magnalia. Domine, nõ est similis tui: & nõ est alius Deus absq; te, ex omnibus quos audiuimus auribus nostris. Quis enim est alius, vt populus tuus Israel, gens vna in terra, ad quam perrexit Deus, vt liberaret & faceret populum sibi, & magnitudine sua atq; terroribus eijceret nationes à facie eius, quem de Ægypto liberarat? Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum vsq; in æternum, & tu, Domine, factus es Deus eius. Nunc igitur, Domine, sermo quẽ locutus es famulo tuo, & super domũ eius, confirmetur in perpetuũ, & fac sicut locutus es. Permaneatq; & magnificetur nomen tuũ vsq; in sempiternum: & dicatur Dominus exercituũ Deus Israel, & domus Dauid serui eius permanẽs corã eo. Tu enim, Domine, Deus meus, reuelasti auriculã serui tui, vt ædificares ei domum: & idcirco inuenit seruus tuus fiduciam, vt oret coram te. Nunc ergo, Domine, tu es Deus: & locutus es ad seruũ tuum tanta beneficia. Et cœpisti benedicere domui serui tui, vt sit semper corã te: te enim, Domine, benedicente, benedicta erit in perpetuũ.* Si hæc in figurã Dauidi contigerunt, & tamẽ vsq; eò sunt obseruata, vt nulla quantumuis horrenda scelera filiorum Dauid possent hoc Dei promissum dissoluere, ac misericordiam eius auertere, quin de genere ipsius manerent Duces secundùm carnem vsque ad Christi primum aduentum: cogitate, quid ipsi Christo & promissum sit per nomen Dauidis, & præstandum in succesione filiorum eius, *qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia, quia Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est.*

1. Paral. c. 17.

Domus Christi est Ecclesia ipsius.

Magnificatur nomen Dei per Ecclesiæ suæ splendorẽ.

In perpetuũ.

Iohan. 1.

 Cogita-

Cogitate,inquam,id quod Dauidi & semini eius secundùm carnem cõtigit: gratiã quidem
fuisse,minorem tamẽ illa,quæ Christo & semini eius secundùm spiritũ debeatur. Cogitate,
quid impio semini Dauidis ob Dei promissionem persolutũ sit; & colligite,quid expectan-
dum sit pio semini Christiano, quod gratiã noui Testamenti pro gratia veteris Testamenti
de plenitudine ipsius Christi accepit, quodq; veritatem pro vmbra possidet. Peccent filij
Dauidis,quantũ volent,ædificent excelsa,lucos adeant,idola venerentur, sacrificent filios
suos Idolis: & tamẽ duæ Tribus eis seruantur,nec viuunt tantùm,sed & regnant in Hierusa-
lem. Oportebat enim *lucernam* in honorem diuinæ promissionis in illa stirpe erigi, vt om-
nibus testatum esset,Deum nullis peccatis hominũ retardari posse, quò minus,quod ob re-
demptionem generis humani, & ob gloriã nominis Diuini se facturũ prædixit,omnino im-
pleat. Si tantus honor vmbræ habitus est,si Dauidi *lucerna erigitur* etiam inter tantas poste-
rorum suorũ idololatrias; futurúmne quisquã putet, postquàm Christo dictũ est: *Filius meus*
Psalm.2. *es tu,ego hodie genui te: postula à me,& dabo tibi gentes hæreditatem tuam,& possessionem tuam*
terminos terræ: iam deinceps per aliquot etiam secula nullam Christo *lucernam* in Ecclesia
Christianorum erectam fuisse? Notum est,absq; vlla temporis intermissione tres Tri-
1. bus,*Iudam,Leui,& Beniamin* ob honorem Dauidis cõseruatas esse in professione Legis &
Genes.49. fidei,donec venisset Christus,& *ipse erat expectatio gentium*. Et nunc incertũ erit,per octin-
Nota. gentos annos & amplius,vtrùm,nõ dico tres tantæ Tribus, sed vtrùm tres homines per tã-
tas ordine generationes Christianam fidem obseruauerint,nec ne? Erat *Templũ insigne* per
2. ipsum Dauidem oblatum,& per filium eius ædificatum Domino,vbi nomen Dei honoratũ
est vsq; ad Christum. Nunc autem nec minima quidem *ædicula* in vniuerso orbe profer-
tur,vbi per octingentos annos Christi nomen secundùm rectam fidem honoratum sciatur?
3. Erat *Vrbs insignis Hierusalem*,vbi posteritas Dauidis ad gubernacula sedit, vsq; dũ instaret
Christi aduentus, quia scriptum est: *Non auferetur Sceptrum de Iuda,& Dux de fæmore eius,*
Genes.49. *donec veniat qui mittendus est*. Et nunc ne *pagus quidem minimus* vllibi Deo seruiuit à primo
Christi aduentu vsque ad secundum? Hæc enim omnia Protestantes statuere coguntur,
vt nostram Ecclesiam abijciant, & suam euehant.

4. Erat *arx constituta* super montem Sion in Ierusalem,in qua Dauid habitauit, *et vocauit eã*
2 Regum 5. *Ciuitatẽ Dauid*. De qua arce dixit ipse in spiritu: *Virgã virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion;*
dominare in medio inimicorum tuorum. Et alius Propheta: *De Sion exibit lex, & verbũ Do-*
Psalm.109. *mini de Hierusalem*. Et nunc nulla *est arx Christo erecta*,per quam *in medio inimicorum suo-*
Esai 2. Mich.4. *rum* dominetur? Nullus est ei, si non mons, at vel minimus collis in terra, vnde lex eius
exeat ad eos, qui ascendunt ad montem Domini,vt discant vias ipsius? Tota Iudææ regio
5. facta est à diebus Iosue & Aaron locus,in quo habitarent posteri Iacob,& in quo regnaret
familia Dauid: in eaq; regione tam clarè omnibus vicinis atq; etiam remotis quibusdã po-
pulis notum fuit, Iudæos habitasse, & circũcidi solitos esse, vnumque Deum absque simu-
lachris aut idolis coluisse; vt eam rem ex gentilium libris *Iosephus contra Appionem Gram-*
Iosephus cõtra Appionẽ libris duob9. *maticum* præclarè demonstrarit. Et nunc nulla erit in orbe terrarum vel *minima regiuncula*,
vbi à diebus Christi & Apostolorum eius fides Christiana perpetuò conseruata fuisse de-
monstrari queat? O impudentiam singularem! O stupendam cæcitatem! Hoc Protestãtes
negare Christo, hoc vnigenito, *cuius gloriam vidimus*, tanquàm verè vnigeniti à Patre; hoc
Iohan.1. Filio Dei figuras omnes perfectissimè complenti: quod in figuram Christi atque Ecclesiæ
suæ, Dauidi, Templo Salomonis, vrbi Ierusalem, monti Sion, Iudææ regioni tribuere co-
guntur? Cùm horribile hoc peccatũ, quo hæretici omnes, & præsertim Pseudoeuangelici
nostri laborant, tota mente reuoluo; mihi videor infinitam ipsorum malitiam velut in re
præsenti videre, & ante hosce oculos habere constitutam. Quis enim istorum cordis duri-
tiam & obstinatissimam peccandi voluntatẽ non suprà, quàm credi potest, admiretur: cùm
eos cernat, ita gloriam suam Dei gloriæ anteponere, vt malint Christum Ecclesiæ suæ glo-
Iohan.5. ria spoliare, quàm vt ipsi videantur falsam opinionem de Religionis negotio defenden-
dam suscepisse?

Errãrũt forsitan inuiti ab initio in alijs quibusdã articulis fidei, merẽtibus hoc alijs ipsorũ
peccatis,vt à diabolo circumueniri permitterentur. At verò cùm ad Ecclesiæ quæstionem
semel peruentum est,errare tantùm eos ampliùs nõ ausim dicere: hæreticos verò esse,absq;
omni dubitatione affirmârim. Cùm enim omnes in scripturarum tractatione perpetuò ver
sentur,nihil autem omnino in verbo Dei tot ac tantis tùm figuris,tùm Prophetijs,tùm Pa-
rabolis,

rabolis, tùm expreſsis & perſpicuis verbis deſcribatur, ac ſplẽdor, gloria, & perpetua ſucceſſio Eccleſiæ Chriſti: videmus tamen eos ita contra omnia & Legis, & Prophetarũ, & Euãgeliorum teſtimonia ſuam pertinaciam obfirmare, vt etiámſi nõ poſsint vel vnum hominẽ per ſingulas generationes, alij etiam vni per vices ſuccedentem nominare, quẽ certò ſciãt, & manifeſtè demonſtrent, ſuæ opinionis antea fuiſſe; tamen velut re bene geſta, in hæreſi pergant libros conſcribant, diſcipulos congregent, & manibus pedibusq; damnationem ſibijpſis vltrò accerſant. Sed nihil ſanè aliud efficiunt, quàm vt Antichriſti membra ſe eſſe prodant, quia vt ille Sponſum, ſic iſti Sponſam oppugnant; illi Chriſtum, iſti Catholicam Chriſti & Romanam Eccleſiam.

Lutheranos aut Caluiniſtas non eſſe veram Dei Eccleſiam, quia ſeruierunt aliquando, & ita ſeruierunt, vt conſtet, nullam omnino neq; tam diuturnam, neq; tam grauem, neq; tam inopinatam captiuitatem Iudæis vllo tempore ab initio mundi, vſque ad Chriſtum accidiſſe, quãta hæc erat, quæ iam per hos ſeptingentos ad minimum annos Chriſtianis accidiſſet, ſi Pſeudoeuangelicorum congregatio Eccleſia Chriſti eſſet.

CAPVT LXIIII.

ECcleſia Chriſti tota nunquàm potuit vel ad vnam horam captiua fieri, aut in vlla ſeruitute detineri. Primùm, quia per adoptionis ſuæ beneficium, quod à Chriſto accepit, libera eſt; quoniam *Veritas liberauit eam. Si enim vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis.* Nam qui propter iuſtitiam & veritatem patitur perſecutionẽ, atq; adeo paratus eſt animam ſuam ponere pro amicis ſuis: ille nullo timore aut pœna cogi poteſt ad peccatum. Sicut autem *qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati:* ſic *qui facit iuſtitiam, iuſtus eſt, ſicut & ille iuſtus eſt, cuius filij nominamur & ſumus. Quoniam omne quod natum eſt ex Deo, vincit mundum: & hæc eſt victoria quæ vincit mundum, fides noſtra.* Quomodo autem poteſt victoria ipſa in captiuitatẽ aut ſeruitutem redigi? Nã ſi aliquãdo ſeruiret, victoria eſſe deſineret. Iudæi quidẽ ſecundùm carnẽ rectè poterant in captiuitatem aut ſeruitutẽ abduci, propterea quòd *erãt filij ancillæ, & non liberæ*; Lexq; eorum & ſacrificia tantùm externa erant, quæ non niſi certis modis, certisque temporibus & locis fieri debebant. *Lex autem ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu liberauit nos à lege peccati & mortis.* Lutheranorum autem & Caluiniſtarum congregatio ſeruiuit aliquando cũ filijs ſuis, quia fidem ſuã per annos ad minimũ ſeptingentos, nõ eſt profeſſa palam, vel quòd non eſſet omnino in terris, vel quòd ſi erat, ob pœnæ timorem tacuit, & ſe in antris & ſpeluncis continuit. Si non fuit vlla iſtorum hominum congregatio in terris; vtique iſti non ſunt Eccleſia Chriſti, quæ nunquam ceſſauit eſſe, Chriſto dicente: *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi*: Et Dei genitrix Maria dixit: *Beatam me dicent omnes generationes, & miſericordia eius à progenie in progenies timẽtibus eum.* Semper igitur erant Chriſtianorum generationes in terris, nec vnquam deerunt cum quibus Chriſtus ſit *omnibus diebus*. Si ergo dicitis, veſtram congregationẽ omni tempore in terris fuiſſe; quæro, quænam antiqua hiſtoria de vobis mentionem facit, aut *quã perſecutionem propter iuſtitiam paſsi eſtis* ab anno Domini ſexcenteſimo vſque ad milleſimũ? Nam hoc tempus potiſsimùm nomino, non quòd illis præcedentibus aut ſequentibus annis vſpiam ante Lutheri apoſtaſiam fueritis, ſed quia nolo nunc quæſtionem non neceſſariam tractare, quantum diſcrimen ſit inter vos, & Berengarianos, Waldenſes, Huſsitas, & alios eiuſmodi hæreticos. Satis enim mihi eſt hoc tempore, ſi oſtendo, per ea ſecula, in quibus vos ipſi dicitis, extinctam propè Eccleſiam fuiſſe, vos veram Eccleſiam eſſe non poſſe.

Johan 8.
Matth. 5.
Iohan. 8.
1. Iohan. 3.
1. Iohan. 5.
Roman. 8.
Matth. 28.
Lucæ 1.

Ab anno igitur Domini ſexcenteſimo vſque ad milleſimum, hoc eſt, per annos ferè quadringentos, neceſſariò fateri debetis, vos in luce Reip. non eſſe verſatos. Iam enim Sacrificium Miſſæ (vt & olim etiam) ſed iam veſtra cõfeſsione Sacrificium Miſſæ percrebuit. Iam Purgatorium paſsim apud Latinos creditũ eſt. Imagines in Eccleſia tam Latina, quàm Græca ſunt collocatæ, & publico Secundæ Nicenæ Synodi Decreto reuerenter adoratæ. Iam Pontificis Romani authoritas ab vniuerſa Eccleſia eſt agnita vſque ad ſchiſma Græcorum, quos ob eorum obſtinatum errorem (in neganda proceſsione Spiritus ſancti à Filio) neque vos dicetis Eccleſiam Chriſti permanſiſſe. Ab illo igitur tempore cùm nec ipſi dicere audeatis, veſtram fidem in orbe terrarum paſsim cognitam, & publica profeſsione dominatam eſſe; reſtat, vt veſtra congregatio vel nulla omnino fuerit, vel certè ſeruierit. Si enim dominata eſt, ſemper fecit vt non lateret, ſed potius vt verbis, & ſignis quibuſcunq;

 per ſlam-

Matth.10. per flammas, & cruces, & mortem in cognitionem hominum veniret. Meministis enim, scriptum esse: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine. Et quod in aure auditis prædicate super tecta: & nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennā. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis est. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis est. Liberam* In Matth. Homil.35. (inquit Chrysostomus) *petit confeßionem, ad maioremq́; charitatem nos adducit, & sublimes, atq; inuictos esse desiderat; quapropter omnibus hæc præcipit.* Quæ cùm ita sint, quæro à vobis, qua tandem in regione fidem vestram illo tempore confeßi estis, quo illa cœpit opprimi? Rom.10. Ac debueratis quidem in omni regione, quæ sub cœlo erat, eā confiteri. *Nam in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorū.* Dicite igitur, vbi cōfeßi estis fidem in Christum publicè? Aut vbi eam ob causam carcerem, vincula, *mortémue subijstis?* Incipite à Gregorij Magni tēporibus, aut paulò postea. Nam in ipsis initijs maximè erat Antichristo illi resistendum, quem fingitis tum cœpisse Romanam Ecclesiam occupare. Ostēdite vel vnum hominem (qui saltem Catholicus fuerit) in vniuerso mundo per ducentos annos & deinceps à Gregorij Magni seu vita, seu morte, qui ob id persecutionem aliquam sit passus, aut Martyrij coronā obtinuerit, quòd vel Pontifici Romano restiterit, tanquàm per tyrannidem incipienti se vniuersali Ecclesiæ præponere, vel Missæ Sacrificium negauerit pro viuis ac mortuis offerendum, & quæ sunt eius generis. Si nulli erant tales, nulla tum fuit Ecclesia vestra; & ideo nec vera est. Si erant, et tacuerunt: dānata est vniuersa Ecclesia vestra, & ob id vera non est. Si erant, & non tacuerunt: producite Annales, in quibus id contestatum sit. Quanquàm quid opus est Annalibus? Nam si erant, qui pro vestri Euangelij veritate se falsæ doctrinæ opposuerūt: iam vicisset fides vestra, iam nō præualuissent aduersus Ecclesiam vestram inferorum portæ, iam tum stetisset pro vobis insignis aliqua hominum multitudo contra Papam Romanum, & satellites eius quos appellatis; Sicuti pro fide Trinitatis, contra Sabellium, & Arium; pro persona Christi, contra Nestoriū; pro duabus naturis & voluntatibus, contra Eutychen & Monothelitas insignis quidam cœtus piorum fortißimè stetit & vicit.

1.Co 10. Exod.1. Scitis enim, cōtigisse olim Israelitis in figura, *vt quantò magis Ægyptij opprimebāt eos, tantò magis multiplicarentur & crescerent.* Vos aūt à Gregorij tempore non estis multiplicati. Nam antea dicitis, vos occupasse multas gentes, postea verò cœpisse opprimi & minui. Non ergo eratis veri Israelitæ, *qui quantò magis opprimebantur, tantò magis crescebant*; quod etiā in Apostolis atq; in Primitiua Ecclesia videmus euenisse. Nam *cùm fieret quodam tempore persecu-* Actor.8. *tio magna in Ecclesia quæ erat Hierosolymis, omnesq́; dispersi essent per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos, ac Saulus deuastaret Ecclesiam*: eo ipso tempore tùm Apostoli perstiterunt vt confiterētur, tùm *qui dispersi erant, pertransibant euangelizantes verbum.* Videtis, Ibidem. quòd ipsa dispersio causa fuit, cur pluribus verbum Dei prædicaretur. *Et cùm Philippo* (inquit) *euangelizanti de Regno Dei credidissent, in nomine Iesu Christi baptizabantur viri ac mulieres.* Non ergo sic sunt dispersi, velut fidem negaturi, sed velut eam propagaturi ex Matth.13. Cano 13. In Matth. ea occasione. Vnde *Regnum cœlorum aßimilatur grano sinapis, cuius virtus ac potestas* (inquit Hilarius) *tribulationibus & pressuris accenditur. Itaq; licet minimum sit ex omnibus seminibus, cùm seminatur in agro: tamen cum creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cœli veniant, & habitent in ramis eius.* Eòdem etiam pertinet similitudo fermenti, quod licet tam exiguum sit, vt etiam *abscondatur ab initio in farina tribus satis*, aut in quàmlibet magnis mensuris; tamen vbi farinæ appropinquauerit, *totam massam fermentat. Sic* In Matth. Homil 47. *igitur* (inquit Chrysostomus) *& vos cùm viris atque commixti ijs fueritis, qui vos oppugnant, tunc ipsos superabitis. Et quemadmodum fermentum in farina subuersum non deperditur, sed in naturam suam farinam transmutat: pariter* (hoc est, eodem modo) *in prædicatione hac Euangelij* Non extinguetur fulgor fideliū *fiet. Nolite igitur timere, si magna pericula futura prædixi; non enim extinguetur fulgor vester, sed omnia superabit.* At vester fulgor, ô Lutherani, per annos ad minimum quadringentos extinctus est; non estis ergo instar grani sinapis, aut instar fermēti, nec instar Discipulorū Christi. Matth.16. 1 Timoth.3. Iohan 21. Non estis ædificati super Petrā, *aduersus quam portæ inferi non præualebunt. Non estis columna & firmamentum veritatis.* Nam si quis vobis confisus esset, is vtique, tacētibus vobis & quotidie decrescentibus, perijsset. Longè secus euenit in Ecclesia Romana; in qua *Petrus cùm senuisset, extendit manus suas, & alius cinxit eum, & duxit quò ille* (secundùm naturæ affectū)

duci no-

duci noluisset. Sed hoc dixit Iesus, significãs qua morte (Petrus) *clarificaturus esset Deũ*. Nerone igitur in Petrum & Paulum sæuiente, Petrus manibus in cruce extensis, Paulus autẽ gladio vitã finiuit. Qua ex re non parua gloria & fama tùm Religioni Christianæ, tùm Ecclesiæ Romanæ accessit. *Fœlix Ecclesia* (inquit Tertullianus) *cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, posteaquàm in oleum igneũ demersus nihil passus est, in insulam relegatur. Ego* (inquit Caius contra hæreticos disputans) *habeo trophæa Apostolorum quæ ostendam. Si enim procedas via regali, quæ ad Vaticanũ ducit, aut via Ostiensi: inuenies trophæa defixa, quibus ex vtraq; parte statutis, Romana cõmunitur Ecclesia. Videtis* (inquit August.) *simulachrorũ tẽpla, partim sine reparatione collapsa, partim diruta, partim clausa, partim in vsus alios commutata. Ipsaq; simulachra vel confringi, vel incendi, vel includi, vel destrui: atq; ipsas huius seculi potestates, quæ aliquando pro simulachris populum Christianum persequebantur, victas, & domitas, non à repugnantibus, sed à morientibus Christianis, & cõtra eadem simulachra, pro quibus Christianos occidebant, impetus suos legésq; vertisse, & Imperij nobilissimi eminentissimum culmen ad sepulchrum piscatoris Petri, submisso diademate, supplicare.* De prescr. aduersus heret. Apud Eus. in histor. lib 2. cap. 25. Epistol. 42. ad Madaur.

Nec in ducibus ipsis Petro & Paulo *hæc fidei victoria, quæ vincit mundum*, finem sumpsit. Nam postea persecuti sunt eandem Romanam Ecclesiã Domitianus, Hadrianus, Traianus, Antonini, Seuerus, Maximini, Decius, Valerianus, Diocletianus, Maxentius, Iulianus, Constantius, Valens, Valentinianus Iunior, & Theodoricus Rex; adeo vt occiderint propè quadraginta Põtifices Romanos, præter innumerabilem plebis Christianæ multitudinem. Sed quid? Nónne vicit Romana fides? Vicit, planè vicit, & regnat vsque in hodiernum diem, nec vllo vnquam momento Christianos latuit. Persecuti sunt eandem Ecclesiã postea non modò Imperatores Orientis, atque etiam interdum Germaniæ Cæsares; verùm præterea domestici ipsorum, hoc est, tùm ciues vrbis Romæ, tùm presbyteri etiam Cardinales: imo ipsi Pontifices Romani se mutuò persecuti sunt, per viginti quatuor Schismata, quæ diuersis temporibus in ea Ecclesia contigerunt. Sed quoniam illa Cathedra erat Petra, super quam Christus promisit se ædificaturum Ecclesiam (quod & Hieronymus, & Augustinus apertè docent) non præualuerunt inferorũ portæ. Quis iam, nisi rationis omni propè vsu priuatus, ingens discrimen non animaduertit inter vestram, & Romanam Ecclesiam? Illa vicit omnes persecutiones, nec vnquàm fugit cognitionem Fidelium, sed quantò magis oppressa est, tantò magis multiplicata est, & creuit instar *grani sinapis*, ita vt nũc *volucres cœli*, hoc est, Reges & Principes mundi habitent in ramis Ecclesiæ Romanæ, & filij eorum, qui persecuti eam fuerunt, *veniant curui ad eam*, & pro Matre spirituali eam agnoscant. Vos autem vel nõ fuistis olim, vel muti fuistis, & adeo non creuistis per ipsas persecutiones, vt nec vestros persecutores, nec vestros martyres nominare possitis, imò vt nec vnam Ecclesiam aut celebrẽ, aut obscuram in vniuerso mundo habueritis, in qua conueniretis ad audiendum Dei verbum & ministranda Sacramenta. Nam quantò diligentius Ioannes Foxus, Henricus Pantaleon, & alij quidã ex vestris supplicia collegerunt, quæ nuper ob hæresim & seditionẽ in vestros constituta sunt; hoc certius est, eos antiqua etiam Martyria colligere voluisse, si vel vnum hominem proferre possent, qui ob vestram fidem quippiam olim passus esset. Saltem ostendite de quibus Ecclesijs depulsi estis, vt vel ruinas vestras contemplari liceat. Sed quomodo, quod nusquam factum est, ostendi potest? *Estis igitur filij ancillæ*, & nõ liberæ. *Seruystis cum Agar*, & eiecti estis in solitudinem cum matre vestra. Superbijstis quidem nuper contra Saram Dominam vestram, & Ismael vester (Lutherus) factus est aliquis magnus: & manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, *sed non erit hæres filius ancillæ cũ filio liberæ. Filius manet in domo in æternum*, hoc est, in Ecclesia Dei ab initio mundi vsq; ad finem. *Seruus autem non manet in domo in æternum*, quia nuper cœpit Lutherus congregationi suæ nomen imponere, & iam propè extinctus est, non modò à nobis, verùm etiam à posteris suis, tam Caluinistis & Trinitarijs, quàm Anabaptistis, & Libertinis. Hieronym. in Epist. ad Damasum Augustin in Psal. cont. par. Donati. Tom. 7. Nota. Gen. 21. Gal. 4. Iohan. 8.

Hactenus docui, vel non fuisse vllam, vel certè fuisse captiuam & seruituti obnoxiã Congregationem vestram. Iam illud superest, vt ostendam, talem fuisse hanc vestræ congregationis captiuitatem, vt nulla vnquàm similis etiã in vetere populo extiterit. Quando enim vnquã fuit Ecclesia illa Iudæorũ per tot secula simul oppressa, & sub iugum missa? Deinde 1. nulla vnquam Captiuitas veteri Synagogæ contigit, quin de illa populus Dei prius admo- 2. neretur, ac de libertatis restitutione promissionem acciperet. Tum autem liberatio illa non 3.

per eum, qui erraſſet aliquando in fide (quod ſibi contigiſſe Lutherus fatetur) ſed per hominem Sanctum, & ab ineunte ætate ſua fidelem facta eſt. Nam (vt inde incipiamus) Gen. 6. *Noë fuit vir iuſtus atq; perfectus in generationibus ſuis, ambulauitq; cum Deo.* Porrò antequam is quingentorum eſſet annorum, filios Seth (qui vera Dei Eccleſia erant) non legimus corrupiſſe vias ſuas. Poſtea verò quàm accepiſſent ſibi vxores de ſchiſmaticis filiabus Cain, *ſexcenteſimo anno vitæ* Gen. 7. *Noë* diſperdidit Deus vniuerſam carnem per diluuium, Eccleſiamq; ſuam in priſtinum nitorem per Noë reſtituit. Ita & corruptionis malum non niſi centum annorum ſpatio durauit, & liberatio per virum iuſtum & fidelem facta eſt. Quid quòd etiam hoc ipſum diluuium prædictum eſt? Nam *centum viginti anni* Hieronym. in quæſtionibus Hebr. *ad pœnitentiam dati ſunt*, cumq; populus non reſipiſceret, anno centeſimo mundauit aqua Diluuij.

Cùm autem periculum poſtea eſſet, ne inter Chaldæos vera fides extingueretur (ad illas enim anguſtias perducta res eſt, De Ciuit. Dei lib. 15. ca. 12. *vt in vna domo Thare* (vt notat Auguſtinus) *per vniuerſum mundum cuſtodita ſit plantatio Ciuitatis Dei, eduxit Deus Abram, & ait: In te benedicentur vniuerſæ cognationes terræ.* Gen. 17. Quo ſatis apertè declarauit, eductionem illius de Vr Chaldæorum ſignificare eductionem gentium de idololatria ſua, nec eas poſt acceptam ſemel fidem magis eam amiſſuras, quàm Abram & ſemen eius fidem amiſit, donec veniſſet Gal. 3. *Chriſtus benedictum illud ſemen*, in quo omnes, qui ſucceſsionem ab Apoſtolis accepimus, benedicti ſumus. Tam enim fideles erant *Abraham, Iſaac, & Iacob*, vt Deus voluerit *Deus eorum* appellari.

Iam verò filij Iacob fuerunt quidem ad aliquod tempus in Aegypto ſeruitute oppreſsi. Vide tamen, quot in ea re victorias retulerint. Primùm ea ſeruitus prædicta eſt, vt ne putes inopinatam fuiſſe. Ait enim Deus ad Abraham: *Suſpice cælum, & numera ſtellas, ſi potes; ſic erit* Gen. 15. *ſemen tuum.* (Tale ſemen nos ſumus, & ſemper fuimus: tale vos non eratis ante aliquot annos, ſed nec adhuc eſtis præ nobis) *dictumq; eſt ad Abraham: Scito prænoſcens, quòd peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubijcient eos ſeruituti, & affligent quadringentis annis. Verumtamen gentem, cui ſeruituri ſunt, ego iudicabo: & poſt hæc egredientur cum magna ſubſtantia.* Hos verò quadringentos annos non in AEgypto, ſed in terra Chanaan maiore ex parte tranſactos eſſe, atque non primùm ab ingreſſu Iacob in AEgyptum numerandos, alibi in hoc libro planum feci. Porrò cùm ſeruitus veſtræ congregationis totis quadringentis annis & multò amplius durauerit, nec tamen Eccleſia Chriſti potuerit minori curæ Deo eſſe, quàm vetus Synagoga fuit: æquum eſt vt doceatis, primùm vbi prædictum de illa veſtra ſeruitute ſit, deinde vbi liberatio veſtra ſit promiſſa; demum quæ pœna ſecundùm Scripturam ſacram ſit ſumpta de ijs, qui vos tot ſeculis in ſeruitute detinuerunt. Poſtremò cùm in AEgypto eſſet *Ioſeph Propheta* & filij eius in Dei timore educati, cùm eſſent nutrices fideles, quibus etiam Deus *Domum*, id eſt, poſteritatem ædificauit; cùm præterea Leui & filij eius adeſſent, qui populum officij commonefacerent, ne penitus obliuiſceretur Dei, ac denique Moyſes Exod. 3. de domo Leui ad eos à Deo mitteretur, & ſeniores filiorum Iſraël videntes miracula, cre- Exod. 4. derent: exijt domus Iacob ex AEgypto, & ad terram promiſsionis peruenit ſecundùm quod Exod. 12. prædictum erat: vobis autem nihil ſimile accidiſſe demonſtrare vnquàm poteritis.

Pòſt autem cùm in Babylonem populus abducendus erat, quàm perſpicuè prædixit Ieremias? *Seruient omnes gentes iſtæ Regi Babylonis ſeptuaginta annis. Cumq; impleti fuerint anni ſeptuaginta, viſitabo ſuper Regem Babylonis.* Ierem. 25. Porrò dum populus in Babylone erat, licet carnalia ſacrificia obire non poterat: tamen *orabat verſus Ieruſalem*, & habebat Prophetas, Leuitas, Daniel. 6. Sacerdotes, & Scribas, quorum conſilio gubernaretur. Ac demum reductus eſt in patriam Aggæi 1. *per Ieſum Sacerdotem magnum, & per Zorobabel filium Salathiel Ducem Tribus Iuda.* Nihil vt hîc ſit, quod non tùm præuiſum fuerit, tùm per Duces ordinarios reſtitutum. Ac ſanè mala præuiſa minus feriunt. Nec illa Captiuitas ætatem hominis tranſgreſſa eſt, aut Religionis obliuionem inuexit. Quid vos ſimile oſtenditis in veſtra ſeruili congregatione? Quam Prophetiam de tempore ſeruitutis veſtræ profertis? quos Paſtores & Doctores nominatis, qui tempore Captiuitatis plebem docerent verbum Dei? Cùm verò expiraſſet ſeruitutis tempus, quos ordinarios Duces, hoc eſt, quos Sacerdotes, Prophetas, Paſtores & Doctores aut Mi- Epheſ. 4. niſtros Chriſti producitis, ſub quibus ſecurè populus ad ſuam patriam & Religionem reuerſus ſit. Vos verò horum nihil habetis, quia veram Dei Eccleſiam non habetis.

Præterea, quæ ſeruitus totius Eccleſiæ eſſe poteſt, quæ per vniuerſum orbem propagata eſt? Cùm enim latius pateant Eccleſiæ, quàm vllius Imperij fines, nec ſimul vndique perſecutio moueatur, & nemo vnus eam partem queat perſequi, quæ ſub ipſo conſtituta non eſt: vnde nobis perſuadetis, totam ſimul Eccleſiam in captiuitatem aliquando abductam eſſe?

Quid

Quid quòd nouo exemplo Proteſtantium ſecta ferro ſibi viam apud eos patefecit, qui eam nec prius pacificè didicerãt, nec iam armatam audire cupiebant? Imo & ſubditi apud eos Regibus leges imponunt, eoſque vi ad fidem nouam profitendam, vel certè permittẽdam adigant. An vnquàm ſic propagarunt Euangelium ſuum Apoſtoli? Quid in Germania Saxo & Langrauius Heſsiæ, quid in Gallijs Condæus, quid in Anglia Viatus, quid in Scotia Iacobus, quid in Flandria Ludouicus & cæteri coniurati tentarũt: niſi vt partim Lutheranã, partim Caluiniſticã religionem vi & armis in eas regiones inferrent? Neq; tamẽ hæc vobis obijcerẽ, ſi tantùm fierent à malis hominibus, & nõ docerẽtur à Magiſtris & Paſtoribus veſtris. Aliud eſt, fidẽ, cui omnes obedientiã ab initio pacificè præſtitimus, armis poſtea defendere: aliud per Apoſtaſiã abijcere priſtinã fidẽ, & aliã per vim ſtabilire. Illud Regibus & Poteſtatibus ſeculi huius faciendum eſt; hoc neq; Regibus, multò minus Euãgeliſtis conari licet. *Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnẽ & ſanguinem, ſed aduerſus Principes & Poteſtates, aduerſus mundi Rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus. State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induti loricam iuſtitiæ, & calceati pedes in præparationem Euangelij pacis.* Ephe. 6. *Defendenda* (inquit Lactantius) *Religio eſt non occidendo, ſed moriendo: non ſæuitia, ſed patientia: non ſcelere, ſed fide. Illa enim malorum ſunt, hæc bonorum: & neceſſe eſt bonum in Religione verſari, non malum.* De iuſtitia lib. 5. c. 20. Cùm autem ex *fructibus ſuis cognoſcitur arbor*, nec alios Matth. 7. vno tempore, quàm alio pariat; audacter dixerim, aut prorſus infructuoſam arborem veſtrã fuiſſe, aut certè ſi qui eiuſdẽ ſententiæ cũ Lutheranis aut Caluiniſtis ante hanc ætatẽ in orbe terrarum fuiſſent; eiuſmodi fructus iam olim parituros fuiſſe, quales nunc protulerunt. Vidiſſemus igitur iam olim euerſas Eccleſias, deſtructa Altaria, Miſſam abrogatam, Sãctas Virgines è Monaſterijs eductas paſsim fuiſſe ad nuptias: arma in Reges à ciuibus ſumpta, contemptos Epiſcopos, neci datos hinc Papiſtas, illinc hæreticos: audiſſemus ciuiles Magiſtratus (etiamſi fœminæ eſſent) Capita Eccleſiarum appellatos, Concilia œcumenica in nulla pretio habita: duo Sacramenra, non ſeptem: ſecundas nuptias contrahi viuente vxore prima, quæ ob fornicationem repudiata eſſet. Denique Hiſtoriæ atque Annales, qui nunc pleni ſunt rebus geſtis Eccleſiæ veſtræ, tunc etiam eiuſmodi cauſis referti fuiſſent. Quorum quia nihil, vel propè nihil vidimus, aut legimus à ſexcenteſimo anno ſalutis humanæ vſq; ad annũ Domini milleſimum: vtique non fuit olim talis aliqua Eccleſia, qualem nunc oſtentatis, verùm illa è terra nuper nata eſt, & ideo in terram propediem reuertetur; cùm aut *ij manifeſtati fuerint, qui probati erant in Eccleſia*, 1. Cor. 11. aut ea vitia in Catholicis emendata erunt, in quorum vindictam hæc Domini flagella in nos miſſa ſunt: aut cùm *id myſteriũ iniquitatis* (quod 2. Theſſ. 2. per vos operatur Satanas) conſummatum in Antichriſto, & ſpiritu oris Chriſti deſtructum fuerit. Et tunc iuſtificabitur Chriſtus in verbo ſuo, quod ad primum Pontificem Chriſtianorum dixit: *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non* Matth. 16. *præualebunt aduerſus eam. Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus* Lucæ. 22. *confirma fratres tuos. Petrus verò Cathedram ſuam Epiſcopalem in vrbe Roma conſtituit, in qua* Optat. lib. 2. *vna Cathedra* (inquit Optatus) *vnitas ab omnibus ſeruaretur, vt iã ſchiſmaticus & peccator eſſet, qui contra ſingularem Cathedrã, alterã collocaret.* Quod cùm Lutherus fecerit, voſq; eius exemplum ſecuti ſitis; quomodo à ſchiſmate excuſari aut ille potuerit, aut vos poſsitis, non video.

Si Congregatio Proteſtantium Eccleſia Chriſti eſſet, eam fuiſſe obſcuriorem non modò vetere Synagoga, ſed etiam ipſa illa diſperſione, in qua poſt Hieroſolymorum euerſionem Iudæi iam nunc agunt.

CAPVT LXV.

ABſurda quidem illa ſunt, quæ iam commemorauimus de Chriſti Eccleſia infra dignitatẽ veteris Synagogæ deiecta. Sed longè ſunt abſurdiora, quæ ſequuntur. Dico enim, illam Proteſtantium Congregationem, quæ ipſis Eccleſia Chriſti videtur eſſe, nõ ſolùm vetere Synagoga, ſed hodierna captiuitate ac diſpertione populi Iudaici longè miſeriorẽ per ſecula etiam multa fuiſſe. Etenim ſi à vaſtatione Templi per Titum & Veſpaſianũ repetentes, ordine ſtatum populi Iudaici vſque ad hæc tempora deducamus: facilè inueniemus, & ſemper fuiſſe in mundo permulta Iudæorum millia, & cultus Diuini cauſa in Synagogas proprias omni ætate conueniſſe. Nam & Moyſes prædixit, Iudæos ab idololatriã *in* Deuter. 4. *omnes gentes fore diſpergendos*, & Dauid de illis prædixit in hunc modum: *Ne occidas eos, ne* Pſal. 58. *quãdo obliuiſcantur populi mei* (aliâs) *legis tuæ. Diſperge illos in virtute tua, & depone eos, protector meus*

meus, Domine. Eorum verò mentionem etiam post Hierosolymorum euersionem *Iustinus*
In Tryphon. Martyr facit, *quorum agros, ait, esse desertos, oppida vastata, fruges deuoratas, nec ipsorum quenquam audere ascendere Hierosolyma.* Ostendit autem, eos *nō differre à cæteris mortalibus, præterquàm Circumcisione. Execrari verò solitos in suis Synagogis, quotquot in Christū credūt.* Ergo & erant illis diebus Iudæi, & Sacramentū Circūcisionis celebrabant, & cōueniebāt in Synagogis. Tertullianus cōtra Iudæos librū scripsit, in quo disputans cū ijs Iudæis, qui adhuc viuerent, de Lege ac Prophetis, ait eos *cæpisse habere lacus contribulatos, id est, Synagogas in dispersiones gentium.* Habebant igitur Synagogas saltem inter gentes. *Iudæi* (inquit Cyprianus) *dispersi & palabundi, soli & cæli sui profugi, per hospitia aliena iactantur.* Nō ergo erant aut illis diebus, aut vnquam postea ignoti Christianis. *Iudæi tenent omnino* (inquit Augustinus) *reliquias legis suæ, circumciduntur, Sabbata obseruant, Pascha immolant, azima comedūt. Sunt ergo Iudæi, non sunt occisi, necessarij sunt credētibus gentibus.* Et alibi: *Ecclesia Catholica per totum orbem validè lateq́ diffusa omnibus errantibus vtitur ad profectus suos, & ad eorum correctionē cùm euigilare voluerint. Vtitur enim gentibus, ad materiam operationis suæ: hæreticis, ad probationem doctrinæ suæ; Schismaticis, ad documentum stabilitatis suæ; Iudæis, ad cōparationem pulchritudinis suæ.* His verbis Augustinus significauit, tantam esse *pulchritudinem Ecclesiæ Christi* præ Iudæorū populo, qui tunc extra Iudæā sine Sacrificiorū cærimonijs dispersus per omnes gentes agebat: vt ipsa res clamaret, nostrā fidē esse à Deo, Iudæorū verò pertinaciā & inuidiā in Christū, esse à diabolo. At nūc longè aliter se res habet, si tamē Pseudoeuāgelicis credimus.

(Margin: In lib. aduersus Iudæos. — De Idolorū vanitate. — In Psal. 58. — De vera religione c. 6.)

Cùm enim Iudæi viuant vsque in hodiernum diem tùm in alijs vrbibus Italiæ, tùm Romæ nominatim; & vbicunq; sint, tùm circūcidant infantes suos, tùm in Synagogis cōueniāt; non possit verò locus vllus in orbe Christiano monstrari, vbi per valde multa secula Pseudoeuangelicorū aliqua Cōgregatio ante Lutherū natū celebrata sit: vtiq; abiectior fuit per aliquot secula (si Protestantibus credendū est) Ecclesia Christi, quàm vel præsens Iudæorū captiuitas & dispersio sit. Quin & Gregorij Magni ætate idē ipse fatetur, *permissū Iudæis esse vt veteres Synagogas suas sine inquietudine possideant:* quod vsque in hodiernum diem ita se habere, videmus. Non manent igitur Iudæi, vt testes iam sint fidei nostræ (si tamen Lutheranorum Ecclesia vera est) aut vt per ipsorum miseriam, Ecclesiæ Christi fœlicitas contestata sit; sed potius vt triumphum de Ecclesia Christi ducant, vtpote quibus in os Lutheranis & Caluinistis dicere licet: Vos docetis, Ecclesiam vestram per annos ferè octingētos fuisse dispersam in multis gentibus, nec id tamen probatis. Fuimus & nos dispersi, cùm partim vixerimus in Africa, partim in Græcia & Asia, partim in Italia, quod nec vos ipsi potestis negare. Sed cùm vos, Lutherani, nullum in illa dispersione vestra locum habueritis, in quo Dei cultum ritu vestro celebraretis: nos proferimus Synagogas nostras in vrbe Venetiarum, in Ferraria, in Mantua, in Alexandria, in Constantinopoli, in ipsa Roma: vt meritò nos liberi simus, vos autem serui; nos ille populus adoptionis, vos autem reprobationis; nos Ciuitas in monte posita, vos autem filij tenebrarum, qui nunc demum post tam longum interuallum, cœpistis Ecclesias habere, & Sacramenta vestra celebrare. Quid huic Iudæorū orationi respondebunt Pseudoeuangelici? Nihil sanè eorum, quæ dicūtur, negare possunt. Iudæorū enim Synagogis etiā hodie plurimæ orbis terrarum partes plenæ sunt. Et ante paucos annos non minus in Hispania, Gallia, ac nostra Anglia percrebuerunt. Porrò suam Synagogam nec vnam in vniuerso mundo proferre Lutherani possunt, vbi Baptisma (ipsorum more ac instituto) sine Chrismate semper administratum sit, & vbi aut fas nō fuerit Virginitatem vouere Deo, aut necessarium non fuerit dicatam semel Virginitatem omnino conseruare; vbi Altare non fuerit, in quo Eucharistia offerretur: vbi denique Presbyter non præfuerit, qui sacramentum Ordinis de manu Episcopi accepisset. Tales enim Ecclesias, vbi Chrisma conficitur, vbi vota castitatis fiunt, & vbi Sacrificiū Corporis Christi celebratur, Lutherani non ferunt. At olim cùm aliæ nullæ fuerint, profectò Lutherani sine Ecclesijs fuerunt per omnes gentes, ex eoque nec fuerunt quidem omninò. Nullus enim hominum cœtus, qui Deū quemcunque coluit, absque loco sacro, in quo eius cultum profiteretur, tā diu fuit. Erant ergò non solùm antiquis Iudæis, verùm etiam ijs, qui adhuc supersunt, infœliciores Lutherani, & longè miseriores. Itane? Huc reciderunt Prophetiæ de Christi Ecclesia, vt euersis denique Hierosolymis, maior sit splendor & gloria ruinæ Iudæorum (qui ad reliquiarum quidem Fidelium salutem, sed interim ad pertinacium pœnam reseruantur) quàm florentis Ecclesiæ Christianæ, ad cuius gloriam contestandam

(Margin: Lib. 7. Ep. 5. — Iudæorū oratio ad Lutheranos. — Vide Hieronymum aduersum Luciferianos. — Rom. 11.)

Iudæ

Iudæi tam infeliciter dispersi & palabundi agunt? Hieronymus cùm angustos fines Iudææ (quam tamen totam Iudæi non possidebant) declarasset: id se dicit fecisse, *vt decuteret supercilium Iudæorum, qui* (inquit) *Synagogæ angustias Ecclesiæ latitudini præferunt*. Quòd si Protestantium congregatio est vera Christi Ecclesia, illius angustiæ per octo aut nouem secula maiores sunt, quàm Iudæorum vllo vnquam tempore fuerunt. Quid enim potest angustius cogitari, quàm vt nec vnam ædiculam demonstrare vos, Lutherani, possitis, in qua Deo seruijstis ante hos quinquaginta annos? *Planè* (inquit Augustinus ad Donatistas & Rogatianos) *& Iudæi, & Pagani, si tam paucos putarent esse Christianos, quàm pauci vos estis, qui solos vos Christianos esse perhibetis: nec blasphemare vos dignarentur, sed & nunquam ridere cessarent. Non timetis, ne vobis dicant Iudæi: Vbi est, quod Paulus vester Ecclesiam vestram intelligit? Vbi dictum est: Lætare sterilis, quæ non paris: erumpe & clama, quæ non parturis, quoniā multi filij desertæ magis quàm eius, quæ habet virum, præponens multitudinem Christianorum multitudini Iudæorum: si Christi Ecclesia est paucitas vestra? Hoccine illis dicturi estis: Ideo magis iusti sumus, quia pauci sumus? Nec attenditis, eos responsuros, quodlibet vos esse dicatis, non tamen estis illi, de quibus dictum est: multi filij desertæ, si tam exigui numero remansistis?* Hæc Augustinus.

In Epistola ad Dardanū. Epist. 48. Gal. 4.

Cæterùm si Donatistas & Rogatianos, qui Africæ, hoc est, tertiæ partis mundi magnam partem iam, cùm hæc scriberet Augustinus, ab annis centum occuparant & impleuerant, quique multò plures Ecclesias, & certè quidem *trecentos Episcopos* & amplius suæ factionis habebāt (vti ex collatione ipsa cōstitit) si tamen illos Episcopos cum plebibus suis præ multitudine Catholicæ Ecclesiæ, quam Prophetiæ describunt, exiguum esse numerum, Augustinus iudicauit: quid erat dicturus de Lutheranis, qui nullum Episcopū in vniuerso mundo suæ factionis habuerant, nullū presbyterū, nullā Ecclesiā, in qua cōueniretur aut orandi, aut prædicandi causa? Nam hoc ad cæteras Protestantium calamitates accessit, vt nulla hæresis tam ab omnibus Episcopis inops & egena esset, quàm ipsorū est. Ariani sanè acquisierāt sibi multarum Ecclesiarū Antistites, adeò vt Synodos decem breui spatio collegerint. Equidem fateor, mihi verba deesse, quibus animi mei dolorē exprimā; esse vllos in mūdo tā sine cōmuni sensu, vt Lutheranos aut Caluinistas illam Dei Ecclesiā existimēt, quæ à Prophetis, à Lege, ab Euangelio tam frequens, tam celebris, tā pulchra depingitur? Clamat ad Iudæos Augustinus: *Aperite oculos tandem aliquando, & videte, ab oriente Sole vsque ad occidentem, non in vno, sicut vobis fuerat constitutum, sed in omni loco offerri sacrificium Christianorum, non cuilibet Deo, sed ei, qui ista prædixit, Deo Israel. Vnde & alibi dicit Ecclesiæ suæ: Et qui eruerit te, ipse Deus Israël vniuersæ terræ vocabitur.* Ad vos autem, ô Lutherani, clamare isti Iudæi possunt: Aperite oculos tandem aliquando, & videte, nobis plures fuisse ab oriente Sole vsque ad occidentem Synagogas, quàm vobis Ecclesias (re vera semper, ex vestra aūt cōfessione) per annos iam ferè mille. Conuertimini ergo ad domum Iacob, & circūcidite carnē vestram, quia multò verius Ecclesia Dei nos sumus, quàm vos. Nam vnde potius factum putamus, vt in Lituania circumciderent se nuper aliquot Christiani, quàm quòd cùm nullo modo vellent in Romana Ecclesia perseuerare, Pseudoeuangelicorum verò Ecclesiam non antiquam, sed nuper exortā clarè cernerent; Iudæorū aūt perpetuam successionē ab initio vsq; ad hæc tempora viderent; non possent autem sine aliqua Ecclesia salutem sperare: in Iudæorum Congregatione potissimùm sibi acquiescendum esse iudicabant, & propterea Circuncisionis signum acceperunt? Huc, huc, ô Protestantes, tendit Euangelium vestrum. Non enim ignoratis, opinor, Iudæos expectare Messiam suum, videlicet Antichristum. Illius autē vias oportet per Eliam aliquem, qui Præcursoris loco sit, honorificè præparari. Vnde & Lutherus vester nō sine magno mysterio, *Tertius Elias* à vobis est dictus. Nam vt primus fuit Ioānes Baptista, qui vias Christi in primo eius aduentu præparauit, secundus autem ipse Elias erit, qui secundum Christi aduentum præcedet: sic tertius Elias Lutherus est, qui in aduentum Antichristi præcurrens populum ei tenebrarum præparauit. Non quòd putem, ipsum Lutherum hoc sciuisse (neque verò solet diabolus quibuslibet enuntiare secreta consiliorū suorum) res tamen ipsa hoc loquitur, quod nunc aperiam. Lutherus à Sathana edoctus est, vt omnes Christianorū Ecclesias per vniuersum orbem Apostasiæ accusaret, ac præcipuè *Romanam, quæ omnium & antiquissima est, & maxima.* Ac ne si subitò ad Iudæos à Christianis transiretur, minus multos falleret: in noua Lutheri Ecclesia persistendum ad aliquod tempus, Satanas iudicauit, donec ea manifestissimè deprehenderetur, successionem ab Apostolis non habere, & ideo Ecclesia Christi non esse. Nam tunc pertinaces illi hæretici, qui &

Apud August. Tom. 7 In præfat. breuiculi collationū. Athanas. in Apologia. Oratione aduersus Iudæos cap. 9. Malach. 1. Isai 54. Ioann. 5. 2. Thessal. 2. Lucæ 1. Malach. 4. Iren. lib. 3. c. 3.

qui & nouam istam congregationem clarè perspicient Ecclesiam Christi esse non posse,& tamen ad Romanam Ecclesiam reuerti nolunt, vt ne frustra illam odisse aliquando videantur; nihil putabunt consultius, quàm vt vniuersam Christi Ecclesiam, Christumq; ipsum abnegent, ac nondum venisse verum Mesiam asserant, expectandum verò adhuc esse, donec tandem vnà cum Iudæis Antichristum ipsum pro Christo suscipiant. Ac nimirum *si reuelabitur suo tempore homo ille peccati, filius perditionis, qui aduersatur Christo, & extollitur super omne quod dicitur Deus, ita vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus: si aduentus eius erit secundùm operationem Satanæ in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis, ijs qui pereunt, eò quòd charitatem veritatis non receperunt vt salui fierent:* nō posit autem recipi Antichristus, quàm diu creditur ab omnibus gentibus, Christum iam venisse in mundum, eiusq; rei Ecclesiam suam per omnes gentes diffusam locupletisimum testimonium esse: profectò qui rectè velit præparare viam Antichristo, ante omnia oportet, vt hanc vniuersalem, quæ vbique diffusa est, Ecclesiam ex animis hominum tollat, vt Christus sine testimonio suo primùm in terris relinquatur, ac deinde locus vacuus Antichristo in cordibus hominum præparetur, in quo sedeat *velut in Templo Dei.* Nam hoc Satanas per Paganos, hoc per Iudæos, hoc per omnes Hæreticos, hoc per Mahumetanos, potisimùm aūt nūc per Lutheranos & Caluinistas agit: vt antiquā Ecclesiæ Christi memoriā, succesionisq; claritatē, quod in se est, auferat; quò plurimis iā de singulis propè articulis fidei, ac præcipuè de vera Ecclesia dubitantibus, ille per falsa miracula sua fidē apud incredulos inueniat, & ita velut in vacuā posesionē intrans, leui opera Christū ex animis hominū euellat, seq; *extollat supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur.* Nec enim aliorsum spectauit Dauidis Georgij ratiocinatio illa, qua se verū esse à Prophetis promisū Mesiā, Christū aūt Impostorem, hoc modo probare nititur. Sic eim colligit. Si Christus ille verus fuit Mesias, oportebat vt contra Ecclesiam ab illo fundatam portæ inferi non præualerēt: sic enim promiserat. Iam autem præualuerunt, sicuti in Papatu manifestum cernimus. Non erat ergo ille verus Mesias. Hæc ille nebulo. Sed *in hoc apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.* Huic igitur malo occurrens, cùm ipse per naturam firmisima Petra esset, promisit *se ædificaturum Ecclesiam suam super Petram* illam, cui ob eam causam dixerat: *Tu vocaberis Cephas.* Et iterū: *Tu es Petrus.* & demum: *Amas me plus his? Pasce oues meas: super hanc* (inquit) *Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.*

2.Thessal.2. — Actor.1. — 2.Thessal.2. — 1.Iohan.3. — Iohan.1. — Matth.16. — Iohan 21. — Matth.16.

Certò igitur sciamus, neminem omnino saluari posse, qui Petrum à Christo Pastorem totius gregis constitutū, contemnat, aliumq; Pastorem extra vnitatem Cathedræ Petri quærendum sibi statuat. Fremant Lutherani quantum volent: vt olim *ex Iudæis*, ita nunc ex Ecclesia Romana *salus est.* Nam vt omniū Iudæorū primus Pontifex in Templo Hierosolymitano sedebat, cuius imperio necesse erat omnes obedire: sic omniū Christianorum primus Pontifex (quem Petrū fuisse Eusebius refert) hodie in Ecclesia Romana sedet. Quid multis? Hanc totam disputationem verbis Hieronymi concludam. *Absit vt frustra Deus mortuus sit. Alligatus est fortis, & vasa eius direpta sunt. Allocutio Patris impleta est: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuā: & possessionem tuā, terminos terræ. Apparuerunt fontes aquarum: & reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. In Sole posuit tabernaculum suum, nec est, qui se abscōdat à calore eius.* Deo plenus Psalmista canit: *Inimici defecerunt frameæ in finem, & ciuitates eorū destruxisti. Et vbi, quæso, isti sunt nimiū religiosi, imò profani, qui plures Synagogas asserunt esse, quàm Ecclesias? Quomodo destructæ sunt diaboli ciuitates: & in fine, hoc est, in sæculorum cōsummatione Idola corruerunt? Si Ecclesiā non habet Christus, aut si in Sardinia tantùm habet: nimium pauper factus est. En, si Britannias, Gallias, Orientem, Indorū populos, Barbaras nationes, & totum semel mundū posidet Satanas: quomodo ad angulū vniuersæ terræ Crucis trophea collata sunt?* Ex quibus Hieronymi verbis facilè addiscimus, nihil absurdiꝰ esse, quàm vt plures Iudæorū Synagogæ, quàm Christianorum Ecclesiæ dicantur in mundo vnquā post Christū extitisse. Et tamen tā Lutherani, quàm Caluinistæ necesse habēt cōfiteri, plures Iudæorū Synagogas, quā suorū Ecclesias per valde multa secula extitisse. Quid ergo superest, nisi vt certisimò credamus, Lutheranos, & Caluinistas nō Christi Ecclesiā, sed Antichristi præcursores existere: qui dū Catholicā Christi Ecclesiam oppugnant, & Christū interim sine testimonio in terris relinquere conantur, viam expeditisimam Antichristo præparant. Ac de Antichristo & eius membris hactenus dictum sit; ad honorem Christi, & Sanctæ Catholicæ atq; Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ.

Iohan.4. — Deuter.17. — In Chron. — Hieronymus aduersus Luciferianos.

FINIS.

INDEX
PERSONARUM ET RERUM, DE
quibus in his Octo Libris potissimùm agitur.

A.

B.

Be-

C

D.

Dona-

I.

M.

Q.

T.

FINIS.

Hi Libri de Visibili Monarchia Ecclesiæ, perlecti sunt atque approbati, partim à M. N. piæ memoriæ D. Thoma Gozæo à Bellomonte, partim à M. N. D. Ioanne Molano: quorum vterque & à Summo Pontifice, & à Rege Catholico ad hoc officij sunt deputati. Qui & censuras suas his Libris subscripserunt, atque autographis proprijs consignarunt in hunc modum.

Thomas Gozæus à Bellomonte, Sacræ Theologiæ Professor, Collegij Sabaudiæ Præsidens.

Ioannes Molanus Louaniensis, Sacræ Theologiæ Professor & Librorum Regius Visitator.

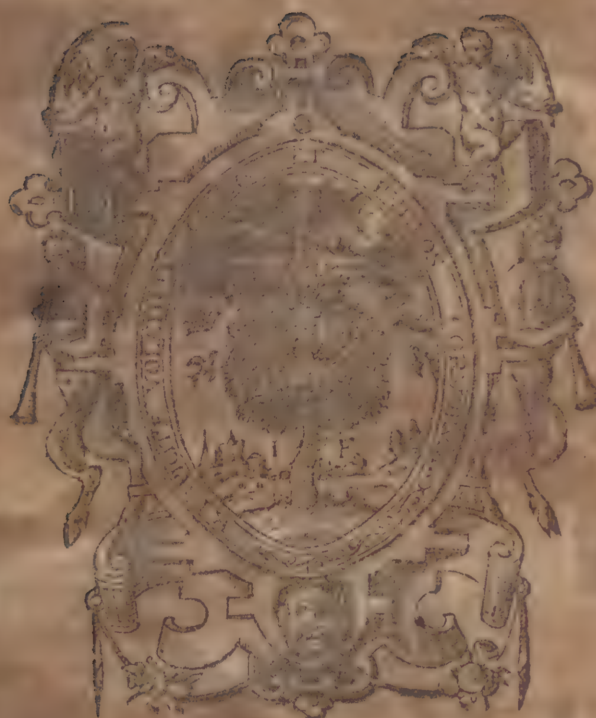
Errata ad hunc modum corrigantur.

Pagina 19. versu 8. tantùm pro nobis, lege (in nonnullis Exemplaribus) tantum nobis. p.21.v. vlt. Magist. l. in Magist. p.30 v. [illegible] product[illegible] l. productũ. p.47. v.1.[illegible]e. l. ed p.52.v [illegible] cogno[illegible] l. cognoscũt. p.71.v.31. cõuoto. l. conuocato. p.85. v. 26. pereat [illegible] p.125.v.[illegible] ternis, l. ex ternis. p.132. v [illegible] Sem M[illegible] l. Sem seu Melchil. p.135 v.52. cur nõ [illegible] l. cur supra p.140. v 40. [illegible] p.[illegible] ædificabo. l. ædifico. p.19[illegible] v.31 q[illegible] l. qu[illegible] bis. p.195. v. 2 don[illegible] l. donis in [illegible] (inter. p.205. v. vltimo, atque [illegible] p.211. v 44 cur Deus, l. cũ Deus. p.222 v. 9 gratuita, l. gratuita. p.[illegible] v antepen. in Philos. l. ex Philos. p.227 circa mediũ [illegible] l. recedẽtes. ibid. v.39. reipu[illegible] l. reipublicæ. p.23[illegible] v 15 principem primum, l. principem omnium. p.260. v 44. Decret[illegible] p.270. v.5 ante finẽ, for[illegible] l. fo[illegible] p.2[illegible] quod ex l. quod Petrus ex. ibid. v.34 in cõdendo, l. in [illegible]endo. p.2[illegible] v.2. hæ[illegible] p.295 v. 39. videor. l. video. p.[illegible] v 1. Constantinus l. Constantius. p. 322. v.25 eum l. enim. p.333. in linea pontifi Rom l. [illegible] & nihil aliud. p.335 in lin. pon. l. Idẽ Liberius. p.[illegible] in lin pon. l. Fœlix Rom. (et pòst) Damasus. p.339. in lin pon. l. Idẽ Damasus [illegible] lin. pon. l. Idem Damasus. p.348. v.12 constitutarum l. constitutionum. p.[illegible] v.8. mortuum. l. moriturum. p. 451. à fine [illegible] quorsum. p.469 in lin põti ad finẽ scribe Paschalis 2. an. 18. m 6. p.497. a fine v.5. indigne, l. indignus. p.548. num.1[illegible] Bernardinus. p.620. v. haberi, l. habere. p.712. v.3. [illegible] quondam ministrauit Margaretæ, & quæ sequuntur vsque ad [illegible] enuntianda sunt: quę quondam apud Thomam Morum vna cum reliquis ipsius liberis tanquam & ipsa charissima filia, educata [illegible] 755 v.28. blasphemias. l. blasphemiã. p.765. v 36 de duo, l. de quo. p.781. v.45. Episcopos Antich. l. Episc. Rom. Antic. p.79[illegible] quaque, l. quodque. p.795. v.33. in nomine, l. in semine. p.831. v.28. verbi. l. veri Dei.

Quæ verò à Damasi temporibus vsque ad Gregorium Magnum, perperam sunt collocata, ita restituantur.
Prior autem numerus Testimoniorum paginas designat, quibus cætera e regione respondent.

Paginæ	Anni Dom.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.	Hæretici, & Pseudoprophetæ.
336. in medio respondet	366	38. S Damasus.	Iulianus Apostata.	80. De Iuliano Apostata.
		Secunda Synodus Constantinopolitana.	Iouianus.	
	381		Valentinian. cũ Valente.	
338. in fine.	384	Idem Damasus.	Gratian cũ Valentiniano.	81. De Apollinaristis.
			Theodosius 1. Iustina.	82. De Seleucianis, & Hermianis. 84. De Priscilliano.
340.		Idem Damasus.	Iisdem imperantibus.	83. De Procnianitis. 85. De Messalianis, Euchitis, seu Enthousiastis. 86. De Hypsistarijs, 87. De Iouinianistis. 88. De Sabbatianis.
342. & in medio.	385	39. S. Siricius.	Theodosius.	89. de Hilario laico. 90. de Abelianis. 91. de Donatistarũ hæresib. De moribus Donatistarum.
	398	40. S. Anastasius.	Arcadius & Honorius.	
344. ĩ medio	402	41. S. Innocentius.	Honorius.	92. De Collyridianis.
346.		Idem Innocentius.	Idem Honorius.	93. De Heluidianis, seu Antidicomarianitis.
348.	405	Idem Innocentius.	Idem Honorius.	94. De [illegible]
350. ĩ medio.		Idem Innocentius.	Idem Honorius.	95. De Vigilantij hæresibus.
352.	410	Idem Innocentius.	Idem Honorius.	96. De libris Canonicis. 97. De Septuagint. duob. Interpret.
354.	416	42. S. Zosimus *usque ad paginam* 362.	Idem Honorius.	98. De Fortunati, Fausti, Felicis, Secundini, & aliorũ hæresibus.
			Honor. & Theodos. Iun.	99. De Pelagianis, & Cælestianis.
362. ĩ medio.	419	43. S. Bonifacius.		
364.		Idem Bonifacius.	Theodosius Iunior.	De Dubijs circa Prædestinationem.
366. ĩ medio.	423	44. Cælestinus.	Valentinianus 3.	100. De Nestorianis.
		Synodus Ephesina.	Iidem Impp.	101. De hæresi Prædestinatorum.
368. ĩ medio.	432	45. S. Xystus.	Martianus.	102. De Eutichianis.
370.		Idem Xystus.		
372. & 374.		46. Leo.		
376.	440	Synodus Chalcedonensis.		103. De hæresibus Priscillianistarum.
378.		Idem Leo.	Idem Martianus.	
380.		4. Synod œcumen. Chal.		De Sectis Nestorianorum & Eutychianorum.
382.		Idem Leo.	Leo Imperator.	De Secta Pacificatorum.
384.	461	47. S. Hilarius.	Leo Imperator.	
			Leo Imperator.	
			Zeno.	104. De Theopaschitis.
	467	48. Simplicius.		105. De Iconomachis.
386.	473	49. S. Felix 2. Iunior.	Anastasius 5.	
	482	50. S. Gelasius.		
	495	51. Anastasius 2.		106. De Acephalis.
	498	52. S. Symmachus.		
388.	514	53. S. Hormisda.	Iustinus 1.	
390.	523	54. S. Iohannes.		
	526	55. S Felix 3. dictus 4.	Iustinianus.	107. De Christolytis.
	530	56. Bonifacius Iunior.		
	532	57. Iohannes Iunior.	Idem Iustinianus.	
392.	534	58. S Agapetus.	Idem Iustinianus.	108. De Agnoitis.
	535	59. S. Silverius.	Idem Iustinianus.	
394. in medio.	537	60. Vigilius.		109. De Aphthartodocitis.
		5. Synod. œcum. Constãt.	Idem Iustinianus.	
				110. De Monophysitis.
396. & 398.	540	Idem Vigilius.	Iustinus 2.	
	555	61. Pelagius.		111. De hæresi circa resurrectionem carnis.
	560	62. Iohan. Catelinius.	Tiberius.	112. De Eutychio.
	575	63. Benedictus.		
	579	64. Pelagius Iunior.	Mauritius.	113. De Iacobitis.
400.	590	Idem Pelagius Iunior.	Idem Mauritius.	114. De nouis Origenistis.
402. versus finem.	591	65. Gregorius Magnus.	Idem Mauritius	115. De nouis Donatistis.
	592	Idem Gregorius.		
404.				

☞ *Reliqua deinceps vbique ferè satis aptè respondent.*

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm